KUR'AN

MEAL-TEFSİR

MEHMET OKUYAN

HALİÇ ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI

KUR'AN
MEAL-TEFSİR

MEHMET OKUYAN

Editör
Ahmet Selim Okuyan

Mizanpaj
Ahmet Kahramanoğlu

Kapak
MottoProject

ISBN
978-975-8574-29-2

1. Baskı: Nisan 2021
5. Baskı: Mayıs 2021

Baskı ve Cilt
Melisa Matbaacılık
Davutpaşa Çiftehavuzlar Yolu Sk. No.16/C
Zeytinburnu - İstanbul
Sertifika No:45099

Bu çalışmada T.C. Cumhurbaşkanlığı Diyanet İşleri Başkanlığı Basılı Yayınlar Daire Başkanlığı'nın 12.04.2021 tarih ve 1226189 sayılı onayıyla "Bilgisayar Hatlı Kur'an-ı Kerim"in Arapça metni kullanılmıştır. Ticari amaçla kullanılamaz ve herhangi bir değişiklik yapılamaz.

Copyright © 2021 - Mehmet Okuyan
Eserin tüm hakları Mehmet Okuyan'a aittir.
Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.
İzinsiz çoğaltılamaz, basılamaz, yayınlanamaz, dağıtılamaz.

SUNUŞ

"Dünyada en çok okunan kitap elbette Kur'andır ve fakat en az anlaşılan ve düşünülen kitap da maalesef yine Kur'andır." Belki de tam da bu sebepten Rahmetli Bilge Kral Aliya İzzetbegoviç; "Müslümanlar Kur'an hayata nasıl uygulanacak sorusundan kaçmak için Kur'an'ın nasıl okunması gerektiği hususunda geniş bir ilim ürettiler." diye yakınıyordu. Kur'anın iniş sebebi, insanı inşa etmektir. Kur'an okumak ve üzerinde düşünmek, aslında Allah ile irtibata geçmektir.

Günümüzde Allah ile irtibatını zayıflatmış tek dünyalı bir insanlığın, hemcinslerine reva gördüğü insanlık dışı muameleler hepimizin malumudur.

İşte bu gibi sayısız ciddi sorunlara bir çözüm vadetmesi nedeniyle Prof. Dr. Mehmet Okuyan Hocamızın 30 yılı aşkın süredir yaptığı Kur'an okumaları ve son 11 yıldır gerçekleştirdiği yoğun tefsir çalışmalarının bir özeti sayılabilecek elinizdeki bu değerli eseri Haliç Üniversitesi olarak istifadenize sunmak istedik.

Okumanız, üzerinde çokça düşünmeniz, insanlığınızdan ve en önemlisi de Yaratanınızdan kopmamanız, irtibat içinde olmanız dua ve niyazlarımızla,

Saygılarımızı sunuyoruz.

Mehmet Naci TOPSAKAL
Haliç Üniversitesi Mütevelli Heyet Başkanı

"İbret olmaz bize, her gün okuruz ezber de!
Yoksa bir mana aranmaz mı bu ayetlerde?
Lafzı muhkem yalnız anlaşılan Kur'an'ın;
Çünkü kaydında değil hiçbirimiz mananın.
Ya açar Nazm-ı Celîl'in bakarız, yaprağına;
Yahut üfler geçeriz bir ölünün toprağına.
İnmemiştir hele Kur'an bunu hakkıyla bilin;
Ne mezarlıkta okunmak ne de fal bakmak için."[1]

ÖNSÖZ

Mehmet Âkif'in bu mısraları tüm müslümanlar için önemli mesajlar barındırır. Kur'an'ı anlamak, yaşamak ve anlatmak her müslümanın görevidir. Misyonu "insanları karanlıklardan aydınlığa çıkarmak" şeklinde belirlenen ve bir ismi de *nûr* olan Kur'an, insanlığa gönderilen son ilâhî mesajdır. İlâhî rehber olan Kur'an, insanlık için bir yol haritasıdır; Yüce Allah'ın rızası onunla kazanılır ve sonunda Allah'ın izniyle ahirette cennet ödülüyle buluşturulmak onunla mümkün olur.

Kur'an'ın sunduğu aydınlıkla buluşmak için Yüce Allah bu son mesajına *nûr* (ışık) adını vermiştir. Müslümanlara düşen görev Kur'an'ın ışığı ile aydınlanmak ve o ışığı yaymaktır. Onun ışığı yayıldıkça, cehalet karanlıkları kendiliğinden yok olacaktır. İsrâ 17:81'de buyurulduğu üzere "De ki: 'Gerçek geldi; batıl yıkıldı. Şüphesiz ki batıl yıkılmaya mahkûmdur" ayetinde söylenen de budur. Kur'an'ı anlayarak okumamak veya okunan hakikatleri hayata taşımamak Furkân 25:30'da belirtildiği üzere, Hz. Peygamber'in mahşerde "Ey Rabbim! Kavmim bu Kur'an'ı yalnız bıraktı" şikâyetine konu olma tehlikesi taşımaktadır. Enfâl 8:2'de bildirildiği üzere "Müminler Allah anıldığı zaman yürekleri titreyen, kendilerine O'nun ayetleri *tilavet* edildiği (okunup aktarıldığı) zaman imanları artan ve sadece Rablerine güvenen kişilerdir." Zümer 39:23'te yer alan "Bu (Kitab)ın etkisiyle Rablerine saygı duyanların tüyleri ürperir. Sonra hem derileri hem de kalpleri Allah'ın *zikr*ine (Kur'an'a ısınıp) yumuşar" mesajına rağmen Kur'an okuduğu veya okunduğu zaman hayatında hiçbir kıpırdanma olmayan insanların durumu içler acısıdır.

Kur'an, sözlerin en güzelidir çünkü En Güzel'in sözüdür. Tevbe 9:40'taki "Allah'ın sözü gerçek yüce olandır" beyanı ve Hz. Peygamber'in tanımıyla, "Yüce Allah'ın kelamının diğer sözlere olan üstünlüğü, Allah'ın yarattıklarına olan üstünlüğü gibidir."[2] İşte bu eşsiz ilâhî kelâmı okumak, anlamak ve hayatımıza taşımak için elimizden gelen çabayı ortaya koymaya çalışıyoruz.

Lokmân 31:27'de buyurulduğu üzere, "Yeryüzündeki ağaçlar kalem, deniz de arkasından yedi deniz daha katılarak (mürekkep) olsa yine de Allah'ın sözleri (yazmakla) tükenmeyeceği" gerçeği karşısında saygıyla eğiliyoruz. Yaptığımız bu çalışmanın bir "çeviri" değil "meal-tefsir" olduğu gerçeğinden hareketle, Kur'an'ın içerdiği tüm hakikatleri karşıladığı iddiasından özenle ve özellikle kaçınıyoruz.

---

[1] Mehmed Akif Ersoy, *Safahat*, Yayına hazırlayan: Ertuğrul Düzdağ, Çağrı yayınları, İstanbul, 2000, s. 216-217.
[2] Ebû İsâ Muhammed b. İsâ et-Tirmizi, *es-Sünen*, İstanbul, 1992, Sevâbu'l-Kur'an, 25; Dârimî, Fedâilü'l-Kur'an, 6.

Amacımız, Rabbimizin rızasını kazanmaya gayret etmek ve karınca misali bu yolda olduğumuzu ortaya koymaktır. Çok büyük ve meşakkatli, ancak bir o kadar da onurlu ve haysiyetli bir meşguliyet olan "meal-tefsir yazmak", ciddi sorumluluk taşıyan bir iştir.

"*Nûn*. Kaleme ve satır satır yazdıklarına yemin olsun" şeklindeki Kalem 68:1. ayetinde yazmaya, yazıya ve yazılan şeylere yemin edilmekte ve bütün bunların şahit tutulacağı anlaşılmaktadır. Bu âleme sahip değil, şahit olmaya ve bu âlemdeki şahitlerimizi çoğaltmaya geldiğimiz gerçeğinden hareketle, yazdıklarımızın da şahidimiz olmasını istedik. İşte bu çalışma sadece ve sadece bu amacın satırlara dökülmüş halidir.

"Kim güzel bir şekilde şefaat (iyi bir işe öncülük) ederse onun o işten bir payı olur" mesajını içeren Nisâ 4:85. ayet gereği hem bizim hem kardeşlerimizin amel defterleri için bir kaydın devrede olacağına inanmaktayız. İnsan olmak, hatalı ve eksik olmayı beraberinde getirir. Hataları düzeltmek için siz değerli kardeşlerimizden gelecek olan katkılar ve eleştiriler hem bizim hem de kardeşlerimiz için hayati önem taşımaktadır.

Kur'an Meal-Tefsiri hazırlarken elbette pek çok tefsir ve mealden de yararlandık. Taberî'nin *Câmi'u'l-Beyân*, Semerkandî'nin *Bahru'l-'Ulûm*, Zemahşerî'nin *el-Keşşâf*, Râzî'nin *Mefâtîhu'l-Ğayb* gibi tefsirlerden faydalandık. Aynı zamanda Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır, Hasan Basri Çantay, Ömer Nasuhi Bilmen, Ali Fikri Yavuz, Süleyman Ateş, Muhammed Esed, Bayraktar Bayraklı, Hasan Tahsin Feyizli, Yaşar Nuri Öztürk, Ali Bulaç, Mustafa İslamoğlu, Mustafa Yıldırım, Tuncer Namlı gibi yazarların meallerinden, ayrıca Süleymaniye Vakfı ve Diyanet Vakfı'nca hazırlanan meallerden istifade ettik.

Biz elimizden gelen çabayı ortaya koyarken çalışmamızın bu aşamaya gelmesinde katkısı olan kardeşlerimize de teşekkür etmek borcumuzdur. Bu çerçevede Abdurrahman Okuyan, Ahmet Arın, Ahmet Kahramanoğlu, Emre Dorman, Faruk Özdemir, Feryal Taslaman, Hacer Saruhan, Mustafa Kara ve Rufi Tiryaki'ye şükranlarımı sunuyorum.

Kur'an Meal-Tefsir'in okuyucuyla buluşması için büyük katkı veren M. Naci Topsakal ve Kemal Ayvacı ağabeylerime, ayrıca isimlerini burada sayamayacağım diğer kardeşlerime de teşekkür ediyorum.

Beni Kur'an'la tanıştıran, hem hafızlık hem de Arapça eğitimi veren babama Rabbimden rahmet niyaz ediyorum. Ayrıca eğitimim boyunca beni şefkatiyle hep destekleyen annem başta olmak üzere, bu aşamaya gelinceye kadar kendilerine talebe olduğum bütün hocalarıma da şükranlarımı sunuyorum.

Sözün sonunda özel bir teşekküre daha yer vermeliyim. Kendileri birer Kur'an talebesi olsunlar diye dua ettiğim eşime, çocuklarıma ve aileme çok şey borçluyum. Özellikle aylardır gece gündüz demeden çalışmanın her kelimesiyle, hatta her harfiyle bir Kur'an talebesi özeniyle ilgilenen, defalarca okuyup en ince detayına varıncaya kadar düzenleme uğraşısı ortaya koyan, Yüce Allah'ın kelamıyla bir yürek daha buluşsun, onun anlamıyla genç bir zihin daha tanışsın diye gayret eden oğlum Ahmet Selim Okuyan'a en kalbi duygularımla teşekkür ediyorum. Rabbim onu da bizleri de Kur'an'ına kurban olanlardan eylesin.

Rabbimizden dileğimiz, bizi de razı olduğu kulları arasına katması ve Kitabını anlamada başarılı kılmasıdır. Gayret bizden, başarı Rabbimizdendir.

Mehmet OKUYAN

KUR'AN HAKKINDA

1. Kur'an Tanımı

Kaynağı "Yüce Allah", getiricisi "Cebrail", tebliğcisi "Hz. Muhammed", muhatabı "insanlık", misyonu "insanları karanlıklardan aydınlığa ulaştırmak" olan Kur'an, Yüce Allah'ın insanlığa gönderdiği son ilâhî mesajdır. Kur'an'ın tanımı hakkında çok önemli olan bazı bilgileri hatırlatmakta yarar görmekteyiz.

a) Yüce Allah'ın Kur'an Tanımı

Kur'an'da Kur'an'ın özelliklerinden sıklıkla söz edilmektedir. Bunların sadece bir tanesini Şu'arâ' 26:192-196'dan aktarmakla yetineceğiz:

"Şüphesiz ki o (Kur'an), âlemlerin Rabbi tarafından indirilmiştir. Uyarıcılardan olasın diye onu (Kur'an'ı) apaçık Arapça diliyle Güvenilir Ruh (Cebrail) senin kalbine indirmiştir. O (Kur'an'ın ilkeleri), öncekilerin kitaplarında da vardı."

Demek ki Kur'an, Âlemlerin Rabbi tarafından Cebrail aracılığıyla, uyarıcılardan olsun diye Hz. Muhammed'in kalbine indirilen, ilkeleri önceki kitaplarda da bulunan ilâhî bir mesajdır ve apaçık Arapça diliyle indirilmiştir.

b) Hz. Muhammed'in Kur'an Tanımı

Rivayetlerde de Hz. Peygamber'in Kur'an tanımı ve Kur'an'ın özellikleri hakkında bilgiler yer almaktadır. Söz konusu rivayetlerin en kapsamlı olanını aktarmak istiyoruz.

Hâris el-A'ver anlatıyor: "Bir gün Mescid'e uğradım. Baktım ki insanlar farklı konulara dalmışlar. Bunun üzerine Ali'ye gittim ve 'Ey müminlerin emiri! Görmüyor musun, insanlar farklı konulara dalmışlar' dedim. O da 'Gerçekten böyle mi yaptılar?' diye sorunca, 'Evet' cevabını verdim. Bunun üzerine şöyle dedi: 'Rasûlullah (s.a.v)'ın, 'Yakında bir fitne çıkacak' dediğini duymuştum.' 'Çıkış yolu nedir?' diye sorunca şunları söylemişti: 'Çıkış Allah'ın kitabıdır. Onda sizden öncekilerin bilgisi, sizden sonrakilerin haberi ve aranızdaki (konu)ların hükmü vardır. O (Kur'an), şaka ve boş söz olmayan 'doğruyu yanlıştan ayırma ölçüsü'dür. Onu azgınlığı nedeniyle terk edeni Allah perişan eder. Hidayeti ondan başka bir yerde arayanı Allah şaşırtır. O (Kur'an), *hablüllâh*'tır (Allah'ın sağlam ipidir); *zikr-i hakîm*dir (gerçeği hatırlatandır; hikmet kaynağıdır). *Sırât-ı müstakîm*dir (doğru yoldur). Arzular onunla azmaz; diller onunla karışmaz, âlimler ondan dolayı şaşmaz. Tekrarla eskimez; incelikleri bitmez. Cinler bile onu duyunca 'Şüphesiz ki, doğruya götüren harikulade bir Kur'an dinledik'[1] demekten geri kalmamışlardı. Onu konuşan doğruyu konuşur. Onunla amel eden ödüllendirilir. Onunla hüküm veren adil olmuş olur. Ona çağıran kişi de doğru yola rehberlik etmiş olur. Ey A'ver! Bütün bunları iyi öğren!"[2]

İşte Hz. Peygamber, Kur'an'ın doğruyu yanlıştan ayırma ismi olan *furkân*ı ve Kur'an'ın hayatımızdaki yerini bu şekilde anlatmıştır. Kur'an'ın hayata bakan yönleri ancak bu kadar güzel ifade edilebilirdi. Bu rivayetteki bilgiler Kur'an'dan beslenmektedir. Müslümanlara düşen görev, Yüce Allah'ın kitabını tanımak ve doğru ile yanlışı birbirinden ayırmaktır.

---

[1] Cinn 72:1-2.

[2] Tirmizi, Fedâilü'l-Kur'ân, 14; Dârimi, Fedâilü'l-Kur'ân, 1.

c) İsimleri ve Sıfatlarıyla Kur'an Tanımı

Kur'an'da zikredilen isimleri ve sıfatları esas alınarak Kur'an şöyle de tanımlanabilir:

Kur'an, "düşünerek okunan, okundukça ilkeleri uygulanmak zorunda olan (*el-Kur'ân*); ilâhî bir mektup olarak insanlara gönderilen (*el-Kitâb*); doğru ile yanlışı ortaya koyan ve kendisiyle doğru ile yanlış ayırt edilebilen (*el-Furkân*); cehalet karanlıklarına karşı ilâhî aydınlığı getiren (*en-Nûr*); manevî cansızlığı ve anlamsızlığı giderip hayata can ve anlam katan (*er-Rûh*); problemleri çıkmadan önce engellemeyi amaçlayan, çıktıktan sonra çözen, gönüllerdeki inançsızlık hastalığının şifası olan (*eş-Şifâ'*); açıklama yönüyle mesaj derinliğine sahip olup Yüce Allah'ın kendisini ifade etme aracı olan (*el-Beyân*); insanlığa gerçekleri ve Allah'ı hatırlatan (*ez-Zikr*); gerçeği getiren ve gerçeği temsil eden (*el-Hakk*); bütün ilkelerinde öğüdü esas alan (*el-Mev'ızah*); şaşkınlıkları gideren, yol gösterici misyonuna sahip olan (*el-Hüdâ*); insanlığa ve kâinata merhameti tanıtan ve ilâhî rahmetin tecellisi olan (*er-Rahmeh*); sunduğu ilkelere uyanlar için ahirette cennet müjdesi veren (*el-Büşrâ*); gerçekler kendisiyle görülebilen basiretler kaynağı (*Besâir*); hem apaçık, hem de açıklayıcı olan (*el-Mübîn*); yüce bir kaynaktan gelen ve kendisi de yüce olan (*el-'Azîm*); hikmetler içeren, içi dolu mesajlar getiren (*el-Hakîm*); yüce, onur kaynağı ve sahip çıkanını onurlandıran (*el-Mecîd*); içerdiği hakikatler itibariyle karanlıkları aydınlığa çeviren (*el-Münîr*); konuları eşi ya da zıddıyla ele alan veya tekrarlayan, ayrıca övgüye layık olan (*Mesânî*); kaynağı itibariyle her sözden güçlü (*el-'Azîz*); değerin ve ikramın kaynağı olan (*el-Kerîm*); gerçeği hatırlatan, öğüt içeren (*zi'z-Zikr*); içeriği bereketlerle dolu (*Mübârak*); kendisinden önceki bütün mesajları doğrulayan (*Musaddık*); önceki vahiyleri koruyup kollayan (*Müheymin*); ayetleri veya konuları birbiriyle benzeşen (*Müteşâbih*); ayetleri güvenceye alınmış, muhkem kılınmış (*Uhkimet Âyâtühû, Yuhkimu*); Allah'ın kelâmı (*Kelâmullâh*); Allah'ın ipi (*Hablüllâh*); en güçlü kulp (*el-'Urvetü'l-Vüskâ*); sözün en güzeli (*Ahsenü'l-Hadîs*); gerçekleri açıkça ortaya koyan, gerçeği bâtıldan ayıran (*Kavlün Faslün*); insanlar için evrensel bir mesaj, bir tebliğ olan (*Belâğ*); dikkat çekici mesajlarla dolu, etkileyici (*'Aceb*); Arapça dilinde indirilmiş (*'Arabiyy*); gerçekleri detaylarıyla açıklayan (*Tafsîl*); Allah tarafından indirilmiş, ikram edilmiş (*Tenzîl*); cehalet karanlıklarını bir yıldız gibi delip geçen (*en-Necm*); kendisinde şüphe bulunmayan (*Lâ Raybe Fîhi*) ve âlemlerin Rabbinden gelen (*min Rabbi'l-'âlemîn*) ilâhî bir mesajdır.

2. Kur'an'ın Metodu

Kur'an'da konular, metnin geneline serpiştirilmiştir. Hemen hemen her ayetin diğer ayetlerle anlam ilişkisi vardır. Bu özelliği Kur'an'ın *müteşâbih* olmasından yani birbiriyle benzeşen ayetlerden oluşmasından kaynaklanmaktadır. Bir konu hakkında kanaate varmak için sadece bir ayete değil, konuyla ilgili tüm ayetlere bakılması gerekmektedir. Parçacı bir yaklaşımla Kur'an'ın bütününü kapsayan bir kanaate varmak doğru değildir. Bütünü göz önüne almadan parçayla hüküm verilmemelidir.

Bir yerde kısaca geçen bir konu, bir başka yerde daha uzun ve geniş olarak ele alınmış olabilir. Konuları eşiyle ve zıddıyla ele alması anlamında Kur'an *mesânî*'dir; ayetlerinin birbiriyle benzeşmesi bakımından da *müteşâbih*'tir. Bu iki kavram her ne kadar farklı şekillerde yorumlansa da Kur'an'ın doğru anlaşılmasında bu anlamları da içerdiklerinde hiçbir şüphemiz yoktur.

Kur'an ayetleri birbirinin tefsiridir. Çünkü Yüce Allah Furkân 25:33'te en güzel tefsiri

kendisinin yaptığını bildirmektedir. Kur'an, sadece *müfesser* yani tefsir edilen bir kitap değildir; aynı zamanda *müfessir*dir, yani tefsir eden bir kitaptır. Bu durum Kur'an'ın, anlamlarından biri "açıklayıcı" demek olan *mübîn* sıfatının da gereğidir. Kur'an'ın "apaçık" olmasını sağlayan en önemli özelliği, onun kendi kendisini açıklıyor oluşudur. Kur'an elbette apaçıktır; ancak onun apaçık oluşu kendi kendisini açıklayıcılığının sonucudur. Örneğin; *mâliki yevmi'd-dîni* şeklinde üç kelimelik Fâtiha 1:4. ayet, İnfitâr suresinde 17, 18 ve 19. ayetler olarak aynı üç ayete dönüşmektedir. Fâtiha 1:6'da *ellezîne en'amte 'aleyhim* "kendilerine nimet verdiklerin" şeklindeki ifade, Nisâ' 4:69'da detaylandırılmaktadır. Bunun gibi örnekler Kur'an'da oldukça fazladır.

Kur'an'ı en iyi açıklayan Yüce Allah'tır. Bu durum Hûd 11:1-2'de şöyle ifade edilmektedir: "*Elif. Lâm. Râ.* (Bu vahiy), Allah'tan başkasına ibadet etmemeniz için doğru hüküm veren, her şeyden haberdar olan (Allah) tarafından ayetleri sağlamlaştırılmış, sonra da açıkça ortaya konulmuş bir kitaptır."

Yüce Allah'ın açıkladığı kitabını O'nun ayetleri ışığında değil de farklı şekillerde yorumlamak, Kur'an'ın çizdiği hakikat yolundan uzaklaşmak demektir ki bu duruma Tevbe 9:31'de şu şekilde değinilmiştir: "(Yahudiler) hahamlarını (bilginlerini), (hristiyanlar) da rahiplerini ve Meryem oğlu *Mesih*'i (İsa'yı) Allah'ın peşi sıra rabler edinmişlerdi. (Oysa) onlara ancak tek bir ilaha kulluk etmeleri emrolunmuştu. O'ndan başka ilah yoktur. O, onların ortak koştuklarından yücedir."

Bu ayetin izahı bağlamında Taberi'nin naklettiği bir rivayete göre, Hz. Peygamber bu ayeti okuduğunda Adiyy b. Hâtim, "Ama biz onlara tapmıyorduk ki!" deyince, Hz. Peygamber şu cevabı vermiştir: "Siz onların haram kıldığını haram, helal kıldığını da helal olarak tanımıyor muydunuz? İşte bu onları rab edinmektir." Hz. Peygamber'in yaptığı bu izahın üzerine söylenecek başka bir söz yoktur. Büyük bir hataya düşmemek için Kur'an'ı kendi görüşlerimizi merkeze alarak değil, Kur'an ayetlerini esas alarak onun dediklerini görüşümüz edinmeye çalışmaktayız.

3. Verimli Bir Kur'an Okuması İçin Beş Öneri

Arapça bilmeyen bir kişinin Kur'an'ın anlamıyla ilk buluşma aşaması meal okumaktır. Ancak Kur'an'ı derinlemesine anlama ve alternatif anlamları kavrama noktasında Kur'an tefsirleri hayati bir öneme sahiptir. Bu konuda okumalar yapılırken rivayet ve dirayet tefsirlerinden faydalanılmalıdır.

Bilindiği üzere, Kur'an'da yakın anlamlı ve çok anlamlı kelimeler ile kavramlar bulunmaktadır. Böylesi bir anlam çeşitliliğine ve zenginliğine rağmen, Kur'an meallerinde sadece bir anlam tercih edilebilmekte ve alternatif anlamlar tercümeye doğrudan yansıtılamamaktadır.

Verimli bir Kur'an okuması için beş önerimiz şu şekildedir:

- Bir mealle yetinilmemeli, farklı bakış açılarına sahip mealler okunmalı
- Karşılaştırmalı bir şekilde okuma yapılmalı
- Anlam farklılıkları tespit edildiğinde not alınmalı
- İniş sırasından faydalanılmalı
- İlerleyen aşamada tefsirler okunmalı

"KUR'AN MEAL-TEFSİR"İ HAZIRLAMA GEREKÇEMİZ

Kur'an ayetleri bizzat Yüce Allah tarafından açıklandığı için bize düşen görev, hangi ayetin hangi ayeti açıkladığını bulmaya çalışmaktır. Bu amaçla bütüncül bir tefsir çalışması yapmak, ayetlerin birbiriyle anlam ilişkisini görmede son derece önemlidir. Biz *Kur'an Meal-Tefsir*i hazırlamadan önce 2008 yılında başlayıp 2020 yılında bitirme aşamasına geldiğimiz 30 ciltlik bir Kur'an tefsiri kaleme aldık. *Kur'an Meal-Tefsir*i yazmaya başlamadan önce Kur'an tefsiri çalışması yaparak, hem ayetlerin kendileri hakkında detaylı bilgi sahibi olabilmeyi hem de diğer ayetlerle olan anlam ilişkilerini daha kapsamlı bir şekilde kurabilmeyi amaçladık. İşte elinizdeki *Kur'an Meal-Tefsir* yıllar süren Kur'an tefsiri çalışmamızın sonunda ulaşabildiğimiz noktadır.

Ülkemizde yazılmış 300'ün üzerinde meal bulunurken, yeni bir meal daha yazmak için önemli bir gerekçemiz olmalıydı. Bu noktada gerek müslümanlar gerekse gayrimüslimler tarafından Kur'an'ın aynı ayetinden birbirinden oldukça farklı hükümlerin çıkarılmasındaki temel nedeni, kanaatimizce Kur'an'ı parçacı bir bakışla okumaktır. Burada "parçacı bakış" ifadesi ile kastettiğimiz, bir konuda hüküm verirken konuyla ilgili tüm ayetleri değil yalnızca bir ayeti dikkate almaktır. Maalesef bugün böylesi parçacı yaklaşımlar sonucu Kur'an'ın bütününü kapsayan hükümler vermenin yol açtığı sorunlarla karşı karşıyayız.

Hazırlamış olduğumuz bu meali diğer meallerden ayıran nokta, verdiğimiz dipnotlar aracılığıyla, bir ayetin konuyla ilgili benzer diğer ayetlerle birlikte kolayca okunmasını sağlayacak sistematik bir ağ barındırmasıdır. Ayetler arasında kurduğumuz bağlantıları, yıllardır sürdürmekte olduğumuz Kur'an tefsiri çalışmamıza borçluyuz.

METODUMUZ

Hûd 11:1-2'de beyan edildiği gibi "Kur'an, Allah'tan başkasına ibadet edilmemesi için doğru hüküm veren, her şeyden haberdar olan (Allah) tarafından ayetleri sağlamlaştırılmış, sonra da açıkça ortaya konulmuş bir kitaptır." Zümer 39:23'te geçen "Allah, sözün en güzelini, *müteşâbih* (benzeşen anlamlı) ve *mesânî* (hakikatleri tekrarlanan) bir kitap olarak indirdi" ifadesinden hareketle, Kur'an'ın "ayetlerin birbirleriyle benzeşmesi" anlamındaki "*müteşabihlik*" ve "bir konuyu eşiyle ve zıddıyla ele alması" anlamındaki "*mesânîlik*" metodu gereği biz de Kur'an'ın bu şekilde kendini açıklama metodundan yararlandık.

Kur'an Meal-Tefsir'de kullandığımız metodu "genel özellikler", "parantez içi ifadeler" ve "dipnotlar" şeklinde üç ana başlıkta özetleyebiliriz.

1. Genel Özellikler

- Kur'an metni ve mealini orijinalinde olduğu gibi sağdan sola doğru sıraladık.
- *Kur'an Meal-Tefsir*'i orijinal Kur'an sayfalarına birebir uyumlu olacak şekilde 604 sayfa olarak hazırladık. Sayfa sınırını aşmamak için tefsir kısımlarını özetleyerek aynı sayfaya sığdırdık.
  - Sayfaya sığdıramadığımız bazı dipnotlara kısa notlar düşerek, uzun açıklama içeren ana dipnota gönderme yaptık. Bu tip kullanıma örnek:
  - Mukatta'a harfleri hakkında bilgi için bkz. Bakara 2:1, **dipnot 1.**
- Her sure hakkında tanıtıcı temel bilgileri ilgili surenin başlangıcında yer alan bölümlerde kısaca vermeye çalıştık. Bu bölümlerde surenin adı, ayet sayısı, iniş sırası, isminin ne anlama geldiği ve genel içeriği gibi konulardan bahsettik.
- Surelerdeki her konunun bitişi ile yeni konunun başlangıcı arasına kutucuklar yerleştirerek sureleri pasajlar haline ayırdık. Bu kutucuklarda hangi ayet aralıklarında hangi konulardan bahsedileceğine dair tanıtıcı bilgilere yer verdik.
  - Duhâ suresi ve sonrasındaki surelerde, işlenen konuları ilgili sureye ait tanıtıcı bilgi kısmında verdik, bu sureleri pasajlar haline ayırmadık.
- Aynı pasajda farklı peygamberlerden bahsedildiği durumlarda satır başları yaparak kişi ve konu değişiminin daha kolay fark edilmesini amaçladık.
- Her yeni cüzün başlangıcına cüz işaretleri yerleştirdik, kaçıncı cüz olduğunu ilgili işaretin üzerine Türkçe olarak da yazdık.
- Kur'an'da 14 yerde bulunan secde ayetlerini de özel işaretlerle gösterdik. Arapçasını metinde "secde" ifadesinin geçtiği yerin hizasına, Türkçesini ise "secde" ifadesinin geçtiği mealin hizasına "Secde Ayeti" açıklamasıyla yerleştirdik.

- Mealdeki alıntıları sonraki ayetlerde de ifade devam ediyorsa tırnağı ilgili alıntının bittiği ayette kapattık. Bu tip kullanıma örnek:
  - **12.** (Musa) şöyle demişti: "Rabbim! Beni yalanlamalarından korkuyorum. **13.** İçim daralabilir, dilim dönmeyebilir; (bu nedenle) Harun'a da elçilik ver! **14.** Onların lehinde, benim aleyhimde bir suç(um) var. beni öldürmelerinden korkuyorum."[1]
- Kıssa anlatımlarındaki ayetlerde "-mişli geçmiş zaman" ifadeleri kullanmaya çalıştık.
- Son Saat, kıyamet-ahiret süreci gibi bazı ayetlerde ele alınan ve "geçmiş zaman" kipinde kullanılan fiillere, bağlam ve konu gereği olarak "gelecek zaman" manası verdik. Bu tip yaşanacağı kesin olan olaylar hakkında kullanılan fiillerde geçmiş zaman kipinin kullanılması bir Kur'an üslubudur. Amaç, bu gerçeklere inanmayan veya şüphesi olanlara bunların kesinlikle gerçekleşeceği mesajının verilmesidir.
- Metinde geçen *resûl, rusül, murselûn* kelimelerini mealde "elçi, elçiler", *nebî, enbiyâ', nebiyyûn* kelimelerini ise "peygamber, peygamberler" şeklinde tercüme ettik.
- Zorunlu olmadıkça ayetleri birleştirmemeye çalıştık; ayetleri ayrı olarak tercüme etmeye gayret ettik.
- Metinde yer alan pekiştiriciler olan *inne, enne, lekad* gibi ifadeleri "şüphesiz ki" şeklinde tercüme ederken, *kad, lâm/le* ve fiillerin sonundaki "şeddeli nun"ları ise "elbette" kelimesiyle karşılamaya çalıştık.
- Metinde yer alan yeminleri tercüme ederken *lâ uksimu* ifadelerini "yemin ederim ki", *vâv/*ve *veya tâ/te* harfleriyle yapılan yeminleri ise "yemin olsun:" şeklinde vermeyi tercih ettik. Bu arada hem pekiştirme hem de yemin manası içerdiği için *velekad* ifadelerini de aynı şekilde "yemin olsun ki" tercümesiyle aktardık.
- Bir kelimenin veya cümlenin birbirine eşit derecede farklı anlama gelme ihtimali olan yerlerde "*/*" işareti kullandık.
- Yüce Allah'ın evrendeki sistemi hakkında bilgi verilen ayetlerde "geçmiş zaman" kalıbındaki kullanımlara da "geniş zaman" manası verdik. Yaratmak, yağdırmak, bitirmek, yetiştirmek vs. konular da sistemsel bir anlam içerdikleri için ilgili ayetlerde "geniş zaman" kipi kullandık.
- Metnin orijinaline sadık kalmak adına Arapça metinde yer alan bağlaçlar ve ekleri mealde de kullandığımızdan zaman zaman Türkçe anlatım zorlukları yaşadık.
- Bazı kelime ve kavramların anlamlarının meal içerisinde tam anlamıyla aktarılamama ve kavranılamama durumu ve ilk defa Kur'an meali okuyacak literatüre yabancı kardeşlerimize yardımcı olması için *Kur'an Meal-Tefsir*'in sonuna kısa bir sözlük ilave ettik. Sözlükte yer verdiğimiz kelimelerin bir kısmını mealin içerisinde italik yazmaya gayret ettik.

1 Şu'arâ 26:12-14.

2. Parantez İçi İfadeler

Yorum içeren kullanımlarımızı parantez içerisinde vermeye çalışarak metnin orijinaline sadık kalmaya özen göstererek, çok zorunlu olmadıkça metinde olmayan şeylere yer vermemeye gayret ettik. Mealde kullandığımız parantez içi ifadeler metnin orijinalinde yer almamaktadır.

Parantez içi ifadeleri temelde yedi farklı amaç için kullandık:

1. Temel Kur'an kavramlarının ve bazı özel kelimelerin Arapçalarına müdahale etmeden italik yazarak doğrudan mealde verdik, parantezde ise bu kelimelerin Türkçe anlamlarını yazdık. Örneğin *hamd* kelimelerini "övgü", *tesbîh* kelimelerini "yüceltmek", *salât* kelimelerini "namaz, yardım, destek", *tilavet* kelimelerini "okuyup aktarmak", *infâk* kelimelerini "vermek, dağıtmak", *gayb* kelimelerini "bilinemeyen", *takvâ* kelimelerini "duyarlı olmak" ve *muttaki* kelimelerini "duyarlı olanlar" şeklinde parantez içinde verdik. Bu tip kullanıma örnek:
   - "***Hamd (övgü)***, âlemlerin Rabbi olan Allah içindir."[1]
2. Metinde kullanılan kelimeleri cümlenin Türkçe'deki anlamına uygun olacak şekilde değiştirmedik. Bunun yerine mealde doğrudan ilgili kelimenin anlamını verdik, parantezde de bu kelimenin kullanımı ile aslında kastedilen anlama yer verdik. Bu tip kullanıma örnek:
   - "Ey Musa! Biz Allah'ı açıkça görünceye kadar sana asla inanmayız' demiştiniz de bakıyorken sizi yıldırım **yakalamıştı (çarpmıştı)**."[3]
3. Bazı durumlarda metinde yer alan kelimelerin doğrudan Türkçe'deki karşılıklarının kullanılmasının yanlış anlamaya neden olabileceğinden ayette kastedilen ifadeyi parantez içinde verdik. Bu tip kullanıma örnek:
   - "Allah, **dileyeni (layık gördüğünü)** saptırır, **dileyeni (layık gördüğünü)** de doğru yola ulaştırır."[2]
4. Metnin orjinalinde yer almayan iyelik eki, çoğul eki, bağlaç, edat gibi ifadeleri parantez içinde kullandık. Bu tip kullanıma örnek:
   - "Babalarınız ve **oğullarınız(dan)** hangisinin size yarar bakımından daha yakın olduğunu bilemezsiniz."[3]
5. Zamirlerin kullanıldığı yerlerde doğrudan ilgili zamiri mealde kullandık, kullanılan zamirle kastedilen kişi veya grupları parantez içerisinde verdik. Bu tip kullanıma örnek:
   - "**Onlar (münafıklar)**, yıldırımlardan kaynaklanan ölüm korkusuyla parmaklarını kulaklarına tıkarlar."[4]
6. Zamirin olmadığı ancak önceki veya sonraki ayetlerdeki kullanıma göre veya rivayetlerden edinilen bilgilere göre kastedilen kişi veya grupları parantez içerisinde kullandık. Bu tip kullanıma örnek:

---

1 Sâffât 37:182.

2 İbrâhim 14:4.

3 Nisâ 4:11.

4 Bakara 2:19.

- "**(Züleyha)** şöyle demişti: "İşte hakkında beni kınadığınız (şahıs) budur."[1]

7. Bazı yerlerde kullanımı şart olmayan ancak ifadenin daha net anlaşılması için kullanılması gerektiğini düşündüğümüz diğer ifadelere de meal boyunca parantezler içinde yer verdik. Bu tip kullanıma örnek:
   - "**(Bir işi bitirip)** boş kalınca, hemen **(başka bir işe)** kalk."[2]

3. Dipnotlar

Kur'an Meal-Tefsir'de kullandığımız dipnotlar aracılığıyla, bir ayetin konuyla ilgili benzer diğer ayetlerle birlikte kolayca okunmasını sağlamayı amaçladık. Böylece ayetler arasında sistematik bağlantılar kurmaya çalıştık.

Dipnotların kullanım işlevini yedi maddede özetleyebiliriz:

1. Parantez içi kullanımların yeterli olmadığı durumlarda detaylı açıklama için konuları dipnotlarda ele almaya çalıştık.
2. Bir ayet kesinlikle başka ayetlerle birlikte okunmalı ise bu tip dipnotlara "Bu ayet ... ayetlerle birlikte okunmalıdır" şeklinde dipnot düştük.
3. Bir ayetin mesajının doğru anlaşılabilmesi için onunla benzer içerikleri olan diğer ayetleri "Benzer mesajlar:" şeklinde dipnotlarda belirttik.
4. Farklı tercüme ihtimalleri olan ayetleri dipnotlarda ifade ettik.
5. 29 surenin başında yer alan ve hecelenerek, kesik kesik okundukları için kendilerine *hecâ* veya *mukatta'a* harfleri denen ifadeleri olduğu gibi yazarak bunlara dair açıklamaları Bakara 2:1. ayete ait 1. dipnotta verdik; bu harflerin kullanıldığı diğer surelerde bu dipnota gönderme yaptık.
6. Mesajı veya içeriği hakkında günümüzde tartışmalar yürütülen bazı ayetlerle ilgili kendi kanaatimizi dipnotlarda belirttik.
7. Ayetlerde geçen olaylarla ilgili tarihi bilgilere özet bir şekilde dipnotlarda değindik.

[1] Yûsuf 12:32.
[2] İnşirâh 94:7.

SON SÖZ

Alışılanın aksine kitabın dijital versiyonunu ücretsiz olarak ve basılı versiyonundan önce yayınladık.

Elinizde basılı versiyonu bulunan *Kur'an Meal-Tefsir* çalışmamıza;

- **Kur'an Okuyan** mobil uygulamamız,
- **kuranokuyan.com** web sitemiz,
- Karşılaştırmalı Kur'an meali web siteleri üzerinden de ücretsiz olarak ulaşabilirsiniz.

Kur'an Meal-Tefsir kitabımız ile ilgili soru, görüş ve önerilerinizi;

- **iletisim@kuranokuyan.com** adresi üzerinden gönderebilirsiniz.

Kur'an Okuyan mobil uygulamamızı indirmek için yukarıdaki **QR kodu** cep telefonu kameranız ile taratabilirsiniz.

SÖZLÜK

'Abese: Yüzünü ekşitmek

'Âdiyât: Düşmanlık yapanlar, saldıranlar

'Adn Cenneti: Durulmaya değer bahçe

'Alaka: Asılı duran şey, embriyo

Ahiret: Sonrası, dünyadan sonraki âlem

Ahkâf: Hz. Hûd'un kavminin yaşadığı yer

Ahzâb: Gruplar, savaş birlikleri

Akıbet: Son

A'lâ: Yüce, yüksek

'Alak: Asılı duran şey, embriyo

Amel: İş, davranış

'Ankebût: Örümcek

A'râf: Yüksek yer, cennetle cehennem arasındaki yüksek surun en tepesi, bilgililer

Arafat: Mekke'de haccın yerine getirilmesi için ihramlı olarak bulunulması gereken bölge

Ashâb-ı Kehf: Mağara halkı

'Asr: Asır, ikindi vakti, üzüm suyu

Ayet: Delil, belge, işaret, alamet, mucize, Kur'an cümleciği

Bakara: İnek, düve, buzağı

Bâri': Yaratıcı

Basiret: Öngörü, idrak, kavrama yeteneği

Bâtıl: Gerçeği iptal eden, ortadan kaldıran şey

Belde: Şehir, yerleşim merkezi

Beled: Şehirler

Besmele: Bismillâhirrahmânirrahîm cümlesinin kısaltılmış ismi

Beşer: İnsan

Beyt-i Harâm: "Saygın Ev", Kâbe

Beyyine: Apaçık belge, bilgi

Biat etmek: Bağlılık yemini etmek, uymak, teslimiyet göstermek

Bid'at: Dinde aslı olmayan, sonradan uydurulan şeyler

Birr: İyilik, takvâ

Burûc: Burçlar

Câsiye: Diz çöken

Cebrail: Vahiy getiren elçi melek

Celde: Etkisi ciltle sınırlı kalan sopa

Cihad etmek: Fedakârlık yapmak, var gücüyle çalışmak, Allah yolunda savaşmak

Cinn: Görünmeyen varlık

Cum'a: Toplanma

Dalâlet: Sapkınlık

Dehr: Başı sonu bilinemeyen zaman

Din: Kulluk, borç, hesap, inanç ve uygulamalardan oluşan sistem

Duhâ: Kuşluk

Duhân: Duman

Ebedi: Çok uzun süre

Ecel: Süre

En'âm: Dört bacaklı hayvanlar

Enbiyâ: Peygamberler

Enfâl: Ganimetler

Ensar: Mekke'den gelenlere Medine'de yardım edenler

Fâsık: Yoldan çıkmış

Fâtiha: Açılış, başlangıç

Fâtır: Yoktan yaratan

Felak: Yarıp ortaya çıkan

Fecr: Sabah ışıkları, sabahın ilk aydınlığı

Fesat: Bozgunculuk

Fetih: Zafer

Fetret: Kesinti

Fıtrat: İnsanın ruhsal ve manevi anlamda yaratılış özellikleri

Fidye: Bir cezadan kurtulmak için verilen bedel

Firdevs: Has bahçe, bir cennet

Fitne: Ağır imtihan, kötülük, inkâr, şirk, azap

Furkân: Doğruyu yanlıştan ayıran ölçü, doğruyu yanlıştan ayırma yeteneği

Fussilet: Açık açık ortaya konulmuş olmak

Gafil: Habersiz

Gaflet: Bilmezden gelmek, bilinçsizlik

Gayb: Bilinemeyen, görülemeyen

Gazap: Azap, öfke, sıkıntı, bela

Gusül/: Boy abdesti

Gâşiye: Kaplayan şey

Haccetmek: Ziyaret etmek

Hacc-ı ekber: En büyük hac

Hadd: Sınır

Hadîd: Demir

Hak: Gerçek

Hâkka: Gerçekleşen şey

Hakim: Hikmet sahibi, hükmünde, kararında isabetli

Halife: Sonra gelen, görevli

Hamd: Övgü

Hanîf/Hunefâ': Allah'a boyun eğip yönelen(ler), bâtıl şeylerden yüz çevirip Allah'a yönelen, Allah'ı bir olarak tanıyan(lar

Haram: Allah'ın yasak kıldığı şeyler

Haset: Çekememe durumu, kıskançlık

Haşr: Toplanma, kalkışma

Helak etmek: Cezalandırmak, yok etmek

Hıttah: Af dilemek

Hicr: Kaya, Hz. Salih'in kavmi

Hicret: Ayrılmak, gitmek, ilk müslümanların Mekke'den Medine'ye yaptığı göç

Hidayet: Yol göstermek, rehberlik yapmak

Hikmet: İçi dolu bilgi, ifade, muhakeme gücü

Hucurât: Odalar, hücreler

Huşu: Derin saygı

Hümeze: Alay etmek, alay edenler

Islah: Düzeltme

'Izâm: Kemik

İddet: Boşanma sürecinde beklenmesi ve sayılması gereken süre

İffet: Namus

İhlas: Samimiyet

İhlaslı: Samimi

İhtilaf: Çelişki, tutarsızlık

İlah: Tanrı, mabut

İnfak: Vermek, harcamak, dağıtmak

İnfitâr: Yarılmak, yeniden yaratılıp bir fıtrata kavuşturulmak

İnşallah: Allah dilerse

İnşikâk: Yarılmak

İnşirâh: Açılma, yarılma, ferahlama,

İsrâ: Yürüyüş, gece yürüyüşü

İstiğfar: Bağışlanma dileğinde bulunmak

İzzet: Şeref, yücelik, onur, itibar, güç

Kadir: Kıymet, değer, ölçü

Kâfir: İnkâr eden, örten

Kâfûr: Tadı ve kokusu diğer içecekleri bastıran cennet içeceği

Kâhin: Kehanette bulunan kişi

Kâinat: Evren

Kamer: Ay

Kâri'a: Çarpan şey

Kasas: Kıssalar, içinde ibret, ders, mesaj olan geçmişe dair olaylar

Kavim: Topluluk, halk

Keder: Hüzün, sıkıntı

Kefaret: Cezaları düşüren ödenekler, suçu, günahı örten şey

Kehf: Mağara

Kerem: Cömertlik

Kevser: Çok, çok nimet, değer

Kıble: Namaz kılmak için dönülen Kâbe yönü

Kıraat: Anlayarak okumak

Kısas: Haksız yere işlenen bir cinayette öldürülenin ailesinin isteğiyle katilin devlet tarafından öldürülebilmesi

Kıssa: Geçmişlerin hayatlarından ibret, ders içerikli kesit

Kıtâl: Savaş

Kıyamet: Ayağa kalkış

Kitâb: Kitap, vahiy

Kitap ehli: Kendilerine kitap verilenler, yahudiler, hristiyanlar

Lahm: Et, kas

Lanet etmek: Rahmetinden uzaklaştırmak

Levh-i Mahfûz: Korunmuş Levha, Yüce Allah'ın ilim sıfatı, ilahi bilgi sistemi

Leyl: Gece

Lümeze: Dalga geçenler

Mahlûk: Yaratılmış, var edilmiş

Mahşer: Toplanma yeri, toplanma zamanı

Mâide: Sofra

Mâ'ûn: Engelleyenler, vermeyenler, verdirmeyenler

Me'âric: Yükselişler, merdivenler, yükseliş mertebeleri

Mecnûn: Aklı cinlerin kontrolünde olan

Mehir: Evliliklerde eşlere verilen ekonomik bedel, evlilik bedeli

Mele-i A'lâ: Meleklerden oluşan yüce yönetim merkezi

Melekût: Hükümranlık, işleyiş, otorite

Melike: Kadın yönetici, kadın devlet başkanı

Mescid-i Aksâ: Uzak mescit

Mescid-i Harâm: Kâbe, saygın mescit

Mesel: Örnek, delil, ders, ayet

Meskenet: Fakirlik, yoksulluk, sıkıntı, vergi, cizye, yoksulluk, çaresizlik

Meş'ar-i Harâm: Bilinçlenme yeri, Müzdelife

Mevlâ: Efendi

Meyletmek: Yönelmek

Mikail: Tabiat olaylarıyla görevli olduğuna inanılan melek

Mudğa: Bir et parçacığı, bir çiğnem et

Muhâcir: Mekke'den Medine'ye göç eden(ler)

Muhakeme: Anlayış, kavrayış, doğru değerlendirme gücü

Muhsanât: Namusu kale gibi koruma altına alınmış kadınlar

Muhsin: İyilik eden, işini düzgün yapan

Mukaddes: Kutsal

Mukatta'a harfleri: Harekelenerek değil, hecelenerek kesik kesik okunan harfler

Mumtehine: İmtihan eden, deneyen

Murselât: Gönderilmiş olanlar

Musibet: Bela, sıkıntı

Mut'a: Hediye cinsinden bir şeyler

Mutaffifûn: Yolsuzluk yapanlar

Muttaki: Korunaklı, sorumluluğunu bilip sorumlu ve duyarlı davranan kişi

Mübarek: Bereketli, değerli

Mücâdele: Tartışma

Mücâhid: Allah yolunda canıyla ve malıyla fedakârlık eden kişi

Müddessir: Örtünen, üstlenen

Müfessir: Yorumcu, tefsir yapan

Müfteri: İftira atan

Mülk: Hükümranlık, egemenlik, otorite, yetki, sahiplik

Mümin: İnanılması gereken değerlere inanıp güvenen, kendini güvende hisseden ve güven veren kişi

Münafık: İkiyüzlü, inanmadığı halde inanmış gibi davranan kişi

Münezzeh: Uzak

Müstesna: Hariç

Müşrik: Aracı edinen, ortak koşan

Müzzemmil: Örtünen, üstlenen

Nahl: Bal arısı

Nâs: İnsanlar

Nasr: Yardım

Nâzi'ât: Söküp çıkaranlar

Nebe': Haber, önemli haber

Nebî: Peygamber, haberdar edilen, haber veren, makamı yüksek kişi

Necm/Nucûm: Yıldız, yıldızlar, vahiy

Neml: Karınca

Nifak: İkiyüzlülük

Nur: Işık, aydınlık

Nutfe: Zigot, cenin, sperm, döllenmiş yumurta

Nübüvvet: Peygamberlik

Nüşûz: Farklı arayışlar, geçimsizlikler

Rabbâniyyûn/Ribbiyyûn: Kendilerini Rabbine adayanlar

Ra'd: Gök gürültüsü

Rahîm: Merhamet eden, acıyan

Rahmân: Rahmet ve merhametin kaynağı

Resul: Elçi

Risalet: Elçilik

Rukû etmek: Eğilmek, boyun eğmek

Sadaka: Bir müminin inancındaki samimiyet göstergesi olan yardımlaşma

Sadakat: Samimiyet

Saff: Dizi halinde

Sâffât: Saf saf dizilenler

Salat: Destek, ibadet, namaz

Salavat: Yardımlar, destekler

Salih amel: İyi iş

Sebe': Yemen'de yaşamış eski bir uygarlık

Secde: Boyun eğme

Sefih: Az akıllı, beyinsiz, değersiz, düşük

Selim: Sağlam, samimi, teslimiyetli

Semâ: Yüksek âlem, gök, yukarısı

Sırât-ı Müstakîm: Doğru yol, gerçeğe götüren en kestirme yol

Silm: Barış, İslam

Sima: Yüz, çehre

Sur'a üflenmesi: Önce bu sistemin yıkılışı, sonra ise mahşerin kurulması için iki kez gerçekleşecek işlem

Sünnet: Uygulama, ilahî yasa

Şefaat: Derecesini ikiye katlamak, ödülü çift vermek

Şehâdet: Açıkta olan, görülebilen

Şems: Güneş

Şeriat: Kanun, yasa, prensip, ilke, din

Şerr: Kötülük, sıkıntı

Şirk: Ortak koşmak, aracı edinmek

Şu'arâ: Şairler

Şûrâ: Danışma, fikir alışverişi

Tâğût: Azgın, aşırı, sapkın

Tahrif etmek: Bozmak, yerini değiştirmek

Tahrîm: Haram kılma, yasaklama

Takdir etmek: İnceden inceye belirlemek, ince ayar vermek

Takdîs: Yüceltmek

Takvâ: Korunmak, duyarlı olmak

Talâk: Boşanma, boşama

Târık: Yarıp çıkan, gece ortaya çıkan yıldız

Tavaf: Hac maksadıyla Kâbe'nin çevresinde yedi kez dönmek

Tebbet: Kahrolası, kahrolsun

Tebliğ etmek: İletmek, ulaştırmak, bildirmek

Tecelli etmek: Görüntü vermek, bir şey yansıtmak

Tedebbür: İnceden inceye, derinlemesine, köklerine inerek düşünmek

Tefekkür: Derin derin düşünmek

Teğâbun: Karşılıklı aldanma

Tekâsür: Çoğaltma, artırma tutkusu

Tekvîr: Dürülmek, büzülmek

Tenzih etmek: Yüceltmek, yüceliğini itiraf etmek

Tertil: Ağır ağır, gönülden okumak

Teshih: Yüceltmek

Tesettür: Örtünme

Tevbe: Hatalardan bağışlanma dilemekten sonra doğruya yönelmek

Tevekkül etmek: Güvenmek, dayanmak

Tevhid: Yüce Allah'ı birlemek, tek kabul etmek

Te'vil: Yorum, arka plan, bir şeyin içyüzü

Teyemmüm: Suyun kullanılamadığı yerde yüz ve kolların toprakla mesh edilmesi

Tilâvet: Okumak, okuyup aktarmak, takip etmek

Tilâvet secdesi: Kur'an'daki 14 ayette yer alan ve okumaya dayalı bir teslimiyet göstergesi olan boyun büküş

Tîn: İncir, Filistin'de bir bölge

Tûr: Dağ

Ulu'l-Elbâb: Öz akıl ve izan sahipleri, akliselim sahipleri, derin kavrayışlı olanlar, düşünce yapısı bozulmamış olan üstün akıllılar

Umre: Hac mevsiminde ve daha farklı zamanlarda gerçekleştirilebilen, ihramlı olarak belli sınırlardan geçerek Kâbe'yi tavaf, sa'y ve tıraştan oluşan ibadet

Ümmet: Topluluk, bir peygamberin muhatapları

Ümmî: Kitap ehlinden olmayan, Tevrat'ı bilmeyen, ana şehirli, Mekkeli

Vâkı'a: Gerçekleşen şey, Son Saat, Kıyamet

Vâris: Mirasçı

Vasat: Orta, mutedil, dengeli

Vasiyet: Ölmeden önce birinin mirasçılarından herhangi bir konuda yapılmasını istediği şey

Vekîl: İşi üstlenen, kefil, güven kaynağı

Velâyet: Sahiplenme, koruma

Vesvese: Yanlış yollara sevk edici şeytan kaynaklı müdahale

Vezir: Yardımcı

Yegâne: Tek

Zakkum: Cehennemdeki azap yiyeceklerinden birisi

Zann: Tahmin, gerçek olmayan sanı, kanaat

Zâriyat: Esip savuranlar, toz toprak haline getirenler

Zekât: Temizlenmek, arınmak ve artmak manasında zengin müslümanların yerine getirmesi gereken ekonomik yükümlülük

Zıhâr: Kişinin "Sen bana annemin sırtı gibisin!" diyerek eşinin sırtını annesine benzetmesi ve boşanma sebebi sayılan söz

Zikr: (Gerçeği) hatırlamak, hatırlatan şey

Zillet: Alçaklık, aşağılık, hor ve hakir olmak, perişanlık

Zilzâl: Sarsıntı

Ziynet: Süs, mücevher

Zuhruf: Ziynet, süs

Zümer: Grup, topluluk

MUSHAF SIRASINA GÖRE SURELER

SIRA NO	SURE ADI	SAYFA NO	AYET SAYISI	ANLAMI	İNİŞ SIRASI	İNDİĞİ YER	BAŞLADIĞI CÜZ
1	Fâtiha	0	7	Açılış, başlangıç	5	Mekke	1
2	Bakara	1	286	Buzağı, inek	94	Medine	1
3	Âl-i İmrân	49	200	İmrân ailesi	98	Medine	3
4	Nisâ	76	176	Kadınlar	106	Medine	4
5	Mâide	105	120	Gök sofrası	108	Medine	6
6	En'âm	127	165	Ehil hayvanlar	73	Mekke	7
7	A'râf	150	206	Yüksek yer	56	Mekke	8
8	Enfâl	176	75	Savaş ganimetleri	95	Medine	9
9	Tevbe	186	129	Tövbe	114	Medine	10
10	Yûnus	207	109	Hz. Yunus	70	Mekke	11
11	Hûd	220	123	Hz. Hud	69	Mekke	11
12	Yûsuf	234	111	Hz. Yusuf	71	Mekke	12
13	Ra'd	248	43	Gök gürültüsü	58	Mekke	13
14	İbrahim	254	52	Hz. İbrahim	65	Mekke	13
15	Hicr	261	99	Semûd kavminin yasadığı yer	72	Mekke	14
16	Nahl	266	128	Bal arısı	74	Mekke	14
17	İsrâ	281	111	Gecelevin yürütmek	68	Mekke	15
18	Kehf	292	110	Mağara	62	Mekke	15
19	Meryem	304	98	Hz. Meryem	43	Mekke	16
20	Tâhâ	311	135	Tâ ve Hâ harfleri	44	Mekke	16
21	Enbiyâ	321	112	Peygamberler	79	Mekke	17
22	Hacc	331	78	Hac	91	Medine	17
23	Mü'minûn	341	118	İnanan kişiler	80	Mekke	18
24	Nûr	349	64	Işık	97	Medine	18
25	Furkân	358	77	Doğruyu yanlıştan ayıran	40	Mekke	18
26	Şu'arâ	366	227	Şairler	51	Mekke	19
27	Neml	376	93	Karınca	53	Mekke	19
28	Kasas	384	88	Kıssalar	67	Mekke	20
29	'Ankebût	395	69	Örümcek	89	Mekke	20
30	Rûm	403	60	Romalılar	88	Mekke	21
31	Lokmân	410	34	Hz. Lokman	75	Mekke	21
32	Secde	414	30	Secde	57	Mekke	21
33	Ahzâb	417	73	Gruplar	105	Medine	21
34	Sebe'	427	54	Yemen'de bulunan bir bölge	76	Mekke	22
35	Fâtır	433	45	Yoktan var eden	42	Mekke	22
36	Yâsîn	439	83	Yâ ve Sîn harfleri. "Ey İnsan"	39	Mekke	22
37	Sâffât	445	182	Sıra sıra dizilenler	66	Mekke	23
38	Sâd	452	88	Sad harfi	55	Mekke	23
39	Zümer	457	75	Gruplar	77	Mekke	23
40	Mü'min	466	85	İnanan kişi	78	Mekke	24
41	Fussilet	476	54	Ayrıntılı açıklandı	81	Mekke	24
42	Şûrâ	482	53	Danışma	82	Mekke	25
43	Zuhruf	488	89	Mücevher, süs	83	Mekke	25
44	Duhân	495	59	Duman	84	Mekke	25
45	Câsiye	498	37	Diz üstü çöken	85	Mekke	25
46	Ahkâf	501	35	Âd kavminin Yemen'de yasadığı yer	86	Mekke	26
47	Muhammed	506	38	Hz. Muhammed	92	Medine	26
48	Fetih	510	29	Zafer, fetih	110	Medine	26
49	Hucurât	514	18	Odalar	112	Medine	26
50	Kâf	517	45	Kaf harfi	36	Mekke	26
51	Zâriyât	519	60	Esip savuranlar	87	Mekke	26
52	Tûr	522	49	Dağ	59	Mekke	27
53	Necm	525	62	Yıldız, vahiy	26	Mekke	27
54	Kamer	527	55	Ay	54	Mekke	27
55	Rahmân	530	78	Allah'ın merhamet sıfatı	41	Mekke	27
56	Vâkı'a	533	96	Gerçekleşen olay, Kıyamet	50	Mekke	27
57	Hadîd	536	29	Demir	96	Medine	27

MUSHAF SIRASINA GÖRE SURELER

SIRA NO	SURE ADI	SAYFA NO	AYET SAYISI	ANLAMI	İNİŞ SIRASI	İNDİĞİ YER	BAŞLADIĞI CÜZ
58	Mücâdele	541	22	Tartışmak	104	Medine	28
59	Haşr	544	24	Toplanma, kalkışma	102	Medine	28
60	Mümtehine	548	13	İmtihan eden	109	Medine	28
61	Saff	550	14	Sıra, dizi	99	Medine	28
62	Cum'a	552	11	Cuma	100	Medine	28
63	Münâfikûn	553	11	Münafıklar	103	Medine	28
64	Teğâbün	555	18	Karşılıklı aldanma	93	Medine	28
65	Talâk	557	12	Boşamak	107	Medine	28
66	Tahrîm	559	12	Haram kılmak	113	Medine	28
67	Mülk	561	30	Mülk, otorite	60	Mekke	29
68	Kalem	563	52	Kalem	7	Mekke	29
69	Hâkka	565	52	Gerçekleşecek olan, Kıyamet	45	Mekke	29
70	Me'âric	567	44	Yükseliş mertebeleri	46	Mekke	29
71	Nûh	569	28	Hz. Nuh	64	Mekke	29
72	Cinn	571	28	Cin	63	Mekke	29
73	Müzzemmil	573	20	Bürünen	3	Mekke	29
74	Müddessir	574	56	Bürünen	4	Mekke	29
75	Kıyamet	576	40	Kıyamet	33	Mekke	29
76	İnsân	577	31	İnsan	32	Mekke	29
77	Mürselât	579	50	Gönderilenler	35	Mekke	29
78	Nebe'	581	40	Haber	47	Mekke	30
79	Nâzi'ât	582	46	Söküp çıkaranlar	48	Mekke	30
80	'Abese	584	42	Yüzünü eksitti	27	Mekke	30
81	Tekvîr	585	29	Dürmek	8	Mekke	30
82	İnfitâr	586	19	Yarılmak	49	Mekke	30
83	Mutaffifîn	587	36	Yoksunluk yapanlar	90	Mekke	30
84	İnşikâk	588	25	Yarılmak	52	Mekke	30
85	Burûc	589	22	Burçlar	29	Mekke	30
86	Târık	590	17	Çarpan, geçe gelen şey	38	Mekke	30
87	A'lâ	591	19	En yüce	9	Mekke	30
88	Gâşiye	591	26	Kaplayan, bürüyen	61	Mekke	30
89	Fecr	592	30	Tan vakti	11	Mekke	30
90	Beled	593	20	Şehir, belde	37	Mekke	30
91	Şems	594	15	Güneş	28	Mekke	30
92	Leyl	595	21	Gece	10	Mekke	30
93	Duhâ	595	11	Kuşluk vakti	5	Mekke	30
94	İnşirâh	596	8	Açılmak, genişlemek	6	Mekke	30
95	Tîn	596	8	Filistin'de bir bölge, incir	30	Mekke	30
96	'Alak	597	19	Asılı duran şey, embriyo	2	Mekke	30
97	Kadir	598	5	Kadir, kıymet, ölçü	12	Mekke	30
98	Beyyine	598	8	Apaçık delil	101	Medine	30
99	Zilzâl	599	8	Sarsıntı, deprem	31	Mekke	30
100	'Âdiyât	599	11	Düşmanlık yapanlar, atlar	14	Mekke	30
101	Kâri'a	600	11	Vuran, çarpan şey	22	Mekke	30
102	Tekâsür	600	8	Çoğaltma tutkusu	16	Mekke	30
103	'Asr	601	3	Asır, çağ, ikindi vakti	13	Mekke	30
104	Hümeze	601	9	Çekiştiren, arıplayan	34	Mekke	30
105	Fîl	601	5	Fil	20	Mekke	30
106	Kureyş	602	4	Kureyş Kabilesi	21	Mekke	30
107	Mâ'ûn	602	7	En küçük yardım	17	Mekke	30
108	Kevser	602	3	Çok hayır, bereket	15	Mekke	30
109	Kâfirûn	603	6	İnkarcılar	18	Mekke	30
110	Nasr	603	3	Yardım	111	Medine	30
111	Tebbet	603	5	Kurusun, kahrolsun	19	Mekke	30
112	İhlâs	604	4	Samimiyet, içtenlik	25	Mekke	30
113	Felak	604	5	Sabah aydınlığı	23	Mekke	30
114	Nâs	604	6	İnsanlar	24	Mekke	30

ALFABETİK SIRAYA GÖRE SURELER

SIRA NO	SURE ADI	SAYFA NO	AYET SAYISI	ANLAMI	İNİŞ SIRASI	İNDİĞİ YER	BAŞLADIĞI CÜZ
80	'Abese	584	42	Yüzünü ekşitti	27	Mekke	30
100	'Âdiyât	599	11	Düşmanlık yapanlar, atlar	14	Mekke	30
46	Ahkâf	501	35	Âd kavminin Yemen'de yaşadığı yer	86	Mekke	26
33	Ahzâb	417	73	Gruplar	105	Medine	21
87	A'lâ	591	19	En yüce	9	Mekke	30
96	'Alak	597	19	Asılı duran şey, embriyo	2	Mekke	30
3	Âl-i İmrân	49	200	İmrân ailesi	98	Medine	3
29	'Ankebût	395	69	Örümcek	89	Mekke	20
7	A'râf	150	206	Yüksek yer	56	Mekke	8
103	'Asr	601	3	Asır, çağ, ikindi vakti	13	Mekke	30
2	Bakara	1	286	Buzağı, inek	94	Medine	1
90	Beled	593	20	Şehir, belde	37	Mekke	30
98	Beyyine	598	8	Apaçık delil	101	Medine	30
85	Burûc	589	22	Burçlar	29	Mekke	30
45	Câsiye	498	37	Diz üstü çöken	85	Mekke	25
72	Cinn	571	28	Cin	63	Mekke	29
62	Cum'a	552	11	Cuma	100	Medine	28
93	Duhâ	595	11	Kuşluk vakti	5	Mekke	30
44	Duhân	495	59	Duman	84	Mekke	25
6	En'âm	127	165	Ehil hayvanlar	73	Mekke	7
21	Enbiyâ	321	112	Peygamberler	79	Mekke	17
8	Enfâl	176	75	Savaş ganimetleri	95	Medine	9
35	Fâtır	433	45	Yoktan var eden	42	Mekke	22
1	Fâtiha	0	7	Açılış, başlangıç	1	Mekke	1
89	Fecr	592	30	Tan vakti	11	Mekke	30
113	Felak	604	5	Sabah aydınlığı	23	Mekke	30
48	Fetih	510	29	Zafer, fetih	110	Medine	26
105	Fîl	601	5	Fil	20	Mekke	30
25	Furkân	358	77	Doğruyu yanlıştan ayıran	40	Mekke	18
41	Fussilet	476	54	Ayrıntılı açıklandı	81	Mekke	24
88	Gâşiye	591	26	Kaplayan, bürüyen	61	Mekke	30
22	Hacc	331	78	Hac	91	Medine	17
57	Hadîd	536	29	Demir	96	Medine	27
69	Hâkka	565	52	Gerçekleşecek olan, Kıyamet	45	Mekke	29
59	Haşr	544	24	Toplanma, kalkışma	102	Medine	28
15	Hıcr	261	99	Semûd kavminin yaşadığı yer	72	Mekke	14
49	Hucurât	514	18	Odalar	112	Medine	26
11	Hûd	220	123	Hz. Hud	69	Mekke	11
104	Hümeze	601	9	Çekiştiren, aybolavan	34	Mekke	30
14	İbrâhîm	254	52	Hz. İbrahim	65	Mekke	13
112	İhlâs	604	4	Samimiyet, içtenlik	25	Mekke	30
82	İnfitâr	586	19	Yarılmak	49	Mekke	30
76	İnsân	577	31	İnsan	32	Mekke	29
84	İnşikâk	588	25	Yarılmak	52	Mekke	30
94	İnşirâh	596	8	Açılmak, genişlemek	6	Mekke	30
17	İsrâ	281	111	Gecelevin yürümek	68	Mekke	15
97	Kadir	598	5	Kadir, kıymet, ölçü	12	Mekke	30
50	Kâf	517	45	Kaf harfi	36	Mekke	26
109	Kâfirûn	603	6	İnkârcılar	18	Mekke	30
68	Kalem	563	52	Kalem	7	Mekke	29
54	Kamer	527	55	Ay	54	Mekke	27
101	Kâri'a	600	11	Vuran, çarpan şey	22	Mekke	30
28	Kasas	384	88	Kıssalar	67	Mekke	20
18	Kehf	292	110	Mağara	62	Mekke	15
108	Kevser	602	3	Çok hayır, bereket	15	Mekke	30
75	Kıyâmet	576	40	Kıyamet	33	Mekke	29
106	Kureyş	602	4	Kureyş Kabilesi	21	Mekke	30

ALFABETİK SIRAYA GÖRE SURELER

SIRA NO	SURE ADI	SAYFA NO	AYET SAYISI	ANLAMI	İNİŞ SIRASI	İNDİĞİ YER	BULUNDUĞU CÜZ
92	Leyl	595	21	Gece	10	Mekke	30
31	Lokmân	410	34	Hz. Lokman	75	Mekke	21
107	Mâ'ûn	602	7	En küçük yardım	17	Mekke	30
5	Mâide	105	120	Gök sofrası	108	Medine	6
70	Me'âric	567	44	Yükselis mertebeleri	46	Mekke	29
19	Mervem	304	98	Hz. Mervem	43	Mekke	16
47	Muhammed	506	38	Hz. Muhammed	92	Medine	26
83	Mutaffifîn	587	36	Yolsuzluk yapanlar	90	Mekke	30
58	Mücâdele	541	22	Tartışmak	104	Medine	28
74	Müddessir	574	56	Bürünen	4	Mekke	29
67	Mülk	561	30	Mülk, otorite	60	Mekke	29
40	Mü'min	466	85	İnanan kişi	78	Mekke	24
23	Mü'minûn	341	118	İnanan kişiler	80	Mekke	18
60	Mümtehine	548	13	İmtihan eden	109	Medine	28
63	Münâfikûn	553	11	Münafıklar	103	Medine	28
77	Mürselât	579	50	Gönderilenler	35	Mekke	29
73	Müzzemmil	573	20	Bürünen	3	Mekke	29
16	Nahl	266	128	Bal arısı	74	Mekke	14
114	Nâs	604	6	İnsanlar	24	Mekke	30
110	Nasr	603	3	Yardım	111	Medine	30
79	Nâzi'ât	582	46	Söküp çıkaranlar	48	Mekke	30
78	Nebe'	581	40	Haber	47	Mekke	30
53	Necm	525	62	Yıldız, sahip	26	Mekke	27
27	Neml	376	93	Karınca	53	Mekke	19
4	Nisâ	76	176	Kadınlar	106	Medine	4
71	Nûh	569	28	Hz. Nuh	64	Mekke	29
24	Nûr	349	64	Işık	97	Medine	18
13	Ra'd	248	43	Gök gürültüsü	98	Mekke	13
55	Rahmân	530	78	Allah'ın merhamet sıfatı	41	Mekke	27
30	Rûm	403	60	Romalılar	88	Mekke	21
38	Sâd	452	88	Sad harfi	55	Mekke	23
61	Saff	550	14	Sıra, dizi	99	Medine	28
37	Sâffât	445	182	Sıra sıra dizilenler	66	Mekke	23
34	Sebe'	427	54	Yemen'de bulunan bir bölge	76	Mekke	22
32	Secde	414	30	Secde	57	Mekke	21
91	Şems	594	15	Güneş	28	Mekke	30
26	Şu'arâ	366	227	Şairler	51	Mekke	19
42	Şûrâ	482	53	Danışma	82	Mekke	25
20	Tâhâ	311	135	Tâ ve Hâ harfleri	44	Mekke	16
66	Tahrîm	559	12	Haram kılmak	113	Medine	28
65	Talâk	557	12	Boşamak	107	Medine	28
86	Târık	590	17	Çarpan, gece gelen sey	38	Mekke	30
111	Tebbet	603	5	Kurusun, kahrolsun	19	Mekke	30
64	Teğâbun	555	18	Karşılıklı aldanma	93	Medine	28
102	Tekâsür	600	8	Çoğaltma tutkusu	16	Mekke	30
81	Tekvîr	585	29	Dürmek	8	Mekke	30
9	Tevbe	186	129	Tövbe	114	Medine	10
95	Tîn	596	8	Filistin'de bir bölge, incir	30	Mekke	30
52	Tûr	522	49	Dağ	59	Mekke	27
56	Vâkı'a	533	96	Gerçekleşen olay, Kıyamet	50	Mekke	27
36	Yâsîn	439	83	Ya ve Sin harfleri, "Ey İnsan"	39	Mekke	22
10	Yûnus	207	109	Hz. Yunus	70	Mekke	11
12	Yûsuf	234	111	Hz. Yusuf	71	Mekke	12
51	Zâriyât	519	60	Esip savuranlar	67	Mekke	26
99	Zilzâl	599	8	Sarsıntı, deprem	31	Mekke	30
43	Zuhruf	488	89	Mücevher, süs	63	Mekke	25
39	Zümer	457	75	Gruplar	72	Mekke	23

Yüce Allah doğru söyledi.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ ①
الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ② الرَّحْمَٰنِ
الرَّحِيمِ ③ مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ ④
إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ ⑤
اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ ⑥
صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ
الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ ⑦

1. FÂTİHA SURESİ

7 AYET

Mekke döneminde indirilmiştir ve 7 ayettir. Kur'an'ın ilk indirilen ayetleri 'Alak suresinin ilk 5 ayeti olarak kabul edilir. Tamamı indirilen ilk surenin ise Fâtiha suresi olduğu kanaati yaygındır. Pek çok ismi bulunan Fâtiha suresi adını; Kur'an'daki konumu, içeriği ve hem iniş hem de resmi sırası itibarıyla "açılış" anlamındaki "Fâtiha" kelimesinden almaktadır. İhlâs suresinin isimlendirilmesinde olduğu gibi bu surede de *Fâtiha* kelimesi yer almamaktadır.

Surenin başında Yüce Allah'ın *Rahmân* ve *Rahîm* sıfatlarını içeren *besmele*ye yer verilmektedir. *Hamd*in, Yüce Allah'a özgü olduğu vurgulanmakta ve bir tevhid ilanı yapılarak, şirk ve inkarcılık karşısında müslümanın sergilemesi gereken duruş ortaya konulmaktadır. Surenin son iki ayetinde ise *sirât-ı mustakîm* denen "doğru yola" ulaştırılma dileği yer almaktadır. Kur'an'ın temel konularını ve İslam'ın ana prensiplerini içermesi anlamında Fâtiha suresine "Kur'an'ın özeti" diyebiliriz.

1. *Rahmân*, *Rahîm*[1] olan Allah'ın adıyla.[2]

2-4. *Hamd*[3] (övgü); *Rahmân*, *Rahîm*, hesap gününün sahibi, âlemlerin de Rabbi[4] olan Allah içindir. **5.** (Rabbimiz)! Yalnız sana kulluk ederiz ve yalnız senden yardım dileriz. **6-7.** Bizi doğru yola, nimet verdiklerinin[5] yoluna ulaştır; gazaba uğratılmışların ve sapkınların yoluna değil.[6]

---

1 *Rahmân* kelimesi "merhametin kaynağı, merhameti bol, merhameti sonsuz, özünde merhametli"; *Rahîm* kelimesi ise "merhametli, acıyan, işinde merhametli olan" şeklinde anlamlandırılabilir. Kur'an'da birkaç örnek kullanım hariç geri kalan bütün ayetlerde Yüce Allah'ın sıfatları arasında *vav* bağlacı kullanılmamaktadır. Bunun sebebi her sıfatın birbiriyle anlam ilişkisinin bulunmasıdır.

2 'Alak suresinin ilk ayetinde yer alan *bismi rabbike* (Rabbinin adıyla) tamlamasından türeyen *besmele*nin Fâtiha'nın ilk ayeti olup olmadığı konusunda tartışmalar yapılmaktadır. Surenin yedi ayet oluşundan hareketle, bazı âlimler son ayeti ikiye bölerek *besmele*yi surenin parçası olarak kabul etmezler. Sadece bir giriş olarak surelerin başına yazıldığından hareketle konuyu ele alır ve Fâtiha'nın başındaki ile diğer *besmele*ler arasında bir fark bulunmadığı kanaatindedirler. Ancak biz, *besmele*nin Fâtiha'nın ilk ayeti olduğu görüşündeyiz.

3 "Övgü" anlamına gelmekte olan *hamd*, Yüce Allah'ın kulları üzerindeki hakkıdır. Gerçek *hamd* sadece O'na layıktır. Ayette *ahmedü* "hamd ederim" denilmeyip de *el-hamdü* "hamd" denmesinin muhtemel nedeni, bu ifadenin daha kapsayıcı oluşundandır. İsrâ 17:44'te belirtildiği gibi başka yerlerde, başka zamanlarda ve başka varlıklar tarafından Yüce Allah daima *hamd* ve *tesbih* edilmektedir.

4 *Rabb* kelimesi, Yüce Allah'ın kendi dışındaki bütün varlıkların sahibi olduğunu, onları yetiştirdiğini, eğitip terbiye ettiğini, onları sahipsiz bırakmayacağını, bütün yaratılmışların sığınağı olduğunu, başka arayışların bâtıllığını ve kullarını koruduğu anlamlarını içermektedir. Yüce Allah'ın göklerin, yerin ve aralarındaki her şeyin Rabbi olduğuyla ilgili bkz. Meryem 19:65; Şu'arâ 26:24; Sâffât 37:5; Sâd 38:66; Duhân 44:7; Câsiye 45:36.

5 Bu ayetin açılımı Nisâ 4:69'da yer almaktadır.

6 Bu ayetler "Bizi doğru yolda; kendilerine nimet verdiklerinin yolunda sabit kıl ki onlar, senin gazabına yol açacak amellerde bulunmayan ve doğru yoldan sapmayanlardır" şeklinde de tercüme edilebilir.

2. BAKARA SURESİ

286 AYET

Medine döneminde indirilen, 286 ayetten oluşan ve adını 67-73. ayetlerde yer alan "inek, buzağı" anlamındaki *bekarah* kelimesinden alan Bakara suresi, genel kanaate göre inişte 94, mushaf sırasında ise 2. suredir. Âl-i İmrân suresiyle birlikte bu sure, *ez-zehrâvân* (iki bahçe/iki çiçek) ismiyle de anılmaktadır.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

▼ *Surenin 1-20. ayetlerinde vahyin, muttakilerin, kâfirlerin ve münafıkların çeşitli özellikleri ele alınmaktadır.*

1. *Elif. Lâm. Mîm.*[1]

2. O kitap (Kur'an); onda asla şüphe yoktur. *Muttaki*ler[2] (duyarlı olanlar) için bir yol göstericidir. **3.** Onlar *gayb*a (bilinemeyenlere) inanır; namaz kılar ve kendilerine rızık olarak verdiklerimizden *infak* ederler (verirler). **4.** Sana indirilene ve senden önce indirilen(ler)e iman eder, ahiret gününe de kesin bir şekilde inanırlar. **5.** İşte onlar Rableri tarafından doğru yol üzerindedir ve onlar kurtulanların ta kendileridir.[3]

---

[1] 29 surenin başında bulunan; 14 farklı harften oluşup 14 farklı şekli bulunan; harekelenerek değil, hecelenerek ve kesik kesik okunan bu harflere *mukatta'a* veya *hecâ/tehecci* harfleri denir. Anlamları hakkında kesin ifadelerden kaçınmak gerekir. Ancak bunların beraberlerinde gelen ifadeler gereği bütün vahiylere ve vahyin kaynağının Yüce Allah olduğuna işaret ettiğini söyleyebiliriz. Ayrıca bunlarla muhatapların dikkatinin çekilmek istendiği, dahası her birinin birer yemin unsuru olduğu, böylece harfe, cümleye, ayete, sureye, bütünüyle vahye ve bilginin önemine dikkat çekildiği, *nûn* (hokka), *kâf* (dur, dikkat et), *tâhâ* (Hz. Muhammed'in ismi) ve *yâsîn* (ey insan) gibi bir kısmının anlamlarının da bulunduğu belirtilmektedir. İbn Abbas'a göre, bu harflerin her biri "Yüce Allah'ın isimlerinden biri"ne delalet ettiği gibi, Allah'tan başka isimlere de delalet edebilirler. Mesela *elif lâm mîm*deki *elif* "Yüce Allah'a, *lâm* "latîf" sıfatına, *mîm* de "mecîd" ve benzeri sıfatlara delalet etmektedir. Bu harfler bir araya getirilirse Yüce Allah'ın isimlerinden bir kısmı elde edilebilir. Bu bağlamda bir örnek olarak, İbn Abbas'tan gelen bir rivayete göre, *elif lâm râ*, *hâ mîm* ve *nûn* harfleri bir araya getirilirse *er-rahmân* kelimesi elde edilmektedir. Şunu belirtelim ki mukatta'a harfleri Kur'an'ın bir harfi bile eksilmeden korunduğunun en belirgin delillerinden birisidir.

[2] Kök itibariyle *v-k-y* kökünden gelen ve "geçişli" fiil olarak "korumak" anlamına gelen *vekâ* kelimesi, *ittekâ* şeklinde beş harfli kalıpta "geçişsiz" fiil olarak "korunmak", "sorumluluğunu bilmek", "sorumlu davranmak", "hassas ve bilinçli olmak" demektir. Buradan hareketle *ittekâ/takvâ* kelimesi de "korunmak", "sorumlu davranmak", "duyarlı olmak" gibi anlamlar içermektedir. "Korunmak" anlamındaki *takvâ* kelimesi, "kötülüklerden korunabilme özelliği"dir. Kelimenin bütün bu anlam alanını içine alacak şekilde düşünürsek *takvâ*yı "duyarlı olmak", *muttaki*yi de "duyarlı kişi" olarak tercüme edebiliriz. Şems 91:8'de de ifade edildiği gibi, *takvâ* bir taraftan *fücûr* denen kötülüklere karşı insanın korunabilmesini ifade etmekte, diğer taraftan iyilik yapabilmenin insandaki potansiyelini harekete geçirmeye işaret etmektedir.

[3] Benzer mesajlar: Enfâl 8:2-4; Neml 27:1-3; Lokmân 31:1-5.

6. Şüphesiz ki kâfir olanları uyarsan da uyarmasan da onlar için birdir, iman etmezler.[1] **7.** (Bu nedenle) Allah onların kalplerini ve işitme (duyu)larını mühürlemiştir.[2] Gözlerinde de (manevi) perde vardır; onlar için büyük bir azap vardır. **8.** İnsanlardan öylesi vardır ki asla inanmadıkları hâlde "Allah'a ve ahiret gününe inandık." derler.

9. Onlar Allah'ı ve müminleri (güya) aldatırlar.[3] (Oysa) onlar kendilerinden başkasını aldatamazlar ve (bunun) farkına da varmazlar. **10.** Kalplerinde bir hastalık[4] vardır. Allah da (bu nedenlerle) onların hastalığını artırmıştır. Yalanlamaları sebebiyle onlar için elem verici bir azap vardır.[5] **11.** Onlara "Yeryüzünde bozgunculuk çıkarmayın!" dendiği zaman, "Biz ancak ıslah edicileriz." derler. **12.** Dikkat edin! Onlar bozguncuların ta kendileridir fakat farkına varmazlar. **13.** Onlara "(Şu) insanların iman ettiği gibi siz de iman edin." dendiği zaman "Biz hiç (o) beyinsizlerin iman ettiği gibi iman eder miyiz!" derler. Dikkat edin! Beyinsizler sadece kendileridir fakat (bunu bile) bilmezler. **14.** (Bu münafıklar) müminlerle karşılaştıklarında "(Biz de) iman ettik." derler.[6] Şeytanları (kafadarları) ile baş başa kaldıklarındaysa "Biz sizinle beraberiz; biz onlarla (müminlerle) sadece alay ediyoruz." derler. **15.** (Oysa) Allah onlarla alay eder;[7] (fakat) onlara fırsat vermektedir. Azgınlıkları içinde bocalayıp durmaktadırlar.[8] **16.** İşte onlar hidayet karşılığında sapkınlığı satın alanlardır.[9] Onların (bu) ticareti kazançlı olmamış ve kendileri de doğru yola girmemiştir.[10]

---

[1] Benzer mesaj: Yâsîn 36:6. Burada uyarı görevinin sürdüğü, ancak inkârcıların uyarılardan etkilenmemesi dile getirilmektedir. Uyarının gerekliliği, amacı, uyarıdan kimlerin yararlanacağı vs. ile ilgili mesajlar: Mâide 5:63, 79; En'âm 6:69; A'râf 7:164; Hûd 11:116; Yâsîn 36:10; Zâriyât 51:55; Tûr 52:29; Mürselât 77:5-6; A'lâ 87:9; Gâşiye 88:21.

[2] İnkârcıların kalplerinin ve kulaklarının mühürlenmesinin sebebi, inkârlarında ısrarcı olmalarıdır. Yani inkâr "sebep", mühürlenme ise "sonuç"tur. Benzer mesajlar: Bakara 2:88; Nisâ 4:155; A'râf 7:100, 101; Tevbe 9:87, 93; Yûnus 10:74; Nahl 16:108; Rûm 30:59; Mü'min 40:35; Câsiye 45:23; Muhammed 47:16; Münâfikûn 63:3.

[3] Bu ayet Nisâ 4:142 ile birlikte okunmalıdır.

[4] Burada sözü edilen hastalık, 6. ayetten itibaren bahsedilen olumsuz tutumların sonucudur, alın yazısı değildir.

[5] Bu ayette de yalanlamak "sebep", elem verici azap ise "sonuç"tur.

[6] Benzer mesajlar: Bakara 2:76; Âl-i İmrân 3:119.

[7] Bu cümle "Allah alay etmenin cezasını onlara verecektir" şeklinde anlaşılmalıdır. Bu tür ayetlerde geçen fiiller insanlar için kullanıldığında olumsuz bir anlama gelirken, Allah için kullanıldığında kastedilen mesaj Allah'ın o fiilin cezasını vereceğini bildirmesidir. Benzer kullanımlar: Âl-i İmrân 3:54; Nisâ 4:142; Enfâl 8:30; Tevbe 9:67, 79.

[8] Benzer mesajlar: En'âm 6:110; A'râf 7:186; Yûnus 10:11; Hicr 15:72; Mü'minûn 23:75; Neml 27:4.

[9] Benzer mesajlar: Bakara 2:86, 108, 175; Âl-i İmrân 3:177; Nisâ 4:74; İbrâhîm 14:3; Nahl 16:107.

[10] Burada sözü edilen ticaret elbette mecazdır.

17. Onların (münafıkların) durumu, (karanlıkta) ateş tutuşturan kişi gibidir. (Ateş), etrafını aydınlattığında Allah onların aydınlığını hemen giderir ve onları karanlıklar içinde bırakır; (hiçbir şey) göremezler.[1] **18.** (Bu gibiler) sağırdır, dilsizdir, kördürler;[2] onlar (gerçeğe) dönmezler. **19.** Veya (onların durumu) gökten boşanan, içinde karanlıklar, gök gürültüsü ve şimşek bulunan sağanağa (tutulmuş kişilerin durumu) gibidir. Onlar (münafıklar), yıldırımlardan kaynaklanan ölüm korkusuyla parmaklarını kulaklarına tıkarlar. Allah kâfirleri çepeçevre kuşatandır. **20.** (O esnada) şimşek, neredeyse gözlerini alacakmış (gibi çakar). (Şimşek) onlar için (etrafı) aydınlatınca orada (birazcık) yürürler; üzerlerine karanlık çökünce de (bulundukları yerde) kalırlar. Allah dileseydi elbette onların işitme (duyu)larını ve gözlerini giderirdi. Şüphesiz ki Allah her şeye gücü yetendir.

▼*Surenin 21-29. ayetlerinde bütün insanlığa yönelik kulluk emri ile inkârcılara yönelik meydan okumalar, müminlere verilecek ödüller ve yaratılışa dair yaşanacak çeşitli aşamalar dile getirilmektedir.*

21. Ey insanlar! Sizi ve sizden öncekileri yaratan Rabbinize kulluk ediniz! Umulur ki böylece *takvâlı*[3] (duyarlı) olursunuz.

22. O (Allah) ki yeri sizin için bir döşek, göğü de bir bina (güçlü bir tavan) yapmıştır. Gökten su indirip onunla size rızık olarak (çeşitli) meyveler çıkarmıştır. Artık (bu gerçeği) bilerek Allah'a ortaklar koşmayın! **23.** Kulumuza indirdiklerimizden şüphe içindeyseniz, onun (Kur'an'ın) benzeri herhangi bir sure getirin![4] Doğruysanız Allah'tan başka şahitlerinizi (yardımcılarınızı) da çağırın! **24.** (Bunu) yapamazsanız -ki asla yapamayacaksınız-, yakıtı insanlar ve taş olan, kâfirler için hazırlanmış (olacak) ateşten korunun![5]

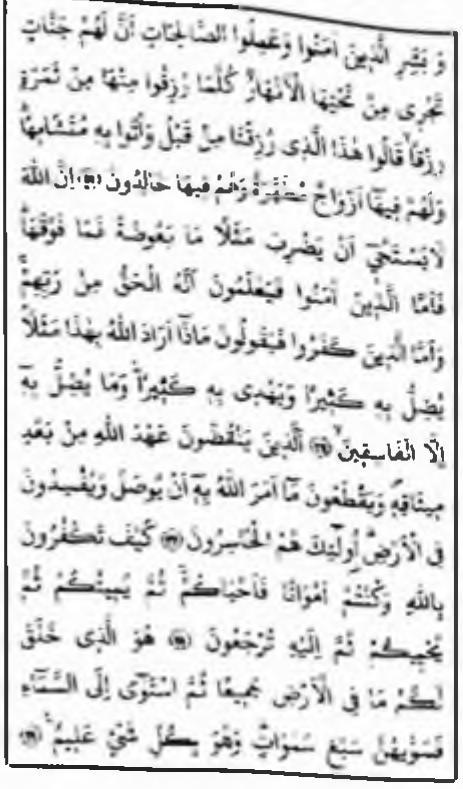
[1] Yüce Allah burada bir benzetme yapmakta, aydınlanmak üzere bir ateş tutuşturan kişiyi ve ateşin durumunu örneğe konu edinmektedir. Buna göre, eline aldığı bir ateşi tutuşturan kişi, bunu başardıktan sonra o ateş söz konusu kişinin çevresini aydınlatınca tam bu sırada Yüce Allah onların ışığını giderip kendilerini karanlıklara terk etmiş ve artık hiçbir şey göremez olmuşlardır. Ayette benzetme öncelikle bir kişi üzerinden başlatılıp sonrasında zamirler çoğula dönüştürülünce, kastedilenin bir kişi değil de aynı özellikteki her bir insan grubu olduğu anlaşılmaktadır.

[2] Benzer mesajlar: Bakara 2:171; En'âm 6:39; Hûd 11:24.

[3] Burada geçen *takvâ*, korunaklı olmak anlamında sorumlu davranmayı ve duyarlılık göstermeyi içeren bir kavramdır. *Takvâ* ve *muttaki* kelimeleriyle ilgili bilgi için bkz. Bakara 2:2, dipnot 2.

[4] Bu ayet *tehaddi* denen "meydan okuma" ayetlerinin beşincisi ve sonuncusudur. Bir surenin bile benzerinin getirilemeyeceği ilan edildiğine göre bütünüyle Kur'an'ın benzerinin getirilmesi mümkün değildir. İniş sırasına göre meydan okuma ayetleri (yaklaşık 60-70 surelik meydan okuma için) İsrâ 17:88, Tûr 52:34; (on surelik meydan okuma için) Hûd 11:13; (tek surelik meydan okuma için) Yûnus 10:38 ve Bakara 2:23-24'tedir.

[5] Benzer mesaj: Tahrim 66:6.

وَبَشِّرِ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أَنَّ لَهُمْ جَنَّاتٍ
تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ ۖ كُلَّمَا رُزِقُوا مِنْهَا مِن ثَمَرَةٍ
رِّزْقًا قَالُوا هَٰذَا الَّذِي رُزِقْنَا مِن قَبْلُ وَأُتُوا بِهِ مُتَشَابِهًا ۖ
وَلَهُمْ فِيهَا أَزْوَاجٌ مُّطَهَّرَةٌ ۖ وَهُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٢٥﴾ إِنَّ اللَّهَ
لَا يَسْتَحْيِي أَن يَضْرِبَ مَثَلًا مَّا بَعُوضَةً فَمَا فَوْقَهَا ۚ
فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا فَيَعْلَمُونَ أَنَّهُ الْحَقُّ مِن رَّبِّهِمْ ۖ
وَأَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا فَيَقُولُونَ مَاذَا أَرَادَ اللَّهُ بِهَٰذَا مَثَلًا ۘ
يُضِلُّ بِهِ كَثِيرًا وَيَهْدِي بِهِ كَثِيرًا ۚ وَمَا يُضِلُّ بِهِ
إِلَّا الْفَاسِقِينَ ﴿٢٦﴾ الَّذِينَ يَنقُضُونَ عَهْدَ اللَّهِ مِن بَعْدِ
مِيثَاقِهِ ۚ وَيَقْطَعُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ أَن يُوصَلَ وَيُفْسِدُونَ
فِي الْأَرْضِ ۚ أُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٢٧﴾ كَيْفَ تَكْفُرُونَ
بِاللَّهِ وَكُنتُمْ أَمْوَاتًا فَأَحْيَاكُمْ ۖ ثُمَّ يُمِيتُكُمْ ثُمَّ
يُحْيِيكُمْ ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٢٨﴾ هُوَ الَّذِي خَلَقَ
لَكُم مَّا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا ثُمَّ اسْتَوَىٰ إِلَى السَّمَاءِ
فَسَوَّاهُنَّ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ ۚ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٢٩﴾

25. İman edip iyi işler yapanlara, altlarından ırmaklar akan cennetler olduğunu müjdele! Oradan (cennetlerdeki) herhangi bir meyveden kendilerine her ne zaman rızık verilirse, "Bu, bize daha önce verilmişti." demiş (olacaklar)dır. Bu (rızık)lar onlara (dünyadakine) benzer olarak verilecektir.[1] Onlar için orada (cennetlerde) tertemiz eşler[2] de vardır ve onlar orada *ebedî*[3] kalıcıdır.

26. Şüphesiz ki Allah (gerçeği açıklamak için) sivrisinek ve onun da ötesinde herhangi bir varlığı örnek vermekten çekinmez.[4] İman edenler bunun (örneklerin) Rablerinden (gelen) bir gerçek olduğunu bilirler. Kâfir olanlar ise "Allah böyle örnek vermekle ne kastetmiştir ki?" derler. (Allah) onunla birçoğunu saptırır; birçoğunu da doğru yola ulaştırır. (Allah) bununla (verdiği örneklerle zaten) yoldan çıkmış olanlardan başkasını saptırmaz.[5] **27.** Allah'a verdikleri sözü sözleştikten sonra bozanlar,[6] Allah'ın birleştirilmesini (gözetilmesini) emrettiği şeyleri kesenler (terk edenler) ve yeryüzünde bozgunculuk çıkaranlar var ya, işte onlar kaybedenlerin ta kendileridir. **28.** Siz ölü (cansız)ken size hayat veren Allah'ı nasıl oluyor da inkâr ediyorsunuz! Sonra sizi öldürecek, sonra sizi (tekrar) diriltecek ve sonunda yalnızca O'na döndürüleceksiniz.[7] **29.** O, yerde ne varsa hepsini sizin için yaratmıştır. Sonra göğe yönelmiş, onu yedi kat[8] olarak (yaratıp) düzenlemiştir. O her şeyi bilendir.[9]

---

[1] Gelecekte gerçekleşmesi kesin olan olaylar için bazen geçmiş zaman kalıbı kullanılması bir Kur'an üslubudur.

[2] Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:15; Nisâ 4:57.

[3] Cennetin ebedî oluşuyla ilgili ayrıca bkz. Bakara 2:82; Âl-i İmrân 3:15, 107, 136, 198; Nisâ 4:13, 57, 122; Mâide 5:85, 119; A'râf 7:42; Tevbe 9:22, 72, 89, 100; Yûnus 10:26; Hûd 11:23, 108; Ra'd 13:35; İbrâhîm 14:23; Kehf 18:108; Tâhâ 20:76; Enbiyâ 21:102; Mü'minûn 23:11; Furkân 25:15, 16, 76; 'Ankebût 29:58; Lokmân 31:9; Zümer 39:73; Zuhruf 43:71; Ahkâf 46:14; Fetih 48:5; Kâf 50:34; Hadid 57:12; Mücâdele 58:22; Teğâbun 64:9; Talâk 65:11; Beyyine 98:8.

[4] Sivrisinek örneği için öncelikle bkz. Hacc 22:73.

[5] Bu mesaj Mü'min 40:69-74. ayetlerle okunmalıdır.

[6] Burada her insanın Yüce Allah'ı tek ilah olarak kabul edecek fıtratta yaratılması mecaz olarak "sözleşme" şeklinde kullanılmaktadır. Bununla ilgili bkz. A'râf 7:172; Rûm 30:30; Hucurât 49:7; Şems 91:7-8.

[7] Ayette insanlar için söz konusu olan beş aşama dile getirilmektedir. İnsan bedeninin canlanmadan ve ruh sahibi kılınmadan önceki hali onun ölüm yani cansız halidir. Bu ilk aşamadır. İkinci aşamada Yüce Allah insanlar ölüyken onları hayata getirdiğini ifade ederek cansız veya doğadaki halden kendilerini canlı ve hayat sahibi bir dönüşüme tabi kıldığını belirtmektedir. Üçüncü aşamada bu hayata geldikten sonra zamanı geldiğinde insanları vefat ettireceğini, dördüncü aşamada onları yeniden diriltece-ğini, beşinci aşamada ise hesap vermek üzere huzuruna döndürüleceklerini ifade etmektedir.

[8] Göklerin "yedi kat" oluşuyla ilgili bkz. Bakara 2:29; İsrâ 17:44; Mü'minûn 23:86; Fussilet 41:12; Talâk 65:12; Mülk 67:3; Nûh 71:15. Bununla birlikte "yedi yol" (Mü'minûn 23:17) ve "yedi güçlü yapı" (Nebe' 78:12) ifadeleri de bulunmaktadır.

[9] Bu ayet Fussilet 41:9-12. ayetlerle okunmalıdır.

Surenin 30-39. ayetlerinde ilk insan neslinin, yani Hz. Âdem'in ve ona düşman olan İblis'in kıssası çeşitli yönleriyle ele alınmaktadır.

30. Hani Rabbin meleklere "Ben yeryüzünde bir halife (sorumlu) görevlendireceğim"[1] demişti. Onlar "Biz seni *hamd*inle (övgüyle) *tesbih* ediyor (yüceltiyor) ve kutsallıkla anıyorken,[2] yeryüzünde bozgunculuk çıkarmakta ve kan dökmekte olanı (insanı) mı halife görevlendiriyorsun?" demişlerdi. (Allah da onlara): "Şüphesiz ki sizin bilemeyeceğiniz şeyleri ben bilirim." demişti. **31.** (Allah) Âdem'e bütün isimleri öğretmiş, sonra onları meleklere yöneltip "Doğruysanız şunların isimlerini bana bildirin." demişti. **32.** (Melekler): "Sen yücesin; bize öğrettiklerinden başka bilgimiz yoktur. Yalnızca sen bilensin; doğru hüküm verensin." demişlerdi. **33.** (Allah:) "Ey Âdem! Onların (eşyanın) isimlerini onlara (meleklere) bildir." demiş, (Âdem o şeylerin) isimlerini kendilerine bildirince "Ben size, şüphesiz ki göklerin ve yerin *gayb*ını (bilinemeyenini) bilirim; açıkladıklarınızı da gizlemiş olduklarınızı da bilirim' dememiş miydim?" demişti. **34.** Hani meleklere "Âdem için (Allah'a) secde edin." demiştik; onlar da hemen secde etmişti. İblis hariç.[3] Yüz çevirmiş, kibirlenmiş, kâfirlerden olmuştu.

35. Şöyle demiştik: "Ey Âdem! Sen ve eşin şu bahçeye[4] yerleşip, dilediğiniz yerden bolca yiyin! Şu ağaca yaklaşmayın; yoksa kaybedenlerden olursunuz." **36.** (Ağaçtan yiyince) Şeytan onları(n ayaklarını) kaydırıp bulundukları yerden onları çıkarmıştı (çıkarılmalarına sebep olmuştu). (Bunun üzerine) "Bir kısmınız diğerine düşman olarak inin![5] Sizin için yeryüzünde (bahçe dışında) belirli bir süre kalma ve geçim imkânları vardır." demiştik. **37.** Âdem, Rabbinden birtakım (öğretici) sözler almıştı[6] ve (Rabbi de) tevbesini kabul etmişti. Şüphesiz ki yalnızca O, tevbeleri çok kabul edendir, çok merhametlidir.

---

1 Burada Yüce Allah'ın yeryüzünde bir halife (sorumlu) görevlendirmesinden söz edilmektedir. İlk insan neslinin bir şeyden yaratılmasından söz eden ayetler ise Hicr 15:26, 28 ve Sâd 38:71'dir.

2 *Takdis.* Yüce Allah'ı kutsallığın kaynağı bilip O'nu bu şekilde anmak, bütün olumlu ve tastamam sıfatlarla birlikte bilerek yüceltmektir.

3 Buradaki hitabın meleklere yönelik olması ile İblis'in hariç tutulma durumu birbirine karıştırılmamalıdır. Zira Kehf 18:50'de belirtildiği üzere o, cinlerdendi. Ayrıca A'râf 7:12'de "Âdem için (Allah'a) secde etme" emri meleklerden ayrı olarak doğrudan İblis'e hitaben de yer almaktadır. Ayetteki "İblis hariç" kısmını ayrı bir cümle olarak tercüme etmemizin sebebi Hicr 15:31 ve Sâd 38:74. ayetlerin başındaki kullanımlardır. Benzer mesajlar: A'râf 7:11; Hicr 15:31; İsrâ 17:61; Kehf 18:50; Tâhâ 20:116; Sâd 38:74.

4 Burada geçen *el-cenneh* kelimesi dünyadaki bir "bahçe"dir; mahşerde müminlere vadedilen "cennet" değildir. Çünkü Hz. Âdem ve ilk insan nesli, bu dünyada ve bu topraktan yaratılmıştır.

5 Buradaki "iniş", mahşerde yaratılacak "cennet"ten değil, "dünyada bulunulan bir bahçeden çıkış"tır. Cennetten inişle ilgili bkz. A'râf 7:13, dipnot 3.

6 Hz. Âdem'in aldığı kelimeler ve yaptığı dua için bu ayet A'râf 7:23. ayetiyle birlikte okunmalıdır.

38. (Onlara) şöyle demiştik: "Hepiniz oradan (o bahçeden) inin![1] Benden size bir hidayet gelir de kim hidayetime uyarsa onlar için herhangi bir korku yoktur ve onlar üzülmeyecek de.[2] **39.** İnkâr edip ayetlerimizi yalanlayanlara gelince, onlar ateş halkıdır; onlar orada *ebedî* kalıcıdır."[3]

▼*Surenin 40-52. ayetlerinde İsrailoğulları'na yönelik çeşitli nimetler ele alınmakta ve karşılığında ortaya koydukları olumsuz tavırlar dile getirilmektedir.*

40. Ey İsrailoğulları! Size vermiş olduğum nimet(ler)imi hatırlayın! Bana verdiğiniz sözü yerine getirin ki ben de size vadettiklerimi vereyim. Yalnızca benden korkun![4] **41.** Elinizdekini (Tevrat'ın aslını) doğrulayıcı olarak indirdiğime (Kur'an'a) iman edin! Sakın onu inkâr eden(ler)in öncüsü olmayın! Ayetlerimi az bir değer karşılığında satmayın! Yalnız bana karşı *takvâlı* (duyarlı) olun! **42.** Bilerek gerçeği *batıl*la karıştırmayın, gerçeği gizlemeyin![5] **43.** Namazı kılın, zekâtı verin; boyun eğenlerle birlikte boyun eğin! **44.** (Ey İsrailoğulları)! Kitabı (Tevrat'ı) *tilavet* ettiğiniz (okuyup aktardığınız) hâlde kendinizi unutup iyiliği (başka) insanlara mı emrediyorsunuz![6] Akıl etmiyor musunuz? **45.** Sabır ve *salât*[7] (fedakârlık) ile (Allah'tan) yardım isteyin! Şüphesiz ki o (sabır ve fedakârlık), saygı duyanlar dışındakilere ağır gelir. **46.** Onlar, Rablerine kavuşacaklarına ve O'na döneceklerine kesin olarak iman eden kişilerdir. **47.** Ey İsrailoğulları! Size vermiş olduğum nimet(ler)imi ve sizi (bir zamanlar) âlemlere (inançsızlara)[8] üstün kıldığımı hatırlayın! **48.** Öyle bir güne karşı *takvâlı* (duyarlı) olun ki (o gün) kimse, kimseden hiçbir şey gideremez; onlardan *şefaat* kabul edilmez;[9] kendilerinden fidye alınmaz;[10] onlara yardım da edilmez.[11]

1 Cennetten inişle ilgili bkz. A'râf 7:13, dipnot 3.

2 Bu ayet Tâhâ 20:123. ayetiyle birlikte okunmalıdır.

3 Cehennemin ebedi oluşuyla ilgili bkz. Bakara 2:39, 81, 162, 217, 257, 275; Âl-i İmrân 3:88, 116; Nisâ 4:14, 56, 93, 169; Mâide 5:37, 80; En'âm 6:128; A'râf 7:36; Tevbe 9:17, 63, 68; Yûnus 10:27, 52; Hûd 11:8, 107; Ra'd 13:5; Nahl 16:29; Tâhâ 20:101; Enbiyâ 21:99; Mü'minûn 23:103; Furkân 25:69; Secde 32:14; Ahzâb 33:65; Sâffât 37:9; Zümer 39:72; Mü'min 40:76; Fussilet 41:28; Zuhruf 43:74; Muhammed 47:15; Mücâdele 58:17; Haşr 59:17; Teğâbun 64:10; Cinn 72:23; Müddessir 74:28; Nebe 78:23; İnfitâr 82:16; Beyyine 98:6.

4 "Allah'tan korkun" denilmesinin sebebi, inkârcıların O'nun azabından korkmaları içindir.

5 Benzer mesaj: Âl-i İmrân 3:71.

6 Bu ayet Şu'arâ 26:226 ve Saff 61:2-3. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

7 Buradaki *salat* kelimesi, "yardım, destek, fedakârlık" anlamlarına gelmektedir. Benzer bir kullanım Bakara 2:153'te yer almaktadır.

8 Benzer bir ayet, Bakara 2:122'de de geçmekte ve üstünlükten kastın "o dönemin inançsızlarına" yönelik olduğu anlaşılmaktadır.

9 Şefaatle ilgili ayetler Zümer 39:43-44. ayetleriyle birlikte okunmalıdır.

10 Benzer mesajlar: Bakara 2:123; Âl-i İmrân 3:91; Mâide 5:36; En'âm 6:70; Yûnus 10:54; Ra'd 13:18; Zümer 39:47; Hadîd 57:15; Me'âric 70:11-14.

11 Benzer mesajlar: Bakara 2:123; En'âm 6:164; İsrâ 17:15; 'Ankebût 29:12; Lokmân 31:33; Fâtır 35:18; Zümer 39:7; Necm 53:38; Mümtehine 60:3.

49. Hani sizi işkencenin en kötüsüne süren ve oğullarınızı kestirip, kadınlarınızı sağ bırakmakta olan Firavun ailesinden kurtarmıştık. İşte bunda (size anlatılanlarda), Rabbinizden büyük bir imtihan vardır.[1] **50.** Hani biz sizin için denizi yarmıştık; sizi kurtarmış, Firavun'un ailesini (destekçilerini) de siz bakıyorken (denizde) boğmuştuk. **51.** Hani (kendisine vahyetmek üzere) Musa ile kırk gece için sözleşmiştik.[2] Sonra onun ardından, zalimler olarak buzağıyı (ilah) edinmiştiniz.[3] **52.** Sonra onun ardından şükredersiniz diye sizi affetmiştik.

Surenin 53-66. ayetlerinde İsrailoğulları'yla ilgili konuya devam edilerek onların çeşitli davranışlarına ve nankörlüklerine dair bilgiler verilmektedir.

53. Hani doğru yolu bulasınız diye Musa'ya Kitabı ve *furkân*[4] (doğruyu yanlıştan ayırma yeteneği) vermiştik. **54.** Hani Musa kavmine şöyle demişti: "Ey kavmim! Şüphesiz ki siz, buzağıyı (ilah) edinmekle kendinize haksızlık ettiniz. Onun için, Yaratıcınıza[5] tevbe edin de *nefs*inizi (kötü duygularınızı) öldürün! Böyle yapmanız Yaratıcınız katında sizin için hayırlı olandır. Böylece Allah tevbenizi kabul etmiş olur. Şüphesiz ki yalnızca O, tevbeleri çok kabul edendir, çok merhametlidir."

وَإِذْ نَجَّيْنَاكُم مِّنْ آلِ فِرْعَوْنَ يَسُومُونَكُمْ سُوءَ الْعَذَابِ
يُذَبِّحُونَ أَبْنَاءَكُمْ وَيَسْتَحْيُونَ نِسَاءَكُمْ وَفِي ذَٰلِكُم بَلَاءٌ
مِّن رَّبِّكُمْ عَظِيمٌ ﴿٤٩﴾ وَإِذْ فَرَقْنَا بِكُمُ الْبَحْرَ فَأَنجَيْنَاكُمْ
وَأَغْرَقْنَا آلَ فِرْعَوْنَ وَأَنتُمْ تَنظُرُونَ ﴿٥٠﴾ وَإِذْ وَعَدْنَا مُوسَىٰ
أَرْبَعِينَ لَيْلَةً ثُمَّ اتَّخَذْتُمُ الْعِجْلَ مِن بَعْدِهِ وَأَنتُمْ ظَالِمُونَ ﴿٥١﴾
ثُمَّ عَفَوْنَا عَنكُم مِّن بَعْدِ ذَٰلِكَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٥٢﴾
وَإِذْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ وَالْفُرْقَانَ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿٥٣﴾
وَإِذْ قَالَ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِ يَا قَوْمِ إِنَّكُمْ ظَلَمْتُمْ أَنفُسَكُم
بِاتِّخَاذِكُمُ الْعِجْلَ فَتُوبُوا إِلَىٰ بَارِئِكُمْ فَاقْتُلُوا أَنفُسَكُمْ
ذَٰلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ عِندَ بَارِئِكُمْ فَتَابَ عَلَيْكُمْ إِنَّهُ هُوَ التَّوَّابُ
الرَّحِيمُ ﴿٥٤﴾ وَإِذْ قُلْتُمْ يَا مُوسَىٰ لَن نُّؤْمِنَ لَكَ حَتَّىٰ نَرَى اللَّهَ
جَهْرَةً فَأَخَذَتْكُمُ الصَّاعِقَةُ وَأَنتُمْ تَنظُرُونَ ﴿٥٥﴾ ثُمَّ بَعَثْنَاكُم
مِّن بَعْدِ مَوْتِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٥٦﴾ وَظَلَّلْنَا عَلَيْكُمُ
الْغَمَامَ وَأَنزَلْنَا عَلَيْكُمُ الْمَنَّ وَالسَّلْوَىٰ كُلُوا مِن طَيِّبَاتِ
مَا رَزَقْنَاكُمْ وَمَا ظَلَمُونَا وَلَٰكِن كَانُوا أَنفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٥٧﴾

55. Hani "Ey Musa! Biz Allah'ı açıkça görünceye kadar sana asla inanmayız." demiştiniz de bakıyorken sizi yıldırım yakalamıştı (çarpmıştı). **56.** Sonra (manevi)[6] ölümünüzün ardından, şükredesiniz diye sizi (vahiy ile) diriltmiştik. **57.** Sizi bulutla gölgelendirmiş, size kudret helvası ile bıldırcın eti indirmiş (vermiş),[7] "Size rızık olarak verdiğimiz temiz şeylerden yiyin!" (demiştik). (Emirlerimizi dinlememekle) onlar bize zulmetmemişlerdi; ancak kendilerine yazık etmişlerdi.[8]

[1] Benzer mesajlar: A'râf 7:127, 141; İbrâhim 14:6; Kasas 28:4; Mü'min 40:25.

[2] Bu ayet A'râf 7:142. ayetiyle birlikte okunmalıdır.

[3] Benzer mesajlar: Bakara 2:92; Nisâ 4:153. Yüce Allah Hz. Musa'nın Sînâ Dağı'na çıkışının ardından İsrailoğulları'nın bir buzağıyı ilah edindikleri için zalim olduklarını ifade etmektedir. A'râf 7:142'de de ifade edildiği gibi, Hz. Musa, Sînâ Dağı'na çıkınca kardeşi Hz. Harun'a şöyle demişti: "Kavmimin arasında benim yerime geç; onları ıslaha (çalışmaya) devam et; (sakın) bozguncuların yoluna uyma!" Hz. Musa, kardeşi Hz. Harun'a tembihte bulunarak, kavmini kendi haline bırakmamıştır.

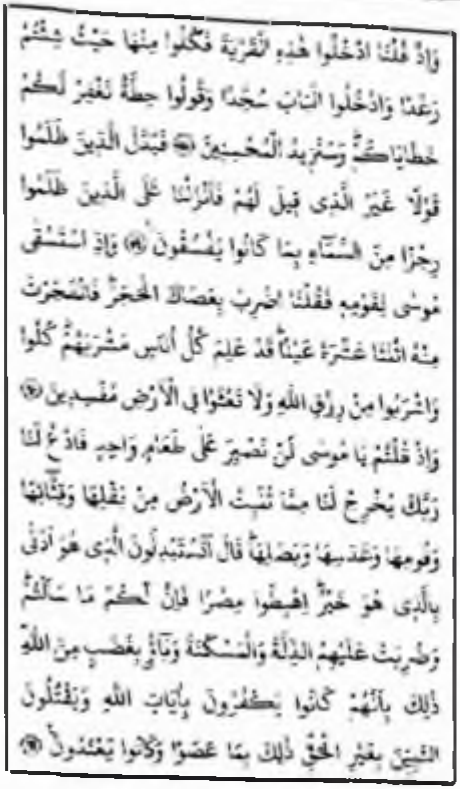
[4] Buradaki *el-kitab* kelimesiyle kastedilen Hz. Musa'ya verilen "vahiy"dir; *el-furkân* ise o vahyin doğruyu yanlıştan ayırt ediciliği ve peygamberlerin bu özellikte oluşlarıdır.

[5] Ayette geçen *bâri'* kelimesi "yaratıcı" demektir.

[6] Ölümden sonra şükretmek mümkün olamayacağı için burada kastedilen ölümün de manevi, yani ahlaki çöküş olduğunu; diriltilmenin de bu çöküşten vahiy ile kurtarılmak anlamına geldiğini söyleyebiliriz. Bilinen anlamda olup tekrar diriltilmek reenkarnasyona kapı aralayacağı için ayetin tercüme ettiğimiz şekilde anlaşılması gerekmektedir.

[7] Benzer mesajlar: A'râf 7:160; Tâhâ 20:80.

[8] Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:117; A'râf 7:160, 177; Tevbe 9:70; Yûnus 10:44; Hûd 11:101; Nahl 16:33, 118; Kehf 18:49; 'Ankebût 29:40; Rûm 30:9; Zuhruf 43:76.

وَإِذْ قُلْنَا ادْخُلُوا هَٰذِهِ الْقَرْيَةَ فَكُلُوا مِنْهَا حَيْثُ شِئْتُمْ
رَغَدًا وَادْخُلُوا الْبَابَ سُجَّدًا وَقُولُوا حِطَّةٌ نَغْفِرْ لَكُمْ
خَطَايَاكُمْ ۚ وَسَنَزِيدُ الْمُحْسِنِينَ ﴿٥٨﴾ فَبَدَّلَ الَّذِينَ ظَلَمُوا
قَوْلًا غَيْرَ الَّذِي قِيلَ لَهُمْ فَأَنْزَلْنَا عَلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا
رِجْزًا مِنَ السَّمَاءِ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ ﴿٥٩﴾ وَإِذِ اسْتَسْقَىٰ
مُوسَىٰ لِقَوْمِهِ فَقُلْنَا اضْرِبْ بِعَصَاكَ الْحَجَرَ ۖ فَانْفَجَرَتْ
مِنْهُ اثْنَتَا عَشْرَةَ عَيْنًا ۖ قَدْ عَلِمَ كُلُّ أُنَاسٍ مَشْرَبَهُمْ ۖ كُلُوا
وَاشْرَبُوا مِنْ رِزْقِ اللَّهِ وَلَا تَعْثَوْا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ ﴿٦٠﴾
وَإِذْ قُلْتُمْ يَا مُوسَىٰ لَنْ نَصْبِرَ عَلَىٰ طَعَامٍ وَاحِدٍ فَادْعُ لَنَا
رَبَّكَ يُخْرِجْ لَنَا مِمَّا تُنْبِتُ الْأَرْضُ مِنْ بَقْلِهَا وَقِثَّائِهَا
وَفُومِهَا وَعَدَسِهَا وَبَصَلِهَا ۖ قَالَ أَتَسْتَبْدِلُونَ الَّذِي هُوَ أَدْنَىٰ
بِالَّذِي هُوَ خَيْرٌ ۚ اهْبِطُوا مِصْرًا فَإِنَّ لَكُمْ مَا سَأَلْتُمْ ۗ
وَضُرِبَتْ عَلَيْهِمُ الذِّلَّةُ وَالْمَسْكَنَةُ وَبَاءُوا بِغَضَبٍ مِنَ اللَّهِ ۗ
ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ كَانُوا يَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَيَقْتُلُونَ
النَّبِيِّينَ بِغَيْرِ الْحَقِّ ۗ ذَٰلِكَ بِمَا عَصَوْا وَكَانُوا يَعْتَدُونَ ﴿٦١﴾

58. Hani (İsrailoğulları'na) şöyle demiştik: "Şu şehre girip (yerleşin); onun (nimetlerinden) dilediğiniz gibi bolca yiyip (yararlanın)![1] Kapıdan eğilerek (saygıyla) girin ve "*Hıttah!* (Bizi bağışla!)"[2] deyin ki sizin için hatalarınızı bağışlayalım. Güzel davrananların (ödülünü) ileride daha da artıracağız."

59. (İçlerinden bazı) zalimler, kendilerinden (söylemeleri) istenen sözü başka bir sözle değiştirmişlerdi. Biz de yoldan çıkmaları nedeniyle üzerlerine gökten bir azap göndermiştik.[3] **60.** Hani Musa, kavmi için su isteyince (ona) "Asanla taşa vur!"[4] demiştik. Hemen ondan on iki pınar fışkırmıştı. Her kabile de elbette içeceği yeri bilmişti. (Onlara şöyle demiştik:) "Allah'ın (yarattığı) rızkından yiyin, için! Yeryüzünde bozguncular olarak karışıklık çıkarmayın!"[5] **61.** Hani siz (verilen nimetlere karşılık) şöyle demiştiniz: "Ey Musa! Tek (çeşit) yemeğe sabredemeyiz. Bizim için Rabbine dua et de yerin yetiştirdiği şeylerden; sebzesinden, salatalığından (acurundan), sarımsağından, mercimeğinden ve soğanından bize çıkarsın (lütfetsin)!" (Musa ise) "Daha iyiyi daha düşük ile değiştirmek mi istiyorsunuz? Şehre inin; şüphesiz ki istediklerıniz sizin için (orada) var!" demişti. (Bundan sonra) üzerlerine alçaklık ve çaresizlik damgası vurulmuş ve Allah'ın gazabına uğramışlardı. Bunun sebebi, Allah'ın ayetlerini inkâr etmeleri ve haksız olarak peygamberleri öldürmeleriydi. Bütün bunlar, isyana devam etmeleri ve haddi aşmış olmaları sebebiyledir.[6]

---

[1] Burada geçen *el-karyeh* kelimesi öncelikle "köy, kasaba" anlamına gelse de burada kastedilenin Filistin toprakları, Beyt-i Makdis olduğu ifade edilmektedir. Bazıları burasının Eriha veya İlya olduğu kanaatindedir. Bu nedenle biz de söz konusu kelimeye "şehir" anlamını vermeyi tercih ettik.

[2] Yüce Allah İsrailoğulları'na hitap ederek şehre kapısından boyun eğerek girmelerini, bu sırada *hıttah* yani "af diliyoruz", "hatalarımızı bağışla" demelerini emrettiğini ifade etmektedir. Kapıdan secde ederek girmeleri, azgın, vurdumduymaz ve şımarık bir şekilde değil de mütevazı, alçak gönüllülükle, saygılı ve edepli bir edayla girmeleri anlamına gelmektedir.

[3] Burada yoldan çıkmak "sebep", azap göndermek ise "sonuç"tur. Yaşananlar hak edişin sonucudur; yoksa hiç kimseye haksızlık edilmemektedir.

[4] "Asanın taşa vurulması" ifadesi, esasında herhangi bir iş için fedakârlıkta bulunmayı sembolize eder. Demek ki su içmek veya suya kavuşmak için her zaman yağmur duası yeterli olmaz. Taşları kırıp pınarlar, kaynaklar bulup çıkarmak gerekir. Asıl su içilecek yerler bu tür kaynaklar ve pınarlardır. Yüce Allah kuru kaya parçalarından bile su kaynaklarının çıkmasını sağlar; yeter ki insanlar üzerlerine düşen görevi yapsınlar. Yöneticiler iyi ve çalışkan insanlar olsunlar ve başlarında Hz. Musa gibi bir başkan olsun. Böyle olursa insanlar çalışırlar ve tabir caizse ekmeğini taştan bile çıkarırlar.

[5] Bu ayetler (Bakara 2:58-60) A'râf 7:160-162. ayetleriyle birlikte okunmalıdır.

[6] Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:21, 112, 181; Nisa 4:155.

62. Şüphesiz ki iman edenler, yahudi olanlar, sabiîler[1] ve hristiyanlar(dan) kim Allah'a ve ahiret gününe iman edip iyi işler yaparsa, onlar için Rableri katında ödül(ler)i vardır. Onlara herhangi bir korku yoktur; onlar üzülmeyecek de.[2] **63.** Hani sizden sağlam bir söz almış, üzerinize (Sînâ)[3] Dağı(nı âdeta) kaldırmıştık. (Onlara) "Size verdiğimizi (Kitabı) kuvvetle alın (ona sıkıca tutunun)[4] ve içinde olanı hatırlayın ki *takvâ*lı olabilesiniz." (demiştik). **64.** Ondan sonra sözünüzden dönmüştünüz. Allah'ın iyiliği ve merhameti sizin üzerinize olmasaydı, şüphesiz ki zarara uğrayanlardan olurdunuz. **65.** İçinizden cumartesi günü (avlanma yasağını)[5] çiğneyenleri ve bu yüzden kendilerine "Aşağılık maymunlar (gibi) olun!"[6] dediğimizi elbette bilmektesiniz.

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَادُوا وَالنَّصَارَىٰ وَالصَّابِئِينَ
مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ
عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٦٢﴾ وَإِذْ أَخَذْنَا
مِيثَاقَكُمْ وَرَفَعْنَا فَوْقَكُمُ الطُّورَ خُذُوا مَا آتَيْنَاكُمْ
بِقُوَّةٍ وَاذْكُرُوا مَا فِيهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿٦٣﴾ ثُمَّ تَوَلَّيْتُمْ
مِنْ بَعْدِ ذَٰلِكَ فَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ لَكُنْتُمْ
مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٦٤﴾ وَلَقَدْ عَلِمْتُمُ الَّذِينَ اعْتَدَوْا مِنْكُمْ
فِي السَّبْتِ فَقُلْنَا لَهُمْ كُونُوا قِرَدَةً خَاسِئِينَ ﴿٦٥﴾ فَجَعَلْنَاهَا
نَكَالًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهَا وَمَا خَلْفَهَا وَمَوْعِظَةً لِلْمُتَّقِينَ ﴿٦٦﴾
وَإِذْ قَالَ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِ إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تَذْبَحُوا بَقَرَةً قَالُوا
أَتَتَّخِذُنَا هُزُوًا قَالَ أَعُوذُ بِاللَّهِ أَنْ أَكُونَ مِنَ الْجَاهِلِينَ ﴿٦٧﴾
قَالُوا ادْعُ لَنَا رَبَّكَ يُبَيِّنْ لَنَا مَا هِيَ قَالَ إِنَّهُ يَقُولُ إِنَّهَا
بَقَرَةٌ لَا فَارِضٌ وَلَا بِكْرٌ عَوَانٌ بَيْنَ ذَٰلِكَ فَافْعَلُوا
مَا تُؤْمَرُونَ ﴿٦٨﴾ قَالُوا ادْعُ لَنَا رَبَّكَ يُبَيِّنْ لَنَا مَا لَوْنُهَا قَالَ
إِنَّهُ يَقُولُ إِنَّهَا بَقَرَةٌ صَفْرَاءُ فَاقِعٌ لَوْنُهَا تَسُرُّ النَّاظِرِينَ ﴿٦٩﴾

66. Bunu öndekilere (onları görenlere) ve arkalarındakilere (ibretlik) bir ceza, *muttakî*ler (duyarlı olanlar) için de bir öğüt kılmıştık.

** Sürenin 67-74. ayetlerinde İsrailoğulları'nın kesmeleri istenen hayvan (inek/düve/buzağı) ve onunla ilgili işi yokuşa sürme girişimleri ele alınmaktadır.*

67. Hani Musa, kavmine "Şüphesiz ki Allah herhangi bir inek[7] kesmenizi emrediyor." demişti. (Onlar) "Bizimle alay mı ediyorsun?" deyince, o da "Cahillerden olmaktan Allah'a sığınırım." demişti. **68.** (Onlar) "Bizim adımıza Rabbine dua et de onun (özelliklerinin) ne olduğunu bize açıklasın." (Musa da) "Allah diyor ki o, ne yaşlı ne de körpe, ikisi arasında bir inektir. Size emredileni hemen yapın." demişti. **69.** (Onlar) "Bizim adımıza Rabbine dua et; bize onun renginin nasıl olduğunu açıklasın." demişlerdi. (Musa da) "Allah diyor ki o, bakanlara huzur veren parlak sarı renkli bir inektir." demişti.

---

1 "Sâbiî ve sâbiîlik terimleri, Arap komşularınca Güney Mezopotamya'da yaşayan bir topluluk ve onların dinleri için kullanılmaktadır. Her ne kadar Sâbiîler kendi dinlerinin Hz. Âdem'le birlikte başlayan ilk din olduğunu iddia etseler de gerçekte Sâbiîliğin tarihçesi günümüzden yaklaşık iki binyıl önce başlar. Günümüzde 80-100.000 civarında bir topluluk olan Sâbiîler gnostik öğretileri ve kendilerine has dilleriyle oldukça zengin bir dini literatüre sahiptir. Genellikle Güney Irak'ta Fırat ile Dicle'nin birleştiği bataklık bölgelerde, Basra ile Bağdat gibi şehirlerde ve İran'da Kârûn nehri boyunca yer alan yerleşim birimlerinde yaşarlar" (Şinasi Gündüz, "Sâbiîlik", *DİA*, XXXV, 341-344).

2 Benzer mesajlar: Mâide 5:69.

3 Buradaki dağın Sînâ Dağı olduğunun delili Mü'minûn 23:20 ve Tîn 95:2'dir.

4 Vahye uymayla ilgili ayetler için bkz. Âl-i İmrân 3:103, dipnot 1.

5 Benzer mesajlar: Nisâ 4:47, 154; A'râf 7:163; Nahl 16:124. İsrailoğulları, cumartesi günleri hiçbir işle ilgilenmeyip sadece ibadetle emrolunmuşlardı. Bölgedeki balıklar cumartesi günü (Allah'ın imtihanı olarak) açıktan açığa sürüler halinde kıyıya geliyorlardı. İsrailoğulları balıkların kıyıya akın akın gelmelerine imrenerek hırslarına mağlup olmuşlar, bu yasağı dinlemeyip cumartesi günlerinde de avlanmaya devam etmişlerdi. Böylece ilahi bir emre itibar etmeyip onu çiğnemişler, "Cumartesi Yasağı"nı ihlal etmişlerdi.

6 Buradaki mesajın, şeklen ve bedenen değil de manevi ve mecaz olarak bir dönüşüm olduğu kanaatindeyiz. Benzer mesajlar: Mâide 5:60; A'râf 7:166.

7 Burada geçen *bekarah* kelimesi surenin ismidir.

قَالُوا ادْعُ لَنَا رَبَّكَ يُبَيِّن لَّنَا مَا هِيَ إِنَّ الْبَقَرَ تَشَٰبَهَ عَلَيْنَا
وَإِنَّآ إِن شَآءَ اللَّهُ لَمُهْتَدُونَ ﴿٧٠﴾ قَالَ إِنَّهُۥ يَقُولُ إِنَّهَا بَقَرَةٌ
لَّا ذَلُولٌ تُثِيرُ ٱلْأَرْضَ وَلَا تَسْقِى ٱلْحَرْثَ مُسَلَّمَةٌ لَّا شِيَةَ فِيهَا
قَالُوا ٱلْـَٰٔنَ جِئْتَ بِٱلْحَقِّ فَذَبَحُوهَا وَمَا كَادُوا يَفْعَلُونَ ﴿٧١﴾
وَإِذْ قَتَلْتُمْ نَفْسًا فَٱدَّٰرَْٔتُمْ فِيهَا وَٱللَّهُ مُخْرِجٌ مَّا كُنتُمْ
تَكْتُمُونَ ﴿٧٢﴾ فَقُلْنَا ٱضْرِبُوهُ بِبَعْضِهَا كَذَٰلِكَ يُحْىِ ٱللَّهُ
ٱلْمَوْتَىٰ وَيُرِيكُمْ ءَايَٰتِهِۦ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٧٣﴾ ثُمَّ قَسَتْ
قُلُوبُكُم مِّنۢ بَعْدِ ذَٰلِكَ فَهِىَ كَٱلْحِجَارَةِ أَوْ أَشَدُّ قَسْوَةً
وَإِنَّ مِنَ ٱلْحِجَارَةِ لَمَا يَتَفَجَّرُ مِنْهُ ٱلْأَنْهَٰرُ وَإِنَّ مِنْهَا لَمَا
يَشَّقَّقُ فَيَخْرُجُ مِنْهُ ٱلْمَآءُ وَإِنَّ مِنْهَا لَمَا يَهْبِطُ مِنْ خَشْيَةِ
ٱللَّهِ وَمَا ٱللَّهُ بِغَٰفِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٧٤﴾ أَفَتَطْمَعُونَ أَن يُؤْمِنُوا
لَكُمْ وَقَدْ كَانَ فَرِيقٌ مِّنْهُمْ يَسْمَعُونَ كَلَٰمَ ٱللَّهِ ثُمَّ يُحَرِّفُونَهُۥ
مِنۢ بَعْدِ مَا عَقَلُوهُ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿٧٥﴾ وَإِذَا لَقُوا۟ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ قَالُوٓا۟
ءَامَنَّا وَإِذَا خَلَا بَعْضُهُمْ إِلَىٰ بَعْضٍ قَالُوٓا۟ أَتُحَدِّثُونَهُم بِمَا فَتَحَ
ٱللَّهُ عَلَيْكُمْ لِيُحَآجُّوكُم بِهِۦ عِندَ رَبِّكُمْ ۚ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٧٦﴾

70. (Onlar) "Bizim adımıza Rabbine dua et de onun (özelliklerinin) ne olduğunu bize açıklasın; (nasıl) bir inek (keseceğimizi iyice) karıştırdık.[1] İnşallah biz emredileni yapma yolunu buluruz." demişlerdi. **71.** (Musa da) "Allah diyor ki o, henüz boyunduruk altına alınmayan, toprak sürmeyen, ekin sulamayan, serbest dolaşan, renginde hiç alacası bulunmayan bir inektir." demişti. (Bunun üzerine onlar) "İşte şimdi gerçeği getirdin (tam olarak açıkladın)!" cevabını vermişler ve hemen (onu bulup) kesmişlerdi ama neredeyse yapamayacaklardı. **72.** Hani siz bir kişiyi öldürmüştünüz de onun hakkında birbirinizle atışmıştınız. (Oysa) Allah gizlemekte olduğunuzu (ortaya) çıkarıcıdır. **73.** "Şimdi ona (öldürülen kişiye, kesilen ineğin) bir parçasıyla vurun." demiştik. Böylece Allah ölüleri diriltir ve akıl edesiniz diye size delillerini gösterir.

74. Bunlardan sonra kalpleriniz (yine) katılaşmıştı. Artık onlar (kalpleriniz) taş gibi hatta daha da katıdır.[2] Çünkü taşlardan öylesi var ki içinden ırmaklar fışkırır. Öylesi de var ki yarılır da ondan su çıkar. Bir kısmı da Allah'a saygı nedeniyle (yukardan aşağı) iner.[3] Allah yapmakta olduklarınızdan asla habersiz değildir.

Surenin 75-82. ayetlerinde İsrailoğulları'nın ilahi mesajlara karşı nasıl olumsuz bir tavır içerisine girdikleri ve buna karşılık kendilerinden nelerin istendiği ele alınmaktadır.

75. Onların (kitap ehlinin) size inanacaklarını mı umuyorsunuz! Oysa onlardan bir grup, Allah'ın kelamını duyarlar da iyice anladıktan sonra bilerek onu tahrif ederler(di).[4] **76.** (Bunlar) müminlerle karşılaştıkları zaman "(Biz de) iman ettik." derler.[5] Birbirleriyle baş başa kaldıklarında "Allah'ın size açtıklarını (Tevrat'taki bilgileri), Rabbiniz katında aleyhinize delil getirmeleri için mi onlara anlatıyorsunuz? (Bunları) akıl etmiyor musunuz?" derler.[6]

---

1 Bu ifade, "inek iyice başkalarıyla benzeşti; nasıl bir inek keseceğimizi karıştırdık" anlamına gelmektedir.

2 Yüce Allah İsrailoğulları'nın nankörlükleri bağlamında kendilerine sunduğu çeşitli nimetler sonrasında her zaman aynı tavrı sergilediklerini ifade ederek, bu defa da bir faili meçhul cinayetin çözümlenmesi nimetini hatırlatıp, muhtemel ölümlerin önüne geçtiğini ifade etmektedir. Buna rağmen, kendilerinin yeniden kalbi katı, gaddar bir tutum içerisine girdiklerini, kalplerinin kaya gibi katılaştığını, hatta daha da sert, yani duyarsız, anlayışsız, merhametsiz, kaba, kuru vs. bir hal aldığını belirtmektedir. Burada "kalplerinin katılaşmasından söz edilenler" hem eski nesil İsrailoğulları, hem de onların soyundan gelenler olabilir. Her iki durumda da nankörlüğün insanı ne hale getirdiğine dair temel bir öğreti dile getiriliyor demektir. Bu arada 73. ayette verilmek istenen mesajın hakikatini tam anlamıyla kavrayamadığımız itiraf ediyoruz.

3 Bu cümleyi, İsrâ 17:44'teki "Her şey Allah'ı övgü ile yüceltir; ancak siz onların yüceltmesini anlamıyorsunuz" mesajı ışığında anlamak gerekir.

4 Benzer mesajlar: Nisâ 4:46; Mâide 5:13, 41.

5 Benzer mesajlar: Bakara 2:14; Âl-i İmrân 3:119.

6 Bu ayetteki geçmiş zaman kalıpları, Kur'an üslubuna uygun olarak bağlam gereği geniş zaman anlamı verilerek çevrilmelidir.

أَوَلَا يَعْلَمُونَ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا يُسِرُّونَ وَمَا يُعْلِنُونَ ﴿٧٧﴾
وَمِنْهُمْ أُمِّيُّونَ لَا يَعْلَمُونَ الْكِتَابَ إِلَّا أَمَانِيَّ وَإِنْ هُمْ
إِلَّا يَظُنُّونَ ﴿٧٨﴾ فَوَيْلٌ لِّلَّذِينَ يَكْتُبُونَ الْكِتَابَ بِأَيْدِيهِمْ
ثُمَّ يَقُولُونَ هَٰذَا مِنْ عِندِ اللَّهِ لِيَشْتَرُوا بِهِ ثَمَنًا قَلِيلًا
فَوَيْلٌ لَّهُم مِّمَّا كَتَبَتْ أَيْدِيهِمْ وَوَيْلٌ لَّهُم مِّمَّا
يَكْسِبُونَ ﴿٧٩﴾ وَقَالُوا لَن تَمَسَّنَا النَّارُ إِلَّا أَيَّامًا مَّعْدُودَةً
قُلْ أَتَّخَذْتُمْ عِندَ اللَّهِ عَهْدًا فَلَن يُخْلِفَ اللَّهُ عَهْدَهُ
أَمْ تَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٨٠﴾ بَلَىٰ مَن كَسَبَ
سَيِّئَةً وَأَحَاطَتْ بِهِ خَطِيئَتُهُ فَأُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ
هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٨١﴾ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٨٢﴾
وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَائِيلَ لَا تَعْبُدُونَ إِلَّا اللَّهَ
وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسَاكِينِ
وَقُولُوا لِلنَّاسِ حُسْنًا وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ
ثُمَّ تَوَلَّيْتُمْ إِلَّا قَلِيلًا مِّنكُمْ وَأَنتُم مُّعْرِضُونَ ﴿٨٣﴾

77. Bilmezler mi ki Allah şüphesiz ki onların gizlediklerini de açıkladıklarını da bilmektedir.[1] **78.** İçlerinde birtakım *ümmîler*[2] vardır ki kuruntular dışında Kitabı (Tevrat'ı) bilmezler. Onlar zandan başka bir şeyde bulunmuyorlar. **79.** Kitabı (Tevrat'ı) kendi elleriyle yazıp sonra onu az bir bedel karşılığında satmak için "Bu, Allah katındandır." diyenlere yazıklar olsun! Elleriyle yazdıkları nedeniyle onların vay hâllerine! Kazandıkları nedeniyle onların vay hâllerine! **80.** (Kitap ehlinden bazıları) "Sayılı birkaç gün hariç, bize ateş dokunmayacaktır." demişlerdi.[3] (Onlara) de ki: "Siz Allah katından bir söz mü aldınız –ki Allah asla sözünden caymaz–[4] yoksa Allah hakkında bilmediğiniz şeyleri mi söylüyorsunuz?" **81.** Hayır! Kim bir kötülük işler de kötülüğü kendisini çepeçevre kuşatırsa, işte o kişiler ateş halkıdır. Onlar orada *ebedî* kalacaklardır. **82.** İman edip iyi işler yapanlara gelince onlar cennet halkıdır. Onlar da orada *ebedî* kalacaklardır.

▾ *Sürenin 83-96. ayetlerinde İsrailoğulları'ndan alınan çeşitli sözler, buna karşılık ortaya koydukları olumsuz tavırlar, peygamberlik öğretilerini reddedişleri ve çeşitli konulardaki kanaatlerinin yanlışlığı dile getirilmektedir.*

83. Hani biz, İsrailoğulları'ndan "Allah'tan başkasına kulluk etmeyeceksiniz; ana babaya güzel davranacaksınız;[5] yakınlara, yetimlere ve yoksullara (iyilik yapacaksınız)" diye söz almıştık. İnsanlara güzel söz söyleyin; namazı kılın ve zekâtı verin![6] Sonunda azınız hariç, yüz çevirerek dönüp gitmiştiniz.

---

1 Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:5; En'âm 6:3; Hûd 11:5; İbrâhîm 14:38; Nahl 16:19, 23; Tâhâ 20:7; Enbiyâ 21:4; Nûr 24:29; Neml 27:25, 74; Kasas 28:69; Yâsîn 36:76; Teğâbun 64:4; A'lâ 87:7.

2 *Ümmî* kavramı sanıldığı gibi "okuma-yazma bilmeyen" değil, "*el-Kitab*'ı (Tevrat'ı) bilmeyen", "kitap ehlinden olmayan" veya "Mekkeli" demektir. Buna göre söz konusu kavram, *el-ümmiyyûn/el-ümmiyyîn* şeklinde çoğul kalıpta bu ayette "Kitabı (Tevrat'ı) bilmeyenler", Âl-i İmrân 3:20, 75'te "kitap verilmeyenler, kitap ehlinden olmayanlar", Cum'a 62:2'de "Mekkeliler" anlamına gelmekte, *el-ümmî* şeklinde tekil kalıpta A'râf 7:157-158'de "Hz. Muhammed" için kullanılmaktadır. Hz. Muhammed'in ümmîliği, onun peygamberlikten önce Tevrat'ı yani dini metinleri bilmemesi ve onlar hakkında yazılı veya sözlü yorumda bulunmaması, kitap ehlinden olmaması ve Mekkeli oluşu anlamındadır; konunun okuma-yazma bilmemeyle ilişkisi yoktur. Zaten 79. ayette ümmî denen bu kişilerin kitapla ilgili bilgileri kendi elleriyle yazıp Yüce Allah'a iftira ettiklerinden söz edilmektedir.

3 Benzer mesaj: Âl-i İmrân 3:24.

4 Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:9, 194; Ra'd 13:31; İbrâhîm 14:47; Hacc 22:47; Rûm 30:6; Zümer 39:20.

5 Benzer mesajlar: Nisâ 4:36; En'âm 6:151; İsrâ 17:23-24; Meryem 19:14, 32; 'Ankebût 29:8; Lokmân 31:14; Ahkâf 46:15.

6 Bu buyruk namaz, oruç, zekât, kurban vs. ibadetlerin eski ümmetlerden beri farz olduğunun delillerindendir. Benzer mesajlar: Bakara 2:183; Âl-i İmrân 3:39; Mâide 5:12; Yûnus 10:87; İbrâhîm 14:40; Kehf 18:21; Meryem 19:31, 55, 59; Tâhâ 20:14; Hacc 22:26-30, 34-37; Enbiyâ 21:73; Lokmân 31:17; Şûrâ 42:13.

84. Hani birbirinizin kanlarını dökmeyeceğinize, birbirinizi yurtlarınızdan çıkarmayacağınıza dair sizden söz almıştık. Sonunda siz de şahit olarak (bunları) kabul etmiştiniz.[1]

85. Ardından siz öyle kimselersiniz ki birbirinizi öldürüyor, aranızdan bir grubu yurtlarından çıkarıyor, günahta ve düşmanlıkta onlara karşı birbirinize arka çıkıyorsunuz. Onları yurtlarından çıkarmak size haram olduğu hâlde (hem çıkarıyor hem de) size esirler olarak geldiklerinde fidye veri(p onları kurtarı)yorsunuz.[2] Yoksa siz Kitabın (Tevrat'ın) bir kısmına inanıp bir kısmını inkâr mı ediyorsunuz?[3] Böyle davrananlarınızın cezası, dünya hayatında rezillikten başka nedir ki! Kıyamet gününde ise en şiddetli azaba çarptırılacaklardır. Allah yapmakta olduklarınızdan asla habersiz değildir. **86.** İşte onlar, ahirete karşılık dünya hayatını satın alanlardır. (Bu yüzden) azapları hafifletilmeyecek[4] ve kendilerine yardım edilmeyecektir. **87.** Yemin olsun ki biz Musa'ya Kitabı vermiştik. Ondan sonra birbiri ardınca elçiler göndermiştik. Meryem oğlu İsa'ya da apaçık deliller vermiş, onu Kutsal Ruh (Cebrail) ile desteklemiştik.[5] *Nefis*lerinizin arzulamadığı şeyleri söyleyen bir elçi size her geldiğinde ona karşı kibirlenmiştiniz. (Elçilerden) bir kısmını yalanlıyor; bir kısmını öldürüyordunuz.[6] **88.** (Yahudiler) "Kalplerimiz perdelidir." demişlerdi. Hayır! Küfür ve inkârları sebebiyle Allah onlara lanet etmiştir. Ne kadar da azı inanır![7]

[1] Yüce Allah İsrailoğulları'ndan aldığı sözlerle ilgili bir başka noktaya değinmekte, bu duruma kendi kitaplarındaki bilgilerle de şahit olduklarını ifade etmektedir. Ayetle yer alan hitap her ne kadar öncelikli olarak Medine'deki kitap ehline yönelik olsa da mesaj evrensel anlamda bütün insanlığadır. Çünkü insanların birbirlerini öldürmemeleri gerektiği, bir insanı öldürenin bütün insanlığı öldürmüş gibi olacağı, bir insanı hayata kavuşturanın da bütün insanlığı diriltmiş gibi olacağı ifade edilmektedir (Mâide 5:32). Bu arada insanların birbirlerini haksız yere yerlerinden yurtlarından sürmeleri, onları vatansız bırakmaları son derece kötü bir durumdur. Yüce Allah insanların, böyle haksız davranışları gündemlerinden çıkarmalarını istemektedir. Kişi kendisine yapılmasını istemediği şeyi başkasına da asla ve asla yapmamalıdır.

[2] Yüce Allah İsrailoğulları'ndan aldığı sözlerle ilgili olarak yaptığı uyarılara itibar etmediklerini, emirleri tutmadıkları için kendileriyle çeliştiklerini, bunun zararını kendilerinin çektiğini bildirmekte, bu duruma kendi kitaplarındaki bilgilerle de şahit olduklarını ifade etmektedir.

[3] Kitabın yani vahyin bir bölümüne inanıp bir kısmını inkârın küfür olduğu Nisâ 4:150-151'de bildirilmektedir.

[4] Benzer mesajlar: Bakara 2:162; Âl-i İmrân 3:88; Nahl 16:85; Fâtır 35:36; Mü'min 40:49; Zuhruf 43:75.

[5] Benzer mesaj: Bakara 2:253.

[6] Benzer mesaj: Mâide 5:70.

[7] İnkârcıların kalplerinin mühürlenmesinin sebebi, inkârlarında ısrarcı olmalarıdır. Yani inkâr "sebep", mühürlenme ise "sonuç"tur. Benzer mesajlar: Bakara 2:7; Nisâ 4:155; A'râf 7:100, 101; Tevbe 9:87, 93; Yûnus 10:74; Nahl 16:108; Rûm 30:59; Mü'min 40:35; Muhammed 47:16; Münâfikûn 63:3.

89. Daha önce kâfirlere karşı zafer isterlerken, kendilerine Allah katından ellerindeki (Tevrat'ı) doğrulayan bir kitap (Kur'an) ulaşıp da (Tevrat'tan) bildikleri gerçekler kendilerine gelince onu inkâr etmişlerdi. (İşte) Allah'ın laneti böylesi kâfirlerin (üzerine)dir. **90.** Allah'ın, kullarından dilediğine (peygamberlik) vermesini kıskandıkları için Allah'ın indirdiğini (Kur'an'ı) inkâr ederek kendilerini (alçak bir şeye) satmaları ne kötü bir şeydir! Böylece onlar, gazap üstüne gazaba uğramışlardı. Ayrıca o kâfirler için küçük düşürücü bir azap vardır. **91.** Kendilerine "Allah'ın indirdiğine iman edin!" denince, "Biz sadece bize indirilene (Tevrat'a) inanırız." derler ve ondan başkasını inkâr ederler. (Oysa) o (Kur'an), kendilerinde bulunanı (Tevrat'ın aslını) doğrulayıcı gerçektir. (Onlara) de ki: "Siz inanıyor idiyseniz daha önce Allah'ın peygamberlerini neden öldürüyordunuz?" **92.** Yemin olsun ki Musa, size apaçık deliller[1] getirmişti. Sonra onun ardından, zalimler olarak buzağıyı (ilah) edinmiştiniz.[2]

وَلَمَّا جَآءَهُمْ كِتَٰبٌ مِّنْ عِندِ ٱللَّهِ مُصَدِّقٌ لِّمَا مَعَهُمْ
وَكَانُوا۟ مِن قَبْلُ يَسْتَفْتِحُونَ عَلَى ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ فَلَمَّا
جَآءَهُم مَّا عَرَفُوا۟ كَفَرُوا۟ بِهِۦ فَلَعْنَةُ ٱللَّهِ عَلَى ٱلْكَٰفِرِينَ ﴿٨٩﴾
بِئْسَمَا ٱشْتَرَوْا۟ بِهِۦٓ أَنفُسَهُمْ أَن يَكْفُرُوا۟ بِمَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ
بَغْيًا أَن يُنَزِّلَ ٱللَّهُ مِن فَضْلِهِۦ عَلَىٰ مَن يَشَآءُ مِنْ عِبَادِهِۦ
فَبَآءُو بِغَضَبٍ عَلَىٰ غَضَبٍ ۚ وَلِلْكَٰفِرِينَ عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿٩٠﴾
وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ ءَامِنُوا۟ بِمَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ قَالُوا۟ نُؤْمِنُ بِمَآ أُنزِلَ
عَلَيْنَا وَيَكْفُرُونَ بِمَا وَرَآءَهُۥ وَهُوَ ٱلْحَقُّ مُصَدِّقًا
لِّمَا مَعَهُمْ ۗ قُلْ فَلِمَ تَقْتُلُونَ أَنۢبِيَآءَ ٱللَّهِ مِن قَبْلُ
إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ ﴿٩١﴾ وَلَقَدْ جَآءَكُم مُّوسَىٰ بِٱلْبَيِّنَٰتِ
ثُمَّ ٱتَّخَذْتُمُ ٱلْعِجْلَ مِنۢ بَعْدِهِۦ وَأَنتُمْ ظَٰلِمُونَ ﴿٩٢﴾
وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَٰقَكُمْ وَرَفَعْنَا فَوْقَكُمُ ٱلطُّورَ خُذُوا۟
مَآ ءَاتَيْنَٰكُم بِقُوَّةٍ وَٱسْمَعُوا۟ ۖ قَالُوا۟ سَمِعْنَا وَعَصَيْنَا
وَأُشْرِبُوا۟ فِى قُلُوبِهِمُ ٱلْعِجْلَ بِكُفْرِهِمْ ۚ قُلْ بِئْسَمَا
يَأْمُرُكُم بِهِۦٓ إِيمَٰنُكُمْ إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ ﴿٩٣﴾

93. Hani sizden sağlam bir söz almış, üzerinize (Sînâ)[3] Dağı(nı âdeta) kaldırmıştık.[4] (Onlara) "Size verdiğimizi kuvvetle alın (ona sıkıca tutunun);[5] (ondaki gerçekleri) dinleyin!" (demiştik). Onlar ise "İşittik ve isyan ettik." demişlerdi. İnkârları sebebiyle kalplerine buzağı(ya tapma sevgisi) içirilmişti[6] (doldurulmuştu). De ki: "(Böyle) inanıyorsanız, inancınız size ne kötü şeyler emrediyor!"

---

[1] Hz. Musa'ya verilen ayetler, yani deliller, belgeler, mucizeler Kehf 18:101'de ifade edilen "dokuz beyan/dokuz mucize" olarak anlaşılabilir. Bu doğrultuda söz konusu ayetler yani deliller "tufan", "*arad*", "*yed-i beydâ*", "denizin yarılması", "kendisinden on iki pınar fışkıran kaya", "çekirge sürüsü ve kımıl (yaban sineği)", "kurbağa istilası", "suyun kana dönüşmesi" ve "dağın onların üzerine kaldırılması" olabilir (Bu konunun ele alındığı ayetlerle ilgili bkz. Bakara 2:60; Nisâ 4:154; A'râf 7:107, 133, 160; Tâhâ 20:18, 22, 77; Şu'arâ 26:32, 33, 63; Neml 27:10; Kasas 28:31).

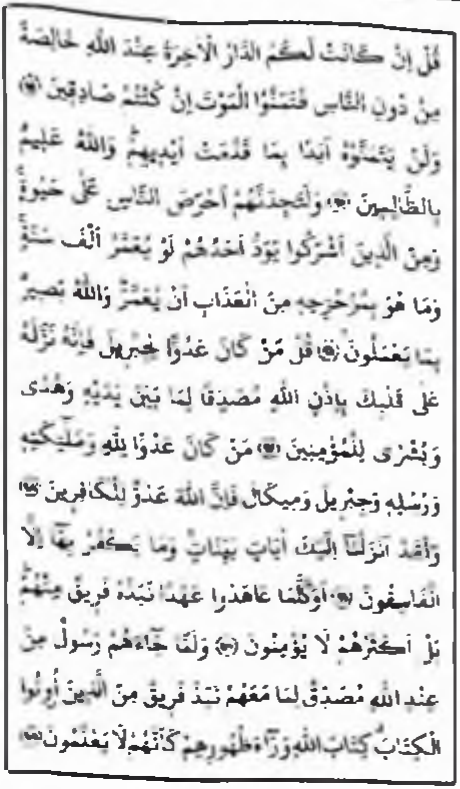
[2] Benzer mesajlar: Bakara 2:51; Nisâ 4:153. Yüce Allah Hz. Musa'nın Sînâ Dağı'na çıkışının ardından İsrailoğulları'nın bir buzağıyı ilah edinerek zalim olduklarını ifade etmektedir. A'râf 7:142'de de ifade edildiği gibi, Hz. Musa, Sînâ Dağı'na çıkınca kardeşi Hz. Harun'a şöyle demişti: "Kavmimin arasında benim yerime geç; onları ıslaha (çalışmaya) devam et; (sakın) bozguncuların yoluna uyma!" Hz. Musa, Sînâ Dağı'na doğru yola çıkmadan önce kardeşi Hz. Harun'a tembihte bulunarak, kavmini kendi haline bırakmamıştır.

[3] Buradaki dağın Sînâ Dağı olduğunun delili Mü'minûn 23:20 ve Tîn 95:2'dir.

[4] "Dağın kaldırılması" mecaz olarak "dağın sarsılması ve durumun sıkıntı vermesi" olabilir.

[5] Vahye uymayla ilgili ayetler için bkz. Âl-i İmrân 3:103, dipnot 1.

[6] İnkârcıların kalplerine buzağıya tapma sevgisinin doldurulmasının sebebi, inkârlarında ısrarcı olmalarıdır. Yani insanların kararlı bir şekilde inkar etmesi, inkarcılığı sürdürmesi inkâr "sebep", bunun sonucunda kalplerine buzağıya tapma sevgisinin doldurulması ise "sonuç"tur.

قُلْ إِنْ كَانَتْ لَكُمُ الدَّارُ الْآخِرَةُ عِنْدَ اللَّهِ خَالِصَةً
مِنْ دُونِ النَّاسِ فَتَمَنَّوُا الْمَوْتَ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٩٤﴾
وَلَنْ يَتَمَنَّوْهُ أَبَدًا بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ
بِالظَّالِمِينَ ﴿٩٥﴾ وَلَتَجِدَنَّهُمْ أَحْرَصَ النَّاسِ عَلَىٰ حَيَاةٍ
وَمِنَ الَّذِينَ أَشْرَكُوا يَوَدُّ أَحَدُهُمْ لَوْ يُعَمَّرُ أَلْفَ سَنَةٍ
وَمَا هُوَ بِمُزَحْزِحِهِ مِنَ الْعَذَابِ أَنْ يُعَمَّرَ وَاللَّهُ بَصِيرٌ
بِمَا يَعْمَلُونَ ﴿٩٦﴾ قُلْ مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِجِبْرِيلَ فَإِنَّهُ نَزَّلَهُ
عَلَىٰ قَلْبِكَ بِإِذْنِ اللَّهِ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ وَهُدًى
وَبُشْرَىٰ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿٩٧﴾ مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِلَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ
وَرُسُلِهِ وَجِبْرِيلَ وَمِيكَالَ فَإِنَّ اللَّهَ عَدُوٌّ لِلْكَافِرِينَ ﴿٩٨﴾
وَلَقَدْ أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ وَمَا يَكْفُرُ بِهَا إِلَّا
الْفَاسِقُونَ ﴿٩٩﴾ أَوَكُلَّمَا عَاهَدُوا عَهْدًا نَبَذَهُ فَرِيقٌ مِنْهُمْ
بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٠٠﴾ وَلَمَّا جَاءَهُمْ رَسُولٌ مِنْ
عِنْدِ اللَّهِ مُصَدِّقٌ لِمَا مَعَهُمْ نَبَذَ فَرِيقٌ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا
الْكِتَابَ كِتَابَ اللَّهِ وَرَاءَ ظُهُورِهِمْ كَأَنَّهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٠١﴾

94. (Onlara) de ki: "Ahiret yurdu Allah katında diğer insanlara değil de yalnızca size aitse (ve bu konuda) doğruysanız ölümü isteyin (bakalım)!" **95.** Onlar, kendi elleriyle önceden yaptıkları işler (günahlar) sebebiyle ölümü asla istemeyecektir. Allah zalimleri iyi bilendir.[1]

96. Şüphesiz ki sen onları insanların (dünya) hayatına en düşkünü olarak bulursun; hatta şirk koşanlardan bile. Her biri bin sene[2] yaşatılmak ister. Oysa (o kadar) yaşatılması (kimseyi) azaptan asla uzaklaştırmaz. Allah yapmakta olduklarını görendir.

▾ Surenin 97-103. ayetlerinde vahiy meleğine düşmanlık eden kitap ehli ve onların vahyi inkârları ile Hz. Süleyman'ın büyülerle ilgili suçsuzluğu dile getirilmektedir.

97. De ki: "Kim Cebrail'e düşmansa (şunu iyi bilsin ki), Allah'ın izniyle onu (Kur'an'ı) senin kalbine,[3] kendisinden önce gelen (kitapların aslını) doğrulayıcı, bir rehber ve müminler için bir müjde olarak o indirmiştir.[4] **98.** Kim Allah'a, meleklerine, elçilerine, Cebrail'e ve Mikail'e[5] düşman olursa, (bilsin ki) Allah da kâfirlerin düşmanıdır."[6] **99.** Yemin olsun ki sana apaçık ayetler indirdik. Onları yoldan çıkanlardan başkası inkâr etmez. **100.** Ne zaman onlar (Allah'a) bir söz vermişlerse, içlerinden bir grup onu bozmadı mı? Gerçekte onların çoğu iman etmez. **101.** Allah tarafından kendilerine, beraberlerindekini doğrulayıcı bir elçi gelince, kitap ehlinden bir grup, sanki Allah'ın kitabını bilmiyormuş gibi onu arkalarına attılar.[7]

---

[1] Benzeri Cum'a 62:6-7'de de geçen bu ayetlerde yahudilerin tutarsızlığına dikkat çekilmektedir. Çeşitli ayetlerde dile getirildiği gibi, kitap ehlinin bu ve benzer yanlış kanaatleri deşifre edilmekte, iddialarında ne kadar hatalı oldukları ortaya konulmakta, dahası ne kadar samimiyetsiz oldukları gözler önüne serilmektedir. İşte bu ve benzer ayetlerde de ele alındığı gibi, bu kişiler sözlerinde sadakat ve samimiyet bulunmadığı için iddialarında da hiçbir tutar taraf yoktur. O nedenle, kendilerine meydan okumakta, eğer iddia ettikleri gibiyse ölümü istemeleri gerektiği ifade edilerek, bu geçici âlemin zindan halini bir an önce terk edip ebedi ödül yurduna girmeleri için adeta can atmalarının beklendiği belirtilmekte, ancak bunu yapmayacakları da özellikle hatırlatılmaktadır.

[2] Burada sözü edilen "bin sene" ifadesi "çokluk" manası içermekte, onların boş beklentileri ortaya konulmaktadır.

[3] Bu cümle vahyin Hz. Muhammed'in kalbine indirildiğinin delilidir. Benzer mesaj: Şu'arâ 26:193-194.

[4] Yüce Allah ayetin bu kısmında vahyini sahiplenmekte, meleğin görevini aktarmakta ve vahyin Hz. Muhammed'in kalbine indirildiğini bildirmektedir.

[5] Cebrail vahiy getirmekle görevli elçi melektir; Mikail ise doğa olaylarıyla görevli melek olarak bilinmektedir.

[6] Yüce Allah vahiy meleğini inkârın aslında başka şeyleri inkâr da beraberinde getirdiğini bildirmektedir. Bu çerçevede, vahiy meleğine her kim düşman olursa bilmelidir ki esasında Yüce Allah'a, onun bütün meleklerine, gönderdiği bütün peygamberlerine, ayrıca vahiy meleği Cebrail'e ve diğer melek olan Mikail'e de düşman olacaktır.

[7] Benzer mesaj: Âl-i İmrân 3:187.

وَاتَّبَعُوا مَا تَتْلُوا الشَّيَاطِينُ عَلَىٰ مُلْكِ سُلَيْمَانَ ۖ وَمَا كَفَرَ
سُلَيْمَانُ وَلَٰكِنَّ الشَّيَاطِينَ كَفَرُوا يُعَلِّمُونَ النَّاسَ
السِّحْرَ ۗ وَمَا أُنْزِلَ عَلَى الْمَلَكَيْنِ بِبَابِلَ هَارُوتَ
وَمَارُوتَ ۚ وَمَا يُعَلِّمَانِ مِنْ أَحَدٍ حَتَّىٰ يَقُولَا إِنَّمَا
نَحْنُ فِتْنَةٌ فَلَا تَكْفُرْ ۖ فَيَتَعَلَّمُونَ مِنْهُمَا مَا يُفَرِّقُونَ
بِهِ بَيْنَ الْمَرْءِ وَزَوْجِهِ ۚ وَمَا هُمْ بِضَارِّينَ بِهِ مِنْ أَحَدٍ
إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ ۚ وَيَتَعَلَّمُونَ مَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْ ۚ
وَلَقَدْ عَلِمُوا لَمَنِ اشْتَرَاهُ مَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ خَلَاقٍ ۚ
وَلَبِئْسَ مَا شَرَوْا بِهِ أَنْفُسَهُمْ ۚ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿١٠٢﴾
وَلَوْ أَنَّهُمْ آمَنُوا وَاتَّقَوْا لَمَثُوبَةٌ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ خَيْرٌ ۚ
لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿١٠٣﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقُولُوا رَاعِنَا
وَقُولُوا انْظُرْنَا وَاسْمَعُوا ۗ وَلِلْكَافِرِينَ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٠٤﴾
مَا يَوَدُّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَلَا الْمُشْرِكِينَ
أَنْ يُنَزَّلَ عَلَيْكُمْ مِنْ خَيْرٍ مِنْ رَبِّكُمْ ۚ وَاللَّهُ يَخْتَصُّ
بِرَحْمَتِهِ مَنْ يَشَاءُ ۚ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ﴿١٠٥﴾

102. Onlar, Süleyman'ın hükümdarlığı hakkında şeytanların (uydurup) söylediklerine uymuşlardı. (Oysa) Süleyman, (büyü yapıp) kâfir olmamıştı. Ancak şeytan (ruhlu insan)lar kâfir olmuşlardı. (Çünkü) onlar, insanlara büyü ve Babil'de Harut ile Marut isimli iki hükümdara[1] indirileni öğretiyorlardı. (O iki hükümdar): "Biz sadece bir imtihanız; sakın kâfir olmayın!" demeden kimseye (bir şey) öğretmezlerdi. Onlar, o ikisinden (Harut ile Marut'tan), kişi ile eşinin arasını açacak şeyleri öğreniyorlardı. Oysa onlar (büyücüler), Allah'ın izni olmadan kimseye zarar veremezler(di). Onlar ise, kendilerine zarar veren ve yarar sağlamayan şeyleri öğreniyorlardı. Yemin olsun ki (büyüyü) satın alanların ahiretten payı olmadığını çok iyi bilmektelerdi. Karşılığında kendilerini sattıkları şey ne kötüdür! Keşke bilselerdi!

103. İman edip *takvâ*lı (duyarlı) olsalardı, şüphesiz ki Allah tarafından verilecek ödül hayırlı olacaktı. Keşke bunu bilselerdi!

▾*Surenin 104-110. ayetlerinde Hz. Muhammed'in risaletiyle ilgili muhatapların farklı bakışları, Yüce Allah'ın risaleti dilediğine (layık olana) verebileceği ve muhataplarını İsrailoğulları'nın Hz. Musa'dan istedikleri türden isteklerde bulunmamaları gerektiği dile getirilmektedir.*

104. Ey iman edenler![2] *'Râ'inâ!'*[3] (bize çobanlık et) demeyin, *'Unzurnâ!'* (bizi gözet) deyin ve (söylenenleri) dinleyin! Kâfirler için elem verici bir azap vardır. **105.** Kitap ehlinden ve müşriklerden nankörlük yapanlar, Rabbinizden size herhangi bir iyilik indirilmesini istemezler. Allah rahmetini[4] dilediğine (layık olana) verir. Allah büyük lütuf sahibidir.[5]

[1] Buradaki kelimeyi *melekeyni* (iki melek) şeklinde okuyunca mesajın anlaşılması çok zorlaşmakta, hatta imkânsızlaşmaktadır. Yahudi hahamlarının Babil sürgününde öğrendikleri Harut ve Marut masalı (cezalı iki meleğin büyü yapmayı öğretmesi), Hz. Süleyman'a iftiraları ve büyüyü meşru görmeleri, bunu da Allah'a ve elçilerine yakıştırmaları ayette anlatılıp eleştirilmektedir. Yani ayette bahsedilen konular, yahudi inanışıdır. Aksi durumda -haşa- "Allah ayetin başında büyüye onay vermiş, sonrasında ise büyüyle uğraşanları azapla tehdit etmiştir" çelişkisi doğacaktır. Zira, Hasan Basri gibi âlimler de ayetin okunuşunun *melikeyni* (iki hükümdar) olduğunu söylemek durumunda kalmıştır (Zemahşerî, *el-Keşşâf*, I, 172; Râzî, *Mefâtihu'l-Ğayb*, III, 218).

[2] Kur'an'da 89 kez geçen *yâ eyyühelleżîne âmenû* "Ey iman edenler" hitabının geçtiği yerler için bkz. Bakara 2:153, dipnot 4.

[3] Burada geçen *Râ'inâ* kelimesi, "bize çobanlık et" anlamında olumsuz anlamlı bir kullanımdır ve bazı yahudilerin müslümanlara yönelik hakaret içerikli ifadelerini içermektedir. Bu yüzden Yüce Allah bunu söylemeyi yasaklamaktadır. Bu mesaj, Nisâ 4:46. ayetiyle birlikte okunmalıdır.

[4] Burada "rahmet" ifadesi ile kastedilen, *risâlet* (elçilik)tir. Bu ayet En'âm 6:124 ve Zuhruf 43:31-32. ayetlerle birlikte okunmalıdır. Konu risaletin verilmesi olduğu için ayetteki *men yeşâu* ifadesi dileyenin "kul" değil "Allah" olduğunu göstermektedir.

[5] Benzer mesaj: Âl-i İmrân 3:74.

106. Biz bir ayetten[1] her neyi *nesh*[2] eder veya unuttururs.ak daha iyisini veya benzerini getiririz. Bilmez misin ki Allah her şeye gücü yetendir.

107. Göklerin ve yerin otoritesinin yalnızca Allah'a ait olduğunu bilmez misin? Sizin için Allah'a rağmen dost da yardımcı da yoktur. **108.** Yoksa siz de daha önce Musa'ya sorulduğu gibi[3] elçinize sorular mı sormak istiyorsunuz? Kim küfrü imana değişirse, elbette doğru yoldan sapmış olur. **109.** Kitap ehlinden çoğu, gerçek kendilerine apaçık belli olduktan sonra, içlerindeki kıskançlıktan ötürü, sizi imanınızdan vazgeçirip küfre döndürmek istediler.[4] (Yine de) siz Allah onlar hakkındaki emrini getirinceye kadar (onları) affedin; hoşgörün![5] Şüphesiz ki Allah her şeye gücü yetendir. **110.** Namazı kılın, zekâ verin! Kendiniz için (önceden) ne tür bir iyilik sunarsanız, Allah katında onu bulacaksınız.[6] Şüphesiz ki Allah yapmakta olduklarınızı görendir.

▾ *Surenin 111-123. ayetlerinde yahudi ve hristiyanların birbirlerine karşı olumsuz tavırları, ibadethanelerde ibadete engel olanların zalimlikleri. Yüce Allah'ın evrene dair kudreti, risaletin amacı ve mahşere karşı duyarlı olunması gerektiği konuları ele alınmaktadır.*

111. (Kitap ehli:) "Yahudi olanlar veya hristiyanlar hariç kimse asla cennete giremeyecek." demişlerdi.[7] İşte şu (iddiaları), kendi kuruntularıdır. De ki: "Doğruysanız delilinizi getirin!" **112.** Aksine kim güzel davranarak yüzünü (benliğini) Allah'a teslim ederse, onun ödülü Rabbinin katındadır. Onlara herhangi bir korku yoktur; onlar üzülmeyecek de.[8]

---

1 Burada geçen *ayet* kelimesi bilinen anlamda "Kur'an cümleciği" değil, Bakara 2:105, En'âm 6:124 ve Zuhruf 43:31-32. ayetler gereği "şeriat" veya "risâlet" anlamına gelmektedir. Bu nedenle neshinden söz edilen şey önceki şeriatlerle ilgilidir.

2 *Nesh*, kültürümüzde "şer'i bir hükmün yine şer'i bir delille iptal edilmesi" şeklinde tarif edilir. Kelimenin "ayetlerin hükümsüz bırakılması" anlamında Kur'an bünyesinde kullanımı söz konusu olamaz. Bu durum, hiçbir şeyin Kur'an'ı iptal edemeyeceğini vurgulayan Fussilet 41:42. ayetinden de açıkça anlaşılmaktadır. Bakara 2:106. ayetteki mesaj, bir önceki ayetin de işaretiyle risalettir; yani yeni bir elçilik ve mesaj verilmesidir. Allah'ın kitabında iptal edilmiş veya hükmü kaldırılmış hiçbir ayet yoktur. Bu iddia Kur'an'da çelişkinin olmadığını içeren Nisâ 4:82'ye, ayrıca Hûd 11:1-2 ile Hacc 22:52'ye açıkça aykırıdır. Böyle bir iddia Hacc 22:51, Sebe' 34:5 ve 38'de verilen bilgilere muhatap olma anlamında kesinlikle yeniden gözden geçirilmelidir.

3 Bu dilekler ve içerikleri hakkında bkz. Bakara 2:55; Nisâ 4:153; Ahzâb 33:69.

4 Kitap ehlinin çoğunluğu hakikate karşı haset etmiş ve Bakara 2:90'da da belirtildiği gibi "Yüce Allah'ın risaleti kullarından dilediğine yani layık gördüğüne ihsan ettiği için kıskançlık göstermişlerdi." İşte ayette tekrar hatırlatılan husus budur.

5 Benzer mesajlar: Nûr 24:22; Teğâbun 64:14.

6 Bu mesaj Necm 53:39, Müzzemmil 73:20 ve Zilzâl 99:7-8. ayetleriyle birlikte okunmalıdır.

7 Bu mesaj Nisâ 4:123. ayetiyle birlikte okunmalıdır.

8 Bu son cümle, "Üyeleri için ne bir korku vardır; ne de üzüntü çekerler" şeklinde de tercüme edilebilir.

113. Kitabı (Tevrat ve İncil'i) *tilavet* etmekte (okuyup aktarmakta) oldukları hâlde, yahudiler "Hristiyanlar, herhangi bir şey üzerinde (doğru yolda) değildir." demişlerdi. Hristiyanlar da "Yahudiler, herhangi bir şey üzerinde (doğru yolda) değildir." demişlerdi. (Kitabı) bilmeyenler de (birbirleri hakkında) tıpkı onların dediklerini söylemişlerdi. Allah, onların anlaşmazlığa düştükleri şey hakkında kıyamet günü aralarında hüküm verecektir.[1] **114.** Allah'ın mescitlerinde O'nun adının anılmasına engel olan ve onların (mescitlerin) harap olması için çalışandan daha zalim kim olabilir ki! Onların oralara ancak korkarak girebilmeleri gerekir. Onlar için dünyada rezillik vardır; onlar için ahirette de büyük bir azap vardır. **115.** Doğu da Batı da yalnızca Allah'a aittir. Nereye dönerseniz Allah'ın yüzü (rızası) oradadır.[2] Şüphesiz ki Allah (imkânları) geniş olandır, bilendir. **116.** Onlar "Allah çocuk edindi." dediler. (Haşa)! O yücedir. Aksine göklerde ve yerde olanların hepsi, yalnızca O'na (Allah'a) aittir; hepsi yalnızca O'na boyun eğenlerdir. **117.** (O), göklerin ve yerin yoktan yaratıcısıdır.[3] Bir işe hükmettiği zaman ona sadece "Ol!" der; o da hemen olmaya başlar.[4]

وَقَالَتِ الْيَهُودُ لَيْسَتِ النَّصَارَىٰ عَلَىٰ شَيْءٍ وَقَالَتِ
النَّصَارَىٰ لَيْسَتِ الْيَهُودُ عَلَىٰ شَيْءٍ وَهُمْ يَتْلُونَ الْكِتَابَ
كَذَٰلِكَ قَالَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ مِثْلَ قَوْلِهِمْ ۚ فَاللَّهُ
يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿١١٣﴾
وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ مَنَعَ مَسَاجِدَ اللَّهِ أَنْ يُذْكَرَ فِيهَا اسْمُهُ وَسَعَىٰ
فِي خَرَابِهَا ۚ أُولَٰئِكَ مَا كَانَ لَهُمْ أَنْ يَدْخُلُوهَا إِلَّا خَائِفِينَ ۚ
لَهُمْ فِي الدُّنْيَا خِزْيٌ وَلَهُمْ فِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١١٤﴾
وَلِلَّهِ الْمَشْرِقُ وَالْمَغْرِبُ ۚ فَأَيْنَمَا تُوَلُّوا فَثَمَّ وَجْهُ اللَّهِ ۚ إِنَّ
اللَّهَ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴿١١٥﴾ وَقَالُوا اتَّخَذَ اللَّهُ وَلَدًا ۗ سُبْحَانَهُ ۖ بَل لَّهُ
مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ۖ كُلٌّ لَّهُ قَانِتُونَ ﴿١١٦﴾ بَدِيعُ السَّمَاوَاتِ
وَالْأَرْضِ ۖ وَإِذَا قَضَىٰ أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُن فَيَكُونُ ﴿١١٧﴾
وَقَالَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ لَوْلَا يُكَلِّمُنَا اللَّهُ أَوْ تَأْتِينَا
آيَةٌ ۗ كَذَٰلِكَ قَالَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِم مِّثْلَ قَوْلِهِمْ ۘ تَشَابَهَتْ
قُلُوبُهُمْ ۗ قَدْ بَيَّنَّا الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يُوقِنُونَ ﴿١١٨﴾ إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ
بِالْحَقِّ بَشِيرًا وَنَذِيرًا ۖ وَلَا تُسْأَلُ عَنْ أَصْحَابِ الْجَحِيمِ ﴿١١٩﴾

118. (Gerçekleri) bilmeyenler şöyle demişlerdi: "Allah bizimle konuşmalı veya bize bir delil gelmeli değil miydi?" Öncekiler de tıpkı onların dediklerini demişlerdi. Kalpleri (akılları nasıl da) birbirine benzedi! Kesin bir şekilde inananlara ayetleri elbette apaçık ortaya koyduk.[5] **119.** Şüphesiz ki biz seni bir amaç ile müjdeleyici ve uyarıcı olarak gönderdik. Sen cehennem halkından sorumlu tutulmayacaksın.

[1] Benzer mesajlar: Yûnus 10:93; Nahl 16:124; Secde 32:25; Câsiye 45:17.

[2] Bu ayette fedakârlıklar her ne şekilde yapılırsa yapılsın, Allah'ın rızasının orada olduğu mesajı verilmektedir.

[3] Burada geçen *bedî'* kelimesi Yüce Allah'ın bir sıfatıdır; "yoktan var eden" anlamına geldiği gibi "eşsiz ve benzersiz güzellikte yaratan" anlamını da içermektedir. Benzer mesaj: En'âm 6:101.

[4] *Kün fe yekûnu* ifadesi genellikle "Ol" (der); o da hemen olur" şeklinde tercüme edilmektedir. Oysa burada hemen "olmaktan" değil, "oluşmaya başlamaktan" söz edilmektedir ki geniş zaman anlamı veren *yekûnu* kalıbı da bunu gerektirmektedir. Ayette yer alan *fe yekûnu* ifadesindeki *fe* edatı da oluşumun hemen başladığını gösteren bir anlam katkısı sunmaktadır. Bu konudaki diğer kullanımlar: Âl-i İmrân 3:47, 59; En'âm 6:73; Nahl 16:40; Meryem 19:35; Yâsîn 36:82; Mu'min 40:68.

[5] Yüce Allah burada sözünü ettiği kişileri "hiçbir ilahi bilgiye sahip olmayanlar" şeklinde tanıtmakta ve onların da daha önce yaşamış olan yahudilere benzemeye çalıştıklarını ifade etmektedir. Bakara 2:108'de, ayrıca Nisâ 4:153'te de belirtildiği gibi, Hz. Muhammed'e yönelik olarak önceden Hz. Musa'ya yönlendirilen istekler dile getirilmiştir. İşte buna benzeyecek şekilde Yüce Allah'ın Mekkeli müşriklere de konuşmasını veya kendilerine de ayet, delil, mucize gelmesini istediklerini, bunu beklediklerini ifade etmektedir.

120. Milletlerine (dinlerine) uyuncaya kadar yahudiler de hristiyanlar da senden asla razı olmayacaklardır. De ki: "Şüphesiz ki Allah'ın rehberliği, gerçek rehberliktir."[1] Sana gelen bilgiden sonra onların arzularına uyarsan, Allah'tan (gelecek azaba karşı) senin için herhangi bir dost ve yardımcı olmayacaktır. **121.** Kendilerine kitap verdiklerimiz(den bazısı) onu, tam olarak (hakkını gözeterek) *tilavet* ederler (okuyup aktarırlar). (Çünkü) onlar, ona iman ederler. Onu inkâr edenlere gelince, işte asıl kaybedenler onlardır. **122.** Ey İsrailoğulları! Size verdiğim nimet(ler)imi ve sizi (bir zamanlar) âlemlere (inançsızlara)[2] üstün kıldığımı hatırlayın![3]

123. Öyle bir günekarşı *takvâlı* (duyarlı) olun ki (o gün) kimse kimseden hiçbir şey gideremez; kimseden fidye kabul edilmez;[4] kimseye şefaat yarar sağlamaz;[5] onlara yardım da edilmez.[6]

Surenin 124-134. ayetlerinde Hz. İbrahim'in kıssasına değinilmekte, oğlu ile birlikte çabaları, duaları, teslimiyetleri, vasiyeti ile Hz. Yakup'un oğullarına yönelik sözleri dile getirilmektedir.

124. Hani Rabbi, İbrahim'i birtakım sözlerle sınamıştı; o da onları tam olarak yerine getirmişti. (Allah): "Ben seni insanlara önder yapacağım." demişti. (İbrahim) "Soyumdan da (önderler yap, ya Rabbi)!" deyince, (Allah) "Sözüm zalimlere ermez (onlar için söz vermem)." demişti. **125.** Hani Evi (Kâbe'yi) insanlara toplanma yeri ve güven (mekânı) kılmıştık. Siz de İbrahim'in makamından bir namaz yeri edinin! İbrahim'e ve İsmail'e "Tavaf edenler, ibadete kapananlar, rükû ve secde edenler için Evimi temiz tutun!" diye emretmiştik.[7] **126.** Hani İbrahim de demişti ki: "Rabbim! Burayı güvenli bir şehir yap; halkından Allah'a ve ahiret gününe inananları çeşitli meyvelerle rızıklandır!"[8] (Allah da) şöyle demişti: "Kim inkâr ederse onu az bir süre yararlandırır, sonra onu cehennem azabına sürüklerim.[9] Ne kötü varış yeridir (orası)!"[10]

1 Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:73; En'âm 6:71.

2 Benzer ayet Bakara 2:47'de de geçmekte ve üstünlükten kastın "o dönemin inançsızlarına" yönelik olduğu anlaşılmaktadır.

3 Benzer mesaj: Bakara 2:47.

4 Benzer mesajlar: Bakara 2:48; Âl-i İmrân 3:91; Mâide 5:36; En'âm 6:70; Yûnus 10:54; Ra'd 13:18; Zümer 39:47; Hadid 57:15; Me'âric 70:11-14.

5 Bu cümle Zümer 39:43-44. ayetleriyle birlikte okunmalıdır.

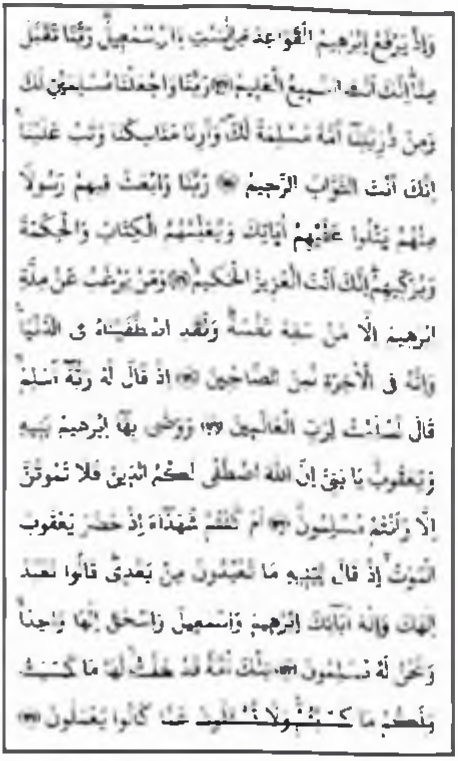
6 Benzer mesaj: Bakara 2:48.

7 Benzer mesaj: Hacc 22:26.

8 Benzer mesaj: İbrâhîm 14:35.

9 Benzer mesaj: Lokmân 31:24.

10 Ayetin Hz. İbrahim'e cevap içeren son bölümü şöyle de tercüme edilebilir: "İnkâr edenleri de (rızıklandıracağım. Ancak) onu (inkârcıyı) az bir süre yararlandıracağım; sonra onu (inkârcıyı) cehennem azabına sürükleyeceğim. Ne kötü varılacak yerdir orası!" Burada verilmek istenen mesaj, insanlar inkarcı olsalar da onların da bu hayatı yaşama haklarının bulunduğunu beyandır.

127. Hani İbrahim ve İsmail, o Ev'in (Kâbe'nin) temellerini yükseltiyor (ve şöyle dua ediyorlardı:) "Rabbimiz! Bunu bizden kabul et! Şüphesiz ki yalnızca sen duyansın; bilensin.[1] **128.** Rabbimiz! Bizi sana boyun eğenler(den) kıl; neslimizden de boyun eğen bir ümmet (kıl)![2] Bize ibadet usullerimizi göster; tevbemizi kabul et! Şüphesiz ki yalnızca sen tevbeleri çok kabul edensin; çok merhametlisin. **129.** Rabbimiz! Onlara, içlerinden senin ayetlerini kendilerine *tilavet* edecek (okuyup aktaracak), onlara Kitap ve *hikmeti* (doğru hüküm verme yeteneğini) öğretecek,[3] onları arındıracak bir elçi gönder![4] Şüphesiz ki yalnızca sen güçlü olansın; doğru hüküm verensin." **130.** Kendini bilmezlerden başka kim İbrahim'in dininden yüz çevirir ki! Yemin olsun ki biz onu dünyada (elçi) seçmiştik; şüphesiz ki o, ahirette de iyilerden (olacak)tır. **131.** Hani Rabbi ona "Teslim ol!" demişti; o da "Âlemlerin Rabbine teslim oldum." cevabını vermişti.[5]

132. İbrahim bunu kendi oğullarına da vasiyet etmişti. Yakup da "Ey yavrularım! Allah sizin için bu dini (İslam'ı) seçti. Sadece müslümanlar olarak ölün!" (demişti).[6] **133.** Yakup'a ölüm geldiği zaman siz orada mıydınız yoksa! O zaman (Yakup), oğullarına 'Benden sonra neye (kime) kulluk edeceksiniz?" demişti. Onlar da: "Senin ve ataların İbrahim, İsmail ve İshak'ın ilahı olan tek Allah'a kulluk edeceğiz; biz yalnızca O'na teslim olmuşuzdur." demişlerdi. **134.** Onlar bir ümmetti, elbette gelip geçti(ler). Onların kazandıkları kendilerinin, sizin kazandıklarınız sizindir.[7] Siz onların yaptıklarından sorguya çekilmezsiniz.[8]

---

[1] Âl-i İmrân 3:96'da belirtildiği üzere, insanlık için ilk inşa edilen Kâbe'nin yeri çeşitli olaylar veya felaketler sebebiyle kaybolmuştu. Hacc 22:26'da ifade edildiği üzere Yüce Allah Kâbe'nin yerini Hz. İbrahim'e bildirmişti. Bunun sonrasında Yüce Allah işte Beyt'in yerini Hz. İbrahim'e göstermiş, bildirmiş, yorumunu yapmakta olduğumuz ayette de belirtildiği gibi o da oğlu Hz. İsmail'le birlikte Kâbe'nin temellerini yükseltmişti. Olayda Hz. İsmail'in de bulunması daha önce Hz. İbrahim'in Hz. Hacer'le birlikte onları Kâbe'nin yanına yerleştirmesinin bir sonucudur.

[2] Benzer bir dua için bkz. Ahkâf 46:15.

[3] Peygamberlerin görevleri bağlamında benzer mesajlar: Bakara 2:151; Âl-i İmrân 3:164; Cum'a 62:2.

[4] Hz. İbrahim ve oğlu Hz. İsmail'in yaptığı duada gönderilmesini istedikleri elçinin Hz. Muhammed olduğu anlaşılmaktadır. Çünkü Hz. İbrahim'in, oğlu Hz. İshak soyundan gelen pek çok peygamber torunu olmasına karşılık, Hz. İsmail soyundan gelen tek peygamber Hz. Muhammed'dir. İşte onların yaptığı dua Hz. Muhammed'in risaletiyle kabul edilmiştir.

[5] Hz. İbrahim'in bu cevabı, bir müslüman duruşunun nasıl olması gerektiğini öğretmeyi amaçlamaktadır.

[6] Benzer mesaj: Âl-i İmrân 3:102.

[7] Bu mesaj Bakara 2:141, 272, 286, En'âm 6:52, 164, İsrâ 17:13-15, Lokmân 31:33, Fâtır 35:18, Zümer 39:7, Fussilet 41:46, Câsiye 45:15, Necm 53:38-39 ve Zilzâl 99:7-8. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

[8] Benzer mesaj: Bakara 2:141.

▼ *Surenin 135-141. ayetlerinde yahudi ve hristiyanların iddiaları, nasıl inanılması gerektiği, Yüce Allah'ın boyasıyla boyanmanın önemi ve bütün peygamberlerin risalet öğretilerinin aynı kaynaktan gelişi gibi konular ele alınmaktadır.*

135. (Kitap ehli olanlar:) "Yahudi veya hristiyan olun ki doğru yolu bulasınız." demişlerdi. De ki: "Hayır! (Biz), *hanîf* (Allah'ı birleyen) olarak İbrahim'in milletine (dinine uyarız).[1] O, müşriklerden değildi." **136.** (Onlara) şöyle deyin: "Biz Allah'a, bize indirilene; İbrahim'e, İsmail'e, İshak'a, Yakup'a ve (onların) torunlar(ın)a indirilene; Rableri tarafından Musa'ya ve İsa'ya verilenlere, (ayrıca) diğer peygamberlere verilenlere inandık. Onlardan hiçbiri arasında fark gözetmeyiz.[2] Biz yalnızca O'na (Allah'a) teslim olanlarız."[3]

137. Onlar da sizin inandığınız gibi inanırlarsa doğru yolu bulmuş olurlar.[4] Dönerlerse, yalnızca anlaşmazlık içine düşmüş olurlar. Onlara karşı Allah sana yeter.[5] O, duyandır, bilendir. **138.** Allah'ın boyası[6] (ile boyanın)! Allah'ın boyasından daha güzel boyası olan kimmiş! Biz yalnızca O'na kulluk edicileriz. **139.** De ki: "O, bizim de Rabbimiz, sizin de Rabbiniz olduğu hâlde Allah hakkında bizimle tartışıyor musunuz? Bizim yaptıklarımız bize, sizin yaptıklarınız da size aittir. Biz yalnızca O'na gönülden bağlananlarız." **140.** Yoksa siz İbrahim, İsmail, İshak, Yakup ve (onların) torunlar(ın)ın yahudi veya hristiyan olduklarını mı söylüyorsunuz! De ki: "Siz mi daha iyi bilirsiniz, yoksa Allah mı?" Allah tarafından kendisine (bildirilmiş) bir şahitliği gizleyenden daha zalim kim olabilir ki![7] Allah yaptıklarınızdan asla habersiz değildir. **141.** Onlar bir ümmetti, elbette gelip geçti(ler). Onların kazandıkları kendilerinin, sizin kazandıklarınız sizindir. Siz onların yaptıklarından sorguya çekilmezsiniz.[8]

---

1 Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:95; Nisâ 4:125; En'âm 6:79, 161; Nahl 16:123; Hacc 22:78.

2 Benzer mesajlar: Bakara 2:285; Âl-i İmrân 3:84; Nisâ 4:152.

3 Benzer mesaj: Âl-i İmrân 3:84.

4 Yüce Allah Bakara 2:104. ayetinden itibaren ele aldığı konular bağlamında Medine ve civarındaki kitap ehlinin kendi yanlış inanışları ve müslümanlara karşı olumsuz tutumlarını ele aldıktan sonra, kurtuluşun onların dediği ve inandığı gibi değil de müslümanlarınki gibi olması gerektiğini işte bu ayette hükme bağlamaktadır. Onların inançlarında dönüştürdükleri türden milli veya ırkî bir kabulün değil, evrensel anlamda bütün peygamberlerin tebliğ ettiği ilahi öğretilere inanmanın gerekliliği ortaya konulmakta, son peygamber Hz. Muhammed'in tebliğ ettiği esasları benimsemenin kurtuluş için vazgeçilmez olduğu özellikle ifade edilmektedir.

5 Benzer mesaj: Hicr 15:95.

6 Ayette geçen "Allah'ın boyası" ifadesi mecazdır ve kastedilen de Yüce Allah'ın fıtratımıza yerleştirdiği tevhid inancıdır. Bu ayet dini fıtratla eşitleyen Rûm 30:30. ayetle birlikte okunmalıdır.

7 Gerçeklerin gizlenmemesi hakkında benzer mesajlar: Bakara 2:159-162, 174-175, 283; Âl-i İmrân 3:187.

8 Bu mesaj Bakara 2:134, 272, 286, En'âm 6:52, 164, İsrâ 17:13-15, Lokmân 31:33, Fâtır 35:18, Zümer 39:7, Fussilet 41:46, Câsiye 45:15, Necm 53:38-39 ve Zilzâl 99:7-8. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

Surenin 142-152. ayetlerinde kible konusuna değinilmekte, nerede olunursa olunsun namaz kılarken Mescid-i Haram'a yönelmenin gerektiği bilgisi verilmekte ve Hz. Muhammed'in gönderiliş amacı dile getirilmektedir.

142. İnsanlardan bazı beyinsizler "Yönelmekte oldukları kiblelerinden onları (Müslümanları) çeviren nedir?" diyecekler.[1] De ki: "Doğu da Batı da yalnızca Allah'a aittir. Dileyeni (layık gördüğünü) doğru yola ulaştırır." **143.** İşte böylece sizin insanlığa şahitler olmanız, Elçinin de size şahit olması için[2] sizi dengeli[3] bir ümmet kıldık. Senin üzerinde bulunduğun (kible edindiğin Kâbe'yi) biz ancak Elçiye uyanı, topukları üzerinde geri dönenden bil(dir)memiz (ortaya çıkarmamız)[4] için kible yaptık. Bu, Allah'ın doğru yola ulaştırdıklarından başkasına elbette ağır gelir. Allah sizin imanınızı asla boşa çıkaracak değildir. Şüphesiz ki Allah insanlara karşı çok şefkatlidir, çok merhametlidir.

144. Yüzünü göğe çevirişini (haber beklediğini) elbette görüyoruz.[5] Elbette seni memnun olacağın bir kibleye döndürüyoruz. Yüzünü Mescid-i Haram tarafına çevir! Siz de nerede olursanız olun, (namazda) yüzlerinizi onun tarafına çevirin! Şüphesiz ki kendilerine kitap verilmiş olanlar, onun Rablerinden (gelen) gerçek olduğunu bilirler. Allah onların yaptıklarından habersiz değildir. **145.** Şüphesiz ki kendilerine kitap verilmiş olanlara her türlü delili getirsen de onlar kıblene dönmezler. Sen onların kıblesine asla uyacak değilsin. Onlar da birbirlerinin kıblesine uymazlar. Sana gelen bilgiden sonra onların arzularına uyacak olursan, işte o zaman zalimlerden olursun.

---

1 Hz. Muhammed Mekke'de namazını kılarken Âl-i İmrân 3:96'daki bilgiler gereği ilk mabet olması, Bakara 2:125, İbrahim 14:37 ve Hacc 22:26'daki ifadeler gereği Hz. İbrahim'in ve Hz. İsmail'in yöneldikleri kible olması nedeniyle Kâbe'ye doğru namaz kılıyordu. Rivayetlere göre Kâbe'nin güney tarafında durarak kuzeye doğru Kudüs'ü de önüne alarak ibadet ediyordu. Hz. Muhammed çok kısa bir süre de olsa önce Mekke'de, ardından Medine'ye hicret edince oradaki kitap ehlinin yöneldiği kible olması itibariyle, kuzeye doğru Beyt-i Makdis'e yönelme içtihadında bulunmuştu. Çünkü onlar da kendilerince ibadetlerini bir kible bilinciyle yerine getirdikleri için, Hz. Muhammed de konu hakkında henüz herhangi bir ilahi prensip belirlenmemiş olması nedeniyle onlarla aynı yöne dönmeyi tercih etmiş olabilir.

2 Benzer mesajlar: Nisâ 4:41; Nahl 16:84, 89; Kasas 28:75.

3 Âyette geçen *ümmet-i vesat* tamlaması "orta, dengeli, adaletli, ölçülü, denk, uyumlu, ılımlı, hayırlı bir topluluk" anlamına gelmektedir. "Vasat ümmet", *ifrat* denen "aşırılık"lardan ve *tefrit* denen "küçümsemecilik ve indirgemecilik"ten uzak olup *itidal* denen dengeyi tutturan topluluk demektir.

4 "Yüce Allah'ın bilmesi" ifadesiyle ilgili izahımız için bkz. Âl-i İmrân 3:140, dipnot 11.

5 Bu ifade, Hz. Muhammed'in kible olarak Kudüs'e doğru yönelişiyle ilgili tavrının kendi içtihadı olduğunu göstermektedir. Kudüs'e yöneliş vahiy ile belirlenmiş olsaydı Hz. Muhammed'in böyle bir arayışa girmesi düşünülemezdi. Kaldı ki böyle bir ilahi emir olsaydı, bunun Kur'an'da yer alması gerekirdi.

146. Kendilerine kitap verdiklerimiz onu (kıbleyi) kendi çocuklarını tanıdıkları gibi tanırlar.[1] Şüphesiz ki onlardan bir grup, bilerek hakikati gizlemektedir. **147.** Gerçek olan, Rabbinden (gelen)dir. Sakın şüphelenenlerden olma! **148.** Herkesin O'nun (Allah'ın yönlendirmesiyle) yöneldiği bir yönü vardır. Siz iyiliklerde yarışın! Nerede olursanız olun, Allah hepinizi bir araya getirecektir. Şüphesiz ki Allah her şeye gücü yetendir. **149.** Nereden (yola) çıkarsan çık, (namazda) yüzünü Mescid-i Haram tarafına çevir! Şüphesiz ki bu (emir), Rabbinden (sana gelen bir gerçek)tir. Allah yapmakta olduklarınızdan asla habersiz değildir.

150. Nereden (yola) çıkarsan çık, (namazda) yüzünü Mescid-i Haram tarafına çevir! Siz de nerede olursanız olun, (namazda) yüzlerinizi onun tarafına çevirin ki aralarından haksızlık edenler (inatçılar) hariç, insanların aleyhinizde (kullanabilecekleri) bir delili bulunmasın! Sakın onlardan korkmayın! Yalnız bana saygı duyun! Böylece size olan nimetimi tamamlayayım da doğru yolu bulasınız. **151.** Nitekim size kendi içinizden, ayetlerimizi *tilavet* eden (okuyup aktaran), sizi (kötülüklerden) arındıran, size Kitabı ve *hikmeti* (doğru hüküm verme yeteneğini) bildiren, bilmediklerinizi size öğreten bir elçi gönderdik.[3] **152.** Siz beni (ibadetle) hatırlayın ki ben de sizi (bağışlama ile) anayım. Benim için şükredin; bana nankörlük etmeyin!

Surenin 153-167. ayetlerinde Allah yolundaki fedakârlıkların karşılıksız kalmayacağına, Allah yolunda öldürülenlere ölüler denmemesine, Safa ve Merve (arasını) tavafın zorunluluğuna, gerçekleri gizlememek gerektiğine ve Yüce Allah'ın evren kitabındaki eşsiz ve erişilmez kudretine dair bilgiler verilmektedir.

153. Ey iman edenler![4] Sabır ve *salât*[5] (fedakârlık) ile (Allah'tan) yardım isteyin! Şüphesiz ki Allah sabredenlerle beraberdir.

---

1 Burada, kitap ehlinin kendi çocuklarını tanıdıkları gibi tanıyıp bildikleri şey, bağlam gereği "kıble" olmalıdır. Serbest bir okuma yani bağlam dışı bir yoruma göre ise kastedileni "Hz. Muhammed" olarak kabul etmek de mümkündür. Çünkü benzer mesaj En'âm 6:20'de de yer almaktadır.

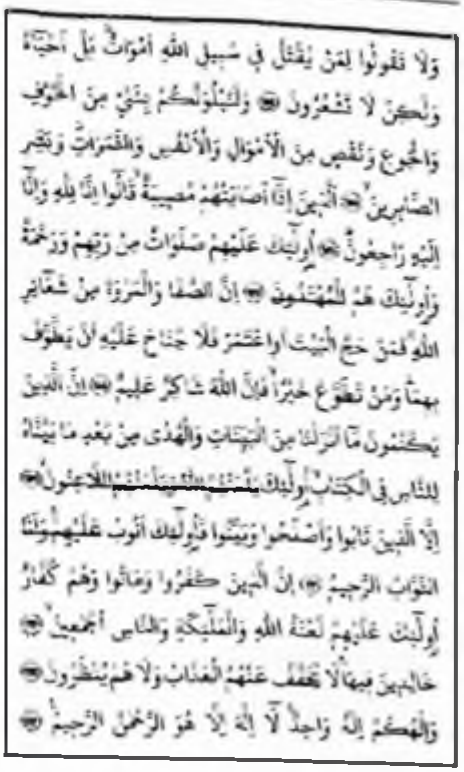
2 Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:60; Yûnus 10:94.

3 Benzer mesajlar: Bakara 2:129; Âl-i İmrân 3:164; Cum'a 62:2.

4 Kur'an'da 89 kez geçen *yâ eyyühellezîne âmenû* "Ey iman edenler" hitabı, müminleri inşa eden mesajlar içermektedir. Bu ifadelerin geçtiği yerler: Bakara 2:104, 153, 172, 178, 183, 208, 254, 264, 267, 278, 282; Âl-i İmrân 3:100, 102, 118, 130, 149, 156, 200; Nisâ 4:19, 29, 43, 59, 71, 94, 135, 136, 144; Mâide 5:1, 2, 6, 8, 11, 35, 51, 54, 57, 87, 90, 94, 95, 101, 105, 106; Enfâl 8:15, 20, 24, 27, 29, 45; Tevbe 9:23, 28, 34, 38, 119, 123; Hacc 22:77; Nûr 24:21, 27, 58; Ahzâb 33:9, 41, 49, 53, 56, 69, 70; Muhammed 47:7, 33; Hucurât 49:1, 2, 6, 11, 12; Hadîd 57:28; Mücâdele 58:9, 11, 12; Haşr 59:18; Mümtehine 60:1, 10, 13; Saff 61:2, 10, 14; Cum'a 62:9; Münâfikûn 63:9; Teğâbun 64:14; Tahrîm 66:6, 8.

5 Buradaki *salat* kelimesi, "yardım, destek, fedakârlık" demektir ve namaz dâhil bütün tevhid içerikli ibadetleri kapsamaktadır. Benzer mesaj: Bakara 2:45.

154. Allah yolunda öldürülenlere 'ölüler' demeyin! Aslında onlar diridir ancak siz anlayamazsınız.[1] **155.** Şüphesiz ki sizi biraz korku ve açlık; (ayrıca) mallardan, canlardan ve ürünlerden azaltma (fakirlik) ile imtihan edeceğiz. Sabredenleri müjdele![2] **156.** Onlar (sabredenler), kendilerine bir musibet geldiği zaman "Biz Allah'a aidiz ve biz elbette yalnızca O'na döneceğiz"[3] derler. **157.** İşte Rablerinden *salavat* (destekler) ve merhamet hep onların üzerinedir; doğru yolu bulanlar da onlardır. **158.** Şüphesiz ki Safa ile Merve[4] Allah'ın sembollerindendir. Kim Ev'i (Kâbe'yi) hacceder veya umre yaparsa, o ikisini (Safa ve Merve'yi) tavaf etmesinde[5] kendisine herhangi bir vebal yoktur. Kim gönüllü olarak bir iyilik yaparsa, şüphesiz ki Allah şükre çok karşılık verendir, bilendir. **159.** Kitapta insanlara açıkça gösterdikten sonra indirdiğimiz apaçık delilleri ve hidayeti gizleyenlere hem Allah hem de bütün lanet ediciler lanet eder.[6]

160. Ancak tevbe edip kendilerini düzeltenler[7] ve (gerçeği) açıkça ortaya koyanlar başkadır. Ben onların tevbelerini kabul ederim. Ben tevbeleri çok kabul edenim; çok merhametli olanım. **161.** Şüphesiz ki kâfir olanlar ve kâfir olarak[8] ölenlere gelince,[9] işte Allah'ın, meleklerin ve bütün insanların laneti onların üzerinedir. **162.** Onlar orada (lanet içinde) *ebedî* kalıcıdır. Azapları hafifletilmez[10] ve onlara bakılmaz.[11] **163.** İlahınız tek bir ilahtır. O'ndan başka ilah yoktur. Merhametin kaynağıdır, merhametlidir.

---

1 Bilinen anlamdaki "şehit" kelimesi Kur'an'da geçmez. Kur'an'da *şehid* ve *şühedâ* kelimeleri, "şahit" ve "şahitler" anlamındadır. Allah yolunda öldürülenler, bedenen ölmüş olsalar da hayatlarıyla ve ölüm anlarıyla hak ve hakikate şahit olmuşlardır. İmanını hakka, hakkı da imanına şahit tutanlar Allah katında bir dirilikle varlıklarını devam ettürmektedir. Allah yolunda öldürülenlerin diğer insanlar gibi ölü olmadıkları, aksine Allah katında durumunu bizim bilemeyeceğimiz şekilde rızıklandırılmakta oldukları Âl-i İmrân 3:169-170'de ifade edilmektedir.

2 Bu ayet Nisâ 4:62, 79, Kasas 28:47, Rûm 30:41, Şûrâ 42:30 ve 48. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

3 Bu cümleye *istirca'* "Yüce Allah'a teslimiyetle yöneliş" denmektedir.

4 *Safa* ile *Merve*, Mekke'de Kâbe'nin yakınında bulunan ve haccın uygulamalarından birisini oluşturan *sa'y* denen "dört gidiş ve üç dönüş"ten oluşan hareketlerin yapıldığı iki tepeciğin adıdır.

5 Literatürde Safa ile Merve arası gidiş-gelişler için her ne kadar *sa'y* ifadesi kullanılıyor olsa da bu cümlede *yettavvafe* (tavaf etmek) fiili kullanılmaktadır. Anlaşılıyor ki Safa ile Merve arası gidiş-gelişler tavafı çağrıştırmaktadır.

6 Benzer mesajlar: Bakara 2:140, 159-162, 174-175, 283; Âl-i İmrân 3:187.

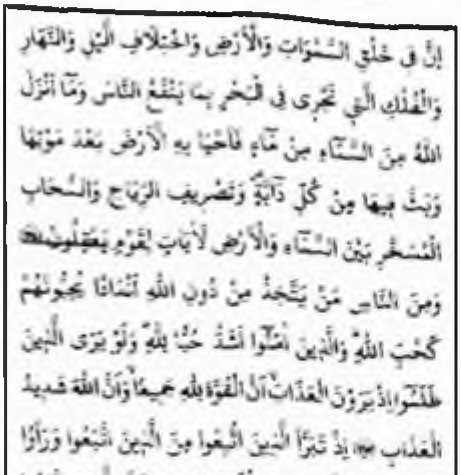
7 Tevbe ve ıslahın cezaları düşürmesiyle ilgili bkz. Âl-i İmrân 3:89, dipnot 8.

8 Bu ayette geçen *kâfir* kelimeleri 159 ve 160. ayetler gereği "gerçeği örtenler" şeklinde anlaşılmalıdır.

9 Bu ayet Bakara 2:217, Âl-i İmrân 3:86, 91, Nisâ 4:137, 168 ve Muhammed 47:34. ayetlerle okunmalıdır.

10 Benzer mesajlar: Bakara 2:86; Âl-i İmrân 3:88; Nahl 16:85; Fâtır 35:36; Mü'min 40:49; Zuhruf 43:75.

11 Bu ifade, "onlara fırsat ve huzur verilmez" şeklinde de anlaşılabilir. Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:77, 88; Nahl 16:85; Enbiyâ 21:40; Secde 32:29.

إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَٰوَٰتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ الَّيْلِ وَالنَّهَارِ
وَالْفُلْكِ الَّتِي تَجْرِي فِي الْبَحْرِ بِمَا يَنفَعُ النَّاسَ وَمَا أَنزَلَ
اللَّهُ مِنَ السَّمَاءِ مِن مَّاءٍ فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا
وَبَثَّ فِيهَا مِن كُلِّ دَابَّةٍ وَتَصْرِيفِ الرِّيَاحِ وَالسَّحَابِ
الْمُسَخَّرِ بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿١٦٤﴾
وَمِنَ النَّاسِ مَن يَتَّخِذُ مِن دُونِ اللَّهِ أَندَادًا يُحِبُّونَهُمْ
كَحُبِّ اللَّهِ ۖ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَشَدُّ حُبًّا لِّلَّهِ ۗ وَلَوْ يَرَى الَّذِينَ
ظَلَمُوا إِذْ يَرَوْنَ الْعَذَابَ أَنَّ الْقُوَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا وَأَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ
الْعَذَابِ ﴿١٦٥﴾ إِذْ تَبَرَّأَ الَّذِينَ اتُّبِعُوا مِنَ الَّذِينَ اتَّبَعُوا وَرَأَوُا
الْعَذَابَ وَتَقَطَّعَتْ بِهِمُ الْأَسْبَابُ ﴿١٦٦﴾ وَقَالَ الَّذِينَ اتَّبَعُوا
لَوْ أَنَّ لَنَا كَرَّةً فَنَتَبَرَّأَ مِنْهُمْ كَمَا تَبَرَّءُوا مِنَّا ۗ كَذَٰلِكَ يُرِيهِمُ اللَّهُ
أَعْمَالَهُمْ حَسَرَاتٍ عَلَيْهِمْ ۖ وَمَا هُم بِخَارِجِينَ مِنَ النَّارِ ﴿١٦٧﴾
يَا أَيُّهَا النَّاسُ كُلُوا مِمَّا فِي الْأَرْضِ حَلَالًا طَيِّبًا وَلَا تَتَّبِعُوا
خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ ۚ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ ﴿١٦٨﴾ إِنَّمَا يَأْمُرُكُم
بِالسُّوءِ وَالْفَحْشَاءِ وَأَن تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿١٦٩﴾

164. Şüphesiz ki göklerin ve yerin yaratılmasında,[1] gecenin ve gündüzün değişmesinde (birbiri peşine gelişinde),[2] insanlara yarar sağlayan şeylerle (yüklü olarak) denizde yüzüp giden gemilerde, Allah'ın gökten indirip de kendisi sebebiyle ölümünden sonra toprağı canlandırdığı ve orada (yeryüzünde) her çeşit canlıyı yaydığı suda, rüzgârları ve gökle yer arasında emre hazır bulutları yönlendirmesinde akıl eden bir toplum için dersler vardır.[3]

165. İnsanlardan bazıları, Allah'ın peşi sıra ortaklar edinir de onları Allah'ı sever gibi severler.[4] İman edenlerin Allah'a olan sevgileri ise (onlarınkinden) çok daha fazladır.[5] Keşke zalimler azabı gördükleri zaman (anlayacakları gibi) bütün kudretin yalnızca Allah'a ait olduğunu ve Allah'ın azabının çok şiddetli olduğunu (önceden) gör(üp anlayabil)selerdi! **166.** İşte o zaman (görecekler ki) kendilerine uyulanlar, (onlara) uyanlardan uzaklaşmıştır ve (her iki taraf da) azabı görmüş, sonunda aralarındaki bağlar kopmuştur. **167.** (Kötülere) uyanlar şöyle demiş (olacaklar)dır: "Keşke bir kez daha (dünyaya dönmemiz) mümkün olsaydı[6] da şimdi onların bizden uzaklaştıkları gibi biz de onlardan uzaklaşsaydık!" Böylece Allah pişmanlık duydukları işleri kendilerine gösterecektir. Onlar asla ateşten çıkamazlar.[7]

▼ *Surenin 168-176. ayetlerinde insanların temiz ve helal gıdalardan beslenmeleri gerektiği, şeytanın yolunun izlenmemesi, taklitten kaçınılmasının zorunluluğu, haram kılınan bazı şeyler ve gerçekleri gizleyenlerin feci sonu dile getirilmektedir.*

168. Ey insanlar! Yeryüzünde bulunanların temiz (ve) helal olanlarından yiyin![8] Şeytanın adımlarını izlemeyin![9] Şüphesiz ki o, sizin için apaçık bir düşmandır. **169.** O, size ancak kötülüğü, çirkinliği ve Allah hakkında bilmediğiniz şeyleri söylemenizi emreder.

---

1 Yüce Allah kâinat kitabının çeşitli konu başlıklarını bu ayette vermekte ve bildirdiği hususlar başta olmak üzere, yaratılmış olan her şeyde iman edenler için nice deliller bulunduğunu ifade etmektedir. Bu bağlamda "ilk" olarak göklerin ve yerin yaratılışına dikkat çekmekte, bir anlamda yaratılan her bir şeyin çeşitli deliller içerdiğini ifade etmiş olmaktadır.

2 Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:190; Yûnus 10:6; Mü'minûn 23:80; Nûr 24:44; Furkân 25:62; Câsiye 45:5.

3 Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:190; Yûnus 10:6; Câsiye 45:3-5.

4 Yüce Allah muhatapların inançtaki şirkine değinmektedir. Kâinatın yaratılışı ve idaresinde tek olan Allah inanç noktasında da muhatapları tarafından tekliğinin kabul edilmesini istemekte, şirke düşenleri eleştirmektedir.

5 Benzer mesajlar: Tevbe 9:23-24; Mücâdele 58:22; Mümtehine 60:1.

6 Benzer mesajlar: En'âm 6:27; A'râf 7:53; Mü'minûn 23:99-100; Secde 32:12; Fâtır 35:37; Zümer 39:58.

7 Benzer mesajlar: Mâide 5:37; Hacc 22:22; Mü'minûn 23:107; Secde 32:20; Fâtır 35:37; Mü'min 40:11; Câsiye 45:35.

8 Benzer mesajlar: Bakara 2:172; Mâide 5:88; Nahl 16:114.

9 Benzer mesajlar: Bakara 2:208; En'âm 6:142; Nûr 24:21.

170. Onlara (müşriklere) "Allah'ın indirdiğine uyun!" dendiği zaman, onlar "Hayır! Biz atalarımızı üzerinde bulduğumuz[1] (yol)a uyarız." dediler.[2] Ataları hiçbir şey akıl etmemiş, doğruyu bulamamış olsalar da mı? **171.** Kâfir olanların durumu, (çobanın) bağırıp çağırmasından başka bir şey duymayanın durumuna benzer. Onlar (gerçeğe karşı) sağırdır, dilsizdir, kördür;[3] onlar akıl da etmezler. **172.** Ey iman edenler! Size verdiğimiz rızıkların temiz olanlarından yiyin![4] Yalnız O'na ibadet ediyorsanız Allah'a şükredin![5] **173.** Şüphesiz ki (Allah) size leşi, kanı, domuz etini ve Allah'tan başkası adına kesilen (hayvan)ı haram kılmıştır.[6] (Ancak) azgınlık yapmayacak ve sınırı aşmayacak şekilde kim (bunlardan yemek) zorunda kalırsa, (bilsin ki) ona herhangi bir vebal yoktur. Şüphesiz ki Allah çok bağışlayandır, çok merhametlidir.

وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ اتَّبِعُوا مَا أَنزَلَ اللَّهُ قَالُوا بَلْ نَتَّبِعُ مَا أَلْفَيْنَا
عَلَيْهِ آبَاءَنَا ۚ أَوَلَوْ كَانَ آبَاؤُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ شَيْئًا وَلَا
يَهْتَدُونَ ﴿١٧٠﴾ وَمَثَلُ الَّذِينَ كَفَرُوا كَمَثَلِ الَّذِي يَنْعِقُ
بِمَا لَا يَسْمَعُ إِلَّا دُعَاءً وَنِدَاءً ۚ صُمٌّ بُكْمٌ عُمْيٌ فَهُمْ
لَا يَعْقِلُونَ ﴿١٧١﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُلُوا مِن طَيِّبَاتِ مَا
رَزَقْنَاكُمْ وَاشْكُرُوا لِلَّهِ إِن كُنتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ ﴿١٧٢﴾ إِنَّمَا
حَرَّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ وَالدَّمَ وَلَحْمَ الْخِنزِيرِ وَمَا أُهِلَّ بِهِ
لِغَيْرِ اللَّهِ ۖ فَمَنِ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ ۚ
إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٧٣﴾ إِنَّ الَّذِينَ يَكْتُمُونَ مَا أَنزَلَ
اللَّهُ مِنَ الْكِتَابِ وَيَشْتَرُونَ بِهِ ثَمَنًا قَلِيلًا ۙ أُولَٰئِكَ
مَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ إِلَّا النَّارَ وَلَا يُكَلِّمُهُمُ اللَّهُ
يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلَا يُزَكِّيهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٧٤﴾ أُولَٰئِكَ
الَّذِينَ اشْتَرَوُا الضَّلَالَةَ بِالْهُدَىٰ وَالْعَذَابَ بِالْمَغْفِرَةِ ۚ فَمَا
أَصْبَرَهُمْ عَلَى النَّارِ ﴿١٧٥﴾ ذَٰلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ نَزَّلَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ ۗ
وَإِنَّ الَّذِينَ اخْتَلَفُوا فِي الْكِتَابِ لَفِي شِقَاقٍ بَعِيدٍ ﴿١٧٦﴾

174. Allah'ın indirdiği kitaptakileri gizleyip[7] onu az bir değer karşılığında satanlar (var ya), işte onlar karınlarında ateşten başka bir şey yemeyenlerdir. Kıyamet günü Allah onlara konuşmayacak ve onları temize çıkarmayacaktır. Onlar için elem verici bir azap vardır.[8] **175.** Onlar hidayet karşılığında sapkınlığı, bağışlanma karşılığında da azabı satın alanlardır. Ateşe karşı ne kadar dayanıklıdırlar![9] **176.** Onun (azabın) sebebi, Allah'ın, kitabı bir amaç ile indirmiş olmasıdır. (Buna rağmen) kitap hakkında ayrılığa düşenler, elbette derin bir anlaşmazlığın içindedir.

---

1 Ayette geçen *elfeynâ* kelimesi *elfev* ve *elfeyd* kalıplarında da Kur'an'da birer kez geçmekte ve "bulmak, karşılaşmak, bulup öğrenmek, görmek" gibi birbirine yakın anlamlar vermekte, müşriklerin taklitçilik üzereliği tercihlerini ifade etmektedir. Konuyla ilgili olarak Mâide 5:104 ve Lokmân 31:21'de de benzer mesajlar verilmekte ve her iki ayette de *vecedna* "bulmak" fiili kullanılmaktadır. O kullanımlardan hareketle, yorumunu yapmakta olduğumuz ayetteki *elfeynâ* fiilinin de benzer bir mana verdiğini söylemek hatalı olmasa gerektir. Burada konusu edilenler Bakara 2:165. ayette sözü edilen ve Allah'ın peşi sıra putlar edinen müşrikler olsa gerektir. Yüce Allah Bakara 2:168. ayette şeytanın adımlarını izlememek gerektiğini ifade ettikten sonra, burada bir şeytan faaliyeti olan taklide dikkat çekmekte, kendisini taklide kaptıranların şeytanın adımlarını izlemiş olacağını ifade etmektedir. Taklit, şeytanın davet ettiği üzere sonu cehennem olan bir felakettir.

2 Benzer mesajlar: Mâide 5:104; A'râf 7:28; Yûnus 10:78; Hûd 11:53-54, 62, 87; Enbiyâ 21:52-53; Şu'arâ 26:70-74; Lokmân 31:21; Sebe' 34:43; Sâffât 37:69-74; Zuhruf 43:22, 23.

3 Benzer mesajlar: Bakara 2:18; En'âm 6:39; Hûd 11:24.

4 Benzer mesajlar: Bakara 2:168; Mâide 5:88; Nahl 16:114.

5 Benzer mesaj: Nahl 16:114.

6 Benzer mesajlar: Mâide 5:3; En'âm 6:145; Nahl 16:115.

7 Benzer mesajlar: Bakara 2:140, 159-162, 174-175, 283; Âl-i İmrân 3:187.

8 Benzer mesaj: Âl-i İmrân 3:77.

9 Yüce Allah insanlığın kurtuluşu için indirdiği ilahi mesajları içeren kitabındaki gerçekleri gizleyenlerin feci akıbetlerini ifade etmekte ve ateş azabına dayanma durumlarını düşünmeleri gerektiğine dikkat çekmektedir.

• *Surenin 177-182. ayetlerinde muttakîlerin özellikleri, kısasta hayat oluşu ve vasiyetin gerekliliği konularında bilgiler verilmektedir.*

177. (Gerçek) iyilik, yüzlerinizi doğu ve(ya) batı tarafına çevirmeniz değildir. Gerçek iyilik, kişinin Allah'a, ahiret gününe, meleklere, Kitaba ve peygamberlere inanmasıdır. (Allah'ın rızasını gözeterek) yakınlara, yetimlere, yoksullara, yolda kalmışa, (yardım) isteyenlere ve kölelere sevdiği maldan harcamasıdır. (Ayrıca) namazı kılması, zekâtı vermesidir. (Bunlar) antlaşma yaptığı zaman sözlerini yerine getirenlerdir. (Dahası), sıkıntı, hastalık ve savaş zamanlarında sabredenlerdir. Doğru olanlar işte bunlardır! *Muttakî*ler (duyarlı olanlar) da işte bunlardır![1]

178. Ey iman edenler! Öldürülenler hakkında *kısas*[2] size farz kılındı:[3] Hür kişiye karşılık bizzat o hür kişi, köleye karşılık bizzat o köle, kadına karşılık da bizzat o kadın. Kimin cezası, kardeşi (öldürülenin velisi) tarafından bir şey (karşılığı) bağışlanırsa, artık (taraflar) hakkaniyete uymalı ve (öldüren kişi gereken diyeti) ona (öldürdüğünün yakınlarına) güzellikle ödemelidir. Bu (söylenenler), Rabbinizden bir hafifletme ve merhamettir. Kim bundan sonra haddi aşarsa onun için elem verici bir azap vardır. **179.** Ey öz akıl sahipleri! Kısasta sizin için hayat vardır. Umulur ki *takvâ*lı (duyarlı) olursunuz. **180.** Birinize ölüm geldiği zaman, bir hayır (mal) bırakacaksa ana babaya ve yakınlara uygun bir biçimde vasiyet etmek, *muttakî*ler (duyarlı olanlar) üzerinde bir borç olarak farz kılınmıştır.[4] **181.** Kim duyduktan sonra onu (vasiyeti) değiştirirse, günahı sadece onu değiştirenedir. Şüphesiz ki Allah duyandır, bilendir.

[1] Bu ayet *birr*, *takvâ* ve *muttakî*ler hakkında en kapsamlı bilgileri içeren ayettir. Ayette *takvâ* denen duyarlılığın söylem değil, inanç ve eylem birlikteliği içerdiği gösterilmektedir.

[2] *Kısas*, haksız yere bir insanı öldüren katilin, öldürülenin yakınları tarafından öldürülmesi isteğinin meşru otorite tarafından yerine getirilmesidir. Bu cezai işlem, "otorite/devlet" tarafından uygulanacağı için, intikam ve kan davası gibi sorunlar önlenebilecek, insan öldürmenin cezasının ölüm olmasının caydırıcılığı nedeniyle de cinayet oranlarında düşüş meydana gelebilecektir. Tam da bu yüzden Bakara 2:179'da "kısasta hayat vardır" ifadesine yer verilmektedir. *Kısas* kelimesinin "bedel, karşılık, ödeşme, adalet" gibi anlamları da göz önünde bulundurulduğunda, suçun niteliğine göre katilin öldürülmesinden affedilmesine kadar birçok seçeneği içerdiği bilinmelidir.

[3] Kur'an'da *kutibe* (yazılmak) şeklinde edilgen kalıpta kullanılan kelimeler "farz kılınmak", "ilke ve prensip hâline getirilmek" anlamlarını içermektedir. İlgili ayetler için bkz. Bakara 2:178, 180, 183, 216, 246; Âl-i İmrân 3:154; Nisâ 4:77, 127; Tevbe 9:120, 121; Hacc 22:4.

[4] Yüce Allah ekonomik hayata dair çok önemli bir konuya, ölümden önce yakınlara vasiyyet edilmesi gerektiğine değinmekte, bu konudaki hükmünün de "farz olduğunu" ifade etmektedir.

182. Kim vasiyet edenin haksızlığa veya günaha yönelmesinden endişe eder de (ilgililerin) arasını bulursa kendisine herhangi bir günah yoktur. Şüphesiz ki Allah çok bağışlayandır, çok merhametlidir.

▼ *Surenin 183-189. ayetlerinde oruç ile ilgili detaylar, rüşvet konuları ve ayın hâllerinin amacı dile getirilmektedir.*

183. Ey iman edenler! Oruç, sizden öncekilere farz kılındığı gibi *takvâ*ya (duyarlılığa) ulaşasınız diye size de farz kılındı.[1] **184.** (Oruç size) sayılı günlerde olmak üzere (farz kılındı). İçinizden kim hasta veya yolcu olursa, (tutamadığı gün sayısı kadar) diğer günlerden o sayı(yı tamamlasın). Oruç tutmaya zar zor güçleri yetenlerin ise[2] bir fakiri doyuracak kadar fidye (vermesi) gerekir. Kim gönüllü olarak iyilik yaparsa, bu kendisi için daha hayırlıdır. Bilirseniz (zorluğa rağmen) oruç tutmanız sizin için daha hayırlıdır. **185.** Ramazan ayı, insanlara yol gösterici, bir rehber ve doğruyu yanlıştan ayırmanın apaçık delilleri olarak Kur'an'ın indirildiği aydır. Sizden o bir aylık süreye ulaşanlar onu (o ayı) oruç tutsun! (İçinizden) kim hasta veya yolcu olursa, (tutamadığı gün sayısı kadar) diğer günlerden o sayı(yı tamamlasın). Allah sizin için kolaylık ister; zorluk istemez.[3] (Bütün bunlar), sayıyı tamamlamanız ve size doğru yolu göstermesine karşılık Allah'ı yüceltmeniz ve şükretmeniz içindir.

فَمَنْ خَافَ مِن مُّوصٍ جَنَفًا أَوْ إِثْمًا فَأَصْلَحَ بَيْنَهُمْ
فَلَآ إِثْمَ عَلَيْهِ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٨٢﴾ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ
ءَامَنُوا۟ كُتِبَ عَلَيْكُمُ ٱلصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى ٱلَّذِينَ
مِن قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿١٨٣﴾ أَيَّامًا مَّعْدُودَٰتٍ ۚ
فَمَن كَانَ مِنكُم مَّرِيضًا أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِّنْ أَيَّامٍ
أُخَرَ ۚ وَعَلَى ٱلَّذِينَ يُطِيقُونَهُۥ فِدْيَةٌ طَعَامُ مِسْكِينٍ ۖ فَمَن
تَطَوَّعَ خَيْرًا فَهُوَ خَيْرٌ لَّهُۥ ۚ وَأَن تَصُومُوا۟ خَيْرٌ لَّكُمْ
إِن كُنتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١٨٤﴾ شَهْرُ رَمَضَانَ ٱلَّذِىٓ أُنزِلَ فِيهِ
ٱلْقُرْءَانُ هُدًى لِّلنَّاسِ وَبَيِّنَٰتٍ مِّنَ ٱلْهُدَىٰ وَٱلْفُرْقَانِ ۚ
فَمَن شَهِدَ مِنكُمُ ٱلشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ ۖ وَمَن كَانَ مَرِيضًا
أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِّنْ أَيَّامٍ أُخَرَ ۗ يُرِيدُ ٱللَّهُ بِكُمُ ٱلْيُسْرَ
وَلَا يُرِيدُ بِكُمُ ٱلْعُسْرَ وَلِتُكْمِلُوا۟ ٱلْعِدَّةَ وَلِتُكَبِّرُوا۟ ٱللَّهَ
عَلَىٰ مَا هَدَىٰكُمْ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿١٨٥﴾ وَإِذَا سَأَلَكَ
عِبَادِى عَنِّى فَإِنِّى قَرِيبٌ ۖ أُجِيبُ دَعْوَةَ ٱلدَّاعِ إِذَا دَعَانِ ۖ
فَلْيَسْتَجِيبُوا۟ لِى وَلْيُؤْمِنُوا۟ بِى لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ ﴿١٨٦﴾

186. Kullarım sana, beni sorduğunda (de ki): "Ben (kendilerine) çok yakınım.[4] Bana dua ettiği zaman, dua edenin çağrısına cevap veririm.[5] (Kullarım) benim davetime uysunlar[6] ve bana inansınlar ki doğru yolu bulabilsinler!"

---

1 Bu buyruk namaz, oruç, zekât, kurban vs. ibadetlerin eski ümmetlerden beri farz olduğunun delillerindendir. Benzer mesajlar: Bakara 2:83; Âl-i İmrân 3:39; Mâide 5:12; Yûnus 10:87; İbrâhim 14:40; Kehf 18:21; Meryem 19:31, 55, 59; Tâhâ 20:14; Hacc 22:26-30, 34-37; Enbiyâ 21:73; Lokmân 31:17; Şûrâ 42:13.

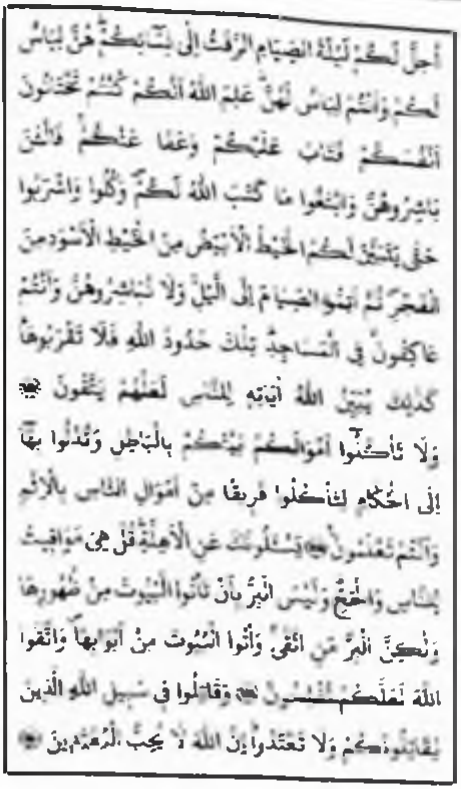
2 Bu ifadenin, "Oruç tutmaya güç yetiremeyenler" şeklindeki tercümesi hatalıdır. Çünkü metinde olmayan bir olumsuzluk edatının burada var olduğu iddia edilmektedir.

3 Bu ifade ilahi emirlerin aslında kolay olduğunun delilidir. Dinde zorlama olmaması dinde zorunluluk olmaması demek değildir. Önemli olan nokta zorunlulukların inanarak yapılmasıdır. Benzer mesajlar: Mâide 5:6; Hacc 22:78.

4 Benzer mesajlar: Enfâl 8:24; Hûd 11:61; Kâf 50:16; Vâkı'a 56:85; Mücâdele 58:7. Yüce Allah, oruçlunun oruç günlerini tamamlamasını isterken aynı zamanda şanını yüceltmelerini ve böylece şükretmelerini hükme bağlamaktadır. Ardından Hz. Muhammed'den, kendisinin kullarına çok yakın olduğunu ilan etmesini istemekte ve böylece kendisinin konumunu merak edenlerin merakını gidermektedir. Hadîd 57:4'te Yüce Allah'ın insanlarla birlikte olduğu ifade edilmekte, Mücâdele 58:7'de ise her hâlükârda Yüce Allah'ın insanların yanında bulunduğu belirtilmekte, O'nun yakınlığına dair bir bilinç verilmek istenmektedir.

5 Benzer mesaj: Mü'min 40:60. Yüce Allah her duaya cevap verecektir; ancak bu durum dualara, edildiği içeriğin birebir karşılığı şeklinde cevap verileceği anlamına gelmemektedir. Çünkü insanlar bazen hayır niyetiyle şerri de dileyebilirler. Bkz. İsrâ 17:11.

6 Benzer mesaj: Enfâl 8:24.

187. Oruç gecesinde kadınlarınıza yaklaşmak size helal kılındı. Onlar sizin için elbise (örtü), siz de onlar için elbisesiniz (örtüsünüz).[1] Allah sizin kendinize kötülük ettiğinizi bilmektedir; (bu nedenledir ki) tevbenizi kabul edip sizi bağışladı. Artık onlara (hanımlarınıza) yaklaşın ve Allah'ın sizin için yazdıklarını (neslinizi) isteyin! Tan yerinin beyaz ipliği (aydınlığı), (gecenin) siyah ipliğinden[2] (karanlığından) size göre (tamamen) ayırt edilinceye kadar yiyin, için; sonra da geceye kadar orucu tamamlayın![3] Mescitlerde *itikâf*tayken[4] onlara (hanımlara cinsel olarak) yaklaşmayın! İşte şu(nlar), Allah'ın (koyduğu) sınırlarıdır; sakın bunlara yaklaşmayın! Allah *takvâ*ya (duyarlılığa) ulaşsınlar diye ayetlerini insanlara işte böyle açıklıyor. **188.** Mallarınızı aranızda *batıl* sebep(ler)le yemeyin![5] Bilerek insanların mallarından bir kısmını haram yollardan yemeniz için onları (malları) hâkimlere (rüşvet olarak) vermeyin![6] **189.** Sana, hilallerden (ayın hâllerinden) soruyorlar. De ki: "Onlar, insanlar ve (özellikle) hac için vakit ölçüleridir. İyilik, asla evlere arkalarından gel(ip gir)meniz değildir.[7] Ancak iyilik, *takvâlı* (duyarlı) olan kişi(nin davranışı)dır. Evlere kapılarından giriniz! Allah'a karşı *takvâlı* (duyarlı) olun! Umulur ki kurtulursunuz."

▼ *Surenin 190-195. ayetlerinde kimlerle savaşılabileceği, kimlere saldırılmaması gerektiği ve haram aylar konuları dile getirilmektedir.*

190. Size karşı savaşanlarla siz de Allah yolunda savaşın! Sakın aşırı(ya) gitmeyin (saldırmayın)! Şüphesiz ki Allah aşırıları (saldıranları) sevmez.[8]

---

[1] Bu cümle ile eşlerin birbirini tamamlayan ve birbirlerinin hatalarını örten özelliklerine dikkat çekilmektedir.

[2] Buradaki "beyaz ip" ve "siyah ip" ifadeleri, ayetteki *el-fecr* kelimesi gereği "sabahın aydınlığı" ile "gecenin karanlığı" demektir; bilinen anlamdaki ip/iplik kastedilmemektedir.

[3] Buradaki *el-leyl* (gece) kelimesi, Hûd 11:114'teki "gecenin zülfleri" gereği "akşam vakti", yani güneşin batışıdır. Astronomik açıdan da gece, güneşin batması ile başlamaktadır.

[4] *İtikâf* kavramı "kendini bir yere hapsetmek, orada durup beklemek" anlamına gelir. Ramazan'da mescitte gerçekleştirilen bir ibadettir. Bu esnada derin dini tefekkür ve bolca ibadetle gerçekleştirilen meşguliyet daha sonra "itikâf" adıyla anılır olmuştur.

[5] Bu cümle Nisâ 4:29 ve Mutaffifîn 83:1-3. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

[6] Buradaki *el-hukkâm* kelimesi, Nisâ 4:35 gereği herhangi bir işteki her bir hakem, bilirkişi, yargıç, ilgili kişi vs.dir; mesaj sadece "hakimler"le sınırlı değildir; rüşvet verilen herkesi içermektedir.

[7] Hac zamanında evlere arkalarından girme geleneği, Cahiliye döneminde yöredeki insanların ihramda yasakları delmek için başvurdukları bir yöntemdi. Yüce Allah böyle bir tavrın doğru olmadığına dikkat çekmektedir.

[8] Bu ayet müslümanların kimlerle savaşması gerektiğini açıkça ortaya koymaktadır ki kastedilen şey saldırılara karşılık vermektir; asla ve asla saldıran taraf olmamak gerekmektedir. Bu ayet Bakara 2:191-193, 256, Nisâ 4:89-91, Enfâl 8:39-40, Tevbe 9:2-4, 12, 36, 73, 123; Hacc 22:39, Mümtehine 60:8-9, Tahrîm 66:9 gibi ayetlerle birlikte okunmalıdır.

191. Onları (size karşı savaşmakta olanları) yakaladığınız yerde öldürün! Sizi çıkardıkları yerden siz de onları çıkarın![1] *Fitne* (zulüm ve işkence), (insan) öldürmekten daha şiddetli (bir kötülük)tür.[2] Mescid-i Haram'da onlar sizinle savaşıncaya kadar siz de onlarla savaşmayın! Onlar size karşı savaş açarlarsa siz de onları öldürün! İşte kâfirlerin cezası böyledir. **192.** Onlar (savaştan ve inkârdan) vazgeçerlerse, şüphesiz ki Allah çok bağışlayandır, çok merhametlidir. **193.** *Fitne* (zulüm ve işkence) kalmayıncaya ve kulluk da yalnızca Allah'a oluncaya kadar onlarla (saldıranlarla) savaşın! Vazgeçerlerse zalimlerden başkasına düşmanlık yoktur.[3] **194.** Haram ay(lar)[4] haram ay(lar)a karşılıktır. Dokunulmazlıklar da karşılıklıdır. Kim size saldırırsa siz de onun size saldırması gibi (ona misilleme olacak kadar) saldırın! Allah'a karşı *takvâ*lı (duyarlı) olun! Bilin ki Allah *muttaki*lerle (duyarlı olanlarla) beraberdir. **195.** Allah yolunda *infak* edin (verin)! (Bunu yapmayarak) kendi ellerinizle kendinizi tehlikeye atmayın! Her türlü iyiliği yapın! Şüphesiz ki Allah güzel davrananları sever.

▼*Surenin 196-203. ayetlerinde hac ve umre konusu, haccın gereklilikleri ve bu ibadetler esnasında yapılması gerekenler hakkında bilgiler verilmektedir.*

196. Allah için haccı ve umreyi tam yapın! (Bunlardan) alıkonulursanız kolayınıza gelen kurbanı (gönderip kestirin)! Kurban, yerine varıncaya kadar başlarınızı (saçınızı) tıraş etmeyin! Sizden kim hasta olursa veya başından bir rahatsızlığı varsa, oruç veya *sadaka* veya kurban olmak üzere fidye (vermesi) gerekir. Güvende olduğunuz zaman kim hacca (hac günlerine) kadar umre ile yararlanmak isterse, kolayına gelen bir kurban (kesmesi gerekir). (Kurban kesmeye) imkân bulamayan kişi, hac günlerinde üç gün, (memleketine) döndüğü zaman yedi (gün) olmak üzere oruç tutar ki hepsi tam on (gün)dür. İşte şu (hüküm), ailesi Mescid-i Haram civarında oturmayanlar içindir. Allah'a karşı *takvâ*lı (duyarlı) olun! Bilin ki Allah, cezası şiddetli olandır.

---

[1] Yüce Allah müslümanlara hitap etmekte ve kendilerine savaş açanları yani fiilen savaşmakta olanları savaş ortamında buldukları yerde öldürmelerini emretmekte, müslümanları Mekke'de yerlerinden, yurtlarından çıkaranları onların da çıkarması gerektiğini, böyle bir haklarının bulunduğunu ifade etmektedir. Burada dikkat çeken nokta, düşmanlar içerisinde her kim müslümanlara savaş açmışsa onlara karşı savaşılmasının emredilmesidir. Mekkeli müşrikler nasıl ki müslümanları oradan çıkarmış ve Medine'ye hicret etmek zorunda bırakmışlarsa, şimdi onların da müşrikleri kendi yerlerinden ve yurtlarından çıkarabileceklerini hükme bağlamakta, önceden sahip oldukları yerlerini ve yurtlarını, mal ve servetlerini tekrar ellerine almalarını, diğerlerini de oradan sürmelerini emretmektedir.

[2] Bu cümle Bakara 2:217'de de geçmektedir.

[3] Benzer mesaj: Enfâl 8:39-40.

[4] İçinde savaş yapılmaması için saygın kabul edilen aylar Zilkade, Zilhicce, Muharrem ve Recep aylarıdır.

198. (Hac mevsiminde ticaret yaparak) Rabbinizden gelecek bir kazancı aramanızda size herhangi bir vebal yoktur. Arafat'tan (sel gibi) aktığınızda Meş'ar-i Haram'da (Müzdelife'de) Allah'ı hatırlayın ve O'nu size ilettiği şekilde hatırlayın! Şüphesiz ki siz daha önce sapkınlardandınız. **199.** Sonra, insanların (sel gibi) aktığı yerden siz de akın![1] Allah'tan bağışlanma dileyin![4] Şüphesiz ki Allah çok bağışlayandır, çok merhametlidir. **200.** Hac ibadetlerinizi bitirince, babalarınızı andığınız gibi, hatta[5] ondan daha da güçlü bir şekilde Allah'ı hatırlayın! İnsanlardan öylesi var ki "Rabbimiz! Bize (vereceğini) dünyada ver." der. Böylesinin ahirette hiçbir payı yoktur. **201.** Onlardan bir kısmı da "Rabbimiz! Bize dünyada da iyilik ver; ahirette de iyilik ver![6] Bizi cehennem azabından koru!" diye dua eder. **202.** İşte onlar için kazandıklarından bir pay vardır. Allah, hesabı hızlı olandır.

197. Hac, bilinen aylar(da)dır.[1] Kim o aylarda haccederse (ihrama girerse), hac esnasında kadına yaklaşmak, günah sayılan davranışlara yönelmek ve kavga etmek yoktur. Ne iyilik yaparsanız Allah onu bilir. Azık edinin! Şüphesiz ki azığın en hayırlısı, *takvâ* (duyarlılık)tır. Ey öz akıl sahipleri! Bana karşı takvâlı (duyarlı) olun![2]

---

1 Bu ifade, haccın tıpkı namaz, oruç, kurban vs. ibadetler gibi eskiden beri süregeldiğini ve bilindiğini göstermektedir.

2 Hac ibadeti bu ayette de belirtildiği gibi "bilinen aylar"da yapılmaktadır ki bu aylar Şevval, Zilkade ve Zilhicce aylarıdır. Müfessirlerimiz Şevval ve Zilka'de aylarında hemfikirdirler; Zilhicce'nin ise ilk günü mü yoksa tamamı mı noktasında fikir ayrılıkları yaşamışlardır. Mekkeliler daha önceden de bu aylarda hac yaptıkları için Yüce Allah o zamanı hac zamanı olarak hükme bağlamış, onların uygulamalarında herhangi bir değişikliğe gitmemiştir. Sadece kendileri bazen *nesî'* denen "erteleme" işlemine başvurarak hac aylarının yerini değiştirme girişiminde bulundukları için bunun önü kesilmiştir.

3 "Burada kastedilen, insanların Arafat'tan sel gibi akmalarıdır. Bu ayetin Kureyş ve onların müttefiki olan ve kendilerini ayrıcalıklı gören kabileler için bir emir olduğu ifade edilmektedir. Onlar vakfe için Müzdelife'den öteye geçmiyorlardı. Bazı kabileler diğer insanlara karşı üstünlük taslayarak, 'Biz, *ehlullah*ız; dolayısıyla Allah'ın haremini helâl saymayız' diye övünüyorlardı. Bu kabileler, vakfe yerinin Harem bölgesi değil, Arafat olduğunu kabul etselerdi, bu durum Harem için bir eksikliği akla getirirdi. İşte bundan dolayı, kendilerine *hums* denen (Kureyş, Kinâne, Huzâ'a, Sakîf, Heysem, Benû 'Âmir ve Benû Nasr) kabileler, sadece Müzdelife'de vakfe yapıyorlardı. İşte bunun üzerine, Yüce Allah onlara Arafat'ta vakfe yapmalarını ve diğer insanlar gibi oradan sel gibi akıp gelmelerini emretmek için bu ayeti indirmiştir" (Râzî, *Mefâtîhu'l-Ğayb*, V, 180).

4 Benzer mesaj: Müzzemmil 73:20.

5 Buradaki *ev* edatına "veya" değil, *tefsiriyye* edatı olarak "hatta, yani" gibi anlamlar verilmelidir. Çünkü Yüce Allah'ı anmak başka herhangi bir şeyi anmakla eşdeğer olamaz.

6 Bu dua cümlesi hac zamanında hem ahiret hem de dünya için istekte bulunulabileceğinin delilidir. Bu dua ayeti, A'râf 7:156. ayetle birlikte okunmalıdır.

203. Sayılı günlerde[1] Allah'ı hatırlayın![2] *Takvâlı* (duyarlı) olmak isteyenler için kim iki gün içinde acele edip (Mina'dan Mekke'ye) dönmek isterse ona herhangi bir günah yoktur. (Dönüşü) geciktirenler için de herhangi bir günah yoktur. Allah'a karşı *takvâlı* (duyarlı) olun ve bilin ki hepiniz yalnızca O'nun huzurunda toplanacaksınız.

Surenin 204-212. ayetlerinde bazı kötü niyetli kişilerin yaptıkları ve kibirli davranışları, iyilik sahiplerinin mevcudiyeti ile onlara yönelik barış emri ve inkârcıların tutumu dile getirilmektedir.

204. İnsanlardan öylesi vardır ki dünya hayatı hakkında söyledikleri hoşuna gider; kalbinde olana da Allah'ı şahit tutar. O hasımların en yamanıdır. **205.** O dönüp gittiğinde (veya bir yetki sahibi olduğunda) yeryüzünde bozgunculuk çıkarmak, ekinleri ve nesli yok etmek (bozmak) için çalışır. Allah bozgunculuğu sevmez. **206.** Böylesine "Allah'a karşı *takvâlı* (duyarlı) ol!" denince, gurur(u) kendisini günaha sevk eder. (Ceza olarak) ona cehennem yeter. O ne kötü bir yataktır! **207.** İnsanlardan öylesi de var ki Allah'ın rızasını kazanmak için kendini (servetini) satar (feda eder). Allah kullara çok şefkatlidir.[3] **208.** Ey iman edenler! Hep birden barışa girin! Şeytanın adımlarını izlemeyin![4] Şüphesiz ki o, sizin için apaçık bir düşmandır.

وَاذْكُرُوا اللَّهَ فِي أَيَّامٍ مَّعْدُودَاتٍ فَمَن تَعَجَّلَ
فِي يَوْمَيْنِ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ وَمَن تَأَخَّرَ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ لِمَنِ
اتَّقَىٰ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّكُمْ إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴿٢٠٣﴾
وَمِنَ النَّاسِ مَن يُعْجِبُكَ قَوْلُهُ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا
وَيُشْهِدُ اللَّهَ عَلَىٰ مَا فِي قَلْبِهِ وَهُوَ أَلَدُّ الْخِصَامِ ﴿٢٠٤﴾ وَإِذَا
تَوَلَّىٰ سَعَىٰ فِي الْأَرْضِ لِيُفْسِدَ فِيهَا وَيُهْلِكَ الْحَرْثَ
وَالنَّسْلَ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الْفَسَادَ ﴿٢٠٥﴾ وَإِذَا قِيلَ لَهُ اتَّقِ اللَّهَ
أَخَذَتْهُ الْعِزَّةُ بِالْإِثْمِ فَحَسْبُهُ جَهَنَّمُ وَلَبِئْسَ الْمِهَادُ ﴿٢٠٦﴾
وَمِنَ النَّاسِ مَن يَشْرِي نَفْسَهُ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ
وَاللَّهُ رَءُوفٌ بِالْعِبَادِ ﴿٢٠٧﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ادْخُلُوا
فِي السِّلْمِ كَافَّةً وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ
لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ ﴿٢٠٨﴾ فَإِن زَلَلْتُم مِّن بَعْدِ مَا جَاءَتْكُمُ
الْبَيِّنَاتُ فَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٢٠٩﴾
هَلْ يَنظُرُونَ إِلَّا أَن يَأْتِيَهُمُ اللَّهُ فِي ظُلَلٍ مِّنَ الْغَمَامِ
وَالْمَلَائِكَةُ وَقُضِيَ الْأَمْرُ وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ ﴿٢١٠﴾

209. Size (hakikate dair) apaçık deliller geldikten sonra (barıştan) sapar, (şeytanın adımlarını izler)seniz, iyi bilin ki Allah güçlüdür, doğru hüküm verendir.[5] **210.** Onlar, buluttan gölgeler içinde Allah'ın (azap kararının) ve meleklerinin gelmesi ile (hükmün verilip) işin bitirilmesinden başka bir şey mi bekliyorlar![6] Bütün işler yalnızca Allah'a döndürülecektir.

---

[1] "Sayılı günler" yani *eyyâm-ı teşrîk*, "Kurban Bayramı" diye bilinen Zilhicce'nin 9-13 veya 10-13. günleridir.

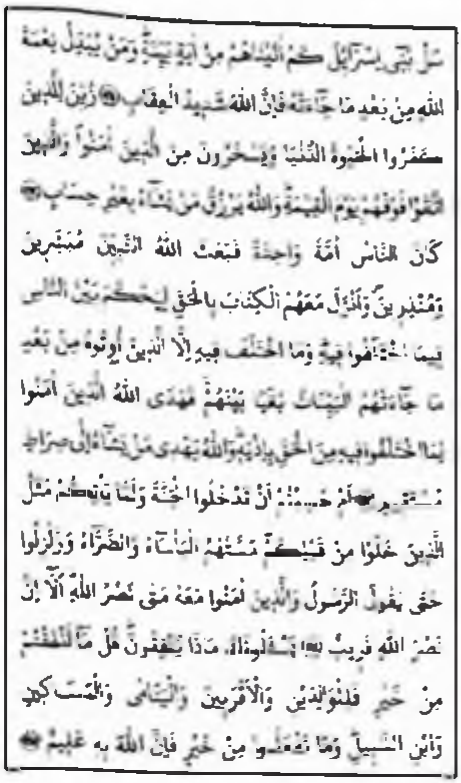
[2] *Telbiye: Lebbeyke Allahümme lebbeyke, lebbeyke lâ şerîke leke lebbeyke, inne'l-hamde ve'n-ni'mete leke ve'l-mülke lâ şerîke leke* "Buyur (emret) Allah'ım! Emrine amadeyim, buyur! Senin hiçbir ortağın yoktur. Emrine amadeyim, buyur! Şüphesiz ki övgü, sana mahsustur. Nimet de mülk de senindir. Senin hiçbir ortağın yoktur." *Tekbir* ise *Allâhu ekberu* "Allah (tek gerçek) büyüktür" demektir.

[3] Yüce Allah önceki ayet grubunda dünya hayatı için başta inancı yani dini olmak üzere her şeyini satanların aksine, bu ayette de Allah rızasını kazanmak için canını, malını ve her şeyini feda edebilen yiğitlerin bulunduğunu ifade etmektedir.

[4] Benzer mesajlar: Bakara 2:168; En'âm 6:142; Nûr 24:21.

[5] Bu ayette gerçekler ortaya konulduktan sonra eğer bir sapma yaşanırsa bunun sonuçlarının ağır olacağına dair bir gözdağı söz konusu edilmektedir.

[6] Yüce Allah inkârcı muhataplarının iman etmek için sıra dışı şeyler beklediğini, bulutlardan oluşan karanlıklar içerisinde meleklerle birlikte Allah'ın azap emrinin kendilerine gelmesini ve hükmün verilip işin bitirilmesinden başka bir şey beklemediklerini ifade etmektedir. Bu cümle bağlam gereği bir sonraki ayetin de işaretiyle İsrailoğulları'na yönelik bir gönderme olarak da o göndermeden bağımsız, inkârcılara yönelik bir ifade olarak da yorumlanabilir.

211. İsrailoğulları'na sor ki kendilerine apaçık nice ayet (mucize) vermiştik. Kim kendisine (deliller) geldikten sonra Allah'ın nimetini (ayetlerini) değiştirirse, şüphesiz ki Allah'ın azabı şiddetlidir. **212.** Kâfir olanlar için dünya hayatı cazip kılındı. Onlar, bazı müminlerle alay ederlerdi.[1] (İman edip) *takvâ*lı (duyarlı) olanlar, kıyamet gününde onların üzerinde (olacak)tır. Allah dilediğine (layık olana) hesapsız rızık verir.

▼ *Surenin 213-223. ayetlerinde ilk insan neslinin bir bütün oluşu, insanların başına sıkıntılar gelebileceği, infak, savaş, içki, kumar, nikâh ve kadınların ay hâli gibi konulara değinilmektedir.*

213. İnsanlar tek bir ümmetti.[2] Allah müjdeleyiciler ve uyarıcılar olarak peygamberleri göndermiştir.[3] Anlaşmazlığa düştükleri konularda insanlar arasında hükmü vermesi için Kitabı bir amaç doğrultusunda indirmiştir.[4] Ancak (kitap) verilenler, kendilerine apaçık deliller geldikten sonra aralarındaki kıskançlık nedeniyle (dinde) anlaşmazlığa düşmüşlerdi.[5] (Bunun üzerine) Allah iman edenlere, üzerinde çelişkiye düştükleri gerçeği, buyruğuyla göstermiştir. Allah dileyeni (layık gördüğünü) doğru yola ulaştırır.[6] **214.** Yoksa siz, sizden önce gelip geçenlerin başına gelenlerin benzeri size de gelmeden cennete gireceğinizi mi sandınız?[7] Yoksulluk ve sıkıntı onlara öylesine dokunmuş ve (öylesine) sarsılmışlardı ki sonunda (her) elçi ve beraberindeki müminler, "Allah'ın yardımı ne zaman?" demişlerdi.[8] Dikkat edin! Allah'ın yardımı yakındır. **215.** Sana nereye (kime) infak edeceklerini soruyorlar. De ki: "İnfak edeceğiniz her bir şey, ana baba, yakınlar, yetimler, yoksullar ve yolcular için olmalıdır. Her ne iyilik yaparsanız şüphesiz ki Allah onu bilendir."

---

[1] Yüce Allah inkarcıların küfür ve alaycılık yolunu tutmalarının sebebini bu ayette açıklamaktadır. Bu sözün amacı, müslümanlara, *fânî* yani geçici dünya süsünü *bâkî* olan kalıcı ahiret derecelerine tercih eden kâfir ve müşriklerin akıllarının ne kadar yetersiz olduğunu bildirmektir. Yüce Allah inkarcılığı tercih edenlerin dünya hayatındaki durumlarını, bu ayette ele almakta ve kendilerine bu hayatın süslü geldiğini ifade ederek, zenginliklerini üstünlük sebebi sayıp müslümanlar içindeki fakirlerle alay ettiklerini haber vermektedir.

[2] Benzer mesajlar: Yûnus 10:19; Enbiyâ 21:92; Mü'minûn 23:52.

[3] Benzer mesajlar: Bakara 2:213; Nisâ 4:164-165; En'âm 6:48; Kehf 18:56.

[4] Bu ayet "nebilere (peygamberlere) kitap verilmediği" şeklindeki anlayışın yanlışlığının delillerindendir. Benzer mesajlar: İsrâ 17:55; Meryem 19:30.

[5] Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:19; Yûnus 10:93; Şûrâ 42:14; Câsiye 45:17; Beyyine 98:4.

[6] Benzer mesajlar: Bakara 2:142, 272; En'âm 6:88; Yûnus 10:25; Ra'd 13:27; İbrâhîm 14:4; Nahl 16:93; Hacc 22:16; Nûr 24:35, 46; Kasas 28:56; Fâtır 35:8; Zümer 39:23; Şûrâ 42:13; Müddessir 74:31.

[7] Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:142; Tevbe 9:16; 'Ankebût 29:27.

[8] Benzer mesajlar: En'âm 6:34; Yûsuf 12:110; Hacc 22:40; Sâffât 37:171-173; Mü'min 40:51; Muhammed 47:7.

216. Sizin için hoş olmasa da (size saldıran kâfirlere karşı) savaş size farz kılındı. Sizin için daha hayırlı olduğu hâlde bir şeyi sevmemeniz mümkündür. Sizin için daha kötü olduğu hâlde bir şeyi sevmeniz de mümkündür. Allah bilir, siz bilmezsiniz. **217.** Sana haram ay(lar)ı,[1] yani onda savaşmayı soruyorlar. De ki: "Onda savaşmak büyük (bir günah)tır. (İnsanları) Allah yolundan çevirmek, O'nu ve Mescid-i Haram'ın (saygınlığını) inkâr etmek ve (Mekke'nin müslüman) halkını oradan çıkarmak ise Allah katında daha büyük (günah)tır. *Fitne* (zulüm ve işkence), öldürmekten daha şiddetli (bir kötülük)tür.[2] Güçleri yeterse onlar, dininizden döndürünceye kadar size karşı savaşa devam ederler. Sizden kim dininden döner[3] ve kâfir olarak ölürse,[4] onların işleri dünyada da ahirette de silinir (boşa gider). Onlar ateş halkıdır ve orada *ebedî* kalıcıdır." **218.** Şüphesiz ki iman edenler, hicret edenler ve Allah yolunda *cihad* edenler (fedakârlık yapanlar) var ya, işte bunlar Allah'ın merhametini umabilirler. Allah çok bağışlayandır, çok merhametlidir.

كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِتَالُ وَهُوَ كُرْهٌ لَّكُمْ ۖ وَعَسَىٰ أَن
تَكْرَهُوا شَيْئًا وَهُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ ۖ وَعَسَىٰ أَن تُحِبُّوا شَيْئًا
وَهُوَ شَرٌّ لَّكُمْ ۗ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٢١٦﴾ يَسْأَلُونَكَ
عَنِ الشَّهْرِ الْحَرَامِ قِتَالٍ فِيهِ ۖ قُلْ قِتَالٌ فِيهِ كَبِيرٌ ۖ وَصَدٌّ
عَن سَبِيلِ اللَّهِ وَكُفْرٌ بِهِ وَالْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَإِخْرَاجُ أَهْلِهِ
مِنْهُ أَكْبَرُ عِندَ اللَّهِ ۚ وَالْفِتْنَةُ أَكْبَرُ مِنَ الْقَتْلِ ۗ وَلَا يَزَالُونَ
يُقَاتِلُونَكُمْ حَتَّىٰ يَرُدُّوكُمْ عَن دِينِكُمْ إِنِ اسْتَطَاعُوا ۚ
وَمَن يَرْتَدِدْ مِنكُمْ عَن دِينِهِ فَيَمُتْ وَهُوَ كَافِرٌ
فَأُولَٰئِكَ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ ۖ وَأُولَٰئِكَ
أَصْحَابُ النَّارِ ۖ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٢١٧﴾ إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا
وَالَّذِينَ هَاجَرُوا وَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ ۙ أُولَٰئِكَ يَرْجُونَ
رَحْمَتَ اللَّهِ ۚ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٢١٨﴾ يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْخَمْرِ
وَالْمَيْسِرِ ۖ قُلْ فِيهِمَا إِثْمٌ كَبِيرٌ وَمَنَافِعُ لِلنَّاسِ وَإِثْمُهُمَا
أَكْبَرُ مِن نَّفْعِهِمَا ۗ وَيَسْأَلُونَكَ مَاذَا يُنفِقُونَ ۖ قُلِ الْعَفْوَ ۗ
كَذَٰلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمُ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَتَفَكَّرُونَ ﴿٢١٩﴾

219. Sana içki ve kumardan soruyorlar. De ki: "Her ikisinde de büyük bir günah (haram)[5] ve insanlar için birtakım çıkarlar vardır. Her ikisinin (de) günahı çıkarından daha büyüktür." Sana neyi infak edeceklerini soruyorlar. De ki: "Vazgeçilebileni."[6] Allah düşünesiniz diye ayetleri size işte böyle açıklıyor.

---

[1] İçinde savaş yapılmaması için saygın kabul edilen haram aylar Zilkade, Zilhicce, Muharrem ve Recep aylarıdır.

[2] Bu cümle Bakara 2:191'de de geçmektedir.

[3] Benzer mesajlar: Mâide 5:54; Muhammed 47:38. Bu ayetlere göre, *mürted* yani dinden dönen kişi öldürülemez. Dinden dönenlere dünyada uygulanacak herhangi bir cezaya değinilmemektedir. Zaten müfessirlerimiz bu ayetin izahlarında dinden dönenlere yönelik herhangi bir ölüm cezasının uygulanacağına dair açıklamalar yapmamışlardır. Muhammed 47:38'de de dinden yüz çevirenlerin öldürülmesinden değil, yerlerine başkalarının değiştirileceğinden söz edilmektedir. En'âm 6:89, 133, İbrâhîm 14:19 ve Fâtır 35:16 gibi ayetlerde de verilmek istenen mesaj bu şekildedir. Konuyla ilgili bilinmesi gereken ayetlerden birisi ise Tevbe 9:66'dır: "(Boşuna) özür dilemeyin! (Çünkü) siz iman ettikten sonra elbette kâfir oldunuz. Sizden (tevbe eden) bir grubu bağışlasak bile suçlu olduklarından dolayı bir gruba da azap edeceğiz."

[4] Benzer mesajlar: Bakara 2:161-162; Âl-i İmrân 3:86; Nisâ 4:137, 168; Muhammed 47:34.

[5] Buradaki *ism* kelimesi A'râf 7:33 gereği "haram" demektir. İçkinin de kumarın da haram olduğunu bildiren ilk hüküm ayeti budur.

[6] Ayetle infaka konu olan *el-'afv* kelimesi sahibinin affedilmesine vesile olacak, uğruna vazgeçebileceği değerdeki şeylerdir. "Affetmek" kelimesi alacaklı olduğu herhangi bir konuda haklarından feragat etmek anlamına geldiği için buradaki amaç, insanın infak edeceği şeylerin aslında en zor zamanda vazgeçebileceği nitelikte olduğunu göstermektir. Bu kelime rahat zamanda vazgeçilebilecek şeyden ziyade en sıkıntılı zamanda vazgeçilebilecek miktardır. Bu kelimeyi "ihtiyaç fazlası" şeklinde yorumlamak asıl amacı ortaya koymamaktadır. Bu konuda Bakara 2:177, 275, Âl-i İmrân 3:92 ve İnsan 76:8. ayetlerde de benzer mesajlar yer almaktadır.

220. (Bu açıklamalar) dünya ve ahiret hakkındadır. Sana yetimler hakkında soruyorlar. De ki: "Onları(n durumunu) düzeltmek, (yüzüstü bırakmaktan) hayırlıdır. Onlarla birlikte yaşıyorsanız, (unutmayın ki) onlar, sizin kardeşlerinizdir. Allah işleri bozanı düzeltenden (ayırmayı) bilir. Allah dileseydi sizi de sıkıntıya sokardı. Şüphesiz ki Allah güçlüdür, doğru hüküm verendir."[1]

221. Müşrik kadınlarla, (onlar) iman edinceye kadar evlenmeyin! İmanlı bir cariye, -hoşunuza gitse de- müşrik bir kadından elbette daha hayırlıdır. İman edinceye kadar müşrik erkekleri de (kızlarınızla) evlendirmeyin! İnanmış bir köle, -hoşunuza gitse de- müşrik bir (kişi)den elbette daha hayırlıdır.[2] Onlar (müşrikler), ateşe çağırır. Allah ise buyruğu ile cennete ve bağışlanmaya çağırır. (Allah gerçeği) hatırlasınlar diye ayetlerini insanlara açıklıyor. **222.** Sana kadınların âdet hâlini soruyorlar. De ki: "O, bir sıkıntıdır. (Bu sebeple) adet hâlinde kadınlardan (cinsel olarak) uzak durun! Temizleninceye kadar onlara (cinsel olarak) yaklaşmayın![3] Temizlendiklerinde (kan akışı durunca) Allah'ın size emrettiği yerden onlara varın (yaklaşın)! Şüphesiz ki Allah tevbe edenleri de temizlenenleri de sever." **223.** Kadınlarınız sizin için bir tarladır.[4] Tarlanıza nasıl dilerseniz öyle varın! Kendiniz için (ileriye) hazırlık yapın! Allah'a karşı *takvâlı* (duyarlı) olun! Bilin ki şüphesiz siz O'na kavuşacaksınız. Müminleri (büyük ödülle) müjdele!

• *Surenin 224-233. ayetlerinde yeminleri iyiliğe engel kılmamak, kadınlarına yaklaşmamaya yemin etmenin cezası ve boşanma ile ilgili çeşitli konular dile getirilmektedir.*

224. Yeminlerinizden dolayı iyilik etmenize, O'na karşı *takvâlı* (duyarlı) olmanıza ve insanların arasını düzeltmenize Allah'ı engel kılmayın![5] Allah duyandır, bilendir.

---

1 Yetimler toplumun en önemli sınav sorusu ve takvâyı elde etme imtihanıdır. Mekke dönemi surelerde bu kelime *el-yetîm* şeklinde tekil kullanılmaktayken, Medine döneminde kelime *el-yetâmâ* kalıbında çoğul getirilmektedir. Bunun sebebi ekonomik işleyişlerde özellikle yetimlerin öncelenmesi gerektiğine dair bir bilinçlendirmede bulunmak ve artık yetimlerle ilgilenmenin toplumsal bir görev olarak kabul edilmesi gerektiğini öğretmektir. Bu ayette bu sorumluluğun nasıl yerine getirilmesi gerektiğine dair prensipler ele alınmakta, ilahi bildirimler müslümanların gündemine taşınmaktadır. Unutulmamalıdır ki bir toplumun medenilik ölçüsü yetimlerine gösterdiği ilgiyle doğru orantılıdır.

2 Bu ayet her türlü şirkin nikâha engel olduğunun delilidir.

3 Bu ayet regl (aybaşı) dönemlerindeki kadınlar için tek yasağın cinsel ilişki olduğunun, yasağın da kadınlara değil erkeklere hitaben belirlendiğinin delilidir.

4 Bu ifade ile kadın aşağılanmamış, aksine "insanın yaratıldığı öz" anlamında toprak benzetmesi ile yüceltilmiştir. İnsan kadında yaratılır; öyleyse kadın verimin, üretkenliğin ve değerin kaynağıdır.

5 Bu ayet her türlü iyiliği kapsamakta olup, önceden edilmiş yeminlerin iyilik yapmaya engel olmadığını hükme bağlamaktadır. Yanlış yeminlerin bozulması gerektiği Tahrîm 66:2'de de yer almaktadır.

225. Allah yeminlerinizdeki boş sözlerle ilgili (kasıtsız yeminlerinizden) sizi sorumlu tutmaz. Ancak kalplerinizin kazandıklarıyla (kasıtlı yeminlerinizden) sorumlu tutar.[1] Allah çok bağışlayandır, hoşgörülüdür. **226.** Kadınlarına *îlâ*'da[2] bulunanların dört ay beklemesi gerekir. (Bu sürede hanımlarına) dönerlerse, şüphesiz ki Allah çok bağışlayandır, çok merhametlidir. **227.** (Bu süre sonunda hanımlarını) boşamaya karar verirlerse (ayrılırlar). Şüphesiz ki Allah duyandır, bilendir. **228.** Boşanmış kadınlar, kendi kendilerine (evlenmeden) üç âdet hâli beklerler.[3] Onlar Allah'a ve ahiret gününe inanmışlarsa, rahimlerinde Allah'ın yarattığını gizlemeleri kendilerine helal olmaz. (Kocaları) barışmak isterlerse, bu durumda onları (boşanma sürecindeki eşlerini) geri almaya daha fazla hak sahibidir. (Erkeklerin) kadınlar üzerindeki (hakları gibi), kadınların da (erkekler üzerinde) belirli (hakları) vardır. O (boşanma sürecindeki) erkeklerin, onlara (boşanma sürecindeki kadınlara) bir derece (önceliği) vardır. Allah güçlüdür, doğru hüküm verendir. **229.** Boşama iki kezdir. (Bundan sonrası) ya iyilikle tutmak ya da güzellikle bırakmaktır.[4] Kadınlara verdiklerinizden (boşanmada) bir şey almanız size helal olmaz. Ancak (eşler) Allah'ın sınırlarında kalıp evlilik haklarını tam uygulayamamaktan korkarlarsa bu durum istisnadır. Siz de onların (eşlerin), Allah'ın sınırlarını koruyamayacaklarından korkarsanız, kadının (erkeğe) fidye vermesinde her iki taraf için de vebal yoktur. Bunlar, Allah'ın sınırlarıdır; onları aşmayın! Kim Allah'ın sınırlarını aşarsa işte onlar, zalimlerin ta kendileridir.

230. (Erkek) onu (eşini üçüncü kez) boşarsa, ondan sonra (kadın) bir başka eşle evlenmeye kadar onu alması kendisine helal olmaz. Bu kişi (ikinci eş) de onu boşarsa, (her iki taraf da) Allah'ın sınırlarını koruyacaklarına inandıkları takdirde, yeniden evlenmelerinde herhangi bir vebal yoktur.[5] İşte şu (hüküm)ler, (gerçeği) bilmek (isteyen) bir topluluk için Allah'ın açıkladığı sınırlarıdır.

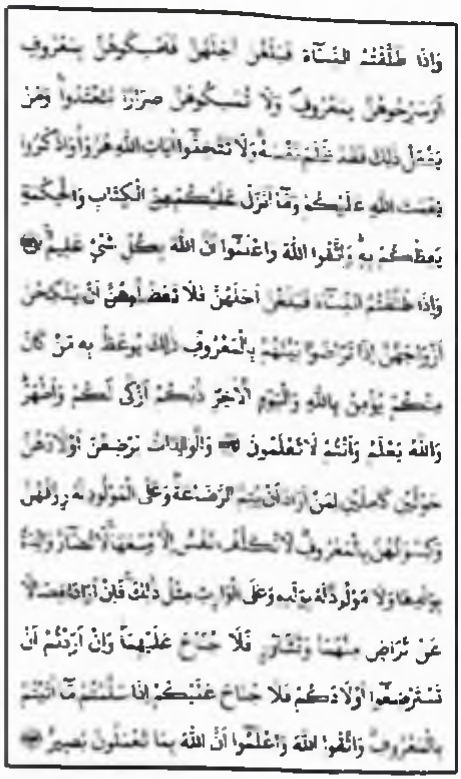
[1] Benzer mesaj: Mâide 5:89.

[2] *İlâ*, Araplar arasında bilinen "evli bir erkeğin eşine yaklaşmamaya yemin etme geleneği"dir.

[3] Boşanmanın gerçekleşebilmesi için üç âdet süresinin dolması gerekmektedir. Bu süre dolmadan vazgeçilirse nikâh devam eder. Bkz. Talâk 65:1-2.

[4] Boşanmada hakem ve şahitlerin gerekliliğiyle ilgili olarak Nisâ 4:35, Ahzâb 33:37 ve Talâk 65:2. ayetlerini de okumak gerekmektedir.

[5] Bu ayet üç aylık boşanma süresi sonunda ayrılık kararlılığını sürdüren eşlerin resmen yani hâkim kararıyla boşanması durumunda o eşle tekrar evlenebilmenin şartını göstermektedir. Buna göre, üç ay süren bir süreçte hâkim kararıyla boşanan kadın, ancak bir başka evlilik yapıp o eşinden de hâkim kararıyla resmen boşandıktan sonra ilk eşiyle evlenebilir. Burada adına "hülle" (hile) denen bir sahtekârlığa, yani cinsel bir birleşme olmadan, kısa süre sonra boşanmaya dayalı önceden pazarlıklı ve gösteriş amaçlı bir evliliğe asla kapı aralanamaz. Boşanma Bakara 2:228-229 ve Talâk 65:1'de belirtildiği üzere üç aylık zamana yayılarak çiftlere iyice düşünme fırsatı sunulmaktadır.

231. Kadınları boşadığınız ve onlar da (üç aylık bekleme) süresinin sonuna geldiklerinde onları iyilikle tutun veya iyilikle bırakın! Haksızlık ederek ve (kendilerine) zarar vermek için onları (zorla) tutmayın! Kim bunu yaparsa elbette (öncelikle) kendine kötülük etmiş olur. Allah'ın ayetlerini eğlence edinmeyin! Allah'ın sizin üzerinizdeki nimetini (size verdiği hidayeti), size öğüt vermek üzere indirdiği Kitabı ve *hikmeti* (doğru hüküm verme yeteneğini) hatırlayın! Allah'a karşı *takvâ*lı (duyarlı) olun! Bilin ki şüphesiz Allah her şeyi bilendir. **232.** Kadınları boşadığınız ve onlar da (üç aylık bekleme) süresinin sonuna geldiklerinde, aralarında iyilikle anlaştıkları takdirde, onların (eski veya aday) eşleriyle evlenmelerine engel olmayın! İşte bununla içinizden Allah'a ve ahiret gününe inananlara öğüt verilmektedir. Bu (öğüdü tutmanız), kendiniz için en iyisi ve en temizidir. Allah bilir, siz bilmezsiniz.

233. Emzirmeyi tamamlatmak isteyen (babalar) için (kendilerinden boşanmış) anneler çocuklarını iki tam yıl emzirirler. Onların uygun bir şekilde beslenmesi ve giyimi, babaya aittir.[1] Hiçbir can (insan), gücünün dışında (bir şeyle) sorumlu tutulmaz.[2] Hiçbir anne, çocuğu sebebiyle, hiçbir baba da çocuğu sebebiyle zarara uğratılmamalıdır. (Baba ölürse) onun benzeri (nafaka temini) mirasçı üzerine yükümlülüktür. Onlar (anne ve baba) karşılıklı anlaşarak ve birbirleriyle görüşerek (çocuğu iki yıldan önce sütten) ayırmak isterlerse kendilerine herhangi bir vebal yoktur. Çocuklarınızı (süt anneye) emzirtmek istediğiniz takdirde, süt anneye vermekte olduğunuzu (ücreti) uygun bir şekilde teslim etmenizde size vebal yoktur.[3] Allah'a karşı *takvâ*lı (duyarlı) olun! Bilin ki Allah yapmakta olduklarınızı şüphesiz ki görendir.

---

[1] Yüce Allah boşanmış olmalarına rağmen çocuklarını emzirmeye devam eden kadınların hem gıdalarının hem de giyim ihtiyaçlarının örfe göre karşılanmasının babaların görevi olduğunu ifade etmektedir. Bu cümleden anlaşılacağı gibi, burada emzirmesinden söz edilen kadınlar boşanmış eşler olmalıdır. Aksi takdirde, onların gıda ve giyim ihtiyaçlarının karşılanmasının babalara ait olduğunu belirtmeye gerek yoktur. Söz konusu ihtiyaç babayı zor duruma düşürecek şekilde değil de hâkim tarafından örfe göre, babanın ekonomik durumu gözetilerek, mağduriyetlere sebep olmayacak şekilde ve belli bir standart esas alınarak yerine getirilmelidir. Nitekim Talâk 65:7'de şöyle buyrulmaktadır: "İmkânı geniş olan, imkânına göre nafaka versin; rızkı daraltılmış olan da Allah'ın kendisine verdiğinden nafaka ödesin! Allah kimseyi ona verdiği (imkân)dan başkasıyla sorumlu tutmaz. Allah her zorluktan sonra kolaylık yaratacaktır." Boşanmış annelerin çocuklarının emzirilmesi sürecinde ihtiyaçlarını karşılamak çocuğun babasına aittir; ancak bu aidiyette örfe göre hareket etmek gerekmekte, babanın gücünün yetmeyeceği şeyler babadan istenmemelidir. Çünkü kişi kaldıramayacağı bir şeyle yükümlü tutulamaz, tutulmamalıdır.

[2] Benzer mesajlar: Bakara 2:286; Mâide 5:48; En'âm 6:152, 165; A'râf 7:42; Mü'minûn 23:62; Talâk 65:7.

[3] Benzer mesaj: Talâk 65:6.

▼ *Surenin 234-242. ayetlerinde eşi ölen kadınların evlilik için bekleme süresi, yeni evliliklerle ilgili nelerin yapılabileceği, nafaka verilmişse boşanma aşamasında bununla ilgili nasıl davranılması gerektiği, ibadetlere devam edilmesi ve boşanan kadınların bir yıl süreyle evlerinden zorla çıkarılmaması gerektiği dile getirilmektedir.*

234. İçinizden ölenlerin (geride bıraktıkları) eşleri, kendi başlarına (evlenmeden) dört ay on gün beklerler.[1] (Bekleme) süresinin sonuna geldiklerinde, kendileri hakkında yaptıkları uygun (işlerde) size herhangi bir vebal yoktur. Allah, yapmakta olduklarınızdan haberdardır. **235.** (Beklemekte olan) kadınlarla evlenme hakkındaki düşüncelerinizi sunmanızda veya onu içinizde tutmanızda size herhangi bir vebal yoktur. Allah sizin onları anacağınızı bilir. Uygun sözler söylemeniz hariç, sakın onlara gizlice buluşma sözü vermeyin![2] Kitap, (bekleme) süresini doldurmaya kadar nikâh düğümünü pekiştirmeyin (nikâh kıymaya kalkışmayın)! Bilin ki Allah *nefis*lerinizdekileri (kalplerinizdekini) bilir.[3] Bu sebeple (yanlış yaparsanız) O'ndan (Allah'tan) sakının! Bilin ki Allah çok bağışlayandır, hoşgörülüdür.

236. (Nikâhtan sonra) henüz dokunmadan (cinsel ilişkiye girmeden) veya onlar için belirli bir *mehir* belirlemeden kadınları boşarsanız size herhangi bir vebal yoktur. (Bu durumda) onlara ödemede bulunun: Güzel davrananlar üzerine bir borç olarak, zengin olan durumuna göre, fakir olan da durumuna göre uygun (bir ödemede bulunmalıdır). **237.** Kendilerine *mehir* belirleyerek evlendiğiniz kadınları, onlara dokunmadan (cinsel ilişkiye girmeden) boşarsanız, kadınların vazgeçmesi veya nikâh bağı elinde bulunanın (kocanın) vazgeçmesi durumu dışında, belirlediğiniz *mehir*in yarısı[4] (onların hakkı)dır. Affetmeniz (mehirden vazgeçmeniz) *takva*ya (duyarlılığa) daha uygundur. Aranızda iyiliği unutmayın![5] Şüphesiz ki Allah, yapmakta olduklarınızı görendir.

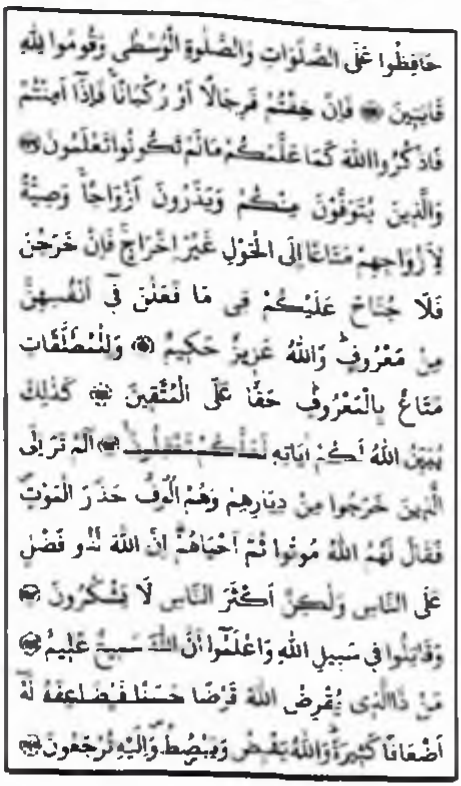
[1] Bu cümle eşi ölen hanımların başka bir evlilik yapamama süresini "4 ay 10 gün" olarak belirlemektedir. Bakara 2:240'taki ifade ise bu hanımların evlerinden zorla çıkarılamama süresi olan "1 yıl"ı içermektedir. Sanıldığı gibi ayetler arasında "nesh" (hüküm iptali) söz konusu değildir. Çünkü Bakara 2:234 ve 240. ayetlerde farklı konular ele alınmaktadır.

[2] Ayette, eşi ölen hanımlar iddet süresi içerisindelerken diğer erkeklerin onlarla evlenmeye yönelik üstü kapalı sözler söylebileceği veya bu niyeti içlerinde saklayabileceği belirtilmekte, söz konusu kişilerin ilgili kadınlara yönelik evlilik tekliflerini ileteceklerinin Allah tarafından bilindiği ifade edilmektedir. Yine ayette, söz konusu kadınlarla gizli gizli buluşmak ve onlarla gizli şekilde vaatleşmek yasaklanmakta, evlilik taleplerini meşru yani örfe uygun bir şekilde kendilerine söyleyip iletebilecekleri hükme bağlanmakta ve gizli saklı davranmaktan engellenmektedirler.

[3] Bu cümle boşanma süresi dolmadan yapılamayacak şeyleri içermektedir.

[4] Bu cümle Ahzâb 33:49 ile birlikte okunmalıdır.

[5] Bu mesaj insanlara, boşansalar bile birbirlerine iyilik yapmaya devam etmeleri gerektiğini öğretmektedir.

حَٰفِظُوا۟ عَلَى ٱلصَّلَوَٰتِ وَٱلصَّلَوٰةِ ٱلْوُسْطَىٰ وَقُومُوا۟ لِلَّهِ
قَٰنِتِينَ ﴿٢٣٨﴾ فَإِنْ خِفْتُمْ فَرِجَالًا أَوْ رُكْبَانًا ۖ فَإِذَآ أَمِنتُمْ
فَٱذْكُرُوا۟ ٱللَّهَ كَمَا عَلَّمَكُم مَّا لَمْ تَكُونُوا۟ تَعْلَمُونَ ﴿٢٣٩﴾
وَٱلَّذِينَ يُتَوَفَّوْنَ مِنكُمْ وَيَذَرُونَ أَزْوَٰجًا وَصِيَّةً
لِّأَزْوَٰجِهِم مَّتَٰعًا إِلَى ٱلْحَوْلِ غَيْرَ إِخْرَاجٍ ۚ فَإِنْ خَرَجْنَ
فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِى مَا فَعَلْنَ فِىٓ أَنفُسِهِنَّ
مِن مَّعْرُوفٍ ۗ وَٱللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٢٤٠﴾ وَلِلْمُطَلَّقَٰتِ
مَتَٰعٌۢ بِٱلْمَعْرُوفِ ۖ حَقًّا عَلَى ٱلْمُتَّقِينَ ﴿٢٤١﴾ كَذَٰلِكَ
يُبَيِّنُ ٱللَّهُ لَكُمْ ءَايَٰتِهِۦ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٢٤٢﴾ أَلَمْ تَرَ إِلَى
ٱلَّذِينَ خَرَجُوا۟ مِن دِيَٰرِهِمْ وَهُمْ أُلُوفٌ حَذَرَ ٱلْمَوْتِ
فَقَالَ لَهُمُ ٱللَّهُ مُوتُوا۟ ثُمَّ أَحْيَٰهُمْ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ لَذُو فَضْلٍ
عَلَى ٱلنَّاسِ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ ٱلنَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ ﴿٢٤٣﴾
وَقَٰتِلُوا۟ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ وَٱعْلَمُوٓا۟ أَنَّ ٱللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٤٤﴾
مَّن ذَا ٱلَّذِى يُقْرِضُ ٱللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا فَيُضَٰعِفَهُۥ لَهُۥٓ
أَضْعَافًا كَثِيرَةً ۚ وَٱللَّهُ يَقْبِضُ وَيَبْصُۜطُ ۖ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٢٤٥﴾

238. *Salavat*'a (namazlara) ve orta (ideal) *salât*'a (namaza) devam edin![1] Allah'a saygı içinde (bunu) yerine getirin![2] **239.** (Bir tehlikeden) korkarsanız (namazlarınızı) yürüyerek veya binmiş olarak (binek üzerinde kılın)! Güvende olduğunuzda, siz bilmiyorken Allah'ın size öğrettiği şekilde O'nu hatırlayın (namaz kılın)! **240.** İçinizden vefat ettiğinde (dul) eşler bırakacak olanlar, (bu) eşlerinin (bıraktıkları maldan) bir yıla kadar (evlerinden) çıkarılmadan yararlanmaları hakkında (sağlıklarında) vasiyet (etsinler)![3] Onlar (eşi ölen kadınlar) giderlerse, kendileri hakkında yaptıkları uygun (işlerde) size bir vebal yoktur. Allah güçlüdür, doğru hüküm verendir.

241. *Muttaki*ler (duyarlı olanlar) üzerine bir borç olarak, boşanmış kadınların uygun bir şekilde (kocalarından) menfaat sağlaması (onların hakkıdır). **242.** Allah akıl edesiniz diye ayetlerini size işte böyle açıklıyor.

Surenin 243-251. ayetlerinde ölümden korkanların durumu, Allah yolunda fedakârlığın önemi ve Talut, Calut ve Hz. Davud'un kıssası dile getirilmektedir.

243. Binlerce (kişi) oldukları hâlde, ölüm korkusuyla yurtlarından çıkıp gidenleri[4] görmedin mi?[5] Allah onlara "(manevi olarak)[6] ölün!" demişti; sonra da onları (manevi olarak) diriltmişti. Şüphesiz ki Allah insanlara karşı lütufkârdır. Fakat insanların çoğu şükretmez. **244.** Allah yolunda savaşın![7] Bilin ki Allah duyandır, bilendir. **245.** Kim Allah'a güzel bir borç[8] verirse, (Allah) da ona (bunun) pek çok katını verir. Allah dar olarak da verir; bol olarak da verir. Yalnızca O'na döndürüleceksiniz.

---

[1] Bu cümle "namazlara (ibadetlere) yani ideal namaza devam edin" şeklinde de tercüme edilebilir.

[2] Namaz vakitleriyle ilgili bkz. Hûd 11:114; İsrâ 17:78; Tâhâ 20:130; Rûm 30:17-18; Kâf 50:39.

[3] Bu ayet Bakara 2:234'ten farklı bir konuyu, eşi ölen bir hanımın bir yıl süreyle evden zorla çıkarılmaması hükmünü içermektedir.

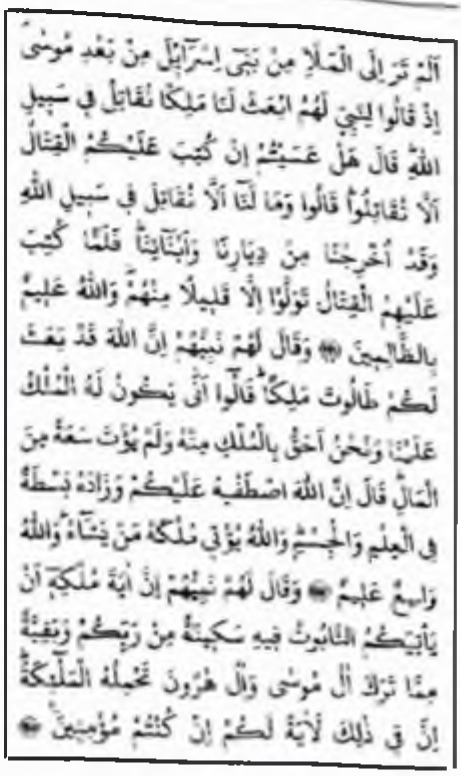
[4] Yüce Allah ayette anlatılan olayda yer alan kişiler hakkında bilgi vermemekte, sadece ölüm korkusuyla yurtlarını terk ettiklerini belirtmektedir. Tefsirlerimizde bunların kim oldukları ile ilgili çeşitli isimler ve anlaşılması oldukça zor olaylar nakledilmektedir. Yüce Allah kalabalık bir grubun ölüm korkusuyla yurtlarını terk edip gittiklerini, ancak başlarına ibretlik sıkıntılar geldiğini ifade ederken, onların bu durumunun düşünülmesini öncelikle Hz. Muhammed'den ve diğer muhataplardan istemektedir. Onların adeta ölüp ölüp dirildiklerini ifade bağlamında devam eden cümlede bilgi verilmekte ve sonucunda dirilme yaşandığı için bunun ilahi bir lütuf olduğuna dikkat çekilmektedir.

[5] Kur'an'da bu şekilde geçen ifadelerde ilk muhatap, her ne kadar Hz. Muhammed ise de kastedilen bütün insanlardır.

[6] Bilinen anlamda ölüp tekrar dirilmek reenkarnasyona kapı aralayacağı için ayetin tercüme ettiğimiz şekilde anlaşılması gerekmektedir.

[7] Bu mesajla ilgili olarak bkz. Bakara 2:190-193; Nisâ 4:89-91; Hacc 22:39; Mümtehine 60:8-9.

[8] *Kard-i hasen* kavramı, Yüce Allah'a verilen "güzel borç" anlamında "karşılığı sadece Allah'tan beklenen yardım" demektir. Bu kavram için bkz. Bakara 2:245; Mâide 5:12; Hadid 57:11, 18; Teğâbun 64:17; Müzzemmil 73:20.

246. Musa'dan sonra, İsrailoğulları'nın yöneticilerini[1] görmedin mi? Peygamberlerine, "Bize bir hükümdar gönder (görevlendir) ki (onun komutasında) Allah yolunda savaşalım." demişlerdi. (O peygamber) "Ya size savaş yazılır (farz kılınır) da savaşmazsanız?" deyince, onlar da "Yurtlarımızdan çıkarılmış, çocuklarımızdan (uzaklaştırılmış olduğumuz) hâlde Allah yolunda neden savaşmayalım ki?" demişlerdi. Kendilerine savaş yazılınca (farz kılınınca), içlerinden azı hariç yüz çevirmişler (kaçmışlar)dı.[2] Allah zalimleri bilendir.[3] **247.** Peygamberleri onlara "Elbette Allah, Talut'u[4] size hükümdar olarak gönderdi (görevlendirdi)" deyince, onlar "Biz hükümdarlığa daha layık olduğumuz hâlde, kendisine servet ve zenginlik yönünden geniş imkânlar verilmemişken, nasıl o bize hükümdar olur?" demişlerdi. (O peygamber) şöyle demişti: "Allah onu sizin üzerinize seçti, ilimde ve bedende ona üstünlük verdi. Allah, hükümdarlığı dilediğine (layık olana) verir. Allah, (imkânları) geniş olandır, bilendir."

248. Peygamberleri onlara şöyle demişti: "Onun hükümdarlığının işareti, meleklerin taşıdığı, içinde Rabbinizden bir ferahlık ve sükûnet, Musa'nın ailesinin ve Harun'un ailesinin bıraktıklarından bir kalıntı bulunan *Tâbût*'un[5] size gelmesidir. İnananlarsanız şüphesiz ki bunda sizin için bir delil vardır."

---

1 Yüce Allah Hz. Musa'dan sonraki dönemlerde İsrailoğulları'nın yöneticilerinin kendilerine bir hükümdar tayin etmesi için peygamberlerine teklifte bulunduklarını haber vermektedir. Bu halkın tam olarak kimler olduğu ve peygamberlerinin hangi peygamber olduğu ayette açıklanmamaktadır. Ancak bazı meal yazarları ve müfessirler bu peygamberin Samuel/Eşmoil (İsmail), kavminin ise M.Ö. 1020 yıllarında Mısır ve Filistin bölgesinde yaşayan bir topluluk olduğunu ifade etmektedir (Yazır, *Hak Dini*, II, 139; Esed, *Kur'an Mesajı*, s. 74'te 236. not). Bu noktada farklı isimler de ileri sürülmektedir. Bu milletin Hz. Davud döneminde yaşadığı, konunun son ayeti olan Bakara 2:251'den anlaşılmaktadır.

2 Burada, insanların nankörlüğü ve sözlerinde durmamaları anlatılmakta, verilen sözde durmamanın sebep olacağı sıkıntılara dikkat çekilmektedir.

3 Bu kişilere "zalim" denmesinin sebebi, yapılması gerekeni yapmamalarıdır. Çünkü "adalet", bir şeyi yerli yerince yapmak; "zulüm" ise bir şeyi yerinden etmek, yapılması gerekeni yapmamak, yapılmaması gerekeni yapmaktır.

4 *Talut*, hükümdar olarak belirlenen, uzun, kuvvetli bir şahıs olarak tanımlanabilir.

5 *Tâbût*, Hz. Musa'nın emanetlerinin bulunduğu sandıktır. Yüce Allah söz konusu toplumun yöneticilerine, Talut'un görevlendirilmesiyle ilgili delil olarak peygamberlerinin kendilerine o Tâbût'un gelmesini söylediğini ifade etmektedir. Burada sözü edilen *Tâbût*, o dönemde bilinen ve itibar gören bir nesne olduğu için *et-tâbût* kelimesinin başında *elif-lâm* takısı getirilmektedir. Anlaşılıyor ki *Tâbût*'un içinde o günkü muhatapları ikna edebilecek, konuyla ilgili anlaşmazlıkları bitirebilecek, hatta Talut'un görevlendirilmiş olduğuna dair bir bilgi mevcuttu. Eski kaynaklarımızdaki bilgilere göre ise bu sandığın içerisinde Tevrat'ın orijinal metinleri, Hz. Musa ile Hz. Harun'un şahsi eşyaları ve Hz. Musa'nın asası bulunuyordu (Taberî, *Câmi'u'l-Beyân*, II, 606-617; Zemahşerî, *el-Keşşâf*, I, 289).

فَلَمَّا فَصَلَ طَالُوتُ بِالْجُنُودِ ۙ قَالَ إِنَّ اللَّهَ
مُبْتَلِيكُم بِنَهَرٍ ۖ فَمَن شَرِبَ مِنْهُ فَلَيْسَ مِنِّي
وَمَن لَّمْ يَطْعَمْهُ فَإِنَّهُ مِنِّي إِلَّا مَنِ اغْتَرَفَ غُرْفَةً
بِيَدِهِ ۚ فَشَرِبُوا مِنْهُ إِلَّا قَلِيلًا مِّنْهُمْ ۗ فَلَمَّا جَاوَزَهُ
هُوَ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ قَالُوا لَا طَاقَةَ لَنَا الْيَوْمَ بِجَالُوتَ
وَجُنُودِهِ ۗ قَالَ الَّذِينَ يَظُنُّونَ أَنَّهُم مُّلَاقُو اللَّهِ كَم
مِّن فِئَةٍ قَلِيلَةٍ غَلَبَتْ فِئَةً كَثِيرَةً بِإِذْنِ اللَّهِ ۗ وَاللَّهُ
مَعَ الصَّابِرِينَ ﴿٢٤٩﴾ وَلَمَّا بَرَزُوا لِجَالُوتَ وَجُنُودِهِ
قَالُوا رَبَّنَا أَفْرِغْ عَلَيْنَا صَبْرًا وَثَبِّتْ أَقْدَامَنَا
وَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ﴿٢٥٠﴾ فَهَزَمُوهُم
بِإِذْنِ اللَّهِ ۙ وَقَتَلَ دَاوُودُ جَالُوتَ وَآتَاهُ اللَّهُ الْمُلْكَ
وَالْحِكْمَةَ وَعَلَّمَهُ مِمَّا يَشَاءُ ۗ وَلَوْلَا دَفْعُ اللَّهِ
النَّاسَ بَعْضَهُم بِبَعْضٍ لَّفَسَدَتِ الْأَرْضُ وَلَٰكِنَّ
اللَّهَ ذُو فَضْلٍ عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿٢٥١﴾ تِلْكَ آيَاتُ اللَّهِ
نَتْلُوهَا عَلَيْكَ بِالْحَقِّ ۚ وَإِنَّكَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿٢٥٢﴾

249. Talut askerlerle birlikte (savaş için) ayrılınca şöyle demişti: "Allah sizi bir ırmakla imtihan edecek. Ondan içen benden değildir, onu tatmayan bendendir; eliyle (sadece) bir avuç alan hariç."[1] İçlerinden azı hariç hepsi ırmaktan içmişlerdi. O (Talut) ve onunla birlikte iman edenler birlikte ırmağı geçince "Bugün bizim Calut'a[2] ve askerlerine karşı koyacak gücümüz yoktur." demişlerdi. Allah'(ın huzurun)a varacaklarına inananlar, "Sayıca az nice birlik(ler), Allah'ın izniyle sayıca çok birlik(ler)i yenmiştir.[3] Allah sabredenlerle beraberdir." demişlerdi.

250. Calut ve askerleriyle savaşa tutuştuklarında,[4] (Talut'un askerleri) "Rabbimiz! Üzerimize sabır yağdır! Ayaklarımızı sabit tut! Kâfirler topluluğuna karşı bize yardım et." diye dua etmişlerdi. **251.** Allah'ın izniyle onları yenmişler, Davud da Calut'u öldürmüştü. Allah ona (Davud'a) hükümdarlık ve *hikmet* (doğru hüküm verme yeteneği) vermiş, dilediği ilimlerden öğretmişti.[5] Allah'ın insanlardan bir kısmını(n kötülüğünü) diğerleriyle savması olmasaydı, elbette yeryüzü bozguna uğrardı. Fakat Allah bütün insanlığa karşı iyilik sahibidir.

▼ *Surenin 252-260. ayetlerinde peygamberlerin birbirlerinden farklılığı ve farklı oldukları noktalardaki üstünlükleri, infak görevi, Yüce Allah'ın eşsiz ve erişilmez kudreti, dinde zorlama olmadığı, Hz. İbrahim'le tartışan Nemrut'un perişan durumu ve ölülerin nasıl diriltileceğiyle ilgili Hz. İbrahim'e yönelik bilgilendirme dile getirilmektedir.*

252. İşte şu(nlar), Allah'ın sana bir amaç ile *tilavet* etmekte (okuyup aktarmakta) olduğumuz ayetleridir.[6] Şüphesiz ki sen elçilerdensin.

---

1 Burada nehirden tadılmaması emredilmesine rağmen bir avuç suyun istisna tutulmasının sebebi, muhtemelen suyun içilmesi değil, o suyla yüzün yıkanması veya başka bir amaçla kullanılmasıdır.

2 *Calut*, hükümdar Talut'un savaştığı ve sonunda mağlup ettiği düşmanının ismidir.

3 Bu cümle savaşta kalabalıkların değil, inanmış ve donanımlı kişilerin galip gelebileceğini göstermektedir. Bu konuda benzer mesajlar: Enfâl 8:19, 65; Tevbe 9:25.

4 Yüce Allah Talut'la beraber hareket eden ordusunun Calut ve askerleriyle savaşmak üzere savaş meydanına çıktıklarında ve muhtemelen savaşa tutuştuklarında, savaşın ancak ve ancak Allah'ın yardımıyla kazanılacağını bildikleri için Yüce Allah'a dua ettiklerini haber vermektedir. Önceki ayetin sonunda yer alan "Allah sabredenlerle beraberdir" cümlesini söyleyen bu kişiler Allah'tan çeşitli dileklerde bulunmuşlardı.

5 Calut'u öldüren Davud, Hz. Süleyman'ın babası olan hükümdar peygamber Hz. Davud'dur. Yüce Allah ona mülk yani hükümdarlık vermiş, ayrıca hikmet denen "kararlarında isabet edebilecek muhakeme gücü" kendisine ihsan etmiştir. Bu özelikle Hz. Davud'a peygamberlik verildiğinin ifadesidir. Enbiyâ 21:79'da Hz. Davud'a "hüküm ve ilim", Neml 27:15'te de "ilim" verildiği ifade edilmektedir ki burada sözü edilen ilmin kaynağı, yorumunu yapmakta olduğumuz ayette geçen "dilediğinden ona öğretmişti" şeklinde ifade edilmektedir. Sâd 38:20'de ise ona "hikmet"le beraber "çok güzel konuşabilme özelliği"nin de verildiği bildirilmektedir.

6 Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:108; Câsiye 45:6.

تِلْكَ الرُّسُلُ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ مِّنْهُم مَّن كَلَّمَ اللَّهُ
وَرَفَعَ بَعْضَهُمْ دَرَجَاتٍ ۚ وَآتَيْنَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ الْبَيِّنَاتِ
وَأَيَّدْنَاهُ بِرُوحِ الْقُدُسِ ۗ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا اقْتَتَلَ الَّذِينَ
مِن بَعْدِهِم مِّن بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمُ الْبَيِّنَاتُ وَلَٰكِنِ اخْتَلَفُوا
فَمِنْهُم مَّنْ آمَنَ وَمِنْهُم مَّن كَفَرَ ۚ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا اقْتَتَلُوا
وَلَٰكِنَّ اللَّهَ يَفْعَلُ مَا يُرِيدُ ﴿٢٥٣﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَنفِقُوا
مِمَّا رَزَقْنَاكُم مِّن قَبْلِ أَن يَأْتِيَ يَوْمٌ لَّا بَيْعٌ فِيهِ وَلَا خُلَّةٌ
وَلَا شَفَاعَةٌ ۗ وَالْكَافِرُونَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٢٥٤﴾ اللَّهُ لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ
الْحَيُّ الْقَيُّومُ ۚ لَا تَأْخُذُهُ سِنَةٌ وَلَا نَوْمٌ ۚ لَّهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ
وَمَا فِي الْأَرْضِ ۗ مَن ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِندَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ ۚ يَعْلَمُ
مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ ۖ وَلَا يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِّنْ عِلْمِهِ
إِلَّا بِمَا شَاءَ ۚ وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ ۖ وَلَا يَئُودُهُ
حِفْظُهُمَا ۚ وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ ﴿٢٥٥﴾ لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ ۖ قَد تَّبَيَّنَ
الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ ۚ فَمَن يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِن بِاللَّهِ فَقَدِ
اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىٰ لَا انفِصَامَ لَهَا ۗ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٥٦﴾

253. İşte şu elçilerin bir kısmını bir kısmına (farklı oldukları noktalarda) üstün kılmıştık.[1] Allah onlardan bir kısmına konuşmuş, bazılarını da derecelerini yükseltmiştir. (Nitekim) Meryem oğlu İsa'ya da apaçık deliller vermiş ve onu Kutsal Ruh (Cebrail) ile desteklemiştik. Allah dileseydi (Allah'ın dileğine uysalardı) onlardan sonra gelen milletler, kendilerine apaçık deliller geldikten sonra birbirleriyle savaşmazlardı. Fakat onlar ayrılığa düştüler; içlerinden kimi iman etti, kimi de inkâr etti. Allah dileseydi (Allah'ın dileğine uysalardı) onlar savaşmazlardı fakat (her şekilde) Allah dilediğini yapar.[2] **254.** Ey iman edenler! Kendisinde artık alışveriş, dostluk ve şefaat[3] bulunmayan gün (kıyamet) gelmeden önce, size verdiğimiz rızıktan *infak* edin (verin)! Kâfirler elbette zalimlerdir. **255.** Allah (ki) O'ndan başka ilah yoktur. Diridir, hayatı elinde tutandır. Kendisini ne uyuklama tutar ne de uyku. Göklerde ve yerdekilerin hepsi yalnızca O'na aittir. İzni olmadan O'nun katında kim şefaat edebilir ki! Onların önlerindekini de arkalarındakini de bilir.[4] (Bildirmeyi) dilediklerinin dışında (kimse) O'nun bilgisinden hiçbir şeyi kuşatamaz. O'nun egemenliği[5] gökleri ve yeri kapsamıştır. Onları koruyup gözetmek kendisine zor gelmez. O yücedir, büyüktür.[6]

256. Dinde zorlama yoktur.[7] Elbette doğru yanlıştan ayrılmıştır. Kim *tağut*'u[8] (azgınlık edeni) reddedip Allah'a inanırsa, kopmayan en sağlam kulba[9] yapışmış demektir.[10] Allah duyandır, bilendir.

---

1 Bu ayet Bakara 2:285, Nisâ 4:152 ve Ra'd 13:4. ayetlerle birlikte okunmalıdır. Ayetteki "üstünlük", aslında farklılık demektir. Çünkü elçiler belirli noktalarda birbirlerinden farklıdır ve farklı oldukları bu noktalarda birbirlerinden üstündür.

2 Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:40, 47; Mâide 5:1; Hûd 11:107; İbrâhîm 14:27; Hacc 22:14, 18; Burûc 85:16.

3 Şefaat konusu Zümer 39:43-44. ayetler ışığında okunmalıdır.

4 Benzer mesajlar: Tâhâ 20:110; Enbiyâ 21:28; Hacc 22:76.

5 Yüce Allah'ın *kürsisi*, O'nun mutlak egemenliği ve otoritesini göstermektedir.

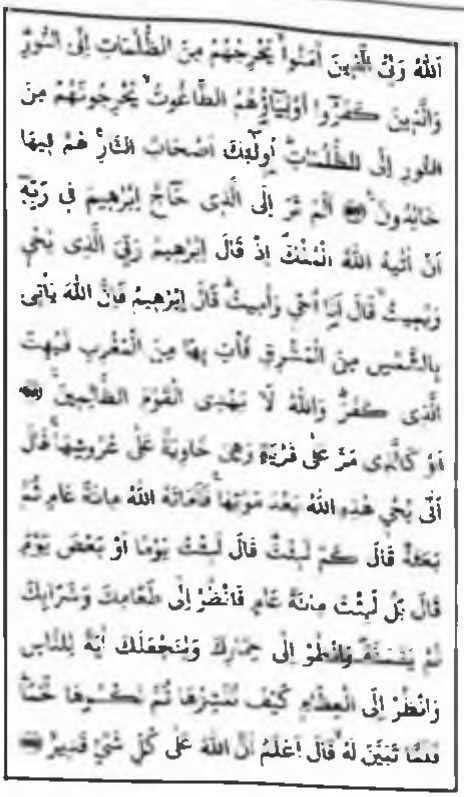
6 *Ayet'el Kürsi* olarak da bilinen bu ayet Yüce Allah'ın sıfatları hakkında toplu ve genel bilgiler içermektedir. Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:2, 26-27; En'âm 6:101-103; Nûr 24:35; Şûrâ 42:11; Haşr 59:22-24; İhlâs 112:1-4.

7 Bu cümle, dinde zorlamanın ve tiksindirici, nefret ettirici unsurların bulunmadığının açık delilidir. Ancak bu gerçek, dinde yerine getirilmesi gereken zorunlulukların olmadığı anlamına gelmemektedir. Bu mesaj, Yûnus 10:85 ve Mümtehine 60:5. ayetiyle okunmalıdır.

8 *Tağut*, "azgınlık yapan" anlamında başta şeytan olmak üzere bütün azgınlar ve azgınlıkları içermektedir.

9 Tağut'u (azgınlık edeni) reddedip Allah'a sığınanın *el-'urvetü'l-vuskâ* denen "en sağlam kulp"a sarılmış olacağını ve bu kulbun kopmasının mümkün olmayacağını bildirmektedir. Lokmân 31:22'de de geçen bu tamlama Kur'an'ın sıfatlarındandır ve tıpkı Âl-i İmrân 3:103'te belirtildiği gibi "Allah'ın ipi"dir; "Kur'an"dır.

10 Vahye uymayla ilgili ayetler için bkz. Âl-i İmrân 3:103, dipnot 1.

اَللّٰهُ وَلِيُّ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا يُخْرِجُهُمْ مِّنَ الظُّلُمٰتِ اِلَى النُّوْرِ ۭ وَالَّذِيْنَ كَفَرُوْٓا اَوْلِيٰۗـــُٔهُمُ الطَّاغُوْتُ ۙ يُخْرِجُوْنَهُمْ مِّنَ النُّوْرِ اِلَى الظُّلُمٰتِ ۭ اُولٰۗىِٕكَ اَصْحٰبُ النَّارِ ۚ هُمْ فِيْهَا خٰلِدُوْنَ ۝ اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذِيْ حَاۗجَّ اِبْرٰهٖمَ فِيْ رَبِّهٖٓ اَنْ اٰتٰىهُ اللّٰهُ الْمُلْكَ ۘ اِذْ قَالَ اِبْرٰهٖمُ رَبِّيَ الَّذِيْ يُحْيٖ وَيُمِيْتُ ۙ قَالَ اَنَا اُحْيٖ وَاُمِيْتُ ۭ قَالَ اِبْرٰهٖمُ فَاِنَّ اللّٰهَ يَاْتِيْ بِالشَّمْسِ مِنَ الْمَشْرِقِ فَاْتِ بِهَا مِنَ الْمَغْرِبِ فَبُهِتَ الَّذِيْ كَفَرَ ۭ وَاللّٰهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظّٰلِمِيْنَ ۝ اَوْ كَالَّذِيْ مَرَّ عَلٰي قَرْيَةٍ وَّهِيَ خَاوِيَةٌ عَلٰي عُرُوْشِهَا ۚ قَالَ اَنّٰى يُحْيٖ هٰذِهِ اللّٰهُ بَعْدَ مَوْتِهَا ۚ فَاَمَاتَهُ اللّٰهُ مِائَةَ عَامٍ ثُمَّ بَعَثَهٗ ۭ قَالَ كَمْ لَبِثْتَ ۭ قَالَ لَبِثْتُ يَوْمًا اَوْ بَعْضَ يَوْمٍ ۭ قَالَ بَلْ لَّبِثْتَ مِائَةَ عَامٍ فَانْظُرْ اِلٰى طَعَامِكَ وَشَرَابِكَ لَمْ يَتَسَنَّهْ ۚ وَانْظُرْ اِلٰى حِمَارِكَ وَلِنَجْعَلَكَ اٰيَةً لِّلنَّاسِ ۚ وَانْظُرْ اِلَى الْعِظَامِ كَيْفَ نُنْشِزُهَا ثُمَّ نَكْسُوْهَا لَحْمًا ۭ فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهٗ قَالَ اَعْلَمُ اَنَّ اللّٰهَ عَلٰي كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ ۝

257. Allah iman etmiş olanların dostudur; onları karanlıklardan aydınlığa çıkarır.[1] Kâfir olanlara gelince, onların dostları *Tağut*'tur (azgınlık edendir); onları aydınlıktan karanlıklara çıkarırlar (gömerler). İşte bunlar ateş halkıdır. Onlar orada *ebedî* kalıcıdır.

258. Allah kendisine hükümdarlık verdiği için Rabbi hakkında İbrahim ile tartışmaya gireni (Nemrut'u) görmedin mi? Hani İbrahim "Rabbim yaşatan ve öldürendir." demişti. O da "Ben de yaşatır ve öldürürüm." demişti.[2] İbrahim, "Allah güneşi doğudan getirmektedir; sen de onu batıdan getir." demişti de o kâfir şaşakalmıştı. Allah zalimler topluluğunu doğru yola ulaştırmaz.

259. Veya (görmediniz mi) o kişiyi[3] ki evlerinin duvarları çatıları üzerine yığılmış (alt üst olmuş) bir şehre uğramıştı. (Bu kişi), "(Şehrin) ölümünden sonra Allah burayı nasıl diriltir acaba?" demişti. Bunun üzerine Allah onu yüz yıl öldürmüş (ölü gibi bırakmış), sonra tekrar diriltmişti. (Allah) "Ne kadar kaldın?" diye sorunca "Bir gün veya günün bir kısmı kadar." demişti. (Allah) ona şöyle demişti: "Hayır! Yüz yıl kaldın. Yiyeceğine ve içeceğine bak, henüz bozulmamıştır.[4] Eşeğine de bak! Seni insanlara bir ibret kılalım diye (böyle yaptık). Şimdi kemiklere bak, onları nasıl düzenliyor, sonra nasıl onlara et giydiriyoruz!" (Durum) kendisi için apaçık bir hâl alınca, "Biliyorum ki Allah her şeye gücü yetendir." demişti.[5]

---

1 Benzer mesajlar: Mâide 5:16; İbrahim 14:1; Ahzâb 33:43; Hadid 57:9; Talâk 65:11.

2 Burada kastedilen kişinin Nemrut olduğu genel kabul görmektedir. Rivayete göre, bu azgın kişi yanına aldığı iki kişiden birini sağ bırakıp diğerini öldürerek kendince Hz. İbrahim'i mağlup etmeye çalışmıştı.

3 Burada Yüce Allah'ın diriltme ve dönüştürmeye dayalı erişilmez kudretini gösteren sembolik bir anlatım yer almaktadır. Taberî, Semerkandî ve Zemahşerî gibi âlimlerin de belirttiği üzere, ayette adı verilmeyen şahsın Hz. Üzeyir, Hz. Ermiya, Hızır veya başlangıçta kâfir olup sonrasında iman eden biri olma ihtimallerinden söz edilmektedir. İmâm Mücâhid'e göre önceki ayette Nemrut'tan bahsedilmesi nedeniyle bu kişinin de öldükten sonra diriltilmeyi inkâr eden bir şahıs olduğu, ancak olay sonrasında iman ettiği görüşü *elem tera* ifadesine de konunun işlendiği bağlama da daha uygun görünmektedir. Önceki ayette "inkârda ısrar eden bir nankör", bu ayette ise "gerçeği görünce iman eden bir sembol" üzerinden mesaj veriliyor demektir. Bir sonraki ayette de konu Hz. İbrahim olduğuna göre iki ayet arasındaki örneğin de Hz. İbrahim dönemiyle ilişkili olma ihtimali akla gelmektedir. Ancak kesin bir delil olmaması nedeniyle böyle net ifadelerden kaçınmak gerekir. Ayette isim verilmediği için biz de şahsın ismiyle değil, yaşanan olayla ilgili açıklamalar yapmakla yetineceğiz.

4 Ayette geçen *lem yetesennah* ifadesindeki *cezim*li (harekesiz) *he*, "hâ-i sekte" olarak bilinir. Bu bir zamir değildir. Bu nedenle de harekesiz yazılmakta ve cezimli olarak okunmaktadır. Benzer kullanımlar: En'âm 6:90; Hâkka 69:19, 20, 25, 26, 28, 29; Kâri'a 101:10.

5 Mevcut bilgilerimiz, bu ayette tam olarak kastedilen şeyin ne olduğunu anlamamız için yetersiz kalmaktadır.

260. Hani İbrahim "Rabbim! Ölüyü nasıl diriltmekte olduğunu bana göster." demişti. (Rabbi ona) "İnanmadın mı?" diye sorunca (İbrahim) "Hayır (elbette inandım) fakat kalbimin tatmin olması için (görmek istedim)" demişti. Bunun üzerine (Allah) şöyle demişti: "Dört tane kuş alıp onları kendine alıştır; sonra her dağa onlardan birer parça koy! Ardından onları çağır; koşarak (uçarak) sana gelirler.[1] Bil ki Allah güçlüdür, doğru hüküm verendir."

Surenin 261-266. ayetlerinde infakın insanlar için ifade ettiği değer, ödüllerinin neler olduğu, nasıl ve nelerden yapılması gerektiği ve kötü niyetli kimselerle iyi niyetli kimselerin infaklarının farkı dile getirilmektedir.

261. Mallarını Allah yolunda *infak* edenlerin (verenlerin) örneği, yedi başak bitiren bir tohum tanesi gibidir ki her başakta yüz tane (ürün) vardır. Allah dilediğine (layık olana) kat kat (fazlasını) verir.[2] Allah (imkânları) geniş olandır, bilendir.[3]

262. Mallarını Allah yolunda *infak* edip (verip) arkasından başa kakmayan, (fakirleri) incitmeyenler var ya onlar için Rableri katında ödül(ler)i vardır. Onlara herhangi bir korku yoktur; onlar üzülmeyecek de. **263.** Güzel bir söz ve bağışlama, arkasından incitme gelen *sadaka*dan hayırlıdır.[4] Allah zengindir, hoşgörülüdür. **264.** Ey iman edenler! Allah'a ve ahiret gününe inanmadığı hâlde malını insanlara gösteriş için *infak* eden (veren) kişi gibi, *sadaka*larınızı başa kakarak ve inciterek iptal etmeyin![5] Böylesinin durumu, üzerinde biraz toprak bulunan kayaya benzer ki ona sağanak yağmur isabet etmiş de onu çıplak (topraksız) hâle getirmiştir. Bunlar, kazandıklarından hiçbir şeyi elde edemezler.[6] Allah o kâfirler topluluğunu doğru yola ulaştırmaz.

[1] Burada diriltilmenin nasıl olduğuyla ilgili Hz. İbrahim'in merakı, dört kuşun evcilleştirilmesiyle yani insana alıştırılmasıyla ilişkilendirilerek cevaplandırılmaktadır. Bir süreliğine sahibine alıştırılan kuşların bir müddet sonra uzak bir yere bırakılmaları halinde bile sahibinin sesini tanıyıp ona koşmaları (uçmaları) ile aslında insan ruhunun da sahibi olan Yüce Allah'ın mahşer için diriltilme çağrısına koşarak geleceği hakkında bir mesaj verilmek istenmektedir. Kuşun kesilip parçalanması, sonrasında da canlandırılmasından söz edilmemektedir.

[2] Yüce Allah surenin başından itibaren çeşitli ayetlerde infaktan söz ederek, din adına kurtuluşun ekonomik ve diğer alanlarda yapılan infakla yakından ilişkili olduğunu ortaya koymak istemiştir. Bu bağlamda Bakara 2:3, 177, 195, 215, 219, 245, 254 gibi ayetlerde ele aldığı infak konusuna tekrar bir başlık açmakta ve bir çeşit cihad demek olan "Allah yolunda infak"ta bulunanların alacağı ödülle ilgili olarak sıra dışı bir ifadede bulunarak müminlere moral vermeyi amaçlamaktadır.

[3] Bu ayette Allah yolunda infaka verilecek ödülün kat kat olacağı müjdelenmektedir. Bu mesaj En'âm 6:160, Yûnus 10:26, Neml 27:89, Zümer 39:20 ve Nebe' 78:36. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

[4] Bu ayet İsrâ 17:28 ile birlikte okunmalıdır.

[5] Bu mesaj Nisâ 4:38, 142 ve Mâ'ûn 107:6. ayetlerle okunmalıdır.

[6] Benzer mesaj: İbrâhîm 14:18.

Surenin 267-274. ayetlerinde malların kıymetlilerinden infak edilmesi, şeytanın müdahalelerinin neler olduğu, infakın gerekliliği ve infaka muhatap olanların gözetilmesi konuları ele alınmaktadır.

267. Ey iman edenler! Kazandıklarınızın değerli olanlarından ve yerden (topraktan) size rızık olarak çıkardıklarımızdan *infak* edin (verin)! (Size verilse), gözünüzü yummadan alamayacağınız kötü malı *infak*a (vermeye) kalkışmayın![3] Bilin ki şüphesiz Allah zengindir, övgüye layıktır. **268.** Şeytan size fakirlik vadeder (sizi fakirlikle korkutur) ve size cimriliği emreder (teşvik eder).[4] Allah ise katından size bir bağışlanma ve bir lütuf vadeder. Allah (imkânları) geniş olandır, bilendir. **269.** (Allah) *hikmet*i (doğru hüküm verme yeteneğini) dileyene (layık gördüğüne) verir. Kime *hikmet* (doğru hüküm verme yeteneği) verilirse, elbette ona pek çok iyilik verilmiş demektir.[5] Öz akıl sahiplerinden başkası (gerçeği) hatırlamaz.

265. Allah'ın rızasını kazanmak ve nefislerini güçlendirmek için mallarını *infak* edenlerin (verenlerin) durumu, bir tepedeki bahçeye benzer ki üzerine sağanak yağmur yağmış da iki kat ürün vermiştir. Sağanak yağmur yağmasa bile bir çise (ile de ürün verir).[1] Allah yaptıklarınızı görendir.[2] **266.** Herhangi biriniz ister mi ki hurma ve üzümlere (ağaçlara) sahip, arasından sular akan ve kendisi için orada her çeşit meyveden bulunan bir bahçesi olsun (ama) bakıma muhtaç çocukları varken kendisine yaşlılık gelip çatsın; içinde ateş bulunan bir kasırga ona (bahçeye) isabet ederek yakıp kül etsin! Allah düşünesiniz diye ayetleri size işte böyle açıklıyor.

[1] Yüce Allah söz konusu bahçeye bol yağmur isabet etmemesi durumunda bile az bir çisenin de yeteceğini haber vermekte, böylesi az bir çisenin bile o bahçenin ürün vermesine kâfi geleceğini bildirmektedir.

[2] Bu ayette Allah rızası için yapılan infakın mutlak kazanç olduğu belirtilmektedir.

[3] Bu cümle Bakara 2:177, Âl-i İmrân 3:92 ve İnsân 76:8. ayetlerle birlikte okunmalıdır. Buradaki amaç, en değerli şeylerden infak etmenin gerekliliğine dikkat çekmektir. Çünkü infak aslında vermek değil, almaktır. Burada Allah için infakta bulunanlara, mahşerde bunun kat kat fazlası verilecektir.

[4] Yüce Allah önceki ayette kazançların en iyilerinden infak edilmesini ve kişiye verilmesi durumunda almak istemeyeceği şeyi başkalarına vermemesi gerektiğini ifade ettikten sonra, bu ayette şeytanın olaya müdahalesinden söz etmektedir. İnfak bir iman kurumu olduğu için, şeytan bu kurumu zedelemek veya mümkünse ortadan kaldırıp insanların Allah yolundan uzaklaşmalarını sağlamak için çaba sarfedecektir. Ayette sözü edilen şeytan, öncelikle cinlerden olan ve Allah'tan ümidini kesmiş bulunan "şeytan" olabileceği gibi, insanlar içinden şeytanlaşmış olanlar da olabilir; hatta insanı kötülüklere sevk eden nefsi de olabilir. İnsana kötülükler telkin eden her bir şey burada sözü edilen "şeytan" kavramının kapsamında kabul edilmelidir.

[5] *Hikmet*, Yâsin 36:2'de de belirtildiği gibi "*el-hakim* olan Kur'an hakikatleriyle donanımlı olmak" demektir. Hikmet sahibi olmak Yüce Allah'ın emir ve yasaklarının yer aldığı vahiy ile buluşarak derin bir muhakeme ve isabet sahibi olabilme erdemidir.

270. Şüphesiz ki Allah yaptığınız her *infak*ın (harcamayı) ve adadığınız her adağı bilir. Zalimler için hiçbir yardımcı yoktur.[1] **271.** *Sadaka*ları açıktan verirseniz bu ne güzeldir! Onları gizler de fakirlere öyle verirseniz, işte bu sizin için daha hayırlıdır. O (Allah) da sizin günahlarınızın bir kısmını örter. Allah yapmakta olduklarınızdan haberdardır. **272.** Onların hidayeti senin üzerine (bir görev) değildir. Zira Allah dileyeni (layık gördüğünü) doğru yola ulaştırır.[2] Her ne iyilik *infak* ederseniz kendiniz içindir.[3] Yalnızca Allah rızası için *infak* edeceksiniz. Her ne iyilik *infak* ederseniz, size (karşılığı) tastamam verilecektir ve haksızlığa uğratılmayacaksınız.

وَمَآ أَنفَقْتُم مِّن نَّفَقَةٍ أَوْ نَذَرْتُم مِّن نَّذْرٍ فَإِنَّ ٱللَّهَ
يَعْلَمُهُۥ ۗ وَمَا لِلظَّٰلِمِينَ مِنْ أَنصَارٍ ﴿٢٧٠﴾ إِن تُبْدُوا
ٱلصَّدَقَٰتِ فَنِعِمَّا هِىَ ۖ وَإِن تُخْفُوهَا وَتُؤْتُوهَا ٱلْفُقَرَآءَ
فَهُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ ۚ وَيُكَفِّرُ عَنكُم مِّن سَيِّـَٔاتِكُمْ ۗ
وَٱللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿٢٧١﴾ لَّيْسَ عَلَيْكَ هُدَىٰهُمْ
وَلَٰكِنَّ ٱللَّهَ يَهْدِى مَن يَشَآءُ ۗ وَمَا تُنفِقُوا
مِنْ خَيْرٍ فَلِأَنفُسِكُمْ ۚ وَمَا تُنفِقُونَ إِلَّا ٱبْتِغَآءَ
وَجْهِ ٱللَّهِ ۚ وَمَا تُنفِقُوا مِنْ خَيْرٍ يُوَفَّ إِلَيْكُمْ وَأَنتُمْ
لَا تُظْلَمُونَ ﴿٢٧٢﴾ لِلْفُقَرَآءِ ٱلَّذِينَ أُحْصِرُوا۟ فِى سَبِيلِ
ٱللَّهِ لَا يَسْتَطِيعُونَ ضَرْبًا فِى ٱلْأَرْضِ ۖ يَحْسَبُهُمُ
ٱلْجَاهِلُ أَغْنِيَآءَ مِنَ ٱلتَّعَفُّفِ ۚ تَعْرِفُهُم بِسِيمَٰهُمْ ۖ
لَا يَسْـَٔلُونَ ٱلنَّاسَ إِلْحَافًا ۗ وَمَا تُنفِقُوا مِنْ خَيْرٍ
فَإِنَّ ٱللَّهَ بِهِۦ عَلِيمٌ ﴿٢٧٣﴾ ٱلَّذِينَ يُنفِقُونَ أَمْوَٰلَهُم
بِٱلَّيْلِ وَٱلنَّهَارِ سِرًّا وَعَلَانِيَةً فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِندَ
رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٢٧٤﴾

273. (Yapacağınız yardımlar), kendilerini Allah yoluna adamış (oldukları için) yeryüzünde (kazanç amacıyla) dolaşamayan fakirler için (olsun)![4] Bilmeyenler, onurlarından dolayı onları zengin sanır. Sen onları yüzlerinden tanırsın. Onlar, yüzsüzlük ederek (bir şey) istemezler. Şüphesiz ki Allah yaptığınız her iyiliği bilendir. **274.** Mallarını gece gündüz, gizli-açık (Allah yolunda) infak edenler var ya onlar için Rableri katında ödül(ler)i vardır.[5] Onlara herhangi bir korku yoktur; onlar üzülmeyecek de.

---

[1] Yüce Allah en iyi şeylerin infak edilmesi (verilmesi) gerektiğine, şeytanın fakirlik vaadine karşılık Allah'ın af ve daha bol nimet vereceği hakikatlerine dair bilgiler verdikten sonra, konuyu infakla ve adakla sürdürmekte, haksızlık edenlerin mahşerde yardımcılarının bulunmayacağına getirmektedir.

[2] Bu cümle Kasas 28:56 ve 'Abese 80:7. ayetlerle birlikte okunmalıdır. Verilmek istenen mesaj, insanların hidayeti kendi iradeleriyle istemesi gerektiğidir. Uyaran kişi peygamber bile olsa muhatap istemediği sürece onu hidayete erdiremez. Önemli olan tebliğ etmektir. Buna rağmen doğru yola yönelmeyenlerin sorumluluğu kendilerine aittir. Yüce Allah hidayetin Hz. Muhammed'in isteğine göre şekillenmeyeceğini, isteyenin hidayete erdirileceğini haber vermektedir. 'Abese 80:7'de kulların anılmamasından Hz. Muhammed'in sorumlu olmadığı bildirilmektedir. İnsanlar sadaka ve infakta bulundukları kişilerden hidayete ermelerini dahi istememelidirler. Çünkü hidayette asıl belirleyici unsur kişinin kendi iradesiyle bunu dilemesidir. Hidâyet bir akıl, irade ve gönül işidir. Kişi hidayeti kendisi isteyecek ki Yüce Allah da hidayeti yaratmış olsun. Şûrâ 42:52'deki bilgiler ışığında hidayet noktasında Hz. Muhammed'in yapabileceği işin "yol göstermek" olduğunu söylemeliyiz. Hidâyet etmek kul için kullanıldığında "yol göstermek, rehberlik etmek", Yüce Allah için kullanıldığında ise "hidayete erdirmek, hidayeti onaylamak" anlamında yorumlanmalıdır.

[3] Bu ayet Bakara 2:134, 141, 286, En'âm 6:52, 164, İsrâ 17:13-15, Lokmân 31:33, Fâtır 35:18, Zümer 39:7, Fussilet 41:46, Câsiye 45:15, Necm 53:38-39, Mümtehine 60:3 ve Zilzâl 99:7-8. ayetlerle okunmalıdır.

[4] Yüce Allah, insanların yapacakları yardımın ve verecekleri sadakaların kimlere ulaştırılması gerektiğini ifade etmektedir. Bu çerçevede sadaka ve infakın fakirlere yönelik olması gerektiği hükme bağlanmakta, bu kişilerin "beş" sıfatı bildirilmektedir.

[5] Bu ayet infakın her zaman ve her şekilde yapılması gerektiğini öğretmektedir. Yeri ve zamanı gelir açıktan ve gündüz verilmesi gerekir; yeri gelir gece ve gizli verilmesi gerekebilir. Önemli olan nokta infakın bir zorunluluk olduğunu unutmamak ve gereken fedakarlığı yapmaktır.

الَّذِينَ يَأْكُلُونَ الرِّبٰوا لَا يَقُومُونَ إِلَّا كَمَا يَقُومُ الَّذِي
يَتَخَبَّطُهُ الشَّيْطٰنُ مِنَ الْمَسِّ ذٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوٓا إِنَّمَا الْبَيْعُ
مِثْلُ الرِّبٰوا وَأَحَلَّ اللَّهُ الْبَيْعَ وَحَرَّمَ الرِّبٰوا فَمَن جَآءَهُۥ
مَوْعِظَةٌ مِّن رَّبِّهِۦ فَٱنتَهٰى فَلَهُۥ مَا سَلَفَ وَأَمْرُهُۥٓ إِلَى اللَّهِ
وَمَنْ عَادَ فَأُو۟لٰٓئِكَ أَصْحٰبُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خٰلِدُونَ ﴿٢٧٥﴾
يَمْحَقُ اللَّهُ الرِّبٰوا وَيُرْبِى الصَّدَقٰتِ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ كُلَّ
كَفَّارٍ أَثِيمٍ ﴿٢٧٦﴾ إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَعَمِلُوا۟ الصّٰلِحٰتِ وَأَقَامُوا۟
الصَّلٰوةَ وَءَاتَوُا۟ الزَّكٰوةَ لَهُمْ أَجْرُهُمْ عِندَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ
عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٢٧٧﴾ يٰٓأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا۟ ٱتَّقُوا۟ اللَّهَ
وَذَرُوا۟ مَا بَقِىَ مِنَ الرِّبٰٓوا۟ إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ ﴿٢٧٨﴾ فَإِن لَّمْ
تَفْعَلُوا۟ فَأْذَنُوا۟ بِحَرْبٍ مِّنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِۦ وَإِن تُبْتُمْ فَلَكُمْ
رُءُوسُ أَمْوٰلِكُمْ لَا تَظْلِمُونَ وَلَا تُظْلَمُونَ ﴿٢٧٩﴾ وَإِن كَانَ
ذُو عُسْرَةٍ فَنَظِرَةٌ إِلَىٰ مَيْسَرَةٍ وَأَن تَصَدَّقُوا۟ خَيْرٌ لَّكُمْ
إِن كُنتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٢٨٠﴾ وَٱتَّقُوا۟ يَوْمًا تُرْجَعُونَ فِيهِ إِلَى اللَّهِ
ثُمَّ تُوَفّٰى كُلُّ نَفْسٍ مَّا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٢٨١﴾

▼ *Surenin 275-281. ayetlerinde faizin ne denli büyük bir günah olduğu ve faizle olan ekonomik ilişkinin oluşturduğu büyük problemler dile getirilmektedir.*

275. Faiz yiyenler, şeytan çarpmış kişilerin kalktıkları gibi kalkarlar.[1] Bu, onların "alışveriş tıpkı faiz gibidir." demeleri yüzündendir. (Oysa) Allah alışverişi helal, faizi haram kılmıştır. (Artık) kime Rabbinden bir öğüt gelir de (faizden) vazgeçerse, geçmişte olan (kazançları) kendisinindir.[2] Onun işi Allah'a (kalmış)tır. Kim de (tekrar faize) dönerse, işte onlar ateş halkıdır; orada *ebedî* kalıcıdır.

276. Allah faizi siler (malın ve servetin bereketini giderir); *sadaka*ları ise artırır.[3] Allah küfre dalanları, günahta ısrar edenleri sevmez. **277.** İman edip iyi işler yapan, namaz kılan ve zekât verenler var ya, Rableri katında onlar için ödül(ler)i vardır. Onlara herhangi bir korku yoktur; onlar üzülmeyecek de.[4] **278.** Ey iman edenler! Allah'a karşı *takvâ*lı (duyarlı) olun! İnanıyorsanız, faizden (elinizde) kalan kısmı terkedin! **279.** (Böyle) yapmazsanız, Allah ve Elçisi tarafından (faizcilere açılan) savaştan haberiniz olsun![5] Tevbe ederseniz, malınızın aslı (anaparanız) sizindir. (Böylece) ne haksızlık etmiş ne de haksızlığa uğramış olursunuz.[6] **280.** (Borçlu) dardaysa eli genişleyinceye kadar ona zaman vermek (gerekir). Bilirseniz (alacağınızı) bağışlamanız sizin için hayırlı olandır. **281.** Allah'a döndürüleceğiniz, sonra da herkese kazandığının (karşılığının) eksiksiz verileceği ve onların haksızlığa uğratılmayacağı bir güne karşı duyarlı olun![7]

---

[1] Bu cümle Kur'an'da başka hiçbir günah için kullanılmamaktadır. Faiz veya tefecilik denen işlem bir malın haksız yere artması ve emeksiz bir artış göstermesi anlamına geldiği için Kur'an'da şiddetle reddedilmekte, bu ayette faiz yiyenlerin şeytan çarpmış, şeytanın maskarası durumuna düşmüş bir halde olacakları bildirilmektedir. Faize veya tefeciliğe alışmış olanların gözünü para hatta bütünüyle dünya sevgisi bürümüş olacağı için, onların dünya hayatındaki duruşları gözü dönmüşlüktür.

[2] Benzer mesajlar: Mâide 5:95, 101; Enfâl 8:38.

[3] Bu ayet Rûm 30:39. ayetle birlikte okunmalıdır. Yüce Allah faize dair gerçekleşen artışın aslında hakikatte bulunmadığını, çünkü kendisinin onu sileceğini ifade etmekte, buna karşılık malın azalmasına sebep olan sadakaları ise bereketlendirerek artırdığını bildirmektedir.

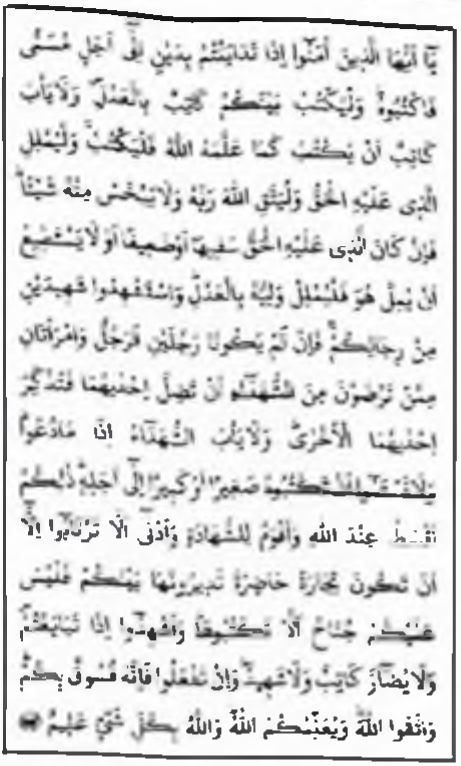
[4] Yüce Allah faizle ilgili iki ayeti bildirdikten sonra, muhataplarına yakışan durumla ilgili bilgi vermektedir. Bu çerçevede onların iman etmelerini yani inanılması gereken bütün değerlere inanıp güvenmelerini, ardından imanlarına uygun davranışlar anlamında salih ameller işlemeleri gerektiğini, bu bağlamda salih amel boyutu olan ibadetler kapsamında hem namazlarını kılmaları hem de zekâtlarını vermeleri gerektiğini dile getirmektedir.

[5] Bu tehdit de tıpkı Bakara 2:275. ayette olduğu gibi sadece "faiz"le ilgili kullanılmaktadır.

[6] "Haksızlık etmemek ve haksızlığa uğratılmamak" cümlesi, Kur'an'ın en önemli prensiplerindendir.

[7] Yüce Allah faizle ilgili detayları verdikten ve borçlu kişilerle ilişkilerin nasıl olması gerektiğini ifade ettikten sonra, bu defa muhatapların mahşer gününe karşı duyarlı davranmaları gerektiğini hatırlatmakta, o günde her cana dünyada kazandıklarının tam karşılığının verileceğini ve hiçbir şekilde haksızlığa uğratılmayacaklarını bildirmektedir.

Surenin 282-286. ayetlerinde borçlanma kukukuna dair bilgiler, borçların yazdırılmasının detayları ve bir peygamber ve mümin duruşuna dair açıklamalar yer almaktadır.

282. Ey iman edenler! Belirlenmiş bir süreye kadar birbirinize borçlandığınız zaman onu yazın![1] Bir kâtip onu aranızda adaletle yazsın! Hiçbir kâtip, Allah'ın kendisine öğrettiği gibi yazmaktan kaçınmasın; (olduğu şekilde) yazsın! Üzerinde hak olan (borçlu) kişi de yazdırsın; Rabbine karşı *takvâlı* (duyarlı) olsun ve borcundan hiçbir şey eksiltmesin (eksik yazdırmasın)! Üzerinde hak olan (borçlu) kişi, aklı kıt veya zayıf ya da yazdırmaya gücü yetmiyorsa, velisi (onu) adaletle yazdırsın! Erkeklerinizden iki şahit de bulundurun! İki erkek bulunamazsa, razı olacağınız bir erkek ile biri yanılırsa (şaşırırsa) diğerinin ona hatırlatması için iki hanım şahit (olsun)![2] Şahitler, çağrıldıkları zaman (şahitlik etmekten) kaçınmasınlar! Küçük veya büyük hiçbir şeyi süresiyle birlikte yazmaya sakın üşenmeyin! Böyle yapmanız, Allah katında daha adil, şahitlik için daha sağlam, şüpheye düşmemeniz için daha uygundur. (Ancak) aranızda gerçekleştirdiğiniz ticaret peşin olursa bu hariç; bu durumda onu yazmamanızda sizin için hiçbir vebal yoktur. Karşılıklı (yüz yüze) alışveriş yaptığınızda (da) şahit tutun![3] Yazan da şahitlik eden de zarara uğratılmasın![4] (Bunu) yaparsanız şüphesiz ki bu, yoldan çıkmanız demektir. Allah'a karşı *takvâlı* (duyarlı) olun! Allah size öğretiyor.[5] Allah her şeyi bilendir.

[1] *Deyn* (borç) veya *müdâyene* (karşılıklı borçlanma) adıyla bir sayfalık uzunluğuyla Kur'an'daki en uzun ayet olan bu pasaj, vadeli alışverişlerin yazılması, yazdırılması ve şahitlerin bulunmasının gerekliliğini hükme bağlamaktadır.

[2] Bu ifade ile "iki kadının bir erkeğe denk olduğu" sonucuna varılamaz. Aksine, alışverişle ilgili konularda şahitlik edebilecek bir erkek ile meşguliyeti ve konuya dair yeterince bilgi ve tecrübesi olmaması nedeniyle şaşırma ihtimaline karşı iki kadının şahitliğinden söz edilmektedir. Birinin şaşırması durumunda diğerinin hatırlatması ile zaten birebir eşitlik durumu sağlanmaktadır. Ayetteki "şaşırma ve hatırlatma" gerekçesine göre, birinci kadın şaşırmazsa zaten ikinci kadının şahitliğine gerek kalmamaktadır. Bu ayetin mesajı Nûr 24:6-9. ayetlerle birlikte okunmalıdır ki bu ayetlerde şahitliğin eşitliğinden, hatta kadının şahitliğinin erkeğinkine göre daha etkin oluşundan söz edilmektedir.

[3] Yüce Allah alışverişle ilgili olarak çok temel bir kural daha getirmekte ve "alışveriş yapıldığı zaman mutlaka şahit bulundurulması"nı emretmektedir. Bir alışverişte peşin ödeme yapılmış olsa da muhtemel problemlerin çıkmaması için her ihtimale karşı şahitlerin bulundurulması emredilmektedir. Bu sayede, çıkan problemleri çözmeye çalışmaktansa, problem çıkmaması için en baştan tedbirler uygulamak duyarlılık açısından daha doğrudur.

[4] Bu cümle "ne yazan ne de şahitlik eden zarara uğratılsın (kimse zarar görmesin)" şeklinde de tercüme edilebilir.

[5] Yüce Allah, yapmış olduğu uyarıları ile sosyal ve ekonomik hayata dair kullarına verdiği görevlerin nelerden oluştuğunu bu şekilde öğretmekte, bu bilgilendirmeyi de her şeyi biliyor oluşu nedeniyle gerçekleştirdiğini ifade etmektedir.

وَإِنْ كُنتُمْ عَلَىٰ سَفَرٍ وَلَمْ تَجِدُوا كَاتِبًا فَرِهَانٌ مَّقْبُوضَةٌ
فَإِنْ أَمِنَ بَعْضُكُم بَعْضًا فَلْيُؤَدِّ الَّذِي اؤْتُمِنَ أَمَانَتَهُ
وَلْيَتَّقِ اللَّهَ رَبَّهُ وَلَا تَكْتُمُوا الشَّهَادَةَ وَمَن يَكْتُمْهَا فَإِنَّهُ
آثِمٌ قَلْبُهُ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ ﴿٢٨٣﴾ لِّلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ
وَمَا فِي الْأَرْضِ وَإِن تُبْدُوا مَا فِي أَنفُسِكُمْ أَوْ تُخْفُوهُ
يُحَاسِبْكُم بِهِ اللَّهُ فَيَغْفِرُ لِمَن يَشَاءُ وَيُعَذِّبُ مَن يَشَاءُ
وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢٨٤﴾ آمَنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْهِ
مِن رَّبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ ۚ كُلٌّ آمَنَ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ
وَرُسُلِهِ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِّن رُّسُلِهِ ۚ وَقَالُوا سَمِعْنَا
وَأَطَعْنَا ۖ غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ ﴿٢٨٥﴾ لَا يُكَلِّفُ
اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا ۚ لَهَا مَا كَسَبَتْ وَعَلَيْهَا مَا اكْتَسَبَتْ ۗ
رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا إِن نَّسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا ۚ رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ
عَلَيْنَا إِصْرًا كَمَا حَمَلْتَهُ عَلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِنَا ۚ رَبَّنَا
وَلَا تُحَمِّلْنَا مَا لَا طَاقَةَ لَنَا بِهِ ۖ وَاعْفُ عَنَّا وَاغْفِرْ لَنَا
وَارْحَمْنَا ۚ أَنتَ مَوْلَانَا فَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ﴿٢٨٦﴾

283. Yolculuktayken kâtip bulamazsanız (borca karşılık) alınmış bir rehin (kapora yeterlidir). Birbirinize güvenirseniz, kendisine güvenilen kişi, emaneti (sahibine) versin ve Rabbi olan Allah'a karşı *takvâ*lı (duyarlı) olsun! Şahitliği (bildiklerinizi) gizlemeyin! Kim onu gizlerse onun kalbi günahkârdır.[1] Allah yaptıklarınızı bilendir. **284.** Göklerde ve yerde ne varsa hepsi yalnızca Allah'a aittir. İçinizdekileri açığa vursanız da gizleseniz de Allah sizi onunla hesaba çekecektir.[2] (Allah) dileyeni (layık gördüğünü) bağışlar; dileyene (layık gördüğüne) de azap eder.[3] Allah her şeye gücü yetendir.

285. O elçi, Rabbinden kendisine indirilene iman etti, müminler de. Hepsi Allah'a, meleklerine, kitaplarına, elçilerine iman ettiler. (Müminler) "O'nun (Allah'ın) elçilerinden hiçbiri arasında fark gözetmeyiz."[4] (derler). "İşittik, itaat ettik. Rabbimiz, affına (sığındık)! Dönüş yalnızca sanadır." derler. **286.** Allah hiçbir canı gücünün yetmeyeceği şeyle sorumlu tutmaz.[5] (Herkesin) kazandığı (iyilik) kendi lehine, kazandığı (kötülük) de kendi aleyhinedir.[6] "Rabbimiz! Unutur veya hataya düşersek bizi sorumlu tutma! Rabbimiz! Bizden öncekilere yüklediğin gibi bize de ağır yük[7] yükleme! Rabbimiz! Bize gücümüzün yetmediği şeyler yükleme! Bizi affet! Bizi bağışla! Bize merhamet et! Sen bizim *mevlâ*mızsın (efendimizsin)! Kâfirler topluluğuna karşı bize yardım et!"

---

[1] Kalbin kazanımları hakkında bkz. Bakara 2:225; Mâide 5:89; Nahl 16:22, 106; Ahzâb 33:5.

[2] Burada ve Bakara 2:225, Nahl 16:22 ve 106. ayetlerde kişilerin tasarladıkları düşüncelerin de hesaba konu olduğuna dikkat çekilmektedir.

[3] Bu cümle "Allah dilediğini (layık olanı) bağışlar, dilediğine (layık olana) ise azap eder" şeklinde de tercüme edilebilir. Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:129; Mâide 5:18, 40; 'Ankebût 29:21; Fetih 48:14.

[4] Bakara 2:136, Âl-i İmrân 3:84 ve Nisâ 4:152 ile okunması gereken bu cümle, elçiler arasında ayrım yapılmaması gerektiğinin delilidir.

[5] Yüce Allah hiç kimseye kaldıramayacağı yükü yüklemez ve hiç kimseyi gücünün yetmeyeceği şeylerle sorumlu tutmaz. Mâide 5:48, En'âm 6:165 ve Talâk 65:7'de yer alan bilgiye göre "Yüce Allah insanlara ne kadar imkân vermişse herkesi verdiği imkân kadar imtihana tabi tutacaktır." Esasında bu tür ifadelerin hepsi devam eden cümledeki şu duanın da kabul edildiğinin bir delilidir: "Ey Rabbimiz! Bize gücümüzün yetmediği şeyleri yükleme; bizi onlarla sorumlu tutma!" Bazılarının sandığı veya iddia ettiği gibi mahşerdeki sorgulama standart değildir; herkese aynı sorular da sorulmayacaktır. Aksi takdirde tam bir adaletsizlik söz konusu olur ki Rabbimiz hem adaletsizlikten hem de zulümden uzaktır. Benzer mesajlar: Bakara 2:233; Mâide 5:48; En'âm 6:152, 165; A'râf 7:42; Mü'minûn 23:62; Talâk 65:7.

[6] Bu mesaj Bakara 2:134, 141, 272, Nisâ 4:111; En'âm 6:52, 164, İsrâ 17:13-15, Lokmân 31:33, Fâtır 35:18, Zümer 39:7, Fussilet 41:46, Câsiye 45:15, Necm 53:38-39 ve Zilzâl 99:7-8. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

[7] Burada sözü edilen *isr* yani "ağır yük", Âl-i İmrân 3:81'de geçen ve Hz. Muhammed'e kadar gönderilen bütün peygamberlerden alınan "gelecek olan yeni elçiye inanıp ona yardım etmeleri" şeklindeki sözdür. A'râf 7:157'den anlaşıldığı üzere Hz. Muhammed son peygamber olduğu için bu dua haliyle kabul edilmiştir.

3. ÂL-İ İMRÂN SURESİ

200 AYET

Medine döneminde indirilen, 200 ayetten oluşan, adını 33. ayette yer alan *âl-u 'imrâne* tamlamasından alan Âl-i İmrân suresi inişte 98, mushaf sırasında ise 3. suredir.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

▾ *Surenin 1-9. ayetlerinde vahiylere dikkat çekilmekte. Yüce Allah'ın eşsiz bilgisi, kitabın içeriği ve ilimde ileri düzeyde olanların teslimiyetleri bildirilmektedir.*

1. *Elif. Lâm. Mîm.*[1] **2.** Allah (ki) O'ndan başka ilah yoktur. Diridir, hayatı elinde tutandır.[2] **3-4.** O, sana Kitabı önceki kitapları(n aslını) doğrulayıcı olarak bir amaç ile indirmiştir. Daha önce insanlara doğru yolu göstermek için Tevrat'ı ve İncil'i de indirmişti. *Furkân*'ı (doğruyu yanlıştan ayıran Kur'an'ı) da O indirmiştir. Şüphesiz ki Allah'ın ayetlerini inkâr edenler için şiddetli bir azap vardır. Allah güçlüdür, intikam sahibidir.[3] **5.** Şüphesiz ki yerde de gökte de hiçbir şey Allah'a gizli kalmaz.[4] **6.** Rahimlerde sizi dilediği gibi şekillendiren O'dur.[5] O'ndan başka ilah yoktur. Güçlüdür, doğru hüküm verendir.

7. Sana Kitabı indiren O'dur. Onun bazı ayetleri *muhkem* (açık anlamlı)dır ki bunlar Kitabın anasıdır (esasıdır). Diğerleri de *müteşabih* (benzeşen anlamlı)lardır. Kalplerinde eğrilik olanlar, fitne çıkarmak ve onu (arzularına göre) yorumlamak için ondaki *müteşabih* ayetlerin peşine düşerler. (Oysa) onun (asıl) yorumunu Allah'tan başkası bilemez. İlimde derinlik sahibi olanlar ise "Ona inandık; hepsi Rabbimizin katındandır." derler.[6] Öz akıl sahiplerinden başkası (gerçeği) hatırlamaz. **8.** (Şöyle dua ederler:) "Rabbimiz! Bizi doğru yola ulaştırdıktan sonra kalplerimizi eğriltme! Bize katından merhamet ver! Şüphesiz ki bolca veren yalnızca sensin. **9.** Rabbimiz! Gelmesinde şüphe olmayan bir günde, insanları mutlaka toplayacak olan sensin." Şüphesiz ki Allah sözünden dönmez.

---

1 Mukatta'a harfleri hakkında bilgi için bkz. Bakara 2:1, dipnot 1.

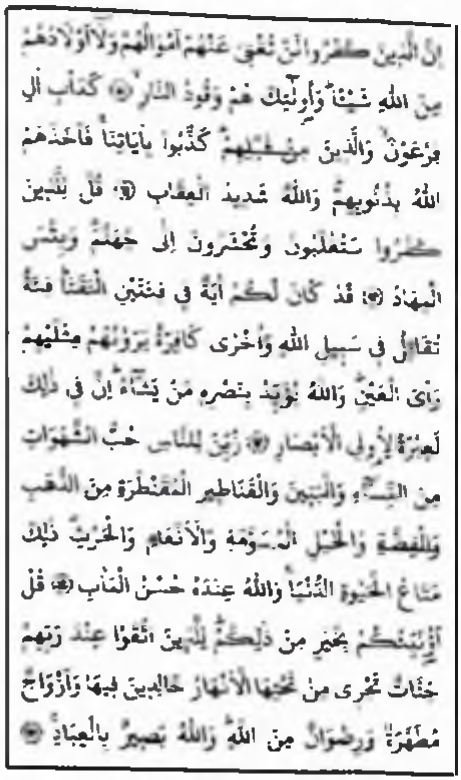
2 Bu ayet Yüce Allah'ın mutlak otoritesini göstermektedir. İbn Abbâs'a göre *el-hayy* "her diriden önce diri, her diriden sonra diri olacak, ayrıca hiçbir zaman ölmeyecek olan", *el-kayyûm* ise "kulların rızkını ve ecellerini belirleyip takdir eden kudret" demektir (Semerkandî, *Bahru'l-'Ulûm*, I, 192). Benzer mesajlar: Bakara 2:255; Âl-i İmrân 3:26-27; En'âm 6:101-103; Nûr 24:35; Şûrâ 42:11; Haşr 59:22-24; İhlâs 112:1-4.

3 Yüce Allah'ın "intikam sahibi oluşu" hakkında geniş bilgi için bkz. A'râf 7:136, dipnot 3.

4 Benzer mesajlar: Bakara 2:77; En'âm 6:3; Hûd 11:5; İbrâhîm 14:38; Nahl 16:19, 23; Tâhâ 20:7; Enbiyâ 21:4; Nûr 24:29; Neml 27:25, 74; Kasas 28:69; Yâsîn 36:76; Teğâbun 64:4; A'lâ 87:7.

5 Benzer mesajlar: Mü'min 40:64; Teğâbun 64:3; İnfitâr 82:7-8.

6 Bu cümle *Allah* kelimesinin sonundaki *mim* secavendi yok sayılarak şöyle de tercüme edilebilir: "Onun yorumunu Allah ve ilimde derinlik sahibi olanlardan başkası bilemez."

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَن تُغْنِيَ عَنْهُمْ أَمْوَالُهُمْ وَلَا أَوْلَادُهُم
مِّنَ اللَّهِ شَيْئًا ۖ وَأُولَٰئِكَ هُمْ وَقُودُ النَّارِ ﴿١٠﴾ كَدَأْبِ آلِ
فِرْعَوْنَ وَالَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ ۚ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا فَأَخَذَهُمُ
اللَّهُ بِذُنُوبِهِمْ ۗ وَاللَّهُ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿١١﴾ قُل لِّلَّذِينَ
كَفَرُوا سَتُغْلَبُونَ وَتُحْشَرُونَ إِلَىٰ جَهَنَّمَ ۖ وَبِئْسَ
الْمِهَادُ ﴿١٢﴾ قَدْ كَانَ لَكُمْ آيَةٌ فِي فِئَتَيْنِ الْتَقَتَا ۖ فِئَةٌ
تُقَاتِلُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَأُخْرَىٰ كَافِرَةٌ يَرَوْنَهُم مِّثْلَيْهِمْ
رَأْيَ الْعَيْنِ ۚ وَاللَّهُ يُؤَيِّدُ بِنَصْرِهِ مَن يَشَاءُ ۗ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ
لَعِبْرَةً لِّأُولِي الْأَبْصَارِ ﴿١٣﴾ زُيِّنَ لِلنَّاسِ حُبُّ الشَّهَوَاتِ
مِنَ النِّسَاءِ وَالْبَنِينَ وَالْقَنَاطِيرِ الْمُقَنطَرَةِ مِنَ الذَّهَبِ
وَالْفِضَّةِ وَالْخَيْلِ الْمُسَوَّمَةِ وَالْأَنْعَامِ وَالْحَرْثِ ۗ ذَٰلِكَ
مَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا ۖ وَاللَّهُ عِندَهُ حُسْنُ الْمَآبِ ﴿١٤﴾ قُلْ
أَؤُنَبِّئُكُم بِخَيْرٍ مِّن ذَٰلِكُمْ ۚ لِلَّذِينَ اتَّقَوْا عِندَ رَبِّهِمْ
جَنَّاتٌ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَأَزْوَاجٌ
مُّطَهَّرَةٌ وَرِضْوَانٌ مِّنَ اللَّهِ ۗ وَاللَّهُ بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ ﴿١٥﴾

13. (Bedir'de) karşı karşıya gelen (şu) iki grupta sizin için elbette bir ibret vardır:[3] (Biri) Allah yolunda savaşan bir grup, diğeri ise onları apaçık bir şekilde kendilerinin iki katı gören kâfir (bir grup). Allah dilediğini (layık olanı) yardımı ile destekler. Şüphesiz ki görenler için bunda ibret vardır. **14.** Kadınlara, çocuklara, yığınla altın ve gümüşe, nişanlı atlara, (sağılabilen) hayvanlara ve ekinlere karşı aşırı düşkünlük o insanlara[4] çekici görünür. Bu(nlar), dünya hayatının geçimlikleridir. (Oysa) varılacak güzel yer, yalnızca Allah'ın katındadır. **15.** De ki: "Bunlardan hayırlısını size bildireyim mi? *Takvâ*lı (duyarlı) olanlar için Rablerinin katında, altlarından ırmaklar akan, içlerinde *ebedî* kalacakları cennetler, tertemiz eşler[5] ve Allah'ın rızası vardır. Allah kulları görendir."

▾ *Surenin 10-25. ayetlerinde kâfirlerin mahşerdeki durumları, dünyada yenilecekleri, insanlara dünyalık bazı şeylerin süslü gösterildiği, duyarlı müminlerin iman ve teslimiyetleri, Allah katında tek dinin İslam olduğu, kitap ehlinin ihtilaf sebepleri, önceki peygamberleri öldürdükleri ve amellerinin silinip gittiği bildirilmektedir.*

10. Şüphesiz ki kâfir olanların malları da çocukları da Allah'a karşı onlara hiçbir şeyde asla yarar sağlamayacaktır. İşte onlar -evet onlar- cehennemin yakıtıdır.[1] **11.** (Bunların durumu) tıpkı Firavun'un ailesi (destekçileri) ve onlardan öncekilerin durumu gibidir. (Onlar) ayetlerimizi yalanlamışlardı; Allah da günahları sebebiyle onları yakalamıştı.[2] Allah, azabı şiddetli olandır. **12.** Kâfir olanlara de ki: "Yakında (dünyada) yenileceksiniz ve (ahirette) cehenneme sürüleceksiniz. Ne kötü bir yataktır (orası)!"

1 Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:116; Mücâdele 58:17.

2 Günahlar "sebep", Yüce Allah'ın yakalaması ise "sonuç"tur.

3 Medine'deki yahudi gruplar, Mekkeli müşriklere benzemediklerini ve onların savaşlarda galip gelecek durumda olduklarını iddia ettikleri için Yüce Allah müşriklerin mağlup edileceklerini haber vermektedir. Bedir'de yaşanan durum, bu gerçeğin delili ve örneğidir. Çeşitli yönlerden bakıldığında bu iki ordunun karşılaşmasında, savaş esnasında ve sonrasında nice derslerin bulunduğu görülmektedir. Zira bir sonraki cümlede de geçtiği gibi, müşriklerin müminleri mevcut sayının iki katı görmesi de başlı başına bir delildir.

4 Ayetteki *li'n-nâsi* (insanlara) ifadesi kadın ve erkekleri kapsadığına göre, "kadınların insanlara çekici görünmesi" konusunda kısa bir açıklama yapma ihtiyacı hissediyoruz. *li'n-Nâsi* (insanlara) ifadesinde belirteç edatı olan *el* bulunduğundan, ayette geçen "çekici görünme"nin bütün insanlar için değil, belirli bir grup insan için olduğu anlaşılmaktadır. Konunun başladığı 10. ayetten itibaren kâfirler için malların ve çocuklarının yarar sağlamayacağı, günahları sebebiyle yakalandıkları ve cehenneme sürülecekleri ifade edildikten sonra 13. ayette "Biri Allah yolunda savaşan, diğeri ise kâfir olan iki grup"tan bahsedilmektedir. İşte 14. ayette geçen "insanlara çekici görünen" ifadesindeki "insanlar"ın, 13. ayetteki kâfir gruba mensup olan o insanlar olduğu kanaatindeyiz. Gerçeği Rabbimiz bilir.

5 Benzer mesajlar: Bakara 2:25; Nisâ 4:57.

16. Onlar (duyarlı olanlar) "Rabbimiz! Şüphesiz ki biz iman ettik; bizim için günahlarımızı bağışla, bizi ateş azabından koru!" derler. **17.** (Onlar) sabredenler, dürüst olanlar, (Allah'a) boyun eğenler, *infak* edenler (verenler) ve seher vakitlerinde bağışlanma dileyenler(dir).[1] **18.** Allah, melekleri ve adaleti gözeten ilim sahipleri şahittir ki O'ndan başka ilah yoktur. (Evet) O'ndan başka ilah yoktur. Güçlüdür, doğru hüküm verendir. **19.** Şüphesiz ki Allah katında din İslam'dır.[2] Kitap verilenler ancak kendilerine bilgi geldikten sonra aralarındaki kıskançlık yüzünden ayrılığa düşmüşlerdi.[3] Kim Allah'ın ayetlerini inkâr ederse (bilsin ki) şüphesiz ki Allah hesabı hızlı olandır. **20.** Seninle tartışırlarsa de ki: "Ben kendimi bana uyanlarla birlikte Allah'a teslim ettim." Kitap ehline ve *ümmi*lere[4] de ki: "Siz de Allah'a teslim oldunuz mu?" Teslim olurlarsa doğru yolu bulmuş olurlar. Yüz çevirirlerse sana düşen, sadece (mesajı) ulaştırmaktır. Allah kulları görendir.

الَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَآ إِنَّنَآ ءَامَنَّا فَٱغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَقِنَا
عَذَابَ ٱلنَّارِ ﴿١٦﴾ ٱلصَّٰبِرِينَ وَٱلصَّٰدِقِينَ وَٱلْقَٰنِتِينَ
وَٱلْمُنفِقِينَ وَٱلْمُسْتَغْفِرِينَ بِٱلْأَسْحَارِ ﴿١٧﴾ شَهِدَ ٱللَّهُ
أَنَّهُۥ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ وَٱلْمَلَٰٓئِكَةُ وَأُو۟لُوا۟ ٱلْعِلْمِ قَآئِمًۢا بِٱلْقِسْطِ ۚ
لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ٱلْعَزِيزُ ٱلْحَكِيمُ ﴿١٨﴾ إِنَّ ٱلدِّينَ عِندَ ٱللَّهِ
ٱلْإِسْلَٰمُ ۗ وَمَا ٱخْتَلَفَ ٱلَّذِينَ أُو۟تُوا۟ ٱلْكِتَٰبَ إِلَّا مِنۢ بَعْدِ
مَا جَآءَهُمُ ٱلْعِلْمُ بَغْيًۢا بَيْنَهُمْ ۗ وَمَن يَكْفُرْ بِـَٔايَٰتِ
ٱللَّهِ فَإِنَّ ٱللَّهَ سَرِيعُ ٱلْحِسَابِ ﴿١٩﴾ فَإِنْ حَآجُّوكَ فَقُلْ
أَسْلَمْتُ وَجْهِىَ لِلَّهِ وَمَنِ ٱتَّبَعَنِ ۗ وَقُل لِّلَّذِينَ أُو۟تُوا۟
ٱلْكِتَٰبَ وَٱلْأُمِّيِّۦنَ ءَأَسْلَمْتُمْ ۚ فَإِنْ أَسْلَمُوا۟ فَقَدِ ٱهْتَدَوا۟ ۖ
وَّإِن تَوَلَّوْا۟ فَإِنَّمَا عَلَيْكَ ٱلْبَلَٰغُ ۗ وَٱللَّهُ بَصِيرٌۢ بِٱلْعِبَادِ ﴿٢٠﴾
إِنَّ ٱلَّذِينَ يَكْفُرُونَ بِـَٔايَٰتِ ٱللَّهِ وَيَقْتُلُونَ ٱلنَّبِيِّۦنَ بِغَيْرِ
حَقٍّ وَيَقْتُلُونَ ٱلَّذِينَ يَأْمُرُونَ بِٱلْقِسْطِ مِنَ ٱلنَّاسِ ۙ
فَبَشِّرْهُم بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٢١﴾ أُو۟لَٰٓئِكَ ٱلَّذِينَ حَبِطَتْ
أَعْمَٰلُهُمْ فِى ٱلدُّنْيَا وَٱلْءَاخِرَةِ ۖ وَمَا لَهُم مِّن نَّٰصِرِينَ ﴿٢٢﴾

21. Şüphesiz ki Allah'ın ayetlerini inkâr edenler, haksız yere peygamberleri öldürenler[5] ve insanlara adaleti emredenleri[6] öldürenler (var ya), onlara elem verici bir azabı müjdele![7] **22.** İşte onlar, dünyada da ahirette de işleri boşa gidenlerdir. Onların hiçbir yardımcısı da yoktur.

---

[1] Müminlerin geceleri değerlendirmeleri gerekliliğiyle ilgili bkz. Âl-i İmrân 3:113; İsrâ 17:79; Tâhâ 20:130; Furkân 25:64; Secde 32:16; Zümer 39:9; Kâf 50:39; Zâriyât 51:16-18; Tûr 52:49; Müzzemmil 73:2-4, 20; İnsân 76:26.

[2] Benzer mesaj: Âl-i İmrân 3:85.

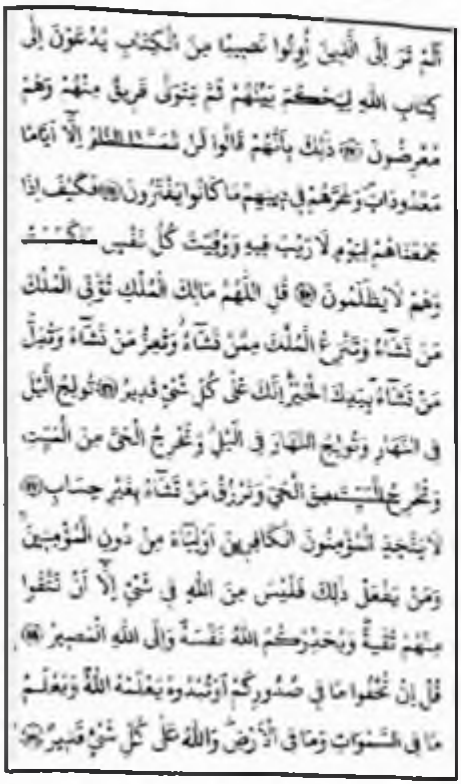
[3] Benzer mesajlar: Bakara 2:213; Yûnus 10:93; Şûrâ 42:14; Câsiye 45:17; Beyyine 98:4.

[4] *Ümmi* kavramı sanıldığı gibi "okuma-yazma bilmeyen" değil, "*el-Kitab*'ı (Tevrat'ı) bilmeyen", "kitap ehlinden olmayan" veya "Mekkeli" demektir. Buna göre söz konusu kavram, *el-ümmiyyûn/el-ümmiyyin* şeklinde çoğul kalıpta Bakara 2:77'de "Kitabı (Tevrat'ı) bilmeyenler", bu ayette ve Âl-i İmrân 3:75'te "kitap verilmeyenler, kitap ehlinden olmayanlar", Cum'a 62:2'de "Mekkeliler" anlamına gelmekte, *el-ümmi* şeklinde tekil kalıpta A'râf 7:157-158'de "Hz. Muhammed" için kullanılmaktadır. Hz. Muhammed'in ümmiliği, onun peygamberlikten önce Tevrat'ı yani dini metinleri bilmemesi ve onlar hakkında yazılı veya sözlü yorumda bulunmaması, kitap ehlinden olmaması ve Mekkeli oluşu anlamındadır; konunun okuma-yazma bilmemeyle ilişkisi yoktur. Burada geçen "ümmiler" ifadesi, Âl-i İmrân 3:75'te de olduğu gibi öncesindeki bağlam gereği "kitap ehlinden olmayanlar" demektir.

[5] Benzer mesajlar: Bakara 2:61; Âl-i İmrân 3:112, 181; Nisâ 4:155.

[6] Yüce Allah kitap ehli ve müşriklerin bir kısmının, adaleti emreden insanları öldürdüklerine dikkat çekmektedir. Bu ifade önceki cümlede geçtiği üzere "peygamberler"le ilişkili olarak anlaşılabileceği gibi daha önce Âl-i İmrân 3:18. ayette geçen ve "Allah'tan başka hiçbir ilahın bulunmadığına şahitlik edenler" bağlamında "adaleti gözeten ilim sahipleri" ifadesiyle de ilişkilendirilebilir. Bu durumda amaç, insanlara adaleti emreden bu ilim sahibi yiğitlerin inkârcı muhatapları tarafından öldürüldüğü mesajını vermektir.

[7] "Peygamberlerini öldürenler" ifadesi ile kastedilen, Hz. Şuayb, Hz. Zekeriya ve Hz. Yahya örneklerinde olduğu gibi peygamberleri öldüren yahudilerdir.

23. Kitaptan kendilerine bir pay verilenleri (kitap ehlini) görmedin mi?[1] Aralarında hükmetmesi için Allah'ın Kitabına çağrılıyorlar da sonra içlerinden bir grup dönüp yüz çeviriyor. **24.** (Gerekçeleri ise), onların "Sadece sayılı günlerde bize ateş dokunacaktır." demeleriydi.[2] Uydurdukları şeyler, dinleri hakkında kendilerini aldatmıştır. **25.** Kazandıkları şeylerin haksızlığa uğratılmadan herkese tastamam ödenmiş (olacağı), kendisinde şüphe olmayan bir gün için onları topladığımız zaman (hâlleri) nasıl (olacak)!

▾Surenin 26-32. ayetlerinde Yüce Allah'ın kudretine dair çeşitli bilgiler verilmekte, müminlerin başkalarını dost edinmemeleri, böylesi bir davranışın sonunun kötü olacağı ve kurtuluş için Hz. Muhammed'e uymanın gerekliliği bildirilmektedir.

26. De ki: "Ey mülkün (otoritenin) gerçek sahibi (olan) Allah'ım! Sen dilediğine mülk (otorite) verirsin ve dilediğinden mülkü (otoriteyi) geri alırsın. Dilediğini yükseltir; dilediğini de alçaltırsın. (Bütün) iyilik yalnızca senin elindedir. Şüphesiz ki sen her şeye gücü yetensin. **27.** Geceyi gündüzün içine koyuyorsun; gündüzü de gecenin içine koyuyorsun.[3] Ölüden diriyi çıkarıyorsun; diriden de ölüyü çıkarıyorsun. Dilediğine de hesapsız rızık verirsin."[4] **28.** Müminler, müminleri bırakıp da kâfirleri dost edinmesin![5] Kim bunu yaparsa, artık Allah ile bir şeyi (ilgisi) kalmaz. Ancak onlardan (kâfirlerden gelebilecek bir tehlikeden) korunmanız başkadır. Allah kendisine karşı (gelmekten) sizi sakındırıyor.[6] Dönüş, yalnızca Allah'adır. **29.** De ki: "Göğsünüzdekileri (kalplerinizdekileri) gizleseniz de açığa vursanız da Allah onu bilir.[7] Göklerde ve yerde olanları da bilir. Allah her şeye gücü yetendir."

---

1 Bu ifade "vahiyden biraz da olsa pay verilenler" anlamına gelmekte, kastedilen Medine döneminde Hz. Muhammed'in civarında yaşayan kitap ehlinden kişiler olarak belirlenmektedir. Onlar itiraf etmeseler de kitaptan istifade edip hakikatleri görmek istemeseler de sonuçta bir kısmı tahrif edilmiş de olsa ellerinde ilahi bir metin bulunduğu veya öyle bir metinden kendilerine bilgi ulaştığı anlaşılmaktadır.

2 Benzer mesaj: Bakara 2:80. Kur'an'da cehennemden çıkışın olmadığına dair mesaj verilen ayetlerdeki *hâlidîne fîhâ ebedâ* ifadeleri de bunun bir delilidir.

3 Benzer mesajlar: Hacc 22:61; Lokmân 31:29; Fâtır 35:13; Hadîd 57:6.

4 Bu son iki ayet Yüce Allah'ın mutlak otoritesini göstermektedir. Benzer mesajlar: Bakara 2:255; Âl-i İmrân 3:2; En'âm 6:101-103; Nûr 24:35; Şûrâ 42:11; Haşr 59:22-24; İhlâs 112:1-4.

5 Bu ayet Nisâ 4:144, Mâide 5:51, 54, Mücâdele 58:22 ve Mümtehine 60:1. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

6 Âl-i İmrân 3:30'da da geçen bu cümle "Allah sizi kendisine isyan edip böylece O'nun azabına layık olmaktan sakındırıyor" veya "Allah size kendisine karşı dikkatli olmanızı hatırlatmaktadır" şeklinde de anlaşılabilir. Yüce Allah kimlerin kimleri niçin ve hangi şartlarda dost edindiğini gayet iyi bildiği için, asıl korkulması gerekenin başkaları değil de kendisi olduğunu hükme bağlamakta, bu noktada uyarıda bulunmaktadır.

7 Benzer mesajlar: Bakara 2:33; Mâide 5:99; En'âm 6:3; İbrâhîm 14:38; Tâhâ 20:7; Enbiyâ 21:110; Nûr 24:29; Neml 27:25; Ahzâb 33:54; Mü'min 40:19; Mümtehine 60:1; Mülk 67:13; A'lâ 87:7.

30. Herkesin, iyilik olarak yaptıklarını da kötülük olarak yaptıklarını da karşısında hazır bulacağı (o) günde (insan), işlediği kötülükleri ile kendisi arasında uzun bir mesafe bulunmasını içtenlikle dileyecek.[1] Allah kendisine karşı (gelmekten) sizi sakındırıyor. Allah kullara çok şefkatlidir. **31.** De ki: "Allah'ı seviyorsanız bana uyun ki[2] Allah da sizi sevsin ve sizin için günahlarınızı bağışlasın. Allah çok bağışlayandır, çok merhametlidir." **32.** De ki: "Allah'a ve Elçiye itaat edin! Yüz çevirirseniz (bilin ki) Allah kâfirleri sevmez."[3]

Surenin 33-41. ayetlerinde Yüce Allah'ın Hz. Âdem, Hz. Nuh, Hz. İbrahim ve İmran'ın ailesini seçtiği, Hz. Meryem'in annesinin sözleri, Hz. Zekeriya'ya Hz. Yahya'nın müjdelenmesi dile getirilmektedir.

33. Şüphesiz ki Allah; Âdem'i, Nuh'u, İbrahim Ailesi ile İmran Ailesini âlemlere (diğer insanlara) seç(ip üstün kıl)mıştır. **34.** (Bunlar) birbirinden gelme nesillerdir. Allah duyandır, bilendir. **35.** İmran'ın hanımı[4] şöyle demişti: "Rabbim! Karnımdakini özgür olarak sana adadım. (Bunu) benden kabul et! Şüphesiz ki yalnızca sen duyansın; bilensin." **36.** Onu doğurunca -Allah onun ne doğurduğunu çok iyi bilirken- şöyle demişti: "Rabbim! Ben onu kız (olarak) doğurdum. Erkek, kız gibi değildir.[5] Ona Meryem adını verdim. Onu ve soyunu kovulmuş şeytandan (koruman için) sana sığınıyorum."[6]

يَوْمَ تَجِدُ كُلُّ نَفْسٍ مَّا عَمِلَتْ مِنْ خَيْرٍ مُّحْضَرًا وَمَا عَمِلَتْ
مِن سُوٓءٍ تَوَدُّ لَوْ أَنَّ بَيْنَهَا وَبَيْنَهُ أَمَدًا بَعِيدًا ۗ وَيُحَذِّرُكُمُ
اللَّهُ نَفْسَهُ ۗ وَاللَّهُ رَءُوفٌ بِالْعِبَادِ ﴿٣٠﴾ قُلْ إِن كُنتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ
فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ ۗ وَاللَّهُ غَفُورٌ
رَّحِيمٌ ﴿٣١﴾ قُلْ أَطِيعُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ ۖ فَإِن تَوَلَّوْا فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ
الْكَافِرِينَ ﴿٣٢﴾ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَىٰ آدَمَ وَنُوحًا وَآلَ إِبْرَاهِيمَ وَآلَ
عِمْرَانَ عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿٣٣﴾ ذُرِّيَّةً بَعْضُهَا مِن بَعْضٍ ۗ وَاللَّهُ سَمِيعٌ
عَلِيمٌ ﴿٣٤﴾ إِذْ قَالَتِ امْرَأَتُ عِمْرَانَ رَبِّ إِنِّي نَذَرْتُ لَكَ مَا فِي بَطْنِي
مُحَرَّرًا فَتَقَبَّلْ مِنِّي ۖ إِنَّكَ أَنتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٣٥﴾ فَلَمَّا وَضَعَتْهَا
قَالَتْ رَبِّ إِنِّي وَضَعْتُهَا أُنثَىٰ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا وَضَعَتْ وَلَيْسَ
الذَّكَرُ كَالْأُنثَىٰ ۖ وَإِنِّي سَمَّيْتُهَا مَرْيَمَ وَإِنِّي أُعِيذُهَا بِكَ وَذُرِّيَّتَهَا
مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ ﴿٣٦﴾ فَتَقَبَّلَهَا رَبُّهَا بِقَبُولٍ حَسَنٍ
وَأَنۢبَتَهَا نَبَاتًا حَسَنًا وَكَفَّلَهَا زَكَرِيَّا ۖ كُلَّمَا دَخَلَ عَلَيْهَا زَكَرِيَّا
الْمِحْرَابَ وَجَدَ عِندَهَا رِزْقًا ۖ قَالَ يَا مَرْيَمُ أَنَّىٰ لَكِ هَٰذَا ۖ قَالَتْ
هُوَ مِنْ عِندِ اللَّهِ ۖ إِنَّ اللَّهَ يَرْزُقُ مَن يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٣٧﴾

37. Rabbi onu (Meryem'i) güzel bir şekilde (duasını) kabul etmişti; onu güzel bir bitki olarak yetiştirmiş[7] ve Zekeriya'yı da onun bakımıyla görevlendirmişti. Zekeriya mabette onun yanına her girişinde orada bir rızık bulurdu. (Zekeriya), "Ey Meryem, bu sana nereden (geliyor)?" dediğinde, o da "Bu, Allah katındandır." demişti. Şüphesiz ki Allah dilediğine (layık olana) hesapsız rızık verir.

1 Benzer mesaj: Zuhruf 43:38.

2 Bu buyruk, Yüce Allah'ın sevgisini kazanmak ve kurtuluşa ermek için Hz. Muhammed'e uymanın gerekliliğinin apaçık delilidir. Bu ayet A'râf 7:157, 158 ve Zuhruf 43:61. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

3 Yüce Allah'a ve Elçisine itaatle ilgili bkz. Âl-i İmrân 3:132; Nisâ 4:59; Mâide 5:92; Enfâl 8:1, 20, 46; Nûr 24:52, 54; Ahzâb 33:71; Muhammed 47:33; Fetih 48:17; Mücâdele 58:13; Teğâbun 64:12.

4 Burada sözü edilen İmran'ın eşi, Hz. Meryem'in annesi, Hz. İsa'nın ise anneannesi olan Hz. Hanne'dir.

5 Bu cümle Yüce Allah'ın bir cevabı olarak şöyle de tercüme edilebilir: "(Senin istediğin) erkek, (benim verdiğim) kız gibi olamaz."

6 Bu cümlede Hz. Hanne'nin hem kızı Hz. Meryem hem de torunu Hz. İsa için duası söz konusudur.

7 İnsanın insan olması için hücre oluşumuna gereksinim vardır ve bütün hücrelerin de doğrudan veya dolaylı, organik veya inorganik olarak "toprak"tan meydana geldiği bilinen bir gerçektir. Bu haliyle, her insanın topraktan tıpkı bir bitki gibi bir süreç halinde meydana getirildiği anlaşılmaktadır. Özel olarak sadece Hz. Meryem için kullanılan "güzel bitki" ifadesi ise onun mucize yaratılışıyla ilgilidir (Bkz. Mehmet Okuyan, "Kur'an'da Hz. Meryem Mucizesi", *Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, İstanbul, 2005, sayı: XVI, ss. 129-157).

هُنَالِكَ دَعَا زَكَرِيَّا رَبَّهُ ۖ قَالَ رَبِّ هَبْ لِي مِن لَّدُنكَ ذُرِّيَّةً
إِنَّكَ سَمِيعُ الدُّعَاءِ ﴿٣٨﴾ فَنَادَتْهُ الْمَلَائِكَةُ وَهُوَ قَائِمٌ يُصَلِّي
فِي الْمِحْرَابِ أَنَّ اللَّهَ يُبَشِّرُكَ بِيَحْيَىٰ مُصَدِّقًا بِكَلِمَةٍ
مِّنَ اللَّهِ وَسَيِّدًا وَحَصُورًا وَنَبِيًّا مِّنَ الصَّالِحِينَ ﴿٣٩﴾ قَالَ رَبِّ
أَنَّىٰ يَكُونُ لِي غُلَامٌ وَقَدْ بَلَغَنِيَ الْكِبَرُ وَامْرَأَتِي عَاقِرٌ ۖ قَالَ
كَذَٰلِكَ اللَّهُ يَفْعَلُ مَا يَشَاءُ ﴿٤٠﴾ قَالَ رَبِّ اجْعَل لِّي آيَةً ۚ قَالَ
آيَتُكَ أَلَّا تُكَلِّمَ النَّاسَ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ إِلَّا رَمْزًا ۗ وَاذْكُر رَّبَّكَ
كَثِيرًا وَسَبِّحْ بِالْعَشِيِّ وَالْإِبْكَارِ ﴿٤١﴾ وَإِذْ قَالَتِ الْمَلَائِكَةُ
يَا مَرْيَمُ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَاكِ وَطَهَّرَكِ وَاصْطَفَاكِ عَلَىٰ نِسَاءِ
الْعَالَمِينَ ﴿٤٢﴾ يَا مَرْيَمُ اقْنُتِي لِرَبِّكِ وَاسْجُدِي وَارْكَعِي مَعَ
الرَّاكِعِينَ ﴿٤٣﴾ ذَٰلِكَ مِنْ أَنبَاءِ الْغَيْبِ نُوحِيهِ إِلَيْكَ ۖ وَمَا كُنتَ
لَدَيْهِمْ إِذْ يُلْقُونَ أَقْلَامَهُمْ أَيُّهُمْ يَكْفُلُ مَرْيَمَ ۖ وَمَا كُنتَ
لَدَيْهِمْ إِذْ يَخْتَصِمُونَ ﴿٤٤﴾ إِذْ قَالَتِ الْمَلَائِكَةُ يَا مَرْيَمُ إِنَّ
اللَّهَ يُبَشِّرُكِ بِكَلِمَةٍ مِّنْهُ اسْمُهُ الْمَسِيحُ عِيسَى ابْنُ
مَرْيَمَ وَجِيهًا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَمِنَ الْمُقَرَّبِينَ ﴿٤٥﴾

38. Zekeriya orada Rabbine dua etmiş ve şöyle demişti: "Rabbim! Bana tarafından hayırlı bir nesil ver! Şüphesiz ki sen duayı duyansın." **39.** O (Zekeriya) mabette namaz kılarken[1] melekler (ona şöyle) seslenmişlerdi: "Allah sana kendisi tarafından gelen bir sözü[2] doğrulayıcı, efendi, onurlu ve iyilerden bir peygamber olarak Yahya'yı müjdeliyor."

40. (Zekeriya) şöyle demişti: "Rabbim! Yaşlılık bana gelip çattığına, hanımım da kısır olduğuna göre benim (bir) oğlum nasıl olabilir ki?" (Melekler) şöyle demişti: "Öyle, (ama) Allah dilediğini yapar."[3] **41.** (Zekeriya) "Rabbim! (Bu konuda) bana bir delil ver." demişti. (Melek) "Senin delilin, işaret (etmen) dışında insanlarla üç gün konuşamamandır." demişti. Rabbini çok an; akşam sabah (O'nu) *tesbih* et (yücelt)![4]

Surenin 42-57. ayetlerinde Hz. Meryem ve Hz. İsa ile ilgili çeşitli bilgiler verilmekte, havarilerin sözleri ve duaları aktarılmakta, Hz. İsa'ya yönelik hitap bulunmakta, inkârcılara ve iman ehline yönelik vaatler dile getirilmektedir.

42. Hani melekler şöyle demişlerdi: "Ey Meryem! Şüphesiz ki Allah seni seçti; seni tertemiz yarattı ve seni âlemlerin kadınlarının üzerine seçti. **43.** Ey Meryem! Rabbine gönülden itaat et! Secde et; rükû edenlerle birlikte rükû et!" **44.** Bu(nlar), sana vahyetmekte olduğumuz *gayb* (bilinemeyen) haberlerindendir. İçlerinden hangisi Meryem'i himayesine alacak diye (kura çekmek için) kalemlerini atarlarken sen yanlarında değildin. Onlar (bu konuda) çekişirken de yanlarında değildin. **45.** Hani melekler şöyle demişlerdi: "Ey Meryem! Şüphesiz ki Allah sana kendisinden bir kelimeyi[5] müjdeliyor ki adı *Mesih* (yani) Meryem oğlu İsa'dır; dünyada da ahirette de itibarlıdır ve (Allah'a) yakın kılınanlardandır."

---

1 Bu buyruk namaz, oruç, zekât, kurban vs. ibadetlerin eski ümmetlerden beri farz olduğunun delillerindendir. Benzer mesajlar: Bakara 2:83, 183; Mâide 5:12; Yûnus 10:87; İbrâhîm 14:40; Kehf 18:21; Meryem 19:31, 55, 59; Tâhâ 20:14; Hacc 22:26-30, 34-37; Enbiyâ 21:73; Lokmân 31:17; Şûrâ 42:13.

2 Burada ve Âl-i İmrân 3:45 ile Nisâ 4:171. ayette geçen *kelimeh* sözcüğü, "Yüce Allah'tan gelen her kelime"; "Hz. İsa'nın doğumu ve risaleti"; "peygamberlik görevine sahip kılınışı"; "Yüce Allah'ın Hz. İsa'nın yaratılmasıyla ilgili olarak *kün* 'Ol!' emrini vermesi ve onun da Hz. Meryem'in rahminde oluşum sürecine girmesi" olarak anlaşılabilir.

3 Benzer mesajlar: Bakara 2:253; Âl-i İmrân 3:47; Mâide 5:1; Hûd 11:107; İbrâhîm 14:27; Hacc 22:14, 18; Burûc 85:16.

4 İnsan sapasağlam olmasına rağmen, Yüce Allah tarafından konuşamaz hale getirilmekte olduğu gibi, alışılmışın dışında bir yaratmaya da elbette konu edilebilir. Bu şekilde değerlendirdiğimiz için tercümeyi de "konuşmama" değil de "konuşamama" şeklinde vermeyi tercih ettik. Ayette geçen *remz* kelimesi "işaret", "mimik" gibi anlamlar içermekte ve Hz. Zekeriya'nın sapasağlam olmasına rağmen üç gün boyunca konuşamadığı süreçte iletişimini sürdüreceği yol olarak belirlenmektedir. Ayrıca bkz. Meryem 19:1-11.

5 Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:39; Nisâ 4:171.

46. O, beşikte de yetişkinliğinde de insanlara konuşacak ve iyilerden (olacak).[1] **47.** (Meryem) "Rabbim! Bana hiçbir insan dokunmamışken nasıl (bir) çocuğum olabilir ki?" demiş, (melekler ise) şöyle demişlerdi:[2] "Öyle, (ama) Allah dilediğini yaratır.[3] Bir işe hükmettiği zaman ona sadece 'Ol!' der, o da hemen olmaya başlar."[4] **48.** (Allah) ona Kitabı, *hikmeti* (doğru hüküm verme yeteneğini), Tevrat'ı ve İncil'i öğretecek. **49.** İsrailoğulları'na bir elçi olarak (görevlendirilecek olan İsa şöyle demişti): "Şüphesiz ki ben size Rabbinizden elbette delil getirmiş (olacağım). Şüphesiz ki ben size çamurdan bir kuş şeklinde bir şey (heykel) yapacağım, ona üfleyeceğim, o da Allah'ın izni ile kuş olacak. (Yine) Allah'ın izni ile körü ve (teni) alacalıyı iyileştirecek, ölüleri dirilteceğim. Evlerinizde ne yiyip ne biriktirdiğinizi size bildireceğim. İnananlarsanız şüphesiz ki bunda sizin için bir delil vardır.[5] **50.** Önümdeki Tevrat'ı(n aslını) doğrulayıcı olarak ve size haram kılınan bazı şeyleri de helal kılmam için (gönderildim).[6] Size Rabbinizden bir delil getirdim. Allah'a karşı *takvâlı* (duyarlı) olun ve bana itaat edin! **51.** Şüphesiz ki Allah benim de Rabbimdir; sizin de Rabbinizdir.[7] O'na kulluk edin! Doğru yol budur."

وَيُكَلِّمُ النَّاسَ فِي الْمَهْدِ وَكَهْلًا وَمِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٤٦﴾
قَالَتْ رَبِّ أَنَّىٰ يَكُونُ لِي وَلَدٌ وَلَمْ يَمْسَسْنِي بَشَرٌ ۖ قَالَ
كَذَٰلِكِ اللَّهُ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ ۚ إِذَا قَضَىٰ أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ
كُن فَيَكُونُ ﴿٤٧﴾ وَيُعَلِّمُهُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَالتَّوْرَاةَ
وَالْإِنجِيلَ ﴿٤٨﴾ وَرَسُولًا إِلَىٰ بَنِي إِسْرَائِيلَ أَنِّي قَدْ جِئْتُكُم
بِآيَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ ۖ أَنِّي أَخْلُقُ لَكُم مِّنَ الطِّينِ كَهَيْئَةِ
الطَّيْرِ فَأَنفُخُ فِيهِ فَيَكُونُ طَيْرًا بِإِذْنِ اللَّهِ ۖ وَأُبْرِئُ الْأَكْمَهَ
وَالْأَبْرَصَ وَأُحْيِي الْمَوْتَىٰ بِإِذْنِ اللَّهِ ۖ وَأُنَبِّئُكُم بِمَا تَأْكُلُونَ
وَمَا تَدَّخِرُونَ فِي بُيُوتِكُمْ ۚ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً لَّكُمْ
إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ ﴿٤٩﴾ وَمُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيَّ مِنَ التَّوْرَاةِ
وَلِأُحِلَّ لَكُم بَعْضَ الَّذِي حُرِّمَ عَلَيْكُمْ ۚ وَجِئْتُكُم بِآيَةٍ
مِّن رَّبِّكُمْ ۖ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُونِ ﴿٥٠﴾ إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ
فَاعْبُدُوهُ ۗ هَٰذَا صِرَاطٌ مُّسْتَقِيمٌ ﴿٥١﴾ فَلَمَّا أَحَسَّ عِيسَىٰ
مِنْهُمُ الْكُفْرَ قَالَ مَنْ أَنصَارِي إِلَى اللَّهِ ۖ قَالَ الْحَوَارِيُّونَ
نَحْنُ أَنصَارُ اللَّهِ آمَنَّا بِاللَّهِ ۖ وَاشْهَدْ بِأَنَّا مُسْلِمُونَ ﴿٥٢﴾

52. İsa, onlardaki inkârcılığı sezince "Allah'a doğru (giden yolda) kim bana yardımcı olacak?" demiş, havariler[8] de "Biz Allah'ın (yolunun) yardımcılarıyız;[9] Allah'a iman ettik. Şahit ol ki biz müslümanlarız"[10] demişlerdi.

---

1 Bu ayet Meryem 19:29. ayetle birlikte okunmalıdır. Buradaki mesaj Hz. İsa'nın tekrar yeryüzüne gelip konuşması değil, normal hayatının ileri dönemindeki konuşmasıyla ilgilidir.

2 Bu ayet Meryem 19:20. ayetle birlikte okunmalıdır.

3 Benzer mesajlar: Bakara 2:253; Âl-i İmrân 3:40; Mâide 5:1; Hûd 11:107; İbrâhim 14:27; Hacc 22:14, 18; Burûc 85:16.

4 *Kün fe yekûnu* yani "yaratılış sistemi"yle ilgili detaylı bilgi için bkz. Bakara 2:117, dipnot 3.

5 Bu ayet Mâide 5:110. ayetle birlikte okunmalıdır.

6 Bu mesaj İsrailoğulları'nın azgınlığı nedeniyle onlara özel bir ceza olarak haram kılınan bazı yiyeceklerin aslına döndürülmesi, yani helal kılınmasıyla ilgilidir. Bu ayet En'âm 6:146. ayetle okunmalıdır.

7 Hz. İsa'nın bu mesajıyla ilgili bkz. Mâide 5:117; Meryem 19:36; Zuhruf 43:64.

8 *Havâri* kelimesi "beyaz giyenler", "beyazlara bürünenler", "doğrulayıcılar", "samimi olanlar", "tertemiz kişiler" gibi anlamlara gelmektedir.

9 Benzer mesaj: Saff 61:14.

10 Yüce Allah'ın bütün peygamberlere gönderdiği mesajların ortak adı "İslam"dır. Âl-i İmrân 3:19, 85, Enbiyâ 21:92 ve Mü'minûn 23:52 gibi ayetlerde dikkat çekilen husus da budur. Âl-i İmrân 3:52'de Hz. İsa'ya iman eden havârilerin müslüman olduklarını ilan ettikleri haber verilmektedir. Firavun'a karşı mücadelede Hz. Musa'nın yanında yer alan büyücülerin dile getirdiği duadaki ifadeleri A'râf 7:126'da yer aldığı üzere "Müslümanlar olarak vefat ettirilmek" şeklinde ifade edilmektedir. Ayrıca Firavun'un ölümü esnasında söylediği, ancak iddiasını ispata zamanı kalmadığı için kendisinden kabul edilmeyen itirafında dile getirdiği ifadesi de "Ben de müslümanlardanım" şeklinde Yûnus 10:90'da hatırlatılmaktadır.

53. (Havariler demişti ki:) "Rabbimiz! İndirdiğine inandık ve o Elçiye[1] uyduk. Bizi şahitlerle birlikte yaz."[2] **54.** Onlar (yahudiler) tuzak kurdu. Allah da (buna karşı) tuzak kurdu.[3] Allah tuzak kuranların en hayırlısıdır.[4]

55. Hani Allah şöyle demişti: "Ey İsa! Şüphesiz ki seni ben vefat ettireceğim;[5] seni bana (katıma) yükselteceğim;[6] seni kâfir olanlardan arındıracağım ve sana uyanları kâfir olanlardan kıyamet gününe kadar üstün kılacağım. Sonunda dönüşünüz sadece banadır ve ayrılığa düştüğünüz şeyler hakkında aranızda ben hüküm vereceğim." **56.** Kâfir olanlar var ya, onlara dünyada da ahirette de şiddetli bir azapla azap edeceğim; onların hiçbir yardımcısı da yoktur. **57.** İman edip iyi işler yapanlara gelince, (Allah) onların ödüllerini tastamam verecektir. Allah zalimleri sevmez.

Surenin 58-74. ayetlerinde Hz. İsa ile Hz. Âdem'in yaratılışının benzerliği, kitap ehline yönelik çeşitli hatırlatmalar, Hz. İbrahim'in durumu ve kitap ehlinin bazı tavırları dile getirilmektedir.

58. Bu, sana *tilavet* etmekte (okuyup aktarmakta) olduğumuz ayetlerden ve doğru hükümler içeren hatırlatma(lar)dandır. **59.** Allah katında İsa'nın örneği, Âdem'in örneği gibidir. (Allah) onu topraktan yarattı. Sonra ona "Ol!" dedi, o da hemen olmaya başladı.[7] **60.** Gerçek, Rabbinden (gelen)dir. Sakın şüphe edenlerden olma![8] **61.** Sana bilgi geldikten sonra seninle bu konuda tartışanlara de ki: "Gelin, biz ve siz, çocuklarımızı ve çocuklarınızı, kadınlarımızı ve kadınlarınızı çağıralım; sonra da Allah'ın lanetinin yalancılar üzerine olması için gönülden lanetleşelim."[9]

---

[1] Buradaki *rasûl* ifadesiyle kastedilen elçi Hz. İsa'dır.

[2] Burada kastedilen şahitler, sadece Hz. İsa'nın peygamberliğini kabul eden havariler değildir. Başta peygamberler olmak üzere hakkın evrensel anlamda şahitleri her kimse havariler de işte onlarla birlikte anılmak ve yazılmak istemişlerdi. Burada dile getirilen hususlar ile Mâide 5:83'te bazı keşişlerin ve rahiplerin teslimiyet ifadeleri birbirine benzemekte, aynı noktada buluştukları anlaşılmaktadır.

[3] Bu cümle "Allah onların tuzaklarını boşa çıkaracaktır" şeklinde anlaşılmalıdır. Bu tür ayetlerde geçen fiiller insanlar için kullanıldığında olumsuz bir anlama gelirken, Allah için kullanıldığında kastedilen Allah'ın o fiilin cezasını vereceğini bildirmesidir. Benzer kullanımlar için bkz. Bakara 2:15; Nisâ 4:142; Enfâl 8:30; Tevbe 9: 67, 79.

[4] Benzer mesajlar: En'âm 6:123; Enfâl 8:18, 30; Ra'd 13:42; İbrahim 14:46; Fâtır 35:10, 43; Mü'min 40:25; Tûr 52:42; Târık 86:15-16.

[5] Bu mesaj Nisâ 4:158 ve Mâide 5:116-117. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

[6] Bu ayet Hz. İsa'nın ölümünden sonra Yüce Allah'ın katına yükseltildiğinin delilidir.

[7] Bu ayette Hz. Âdem ile Hz. İsa'nın da Hûd 11:61, Necm 53:32 ve Nûh 71:17 gereği bütün insanlar gibi topraktan yaratıldığı dile getirilmektedir. *Kün fe yekûnu* yani "yaratılış sistemi"yle ilgili detaylı bilgi için bkz. Bakara 2:117, dipnot 3.

[8] Benzer mesajlar: Bakara 2:147; Yûnus 10:94.

[9] Meydan okuma içeriği nedeniyle bu ayete *mübâhele* (yalancı olan tarafın cezalandırılması için yapılan beddua) ve *mülâane* (karşılıklı lanetleşme) ayeti denmektedir.

62. Şüphesiz ki bu, (İsa hakkındaki) gerçek haberlerin ta kendisidir. Allah'tan başka ilah yoktur. Şüphesiz ki Allah -evet O- güçlüdür, doğru hüküm verendir. **63.** Yüz çevirirlerse, şüphesiz ki Allah bozguncuları bilendir.[1] **64.** De ki: "Ey kitap ehli! Sizinle bizim aramızdaki eşit (ortak) bir söze gelin: Allah'tan başkasına kulluk etmeyelim; O'na hiçbir şeyi ortak koşmayalım. Kimimiz kimimizi Allah'ın peşi sıra rabler edinmeyelim!"[2] Yüz çevirirlerse (kitap ehline) "Şahit olun ki biz müslümanlarız" deyin.[3] **65.** Ey kitap ehli! İbrahim hakkında niçin tartışıyorsunuz? (Oysa) Tevrat ve İncil ondan sonra indirilmişti. Akıl etmiyor musunuz?

66. İşte siz böyle kişilersiniz! Hakkında bilgi sahibi olduğunuz konuda tartıştınız (da) hakkında hiçbir bilgi sahibi olmadığınız konuda niçin tartışıyorsunuz! Allah bilir, siz bilmezsiniz. **67.** İbrahim ne yahudi ne de hristiyandı fakat o, *hanîf* (Allah'ı birleyen) bir müslümandı ve müşriklerden değildi. **68.** İnsanların İbrahim'e en yakın olanı, ona uyanlar, şu peygamber (Muhammed) ve (ona) iman edenlerdir.[4] Allah müminlerin dostudur.[5] **69.** Kitap ehlinden bir kısmı, sizi saptırmak istemişlerdi. (Oysa) onlar sadece kendilerini saptırırlar[6] ve farkına (bile) varmazlar. **70.** Ey kitap ehli! (Gerçeği) gördüğünüz hâlde Allah'ın ayetlerini niçin inkâr ediyorsunuz?

---

[1] Yüce Allah bu gerçeklere rağmen aynı şekilde hakikatlerden yüz çevirenler olursa kendilerini *el-müfsidin* yani "fesatçılar, bozguncular" olarak tanıtmakta ve onların kimler olduğunu, neler yaptıklarını, nelere sebep olduklarını gayet iyi bildiğini haber vermektedir. Ayette sözü edilen bozgunculuk inançta yapılanlardır ki en büyük fesatlık da bu olsa gerektir. Tevhidi zedeleyici her inanış bir çeşit bozgunculuktur ve Allah bunu yapanlara yaptıklarının hesabını soracaktır. Bu tür ifadelerde amaç bir taraftan müminlere moral vermektir; diğer taraftan da karşıtlarına gözdağı verilmesidir.

[2] Bu ayet ilahi mesajlardaki kaynak-ruh-içerik birlikteliğini göstermektedir. Bu ayet ayrıca En'âm 6:90 ve Şûrâ 42:13. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

[3] Ayetin iniş sebebi şöyledir: "Yahudiler Hz. Muhammed'e şöyle demişti: 'Hristiyanların Hz. İsa'yı Rab edinmeleri gibi bizim de sadece seni Rab edinmemizi istiyorsun!...' Hristiyanlar da 'Ey Muhammed, sen yahudilerin Hz. Üzeyir hakkında söylemiş oldukları şeyi senin hakkında söylememizi istiyorsun' demişlerdi. İşte bunun üzerine Yüce Allah da bu ayeti indirdi. Bana göre, doğruya en yakın olan görüş, bu ifadeyi Necrân Hristiyanlarına hamletmektir. Çünkü biz, Hz. Muhammed'in önce onlara deliller getirdiğini, sonra da onlarla *mübâhele* istediğini ama bu sırada insaflı olup mücadeleyi ve onları zorunlu olarak susturmayı arzulamayı terke dayanan söze geçtiğini açıklamıştık" (Râzî, *Mefâtihu'l-Ğayb*, VIII, 85). Bu ayetin Hz. Muhammed'in Medine civarındaki yahudileri İslam'a davet etmesi veya Necran Hristiyanları hakkında indirildiği de ifade edilmektedir (Taberî, *Câmi'u'l-Beyân*, III, 302; Zemahşerî, *el-Keşşâf*, I, 363).

[4] Bu ayet hakikate ve değerlere sahip çıkmanın söylemle değil, eylemle mümkün olduğunu göstermektedir.

[5] Benzer mesajlar: Bakara 2:257; Mâide 5:55-56; En'âm 6:127; Câsiye 45:19.

[6] Benzer mesaj: Nisâ 4:113.

يَٰٓأَهۡلَ ٱلۡكِتَٰبِ لِمَ تَلۡبِسُونَ ٱلۡحَقَّ بِٱلۡبَٰطِلِ وَتَكۡتُمُونَ
ٱلۡحَقَّ وَأَنتُمۡ تَعۡلَمُونَ ﴿٧١﴾ وَقَالَت طَّآئِفَةٞ مِّنۡ أَهۡلِ ٱلۡكِتَٰبِ
ءَامِنُواْ بِٱلَّذِيٓ أُنزِلَ عَلَى ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَجۡهَ ٱلنَّهَارِ وَٱكۡفُرُوٓاْ
ءَاخِرَهُۥ لَعَلَّهُمۡ يَرۡجِعُونَ ﴿٧٢﴾ وَلَا تُؤۡمِنُوٓاْ إِلَّا لِمَن تَبِعَ دِينَكُمۡ
قُلۡ إِنَّ ٱلۡهُدَىٰ هُدَى ٱللَّهِ أَن يُؤۡتَىٰٓ أَحَدٞ مِّثۡلَ مَآ أُوتِيتُمۡ
أَوۡ يُحَآجُّوكُمۡ عِندَ رَبِّكُمۡۗ قُلۡ إِنَّ ٱلۡفَضۡلَ بِيَدِ ٱللَّهِ يُؤۡتِيهِ مَن
يَشَآءُۗ وَٱللَّهُ وَٰسِعٌ عَلِيمٞ ﴿٧٣﴾ يَخۡتَصُّ بِرَحۡمَتِهِۦ مَن يَشَآءُۚ وَٱللَّهُ
ذُو ٱلۡفَضۡلِ ٱلۡعَظِيمِ ﴿٧٤﴾ وَمِنۡ أَهۡلِ ٱلۡكِتَٰبِ مَنۡ إِن تَأۡمَنۡهُ
بِقِنطَارٖ يُؤَدِّهِۦٓ إِلَيۡكَ وَمِنۡهُم مَّنۡ إِن تَأۡمَنۡهُ بِدِينَارٖ لَّا يُؤَدِّهِۦٓ إِلَيۡكَ
إِلَّا مَا دُمۡتَ عَلَيۡهِ قَآئِمٗاۚ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمۡ قَالُواْ لَيۡسَ عَلَيۡنَا فِي
ٱلۡأُمِّيِّـۧنَ سَبِيلٞ وَيَقُولُونَ عَلَى ٱللَّهِ ٱلۡكَذِبَ وَهُمۡ يَعۡلَمُونَ ﴿٧٥﴾
بَلَىٰ مَنۡ أَوۡفَىٰ بِعَهۡدِهِۦ وَٱتَّقَىٰ فَإِنَّ ٱللَّهَ يُحِبُّ ٱلۡمُتَّقِينَ ﴿٧٦﴾ إِنَّ
ٱلَّذِينَ يَشۡتَرُونَ بِعَهۡدِ ٱللَّهِ وَأَيۡمَٰنِهِمۡ ثَمَنٗا قَلِيلًا أُوْلَٰٓئِكَ
لَا خَلَٰقَ لَهُمۡ فِي ٱلۡأٓخِرَةِ وَلَا يُكَلِّمُهُمُ ٱللَّهُ وَلَا يَنظُرُ
إِلَيۡهِمۡ يَوۡمَ ٱلۡقِيَٰمَةِ وَلَا يُزَكِّيهِمۡ وَلَهُمۡ عَذَابٌ أَلِيمٞ ﴿٧٧﴾

71. Ey kitap ehli! Neden gerçeği *batıl*la karıştırıyor ve gerçeği bilerek gizliyorsunuz?[1] **72.** Kitap ehlinden bir grup şöyle demişti: "Müminlere indirilmiş olana gündüzün önünde (sabah) inanıp, sonunda (akşam) inkâr edin! (Böylece) belki onlar (dinlerinden) dönerler. **73.** Sizin dininize uyanlardan başka kimseye inanmayın!" (Onlara) de ki: "Şüphesiz ki (gerçek) rehberlik, Allah'ın rehberliğidir."[2] (O grup:) "Birine size verilenin benzerinin verilmesinden dolayı veya Rabbinizin huzurunda (aleyhinize) deliller getirecekleri için mi (böyle söylüyorsunuz)?" (Onlara) de ki: "Lütuf, Allah'ın elindedir. Onu dilediğine (layık olana) verir. Allah (imkânları) geniş olandır, bilendir. **74.** (Allah) rahmetini[3] dilediğine (layık olana) özgü kılar. Allah büyük lütuf sahibidir."

[1] Benzer mesaj: Bakara 2:42.

[2] Benzer mesajlar: Bakara 2:120; En'âm 6:71.

[3] Benzer mesaj: Bakara 2:105.

• Surenin 75-80. ayetlerinde kitap ehlinden bir grubun emanete karşı tutumları, bütün peygamberlerin davetinin temeli ve başka varlıkların ilah edinilmemesi gerekliliği üzerinde durulmaktadır.

75. Kitap ehlinden öylesi vardır ki[4] ona yığınla mal emanet etsen, onu sana (tastamam geri) öder. Onlardan öylesi de vardır ki ona bir dinar emanet etsen, başına dikilmediğin sürece onu sana (geri) ödemez. Bunun sebebi, "*Ümmi*lere[5] karşı (yaptıklarımızdan dolayı) bize hiçbir yol (sorumluluk) yoktur." demeleridir. Onlar Allah hakkında bilerek yalan söylüyorlar.[6] **76.** Aksine kim sözünü yerine getirir ve *takvâlı* (duyarlı) davranırsa, şüphesiz ki Allah *muttaki*leri (duyarlı olanları) sever. **77.** Allah'a verdikleri sözü ve yeminlerini az bir değer karşılığında satanlar (var ya), onların ahirette hiçbir payı yoktur. Allah kıyamet gününde onlara konuşmayacak, onlara bakmayacak[7] ve onları temize çıkarmayacaktır.[8] Onlar için elem verici bir azap vardır.

[4] Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:69, 72, 75, 78, 113; Nisâ 4:46; Mâide 5:66; A'râf 7:168. Bu ayet gruplardaki bütün kişilerin aynı olmadığını, içlerinde farklılıklar bulunabileceğini, bu yüzden de toptancı değerlendirmelerden kaçınılması gerektiğini göstermektedir.

[5] Burada geçen *el-ümmiyyîne* (ümmiler) ifadesi, Âl-i İmrân 3:20'de de açıkladığımız gibi öncesindeki bağlam gereği "kitap ehlinden olmayanlar" demektir.

[6] Yüce Allah Âl-i İmrân 3:78'de de geçen bu cümlede kitap ehlinden olan bu kişilerin bile bile Allah'a yalan isnat ettiklerini haber vermektedir. Belli ki bu kişiler kendilerini ayrıcalıklı görmelerini ilahi bir bilgiye dayandırdıklarını düşünmekte, bu davranışlarını onlara Allah'ın bildirdiğini iddia etmekteydiler. Onlara göre başkalarına karşı herhangi bir sorumluluklarının olmaması, dini kabullerinin bir sonucuydu. İşte Yüce Allah kendilerini yalanlamakta ve bu düşünceleri sebebiyle Allah'a yalan isnat ettiklerini bildirmektedir. Yûnus 10:18 ve Hucurât 49:16'da ifade edildiği gibi bu tipler "Allah'a bilmediğini haber veren" ve 'O'na -hâşâ- din öğretmeye çalışan" insanlar olarak tanıtılmış olmaktadır. Buna benzer içeriklerde olmak üzere, Bakara 2:80 ve A'râf 7:28'de de çeşitli uyarılar bulunmaktadır.

[7] Benzer mesajlar: Bakara 2:162; Âl-i İmrân 3:88; Nahl 16:85; Enbiyâ 21:40; Secde 32:29.

[8] Benzer mesaj: Bakara 2:174.

78. Şüphesiz ki onlardan (kitap ehlinden) bir grup, (okuduklarını) kitaptan sanasınız diye Kitabı (Tevrat'ı okurken) dillerini eğip bükerler. (Oysa) o (okudukları), Kitaptan (Tevrat'tan) değildir. (Söyledikleri) Allah katından olmadığı hâlde "O, Allah katındandır." derler. Allah hakkında bilerek yalan söylerler.[1] **79.** Allah'ın kendisine Kitap, *hikmet* (doğru hüküm verme yeteneği) ve peygamberlik vermesinden sonra hiçbir insanın, insanlara "Allah'ın peşi sıra bana kullar olun!" demesi mümkün değildir.[2] Aksine (şöyle derler): "Kitabı (okuyup) öğreterek ve (ondan) ders yaparak kendini Rabbe adayan kullar olun!"[3] **80.** (Hiçbir peygamber) size "Melekleri ve peygamberleri rabler edinin." diye de emretmez. Siz müslüman olduktan sonra (peygamberler) size kâfirliği emreder mi (hiç)!

وَإِنَّ مِنْهُمْ لَفَرِيقًا يَلْوُۥنَ أَلْسِنَتَهُم بِٱلْكِتَٰبِ لِتَحْسَبُوهُ
مِنَ ٱلْكِتَٰبِ وَمَا هُوَ مِنَ ٱلْكِتَٰبِ ۚ وَيَقُولُونَ هُوَ مِنْ عِندِ
ٱللَّهِ وَمَا هُوَ مِنْ عِندِ ٱللَّهِ ۖ وَيَقُولُونَ عَلَى ٱللَّهِ ٱلْكَذِبَ
وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿٧٨﴾ مَا كَانَ لِبَشَرٍ أَن يُؤْتِيَهُ ٱللَّهُ ٱلْكِتَٰبَ
وَٱلْحُكْمَ وَٱلنُّبُوَّةَ ثُمَّ يَقُولَ لِلنَّاسِ كُونُوا۟ عِبَادًا لِّى
مِن دُونِ ٱللَّهِ وَلَٰكِن كُونُوا۟ رَبَّٰنِيِّۧنَ بِمَا كُنتُمْ تُعَلِّمُونَ
ٱلْكِتَٰبَ وَبِمَا كُنتُمْ تَدْرُسُونَ ﴿٧٩﴾ وَلَا يَأْمُرَكُمْ أَن تَتَّخِذُوا۟
ٱلْمَلَٰٓئِكَةَ وَٱلنَّبِيِّـۧنَ أَرْبَابًا ۚ أَيَأْمُرُكُم بِٱلْكُفْرِ بَعْدَ إِذْ أَنتُم
مُّسْلِمُونَ ﴿٨٠﴾ وَإِذْ أَخَذَ ٱللَّهُ مِيثَٰقَ ٱلنَّبِيِّـۧنَ لَمَآ ءَاتَيْتُكُم
مِّن كِتَٰبٍ وَحِكْمَةٍ ثُمَّ جَآءَكُمْ رَسُولٌ مُّصَدِّقٌ لِّمَا مَعَكُمْ
لَتُؤْمِنُنَّ بِهِۦ وَلَتَنصُرُنَّهُۥ ۚ قَالَ ءَأَقْرَرْتُمْ وَأَخَذْتُمْ عَلَىٰ
ذَٰلِكُمْ إِصْرِى ۖ قَالُوٓا۟ أَقْرَرْنَا ۚ قَالَ فَٱشْهَدُوا۟ وَأَنَا۠ مَعَكُم
مِّنَ ٱلشَّٰهِدِينَ ﴿٨١﴾ فَمَن تَوَلَّىٰ بَعْدَ ذَٰلِكَ فَأُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ
ٱلْفَٰسِقُونَ ﴿٨٢﴾ أَفَغَيْرَ دِينِ ٱللَّهِ يَبْغُونَ وَلَهُۥٓ أَسْلَمَ مَن
فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ طَوْعًا وَكَرْهًا وَإِلَيْهِ يُرْجَعُونَ ﴿٨٣﴾

Surenin 81-91. ayetlerinde peygamberlerin tabi kılındığı bir sözleşme, imanın evrensel alanı, İslam'dan başka din arayışlarının boşuna olacağı, fedakâr olanların ebedi ödülleri ve inkârcıların sonunun nasıl olacağı bildirilmektedir.

81. Hani Allah peygamberlerden "Ben size Kitap ve *hikmet* (doğru hüküm verme yeteneği) verdikten sonra beraberinizdekileri onaylayan bir elçi geldiğinde ona mutlaka inanacak ve yardım edeceksiniz." diye söz almıştı. "Bunu kabul ettiniz mi? Bu ağır sözümü[4] üstlendiniz mi?" dediğinde, "Kabul ettik." demişlerdi. (Bunun üzerine Allah) "(Birbirinize) şahit olun! Ben de sizinle birlikte şahitlik edenlerdenim." demişti.[5] **82.** Bundan sonra kim dönerse, işte onlar yoldan çıkmışların ta kendileridir. **83.** Göklerde ve yerdekiler ister istemez yalnızca O'na teslim olduğu hâlde, onlar (kitap ehli), Allah'ın dininden başkasını mı arıyorlar? (Oysa) yalnızca O'na döndürülecekler.

[1] Burada kitap ehlinden bazılarının yaptığı gibi din ya da Allah adına konuşurken aldatmamanın gerekliliğine dikkat çekilmektedir.

[2] Bu cümlede *teslis* (üçleme) gibi inanışların uydurma olduğu bildirilmektedir. Ayrıca bu ayet herhangi bir peygambere kul olma iddiasının da hem kitaba hem peygambere hem de peygamberlik kurumuna yönelik bir iftira olduğunun delilidir.

[3] Ayette verilmek istenen temel mesaj, bütün peygamberlerin çağrısını öğretmektir ki arzu edilen durum ümmetin fertlerinin birer *rabbânî* olmalarıdır. *Rabbânî* olanlar yani kendini, benliğini, En'âm 6:162'de belirtildiği gibi bütün desteğini, ibadetlerini, hayatını, ölümünü, bir anlamda her şeyini âlemlerin Rabbi olan Yüce Allah'a adayan yiğitler olmak risalet çağrısının temel öğretisidir. Bu mesajda bütün ilahi öğretilerin ortak amacı dile getirilmekte, vahyi öğrenip öğretmek ve vahiyden ders yapmak gerektiği ifade edilmektedir.

[4] Burada sözü edilen *ısr* yani "ağır yük", Hz. Muhammed'e kadar gönderilen bütün peygamberlerden alınan "gelecek olan yeni elçiye inanıp ona yardım etmeleri" şeklindeki sözdür. Hz. Muhammed son peygamber olduğu için Bakara 2:286'da geçen "Rabbimiz! Bizden öncekilere yüklediğin gibi bize de ağır bir yük yükleme" şeklindeki bu dua haliyle kabul edilmiştir ki A'râf 7:157'de de buna değinilmektedir.

[5] Bu ayette peygamberlerin birbirlerine rakip değil, yardımcı olmaları gerektiği ve onlardan bu konuda söz alındığı belirtilmektedir.

84. (Onlara) de ki: "Biz Allah'a, bize indirilene; İbrahim'e, İsmail'e, İshak'a, Yakup'a ve (onların) torunlarına indirilene; Rableri tarafından Musa'ya, İsa'ya ve (diğer) peygamberlere verilenlere inandık. Onlardan hiçbiri arasında fark gözetmeyiz.[1] Biz yalnızca O'na (Allah'a) teslim olanlarız."[2] **85.** Kim İslam'dan başka bir din ararsa, (bilsin ki bu) kendisinden asla kabul edilmeyecektir[3] ve ahirette o, kaybedenlerden (olacak)tır. **86.** İman etmelerinden, Elçinin gerçek olduğuna şahit olmalarından ve kendilerine apaçık deliller gelmesinden sonra (hâlâ) inkâr eden bir toplumu Allah nasıl doğru yola ulaşarır (ki)! Allah o zalimler topluluğunu doğru yola ulaştırmaz.[4]

87. İşte onların cezası, şüphesiz ki Allah'ın, meleklerin ve bütün insanların lanetinin onların üzerine olmasıdır.[5] **88.** Onlar orada (lanet içinde) *ebedî* kalıcıdır. Azapları hafifletilmez[6] ve onlara bakılmaz.[7] **89.** Ancak bundan sonra tevbe edip kendilerini düzeltenler hariçtir.[8] Şüphesiz ki Allah çok bağışlayandır, çok merhametlidir. **90.** İmandan sonra inkâr edip sonra da inkârda ileri gidenlerin tevbeleri asla kabul edilmez.[9] İşte onlar sapkınların ta kendileridir. **91.** Şüphesiz ki inkâr edip kâfir olarak ölenler var ya -dünya dolusu altını fidye olarak verse bile- (bu fidye) hiçbirinden asla kabul edilmeyecektir. Onlar için elem verici bir azap vardır; onların yardımcıları da yoktur.[10]

---

1 Benzer mesajlar: Bakara 2:136, 285; Nisâ 4:152.

2 Benzer mesaj: Bakara 2:136. Bu ayette peygamberler ve öğretileri arasında ayrım yapılmaması gerektiğine dikkat çekilmektedir.

3 Benzer mesaj: Âl-i İmrân 3:19.

4 Benzer mesajlar: Bakara 2:162, 217; Nisâ 4:134, 168; Muhammed 47:34.

5 *La'net* kelimesi "uzaklaştırmak", "sevapları uzak tutmak", "ilahi rahmet ve merhametten uzak tutmak" anlamına gelmekte ve gerçekleri gizleyenlerin rahmet ve merhametten uzak tutulacakları anlamını içermektedir. Lanet edenlerin kim oldukları ile ilgili olarak da bunların melekler, peygamberler ve salih kişiler olduğu ifade edilmektedir.

6 Benzer mesajlar: Bakara 2:86, 162; Nahl 16:85; Fâtır 35:36; Mu'min 40:49; Zuhruf 43:75.

7 Benzer mesajlar: Bakara 2:162; Âl-i İmrân 3:77; Nahl 16:85; Enbiyâ 21:40; Secde 32:29.

8 Yüce Allah imandan sonra küfre girenlere kapının tamamen kapanmadığını bildirmekte ve eğer tevbe edip durumlarını ıslah ederlerse onları bağışlayabileceğini müjdelemektedir. Bu bağlamda söz konusu kişilerin öncelikle *tâbû* yani "tevbe etmeleri, inkârdan vazgeçmeleri, kötülüklerin ve inkârın tersine yönelmeleri, yani iman etmeleri" gerektiği ifade edilmektedir. Tevbe, caiz olmayan şeyleri terk etmek ve gereken her şeyi yapmakla gerçekleşir. Tevbe "bir yanlıştan vazgeçip tersini yapmaya yönelmek" anlamına geldiği için, ayette ikinci sırada *aslehû* yani "ıslah etmek" ifâdesi kullanılmaktadır. Yüce Allah'ın ifadesine göre imandan sonra küfre düşenler eğer inkârdan gerçek anlamda vazgeçerlerse, samimiyetle imana yönelirlerse onları da bağışlayabileceğini haber vermektedir. Benzer mesajlar: Bakara 2:159-161; Nisâ 4:16-17, 146; Mâide 5:39; Nûr 24:5; Furkân 25:70-71; Neml 27:11.

9 Benzer mesaj: Nisâ 4:137.

10 Benzer mesajlar: Bakara 2:48, 123; Mâide 5:36; En'âm 6:70; Yûnus 10:54; Ra'd 13:18; Zümer 39:47; Hadid 57:15; Me'âric 70:11-14.

Surenin 92-109. ayetlerinde infak, Tevrat indirilmeden önce İsrailoğulları'na yönelik uygulama, ilk mabedin Kâbe oluşu ve kitap ehlinin çeşitli olumsuz davranışlarından söz edilmekte, onlara uyulmaması gerektiği, müslümanca ölmenin önemi, vahye sarılmanın ve tevhidin vazgeçilmezliği, iyiliği emredip (öğütleyip), kötülükten engellemenin (sakındırmanın) önemi ele alınmaktadır.

لَن تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّىٰ تُنفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ ۚ وَمَا تُنفِقُوا مِن شَيْءٍ فَإِنَّ اللَّهَ بِهِ عَلِيمٌ ﴿٩٢﴾ كُلُّ الطَّعَامِ كَانَ حِلًّا لِّبَنِي إِسْرَائِيلَ إِلَّا مَا حَرَّمَ إِسْرَائِيلُ عَلَىٰ نَفْسِهِ مِن قَبْلِ أَن تُنَزَّلَ التَّوْرَاةُ ۗ قُلْ فَأْتُوا بِالتَّوْرَاةِ فَاتْلُوهَا إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ ﴿٩٣﴾ فَمَنِ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ مِن بَعْدِ ذَٰلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٩٤﴾ قُلْ صَدَقَ اللَّهُ ۗ فَاتَّبِعُوا مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا ۖ وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿٩٥﴾ إِنَّ أَوَّلَ بَيْتٍ وُضِعَ لِلنَّاسِ لَلَّذِي بِبَكَّةَ مُبَارَكًا وَهُدًى لِّلْعَالَمِينَ ﴿٩٦﴾ فِيهِ آيَاتٌ بَيِّنَاتٌ مَّقَامُ إِبْرَاهِيمَ ۖ وَمَن دَخَلَهُ كَانَ آمِنًا ۗ وَلِلَّهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا ۚ وَمَن كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ ﴿٩٧﴾ قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَاللَّهُ شَهِيدٌ عَلَىٰ مَا تَعْمَلُونَ ﴿٩٨﴾ قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَصُدُّونَ عَن سَبِيلِ اللَّهِ مَنْ آمَنَ تَبْغُونَهَا عِوَجًا وَأَنتُمْ شُهَدَاءُ ۗ وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٩٩﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن تُطِيعُوا فَرِيقًا مِّنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ يَرُدُّوكُم بَعْدَ إِيمَانِكُمْ كَافِرِينَ ﴿١٠٠﴾

92. Sevdiğiniz şeylerden (Allah yolunda) *infak* edinceye (verinceye) kadar asla iyiliğe ulaşamazsınız.[1] Şüphesiz ki Allah her neyi *infak* ederseniz (verirseniz) onu bilendir.[2] **93.** Tevrat indirilmeden önce, *İsrail*'in[3] (Yakup'un) kendisine haram kıldıkları[4] dışında, İsrailoğulları'na bütün yiyecekler helaldi.[5] De ki: "Doğruysanız o zaman Tevrat'ı getirip onu okuyun!" **94.** Bundan sonra kim Allah'a yalan söylerse, işte onlar zalimlerin ta kendileridir. **95.** De ki: "Allah doğruyu söylemiştir. *Hanif* (Allah'ı birleyen) olarak İbrahim'in milletine (dinine) uyun![6] O, müşriklerden değildi." **96.** Şüphesiz ki insanlar için kurulan ilk ev (mabet), âlemlere bereket ve hidayet kaynağı olan *Bekke*'deki[7] (Kâbe)'dir.

97. Onda apaçık deliller, (örneğin) İbrahim'in makamı vardır. Oraya giren güvende olur. Yoluna gücü yetenlerin o Evi haccetmesi, Allah'ın insanlar üzerindeki bir (hakkı)dır.[8] Kim (haccın farz olduğunu) inkâr ederse, şüphesiz ki Allah bütün âlemlerden zengindir (muhtaç değildir). **98.** De ki: "Ey kitap ehli! Allah yaptıklarınıza şahitken, Allah'ın ayetlerini niçin inkâr ediyorsunuz?" **99.** De ki: "Ey kitap ehli! (Gerçeğe) şahit olduğunuz hâlde onu (Allah'ın yolunu) eğri göstermeye yeltenerek iman edenleri niçin Allah'ın yolundan engelliyorsunuz? Allah yaptıklarınızdan habersiz değildir." **100.** Ey iman edenler! Kendilerine kitap verilenlerden bir gruba uyarsanız, imanınızdan sonra sizi kâfirliğe döndürürler.[9]

---

[1] Benzer mesaj: Bakara 2:267.

[2] *İnfâk*, kişiye bir servet ahlakı ve mal-mülk bilinci verir; mala sahip olmayı, mala ait olmamayı öğretir. Mala sahip olanlar onu gerekli şekillerde ve doğru yere verebilirler; ancak mala ait olanlar malının kölesi olacakları için malını veremezler. Elbette efendisini azad edebilen bir köleden söz edilemez. "Tünel kazmak" anlamından hareketle, *infâk* kavramı "fakir müslümanın gönlüne gizlice yol bulmak" demektir. İnfâkta esas olan husus, onu muhatabın gönlü ve gururu kırılmadan gerçekleştirmek, kimsenin görmeyeceği bir şekilde onu fakire ulaştırmaktır.

[3] *İsrâil* kelimesi İsrailoğulları'nın soylarının geldiği ilk atası olarak kabul edilen "Hz. Yakup" için kullanılmaktadır.

[4] Burada sözü edilen özel haramlarla ilgili bkz. Nisâ 4:160-161; En'âm 6:146.

[5] Bu ayette İsrailoğulları'nın bu konudaki iddiasının gerçek olmadığına dikkat çekilmektedir.

[6] Benzer mesajlar: Bakara 2:135; Nisâ 4:125; En'âm 6:79, 161; Nahl 16:123; Hacc 22:78.

[7] Buradaki *bekkeh* kelimesi "kalabalık" anlamında Mekke'deki harem bölgesine ait özel bir isimdir. *Bekke* kelimesi Mekke demektir.

[8] Hac ibadeti müslümanlar için farzdır. Ancak burada kullanılan *'ale'n-nâsi* (insanlar üzerinde) ifadesi ile haccın Allah'ın bütün insanlar üzerindeki hakkı olduğu belirtilmiştir.

[9] Benzer mesaj: Âl-i İmrân 3:149.

101. Allah'ın ayetleri size *tilâvet* edilirken (aktarılırken), Elçisi de aranızdayken nasıl inkâr edersiniz! Kim Allah'a sarılırsa elbette doğru yola ulaştırılmıştır. **102.** Ey iman edenler! Allah'a karşı, O'na yakışır şekilde *takvâ*lı (duyarlı) olun! Müslümanlar olmanın dışında ölmeyin! **103.** Hep birlikte Allah'ın ipine (Kur'an'a) sımsıkı sarılın;[1] ayrılmayın![2] Allah'ın size olan nimetini hatırlayın: Hani siz birbirinize düşmandınız da kalplerinizi birleştirmişti[3] ve O'nun nimeti sayesinde kardeşler olmuştunuz. Ateşten bir çukurun tam kenarındayken oradan da sizi kurtarmıştı. Allah doğru yolu bulasınız diye ayetlerini size işte böyle açıklıyor.

104. Hayra çağıran, iyiliği emredip (öğütleyip) kötülükten engelleyen (sakındıran) bir ümmet olun![4] İşte onlar kurtulanların ta kendileridir. **105.** Kendilerine apaçık deliller geldikten sonra ayrılığa düşüp parçalananlar gibi olmayın! İşte onlar için büyük bir azap vardır.[5] **106.** O gün (bazı) yüzler ağarır, (bazı) yüzler (de) kararır.[6] Yüzleri kararanlara "İmanınızdan sonra kâfir mi oldunuz! İnkâr etmenize karşılık azabı tadın!" (denecektir). **107.** Yüzleri ağaranlar ise Allah'ın merhametindedir; onlar orada *ebedî* kalıcıdır. **108.** İşte bunlar, Allah'ın sana bir gerçek olarak *tilâvet* etmekte (okuyup aktarmakta) olduğumuz ayetleridir.[7] Allah âlemlere (yarattıklarına) haksızlık etmek istemez.

---

[1] Vahye uymayla ilgili mesajlar için bkz. Bakara 2:63, 93, 256; Âl-i İmrân 3:103; Nisâ 4:175; En'âm 6:50, 106; A'râf 7:3, 144, 171; Yûnus 10:15, 109; Meryem 19:12; Hacc 22:78; Ahzâb 33:2; Zümer 39:55; Zuhruf 43:43; Câsiye 45:18; Ahkâf 46:9.

[2] Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:105; En'âm 6:159; Enfâl 8:46; Mü'minûn 23:53; Rûm 30:30-32.

[3] Benzer mesaj: Enfâl 8:63.

[4] Bu ayet Âl-i İmrân 3:110 ve Tevbe 9:71. ayetlerle birlikte okunmalıdır. Ayetin "İçinizden hayra çağıran, iyiliği emredip (öğütleyip), kötülüğü engelleyen (sakındıran) bir ümmet bulunsun" şeklinde tercüme edilmesi sorunludur. Çünkü burada sayılan özellikler bütün müminlerin özelliği olarak tanıtılmaktadır. Zaten ayetin sonunda yer alan ve kurtuluşa erecek kişilerin sadece bunlar olduğunun ifade edilmesi de bunu göstermektedir. Anlaşılıyor ki kurtuluş için bu durum şarttır. Ayetteki *minkum* ifadesindeki *min* edatına *beyâniye* (açıklama) anlamı vermeyi tercih etmekteyiz. "İyiliği emredip (öğütleyip) kötülükten engelleme (sakındırma)" ile ilgili ayrıca bkz. Mâide 5:79; A'râf 7:164, 199; Hûd 11:116.

[5] Lokmân 31:21'de ifade edildiği üzere *tefrika* ve *ihtilaf* bir ateştir ve içine düşenleri yakacaktır. İşte Kur'an bu felaketlerle karşılaşmamak için muhataplarını uyarmakta ve *tefrika* ile *ihtilaf*ı onların gündeminden çıkarmalarını istemektedir. Fikir belirtmesi bağlamında farklı görüşler elbette ileri sürülebilir; ancak bunları dini metin gibi mutlak doğru haline getirerek insanlara dayatmaya çalışmak dünyada perişanlığı, mahşerde ise ağır bir azabı beraberinde getirecektir. Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:103; En'âm 6:159; Enfâl 8:46; Mü'minûn 23:53; Rûm 30:30-32.

[6] Mahşerdeki yüz ifadeleriyle ilgili benzer mesajlar: Yûnus 10:26; Zümer 39:60; Rahmân 55:41; Kıyamet 75:22-25; 'Abese 80:38-40; Mütaffifîn 83:24; Câşiye 88:2, 8.

[7] Benzer mesajlar: Bakara 2:252; Câsiye 45:6.

109. Göklerde olanlar da yerde olanlar da yalnızca Allah'a aittir. Bütün işler sadece Allah'a döndürülecektir.

• Surenin 110-120. ayetlerinde en hayırlı ümmet olmanın şartları, kitap ehlinin bu noktadaki yanlış tutumu, içlerinden iyilerin de bulunduğu, yapıp ettiklerinin inkâr edilmeyeceği, kimlerin sırdaş edinilmemesi gerektiği ve müminlerin bu noktadaki bazı eksiklikleri, inkârcıların olumsuz tavır ve düşünceleri dile getirilmektedir.

110. Siz, insanlar için çıkarılmış en hayırlı ümmetsiniz (topluluksunuz): İyiliği emreder (öğütler), kötülükten engeller (sakındırır) ve Allah'a inan(ıp güvenir)siniz.[1] Kitap ehli de inan(ıp güven)seydi, elbette bu kendileri için hayırlı olurdu. İçlerinden inanıp (güvenenler) de var; (fakat) çoğu yoldan çıkmışlardır.[2] **111.** Onlar (kitap ehli), size sıkıntı vermekten başka hiçbir zarar veremezler. Sizinle savaşsalar, size arkalarını dönüp (kaçar)lar. Sonra onlara yardım da edilmez. **112.** Onlar (yahudiler) nerede bulunurlarsa bulunsunlar, Allah'ın ipine (sözüne) ve insanların (müminlerin) ipine (sözleşmesine) sığınmanın dışında kendilerine alçaklık (damgası) vurulmuştur. (Onlar) Allah'ın gazabına uğramış ve çaresizliğe mahkûm edilmiştir. Zira onlar Allah'ın ayetlerini inkâr ediyor ve peygamberleri haksız yere öldürüyordu. Çünkü isyan etmiş ve haddi aşmışlardı.[3]

وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ
الْأُمُورُ ﴿١٠٩﴾ كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ
بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَتُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَلَوْ آمَنَ
أَهْلُ الْكِتَابِ لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ مِنْهُمُ الْمُؤْمِنُونَ وَأَكْثَرُهُمُ
الْفَاسِقُونَ ﴿١١٠﴾ لَنْ يَضُرُّوكُمْ إِلَّا أَذًى وَإِنْ يُقَاتِلُوكُمْ
يُوَلُّوكُمُ الْأَدْبَارَ ثُمَّ لَا يُنْصَرُونَ ﴿١١١﴾ ضُرِبَتْ عَلَيْهِمُ
الذِّلَّةُ أَيْنَ مَا ثُقِفُوا إِلَّا بِحَبْلٍ مِنَ اللَّهِ وَحَبْلٍ مِنَ النَّاسِ
وَبَاءُوا بِغَضَبٍ مِنَ اللَّهِ وَضُرِبَتْ عَلَيْهِمُ الْمَسْكَنَةُ
ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَانُوا يَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَيَقْتُلُونَ
الْأَنْبِيَاءَ بِغَيْرِ حَقٍّ ذَلِكَ بِمَا عَصَوْا وَكَانُوا يَعْتَدُونَ ﴿١١٢﴾
لَيْسُوا سَوَاءً مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ أُمَّةٌ قَائِمَةٌ يَتْلُونَ آيَاتِ
اللَّهِ آنَاءَ اللَّيْلِ وَهُمْ يَسْجُدُونَ ﴿١١٣﴾ يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ
الْآخِرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ
وَيُسَارِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَأُولَئِكَ مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿١١٤﴾
وَمَا يَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ فَلَنْ يُكْفَرُوهُ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالْمُتَّقِينَ ﴿١١٥﴾

113. (Ancak) hepsi aynı değildir.[4] Kitap ehlinden gece saatlerinde secde ederek Allah'ın ayetlerini *tilavet* eden (okuyup aktaran), ayakta olan bir topluluk vardır.[5] **114.** Onlar Allah'a ve ahiret gününe iman eder; iyiliği emreder (öğütler), kötülükten engeller (sakındırır) ve iyi işlerde yarışırlar. İşte bunlar, iyilerdendir. **115.** Yaptıkları hiçbir iyilik inkâr edilmeyecektir (karşılıksız bırakılmayacaktır). Allah *muttakî*leri (duyarlı olanları) bilendir.

[1] Bu cümle Âl-i İmrân 3:104'teki mesajın nasıl anlaşılması gerektiğini yani "iyiliği emredip (öğütleyip) kötülükten engelleme (sakındırma)"nın ve Yüce Allah'a iman edip güvenmenin bir Müslümanlık göstergesi olduğu prensibini içermektedir. Benzer mesajlar: Mâide 5:79; A'râf 7:164, 199; Tevbe 9:71; Hûd 11:116.

[2] Benzer mesaj: Hadîd 57:26. Bu ayetteki imanla ilgili fiiller "inanmak"tan öte, "güvenmek" demektir. Çünkü burada bahsedilen muhataplar zaten inanmış kişilerdi. İlgili fiiller "inanmak" anlamında kullanılacaksa, "doğru inanmak" anlamında yorumlanmalıdırlar.

[3] Benzer mesajlar: Bakara 2:61; Âl-i İmrân 3:21, 181; Nisâ 4:155.

[4] Âl-i İmrân 3:69, 72, 75, 78. ayetlerde de geçtiği üzere, Yüce Allah kitap ehlinin hepsinin aynı duyarsızlıkta olmadığını, kötüleri çoğunlukta olsa da içlerinden iyilerin de bulunduğunu, bütüncül bir değerlendirme yapmamak gerektiğini bu ayette ortaya koymaktadır. Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:69, 72, 75, 78, 113; Nisâ 4:46; Mâide 5:66; A'râf 7:168.

[5] Müminlerin geceleri değerlendirmeleri ile ilgili bkz. Âl-i İmrân 3:17; İsrâ 17:79; Tâhâ 20:130; Furkân 25:64; Secde 32:16; Zümer 39:9; Kâf 50:39; Zâriyât 51:16-18; Tûr 52:49; Müzzemmil 73:2-4, 20; İnsân 76:26.

119. İşte siz şöyle kişilersiniz ki kitabın tamamına inandığınız hâlde, onlar sizi sevmezken siz onları seviyorsunuz. Onlar sizinle karşılaştıklarında "İnandık." derler. Kendi başlarına kaldıklarında da size olan kinlerinden dolayı parmaklarının uçlarını ısırırlar.[3] De ki: "Kininizle (kahrolup) ölün! Şüphesiz ki Allah göğüslerin (kalplerin) özünü bilendir." **120.** Size bir iyilik dokunsa, bu onları üzer; başınıza bir kötülük gelse buna da sevinirler. Sabreder ve *takvâ*lı (duyarlı) olursanız onların hilesi size hiçbir zarar veremez. Şüphesiz ki Allah onların yaptıklarını çepeçevre kuşatandır.

▼*Surenin 121-129. ayetlerinde Uhud savaşıyla ilgili birtakım bilgiler, bazı istekler, ilahi yardımın amacı, ilahi otoritenin erişilmezliği dile getirilmektedir.*

121. Hani sen sabah erkenden müminleri savaş mevzilerine yerleştirmek için ailenden ayrılmıştın. Allah duyandır, bilendir.[4]

116. Şüphesiz ki kâfir olanların malları da çocukları da Allah'a karşı onlara hiçbir şeyde asla yarar sağlamayacaktır. İşte onlar ateş halkıdır; onlar orada *ebedî* kalıcıdır. **117.** Bu dünya hayatında yapmakta oldukları harcamaların durumu, kendilerine haksızlık etmiş olan bir toplumun ekinlerini vurup da mahveden kavurucu rüzgârın durumuna benzer. Onlara Allah haksızlık etmedi fakat onlar kendilerine haksızlık ediyorlar.[1] **118.** Ey iman edenler! Kendi dışınızdakileri sırdaş edinmeyin![2] Onlar size kötülük etmekten asla geri durmaz, hep sıkıntıya düşmenizi isterler. Kin ve düşmanlıkları ağızlarından (sözlerinden) elbette belli olmaktadır. Kalplerinde sakladıkları (düşmanlıkları) ise daha büyüktür. Akıl ediyorsanız, ayetlerimizi elbette size açıkladık.

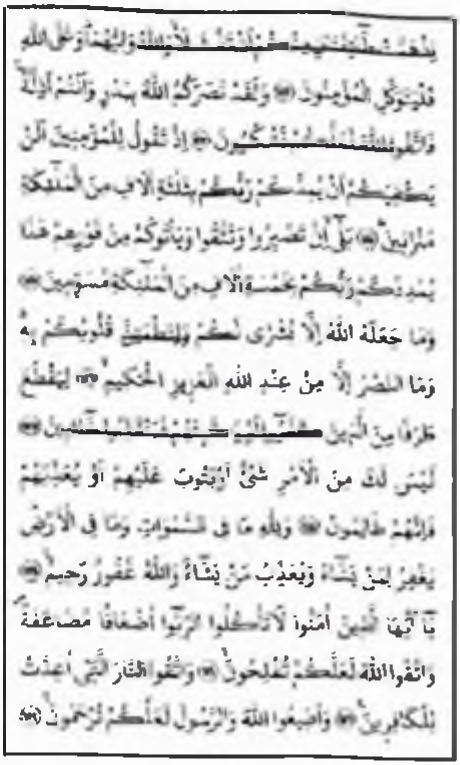
1 Benzer mesajlar: Bakara 2:57; A'râf 7:160, 177; Tevbe 9:70; Yûnus 10:44; Hûd 11:101; Nahl 16:33, 118; Kehf 18:49; 'Ankebût 29:40; Rûm 30:9; Zuhruf 43:76.

2 Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:28; Nisâ 4:144; Mâide 5:51, 57; Mücâdele 58:22; Mümtehine 60:1.

3 Yüce Allah münafıkların kendileriyle baş başa veya yalnız, kendi başlarına kaldıklarında müslümanlara besledikleri kin ve öfkeyi itade etmektedir. Bu ifadenin benzerinin yer aldığı Bakara 2:14'te "şeytanları (kafadarları) ile baş başa kaldıklarında" ifadesi yer almakta, Bakara 2:76'da ise "birbirleriyle baş başa kaldıklarında" cümlesine yer verilmekte, üç ayette verilen mesaj münafıkların ikiyüzlü tutumunu ortaya koymuş olmaktadır. Ayette yer alan "Size olan kinlerinden dolayı parmaklarının uçlarını ısırırlar" ifadesi münafıkların öfkesini göstermekte, düşmanlık ve kinleri nedeniyle adeta deliye dönmüşçesine parmaklarını ısırdıkları anlamını vermektedir. "Öfkeden parmakları ısırmak" ifadesi elbette mecazdır ve kişinin ne düzeyde öfkeli olduğunu göstermeyi amaçlamaktadır. Bu ifade, Âl-i İmrân 3:118'de geçen "Kin ve düşmanlıkları ağızlarından (sözlerinden) elbette belli olmaktadır. Kalplerinde sakladıkları (düşmanlıkları) ise daha büyüktür" cümlelerinin açılımıdır.

4 Bu ayette Uhud Savaşı öncesinde bir savaş stratejisi olarak Hz. Muhammed'in 50 okçuyu, Okçular Tepesi denen ve stratejik önemi olan bir tepeye yerleştirmek için evinden erken çıkışı hatırlatılmaktadır.

122. Hani Allah onların yardımcısıyken içinizden iki grup bozulmaya yüz tutmuştu.[1] Müminler, yalnızca Allah'a güvensinler! **123.** Yemin olsun ki siz güçsüz olduğunuz hâlde Allah, Bedir'de de size yardım etmişti. Öyle ise Allah'a karşı *takvâ*lı (duyarlı) olun ki şükretmiş olasınız. **124.** Hani sen müminlere şöyle diyordun: "İndirilen üç bin melekle Rabbinizin sizi desteklemesi, sizin için yeterli değil midir?" **125.** Evet, siz direnç gösterir ve Allah'a karşı *takvâ*lı (duyarlı) olursanız, onlar (düşmanlarınız) hemen şu anda üzerinize gelseler, Rabbiniz, nişanlı beş bin melekle sizi destekler.[2] **126.** Allah bunu (meleklerle yardımı) size sadece bir müjde olsun ve onunla kalbiniz yatışsın diye yapmıştı. Zafer yalnızca güçlü, doğru hüküm veren Allah katındandır.[3] **127.** (Allah) kâfir olanlardan bir kısmının kenarını (kökünü) kessin veya onları perişan etsin de umutsuz olarak geri dönsünler diye (size yardım eder). **128.** O konuda senin yapacağın herhangi bir şey yoktur. (Allah) ya tevbelerini kabul edip (onları affeder) ya da onlara azap eder. Şüphesiz ki onlar, zalimlerdir. **129.** Göklerde ve yerde ne varsa hepsi yalnızca Allah'a aittir. (Allah) dileyeni (layık gördüğünü) bağışlar; dileyene (layık gördüğüne) azap eder.[4] Allah çok bağışlayandır, çok merhametlidir.

▼ *Surenin 130-143. ayetlerinde faizin haram olduğu, cennet ve ilahi mağfiret için çalışılması gerektiği, takvâ (duyarlılık) sahiplerinin bazı özellikleri, müminlerin galip gelecekleri, savaşların imtihan yönü ve bazılarının bu konudaki isteksizlikleri dile getirilmektedir.*

130. Ey iman edenler! Kat kat artırılmış olarak faiz yemeyin! Allah'a karşı *takvâ*lı (duyarlı) olun! Umulur ki kurtulursunuz.[5] **131.** Kâfirler için hazırlanmış (olacak cehennem) ateş(in)den korunun! **132.** Allah'a ve Elçiye itaat edin ki merhamete kavuşturulasınız.

[1] Tefsirlerde bu "iki grub"un Ensâr'dan iki kabile olan Hazrec'den Selemе oğulları ile Evs'ten Hârise oğulları olduğu ifade edilmektedir. Savaşın kızışan döneminde bu iki grup Abdullah b. Übeyy'e inanmak üzereyken, Yüce Allah'ın onların velisi yani dostu olduğu ifadesi gereği kaçmamış ve ordudan ayrılmamışlardı. Ancak durumun fecaati onların paniklemesine neden olmuş, dağılmanın eşiğine gelmişlerdi. Sonuç olarak Yüce Allah'ın dostluğunun hatırlatılmasıyla bu iki grup da Hz. Muhammed'in yanında kalmıştı.

[2] Burada, Enfâl 8:9'da belirtilen Bedir'deki 1.000 melekle gerçekleştirilen yardım hatırlatılmaktadır.

[3] Bu üç ayet (Âl-i İmrân 3:124-126), Enfâl 8:9-10. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

[4] Bu cümle "Allah dilediğini (layık olanı) bağışlar, dilediğine (layık olana) ise azap eder" şeklinde de tercüme edilebilir. Benzer mesajlar: Bakara 2:284; Mâide 5:18, 40; 'Ankebût 29:21; Fetih 48:14.

[5] Faizle ilgili olan bu ayetler, Bakara 2:275-281. ayetlerle birlikte okunmalıdır. Yüce Allah toplumsal hayatta diğer insanlarla ilişkinin nasıl olması gerektiğine dair çeşitli bilgiler verdikten sonra, bu ayetlerde de toplumsal hayattaki vazgeçilmezlerden birisi olan ekonomik konulardan bahsetmektedir. Faiz almayı yasaklayarak hükme bağlamakta, sorumlu davranmak gerektiğini ifade ederek, ilahi rahmete ve merhamete eriştirilmek için Yüce Allah'a ve elçiye itaatin zorunlu olduğuna dikkat çekmektedir.

وَسَارِعُوٓا۟ إِلَىٰ مَغْفِرَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا ٱلسَّمَٰوَٰتُ
وَٱلْأَرْضُ أُعِدَّتْ لِلْمُتَّقِينَ ﴿١٣٣﴾ ٱلَّذِينَ يُنفِقُونَ فِى ٱلسَّرَّآءِ
وَٱلضَّرَّآءِ وَٱلْكَٰظِمِينَ ٱلْغَيْظَ وَٱلْعَافِينَ عَنِ ٱلنَّاسِ
وَٱللَّهُ يُحِبُّ ٱلْمُحْسِنِينَ ﴿١٣٤﴾ وَٱلَّذِينَ إِذَا فَعَلُوا۟ فَٰحِشَةً
أَوْ ظَلَمُوٓا۟ أَنفُسَهُمْ ذَكَرُوا۟ ٱللَّهَ فَٱسْتَغْفَرُوا۟ لِذُنُوبِهِمْ
وَمَن يَغْفِرُ ٱلذُّنُوبَ إِلَّا ٱللَّهُ وَلَمْ يُصِرُّوا۟ عَلَىٰ مَا فَعَلُوا۟
وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿١٣٥﴾ أُو۟لَٰٓئِكَ جَزَآؤُهُم مَّغْفِرَةٌ مِّن رَّبِّهِمْ
وَجَنَّٰتٌ تَجْرِى مِن تَحْتِهَا ٱلْأَنْهَٰرُ خَٰلِدِينَ فِيهَا وَنِعْمَ
أَجْرُ ٱلْعَٰمِلِينَ ﴿١٣٦﴾ قَدْ خَلَتْ مِن قَبْلِكُمْ سُنَنٌ فَسِيرُوا۟
فِى ٱلْأَرْضِ فَٱنظُرُوا۟ كَيْفَ كَانَ عَٰقِبَةُ ٱلْمُكَذِّبِينَ ﴿١٣٧﴾
هَٰذَا بَيَانٌ لِّلنَّاسِ وَهُدًى وَمَوْعِظَةٌ لِّلْمُتَّقِينَ ﴿١٣٨﴾ وَلَا تَهِنُوا۟
وَلَا تَحْزَنُوا۟ وَأَنتُمُ ٱلْأَعْلَوْنَ إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ ﴿١٣٩﴾
إِن يَمْسَسْكُمْ قَرْحٌ فَقَدْ مَسَّ ٱلْقَوْمَ قَرْحٌ مِّثْلُهُۥ وَتِلْكَ
ٱلْأَيَّامُ نُدَاوِلُهَا بَيْنَ ٱلنَّاسِ وَلِيَعْلَمَ ٱللَّهُ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟
وَيَتَّخِذَ مِنكُمْ شُهَدَآءَ وَٱللَّهُ لَا يُحِبُّ ٱلظَّٰلِمِينَ ﴿١٤٠﴾

133. Rabbinizin bağışlamasına ve *muttaki*ler (duyarlı olanlar) için hazırlanmış (olacak), genişliği de gökler ve yer kadar olan cennete koşun![1] **134.** Onlar (*muttaki*ler), bollukta da darlıkta da infak eder; öfkelerini yutar[2] ve insanları affederler.[3] Allah güzel davrananları sever. **135.** Onlar, bir çirkinlik yaptıklarında veya kendilerine haksızlık ettiklerinde Allah'ı hatırlayıp günahlarından dolayı hemen bağışlanma dilerler.[4] (Zaten) günahları Allah'tan başka kim bağışlayabilir ki! Onlar, işledikleri kötülüklerde bilerek ısrar etmezler. **136.** İşte onların ödülü, Rableri tarafından bağışlanma ve altlarından ırmaklar akan, içinde *ebedî* kalacakları cennetlerdir. (İyi) iş yapanların ödülü ne güzeldir![5]

137. Sizden önce (nice milletler hakkında, ilahi) kanunlar elbette gelip geçmiştir. (Onun için) yeryüzünde dolaşın; sonra yalanlayanların sonunun nasıl olduğuna bakın![6] **138.** Bu (Kur'an), bütün insanlığa bir açıklamadır;[7] *muttaki*ler (duyarlı olanlar) için de bir rehber ve bir öğüttür.[8] **139.** Gevşemeyin; hüzünlenmeyin! İnanıyorsanız üstünsünüz.[9] **140.** Size (Uhud'da) bir acı dokunduysa, (Bedir'de de) o kavme benzer bir acı dokunmuştu. O (sıkıntılı) günleri[10] biz, insanlar arasında döndürür (durur)uz. Sonunda Allah iman edenleri bilir[11] (ortaya çıkarır) ve aranızdan şahitler edinir. Allah zalimleri sevmez.

---

1 Benzer mesaj: Hadîd 57:21.

2 Benzer mesaj: Şûrâ 42:37.

3 Benzer mesaj: A'râf 7:199.

4 Benzer mesaj: A'râf 7:201.

5 Benzer mesajlar: 'Ankebût 29:58; Zümer 39:74.

6 İbret almak için yeryüzünde gezip dolaşmayla ilgili benzer mesajlar: En'âm 6:11; Yûsuf 12:109; Nahl 16:36; Hacc 22:46; Neml 27:69; Rûm 30:9, 42; Fâtır 35:44; Mü'min 40:21, 82; Muhammed 47:10.

7 Burada geçen *beyân* kelimesi ve aynı kökten gelen *tibyân*, *beyyinah*, *beyyinât*, *mübeyyinah*, *mübeyyinât* kelimeleri Kur'an'ın isimlerindedir ve "açıklama", "açıklayıcı" gibi anlamlara gelmektedir.

8 Benzer mesajlar: Yûnus 10:57; İsrâ 17:82.

9 Benzer mesajlar: Mâide 5:56; Kasas 28:35; Sâffât 37:173; Mücâdele 58:21. Yüce Allah Medine'deki müslümanlara seslenmekte ve Uhud'da yaşadıkları geçici mağlubiyet nedeniyle gevşememeleri ve hüzünlenmemeleri gerektiğine dikkat çekmek istemekte, inanıyor oldukları için sonunda galip gelecek olanların müslümanlar olduğunu müjdelemektedir. Eğer gerçek anlamda Yüce Allah'a inanılıp güvenilir ve O'nun buyrukları doğrultusunda hareket edilirse, Bedir'de olduğu gibi başka savaşlarda da başka zamanlarda da müslümanlar üstün olacaklar, üstünlüklerini sürdüreceklerdir. Bu yüzden, geçici sıkıntıları genele yaygınlaştırmayıp görev ve sorumluluklarımızı bilerek gevşemeyecek, hüzünlenmeyecek ve gerçekten inanıyorsak üstün olacağımızı unutmayacağız.

10 Benzer mesajlar: İbrâhîm 14:5; Câsiye 45:14.

11 Bu ayetteki "Allah bilir" ifadesi, "Allah'ın bildirmesi ve/veya ortaya çıkarması" demektir. Özellikle burada ayetin devamındaki "ve aranızdan şahitler edinir" ifadesi de bunun delilidir. Benzer mesajlar: Bakara 2:143; Âl-i İmrân 3:142, 166, 167; Mâide 5:94; Tevbe 9:16; Kehf 18:12; 'Ankebût 29:3, 11; Sebe' 34:21; Muhammed 47:31; Hadîd 57:25.

141. Bir de (böylece) Allah iman edenleri arındırır; kâfirleri de helak eder. **142.** Yoksa siz Allah içinizden *cihad* edenleri (fedakârlık edenleri) ve sabredenleri bil(dir)ip (ortaya çıkarmadan) cennete gireceğinizi mi sandınız![1] **143.** Yemin olsun ki siz onunla karşılaşmadan önce ölümü temenni etmiştiniz. Bakıp dururken onu (karşınızda) gördünüz.

▼ *Surenin 144-155. ayetlerinde Hz. Muhammed'in bir elçi olduğu, onun arkasından giden ribbiyyûn denilen fedakâr insanlar bulunduğu, onların duaları, inkârcılara itaatin sonu, Uhud'da yaşanan bazı olaylar ve onlara yönelik Yüce Allah'ın çeşitli nimet ve iyilikleri dile getirilmektedir.*

144. Muhammed sadece bir elçidir. Ondan önce de elçiler elbette geçmiştir. O ölür veya öldürülürse, topuklarınız üzerine (geriye, eski dininize) mi döneceksiniz? Kim (böyle) iki topuğu üzerine (geri) dönerse, (bilsin ki) Allah'a asla zarar veremeyecektir. Allah şükredenleri ileride ödüllendirecektir. **145.** Her *nefis* belirlenmiş bir kitap (ilahî yasa) hâlinde yalnızca Allah'ın izniyle ölür. Kim dünya nimetini isterse, kendisine ondan veririz; kim de ahiret sevabını isterse, ona da bundan veririz. Biz, şükredenleri ileride ödüllendireceğiz. **146.** Nice peygamberler vardı ki beraberinde kendilerini Rablerine adayanlar bulunduğu hâlde savaşmışlardı. Bunlar, Allah yolunda başlarına gelenlerden dolayı gevşeklik göstermemiş, (düşmanlarına karşı) boyun eğmemişlerdi. Allah (işte böyle) sabredenleri sever.[2]

وَلِيُمَحِّصَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَيَمْحَقَ الْكَافِرِينَ ﴿١٤١﴾ أَمْ
حَسِبْتُمْ أَنْ تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ وَلَمَّا يَعْلَمِ اللَّهُ الَّذِينَ جَاهَدُوا
مِنْكُمْ وَيَعْلَمَ الصَّابِرِينَ ﴿١٤٢﴾ وَلَقَدْ كُنْتُمْ تَمَنَّوْنَ الْمَوْتَ
مِنْ قَبْلِ أَنْ تَلْقَوْهُ فَقَدْ رَأَيْتُمُوهُ وَأَنْتُمْ تَنْظُرُونَ ﴿١٤٣﴾
وَمَا مُحَمَّدٌ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ أَفَإِنْ مَاتَ
أَوْ قُتِلَ انْقَلَبْتُمْ عَلَىٰ أَعْقَابِكُمْ وَمَنْ يَنْقَلِبْ عَلَىٰ عَقِبَيْهِ
فَلَنْ يَضُرَّ اللَّهَ شَيْئًا وَسَيَجْزِي اللَّهُ الشَّاكِرِينَ ﴿١٤٤﴾ وَمَا كَانَ
لِنَفْسٍ أَنْ تَمُوتَ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ كِتَابًا مُؤَجَّلًا وَمَنْ يُرِدْ
ثَوَابَ الدُّنْيَا نُؤْتِهِ مِنْهَا وَمَنْ يُرِدْ ثَوَابَ الْآخِرَةِ نُؤْتِهِ مِنْهَا
وَسَنَجْزِي الشَّاكِرِينَ ﴿١٤٥﴾ وَكَأَيِّنْ مِنْ نَبِيٍّ قَاتَلَ مَعَهُ رِبِّيُّونَ
كَثِيرٌ فَمَا وَهَنُوا لِمَا أَصَابَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَمَا ضَعُفُوا
وَمَا اسْتَكَانُوا وَاللَّهُ يُحِبُّ الصَّابِرِينَ ﴿١٤٦﴾ وَمَا كَانَ قَوْلَهُمْ
إِلَّا أَنْ قَالُوا رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَإِسْرَافَنَا فِي أَمْرِنَا وَثَبِّتْ
أَقْدَامَنَا وَانْصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ﴿١٤٧﴾ فَآتَاهُمُ اللَّهُ ثَوَابَ
الدُّنْيَا وَحُسْنَ ثَوَابِ الْآخِرَةِ وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ ﴿١٤٨﴾

147. Onların sözleri, sadece şöyle demekten ibaretti: "Rabbimiz! Günahlarımızı ve işimizdeki taşkınlığımızı bağışla.[3] Ayaklarımızı sabit tut! Kâfirler topluluğuna karşı bize yardım et!" **148.** Allah da onlara dünya nimetini vermiştir; ahiret sevabının güzelliğini de vermiş (olacak)tır.[4] Allah güzel davrananları sever.

[1] "Yüce Allah'ın bilmesi" ifadesiyle ilgili izahımız için bkz. Âl-i İmrân 3:140, dipnot 11.

[2] Yüce Allah müslümanların Hz. Muhammed'i yalnız bırakmayıp onun yanında yer alarak düşmanlarına karşı koymaları gerektiğini hükme bağlamaktadır. Uhud'da çıkarılan asılsız bir habere inanıp Hz. Muhammed'in yanından uzaklaşanlar bu ayetle dolaylı olarak eleştirilmekte, her şartta ve ortamda Hz. Muhammed'i desteklemeleri gerektiği ifade edilmiş olmaktadır. Buna göre, ayette ümmete yönelik bir bilinç inşasının söz konusu olduğunu söyleyebiliriz.

[3] *İsrâf*, işlerdeki aşırılık ve taşkınlık demektir. Günahların bağışlanması duası için bkz. Bakara 2:286; Âl-i İmrân 3:16, 147, 193; A'râf 7:151, 155; İbrahim 14:41; Mü'minûn 23:109, 118; Şu'arâ 26:86; Kasas 28:16; Sâd 38:35; Mü'min 40:7; Haşr 59:10; Mümtehine 60:5; Tahrîm 66:8; Nûh 71:28.

[4] Benzer mesaj: Şûrâ 42:20. Yüce Allah sözünü ettiği yiğitlere dünyada sevap ahirette ise kendilerine sevabın daha güzeli olarak cennet ve cennet nimetleri vereceğini müjdelemektedir. Ahiret sevabının güzelliği son derece caziptir, tamdır; buna karşılık dünyanın sevabı eksiktir, azdır, geçicidir. Bu yüzden dünya sevabı için değil, ahiret sevabı için husn yani "güzel" ifadesi kullanılmış olabilir.

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ إِن تُطِيعُوا۟ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟
يَرُدُّوكُمْ عَلَىٰٓ أَعْقَٰبِكُمْ فَتَنقَلِبُوا۟ خَٰسِرِينَ ﴿١٤٩﴾
بَلِ ٱللَّهُ مَوْلَىٰكُمْ ۖ وَهُوَ خَيْرُ ٱلنَّٰصِرِينَ ﴿١٥٠﴾
سَنُلْقِى فِى قُلُوبِ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ ٱلرُّعْبَ بِمَآ
أَشْرَكُوا۟ بِٱللَّهِ مَا لَمْ يُنَزِّلْ بِهِۦ سُلْطَٰنًا ۖ وَمَأْوَىٰهُمُ
ٱلنَّارُ ۖ وَبِئْسَ مَثْوَى ٱلظَّٰلِمِينَ ﴿١٥١﴾ وَلَقَدْ
صَدَقَكُمُ ٱللَّهُ وَعْدَهُۥٓ إِذْ تَحُسُّونَهُم بِإِذْنِهِۦ ۖ حَتَّىٰٓ
إِذَا فَشِلْتُمْ وَتَنَٰزَعْتُمْ فِى ٱلْأَمْرِ وَعَصَيْتُم مِّنۢ بَعْدِ
مَآ أَرَىٰكُم مَّا تُحِبُّونَ ۚ مِنكُم مَّن يُرِيدُ ٱلدُّنْيَا
وَمِنكُم مَّن يُرِيدُ ٱلْءَاخِرَةَ ۚ ثُمَّ صَرَفَكُمْ عَنْهُمْ
لِيَبْتَلِيَكُمْ ۖ وَلَقَدْ عَفَا عَنكُمْ ۗ وَٱللَّهُ ذُو فَضْلٍ
عَلَى ٱلْمُؤْمِنِينَ ﴿١٥٢﴾ إِذْ تُصْعِدُونَ وَلَا تَلْوُۥنَ عَلَىٰٓ أَحَدٍ
وَٱلرَّسُولُ يَدْعُوكُمْ فِىٓ أُخْرَىٰكُمْ فَأَثَٰبَكُمْ
غَمًّۢا بِغَمٍّ لِّكَيْلَا تَحْزَنُوا۟ عَلَىٰ مَا فَاتَكُمْ وَلَا
مَآ أَصَابَكُمْ ۗ وَٱللَّهُ خَبِيرٌۢ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٥٣﴾

149. Ey iman edenler! Kâfir olanlara itaat ederseniz, sizi topuklarınız üzere (eski dininize) döndürürler ve kaybedersiniz. **150.** (Oysa) Allah sizin *mevlâ*nız (efendiniz)dir. O, yardımcıların en hayırlısıdır. **151.** Hakkında hiçbir delil indirmediği şeyleri Allah'a ortak koşmaları sebebiyle, kâfir olanların kalplerine yakında korku salacağız.[1] Onların barınağı ateştir. Zalimlerin yeri ne kötüdür!

152. Yemin olsun ki siz O'nun izni ile düşmanlarınızı öldürürken, Allah size olan sözünü yerine getirmiştir. Sonunda gevşeklik göstermiştiniz; (Allah) size sevdiğiniz (istediğiniz) şeyi gösterdikten sonra durum hakkında birbirinizle tartışmış ve isyan etmiştiniz.[2] Dünyayı isteyeniniz de ahireti isteyeniniz de vardı. Sonra (Allah) denemek için sizi onlardan geri çevirmişti. Yemin olsun ki sizi bağışlamıştı.[3] Allah müminlere çok lütufkârdır. **153.** Hani elçi sizi diğerlerinizin arasında (arkanızdan) çağırdığı hâlde siz uzaklaşıyor, kimseye dönüp bakmıyordunuz. Kaybettiğiniz (zafere ve ganimet)e de başınıza gelenlere de üzülemeyesiniz diye (Allah, Elçisinin) kederi üzerine size keder vermişti. Allah yaptıklarınızdan haberdardır.[4]

---

[1] Burada geçen *er-ru'b* kelimesi yürekleri adeta hoplatan, son derece etkili korku demektir. Anlaşılıyor ki şirk denen inanç bozukluğunun sonu "korku"dur. Bu her ne kadar açıktan görünmüyorsa da sahibinin içinde fırtınalar kopartmaktadır. Uhud'da galip durumda olmalarına rağmen Mekke'ye dönüş yolunda yeniden geri dönme fikri gündeme gelmesine rağmen, korkarak geri dönemedikleri ifade edilmektedir. Dahası Ebû Süfyân'ın Hz. Muhammed ve Hz. Ebû Bekir'le alay edişine cevap veren Hz. Ömer'in meydan okumasına karşılık veremediği de ifade edilmektedir. Burada sözü edilen korkunun özelde Uhud'da olsa da genelde bütün zamanları içeriyor olmasına engel bir durum yoktur.

[2] Yüce Allah Uhud'da müslümanların kendi aralarında yaşadığı tartışmaları hatırlatmakta, Âl-i İmrân 3:125. ayette de belirtildiği gibi sabretmediklerini, sorumlu ve duyarlı davranmadıklarını ifade ederek durum hakkında birbirleriyle tartıştıklarını, dolayısıyla öncelikle istediklerine nail olduktan hemen sonra ganimet hırsına kapılarak Âl-i İmrân 3:121. ayette de belirtildiği üzere, Hz. Muhammed'in ayrılmamalarını tembihlediği yeri terk ettiklerini, emre isyanda bulunduklarını, sonuçta savaşın gerektirdiği ciddiyeti kaybedip gevşediklerini dile getirmektedir.

[3] Bu ayetten de anlaşıldığı gibi, insanlar çok büyük günah da işlemiş olsalar herhangi bir inkâra kalkışmadıkları sürece onlar mümindirler; böylelerini imansızlıkla itham etmek hiçbir şekilde doğru değildir. Çünkü inkâr edilmediği sürece hiçbir günah Yüce Allah'ın *af* ve *mağfiret* sıfatlarından daha büyük değildir. Bu itibarla, müslümanlara düşen görev, hata işlediklerinde hemen *istiğfar* etmeleri, yani özür dilemeleri ve peşinden de özre neden olan şeyin tersini uygulayarak tevbeyi gerçekleştirmeleri, samimiyetlerini göstermeleridir. *Muttaki muhsinler* hiç hata yapmayan kişiler değildir; Âl-i İmrân 3:135'te belirtildiği gibi onlar bilerek hatada ısrar etmeyenlerdir.

[4] Bu ayetlerde, Uhud'da yaşananların bir kısmı dile getirilmektedir.

154. Sonra (Allah) o kederin arkasından size bir güven indirdi ki (bu güvenin yol açtığı) uyuklama hâli bir kısmınızı kaplıyordu. Kendi canlarının kaygısına düşmüş bir grup da Allah hakkında cahiliye devrindeki türden yanlış ve yersiz zanlara kapılmışlar[1] ve "Bu işten bize ne var?" diyorlardı. De ki: "İş (karar), tamamen Allah'a aittir. Onlar, sana açıklayamadıklarını içlerinde gizliyorlar." (Onlar) "Bu işten bize bir şey olsaydı, burada öldürülmezdik." diyorlar. (Onlara) de ki: "Evlerinizde kalmış olsaydınız bile öldürülmesi yazılmış olanlar, yataklarına (düşecekleri yerlere) çıkıp giderlerdi.[2] Allah göğüslerinizdekileri (kalplerinizdekileri) deneyip ortaya çıkarmak ve göğüslerinizdekileri (kalplerinizdekileri) arındırmak için (böyle yaptı). Allah göğüslerin (kalplerin) özünü bilendir." **155.** (Uhud'da) iki ordu karşılaştığı gün sizi bırakıp gidenleri, işledikleri bazı hatalar yüzünden şeytan (yerlerinden) kaydırmıştı. Yemin olsun ki Allah onları affetmiştir. Şüphesiz ki Allah çok bağışlayandır, hoşgörülüdür.

ثُمَّ أَنزَلَ عَلَيْكُم مِّن بَعْدِ الْغَمِّ أَمَنَةً نُّعَاسًا يَغْشَىٰ
طَآئِفَةً مِّنكُمْ وَطَآئِفَةٌ قَدْ أَهَمَّتْهُمْ أَنفُسُهُمْ يَظُنُّونَ بِاللَّهِ
غَيْرَ الْحَقِّ ظَنَّ الْجَاهِلِيَّةِ يَقُولُونَ هَل لَّنَا مِنَ الْأَمْرِ مِن شَيْءٍ
قُلْ إِنَّ الْأَمْرَ كُلَّهُ لِلَّهِ يُخْفُونَ فِي أَنفُسِهِم مَّا لَا يُبْدُونَ لَكَ
يَقُولُونَ لَوْ كَانَ لَنَا مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ مَّا قُتِلْنَا هَٰهُنَا قُل لَّوْ كُنتُمْ
فِي بُيُوتِكُمْ لَبَرَزَ الَّذِينَ كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقَتْلُ إِلَىٰ مَضَاجِعِهِمْ
وَلِيَبْتَلِيَ اللَّهُ مَا فِي صُدُورِكُمْ وَلِيُمَحِّصَ مَا فِي قُلُوبِكُمْ
وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿١٥٤﴾ إِنَّ الَّذِينَ تَوَلَّوْا مِنكُمْ يَوْمَ
الْتَقَى الْجَمْعَانِ إِنَّمَا اسْتَزَلَّهُمُ الشَّيْطَانُ بِبَعْضِ مَا كَسَبُوا
وَلَقَدْ عَفَا اللَّهُ عَنْهُمْ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ حَلِيمٌ ﴿١٥٥﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ
آمَنُوا لَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ كَفَرُوا وَقَالُوا لِإِخْوَانِهِمْ إِذَا
ضَرَبُوا فِي الْأَرْضِ أَوْ كَانُوا غُزًّى لَّوْ كَانُوا عِندَنَا مَا مَاتُوا
وَمَا قُتِلُوا لِيَجْعَلَ اللَّهُ ذَٰلِكَ حَسْرَةً فِي قُلُوبِهِمْ وَاللَّهُ يُحْيِي
وَيُمِيتُ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿١٥٦﴾ وَلَئِن قُتِلْتُمْ فِي سَبِيلِ
اللَّهِ أَوْ مُتُّمْ لَمَغْفِرَةٌ مِّنَ اللَّهِ وَرَحْمَةٌ خَيْرٌ مِّمَّا يَجْمَعُونَ ﴿١٥٧﴾

**Sürenin 156-164. ayetlerinde kâfirlere benzememeleriyle ilgili müminlere yönelik bazı hatırlatmalar, Hz. Muhammed'in arkadaşlarıyla ilişkisi, ilahi rahmete erişenlerin diğerleriyle kıyaslanması ve Hz. Muhammed'in risaletinin müminlere ikram oluşu dile getirilmektedir.*

156. Ey iman edenler! Kâfir olanlar ve yeryüzünde sefere çıkan veya savaşan kardeşleri hakkında "Bizim yanımızda olsalardı ölmezler, öldürülmezlerdi." diyenler gibi olmayın! Sonunda Allah bunu kalplerinde bir pişmanlık kılacak.[3] Allah diriltir (hayat verir) ve öldürür. Allah yaptıklarınızı görendir. **157.** Allah yolunda öldürülür veya ölürseniz, (şunu bilin ki) Allah'ın bağışlaması ve merhameti, onların topladıkları (dünyalıklar)dan elbette hayırlıdır.

[1] Yüce Allah Uhud günü müslümanların içinde yer alan bir grubun samimiyetsiz insanlardan oluştuğunu, kendi dertlerinin ve menfaatlerinin ötesinde herhangi bir düşüncelerinin bulunmadığını, bu yüzden de devam eden cümlede yer verildiği üzere Allah hakkında Cahiliye zanni türünden haksız zanlarda bulunduklarını haber vermekte, bir anlamda toplumun tahlilini yaparak Hz. Muhammed'i ve diğer muhataplarını bilgilendirmektedir. Ayette geçen *ehemmethum enfüsühum* ifadesi "kendilerine önem verenler", "sadece kendilerini düşünenler", "canlarının derdine düşenler" anlamına gelmekte ve ordudaki münafıkların durumunu ortaya koymaktadır. Tefsirlerimizde aktarılan rivayetlere göre onlar savaşın gidişatını gözlemeden bir kısmı münafık Abdullah b. Übeyy'le birlikte meydandan kaçmışlardı; diğerleri de iki arada bir derece kalmanın huzursuzluğu içerisinde gözlerine uyku girmemiş, kendilerini bir türlü uyku tutmamıştı.

[2] Bu cümlede savaştan kaçanların ölümden kurtulamayacakları, dahası savaşa gitmezlerse düşmanların onları gelip evlerinde öldüreceği uyarısına dikkat çekilmektedir.

[3] Ayette kastedilen mesaj şöyle de anlaşılabilir: "Savaşa katılmamakla kalmayıp savaşan müminleri caydırmaya çalışanlara bu tavırları hasret sebebi olacaktır."

158. Ölseniz de öldürülseniz de Allah'ın huzurunda elbette toplanacaksınız. **159.** Allah'tan bir merhamet sebebiyle onlara yumuşak davranmışsın.[1] Kaba, katı yürekli olsaydın, şüphesiz ki etrafından dağılırlardı. Onları affet; bağışlanmaları için dua et; iş(ler) hakkında onlarla istişarede[2] bulun.[3] Kararını verdiğin zaman da artık Allah'a güven! Şüphesiz ki Allah kendisine güvenenleri sever.

160. Allah size yardım ederse, artık size üstün gelecek kimse yoktur.[4] Sizi bırakırsa, ondan sonra size kim yardım edebilir ki! Müminler, yalnızca Allah'a güvensinler! **161.** Hiçbir peygambere, (emanete) ihanet etmesi yakışmaz.[5] Kim ihanet ederse, kıyamet günü, ihanet ettiği şey(in günahı ile) gelir. Sonra da haksızlığa uğratılmaksızın kazandıkları şeyler herkese tastamam ödenecektir. **162.** Allah'ın rızasını gözeten ile Allah'tan bir gazaba uğrayan kişi bir olur mu hiç! Onun barınağı cehennemdir. Ne kötü varış yeridir (orası)! **163.** Onlar, Allah katında derece derecedir. Allah onların yaptıklarını görendir. **164.** Şüphesiz ki içlerinden kendilerine (Allah'ın) ayetlerini *tilavet* etmekte (okuyup aktarmakta), onları (kötülüklerden) arındırmakta ve kendilerine Kitap ve hikmeti (doğru hükümleri) öğretmekte olan bir elçi[6] göndermekle Allah müminlere büyük bir lütufta bulunmuştur. Onlar daha önce apaçık bir sapkınlık içindeydi.

Surenin 165-179. ayetlerinde müslümanların başına gelen sıkıntıların amacı, münafıkların Uhud'da küfre çok daha yakın oldukları, Yüce Allah yolunda öldürülenlere ölüler denmemesi, münafık tiplerin müslümanları savaştan kaçan yüreksizlerden yapmaya çalıştıkları, inkârcılara yönelik birtakım uyarılar dile getirilmektedir.

165. (Bedir'de düşmanınızın) başına iki katını getirdiğiniz bir musibet, (Uhud'da) kendi başınıza geldiği için mi "Bu nasıl oluyor?" demiştiniz? De ki: "O kendi (kusuru)nuzdandır.[7] Şüphesiz ki Allah her şeye gücü yetendir."

---

1 Yüce Allah ölüm ve sonrasına dair çeşitli bilgilendirmeler yaptıktan sonra, sözü yeniden Uhud'da yaşananlara getirmekte ve o gün Hz. Muhammed'in tembihini tutmadıkları için Okçular Tepesi'ni terk eden ve sonuçta müslümanların mağlup olmalarına neden olan müslümanlara yumuşak davrandığını, bunu Allah'ın kendisine verdiği bir rahmet ve merhamet vesilesiyle gerçekleştirdiğini ifade etmektedir.

2 Burada, danışılacak kişiler Uhud'da sorun sebebi olanlardır. Buna rağmen kendileri dışlanmamış, danışılacak kişiler arasında sayılmışlardır.

3 Benzer mesaj: Şûrâ 42:38.

4 Yüce Allah'ın mutlak üstün olduğu mesajını içeren bu ifadenin benzeri Yûsuf 12:21'de geçmektedir.

5 Bu ifade, "Hiçbir peygamber ihanetle suçlanamaz" şeklinde de anlaşılabilir.

6 Peygamberlerin görevleri bağlamında benzer mesajlar: Bakara 2:129, 151; Cum'a 62:2.

7 Ayette insanların başına gelen sıkıntıların bir kısmının kendi hak edişlerinin karşılığı olduğuna dikkat çekilmektedir.

166-167. (Uhud'da) iki ordu karşılaştığı gün başınıza gelenler ancak Allah'ın izniyle olmuştur ki bu da müminleri (diğerlerinden) ayırt etmesi ve münafıkları ortaya çıkarması içindi.[1] Onlara (münafıklara) "Gelin, Allah yolunda çarpışın veya savunma yapın!" dendiği zaman, "Savaşmayı (savaşın olacağını) bilseydik elbette size uyardık." demişlerdi. Onlar (o gün) imandan çok küfre yakındı. Ağızlarıyla, kalplerinde olmayanı söylüyorlardı.[2] (Oysa) Allah onların içlerinde gizlediklerini çok iyi bilendir. **168.** (Evlerinde) oturup da kardeşleri hakkında "Bize uysalardı öldürülmezlerdi." diyorlardı. De ki: "Doğruysanız kendinizden ölümü savın!" **169.** Allah yolunda öldürülenleri sakın ölüler sanma(yın)! Aksine onlar diridir, Rableri katında rızıklandırılıyorlar.[3] **170.** Allah'ın lütfundan kendilerine verdikleri ile sevinçli bir hâlde arkalarından gelecek ve henüz kendilerine katılmamış olan (kardeşlerine de) hiçbir keder ve korku bulunmadığı müjdesinin sevincini duymaktadırlar. **171.** Onlar, Allah'tan gelen nimet ve iyiliğin, (yani) Allah'ın, müminlerin ödülünü elbette ziyan etmeyeceği müjdesinin sevinci içindedir. **172.** Yara aldıktan sonra yine de Allah'ın ve Elçi'nin çağrısına uyanlar (özellikle) bunların içlerinden iyilik yapanlar ve *takvâ*lı (duyarlı) olanlar için büyük bir ödül vardır.

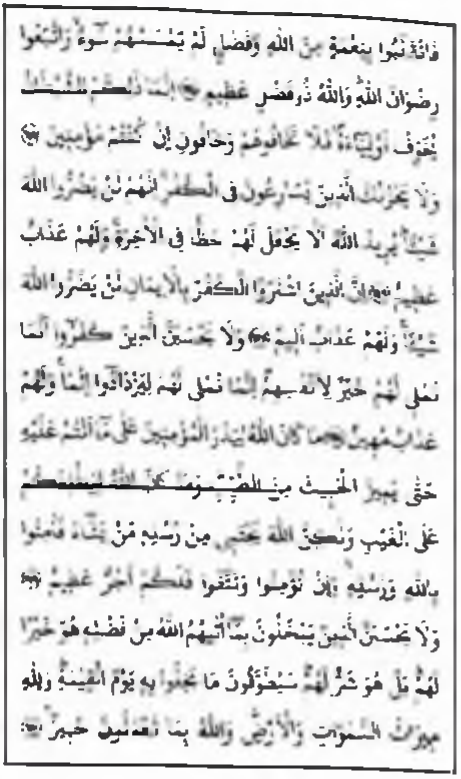
173. Bir kısım insanlar, müminlere "Düşmanlarınız olan insanlar, size karşı (asker) topladılar; aman onlardan sakının!" dediklerinde, bu (durum) onların (müminlerin) imanlarını artırmış[4] ve "Allah bize yeter. O, ne güzel *vekil*dir (güven kaynağıdır)!" demişlerdi.

[1] "Yüce Allah'ın bilmesi" ifadesiyle ilgili izahımız ve ilgili ayetler için bkz. Âl-i İmrân 3:140, dipnot 11.

[2] Yüce Allah bu ayette münafıkların tam da münafıkça bir tutum sergilediklerini, buna göre nasıl ikiyüzlü davrandıklarını ifade etmektedir. Ayetteki mesajlardan açıkça anlaşıldığına göre münafıklara Uhud günü "Gelin, Allah yolunda savaşın; bunu yapamazsanız hiç olmazsa savunmada olun; kalabalık görüntüye katkı vererek müşriklerin gözünün korkmasına yarayın" şeklinde çağrı yapıldığında onların cevabı tam münafıkça olmuş ve bu teklifi reddetmişler, Uhud günü savaşı bırakıp çekip gitmişlerdi.

[3] Benzer mesaj: Bakara 2:154.

[4] İmanın artması, inanılacak şeylerin artmasıyla elde edilen bir durum olabilir. Kehf 18:13, Meryem 19:76, Muhammed 47:17 ve Müddessir 74:31'de "imanın" ve "hidayet üzere olanların hidayetlerinin artırılacağı"ndan söz edilmektedir. Hidayetin artması ifadesi, onun güçlenmesi, pekiştirilmesi ve sarsılmaz şekilde mukavemetli kılınması anlamlarına gelmektedir. Hidayet artacağına göre, bir çeşit hidayet demek olan iman da elbette artabilir. Bakara 2:2'de Kur'an'ın *muttaki*ler için hidayet kaynağı olması bir anlamda hidayetin arttığını gösterir. Zaten *muttaki* olan bir insanın Kur'an'ın hidayetinden istifade etmesi demek, *takvâ* üzere kalması ve *takvâ* ilkelerinin artışını hayatında uygulaması demektir. Benzer mesajlar: Enfâl 8:2; Tevbe 9:124; Kehf 18:13; Meryem 19:76; Hacc 22:54; Ahzâb 33:22; Muhammed 47:17; Fetih 48:4; Müddessir 74:31.

174. (Bunun üzerine), kendilerine hiçbir sıkıntı dokunmadan, Allah'ın nimet ve iyiliğiyle geri dönmüş, Allah'ın rızasına uymuşlardı. Allah büyük iyilik sahibidir. **175.** İşte o şeytan ancak kendi dostlarıyla (onların adını kullanarak) sizi korkutmaya çalışır. İman etmişseniz onlardan korkmayın, benden korkun![1] **176.** İnkârda yarışanlar seni üzmesin! Şüphesiz ki onlar, Allah'a asla zarar veremezler. Allah onlara ahirette bir pay vermemek istiyor. Onlar için büyük bir azap vardır. **177.** Şüphesiz ki imana karşılık inkârı satın alanlar, Allah'a asla zarar veremezler. Onlar için elem verici azap vardır. **178.** Kâfir olanlar sanmasınlar ki kendilerine zaman tanımamız, onlar için hayırlıdır. Onlara zaman tanıyoruz; sonunda günahlarını artıracaklar. Onlar için küçük düşürücü bir azap vardır.[2]

[1] Yüce Allah'tan korkmak, O'nun azabından ve gazabından korkmak demektir.

[2] İnkârcılara zaman tanınmasıyla ilgili olarak bkz. A'râf 7:183; Kalem 68:45; Müzzemmil 73:11; Târık 86:17.

179. Allah pisi (kötüyü) temizden ayırana kadar müminleri, (şu) bulunduğunuz durumda bırakacak değildir.[3] Allah size gaybı (bilinemeyeni) bildirecek değildir.[4] Fakat Allah elçilerinden dilediğini seçer.[5] Allah'a ve elçilerine iman edin! İman eder, *takvâlı* (duyarlı) olursanız sizin için büyük bir ödül vardır.[6]

▼ *Surenin 180-189. ayetlerinde cimrilerin feci akıbeti, Yüce Allah'ı fakirlikle suçlayanlar, elçilerin yalanlanması, müslümanların çeşitli şekillerde imtihan edilecekleri, kitap verilenlerden Allah'ın kitabını ilan edip gizlememeleri gerektiği ve yersiz övünçlerin anlamsızlığı dile getirilmektedir.*

180. Allah'ın, lütfundan kendilerine verdikleriyle ilgili olarak (infakta) cimrilik gösterenler, bunun kendileri için hayırlı olduğunu sanmasınlar; aksine bu, onlar için şerdir. Cimrilik ettikleri şey de kıyamet gününde boyunlarına dolanacaktır.[7] (Oysa) göklerin ve yerin mirası yalnızca Allah'a aittir.[8] Allah yapmakta olduklarınızdan haberdardır.

[3] İmanda, ahlâkta ve davranışlarda yanlış, bozuk, eksik ve çirkin olan her şey, yerini doğru, sağlam ve iyi olana terk edinceye kadar bu değişim süreci devam edecektir. Esasında İslam ve dolayısıyla Kur'an dönüştürücü bir kitaptır; onun bu özelliğinden yararlanılmalı ve hayatta dönüşüm gerçekleştirilmelidir. Bu gerçeğe rağmen, insanların vahiy ile dönüşmek yerine, İslam'ı, yani vahyi dönüştürmeye çalışmaları ne kadar hazin ve korkunç bir duyarsızlıktır! Konuyla ilgili bütün ayetlere bakınca, bütünüyle kâinatın insan için, insanın da imtihan edilmek için yaratıldığını söyleyebiliriz. Buna göre, ayette verilmek istenen mesaj da Uhud gibi ağır sınavların uygulanmasının nedeni de kimlerin mümin, kimlerin kâfir ve münafık olduğunun ayıklanmasıdır.

[4] Bu mesaj Neml 27:65 ve Cinn 72:26-27. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

[5] Benzer mesajlar: Hacc 22:75; Şûrâ 42:13.

[6] Ayette verilmek istenen mesaj, takvâlı davranmanın "sebep", mahşerde büyük ödül demek olan cennetle buluşmanın ise "sonuç" olduğuna dikkat çekilmesidir.

[7] Bu mesaj Tevbe 9:34-35. ayetlerle okunmalıdır.

[8] Benzer mesaj: Hadîd 57:10.

181. "Şüphesiz ki Allah fakirmiş, biz ise zenginmişiz!" diyenlerin sözünü Allah kesinlikle duymuştur. Onların (hem bu) söylediklerini, (hem de) haksız yere peygamberleri öldürmelerini[1] yazacağız[2] ve (onlara) "Tadın o yakıcı azabı!" diyeceğiz. **182.** "İşte bu, ellerinizin öne sunduğu şeyler yüzündendir." (denecektir). Elbette Allah kullara asla haksızlık edici değildir.[3] **183.** (Yahudiler) "Doğrusu Allah bize, (gökten inen) ateşin yiyeceği (yakıp kor edeceği) bir kurban getirinceye kadar hiçbir elçiye inanmamamızı emretti." demişlerdi.[4] De ki: "Size, benden önce apaçık deliller, (özellikle) dediğiniz (konu) ve elçiler elbette gelmişti. Doğruysanız peki onları niçin öldürdünüz?"

184. Seni yalanlarlarsa (üzülme)! Apaçık deliller, sahifeler ve aydınlatıcı kitabı getiren senden önceki elçiler de elbette yalanlanmıştı.[5] **185.** Her *nefis* (can), ölümü tadıcıdır.[6] Kıyamet günü yaptıklarınızın karşılığı size elbette tastamam verilecektir. Kim cehennemden uzaklaştırılıp cennete konulursa, elbette o kurtulmuştur. Dünya hayatı, aldatıcı bir geçimlikten başka bir şey değildir. **186.** Şüphesiz ki mallarınız ve canlarınız konusunda deneneceksiniz. Şüphesiz ki sizden önce kendilerine kitap verilenlerden ve müşriklerden birçok eziyet (verici sözler) duyacaksınız. Sabreder ve *takvâ*lı (duyarlı) davranırsanız şüphesiz ki bu(nlar), kararlılık (göstermeye) değer işlerdendir.[7]

---

[1] Benzer mesajlar: Bakara 2:61; Âl-i İmrân 3:21, 112; Nisâ 4:155.

[2] Bu cümle "insanların amellerinin kaydedilmekte olduğunun" delillerindendir. Benzer mesajlar: Nisâ 4:81; Yûnus 10:21; İsrâ 17:13; Kehf 18:49; Meryem 19:79; Enbiyâ 21:94; Yâsin 36:12; Zuhruf 43:80; Câsiye 45:29; Kâf 50:18; Kamer 54:53; İnfitâr 82:10-12; Târık 86:4.

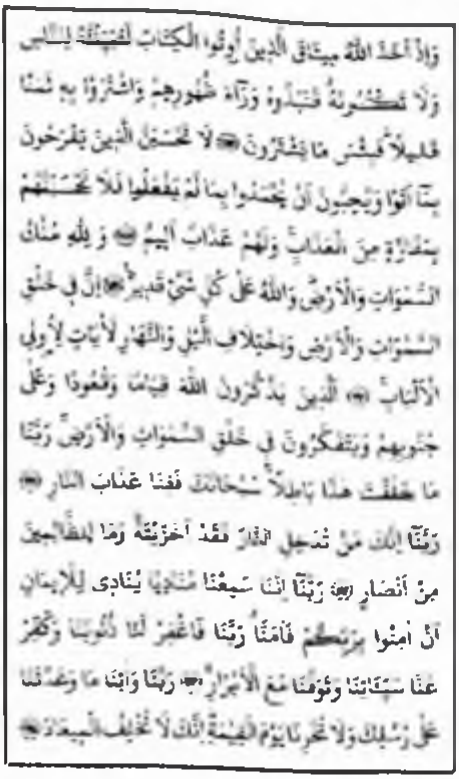
[3] Benzer mesajlar: Enfâl 8:51; Hacc 22:10.

[4] Ayette yer alan "ateşin yediği kurban" ifadesi ile kastedilenin ne olduğu konusunda çeşitli ifadeler ileri sürülebilir. Bu çerçevede "ateşin yediği kurban" ifadesi, "yakılarak sunulan bir kurban" olabileceği gibi "ateşin bitirdiği bir kurban" anlamına da gelebilir. "Buna göre yanık kurbanları kutsal ayinlerin temel bir unsuru kılan Hz. Musa şeriatına uymayan bir risalet söylemi onlar tarafından reddedilme sebebi olarak kabul edilmekteydi. Hz. Musa şeriatının bu yönü Kudüs'teki İkinci Mabed'in yıkılmasından beri uygulanamaz durumda olduğundan, Talmud sonrası yahudileri kendilerine vadedilen Mesih'in Musevi ayinlerini eski bütünlüğü içerisinde yeniden hayata geçireceğine inanıyorlardı. İşte ayette onların söylemek istedikleri buydu" (Muhammed Esed, *Kur'an Mesajı*, s. 128'de 141. not). Onların bu konudaki söylemleri ve kanaatleri Kitab-ı Mukaddes'te Yaratılış 15:17, Levililer 1:7, Tesniye 13:16, Birinci Krallar 18:38'deki bilgilerle ilişkilidir. Demek ki onların ileri sürdüğü şart, risalet noktasında Musa şeriatının bütün ilkelerine uygunluğu içermekteydi. Ancak Tevrat tahrifata uğradığı için bu bilginin ilahi mesajlarda ne kadar yer aldığı veya ne kadarının doğru olduğu noktasında elimizde sağlam bir delil bulunmamaktadır.

[5] Benzer mesaj: Fâtır 35:25.

[6] Benzer mesajlar: Enbiyâ 21:35; 'Ankebût 29:57; Zümer 39:30.

[7] Bu ayette eziyetlere karşı gösterilmesi gereken tavra dikkat çekilmektedir.

187. Hani Allah kendilerine kitap verilenlerden, "Onu mutlaka insanlara açıklayacaksınız ve onu gizlemeyeceksiniz"[1] diye söz almıştı. Onlar ise bunu sırtlarının arkasına atmışlar;[2] onu az bir değer karşılığında satmışlardı. Yaptıkları alışveriş ne kadar kötüdür! **188.** Sanma ki yaptıklarına sevinen, yapmadıkları ile övülmek isteyenler, (evet) sanma ki onlar azaptan kurtulacaklardır! Onlar için elem verici bir azap vardır. **189.** Göklerin ve yerin otoritesi yalnızca Allah'a aittir. Allah her şeye gücü yetendir.[3]

▼ *Surenin 190-200. ayetlerinde evrendeki bazı sanatkârlıklar, sağduyu sahiplerinin tefekkür edişleri, yaptıkları dualar, isteklerine Yüce Allah'ın verdiği cevap, dünya hayatının aldatıcılığı, kitap ehlinden bazılarının istikamet sahibi oluşları ve müminlere yönelik dört uyarı dile getirilmektedir.*

190. Şüphesiz ki göklerin ve yerin yaratılmasında, gece ile gündüzün değişmesinde (birbiri peşine gelişinde)[4] öz akıl sahipleri için dersler vardır.[5] **191.** Onlar, ayakta dururken, otururken, yanları üzerineyken (her zaman) Allah'ı hatırlar; göklerin ve yerin yaratılışı hakkında düşünür (ve şöyle derler:) "Rabbimiz! Sen bunu *batıl* olarak (boş yere) yaratmadın.[6] Sen yücesin.[7] Bizi cehennem azabından koru! **192.** Rabbimiz! Doğrusu sen kimi ateşe koyarsan, artık onu elbette rezil etmişsindir. Zalimler için hiçbir yardımcı yoktur. **193.** Rabbimiz! Gerçek şu ki biz 'Rabbinize inanın!' diye imana çağıran[8] davetçiyi duyduk ve hemen iman ettik. Rabbimiz! Bizim için günahlarımızı bağışla; kötülüklerimizi ört ve iyilerle birlikte (olacak şekilde) bizi vefat ettir! **194.** Rabbimiz! Bize, elçilerin vasıtasıyla vadettiklerini de ikram et ve kıyamet gününde bizi rezil etme! Şüphesiz ki sen sözünden dönmezsin."[9]

---

1 İlahi mesajlar ilan edilsin diye gönderilmiştir; gizlensin diye değil. Bu konuda ayrıca bkz. Bakara 2:140, 159-162, 174-175, 283.

2 Benzer mesaj: Bakara 2:101.

3 *Mülk* "otorite, iktidar" anlamlarıyla Yüce Allah'ın mutlak otorite alanını ifade eder; bu yapısıyla söz konusu kelime bütün yaratılmışları kapsamına alır. Âl-i İmrân 3:26-27'de bu kavram daha açık ifadelerle ve neleri kapsadığını ortaya koyacak şekilde bizlere öğretilmektedir.

4 Benzer mesajlar: Bakara 2:164; Yûnus 10:6; Mü'minûn 23:80; Nûr 24:44; Furkân 25:62; Câsiye 45:5.

5 Yüce Allah kâinat kitabının çeşitli konu başlıklarını vermekte ve bildirdiği hususlar başta olmak üzere yaratılmış olan her şeyde aklını kullananlar için nice deliller bulunduğunu ifade etmektedir. Bu bağlamda "ilk" olarak "göklerin ve yerin yaratılışı"na dikkat çekilmekte, bir anlamda yaratılan her şeyin çeşitli deliller içerdiği ifade edilmektedir.

6 Benzer mesajlar: Enbiyâ 21:16; Sâd 38:27; Duhân 44:38.

7 Yüce Allah'ı *tesbîh* etmek, O'nu bütün eksikliklerden uzak tutup öylece bilmek ve kabul etmektir.

8 Benzer mesajlar: Yûnus 10:25; Yûsuf 12:108; Ra'd 13:36; İbrâhîm 14:1; Nahl 16:125; Hacc 22:67; Kasas 28:87; Ahzâb 33:46; Fussilet 41:33; Cinn 72:20.

9 Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:9; Ra'd 13:31; İbrâhîm 14:47; Hacc 22:47; Rûm 30:6; Zümer 39:20.

195. Bunun üzerine Rableri, onlar(ın dualarının)a şöyle cevap verdi: "Şüphesiz ki ben erkek olsun kadın olsun, içinizden çalışıp bir iş (fedakârlık) yapan kimsenin yaptığını ziyan etmeyeceğim.[1] (Çünkü) hepiniz birbirinizdensiniz. Hicret edenler, yurtlarından çıkarılanlar, benim yolumda eziyete uğratılanlar, savaşanlar ve öldürülenler (var ya), şüphesiz ki ben de onların kötülüklerini örteceğim ve onları altlarından ırmaklar akan cennetlere koyacağım." (Bu ödül), Allah tarafından bir sevap olarak (verilecektir). Karşılıkların güzeli yalnızca Allah katında olandır. **196.** Kâfir olanların (refah içinde) diyar diyar dolaşması sakın seni aldatmasın! **197.** Azıcık bir menfaattir (o). Sonra onların barınağı cehennemdir. (Orası) ne kötü bir yataktır! **198.** Fakat Rablerine karşı *takvâlı* (duyarlı) olanlar için, Allah tarafından bir ikram olarak altlarından ırmaklar akan, *ebedî* kalacakları cennetler vardır. İyi kişiler için Allah katındaki (nimetler) hayırlı olandır.[2]

199. Kitap ehlinden öylesi var ki Allah'a hem size indirilene hem de kendilerine indirilene Allah'a boyun eğerek iman ederler. Allah'ın ayetlerini az bir değer karşılığında satmazlar. İşte onlar için Rableri katında ödüller vardır. Şüphesiz ki Allah, hesabı hızlı olandır.[3] **200.** Ey iman edenler! Sabredin; (düşman karşısında) dayanışmada bulunun; (savaş için) hazırlıklı ve nöbette bulunun![4] Allah'a karşı *takvâlı* (duyarlı) olun ki kurtulasınız.

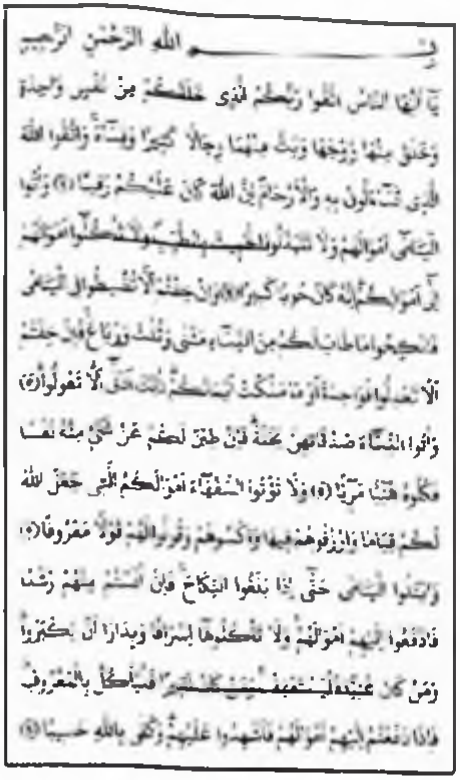
---

[1] Yüce Allah erkek olsun kadın olsun, iyilik ve fedakârlık yapanların yapıp ettiklerini ziyan etmeyeceğini bildirmektedir ki bu anlamda Âl-i İmrân 3:171 ve Bakara 2:143'te müminlerin ecrini ziyan etmeyeceği ifadesi yer almaktadır. Yüce Allah yorumunu yapmakta olduğumuz cümlede kadın veya erkek müminlerin, ayrıca ıslah sahibi insanların ve muhsinlerin de ödüllerini ziyan etmeyeceğini belirtmekte, böylece ihsan sahibi insanların yaptığı fedakârlıkların hiçbir şekilde boşa gitmeyeceği mesajını da vermektedir. "Erkek" veya "kadın" ikilisine dair Nisâ 4:124 ve Nahl 16:97 gibi ayetlerde, ayrıca Ahzâb 33:35'te erkeklere ve kadınlara ait özel kalıpların kullanılmasının nedeni, vahyin "cinsiyet" değil de "şahsiyet" merkezli bir sunum yapmasıdır. Benzer mesajlar: Nisâ 4:123-124; Nahl 16:97; İsrâ 17:9; Kehf 18:2; Tâhâ 20:75, 112.

[2] Yüce Allah *mesûnlük* özelliği gereği bu defa sözü takvâ sahiplerine getirmekte, inkârcıların aksine, Allah'tan bir ikram olarak onların varacakları yerin de cennetler olacağını müjdelemektedir. Yüce Allah muttakî yani duyarlı, sorumluluğunu bilip sorumlu davranan insanların fedakârlıklarının karşılığı olarak ahirette altlarından ırmaklar akan ve içinde ebedî kalacakları bahçelerde ağırlanacaklarını müjdelemektedir.

[3] Yüce Allah dünyaya aldanılmaması gerektiğini ifade edip takvâ sahiplerine cennet vadettiğini müjdeledikten sonra, bu defa kitap ehlinin içinden de bu türden muttakîler yani mahşerde nimetlere sahip olacak kişilerin çıkacağını bildirmekte ve onların da imanlarının tam, fedakârlıklarının sağlam olduğunu ifade etmektedir.

[4] Buradaki *râbitû* emri, sanıldığı gibi "zikirde insanları hatırlayıp onlarla manevi bir bağ kurmak" anlamında "rabıta" ile asla ve asla ilişkili değildir. Aksine bu emir, "savaş için hazırlıklı ve nöbette olmak" anlamına gelmektedir.

4. NİSÂ SURESİ

176 AYET

Medine döneminde indirilen, 176 ayetten oluşan ve adını 127. ayetteki "kadınlar" anlamındaki *en-Nisâ'* kelimesinden alan Nisâ suresi inişte 106, mushaf sırasında ise 4. suredir.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

▾ *Surenin 1-6. ayetlerinde insanların yaratılışı, yetim mallarına dair tutumun nasıl olması gerektiği, nikâh çağına kadar denenmeleri gerektiği, yanlış uygulamalardan kaçınılması konularına değinilmektedir.*

1. Ey insanlar! Sizi tek bir *nefis*[1] (candan/cevherden) yaratan, eşini de ondan[2] yaratan; ikisinden birçok erkek ve kadın (meydana getirip) yayan[3] Rabbinize karşı *takvâlı* (duyarlı) olun! Kendisiyle ilgili birbirinizden dilekte bulunduğunuz Allah'a ve yakınlara karşı *takvâlı* olun! Şüphesiz ki Allah üzerinizde gözetleyicidir. **2.** Yetimlere (yetişkin olduklarında) mallarını verin! Temizi pis olanla değişmeyin! Onların mallarını kendi mallarınıza (katarak kendi malınızmış gibi) yemeyin! Şüphesiz ki o, büyük bir günahtır. **3.** (Kendileriyle evlendiğiniz takdirde) yetimlerin haklarını gözetememekten korkarsanız beğendiğiniz (size helal olan) kadınlardan ikişer, üçer, dörder alın! Adil olamamaktan korkarsanız bir tane ile veya sahip olduğunuzla (yetinin)! Bu (davranış), adaletten ayrılmamanız için en uygun olanıdır.[4] **4.** Kadınlara mehirlerini gönül rızası ile (cömertçe) verin! Ondan (verdiğiniz mehirden) bir kısmını (gönül hoşluğu ile) size bağışlarlarsa onu da afiyetle yiyin! **5.** Allah'ın geçiminize dayanak kıldığı mallarınızı aklı ermezlere (muhakemesi henüz gelişmemiş olanlara) vermeyin! Onlarla (kendi mallarıyla) onları besleyin, giydirin ve onlara güzel söz söyleyin! **6.** Evlilik çağına gelinceye kadar yetimleri (gözetip) deneyin! Onlarda yetişkinlik[5] görürseniz hemen mallarını kendilerine verin! Büyüyecekler (de geri alacaklar) diye onları (yetimlerin mallarını) israf ile ve tez elden yemeyin! Zengin olan (veli, yetimin malına) tenezzül etmesin; fakir olan da (ihtiyacına) uygun olarak yesin! Mallarını kendilerine verdiğiniz zaman onlarla ilgili şahit bulundurun! Hesap görücü olarak Allah yeter.

---

1 Benzer mesajlar: En'âm 6:98; A'râf 7:189; Zümer 39:6.

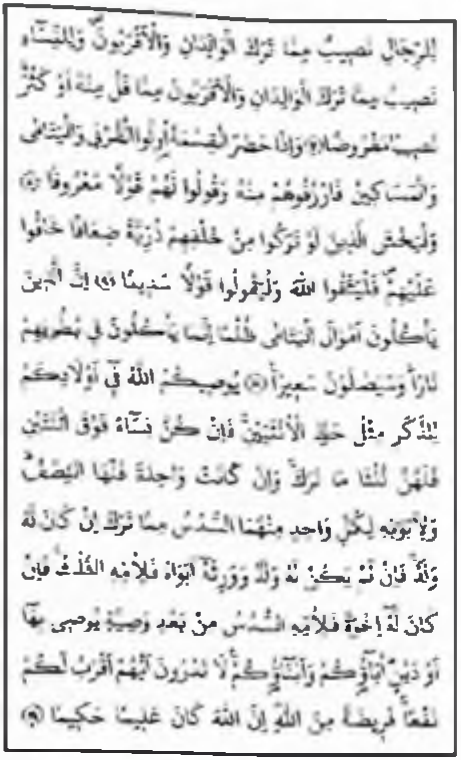
2 İlk insan yani erkek türü nereden yaratıldıysa eşi de oradan yaratılmıştır; yani ilk kadın, ilk erkekten yaratılmamıştır; iki türün yaratıldığı kaynak aynıdır.

3 Bu cümle Rûm 30:20, Fâtır 35:11 ve Nebe' 78:8 ile okunmalıdır. Bu mesaj, ilk insanların pek çok erkek ve kadından oluşan çiftler hâlinde yaratıldığının delilidir. Fâtır 35:11 ve Nebe' 78:8'de ezvâc kelimesi kullanıldığı için maksat en az üç çifttir diyebiliriz. Böylece her türlü ensest iddiaları geçersiz olmaktadır.

4 Bu ayet Nisâ 4:129. ayetle birlikte okunmalıdır.

5 Bu ayetten açıkça anlaşılıyor ki evlilik çağı, *rüşd* yani yetişkinlik çağıdır. Ergenlik veya daha küçük yaşlarda evlilik kesinlikle Kur'an'dan destek alamaz.

▼ *Surenin 7-14. ayetlerinde erkeklere ve kadınlara yönelik miras, miras paylaşımına şahit olanlara da mirastan verilmesi, yetim mallarını yememek gerektiği, ayrıca 12 başlıkta miras hükümlerine yer verilmekte, bu konudaki ilâhî mesajlara itaatin ve isyanın sonuçlarına değinilmektedir.*

7. Gerek azından, gerek çoğundan belirli bir hisse olmak üzere, ana babanın ve yakınların bıraktıklarından erkeklere bir pay vardır; ana babanın ve yakınların bıraktıklarından kadınlara da bir pay vardır.[1] **8.** (Mirastan payı olmayan) yakınlar, yetimler ve yoksullar miras paylaşımında hazır bulunduğu zaman, bundan (mirastan) onları da rızıklandırın[2] ve onlara güzel söz söyleyin! **9.** Geriye gücü yetmez nesiller bıraktıkları takdirde (hâlleri ne olur) diye endişe edenler, (yetimlere haksızlık etmekten de) korkup titresinler! Allah'a karşı *takvâ*lı (duyarlı) olsun ve doğru söz söylesinler![3] **10.** Haksızlıkla yetimlerin mallarını yiyenler, şüphesiz karınlarında ancak ateş yemiş olur. Onlar, alevlenmiş ateşe girecektir. **11.** Allah size, çocuklarınız hakkında, erkeğe, kadının payının iki misli gibi (miras vermenizi) emreder.[4] (Çocuklar) ikiden fazla kadın iseler, (ölünün) bıraktığının üçte ikisi onlarındır. (Mirasçı) tek bir (kadın) ise (mirasın) yarısı onundur. Ölenin çocuğu varsa, ana babasından her birinin mirastan altıda bir payı vardır. Çocuğu yok da ana babası ona mirasçı olmuş ise annesine üçte bir (düşer). Ölenin kardeşleri varsa, annesine altıda bir (düşer. Bütün bu paylar, ölenin daha önce yapmış olduğu) vasiyetten ve/veya borçtan sonradır.[5] Babalarınız ve oğullarınız(dan) hangisinin size yarar bakımından daha yakın olduğunu bilemezsiniz.[6] (Bunlar) Allah tarafından belirlenmiş farzlardır (paylardır). Şüphesiz ki Allah bilendir, doğru hüküm verendir.

---

[1] Bu ayette kişilere ana babaları ve yakınlarından kalan mal mülkte erkeklerle kadınlara eşit payın söz konusu olabileceğine işaret edilmektedir.

[2] Bu buyruk, mirastan yararlanmak için başkalarının da gözetilmesi hükmünü içermektedir.

[3] Benzer mesaj: Ahzâb 33:70.

[4] Bu cümle Nisâ 4:7. ayet ışığında anlaşılmalıdır. Ayet, kişinin kendi kazancıyla ilgili oğluna verdiğinin en az yarısı gibi bir miktarı kızına da vermesini hükme bağlamaktadır. Kızların insandan sayılmadığı, diri diri gömüldüğü, mal gibi alınıp satıldığı bir ortamda erkeğe verilenin "en az" yarısı kadar bir miktarın kızlara da verilmesi öngörülmektedir. Bakara 2:177, 180, 215 ve İsrâ 17:26 ile okununca, ana baba ve yakınlar bağlamında kızlara da belirli bir miktar vasiyet ederek onlara katkı sağlanması gerekliliği de unutulmamalıdır. Yüce Allah'ın mutlak emri olan "adaleti" sağlamada gerekeni yapmak herkesin sorumluluğundadır. Erkeklere fazla verilmesinin nedeni kazanmadaki katkısı, ailenin bakımı, mehir vs. olabilir.

[5] Burada ve bir sonraki ayette geçen bu uyarı miras paylaşımının kişinin borcu ve vasiyetinden sonra olmasını hükme bağlamakta, dolayısıyla Bakara 2:180'de dikkat çekilen farzın göz ardı edilmemesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

[6] Yüce Allah ayetin başında neden önceliği çocuklara verdiğini, sonrasında neden babaları ve annelerinden bahsettiğini, oranları neye göre belirlediğini, bu anlamda muhataplara kimlerin ne kadar yakın olduğunu insanların idrak edemeyeceğini bildirmektedir.

وَلَكُمْ نِصْفُ مَا تَرَكَ أَزْوَاجُكُمْ إِن لَّمْ يَكُن
لَّهُنَّ وَلَدٌ فَإِن كَانَ لَهُنَّ وَلَدٌ فَلَكُمُ الرُّبُعُ
مِمَّا تَرَكْنَ مِن بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُوصِينَ بِهَا أَوْ دَيْنٍ
وَلَهُنَّ الرُّبُعُ مِمَّا تَرَكْتُمْ إِن لَّمْ يَكُن لَّكُمْ وَلَدٌ
فَإِن كَانَ لَكُمْ وَلَدٌ فَلَهُنَّ الثُّمُنُ مِمَّا تَرَكْتُم
مِّن بَعْدِ وَصِيَّةٍ تُوصُونَ بِهَا أَوْ دَيْنٍ وَإِن كَانَ
رَجُلٌ يُورَثُ كَلَالَةً أَوِ امْرَأَةٌ وَلَهُ أَخٌ أَوْ أُخْتٌ
فَلِكُلِّ وَاحِدٍ مِّنْهُمَا السُّدُسُ فَإِن كَانُوا أَكْثَرَ
مِن ذَٰلِكَ فَهُمْ شُرَكَاءُ فِي الثُّلُثِ مِن بَعْدِ
وَصِيَّةٍ يُوصَىٰ بِهَا أَوْ دَيْنٍ غَيْرَ مُضَارٍّ وَصِيَّةً
مِّنَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَلِيمٌ ﴿١٢﴾ تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ
وَمَن يُطِعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي
مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَذَٰلِكَ الْفَوْزُ
الْعَظِيمُ ﴿١٣﴾ وَمَن يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَتَعَدَّ حُدُودَهُ
يُدْخِلْهُ نَارًا خَالِدًا فِيهَا وَلَهُ عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿١٤﴾

12. Çocukları yoksa eşlerinizin (hanımlarınızın) bıraktıklarının yarısı sizindir. Yapacakları vasiyetten ve/veya borçtan sonra, onların (eşlerinizin) çocukları varsa bıraktıklarının dörtte biri sizindir. Çocuklarınız yoksa bıraktıklarınızın dörtte biri onların (hanımlarınızın)dır. Çocuğunuz varsa, yapacağınız vasiyetten ve/veya borçtan sonra, bıraktığınızın sekizde biri onlarındır. Bir erkek veya hanım bir *kelâle*[1] (annesi, babası ve çocukları bulunmayan kişi)nin malı mirasçılara kalırsa ve (başka bir anneden) bir erkek kardeşi veya bir kız kardeşi varsa her birine altıda bir düşer. (*Kelâle* durumundakinin kardeşleri) bundan fazla iseler, yapılacak vasiyetten ve/veya borçtan sonra üçte bire ortaktırlar. (Bu vasiyetler ve/veya borçlar) kimse zarara uğratılmaksızın[2] ve Allah'tan size bir vasiyet (farz bir görev) olarak (yapılacak)tır. Allah bilendir, hoşgörülüdür. **13.** İşte şu(nlar), Allah'ın (koyduğu) sınırlarıdır.[3] Kim Allah'a ve Elçisine gönülden itaat ederse, (Allah) onu, içinde *ebedî* kalıcılar olarak altlarından ırmaklar akan cennetlere koyar. İşte bu, büyük kurtuluştur.[4] **14.** Kim Allah'a ve Elçisine isyan eder ve (Allah'ın) sınırlarını aşarsa, (Allah) onu, içinde *ebedî* kalacağı ateşe koyar. Onun için küçük düşürücü bir azap vardır.

---

1 *Kelâle* kelimesi, "ana baba ve çocukları bulunmadan ölen kişi" veya "çocuk ve baba tarafından olmayan akrabalar", bir anlamda "birinci dereceden bir mirasçısı bulunmayan kişi" demektir. *Kelâle* hakkında ayrıca bkz. Nisâ 4:176, dipnot 1.

2 Bu ifadeden anlaşılıyor ki miras paylaşımında herhangi bir tarafa zarar vermemek, yani bir mağdur oluşturmamak ve adaletten ayrılmamak gerekmektedir. Yüce Allah ayetin bu kısmında önceki ayette bir kez geçen, bu ayette ise üç kez geçen "vasiyyet ve/veya borçların" mirasçılara zarar verici boyutta olmamasını içermektedir. Hz. Muhammed'den nakledildiğine göre, kendisine vasiyetin ne kadar olabileceği sorusuna şu şekilde cevap verdiği rivayet edilmektedir: "Üçte biri, üçte biri de çoktur. Vârislerini zengin olarak bırakman, onları fakirlik ve ihtiyaç içinde bırakmandan hayırlıdır" (Buhârî, Vesâyâ, 2; Cenâiz, 37; Müslim, Vasıyyet, 5; Ebû Dâvûd, Vesâyâ, 2; Tirmizî, Vesâyâ, 1; Nesâî, Vesâyâ, 3; İbn Mâce, Mesâyâ, 5; İmâm Mâlik, Muvatta', Vasıyyet, 1). Ayette sözü edilen "zarar vermeme" işlemi, malın üçte birden fazlasını veya malının hepsini vererek, mirasçılara zarar vermek için gerçekte olmayan bir borcu varmış gibi göstererek veya sahip olmadığı alacağını almış gibi göstererek vs. şekillerde görülebilir.

3 Kur'an'da 14 kez geçen ve hepsi de Medine dönemi surelerinde yer alan *hudûd* sözcüğü *hadd* kelimesinin çoğuludur ve "sınırlar" manasına gelmektedir. Bu kelime Yüce Allah'a nispet edilerek *hudûdü'l-lâh* yani "Allah'ın sınırları" manasında O'nun belirlediği hükümlerin sınırlarını ifade etmektedir.

4 Yüce Allah'a ve Elçisine itaatle ilgili olarak Kur'an'da çeşitli ayetler yer almakta ve konunun önemine dikkat çekilmiş olmaktadır. Her kim bağlam gereği miras konularında, genelde ise bütün emirleri ve yasakları bağlamında Yüce Allah'a ve mesajları ileten Elçisine gönülden itaat ederse, Allah onu altlarından ırmaklar akan ve içinde ebedî kalacakları cennetlere koyacağını müjdelemektedir. Kur'an'da cennetlerin altlarından ırmaklar akacağını bildiren pek çok ayetin yer aldığını hatırlatmak gerekir.

▼*Surenin 15-21. ayetlerinde kadınların ve erkeklerin kendi aralarındaki fuhuş/ahlaksızlık, bu çirkin davranışlardan tevbe edilmesi, zorla mirasçı olunmaması ve kadınlara verilen mehrin geri alınmaması gerektiği dile getirilmektedir.*

15. Kadınlarınızdan çirkinlik (fuhuş) yapanlara karşı aranızdan dört şahit getirin![1] Şahitlik ederlerse, o (kadı)nları ölüm alıp götürünceye veya Allah onlar için bir yol açıncaya kadar[2] evlerde hapsedin![3] **16.** İçinizden onu (o fuhşu) yapan iki erkeği de cezalandırın![4] Tevbe eder, kendilerini düzeltirlerse[5] artık onlardan (kendilerine ceza vermekten) vazgeçin! Şüphesiz ki Allah tevbeleri çok kabul edendir, çok merhametlidir. **17.** Allah'ın kabul edeceği tevbe, sadece bilmeden kötülük edip sonra hemen tevbe edenlerin tevbesidir. İşte Allah bunların tevbesini kabul eder.[6] Allah bilendir, doğru hüküm verendir.

وَالّٰتِي يَأْتِينَ الْفَاحِشَةَ مِن نِّسَائِكُمْ فَاسْتَشْهِدُوا
عَلَيْهِنَّ أَرْبَعَةً مِّنكُمْ ۖ فَإِن شَهِدُوا فَأَمْسِكُوهُنَّ
فِي الْبُيُوتِ حَتَّىٰ يَتَوَفَّاهُنَّ الْمَوْتُ أَوْ يَجْعَلَ اللَّهُ لَهُنَّ
سَبِيلًا ﴿١٥﴾ وَاللَّذَانِ يَأْتِيَانِهَا مِنكُمْ فَآذُوهُمَا ۖ فَإِن تَابَا
وَأَصْلَحَا فَأَعْرِضُوا عَنْهُمَا ۗ إِنَّ اللَّهَ كَانَ تَوَّابًا رَّحِيمًا ﴿١٦﴾
إِنَّمَا التَّوْبَةُ عَلَى اللَّهِ لِلَّذِينَ يَعْمَلُونَ السُّوءَ بِجَهَالَةٍ
ثُمَّ يَتُوبُونَ مِن قَرِيبٍ فَأُولَٰئِكَ يَتُوبُ اللَّهُ عَلَيْهِمْ
وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿١٧﴾ وَلَيْسَتِ التَّوْبَةُ لِلَّذِينَ
يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ حَتَّىٰ إِذَا حَضَرَ أَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ
إِنِّي تُبْتُ الْآنَ وَلَا الَّذِينَ يَمُوتُونَ وَهُمْ كُفَّارٌ ۚ أُولَٰئِكَ
أَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٨﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا يَحِلُّ
لَكُمْ أَن تَرِثُوا النِّسَاءَ كَرْهًا ۖ وَلَا تَعْضُلُوهُنَّ لِتَذْهَبُوا
بِبَعْضِ مَا آتَيْتُمُوهُنَّ إِلَّا أَن يَأْتِينَ بِفَاحِشَةٍ مُّبَيِّنَةٍ ۚ
وَعَاشِرُوهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ ۚ فَإِن كَرِهْتُمُوهُنَّ فَعَسَىٰ
أَن تَكْرَهُوا شَيْئًا وَيَجْعَلَ اللَّهُ فِيهِ خَيْرًا كَثِيرًا ﴿١٩﴾

18. Kötülükleri (sürekli) yapıp da içlerinden birine ölüm gelip çatınca "Ben şimdi tevbe ettim." diyenler ile kâfir olarak ölmekte olanlar için (kabul edilecek) tevbe yoktur.[7] Onlar için acı bir azap hazırlamış (olacağ)ız. **19.** Ey iman edenler! Kadınlara zorla mirasçı olmanız size helal değildir. Apaçık bir çirkinlik yapmaları hariç, onlara verdiğinizin (mehrinizin) bir kısmını gidermeniz (geri almanız) için de onları sıkıştırmayın! Onlarla iyi geçinin! Onlardan hoşlanmazsanız, (bilin ki) sizin hoşlanmadığınız bir şeye Allah çok hayır koymuş olabilir.

---

1 Buradaki "dört şahit"te, özel olarak cinsiyet göndermesi veya cinsiyet tahsisi yoktur. Ayetteki *minkum* "sizden" ifadesi, "siz müslümanlardan" anlamına alınmalıdır.

2 Burada sözü edilen "Allah'ın onlar için açacağı yol" onların lehine olmak üzere tevbe etmekten sonra evlenebilmeleri hükmüdür.

3 Bu ayet kadın kadına *fuhş*un cezasını içermektedir.

4 Bu ayet öncekinin zıddına bu defa "erkek erkeğe yapılan homoseksüellik" ahlaksızlığının cezasını içerir. Bu iki ayette bilinen anlamda kadın-erkek yapılan zinadan söz edilmemektedir. Zira bilinen anlamda zinanın cezası, Nûr 24:2'de 100 *celde* (değnek) olarak belirlenmektedir.

5 Tevbe ve ıslahın cezaları düşürmesiyle ilgili bkz. Âl-i İmrân 3:89, dipnot 8.

6 Bu ayette Yüce Allah'ın kabul edeceği tevbenin bilgisizce yapılan bir hatadan hemen sonra gerçekleştirilen pişmanlık ve yöneliş olduğuna dikkat çekilmektedir. Hata işledikten hemen sonra tevbe etmek, günahın günah olduğunu idrak edebilmek ve günahı savunmamaktır. Zamana yayılan hata bir süre sonra kanıksanır, benimsenir, unutulur, alışkanlığa dönüşür ve kişiyi yaptığının hata olmadığı sonucuna götürür ki işte bu korkunç bir akıbettir. Ayette geçen *es-sûe* "kötülük" kelimesinin tekil getirilmesi, hatalara dalmamayı öğütlemektedir. Bilerek hatada ısrar etmek kişinin tevbe etmeden ölmesine yol açabilir ki bundan kurtulmak için hatadan hemen sonra tevbe etmek gerekmektedir. Benzer mesaj: Neml 27:11.

7 Önceki ayette geçen *es-sû'* kelimesi yerine burada *es-seyyiât* sözcüğünün çoğul getirilmesi, bağışlanmayacak kötülüklerin hem sayısının fazla oluşunu göstermektedir hem de sıklıkla yapıldıkları için adeta alışkanlık haline getirildikleri anlaşılmaktadır. Kabul edilmeyen tevbelerle ilgili mesajlar için bkz. En'âm 6:158; Yûnus 10:90-91; Secde 32:29; Sebe' 34:52; Mü'min 40:85; Duhân 44:13; Muhammed 47:18.

20. Bir eşin yerine (başka) bir eş değiştirmek (yeni bir eş almak) isterseniz, onlardan birine yüklerle (mehir) vermiş olsanız bile ondan hiçbir şeyi (geri) almayın! İftira ederek ve (böylece) apaçık bir günah işleyerek onu (verdiğiniz mehri) geri alır mısınız! **21.** Daha önce birbirinizle içli dışlı olduğunuz ve (kendilerini koruyacağınıza dair nikâhta) sizden sağlam bir söz almış oldukları hâlde onu (verdiğiniz mehri) nasıl geri alırsınız ki![1]

• *Sureinin 22-28. ayetlerinde nikâh konusuna dair açıklamlara yer verilmekte, nikâhta mehre değinilmekte, bu konudaki bilgilerin evrensel olduğuna ve tevbenin önemine dikkat çekilmektedir.*

22. Geçmişte olanlar hariç, babalarınızın evlendiği kadınlarla evlenmeyin! Şüphesiz ki bu bir çirkinliktir; öfke (sebebi)dir ve çok kötü bir yoldur.

23. Anneleriniz, kızlarınız,[2] kız kardeşleriniz, halalarınız, teyzeleriniz, kardeş kızları, kız kardeş kızları, sizi emziren (süt) anneleriniz, süt (emmekten dolayı oluşan) kız kardeşleriniz,[3] kadınlarınızın (eşlerinizin) anneleri, kendileriyle (cinsel ilişki ile) birleştiğiniz kadınlarınızdan (eşlerinizden) olup evlerinizde bulunan üvey kızlarınız da size haram kılınmıştır. Onlarla (hanımlarla nikâhlanmış da) henüz (cinsel ilişki ile) birleşmemiş (ve onlardan boşanmış)sanız, (onların kızlarını almanızda) size herhangi bir vebal yoktur.[4] Kendi neslinizden olan oğullarınızın helalleri (gelinleriniz)[5] ve iki kız kardeşi (aynı anda) birlikte[6] almak da (size haram kılındı). Ancak geçen geçmiştir.[7] Şüphesiz ki Allah çok bağışlayandır, çok merhametlidir.

1 Bu iki ayette kadınların haklarının gözetilmesinin önemine vurgu yapıldığı görülmektedir.

2 Burada geçen "anneleriniz ve kızlarınız" ifadesi, yukarıya doğru anneanneleri ve babaanneleri içerdiği gibi kızları ve onların kızları olan torunları da elbette içerir.

3 Bu ifade süt kardeşliğinin bile evliliğe engel olduğu hükmünü içermektedir. Dolayısıyla Hz. Âdem'in çocuklarının farklı doğumlarda dünyaya gelmiş kardeşlerin birbiriyle evlendirildiği iddiası bu hüküm karşısında tümüyle geçersiz hale getirilmektedir.

4 *Rabîbe* kelimesinin çoğulu olan *rabâib* kelimesi "üvey kızlar" demektir. Yüce Allah bu cümlede evlenilip cinsel anlamda birleşilmiş olan hanımların başka erkeklerden yani önceki evliliklerinden olma kızlarıyla da evlenilemeyeceğini ifade etmektedir. Eğer nikâh yapılmış da henüz cinsel birliktelik yaşanmadan ayrılık gerçekleşmişse bu durumda o hanımların kızları yabancı durumunda olacakları için onlarla evlenilebileceği ifade edilmektedir.

5 Ayette geçen ve *halîlet* kelimesinin çoğulu olan *halâil* kelimesi "gelinler" demektir. Yüce Allah ayetin bu kısmında kişinin kendi öz çocuğunun boşadığı hanımıyla yani "gelinler"le evlenilemeyeceğini ifade etmektedir.

6 Buradaki vurgu iki kız kardeşin her ne sebeple olursa olsun aynı anda aynı kişinin nikahı altında bulundurulmasının haramlığıdır.

7 Bu ifade, Kur'an hükümleri gelmeden önceki uygulamaları içermektedir. Kur'an geldikten sonra böyle bir izin söz konusu değildir.

24. Sağ ellerinizin (yeminlerinizin) sahip oldukları[1] hariç, Allah'ın size bir yazısı (emri) olarak evli kadınlar[2] da (size haram kılınmıştır).[3] Bunların ötesinde (başkasını), namuslu olmak ve zina etmemek üzere mallarınızla (mehirlerini vererek) istemeniz size helal kılınmıştır. Onlardan yararlanmanıza karşılık, kararlaştırılmış olan mehirlerini verin![4] Mehir kesiminden sonra (bir miktar indirim için) karşılıklı anlaşmanızda size herhangi bir vebal yoktur. Şüphesiz ki Allah bilendir, doğru hüküm verendir. **25.** İçinizden, imanlı özgür kadınlarla evlenmeye gücü yetmeyen kişi, ellerinizin altında bulunan imanlı genç kızlarınız (sayılan, yeminlerinizin sahip olduklarının)dan (cariyelerinizden alsın)! Allah sizin imanınızı çok iyi bilendir. Hepiniz birbirinizdensiniz. Onları sahiplerinin izni ile nikâhlayın ve namuslu yaşamaları, zina etmemeleri ve gizli dost da tutmamaları şartı ile uygun bir şekilde mehirlerini de (bizzat) kendilerine verin! Evlendikten sonra bir çirkinlik (fuhuş) yaparlarsa, onlara hür kadınların cezasının yarısı (uygulanır).[5] Bu (cariye ile evlenme emri), içinizden günaha düşmekten korkanlar içindir. Sabretmeniz ise sizin için hayırlı olandır. Allah çok bağışlayandır, çok merhametlidir.

وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ النِّسَاءِ إِلَّا مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ ۖ كِتَابَ
اللَّهِ عَلَيْكُمْ ۚ وَأُحِلَّ لَكُمْ مَا وَرَاءَ ذَٰلِكُمْ أَنْ تَبْتَغُوا
بِأَمْوَالِكُمْ مُحْصِنِينَ غَيْرَ مُسَافِحِينَ ۚ فَمَا اسْتَمْتَعْتُمْ
بِهِ مِنْهُنَّ فَآتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ فَرِيضَةً ۚ وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ
فِيمَا تَرَاضَيْتُمْ بِهِ مِنْ بَعْدِ الْفَرِيضَةِ ۚ إِنَّ اللَّهَ كَانَ
عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿٢٤﴾ وَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ مِنْكُمْ طَوْلًا
أَنْ يَنْكِحَ الْمُحْصَنَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ فَمِنْ مَا مَلَكَتْ
أَيْمَانُكُمْ مِنْ فَتَيَاتِكُمُ الْمُؤْمِنَاتِ ۚ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِإِيمَانِكُمْ ۚ
بَعْضُكُمْ مِنْ بَعْضٍ ۚ فَانْكِحُوهُنَّ بِإِذْنِ أَهْلِهِنَّ وَآتُوهُنَّ
أُجُورَهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ مُحْصَنَاتٍ غَيْرَ مُسَافِحَاتٍ
وَلَا مُتَّخِذَاتِ أَخْدَانٍ ۚ فَإِذَا أُحْصِنَّ فَإِنْ أَتَيْنَ بِفَاحِشَةٍ
فَعَلَيْهِنَّ نِصْفُ مَا عَلَى الْمُحْصَنَاتِ مِنَ الْعَذَابِ ۚ ذَٰلِكَ
لِمَنْ خَشِيَ الْعَنَتَ مِنْكُمْ ۚ وَأَنْ تَصْبِرُوا خَيْرٌ لَكُمْ ۗ وَاللَّهُ
غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٢٥﴾ يُرِيدُ اللَّهُ لِيُبَيِّنَ لَكُمْ وَيَهْدِيَكُمْ سُنَنَ
الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ وَيَتُوبَ عَلَيْكُمْ ۗ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٢٦﴾

26. Allah size (hükümleri) açıklamak, sizi sizden önceki (iyi)lerin yollarına ulaştırmak[6] ve tevbenizi kabul etmek istiyor. Allah bilendir, doğru hüküm verendir.

---

[1] Bu ifade, hem bu ayette hem de Bakara 2:235'te belirtildiği üzere yeminlerle sahip olunacağı bildirilen aday eşler veya evlenilerek özgürlüklerine kavuşturulacak cariyeler anlamına gelmektedir.

[2] Ayette geçen *el-muhsanâtı* kelimesi namusu adeta bir kale gibi koruma altına alınmış kadınlar anlamında evli hanımların hem bizzat kendileri hem de eşleri tarafından korunmuşluğu demektir.

[3] Nisâ 4:22-24. ayetlerde, kendileriyle evlenilmesi dinen haram olan kadınlar sayılmaktadır.

[4] Bu ayette sözü edilen durum, geçici süreli birliktelik anlamında *mut'a* nikâhı değildir. Ayetin bağlamına dikkat edildiğinde kastedilenin, evliliklerde hanımlara verilen mehir olduğu apaçık ortadadır.

[5] Bu cümlede verilmek istenen mesaj, Nûr 24:2'de belirtildiği üzere, zinaya öngörülen 100 *celde* (değnek) sopa cezasının cariyelikten sonra evlilik yapan kadınlara zina yapmaları durumunda bunun yarısının yani 50 sopalık cezanın uygulanacağı hükmünü içermektedir.

[6] Yüce Allah din konusunda bize kanun olarak belirlediği şeyleri daha önce Hz. Nuh'a da, Hz. Muhammed'e de, Hz. İbrahim'e, Hz. Musa'ya ve Hz. İsa'ya da emrettiğini bildirerek ilahi mesajlardaki kaynak ve ruh birlikteliğine dikkat çekmektedir. Şûrâ 42:13'te bahsedilen bu beş peygamberden Ahzâb 33:7'de de bahsedilmektedir. Aynı mesaj içeriğinde olmak üzere Âl-i İmrân 3:19, 52, 81, 85, En'âm 6:83-90, A'râf 7:126, Enbiyâ 21:92, Hacc 22:78, Mü'minûn 23:52, Şu'arâ 26:192-196, Şûrâ 42:13, Ahkâf 46:9, Necm 53:36-41 ve A'lâ 87:18-19 gibi ayetlerde çeşitli bilgiler verildiğini hatırlatmak gerekmektedir. Benzer ayetlerde vurgulanan husus, peygamberlerin ve getirdikleri mesaj içeriklerinin ruh ve amaç açısından birlikteliklerini ortaya koymaktır. Bu itibarla tekrar vurgulayalım ki önceki peygamberlere veya kitaplara atfedilen ilâhî mesajların doğruluk değeri veya ölçüsü, Kur'an'a uygunluk şartına bağlıdır. Kur'an'a uygun iseler doğrudurlar; aykırı iseler tahrife uğramışlardır.

وَاللَّهُ يُرِيدُ أَنْ يَتُوبَ عَلَيْكُمْ وَيُرِيدُ الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ
الشَّهَوَاتِ أَنْ تَمِيلُوا مَيْلًا عَظِيمًا ﴿٢٧﴾ يُرِيدُ اللَّهُ
أَنْ يُخَفِّفَ عَنْكُمْ ۚ وَخُلِقَ الْإِنْسَانُ ضَعِيفًا ﴿٢٨﴾ يَا أَيُّهَا
الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ
إِلَّا أَنْ تَكُونَ تِجَارَةً عَنْ تَرَاضٍ مِنْكُمْ ۚ وَلَا تَقْتُلُوا
أَنْفُسَكُمْ ۚ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا ﴿٢٩﴾ وَمَنْ يَفْعَلْ
ذَٰلِكَ عُدْوَانًا وَظُلْمًا فَسَوْفَ نُصْلِيهِ نَارًا ۚ وَكَانَ ذَٰلِكَ
عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا ﴿٣٠﴾ إِنْ تَجْتَنِبُوا كَبَائِرَ مَا تُنْهَوْنَ عَنْهُ
نُكَفِّرْ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَنُدْخِلْكُمْ مُدْخَلًا
كَرِيمًا ﴿٣١﴾ وَلَا تَتَمَنَّوْا مَا فَضَّلَ اللَّهُ بِهِ بَعْضَكُمْ
عَلَىٰ بَعْضٍ ۚ لِلرِّجَالِ نَصِيبٌ مِمَّا اكْتَسَبُوا ۚ وَلِلنِّسَاءِ
نَصِيبٌ مِمَّا اكْتَسَبْنَ ۚ وَاسْأَلُوا اللَّهَ مِنْ فَضْلِهِ ۚ إِنَّ اللَّهَ
كَانَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا ﴿٣٢﴾ وَلِكُلٍّ جَعَلْنَا مَوَالِيَ مِمَّا
تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْأَقْرَبُونَ ۚ وَالَّذِينَ عَقَدَتْ أَيْمَانُكُمْ
فَآتُوهُمْ نَصِيبَهُمْ ۚ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدًا ﴿٣٣﴾

27. Allah sizin tevbenizi kabul etmek istiyor; şehvetlerine uyanlar ise büyük bir sapkınlığa sapmanızı (tamamen yoldan çıkmanızı) istiyorlar. **28.** Allah sizden (yükünüzü) hafifletmek istiyor; (çünkü) insan zayıf yaratılmıştır.[1]

• Surenin 29-35. ayetlerinde malların batıl yollarla yenmemesi gerektiği, büyük günahlardan kaçınılması, Yüce Allah'ın iradesine teslimiyetin gerekliliği, servet edinme özgürlüğü, evliliklerin sona erdirilmemesi için yapılması gerekenlere dair bilgiler verilmektedir.

29. Ey iman edenler! Velev ki aranızdaki rızaya dayalı ticaretle bile olsa mallarınızı *batıl* (yollar) ile aranızda yemeyin[2] ve kendinizi öldürmeyin! Şüphesiz ki Allah size karşı çok merhametlidir. **30.** Kim düşmanlık ve haksızlık ile bunu (bu yasakları) yaparsa (bilsin ki) onu ateşe atacağız; bu ise Allah'a çok kolaydır. **31.** Yasaklandıklarınızın büyüklerinden (büyük günahlardan) kaçınırsanız,[3] küçük günahlarınızı örteriz ve sizi değerli bir yere koyarız. **32.** Allah'ın sizi birbirinizden üstün kıldığı şeyleri arzu etmeyin![4] Erkeklerin de kazandıklarından bir payı vardır; kadınların da kazandıklarından bir payı vardır. Allah'ın lütfundan isteyin! Şüphesiz ki Allah her şeyi bilendir. **33.** (Erkek ve kadından) her biri için, ana, baba ve yakınların bıraktığından (paylarını alacak olan) vârisler kıldık. Yeminlerinizin bağladığı kişilere (gelince), onlara da paylarını verin! Şüphesiz ki Allah her şeye şahittir.

---

1 Yüce Allah kullarının durumunu bildiği için verdiği bütün hükümlerinde onların yükünü hafifletmeyi amaçladığını ve onlara güçlerinin üstünde herhangi bir görev yüklemeyeceğini ifade etmektedir. Burada öncelikli konu evlilik, hatta cariyelerle evlilik olduğu için bu noktada bu tür evliliklere getirdiği esnekliklerin amacı bildirilmektedir. Bakara 2:286'da şöyle buyrulmaktadır: "Allah hiçbir canı gücünün yetmeyeceği şeyle sorumlu tutmaz." Yüce Allah bu cümlede çok temel bir prensibe değinmekte ve hiç kimsenin üstesinden gelemeyeceği, gücünün yetmeyeceği herhangi bir şeyle yükümlü tutulamayacağını, yükümlü tutulmaması gerektiğini ilkeleştirmektedir. Böylece emrettiği ve yasakladığı her bir buyruğunun aslında kulların yapabileceği türden kolay şeyler olduğunu dolaylı olarak ifade etmiş olmaktadır.

2 Buradaki buyruk, malların batıl bir şekilde yenmemesi hükmünü içermektedir. Ayette yer alan *illâ* edatına bu nedenle "velev ki" şeklinde bir tercümeyi esas aldık. Aksi takdirde, yani edata bilinen yaygın anlamı olan "ancak, hariç" anlamı verilince, her razı olunan ticaret meşru görülebilir ki faiz, kumar, rüşvet, uyuşturucu, kara para aklama vs. işlemler bu noktada anlaşılmaz olur. Bir işlem batıl ise ticaret adıyla da olsa onu bu durumdan çıkarmak söz konusu olamaz (Esed, *Kur'an Mesajı*, Nisâ 29. ayetin dipnotu). *Illâ* edatına istisna anlamı verilecekse bu defa "aranızda razı olduğunuz ticaret hariç" ifadesinde ticaretin batıl olmayan yönüne vurgu yapılmalıdır.

3 Bu ayet geleneksel algıda iddia edilen "şefaatin büyük günah sahiplerine olacağı" şeklindeki iddiayı geçersiz kılmaktadır. Bu mesaj Şûrâ 42:37 ve Necm 53:32 ile okunmalıdır.

4 Buradaki mesaj insanların sahip kılındığı özelliklerin değişkenlik arz ettiği ve herkesin sahip kılındığı kadarıyla sorumlu tutulacağına dair bir bilinç inşasına yöneliktir.

34. Allah'ın onlardan (insanlardan) bir kısmını diğerlerine (farklı oldukları noktalarda) üstün kılması ve (bir de) mallarından harcama yapmaları sebebiyle erkekler, kadınların koruyucusudur. (Onun için) iyi kadınlar, (Allah'a) itaatkâr; Allah'ın (kendilerini) korumasına karşılık gizliyi (namuslarını) koruyanlardır. Geçimsizliğinden[1] endişe ettiğiniz kadınlara gelince, onlara öğüt verin; onları yataklarda yalnız bırakın ve kendilerini (kısa süreli yanınızdan) uzaklaştırın![2] Size gönülden bağlanırlarsa[3] artık onların aleyhine başka bir yol aramayın! Şüphesiz ki Allah yücedir, büyüktür. **35.** (Buna rağmen) onların (eşlerin) aralarının açılmasından korkarsanız, (hem erkeğin) ailesinden bir hakem, (hem de kadının) ailesinden bir hakem gönderin! Bunlar, (eşlerin arasını) düzeltmeyi isterlerse Allah aralarını bulur.[4] Şüphesiz ki Allah bilendir, haberdardır.

اَلرِّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَاءِ بِمَا فَضَّلَ اللَّهُ بَعْضَهُمْ
عَلَىٰ بَعْضٍ وَبِمَا أَنْفَقُوا مِنْ أَمْوَالِهِمْ ۚ فَالصَّالِحَاتُ
قَانِتَاتٌ حَافِظَاتٌ لِلْغَيْبِ بِمَا حَفِظَ اللَّهُ ۚ وَاللَّاتِي
تَخَافُونَ نُشُوزَهُنَّ فَعِظُوهُنَّ وَاهْجُرُوهُنَّ فِي الْمَضَاجِعِ
وَاضْرِبُوهُنَّ ۖ فَإِنْ أَطَعْنَكُمْ فَلَا تَبْغُوا عَلَيْهِنَّ سَبِيلًا ۗ
إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيًّا كَبِيرًا ﴿٣٤﴾ وَإِنْ خِفْتُمْ شِقَاقَ بَيْنِهِمَا
فَابْعَثُوا حَكَمًا مِنْ أَهْلِهِ وَحَكَمًا مِنْ أَهْلِهَا ۚ إِنْ يُرِيدَا
إِصْلَاحًا يُوَفِّقِ اللَّهُ بَيْنَهُمَا ۗ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا خَبِيرًا ﴿٣٥﴾
وَاعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَبِالْوَالِدَيْنِ
إِحْسَانًا وَبِذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسَاكِينِ وَالْجَارِ
ذِي الْقُرْبَىٰ وَالْجَارِ الْجُنُبِ وَالصَّاحِبِ بِالْجَنْبِ
وَابْنِ السَّبِيلِ وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ ۗ إِنَّ اللَّهَ
لَا يُحِبُّ مَنْ كَانَ مُخْتَالًا فَخُورًا ﴿٣٦﴾ الَّذِينَ يَبْخَلُونَ
وَيَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبُخْلِ وَيَكْتُمُونَ مَا آتَاهُمُ اللَّهُ
مِنْ فَضْلِهِ ۗ وَأَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا مُهِينًا ﴿٣٧﴾

▼ *Surenin 36-43. ayetlerinde Yüce Allah'ın cimriliği sevmediği, infakta gösteriş yapmamanın gerekliliği, kullarına hiçbir şekilde haksızlık etmeyeceği, inkârcıların mahşerdeki mahcubiyetleri dile getirilmekte, ibadette bir duyarlılık olan bilinçliliğe dikkat çekilmektedir.*

36. Allah'a ibadet edin ve O'na hiçbir şeyi ortak koşmayın! Ana babaya,[5] yakınlara, yetimlere, yoksullara, yakın komşuya, uzak komşuya, yakın arkadaşa, yolcuya, sağ ellerinizin sahip olduklarına iyilik (edin)! Şüphesiz ki Allah, kendini beğenmiş, övünüp duranı sevmez.[6] **37.** Onlar, cimrilik edip insanlara da cimriliği emreden,[7] Allah'ın kendilerine lütfundan verdiğini gizleyen kişilerdir. Biz, kâfirler için küçük düşürücü bir azap hazırlamış (olacağız).

---

[1] Bu ifade, *nüşûzundan* yani başkasıyla evlenmek düşüncesiyle hareket ederek hanımların gözlerini, bakışlarını kaldırması, başka birisiyle evlilik arayışına girmesi demektir.

[2] Buradaki *darb* kelimesi "dayak atmak", "dövmek" değil, "kısa süreli ayrılmak" demektir ki bu olayın nasıl uygulandığı noktasında Hz. Muhammed'in hayatında da iki örnek olayın yaşandığı rivayet edilmektedir. Bu konuda bir yaklaşımımızı daha haurlatmakta yarar görmekteyiz. Ayette geçen *idribûhunne* ifadesi kelimenin anlamları içerisinde ilk belirttiğimiz anlam gereği boşanma öncesinde hanımlara "örnek verilmesi", yani evliliği sürdürmenin gerekliliği noktasında sunulacak örnek uygulamaları ve örnek hayatları hanımlara bildirmek gerektiği şeklinde de bir yorum getirilebilir ki bu yorum *darabe* fiilinin anlam alanında zaten var olan bir boyutun tercih edilmesidir. Zira Ra'd 13:17 ve Zuhruf 43:58'de bu kelimenin herhangi bir takı olmadan "örnek vermek" anlamında kullanıldığı bilinmektedir. Gerçekte ayette kastedilen anlamın dövmek olmadığı gün gibi aşikârdır.

[3] Burada sözü edilen "itaat", gönülden sağlanan bağlılık, yani aile birlikteliğini sağlayacak olan sevgi bağlılığıdır. Kastedilen zoraki ve baskıcı zorbalık içerikli bir boyun eğdirme değildir.

[4] Bu mesaj boşanmalarda hakemlik/hâkimlik kurumunun önemi ve vazgeçilmezliğini içermektedir.

[5] Benzer mesajlar: Bakara 2:83; En'âm 6:151; İsrâ 17:23-24; Meryem 19:14, 32; 'Ankebût 29:8; Lokmân 31:14; Ahkâf 46:15.

[6] Benzer mesajlar: Lokmân 31:18; Hadîd 57:23.

[7] Benzer mesaj: Hadîd 57:24.

وَالَّذِينَ يُنفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ رِئَآءَ النَّاسِ وَلَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ
وَلَا بِالْيَوْمِ الْآخِرِ ۗ وَمَن يَكُنِ الشَّيْطَٰنُ لَهُۥ قَرِينًا فَسَآءَ
قَرِينًا ﴿٣٨﴾ وَمَاذَا عَلَيْهِمْ لَوْ ءَامَنُوا۟ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَأَنفَقُوا۟
مِمَّا رَزَقَهُمُ اللَّهُ ۚ وَكَانَ اللَّهُ بِهِمْ عَلِيمًا ﴿٣٩﴾ إِنَّ اللَّهَ لَا يَظْلِمُ
مِثْقَالَ ذَرَّةٍ ۖ وَإِن تَكُ حَسَنَةً يُضَٰعِفْهَا وَيُؤْتِ مِن لَّدُنْهُ أَجْرًا
عَظِيمًا ﴿٤٠﴾ فَكَيْفَ إِذَا جِئْنَا مِن كُلِّ أُمَّةٍۭ بِشَهِيدٍ وَجِئْنَا بِكَ
عَلَىٰ هَٰٓؤُلَآءِ شَهِيدًا ﴿٤١﴾ يَوْمَئِذٍ يَوَدُّ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ وَعَصَوُا۟
ٱلرَّسُولَ لَوْ تُسَوَّىٰ بِهِمُ ٱلْأَرْضُ ۚ وَلَا يَكْتُمُونَ ٱللَّهَ حَدِيثًا ﴿٤٢﴾
يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ لَا تَقْرَبُوا۟ ٱلصَّلَوٰةَ وَأَنتُمْ سُكَٰرَىٰ حَتَّىٰ
تَعْلَمُوا۟ مَا تَقُولُونَ وَلَا جُنُبًا إِلَّا عَابِرِى سَبِيلٍ حَتَّىٰ تَغْتَسِلُوا۟ ۚ
وَإِن كُنتُم مَّرْضَىٰٓ أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ أَوْ جَآءَ أَحَدٌ مِّنكُم مِّنَ ٱلْغَآئِطِ
أَوْ لَٰمَسْتُمُ ٱلنِّسَآءَ فَلَمْ تَجِدُوا۟ مَآءً فَتَيَمَّمُوا۟ صَعِيدًا طَيِّبًا
فَٱمْسَحُوا۟ بِوُجُوهِكُمْ وَأَيْدِيكُمْ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ عَفُوًّا
غَفُورًا ﴿٤٣﴾ أَلَمْ تَرَ إِلَى ٱلَّذِينَ أُوتُوا۟ نَصِيبًا مِّنَ ٱلْكِتَٰبِ
يَشْتَرُونَ ٱلضَّلَٰلَةَ وَيُرِيدُونَ أَن تَضِلُّوا۟ ٱلسَّبِيلَ ﴿٤٤﴾

38. Allah'a ve ahiret gününe inanmadıkları hâlde, mallarını, insanlara gösteriş için *infak* edenleri (verenleri) de (Allah sevmez).[1] Şeytan bir kişiye arkadaş olursa, (bilsin ki) o, ne kötü bir arkadaştır! **39.** Allah'a ve ahiret gününe iman edip Allah'ın kendilerine verdiğinden (O'nun yolunda) infak etselerdi (verselerdi) ya! Allah onları(n durumunu) bilendir. **40.** Şüphesiz ki Allah zerre kadar haksızlık etmez. (Kulun yaptığı iş) iyilik olursa (Allah) onu katlar (kat kat artırır) ve katından bir de büyük bir ödül verir. **41.** Her ümmetten bir şahit getirdiğimiz ve seni de onlara şahit olarak getirdiğimiz zaman (hâlleri) nasıl olacak![2]

42. İnkâr edip Elçiye isyan edenler, o gün yer(in dibin)e batırılmayı isterler; Allah'tan hiçbir haberi gizleyemezler.[3] **43.** Ey iman edenler! Sarhoşken –ne söylediğinizi bilinceye kadar–, –yolcu olanlar hariç– cünüpken de yıkanıncaya kadar *salât*'a (namaza) yaklaşmayın![4] Hastaysanız veya yolculuktaysanız veya sizden biriniz tuvaletten gelmişse ya da kadınlara (cinsel olarak) dokunup da (bu durumlarda) su bulamamışsanız, o zaman temiz bir toprak arayın ve yüzlerinizi de ellerinizi de (onunla) *mesh*[5] edin![6] Şüphesiz ki Allah çok affedicidir, çok bağışlayandır.

Surenin 44-59. ayetlerinde kitap ehlinin ilahî kitabı tahrifleri, Yüce Allah'ın şirk hariç diğer günahları bağışlayabileceği, kendini temize çıkarmak isteyenlerin kınanması, çeşitli putlara tapanların sapkınlıkları ve lanete uğrayacakları, emaneti ehline vermek gerektiği ve itaat edilmesi gerekenlere itaatin gerekliliğinden söz edilmektedir.

44. Kitaptan kendilerine bir pay verilenleri (kitap ehlini) görmedin mi? Sapkınlığı satın alıyor ve yoldan sapmanızı istiyorlar.[7]

---

1 Bu mesaj Bakara 2:264, Nisâ 4:142 ve Mâ'ûn 107:6. ayetlerle birlikte okunmalıdır. Yüce Allah yaptıkları infak kendilerine yarar sağlamayacak olanlara dikkat çekmektedir.

2 Bu mesaj Bakara 2:144, Nahl 16:84, 89 ve Kasas 28:75. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

3 Bu ayet peygambere isyanın ve peygambersiz din algısının sonuçlarından birisini vermektedir.

4 Burada geçen *salât* kelimesi Mâide 5:6'daki kullanım gereği "namaz"dır.

5 "*Mesh* etmek", "dokunmak, temas etmek, sıvazlamak, sürmek" anlamlarına gelmektedir. Bu ayette kastedilen, su bulunamadığı durumlarda temiz toprağa sürülen ellerin, yüz ve kollara temas ettirilmesi ve bu şekilde abdest alınmasıdır.

6 Bu mesaj Mâide 5:6. ayetle birlikte okunmalıdır.

7 Yüce Allah kitap ehlinden olan Yahudilerin sapkınlığı satın aldıklarını ifade etmektedir. Ayette, gerçekleri bilmelerine rağmen Hz. Muhammed'in risaletini ve Kur'an'ın gerçek ilahi bir mesaj olduğunu kabul ve itiraf etmedikleri hatırlatılmaktadır. Hakikat yani Hz. Muhammed'in peygamberliği ve Kur'an'ın hak bir bilgi olduğu onlar için apaçık bir şekilde ortaya çıkmasına rağmen, müminlerin yeniden eski hallerine yani küfre dönmelerini istedikleri görülmektedir. Onların bu isteklerindeki asıl etken ise dindarlıkları veya kendi dinlerini çok sevip onu sahiplenmeleri değil peygamberin kendi içlerinden çıkmaması sebebiyle duydukları hasettir.

وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِأَعْدَائِكُمْ ۚ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ وَلِيًّا وَكَفَىٰ بِاللَّهِ نَصِيرًا ﴿٤٥﴾
مِنَ الَّذِينَ هَادُوا يُحَرِّفُونَ الْكَلِمَ عَن مَّوَاضِعِهِ وَيَقُولُونَ
سَمِعْنَا وَعَصَيْنَا وَاسْمَعْ غَيْرَ مُسْمَعٍ وَرَاعِنَا لَيًّا بِأَلْسِنَتِهِمْ
وَطَعْنًا فِي الدِّينِ ۚ وَلَوْ أَنَّهُمْ قَالُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا وَاسْمَعْ وَانظُرْنَا
لَكَانَ خَيْرًا لَّهُمْ وَأَقْوَمَ وَلَٰكِن لَّعَنَهُمُ اللَّهُ بِكُفْرِهِمْ فَلَا
يُؤْمِنُونَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿٤٦﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ آمِنُوا
بِمَا نَزَّلْنَا مُصَدِّقًا لِّمَا مَعَكُم مِّن قَبْلِ أَن نَّطْمِسَ وُجُوهًا
فَنَرُدَّهَا عَلَىٰ أَدْبَارِهَا أَوْ نَلْعَنَهُمْ كَمَا لَعَنَّا أَصْحَابَ السَّبْتِ ۚ
وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ مَفْعُولًا ﴿٤٧﴾ إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَن يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ
مَا دُونَ ذَٰلِكَ لِمَن يَشَاءُ ۚ وَمَن يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدِ افْتَرَىٰ إِثْمًا
عَظِيمًا ﴿٤٨﴾ أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يُزَكُّونَ أَنفُسَهُم ۚ بَلِ اللَّهُ يُزَكِّي
مَن يَشَاءُ وَلَا يُظْلَمُونَ فَتِيلًا ﴿٤٩﴾ انظُرْ كَيْفَ يَفْتَرُونَ
عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ ۖ وَكَفَىٰ بِهِ إِثْمًا مُّبِينًا ﴿٥٠﴾ أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ أُوتُوا
نَصِيبًا مِّنَ الْكِتَابِ يُؤْمِنُونَ بِالْجِبْتِ وَالطَّاغُوتِ وَيَقُولُونَ
لِلَّذِينَ كَفَرُوا هَٰؤُلَاءِ أَهْدَىٰ مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا سَبِيلًا ﴿٥١﴾

45. Allah düşmanlarınızı çok iyi bilendir. Dost olarak Allah yeter; yardımcı olarak da Allah yeter. **46.** Yahudilerden bir kısmı[1] kelimelerin yerlerini değiştirir;[2] (Peygambere karşı) dillerini eğip bükerek ve dine saldırarak "İşittik ve karşı geldik", "Dinle, dinlemez olasi!" ve (bir de) *'Râ'ınâ'*[3] (bize çobanlık et) derler. Onlar "İşittik, itaat ettik", "(Bizi) dinle." ve "Bizi gözet." deselerdi, (bu ifadeler) kendileri için hayırlı ve çok doğru olurdu. Fakat inkârları sebebiyle Allah onları lanetlemiştir;[4] artık azı inanır. **47.** Ey kendilerine kitap verilenler! Birtakım yüzleri silerek arkalarına çevirmeden[5] veya onları Cumartesi[6] (yasağını çiğneyen) halk gibi lanetlemeden önce, elinizdeki (Tevrat'ın aslını) doğrulayıcı olarak indirdiğimize (Kur'an'a) iman edin! (Çünkü) Allah'ın emri yerine getirilmiştir. **48.** Şüphesiz ki Allah kendisine ortak koşulmasını bağışlamaz; bundan başkasını, (diğer günahları) dilediği (layık olan) kimse için bağışlar.[7] Allah'a ortak koşan kişi büyük bir günah(la) iftira etmiş olur.

49. Kendilerini temize çıkaranları görmedin mi?[8] Hayır! Allah dileyeni (layık gördüğünü) temize çıkarır ve (onlar) en küçük bir haksızlığa uğratılmazlar.[9] **50.** Bak, nasıl da Allah'a yalan uyduruyorlar! Apaçık bir günah olarak bu (onlara) yeter![10] **51.** Kitaptan kendilerine bir pay verilenleri (kitap ehlini) görmedin mi? Putlara ve *batıla*[11] (sahte ilahlara) iman ediyor; sonra da kâfir olanlar için "Bunlar, (Allah'a) iman edenlerden daha doğru yoldadır." diyorlar!

---

[1] Bir toplulukla ilgili bütüncül bir değerlendirme yapmamak gerektiği, kötüleri olduğu gibi iyilerinin de bulunabileceği bilinmelidir. Âl-i İmrân 3:69, 72, 75, 78, 113; Mâide 5:66; A'râf 7:168.

[2] Benzer mesajlar: Bakara 2:75; Mâide 5:13, 41.

[3] Burada geçen *râ'ınâ* kelimesi, "bizim çobanımız" gibi olumsuz anlamdaki bir kullanımdır ve bazı yahudilerin müslümanlara yönelik olumsuz ve hakaret içerikli ifadelerini içermektedir. Bu yüzden Yüce Allah bunu söylemeyi yasaklamaktadır. Bu mesaj, Bakara 2:104. ayetle birlikte okunmalıdır.

[4] Lanet "sonuç"; inkâr ise "sebep"tir.

[5] Burada sözü edilen durum, umutları söndürülerek arkalarına baktırılmaları, geçmiş günlerin aranması anlamında bir pişmanlık hâli mecaz olarak ifade edilmek istenmektedir. Bu olay, Medine'de verdikleri sözün gereğini yerine getirmeyen, ihanete ve hainliğe başvuran Nadiroğullarının Medine'den sürülmelerine ve sürgün edilirken de hasretle geri dönüp bakmalarına işaret etmektedir.

[6] Cumartesi Yasağı ile ilgili bkz. Bakara 2:65, dipnot 4.

[7] Bu mesaj Nisâ 4:116. ayetle birlikte okunmalıdır. Demek ki Yüce Allah'ın bağışlamayacağını ilan ettiği tek günah şirk, yani Allah'a ortak koşmak üzere ölmektir.

[8] Benzer mesajlar: Nûr 24:21; Necm 53:32.

[9] Ayette geçen *fatîl* kelimesi "kul kadar, en küçük bir şekilde, zerre kadar, çekirdekteki ince zar kadar" demektir.

[10] Her iftira büyük günahtır. Ancak en büyük iftira, Yüce Allah'a yapılandır ve bu çok büyük bir günahtır. Bu konuda benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:94; En'âm 6:21, 93, 144, 157; A'râf 7:37; Yûnus 10:17; Hûd 11:18; Kehf 18:15; 'Ankebût29:68; Zümer 39:32; Saff 61:7.

[11] Ayette geçen *el-cibt* kelimesi "putlar", *et-tâğût* sözcüğü ise "batıl ve azgın olan her şey"dir.

52. İşte onlar, Allah'ın lanetlediği (merhametinden uzaklaştırdığı) kişilerdir. Allah'ın lanet ettiğine hiçbir yardımcı bulamazsın. 53. Yoksa onların otoriteden herhangi bir payları mı varmış! Öyle olsaydı insanlara çekirdek filizi[1] (kadar bile) vermezlerdi. 54. Yoksa onlar, Allah'ın lütfundan verdiği şeyler için insanlara haset mi ediyorlar! Elbette İbrahim'in soyuna Kitabı ve *hikmeti* (doğru hüküm verme yeteneğini) vermiş ve onlara büyük bir hükümdarlık lütfetmiştik. 55. Onlardan bir kısmı ona (İbrahim'e) inanmış; kimi de ondan yüz çevirmişti. (Onlara) kavurucu bir ateş olarak cehennem yeter. 56. Şüphesiz ki ayetlerimizi inkâr edenleri ileride ateşe atacağız. Derileri pişip dökülünce, onları başka derilerle değiştireceğiz ki azabı tatsınlar![2] Şüphesiz ki Allah güçlüdür, doğru hüküm verendir.

57. İman edip iyi işler yapanları da içlerinde *ebedî* kalmak üzere altlarından ırmaklar akan cennetlere koyacağız. Onlar için orada tertemiz eşler[3] de vardır. Onları koyu (serinletici) bir gölgeye koyacağız. 58. Şüphesiz ki Allah size, emanetleri ehline vermenizi ve insanlar arasında hükmettiğiniz zaman adaletle hükmetmenizi emretmektedir.[4] Allah size ne kadar güzel öğütler veriyor! Şüphesiz ki Allah duyandır, görendir. 59. Ey iman edenler! Allah'a itaat edin; Elçiye ve sizden olan emir sahiplerine de itaat edin! Bir konuda anlaşmazlığa düşerseniz Allah'a ve ahirete inanıyorsanız onu Allah'a ve Elçiye götürün! Bu (tutum) hem hayırlı olandır hem de sonuç itibarıyla daha güzeldir.[5]

[1] Buradaki *nakîr* kelimesi "zerre kadar" demektir.

[2] Benzer mesajlar: İbrahim 14:16-17; Hacc 22:19-20; Mü'minûn 23:104; Muhammed 47:15; Müddessir 74:27-29.

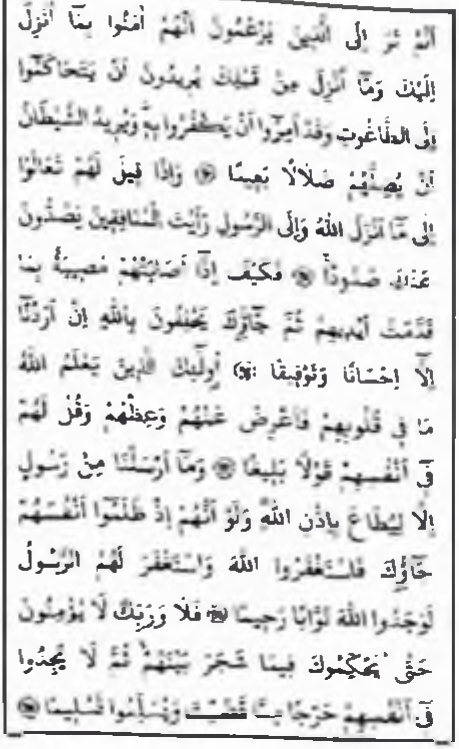
[3] Benzer mesajlar: Bakara 2:25; Âl-i İmrân 3:15.

[4] Bu iki buyruk yani "emanetleri ehline vermek" ve "insanlar arasında adaletle hükmetmek" İslam'ın toplumsal hayattaki hassasiyetini ve evrensel bakışını ortaya koymaktadır. Layık olmayan birisini bir göreve getirmek göreve de, o göreve getirilen ehliyetsiz kişiye de haklı olup hakkı verilmeyene de zulümdür. Ayrıca adalet de "devletin dini" olarak görülmelidir; bu yüzden tarafgirlikten kurtulup adaletin herkes için gerekliliğine ve herkesin hakkı olduğuna dair bir bilinç geliştirilmelidir. Bu iki değer için din, dil, ırk, milliyet, cinsiyet, coğrafya, mezhep, meşrep, meşguliyet vs. farkı söz konusu edilemez, edilmemelidir. Benzer mesajlar: Nisâ 4:135; Mâide 5:8, 42; En'âm 6:152; Nahl 16:90; Mü'minûn 23:8; Hucurât 49:9; Mümtehine 60:8; Me'âric 70:32.

[5] Herhangi bir konuyu Yüce Allah'a götürmek demek onu Kur'an'a arz etmek demektir. Elçiye götürmek de aynı şeydir; çünkü Nisâ 4:105'te Kur'an'ın Hz. Muhammed'e indiriliş amacı, Allah'ın kitabında kendisine gösterdiği şekilde insanlar arasında hüküm vermesi olarak belirlenmiştir. Bu arada konu Hz. Muhammed'in hakem tayin edilmesinden söz edilen Nisâ 4:65. ayetle de ilişkilendirilmelidir. Hem Nisâ 4:65'te hem de bu ayette Hz. Muhammed'in hakemliğine dikkat çekilmekte, Nisâ 4:105'te ise bunun ne anlama geldiği açıklanmaktadır. Bu arada En'âm 6:114'te ise bütün bu bilgiler toparlanmakta ve asıl hakemin Yüce Allah olduğu, O'nun dışında hakem aranmaması gerektiği ifade edilmektedir.

▼ *Surenin 60-70. ayetlerinde münafıkların ikiyüzlü tavırları, onlara karşı nasıl davranılması gerektiği, peygamberlerin görevlendirilme gerekçesi, Hz. Muhammed'in hakem tayin edilmesi gerektiği, inkârcıların ilahî buyruklara itibar etmemeleri, itaat edenlerin ise ödüllendirileceği dile getirilmektedir.*

60. Sana indirilene ve senden önce indirilen(ler)e inandıklarını ileri sürenleri görmedin mi? Onu inkâr etmeleri emredilmiş olduğu hâlde *Tağut*'un (azgınlık edenin)[1] önünde mahkemeleşmek istiyorlar.[2] (Oysa) şeytan onları tamamen saptırmak istiyor. **61.** Onlara "Allah'ın indirdiğine (Kitaba) ve Elçiye gelin (onlara başvuralım)" dendiği zaman, münafıkların senden iyice uzaklaştıklarını görürsün.[3] **62.** Elleriyle yaptıkları yüzünden başlarına bir musibet gelince,[4] "Sadece iyilik ve uzlaştırma istedik." diye (yalan yere) yemin ederek nasıl da hemen sana gelirler![5]

63. Onlar, kalplerindekini Allah'ın bildiği kişilerdir. Onlardan yüz çevir! Kendilerine öğüt ver ve onlara, kendileri hakkında etkili söz söyle![6] **64.** Biz her elçiyi –Allah'ın buyruğu gereği– ancak kendisine itaat edilmesi için gönderdik. Onlar kendilerine haksızlık ettikleri zaman sana gelselerdi de Allah'tan bağışlanma dileseydiler, Elçi de onlar için bağışlanma dileseydi,[7] Allah'ı, tevbeleri çok kabul edici, çok merhametli bulurlardı. **65.** Hayır (onların yaptığı doğru değildir); Rabbine yemin olsun: Aralarında çıkan anlaşmazlık hakkında seni hakem kılıp sonra da verdiğin hükümden içlerinde hiçbir sıkıntı duymaksızın (onu) tamamen kabulleninceye kadar iman etmiş olmazlar.[8]

---

[1] Burada geçen *Tağut*, gerçeğin karşısında azgınlığı yani batılı temsil eden herkestir ve her şeydir.

[2] Medine'de bazı münafık kılıklı insanlar başkalarıyla davalaşınca esasında tartışma konusunu Yüce Allah'a ve Elçisine götürmekle emrolunmalarına rağmen bunu yapmadıkları, aksine *et-tâğût* denilen bir azgına müracaat ettikleri bildirilmektedir. Burada sözü edilen *et-tâğût* kelimesi Ka'b b. Eşref, Ebû Bürde el-Eslemî vs. kişiler olabilir; ancak bu kelimenin "azgınlıkla anılan herkesi" içerdiği bilinmelidir.

[3] Münafıkların Hz. Muhammed'den yüz çevirmesinin sebebi, onun adaletli davranacağının farkında olmaları, tarafgirlik yapmaması, rüşvet almaması, adam kayırmaması vs. hassasiyet gerektiren bir duyarlılıkla hareket edeceğini bilmeleridir. Bunu bildikleri için de ondan iyice uzaklaştıkları, bir anlamda yanına yöresine yanaşmadıkları ifade edilmek istenmektedir. Bu tür ifadelerde fiil ile *mef'ûl* aynı kökten getirilerek sözü edilen eylemin tam anlamıyla gerçekleştirildiği anlamı devreye sokulmaktadır. Zira onların Hz. Muhammed'den kaçışlarının öfke/nefret içerikli olduğu bilinmektedir.

[4] Bu ayet Bakara 2:155, Nisâ 4:79, Kasas 28:47, Rûm 30:41, Şûrâ 42:30 ve 48. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

[5] Münafıkların bu türden yalan yeminleri hakkında Nisâ 4:62'de, ayrıca Tevbe 9:42, 56, 62, 74, 95, 96, 107, Mücâdele 58:14 ve 18'de bilgi verilmekte, hepsinde de aynı fiil yani *yahlifûne* kullanılmaktadır.

[6] Bu ayet tebliğ etmenin ve tebliğde etkili konuşmanın gerekliliğini ortaya koymaktadır.

[7] Bu cümle insanların birbirleri için dua ve istiğfar edebileceklerinin delillerindendir.

[8] Bu ayet Nisâ 4:105, En'âm 6:114, Nahl 16:44 ve 64. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

وَلَوْ أَنَّا كَتَبْنَا عَلَيْهِمْ أَنِ اقْتُلُوا أَنفُسَكُمْ أَوِ اخْرُجُوا
مِن دِيَارِكُم مَّا فَعَلُوهُ إِلَّا قَلِيلٌ مِّنْهُمْ ۖ وَلَوْ أَنَّهُمْ فَعَلُوا
مَا يُوعَظُونَ بِهِ لَكَانَ خَيْرًا لَّهُمْ وَأَشَدَّ تَثْبِيتًا ﴿٦٦﴾ وَإِذًا
لَّآتَيْنَاهُم مِّن لَّدُنَّا أَجْرًا عَظِيمًا ﴿٦٧﴾ وَلَهَدَيْنَاهُمْ صِرَاطًا
مُّسْتَقِيمًا ﴿٦٨﴾ وَمَن يُطِعِ اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَأُولَٰئِكَ مَعَ الَّذِينَ
أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِم مِّنَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ
وَالصَّالِحِينَ ۚ وَحَسُنَ أُولَٰئِكَ رَفِيقًا ﴿٦٩﴾ ذَٰلِكَ الْفَضْلُ
مِنَ اللَّهِ ۚ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ عَلِيمًا ﴿٧٠﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا خُذُوا
حِذْرَكُمْ فَانفِرُوا ثُبَاتٍ أَوِ انفِرُوا جَمِيعًا ﴿٧١﴾ وَإِنَّ مِنكُمْ
لَمَن لَّيُبَطِّئَنَّ فَإِنْ أَصَابَتْكُم مُّصِيبَةٌ قَالَ قَدْ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيَّ
إِذْ لَمْ أَكُن مَّعَهُمْ شَهِيدًا ﴿٧٢﴾ وَلَئِنْ أَصَابَكُمْ فَضْلٌ مِّنَ اللَّهِ
لَيَقُولَنَّ كَأَن لَّمْ تَكُم بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُ مَوَدَّةٌ يَا لَيْتَنِي
كُنتُ مَعَهُمْ فَأَفُوزَ فَوْزًا عَظِيمًا ﴿٧٣﴾ فَلْيُقَاتِلْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ
الَّذِينَ يَشْرُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا بِالْآخِرَةِ ۚ وَمَن يُقَاتِلْ فِي سَبِيلِ
اللَّهِ فَيُقْتَلْ أَوْ يَغْلِبْ فَسَوْفَ نُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿٧٤﴾

• Surenin 71-76. ayetlerinde müminlerin savaşa hazırlıklı olmaları, gruplar hâlinde veya hep birlikte savaşa çıkılması gerektiği, Allah yolunda savaşın gerekliliği, değerler uğrunda savaşmayanların kınandığı, şeytan uğrunda yapılanların ise sonuçsuz olacağı belirtilmektedir.

71. Ey iman edenler! Önleminizi alın; (ya) bölük bölük savaşa çıkın; veya (gerektiğinde) topyekün savaşın![3] **72.** İçinizden (savaş konusunda) ağırdan alanlar vardır. Size bir musibet gelirse, (böyleleri) "Elbette Allah bana lütfetti de onlarla birlikte bulunmadım." der.[4] **73.** Allah'tan size herhangi bir lütuf gelirse, sanki sizinle onun arasında (görünüşte) bir sevgi (problemi) yokmuş gibi "Ah, keşke onlarla birlikte olsaydım da büyük bir başarı elde etseydim." der. **74.** Ahiret karşılığında dünya hayatını satanlar (feda edenler) Allah yolunda savaşsınlar! Kim Allah yolunda savaşır da öldürülür veya galip gelirse biz ona ileride büyük bir ödül vereceğiz.

66. Onlara "Kendinizi öldürün veya yurtlarınızdan çıkın." diye emretmiş olsaydık, içlerinden azı hariç bunu yapmazlardı. Kendilerine verilen öğüdü yerine getirselerdi, (bu durum) onlar için hem hayırlı hem de (imanlarını) daha pekiştirici olurdu. **67-68.** O zaman elbette kendilerine katımızdan büyük ödül verirdik ve onları elbette doğru yola ulaştırırdık.[1] **69.** Kim Allah'a ve Elçiye itaat ederse işte onlar, Allah'ın kendilerine lütuflarda bulunduğu peygamberler, (gerçeği) doğrulayanlar, şahitler ve iyilerle beraberdir.[2] Onlar, ne güzel arkadaştırlar! **70.** O lütuf Allah'tandır. Bilen olarak Allah yeter.

---

1 Bu ayetler ödüle layık görülmenin ve doğru yola eriştirilmenin "sonuç", fedakârlıklar yapmanın ise "sebep" olduğunun delilidir.

2 Bu ayet Fatiha 1:7'deki mesajın açılımıdır. Ayette sözü edilen *en-nebiyyin* kelimesi "peygamberler"; *es-siddikin* sözcüğü "gerçeği onaylayanlar"; *eş-şühedâ'* kelimesi "gerçeğe şahitlik edenler"; *es-sâlihin* sözcüğü ise "sözü ve özü bir olanlar" demektir.

3 Yüce Allah müminlere emretmekte ve gerektiğinde küçük gruplar halinde, gerektiğinde topluca hareket ederek düşmana karşı konulmasını, hem kendilerini korumaları gerektiğini hem de karşı tarafı geri çekilmek zorunda bırakmak için güçlü, hazırlıklı, donanımlı ve teçhizat bakımından gereken her türlü önlemi almış olmayı bir zorunluluk olarak ortaya koymakta, bu anlamda fedakârlık yapılması için gerektiği şartlarda ve boyutlarda evrensel anlamda bütün müminlere seslenmektedir.

4 Yüce Allah işte ayetin ilk cümlesinde sözünü ettiği kişilerin içlerindeki ikiyüzlü davranış özelliğini deşifre etmekte ve müslümanların başına herhangi bir musibet gelirse müslümanlarla beraber bulunmamalarını Allah'ın kendilerine lütfu ve ihsanı olduğunu söylediklerini haber vermektedir. Aslında kardeşlerini yalnız bıraktıkları ve muhtemelen bu davranışları yüzünden müslümanların başına sıkıntı geldiği için üzülecekleri yerde sevinen bu tipler, gerçek anlamda kalplerine iman henüz tam yerleşmemiş kişiler olmalıdır. Zira bu gibiler hakkında Âl-i İmrân 3:154, 156 ve 168'de geniş sayılabilecek bilgiler verilmekte ve Uhud'da savaşa katılmamaları yanlışına ilave olarak, katılanları kınadıkları ve "savaşa katılmasalardı öldürülmezlerdi" şeklinde sözler söyledikleri ifade edilmektedir.

75. Size ne oluyor da Allah yolunda ve "Rabbimiz! Bizi, halkı zalim olan bu şehirden çıkar; bize tarafından bir dost ver; bize katından bir yardımcı ver!" diyen zayıf düşürülmüş (zavallı) erkekler, kadınlar ve çocuklar uğrunda savaşmıyorsunuz![1] **76.** İman edenler Allah yolunda; kâfir olanlar ise *Tağut* (azgınlık yapanın) yolunda savaşırlar. Şeytanın dostlarına karşı savaşın! Şüphesiz ki şeytanın tuzağı zayıftır.

Surenin 77-87. ayetlerinde Yüce Allah'ın yolunda fedakârlıktan kaçınanların durumu, ölümün herkesi bulacağı, Hz. Muhammed'e itaatin Yüce Allah'a itaat olduğu, Kur'an'da çelişki olmadığı, iyilik veya kötülüğe öncülük edenlerin bundan paylarının olacağı, selama karşılık verilmesi gerektiği belirtilmektedir.

77. Kendilerine "Ellerinizi (savaştan) çekin; namazı kılın ve zekâtı verin!" denen kişileri görmedin mi? Onlara savaş farz kılınınca, içlerinden bir grup hemen Allah'tan korkar gibi, hatta[2] daha fazla bir korku ile insanlardan korkmaya başladılar da "Rabbimiz! Savaşı bize niçin yazdın! Bizi yakın bir süreye kadar ertelesen olmaz mıydı?" dediler. (Onlara) de ki: "Dünya geçimliği (hayatı) azdır; *takvâ*lı (duyarlı) olanlar için ahiret hayırlı olandır. En küçük bir haksızlığa da uğratılmayacaksınız." **78.** Nerede olursanız olun, sağlam kalelerde bile olsanız ölüm size ulaşır. Kendilerine herhangi bir iyilik gelse "Bu, Allah'tandır." derler. Kendilerine herhangi bir kötülük geldiğinde ise "Bu, sendendir." derler. De ki: "Hepsi Allah'tandır. Bu topluluğa ne oluyor ki neredeyse hiçbir sözü anlamıyorlar!"

79. (Bu yüzden hâlâ şöyle diyorlar:) "Sana gelen her bir iyilik Allah'tandır. Başına gelen her bir kötülük ise *nefs*indendir."[3] Seni (bütün) insanlara elçi olarak gönderdik;[4] (buna) şahit olarak Allah yeter.[5]

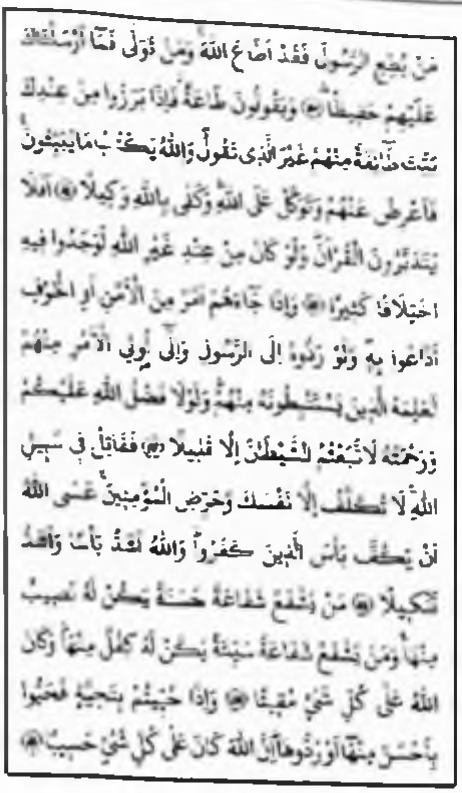
1 Bu ayet müslümanların sadece kendileriyle değil, zulüm gören herkesle ilgili fedakârlıkta bulunmaları gerektiği hükmünü içermektedir. Allah yolunda, O'nun davası için zalimlerle mücadele edilmesini de dahası zayıf düşürülmüş insanlar için de savaşılmasını hükme bağlamıştır.

2 Buradaki *ev edânî*'yi "veya" değil, "hatta", "yani" anlamında yorumlamaktayız. Bu edata "veya" anlamı verilecekse bir kısmının diğerlerinden farklı korkular yaşadığı anlaşılmaktadır.

3 Bu ayeti, önceki ayetin mesajıyla yani münafıkların Hz. Muhammed'e yönelik suçlaması olarak okumak gerekmektedir. 79. ayeti bir önceki ayetten bağımsız düşünürsek, o zaman şunu söylemeliyiz: İnsanın başına gelen iyilikler, hem nimet hem de yaratma olarak Allah'tandır. İnsanın başına gelen kötülükler ise, istek ve irade olarak insandan kaynaklanmaktadır. Yaratma önceki ayette olduğu gibi Yüce Allah için kullanılmaktadır. Bu ayet Bakara 2:155, Nisâ 4:62, Kasas 28:47, Rûm 30:41, Şûrâ 42:30 ve 48. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

4 Hz. Muhammed'in peygamberliğinin yöreselden evrenselliğe doğru bir hareket içermesiyle ilgili benzer mesajlar: En'âm 6:19; A'râf 7:158; Enbiyâ 21:107; Sebe' 34:28; Yâsîn 36:6; Şûrâ 42:7; Cum'a 62:2-3.

5 Yüce Allah Hz. Muhammed'in risaletiyle ilgili olarak kendisinin şahit olarak yeteceğini bildirmektedir. Konuyla ilgili olarak bkz. Ra'd 13:43.

مَنْ يُطِعِ الرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ وَمَنْ تَوَلَّىٰ فَمَا أَرْسَلْنَاكَ
عَلَيْهِمْ حَفِيظًا ﴿٨٠﴾ وَيَقُولُونَ طَاعَةٌ فَإِذَا بَرَزُوا مِنْ عِنْدِكَ
بَيَّتَ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ غَيْرَ الَّذِي تَقُولُ وَاللَّهُ يَكْتُبُ مَا يُبَيِّتُونَ
فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ وَكِيلًا ﴿٨١﴾ أَفَلَا
يَتَدَبَّرُونَ الْقُرْآنَ وَلَوْ كَانَ مِنْ عِنْدِ غَيْرِ اللَّهِ لَوَجَدُوا فِيهِ
اخْتِلَافًا كَثِيرًا ﴿٨٢﴾ وَإِذَا جَاءَهُمْ أَمْرٌ مِنَ الْأَمْنِ أَوِ الْخَوْفِ
أَذَاعُوا بِهِ وَلَوْ رَدُّوهُ إِلَى الرَّسُولِ وَإِلَىٰ أُولِي الْأَمْرِ مِنْهُمْ
لَعَلِمَهُ الَّذِينَ يَسْتَنْبِطُونَهُ مِنْهُمْ وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ
وَرَحْمَتُهُ لَاتَّبَعْتُمُ الشَّيْطَانَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿٨٣﴾ فَقَاتِلْ فِي سَبِيلِ
اللَّهِ لَا تُكَلَّفُ إِلَّا نَفْسَكَ وَحَرِّضِ الْمُؤْمِنِينَ عَسَى اللَّهُ
أَنْ يَكُفَّ بَأْسَ الَّذِينَ كَفَرُوا وَاللَّهُ أَشَدُّ بَأْسًا وَأَشَدُّ
تَنْكِيلًا ﴿٨٤﴾ مَنْ يَشْفَعْ شَفَاعَةً حَسَنَةً يَكُنْ لَهُ نَصِيبٌ
مِنْهَا وَمَنْ يَشْفَعْ شَفَاعَةً سَيِّئَةً يَكُنْ لَهُ كِفْلٌ مِنْهَا وَكَانَ
اللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ مُقِيتًا ﴿٨٥﴾ وَإِذَا حُيِّيتُمْ بِتَحِيَّةٍ فَحَيُّوا
بِأَحْسَنَ مِنْهَا أَوْ رُدُّوهَا إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ حَسِيبًا ﴿٨٦﴾

80. Kim Elçiye itaat ederse elbette Allah'a itaat etmiş olur. Yüz çevirene gelince, biz seni onların üzerine bekçi göndermedik. **81.** (Münafıklar) "Başüstüne!" derler. Yanından ayrılınca onlardan bir kısmı, senin dediğinden başkasını gizlice kurar. Allah da onların gizlice kurduklarını yazmaktadır.[1] Sen onlardan yüz çevir (aldırma) ve Allah'a güven! *Vekîl* (güven kaynağı) olarak Allah yeter. **82.** Onlar Kur'an'ı iyice düşünmüyorlar mı?[2] O, Allah'tan başkası katından (gönderilmiş) olsaydı, elbette onda birçok çelişki bulurlardı.[3]

83. Onlara güven veya korkuya dair bir haber gelince hemen onu yayarlar. (Oysa) onu, Elçiye veya aralarında yetki sahibi kişilere götürselerdi, onların arasından işin içyüzünü anlayanlar, onun ne olduğunu bilirlerdi. Allah'ın size bol lütfu ve merhameti olmasaydı, azınız hariç elbette şeytana uyardınız. **84.** Allah yolunda savaş![4] Sen (öncelikle) sadece kendinden sorumlusun.[5] Müminleri de (savaşa) teşvik et![6] Allah kâfir olanların gücünü elbette[7] kıracaktır. Allah'ın gücü (azabı) daha ağır ve cezası daha şiddetlidir. **85.** Kim güzel bir şekilde şefaat (iyi bir işe öncülük) ederse onun o işten bir payı olur. Kim de kötü bir şekilde şefaat (kötü bir işe öncülük) ederse onun da ondan bir payı olur.[8] Allah her şeyin karşılığını vericidir. **86.** Bir selam ile selamlandığınız zaman, siz de ondan daha güzeli ile selamlayın; veya[9] onu (o şekilde) karşılayın![10] Şüphesiz ki Allah her şeyin hesabını tutandır.

---

1 Bu cümle "insanların davranışlarının kaydedilmekte olduğunun" delillerindendir. Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:181; Yûnus 10:21; İsrâ 17:13; Kehf 18:49; Meryem 19:79; Enbiyâ 21:94; Yâsîn 36:12; Zuhruf 43:80; Câsiye 45:29; Kâf 50:18; Kamer 54:53; İnfitâr 82:10-12; Târık 86:4.

2 *Tedebbür*le ilgili benzer mesajlar: Mü'minûn 23:68; Sâd 38:29; Muhammed 47:24.

3 Bu ayet Kur'an'da çelişki olmadığının delilidir. Nesh konusu, Nisâ 4:82, Hacc 22:51, Sebe' 34:5, 38 ve Fussilet 41:42. ayetler ışığında değerlendirilmelidir.

4 Bu emir, Bakara 2:190-193, Nisâ 4:88-91, Tevbe 9:5, Hacc 22:39-40 ve Mümtehine 60:7-9 gibi ayetlerde de belirtildiği gibi açılan bir savaşa karşı savunma içerikli bir çağrıdır; saldırmak demek değildir.

5 Benzer mesaj: Mâide 5:105.

6 Bu buyruk Enfâl 8:65. ayetle birlikte okunmalıdır. Burada amaç, saldırıya uğrayanların kendilerini savunmaları için hazırlıklı olmalarının gerekliliğine dikkat çekilmesidir; saldıran taraf olma kesinlikle öngörülmemektedir.

7 Bu ayette de olduğu gibi 'asd fiili, Yüce Allah için kullanıldığında "ihtimal" değil de "kesinlik" anlamında da yorumlanabilir.

8 Burada geçen "şefaat"le ilgili kelimeler, bilinen anlamda "şefaat" değil, "öncülük etmek, vesile veya sebep olmak" anlamındadır.

9 Buradaki *ev* edatı, Nisâ 4:77. ayette de olduğu gibi, "yani" anlamında yorumlanabileceği gibi "veya" anlamında da yorumlanabilir.

10 Bu ayette selam vermenin de almanın da dini bir gereklilik olduğu ve öneminin büyüklüğü dile getirilmek istenmektedir. Bu buyruk, En'âm 6:54 ve Nûr 24:62. ayetlerle birlikte okunmalıdır. Ayrıca bu ayette "Size barış teklif edildiği zaman, siz de ondan daha güzeli ile barışa karşılık verin" şeklinde bir mesaj da vardır.

87. Allah -(ki) O'ndan başka ilah yoktur- sizi, varlığında şüphe olmayan kıyamet gününde elbette toplayacaktır.[1] Allah'tan daha doğru sözlü kim olabilir ki![2]

▾*Surenin 88-100. ayetlerinde münafıkların müslümanlara karşı tutumu, müslümanların ötekilerle ilişkileri, hata ile/yanlışlıkla veya bilerek bir mümini öldürmenin cezası, büyük sıkıntılar ve çaresizlik içerisinde olanların uğrunda fedakârlık yapılması gerektiği, bu uğurda fedakârlık yapanların diğerlerinden ayrı tutulacağı dile getirilmektedir.*

88. Size ne oluyor da münafıklar hakkında iki gruba ayrılıyorsunuz? (Oysa) Allah onları kendi kazandıkları sebebiyle baş aşağı etmiştir. Allah'ın saptırdığı (bu kişileri) siz mi doğru yola getirmek istiyorsunuz![3] Allah'ın saptırdığı kimse için asla bir (kurtuluş) yolu bulamazsın![4] **89.** Kendileri inkâr ettikleri gibi sizin de inkâr etmenizi istediler[5] ki onlarla eşit olasınız. Allah yolunda hicret edinceye kadar onlardan hiçbirini dost edinmeyin! Yüz çevirirlerse onları bulduğunuz yerde yakalayın ve öldürün; onlardan hiçbir dost ve yardımcı edinmeyin!

90. Ancak kendileriyle aranızda antlaşma bulunan bir topluma sığınanlar veya sizinle de kendi toplumlarıyla da savaşmak (istemediklerin)den yürekleri sıkılarak size gelenler hariçtir. Allah dileseydi onları da başınıza salardı da sizinle savaşırlardı. Onlar sizden ayrılır da sizinle savaşmazlar ve size barış teklif ederlerse, (bu durumda) Allah size, onların aleyhinde bir yol(a girme hakkı) vermemiştir. **91.** Hem sizden hem de kendi toplumlarından emin olmak isteyen başkalarını da bulacaksınız. Bunlar (münafıklar), her ne zaman fitneye (Müslümanlara karşı savaşa) götürülseler ona hemen dalarlardı.[6] Sizden uzak durmaz, size barış teklif etmez ve ellerini (sizden) çekmezlerse, bulduğunuz yerde onları yakalayın ve öldürün! İşte onlar aleyhinde (onlarla savaşmak için) size apaçık yetki verdik.[7]

---

1 Benzer mesaj: En'âm 6:12.

2 Bu cümle Nisâ 4:122. ayetle birlikte okunmalıdır.

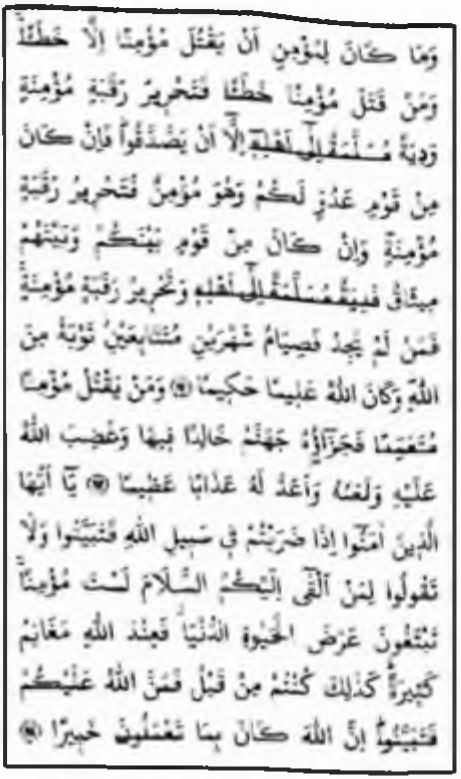
3 Bu ayet (görünüşte) müslüman olarak Hz. Muhammed'e gelmiş olan bir topluluk hakkında inmiştir. Onlar Medine'de Yüce Allah'ın dilediği bir süre kadar kalmışlar, sonra da 'Ya Rasûlallah biz çöle gitmek, (yerleşmek) istiyoruz; bu nedenle bize bu konuda izin ver!' demişler. Allah'ın Elçisi de onlara müsaade etmişti. Yola çıktıklarında, konaklaya konaklaya gidiyorlardı. Derken müşriklere yetişmişler, böylece müminler o münafıklar hakkında konuşmaya başlamıştı. Bunun üzerine bir grup mümin, 'şayet onlar da bizim gibi müslüman olsaydı, bizimle birlikte kalır, bizim sabrettiğimiz gibi sabrederlerdi' demiş, diğer bir grup ise, 'onlar müslümandırlar; durumları ortaya çıkıncaya kadar, onların hakkında kâfir diyemeyiz' demiş, bunun üzerine Yüce Allah bu ayette onların münafık olduklarını bildirmiştir (Râzî, *Mefâtihu'l-Gayb*, X, 218-219).

4 Benzer mesaj: Nisâ 4:143.

5 Bu cümle Mümtehine 60:2. ayetle birlikte okunmalıdır.

6 Bu mesaj Ahzâb 33:14. ayetle birlikte okunmalıdır.

7 Bu son dört ayet (88-91), Bakara 2:190-193, 256, Enfâl 8:39-40, Tevbe 9:2-4, 12, 36, 123; Hacc 22:39, Mümtehine 60:8-9 gibi ayetlerle birlikte okunmalıdır.

وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ أَنْ يَقْتُلَ مُؤْمِنًا إِلَّا خَطَأً
وَمَنْ قَتَلَ مُؤْمِنًا خَطَأً فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ
وَدِيَةٌ مُسَلَّمَةٌ إِلَىٰ أَهْلِهِ إِلَّا أَنْ يَصَّدَّقُوا ۚ فَإِنْ كَانَ
مِنْ قَوْمٍ عَدُوٍّ لَكُمْ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ
مُؤْمِنَةٍ ۖ وَإِنْ كَانَ مِنْ قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ
مِيثَاقٌ فَدِيَةٌ مُسَلَّمَةٌ إِلَىٰ أَهْلِهِ وَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ
فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامُ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ تَوْبَةً مِنَ
اللَّهِ ۗ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿٩٢﴾ وَمَنْ يَقْتُلْ مُؤْمِنًا
مُتَعَمِّدًا فَجَزَاؤُهُ جَهَنَّمُ خَالِدًا فِيهَا وَغَضِبَ اللَّهُ
عَلَيْهِ وَلَعَنَهُ وَأَعَدَّ لَهُ عَذَابًا عَظِيمًا ﴿٩٣﴾ يَا أَيُّهَا
الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا ضَرَبْتُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَتَبَيَّنُوا وَلَا
تَقُولُوا لِمَنْ أَلْقَىٰ إِلَيْكُمُ السَّلَامَ لَسْتَ مُؤْمِنًا
تَبْتَغُونَ عَرَضَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا فَعِنْدَ اللَّهِ مَغَانِمُ
كَثِيرَةٌ ۚ كَذَٰلِكَ كُنْتُمْ مِنْ قَبْلُ فَمَنَّ اللَّهُ عَلَيْكُمْ
فَتَبَيَّنُوا ۚ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ﴿٩٤﴾

92. Hata (kaza) ile olması dışında, bir mümin bir mümini öldürmeye hakkı olamaz.[1] Hata ile bir mümini öldüren kimsenin, mümin bir köleyi özgürlüğüne kavuşturması ve ölenin ailesine teslim edilecek bir diyet vermesi gereklidir. Ancak (ölünün ailesinin o diyeti) bağışlaması başka.[2] (Hata ile öldürülen kişi) mümin olduğu hâlde, düşmanınız olan bir toplumdan ise mümin bir köleyi özgürlüğüne kavuşturması gerekir. (Hata ile öldürülen kişi) kendileriyle aranızda antlaşma bulunan bir toplumdan ise ailesine teslim edilecek bir diyet ve bir mümin köleyi özgürlüğüne kavuşturması gerekir. (Bunları) bulamayan kimsenin, Allah tarafından tevbesi(nin kabulü) olarak iki ay peşpeşe oruç tutması (gerekli)dir. Allah bilendir, doğru hüküm verendir. **93.** Kim bir mümini kasten öldürürse onun cezası, içinde *ebedî* kalacağı cehennemdir. Allah ona gazap etmiş, onu lanetlemiş ve onun için büyük bir azap hazırlamış (olacak)tır.[3] **94.** Ey iman edenler! Allah yolunda (savaş) yolculuğuna çıktığınız zaman (durumu) iyice araştırın! Size selam verene (barış teklif edene), dünya hayatının geçici menfaatine göz dikerek "Sen mümin değilsin!" demeyin![4] (Çünkü) Allah'ın katında sayısız ganimetler vardır. Önceden siz de böyleyken Allah size lütfetmişti; (durumu) iyice araştırın! Şüphesiz ki Allah yaptıklarınızdan haberdardır.

[1] Bu ayette öncelikle görülmesi gereken konu, bir mümin bir başka mümini hiçbir şekilde öldürmemesi gerektiğidir. Mâide 5:32'de de belirtildiği gibi, şu veya bu sebeple, olur olmaz gerekçelerle, haksız yere bir cana kıymak bütün insanlığı öldürmekle eş değerdir. Bu yüzden hata dışında kalmak üzere hiçbir müminin bir başka bir mümini öldürmesi asla ve asla düşünülemez, düşünülmemelidir.

[2] Buradaki *keffaret*, öncelikli köle azadı olarak belirlendiği için, Kur'an'ın köle azadına verdiği önem görülmelidir. Bu konuda ayrıca bkz. Bakara 2:177; Mâide 5:89; Mücâdele 58:3; Beled 90:13.

[3] Yüce Allah hataen insan öldürmenin cezasını ifade ettikten sonra, sözü kasten bir mümini, bir insanı öldürmeye getirmektedir. Bu çerçevede her kim kasten bir mümini öldürürse, onun dünyevi karşılığının duruma göre ya kısas ya da diyet olduğu Bakara 2:178'de dile getirilmektedir. Böylelerinin mahşerdeki karşılığı ise içinde ebedi kalacakları ateş azabıdır. Üstelik Yüce Allah böylelerine "gazap etmiş olacağı" gibi "lanet de edecektir" ve "bunlar için çok büyük bir de azap hazırlamış olacaktır." İnsanoğlu Yüce Allah'ın şaheseridir. Bu nedenle Mâide 5:32'de de belirtildiği gibi bir cana kıymak bütün insanlığı öldürmekle, bir cana hayat vermek bütün insanlara hayat vermekle eşdeğer tutulmuştur. İnsan canına kıymak Yüce Allah'ın bir ayetini yok etmek şeklinde bir cinayettir. Bu nedenle, çocuk veya yetişkin herhangi bir insanı öldürmek hem insan hakkını ihlaldir hem de Yüce Allah'ın hukukuna tecavüzdür; belirlediği hayat sistematiğine bir müdahaledir. Esasında insan öldürmek en büyük fesattır. Çünkü "bir cana kıymak cihana kıymak"tır. "Bir âdemi öldürmek âlemi öldürmek" gibidir.

[4] Bu ayet savaş yolculuklarında bile karşılaşılan insanların sözlerine itibar edilmesi ve onların mümin olmadıklarının söylenmemesi gerektiğini hükme bağlamaktadır.

95-96. Müminlerden -mazeret sahibi olanlar dışında- (savaşa katılmayıp evlerinde) oturanlarla, malları ve canlarıyla Allah yolunda *cihad* edenler (fedakârlık yapanlar) bir olmaz. Allah, malları ve canları ile *cihad* edenleri (fedakârlık yapanları), derece bakımından oturanlardan üstün kılmıştır. Allah hepsine en güzel olanı vadetmiştir. (Ancak) kendinden dereceler, bağışlama ve merhamet (şeklinde büyük bir ödül vererek), *cihad* edenleri (fedakârlık yapanları) oturanlardan çok daha büyük bir ödülle üstün kılmıştır. Allah çok bağışlayandır, çok merhametlidir. **97.** Melekler,[1] canlarını alırken kendilerine yazık eden kişilere "Neredeydiniz?" derler.[2] Onlar "Biz yeryüzünde güçsüzdük." derler. Onlar (melekler) "Allah'ın arzı (yeryüzü) geniş değil miydi? Hicret etseydiniz ya!" derler. İşte onların barınağı cehennemdir. Ne kötü varış yeridir (orası)![3] **98.** Hiçbir çareye gücü yetmeyen, (hicret için) hiçbir yol bulamayan zayıf düşürülmüş erkekler, kadınlar ve çocuklar hariç. **99.** İşte umulur ki Allah onları affeder. Allah çok affedicidir, çok bağışlayandır. **100.** Allah yolunda hicret eden kimse, yeryüzünde gidecek birçok yer ve bolluk (imkân) bulur. Kim Allah'a ve Elçisine (din uğrunda) hicret ederek evinden çıkar da sonra kendisine ölüm yetişirse elbette onun ödülü Allah'a ait olmuştur. Allah çok bağışlayandır, çok merhametlidir.

Surenin 101-113. ayetlerinde savaş yolculuğunda ve cephede namazın nasıl kılınacağı, güven ortamındaki namaz, zikrin önemi, savaşta gevşeklik göstermemek gerektiği, Hz. Muhammed'e Kur'an'ın indiriliş amacı, hatalar nedeniyle özür dilenmesi, hainlerin savunulmaması dile getirilmektedir.

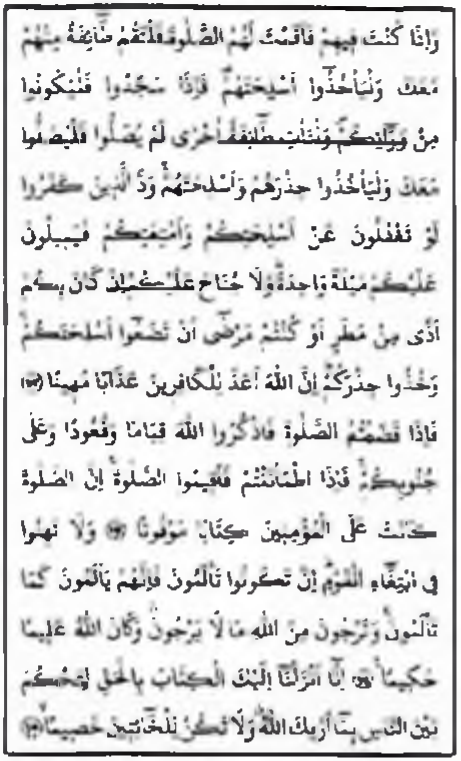
101. Yeryüzünde sefere çıktığınız zaman kâfir olanların size kötülük etmelerinden endişe ederseniz, namazı kısaltmanızda size herhangi bir günah (sorumluluk) yoktur. Şüphesiz ki kâfirler, sizin için apaçık düşmandır.[4]

[1] Bu ve benzer ifadeler, insanların canını alan "melekler"den söz etmektedir. Ölüm melekleri içinde herkes için özel bir ölüm meleğinin varlığı da Secde 32:11'de ifade edilmektedir. Ölüm melekleriyle ilgili benzer kullanımlar için bkz. En'âm 6:61, 93; A'râf 7:37; Enfâl 8:50; Nahl 16:28, 32; Muhammed 47:27.

[2] Küfür diyarında kalmayı tercih eden bu kişiler kendilerinin yaşadıkları yerde baskı altında, çaresiz, itilip kakılan, zayıf düşürülmüş bir güçsüzlük içerisinde, aciz bir halde bulunduklarını söyleyecekleri veya söyledikleri ifade edilmektedir. İlk etapta makul gibi görülen bu cevabın aslında geçerli olmadığı bir sonraki cümlede açıkça dile getirilmektedir.

[3] Bu mesaj Nahl 16:28. ayetle birlikte okunmalıdır.

[4] Bu ayet savaş yolculuklarında düşman tarafından gelebilecek bir ölüm tehlikesi varsa namazların kısaltılabileceği ruhsatını içermektedir. Böyle bir ölüm tehlikesinin bulunmadığı yolculuklarda, namazlar kısaltılmamalı ve tam kılınmalıdır. Burada unutulmaması gereken nokta, savaş yolculuklarında iken eğer bir düşman tehlikesi varsa namazların kısaltılabilme ruhsatını içermesidir. Diğer yolculuklarda, üstelik bir düşman saldırısı tehlikesi de yokken namazların zorunlu olarak kısaltılması ve

وَإِذَا كُنتَ فِيهِمْ فَأَقَمْتَ لَهُمُ الصَّلَوٰةَ فَلْتَقُمْ طَآئِفَةٌ مِّنْهُم
مَّعَكَ وَلْيَأْخُذُوٓا أَسْلِحَتَهُمْ فَإِذَا سَجَدُوا فَلْيَكُونُوا
مِن وَرَآئِكُمْ وَلْتَأْتِ طَآئِفَةٌ أُخْرَىٰ لَمْ يُصَلُّوا فَلْيُصَلُّوا
مَعَكَ وَلْيَأْخُذُوا حِذْرَهُمْ وَأَسْلِحَتَهُمْ وَدَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا
لَوْ تَغْفُلُونَ عَنْ أَسْلِحَتِكُمْ وَأَمْتِعَتِكُمْ فَيَمِيلُونَ
عَلَيْكُم مَّيْلَةً وَٰحِدَةً وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِن كَانَ بِكُمْ
أَذًى مِّن مَّطَرٍ أَوْ كُنتُم مَّرْضَىٰٓ أَن تَضَعُوٓا أَسْلِحَتَكُمْ
وَخُذُوا حِذْرَكُمْ إِنَّ ٱللَّهَ أَعَدَّ لِلْكَٰفِرِينَ عَذَابًا مُّهِينًا ﴿١٠٢﴾
فَإِذَا قَضَيْتُمُ الصَّلَوٰةَ فَٱذْكُرُوا ٱللَّهَ قِيَٰمًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ
جُنُوبِكُمْ فَإِذَا ٱطْمَأْنَنتُمْ فَأَقِيمُوا الصَّلَوٰةَ إِنَّ الصَّلَوٰةَ
كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَٰبًا مَّوْقُوتًا ﴿١٠٣﴾ وَلَا تَهِنُوا
فِى ٱبْتِغَآءِ الْقَوْمِ إِن تَكُونُوا تَأْلَمُونَ فَإِنَّهُمْ يَأْلَمُونَ كَمَا
تَأْلَمُونَ وَتَرْجُونَ مِنَ ٱللَّهِ مَا لَا يَرْجُونَ وَكَانَ ٱللَّهُ عَلِيمًا
حَكِيمًا ﴿١٠٤﴾ إِنَّآ أَنزَلْنَآ إِلَيْكَ الْكِتَٰبَ بِالْحَقِّ لِتَحْكُمَ
بَيْنَ النَّاسِ بِمَآ أَرَىٰكَ ٱللَّهُ وَلَا تَكُن لِّلْخَآئِنِينَ خَصِيمًا ﴿١٠٥﴾

102. Sen de içlerinde bulunup onlara namaz kıldırdığın zaman, onlardan bir kısmı seninle birlikte namaza durup, silahlarını alsınlar (kuşansınlar); böylece secde ettiklerinde (namaz kıldıklarında diğerleri) arkanızda olsunlar! (Ardından henüz) namazını kılmamış olan diğer grup gelip seninle birlikte namazı kılsın, onlar da önlemlerini ve silahlarını alsınlar! O kâfir olanlar sizin silahlarınızdan ve eşyanızdan habersiz olmanızı ve üstünüze birden baskın yapmayı isterler. Size yağmurdan (dolayı) bir eziyet dokunur veya hasta olursanız silahlarınızı bırakmanızda size herhangi bir vebal yoktur. (Yine de) önleminizi alın! Şüphesiz ki Allah kâfirler için küçük düşürücü bir azap hazırlamış (olacak)tır.[1]

103. Namazı bitirince de ayakta, otururken ve yanınız üzerinde yatarken (daima) Allah'ı hatırlayın![2] Güvene kavuşunca namazı (tam) kılın! Şüphesiz ki namaz, müminler üzerine vakitle yazılmış (bir farz)dır.[3] **104.** O (düşman) topluluğu takip etmekte gevşeklik göstermeyin! Siz acı çekiyorsanız, onlar da sizin çektiğiniz gibi acı çekmektedir. (Üstelik) siz Allah'tan, onların ümit etmedikleri şeyleri umuyorsunuz.[4] Allah bilendir, doğru hüküm verendir. **105.** Allah'ın sana gösterdiği şekilde insanlar arasında hükmedesin diye sana Kitabı (Kur'an'ı) bir amaç ile indirdik;[5] hainlerden taraf olma![6]

---

bunun Allah'ın bir ikramı olduğu yolundaki iddialar bu ayete aykırıdır.

[1] Bu ayet, cephedeyken bile namazın terk edilemeyeceğini, tek secdeli ve tek rekatlı olsa bile namazın mutlaka kılınması gerektiğini göstermektedir. Önceki ayetle birlikte bu ayette savaş yolculuğu ve savaş ortamında namaz konusu detaylı bir şekilde ele alınmaktadır.

[2] Bu buyruk, hayatın her alanında Yüce Allah'ı hatırlamanın ve hayatı Allah bilinciyle yaşamanın gerekliliğini hatırlatmaktadır. Allah bilincinden yoksun bir hayatın aslında ölümden farkı yoktur.

[3] Namazların vakitleri için bkz. Bakara 2:238; Hûd 11:114; Tâhâ 20:130; İsrâ 17:78; Rûm 30:17-18; Kâf 50:39-40.

[4] Düşman ordusunu takipte bıkkınlık ve yılgınlık gösterilmemesi gerektiği ifade edilerek, müslümanlar savaş yorgunluğu noktasında sıkıntı çekmiş ve bitap düşmüş olsalar da düşmanlarının da aynı şekilde bitap durumda oldukları hatırlatılmakta, herhangi bir gevşeklik gösterilmemesi gerektiği özellikle tembihlenmektedir.

[5] Bu ayet Nisâ 4:65, En'âm 6:114, Nahl 16:44 ve 64. ayetlerle birlikte okunmalıdır. Verilmek istenen mesaj açıktır: Hz. Muhammed de diğer insanlar da hüküm verirken Kur'an ile hüküm vermelidir; çünkü vahyin indiriliş amacı hayatın, Yüce Allah'ın gösterdiği şekilde yaşanmasıdır.

[6] Müfessirler bu ayetlerin çoğunun, Tu'me İbn Ubeyrik hakkında indirildiği konusunda ittifak etmişlerdir. Bu iniş sebebi olayının nasıl meydana geldiği konusunda değişik rivayetler vardır. Tu'me bir zırh çalmıştı. Bu zırh kendisinden istendiği zaman, bu hırsızlığı yahudilerden birinin üzerine atmıştı. Onunla o yahudinin kavmi arasında davalaşma iyice kızışınca münafık Tu'me'nin sülalesi Hz. Muhammed'e gelerek, bu dava konusunda kendilerine yardım etmesini ve bu hırsızlık işini o yahudinin yaptığına hükmetmesini istemişlerdi. Hz. Muhammed de (onların sözüne güvenerek) bunu yapmak

106. Allah'tan bağışlanma dile![1] Şüphesiz ki Allah çok bağışlayandır, çok merhametlidir.[2] **107.** Kendilerine ihanet edenleri savunma![3] Şüphesiz ki Allah günaha dalmış hainleri sevmez.[4] **108.** İnsanlardan gizlerler de Allah'tan gizleyemezler. (Oysa) geceleyin, O'nun razı olmadığı sözü düzüp kurarken, O onlarla beraberdir. Allah onların yaptıklarını çepeçevre kuşatandır. **109.** Siz dünya hayatında onlara taraf olup savundunuz; peki kıyamet günü Allah'a karşı onları kim savunacak veya onlara kim *vekil* (güven kaynağı) olacakmış! **110.** Kim bir kötülük yaparsa veya *nefs*ine haksızlık eder de sonra Allah'tan bağışlanma dilerse, Allah'ı çok bağışlayıcı, çok merhametli bulacaktır.

وَٱسْتَغْفِرِ ٱللَّهَ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ غَفُورًا رَّحِيمًا ﴿١٠٦﴾ وَلَا تُجَٰدِلْ
عَنِ ٱلَّذِينَ يَخْتَانُونَ أَنفُسَهُمْ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يُحِبُّ مَن كَانَ
خَوَّانًا أَثِيمًا ﴿١٠٧﴾ يَسْتَخْفُونَ مِنَ ٱلنَّاسِ وَلَا يَسْتَخْفُونَ
مِنَ ٱللَّهِ وَهُوَ مَعَهُمْ إِذْ يُبَيِّتُونَ مَا لَا يَرْضَىٰ مِنَ ٱلْقَوْلِ
وَكَانَ ٱللَّهُ بِمَا يَعْمَلُونَ مُحِيطًا ﴿١٠٨﴾ هَٰٓأَنتُمْ هَٰٓؤُلَآءِ جَٰدَلْتُمْ
عَنْهُمْ فِى ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا فَمَن يُجَٰدِلُ ٱللَّهَ عَنْهُمْ يَوْمَ ٱلْقِيَٰمَةِ
أَم مَّن يَكُونُ عَلَيْهِ وَكِيلًا ﴿١٠٩﴾ وَمَن يَعْمَلْ سُوٓءًا
أَوْ يَظْلِمْ نَفْسَهُۥ ثُمَّ يَسْتَغْفِرِ ٱللَّهَ يَجِدِ ٱللَّهَ غَفُورًا رَّحِيمًا ﴿١١٠﴾
وَمَن يَكْسِبْ إِثْمًا فَإِنَّمَا يَكْسِبُهُۥ عَلَىٰ نَفْسِهِۦ وَكَانَ
ٱللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿١١١﴾ وَمَن يَكْسِبْ خَطِيٓـَٔةً أَوْ إِثْمًا
ثُمَّ يَرْمِ بِهِۦ بَرِيٓـًٔا فَقَدِ ٱحْتَمَلَ بُهْتَٰنًا وَإِثْمًا مُّبِينًا ﴿١١٢﴾
وَلَوْلَا فَضْلُ ٱللَّهِ عَلَيْكَ وَرَحْمَتُهُۥ لَهَمَّت طَّآئِفَةٌ مِّنْهُمْ
أَن يُضِلُّوكَ وَمَا يُضِلُّونَ إِلَّآ أَنفُسَهُمْ وَمَا يَضُرُّونَكَ
مِن شَىْءٍ وَأَنزَلَ ٱللَّهُ عَلَيْكَ ٱلْكِتَٰبَ وَٱلْحِكْمَةَ وَعَلَّمَكَ
مَا لَمْ تَكُن تَعْلَمُ وَكَانَ فَضْلُ ٱللَّهِ عَلَيْكَ عَظِيمًا ﴿١١٣﴾

111. Kim bir günah kazanırsa onu sadece kendi aleyhine kazanmış olur.[5] Allah bilendir, doğru hüküm verendir. **112.** Kim küçük veya büyük bir günah kazanır da sonra onu bir suçsuzun üzerine atarsa, şüphesiz ki büyük bir iftira ve apaçık bir günah yüklenmiş olur. **113.** Allah'ın sana lütfu ve merhameti olmasaydı, onlardan bir grup seni saptırmaya (şaşırtmaya) yeltenirdi. (Oysa) onlar, sadece kendilerini saptırır[6] ve sana asla zarar veremezler. Allah sana Kitabı (Kur'an'ı) ve *hikmeti* (doğru hüküm verme yeteneğini) indirmiş, sana bilmediğini öğretmiştir. Allah'ın sana olan lütfu büyüktür.

---

isteyince, işte bu ayet nazil olmuştu (Semerkandî, *Bahru'l-'Ulûm*, I, 335-336).

1 Bir önceki ayetin yani 105. ayetin iniş sebebi rivayetinden de anlaşılacağı üzere, kendisine yanlış bilgi veren münafık Tu'me lehinde, haklı olan yahudi aleyhinde hüküm verince bunun bir hata olduğu ve bağışlanma dileğinde bulunması gerektiği Hz. Muhammed'e emredilmektedir. Yüce Allah Hz. Muhammed'in bağışlanma dileğinde bulunmasını emredince, aslında benzer olaylarda hata yapanlara da seslenmiş olmakta ve kasten olmasa da hataen karşılaşılan böyle durumlarda işlenen bu türden günahları bağışlayabileceğini, çünkü kendisinin çok bağışlayan ve çok merhametli olduğunu bildirmektedir.

2 Hz. Muhammed'in de bir beşer olması itibariyle hata işleyebileceği, bu yüzden de bağışlanma dileğinde bulunması gerektiğiyle ilgili olan bu mesaj, Tevbe 9:43, Ahzâb 33:37, Muhammed 47:19, Fetih 48:2, Tahrîm 66:1, 'Abese 80:1-10 ve Nasr 110:3. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

3 Yüce Allah hainleri savunmaması yönünde Hz. Muhammed'i uyarıp bağışlanma dileğinde bulunmasını emrettiği gibi kendilerine hıyanet edenleri de savunmamasını istemektedir. Burada sözü edilenler öncelikle bir yahudiye ait zırhı çalan Tu'me adlı kişinin yalancı olduğunu bilmelerine rağmen onu savunan yakınlarıdır.

4 Ayette geçen *havvân* ile *esîm* sıfatları *mübâlağa* yani "abartı" kalıbındadır. Bu nedenle, söz konusu kişiler "sürekli ihanet edenler" ve "sürekli günah işleyenler", adeta ihanetten ve günahtan beslenenler şeklinde nitelendirilmektedirler.

5 Günahların ve suçların şahsiliğiyle ilgili olan bu mesaj Bakara 2:134, 141, 272, 286, En'âm 6:52, 164, İsrâ 17:13-15, Lokmân 31:33, Fâtır 35:18, Zümer 39:7, Fussilet 41:46, Câsiye 45:15, Necm 53:38-39 ve Zilzâl 99:7-8. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

6 Benzer mesaj: Âl-i İmrân 3:69.

لَّا خَيْرَ فِي كَثِيرٍ مِّن نَّجْوَاهُمْ إِلَّا مَنْ أَمَرَ بِصَدَقَةٍ
أَوْ مَعْرُوفٍ أَوْ إِصْلَاحٍ بَيْنَ النَّاسِ وَمَن يَفْعَلْ ذَٰلِكَ
ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ فَسَوْفَ نُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿١١٤﴾
وَمَن يُشَاقِقِ الرَّسُولَ مِن بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُ الْهُدَىٰ
وَيَتَّبِعْ غَيْرَ سَبِيلِ الْمُؤْمِنِينَ نُوَلِّهِ مَا تَوَلَّىٰ وَنُصْلِهِ
جَهَنَّمَ وَسَاءَتْ مَصِيرًا ﴿١١٥﴾ إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَن يُشْرَكَ
بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَٰلِكَ لِمَن يَشَاءُ ۚ وَمَن يُشْرِكْ بِاللَّهِ
فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا ﴿١١٦﴾ إِن يَدْعُونَ مِن دُونِهِ إِلَّا
إِنَاثًا وَإِن يَدْعُونَ إِلَّا شَيْطَانًا مَّرِيدًا ﴿١١٧﴾ لَّعَنَهُ اللَّهُ ۘ وَقَالَ
لَأَتَّخِذَنَّ مِنْ عِبَادِكَ نَصِيبًا مَّفْرُوضًا ﴿١١٨﴾ وَلَأُضِلَّنَّهُمْ
وَلَأُمَنِّيَنَّهُمْ وَلَآمُرَنَّهُمْ فَلَيُبَتِّكُنَّ آذَانَ الْأَنْعَامِ
وَلَآمُرَنَّهُمْ فَلَيُغَيِّرُنَّ خَلْقَ اللَّهِ ۚ وَمَن يَتَّخِذِ الشَّيْطَانَ
وَلِيًّا مِّن دُونِ اللَّهِ فَقَدْ خَسِرَ خُسْرَانًا مُّبِينًا ﴿١١٩﴾
يَعِدُهُمْ وَيُمَنِّيهِمْ ۖ وَمَا يَعِدُهُمُ الشَّيْطَانُ إِلَّا غُرُورًا ﴿١٢٠﴾
أُولَٰئِكَ مَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ وَلَا يَجِدُونَ عَنْهَا مَحِيصًا ﴿١٢١﴾

▼*Surenin 114-126. ayetlerinde bazı istisnalar hariç gizli konuşmaların çoğunda hayır olmadığı, Hz. Muhammed'e karşı çıkanların varacağı yerin ateş olacağı, Yüce Allah'ın şirk hariç bütün günahları dilediğine bağışlayabileceği, şeytanın insanları saptırdığı, kurtuluşun kuruntularla elde edilemeyeceği, herkesin yaptığının karşılığını bulacağı bildirilmektedir.*

114. Onların gizli toplantılarının[1] birçoğunda hayır yoktur. Ancak bir *sadaka* veya bir iyilik veya insanların arasını düzeltmeyi emredenin (öğütleyenin gizli toplantısı) hariç! Kim Allah'ın rızasını elde etmek için bunu yaparsa, biz ona ileride büyük bir ödül vereceğiz. **115.** Kendisi için doğru yol belli olduktan sonra, kim Elçiye karşı çıkar ve müminlerin yolundan başka bir yola giderse, onu (kendisinin) döndüğü yere döndürecek ve cehenneme atacağız. Ne kötü varış yeridir (orası)!

116. Şüphesiz ki Allah kendisine ortak koşulmasını bağışlamaz; bundan başkasını, (diğer günahları) dilediği (layık olan) kimse için bağışlar.[2] Allah'a ortak koşan kimse, elbette uzak bir sapkınlığa düşmüş (demek)tir. **117-118.** (Müşrikler) O'nun (Allah'ın) peşi sıra birtakım dişilerden (dişi isimli putlardan) başkasına yalvarmıyorlar. Onlar, Allah'ın kendisine lanet ettiği inatçı şeytandan başkasına yalvarmıyorlar ki o şöyle demişti: "Şüphesiz ki kullarından belirli bir pay edineceğim. **119.** Onları mutlaka saptıracağım, elbette onları boş kuruntulara boğacağım; elbette onlara emredeceğim (fısıldayacağım) ve hayvanların kulaklarını yaracaklar; elbette onlara emredeceğim ve Allah'ın yarattığını değiştirecekler."[3] Kim Allah'ın dışında (O'nu bırakır da) şeytanı dost edinirse, elbette apaçık bir şekilde kaybetmiştir.[4] **120.** (Şeytan) onlara söz verir ve onları ümitlendirir. (Oysa) şeytan, onlara aldanmadan başka bir şey vadetmemektedir.[5] **121.** İşte onların barınağı cehennemdir; ondan (kaçabilecek) herhangi bir sığınak da bulamayacaklardır.

---

1 Ayette geçen *necvâ* kavramı hakkında bilgi için bkz. Mücâdele 58:7, dipnot 1.

2 Benzer mesaj: Nisâ 4:48. Demek ki Yüce Allah'ın bağışlamayacağını ilan ettiği tek günah, *şirk* yani şirk üzere ölmektir. Bu noktadan anlaşılıyor ki inançsızlık anlamında inkar ve nifak da affedilmeme kapsamındadır. Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:86, 90, 91; Nisâ 4:18, 137, 168; Muhammed 47:34.

3 Bu ayette Yüce Allah'ın yaratma sistemine ve yarattığı şeylere sebepsiz yere müdahale etmenin şeytan kaynaklı bir işlem olduğuna ve bu türden uygulamalardan kaçınmak gerektiğine dair bilgi verilmektedir. *Sünnetüllah* denen "ilahi kanun"a müdahale anlamında her bir işlem bu ayetin kapsamındadır.

4 Bu cümlede şeytanın dost edinilmesinin bir "alın yazısı" değil, isteyen kişilerin "tercihinin sonucu" olduğu belirtilmektedir. Şeytanın dostluğunu istemek "sebep", şeytanın dost edinilmesi "sonuç"tur.

5 Yüce Allah şeytanın insanlara çeşitli vaatlerde bulunduğunu, onlara boş ve anlamsız kuruntular fısıldadığını belirtmekte, onun bütün vaatlerinin aldatmadan başka bir şey olmadığını dile getirmektedir.

122. İman edip iyi işler yapanları, Allah'ın gerçek bir vaadi olarak ileride içlerinde *ebedî* kalmak üzere altlarından ırmaklar akan cennetlere koyacağız.[1] Allah'tan daha doğru sözlü kim olabilir ki![2] **123.** (Cennete giriş) sizin kuruntularınızla da kitap ehlinin kuruntularıyla da değildir.[3] Kim bir kötülük yaparsa ona (yaptığının) karşılığı verilir ve kendisi için Allah'tan başka dost da yardımcı da bulamaz. **124.** Erkek veya kadın kim mümin olarak iyi işlerden yaparsa,[4] işte onlar cennete girer ve zerre kadar haksızlığa uğratılmazlar. **125.** Güzel davranarak yüzünü (benliğini) Allah'a teslim eden ve din bakımından *hanîf* (Allah'ı birleyen) İbrahim'in[5] milletine (dinine) uyandan daha güzel kim olabilir ki![6] (Nitekim) Allah, İbrahim'i dost edinmişti. **126.** Göklerde ve yerde ne varsa hepsi yalnızca Allah'a aittir ve Allah her şeyi çepeçevre kuşatandır.

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَنُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ
تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ۖ وَعْدَ اللَّهِ
حَقًّا ۚ وَمَنْ أَصْدَقُ مِنَ اللَّهِ قِيلًا ﴿١٢٢﴾ لَيْسَ بِأَمَانِيِّكُمْ
وَلَا أَمَانِيِّ أَهْلِ الْكِتَابِ ۗ مَنْ يَعْمَلْ سُوءًا يُجْزَ بِهِ
وَلَا يَجِدْ لَهُ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ﴿١٢٣﴾ وَمَنْ
يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ
فَأُولَٰئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ وَلَا يُظْلَمُونَ نَقِيرًا ﴿١٢٤﴾ وَمَنْ
أَحْسَنُ دِينًا مِمَّنْ أَسْلَمَ وَجْهَهُ لِلَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ وَاتَّبَعَ
مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا ۗ وَاتَّخَذَ اللَّهُ إِبْرَاهِيمَ خَلِيلًا ﴿١٢٥﴾ وَلِلَّهِ
مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ ۗ وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ
مُحِيطًا ﴿١٢٦﴾ وَيَسْتَفْتُونَكَ فِي النِّسَاءِ ۖ قُلِ اللَّهُ يُفْتِيكُمْ
فِيهِنَّ وَمَا يُتْلَىٰ عَلَيْكُمْ فِي الْكِتَابِ فِي يَتَامَى النِّسَاءِ
اللَّاتِي لَا تُؤْتُونَهُنَّ مَا كُتِبَ لَهُنَّ وَتَرْغَبُونَ أَنْ تَنْكِحُوهُنَّ
وَالْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الْوِلْدَانِ ۙ وَأَنْ تَقُومُوا لِلْيَتَامَىٰ
بِالْقِسْطِ ۚ وَمَا تَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِهِ عَلِيمًا ﴿١٢٧﴾

Surenin 127-134. ayetlerinde kadınlar ve yetimlerle ilgili sorulan sorulara verilmesi gereken cevaplar, kocasının boşanma arayışına girmesinden korkan kadınların neler yapacağı, ne kadar özenilse de kadınlar arasında adaletin sağlanamayacağı, insanların Allah için vazgeçilmez olmadığı dile getirilmektedir.

127. Senden kadınlar[7] hakkında fetva istiyorlar. De ki: "Onlarla ilgili fetvayı size Allah şöyle vermektedir: Kitapta, kendileri için yazılmışı (farz kılınan mirası, *mehri*) vermeyip nikâhlamak istediğiniz kadınların yetimleri, zayıf bırakılmış (çaresiz) çocuklar ve yetimlere karşı adil davranmanız hakkında size *tilavet* edilmekte (okunup aktarılmakta) olan ayetler (Allah'ın hükmünü apaçık ortaya koymakta)dır. Her ne hayır (yardım) yaparsanız şüphesiz ki Allah onu bilendir."

[1] Yüce Allah şeytanın izini takip edip onun vaatlerine kanan, dolayısıyla onun güdümüne girenlerin feci akıbetlerini ifade ettikten sonra, Kur'an'daki "mesânîlik" üslubu gereği cennetliklerden bahsetmektedir. Bu çerçevede Nisâ 4:57'de de yer aldığı üzere, Yüce Allah iman edip salih ameller işleyenleri içlerinde ebedî kalacakları cennetlere koyacaktır. Kur'an'da kurtuluşun nasıl gerçekleşeceğiyle ilgili olarak verilen bilgiler "iman" ve "salih amel" çerçevesinde şekillenmektedir.

[2] Benzer mesaj: Nisâ 4:87.

[3] Bu mesaj Bakara 2:111. ayetle birlikte okunmalıdır. Yüce Allah gerek müslümanların, gerekse kitap ehlinin kuruntularının gerçek olmadığını, böyle kuruntulu davranmakla kurtuluşa ermenin mümkün olmadığını ifade etmektedir. Kuruntunun hiçbir işe yaramayacağıyla ilgili olarak Bakara 2:111'de şöyle buyrulmaktadır: (Kitap ehli:) "Yahudi olanlar veya hristiyanlar hariç kimse asla cennete giremeyecek." demişlerdi. İşte şu (iddiaları), kendi kuruntularıdır. De ki: "Doğruysanız delilinizi getirin!"

[4] Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:195; Nahl 16:97; İsrâ 17:9; Kehf 18:2; Tâhâ 20:75, 112.

[5] Benzer mesajlar: Bakara 2:135; Âl-i İmrân 3:95; En'âm 6:79, 161; Nahl 16:123; Hacc 22:78.

[6] Ayette dikkat çekilen "din", evrensel anlamda bütün peygamberlerin tebliğ ettiği "tevhid"dir.

[7] Bu sure, adını burada geçen ve "kadınlar" anlamına gelen *en-Nisâ'* kelimesinden almıştır.

وَإِنِ امْرَأَةٌ خَافَتْ مِنْ بَعْلِهَا نُشُوزًا أَوْ إِعْرَاضًا فَلَا جُنَاحَ
عَلَيْهِمَا أَنْ يُصْلِحَا بَيْنَهُمَا صُلْحًا وَالصُّلْحُ خَيْرٌ
وَأُحْضِرَتِ الْأَنْفُسُ الشُّحَّ وَإِنْ تُحْسِنُوا وَتَتَّقُوا فَإِنَّ اللَّهَ
كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ﴿١٢٨﴾ وَلَنْ تَسْتَطِيعُوا أَنْ تَعْدِلُوا
بَيْنَ النِّسَاءِ وَلَوْ حَرَصْتُمْ فَلَا تَمِيلُوا كُلَّ الْمَيْلِ فَتَذَرُوهَا
كَالْمُعَلَّقَةِ وَإِنْ تُصْلِحُوا وَتَتَّقُوا فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ غَفُورًا
رَحِيمًا ﴿١٢٩﴾ وَإِنْ يَتَفَرَّقَا يُغْنِ اللَّهُ كُلًّا مِنْ سَعَتِهِ وَكَانَ اللَّهُ
وَاسِعًا حَكِيمًا ﴿١٣٠﴾ وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ
وَلَقَدْ وَصَّيْنَا الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ وَإِيَّاكُمْ
أَنِ اتَّقُوا اللَّهَ وَإِنْ تَكْفُرُوا فَإِنَّ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ
وَمَا فِي الْأَرْضِ وَكَانَ اللَّهُ غَنِيًّا حَمِيدًا ﴿١٣١﴾ وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ
وَمَا فِي الْأَرْضِ وَكَفَى بِاللَّهِ وَكِيلًا ﴿١٣٢﴾ إِنْ يَشَأْ
يُذْهِبْكُمْ أَيُّهَا النَّاسُ وَيَأْتِ بِآخَرِينَ وَكَانَ اللَّهُ
عَلَى ذَٰلِكَ قَدِيرًا ﴿١٣٣﴾ مَنْ كَانَ يُرِيدُ ثَوَابَ الدُّنْيَا فَعِنْدَ
اللَّهِ ثَوَابُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَكَانَ اللَّهُ سَمِيعًا بَصِيرًا ﴿١٣٤﴾

128. Bir hanım, kocasının geçimsizliğinden[1] veya kendisinden yüz çevirmesinden endişe ederse,[2] aralarında tamamen bir barış yapmalarında onlara hiçbir vebal yoktur. Barış hayırlı olandır. Zaten *nefis*ler kıskançlığa hazır kılınmıştır. Güzel davranır (iyi geçinir) ve *takvâ*lı (duyarlı) olursanız, şüphesiz ki Allah yaptıklarınızdan haberdardır. **129.** Ne kadar uğraşsanız da kadınlar arasında adil davranmaya asla güç yetiremezsiniz;[3] (eşlerinizin birisine) tamamen yönelip (diğerini) askıdaymış gibi bırakmayın! Kendinizi düzeltir ve *takvâ*lı (duyarlı) davranırsanız, şüphesiz ki Allah çok bağışlayandır, çok merhametlidir.

130. (Eşler birbirlerinden) ayrılırlarsa, Allah bol nimetinden her birini zenginleştirir.[4] Allah imkânı geniş olandır, doğru hüküm verendir. **131.** Göklerde ve yerde ne varsa hepsi yalnızca Allah'a aittir. Yemin olsun ki sizden önce kendilerine Kitap verilenlere de size de "Allah'a karşı *takvâ*lı (duyarlı) olun!" diye emrettik.[5] İnkâr ederseniz (bilin ki) göklerde ve yerde ne varsa hepsi yalnızca Allah'a aittir.[6] Allah zengindir, övgüye layık olandır. **132.** Göklerde ve yerde ne varsa hepsi yalnızca Allah'a aittir. *Vekil* (güven kaynağı) olarak Allah yeter. **133.** Ey insanlar! Allah dilerse sizi giderir (yok eder) ve (yerinize) başkalarını getirir; Allah'ın buna gücü yeter.[7] **134.** Kim dünya sevabını (ödülünü) isterse (bilsin ki) dünyanın da ahiretin de sevabı (ödülü) yalnızca Allah katındadır. Allah duyandır, görendir.

---

1 Geçimsizlik olarak anlam verdiğimiz nüşûz kelimesi, erkek eşlerin, başkasıyla evlenmek düşüncesiyle hareket ederek gözlerini, bakışlarını eşinin üzerinden kaldırması ve başka biriyle evlilik arayışına girmesi demektir.

2 Bu mesaj Nisâ 4:34-35. ayetle birlikte okunmalıdır.

3 Bu mesaj Nisâ 4:3. ayetle birlikte okunmalıdır.

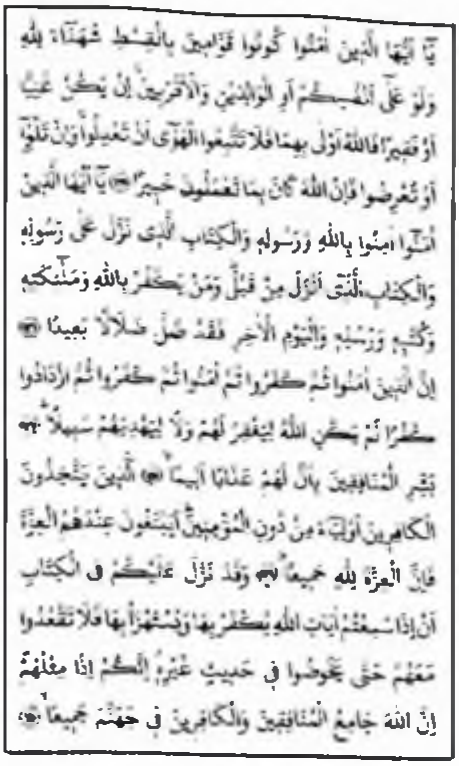
4 Bu mesaj Bakara 2:236-237. ayetlerle birlikte okunmalıdır. Yüce Allah eşler arasında adaletsizlik yapmamak için çıkabilecek problemleri ıslah eden, bozulan aile içi düzeni yeniden kurup ıslahı gerçekleştirenler, ayrıca takvâlı davranan yani sorumluluğunu bilip duyarlı davrananları yine de işleyecekleri hatalar noktasında bağışlayabileceğini ifade etmektedir.

5 Yüce Allah özelde evlilik ve boşanma hukuku, genelde ise dile getirdiği bütün prensiplerle ilgili olarak evrensel anlamda bütün risalet öğretilerini aynı içerikte şekillendirdiğini bildirmektedir. Burada hem müslümanlardan önce kendilerine kitap verilen yahudiler ve hristiyanlar gibi kitap ehline, hem de bu son ilahi mesajın muhatabı olan müminlere yönelik olarak "Allah'a karşı muttakî (duyarlı) olmaları" gerektiğini bildirdiğini ifade etmektedir.

6 Benzer mesaj: Nisâ 4:170.

7 Benzer mesajlar: Mâide 5:54; En'âm 6:133; Tevbe 9:39; Hûd 11:57; İbrahim 14:19; Fâtır 35:16; Muhammed 47:38. Bu ayetlerde genelde insanlara, özelde ve bağlam gereği inkârcı nankörlere seslenilmekte ve Allah için vazgeçilmez olmadıkları ifade edilmek istenmektedir. Yüce Allah'a muhtaç olanlar insanlardır; Allah'ın hiçbir şeye ihtiyacı yoktur; İhlâs 112:2'de geçtiği üzere *es-Samed* oluşunun anlamı da budur. Öyleyse sınırsız gücün sahibi olan Yüce Allah insanları yok edebilir ve yerlerine yenilerini elbette yaratabilir.

Sürenin 135-152. ayetlerinde müminlere yönelik ilahi buyrukları, münafıkların döneklikleri, kâfirleri dost edinmemek gerektiği, münafıkların ateşin en alt tabakasına atılacağı, kötü sözlerden kaçınılması, iman esaslarında ayrımcılığa gidilmemesi ve doğru iman edenlerin ödüllendirilecekleri bildirilmektedir.

135. Ey iman edenler! Adaleti (titizlikle) ayakta tutan, kendiniz, ana baba(nız) ve yakınlar(ınız) aleyhinde de olsa Allah için şahitlik eden kişiler olun![1] (Haklarında şahitlik ettikleriniz) zengin de fakir de olsalar Allah onlara (sizden) daha yakındır. Adalet(ten sapma) konusunda arzular(ınız)a uymayın! (Şahitliği) eğip büker (doğru şahitlik etmez) veya şahitlik etmekten kaçınırsanız, (bilin ki) şüphesiz ki Allah yaptıklarınızdan haberdardır. **136.** Ey iman edenler! Allah'a, Elçisine, Elçisine indirdiği Kitaba ve daha önce indirdiği kitaba (vahiylere) iman edip güvenin![2] Kim Allah'ı, meleklerini, kitaplarını, elçilerini ve son günü (ahiret gününü) inkâr ederse elbette uzak bir sapma ile sapmıştır. **137.** Şüphesiz ki iman edip sonra inkâr edenler, sonra yine iman edip tekrar inkâr edenler, sonra da inkârlarını artıranlar var ya, Allah (işte) onları bağışlamayacak ve onları doğru yola ulaştırmayacaktır.[3]

138. Münafıklara, kendileri için elem verici bir azap olduğunu müjdele! **139.** Müminleri bırakıp da kâfirleri dost edinenler, onların (kâfirlerin) yanında itibar mı arıyorlar? Bilsinler ki itibar bütünüyle ve yalnızca Allah'a aittir.[4] **140.** (Allah) Kitapta size şöyle (bir hüküm) indirmiştir: "Allah'ın ayetlerinin inkâr edildiğini ve/veya onlarla alay edildiğini duyduğunuz zaman, onlar bundan başka bir söze dalıncaya kadar onlarla birlikte oturmayın![5] (Aksi takdirde) şüphesiz ki siz de onlar gibi olursunuz.[6] Şüphesiz ki Allah münafıkları ve kâfirleri cehennemde bir araya getirecektir."

---

1 Burada muhataplar hem yönetici veya yargıç makamında bulunanlardır; hem de şahitlik etmesinden söz edilen herkestir. Nisâ 4:3 ve 127'de yetimler ve kadınlarla ilgili özel bazı konularda adaletle ilgili uyarılara yer verilmişken, Nisâ 4:58'de genel anlamda adaletle hükmedilmesi gerektiği dile getirilmişti. Burada adaletin sağlanması için insanlar arasındaki davalarda Yüce Allah için şahitler olunması gerektiği değişik boyutlar üzerinden ifade edilmektedir. İlgili ayetlerden anlaşıldığına göre toplumun ayakta durmasının yolu adaletten geçmektedir. Benzer mesajlar: Nisâ 4:58; Mâide 5:8, 42; En'âm 6:152; Nahl 16:90; Hucurât 49:9; Mümtehine 60:8.

2 Bu ayette imanla ilgili iki kelime geçtiği, ilkinde hitap "ey iman edenler" şeklinde belirlendiği için ikincisine "inanıp güvenin" veya "imanda devamlı olun" anlamı verilmelidir.

3 Benzer mesajlar: Bakara 2:161-162, 217; Âl-i İmrân 3:86; Nisâ 4:168; Muhammed 47:34.

4 Benzer mesajlar: Yûnus 10:65; Fâtır 35:10.

5 Bu ayet En'âm 6:68, Tevbe 9:69 ve Müddessir 74:45. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

6 Yüce Allah'ın ayetlerinin inkâr edilerek alaya alınmasına göz yummak ve o ortamda bulunmaya devam etmek, bu inkâr ve alaya rıza göstermek ve onlar gibi davranarak bu günaha ortak olmak demektir. Gerçek anlamda inanan birinin, cehennemde bir araya toplanacak ve cezalandırılacak olan münafıklara ve kâfirlere uymaması gerekir.

141. (Münafıklar) sizi gözetleyip dururlar. Size Allah'tan bir zafer (nasip) olursa, "Sizinle birlikte değil miydik?" derler. Kâfirlerin (zaferde) bir payları olursa (bu sefer de onlara), "Sizi yenip (öldürebileceğimiz hâlde öldürmeyip) müminlerden korumadık mı?" derler.[1] Allah kıyamet gününde aranızda hükmedecektir. Allah kâfirler için müminler aleyhine asla bir yol vermeyecektir.

142. Şüphesiz ki münafıklar, Allah'ı aldat(tıklarını san)ıyorlar; (Oysa) O onları(n kendilerini) aldat(masını sağlayand)ır.[2] Onlar namaza kalktıkları zaman insanlara gösteriş yaparak üşenerek kalkarlar;[3] azı hariç Allah'ı hatırlamazlar. **143.** Bunların arasında bocalayıp durmaktalar; ne onlara (yakınlar) ne de bunlara! Allah'ın saptırdığı kimse için asla bir (kurtuluş) yolu bulamazsın. **144.** Ey iman edenler! Müminleri bırakıp da kâfirleri dost edinmeyin![4] (Bunu yaparak) Allah'a, aleyhinizde apaçık bir delil mi vermek istiyorsunuz! **145.** Şüphesiz ki münafıklar, ateşin en alt tabakasındadır.[5] Onlar için asla hiçbir yardımcı bulamazsın. **146.** Ancak tevbe edip kendilerini düzeltenler,[6] Allah'a sımsıkı sarılıp[7] dinlerini (ibadetlerini) yalnız onun için yapanlar başkadır. İşte bunlar, müminlerle beraberdir. Allah müminlere ileride büyük bir ödül verecektir. **147.** Siz şükredip iman ederseniz, Allah size neden azap etsin ki! Allah şükre çok karşılık verendir, bilendir.

---

1 Bu ayet Âl-i İmrân 3:154 ve 167. ayetlerle birlikte okunmalıdır. Yüce Allah münafıkların müminleri sürekli takip ettiklerini, içinde bulundukları her olayı, attıkları her adımı izlediklerini, duruma göre bir tavır içerisine girdiklerini bildirmektedir. Yaşanan herhangi bir savaşta eğer müslümanlar zafer elde etmişlerse "biz de sizinle birlikteydik" dedikleri ifade edilmektedir. Yüce Allah münafıkların ikiyüzlülüklerini ortaya koymak üzere, inkârcılar herhangi bir savaşta üstünlük sağlarlarsa bu defa onlara dönerek kendilerine destek verdiklerini, güçlü olmalarını sağladıklarını ve onları müminlerin saldırılarından koruduklarını söylediklerini ifade etmektedir.

2 Bu ayet Bakara 2:9. ayetle okunmalıdır. Bu tür ayetlerde geçen kelimeler insanlar için kullanıldığında olumsuz bir anlama gelirken, Allah için kullanıldığında kastedilen Allah'ın o fiilin cezasını vereceğini bildirmesidir. Benzer kullanımlar için bkz. Bakara 2:15; Âl-i İmrân 3:54; Enfâl 8:30; Tevbe 9: 67, 79.

3 Bu ayet Bakara 2:264, Nisâ 4:38 ve Mâ'ûn 107:6. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

4 Bu ayet Âl-i İmrân 3:28, 118, Mâide 5:51, 57, Mücâdele 58:22 ve Mümtehine 60:1. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

5 Kur'an'da sadece burada geçen *ed-derkü'l-esfelü* tamlaması "en aşağı tabaka", "en dip", "en aşağı yer" gibi anlamlara gelmekte ve münafıkların küfür noktasında en kötü insanlar olduğu ifade edilmektedir. Küfrün her çeşidi elbette kötüdür, akıbeti fecidir; ancak küfrün mahşerdeki azabı en korkunç olanı, sahibini ateşin en alt tabakasına sokacak olan "münafıklık"tır.

6 Tevbe ve ıslahın cezaları düşürmesiyle ilgili bkz. Âl-i İmrân 3:89, dipnot 8.

7 Bu ayet Âl-i İmrân 3:103 ve Zuhruf 43:43. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

لَا يُحِبُّ اللَّهُ الْجَهْرَ بِالسُّوٓءِ مِنَ الْقَوْلِ إِلَّا مَن ظُلِمَ ۚ وَكَانَ
اللَّهُ سَمِيعًا عَلِيمًا ﴿١٤٨﴾ إِن تُبْدُوا خَيْرًا أَوْ تُخْفُوهُ أَوْ تَعْفُوا
عَن سُوٓءٍ فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ عَفُوًّا قَدِيرًا ﴿١٤٩﴾ إِنَّ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ
بِاللَّهِ وَرُسُلِهِۦ وَيُرِيدُونَ أَن يُفَرِّقُوا بَيْنَ اللَّهِ وَرُسُلِهِۦ وَيَقُولُونَ
نُؤْمِنُ بِبَعْضٍ وَنَكْفُرُ بِبَعْضٍ وَيُرِيدُونَ أَن يَتَّخِذُوا بَيْنَ
ذَٰلِكَ سَبِيلًا ﴿١٥٠﴾ أُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ الْكَٰفِرُونَ حَقًّا ۚ وَأَعْتَدْنَا
لِلْكَٰفِرِينَ عَذَابًا مُّهِينًا ﴿١٥١﴾ وَالَّذِينَ ءَامَنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِۦ
وَلَمْ يُفَرِّقُوا بَيْنَ أَحَدٍ مِّنْهُمْ أُو۟لَٰٓئِكَ سَوْفَ يُؤْتِيهِمْ أُجُورَهُمْ ۗ
وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَّحِيمًا ﴿١٥٢﴾ يَسْـَٔلُكَ أَهْلُ الْكِتَٰبِ أَن تُنَزِّلَ
عَلَيْهِمْ كِتَٰبًا مِّنَ السَّمَآءِ ۚ فَقَدْ سَأَلُوا۟ مُوسَىٰٓ أَكْبَرَ مِن ذَٰلِكَ
فَقَالُوٓا۟ أَرِنَا اللَّهَ جَهْرَةً فَأَخَذَتْهُمُ الصَّٰعِقَةُ بِظُلْمِهِمْ ۚ ثُمَّ
ٱتَّخَذُوا۟ ٱلْعِجْلَ مِنۢ بَعْدِ مَا جَآءَتْهُمُ الْبَيِّنَٰتُ فَعَفَوْنَا
عَن ذَٰلِكَ ۚ وَءَاتَيْنَا مُوسَىٰ سُلْطَٰنًا مُّبِينًا ﴿١٥٣﴾ وَرَفَعْنَا فَوْقَهُمُ
الطُّورَ بِمِيثَٰقِهِمْ وَقُلْنَا لَهُمُ ادْخُلُوا الْبَابَ سُجَّدًا وَقُلْنَا
لَهُمْ لَا تَعْدُوا۟ فِى السَّبْتِ وَأَخَذْنَا مِنْهُم مِّيثَٰقًا غَلِيظًا ﴿١٥٤﴾

148. Allah kötü sözün açıkça söylenmesini sevmez; haksızlığa uğrayan(ın sözü) hariç![1] Allah duyandır, bilendir. **149.** Bir iyiliği açıklar veya gizlerseniz veya bir kötülüğü affederseniz (Allah bunları da bilir). Şüphesiz ki Allah çok affedicidir, gücü yetendir. **150.** Allah'ı ve elçilerini inkâr edenler ve Allah ile elçilerini birbirinden ayırmak isteyip "Bir kısmına iman eder, bir kısmını inkâr ederiz!" deyip[2] (iman ile küfür) arasında bir yol tutmak isteyenler var ya, **151.** İşte onlar gerçek kâfirlerdir. Biz, kâfirler için küçük düşürücü bir azap hazırlamış (olacağız). **152.** Allah'a ve elçilerine iman edip onlardan hiçbiri arasında ayrım yapmayanlara (gelince),[3] işte Allah onlara ileride ödüllerini verecektir. Allah çok bağışlayandır, çok merhametlidir.

▼ *Surenin 153-162. ayetlerinde kitap ehlinin Hz. Muhammed'den saçma isteklerine, azgınlıklarına, yalanlarına, inkârlarına, iftiralarına ve Hz. İsa ile ilgili yanlış düşüncelerine dikkat çekilmekte ancak ilimde ileri giden ve mümin olanların azgınlık edenlerden ayrı tutulması gerektiği de hatırlatılmaktadır.*

153. Kitap ehli, senden kendilerine gökten bir kitap indirmeni istiyor. Onlar Musa'dan bunun daha büyüğünü istemiş[4] ve "Bize Allah'ı apaçık göster." demişlerdi[5] de haksızlıkları sebebiyle onları hemen yıldırım çarpmıştı. Ardından kendilerine apaçık ayetler (mucizeler) geldikten sonra buzağıyı (ilah) edinmişlerdi.[6] Biz bunu da affetmiş, Musa'ya da apaçık bir delil vermiştik.

154. Söz vermeleri (ve sözlerinde durmamaları) nedeniyle üzerlerine (âdeta Sînâ)[7] Dağı'nı kaldırmıştık.[8] (Başka bir sefer) onlara, "Baş eğerek kapıdan girin!" demiştik. (Bir başka zaman da) onlara, "Cumartesi günü sınırı aşmayın!"[9] demiştik. Kendilerinden sağlam bir söz almıştık.

[1] Bu ayet haksızlığa uğratılanların verebileceği bazı tepkileri içerir. En'âm 6:108 gereği, hiçbir şekilde sövgü serbestisi söz konusu değildir.

[2] Benzer mesaj: Bakara 2:85.

[3] Benzer mesajlar: Bakara 2:136, 285; Âl-i İmrân 3:84.

[4] Benzer mesaj: Ahzâb 33:70.

[5] Benzer mesajlar: Bakara 2:55; İsrâ 17:92; Furkân 25:21.

[6] Benzer mesajlar: Bakara 2:51, 92. Yüce Allah Hz. Musa'nın Sînâ Dağı'na çıkışının ardından İsrailoğulları'nın bir buzağıyı ilah edinerek zalimler oldukları-nı ifade etmektedir. Ayrıca bkz. A'râf 7:142.

[7] Buradaki dağın Sînâ Dağı olduğunun delili Mü'minûn 23:20 ve Tîn 95:2'dir.

[8] Benzer mesajlar: Bakara 2:63, 93; A'râf 7:171.

[9] Benzer mesajlar: Bakara 2:65; A'râf 7:163; Nahl 16:124. İsrailoğulları, cumartesi günleri hiçbir işle ilgilenmeyip sadece ibadetle emrolunmuşlardı. Bu durum İsrailoğulları'nın, cumartesi günü dünya işleri ile uğraşmamaları gerektiğini ifade etmektedir. Bölgedeki balıklar da cumartesi günü (Allah'ın imtihanı olarak) açıktan açığa sürüler halinde kıyıya geliyorlardı. İsrailoğulları balıkların kıyıya akın akın gelmelerine imrenerek hırslarına mağlup olmuşlar, bu yasağı dinlemeyip cumartesi günlerinde de avlanmaya devam etmişlerdi. Böylece ilahi bir emre itibar etmeyip onu çiğnemişler, "Cumartesi Yasağı"nı ihlal etmişlerdi.

155. Sözlerinden dönmeleri,[1] Allah'ın ayetlerini inkâr etmeleri, haksız olarak peygamberleri öldürmeleri[2] ve "Kalplerimiz perdelidir!" demeleri sebebiyle (onları cezalandırmıştık). Aksine (dahası), küfürleri sebebiyle Allah onlara (kalplere) mühür vurmuştur; azı hariç artık iman etmezler.[3] **156.** (Bir de) inkâr etmeleri ve Meryem'e büyük bir iftira atmalarından dolayı[4] (onları cezalandırmıştık).

157. (İsrailoğulları'nın) "Allah elçisi (olduğunu sanan) Meryem'in oğlu İsa'yı öldürdük!" demeleri yüzünden (onları cezalandırmıştık). (Oysa) onu öldürememiş ve çarmıha gerememişlerdi fakat kafaları karıştırılmıştı. Onun hakkında anlaşmazlığa düşenler bundan dolayı tam bir kararsızlık içindedir; bu konuda zanna uymak dışında hiçbir (sağlam) bilgileri yoktu. Kesin olarak onu öldürememişlerdi. **158.** Aksine Allah onu (İsa'yı) kendine (katına) yükseltmiştir.[5] Allah güçlüdür, doğru hüküm verendir. **159.** Kitap ehlinden her biri, (kendi) ölümünden önce ona (İsa'ya) elbette iman edecektir.[6] Kıyamet gününde de (İsa), onlara (aleyhte) şahit olacaktır. **160.** Yahudilerin (yaptıkları) haksızlıktan, bir de çok kimseyi Allah yolundan engellemelerinden dolayı kendilerine (daha önce) helal kılınmış bulunan temiz şeyleri onlara haram kılmıştık.[7] **161.** Kendilerine yasaklanmasına rağmen faizi almaları ve insanların mallarını *batıl* yollarla yemelerinden dolayı içlerinden kâfirler için elem verici bir azap hazırladık.[8] **162.** Fakat içlerinden ilimde derinleşmiş olanlar ve müminler, sana indirilene ve senden önce indirilen(ler)e iman eden, namazı kılan, zekâtı veren, Allah'a ve ahiret gününe inananlar var ya, işte onlara ileride büyük bir ödül vereceğiz.[9]

---

1 Yüce Allah kitap ehlinin verdikleri sözleri çeşitli zamanlarda sürekli bozmaları, taahhütlerini çiğnemeleri sebebiyle onları cezalandırdığını bildirmektedir.

2 Benzer mesajlar: Bakara 2:61; Âl-i İmrân 3:21, 112, 181.

3 İnkârcıların kalplerinin mühürlenmesinin sebebi, inkârlarında ısrarcı olmalarıdır. Yani inkâr "sebep", mühürlenme ise "sonuç"tur. Benzer mesajlar: Bakara 2:7, 88; A'râf 7:100, 101; Tevbe 9:87, 93; Yûnus 10:74; Nahl 16:108; Rûm 30:59; Mü'min 40:35; Muhammed 47:16; Münâfikûn 63:3.

4 Bu ayet Meryem 19:27. ayetle birlikte okunmalıdır.

5 Bu ayet Âl-i İmrân 3:55 ve Mâide 5:116-117. ayetlerle birlikte okunmalıdır. Ayette Hz. İsa'nın ölmediği değil, düşmanları tarafından asılamadığı ve öldürülemediği dile getirilmektedir.

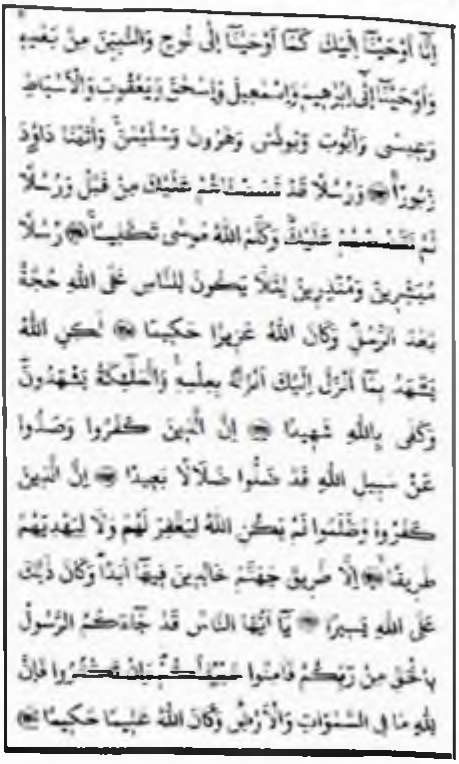
6 Bu inanç kitap ehlinden olan kişinin ölümü esnasında gerçekleşeceği için geçerli değildir. Bu mesaj, Nisâ 4:18, En'âm 6:158, Yûnus 10:90-91 ve Mü'min 40:85. ayetle birlikte okunmalıdır.

7 Bu mesaj Âl-i İmrân 3:93 ve En'âm 6:146. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

8 Bu ayete göre inkâr ve yasakları işlemek "sebep", elem verici azaba çarptırılmak ise "sonuç"tur.

9 Âl-i İmrân 3:69, 72, 75, 78, 100, 110, 113-115. ayetlerde de geçtiği üzere, Allah kitap ehlinin hepsinin aynı duyarsızlıkta olmadığını, kötüleri çoğunlukta olsa da içlerinde iyilerin de bulunduğunu, toptancı bir değerlendirme yapmamak gerektiğini bu ayette de çok açık bir şekilde ortaya koymaktadır.

Suremin 163-176. ayetlerinde bütün peygamberlerin vahye muhatap kılındıkları, inkârcıların ve zalimlerin ebedî cehennemde kalacakları, kitap ehlinin dinlerinde aşırılık yapmamalarına dair ilahî uyarılar, imanın ödül, inkârın azap getireceği ve "kelâle" ile ilgili ilahî fetva dile getirilmektedir.

163. Biz Nuh'a ve ondan sonraki peygamberlere vahyettiğimiz gibi sana da vahyettik. İbrahim'e, İsmail'e, İshak'a, Yakup'a, (onların) torunlarına, İsa'ya, Eyüp'e, Yunus'a, Harun'a ve Süleyman'a vahyetmiştik. Davud'a da Zebur'u vermiştik. **164.** Daha önce sana kıssasını anlattığımız elçilere de kıssasını sana anlatmadığımız elçilere de (vahyetmiştik).[1] Allah Musa'ya da tam anlamıyla konuşmuştu. **165.** Müjdeleyiciler ve uyarıcılar olarak[2] (gönderilen) elçilere de (vahyetmiştik) ki elçilerden sonra insanların Allah'a karşı herhangi bir delili (bahanesi) olmasın! Allah güçlüdür, doğru hüküm verendir. **166.** Fakat Allah sana indirdiğini kendi ilmi ile indirdiğine şahitlik eder; melekler de (buna) şahitlik ederler. Şahit olarak Allah yeter.[3] **167.** Şüphesiz ki inkar edip (insanları) Allah yolundan alıkoyanlar[4] elbette (doğru yoldan) tamamen uzaklaşmışlardır.

168-169. İnkâr edip haksızlık edenleri Allah asla bağışlayacak değildir.[5] Onları içinde *ebedî* kalacakları[6] cehennemin yolundan başka bir yola ulaştıracak da değildir. Bu, Allah'a çok kolaydır. **170.** Ey insanlar! Elbette Elçi size Rabbinizden gerçeği getirdi; kendi iyiliğiniz olarak (ona) iman edin! İnkâr ederseniz, göklerde ve yerde ne varsa şüphesiz ki hepsi yalnızca Allah'a aittir.[7] Allah bilendir, doğru hüküm verendir.

---

1 Kur'an'da yer alan kıssaların tüm peygamberleri içermediği, çünkü kıssası anlatılmayan peygamberlerin de olduğuyla ilgili benzer mesaj: Mü'min 40:78.

2 Benzer mesajlar: Bakara 2:213; Nisâ 4:165; En'âm 6:48; Kehf 18:56.

3 Yüce Allah vahiy ve risalet sisteminde keyfiliğin değil, bir sistemin var olduğunu ifade etmek üzere sözü genel anlamda bütün peygamberlerin tâbi kılındığı sisteme getirmektedir. Nisâ 4:152'de de belirtildiği gibi, kitap ehli Hz. Muhammed'den kendilerine gökten bir kitap indirmesini istemişti. Yüce Allah işte bu ayette kişilere özel vahiy indirmediğini ifade ederek vahyi indirmenin de peygamberlerin işi değil Allah'ın kudretiyle şekillendirildiğini ilan etmektedir. Hz. Muhammed'den gökten kendilerine bir kitap indirmesini isteyenlere cevap verilmekte, Hz. Nuh'a ve sonraki peygamberlere vahyedildiği gibi Hz. Muhammed'e de vahyi Yüce Allah'ın göndermekte olduğu ifade edilmekte, böylece hem risalet kurumuna ait bir sisteme değinilmekte hem de vahyi Allah'ın sahiplendiği bildirilmektedir.

4 Benzer Mesajlar: Muhammed 47:32, 34.

5 Benzer mesajlar: Bakara 2:161-162, 217; Âl-i İmrân 3:86; Nisâ 4:137; Muhammed 47:34.

6 Cehennemin ebedî oluşuyla ilgili bkz. Bakara 2:39, 81, 162, 217, 257, 275; Âl-i İmrân 3:88, 116; Nisâ 4:14, 56, 93; Mâide 5:37, 80; En'âm 6:128; A'râf 7:36; Tevbe 9:17, 63, 68; Yûnus 10:27, 52; Hûd 11:8, 107; Ra'd 13:5; Nahl 16:29; Tâhâ 20:101; Enbiyâ 21:99; Mü'minûn 23:103; Furkân 25:69; Secde 32:14; Ahzâb 33:65; Sâffât 37:9; Zümer 39:72; Mü'min 40:76; Fussilet 41:28; Zuhruf 43:74; Muhammed 47:15; Mücâdele 58:17; Haşr 59:17; Teğâbun 64:10; Cinn 72:23; Müddessir 74:28; Nebe' 78:23; İnfitâr 82:16; Beyyine 98:6.

7 Benzer mesaj: Nisâ 4:131.

171. Ey kitap ehli! Dininiz hakkında aşırı gitmeyin[1] ve Allah hakkında, gerçek(ler)den başkasını söylemeyin! *Mesih* (yani) Meryem oğlu İsa, sadece Allah'ın elçisidir; (o) Allah'ın, Meryem'e ulaştırdığı kelimesidir;[2] O'ndan bir *rûh*tur (mesajdır). Allah'a ve elçilerine iman edin! "(Tanrı) üçtür!" demeyin; sizin için hayırlı olmak üzere bundan vazgeçin! Yalnızca Allah'tır tek ilah. O, çocuk sahibi olmaktan yücedir. Göklerde ve yerde ne varsa hepsi yalnızca O'na aittir. *Vekil* (güven kaynağı) olarak Allah yeter.

172. *Mesih* (İsa) ve (Allah'a) yakınlaştırılmış melekler,[3] Allah'ın kulu olmaktan geri durmazlar.[4] Kim O'na kulluktan geri durup kibirlenirse, (bilsin ki Allah) hepsini ileride huzuruna toplayacaktır. **173.** İman edip iyi işler yapanlara (Allah) ödüllerini tam olarak verecek ve onlara lütfundan daha fazlasını da verecektir.[5] (Kulluğundan) kaçınan ve kibirlenenlere gelince, (Allah) onlara elem verici bir şekilde azap edecektir. Onlar kendileri için Allah'a rağmen hiçbir dost da yardımcı da bulamayacaklardır.[6] **174.** Ey insanlar! Elbette size Rabbinizden kesin bir delil geldi ve size apaçık bir *nûr*[7] (Kur'an) indirdik. **175.** Allah'a iman edip O'na (vahyine) sımsıkı sarılanlara[8] gelince, (Allah) onları kendinden bir merhamete ve lütfa koyacaktır; onları kendine (varan) doğru yola ulaştıracaktır.

---

[1] Ayetteki hitap hristiyanlara yönelik olsa da ayet "Ey kitap ehli! Dininizde aşırı gitmeyin" diye başlamakta. Çünkü yahudiler, annesine iftira atarak nesebini dile dolamışlar, hristiyanlar ise Hz. İsa'yı insan olmaktan çıkarıp ilah olduğu iddiasında bulunmuşlardı. Ayette bu iki hatanın fark edilerek terk edilmesi hedeflenmiş olsa gerektir. Kitap ehlinin, dinde aşırıya kaçmamaları noktasında Mâide 5:77'de de uyarıldığı görülmektedir.

[2] Bu mesaj Âl-i İmrân 3:39 ve 45 ile okunmalıdır.

[3] Meleklerin *tesbîh* ve ibadetiyle ilgili benzer mesajlar: A'râf 7:206; Ra'd 13:13; Nahl 16:49; Enbiyâ 21:19, 20; Zümer 39:75; Mü'min 40:7; Fussilet 41:38.

[4] Yüce Allah Hz. İsa'ya kulluk edenler başta olmak üzere Yüce Allah'tan başkalarına kulluk edenlere hitap etmekte, gerek Hz. İsa'nın, gerekse Yüce Allah'a yakınlaştırılmış meleklerin Allah'a kulluktan geri durmadıklarını, çekinmediklerini bildirmektedir.

[5] Kur'an'da kurtuluşun nasıl gerçekleşeceğiyle ilgili olarak verilen bilgiler "iman ve salih amel" çerçevesinde şekillenmektedir. Kur'an'a göre kişinin kurtuluşu iman ve salih amel birlikteliğine bağlanmaktadır. İman bir güven kurumudur ve bir inancın iman adını alması salih amellerle desteklenmesine ve ispatlanmasına bağlıdır. Salih amelin imandan ayrılamayacağı İsrâ 17:9, Kehf 18:2 ve Tâhâ 20:75'te açıkça ifade edilmektedir. Salih amel yoksa inanç "iman" olmaz; iman yoksa da davranışa "sâlih amel" denmez.

[6] Benzer mesaj: Ahzâb 33:17.

[7] Yüce Allah bütün insanlığa *nûr-u mübîn* yani "apaçık bir nur" yani "Kur'an"ı indirdiğini bildirmektedir. Kur'an'ın "ışık" anlamına gelen bu ismiyle, insanları karanlıklardan aydınlığa çıkarmak için gönderilmiş olduğu ortaya konulmaktadır. Bu konuda örnek ayetler için bkz. Mâide 5:15; A'râf 7:157; Tevbe 9:32; Hacc 22:8; Nûr 24:35; Lokmân 31:20; Şûrâ 42:52; Saff 61:8; Teğâbun 64:8.

[8] Vahye uymayla ilgili ayetler için bkz. Âl-i İmrân 3:103, dipnot 1.

176. Senden fetva istiyorlar. De ki: *Kelâle*[1] (nin mirası hakkında) Allah size fetvayı (şöyle) vermektedir: Çocuksuz bir kişi ölürse ve onun bir kız kardeşi varsa, bıraktığının yarısı onundur (kız kardeşindir). Çocuksuz bir kadın (ölür ve onun bir erkek kardeşi olursa) o (erkek kardeş) ona mirasçı olur. Kız kardeşler iki tane olursa (erkek kardeşlerinin) geride bıraktığının üçte ikisi onlarındır. Şayet erkek ve kadın daha fazla kardeş var ise bir erkeğin payı iki kadının payı gibidir. Şaşırırsınız diye Allah size açıklıyor. Allah her şeyi bilendir.

5. MÂİDE SURESİ

120 AYET

Medine döneminde indirilen, 120 ayetten oluşan, adını 112 ve 114. ayetlerdeki "sofra" anlamında *mâideh* kelimesinden alan Mâide suresi inişte 108, mushaf sırasında 5. suredir.

▾ *Surenin 1-11. ayetlerinde toplumsal hayatta müslümanlara gerekli olan çeşitli hükümler, ahde vefa, semboller, yenilmesi haram kılınanlar, Kitap Ehli ile evlilik, abdest, teyemmüm ve şahitlik gibi konular hakkında bilgiler verilmektedir.*

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

1. Ey iman edenler! Sözleşmeleri(n gereğini) yerine getirin![2] İhramlıyken avlanmayı helal saymamak üzere, size *tilavet* edilecekler (okunup aktarılacaklar) dışında kalan hayvanlar[3] sizin için helal kılındı. Şüphesiz ki Allah dilediği şekilde hükmeder.[4]

2. Ey iman edenler! Allah'ın sembollerine,[5] haram ay(lar)a, (hediye edilmiş) kurban(lar)a ve (onlardaki) gerdanlıklara, Rablerinin lütuf ve rızasını arayarak Saygın Ev'e (Kâbe'ye)[6] yönelmiş kişilere saygısızlık etmeyin! İhramdan çıkınca avlanın! Mescid-i Haram'dan sizi engelledikleri için bir topluma karşı öfke(niz) sizi haddi aşma suçuna sevk etmesin![7] İyilik ve *takvâ* (duyarlılık) üzerine yardımlaşın; günah ve düşmanlık üzerine yardımlaşmayın! Allah'a karşı *takvâlı* (duyarlı) olun! Şüphesiz ki Allah azabı şiddetli olandır.

---

1 Nisâ 4:12'de de geçen *kelâleh* kelimesi, "ana baba ve çocukları bulunmadan ölen kişi" veya "çocuk ve baba tarafından olmayan akrabalar", bir anlamda "birinci dereceden bir mirasçısı bulunmayan kişi" demektir. *Kelâle* bazen mirasçı olanların, bazen de mirasçı olunanların niteliği olarak kullanılabilir. Bunlar, birinci derece akrabalığa göre daha zayıftır.

2 Benzer mesajlar: En'âm 6:152; Ra'd 13:20; Nahl 16:91; İsrâ 17:34; Mü'minûn 23:8; Me'âric 70:32.

3 *Behîmetü'l-En'âm* tamlaması "deve, sığır, koyun, keçi" gibi dört hacaklı evcil hayvanlar demektir.

4 Benzer mesajlar: Bakara 2:253; Âl-i İmrân 3:40, 47; Hûd 11:107; İbrâhîm 14:27; Hacc 22:14, 18; Burûc 85:16.

5 Kur'an'da dört kez geçen *şe'âirullah* tamlaması, Mâide 5:2'de genelde "Allah'ın sembolleştirdiği değerler", Bakara 2:158'de "Safâ ve Merve", Hacc 22:30'da "Allah'ın saygın kıldığı (hacla ilgili) prensipler" ve Hacc 22:36'da ise "kurbanlık develer" için kullanılmaktadır.

6 *Beyt-i Haram* tamlaması, "Saygın Ev" anlamında *Mescid-i Haram* yani Kâbe'dir.

7 Benzer mesaj: Mâide 5:8.

3. (Şunlar) size haram kılınmıştır: Leş, kan, domuz eti, Allah'tan başkası adına kesilen[1] (hayvanlar); -(ölmeden yetişip) kestikleriniz hariç-, boğulmuş, (taş, ağaç vb. ile) dövül(üp öldürül)müş, (yukarıdan) yuvarlan(ıp öl)müş, boynuzlan(ıp öl)müş (hayvanlar ile) yırtıcıların yediği (öldürdüğü hayvanlar) ve dikili taşlar (putlar) üzerine boğazlanmış (hayvanlar).[2] Bunlar yoldan çıkmaktır. Kâfir olanlar bugün sizin dininizden (onu yok etmekten) ümit kesmiştir. Artık onlara saygınlık yakıştırmayın; bana saygı duyun! Bugün, sizin için dininizi olgunlaştırdım, üzerinize nimetimi tamamladım.[3] Sizin için din olarak İslam'ı uygun gördüm.[4] Kim gönülden günaha yönelmiş olmamak üzere açlık hâlinde dara düşerse (haram etlerden yiyebilir). Şüphesiz ki Allah çok bağışlayandır, çok merhametlidir. **4.** Kendileri için nelerin helal kılındığını sana soruyorlar. De ki: "Bütün temiz şeyler[5] ve Allah'ın size öğrettiğinden kendilerine öğretip eğitilmiş (hâle getirdiğiniz) av hayvanlarının ele geçirdiği şeylerden (oluşan avlar da) size helal kılınmıştır. (Onların) sizin için tutup yakaladıklarından yiyin ve üzer(ler)ine Allah'ın adını hatırlayın![6] Allah'a karşı *takvâ*lı (duyarlı) olun! Şüphesiz ki Allah hesabı hızlı olandır." **5.** Bugün, size temiz şeyler helal kılınmıştır. Kendilerine kitap verilenlerin yiyecek(ler)i size helaldir; sizin yiyecek(ler)iniz de onlara helaldir. Mümin kadınlardan namuslu olanlar ile sizden önce kendilerine kitap verilenlerden namuslu kadınlar[7] da mehirlerini kendilerine verdiğiniz zaman, namuslu olmak, zina etmemek ve gizli dost tutmamak üzere size helaldir. Kim inanmayı inkâr ederse elbette yaptıkları boşa gitmiştir ve o, ahirette kaybedenlerdendir.

---

[1] Benzer mesajlar: Bakara 2:173; En'âm 6:145; Nahl 16:115.

[2] Yenilmesi haram kılınmış olanlar dışında kalan, yenilebilir hayvanlardan bu durumları yaşayıp henüz ölmemiş olanların yenilmesi haram değildir.

[3] Bu açıklama, Kur'an'ın hem önceki ilahi kitapların orijinal içeriklerini kapsadığını, hem de onlara ilave olarak olgunlaştırıldığını, geliştirildiğini ve tastamam bir hâl aldığı mesajını içermektedir.

[4] Bu cümle Yüce Allah katında tek din olan İslam'dan başka herhangi bir kabulün geçerli olmayacağı mesajını içeren Âl-i İmrân 3:19 ve 85 ile birlikte aynı prensibi içermektedir. Yani İslam, dinlerden herhangi biri değildir. Zaten ayette geçen *el-islâm* kelimesinin başındaki *elifläm* takısı da dinin tek olduğunu ve adının da "o İslam" olduğunu göstermektedir. Anlaşılıyor ki Hz. Âdem'den Hz. Muhammed'e kadar bütün peygamberlere gönderilen din, tevhid içerikli olan "İslam"dır.

[5] Bu cümle A'râf 7:157 ile birlikte okunmalıdır.

[6] Bu buyruk En'âm 6:118-121 ile birlikte okunmalıdır.

[7] Bu ayette geçen hüküm esnekliğinde muhataplar Yüce Allah'a çocuk yakıştıran kitap ehli değil, tevhidi koruyabilenler, yani şirke ve küfre düşmeyenlerdir. Bu ayette, daha önce kendilerine kitap verilenlerin namuslu kadınları ile evlenmeye izin verilmekte ancak müslüman kadınların kitap ehlinin erkekleri ile evlenebileceklerine yönelik bir açıklama yer almamaktadır. Dolayısıyla bu durumun caiz oluşunu bu ayete dayandırmak mümkün olmamakla birlikte Kur'an'da bu konuda açık bir yasak bulunmadığını da hatırlatmak gerekir.

6. Ey iman edenler! *Salâta*[1] (namaza) kalktığınız zaman yüzlerinizi ve dirseklerinize kadar ellerinizi (kollarınızı) yıkayın; başlarınızı ve aşık kemiklerine kadar ayaklarınızı *mesh* edin! Cünüp olduysanız temizlenin (yıkanın)! Hastaysanız veya yolculuktaysanız veya sizden biriniz tuvaletten gelmişse ya da kadınlara (cinsel olarak) dokunup da (bu durumlarda) su bulamamışsanız, o zaman temiz bir toprak arayın ve yüzlerinizi de ellerinizi de ondan (onunla) *mesh* edin![2] Allah size herhangi bir güçlük (çıkarmak) istemez[3] fakat sizi tertemiz kılmak ve size (verdiği) nimetini tamamlamak ister ki şükredesiniz.[4] **7.** Allah'ın size olan nimetini, "İşittik ve itaat ettik!" dediğiniz zaman sizi bununla bağladığı (O'na verdiğiniz) sözü hatırlayın ve Allah'a karşı *takvâ*lı (duyarlı) olun! Şüphesiz ki Allah göğüslerin (kalplerin) özünü bilendir.

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ إِذَا قُمْتُمْ إِلَى ٱلصَّلَوٰةِ فَٱغْسِلُوا۟ وُجُوهَكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ إِلَى ٱلْمَرَافِقِ وَٱمْسَحُوا۟ بِرُءُوسِكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ إِلَى ٱلْكَعْبَيْنِ ۚ وَإِن كُنتُمْ جُنُبًا فَٱطَّهَّرُوا۟ ۚ وَإِن كُنتُم مَّرْضَىٰٓ أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ أَوْ جَآءَ أَحَدٌ مِّنكُم مِّنَ ٱلْغَآئِطِ أَوْ لَٰمَسْتُمُ ٱلنِّسَآءَ فَلَمْ تَجِدُوا۟ مَآءً فَتَيَمَّمُوا۟ صَعِيدًا طَيِّبًا فَٱمْسَحُوا۟ بِوُجُوهِكُمْ وَأَيْدِيكُم مِّنْهُ ۚ مَا يُرِيدُ ٱللَّهُ لِيَجْعَلَ عَلَيْكُم مِّنْ حَرَجٍ وَلَٰكِن يُرِيدُ لِيُطَهِّرَكُمْ وَلِيُتِمَّ نِعْمَتَهُۥ عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ۝٦ وَٱذْكُرُوا۟ نِعْمَةَ ٱللَّهِ عَلَيْكُمْ وَمِيثَٰقَهُ ٱلَّذِى وَاثَقَكُم بِهِۦٓ إِذْ قُلْتُمْ سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا ۖ وَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ عَلِيمٌۢ بِذَاتِ ٱلصُّدُورِ ۝٧ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ كُونُوا۟ قَوَّٰمِينَ لِلَّهِ شُهَدَآءَ بِٱلْقِسْطِ ۖ وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَـَٔانُ قَوْمٍ عَلَىٰٓ أَلَّا تَعْدِلُوا۟ ۚ ٱعْدِلُوا۟ هُوَ أَقْرَبُ لِلتَّقْوَىٰ ۖ وَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ خَبِيرٌۢ بِمَا تَعْمَلُونَ ۝٨ وَعَدَ ٱللَّهُ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَعَمِلُوا۟ ٱلصَّٰلِحَٰتِ لَهُم مَّغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ عَظِيمٌ ۝٩

8. Ey iman edenler! Allah için şahitlik edenler olarak adaleti titizlikle ayakta tutanlar olun![5] Bir topluma (karşı) öfke(niz) sizi adaletsizlik suçuna sevk etmesin![6] Adil olun! O (adil davranmak), (Allah'a karşı) *takvâ*lı (duyarlı) olmaya daha yakın (bir davranış)tır.[7] Allah'a karşı *takvâ*lı (duyarlı) olun! Şüphesiz ki Allah yaptıklarınızdan haberdardır.[8] **9.** Allah iman edip iyi işler yapanlara bağışlanma ve büyük bir ödül vadetmiştir.

[1] Buradaki *es-salâh* kelimesi *kumtum* fiiliyle birlikte kullanıldığı için ayette kastedilen eylem, bilinen ve uygulanan şekliyle "namaz kılmak"tır.

[2] Bu ayet benzer mesaj içeren Nisâ 4:43. ayetle birlikte okunmadır.

[3] Yüce Allah'ın dinde zorlamaya yer vermemesiyle ilgili olarak bkz. Bakara 2:185; Hacc 22:78.

[4] Yüce Allah toplumsal hayata dair çok önemli konularda hükümlerini belirledikten sonra, bu ayette bireysel hayatın en önemli unsurlarından birisi olan namazı, abdesti, guslü ve teyemmümü ele almaktadır. Bu çerçevede öncelikle abdestle ilgili açıklayıcı bilgiler verilmekte, abdestte iki organın yıkanması, iki organın ise meshedilmesi gerektiği hükme bağlanmaktadır. Yıkanacak organlar "yüz" ve "dirseklere kadar eller-kollar"dır; meshedilecek organlar ise "baş" ve "aşık kemiklerine kadar ayaklar"dır. Buna göre abdestin farzları dörttür, diğer uygulamalar ise sünnetlerdir. Abdestin her namaz için gerekli olup olmadığı da tartışılmıştır; ancak devam eden cümlelerden de anlaşılacağı gibi, abdestin bozulması durumu yaşanırsa abdest veya teyemmümle ilgili bilgilerin verilmesi, her namaz için değil de abdest bozulunca tazelenmesi gerektiğini göstermektedir. Her namaz için abdestin alınması gerektiği görüşü ise ayetin zahirinden anlaşılan bir yaklaşımın sonucudur.

[5] Benzer mesajlar: Nisâ 4:135; Mâide 5:42; En'âm 6:152; Nahl 16:90; Hucurât 49:9; Mümtehine 60:8.

[6] Benzer mesaj: Mâide 5:2.

[7] Bu ayet, "doğru şahitliğin" ve "adaletin" toplum için önemine dikkat çekmektedir. Nedeni her ne olursa olsun bir gruba ya da topluluğa duyulan kızgınlığın o kişilere yönelik bir adaletsizliğe sebep olmaması gerekir. Toplumu ayakta tutan en önemli değerlerin başında "adalet" gelir. Yönetimin inanç veya ideoloji temelli değil adalet temelli olması gerekir. Hz. Ali ve/veya Hz. Ömer'in ifadesi ile "Devletin dini adalettir."

[8] Benzer mesaj: Haşr 59:18.

وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ
الْجَحِيمِ ﴿١٠﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ
عَلَيْكُمْ إِذْ هَمَّ قَوْمٌ أَنْ يَبْسُطُوا إِلَيْكُمْ أَيْدِيَهُمْ
فَكَفَّ أَيْدِيَهُمْ عَنْكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَعَلَى اللَّهِ
فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١١﴾ وَلَقَدْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ بَنِي
إِسْرَائِيلَ وَبَعَثْنَا مِنْهُمُ اثْنَيْ عَشَرَ نَقِيبًا وَقَالَ اللَّهُ إِنِّي
مَعَكُمْ لَئِنْ أَقَمْتُمُ الصَّلَاةَ وَآتَيْتُمُ الزَّكَاةَ وَآمَنْتُمْ
بِرُسُلِي وَعَزَّرْتُمُوهُمْ وَأَقْرَضْتُمُ اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا
لَأُكَفِّرَنَّ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَلَأُدْخِلَنَّكُمْ جَنَّاتٍ
تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ فَمَنْ كَفَرَ بَعْدَ ذَٰلِكَ
مِنْكُمْ فَقَدْ ضَلَّ سَوَاءَ السَّبِيلِ ﴿١٢﴾ فَبِمَا نَقْضِهِمْ
مِيثَاقَهُمْ لَعَنَّاهُمْ وَجَعَلْنَا قُلُوبَهُمْ قَاسِيَةً يُحَرِّفُونَ
الْكَلِمَ عَنْ مَوَاضِعِهِ وَنَسُوا حَظًّا مِمَّا ذُكِّرُوا بِهِ
وَلَا تَزَالُ تَطَّلِعُ عَلَىٰ خَائِنَةٍ مِنْهُمْ إِلَّا قَلِيلًا مِنْهُمْ
فَاعْفُ عَنْهُمْ وَاصْفَحْ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ ﴿١٣﴾

10. İnkâr edip ayetlerimizi yalanlayanlara gelince, onlar cehennem halkıdır.[1] **11.** Ey iman edenler! Allah'ın size olan (şu) nimetini hatırlayın: Hani bir topluluk size el uzatmaya yeltenmişti de onların ellerini sizden çekmişti.[2] Allah'a karşı *takvâ*lı (duyarlı) olun! Müminler yalnızca Allah'a güvensinler!

▼ *Sürenin 12-19. ayetlerinde Yüce Allah'ın İsrailoğulları'ndan aldığı sözler, onların ikiyüzlü davranışları, bu tavırları nedeniyle cezalandırmaları, hristiyanların olumsuz tavırları, Hz. Muhammed'in ve vahyin amacı, Hz. İsa'yı ilahlaştıranların saplantılı ve yersiz övünmelerinin felâket getiriciliği ele alınmaktadır.*

12. Yemin olsun ki Allah, İsrailoğulları'ndan söz almıştı.[3] (Yönetici olarak) içlerinden on iki de başkan göndermiştik (görevlendirmiştik).[4] Allah onlara şöyle demişti: "Ben sizinle beraberim. Namazı doğru kılar, zekâtı verir,[5] elçilerime inanır, onları destekler ve Allah'a güzel borç[6] verirseniz, şüphesiz ki sizin kötülüklerinizi örtecek ve sizi, altlarından ırmaklar akan cennetlere yerleştireceğim. Bundan sonra sizden kim inkâr ederse elbette doğru yoldan sapmış olur." **13.** Sözlerini bozmaları sebebiyle onları lanetlemiş ve kalplerini katılaştırmıştık. Onlar, kendilerine hatırlatılan (Tevrat'tan) paylarını unutarak kelimelerin yerlerini değiştirirler.[7] İçlerinden azı hariç, onlardan daima bir ihanet göreceksin. (Yine de) sen onları affet ve (onları) hoşgör! Şüphesiz ki Allah güzel davrananları sever.

1 Benzer mesajlar: Mâide 5:86; Hadid 57:19.

2 Yüce Allah'ın müminlere yönelik Mâide 5:7'de bildirdiği bazı nimetlerine ilave olarak, bu ayette de müminlere yönelik başka bir nimetini hatırlatmaktadır. Başta Hz. Muhammed olmak üzere müminleri ortadan kaldırmak üzere harekete geçen bir topluluğa karşı Allah, müminleri korumuş, düşmanlarının ellerini müslümanların üzerinden çekmelerini sağlamış ve böylece kâfirlerin amaçlarına ulaşmalarına engel olmuştur. Bilindiği gibi İslam'ın ilk yıllarında müşrikler galip, müslümanlar ise mağlup durumdaydı. Bu durumu fırsat bilen müşrikler, devamlı olarak müslümanlara zarar vermeyi, onları öldürmeyi ve mallarını mülklerini yağmalamayı istiyorlardı. Yüce Allah ise İslamiyet etkili olup, müslümanların gücü artıncaya kadar müşriklerin bu emellerine engel olmuştur.

3 Yüce Allah'ın İsrailoğulları'ndan aldığı sözlerle ilgili bkz. Bakara 2:83-84; Mâide 5:70.

4 Yüce Allah İsrailoğulları'nın 12 boyundan birer temsilci seçmesini Hz. Musa'ya bildirmiş ve dinin doğru uygulanması anlamında kendilerini takip etmelerini, bilgilendirmelerini, onlara örnek olmalarını emretmiş olabilir.

5 Bu ifade namaz, oruç, zekât, kurban vs. ibadetlerin eski ümmetlerden beri farz olduğunun delillerindendir. Benzer mesajlar: Bakara 2:83, 183; Âl-i İmrân 3:39; Yûnus 10:87; İbrahim 14:40; Kehf 18:21; Meryem 19:31, 55, 59; Tâhâ 20:14; Hacc 22:26-30, 34-37; Enbiyâ 21:73; Lokmân 31:17; Şûrâ 42:13.

6 *Kard-ı hasen* kavramı, "güzel borç" anlamında Yüce Allah'a verilen yani karşılığı sadece O'ndan beklenen yardım demektir. Bu kavram için bkz. Bakara 2:245; Hadîd 57:11, 18; Teğâbun 64:17; Müzzemmil 73:20.

7 Benzer mesajlar: Bakara 2:75; Nisâ 4:46; Mâide 5: 41.

14. "Biz hristiyanlarız." diyenlerden de kesin söz almıştık[1] fakat onlar kendilerine hatırlatılan (İncil'den) paylarını unutmuşlardı. (Bu sebeple) kıyamet gününe kadar aralarına düşmanlık ve kin salmıştık.[2] Allah ileride (mahşerde) onlara (dünyada) yapıp ettiklerini bildirecektir. **15.** Ey kitap ehli! Elbette size gelen Elçimiz,[3] kitaptan gizlemekte olduğunuz birçok şeyi açıklıyor; birçoğunu da geçiyor. Elbette size Allah'tan bir *nûr*[4] (ışık) ve apaçık bir kitap gelmiştir.

وَمِنَ الَّذِينَ قَالُوٓا إِنَّا نَصَٰرَىٰٓ أَخَذْنَا مِيثَٰقَهُمْ
فَنَسُوا۟ حَظًّا مِّمَّا ذُكِّرُوا۟ بِهِۦ فَأَغْرَيْنَا بَيْنَهُمُ
ٱلْعَدَٰوَةَ وَٱلْبَغْضَآءَ إِلَىٰ يَوْمِ ٱلْقِيَٰمَةِ ۚ وَسَوْفَ
يُنَبِّئُهُمُ ٱللَّهُ بِمَا كَانُوا۟ يَصْنَعُونَ ﴿١٤﴾ يَٰٓأَهْلَ
ٱلْكِتَٰبِ قَدْ جَآءَكُمْ رَسُولُنَا يُبَيِّنُ لَكُمْ
كَثِيرًا مِّمَّا كُنتُمْ تُخْفُونَ مِنَ ٱلْكِتَٰبِ وَيَعْفُوا۟
عَن كَثِيرٍ ۖ قَدْ جَآءَكُم مِّنَ ٱللَّهِ نُورٌ وَكِتَٰبٌ
مُّبِينٌ ﴿١٥﴾ يَهْدِى بِهِ ٱللَّهُ مَنِ ٱتَّبَعَ رِضْوَٰنَهُۥ سُبُلَ
ٱلسَّلَٰمِ وَيُخْرِجُهُم مِّنَ ٱلظُّلُمَٰتِ إِلَى ٱلنُّورِ
بِإِذْنِهِۦ وَيَهْدِيهِمْ إِلَىٰ صِرَٰطٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿١٦﴾ لَّقَدْ
كَفَرَ ٱلَّذِينَ قَالُوٓا۟ إِنَّ ٱللَّهَ هُوَ ٱلْمَسِيحُ ٱبْنُ مَرْيَمَ ۚ
قُلْ فَمَن يَمْلِكُ مِنَ ٱللَّهِ شَيْـًٔا إِنْ أَرَادَ أَن يُهْلِكَ
ٱلْمَسِيحَ ٱبْنَ مَرْيَمَ وَأُمَّهُۥ وَمَن فِى ٱلْأَرْضِ جَمِيعًا ۗ
وَلِلَّهِ مُلْكُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا ۚ
يَخْلُقُ مَا يَشَآءُ ۚ وَٱللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٧﴾

16. Allah, rızasını gözeteni onunla (Kur'an'la) esenlik yollarına ulaştırır; onları buyruğu gereği karanlıklardan aydınlığa çıkarır[5] ve onları doğru yola ulaştırır. **17.** "Şüphesiz ki Allah –işte o– Meryem oğlu *Mesih* (İsa)'dır!" diyenler elbette kâfir olmuşlardır.[6] De ki: "(Allah) Meryem oğlu *Mesih* (İsa)'yı, annesini ve yeryüzündekilerin hepsini helak etmek isterse Allah'a karşı kimin elinde bir şey var ki!' Göklerin, yerin ve ikisi arasında ne varsa hepsinin otoritesi yalnızca Allah'a aittir. Dilediğini yaratır. Allah her şeye gücü yetendir."

---

[1] Hristiyanların verdikleri söz ile kastettikleri, Bakara 2:83-84 ve Mâide 5:12'te geçtiği üzere, yahudilerden alınan sözün içeriğinin aynısı olabileceği gibi, Âl-i İmrân 3:52 ve Saff 61:14'te belirtildiği şekliyle Hz. İsa'nın havarilere sorduğu "Allah'a doğru (giden yolda) kim bana yardımcı olacak?" şeklindeki soruya "Biz Allah'ın (yolunun) yardımcılarıyız." cevapları da olabilir. Hatta Âl-i İmrân 3:81'de bütün peygamberlerden ve dolayısıyla ümmetlerinden "kendilerinden sonra gelen elçiye iman edip ona yardımcı olacaklar"na dair alınan söz olması da mümkündür. Burada alınan sözün içeriğine açıkça yer verilmemesinden hareketle, asıl önemli olan noktanın hristiyanların da tıpkı İsrailoğulları gibi kendilerine hatırlatılan ilahi öğretilerden oluşan paylarını terk etmeleri, onları dikkate almayıp görmezlikten gelmeleri olduğu anlaşılmaktadır. Bu bağlamda, Yüce Allah'a vermiş oldukları kulluk sözünde durmamalarının yanında Hz. Muhammed'i ve Kur'an'ın gerçekliğini kabul etmeyişlerinin, onların suçlarından olduğu göz ardı edilmemelidir.

[2] Bu kimseler, kendi aralarında düşmanlık bulunan hristiyan gruplar olabileceği gibi yahudiler ile hristiyanlar da olabilir. Geçmişten günümüze kadar hristiyan gruplar arasında da yahudiler ile hristiyanlar arasında da benzer durumlar gözlenmektedir. Yahudilerin önemli bir kısmının, dinlerini bozduklan gerekçesiyle hristiyanlara sıcak bakmadıkları ve onların dostluk görüntülerinin sadece bir aldatmaca olduğu bilinmektedir. Bakara 2:113'te de dikkat çekildiği gibi kitap verilenler, kendilerine deliller geldikten sonra aralarındaki kıskançlık nedeniyle (dinde) anlaşmazlığa düşmüşlerdir.

[3] Peygamberler ve kitaplar, daha önce gizlenen gerçekleri/mesajları açığa çıkarmakta ve onları ilan etmektedirler. Benzer mesaj: Âl-i İmrân 3:187.

[4] Benzer mesajlar: Nisâ 4:174; A'râf 7:157; Tevbe 9:32; Hacc 22:8; Nûr 24:35; Lokmân 31:20; Şûrâ 42:52; Saff 61:8; Teğâbun 64:8.

[5] Benzer mesajlar: Bakara 2:257; İbrâhim 14:1; Ahzâb 33:43; Hadîd 57:9; Talâk 65:11.

[6] Benzer mesajlar: Mâide 5:72, 73.

[7] Bu ayette hristiyanlar tarafından ilahlaştırılan Hz. İsa ve annesi Hz. Meryem'in de Yüce Allah'ın yarattıklarından birer insan olduklarına, ilahlaştırılmamaları gerektiğine dikkat çekilmektedir. Sadece bu ikisini değil, bütünüyle yeryüzündekilerin hepsini yok etmek istemesi halinde de yaratılmışların Allah'a karşı güçlerinin bulunmadığını belirtmektedir.

وَقَالَتِ الْيَهُودُ وَالنَّصَارَىٰ نَحْنُ أَبْنَاءُ اللَّهِ وَأَحِبَّاؤُهُ ۚ قُلْ فَلِمَ
يُعَذِّبُكُم بِذُنُوبِكُم ۖ بَلْ أَنتُم بَشَرٌ مِّمَّنْ خَلَقَ ۚ يَغْفِرُ
لِمَن يَشَاءُ وَيُعَذِّبُ مَن يَشَاءُ ۚ وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ
وَمَا بَيْنَهُمَا ۖ وَإِلَيْهِ الْمَصِيرُ ﴿١٨﴾ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ قَدْ جَاءَكُمْ
رَسُولُنَا يُبَيِّنُ لَكُمْ عَلَىٰ فَتْرَةٍ مِّنَ الرُّسُلِ أَن تَقُولُوا مَا جَاءَنَا
مِن بَشِيرٍ وَلَا نَذِيرٍ ۖ فَقَدْ جَاءَكُم بَشِيرٌ وَنَذِيرٌ ۗ وَاللَّهُ
عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٩﴾ وَإِذْ قَالَ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِ يَا قَوْمِ اذْكُرُوا
نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ جَعَلَ فِيكُمْ أَنبِيَاءَ وَجَعَلَكُم
مُّلُوكًا وَآتَاكُم مَّا لَمْ يُؤْتِ أَحَدًا مِّنَ الْعَالَمِينَ ﴿٢٠﴾ يَا قَوْمِ
ادْخُلُوا الْأَرْضَ الْمُقَدَّسَةَ الَّتِي كَتَبَ اللَّهُ لَكُمْ وَلَا تَرْتَدُّوا
عَلَىٰ أَدْبَارِكُمْ فَتَنقَلِبُوا خَاسِرِينَ ﴿٢١﴾ قَالُوا يَا مُوسَىٰ إِنَّ فِيهَا
قَوْمًا جَبَّارِينَ ۖ وَإِنَّا لَن نَّدْخُلَهَا حَتَّىٰ يَخْرُجُوا مِنْهَا ۖ فَإِن
يَخْرُجُوا مِنْهَا فَإِنَّا دَاخِلُونَ ﴿٢٢﴾ قَالَ رَجُلَانِ مِنَ الَّذِينَ يَخَافُونَ
أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمَا ادْخُلُوا عَلَيْهِمُ الْبَابَ فَإِذَا دَخَلْتُمُوهُ
فَإِنَّكُمْ غَالِبُونَ ۚ وَعَلَى اللَّهِ فَتَوَكَّلُوا إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ ﴿٢٣﴾

18. (Bazı) yahudi ve hristiyanlar "Biz Allah'ın çocukları ve sevgilileriyiz!" demişlerdi. De ki: "(Öyleyse) günahlarınızdan dolayı size niçin azap ediyor? Doğrusu siz de O'nun yarattıklarından birer insansınız. (Allah) dileyeni (layık gördüğünü) bağışlar; dileyene (layık gördüğüne) de azap eder.[1] Göklerde, yerde ve ikisi arasında ne varsa hepsinin otoritesi yalnızca Allah'a aittir. Dönüş de yalnızca O'nadır." **19.** Ey kitap ehli! (Kıyamet günü) "Bize bir müjdeleyici ve uyarıcı gelmedi." dersiniz diye elçilerin arası kesildiği[2] sırada (gerçekleri) açıklamakta olan Elçimiz size geldi. Size elbette bir müjdeleyici ve uyarıcı gelmiştir. Allah her şeye gücü yetendir.

[1] Bu cümle "Allah dilediğini (layık olanı) bağışlar, dilediğine (layık olana) ise azap eder" şeklinde de tercüme edilebilir. Benzer mesajlar: Bakara 2:284; Âl-i İmrân 3:129; Mâide 5:40; 'Ankebût 29:21; Fetih 48:14.

[2] *Fetret* kelimesi "kesinti, ara" demektir. Burada da peygamberliğin bir süre kesintiye uğraması demektir.

Sureinin 20-26. ayetlerinde Hz. Musa'nın kavmine yönelik sözleri, onlara hitaben gerçekleştirilen vaatlere İsrailoğulları'nın verdiği tepkiler, hadlerini aşan teklifleri ve hak ettikleri ceza dile getirilmektedir.

20. Hani Musa, kavmine şöyle demişti: "Ey kavmim! Allah'ın size (lütfettiği) nimetini hatırlayın! Zira O, içinizden peygamberler görevlendirmiş ve sizi hükümdarlar kılmıştı. Âlemlerden (insanlardan) hiç kimseye vermediğini size vermişti.[3] **21.** Ey kavmim! Allah'ın size yazdığı (vadettiği) kutsal toprağa[4] girin ve arkanıza dönmeyin! Yoksa kaybedenler olarak dönmüş olursunuz." **22.** Onlar şu cevabı vermişlerdi: "Ey Musa! Orada zorba bir toplum var.[5] Onlar oradan çıkıncaya kadar biz oraya asla girmeyeceğiz. Oradan çıkarlarsa biz de hemen gireriz." **23.** (Allah'tan) korkanlar içinden Allah'ın kendilerine lütufta bulunduğu iki adam şöyle demişti: "Onların üzerine (yanlarına) kapıdan girin! Oraya girdiğinizde (artık) şüphesiz ki siz galip gelirsiniz. Müminlerseniz yalnızca Allah'a güvenin!"

[3] Burada Hz. Musa'nın İsrailoğulları'na seslenişine yer verilmekte, onlara yönelik çeşitli nimetleri hatırlattığı bildirilmektedir. Bu çerçevede içlerinden pek çok peygamber belirlediğini, köle gibi yaşadıkları topraklarda onları esaretten kurtarıp orada yöneticiler kıldığını, dahası başka insanlara verilmeyen daha nice nimetleri onlara verdiğini ifade etmektedir. Benzer mesajlar: Bakara 2/40, 47, 49, 50, 56, 58, 60, 61; A'râf 7:129, 137138, 141, 160, 161; İsrâ' 17/104; Kasas 28:5-6; Secde 32:24; Duhân 44/30-32.

[4] Tâhâ 20:12'de de geçen *el-mukaddes* sözcüğü "Tuvâ Vadisi" ile ilişkilendirilmekteyken, Kur'an'da sadece bu ayette geçen *el-mukaddeseh* sözcüğü ise "kutsal, mukaddes, kutsanmış", "tertemiz", "mübarek" gibi anlamlar içermektedir ki müfessirlerimizin yorumuna göre bu topraklar Hz. İbrahim'e vadedilmiş olan Filistin, Eriha, Şam, Ürdün diyarı olabilir.

[5] Hz. Musa israiloğulları'na "kutsal toprağa girin" emrini verdikten sonra, onların oraya girmekten çekindikleri ve sözü edilen yörede zorba bir topluluk bulunduğunu dile getirdikleri ifade edilmektedir. Ayette bu kavmin kimler olduğundan değil, niteliğinden söz edilmektedir. Bunlar o dönemde mukaddes toprak denilen bölgede yaşayan zorba bir milletti.

24. (İsrailoğulları) "Ey Musa! Onlar orada bulundukları sürece biz oraya asla girmeyeceğiz. Sen ve Rabbin gidin, savaşın! Biz burada oturacağız!" demişlerdi. **25.** (Musa) "Rabbim! Ben kendim ve kardeşimden başkasına sahip (hâkim) olamıyorum; bizimle, yoldan çıkmış bu toplumun arasını ayır!" demişti. **26.** (Allah) "Orası (kutsal toprak) onlara kırk sene yasaklanmıştır. (Bu sürede) yeryüzünde (o topraklarda) şaşkın şaşkın dolaşacaklar. Artık sen yoldan çıkmış o toplum için üzülme!" demişti.

▾ *Surenin 27-34. ayetlerinde iki âdemoğlunun kurban sunumuyla ilgili imtihanı, kıskançlığın insana neler yaptırdığı, insan öldürmenin ne kadar büyük bir günah olduğu ve buna göre de cezasının bulunduğu, tevbe edenlerin ise bağışlanacağı dile getirilmektedir.*

27. Onlara, iki âdemoğlunun[1] (şu) haberini gerçek olarak *tilavet* et (okuyup aktar): Hani birer kurban sunmuşlardı da birisinden kabul edilmiş, diğerinden ise kabul edilmemişti. (Kabul edilmeyen kişi, diğerine) "Şüphesiz ki seni öldüreceğim." demişti. Diğeri de şöyle demişti: "Allah sadece *muttaki*lerden (duyarlı olanlardan) kabul eder. **28.** Şüphesiz ki sen öldürmek için bana elini uzatsan (bile), ben sana öldürmek için asla el uzatacak değilim. Şüphesiz ki ben âlemlerin Rabbi olan Allah'tan korkarım.

قَالُوا يَا مُوسَىٰ إِنَّا لَن نَّدْخُلَهَا أَبَدًا مَّا دَامُوا فِيهَا فَاذْهَبْ
أَنتَ وَرَبُّكَ فَقَاتِلَا إِنَّا هَاهُنَا قَاعِدُونَ ﴿٢٤﴾ قَالَ رَبِّ إِنِّي
لَا أَمْلِكُ إِلَّا نَفْسِي وَأَخِي فَافْرُقْ بَيْنَنَا وَبَيْنَ الْقَوْمِ
الْفَاسِقِينَ ﴿٢٥﴾ قَالَ فَإِنَّهَا مُحَرَّمَةٌ عَلَيْهِمْ أَرْبَعِينَ سَنَةً
يَتِيهُونَ فِي الْأَرْضِ فَلَا تَأْسَ عَلَى الْقَوْمِ الْفَاسِقِينَ ﴿٢٦﴾
وَاتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَأَ ابْنَيْ آدَمَ بِالْحَقِّ إِذْ قَرَّبَا قُرْبَانًا فَتُقُبِّلَ
مِنْ أَحَدِهِمَا وَلَمْ يُتَقَبَّلْ مِنَ الْآخَرِ قَالَ لَأَقْتُلَنَّكَ قَالَ إِنَّمَا
يَتَقَبَّلُ اللَّهُ مِنَ الْمُتَّقِينَ ﴿٢٧﴾ لَئِن بَسَطتَ إِلَيَّ يَدَكَ لِتَقْتُلَنِي
مَا أَنَا بِبَاسِطٍ يَدِيَ إِلَيْكَ لِأَقْتُلَكَ إِنِّي أَخَافُ اللَّهَ رَبَّ
الْعَالَمِينَ ﴿٢٨﴾ إِنِّي أُرِيدُ أَن تَبُوءَ بِإِثْمِي وَإِثْمِكَ فَتَكُونَ
مِنْ أَصْحَابِ النَّارِ وَذَٰلِكَ جَزَاءُ الظَّالِمِينَ ﴿٢٩﴾ فَطَوَّعَتْ
لَهُ نَفْسُهُ قَتْلَ أَخِيهِ فَقَتَلَهُ فَأَصْبَحَ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٣٠﴾
فَبَعَثَ اللَّهُ غُرَابًا يَبْحَثُ فِي الْأَرْضِ لِيُرِيَهُ كَيْفَ يُوَارِي
سَوْأَةَ أَخِيهِ قَالَ يَا وَيْلَتَىٰ أَعَجَزْتُ أَنْ أَكُونَ مِثْلَ هَٰذَا
الْغُرَابِ فَأُوَارِيَ سَوْأَةَ أَخِي فَأَصْبَحَ مِنَ النَّادِمِينَ ﴿٣١﴾

29. Şüphesiz ki ben hem benim günahımı[2] hem de kendi günahını yüklenip senin ateş halkından olmanı istiyorum! Zalimlerin cezası işte budur." **30.** Sonunda *nefs*i onu, kardeşini öldürmeye itmiş ve onu öldürmüş; bu yüzden de kaybedenlerden olmuştu. **31.** (Ardından) Allah, kardeşinin cesedini nasıl gömeceğini ona göstermek için yeri eşeleyen bir karga göndermişti. (Katil kardeş) "Yazıklar olsun bana! Şu karga kadar ol(amay)ıp kardeşimi gömmekten âciz mi oldum![3]" demiş ve pişmanlık duyanlardan olmuştu.

[1] Bu ifade, "Âdem'in iki oğlunun haberini onlara *tilavet* et (okuyup aktar)" şeklinde de tercüme edilmektedir. Bu durumda kastedilenin, Hz. Âdem'in iki oğlu olan Habil ile Kabil olduğu iddia edilmektedir. Bu iddiayı desteklemek için ileri sürülen delillerden biri "Kitâb-ı Mukaddes, Tekvîn IV, 1-16"da anlatılanlara dayandırılmaktadır. Esasında bu delil, meselenin anlaşılmasından ziyade ileri sürülen iddiayı daha da tartışılır kılmaktadır. Çünkü tahrife uğratıldığı bilinen bir metni Kur'an ayetlerinin açıklanmasında delil kabul etmek isabetli bir yaklaşım değildir. Bazı âlimlerimiz ise söz konusu ifade ile kastedileni "herhangi bir âdemoğlunun iki çocuğu" şeklinde yorumlamışlardır ki bizim kanaatimiz de bu yöndedir. Nitekim burada sözü edilenlerin İsrailoğulları'na mensup iki kişi veya iki kardeş olduğunun iddia edildiğini belirten âlimler de vardır (Zemahşerî, *el-Keşşâf*, I, 611).

[2] Burada maksat katil olan kişinin hem "cinayet işlemesi sebebiyle üstlendiği günahı" hem de "başka sebeplerle işlediği diğer günahlarını" üstlenmesi söz konusu edilmektedir. Aksi takdirde Kur'ân'da çeşitli âyetlerde (En'âm 6:164; İsrâ' 17:15; 'Ankebût 29:12-13; Fâtır 35:18; Zümer 39:7; Necm 53:38) belirtildiği gibi, hiçbir günah yüklüsü başkasının günah yükünü yüklenemez.

[3] Bu cümle şöyle de tercüme edilebilir: "Yazıklar olsun bana! Şu karga gibi bile olamadım mı ki kardeşimin cesedini gömeyim!"

مِنْ أَجْلِ ذٰلِكَ كَتَبْنَا عَلٰى بَنِيٓ إِسْرَٰٓءِيلَ أَنَّهُۥ مَن قَتَلَ
نَفْسًۢا بِغَيْرِ نَفْسٍ أَوْ فَسَادٍ فِى ٱلْأَرْضِ فَكَأَنَّمَا قَتَلَ
ٱلنَّاسَ جَمِيعًا وَمَنْ أَحْيَاهَا فَكَأَنَّمَآ أَحْيَا ٱلنَّاسَ
جَمِيعًا ۚ وَلَقَدْ جَآءَتْهُمْ رُسُلُنَا بِٱلْبَيِّنَٰتِ ثُمَّ إِنَّ
كَثِيرًا مِّنْهُم بَعْدَ ذٰلِكَ فِى ٱلْأَرْضِ لَمُسْرِفُونَ ۝
إِنَّمَا جَزَٰٓؤُا۟ ٱلَّذِينَ يُحَارِبُونَ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ وَيَسْعَوْنَ
فِى ٱلْأَرْضِ فَسَادًا أَن يُقَتَّلُوٓا۟ أَوْ يُصَلَّبُوٓا۟ أَوْ تُقَطَّعَ
أَيْدِيهِمْ وَأَرْجُلُهُم مِّنْ خِلَٰفٍ أَوْ يُنفَوْا۟ مِنَ ٱلْأَرْضِ ۚ
ذٰلِكَ لَهُمْ خِزْىٌ فِى ٱلدُّنْيَا ۖ وَلَهُمْ فِى ٱلْءَاخِرَةِ عَذَابٌ
عَظِيمٌ ۝ إِلَّا ٱلَّذِينَ تَابُوا۟ مِن قَبْلِ أَن تَقْدِرُوا۟ عَلَيْهِمْ ۖ
فَٱعْلَمُوٓا۟ أَنَّ ٱللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ۝ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟
ٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ وَٱبْتَغُوٓا۟ إِلَيْهِ ٱلْوَسِيلَةَ وَجَٰهِدُوا۟ فِى سَبِيلِهِۦ
لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ۝ إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ لَوْ أَنَّ لَهُم
مَّا فِى ٱلْأَرْضِ جَمِيعًا وَمِثْلَهُۥ مَعَهُۥ لِيَفْتَدُوا۟ بِهِۦ مِنْ عَذَابِ
يَوْمِ ٱلْقِيَٰمَةِ مَا تُقُبِّلَ مِنْهُمْ ۖ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ۝

32. İşte bu yüzdendir ki İsrailoğulları'na şöyle yazmıştık: "Kim bir cana karşılık olmaksızın yani yeryüzünde bozgunculuk çıkarmaya karşılık olmaksızın, (haksız yere) bir cana kıyarsa bütün insanları öldürmüş gibi olur. Kim de bir cana hayat verirse (onun canını kurtarırsa) bütün insanlara hayat vermiş (onları kurtarmış) gibi olur."[1] Elçilerimiz onlara apaçık deliller getirmişlerdi. Sonra, onlardan çoğu yine yeryüzünde aşırıya kaçmaktadır.

33. Allah'a ve Elçisine karşı savaşanların ve yeryüzünde bozgunculuk için çalışanların cezası ancak ve ancak öldürülmeleri veya asılmaları veya döneklikleri nedeniyle ellerinin ve ayaklarının kesilmesi[2] ya da (bulundukları) yerden sürülmeleridir. Bu, onlar için dünyadaki rezilliktir. Ahirette de onlara büyük bir azap vardır. **34.** (Ancak), siz onlara güç yetirmeden (kendilerini yenmeden) önce tevbe edenler hariç! Bilin ki Allah çok bağışlayandır, çok merhametlidir.

▼ *Sureninin 35-40. ayetlerinde takvânın (duyarlılığın) gerekliliği, Yüce Allah'a giden yolda vesile (yol) aramanın zorunluluğu, inkârcıların mahşerde her şeyi fidye vermek isteyecekleri, ateşten çıkmanın imkânsızlığı, hırsıza verilecek ceza ve tevbe etmesi durumundaki uygulama dile getirilmektedir.*

35. Ey iman edenler! Allah'a karşı *takvâlı* (duyarlı) olun! O'na yol[3] arayın ve (Allah) yolunda *cihad* edin (fedakârlık yapın) ki kurtulasınız. **36.** Şüphesiz ki kâfir olanlar, yeryüzündeki her şey ve bununla bir o kadarı daha kendilerinin olsa ve kıyamet gününün azabından dolayı onu fidye vermek isteseler de onlardan (asla) kabul edilmemiş (olacak) tır.[4] Onlar için elem verici bir azap vardır.

---

[1] Bu cümle insan hayatının önemini öğretir. Bundan anlaşılan şudur: Bir âdem bir âlemdir; bir can cihana bedeldir. Haksız yere bir cana kıymak, cihanı öldürmek gibidir. Bir canı manevi anlamda diriltmek, ona ruhsal donanımlar kazandırmak, inanç sahibi, duyarlı, sorumlu kılmak ve insan olmanın gereklerini yerine getiren bir birey olmasını sağlamak da bütün insanlığı diriltmek gibidir. Her insan Yüce Allah'ın bir kitabıdır; onu hayatta tutmak, Allah'ın bir kitabı olan insana, layık olduğu değeri vermek demektir.

[2] Buradaki mesajı, *min hılâfin* ifadesi gereği el ve ayakların "çaprazlama" kesilmesi değil, "döneklik" nedeniyle bu cezanın verilmesi şeklinde anlamaktayız. Çünkü ayetteki min edatı aslında kesmenin şeklini değil de gerekçesini ortaya koymaktadır. Benzer mesajlar: A'râf 7:124; Tâhâ 20:71; Şu'arâ 26:49.

[3] "Ona yol arama" ifadesine "kişinin Allah ile arasına başkalarını sokması" şeklinde bir anlam vermek kesinlikle doğru değildir. Müminlerin tabi olmak ve itaat etmekle emrolundukları tek kişi Hz. Muhammed'dir. Onun dışında hiçbir insanın durumu başkaları için ölçü olmadığı gibi onlara tabi olunma gerekliliği de yoktur. *Vesile*, başka varlıkları aracı edinmek olamaz; çünkü aracılık şirktir. Ayetin devamında, Yüce Allah'ın yolunda cihad etmek yani fedakârlık yapmak dile getirilmekte, böylece vesilenin ne olduğu da açıklanmış olmaktadır.

[4] Benzer mesajlar: Bakara 2:48, 123; Âl-i İmrân 3:91; En'âm 6:70; Yûnus 10:54; Ra'd 13:18; Zümer 39:47; Hadîd 57:15; Me'âric 70:11-14.

37. Ateşten çıkmak isteyecekler fakat onlar oradan asla çıkamayacaklar.[1] Onlar için kalıcı bir azap vardır.[2] **38.** Hırsızlık yapan erkek ve kadının, elde ettiklerine karşılık ve Allah'tan ibretlik bir ceza olmak üzere ellerini kesin! Allah güçlüdür, doğru hüküm verendir. **39.** Kim (bu) haksız davranışından sonra tevbe eder ve kendini düzeltirse elbette Allah onun tevbesini kabul eder.[3] Şüphesiz ki Allah çok bağışlayandır, çok merhametlidir.[4] **40.** Göklerin ve yerin otoritesinin yalnızca Allah'a ait olduğunu bilmez misin? (Allah) dileyene (layık gördüğüne) azap eder; dileyeni (layık gördüğünü) de bağışlar.[5] Allah her şeye gücü yetendir.

يُرِيدُونَ أَن يَخْرُجُوا مِنَ النَّارِ وَمَا هُم بِخَارِجِينَ مِنْهَا
وَلَهُمْ عَذَابٌ مُّقِيمٌ ﴿٣٧﴾ وَالسَّارِقُ وَالسَّارِقَةُ فَاقْطَعُوا
أَيْدِيَهُمَا جَزَاءً بِمَا كَسَبَا نَكَالًا مِّنَ اللَّهِ وَاللَّهُ
عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٣٨﴾ فَمَن تَابَ مِن بَعْدِ ظُلْمِهِ وَأَصْلَحَ
فَإِنَّ اللَّهَ يَتُوبُ عَلَيْهِ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٣٩﴾ أَلَمْ
تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ يُعَذِّبُ
مَن يَشَاءُ وَيَغْفِرُ لِمَن يَشَاءُ وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٤٠﴾
يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ لَا يَحْزُنكَ الَّذِينَ يُسَارِعُونَ فِي الْكُفْرِ
مِنَ الَّذِينَ قَالُوا آمَنَّا بِأَفْوَاهِهِمْ وَلَمْ تُؤْمِن قُلُوبُهُمْ
وَمِنَ الَّذِينَ هَادُوا سَمَّاعُونَ لِلْكَذِبِ سَمَّاعُونَ لِقَوْمٍ
آخَرِينَ لَمْ يَأْتُوكَ يُحَرِّفُونَ الْكَلِمَ مِن بَعْدِ مَوَاضِعِهِ
يَقُولُونَ إِنْ أُوتِيتُمْ هَٰذَا فَخُذُوهُ وَإِن لَّمْ تُؤْتَوْهُ
فَاحْذَرُوا ۚ وَمَن يُرِدِ اللَّهُ فِتْنَتَهُ فَلَن تَمْلِكَ لَهُ مِنَ اللَّهِ
شَيْئًا ۚ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ لَمْ يُرِدِ اللَّهُ أَن يُطَهِّرَ قُلُوبَهُمْ ۚ لَهُمْ
فِي الدُّنْيَا خِزْيٌ وَلَهُمْ فِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٤١﴾

▼ *Surenin 41-50. ayetlerinde kitap ehlinin olumsuz tavrı, Hz. Muhammed'i hakem tayin edip sonra da ona itibar etmemeleri, Tevrat'ın bazı içerik özellikleri, kısas hükmü, hristiyanlara yönelik birtakım ilahi buyruklar ve Kur'an'ın indiriliş amacına dair açıklamalar yer almaktadır.*

41. Ey Elçi! Kalpleri iman etmediği hâlde ağızlarıyla "İnandık." diyen kişilerden ve sürekli olarak yalana kulak veren, sana gelmeyen (bazı) kişileri can kulağıyla dinleyen yahudilerin bir kısmından küfürde koşuşanlar(ın hâli) seni üzmesin! Onlar, kelimelerin yerlerini değiştirirler. (Onlar) "Size şu verilirse hemen alın; o verilmezse sakının!" derler. Allah o kişinin *fitne*sini (azabını) isterse, sen Allah'a karşı onun için hiçbir şey yapamazsın. Onlar, kalplerini Allah'ın temizlemek istemediği kişilerdir.[6] Onlar için dünyada rezillik vardır; onlar için ahirette de büyük bir azap vardır.

---

[1] Benzer mesajlar: Bakara 2:167; Hacc 22:22; Mü'minûn 23:108; Secde 32:20; Fâtır 35:37; Mü'min 40:11; Câsiye 45:35.

[2] Cehennemin ebedî oluşuyla ilgili bkz. Bakara 2:39, 81, 162, 217, 257, 275; Âl-i İmrân 3:88, 116; Nisâ 4:14, 56, 93, 169; Mâide 5:80; En'âm 6:128; A'râf 7:36; Tevbe 9:17, 63, 68; Yûnus 10:27, 52; Hûd 11:8, 107; Ra'd 13:5; Nahl 16:29; Tâhâ 20:101; Enbiyâ 21:99; Mü'minûn 23:103; Furkân 25:69; Secde 32:14; Ahzâb 33:65; Sâffât 37:9; Zümer 39:72; Mü'min 40:76; Fussilet 41:28; Zuhruf 43:74; Muhammed 47:15; Mücâdele 58:17; Haşr 59:17; Teğâbun 64:10; Cinn 72:23; Müddessir 74:28; Nebe' 78:23; İnfitâr 82:16; Beyyine 98:6.

[3] Tevbe ve ıslahın cezaları düşürmesiyle ilgili bkz. Âl-i İmrân 3:89, dipnot 8.

[4] Ayetten de görüldüğü gibi hırsızlık zulümdür. Hırsızlık yapan ama ardından pişmanlık ile tevbe eden kişinin Allah tarafından affedilmesi için bu zulmü ortadan kaldırması ve durumu telafi etmesi gerekir. Bunun için, çaldığı malları yakalanmadan önce iade etmesi ve hırsızlığı terk ederek düzgün davranması yani ıslah edici bir tavır ortaya koyması gerekir. Dolayısıyla sadece kendisini düzeltmesi yeterli değildir. Aynı zamanda malını çaldığı kişinin malını tazmin etmesi, malını çaldığı kişinin zarara uğrayan ekonomik durumunu düzeltmesi yani çaldığı miktarı hak sahibine vermesi gerekir. Allah tarafından kabul edilecek tevbe ancak böylesi bir tevbedir.

[5] Bu cümle "Allah dilediğine (layık olana) azap eder, dilediğini (layık olanı) ise bağışlar" şeklinde de tercüme edilebilir. Benzer mesajlar: Bakara 2:284; Âl-i İmrân 3:129; Mâide 5:18; 'Ankebût 29:21; Fetih 48:14.

[6] Burada sözü edilenler, küfürde ısrarcı ve kararlı olanlardır. Çünkü Yüce Allah kullarına hiçbir şekilde haksızlık etmez.

42. Hep yalana kulak verir, durmadan haram yerler. Sana gelirlerse, ister aralarında hüküm ver; ister onlardan yüz çevir! Onlardan yüz çevirirsen sana asla zarar veremezler. Hüküm verirsen, aralarında adaletle hükmet! Şüphesiz ki Allah adil olanları sever.[1] **43.** İçinde Allah'ın hükmü bulunan Tevrat yanlarında olduğu hâlde[2] seni nasıl hakem tayin ediyorlar ve sonra bunun arkasından yüz çevirip gidiyorlar! Onlar, asla inanmış değildir.

44. İçinde hidayet ve *nûr* bulunan Tevrat'ı biz indirdik.[3] (Allah'a) teslim olmuş peygamberler, yahudiler(e ait davalarda) onunla (Tevrat ile) hükmederler(di). Allah'ın Kitabı'nı korumakla görevlendirildikleri için Rablerine teslim olmuş kişiler ve bilginler de (onunla hükmederlerdi). Hepsi de ona (Tevrat'ın hak olduğuna) şahitti. (Ey hâkimler)! İnsanlardan korkmayın; bana saygı duyun! Ayetlerimi az bir değer karşılığında satmayın! Kim Allah'ın indirdiği ile hükmetmezse işte onlar kâfirlerin ta kendileridir. **45.** Orada (Tevrat'ta) onlara şöyle yazmıştık: "Cana can, göze göz, buruna burun, kulağa kulak, dişe diş (karşılık ve cezadır). Yaralar da kısastır (her yaralama misli ile cezalandırılır). Kim bunu (kısası) bağışlarsa kendisi için o, kefaret (bir günahı örtme sebebi) olur. Kim Allah'ın indirdiği ile hükmetmezse işte onlar zalimlerin ta kendileridir."

[1] Benzer mesajlar: Nisâ 4:135; Mâide 5:8; En'âm 6:152; Nahl 16:90; Hucurât 49:9; Mümtehine 60:8.

[2] Hz. Muhammed'i hakem olarak tanıyan kitap ehlinin yanlarında bulunan Tevrat'tan kastedilen şey Hz. Musa'ya verilen Tevrat'ın orijinal hali değildir. Buna rağmen ayette, Hz. Muhammed'i hakem edinmek istedikleri konunun cevabının ellerinde bulunan Tevrat'ta bulunduğuna dikkat çekilmektedir. Çünkü onların kitabı tahrif ettikleri çeşitli ayetlerde haber verilmektedir. İlgili ayetler için bkz. Bakara 2:75; Nisâ 4:46; Mâide 5:13.

[3] Tevrat'ta hidayet yani hak ve hakikata rehberlik eden esaslar bulunması ve onun da hakikatın ışığını içermesi ifadesi, Mâide 5:41'de yer alan "kelimelerin yerlerini değiştirmeleri, onu tahrif etmeleri" ile çelişki arz etmez. Çünkü burada iki ihtimalden söz edilebilir: **1.** Tevrat'ın ilk indirilmiş orijinal, yani bozulmamış hali kastediliyor olabilir ki elbette Tevrat da Yüce Allah'ın bir kitabıdır ve elbette o da diğer ilahi mesajlar gibi hidayet rehberidir, hakikatın ışığını temsil etmekte, buna göre evrensel anlamda tevhid çizgisinde sadece ve sadece Yüce Allah'a imanı ve teslimiyeti içeren "islâm"ın temel öğretilerini içermekteydi. Enbiyâ 21:48'de de belirtildiği gibi, Hz. Musa'ya ve Hz. Harun'a verilen ilahi mesajlara "gerçekleri yanlışlardan ayıran" anlamında *el-furkân*, "hakikatın ışık kaynağı" anlamında *diyâ'* ve "takvâ sahibi insanlara gerçeği hatırlatan şey" anlamında *zikr* denmesinin nedeni de elbette budur. İlahi mesajlarda esas ve öz itibariyle fark olmaz, olamaz; sorun o mesajların daha sonra insanlar eliyle tahrifinde yaşanmaktadır. Mâide 5:46'da da *hidâyet* ve *nûr* sıfatları bu defa İncîl için kullanılmaktadır. **2.** Tevrat'ın burada sözü edilen "hidayet rehberi ve ışık oluşu", o gün ellerinde bulunan Tevrat metinlerinin bir kısmına işaret ediyor olabilir. Zaten bağlam dikkate alındığında kastedilenin bu ikincisi olduğu, öncelikle hakeme müracaat konularının ellerindeki Tevrat nüshalarında bulunduğuna dikkat çekilmektedir.

وَقَفَّيْنَا عَلَىٰ آثَارِهِم بِعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ
مِنَ التَّوْرَاةِ وَآتَيْنَاهُ الْإِنجِيلَ فِيهِ هُدًى وَنُورٌ وَمُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ
يَدَيْهِ مِنَ التَّوْرَاةِ وَهُدًى وَمَوْعِظَةً لِّلْمُتَّقِينَ ﴿٤٦﴾ وَلْيَحْكُمْ
أَهْلُ الْإِنجِيلِ بِمَا أَنزَلَ اللَّهُ فِيهِ ۚ وَمَن لَّمْ يَحْكُم بِمَا أَنزَلَ
اللَّهُ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿٤٧﴾ وَأَنزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ
مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ الْكِتَابِ وَمُهَيْمِنًا عَلَيْهِ فَاحْكُم
بَيْنَهُم بِمَا أَنزَلَ اللَّهُ وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَهُمْ عَمَّا جَاءَكَ مِنَ الْحَقِّ
لِكُلٍّ
أُمَّةً وَاحِدَةً وَلَٰكِن لِّيَبْلُوَكُمْ فِي مَا آتَاكُمْ ۖ فَاسْتَبِقُوا
الْخَيْرَاتِ ۚ إِلَى اللَّهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا فَيُنَبِّئُكُم بِمَا كُنتُمْ
فِيهِ تَخْتَلِفُونَ ﴿٤٨﴾ وَأَنِ احْكُم بَيْنَهُم بِمَا أَنزَلَ اللَّهُ وَلَا تَتَّبِعْ
أَهْوَاءَهُمْ وَاحْذَرْهُمْ أَن يَفْتِنُوكَ عَن بَعْضِ مَا أَنزَلَ اللَّهُ إِلَيْكَ
فَإِن تَوَلَّوْا فَاعْلَمْ أَنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ أَن يُصِيبَهُم بِبَعْضِ ذُنُوبِهِمْ
وَإِنَّ كَثِيرًا مِّنَ النَّاسِ لَفَاسِقُونَ ﴿٤٩﴾ أَفَحُكْمَ الْجَاهِلِيَّةِ
يَبْغُونَ ۚ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللَّهِ حُكْمًا لِّقَوْمٍ يُوقِنُونَ ﴿٥٠﴾

46. Önündeki (kendinden önce gelen) Tevrat'ı(n aslını) doğrulayıcı olarak onların (peygamberlerin) izleri üzerine Meryem oğlu İsa'yı arkalarından göndermiştik. Ona, içinde hidayet ve *nûr* bulunan, önündeki Tevrat'ı(n aslını) doğrulayıcı, *muttakî*lere (duyarlı olanlara) bir rehber ve öğüt olmak üzere İncil'i vermiştik. **47.** İncil'e inananlar, Allah'ın onda indirdiği ile hükmetsin! Kim Allah'ın indirdiği ile hükmetmezse işte onlar yoldan çıkanların ta kendileridir.[1] **48.** Sana da daha önceki Kitabı(n aslını) doğrulayıcı ve onu koruyucu olarak Kitabı (Kur'an'ı) bir amaç ile indirdik. Aralarında Allah'ın indirdiği ile hükmet! Sana gelen gerçeği bırakıp da onların arzularına uyma! Hepiniz için bir kanun ve bir yol belirledik. Allah dileseydi sizi tek bir ümmet yapardı[2] fakat size verdiği imkânlarla sizi denemek için (böyle yaptı).[3] İyiliklerde yarışın! Hepinizin dönüşü yalnızca Allah'adır. (Allah) hakkında ayrılığa düştüğünüz şeyleri(n içyüzünü) size bildirecektir.

49. Aralarında Allah'ın indirdiği ile hükmet ve onların arzularına uyma! Allah'ın sana indirdiği hükümlerin bir kısmından seni saptırmalarıyla ilgili olarak onlara karşı dikkatli ol! (Verdiğin hükümden) yüz çevirirlerse, bil ki Allah ancak günahlarının bir kısmı sebebiyle onlara sıkıntı vermek ister. İnsanların birçoğu yoldan çıkmışlardır. **50.** (Yoksa) onlar, (İslam öncesi) Cahiliye hükmünü mü arıyorlar![4] Kesin bir şekilde inanan bir toplum için hüküm konusunda Allah'tan daha güzel kim olabilir ki![5]

---

[1] Bu ayette geçen "fasıklar" (yoldan çıkanlar), 44. ayette geçen "kâfirler" ve 45. ayetin sonunda yer alan "zalimler" ifadeleri, Yüce Allah'ın indirdikleriyle hükmetmeyenlerin durumunu tarif etmektedir. Bu hükümleri kabul etmeyen kişiler "kâfir", inanıp uygulamayanlar "nankör" ve "zalim", Allah'ın hükümleri yerine kendi arzularına göre hükmedenler ise "fasık" olurlar. Zira ilahi bir hükmü reddetmediği sürece kişi günahkâr olsa da inançsızlıkla itham edilemez.

[2] Benzer mesajlar: En'âm 6:35, 107, 149; Yûnus 10:99; Hûd 11:118-119; Ra'd 13:31; Nahl 16:9, 93; Secde 32:13; Şûrâ 42:8.

[3] Kimlerin ne ile imtihan edileceği konusundaki temel öğreti Mâide 5:48'de "Fakat size verdiği imkânlarla sizi denemek için (böyle yaptı)." şeklinde belirlenmektedir. İmtihan edilecek oluşumuz elbette gerçektir; ancak herkese aynı soruların sorulacağını iddia etmek hatalıdır. Çünkü imtihanın insanlara verilen nimet ve imkânlar üzerinden gerçekleşeceği açık bir biçimde ifade edilmektedir.Benzer mesajlar: Bakara 2:233, 286; Nisâ 4:84; En'âm 6:152, 165; A'râf 7:42; Mü'minûn 23:62; Talâk 65:7.

[4] Yüce Allah müşrik Arapların, ilahi hükümler yerine kendi itibar ettikleri ve gelenek haline getirdikleri, menfaate, adaletsizliğe ve hukuksuzluğa dayalı hüküm ve uygulamaları istediklerini ifade etmektedir. Ayetin başındaki soru edatı, onların durumunun ne olduğunu sorgulamayı değil tercihlerinin yanlışlığını ortaya koymayı amaçlayan bir sorudur. Yani soruya konu olan şeyin eleştirisi yapılmakta ve durumun hayret sebebi olduğuna dikkat çekilmektedir.

[5] Benzer mesaj: En'âm 6:114.

▼ *Surenin 51-69. ayetlerinde müminlere yönelik uyarılar, kendilerine kitap verilenlerden dini (İslam'ı) alay ve oyun konusu edinenlerin ve kâfirlerin dost edinilmemesi gerektiği, müminlerin dostunun Yüce Allah, Hz. Muhammed ve müminler olduğu, kitap ehlinin müslümanlarla alay ettiği, yahudilerin Allah'a iftira attıkları vs. durumlar aktarılmaktadır.*

51. Ey iman edenler! Yahudi ve hristiyanları dost edinmeyin![1] (Zira) onlar, birbirinin dostudurlar.[2] İçinizden onları dost edinen kişi şüphesiz ki onlardan olmuş olur. Şüphesiz ki Allah zalimler topluluğunu doğru yola ulaştırmaz.

52. Kalplerinde hastalık bulunanların "Başımıza bir felaketin gelmesinden korkuyoruz." diyerek onların arasına koşuştuklarını görürsün. Umulur ki Allah bir zafer veya katından bir emir getirecek de onlar, içlerinde gizledikleri şeyden dolayı pişman olacaklardır. **53.** İman edenler "Bunlar mıdır (bize gelip de) 'Şüphesiz ki sizinle beraberiz!' diye bütün güçleriyle yemin edenler?" diyecekler. Onların bütün yaptıkları boşa gitmiştir de kaybedenlerden olmuşlardır. **54.** Ey iman edenler! Sizden kim dininden dönerse,[3] (bilsin ki) Allah kendilerini sevdiği, onların da O'nu (Allah'ı) sevdiği, müminlere karşı alçak gönüllü, kâfirlere karşı güçlü,[4] (ayrıca) Allah yolunda *cihad* eden (fedakârlık yapan) ve kınayanın kınamasından korkmayan bir topluluk getirecektir.[5] Bu, Allah'ın lütfudur. Onu dilediğine (layık olana) verir. Allah (imkânları) geniş olandır, bilendir. **55.** Sizin dostunuz yalnızca Allah, Elçisi ve boyun eğerek namazı kılan ve zekâtı veren müminlerdir.[6] **56.** Kim Allah'ı, Elçisini ve iman edenleri dost edinirse, galip gelecek olanlar şüphesiz ki yalnızca Allah'ın tarafında olanlardır.[7] **57.** Ey iman edenler! Sizden önce kendilerine kitap verilenlerden dininizi alay ve oyun konusu edinenleri ve kâfirleri dost edinmeyin![8] Müminlerseniz Allah'a karşı *takvâ*lı (duyarlı) olun!

---

1 Buradaki mesaj Mâide 5:57. ayetle birlikte okunmalıdır. Kastedilen "dostluk yasağı"ndaki kişiler İslam'ı alay ve oyun edinenlerdir. Kaldı ki dost edinmemek ilişkiyi tamamen kesmek değildir. Yahudi, hristiyan veya başka inançlara mensup kişilerle insani ilişkiler, alış-veriş vs. konularda iletişimde bulunmak yasaklanmamaktadır.

2 Burada kastedilen, yahudilerin de hristiyanların da kendi aralarındaki gerçek olmayan sözde dostluğudur.

3 Bu mesaj Bakara 2:217 ve Muhammed 47:38. ayetlerle birlikte okunmalıdır. Söz konusu ayetlerden de anlaşıldığı üzere, fiili bir savaşa girişmedikleri sürece dinden dönenlere herhangi bir ceza verilemez. Onlar yeniden kazanılsın diye çalışılmalıdır.

4 Bu ayet Fetih 48:29. ayetle birlikte okunmalıdır.

5 Benzer mesajlar: Nisâ 4:133; En'âm 6:133; Tevbe 9:39; Hûd 11:57; İbrâhim 14:19; Fâtır 35:16; Muhammed 47:38.

6 Benzer mesajlar: Bakara 2:257; Âl-i İmrân 3:68; Mâide 5:56; En'âm 6:127; Câsiye 45:19.

7 Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:139; Kasas 28:35; Sâffât 37:173; Mücâdele 58:21.

8 Bu ayet müslümanların öteki ile ilişkisini düzenleyen ayetleri açıklamaktadır. Bu yüzden ayet Âl-i İmrân 3:28, Nisâ 4:144, Mâide 5:51, 54, Mücâdele 58:22 ve Mümtehine 60:1, 8-9. ayetlerle okunmalıdır.

58. *Salât*'a[1] (ibadete) çağırdığınız zaman onu alay ve oyun edinirler. Bu (davranış), onların düşünmeyen bir toplum olmalarındandır. **59.** (Onlara) şöyle de: "Ey kitap ehli! Yalnızca Allah'a, bize indirilene ve daha önce indirilene inandığımız için mi bizden nefret ediyorsunuz? Oysa çoğunuz yoldan çıkmış kişilersiniz." **60.** De ki: "Allah katında yeri bundan daha (feci olan asıl) kötülüğü size bildireyim mi? Allah'ın lanetlediği ve gazap ettiği, aralarından (ahlaken âdeta) maymunlar,[2] domuz (gibi olan)lar ve *Tağut* (azgın) denen müşrik(ler var ya) yeri en kötü olan ve doğru yoldan tamamen sapanlar işte bunlardır." **61.** Size geldiklerinde (yanınıza) inkârla girip yine inkârla çıktıkları hâlde "İnandık!" derler.[3] (Oysa) Allah onların içlerinde gizlemiş oldukları şeyleri çok iyi bilendir. **62.** Onlardan birçoğunun günah, düşmanlık ve haram yemede yarıştıklarını görürsün. Yaptıkları ne kadar kötüdür! **63.** Kendilerini Rabbe adayanlar ve din âlimleri, günah olan sözleri söylemek ve haram yemekten onları engelleseydi (sakındırsaydı) ya![4] İşledikleri (fiiller) ne kötüdür!

64. Yahudiler "Allah'ın eli bağlıdır (sıkıdır)!" dediler. Dedikleri yüzünden elleri bağlansın ve lanet olasılar! Aksine (Allah'ın) iki eli[5] de açıktır; dilediği şekilde verir. Şüphesiz ki sana Rabbinden indirilen (mesajlar), çoğunun azgınlığı ve küfrünü artıracaktır. Aralarına, kıyamet gününe kadar (sürecek) düşmanlık ve kin bıraktık. Ne zaman savaş için bir ateş yakmışlarsa Allah onu söndürmüştür.[6] (Böyleyken yine de) onlar, yeryüzünde bozgunculuğa koşarlar. Allah ise bozguncuları sevmez.

---

[1] Buradaki *salat* kelimesi, namazı da içerecek şekilde bütün ibadetler, dinî faaliyetler ve desteklerdir. Benzer mesaj: Cum'a 62:9.

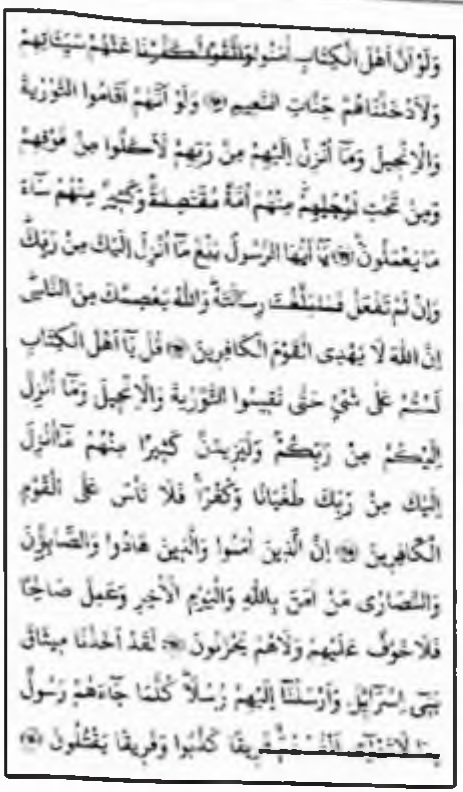
[2] Buradaki mesajın, şeklen ve bedenen değil de manen ve mecaz anlamda bir dönüşüm olduğu kanaatindeyiz. Benzer mesajlar: Bakara 2:65; A'râf 7:166.

[3] Bu ayet Hz. Muhammed'in yanına girip, ona iman ettiklerini söyleyen ancak gerçekte münafıklık eden bir grup yahudi hakkında nazil olmuştur. Böylece Yüce Allah hem Hz. Muhammed'e onların gerçek yüzlerini göstermekte hem de tebliğ ettiği ayetlerin ve getirdiği delillerin bu kişilerin kalplerine etki etmediğini yani yanına gelmeleri ile yanından çıkmaları arasında bir fark olmadığını bildirmektedir.

[4] Bu ayet kendilerini Yüce Allah'a adayanların ve din âlimi olanların, insanları haram sözler söylemekten ve haram yemekten alıkoymaları gerektiğini hükme bağlamaktadır. Uyarının gerekliliği, amacı, uyarıdan kimlerin yararlanacağı vs. ile ilgili mesajlar için bkz. Bakara 2:6; Mâide 5:79; En'âm 6:69; A'râf 7:164; Hûd 11:116; Yâsin 36:10; Zâriyât 51:55; Tûr 52:29; Mürselât 77:5-6; A'lâ 87:9; Gâşiye 88:21.

[5] Burada "iki el" ifadesiyle kastedilen Yüce Allah'ın iki elinin bulunması değil, cimrilik suçlamasında bulunan yahudilere "bırakın tek elinin bağlı olmasını, onun iki eli de açıktır" mesajının verilmesidir.

[6] Yüce Allah yahudilerin ve/veya hristiyanların ya da başka inkarcıların müslümanları tamamen yok etmek üzere tutuşturmak istedikleri savaş ateşini onlar nihai anlamda kesin üstünlük elde edemeden her defasında söndürüp başarısız kıldığını bildirmekte, bu haliyle inkârcılara gözdağı verirken, müslümanlara moral kazandırmayı amaçlamaktadır.

65. Kitap ehli iman edip *takvâlı* (duyarlı) olsalardı,[1] elbette onların (geçmiş) kötülüklerini örter ve onları nimeti bol cennetlere koyardık. **66.** Onlar Tevrat'ı, İncil'i ve Rablerinden onlara indirileni (Kur'an'ı) tam olarak uygulasalardı, şüphesiz ki hem üstlerinden hem de ayaklarının altından (verilen pek çok nimet) yerlerdi.[2] Onlardan aşırılığa kaçmayan bir topluluk vardır;[3] (fakat) çoğunun yaptıkları ne kötüdür!

67. Ey Elçi! Rabbinden sana indirileni tebliğ et![4] (Bunu) yapmazsan O'nun elçiliğini tebliğ etmemiş olursun. Allah seni (inkârcı) insanlardan koruyacaktır. Şüphesiz ki Allah o kâfirler topluluğunu doğru yola ulaştırmaz.[5] **68.** De ki: "Ey Kitap ehli! Siz Tevrat'ı, İncil'i ve Rabbinizden size indirileni (Kur'an'ı) uygulayıncaya kadar (doğru) bir şey üzerinde değilsiniz.[6] Şüphesiz ki sana Rabbinden indirilen (mesajlar), çoğunun azgınlığını ve küfrünü artıracaktır. Kâfirler topluluğuna üzülme!" **69.** Şüphesiz ki iman edenler, yahudi olanlar, sabiiler[7] ve hristiyanlardan kim Allah'a ve ahiret gününe iman edip iyi işler yaparsa onlara hiçbir korku yoktur; onlar üzülmeyecek de.[8]

▼ *Surenin 70-77. ayetlerinde İsrailoğulları'nın dönekliği, hristiyanların Hz. İsa ile ilgili aşırılıkları, Hz. İsa ve annesinin insan oluşları, kitap ehlinin dinde aşırı gidişleri ve uyarılmaları ele alınmaktadır.*

70. Şüphesiz ki İsrailoğulları'ndan sağlam bir söz almış[9] ve onlara elçiler göndermiştik. Ne zaman elçi onlara *nefis*lerinin arzu etmediğini (hükümler) getirse (onların) bir kısmını yalanlıyor, bir kısmını da öldürüyorlar(dı).[10]

---

[1] Burada Yüce Allah özelde kitap ehlinin, genelde bütün inkârcıların kurtuluşunu gerçeklere inanmalarına ve bu doğrultuda *takvâlı* (duyarlı) olmaları şartına bağlamaktadır.

[2] Bu ifade ile kastedilen şey "yeraltı ve yer üstü servetlerinden istifade ederek refah içinde yaşarlardı", yani "nimet içerisinde yüzerlerdi" şeklinde mecaz anlamda anlaşılıp yorumlanabilir.

[3] Bu cümle, gruplardaki kişilerin hepsinin aynı olmadığını, bu yüzden toptancı değerlendirmelerden kaçınılması gerektiğini göstermektedir. Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:69, 72, 75, 78, 113; Nisâ 4:46.

[4] Tebliğle ilgili olarak bkz. Mâide 5:67, 99; Ra'd 13:40; Nahl 16:35, 82; Nûr 24:54; 'Ankebût 29:18; Yâsîn 36:17; Şûrâ 42:48; Teğâbun 64:12; Câsiye 88:21.

[5] Yüce Allah Hz. Muhammed'e hitap etmekte ve muhataplarından hiçbir şekilde çekinmeden ve başkaca bir hesap gütmeden onlara gerçeği tebliğ etmesini emretmektedir.

[6] Tevrat'ı, İncil'i ve Rablerinden kendilerine indirileni yani önceki mesajları veya son vahiy olan Kur'an'ı uygulamadıkları sürece hiçbir esas üzere olmayacaklarını bildirmektedir.

[7] Sâbiilerle ilgili bilgi için bkz. Bakara 2:62, dipnot 1.

[8] Benzer mesaj: Bakara 2:62.

[9] Yüce Allah surenin ilk ayetinde belirttiği "sözleşmelerin gereğini yerine getirin" buyruğuna ve Mâide 5:12. ayette de gündeme getirdiği İsrailoğulları'ndan aldığı söze gönderme yapmaktadır. Yüce Allah'ın İsrailoğulları'ndan aldığı sözlerle ilgili bkz. Bakara 2:83-84; Mâide 5:12.

[10] Öldürdükleri peygamberler rivayetlerden anlayabildiğimiz üzere Hz. Şu'ayb, Hz. Zekeriyya ve Hz. Yahyâ gibi peygamberlerdir (Semerkandî, *Bahru'l-'Ulûm*, I, 407).

وَحَسِبُوٓا۟ أَلَّا تَكُونَ فِتْنَةٌ فَعَمُوا۟ وَصَمُّوا۟ ثُمَّ تَابَ
ٱللَّهُ عَلَيْهِمْ ثُمَّ عَمُوا۟ وَصَمُّوا۟ كَثِيرٌ مِّنْهُمْ ۚ وَٱللَّهُ
بَصِيرٌۢ بِمَا يَعْمَلُونَ ﴿٧١﴾ لَقَدْ كَفَرَ ٱلَّذِينَ قَالُوٓا۟ إِنَّ ٱللَّهَ
هُوَ ٱلْمَسِيحُ ٱبْنُ مَرْيَمَ ۖ وَقَالَ ٱلْمَسِيحُ يَٰبَنِىٓ إِسْرَٰٓءِيلَ
ٱعْبُدُوا۟ ٱللَّهَ رَبِّى وَرَبَّكُمْ ۖ إِنَّهُۥ مَن يُشْرِكْ بِٱللَّهِ فَقَدْ
حَرَّمَ ٱللَّهُ عَلَيْهِ ٱلْجَنَّةَ وَمَأْوَىٰهُ ٱلنَّارُ ۖ وَمَا لِلظَّٰلِمِينَ
مِنْ أَنصَارٍ ﴿٧٢﴾ لَّقَدْ كَفَرَ ٱلَّذِينَ قَالُوٓا۟ إِنَّ ٱللَّهَ ثَالِثُ
ثَلَٰثَةٍ ۘ وَمَا مِنْ إِلَٰهٍ إِلَّآ إِلَٰهٌ وَٰحِدٌ ۚ وَإِن لَّمْ يَنتَهُوا۟ عَمَّا
يَقُولُونَ لَيَمَسَّنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ مِنْهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٧٣﴾
أَفَلَا يَتُوبُونَ إِلَى ٱللَّهِ وَيَسْتَغْفِرُونَهُۥ ۚ وَٱللَّهُ غَفُورٌ
رَّحِيمٌ ﴿٧٤﴾ مَّا ٱلْمَسِيحُ ٱبْنُ مَرْيَمَ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ
مِن قَبْلِهِ ٱلرُّسُلُ ۖ وَأُمُّهُۥ صِدِّيقَةٌ ۖ كَانَا يَأْكُلَانِ
ٱلطَّعَامَ ۗ ٱنظُرْ كَيْفَ نُبَيِّنُ لَهُمُ ٱلْءَايَٰتِ ثُمَّ ٱنظُرْ أَنَّىٰ
يُؤْفَكُونَ ﴿٧٥﴾ قُلْ أَتَعْبُدُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ مَا لَا يَمْلِكُ
لَكُمْ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا ۚ وَٱللَّهُ هُوَ ٱلسَّمِيعُ ٱلْعَلِيمُ ﴿٧٦﴾

71. Bir *fitne* (imtihan) olmayacak sanmışlar da kör ve sağır kesilmişlerdi.[1] Sonra Allah tevbelerini kabul etmişti; ardından içlerinden çoğu yine kör ve sağır kesilmişti. Allah onların yapmakta olduklarını görendir. **72.** "Şüphesiz ki Allah –işte o– Meryem oğlu *Mesih* (İsa)'dır!" diyenler elbette kâfir olmuşlardır.[2] (Oysa) *Mesih* (İsa), "Ey İsrailoğulları! Benim Rabbim ve sizin Rabbiniz olan Allah'a kulluk edin!"[3] demişti. (Bilin ki) kim Allah'a ortak koşarsa elbette Allah ona cenneti haram kılmıştır;[4] onun barınağı ateştir ve zalimler için hiçbir yardımcı yoktur. **73.** "Şüphesiz ki Allah, üçün üçüncüsüdür!"[5] diyenler de şüphesiz ki kâfir olmuşlardır. (Oysa) tek bir ilahtan (Allah'tan) başka ilah yoktur. Söylediklerinden vazgeçmezlerse, içlerinden kâfir olanlara elem verici bir azap dokunacaktır.

74. (Hâlâ) bağışlanma dileyerek Allah'a tevbe etmeyecekler mi?[6] Allah çok bağışlayandır, çok merhametlidir. **75.** Meryem oğlu *Mesih* (İsa) sadece bir elçidir. Ondan önce de elçiler elbette geçmiştir. Annesi de çok doğru bir kadındır. Her ikisi de yemek yerlerdi.[7] Bak, onlara delilleri nasıl açıklıyoruz; sonra bak ki nasıl da (gerçeklerden) döndürülüyorlar! **76.** De ki: "Allah'ın peşi sıra sizin için yarar ve zarara gücü yetmeyen şeylere mi tapıyorsunuz?" Allah -evet yalnızca O- duyandır, bilendir.

---

[1] Ayette yer alan *fitneh* kelimesi "fitne, bela, kıtlık, veba, ölüm, musibet, sıkıntı, azap, düşmanlık, buğz, kin, uğursuzluk" vs. anlamlarda yorumlanmaktadır. Ayette ikişer kez geçen *'ammā* ve *sammū* fiilleri de "körleşmek" ve "sağırlaşmak" manasında onların kendilerine iletilen her bir ilahi mesaja karşı ilgisizliklerini içermektedir.

[2] Benzer mesajlar: Mâide 5:17, 73.

[3] Hz. İsa'nın bu mesajıyla ilgili bkz. Âl-i İmrân 3:51; Mâide 5:117; Meryem 19:36; Zuhruf 43:64.

[4] Bu ayette peygamber bile olsa bir insanı ilah edinmenin ve Yüce Allah'a çocuk yakıştırmanın şirk ve küfür olduğu, bunun sonunun korkunç olacağı, böylelerine Yüce Allah'ın cenneti haram kıldığı ve varacakları yerin ise cehennem ateşi olacağı haber verilmektedir. Benzer mesajlar: En'âm 6:88; Enbiyâ' 21:29; Zümer 39:65.

[5] Hristiyanların bu türden yakıştırmaları "Allah üç uknumdan (asıldan/unsurdan) birisidir.", "Allah üçlünün üçüncüsüdür" şeklindedir ki buna *teslis* yani "üçleme" denmektedir. Bu kabulün sahiplerine göre, üçlünün unsurları "Allah, İsa, Kutsal Ruh" veya "Allah, Meryem, İsa" veya "Baba, Ruhu'l-Kudüs, Oğul" ya da "Baba, Ana, Oğul" şeklindedir ve üç uknumdan yani üç unsurdan oluşan bu kabulde Hz. İsa bu üçlünün biri olarak benimsenmektedir. İşte Yüce Allah böyle bir kabulü küfür, bu kabulü benimseyenleri ise kâfir olarak nitelendirmektedir.

[6] Bu ayette, hristiyanlar, Hz. İsa ile ilgili şirk ve küfür dolu inançlarından vazgeçmeye davet edilmektedir. Bu yüzden, üzerinde bulundukları yanlıştan dönüp Allah'a yönelmeleri ve O'ndan bağışlanma dileğinde bulunmaları gerektiği bir soru cümlesiyle dile getirmekte ve durumlarını düzeltmeleri beklenmektedir.

[7] Bu ayette Hz. İsa ve annesi Hz. Meryem'i ilah anlamında insanüstü bir makamda görenlere cevap verilmekte, onların da diğerleri gibi birer insan oldukları ifade edilmektedir.

77. De ki: "Ey Kitap ehli! Haksız olarak dininizde aşırıya kaçmayın![1] Daha önceden sapmış olan, birçoğunu saptıran ve yolun doğrusundan uzaklaşan bir toplumun heveslerine uymayın!"

Surenin 78-86. ayetlerinde Yüce Allah'ın İsrailoğulları'nı lanetleme sebepleri, müminlere karşı müşriklerle birleşip en yaman düşman olmaları, keşişler ve ruhbanların müminlere yakınlıkları, duaları, ödülleri ve inkârcıların uğratılacağı feci azap ele alınmaktadır.

78. İsrailoğulları'ndan kâfir olanlar, Davud ve Meryem oğlu İsa'nın diliyle lanetlenmiştir.[2] Bunun sebebi, (ilahî mesajlara) isyan etmiş ve hadlerini aşmış olmalarıdır.

79. Onlar, işledikleri (kötülükler)den, birbirlerini vazgeçirmeye çalışmazlardı.[3] Yaptıkları ne kötüdür! 80. Onlardan çoğunun, kâfir olanlarla dostluk ettiklerini görürsün. *Nefis*lerinin onlar için hazırladığı şey ne kötüdür! (Bu yüzden) Allah onlara gazap etmiştir ve onlar azap içinde *ebedî* kalıcıdır! 81. Onlar Allah'a, Peygamber'e ve ona indirilene iman etmiş olsalardı onları (müşrikleri) dost edinmezlerdi fakat çoğu yoldan çıkmışlardır. 82. İman edenlere düşmanlık bakımından insanların en şiddetlisini elbette yahudiler ve şirk koşanlar olarak bulacaksın. Onlar (inkârcılar) içinde iman edenlere sevgi bakımından en yakın olarak da elbette "Biz hristiyanlarız!" diyenleri bulacaksın.[4] Bunun sebebi şüphesiz ki onların içinde keşişlerin ve rahiplerin bulunması ile onların kibirli davranmamasıdır.

1 Benzer mesaj: Nisâ 4:171.

2 Mâide 5/13'te de belirtildiği gibi, İsrailoğulları'nın lanetlenmesi "sonuç"tur; bunun "sebeb"i ise verdikleri sözleri tutmamaları, isyan etmeleri ve hadlerini aşmalarıdır.

3 Yüce Allah bu ayette İsrailoğulları'nın lanete uğratılmalarının diğer bir sebebini bildirmekte ve yapageldikleri kötülüklerle ilgili olarak "birbirlerini engellememeleri"ni bu sebeplerden birisi olarak göstermektedir. Ayetin bugüne mesajı şudur: Âl-i İmrân 3:110'da bu son ümmetin insanlar için çıkartılmış en hayırlı ümmet olduğu, iyiliği emredip kötülükten menettikleri ve Allah'a iman edip güvendikleri belirtilmektedir. Bu ayet ümmetin her ferdinin iyiliği emredip kötülükten men etmesi ve bunu yaparken de Yüce Allah'a inanıp güvenmesi gerektiğini hükme bağlamaktadır. Âl-i İmrân 3:104. ayette yer alan emrin ümmet tarafından yerine getirildiği işte bu ayette dile getirilmektedir. Bu konuda Hz. Muhammed de şöyle demiştir: "İçinizden kim bir kötülük görürse onu eliyle değiştirsin. Buna gücü yetmezse diliyle değiştirsin. Buna da gücü yetmezse kalbiyle ölçe duysun ki bu imanın en zayıf noktasıdır" (Müslim, İman, 78; Tirmizi, Fiten, 11; Nesâi, İman, 17; Ahmed b. Hanbel, III, 20, 49). Uyarının gerekliliği, amacı, uyarıdan kimlerin yararlanacağı vs. ile ilgili mesajlar için bkz. Bakara 2:6; Mâide 5:63; En'âm 6:69; A'râf 7:164; Hûd 11:116; Yâsin 36:10; Zâriyât 51:55; Tûr 52:29; Mürselât 77:5-6; A'lâ 87:9; Gâşiye 88:21.

4 Bu ayet Hz. Muhammed'in hayatında bizzat müşahede ettiği bir gerçek olmuştur. Sonraki dönemlerde de *Nasârâ* denilen hristiyanların içindeki keşişler ve rahipler müminlere yakın durmuşlardır.

7 CUZ

83. Elçiye indirileni duydukları zaman, tanıdıkları gerçeklerden dolayı gözlerinden yaşlar boşaldığını görürsün.[1] Derler ki: "Rabbimiz! İman ettik, bizi (gerçeğe) şahit olanlarla birlikte yaz! **84.** Rabbimizin bizi iyiler arasına katmasını umup dururken Allah'a ve bize gelen gerçeğe niçin iman etmeyecekmişiz ki!"[2] **85.** Söyledikleri (bu) sözden dolayı Allah onlara, içinde *ebedî* kalmak üzere altlarından ırmaklar akan cennetleri ödül olarak vermiş (olacak)tır. Güzel davrananların karşılığı işte budur. **86.** İnkâr edip ayetlerimizi yalanlayanlara gelince, onlar cehennem halkıdır.

▾ *Sureinin 87-93. ayetlerinde müminler helal ve haram noktasında uyarılmakta, yeminlerle ilgili tutumları ele alınmakta, çeşitli haramlar ve bunların şeytanla ilişkisi, uyarı gelmeden önceki davranışlardan sorumlu olunmayacağına dair bilgiler verilmektedir.*

87. Ey iman edenler! Allah'ın size helal kıldığı temiz şeyleri haram kılmayın ve aşırı gitmeyin![3] Şüphesiz ki Allah aşırıları sevmez.

وَإِذَا سَمِعُوا مَا أُنزِلَ إِلَى الرَّسُولِ تَرَىٰ أَعْيُنَهُمْ تَفِيضُ
مِنَ الدَّمْعِ مِمَّا عَرَفُوا مِنَ الْحَقِّ ۖ يَقُولُونَ رَبَّنَا آمَنَّا فَاكْتُبْنَا
مَعَ الشَّاهِدِينَ ﴿٨٣﴾ وَمَا لَنَا لَا نُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَمَا جَاءَنَا مِنَ الْحَقِّ
وَنَطْمَعُ أَن يُدْخِلَنَا رَبُّنَا مَعَ الْقَوْمِ الصَّالِحِينَ ﴿٨٤﴾ فَأَثَابَهُمُ اللَّهُ
بِمَا قَالُوا جَنَّاتٍ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا ۚ وَذَٰلِكَ
جَزَاءُ الْمُحْسِنِينَ ﴿٨٥﴾ وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَٰئِكَ
أَصْحَابُ الْجَحِيمِ ﴿٨٦﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تُحَرِّمُوا طَيِّبَاتِ
مَا أَحَلَّ اللَّهُ لَكُمْ وَلَا تَعْتَدُوا ۚ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ ﴿٨٧﴾
وَكُلُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ حَلَالًا طَيِّبًا ۚ وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي أَنتُم
بِهِ مُؤْمِنُونَ ﴿٨٨﴾ لَا يُؤَاخِذُكُمُ اللَّهُ بِاللَّغْوِ فِي أَيْمَانِكُمْ
وَلَٰكِن يُؤَاخِذُكُم بِمَا عَقَّدتُّمُ الْأَيْمَانَ ۖ فَكَفَّارَتُهُ
إِطْعَامُ عَشَرَةِ مَسَاكِينَ مِنْ أَوْسَطِ مَا تُطْعِمُونَ أَهْلِيكُمْ
أَوْ كِسْوَتُهُمْ أَوْ تَحْرِيرُ رَقَبَةٍ ۖ فَمَن لَّمْ يَجِدْ فَصِيَامُ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ ۚ
ذَٰلِكَ كَفَّارَةُ أَيْمَانِكُمْ إِذَا حَلَفْتُمْ ۚ وَاحْفَظُوا أَيْمَانَكُمْ ۚ
كَذَٰلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٨٩﴾

88. Allah'ın size verdiği rızıktan temiz helal olarak yiyin[4] ve kendisine iman etmiş olduğunuz Allah'a karşı *takvâ*lı olun! **89.** Allah sizi (kasıtsız) yeminlerinizdeki boş sözlerle ilgili sorumlu tutmaz fakat bir şeye bağladığınız (kasıtlı) yeminlerden sorumlu tutar.[5] (Bozduğunuz zaman) kefareti, ailenize yedirdiğiniz yemeğin orta hallisinden on fakire yedirmek veya onları giydirmek[6] ya da bir köle azat etmektir. (Bunları) bulamayan kişinin üç gün oruç tutması (gerekir). Yemin ettiğiniz zaman (yemini bozduğunuz zaman) yeminlerinizin kefareti işte budur. Yeminlerinizi koruyun (bozmayın)! Allah şükredesiniz diye ayetlerini size işte böyle açıklıyor.

---

[1] Ayette yer alan "tanıdıkları gerçeklerden dolayı" ifadesi gereği, keşişlerin ve rahiplerin Hz. Muhammed'i dinlerken asıl ağlama nedeni, tanıdıkları gerçeklerle buluşmalarıdır. Sanıldığı gibi burada sadece okumak değil, okunan metindeki bilgileri daha önce kendi kitaplarındaki bilgilerle buluşturmaları, hak ve hakikatı tanımalarıdır. *Nasârâ* denilen grubun içerisinde yer alan keşişler ve rahipler kendi ellerinde bulunan kitapta gördükleri ve bildikleri hakikatlarla Kur'an'daki bilgilerin örtüştüğünü görmüş ve bundan etkilenmişlerdi.

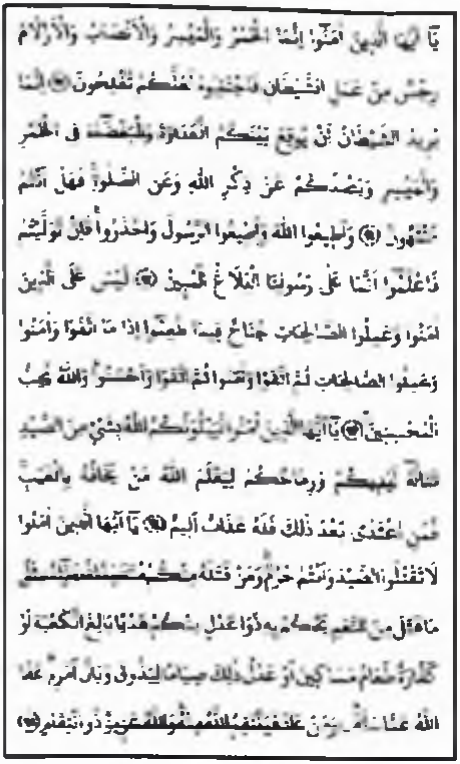
[2] Ayette söz konusu edilen keşişler ve rahipler eski inanışları ile birlikte şirk ve inkâr içerikli kabullerini de terk edip hakikate iman etmişlerdi. Bu imanları nedeniyle kendilerini kınayan kavimlerine karşı Yüce Allah'a ve O'nun tarafından gönderilip kendilerine ulaşan gerçeklere iman etmemelerinin söz konusu olamayacağını dile getirmiş ve sonraki nesillere örnek olabilecek yiğitçe bir duruş sergilemişlerdir. Bu kişiler cennete girebilmek için imanın şart olduğunu göstermişler, salih olmanın gerektiğini de imanlarıyla birlikte belirtmişlerdir.

[3] Benzer mesajlar: En'âm 6:143-146; Yûnus 10:59-60; Nahl 16:116-117; Tahrîm 66:1; Hakka 69:44-47.

[4] Benzer mesajlar: Bakara 2:168, 172; Nahl 16:114.

[5] Yeminlerde sorumlulukla ilgili bkz. Bakara 2:225.

[6] Kefaret, kişinin ailesine yedirdiği ya da giydirdiği şeylerin ortalamasından ödenmelidir. Bunun bir veya yarım ölçek buğdaya indirgenmesi, iki öğün yemek olarak belirlenmesi, hatta giysilerde tek parça elbise ile yetinilmesi vs. yaklaşımların yanlış olduğu açıktır.

90. Ey iman edenler! İçki, kumar, dikili taşlar (putlar), fal (şans) okları şeytanın işinden bir pisliktir.[1] Ondan (o pis şeylerden) uzak durun ki kurtulasınız. **91.** Şeytan, içki ve kumar yoluyla aranıza yalnızca düşmanlık ve kin sokmak, (dahası), sizi Allah'ı hatırlamaktan ve *salât*tan (ibadetten) alıkoymak ister. (Artık bunlardan) vazgeçtiniz değil mi? **92.** Allah'a itaat edin, Elçiye de itaat edin[2] ve (kötülüklerden) sakının! (İtaatten) yüz çevirirseniz, bilin ki elçimize (düşen görev), sadece apaçık tebliğdir.

93. *Takvâlı* (duyarlı) olup iman ettikleri ve iyi işler yaptıkları, sonra (yine) *takvâlı* (duyarlı) olup iman ettikleri, sonra da (bunu devam ettirerek) *takvâlı* (duyarlı) olup güzel davrandıkları sürece (haram kılınmadan önce) tattıklarından dolayı iman edip iyi işler yapanlara herhangi bir vebal yoktur.[3] Allah güzel davrananları sever.

Surenin 94-100. ayetlerinde ihramlıyken avlanma konusu, yasaklar ihlal edilince bunun telafi edilme yolları, deniz hayvanlarını avlamanın helal olduğu, ihramlıyken kara av hayvanlarının avlanamayacağı, Kâbe'nin ve diğer sembollerin saygınlığı ve bazı uyarılar dile getirilmektedir.

94. Ey iman edenler! Elbette Allah (hac veya umre için ihramlıyken) ellerinizin ve mızraklarınızın ulaşacağı bir avlanma ile (onu yasak ederek) sizi dener. Sonunda Allah, yalnız bir durumdayken kendisinden kimin korktuğunu bil(dir)ecektir.[4] Kim bundan sonra haddi aşarsa onun için elem verici bir azap vardır. **95.** Ey iman edenler! İhramlıyken av hayvanı öldürmeyin! İçinizden kim onu kasten öldürürse cezası, içinizden adil iki kişinin kararıyla, avlanılan hayvana denk, Kâbe'ye varacak (hediye) bir kurban göndermek veya yoksulları doyurmaktan (ibaret) bir kefarettir ya da onun dengi oruç (tutmaktır) ki işinin vebalini tatmış olsun. Allah geçmişi affetmiştir.[5] Kim (suça) dönerse Allah da ondan intikamını alır. Allah güçlüdür, intikam sahibidir.[6]

---

[1] Bu ayet iddia edildiği gibi içki ve kumarla ilgili ilk ve tek hüküm ayeti değildir. Çünkü bu konudaki ilk hüküm ayeti Bakara 2:219'dur. Nahl 16:67'de herhangi bir hüküm söz konusu değildir. Nisâ 4:43'te ise sarhoşken namaza yaklaşmamayla ilgili başka bir açılım ve yeni bir haramlık söz konusudur. Mâide 5:90. ayet, daha önceki bir hükmü tekrar vurgulayan, benzer haramları hatırlatan ve bu yasakları gerekçelendiren bir içerik arz etmektedir.

[2] "Yüce Allah'a ve Elçi'ye itaat"le ilgili ayetler için bkz. Âl-i İmrân 3:32, dipnot 3.

[3] Bu ayet Mâide 5:90. ayetteki haramları işler vaziyette ölenlerin durumuna dair bir hüküm içermekte ve henüz yasaklar söz konusu olmadan ölenlerin daha önce tattıkları şeylerde kendilerine herhangi bir sorumluluğun olmadığını ortaya koymaktadır.

[4] "Yüce Allah'ın bilmesi" ifadesiyle ilgili izahımız ve ilgili ayetler için bkz. Âl-i İmrân 3:140, dipnot 11.

[5] Benzer mesajlar: Bakara 2:275; Mâide 5:101; Enfâl 8:38.

[6] Yüce Allah'ın intikam sahibi oluşu hakkında geniş bilgi için bkz. A'râf 7:136, dipnot 3.

96. Hem size hem de yolculara yarar sağlamak üzere deniz avı yapmak ve onu yemek size helal kılındı. İhramlı olduğunuz sürece kara avı ise size haram kılındı. Huzurunda toplanacağınız Allah'a karşı *takvâlı* (duyarlı) olun! **97.** Allah; Kâbe'yi yani o Saygın Ev'i, haram ay(lar)ı, (hacdaki hediye) kurbanını ve (kurbanın boynuna asılan) gerdanlıkları insanlar için bir kıyam (diriliş vesilesi) kıldı. Bu da Allah'ın, göklerde ve yerde olanları bildiğini ve Allah'ın her şeyi bilici olduğunu (sizin de anlayıp) bilmeniz içindir. **98.** Bilin ki Allah'ın cezalandırması şiddetlidir; (ayrıca) Allah çok bağışlayandır, çok merhametlidir. **99.** Elçiye düşen, sadece tebliğdir.[1] Allah sizin açığa vurduklarınızı da gizlediklerinizi de bilir.[2] **100.** De ki: "Pisliğin çokluğu sana cazip gelse de pis ile temiz bir olmaz. Ey öz akıl sahipleri! Allah'a karşı *takvâlı* (duyarlı) olun ki kurtulasınız."

▼ *Surenin 101-108. ayetlerinde gereksiz soru sorulmaması, yeni haramlar belirlenmemesi, taklitten kaçınılması, sorumlulukların şahsiliği, ölüm öncesinde mal ve servet vasiyet uygulaması, problemler olunca alternatiflerin uygulanmasının zorunlu olduğu dile getirilmektedir.*

101. Ey iman edenler! Size açıklanırsa hoşunuza gitmeyecek şeyleri sormayın![3] Kur'an indirilirken onları sorarsanız size açıklanır. (Bildirmediğine göre) Allah onları affetmiştir.[4] Allah çok bağışlayandır, hoşgörülüdür.

أُحِلَّ لَكُمْ صَيْدُ الْبَحْرِ وَطَعَامُهُ مَتَاعًا لَّكُمْ وَلِلسَّيَّارَةِ
وَحُرِّمَ عَلَيْكُمْ صَيْدُ الْبَرِّ مَا دُمْتُمْ حُرُمًا ۗ وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي
إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴿٩٦﴾ جَعَلَ اللَّهُ الْكَعْبَةَ الْبَيْتَ الْحَرَامَ قِيَامًا
لِّلنَّاسِ وَالشَّهْرَ الْحَرَامَ وَالْهَدْيَ وَالْقَلَائِدَ ۚ ذَٰلِكَ لِتَعْلَمُوا
أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَأَنَّ اللَّهَ
بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٩٧﴾ اعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ
وَأَنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٩٨﴾ مَّا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلَاغُ ۗ وَاللَّهُ يَعْلَمُ
مَا تُبْدُونَ وَمَا تَكْتُمُونَ ﴿٩٩﴾ قُل لَّا يَسْتَوِي الْخَبِيثُ وَالطَّيِّبُ
وَلَوْ أَعْجَبَكَ كَثْرَةُ الْخَبِيثِ ۚ فَاتَّقُوا اللَّهَ يَا أُولِي الْأَلْبَابِ
لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿١٠٠﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَسْأَلُوا عَنْ أَشْيَاءَ
إِن تُبْدَ لَكُمْ تَسُؤْكُمْ وَإِن تَسْأَلُوا عَنْهَا حِينَ يُنَزَّلُ الْقُرْآنُ
تُبْدَ لَكُمْ ۚ عَفَا اللَّهُ عَنْهَا ۗ وَاللَّهُ غَفُورٌ حَلِيمٌ ﴿١٠١﴾ قَدْ سَأَلَهَا
قَوْمٌ مِّن قَبْلِكُمْ ثُمَّ أَصْبَحُوا بِهَا كَافِرِينَ ﴿١٠٢﴾ مَا جَعَلَ اللَّهُ
مِن بَحِيرَةٍ وَلَا سَائِبَةٍ وَلَا وَصِيلَةٍ وَلَا حَامٍ ۙ وَلَٰكِنَّ الَّذِينَ
كَفَرُوا يَفْتَرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ ۖ وَأَكْثَرُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ ﴿١٠٣﴾

102. Elbette sizden önce de bir toplum onları sormuş, sonra da bunları inkâr eder olmuştu. **103.** Allah *bahîrah*, *sâibeh*, *vasîleh* ve *hâm*[5] diye bir şey (haram) kılmamıştır. Fakat kâfir olanlar, Allah'a yalan uydurur. Onların çoğu akıl etmez.

[1] Tebliğle ilgili olarak bkz. Mâide 5:67, 99; Ra'd 13:40; Nahl 16:35, 82; Nûr 24:54; 'Ankebût 29:18; Yâsîn 36:17; Şûrâ 42:48; Teğâbun 64:12; Gâşiye 88:21.

[2] Benzer mesajlar: Bakara 2:33; Âl-i İmrân 3:29; Mâide 5:99; En'âm 6:3; İbrâhîm 14:38; Tâhâ 20:7; Enbiyâ 21:110; Nûr 24:29; Neml 27:25; Ahzâb 33:54; Mü'min 40:19; Mümtehine 60:1; Mülk 67:13; A'lâ 87:7.

[3] Bu ayette soru sorulması yasaklanmamakta, sadece bazı konularda acele edilmemesi, gereksiz soru sorulmaması, vahyin indirilmesinin beklenmesinin önemi vurgulanmaktadır. Çünkü Duhâ 94:10'da soru soranların azarlanmaması emredilmektedir.

[4] Benzer mesajlar: Bakara 2:275; Mâide 5:95; Enfâl 8:38.

[5] Arap geleneğinde *bahîrah*, "Deve beş kez yavrulayıp, en sonuncu yavrusu erkek olunca, o devenin kulağını dilip delerler, ona binmeyi ve onu kesmeyi kendilerine yasaklarlardı. Onu putları için azat ederlerdi." *Sâibeh*, "putlar adına azat edilip salıverilen hayvan demektir. Arap geleneğinde, kişi malından istediği kadar hayvanı azat eder ve onları putların hizmetçilerine verirdi. O hizmetçiler de bu hayvanların sütünü yolculara verirdi." *Vasîleh*, Arap geleneğinde "koyun, dişi doğurursa sahibinin, erkek doğurursa putların olurdu. Erkek ve dişi iki tane doğurursa onlar, "Bu kardeşine ulaştı, der ve erkek yavruyu putlarına kurban etmezlerdi. Buna göre *vasîleh*, başkasına ulaştırılmış ve bitiştirilmiş anlamında *mevsûleh* kelimesinin karşılığıdır." *Hâm*, Arap geleneğinde "on sene tohumluk için kullanılan ve on seneden sonra salıverilen deve" demektir. Bu da sırtına binilmesi haram olan develerdendir.

104. Onlara "Allah'ın indirdiğine (kitaba) ve Elçiye gelin!" dendiği zaman, "Babalarımızı üzerinde bulduğumuz (yol) bize yeter!" derler. Ataları hiçbir şey bilmiyor ve doğru yol üzerinde bulunmuyor iseler de mi?[1]

105. Ey iman edenler! Siz kendinize bakın![2] Siz doğru yolda olunca sapan kimse size zarar veremez. Hepinizin dönüşü yalnızca Allah'adır; O da size (dünyada) yapmış olduğunuz her şeyi (mahşerde) bildirecektir. **106.** Ey iman edenler! Birinize ölüm gelip çatınca, vasiyet esnasında içinizden adalet sahibi iki kişi aranızda şahitlik etsin![3] Veya yeryüzünde yolculuktayken başınıza ölüm musibeti gelmişse sizden olmayan başka iki kişi (şahit olsun)! Şüpheye düşerseniz o iki şahidi *salât*tan (ibadetten) sonra durdurup "Akraba (menfaatine) de olsa bu vasiyet karşılığında hiçbir şeyi satın almayacağız; Allah (için yaptığımız) şahitliği gizlemeyeceğiz; (aksini yaparsak) bu takdirde biz elbette günahkârlardan oluruz." diye Allah'a yemin ettirirsiniz. **107.** Bunların (iki şahidin) günah işledikleri anlaşılırsa, haklarına tecavüz edilen (mağdur durumdaki)lerden diğerlerinin yerine geçecek çok daha uygun başka iki kişi onların yerini alır. (Bu iki kişi) "Doğrusu bizim şahitliğimiz onların şahitliğinden daha doğrudur; biz (kimsenin hakkına) tecavüz etmedik; aksi takdirde biz de elbette zalimlerden oluruz." diye Allah'a yemin ederler. **108.** Bu (usul), şahitliği gerektiği şekilde yapmaya[4] veya yeminlerinden sonra, yeminlerin reddedilmesinden korkmalarına daha uygundur. Allah'a karşı *takvâ*lı (duyarlı) olun ve (O'nu) dinleyin! Allah yoldan çıkanlar topluluğunu doğru yola ulaştırmaz.[5]

---

1 Bu ayette taklidin "gerçeği bilmek ve doğru yolda olmak" anlamına gelmediğine dikkat çekilmektedir. Yüce Allah inkarcılara ve müşriklere hitap ederek Kur'an'a ve Elçi'ye gelmelerini onlara emredince, taklidi tercih ettiklerini bildirmektedir. Bu ayette ilahi prensipleri doğru yaşayabilmek için Hz. Muhammed'e tâbi olmanın zorunlu olduğuna özellikle bir göndermenin yapıldığı apaçık bir gerçekliktir; çünkü peygambersiz bir din anlayışı imkânsızdır ve dinsizliktir. Bu nedenle ayette hem vahye yani Kur'an'a hem de onu tebliğ edip yaşayarak ümmetine örnek olan Hz. Muhammed'e tâbi olunması emredilmektedir. Elçi'ye itaatin onu elçi kılan Allah'a itaat olduğunda kuşku yoktur. Bunun yolu ise Elçi'nin beraberinde getirmiş olduğu ilahi mesaja yani Kur'an'a uymakla mümkün olabilir. Taklitle ilgili ayetler için bkz. Bakara 2:170, dipnot 2.

2 Bu cümle Nisâ 4:84, Enfâl 8:53 ve Ra'd 13:11. ayetlerle okunmalıdır.

3 Yüce Allah ayetin bu kısmında ölüm döşeğinde, yani kişiler ölmeden önce sahip oldukları mal varlıklarıyla ilgili olarak vasiyyette bulunmaları gerektiği noktasında müminleri bilgilendirmekte, vasiyyette bulunurlarken içlerinden iki âdil şahidin buna şahitlik etmesi gerektiğini hükme bağlamaktadır.

4 Yüce Allah yalancı şahitlik yapanların yerine bu işi doğru bir şekilde yapacak iki kişinin mağdurlar arasından belirlenmesi uygulamasının, şahitliği olması gerektiği gibi yapmaya çok daha yakın ve uygun olduğunu bildirmektedir.

5 Bu son üç ayette, mal ve vasiyet konusunun önemine dikkat çekilmekte, şahitlik noktasında konuya dair detaylar verilmektedir.

Surenin 109-120. ayetlerinde mahşerde peygamberlerin toplanıp sorgulanacağı, Hz. İsa'ya da bazı hatırlatmaların yapılacağı, havarilerin sözleri, kavminin sapkınlığının mahşerde Hz. İsa'ya sorulacağı dile getirilmektedir.

109. Allah'ın elçileri toplayıp da "Size ne cevap verildi?" dediği gün[1] "Bizim hiçbir bilgimiz yok; şüphesiz Sen gizlilikleri bilen ancak sensin sen"[2] demiş (olacaklar)dır.[3] **110.** Allah o zaman şöyle diyecektir: "Ey Meryem oğlu İsa! Sana ve annene (verdiğim) nimet(-ler)imi hatırla! Hani seni Kutsal Ruh (Cebrail) ile desteklemiştim; sen beşikteyken de yetişkin çağında da insanlarla konuşuyordun.[4] Sana Kitabı (okuyup yazmayı), *hikmeti* (doğru hüküm verme yeteneğini), Tevrat'ı ve İncil'i öğretmiştim. Benim iznimle çamurdan bir kuşun benzeri gibi (sûret) yapıyordun da ona üflüyordun; o da benim iznimle hemen bir kuş oluyordu. Benim iznimle körü ve alacalıyı iyileştiriyordun. Benim iznimle ölüleri (hayata) çıkarıyordun.[5] Hani İsrailoğulları'nı (seni öldürmekten) engellemiştim. Kendilerine apaçık deliller getirdiğin zaman içlerinden kâfir olanlar "Bu, apaçık bir büyüden başka bir şey değildir!" demişlerdi.[6]

يَوْمَ يَجْمَعُ اللَّهُ الرُّسُلَ فَيَقُولُ مَاذَآ أُجِبْتُمْ ۖ قَالُوا۟ لَا عِلْمَ لَنَآ ۖ
إِنَّكَ أَنتَ عَلَّٰمُ ٱلْغُيُوبِ ﴿١٠٩﴾ إِذْ قَالَ ٱللَّهُ يَٰعِيسَى ٱبْنَ
مَرْيَمَ ٱذْكُرْ نِعْمَتِى عَلَيْكَ وَعَلَىٰ وَٰلِدَتِكَ ۘ إِذْ أَيَّدتُّكَ بِرُوحِ
ٱلْقُدُسِ ۖ تُكَلِّمُ ٱلنَّاسَ فِى ٱلْمَهْدِ وَكَهْلًا ۖ وَإِذْ عَلَّمْتُكَ
ٱلْكِتَٰبَ وَٱلْحِكْمَةَ وَٱلتَّوْرَىٰةَ وَٱلْإِنجِيلَ ۖ وَإِذْ تَخْلُقُ مِنَ ٱلطِّينِ
كَهَيْـَٔةِ ٱلطَّيْرِ بِإِذْنِى فَتَنفُخُ فِيهَا فَتَكُونُ طَيْرًۢا بِإِذْنِى
وَتُبْرِئُ ٱلْأَكْمَهَ وَٱلْأَبْرَصَ بِإِذْنِى ۖ وَإِذْ تُخْرِجُ ٱلْمَوْتَىٰ
بِإِذْنِى ۖ وَإِذْ كَفَفْتُ بَنِىٓ إِسْرَٰٓءِيلَ عَنكَ إِذْ جِئْتَهُمْ
بِٱلْبَيِّنَٰتِ فَقَالَ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ مِنْهُمْ إِنْ هَٰذَآ إِلَّا سِحْرٌ
مُّبِينٌ ﴿١١٠﴾ وَإِذْ أَوْحَيْتُ إِلَى ٱلْحَوَارِيِّـۧنَ أَنْ ءَامِنُوا۟ بِى وَبِرَسُولِى ۖ
قَالُوٓا۟ ءَامَنَّا وَٱشْهَدْ بِأَنَّنَا مُسْلِمُونَ ﴿١١١﴾ إِذْ قَالَ ٱلْحَوَارِيُّونَ
يَٰعِيسَى ٱبْنَ مَرْيَمَ هَلْ يَسْتَطِيعُ رَبُّكَ أَن يُنَزِّلَ عَلَيْنَا
مَآئِدَةً مِّنَ ٱلسَّمَآءِ ۖ قَالَ ٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ ﴿١١٢﴾
قَالُوا۟ نُرِيدُ أَن نَّأْكُلَ مِنْهَا وَتَطْمَئِنَّ قُلُوبُنَا وَنَعْلَمَ
أَن قَدْ صَدَقْتَنَا وَنَكُونَ عَلَيْهَا مِنَ ٱلشَّٰهِدِينَ ﴿١١٣﴾

111. Hani havarilere[7] "Bana ve elçime iman edin!" diye vahyetmiştim[8] (bildirmiştim). Onlar da "İman ettik, bizim Allah'a teslim olmuş kişiler (Müslümanlar) olduğumuza sen de şahit ol!" demişlerdi. **112.** Hani havariler "Ey Meryem oğlu İsa, Rabbin bize gökten bir sofra indirebilir mi?" diye sormuşlardı. O (İsa) da "İman etmiş kişilerseniz Allah'a karşı *takvâ*lı (duyarlı) olun." cevabını vermişti. **113.** Onlar "Ondan yiyelim, kalplerimiz rahat olsun, bize doğru söylediğini (kesin olarak) bilelim ve ona şahitler olmak istiyoruz." demişlerdi.

---

1 A'râf 7:6'da "bütün peygamberlerin ve ümmetlerinin", Sebe' 34:40-41'de ise "meleklerin" sorgulanacağından söz edilmektedir. Hem peygamberlerin hem de meleklerin sorgulanması, elbette onların cezalandırılması anlamında değil, peygamberleri ve melekleri günahlarına sebep gören insanları rezil ve deşifre etmek içindir. Zira peygamberlerin ilâhi huzurda korkudan uzak olacakları ayet ile sabittir. Bu konuda bkz. Neml 27:10.

2 Benzer mesajlar: Mâide 5:116; Tevbe 9:78; Sebe' 34:48.

3 Bu ayet peygamberlerin kendilerinden sonrasıyla ilgili bilgileri olmadığının delilidir.

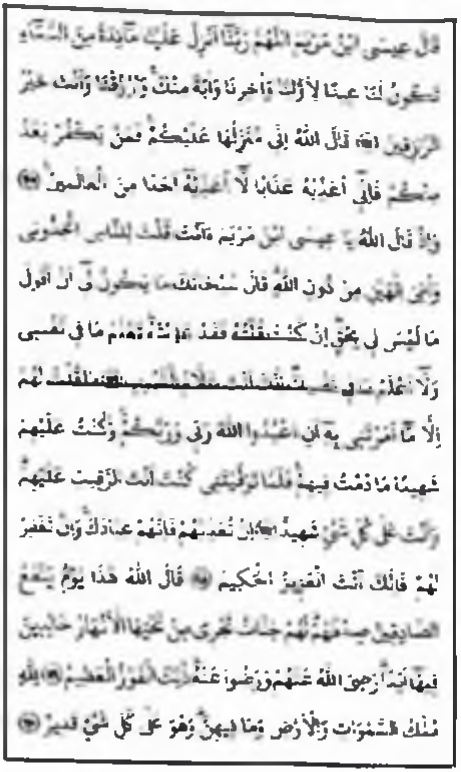
4 Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:46; Meryem 19:29.

5 Bu mesaj Âl-i İmrân 3:49. ayetle birlikte okunmalıdır.

6 İsrailoğulları'ndan olan inkarcılar Hz. İsa ile ilgili bu sıra dışı olaylara "apaçık büyü" diyerek, imanı değil, mucize türünden olaylara karşı inkarı tercih ettiklerini göstermişlerdir. Esasında hem burada hem de Âl-i İmrân 3:49'da ele alınan bu hususların tam olarak nasıl yorumlanması gerektiği konusunda kesin sözler söylemekten kaçındığımızı belirtmeliyiz.

7 *Havari* kelimesi, "beyaz giyenler", "beyazlara bürünenler", "tasdik edenler", "samimi olanlar", "tertemiz kişiler" gibi anlamlara gelmektedir.

8 Burada geçen *evhaytu* "vahyettim" fiili, bilinen anlamda "hakiki vahiy" değil, "bildirmek, ilham etmek" şeklinde bir bilgilendirme olarak anlaşılmalıdır. Çünkü burada söz konusu edilen vahiy fiilinde muhataplar peygamber değildir.

114. Meryem oğlu İsa şöyle dua etmişti: "Allah'ım! Rabbimiz! Bize hem bizim hem de öncekilerimiz ve sonrakilerimiz için bir bayram ve senden bir delil olacak şekilde gökten bir sofra indir! Bizi rızıklandır! Sen rızık verenlerin en hayırlısısın." **115.** Allah da şöyle demişti: "Şüphesiz ki ben onu size indirebilirim; (ama) bundan sonra içinizden kim inkâr ederse, âlemlerde kimseye etmediğim azabı ona ederim!" **116.** Hani Allah "Ey Meryem oğlu İsa! İnsanlara 'Beni ve annemi, Allah'ın peşi sıra iki ilah edinin!' diye sen mi dedin?" dediği zaman, (İsa) "(Haşa)! Sen yücesin. Hakkım olmayan şeyi söylemek bana yakışmaz. Ben onu söyleseydim sen onu elbette bilirdin. Sen bendekini bilirsin, (oysa) ben sende olanı bilemem. Şüphesiz ki gizlilikleri bilen ancak sensin sen." demiş (olacak)tır.[1]

117. "Ben onlara, yalnızca senin bana emrettiğin (şu esası) söyledim: 'Benim de Rabbim, sizin de Rabbiniz olan Allah'a kulluk edin!'[2] İçlerinde bulunduğum sürece durumlarına şahittim. Beni vefat ettirince[3] artık onlar üzerine gözetleyici yalnız sen oldun. Sen her şeye şahitsin. **118.** Onlara azap edersen şüphesiz ki onlar, senin kullarındır (dilediğini yaparsın). Onları bağışlarsan şüphesiz ki güçlü ve doğru hüküm veren yalnızca sensin."[4] **119.** Allah şöyle demiş (olacak)tır: "Bu(gün), doğrulara, doğruluklarının yarar sağlayacağı gündür. Onlara, içinde *ebedî* kalacakları, altlarından ırmaklar akan cennetler vardır. Allah kendilerinden razı, onlar da O'ndan memnun olmuşlardır.[5] İşte bu, büyük kurtuluştur." **120.** Göklerin, yerin ve içindekilerin otoritesi yalnızca Allah'a aittir. O, her şeye gücü yetendir.

---

1 Benzer mesajlar: Mâide 5:109; Tevbe 9:78; Sebe' 34:48.

2 Hz. İsa mahşerdeki sorgulanmasında Yüce Allah'ın kendisine soracağını bildirdiği "Beni ve annemi Allah'ın peşi sıra iki ilah edinin" şeklindeki sözü söylemediğini ifade etmektedir. Hz. İsa kavmine tebliğde bulunurken Yüce Allah'ın kendisine emrettiği şeyi yani tevhidi benimsemeleri gerektiğini onlara tebliğ ettiğini ve bunu da "Benim de Rabbim, sizin de Rabbiniz olan Allah'a kulluk edin" cümlesiyle dile getirdiğini bildirmiş olacaktır. Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:51; Meryem 19:36; Zuhruf 43:64.

3 Ayette geçen *tevaffeyte* fiili "vefat ettirmek" anlamına geldiği için, bu ayet Hz. İsa'nın da tıpkı diğer bütün önceki insanlar gibi vefat ettirildiğinin apaçık bir delilidir. Burada olduğu gibi *tevaffeyte* fiili tek başına veya "ölüm"le ilgili bir kelimeyle kullanıldığında "öldürmek" demektir. Fakat En'âm 6:60 ve Zümer 39:42'de olduğu gibi *el-leyl* "gece" veya *menâm* "uyku" gibi kelimelerle kullanılırsa, ancak o zaman "uyutmak" anlamına gelmektedir. Buradaki vefat ettirmek fiili çok açık bir şekilde "öldürmek" demektir. Bunu başka şekilde yorumlamak doğru değildir. Hz. İsa'nın vefatı konusunda Âl-i İmrân 3:55 ve Nisâ 4:157-158'de de çeşitli bilgiler verilmektedir. Hz. Muhammed'in öldüğü bu dünyada başkasının sağ kaldığını düşünmek konuyu anlamamaktan veya başka kabulleri vahyin önüne geçirmekten başka bir şey değildir.

4 Benzer mesajlar: İbrâhîm 14:36; Câsiye 45:14.

5 Benzer mesajlar: Tevbe 9:100; Mücâdele 58:22; Beyyine 98:8.

6. EN'ÂM SURESİ

165 AYET

Mekke döneminde indirilen, 165 ayetten oluşan, adını 136, 138, 139 ve 142. ayetlerde altı kez geçen ve "deve, sığır, koyun, keçi" gibi hayvanlar demek olan *el-En'âm* kelimesinden alan En'âm suresi inişte 73, mushaf sırasında ise 6. suredir.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

Surenin 1-11. ayetlerinde Yüce Allah'ın evrene dair mutlak kudreti, bilgisi, inkârcıların gerçekleri yalanlamaları, helak edilişleri, müşriklerin melek peygamber beklentileri ve kendilerine verilen cevaplar hatırlatılmaktadır.

1. *Hamd* (övgü), gökleri ve yeri yaratan, karanlıkları ve aydınlığı var eden Allah içindir. (Bunca delilden) sonra kâfir olanlar (hâlâ putları) Rableri ile denk tutuyorlar.[1] **2.** Sizi bir çamurdan yaratan,[2] sonra da bir süre belirleyen O'dur. (Bir de) O'nun katında belirlenmiş bir süre vardır. (Buna rağmen siz hâlâ) şüphe ediyorsunuz. **3.** O, göklerde ve yerde (tek) Allah'tır. Gizlinizi, açığınızı bilir;[3] ne kazanmakta olduğunuzu da bilir. **4.** Kendilerine Rablerinin ayetlerinden bir ayet geldiğinde, mutlaka ondan yüz çevirmişlerdi.[4] **5.** Elbette onlar, kendilerine gerçek (bilgi) geldiğinde onu yalanlamışlardı. Alay edip durdukları şeylerin haberleri ileride kendilerine gelecektir.[5]

6. Görmediler mi ki onlardan önce yeryüzünde size vermediğimiz bütün imkânları kendilerine verdiğimiz, üzerlerine göğü (yağmuru) bolca göndermiş,[6] (evlerinin) altından ırmaklar akıttığımız nice nesilleri helak etmiştik. Onları, günahları sebebiyle helak etmiş ve onların ardından başka nesiller yaratmıştık. **7.** Sana kâğıda (yazılmış) bir kitap indirseydik de onlar ona elleriyle dokunmuş olsalardı, kâfir olanlar "Bu, apaçık büyüden başka bir şey değildir!" derlerdi. **8.** (Müşrikler) "Ona bir melek indirilseydi ya!"[7] demişlerdi.[8] Biz melek indirseydik elbette iş bitirilmiş olur, artık kendilerine göz bile açtırılmaz(dı).

[1] Burada geçen *ya'dilûne* fiili "adaletli davranmak" değil, putperestlerin putlarını Yüce Allah'a denk tutmaları yani şirk koşmaları anlamındadır.

[2] Benzer mesajlar: A'râf 7:12; İsrâ 17:61; Mu'minûn 23:12; Secde 32:7; Sâffât 37:11; Sâd 38:71, 76.

[3] Benzer mesajlar: Bakara 2:77; Âl-i İmrân 3:5; Hûd 11:5; İbrâhîm 14:38; Nahl 16:19, 23; Tâhâ 20:7; Enbiyâ 21:4; Nûr 24:29; Neml 27:25, 74; Kasas 28:69; Yâsîn 36:76; Teğâbun 64:4; A'lâ 87:7.

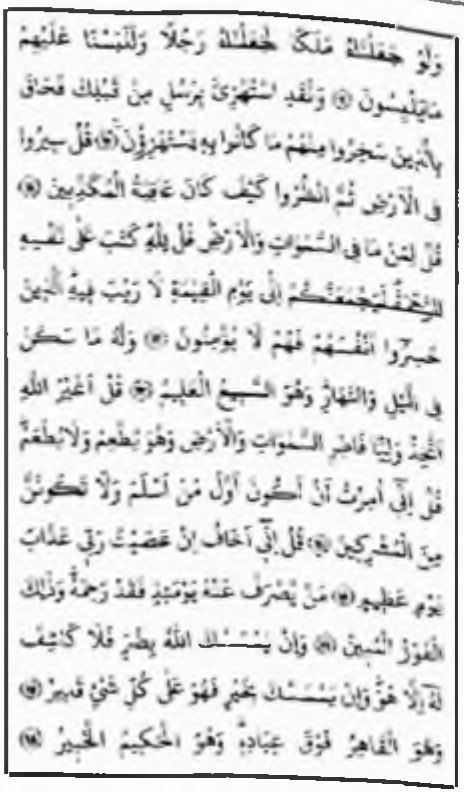
[4] Benzer mesaj: Yâsîn 36:46.

[5] Benzer mesaj: Şu'arâ 26:6.

[6] Benzer mesajlar: Hûd 11:52; Nûh 71:11.

[7] Melek peygamber beklentisiyle ilgili benzer mesajlar: Hicr 15:7; Mu'minûn 23:24; Furkân 25:7; Fussilet 41:14; Zuhruf 43:53.

[8] Mucize istekleriyle ilgili benzer mesajlar: En'am 6:7-8; Yûnus 10:15-16, 20; Hûd 11:12; Ra'd 13:27; Hicr 15:7, 14-15; İsrâ 17:59, 90-93; Enbiyâ 21:5; Furkân 25:4-5, 7, 21; 'Ankebût 29:50-51; Zuhruf 43:53.

وَلَوْ جَعَلْنَٰهُ مَلَكًا لَّجَعَلْنَٰهُ رَجُلًا وَلَلَبَسْنَا عَلَيْهِم
مَّا يَلْبِسُونَ ﴿٩﴾ وَلَقَدِ ٱسْتُهْزِئَ بِرُسُلٍ مِّن قَبْلِكَ فَحَاقَ
بِٱلَّذِينَ سَخِرُوا مِنْهُم مَّا كَانُوا بِهِۦ يَسْتَهْزِءُونَ ﴿١٠﴾ قُلْ سِيرُوا
فِى ٱلْأَرْضِ ثُمَّ ٱنظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَٰقِبَةُ ٱلْمُكَذِّبِينَ ﴿١١﴾
قُل لِّمَن مَّا فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ قُل لِّلَّهِ كَتَبَ عَلَىٰ نَفْسِهِ
ٱلرَّحْمَةَ لَيَجْمَعَنَّكُمْ إِلَىٰ يَوْمِ ٱلْقِيَٰمَةِ لَا رَيْبَ فِيهِ ٱلَّذِينَ
خَسِرُوٓا أَنفُسَهُمْ فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٢﴾ وَلَهُۥ مَا سَكَنَ
فِى ٱلَّيْلِ وَٱلنَّهَارِ وَهُوَ ٱلسَّمِيعُ ٱلْعَلِيمُ ﴿١٣﴾ قُلْ أَغَيْرَ ٱللَّهِ
أَتَّخِذُ وَلِيًّا فَاطِرِ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ وَهُوَ يُطْعِمُ وَلَا يُطْعَمُ
قُلْ إِنِّىٓ أُمِرْتُ أَنْ أَكُونَ أَوَّلَ مَنْ أَسْلَمَ وَلَا تَكُونَنَّ
مِنَ ٱلْمُشْرِكِينَ ﴿١٤﴾ قُلْ إِنِّىٓ أَخَافُ إِنْ عَصَيْتُ رَبِّى عَذَابَ
يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿١٥﴾ مَّن يُصْرَفْ عَنْهُ يَوْمَئِذٍ فَقَدْ رَحِمَهُۥ وَذَٰلِكَ
ٱلْفَوْزُ ٱلْمُبِينُ ﴿١٦﴾ وَإِن يَمْسَسْكَ ٱللَّهُ بِضُرٍّ فَلَا كَاشِفَ
لَهُۥٓ إِلَّا هُوَ ۖ وَإِن يَمْسَسْكَ بِخَيْرٍ فَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٧﴾
وَهُوَ ٱلْقَاهِرُ فَوْقَ عِبَادِهِۦ ۚ وَهُوَ ٱلْحَكِيمُ ٱلْخَبِيرُ ﴿١٨﴾

9. Onu (peygamberi) bir melek kılsaydık şüphesiz ki onu bir erkek (insan suretinde) yapar, düşmekte oldukları kuşkuya onları yine düşürürdük.[1] **10.** Yemin olsun ki senden önceki elçilerle de alay edilmişti ve alay edenleri alay etmekleri şey (çepeçevre) kuşatmıştı.[2] **11.** De ki: "Yeryüzünde dolaşın; sonra yalanlayanların sonunun nasıl olduğuna bakın!"[3]

12. (Onlara) "Göklerde ve yerde olanlar kimindir?" diye sor (ve) "Merhamet etmeyi kendi zatına yazmış olan Allah'a aittir." de![4] Sizi, varlığında şüphe olmayan kıyamet gününde elbette toplayacaktır. Kendilerine yazık edenler var ya işte onlar inanmazlar. **13.** Gecede ve gündüzde barınan her şey yalnızca O'na aittir. O, duyandır, bilendir. **14.** De ki: "Gökleri ve yeri yoktan var eden,[5] yedirdiği hâlde yedirilmeyen (buna ihtiyacı olmayan) Allah'tan başkasını mı dost edinecekmişim!"[6] De ki: "Bana müslüman olanların ilki (öncüsü) olmam emredildi." ve "Sakın müşriklerden olma!" (dendi).[7] **15.** De ki: "Rabbime isyan edersem elbette büyük günün azabından korkarım.[8] **16.** O gün kim ondan (azaptan) uzak tutulursa, elbette (Allah) ona merhamet etmiştir. İşte apaçık kurtuluş budur." **17.** Allah sana bir sıkıntı dokundurursa, onu O'ndan başka açıp (giderecek) yoktur. Sana herhangi bir hayır verirse, (onu geri alacak yoktur). O, her şeye gücü yetendir.[9] **18.** O, kullarının üzerinde (her türlü güce sahip)tir.[10] O, doğru hüküm verendir, haberdardır.

▼ *Surenin 12-20. ayetlerinde Yüce Allah'ın merhametine, kudretine dikkat çekilmekte, vahyin indiriliş amacının bütün insanların uyarılması olduğu ifade edilmekte, kitap ehlinden insanların bu gerçeği bilmelerine rağmen duyarsızlığına değinilmektedir.*

1 Ayetin sonundaki *mâ yelbisûne* ifadesi inkarcıların zaten şüphe içinde olduklarını, dolayısıyla şüphelerini sürdürdüklerini, onları şüpheye düşürenin Allah olmadığını göstermektedir.

2 Benzer mesajlar: Ra'd 13:32; Hicr 15:11, 95; Enbiyâ 21:41.

3 İbret almak için yeryüzünde gezip dolaşmayla ilgili benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:137; Yûsuf 12:109; Nahl 16:36; Hacc 22:46; Neml 27:69; Rûm 30:9, 42; Fâtır 35:44; Mü'min 40:21, 82; Muhammed 47:10.

4 Benzer mesajlar: En'âm 6:54,147; A'râf 7:156.

5 Benzer mesajlar: Yûsuf 12:101; İbrâhim 14:10; Fâtır 35:1; Zümer 39:46; Şûrâ 42:11.

6 Benzer mesaj: Mü'minûn 23:88.

7 İnkârcıların çoğu aynı zamanda müşrik oldukları ve başka varlıkları Yüce Allah'a denk saydıkları için En'âm 6:12-14. ayetlerde esaslı bir tanıtıma yer verilmekte ve doğru bir ilah anlayışına gelmeleri istenmektedir. Bu amaçla, Hz. Muhammed üzerinden Yüce Allah'ın "gökleri ve yeryüzünü yoktan var ettiği", "her canlıyı doyurmasına rağmen hiç kimse tarafından doyurulma ihtiyacında olmadığı" mesajları verilmektedir. Hz. Muhammed'in çok önemli bu iki sıfata sahip olan Yüce Allah'tan başka herhangi bir *velî*/dost edinmeyeceği, müşriklerin de aynı soruları kendilerine sorabilmeleri açısından soru cümlesi halinde kullanılmaktadır.

8 Benzer mesajlar: Yûnus 10:15; Zümer 39:13.

9 Benzer mesajlar: Yûnus 10:107; Enbiyâ 21:42; Ahzâb 33:17; Fâtır 35:2; Mülk 67:20-21, 28.

10 En'âm 6:61'de de geçen bu ifade de Yüce Allah'ın kulları üzerinde mutlak otorite olduğuna dikkat çekilmektedir.

19. De ki: "Hangi şey şahitlik bakımından en büyüktür? De ki: "Allah benimle sizin aranızda şahittir. Bu Kur'an, bana, kendisiyle sizi ve ulaştığı herkesi[1] uyarmam için vahyolundu. Yoksa siz Allah ile birlikte başka ilahlar olduğuna şahitlik mi ediyorsunuz?" De ki: "Ben buna şahitlik etmem." De ki: "O, yalnızca tek bir ilahtır; ben sizin ortak koştuğunuz şeylerden elbette uzağım." **20.** Kendilerine kitap verdiklerimiz onu[2] kendi çocuklarını tanıdıkları gibi tanırlar.[3] Kendilerine yazık edenler var ya işte onlar inanmazlar.

▾*Surenin 21-30. ayetlerinde vahye iftiranın en büyük zulüm olduğu, insanları vahiyden engelleyenlerin kendilerinin de uzak durduğu, ateşe sunulduklarında sahte pişmanlıklar yaşayacakları bildirilmektedir.*

21. Allah'a yalan uyduran veya O'nun ayetlerini yalanlayandan daha zalim kim olabilir ki![4] Şüphesiz ki zalimler kurtulamazlar. **22.** O gün onların hepsini toplayacağız; sonra da (Allah'a) ortak koşmuş olanlara "(Varlığını) sandığınız ortaklarınız nerede?" diyeceğiz. **23.** Sonra "Rabbimiz Allah'a yemin olsun ki[5] biz ortak koşanlar değildik." demekten başka onların mazeretleri olmayacak. **24.** Gör(ün) ki kendi aleyhlerine nasıl yalan söylemiş olacaklar ve (ilah diye) uydurdukları şeyler (putlar) da kendilerinden kaybolup gitmiş olacaktır.[6]

25. Onlardan seni dinleyenler de vardır. (İnkâra şartlanmış oldukları için) onu (Kur'an'ı) anlamaları konusunda kalplerine perdeler ve kulaklarına bir (s)ağırlık veririz. (Çünkü) onlar, her bir delili görseler de onlara iman etmezler.[7] Hatta o kâfir olanlar sana geldiklerinde "Bu (Kur'an), öncekilerin masallarından başka bir şey değildir!" diyerek seninle tartışırlar. **26.** Onlar hem insanları ondan engellemeye çalışır hem de kendileri ondan uzaklaşırlar. (Oysa) onlar, farkında olmadan ancak kendilerini helak ederler. **27.** Onların ateşin karşısında durdurulup "Ah, keşke (dünyaya) geri gönderilsek de bir daha Rabbimizin ayetlerini yalanlamasak ve inananlardan olsak!" dediklerini bir görsen![8]

---

[1] Ayetteki *ve men belağa* ifadesi "ve ergen olan herkesi" anlamına da gelebilir. Her iki durumda da ayetteki mesaj Kur'an vahyinin hiçbir şekilde yöresel değil, daima evrensel olduğunu ifade etmektir. Benzer mesajlar: Nisâ 4:79; A'râf 7:158; Enbiyâ 21:107; Sebe' 34:28; Yâsîn 36:6; Şûrâ 42:7; Cum'a 62:2-3.

[2] Burada kastedilen, "Kur'an" veya "Hz. Muhammed" olabilir. Bağlam gereği "Kur'an" anlamı önceliklidir.

[3] Benzer şekilde "kible" ile ilgili olmak üzere bir ayet için bkz. Bakara 2:146.

[4] Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:94; En'âm 6:93, 144, 157; A'râf 7:37; Yûnus 10:17; Hûd 11:18; Kehf 18:15; 'Ankebût 29:68; Zümer 39:32; Saff 61:7.

[5] Kur'an'da *vallâhi* şeklindeki tek yemin ifadesi buradadır; ancak bu da müşriklerin mahşer şartlarında yapacakları yalan yemin olarak gerçekleşecektir.

[6] Benzer mesajlar: A'râf 7:53; Hûd 11:21.

[7] Benzer mesajlar: En'âm 6:109, 111; A'râf 7:146; Yûnus 10:33, 96; Hicr 15:13-15; İsrâ 17:93; Şu'arâ 26:199; Sebe' 34:31.

[8] Benzer mesajlar: Bakara2:167; A'râf7:53; Mu'minûn 23:99-100; Secde 32:12; Fâtır 35:37; Zümer 39:58.

28. Hayır! Daha önce gizlemekte oldukları şeyler (günahlar) kendilerine göründü. (Dünyaya) geri gönderilseler yine de kendilerine yasak edilen şeylere döneceklerdir. Şüphesiz ki onlar yalancıdır. **29.** Onlar "Hayat ancak bu yakın (dünyadaki) hayatımızdan ibarettir; biz asla diriltilecek de değiliz!" demişlerdi. **30.** Rablerinin huzuruna (çıkarılıp) durduruldukları zaman sen onları bir görsen! (Allah:) "Bu (diriltilme) gerçek değil miymiş!" diye soracak; onlar da "Rabbimize yemin olsun: Evet (gerçekmiş)!" diyeceklerdir. (Bunun üzerine Allah:) "İnkâr ettiğinizden dolayı azabı tadın!" diyecektir.

Surenin 31-41. ayetlerinde inkârcıların ziyanda olacağı, dünya hayatının geçiciliği, inkârcıların sözlerinin Hz. Muhammed'i üzdüğü, onların gerçekte Yüce Allah'ın ayetlerini yalanladıkları, önceki peygamberlerin de yalanlandığı, vahyin hakikatlerinden istifade edenlerin de çıkacağı, ayetleri yalanlayanların karanlıklarda bocaladığı ve hidayeti tercih edenlerin doğru yola eriştirilmiş oldukları bildirilmektedir.

31. Allah ile karşılaşmayı yalanlayanlar, elbette kaybetmişlerdir. Sonunda o (Son) Saat onlara ansızın gelince,[1] günahlarını sırtlarına yüklenerek "(Dünyada iyi davranışları) terk etmemizden dolayı bize yazıklar olsun!" diyecekler. Dikkat edin! Yüklendikleri şey ne kötüdür! **32.** Dünya hayatı[2] bir oyun ve eğlenceden başka bir şey değildir. Ahiret yurdu, *takvâlı* (duyarlı) olanlar için şüphesiz ki hayırlı olandır. Akıl etmiyor musunuz? **33.** Onların söylediklerinin seni üzmekte olduğunu elbette biliyoruz. Şüphesiz ki onlar, seni yalanlamıyor ancak o zalimler Allah'ın ayetlerini inkâr ediyorlar. **34.** Yemin olsun ki senden önceki elçiler de yalanlanmıştı. Onlar, yalanlanmalarına ve eziyet edilmelerine rağmen sabretmişler, sonunda yardımımız onlara yetişmişti.[3] Allah'ın sözlerini (kanunlarını) değiştirebilecek kimse yoktur. Şüphesiz ki elçilerin haberlerinden bazısı sana da gelmiştir.[4] **35.** Onların yüz çevirmesi sana ağır geldi ise yerde (inebileceğin) bir tünel veya göğe (çıkabileceğin) bir merdiven edinmeye gücün yetseydi ve onlara bir delil getirseydin (yine de inanmazlardı).[5] Allah dileseydi, elbette onları hidayet üzerinde toplardı;[6] sakın cahillerden olma!

1 Son Saat'in ansızın geleceğiyle ilgili mesajlar için bkz. En'âm 6:47; A'râf 7:187; Yûsuf 12:107; Enbiyâ 21:40; Hacc 22:55; Şu'arâ 26:202; 'Ankebût 29:53; Zümer 39:55; Zuhruf 43:66; Muhammed 47:18.

2 "Dünya hayatı" ifadesi, "yakın, aşağı hayat" anlamında yaşadığımız bu hayat için kullanılmaktadır.

3 Benzer mesajlar: Bakara 2:214; Yûsuf 12:110; Hacc 22:40; Sâffât 37:171-173; Mü'min 40:51; Muhammed 47:7.

4 Bu cümlede yer alan *min* edatı, eski peygamberlere dair kıssaların bütün peygamberlerin hayatlarını içermediğini, Hz. Muhammed'e vahyedilenlerin, içlerinden sadece bir kısmı olduğunu göstermektedir. Benzer mesajlar: Nisâ 4:164; A'râf 7:101; Hûd 11:120; Tâhâ 20:99; Kasas 28:3; Mü'min 40:78.

5 Benzer mesajlar: En'âm 6:25, 109, 111; A'râf 7:146; Yûnus 10:33, 96; Hicr 15:13-15; İsrâ 17:93; Şu'arâ 26:199, 201; Sebe' 34:31.

6 Benzer mesajlar: Mâide 5:48; En'âm 6:107, 149; Yûnus 10:99; Hûd 11:118-119; Ra'd 13:31; Nahl 16:9, 93; Secde 32:13; Şûrâ 42:8.

36. Ancak (samimiyetle) dinleyenler (çağrıya) cevap verirler. Ölülere gelince, Allah onları diriltecek; sonra da O'na döndürüleceklerdir. **37.** (İnkârcılar) "O'na Rabbinden bir ayet (mucize) indirilseydi ya!" demişlerdi. De ki: "Şüphesiz ki ayet (mucize) indirmeye gücü yeten Allah'tır. Fakat onların çoğu bilmezler." **38.** Yerde yürüyen canlılar ve (gökte) iki kanadıyla uçan kuşlardan ne varsa hepsi ancak sizin gibi topluluklardır. Biz o kitapta hiçbir şeyi eksik bırakmadık. Sonra sadece Rablerinin huzurunda toplanacaklardır. **39.** Ayetlerimizi yalanlayanlar karanlıklar içinde kalmış sağır ve dilsizlerdir.[1] Allah dilediğini (layık olanı) saptırır, dilediğini (layık olanı) da doğru yola ulaştırır.[2] **40.** De ki: "Ne dersiniz; size Allah'ın azabı gelse veya o (Son) Saat size gelip çatsa, Allah'tan başkasına mı yalvarırsınız? Doğruysanız (söyleyin bakalım)!" **41.** Aksine yalnız O'na (Allah'a) yalvarırsınız. O da (kaldırılması için) kendisine yalvardığınız (belayı) dilerse kaldırır ve siz ortak koştuğunuz şeyleri unutursunuz.

إِنَّمَا يَسْتَجِيبُ الَّذِينَ يَسْمَعُونَ ۘ وَالْمَوْتَىٰ يَبْعَثُهُمُ اللَّهُ ثُمَّ إِلَيْهِ
يُرْجَعُونَ ﴿٣٦﴾ وَقَالُوا لَوْلَا نُزِّلَ عَلَيْهِ آيَةٌ مِّن رَّبِّهِ ۚ قُلْ إِنَّ اللَّهَ
قَادِرٌ عَلَىٰ أَن يُنَزِّلَ آيَةً وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٧﴾ وَمَا
مِن دَابَّةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا طَائِرٍ يَطِيرُ بِجَنَاحَيْهِ إِلَّا أُمَمٌ أَمْثَالُكُم ۚ
مَّا فَرَّطْنَا فِي الْكِتَابِ مِن شَيْءٍ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّهِمْ يُحْشَرُونَ ﴿٣٨﴾
وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا صُمٌّ وَبُكْمٌ فِي الظُّلُمَاتِ ۗ مَن يَشَإِ
اللَّهُ يُضْلِلْهُ وَمَن يَشَأْ يَجْعَلْهُ عَلَىٰ صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿٣٩﴾
قُلْ أَرَأَيْتَكُمْ إِنْ أَتَاكُمْ عَذَابُ اللَّهِ أَوْ أَتَتْكُمُ السَّاعَةُ
أَغَيْرَ اللَّهِ تَدْعُونَ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ ﴿٤٠﴾ بَلْ إِيَّاهُ تَدْعُونَ
فَيَكْشِفُ مَا تَدْعُونَ إِلَيْهِ إِن شَاءَ وَتَنسَوْنَ مَا تُشْرِكُونَ ﴿٤١﴾
وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا إِلَىٰ أُمَمٍ مِّن قَبْلِكَ فَأَخَذْنَاهُم بِالْبَأْسَاءِ وَالضَّرَّاءِ
لَعَلَّهُمْ يَتَضَرَّعُونَ ﴿٤٢﴾ فَلَوْلَا إِذْ جَاءَهُم بَأْسُنَا تَضَرَّعُوا
وَلَٰكِن قَسَتْ قُلُوبُهُمْ وَزَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٤٣﴾
فَلَمَّا نَسُوا مَا ذُكِّرُوا بِهِ فَتَحْنَا عَلَيْهِمْ أَبْوَابَ كُلِّ شَيْءٍ حَتَّىٰ
إِذَا فَرِحُوا بِمَا أُوتُوا أَخَذْنَاهُم بَغْتَةً فَإِذَا هُم مُّبْلِسُونَ ﴿٤٤﴾

▼ *Surenin 42-55. ayetlerinde eski kavimlerden azaba uğratılanların durumları, inkârcıların ilahi kudret karşısındaki acizlikleri, Hz. Muhammed'in risalet öğretileri, insanların imtihana tabi tutuldukları ve ilahi prensiplerin ayrıntılı olarak açıklandığı ifade edilmektedir.*

42. Yemin olsun ki senden önceki ümmetlere de elçiler göndermiştik.[3] (Gerçeğe) boyun eğsinler diye onları çeşitli sıkıntı ve darlık ile denemiştik. **43.** Onlara bu şekilde azabımız geldiği zaman boyun eğselerdi ya! Fakat kalpleri iyice katılaşmış ve şeytan da onlara yaptıklarını süslü göstermişti.[4] **44.** Kendilerine yapılan uyarıları unuttuklarında, üzerlerine her şeyin kapılarını açmıştık. Sonunda kendilerine verilenler yüzünden şımardıkları zaman onları ansızın yakalamıştık; birdenbire bütün ümitlerini yitirmişlerdi.

[1] Benzer mesajlar: Bakara 2:18, 171; Hûd 11:24.

[2] Benzer mesaj: A'râf 7:155. Bu ayet imanın bir "alın yazısı" olmayıp irade ile tercihin sonucu olduğu gerçeğine aykırı değildir. Çünkü Yüce Allah'ın müdahalesi dileyene ve dilediğine yani layık olanadır. Zaten ayetin ilk kısmında, ayetleri yalanlayan ve karanlıklar içinde kalmayı tercih edenlerden söz edilmektedir. Bu ayetteki saptırma ve hidayet fülleriyle ilgili ifadeler, sonuçta Yüce Allah'ın yarattığı şeyler olarak görülmelidir. Ancak konuyla ilgili diğer pek çok ayette yer alan bilgilere bakıldığında Yüce Allah'ın yarattığı hidayet ve sapkınlık, kulların tercihinin (iradesinin) ve Yüce Allah'ın layık görmesinin sonucudur. Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:129; Mâide 5:18, 40; Ra'd 13:27; İbrâhîm 14:4; Nahl 16:93; Hacc 22:16; Fâtır 35:8; Fetih 48:14; Teğâbun 64:11; Müddessir 74:31.

[3] Benzer mesajlar: Yûnus 10:47; Ra'd 13:7; Hicr 15:10; Nahl 16:36, 63; Fâtır 35:24; Zuhruf 43:6. Ayrıca İsrâ 17:15'te geçtiği üzere, vahiy hiç ulaşmamış veya doğru ulaşmamış kişilere vahiy ile ilgili azap edilmeyeceği ifade edilmektedir.

[4] Bir önceki ayette de dikkat çekildiği gibi bu ayette de gerçeğe boyun eğmeleri için insanların çeşitli sıkıntı ve darlık ile denendikleri ancak kalplerinin katılaşmış olması ve yaptıklarının kendilerine süslü görünmesi nedeniyle gerçeğe boyun eğmedikleri bildirilmektedir. (Mü'minûn 23:76-77).

فَقُطِعَ دَابِرُ الْقَوْمِ الَّذِينَ ظَلَمُوا ۚ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٤٥﴾
قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَخَذَ اللَّهُ سَمْعَكُمْ وَأَبْصَارَكُمْ وَخَتَمَ
عَلَىٰ قُلُوبِكُمْ مَنْ إِلَٰهٌ غَيْرُ اللَّهِ يَأْتِيكُمْ بِهِ ۗ انْظُرْ كَيْفَ
نُصَرِّفُ الْآيَاتِ ثُمَّ هُمْ يَصْدِفُونَ ﴿٤٦﴾ قُلْ أَرَأَيْتَكُمْ إِنْ أَتَاكُمْ
عَذَابُ اللَّهِ بَغْتَةً أَوْ جَهْرَةً هَلْ يُهْلَكُ إِلَّا الْقَوْمُ الظَّالِمُونَ ﴿٤٧﴾
وَمَا نُرْسِلُ الْمُرْسَلِينَ إِلَّا مُبَشِّرِينَ وَمُنْذِرِينَ ۖ فَمَنْ آمَنَ وَأَصْلَحَ
فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٤٨﴾ وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا
يَمَسُّهُمُ الْعَذَابُ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ ﴿٤٩﴾ قُلْ لَا أَقُولُ لَكُمْ
عِنْدِي خَزَائِنُ اللَّهِ وَلَا أَعْلَمُ الْغَيْبَ وَلَا أَقُولُ لَكُمْ إِنِّي
مَلَكٌ ۖ إِنْ أَتَّبِعُ إِلَّا مَا يُوحَىٰ إِلَيَّ ۚ قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الْأَعْمَىٰ وَالْبَصِيرُ ۚ
أَفَلَا تَتَفَكَّرُونَ ﴿٥٠﴾ وَأَنْذِرْ بِهِ الَّذِينَ يَخَافُونَ أَنْ يُحْشَرُوا
إِلَىٰ رَبِّهِمْ لَيْسَ لَهُمْ مِنْ دُونِهِ وَلِيٌّ وَلَا شَفِيعٌ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ ﴿٥١﴾
وَلَا تَطْرُدِ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ
وَجْهَهُ ۚ مَا عَلَيْكَ مِنْ حِسَابِهِمْ مِنْ شَيْءٍ وَمَا مِنْ حِسَابِكَ
عَلَيْهِمْ مِنْ شَيْءٍ فَتَطْرُدَهُمْ فَتَكُونَ مِنَ الظَّالِمِينَ ﴿٥٢﴾

45. Böylece haksızlık eden o toplum(ları)n kökü kesilmişti. *Hamd* (övgü), âlemlerin Rabbi olan Allah içindir. **46.** De ki: "Bir düşünsenize;[1] Allah işitme (duyu)nuzu ve gözlerinizi alırsa, kalplerinizi de mühürlerse (bunları) size Allah'tan başka hangi ilah getirebilir ki!" Bak, ayetleri nasıl açıklıyoruz. Onlar ise yüz çeviriyorlar! **47.** De ki: "Bir düşünsenize; size Allah'ın azabı ansızın[2] veya açıkça gelirse, zalim toplumdan başkası mı helak edilirmiş!" **48.** Biz, elçileri sadece müjdeleyiciler ve uyarıcılar olarak göndeririz.[3] Kim iman eder, kendilerini düzeltirse onlara korku yoktur. Onlar üzülmeyecek de.

49. Ayetlerimizi yalanlayanlara gelince, yoldan çıkmalarından dolayı onlara azap dokunacaktır.[4] **50.** De ki: "Ben size 'Allah'ın hazineleri benim yanımdadır' demiyorum. *Gayb* (bilinemeyeni) de bilmem. Size 'Şüphesiz ben bir meleğim' de demiyorum.[5] Ben, bana vahyolunandan başkasına uymuyorum."[6] De ki: "Kör ile gören bir olur mu? Hiç düşünmez misiniz?" **51.** Umulur ki *takvâlı* (duyarlı) davranırlar diye kendileri için O'nun peşi sıra hiçbir dost ve şefaatçinin bulunmadığı (mahşer gününde) Rablerinin huzurunda toplanacaklarından korkanları onunla (Kur'an ile) uyar![7] **52.** O'nun rızasını isteyerek Rablerine sabah akşam dua edenleri kovma![8] Onların hesabından sana herhangi bir şey (sorumluluk), senin hesabından da onlara herhangi bir şey (sorumluluk) yoktur ki onları kovup da zalimlerden olasın.[9]

---

[1] Kur'an'daki *eraeytüm* ifadeleri, "söyler misiniz", "gördünüz mü?", "bir düşünsenize", "söyleyin bakalım", "ne dersiniz?" gibi anlamlar içermektedir.

[2] Benzer mesajlar: En'âm 6:31; A'râf 7:187; Yûsuf 12:107; Enbiyâ 21:40; Hacc 22:55; Şu'arâ 26:202; 'Ankebût 29:53; Zümer 39:55; Zuhruf 43:66; Muhammed 47:18.

[3] Benzer mesajlar: Bakara 2:213; Nisâ 4:165; Kehf 18:56.

[4] Ayette yer alan *bimâ* ifadesindeki *bâ/bi* harfi *sebebiyye* anlamına gelmekte ve "gerekçe" ortaya koymaktadır. Demek ki insanların azaba çarptırılmaları onların yoldan çıkmalarına bağlanmıştır; sebepsiz yere hiç kimseye azap edilmeyecektir. Azabın "sebebi" inkârcıların peygamberlerin tebliğ ettiği değerler bağlamında Yüce Allah'ın ayetlerini yalanlamaları, dolayısıyla fasıklık yapıp yoldan çıkmalarıdır. Fasıklık yapmak "sebep", azaba çarptırılmak ise "sonuç"tur.

[5] Hz. Nuh'la ilgili benzer mesaj: Hûd 11:31.

[6] Vahye uymayla ilgili ayetler için bkz. Âl-i İmrân 3:103, dipnot 1.

[7] Kur'an ile uyarıda bulunulması noktasında Kâf 50:45'te şöyle bir ifade yer almaktadır: "Tehdidimden korkanlara (gerçeği) Kur'an'la hatırlat!" Bu emir her çağın insanına tebliğin ne ile yapılması gerektiğini öğretmektedir. Vahiy Yüce Allah'ın bir kitabıdır. Her yönüyle insan ise diğer kitabıdır. İki kitabın sahibi Yüce Allah olduğuna göre, eğer tebliğ vahiy ile ve doğru bir şekilde yapılırsa bu iki kitabın birbirini yadırgaması mümkün değildir. Benzer mesajlar: En'âm 6:70; İbrahim 14:52; Enbiyâ 21:45; Furkân 25:52; Sebe' 34:50; Kâf 50:45.

[8] Bu ayet Hûd 11:27-30, Kehf 18:28, Şu'arâ 26:114 ve 215. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

[9] Bu ayet Bakara 2:134, 141, 272, 286, En'âm 6:164, İsrâ 17:13-15, Lokmân 31:33, Fâtır 35:18, Zümer 39:7, Fussilet 41:46, Câsiye 45:15, Necm 53:38-39 ve Zilzâl 99:7-8. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

53. "Aramızdan Allah'ın kendilerine lütfettiği kişiler bunlar mı?" demeleri için onların bir kısmını diğerleri ile işte böyle imtihan ettik. Allah şükredenleri daha iyi bilmez mi? **54.** Ayetlerimize inananlar sana geldiğinde onlara de ki: "Selam üzerinize olsun![1] Rabbiniz merhamet etmeyi kendisine yazmıştır (gerekli kılmıştır)."[2] Gerçek şu ki sizden kim bilmeyerek bir kötülük yapar, sonra ardından tevbe edip kendisini düzeltirse, O çok bağışlayandır, çok merhametlidir. **55.** Böylece ayetleri ayrıntılı olarak açıklıyoruz;[3] sonunda[4] suçluların yolu iyice belli olacaktır.

Surenin 56-67. ayetlerinde Hz. Muhammed üzerinden toplum inşa edilmekte, kendisinin şirk karşısındaki duruşu ve inkârcı muhataplarının sapkın durumu ortaya konulmakta, gaybı sadece Yüce Allah'ın bildiği ve Hz. Muhammed'in insanlar üzerinde vekil olmadığı hatırlatılmaktadır.

56. De ki: "Allah'ın peşi sıra yalvardıklarınıza tapmam bana yasaklandı."[5] De ki: "Ben sizin arzularınıza uymam; aksi hâlde saparım ve doğru yola ulaştırılanlardan olmam." **57.** De ki: "Şüphesiz ki ben Rabbimden gelen apaçık bir delile dayanmaktayım; siz ise onu yalanladınız. Acele gelmesini istediğiniz (gün) benim yanımda değildir. Hüküm yalnızca Allah'a aittir. O gerçeği anlatır[6] ve O doğru hüküm verenlerin en hayırlısıdır."

وَكَذَٰلِكَ فَتَنَّا بَعْضَهُم بِبَعْضٍ لِّيَقُولُوٓا۟ أَهَٰٓؤُلَآءِ مَنَّ ٱللَّهُ
عَلَيْهِم مِّنۢ بَيْنِنَآ ۗ أَلَيْسَ ٱللَّهُ بِأَعْلَمَ بِٱلشَّٰكِرِينَ ﴿٥٣﴾ وَإِذَا
جَآءَكَ ٱلَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِـَٔايَٰتِنَا فَقُلْ سَلَٰمٌ عَلَيْكُمْ ۖ كَتَبَ
رَبُّكُمْ عَلَىٰ نَفْسِهِ ٱلرَّحْمَةَ ۖ أَنَّهُۥ مَنْ عَمِلَ مِنكُمْ سُوٓءًۢا
بِجَهَٰلَةٍ ثُمَّ تَابَ مِنۢ بَعْدِهِۦ وَأَصْلَحَ فَأَنَّهُۥ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٥٤﴾
وَكَذَٰلِكَ نُفَصِّلُ ٱلْـَٔايَٰتِ وَلِتَسْتَبِينَ سَبِيلُ ٱلْمُجْرِمِينَ ﴿٥٥﴾
قُلْ إِنِّى نُهِيتُ أَنْ أَعْبُدَ ٱلَّذِينَ تَدْعُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ ۚ قُل
لَّآ أَتَّبِعُ أَهْوَآءَكُمْ ۙ قَدْ ضَلَلْتُ إِذًا وَمَآ أَنَا۠ مِنَ ٱلْمُهْتَدِينَ ﴿٥٦﴾
قُلْ إِنِّى عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِّن رَّبِّى وَكَذَّبْتُم بِهِۦ ۚ مَا عِندِى
مَا تَسْتَعْجِلُونَ بِهِۦٓ ۚ إِنِ ٱلْحُكْمُ إِلَّا لِلَّهِ ۖ يَقُصُّ ٱلْحَقَّ ۖ وَهُوَ خَيْرُ
ٱلْفَٰصِلِينَ ﴿٥٧﴾ قُل لَّوْ أَنَّ عِندِى مَا تَسْتَعْجِلُونَ بِهِۦ لَقُضِىَ
ٱلْأَمْرُ بَيْنِى وَبَيْنَكُمْ ۗ وَٱللَّهُ أَعْلَمُ بِٱلظَّٰلِمِينَ ﴿٥٨﴾ وَعِندَهُۥ
مَفَاتِحُ ٱلْغَيْبِ لَا يَعْلَمُهَآ إِلَّا هُوَ ۚ وَيَعْلَمُ مَا فِى ٱلْبَرِّ وَٱلْبَحْرِ ۚ
وَمَا تَسْقُطُ مِن وَرَقَةٍ إِلَّا يَعْلَمُهَا وَلَا حَبَّةٍ فِى ظُلُمَٰتِ
ٱلْأَرْضِ وَلَا رَطْبٍ وَلَا يَابِسٍ إِلَّا فِى كِتَٰبٍ مُّبِينٍ ﴿٥٩﴾

58. De ki: "Acele istediğiniz (azap) benim elimde olsaydı, elbette benimle sizin aranızda iş bitirilmiş olurdu.[7] Allah zalimleri çok iyi bilendir." **59.** *Gayb*ın (bilinemeyen şeylerin) anahtarları, yalnızca O'nun yanındadır; onları O'ndan başkası bilemez. Karada ve denizde ne varsa hepsini bilir; O'nun bilgisi dışında bir yaprak bile düşmez. Yerin karanlıkları içindeki tek bir tane, yaş ve kuru ne varsa hepsi apaçık bir kitaptadır.[8]

[1] Bu ayette selam vermenin dini bir gereklilik olduğu ve öneminin büyüklüğü dile getirilmektedir. Bu buyruk, Nisâ 4:86 ve Nûr 24:62. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

[2] Benzer mesajlar: En'âm 6:12; A'râf 7:156.

[3] Ayetlerin açıkça ortaya konulmasıyla ilgili olarak bkz. En'âm 6:97, 98, 114, 119, 126, 154; A'râf 7:32, 52, 145, 174; Tevbe 9:11; Yûnus 10:5, 24, 37; Hûd 11:1; Yûsuf 12:111; Ra'd 13:2; İsrâ 17:12; Rûm 30:28; Fussilet 41:3, 44.

[4] Buradaki *litestebine* ifâdesindeki *lâm/li* edatını "gerekçe" değil de "akıbet" anlamına almaktayız.

[5] Bu ayet Mü'min 40:66 ve Kâfirûn 109:1-6. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

[6] Buradaki *yekussu'l-hakka* ifâdesi "hükmü O verir" anlamını da içermektedir.

[7] Bu ayet azabın zamanı ve şekli konusunda eğer Hz. Muhammed'de herhangi bir yetki olsaydı cezalarının verileceğini, işlerinin çok önceden bitirileceğini, konunun sonuçlanmış olacağını ifâde etmektedir.

[8] Bu ayet Bakara 2:33 ve Neml 27:65. ayetlerle birlikte okunmalıdır. Buradaki amaç zerreden kürreye her ne varsa, her şeyin Yüce Allah'ın bilgisinde olduğunu, hiçbir şeyin O'nun bilgisinin dışında kalmayacağını, her şeyin O'nun yasalarında ve bilgi sisteminde olduğunu bildirmektir. Benzer mesajlar: Ra'd 13:8-10; Lokmân 31:16; Mücâdele 58:7; Mülk 67:13-14.

62. Sonra insanlar gerçek sahipleri olan[5] Allah'a döndürülmüş (olacaklar)dır. Dikkat edin! Hüküm yalnızca O'na aittir ve O, hesap görenlerin en hızlısıdır. **63.** De ki: "Şüphesiz ki bizi bundan kurtarırsa şükredenlerden olacağız"[6] diye boyun eğerek ve gizlice yalvararak[7] O'na dua ederken karanın ve denizin karanlıklarından sizi kim kurtarabilir ki!" **64.** De ki: "Allah sizi onlardan (karanın ve denizin tehlikelerinden) ve bütün sıkıntılardan kurtarır. Sonra siz yine O'na ortak koşarsınız." **65.** De ki: "O'nun size üstünüzden (gökten) veya ayaklarınızın altından (yerden) bir azap göndermeye ya da birbirinize düşürüp birbirinizin ölkesini tattırmaya da gücü yeter." Bak, anlasınlar diye ayetleri nasıl açıklıyoruz! **66.** (Kur'an) gerçek olduğu hâlde kavmin onu yalanladı. De ki: "Ben size asla *vekil* (güven kaynağı) değilim." **67.** Her haberin gerçekleşeceği bir zamanı vardır. İleride (gerçeği) bileceksiniz.

▼ *Surenin 68-73. ayetlerinde Kur'an ayetleriyle ilgili olumsuz konuşanlarla birlikte oturulmaması gerektiği, muttakilerin hesabının kendilerine ait olacağı, dinlerini oyun ve eğlence edinenlerin mahşerdeki sonları, Yüce Allah'ın emirlerine boyun eğmek gerektiği bildirilmektedir.*

60. Geceleyin sizi vefat ettiren[1] (uyutan), gündüzün de ne işlediğinizi bilen; sonra belirlenmiş süre tamamlansın diye onda (gündüz) sizi dirilten (uyandıran) O (Allah)'tır. Sonra dönüşünüz yine yalnızca O'nadır. Sonunda yaptıklarınızı size bildirecektir. **61.** O, kullarının üzerinde her türlü etkinliğe sahiptir ve size koruyucular göndermektedir.[2] Sonunda birinize ölüm geldiğinde elçilerimiz (melekler)[3] onu vefat ettirirler. Onlar (görevlerinde) kusur etmezler.[4]

68. Ayetlerimiz hakkında ileri geri konuşanları gördüğün zaman, onlar başka bir konuşmaya (konuya) geçinceye kadar onlardan yüz çevir! Şeytan sana unutturursa, hatırladıktan sonra zalimlerle birlikte bulunma![8]

[1] Buradaki *yeteveffâ* fiili *el-leyl* kelimesiyle kullanıldığı için "öldürmek" değil, "ölüm gibi uyutmak" demektir.

[2] Bu ayet Ra'd 13:11. ayetle birlikte okunmalıdır.

[3] Ölüm melekleriyle ilgili benzer kullanımlar için bkz. Nisâ 4:97; En'âm 6:93; A'râf 7:37; Enfâl 8:50; Nahl 16:28, 32; Muhammed 47:27.

[4] Melekler kendi tercihlerine göre hareket edemezler; Yüce Allah'ın verdiği emirleri harfiyyen uygularlar. Benzer mesajlar: Nahl 16:50; Meryem 19:64; Enbiyâ 21:27; Tahrîm 66:6.

[5] Benzer mesajlar: Yûnus 10:30, 32; Kehf 18:44; Hacc 22:6, 62; Mü'minûn 23:116; Nûr 24:25; Lokmân 31:30.

[6] Benzer mesaj: Yûnus 10:22.

[7] Dua ile ilgili benzer mesajlar: A'râf 7:55-56, 205.

[8] Bu ayet Nisâ 4:140, Tevbe 9:69 ve Müddessir 74:45. ayetlerle birlikte okunmalıdır. Müminlerin, Allah'ın ayetleri hakkında ileri geri konuşulan bir ortamda bulunmaması ve o kişiler başka bir konuya geçinceye kadar o kişilerden uzaklaşması gerekir. Şeytanın unutturması ya da dalgınlık nedeniyle böyle bir ortamda bulunmaya devam eden bir mümin, bu gerçeği hatırlar hatırlamaz yine o ortamı terk etmelidir.

وَمَا عَلَى الَّذِينَ يَتَّقُونَ مِنْ حِسَابِهِمْ مِنْ شَيْءٍ وَلَٰكِنْ
ذِكْرَىٰ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ ﴿٦٩﴾ وَذَرِ الَّذِينَ اتَّخَذُوا دِينَهُمْ لَعِبًا
وَلَهْوًا وَغَرَّتْهُمُ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا وَذَكِّرْ بِهِ أَنْ تُبْسَلَ نَفْسٌ
بِمَا كَسَبَتْ لَيْسَ لَهَا مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلِيٌّ وَلَا شَفِيعٌ
وَإِنْ تَعْدِلْ كُلَّ عَدْلٍ لَا يُؤْخَذْ مِنْهَا أُولَٰئِكَ الَّذِينَ
أُبْسِلُوا بِمَا كَسَبُوا لَهُمْ شَرَابٌ مِنْ حَمِيمٍ وَعَذَابٌ أَلِيمٌ
بِمَا كَانُوا يَكْفُرُونَ ﴿٧٠﴾ قُلْ أَنَدْعُو مِنْ دُونِ اللَّهِ
مَا لَا يَنْفَعُنَا وَلَا يَضُرُّنَا وَنُرَدُّ عَلَىٰ أَعْقَابِنَا بَعْدَ إِذْ هَدَانَا
اللَّهُ كَالَّذِي اسْتَهْوَتْهُ الشَّيَاطِينُ فِي الْأَرْضِ حَيْرَانَ
لَهُ أَصْحَابٌ يَدْعُونَهُ إِلَى الْهُدَى ائْتِنَا قُلْ إِنَّ هُدَى اللَّهِ
هُوَ الْهُدَىٰ وَأُمِرْنَا لِنُسْلِمَ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٧١﴾ وَأَنْ أَقِيمُوا
الصَّلَاةَ وَاتَّقُوهُ وَهُوَ الَّذِي إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴿٧٢﴾ وَهُوَ الَّذِي
خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ وَيَوْمَ يَقُولُ كُنْ
فَيَكُونُ قَوْلُهُ الْحَقُّ وَلَهُ الْمُلْكُ يَوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ
عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ وَهُوَ الْحَكِيمُ الْخَبِيرُ ﴿٧٣﴾

69. *Takvâ* (duyarlılık) sahiplerine, onların (inkârcıların) hesabından herhangi bir şey (sorumluluk) yoktur. Fakat umulur ki *takvâ*lı (duyarlı) olurlar diye (gerçekleri onlara) hatırlatmak (gerekir).[1] **70.** Dinlerini oyun ve eğlence edinen ve dünya hayatının aldattığı kişileri terk et![2] (Yine de) kazandıkları sebebiyle hiçbir *nefs*in (mahşerde) alıkonmaması için onunla (Kur'an'la) gerçeği hatırlat![3] O (inkârcı her nefis) için Allah'tan başka hiçbir dost ve şefaatçı yoktur. (Her nefis), bütün varını fidye olarak verse, yine de ondan kabul edilmez.[4] Onlar, kazandıkları (günahlar) yüzünden (mahşerde) alıkonulmuş olacaklardır. İnkâr ettiklerinden dolayı onlar için kaynar sudan ibaret bir içecek ve elem verici bir azap vardır. **71.** De ki: "Allah'ı bırakıp da bize yarar da zarar da veremeyecek olan şeylere mi yalvaralım? Allah bizi doğru yola ulaştırdıktan sonra, halkının 'Bize gel!' diye doğru yola çağırdıkları hâlde, şeytanların ayartıp şaşkın şaşkın yeryüzünde dolaştırdığı kimse gibi topuklarımız üzerinde gerisin geri (inkârcılığa) mı döndürüleceğiz?" De ki: "Şüphesiz ki Allah'ın rehberliği, gerçek rehberliktir.[5] Bize 'Âlemlerin Rabbine teslim olmamız' emredilmiştir. **72.** (Bize) 'Namazı doğru kılın ve *takvâ*lı (duyarlı) olun' (diye de emredilmiştir). (Huzurunda) toplanacağınız da yalnızca O'dur.

73. O, gökleri ve yeri bir amaç ile yaratandır.[6] 'Ol!' dediği gün (her şey) hemen olmaya başlar.[7] O'nun sözü gerçektir. Sûr'a üflenecek[8] gün de otorite yalnızca O'na aittir. *Gayb* (bilinemeyeni, görünmeyeni) de görüneni de bilendir.[9] O, doğru hüküm verendir, haberdardır."

---

[1] Bu ayetle uyarı görevinin sürdüğü dile getirilmektedir. Uyarının gerekliliği, amacı, uyarıdan kimlerin yararlanacağı vs. ile ilgili mesajlar için bkz. Bakara 2:6; Mâide 5:63, 79; A'râf 7:164; Hûd 11:116; Yâsin 36:10; Zâriyât 51:55; Tûr 52:29; Mürselât 77:5-6; A'lâ 87:9; Gâşiye 88:21.

[2] Bu ayet Necm 53:29. ayetle birlikte okunmalıdır. Verilmek istenen mesajda dikkat çeken nokta, dinlerini oyun ve eğlence edinmeleri sebebiyle bunun bir hak edişin karşılığı olduğudur.

[3] Benzer mesajlar: En'âm 6:51; İbrahim 14:52; Enbiyâ 21:45; Furkân 25:52; Sebe' 34:50; Kâf 50:45.

[4] Benzer mesajlar: Bakara 2:48, 123; Âl-i İmrân 3:91; Mâide 5:36; Yûnus 10:54; Ra'd 13:18; Zümer 39:47; Hadîd 57:15; Me'âric 70:11-14.

[5] Bu ayet Bakara 2:120 ve Âl-i İmrân 3:73. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

[6] Benzer mesajlar: Yûnus 10:5; İbrâhîm 14:19; Hicr 15:85; Nahl 16:3; 'Ankebût 29:44; Rûm 30:8; Zümer 39:5; Duhân 44:39; Câsiye 45:22; Ahkâf 46:3; Teğâbun 64:3.

[7] *Kün fe yekûnu* yani "yaratılış sistemi"yle ilgili detaylı bilgi için bkz. Bakara 2:117, dipnot 3.

[8] Sûr'a üflenmesi, önce bu sistemin yıkılışı, sonra ise mahşerin kurulması için iki kez gerçekleşecektir. Benzer mesajlar: Kehf 18:99; Tâhâ 20:102; Mü'minûn 23:101; Neml 27:87; Yâsin 36:51; Zümer 39:68; Kâf 50:20; Hâkka 69:13; Nebe' 78:18.

[9] Benzer mesajlar: Tevbe 9:94, 105; Ra'd 13:9; Mü'minûn 23:92; Secde 32:6; Sebe' 34:3; Fâtır 35:38; Zümer 39:46; Haşr 59:22; Cum'a 62:8; Teğâbun 64:18; Cinn 72:26.

وَإِذْ قَالَ إِبْرَٰهِيمُ لِأَبِيهِ ءَازَرَ أَتَتَّخِذُ أَصْنَامًا ءَالِهَةً إِنِّىٓ
أَرَىٰكَ وَقَوْمَكَ فِى ضَلَٰلٍ مُّبِينٍ ﴿٧٤﴾ وَكَذَٰلِكَ نُرِىٓ إِبْرَٰهِيمَ
مَلَكُوتَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ وَلِيَكُونَ مِنَ ٱلْمُوقِنِينَ ﴿٧٥﴾
فَلَمَّا جَنَّ عَلَيْهِ ٱلَّيْلُ رَءَا كَوْكَبًا قَالَ هَٰذَا رَبِّى فَلَمَّآ
أَفَلَ قَالَ لَآ أُحِبُّ ٱلْءَافِلِينَ ﴿٧٦﴾ فَلَمَّا رَءَا ٱلْقَمَرَ بَازِغًا قَالَ
هَٰذَا رَبِّى فَلَمَّآ أَفَلَ قَالَ لَئِن لَّمْ يَهْدِنِى رَبِّى لَأَكُونَنَّ
مِنَ ٱلْقَوْمِ ٱلضَّآلِّينَ ﴿٧٧﴾ فَلَمَّا رَءَا ٱلشَّمْسَ بَازِغَةً قَالَ هَٰذَا
رَبِّى هَٰذَآ أَكْبَرُ فَلَمَّآ أَفَلَتْ قَالَ يَٰقَوْمِ إِنِّى بَرِىٓءٌ مِّمَّا
تُشْرِكُونَ ﴿٧٨﴾ إِنِّى وَجَّهْتُ وَجْهِىَ لِلَّذِى فَطَرَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ
وَٱلْأَرْضَ حَنِيفًا وَمَآ أَنَا۠ مِنَ ٱلْمُشْرِكِينَ ﴿٧٩﴾ وَحَآجَّهُۥ قَوْمُهُۥ
قَالَ أَتُحَآجُّوٓنِّى فِى ٱللَّهِ وَقَدْ هَدَىٰنِ وَلَآ أَخَافُ مَا تُشْرِكُونَ
بِهِۦٓ إِلَّآ أَن يَشَآءَ رَبِّى شَيْـًٔا وَسِعَ رَبِّى كُلَّ شَىْءٍ عِلْمًا
أَفَلَا تَتَذَكَّرُونَ ﴿٨٠﴾ وَكَيْفَ أَخَافُ مَآ أَشْرَكْتُمْ وَلَا تَخَافُونَ
أَنَّكُمْ أَشْرَكْتُم بِٱللَّهِ مَا لَمْ يُنَزِّلْ بِهِۦ عَلَيْكُمْ سُلْطَٰنًا
فَأَىُّ ٱلْفَرِيقَيْنِ أَحَقُّ بِٱلْأَمْنِ إِن كُنتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٨١﴾

78. Güneşi doğarken görünce de "Bu daha büyük. (Bu durumda) bu (muymuş) benim rabbim!" demişti. O da batınca, "Ey kavmim! Ben sizin (Allah'a) ortak koştuğunuz şeylerden uzağım!" demişti.[2] 79. (İbrahim, kavmine şöyle demişti): "Ben *hanîf*[3] (Allah'ı birleyen) olarak yüzümü gökleri ve yeri yoktan yaratan (Allah)a çevirdim[4] ve ben müşriklerden değilim." 80. Kavmi onunla tartışmaya girişmişti. Onlara "Beni doğru yola ulaştırmışken, Allah hakkında benimle siz mi tartışıyorsunuz?" demişti. "Ben sizin O'na ortak koştuğunuz şeylerden korkmam. Ancak, Rabbimin bir şey dilemesi hariç! Rabbimin bilgisi her şeyi kapsamıştır. (Gerçeği) hatırlamıyor musunuz? 81. Allah'ın size haklarında hiçbir hüküm indirmediği şeyleri[5] O'na ortak koşmaktan korkmazken, ben sizin ortak koştuğunuz şeylerden nasıl korkarım ki!" Şimdi biliyorsanız (söyleyin), iki gruptan hangisi güvende olmaya daha layıktır?

• *Surenin 74-83. ayetlerinde Hz. İbrahim kıssası gündeme getirilmekte, Hz. İbrahim'in gezegen, ay ve güneşin ilah olamayacağı hususunda muhataplarını tevhit gerçeği ile yüzleştirmesi, muhataplarından korkmayışı üzerinden mesajlar verilmektedir.*

74. Hani İbrahim, babası Âzer'e "Birtakım putları ilahlar mı ediniyorsun? Doğrusu ben seni de kavmini de apaçık bir sapkınlık içinde görüyorum." demişti. 75. Böylece biz kesin iman edenlerden olması için İbrahim'e göklerin ve yerin egemenliğini gösteriyorduk.[1] 76. Gece(nin karanlığı) onu kaplayınca bir gezegen (gök cismi) görmüş, "Bu (muymuş) benim rabbim!" demişti. (Gezegen) batınca da "Batanları sevmem." demişti. 77. Ayı doğarken görünce "Bu (muymuş) benim rabbim!" demişti. O da batınca, "Rabbim bana doğru yolu göstermemiş olsaydı elbette sapkın topluluktan olur(d)um." demişti.

1 Bu surenin 76, 77 ve 78. ayetlerinin doğru anlaşılabilmesi için 74 ve 75. ayetlerinin göz önünde bulundurulması gerekir.

2 En'âm 6:76-78 arasındaki üç ayet, En'âm 6:74, 75 ve Enbiyâ 21:51. ayetler ışığında anlaşılmalıdır. Hz. İbrahim, gezegene, aya veya güneşe tapıyor değildir. Bunlara tapan kavmini gerçek ile yüzleştirmek için bu şekilde bir tebliğ metodu uyguladığı görülmektedir. Dolayısıyla "bu benim rabbim" anlamına gelen ifadelerin, "bu muymuş benim rabbim!" şeklinde anlaşılması gerekir.

3 Ayette yer alan *hanîf* kavramı "bâtıl şeylerden yüz çevirip Allah'a yönelmek, O'nu birlemek, O'nu bir olarak tanımak" anlamına gelmektedir. Bu kelime, "doğru asla yönelmek, doğru ve saf inanç" anlamıyla *hanîf* şeklinde tekil ve *hunefâ'* kalıbında çoğul olarak Kur'an'da çeşitli ayetlerde yer almaktadır. *Hanîflik*, tevhidi tanımlamak üzere Hz. İbrahim'e kadar dayanan arı-duru yolun adıdır. *Hanîf* olunmadan tevhide ulaşılamaz çünkü hanifliğe inanmayan kişi *muvahhid* olamaz. *Hanîflik*, İbrâhîmî sistemin eskimez tevhid ilkesinin olmazsa olmazıdır. Bu nedenlerle, Yüce Allah'a kulluk, dini sadece O'na ait kılıp, sadece O'na yönelmekle mümkün olabilir.

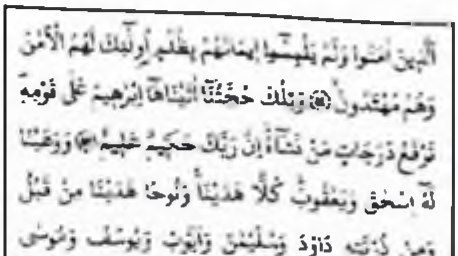
4 Benzer mesajlar: Bakara 2:135; Âl-i İmrân 3:95; Nisâ 4:125; En'âm 6:161; Nahl 16:123; Hacc 22:78.

5 Benzer mesajlar: A'râf 7:71; Yûsuf 12:40; Necm 53:23.

82. İman edenler ve imanlarına herhangi bir *zulüm* (şirk) bulaştırmayanlar var ya[1] işte güven onlarındır ve onlar doğru yola ulaştırılmışlardır. **83.** İşte şu(nlar), kavmine karşı İbrahim'e verdiğimiz delillerimizdir. Dilediğimizi (layık olanı) derecelerle yükseltiriz. Şüphesiz ki Rabbin, doğru hüküm verendir, bilendir.

Sürenin 84-90. ayetlerinde çeşitli peygamberlerin isimleri sıralanmakta. hepsinin hidayet üzere oldukları haber verilmekte. şirke düşmeleri durumunda amellerinin silineceğine dikkat çekilmektedir.

84. Biz ona İshak ve (İshak'ın oğlu) Yakup'u armağan etmiş, hepsini de doğru yola ulaştırmıştık. Daha önce de Nuh'u ve onun soyundan Davud'u, Süleyman'ı, Eyüp'ü, Yusuf'u, Musa'yı ve Harun'u doğru yola ulaştırmıştık. Biz güzel davrananları işte böyle ödüllendiririz. **85.** Zekeriya, Yahya, İsa ve İlyas'ı da (doğru yola ulaştırmıştık). Hepsi de iyilerdendi. **86.** İsmail, Elyesa, Yunus ve Lut'u da (doğru yola ulaştırmıştık). Hepsini âlemlere üstün kılmıştık. **87.** Onların, babalarından, çocuklarından ve kardeşlerinden bazılarını da (doğru yola ulaştırmıştık). Onları biz seçmiş ve doğru yola ulaştırmıştık. **88.** İşte bu, Allah'ın hidayetidir, kullarından dilediğini (layık olanı) ona ulaştırır.[2] Onlar da Allah'a ortak koşsalardı, yaptıkları işler elbette boşa giderdi.[3] **89.** İşte onlar, kendilerine kitap, *hikmet* (doğru hüküm verme yeteneği) ve peygamberlik verdiğimiz kişilerdir.[4] Onlar (kâfirler) bunları inkâr ederse elbette yerlerine bunları inkâr etmeyecek bir toplum getiririz.

90. İşte onlar (peygamberler), Allah'ın doğru yola ulaştırdığı kişilerdir. Sen de onların yoluna uy![5] De ki: "Ben buna (peygamberlik görevime) karşılık sizden hiçbir ücret istemiyorum.[6] Bu (Kur'an), âlemler için ancak bir hatırla(t)madır."[7]

[1] Hz. Muhammed'in, Lokmân 31:13'ten delil getirerek buradaki zulm'ün "şirk" olduğunu belirttiği rivayet edilmiştir (Buhârî, Tefsiru Sure-i En'âm, 3).

[2] Buradaki içerik Zümer 39:23'ten farklı olduğu için Allah'ın iradesi ön plandadır.

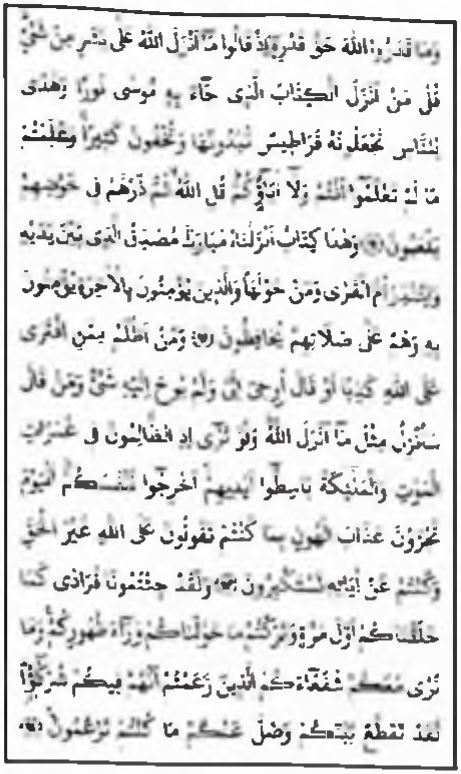
[3] Bu ayet Enbiyâ 21:29 ve Zümer 39:65. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

[4] Bu ayet bütün nebilere (peygamberlere) kitap verildiğinin delillerinden birisidir. Bu konuda ayrıca bkz. Bakara 2:213; Âl-i İmrân 3:79, Meryem 19:30; 'Ankebût 29:27.

[5] Ayette geçen *iktedih* ifadesindeki *cezimli he* "hâ-i sekte" olarak bilinir. Bu bir zamir değildir. Bu nedenle de harekeli değil, cezimli yazılmakta ve okunmaktadır. Benzer kullanımlar için bkz. Bakara 2:259; Hâkka 69:19, 20, 25, 26, 28, 29; Kâri'a 101:10.

[6] Biz de tebliğ görevlerinden maddî menfaat beklememeli, karşılığını Rabbimizin ikram edeceğini bilmeli, ona göre davranmalıyız. Hiç kimse bir ayete fiyat biçemez ve hiç kimse de Yüce Allah'ın ihsanı kadar cömert olamaz. Benzer mesajlar: Yûnus 10:72; Hûd 11:29, 51; Yûsuf 12:104; Furkân 25:57; Şu'arâ 26:109, 127, 145, 164, 180; Sebe' 34:47; Yâsin 36:21; Sâd 38:86; Şûrâ 42:23; Tûr 52:40; Kalem 68:46.

[7] Dini öğretilerdeki kaynak ve amaç birlikteliğiyle ilgili benzer mesajlar: Nahl 16:118; Şu'arâ 26:196; Fussilet 41:43; Şûrâ 42:13; Necm 53:36-37; A'lâ 87:18-19.

93. Allah'a iftira edenden veya kendisine hiçbir şey vahyedilmemişken "Bana da vahyolundu." diyenden ve "Ben de Allah'ın indirdiği ayetlerin benzerini indireceğim!" diyenden daha zalim kim olabilir ki![2] Ölümün (boğucu) dalgaları içinde, melekler[3] de ellerini uzatmış, onlara "Canlarınızı çıkarın!" derken o zalimlerin hâlini bir görsen![4] Allah hakkında gerçek olmayanı söylemeniz ve O'nun ayetlerine karşı kibirlilik taslamış olmanız nedeniyle bugün alçaklık azabı ile cezalandırılacaksınız![5] **94.** Yemin olsun ki sizi ilk kez yarattığımız gibi teker teker bize gelmiş[6] ve (dünyada) size verdiğimiz şeyleri arkanızda bırakmış (olacaksınız). Ortaklarımız sandığınız şefaatçılarınızı da beraberinizde göremiyoruz. Şüphesiz ki (ilişkiniz) kesilmiş ve (şefaatçı ilah) sandığınız şeyler sizden kaybolup gitmiştir.[7]

▼ *Surenin 91-99. ayetlerinde inkârcıların Yüce Allah'a karşı iftiracı tutumları, ölümleri anındaki çaresizlikleri, mahşer yargılanmalarındaki sıkıntıları ve evren kitabından çeşitli konu başlıkları ele alınmaktadır.*

91. (İnkârcılar) Allah'ı gerektiği gibi tanımadılar; çünkü "Allah hiçbir insana hiçbir şey indirmemiştir!"[1] demişlerdi. De ki: "Musa'nın insanlara bir *nûr* (ışık) ve rehber olarak getirdiği, kâğıtlara yazıp (istediğinizi) açıkladığınız, çoğunu gizlediğiniz ve sizin de atalarınızın da bilemediği şeylerin size öğretildiği Kitabı kim indirdi?" De ki: "(Kitabı da indiren) Allah'tır; sonra onları bırak, daldıkları *batıl*da oyalanadursunlar!" **92.** Bu (Kur'an), şehirlerin anasını (Mekke'yi) ve çevresindekileri uyarman için sana indirdiğimiz ve kendinden öncekileri doğrulayıcı bereket kaynağı bir kitaptır. Ahirete inananlar buna (Kur'an'a) da inanır ve onlar ibadetini yapmaya devam ederler.

1 Benzer mesajlar: Yasin 36:15; Mülk 67:9.

2 Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:94; En'âm 6:21, 144, 157; A'râf 7:37; Yûnus 10:17; Hûd 11:18; Kehf 18:15; 'Ankebût 29:68; Zümer 39:32; Saff 61:7.

3 Ölüm melekleriyle ilgili benzer kullanımlar için bkz. Nisa 4:97; En'âm 6:61; A'râf 7:37; Enfâl 8:50; Nahl 16:28, 32; Muhammed 47:27.

4 Benzer mesajlar: Enfâl 8:50; Muhammed 47:27.

5 Yüce Allah'a iftira etmek korkunç bir hatadır ve iftira sahiplerine çok kötü bir akıbet hazırlanacaktır. Ayette, Allah hakkında gerçek olmayanı söyleyenlerden daha zalim kimsenin olmayacağı vurgulanmakta ve bu kişiler, zalimlerin ta kendileri olarak tanıtılmaktadır. Yüce Allah'ın demediği şeyleri demiş gibi sunmak da elbette zulümdür. Bu doğrultuda O'nun dediklerini gizlemeyi de bu bağlamda değerlendirmek gerekir.

6 Genelde bütün insanların, özelde ise kıyamet ve mahşeri inkâr eden müşriklerle Allah'a yalan isnat edip ayetlere karşı kibirli davrananların Yüce Allah'ın huzuruna tek başına çıkacakları ve herkesin teker teker yargılanacağı ifade edilmektedir. Putperestler yanlarında hiçbir yardımcı bulmayacaklardır. Benzer mesajlar: Kehf 18:48; Meryem 19:80, 95.

7 Benzer mesajlar: A'râf 7:37; Hûd 11:21; Nahl 16:87; Kasas 28:75; Mü'min 40:74; Fussilet 41:48.

95. Şüphesiz ki Allah; tohumu ve çekirdeği yarandır (çatlatandır).[1] (Böylece) ölüden diriyi; diriden de ölüyü çıkarandır. İşte Allah budur. Nasıl oluyor da (gerçeklerden) döndürülüyorsunuz! **96.** O, sabahı da yarandır (aydınlatandır). Geceyi dinlenme zamanı, güneşi ve ayı birer hesap ölçüsü kılmıştır.[2] İşte bu, güçlü ve bilen (Allah)'ın ölçüsüdür. **97.** O, kara ve denizin karanlıklarında kendileri ile yol bulasınız diye sizin için yıldızları yaratandır.[3] Elbette biz bilen bir toplum için ayetleri geniş geniş açıkladık.[4] **98.** O, sizi tek bir *nefs*ten[5] (candan/cevherden) yaratandır. (Sizin için) bir durma yeri, bir de bırakılacak yer vardır.[6] Elbette anlayan bir toplum için ayetleri ayrıntılı bir şekilde açıkladık. **99.** O, gökten su indirendir. İşte biz her çeşit bitkiyi onunla (topraktan bitirip) çıkarmaktayız.[7] Ondan (o bitkiden) de kendisinde üst üste binmiş taneler bitireceğimiz bir yeşillik, hurmanın tomurcuğundan sarkan salkımlar, bir kısmı birbirine benzeyen, bir kısmı da benzemeyen üzüm bağları, zeytin ve nar bahçeleri çıkarıp (yaratmaktayız).[8] Oluşurken meyvesine ve olgunlaşmış hâline bakın! Kuşkusuz bütün bunlarda, inanan bir toplum için dersler vardır.

إِنَّ اللَّهَ فَالِقُ الْحَبِّ وَالنَّوَىٰ ۖ يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَمُخْرِجُ
الْمَيِّتِ مِنَ الْحَيِّ ۚ ذَٰلِكُمُ اللَّهُ ۖ فَأَنَّىٰ تُؤْفَكُونَ ﴿٩٥﴾ فَالِقُ
الْإِصْبَاحِ ۚ وَجَعَلَ اللَّيْلَ سَكَنًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ حُسْبَانًا ۚ ذَٰلِكَ
تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ ﴿٩٦﴾ وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ النُّجُومَ
لِتَهْتَدُوا بِهَا فِي ظُلُمَاتِ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ ۗ قَدْ فَصَّلْنَا الْآيَاتِ لِقَوْمٍ
يَعْلَمُونَ ﴿٩٧﴾ وَهُوَ الَّذِي أَنشَأَكُم مِّن نَّفْسٍ وَاحِدَةٍ فَمُسْتَقَرٌّ
وَمُسْتَوْدَعٌ ۗ قَدْ فَصَّلْنَا الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَفْقَهُونَ ﴿٩٨﴾ وَهُوَ الَّذِي
أَنزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجْنَا بِهِ نَبَاتَ كُلِّ شَيْءٍ فَأَخْرَجْنَا
مِنْهُ خَضِرًا نُّخْرِجُ مِنْهُ حَبًّا مُّتَرَاكِبًا وَمِنَ النَّخْلِ مِن طَلْعِهَا
قِنْوَانٌ دَانِيَةٌ وَجَنَّاتٍ مِّنْ أَعْنَابٍ وَالزَّيْتُونَ وَالرُّمَّانَ مُشْتَبِهًا
وَغَيْرَ مُتَشَابِهٍ ۗ انظُرُوا إِلَىٰ ثَمَرِهِ إِذَا أَثْمَرَ وَيَنْعِهِ ۚ إِنَّ فِي ذَٰلِكُمْ
لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٩٩﴾ وَجَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ الْجِنَّ وَخَلَقَهُمْ
وَخَرَقُوا لَهُ بَنِينَ وَبَنَاتٍ بِغَيْرِ عِلْمٍ ۚ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَىٰ عَمَّا
يَصِفُونَ ﴿١٠٠﴾ بَدِيعُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ۖ أَنَّىٰ يَكُونُ لَهُ وَلَدٌ وَلَمْ
تَكُن لَّهُ صَاحِبَةٌ وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ ۖ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿١٠١﴾

▼ *Surenin 100-111. ayetlerinde inkârcıların cinler üzerinden ortaya attıkları bir "şirk" türü, insanların yalnızca Yüce Allah'a kulluk etmeleri, başka varlıklara yalvaranlara sövülmemesi gerektiği, müşriklerin yalan yere yemin ettikleri ve istedikleri her şey verilse de yine de iman etmeyecekleri bildirilmektedir.*

100. Cinleri Allah'a ortaklar koştular. (Oysa) onları da (Allah) yaratmıştı. Bilgisizce O'na oğullar ve kızlar yakıştırdılar. O, onların ileri sürdüğü yakıştırmalardan yücedir.[9] **101.** Göklerin ve yerin yoktan yaratıcısıdır.[10] O'nun eşi (hanımı) olmadığı hâlde nasıl çocuğu olabilir ki![11] Her şeyi yaratmıştır ve O her şeyi bilendir.

---

1 Bu ve bir sonraki ayette geçen *fâlik* kelimesi, "yarmak, çıkarmak, görünür kılmak" gibi anlamlar içermektedir. Bu yüzden hem tohumun yarılıp ortaya çıkartılması hem de geceden sonra sabahın görünür kılınması bu kelimeyle ifade edilmektedir.

2 Benzer mesajlar: Yûnus 10:5; İsrâ 17:12; Rahmân 55:5.

3 Bu ayet Nahl 16:16. ayetle birlikte okunmalıdır.

4 Ayetlerin açıkça ortaya konulmasıyla ilgili bkz. En'âm 6:55, 98, 114, 119, 126, 154; A'râf 7:32, 52, 145, 174; Tevbe 9:11; Yûnus 10:5, 24, 37; Hûd 11:1; Yûsuf 12:111; Ra'd 13:2; İsrâ 17:12; Rûm 30:28; Fussilet 41:3, 44.

5 Benzer mesajlar: Nisâ 4:1; A'râf 7:189; Zümer 39:6.

6 Benzer mesaj: Hûd 11:6.

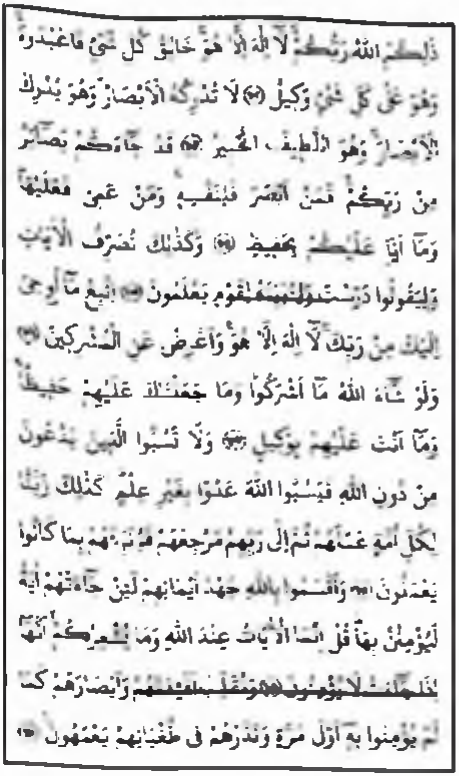
7 Benzer mesaj: Fâtır 35:27.

8 Bu ayet En'âm 6:141. ayetle birlikte okunmalıdır.

9 Bu mesaj Sâffât 37:158-159. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

10 Burada geçen *bedî'* kelimesi Yüce Allah'ın bir sıfatıdır; "yoktan var eden" anlamına geldiği gibi "eşsiz ve benzersiz güzellikte yaratan" anlamını da içermektedir. Bu ayet Bakara 2:117. ayetle birlikte okunmalıdır.

11 Bu ayet Cinn 72:2. ayetle birlikte okunmalıdır.

ذَٰلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ فَاعْبُدُوهُ
وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ ﴿١٠٢﴾ لَّا تُدْرِكُهُ الْأَبْصَارُ وَهُوَ يُدْرِكُ
الْأَبْصَارَ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ ﴿١٠٣﴾ قَدْ جَاءَكُم بَصَائِرُ
مِن رَّبِّكُمْ فَمَنْ أَبْصَرَ فَلِنَفْسِهِ وَمَنْ عَمِيَ فَعَلَيْهَا
وَمَا أَنَا عَلَيْكُم بِحَفِيظٍ ﴿١٠٤﴾ وَكَذَٰلِكَ نُصَرِّفُ الْآيَاتِ
وَلِيَقُولُوا دَرَسْتَ وَلِنُبَيِّنَهُ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿١٠٥﴾ اتَّبِعْ مَا أُوحِيَ
إِلَيْكَ مِن رَّبِّكَ لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ وَأَعْرِضْ عَنِ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٠٦﴾
وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا أَشْرَكُوا وَمَا جَعَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِيظًا
وَمَا أَنتَ عَلَيْهِم بِوَكِيلٍ ﴿١٠٧﴾ وَلَا تَسُبُّوا الَّذِينَ يَدْعُونَ
مِن دُونِ اللَّهِ فَيَسُبُّوا اللَّهَ عَدْوًا بِغَيْرِ عِلْمٍ كَذَٰلِكَ زَيَّنَّا
لِكُلِّ أُمَّةٍ عَمَلَهُمْ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّهِم مَّرْجِعُهُمْ فَيُنَبِّئُهُم بِمَا كَانُوا
يَعْمَلُونَ ﴿١٠٨﴾ وَأَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ لَئِن جَاءَتْهُمْ آيَةٌ
لَّيُؤْمِنُنَّ بِهَا قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ عِندَ اللَّهِ وَمَا يُشْعِرُكُمْ أَنَّهَا
إِذَا جَاءَتْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٠٩﴾ وَنُقَلِّبُ أَفْئِدَتَهُمْ وَأَبْصَارَهُمْ كَمَا
لَمْ يُؤْمِنُوا بِهِ أَوَّلَ مَرَّةٍ وَنَذَرُهُمْ فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ ﴿١١٠﴾

102. İşte Rabbiniz Allah budur. O'ndan başka ilah yoktur.[1] Her şeyin yaratıcısıdır. (Öyle ise) O'na kulluk edin! O, her şeye *vekil*dir (güven kaynağıdır). **103.** Gözler O'nu idrak edemez (göremez);[2] (oysa) O, gözleri idrak eder (görür). O derin bilgi sahibidir, haberdardır.[3] **104.** (De ki:) "Elbette size Rabbiniz tarafından öngörüler[4] gelmiştir. Artık kim (gerçeği) görürse yararı kendisine, kim de kör davranırsa zararı kendisinedir. Ben üzerinize asla bekçi değilim."

105. Böylece biz ayetleri geniş geniş açıklıyoruz ki "Sen ders almışsın." desinler de biz de bilen bir toplum için onu (Kur'an'ı) iyice açıklayalım. **106.** Kendisinden başka ilah olmayan Rabbinden sana vahyedilmiş olana uy![5] Müşriklerden yüz çevir! **107.** Allah dileseydi, onlar (Allah'a) ortak koşamazlardı.[6] Biz seni onların üzerine bir bekçi kılmadık. Sen onlar üzerinde asla *vekil* (güven kaynağı) da değilsin. **108.** Allah'ın peşi sıra (varlıklara) yalvaranlara (bile) sövmeyin; (sonra) onlar da bilmeyerek Allah'a söverler.[7] Böylece biz her ümmete kendi işlerini süslü gösterdik. Sonunda dönüşleri sadece Rablerinedir. O da yaptıklarını kendilerine bildirecektir. **109.** Kendilerine bir ayet (mucize) gelirse ona mutlaka inanacaklarına dair güçlü bir şekilde Allah'a yemin etmişlerdi.[8] De ki: "Ayetler (mucizeler) yalnızca Allah'ın katındadır. (Mucizeler) geldiğinde de inanmayacaklarının farkında mısınız?"[9] **110.** Ona (vahye) iman etmedikleri ilk durumdaki gibi onların gönüllerini ve gözlerini ters çeviririz. Onları azgınlıkları içerisinde bocalar hâlde bırakırız.[10]

---

[1] Benzer mesajlar: Yûnus 10:32; Hacc 22:6, 62; Nûr 24:25; Mü'min 40:62.

[2] Bu cümlede, Yüce Allah'ı görmenin asla söz konusu edilemeyeceği ifade edilmektedir. Benzer mesaj: A'râf 7:143.

[3] Bu son üç ayet (102-104. ayetler) Yüce Allah'ın mutlak otoritesini göstermektedir. Benzer mesajlar: Bakara 2:255; Âl-i İmrân 3:2, 26-27; En'âm 6:101-103; Nûr 24:35; Şûrâ 42:11; Haşr 59:22-24; İhlâs 112:1-4.

[4] Ayette geçen *besâir* kelimesi "basiretler, öngörüler, ferasetler, idrak kabiliyetleri, hakikat belgeleri, görüntüler" gibi anlamlar içermektedir.

[5] Vahye uymayla ilgili ayetler için bkz. Âl-i İmrân 3:103, dipnot 1.

[6] Benzer mesajlar: Mâide 5:48; En'âm 6:35, 149; Yûnus 10:99; Hûd 11:118-119; Ra'd 13:31; Nahl 16:9, 93; Secde 32:13; Şûrâ 42:8.

[7] Bu ayette müslümanların gündeminde "sövgü" olmaması gerektiği hükme bağlanmaktadır.

[8] Ayetten de görüldüğü gibi müşrikler, kendilerine bir uyarıcı (peygamber) veya bir ayet, sıra dışı bir delil gelmesi halinde ona muhakkak inanacakları ve diğer milletlerden daha çok hidayette olacaklarını iddia etmekte ve bu iddialarını yeminlerinin konusu edinmektedirler. Bu ifade müşriklerin En'âm 6:157'de dile getirdikleri sözleriyle benzeşmektedir. Onlar kendilerine herhangi bir peygamber gönderilmesi durumunda önceki milletlerden daha iyi bir şekilde doğru yolu tutacaklarını, daha içten bir samimiyetle kabul ve tasdik edeceklerini söylemişlerdi.

[9] Benzer mesajlar: En'âm 6:25, 111; A'râf 7:146; Yûnus 10:33, 96; Hicr 15:13-15; İsrâ 17:93; Şu'arâ 26:199; Sebe' 34:31.

[10] Benzer mesajlar: Bakara 2:15; A'râf 7:186; Yûnus 10:11; Hicr 15:72; Mü'minûn 23:75; Neml 27:4.

111. Biz onlara melekleri indirseydik, ölüler onlara konuşsaydı ve her şeyi toplayıp karşılarına getirseydik, Allah dilemedikçe yine de inanacak değillerdi[1] fakat çoğu bilmezler.

Sureinin 112-121. ayetlerinde "vahiy", "Yüce Allah'ın hakemliği", "çoğunluğa itaatin yanlışlığı" ve üzerine Yüce Allah'ın adı anılan hayvanların etlerinin yenmesi, diğerlerinin yenmemesi gibi konular dile getirilmektedir.

112. Böylece biz (insanları) aldatmak için birbirlerine yaldızlı sözler vahyeden (fısıldayan)[2] insan ve cin şeytanlarını her peygambere düşman kıldık. Rabbin dileseydi onu da yapamazlardı. Artık onlan uydurdukları şeylerle bırak! **113.** Ahirete inanmayanların kalpleri ona (yaldızlı söze) kansın, ondan hoşlansınlar ve işledikleri suçu işlemeye devam etsinler diye (böyle yaparlar). **114.** (De ki): "Size (gerçekler) apaçık ortaya konulmuş olarak[3] Kitabı indiren Allah'tan başka bir hakem mi arayacakmışım!"[4] Doğrusu kendilerine kitap verdiğimiz kişiler, onun (Kur'an'ın) Rabbin tarafından indirilmiş olduğunu bilirler. Sakın şüpheye düşenlerden olma! **115.** Rabbinin söz(leri), doğruluk ve adalet bakımından tamamlanmıştır.[5] O'nun sözlerini değiştirecek kimse yoktur. O, duyandır, bilendir.

وَلَوْ أَنَّنَا نَزَّلْنَا إِلَيْهِمُ الْمَلَٰٓئِكَةَ وَكَلَّمَهُمُ الْمَوْتَىٰ وَحَشَرْنَا
عَلَيْهِمْ كُلَّ شَيْءٍ قُبُلًا مَّا كَانُوا لِيُؤْمِنُوٓا إِلَّآ أَن يَشَآءَ ٱللَّهُ
وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ يَجْهَلُونَ ﴿١١١﴾ وَكَذَٰلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِيٍّ
عَدُوًّا شَيَٰطِينَ ٱلْإِنسِ وَٱلْجِنِّ يُوحِى بَعْضُهُمْ إِلَىٰ بَعْضٍ
زُخْرُفَ ٱلْقَوْلِ غُرُورًا ۚ وَلَوْ شَآءَ رَبُّكَ مَا فَعَلُوهُ ۖ فَذَرْهُمْ
وَمَا يَفْتَرُونَ ﴿١١٢﴾ وَلِتَصْغَىٰٓ إِلَيْهِ أَفْـِٔدَةُ ٱلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ
بِٱلْـَٔاخِرَةِ وَلِيَرْضَوْهُ وَلِيَقْتَرِفُوا۟ مَا هُم مُّقْتَرِفُونَ ﴿١١٣﴾ أَفَغَيْرَ ٱللَّهِ
أَبْتَغِى حَكَمًا وَهُوَ ٱلَّذِىٓ أَنزَلَ إِلَيْكُمُ ٱلْكِتَٰبَ مُفَصَّلًا ۚ
وَٱلَّذِينَ ءَاتَيْنَٰهُمُ ٱلْكِتَٰبَ يَعْلَمُونَ أَنَّهُۥ مُنَزَّلٌ مِّن رَّبِّكَ
بِٱلْحَقِّ ۖ فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ ٱلْمُمْتَرِينَ ﴿١١٤﴾ وَتَمَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ
صِدْقًا وَعَدْلًا ۚ لَّا مُبَدِّلَ لِكَلِمَٰتِهِۦ ۚ وَهُوَ ٱلسَّمِيعُ ٱلْعَلِيمُ ﴿١١٥﴾
وَإِن تُطِعْ أَكْثَرَ مَن فِى ٱلْأَرْضِ يُضِلُّوكَ عَن سَبِيلِ ٱللَّهِ ۚ
إِن يَتَّبِعُونَ إِلَّا ٱلظَّنَّ وَإِنْ هُمْ إِلَّا يَخْرُصُونَ ﴿١١٦﴾ إِنَّ رَبَّكَ
هُوَ أَعْلَمُ مَن يَضِلُّ عَن سَبِيلِهِۦ وَهُوَ أَعْلَمُ بِٱلْمُهْتَدِينَ ﴿١١٧﴾
فَكُلُوا۟ مِمَّا ذُكِرَ ٱسْمُ ٱللَّهِ عَلَيْهِ إِن كُنتُم بِـَٔايَٰتِهِۦ مُؤْمِنِينَ ﴿١١٨﴾

116. Yeryüzünde bulunanların çoğuna uyacak olursan, seni Allah'ın yolundan saptırırlar.[6] Onlar, zandan başka bir şeye uymuyorlar ve onlar yalandan başka bir şey söylemiyorlar.[7] **117.** Şüphesiz ki Rabbin -evet yalnızca O- kendi yolundan kimin sapmakta olduğunu iyi bilendir ve O kimlerin doğru yola ulaştırıldığını da iyi bilendir.[8] **118.** O'nun ayetlerine inanıyorsanız, üzerine Allah'ın adı anılan (hayvan)lardan yiyin![9]

---

1 Benzer mesajlar: En'âm 6:25, 109; A'râf 7:146; Yûnus 10:33, 96; Hicr 15:13-15; İsrâ 17:93; Şu'arâ 26:199; Sebe' 34:31.

2 Burada ve En'âm 6:121'de geçen *vahy* kavramıyla ilgili fiiller, olumsuz içerikte geldiği ve şeytanlar için kullanıldığı için "fısıldamak" ve "vesvese vermek" gibi anlamlarda değerlendirilmelidir.

3 Ayetlerin açıkça ortaya konulmasıyla ilgili bkz. En'âm 6:55, 97, 98, 119, 126, 154; A'râf 7:32, 52, 145, 174; Tevbe 9:11; Yûnus 10:5, 24, 37; Hûd 11:1; Yûsuf 12:111; Ra'd 13:2; İsrâ 17:12; Rûm 30:28; Fussilet 41:3, 44.

4 Bu ayette verilen bilgiye göre hakem Yüce Allah'ın kitabı Kur'an'dır. Çünkü Hz. Muhammed de ona başvurmakla yükümlü tutulmuştur. Bu ayet Nisâ 4:65, 105, Nahl 16:44 ve 64. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

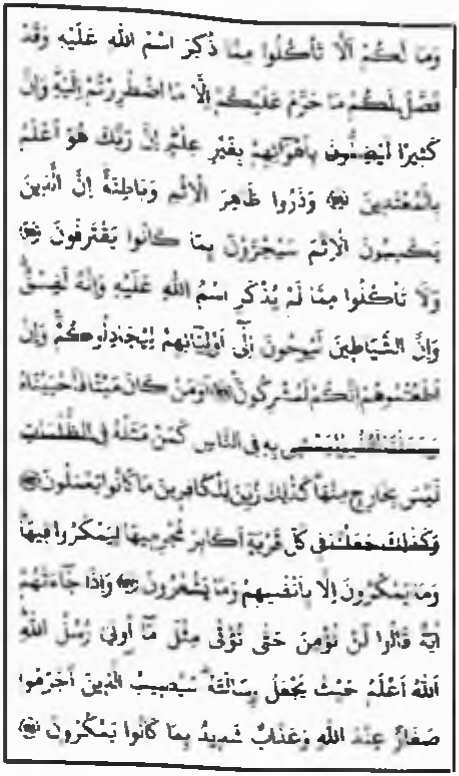
5 Bu cümle Mâide 5:3. ayetle birlikte okunmalıdır. Bu çerçevede Yüce Allah din adına bir şeyleri eksik bırakmış gibi sanıp onları tamamlamaya çalışmak büyük bir hatadır.

6 Bu cümle "çoğunluğun" hakikati temsil etmediğinin delillerinden birisidir. Ayrıca bkz. Yûsuf 12:103, 106.

7 Benzer mesajlar: En'âm 6:148; Yûnus 10:36, 66; Câsiye 45:24; Necm 53:28.

8 Benzer mesajlar: Nahl 16:125; Kasas 28:56, 85; Necm 53:30; Kalem 68:7.

9 Yüce Allah üzerine "besmele" çekilerek kesilen hayvanları yemeyen Mekkeli müşriklerin uygulamalarının yanlışlığını ifade ederek, gerçek müminlerin böyle yapmaması gerektiğini, üzerine Allah'ın adı anılarak kesilen hayvanların yenmesi gerektiğini bildirmektedir.

119. Üzerine Allah'ın adı anılan (hayvan)lardan yememenize sebep nedir ki! (Oysa Allah), mecbur bırakıldıklarınız dışında, haram kıldığı şeyleri elbette size ayrıntılı açıklamıştır.[1] Doğrusu birçoğu, bilgisizce kendi arzularına uyarak (insanları) saptırıyorlar. Şüphesiz ki Rabbin, haddi aşanları çok iyi bilendir. **120.** Haramın açığını da gizlisini de bırakın![2] Haram işleyenler, yaptıklarının cezasını mutlaka ileride çekeceklerdir.

121. Üzerine Allah'ın adı anılmayan (hayvan)lardan yemeyin! Şüphesiz ki o elbette yoldan çıkmaktır. Şüphesiz ki şeytanlar, dostlarına sizinle mücadele etmeleri için vahyeder (fısıldar)lar.[3] Onlara uyarsanız siz de müşrik olursunuz.

• Sürenin 122-135. ayetlerinde vahiy ile aydınlananlarla karanlıkları tercih edenler kıyaslanmakta, suçlu yöneticiler, hidayet ve dalalet (sapkınlık) konuları, Yüce Allah'ın zenginliği ve merhamet sahibi oluşu gibi konular ele alınmaktadır.

122. (Manen) ölüyken (vahiy ile) dirilttiğimiz[4] ve kendisine insanlar arasında yürüyebileceği bir *nûr* (ışık) verdiğimiz kimse, karanlıklar içinde kalıp ondan hiç çıkamayacak durumdaki kimse gibi olur mu? İşte yaptıkları şeyler kâfirlere böyle süslü gösterilmiştir. **123.** Böylece biz her şehirde oranın suçlularını liderler yapmak;[5] sonunda oralarda bozgunculuk yapmayı tercih ederler. Onlar, kendilerinden başkasını aldatamazlar; (fakat) farkında olmazlar.[6] **124.** Onlara bir delil geldiğinde, "Allah'ın elçilerine verilenin benzeri bize de verilinceye kadar elbette inanmayız!" dediler. Allah, elçiliği kime vereceğini çok iyi bilendir.[7] Suç işleyenlere, (dünyada) yapmış oldukları hilelere karşılık Allah katında aşağılanma ve şiddetli bir azap isabet edecektir.

---

1 Ayetlerin açıkça ortaya konulmasıyla ilgili bkz. En'âm 6:114, dipnot 3.

2 Bu mesaj A'râf 7:33. ayetle birlikte okunmalıdır. Günahın açık olanı açıktan yapılan veya kötülüğü apaçık olandır; gizlisi ise gizliden yapılan veya kötülüğü hemen görünmeyip sonradan ortaya çıkandır. Bu kapsamda hırsızlık, insan öldürme, zina, yalan, dedikodu, iftira vs. günahlar günahın "açığı"na örnektir. Kalpte işlenen küfür, şirk, inkâr, nifak, kibir, haset, kin, öfke, nefret, kıskançlık gibi günahlar da "gizlisi"ne örnektir.

3 Burada ve En'âm 6:112'de geçen *vahy* kavramıyla ilgili fiiller "fısıldamak" ve "vesvese vermek" gibi anlamlarda değerlendirilmelidir.

4 Bu ifadede "ölüm" ve "diriltme" kavramlarının vahiy ile ilişkisine değinilmekte, vahiysiz hayat ölüme, vahyin yaşandığı hayat ise canlılığa işaret olarak dile getirilmektedir.

5 Bu ifade suçluların da yönetici olmalarına fırsat verilmesi şeklinde yorumlanmalıdır. Benzer mesaj: İsrâ 17:16.

6 Bu cümle Bakara 2:9, 12. ayetlerle birlikte okunmalıdır. Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:54; Enfâl 8:18, 30; Ra'd 13:42; İbrâhim 14:46; Fâtır 35:10, 43; Mü'min 40:25; Tûr 52:42; Târık 86:15-16.

7 Bu cümle Bakara 2:105-106 ve Zuhruf 43:31-32. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

فَمَن يُرِدِ اللَّهُ أَن يَهْدِيَهُ يَشْرَحْ صَدْرَهُ لِلْإِسْلَامِ ۖ وَمَن يُرِدْ
أَن يُضِلَّهُ يَجْعَلْ صَدْرَهُ ضَيِّقًا حَرَجًا كَأَنَّمَا يَصَّعَّدُ فِي السَّمَاءِ ۚ
كَذَٰلِكَ يَجْعَلُ اللَّهُ الرِّجْسَ عَلَى الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٢٥﴾
وَهَٰذَا صِرَاطُ رَبِّكَ مُسْتَقِيمًا ۗ قَدْ فَصَّلْنَا الْآيَاتِ لِقَوْمٍ
يَذَّكَّرُونَ ﴿١٢٦﴾ لَهُمْ دَارُ السَّلَامِ عِندَ رَبِّهِمْ ۖ وَهُوَ وَلِيُّهُم بِمَا
كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٢٧﴾ وَيَوْمَ يَحْشُرُهُمْ جَمِيعًا يَا مَعْشَرَ الْجِنِّ
قَدِ اسْتَكْثَرْتُم مِّنَ الْإِنسِ ۖ وَقَالَ أَوْلِيَاؤُهُم مِّنَ الْإِنسِ رَبَّنَا
اسْتَمْتَعَ بَعْضُنَا بِبَعْضٍ وَبَلَغْنَا أَجَلَنَا الَّذِي أَجَّلْتَ لَنَا ۚ قَالَ
النَّارُ مَثْوَاكُمْ خَالِدِينَ فِيهَا إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ ۗ إِنَّ رَبَّكَ
حَكِيمٌ عَلِيمٌ ﴿١٢٨﴾ وَكَذَٰلِكَ نُوَلِّي بَعْضَ الظَّالِمِينَ بَعْضًا
كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿١٢٩﴾ يَا مَعْشَرَ الْجِنِّ وَالْإِنسِ أَلَمْ يَأْتِكُمْ
رُسُلٌ مِّنكُمْ يَقُصُّونَ عَلَيْكُمْ آيَاتِي وَيُنذِرُونَكُمْ لِقَاءَ
يَوْمِكُمْ هَٰذَا ۚ قَالُوا شَهِدْنَا عَلَىٰ أَنفُسِنَا وَغَرَّتْهُمُ الْحَيَاةُ
الدُّنْيَا وَشَهِدُوا عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ أَنَّهُمْ كَانُوا كَافِرِينَ ﴿١٣٠﴾ ذَٰلِكَ
أَن لَّمْ يَكُن رَّبُّكَ مُهْلِكَ الْقُرَىٰ بِظُلْمٍ وَأَهْلُهَا غَافِلُونَ ﴿١٣١﴾

125. Allah kimi doğru yola ulaştırmak isterse onun göğsünü İslam'a açar.[1] Kimi de saptırmak isterse (sapkınlıkta bıraktığı o kişinin) göğsünü sanki göğe çıkıyormuş gibi iyice daraltıp sıkıştırır.[2] Allah inanmayanların üstüne işte böyle pislik verir.[3] **126.** Rabbinin doğru yolu işte budur. Biz (gerçeği) hatırlayacak bir toplum için ayetleri elbette ayrıntılı olarak açıkladık.[4] **127.** Rableri katında onlara barış yurdu (cennet) vardır. Yapmış oldukları (güzel) işler sebebiyle O, onların dostudur.[5] **128.** (Allah) onların hepsini bir araya toplayacağı gün, "Ey cinler (şeytanlar) topluluğu! Siz, insanlarla çok uğraştınız!" (diyecektir). İnsanlardan olan dostları ise "Rabbimiz! (Biz) birbirimizden yararlandık ve bize verdiğin sürenin sonuna ulaştık." diyecekler. (Allah da şöyle) diyecektir: "Allah'ın dilediği hariç, ateş, içinde *ebedî* kalacağınız yerdir. Şüphesiz ki Rabbin, doğru hüküm verendir, bilendir." **129.** İşte böylece işledikleri (günahlar) nedeniyle zalimlerin bir kısmını diğer bir kısmına dost/yoldaş yaparız.[6]

130. (Allah) "Ey cin ve insan topluluğu! İçinizden size ayetlerimi anlatan ve bu gününüzle karşılaşacağınıza dair sizi uyaran elçiler gelmedi mi?"[7] (deyince), onlar "Kendi aleyhimize şahitlik ederiz." demiş olacaklardır. Dünya hayatı onları aldatmış ve kâfir olduklarına dair kendi aleyhlerine şahitlik etmiş (olacak)lardır. **131.** Gerçek şu ki halkı habersizken Rabbin, haksızlık ile şehirleri helak edici değildir.[8]

---

[1] Bu cümle "Allah dileyeni (layık gördüğünü) hidayete erdirir; dileyeni (layık gördüğünü) ise sapkınlıkta bırakır" mealindeki ayetlerle birlikte okunmalıdır. İlgili ayetler için bkz. Bakara 2:142, 213, 272; Mâide 5:16; En'âm 6:88; Yûnus 10:25; Ra'd 13:27; İbrâhîm 14:4; Nahl 16:93; Hacc 22:16; Nûr 24:35, 46; Kasas 28:56; Fâtır 35:8; Zümer 39:23; Şûrâ 42:13; Müddessir 74:31.

[2] Bu cümle yükseklere çıkıldığında hava basıncı düşeceği için nefes almanın güçleşeceği gerçeğine işaret eder.

[3] Akıl etmek/tefekkür-iman-akıl-ilim ilişkisi hakkında bkz. Enfâl 8:22, 55; Yûnus 10:100; 'Ankebût 29:43; Fâtır 35:27-28; Haşr 59:21.

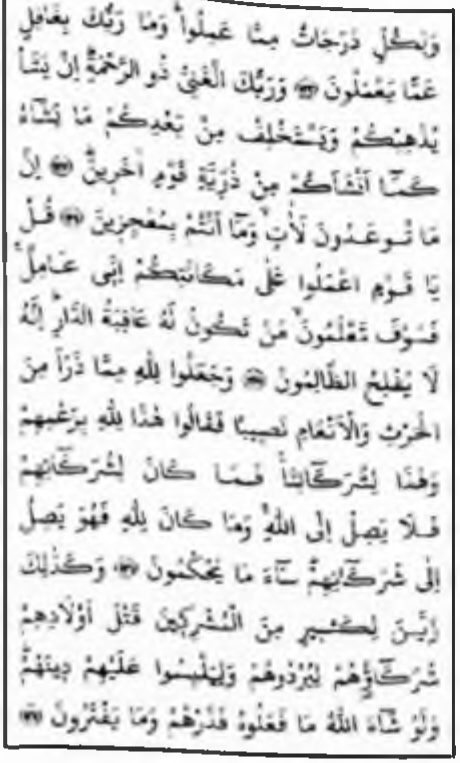
[4] Ayetlerin açıkça ortaya konulmasıyla ilgili bkz. En'âm 6:55, 97, 98, 114, 119, 154; A'râf 7:32, 52, 145, 174; Tevbe 9:11; Yûnus 10:5, 24, 37; Hûd 11:1; Yûsuf 12:111; Ra'd 13:2; İsrâ 17:12; Rûm 30:28; Fussilet 41:3, 44.

[5] Benzer mesajlar: Bakara 2:257; Âl-i İmrân 3:68; Mâide 5:55-56; Câsiye 45:19.

[6] Zalimler, kendi tercihleri sonucu birbirlerine yoldaş olurlar. Yüce Allah, hak etmeyen hiç kimseye zalim demez, onları zalimlikle nitelendirmez.

[7] Bu ayet insanlara olduğu gibi cinlere kendi içerinden elçiler gönderildiğinin apaçık delilidir.

[8] Bu ayet Enfâl 8:33, Hûd 11:117 ve Kasas 28:59. ayetlerle birlikte okunmalıdır. Yüce Allah bu ayette, halkı gafil, yani hakikatten habersizken ülkeleri haksız yere helak edici olmadığını ifade etmekte. elçilerin gönderilme gerekçesinin, halkın habersiz kalmaması olduğunu söylemektedir. Benzer bir içerikte olmak üzere Hûd 11:117'de de Yüce Allah'ın halkı eğer ıslah edici faaliyetler içerisindeyseler o şehrin halkını haksız yere helak etmeyeceği bildirilmektedir.

Surenin 136-144. ayetlerinde ekinler ve hayvanlarla ilgili Mekkeli müşriklerin bozuk algıları ve kendilerine göre belirledikleri haram hükümlerin yersizliği ele alınmaktadır.

136. Yarattığı ekinlerle hayvanlardan Allah'a birer pay ayırıp, zanlarınca "Bu Allah için, bu da ortaklarımız (putlarımız) için." dediler.[5] Ortakları için ayrılan (pay) Allah'a ulaşmıyor, Allah için ayrılan (pay ise) ortaklarına ulaşıyor[6]! Vermekte oldukları hüküm (ne) kötüdür! **137.** Aynı şekilde, ortakları, müşriklerden çoğuna çocuklarını (kızlarını) öldürmeyi hoş gösterdi ki hem kendilerini mahvetsinler hem de dinlerini karıştırıp bozsunlar![7] Allah dileseydi bunu yapamazlardı. Onları uydurdukları ile bırak!

132. Herkesin yaptığı işlere göre dereceleri vardır.[1] Rabbin onların yaptıklarından asla habersiz değildir. **133.** Rabbin zengindir, merhamet sahibidir. Dilerse sizi yok eder ve sizi başka bir toplumun neslinden yarattığı gibi sizden sonra yerinize dilediği (bir toplumu) getirir.[2] **134.** Size vadedilen mutlaka gelecektir; siz (bunları) asla aciz bırakıcılar değilsiniz.[3] **135.** De ki: "Ey kavmim! Elinizden geleni yapın; ben de yapacağım![4] Yurdun (bu dünyanın) sonunun kimin olacağını ileride bileceksiniz. Şüphesiz ki zalimler kurtulamazlar."

1 Benzer mesaj: Ahkâf 46:19.

2 Benzer mesajlar: Nisâ 4:133; Mâide 5:54; Tevbe 9:39; Hûd 11:57; İbrahîm 14:19; Fâtır 35:16; Muhammed 47:38.

3 Benzer mesajlar: Enfâl 8:59; Tevbe 9:2, 3; Yûnus 10:53; Hûd 11:20, 33; Nahl 16:46; Nûr 24:57; 'Ankebût 29:22; Fâtır 35:44; Zümer 39:51; Şûrâ 42:31; Ahkâf 46:32.

4 Benzer mesaj: Hûd 11:121.

5 Yüce Allah Mekkeli müşriklerin Allah ve putlarla ilgili algılarını ortaya koymakta ve hayvanlarla ekinlerden zanlarınca belirledikleri miktarları Allah'a ve putlarına ayırdıklarını bildirmektedir. Bu konuda Nahl 16:56'da şu bilgi yer almaktadır: "Kendilerine rızık olarak verdiklerimizin bir kısmından, durumunu bilmedikleri şeylere (putlara) pay ayırıyorlar." Yüce Allah müşriklerin kendilerince belirledikleri paylarla ilgili olarak gerek ekinleri, gerekse hayvanları kendisinin yarattığını özellikle hatırlatmakta, yaptıkları taksimatın yanlışlığına değinmektedir. Onlar belirledikleri hisselerin bir kısmını Allah'a, diğer kısmını ise putlarına uygun görmüşlerdi. Yüce Allah bu konuda herhangi bir emir vermiş olmamasına rağmen, kendilerince böyle bir tasarrufta bulunmuşlardı. Ancak burada bile hakkaniyet ölçüleri gözetmedikleri devam eden cümlede yer almaktadır.

6 Buradaki mesajda müşriklerin güya Yüce Allah için ayırdıklarını iddia ettikleri payı ortaklarına ulaştırmaları (vermeleri) kınanmaktadır. Çünkü Yüce Allah için ayrılan pay da sonuçta ortaklarının olmaktadır.

7 Bilindiği üzere, müşrikler kız çocuklarını diri diri gömerek insanlık tarihinin en utanç verici eylemlerinden birini gerçekleştirmiş ve bir neslin neredeyse yok olmasına neden olmuşlardı. Müşriklerin inanç ve ekonomik hayattaki azgınlıklarının bunlarla sınırlı kalmadığı, konunun insan katletmeye hatta kendi çocuklarını öldürmeye kadar vardığı haber verilmektedir.

138. Onlar zanlarına göre dediler ki: "Bu (ilahlar için ayrılan) hayvanlar ve ekinler haramdır. Bunları bizim dilediğimizden başkası yiyemez. Bunlar da binilmesi yasaklanmış hayvanlardır." Birtakım hayvanlar da vardır ki (Allah böyle emrediyor diye) O'na iftira ederek üzerlerine Allah'ın adını anmazlar. Yapmakta oldukları iftiralar yüzünden Allah onları ileride cezalandıracaktır.[1] **139.** Dediler ki: "Şu hayvanların karınlarında olanlar(ın etleri) yalnız erkeklerimize aittir, eşlerimize (kadınlarımıza) ise haram kılınmıştır. (Yavru) ölü doğarsa, o zaman (kadın erkek) hepsi onda ortaktır."[2] (Allah) ileride bu değerlendirmelerinin cezasını verecektir. Şüphesiz ki O, doğru hüküm verendir, bilendir. **140.** Bilgisizlikleri yüzünden beyinsizce çocuklarını öldürenler ve Allah'ın kendilerine verdiği rızkı, Allah'a iftira ederek (kadınlara) haram kılanlar, elbette kaybetmişlerdir. Onlar, elbette sapmışlardır ve doğru yolda değillerdir.

وَقَالُوا هَٰذِهِ أَنْعَامٌ وَحَرْثٌ حِجْرٌ لَّا يَطْعَمُهَا
إِلَّا مَن نَّشَاءُ بِزَعْمِهِمْ وَأَنْعَامٌ حُرِّمَتْ ظُهُورُهَا وَأَنْعَامٌ
لَّا يَذْكُرُونَ اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهَا افْتِرَاءً عَلَيْهِ سَيَجْزِيهِم
بِمَا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿١٣٨﴾ وَقَالُوا مَا فِي بُطُونِ هَٰذِهِ
الْأَنْعَامِ خَالِصَةٌ لِّذُكُورِنَا وَمُحَرَّمٌ عَلَىٰ أَزْوَاجِنَا وَإِن
يَكُن مَّيْتَةً فَهُمْ فِيهِ شُرَكَاءُ سَيَجْزِيهِمْ وَصْفَهُمْ إِنَّهُ
حَكِيمٌ عَلِيمٌ ﴿١٣٩﴾ قَدْ خَسِرَ الَّذِينَ قَتَلُوا أَوْلَادَهُمْ سَفَهًا
بِغَيْرِ عِلْمٍ وَحَرَّمُوا مَا رَزَقَهُمُ اللَّهُ افْتِرَاءً عَلَى اللَّهِ
قَدْ ضَلُّوا وَمَا كَانُوا مُهْتَدِينَ ﴿١٤٠﴾ وَهُوَ الَّذِي أَنشَأَ
جَنَّاتٍ مَّعْرُوشَاتٍ وَغَيْرَ مَعْرُوشَاتٍ وَالنَّخْلَ
وَالزَّرْعَ مُخْتَلِفًا أُكُلُهُ وَالزَّيْتُونَ وَالرُّمَّانَ مُتَشَابِهًا
وَغَيْرَ مُتَشَابِهٍ كُلُوا مِن ثَمَرِهِ إِذَا أَثْمَرَ وَآتُوا حَقَّهُ
يَوْمَ حَصَادِهِ وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ ﴿١٤١﴾
وَمِنَ الْأَنْعَامِ حَمُولَةً وَفَرْشًا كُلُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ
وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ ﴿١٤٢﴾

141. Çardaklı ve çardaksız bahçeler, hurma(lar), ürünleri çeşitli ekinler, birbirine benzeyen ve benzemeyen biçimde zeytin ve narları yaratan O'dur. Her biri meyve verdiği zaman meyvesinden yiyin![3] Toplandığı gün[4] de hakkını (*zekât*ını ve *sadaka*sını) verin[5] (fakat) israf etmeyin! Şüphesiz ki O, israf edenleri sevmez.[6] **142.** Hayvanlardan yük taşıyanı ve tüyünden (kılından) döşek yapılanları da (yaratandır). Allah'ın sizi rızıklandırdığı şeylerden yiyin! Şeytanın adımlarını izlemeyin![7] Şüphesiz ki o, sizin için apaçık bir düşmandır.

[1] Burada Yüce Allah'a rağmen fetva üretmenin ne kadar korkunç bir hata olduğuna dikkat çekilmektedir. Ayette, Mekkeli müşriklerin kendi zanlarına göre haramlar ürettikleri ifade edilmektedir. Bu çerçevede, ilahları için ayırdıkları hayvanların ve ekinlerin kendi istedikleri kişiler dışındakilere haram olduğunu belirterek delili olmayan "üçüncü" bir haramı ileri sürmüşlerdi. Daha önce geçtiği üzere, ilki "üzerine Allah'ın adı anılan hayvanlardan yememeleri", ikincisi ise "putlarının yani şeytanlarının kendi çocuklarını öldürmelerini onlara süslü göstermesi"ydi.

[2] Ayette, müşriklerin çarpık anlayışlarına bir örnek daha verilmekte, sırtlarını haram kıldıkları ve putlara adadıkları develerin doğum yapması durumunda yavrularının etlerinin sadece erkeklere ait olacağını, kadınlara ise haram sayılacağını iddia ettiklerine dikkat çekilmektedir. Yavrunun ölü doğması durumunda erkek ve kadınların ölü yavrunun etinden pay sahibi olabileceklerini ileri sürmüş, yavru ölü doğarsa zarara kadınların da ortak olması gerektiğini söylemişlerdir. Müşriklerin kadınlara yönelik düşmanca tavırları bu örnekte açığa çıkmakta, kadınları sadece ölü doğan hayvanların etleri üzerinde hak sahibi kılarak onları alay konusu edinmekte ve böylece hayata dair herhangi bir etkilerinin olmadığını göstermek istemektedirler.

[3] Bu ayet En'âm 6:99. ayetle birlikte okunmalıdır.

[4] Bu ifade tarımsal ürünlerde, dolayısıyla zekat ve sadaka gibi ekonomik içerikli ibadetlerde "bir yıl" beklenmesi gerektiği kabulünü geçersiz kılmaktadır.

[5] Bu cümle infakın, sadakaların ve elbetteki zekâtın edilen "kâr"dan değil, sahip olunan "mal"dan verilmesi gerektiğinin apaçık delilidir. Benzer mesajlar: Tevbe 9:103; İsrâ 17:26; Rûm 30:38; Zâriyât 51:19; Me'âric 70:24.

[6] Benzer mesaj: A'râf 7:31.

[7] Benzer mesajlar: Bakara 2:168, 208; Nûr 24:21.

Surenin 145-150. ayetlerinde haram olan dört gıda, yahudilere haram kılınan özel şeyler, müşriklerin kaderciliği, sağlam delillerin Yüce Allah'a aidiyeti ve yalancıların yoluna gidilmemesi gerektiği ifade edilmektedir.

143. (Dişi ve erkek) sekiz eş (yarattı): Koyundan iki, keçiden iki. De ki: "(Allah) bunların erkeklerini mi dişilerini mi yoksa bu iki dişinin rahimlerinde bulunan (yavrular)ı mı haram kılmış! Doğruysanız bana bilgiyle söyleyin!"[1] **144.** Deveden de iki, inekten de iki (çift yarattı). De ki: "(Allah), bunların erkeklerini mi dişilerini mi yoksa bu iki dişinin rahimlerinde bulunan (yavrular)ı mı haram kılmış! Yoksa Allah'ın size böyle vasiyet ettiğine şahit mi oldunuz?"[2] Bilgisizce insanları saptırmak için Allah'a yalan uydurandan daha zalim kim olabilir ki![3] Şüphesiz ki Allah zalimler topluluğunu doğru yola ulaştırmaz.

145. De ki: "Bana vahyolunanda, leş veya akıtılmış kan veya domuz eti -ki bu pisliğin kendisidir- ya da günah işlenerek Allah'tan başkası adına kesilmiş bir hayvandan başka, onu yiyecek kimseye haram kılınmış bir şey bulamıyorum." (Ancak) azgınlık yapmayacak ve sınırı aşmayacak şekilde kim (bunlardan yemek) zorunda kalırsa,[4] (bilsin ki) Rabbin çok bağışlayandır, çok merhametlidir.[5] **146.** Yahudilere bütün tırnaklı hayvanları haram kılmıştık. Sırtlarının veya bağırsaklarının taşıdığı ya da kemiğe karışan yağlar hariç olmak üzere, sığır ve koyunun iç yağlarını da onlara (haram kılmıştık). Bu (durum), haksızlıkları yüzünden onlara verdiğimiz cezadır.[6] Şüphesiz ki biz elbette doğru söyleyenleriz.

---

1 Bu ayette haram kılma yetkisinin Yüce Allah'a ait olduğu vurgulanmakta ve bu yetkiyi hiç kimseye vermediği, aksi bir iddia varsa bunun da bir bilgiyle dile getirilmesi gerektiğine dikkat çekilmektedir.

2 Benzer mesajlar: Mâide 5:87; Yûnus 10:59-60; Nahl 16:116-117; Tahrim 66:1; Hâkka 69:44-47.

3 Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:94; En'âm 6:21, 93, 157; A'râf 7:37; Yûnus 10:17; Hûd 11:18; Kehf 18:15; 'Ankebût 29:68; Zümer 39:32; Saff 61:7.

4 Yüce Allah yiyecek, içecek vs. şeylerle ilgili olarak insanların bazen kendi iradeleri dışında gelişebilecek birtakım durumları da hatırlatmaktadır. İfadenin edilgen getirilmesinin nedeni de bu olsa gerektir. Böyle mecburiyetlerin ve kaçınılmaz durumların yaşandığı anlarda daha önce haram kılındığı belli olan hükümlerin askıya alınabileceğini, bu yasak hükümlerin o zamanlarda uygulanmayabileceğini haber vermekte, benzer sıkıntılı durumlarda, yaşanabilecek çaresizlik hallerinde müminlere ruhsat vermektedir.

5 Benzer mesajlar: Bakara 2:173; Mâide 5:3; Nahl 16:115. Bu ayette, bir sonraki ayette de ifade edildiği üzere, yahudilerin azgınlıkları nedeniyle kendilerine haram kılınan tırnaklı hayvanlar ve başka bazı etlerle yağlar konusundaki kabulleri reddedilmektedir. Ayetteki bilgi yahudi algısını redde yöneliktir; yoksa bütün haramlar burada sayılıyor değildir. Nitekim, içki, rüşvet, yolsuzluk, hırsızlık, her türlü batıl kazanç, üzerine Allah'ın adı anılmadan kesilen hayvanların yenmemesi gibi hususlar başka ayetlerde yer almaktadır.

6 Yüce Allah ayetin sonunda yahudilere yönelik ve özel olan bu haramların gerekçesini ifade etmekte ve bunun onların azgınlıklarının karşılığı olduğunu belirtmektedir. Benzer bir ifade Sebe'lilerin cezalandırılmasıyla ilgili olarak Sebe' 34:17'de de geçmektedir.

147. Seni yalanlarsa (onlara) de ki: "Rabbiniz geniş merhamet sahibidir.[1] O'nun azabı, suçlular topluluğundan geri döndürülemez." **148.** Müşrikler şöyle diyecekler: "Allah dileseydi biz de ortak koşmazdık; atalarımız da. Hiçbir şeyi de haram kılmazdık."[2] Onlardan öncekiler de aynı şekilde (peygamberleri) yalanlamış ve sonunda azabımızı tatmışlardı. De ki: "Yanınızda bize açıklayacağınız bir bilgi var mı?[3] Doğrusu siz zandan başka bir şeyin peşine düşmüyor ve sadece yalan söylüyorsunuz."[4] **149.** De ki: "Kesin (en üstün) delil, yalnızca Allah'a aittir. (Allah) dileseydi elbette hepinizi doğru yola ulaştırırdı."[5] **150.** De ki: "Allah şunu yasakladı diye şahitlik edecek şahitlerinizi getirin!" Onlar (yalan yere) şahitlik ederlerse, sen onlarla birlikte şahitlik etme! Ayetlerimizi yalanlayan ve ahiret gününe inanmayanların arzularına uyma! Onlar, (başka varlıkları) Rablerine denk tutuyorlar.

فَإِن كَذَّبُوكَ فَقُل رَّبُّكُمْ ذُو رَحْمَةٍ وَاسِعَةٍ ۖ وَلَا يُرَدُّ
بَأْسُهُۥ عَنِ ٱلْقَوْمِ ٱلْمُجْرِمِينَ ﴿١٤٧﴾ سَيَقُولُ ٱلَّذِينَ أَشْرَكُوا
لَوْ شَآءَ ٱللَّهُ مَآ أَشْرَكْنَا وَلَآ ءَابَآؤُنَا وَلَا حَرَّمْنَا مِن شَىْءٍ ۚ
كَذَٰلِكَ كَذَّبَ ٱلَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ حَتَّىٰ ذَاقُوا۟ بَأْسَنَا ۗ قُلْ هَلْ
عِندَكُم مِّنْ عِلْمٍ فَتُخْرِجُوهُ لَنَآ ۖ إِن تَتَّبِعُونَ إِلَّا ٱلظَّنَّ
وَإِنْ أَنتُمْ إِلَّا تَخْرُصُونَ ﴿١٤٨﴾ قُلْ فَلِلَّهِ ٱلْحُجَّةُ ٱلْبَٰلِغَةُ ۖ فَلَوْ
شَآءَ لَهَدَىٰكُمْ أَجْمَعِينَ ﴿١٤٩﴾ قُلْ هَلُمَّ شُهَدَآءَكُمُ ٱلَّذِينَ
يَشْهَدُونَ أَنَّ ٱللَّهَ حَرَّمَ هَٰذَا ۖ فَإِن شَهِدُوا۟ فَلَا تَشْهَدْ
مَعَهُمْ ۚ وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَآءَ ٱلَّذِينَ كَذَّبُوا۟ بِـَٔايَٰتِنَا وَٱلَّذِينَ
لَا يُؤْمِنُونَ بِٱلْءَاخِرَةِ وَهُم بِرَبِّهِمْ يَعْدِلُونَ ﴿١٥٠﴾ قُلْ تَعَالَوْا۟
أَتْلُ مَا حَرَّمَ رَبُّكُمْ عَلَيْكُمْ ۖ أَلَّا تُشْرِكُوا۟ بِهِۦ شَيْـًٔا ۖ
وَبِٱلْوَٰلِدَيْنِ إِحْسَٰنًا ۖ وَلَا تَقْتُلُوٓا۟ أَوْلَٰدَكُم مِّنْ إِمْلَٰقٍ ۖ
نَّحْنُ نَرْزُقُكُمْ وَإِيَّاهُمْ ۖ وَلَا تَقْرَبُوا۟ ٱلْفَوَٰحِشَ مَا ظَهَرَ
مِنْهَا وَمَا بَطَنَ ۖ وَلَا تَقْتُلُوا۟ ٱلنَّفْسَ ٱلَّتِى حَرَّمَ ٱللَّهُ
إِلَّا بِٱلْحَقِّ ۚ ذَٰلِكُمْ وَصَّىٰكُم بِهِۦ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿١٥١﴾

Surenin 151-157. ayetlerinde Yüce Allah'ın saygın kıldığı esaslar, ilahi mesajlar arasındaki ruh birlikteliği, vahye tabi olma gereği ve müşriklerin muhtemel bahanelerinin yersizliği bildirilmektedir.

151. De ki: "Gelin Rabbinizin size neleri saygın kıldığını *tilavet* edeyim (okuyup aktarayım): O'na hiçbir şeyi ortak koşmayın ve ana babaya iyilik (edin)![6] Fakirlik korkusuyla çocuklarınızı öldürmeyin; (çünkü) sizi de onları da biz rızıklandırmaktayız. Çirkinliklerin açığına da gizlisine de yaklaşmayın! Allah'ın saygın kıldığı (öldürülmesini yasakladığı) canı haksız yere öldürmeyin! İşte bunlar (Allah'ın) size emrettikleridir. Umulur ki akıl edersiniz.[7]

---

1 Bu cümle En'âm 6:12, 54 ve A'râf 7:156 ile birlikte okunmalıdır.

2 Bu mesaj İbrahim 14:21 ve Nahl 16:35. ayetlerle birlikte okunmalıdır. Yüce Allah Mekkeli müşriklerin ilerleyen dönemde tam da kaderciliği, alın yazıcılığı benimseyen bir anlayışla ve suçu Allah'a atarak O'nun dilemesi durumunda kendilerinin de geçmiş atalarının da şirk koşmayıp, hiçbir şeyi de haram kılmamış olacaklarını dile getireceklerini haber vermektedir. En'âm 6:35. ayetinde de belirtildiği gibi, dilemesi durumunda Yüce Allah'ın herkesi hidayete erdirebileceği ifade edilmektedir; ancak bu durumda hayatın da imtihanın da hiçbir anlamı kalmayacaktır. Yüce Allah böyle bir şey dilemediğine göre, insanların şirk koşmasını da elbette dilemiş değildi. Müşriklerin bu konudaki sözleri her haliyle yalan ve iftiradan ibarettir.

3 Bu cümlede delilsiz konuşmamak gerektiğine dikkat çekilmektedir. Din adına konuşulurken vahiyden destek almadan konuşmamak gerektiği apaçık bir gerçekliktir.

4 Benzer mesajlar: En'âm 6:116; Yûnus 10:36, 66; Câsiye 45:24; Necm 53:28.

5 Benzer mesajlar: Mâide 5:48; En'âm 6:35, 107; Yûnus 10:99; Hûd 11:118-119; Ra'd 13:31; Nahl 16:9, 93; Secde 32:13; Şûrâ 42:8.

6 Benzer mesajlar: Bakara 2:83; Nisâ 4:36; İsrâ 17:23-24; Meryem 19:14, 32; 'Ankebût 29:8; Lokmân 31:14; Ahkâf 46:15.

7 Bu üç ayet yani En'âm 6:151-153. ayetler, Bakara 2:83-84, Ra'd 13:19-25, İsrâ 17:23-39, Mu'minûn 23:1-11, Furkân 25:63-77 ve Me'âric 70:22-35. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

154. Sonra iyilik edenlere (nimetimizi) tamamlamak ve her şeyi açıklamak için,[6] bir rehber ve rahmet olarak Musa'ya da Kitabı vermiştik. Umulur ki Rableriyle buluşmaya iman ederler. **155.** İşte bu (Kur'an da) bizim indirdiğimiz bereket kaynağı bir kitaptır. Ona uyun ve *takvâ*lı (duyarlı) olun ki size merhamet edilsin![7] **156.** "Kitap, sadece bizden önceki iki topluluğa (yahudi ve hristiyanlara) indirildi. Doğrusu biz onların okumasından habersizdik." dersiniz diye (Kur'an'ı indirdik). **157.** Veya "Kitap (ilahi mesaj) bize indirilseydi, biz onlardan daha fazla doğru yolda olurduk." dersiniz diye (Kur'an'ı indirdik). Elbette size de Rabbinizden apaçık bir delil, bir rehber ve rahmet gelmiştir.[8] Allah'ın ayetlerini yalanlayıp onlardan yüz çevirenden daha zalim kim olabilir ki![9] Ayetlerimizden yüz çevirenleri, yüz çevirmeleri nedeniyle ileride azabın en kötüsüyle cezalandıracağız.

152. Yetimin malına, yetişkinlik zamanına ulaşıncaya kadar en güzel olanın dışında sakın yaklaşmayın![1] Ölçü ve tartıyı adaletle yapın! Biz kimseye gücünün yeteceğinden başkasını yüklemeyiz.[2] Söz söylediğiniz zaman, akraba bile olsa adil olun![3] Allah'a (verdiğiniz) sözü tutun![4] İşte bunlar (O'nun) size emrettikleridir. Umulur ki (gerçeği) hatırlarsınız. **153.** Şüphesiz ki bu benim doğru yolumdur; ona uyun! (Başka) yollara uymayın! (O yollar) sizi (Allah'ın) yolundan ayırır. İşte bunlar *takvâ*lı olmanız için (Allah'ın) size emrettikleridir.[5]

[1] Benzer mesajlar: Nisâ 4:2, 6; İsrâ 17:34.

[2] Benzer mesajlar: Bakara 2:233, 286; Nisâ 4:84; Mâide 5:48; En'âm 6:165; A'râf 7:42; Mü'minûn 23:62; Talâk 65:7.

[3] Benzer mesajlar: Nisâ 4:135; Mâide 5:8, 42; Nahl 16:90; Hucurât 49:9; Mümtehine 60:8.

[4] Benzer mesajlar: Mâide 5:1; Ra'd 13:20; Nahl 16:91; İsrâ 17:34; Mü'minûn 23:8; Me'âric 70:32.

[5] En'âm suresinin 151-153. ayetleri inanç ve sosyal hayatta dinin temelini oluşturan on temel kuralı içermektedir.

[6] Ayetlerin açıkça ortaya konulmasıyla ilgili bkz. En'âm 6:55, 97, 98, 114, 119, 126; A'râf 7:32, 52, 145, 174; Tevbe 9:11; Yûnus 10:5, 24, 37; Hûd 11:1; Yûsuf 12:111; Ra'd 13:2; İsrâ 17:12; Rûm 30:28; Fussilet 41:3, 44.

[7] *Muttaki* olmak için *furkân* olan Kur'an'a tâbi olmak gerekmektedir. Eğer bu başarılırsa, Enfâl 8:29'a göre Yüce Allah bu kişilere bir *furkân* ikram edecektir. *Muttaki* olmanın dünya hayatındaki en önemli sonuçlarından birisi *furkân* sahibi olmaktır ki özellikle dini konularda doğru ve yanlışın ayırt edilebilmesine imkân veren bu muhteşem değer, hayata anlamını kazandıran en kıymetli ödüllerden biri, belki de birincisidir. Din adına neyin doğru neyin yanlış olduğunun karmakarışık olduğu ve her kafadan bir sesin çıktığı bir ortamda dinî konularda yanlışlara karşı doğruyu belirleyebilme gücü tarifi imkânsız bir değerdir. Bu nedenledir ki Kur'an'a tabi olup takvâlı yani duyarlı olabilmenin sonucu bir *furkân* ile buluşturulmaktır. Böyle bir hayat her müslüman için gereklidir.

[8] Bu iki ayet yani En'âm 6:156-157. ayetler, A'râf 7:172-173 ve Zümer 39:56-58. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

[9] Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:94; En'âm 6:21, 93, 144; A'râf 7:37; Yûnus 10:17; Hûd 11:18; Kehf 18:15; 'Ankebût 29:68; Zümer 39:32; Saf 61:7.

Surenin 158-165. ayetlerinde inkârcıların yanlış tutumu, dinde ayrılığın feci sonu, mahşere iyilik veya kötülük getirmenin sonuçları, müslümanın hayat anlayışı, teslimiyeti, şirkten uzak tevhid yaşantısı ve yeryüzünde halife (sorumlu) kılınışı ele alınmaktadır.

158. Onlar ille de kendilerine meleklerin veya Rabbinin (azap emrinin) gelmesini veya Rabbinin bazı delillerinin gelmesini mi bekliyorlar?[1] Rabbinin bazı delilleri geldiği gün, önceden inanmamış veya imanında bir hayır kazanmamış olan kimseye artık imanı bir yarar sağlamaz.[2] De ki: "Bekleyin! Şüphesiz ki biz de bekleyeneriz." **159.** Dinlerini parça parça edip gruplara ayrılanlar var ya, senin onlarla hiçbir ilişkin yoktur. Onların işi ancak Allah'a kalmıştır. Sonra (Allah) onlara yapmış olduklarını (mahşerde) bildirecektir.[3] **160.** Kim (Allah huzuruna) iyilikle gelirse ona getirdiğinin on katı vardır.[4] Kim de kötülükle gelirse o sadece getirdiğinin dengiyle cezalandırılır. Onlar haksızlığa uğratılmazlar.[5] **161.** De ki: "Şüphesiz ki Rabbim beni doğru yola, doğru dine, (Allah'ı) bir tanıyan ve müşriklerden olmayan İbrahim'in milletine (dinine) ulaştırdı." **162.** De ki: "Şüphesiz ki benim *salâtım* (desteğim), ibadetlerim, hayatım ve ölümüm âlemlerin Rabbi olan Allah içindir. **163.** O'nun hiçbir ortağı yoktur. Ben bununla emrolundum ve ben müslümanların ilkiyim (öncüsüyüm)."

164. De ki: "O, her şeyin Rabbiyken ben Allah'tan başka Rab mı arayacakmışım!" Herkesin kazanacağı (kötülük) yalnız kendi aleyhinedir. Hiçbir (günah) yüklüsü, başkasının (günah) yükünü yüklenemez.[6] Sonunda dönüşünüz sadece Rabbinizedir ve O, anlaşmazlığa (çelişkiye) düşmüş olduğunuz şeyleri size bildirecektir. **165.** Sizi yeryüzünün halifeleri (sorumluları olarak) görevlendiren[7] ve verdiği (nimetler) hakkında sizi denemek için[8] kiminizi kiminizden derecelerle üstün kılan O'dur. Şüphesiz ki Rabbin, cezası hızlı olandır. Şüphesiz ki O, çok bağışlayandır, çok merhametlidir.

---

1 Benzer mesajlar: Bakara 2:210; Nahl 16:33.

2 Benzer mesajlar: Nisâ 4:18; Yûnus 10:90-91; Secde 32:29; Sebe' 34:52; Mu'min 40:85; Duhân 44:13; Muhammed 47:18.

3 Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:103, 105; Enfâl 8:46; Mü'minûn 23:53; Rûm 30:30-32.

4 Benzer mesajlar: En'âm 6:160; Tevbe 9:121; Nahl 16:96, 97; Nûr 24:38; Neml 27:89; 'Ankebût 29:7; Zümer 39:35; Ahkâf 46:16; Necm 53:31.

5 Benzer mesajlar: Bakara 2:261, 272, 273; Enfâl 8:60; Yûnus 20:27; Nahl 16:126; Hacc 22:60; Neml 27:89-90; Kasas 28:84; Yâsîn 36:54; Zümer 39:10; Mü'min 40:40; Şûrâ 42:40; Müzzemmil 73:20; Nebe' 78:36. Konuyla ilgili ayetlerden anlaşılıyor ki iyiliklerin ödülleri "en az" o iyilik kadar, hatta sınırsız olabilir. Kötülüklerin karşılığı ise affedilmezlerse "en fazla" o kötülük kadardır.

6 Bu mesaj Bakara 2:134, 141, 272, 286, En'âm 6:52, İsrâ 17:13-15, Lokmân 31:33, Fâtır 35:18, Zümer 39:7, Fussilet 41:46, Câsiye 45:15, Necm 53:38-39 ve Zilzâl 99:7-8. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

7 Benzer mesajlar: Bakara 2:30; Fâtır 35:39.

8 Benzer mesajlar: Bakara 2:233, 286; Nisâ 4:84; Mâide 5:48; En'âm 6:152; A'râf 7:42; Mü'minûn 23:62; Talâk 65:7.

7. A'RÂF SURESİ

206 AYET

Mekke döneminde indirilen, 206 ayetten oluşan, adını 46. ayette geçen ve "yüksek yer" veya "bilgililer" anlamındaki *el a'râf* kelimesinden alan A'râf suresi inişte 56, mushaf sırasında ise 7. suredir.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

Surenin 1-9. ayetlerinde Kur'an'ın özellikleri ile ona tabi olmanın gerekliliği, sapkın pek çok neslin helak edildiği, mahşerde herkesin sorgulanacağı ve yaptıklarının tastamam haber verileceği bildirilmektedir.

1. *Elif. Lâm. Mîm. Sâd.*[1] **2.** Kendisiyle uyarman için ve müminlere (gerçeği) hatırlatma olsun diye sana indirilen bu kitaptan dolayı kalbinde hiçbir sıkıntı olmasın!

3. Rabbinizden size indirilene (Kur'an'a) uyun![2] O'nun peşi sıra (onu bırakıp da) başka dostlara uymayın![3] Ne kadar da azınız (gerçeği) hatırlıyor! **4.** Nice şehirler vardı ki biz onları helak etmiştik. Azabımız onlara gece veya gündüz uyurlarken gelmişti. **5.** Azabımız kendilerine geldiğinde "Biz zalimlermişiz!" diye sızlanıp yalvarmaktan başka sözleri kalmamıştı. **6.** Elbette kendilerine elçi gönderilenleri de elçileri de sorgulayacağız.[4] **7.** Onlara (bütün olup bitenleri) tam bir bilgi ile elbette anlatacağız. Zaten biz onlardan habersiz değildik. **8.** O günkü terazi tamamen hakka uygun olacaktır. Kimin terazi(de sevap)ları ağır gelirse, işte onlar kurtulanlardır. **9.** Kimin de terazi(de sevap)ları hafif gelirse, işte onlar ayetlerimize karşı haksızlık ettiklerinden dolayı kendilerine yazık edenlerdir.[5]

Surenin 10-25. ayetlerinde insanın yeryüzünde yaratılışı, meleklere yönelik secde emri, İblis'in karşı çıkışı ve gerekçeleri, onun da Hz. Âdem ve eşini cennette kandırması, hepsinin cennetten kovulması ve insanların özrü ifade edilmektedir.

10. Yemin olsun ki sizi yeryüzüne biz yerleştirdik ve orada sizin için (gerekli) geçim vasıtaları sağladık. Ne kadar da azınız şükrediyor! **11.** Yemin olsun ki sizi biz yaratmış, sonra size biçim vermiş,[6] sonra da meleklere, "Âdem için (Allah'a) secde edin." demiştik; onlar da hemen secde etmişlerdi. İblis hariç.[7] O, secde edenlerden olmamıştı.

1 Mukattaa harfleri hakkında bilgi için bkz. Bakara 2:1, dipnot 1.

2 Vahye uymayla ilgili ayetler için bkz. Âl-i İmrân 3:103, dipnot 1.

3 Buradaki emir Yüce Allah'tan başka ilah anlamında dost edinmemeyle ilgilidir. Çünkü Mâide 5:55-56 ve Tevbe 9:71 gibi ayetlerde müminlerin Hz. Muhammed ve diğer mümin dostlarına dikkat çekilmektedir.

4 Elçilerin sorgulanması onlara iftira atan kişilerin yalancılıklarını ortaya çıkarmak içindir.

5 Benzer mesajlar: A'râf 7:8-9; Enbiyâ 21:47; Mü'minûn 23:102-103; Kâri'a 101:6-9.

6 Bu cümle "siz", "sizi" zamirleri gereği ilk insanların en az üç kişi, Fâtır 35:11 ve Nebe' 78:8 gereği en az üç çift şeklinde yaratıldığının delillerindendir.

7 İblis'in secde etmemesiyle ilgili bkz. Bakara 2:34, dipnot 3.

12. (Allah) şöyle demişti: "Ben sana emretmişken seni secde etmekten alıkoyan neydi?"[1] (İblis de) "Ben ondan hayırlıyım (üstünüm). Beni ateşten yarattın; onu çamurdan yarattın." demişti.[2] **13.** (Allah) "İn[3] oradan! Orada kibirlenmek senin haddine değildir. Çık, (git); şüphesiz ki sen aşağılıklardansın!" demişti.[4] **14-15.** (İblis) "Bana, (insanların) tekrar diriltilecekleri güne kadar zaman tanı." deyince, (Allah da) "(Tamam), sen zaman tanınanlardansın." demişti.[5] **16.** (İblis) "Beni saptırmana karşılık, ben de onları (saptırmak) için[6] senin doğru yolunun üzerine oturacağım. **17.** Sonra elbette onlara önlerinden, arkalarından, sağlarından, sollarından gelip (sokul)acağım; sen onların çoğunu şükredenler olarak bulamayacaksın!" demişti. **18.** (Allah ise) şöyle demişti: "Yerilmiş ve kovulmuş olarak çık oradan! İnsanlardan sana kim uyarsa, sizden hepinizi cehenneme dolduracağım."[7] **19.** (Allah): "Ey Âdem! Sen ve eşin şu bahçede yerleşip dilediğiniz yerden (ürünlerden) yiyin! Şu ağaca yaklaşmayın; yoksa kaybedenlerden olursunuz!" (demişti).

20. (O sırada) şeytan, birbirine kapalı edep yerlerini kendilerine göstermek için onlara (Âdem ve eşine) vesvese vermiş,[8] "Rabbiniz size bu ağacı ancak melek olursunuz veya çok uzun yaşayanlardan olursunuz diye yasakladı!" demişti. **21.** "Doğrusu ben sizin için öğüt verenlerdenim!" diye yemin etmişti. **22.** Onları aldatarak (yasağı işlemeye) sarkıtmış (sevk etmiş)ti. (Yasak) ağacı tattıklarında edep yerleri kendilerine görünmüştü. (Ardından) bahçenin yapraklarından üzerlerine örtmeye başlamışlardı. Rableri onlara "Ben sizi o ağaçtan engellememiş miydim ve size 'Şeytan, sizin apaçık düşmanınızdır' dememiş miydim?" diye seslenmişti.

---

[1] Bu ayet meleklere yönelik dile getirilen "Âdem için Yüce Allah'a secde" emrinin İblis'e de ayrıca yönlendirildiğinin delilidir.

[2] Benzer mesajlar: Hicr 15:33; İsrâ 17:61; Sâd 38:76.

[3] Bakara 2:36, 38 ve Tâhâ 20:123'te geçen *ihbit/ihbitâ/ihbitû* kelimeleri "dünyada bir yerden bir yere inmek" demektir. Bakara 2:61, 74 ve Hûd 11:48'de aynı kelimenin benzer kullanımları söz konusudur.

[4] Benzer mesajlar: Hicr 15:34-35; İsrâ 17:63; Sâd 38:77-78.

[5] Benzer mesajlar: Hicr 15:36-38; Sâd 38:79-81.

[6] Bakara 2:34 ve Sâd 38:82'de de ifade edildiği üzere, İblis, kibir göstererek ve küfrü tercih ederek yüz çevirdiği ilâhî emrin faturasını Yüce Allah'a havale etmekte, aslında kendi sapmasını gizleyerek onu Allah'ın saptırdığını söylemekteydi. Bu apaçık bir yalan ve iftiraydı.

[7] Benzer mesajlar: A'râf 7:12-18; Hicr 15:42; Nahl 16:99; İsrâ 17:61-63; Sebe' 34:21; Sâd 38:75-82. Cehennemin insanlarla doldurulması "sonuç", insanların İblis'e uyması ise "sebep"tir. Ayrıca Hûd 11:119 ve Secde 32:13. ayetler de bu cümle ile birlikte okunmalıdır.

[8] Bu cümle Hz. Âdem'in ve eşinin cennetten çıkartılma nedeninin şeytan olduğunu göstermektedir. Sanıldığı veya iddia edildiği gibi söz konusu bahçeden çıkartılmaya sebep olan kişi Hz. Havva değil, İblis'tir. Benzer mesajlar: Bakara 2:36; Tâhâ 20:120.

23. (Âdem ve eşi) şöyle dua etmişlerdi: "Rabbimiz! Biz kendimize haksızlık ettik. Bizi bağışlamaz ve bize merhamet etmezsen elbette kaybedenlerden olacağız."[1] **24.** (Bunun üzerine Allah) "Bir kısmınız diğerine düşman olarak inin![2] Sizin için yeryüzünde (bahçe dışında) belirli bir süre kalma ve geçim imkânları vardır." demişti. **25.** "Orada yaşayacak; orada ölecek ve oradan (diriltilip) çıkartılacaksınız." demişti.[3]

▼ *Surenin 26-39. ayetlerinde libâsu't-takvâ denen takvâ (duyarlılık) örtüsü gündeme getirilmekte, taklidin ne olduğu tanıtılmakta, haram kılma yetkisinin sadece Yüce Allah'a ait olduğu, toplumların bir süresinin bulunduğu belirtilmekte ve Allah'a yalan isnat etmenin mahşerdeki sonuçları haber verilmektedir.*

26. Ey âdemoğulları! Size edep yerlerinizi örtecek giysi ve süslenecek elbise indirdik (verdik). Hayırlı olan ise *takvâ* (duyarlılık) elbisesidir.[4] İşte bu, (gerçeği) hatırlasınlar diye Allah'ın ayetlerindendir. **27.** Ey âdemoğulları! Şeytan, ana babanızı, ayıp yerlerini kendilerine göstermek için elbiselerini soyarak o bahçeden çıkardığı gibi sizi de aldatmasın! Çünkü o ve yandaşları, sizin onları göremeyeceğiniz yerden sizi görürler.[5] Şüphesiz ki biz, şeytanları inanmayanların dostları yaptık.[6] **28.** Onlar bir çirkinlik yaptıkları zaman "Babalarımızı bu yolda bulduk. Allah da bize bunu emretti." derler.[7] De ki: "Allah çirkinliği emretmez. Allah hakkında bilmediğiniz şeyleri mi söylüyorsunuz?" **29.** De ki: "Rabbim adaleti emretmiştir. Her secdede yüzlerinizi O'na yöneltin ve dini yalnız O'na (Allah'a) özgü kılarak O'na dua edin (yalvarın)! Başlangıçta sizi O yarattığı gibi (sonunda yine O'na) döneceksiniz."[8] **30.** Bir kısmı(nız)ı doğru yola ulaştırmış olarak, bir kısmı(nız) hakkında da sapkınlık gerçekleşmiş olarak (O'na döneceksiniz). Şüphesiz ki onlar, kendilerinin doğru yolda olduğunu sanarak Allah'ın peşi sıra şeytanları kendilerine dostlar edinmişlerdi.[9]

1 Bu cümle Bakara 2:37'in açılımıdır.

2 Bu cümle Bakara 2:36. ayetle birlikte okunmalıdır. Burada Hz. Âdem ve eşinin İblis'e yönelik düşmanlıkları belirtilmektedir. Cennetten inişle ilgili bkz. A'râf 7:13, dipnot 3.

3 Benzer mesajlar: Tâhâ 20:55; Hacc 22:6; Rûm 30:19; Fâtır 35:9; Kâf 50:11, 42; Zuhruf 43:11; Nûh 71:18.

4 Bu cümle tesettürün gerçek, tastamam ve anlamlı olmasının ön şartını içermektedir.

5 Bu cümle cinlerin insanlar tarafından görülemeyeceğinin delilidir.

6 Bu ayet şeytanın kimlere dost kılınacağının delilidir. İman etmemek, Kur'an'dan yüz çevirmek "sebep", şeytanın dost edinilmesi "sonuç"tur. Benzer mesajlar: Meryem 19:83; Şu'arâ 26:221-222; Fussilet 41:25; Zuhruf 43:36.

7 Bu cümle taklidin yalancılık olduğunun delilidir. Benzer mesajlar: Bakara 2:170; Mâide 5:104; Yûnus 10:78; Hûd 11:53-54, 62, 87; Enbiyâ 21:52-53; Şu'arâ 26:70-74; Lokmân 31:21; Sebe' 34:43; Sâffât 37:69-74; Zuhruf 43:22, 23.

8 Benzer mesajlar: Yûnus 10:34; Enbiyâ 21:104; Neml 27:64; 'Ankebût 29:19, 20; Rûm 30:11, 27; Burûc 85:13.

9 Bu ayet Kehf 18:104 ve Zuhruf 43:37. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

31. Ey âdemoğulları! Her secdede ziynetinizi takının![1] Yiyin, için, israf etmeyin! Şüphesiz ki O, israf edenleri sevmez.[2] **32.** De ki: "Allah'ın kulları için çıkarttığı ziyneti ve temiz rızıkları kim haram kılmış ki!"[3] De ki: "Onlar, kıyamet günü sadece kendilerine özel olmanın yanında[4] dünya hayatında da (sadece inançsızların değil), müminlerindir de. Bilen bir topluluk için ayetleri işte böyle açıklıyoruz."[5] **33.** De ki: "Rabbim ancak ve ancak açık ve gizli çirkinlikleri, günahı, azgınlık yapmayı, hakkında hiçbir delil indirmediği herhangi bir şeyi Allah'a ortak koşmanızı ve Allah hakkında bilmediğiniz şeyleri söylemenizi haram kılmıştır."[6] **34.** Her ümmetin bir süresi vardır. Süreleri gelince ne bir saat (bir an) geri kalır ne de öne gelebilirler.[7] **35.** Ey âdemoğulları! Kendi içinizden size ayetlerimi anlatacak elçiler gelirse, kim *takvâ*lı (duyarlı) davranır ve (bozulmayı) düzeltirse, artık onlara korku yoktur ve onlar üzülmeyecek de.

يَا بَنِي آدَمَ خُذُوا زِينَتَكُمْ عِندَ كُلِّ مَسْجِدٍ وَكُلُوا وَاشْرَبُوا
وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ ﴿٣١﴾ قُلْ مَنْ حَرَّمَ زِينَةَ اللَّهِ
الَّتِي أَخْرَجَ لِعِبَادِهِ وَالطَّيِّبَاتِ مِنَ الرِّزْقِ قُلْ هِيَ لِلَّذِينَ آمَنُوا
فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا خَالِصَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ كَذَٰلِكَ نُفَصِّلُ الْآيَاتِ
لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿٣٢﴾ قُلْ إِنَّمَا حَرَّمَ رَبِّيَ الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا
وَمَا بَطَنَ وَالْإِثْمَ وَالْبَغْيَ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَأَن تُشْرِكُوا بِاللَّهِ مَا لَمْ يُنَزِّلْ
بِهِ سُلْطَانًا وَأَن تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٣٣﴾ وَلِكُلِّ أُمَّةٍ
أَجَلٌ فَإِذَا جَاءَ أَجَلُهُمْ لَا يَسْتَأْخِرُونَ سَاعَةً وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ
يَا بَنِي آدَمَ إِمَّا يَأْتِيَنَّكُمْ رُسُلٌ مِّنكُمْ يَقُصُّونَ عَلَيْكُمْ آيَاتِي
فَمَنِ اتَّقَىٰ وَأَصْلَحَ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٣٥﴾
وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَاسْتَكْبَرُوا عَنْهَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ
هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٣٦﴾ فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا
أَوْ كَذَّبَ بِآيَاتِهِ أُولَٰئِكَ يَنَالُهُمْ نَصِيبُهُم مِّنَ الْكِتَابِ حَتَّىٰ إِذَا
جَاءَتْهُمْ رُسُلُنَا يَتَوَفَّوْنَهُمْ قَالُوا أَيْنَ مَا كُنتُمْ تَدْعُونَ مِن دُونِ
اللَّهِ قَالُوا ضَلُّوا عَنَّا وَشَهِدُوا عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ أَنَّهُمْ كَانُوا كَافِرِينَ ﴿٣٧﴾

36. Ayetlerimizi yalanlayıp onlara karşı kibirlenenler ise ateş halkıdır; onlar orada *ebedî* kalıcıdır. **37.** Allah'a yalan uyduran veya O'nun ayetlerini yalanlayandan daha zalim kim olabilir ki![8] Onlara, kitapta (yazılı olan azaptan) payları ulaşacaktır. Sonunda onları vefat ettirecek elçilerimiz (melekler)[9] kendilerine geldiğinde "Allah'ın peşi sıra yalvardıklarınız nerede?" diyeceklerdir. Onlar da kâfir olduklarına dair kendi aleyhlerine şahitlik ederek "Bizden kaybolup gitmişler!" diyeceklerdir.[10]

---

1 Bu buyruk, ibadetlerde temiz ve güzel giyimli olmanın şart olduğunu göstermektedir.

2 Benzer mesaj: En'âm 6:141.

3 Bu ayet A'râf 7:33, 157, Enfâl 8:24, Tevbe 9:29, Kehf 18:26 ve Tahrim 66:1. ayetlerle okunmalıdır. Bu cümle dinde haram kılma yetkisinin yalnızca Yüce Allah'a ait olduğunun delilidir. Diğer insanlar yasak koyabilirler; ancak kesinlikle haram kılamazlar. Çünkü Yüce Allah bu yetkiyi hiç kimse ile paylaşmamıştır.

4 Benzer mesaj: Zuhruf 43:35.

5 Ayetlerin açıkça ortaya konulmasıyla ilgili bkz. En'âm 6:55, 97, 98, 114, 119, 126, 154; A'râf 7:52, 145, 174; Tevbe 9:11; Yûnus 10:5, 24, 37; Hûd 11:1; Yûsuf 12:111; Ra'd 13:2; İsrâ 17:12; Rûm 30:28; Fussilet 41:3, 44.

6 Ayette sayılanlar, çeşitli sebeplerle insanların yasakladığı şeylerin değil, Yüce Allah'ın haram kıldıklarının haram olduğunu ortaya koymaktadır. Hac esnasında bazı müşriklerin ileri sürdüğü birtakım yasaklara itibar edilmemesi gerektiği, asıl Yüce Allah'ın haram kıldıklarının dikkate alınması gerektiği üzerinde durulmaktadır. Bu mesaj En'âm 6:120. ayetle birlikte okunmalıdır.

7 Benzer mesajlar: Yûnus 10:49; Hicr 15:5; Nahl 16:61; Mü'minûn 23:43.

8 Yüce Allah'a yalan yakıştıranlarla ilgili benzer kullanımlar: Âl-i İmrân 3:94; En'âm 6:21, 93, 144, 157; Yûnus 10:17; Hûd 11:18; Kehf 18:15; 'Ankebût 29:68; Zümer 39:32; Saff 61:7.

9 Ölüm melekleriyle ilgili benzer kullanımlar için bkz. Nisâ 4:97; En'âm 6:61, 93; Enfâl 8:50; Nahl 16:28, 32; Muhammed 47:27.

10 Benzer mesajlar: En'âm 6:94; Hûd 11:21; Nahl 16:87; Kasas 28:75; Mü'min 40:74; Fussilet 41:48.

38. (Allah şöyle) diyecektir:[1] "Sizden önce geçmiş (cehennemlik olan) cin ve insan toplulukları arasında siz de ateşe girin!" Her topluluk (ateşe) girdikçe yoldaşlarına lanet edecektir. Hepsi birbiri ardına cehennemde toplanınca, sonrakiler önce giren (önderleri) için "Rabbimiz! Bizi işte bunlar saptırdılar! Onlara kat kat ateş azabı ver!" diyeceklerdir. (Allah da) "Zaten herkes için kat kat azap vardır[2] fakat siz bilmezsiniz!" cevabını verecektir. **39.** Öncekiler sonrakilere şöyle diyecekler: "(Belli ki) sizin bizden hiçbir farkınız yokmuş. Siz de (bizim gibi) yaptıklarınıza karşılık azabı tadın!"

▼ *Surenin 40-53. ayetlerinde gerçekleri yalanlayanlar ile onları savunanların sonu hakkında bilgi verildikten sonra cennetliklerin cehennemliklerle konuşmaları gündeme getirilmektedir.*

40. Ayetlerimizi yalanlayıp da onlara karşı kibirlenenlere göğün kapıları açılmayacak[3] ve onlar halat/deve[4] iğne deliğine girinceye kadar cennete giremeyeceklerdir! Suçluları işte böyle cezalandıracağız! **41.** Onların cehennem ateşinden yatağı, üstlerinden de (ateşten) örtüleri olacaktır. İşte zalimleri böyle cezalandırırız! **42.** İman edip iyi işler yapanlara gelince -ki kimseye gücünün üzerinde bir görev yüklemeyiz-,[5] işte onlar da cennet halkıdır; orada *ebedî* kalacaklardır. **43.** (Cennette) altlarından ırmaklar akarken, göğüslerinde (kalplerinde) kinden ne varsa hepsini çıkarıp atmış olacağız.[6] (İşte bu cennetlikler) şöyle diyeceklerdir: "Bizi bu (cennete) ulaştıran Allah'a *hamd*olsun;[7] (çünkü) Allah bize yol göstermeseydi, biz yolumuzu bulamayacaktık. Şüphesiz ki Rabbimizin elçileri gerçeği getirmişler." Onlara "İşte yaptıklarınıza karşılık[8] miras olarak size verilen cennet burasıdır[9]" diye seslenilecektir.

1 Son Saat, kıyamet-ahiret süreciyle ilgili olaylar için bazen geçmiş zaman kalıbı kullanılsa da bunların gelecek zaman anlamında yorumlanması gerekir ki bu tür kullanımlar Kur'an'ın bir üslubudur.

2 Benzer mesajlar: A'râf 7:39; Kasas 28:63; Ahzâb 33:67-68; Sebe' 34:31-33; Sâffât 37:33; Mü'min 40:48; Zuhruf 43:37-39.

3 Burada sözü edilen "göğün kapıları" ifadesi, cehennemlikler için "ruhlarının yükselmemesi, biraz fırsat bulsalar da yükseklere nüfuz edememeleri, meleklerin sırlarına erememeleri, düşmeleri, dualarının reddedilmesi, üzerlerine bereket inmemesi" anlamlarına alınmaktadır.

4 Ayette geçen *el-cemel* "deve" kelimesinin *el-cümmel* "halat" şeklinde okunma ihtimali nedeniyle iki farklı anlamı vardır.

5 Benzer mesajlar: Bakara 2:233, 286; Nisâ 4:84; Mâide 5:48; En'âm 6:152, 165; Mü'minûn 23:62; Talâk 65:7.

6 Bu cümle Hicr 15:47. ayetle birlikte okunmalıdır.

7 Benzer şekilde mahşerde dile getirilecek bir *hamd* cümlesi de Yûnus 10:10, Fâtır 35:34 ve Zümer 39:74'te de yer almaktadır. Ayrıca Kasas 28:70 ve Sebe' 34:1'de de ahirette de hamdin sadece Yüce Allah'a ait olacağı ifade edilmektedir.

8 Cennet, dünyada yapılan fedakarlıkların sonucudur. Fedakarlıklar "sebep", cennet ise "sonuç"tur.

9 Benzer mesajlar: Enbiyâ 21:103; Sâd 38:54; Fussilet 41:30; Kâf 50:32.

44-45. Cennet halkı ateş halkına "Biz Rabbimizin bize vadettiğini gerçekleşmiş bulduk; siz de Rabbinizin size vadettiğini gerçekleşmiş buldunuz mu?" diye seslenecekler; onlar da "Evet!" diyecekler. Aralarında bir çağrıcı "Allah'ın laneti, (insanları) Allah'ın yolundan alıkoyan, o (yol)u eğri gösteren ve ahireti de inkâr eden zalimlerin üzerine olsun!" diye seslenecektir. **46.** İki taraf (cennetlikler ve cehennemlikler) arasında bir perde ve *a'rafta*[1] herkesi yüzlerinden tanıyan adamlar vardır. (Cennete girmeyi) arzulamalarına rağmen henüz oraya (cennete) giremeyen bu kişiler, cennet halkına "Selam üzerinize olsun!" diye seslenmiş (olacaklar)dır. **47.** Gözleri ateş halkı tarafına döndürülünce[2] de "Rabbimiz! Bizi zalimler topluluğu ile birlikte bulundurma!" diyecekler. **48.** A'raf halkı, yüzlerinden tanıdıkları (cehennemdeki) kişilere şöyle seslenecekler: "Çokluğunuzun da kibirlenmenizin de size hiçbir yararı olmadı. **49.** (Haklarında) 'Allah'ın merhameti onlara ulaşmaz!' diye yemin ettiğiniz kişiler bunlar mı?"[3] (Oysa onlara:) "Cennete girin! Size hiçbir korku yoktur ve siz üzülmeyeceksiniz de." (denecektir).

50-51. Ateş halkı cennet halkına "Su veya Allah'ın size verdiği rızıklardan biraz da bize dökün!" diye seslenince, (cennetlikler) "Allah onları dinlerini bir eğlence ve oyun edinen, dünya hayatı da kendilerini aldatan kâfirlere haram kılmıştır." diyecekler.[4] Onlar bu günün karşılaşmasını nasıl unutmuş ve ayetlerimizi nasıl inkâr etmişlerse işte biz de bugün onları unutmaktayız.[5]

---

[1] Sureye adını veren *el-a'râf* kelimesi, horozun ibiği veya atın yelesi gibi "yüksek yer", "cennetle cehennem arasındaki yüksek surun en tepesi" veya "bilgililer" anlamına gelmektedir. Burası henüz cennete girememiş, ancak girmeyi çok isteyen kişilerin bir anlamda sıkıntı çektikleri ve özlem içerisinde cennete girmeyi bekledikleri yer olarak yorumlanabilir.

[2] Bu ifade a'raftakilerin cehennemlikler tarafına bakmak istemediklerini, ancak bir sıkıntı sebebi olsun, manevi anlamda belki de bir ceza şeklini oluştursun diye onların bakışları ilahi irade tarafından cehennemliklerin bulunduğu yere çevrileceği bilgisini içermektedir.

[3] Bu cümle dünya hayatında inkârcıların alay ettiği imanlılara Yüce Allah'ın ikramda bulunacağını, beğenmedikleri insanların cennete girdiklerini görerek alay edenlerin alaycılıklarının feci akıbetini bir kez de bu şekilde yaşayacaklarını ifade etmektedir.

[4] Yüce Allah mahşer şartlarında azabı hafifletebilecek veya ateştekileri serinletebilecek her ne varsa onu cehennemliklerden uzak tutacağını, onları bu nimetlerden mahrum kılacağını ifade etmektedir.

[5] Dünya hayatının aldatmasına kananlar aynı zamanda Yüce Allah'ın ayetlerini inkâr eden ve mahşerde Allah'ın huzurunda hesap vereceğini de unutanlardır. Yüce Allah bu tiplerin suçunu gündeme getirmekte ve onlar dünya hayatında böyle bir unutma yaşamışlarsa, kendilerinin de azapta unutulacağını kendilerine haber vermektedir. Benzer mesajlar: Tevbe 9:67; Tâhâ 20:126; Secde 32:14; Câsiye 45:34; Haşr 59:19.

وَلَقَدْ جِئْنَٰهُم بِكِتَٰبٍ فَصَّلْنَٰهُ عَلَىٰ عِلْمٍ هُدًى وَرَحْمَةً
لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٥٢﴾ هَلْ يَنظُرُونَ إِلَّا تَأْوِيلَهُۥ ۚ يَوْمَ يَأْتِى تَأْوِيلُهُۥ
يَقُولُ ٱلَّذِينَ نَسُوهُ مِن قَبْلُ قَدْ جَآءَتْ رُسُلُ رَبِّنَا بِٱلْحَقِّ
فَهَل لَّنَا مِن شُفَعَآءَ فَيَشْفَعُوا۟ لَنَآ أَوْ نُرَدُّ فَنَعْمَلَ غَيْرَ ٱلَّذِى
كُنَّا نَعْمَلُ ۚ قَدْ خَسِرُوٓا۟ أَنفُسَهُمْ وَضَلَّ عَنْهُم مَّا كَانُوا۟
يَفْتَرُونَ ﴿٥٣﴾ إِنَّ رَبَّكُمُ ٱللَّهُ ٱلَّذِى خَلَقَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ
فِى سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ ٱسْتَوَىٰ عَلَى ٱلْعَرْشِ ۖ يُغْشِى ٱلَّيْلَ ٱلنَّهَارَ يَطْلُبُهُۥ
حَثِيثًا وَٱلشَّمْسَ وَٱلْقَمَرَ وَٱلنُّجُومَ مُسَخَّرَٰتٍۭ بِأَمْرِهِۦٓ ۗ أَلَا لَهُ
ٱلْخَلْقُ وَٱلْأَمْرُ ۗ تَبَارَكَ ٱللَّهُ رَبُّ ٱلْعَٰلَمِينَ ﴿٥٤﴾ ٱدْعُوا۟ رَبَّكُمْ
تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً ۚ إِنَّهُۥ لَا يُحِبُّ ٱلْمُعْتَدِينَ ﴿٥٥﴾ وَلَا تُفْسِدُوا۟
فِى ٱلْأَرْضِ بَعْدَ إِصْلَٰحِهَا وَٱدْعُوهُ خَوْفًا وَطَمَعًا ۚ إِنَّ
رَحْمَتَ ٱللَّهِ قَرِيبٌ مِّنَ ٱلْمُحْسِنِينَ ﴿٥٦﴾ وَهُوَ ٱلَّذِى يُرْسِلُ
ٱلرِّيَٰحَ بُشْرًۢا بَيْنَ يَدَىْ رَحْمَتِهِۦ ۖ حَتَّىٰٓ إِذَآ أَقَلَّتْ سَحَابًا ثِقَالًا
سُقْنَٰهُ لِبَلَدٍ مَّيِّتٍ فَأَنزَلْنَا بِهِ ٱلْمَآءَ فَأَخْرَجْنَا بِهِۦ مِن كُلِّ
ٱلثَّمَرَٰتِ ۚ كَذَٰلِكَ نُخْرِجُ ٱلْمَوْتَىٰ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿٥٧﴾

52. Yemin olsun ki onlara, bilgiyle açıkladığımız[1] ve inanan bir toplum için yol gösterici ve rahmet olan bir kitap getirmiştik (göndermiştik).[2] **53.** (Onlar), onun (kitabın) *tevil*inden (yorumundan) başka bir şey beklemiyorlar. Onun *tevili* (yorumu, Son Saat) geldiği gün, önceden onu unutmuş olanlar şöyle diyecekler: "Elbette Rabbimizin elçileri gerçeği getirmişler. Şimdi şefaat edebilenler var mı ki bize de şefaat etsinler veya (dünyaya) geri gönderilsek de yaptıklarımızın tersini yapabilsek?"[3] Onlar elbette kendilerine yazık etmişlerdir ve uydurdukları şeyler (putlar) da kendilerinden kaybolup gitmiş olacaktır.

1 Ayetlerin açıklanmasıyla ilgili bkz. En'âm 6:55, 97, 98, 114, 119, 126, 154; A'râf 7:32, 145, 174; Tevbe 9:11; Yûnus 10:5, 24, 37; Hûd 11:1; Yûsuf 12:111; Ra'd 13:2; İsrâ 17:12; Rûm 30:28; Fussilet 41:3, 44.

2 Benzer mesaj: Nahl 16:89.

3 Benzer mesajlar: Bakara 2:167; En'âm 6:27; Mü'minûn 23:99-100; Secde 32:12; Fâtır 35:37; Zümer 39:58.

▼ *Surenin 54-58. ayetlerinde evren kitabından çeşitli ayetlerle duanın nasıl yapılması gerektiği ve toplumda bozgunculuk çıkartılmaması, yağmurun yaratılma biçimiyle öldükten sonra diriltilme arasındaki ilişki ele alınmaktadır.*

54. Şüphesiz ki Rabbiniz, gökleri ve yeri altı günde[4] (dönemde) yaratan, sonra da *arşa istiva* eden,[5] geceyi durmadan kendisini takip eden gündüze bürüyüp örten, emrine boyun eğdirilmiş olarak güneşi, ayı ve yıldızları da (yaratan) Allah'tır. Dikkat edin! Yaratmak da emretmek de yalnızca O'na aittir. Âlemlerin Rabbi olan Allah ne yücedir! **55.** Rabbinize boyun eğerek ve gizlice dua edin![6] Şüphesiz ki O, haddi aşanları sevmez. **56.** Düzenine kavuşturulduktan sonra yeryüzünde bozgunculuk yapmayın! O'na (Allah'ın azabından) korkarak ve (merhametini) umarak[7] dua edin![8] Şüphesiz ki Allah'ın merhameti güzel davrananlara çok yakındır. **57.** Rahmetinin (yağmurun) önünde rüzgârları müjdeci olarak gönderen O'dur. Sonunda (o rüzgârlar), ağır bulutları yüklenince onu (bulutu) ölü (kurak) bir şehre sevk ederiz. Böylece onun sayesinde (bulut sebebiyle oraya) suyu indirir ve bütün meyvelerden çıkarırız. İşte ölüleri de (topraktan) böyle çıkaracağız.[9] Umulur ki (gerçeği) hatırlarsınız.[10]

4 Benzer mesajlar: Yûnus 10:3; Hûd 11:7; Furkân 25:59; Secde 32:4; Kâf 50:38; Hadîd 57:4.

5 *Arşa istiva*, Yüce Allah için kullanıldığında "O'nun mutlak otorite makamına kurulması, her şeyi düzenleyiciliğini elinde bulundurması" anlamlarını içermektedir. Ayetteki *el-'arş*/'arş kelimesi Yüce Allah'ın mutlak hükümranlık alanı anlamında 21 yerde geçmektedir. Bu kavramın Allah ile ilgili olduğunda hakikat anlamını elbette bilemeyiz. Benzer mesajlar: Yûnus 10:3; Ra'd 13:2; Tâhâ 20:5; Furkân 25:59; Secde 32:4; Hadîd 57:4.

6 Benzer mesajlar: En'âm 6:63; A'râf 7:55-56, 205.

7 Benzer mesajlar: İsrâ 17:57; Enbiyâ 21:90; Secde 32:16; Zümer 39:9.

8 Bu iki ayet En'âm 6:63, A'râf 7:55, 206, İsrâ 17:57, 110, Enbiyâ 21:90, Secde 32:16 ve Zümer 39:9. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

9 Benzer mesajlar: Tâhâ 20:53; Nûr 24:43; Furkân 25:48-49; Neml 27:63; Rûm 30:48; Fâtır 35:9.

10 Doğadaki bu dönüşüm, diriltilmenin delilidir.

58. Toprağı iyi olan şehrin bitkisi de Rabbinin izniyle (güzel) çıkar; kötü olanın ise yararsız bitkiden başka bir şeyi çıkmaz. Biz şükreden bir topluluk için ayetleri işte böyle açıklıyoruz.[1]

▼*Sürenin 59-72. ayetlerinde önce Hz. Nuh'un, ardından da Hz. Hud'un kıssası gündeme getirilmektedir.*

59. Şüphesiz ki Nuh'u elçi olarak kavmine biz göndermiştik de "Ey kavmim! Allah'a kulluk edin! Sizin için O'ndan başka ilah yoktur. Şüphesiz ki üzerinize gelecek büyük bir günün azabından korkuyorum!" demişti. **60.** Kavminden yöneticiler ona 'Doğrusu biz seni apaçık bir sapkınlık içinde görüyoruz!" demişlerdi.[2] **61.** (Nuh da onlara) şöyle demişti: "Ey kavmim! Bende herhangi bir sapkınlık yoktur; aksine ben âlemlerin Rabbinin (seçtiği) bir elçiyim. **62.** Size Rabbimin mesajlarını duyuruyor, size öğüt veriyorum ve ben sizin bilmediklerinizi Allah'tan (gelen vahiy ile) biliyorum." **63.** Sizi uyarsın, *takvâlı* (duyarlı) olasınız ve size merhamet edilsin diye içinizden bir adama (bir kişiye) Rabbinizden bir hatırlatma gelmesine mi şaştınız?[3]

64. (Kavmi Nuh'u) yalanlamış, biz de onu ve onunla birlikte olanları gemide kurtarmıştık; ayetlerimizi yalanlayanları da (denizde) boğmuştuk! Şüphesiz ki onlar kör bir toplumdu[4].

65. Âd (kavmine) de kardeşleri Hud'u (göndermiştik) de "Ey kavmim! Allah'a kulluk edin! Sizin için O'ndan başka ilah yoktur. (Hâlâ) *takvâlı* (duyarlı) davranmayacak mısınız?" demişti. **66.** Kavminden kâfir olan yöneticiler şöyle demişti: "Doğrusu biz seni elbette bir beyinsizlik içinde görüyor ve yalancılardan olduğuna inanıyoruz."[5] **67.** (Hud da onlara) şöyle demişti: "Ey kavmim! Bende herhangi bir beyinsizlik yoktur; aksine ben âlemlerin Rabbinin (seçtiği) bir elçiyim.

---

[1] Saf su ile dolu ağır bulutlar gibi, Kur'an'ın muhatap olduğu kalplerin sahibi insanlar da iki kısımdır: Topraklar gibi insanların da iyisi ve kötüsü, mümini ve kâfiri vardır. İyiler iyi düşünür, peygamberlerin tebliğ ettiği ilahi mesajlardan istifade eder, ayetleri *tefekkür* ve *tezekkür* ederek onlardan ibret alırlar; iman eder, hayat bulur, ilahi nimetler için şükrederler. Ahiret için sâlih ameller yapar ve güzel ürünler verirler. Çorak yer gibi fena olanlar ise Yüce Allah'ın nimetlerine karşı küfür içerisinde bulunur, nankörlük yaparlar ve bunlardan yararlanmaktan da mahrum kalırlar. Güzel iş üretmediklerinden ilahi irade onlar için olumlu şekilde tecelli etmez. Toprağı yeşerten su misali, vahyin prensiplerine kulak vermeyen bu kişiler için çorak benzetmesi gayet yerindedir. Toprakta verim kapasitesi yoksa su ne yapsın.

[2] Hz. Nuh'un karşıtları da diğer inkarcılar gibi peygamberi reddetmişlerdi.

[3] Bütün peygamberler aynı mesajı iletmişlerdir. Benzer mesajlar: A'râf 7:68-69.

[4] Ayetteki ifadeye göre Hz. Nuh'un inkarcı kavminin körlüğünü bedensel ve fiziksel anlamda bir körlük değil de mecaz anlamında hak ve hakikati görmemek, onlara itibar etmemek anlamında manevi körlük olarak kabul etmek gerekir.

[5] Benzer mesaj: A'râf 7:60.

68. Size Rabbimin mesajlarını duyuruyorum ve ben sizin için güvenilir bir öğüt vericiyim." **69.** Sizi uyarsın diye içinizden bir adama (bir kişiye) Rabbinizden bir hatırlatma gelmesine mi şaştınız![1] Hatırlayın ki O (Allah) sizi Nuh kavminden sonra onların yerine getirdi ve yaratılışta sizi onlardan güçlü kıldı. Allah'ın nimetlerini hatırlayın ki kurtulasınız. **70.** (Kavmi ise) "Sen bize tek Allah'a kulluk etmemiz ve atalarımızın tapmakta olduklarını bırakmamız için mi geldin? Doğru söyleyenlerdensen bize vadettiğini bize getir!" demişti.[2]

71. (Hud da onlara) şöyle demişti: "Elbette üzerinize Rabbinizden gelecek bir bela ve azap gerçekleşmiştir. Haklarında Allah'ın hiçbir delil indirmediği, sizin ve atalarınızın taktığı isimler[3] hakkında mı benimle tartışıyorsunuz? (Öyleyse) bekleyin! Şüphesiz ki ben de sizinle birlikte bekleyenlerdenim!" **72.** (Bunun üzerine) onu (Hud'u) ve onunla birlikte olanları merhametimizle kurtarmış ve ayetlerimizi yalanlayanların ve iman etmeyenlerin kökünü de kesmiştik.[4]

Surenin 73-84. ayetlerinde önce Hz. Salih'in ve Semûd kavminin, sonrasında da Hz. Lut'un ve kavminin kıssası gündeme getirilmektedir.

73. Semûd'a da kardeşleri Salih'i (göndermiştik de onlara) şöyle demişti: "Ey kavmim! Allah'a kulluk edin! Sizin için O'ndan başka ilah yoktur. Elbette size Rabbinizden apaçık bir delil gelmiştir. İşte Allah'ın şu devesi[5] sizin için bir delildir. Onu bırakın da Allah'ın (yarattığı bu) toprakta yesin (otlasın). Ona hiçbir kötülük etmeyin! Yoksa sizi elem verici bir azap yakalar.[6]

---

1 Benzer mesaj: A'râf 7:62-63.

2 Âd kavminin tevhidi reddetme sebebi "atalar dinini taklit"tir. İnkarcılar bir hatası olduğunda yani herhangi bir çirkinlik işlediğinde bahane olarak A'râf 7:28'de belirtildiği gibi "atalarını böyle buldukları", dahası "Allah'ın böyle emrettiği" yalanına sarılmışlardır. Mekkeli müşrikler işte bu ateşe çağıran hatalı yolu izleyenler olmuştur ancak mesaj onlarla sınırlı değildir. Şeytanın izini takip eden herkesin bu noktada muhatap olduğu unutulmamalıdır.

3 Benzer mesajlar: En'âm 6:81; Yûsuf 12:40; Necm 53:23.

4 Âd kavminin inkârcılarının akıbetiyle ilgili olarak da Kur'an'da çeşitli bilgiler yer almaktadır. Bu bağlamda "kendilerine köklerini kesen bir kasırga gönderildiği" (A'râf 7:72; Zâriyât 51:41), "dünyada olduğu gibi kıyamet gününde de lanete uğratılacakları" (Hûd 11:60), "korkunç bir gürültünün onları yakaladığı, sel süprüntüsü haline getirildikleri" (Mü'minûn 23:41), "helak edildikleri" (Şu'arâ 26:139), "üzerlerine uğursuz, uğultulu ve her şeyi alt üst eden kasırgaların gönderildiği" (Fussilet 41:16; Ahkâf 46:25) ve "köklerinden sökülmüş hurma kütükleri gibi oldukları" (Kamer 54:19-20), "üzerlerine azap kamçılarının salındığı" (Fecr 89:13) bildirilmektedir.

5 *Nâkatullâh* ifadesi "Allah'ın devesi" demektir. Hayvan haklarını ve kamu hakkını temsil etmektedir. Ayette bir delil olarak bahsedilen bu özel deveye tabiatta beslenirken hiçbir şekilde dokunulmaması, aksi takdirde korkunç bir azabın gelebileceği haber verilmektedir.

6 Benzer mesaj: Hûd 11:64.

وَاذْكُرُوٓا۟ إِذْ جَعَلَكُمْ خُلَفَآءَ مِنۢ بَعْدِ عَادٍ وَبَوَّأَكُمْ
فِى ٱلْأَرْضِ تَتَّخِذُونَ مِن سُهُولِهَا قُصُورًا وَتَنْحِتُونَ
ٱلْجِبَالَ بُيُوتًا ۖ فَٱذْكُرُوٓا۟ ءَالَآءَ ٱللَّهِ وَلَا تَعْثَوْا۟ فِى ٱلْأَرْضِ
مُفْسِدِينَ ﴿٧٤﴾ قَالَ ٱلْمَلَأُ ٱلَّذِينَ ٱسْتَكْبَرُوا۟ مِن قَوْمِهِۦ
لِلَّذِينَ ٱسْتُضْعِفُوا۟ لِمَنْ ءَامَنَ مِنْهُمْ أَتَعْلَمُونَ أَنَّ صَٰلِحًا
مُّرْسَلٌ مِّن رَّبِّهِۦ ۚ قَالُوٓا۟ إِنَّا بِمَآ أُرْسِلَ بِهِۦ مُؤْمِنُونَ ﴿٧٥﴾
قَالَ ٱلَّذِينَ ٱسْتَكْبَرُوٓا۟ إِنَّا بِٱلَّذِىٓ ءَامَنتُم بِهِۦ كَٰفِرُونَ ﴿٧٦﴾
فَعَقَرُوا۟ ٱلنَّاقَةَ وَعَتَوْا۟ عَنْ أَمْرِ رَبِّهِمْ وَقَالُوا۟ يَٰصَٰلِحُ
ٱئْتِنَا بِمَا تَعِدُنَآ إِن كُنتَ مِنَ ٱلْمُرْسَلِينَ ﴿٧٧﴾ فَأَخَذَتْهُمُ
ٱلرَّجْفَةُ فَأَصْبَحُوا۟ فِى دَارِهِمْ جَٰثِمِينَ ﴿٧٨﴾ فَتَوَلَّىٰ
عَنْهُمْ وَقَالَ يَٰقَوْمِ لَقَدْ أَبْلَغْتُكُمْ رِسَالَةَ رَبِّى
وَنَصَحْتُ لَكُمْ وَلَٰكِن لَّا تُحِبُّونَ ٱلنَّٰصِحِينَ ﴿٧٩﴾
وَلُوطًا إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِۦٓ أَتَأْتُونَ ٱلْفَٰحِشَةَ مَا سَبَقَكُم
بِهَا مِنْ أَحَدٍ مِّنَ ٱلْعَٰلَمِينَ ﴿٨٠﴾ إِنَّكُمْ لَتَأْتُونَ ٱلرِّجَالَ
شَهْوَةً مِّن دُونِ ٱلنِّسَآءِ ۚ بَلْ أَنتُمْ قَوْمٌ مُّسْرِفُونَ ﴿٨١﴾

74. (Allah'ın) Âd (kavmin)den sonra sizi halifeler (sorumlular) kıldığını ve yeryüzüne (bu topraklara) yerleştirdiğini hatırlayın! Ovalarında köşkler ediniyor ve dağlarından evler yontuyorsunuz.[1] Allah'ın nimetlerini hatırlayın ve yeryüzünde bozguncular olarak kargışlık çıkarmayın!!" **75.** Kavminden kibirli yöneticiler zayıf düşürülmüşlere yani içlerinden iman edenlere "Siz Salih'in Rabbinden gönderilen bir (elçi) olduğunu (gerçekten) biliyor (buna inanıyor) musunuz?" diye sormuşlardı. Onlar da "Şüphesiz ki biz onunla gönderilen her şeye inanıyoruz." demişlerdi.[2] **76.** Kibirlenenler "Biz sizin inandığınız şeyleri inkâr ediyoruz!" demişlerdi.[3] **77.** Rablerinin emrinden çıkarak o dişi deveyi boğazlamış[4] ve "Ey Salih! Elçilerdensen bize vadettiğini bize getir!" demişlerdi.

78. (Bunun üzerine) onları bir sarsıntı yakalamıştı da yurtlarında diz üstü[5] (hareketsiz) kalmışlardı.[6] **79.** (Salih) onlardan yüz çevirip kendilerine şöyle demişti: "Ey kavmim! Şüphesiz ki ben size Rabbimin mesajını ulaştırdım ve size öğüt verdim fakat siz öğüt verenleri sevmiyorsunuz." **80.** Lut'u da (peygamber göndermiştik de) kavmine şöyle demişti: "Sizden önce âlemlerden (insanlardan) kimsenin yapmadığı bir çirkinliği mi yapıyorsunuz? **81.** Şüphesiz ki siz, kadınları bırakıp da şehvetle erkeklere yanaşıyorsunuz. Doğrusu siz haddi aşan bir topluluksunuz."[7]

---

[1] Âd kavminin yaşadığı bölge Arabistan'ın güneyinde Ahkâf adıyla bilinen Umman ve Hadramevt taraflarıydı. Semûd kavmi ise Arabistan'ın kuzeyinde yaşamıştı. Semûd kavminin yaşadığı bölge bugün Medâin-i Sâlih adıyla bilinen ve Arabistan'ın kuzeyindeki Hicr bölgesidir. Kastedilen yöre Hz. Salih'in kavminin yaşadığı ve kayalardan oyularak şekillendirilen kaya şehirdir. Burada yaşamaları Yüce Allah'ın bir lütfuydu ve Hz. Salih de onlara bu nimeti hatırlamalarını öğütlemekteydi. Demek ki Semûd kavmi Âd kavminin yaşadığı topraklara yerleştirilmemişti; onların helakinden sonra yaşadıkları bölgenin sorumluları oldukları hatırlatılmaktadır.

[2] Bu ve benzer örneklerde sözü edilen "zayıf düşürülenler" her zaman bu baskıya boyun eğmiş de değillerdir. Nitekim Firavun'un karşısına dikilen büyücüler son derece net bir iman duruşu ortaya koymuş ve Firavun'un tehditlerine aldırış etmemişlerdi. İşte bu ayette de durum aynıdır. Semûd kavminin azgın yöneticileri içlerinden iman etmiş ve zayıf düşürülmüş müminlere soru sormuşlar ve belki de hiç tahmin etmedikleri bir cevapla karşılamışlardı.

[3] Benzer mesajlar: Sebe' 34:34; Zuhruf 43:24.

[4] Konuyla ilgili ayetlerde geçen *'akarû* fiili, "hayvanın ayaklarının kesilerek veya kırılarak yere düşürülmesi, sonra da boğazlanması" anlamına gelmektedir. Bu tür bir işkenceyle hayvan boğazlama işleminin, İslam öncesi Araplarda da var olduğu ifade edilmektedir. Benzer mesajlar: Hûd 11:65; Şu'arâ 26:157; Kamer 54:29; Şems 91:14.

[5] Şu'arâ 26:157'de ifade edildiği gibi, Semûd kavmi dişi deveyi hunharca katlettikten sonra pişman olmuşlardı; ancak iş işten geçtiği için bunun kendilerine hiçbir faydası dokunmamış, hak ettikleri azapla buluşturulmuşlardı.

[6] Benzer mesajlar: A'râf 7:91; 'Ankebût 29:37.

[7] Bu ayetler Neml 27:54-55 ve 'Ankebût 29:28-29. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

82. Kavminin cevabı "Onları (Lut'u ve arkadaşlarını) şehrinizden çıkarın; çünkü onlar (güya) temizlik taslayan insanlarmış!"[1] sözünden başka bir şey olmamıştı. 83. Bunun üzerine onu ve ailesini kurtarmıştık. Yalnız hanımı hariç; o, geride kalanlardandı.[2] 84. Üzerlerine büyük bir bela yağmuru yağdırmıştık. Bak ki suçluların sonu nasıl olmuştu![3]

▾ *Surenin 85-93. ayetlerinde Hz. Şuayb ve Medyen halkının kıssasının bir kısmı ele alınmaktadır.*

85. Medyen'e[4] de kardeşleri[5] Şuayb'ı (göndermiştik de onlara) şöyle demişti: "Ey kavmim, Allah'a kulluk edin! Sizin için O'ndan başka ilah yoktur. Elbette size Rabbinizden apaçık bir delil gelmiştir. Ölçüyü ve tartıyı tam yapın, insanların eşyalarını eksik vermeyin! Düzenine kavuşturulduktan sonra yeryüzünde bozgunculuk yapmayın![6] İnanırsanız böylesi sizin için hayırlı olandır. 86. İnananları tehdit ederek, onları Allah yolundan alıkoyarak ve o yolu eğip bükerek her yolun başında oturmayın![7] Az iken (Allah'ın) sizi çoğalttığını hatırlayın! Bozguncuların sonu nasıl olmuş bir bakın! 87. İçinizden bir grup benimle gönderilene inanır, bir grup da inanmazsa, Allah aranızda hükmedinceye kadar sabredip bekleyin! O hüküm verenlerin en hayırlısıdır."

[1] Bu söz açıkça alaycılık içermektedir; çünkü ahlaklı olmak onlar tarafından ayıplanacak bir husus olarak görülmekteydi. "Onlar temiz kalmak istiyorlarmış, bizim aramızda kalarak kirlenmesinler" demeye getirerek, kendilerince muhataplarını aşağılamaktan da geri kalmamışlardı. Benzer mesaj: Neml 27:56.

[2] Benzer mesajlar: Hicr 15:60; Neml 27:57; 'Ankebût 29:32; Sâffât 37:135.

[3] Neml 27:58'de de bildirildiği üzere, Yüce Allah Hicr 15:73'te bu azap kasırgasından önce Hz. Lut'un kavminin helakiyle ilgili olarak gün doğarken korkunç bir gürültüyle meydana gelen depremin kendilerini yakaladığını haber vermektedir. Lut kavminin helak başlangıcının sabaha karşı gerçekleşen bu korkunç gürültü olduğu anlaşılmaktadır.

[4] Medyen Hz. Şuayb'ın peygamber olarak görevlendirildiği şehirdi. *Medyene* kelimesi Kur'an'da 10 kez geçmekte, bir kısmında Hz. Musa ile ilgili kıssalarda yer almakta, diğer geçtiği yerlerde Hz. Şuayb'ın tebliği bağlamında yer almaktadır. Medyen'in aslında Hz. İbrahim'in çocuklarından birisi olduğu, nüfus artınca çocuklarının isminin şehre verildiği rivayet edilmektedir. Bu bağlamda Hz. Şuayb'ın nesebinin de Şuayb b. Nüveyb b. Medyen b. İbrahim Halîlullâh olduğu ifade edilmektedir.

[5] Yüce Allah tıpkı Hz. Hud ve Hz. Salih'te olduğu gibi Hz. Şuayb'ı da kavmine göndermesiyle ilgili olarak *ehâhum* "kardeşleri" ifadesini kullanmakta, böylece her peygamberin kendi kavminden seçildiği mesajını vermektedir. Bu kardeşlik inançla ilgili değil, o toplumdan olduğunu ortaya koymak bakımındandır.

[6] Benzer mesajlar: Hûd 11:85; Şu'arâ 26:183.

[7] Yüce Allah Hz. Şuayb'ın tebliğindeki çok önemli noktaları ifade bağlamında insanları engellemek için doğru yolun üzerine oturmamayla ilgili uyarısını haber vermektedir. Bu tutum Yüce Allah'a karşı isyanının sonunda İblis'in söylediği "Beni saptırmanın karşılığında senin doğru yoluna oturacağım" şeklindeki sözünü hatırlatmaktadır. Demek ki Hz. Şuayb'ın kavmi de İblis'in yolundan gitmekte ve insanları saptırmak için doğru yolun üzerine oturup insanların istikamet sahibi olmalarını engellemeye çalışmaktalardı.

88. (Şuayb'ın) kavminden kibirli yöneticiler demişti ki: "Ey Şuayb! Ya mutlaka seni ve seninle birlikte inananları şehrimizden çıkaracağız[1] ya da dinimize döneceksiniz!"[2] (Şuayb şu) cevabı vermişti: "İstememiş olsak da mı? **89.** Allah bizi o (yanlış inanış)tan kurtardıktan sonra sizin dininize dönersek Allah'a iftira etmiş oluruz. Rabbimiz Allah'ın dilemesi hariç, ona (Medyenlilerin dinine) dönmemiz mümkün değildir. Rabbimiz ilim bakımından her şeyi kapsamıştır. Biz yalnızca Allah'a güvendik! Rabbimiz! Bizimle kavmimiz arasında adaletle hükmü sen ver! Sen hüküm verenlerin en hayırlısısın." **90.** Kavminin kâfir olan yöneticileri "Şuayb'a uyarsanız bu durumda siz kaybedersiniz!" demişlerdi. **91.** (Bunun üzerine) onları bir sarsıntı yakalamıştı da yurtlarında diz üstü (hareketsiz) kalmışlardı.[3] **92.** Şuayb'ı yalanlayanlar sanki yurtlarında hiç kalmamış gibiydiler;[4] Şuayb'ı yalanlayanlar kaybedenlerin ta kendileridir. **93.** (Şuayb) onlardan yüz çevirmiş ve şöyle demişti: "Ey kavmim! Ben size Rabbimin mesajlarını duyurmuş ve size öğüt de vermiştim. Artık kâfir bir kavme nasıl acırım!"

قَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا مِنْ قَوْمِهِ لَنُخْرِجَنَّكَ يَا شُعَيْبُ
وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَكَ مِنْ قَرْيَتِنَا أَوْ لَتَعُودُنَّ فِي مِلَّتِنَا قَالَ
أَوَلَوْ كُنَّا كَارِهِينَ ﴿٨٨﴾ قَدِ افْتَرَيْنَا عَلَى اللَّهِ كَذِبًا إِنْ عُدْنَا فِي
مِلَّتِكُمْ بَعْدَ إِذْ نَجَّانَا اللَّهُ مِنْهَا وَمَا يَكُونُ لَنَا أَنْ نَعُودَ
فِيهَا إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ رَبُّنَا وَسِعَ رَبُّنَا كُلَّ شَيْءٍ عِلْمًا عَلَى اللَّهِ
تَوَكَّلْنَا رَبَّنَا افْتَحْ بَيْنَنَا وَبَيْنَ قَوْمِنَا بِالْحَقِّ وَأَنْتَ خَيْرُ
الْفَاتِحِينَ ﴿٨٩﴾ وَقَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ لَئِنِ اتَّبَعْتُمْ
شُعَيْبًا إِنَّكُمْ إِذًا لَخَاسِرُونَ ﴿٩٠﴾ فَأَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ فَأَصْبَحُوا
فِي دَارِهِمْ جَاثِمِينَ ﴿٩١﴾ الَّذِينَ كَذَّبُوا شُعَيْبًا كَأَنْ لَمْ يَغْنَوْا فِيهَا
الَّذِينَ كَذَّبُوا شُعَيْبًا كَانُوا هُمُ الْخَاسِرِينَ ﴿٩٢﴾ فَتَوَلَّى عَنْهُمْ وَقَالَ
يَا قَوْمِ لَقَدْ أَبْلَغْتُكُمْ رِسَالَاتِ رَبِّي وَنَصَحْتُ لَكُمْ
أَسَى عَلَى قَوْمٍ كَافِرِينَ ﴿٩٣﴾ وَمَا أَرْسَلْنَا فِي قَرْيَةٍ مِنْ نَبِيٍّ
إِلَّا أَخَذْنَا أَهْلَهَا بِالْبَأْسَاءِ وَالضَّرَّاءِ لَعَلَّهُمْ يَضَّرَّعُونَ ﴿٩٤﴾ ثُمَّ
بَدَّلْنَا مَكَانَ السَّيِّئَةِ الْحَسَنَةَ حَتَّى عَفَوْا وَقَالُوا قَدْ مَسَّ
آبَاءَنَا الضَّرَّاءُ وَالسَّرَّاءُ فَأَخَذْنَاهُمْ بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٩٥﴾

94. Her şehre bir peygamber gönderdiğimizde (gerçeğe) boyun eğsinler diye onları elbette çeşitli sıkıntı ve darlıkla denemiştik.[5] **95.** Sonra kötülüğü iyilikle değiştirmiştik de refah içinde yaşamışlardı. "Atalarımıza da elbette böyle sıkıntı ve sevinç (vesileleri) gelmişti." demişlerdi. Biz de onları, hiç farkına varmadıkları bir şekilde ansızın yakalamıştık (cezalandırmıştık).[6]

▼ *Sureinin 94-102. ayetlerinde Yüce Allah'ın peygamber gönderdiği şehir halklarının olumsuz tepki vermelerinin sonuçları, iman etmeleri durumunda kendilerini nasıl güzelliklerin beklediği, hiç kimsenin Yüce Allah'ın azabı ve gazabından emin olmadığı, kıssaların anlatılma gerekçeleri ve insanların fıtrat sözleşmelerine aykırı davranıp sözlerinde durmadıkları haber verilmektedir.*

1 Medyenliler Hz. Şuayb'ı ve müminleri iki seçenekle baş başa bırakmışlardı. Seçeneklerden ilki tehdit idi. Buna göre, müminleri şehirden, yani ülkeden çıkarmakla tehdit etmişlerdi. Ülkeden sürülme tehdidi başka peygamberlerin kavimlerinde de görülen bir durumdu. Nitekim A'râf 7:82, Şu'arâ 26:167 ve Neml 27:56'da "Hz. Lut'un"; Şu'arâ 26:116'da "Hz. Nuh'un"; Meryem 19:46'da "Hz. İbrahim'in" ve İbrâhîm 14:13 ve Yâsîn 36:18'de "bütün peygamberlerin" sürgünle tehdit edildikleri ifade edilmektedir.

2 Benzer mesaj: İbrâhîm 14:13.

3 Benzer mesajlar: A'râf 7:78; 'Ankebût 29:37.

4 Benzer mesajlar: Hûd 11:94-95; 'Ankebût 29:37.

5 Yüce Allah çeşitli peygamber kıssalarını anlatıp kavimlerinin helak edilme biçimlerini ve nedenlerini ifade ettikten sonra, insanlık tarihinde helak edilenlerin sadece kıssası anlatılanlar olmadığını belirtmekte ve genel kuralını hatırlatmaktadır.

6 Önceki nesillerdeki kâfirlerin peygamberlerine yönelik olarak birbirine benzer tepkiler vermeleri nedeniyle Kur'an'da onların bu durumu aynı anda yaşanmış gibi sunulmakta, küfrün tek millet olduğuna dikkat çekilmektedir. Bu konuda bkz. A'râf 7:94-102; İbrâhîm 14:9-18; Mü'minûn 23:51-53; Sebe' 34:34-35; Yâsîn 36:13-32; Fussilet 41:14; Teğâbun 64:5; Fecr 89:11-12.

وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَىٰٓ ءَامَنُوا۟ وَٱتَّقَوْا۟ لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَٰتٍ
مِّنَ ٱلسَّمَآءِ وَٱلْأَرْضِ وَلَٰكِن كَذَّبُوا۟ فَأَخَذْنَٰهُم بِمَا كَانُوا۟
يَكْسِبُونَ ﴿٩٦﴾ أَفَأَمِنَ أَهْلُ ٱلْقُرَىٰٓ أَن يَأْتِيَهُم بَأْسُنَا
بَيَٰتًا وَهُمْ نَآئِمُونَ ﴿٩٧﴾ أَوَأَمِنَ أَهْلُ ٱلْقُرَىٰٓ أَن يَأْتِيَهُم
بَأْسُنَا ضُحًى وَهُمْ يَلْعَبُونَ ﴿٩٨﴾ أَفَأَمِنُوا۟ مَكْرَ ٱللَّهِ ۚ فَلَا
يَأْمَنُ مَكْرَ ٱللَّهِ إِلَّا ٱلْقَوْمُ ٱلْخَٰسِرُونَ ﴿٩٩﴾ أَوَلَمْ يَهْدِ لِلَّذِينَ
يَرِثُونَ ٱلْأَرْضَ مِنۢ بَعْدِ أَهْلِهَآ أَن لَّوْ نَشَآءُ أَصَبْنَٰهُم
بِذُنُوبِهِمْ ۚ وَنَطْبَعُ عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ فَهُمْ لَا يَسْمَعُونَ ﴿١٠٠﴾
تِلْكَ ٱلْقُرَىٰ نَقُصُّ عَلَيْكَ مِنْ أَنۢبَآئِهَا ۚ وَلَقَدْ جَآءَتْهُمْ
رُسُلُهُم بِٱلْبَيِّنَٰتِ فَمَا كَانُوا۟ لِيُؤْمِنُوا۟ بِمَا كَذَّبُوا۟ مِن قَبْلُ ۚ
كَذَٰلِكَ يَطْبَعُ ٱللَّهُ عَلَىٰ قُلُوبِ ٱلْكَٰفِرِينَ ﴿١٠١﴾ وَمَا وَجَدْنَا
لِأَكْثَرِهِم مِّنْ عَهْدٍ ۖ وَإِن وَجَدْنَآ أَكْثَرَهُمْ لَفَٰسِقِينَ ﴿١٠٢﴾
ثُمَّ بَعَثْنَا مِنۢ بَعْدِهِم مُّوسَىٰ بِـَٔايَٰتِنَآ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَمَلَإِيْهِۦ
فَظَلَمُوا۟ بِهَا ۖ فَٱنظُرْ كَيْفَ كَانَ عَٰقِبَةُ ٱلْمُفْسِدِينَ ﴿١٠٣﴾
وَقَالَ مُوسَىٰ يَٰفِرْعَوْنُ إِنِّى رَسُولٌ مِّن رَّبِّ ٱلْعَٰلَمِينَ ﴿١٠٤﴾

96. O şehirlerin halkı iman edip *takvâ*lı (duyarlı) olsalardı, elbette üzerlerine gökten ve yerden bereketler açardık. Fakat yalanlamışlardı; biz de kazandıkları şeyler nedeniyle onları yakalamıştık (cezalandırmıştık). **97.** O şehirlerin halkı, uyurlarken geceleyin kendilerine azabımızın gelmesinden güvende miydi! **98.** Veya o şehirlerin halkı, eğlenirlerken kuşluk vakti kendilerine azabımızın gelmesinden güvende miydi! **99.** Allah'ın tuzağından (ince düzeninden) güvende miydiler! Kendilerine yazık eden topluluktan başkası Allah'ın tuzağından (ince düzeninden) kendini güvende göremez.[1]

100. Önceki sakinlerinden sonra yeryüzüne mirasçı olanlara şu gerçek yol göstermedi mi: Dileseydik günahlarından dolayı onlara da (sıkıntılar) isabet ettirirdik. Kalplerini mühürleriz[2] de (gerçekleri) duyamazlar. **101.** İşte o şehirler, haberlerinden sadece bir bölümünü[3] sana anlatmakta olduklarımızdır. Yemin olsun ki elçileri onlara apaçık deliller getirmişlerdi. Fakat önceden yalanladıklarına yine de iman edecek değillerdi.[4] İşte Allah kâfirlerin kalplerini böyle mühürler.[5] **102.** Onların çoğunda sözünde durma bulamamıştık; çoğunu yoldan çıkmış bulmuştuk.

Surenin 103-129. ayetlerinde bu defa eski kavimlere göre daha yakın tarihli olan ve Mekkelilerin de büyük ölçüde hakkında bilgi sahibi olduğu Hz. Musa'nın kıssası ele alınmakta, bu pasajda daha çok İsrailoğulları'yla ilgili konulara değinilmektedir.

103. Sonra onların ardından da Musa'yı delillerimizle[6] Firavun ve yöneticilerine göndermiştik de onlara (delillerimize) haksızlık etmişlerdi. Bozguncuların sonu nasıl olmuş, bir bak! **104.** Musa şöyle demişti: "Ey Firavun! Ben âlemlerin Rabbi tarafından gönderilmiş bir elçiyim.[7]

---

1 Tuzak kurmak insanlar için bir acizliğin ifadesidir; mertçe yapılamayan bir mücadelenin kaçamak yolunu tercih etmektir. Yüce Allah ise her gücün üstündedir. Tuzak, karşıdakinin bilemeyeceği bir şekilde kurulur. Oysa Yüce Allah'ın bilemeyeceği, O'na gizli olan hiçbir alan ve hile söz konusu olamaz. Ayetlerde Yüce Allah için kullanılan bu tür ifadeler, O'nun cezalandırmasını ve yapılanlardan haberdar olduğunu bildirmesidir.

2 Yüce Allah hiç kimsenin kalbini haksız yere mühürlemez. İnançla ilgili bütün mühürlenmelerin nedeni inkâr, küfür ve haddi aşmadır.

3 Benzer mesajlar: En'âm 6:34; Hûd 11:120; Tâhâ 20:99; Kasas 28:3.

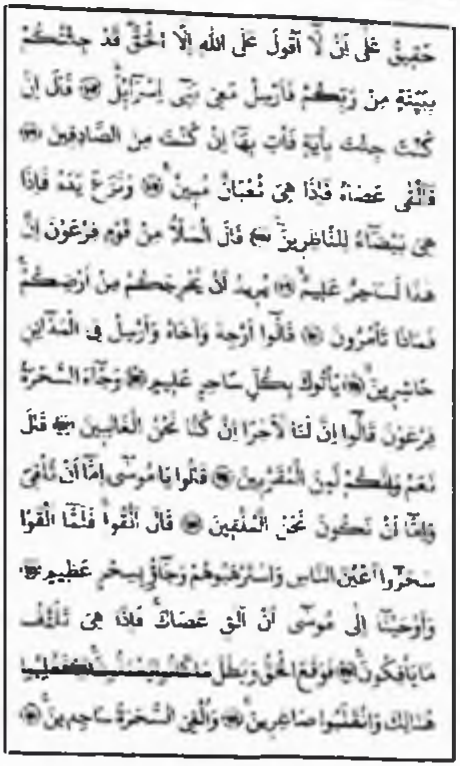
4 Bu cümle Yüce Allah'ın kimlerin iman etmeyeceğini önceden bildiğinin delillerindendir.

5 İnkârcıların kalplerinin mühürlenmesinin sebebi, inkârlarında ısrarcı olmalarıdır. Yani inkâr "sebep", mühürlenme ise "sonuç"tur. Benzer mesajlar: Bakara 2:7, 88; Nisâ 4:155; A'râf 7:101; Tevbe 9:87, 93, Yûnus 10:74; Nahl 16:108; Rûm 30:59; Mü'min 40:35; Muhammed 47:16; Münâfikûn 63:3.

6 Hz. Musa'ya verilen ayetler, yani deliller, belgeler, mucizelerle ilgili bkz. Bakara 2:60; Nisâ 4:154; A'râf 7:133, 160; Kehf 18:101; Tâhâ 20:18, 22, 77; Şu'arâ 26:32, 33, 63; Neml 27:10; Kasas 28:31.

7 Bu ayette Hz. Musa risaletle ilgili konumunu açıkça ortaya koymakta, söylemlerinin kendisine ait olmadığını, aksine âlemlerin Rabbi olan Yüce Allah tarafından gönderilmiş bir elçi olduğunu Firavun'un yüzüne baka baka adeta haykırmıştır.

105. Allah hakkında gerçek(ler)den başka bir şey söylememek benim üzerime borçtur.[1] Elbette Rabbinizden size apaçık bir belge getirdim;[2] artık İsrailoğulları'nı benimle gönder!" **106.** (Firavun) şöyle demişti: "Bir delil getirdiysen, doğru söyleyenlerdensen onu getir (göster)!" **107.** (Musa) asasını atmıştı. Bir de ne görsünler, o (asa) apaçık bir yılan (olmuş)![3] **108.** Elini de (koynundan) çıkarmıştı. Bir de ne görsünler, o (eli) bakanlara bembeyaz (görünmüştü).[4] **109-110.** Firavun'un kavminden yöneticiler şöyle demişlerdi: "Şüphesiz ki bu, sizi yurdunuzdan çıkarmak isteyen çok bilgili bir büyücüdür." (Firavun) "Öneriniz nedir?" demişti. **111-112.** (Yöneticiler) "Musa'yı ve kardeşini alıkoy! Bütün bilgin büyücüleri sana getirsinler diye şehirlere toplayıcı (görevli)ler gönderip haber sal!" demişlerdi. **113.** Büyücüler Firavun'a gelmiş ve "Galip gelirsek bize ödül var, değil mi?" demişti. **114.** (Firavun) "Tamam; siz gözdeler(im)den olacaksınız!" demişti. **115.** (Büyücüler) "Ey Musa, ya (asayı önce) sen atacaksın ya da atanlar biz (mi) olalım?" demişlerdi.

116. (Musa) "Siz atın!" demişti. Onlar atınca, insanların gözlerini büyülemiş,[5] onları korkutmuş[6] ve (zanlarınca) büyük bir büyü getirmişlerdi (göstermişlerdi). **117.** (Bunun üzerine) Musa'ya "Şimdi de sen asanı (yere) at!" diye vahyetmiştik. Bir de ne görsünler, (Musa'nın asası) onların uydurduklarını yutuyordu. **118.** Böylece gerçek ortaya çıkmış ve onların yapmakta olduğu şeyler de yok olup gitmişti.[7] **119.** Orada kendilerini küçük düşüren bir yenilgiye uğramışlardı. **120.** Büyücüler hemen secdeye kapanmışlardı.[8]

---

[1] Bu cümle Yüce Allah hakkında konuşurken sadece gerçeği söylemek gerektiğini vurgulu bir şekilde ortaya koymaktadır ki bunu başarmanın tek yolu vahiyden yani Kur'an'dan konuşmaktan geçmektedir. Benzer mesaj: A'râf 7:169.

[2] Ayette Hz. Musa'nın dile getirdiği *min rabbikum* ifadesi başta Firavun olmak üzere diğer yönetici ileri gelenlere mesaj vermektedir. Bilindiği gibi Firavun kendisini ilâh diye tanıtmakta, İsrailoğulları'nın kendisinden başka ilahının bulunmadığını onlara dikte etmekteydi. İşte böyle korkunç bir kibrin sahibi olan Firavun'a ve yöneticilerine Yüce Allah'tan başka ilah olmadığını, üstelik Yüce Allah'ın onların da Rabbi olduğunu kendilerine bildirmiştir. Bu haliyle hem bu tebliği yapmış hem de tevbe etmeleri halinde Yüce Allah'ın onları da sahipleneceğini onlara hatırlatmış olmaktaydı.

[3] Benzer mesajlar: Neml 27:10-12, Tâhâ 20:22; Şu'ara 26:32-33; Kasas 28:31.

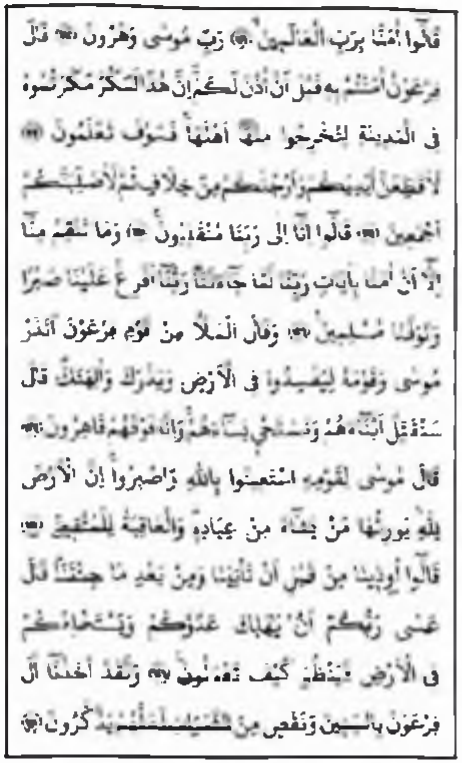
[4] "Elin beyaz olması" ifadesi, "maddi anlamda bir beyazlık"tan ziyade, "manevi olarak arınmış olma"yı ifade etse gerekir. Tâhâ 20:22 ve Neml 27:12'de de aynı gerçeğe işaret edilmektedir.

[5] Bu ayet büyücülüğün insanların gözlerini boyamaktan başka bir şey olmadığının apaçık bir delilidir. Büyü ile ilgili bütün ayetleri bu bilgi ışığında değerlendirmek gerekir.

[6] Bu cümle büyücülükte göz boyama ve insan korkutmanın esas olduğunu göstermektedir.

[7] Bu ayet gerçeğin geldiği yerde batılın durmayacağını ortaya koymaktadır. Benzer mesajlar: İsrâ 17:81; Enbiyâ 21:18; Sebe' 34:49.

[8] Benzer mesaj: Şu'arâ 26:46.

121-122. (Büyücüler) "Âlemlerin Rabbine, yani Musa ve Harun'un Rabbine inanıp güvendik." demişlerdi.[1] **123.** Firavun onlara şöyle demişti: "Ben size izin vermeden ona iman ettiniz (öyle mi)? Şüphesiz ki bu, halkını oradan çıkarasınız diye şehirde kurduğunuz bir tuzaktır. İleride (gerçeği) bileceksiniz. **124.** Dönekliğinizden dolayı ellerinizi ve ayaklarınızı keseceğim, sonra da hepinizi asacağım!"[2]

125. (Büyücüler) şöyle demişlerdi: "Biz zaten Rabbimize döneceğiz.[3] **126.** Sen sırf Rabbimizin ayetleri bize geldiğinde onlara inandığımız için bizden intikam alıyorsun." (Sonra) "Rabbimiz! Bize bol bol sabır ver ve müslümanlar olarak bizi vefat ettir." diye dua etmişlerdi. **127.** Firavun'un kavminden yöneticiler: "(Büyücüleri kesip) Musa'yı ve kavmini hem seni hem de ilahlarını[4] terk edip yeryüzünde bozgunculuk çıkarsınlar diye serbest mi bırakacaksın?" demişlerdi. (Firavun) "(Hayır hayır), oğullarını öldürtüp kadınlarını sağ bırakacağız.[5] Elbette biz onlara üstünüz (onları ezecek güçteyiz)!" demişti. **128.** (O sırada) Musa kavmine şöyle demişti: "Allah'tan yardım isteyin ve sabırlı olun! Şüphesiz ki yer, Allah'a aittir. Kullarından dilediğine (layık olana) onu mirasçı yapar. (Mutlu) son, *muttakî*ler (duyarlı olanlar) içindir." **129.** Onlar "Sen bize (peygamber olarak) gelmeden önce de eziyete uğratılmıştık; geldikten sonra da!" demişlerdi. (Musa ise): "Elbette Rabbiniz, düşmanınızı helak edecek ve onların yerine sizi yeryüzüne hâkim kılacak[6] ve nasıl hareket edeceğinize bakacaktır." demişti.[7]

▼ *Sürenin 130-141. ayetlerinde Yüce Allah'ın İsrailoğulları'na yönelik uyguladığı imtihanlar, İsrailoğulları'na verilen nimetler, onların nankörlükleri ve kendilerini sıkıntılardan kurtardığı hatırlatılmaktadır.*

130. Yemin olsun ki biz de Firavun'un ailesini (destekçilerini gerçeği) hatırlasınlar diye kuraklık ve ürün kıtlığı ile cezalandırmıştık.

---

1 Bu ifadenin benzerleri Tâhâ 20:70 ve Şu'arâ 26:47-48'de geçmektedir. Büyücülerin imanı, ilk etapta normal, sıradan gibi görülse de aslında karşılarında Firavun gibi bir zalim varken bunu yapabilmek herkesin harcı değildir. Firavun onların rabbi olduğunu (Nâzi'ât 79:24) ve kendisinden başka onlar için hiçbir ilah tanımadığını (Kasas 28:38) söylemişti. Bu bildirime karşı gelmek aslında Firavun'a savaş açmaktı.

2 Burada mesaj, *min hılâfin* ifadesi gereği el ve ayakların çaprazlama kesilmesinden ziyade, dönekliktir nedeniyle bu cezanın verilmesidir. El ve ayakların kesilmesiyle ilgili olarak benzer mesajlar: Mâide 5:33; Tâhâ 20:71; Şu'arâ 26:49.

3 Benzer mesajlar: Tâhâ 20:72-73; Şu'arâ 26:50.

4 Kasas 28:38 ve Nâzi'ât 79:29 gereği kendini tek ilah gören Firavun'un "ilahları" ifadesi onun peşi sıra belirlediği tanrıcıklar olabilir.

5 Benzer mesajlar: Bakara 2:49; A'râf 7:141; İbrâhim 14:6; Kasas 28:4; Mü'min 40:25.

6 Benzer mesajlar: A'râf 7:137; İbrâhim 14:14; Enbiyâ 21:105; Nûr 24:55; Kasas 28:5.

7 Burada, Yüce Allah'ın bakması ile kastedilen, durumun ne olacağını muhataplara göstermek, tutumlarını ortaya koymalarını sağlamaktır. Yoksa Allah'ın bilgilenmesi değildir. Çünkü Yüce Allah sonradan bilgilenmeye muhtaç değildir; ezeli ilmiyle her şeyi bilmektedir.

131. Onlara bir iyilik geldiğinde "Bu, sadece bizim hakkımızdır." demişlerdi. Kendilerine bir kötülük geldiğinde onu da Musa ve beraberindekiler nedeniyle (gelen) uğursuzluğa bağlarlar(dı).[1] Dikkat edin! Onların uğursuzluğu Allah katında(n)dır fakat çoğu bilmez. **132.** (Mısırlılar) şöyle demişlerdi: "Bizi büyülemen için her ne ayet (mucize) getirirsen (getir), biz sana asla inanacak değiliz." **133.** Bunun üzerine biz de ayrı ayrı ayetler (mucizeler) olarak üzerlerine tufân, çekirgeler, haşereler, kurbağalar ve kan göndermiştik. Yine de kibirlenmeye devam etmişlerdi; zaten onlar suçlu bir toplumdu. **134.** Tepelerine her bela[2] indiğinde, "Ey Musa! Sana verdiği söz gereği bizim için Rabbine dua et! Bizden o azabı kaldırırsan, elbette sana inanacak ve elbette İsrailoğulları'nı seninle göndereceğiz." demişlerdi. **135.** Biz ulaşacakları bir süreye kadar onlardan o azabı kaldırınca hemen sözlerinden dönmüşlerdi. **136.** (Buna karşılık) biz de onlardan intikam almış,[3] ayetlerimizi yalanlamaları ve onlardan habersizmiş gibi davranmaları sebebiyle kendilerini denizde boğmuştuk.[4]

137. Zayıf düşürülmüş olan o toplumu (İsrailoğulları'nı), bereketli kıldığımız yerin doğu ve batı taraflarına[5] mirasçı kılmıştık.[6] Sabırlarına karşılık Rabbinin İsrailoğulları'na verdiği güzel söz yerine gelmişti. Firavun ve kavminin yaptıkları (eserlerini) ve yükselttiklerini (çardaklarını, binalarını) yerle bir etmiştik.

---

1 Benzer mesajlar: Neml 27:47; Yâsîn 36:18-19.

2 Burada sözü edilen bela ve azap ifadeleri A'râf 7:133. ayette sayılan şeylerdir.

3 Yüce Allah için kullanılan ve *intikam* kökünden gelen kelimelerin geçtiği bütün ayetlerde, zalimlerden, haddini aşanlardan, suçlulardan, suçtan beslenenlerden, yoldan çıkanlardan, kısaca azabı hak edenlerden söz edilmekte, işledikleri haksızlığın karşılığında Yüce Allah'ın onlardan intikam alacağı, hesap soracağı, bunların işlediği fiillerin karşılıksız bırakılmayacağı, kötülüklerinin yanlarına kâr kalmayacağı ifade edilmektedir. Çünkü hiç kimsenin Allah'a zarar vermeye gücü yetmez. Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:4; Mâide 5:95; İbrâhim 14:47; Hicr 15:79; Rûm 30:47; Zümer 39:37; Zuhruf 43:25, 41, 55; Duhân 44:16.

4 Bu ayette onların denizde boğulmalarının iki sebebi yer almaktadır: İlki Allah'ın ayetlerini yalanlamaları, diğeri ise o ayetlere karşı ilgisiz davranıp gafleti tercih etmeleriydi. Onlar haksız bir cezalandırmayı değil, hak edilmiş bir sonu yaşamışlardı.

5 Bazı âlimler burasının, "Şam ve Mısır topraklarının doğuları ve batıları" olduğunu, çünkü bu bölgenin Firavun'un yetkisi altında olan bölgeler olduğunu söylemişlerdir. Bir başka görüşe göre, kastedilen bütün yeryüzüdür. Çünkü Hz. Davud ve Hz. Süleyman da İsrailoğulları'ndan olup, çok geniş bir coğrafyaya hâkim olmuşlardır. Bu da ayetteki *el-ard* "yer" kelimesi ile bütün "yeryüzünün" kastedildiğine delalet eder. Bu bölgenin daha önce Hz. İbrahim ve peygamber çocuklarının yaşadığı, şimdi İsrail'in işgal ettiği Filistin toprakları olma ihtimali de vardır. Yani İsrailoğulları'nın geçmişte mirasçı kılındığı topraklar Ürdün-Filistin-Suriye topraklarının doğusundan batısına kadar tamamı olabilir.

6 Benzer mesajlar: A'râf 7:129; İbrâhim 14:14; Enbiyâ 21:105; Nûr 24:55; Kasas 28:5.

وَجَٰوَزْنَا بِبَنِيٓ إِسْرَٰٓءِيلَ ٱلْبَحْرَ فَأَتَوْا۟ عَلَىٰ قَوْمٍ يَعْكُفُونَ
عَلَىٰٓ أَصْنَامٍ لَّهُمْ ۚ قَالُوا۟ يَٰمُوسَى ٱجْعَل لَّنَآ إِلَٰهًا كَمَا
لَهُمْ ءَالِهَةٌ ۚ قَالَ إِنَّكُمْ قَوْمٌ تَجْهَلُونَ ﴿١٣٨﴾ إِنَّ هَٰٓؤُلَآءِ مُتَبَّرٌ
مَّا هُمْ فِيهِ وَبَٰطِلٌ مَّا كَانُوا۟ يَعْمَلُونَ ﴿١٣٩﴾ قَالَ أَغَيْرَ ٱللَّهِ
أَبْغِيكُمْ إِلَٰهًا وَهُوَ فَضَّلَكُمْ عَلَى ٱلْعَٰلَمِينَ ﴿١٤٠﴾ وَإِذْ
أَنجَيْنَٰكُم مِّنْ ءَالِ فِرْعَوْنَ يَسُومُونَكُمْ سُوٓءَ ٱلْعَذَابِ
يُقَتِّلُونَ أَبْنَآءَكُمْ وَيَسْتَحْيُونَ نِسَآءَكُمْ ۚ وَفِى ذَٰلِكُم
بَلَآءٌ مِّن رَّبِّكُمْ عَظِيمٌ ﴿١٤١﴾ وَوَٰعَدْنَا مُوسَىٰ ثَلَٰثِينَ لَيْلَةً
وَأَتْمَمْنَٰهَا بِعَشْرٍ فَتَمَّ مِيقَٰتُ رَبِّهِۦٓ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً ۚ وَقَالَ
مُوسَىٰ لِأَخِيهِ هَٰرُونَ ٱخْلُفْنِى فِى قَوْمِى وَأَصْلِحْ وَلَا تَتَّبِعْ
سَبِيلَ ٱلْمُفْسِدِينَ ﴿١٤٢﴾ وَلَمَّا جَآءَ مُوسَىٰ لِمِيقَٰتِنَا وَكَلَّمَهُۥ
رَبُّهُۥ ۚ قَالَ رَبِّ أَرِنِىٓ أَنظُرْ إِلَيْكَ ۚ قَالَ لَن تَرَىٰنِى وَلَٰكِنِ
ٱنظُرْ إِلَى ٱلْجَبَلِ فَإِنِ ٱسْتَقَرَّ مَكَانَهُۥ فَسَوْفَ تَرَىٰنِى ۚ فَلَمَّا
تَجَلَّىٰ رَبُّهُۥ لِلْجَبَلِ جَعَلَهُۥ دَكًّا وَخَرَّ مُوسَىٰ صَعِقًا ۚ فَلَمَّآ
أَفَاقَ قَالَ سُبْحَٰنَكَ تُبْتُ إِلَيْكَ وَأَنَا۠ أَوَّلُ ٱلْمُؤْمِنِينَ ﴿١٤٣﴾

138. İsrailoğulları'nı denizden geçirmiştik. Orada kendilerine ait birtakım putlara tapan bir kavmin yanına gelmişlerdi. Bunun üzerine (Musa'ya) "Ey Musa! Onların ilahları olduğu gibi, sen de bizim için bir ilah yap!" demişlerdi.[1] (Musa) şöyle demişti: "Şüphesiz ki siz cahillik eden bir toplumsunuz."

139. Şüphesiz ki bunların içinde bulundukları (yol) helak sebebidir; yapmakta oldukları işler de *batıl*dır. **140.** "Sizi âlemlere (inançsızlara) üstün kılmışken, size Allah'tan başka bir ilah mı arayayım?" demişti. **141.** Hatırlayın ki (erkek) çocuklarınızı öldürtüp kadınlarınızı sağ bırakacak şekilde size işkencenin en kötüsünü yapan Firavun'un ailesinden (destekçilerinden) sizi kurtarmıştık. İşte bunda (size anlatılanlarda), Rabbinizden büyük bir imtihan vardır.[2]

▼ *Surenin 142-147. ayetlerinde Hz. Musa'nın vahiy alması için Rabbimizin çağrısına cevabı, Sînâ Dağı'nda 40 gecelik bilgilendirilmesi ve ona yönelik çeşitli bildirimler gündeme getirilmektedir.*

142. (Vahyetmek üzere) Musa'ya otuz gece belirlemiş ve ona on gece daha ilave etmiştik; böylece Rabbinin belirlediği zaman kırk geceyi bulmuştu.[3] Musa, kardeşi Harun'a şöyle demişti: "Kavmimin arasında benim yerime geç; onları ıslah etmeye devam et; bozguncuların yoluna uyma!" **143.** Musa, belirlediğimiz zamanda (Sînâ Dağı'na) gelip Rabbi ona konuşunca "Rabbim! Bana (kendini) göster de seni göreyim!" demişti. (Allah) "Sen beni asla göremeyeceksin.[4] Fakat şu dağa bak; yerinde durabilirse sen de beni görebileceksin!" demişti. Rabbi dağa tecelli edince onu paramparça etmiş, Musa da baygın düşmüştü. Ayılınca şöyle demişti: "Sen yücesin; sana yöneldim ve ben inananların öncüsüyüm."[5]

---

[1] Denizi geçtikten sonra kendilerine ait putlara tapmakta olan kavmin kimlerden oluştuğuna dair ayette herhangi bir bilgi yoktur. Müfessirlerimiz bu bağlamda çeşitli isimler ileri sürmekte, bir kısmı Lahm, bir kısmı Hz. Musa'nın kendileriyle savaşması emredilen Ken'âniler olduğunu belirtmişlerdir. Haklarında Kur'an'da bilgi verilmemesinden hareketle, bu kavmin kimlerden oluştuğuna dair net bir şeyler söylemek durumunda değiliz. Bunların tapındığı putların "inek" şeklinde olduğu, daha sonra Sâmirî'nin de bunlardan esinlenerek bir buzağı putu yaptığı ifade edilmektedir. Çeşitli ayetlerde geçen *asnâm* kelimesi ise daha çok madeni bir kaynaktan yapılmış "putlar" anlamına gelmektedir. Burada önemli olan, denizden geçirilen İsrailoğulları'nın onlara bakarak ortaya koydukları çirkin tavırdır.

[2] Benzer mesajlar: Bakara 2:49; A'râf 7:127; İbrâhim 14:6; Kasas 28:4; Mü'min 40:25.

[3] Bu cümle Bakara 2:51. ayetle birlikte okunmalıdır.

[4] Bu cümlede Yüce Allah'ın asla ve asla görülemeyeceği ifade edilmektedir. Yüce Allah'ın görülmesi için O'nun kendini göstereceğini söylemesi gerekirdi. Bu noktada herhangi bir ayet yoktur. Benzer mesaj: En'âm 6:103.

[5] Hz. Musa'nın dile getirdiği "ben, inananların evveliyim/ilkiyim" ifadesi, onun kendisine gelen mesajlara ilk inanan olduğunu gösterdiği gibi, inananların öncüsü olduğunu da gösterir.

قَالَ يَا مُوسَىٰ إِنِّي اصْطَفَيْتُكَ عَلَى النَّاسِ بِرِسَالَاتِي
وَبِكَلَامِي فَخُذْ مَا آتَيْتُكَ وَكُنْ مِنَ الشَّاكِرِينَ ﴿١٤٤﴾
وَكَتَبْنَا لَهُ فِي الْأَلْوَاحِ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ مَوْعِظَةً وَتَفْصِيلًا
لِكُلِّ شَيْءٍ فَخُذْهَا بِقُوَّةٍ وَأْمُرْ قَوْمَكَ يَأْخُذُوا بِأَحْسَنِهَا
سَأُرِيكُمْ دَارَ الْفَاسِقِينَ ﴿١٤٥﴾ سَأَصْرِفُ عَنْ آيَاتِيَ الَّذِينَ
يَتَكَبَّرُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَإِنْ يَرَوْا كُلَّ آيَةٍ
لَا يُؤْمِنُوا بِهَا وَإِنْ يَرَوْا سَبِيلَ الرُّشْدِ لَا يَتَّخِذُوهُ سَبِيلًا
وَإِنْ يَرَوْا سَبِيلَ الْغَيِّ يَتَّخِذُوهُ سَبِيلًا ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ
كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَكَانُوا عَنْهَا غَافِلِينَ ﴿١٤٦﴾ وَالَّذِينَ كَذَّبُوا
بِآيَاتِنَا وَلِقَاءِ الْآخِرَةِ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ هَلْ يُجْزَوْنَ
إِلَّا مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٤٧﴾ وَاتَّخَذَ قَوْمُ مُوسَىٰ مِنْ بَعْدِهِ
مِنْ حُلِيِّهِمْ عِجْلًا جَسَدًا لَهُ خُوَارٌ أَلَمْ يَرَوْا أَنَّهُ لَا يُكَلِّمُهُمْ
وَلَا يَهْدِيهِمْ سَبِيلًا اتَّخَذُوهُ وَكَانُوا ظَالِمِينَ ﴿١٤٨﴾ وَلَمَّا
سُقِطَ فِي أَيْدِيهِمْ وَرَأَوْا أَنَّهُمْ قَدْ ضَلُّوا قَالُوا لَئِنْ
لَمْ يَرْحَمْنَا رَبُّنَا وَيَغْفِرْ لَنَا لَنَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿١٤٩﴾

144. (Allah) "Ey Musa! Ben mesajlarımla ve hitabım sayesinde seni insanlar üzerine seçkin kıldım. Sana verdiklerimi al (onlara sımsıkı sarıl)[1] ve şükredenlerden ol!" demişti.[2] **145.** Her şeyle ilgili öğüt ve her şeyin açıklamasını[3] levhalarda onun için (Musa için) yazmış ve "Onlara kuvvetle sarıl; kavmine de en güzel olanlarını almalarını emret![4] Yakında size, yoldan çıkmışların yurdunu göstereceğim." (demiştik). **146.** Yeryüzünde kibirlenenleri delillerimden uzaklaştıracağım. (Çünkü) onlar, her bir delili görseler de onlara iman etmezler.[5] Doğru yolu görseler onu yol edinmezler. (Fakat) azgınlık yolunu görürlerse yol olarak onu benimserler. Bu durum, onların ayetlerimizi yalanlamaları ve onlardan habersizmiş gibi davranmalarından kaynaklanmaktadır. **147.** (Oysa) ayetlerimizi ve ahiretle karşılaşmayı yalanlayanların yaptıkları boşa gitmiştir. Onlara, yaptıklarından başka karşılık verilir mi?[6]

Surenin 148-159. ayetlerinde İsrailoğulları'nın olumsuz tutumları, Hz. Musa'nın öfkesi, Hz. Harun'a yönelik sözleri, öfkesi geçince yeniden vahye sarılması, ardından 70 kişilik bir grubun seçilmesi, yanlışlıkları nedeniyle sarsıntıya tabi tutulmaları, Hz. Musa'nın duası ve Hz. Muhammed'in risaletinin evrenselliği gündeme getirilmektedir.

148. Musa'nın kavmi, ondan (Sînâ'ya gidişinden) sonra ziynet (eşya)larından boğuk bir sese sahip bir ceset şeklindeki buzağı heykelini[7] (ilah) edinmişti. O (buzağının) kendilerine konuşamadığı ve onlara yol gösteremediğini görmediler mi? Onu (ilah olarak) benimsemişler ve zalimlerden olmuşlardı. **149.** (Başları) ellerine düşünce (pişman olup) saptıklarını görüp anladıklarında "Rabbimiz bize merhamet etmez ve bizi bağışlamazsa elbette kaybedenlerden olacağız!" demişlerdi.

1 Vahye uymayla ilgili ayetler için bkz. Âl-i İmrân 3:103, dipnot 1.

2 Rabbimizin bu ifadesi Hz. Musa'ya risalet öğretileri ve hitabı sayesinde onu peygamber kıldığının bir göstergesidir. Bunu hatırlatmasının sebebi Hz. Musa'nın Yüce Allah'ı göremeyince üzülmemesi gerektiğini, çünkü ona verdiği peygamberlik ve gerçekleştirdiği hitabın çok daha önemli olduğunu teselli cümleleriyle belirtmek istemesidir. Söylenmek istenen şudur: "Sen sana verilen nimetlerle ve büyük görevle meşgul ol; onlara sımsıkı sarıl ve onlar nedeniyle şükret!"

3 Ayetlerin açıkça ortaya konulmasıyla ilgili bkz. En'âm 6:55, 97, 98, 114, 119, 126, 154; A'râf 7:32, 52, 174; Tevbe 9:11; Yûnus 10:5, 24, 37; Hûd 11:1; Yûsuf 12:111; Ra'd 13:2; İsrâ 17:12; Rûm 30:28; Fussilet 41:3, 44.

4 Bu cümleye "Bu hükümlere en güzel şekilde uymalarını emret!" veya "Kavmine de emret, en güzelini alsınlar." şeklinde de anlam verilebilir.

5 Benzer mesajlar: En'âm 6:25, 109, 111; Yûnus 10:33, 96; Hicr 15:13-15; İsrâ 17:93; Şu'arâ 26:199, 201; Sebe' 34:31.

6 Bu ayetle Kur'an'ın temel ilkelerinden birisine yer verilmekte, inkarcılığın "sebep", sonrasında yaşanacakların da "sonuç" olduğuna dikkat çekilmektedir.

7 Sâmirî'nin İsrailoğulları için yaptığı bu buzağı heykeliyle ilgili bilgi için bkz. Tâhâ 20:88.

150. Musa, öfkeli ve üzgün bir hâlde kavmine dönünce,[1] "Benden sonra arkamdan ne kötü işler yapmışsınız! Rabbinizin emrini (beklemeden) acele etmiş miydiniz, öyle mi?" deyip (Tevrat) levhaları(nı yere) bırakmış ve kardeşinin başını tutup kendine doğru çekmeye başlamıştı. Harun "Ey annemin oğlu![2] Bu toplum beni cidden zayıf gördü (bana baskı yaptılar), neredeyse beni öldüreceklerdi. Sen de (onları sevindirircesine) düşmanları bana güldürme ve beni bu zalim toplumla bir tutma!" demişti.[3]

151. (Bunun üzerine Musa), "Rabbim! Beni ve kardeşimi bağışla; bizi merhametine koy! Sen merhametlilerin en merhametlisisin." diye dua etmişti.[4] **152.** Buzağıyı (ilah) edinenlere, Rablerinden (mutlaka) bir gazap ve dünya hayatında bir aşağılanma gelecektir. Biz, iftiracıların karşılığını işte böyle veririz. **153.** Kötülükler yapıp sonrasında (Allah'a) yönelerek iman edenler(e gelince), bu (tevbelerin)den sonra şüphesiz ki Rabbin çok bağışlayandır, çok merhametlidir. **154.** Musa'nın öfkesi dinince, içinde Rablerinden korkanlar için yol gösterme ve rahmet bulunan o levhaları (tekrar eline) almıştı. **155.** Musa, belirlediğimiz zaman için kavminden yetmiş adam seçmişti. Kendilerini o müthiş deprem yakalamış ve (Musa) şöyle demişti: "Rabbim! Dileseydin onları da beni de daha önce helak edebilirdin. İçimizden bazı beyinsizlerin işlediği şeyler yüzünden hepimizi mi helak edeceksin? Bu iş, senin imtihanından başka bir şey değildir. Onunla dilediğini (layık olanı) sapkınlıkta bırakır; dilediğini (layık olanı) doğru yola ulaştırırsın.[5] Sen bizim dostumuzsun (sahibimizsin); bizi bağışla ve bize merhamet et! Sen bağışlayanların en hayırlısısın.

---

[1] Benzer mesaj: Tâhâ 20:86.

[2] Tâhâ 20:94'te de dile getirildiği gibi, her iki peygamber de kardeş olmasına rağmen Hz. Harun'un Hz. Musa'ya "annemin oğlu" diye hitap etmesinin muhtemel sebebi, onun şefkatini beklemesi olabilir. Elmalılı şöyle demiştir: "Ey benim ana gibi merhametli ve şefkatli olması lazım gelen sevgili (can) kardeşim!" (Yazır, *Hak Dini.*, IV, 138). Râzi de onların "ana bir kardeş" olma ihtimalini dile getirmiştir (Râzi, *Mefâtihu'l-Gayb*, XXII, 109).

[3] Bu ayet Tâhâ 20:92-94. ayetlerle okunmalıdır.

[4] Kardeşine yaptığı davranışın, onu tartaklamasının hata olduğunu anlayan Hz. Musa, bunun için Yüce Allah'tan bağışlanma dileğinde bulunmuştu. Bazı âlimlerimiz bağışlanma dileğinin sebebini "levhaları yere atması" şeklinde yorumlamışlardır. Her iki ihtimal de doğrudur. Bu arada, Hz. Musa Hz. Harun'un bağışlanması için de dua etmiştir. Bunun muhtemel sebebi "kavminin putperestliğine yeterince engel olamaması" şeklinde yorumlanabilir.

[5] Benzer mesaj: En'âm 6:39. Bu ayetteki saptırma ve hidayet fiilleriyle ilgili ifadeler, sonuçta Yüce Allah'ın yarattığı şeyler olarak görülmelidir. Ancak konuyla ilgili diğer pek çok ayette yer alan bilgilere bakıldığında Yüce Allah'ın yarattığı hidayet ve sapkınlık, kulların tercihinin (iradesinin) ve Yüce Allah'ın layık görmesinin sonucudur. Benzer mesajlar: Bakara 2:284; Âl-i İmrân 3:129; Mâide 5:18, 40; Ra'd 13:27; İbrâhim 14:4; Nahl 16:93; Hacc 22:16; Fâtır 35:8; Fetih 48:14; Müddessir 74:31.

156. Bizim için bu dünyada da iyilik yaz, ahirette de![1] Şüphesiz ki biz sana yöneldik." (Allah da) şöyle demişti: "Dilediğime (layık olana) azap ederim. Merhametim ise her şeyi kapsamıştır[2] ve onu *takvâ*lı (duyarlı) olanlara, zekâtı verenlere ve ayetlerimize inananlara yazacağım. **157.** (Yani) yanlarındaki Tevrat ve İncil'de yazılı bulduklan Elçiye, o *ümmî*[3] Peygamber'e uyanlara (yazacağım) ki (o Peygamber), onlara iyiliği emreder (öğütler), onları kötülükten engeller (sakındırır); onlara temiz şeyleri helal, pis şeyleri de haram kılar;[4] kendilerinden ağır yüklerini[5] ve üzerlerindeki zincirleri kaldırır (atar). Ona (o Peygamber'e) inanıp saygı gösteren, ona yardım eden ve onunla birlikte gönderilen *nur*'a[6] (Kur'an'a) uyanlar, kurtulanların ta kendileridir."

وَاكْتُبْ لَنَا فِي هَٰذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ إِنَّا
هُدْنَا إِلَيْكَ ۚ قَالَ عَذَابِي أُصِيبُ بِهِ مَنْ أَشَاءُ ۖ وَرَحْمَتِي
وَسِعَتْ كُلَّ شَيْءٍ ۚ فَسَأَكْتُبُهَا لِلَّذِينَ يَتَّقُونَ وَيُؤْتُونَ
الزَّكَاةَ وَالَّذِينَ هُمْ بِآيَاتِنَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٥٦﴾ الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ
الرَّسُولَ النَّبِيَّ الْأُمِّيَّ الَّذِي يَجِدُونَهُ مَكْتُوبًا عِنْدَهُمْ
فِي التَّوْرَاةِ وَالْإِنْجِيلِ يَأْمُرُهُمْ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَاهُمْ
عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُحِلُّ لَهُمُ الطَّيِّبَاتِ وَيُحَرِّمُ عَلَيْهِمُ
الْخَبَائِثَ وَيَضَعُ عَنْهُمْ إِصْرَهُمْ وَالْأَغْلَالَ الَّتِي كَانَتْ
عَلَيْهِمْ ۚ فَالَّذِينَ آمَنُوا بِهِ وَعَزَّرُوهُ وَنَصَرُوهُ وَاتَّبَعُوا
النُّورَ الَّذِي أُنْزِلَ مَعَهُ ۙ أُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿١٥٧﴾
قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ جَمِيعًا
الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ۖ لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ يُحْيِي
وَيُمِيتُ ۖ فَآمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ النَّبِيِّ الْأُمِّيِّ الَّذِي
يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَكَلِمَاتِهِ وَاتَّبِعُوهُ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿١٥٨﴾
وَمِنْ قَوْمِ مُوسَىٰ أُمَّةٌ يَهْدُونَ بِالْحَقِّ وَبِهِ يَعْدِلُونَ ﴿١٥٩﴾

158. De ki: "Ey insanlar! Ben göklerin ve yerin otoritesinin sahibi, kendisinden başka ilah bulunmayan, diriltebilen ve öldürebilen Allah'ın, sizin hepinize gönderdiği elçisiyim.[7] Öyle ise Allah'a; kendisi de Allah'a ve sözlerine (mesajlarına) inanan *ümmî* Peygamber olan Elçisine inanın ve ona uyun ki doğru yolu bulasınız."[8] **159.** Musa'nın kavminden de gerçeğe rehberlik eden ve onunla adil davranan bir topluluk vardır.[9]

[1] Bu ayet Bakara 2:201. ayetle birlikte okunmalıdır.

[2] Bu cümle En'âm 6:12, 54 ve 147 ile okunmalıdır.

[3] *Ümmî* kavramı "okuma-yazma bilmeyen" değil, "*el-Kitab*'ı (Tevrat'ı) bilmeyen", "kitap ehlinden olmayan" veya "Mekkeli" demektir. Buna göre söz konusu kavram, *el-ümmiyyin* şeklinde çoğul kalıpta Bakara 2:77'de "Kitabı (Tevrat'ı) bilmeyenler", Âl-i İmrân 3:20, 75'te "kitap verilmeyenler, kitap ehlinden olmayanlar", Cum'a 62:2'de "Mekkeliler" anlamına gelmekte, bu ayetlerde ise *el-ümmî* şeklinde tekil kalıpta "Hz. Muhammed" için kullanılmaktadır. Hz. Muhammed'in ümmîliği, peygamberlikten önce Tevrat'ı yani dini metinleri bilmemesi ve onlar hakkında yazılı veya sözlü yorumda bulunmaması, kitap ehlinden olmaması ve Mekkeli oluşu anlamındadır; konunun okuma-yazma bilmemeyle ilişkisi yoktur.

[4] Bu cümle A'râf 7:32-33, Enfâl 8:24, Tevbe 9:29 ve Kehf 18:26. ayetlerle birlikte okunmalıdır. Çünkü dinde helal ve haram kılma yetkisi sadece Yüce Allah'a aittir. Allah'ın Elçisi ise neyin helal, neyin haram kılındığını bildirir. Bu arada bir yetkili, devlet başkanı, komutan, aile babası vs. olması itibanyla bazı yasaklar koyabilir; ancak bunlar haram kapsamında değerlendirilmemelidir. Aksi takdirde A'râf 7:32-33 ve Tahrim 66:1'deki mesajlar anlamını yitirir.

[5] Buradaki *ısr* yani "ağır yük", Âl-i İmrân 3:81'de geçen ve Hz. Muhammed'e kadar gönderilen bütün peygamberlerden alınan "yeni gelecek olan elçiye iman edip ona yardım etmeleri" şeklindeki sözdür.

[6] Bu konuda örnek ayetler için bkz. Nisâ 4:174; Mâide 5:15; Tevbe 9:32; Hacc 22:8; Nûr 24:35; Lokmân 31:20; Şûrâ 42:52; Saff 61:8; Teğâbun 64:8.

[7] Benzer mesajlar: Nisâ 4:79; En'âm 6:19; Enbiyâ 21:107; Sebe' 34:28; Yâsîn 36:6; Şûrâ 42:7; Cum'a 62:2-3.

[8] Bu ayet mahşerde kurtuluşa erebilmek için dünyada Hz. Muhammed'e tabi olmak gerektiğinin delilidir. Bu ayet Âl-i İmrân 3:31 ve Zuhruf 43:61. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

[9] Hz. Muhammed dönemindeki ve sonrasındaki bütün insanlara gönderilmiş peygamberdir. Onun yaşadığı dönemde çevrede bulunan kitap ehli kişilerden Hz. Musa'nın izini takip edenler arasında bir topluluğun hak ve hakikati anladığı ve hayatı düzgün yaşadığı ifade edilmiş olmaktadır.

وَقَطَّعْنَٰهُمُ ٱثْنَتَىْ عَشْرَةَ أَسْبَاطًا أُمَمًا ۚ وَأَوْحَيْنَآ إِلَىٰ
مُوسَىٰٓ إِذِ ٱسْتَسْقَىٰهُ قَوْمُهُۥٓ أَنِ ٱضْرِب بِّعَصَاكَ ٱلْحَجَرَ ۖ
فَٱنۢبَجَسَتْ مِنْهُ ٱثْنَتَا عَشْرَةَ عَيْنًا ۖ قَدْ عَلِمَ كُلُّ
أُنَاسٍ مَّشْرَبَهُمْ ۚ وَظَلَّلْنَا عَلَيْهِمُ ٱلْغَمَٰمَ وَأَنزَلْنَا عَلَيْهِمُ
ٱلْمَنَّ وَٱلسَّلْوَىٰ ۖ كُلُوا۟ مِن طَيِّبَٰتِ مَا رَزَقْنَٰكُمْ ۚ
وَمَا ظَلَمُونَا وَلَٰكِن كَانُوٓا۟ أَنفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿١٦٠﴾
وَإِذْ قِيلَ لَهُمُ ٱسْكُنُوا۟ هَٰذِهِ ٱلْقَرْيَةَ وَكُلُوا۟ مِنْهَا
حَيْثُ شِئْتُمْ وَقُولُوا۟ حِطَّةٌ وَٱدْخُلُوا۟ ٱلْبَابَ سُجَّدًا
نَّغْفِرْ لَكُمْ خَطِيٓـَٰٔتِكُمْ ۚ سَنَزِيدُ ٱلْمُحْسِنِينَ ﴿١٦١﴾
فَبَدَّلَ ٱلَّذِينَ ظَلَمُوا۟ مِنْهُمْ قَوْلًا غَيْرَ ٱلَّذِى قِيلَ
لَهُمْ فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِجْزًا مِّنَ ٱلسَّمَآءِ بِمَا
كَانُوا۟ يَظْلِمُونَ ﴿١٦٢﴾ وَسْـَٔلْهُمْ عَنِ ٱلْقَرْيَةِ ٱلَّتِى
كَانَتْ حَاضِرَةَ ٱلْبَحْرِ ۘ إِذْ يَعْدُونَ فِى ٱلسَّبْتِ إِذْ
تَأْتِيهِمْ حِيتَانُهُمْ يَوْمَ سَبْتِهِمْ شُرَّعًا وَيَوْمَ لَا يَسْبِتُونَ ۙ
لَا تَأْتِيهِمْ ۚ كَذَٰلِكَ نَبْلُوهُم بِمَا كَانُوا۟ يَفْسُقُونَ ﴿١٦٣﴾

▼ *Surenin 160-171. ayetlerinde İsrailoğulları'na on iki gözeden su verilmesi, diledikleri gibi gıdalanma imkânları, şehre saygıyla girmeleri gibi buyrukların ardından, sözlerinden dönmelerinin sonucuna katlandıkları bildirilmektedir. Cumartesi Yasağı'nı ihlal edişleri, sonuçlarına katlanmaları, sonrasında gelen kötü nesillerle ilgili bilgiler ele alınmaktadır.*

160. Biz İsrailoğulları'nı topluluk olarak on iki boya (oymağa) ayırmıştık. Kavmi kendisinden su isteyince, Musa'ya "Asanla taşa vur!" diye vahyetmiştik. Derhal ondan on iki pınar fışkırmıştı. Her kabile de içeceği yeri elbette bilmişti. Kendilerini bulutla gölgelendirip onlara kudret helvası ile bıldırcın eti indirmiş (vermiş),[1] "Size rızık olarak verdiğimiz temiz şeylerden yiyin!" (demiştik). (Emirlerimizi dinlememekle) onlar bize zulmetmemişlerdi; ancak kendilerine yazık etmişlerdi.[2]

161. Hani onlara şöyle denmişti: "Şu şehirde yerleşin; onun (nimetlerinden) dilediğiniz gibi yararlanın; *'Hıttah!'* (bizi bağışla) deyin ve kapıdan eğilerek girin ki hatalarınızı bağışlayalım."[3] Güzel davrananların (ödülünü) ileride daha da artıracağız. **162.** Fakat içlerinden bazı zalimler, kendilerinden (söylemeleri) istenen sözü başkasıyla değiştirmişlerdi.[4] Biz de haksızlık etmeleri nedeniyle üzerlerine gökten bir azap göndermiştik.[5] **163.** Onlara, deniz kıyısında bulunan şehir[6] (halkının) durumunu sor! Hani balıklar o yöre halkının yasağa uymadığı cumartesi gelmeyip yasağa uydukları cumartesi günü akın akın (bolca) kıyıya geldiklerinde, haddi aşıp (avlanma) yasağını delmişlerdi. İşte biz yoldan çıkmalarından dolayı onları böyle imtihan ediyorduk.[7]

---

1 Benzer mesajlar: Bakara 2:57; Tâhâ 20:80.

2 Bu üç ayet yani A'râf 7:160-162. ayetler, aynı konu içeriğine sahip olan Bakara 2:58-60. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

3 Yüce Allah İsrailoğulları'na hitabına devam etmekte, *huttatün* yani "af diliyoruz" demelerini ve kapıdan boyun eğerek girmelerini emretmektedir. Kapıdan secde ederek girmeleri, azgın, vurdumduymaz ve şımarık bir şekilde değil de mütevazı, alçak gönüllülükle, saygılı ve edepli bir edayla girmeleri anlamına gelmektedir. Ayette geçen *sücceden* kelimesi bilinen anlamda "secde" değil, secdenin asıl amacını gösterecek şekilde "boyun bükerek bir şeyi yapmak" anlamını vermektedir.

4 Bu cümle şöyle de tercüme edilebilir: "Onların arasındaki zalimler bu emirleri kulak ardı edip kendilerine yönelik ilâhî emirlerin aksine işler yapmışlardı." Bu takdirde İsrailoğulları'nın içindeki bu zalimlerin ilahi emirlere itibar etmedikleri, tam tersine işler yaptıkları, bu nedenle yoldan çıktıkları hatırlatılmış olmaktadır. Dahası, *hutah* ve *hıntah* kelimeleri İbranice veya Aramice değil, Arapça oldukları için, ifadeler arasındaki bir harflik değişiklik üzerinden yorum yapmak da makul değildir.

5 A'râf 7:133-134. ayetlerinde başka bir suç nedeniyle kendilerine uygulanan azap gibi, burada da zulmetmeleri nedeniyle üzerlerine gökten bir belanın ve azabın indirildiği ifade edilmektedir.

6 Bu şehrin Medyen ve Tûr arasında bulunan Eyle olduğu, ancak Medyen veya Taberiyye de olabileceği bildirilmektedir (Taberî, *Câmi'u'l-Beyân*, IX, 90-91; Zemahşerî, *el-Keşşâf*, II, 164).

7 Cumartesi Yasağı ile ilgili bkz. Bakara 2:65, dipnot 4.

164. Hani içlerinden bir topluluk[1] da "Allah'ın kendilerini (dünyada) helak edeceği veya (ahirette) şiddetli bir şekilde azap edeceği bir halka ne diye öğüt veriyorsunuz?" dediklerinde, (öğüt verenler) şöyle demişlerdi: "Rabbinize mazeret(imiz) olsun; bir de umulur ki *takvâ*lı (duyarlı) olurlar diye (öğüt veriyoruz)."[2] **165.** Kendilerine yapılan uyarıları unutunca, kötülükten engelleyenleri kurtarmış, haksızlık edenleri de yapmakta oldukları kötülükler nedeniyle çok kötü bir azaba çarptırmıştık. **166.** Yasaklanan şeyler nedeniyle haddi aşınca onlara "Aşağılık maymunlar (gibi) olun!" demiştik.[3] **167.** Rabbin, kıyamet gününe kadar onlara (o tip insanlara) en kötü eziyeti yapacak kişiler göndereceğini ilan etmişti. Şüphesiz ki Rabbin, cezası hızlı olandır. Şüphesiz ki O çok bağışlayandır, çok merhametlidir. **168.** Onları (yahudileri), çeşitli ümmetler hâlinde yeryüzüne dağıtmıştık. İyi olanları da bunun dışındakileri de (iyi olmayanları da) vardı.[4] Gerçeğe dönerler diye onları iyiliklerle ve kötülüklerle denemiştik.

169. Onlardan sonra da şu değersiz (dünya) malını alıp, "(Nasıl olsa) bağışlanacağız!"[5] diyerek Kitaba (Tevrat'a) mirasçı olan birtakım kötü kişiler gelmişti. Onlara, benzer bir menfaat daha gelse onu da alırlardı. (Peki), Allah hakkında gerçek(ler)den başka bir şey söylemeyeceklerine[6] dair kendilerinden Kitapta (Tevrat'ta) söz alınmamış mıydı ve onlar (bunu Kitapta) okumamışlar mıydı? Ahiret yurdu *takvâ*lı (duyarlı) olanlar için hayırlı olandır. Akıl etmiyor musunuz? **170.** Kitaba sımsıkı sarılıp namaz kılanlar(a gelince),[7] şüphesiz ki biz kendilerini düzeltenlerin ödülünü ziyan etmeyeceğiz.

---

[1] Ayetin bu cümlesinde sözü edilen kişiler "Cumartesi Yasağı"nı ihlal etmeyenler arasındaki bir gruptur. Bu kişiler yine aynı grupta yer alan ve yasağı ihlal edenlere öğüt veren gruba seslenerek, "Allah'ın kendilerini helak edeceği veya şiddetli bir azaba çarptıracağı bu topluluğa ne diye öğüt veriyorsunuz?" diyerek çıkışmıştı. Bu yoruma göre o toplumda biri isyankâr, diğeri de isyana karışmayan iki grup vardı. Ancak isyankâr olmayanlar da kendi aralarında ikiye ayrılmıştı. İşte bu ve devam eden cümledeki konuşmalar, isyankâr olmayan iki grup arasında gerçekleşmiş sayılmaktadır.

[2] Bu ayette uyarı görevinin sürdüğü dile getirilmektedir. Uyarının gerekliliği, amacı, uyarıdan kimlerin yararlanacağı vs. ile ilgili mesajlar için bkz. Bakara 2:6; Mâide 5:63, 79; En'âm 6:69; Hûd 11:116; Yâsîn 36:10; Zâriyât 51:55; Tûr 52:29; Mürselât 77:5-6; A'lâ 87:9; Gâşiye 88:21.

[3] Buradaki mesajın şeklen ve bedenen değil de manevi ve mecaz olarak bir dönüşüm olduğu kanaatindeyiz. Benzer mesajlar: Bakara 2:65; Mâide 5:60.

[4] Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:69, 72, 75, 78, 113; Nisâ 4:46; Mâide 5:66.

[5] Bu cümle Yüce Allah'ın azap etme sıfatını görmezlikten gelmenin korkunç bir hata olduğunu göstermektedir. Bu söz, kişileri Yüce Allah ile aldatan şeytanın sözüne benzemektedir. Benzer mesajlar: Lokmân 31:33; Fâtır 35:6; Hadîd 57:14.

[6] Benzer mesaj: A'râf 7:105.

[7] Bu cümle namaz ibadetinin en eski ibadetlerden olduğunun delilidir.

171. Hani üstlerine düşeceğini sandıkları (Sinâ)[1] Dağı'nı onların üzerine gölge gibi kaldırmıştık. (Onlara) "Size verdiğimizi (Kitabı) kuvvetle alın (sıkıca tutunun) ve içinde olanı hatırlayın ki *takvâ* olabilesiniz." (demiştik).

Sürenin 172-188. ayetlerinde insanın yapısı, nankör insanların durumu, evren kitabı ve Hz. Muhammed'in gaybı bilemeyeceği hakkında bilgi verilmektedir.

172. Hani Rabbin âdemoğullarından, onların sırtlarından nesillerini çıkarıp (yaratıp)[2] onları kendilerine şahit tutmuş ve "Ben sizin Rabbiniz değil miyim?"[3] (demiş), onlar da "Evet, buna şâhidiz"[4] demişlerdi. Kıyamet gününde "Biz bundan habersizdik." dersiniz diye,

173. Veya "Daha önce atalarımız Allah'a ortak koşmuştu; biz de onlardan sonra gelen nesiller olduğumuz için;[5] (yani) yanlış yapanlar nedeniyle bizi de mi helak edeceksin?" dersiniz diye (işte böyle yapmıştık).[6] **174.** Ayetleri ayrıntılı bir şekilde işte böyle açıklıyoruz; umulur ki (gerçeğe) dönerler.[7] **175.** Onlara, kendisine delillerimizi verdiğimiz fakat onlardan sıyrılıp ayrılan, o yüzden şeytanın takip ettiği ve sonunda azgınlardan olan şu kimsenin haberini *tilâvet* et (okuyup aktar)! **176.** Dileseydik elbette onu bu deliller sayesinde yükseltirdik. Fakat o, arzusuna mahkûm olup dünyaya saplandı. Böylesi bir kişinin durumu, kovsan da kendi hâline bırakasan da dilini çıkartıp soluyan köpeğin durumuna benzer.[8] İşte ayetlerimizi yalanlayan kavmin örneği de böyledir. Bu kıssayı anlat; umulur ki düşünürler.[9] **177.** Ayetlerimizi yalanlayan ve böylece kendilerine haksızlık etmiş olanların hâli ne kadar da kötüdür! **178.** Allah'ın hidayet ettiği kişi doğru yola ulaş(tırıl)mıştır. Kimi saptırırsa[10] işte onlar kaybedenlerin ta kendileridir.[11]

---

1 Buradaki dağın Sinâ Dağı olduğunun delili Mu'minûn 23:20 ve Tîn 95:2'dir.

2 Bu cümle Tarık 86:6-7. ayetlerle okunmalıdır.

3 *Elest bezmi*, bedenin yaratılmasından sonra ruha yerleştirilmiş fıtratın konuşturulması olabilir.

4 Bu cümle Rûm 30:30, Hucurât 49:7 ve Şems 91:8. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

5 Bu iki ayet En'âm 6:156-157 ve Zümer 39:56-58. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

6 Bu ayetler yani A'râf 7:172-173. ayetler En'âm 6:156-157 ve Zümer 39:56-58. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

7 Ayetlerin açıkça ortaya konulmasıyla ilgili bkz. En'âm 6:55, 97, 98, 114, 119, 126, 154; A'râf 7:32, 52, 145; Tevbe 9:11; Yûnus 10:5, 24, 37; Hûd 11:1; Yûsuf 12:111; Ra'd 13:2; İsrâ 17:12; Rûm 30:28; Fussilet 41:3, 44.

8 Burada amaçlanan, ilahî iradenin bu şekilde yarattığı köpekleri kötülemek veya aşağılamak değil, yaratılış amacına uygun davranmayanların uyarılara itibar etmeme durumlarını eleştirmektir. A'râf 7:179 ve Furkân 25:44'te de durum aynıdır.

9 Kıssaların anlatılma gerekçeleriyle ilgili bilgi için bkz. Hûd 11:120; Yûsuf 12:111; Tâhâ 20:99; Kâf 50:37; Hâkka 69:12; Nâzi'ât 79:26.

10 Bu cümle "Kimin saplonlığını onaylarsa" yani "kimin sapmasına fırsat verirse", "kimin sapma kararını onaylarsa" şeklinde anlaşılmalıdır. Konuyla ilgili bütün kullanımlar bu şekilde yorumlanmalıdır.

11 Bu ayet İsrâ 17:15, 97 ve Kehf 18:17. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

179. Yemin olsun ki (akıl eden) kalpleri olmasına rağmen anlamayan, gözleri olmasına rağmen görmeyen, kulakları olmasına rağmen duymayan, sadece hayvanlar gibi, hatta daha da şaşkın bir hâlde bulunan[1] ve sonunda habersizmiş gibi davranan pek çok cin ve insanı cehennem için hazırlamışızdır.[2] **180.** En güzel isimler yalnızca Allah'a aittir.[3] O'na o (isim)lerle dua edin! O'nun isimleri hakkında eğri yola gidenleri bırakın! Yaptıklarının karşılığı ileride kendilerine verilecektir. **181.** Yarattıklarımızdan gerçeğe rehberlik eden ve onunla adil davranan bir topluluk vardır. **182.** Ayetlerimizi yalanlayanları, bilemeyecekleri şekilde yavaş yavaş helake yaklaştıracağız. **183.** Onlara zaman tanıyorum. Şüphesiz ki benim tuzağım (ince planım) çok sağlamdır.[4] **184.** Arkadaşlarında hiçbir cinlenmişlik olmadığını hiç mi düşünmediler? O ancak apaçık bir uyarıcıdır. **185.** Göklerin ve yerin egemenliği, Allah'ın yarattığı her bir şey ve ecellerinin yaklaşmış olabileceği hakkında hiç mi düşünmediler? Ondan (Kur'an'dan) sonra hangi söze inanıyorlar![5] **186.** Allah'ın saptırdığına (sapkınlığını onayladığına) kimse yol gösteremez.[6] (Allah) onları azgınlıkları içerisinde bocalar hâlde bırakır.[7]

187. Sana, o (Son) Saat'in demir atma zamanından soruyorlar. De ki: "Onun bilgisi, sadece Rabbimin katındadır.[8] Onun zamanını O'ndan başkası ortaya koyamaz.[9] (O olay) bütün ağırlığını göklerde ve yerde hissettirecektir. (Son Saat) size ancak ve ancak ansızın gelecektir."[10] Sanki sen onu bilebilirmişsin gibi sana soruyorlar. De ki: "Onun bilgisi yalnızca Allah katındadır fakat insanların çoğu bilmez."[11]

---

1 Bu ayet Furkân 25:44. ayetle birlikte okunmalıdır.

2 Bu ayette gerçeğe itibar etmemek, hakikati görüp dinlememek "sebep", cehenneme gidiyor olmak ise "sonuç"tur.

3 *Esmâ-i Husnâ* "en güzel isimler"le ilgili benzer mesajlar: İsrâ 17:110; Tâhâ 20:8; Haşr 59:24.

4 Benzer mesajlar: Kalem 68:44-45. İnkârcılara zaman tanınmasıyla ilgili olarak bkz. Kalem 68:45; Müzzemmil 73:11; Târık 86:17.

5 Benzer mesajlar: Yûnus 10:32; Câsiye 45:6; Mürselât 77:50.

6 Yüce Allah'ın saptırdığını, yani sapma kararı verenin bu kararını onayladığı hiç kimsenin artık doğru yola ulaşamayacağıyla ilgili benzer mesajlar: Ra'd 13:33; Rûm 30:29; Zümer 39:23, 36; Mü'min 40:33; Câsiye 45:23.

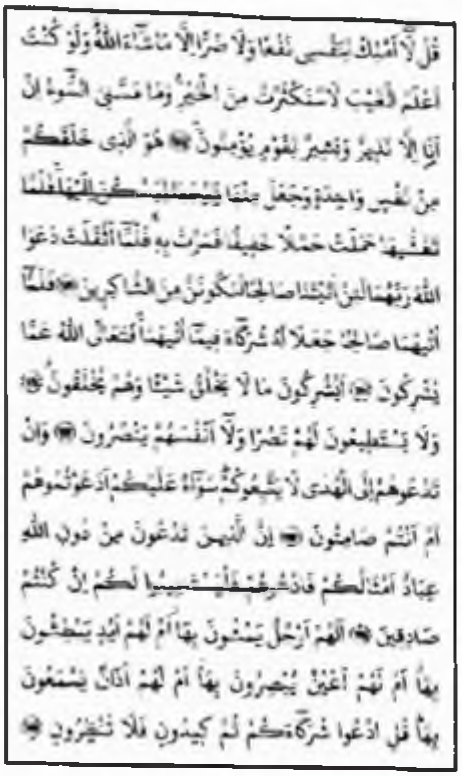
7 Benzer mesaj: Bakara 2:15, En'âm 6:110; Yûnus 10:11; Hicr 15:72; Mü'minûn 23:75; Neml 27:4.

8 Benzer mesajlar: Tâhâ 20:15; Enbiyâ 21:109; Lokmân 31:34; Ahzâb 33:63; Fussilet 41:47; Şûrâ 42:17; Zuhruf 43:85; Muhammed 47:18; Mülk 67:26; Nâzi'ât 79:42-46.

9 Benzer mesaj: Necm 53:58.

10 Benzer mesajlar: En'âm 6:31, 47; A'râf 7:95; Yûsuf 12:107; Enbiyâ 21:40; Hacc 22:55; Şu'arâ 26:202; 'Ankebût 29:53; Zümer 39:55; Zuhruf 43:66; Muhammed 47:18.

11 Bu ayet Son Saat'in bilgisinin Yüce Allah'tan başka Hz. Muhammed dahil hiç kimsede olmadığının apaçık delilidir.

188. De ki: "Allah'ın dilemesi hariç, kendime herhangi bir yarar da zarar da verecek güce sahip değilim. *Gayb* (bilinemeyeni) bilseydim elbette daha çok hayır yapardım ve bana hiçbir kötülük de dokunmazdı.[1] İnanan bir toplum için yalnızca bir uyarıcı ve müjdeleyiciyim."[2]

189. Sizi tek bir *nefs*ten[3] (candan/cevherden) yaratan, (yine) ondan kendisiyle huzur bulsun diye eşini yaratan O'dur. Eşini kucaklayınca (eşi ile birleşince) eşi hafif bir yük yüklenir (hamile kalır) ve onu bir süre taşır. (Yük) ağırlaşınca "Bize iyi (sağlıklı) bir çocuk verirsen elbette şükredenlerden olacağız." diye Rableri Allah'a dua ederler. **190.** (Allah) onlara iyi (sağlıklı) bir çocuk verince, kendilerine verdiği (çocuk) hakkında O'na ortaklar koşarlar. Allah ise onların ortak koştuklarından yücedir.[4] **191.** Kendileri yaratılmakta olan ve hiçbir şey yaratamayan varlıkları mı (Allah'a) ortak koşuyorlar! **192.** (Oysa putlar), onlara yardıma güç yetiremez, (kendilerine bile) yardım edemezler.[5] **193.** Onları doğru yola çağırırsanız size uyamazlar; onları davet etseniz de sussanız da sizin için birdir.[6] **194.** Allah'ın peşi sıra yalvardıklarınız da sizin gibi kullardır. Doğruysanız, kendilerini çağırın da çağrınıza cevap versinler! **195.** (Putların) yürüyebilecekleri ayakları, tutacakları elleri, görecekleri gözleri veya duyacakları kulakları mı var (neleri var)! De ki: "Ortaklarınızı çağırın, sonra bana (istediğiniz) tuzağı kurun; bana göz bile açtırmayın!"

▼ *Surenin 189-206. ayetlerinde insanın yaratılışı, çocuk sahibi oluşları, bir kısmının şirke bulaştığı, gerçek dostun Yüce Allah olduğu, Kur'an kıraat edilince ve dua esnasında nasıl davranılması gerektiği üzerinde durulmaktadır.*

[1] Bu ayette Hz. Muhammed'in de gaybı bilemediği ifade edilmektedir. Benzer mesajlar: En'âm 6:50; Neml 27:65.

[2] Ayetin bu cümlesinde Hz. Muhammed'in gaybı bilemediği, eğer bilseydi bir sıkıntıyla karşılaşmadan önce vaktinde önlemini alabileceği, böylece sıkıntılara maruz kalmayıp muhtemel zararlardan kurtulabileceği kendisine söylettirilmektedir. Eğer gaybı bilseydi artık bir insan ve kul olmanın gereklerini aşıp geçebileceği, bunun da imkânsız olduğu dolaylı olarak vurgulanmaktadır.

[3] Burada verilmek istenen mesaj ilk nesil erkekler nereden yaratıldıysa eşlerinin de aynı şeyden yaratıldığını bildirmektir. Benzer mesajlar: Nisâ 4:1; En'âm 6:98; Zümer 39:6.

[4] Burada sözü edilen durum, insanın nimete karşı şükürsüzlüğünü ortaya koymayla ilgilidir; Hz. Âdem ve eşi üzerinden onların şirke düşmüşlüğü mesajı ayette kesinlikle söz konusu değildir. Çünkü ayetin sonunda ve devam eden bölümlerdeki ifadeler, *tesniye* "ikili" değil, çoğuldur.

[5] Bu ayet "Hâlbuki (ortak koştukları varlıklar) ne onlara yardım edebilirler ne de kendilerine yardımları olur" şeklinde de tercüme edilebilir.

[6] Buradaki mesaj tebliğin gereksizliğini göstermez; aksine muhatap varlıklar canlı, duymaz, görmez putlar oldukları için onlarla iletişimin mümkün olmadığı, dolayısıyla putperestleri de duyamadıkları, onları ödüllendirme veya cezalandırma vs. konularda güçsüzlükleri, imkânsızlıkları dile getirilmek istenmektedir.

196. (De ki:) "Şüphesiz ki benim dostum, iyileri sahiplenen (koruyan) ve Kitabı (Kur'an'ı) indiren Allah'tır. **197.** O'nun (Allah'ın) peşi sıra yalvardıklarınızın size yardıma güçleri yetmez; onlar kendilerine de yardım edemezler." **198.** Onları doğru yola çağırırsanız size kulak veremezler. Onları sana bakar görürsün; oysa onlar görmezler.[1] **199.** Sen af yolunu tut; iyiliği emret ve cahillerden yüz çevir![2] **200.** Sana şeytandan bir kışkırtma gelirse hemen Allah'a sığın! Şüphesiz ki yalnızca O duyandır, bilendir.[3] **201.** *Takvâlı* (duyarlı) olanlara şeytandan bir vesvese ulaştığında hemen (Allah'ı) hatırlayıp (gerçeği) görürler.[4] **202.** (Şeytanların) kardeşleri ise onları azgınlığa sürükler; peşlerini bırakmazlar. **203.** Onlara herhangi bir delil getirmediğin zaman, "Onu da derleyip getirseydin ya!" derler. De ki: "Ben sadece Rabbimden bana vahyedilene uyuyorum. Bu (Kur'an), Rabbinizden gelen öngörülerdir; (ayrıca) inanan bir toplum için yol gösterme ve merhamettir." **204.** Kur'an okunduğu zaman onu dinleyin ve susun ki size de merhamet edilsin! **205.** İçinden yalvararak ve ürpererek, yüksek olmayan bir sesle sabah akşam (gündüz gece) Rabbini an[5] ve habersizmiş gibi davrananlardan olma![6]

إِنَّ وَلِيِّيَ ٱللَّهُ ٱلَّذِي نَزَّلَ ٱلْكِتَٰبَ ۖ وَهُوَ يَتَوَلَّى ٱلصَّٰلِحِينَ ﴿١٩٦﴾
وَٱلَّذِينَ تَدْعُونَ مِن دُونِهِۦ لَا يَسْتَطِيعُونَ نَصْرَكُمْ وَلَآ
أَنفُسَهُمْ يَنصُرُونَ ﴿١٩٧﴾ وَإِن تَدْعُوهُمْ إِلَى ٱلْهُدَىٰ لَا يَسْمَعُوا ۖ
وَتَرَىٰهُمْ يَنظُرُونَ إِلَيْكَ وَهُمْ لَا يُبْصِرُونَ ﴿١٩٨﴾ خُذِ ٱلْعَفْوَ
وَأْمُرْ بِٱلْعُرْفِ وَأَعْرِضْ عَنِ ٱلْجَٰهِلِينَ ﴿١٩٩﴾ وَإِمَّا يَنزَغَنَّكَ
مِنَ ٱلشَّيْطَٰنِ نَزْغٌ فَٱسْتَعِذْ بِٱللَّهِ ۚ إِنَّهُۥ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٠٠﴾
إِنَّ ٱلَّذِينَ ٱتَّقَوْا۟ إِذَا مَسَّهُمْ طَٰٓئِفٌ مِّنَ ٱلشَّيْطَٰنِ تَذَكَّرُوا۟
فَإِذَا هُم مُّبْصِرُونَ ﴿٢٠١﴾ وَإِخْوَٰنُهُمْ يَمُدُّونَهُمْ فِى ٱلْغَىِّ ثُمَّ
لَا يُقْصِرُونَ ﴿٢٠٢﴾ وَإِذَا لَمْ تَأْتِهِم بِـَٔايَةٍ قَالُوا۟ لَوْلَا ٱجْتَبَيْتَهَا ۚ قُلْ
إِنَّمَآ أَتَّبِعُ مَا يُوحَىٰٓ إِلَىَّ مِن رَّبِّى ۚ هَٰذَا بَصَآئِرُ مِن رَّبِّكُمْ
وَهُدًى وَرَحْمَةٌ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٢٠٣﴾ وَإِذَا قُرِئَ ٱلْقُرْءَانُ
فَٱسْتَمِعُوا۟ لَهُۥ وَأَنصِتُوا۟ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٢٠٤﴾ وَٱذْكُر رَّبَّكَ
فِى نَفْسِكَ تَضَرُّعًا وَخِيفَةً وَدُونَ ٱلْجَهْرِ مِنَ ٱلْقَوْلِ بِٱلْغُدُوِّ
وَٱلْـَٔاصَالِ وَلَا تَكُن مِّنَ ٱلْغَٰفِلِينَ ﴿٢٠٥﴾ إِنَّ ٱلَّذِينَ عِندَ رَبِّكَ
لَا يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِهِۦ وَيُسَبِّحُونَهُۥ وَلَهُۥ يَسْجُدُونَ ﴿٢٠٦﴾

206. Şüphesiz ki Rabbinin katındakiler (melekler),[7] O'na (Allah'a) kulluk etmekten kibirlenmez, O'nu *tesbih* eder[8] (yüceltir) ve yalnızca O'na secde ederler.[9]

---

[1] Bu ayet grubunda putların çaresizliği, acizliği, cansızlığı, iradesizliği vs. noktalarda bilgi verilmektedir.

[2] Bu ve sonraki ayetlerdeki hitap, her ne kadar Hz. Muhammed'e yönelik olsa da amaç, bir davranış modeli olarak bütün müminleri bilinçlendirmektir. Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:104, 110; Mâide 5:79; A'râf 7:164; Tevbe 9:71; Hûd 11:116.

[3] Bu ayette şeytanın müdahalesinden kurtulmak için Yüce Allah'ın yardımına sığınmanın gerekliliğine dikkat çekilmektedir. Kişi peygamber bile olsa kendi başına şeytanın müdahalesinden kurtulamaz. Benzer mesajlar: Nahl 16:98; Mü'minûn 23:97-98; Fussilet 41:36.

[4] Bu ayette takvânın insana kazandırdığı en önemli değerlerden birisi olan "şeytan kaynaklı müdahaleleri tanıyabilme ve onlara karşı dikkatli davranma imkanı" dile getirilmektedir.

[5] Benzer mesajlar: En'âm 6:63; A'râf 7:55-56.

[6] Benzer mesaj bkz. İsrâ 17:110.

[7] "Rabbinin yanındakiler"den kastedilen, muhtemelen O'na yakın olan meleklerdir. Bunlar Zümer 39:75'te geçen "Arş'ın çevresini kuşatan melekler" olabilir. Nisâ 4:172'deki ifadeden bu meleklerin *el-mukarrabûne* yani Hakk'a yakınlaştırılmış melekler olduğunu söyleyebiliriz.

[8] Meleklerin *tesbihi* ve ibadetiyle ilgili benzer mesajlar: Nisâ 4:172; Ra'd 13:13; Nahl 16:49; Enbiyâ 21:19, 20; Zümer 39:75; Mü'min 40:7; Fussilet 41:38.

[9] Bu ayet Kur'an'daki 14 *tilâvet* secdesinden birisidir. Secde içerikli ayetlerde ilahî buyruklara boyun eğmenin bir göstergesi olarak fiziksel anlamda yapılan boyun eğişlere "secde" denmektedir ki bu eylem, bir tek secdeden oluşmaktadır. Secde ayetleri için bkz. A'râf 7:206; Ra'd 13:15; Nahl 16:49; İsrâ 17:107; Meryem 19:58; Hacc 22:18; Furkân 25:60; Neml 27:25; Secde 32:15; Sâd 38:24; Fussilet 41:37; Necm 53:62; İnşikâk 84:21; 'Alak 96:19.

سورة الأنفال مدنية وهي
خمس وسبعون آية
بسم الله الرحمن الرحيم
يسئلونك عن الأنفال قل الأنفال لله والرسول فاتقوا الله
وأصلحوا ذات بينكم وأطيعوا الله ورسوله إن كنتم
مؤمنين ﴿١﴾ إنما المؤمنون الذين إذا ذكر الله وجلت قلوبهم
وإذا تليت عليهم آياته زادتهم إيمانا وعلى ربهم يتوكلون ﴿٢﴾
الذين يقيمون الصلوة ومما رزقناهم ينفقون ﴿٣﴾ أولئك هم
المؤمنون حقا لهم درجات عند ربهم ومغفرة ورزق كريم ﴿٤﴾
كما أخرجك ربك من بيتك بالحق وإن فريقا من المؤمنين
لكرهون ﴿٥﴾ يجادلونك في الحق بعد ما تبين كأنما يساقون
إلى الموت وهم ينظرون ﴿٦﴾ وإذ يعدكم الله إحدى الطائفتين
أنها لكم وتودون أن غير ذات الشوكة تكون لكم
ويريد الله أن يحق الحق بكلمته ويقطع دابر الكافرين ﴿٧﴾
ليحق الحق ويبطل الباطل ولو كره المجرمون ﴿٨﴾

8. ENFÂL SURESİ

75 AYET

Medine döneminde indirilen, 75 ayetten oluşan, adını 1. ayette "ganimetler" anlamındaki *el-enfâl* kelimesinden alan Enfâl suresi inişte 95, mushaf sırasında ise 8. suredir.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

▾ *Surenin 1-14. ayetlerinde ganimetlerin durumu, gerçek müminlerin özellikleri ve Bedir savaşıyla ilgili birtakım detaylar dile getirilmektedir.*

1. Sana ganimetlerden soruyorlar. De ki: "Ganimetler Allah ve Elçisi içindir. Allah'a karşı *takvâlı* (duyarlı) olun; aranızı düzeltin! Müminlerseniz Allah'a ve Elçisine itaat edin!"[1]

2. Müminler Allah anıldığı zaman yürekleri titreyen, kendilerine O'nun ayetleri *tilavet* edildiği (okunup aktarıldığı) zaman imanları artan[2] ve sadece Rablerine güvenen kişilerdir. **3.** Onlar, namazlarını doğru kılan ve kendilerine rızık olarak verdiğimiz (şeyler) den (Allah yolunda) *infak* edenlerdir (verenlerdir). **4.** İşte onlar, gerçek müminlerdir. Onlar için Rableri katında dereceler, bağışlanma ve değerli bir rızık vardır.[3] **5.** Nitekim müminlerden bir grup istemediği hâlde, Rabbin seni bir amaç uğrunda evinden çıkarmıştı. **6.** Gerçek ortaya çıktıktan sonra, sanki göz göre göre ölüme sürükleniyorlarmış gibi o amaçla ilgili olarak (savaş hakkında) seninle tartışıyorlardı. **7.** Hani Allah size, iki gruptan (kervan veya Kureyş ordusundan) birinin sizin olduğunu vadediyordu;[4] siz de güçsüz olanın (kervanın) sizin olmasını istiyordunuz. (Oysa) Allah, sözleriyle *hakkı* gerçekleştirmek ve (Kureyş ordusunu yok ederek) kâfirlerin ardını kesmek istiyordu. **8.** (Bütün bunlar), suçlular istemese de *hakkı* gerçekleştirmek ve *batılı* ortadan kaldırmak içindi.

---

[1] Yüce Allah'a ve Elçi'ye itaatle ilgili benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:32, 132; Nisâ 4:59; Mâide 5:92; Enfâl 8:20, 46; Nûr 24:52, 54; Ahzâb 33:71; Muhammed 47:33; Fetih 48:17; Mücâdele 58:13; Teğâbun 64:12.

[2] Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:173; Tevbe 9:124; Kehf 18:13; Meryem 19:76; Hacc 22:54; Ahzâb 33:22; Muhammed 47:17; Fetih 48:4; Müddessir 74:31.

[3] Benzer mesajlar: Bakara 2:2-5; Neml 27:1-3; Lokmân 31:1-5.

[4] Bedir Savaşı, Miladi 624 yılında meydana gelmişti. Suriye'den dönmekte olan kervan 30-40 kişi tarafından korunuyordu ve içinde Amr b. Âs ile Amr b. Hişâm gibilerin de bulunduğu Ebû Süfyân komutasındaydı. Müslümanları yurtlarından çıkarmış olan Kureyşlilerden öç almak ve onları mağlup etmek için bu durum çok önemli bir fırsat oluşturmuştu. Müslümanların 300 veya 310 kişilik bir orduyla kervanı vuracağı haberi kervana ulaşınca, Ebû Süfyan kervanı sahile yönlendirerek Mekke'den yardım talebinde bulunmuştu. Bunun üzerine Kureyşliler 1000 kişilik güçlü bir orduyla kervanı korumak amacıyla yola çıkmıştı. Durumu öğrenen müslümanlar artık 30-40 kişinin değil, kendilerinden üç kat daha fazla yani 1000 kişilik çok güçlü bir orduyla karşı karşıya kalmışlardı. Müslümanların ordusu yaklaşık 300 kişiydi. İşte Bedir'de böyle bir ortamda savaş yapılacaktı.

9. Hani siz Rabbinizden yardım istiyordunuz.[1] O da "Şüphesiz ki ben peş peşe gelen bin melek ile size yardım edeceğim." (diyerek) size cevap vermişti. **10.** Allah bunu sadece müjde olsun ve onunla kalbiniz yatışsın diye yapmıştı. Zaten yardım, yalnızca Allah katındandır. Şüphesiz ki Allah güçlüdür, doğru hüküm verendir.[2] **11.** O zaman, katından bir güven olmak üzere sizi hafif bir uykuya daldırıyordu. Sizi onunla temizlemek için, şeytanın pisliğini (vesvesesini) sizden gidermek, kalplerinizi (birbirine) bağlamak ve onunla ayakları(nızı savaşta) sabit kılmak için üzerinize gökten su indiriyordu. **12.** Hani Rabbin meleklere "Şüphesiz ki ben sizinle beraberim; iman edenlere destek olun! Ben kâfir olanların yüreğine korku salacağım.[3] Vurun boyunlarının üzerine! Onların bütün parmak uçlarını vurun!" diye vahyediyordu (bildiriyordu). **13.** Bu (uygulama), onların Allah'a ve Elçisine karşı gelmelerinden ötürüdür.[4] Kim Allah'a ve Elçisine karşı gelirse, şüphesiz ki Allah azabı şiddetli olandır.[5] **14.** İşte (ey kâfirler, cezanız) bu; şimdi onu tadın! Şüphesiz ki kâfirler için ateş azabı vardır.

إِذْ تَسْتَغِيثُونَ رَبَّكُمْ فَاسْتَجَابَ لَكُمْ أَنِّي مُمِدُّكُمْ
بِأَلْفٍ مِنَ الْمَلَائِكَةِ مُرْدِفِينَ ﴿٩﴾ وَمَا جَعَلَهُ اللَّهُ إِلَّا بُشْرَىٰ
وَلِتَطْمَئِنَّ بِهِ قُلُوبُكُمْ ۚ وَمَا النَّصْرُ إِلَّا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ ۚ إِنَّ
اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿١٠﴾ إِذْ يُغَشِّيكُمُ النُّعَاسَ أَمَنَةً مِنْهُ
وَيُنَزِّلُ عَلَيْكُمْ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً لِيُطَهِّرَكُمْ بِهِ وَيُذْهِبَ
عَنْكُمْ رِجْزَ الشَّيْطَانِ وَلِيَرْبِطَ عَلَىٰ قُلُوبِكُمْ وَيُثَبِّتَ
بِهِ الْأَقْدَامَ ﴿١١﴾ إِذْ يُوحِي رَبُّكَ إِلَى الْمَلَائِكَةِ أَنِّي مَعَكُمْ
فَثَبِّتُوا الَّذِينَ آمَنُوا ۚ سَأُلْقِي فِي قُلُوبِ الَّذِينَ كَفَرُوا الرُّعْبَ
فَاضْرِبُوا فَوْقَ الْأَعْنَاقِ وَاضْرِبُوا مِنْهُمْ كُلَّ بَنَانٍ ﴿١٢﴾
ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ شَاقُّوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ ۚ وَمَنْ يُشَاقِقِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ
فَإِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿١٣﴾ ذَٰلِكُمْ فَذُوقُوهُ وَأَنَّ
لِلْكَافِرِينَ عَذَابَ النَّارِ ﴿١٤﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا لَقِيتُمُ
الَّذِينَ كَفَرُوا زَحْفًا فَلَا تُوَلُّوهُمُ الْأَدْبَارَ ﴿١٥﴾ وَمَنْ يُوَلِّهِمْ
يَوْمَئِذٍ دُبُرَهُ إِلَّا مُتَحَرِّفًا لِقِتَالٍ أَوْ مُتَحَيِّزًا إِلَىٰ فِئَةٍ فَقَدْ
بَاءَ بِغَضَبٍ مِنَ اللَّهِ وَمَأْوَاهُ جَهَنَّمُ ۖ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ ﴿١٦﴾

Surenin 15-29. ayetlerinde taktik durumu hariç savaştan kaçılmaması gerektiği, savaşı asıl kazananın Yüce Allah olduğu, Yüce Allah'a ve Elçiye itaatin gerekliliği, hakikati akıl etmeyenlerin en kötü canlılar olduğu, ilahi davete icabetin zorunluluğu ve Yüce Allah'ın müslümanlara yönelik çeşitli nimetleri dile getirilmektedir.

15. Ey iman edenler! Toplu hâlde kâfirlerle karşılaştığınız zaman onlara arkanızı dönmeyin (kaçmayın)! **16.** Tekrar savaşmak için bir tarafa çekilme veya diğer bölüğe ulaşıp mevzi tutma durumu dışında,[6] kim öyle bir günde onlara arka çevirirse (kaçarsa), elbette o, Allah'ın gazabını hak etmiş olarak döner. Onun barınağı cehennemdir. Ne kötü varış yeridir (orası)!

[1] Yüce Allah Bedir Savaşı'ndan önce müslümanların kendisinden yardım istediklerini hatırlatmakta ve kendilerine bin melekle yardım edeceğini söylediğini ifade etmektedir. Savaş öncesi şartlara bakıldığında, görünen haliyle durum müslümanların kesin olarak aleyhindeydi. Çünkü müşrik ordusu yaklaşık bin kişi olduğu için müslümanların üç katından daha fazla bir sayıya ulaşmışlardı. Hem süvarileri itibariyle hem de mühimmat, techizat anlamında, belki daha da önemlisi büyük bir moral ve galibiyet havası içerisinde oluşları, ister istemez müslümanlarda bir tedirginliğe sebebiyet veriyordu. Bu yüzden Allah'tan yardım istemişlerdi.

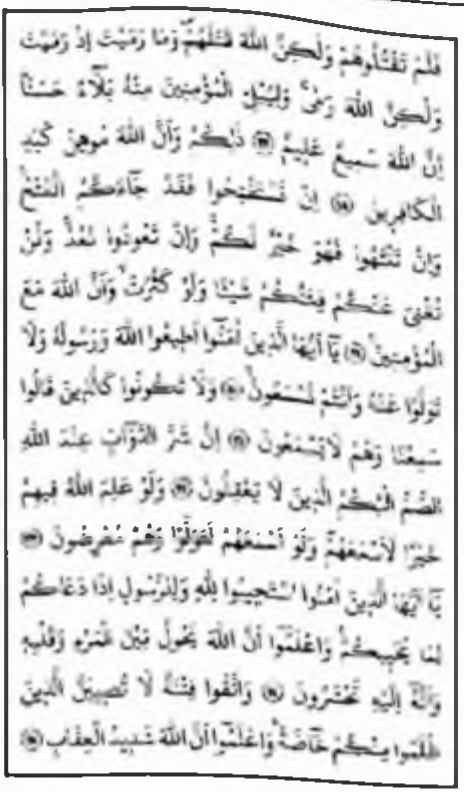
[2] Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:126.

[3] Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:151. Surenin 11 ve 12. ayetlerinde Yüce Allah'ın müminlere nasıl yardımda bulunduğuna dair bilgiler verilmektedir.

[4] Bu tür ayetlerde verilmek istenen mesaj, insanların bu türden azabı hak ettiklerine dikkat çekmektir.

[5] Benzer mesaj: Haşr 59:4.

[6] Yüce Allah savaş ortamında düşmanlara arkasını dönüp kaçmayı yasaklayınca, bunun iki istisnası olabileceğini ifade etmekte, bu istisnalara sahip değillerse ve geri dönüp kaçarlarsa ilahi gazabın kaçınılmaz olacağını haber vermektedir.

فَلَمْ تَقْتُلُوهُمْ وَلَٰكِنَّ اللَّهَ قَتَلَهُمْ ۚ وَمَا رَمَيْتَ إِذْ رَمَيْتَ
وَلَٰكِنَّ اللَّهَ رَمَىٰ ۚ وَلِيُبْلِيَ الْمُؤْمِنِينَ مِنْهُ بَلَاءً حَسَنًا
إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿١٧﴾ ذَٰلِكُمْ وَأَنَّ اللَّهَ مُوهِنُ كَيْدِ
الْكَافِرِينَ ﴿١٨﴾ إِن تَسْتَفْتِحُوا فَقَدْ جَاءَكُمُ الْفَتْحُ
وَإِن تَنتَهُوا فَهُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ ۖ وَإِن تَعُودُوا نَعُدْ ۚ وَلَن
تُغْنِيَ عَنكُمْ فِئَتُكُمْ شَيْئًا وَلَوْ كَثُرَتْ ۙ وَأَنَّ اللَّهَ مَعَ
الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٩﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَا
تَوَلَّوْا عَنْهُ وَأَنتُمْ تَسْمَعُونَ ﴿٢٠﴾ وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ قَالُوا
سَمِعْنَا وَهُمْ لَا يَسْمَعُونَ ﴿٢١﴾ إِنَّ شَرَّ الدَّوَابِّ عِندَ اللَّهِ
الصُّمُّ الْبُكْمُ الَّذِينَ لَا يَعْقِلُونَ ﴿٢٢﴾ وَلَوْ عَلِمَ اللَّهُ فِيهِمْ
خَيْرًا لَّأَسْمَعَهُمْ ۖ وَلَوْ أَسْمَعَهُمْ لَتَوَلَّوا وَّهُم مُّعْرِضُونَ ﴿٢٣﴾
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ
لِمَا يُحْيِيكُمْ ۖ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَحُولُ بَيْنَ الْمَرْءِ وَقَلْبِهِ
وَأَنَّهُ إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴿٢٤﴾ وَاتَّقُوا فِتْنَةً لَّا تُصِيبَنَّ الَّذِينَ
ظَلَمُوا مِنكُمْ خَاصَّةً ۖ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٢٥﴾

17. (Savaşta) onları siz öldürmemiştiniz fakat onları Allah öldürmüştü; attığın zaman da sen atmamıştın fakat Allah atmıştı. Bunu, müminleri güzel bir imtihanla denemek için (yapmıştı). Şüphesiz ki Allah duyandır, bilendir. **18.** İşte böyle olmuştu. Şüphesiz ki Allah kâfirlerin tuzağını bozucudur.[1] **19.** (Ey kâfirler)! Siz zafer istiyorsanız, elbette size zafer geldi! (İnkârdan) vazgeçerseniz bu sizin için daha iyidir. (Peygamber'e düşmanlığa) dönerseniz, biz de (ona yardıma) döneriz. Topluluğunuz çok bile olsa, sizden hiçbir şeyi savamaz.[2] Şüphesiz ki Allah müminlerle beraberdir.

20. Ey iman edenler! Allah'a ve Elçisine itaat edin,[3] duyduğunuz hâlde O'ndan yüz çevirmeyin! **21.** Duymadıkları hâlde "Duyduk!" diyenler gibi olmayın![4] **22.** Şüphesiz ki Allah katında canlıların en kötüsü, akıl etmeyen[5] dilsizlerdir, sağırlardır.[6] **23.** Allah onlarda bir hayır bilseydi elbette onlara duyururdu. Fakat duyursaydı bile yine onlar yüz çevirerek dönerlerdi. **24.** Ey iman edenler! Size hayat verecek şeylere sizi çağırdığı zaman, Allah'a ve Elçisine (çağrısına) cevap verin![7] Bilin ki Allah, kişi ile kalbi arasına girer[8] ve siz şüphesiz ki O'nun huzurunda toplanacaksınız. **25.** Öyle bir *fitne*ye (sıkıntı ve zor imtihana) karşı *takvâ*lı (duyarlı) olun ki o, içinizden sadece haksızlık edenlere ulaşmakla (kalmaz).[9] Bilin ki şüphesiz Allah'ın azabı şiddetlidir.

---

1 Yüce Allah'ın tuzak kurması veya tuzakları boşa çıkarması bu ayet ışığında anlaşılmalıdır. Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:54; En'âm 6:123; Enfâl 8:30; Ra'd 13:42; İbrâhim 14:46; Neml 27:47; Fâtır 35:10, 43; Mü'min 40:25; Mü'min 40:25; Tûr 52:42; Târık 86:15-16.

2 Bu ayet Bakara 2:249. ayetle birlikte okunmalıdır.

3 Yüce Allah'a ve Elçisine itaatle ilgili bkz. Âl-i İmrân 3:32, 132; Nisâ 4:59; Mâide 5:92; Enfâl 8:1, 20, 46; Nûr 24:52, 54; Ahzâb 33:71; Muhammed 47:33; Fetih 48:17; Mücâdele 58:13; Teğâbun 64:12.

4 Burada hatırlatılmak istenenler İsrailoğulları'dır ve onlar Bakara 2:93 ve Nisâ 4:46'da belirtildiği gibi "işittikleri halde isyanı" tercih etmişlerdir. İşte Yüce Allah müslümanlara hitap etmekle ve İsrailoğulları gibi olmamalarını emretmektedir.

5 Benzer bir ayet için bkz. Yûnus 10:99.

6 Bu ayette bazı kişilerde var olan bedensel bir engel değil, bilgi ve ibret alınmamasıyla ilgili kınama ifadesi yer almaktadır. Benzer bir mesaj, Enfâl 8:55'te de söz konusu edilmektedir.

7 Burada vahyin diriltici özelliğine dikkat çekilmekte ve ilahi davetin insanların dirilişine vesile olacağı bildirilmektedir. Kur'an'ın ruhları diriltici oluşuyla ilgili benzer mesajlar içeren ayetler için ayrıca bkz. Yâsîn 36:69-70; Şûrâ 42:53; Haşr 59:21.

8 Yüce Allah'ın kullarına yakınlığıyla ilgili benzer mesajlar: Bakara 2:186; Hûd 11:61; Kâf 50:16; Vâkı'a 56:85; Mücâdele 58:7.

9 Yüce Allah bu türden bir fitneye karşı duyarlı olunması gerektiğini ifade ederek, eğer muhataplar bu noktada duyarsız davranırlarsa meydana gelecek sıkıntı ve felaketin sadece söz konusu fitneyi meydana getiren zalimlerle sınırlı kalmayacağını, o toplumun bütün fertlerini içereceğini haber vermektedir.

26. Hatırlayın ki hani siz yeryüzünde zayıf düşürülmüş az (bir toplum)dunuz; insanların sizi kapıp götürmesinden korkuyordunuz da şükredesiniz diye (Allah) sizi barındırmıştı; yardımıyla sizi desteklemişti ve sizi temiz şeylerden rızıklandırmıştı. **27.** Ey iman edenler! Allah'a ve Elçiye ihanet etmeyin; (sonra) bilerek kendi emanetlerinize ihanet etmiş olursunuz.[1] **28.** Bilin ki mallarınız ve çocuklarınız, sadece bir imtihandır ve şüphesiz ki büyük ödül yalnızca Allah'ın katındadır.[2] **29.** Ey iman edenler! Allah'a karşı *takvâ*lı (duyarlı) olursanız size *furkân*[3] verir; sizden günahlarınızı örter ve sizi bağışlar. Allah büyük lütuf sahibidir.

▼ *Sureinin 30-40. ayetlerinde müşriklerin Hz. Muhammed'e tuzak kurma girişimleri, onların vahye karşı alaycılıkları, ibadet sandıkları şeylerin asılsız oluşu, inkârdan vazgeçerlerse kâfirlerin bağışlanacakları ve Allah yolunda cihadın gerekliliği dile getirilmektedir.*

30. Hani kâfir olanlar seni tutup bağlamaları veya öldürmeleri veya seni (yurdundan) çıkarmaları için sana tuzak kuruyorlardı. Onlar (sana) tuzak kuruyorlar. Allah da (buna karşı) tuzak kuruyor.[4] Allah tuzak kuranların en hayırlısıdır.[5]

31. Onlara ayetlerimiz *tilâvet* edildiği (okunup aktarıldığı) zaman şöyle demişlerdi: "Elbette duyduk; isteseydik biz de bunun benzerini elbette söyleyebilirdik. Bu, öncekilerin masallarından başka bir şey değildir."[6] **32.** Hani (o kâfirler) bir zaman da şöyle demişlerdi: "Ey Allah'ım! Bu (Kur'an) senin katından ise üzerimize gökten taş yağdır veya bize elem verici bir azap getir!" **33.** Sen onların içindeyken Allah onlara azap edecek değildir. Onlar bağışlanma dileğinde bulunuyorken de Allah onlara azap edici değildir.[7]

[1] Bu ayet "Ey iman edenler! Bilerek Allah'a, Elçiye ve emanetlerinize ihanet etmeyin!" şeklinde de tercüme edilebilir.

[2] Benzer mesaj: Teğâbun 64:15.

[3] Buradaki *furkân* "doğruyu yanlıştan ayırt etme yeteneği"dir. En'âm 6:155'te de geçtiği üzere *takvâ* (duyarlılık) *Furkân* olan Kur'an'a tabi olmaktır. *Furkân* olan Kur'an'a uyanlar *muttaki* olur. *Takvâ*lı olanlara Allah yeni bir *furkân* yaratır.

[4] Bu cümle "Allah onların tuzaklarını boşa çıkaracaktır" şeklinde anlaşılmalıdır. Bu tür ayetlerde kullanılan fiil insanlar için kullanıldığında olumsuz bir anlama gelirken, Allah için kullanıldığında kastedilen mesaj Allah'ın o fiilin cezasını vereceğini bildirmesidir. Benzer kullanımlar için bkz. Bakara 2:15; Âl-i İmrân 3:54; Nisâ 4:142; Enfâl 8:18; Tevbe 9: 67, 79.

[5] Yüce Allah'ın tuzak kurması veya tuzakları boşa çıkarması bu ayet ışığında anlaşılmalıdır. Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:54; En'âm 6:123; Enfâl 8:18; Ra'd 13:42; İbrâhîm 14:46; Fâtır 35:10, 43; Mü'min 40:25; Tûr 52:42; Târık 86:15-16.

[6] İnkarcılar bu sözleriyle büyük bir çelişkide olduklarını göstermişlerdi. Çünkü Kur'an'da meydan okuma ayetleri bulunduğu için eğer böyle bir imkanları olsaydı o meydan okuma ayetlerine cevap verirlerdi. Bu ayet Bakara 2:23-24, Yûnus 10:38, Hûd 11:13, İsrâ 17:88 ve Tûr 52:34. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

[7] Bu ayet En'âm 6:131, Hûd 11:117 ve Kasas 28:59. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

وَمَا لَهُمْ أَلَّا يُعَذِّبَهُمُ اللَّهُ وَهُمْ يَصُدُّونَ عَنِ الْمَسْجِدِ
الْحَرَامِ وَمَا كَانُوٓا أَوْلِيَآءَهُۥٓ إِنْ أَوْلِيَآؤُهُۥٓ إِلَّا الْمُتَّقُونَ
وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٤﴾ وَمَا كَانَ صَلَاتُهُمْ
عِنْدَ الْبَيْتِ إِلَّا مُكَآءً وَتَصْدِيَةً فَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا
كُنتُمْ تَكْفُرُونَ ﴿٣٥﴾ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا يُنفِقُونَ
أَمْوَٰلَهُمْ لِيَصُدُّوا عَن سَبِيلِ اللَّهِ فَسَيُنفِقُونَهَا ثُمَّ
تَكُونُ عَلَيْهِمْ حَسْرَةً ثُمَّ يُغْلَبُونَ وَالَّذِينَ كَفَرُوٓا
إِلَىٰ جَهَنَّمَ يُحْشَرُونَ ﴿٣٦﴾ لِيَمِيزَ اللَّهُ الْخَبِيثَ مِنَ الطَّيِّبِ
وَيَجْعَلَ الْخَبِيثَ بَعْضَهُۥ عَلَىٰ بَعْضٍ فَيَرْكُمَهُۥ جَمِيعًا
فَيَجْعَلَهُۥ فِى جَهَنَّمَ ۚ أُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ الْخَٰسِرُونَ ﴿٣٧﴾ قُل
لِّلَّذِينَ كَفَرُوٓا إِن يَنتَهُوا يُغْفَرْ لَهُم مَّا قَدْ سَلَفَ ۖ وَإِن
يَعُودُوا فَقَدْ مَضَتْ سُنَّتُ الْأَوَّلِينَ ﴿٣٨﴾ وَقَٰتِلُوهُمْ حَتَّىٰ
لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ وَيَكُونَ الدِّينُ كُلُّهُۥ لِلَّهِ ۚ فَإِنِ انتَهَوْا
فَإِنَّ اللَّهَ بِمَا يَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٣٩﴾ وَإِن تَوَلَّوْا فَاعْلَمُوٓا
أَنَّ اللَّهَ مَوْلَىٰكُمْ ۚ نِعْمَ الْمَوْلَىٰ وَنِعْمَ النَّصِيرُ ﴿٤٠﴾

34. Onlar gerçek dostları olmadıkları hâlde[1] (Müslümanları) Mescid-i Haram'dan engellerken Allah onlara ne diye azap etmeyecekmiş ki! Onun (Kâbe'nin) gerçek dostları, *muttaki*lerden başkası değildir. Fakat onların çoğu bilmez. **35.** Ev'in (Kâbe'nin) yanındaki (sözde) ibadetleri, ıslık çalmak ve el çırpmaktan başka bir şey değildi.[2] İnkâr ettikleriniz nedeniyle azabı tadın!

36. Şüphesiz ki kâfir olanlar, mallarını (insanları) Allah yolundan alıkoymak için harcıyorlar; daha da harcayacaklar. Sonunda bu, onlara pişmanlık olacak ve en sonunda yenileceklerdir. Kâfirler cehenneme sürüleceklerdir. **37.** (Bu toplama),[3] Allah'ın kirliyi (kâfiri) temizden (müminden) ayıklaması ve (bütün) kötülerin bir kısmını diğer bir kısmının üstüne koyup hepsini istifleyerek, hepsini cehenneme atması içindir. İşte onlar, kaybedenlerin ta kendileridir. **38.** Kâfir olanlara de ki: (İnkârdan) vazgeçerlerse, geçmiş (günahları) bağışlanacaktır.[4] (İnkâra) geri dönerlerse öncekilere (uygulanan ilahi) kanun elbette geçmiştir (onlar için geçerlidir). **39.** *Fitne* (baskı ve zulüm) kalmayıncaya ve bütünüyle din de yalnızca Allah için oluncaya kadar onlarla savaşın![5] (İnkârdan) vazgeçerlerse şüphesiz ki Allah onların yaptıklarını çok iyi görendir. **40.** Yüz çevirirlerse, bilin ki Allah sizin *mevlan*ızdır (efendinizdir). Ne güzel *mevla* (efendi)dir ve ne güzel yardımcıdır!

---

[1] Mekkeli müşriklerin "Biz Beytullâh'ın ve Harem'in sahipleriyiz, yöneticileriyiz. İstediklerimizi oraya girmekten engelleriz, istediklerimizin de oraya girmesine izin veririz" (Zemahşerî, *el-Keşşâf*. II, 211) dedikleri aktarılmaktadır. Yüce Allah onların bu sözlerini reddetmekte, Mescid'in gerçek dostları olmadıklarını ilan etmektedir.

[2] Bu ayet Mâ'ûn 107:4-7. ayetlerin açılımıdır. Onların ıslık çalarak ve el çırparak bu türden tapınmaları, manevi öğelerden yoksun, şekilci eylemler ve tapınma formları olmaktan başka bir değer taşımamaktadır. Müşrikler Kâbe'nin çevresinde yaptıkları hareketleri ibadet sanıyor, kulluk ettiklerini zannediyorlardı.

[3] Ayetteki *liyemîze* fülündeki *lâm/li* edatı, "sonunda" anlamında da yorumlanabilir. Bu durumda ayet şöyle tercüme edilebilir: "Sonunda Allah kirliyi temizden ayıklayacak (mümini kâfirden ayıracak) ve (bütün) kötülerin bir kısmını diğer bir kısmının üstüne koyup hepsini istifleyerek, onu (hepsini) cehenneme atacaktır. İşte onlar ziyana uğrayanların ta kendileridir."

[4] Benzer mesajlar: Bakara 2:275; Mâide 5:95, 101.

[5] Bu ayet Bakara 2:190-193, 256, Nisâ 4:89-91, Tevbe 9:2-4, 12, 36, 123; Hacc 22:39, Mümtehine 60:8-9 gibi ayetlerle birlikte okunmalıdır. Ayette dikkat çeken en önemli nokta, kimlerle savaşılacağının unutulmamasıdır. Ayette geçen *hum* "onlar" zamirinin kimleri karşıladığı bilinmez ve görülmezse, durduğu yerde duran, kimseyle savaşmamış, hiç kimseyi yerinden yurdundan etmemiş kişilerle de savaşılması gerektiği sanılabilmektedir. Oysa burada ayet bir bağlam içerisinde geçmekte ve müslümanlarla savaşan, onları yurtlarından çıkaran, dahası küfür ve şirkten vazgeçmeyip bunlarda ve düşmanlıkta kararlı ve ısrarcı olan, mabetten ve Allah yolundan engelleyen söz konusu saldırgan müşrik Mekkelilerle savaşılması gerektiği hükmü verilmektedir.

Surenin 41-49. ayetlerinde ganimetlerin dağıtımı, Bedir'de tarafların durumu, onların birbirlerine az gösterilişi, inkârcıların şeytanla olan diyaloglarının bir bölümü, münafıkların ve inanç hastalığı olanların müslümanları suçlamaları dile getirilmektedir.

41. Allah'a ve doğru ile yanlışın ayrıldığı gün, (yani) iki ordunun karşılaştığı gün (Bedir savaşında) kulumuza indirdiğimize inanmışsanız, bilin ki ganimet olarak aldığınız herhangi bir şeyin beşte biri, Allah, Elçi, yakınlık sahibi (olanlar), yetimler, yoksullar ve yolcu(lar) içindir. Allah her şeye gücü yetendir.[1] **42.** Hani (Bedir savaşında) siz vadinin yakın kenarında (Medine tarafında)ydınız; onlar da uzak kenarında (Mekke tarafında)ydılar. Kervan ise sizden daha aşağıda (sahilde)ydi.[2] (Savaş için) sözleşmiş olsaydınız, zaman hakkında anlaşmazlığa düşerdiniz. Fakat Allah, yapılması (gerekli) olan emri yerine getirmesi, helak olanın apaçık bir delille helak olması, yaşayanın da apaçık bir delille yaşaması için (böyle yapmıştı).[3] Şüphesiz ki Allah duyandır, bilendir.

43. Hani Allah uykunda sana onları "az" göstermişti. Sana onları "çok" gösterseydi, elbette çekinecek ve bu iş hakkında elbette tartışmaya girişecektiniz. Fakat Allah (sizi bundan) kurtarmıştır. Şüphesiz ki O, göğüslerin (kalplerin) özünü bilendir. **44.** Hani (Allah) yapılması (gerekli) olan emri yerine getirmesi için (savaş alanında) karşılaştığınız zaman size onları gözlerinizde az gösteriyor, sizi de onların gözlerinde azaltıyordu. Bütün işler, yalnızca Allah'a döndürülecektir. **45.** Ey iman edenler! (Daha önce size savaş açan) herhangi bir topluluk ile karşılaştığınız zaman dayanıklı olun[4] ve Allah'ı çok hatırlayın[5] ki kurtulasınız!

[1] Bu ayet Enfâl 8:1 ve Haşr 59:7-9. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

[2] Ayetteki ifadelere göre müslümanların *el-'udvetü'd-dünyâ* yani "yakın vadi"de, vadinin beri yakasında yani Medine'ye yakın yerinde, muhtemelen olumsuz şartları olan ve kuzeye düşen bir mekânda oldukları, müşriklerin ise *el-'udvetü'l-kusvâ* yani "uzak vadi"de, öte yakada, muhtemelen bölgenin daha müsait bir yerinde Mekke'ye yakın tarafında ve güney kısımda bulunduğu ifade edilmektedir. Bu arada *er-rakb* yani Ebû Süfyân'ın başında bulunduğu ve Şam'dan dönmekte olan "kervan"ın ise daha aşağıda, sahilde bulunduğu, güney tarafa doğru hareket halinde olduğu hatırlatılmakta, yine de kervanın potansiyel bir tehlike oluşturduğuna dolaylı da olsa dikkat çekilmektedir. Demek ki gerek asker sayısı, gerek mühimmat, su kuyularına yakınlık, arazi durumu, gerekse savaş taktiği, araç, gereç, donanım bakımından müşriklerin çok daha avantajlı bir durumu söz konusuydu; çünkü iki taraf arasında gerçekten çok büyük bir üstünlük farkı vardı.

[3] Bu cümle kişinin delile dayalı olarak yaşaması gerektiğini göstermektedir.

[4] Yüce Allah müminlere hitap etmekte ve kendilerine savaş açanlarla savaş ortamında karşılaştıkları topluluğa karşı sebat göstermelerini, dayanmalarını, yılmamalarını emretmektedir. Burada saldırmaktan söz edilmemektedir.

[5] Benzer mesajlar: Ahzâb 33:41; Cum'a 62:10.

وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَا تَنَازَعُوا فَتَفْشَلُوا وَتَذْهَبَ
رِيحُكُمْ وَاصْبِرُوا إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ ﴿٤٦﴾ وَلَا تَكُونُوا
كَالَّذِينَ خَرَجُوا مِن دِيَارِهِم بَطَرًا وَرِئَاءَ النَّاسِ
وَيَصُدُّونَ عَن سَبِيلِ اللَّهِ وَاللَّهُ بِمَا يَعْمَلُونَ مُحِيطٌ ﴿٤٧﴾
وَإِذْ زَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ أَعْمَالَهُمْ وَقَالَ لَا غَالِبَ لَكُمُ
الْيَوْمَ مِنَ النَّاسِ وَإِنِّي جَارٌ لَّكُمْ فَلَمَّا تَرَاءَتِ الْفِئَتَانِ
نَكَصَ عَلَىٰ عَقِبَيْهِ وَقَالَ إِنِّي بَرِيءٌ مِّنكُمْ إِنِّي أَرَىٰ
مَا لَا تَرَوْنَ إِنِّي أَخَافُ اللَّهَ وَاللَّهُ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٤٨﴾ إِذْ يَقُولُ
الْمُنَافِقُونَ وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِم مَّرَضٌ غَرَّ هَٰؤُلَاءِ دِينُهُمْ
وَمَن يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَإِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٤٩﴾ وَلَوْ تَرَىٰ
إِذْ يَتَوَفَّى الَّذِينَ كَفَرُوا الْمَلَائِكَةُ يَضْرِبُونَ وُجُوهَهُمْ
وَأَدْبَارَهُمْ وَذُوقُوا عَذَابَ الْحَرِيقِ ﴿٥٠﴾ ذَٰلِكَ بِمَا قَدَّمَتْ
أَيْدِيكُمْ وَأَنَّ اللَّهَ لَيْسَ بِظَلَّامٍ لِّلْعَبِيدِ ﴿٥١﴾ كَدَأْبِ
آلِ فِرْعَوْنَ وَالَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ كَفَرُوا بِآيَاتِ اللَّهِ
فَأَخَذَهُمُ اللَّهُ بِذُنُوبِهِمْ إِنَّ اللَّهَ قَوِيٌّ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٥٢﴾

46. Allah'a ve Elçisine itaat edin; birbirinizle çekişmeyin; sonra korkuya kapılırsınız da gücünüz gider.[1] Sabredin (direnç gösterin)! Şüphesiz ki Allah sabredenlerle beraberdir. **47.** Çalım satmak, insanlara gösteriş yapmak ve (insanları) Allah yolundan alıkoymak için yurtlarından çıkanlar (saldıran kâfirler) gibi olmayın! Allah onların yaptıklarını çepeçevre kuşatandır. **48.** Hani şeytan onlara yaptıklarını güzel göstermiş ve "Bugün insanlardan size galip gelecek kimse yoktur; şüphesiz ki ben de sizin yardımcınızım!" demişti. Ne zaman ki iki ordu birbirini görünce (şeytan) iki topuğunun üzerine geriye dönmüş ve "Şüphesiz ki ben sizden uzağım; şüphesiz ben sizin göremediğinizi görüyorum; gerçek şu ki ben Allah'tan korkuyorum.[2] Allah'ın azabı şiddetlidir." demişti.

49. Hani münafıklar ve kalplerinde hastalık bulunanlar, (Bedir'e giden müslümanlar için) "Bunları dinleri aldatmış!" diyorlardı.[3] (Oysa) kim Allah'a güvenirse,[4] şüphesiz ki Allah güçlüdür, doğru hüküm verendir.

Surenin 50-55. ayetlerinde inkârcıların ölüm anları, Yüce Allah'ın verdiği nimetleri sebepsiz yere değiştirmeyeceği, canlıların en şerlisinin de iman etmeyenler olduğu bildirilmektedir.

50. Hani melekler[5] yüzlerine ve arkalarına vurarak ve "Tadın yakıcı azabı!" (diyerek) o kâfir olanların canlarını alırken onları bir görseydin! **51.** İşte bu, ellerinizin öne sunduğu şeyler yüzündendir. Şüphesiz ki Allah kullarına asla haksızlık edici değildir.[6] **52.** (Bunların durumu) tıpkı Firavun'un ailesi (destekçileri) ve onlardan öncekilerin durumu gibidir. (Onlar da) Allah'ın ayetlerini inkâr etmişlerdi de Allah onları günahları sebebiyle yakalamıştı. Şüphesiz ki Allah güçlüdür, azabı şiddetli olandır.[7]

---

1 Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:103, 105; En'âm 6:159; Mü'minûn 23:53; Rûm 30:30-32.

2 Benzer mesaj: Haşr 59:16.

3 Yüce Allah müslümanlar sayıca ve mühimmat bakımından kendilerinden çok daha fazla ve güçlü olan Mekkeli müşriklere karşı savaşa çıktıkları için çevrelerinde bulunan münafıkların ve kalplerinde hastalık bulunanların sözlerine yer vermekte ve onlara göre dinlerinin yani Hz. Muhammed'in risalet öğretilerinin Bedir'de savaşa giden müslümanları aldattığını söylediklerini hatırlatmaktadır.

4 *Tevekkül*, elden gelen fedakârlıkların ve sorumluluklarının gereğini yerine getirdikten sonra Yüce Allah'a güveni esas almak demektir. Müminlerden istenen de böyle bir güveni hayatlarında kurmalarıdır. *Tevekkül* sadece Yüce Allah'a yönelik gerçekleştirilmelidir; çünkü *vekîl* yani "güven kaynağı" olarak Allah yeter; her şeye *vekîl* olan O'dur; O en güzel vekildir.

5 Ölüm melekleriyle ilgili benzer kullanımlar için bkz. Nisâ 4:97; En'âm 6:61, 93; A'râf 7:37; Nahl 16:28, 32; Muhammed 47:27.

6 Burada vurgulanan husus insanların zulmetmelerinin "sebep", azaba uğratılmalarının ise "sonuç" olduğuna dikkat çekilmesidir. Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:182; Hacc 22:10.

7 Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:11, 116; Enfâl 8:54.

53. Bunun sebebi, bir toplum kendilerinde bulunanı değiştirinceye kadar Allah'ın onlara verdiği nimeti değiştirmemesi ve şüphesiz ki Allah'ın duyan ve bilen olmasıdır.[1] **54.** (Bunların durumu) tıpkı Firavun'un ailesi (destekçileri) ve onlardan öncekilerin durumu gibidir.[2] Onlar Rablerinin ayetlerini yalanlamışlardı; biz de onları günahları nedeniyle helak etmiş[3] ve Firavun'un ailesini (destekçilerini denizde) boğmuştuk. Hepsi de zalimdiler. **55.** Şüphesiz ki Allah katında canlıların en kötüsü, kâfir olanlardır. (Çünkü) onlar, iman etmezler.[4]

▼ *Sureinin 56-66. ayetlerinde antlaşmaları bozanlara nasıl davranılması gerektiği, inkârcılara karşı güç hazırlamanın zorunluluğu, barışa yanaşanlara olumlu yaklaşılması, aldatmak isteyenlere karşı Yüce Allah'ın yeteceği, düşman olanların kalplerine kardeşlik duygusu verildiği hatırlatılmaktadır.*

56. Kendileriyle antlaşma yaptığın, sonra her defasında *takvâ*lı (duyarlı) davranmayıp sözleşmelerini bozanlar(a gelince), **57.** Savaşta onları yakalarsan, onları darmadağın et ki arkalarından gelenler için (gerçeği) hatırlamaları noktasında (bir ders olsun). **58.** (Antlaşma yaptığın) bir kavmin ihanet etmesinden korkarsan, sen de (onlarla yaptığın antlaşmayı) aynı şekilde bozduğunu kendilerine bildir! Şüphesiz ki Allah hainleri sevmez. **59.** Kâfir olanlar (Allah'ı) geçtiklerini (azaptan kurtulduklarını) sanmasınlar! Şüphesiz ki onlar, (bizi) aciz bırakamazlar.[5]

ذَٰلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ لَمْ يَكُ مُغَيِّرًا نِّعْمَةً أَنْعَمَهَا عَلَىٰ قَوْمٍ حَتَّىٰ يُغَيِّرُوا
مَا بِأَنفُسِهِمْ وَأَنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٥٣﴾ كَدَأْبِ آلِ فِرْعَوْنَ
وَالَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ ۚ كَذَّبُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ فَأَهْلَكْنَاهُم
بِذُنُوبِهِمْ وَأَغْرَقْنَا آلَ فِرْعَوْنَ ۚ وَكُلٌّ كَانُوا ظَالِمِينَ ﴿٥٤﴾ إِنَّ
شَرَّ الدَّوَابِّ عِندَ اللَّهِ الَّذِينَ كَفَرُوا فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٥٥﴾
الَّذِينَ عَاهَدتَّ مِنْهُمْ ثُمَّ يَنقُضُونَ عَهْدَهُمْ فِي كُلِّ مَرَّةٍ
وَهُمْ لَا يَتَّقُونَ ﴿٥٦﴾ فَإِمَّا تَثْقَفَنَّهُمْ فِي الْحَرْبِ فَشَرِّدْ بِهِم
مَّنْ خَلْفَهُمْ لَعَلَّهُمْ يَذَّكَّرُونَ ﴿٥٧﴾ وَإِمَّا تَخَافَنَّ مِن قَوْمٍ
خِيَانَةً فَانبِذْ إِلَيْهِمْ عَلَىٰ سَوَاءٍ ۚ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْخَائِنِينَ ﴿٥٨﴾
وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا سَبَقُوا ۚ إِنَّهُمْ لَا يُعْجِزُونَ ﴿٥٩﴾
وَأَعِدُّوا لَهُم مَّا اسْتَطَعْتُم مِّن قُوَّةٍ وَمِن رِّبَاطِ الْخَيْلِ
تُرْهِبُونَ بِهِ عَدُوَّ اللَّهِ وَعَدُوَّكُمْ وَآخَرِينَ مِن دُونِهِمْ
لَا تَعْلَمُونَهُمُ ۖ اللَّهُ يَعْلَمُهُمْ ۚ وَمَا تُنفِقُوا مِن شَيْءٍ فِي سَبِيلِ
اللَّهِ يُوَفَّ إِلَيْكُمْ وَأَنتُمْ لَا تُظْلَمُونَ ﴿٦٠﴾ وَإِن جَنَحُوا لِلسَّلْمِ
فَاجْنَحْ لَهَا وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ ۚ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٦١﴾

60. Onlara (düşmanlara) karşı gücünüz yettiği kadar kuvvet ve bağlanıp beslenen atlar hazırlayın ki[6] onunla Allah'ın düşman(lar)ını, sizin düşman(lar)ınızı ve onlardan başka sizin bilmediğiniz, Allah'ın bildiği diğerlerini korkutursunuz. Allah yolunda ne infak ederseniz (verirseniz) size eksiksiz ödenir; siz asla haksızlığa uğratılmazsınız.[7] **61.** Onlar barışa yanaşırlarsa sen de ona (barışa) yanaş ve Allah'a güven! Şüphesiz ki yalnızca O duyandır, bilendir.

---

1 Yüce Allah önceki azgın ve sapkın kavimleri cezalandırmasını ve helak etme sebebini dile getirmek üzere *zâlike bi* ifadesiyle cümleye başlamaktadır. Yüce Allah gerekçesini çok önemli bir sosyolojik hakikat üzerinden vermekte ve bir kavmi, bir topluluğu oluşturan fertler kendilerinde bulunanı değiştirmedikçe onlara verdiği nimeti değiştirmeyeceğini ifade etmektedir.

2 Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:11; Enfâl 8:52.

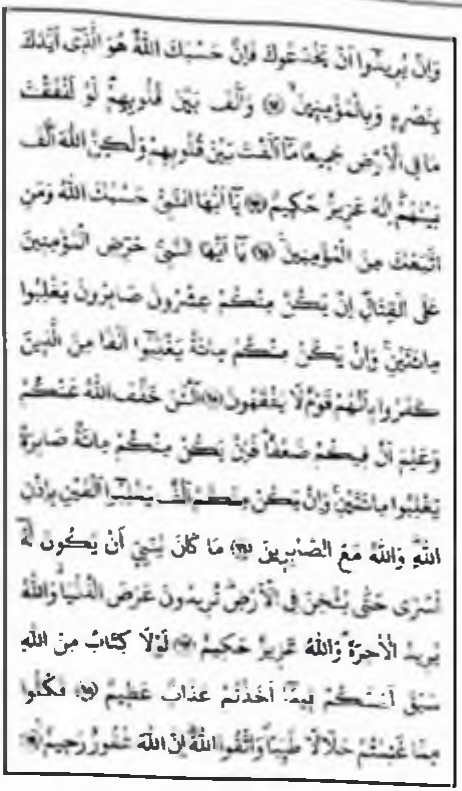
3 Burada yalanlamak "sebep", helak ise "sonuç"tur.

4 Bu ayet Enfâl 8:22. ayetle birlikte okunmalıdır.

5 Benzer mesajlar: En'âm 6:134; Tevbe 9:2, 3; Yûnus 10:53; Hûd 11:20, 33; Nahl 16:46; Nûr 24:57; 'Ankebût 29:22; Fâtır 35:44; Zümer 39:51; Şûrâ 42:31; Ahkâf 46:32.

6 Bu emir, düşmana karşı saldıran olmayı değil, hazırlıklı olmayı içerir. Yüce Allah düşmanlara karşı güç hazırlamanın gerekliliğine değinmekte ve tarihsel şartları içeren, ancak bütün zamanları kapsayacak evrensel bir hükme değinmektedir.

7 Konuyla ilgili ayetlerden anlaşılıyor ki iyiliklerin ödülleri "en az" o iyilik kadar, hatta sınırsız olabilir. Kötülüklerin karşılığı ise affedilmezse "en fazla" o kötülük kadardır. Benzer mesajlar: Bakara 2:261, 272, 273; En'âm 6:160; Nahl 16:126; Hacc 22:60; Neml 27:89-90; Yâsîn 36:54; Zümer 39:10; Şûrâ 42:40; Müzzemmil 73:20; Nebe' 78:36.

62. Sana hile yapmak isterlerse, sana Allah yeter. O seni yardımıyla ve müminlerle destekleyendir.[1] 63. (Allah) onların kalplerinin arasını birleştirmiştir.[2] Sen yeryüzünde bulunan her şeyi verseydin, yine onların kalplerinin arasını birleştiremezdin fakat Allah onların arasını kaynaştırdı. Şüphesiz ki O güçlüdür, doğru hüküm verendir. 64. Ey Peygamber! Sana ve sana uyan müminlere Allah yeter! 65. Ey Peygamber! (Saldırıya karşılık) müminleri savaşa teşvik et! Sizden sabırlı yirmi (kişi) olursa, iki yüz (kâfir)e galip gelebilir. Sizden yüz (kişi) olursa, (gerçeği) anlamayan bir topluluk olmaları sebebiyle kâfir olanlardan bin (kâfir)e galip gelebilir.[3]

66. Şimdi Allah yükünüzü hafifletti; sizde zayıflık olduğunu bildi. Sizden sabırlı yüz (kişi) olursa, (onlardan) iki yüz (kâfir)e galip gelebilir. Sizden bin (kişi) olursa, Allah'ın izniyle (onlardan) iki bin (kâfir)e galip gelebilir. Allah sabredenlerle beraberdir.[4]

▾ *Surenin 67-75. ayetlerinde savaş devam ederken savaş esnasında esir alınmaması gerektiği, ganimetlerden verilen kısmın helal ve temiz olarak yenmesi serbestisi, hainliğe girişenlerinin bulunabileceği dile getirilmekte, ardından iman edenlerin ve kâfirlerin çeşitli özellikleri ele alınmaktadır.*

67. Hiçbir peygambere yeryüzünde ağır basıncaya (kesin bir zafere ulaşıncaya) kadar, (yanında) esirler bulundurmak yakışmaz.[5] Siz geçici dünya malını istiyorsunuz, Allah ise (sizin için) ahireti istiyor. Allah güçlüdür, doğru hüküm verendir. 68. Allah tarafından (bir hüküm) geçmiş olmasaydı, aldığınız (ganimet)le ilgili size mutlaka büyük bir azap dokunurdu. 69. Artık elde ettiğiniz ganimetten temiz, helal olarak yiyin! Allah'a karşı *takvâ*lı (duyarlı) olun! Şüphesiz ki Allah çok bağışlayandır, çok merhametlidir.

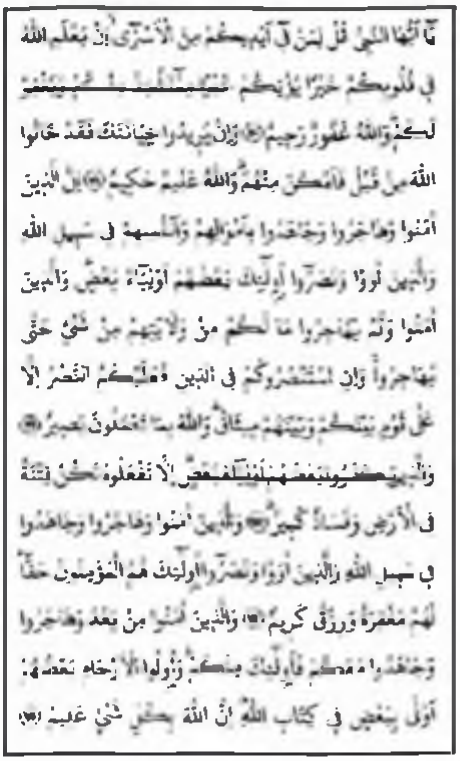
1 Bu ayet Ahzâb 33:43 ve 56'daki Yüce Allah'ın ve meleklerin müminlere ve Hz. Muhammed'e *salât* etmesinin "destek vermek" anlamına geldiğinin delilidir.

2 Benzer mesaj: Âl-i İmrân 3:103.

3 Bu cümle savaşta kalabalıkların değil, inanmış kaliteli kişilerin galip geleceğini göstermektedir. Benzer mesajlar: Bakara 2:249; Enfâl 8:19; Tevbe 9:25.

4 Bu iki ayet arasında *nesh* yani "hüküm iptali" yoktur. Kaliteli olan az sayıdaki mümin grubun bu özellikte olmayan çok sayıdaki insanlara galip gelebileceği müjdelenmekte, oran yarı yarıya gelince de savaştan kaçılmaması gerektiği hükme bağlanmaktadır.

5 Bu cümle kölelik-cariyelik kurumunun bitirilmesi için en önemli ilkeyi içermektedir. Ayrıca kölelerin bedelli veya bedelsiz bırakılmaları (Muhammed 47:4), durumu müsait olanlarla özgürlük sözleşmesi denilen *mükâtebe* yapılması (Nûr 24:33), köle ve cariyelerin evlendirilmesi (Nûr 24:32), onlarla evlenilme serbestisi (Nisâ 4:3, 25), müşriklerden hayırlı gösterilerek onlarla evlenmenin teşvik edilmesi (Bakara 2:221), bazı kefaret uygulamalarında bazen ilk sırada olmak üzere seçenek olarak sunulması (Nisâ 4:92; Mâide 5:89; Mücâdele 58:3), zekât verilecek sekiz gruptan biri olması (Tevbe 9:60), iyilik ve *takvâda* (duyarlılıkta) onlara yardımın öne çıkartılması (Bakara 2:177; Nisâ 4:36; Nûr 24:33) ve *akabe* denen sarp yokuşu aşmanın ilk uygulaması olarak belirlenmesi (Beled 90:13) bu noktada elbette hatırlanmalıdır.

70. Ey Peygamber! Elinizdeki esirlere de ki: Allah kalplerinizde hayır olduğunu bilirse, sizden alınandan daha hayırlısını size verir ve sizi bağışlar. Allah çok bağışlayandır, çok merhametlidir.[1] **71.** Sana ihanet (etmek) isterlerse -ki daha önce Allah'a da ihanet etmişlerdi- ve Allah onlar nedeniyle (sana) imkân vermişti. Allah bilendir, doğru hüküm verendir. **72.** Şüphesiz ki iman edip hicret edenler, Allah yolunda mallarıyla, canlarıyla *cihad* eden (fedakârlık yapan *muhacir*)ler ve (onları) barındırıp yardım edenler (*ensar*) var ya, işte onlar birbirlerinin dostudur.[2] İman edip hicret etmeyenlere gelince, onlar hicret edinceye kadar size onların sahiplenip korunmalarıyla ilgili hiçbir sorumluluk yoktur. Onlar din hakkında sizden yardım isterlerse, sizinle aralarında sözleşme bulunan bir toplum aleyhine olmaksızın[3] (o müslümanlara) yardım etmek üzerinize borçtur.[4] Allah yapmakta olduğunuz her şeyi görendir.

73. Kâfir olanlar da birbirlerinin dostudur.[5] Siz onu (o dostluk birlikteliğini) yerine getirmezseniz,[6] yeryüzünde bir *fitne* ve büyük bir bozgunculuk olur. **74.** İman edip Allah yolunda hicret ve *cihad* edenler (fedakârlık yapanlar), (*muhacir*leri) barındırıp yardım edenler (*ensar*) var ya, işte gerçek müminler onlardır. Onlar için bağışlanma ve değerli bir rızık vardır. **75.** Sonradan iman edecek olan ve hicret edip sizinle birlikte *cihad* edecekler (fedakârlık yapacaklar) da sizdendir. Allah'ın kitabına göre yakınlık sahibi olanlar birbirlerine daha uygundur.[7] Şüphesiz ki Allah her şeyi bilendir.

---

[1] Yüce Allah Bedir savaşı sonrasında müslümanların ellerinde bulunan esirlerle ilgili olarak Hz. Muhammed'in onlara bir hakikati iletmesini emretmektedir. Bu çerçevede Yüce Allah onların kalplerinde hak ve hakikate yani imana ve İslam'a dair bir meyil olduğunu bilirse, Bedir'de kaybettiklerinden, verdikleri fidyelerden, ellerinden alınmış olan mal, servet ve ganimetlerden, yitirdikleri itibarlarından çok daha hayırlılarının kendilerine verileceği bildirilmektedir. İşte bu ifade, savaşta ele geçirilen tutsakların öldürülmemesi gerektiğinin en net gerekçesini ortaya koymaktadır. Çünkü içlerinden birilerinin tevbe edebileceği, bu durumda Bedir'de kaybettiklerinden daha fazlasının onlara hem dünyada hem de mahşerde verileceği müjdelenmektedir.

[2] Benzer mesajlar: Mâide 5:55-56; Tevbe 9:71.

[3] Burada antlaşmalara sadık kalmanın ne kadar önemli ve toplumlar arasındaki ilişkilerde ne kadar belirleyici olduğuna dikkat çekilmektedir.

[4] İslam fetih hareketlerinin dayandığı ayet budur ve dünyanın neresinde bulunursa bulunsunlar, eğer müslümanlar herhangi bir baskı altındaysalar ve diğer müslümanlardan yardım istemişlerse onlara yardım etmek bir din kardeşliği görevidir ve kendilerine mutlak surette yardım edilmelidir.

[5] Küfrün tek millet oluşu gerçeği işte burada bir kez daha dile getirilmiş olmakta, münafıkların birbirinden görünmelerinden söz eden Tevbe 9:67'deki ifadeyle buradaki bilgiler örtüşmektedir. Benzer mesajlar: Mâide 5:51; Tevbe 9:67.

[6] Buradaki *illâ* edatı istisna değil, *in* ve *lâ* edatlarından oluşan bir şart cümlesi başlangıcıdır.

[7] Benzer mesaj: Ahzâb 33:6.

9. TEVBE SURESİ

129 AYET

Medine döneminde indirilen, 129 ayetten oluşan, adını 104. ayette geçen ve "tevbe, yöneliş" anlamındaki *et-tevbeh* kelimesinden alan Tevbe suresi inişte 114 ve sonuncu, mushaf sırasında ise 9. suredir.

▼ *Surenin 1-6. ayetlerinde müslümanlarla yapılan antlaşmaları bozan müşriklere uyarılar, saldıranlara karşı nasıl davranılması gerektiği, güven arayışındakilere güven verilmesi emri dile getirilmektedir.*

1. (Bu), Allah ve Elçisinden kendileriyle antlaşma yapmış olduğunuz müşriklere bir ayrılış (uyarısı)dır![1] **2.** Yeryüzünde dört ay daha dolaşın! İyi bilin ki Allah'ı aciz bırakıcı değilsiniz; Allah ise kâfirleri rezil edecektir.

3. (Bu), en büyük hac gününde[2] Allah ve Elçisinden (bütün) insanlara bir bildiridir: Allah müşriklerden uzaktır, Elçisi de. Tevbe ederseniz, bu sizin için hayırlı olandır. Yüz çevirirseniz, bilin ki siz Allah'ı aciz bırakacak değilsiniz. O kâfir olanlara elem verici bir azabı müjdele! **4.** Ancak kendileriyle antlaşma yaptığınız müşriklerden (antlaşma şartlarına uyan), hiçbir şeyi size eksik bırakmayan ve sizin aleyhinize herhangi bir kimseye arka çıkmayanlar (bu hükmün) dışındadır. Onların antlaşmalarını süreleri bitinceye kadar tamamlayın! Şüphesiz ki Allah *muttaki*leri (duyarlı olanları) sever. **5.** Haram aylar çıkınca (antlaşmayı bozan) o müşrikleri bulduğunuz yerde öldürün;[3] onları yakalayın; onları hapsedin ve onları her gözetleme yerinde oturup bekleyin! Tevbe eder, namazı kılar, zekâtı da verirlerse artık yollarını serbest bırakın! Allah çok bağışlayandır, çok merhametlidir. **6.** Müşriklerden biri senden yakınlık (güvence) dilerse, Allah'ın kelamını (duyup) dinleyinceye kadar ona yakınlık (güvence) ver! Sonra (Müslüman olmazsa) onu güven içinde bulunacağı bir yere ulaştır! İşte bu (hoşgörü, gerçeği) bilmeyen bir topluluk olmalarından dolayıdır.[4]

---

1 Sure ültimatom, son uyarı ve saldıranlara karşı savaş ayetleriyle başladığı için başında *Besmele* yoktur.

2 *el-Haccu'l-ekberu* tamlaması "en büyük hac günü" anlamına gelmektedir. Sözü edilen bu günün Zilhicce'nin onuncu günü yani Kurban Bayramı'nın birinci günü olduğu genel kabul gören görüştür. Bunun Hz. Muhammed'in katıldığı tek hac olan Veda Haccı olduğu da önemli bir görüş olarak dile getirilmektedir.

3 Bu ayet *el-müşrikine* kelimesinin başındaki *elif-lâm* takısı gereği herhangi bir müşriki değil, antlaşmayı bozan, fiilî savaş durumunda olan müşriklerle ilgilidir. Bu ayet Bakara 2:190-193, 256, Nisâ 4:89-91, Enfâl 8:39-40, Tevbe 9:2-4, 12, 36, 73, 123; Hacc 22:39, Mümtehine 60:8-9, Tahrim 66:9 ile okunmalıdır.

4 Bu ayet Tevbe 9:5'teki hükmün mesajını doğru anlamada çok önemlidir; yani bu ayet inançsız olup her önüne geleni öldürmenin bir emir olmadığını, aksine onlara fırsat verilmesi gerektiğini, iman etmezlerse de güvence içerisinde onları güvenli bir yere ulaştırmanın gerekliliği hükmünü içermektedir.

Surenin 7-16. ayetlerinde müşriklerle antlaşmanın şarta bağlı olduğu, onların davranışlarının önemi, tevbe ederlerse onların kardeşliği, yeminlerini bozanlara karşı savaşılması hükmü ve gerekçeleri dile getirilmektedir.

7. Mescid-i Haram'ın yanında kendileriyle antlaşma yaptıklarınızın dışında, müşriklerin Allah ve Elçisi yanında nasıl bir sözü olabilir ki![1] Onlar size karşı dürüst davrandıkları sürece siz de onlara dürüst davranın! Şüphesiz ki Allah *muttaki*leri (duyarlı olanları) sever. **8.** Nasıl (onların bir sözü) olabilir ki! Onlar size galip gelselerdi, sizin hakkınızda söz de antlaşma da gözetmezlerdi. Onlar ağızlarıyla sizi razı ediyorlar; (oysa) kalpleri yüz çeviriyor. Onların çoğu yoldan çıkmışlardır. **9.** Allah'ın ayetlerini az bir değer karşılığında sattılar ve (insanları) O'nun yolundan alıkoydular. Şüphesiz ki onların yapmakta oldukları şeyler ne kötüdür! **10.** Bir mümin hakkında söz ve antlaşma gözetmezler. (Çünkü) onlar, saldıranların ta kendileridir. **11.** (Fakat) tevbe eder, namaz kılar ve zekât verirlerse artık onlar dinde kardeşlerinizdir. Bilen bir topluma ayetlerimizi ayrıntılı bir şekilde açıklıyoruz.[2] **12.** Antlaşmalarından sonra yeminlerini bozar ve dininize dil uzatırlarsa, yeminleri olmayan (yeminlere sadakat göstermeyen) küfrün önderlerine karşı savaşın! Umulur ki küfre son verirler.[3]

13. Antlaşma yeminlerini bozan, Elçiyi (yurdundan) çıkarmaya çalışan ve ilk önce size karşı (savaşa) başlamış olan bir kavme karşı savaşmayacak mısınız? Yoksa onlardan korkuyor musunuz?[4] (Gerçek) müminlerseniz, (bilin ki) Allah kendisinden korkmanıza daha layıktır.[5]

---

1 Yüce Allah müslümanlarla müşriklerin sözleşme yapmaları ve antlaşma imzalamalarıyla ilgili olarak bir detay vermekte, Mescid-i Haram'da antlaşma yapılanlar hariç, içlerinde ihanet bulunanların Allah ve Elçisi katında da sözleşmelerinin olamayacağını ifade etmektedir. Bu kişilerin kötü niyetli olduklarının delili bir sonraki ayetteki bilgilerdir. Böyle olunca sözlerinde durmayan kişilerin yaptıkları antlaşmaların Allah ve Elçisi katında hiçbir değerinin olmadığı bildirilmektedir.

2 Ayetlerin açıkça ortaya konulmasıyla ilgili bkz. En'âm 6:55, 97, 98, 114, 119, 126, 154; A'râf 7:32, 52, 145, 174; Yûnus 10:5, 24, 37; Hûd 11:1; Yûsuf 12:111; Ra'd 13:2; İsrâ 17:12; Rûm 30:28; Fussilet 41:3, 44.

3 Bu ayet Bakara 2:190-193, 256, Nisa 4:89-91, Enfâl 8:39-40, Tevbe 9:2-4, 36, 123; Hacc 22:39, Mümtehine 60:8-9. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

4 Yüce Allah antlaşma yeminlerinden dönen müşriklerle savaşılması gerektiği noktasında müslümanları teşvik etmekte, bu amaçla sözü edilen müşriklerin hem yeminlerini bozduklarını, hem Hz. Muhammed'i ve beraberindeki müminleri yurtlarından yani Mekke'den çıkarmak için ellerinden gelen her şeyi yaptıklarını, hem de müslümanlarla savaşı ilk defa onların başlattığını hatırlatmaktadır. Yüce Allah bu şekilde üç gerekçeyi bildirerek müslümanların saldıran müşriklere karşı savaşması için kendilerini teşvik etmektedir.

5 Ayetin sonundaki "gerçekten inanıyorsanız" ifadesi, müminlerin Yüce Allah'a sadece "inanmalarını" değil, aynı zamanda "güvenmeleri" gerektiğini de içermektedir.

14. Onlarla savaşın ki Allah sizin ellerinizle onları cezalandırsın, onları rezil etsin; onlara karşı size yardım etsin ve mümin topluluğun kalplerini ferahlatsın![1] **15.** Kalplerinden öfkeyi gidersin! Allah dileyenin (layık gördüğünün) tevbesini kabul eder. Allah bilendir, doğru hüküm verendir. **16.** Yoksa Allah, sizden *cihad* edip (fedakârlık yapıp) Allah'tan, Elçisinden ve müminlerden başkasını kendilerine sırdaş edinmeyenleri bil(dir)meden (ortaya çıkarmadan)[2] terk edileceğinizi (bırakılacağınızı) mı sandınız? Allah yaptıklarınızdan haberdardır.

[1] Yüce Allah antlaşma yeminlerinden dönen müşriklerle savaşılması gerektiği noktasında müslümanları teşvik etmektedir.

[2] Bu ayetteki "Allah bilsin!" ifadesi, "Allah'ın bildirmesi ve/veya ortaya çıkarması" demektir. Benzer mesajlar: Bakara 2:143; Âl-i İmrân 3:140, 142, 166, 167; Kehf 18:12; 'Ankebût 29:3, 11; Sebe' 34:21; Muhammed 47:31; Hadîd 57:25.

▼ Surenin 17-22. ayetlerinde müşriklerin mabedle ilişkileri, müslümanların mescitlere karşı yükümlülükleri, çeşitli fedakârlık içeren sıfatları, mahşerdeki ödülleri ele alınmakta ve kendileri müjdelenmektedir.

17. Müşriklerin, kendilerinin kâfirliğine bizzat kendileri şahitlik ederlerken,[3] Allah'ın mescitlerini imar etme görevleri yoktur. Onların bütün işleri boşa gitmiştir. Onlar, ateşte *ebedî* kalacaklardır. **18.** Allah'ın mescitlerini ancak Allah'a ve ahiret gününe iman eden, namazı kılan, zekâtı veren ve Allah'tan başkasından korkmayan (kişiler) ömürlendirir.[4] İşte doğru yola ulaşanlardan olmaları umulanlar bunlardır. **19.** (Ey müşrikler)! Siz hacılara su vermeyi ve Mescid-i Haram'ı onarmayı, Allah'a ve ahiret gününe iman edip Allah yolunda *cihad* edenlerin (fedakârlık yapanların) imanı ile bir mi tutuyorsunuz? (Oysa) onlar Allah katında eşit değillerdir.[5] Allah o zalimler topluluğunu doğru yola ulaştırmaz. **20.** İman edip hicret edenler ve Allah yolunda mallarıyla, canlarıyla *cihad* edenler (fedakârlık yapanlar), derece bakımından Allah katında daha üstündürler. İşte onlar kurtulanların ta kendileridir.

[3] Bu ifade "kâfirliklerine kendileri şahit iken", "nefislerinin küfrünü, inkârını göre göre" manasına gelmekte, putlara tapmaları, vahyi inkâr etmeleri, Hz. Muhammed'in risaletini reddetmeleri vs. hususlar ortada dururken, Allah'ın mescitlerini inşaya, imara, onları yaşatmaya hiçbir şekilde haklarının bulunmadığıbelirtilmektedir.

[4] Burada geçen *ya'muru* fiili, "imar etmek"ten ziyade "ömür vermek, şenlendirmek, ayakta tutmak, layık olmak" gibi anlamlarda yorumlanmalıdır.

[5] Yüce Allah kendilerince yaptıkları bazı hizmetleri abartılı gösterenlerin algısını şiddetle eleştirmektedir. Bu çerçevede hac mevsiminde hacılara su hizmeti vermekle Mescid-i Haram'ı tamir etmeyi Yüce Allah'a ve ahiret gününe iman ile Allah yolunda cihad etmeyi bir sayanların bu kabulünü reddetmektedir. Yüce Allah Mekkeli müşriklerin kendilerince yapıp yeterli gördükleri bu iki işle birlikte, müslümanların Yüce Allah'a ve ahiret gününe imanlı bir şekilde Allah yolunda yapıp ettikleri her türlü fedakârlığı aynı düzeyde kabul etmeyi şiddetle reddetmektedir.

21. Rableri onlara, tarafından bir merhamet ve hoşnutluk ile kendileri için içinde kalıcı (tükenmez) nimetler bulunan cennetler müjdeler. **22.** Onlar orada *ebedî* kalacaklardır. Şüphesiz ki büyük ödül yalnızca Allah'ın katındadır.

♥Surenin 23-29. ayetlerinde küfrü tercih edenlerin dost edinilmemesi, hiçbir şeyi Yüce Allah, Elçisi ve Allah yolunda cihad (fedakârlık etmek) kadar sevmemek gerektiği, Allah'ın müminlere çeşitli yerlerdeki yardımları, müşriklerin necis oluşları ve haddini aşan kişilerle savaşılması gerektiği ele alınmaktadır.

23. Ey iman edenler! Küfrü imana tercih ediyorlarsa[1] babalarınızı ve kardeşlerinizi (bile) dostlar edinmeyin! Sizden kim onları dost edinirse işte onlar zalimlerin ta kendileridir.[2] **24.** De ki: "Babalarınız, çocuklarınız, kardeşleriniz, eşleriniz, hısım akrabanız, kazandığınız mallar, kesada uğramasından (yok olup gitmesinden) korktuğunuz ticaret, hoşlandığınız meskenler size Allah'tan, Elçisinden ve Allah yolunda *cihad* etmekten (fedakârlık yapmaktan) daha sevgili ise artık Allah emrini getirinceye kadar bekleyin!"[3] Allah yoldan çıkanlar topluluğunu doğru yola ulaştırmaz.[4]

يُبَشِّرُهُمْ رَبُّهُم بِرَحْمَةٍ مِّنْهُ وَرِضْوَانٍ وَجَنَّاتٍ لَّهُمْ فِيهَا
نَعِيمٌ مُّقِيمٌ ﴿٢١﴾ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا إِنَّ اللَّهَ عِندَهُ أَجْرٌ
عَظِيمٌ ﴿٢٢﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا آبَاءَكُمْ
وَإِخْوَانَكُمْ أَوْلِيَاءَ إِنِ اسْتَحَبُّوا الْكُفْرَ عَلَى الْإِيمَانِ
وَمَن يَتَوَلَّهُم مِّنكُمْ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٢٣﴾ قُلْ إِن كَانَ
آبَاؤُكُمْ وَأَبْنَاؤُكُمْ وَإِخْوَانُكُمْ وَأَزْوَاجُكُمْ
وَعَشِيرَتُكُمْ وَأَمْوَالٌ اقْتَرَفْتُمُوهَا وَتِجَارَةٌ تَخْشَوْنَ
كَسَادَهَا وَمَسَاكِنُ تَرْضَوْنَهَا أَحَبَّ إِلَيْكُم مِّنَ اللَّهِ
وَرَسُولِهِ وَجِهَادٍ فِي سَبِيلِهِ فَتَرَبَّصُوا حَتَّىٰ يَأْتِيَ اللَّهُ بِأَمْرِهِ
وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ﴿٢٤﴾ لَقَدْ نَصَرَكُمُ اللَّهُ
فِي مَوَاطِنَ كَثِيرَةٍ وَيَوْمَ حُنَيْنٍ إِذْ أَعْجَبَتْكُمْ كَثْرَتُكُمْ
فَلَمْ تُغْنِ عَنكُمْ شَيْئًا وَضَاقَتْ عَلَيْكُمُ الْأَرْضُ
بِمَا رَحُبَتْ ثُمَّ وَلَّيْتُم مُّدْبِرِينَ ﴿٢٥﴾ ثُمَّ أَنزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ
عَلَىٰ رَسُولِهِ وَعَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَأَنزَلَ جُنُودًا لَّمْ تَرَوْهَا
وَعَذَّبَ الَّذِينَ كَفَرُوا ۚ وَذَٰلِكَ جَزَاءُ الْكَافِرِينَ ﴿٢٦﴾

25. Şüphesiz ki Allah birçok yerde ve Huneyn gününde[5] size yardım etmişti. Hani çokluğunuz size kendinizi beğendirmiş, (fakat bu durum) sizden hiçbir (sıkıntıyı) gidermemişti.[6] Yeryüzü bütün genişliğine rağmen size dar gelmişti;[7] sonunda (bozulup) geri dönenler olarak yüz çevirmiştiniz (kaçmıştınız). **26.** Sonra Allah, Elçisine ve müminlere güven indirmişti. Sizin görmediğiniz ordular (melekler) göndermişti[8] de kâfirlere azap etmişti. İşte bu, kâfir olanların cezasıdır.

---

[1] Buradaki *istehabbû* fiili "tercih etmek" anlamına gelebileceği gibi "sevmek" anlamına da gelebilir. Benzer mesajlar: İbrâhîm 14:3; Nahl 16:107; Fussilet 41:17.

[2] Yüce Allah burada bir sevgi-iman ilişkisi ortaya koymaktadır. Bu çerçevede eğer karşı tarafta inkarcılık ve onları sevdirme girişimi varsa kişinin en yakınları bile olsalar bunu yapanların dost edinilmemesi gerektiği belirtilmektedir. Âl-i İmrân 3:28, Nisâ 4:138-139, 144, Mâide 5:51, 57, Mümtehine 60:1, 9 gibi ayetlerde ifade edildiği üzere, inkârcıları, yahudileri ve hristiyanları dost edinmemek gerektiği bildirilmektedir.

[3] Burada geçen "emir"den maksat, Yüce Allah'ın "azap emri"dir.

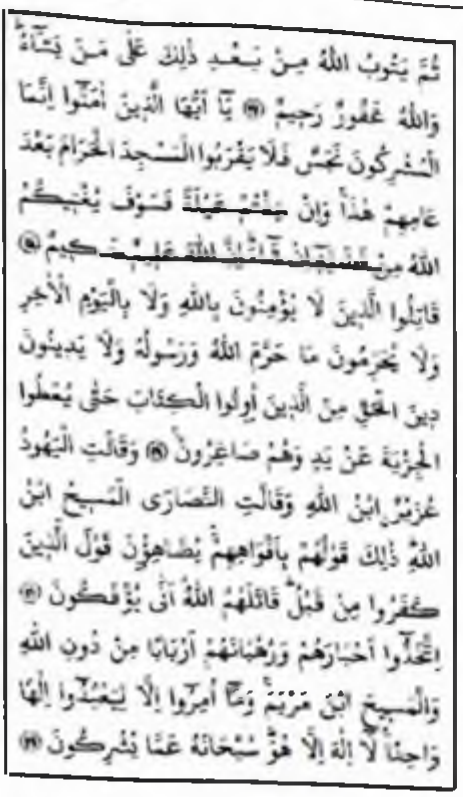
[4] Bu ayet müslümanlara bir sevgi ahlakı öğretmekte, Allah sevgisinin önüne başka sevgileri geçirmemek gerektiği mesajını içermektedir. Bu ayet Mücâdele 58:22 ve Mümtehine 60:1. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

[5] Huneyn, Mekke ile Taif arasında, Taif'e üç mil uzakta bir vadidir. (Huneyn'de) iki ordu karşı karşıya gelince, müslümanlardan birisi 'Biz bugün bu az sayıdaki ordu karşısında mağlup olmayacağız!' demiş, bu kelime Hz. Muhammed'i üzmüştü. İşte Yüce Allah'ın "Çokluğunuz sizi gururlandırmıştı" hitabında kastedilen budur (*Râzî, Mefâtîhu'l-Ğayb*, XVI, 21).

[6] Bu cümle savaşta kalabalıkların değil, inanmış, kaliteli kişilerin galip geleceğini göstermektedir. Benzer mesajlar: Bakara 2:249; Enfâl 8:19, 65.

[7] Benzer mesaj: Tevbe 9:118.

[8] Benzer mesajlar: Tevbe 9:40; Ahzâb 33:9.

ثُمَّ يَتُوبُ اللَّهُ مِنْ بَعْدِ ذَٰلِكَ عَلَىٰ مَن يَشَاءُ
وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٢٧﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا
الْمُشْرِكُونَ نَجَسٌ فَلَا يَقْرَبُوا الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ بَعْدَ
عَامِهِمْ هَٰذَا وَإِنْ خِفْتُمْ عَيْلَةً فَسَوْفَ يُغْنِيكُمُ
اللَّهُ مِن فَضْلِهِ إِن شَاءَ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٢٨﴾
قَاتِلُوا الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَلَا بِالْيَوْمِ الْآخِرِ
وَلَا يُحَرِّمُونَ مَا حَرَّمَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَلَا يَدِينُونَ
دِينَ الْحَقِّ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ حَتَّىٰ يُعْطُوا
الْجِزْيَةَ عَن يَدٍ وَهُمْ صَاغِرُونَ ﴿٢٩﴾ وَقَالَتِ الْيَهُودُ
عُزَيْرٌ ابْنُ اللَّهِ وَقَالَتِ النَّصَارَى الْمَسِيحُ ابْنُ
اللَّهِ ذَٰلِكَ قَوْلُهُم بِأَفْوَاهِهِمْ يُضَاهِئُونَ قَوْلَ الَّذِينَ
كَفَرُوا مِن قَبْلُ قَاتَلَهُمُ اللَّهُ أَنَّىٰ يُؤْفَكُونَ ﴿٣٠﴾
اتَّخَذُوا أَحْبَارَهُمْ وَرُهْبَانَهُمْ أَرْبَابًا مِّن دُونِ اللَّهِ
وَالْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا إِلَٰهًا
وَاحِدًا لَّا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ سُبْحَانَهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٣١﴾

27. Sonra Allah bunun ardından yine dilediğinin (layık olanın) tevbesini kabul edecektir. Allah çok bağışlayandır, çok merhametlidir. **28.** Ey iman edenler! Müşrikler ancak bir pisliktir.[1] Onun için bu yıllarından sonra Mescid-i Haram'a yaklaşmasınlar! Yoksulluktan korkarsanız, (bilin ki) Allah dilerse sizi kendi lütfundan zengin edecektir. Şüphesiz ki Allah bilendir, doğru hüküm verendir. **29.** Kendilerine kitap verilenlerden Allah'a ve ahiret gününe inanmayan, Allah'ın ve Elçisinin haram kıldığını haram saymayan ve gerçek dini din edinmeyen kişilerle, küçülerek elden (peşin) cizye[2] verinceye kadar savaşın![3]

1 Buradaki *neces* "pislik" kelimesi, müşriklerin hem maddi anlamda pis olduklarını hem de şirk ve küfürle eşdeğer manevi pislik barındırdıklarını içermektedir. Benzer kullanım için bkz. Tevbe 9:95.

2 *Cizyeh* kelimesi "antlaşma yapanın antlaşmasına göre verdiği şey", bir anlamda "güvenlik vergisi", "vatandaşlık borcu" gibi anlamlar içermektedir.

3 Burada savaş, sadece iman yoksunluğu sebebine değil, diğer şartların da gerçekleştirilmesine bağlıdır.

▼ *Surenin 30-37. ayetlerinde kitap ehlinin tevhide aykırı davranışları, insanların mallarını haksız yere yiyen din adamları, ilahi yasada yılın içindeki ayların sayısının 12 olduğu, savaş yapmanın haram olduğu ayların yerini değiştirmenin küfür olduğu bildirilmektedir.*

30. (Bazı) yahudiler, "Üzeyir[4] Allah'ın oğludur." demişlerdi. (Bazı) hristiyanlar da "*Mesih* (İsa) Allah'ın oğludur." demişlerdi. Bu, onların ağızlarındaki (anlamsız) sözleridir. (Sözlerini) daha önce kâfir olanların sözlerine benzetiyorlar.[5] Allah onları kahretsin! Nasıl da (gerçeklerden) döndürülüyorlar! **31.** (Yahudiler) hahamlarını (bilginlerini), (hristiyanlar) da rahiplerini ve Meryem oğlu *Mesih*'i (İsa'yı) Allah'ın peşi sıra rabler edinmişlerdi.[6] (Oysa) onlara ancak tek bir ilaha kulluk etmeleri emrolunmuştu. O'ndan başka ilah yoktur. O, onların ortak koştuklarından yücedir.

4 Müslüman âlimlerin çoğu Hz. Üzeyir'i yahudi geleneğindeki Ezra ile özdeşleştirmektedir.

5 Mekkeli müşrikler "Allah'ın çocukları var" diyerek melekleri O'nun kızları saymış ve O'na kız çocuklar yakıştırmışlardı. Bazıları ise Yüce Allah ile cinler arasında soy ilişkisi iddiasında bulunmuşlardı. Bu ayetin dışında, Mâide 5:18'de "bütün yahudi ve hristiyanların kendilerinin Allah'ın oğlu olduklarını" iddia ettikleri bildirilmektedir.

6 Bu ayetin, Yüce Allah'ın buyrukları dışında insanların helal ve haram kılmalarını din kabul edenlerin onları *rabb* edinmesi anlamında olduğu anlaşılmaktadır. Rivayet olunduğuna göre, Adiyy b. Hâtim, henüz hristiyanken (boynunda bir haç varken) bir gün Hz. Muhammed'e gelmişti. Hz. Muhammed o esnada Berâe (Tevbe) suresini okuyordu. Bu ayete yani Tevbe 9:31. ayete gelince Adiyy 'Ben Peygamber'e 'Biz, onlara tapmıyoruz ki?' dedim.' Bunun üzerine Hz. Muhammed şöyle buyurdu: 'Onlar, Yüce Allah'ın helal kıldığını haram kılmıyorlar mı; bundan dolayı siz de onları haram kabul etmiyor musunuz? Yine o *ruhban* ve *ahbâr* (yani din adamları) Allah'ın haram kıldığı şeyleri helal saymıyorlar mı; böylece de siz onları helal kabul etmiyor musunuz?' Ben de 'Evet' cevabını verince Hz. Muhammed 'İşte bu, onlara ibadet etmek demektir' buyurdu' demiştir" (Mukâtil b. Süleyman, *Tefsîr*, II, 165).

يُرِيدُونَ أَن يُطْفِـُٔوا۟ نُورَ ٱللَّهِ بِأَفْوَٰهِهِمْ وَيَأْبَى ٱللَّهُ
إِلَّآ أَن يُتِمَّ نُورَهُۥ وَلَوْ كَرِهَ ٱلْكَٰفِرُونَ ﴿٣٢﴾ هُوَ ٱلَّذِىٓ
أَرْسَلَ رَسُولَهُۥ بِٱلْهُدَىٰ وَدِينِ ٱلْحَقِّ لِيُظْهِرَهُۥ عَلَى ٱلدِّينِ
كُلِّهِۦ وَلَوْ كَرِهَ ٱلْمُشْرِكُونَ ﴿٣٣﴾ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟
إِنَّ كَثِيرًا مِّنَ ٱلْأَحْبَارِ وَٱلرُّهْبَانِ لَيَأْكُلُونَ أَمْوَٰلَ
ٱلنَّاسِ بِٱلْبَٰطِلِ وَيَصُدُّونَ عَن سَبِيلِ ٱللَّهِ ۗ وَٱلَّذِينَ
يَكْنِزُونَ ٱلذَّهَبَ وَٱلْفِضَّةَ وَلَا يُنفِقُونَهَا فِى سَبِيلِ
ٱللَّهِ فَبَشِّرْهُم بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٣٤﴾ يَوْمَ يُحْمَىٰ عَلَيْهَا فِى نَارِ
جَهَنَّمَ فَتُكْوَىٰ بِهَا جِبَاهُهُمْ وَجُنُوبُهُمْ وَظُهُورُهُمْ ۖ
هَٰذَا مَا كَنَزْتُمْ لِأَنفُسِكُمْ فَذُوقُوا۟ مَا كُنتُمْ
تَكْنِزُونَ ﴿٣٥﴾ إِنَّ عِدَّةَ ٱلشُّهُورِ عِندَ ٱللَّهِ ٱثْنَا عَشَرَ
شَهْرًا فِى كِتَٰبِ ٱللَّهِ يَوْمَ خَلَقَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ
مِنْهَآ أَرْبَعَةٌ حُرُمٌ ۚ ذَٰلِكَ ٱلدِّينُ ٱلْقَيِّمُ ۚ فَلَا تَظْلِمُوا۟
فِيهِنَّ أَنفُسَكُمْ ۚ وَقَٰتِلُوا۟ ٱلْمُشْرِكِينَ كَآفَّةً كَمَا
يُقَٰتِلُونَكُمْ كَآفَّةً ۚ وَٱعْلَمُوٓا۟ أَنَّ ٱللَّهَ مَعَ ٱلْمُتَّقِينَ ﴿٣٦﴾

32. Onlar ağızlarıyla Allah'ın nurunu söndürmek istiyorlar. (Oysa) kâfirler istemeseler de Allah nurunu tamamlamaktan asla vazgeçmez.[1] **33.** Müşrikler istemese de (dinini) bütün din(ler)e üstün kılmak için Elçisini bir rehber ve gerçek din ile gönderen O'dur.[2] **34.** Ey iman edenler! (Bilin ki) hahamlardan ve rahiplerden birçoğu insanların mallarını *batıl* yollarla yerler ve (insanları) Allah yolundan engellerler.[3] Altın ve gümüşü yığıp da onları Allah yolunda infak etmeyenler (vermeyenler) var ya, işte onlara elem verici bir azabı müjdele! **35.** O gün cehennem ateşinde (bu biriktirilen şeylerin) üzeri kızdırılacaktır ve bu (birikim)lerle onların alınları, yanları ve sırtları dağlanacaktır. (Kendilerine şöyle denecektir): "İşte bu, kendiniz için biriktirdiğiniz (servet)tir. Artık yığmış olduğunuz şeylerin (azabını) tadın!"[4]

36. Gökleri ve yeri yarattığı günde Allah'ın kitabına (yasasına) göre Allah katında ayların sayısı on iki olup,[5] bunlardan dördü haram aylardır.[6] İşte bu doğru dindir (yasadır). Onlarda (haram aylar konusunda) kendinize haksızlık etmeyin ve onlar nasıl sizinle topyekûn savaşıyorlarsa siz de müşriklerle topyekûn savaşın![7] Bilin ki Allah *muttaki*lerle (duyarlı olanlarla) beraberdir.

[1] Benzeri Saff 61:8'de geçen bu ayette Yüce Allah hahamların ve rahiplerinin çoğunun, Allah'ın nurunu ağızlarıyla söndürmeye çalıştıklarını bildirmektedir. İnkarcılar ne kadar direnirlerse dirensinler, hangi çabayı ortaya koyarlarsa koysunlar, hangi entrika ve tuzaklara girişirlerse girişsinler, Yüce Allah hakikat dediği nurunu elbette tamamlayacaktır; çünkü O'nun isteği insanların hak ve hakikate ulaşmalarıdır. Bu yüzden insanlara akıl, irade, fıtrat ve vicdan vermiş, peygamberler görevlendirmiş, kitaplar göndermiştir. Benzer mesajlar: İbrâhim 14:9; Saff 61:7-8; Nûh 71:7.

[2] Bu ayetin izahı için bkz. Fetih 48:28, dipnot 3, 4.

[3] Yüce Allah yahudilerin hahamlarının ve hristiyan rahiplerinin yaptığı büyük bir yanlışa değinmektedir. Burada genellemeci bir tavır değil, ayrıştırıcı bir üslup tercih edilerek, din adamlarının içinden bu türden yanlışlıklara düşmeyenlerin bulunduğuna da dikkat çekilmiş olmaktadır. Çünkü ayette yer alan *kesiran* kelimesi "çoğu", "çoğunluğu" anlamına gelmektedir. Çoğunluk hatalı olsa da onlardan ayrı olan bir başka grup benzer yanlışlıkları yapmamayı başarmışlardır.

[4] Bu ayetlerde mal ve servet ahlakı öğretilmekte, biriktirilip sonunda Allah yolunda infak edilmeyen malların kişilerin azabına dönüşeceği haber verilmektedir. Bu ayet Âl-i İmrân 3:180 ile birlikte okunmalıdır.

[5] Müşrikler, yahudiler ve hristiyanlar yılın ayları üzerinde oynamalar yapıyorlardı. Belirli bazı görevlerin zamanında yapılmamasına, bazı yılların on üç ay olmasına neden oluyorlar, haccın yapılması gereken Zilhicce ayının yerini değiştiriyorlardı. Yüce Allah takvimi 12 ay üzerinden benimsetmek için yaratılışın en başından beri yasasının bu olduğunu bildirmektedir.

[6] İçinde savaş yapılmaması için saygın kabul edilenler Zilkade, Zilhicce, Muharrem ve Recep aylarıdır.

[7] Bu ayet Bakara 2:190-193, 256, Nisâ 4:89-91, Enfâl 8:39-40, Tevbe 9:2-4, 12, 123; Hacc 22:39, Mümtehine 60:8-9 gibi ayetlerle birlikte okunmalıdır.

إِنَّمَا النَّسِيٓءُ زِيَادَةٌ فِي الْكُفْرِ يُضَلُّ بِهِ الَّذِينَ
كَفَرُوا يُحِلُّونَهُ عَامًا وَيُحَرِّمُونَهُ عَامًا لِّيُوَاطِـُٔوا
عِدَّةَ مَا حَرَّمَ اللَّهُ فَيُحِلُّوا مَا حَرَّمَ اللَّهُ زُيِّنَ لَهُمْ
سُوٓءُ أَعْمَـٰلِهِمْ ۗ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَـٰفِرِينَ ﴿٣٧﴾
يَـٰٓأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا مَا لَكُمْ إِذَا قِيلَ لَكُمُ
انفِرُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ اثَّاقَلْتُمْ إِلَى الْأَرْضِ ۚ أَرَضِيتُم
بِالْحَيَوٰةِ الدُّنْيَا مِنَ الْـَٔاخِرَةِ ۚ فَمَا مَتَـٰعُ الْحَيَوٰةِ الدُّنْيَا
فِي الْـَٔاخِرَةِ إِلَّا قَلِيلٌ ﴿٣٨﴾ إِلَّا تَنفِرُوا يُعَذِّبْكُمْ
عَذَابًا أَلِيمًا وَيَسْتَبْدِلْ قَوْمًا غَيْرَكُمْ وَلَا تَضُرُّوهُ
شَيْـًٔا ۗ وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٣٩﴾ إِلَّا تَنصُرُوهُ فَقَدْ
نَصَرَهُ اللَّهُ إِذْ أَخْرَجَهُ الَّذِينَ كَفَرُوا ثَانِيَ اثْنَيْنِ
إِذْ هُمَا فِي الْغَارِ إِذْ يَقُولُ لِصَـٰحِبِهِ لَا تَحْزَنْ إِنَّ
اللَّهَ مَعَنَا ۖ فَأَنزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَيْهِ وَأَيَّدَهُ بِجُنُودٍ
لَّمْ تَرَوْهَا وَجَعَلَ كَلِمَةَ الَّذِينَ كَفَرُوا السُّفْلَىٰ ۗ
وَكَلِمَةُ اللَّهِ هِيَ الْعُلْيَا ۗ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٤٠﴾

37. (Haram ayları) ertelemek (sayısını artırmak), sadece küfürde bir artış (sebebi)dir. Onunla, kâfir olanlar saptırılır. O (haram ayı)nı bir yıl helal sayarlar, bir yıl haram sayarlar ki Allah'ın haram kıldığının sayısını denk getirsinler ve (böylece) Allah'ın haram kıldığını helal kılsınlar.[1] (Bu şekilde) onların kötü işleri kendilerine güzel gösterilmiştir. Allah kâfirler topluluğunu doğru yola ulaştırmaz.

▼Surenin 38-47. ayetlerinde Tebük Gazvesi ile ilgili olarak İslam toplumundaki bazı sıkıntılara değinilmekte, Hz. Muhammed'in yalnız bırakılmasının ağır faturaları olacağı bildirilmekte, cihadın vazgeçilmez önemi vurgulanmaktadır.

38. Ey iman edenler! Size ne oldu ki "Allah yolunda savaşa çıkın!" dendiği zaman yere çakılıp kalıyorsunuz! Dünya hayatını ahirete tercih mi ediyorsunuz! Dünya hayatının geçimliği (yararı) ahirete göre azdır.[2] **39.** (Gerektiğinde savaşa) çıkmazsanız, (Allah) sizi elem verici bir azapla cezalandırır ve yerinize sizden başka bir toplum getirir. Siz (savaşa çıkmamakla) ona hiçbir zarar veremezsiniz. Allah her şeye gücü yetendir. **40.** Siz ona (Tebük'te)[3] yardım etmezseniz (bu önemli değil); kâfir olanlar onu, iki kişinin ikincisi olarak (Mekke'den) çıkardıklarında elbette Allah ona yardım etmişti. Hani onlar mağaradaydı da (Elçi), arkadaşına "Üzülme, şüphesiz ki Allah bizimledir." diyordu.[4] (Bunun üzerine) Allah ona güven duygusu indirmiş, onu sizin görmediğiniz bir ordu ile desteklemişti.[5] Kâfir olanların sözünü alçaltmıştı. Allah'ın sözü gerçek yüce olandır.[6] Allah güçlüdür, doğru hüküm verendir.

---

1 Araplar, hesaplarını 'kameri aya' göre düzenlemeleri halinde, hac zamanının bazen kışa, bazen de yaza geleceğini biliyorlardı. Bu zamanlarda hac yolculuğuna çıkmak kendilerine zor geliyordu. Araplar, bu durumu, 'kameri yıla' göre ayarlamanın dünyevi menfaat ve çıkarlarını haleldar ettiğini anlamışlardı. Güneş yılı, belirli bir miktar ay yılından daha fazla olunca da onlar Şubat ayına bir gün ilave etme ihtiyacını duydular. Bu ilaveden dolayı bazı yılları 13 ay kabul etmeye başlamışlardı. Böylece hac mevsimi, hac aylarından çıkıp, diğer aylara aktarılmış oldu. Muharrem ayının haramlığını Safer ayına erteliyor, bu sebeple Safer ayını haram, Muharrem ayını da helâl sayıyorlardı (Râzî, *Mefâtihu'l-Gayb*, XVI, 56).

2 Yüce Allah ölümden korktukları için savaştan kaçınan ve bu yüzden "keşke ertelenseydi" diye isteklerini dile getirenlere cevap vermekte, dünya geçimliklerinin ve hayatının az olduğunu bildirmektedir. Buna karşılık *muttaki* (duyarlı) ve sorumluluk sahibi olanlar, yani dünya hayatında şirk, inkâr ve nifak gibi hastalıklardan korunanlar için ahiretin hayırlı olduğunu ifade etmektedir.

3 Surenin 38. ayetinden itibaren sonuna kadarki bölüm çok büyük oranda Tebük Gazvesi ile ilişkilidir. Tebük Gazvesi'nin bir saldırı olmadığı ve hristiyanların müslümanlara saldırı hazırlığına karşılık düzenlendiğinin tarihi bir gerçeklik olduğunu ifade etmektedir.

4 Peygamberlerin teslimiyetini içeren benzer mesajlar: Şu'arâ 26:62; 'Ankebût 29:26; Sâffât 37:99.

5 Benzer mesajlar: Tevbe 9:26; Ahzâb 33:9.

6 En yüce söz en yücenin sözüdür ki o da Yüce Allah'ın kelamı olan Kur'an'dır. Demek ki sesi değil, sözü yükseltmek gerekir.

41. Gerek hafif, gerek ağır olarak savaşa çıkın;[1] mallarınızla ve canlarınızla Allah yolunda *cihad* edin (fedakârlık yapın)! Bilirseniz bu sizin için hayırlı olandır. **42.** Yakın bir dünya malı ve kolay bir yolculuk olsaydı (o münafıklar) mutlaka sana uyup peşinden gelirlerdi. Fakat meşakkatli (zor) yol onlara uzak geldi. Onlar "Gücümüz yetseydi mutlaka sizinle birlikte çıkardık." diye kendilerini helak edercesine (yalan yere) Allah'a yemin edecekler.[2] Allah onların mutlaka yalancı olduklarını bilmektedir. **43.** Allah seni affetsin![3] Doğru söyleyenler sana iyice belli olup, yalancıları bilinceye kadar onlara niçin izin verdin? **44.** Allah'a ve ahiret gününe iman edenler, mallarıyla ve canlarıyla *cihad* (fedakârlık) konusunda (geri kalmak için) senden izin istemezler. Allah *muttakî*leri (duyarlı olanları) bilendir.

45. Senden izin isteyenler yalnızca Allah'a ve ahiret gününe inanmayan, kalpleri şüpheye düşüp, kuşkuları içinde bocalayanlardır. **46.** Onlar (savaşa) çıkmak isteselerdi elbette bunun için bir hazırlık yaparlardı. Fakat Allah onların katılmasını uygun görmedi ve onları geri bıraktırdı. Onlara "Oturanlarla (kadın ve çocuklarla) birlikte oturun!" dendi. **47.** Aranızda (onlar da savaşa) çıksalardı, size bozgunculuktan başka hiçbir katkıları olmazdı ve mutlaka size (karşı) *fitne* (çıkarmak) isteyerek aranıza sokulurlardı.[4] İçinizde, onlara iyice kulak verenler de vardır. Allah zalimleri bilendir.[5]

---

[1] Bu emrin kapsamı bağlamında şu ihtimaller söz konusudur: "Ona yoğun arzunuzdan dolayı ve ona olan nefretiniz hafif olarak", "çoluk çocuğunuz az olduğu için hafif olarak, çok olduğu için ağır olarak", "hafif silahlarla, ağır silahlarla", "binek üzerinde olarak, yaya olarak", "gençler olarak, ihtiyarlar olarak", "sağlıklı olarak, hasta olarak" (Taberî, *Câmi'u'l-Beyân*, X, 136-140; Râzî, *Mefâtihu'l-Gayb*, XVI, 69-70). Bu ihtimaller savaşa katılmanın önünde engeller bulundurmamak gerektiğine dikkat çekmektedir.

[2] Bu grup ayette dile getirilen ve münafıkların durumunu ortaya koyan anlatımlardan çıkarılabilecek sonuç şu olabilir: Böyle bir tavır sadece bu kişilerin kendilerini aldatmasından başka bir şey değildir. Çünkü onların bu türden ikiyüzlülükleri toplumun diğer fertleri tarafından kolayca anlaşılabilmektedir ve bunu yapanlar toplumsal hayatta çok kötü bir duruma düşmektedirler.

[3] Bu ayet Muhammed 47:19, Fetih 48:2, Tahrim 66:1-2, 'Abese 80:3-9 ve Nasr 110:3. ayetlerle birlikte okunmalıdır. "Bir peygamber aynı hatayı iki kere yapmaz; sürekli hata yapmaz, hatası düzeltilmeden ve istiğfar edip bağışlanmadan ölmez." Hatanın düzeltilmesi, söz konusu davranışın ümmet için bir hatanın devamını engellemeye yöneliktir. Peygamberlerin masumiyeti de vahyin insanlara ulaştırılması noktasındadır; yoksa hiç hata yapmamalarında değildir.

[4] Ayetteki *le evda'û* fiilinin başında ger alan *lâ* edatı Neml 27:21'deki *le ezbehannehû* ifadesinde olduğu gibi *lâ* şeklinde yazılsa da manayı "pekiştirici" bir anlam verecek şekilde *le* diye okunmaktadır.

[5] Bu ayet grubunda yani Tevbe 9:45-47'de münafıkların yalancılıkları ve döneklikleri üzerinde durulmakta ve müslümanların böylesi bir tavır içerisine girmemeleri gerektiğine dikkat çekilmektedir.

لَقَدِ ابْتَغَوُا الْفِتْنَةَ مِنْ قَبْلُ وَقَلَّبُوا لَكَ الْأُمُورَ
حَتَّىٰ جَاءَ الْحَقُّ وَظَهَرَ أَمْرُ اللَّهِ وَهُمْ كَارِهُونَ ﴿٤٨﴾
وَمِنْهُم مَّن يَقُولُ ائْذَن لِّي وَلَا تَفْتِنِّي أَلَا فِي الْفِتْنَةِ
سَقَطُوا وَإِنَّ جَهَنَّمَ لَمُحِيطَةٌ بِالْكَافِرِينَ ﴿٤٩﴾
إِن تُصِبْكَ حَسَنَةٌ تَسُؤْهُمْ وَإِن تُصِبْكَ مُصِيبَةٌ يَقُولُوا
قَدْ أَخَذْنَا أَمْرَنَا مِن قَبْلُ وَيَتَوَلَّوا وَهُمْ فَرِحُونَ ﴿٥٠﴾
قُل لَّن يُصِيبَنَا إِلَّا مَا كَتَبَ اللَّهُ لَنَا هُوَ مَوْلَانَا
وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿٥١﴾ قُلْ هَلْ تَرَبَّصُونَ
بِنَا إِلَّا إِحْدَى الْحُسْنَيَيْنِ وَنَحْنُ نَتَرَبَّصُ بِكُمْ
أَن يُصِيبَكُمُ اللَّهُ بِعَذَابٍ مِّنْ عِندِهِ أَوْ بِأَيْدِينَا
فَتَرَبَّصُوا إِنَّا مَعَكُم مُّتَرَبِّصُونَ ﴿٥٢﴾ قُلْ أَنفِقُوا
طَوْعًا أَوْ كَرْهًا لَّن يُتَقَبَّلَ مِنكُمْ إِنَّكُمْ كُنتُمْ قَوْمًا
فَاسِقِينَ ﴿٥٣﴾ وَمَا مَنَعَهُمْ أَن تُقْبَلَ مِنْهُمْ نَفَقَاتُهُمْ
إِلَّا أَنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ وَبِرَسُولِهِ وَلَا يَأْتُونَ الصَّلَاةَ
إِلَّا وَهُمْ كُسَالَىٰ وَلَا يُنفِقُونَ إِلَّا وَهُمْ كَارِهُونَ ﴿٥٤﴾

Surenin 48-60. ayetlerinde münafıkların sahtekârlıkları, müslümanlara düşmanca hisleri, münafıkların infaklarının hiçbir işe yaramayacağı, yalan yere yemin ettikleri, sadakaların dağıtımıyla ilgili ikiyüzlülükleri vs. ele alınmaktadır.

48. Şüphesiz ki onlar (Tebük'ten) önce de fitne çıkarmak (huzur bozmak) istemişler ve sana (karşı) nice işler çevirmişlerdi. Sonunda gerçek gelmiş ve onlar istemedikleri hâlde Allah'ın emri ortaya çıkmıştı (yerini bulmuştu). **49.** Onlardan öylesi de var ki: "Bana izin ver; beni fitneye düşürme!" der. Dikkat edin! Onlar zaten fitneye düşmüşlerdir.[1] Şüphesiz ki cehennem, kâfirleri mutlaka kuşatıcıdır.

50. Sana bir iyilik gelirse bu onları üzer. Başına bir musibet gelirse "(İyi ki) biz daha önce tedbirimizi almışız." derler ve kibirlenerek dönüp giderler.[2] **51.** De ki: "Allah'ın bizim için yazdığından başkası bize asla ulaşmaz.[3] O bizim *mevla*mızdır (efendimizdir). Onun için müminler yalnızca Allah'a güvensinler!" **52.** De ki: "Siz bizim için sadece iki güzellikten[4] birini beklemektesiniz. Biz de Allah'ın ya kendi katından veya bizim elimizle size bir azap vermesini bekliyoruz. Bekleyin! Şüphesiz ki biz de sizinle birlikte beklemekteyiz." **53.** De ki: "İster gönüllü, isterse zorla verin; (yaptığınız infak) sizden asla kabul edilmeyecektir.[5] Şüphesiz ki siz yoldan çıkan bir topluluk oldunuz." **54.** Onların *infak*larının (verdiklerinin) kabul edilmesini engelleyen sebep, onların Allah'ı ve Elçisini inkâr etmeleri, namaza sadece üşenerek gelmeleri[6] ve sadece istemeyerek *infak*ta bulunmalarından (vermelerinden) başka bir şey değildir.

1 Yüce Allah Tebük Gazvesi öncesinde bazı münafıkların Hz. Muhammed'den izin istediklerini, savaşa katılmalarını isteyerek kendilerini fitneye yani sıkıntıya sokmamasını ondan talep etiklerini bildirmektedir.

2 Yüce Allah münafıkların Hz. Muhammed'e ve dolayısıyla müslümanlara bakışını, bir anlamda düşmanlıklarını ortaya çıkarmak üzere, Hz. Muhammed'in ve müslümanların başına bir iyilik gelse, bunun onları üzeceğini bildirmektedir.

3 Bu ayet "alın yazısı"nı değil, ilahî hükümlerin yazılışını yani farz kılınışlarını içermektedir.

4 Yüce Allah'ın münafıklara iletmek üzere Hz. Muhammed'e emrettiği bilgi, onların beklentisi bağlamında müslümanların karşılaşacağı iki akıbetten her birinin "güzellik" olduğudur. Münafıkların müslümanlarla ilgili beslediği duygu ve beklediği akıbet müslümanların ister galibiyetine, isterse mağlubiyetine yönelik olsun, Yüce Allah bu ikisinin de müslümanlar için yakın veya uzak vadede güzellik olduğunu haber vermektedir.

5 Yüce Allah bu ayette dolaylı yoldan münafıkların dünyaya düşkünlüklerine değinmektedir. Ayrıca yoldan çıkan bir topluluk olduğunu ifade etmektedir. Anlaşılıyor ki infak denen eylem aslında şekilen ekonomik bir işlem gibi görünse de aslında bunun bir iman eylemi olduğudur. İmansız yapılan infak Yüce Allah'ın kabul edeceği bir yardım değildir. Çünkü bu işlem imansız yapıldığı için "salih amel" olarak isimlendirilemez.

6 Benzer mesaj: Nisâ 4:140.

55. Onların malları ve çocukları seni imrendirmesin! Şüphesiz ki Allah bunlarla ancak dünya hayatında onların azaplarını çoğaltmayı ve onların kâfir olarak can vermesini istiyor.[1] **56.** (O münafıklar) mutlaka sizden olduklarına dair Allah'a yemin ederler. (Oysa) onlar sizden değillerdir[2] fakat onlar korkan bir toplumdur. **57.** Sığınacak herhangi bir yer veya (barınabilecek) mağaralar veya (sokulabilecek) herhangi bir delik bulsalardı koşarak o tarafa yönelip giderlerdi. **58.** Onlardan *sadaka*ların (dağıtımı) hakkında seni ayıplayanlar da vardır. (*Sadaka*lardan) onlara da (bir pay) verilirse razı olurlar; kendilerine onlardan verilmezse hemen kızarlar. **59.** Onlar Allah'ın ve Elçisinin kendilerine verdiğine razı olup "Allah bize yeter; yakında bize Allah da lütfundan verecektir, Elçisi de. Biz yalnızca Allah'a rağbet edenleriz." deselerdi (daha iyi olurdu). **60.** *Sadaka*lar Allah'tan bir farz olarak ancak yoksullara, düşkünlere, (zekât toplayan) memurlara, kalpleri (İslam'a) ısındırılmış olanlara, (özgürleşmek isteyen) kölelere, borçlulara, Allah yolunda olanlara, yolcuya mahsustur. Allah bilendir, doğru hüküm verendir.[3]

فَلَا تُعْجِبْكَ أَمْوَٰلُهُمْ وَلَآ أَوْلَٰدُهُمْ ۚ إِنَّمَا يُرِيدُ ٱللَّهُ
لِيُعَذِّبَهُم بِهَا فِى ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا وَتَزْهَقَ أَنفُسُهُمْ وَهُمْ
كَٰفِرُونَ ﴿٥٥﴾ وَيَحْلِفُونَ بِٱللَّهِ إِنَّهُمْ لَمِنكُمْ وَمَا هُم
مِّنكُمْ وَلَٰكِنَّهُمْ قَوْمٌ يَفْرَقُونَ ﴿٥٦﴾ لَوْ يَجِدُونَ مَلْجَـًٔا
أَوْ مَغَٰرَٰتٍ أَوْ مُدَّخَلًا لَّوَلَّوْا۟ إِلَيْهِ وَهُمْ يَجْمَحُونَ ﴿٥٧﴾
وَمِنْهُم مَّن يَلْمِزُكَ فِى ٱلصَّدَقَٰتِ ۖ فَإِنْ أُعْطُوا۟ مِنْهَا رَضُوا۟
وَإِن لَّمْ يُعْطَوْا۟ مِنْهَآ إِذَا هُمْ يَسْخَطُونَ ﴿٥٨﴾ وَلَوْ أَنَّهُمْ رَضُوا۟
مَآ ءَاتَىٰهُمُ ٱللَّهُ وَرَسُولُهُۥ وَقَالُوا۟ حَسْبُنَا ٱللَّهُ سَيُؤْتِينَا ٱللَّهُ
مِن فَضْلِهِۦ وَرَسُولُهُۥٓ إِنَّآ إِلَى ٱللَّهِ رَٰغِبُونَ ﴿٥٩﴾ إِنَّمَا
ٱلصَّدَقَٰتُ لِلْفُقَرَآءِ وَٱلْمَسَٰكِينِ وَٱلْعَٰمِلِينَ عَلَيْهَا
وَٱلْمُؤَلَّفَةِ قُلُوبُهُمْ وَفِى ٱلرِّقَابِ وَٱلْغَٰرِمِينَ وَفِى سَبِيلِ ٱللَّهِ
وَٱبْنِ ٱلسَّبِيلِ ۖ فَرِيضَةً مِّنَ ٱللَّهِ ۗ وَٱللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٦٠﴾
وَمِنْهُمُ ٱلَّذِينَ يُؤْذُونَ ٱلنَّبِىَّ وَيَقُولُونَ هُوَ أُذُنٌ ۚ قُلْ أُذُنُ خَيْرٍ
لَّكُمْ يُؤْمِنُ بِٱللَّهِ وَيُؤْمِنُ لِلْمُؤْمِنِينَ وَرَحْمَةٌ لِّلَّذِينَ ءَامَنُوا۟
مِنكُمْ ۚ وَٱلَّذِينَ يُؤْذُونَ رَسُولَ ٱللَّهِ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٦١﴾

▼ *Surenin 61-66. ayetlerinde münafıkların Hz. Muhammed'e sözleriyle eziyet ettikleri, bu ikiyüzlülüklerinin deşifre edileceği, söylediklerini daha sonra inkâr edecekleri, sadece oyun oynayıp eğlendiklerini söyleyecekleri bildirilmektedir.*

61. (Münafıklardan:) "O (Peygamber, her söyleneni dinleyen) bir kulaktır." diyerek Peygamber'i incitenler de vardır. De ki: "O, sizin için bir hayır kulağıdır.[4] (Çünkü) o Allah'a inanır, müminlere güvenir[5] ve o sizden iman edenler için de bir rahmettir.[6] Allah'ın Elçisine eziyet edenler için elem verici bir azap vardır."

[1] Benzer mesaj: Tevbe 9:85.

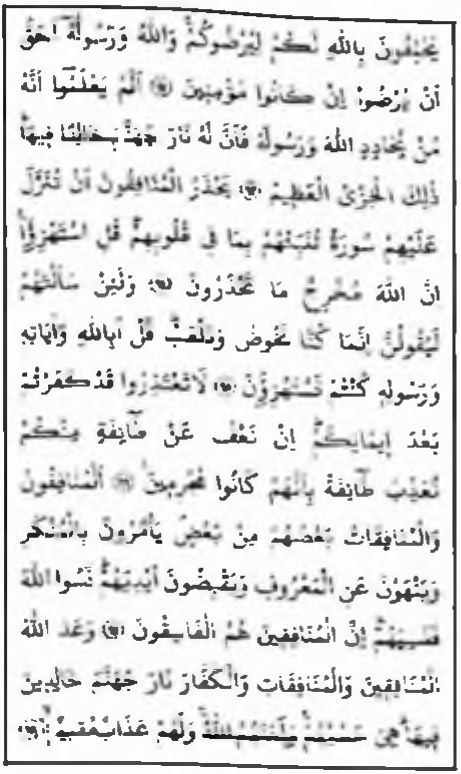
[2] Münafıklar iki arada bir derede kalarak, ne müslümanlardan yana ne de yahudilerden yana bir tavır içerisine girmişlerdi; müslümanlarla birlikteyken müslüman, diğerleriyle birlikteyken de onlardan olduklarını söylüyorlardı. Benzer mesajlar: Bakara 2:14, 75; Âl-i İmrân 3:119.

[3] Bu ayet "sadaka" özelinde bütün infak türlerinin farz olduğunu ve sekiz grup insana verilmesi gerektiğini hükme bağlamaktadır. Sadaka vermek sanıldığı gibi sünnet değil, farzdır. Sadaka da zekât da Tevbe 9:103, İsrâ 17:26, Rûm 30:38, Zâriyât 50:19 ve Me'âric 70:24-25'te belirtildiği gibi "maldan" verilmelidir; konunun sadece "kâra" indirgenmesi doğru bir yaklaşım değildir. Çünkü "infak bir iman kurumudur; imkanla sınırlı değildir." İmanı olan herkesin infakı da olur, olmalıdır. Unutulmamalıdır ki "sadaka, bir müminin imanındaki sadakatinin görüntüsüdür;" asla ve asla hafife alınmamalı, geçiştirilmemeli ve görmezlikten gelinmemelidir.

[4] Hz. Muhammed'e "hayır kulağı" denmesinin gerekçesi, onun "Yüce Allah'a iman etmesi", beraberinde "müminlere, onların sözlerine inanıp güvenmesi" ve muhatapların içinden "iman edenler" için de bir rahmet ve merhamet vesilesi olması"dır.

[5] Âyette geçen ifadesindeki *yu'minu* fiillerinin ilki Yüce Allah'a "iman etmeyi", ikincisi ise müminlere "güvenmeyi" içermekte, imanın hem inanç boyutunu hem de ahlâki boyutunu ortaya koymaktadır.

[6] Benzer mesaj: Tevbe 9:128.

يَحْلِفُونَ بِاللَّهِ لَكُمْ لِيُرْضُوكُمْ وَاللَّهُ وَرَسُولُهُ أَحَقُّ
أَنْ يُرْضُوهُ إِنْ كَانُوا مُؤْمِنِينَ ﴿٦٢﴾ أَلَمْ يَعْلَمُوا أَنَّهُ
مَنْ يُحَادِدِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَأَنَّ لَهُ نَارَ جَهَنَّمَ خَالِدًا فِيهَا
ذَٰلِكَ الْخِزْيُ الْعَظِيمُ ﴿٦٣﴾ يَحْذَرُ الْمُنَافِقُونَ أَنْ تُنَزَّلَ
عَلَيْهِمْ سُورَةٌ تُنَبِّئُهُمْ بِمَا فِي قُلُوبِهِمْ قُلِ اسْتَهْزِئُوا
إِنَّ اللَّهَ مُخْرِجٌ مَا تَحْذَرُونَ ﴿٦٤﴾ وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ
لَيَقُولُنَّ إِنَّمَا كُنَّا نَخُوضُ وَنَلْعَبُ قُلْ أَبِاللَّهِ وَآيَاتِهِ
وَرَسُولِهِ كُنْتُمْ تَسْتَهْزِئُونَ ﴿٦٥﴾ لَا تَعْتَذِرُوا قَدْ كَفَرْتُمْ
بَعْدَ إِيمَانِكُمْ إِنْ نَعْفُ عَنْ طَائِفَةٍ مِنْكُمْ
نُعَذِّبْ طَائِفَةً بِأَنَّهُمْ كَانُوا مُجْرِمِينَ ﴿٦٦﴾ الْمُنَافِقُونَ
وَالْمُنَافِقَاتُ بَعْضُهُمْ مِنْ بَعْضٍ يَأْمُرُونَ بِالْمُنْكَرِ
وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمَعْرُوفِ وَيَقْبِضُونَ أَيْدِيَهُمْ نَسُوا اللَّهَ
فَنَسِيَهُمْ إِنَّ الْمُنَافِقِينَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿٦٧﴾ وَعَدَ اللَّهُ
الْمُنَافِقِينَ وَالْمُنَافِقَاتِ وَالْكُفَّارَ نَارَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ
فِيهَا هِيَ حَسْبُهُمْ وَلَعَنَهُمُ اللَّهُ وَلَهُمْ عَذَابٌ مُقِيمٌ ﴿٦٨﴾

62. Sizi memnun etmek için (gelip) Allah'a (yalan yere) yemin ederler. Mümin iseler Allah ve Elçisi razı edilmeye daha layıktır.[1] **63.** (Hâlâ) bilmediler mi ki kim Allah'a ve Elçisine karşı çıkarsa, onun için içinde *ebedî* kalacağı cehennem ateşi vardır. İşte bu büyük rezilliktir. **64.** O münafıklar, kalplerinde olanı kendilerine bildirecek bir surenin onlara (müminlere) indirilmesinden çekinirler. De ki: "Siz alay edin (bakalım)! Şüphesiz ki Allah çekindiğiniz şeyi ortaya çıkaracaktır." **65.** Onlara (niçin alay ettiklerini) sorarsan, elbette "Biz sadece lafa dalmış şakalaşıyorduk." derler. De ki: "Allah ile, O'nun ayetleri ile ve Elçisi ile mi alay ediyordunuz?"

66. (Boşuna) özür dilemeyin! (Çünkü) siz iman ettikten sonra elbette kâfir oldunuz. Sizden (tevbe eden) bir grubu bağışlasak bile suçlu olduklarından dolayı bir gruba da azap edeceğiz.[2]

Surenin 67-72. ayetlerinde münafıkların çeşitli özellikleri, feci akıbetleri, eski saptkın kavimlerin yolunu izledikleri, aynı sonu yaşayacakları, buna karşılık müminlerin özellikleri, kendilerine verilecek ödüller dile getirilmektedir.

67. Münafık erkekler ve münafık kadınlar (sizden değil), birbirlerindendir.[3] Kötülüğü emreder, iyilikten alıkor ve ellerini kısarlar (cimrilik ederler). Onlar Allah'ı unuttular. (Allah da) onları (kendi hallerinde) unuttu (terk etti)![4] Şüphesiz ki münafıklar, yoldan çıkanların ta kendileridir.[5] **68.** Allah münafık erkeklere de münafık kadınlara da kâfirlere de içinde *ebedî* kalacakları cehennem ateşini vadetmiştir. O (cehennem) onlara yeter. Allah onlara lanet etmiştir! Onlar için kalıcı bir azap vardır.[6]

---

1 Bu cümle şöyle de tercüme edilebilir: "Mümin iseler Allah'ı ve Elçisini yani onu (Allah'ı) razı etmeleri daha doğrudur (önceliklidir)." Buradaki *yurdûhu* ifadesindeki *hu* zamiri, Elçinin razı edilmesinin aslında Yüce Allah'ın razı edilmesi olduğunu gösterir. Benzer bir kullanım için bkz. Enfâl 8:24.

2 Bu ayet dinden dönenlerin öldürülmemesi gerektiğinin en önemli delillerinden birisidir.

3 Benzer mesajlar: Mâide 5:51; Enfâl 8:73.

4 Meryem 19:64 ve Tâhâ 20:52'de Yüce Allah'ın unutmayacağı açık bir şekilde ifade edildiğinden, bu ayetteki unutma fiili "kendi hallerine terk etme" şeklinde anlaşılmalıdır. Benzer mesajlar: A'râf 7:51; Tâhâ 20:126; Secde 32:14; Câsiye 45:34; Haşr 59:19.

5 Bu ayette 71. ayette geçen "müminlerin" özelliklerin zıddına "münafıkların" bazı özelliklerinden söz edilmektedir. Münafıkların özellikleriyle ilgili bkz. Münâfikûn 63:4, dipnot 5.

6 Cehennemin ebedi oluşuyla ilgili bkz. Bakara 2:39, 81, 162, 217, 257, 275; Âl-i İmrân 3:88, 116; Nisâ 4:14, 56, 93, 169; Mâide 5:37, 80; En'âm 6:128; A'râf 7:36; Tevbe 9:17, 63; Yûnus 10:27, 52; Hûd 11:8, 107; Ra'd 13:5; Nahl 16:29; Tâhâ 20:101; Enbiyâ 21:99; Mü'minûn 23:103; Furkân 25:69; Secde 32:14; Ahzâb 33:65; Sâffât 37:9; Zümer 39:72; Mü'min 40:76; Fussilet 41:28; Zuhruf 43:74; Muhammed 47:15; Mücâdele 58:17; Haşr 59:17; Teğâbun 64:10; Cinn 72:23; Müddessir 74:28; Nebe' 78:23; İnfitâr 82:16; Beyyine 98:6.

69. (Ey münafıklar! Siz de) sizden kuvvetçe daha üstün, mal ve evlatça daha çok olan sizden öncekiler gibi (yaptınız).[1] Onlar (dünya malından) paylarına düşenden yararlanmışlardı. Sizden öncekiler nasıl paylarına düşenden yararlandıysalar siz de payınıza düşenden yararlandınız ve (yanlışa) dalanlar gibi siz de daldınız.[2] İşte onların işleri dünyada da ahirette de boşa gitmiştir.[3] Onlar kaybedenlerin ta kendileridir.[4] **70.** Onlara kendilerinden öncekilerin, Nuh kavminin, Âd'in, Semûd'un, İbrahim kavminin, Medyen halkının ve altüst olan şehirlerin haberi ulaşmadı mı? Elçileri onlara apaçık deliller getirmişti.[5] Allah onlara haksızlık edecek değildi fakat onlar kendi kendilerine haksızlık etmekteydiler.[6]

كَالَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ كَانُوٓا۟ أَشَدَّ مِنكُمْ قُوَّةً وَأَكْثَرَ أَمْوَٰلًا
وَأَوْلَٰدًا فَٱسْتَمْتَعُوا۟ بِخَلَٰقِهِمْ فَٱسْتَمْتَعْتُم بِخَلَٰقِكُمْ
كَمَا ٱسْتَمْتَعَ ٱلَّذِينَ مِن قَبْلِكُم بِخَلَٰقِهِمْ وَخُضْتُمْ
كَٱلَّذِى خَاضُوٓا۟ أُو۟لَٰٓئِكَ حَبِطَتْ أَعْمَٰلُهُمْ فِى ٱلدُّنْيَا
وَٱلْءَاخِرَةِ وَأُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْخَٰسِرُونَ ﴿٦٩﴾ أَلَمْ يَأْتِهِمْ نَبَؤُا۟
ٱلَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ قَوْمِ نُوحٍ وَعَادٍ وَثَمُودَ وَقَوْمِ إِبْرَٰهِيمَ
وَأَصْحَٰبِ مَدْيَنَ وَٱلْمُؤْتَفِكَٰتِ أَتَتْهُمْ رُسُلُهُم بِٱلْبَيِّنَٰتِ
فَمَا كَانَ ٱللَّهُ لِيَظْلِمَهُمْ وَلَٰكِن كَانُوٓا۟ أَنفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ
﴿٧٠﴾ وَٱلْمُؤْمِنُونَ وَٱلْمُؤْمِنَٰتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَآءُ بَعْضٍ
يَأْمُرُونَ بِٱلْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ ٱلْمُنكَرِ وَيُقِيمُونَ
ٱلصَّلَوٰةَ وَيُؤْتُونَ ٱلزَّكَوٰةَ وَيُطِيعُونَ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥٓ أُو۟لَٰٓئِكَ
سَيَرْحَمُهُمُ ٱللَّهُ إِنَّ ٱللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٧١﴾ وَعَدَ ٱللَّهُ
ٱلْمُؤْمِنِينَ وَٱلْمُؤْمِنَٰتِ جَنَّٰتٍ تَجْرِى مِن تَحْتِهَا ٱلْأَنْهَٰرُ
خَٰلِدِينَ فِيهَا وَمَسَٰكِنَ طَيِّبَةً فِى جَنَّٰتِ عَدْنٍ
وَرِضْوَٰنٌ مِّنَ ٱللَّهِ أَكْبَرُ ذَٰلِكَ هُوَ ٱلْفَوْزُ ٱلْعَظِيمُ ﴿٧٢﴾

71. Mümin erkeklerle mümin kadınlar birbirlerinin dostudurlar.[7] (Birbirlerine) iyiliği emreder (öğütler), kötülükten engeller (sakındırır);[8] namazı kılar, zekâtı verir; Allah'a ve Elçisine itaat ederler. İşte Allah onlara merhamet edecektir. Şüphesiz ki Allah güçlüdür, doğru hüküm verendir. **72.** Allah mümin erkeklere ve mümin kadınlara, içinde *ebedî* kalmak üzere altlarından ırmaklar akan cennetler ve durmaya değer cennetlerde[9] güzel meskenler vadetmiştir. Allah'ın rızası ise (hepsinden) büyüktür. Asıl büyük kurtuluş işte budur.

---

[1] Yüce Allah münafıkları, kendilerinden önce geçmiş olan kâfirlere benzetmekte o kâfirlerin, bu münafıklardan daha güçlü, mal ve çocuk bakımından daha kalabalık olmakla nitelendirmiştir. Anlaşılıyor ki dünya lezzetini isteyip elde etmek amacıyla kendisine itaatten yüz çevirmiş olmaları hususunda bu benzetmeyi yapmıştır.

[2] Benzer mesajlar: Nisâ' 4:140; En'âm 6:68; Müddessir 74:45.

[3] Ahzâb 33:19 ve Muhammed 47:9, 28 ve 32'de de geçen *ahbeta/tuhbitu* fülleri "silip yok etmek", "boşa çıkarmak", "iptal etmek" gibi anlamlar içermektedir. Ayrıca yine aynı konuyla ilgili olmak üzere çeşitli ayetlerde kullanılmakta olan *habita, habitat, tahbeta* ve *yahbeta* fiilleri de "(amellerin) silinmesi" manasına gelmektedir. Bu fiillerin çoğunlukla geçmiş zaman kalıbında getirilmesinin nedeni, olayın mutlak surette gerçekleşeceğini muhataplara öğretmektir ki bu bir Kur'an üslubudur.

[4] Önceki daha güçlü ve çok daha kalabalık olanları cezalandıran iradenin beriki münafıkları haydi haydi cezalandıracağı haber verilmekte, bir anlamda kendilerine çeki düzen vermeleri gerektiğine dikkat çekilmektedir.

[5] Bu ayette eski kavimlerin içerisinden sadece bir kısmının adı verilmekte, örneklendirme yapılarak aslında bütün azgın ve sapkın kavimler bu kapsamda kastedilmektedir.

[6] Benzer mesajlar: Bakara 2:57; Âl-i İmrân 3:117; A'râf 7:160, 177; Yûnus 10:44; Hûd 11:101; Nahl 16:33, 118; Kehf 18:49; 'Ankebût 29:40; Rûm 30:9; Zuhruf 43:76.

[7] Benzer mesajlar: Mâide 5:55-56; Enfâl 8:72.

[8] Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:104, 110; Mâide 5:79; A'râf 7:164, 199; Hûd 11:116.

[9] "Durulmaya değer cennetler" anlamı verdiğimiz "'Adn cennetleri" ifadesi Kur'an'da 11 kez yer almaktadır. Bkz. Tevbe 9:72; Ra'd 13:23; Nahl 16:31; Kehf 18:31; Meryem 19:61; Tâhâ 20:76; Fâtır 35:33; Sâd 38:50; Mü'min 40:8; Saff 61:12; Beyyine 98:8.

يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّبِيُّ جَٰهِدِ ٱلْكُفَّارَ وَٱلْمُنَٰفِقِينَ وَٱغْلُظْ عَلَيْهِمْ
وَمَأْوَىٰهُمْ جَهَنَّمُ ۖ وَبِئْسَ ٱلْمَصِيرُ ﴿٧٣﴾ يَحْلِفُونَ بِٱللَّهِ
مَا قَالُوا۟ ۖ وَلَقَدْ قَالُوا۟ كَلِمَةَ ٱلْكُفْرِ وَكَفَرُوا۟ بَعْدَ إِسْلَٰمِهِمْ
وَهَمُّوا۟ بِمَا لَمْ يَنَالُوا۟ ۚ وَمَا نَقَمُوٓا۟ إِلَّآ أَنْ أَغْنَىٰهُمُ ٱللَّهُ
وَرَسُولُهُۥ مِن فَضْلِهِۦ ۚ فَإِن يَتُوبُوا۟ يَكُ خَيْرًا لَّهُمْ ۖ وَإِن
يَتَوَلَّوْا۟ يُعَذِّبْهُمُ ٱللَّهُ عَذَابًا أَلِيمًا فِى ٱلدُّنْيَا وَٱلْءَاخِرَةِ ۚ
وَمَا لَهُمْ فِى ٱلْأَرْضِ مِن وَلِىٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴿٧٤﴾ وَمِنْهُم
مَّنْ عَٰهَدَ ٱللَّهَ لَئِنْ ءَاتَىٰنَا مِن فَضْلِهِۦ لَنَصَّدَّقَنَّ وَلَنَكُونَنَّ
مِنَ ٱلصَّٰلِحِينَ ﴿٧٥﴾ فَلَمَّآ ءَاتَىٰهُم مِّن فَضْلِهِۦ بَخِلُوا۟ بِهِۦ
وَتَوَلَّوا۟ وَّهُم مُّعْرِضُونَ ﴿٧٦﴾ فَأَعْقَبَهُمْ نِفَاقًا فِى قُلُوبِهِمْ
إِلَىٰ يَوْمِ يَلْقَوْنَهُۥ بِمَآ أَخْلَفُوا۟ ٱللَّهَ مَا وَعَدُوهُ وَبِمَا كَانُوا۟
يَكْذِبُونَ ﴿٧٧﴾ أَلَمْ يَعْلَمُوٓا۟ أَنَّ ٱللَّهَ يَعْلَمُ سِرَّهُمْ وَنَجْوَىٰهُمْ
وَأَنَّ ٱللَّهَ عَلَّٰمُ ٱلْغُيُوبِ ﴿٧٨﴾ ٱلَّذِينَ يَلْمِزُونَ ٱلْمُطَّوِّعِينَ
مِنَ ٱلْمُؤْمِنِينَ فِى ٱلصَّدَقَٰتِ وَٱلَّذِينَ لَا يَجِدُونَ إِلَّا جُهْدَهُمْ
فَيَسْخَرُونَ مِنْهُمْ ۙ سَخِرَ ٱللَّهُ مِنْهُمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٧٩﴾

▼ *Sürenin 73-80. ayetlerinde münafıkların yalan yere yemin edişleri, ikiyüzlü oluşları ve müminlerle alay etmeleri karşılığında elem verici bir azabı hak ettikleri, dolayısıyla bağışlanmayacakları ele alınmaktadır.*

73. Ey Peygamber! O kâfirlerle ve o münafıklarla *cihad* et; onlara karşı sert davran! Onların barınağı cehennemdir. Ne kötü varış yeridir (orası)![1] **74.** (Münafıklar o sözleri) söylemediklerine dair Allah'a yemin ediyorlar. (Oysa) o küfür sözünü elbette söylemişler ve Müslümanlıktan sonra kâfir olmuşlar, başaramadıkları bir şeye de yeltenmişlerdi.[2] Sırf Allah ve Elçisi kendi lütfundan onları zenginleştirdiği için öç almaya kalkışmışlardı. Tevbe ederlerse onlar için hayırlı olur. Yüz çevirirlerse Allah onlara dünyada da ahirette de elem verici şekilde azap edecektir. Yeryüzünde onların dostu da yardımcısı da yoktur.

75. Onlardan kimi de "(Allah) lütfundan bize verirse, mutlaka *sadaka* vereceğiz ve (özü sözü) iyilerden olacağız!" diye Allah'a söz vermişti. **76.** Fakat (Allah) lütfundan onlara (zenginlik) verince, onda cimrilik edip (Allah'ın emrinden) yüz çevirerek (sözlerinden) dönmüşlerdi.[3] **77.** Sonunda, Allah'a verdikleri sözden döndüklerinden ve yalan söylediklerinden dolayı, (Allah) kendisiyle karşılaşacakları güne kadar onların kalbine *nifak*ı (ikiyüzlülüğü) yerleştirmiştir.[4] **78.** (Münafıklar), Allah'ın, onların sırrını da fısıltılarını da bildiğini ve *gayb*ları (bilinemeyenleri) çok iyi bilen olduğunu[5] (hâlâ) anlamadılar mı?[6] **79.** *Sadaka*lar hakkında, müminlerden gönüllü verenleri ve güçlerinin yettiğinden başkasını bulamayanları çekiştirip onlarla alay edenler var ya, Allah da onlarla alay edecektir.[7] Onlar için elem verici azap vardır.

1 Benzer mesajlar: Tevbe 9:5, 123; Tahrim 66:9.

2 Münafıkların bir kısmı Hz. Muhammed Tebük'ten dönerken ona suikast düzenleme çalışması yapmışlar, ancak amaçlarına ulaşamamışlardı.

3 Bu ayetlerin Sa'lebe b. Hâtib ile ilişkili olduğu ifade edilmekteyse de hem anlatılan olayların Kur'an'a aykırılığı hem de ayetlerde kullanılan fiil ve zamirlerin kalıbı ayetlerin bir kişi değil de bir insan tipiyle ilgili olarak indirildiği apaçık bir gerçektir. Kaldı ki Tevbe 9:104'te belirtildiği gibi sadakaları kabul eden yalnızca Yüce Allah'tır. Bu kişinin vermek istediği sadakaları Hz. Muhammed'in ve diğer halifelerin kabul etmediği iddiaları gerçek olamaz.

4 Bu ayette verilmek istenen mesaj, kalplerine nifak yerleştirilenlerin bunu hak ettiklerini, kendilerine haksızlık edilmediğini bildirmektir.

5 Benzer mesajlar: Mâide 5:109, 116; Sebe' 34:48.

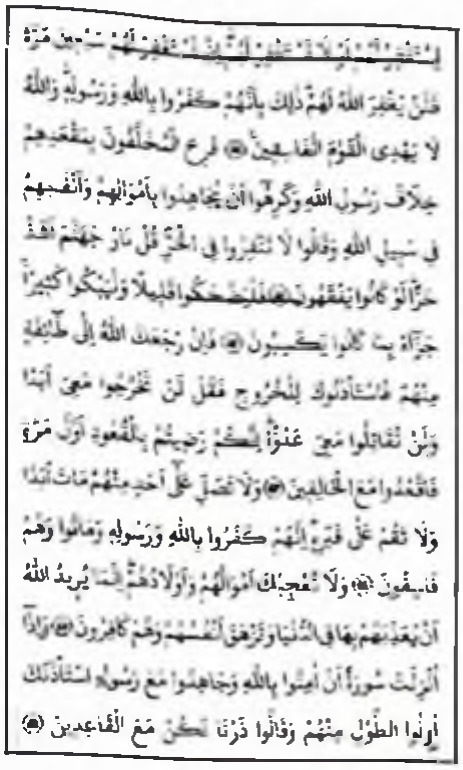
6 İsteği, tercihi ve tavrı nifaktan yana olan bu kişilerin kararları onaylanmış ve ölüp gidecekleri yani Yüce Allah'ın huzuruna çıkacakları mahşer gününe kadar kalplerine nifak yerleştirilmiştir. Münafıkların nifakı ve nifaktaki kararlılıkları "sebep", kalplerine Yüce Allah'ın bunu yerleştirmesi ise "sonuç"tur.

7 Bu cümle "Allah alay etmenin cezasını onlara verecektir" şeklinde anlaşılmalıdır. Bu tür ayetlerde geçen fiiller veya kelimeler insanlar için kullanıldığında olumsuz bir anlama gelirken, Allah için kullanıldığında kastedilen mesaj Yüce Allah'ın o fiilin cezasını vereceğini bildirmesidir. Benzer kullanımlar için bkz. Bakara 2:15; Âl-i İmrân 3:54; Nisâ 4:142; Enfâl 8:30; Tevbe 9:67.

80. Onlar için ister af dile, ister dileme; onlar için yetmiş kez af dilesen de Allah onları asla affetmeyecektir.[1] Bu, onların Allah'ı ve Elçisini inkâr etmelerinden ötürüdür. Allah yoldan çıkanlar topluluğunu doğru yola ulaştırmaz.

▾Surenin 81-89. ayetlerinde münafıkların cihaddan kaçış çabaları, sıcağı bahane edişlerinin temelsizliği, az gülüp çok ağlamaları gerektiği, artık Hz. Muhammed'le birlikte isteseler de savaşa katılamayacakları, dünya ve mezarlarının başında durulmayı hak etmeleri vs. özellikleri dile getirilmektedir.

81. Allah'ın Elçisine muhalefet etmek için geri kalanlar (sefere çıkmayıp) oturmaları ile sevinmişler, mallarıyla, canlarıyla Allah yolunda *cihad* (fedakârlık) etmeyi çirkin görmüşler ve "Bu sıcakta sefere çıkmayın." demişlerdi. De ki: "Cehennem ateşi daha sıcaktır! Keşke anlasalardı!" **82.** Artık yapıp ettiklerinin bir karşılığı olarak az gülsünler, çok ağlasınlar![2] **83.** Allah seni onlardan bir grubun yanına döndürür de (başka bir savaşa seninle birlikte) çıkmak için senden izin isterlerse, (onlara) de ki: "Benimle birlikte asla (savaşa) çıkmayacaksınız ve düşmana karşı benimle birlikte asla savaşmayacaksınız! Şüphesiz ki siz birinci kez (Tebük seferinde) yerinizde kalmaya razı oldunuz. Şimdi de geri kalanlarla (kadınlarla ve çocuklarla) birlikte oturun!"

84. Onlardan ölmüş olan hiçbirine asla *salât* (dua) etme;[3] onun kabri (başı)nda da durma! Şüphesiz ki onlar, Allah'ı ve Elçisini inkâr ettiler ve yoldan çıkanlar olarak öldüler. **85.** Onların malları ve çocukları seni imrendirmesin! Şüphesiz ki Allah bunlarla ancak dünyada onlara azap etmeyi ve onların kâfir olarak can vermesini istiyor.[4] **86.** (Onlara) "Allah'a inanın, Elçisi ile birlikte *cihad* edin (fedakârlık yapın)!" diye bir sure indirildiği zaman, içlerinden servet sahibi olanlar senden izin istemişler ve "Bizi bırak; (evlerinde) oturanlarla birlikte olalım." demişlerdi.

[1] Burada geçen 70 sayısı "rakamsal bir değer" ifade etmenin ötesinde "çokluk" anlamına alınmalıdır. Çünkü kastedilen 70 kere af dileme sonuç vermese de 71. kez affın gerçekleşebileceği değildir. Çünkü devam eden cümlede geçen *len yağfirallâhu lehum* cümlesi bu türden bir çabanın hiçbir şekilde sonuç vermeyeceğini, yani "Yüce Allah'ın bu münafıkların günahlarını asla ve asla affetmeyeceğini" açıkça ortaya koymaktadır. Çünkü ifadede yer alan *len* edatı bir şeyin gelecekte asla ve asla olmayacağını manaya katmaktadır. Benzer mesaj: Münâfikûn 63:6.

[2] Buradaki buyruk, bağlam gereği savaştan kaçan münafıklarla ilgilidir; yoksa mutlak anlamda gülmek ve ağlamakla ilgili değildir.

[3] Kimin inançsız olduğu kendi itirafının dışında bilinemeyeceği için, bu hükmü günahkârlara da yansıtmak doğru değildir. Bu kişiler müslümanların aleyhine olmuşlar, onları yurtlarından çıkarmışlar, müslümanlarla birlikte değil de kâfirlerle işbirliğine girmişlerdi. Böylelerinin sözleri de hayatları da inkârlarına delil olduğu için, Tevbe 9:113 gereği onlara yönelik Yüce Allah'tan bağışlanma dileğinde bulunulamaz.

[4] Benzer mesaj: Tevbe 9:55.

رَضُوا بِأَن يَكُونُوا مَعَ الْخَوَالِفِ وَطُبِعَ عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ
فَهُمْ لَا يَفْقَهُونَ ﴿٨٧﴾ لَٰكِنِ الرَّسُولُ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ
جَاهَدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنفُسِهِمْ ۚ وَأُولَٰئِكَ لَهُمُ الْخَيْرَاتُ ۖ
وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٨٨﴾ أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي
مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا ۚ ذَٰلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿٨٩﴾
وَجَاءَ الْمُعَذِّرُونَ مِنَ الْأَعْرَابِ لِيُؤْذَنَ لَهُمْ وَقَعَدَ الَّذِينَ
كَذَبُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ ۚ سَيُصِيبُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ
عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٩٠﴾ لَّيْسَ عَلَى الضُّعَفَاءِ وَلَا عَلَى الْمَرْضَىٰ
وَلَا عَلَى الَّذِينَ لَا يَجِدُونَ مَا يُنفِقُونَ حَرَجٌ إِذَا نَصَحُوا
لِلَّهِ وَرَسُولِهِ ۚ مَا عَلَى الْمُحْسِنِينَ مِن سَبِيلٍ ۚ وَاللَّهُ غَفُورٌ
رَّحِيمٌ ﴿٩١﴾ وَلَا عَلَى الَّذِينَ إِذَا مَا أَتَوْكَ لِتَحْمِلَهُمْ قُلْتَ لَا أَجِدُ
مَا أَحْمِلُكُمْ عَلَيْهِ تَوَلَّوا وَّأَعْيُنُهُمْ تَفِيضُ مِنَ الدَّمْعِ
حَزَنًا أَلَّا يَجِدُوا مَا يُنفِقُونَ ﴿٩٢﴾ إِنَّمَا السَّبِيلُ عَلَى الَّذِينَ
يَسْتَأْذِنُونَكَ وَهُمْ أَغْنِيَاءُ ۚ رَضُوا بِأَن يَكُونُوا مَعَ
الْخَوَالِفِ ۖ وَطَبَعَ اللَّهُ عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ فَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٩٣﴾

87. Geride kalan kadınlarla birlikte olmaya (kalmaya) razı oldular; (bu nedenle) onların kalplerine mühür vuruldu.[1] Artık (gerçeği) anlamazlar. **88.** Fakat Elçi ve onunla birlikte inananlar, mallarıyla, canlarıyla *cihad* ettiler (fedakârlık yaptılar). İşte bütün hayırlar onlarındır ve onlar kurtulanların ta kendileridir. **89.** Allah onlara içlerinde *ebedî* kalacakları ve altlarından ırmaklar akan cennetler hazırlamış (olacak)tır. İşte bu, büyük kurtuluştur.

▼ *Surenin 90-99. ayetlerinde savaştan kaçma girişimleri bağlamında yalan mazeretler üretenler, cidden mazereti olanlar, zengin olmasına rağmen savaş kaçkınlığı yapanların özürlerinin hiçbir şekilde dikkate alınmayacağı, göçebelerin de çeşitlilik arz ettiği dile getirilmektedir.*

90. Göçebelerden mazeret ileri sürenler, kendilerine izin verilsin diye gelmişlerdi. Allah'a ve Elçisine yalan söyleyenler ise (evlerinde) oturmuşlardı. Onlardan kâfir olanlara yakında elem verici bir azap gelecektir. **91.** Allah ve Elçisi için samimi olduklarında, zayıflara, hastalara ve (savaşta) infak edecek (verecek) bir şey bulamayanlara herhangi bir günah yoktur.[2] (Zira) güzel davrananların aleyhine hiçbir yol yoktur. Allah çok bağışlayandır, çok merhametlidir. **92.** Kendilerine binek sağlaman için sana geldiklerinde "Sizi bindirecek bir (binek) bulamıyorum." deyince, (savaş için) infak edecek hiçbir şey bulamadıklarından dolayı üzüntüden gözyaşı dökerek dönen kişilere de (sorumluluk yoktur).[3] **93.** Sorumluluk sadece zengin oldukları hâlde senden izin isteyenlerin üzerinedir. (Çünkü) onlar geride kalan kadınlarla birlikte olmaya razı oldular. (Bu nedenle) Allah da onların kalplerini mühürlemiştir; artık (gerçeği) bilemezler.

---

[1] Ayette geçen "Onların kalplerine mühür vuruldu. Artık anlamazlar" cümlesi, geçerli mazereti olmamasına rağmen müslümanları savaş zamanlarında yalnız bırakıp kadınlarla birlikte şehirde kalmayı tercih eden münafıkların kalplerinin mühürlendiğini ve artık gerçekleri anlayamayacaklarını ifade etmektedir. Diğer konularda ise kişilerin kalplerinin mühürlenmesinin sebebi, inkârlarında ısrarcı olmalarıdır. Benzer mesajlar: Bakara 2:7, 88; Nisâ 4:155; A'râf 7:100, 101; Tevbe 9:93, Yûnus 10:74; Nahl 16:108; Rûm 30:59; Mü'min 40:35; Muhammed 47:16; Münâfikûn 63:3.

[2] Yüce Allah yalan mazeret üreterek izin isteyenleri veya hiç izin istemeye tenezzül bile etmeyenlerin durumunu ifade ettikten sonra, bu defa Tebük Gazvesi'ne katılamayacak durumda olan gerçek ve geçerli mazeret sahiplerini dile getirmektedir.

[3] Yüce Allah Tebük Gazvesi'ne katılamayacağı için sorumluluktan uzak tuttuğunu bildirdiği dördüncü bir gruba değinmektedir. Sözü edilen kişilerin Hz. Muhammed'in yanına geldikleri, kendilerine binek vermesi için istekte bulundukları, Hz. Muhammed'in de kendilerine hitaben "Sizi savaşa götürmek için üzerinde taşıyabileceğim, bindirebileceğim bir binek yok" dediği insanlar olduğu ifade edilmektedir. Ayetin devamında, bu kişilerin Hz. Muhammed'den bu cevabı aldıktan sonra savaş için infak edebilecek herhangi bir şey bulamamanın derin hüznü içerisinde gözyaşlarına boğularak geri döndükleri bildirilmektedir.

يَعْتَذِرُونَ إِلَيْكُمْ إِذَا رَجَعْتُمْ إِلَيْهِمْ قُل لَّا تَعْتَذِرُوا
لَن نُّؤْمِنَ لَكُمْ قَدْ نَبَّأَنَا اللَّهُ مِنْ أَخْبَارِكُمْ وَسَيَرَى اللَّهُ
عَمَلَكُمْ وَرَسُولُهُ ثُمَّ تُرَدُّونَ إِلَىٰ عَالِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ
فَيُنَبِّئُكُم بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٩٤﴾ سَيَحْلِفُونَ بِاللَّهِ
لَكُمْ إِذَا انقَلَبْتُمْ إِلَيْهِمْ لِتُعْرِضُوا عَنْهُمْ فَأَعْرِضُوا
عَنْهُمْ إِنَّهُمْ رِجْسٌ وَمَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ جَزَاءً بِمَا كَانُوا
يَكْسِبُونَ ﴿٩٥﴾ يَحْلِفُونَ لَكُمْ لِتَرْضَوْا عَنْهُمْ فَإِن تَرْضَوْا
عَنْهُمْ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَرْضَىٰ عَنِ الْقَوْمِ الْفَاسِقِينَ ﴿٩٦﴾
الْأَعْرَابُ أَشَدُّ كُفْرًا وَنِفَاقًا وَأَجْدَرُ أَلَّا يَعْلَمُوا حُدُودَ
مَا أَنزَلَ اللَّهُ عَلَىٰ رَسُولِهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٩٧﴾
وَمِنَ الْأَعْرَابِ مَن يَتَّخِذُ مَا يُنفِقُ مَغْرَمًا وَيَتَرَبَّصُ
بِكُمُ الدَّوَائِرَ عَلَيْهِمْ دَائِرَةُ السَّوْءِ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٩٨﴾
وَمِنَ الْأَعْرَابِ مَن يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَيَتَّخِذُ
مَا يُنفِقُ قُرُبَاتٍ عِندَ اللَّهِ وَصَلَوَاتِ الرَّسُولِ أَلَا إِنَّهَا قُرْبَةٌ
لَّهُمْ سَيُدْخِلُهُمُ اللَّهُ فِي رَحْمَتِهِ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٩٩﴾

94. (Seferden) kendilerine döndüğünüz zaman sizden özür dileyecekler. De ki: "(Boşuna) özür dilemeyin! Size asla inanmayız;[1] Allah elbette haberlerinizi bize bildirmiştir. İş(ler)inizi Allah da görecektir, Elçisi de. Sonra da görünmeyeni de görüneni de bilen (Allah)'a döndürüleceksiniz[2] ve yaptıklarınızı size bildirecektir."[3] **95.** Onların yanına döndüğünüz zaman, size kendilerinden (onları cezalandırmaktan) vazgeçmeniz için Allah'a yemin edecekler. Artık onlardan yüz çevirin! Çünkü onlar (manevi olarak) pistir.[4] Kazandıklarına karşılık onların barınağı cehennemdir. **96.** Onlardan memnun olasınız diye size yemin edecekler. Fakat siz onlardan memnun olsanız bile Allah yoldan çıkanlar topluluğundan razı olmaz.

97. Göçebeler, kâfirlik ve münafıklık bakımından hem daha beter hem de Allah'ın Elçisine indirdiği sınırları tanımamaya daha meyillidir. Allah bilendir, doğru hüküm verendir. **98.** Göçebelerden öylesi vardır ki (Allah yolunda) harcayacağını kayıp sayar ve sizin başınıza belâlar gelmesini bekler. (Müslümanlar için bekledikleri) kötülük çemberi kendi başlarına gelsin![5] Allah duyandır, bilendir. **99.** Göçebelerden öylesi de vardır ki Allah'a ve ahiret gününe iman eder; (hayır için) yapmakta oldukları infaklarını Allah katında yakınlıklar ve o Elçinin *salavât*[6] (yardımları) edinir. Dikkat edin! O (harcadıkları mal, Allah katında) onlar için bir yakınlıktır. Allah onları merhametine koyacaktır. Şüphesiz ki Allah çok bağışlayandır, çok merhametlidir.

---

[1] Yüce Allah Tebük Gazvesi sonrasında müslümanlar bunların yanına döndüklerinde münafıkların kendilerinden özür dileyeceklerini bir mucize olarak önceden haber vermektedir. Özür dilemek aslında bir erdemdir; ancak bu kişiler Tevbe 9:86 ve 94'te de belirtildiği gibi, durumları müsait yani zengin olmalarına ve haklı hiçbir mazeretleri bulunmamasına rağmen savaştan kaçmak için bahane üreten kişilerdi ve onların kimler olduğunu müslümanlar elbette biliyorlardı. Onların nifakına dair herhangi bir gizlilik ve bilinemezlik söz konusu değildi. Kaldı ki Medine toplumunda hali vakti yerinde olan kişilerin, gayrimüslimlerin herhangi bir kişiden veya çevreden korkmasını gerektirecek bir durum da zaten yoktu. Buna rağmen, müslümanlarla birlikte olmak istemeyen ve birlikte savaşa gitmeye yanaşmayan, bu yüzden de yalan yanlış bahaneler üreten kişilerin inkârcı, menfaatperest ve hem Allah'a hem de Elçisine yalan konuşan ikiyüzlü insanlar oldukları apaçık ortadaydı. Tevbe 9:80, 81, 84, 85, 87, 90 ve 93 gibi ayetlerde de yer aldığı üzere onların inkârcılıkları, yalancılıkları ve münafıklıkları kesinleşmişti. İşte bu kişilerin daha sonra dileyecekleri özrün bir anlamının olmadığı ifade edilmektedir.

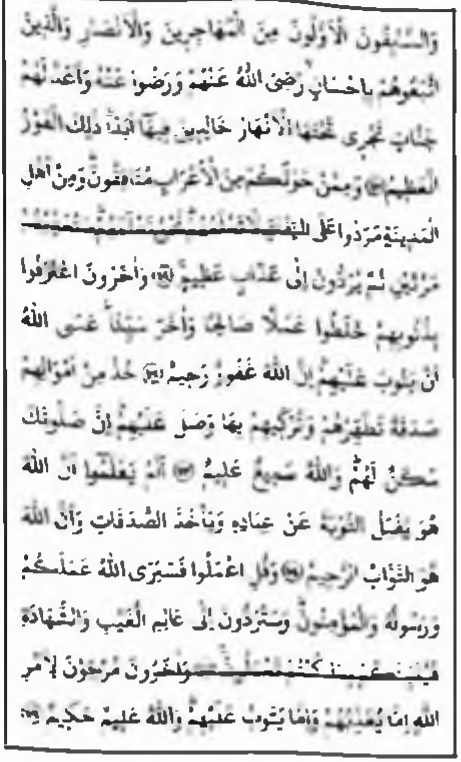
[2] Benzer mesajlar: En'âm 6:73; Tevbe 9:105; Ra'd 13:9; Mü'minûn 23:92; Secde 32:6; Sebe' 34:3; Fâtır 35:38; Zümer 39:46; Haşr 59:22; Cum'a 62:8; Teğâbun 64:18; Cinn 72:26.

[3] Benzer mesaj: Tevbe 9:105.

[4] Bu ayet Tevbe 9:28. ayetle birlikte okunmalıdır.

[5] Benzer mesaj: Fetih 48:6.

[6] Burada geçen *salavât* kelimesi Tevbe 9:103'te de olduğu gibi "yardımlar, destekler" demektir.

Surenin 100-110. ayetlerinde fedakârlıkta önde olanların ödülleri, sadakaların etkinliği, bazıları hakkındaki kararların ertelendiği, toplumsal fesat amacıyla zararlı mescit yapımı ve buna karşılık takvâ mescidinin tercih edilmesi gerektiği bildirilmektedir.

100. (Müslüman olmada) öne geçen ilk *muhacirler* ve *ensar* ile onlara güzellikle uyanlar var ya, Allah kendilerinden razı, onlar da O'ndan memnun olmuşlardır. (Allah) onlara, içinde *ebedî* kalacakları, alt taraflarında ırmaklar akan cennetler hazırlamış (olacak)tır. İşte bu, büyük kurtuluştur. **101.** Çevrenizdeki göçebe (Arap)lardan ve Medine halkından birtakım münafıklar vardır ki bunlar münafıklıkta ileri gitmiştir. Sen onları bilemezsin; onları biz biliriz. Onlara yalnızca iki kez azap edeceğiz;[1] sonra da onlar büyük bir azaba itileceklerdir.

102. Diğerleri ise günahlarını itiraf ettiler; iyi işi diğer kötü olanla karıştırdılar. Umulur ki Allah onların tevbesini kabul eder. Şüphesiz ki Allah çok bağışlayandır, çok merhametlidir. **103.** Onların mallarından[2] *sadaka* al; bununla onları temizlersin, onları arındırırsın. Onlara *salât* et (destek ol)! Şüphesiz ki senin *salât*ın (desteğin) onlar için huzur ve güven (kaynağı)dır.[3] Allah duyandır, bilendir. **104.** Yalnızca Allah'ın, kullarının tevbesini kabul edip *sadaka*ları alacağını (geri çevirmeyeceğini) ve şüphesiz ki Allah'ın tevbeleri çok kabul eden, çok merhametli olduğunu (hâlâ) bilmezler mi?[4] **105.** De ki: "(Yapacağınızı) yapın! İş(ler)inizi Allah da görecektir, Elçisi de müminler de. (Sonra) görünmeyeni de görüneni de bilen (Allah)'a döndürüleceksiniz[5] de O size yapmış olduklarınızı bildirecektir."[6] **106.** (Tebük Gazvesi'ne katılmayanlardan) diğer bir grup da Allah'ın emrine bırakılmışlardır.[7] O, kendilerine ya azap eder veya tevbelerini kabul eder. Allah bilendir, doğru hüküm verendir.

1 Devam eden cümlede "büyük azap ahirette olacağı için" burada sözü edilen "iki azap" ifadesi, dünyada çekilen çeşitli sıkıntılarla ilgili olmalıdır. Ayetteki *merrateyni* "iki kere" ifadesi, "defalarca" anlamında çokluk anlamı da verebilir.

2 Bu cümle infakın, sadakaların ve zekâtın edilen "kâr"dan değil, sahip olunan "mal"dan verilmesi gerektiğinin apaçık delilidir. Benzer mesajlar: En'âm 6:141; İsrâ 17:26; Rûm 30:38; Zâriyât 51:19; Me'âric 70:24.

3 Buradaki *salli* emir kalıbı ile *salate* kelimesi, tıpkı Tevbe 9:99 ve Ahzâb 33:43'teki ilgili kelimelerde olduğu gibi "yardım etmek, destek olmak" demektir.

4 Bu ayet Tevbe 9:75-76 ile ilişkilendirilen Sa'lebe olayının ne kadar asılsız olduğunun apaçık delilidir. Zira sadakaları kabul eden makam Yüce Allah'tır; başkalarının bu konuda yetkisi yoktur. Dolayısıyla Sa'lebe'nin getirip vermek istediği zekâtı Hz. Muhammed'in ve sonraki halifelerin kabul etmediği iddiaları asla ve asla doğru olamaz.

5 Benzer mesajlar: En'âm 6:73; Tevbe 9:94, 105; Ra'd 13:9; Mü'minûn 23:92; Secde 32:6; Sebe' 34:3; Fâtır 35:38; Zümer 39:46; Haşr 59:22; Cum'a 62:8; Tegâbun 64:18; Cinn 72:26.

6 Benzer mesaj: Tevbe 9:94.

7 Burada sözü edilenler Tevbe 9:118'de ele alınan üç kişi olabilir.

107. (Münafıklar arasında) bir de zarar vermek, inkâr etmek, müminlerin arasına ayrılık sokmak ve daha önce Allah'a ve Elçisine karşı savaşmış olan kişiyi[1] beklemek için bir mescit edinenler ve "Biz güzellikten başka bir şey istemedik." diye mutlaka yemin edecek olanlar vardır. Allah onların elbette yalancı olduklarına şahittir. **108.** Orada asla (namaza) durma! İlk günden *takvâ* (duyarlılık) üzerine kurulan mescitte namaz kılman elbette doğrudur. Onda temizlenmeyi seven adamlar vardır. Allah temizlenenleri sever.[2] **109.** Binasını Allah'a karşı bir *takvâ* (duyarlılık) ve (Allah) rızası üzerine kuran kimse mi hayırlıdır, yoksa yapısını yıkılacak bir uçurumun kenarına kurup, onunla birlikte kendisi de cehennem ateşine düşen kimse(ninki) mi? Allah zalimler topluluğunu doğru yola ulaştırmaz. **110.** Yaptıkları bina, kalpleri parçalanıncaya kadar yüreklerine devamlı olarak bir kuşku (sebebi) olacaktır. Allah bilendir, doğru hüküm verendir.

وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مَسْجِدًا ضِرَارًا وَكُفْرًا وَتَفْرِيقًا بَيْنَ
الْمُؤْمِنِينَ وَإِرْصَادًا لِّمَنْ حَارَبَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ مِن قَبْلُ
وَلَيَحْلِفُنَّ إِنْ أَرَدْنَا إِلَّا الْحُسْنَىٰ وَاللَّهُ يَشْهَدُ إِنَّهُمْ
لَكَاذِبُونَ ﴿١٠٧﴾ لَا تَقُمْ فِيهِ أَبَدًا لَّمَسْجِدٌ أُسِّسَ عَلَى التَّقْوَىٰ
مِنْ أَوَّلِ يَوْمٍ أَحَقُّ أَن تَقُومَ فِيهِ فِيهِ رِجَالٌ يُحِبُّونَ
أَن يَتَطَهَّرُوا وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُطَّهِّرِينَ ﴿١٠٨﴾ أَفَمَنْ أَسَّسَ
بُنْيَانَهُ عَلَىٰ تَقْوَىٰ مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَانٍ خَيْرٌ أَم مَّنْ أَسَّسَ
بُنْيَانَهُ عَلَىٰ شَفَا جُرُفٍ هَارٍ فَانْهَارَ بِهِ فِي نَارِ جَهَنَّمَ
وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿١٠٩﴾ لَا يَزَالُ بُنْيَانُهُمُ
الَّذِي بَنَوْا رِيبَةً فِي قُلُوبِهِمْ إِلَّا أَن تَقَطَّعَ قُلُوبُهُمْ
وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿١١٠﴾ إِنَّ اللَّهَ اشْتَرَىٰ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ
أَنفُسَهُمْ وَأَمْوَالَهُم بِأَنَّ لَهُمُ الْجَنَّةَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ
اللَّهِ فَيَقْتُلُونَ وَيُقْتَلُونَ وَعْدًا عَلَيْهِ حَقًّا فِي التَّوْرَاةِ
وَالْإِنجِيلِ وَالْقُرْآنِ وَمَنْ أَوْفَىٰ بِعَهْدِهِ مِنَ اللَّهِ فَاسْتَبْشِرُوا
بِبَيْعِكُمُ الَّذِي بَايَعْتُم بِهِ وَذَٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿١١١﴾

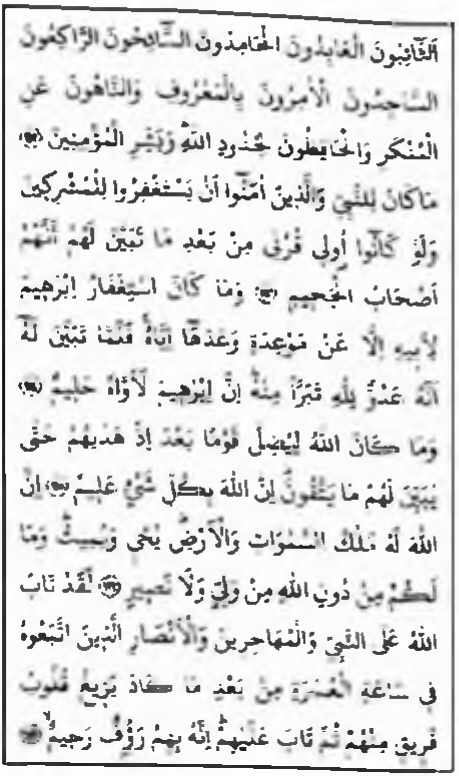
▼ *Surenin 111-122. ayetlerinde müminlerden canları ve malları karşılığında cennetin satın alındığı, yiğitlerin dokuz özelliği, ölmüş müşrikler için bağışlanma dileğinde bulunulamayacağı, tevbeleri kabul edenin Yüce Allah olduğu, infakın insan için anlamı ve ilim öğrenmenin ne kadar önemli olduğu dile getirilmektedir.*

111. Şüphesiz ki Allah, Allah yolunda savaşan, öldüren ve öldürülen müminlerden, canlarını ve mallarını, kendilerine (verilecek) cennet karşılığında satın almıştır.[3] (Bu), Tevrat'ta, İncil'de ve Kur'an'da O'nun üzerinde gerçek bir vaat olarak (böyledir). Sözünde Allah'tan daha vefalı kim olabilir ki! O'nunla yapmış olduğunuz alışverişinizden dolayı sevinin! Asıl büyük kurtuluş işte budur.

[1] İslam tarihinde adına *Mescid-i Dırâr* yani "zarar vermek için inşa edilen mescit" olarak bilinen bu mescidi yaptıranlar, İbn Abbâs'ın verdiği bilgiye göre 12 veya 17 kişilik bir münafık grupta ve bu mescitle Kuba Mescidi'ne zarar vermeyi, böylece İslam toplumunu bölmeyi amaçlamışlardı. Burada sözü edilenlerin başında Hanzala'nın babası rahib Ebû 'Âmir gelmekteydi. Bu kişi Hz. Muhammed, peygamberliğini ilan edince ona düşman olmuştu; çünkü böylece liderliği sona ermişti. Bu kişi Hz. Muhammed'e hitaben 'Seninle savaşan bir topluluk bulduğumda, mutlaka onlarla birlik olur, sana karşı savaşırım' demişti. Huneyn Günü'ne kadar bu savaştan ve mücadelesinden geri durmamıştı. Hevazin Kabilesi hezimete uğrayınca, Şam'a gitmiş ve oradan münafıklara şöyle haber göndermişti: 'Gücünüzün yettiğince kuvvet ve silah hazırlayın; benim için bir mescit yapın; zira ben şimdi Kayser'e gidiyorum. Kayser'in yanında bulunan orduları alıp geleceğim. Böylece Muhammed ve yanındakilere karşı kıyam edeceğim.' Bunun üzerine münafıklar bu mescidi yapmışlar ve o mescitte kendilerine namaz kıldırması için Ebû 'Âmir'in gelmesini gözleyip durmuşlardı (Taberî, *Câmi'u'l-Beyân*, XI, 23-26).

[2] Bu ayetlerde dinde ayrılığın ve tefrikanın ulaştığı boyutlara dikkat çekilmektedir.

[3] Bu cümle "Şüphesiz ki Allah onlara malları ve canları karşılığında cenneti satmıştır" şeklinde de tercüme edilebilir. Çünkü ayette geçen *iştarâ* fiili hem "satmak" hem de "satın almak" anlamında kullanılabilmektedir. Burada cennete gidebilmenin fedakarlıklara bağlı olduğuna da dikkat çekilmektedir.

التَّٰٓئِبُونَ الْعَٰبِدُونَ الْحَٰمِدُونَ السَّٰٓئِحُونَ الرَّٰكِعُونَ
السَّٰجِدُونَ الْءَامِرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّاهُونَ عَنِ
الْمُنكَرِ وَالْحَٰفِظُونَ لِحُدُودِ اللَّهِ ۗ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١١٢﴾
مَا كَانَ لِلنَّبِيِّ وَالَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ أَن يَسْتَغْفِرُوا۟ لِلْمُشْرِكِينَ
وَلَوْ كَانُوٓا۟ أُو۟لِى قُرْبَىٰ مِنۢ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُمْ
أَصْحَٰبُ الْجَحِيمِ ﴿١١٣﴾ وَمَا كَانَ ٱسْتِغْفَارُ إِبْرَٰهِيمَ
لِأَبِيهِ إِلَّا عَن مَّوْعِدَةٍ وَعَدَهَآ إِيَّاهُ فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهُۥٓ
أَنَّهُۥ عَدُوٌّ لِّلَّهِ تَبَرَّأَ مِنْهُ ۚ إِنَّ إِبْرَٰهِيمَ لَأَوَّٰهٌ حَلِيمٌ ﴿١١٤﴾
وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُضِلَّ قَوْمًۢا بَعْدَ إِذْ هَدَىٰهُمْ حَتَّىٰ
يُبَيِّنَ لَهُم مَّا يَتَّقُونَ ۚ إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَىْءٍ عَلِيمٌ ﴿١١٥﴾ إِنَّ
اللَّهَ لَهُۥ مُلْكُ السَّمَٰوَٰتِ وَالْأَرْضِ ۖ يُحْىِۦ وَيُمِيتُ ۚ وَمَا
لَكُم مِّن دُونِ اللَّهِ مِن وَلِىٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴿١١٦﴾ لَّقَد تَّابَ
اللَّهُ عَلَى النَّبِىِّ وَالْمُهَٰجِرِينَ وَالْأَنصَارِ الَّذِينَ ٱتَّبَعُوهُ
فِى سَاعَةِ الْعُسْرَةِ مِنۢ بَعْدِ مَا كَادَ يَزِيغُ قُلُوبُ
فَرِيقٍ مِّنْهُمْ ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْ ۚ إِنَّهُۥ بِهِمْ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ ﴿١١٧﴾

112. (Bu alışverişi yapanlar), tevbe edenler, ibadet edenler, *hamd* edenler (övenler), (Allah yolunda) seyahat edenler (oruç tutanlar), rükû ve secde edenler, iyiliği emredip (öğütleyip) kötülükten engelleyen (sakındıran) ve Allah'ın sınırlarını koruyanlardır. (İşte bu) müminleri müjdele! **113.** (Kâfir olarak ölüp) cehennem halkı oldukları onlara açıkça belli olduktan sonra, akraba bile olsalar, (Allah'a) ortak koşanlar için af dilemek, Peygamber için de iman etmiş olanlar için de söz konusu olamaz.[1]

114. İbrahim'in babası için af dilemesi, sadece ona verdiği sözden dolayıydı. Onun Allah'ın düşmanı olduğu kendisi için açıklanınca ondan uzaklaşmıştı. Şüphesiz ki İbrahim çok yufka yürekliydi; çok hoşgörülüydü.[2] **115.** Allah doğru yola ulaştırdıktan sonra, *takvâlı* (duyarlı) olacakları şeyleri kendilerine açıklayıncaya kadar hiçbir topluluğu sapkın (kabul) edecek değildir.[3] Şüphesiz ki Allah her şeyi bilendir. **116.** Göklerin ve yerin otoritesi yalnızca Allah'a aittir. Diriltir ve öldürür. Sizin için Allah'a rağmen dost da yardımcı da yoktur. **117.** Şüphesiz ki Allah içlerinden bir grubun kalpleri eğrilmeye yüz tuttuktan sonra, Peygamber'in ve güçlük zamanında ona uyan *muhacir*lerin ve *ensar*ın tevbesini kabul etmiştir.[4] Sonra da onların tevbelerini kabul etmiştir. Şüphesiz ki O, onlara karşı çok şefkatlidir, çok merhametlidir.

---

1 Bu ayet inkâr veya şirk üzere ölenler için bağışlanma dileğinde bulunulamayacağı hükmünü içermektedir. Hakkında Yüce Allah'ın bilgi verdiği Hz. İbrahim'in babası gibi bu türden insanlarla ilgili bağışlanma dilenemeyeceği gibi ölüm anında inkârcı olduğunu söyleyerek ölen kişiler için de bağışlanma dileğinde bulunulamaz. Bunun dışında hiç kimse hiç kimsenin nasıl olduğunu yani mümin olarak mı inkârcı olarak mı öldüğünü bilemeyeceği için bu konuda kanaat sahibi olunamaz.

2 Bu ayet Meryem 19:47, Şu'arâ 26:86 ve Mümtehine 60:4. ayetlerle birlikte okunmalıdır. Hz. İbrahim'in babası için yaptığı dua babası sağken onun bağışlanmayı hak edecek bir dönüş gerçekleştirmesine yönelik olarak anlaşılmalıdır. Babasının Yüce Allah'a düşman olduğu ve böylece öldüğü bildirilince Hz. İbrahim bu duasından vazgeçmiştir.

3 Bu ayet şöyle de tercüme edilebilir: "Doğru yola ulaştırdıktan sonra, korunacakları (sorumlu ve duyarlı davranacakları) şeyleri kendilerine açıklayıncaya kadar Allah hiçbir topluluğu saptıracak değildir."

4 Hz. Muhammed'in yaptığı "izin verme hatası"nın sonucunda, bazı müminlerin kalplerinde Tebük Gazvesi'ne karşı bir isteksizlik hissi gelmiş olabilirdi. Bundan dolayı, Yüce Allah hem Hz. Muhammed'in hem de o sahâbîlerin bu kusurunu affettiğini söylemiş olabilir. Ayrıca, insan, ömrü boyunca, ister küçük günahlar kabilinden olsun, ister daha öncelikli olanı terk etmek türünden olsun, birtakım hatalardan kurtulamaz. Bu nedenle, başta Hz. Muhammed olmak üzere, diğer müminler, güçlüklerine ve yorgunluklarına katlanıp, mevsim sıcaklığı ve meyve hasadı zamanı oluşu gibi çeşitli mazeretlere ve sıkıntılara karşı direnç göstererek bu Gazve'ye katılmakla Yüce Allah'ın lütfuna mazhar oldukları ve işledikleri hataların bağışlandığı, çünkü bu büyük fedakârlığın onların diğer hatalarının kefaretini oluşturduğu da düşünülmelidir.

118. (Allah, Tebûk Gazvesi'nden) geri bırakılan üç kişinin[1] de (tevbelerini kabul etmişti). Yeryüzü (bütün) genişliğine rağmen onlara dar gelmiş,[2] vicdanları kendilerini sıktıkça sıkmıştı. Allah'tan yine yalnızca Allah'a sığınmaktan başka çare olmadığını anlamışlardı. Sonra tevbe etmeleri (eski düzgün hallerine dönmeleri) için Allah onların tevbesini kabul etmiştir. Şüphesiz ki yalnızca Allah tevbeyi çok kabul edendir, çok merhametlidir. **119.** Ey iman edenler! Allah'a karşı *takvâlı* (duyarlı) olun ve doğrularla birlikte olun! **120.** Medine halkının ve civarlarındaki göçebe Arapların Allah'ın Elçisinden geri kalmaları ve onun canından (önce) kendi canlarını düşünmeleri doğru olmaz. İşte onların Allah yolunda bir susuzluğa, yorgunluğa ve açlığa uğramaları, kâfirleri öfkelendirecek bir yere (ayak) basmaları ve düşmana karşı bir başarı kazanmaları da sadece bunların karşılığında kendilerine iyi bir iş yazılması içindir. Şüphesiz ki Allah güzel davrananların ödülünü ziyan etmez. **121.** Küçük büyük yaptıkları her bir infak ve geçtikleri her bir vadi mutlaka onların lehine yazılır. Sonunda, Allah onları yapmakta olduklarının en güzeli ile ödüllendirecektir.[3]

وَعَلَى ٱلثَّلَٰثَةِ ٱلَّذِينَ خُلِّفُوا۟ حَتَّىٰٓ إِذَا ضَاقَتْ عَلَيْهِمُ
ٱلْأَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ وَضَاقَتْ عَلَيْهِمْ أَنفُسُهُمْ وَظَنُّوٓا۟
أَن لَّا مَلْجَأَ مِنَ ٱللَّهِ إِلَّآ إِلَيْهِ ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْ لِيَتُوبُوٓا۟
إِنَّ ٱللَّهَ هُوَ ٱلتَّوَّابُ ٱلرَّحِيمُ ﴿١١٨﴾ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ ٱتَّقُوا۟
ٱللَّهَ وَكُونُوا۟ مَعَ ٱلصَّٰدِقِينَ ﴿١١٩﴾ مَا كَانَ لِأَهْلِ ٱلْمَدِينَةِ
وَمَنْ حَوْلَهُم مِّنَ ٱلْأَعْرَابِ أَن يَتَخَلَّفُوا۟ عَن رَّسُولِ ٱللَّهِ
وَلَا يَرْغَبُوا۟ بِأَنفُسِهِمْ عَن نَّفْسِهِۦ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ لَا يُصِيبُهُمْ
ظَمَأٌ وَلَا نَصَبٌ وَلَا مَخْمَصَةٌ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ وَلَا يَطَـُٔونَ
مَوْطِئًا يَغِيظُ ٱلْكُفَّارَ وَلَا يَنَالُونَ مِنْ عَدُوٍّ نَّيْلًا
إِلَّا كُتِبَ لَهُم بِهِۦ عَمَلٌ صَٰلِحٌ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ
ٱلْمُحْسِنِينَ ﴿١٢٠﴾ وَلَا يُنفِقُونَ نَفَقَةً صَغِيرَةً وَلَا كَبِيرَةً
وَلَا يَقْطَعُونَ وَادِيًا إِلَّا كُتِبَ لَهُمْ لِيَجْزِيَهُمُ ٱللَّهُ أَحْسَنَ
مَا كَانُوا۟ يَعْمَلُونَ ﴿١٢١﴾ وَمَا كَانَ ٱلْمُؤْمِنُونَ لِيَنفِرُوا۟ كَآفَّةً
فَلَوْلَا نَفَرَ مِن كُلِّ فِرْقَةٍ مِّنْهُمْ طَآئِفَةٌ لِّيَتَفَقَّهُوا۟ فِى ٱلدِّينِ
وَلِيُنذِرُوا۟ قَوْمَهُمْ إِذَا رَجَعُوٓا۟ إِلَيْهِمْ لَعَلَّهُمْ يَحْذَرُونَ ﴿١٢٢﴾

122. Müminlerin hepsinin toptan çıkmaları (çıkıp gelmeleri) doğru değildir. Her birinden (her toplumdan) bir grup dinde derin anlayış sahibi olmak ve sakınırlar ümidiyle kendilerine döndüklerinde toplumlarını uyarmak için nefer olmalıdır (yola çıkmalıdır).[4]

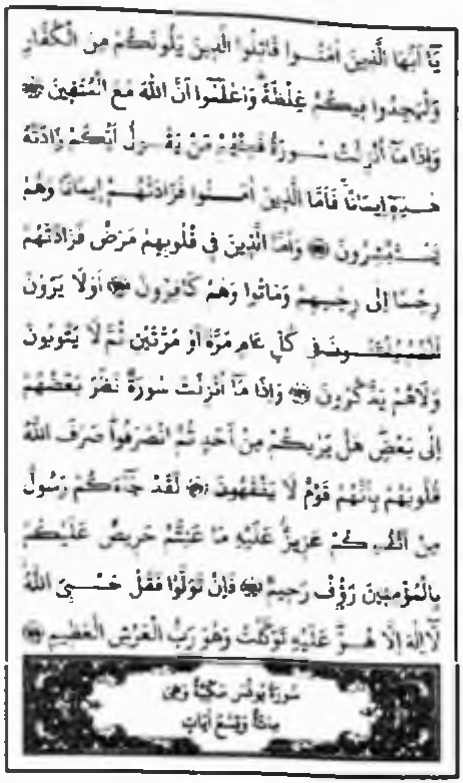
---

[1] Bu kişiler Tevbe 9:106'da işaret edilen "şair Ka'b b. Mâlik", "hakkında *li'an* ayeti inmiş olan Hilâl b. Ümeyye" ve "Mürâre b. er-Rabî'" adlı üç kişidir. Bunların Tebûk Gazvesi'ne gitmeyip geri bırakılanlar olduğuna değinilmektedir. Onları kimin geri bıraktığıyla ilgili olarak çevrelerindeki etkin bazı münafıkların buna sebep olduğu ifade edilebileceği gibi bu kişilerin savaş hazırlıkları bağlamında Hz. Muhammed'den izin aldıkları, bir süre gecikince de savaşa gidemedikleri için geri bırakıldıkları da belirtilmektedir. Tevbelerin kabul edilmesi, bunların kasıtlı bir geri kalış içerisine girmediği, şimdi bizim bilemediğimiz bir nedenle bu savaştan geri kaldıkları, ardından da bütün genişliğine rağmen yeryüzünün kendilerine dar geldiği ifade edilmektedir (Semerkandi, *Bahru'l-'Ulûm*, II, 95-99; Taberi, *Câmi'u'l-Beyân*, XI, 21-22, 57-62; Zemahşeri, *el-Keşşâf*, II, 298, 307; Râzî, *Mefâtîhu'l-Ğayb*, XVI, 191).

[2] Benzer mesaj: Tevbe 9:25.

[3] Benzer mesajlar: Nahl 16:96, 97; Nûr 24:38; 'Ankebût 29:7; Zümer 39:35; Ahkâf 46:16.

[4] Bu ayet topluca savaşa gidip gitmemeyle ilgili değil de dini öğrenmek için çeşitli topluluklar içinden sadece belirli bir grubun gelmesi, sonra da kavimlerine dönüp gitmeleri ve onları kötülüklerden sakındırmalarıyla ilgili olarak okunmalıdır. Buna karşılık bu ayet şöyle de yorumlanmıştır: Burada konu müslümanların topluca savaşa gitmeleri ve Hz. Muhammed'i Medine'de yalnız bırakmamalarıyla ilişkili görülmüş ve hepsinin savaşa katılmasının gerekmediğine, o esnada indirilen ayetlerin de öğrenilmesi için belli bir grubun geride kalması gerektiğine dikkat çekilmiştir. Bu yorum bir sonraki ayetle ilişkilendirilerek yapılmaktadır (Semerkandi, *Bahru'l-'Ulûm*, II, 100; Taberi, *Câmi'u'l-Beyân*, XI, 67-69).

▼ *Surenin 123-129. ayetlerinde çevredeki azgın kâfirlerle savaşılması, sureler indirildiğinde münafıkların alaycılığına karşılık müslümanların duyarlılığı, inkârcıların sürekli denendikleri, münafıkların vahyden kaçışı ve Hz. Muhammed'in ümmetine düşkünlüğü ile mutlak tevhid öğretisi ele alınmaktadır.*

123. Ey iman edenler! Kâfirlerden yakınınızda olanlara karşı savaşın ve onlar (savaş anında) sizde bir sertlik bulsunlar![1] Bilin ki Allah şüphesiz ki *muttakî*lerle (duyarlı olanlarla) beraberdir. **124.** Herhangi bir sure indirildiği zaman içlerinden bir kısmı "Bu, sizin hanginizin imanını artırdı ki?" der. İman edenler var ya, (indirilen her sure) onların imanlarını artırır ve onlar sevinirler.[2]

125. Kalplerinde hastalık bulunanlara gelince, onların da inkârlarını tamamen artırır ve onlar artık kâfir olarak ölürler. **126.** Onlar, her yıl bir veya iki kez (çeşitli belâlarla) imtihan edildiklerini görmüyorlar mı?[3] Sonra tevbe de etmiyorlar, (gerçeği) de hatırlamıyorlar. **127.** Bir sure indirildiği zaman "(Çevreden) sizi birisi görüyor mu?" diye (sorar gibi) birbirlerine bakar, sonra da (sıvışıp) giderler. Anlamayan bir topluluk oldukları için Allah da onların kalplerini (gerçeklerden) uzaklaştırmıştır.[4] **128.** Şüphesiz ki size kendinizden öyle bir Elçi gelmiştir ki sıkıntıya uğramanız ona çok ağır gelir.[5] Size çok düşkündür; müminlere karşı elbette çok şefkatlidir, merhametlidir.[6] **129.** (İnkârcılar) yüz çevirirlerse de ki: "Bana yalnızca Allah yeter. O'ndan başka ilah yoktur. Ben yalnızca O'na güvendim. O yüce *arş*ın sahibidir."

[1] Bu ayet Bakara 2:190-193, 256, Nisâ 4:89-91, Enfâl 8:39-40, Tevbe 9:2-4, 12, 36, 73; Hacc 22:39, Mümtehine 60:8-9, Tahrim 66:9 gibi ayetlerle birlikte okunmalıdır.

[2] Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:173; Enfâl 8:2; Kehf 18:13; Meryem 19:76; Hacc 22:54; Ahzâb 33:22; Muhammed 47:17; Fetih 48:4; Müddessir 74:31.

[3] İnkârcıların her yıl sınandıkları imtihanların "inkâr ve nifak" olmasının yanında, bu denenme hastalık, kıtlık, açlık, savaş, cihad vs. şeklinde de gerçekleşmiş olabilir. Ayette geçen *merrateyni* kelimesi Tevbe 9:101'de de geçtiği üzere "iki kere", "defalarca" anlamında yorumlanabilmektedir. Bu durumda inkârcıların ve münafıkların her yıl bir defa veya defalarca yani sürekli olarak denendikleri ifade edilmiş olmaktadır. Onların her bir defa denenmesi aslında tevbe etmeleri için bir fırsat olmasına rağmen onlar bunu değerlendirememiş, tevbe etmemiş, gerçeğe yönelmemiş ve gerçekleri hatırlamaya yanaşmamışlar, böylece inkârları artığı gibi mahşerdeki azaplarının da artmasına neden olmuşlardı. Bu durum dün böyle olduğu gibi sonrasında da aynı şekilde devam etmektedir.

[4] Burada anlamayan bir topluluk olmak "sebep", kalplerinin gerçeklerden uzaklaştırılması ise "sonuç"tur. Yani bu kişilere herhangi bir haksızlık yapılmış değildir.

[5] Uğranılmasından söz edilen sıkıntının hem dünya hayatını, hem de mahşerde karşılaşılacak şeyleri içerdiğini düşünmekteyiz. Azap şöyle dursun, müslümanlara yönelik dünyadaki geçici ve küçük sıkıntılar bile ümmetine çok düşkün olan Hz. Muhammed'e ağır gelmektedir.

[6] Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:159; Tevbe 9:61.

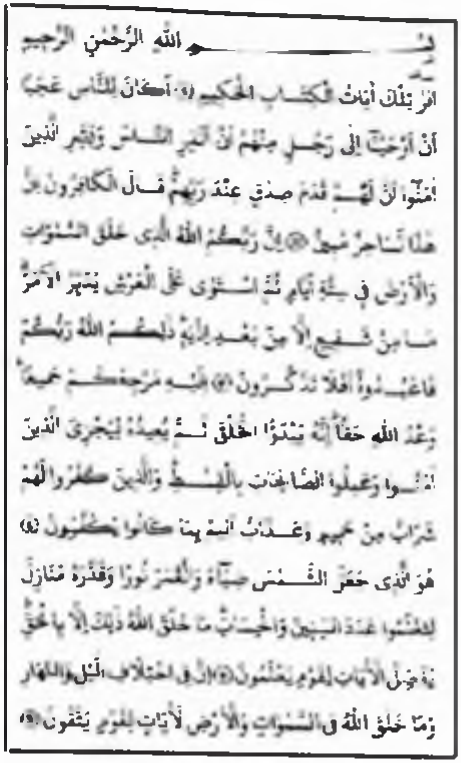
10. YÛNUS SURESİ

109 AYET

Mekke döneminde indirilen, 109 ayetten oluşan, adını 98. ayette geçen *yûnus* kelimesinden alan Yûnus suresi inişte 70, mushaf sırasında ise 10. suredir.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

▪ *Surenin 1-10. ayetlerinde vahye, Hz. Muhammed'in risaletine, evren kitabının çeşitli ayetlerine, inanmayanların akıbetine ve inananların ödüllerine dair bilgiler verilmektedir.*

الر ۚ تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْحَكِيمِ ﴿١﴾ أَكَانَ لِلنَّاسِ عَجَبًا
أَنْ أَوْحَيْنَا إِلَىٰ رَجُلٍ مِنْهُمْ أَنْ أَنْذِرِ النَّاسَ وَبَشِّرِ الَّذِينَ
آمَنُوا أَنَّ لَهُمْ قَدَمَ صِدْقٍ عِنْدَ رَبِّهِمْ ۗ قَالَ الْكَافِرُونَ إِنَّ
هَٰذَا لَسَاحِرٌ مُبِينٌ ﴿٢﴾ إِنَّ رَبَّكُمُ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ
وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ يُدَبِّرُ الْأَمْرَ ۖ
مَا مِنْ شَفِيعٍ إِلَّا مِنْ بَعْدِ إِذْنِهِ ۚ ذَٰلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ
فَاعْبُدُوهُ ۚ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿٣﴾ إِلَيْهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا ۖ
وَعْدَ اللَّهِ حَقًّا ۚ إِنَّهُ يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ لِيَجْزِيَ الَّذِينَ
آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ بِالْقِسْطِ ۚ وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ
شَرَابٌ مِنْ حَمِيمٍ وَعَذَابٌ أَلِيمٌ بِمَا كَانُوا يَكْفُرُونَ ﴿٤﴾
هُوَ الَّذِي جَعَلَ الشَّمْسَ ضِيَاءً وَالْقَمَرَ نُورًا وَقَدَّرَهُ مَنَازِلَ
لِتَعْلَمُوا عَدَدَ السِّنِينَ وَالْحِسَابَ ۚ مَا خَلَقَ اللَّهُ ذَٰلِكَ إِلَّا بِالْحَقِّ ۚ
يُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿٥﴾ إِنَّ فِي اخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ
وَمَا خَلَقَ اللَّهُ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَّقُونَ ﴿٦﴾

1. *Elif. Lâm. Râ.*[1] İşte şu(nlar), doğru hükümler içeren Kitabın ayetleridir. **2.** İçlerinden bir adama "İnsanları uyar ve iman edenlere, Rableri katında onlar için (yüksek) bir doğruluk makamı[2] olduğunu müjdele!" diye vahyetmemiz insanlar için şaşılacak bir şey mi oldu ki o kâfirler "Bu elbette apaçık bir büyücüdür"[3] dediler![4] **3.** Şüphesiz ki Rabbiniz, gökleri ve yeri altı günde (dönemde) yaratan,[5] sonra da her işi düzenleyip yöneterek *arşa istiva*[6] eden Allah'tır. O'nun izni olmadan kimse şefaatçi olamaz.[7] İşte O Rabbiniz Allah'tır. O'na kulluk edin! (Gerçeği) hatırlamıyor musunuz?

4. Allah'ın gerçek bir vaadi olarak hepinizin dönüşü yalnızca O'nadır. Şüphesiz ki O, yaratılanları önce (yoktan) yaratır; sonra da iman edip iyi işler yapanlara adaletle karşılık vermek için (onları mahşerde) yeniden yaratır. Kâfir olanlara gelince, inkar ettiklerinden dolayı onlar için kaynar sudan bir içecek ve elem verici bir azap vardır. **5.** Güneşi ışık kaynağı, ayı da parlak kılan, yılların sayısını ve hesabı bilmeniz için[8] ona (aya) birtakım evreler belirleyen O'dur.[9] Allah bunları ancak bir amaçla yaratmıştır. Bilen bir kavme ayetlerini açıklamaktadır. **6.** Şüphesiz ki gece ve gündüzün değişmesinde,[10] Allah'ın göklerde ve yerde yarattığı şeylerde *takvâ*lı (duyarlı) bir toplum için dersler vardır.

---

1 Mukatta'a harfleri hakkında bilgi için bkz. Bakara 2:1, dipnot 1.

2 Bir benzeri de Kamer 54:55'te geçen *kadem sıdkın* tamlaması "büyük itibar gören yüksek bir makam", "doğruluk, sadakat kademesi, makamı", "ileri geçen mertebe" ve "yüksek bir itibar" gibi anlamlar içermektedir. Ayette dünyada bu tür fedakârlıklar yapanların mahşerde Allah katında özel ve yüksek bir konumlarının bulunacağı yani ödül olarak cennete gidecekleri belirtilmektedir.

3 Benzer bir ayet için bkz. Sâd 38:4.

4 Benzer mesajlar: Sâd 38:4; Kâf 50:2.

5 Benzer mesajlar: A'râf 7:54; Hûd 11:7; Furkân 25:59; Secde 32:4; Kâf 50:38; Hadîd 57:4.

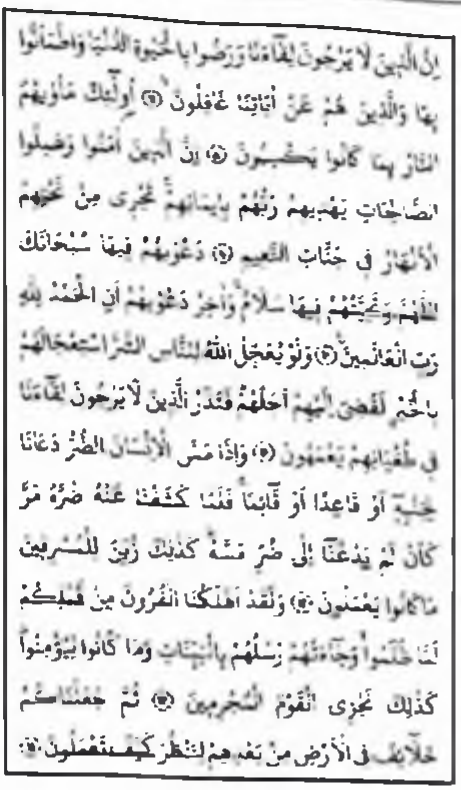
6 *Arşa istivâ* ile ilgili detaylı bilgi için bkz. A'râf 7:54, dipnot 5.

7 Şefaatle ilgili bu cümle, Zümer 39:43-44. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

8 Benzer mesajlar: En'âm 6:96; İsrâ 17:12; Rahmân 55:5.

9 Benzer mesaj: Yâsin 36:39.

10 Benzer mesajlar: Bakara 2:164; Âl-i İmrân 3:190; Mü'minûn 23:80; Nûr 24:44; Furkân 25:62; Câsiye 45:5.

إِنَّ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا وَرَضُوا بِالْحَيَوٰةِ الدُّنْيَا وَاطْمَأَنُّوا
بِهَا وَالَّذِينَ هُمْ عَنْ ءَايَٰتِنَا غَٰفِلُونَ ۝٧ أُولَٰٓئِكَ مَأْوَىٰهُمُ
النَّارُ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ۝٨ إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا
الصَّٰلِحَٰتِ يَهْدِيهِمْ رَبُّهُم بِإِيمَٰنِهِمْ تَجْرِي مِن تَحْتِهِمُ
الْأَنْهَٰرُ فِي جَنَّٰتِ النَّعِيمِ ۝٩ دَعْوَىٰهُمْ فِيهَا سُبْحَٰنَكَ
اللَّهُمَّ وَتَحِيَّتُهُمْ فِيهَا سَلَٰمٌ وَءَاخِرُ دَعْوَىٰهُمْ أَنِ الْحَمْدُ لِلَّهِ
رَبِّ الْعَٰلَمِينَ ۝١٠ وَلَوْ يُعَجِّلُ اللَّهُ لِلنَّاسِ الشَّرَّ اسْتِعْجَالَهُم
بِالْخَيْرِ لَقُضِيَ إِلَيْهِمْ أَجَلُهُمْ فَنَذَرُ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا
فِي طُغْيَٰنِهِمْ يَعْمَهُونَ ۝١١ وَإِذَا مَسَّ الْإِنسَٰنَ الضُّرُّ دَعَانَا
لِجَنۢبِهِۦٓ أَوْ قَاعِدًا أَوْ قَآئِمًا فَلَمَّا كَشَفْنَا عَنْهُ ضُرَّهُۥ مَرَّ
كَأَن لَّمْ يَدْعُنَآ إِلَىٰ ضُرٍّ مَّسَّهُۥ كَذَٰلِكَ زُيِّنَ لِلْمُسْرِفِينَ
مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ۝١٢ وَلَقَدْ أَهْلَكْنَا الْقُرُونَ مِن قَبْلِكُمْ
لَمَّا ظَلَمُوا۟ وَجَآءَتْهُمْ رُسُلُهُم بِالْبَيِّنَٰتِ وَمَا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا۟
كَذَٰلِكَ نَجْزِي الْقَوْمَ الْمُجْرِمِينَ ۝١٣ ثُمَّ جَعَلْنَٰكُمْ
خَلَٰٓئِفَ فِي الْأَرْضِ مِنۢ بَعْدِهِمْ لِنَنظُرَ كَيْفَ تَعْمَلُونَ ۝١٤

7. Bizimle karşılaşacaklarını ummayanlar,[1] dünya hayatına razı olup onunla huzur bulanlar ve ayetlerimizden habersizmiş gibi davrananlar var ya, **8.** İşte kazanmakta oldukları (günahlar) yüzünden onların barınağı ateştir! **9.** İman edip iyi işler yapanlara gelince, Rableri onları imanları sebebiyle doğru yola ulaştırır. Nimetlerle dolu cennetlerde altlarından ırmaklar akar.[2]

10. Onların oradaki duası şudur: "Ey Allah'ım! Sen yücesin!" Orada birbirlerine esenlik dilekleri ise 'selam'dır.[3] Dualarının sonu da "*Hamd* (övgü), âlemlerin Rabbi olan Allah içindir." şeklindedir.[4]

▾ *Sûrenin 11-20. ayetlerinde bazı insanların aceleciliği, nankörlükleri, önceki azgınların helakleri, müşriklerin Hz. Muhammed'den istekleri, kendilerine vermesini istediği cevaplar, Yüce Allah'a iftira edenlerin sonları, putperestlerin yanılgıları ve mucize isteklerinin yersizliği ifade edilmektedir.*

11. Allah (inkârcı) insanlara, hayrı acele istedikleri gibi şerri de acele verseydi, elbette onların süreleri bitirilmiş olurdu. Bizimle karşılaşacaklarını ummayanları (ahirete inanmayanları) azgınlıkları içerisinde bocalar hâlde bırakırız.[5] **12.** (İnkârcı) insana bir sıkıntı dokunduğu zaman, yan yatarak, otururak veya ayakta durarak bize dua eder. Fakat ondan sıkıntısını kaldırınca, sanki kendisine dokunan bir sıkıntı yüzünden bize yalvarmamış gibi geçip gider.[6] İşte böylece yapmakta oldukları şeyler haddi aşanlara güzel gösterilmiştir. **13.** Yemin olsun ki haksızlık ettikleri için sizden önce nice nesilleri helak etmiştik. Elçileri kendilerine apaçık deliller getirmiş, (ancak) onlar iman etmemişlerdi. İşte suçlu toplumları böyle cezalandırırız. **14.** Sonra da nasıl davranacağınızı görmemiz için onların ardından sizi yeryüzünde halifeler (sorumlular) olarak görevlendirdik.

---

1 "Allah'a kavuşmaya inanmamak" ifadesi, "O'nun huzuruna varmayı, orada hesaba çekilmeyi inkâr etmek" demektir.

2 Ateş azabına atılmak nasıl kişinin kendi kazanımlarının sonucu ise cennet ödülleriyle buluşturulmak da kişinin iman etmesinin ve iyi işler yapmasının sonucudur. Tercihler ve fedakârlıklar "sebep", ateş veya ödüllerle buluşturulmak ise "sonuç"tur. 8. ayetteki *yeksibûne* fiili kişinin hem inanç anlamında kazanımlarını, hem de davranış olarak ortaya koyduklarını kapsamaktadır. Bu ifade kişinin kalbinin kazandıklarını da elbette içermektedir. Bkz. Bakara 2:225, 284.

3 Benzer mesaj: Ahzâb 33:44.

4 Namazların ilk rekâtlarında *sübhânekellâhumme ve bihamdike* şeklinde okunan *sübhâneke* duasının ilk kısmının delili bu cümlededir.

5 Benzer mesajlar: Bakara 2:15, En'âm 6:110; A'râf 7:186; Hicr 15:72; Mü'minûn 23:75; Neml 27:4.

6 Kur'an'da pek çok ayette ele alındığı üzere nankör insana yönelik bir tahlile yer verilmekte, daha çok menfaatperestlik boyutuna vurgu yapılmaktadır. Benzer mesajlar: Nahl 16:54; İsrâ 17:67; 'Ankebût 29:65; Rûm 30:33; Lokmân 31:32; Zümer 39:8, 49; Şûrâ 42:48.

15. Onlara ayetlerimiz açıkça *tilavet* edildiği (okunup aktarıldığı) zaman, (öldükten sonra) bizimle karşılaşmayı ummayanlar (ahirete inanmayanlar), "Ya bundan başka bir Kur'an getir veya bunu değiştir!" dediler. De ki: "Onu kendiliğimden değiştirmem benim için olacak şey değildir. Ben, bana vahyolunandan başkasına uymam.[1] Rabbime isyan edersem elbette büyük günün azabından korkarım."[2] **16.** De ki: "Allah dileseydi onu size *tilavet* edemezdim (okuyup aktaramazdım); (Allah da) onu size bildirmezdi. Ben bundan önce bir ömür içinizde kalmıştım. Akıl etmiyor musunuz?" **17.** Allah'a yalan uyduran veya O'nun ayetlerini yalanlayandan daha zalim kim olabilir ki![3] Şüphesiz ki suçlular kurtulamazlar! **18.** Onlar Allah'ın peşi sıra kendilerine zarar da yarar da sağlamayacak şeylere tapıyorlar ve "Bunlar, Allah katında bizim şefaatçilerimizdir." diyorlar.[4] De ki: "Siz Allah'a göklerde ve yerde bilemeyeceği bir şeyi mi bildiriyorsunuz![5] O, onların ortak koştuklarından yüce ve uzaktır."

وَإِذَا تُتْلَىٰ عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ قَالَ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ
لِقَاءَنَا ائْتِ بِقُرْآنٍ غَيْرِ هَٰذَا أَوْ بَدِّلْهُ قُلْ مَا يَكُونُ لِي
أَنْ أُبَدِّلَهُ مِنْ تِلْقَاءِ نَفْسِي إِنْ أَتَّبِعُ إِلَّا مَا يُوحَىٰ إِلَيَّ
إِنِّي أَخَافُ إِنْ عَصَيْتُ رَبِّي عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿١٥﴾
قُلْ لَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا تَلَوْتُهُ عَلَيْكُمْ وَلَا أَدْرَاكُمْ بِهِ
فَقَدْ لَبِثْتُ فِيكُمْ عُمُرًا مِنْ قَبْلِهِ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿١٦﴾
فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَوْ كَذَّبَ بِآيَاتِهِ
إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الْمُجْرِمُونَ ﴿١٧﴾ وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ
مَا لَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْ وَيَقُولُونَ هَٰؤُلَاءِ شُفَعَاؤُنَا
عِنْدَ اللَّهِ قُلْ أَتُنَبِّئُونَ اللَّهَ بِمَا لَا يَعْلَمُ فِي السَّمَاوَاتِ
وَلَا فِي الْأَرْضِ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿١٨﴾
وَمَا كَانَ النَّاسُ إِلَّا أُمَّةً وَاحِدَةً فَاخْتَلَفُوا وَلَوْلَا كَلِمَةٌ
سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ لَقُضِيَ بَيْنَهُمْ فِيمَا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿١٩﴾
وَيَقُولُونَ لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ آيَةٌ مِنْ رَبِّهِ فَقُلْ إِنَّمَا
الْغَيْبُ لِلَّهِ فَانْتَظِرُوا إِنِّي مَعَكُمْ مِنَ الْمُنْتَظِرِينَ ﴿٢٠﴾

19. İnsanlar sadece tek bir ümmetti;[6] sonradan ayrılığa düştüler. Rabbinden bir söz geçmemiş olsaydı, ayrılığa düştükleri konuda aralarında elbette (hemen) hüküm verilirdi.[7] **20.** "Ona (Muhammed'e) Rabbinden bir ayet (mucize) indirilse ya!" diyorlar.[8] De ki: "*Gayb* (bilinemeyen her şey) yalnızca Allah'ın kontrolündedir. Bekleyin! Şüphesiz ki ben de sizinle birlikte bekleyenlerdenim."

[1] Vahye uymayla ilgili ayetler için bkz. Âl-i İmrân 3:103, dipnot 1.

[2] Benzer mesajlar: En'âm 6:15; Zümer 39:13.

[3] Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:94; En'âm 6:21, 93, 144, 157; A'râf 7:37; Hûd 11:18; Kehf 18:15; 'Ankebût 29:68; Zümer 39:32; Saff 61:7.

[4] Bu ayet Zümer 39:3 ile birlikte okunmalıdır. Kişinin kendisini Yüce Allah'a yaklaştıracak aracılar edinmesi şirktir ve eğer tevbe edilmezse, şirk denen kabul Nisâ 4:48 ve 116'da da belirtildiği gibi Allah tarafından affedilmeyecek tek günah olarak tanıtılmaktadır. Müşriklerin Yüce Allah katında putlardan şefaat beklemesi onların bir kısmının da olsa ahirete inandığını gösterebileceği gibi, bu şefaat beklentisinin dünyada durumlarının düzeltilmesi beklentisi olduğu da ifade edilmektedir. Bu durumda müşrikler içerisinde bu türden şefaata inananların ahirete inanmadıkları belirtilmiş olur.

[5] Bu cümle Ra'd 13:33 ve Hucurât 49:16. ayetlerle birlikte okunmalıdır. Amaç insanların hadlerini aşarak Yüce Allah'a din öğretmeye kalkışmamasına dikkat çekmek ve O'nun bilmediği hiçbir şeyin olmadığını vurgulamaktır.

[6] Benzer mesajlar: Bakara 2:213; Enbiyâ 21:92; Mü'minûn 23:52.

[7] Benzeri Hûd 11:110, Tâhâ 20:129, Fussilet 41:45 ve Şûrâ 42:21'de de geçen bu ifade gereği, "Yüce Allah'tan bir kelimenin geçmiş olması" azabın mahşere ertelenmesi ve inkârcılara zaman tanınmasıyla ilgili ezeli hüküm vermesi anlamına gelmektedir.

[8] İnkarcıların Hz. Peygamber'den istediği sıra dışı şeylerle ilgili benzer mesajlar: En'âm 6:7-8; Yûnus 10:15-16, 20; Hûd 11:12; Ra'd 13:7, 27; Hicr 15:7, 14-15; İsrâ 17:59, 90-93; Enbiyâ 21:5; Furkân 25:4-5, 7, 21; 'Ankebût 29:50-51; Zuhruf 43:53.

Surenin 21-30. ayetlerinde insanın nankörlüğü, dünya hayatının geçiciliği, mahşerdeki ceza ve ödüller, inkârcıların ahiretteki çaresizlikleri ele alınmaktadır.

21. Kendilerine dokunan bir sıkıntıdan sonra o (nankör) insanlara bir merhamet tattırdığımız zaman, bir de bakarsın ki ayetlerimiz hakkında bir tuzak (kurmuşlar).[1] De ki: "Allah'ın tuzağı daha hızlıdır."[2] Şüphesiz ki elçilerimiz (meleklerimiz) kurduğunuz tuzakları yazıyorlar.[3]

22. Sizi karada ve denizde yürüten (gezdiren) O'dur. Hatta siz gemilerde bulunduğunuz, gemiler de içindekileri tatlı bir rüzgârla alıp götürdüğü ve (yolcular) bu yüzden neşelendikleri zaman, ona (gemiye) şiddetli bir fırtına gelip çatar; her yerden onlara dalgalar hücum eder ve onlar çepeçevre kuşatıldıklarını anlarlar da işte o zaman, dini yalnız O'na (Allah'a) özgü kılarak "Bizi bundan kurtarırsan elbette şükredenlerden olacağız"[4] diye Allah'a yalvarırlar. **23.** (Allah) kendilerini kurtarınca bir de bakarsın ki onlar yeryüzünde haksız yere taşkınlık ediyorlar. Ey insanlar! Sizin taşkınlığınız dünya hayatının menfaatini elde etmek üzere ancak kendi aleyhinizedir. Sonunda dönüşünüz sadece bizedir. Yaptıklarınızı size bildireceğiz. **24.** Dünya hayatının durumu, gökten indirdiğimiz bir su gibidir ki insanların ve hayvanların yiyeceklerinden olan yer bitkileri o (su) sayesinde (gürleşip) birbirine karışır. Sonunda yeryüzü, süsünü takınıp (rengârenk) zinetlendiği ve sahipleri de onun üzerinde güç sahibi olduklarını sandıkları sırada, bir gece veya gündüz ona (azap) emrimiz gelir de onu sanki dün (orada bir zenginlik) yokmuş gibi hasat edilmiş bir hale getiririz.[5] Düşünen bir toplum için ayetlerimizi ayrıntılı bir şekilde işte böyle açıklıyoruz.[6] **25.** Allah kullarını barış yurduna (cennete)[7] çağırıyor[8] ve dileyeni (layık gördüğünü) doğru yola ulaştırıyor.

---

[1] Yüce Allah inkârcı insanın başına herhangi bir sıkıntı geldikten sonra kendisine rahmet ve merhametini ulaştırdığında hemen eski nankörlüğüne geri döndüğünü ve ayetlere karşı düşmanca tavırlarına devam ettiğini haber vermektedir.

[2] Yüce Allah'ın tuzak kurması, tuzakları boşa çıkarması anlamına gelir. Bu konu Enfâl 8:18, 30. ayetler çerçevesinde değerlendirilmelidir.

[3] Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:181; Nisâ 4:81; İsrâ 17:13; Kehf 18:49; Meryem 19:79; Enbiyâ 21:94; Yâsin 36:12; Zuhruf 43:80; Câsiye 45:29; Kâf 50:18; Kamer 54:53; İnfitâr 82:10-12; Târık 86:4.

[4] Benzer mesaj: En'âm 6:63.

[5] Dünya hayatının geçiciliğiyle ilgili benzer mesajlar: Kehf 18:45; Zümer 39:21; Hadîd 57:20.

[6] Ayetlerin açıkça ortaya konulmasıyla ilgili bkz. En'âm 6:55, 97, 98, 114, 119, 126, 154; A'râf 7:32, 52, 145, 174; Tevbe 9:11; Yûnus 10:5, 37; Hûd 11:1; Yûsuf 12:111; Ra'd 13:2; İsrâ 17:12; Rûm 30:28; Fussilet 41:3, 44.

[7] Burada geçen *dâru's-selâm* ifadesi "barış yurdu" anlamında "dünya hayatındaki İslam ve Kur'an yurdu" olarak da yorumlanabilir. Benzer mesaj: En'âm 6:126.

[8] Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:193; Yûsuf 12:108; Ra'd 13:36; İbrâhim 14:1; Nahl 16:125; Hacc 22:67; Kasas 28:87; Ahzâb 33:46; Fussilet 41:33; Cinn 72:20.

26. Güzel davrananlara daha güzel karşılık, bir de fazlası vardır. Onların yüzlerine herhangi bir toz (leke) ve aşağılanma bulaşmaz.[1] İşte onlar cennet halkıdır; orada *ebedî* kalacaklardır. **27.** Kötülük yapanlara gelince, herhangi bir kötülüğün karşılığı misli iledir.[2] Onları aşağılanma kaplayacaktır. Kendilerini Allah'tan (gelecek herhangi bir cezaya karşı) koruyacak kimse de yoktur. Onların yüzleri sanki karanlık geceden bir parçaya bürünmüştür. İşte onlar da ateş halkıdır; orada *ebedî* kalacaklardır. **28.** Onların hepsini bir araya toplayacağımız, sonra da (Allah'a) ortak koşmuş olanlara "Siz ve koştuğunuz ortaklar, yerinizde bekleyin!" diyeceğimiz gün artık onların (putlarıyla) aralarını tamamen ayırmışız (olacağız). Onların ortakları şöyle diyecekler: "Siz bize ibadet etmiyordunuz.[3] **29.** Bu yüzden bizimle sizin aranızda şahit olarak Allah yeter. Şüphesiz ki biz sizin (bize) tapmanızdan tamamen habersizdik." **30.** Orada herkes geçmişte yaptıklarını karşısında bulacaktır. (Artık) onlar gerçek sahipleri[4] olan Allah'a döndürülmüş (olacaklar)dır. Uydurmakta oldukları şeyler (putlar) da onlardan kaybolup gitmiş (olacak)tır.

▼ *Surenin 31-46. ayetlerinde Yüce Allah'ın kudreti, kararlarının kesin olduğu, putların çaresizliği ve güçsüzlüğü, vahyin meydan okuyuculuğu, inkârcılıkta kararlı olanlar üzerinde ısrar etmenin gerektiği ve insanların kendi yaptıklarının karşılığını görecekleri dile getirilmektedir.*

31. De ki: "Size gökten ve yerden kim rızık veriyor? Veya işitme (duyu)suna ve gözlere kim hâkim bulunuyor? Ölüden diriyi kim çıkarıyor; diriden ölüyü kim çıkarıyor? (Her türlü) işi kim idare ediyor?" Hemen "Allah" diyecekler.[5] De ki: "(Hâlâ) *takvâ*lı (duyarlı) olmayacak mısınız? **32.** İşte O, sizin gerçek Rabbiniz olan Allah'tır. Artık gerçek(ler)den sonra sapkınlıktan başka ne kalır ki![6] Nasıl da (sapkınlığa) döndürülüyorsunuz!" **33.** İşte böylece Rabbinin "Onlar inanmazlar"[7] şeklinde yoldan çıkanlar hakkındaki sözü gerçekleşmiş oldu.[8]

---

1 Bu cümle şöyle de tercüme edilebilir: "Onların yüzlerine ne bir toz (kara leke) bulaşır ne de bir horluk (gelir)."

2 Benzer mesajlar: Bakara 2:261, 272, 273; En'âm 6:160; Enfâl 8:60; Nahl 16:126; Hacc 22:60; Neml 27:89-90; Yâsin 36:54; Zümer 39:10; Şûrâ 42:40; Müzzemmil 73:20; Nebe' 78:36.

3 Benzer mesajlar: İbrâhim 14:22; Nahl 16:86; Meryem 19:82; Furkân 25:18-19; Kasas 28:63; 'Ankebût 29:25; Rûm 30:13; Sebe' 34:41; Fâtır 35:14; Ahkâf 46:6.

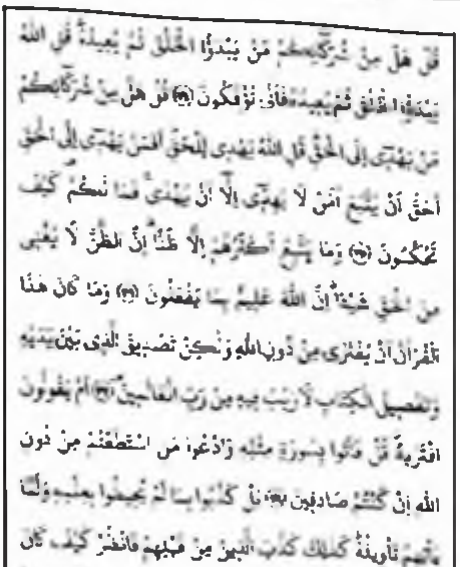
4 Benzer mesajlar: En'âm 6:62; Yûnus 10:32; Kehf 18:44; Hacc 22:6, 62; Mü'minûn 23:116; Nûr 24:25; Lokmân 31:30.

5 Benzer mesajlar: Mü'minûn 23:84-89; 'Ankebût 29:61, 63; Lokmân 31:25; Zümer 39:38; Zuhruf 43:9, 87.

6 Benzer mesajlar: A'râf 7:185; Câsiye 45:6; Mürselât 77:50.

7 Benzer mesajlar: En'âm 6:25, 109, 111; A'râf 7:146; Yûnus 10:96; Hicr 15:13-15; İsrâ 17:93; Şu'arâ 26:199; Sebe' 34:31.

8 Benzer mesajlar: Yûnus 10:96; Yâsin 36:7; Mü'min 40:6.

34. De ki: "(Allah'a) ortak koştuklarınız arasında (yoktan) yaratmayı başlatacak, sonra onu (tekrar) iade edebilecek biri var mı?" De ki: "Allah (yoktan) yaratmayı başlatır; sonra onu (tekrar) iade eder. Nasıl oluyor da (gerçeklerden) döndürülüyorsunuz!"[1] **35.** De ki: "Ortak koştuklarınızdan gerçeğe ulaştıracak olan var mı?" De ki: "Allah gerçeğe ulaştırır. Gerçeğe ulaştıran mı uyulmaya daha layıktır; yoksa hidayet verilmedikçe kendi kendine doğru yolu bulamayan mı? Ne oluyor size? Nasıl (böyle) hükmediyorsunuz?"[2] **36.** Onların çoğu zandan başka bir şeye uymaz. Şüphesiz ki zan, gerçeklik bakımından hiçbir şey ifade etmez.[3] Şüphesiz ki Allah onların yapmakta olduklarını bilendir.

37. Bu Kur'an, Allah'ın peşi sıra (varlıklar tarafın)dan (tasarlanıp) uydurulabilecek (bir söz) değildir.[4] Ancak (o) kendinden öncekini doğrulayan ve o Kitabı (Tevrat'ı) açıklayandır.[5] Onda şüphe yoktur; o âlemlerin Rabbindendir. **38.** Yoksa "Onu (Muhammed) uydurdu!"[6] mu diyorlar? De ki: "Doğruysanız Allah'tan başka, gücünüzün yettiklerini çağırın da onun benzeri bir sure getirin!"[7] **39.** Aksine onlar bilgisini kavrayamadıkları ve yorumu kendilerine asla gelmemiş olan (Kur'an'ı) yalanladılar. Onlardan öncekiler de böyle yalanlamışlardı. Şimdi bak, zalimlerin sonu nasıl olmuştu! **40.** İçlerinden ona (Kur'an'a) inanan da var; inanmayacak olan da. Rabbin bozguncuları çok iyi bilendir. **41.** Onlar seni yalanlamaya devam ederlerse, de ki: "Benim işim bana, sizin işiniz de size aittir.[8] Siz benim yaptığımdan uzaksınız; ben de sizin yaptığınızdan uzağım." **42.** Onlardan seni dinleyenler vardır. Fakat kendileri akıl etmiyorlarsa sağırlara sen mi duyuracaksın?[9]

---

1 Benzer mesajlar: A'râf 7:29; Enbiyâ 21:104; Neml 27:64; 'Ankebût 29:19, 20; Rûm 30:11, 27; Burûc 85:13.

2 Benzer mesajlar: Sâffât 37:154; Kalem 68:36.

3 Benzer mesajlar: En'âm 6:116, 148; Yûnus 10:66; Câsiye 45:24; Necm 53:28.

4 Yüce Allah Kur'an'ın birileri tarafından meydana getirilemeyeceğini, çünkü Kur'an'ın iftira edilebilecek bir metin olmadığını meydan okumaya konu edinmekte, dolayısıyla vahyini sahiplenmektedir.

5 Ayetlerin açıkça ortaya konulmasıyla ilgili bkz. En'âm 6:55, 97, 98, 114, 119, 126, 154; A'râf 7:32, 52, 145, 174; Tevbe 9:11; Yûnus 10:5, 24; Hûd 11:1; Yûsuf 12:111; Ra'd 13:2; İsrâ 17:12; Rûm 30:28; Fussilet 41:3, 44.

6 Hz. Muhammed'e "müfteri" suçlamasıyla ilgili benzer mesajlar: Hûd 11:13; Nahl 16:101; Enbiyâ 21:5; Furkân 25:4; Secde 32:3; Sebe' 34:8; Şûrâ 42:24; Ahkâf 46:8.

7 Bu ayet *tehaddî* denen "meydan okuma" ayetlerinin dördüncüsüdür. Bütün Kur'an'la ilgili herhangi bir meydan okuma olmamıştır. Meydan okuma ayetleri, sırasına göre (yaklaşık 60-70 surelik meydan okuma için) İsrâ 17:88, Tûr 52:34, (on surelik için) Hûd 11:13, (tek sürelik olan ise) Yûnus 10:38 ve Bakara 2:23-24'tedir.

8 Benzer mesajlar: Furkân 25:63, 72; Kasas 28:55; Şûrâ 42:15; Kâfirûn 109:6.

9 Benzer mesajlar: Neml 27:81; Rûm 30:52-53; Zuhruf 43:40.

43. Onlardan sana bakan da vardır. Fakat (gerçeği) göremiyorlarsa körleri sen mi doğru yola ulaştıracaksın![1] **44.** Şüphesiz ki Allah insanlara hiçbir şekilde haksızlık etmez fakat insanlar kendilerine haksızlık ederler.[2] **45.** (Allah) o gün onları, (dünyada) sanki günün ancak aralarında birbirleriyle tanışabilecekleri bir saati kadar kalmış gibi toplayacaktır.[3] Allah ile karşılaşmayı yalanlayıp doğru yola gelmemiş olanlar elbette zarara uğramışlardır. **46.** Ya onları uyardığımız şeylerin bir kısmını sana gösteririz ya da seni vefat ettiririz.[4] Dönüşleri sadece bizedir. Sonra Allah onların yapmakta olduklarına da şahittir.

▾Sûrenin 47-56. âyetlerinde risâlet kurumu, kâfirlerin alaycılıkları, toplumsal ecelin değişmez bir kurala tabi kılındığı, inkârcıların azapla alay edişleri, mutlak otoritenin Yüce Allah'a ait olduğu belirtilmektedir.

47. Her ümmetin bir elçisi vardır.[5] Elçileri geldiği zaman, aralarında adaletle hükmedilir ve onlara haksızlık edilmez. **48.** "Doğruysanız o vaat (Son Saat) ne zamanmış!" derler.[6] **49.** De ki: "Allah'ın dilemesi hariç, kendime herhangi bir zarar veya yarar sağlayacak güce sahip değilim." Her ümmetin bir süresi vardır. Süreleri geldiği zaman artık ne bir saat (bir an) geri kalabilir ne de ileri gidebilirler.[7]

وَمِنْهُم مَّن يَنظُرُ إِلَيْكَ أَفَأَنتَ تَهْدِي الْعُمْيَ وَلَوْ كَانُوا
لَا يُبْصِرُونَ ﴿٤٣﴾ إِنَّ اللَّهَ لَا يَظْلِمُ النَّاسَ شَيْئًا وَلَٰكِنَّ النَّاسَ
أَنفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٤٤﴾ وَيَوْمَ يَحْشُرُهُمْ كَأَن لَّمْ يَلْبَثُوا إِلَّا سَاعَةً
مِّنَ النَّهَارِ يَتَعَارَفُونَ بَيْنَهُمْ ۚ قَدْ خَسِرَ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِلِقَاءِ اللَّهِ
وَمَا كَانُوا مُهْتَدِينَ ﴿٤٥﴾ وَإِمَّا نُرِيَنَّكَ بَعْضَ الَّذِي نَعِدُهُمْ أَوْ
نَتَوَفَّيَنَّكَ فَإِلَيْنَا مَرْجِعُهُمْ ثُمَّ اللَّهُ شَهِيدٌ عَلَىٰ مَا يَفْعَلُونَ ﴿٤٦﴾
وَلِكُلِّ أُمَّةٍ رَّسُولٌ ۖ فَإِذَا جَاءَ رَسُولُهُمْ قُضِيَ بَيْنَهُم بِالْقِسْطِ وَهُمْ
لَا يُظْلَمُونَ ﴿٤٧﴾ وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هَٰذَا الْوَعْدُ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ ﴿٤٨﴾
قُل لَّا أَمْلِكُ لِنَفْسِي ضَرًّا وَلَا نَفْعًا إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ ۗ لِكُلِّ أُمَّةٍ أَجَلٌ ۚ
إِذَا جَاءَ أَجَلُهُمْ فَلَا يَسْتَأْخِرُونَ سَاعَةً وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ ﴿٤٩﴾
قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَتَاكُمْ عَذَابُهُ بَيَاتًا أَوْ نَهَارًا مَّاذَا يَسْتَعْجِلُ
مِنْهُ الْمُجْرِمُونَ ﴿٥٠﴾ أَثُمَّ إِذَا مَا وَقَعَ آمَنتُم بِهِ ۚ آلْآنَ وَقَدْ كُنتُم
بِهِ تَسْتَعْجِلُونَ ﴿٥١﴾ ثُمَّ قِيلَ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا ذُوقُوا عَذَابَ
الْخُلْدِ هَلْ تُجْزَوْنَ إِلَّا بِمَا كُنتُمْ تَكْسِبُونَ ﴿٥٢﴾ وَيَسْتَنبِئُونَكَ
أَحَقٌّ هُوَ ۖ قُلْ إِي وَرَبِّي إِنَّهُ لَحَقٌّ ۖ وَمَا أَنتُم بِمُعْجِزِينَ ﴿٥٣﴾

50. De ki: "Hiç düşündünüz mü O'nun azabı size geceleyin veya gündüzün gelirse (ne yaparsınız)!" Suçlular bunun hangisini istemekte acele ediyorlar! **51.** (Azap) başınıza geldikten sonra mı ona inanmış (olacak)sınız? Şimdi mi (iman ettiniz)? Onu (azabı) istemekte acele ediyordunuz! **52.** Sonra (kendilerine) haksızlık edenlere "*Ebedî* azabı tadın!" denmiş (olacak)tır. Kazanmakta olduğunuzdan başkasının karşılığını mı bulacaksınız? **53.** (Bazı inkârcılar) "O (azap) gerçek midir?" diye senden haber bekliyorlar.[8] De ki: "Evet, Rabbime yemin olsun: Şüphesiz ki o gerçektir ve siz asla (O'nu) aciz bırakıcılar değilsiniz."[9]

---

[1] Benzer mesajlar: Neml 27:80-81; Rûm 30:52-53; Zuhruf 43:40.

[2] Benzer mesajlar: Bakara 2:57; Âl-i İmrân 3:117; Nisâ 4:40; A'râf 7:160, 177; Tevbe 9:70; Hûd 11:101; Nahl 16:33, 118; Kehf 18:49; 'Ankebût 29:40; Rûm 30:9; Mu'min 40:31; Fussilet 41:46; Zuhruf 43:76.

[3] Benzer mesajlar: Tâhâ 20:103; Mu'minûn 23:112-114; Rûm 30:55; Ahkâf 46:35; Nâzi'ât 79:46.

[4] Benzer mesajlar: Ra'd 13:40; Mu'min 40:77.

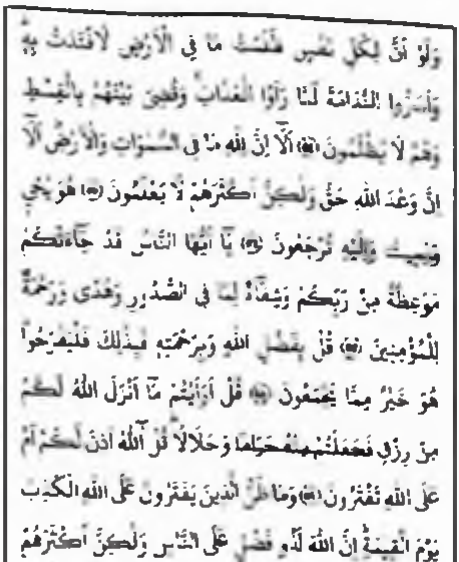
[5] Benzer mesajlar: En'âm 6:42; Ra'd 13:7; Hicr 15:10; Nahl 16:36, 63; Fâtır 35:24; Zuhruf 43:6. Ayrıca İsrâ 17:15'te geçtiği üzere, vahiy birilerine hiç ulaşmamış veya doğru ulaşmamış ise o kişilere de vahiyle ilgili azap edilmeyeceği ifade edilmektedir.

[6] Benzer mesajlar: Enbiyâ 21:38; Neml 27:71; Secde 32:28; Sebe' 34:29; Yâsîn 36:48; Zâriyât 51:12; Mülk 67:25; Kıyâmet 75:6.

[7] Benzer mesajlar: A'râf 7:34; Hicr 15:5; Nahl 16:61; Mu'minûn 23:43.

[8] Kur'an'da sadece burada geçen *yestenbiûne* fiili "haber sormak", "bilgi teyit etmek", "soru sormak" demektir.

[9] Benzer mesajlar: En'âm 6:134; Enfâl 8:59; Tevbe 9:2, 3; Hûd 11:20, 33; Nahl 16:46; Nûr 24:57; 'Ankebût 29:22; Fâtır 35:44; Zümer 39:51; Şûrâ 42:31; Ahkâf 46:32.

وَلَوْ أَنَّ لِكُلِّ نَفْسٍ ظَلَمَتْ مَا فِي الْأَرْضِ لَافْتَدَتْ بِهِ ۗ
وَأَسَرُّوا النَّدَامَةَ لَمَّا رَأَوُا الْعَذَابَ ۚ وَقُضِيَ بَيْنَهُمْ بِالْقِسْطِ
وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٥٤﴾ أَلَا إِنَّ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ۗ أَلَا
إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٥٥﴾ هُوَ يُحْيِي
وَيُمِيتُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٥٦﴾ يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَتْكُمْ
مَوْعِظَةٌ مِنْ رَبِّكُمْ وَشِفَاءٌ لِمَا فِي الصُّدُورِ وَهُدًى وَرَحْمَةٌ
لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿٥٧﴾ قُلْ بِفَضْلِ اللَّهِ وَبِرَحْمَتِهِ فَبِذَٰلِكَ فَلْيَفْرَحُوا ۖ
هُوَ خَيْرٌ مِمَّا يَجْمَعُونَ ﴿٥٨﴾ قُلْ أَرَأَيْتُمْ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ لَكُمْ
مِنْ رِزْقٍ فَجَعَلْتُمْ مِنْهُ حَرَامًا وَحَلَالًا ۗ قُلْ آللَّهُ أَذِنَ لَكُمْ ۖ أَمْ
عَلَى اللَّهِ تَفْتَرُونَ ﴿٥٩﴾ وَمَا ظَنُّ الَّذِينَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ
يَوْمَ الْقِيَامَةِ ۗ إِنَّ اللَّهَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ
لَا يَشْكُرُونَ ﴿٦٠﴾ وَمَا تَكُونُ فِي شَأْنٍ وَمَا تَتْلُوا مِنْهُ مِنْ قُرْآنٍ
وَلَا تَعْمَلُونَ مِنْ عَمَلٍ إِلَّا كُنَّا عَلَيْكُمْ شُهُودًا إِذْ تُفِيضُونَ
فِيهِ ۚ وَمَا يَعْزُبُ عَنْ رَبِّكَ مِنْ مِثْقَالِ ذَرَّةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا
فِي السَّمَاءِ وَلَا أَصْغَرَ مِنْ ذَٰلِكَ وَلَا أَكْبَرَ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ ﴿٦١﴾

54. Haksızlık eden kişi yeryüzündeki (her şeye) sahip olsaydı (azaptan kurtulmak için) elbette onu fidye olarak verirdi.[1] Azabı gördüklerinde, pişmanlık gizlemiş (veya pişmanlıklarını açıklamış)[2] olacaklardır. Aralarında adaletle hükmedilecektir ve kendilerine haksızlık edilmeyecektir. **55.** Dikkat edin! Göklerde ve yerde olan her şey yalnızca Allah'a aittir. Dikkat edin! Allah'ın vaadi gerçektir fakat onların çoğu bilmez. **56.** O, diriltir, öldürür; yalnızca O'na döndürüleceksiniz.

▾ *Surenin 57-70. ayetlerinde vahyin özellikleri, insanların nelerle övünmesi gerektiği, olumsuz insanların dindeki aşırılıkları, Yüce Allah'ın bilgisinin erişilmezliği, O'na çocuk yakıştırmanın iftira olduğu belirtilmektedir.*

57. Ey insanlar! Elbette size Rabbinizden bir öğüt, göğüslerdeki (kalplerdeki inançsızlığa) bir şifa,[3] müminler için bir rehber ve rahmet gelmiştir. **58.** De ki: "Ancak Allah'ın lütfu ve merhametiyle, işte bunlarla sevinsinler! Bu, onların (dünya malı olarak) topladıklarından daha hayırlıdır." **59.** De ki: "Allah'ın size indirdiği rızıktan (bir kısmını) helâl, (bir kısmını da) haram kıldığınızı gördünüz mü?" De ki: "Allah mı size izin verdi, yoksa Allah'a iftira mı ediyorsunuz?"[4] **60.** Allah'a yalan uyduranların kıyamet günü hakkındaki kanaati nedir? Şüphesiz ki Allah insanlara karşı lütuf sahibidir. Fakat onların çoğu şükretmezler. **61.** Her ne işte bulunsan, o işle ilgili Kur'an'dan her ne *tilâvet* edersen (okuyup aktarsan)[5] ve siz her ne iş yapıyorsanız o işe daldığınız zaman biz mutlaka üstünüzde şahidiz. Yerde de gökte de zerre ağırlığınca bir şey Rabbinden uzak (ve gizli) kalmaz.[6] Bundan daha küçük ve daha büyük (hiçbir şey) yoktur ki apaçık bir kitapta (ilahi kanunda) bulunmasın.

---

1 Benzer mesajlar: Bakara 2:48, 123; Âl-i İmrân 3:91; Mâide 5:36; En'âm 6:70; Ra'd 13:18; Zümer 39:47; Hadid 57:15; Me'âric 70:11-14.

2 Buradaki *esarra* fiili *ezdâd* (çift anlamlı) kelimelerdendir. Anlamı hem pişmanlığı "gizlemek" hem de onu "açıklamak"tır. Benzer mesaj: Sebe' 34:33.

3 Benzer mesajlar: İsrâ 17:82; Fussilet 41:44.

4 Benzer mesajlar: Mâide 5:87; En'âm 6:143-146; Nahl 16:116-117; Tahrîm 66:1; Hâkka 69:44-47.

5 Kur'an'da *tilâvet* ifadesi vahyin tebliğ edilmesi, vahyin herhangi bir konunun gündeme getirilmesi, izinin sürülmesi, takip edilmesi anlamlarına gelmektedir. *Tilâvet* kavramının anlamları arasında "gündeme getirmek", "hayatın merkezine almak", "gündem yapmak" da bulunmaktadır. Dolayısıyla ayette sözü edilen *tilâvet* ile kastedilen Hz. Muhammed'in vahyi muhataplarına tebliğ etmesi olarak anlaşılmalıdır. Ayetin ilk cümlesinde "her ne iş yaparsan" ifadesinin kapsamında Kur'an *tilâveti* de yer almasına rağmen bunun ayrı olarak kullanılmasının sebebi öneminden kaynaklanmaktadır. Kur'an'da her işle ilgili doğrudan veya dolaylı olarak, hüküm açısından veya mesaj açısından bir Kur'an göndermesi vardır. Kur'an'dan o işle ilgili kısmın *tilâvet* edilmesi, o konuda Kur'an'ın dediğinin yapılmasını zorunlu kılmaktadır. Kur'an, hayatla ilgili esaslar içerdiği için onun *tilâveti* de ayetleri hayata aktarılmasıdır, hayata taşınmasıdır.

6 Benzer mesaj: Sebe' 34:3.

62. Dikkat edin! Allah'ın dostlarına[1] korku yoktur; onlar üzülmeyecek de. **63.** Onlar, iman edip *takvâ*lı olanlardır. **64.** Dünya hayatında da ahirette de müjde onlarındır. Allah'ın sözlerinde asla değişme yoktur. Asıl büyük kurtuluş işte budur. **65.** Onların (inkârcıların) sözleri seni üzmesin![2] Şüphesiz ki itibar bütünüyle Allah'a aittir.[3] O, duyandır, bilendir. **66.** Dikkat edin! Göklerde ve yerde kim varsa (hepsi) yalnızca Allah'a aittir.[4] Allah'ın peşi sıra ortaklara yalvaranlar neyin peşine düşüyorlar! Onlar, zandan başka bir şeye uymuyorlar ve onlar yalandan başka bir şey de söylemiyorlar.[5] **67.** O, içinde dinlenesiniz diye sizin için geceyi yaratan, (çalışıp kazanmanız için de) gündüzü aydınlık kılandır.[6] Şüphesiz ki bunda, dinleyen bir toplum için dersler vardır.

أَلَآ إِنَّ أَوْلِيَآءَ ٱللَّهِ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٦٢﴾
ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَكَانُوا۟ يَتَّقُونَ ﴿٦٣﴾ لَهُمُ ٱلْبُشْرَىٰ
فِى ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا وَفِى ٱلْـَٔاخِرَةِ ۚ لَا تَبْدِيلَ لِكَلِمَٰتِ ٱللَّهِ ۚ
ذَٰلِكَ هُوَ ٱلْفَوْزُ ٱلْعَظِيمُ ﴿٦٤﴾ وَلَا يَحْزُنكَ قَوْلُهُمْ ۘ إِنَّ
ٱلْعِزَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا ۚ هُوَ ٱلسَّمِيعُ ٱلْعَلِيمُ ﴿٦٥﴾ أَلَآ إِنَّ لِلَّهِ
مَن فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَمَن فِى ٱلْأَرْضِ ۗ وَمَا يَتَّبِعُ ٱلَّذِينَ
يَدْعُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ شُرَكَآءَ ۚ إِن يَتَّبِعُونَ إِلَّا ٱلظَّنَّ
وَإِنْ هُمْ إِلَّا يَخْرُصُونَ ﴿٦٦﴾ هُوَ ٱلَّذِى جَعَلَ لَكُمُ ٱلَّيْلَ
لِتَسْكُنُوا۟ فِيهِ وَٱلنَّهَارَ مُبْصِرًا ۚ إِنَّ فِى ذَٰلِكَ لَـَٔايَٰتٍ
لِّقَوْمٍ يَسْمَعُونَ ﴿٦٧﴾ قَالُوا۟ ٱتَّخَذَ ٱللَّهُ وَلَدًا سُبْحَٰنَهُۥ ۖ
هُوَ ٱلْغَنِىُّ ۖ لَهُۥ مَا فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَمَا فِى ٱلْأَرْضِ ۚ إِنْ عِندَكُم
مِّن سُلْطَٰنٍۭ بِهَٰذَآ ۚ أَتَقُولُونَ عَلَى ٱللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٦٨﴾
قُلْ إِنَّ ٱلَّذِينَ يَفْتَرُونَ عَلَى ٱللَّهِ ٱلْكَذِبَ لَا يُفْلِحُونَ ﴿٦٩﴾
مَتَٰعٌ فِى ٱلدُّنْيَا ثُمَّ إِلَيْنَا مَرْجِعُهُمْ ثُمَّ نُذِيقُهُمُ
ٱلْعَذَابَ ٱلشَّدِيدَ بِمَا كَانُوا۟ يَكْفُرُونَ ﴿٧٠﴾

68. (Müşrikler:) "Allah çocuk edindi!" dediler.[7] (Haşa)! O yücedir. O, (gerçek) zengindir. Göklerde ve yerde ne varsa yalnızca O'na aittir. Bu konuda yanınızda herhangi bir delil yoktur. Allah hakkında bilmediğiniz şeyleri mi söylüyorsunuz? **69.** De ki: "Allah'a yalan uyduranlar kurtulamazlar." **70.** Dünyada bir miktar geçim (sağlarlar); sonra dönüşleri sadece bizedir; ardından da inkâr etmekte oldukları şeyler nedeniyle onlara şiddetli azabı tattırırız.[8]

---

[1] Yüce Allah'ın dostu olabilmek için önce Tevbe 9:71'de ifade edildiği gibi müminlerin birbirlerinin dostu olması gerekir. Bunun sonrasında Yüce Allah müminlerin dostu olduğunu Bakara 2:257'de ifade etmektedir. Fussilet 41:31'de belirtildiği gibi melekler de müminlerin dostudurlar. Mâide 5:55'te ise gerçek dostların Yüce Allah, Elçisi ve namaz kılan, zekâtı veren ve (Allah'ın emirlerine) boyun eğen müminler olduğu belirtilmektedir. Bu üç ayet Yüce Allah'ın dostlarının kimler olduğunu içermekte, bu kavramı belli bazı isimlere indirgemenin doğru olmadığı anlaşılmaktadır.

[2] Benzer mesaj: Yâsin 36:76.

[3] Benzer mesajlar: Nisâ 4:139; Fâtır 35:10.

[4] Yüce Allah'ın dışında, O'nun peşi sıra müşriklerin tapındığı varlıkların kendilerinin müstakil varlıklar olmadıkları, dolayısıyla onlara ait özel herhangi bir mekân bulunmadığı, onlardan herhangi bir şey beklememek gerektiği, ayrıca kendilerine kulluk etmeyenleri cezalandırabilecekleri bir ahiretlerinin olmadığı, onlara tapınmamaları durumunda yersiz korkulara kapılmalarının da gereksizliği üzerinde durulmaktadır. Tapındıkları varlıklar genelde melek veya cinler üzerinden ürettikleri varlıklar ve putlar olduğu için, Yüce Allah ayette *mâ* edatı değil de canlı ve ruhu olan varlıklar için kullanılan *men* edatını tercih etmiştir.

[5] Benzer mesajlar: En'âm 6:116, 148; Yûnus 10:36; Câsiye 45:24; Necm 53:28.

[6] Benzer mesajlar: Kasas 28:73; Mü'min 40:61.

[7] Mekkelilerin Yüce Allah'a çocuk yakıştırmalarıyla ilgili bilgi içeren benzer mesajlar: Bakara 2:116; Nisâ 4:171; En'âm 6:101; Nahl 16:57-62; İsrâ 17:111; Kehf 18:4; Meryem 19:87-92; Enbiyâ 21:26; Furkân 25:2; Sâffât 37:151-153; Zuhruf 43:15-19; Tûr 52:39; Necm 53:21; Cinn 72:3.

[8] Ayetin sonundaki *bimâ kânû yekfurûne* (inkâr etmeleri sebebiyle) ifadesi dikkat çekicidir. Yüce Allah hiç kimseyi haksız yere azaba uğratmayacağı için, azaba çarptırılma nedenleri "Yüce Allah'ı, vahyi, risaleti, ahireti, sorgulamayı, cenneti, cehennemi vs. hususları inkâr etmeleri" olarak belirlenmiştir.

وَاتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَأَ نُوحٍ إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ يَا قَوْمِ إِنْ كَانَ كَبُرَ عَلَيْكُمْ
مَقَامِي وَتَذْكِيرِي بِآيَاتِ اللَّهِ فَعَلَى اللَّهِ تَوَكَّلْتُ فَأَجْمِعُوا أَمْرَكُمْ
وَشُرَكَاءَكُمْ ثُمَّ لَا يَكُنْ أَمْرُكُمْ عَلَيْكُمْ غُمَّةً ثُمَّ اقْضُوا
إِلَيَّ وَلَا تُنْظِرُونِ ﴿٧١﴾ فَإِنْ تَوَلَّيْتُمْ فَمَا سَأَلْتُكُمْ مِنْ أَجْرٍ
إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى اللَّهِ وَأُمِرْتُ أَنْ أَكُونَ مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴿٧٢﴾
فَكَذَّبُوهُ فَنَجَّيْنَاهُ وَمَنْ مَعَهُ فِي الْفُلْكِ وَجَعَلْنَاهُمْ خَلَائِفَ
وَأَغْرَقْنَا الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ
الْمُنْذَرِينَ ﴿٧٣﴾ ثُمَّ بَعَثْنَا مِنْ بَعْدِهِ رُسُلًا إِلَى قَوْمِهِمْ فَجَاءُوهُمْ
بِالْبَيِّنَاتِ فَمَا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا بِمَا كَذَّبُوا بِهِ مِنْ قَبْلُ كَذَٰلِكَ نَطْبَعُ
عَلَىٰ قُلُوبِ الْمُعْتَدِينَ ﴿٧٤﴾ ثُمَّ بَعَثْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ مُوسَىٰ وَهَارُونَ
إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِ بِآيَاتِنَا فَاسْتَكْبَرُوا وَكَانُوا قَوْمًا مُجْرِمِينَ ﴿٧٥﴾
فَلَمَّا جَاءَهُمُ الْحَقُّ مِنْ عِنْدِنَا قَالُوا إِنَّ هَٰذَا لَسِحْرٌ مُبِينٌ ﴿٧٦﴾
قَالَ مُوسَىٰ أَتَقُولُونَ لِلْحَقِّ لَمَّا جَاءَكُمْ أَسِحْرٌ هَٰذَا وَلَا يُفْلِحُ
السَّاحِرُونَ ﴿٧٧﴾ قَالُوا أَجِئْتَنَا لِتَلْفِتَنَا عَمَّا وَجَدْنَا عَلَيْهِ آبَاءَنَا
وَتَكُونَ لَكُمَا الْكِبْرِيَاءُ فِي الْأَرْضِ وَمَا نَحْنُ لَكُمَا بِمُؤْمِنِينَ ﴿٧٨﴾

▪ *Surenin 71-93. ayetlerinde Hz. Nuh'un ve Hz. Musa'nın kıssalarından bazı kesitler ve ümmet için ibret içerikli mesajlar ile alınmaktadır.*

71. Onlara Nuh'un haberini *tilavet* et (okuyup aktar)! Hani o, kavmine şöyle demişti: "Ey kavmim! Benim konumum ve Allah'ın ayetlerini hatırlatmam size ağır geldi ise -ki ben yalnızca Allah'a güvenirim-; siz de ortaklarınızla birlikte işinizle ilgili olarak toplanın! Sonra işiniz başınıza dert olmasın! Bundan sonra (vereceğiniz) hükmü bana uygulayın ve bana zaman da tanımayın! **72.** Yüz çevirirseniz, ben sizden hiçbir ücret istememiştim. Benim ücretim yalnızca Allah'a aittir.[1] Bana da müslümanlardan olmam emredilmiştir."

73. (Yine de) onu yalanlamışlardı. Biz de hem onu hem de onunla birlikte gemide bulunanları kurtarmış ve onları (yeryüzünde) halifeler (sorumlular olarak) görevlendirmiştik. Ayetlerimizi yalanlayanları da (denizde) boğmuştuk. Bak ki uyarılanların (fakat inanmayanların) sonu nasıl olmuş! **74.** Sonra onun arkasından elçileri kendi toplumlarına göndermiştik. Onlara deliller getirmişlerdi. Fakat onlar daha önce yalanladıkları şeye inanacak değillerdi. İşte haddi aşanların kalplerini biz böyle mühürleriz.[2]

75. Sonra onların ardından da Musa ile Harun'u delillerimizle Firavun'a ve yöneticilerine göndermiştik; (fakat) onlar kibirlenmiş ve suçlu bir toplum olmuşlardı. **76.** Katımızdan onlara gerçek (bilgi) gelince "Elbette bu, apaçık bir büyüdür!" demişlerdi. **77.** Musa "Size gerçek (bilgi) geldiğinde onun için 'Bu bir büyü müdür? (Hep böyle mi) dersiniz? (Oysa) büyücüler başarılı olamazlar!" diye sormuştu. **78.** Onlar "Babalarımızı üzerinde bulduğumuz (dinden) bizi döndüresin[3] ve yeryüzünde yücelik sizin ikinizin olsun diye mi bize geldin? Biz size asla inanacak değiliz." demişlerdi.

---

1 Benzer mesajlar: En'âm 6:90; Hûd 11:29, 51; Yûsuf 12:104; Furkân 25:57; Şu'arâ 26:109, 127, 145, 164, 180; Sebe' 34:47; Yâsin 36:21; Sâd 38:86; Şûrâ 42:23; Tûr 52:40; Kalem 68:46.

2 İnkârcıların kalplerinin mühürlenmesinin sebebi, inkârlarında ısrarcı olmalarıdır. Yani inkâr "sebep", mühürlenme ise "sonuç"tur. Benzer mesajlar: Bakara 2:7, 88; Nisâ 4:155; A'râf 7:100, 101; Tevbe 9:87, 93; Nahl 16:108; Rûm 30:59; Mü'min 40:35; Muhammed 47:16; Münâfikûn 63:3.

3 Firavun ve adamları taklide battıkları için, atalarını neyin üzerinde bulmuşlarsa o yolu, yani o dini, hayat tarzını takip edeceklerini ifade etmiş, o yoldan vazgeçirme gerekçesi nedeniyle Hz. Musa'ya ve Hz. Harun'a itibar etmeyeceklerini belirtmişlerdi. "Atalarımızı üzerinde bulmuştuk" sözü taklitçiliğin göstergesidir ve bu ümmet içerisinde öncelikle Mekkeli müşrikler bu hatalı yolu izleyenler olmuştur. Ancak mesaj elbette onlarla sınırlı değildir. Şeytanın izini takip eden herkesin bu noktada muhatap olduğu unutulmamalıdır. Taklitle ilgili benzer mesajlar: Bakara 2:170; Mâide 5:104; A'râf 7:28; Hûd 11:53-54, 62, 87; Enbiyâ 21:52-53; Şu'arâ 26:70-74; Lokmân 31:21; Sebe' 34:43; Sâffât 37:69-74; Zuhruf 43:22, 23.

وَقَالَ فِرْعَوْنُ ائْتُونِي بِكُلِّ سَاحِرٍ عَلِيمٍ ﴿٧٩﴾ فَلَمَّا جَاءَ
السَّحَرَةُ قَالَ لَهُم مُّوسَىٰ أَلْقُوا مَا أَنتُم مُّلْقُونَ ﴿٨٠﴾ فَلَمَّا أَلْقَوْا
قَالَ مُوسَىٰ مَا جِئْتُم بِهِ السِّحْرُ إِنَّ اللَّهَ سَيُبْطِلُهُ إِنَّ اللَّهَ
لَا يُصْلِحُ عَمَلَ الْمُفْسِدِينَ ﴿٨١﴾ وَيُحِقُّ اللَّهُ الْحَقَّ بِكَلِمَاتِهِ
وَلَوْ كَرِهَ الْمُجْرِمُونَ ﴿٨٢﴾ فَمَا آمَنَ لِمُوسَىٰ إِلَّا ذُرِّيَّةٌ مِّن قَوْمِهِ
عَلَىٰ خَوْفٍ مِّن فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِمْ أَن يَفْتِنَهُمْ وَإِنَّ فِرْعَوْنَ
لَعَالٍ فِي الْأَرْضِ وَإِنَّهُ لَمِنَ الْمُسْرِفِينَ ﴿٨٣﴾ وَقَالَ مُوسَىٰ يَا قَوْمِ
إِن كُنتُمْ آمَنتُم بِاللَّهِ فَعَلَيْهِ تَوَكَّلُوا إِن كُنتُم مُّسْلِمِينَ ﴿٨٤﴾
فَقَالُوا عَلَى اللَّهِ تَوَكَّلْنَا رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا فِتْنَةً لِّلْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٨٥﴾
وَنَجِّنَا بِرَحْمَتِكَ مِنَ الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ﴿٨٦﴾ وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ
وَأَخِيهِ أَن تَبَوَّآ لِقَوْمِكُمَا بِمِصْرَ بُيُوتًا وَاجْعَلُوا بُيُوتَكُمْ
قِبْلَةً وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٨٧﴾ وَقَالَ مُوسَىٰ رَبَّنَا
إِنَّكَ آتَيْتَ فِرْعَوْنَ وَمَلَأَهُ زِينَةً وَأَمْوَالًا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا
رَبَّنَا لِيُضِلُّوا عَن سَبِيلِكَ رَبَّنَا اطْمِسْ عَلَىٰ أَمْوَالِهِمْ وَاشْدُدْ
عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ فَلَا يُؤْمِنُوا حَتَّىٰ يَرَوُا الْعَذَابَ الْأَلِيمَ ﴿٨٨﴾

79. Firavun şöyle demişti: "Bilgili bütün büyücüleri bana getirin!" **80.** Büyücüler gelince Musa onlara "Ne atacaksanız atın!" demişti.[1] **81.** Onlar (iplerini) atınca Musa şunu söylemişti: "Sizin getirdiğiniz şey (bilinen bir) büyüdür. Şüphesiz ki Allah onu boşa çıkaracaktır." Şüphesiz ki Allah bozguncuların işini düzeltmez. **82.** Suçluların hoşuna gitmese de Allah sözleriyle gerçeği açığa çıkaracaktır. **83.** Firavun ve yöneticilerinin kendilerine *fitne* (sıkıntı) vermelerinden korkmaları nedeniyle, kavminden bir grup insandan başka kimse Musa'ya iman etmemişti. Şüphesiz ki Firavun yeryüzünde kibirlenen biriydi ve elbette o, haddi aşanlardandı.[2] **84.** Musa şöyle demişti: "Ey kavmim! Allah'a inandıysanız, O'na teslim olduysanız yalnızca O'na güvenin!"[3] **85.** Onlar da şöyle demişlerdi: "Yalnızca Allah'a güvendik. Rabbimiz! Bizi zalimler topluluğu için deneme konusu kılma![4] **86.** Bizi merhametinle o kâfirler topluluğundan kurtar!" **87.** Biz de Musa ve kardeşine "Kavminiz için şehirde evler hazırlayın! Evlerinizi kıble yapın![5] Namazınızı da doğru kılın![6] (Ey Musa)! Müminleri müjdele!" diye vahyetmiştik.

88. Musa şöyle demişti: "Rabbimiz! Şüphesiz ki sen Firavun ve yöneticilerine dünya hayatında ziynet ve mallar verdin.[7] Rabbimiz! (Onlara bu nimetleri) insanları senin yolundan saptırsınlar (diye mi verdin?)[8] Rabbimiz! Onların mallarını sil, kalplerine sıkıntı ver! Onlar o elem verici azabı görünceye kadar iman etmeyecekler."[9]

---

1 Benzer mesaj: Şu'arâ 26:43.

2 Benzer mesaj: Zuhruf 43:54.

3 Bu ayet imanın bir iddia değil, bilinç ve kararlılık olduğunun delilidir. Dahası iman bir güven kurumudur. Bir insan Yüce Allah'a ne kadar güveniyorsa O'na o kadar inanıyor demektir.

4 Ayette geçen *fitneh* kelimesi "deneme" anlamına gelse de burada bağlam gereği zalimlere karşı herhangi bir şekilde "rezil ve rüsva" edilmeme anlamını da içermektedir. Bu duanın bir benzeri Mümtehine 60:5'te Hz. İbrahim'in duası olarak yer almaktadır. Benzer mesaj: Bakara 2:256.

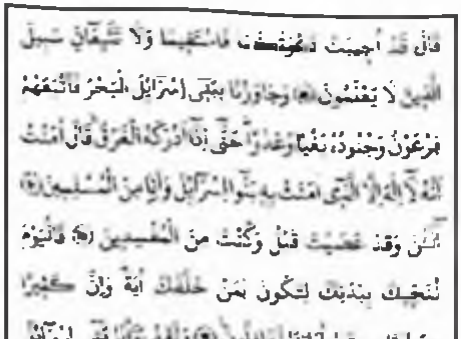
5 Bu cümle ayetin bağlamı dikkate alınarak Hz. Musa ve Hz. Harun'un kavmine tebliğ etmesi istenen bir buyruk olarak şöyle de tercüme edilebilir: "Evlerinizi güney tarafa bakacak şekilde yapın."

6 Bu buyruk namaz, oruç, zekât, kurban vs. ibadetlerin eski ümmetlerden beri farz olduğunun delillerindendir. Benzer mesajlar: Bakara 2:83, 183; Âl-i İmrân 3:39; Mâide 5:12; İbrâhîm 14:40; Kehf 18:21; Meryem 19:31, 55, 59; Tâhâ 20:14; Hacc 22:26-30, 34-37; Enbiyâ 21:73; Lokmân 31:17; Şûrâ 42:13.

7 Hz. Musa Yüce Allah'ın Firavun'a ve onun yönetici seçkinlerine dünya hayatında çeşitli zinetler, bolca mal ve servet verdiğini ifade etmiş, bir anlamda bunların veriliş amacına uygun değerlendirilmediğine dikkat çekmiş olmaktadır.

8 Bu cümle "Rabbimiz! Sonuçta onlar senin yolundan saptırıyorlar" şeklinde de tercüme edilebilir. Bu tercümenin gerekçesi, *li yudilli* ifadesinin başındaki *lâm/li* edatına "akıbet" anlamı verilmesidir ki bunun Kur'an'da çeşitli örnekleri vardır.

9 "Kalplerine şiddet ver" ifadesi "kalplerinin mühürlenmesi, sıkıntılarla daralılması, imana muvaffak olamamaları, kalplerinin katılaşması, malı kaybetme sonrası bunun acısını kalplerine oturtması" anlamlarını içermektedir.

89. (Allah) "İkinizin duasına da elbette cevap verilmiştir. Siz doğru yolda olun ve o (gerçekleri) bilmeyenlerin yoluna uymayın!" demişti. **90.** Biz İsrailoğulları'nı denizden geçirmiştik de Firavun ve askerleri haksızlık etmek ve saldırmak üzere onları takip etmişti. Sonunda (denizde) boğulma zamanı gelince (Firavun) "İsrailoğulları'nın inandığı ilahtan başka ilah olmadığına ben de iman ettim. Ben de müslümanlardanım!" demişti. **91.** (Ona şöyle denmişti): "Şimdi mi (iman ettin)![1] (Oysa) daha önce isyan etmiş ve bozgunculardan olmuştun."

92. Sen ten sonra geleceklere bir ibret olması için[2] bugün senin bedenini (cansız olarak) kurtaracağız. Şüphesiz ki insanlardan birçoğu delillerimizden habersizmiş gibi davranır. **93.** Yemin olsun ki biz İsrailoğulları'nı güzel bir yurda yerleştirmiştik ve onlara temiz nimetlerden rızık vermiştik. Kendilerine ilim gelinceye kadar ayrılığa düşmemişlerdi.[3] Şüphesiz ki Rabbin, anlaşmazlığa düştüğü şeyler hakkında kıyamet günü aralarında hükmedecektir.[4]

Surenin 94-103. ayetlerinde Hz. Muhammed'e yönelik uyarılar, inkârcıların kararlılıkları, Hz. Yunus'un kavminin azaptan kurtarılışı, iman için insanların zorlanmaması gerektiği ve evren kitabına ibretle bakılması emrine yer verilmektedir.

94. Sana indirdiğimizden şüphedeysen, senden önce Kitabı (Tevrat'ı) okuyanlara sor! Şüphesiz ki Rabbinden sana gerçek (bilgi) gelmiştir. Sakın şüphelenenlerden olma![5] **95.** Allah'ın ayetlerini yalanlayanlardan da olma; sonra kaybedenlerden olursun.[6] **96.** Şüphesiz ki haklarında Rabbinin sözü (hükmü) gerçekleşenler inanmazlar.[7] **97.** Kendilerine her bir delil gelmiş olsa bile elem verici azabı görünceye kadar (inanmayacaklardır).[8]

---

[1] Yüce Allah ölüm anındaki tevbeyi kabul etmeyeceğini bildirmektedir. Çünkü bu tür tevbe girişimlerinin samimiyet noktasında ispat edilme imkânı yoktur. İman iddiası eğer salih amellerle desteklenmez veya ispat edilmezse o inanç iman adını alamaz. Dolayısıyla Firavun'un da iman ifadeleri ispat edilme zamanı kalmadığı için kabul edilmemiştir. Benzer mesajlar: Nisâ 4:18; En'âm 6:158; Secde 32:29; Sebe' 34:52; Mü'min 40:85; Duhân 44:13; Muhammed 47:18.

[2] Bu cümle Firavun'un takip ettiği ve boğulmuş olacağına dair tereddütleri bulunan Hz. Musa'nın yanındaki müminlere gösterilmesi için cesedinin korunacağı mesajını da verebilir.

[3] Benzer mesajlar: Bakara 2:213; Âl-i İmrân 3:19; Şûrâ 42:14; Câsiye 45:17; Beyyine 98:4.

[4] Benzer mesajlar: Bakara 2:113; Nahl 16:124; Secde 32:25; Câsiye 45:17.

[5] Benzer mesajlar: Bakara 2:147; Âl-i İmrân 3:60.

[6] Bu uyarılar Hz. Muhammed'in şahsında ümmete yönelik olarak anlaşılmalıdır; çünkü Hz. Muhammed'in kendisine vahyedilenlerle ilgili herhangi bir şüphesi olamazdı. Zaten Yûnus 10:104'te verilen bilgi de bunun delilidir.

[7] Benzer mesajlar: Yûnus 10:33; Yâsin 36:7; Mü'min 40:6.

[8] Yûnus 10:33, 96 ve 97 gibi ayetler, Yüce Allah'ın gelecekte kimlerin inanmayacağını bildiğinin apaçık delillerindendir. Benzer mesajlar: En'âm 6:25, 109, 111; A'râf 7:146; Yûnus 10:33, 96; Hicr 15:13-15; İsrâ 17:93; Şu'arâ 26:199; Sebe' 34:31.

فَلَوْلَا كَانَتْ قَرْيَةٌ آمَنَتْ فَنَفَعَهَا إِيمَانُهَا إِلَّا قَوْمَ يُونُسَ
لَمَّا آمَنُوا كَشَفْنَا عَنْهُمْ عَذَابَ الْخِزْيِ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا
وَمَتَّعْنَاهُمْ إِلَىٰ حِينٍ ﴿٩٨﴾ وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ لَآمَنَ مَنْ فِي الْأَرْضِ
كُلُّهُمْ جَمِيعًا أَفَأَنْتَ تُكْرِهُ النَّاسَ حَتَّىٰ يَكُونُوا مُؤْمِنِينَ
﴿٩٩﴾ وَمَا كَانَ لِنَفْسٍ أَنْ تُؤْمِنَ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ وَيَجْعَلُ الرِّجْسَ
عَلَى الَّذِينَ لَا يَعْقِلُونَ ﴿١٠٠﴾ قُلِ انْظُرُوا مَاذَا فِي السَّمَاوَاتِ
وَالْأَرْضِ وَمَا تُغْنِي الْآيَاتُ وَالنُّذُرُ عَنْ قَوْمٍ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٠١﴾
فَهَلْ يَنْتَظِرُونَ إِلَّا مِثْلَ أَيَّامِ الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلِهِمْ قُلْ
فَانْتَظِرُوا إِنِّي مَعَكُمْ مِنَ الْمُنْتَظِرِينَ ﴿١٠٢﴾ ثُمَّ نُنَجِّي رُسُلَنَا
وَالَّذِينَ آمَنُوا كَذَٰلِكَ حَقًّا عَلَيْنَا نُنْجِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٠٣﴾ قُلْ يَا أَيُّهَا
النَّاسُ إِنْ كُنْتُمْ فِي شَكٍّ مِنْ دِينِي فَلَا أَعْبُدُ الَّذِينَ تَعْبُدُونَ
مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلَٰكِنْ أَعْبُدُ اللَّهَ الَّذِي يَتَوَفَّاكُمْ وَأُمِرْتُ
أَنْ أَكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٠٤﴾ وَأَنْ أَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا
وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٠٥﴾ وَلَا تَدْعُ مِنْ دُونِ اللَّهِ
مَا لَا يَنْفَعُكَ وَلَا يَضُرُّكَ فَإِنْ فَعَلْتَ فَإِنَّكَ إِذًا مِنَ الظَّالِمِينَ ﴿١٠٦﴾

98. Yunus'un[1] kavmi hariç, herhangi bir şehir (halkı), keşke iman etmiş olsaydı da bu imanları kendilerine yarar sağlasaydı! (Yunus'un kavmi) iman edince, kendilerinden dünya hayatındaki rezillik azabını kaldırmış ve onları bir süre (daha) yararlandırmıştık. **99.** Rabbin dileseydi yeryüzündekilerin hepsi elbette iman ederlerdi. (Şimdi) sen inanmaları için insanları zorlayacak mısın![2] **100.** Allah'ın izni olmadan kimse inanamaz.[3] Akıllarını kullanmayanlara pislik verir (yağdırır).[4] **101.** De ki: "Göklerde ve yerde neler var, bakın!" İnanmayacak bir topluma deliller ve uyarılar yarar sağlamaz.

102. Onlar, kendilerinden önce geçmiş toplumların (felaket) günlerinin benzerlerinden başkasını mı bekliyorlar? De ki: "Bekleyin! Şüphesiz ki ben de sizinle birlikte bekleyenlerdenim." **103.** Sonra biz elçilerimizi ve iman edenleri kurtarırız. İşte böylece, üzerimize bir borç olarak inananları kurtaracağız.

•Surenin 104-109. ayetlerinde Hz. Muhammed'in tevhid dini noktasındaki duruşu ve kendisine yönelik inşa edici bazı prensipler ele alınmaktadır.

104-105. De ki: "Ey insanlar! Benim (tebliğ ettiğim) dinimden şüphedeyseniz, ben Allah'ın peşi sıra tapmakta olduklarınıza tapmam. Ancak sizi öldürecek olan Allah'a tapırım. Bana müminlerden olmam ve *'hanîf* (Allah'ı birleyen) olarak yüzünü dine çevir; sakın müşriklerden olma!' diye emredildi." **106.** Allah'ın peşi sıra sana yarar da zarar da veremeyecek şeylere yalvarma! Bunu yaparsan, o takdirde şüphesiz ki zalimlerden olursun.

---

1 Kitâb-ı Mukaddes (Yunus, Bap 1)'deki bilgilere göre, Hz. Yunus, Asur Devleti'nin başkenti olan Nineve/Ninova'ya gönderilmiş bir peygamberdi. Hz. Yunus'un MÖ. 860-784 yılları arasında yaşadığı ifade edilmektedir. Buradaki görevinde arzu edilen sonucu alamayınca, başka bir yere (Tarşiş'e) gitmek üzere bir gemiye binmiş ve -kısmen Kur'an'la da örtüşen bilgilere göre- zorlu bir süreç yaşamıştır (Ömer Faruk Harman, "Yunus md.," DİA, XLIII, 597-599). Kur'an'da Hz. Yunus'la ilgili kıssa Yûnus 10:98 ve Sâffât 37:139'da Hz. Yunus'un adı verilerek, Enbiyâ 21:87 (*zü'n-nûn*) ve Kalem 68:48'de (*sâhibü'l-hût*) ifadeleri kullanılarak yer almaktadır.

2 Yüce Allah Hz. Muhammed'e hitap etmekte ve onun aslında insanlar üzerinde herhangi bir tasarruf yetkisinin bulunmadığını ifade etmektedir. Gerçek anlamda etki insanın kendi iradesi ve o iradenin tercihini yaratacak olan Yüce Allah'tır. Teğâbun 64:11'de de belirtildiği gibi insan kendisi iman edecek ki Yüce Allah da onun kalbine hidayet etsin. Çünkü iman "sebep"tir; hidayet ise "sonuç"tur. Bakara 2:256'da da belirtildiği gibi "dinde zorlama yoktur." Çünkü iman öncelikle bir kalp eylemidir. Kalbinde iman olmayanın zorlama ile iman sahibi kılınması mümkün değildir.

3 Âyette sözü edilen *iznillâhı* tamlaması "Allah'ın izni, müsaadesi, yol göstermesi, gerçeği duyurması, yardım etmesi, kolaylaştırması ve hüküm vermesi" manalarını içermektedir. Rabbimiz, insanlara vicdan, fıtrat, akıl ve irade verip peygamberler görevlendirmesi ve kitap göndermesi ile bu konudaki buyruklarını insanlara duyurmuştur.

4 Benzer mesaj: Enfâl 8:22. Bu ayet akıl etmenin dindeki vazgeçilmez yerinin ve öneminin en açık ifadelerindendir.

107. Allah sana bir sıkıntı dokundurursa, onu O'ndan başka açıp (giderecek) yoktur. Sana bir iyilik dilerse, lütfunu geri çevirebilecek de yoktur.[1] Onu kullarından dilediğine (layık olana) ulaştırır. O çok bağışlayandır, çok merhametlidir. **108.** De ki: "Ey insanlar! Rabbinizden size elbette gerçek gelmiştir. Kim doğru yola gelirse yalnızca kendisi için gelmiş olur; kim de saparsa sadece kendi aleyhine sapmış olur.[2] Ben sizin üzerinize asla *vekil* (güven kaynağı) değilim." **109.** Sana vahyolunana uy[3] ve Allah (aranızda) hükmedinceye kadar sabret! O, hüküm verenlerin en iyisidir.

11. HÛD SURESİ

120 AYET

Mekke döneminde indirilen, 123 ayetten oluşan, adını 50. ayette geçen *hûd* kelimesinden alan Hûd suresi inişte 69, mushaf sırasında ise 11. suredir.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

▼ *Surenin 1-11. ayetlerinde vahyin kaynağı, açıklayıcısı ve amacı ifade edilmekte, bütün canlıların rızkını Yüce Allah'ın verdiği, evrenin sisteminin kendi elinde bulunduğu, nankörlerin davranış tahlilleri ve sabredenlerin ödülle buluşturulacağı belirtilmektedir.*

1-2. *Elif. Lâm. Râ.*[1] (Bu), Allah'tan başkasına ibadet etmemeniz için doğru hüküm veren, her şeyden haberdar olan (Allah) tarafından ayetleri sağlamlaştırılmış, sonra da açıkça ortaya konulmuş bir kitaptır.[2] (De ki:) "Şüphesiz ki ben O'nun tarafından size (gönderilmiş) bir uyarıcı ve müjdeleyiciyim. **3.** (Bu kitap) Rabbinizden bağışlanma dilemeniz, sonra da ona tevbe etmeniz (yönelmeniz) için (indirildi) ki (Allah) sizi belirlenmiş bir süreye kadar güzel bir şekilde yaşatsın ve iyilik sahibi olan her bir kişiye de iyiliğinden (daha çok) versin. Yüz çevirirseniz, size gelecek büyük bir günün azabından korkarım." **4.** Dönüşünüz yalnızca Allah'adır. O, her şeye gücü yetendir. **5.** Dikkat edin! Onlar, O'ndan (Allah'ın gözetiminden) gizlemeleri için göğüslerini çevirirler. Dikkat edin! Onlar elbiselerine büründükleri zaman bile (Allah) onların gizlediklerini de açığa çıkardıklarını da bilir. Şüphesiz ki O, göğüslerin (kalplerin) özünü bilendir.

---

[1] Yüce Allah'ın eşsiz gücüyle ilgili benzer mesajlar: En'âm 6:17; Enbiyâ 21:42; Ahzâb 33:17; Fâtır 35:2; Mülk 67:20-21, 28.

[2] Benzer mesajlar: İsrâ 17:15, 97; Kehf 18:17; Zümer 39:41.

[3] Vahye uymayla ilgili ayetler için bkz. Âl-i İmrân 3:103, dipnot 1.

[1] Mukatta'a harfleri hakkında bilgi için bkz. Bakara 2:1, dipnot 1.

[2] Bu ifade, Kur'an'ın bizzat Yüce Allah tarafından korunup açıklandığının delilidir. Ayetlerin açıkça ortaya konulmasıyla ilgili bkz. En'âm 6:55, 97, 98, 114, 119, 126, 154; A'râf 7:32, 52, 145, 174; Tevbe 9:11; Yûnus 10:5, 24, 37; Yûsuf 12:111; Ra'd 13:2; İsrâ 17:12; Rûm 30:28; Fussilet 41:3, 44.

12 CUZ

6. Yeryüzünde hiçbir canlı yoktur ki rızkı yalnızca Allah'a ait olmasın.[1] (Allah) onun durduğu ve sonunda bırakılacağı mekânı bilir.[2] (Bunların) hepsi apaçık bir kitaptadır. **7.** O, hanginizin davranış olarak daha güzel olacağını denemek için *arş*ı su üzerindeyken[3] gökleri ve yeri altı günde (dönemde) yaratandır.[4] "Ölümden sonra şüphesiz ki diriltileceksiniz!" desen, kâfir olanlar elbette "Bu, apaçık büyüden başka bir şey değildir!" derler. **8.** Onlardan azabı sayılı (belirli) bir süreye[5] kadar ertelesek, mutlaka "Onu(n gelmesini) engelleyen nedir?" derler. Dikkat edin! Kendilerine azap geldiği gün, bir daha onlardan uzaklaştırılacak değildir.[6] Alay etmekte oldukları şey, onları çepeçevre kuşatmış (olacak)tır. **9.** O insana tarafımızdan bir rahmet tattırır da sonra bunu ondan çekip alırsak, (bu durumda) şüphesiz ki o tamamen ümitsiz, nankör olur.[7] **10.** Kendisine dokunan bir zarardan sonra ona bir nimet tattırırsak, elbette "Kötülükler benden gitti." der. Şüphesiz ki o, çok şımarıktır, çok kibirlidir.[8] **11.** Ancak sabredip güzel işler yapanlar başka. İşte onlar için bağışlanma ve büyük bir ödül vardır.

وَمَا مِن دَآبَّةٍ فِى ٱلْأَرْضِ إِلَّا عَلَى ٱللَّهِ رِزْقُهَا وَيَعْلَمُ
مُسْتَقَرَّهَا وَمُسْتَوْدَعَهَا ۚ كُلٌّ فِى كِتَٰبٍ مُّبِينٍ ﴿٦﴾ وَهُوَ
ٱلَّذِى خَلَقَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ فِى سِتَّةِ أَيَّامٍ وَكَانَ عَرْشُهُۥ
عَلَى ٱلْمَآءِ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا ۗ وَلَئِن قُلْتَ
إِنَّكُم مَّبْعُوثُونَ مِنۢ بَعْدِ ٱلْمَوْتِ لَيَقُولَنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُوٓا
إِنْ هَٰذَآ إِلَّا سِحْرٌ مُّبِينٌ ﴿٧﴾ وَلَئِنْ أَخَّرْنَا عَنْهُمُ ٱلْعَذَابَ
إِلَىٰٓ أُمَّةٍ مَّعْدُودَةٍ لَّيَقُولُنَّ مَا يَحْبِسُهُۥٓ ۗ أَلَا يَوْمَ يَأْتِيهِمْ لَيْسَ
مَصْرُوفًا عَنْهُمْ وَحَاقَ بِهِم مَّا كَانُوا۟ بِهِۦ يَسْتَهْزِءُونَ ﴿٨﴾
وَلَئِنْ أَذَقْنَا ٱلْإِنسَٰنَ مِنَّا رَحْمَةً ثُمَّ نَزَعْنَٰهَا مِنْهُ إِنَّهُۥ لَيَـُٔوسٌ
كَفُورٌ ﴿٩﴾ وَلَئِنْ أَذَقْنَٰهُ نَعْمَآءَ بَعْدَ ضَرَّآءَ مَسَّتْهُ لَيَقُولَنَّ
ذَهَبَ ٱلسَّيِّـَٔاتُ عَنِّىٓ ۚ إِنَّهُۥ لَفَرِحٌ فَخُورٌ ﴿١٠﴾ إِلَّا ٱلَّذِينَ
صَبَرُوا۟ وَعَمِلُوا۟ ٱلصَّٰلِحَٰتِ ۙ أُو۟لَٰٓئِكَ لَهُم مَّغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ
كَبِيرٌ ﴿١١﴾ فَلَعَلَّكَ تَارِكٌۢ بَعْضَ مَا يُوحَىٰٓ إِلَيْكَ وَضَآئِقٌۢ
بِهِۦ صَدْرُكَ أَن يَقُولُوا۟ لَوْلَآ أُنزِلَ عَلَيْهِ كَنزٌ أَوْ جَآءَ
مَعَهُۥ مَلَكٌ ۚ إِنَّمَآ أَنتَ نَذِيرٌ ۚ وَٱللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ وَكِيلٌ ﴿١٢﴾

Surenin 12-24. ayetlerinde Hz. Muhammed'in müşriklerle iletişimi, onların alaycılıkları, dünyevileşmeleri, vahye karşı duyarsızlıkları, iftiracılıkları, korkunç akıbetleri, çaresizlikleri, imanlı olanların ise ödülleri ve her iki grubun karşılaştırması ifade edilmektedir.

12. Neredeyse sen (müşriklerin) "Ona (gökten) bir hazine indirilseydi veya onunla birlikte bir melek gelseydi ya!"[9] demeleri yüzünden sana vahyolunan ayetlerin bir kısmını terk edeceksin ve (bu yüzden) ruhun daralacak.[10] Sen sadece bir uyarıcısın.[11] Allah her şeye *vekil*dir (güven kaynağıdır).

---

1 Bu cümle şöyle de tercüme edilebilir: "Yeryüzünde her canlının rızkı yalnızca Allah'a aittir."

2 Benzer mesaj: En'âm 6:98. Ayette geçen *müstekarr* kelimesine "rahim, rahimler", "insanların geceye sığınması", "her canlının yeryüzündeki yaşama süreleri"; *müstevda'* kelimesine ise "insanların yaşayıp ölecekleri yeryüzü", "babaların sulbü", "öldüklerinde toprağa defnileri", "ölümden sonra insanın yerleşip kalacağı yer" gibi anlamlar verilmiştir.

3 Bu ifadenin hakikatte neyi karşıladığını bilemediğimizi itiraf etmeliyiz.

4 Benzer mesajlar: A'râf 7:54; Yûnus 10:3; Hûd 11:7; Ra'd 13:2; Furkân 25:59; Secde 32:4; Kâf 50:38; Hadîd 57:4.

5 Burada ve Yûsuf 12:45'te geçen *ümmeh* kelimesi "süre, zaman" demektir.

6 Bu ifade azabın ebediliğini göstermektedir.

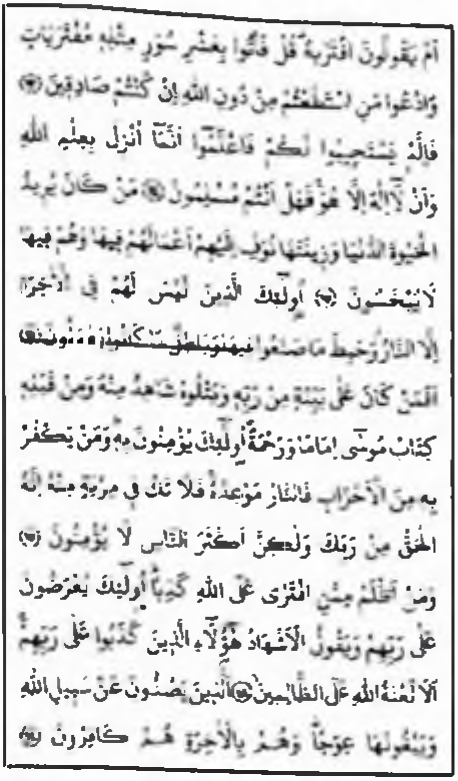
7 Benzer mesajlar: Fussilet 41:49; Me'âric 70:20-21.

8 Surenin 9 ve 10. ayetlerinde nankör insanın nimetler ve sıkıntılar karşısındaki tutarsız tutumu hakkında tanıtıcı bilgiler verilmektedir.

9 Benzer mesajlar: En'âm 6:7-8; Yûnus 10:15-16, 20; Ra'd 13:27; Hicr 15:7, 14-15; İsrâ 17:59, 90-93; Enbiyâ 21:5; Furkân 25:4-5, 7, 21; 'Ankebût 29:50-51; Zuhruf 43:53.

10 Benzer mesaj: İsrâ 17:73-74.

11 Buradaki *nezir* kelimesi Hz. Muhammed'in uyarıcı, tebliğ edici gibi anlamlara gelmekte, ayrıca kelimenin kök anlamından hareketle kendini tebliğe "adayan" bir elçi olduğu bildirilmektedir.

أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَىٰهُ ۖ قُلْ فَأْتُوا بِعَشْرِ سُوَرٍ مِّثْلِهِ مُفْتَرَيَاتٍ
وَادْعُوا مَنِ اسْتَطَعْتُم مِّن دُونِ اللَّهِ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٣﴾
فَإِلَّمْ يَسْتَجِيبُوا لَكُمْ فَاعْلَمُوا أَنَّمَا أُنزِلَ بِعِلْمِ اللَّهِ
وَأَن لَّا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ۖ فَهَلْ أَنتُم مُّسْلِمُونَ ﴿١٤﴾ مَن كَانَ يُرِيدُ
الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا نُوَفِّ إِلَيْهِمْ أَعْمَالَهُمْ فِيهَا وَهُمْ فِيهَا
لَا يُبْخَسُونَ ﴿١٥﴾ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ لَيْسَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ
إِلَّا النَّارُ ۖ وَحَبِطَ مَا صَنَعُوا فِيهَا وَبَاطِلٌ مَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٦﴾
أَفَمَن كَانَ عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِّن رَّبِّهِ وَيَتْلُوهُ شَاهِدٌ مِّنْهُ وَمِن قَبْلِهِ
كِتَابُ مُوسَىٰ إِمَامًا وَرَحْمَةً ۚ أُولَٰئِكَ يُؤْمِنُونَ بِهِ ۖ وَمَن يَكْفُرْ
بِهِ مِنَ الْأَحْزَابِ فَالنَّارُ مَوْعِدُهُ ۚ فَلَا تَكُ فِي مِرْيَةٍ مِّنْهُ ۚ إِنَّهُ
الْحَقُّ مِن رَّبِّكَ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٧﴾
وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا ۚ أُولَٰئِكَ يُعْرَضُونَ
عَلَىٰ رَبِّهِمْ وَيَقُولُ الْأَشْهَادُ هَٰؤُلَاءِ الَّذِينَ كَذَبُوا عَلَىٰ رَبِّهِمْ ۚ
أَلَا لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الظَّالِمِينَ ﴿١٨﴾ الَّذِينَ يَصُدُّونَ عَن سَبِيلِ اللَّهِ
وَيَبْغُونَهَا عِوَجًا وَهُم بِالْآخِرَةِ هُمْ كَافِرُونَ ﴿١٩﴾

13. Yoksa "Onu (Muhammed) uydurdu"[1] mu diyorlar? De ki: "Doğruysanız Allah'tan başka, gücünüzün yettiklerini çağırın da onun benzeri uydurulmuş on sure getirin!"[2] **14.** Size cevap veremezseler, bilin ki (Kur'an) ancak Allah'ın ilmiyle indirilmiştir ve O'ndan başka ilah yoktur. Artık siz müslüman oluyor musunuz? **15.** Kim dünya hayatını ve süsünü isterse, işlerinin karşılığını orada onlara tam olarak veririz ve orada onlar hiçbir zarara uğratılmazlar.

16. İşte onlar, ahirette kendileri için ateşten başka hiçbir şey olmayanlardır. (Dünyada) yaptıkları boşa gitmiştir; yapmakta oldukları şeyler de *batıl*dır. **17.** Rabbi tarafından apaçık bir delil üzere olan ve kendisini O'ndan (Rabbinden) bir şahidin *tilavet* (takip)[3] ettiği, ayrıca kendisinden önce önder ve rahmet olarak Musa'nın Kitabı (elinde) bulunan kimse (inkârcılar gibi) midir? Bunlar, ona (Kur'an'a) inanırlar. O gruplardan hangisi onu inkâr ederse işte cehennem ateşi onun varacağı yerdir. Bundan şüphen olmasın! Şüphesiz ki bu, Rabbin tarafından (bildirilmiş) gerçektir fakat insanların çoğu inanmazlar. **18.** Allah'a yalan uydurandan daha zalim kim olabilir ki![4] Onlar (mahşerde) Rablerine sunulacaklar; şahitler de "İşte bunlar, Rablerine karşı yalan uyduranlardır!" diyeceklerdir. Dikkat edin! Allah'ın laneti, o zalimlerin üzerinedir! **19.** Onlar, (insanları) Allah'ın yolundan alıkoyan ve o (yol)u eğri gösterenlerdir. Onlar -evet onlar- ahireti de inkâr edenlerdir.[5]

---

[1] Hz. Muhammed'e "müfteri" suçlamasıyla ilgili benzer mesajlar: Yûnus 10:38; Nahl 16:101; Enbiyâ 21:5; Furkân 25:4; Secde 32:3; Sebe' 34:8; Şûrâ 42:24; Ahkâf 46:8.

[2] Bu ayet *tehaddî* denen "meydan okuma" ayetlerinin üçüncüsüdür. Bütün Kur'an'la ilgili herhangi bir meydan okuma olmamıştır. Meydan okuma ayetleri sırasına göre (yaklaşık 60-70 surelik meydan okuma için) İsrâ 17:88, Tûr 52:34; (on surelik için) Hûd 11:13; (tek sürelik için ise) Yûnus 10:38 ve Bakara 2:23-24'tedir.

[3] Burada geçen *tilavet/yetlû* kelimesi, bilinen anlamda "okumak, aktarmak" değil, "takip etmek, izini sürmek" olarak anlaşılmalıdır.

[4] Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:94; En'âm 6:21, 93, 144, 157; A'râf 7:37; Yûnus 10:17; Kehf 18:15; 'Ankebût 29:68; Zümer 39:32; Saff 61:7.

[5] Bu iki ayette Yüce Allah adına yalan konuşanları ne korkunç bir felaketin beklediği haber verilmekte, din adına konuşulurken dikkatli davranılması gerektiği ifade edilmekte, bu türden hata yapanlar için mahşerde özel bir oturum düzenleneceği, mahşerin şahitlerinin devreye gireceği ve kendilerine lanet edileceği bildirilmektedir. Allah adına konuşurken çok dikkatli davranmalı, O'na iftira anlamına gelebilecek söylemlerden şiddetle kaçınılmalıdır. Her iftira kötüdür; ancak iftiranın en kötüsü Allah'a atılandır. Yüce Allah bağlam gereği, gerek kendisine karşı uydurma ilahlık yakıştırması konusunda, gerekse hakkında kendisinin herhangi bir şey söylemediği bir konuda O'na yalan iftirasında bulunan kişileri en zalimler olarak tanıtmaktadır. Hakka 69:44-46'da doğrudan elçiye hitap ederek, eğer Yüce Allah'a herhangi bir yalan iftira ederse onu güçlü bir şekilde yakalayıp şah damarını kesip parçalayacağını haber vermektedir.

20. Onlar yeryüzünde (Allah'ı) aciz bırakacak değillerdir;[1] onların Allah'tan başka dostları da yoktur. Azap onlar için katlanacaktır. (Çünkü) onlar (gerçekleri) duymaya güç yetiremez ve (onları) göremezler. **21.** İşte onlar kendilerine yazık etmişlerdir ve uydurdukları şeyler (putlar) da kendilerinden kaybolup gitmiş olacaktır. **22.** Şüphesiz ki onlar ahirette en çok kaybedenlerdir. **23.** Şüphesiz ki iman edip iyi işler yapanlara ve Rablerine gönülden boyun eğenlere gelince, işte onlar cennet halkıdır. Onlar orada *ebedî* kalacaklardır. **24.** Bu iki grubun (müminlerle kâfirlerin) durumu, kör ve sağır ile gören ve duyan kişiler(in farkı) gibidir.[2] Bunlar, örnek olarak hiç eşit olur mu! (Hâlâ gerçeği) hatırlamıyor musunuz?

▾ *Surenin 25-49. ayetlerinde Hz. Nuh'un gemi ve tufanla ilgili kıssasına yer verilmektedir.*

25. Yemin olsun ki Nuh'u elçi olarak kavmine göndermiştik de onlara "Şüphesiz ki ben sizin için apaçık bir uyarıcıyım. **26.** Allah'tan başkasına kulluk etmeyin! Şüphesiz ki ben size (gelecek) elem verici bir günün azabından korkuyorum." (demişti). **27.** Kavminden kâfir olan yöneticiler şöyle demişlerdi: "Biz seni bizim gibi bir insandan başka bir şey olarak görmüyoruz.[3] İçimizden, basit görüşlü, en rezillerimizden[4] başkasının da sana uyduğunu görmüyoruz. Sizin bize karşı hiçbir üstünlüğünüzü de görmüyoruz. Aksine sizin yalancılar olduğunuzu sanıyoruz."[5]

أُولَٰئِكَ لَمْ يَكُونُوا مُعْجِزِينَ فِي الْأَرْضِ وَمَا كَانَ لَهُم
مِّن دُونِ اللَّهِ مِنْ أَوْلِيَاءَ يُضَاعَفُ لَهُمُ الْعَذَابُ ۚ مَا كَانُوا
يَسْتَطِيعُونَ السَّمْعَ وَمَا كَانُوا يُبْصِرُونَ ﴿٢٠﴾ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ
خَسِرُوا أَنفُسَهُمْ وَضَلَّ عَنْهُم مَّا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿٢١﴾ لَا جَرَمَ
أَنَّهُمْ فِي الْآخِرَةِ هُمُ الْأَخْسَرُونَ ﴿٢٢﴾ إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا
الصَّالِحَاتِ وَأَخْبَتُوا إِلَىٰ رَبِّهِمْ ۙ أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ ۖ هُمْ
فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٢٣﴾ مَثَلُ الْفَرِيقَيْنِ كَالْأَعْمَىٰ وَالْأَصَمِّ وَالْبَصِيرِ
وَالسَّمِيعِ ۚ هَلْ يَسْتَوِيَانِ مَثَلًا ۚ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿٢٤﴾ وَلَقَدْ
أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ إِنِّي لَكُمْ نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿٢٥﴾ أَن لَّا تَعْبُدُوا
إِلَّا اللَّهَ ۖ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ أَلِيمٍ ﴿٢٦﴾ فَقَالَ الْمَلَأُ
الَّذِينَ كَفَرُوا مِن قَوْمِهِ مَا نَرَاكَ إِلَّا بَشَرًا مِّثْلَنَا وَمَا نَرَاكَ
اتَّبَعَكَ إِلَّا الَّذِينَ هُمْ أَرَاذِلُنَا بَادِيَ الرَّأْيِ ۖ وَمَا نَرَىٰ لَكُمْ
عَلَيْنَا مِن فَضْلٍ بَلْ نَظُنُّكُمْ كَاذِبِينَ ﴿٢٧﴾ قَالَ يَا قَوْمِ
أَرَأَيْتُمْ إِن كُنتُ عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِّن رَّبِّي وَآتَانِي رَحْمَةً مِّنْ عِندِهِ
فَعُمِّيَتْ عَلَيْكُمْ أَنُلْزِمُكُمُوهَا وَأَنتُمْ لَهَا كَارِهُونَ ﴿٢٨﴾

28. (Nuh onlara) şöyle demişti: "Ey kavmim! Bir düşünsenize! Ben Rabbim tarafından apaçık bir delil üzerinde isem ve O bana kendi katından bir rahmet vermiş[6] de bu size gizli tutulmuşsa[7] (siz kendinizi buna kapattınsanız) buna ne dersiniz? Onu istemediğiniz hâlde biz (beraberimdekiler) sizi ona zorlayacak mıyız?

[1] Benzer mesajlar: En'âm 6:134; Enfâl 8:59; Tevbe 9:2, 3; Yûnus 10:53; Hûd 11:33; Nahl 16:46; Nûr 24:57; 'Ankebût 29:22; Fâtır 35:44; Zümer 39:51; Şûrâ 42:31; Ahkâf 46:32.

[2] Benzer mesajlar: Bakara 2:18, 171; En'âm 6:39.

[3] İnkarcıların bir insan olan peygamberle alay edişleriyle ilgili benzer mesajlar: İbrâhîm 14:10-11; İsrâ 17:94; Enbiyâ 21:3, 36; Mü'minûn 23:24, 33-34, 47; Furkân 25:41; Şu'arâ 26:154, 186; Yâsîn 36:15; Sâd 38:8; Kamer 54:24-25; Teğâbun 64:6.

[4] Benzer mesaj: Şu'arâ 26:111.

[5] Buradaki *nezunnu* fiili "zannediyoruz" şeklinde olabildiği gibi inkârcıların kararlılıkları sebebiyle "inanıyoruz" anlamında da değerlendirilebilir.

[6] Benzerleri Hûd 11:63'te "Hz. Salih'in", Hûd 11:88'de ise "Hz. Şuayb'ın" ifadesinde yer alan bu cümle tebliğ esası içermektedir. Bu ifadenin şart cümlesi olarak değil de doğrudan bir hüküm cümlesi şeklindeki bir benzeri de bizzat Hz. Muhammed tarafından En'âm 6:57'de dile getirildiği haber verilmektedir. Anlaşılıyor ki bütün peygamberler aynı değerleri tebliğ etmişler, aynı tepkiyle de karşılaşmışlardı. Tebliğde her şeyden önce muhataplar dışlanmamalı, onları kendilerinden kabul ederek "ey kavmim, ey arkadaşlarım" gibi sahiplenici ve aidiyet duygusu içeren hitaplar tercih edilmelidir.

[7] Burada kişilerin gerçeklere itibar etmemelerinin sonucuna dikkat çekilmektedir.

29. Ey kavmim! Buna (tebliğe) karşılık sizden herhangi bir mal istemiyorum. Benim ödülüm yalnızca Allah'a aittir.[1] Ben iman edenleri kovacak değilim.[2] Şüphesiz ki onlar, Rablerine kavuşacaklardır. Fakat ben sizi, bilgisizce davranan bir topluluk olarak görüyorum. **30.** Ey kavmim! Ben onları kovarsam, beni Allah'tan kim koruyabilir ki! Hiç (gerçeği) hatırlamıyor musunuz? **31.** Ben size 'Allah'ın hazineleri benim yanımdadır' demiyorum; *gaybı* (bilinemeyeni) de bilemem. 'Ben bir meleğim' de demiyorum.[3] Gözlerinizin hor gördüğü kişiler için 'Allah onlara asla bir hayır vermeyecektir' diyemem. Kalplerinde olanı Allah çok iyi bilendir. (Onları kovduğum) takdirde doğrusu ben zalimlerden olurum."

32. Onlar "Ey Nuh! Bizimle mücadele ettin ve bize karşı mücadelede çok ileri gittin. Doğrulardansan bize vadettiğini bize getir!" demişlerdi. **33.** (Nuh ise) şöyle demişti: "Dilerse onu size ancak Allah getirir. Siz (Allah'ı) asla aciz bırakacak değilsiniz. **34.** Allah sizi saptırmak (sapkınlık kararınızı onaylamak) istiyorsa,[4] ben size öğüt vermek istesem de öğüdüm size yarar sağlamaz. (Çünkü) O, sizin Rabbinizdir; yalnızca O'na döndürüleceksiniz." **35.** Yoksa "Onu (Muhammed) uydurdu!" mu diyorlar? De ki: "Ben onu uydurursam günahım bana aittir. Ben de sizin işlediğiniz günahtan uzağım."[5] **36.** (Tarafımızdan) Nuh'a şöyle vahyedilmişti: "Kavminden iman etmiş olanlardan başkası artık (sana) asla inanmayacak.[6] Onların işlemekte olduklarından dolayı üzülme! **37.** Gözlerimizin önünde ve vahyimiz (emrimiz) uyarınca gemiyi yap! Haksızlık edenler hakkında bana (herhangi bir şey) söyleme! Şüphesiz ki onlar mutlaka boğulacaklardır."[7]

1 Benzer mesajlar: En'âm 6:90; Yûnus 10:72; Hûd 11:51; Yûsuf 12:104; Furkân 25:57; Şu'arâ 26:109, 127, 145, 164, 180; Sebe' 34:47; Yâsîn 36:21; Sâd 38:86; Şûrâ 42:23; Tûr 52:40; Kalem 68:46.

2 Benzer mesaj: Şu'arâ 26:114.

3 Benzer mesaj: En'âm 6:50.

4 Buradaki mesaj Yüce Allah'ın haksız yere birilerini saptırması değildir; aksine verilmek istenen mesaj Hz. Nuh'un azgın ve sapkın kavminin bu kararlılıklarını sürdürmelerine dikkat çekilmesidir.

5 Bu ayet Mekkeli müşriklerin Hz. Muhammed'e yönelik suçlaması olarak yorumlanabileceği gibi Hz. Nuh ile de ilişkilendirilebilir. Konu Hz. Nuh ile ilgiliyse verilmek istenen mesaj şudur: İnkârcı yöneticileri Hz. Nuh'un din adına tebliğ ettiği her şeyin uydurma olduğunu söylemişler, buna karşılık o da muhataplarına gereken cevabı devam eden cümlede vermiştir. Kastedilen Hz. Muhammed'e Mekkeli müşriklerin gerçekleştirdiği suçlama olarak anlaşılırsa, o zaman da şunu belirtmeliyiz: Hûd suresinin 13. ayetinde de geçtiği üzere, Mekkeli müşrikler Hz. Muhammed'i iftiracılıkla suçlamışlar, vahiy adına söylediklerinin yalan ve kendi uydurması olduğunu belirtmişlerdi. Bu çerçevede Hz. Nuh'un kıssasının arasında Hz. Muhammed'in inkârcı kavminin de yaptığı benzer alaycılıklara gönderme yapılmakta, bu arada asıl konu da bu şekilde bir kez daha hatırlatılmış olmaktadır.

6 Bu cümle Yüce Allah'ın kimlerin iman edip etmeyeceğini ezelî ilmiyle bildiğinin apaçık bir delilidir.

7 Bu ayet aynı konu içeriği nedeniyle Mü'minûn 23:27 ile birlikte okunmalıdır.

وَيَصْنَعُ الْفُلْكَ وَكُلَّمَا مَرَّ عَلَيْهِ مَلَأٌ مِّن قَوْمِهِ سَخِرُوا مِنْهُ
قَالَ إِن تَسْخَرُوا مِنَّا فَإِنَّا نَسْخَرُ مِنكُمْ كَمَا تَسْخَرُونَ ﴿٣٨﴾
فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ مَن يَأْتِيهِ عَذَابٌ يُخْزِيهِ وَيَحِلُّ عَلَيْهِ
عَذَابٌ مُّقِيمٌ ﴿٣٩﴾ حَتَّىٰ إِذَا جَاءَ أَمْرُنَا وَفَارَ التَّنُّورُ قُلْنَا احْمِلْ
فِيهَا مِن كُلٍّ زَوْجَيْنِ اثْنَيْنِ وَأَهْلَكَ إِلَّا مَن سَبَقَ عَلَيْهِ
الْقَوْلُ وَمَنْ آمَنَ وَمَا آمَنَ مَعَهُ إِلَّا قَلِيلٌ ﴿٤٠﴾ وَقَالَ ارْكَبُوا فِيهَا
بِسْمِ اللَّهِ مَجْرَاهَا وَمُرْسَاهَا إِنَّ رَبِّي لَغَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٤١﴾ وَهِيَ
تَجْرِي بِهِمْ فِي مَوْجٍ كَالْجِبَالِ وَنَادَىٰ نُوحٌ ابْنَهُ وَكَانَ
فِي مَعْزِلٍ يَا بُنَيَّ ارْكَب مَّعَنَا وَلَا تَكُن مَّعَ الْكَافِرِينَ ﴿٤٢﴾
قَالَ سَآوِي إِلَىٰ جَبَلٍ يَعْصِمُنِي مِنَ الْمَاءِ قَالَ لَا عَاصِمَ
الْيَوْمَ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ إِلَّا مَن رَّحِمَ وَحَالَ بَيْنَهُمَا الْمَوْجُ فَكَانَ
مِنَ الْمُغْرَقِينَ ﴿٤٣﴾ وَقِيلَ يَا أَرْضُ ابْلَعِي مَاءَكِ وَيَا سَمَاءُ أَقْلِعِي
وَغِيضَ الْمَاءُ وَقُضِيَ الْأَمْرُ وَاسْتَوَتْ عَلَى الْجُودِيِّ وَقِيلَ
بُعْدًا لِّلْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٤٤﴾ وَنَادَىٰ نُوحٌ رَّبَّهُ فَقَالَ رَبِّ إِنَّ ابْنِي
مِنْ أَهْلِي وَإِنَّ وَعْدَكَ الْحَقُّ وَأَنتَ أَحْكَمُ الْحَاكِمِينَ ﴿٤٥﴾

38. (Nuh) gemiyi yapıyor, kavminden yöneticiler ise yanına her uğradıklarında onunla alay ediyorlardı. (Nuh onlara) şöyle demişti: "Bizimle alay ediyorsanız, sizin alay edişiniz gibi ileride biz de sizinle alay edeceğiz!" **39.** Kendisini rezil edecek azabın kime geleceğini ve kalıcı bir azabın kime konacağını ileride bileceksiniz.[1] **40.** Sonunda emrimiz gelip de tandır kaynayınca[2] (Nuh'a) şöyle demiştik: "Her tür (canlı)dan iki çift[3] ile –içlerinden (boğulacağına dair) aleyhinde söz geçen(ler) dışında– aileni ve iman etmiş olan(lar)ı ona (gemiye) bindir!" (Nitekim) onunla birlikte çok az (kişi)den başkası iman etmemişti. **41.** (Nuh) şöyle demişti: "Gemiye binin! Onun yüzüp gitmesi[4] de durması da Allah'ın adıyladır. Şüphesiz ki Rabbim çok bağışlayandır, çok merhametlidir." **42.** Gemi, dağlar gibi dalga(lar) arasında onları götürüyor(du). Nuh bir kenarda olan oğluna "Ey yavrucuğum! Bizimle birlikte (gemiye) bin; kâfirlerle olma!" diye seslenmişti.[5]

43. (Oğlu) "Beni sudan koruyacak bir dağa sığınacağım." demişti. (Nuh) "Bugün Allah'ın (azap) emrinden, merhamet eden (Allah)tan başka koruyacak kimse yoktur." demişti. (Ardından) aralarına dalga girmiş ve (oğlu) boğulanlardan olmuştu. **44.** "Ey yer, suyunu yut (çek)! Ey gök, (suyunu) tut (dindir)!" denmiş, su çekilmiş, iş bitirilmişti. (Gemi) Cûdî (dağı)nın üzerine yerleşmişti. O zalimler topluluğuna "(Merhametten) uzak olun!" denmişti. **45.** Nuh, Rabbine şöyle seslenmişti: "Rabbim! Şüphesiz ki oğlum da ailemdendir. Senin vaadin elbette gerçektir. Sen hüküm verenlerin en isabetli hüküm verenisin."[6]

---

[1] Benzer mesaj: Hûd 11:93; Zümer 39:39-40.

[2] Bu ifade ile Hz. Nuh'un gemisinin buharla çalıştığı kastedilmiş olabilir. Konuyla ilgili ayrıca bkz. Mü'minûn 23:27; Kamer 54:13.

[3] Burada sözü edilen "her canlı" ifadesi, günlük hayatta kendilerine gerekli olan ürünlerin elde edildiği kara hayvanları olmalıdır. Burada kastedilen yeryüzündeki bütün canlılar olamaz; çünkü geminin kapasitesi gereği bunun imkânı olmadığı gibi gereği de yoktur. Burada kastedileni bütün canlılar şeklinde anlarsak, o zaman da bu kapsamda yırtıcı hayvanların ve denizlerde yaşayan canlıların gemiye alınmasının istenmediği kolayca kavranabilecektir. Bu durum tıpkı yolculuğa veya herhangi bir işe gitmekte olan birisinin yanındakilere "her şeyi alın" demesi gibidir. Verilmek istenen mesaj ilgili iş için gerekli olanların alınmasıdır, yoksa bütün her şey kastedilmemektedir.

[4] Ayette geçen *mecrâhâ* ifadesinde *imâle* denilen tecvit kuralı vardır. Buna göre *rā* harfi kalın ve *â* sesiyle uzatılarak okunması gerekmesine rağmen *e* şeklinde uzatılarak okunur. Kastedilen, geminin yavaşça hareket edişinin kelimenin seslendirilişinde de hissettirilmesidir.

[5] Hz. Nuh'un oğluna seslenişi tevbe etmesi çağrısını da içermektedir.

[6] Hz. Nuh bu ifadesinde, Yüce Allah'ın Hûd 11:40'ta geçen "ehlinden/ailesinden olanları koruyacağı" sözü gereği Hz. Nuh bir baba şefkati nedeniyle oğlunun ölümünü konu edinmekte, ailesinden olan oğlunun neden korunmadığının hikmetini sorgulamakta, bir sonraki ayette ise kendisine cevap verilmekte ve bir kez daha aynı şeyi tekrarlamaması konusunda uyarılmaktadır.

قَالَ يَا نُوحُ إِنَّهُ لَيْسَ مِنْ أَهْلِكَ ۖ إِنَّهُ عَمَلٌ غَيْرُ صَالِحٍ
فَلَا تَسْأَلْنِ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ ۖ إِنِّي أَعِظُكَ أَنْ تَكُونَ
مِنَ الْجَاهِلِينَ ﴿٤٦﴾ قَالَ رَبِّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ أَنْ أَسْأَلَكَ مَا لَيْسَ لِي
بِهِ عِلْمٌ ۖ وَإِلَّا تَغْفِرْ لِي وَتَرْحَمْنِي أَكُنْ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٤٧﴾
قِيلَ يَا نُوحُ اهْبِطْ بِسَلَامٍ مِنَّا وَبَرَكَاتٍ عَلَيْكَ وَعَلَىٰ أُمَمٍ
مِمَّنْ مَعَكَ ۚ وَأُمَمٌ سَنُمَتِّعُهُمْ ثُمَّ يَمَسُّهُمْ مِنَّا عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٤٨﴾
تِلْكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْغَيْبِ نُوحِيهَا إِلَيْكَ ۖ مَا كُنْتَ تَعْلَمُهَا أَنْتَ
وَلَا قَوْمُكَ مِنْ قَبْلِ هَٰذَا ۖ فَاصْبِرْ ۖ إِنَّ الْعَاقِبَةَ لِلْمُتَّقِينَ ﴿٤٩﴾
وَإِلَىٰ عَادٍ أَخَاهُمْ هُودًا ۚ قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ
مِنْ إِلَٰهٍ غَيْرُهُ ۖ إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا مُفْتَرُونَ ﴿٥٠﴾ يَا قَوْمِ لَا أَسْأَلُكُمْ
عَلَيْهِ أَجْرًا ۖ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى الَّذِي فَطَرَنِي ۖ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٥١﴾
وَيَا قَوْمِ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ يُرْسِلِ السَّمَاءَ
عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا وَيَزِدْكُمْ قُوَّةً إِلَىٰ قُوَّتِكُمْ وَلَا تَتَوَلَّوْا
مُجْرِمِينَ ﴿٥٢﴾ قَالُوا يَا هُودُ مَا جِئْتَنَا بِبَيِّنَةٍ وَمَا نَحْنُ
بِتَارِكِي آلِهَتِنَا عَنْ قَوْلِكَ وَمَا نَحْنُ لَكَ بِمُؤْمِنِينَ ﴿٥٣﴾

46. (Allah) şöyle demişti: "Ey Nuh! O asla senin ailenden (destekçilerinden) değildir; şüphesiz ki o (yaptığı) kötü bir iştir.[1] Hakkında bilgin olmayanı benden isteme! Şüphesiz ki cahillerden olma(ma)n konusunda sana öğüt veriyorum." **47.** (Nuh) şöyle demişti: "Rabbim! Senden hakkında bilgim olmayanı istemekten sana sığınırım. Beni bağışlamaz ve merhamet etmezsen kaybedenlerden olurum!" **48.** (Nuh'a) şöyle denmişti: "Ey Nuh! Sana ve seninle birlikte olan ümmetlere bizden bir selam ve pek çok bereketle (gemiden) in![2] Kendilerini yararlandıracağımız, sonra da bizden kendilerine elem verici bir azabın dokunacağı ümmetler de olacaktır."

49. İşte şu(nlar), sana vahyettiğimiz *gayb* (bilinemeyen) haberlerindendir.[3] Bundan önce onları ne sen biliyordun ne de kavmin. Sabret! Şüphesiz ki (mutlu) son, *muttakî*ler (duyarlı olanlar) içindir.

▼ *Surenin 50-60. ayetlerinde Hz. Hud ve Âd kavminin kıssası gündeme getirilmektedir.*

50. Âd (kavmine) de kardeşleri Hud'u (göndermiştik ve onlara) şöyle demişti: "Ey kavmim! Allah'a kulluk edin! Sizin için O'ndan başka ilah yoktur.[4] Siz yalan uyduranlardan başkası değilsiniz. **51.** Ey kavmim! Buna karşılık sizden ücret istemiyorum.[5] Benim ücretim, beni yoktan yaratandan başkasına ait değildir. Akıl etmiyor musunuz? **52.** Ey kavmim! Rabbinizden bağışlanma dileyin! Sonra da O'na tevbe edin (yönelin) ki[6] üzerinize göğü (yağmuru) bol bol göndersin[7] ve gücünüze güç katsın. Suç işleyerek (Allah'tan) yüz çevirmeyin!" **53.** (Kavmi) şöyle demişti: "Ey Hud! Sen bize apaçık bir delil getirmedin; biz de senin sözünle ilahlarımızı asla terk edecek değiliz[8] ve biz sana asla iman edecek değiliz.

---

[1] Bu ayet değerlerle oluşan bağların biyolojik bağlardan çok daha önemli olduğunu göstermektedir.

[2] Burada kullanılan *ihbut* "in" emri tıpkı Bakara 2:36, 38, A'râf 7:13 ve Tâhâ 20:123'te geçtiği üzere Hz. Âdem ve eşinin bahçeden indirilmesi gibi veya Bakara 2:61'de İsrailoğulları'na dendiği gibi bir mekândan başka bir mekâna indirilmeyi içermektedir.

[3] Bu cümle Yüce Allah'ın kullarına açtığı gaybın bu türden vahiy ile peygamberlerine bildirdiği gerçeklerdir. Vahyedilen hakikatlerin dışında risalet öğretileri anlamında herhangi bir vahiy yoktur.

[4] Ayetteki bu ifade bütün peygamberlerin ümmetlerine yönelik tebliğlerindeki ana içeriği oluşturmaktadır. Bu çerçevede Nahl 16:36'da da belirtildiği gibi her peygamber "tevhid" çağrısında bulunmuş, Yüce Allah'tan başka hiçbir ilahın olmadığı özellikle dile getirilmiştir.

[5] Benzer mesajlar: En'âm 6:90; Yûnus 10:72; Hûd 11:29; Yûsuf 12:104; Furkân 25:57; Şu'arâ 26:109, 127, 145, 164, 180; Sebe' 34:47; Yâsîn 36:21; Sâd 38:86; Şûrâ 42:23; Tûr 52:40; Kalem 68:46.

[6] Buradaki kullanımdan anlaşılıyor ki *istiğfar* (geçmişe dair özür) ve *tevbe* (dönülen hatadan doğru bir yöneliş gerçekleştirmek) şeklinde farklı şeylerdir. Benzer mesajlar: Hûd 11:3, 61, 90; Nûh 71:10.

[7] Benzer mesajlar: En'âm 6:6; Nûh 71:11.

[8] Benzer mesajlar: Bakara 2:170; Mâide 5:104; A'râf 7:28; Yûnus 10:78; Hûd 11:62, 87; Enbiyâ 21:52-53; Şu'arâ 26:70-74; Lokmân 31:21; Sebe' 34:43; Sâffât 37:69-74; Zuhruf 43:22, 23.

54-55. Biz İlahlarımızdan biri seni fena hâlde çarpmış![1] demekten başka bir söz söylemiyoruz." (Hud ise) şöyle demişti: "Ben Allah'ı şahit tutuyorum; siz de şahit olun ki ben O'nun peşi sıra ortak koştuklarınızdan uzağım. Hepiniz bana tuzak kurun; sonra da bana zaman tanımayın! **56.** Ben, benim de Rabbim, sizin de Rabbiniz olan Allah'a güvendim. Hiçbir canlı yoktur ki O, onun perçeminden tutmuş olmasın.[2] Şüphesiz ki Rabbim doğru yoldadır. **57.** Yüz çevirirseniz, elbette ben benimle size gönderileni size bildirdim. Rabbim (dilerse) sizden başka bir kavmi yerinize getirebilir[3] ve siz O'na hiçbir şekilde zarar veremezsiniz. Şüphesiz ki benim Rabbim her şeyi koruyup gözetendir." **58.** (Azap) emrimiz gelince Hud'u ve onunla birlikte iman edenleri tarafımızdan bir merhametle kurtarmıştık. Biz onları ağır bir azaptan kurtarmıştık. **59.** İşte şu, Âd (kavmi)dir: Rablerinin ayetlerini inkâr etmişler, (Allah'ın) elçilerine asi olmuşlar ve inatçı her zorbanın emrine uymuşlardı. **60.** Onlar hem bu dünyada hem de kıyamet gününde lanete tabi tutulmuşlardı.[4] Dikkat edin! Âd (kavmi) Rablerini inkâr etmişlerdi. Dikkat edin! Hud'un kavmi olan Âd, (Allah'ın merhametinden) uzak kılınmıştı.

▼ *Sureninin 61-68. ayetlerinde Hz. Salih ve Semûd kavminin kıssası gündeme getirilmektedir.*

إِن نَّقُولُ إِلَّا اعْتَرَاكَ بَعْضُ آلِهَتِنَا بِسُوءٍ ۗ قَالَ إِنِّي أُشْهِدُ اللَّهَ
وَاشْهَدُوا أَنِّي بَرِيءٌ مِّمَّا تُشْرِكُونَ ﴿٥٤﴾ مِن دُونِهِ ۖ فَكِيدُونِي جَمِيعًا
ثُمَّ لَا تُنظِرُونِ ﴿٥٥﴾ إِنِّي تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ رَبِّي وَرَبِّكُم ۚ مَّا مِن دَابَّةٍ
إِلَّا هُوَ آخِذٌ بِنَاصِيَتِهَا ۚ إِنَّ رَبِّي عَلَىٰ صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿٥٦﴾ فَإِن تَوَلَّوْا
فَقَدْ أَبْلَغْتُكُم مَّا أُرْسِلْتُ بِهِ إِلَيْكُمْ ۚ وَيَسْتَخْلِفُ رَبِّي قَوْمًا
غَيْرَكُمْ وَلَا تَضُرُّونَهُ شَيْئًا ۚ إِنَّ رَبِّي عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ حَفِيظٌ ﴿٥٧﴾ وَلَمَّا
جَاءَ أَمْرُنَا نَجَّيْنَا هُودًا وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِّنَّا وَنَجَّيْنَاهُم
مِّنْ عَذَابٍ غَلِيظٍ ﴿٥٨﴾ وَتِلْكَ عَادٌ جَحَدُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ وَعَصَوْا
رُسُلَهُ وَاتَّبَعُوا أَمْرَ كُلِّ جَبَّارٍ عَنِيدٍ ﴿٥٩﴾ وَأُتْبِعُوا فِي هَٰذِهِ الدُّنْيَا
لَعْنَةً وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ ۗ أَلَا إِنَّ عَادًا كَفَرُوا رَبَّهُمْ ۗ أَلَا بُعْدًا لِّعَادٍ
قَوْمِ هُودٍ ﴿٦٠﴾ وَإِلَىٰ ثَمُودَ أَخَاهُمْ صَالِحًا ۚ قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ
مَا لَكُم مِّنْ إِلَٰهٍ غَيْرُهُ ۖ هُوَ أَنشَأَكُم مِّنَ الْأَرْضِ وَاسْتَعْمَرَكُمْ
فِيهَا فَاسْتَغْفِرُوهُ ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ ۚ إِنَّ رَبِّي قَرِيبٌ مُّجِيبٌ ﴿٦١﴾ قَالُوا
يَا صَالِحُ قَدْ كُنتَ فِينَا مَرْجُوًّا قَبْلَ هَٰذَا ۖ أَتَنْهَانَا أَن نَّعْبُدَ
مَا يَعْبُدُ آبَاؤُنَا ۖ وَإِنَّنَا لَفِي شَكٍّ مِّمَّا تَدْعُونَنَا إِلَيْهِ مُرِيبٍ ﴿٦٢﴾

61. Semûd (kavmine) de kardeşleri Salih'i (göndermiştik). "Ey kavmim! Allah'a kulluk edin! Sizin için O'ndan başka ilah yoktur. O sizi yerden (topraktan) yaratmış[5] ve sizi orada yaşatmıştı. O'ndan bağışlanma dileyin; sonra da O'na tevbe edin! Şüphesiz ki Rabbim (kullarına) yakındır;[6] (dualarına) karşılık verendir." demişti. **62.** (Kavmi ise) şöyle demişti: "Ey Salih! Elbette sen bundan önce içimizde ümit beslenen birisiydin. (Şimdi) babalarımızın taptıklarına tapmaktan bizi engelliyor musun?[7] Şüphesiz ki bizi kendisine (kulluğa) çağırdığın şeyden kuşkulandıran bir şüphe içindeyiz."[8]

1 Kur'ân'da sadece burada geçen *i'terâ* fiili beraberinde kullanıldığı *sû'* kelimesiyle birlikte "kötü bir şekilde çarpmak" manasına gelmektedir. Muhtemelen kast ettikleri şey, Hz. Hûd tebliğ ettiği değerler çerçevesinde putlara ve putperestliğe karşı söylemlerde bulunduğu için ilahlarının onu cezalandırdığıdır.

2 Bu cümle Yüce Allah'ın her şeye her türlü hâkim olduğunu, her şeyin kontrolünün kendisinde bulunduğunu bildirmekte, bu nedenle mecaz bir ifade içermektedir.

3 Benzer mesajlar: Nisâ 4:133; Mâide 5:54; En'âm 6:133; Tevbe 9:39; Hûd 11:57; İbrâhim 14:19; Fâtır 35:16; Muhammed 47:38.

4 Benzer bir kullanım için bkz. Hûd 11:99.

5 Benzer mesajlar: Necm 53:32; Nûh 71:17.

6 Yüce Allah'ın kullarına yakınlığıyla ilgili benzer mesajlar: Bakara 2:186; Enfâl 8:24; Kâf 50:16; Vâkı'a 56:85; Mücâdele 58:7.

7 Benzer mesajlar: Bakara 2:170; Mâide 5:104; A'râf 7:28; Yûnus 10:78; Hûd 11:53-54, 87; Enbiyâ 21:52-53; Şu'arâ 26:70-74; Lokmân 31:21; Sebe' 34:43; Sâffât 37:69-74; Zuhruf 43:22, 23.

8 Benzer mesaj: İbrâhim 14:9.

63. (Salih onlara) şöyle demişti: "Ey kavmim! Bir düşünsenize! Ben Rabbim tarafından apaçık bir delil üzerinde isem ve O bana kendinden bir rahmet vermiş ise (hâliniz nasıl olacak?)[1] O'na asi olursam, beni Allah'tan (O'nun azabından) kim koruyabilir ki! (O zaman) siz de kaybımı artırmaktan başka bir şey yapmamış olurdunuz. 64. Ey kavmim! İşte Allah'ın şu devesi sizin için bir delildir. Onu bırakın da Allah'ın (yarattığı bu) toprakta yesin (otlasın). Ona hiçbir kötülük etmeyin! Yoksa sizi yakın bir azap yakalar."[2] 65. (Fakat Semûd kavmi) onu (deveyi) hunharca katledince[3] (Salih onlara) şöyle demişti: "Yurdunuzda üç gün daha yaşayın (sonra helak olacaksınız)!" Bu, yalanlanamayacak bir vaattir.

66. (Kendilerine azap) emrimiz gelince, Salih'i ve onunla birlikte iman edenleri tarafımızdan bir merhametle (helakten) ve o günün rezilliğinden kurtarmıştık. Şüphesiz ki Rabbin kuvvetlidir, güçlüdür. 67-68. Haksızlık edenleri de o korkunç ses yakalamış ve sanki orada hiç oturmamışlar gibi yurtlarında diz üstü (hareketsiz) kalmışlardı.[4] Dikkat edin! Şüphesiz ki Semûd (kavmi) Rablerini inkâr etmişlerdi. Dikkat edin! Semûd kavmi (Allah'ın merhametinden) uzak kılınmıştı.

▾ *Sureinin 69-76. ayetlerinde Hz. İbrahim kıssası gündeme getirilmektedir.*

69. Yemin olsun ki (melek) elçilerimiz İbrahim'e müjde[5] getirmiş ve "Selam (sana)!" demişler, o da "(Size de) selam!" demiş[6] ve çok geçmeden kızartılmış bir buzağı getirmişti.[7] 70. Ellerini yemeğe uzatmadıklarını görünce, onları yadırgamış ve onlardan dolayı içine bir korku düşmüştü.[8] (Elçiler de ona) "Korkma! Biz Lut kavmine gönderildik." demişlerdi. 71. (O esnada) hanımı (Sâre) ayaktaydı ve (bu sözleri duyunca) gülmüştü. Ona da İshak'ı, İshak'ın ardından da Yakup'u müjdelemiştik.[10]

[1] Benzer mesajlar: Hûd 11:28, 88.

[2] Benzer mesaj: A'râf 7:73.

[3] Benzer mesajlar: A'râf 7:77; Hûd 11:65; Şu'arâ 26:157; Kamer 54:29; Şems 91:14.

[4] Benzer mesajlar: A'râf 7:91-92; Hûd 11:94-95; 'Ankebût 29:37.

[5] Hicr 15:52-56'da belirtildiği gibi burada sözü edilen müjde Hz. İbrahim'e çocuk verilmesiyle ilgilidir. Zaten Hûd 11:71'de Hz. Sare'nin gülümseme sebebi de budur.

[6] Benzer mesajlar: Hicr 15:52; Zâriyât 51:25.

[7] Benzer mesaj: Zâriyât 51:26.

[8] Hz. İbrahim gelen elçiler insan sureninde oldukları için onlara önce yemek hazırlamış, yemeğe el uzatmadıklarını görünce onlardan çekinmişti. Çünkü eğer melekler vahiy içerikli bir görevle gelmemişlerse bunun bir felaket habercisi olduğunu bildiği için durumdan korkmuştu.

[9] Benzer mesajlar: Hicr 15:53; Zâriyât 51:28.

[10] Hz. Sâre'nin aldığı haberle ilgili durumunu ifade eden *dahiket* fiili Mücâhid ve İkrime gibi müfessirlere göre "hayız görmek" anlamına gelmektedir. Bu fiil eğer "gülmek" anlamına geliyorsa, Hz. Sâre gülmeyi hem şaşkınlıktan dolayı gerçekleştirmiş olabilir; hem de bu gülme bir sevinç görüntüsü olarak yorumlanabilir.

قَالَتْ يَٰوَيْلَتَىٰٓ ءَأَلِدُ وَأَنَا۠ عَجُوزٌ وَهَٰذَا بَعْلِى شَيْخًا ۖ إِنَّ هَٰذَا
لَشَىْءٌ عَجِيبٌ ﴿٧٢﴾ قَالُوٓا۟ أَتَعْجَبِينَ مِنْ أَمْرِ ٱللَّهِ ۖ رَحْمَتُ ٱللَّهِ
وَبَرَكَٰتُهُۥ عَلَيْكُمْ أَهْلَ ٱلْبَيْتِ ۚ إِنَّهُۥ حَمِيدٌ مَّجِيدٌ ﴿٧٣﴾ فَلَمَّا ذَهَبَ
عَنْ إِبْرَٰهِيمَ ٱلرَّوْعُ وَجَآءَتْهُ ٱلْبُشْرَىٰ يُجَٰدِلُنَا فِى قَوْمِ لُوطٍ ﴿٧٤﴾
إِنَّ إِبْرَٰهِيمَ لَحَلِيمٌ أَوَّٰهٌ مُّنِيبٌ ﴿٧٥﴾ يَٰٓإِبْرَٰهِيمُ أَعْرِضْ عَنْ هَٰذَآ ۖ إِنَّهُۥ
قَدْ جَآءَ أَمْرُ رَبِّكَ ۖ وَإِنَّهُمْ ءَاتِيهِمْ عَذَابٌ غَيْرُ مَرْدُودٍ ﴿٧٦﴾ وَلَمَّا
جَآءَتْ رُسُلُنَا لُوطًا سِىٓءَ بِهِمْ وَضَاقَ بِهِمْ ذَرْعًا وَقَالَ هَٰذَا يَوْمٌ
عَصِيبٌ ﴿٧٧﴾ وَجَآءَهُۥ قَوْمُهُۥ يُهْرَعُونَ إِلَيْهِ وَمِن قَبْلُ كَانُوا۟ يَعْمَلُونَ
ٱلسَّيِّـَٔاتِ ۚ قَالَ يَٰقَوْمِ هَٰٓؤُلَآءِ بَنَاتِى هُنَّ أَطْهَرُ لَكُمْ ۖ فَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ
وَلَا تُخْزُونِ فِى ضَيْفِى ۖ أَلَيْسَ مِنكُمْ رَجُلٌ رَّشِيدٌ ﴿٧٨﴾ قَالُوا۟
لَقَدْ عَلِمْتَ مَا لَنَا فِى بَنَاتِكَ مِنْ حَقٍّ ۖ وَإِنَّكَ لَتَعْلَمُ مَا نُرِيدُ ﴿٧٩﴾
قَالَ لَوْ أَنَّ لِى بِكُمْ قُوَّةً أَوْ ءَاوِىٓ إِلَىٰ رُكْنٍ شَدِيدٍ ﴿٨٠﴾ قَالُوا۟
يَٰلُوطُ إِنَّا رُسُلُ رَبِّكَ لَن يَصِلُوٓا۟ إِلَيْكَ ۖ فَأَسْرِ بِأَهْلِكَ بِقِطْعٍ
مِّنَ ٱلَّيْلِ وَلَا يَلْتَفِتْ مِنكُمْ أَحَدٌ إِلَّا ٱمْرَأَتَكَ ۖ إِنَّهُۥ مُصِيبُهَا
مَآ أَصَٰبَهُمْ ۚ إِنَّ مَوْعِدَهُمُ ٱلصُّبْحُ ۚ أَلَيْسَ ٱلصُّبْحُ بِقَرِيبٍ ﴿٨١﴾

72. (Sâre) "Aa, vay başıma gelenler! Ben bir yaşlı, bu kocam da bir ihtiyarken çocuk mu doğuracağım? Şüphesiz ki bu şaşılacak bir şey!" demişti.[1] **73.** (Melekler şu) cevabı vermişlerdi: "Allah'ın emrine şaşıyor musun? Ey ev halkı![2] Allah'ın merhameti ve bereketleri sizin üzerinizdedir. Şüphesiz ki O övülmeye layıktır, yücedir." **74.** İbrahim'den korku gidip kendisine müjde gelince, Lut kavmi hakkında (âdeta) bizimle mücadeleye başlamıştı.[3] **75.** Şüphesiz ki İbrahim, çok hoşgörülü, çok yufka yürekli, (Allah'a) yönelmiş (biriydi). **76.** (Melekler) şöyle demişlerdi: "Ey İbrahim! Bundan vazgeç! Çünkü Rabbinin (azap) emri elbette gelmiştir. Şüphesiz ki onlara geri döndürülemez bir azap gelecektir!"

▾ *Sûrenin 77-83. ayetlerinde Hz. Lut'un sapkın kavminin kıssası gündeme getirilmektedir.*

77. Elçilerimiz Lut'a gelince, (Lut) onların yüzünden üzülmüş ve onlardan dolayı içi daralmıştı da "Bu, zor bir gündür." demişti. **78.** (Lut'un) kavmi, koşarak onun yanına gelmişlerdi. Daha önce de o kötü işleri yapmaktalardı. (Lut, kavmine) şöyle demişti: "Ey kavmim! İşte şunlar kızlarımdır (onlarla evlenin)![4] Sizin için onlar daha temizdir. Allah'a karşı *takvâ*lı (duyarlı) olun ve misafirlerimin önünde beni rezil etmeyin![5] İçinizde hiç mi aklı başında bir adam yok!"

79. (Kavmi) "Senin kızlarında bizim herhangi bir hakkımız olmadığını bilirsin. Sen bizim ne istediğimizi elbette biliyorsun!" demişlerdi.[6] **80.** (Lut) "Keşke benim size karşı (koyacak) bir gücüm olsaydı veya güçlü bir kaleye sığınabilseydim!" demişti. **81.** (Bunun üzerine melekler) şöyle demişti: "Ey Lut! Biz Rabbinin elçileriyiz. Onlar sana asla dokunamazlar. Sen gecenin bir kısmında ailenle (yola çıkıp) yürü! Hanımından başka sizden hiçbiri geride kalmasın![7] Çünkü onlara gelecek olan (azap), şüphesiz ki ona da isabet edecektir. Onlara vadolunan (helak) zamanı sabah vaktidir. Sabah yakın değil mi?"

---

1 Benzer mesaj: Zâriyât 51:29.

2 *Ehl-i beyt* tamlaması Ahzâb 33:33'te de Hz. Muhammed'in ailesi için "ev halkı" anlamına geçmektedir.

3 Benzer mesajlar: 'Ankebût 29:32-33.

4 Benzer mesaj: Hicr 15:71. "İşte şunlar kızlarım" ifadesi ile kastedilen Hz. Lut'un kendi kızları da o toplumun yetişkin kızları da olabilir. Hz. Lut'un kaç tane kızı olduğunu bilemediğimiz gibi, ahlaksızlık için gelenlerin kaç kişi olduğu hakkında da sağlam bilgi yoktur. Sayı fazla ise o zaman kastedileni "kavminin kızları" şeklinde anlayabiliriz. Dahası, burada bir *teşbîh-i belîğ* var kabul edilebilir. Buna göre mesaj "kavmimin kızları benim kızlarım" şeklinde anlaşılmış olur. Peygamberlerin hanımları ümmetin anneleri olduğu gibi, peygamberler de aslında ümmetin manevî babası konumundadır.

5 Benzer mesaj: Hicr 15:68.

6 Kavmi Hz. Lut'a hitap ederek, kendilerine teklif ettiği kızlarıyla ilgilenmediklerini, onlarda gözlerinin olmadığını ifade etmişlerdi. Bu ifadeyle aynı zamanda kızlara ilgi duymadıklarını da kastetmişlerdi.

7 Benzer mesaj: Hicr 15:65.

فَلَمَّا جَآءَ أَمْرُنَا جَعَلْنَا عَٰلِيَهَا سَافِلَهَا وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهَا
حِجَارَةً مِّن سِجِّيلٍ مَّنضُودٍ ﴿٨٢﴾ مُّسَوَّمَةً عِندَ رَبِّكَ
وَمَا هِيَ مِنَ ٱلظَّٰلِمِينَ بِبَعِيدٍ ﴿٨٣﴾ وَإِلَىٰ مَدْيَنَ أَخَاهُمْ
شُعَيْبًا ۚ قَالَ يَٰقَوْمِ ٱعْبُدُوا۟ ٱللَّهَ مَا لَكُم مِّنْ إِلَٰهٍ غَيْرُهُۥ
وَلَا تَنقُصُوا۟ ٱلْمِكْيَالَ وَٱلْمِيزَانَ ۖ إِنِّىٓ أَرَىٰكُم بِخَيْرٍ
وَإِنِّىٓ أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ مُّحِيطٍ ﴿٨٤﴾ وَيَٰقَوْمِ
أَوْفُوا۟ ٱلْمِكْيَالَ وَٱلْمِيزَانَ بِٱلْقِسْطِ ۖ وَلَا تَبْخَسُوا۟ ٱلنَّاسَ
أَشْيَآءَهُمْ وَلَا تَعْثَوْا۟ فِى ٱلْأَرْضِ مُفْسِدِينَ ﴿٨٥﴾ بَقِيَّتُ ٱللَّهِ
خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ ۚ وَمَآ أَنَا۠ عَلَيْكُم بِحَفِيظٍ ﴿٨٦﴾
قَالُوا۟ يَٰشُعَيْبُ أَصَلَوٰتُكَ تَأْمُرُكَ أَن نَّتْرُكَ مَا يَعْبُدُ
ءَابَآؤُنَآ أَوْ أَن نَّفْعَلَ فِىٓ أَمْوَٰلِنَا مَا نَشَٰٓؤُا۟ ۖ إِنَّكَ لَأَنتَ
ٱلْحَلِيمُ ٱلرَّشِيدُ ﴿٨٧﴾ قَالَ يَٰقَوْمِ أَرَءَيْتُمْ إِن كُنتُ عَلَىٰ بَيِّنَةٍ
مِّن رَّبِّى وَرَزَقَنِى مِنْهُ رِزْقًا حَسَنًا ۚ وَمَآ أُرِيدُ أَنْ أُخَالِفَكُمْ
إِلَىٰ مَآ أَنْهَىٰكُمْ عَنْهُ ۚ إِنْ أُرِيدُ إِلَّا ٱلْإِصْلَٰحَ مَا ٱسْتَطَعْتُ ۚ
وَمَا تَوْفِيقِىٓ إِلَّا بِٱللَّهِ ۚ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ أُنِيبُ ﴿٨٨﴾

82-83. (Azap) emrimiz gelince, oranın üstünü altına getirmiş ve üzerlerine Rabbin katında işaretlenerek[1] (balçıktan) pişirilip istif edilmiş taşlar yağdırmıştık. Onlar (işaretli taşlar), zalimlerden uzak değildir.

Surenin 84-95. ayetlerinde Hz. Şuayb'ın kıssası gündeme getirilmektedir.

84. Medyen'e de kardeşleri Şuayb'ı (göndermiştik; onlara) şöyle demişti: "Ey kavmim, Allah'a kulluk edin! Sizin için O'ndan başka ilah yoktur. Ölçüyü ve tartıyı eksik yapmayın! Şüphesiz ki ben sizi hayır[2] (bolluk) içinde görüyorum. Şüphesiz ki ben sizin için kuşatıcı bir günün azabından korkuyorum.

85. Ey kavmim! Ölçüyü ve tartıyı adaletle tam yapın! İnsanlara eşyalarını eksik vermeyin! Yeryüzünde bozguncular olarak karışıklık çıkarmayın![3] **86.** Müminseniz Allah'ın (helalinden) bıraktığı (kâr) sizin için hayırlı olandır. Ben üzerinize asla bekçi değilim." **87.** (Medyenliler Şuayb'a) şöyle demişlerdi: "Ey Şuayb! Babalarımızın taptıklarını (putları) veya mallarımız hakkında dilediğimizi yapmayı terketmemizi[4] sana *salât*ın (ibadetin) mi emrediyor?[5] Şüphesiz ki sen çok hoşgörülüsün; akıllısın!" **88.** (Şuayb ise onlara) şöyle demişti:[6] "Ey kavmim! Bir düşünseniz! Ben Rabbim tarafından apaçık bir delil üzerinde isem ve O bana kendi katından güzel bir rızık vermişse (hâliniz nasıl olacak?)[7] Sizi yasakladığım şeylerin tersini yaparak size (olan sözüme) aykırı davranmak istemiyorum.[8] Ben gücümün yettiği kadar ıslah etmekten başka bir şey istemiyorum. Başarmam ancak Allah'ın yardımı iledir.[9] Yalnız O'na güvendim ve yalnız O'na yöneleceğim.

1 Hicr 15:74 ve Zâriyât 51:33-34'de geçtiği üzere, buradaki "Rabbin katında işaretlenmiş taşlar" ifadesi yaratıkların her birinin Yüce Allah'ın orduları olabileceğine işaret edebilir.

2 Burada geçe *hayr* kelimesi bilinen anlamda "iyilik" değil, mal ve servet demektir.

3 Benzer mesajlar: A'râf 7:85; Şu'arâ 26:183.

4 Benzer mesajlar: Bakara 2:170; Mâide 5:104; A'râf 7:28; Yûnus 10:78; Hûd 11:53-54, 62; Enbiyâ 21:52-53; Şu'arâ 26:70-74; Lokmân 31:21; Sebe' 34:43; Sâffât 37:69-74; Zuhruf 43:22, 23.

5 Bu cümlede aslında her bir ibadetin hayata bakan sonuç içerikli bir tarafı olduğunu ve insanları kötülüklerden uzaklaştırmak gibi bir hedefi bulunduğunu göstermektedir.

6 Bu ve benzer ayetlerde aktarılmış olan etkileyici konuşması nedeniyle Hz. Muhammed Hz. Şuayb için *Hatîbu'l-Enbiyâ* yani "peygamberlerin en etkili ve güzel hitap edeni" ifadesini kullanmıştır.

7 Benzer mesajlar: Hûd 11:28, 63.

8 Bu cümle Bakara 2:44 ve Saff 61:2-3. ayetle birlikte okunmalıdır. Verilmek istenen mesaj, insanların kendi yapmayacakları şeyleri başkalarına söylememeleri gerektiğini bildirmek, özü ile sözü bir tutum ortaya koymayı öğretmektir.

9 Bu ifade Kur'an'da sadece burada geçmekte ve başarının kaynağının kullara değil, sadece ve sadece Yüce Allah'a atfedilmesi gerekliliği üzerinde durulmaktadır. Hz. Şuayb Medyenlilere yönelik bu açıklamalarının sonunda yaptığı davette başarının kendi elinde olmadığını, bunun Yüce Allah sayesinde gerçekleşeceğini ifade etmiştir.

89. Ey kavmim! Sakın bana karşı düşmanlığınız, Nuh'un kavmi veya Hud'un kavmi veya Salih'in kavminin başına gelenler gibi size de bir musibet getirmesin! (Zaten) Lut kavmi de sizden uzak değildir. **90.** Rabbinizden bağışlanma dileyin; sonra O'na tevbe edin (yönelin)![1] Şüphesiz ki Rabbim çok merhametlidir; (müminleri) çok sevendir." **91.** (Medyenliler) şöyle demişti: "Ey Şuayb! Söylediklerinin çoğunu anlamıyoruz ve içimizde seni cidden zayıf görüyoruz! Kabilen olmasaydı seni mutlaka kovardık.[2] Sen asla bize göre güçlü değilsin."[3] **92.** (Şuayb ise onlara) şöyle demişti: "Ey kavmim! Size göre benim kabilem, Allah'tan daha mı güçlü ki O'nu arkanıza atıp unuttunuz. Şüphesiz ki Rabbim, yapmakta olduklarınızı kuşatıcıdır. **93.** Ey kavmim! Bulunduğunuz yerde (elinizden geleni) yapın! Şüphesiz ki ben de (görevimi) yapacağım! Kendisini rezil edecek azabın kime geleceğini ve yalancının kim olduğunu ileride öğreneceksiniz! Gözetleyin! Şüphesiz ki ben de sizinle birlikte gözetlemekteyim!"[4]

94-95. (Azap) emrimiz gelince, Şuayb'ı ve onunla birlikte iman edenleri tarafımızdan bir merhametle (azaptan) kurtarmıştık. Haksızlık edenleri de o korkunç ses yakalamış ve sanki orada hiç oturmamışlar gibi yurtlarında diz üstü (hareketsiz) kalmışlardı.[5] Dikkat edin! Semûd (kavmi Allah'ın merhametinden) uzak olduğu gibi Medyen (kavmi) de uzak kılınmıştı.

Sure'nin 96-99. ayetlerinde çok kısa bir şekilde Hz. Musa'nın kıssası gündeme getirilmektedir.

96-97. Yemin olsun ki Musa'yı da ayetlerimizle[6] ve apaçık bir delille Firavun'a ve onun yöneticilerine göndermiştik. Onlar, Firavun'un emrine uymuşlardı. (Oysa) Firavun'un emri asla doğru değildi.

---

[1] Benzer mesajlar: Hûd 11:3, 52, 61; Nûh 71:10.

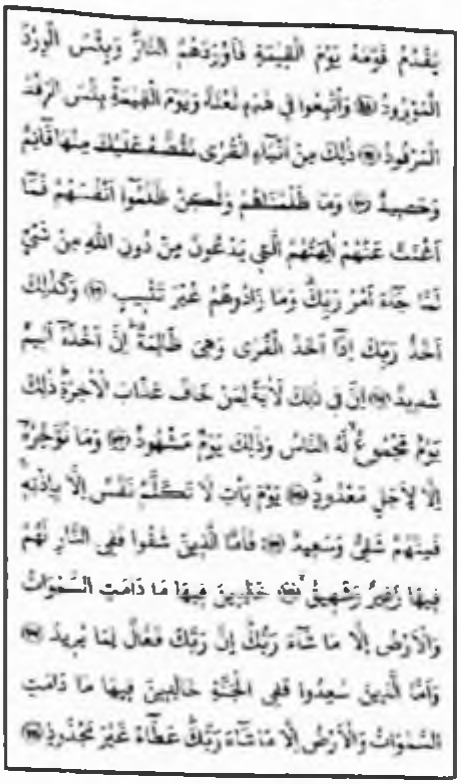
[2] Burada geçen *rahtkelimesi sayısı "üç ilâ on kişi arasında" olmak üzere, "akraba, kabile, hısım" anlamına gelmektedir. İnkârcılar Hz. Şuayb'ın yakınlarının hatırını saydıklarını belirtmişlerdi. Onların hatırını neden saydıklarıyla ilgili bilgi verilmemektedir. Belki onlar da kendileri gibi inandıkları için veya özel hatır ilişkileri bulunduğu için onlarla ilgili bir ifade kullanmış olabilirler.

[3] İnançsız olanların peygamberlere karşı takındığı ortak tavır gereği, burada da bir tehdit söz konusu edilmektedir. Yâsîn 36:18'deki gibi, peygamberler tebliğden vazgeçmezlerse, kendilerini taşlayacaklarını söylemekteydiler. Üstelik *le racemnake* ve benzer ifadelerde baştaki *lâm/le* harfi anlamı pekiştirmektedir. Söylenmek istenen, onların bu tehditlerinde kararlı olduklarıdır. Medyenliler Hz. Şuayb'ın beraberindekilere de aynı tehditleri savurmuşlardı. Çünkü onun muhatapları arasında inanmayanlar çoğunlukta olsalar da içlerinde inananlar da vardı. Zira A'râf 7:87'de de belirtildiği gibi Hz. Şuayb onlara yönelik tevhid çizgisindeki kararlılığını ifade etmiştir.

[4] Benzer mesajlar: Hûd 11:39; Zümer 39:39-40.

[5] Benzer mesajlar: A'râf 7:92; Hûd 11:67; 'Ankebût 29:37.

[6] Hz. Musa'ya verilen ayetler, yani deliller, mucizelerle ilgili bkz. Bakara 2:60; Nisâ 4:154; A'râf 7:133, 160; Kehf 18:101; Tâhâ 20:18, 22, 77; Şu'arâ 26:32, 33, 63; Neml 27:10; Kasas 28:31; Mü'min 40:23-24.

98. (Firavun), kıyamet gününde kavminin önüne düşecek ve onları ateşe sürükleyecektir.[1] Varılacak o yer ne kötü bir yerdir! **99.** Onlar burada (dünyada) da kıyamet gününde de lanete uğratıldılar.[2] (Onlara) verilen bu armağan ne kötü armağandır![3]

Surenin 100-108. ayetlerinde kıssası anlatılan kavimlerin geride kalan izleri bulunanlar olduğu gibi silinip gidenlerinin de olduğu. Yüce Allah'ın azabının şiddeti, mahşere ertelenmiş oluşu, insanların orada iki ana gruba ayrılacakları haber verilmektedir.

100. İşte bu, (halkı helak olmuş) şehirlerin haberlerindendir. Biz onu sana anlatıyoruz. Onlardan (izleri) kalan da vardır; biçilmiş (ekin gibi yok olan) da.

1 Hz. Mûsâ'yı yani gerçeği değil de Firavun'u ve evrensel manada firavunluğu tercih edenler de aynı korkunç akıbeti yaşayacaklarını bilmelidirler. "Sürü mantığıyla hareketin sonu sürü halinde ateşe atılmaktır."

2 Benzer bir kullanım için bkz. Hûd 11:60.

3 Benzer mesaj: Kasas 28:42.

101. Onlara biz haksızlık etmemiştik; fakat, onlar kendilerine haksızlık etmişlerdi.[4] Rabbinin (azap) emri geldiğinde, Allah'ın peşi sıra yalvardıkları ilahları onlardan hiçbir (sıkıntı) gideremeyişti. (Putlar onların) kayıplarından başka bir şey artırmamıştı. **102.** Haksızlık eden şehirleri(n halkını helak için) yakaladığında, Rabbinin yakalayışı işte böyle (şiddetli)dir. Şüphesiz ki O'nun yakalaması elem vericidir; şiddetlidir! **103.** Şüphesiz ki bunda, ahiret azabından korkanlar için elbette ayet (ders) vardır. O gün, bütün insanların bir araya toplandığı bir gündür ve o gün (herkes için) şahit kılınmış bir gündür. **104.** Biz onu (kıyamet gününü) sadece (belirlenmiş) sayılı bir süre için ertelemekteyiz.[5] **105.** O geldiği gün O'nun (Allah'ın) izni olmadan kimse konuşamaz. Onlardan kimi azgındır, kimi mutlu. **106.** Azgın olanlar ateştedir; orada onların (öyle feci) bir nefes alıp vermeleri vardır ki! **107.** Rabbinin dilemesi hariç, gökler ve yer durdukça[6] orada *ebedî* kalacaklardır. Şüphesiz ki Rabbin istediğini yapandır.[7] **108.** Mutlu kılınanlara gelince, onlar da cennettedir. Rabbinin dilemesi hariç, gökler ve yer durdukça bitmez bir lütuf olarak[8] onlar da orada *ebedî* kalacaklardır.

4 Benzer mesajlar: Bakara 2:57; Âl-i İmrân 3:117; A'râf 7:160, 177; Tevbe 9:70; Yûnus 10:44; Hûd 11:101; Nahl 16:33, 118; Kehf 18:49; 'Ankebût 29:40; Rûm 30:9; Zuhruf 43:76.

5 Burada azabın nereye, hangi zamana ve mekâna ertelendiği gündeme getirilmektedir. Benzer mesajlar: İbrâhim 14:42; Mürselât 77:11-13.

6 Hem bu ayette hem de bir sonraki ayette yer alan "gökler ve yer durduğu sürece" ifadesi İbrâhim 14:48 gereği mahşerde de göklerin ve yerin bulunacağını göstermektedir.

7 Benzer mesajlar: Bakara 2:253; Âl-i İmrân 3:40, 47; Mâide 5:1; İbrâhim 14:27; Hacc 22:14, 18; Burûc 85:16.

8 "Bitmez bir lütuf olarak" ifadesi cennet nimetlerinin devamlı olduğunun delilidir. Benzer mesaj: Ra'd 13:35.

Surenin 109-115. ayetlerinde Hz. Muhammed'i ve müminleri inşa eden buyruklar sıralanmakta, haksızlığa karşı takınılması gereken tavır ifade edilerek namazların vakitlerine değinilmektedir.

109. Onların tapmakta oldukları şeylerle ilgili şüphen olmasın! Onlar daha önce babalarının taptığından başka bir şekilde tapmıyorlar. Biz onların (azaptan) paylarını mutlaka eksiksiz olarak vereceğiz. **110.** Yemin olsun ki biz Musa'ya da Kitabı vermiştik fakat onda anlaşmazlığa düşülmüştü. Rabbinden bir söz geçmemiş olsaydı, elbette aralarında hüküm verilirdi. Şüphesiz ki onlar (Mekkeliler) de ondan (Kur'an'dan) kuşkulandıran bir şüphe içindedir.[1] **111.** Onların her birinin işlerinin (karşılığını Rabbin) kendilerine elbette tam olarak verecektir. Şüphesiz ki O, onların yapmakta olduklarından haberdardır. **112.** Seninle birlikte tevbe edenlerle birlikte emrolunduğun gibi doğru ol![2] Aşırıya kaçmayın! O, sizin yaptıklarınızı elbette görendir. **113.** Haksızlık edenlere eğilim göstermeyin; ateş size de dokunur. Allah'ın peşi sıra dostlarınız (da) olmaz. Sonra size yardım da edilmez.[3] **114.** Gündüzün iki bölümünde (öğle ve ikindi) ve gecenin de (gündüze) yakın bölümlerinde (akşam, yatsı ve sabah) namaz kıl![4] Şüphesiz ki iyilikler kötülükleri giderir.[5] Bu, (gerçeği) hatırlamak isteyenlere bir hatırla(t)madır. **115.** Sabırlı ol! Şüphesiz ki Allah güzel davrananların ödülünü ziyan etmez.

فَلَا تَكُ فِي مِرْيَةٍ مِّمَّا يَعْبُدُ هَٰؤُلَاءِ ۚ مَا يَعْبُدُونَ إِلَّا
كَمَا يَعْبُدُ آبَاؤُهُم مِّن قَبْلُ ۚ وَإِنَّا لَمُوَفُّوهُمْ نَصِيبَهُمْ غَيْرَ
مَنقُوصٍ ﴿١٠٩﴾ وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ فَاخْتُلِفَ فِيهِ ۚ
وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِن رَّبِّكَ لَقُضِيَ بَيْنَهُمْ ۚ وَإِنَّهُمْ لَفِي
شَكٍّ مِّنْهُ مُرِيبٍ ﴿١١٠﴾ وَإِنَّ كُلًّا لَّمَّا لَيُوَفِّيَنَّهُمْ رَبُّكَ أَعْمَالَهُمْ ۚ
إِنَّهُ بِمَا يَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿١١١﴾ فَاسْتَقِمْ كَمَا أُمِرْتَ وَمَن تَابَ
مَعَكَ وَلَا تَطْغَوْا ۚ إِنَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿١١٢﴾ وَلَا تَرْكَنُوا
إِلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا فَتَمَسَّكُمُ النَّارُ ۖ وَمَا لَكُم مِّن دُونِ
اللَّهِ مِنْ أَوْلِيَاءَ ثُمَّ لَا تُنصَرُونَ ﴿١١٣﴾ وَأَقِمِ الصَّلَاةَ طَرَفَيِ
النَّهَارِ وَزُلَفًا مِّنَ اللَّيْلِ ۚ إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ ۚ
ذَٰلِكَ ذِكْرَىٰ لِلذَّاكِرِينَ ﴿١١٤﴾ وَاصْبِرْ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ
الْمُحْسِنِينَ ﴿١١٥﴾ فَلَوْلَا كَانَ مِنَ الْقُرُونِ مِن قَبْلِكُمْ أُولُو
بَقِيَّةٍ يَنْهَوْنَ عَنِ الْفَسَادِ فِي الْأَرْضِ إِلَّا قَلِيلًا مِّمَّنْ أَنجَيْنَا
مِنْهُمْ ۗ وَاتَّبَعَ الَّذِينَ ظَلَمُوا مَا أُتْرِفُوا فِيهِ وَكَانُوا مُجْرِمِينَ ﴿١١٦﴾
وَمَا كَانَ رَبُّكَ لِيُهْلِكَ الْقُرَىٰ بِظُلْمٍ وَأَهْلُهَا مُصْلِحُونَ ﴿١١٧﴾

Surenin 116-123. ayetlerinde helakle ilgili uygulama prensipleri ifade edilmekte. Yüce Allah'ın dilemesi hâlinde insanları bir ümmete dönüştürebileceği, ancak insanların iradeleriyle ihtilafa devam ettikleri ve kıssaların anlatılma gerekçesi ifade edilmektedir.

116. Sizden önceki nesillerden yeryüzünde (insanları) bozgunculuktan alıkoyacak değerli (bilge) kişiler bulunsaydı ya![6] Fakat onlardan görevlerini yapan, kurtardığımız az bir kısmı hariç (diğerleri görevlerini yapmamışlardı). Haksızlık edenler ise kendilerine verilen refahın peşine düşmüşlerdi; zaten onlar suça dalan kişilerdi. **117.** Halkı ıslah ediciler olduğu hâlde, Rabbin haksızlıkla şehirleri (halkları) helak etmez.[7]

[1] Benzer mesaj: Fussilet 41:45.

[2] İbn Abbâs, Hz. Muhammed'e Kur'an'da en zor gelen ayetin bu olduğunu ifade etmiş, onun "Hûd ve benzerleri beni ihtiyarlattı" dediğini rivayet etmiştir (Tirmizî, Tefsîr, 56, 57). Benzer mesajlar: Yûnus 10:89; Fussilet 41:6; Şûrâ 42:15.

[3] Kime karşı olursa olsun bir müslüman asla zulmetmemeli ve zalimlere destek olmamalıdır.

[4] Bu ayet namazın beş vakit olduğunun en önemli delillerindendir. Ayetteki *tarafeyi(ni)* kelimesi *tesniye* (ikili çoğul) kalıbında olduğu için iki vakti içerirken, *zülef* kelimesi de *cemi* (en az üç olan çoğul) olduğu için en az üç vakti içermektedir. Namaz vakitleriyle ilgili mesajlar için bkz. Bakara 2:238; İsrâ 17:78; Tâhâ 20:130; Rûm 30:17-18; Kâf 50:39.

[5] Benzer mesaj: Furkân 25:70.

[6] Uyarının gerekliliği, amacı, kimlerin yararlanacağı vs. ile ilgili mesajlar için bkz. Bakara 2:6; Mâide 5:63, 79; En'âm 6:69; A'râf 7:164; Yâsîn 36:10; Zâriyât 51:55; Tûr 52:29; Mürselât 77:5-6; A'lâ 87:9; Gâşiye 88:21.

[7] Bu ayet En'âm 6:131, Enfâl 8:33 ve Kasas 28:59. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

118. Rabbin dileseydi bütün insanları tek bir ümmet yapardı. (Fakat) onlar anlaşmazlığa düşmeye devam ederler. **119.** Ancak Rabbinin merhamet ettikleri hariçtir. Zaten (Rabbin) onları bunun için yaratmıştır. Rabbinin, "Şüphesiz ki cehennemi bütünüyle insanlar ve cinlerle dolduracağım!" sözü yerini bulmuş (olacak)tır.[1] **120.** Elçilerin haberlerinden[2] senin kalbini pekiştireceğimiz her şeyi sana anlatıyoruz. Bunlarda sana gerçeğin bilgisi, müminlere de bir öğüt ve (gerçeği) hatırlatıcı (mesaj) gelmiştir.[3]

121. İman etmeyenlere de ki: "Bulunduğunuz yerde (elinizden geleni) yapın! Şüphesiz ki biz de (görevimizi) yapacağız!"[4] **122.** Bekleyin! Şüphesiz ki biz de bekleyenleriz." **123.** Göklerin ve yerin *gayb*ı (bilinemeyeni) yalnızca Allah'a aittir.[5] Her iş yalnızca O'na döndürülür. Öyle ise O'na kulluk et ve O'na güven! Rabbin yaptıklarınızdan asla habersiz değildir.

12. YÛSUF SURESİ

111 AYET

Mekke döneminde indirilen, 111 ayetten oluşan, adını surenin konusunu oluşturan *yûsuf* kelimesinden alan Yûsuf suresi inişte 71, mushaf sırasında ise 12. suredir.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

▼ *Surenin 1-6. ayetlerinde vahyin özellikleri, indiriliş amacı, kıssaların bilgilendirici özelliği ve Hz. Yusuf'un gördüğü rüyayı babasının yorumlamasına dair ifadeleri yer almaktadır.*

1. *Elif. Lâm. Râ.*[6] İşte şu(nlar), apaçık Kitabın ayetleridir. **2.** Şüphesiz ki biz akıl edesiniz diye onu Arapça bir Kur'an olarak indirdik.[7] **3.** Biz sana bu Kur'an'ı vahyetmekle (eskilere dair) haberleri sana en güzel şekilde anlatıyoruz.[8] Elbette sen bundan önce habersizlerdendin. **4.** Hani Yusuf, babasına (Yakup'a) şöyle demişti: "Ey Babacığım! Şüphesiz ki ben (rüyamda) on bir gezegeni, güneşi ve ayı gördüm; onları benim için secde ederlerken gördüm."[9]

---

[1] Benzer mesaj: Secde 32:13. İnsanların İblis'e tabi olması "sebep", cehennemin insanlarla doldurulması "sonuç"tur. Bu iki ayet, A'râf 7:18, İsrâ 17:62 ve Sâd 38:85. ayetler ışığında okunmalıdır.

[2] Buradaki *min* edatı Hz. Muhammed'e vahyedilen kıssaların bütün peygamberlerin hayatlarını içermediğini göstermektedir. Benzer mesajlar: En'âm 6:34; A'râf 7:101; Tâhâ 20:99; Kasas 28:3.

[3] Kıssaların anlatılma gerekçeleriyle ilgili bilgi için bkz. A'râf 7:176; Yûsuf 12:111; Tâhâ 20:99; Kâf 50:37; Hâkka 69:12; Nâzi'ât 79:26.

[4] Benzer mesaj: En'âm 6:135.

[5] Benzer mesajlar: Bakara 2:33; Nahl 16:77; Kehf 18:26; Neml 27:65; Fâtır 35:38; Hucurât 49:18.

[6] Mukatta'a harfleri hakkında bilgi için bkz. Bakara 2:1, dipnot 1.

[7] Benzer mesaj: Zuhruf 43:3.

[8] Burada Hz. Yusuf kıssasının kıssaların en güzeli olmasına işaret edilmesinin yanında, anlatılan bütün kıssaların en güzel şekilde sunulduğuna da dikkat çekilmektedir.

[9] Hz. Yusuf'un gördüğü bu rüyanın yorumunun ne olduğu Yûsuf 12:100'de açıklanmaktadır.

5. (Babası ona) "Ey yavrucuğum! Rüyanı kardeşlerine anlatma; sonra sana bir tuzak kurarlar! Şüphesiz ki şeytan, insana apaçık bir düşmandır." demişti. **6.** İşte böylece Rabbin seni seçecek; sana (rüyada gördüğün) olayların yorumunun bir kısmını öğretecek ve daha önceki iki atan İbrahim ve İshak'a nimetini tamamladığı gibi sana ve Yakup soyuna da nimetini tamamlayacaktır. Şüphesiz ki Rabbin bilendir, doğru hüküm verendir.[1]

Surenin 7-18. ayetlerinde Hz. Yusuf'un kardeşlerinin korkunç planları hatırlatılmakta ve sonrasında onu kuyuya atmalarıyla gelişen olaylar ve babalarına karşı konuştukları yalan aktarılmaktadır.

7. Şüphesiz ki Yusuf ve kardeşlerinde, (almak) isteyenler için dersler vardır. **8.** Hani (kardeşleri) şöyle demişlerdi: "Biz (kalabalık) bir topluluk olmamıza rağmen Yusuf ile kardeşi (Bünyamin) babamıza bizden daha sevgilidir. Şüphesiz ki babamız apaçık bir şaşkınlık içindedir.[2] **9.** Yusuf'u öldürün veya onu (uzak) bir yere bırakın ki babanızın ilgisi[3] yalnız size kalsın! Ondan sonra da (tevbe ederek) iyi kişiler olursunuz!"[4] **10.** İçlerinden biri "Yusuf'u öldürmeyin; (mutlaka bir şey) yapacaksanız onu o kuyunun görünmeyen yerine bırakın da kervanlardan biri onu alsın." demişti.[5]

قَالَ يَا بُنَيَّ لَا تَقْصُصْ رُءْيَاكَ عَلَىٰ إِخْوَتِكَ فَيَكِيدُوا لَكَ
كَيْدًا ۖ إِنَّ الشَّيْطَانَ لِلْإِنسَانِ عَدُوٌّ مُّبِينٌ ﴿٥﴾ وَكَذَٰلِكَ يَجْتَبِيكَ رَبُّكَ وَيُعَلِّمُكَ مِن تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ وَيُتِمُّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكَ
وَعَلَىٰ آلِ يَعْقُوبَ كَمَا أَتَمَّهَا عَلَىٰ أَبَوَيْكَ مِن قَبْلُ إِبْرَاهِيمَ
وَإِسْحَاقَ ۚ إِنَّ رَبَّكَ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٦﴾ لَّقَدْ كَانَ فِي يُوسُفَ
وَإِخْوَتِهِ آيَاتٌ لِّلسَّائِلِينَ ﴿٧﴾ إِذْ قَالُوا لَيُوسُفُ وَأَخُوهُ أَحَبُّ
إِلَىٰ أَبِينَا مِنَّا وَنَحْنُ عُصْبَةٌ ۚ إِنَّ أَبَانَا لَفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٨﴾
اقْتُلُوا يُوسُفَ أَوِ اطْرَحُوهُ أَرْضًا يَخْلُ لَكُمْ وَجْهُ أَبِيكُمْ
وَتَكُونُوا مِن بَعْدِهِ قَوْمًا صَالِحِينَ ﴿٩﴾ قَالَ قَائِلٌ مِّنْهُمْ
لَا تَقْتُلُوا يُوسُفَ وَأَلْقُوهُ فِي غَيَابَتِ الْجُبِّ يَلْتَقِطْهُ بَعْضُ
السَّيَّارَةِ إِن كُنتُمْ فَاعِلِينَ ﴿١٠﴾ قَالُوا يَا أَبَانَا مَا لَكَ لَا تَأْمَنَّا
عَلَىٰ يُوسُفَ وَإِنَّا لَهُ لَنَاصِحُونَ ﴿١١﴾ أَرْسِلْهُ مَعَنَا غَدًا يَرْتَعْ
وَيَلْعَبْ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ ﴿١٢﴾ قَالَ إِنِّي لَيَحْزُنُنِي أَن تَذْهَبُوا
بِهِ وَأَخَافُ أَن يَأْكُلَهُ الذِّئْبُ وَأَنتُمْ عَنْهُ غَافِلُونَ ﴿١٣﴾
قَالُوا لَئِنْ أَكَلَهُ الذِّئْبُ وَنَحْنُ عُصْبَةٌ إِنَّا إِذًا لَّخَاسِرُونَ ﴿١٤﴾

11. (Kardeşler babalarına) şöyle demişti: "Ey babamız! Sana ne oluyor da Yusuf hakkında bize güvenmiyorsun?[6] Oysa biz onun için samimi olanlarız.[7] **12.** Yarın onu bizimle birlikte gönder de bol bol gezsin, oynasın! Biz onu mutlaka koruruz." **13.** (Babaları) "Onu götürmeniz şüphesiz ki beni üzer. Siz ondan habersizken onu bir kurdun yemesinden korkarım." demişti. **14.** (Kardeşler) şöyle demişti: "Gerçekten biz (kalabalık) bir topluluk olduğumuz hâlde onu kurt yerse, o zaman biz kaybedenler oluruz."

---

[1] Bu ayette Hz. Yakup'un, oğlu Hz. Yusuf'a söylediği gelecekle ilgili bu bilgilerin kaynağı vahiydir; çünkü Hz. Yakup bu bilgilere vahiy sayesinde sahip kılınmıştır; yoksa herhangi bir şekilde gaybdan haber vermemiştir.

[2] Burada geçen *dalâl-i mübin* tamlaması, inanç olarak "apaçık bir sapkınlık" anlamında değil de Yûsuf 12:30'da olduğu gibi "apaçık bir şaşkınlık, yanlışlık" anlamında yorumlanmalıdır.

[3] Ayetteki *vechu ebîkum* ifadesi "babanızın yüzü" yani onun ilgisi, sevgisi demektir.

[4] Burada Hz. Yusuf'un abilerinin onu yok ettikten sonra babalarıyla aralarını düzeltebileceklerini düşündükleri aktarılmaktadır.

[5] Buradaki *el-cübb* ifadesi, kuyunun bilinen yani kervanların uğradığı bir kuyu olduğunu göstermektedir. *Ğayâbeh* kelimesi ise kuyunun dibi değil, dışarıdan bakıldığında görünmeyen yeri demektir.

[6] Ayette geçen *lâ te'menna* ifadesi nehiy "yasaklama" kalıbında değil *lâ te'menune* şeklinde "Bize güvenmiyorsun!" anlamındadır. Bu nedenle *nûn* harfi üzerinde, bir tecvid kuralı olarak "*ışmâm*" yani dudak hareketiyle *ötre* göndermesi yapılır. Böylece bu işaret *lâ te'menna* ifadesinden maksadın *nehiy* değil bir durum tespiti olduğunu ortaya koyar.

[7] Ayette yer alan *nâsihûne* kelimesi "nasihat edenler" değil, "samimi davrananlar, iyiliğini isteyenler" anlamına gelmektedir.

Surenin 19-29. ayetlerinde Hz. Yusuf'un bir kervan tarafından kuyudan alınması, onu satmaları, Aziz'in onu satın alışı, sonrasında Aziz'in hanımının ona karşı ahlaksızlık girişimi, aradaki bilirkişinin çözüm önerisi ve olayın kapatılması teklifi dile getirilmektedir.

19. Bir kervan gelmiş ve sucularını (kuyuya) göndermişler, o da kovasını (kuyuya) salmıştı. (Yusuf'u görünce) "Aa, müjde! İşte bir erkek çocuk!" demişti. Onu bir ticaret için saklamışlardı. Allah onların yaptıklarını bilendir. **20.** (Kafile Mısır'a vardığında) onu basit bir değere, sayılı birkaç dirheme satmışlardı.[4] Onlar ona değer vermeyenlerdendiler. **21.** Mısır'da onu satın alan kişi, hanımına şöyle demişti: "Ona değer ver (güzel bak)! Belki bize yararı olur veya onu evlat ediniriz."[5] İşte böylece kendisine (rüyadaki) olayların yorumunu öğretmemiz için Yusuf'u o yere (Mısır'a) yerleştirmiştik. Allah işinde üstündür. Fakat insanların çoğu bilmezler.[6] **22.** (Yusuf) yetişkinlik çağına ulaşınca, ona doğru hüküm verme yeteneği ve ilim vermiştik. Güzel davrananları biz işte böyle ödüllendiririz.[7]

15. Onu götürüp de o kuyunun görünmeyen yerine bırakmaya birlikte karar verdikleri zaman, (Yusuf'a) "Şüphesiz ki sen onlar farkına varamadan onların bu işlerini kendilerine bildireceksin." diye vahyetmiştik (bildirmiştik).[1] **16.** (Oğulları) yatsı vakti ağlayarak babalarına gelmişlerdi:[2] **17.** "Ey babamız! Biz Yusuf'u eşyamızın yanında bırakmış bir şekilde yarışmak üzere (yanından) uzaklaşmıştık. (Ne yazık ki) kurt onu yemiş! Fakat biz doğru söyleyenler olsak da sen asla bize inanmazsın." **18.** Gömleğinin üzerinde sahte bir kan ile (Yusuf'un kanlı gömleğiyle) gelmişlerdi. (Yakup onlara) şöyle demişti: "Hayır! *Nefis*leriniz sizi (kötü) bir işe sürüklemiş. Artık (bana düşen) güzelce sabretmektir.[3] Anlattığınız şeyler karşısında yardımına sığınılacak olan Allah'tır."

1 Buradaki *vahiy*, çocuk yaştaki Yusuf'a yönelik olduğu için "bildirmek, ilham etmek" anlamındadır.

2 Akşam değil, yatsı vakti gelmelerinin sebebi bir süre Yusuf'u aradıkları izlenimi vermek olabilir.

3 Benzer mesaj: Yûsuf 12:83.

4 Hz. Yusuf'un az bir pahaya satılması aslında onun üzerinde yoğunlaşılmamasını, dikkat çekici bir pozisyonun yaşanmamasını, sıradan bir işlem olarak çok fazla göz önünde olmamasını sağlamış, böylece onun kaybolmuşluğu yönündeki kabul daha geniş bir durum arz etmiştir.

5 Hz. Yusuf'u köle pazarından satın alan Aziz'in bu sözü daha sonraki dönemlerde Hz. Musa'yı nehirden alan Firavun'un hanımının dilinden de dökülmüştür. Demek ki peygamberlerin başına gelen bu türden olaylarda da büyük benzerlikler söz konusuydu. Ayet için bkz. Kasas 28:9.

6 Aslında Hz. Yusuf'un yaşadığı bu olay onun toplumsal hayatta sıvrılmasına neden olacak bir durumda olmasına rağmen Yüce Allah çok önemli bir planın gereği olarak şehrin yöneticisi konumundaki kişinin onu satın almasını ve evlatlık edinmesini sağlamıştır. Demek ki Hz. Yusuf'un hayat akışında Yüce Allah'ın müdahaleleri yaşanmıştı; nitekim daha sonra ele alınacak olan onun Maliye Bakanlığı görevinde de benzer bir durum söz konusu olmuştur.

7 Benzer bir ifade için bkz. Kasas 28:14.

وَرَاوَدَتْهُ الَّتِي هُوَ فِي بَيْتِهَا عَنْ نَفْسِهِ وَغَلَّقَتِ الْأَبْوَابَ
وَقَالَتْ هَيْتَ لَكَ قَالَ مَعَاذَ اللَّهِ إِنَّهُ رَبِّي أَحْسَنَ مَثْوَايَ
إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ ﴿٢٣﴾ وَلَقَدْ هَمَّتْ بِهِ وَهَمَّ بِهَا
لَوْلَا أَنْ رَأَا بُرْهَانَ رَبِّهِ كَذَٰلِكَ لِنَصْرِفَ عَنْهُ السُّوءَ
وَالْفَحْشَاءَ إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُخْلَصِينَ ﴿٢٤﴾ وَاسْتَبَقَا الْبَابَ
وَقَدَّتْ قَمِيصَهُ مِنْ دُبُرٍ وَأَلْفَيَا سَيِّدَهَا لَدَى الْبَابِ قَالَتْ
مَا جَزَاءُ مَنْ أَرَادَ بِأَهْلِكَ سُوءًا إِلَّا أَنْ يُسْجَنَ أَوْ عَذَابٌ
أَلِيمٌ ﴿٢٥﴾ قَالَ هِيَ رَاوَدَتْنِي عَنْ نَفْسِي وَشَهِدَ شَاهِدٌ
مِنْ أَهْلِهَا إِنْ كَانَ قَمِيصُهُ قُدَّ مِنْ قُبُلٍ فَصَدَقَتْ وَهُوَ
مِنَ الْكَاذِبِينَ ﴿٢٦﴾ وَإِنْ كَانَ قَمِيصُهُ قُدَّ مِنْ دُبُرٍ فَكَذَبَتْ
وَهُوَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٢٧﴾ فَلَمَّا رَأَا قَمِيصَهُ قُدَّ مِنْ دُبُرٍ قَالَ
إِنَّهُ مِنْ كَيْدِكُنَّ إِنَّ كَيْدَكُنَّ عَظِيمٌ ﴿٢٨﴾ يُوسُفُ أَعْرِضْ
عَنْ هَٰذَا وَاسْتَغْفِرِي لِذَنْبِكِ إِنَّكِ كُنْتِ مِنَ الْخَاطِئِينَ ﴿٢٩﴾
وَقَالَ نِسْوَةٌ فِي الْمَدِينَةِ امْرَأَتُ الْعَزِيزِ تُرَاوِدُ فَتَاهَا
عَنْ نَفْسِهِ قَدْ شَغَفَهَا حُبًّا إِنَّا لَنَرَاهَا فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٣٠﴾

23. Evinde bulunduğu kadın, (cinsel olarak) ondan yararlanmak istemiş, kapıları kilitlemiş ve "Haydi gel!"[1] demişti. O da "Allah'a sığınırım! Şüphesiz ki o (eşiniz) benim efendimdir;[2] bana güzel davrandı." demişti. Gerçek şu ki zalimler başarılı olmaz! **24.** Yemin olsun ki kadın ona eğilim göstermişti. Rabbinin delilini görmeseydi o da kadına eğilim göster(ecek)ti.[3] İşte böylece biz kötülük ve çirkinliği ondan uzaklaştırmak için (delilimizi göstermiştik). Şüphesiz ki o, samimi kullarımızdandı. **25.** İkisi de kapıya doğru koşmuş ve o (Züleyha) onun (Yusuf'un) gömleğini arkadan yırtmıştı. Kapının yanında onun efendisine (kocasına) rastlamışlardı. (Züleyha eşine) şöyle demişti: "Senin ailene (eşine) kötülük etmek isteyenin cezası, hapsedilmekten veya elem verici bir azaptan başka ne olabilir ki!" **26.** (Yusuf) "(Asıl) kendisi cinsel olarak benden yararlanmak istedi!" demişti. Onun (kadının) tarafından bir şahit (bilirkişi)[4] şöyle şahitlik etmişti: "Gömleği önden yırtılmışsa, kadın doğru söylemiştir; o (Yusuf) ise yalancılardandır. **27.** (Yok) gömleği arkadan yırtılmışsa, kadın yalan söylemiştir; o (Yusuf) ise doğru söyleyenlerdendir." **28.** (Aziz, Yusuf'un) gömleğinin arkadan yırtılmış olduğunu görünce, (eşine) "Şüphesiz ki bu, sizin tuzaklarınızdandır; şüphesiz ki sizin tuzağınız büyüktür." demişti.

29. (Aziz şöyle demişti): "Yusuf! Sen bundan (bu işi sürdürmekten) vazgeç! (Ey Züleyha)! Sen de günahından dolayı bağışlanma dile! Şüphesiz ki sen günahkârlardan oldun."

▼ *Surenin 30-35. ayetlerinde şehirdeki kadınların Züleyha'yı ayıplaması, buna karşılık Züleyha'nın onları davet etmesi, Yusuf'un güzelliğine karşılık kadınların yaşadığı büyük şaşkınlık, sonrasında cinsel istismar isteklerinin devamı ve Hz. Yusuf'un haksız yere hapse atılması kararı verilmesi dile getirilmektedir.*

30. Şehirdeki bazı kadınlar şöyle demişti: "Aziz'in hanımı cinsel olarak delikanlısından yararlanmak istiyormuş. (Yusuf'un) sevdası onu tamamen kaplamış! Doğrusu biz onu apaçık bir şaşkınlık içinde görüyoruz."[5]

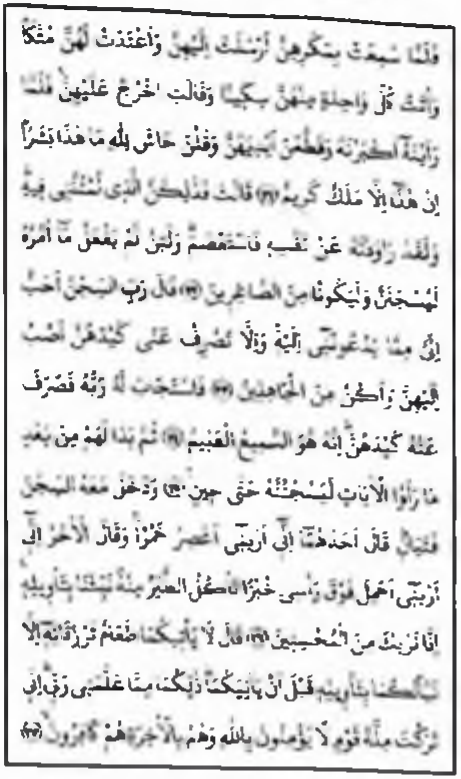
[1] Ayetteki *heyte leke* "Haydi gel" ifadesi, *hîtü leke* şeklinde "Senin için hazırlandım" anlamında da okunmaktadır.

[2] Yûsuf 12:23, 41, 42 ve 50. ayetlerde geçen *rabb* kelimeleri "efendi, sahip" anlamındadır; yoksa Yüce Allah'ın bir sıfatı olan "rabb", "ilah" anlamında değildir.

[3] Ayetin *ve hemme bihâ* ifadesinin sonuna secavend konulmaması gerekmektedir. Çünkü Hz. Yusuf'un o kadına yönelik herhangi bir arzusu vs. yoktu. Buna göre ayetin "O kadın Yusuf'a meyletmişti; Yusuf da o kadına meyletmişti" şeklindeki tercümesi doğru olamaz.

[4] Burada geçen *şâhid* kelimesi olayı gören kişi anlamında "şahit" değil de olayın çözümüne katkı sağlayan "bilirkişi" demektir.

[5] Burada geçen *dalâl-i mübîn* tamlaması, inanç olarak "apaçık bir sapkınlık" anlamında değil de Yûsuf 12:8'de de olduğu gibi "apaçık bir şaşkınlık, yanlışlık" anlamında yorumlanmalıdır.

فَلَمَّا سَمِعَتْ بِمَكْرِهِنَّ أَرْسَلَتْ إِلَيْهِنَّ وَأَعْتَدَتْ لَهُنَّ مُتَّكَأً
وَءَاتَتْ كُلَّ وَٰحِدَةٍ مِّنْهُنَّ سِكِّينًا وَقَالَتِ ٱخْرُجْ عَلَيْهِنَّ فَلَمَّا
رَأَيْنَهُۥٓ أَكْبَرْنَهُۥ وَقَطَّعْنَ أَيْدِيَهُنَّ وَقُلْنَ حَٰشَ لِلَّهِ مَا هَٰذَا بَشَرًا
إِنْ هَٰذَآ إِلَّا مَلَكٌ كَرِيمٌ ﴿٣١﴾ قَالَتْ فَذَٰلِكُنَّ ٱلَّذِى لُمْتُنَّنِى فِيهِ
وَلَقَدْ رَٰوَدتُّهُۥ عَن نَّفْسِهِۦ فَٱسْتَعْصَمَ وَلَئِن لَّمْ يَفْعَلْ مَآ ءَامُرُهُۥ
لَيُسْجَنَنَّ وَلَيَكُونًا مِّنَ ٱلصَّٰغِرِينَ ﴿٣٢﴾ قَالَ رَبِّ ٱلسِّجْنُ أَحَبُّ
إِلَىَّ مِمَّا يَدْعُونَنِىٓ إِلَيْهِ وَإِلَّا تَصْرِفْ عَنِّى كَيْدَهُنَّ أَصْبُ
إِلَيْهِنَّ وَأَكُن مِّنَ ٱلْجَٰهِلِينَ ﴿٣٣﴾ فَٱسْتَجَابَ لَهُۥ رَبُّهُۥ فَصَرَفَ
عَنْهُ كَيْدَهُنَّ إِنَّهُۥ هُوَ ٱلسَّمِيعُ ٱلْعَلِيمُ ﴿٣٤﴾ ثُمَّ بَدَا لَهُم مِّنۢ بَعْدِ
مَا رَأَوُا۟ ٱلْـَٔايَٰتِ لَيَسْجُنُنَّهُۥ حَتَّىٰ حِينٍ ﴿٣٥﴾ وَدَخَلَ مَعَهُ ٱلسِّجْنَ
فَتَيَانِ قَالَ أَحَدُهُمَآ إِنِّىٓ أَرَىٰنِىٓ أَعْصِرُ خَمْرًا وَقَالَ ٱلْءَاخَرُ إِنِّى
أَرَىٰنِىٓ أَحْمِلُ فَوْقَ رَأْسِى خُبْزًا تَأْكُلُ ٱلطَّيْرُ مِنْهُ نَبِّئْنَا بِتَأْوِيلِهِۦٓ
إِنَّا نَرَىٰكَ مِنَ ٱلْمُحْسِنِينَ ﴿٣٦﴾ قَالَ لَا يَأْتِيكُمَا طَعَامٌ تُرْزَقَانِهِۦٓ إِلَّا
نَبَّأْتُكُمَا بِتَأْوِيلِهِۦ قَبْلَ أَن يَأْتِيَكُمَا ذَٰلِكُمَا مِمَّا عَلَّمَنِى رَبِّىٓ إِنِّى
تَرَكْتُ مِلَّةَ قَوْمٍ لَّا يُؤْمِنُونَ بِٱللَّهِ وَهُم بِٱلْءَاخِرَةِ هُمْ كَٰفِرُونَ ﴿٣٧﴾

31. (Züleyha) onların dedikodusunu duyunca,[1] onlara (davetçi) göndermiş, onlar için dayanacak yastıklar (iyi bir sofra ortamı) hazırlamış, her birine bir bıçak vermiş, (Yusuf'a da): "Çık karşılarına!" demişti. (Kadınlar) onu görünce, onu (gözlerinde) büyütmüş, (şaşkınlıklarından) ellerini kesmişler ve şöyle demişlerdi: "Haşa, Rabbimiz! Bu, bir insan olamaz. Bu ancak değerli bir melektir!" **32.** (Züleyha) şöyle demişti: "İşte hakkında beni kınadığınız (şahıs) budur. Yemin olsun ki ben (cinsel olarak) ondan yararlanmak istedim; o, masumdu. Şüphesiz ki kendisine emredeceğimi yapmazsa mutlaka hapse atılacak ve elbette aşağılananlardan olacaktır!"[2]

33. (Yusuf:) "Rabbim! Hapis, bunların benden istediklerinden bana daha sevimlidir! Onların hilelerini benden çevirmezsen onlara eğilim gösterir ve cahillerden olurum!" demişti. **34.** Rabbi onun duasına cevap vermiş ve onların hilesini ondan uzaklaştırmıştı. Şüphesiz ki yalnızca O duyandır, bilendir. **35.** Sonunda kesin delilleri görmelerine rağmen onu bir süreliğine mutlaka hapse atmaları (gerektiği fikri), onlar (Aziz ve arkadaşları) için belirmişti.[3]

▼ *Surenin 36-42. ayetlerinde Yusuf'un hapse atılması sonrasında, oradaki iki gencin gördüğü rüyaları yorumlamasının kendisinden istenmesi, hapishane arkadaşlarına tevhidi tebliği ediş ile gençlerin gördüğü rüyaların yorumları dile getirilmektedir.*

36. Onunla birlikte hapse iki delikanlı daha girmişti. Onlardan biri "Ben kendimi (rüyamda) içki için (üzüm) sıktığımı görüyorum." demişti. Diğeri de "Ben de kendimi başımın üzerinde kuşların yemekte (gagalamakta) olduğu bir ekmek taşıdığımı görüyorum." demişti. "Bunun yorumunu bize bildir! Çünkü biz seni güzel davrananlardan görüyoruz." (demişlerdi).[4] **37.** (Yusuf ise onlara) şöyle demişti: "Size verilecek yemek gelmeden önce, onun (gördüğünüz rüyaların) yorumunu mutlaka size bildireceğim. Bu, Rabbimin bana öğrettiklerindendir. Şüphesiz ki ben Allah'a inanmayan bir kavmin milletinden (dininden) uzaklaştım. Onlar, ahireti inkâr edenlerin ta kendileridir.

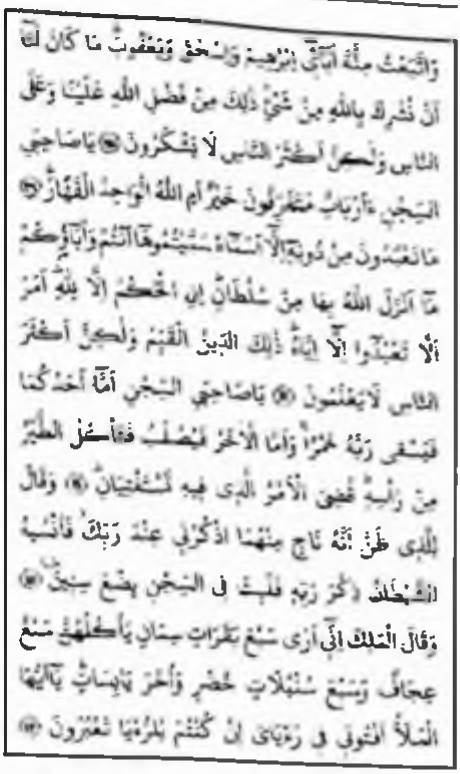
1 Buradaki *mekr* kelimesi, bağlam gereği "tuzak" değil, "dedikodu" anlamına alınmalıdır.

2 Buradaki *le yekûnen* fiilinin sonundaki *tenvîn*, şeddesiz *nun* (te'kîd *nun*'u) yerindedir. Benzer bir kullanım da 'Alak 96:15'de *le nesfe'an* fiilinde söz konusudur.

3 Hz. Yusuf sanıldığı gibi Aziz'in eşi Züleyha'nın ona sarkmasından sonra değil, daha sonra diğer kadınların da sarkıntılık isteklerinden sonra hapse atılmıştır. Hz. Yusuf'un hapse atılması elbette görünüşte bir haksızlıktı; çünkü suçsuz yere bir cezaya çarptırılmıştı. Ancak şehirdeki kadınların onunla ilgili farklı düşünceler beslediklerini söylemeleri nedeniyle belki de Hz. Yusuf'un hapse atılması onun için korumaya alınması gibi de düşünülebilir.

4 Hz. Yusuf'un hapishane arkadaşlarının ondan rüyalarını yorumlamasını istemelerinin muhtemel nedeni daha önce gördüğü rüyayı babasının yorumlamasını kendilerine aktarmış olmasıdır.

38. Atalarım İbrahim, İshak ve Yakup'un milletine (dinine) uydum. Allah'a herhangi bir şeyi ortak koşmamız bize yakışmaz. Bu, Allah'ın bize ve insanlara olan lütfundandır. Fakat insanların çoğu şükretmezler. **39.** Ey iki hapis arkadaşım! Çeşitli rabler mi hayırlıdır yoksa ezici güç sahibi olan tek bir Allah mı? **40.** (Allah'ın) peşi sıra taptıklarınız, haklarında Allah'ın hiçbir delil indirmediği, sizin ve atalarınızın taktığı isimlerden başka bir şey değildir.[1] Hüküm yalnızca Allah'a aittir. O, size kendisinden başkasına ibadet etmemenizi emretmiştir. İşte doğru din budur fakat insanların çoğu (bu gerçeği) bilmezler.[2] **41.** Ey iki hapis arkadaşım! (Rüyalarınıza gelince), biriniz (eskisi gibi) efendisine[3] içki içirecek; diğeri ise asılacak ve kuşlar onun başından (beynini) yiyecekler. Yorumunu sorduğunuz iş (bu şekilde) kesinleşmiştir."[4] **42.** O iki (arkadaş)ından, kurtulacağını bildiği[5] kişiye "Beni efendinin yanında an." demişti." Fakat şeytan ona, efendisine anmayı unutturmuştu. Dolayısıyla (Yusuf), birkaç sene daha hapiste kalmıştı.

▼ *Surenin 43-57. ayetlerinde kralın gördüğü bir rüya ve onun yorumlanamaması nedeniyle hapishane arkadaşının Hz. Yusuf'u hatırlaması, onun yaptığı yorum, sonrasında kralın Hz. Yusuf'u çağırması ve kendisini özel olarak görevlendirme teklifi dile getirilmektedir.*

43. Hükümdar şöyle demişti: "Ben (rüyada) yedi zayıf (ineğin) yediği yedi besili inek ile yedi yeşil başak ve diğerlerini de kuru görüyorum. Ey yöneticiler! Rüya yorumluyorsanız,[6] benim rüyamı da yorumlayın![7]

---

1 Benzer mesajlar: En'âm 6:81; A'râf 7:71; Necm 53:23.

2 Benzer mesaj: Rûm 30:30. Hz. Yusuf'un 37-41. ayetlerde dile getirilen sözleri onun hapishaneyi bir tebliğ alanına çevirdiğinin delilidir. Zira bir peygamber günün her saatinde imkân buldukça hakikati muhataplarına tebliğ etmekle yükümlüdür.

3 Yûsuf 12:23, 41, 42 ve 50. ayetlerde geçen *rabb* kelimeleri, "efendi, sahip" anlamındadır; yoksa Yüce Allah'ın bir sıfatı olan "rabb", "ilah" anlamında değildir.

4 Hz. Yusuf'un hapishane arkadaşlarının rüyalarını yorumlamasının sonunda kullandığı "Yorumunu sorduğunuz iş (bu şekilde) kesinleşmiştir" ifadesi, onun bu yorumları vahiy sayesinde yaptığının delilidir. Çünkü bir rüya için "kesinleşmiştir" sözü ancak vahiy ile verilen bilgiler sonucunda kullanılabilir.

5 Burada geçen *zanne* fiili "kesin olarak bilmek" manasına alınmalıdır. Çünkü Hz. Yûsuf surenin 37. ayetinde de belirttiği gibi bu tür yorumları Yüce Allah'ın bildirmesi sayesinde yapmıştı.

6 Bu ayetten anlaşıldığına göre rüyalar tefsir edilmez. Rüyalar için te'vil, tabir ve fetva ifadeleri kullanılmaktadır.

7 Yüce Allah Mısır Kralı'na çok ilginç bir rüya göstererek Hz. Yusuf'un hapisten çıkma sürecini başlatmıştı. Ayette geçen *erâ* fiili geniş zaman kalıbında geldiği için, Kral'ın söz konusu rüyayı bir süredir görmekte olduğu, dolayısıyla onu ciddiye aldığı anlaşılmaktadır. Bu nedenle Kral, durumunu çevresindekilere aktarma ihtiyacı hissetmiştir. Devam eden cümlede rüyanın yorumunu öğrenmek için çağında bulunduğu haber verilmektedir.

قَالُوٓا۟ أَضْغَٰثُ أَحْلَٰمٍ ۖ وَمَا نَحْنُ بِتَأْوِيلِ ٱلْأَحْلَٰمِ بِعَٰلِمِينَ ﴿٤٤﴾
وَقَالَ ٱلَّذِى نَجَا مِنْهُمَا وَٱدَّكَرَ بَعْدَ أُمَّةٍ أَنَا۠ أُنَبِّئُكُمْ بِتَأْوِيلِهِۦ
فَأَرْسِلُونِ ﴿٤٥﴾ يُوسُفُ أَيُّهَا ٱلصِّدِّيقُ أَفْتِنَا فِى سَبْعِ بَقَرَٰتٍ سِمَانٍ
يَأْكُلُهُنَّ سَبْعٌ عِجَافٌ وَسَبْعِ سُنۢبُلَٰتٍ خُضْرٍ وَأُخَرَ يَابِسَٰتٍ
لَّعَلِّىٓ أَرْجِعُ إِلَى ٱلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿٤٦﴾ قَالَ تَزْرَعُونَ سَبْعَ
سِنِينَ دَأَبًا فَمَا حَصَدتُّمْ فَذَرُوهُ فِى سُنۢبُلِهِۦٓ إِلَّا قَلِيلًا مِّمَّا
تَأْكُلُونَ ﴿٤٧﴾ ثُمَّ يَأْتِى مِنۢ بَعْدِ ذَٰلِكَ سَبْعٌ شِدَادٌ يَأْكُلْنَ
مَا قَدَّمْتُمْ لَهُنَّ إِلَّا قَلِيلًا مِّمَّا تُحْصِنُونَ ﴿٤٨﴾ ثُمَّ يَأْتِى مِنۢ بَعْدِ
ذَٰلِكَ عَامٌ فِيهِ يُغَاثُ ٱلنَّاسُ وَفِيهِ يَعْصِرُونَ ﴿٤٩﴾ وَقَالَ ٱلْمَلِكُ
ٱئْتُونِى بِهِۦ ۖ فَلَمَّا جَآءَهُ ٱلرَّسُولُ قَالَ ٱرْجِعْ إِلَىٰ رَبِّكَ فَسْـَٔلْهُ مَا بَالُ
ٱلنِّسْوَةِ ٱلَّٰتِى قَطَّعْنَ أَيْدِيَهُنَّ ۚ إِنَّ رَبِّى بِكَيْدِهِنَّ عَلِيمٌ ﴿٥٠﴾ قَالَ
مَا خَطْبُكُنَّ إِذْ رَٰوَدتُّنَّ يُوسُفَ عَن نَّفْسِهِۦ ۚ قُلْنَ حَٰشَ لِلَّهِ
مَا عَلِمْنَا عَلَيْهِ مِن سُوٓءٍ ۚ قَالَتِ ٱمْرَأَتُ ٱلْعَزِيزِ ٱلْـَٰٔنَ حَصْحَصَ
ٱلْحَقُّ أَنَا۠ رَٰوَدتُّهُۥ عَن نَّفْسِهِۦ وَإِنَّهُۥ لَمِنَ ٱلصَّٰدِقِينَ ﴿٥١﴾ ذَٰلِكَ لِيَعْلَمَ
أَنِّى لَمْ أَخُنْهُ بِٱلْغَيْبِ وَأَنَّ ٱللَّهَ لَا يَهْدِى كَيْدَ ٱلْخَآئِنِينَ ﴿٥٢﴾

44. Onlar şöyle demişlerdi: "Bunlar karmakarışık rüyalardır. Biz böyle rüyaların yorumunu bilenler değiliz." **45.** (Hapisteki) iki kişiden, kurtulmuş olan, uzun bir zaman sonra (Yusuf'u) hatırlayarak: "Ben size onun yorumunu bildiririm; beni hemen (Yusuf'a) gönderin." demişti. **46.** "Ey Yusuf, ey doğru sözlü kişi! (Rüyada görülen) yedi zayıf ineğin yediği yedi besili inek ile yedi yeşil başak ve diğerleri de kuru olan (başaklar) hakkında bize yorum yap! Ümit ederim ki insanlara (yorumunla) dönerim de belki onlar da (gerçeği) öğrenirler." (demişti). **47.** (Yusuf ise) şöyle demişti: "Yedi sene âdetiniz üzere ekin ekeceksiniz. (Sonra da) yiyeceklerinizden az bir miktar hariç, biçtiklerinizi başağında bırakınız![1]

48. Sonra onun ardından, koruyacaklarınızdan az bir miktar (tohumluk) hariç, biriktirdiklerinizi yiyip (tüketecek) yedi şiddetli (kıtlık yılı) gelecektir. **49.** Sonra onun ardından da bir yıl gelecek ki o yılda, insanlara (Allah tarafından) yardım edilecek ve o yılda (bolca meyve) sıkacaklar." **50.** Hükümdar "Onu bana getirin!" demişti. Elçi[2] ona geldiğinde (Yusuf) şöyle demişti: "Efendine[3] dön ve ona 'Ellerini kesen o kadınların derdi neydi?' diye sor! Şüphesiz ki Rabbim onların hilesini çok iyi bilendir."[4] **51.** (Hükümdar, kadınlara) şöyle demişti: "Yusuf'un *nefs*inden yararlanmak istediğiniz zaman durumunuz neydi?" Onlar "Haşa! Allah için, biz ondan hiçbir kötülük görmedik." demişlerdi. Aziz'in hanımı şöyle demişti: "Şimdi gerçek ortaya çıktı. Ben (cinsel olarak) ondan yararlanmak istemiştim. Şüphesiz ki o doğru söyleyenlerdendir."[5] **52.** "Bu (itirafım, Yusuf'un) yokluğunda (o şimdi hapisteyken) ona hainlik etmediğimi ve Allah'ın hainlerin hilesini başarıya ulaştırmayacağını (herkesin) bilmesi içindir.[6]

---

1 Bu ayette geçen *'âm* kelimesi ile 47. ayette geçen *sinîne* kelimesi aslında "yıl, yıllar" anlamına gelmesine rağmen, *sinîne* kelimesi daha çok sıkıntılı, *'âm* sözcüğü ise daha rahat geçen "yıl" anlamını içermektedir. Nitekim 'Ankebût 29:14'te de Hz. Nuh'la ilgili pasajda da aynı durum söz konusudur.

2 Bu ayette geçen *er-rasûl* kelimesi, bilinen anlamda "peygamber" değil, insanlar arasındaki iletişimi sağlayan "elçi, ulak" demektir.

3 Yûsuf 12:23, 41, 42 ve 50. ayetlerde geçen *rabb* kelimeleri, "efendi, sahip" anlamındadır.

4 Yaklaşık 12 yıl hapiste kalan birisinin Kral'ın affına mazhar olması herkesin özlemle beklediği bir durum olmasına rağmen, Hz. Yusuf bunu tercih etmemiş, hapse atılmasındaki haksızlığın ortaya çıkarılmasını ve bunu bütün kamuoyunun böylece duyup bilmesini istemişti. Aksi takdirde üzerine atılı iftira ile ömür boyu yaşayacaktı. Hapisten hatır belası çıkmak yerine, zalim mi yoksa mazlum mu olduğunun ortaya çıkmasını sağlayarak ve aklanarak çıkmak onun en tabii hakkıydı ki o da bunu uygulamıştı.

5 Yûsuf 12:32'de belirtildiği gibi, Aziz'in hanımı Züleyha, bu itirafını daha önce de yani şehirli kadınlara verdiği davette de dile getirmişti.

6 Bu ve bir sonraki ayette geçen konuşmalar sanıldığı gibi Hz. Yusuf'a değil, Züleyha'ya aittir; çünkü surenin 54. ayetinden de açıkça anlaşılıyor ki Hz. Yusuf, bu konuşma esnasında henüz hapisteydi; daha sonra çağrılıp saraya getirtilmişti.

53. *Nefsimi* temize de çıkarmıyorum. Şüphesiz ki Rabbim merhamet etmemiş olsa, o *nefis*[1] aşırı şekilde kötülüğü emreder. Şüphesiz ki Rabbim çok bağışlayandır, çok merhametlidir." **54.** Hükümdar şöyle demişti: "Onu (Yusuf'u) bana getirin; onu kendime özel (danışman) yapayım!' Ona konuşunca "Bugün sen yanımızda yüksek makam sahibisin; güvenilirsin (güvendesin)" demişti. **55.** (Yusuf) "Beni o yerin (Mısır'ın) hazinelerine (bakan) ata! Şüphesiz ki ben (hazineyi) korurum; (bu işi iyi) bilirim." demişti.[2] **56.** Böylece Yusuf'a dilediği gibi hareket etmek üzere o yerde (Mısır'da) yetki vermiştik.[3] Dilediğimiz (layık olan) kimseye rahmetimizi (işte böyle) ulaştırır ve güzel davrananların ödülünü boşa çıkarmayız. **57.** İman edip *takvâlı* (duyarlı) olanlar için ahiret ödülü ise hayırlı olandır.

وَمَآ أُبَرِّئُ نَفْسِيٓ ۚ إِنَّ ٱلنَّفْسَ لَأَمَّارَةٌۢ بِٱلسُّوٓءِ إِلَّا مَا رَحِمَ رَبِّيٓ ۚ
إِنَّ رَبِّي غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٥٣﴾ وَقَالَ ٱلْمَلِكُ ٱئْتُونِي بِهِۦٓ أَسْتَخْلِصْهُ
لِنَفْسِي ۖ فَلَمَّا كَلَّمَهُۥ قَالَ إِنَّكَ ٱلْيَوْمَ لَدَيْنَا مَكِينٌ أَمِينٌ ﴿٥٤﴾
قَالَ ٱجْعَلْنِي عَلَىٰ خَزَآئِنِ ٱلْأَرْضِ ۖ إِنِّي حَفِيظٌ عَلِيمٌ ﴿٥٥﴾
وَكَذَٰلِكَ مَكَّنَّا لِيُوسُفَ فِي ٱلْأَرْضِ يَتَبَوَّأُ مِنْهَا حَيْثُ يَشَآءُ ۚ
نُصِيبُ بِرَحْمَتِنَا مَن نَّشَآءُ ۖ وَلَا نُضِيعُ أَجْرَ ٱلْمُحْسِنِينَ ﴿٥٦﴾
وَلَأَجْرُ ٱلْءَاخِرَةِ خَيْرٌ لِّلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَكَانُوا۟ يَتَّقُونَ ﴿٥٧﴾ وَجَآءَ
إِخْوَةُ يُوسُفَ فَدَخَلُوا۟ عَلَيْهِ فَعَرَفَهُمْ وَهُمْ لَهُۥ مُنكِرُونَ ﴿٥٨﴾
وَلَمَّا جَهَّزَهُم بِجَهَازِهِمْ قَالَ ٱئْتُونِي بِأَخٍ لَّكُم مِّنْ أَبِيكُمْ ۚ
أَلَا تَرَوْنَ أَنِّيٓ أُوفِي ٱلْكَيْلَ وَأَنَا۠ خَيْرُ ٱلْمُنزِلِينَ ﴿٥٩﴾ فَإِن
لَّمْ تَأْتُونِي بِهِۦ فَلَا كَيْلَ لَكُمْ عِندِي وَلَا تَقْرَبُونِ ﴿٦٠﴾ قَالُوا۟
سَنُرَٰوِدُ عَنْهُ أَبَاهُ وَإِنَّا لَفَٰعِلُونَ ﴿٦١﴾ وَقَالَ لِفِتْيَٰنِهِ ٱجْعَلُوا۟
بِضَٰعَتَهُمْ فِي رِحَالِهِمْ لَعَلَّهُمْ يَعْرِفُونَهَآ إِذَا ٱنقَلَبُوٓا۟ إِلَىٰٓ أَهْلِهِمْ
لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٦٢﴾ فَلَمَّا رَجَعُوٓا۟ إِلَىٰٓ أَبِيهِمْ قَالُوا۟ يَٰٓأَبَانَا مُنِعَ
مِنَّا ٱلْكَيْلُ فَأَرْسِلْ مَعَنَآ أَخَانَا نَكْتَلْ وَإِنَّا لَهُۥ لَحَٰفِظُونَ ﴿٦٣﴾

Surenin 58-68. ayetlerinde Hz. Yusuf'un kıssasının bir başka aşaması gündeme getirilmekte, kardeşlerinin katlık sebebiyle Mısır'a tahıl almaya gidişleri ve sonrasında Hz. Yakup'tan Bünyamin'i yanlarında götürmek için izin istekleri dile getirilmektedir.

58. Yusuf'un kardeşleri gelip huzuruna girmişlerdi. (Yusuf) onları tanımış, onlar ise onu tanımamışlardı. **59.** (Yusuf) yüklerini hazırlatınca (onlara) şöyle demişti: "(Bir dahaki sefer) baba bir kardeşinizi (Bünyamin'i) de bana getirin! Görmüyor musunuz, ben ölçeği tam dolduruyorum ve misafirperverlerin en iyisiyim.

60. Onu bana getirmezseniz, artık benim yanımda size verilecek hiçbir ölçek (tahıl) yoktur; (bu durumda sakın) bana (yanıma) yaklaşmayın!"[4] **61.** (Kardeşleri) şöyle demişlerdi: "Onu babasından istemeye çalışacağız; bunu elbette yapacağız." **62.** (Yusuf, emrindeki) gençlere demişti ki: "Sermayelerini yüklerinin içine koyun! Olur ki ailelerine döndüklerinde bunun farkına varırlar da belki (tekrar) gelirler." **63.** Babalarına döndüklerinde (ona şöyle) demişlerdi: "Ey babamız! Böyle bir ölçek (tahıl verilmesi artık) bize yasaklandı. Kardeşimizi (Bünyamin'i) bizimle birlikte gönder de (onun sayesinde) ölçüp alalım! Biz onu mutlaka koruyacağız."

[1] Burada sözü edilen *en-nefs* yani "nefis" Aziz'in hanımına Hz. Yusuf'a karşı kötülük girişimini yaptıran nefstir; zira baştaki *elifläm* takısı bunun delilidir. Yoksa her nefis kötülük emretmez. Çünkü bu kelime bizzat "insan" manasında da başka anlamlarda da kullanılmaktadır.

[2] Hz. Yusuf'un bu isteği, göreve talip olmak gerektiğinin bir delilidir. Demek ki her zaman görev verilmesini beklemek doğru değildir. Yetkin, ehliyetli ve liyakatli olanların göreve talip olması da Hz. Yusuf örnekliğinde bize öğretilmektedir.

[3] Yüce Allah tıpkı 21. ayette de belirttiği gibi Hz. Yusuf'un hayatıyla ilgili bu sıra dışı olayları kendisinin hayata geçirdiğini ilan etmektedir.

[4] Hz. Yusuf'un demek istediği şudur: "Eğer küçük kardeşinizi yani Bünyamin'i bana getirmezseniz benden yakınlık ve iltifat görmeniz bir tarafa, bende size verecek hiçbir ölçek zahire, tahıl olmayacaktır. Dahası yanıma yöreme de sakın yaklaşmayın, semtime uğramayın, gözüme görünmeyin, ülkeme ayak basmayın."

قَالَ هَلْ آمَنُكُمْ عَلَيْهِ إِلَّا كَمَا أَمِنْتُكُمْ عَلَىٰ أَخِيهِ
مِن قَبْلُ ۖ فَاللَّهُ خَيْرٌ حَافِظًا ۖ وَهُوَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ ﴿٦٤﴾ وَلَمَّا
فَتَحُوا مَتَاعَهُمْ وَجَدُوا بِضَاعَتَهُمْ رُدَّتْ إِلَيْهِمْ ۖ قَالُوا
يَا أَبَانَا مَا نَبْغِي ۖ هَٰذِهِ بِضَاعَتُنَا رُدَّتْ إِلَيْنَا ۖ وَنَمِيرُ أَهْلَنَا
وَنَحْفَظُ أَخَانَا وَنَزْدَادُ كَيْلَ بَعِيرٍ ۖ ذَٰلِكَ كَيْلٌ يَسِيرٌ ﴿٦٥﴾
قَالَ لَنْ أُرْسِلَهُ مَعَكُمْ حَتَّىٰ تُؤْتُونِ مَوْثِقًا مِّنَ اللَّهِ
لَتَأْتُنَّنِي بِهِ إِلَّا أَن يُحَاطَ بِكُمْ ۖ فَلَمَّا آتَوْهُ مَوْثِقَهُمْ قَالَ اللَّهُ
عَلَىٰ مَا نَقُولُ وَكِيلٌ ﴿٦٦﴾ وَقَالَ يَا بَنِيَّ لَا تَدْخُلُوا مِن بَابٍ وَاحِدٍ
وَادْخُلُوا مِنْ أَبْوَابٍ مُّتَفَرِّقَةٍ ۖ وَمَا أُغْنِي عَنكُم مِّنَ اللَّهِ
مِن شَيْءٍ ۖ إِنِ الْحُكْمُ إِلَّا لِلَّهِ ۖ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ ۖ وَعَلَيْهِ فَلْيَتَوَكَّلِ
الْمُتَوَكِّلُونَ ﴿٦٧﴾ وَلَمَّا دَخَلُوا مِنْ حَيْثُ أَمَرَهُمْ أَبُوهُم
مَّا كَانَ يُغْنِي عَنْهُم مِّنَ اللَّهِ مِن شَيْءٍ إِلَّا حَاجَةً فِي نَفْسِ
[illegible]
النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٦٨﴾ وَلَمَّا دَخَلُوا عَلَىٰ يُوسُفَ آوَىٰ إِلَيْهِ
أَخَاهُ قَالَ إِنِّي أَنَا أَخُوكَ فَلَا تَبْتَئِسْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٦٩﴾

64. (Yakup, oğullarına) şöyle demişti: "Daha önce kardeşi (Yusuf) hakkında size ne kadar güvendiysem, bunun hakkında da size ancak o kadar güvenirim; Allah en hayırlı koruyucudur. O, merhametlilerin en merhametlisidir." **65.** Eşyalarını açtıklarında sermayelerinin kendilerine geri verildiğini görmüş ve şöyle demişlerdi: "Ey babamız! Daha ne istiyoruz! İşte sermayemiz de bize geri verilmiş. (Onunla yine) ailemize yiyecek getiririz; kardeşimizi korur ve bir deve ölçek (tahıl) da fazla alırız. Bu (aldığımız) az bir ölçek (tahıl)dır." **66.** (Yakup, oğullarına): "Kuşatılmanız hariç, onu bana mutlaka getireceğinize dair Allah adına bana sağlam bir söz verinceye kadar onu sizinle birlikte asla göndermem!" demişti. Ona (istediği şekilde) güvencelerini verdiklerinde (Yakup) "Söylediklerimize Allah *vekil*dir (şahittir)" demişti.[1]

67. "Ey oğullarım! (Şehre) hepiniz bir kapıdan girmeyin, ayrı ayrı kapılardan girin![2] (Ancak) Allah'tan (gelecek) hiçbir şeyi sizden savamam. Hüküm yalnızca Allah'a aittir. (Onun için) ben yalnızca O'na güvendim. Güvenenler yalnız O'na güvensinler!" demişti. **68.** Babalarının kendilerine emrettiği yerden (çeşitli kapılardan) girdiklerinde (onun emrini yerine getirmişlerdi. Fakat bu önlem) Allah'tan gelecek hiçbir şeyi onlardan savamazdı;[3] ancak Yakup'un (oğullarını korumak için) söylemek istediği şeyin yerine getirilmesi (söz konusuydu). Şüphesiz ki o, biz kendisine bildirdiğimiz için bilgi sahibiydi. Fakat insanların çoğu (bu gerçeği) bilmezler.

▾ *Sureinin 69-82. ayetlerinde Hz. Yakup'un oğullarının başına gelenler, hırsızlık olayı, Bünyamin'in alıkonulması, bunun ilahi bir tedbir olduğu, kardeşlerin Hz. Yakup'un buna dayanamayacağını söylemeleri, yerine içlerinden birini teklif edişleri ve büyüklerinin kendilerine yaptığı öneriler aktarılmaktadır.*

69. Yusuf'un yanına girdiklerinde kardeşini (Bünyamin'i) yanına almış ve (Yusuf, ona) "Şüphesiz ki ben senin kardeşinim; yapmış olduklarına üzülme!" demişti.[4]

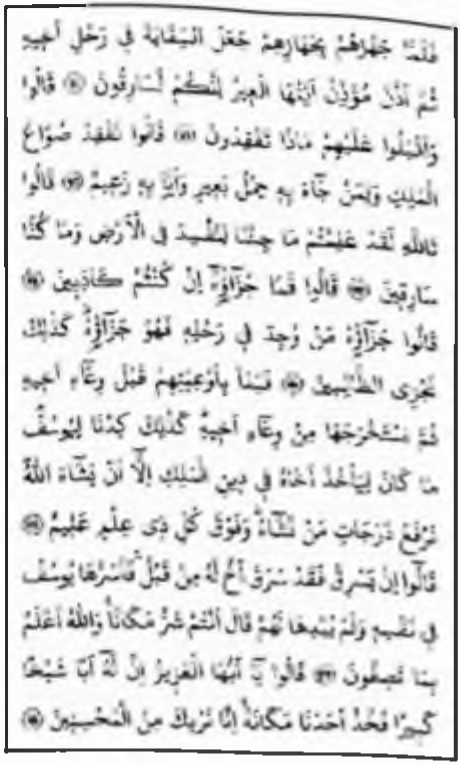
---

1 Benzer bir cümle Hz. Musa tarafından Hz. Şuayb'a söylenmiştir. Ayet için bkz. Kasas 28:28.

2 Burada, Hz. Yakup'un oğullarına yönelik bir önlem uyarısı vardır. Çünkü kalabalık hâlde bir anda bir yere veya bir yerden girilirse tedirginlik yaşanabilir ve dolayısıyla istenmeyen durumlar olabilir. Bu nedenle Hz. Yakup oğullarına ayrı kapılardan girmelerini emretmiştir.

3 Burada, tedbir alınmasından sonra elbette Yüce Allah'ın kararının ve kudretinin de erişilmez olduğunun unutulmaması gerektiğine dikkat çekilmektedir. Kula düşen görev, önlem almaktır; takdir ise Yüce Allah'tandır. O'nun takdirine iman edilmelidir; ancak takdirin ne olduğunu kullar bilemediği için onların sorumlu olduğu şey önlem almaktır.

4 "Onların yapmış oldukları şey" ifadesiyle kastedilen, muhtemelen ailenin ortak acısı olan Yusuf'un kaybedilmesi olayıydı. Kardeşler Yûsuf 12:8'de belirtildiği üzere Hz. Yusuf ve kardeşi Bünyamin'le ilgili olarak "Yusuf ile kardeşi (Bünyamin) babamıza bizden daha sevgilidir. Hâlbuki biz kalabalık bir topluluğuz. Muhakkak ki babamız apaçık bir yanlışlık içindedir" demişlerdi.

70. (Yusuf) onların yükünü hazırlattığında bir su kabını kardeşinin yükünün içine koy(dur)muştu. (Kervan hareket ettikten) sonra bir seslenici: "Ey kervan! Siz hırsızsınız!" diye seslenmişti. **71.** (Yusuf'un kardeşleri) onlara dönerek "Ne arıyorsunuz (neyiniz kayboldu)?" diye sormuşlardı. **72.** (Onlar) "Hükümdarın su kabını arıyoruz; onu getirene bir deve yükü (ödül) var." demişlerdi. (İçlerinden biri) "Ben buna kefilim." demişti. **73.** (Onlar) "Allah'a yemin olsun: Bizim, yeryüzünde bozgunculuk çıkarmak için gelmediğimizi şüphesiz ki siz de biliyorsunuz. Biz hırsız da değiliz." demişlerdi. **74.** (Yusuf'un adamları) "Peki, yalancıysanız bunun (hırsızlığın) cezası nedir?" diye sormuştu. **75.** (Onlar da) "Onun cezası, kayıp eşya kimin yükünde bulunursa işte o (şahsın alıkonulması) onun cezasıdır. Biz zalimleri böyle cezalandırırız." cevabını vermişlerdi.[1] **76.** Bunun üzerine (Yusuf), kardeşinin (Bünyamin'in) yükünden önce onların (diğer kardeşlerinin) yüklerini (aramaya) başlamıştı.[2] Sonra da onu (kayıp su kabını) kardeşinin (Bünyamin'in) yükünden çıkartmıştı. İşte biz Yusuf'a böyle bir tedbir (çare) öğretmiştik;[3] (yoksa) -Allah'ın dilemesi hariç- hükümdarın kanununa göre kardeşini (yanında) tutamayacaktı. Biz dilediğimizi (layık olanı) derecelerle yükseltiriz. Her bilgi sahibinin üzerinde daha iyi bilen (birisi) vardır.

77. (Kardeşleri) şöyle demişlerdi: "O çalarsa, daha önce onun kardeşi de çalmıştı."[4] Yusuf onu (düşüncesini) içinde saklamış, onlara açmamıştı. (İçinden): "Siz çok daha kötü durumdasınız! Allah sizin anlattığınızı çok iyi bilendir." demişti. **78.** (Kardeşleri) şöyle demişti: "Ey vezir (Yusuf)![5] Şüphesiz ki onun büyük, yaşlı[6] bir babası var. Onun yerine bizim birimizi alıkoy! Şüphesiz ki biz seni güzel davrananlardan görüyoruz."

---

[1] Hz. Yusuf, babasının şeriatında hırsızlığa bu cezanın verildiğini bildiği için kardeşinin yüküne bu su kabını koydurmuş ve onu geri bıraktırma tedbirine başvurmuştu. Muhtemelen ana baba bir kardeşi olan Bünyamin'e durumu önceden bildirerek onun da güvende olmasını sağlamıştı. Kaldı bu uygulama 76. ayette Yüce Allah tarafından öğretilmiş bir tedbir olarak da ilan edilmektedir.

[2] Bünyamin'in yükünden başlansaydı bir şüphe meydana gelebilirdi. O nedenle Hz. Yusuf önceliği diğer yüklere vermiş, kardeşinin yükünü en sona bırakmıştı.

[3] Burada hırsızlık suçlaması nedeniyle hiç kimse zarar görmemiş ve mağduriyet yaşamamıştır. Bu olay nedeniyle kardeşler üzüntü yaşamışlarsa da bu onların fazlasıyla hak ettiklerinin bir kısmı bile değildi.

[4] Kardeşleri kıskançlıklarını sürdürerek bu sözleriyle Hz. Yusuf'a iftira atmışlardı.

[5] Burada Züleyha'nın eşine dendiği gibi Hz. Yusuf'a da "Aziz" denmektedir ki amaç, söz konusu kişiler için kullanılan bu kelimeye "yönetici" anlamı vermektir.

[6] *Şeyhan kebiran* tamlaması çok dikkat çekicidir. Çünkü *kebir* kelimesi "büyük, ileri yaşta, ihtiyar" anlamına gelirken, *şeyh* "saygınlığı, kıymeti olan, dindarlık bakımından önde giden, hatırlı" gibi anlamlara gelmektedir. Oğulları bu kelimeyi kullanarak Hz. Yusuf'un merhametini harekete geçirmeyi hedeflemişlerdi. Benzer kullanım: Kasas 28:23.

قَالَ مَعَاذَ اللّٰهِ اَنْ نَّاْخُذَ اِلَّا مَنْ وَّجَدْنَا مَتَاعَنَا عِنْدَهٗٓ ۙ
اِنَّآ اِذًا لَّظٰلِمُوْنَ ﴿٧٩﴾ فَلَمَّا اسْتَيْـَٔسُوْا مِنْهُ خَلَصُوْا نَجِيًّا ۗ
قَالَ كَبِيْرُهُمْ اَلَمْ تَعْلَمُوْٓا اَنَّ اَبَاكُمْ قَدْ اَخَذَ عَلَيْكُمْ
مَّوْثِقًا مِّنَ اللّٰهِ وَمِنْ قَبْلُ مَا فَرَّطْتُّمْ فِيْ يُوْسُفَ ۚ فَلَنْ اَبْرَحَ
الْاَرْضَ حَتّٰى يَاْذَنَ لِيْٓ اَبِيْٓ اَوْ يَحْكُمَ اللّٰهُ لِيْ ۚ وَهُوَ خَيْرُ
الْحٰكِمِيْنَ ﴿٨٠﴾ اِرْجِعُوْٓا اِلٰٓى اَبِيْكُمْ فَقُوْلُوْا يٰٓاَبَانَآ اِنَّ
ابْنَكَ سَرَقَ ۚ وَمَا شَهِدْنَآ اِلَّا بِمَا عَلِمْنَا وَمَا كُنَّا لِلْغَيْبِ
حٰفِظِيْنَ ﴿٨١﴾ وَسْـَٔلِ الْقَرْيَةَ الَّتِيْ كُنَّا فِيْهَا وَالْعِيْرَ الَّتِيْٓ
اَقْبَلْنَا فِيْهَا ۗ وَاِنَّا لَصٰدِقُوْنَ ﴿٨٢﴾ قَالَ بَلْ سَوَّلَتْ لَكُمْ
اَنْفُسُكُمْ اَمْرًا ۗ فَصَبْرٌ جَمِيْلٌ ۗ عَسَى اللّٰهُ اَنْ يَّاْتِيَنِيْ بِهِمْ
جَمِيْعًا ۗ اِنَّهٗ هُوَ الْعَلِيْمُ الْحَكِيْمُ ﴿٨٣﴾ وَتَوَلّٰى عَنْهُمْ وَقَالَ
يٰٓاَسَفٰى عَلٰى يُوْسُفَ وَابْيَضَّتْ عَيْنٰهُ مِنَ الْحُزْنِ فَهُوَ
كَظِيْمٌ ﴿٨٤﴾ قَالُوْا تَاللّٰهِ تَفْتَؤُا تَذْكُرُ يُوْسُفَ حَتّٰى تَكُوْنَ
حَرَضًا اَوْ تَكُوْنَ مِنَ الْهٰلِكِيْنَ ﴿٨٥﴾ قَالَ اِنَّمَآ اَشْكُوْا
بَثِّيْ وَحُزْنِيْٓ اِلَى اللّٰهِ وَاَعْلَمُ مِنَ اللّٰهِ مَا لَا تَعْلَمُوْنَ ﴿٨٦﴾

79. (Yusuf) şöyle demişti: "Eşyamızı yanında bulduğumuz kimseden başkasını alıkoymaktan Allah'a sığınırız; doğrusu o takdirde biz zalimler oluruz!" **80.** Ondan ümitlerini kesince, (konuyu) gizli görüşmek üzere ayrılıp (bir kenara) çekilmişlerdi. Büyük (olan kardeş)leri[1] şöyle demişti: "Babanızın sizden Allah adına söz aldığını, daha önce de Yusuf hakkında yaptığınız aşırılığı bilmiyor musunuz? Babam bana izin verinceye veya Allah benim için hükmedinceye kadar bu yerden (Mısır'dan) asla ayrılmayacağım. O hükmedenlerin en hayırlısıdır." **81.** Babanıza dönün ve deyin ki: "Ey babamız! Oğlun hırsızlık yapmış. Biz sadece bildiğimize şahitlik ettik. Biz bilinemeyenlerin bekçileri de değiliz. **82.** (İstersen) içinde bulunduğumuz şehre (Mısır halkına) ve birlikte geldiğimiz kervana sor! Şüphesiz ki biz doğru söyleyenleriz."

1 Hz. Yusuf'un bu abisi o daha çocukken diğerleri onun öldürülmesi fikrini ileri sürdüklerinde onu kuyuya bırakma fikrini dile getiren abisi olabilir.

▼ *Surenin 83-93. ayetlerinde Hz. Yakup'un oğullarına seslenişi, kendi hüznünü yaşamaya devamı, iki oğlunun da aranmasını ve Yüce Allah'tan ümit kesmemeleri gerektiğini söylemesi, sonrasında Hz. Yusuf'un kendisini kardeşlerine tanıtması ve karşılıklı konuşmaları aktarılmaktadır.*

83. (Yakup onlara) şöyle demişti: "Hayır! Nefisleriniz sizi (kötü) bir işe sürüklemiş. Artık (bana düşen) güzelce sabretmektir.[2] Umulur ki Allah onların hepsini[3] bana getirir. Şüphesiz ki O bilendir, doğru hüküm verendir." **84.** (Yakup) onlardan yüz çevirmiş (bir kenara çekilmiş) ve "Ah Yusuf'um ah!" diye sızlanmıştı. Kederini içine gömerek üzüntüden dolayı iki gözüne ak inmişti.[4] **85.** (Oğulları:) "Allah'a yemin olsun:[5] Sen hâlâ Yusuf'u anıyorsun. Sonunda ya perişan olacak ya da helak olanlardan olacaksın!" demişlerdi. **86.** (Yakup ise) şöyle demişti: "Ben, kederimi ve hüznümü yalnızca Allah'a arz ediyorum.[6] Ben sizin bilemeyeceğiniz şeyleri Allah tarafından (vahiy ile) biliyorum.

2 Benzer mesaj: Yûsuf 12:18.

3 Ayette "hepsini" denmesinin nedeni kastedilenlerin "Hz. Yusuf", kardeşi "Bünyamin" ve abisi olan "şahıs"tan yani üç kişiden oluşmasıdır.

4 "İki gözüne ak inmesi", gözlerin kör olması anlamına gelirse açıklanacak herhangi bir şey yoktur. Ancak bu ifade, kederini içine, kalbine gömmesi anlamına da gelebilir. Çünkü hüzünden Hz. Yakup'un gözleri, âdeta başka bir şey görmez olmuştu. Gözleri sürekli yaşlı olan kişinin göz renkleri, gözlerinin içinin akı-karası seçilemez; âdeta su görüntüsü göz hâlini alır. Belli ki Hz. Yakup'un gözlerine inen ak, sürekli ağlayıp gözyaşına boğulmuş hâlini oluşturmuştu. Bu durumla ilgili olarak *a'mâ* (görme engelli) kelimesinin kullanılmamasının muhtemel sebebi bu olsa gerektir. Gerçeği, Allah Teala bilmektedir.

5 Yûsuf suresinde dört kez yer alan *tellâhi* ifadesi, Kur'an'da dokuz ayette geçen yeminlerden birisidir (Bkz. Yûsuf 12:73, 85, 91, 95; Nahl 16:56, 63; Enbiyâ 21:57; Şu'arâ 26:97; Sâffât 37:56).

6 Hz. Yakup aslında muhtemelen şunu söylemek istemişti: "Ben sabrımı, içimi, benliğimi allak bullak eden içimdeki bu harareti ve derin hüznü başka kimselere değil, sadece ve sadece Rabbime arz ediyorum." Bu ifade harika bir bilinç ve muhteşem bir teslimiyet ifadesi şeklinde ümmete örnek olarak sunulmaktadır.

87. Ey yavrularım! Gidin de Yusuf ve kardeşinden (haber almayı) araştırın! Allah'ın merhametinden ümit kesmeyin! Şüphesiz ki kâfirler topluluğundan başkası Allah'ın merhametinden ümit kesmez."[1] **88.** (Kardeşleri) Yusuf'un yanına girdiklerinde şöyle demişlerdi: "Ey vezir! Bizi ve ailemizi kıtlık bastı ve biz değersiz (az) bir sermaye ile geldik. Hakkımızı tam ölçerek ver! (Ayrıca) bize bağışta da bulun! Şüphesiz ki Allah bağışta bulunanları ödüllendirir." **89.** (Yusuf onlara) şöyle demişti: "Siz cahilken Yusuf'a ve kardeşine yaptıklarınızı biliyor (hatırlıyor) musunuz?" **90.** (Kardeşleri) "Yoksa sen -evet sen- Yusuf musun?" diye sormuşlar, o da "(Evet) ben Yusuf'um, bu da kardeşim!" cevabını vermişti. "(Birbirimize kavuşmayı) Allah bize lütfetti. Çünkü kim (Allah'a) karşı *takvâ*lı (duyarlı) olur ve sabrederse, şüphesiz ki Allah güzel davrananların ödülünü boşa çıkarmaz." **91.** (Kardeşleri): "Allah'a yemin olsun: Şüphesiz ki Allah seni bize üstün kılmış.[2] Biz ise hataya düşmüşüz." demişlerdi.

يَٰبَنِيَّ ٱذْهَبُوا۟ فَتَحَسَّسُوا۟ مِن يُوسُفَ وَأَخِيهِ وَلَا تَا۟يْـَٔسُوا۟
مِن رَّوْحِ ٱللَّهِ ۖ إِنَّهُۥ لَا يَا۟يْـَٔسُ مِن رَّوْحِ ٱللَّهِ إِلَّا ٱلْقَوْمُ
ٱلْكَٰفِرُونَ ﴿٨٧﴾ فَلَمَّا دَخَلُوا۟ عَلَيْهِ قَالُوا۟ يَٰٓأَيُّهَا ٱلْعَزِيزُ
مَسَّنَا وَأَهْلَنَا ٱلضُّرُّ وَجِئْنَا بِبِضَٰعَةٍ مُّزْجَىٰةٍ فَأَوْفِ لَنَا
ٱلْكَيْلَ وَتَصَدَّقْ عَلَيْنَا ۖ إِنَّ ٱللَّهَ يَجْزِى ٱلْمُتَصَدِّقِينَ ﴿٨٨﴾
قَالَ هَلْ عَلِمْتُم مَّا فَعَلْتُم بِيُوسُفَ وَأَخِيهِ إِذْ أَنتُمْ
جَٰهِلُونَ ﴿٨٩﴾ قَالُوٓا۟ ءَإِنَّكَ لَأَنتَ يُوسُفُ ۖ قَالَ أَنَا۠ يُوسُفُ
وَهَٰذَآ أَخِى ۖ قَدْ مَنَّ ٱللَّهُ عَلَيْنَا ۖ إِنَّهُۥ مَن يَتَّقِ وَيَصْبِرْ
فَإِنَّ ٱللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ ٱلْمُحْسِنِينَ ﴿٩٠﴾ قَالُوا۟ تَٱللَّهِ لَقَدْ
ءَاثَرَكَ ٱللَّهُ عَلَيْنَا وَإِن كُنَّا لَخَٰطِـِٔينَ ﴿٩١﴾ قَالَ لَا تَثْرِيبَ
عَلَيْكُمُ ٱلْيَوْمَ ۖ يَغْفِرُ ٱللَّهُ لَكُمْ ۖ وَهُوَ أَرْحَمُ ٱلرَّٰحِمِينَ ﴿٩٢﴾
ٱذْهَبُوا۟ بِقَمِيصِى هَٰذَا فَأَلْقُوهُ عَلَىٰ وَجْهِ أَبِى يَأْتِ
بَصِيرًا ۖ وَأْتُونِى بِأَهْلِكُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٩٣﴾ وَلَمَّا فَصَلَتِ
ٱلْعِيرُ قَالَ أَبُوهُمْ إِنِّى لَأَجِدُ رِيحَ يُوسُفَ ۖ لَوْلَآ أَن
تُفَنِّدُونِ ﴿٩٤﴾ قَالُوا۟ تَٱللَّهِ إِنَّكَ لَفِى ضَلَٰلِكَ ٱلْقَدِيمِ ﴿٩٥﴾

92. (Yusuf ise kendilerine) şöyle demişti: "Bugün sizi kınamak yok;[3] Allah sizi affetsin! O, merhametlilerin en merhametlisidir. **93.** Şu gömleğimi götürün de onu babamın yüzüne koyun; görecek duruma gelir. (Ayrıca) bütün ailenizi de bana getirin!"

▼*Sûrenin 94-101. âyetlerinde Hz. Yakup'un Yusuf özlemini yeniden dile getirmesi, aynı şekilde ayıplanışı, müjdecinin getirdiği haber ve bütün ailesiyle birlikte yaşadığı birlikteliği ifade edilmektedir.*

94. Kafile (Mısır'dan) ayrılınca, babaları (yanındakilere): "Bana bunamış demezseniz ben Yusuf'un kokusunu alıyorum!" demişti. **95.** (Onlar da:) "Allah'a yemin olsun: Şüphesiz ki sen hâlâ eski şaşkınlığındasın." demişlerdi.

---

1 Hz. Yakup oğullarına yöneltiği tembihinde Hz. Yusuf, Bünyamin ve şehirde kalan diğer abisiyle ilgili yapacakları araştırmada kararlılık göstermeleri gerektiğini ifadeyle "sakın Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyin" diyerek olayın ciddiyetini ortaya koymuştu. Bu cümle ile Zümer 39:53'te geçen "De ki: Ey nefislerine yazık eden kullarım! Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyin" ifadesi aynı mesajları vermektedir. Yûsuf 12:87'deki *lâ tey'esû* emri Zümer 39:53'teki *lâ taknetû* emri ile; ayrıca Yûsuf 12:87'deki *ravhillâhi* tamlaması ise Zümer 39:53'teki *rahmetillâhi* tamlamasıyla anlamlandırılmalıdır. Allah'ın rahmetinden kimlerin ümit keseceğiyle ilgili ayrıca bkz. Hicr 15:56.

2 Ayette geçen *âsera* fiili "üstün kılmak, tercih etmek" gibi anlamlar içermekte, kardeşleri Hz. Yusuf'un Yüce Allah tarafından kendilerine üstün kılındığını dile getirmişlerdi. Onun üstün kılınması önceki ayette belirtilen "*takvâ* sahibi olmak, sabırlı davranmak ve muhsinlik yapmak" şeklinde özetlenmiştir. Tercih edilmek veya üstün kılınmak bir "sonuç"tur; bunun "sebebi" ise *muttaki* olup sabır göstermek, bir anlamda muhsince davranmak yani işini düzgün yapmaktır.

3 Bu ifade, Mekke'nin fethi günü Hz. Muhammed tarafından Mekkelilere yönelik olarak dile getirilmişti. Böylece peygamberlerin aynı değerlerin insanları oldukları ve sonrakilerin öncekileri takip ettiği anlaşılmaktadır.

96. Müjdeci gelince, gömleği yüzüne koyar koymaz (Yakup) görür olmuştu.[1] "Ben size 'Allah tarafından (vahiy ile) sizin bilemeyeceğiniz şeyleri bilirim' dememiş miydim!" demişti. **97.** (Oğulları:) "Ey babamız! (Allah'tan) bizim günahlarımızın affını dile! Doğrusu günahkârlardık." demişlerdi. **98.** (Yakup ise:) "Sizin için Rabbimden af dileyeceğim. Şüphesiz ki O'dur O, çok bağışlayan; çok merhamet eden." cevabını vermişti. **99.** (Hep birlikte Mısır'a gelip) Yusuf'un yanına girdikleri zaman, ana babasını yanına almıştı. (Yusuf onlara:) "Güven içinde Mısır'a girin inşallah!" demişti.

100. Ana babasını tahtın(ın) üstüne çıkartıp oturtmuş ve hepsi onun için (ona kavuştukları için Allah'a) secde etmişlerdi. (Yusuf) şöyle demişti: "Ey babacığım! İşte bu, daha önce (gördüğüm) rüyanın yorumudur. Elbette Rabbim onu gerçekleştirdi. Doğrusu şeytan benimle kardeşlerimin arasını bozduktan sonra, Rabbim beni hapisten çıkararak ve sizi çölden getirerek bana (çok şey) lütfetti. Şüphesiz ki Rabbim dilediği şeyi çok ince düzenleyendir.[2] Şüphesiz ki yalnızca O bilendir, doğru hüküm verendir. **101.** Rabbim! Elbette otoriteden bana (bir pay) verdin ve bana (rüyada görülen) olayların yorumundan da bir kısmını öğrettin. Göklerin ve yerin yoktan yaratanı![3] Sen dünyada da ahirette de benim dostumsun. Beni müslüman olarak vefat ettir ve beni iyilere kat!"

Surenin 102-111. ayetlerinde Hz. Muhammed'e ve son ümmete seslenilmekte, Yüce Allah'ın verdiği bu bilgilerin gayb haberlerinden olduğu ifade edilmekte, her şeye rağmen insanların çoğunluğunun şirksiz inanmayacağı, evrendeki delillere rağmen inanmayacakları, risalet kurumu, kıssaların anlatılma gerekçesi ifade edilmektedir.

102. Bu(nlar), sana vahyetmekte olduğumuz *gayb* (bilinemeyen) haberlerindendir. Onlar tuzak kurarak (kötü) bir işte fikir birliğine vardıklarında sen onların yanında değildin (ki bunları bilesin). **103.** Sen ne kadar üstüne düşsen de insanların çoğu asla iman edecek değildir.[4]

---

[1] Bu ifade, Hz. Yakup'un sevinç dolu hali nedeniyle yaşayacağı huzuru ortaya koymaktadır. Hz. Yusuf ve kardeşi Bünyamin'in hüznü sebebiyle gözleri âdeta başka bir şey görmeyen Hz. Yakup, artık her şeyi görür olmuştu. Olay, kör olup sonra da görür olmak anlamında ise zaten bu türden izahlara gerek kalmamaktadır. Yüce Allah gerçeği bilendir.

[2] Buradaki *latîf* sıfatı, "lütufkâr" anlamına alınarak tercüme "Şüphesiz ki Rabbim dilediğine lütfeder" şeklinde de yapılabilir. Ancak bizim tercihimiz Hz. Yusuf'un hayatı boyunca yaşadığı sıra dışılıkları Yüce Allah'ın takdirine dayalıdır.

[3] Benzer mesajlar: En'âm 6:14; İbrahim 14:10; Fâtır 35:1; Zümer 39:46; Şûrâ 42:11.

[4] Bu ayette insanların çoğunun hiçbir zaman iman etmeyeceği mesajına yer verilmektedir. Dünyanın bir gün bütünüyle müslümanlardan oluşacağı, birilerinin bütün insanları müslümanlaştıracağı vs. şeklindeki kabuller bu ayete aykırıdır.

104. Sen bunun için onlardan herhangi bir ücret istemiyorsun.[1] O (Kur'an), âlemler için sadece (gerçeği) hatırla(t)madır. **105.** Göklerde ve yerde nice delil vardır ki onlara uğrarlar da onlardan yüz çevirirler.[2] **106.** Onların çoğu ancak ortak koşarak Allah'a iman ederler.[3] **107.** Allah tarafından kendilerine kuşatıcı bir azap gelmesinden veya farkında olmadan o (Son) Saat'in kendilerine ansızın[4] gelmesinden güvende midirler! **108.** De ki: "İşte bu, benim yolumdur. Allah'a çağırıyorum;[5] ben ve bana uyanlar aydınlık bir yol üzerindeyiz.[6] Allah yücedir! Ben asla ortak koşanlardan değilim." **109.** Senden önce de şehirlerin halkından kendilerine vahyettiğimiz erkeklerden başkasını (peygamber olarak) göndermedik. Kendilerinden öncekilerin sonunun nasıl olduğunu görmek üzere yeryüzünde hiç mi dolaşmadılar?[7] Ahiret yurdu *takvâ*lı (duyarlı) olanlar için hayırlı olandır. Akıl etmiyor musunuz?

وَمَا تَسْـَٔلُهُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ ۚ إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِّلْعَٰلَمِينَ ﴿١٠٤﴾
وَكَأَيِّن مِّنْ ءَايَةٍ فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ يَمُرُّونَ عَلَيْهَا
وَهُمْ عَنْهَا مُعْرِضُونَ ﴿١٠٥﴾ وَمَا يُؤْمِنُ أَكْثَرُهُم بِٱللَّهِ إِلَّا
وَهُم مُّشْرِكُونَ ﴿١٠٦﴾ أَفَأَمِنُوٓا۟ أَن تَأْتِيَهُمْ غَٰشِيَةٌ مِّنْ عَذَابِ
ٱللَّهِ أَوْ تَأْتِيَهُمُ ٱلسَّاعَةُ بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿١٠٧﴾ قُلْ
هَٰذِهِۦ سَبِيلِىٓ أَدْعُوٓا۟ إِلَى ٱللَّهِ ۚ عَلَىٰ بَصِيرَةٍ أَنَا۠ وَمَنِ ٱتَّبَعَنِى ۖ
وَسُبْحَٰنَ ٱللَّهِ وَمَآ أَنَا۠ مِنَ ٱلْمُشْرِكِينَ ﴿١٠٨﴾ وَمَآ أَرْسَلْنَا مِن
قَبْلِكَ إِلَّا رِجَالًا نُّوحِىٓ إِلَيْهِم مِّنْ أَهْلِ ٱلْقُرَىٰٓ ۗ أَفَلَمْ يَسِيرُوا۟
فِى ٱلْأَرْضِ فَيَنظُرُوا۟ كَيْفَ كَانَ عَٰقِبَةُ ٱلَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ ۗ
وَلَدَارُ ٱلْءَاخِرَةِ خَيْرٌ لِّلَّذِينَ ٱتَّقَوْا۟ ۗ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿١٠٩﴾ حَتَّىٰٓ إِذَا
ٱسْتَيْـَٔسَ ٱلرُّسُلُ وَظَنُّوٓا۟ أَنَّهُمْ قَدْ كُذِبُوا۟ جَآءَهُمْ نَصْرُنَا ۙ
فَنُجِّىَ مَن نَّشَآءُ ۖ وَلَا يُرَدُّ بَأْسُنَا عَنِ ٱلْقَوْمِ ٱلْمُجْرِمِينَ ﴿١١٠﴾
لَقَدْ كَانَ فِى قَصَصِهِمْ عِبْرَةٌ لِّأُو۟لِى ٱلْأَلْبَٰبِ ۗ مَا كَانَ
حَدِيثًا يُفْتَرَىٰ وَلَٰكِن تَصْدِيقَ ٱلَّذِى بَيْنَ يَدَيْهِ
وَتَفْصِيلَ كُلِّ شَىْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿١١١﴾

110. Sonunda elçiler ümitlerini yitirip de kendilerinin (ümmetleri tarafından) yalanlandıklarını kesin olarak anladıkları sırada[8] onlara yardımımız gelmiş[9] ve dilediğimiz kimse(ler) kurtarılmıştır. Azabımız, suçlular topluluğundan geri döndürülemez. **111.** Şüphesiz ki onların kıssalarında, öz akıl sahipleri için bir ibret vardır.[10] (Bu Kur'an, başkaları tarafından tasarlanıp) uydurulabilecek bir söz değildir. Fakat o, kendinden öncekileri onaylayan, her şeyin açıklaması olan (bir kitap)tır; iman eden toplum için bir rahmet ve bir rehberdir.

---

[1] Tebliğden ücret almamayla ilgili benzer mesajlar: En'âm 6:90; Yûnus 10:72; Hûd 11:29, 51; Furkân 25:57; Şu'arâ 26:109, 127, 145, 164, 180; Sebe' 34:47; Yâsin 36:21; Sâd 38:86; Şûrâ 42:23; Tûr 52:40; Kalem 68:46.

[2] Bu ayette evren kitabının ayetlerine dikkat çekilmektedir. Ayrıca benzer mesaj içeren ayetler için bkz. Neml 27:93; Fussilet 41:53; Zâriyât 51:20-21.

[3] Bu cümle şirkin imanın içinde gizlenmiş hâlini ortaya koymakta, müminlerin şirke düşmeme noktasında son derece dikkatli davranması gerektiğini içermektedir.

[4] Benzer mesajlar: En'âm 6:31, 47; A'râf 7:187; Enbiyâ 21:40; Hacc 22:55; Şu'arâ 26:202; 'Ankebût 29:53; Zümer 39:55; Zuhruf 43:66; Muhammed 47:18.

[5] Bu cümle davetin başkasına değil, yalnızca Yüce Allah'a yönelik olması gerektiğini göstermektedir. Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:193; Yûnus 10:25; Ra'd 13:36; İbrâhîm 14:1; Nahl 16:125; Hacc 22:67; Kasas 28:87; Ahzâb 33:46; Fussilet 41:33; Cinn 72:20.

[6] Bu cümle şöyle de tercüme edilebilir: "De ki: İşte bu benim yolumdur. Allah'a basiretle çağırıyorum; ben ve bana tabi olanlar (böyle yaparız)."

[7] İbret almak için yeryüzünde gezip dolaşmayla ilgili benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:137; En'âm 6:11; Nahl 16:36; Hacc 22:46; Neml 27:69; Rûm 30:9, 42; Fâtır 35:44; Mü'min 40:21, 82; Muhammed 47:10.

[8] Buradaki *zannü* fiili "sanmak, zannetmek" değil, kesin olarak "bilmek, anlamak" anlamına gelmektedir.

[9] Benzer mesajlar: Bakara 2:214; En'âm 6:34; Hacc 22:40; Sâffât 37:171-173; Mü'min 40:51; Muhammed 47:7.

[10] Kıssaların anlatılma gerekçeleriyle ilgili bilgi için bkz. A'râf 7:176; Hûd 11:120; Tâhâ 20:99; Kâf 50:37; Hâkka 69:12; Nâzi'ât 79:26.

13. RA'D SURESİ

43 AYET

Mekke döneminde indirilen, 43 ayetten oluşan, adını 13. ayette geçen "gök gürültüsü" anlamındaki *er-ra'd* kelimesinden alan Ra'd suresi inişte 58, mushaf sırasında ise 13. suredir.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

▼ *Surenin 1-7. ayetlerinde evren kitabından başlıklar sunulmakta, inkârcıların nasıl bir inançta oldukları ve neleri tercih ettikleri gündeme getirilmekte, mucize istekleri reddedilerek Hz. Muhammed'in görevi hatırlatılmaktadır.*

1. *Elif. Lâm. Mîm. Râ.*[1] İşte şu(nlar), Kitabın ayetleridir. Sana Rabbinden indirilen gerçektir fakat insanların çoğu inanmazlar.

2. Allah gökleri görebileceğiniz direkler olmadan yükseltmiş,[2] sonra *arşa istiva*[3] etmiş, güneşi ve ayı emri altına almıştır. (Bunların) her biri belirlenmiş bir süreye kadar akıp gitmektedir. Rabbinizle karşılaşacağınıza kesin olarak inanmanız için her işi düzenleyip ayetleri açıklamaktadır. **3.** Yeri döşeyen, onda ağırlıklar[4] ve ırmaklar yaratan ve orada bütün meyvelerden çifter çifter yaratan O'dur. Geceyi de gündüzün üzerine O örtüyor. Şüphesiz ki bunlarda düşünen bir toplum için dersler vardır. **4.** Yeryüzünde birbirine komşu kıtalar, üzüm bağları, ekinler, bir kökten ve çeşitli köklerden dallanmış (çatallı ve çatalsız) hurma ağaçları vardır. Bunların hepsi bir su ile sulanır. Yemişlerinde onların bir kısmını bir kısmına farklı kılarız.[5] İşte bunlarda, akıl eden bir toplum için dersler vardır. **5.** (Kâfirlerin seni yalanlamalarına) şaşıyorsan, asıl şaşılacak şey, onların "Biz toprak olduğumuz zaman yeni bir yaratılışta mı olacağız!" demeleridir. İşte onlar, Rablerini inkâr edenlerdir; işte onlar (kıyamet gününde) boyunlarında halkalar bulunanlardır.[6] İşte onlar ateş halkıdır. Onlar orada *ebedî* kalacaklardır!

---

1 Mukatta'a harfleri hakkında bilgi için bkz. Bakara 2:1, dipnot 1.

2 Bu cümle "Allah gökleri gördüğünüz üzere direksiz yükseltti" şeklinde de tercüme edilmektedir. Ancak bizim tercihimiz, göklerin direklerinin görünmez de olsa varlığı esasına dayalıdır ve "zamirlerin kendilerine en yakın ilgili kelimeyle ilişkili görülmesi" şeklindeki dil bilgisi kuralının da öncelikli sonucudur. Benzer mesaj: Lokmân 31:10.

3 *Arşa istivâ* ile ilgili detaylı bilgi için bkz. A'râf 7:54, dipnot 5.

4 Yerin içine ağırlıklar yerleştirilmesiyle ilgili bkz. Hicr 15:19; Nahl 16:15; Enbiyâ 21:31; Neml 27:61; Lokmân 31:10; Fussilet 41:10; Kâf 50:7; Mürselât 77:27.

5 Bu cümlede geçen *nüfaddılu* fiili "üstün kılmak" değil de "farklı kılmak" şeklinde anlaşılmalıdır. Çünkü meyvelerde üstünlük, fazilet değil de renk, tat, koku, besleyicilik, görüntü vs. noktalarda farklılıklar söz konusudur.

6 Benzer mesajlar: Hacc 22:21; Sebe' 34:33; Mü'min 40:71; Hâkka 69:32; Müzzemmil 73:12; İnsân 76:4.

6. (Müşrikler) senden, iyilikten önce kötülüğü acele istiyorlar. (Oysa) onlardan önce nice örnekler geçmiştir. Şüphesiz ki haksızlıklarına rağmen Rabbin insanlar için bağışlama sahibidir. Şüphesiz ki Rabbinin azabı da çok şiddetlidir. **7.** Kâfir olanlar diyorlar ki: "Ona Rabbinden bir ayet (mucize) indirilseydi ya![1] (Oysa) sen sadece bir uyarıcısın; her toplumun da bir rehberi vardır.[2]

▾Sure'nin 8-18. ayetlerinde Yüce Allah'ın bilgisinin erişilmez olduğu, sosyal hayata dair prensipler belirlediği, evren kitabından çeşitli ayetleri, geçici ve kalıcı şeylerin nasıl olduğu ifade edilmektedir.

8. Allah her dişinin neyi taşımakta olduğunu (neye gebe olduğunu), rahimlerin neyi eksiltiğini ve neyi artırdığını bilir.[3] O'nun katında her şey bir ölçü iledir.[4] **9.** Görünmeyeni de görüneni de bilendir, büyüktür, çok yücedir. **10.** Sizden, sözü gizleyenle onu açığa vuran, geceleyin gizlenenle gündüzün yürüyen (onun bilgisinde) eşittir. **11.** (Her insanın) önünden ve arkasından Allah'ın emriyle onu koruyan takipçiler (melekler) vardır.[5] (Kişiler) kendilerindekini değiştirinceye kadar Allah hiçbir toplumu değiştirmez.[6] Allah bir topluma kötülük diledi mi, artık onun için geri döndürülme diye bir şey yoktur. Onların O'ndan (Allah'tan) başka yardımcıları da yoktur.

وَيَسْتَعْجِلُونَكَ بِالسَّيِّئَةِ قَبْلَ الْحَسَنَةِ وَقَدْ خَلَتْ
مِن قَبْلِهِمُ الْمَثُلَاتُ وَإِنَّ رَبَّكَ لَذُو مَغْفِرَةٍ لِّلنَّاسِ
عَلَىٰ ظُلْمِهِمْ وَإِنَّ رَبَّكَ لَشَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٦﴾ وَيَقُولُ
الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَا أُنزِلَ عَلَيْهِ آيَةٌ مِّن رَّبِّهِ إِنَّمَا أَنتَ
مُنذِرٌ وَلِكُلِّ قَوْمٍ هَادٍ ﴿٧﴾ اللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَحْمِلُ كُلُّ أُنثَىٰ
وَمَا تَغِيضُ الْأَرْحَامُ وَمَا تَزْدَادُ ۖ وَكُلُّ شَيْءٍ عِندَهُ بِمِقْدَارٍ ﴿٨﴾
عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ الْكَبِيرُ الْمُتَعَالِ ﴿٩﴾ سَوَاءٌ مِّنكُم
مَّنْ أَسَرَّ الْقَوْلَ وَمَن جَهَرَ بِهِ وَمَنْ هُوَ مُسْتَخْفٍ بِاللَّيْلِ
وَسَارِبٌ بِالنَّهَارِ ﴿١٠﴾ لَهُ مُعَقِّبَاتٌ مِّن بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ
يَحْفَظُونَهُ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ ۗ إِنَّ اللَّهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّىٰ
يُغَيِّرُوا مَا بِأَنفُسِهِمْ ۗ وَإِذَا أَرَادَ اللَّهُ بِقَوْمٍ سُوءًا فَلَا مَرَدَّ لَهُ
وَمَا لَهُم مِّن دُونِهِ مِن وَالٍ ﴿١١﴾ هُوَ الَّذِي يُرِيكُمُ الْبَرْقَ
خَوْفًا وَطَمَعًا وَيُنشِئُ السَّحَابَ الثِّقَالَ ﴿١٢﴾ وَيُسَبِّحُ الرَّعْدُ
بِحَمْدِهِ وَالْمَلَائِكَةُ مِنْ خِيفَتِهِ ۖ وَيُرْسِلُ الصَّوَاعِقَ فَيُصِيبُ
بِهَا مَن يَشَاءُ وَهُمْ يُجَادِلُونَ فِي اللَّهِ وَهُوَ شَدِيدُ الْمِحَالِ ﴿١٣﴾

12. Size korku ve ümit olarak[7] şimşeği gösteren ve ağır bulutları meydana getirip (sevk eden) de O'dur. **13.** Gök gürültüsü (Allah'ı) *hamd* (övgü) ile, melekler ise O'ndan korktukları için *tesbih* ederler (yüceltirler).[8] Onlar Allah hakkında tartışıp dururken, O yıldırımlar gönderip onlarla dilediğini çarpar. O, azabı (tuzağı) çok şiddetli olandır.

[1] İnkarcıların Hz. Peygamber'den istediği sıra dışı şeylerle ilgili benzer mesajlar: En'âm 6:7-8; Yûnus 10:15-16, 20; Hûd 11:12; Ra'd 13:27; Hicr 15:7, 14-15; İsrâ 17:59, 90-93; Enbiyâ 21:5; Furkân 25:4-5, 7, 21; 'Ankebût 29:50-51; Zuhruf 43:53.

[2] Benzer mesajlar: En'âm 6:42; Yûnus 10:47; Hicr 15:10; Nahl 16:36, 63; Fâtır 35:24; Zuhruf 43:6.

[3] Burada rahimlerdeki yavruların sayısı, tam veya eksiklikle dünyaya gelmesi, rahimde kalış süresi, erken veya vaktinde doğum, yavrunun normal doğması veya düşük yaşanması gibi olaylar söz konusudur.

[4] Bu ayet Kamer 54:49 ve Rahmân 55:7. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

[5] Bu ayet En'âm 6:61. ayetle birlikte okunmalıdır.

[6] Benzer mesaj: Enfâl 8:53. Bu ayet "Fertler teker teker kendilerini değiştirmedikçe Allah da onların oluşturduğu toplumu dönüştürmez" şeklindeki sosyolojik bir kural gündeme getirilmektedir.

[7] Şimşek bir taraftan "büyük bir fırtınanın gelmesi"nin ve 13. ayette de dile getirildiği üzere "yıldırımların gönderilmesi"nin habercisi olabileceği için insanlara "korku" verir; diğer taraftan da yağmur bekleyen insanlar için de "ümit" vesilesidir. Şimşek hem sebep olacağı tahribatın korkusunu içerir; hem de yağmurun habercisi olduğu için insanların ona karşı ümit beslemelerini beraberinde bulundurur.

[8] Bu ayet İsrâ 17:44. ayetle birlikte okunmalıdır. Ayrıca meleklerin *tesbih* ve ibadetiyle ilgili benzer mesajlar: Nisâ 4:172; A'râf 7:206; Nahl 16:49; Enbiyâ 21:19, 20; Zümer 39:75; Mü'min 40:7; Fussilet 41:38.

لَهُۥ دَعْوَةُ ٱلْحَقِّ ۖ وَٱلَّذِينَ يَدْعُونَ مِن دُونِهِۦ لَا يَسْتَجِيبُونَ لَهُم بِشَىْءٍ
إِلَّا كَبَٰسِطِ كَفَّيْهِ إِلَى ٱلْمَآءِ لِيَبْلُغَ فَاهُ وَمَا هُوَ بِبَٰلِغِهِۦ ۚ وَمَا دُعَآءُ
ٱلْكَٰفِرِينَ إِلَّا فِى ضَلَٰلٍ ﴿١٤﴾ وَلِلَّهِ يَسْجُدُ مَن فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ
طَوْعًا وَكَرْهًا وَظِلَٰلُهُم بِٱلْغُدُوِّ وَٱلْءَاصَالِ ﴿١٥﴾ قُلْ مَن رَّبُّ ٱلسَّمَٰوَٰتِ
وَٱلْأَرْضِ قُلِ ٱللَّهُ ۚ قُلْ أَفَٱتَّخَذْتُم مِّن دُونِهِۦٓ أَوْلِيَآءَ لَا يَمْلِكُونَ
لِأَنفُسِهِمْ نَفْعًا وَلَا ضَرًّا ۚ قُلْ هَلْ يَسْتَوِى ٱلْأَعْمَىٰ وَٱلْبَصِيرُ
أَمْ هَلْ تَسْتَوِى ٱلظُّلُمَٰتُ وَٱلنُّورُ ۗ أَمْ جَعَلُوا۟ لِلَّهِ شُرَكَآءَ خَلَقُوا۟
كَخَلْقِهِۦ فَتَشَٰبَهَ ٱلْخَلْقُ عَلَيْهِمْ ۚ قُلِ ٱللَّهُ خَٰلِقُ كُلِّ شَىْءٍ وَهُوَ ٱلْوَٰحِدُ
ٱلْقَهَّٰرُ ﴿١٦﴾ أَنزَلَ مِنَ ٱلسَّمَآءِ مَآءً فَسَالَتْ أَوْدِيَةٌۢ بِقَدَرِهَا فَٱحْتَمَلَ
ٱلسَّيْلُ زَبَدًا رَّابِيًا ۚ وَمِمَّا يُوقِدُونَ عَلَيْهِ فِى ٱلنَّارِ ٱبْتِغَآءَ حِلْيَةٍ
أَوْ مَتَٰعٍ زَبَدٌ مِّثْلُهُۥ ۚ كَذَٰلِكَ يَضْرِبُ ٱللَّهُ ٱلْحَقَّ وَٱلْبَٰطِلَ ۚ فَأَمَّا ٱلزَّبَدُ
فَيَذْهَبُ جُفَآءً ۖ وَأَمَّا مَا يَنفَعُ ٱلنَّاسَ فَيَمْكُثُ فِى ٱلْأَرْضِ ۚ كَذَٰلِكَ
يَضْرِبُ ٱللَّهُ ٱلْأَمْثَالَ ﴿١٧﴾ لِلَّذِينَ ٱسْتَجَابُوا۟ لِرَبِّهِمُ ٱلْحُسْنَىٰ ۖ وَٱلَّذِينَ
لَمْ يَسْتَجِيبُوا۟ لَهُۥ لَوْ أَنَّ لَهُم مَّا فِى ٱلْأَرْضِ جَمِيعًا وَمِثْلَهُۥ مَعَهُۥ لَٱفْتَدَوْا
بِهِۦٓ ۚ أُو۟لَٰٓئِكَ لَهُمْ سُوٓءُ ٱلْحِسَابِ ۙ وَمَأْوَىٰهُمْ جَهَنَّمُ ۖ وَبِئْسَ ٱلْمِهَادُ ﴿١٨﴾

14. Gerçek dua yalnızca O'na (Allah'a)dır.[1] O'nun peşi sıra dua ettikleri varlıklar onlara asla cevap veremezler. (Onların durumu, kendisi) ona ulaşamamışken ağzına ulaşsın diye iki avucunu suya uzatan kimse gibidir.[2] Kâfirlerin yalvarması şaşkınlıkta olmaktan başka bir şey değildir. **15.** Göklerde ve yerde bulunanlar da onların gölgeleri[3] de sabah akşam ister istemez (zorunlu olarak) yalnızca Allah'a secde ederler.[4]

16. De ki: "Göklerin ve yerin Rabbi kimdir?" (Cevaben de) de ki: "Allah'tır." De ki: "O'nun peşi sıra kendilerine bile yarar ve zarar verme gücüne sahip olamayan dostlar mı edindiniz!" De ki: "Körle gören bir olur mu hiç! Veya karanlıklarla aydınlık eşit olur mu! Yoksa Allah'a O'nun yarattığı gibi (şeyler) yaratan ortaklar buldular da bu yaratma onlar tarafından birbirine benzer mi göründü!" De ki: "Allah her şeyin yaratıcısıdır. O, tektir; ezici güç sahibidir."[5] **17.** O, gökten su indirir de vadiler kendi hacimlerince sel olup akar. Bu sel, üste çıkan bir köpüğü yüklenip (götürür). Süs veya eşya yapmak için ateşte yak(ıp erit)tikleri şeylerden de buna benzer köpük olur. İşte Allah gerçekle *batıl*a böyle örnek vermektedir. Köpük atılıp gider. İnsanlara yarar sağlayan şeye gelince o, yeryüzünde kalır. İşte Allah böyle örnekler vermektedir.[6] **18.** Rablerinin davetine uyanlar için en güzel (ödül) vardır. Ona uymayanlara gelince, yeryüzünde ne varsa hepsi ve onunla birlikte bir benzeri daha onların olsaydı, (azaptan kurtulmak için) elbette onu fidye verirlerdi (feda ederlerdi).[7] İşte hesabın en kötüsü onlaradır. Onların barınağı cehennemdir. (Orası) ne kötü bir yataktır!

---

1 Bu cümle "Gerçek duaya layık olan ancak O'dur" şeklinde de tercüme edilebilir.

2 Bu cümle "(Onların durumu, kendisi) ona (suya) ulaşamamışken ağzına (gelip) ulaşsın diye iki avucunu suya uzatan kimse gibidir" şeklinde de tercüme edilebilir.

3 Bu ayet Nahl 16:48-49. ayetlerle okunmalıdır.

4 Bu ayet Kur'an'daki 14 *tilavet* secdesinden birisidir. Secde ayetleri için bkz. A'râf 7:206; Ra'd 13:15; Nahl 16:49; İsrâ 17:107; Meryem 19:58; Hacc 22:18; Furkân 25:60; Neml 27:25; Secde 32:15; Sâd 38:24; Fussilet 41:37; Necm 53:62; İnşikâk 84:21; 'Alak 96:19.

5 Yüce Allah En'âm 6:12 ve Sebe' 34:24'te olduğu gibi, bazı ayetlerde hem soru sormakta hem de cevabı kendisi vermektedir. Bu tür sorular muhatabı düşündürtmeyi ve ilgili konuda yanlış bir tavır içerisinde olduklarını kendilerine bildirmeyi amaçlamaktadır. Kur'an'da Mekkeli müşriklerin yaratıcı Allah inancı, O'nun rızık vericiliği, duyu organlarını insanlarda yaratması, diriden ölü, ölüden diri çıkarması ve kâinatı idare edişi gibi noktalarda dile getirdikleri pek çok itiraflarından söz edilmektedir. Bu ayette de Yüce Allah göklerin ve yerin Rabbinin kim olduğunu sormakta, cevabı onların da itiraf ettiği gibi kendisi vererek "yaratıcının ve idare edicinin Allah olduğunu" ifade etmektedir.

6 Bu ayette geçici, gereksiz şeylerle kalıcı, yararlı şeylerin kıyaslamasına yer verilmektedir. Gerçek, kalıcı olandır ve insanlara fayda verendir; batıl ise yararsız ve geçici olandır.

7 Benzer mesajlar: Bakara 2:48, 123; Âl-i İmrân 3:91; Mâide 5:36; En'âm 6:70; Yûnus 10:54; Zümer 39:47; Hadîd 57:15; Me'âric 70:11-14.

▼ *Surenin 19-26. ayetlerinde sağduyu sahibi müminlerin bireysel ve toplumsal hayata dair çeşitli sıfatları sayılmakta, bunların sonucunda karşılaşacakları ödül hatırlatılmakta, bunun tersine davrananların ise lanete muhatap kılınacakları ifade edilerek rızkı verenin Yüce Allah olduğu belirtilmektedir.*

19. Rabbinden sana indirilenin gerçek olduğunu bilen kimse, kör (inkâr eden) kimse gibi olur mu! Öz akıl sahiplerinden başkası (gerçeği) hatırlamaz.[1] **20.** Onlar Allah'a verdikleri sözü yerine getirir[2] ve o sözü bozmazlar. **21.** Onlar Allah'ın gözetilmesini emrettiği şeyleri gözetirler; Rablerine saygı duyar ve hesabın kötüsünden korkarlar. **22.** Onlar Rablerinin rızasını isteyerek sabreden, namaza doğru kılan, kendilerine rızık olarak verdiğimiz şeylerden gizli ve açık olarak (Allah yolunda) infak eden (veren) ve kötülüğü iyilikle savan[3] kişilerdir. İşte onlar var ya, (dünya) yurdunun (güzel) sonu sadece onlarındır. **23-24.** (O yurt) durmaya değer cennetlerdir; oraya babalarından, eşlerinden ve çocuklarından iyi olanlarla birlikte gireceklerdir.[4] Melekler de "Sabretmenize karşılık size selam olsun! Dünya yurdunun sonu (cennet) ne güzeldir!" (diyerek) her kapıdan onların yanına varacaklardır. **25.** Allah'a verdikleri sözü sözleştikten sonra bozanlar, Allah'ın birleştirilmesini (gözetilmesini) emrettiği şeyleri kesenler (terk edenler) ve yeryüzünde bozgunculuk çıkaranlar var ya, işte lanet onlar içindir; kötü yurt (cehennem) de onlar içindir. **26.** Allah rızkı dileyene (layık gördüğüne) açarak (bol) da verebilir, kısarak (dar) da.[5] Onlar dünya hayatıyla şımardılar. Oysa ahirete göre dünya hayatı, geçici bir yarardan başka bir şey değildir.

▼ *Surenin 27-35. ayetlerinde kâfirlerin mucize istekleri, hidayet ve sapkınlık noktasındaki ilahi uygulama, inkârcıların Yüce Allah'a karşı nankörlükleri ve Kur'an'la ilgili beklentilerinin yersiz olduğu ve gerçekleri takip edenlerin ödülleri ele alınmaktadır.*

27. Kâfir olanlar diyorlar ki: "Ona Rabbinden bir ayet (mucize) indirilseydi ya!" De ki: "Şüphesiz ki Allah dileyeni (layık gördüğünü) saptırır (sapkınlığını onaylar); kendisine yöneleni ise doğru yola ulaştırır."[6] **28.** (Bunlar), iman edenler ve Allah'ı hatırlamayla kalpleri huzur bulanlardır. Dikkat edin! Kalpler ancak Allah'ı hatırlamakla huzur bulur.[7]

---

[1] Bu ayetler (Ra'd 13:19-25), Bakara 2:2-5, 177, Enfâl 8:2-4, Mu'minûn 23:1-11, Furkân 25:63-77 ve Me'âric 70:22-35. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

[2] Benzer mesajlar: Mâide 5:1; En'âm 6:152; Nahl 16:91; İsrâ 17:34; Mu'minûn 23:8; Me'âric 70:32.

[3] Benzer mesajlar: Mu'minûn 23:96; Kasas 28:54; Fussilet 41:34.

[4] Benzer mesajlar: Mu'min 40:8; Tûr 52:21; İnşikâk 84:9.

[5] Benzer mesajlar: İsrâ 17:30; Kasas 28:82; 'Ankebût 29:62; Rûm 30:37; Sebe' 34:36, 39; Zümer 39:52; Şûrâ 42:12.

[6] Bu cümle şöyle de tercüme edilebilir: "De ki: Şüphesiz ki Allah dilediğini (layık olanı) saptırır, kendisine yöneleni ise doğru yola ulaştırır." Benzer mesajlar: Bakara 2:284; Âl-i İmrân 3:129; Mâide 5:18, 40; İbrâhim 14:4; Nahl 16:93; Hacc 22:16; 'Ankebût 29:21; Fâtır 35:8; Fetih 48:14; Müddessir 74:31.

[7] Bu ayette hayatı Allah bilinciyle ve O'nun şahitliğinde yaşamanın ve kalp huzurunun Yüce Allah'ı anmayla, Kur'an'la elde edileceği bildirilmektedir.

29. İman edip iyi işler yapanlara ne mutlu![1] Varılacak güzel yurt da (onlar içindir). **30.** Böylece seni, kendilerinden önce nice ümmetlerin geçtiği bir ümmete gönderdik ki sana vahyettiğimizi onlara *tilâvet* edesin (okuyup aktarasın). (Oysa) onlar Rahmân'ı inkâr ediyorlar. De ki: "O benim Rabbimdir. O'ndan başka ilah yoktur. Yalnızca O'na güvendim; dönüşüm de yalnızca O'nadır." **31.** Okunan bir (kitapla) dağlar yürütülseydi veya onunla yer parçalansaydı veya onunla ölüler konuşturulsaydı (o kitap yine bu Kur'an olurdu).[2] Fakat bütün işler, Allah'a aittir. İman edenler (şunu) bilmediler mi: Allah dileseydi bütün insanları doğru yola ulaştırırdı![3] Allah'ın vaadi gelinceye kadar kâfir olanlara, yaptıklarından dolayı ya ansızın büyük bir bela[4] gelmeye devam edecek veya o (bela) evlerinin yakınına inecek. Allah vaadinden (sözünden) dönmez.[5]

32. Şüphesiz ki senden önceki elçilerle de alay edilmişti de ben kâfir olanlara zaman tanımış, sonra da onları yakalamıştım.[6] Benim azabım (bak) nasıl olmuştu! **33.** Herkesin kazandığının başında duran (onları gözetleyen kişi, hiç böyle yapamayan kişi gibi olur) mu! (Buna rağmen) onlar Allah'a ortaklar koştular. De ki: "Onlara isim verin (onlar neciymiş bakalım)! Yoksa siz O'na (Allah'a) yeryüzünde bilemeyeceği bir şeyi mi bildiriyorsunuz?[7] Veya boş laf mı ediyorsunuz?" Doğrusu kâfir olanlara hileleri süslü gösterildi ve onlar (doğru) yoldan alıkonuldular. Allah kimi saptırırsa (sapkınlığını onaylarsa, artık) ona hiçbir yol gösteren olamaz.[8] **34.** Dünya hayatında onlara bir azap vardır. Ahiret azabı ise çok daha şiddetlidir.[9] Onları Allah'tan (O'nun azabından) koruyacak kimse de yoktur.

---

1 *Tûbâ* kelimesi hem cennetteki bir ağacın adıdır; hem misk gibi kokan temiz şey demektir; hem de "ne mutlu" manasına gelmektedir.

2 Bu ifade müşriklerin mucize istekleri bağlamında şöyle de anlaşılabilir: "Bu Kur'anla dağlar yürütülseydi, yeryüzü yarılıp parçalansaydı veya ölüler konuşturulsaydı ya! (Buna karşılık Allah şöyle buyurmuştur): Aksine işler bütünüyle ve sadece Allah'a aittir."

3 Benzer mesajlar: Mâide 5:48; En'âm 6:35, 107, 149; Yûnus 10:99; Hûd 11:118-119; Nahl 16:9, 93; Secde 32:13; Şûrâ 42:8.

4 Ayette geçen *kâri'a* kelimesi başında *el/lâm* olmadığı için herhangi bir bela, çarpıp gelen şey demektir. Başında *el/lâm* olan kullanımlarda ise kastedilen Hâkka 69:4 ve Kâri'a 101:1-3'te olduğu gibi Son Saat'in şiddetli çarpmasıdır.

5 Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:9, 194; İbrâhîm 14:47; Hacc 22:47; Rûm 30:6; Zümer 39:20.

6 Benzer mesajlar: En'âm 6:10; Ra'd 13:32; Hicr 15:11, 95; Enbiyâ 21:41.

7 Bu cümle Yûnus 10:18 ve Hucurât 49:16. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

8 Yüce Allah'ın saptırdığını yani sapma kararı verenin bu kararını onayladığı hiç kimsenin artık doğru yola ulaşamayacağıyla ilgili benzer mesajlar: A'râf 7:186; Rûm 30:29; Zümer 39:23, 36; Mü'min 40:33; Câsiye 45:23.

9 Bu ayette hayat "dünya" ve "ahiret" için kullanıldığı gibi azap da "dünya azabı" ve "ahiret azabı" olarak iki farklı şekilde belirlenmektedir.

35. *Muttaki*lere (duyarlı olanlara) vadolunan cennetin örneği şöyledir: Altından ırmaklar akar. Yemişleri ve gölgesi devamlıdır. İşte şu, *takvâ*lı (duyarlı) olanların (mutlu) sonudur. Kâfirlerin sonu ise ateştir.

• *Sürenin 36-43. ayetlerinde kitap ehlinin vahye karşı tutumu, vahyin ve peygamberlerin durumu, mucize sistemi, insanlara uygulanacak işlemler, ewen kitabındaki bazı ilkeler ve kâfirlerin vahye karşı tuzakları ifade edilerek kâfirlerin Hz. Muhammed'e karşı suçlamaları ve vermesi gereken cevap ele alınmaktadır.*

36. Kendilerine kitap verdiğimiz kişiler, sana indirilene (Kur'an'a) sevinirler. Fakat (diğer) gruplardan onun bir kısmını inkâr eden de vardır. De ki: "Bana, yalnızca Allah'a kulluk etmem ve O'na ortak koşmamam emrolundu. Ben yalnız O'na çağırıyorum[1] ve dönüşüm de yalnız O'nadır." **37.** Böylece biz onu Arapça, doğru bir hüküm olarak indirdik. Sana gelen bilgiden sonra onların arzularına uyarsan, Allah'tan (gelecek azaba karşı) senin için herhangi bir dost ve koruyucu olmayacaktır. **38.** Yemin olsun ki senden önce de elçiler göndermiştik ve onlara da eşler ve çocuklar vermiştik. Allah'ın izni olmadan hiçbir elçi için bir ayet (mucize) getirme imkânı yoktur. Her sürenin yazıldığı bir kitap (yasa) vardır. **39.** Allah dilediğini siler ve dilediğini sabit bırakır.[2] Kitabın anası (esası) O'nun yanındadır. **40.** Biz onlara vadettiğimiz (azab)ın bir kısmını sana göstersek de veya (ondan önce) seni öldürürsek de[3] sana ancak (Allah'ın emirlerini) tebliğ etmek düşer.[4] Hesap, yalnız bize aittir.

مَثَلُ الْجَنَّةِ الَّتِي وُعِدَ الْمُتَّقُونَ ۖ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ
أُكُلُهَا دَائِمٌ وَظِلُّهَا ۚ تِلْكَ عُقْبَى الَّذِينَ اتَّقَوا ۖ وَعُقْبَى
الْكَافِرِينَ النَّارُ ﴿٣٥﴾ وَالَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَفْرَحُونَ بِمَا
أُنزِلَ إِلَيْكَ وَمِنَ الْأَحْزَابِ مَن يُنكِرُ بَعْضَهُ ۚ قُلْ إِنَّمَا أُمِرْتُ
أَنْ أَعْبُدَ اللَّهَ وَلَا أُشْرِكَ بِهِ ۚ إِلَيْهِ أَدْعُو وَإِلَيْهِ مَآبِ ﴿٣٦﴾ وَكَذَٰلِكَ
أَنزَلْنَاهُ حُكْمًا عَرَبِيًّا ۚ وَلَئِنِ اتَّبَعْتَ أَهْوَاءَهُم بَعْدَ مَا جَاءَكَ
مِنَ الْعِلْمِ ۙ مَا لَكَ مِنَ اللَّهِ مِن وَلِيٍّ وَلَا وَاقٍ ﴿٣٧﴾ وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلًا
مِّن قَبْلِكَ وَجَعَلْنَا لَهُمْ أَزْوَاجًا وَذُرِّيَّةً ۚ وَمَا كَانَ لِرَسُولٍ
أَن يَأْتِيَ بِآيَةٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ ۗ لِكُلِّ أَجَلٍ كِتَابٌ ﴿٣٨﴾ يَمْحُو اللَّهُ
مَا يَشَاءُ وَيُثْبِتُ ۖ وَعِندَهُ أُمُّ الْكِتَابِ ﴿٣٩﴾ وَإِن مَّا نُرِيَنَّكَ بَعْضَ
الَّذِي نَعِدُهُمْ أَوْ نَتَوَفَّيَنَّكَ فَإِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلَاغُ وَعَلَيْنَا
الْحِسَابُ ﴿٤٠﴾ أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّا نَأْتِي الْأَرْضَ نَنقُصُهَا مِنْ أَطْرَافِهَا ۚ
وَاللَّهُ يَحْكُمُ لَا مُعَقِّبَ لِحُكْمِهِ ۚ وَهُوَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿٤١﴾
وَقَدْ مَكَرَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ فَلِلَّهِ الْمَكْرُ جَمِيعًا ۖ يَعْلَمُ
مَا تَكْسِبُ كُلُّ نَفْسٍ ۗ وَسَيَعْلَمُ الْكُفَّارُ لِمَنْ عُقْبَى الدَّارِ ﴿٤٢﴾

41. Yeryüzüne gelip, onu uçlarından eksiltiğimizi görmediler mi?[5] Allah (dilediği gibi) hükmeder, O'nun hükmünü bozacak kimse yoktur.[6] O, hesabı hızlı olandır. **42.** Onlardan öncekiler de (peygamberlerine) tuzak kurmuşlardı; (oysa) bütün tuzaklar Allah'a aittir.[7] Çünkü O, herkesin ne kazanacağını bilir. Kâfirler, bu yurdun (dünyanın) sonunun kimin olduğunu yakında bileceklerdir!

[1] Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:193; Yûnus 10:25; Yûsuf 12:108; Ra'd 13:36; İbrâhîm 14:1; Nahl 16:125; Hacc 22:67; Kasas 28:87; Ahzâb 33:46; Fussilet 41:33; Cinn 72:20.

[2] Burada doğaya dair Yüce Allah'ın *sünnetullâh* denilen "kanunu"na değinilmektedir. Sanıldığı veya iddia edildiği gibi konunun klasik *nesh* anlayışıyla hiçbir ilgisi yoktur.

[3] Benzer mesajlar: Yûnus 10:46; Mü'min 40:77.

[4] Tebliğle ilgili olarak bkz. Mâide 5:67, 99; Nahl 16:35, 82; Nûr 24:54; 'Ankebût 29:18; Yâsîn 36:17; Şûrâ 42:48; Teğâbun 64:12; Ğâşiye 88:21.

[5] Benzer mesaj: Enbiyâ 21:44. Bu ayet yeryüzünün çeşitli şekillerde değişime tabi tutulduğunu gösterdiği gibi inkârcıların konumlarını gittikçe kaybettiklerini de mesaj olarak içerebilir. Bu cümlede yer alan "Allah'ın gelmesi" mecaz bir ifadedir ve amaç O'nun gücünün ve hayata müdahale edişinin bildirilmesidir.

[6] "Hükmünün *mu'akkib* yoktur" demek "O'nun verdiği hükmü bozabilecek hiçbir kuvvet yoktur; olamayacaktır" demektir.

[7] Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:54; En'âm 6:123; Enfâl 8:18, 30; İbrâhîm 14:46; Fâtır 35:10, 43; Mü'min 40:25; Tûr 52:42; Târık 86:15-16.

وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَسْتَ مُرْسَلًا ۚ قُلْ كَفَىٰ بِاللَّهِ
شَهِيدًا بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ ۙ وَمَنْ عِنْدَهُ عِلْمُ الْكِتَابِ ﴿٤٣﴾
سورة ابراهيم مكية وهي
اثنتان وخمسون آية
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ
الر ۚ كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ لِتُخْرِجَ النَّاسَ مِنَ الظُّلُمَاتِ
إِلَى النُّورِ بِإِذْنِ رَبِّهِمْ إِلَىٰ صِرَاطِ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ ﴿١﴾ اللَّهِ
الَّذِي لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ ۗ وَوَيْلٌ لِلْكَافِرِينَ
مِنْ عَذَابٍ شَدِيدٍ ﴿٢﴾ الَّذِينَ يَسْتَحِبُّونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا
عَلَى الْآخِرَةِ وَيَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَيَبْغُونَهَا عِوَجًا
أُولَٰئِكَ فِي ضَلَالٍ بَعِيدٍ ﴿٣﴾ وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ رَسُولٍ إِلَّا
بِلِسَانِ قَوْمِهِ لِيُبَيِّنَ لَهُمْ ۖ فَيُضِلُّ اللَّهُ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي
مَنْ يَشَاءُ ۚ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٤﴾ وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ
بِآيَاتِنَا أَنْ أَخْرِجْ قَوْمَكَ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَذَكِّرْهُمْ
بِأَيَّامِ اللَّهِ ۚ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ ﴿٥﴾

43. Kâfir olanlar "Sen elçi değilsin." derler. De ki: "Benimle sizin aranızda şahit olarak Allah ve yanında Kitabın bilgisi olan yeter."[1]

14. İBRÂHÎM SURESİ

52 AYET

Mekke döneminde indirilen, 52 ayetten oluşan, adını 25-40. ayetler arasındaki *İbrâhîm* kıssası nedeniyle "Hz. İbrahim"den alan sure inişte 65, mushaf sırasında ise 14. suredir.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

▼ *Surenin 1-8. ayetlerinde vahyin indiriliş amacı, dünyayı tercihin sonuçları, peygamber göndermedeki ilahi prensip ve Hz. Musa'nın tebliğinden bazı konu başlıkları dile getirilmektedir.*

1-2. *Elif. Lâm. Râ.*[2] (Bu Kur'an), Rablerinin izniyle insanları karanlıklardan aydınlığa,[3] yani güçlü, övgüye layık, göklerdekiler ve yerdekiler kendisine ait olan Allah'ın yolu-na[4] çıkarman için sana indirdiğimiz bir kitaptır. Şiddetli azaptan dolayı kâfirlerin vay hâllerine! **3.** Onlar dünya hayatını ahirete tercih eder;[5] Allah yolundan alıkoyar ve o (yol)un eğriliğini isterler. İşte onlar uzak bir sapkınlık içindedir. **4.** (Allah'ın emirlerini) onlara açıklasın diye her elçiyi yalnız kendi kavminin diliyle gönderdik.[6] Allah dileyeni (layık gördüğünü) saptırır, dileyeni (layık gördüğünü) de doğru yola ulaştırır.[7] O güçlüdür, doğru hüküm verendir. **5.** Yemin olsun ki Musa'yı da "Kavmini karanlıklardan aydınlığa çıkar ve onlara Allah'ın (geçmiş toplumların başına getirdiği felaket) günlerini hatırlat!"[8] diye delillerimizle göndermiştik. Şüphesiz ki bunda çok sabreden, çok şükreden herkes için dersler vardır.[9]

[1] Bu ayete göre ümmetin Hz. Muhammed'e karşı en önemli görevlerinden birisi onun peygamberliğine şahit olmalarıdır. Bunun yolu Kur'an'ı doğru anlamaktan ve onu hayatında yaşamaktan geçer.

[2] Mukatta'a harfleri hakkında bilgi için bkz. Bakara 2:1, dipnot 1.

[3] Benzer mesajlar: Bakara 2:257; Mâide 5:16; Ahzâb 33:43; Hadîd 57:9; Talâk 65:11.

[4] Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:193; Yûnus 10:25; Yûsuf 12:108; Ra'd 13:36; Nahl 16:125; Hacc 22:67; Kasas 28:87; Ahzâb 33:46; Fussilet 41:33; Cinn 72:20.

[5] Benzer mesajlar: Tevbe 9:23; Nahl 16:107; Fussilet 41:17.

[6] Bu cümlede Yüce Allah'ın peygamber görevlendirmedeki sistemine dikkat çekilmekte, her peygamberin yalnızca kendi kavminin diliyle görevlendirildiği ifade edilmektedir. Bu ayette dillerin birbirinden üstün olmadığına, vahyin ilk muhatapla-rının dilinin tercih edildiğine dikkat çekilmektedir.

[7] Bu cümle şöyle de tercüme edilebilir: "Allah dilediğini (layık olanı) saptırır, dilediğini (layık olanı) ise doğru yola ulaştırır."; "Allah (azabı tercih edip) dileyeni (layık gördüğünü) saptırır, (bağışlanmayı) dileyeni (layık gördüğünü) ise doğru yola ulaştırır." Benzer mesajlar: Bakara 2:284; Âl-i İmrân 3:129; Mâide 5:18, 40; Ra'd 13:27; Nahl 16:93; Hacc 22:16; 'Ankebût 29:21; Fâtır 35:8; Fetih 48:14; Müddessir 74:31.

[8] Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:140; Câsiye 45:14.

[9] Benzer mesajlar: Lokmân 31:31; Sebe' 34:19; Şûrâ 42:33.

6. Hani Musa kavmine demişti ki: "Allah'ın üzerinizdeki nimet(ler)ini hatırlayın! Çünkü sizi işkencenin en kötüsüne sürmekte ve oğullarınızı kestirip, kadınlarınızı sağ bırakmakta olan Firavun ailesinden O kurtarmıştı." İşte bunda Rabbinizden büyük bir imtihan vardır.[1] **7.** Hani Rabbiniz size "Şükrederseniz elbette size (nimetimi) artıracağım; nankörlük ederseniz şüphesiz ki azabım çok şiddetlidir!"[2] diye bildirmişti. **8.** Musa şöyle demişti: "Siz ve yeryüzünde olanların hepsi nankörlük etseniz bile, Allah (gerçek) zengindir, övgüye layıktır."[3]

Surenin 9-18. ayetlerinde çeşitli peygamberlerin ümmetlerine tebliğleri, onların karşılaştığı tepkiler ve yaşadıkları karşılıklı konuşmalar dile getirilmekte, inkârcıların feci akıbeti ifade edilmektedir.

9. Sizden öncekilerin yani Nuh, Âd ve Semûd kavimleri ile onlardan sonrakilerin haberleri size gelmedi mi? Onları Allah'tan başkası bilemez.[4] Elçileri kendilerine deliller getirmişti[5] de onlar ellerini onların (peygamberlerin) ağızlarına koyup tıkamışlar[6] ve demişlerdi ki: "Biz size gönderileni inkâr ettik[7] ve bizi kendisine çağırdığınız şeye karşı derin bir şüphe içindeyiz."[8]

وَإِذْ قَالَ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِ اذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ
إِذْ أَنجَاكُم مِّنْ آلِ فِرْعَوْنَ يَسُومُونَكُمْ سُوءَ الْعَذَابِ
وَيُذَبِّحُونَ أَبْنَاءَكُمْ وَيَسْتَحْيُونَ نِسَاءَكُمْ ۚ وَفِي
ذَٰلِكُم بَلَاءٌ مِّن رَّبِّكُمْ عَظِيمٌ ﴿٦﴾ وَإِذْ تَأَذَّنَ رَبُّكُمْ
لَئِن شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ وَلَئِن كَفَرْتُمْ إِنَّ عَذَابِي
لَشَدِيدٌ ﴿٧﴾ وَقَالَ مُوسَىٰ إِن تَكْفُرُوا أَنتُمْ وَمَن فِي الْأَرْضِ
جَمِيعًا فَإِنَّ اللَّهَ لَغَنِيٌّ حَمِيدٌ ﴿٨﴾ أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَبَأُ الَّذِينَ
مِن قَبْلِكُمْ قَوْمِ نُوحٍ وَعَادٍ وَثَمُودَ وَالَّذِينَ مِن بَعْدِهِمْ ۚ
لَا يَعْلَمُهُمْ إِلَّا اللَّهُ ۚ جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُم بِالْبَيِّنَاتِ فَرَدُّوا
أَيْدِيَهُمْ فِي أَفْوَاهِهِمْ وَقَالُوا إِنَّا كَفَرْنَا بِمَا أُرْسِلْتُم
بِهِ وَإِنَّا لَفِي شَكٍّ مِّمَّا تَدْعُونَنَا إِلَيْهِ مُرِيبٍ ﴿٩﴾ قَالَتْ
رُسُلُهُمْ أَفِي اللَّهِ شَكٌّ فَاطِرِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ۚ يَدْعُوكُمْ
لِيَغْفِرَ لَكُم مِّن ذُنُوبِكُمْ وَيُؤَخِّرَكُمْ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى ۚ
قَالُوا إِنْ أَنتُمْ إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُنَا تُرِيدُونَ أَن تَصُدُّونَا
عَمَّا كَانَ يَعْبُدُ آبَاؤُنَا فَأْتُونَا بِسُلْطَانٍ مُّبِينٍ ﴿١٠﴾

10. Elçileri şöyle demişti: "Gökleri ve yeri yoktan yaratan[9] Allah hakkında şüphe mi var? (Oysa) O, sizin günahlarınızdan bir kısmını bağışlamak ve sizi belirlenmiş bir vakte kadar ertelemek için sizi (gerçeğe) çağırıyor." Onlar da şöyle demişlerdi: "Siz de ancak bizim gibi bir insansınız.[10] Siz bizi atalarımızın tapmış olduğu şeylerden döndürmek istiyorsunuz.[11] (Öyleyse) bize apaçık bir delil getirin!"

---

1 Benzer mesajlar: Bakara 2:49; A'râf 7:127, 141; Kasas 28:4; Mü'min 40:25.

2 Benzer mesajlar: Neml 27:40; Rûm 30:44; Lokmân 31:12; Fâtır 35:39; Zümer 39:7.

3 Benzer mesajlar: Lokmân 31:14; Zümer 39:7.

4 Burada sayılan kavimler insanlık tarihinden seçilmiş birkaç kavimdir. Onlardan önce de sonra da başka azgın kavimler yaşamıştı; onların durumunu sadece Yüce Allah bilir denerek örneklendirme yapıldığına dikkat çekilmektedir.

5 Benzer mesaj: Tevbe 9:70.

6 Benzer mesajlar: Tevbe 9:32; Saff 61:7-8; Nûh 71:7.

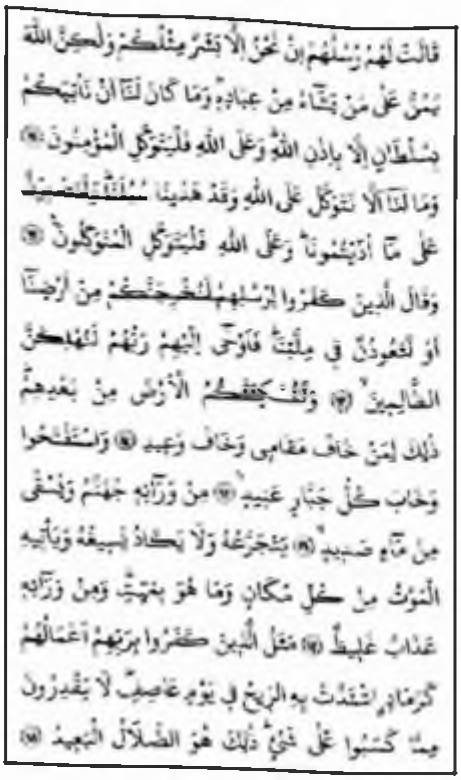
7 Önceki nesillerdeki kâfirlerin peygamberlerine yönelik olarak birbirine benzer tepkiler vermeleri nedeniyle Kur'an'da onların bu durumu aynı anda yaşanmış gibi sunulmakta, küfrün tek millet olduğuna dikkat çekilmektedir. Bu konuda bkz. A'râf 7:94-102; İbrâhîm 14:9-18; Mü'minûn 23:51-53; Sebe' 34:34-35; Yâsîn 36:13-32; Fussilet 41:14; Teğâbun 64:5; Fecr 89:11-12.

8 Benzer mesaj: Hûd 11:62.

9 Benzer mesajlar: En'âm 6:14; Yûsuf 12:101; Fâtır 35:1; Zümer 39:46; Şûrâ 42:11.

10 İnkârcıların bir insan olan peygamberle alay edişleriyle ilgili bkz. Hûd 11:27; İbrâhîm 14:10-11; İsrâ 17:94; Enbiyâ 21:3, 36; Mü'minûn 23:24, 33-34, 47; Furkân 25:41; Şu'arâ 26:154, 186; Yâsîn 36:15; Sâd 38:8; Kamer 54:24-25; Teğâbun 64:6.

11 Taklitçilik her zaman aynı şekilde varlığını devam ettirmekte, yeni şeyler söyleyenler daima aynı tepkiyle karşılaşmaktadır. Peygamberlere hitaben alaycılık içerisinde bulunan taklitçilerin izinden gidenlerin bugün bundan farklı bir durumda oldukları söylenemez.

قَالَتْ لَهُمْ رُسُلُهُمْ إِنْ نَّحْنُ إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ وَلَٰكِنَّ اللَّهَ
يَمُنُّ عَلَىٰ مَن يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ ۖ وَمَا كَانَ لَنَا أَن نَّأْتِيَكُم
بِسُلْطَانٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ ۖ وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١١﴾
وَمَا لَنَا أَلَّا نَتَوَكَّلَ عَلَى اللَّهِ وَقَدْ هَدَانَا سُبُلَنَا ۚ وَلَنَصْبِرَنَّ
عَلَىٰ مَا آذَيْتُمُونَا ۚ وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُتَوَكِّلُونَ ﴿١٢﴾
وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِرُسُلِهِمْ لَنُخْرِجَنَّكُم مِّنْ أَرْضِنَا
أَوْ لَتَعُودُنَّ فِي مِلَّتِنَا ۖ فَأَوْحَىٰ إِلَيْهِمْ رَبُّهُمْ لَنُهْلِكَنَّ
الظَّالِمِينَ ﴿١٣﴾ وَلَنُسْكِنَنَّكُمُ الْأَرْضَ مِن بَعْدِهِمْ ۚ
ذَٰلِكَ لِمَنْ خَافَ مَقَامِي وَخَافَ وَعِيدِ ﴿١٤﴾ وَاسْتَفْتَحُوا
وَخَابَ كُلُّ جَبَّارٍ عَنِيدٍ ﴿١٥﴾ مِّن وَرَائِهِ جَهَنَّمُ وَيُسْقَىٰ
مِن مَّاءٍ صَدِيدٍ ﴿١٦﴾ يَتَجَرَّعُهُ وَلَا يَكَادُ يُسِيغُهُ وَيَأْتِيهِ
الْمَوْتُ مِن كُلِّ مَكَانٍ وَمَا هُوَ بِمَيِّتٍ ۖ وَمِن وَرَائِهِ
عَذَابٌ غَلِيظٌ ﴿١٧﴾ مَّثَلُ الَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ أَعْمَالُهُمْ
كَرَمَادٍ اشْتَدَّتْ بِهِ الرِّيحُ فِي يَوْمٍ عَاصِفٍ ۖ لَّا يَقْدِرُونَ
مِمَّا كَسَبُوا عَلَىٰ شَيْءٍ ۚ ذَٰلِكَ هُوَ الضَّلَالُ الْبَعِيدُ ﴿١٨﴾

11. Elçileri ise onlara şöyle demişti: "(Evet) biz de ancak sizin gibi bir insanız. Fakat Allah (vahyi) kullarından dilediğine (layık olana) lütfeder. Allah'ın izni olmadan bizim size herhangi bir delil getirmemiz mümkün değildir. Müminler yalnızca Allah'a güvensinler! **12.** Hem bize yollarımızı göstermiş olduğu hâlde ne diye biz Allah'a güvenmeyelim! Sizin bize verdiğiniz eziyete elbette direneceğiz. Güvenenler yalnızca Allah'a güvensinler!" **13-14.** Kâfir olanlar elçilerine şöyle demişlerdi: "Elbette sizi ya yurdumuzdan çıkaracağız ya da mutlaka dinimize döneceksiniz!"[1] Rableri de "Zalimleri mutlaka helak edeceğiz! Onlardan sonra sizi mutlaka o yerde yerleştireceğiz"[2] diye onlara vahyetmişti. İşte bu (durum) makamımdan korkan ve tehdidimden sakınanlar içindir.

15. (Peygamberler) zafer istemişlerdi (Allah da vermişti). Her inatçı zorba kaybetmiş (olacak)tır.[3] **16.** Ardından da (o inatçı zorbaya) cehennem vardır; kendisine irinli su içirilecektir! **17.** Onu yudumlamaya çalışacak fakat neredeyse boğazından geçiremeyecektir.[4] Ona her yandan ölüm gelecek, oysa o asla ölecek değildir.[5] Bundan ötede ağır bir azap daha vardır.[6] **18.** Rablerini inkâr edenlerin durumu, işleri fırtınalı bir günde rüzgârın şiddetle savurduğu küle benzer.[7] Kazandıklarından hiçbir şeye güç yetiremezler.[8] Asıl uzak sapkınlık işte budur!

---

1 Benzer mesaj: A'râf 7:88.

2 Benzer mesajlar: A'râf 7:129, 137; Enbiyâ 21:105; Nûr 24:55; Kasas 28:5.

3 Bu kalıpta Kur'an'da sadece bu ayette geçen *vestefteh* "zafer istemek" fiili "peygamberler" için kullanılmışsa ayette "icabet ettim; kabul ettim, fetih verdim, amaçlarına ulaştılar" anlamında gizli bir fiilin bulunduğu kabul edilmelidir. Bu fiilin faili "azgın insanlar"da olabilir. Bu durumda söz konusu inkârcıların "kendileri peygamberlere karşı fetih istediler; ancak her inatçı zorba hüsrana uğramış oldu" anlamı söz konusu edilmiş olur.

4 Benzer mesajlar: Nisâ 4:56; Hacc 22:19-20; Mü'minûn 23:104; Muhammed 47:15; Müzzemmil 73:13; Gâşiye 88:6.

5 Yüce Allah cehennemliklerin oradaki korkunç durumunu ifade bağlamında kendilerine her yönden ve vücutlarının her zerresine ölümün her sebebi yağmasına rağmen hiçbir şekilde ölemeyeceklerini, böylece azaptan kurtulamayacaklarını haber vermektedir. Furkân 25:13'te "kâfirlerin yok olma" isteklerini, "bir defa yok olma isteği"nin yeterli olmayacağı, bunun defalarca yapılması gerektiği ifade edilmektedir. Bu tür ifadeler, ateş azabının ne kadar korkunç bir durum arz edeceğini, "oradan kurtulup nimete ulaştırılma arzusu" bir yana, yok olup gitmenin büyük bir özlem halini alacağı bildirilmektedir.

6 Yüce Allah ateş azabının "ötesi"nde, "arkası"nda ağır bir azabın olduğunu ifade ederek aslında azabın kesintisizliğini ve ebediliğini vurgulamış olabilir. Ayrıca azabın her bir aşamasının öncekinden çok daha ağır olacağı veya nefeslerin kesilip bedenlere hapsedilmesi manası da muhtemeldir. Azabın hafifletilmeyeceğinden söz eden ayetlerde de verilmek istenen mesaj budur.

7 Benzer mesaj: Hacc 22:31.

8 Benzer mesaj: Bakara 2:264.

Surenin 19-23. ayetlerinde Yüce Allah'ın kudreti, insanların vazgeçilmez olmadığı, saptırılanlarla saptıranların birbirlerini suçlamaları ve şeytanın mahşerde kendini savunması hatırlatılmaktadır.

19. Allah'ın gökleri ve yeri bir amaç ile[1] yarattığını görmüyor musun? Dilerse sizi giderir ve (yerinize) yepyeni bir halk getirir.[2] **20.** Bu, asla Allah'a zor değildir.[3] **21.** (Kıyamet gününde) hepsi Allah'ın huzuruna çıkmış (olacak) ve zayıf olanlar kibirlenenlere diyecekler ki: "Şüphesiz ki biz size uymuştuk. Şimdi siz Allah'ın azabından herhangi bir şeyi bizden savabilir misiniz?" Onlar da şöyle diyeceklerdir: "Allah bizi doğru yola ulaştırsaydı biz de sizi doğru yola ulaştırırdık.[4] Şimdi sızlansak da sabretsek de birdir. Artık bizim için hiçbir sığınak yoktur." **22.** (Hesapları görülüp) iş bitirilince, şeytan şöyle diyecektir: "Şüphesiz ki Allah size gerçek olanı vadetmişti; ben de size (bir şeyler) vadetmiş ve size tersini yapmıştım. (Zaten) benim size karşı hiçbir gücüm yoktu. Sadece sizi (inkâra) çağırmıştım; siz de hemen bana (çağrıma) koşmuştunuz. (Şimdi) beni kınamayın; kendinizi kınayın! Ben sizin feryadınıza yetişemem; siz de benim feryadıma yetişemezsiniz! Şüphesiz ki daha önce ben, beni (Allah'a) ortak koşmanızı da reddetmiştim."[5] Şüphesiz ki zalimler için elem verici bir azap vardır. **23.** İman edip iyi işler yapanlar Rablerinin izniyle içinde *ebedî* kalacakları ve altlarından ırmaklar akan cennetlere konulmuş (olacak)lardır. Orada esenlik dilekleri "selam"dır.[6]

1 Benzer mesajlar: En'âm 6:73; Yûnus 10:5; Hicr 15:85; Nahl 16:3; 'Ankebût 29:44; Rûm 30:8; Zümer 39:5; Duhân 44:39; Câsiye 45:22; Ahkâf 46:3; Teğâbun 64:3.

2 Benzer mesajlar: Nisâ 4:133; Mâide 5:54; En'âm 6:133; Tevbe 9:39; Hûd 11:57; Fâtır 35:16; Muhammed 47:38.

3 Benzer mesaj: Fâtır 35:17.

4 Benzer mesajlar: En'âm 6:148; Nahl 16:35.

5 Benzer mesajlar: Yûnus 10:28-29; Nahl 16:86; Meryem 19:82; Furkân 25:18-19; Kasas 28:63; 'Ankebût 29:25; Rûm 30:13; Sebe' 34:41; Fâtır 35:14; Ahkâf 46:6.

6 Benzer mesajlar: Yûnus 10:10; Ahzâb 33:44.

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ إِنْ يَشَأْ
يُذْهِبْكُمْ وَيَأْتِ بِخَلْقٍ جَدِيدٍ ﴿١٩﴾ وَمَا ذَٰلِكَ عَلَى اللَّهِ بِعَزِيزٍ ﴿٢٠﴾
وَبَرَزُوا لِلَّهِ جَمِيعًا فَقَالَ الضُّعَفَاءُ لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا إِنَّا
كُنَّا لَكُمْ تَبَعًا فَهَلْ أَنْتُمْ مُغْنُونَ عَنَّا مِنْ عَذَابِ اللَّهِ
مِنْ شَيْءٍ قَالُوا لَوْ هَدَانَا اللَّهُ لَهَدَيْنَاكُمْ سَوَاءٌ عَلَيْنَا
أَجَزِعْنَا أَمْ صَبَرْنَا مَا لَنَا مِنْ مَحِيصٍ ﴿٢١﴾ وَقَالَ الشَّيْطَانُ
لَمَّا قُضِيَ الْأَمْرُ إِنَّ اللَّهَ وَعَدَكُمْ وَعْدَ الْحَقِّ وَوَعَدْتُكُمْ
فَأَخْلَفْتُكُمْ وَمَا كَانَ لِيَ عَلَيْكُمْ مِنْ سُلْطَانٍ إِلَّا أَنْ
دَعَوْتُكُمْ فَاسْتَجَبْتُمْ لِي فَلَا تَلُومُونِي وَلُومُوا أَنْفُسَكُمْ
مَا أَنَا بِمُصْرِخِكُمْ وَمَا أَنْتُمْ بِمُصْرِخِيَّ إِنِّي كَفَرْتُ بِمَا
أَشْرَكْتُمُونِ مِنْ قَبْلُ إِنَّ الظَّالِمِينَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٢٢﴾
وَأُدْخِلَ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي
مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا بِإِذْنِ رَبِّهِمْ تَحِيَّتُهُمْ فِيهَا
سَلَامٌ ﴿٢٣﴾ أَلَمْ تَرَ كَيْفَ ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا كَلِمَةً طَيِّبَةً
كَشَجَرَةٍ طَيِّبَةٍ أَصْلُهَا ثَابِتٌ وَفَرْعُهَا فِي السَّمَاءِ ﴿٢٤﴾

Surenin 24-34. ayetlerinde iyi ve kötü kelimelerin kıyaslaması, iman sahiplerinin destekleneceği, zalimlerin saptırılacağı, Yüce Allah'ın evren kitabından çeşitli nimetleri insanların hizmetine sunması ve nimetlerin sayılamayacağı belirtilmektedir.

24. Görmüyor musun Allah nasıl bir örnek verdi! Güzel bir sözü, kökü (yerde) sabit, dalları yüksekte[7] olan güzel bir ağaca (benzetti).[8]

7 Buradaki *es-semâ'* kelimesi "gök" değil de "yüksek" anlamını vermektedir.

8 Ayette geçen *kelime-i tayyibeh* (güzel söz) tamlaması *lâ ilâhe illellâh* "kelime-i tevhid" anlamına alınabilir. Çünkü *kelime-i tevhîd*de herhangi bir eksiklik ve fazlalık söz konusu değildir. Bunun "müminin imanı" olma ihtimali de vardır. İbn Abbâs'tan gelen bir rivayete göre *kelime-i tayyibeh* tamlaması Yüce Allah'tan başka ilah olmadığına şahitlik etmektir. *Şecere-i tayyibeh* (güzel ağaç) ise mümindir. "Kökü (yerde) sabittir" ifadesi *lâ ilâhe illellâhu* (Allah'tan başka ilah yoktur) kabulü şeklinde müminin kalbinde sabittir. Dallarının yüksekte oluşu ise müminin amellerinin yüceliğini, ilahi rızaya yükselebileceğini ve kötü niyetli müdahalelerden korunmuş olduğunu sembolize etmektedir.

25. (O ağaç), Rabbinin izniyle her zaman (her yıl) yemişini verir. (Gerçeği) hatırlasınlar diye Allah insanlara örnekler vermektedir. **26.** Kötü bir sözün örneği, gövdesi yerden koparılmış, (o yüzden) sabit olmayan (ayakta duramayan) bir ağaç gibidir.[1]

27. Allah iman edenleri sağlam sözle[2] hem dünya hayatında hem de ahirette sapasağlam tutar; zalimleri ise saptırır.[3] Allah dilediğini yapar.[4] **28.** Allah'ın nimetine nankörlükle karşılık veren ve toplumlarını helak yurduna sürükleyenleri görmüyor musun? **29.** Onlar cehenneme girecekler. (O) ne kötü bir karargâhtır! **30.** (İnsanları) O'nun yolundan saptırmak için Allah'a ortaklar koştular. De ki: "(İstediğiniz gibi) yaşayın! Şüphesiz ki varışınız ateşedir."[5] **31.** İman eden kullarıma söyle: "Namazlarını doğru kılsınlar, kendisinde alışverişin de dostluğun da bulunmadığı bir günün gelmesinden önce kendilerini rızıklandırdıklarımızdan bir kısmını (Allah için) gizli de açık da *infak* etsinler (versinler)."[6] **32.** Allah gökleri ve yeri yaratan, gökten su indirip onunla size rızık olarak türlü meyveler çıkarandır.[7] İzni ile denizde yüzüp gitmeleri için gemileri emrinize vermiş, nehirleri sizin (yararlanmanız için) hizmetinize sunmuştur. **33.** Düzenli seyreden (sistemi gereği) güneşi ve ayı sizin hizmetinize vermiş, geceyi ve gündüzü de hizmetinize sunmuştur.[8]

---

1 Ayetteki *kelime-i habiseh* (kötü kelime) yani çirkin sözler, *şecera-ı habiseh* (kötü, verimsiz, kuru bir ağaca) benzetilmektedir. "Kötü kelime" insanı kâfirliğe ve müşrikliğe sürükleyen, insanın hem kendisinin hem de başkalarının sapmasına neden olan olumsuz içerikteki her bir ifadedir. İşte Yüce Allah "kötü sözleri" kökü yerden sökülmüş, ekili olduğu toprağın üzerine çıkartılmış, bütünüyle kararsız, dayanaksız, çürük ve kuru bir ağaca benzetmektedir. Son üç ayette dile getirilen konulardan anlaşılıyor ki iyi, temiz ve yararlı kelimeler gücünü kaynağından ve gösterdiği hedeften alırlar. Kötü kelimelerin ise kökü olmadığı için onların insan inşa etmeye ve bir medeniyet oluşturmaya dair herhangi bir duruşu da gücü de yoktur. Kökü ve beslendiği değer vahiy olmayanların medeniyet adına söyleyebilecek fazla bir şeyleri olamaz.

2 "Sabit söz" ile kastedilen, *kelime-i tevhid* olmalıdır.

3 Bu cümle Yüce Allah'ın hak etmeyen veya kulun kendisi istemediği sürece hiç kimseyi saptırmayacağının en açık delillerindendir. "Zalimleri saptırması", uyguladığı imtihan gereği onların zulüm tercihlerine fırsat vermesi ve onların o durumunu bildirmesidir.

4 Benzer mesajlar: Bakara 2:253; Âl-i İmrân 3:40, 47; Mâide 5:1; Hûd 11:107; Hacc 22:14, 18; Burûc 85:16.

5 Benzer mesaj: Zümer 39:8.

6 Benzer mesajlar: Bakara 2:274, 254.

7 Yüce Allah önce gökleri ve yeri yarattığını ifade etmiştir ki gökler olmasaydı yani uzay veya yükseklikler yaratılmamış olsaydı oradan yağmur yağdırılamazdı. Aynı şekilde yeryüzü de olmasaydı yağmurun yağacağı ve bitkilerin meydana getirileceği bir mekan olmayacaktı. Bu nedenledir ki yaratma her şeyin başıdır ve Yüce Allah da kudretiyle ilgili bilgi verirken söze yaratıcı oluşuyla başlamıştır. Benzer mesaj: Bakara 2:22.

8 Yüce Allah İbrâhim 14:32-34'te evrende insana sunduğu çeşitli nimetleri hatırlatmaktadır.

34. O, size istediğiniz her şeyden bir kısmını vermiştir. Allah'ın nimet(ler)ini sayacak olsanız onları sayamazsınız.[1] Şüphesiz ki insan çok zalimdir, çok nankördür!

Surenin 35-41. ayetlerinde sureye de adını veren Hz. İbrahim'in kıssası bağlamında "ailesini Mescid-i Haram'a yerleştirmesinden söz eden bir bölüm" ve çeşitli duaları ele alınmaktadır.

35. Hani İbrahim şöyle demişti: "Rabbim! Bu şehri (Mekke'yi) güvenli kıl;[2] beni ve oğullarımı putlara tapmamızdan uzak tut! **36.** Rabbim, onlar (putlar) insanlardan birçoğunu saptırdılar. Şimdi kim bana uyarsa o bendendir. Kim de bana karşı gelirse, sen çok bağışlayansın, çok merhamet edensin.[3] **37.** Rabbimiz! Ben neslimden bir kısmını senin Saygın Evinin (Kâbe'nin) yanında, tarım yapılmayan bir vadiye yerleştirdim.[4] Rabbimiz! Namazı doğru kılmaları için (böyle yaptım).[5] İnsanlardan bir kısmının gönüllerini onlara eğilimli kıl ve ürünlerden onlara rızık ver![6] Umulur ki şükrederler. **38.** Rabbimiz! Şüphesiz ki sen bizim gizlemekte olduğumuzu da açıklamakta olduğumuzu da bilirsin. Yerde de gökte de hiçbir şey Allah'a gizli kalmaz.[7] **39.** İhtiyar hâlimde bana İsmail'i ve İshak'ı lütfeden Allah'a *hamd*olsun! Şüphesiz ki Rabbim elbette duayı duyandır.

وَءَاتَىٰكُم مِّن كُلِّ مَا سَأَلْتُمُوهُ ۚ وَإِن تَعُدُّوا نِعْمَتَ ٱللَّهِ
لَا تُحْصُوهَا ۗ إِنَّ ٱلْإِنسَٰنَ لَظَلُومٌ كَفَّارٌ ﴿٣٤﴾ وَإِذْ قَالَ إِبْرَٰهِيمُ
رَبِّ ٱجْعَلْ هَٰذَا بَلَدًا ءَامِنًا وَٱجْنُبْنِى وَبَنِىَّ أَن نَّعْبُدَ
ٱلْأَصْنَامَ ﴿٣٥﴾ رَبِّ إِنَّهُنَّ أَضْلَلْنَ كَثِيرًا مِّنَ ٱلنَّاسِ ۖ فَمَن
تَبِعَنِى فَإِنَّهُۥ مِنِّى ۖ وَمَنْ عَصَانِى فَإِنَّكَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٣٦﴾ رَّبَّنَآ
إِنِّىٓ أَسْكَنتُ مِن ذُرِّيَّتِى بِوَادٍ غَيْرِ ذِى زَرْعٍ عِندَ بَيْتِكَ
ٱلْمُحَرَّمِ ۙ رَبَّنَا لِيُقِيمُوا۟ ٱلصَّلَوٰةَ فَٱجْعَلْ أَفْـِٔدَةً مِّنَ ٱلنَّاسِ
تَهْوِىٓ إِلَيْهِمْ وَٱرْزُقْهُم مِّنَ ٱلثَّمَرَٰتِ لَعَلَّهُمْ يَشْكُرُونَ ﴿٣٧﴾
رَبَّنَآ إِنَّكَ تَعْلَمُ مَا نُخْفِى وَمَا نُعْلِنُ ۗ وَمَا يَخْفَىٰ عَلَى ٱللَّهِ
مِن شَىْءٍ فِى ٱلْأَرْضِ وَلَا فِى ٱلسَّمَآءِ ﴿٣٨﴾ ٱلْحَمْدُ لِلَّهِ ٱلَّذِى
وَهَبَ لِى عَلَى ٱلْكِبَرِ إِسْمَٰعِيلَ وَإِسْحَٰقَ ۚ إِنَّ رَبِّى لَسَمِيعُ
ٱلدُّعَآءِ ﴿٣٩﴾ رَبِّ ٱجْعَلْنِى مُقِيمَ ٱلصَّلَوٰةِ وَمِن ذُرِّيَّتِى ۚ رَبَّنَا
وَتَقَبَّلْ دُعَآءِ ﴿٤٠﴾ رَبَّنَا ٱغْفِرْ لِى وَلِوَٰلِدَىَّ وَلِلْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ
يَقُومُ ٱلْحِسَابُ ﴿٤١﴾ وَلَا تَحْسَبَنَّ ٱللَّهَ غَٰفِلًا عَمَّا يَعْمَلُ
ٱلظَّٰلِمُونَ ۚ إِنَّمَا يُؤَخِّرُهُمْ لِيَوْمٍ تَشْخَصُ فِيهِ ٱلْأَبْصَٰرُ ﴿٤٢﴾

40. Rabbim! Beni ve soyumdan gelecekleri namaz kılanlardan eyle![8] Rabbimiz! Duamı kabul et! **41.** Rabbimiz! Hesabın gerçekleşeceği gün, beni, ana babamı ve müminleri bağışla!"[9]

Surenin 42-52. ayetlerinde nankörlere yönelik nimetler hatırlatılmakta, tuzaklarının boşa çıkacağı bildirilmekte, mahşerdeki yeni yapılanma hakkında bilgi verilmekte ve vahyin evrensel mesajı ifade edilmektedir.

42. Sakın zalimlerin yaptıklarından Allah'ı habersiz sanma! Şüphesiz ki (Allah) onları (cezalandırmayı), korkudan gözlerin dışarı fırlayacağı bir güne erteliyor.

---

1 Benzer mesaj: Nahl 16:18.

2 Benzer mesaj: Bakara 2:126.

3 Benzer mesajlar: Mâide 5:118; Câsiye 45:14.

4 Bu cümle Hz. İbrahim'in, eşi Hz. Hacer ve oğlu Hz. İsmail'i ıssız bir yere yerleştirdiği iddiasının doğru olmadığının delilidir. Çünkü ayette olumsuzlanan konu tarımdır. Orada mabedin varlığı ve insanların yoğunluğu zaten ayette dile getirilmektedir ki Hz. İbrahim'in duasında da dikkat çekilen nokta budur. "Tarım yapılmaması" ifadesi ailesinin bakımı endişesi nedeniyledir.

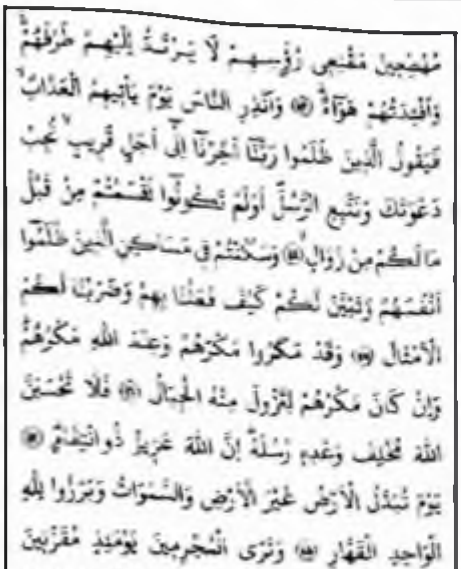
5 Hz. İbrahim'in bu duası evlerin mabetlere yakın yapılmasını ve ibadetlerin ihmal edilmemesi gerektiğini göstermektedir.

6 Benzer mesaj: Bakara 2:126.

7 Benzer mesajlar: Bakara 2:77; Âl-i İmrân 3:5; En'âm 6:3; Hûd 11:5; Nahl 16:19, 23; Tâhâ 20:7; Enbiyâ 21:4; Nûr 24:29; Neml 27:25, 74; Kasas 28:69; Yâsin 36:76; Teğâbun 64:4; A'lâ 87:7.

8 Bu buyruk namaz, oruç, zekât, kurban vs. ibadetlerin eski ümmetlerden beri farz olduğunun delillerindendir. Benzer mesajlar: Bakara 2:83, 183; Âl-i İmrân 3:39; Mâide 5:12; Yûnus 10:87; Kehf 18:21; Meryem 19:31, 55, 59; Tâhâ 20:14; Hacc 22:26-30, 34-37; Enbiyâ 21:73; Lokmân 31:17; Şûrâ 42:13.

9 Bu dua bir müslümanın sadece kendisini değil bütün müminleri düşünmesi gerektiğini gösterir.

مُهْطِعِينَ مُقْنِعِي رُءُوسِهِمْ لَا يَرْتَدُّ إِلَيْهِمْ طَرْفُهُمْ
وَأَفْئِدَتُهُمْ هَوَاءٌ ﴿٤٣﴾ وَأَنذِرِ النَّاسَ يَوْمَ يَأْتِيهِمُ الْعَذَابُ
فَيَقُولُ الَّذِينَ ظَلَمُوا رَبَّنَا أَخِّرْنَا إِلَىٰ أَجَلٍ قَرِيبٍ نُّجِبْ
دَعْوَتَكَ وَنَتَّبِعِ الرُّسُلَ أَوَلَمْ تَكُونُوا أَقْسَمْتُم مِّن قَبْلُ
مَا لَكُم مِّن زَوَالٍ ﴿٤٤﴾ وَسَكَنتُمْ فِي مَسَاكِنِ الَّذِينَ ظَلَمُوا
أَنفُسَهُمْ وَتَبَيَّنَ لَكُمْ كَيْفَ فَعَلْنَا بِهِمْ وَضَرَبْنَا لَكُمُ
الْأَمْثَالَ ﴿٤٥﴾ وَقَدْ مَكَرُوا مَكْرَهُمْ وَعِندَ اللَّهِ مَكْرُهُمْ
وَإِن كَانَ مَكْرُهُمْ لِتَزُولَ مِنْهُ الْجِبَالُ ﴿٤٦﴾ فَلَا تَحْسَبَنَّ
اللَّهَ مُخْلِفَ وَعْدِهِ رُسُلَهُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ ذُو انتِقَامٍ ﴿٤٧﴾
يَوْمَ تُبَدَّلُ الْأَرْضُ غَيْرَ الْأَرْضِ وَالسَّمَاوَاتُ وَبَرَزُوا لِلَّهِ
الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ ﴿٤٨﴾ وَتَرَى الْمُجْرِمِينَ يَوْمَئِذٍ مُّقَرَّنِينَ
فِي الْأَصْفَادِ ﴿٤٩﴾ سَرَابِيلُهُم مِّن قَطِرَانٍ وَتَغْشَىٰ وُجُوهَهُمُ
النَّارُ ﴿٥٠﴾ لِيَجْزِيَ اللَّهُ كُلَّ نَفْسٍ مَّا كَسَبَتْ إِنَّ اللَّهَ
سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿٥١﴾ هَٰذَا بَلَاغٌ لِّلنَّاسِ وَلِيُنذَرُوا بِهِ
وَلِيَعْلَمُوا أَنَّمَا هُوَ إِلَٰهٌ وَاحِدٌ وَلِيَذَّكَّرَ أُولُو الْأَلْبَابِ ﴿٥٢﴾

43. Kalpleri bomboş olarak bakışlarını kontrol edemez şekilde, başları yukarı dikilmiş bir durumda (davetçiye doğru) seğirtip koşarlar.[1] **44.** Kendilerine azabın geleceği, bu yüzden zalimlerin "Rabbimiz! Yakın bir süreye kadar bizi ertele (bize süre ver)[2] de senin davetine icabet edelim ve elçilere uyalım!" diyecekleri gün hakkında insanları uyar! (Onlara şöyle denecek:) "Daha önce, sizin için bir yok oluş olmadığına yemin etmemiş miydiniz? **45.** (Sizden önce) kendilerine haksızlık edenlerin yurtlarında yerleşmiştiniz. Onlara nasıl davrandığımız size apaçık belli olmuştu. (Böylece) size (pek çok) örnekler de vermiştik." **46.** Dağları yerlerinden edeceğini sandıkları tuzakları Allah katında (bilinmekte)yken[3] onlar tuzak kurmuşlardı.

[1] Benzer mesaj: Kamer 54:8.

[2] Benzer mesaj: Münâfikûn 63:10.

[3] Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:54; En'âm 6:123; Enfâl 8:18, 30; Ra'd 13:42; Fâtır 35:10, 43; Mü'min 40:25; Tûr 52:42; Târık 86:15-16.

47. Sakın Allah'ın, elçilerine verdiği söze ters davranacağını sanma![4] Şüphesiz ki Allah güçlüdür, intikam sahibidir.[5] **48.** O gün, yer başka bir yer, gökler de (başka gökler) hâline getirilecek,[6] (insanlar) tek, ezici güç sahibi olan Allah'ın huzuruna çıkacaklardır. **49.** O gün, suçluların zincire vurulmuş olduğunu göreceksin.[7] **50.** Onların gömlekleri katrandandır; yüzlerini de ateş kaplayacaktır.[8] **51.** Allah herkese kazandığının karşılığını vermek için (onları diriltecektir).[9] Şüphesiz ki Allah hesabı hızlı olandır. **52.** İşte bu (Kur'an) kendisiyle uyarılsınlar,[10] (Allah'ın) ancak tek bir ilah olduğunu bilsinler ve öz akıl sahipleri de gerçeği hatırlasınlar diye insanlara (gönderilmiş) bir bildiridir.

[4] Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:9, 194; Ra'd 13:31; Hacc 22:47; Rûm 30:6; Zümer 39:20.

[5] Yüce Allah'ın intikam almasıyla ilgili bilgi için bkz. A'râf 7:136, dipnot 3.

[6] Bu ayet değişim geçirseler de mahşerde de göklerin ve yerin mevcut kılınacaklarını göstermektedir.

[7] Benzer mesajlar: Hacc 22:21; Furkân 25:13; Mü'min 40:71; Hâkka 69:32.

[8] Kur'an'da sadece bu ayette geçen *katırân* kelimesi "*ebhel*" adlı bir ağaçtan alınıp uyuz olmuş develerin yaralarına sürülen yakıcı bir "reçine"dir. Bunun cehennemliklerin derilerine sürüleceği ve adeta bir gömlek gibi üzerlerine yapışacağı, çok kolay tutuştuğu için kişilere ekstra acılar vereceği, pis kokulu ve iğrenç bir renkte olacağı ifade edilmektedir.

[9] Bu cümle "Sonunda Allah her nefse kazandığının karşılığını verecektir" şeklinde de tercüme edilebilir.

[10] Ayetteki mesaj Kur'an'ın insanların vahiy ile uyarılmak için gönderildiğiyle ilgilidir. Anlaşılıyor ki insanları uyarırken vahyin rehber edinilmesi seçeneklerden biri değil, vazgeçilemez, ötelenemez ve daima ilk sırada yer verilmesi bir zorunluluktur. Her kim din adına uyarıcılık yapmak istiyorsa, onun sarılacağı vazgeçilmez kaynak Kur'an'dır; Hz. Muhammed'in risalet hayatındaki devamlı sünneti yani uygulaması bu olmuştur. Vahyin ihmal edildiği her tebliğ eksiktir, yanlıştır, sonuçsuzdur. Benzer mesajlar: En'âm 6:51, 70; Enbiyâ 21:45; Furkân 25:52; Sebe' 34:50; Kâf 50:45.

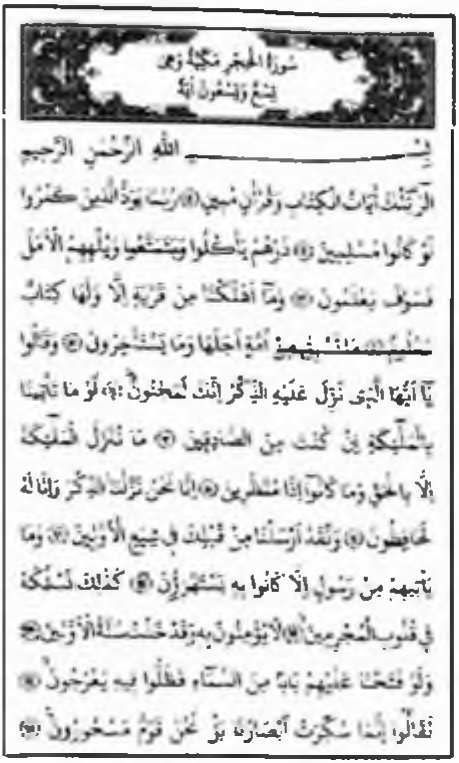
15. HİCR SURESİ

99 AYET

Mekke döneminde indirilen, 99 ayetten oluşan, adını 80. ayette geçen ve Hz. Salih'ın kavminin adı olan *el-hıcr* kelimesinden alan Hicr suresi inişte 72, mushaf sırasında ise 15. suredir.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

▾*Surenin 1-15. ayetlerinde vahyin özellikleri, müşriklerin Hz. Muhammed'e yönelik olumsuz tutumları, mucize istekleri, vahyin korunacağı, önceki nesillerin vahye karşı tutumları ve inançsızlıktaki ısrarları ifade edilmektedir.*

1. *Elif. Lâm. Râ.*[1] İşte şu(nlar), Kitabın ve apaçık Kur'an'ın ayetleridir.[2] **2.** Bir zaman gelecek, kâfir olanlar "Keşke biz de müslüman olsaydık." diye arzu edecekler. **3.** Onları bırak; yesinler, eğlensinler ve boş ümit onları oyalayadursun! İleride (gerçeği) bilecekler! **4.** Helak ettiğimiz hiçbir şehir yoktur ki hakkında (bizce) bilinen (belirlenmiş) bir yasa olmasın. **5.** Hiçbir ümmet, ecelinin önüne geçemez ve onu geciktiremez.[3] **6-7.** (Müşrikler) "Ey kendisine *zikr* (Kur'an) indirildiğini (sanan) kişi! Sen şüphesiz ki cinlenmişsin.[4] (Peygamberlik iddianda) doğru söyleyenlerdensen bize melekleri[5] getirsene!"[6] **8.** Biz, melekleri ancak ve ancak bir amaç ile indiririz. O zaman da onlara zaman tanınmaz.

9. *Zikri* (Kur'an'ı) indiren şüphesiz ki biziz, biz; elbette onu koruyucular da biziz.[7] **10.** Yemin olsun ki senden önceki milletler arasında da (elçiler) göndermiştik. **11.** Kendilerine gelen her elçi ile elbette alay ederlerdi.[8] **12.** İşte böylece biz onu (alaycılığı) suçluların kalplerine sokarız.[9] **13.** Öncekilere (uygulanan) kanun gelip geçmiş olmasına rağmen onlar (hâlâ) buna (Kur'an'a) inanmıyorlar. **14.** Onlara gökten bir kapı açsak ve oradan yukarı çıksalar, **15.** "Kesin olarak gözlerimiz bağlandı, aslında bize büyü yapılmıştır." derlerdi.[10]

---

1 Mukatta'a harfleri hakkında bilgi için bkz. Bakara 2:1, dipnot 1.

2 Benzer mesaj: Neml 27:1.

3 Benzer mesajlar: A'râf 7:34; Yûnus 10:49; Nahl 16:61; Mü'minûn 23:43.

4 Benzer mesajlar: Mü'minûn 23:70; Sebe' 34:8; Sâffât 37:36; Duhân 44:14; Tûr 52:29; Kalem 68:51.

5 Melek peygamber beklentisiyle ilgili benzer mesajlar: En'âm 6:8; Mü'minûn 23:24; Furkân 25:7; Fussilet 41:14; Zuhruf 43:53.

6 Benzer mesajlar: En'âm 6:7-8; Yûnus 10:15-16, 20; Hûd 11:12; Ra'd 13:7, 27; Hicr 15:14-15; İsrâ 17:59, 90-93; Enbiyâ 21:5; Furkân 25:4-5, 7, 21; 'Ankebût 29:50-51; Zuhruf 43:53.

7 Bu ayet vahyin ilahi korumada olduğunu ve başına herhangi bir şey gelmeyeceğini garanti etmektedir.

8 Benzer mesajlar: En'âm 6:10; Ra'd 13:32; Enbiyâ 21:41; Yâsîn 36:30.

9 Benzer mesaj: Şu'arâ 26:200.

10 Benzer mesajlar: En'âm 6:25, 109, 111; A'râf 7:146; Yûnus 10:33, 96; İsrâ 17:93; Şu'arâ 26:199; Sebe' 34:31.

وَلَقَدْ جَعَلْنَا فِي السَّمَاءِ بُرُوجًا وَزَيَّنَّاهَا لِلنَّاظِرِينَ ﴿١٦﴾
وَحَفِظْنَاهَا مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ رَجِيمٍ ﴿١٧﴾ إِلَّا مَنِ اسْتَرَقَ السَّمْعَ
فَأَتْبَعَهُ شِهَابٌ مُبِينٌ ﴿١٨﴾ وَالْأَرْضَ مَدَدْنَاهَا وَأَلْقَيْنَا فِيهَا
رَوَاسِيَ وَأَنْبَتْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ شَيْءٍ مَوْزُونٍ ﴿١٩﴾ وَجَعَلْنَا لَكُمْ
فِيهَا مَعَايِشَ وَمَنْ لَسْتُمْ لَهُ بِرَازِقِينَ ﴿٢٠﴾ وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا عِنْدَنَا
خَزَائِنُهُ وَمَا نُنَزِّلُهُ إِلَّا بِقَدَرٍ مَعْلُومٍ ﴿٢١﴾ وَأَرْسَلْنَا الرِّيَاحَ لَوَاقِحَ
فَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَسْقَيْنَاكُمُوهُ وَمَا أَنْتُمْ لَهُ بِخَازِنِينَ ﴿٢٢﴾
وَإِنَّا لَنَحْنُ نُحْيِي وَنُمِيتُ وَنَحْنُ الْوَارِثُونَ ﴿٢٣﴾ وَلَقَدْ عَلِمْنَا
الْمُسْتَقْدِمِينَ مِنْكُمْ وَلَقَدْ عَلِمْنَا الْمُسْتَأْخِرِينَ ﴿٢٤﴾ وَإِنَّ
رَبَّكَ هُوَ يَحْشُرُهُمْ إِنَّهُ حَكِيمٌ عَلِيمٌ ﴿٢٥﴾ وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ
مِنْ صَلْصَالٍ مِنْ حَمَإٍ مَسْنُونٍ ﴿٢٦﴾ وَالْجَانَّ خَلَقْنَاهُ مِنْ قَبْلُ
مِنْ نَارِ السَّمُومِ ﴿٢٧﴾ وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي خَالِقٌ بَشَرًا
مِنْ صَلْصَالٍ مِنْ حَمَإٍ مَسْنُونٍ ﴿٢٨﴾ فَإِذَا سَوَّيْتُهُ وَنَفَخْتُ
فِيهِ مِنْ رُوحِي فَقَعُوا لَهُ سَاجِدِينَ ﴿٢٩﴾ فَسَجَدَ الْمَلَائِكَةُ كُلُّهُمْ
أَجْمَعُونَ ﴿٣٠﴾ إِلَّا إِبْلِيسَ أَبَىٰ أَنْ يَكُونَ مَعَ السَّاجِدِينَ ﴿٣١﴾

• Surenin 16-25. ayetlerinde vahyin özellikleri, gök, yer ve rüzgârların durumu gibi evren kitabından bazı ayetler. Yüce Allah'ın kudreti ve insanları mahşerde toplayacağı bildirilmektedir.

16. Yemin olsun ki biz gökte birtakım burçlar yarattık[1] ve bakanlar için onu süsledik.[2] **17.** Onu (göğü), taşlanmış (kovulmuş) her şeytandan koruduk.[3] **18.** Ancak duyma (bilgi) hırsızlığı yapan olursa, onun da peşine açık bir alev yumağı takılır.[4] **19.** Yeri genişlettik ve içine ağırlıklar yerleştirdik.[5] Orada ölçülü olan her şeyden (bitkiler) yetiştirdik.[6] **20.** Orada hem sizin için hem de kendi(leri)ni sizin rızıklandırmadığınız kişiler için geçim kaynakları yarattık. **21.** Hiçbir şey yoktur ki onun hazineleri bizim katımızda olmasın.[7] Biz onu ancak belirli bir ölçüyle indiririz. **22.** Biz, rüzgârları aşılayıcılar olarak gönderdik[8] ve gökten su indirdik de onunla su ihtiyacınızı karşıladık. Siz onu depolayamazdınız. **23.** Dirilten de öldüren de elbette biziz! Her şeye vâris olan biziz.[9] **24.** Yemin olsun ki biz sizden önce gelip geçenleri de geri kalanları da biliriz. **25.** Şüphesiz ki Rabbin onları (mahşerde) toplayacaktır. Şüphesiz ki O doğru hüküm verendir, bilendir.

• Surenin 26-50. ayetlerinde insanın yaratılış kaynağı, Hz. Âdem ile İblis'in durumu, İblis'in kibirli davranışı, insanları saptıracağı sözleri, mümin kullara etki edemeyeceği, sonrasında İblis'in peşinden gidenlerin cehennemlik olacağı, muttakilerin ise cennet ödülleriyle buluşturulacağı, oradaki huzur ve nimet içindeki halleri haber verilmektedir.

26. Yemin olsun ki biz insanı (pişmiş) kuru bir çamurdan, şekillenmiş kara balçıktan yarattık. **27.** Cini (İblis'i) de daha önce kavurucu ateşten yaratmıştık. **28.** Hani Rabbin meleklere "Ben kupkuru bir çamurdan, şekillenmiş kara balçıktan bir insan yaratacağım." demişti.[10] **29.** "Ona düzgün şekil verip kendisine rûhumdan üflediğim zaman onun için (bana) secde edin!" **30.** Bütün melekler hemen secde etmişlerdi. **31.** İblis hariç.[11] Secde edenlerle birlikte olmaktan kaçınmıştı.

1 Benzer mesaj: Burûc 85:1.

2 Benzer mesajlar: Sâffât 37:6; Fussilet 41:12; Mülk 67:5.

3 Benzer mesajlar: Sâffât 37:7-9; Mülk 67:5; Cinn 72:8-9.

4 Benzer mesajlar: Şu'arâ 26:212; Sâffât 37:8; Mülk 67:5; Cinn 72:9.

5 Yerin içine ağırlıklar yerleştirilmesiyle ilgili bkz. Ra'd 13:3; Nahl 16:15; Enbiyâ 21:31; Neml 27:61; Lokmân 31:10; Fussilet 41:10; Kâf 50:7; Mürselât 77:27.

6 Benzer mesajlar: Kamer 54:49; Rahmân 55:7.

7 Bu cümle "Her şeyin hazineleri yalnız bizim yanımızdadır" şeklinde de tercüme edilebilir.

8 Burada rüzgârların bitkilerin aşılanmasındaki rolüne dikkat çekilmektedir.

9 Benzer mesajlar: Hicr 15:23; Meryem 19:40; Kasas 28:58.

10 Bu ayet Sâd 38:71-74. ayetlerle birlikte okunmalıdır. Buradaki mesaj Bakara 2:30'dakinden farklıdır. Bakara 2:30'da daha önce yaratılmış olan insanın halife (sorumlu) olarak "görevlendirilmesi"nden söz edilirken, burada ilk insan neslinin "yaratılması" ele alınmaktadır.

11 İblis'in secde etmemesiyle ilgili bkz. Bakara 2:34, dipnot 3.

قَالَ يَٰٓإِبۡلِيسُ مَا لَكَ أَلَّا تَكُونَ مَعَ ٱلسَّٰجِدِينَ ﴿٣٢﴾ قَالَ
لَمۡ أَكُن لِّأَسۡجُدَ لِبَشَرٍ خَلَقۡتَهُۥ مِن صَلۡصَٰلٖ مِّنۡ حَمَإٖ مَّسۡنُونٖ ﴿٣٣﴾
قَالَ فَٱخۡرُجۡ مِنۡهَا فَإِنَّكَ رَجِيمٞ ﴿٣٤﴾ وَإِنَّ عَلَيۡكَ ٱللَّعۡنَةَ إِلَىٰ يَوۡمِ
ٱلدِّينِ ﴿٣٥﴾ قَالَ رَبِّ فَأَنظِرۡنِيٓ إِلَىٰ يَوۡمِ يُبۡعَثُونَ ﴿٣٦﴾ قَالَ فَإِنَّكَ
مِنَ ٱلۡمُنظَرِينَ ﴿٣٧﴾ إِلَىٰ يَوۡمِ ٱلۡوَقۡتِ ٱلۡمَعۡلُومِ ﴿٣٨﴾ قَالَ رَبِّ بِمَآ
أَغۡوَيۡتَنِي لَأُزَيِّنَنَّ لَهُمۡ فِي ٱلۡأَرۡضِ وَلَأُغۡوِيَنَّهُمۡ أَجۡمَعِينَ ﴿٣٩﴾
إِلَّا عِبَادَكَ مِنۡهُمُ ٱلۡمُخۡلَصِينَ ﴿٤٠﴾ قَالَ هَٰذَا صِرَٰطٌ عَلَيَّ
مُسۡتَقِيمٌ ﴿٤١﴾ إِنَّ عِبَادِي لَيۡسَ لَكَ عَلَيۡهِمۡ سُلۡطَٰنٌ إِلَّا مَنِ
ٱتَّبَعَكَ مِنَ ٱلۡغَاوِينَ ﴿٤٢﴾ وَإِنَّ جَهَنَّمَ لَمَوۡعِدُهُمۡ أَجۡمَعِينَ ﴿٤٣﴾
لَهَا سَبۡعَةُ أَبۡوَٰبٖ لِّكُلِّ بَابٖ مِّنۡهُمۡ جُزۡءٞ مَّقۡسُومٌ ﴿٤٤﴾
إِنَّ ٱلۡمُتَّقِينَ فِي جَنَّٰتٖ وَعُيُونٍ ﴿٤٥﴾ ٱدۡخُلُوهَا بِسَلَٰمٍ ءَامِنِينَ ﴿٤٦﴾
وَنَزَعۡنَا مَا فِي صُدُورِهِم مِّنۡ غِلٍّ إِخۡوَٰنًا عَلَىٰ سُرُرٖ مُّتَقَٰبِلِينَ ﴿٤٧﴾
لَا يَمَسُّهُمۡ فِيهَا نَصَبٞ وَمَا هُم مِّنۡهَا بِمُخۡرَجِينَ ﴿٤٨﴾
نَبِّئۡ عِبَادِيٓ أَنِّيٓ أَنَا ٱلۡغَفُورُ ٱلرَّحِيمُ ﴿٤٩﴾ وَأَنَّ عَذَابِي هُوَ
ٱلۡعَذَابُ ٱلۡأَلِيمُ ﴿٥٠﴾ وَنَبِّئۡهُمۡ عَن ضَيۡفِ إِبۡرَٰهِيمَ ﴿٥١﴾

32. (Allah ona:) "Ey İblis! Secde edenlerle olmayışının sebebi nedir?" diye sormuştu. **33.** (İblis de:) "Ben (pişmiş) kuru bir çamurdan, şekillenmiş kara balçıktan yaratmığın bir insana secde edecek değildim!" cevabını vermişti. **34.** (Allah) şöyle demişti: "Çık oradan! Şüphesiz ki sen kovuldun.[1] **35.** Hesap gününe kadar lanet(im) senin üzerinedir!" **36.** (İblis) "Rabbim! İnsanların diriltilecekleri güne kadar bana zaman ver." demişti. **37-38.** (Allah) "Bilinen vaktin gününe kadar zaman verilenlerdensin." demişti. **39-40.** (İblis) şöyle demişti: "Rabbim! Beni azdırmana karşılık[2] ben de yeryüzünde onlara (günahları) süsleyeceğim ve içlerinden samimi kulların hariç hepsini mutlaka azdıracağım!"[3] **41.** (Allah) şöyle demişti: "İşte bana ait doğru yol budur.[4] **42.** Şüphesiz ki azgınlardan sana uyanlar hariç,[5] kullarım üzerinde senin hiçbir hâkimiyetin yoktur."[6] **43.** Şüphesiz ki cehennem onların hepsine vadolunan yerdir. **44.** Onun yedi kapısı vardır. Onlardan her kapı için ayrılmış (birer) grup vardır. **45.** *Muttaki*ler (duyarlı olanlar), mutlaka cennetlerde ve (su) kaynaklarında (olacaklar)dır. **46.** (Kendilerine) "Güven ve selametle oraya girin!" (denecektir).

47. (Birbirlerine) kardeş bir şekilde tahtlar üzerinde karşılıklı olarak göğüslerinde (kalplerinde) kinden ne varsa hepsini çıkarıp atmış (olacağ)ız[7] **48.** Onlara orada hiçbir yorgunluk dokunmayacak[8] ve onlar oradan asla çıkartılmayacaklardır.[9] **49-50.** Kullarıma, benim çok bağışlayan, çok merhametli olduğumu, azabımın da elem verici bir azap olduğunu bildir!

▼ *Surenin 51-60. ayetlerinde Hz. İbrahim kıssası çeşitli boyutlarıyla gündeme getirilmektedir.*

51. Onlara İbrahim'in misafir(ler)inden (meleklerden) de haber ver!

---

[1] Buradaki *racîm* kelimesi şeytanın ilahi huzurdan "kovulması" anlamındadır; taşlanma gibi maddi bir cezalandırmadan kesinlikle söz edilmemektedir.

[2] "İblis'in sorumluluğu Yüce Allah'a atma çabası" doğru olamaz. Çünkü yüz çeviren, kibir gösteren ve kâfir olan İblis'in kendisidir. Bu hadsiz cümlesinden dolayı ilk kadercinin İblis olduğunu söyleyebiliriz. İlgili ayetler için bkz. Bakara 2:34; A'râf 7:11; Hicr 15:31; Sâd 38:74.

[3] Benzer mesajlar: Sâd 38:77-83.

[4] Bu ayeti "Doğru yola ulaştırmak da benim işimdir, bana aittir" şeklinde yorumlayan âlimlerimiz de bulunmaktadır. Yüce Allah İblis'in saptıramayacağını itiraf ettiği samimi kulların yolunun zatına varacak doğru yol olduğunu ifade etmiş olmaktadır.

[5] Ayette İblis'e uyanlara onun etki edebileceği belirtilmektedir.

[6] Benzer mesajlar: A'râf 7:12-18; Nahl 16:99; İsrâ 17:61-63, 65; Sebe' 34:21; Sâd 38:75-82.

[7] Bu cümle A'râf 7:43. ayetle birlikte okunmalıdır.

[8] Ayette cennette hiçbir işin olmadığı değil, oradaki meşguliyetlerin yorgunluk vermeyeceğine dikkat çekilmektedir. Benzer mesajlar: Fâtır 35:35; Yâsîn 36:55; Gâşiye 88:9.

[9] Ayette cennetten çıkışın olmayacağı belirtilmektedir. Çünkü cehennem gibi cennet de ebedidir, her ikisinden de çıkış yoktur.

52. Hani onun yanına girdikleri zaman "Selam!" demişler, (İbrahim de onlara:) "Şüphesiz ki biz sizden korkuyoruz." demişti. **53.** (Melekler:) "Korkma; şüphesiz ki biz sana bilgili bir erkek çocuk müjdeliyoruz!" demişlerdi. **54.** (İbrahim:) "Yaşlılık bana dokunmasına (gelmesine) rağmen beni müjdeliyor musunuz? (Beni) ne ile müjdeliyorsunuz?" diye sormuştu.[1] **55.** (Melekler:) "Sana gerçeği müjdeledik. Sakın ümitsizliğe düşenlerden olma!" demişlerdi. **56.** (İbrahim ise:) "Rabbinin merhametinden sapkınlardan başka kim ümit keser ki!" demişti.[2]

57. (İbrahim:) "Ey elçiler (melekler)! (Başka) ne işiniz var?" diye sormuştu. **58-59.** Onlar "Şüphesiz ki biz suçlu bir topluma (onları helak etmeye) gönderildik. Ancak Lut'un ailesi hariç[3] Şüphesiz ki onların hepsini kurtaracağız." cevabını vermişlerdi. **60.** Hanımı hariç; onun geride (azaba uğrayanların içinde) kalmasını uygun görmüştük.[4]

▼ *Surenin 61-77. ayetlerinde Hz. Lut'un kıssası gündeme getirilmektedir.*

61-62. (Melek) elçiler Lut'un ailesine gelince (Lut) onlara "Şüphesiz ki siz tanınmayan kişilersiniz!"[5] demişti. **63-64.** (Melekler) "Doğrusu biz sana, onların şüphe etmekte oldukları şeyi (helak haberini) getirdik. Sana gerçeği getirdik. Doğrusu biz doğru söyleyenleriz." demişlerdi.[6] **65.** Gecenin bir kısmında ailenle (yola çıkıp) yürü; sen de arkalarından git![7] Sizden kimse sakın dönüp de arkasına bakmasın; sizden istenen yere doğru gidin! **66.** Ona (Lut'a) şu hükmümüzü vahyetmiştik: "Sabaha çıkarlarken mutlaka onların kökü kesilmiş olacaktır."[8] **67.** Şehrin (sapkın) halkı sevinç içinde (Lut'un yanına) gelmişlerdi. **68.** (Lut onlara:) "Bunlar, benim misafirimdir; sakın beni utandırmayın! **69.** Allah'a karşı *takvâlı* (duyarlı) olun! Beni rezil etmeyin!"[9] demişti. **70.** (Kavmi:) "Biz seni, elalemden (başkalarının işine karışmaktan) engellememiş miydik?" demişlerdi.

---

[1] Benzer mesajlar: Hûd 11:69-73; Zâriyât 51:24-30.

[2] Benzer mesajlar: Yûsuf 12:87; Zümer 39:53. Bu ayette Hz. İbrahim Yüce Allah'ın rahmetine ve merhametine güvendiğini, bu yüzden O'nun merhametinden sapkınlardan başkasının ümit kesmeyeceğini ifade etmekte, böylece yaşlılık çağında bile olsa çocuğunun olacağı müjdesine inandığını göstermektedir.

[3] Burada sözü edilen "aile" Hz. Lut'a iman eden insanlardır.

[4] Benzer mesajlar: A'râf 7:83; Hicr 15:60; Neml 27:57; 'Ankebût 29:32; Sâffât 37:135.

[5] Burada geçen *münkerûn* kelimesi sanıldığı gibi "çirkin, nefret edilen" değil, "tanınmayanlar" demektir. Çünkü bir peygamberle konuşan melekler kesinlikle çirkinlikle, nefretle vs. olumsuz sıfatlarla anılamazlar.

[6] Benzer mesajlar: 'Ankebût 29:31-34; Zâriyât 51:31-34.

[7] Benzer mesaj: Hûd 11:81.

[8] Benzer mesaj: Hûd 11:81.

[9] Benzer mesaj: Hûd 11:78.

71. (Lut:) "İşte kızlarım! (Düşündüğünüzü) yapacaksanız (onlarla evlenin)!" demişti.[1] **72.** (Melekler Lut'a) şöyle demişlerdi: "Ömrüne yemin olsun: Şüphesiz ki onlar sarhoşlukları içinde bocalıyorlardı."[2] **73.** Güneş doğarken onları o korkunç ses yakalamıştı. **74.** Hemen oranın üstünü altına getirmiştik. Üzerlerine (balçıktan) pişirilmiş (sert) taşlar yağdırmıştık.[3] **75.** Şüphesiz ki bunda anlayış sahipleri için dersler vardır. **76.** Onlar gözler önünde duran bir yol üzerindedir.[4] **77.** Doğrusu bunda iman edenler için bir ders vardır.

Surenin 78-84. ayetlerinde Hz. Şuayb ve Hz. Salih'in kıssaları kısa bir şekilde ele alınmaktadır.

78. Eyke halkı da zalimdi.[5] **79.** Onlardan intikam almıştık.[6] İkisi de apaçık bir yol üzerindedir.[7]

80. Yemin olsun ki Hicr halkı da elçileri yalanlamıştı. **81.** Biz onlara delillerimizi vermiştik fakat onlardan yüz çevirmişlerdi. **82.** Onlar, dağlardan güven içinde kalacakları evler oyarlardı. **83.** Onları sabaha çıkarlarken o korkunç ses yakalamıştı. **84.** Kazandıkları şeyler onlardan hiçbir şeyi savmamıştı.

Surenin 85-99. ayetlerinde evrenin bir amaç için yaratıldığı, tekrarlanan yedili, Hz. Muhammed'e yönelik birtakım inşa edici öğretiler dile getirilmektedir.

85. Biz gökleri, yeri ve ikisinin arasındakileri ancak ve ancak bir amaç ile yarattık. O (Son) Saat de mutlaka gelecektir. Onlara güzel bir şekilde hoşgörülü davran! **86.** Şüphesiz ki Rabbin her çeşit yaratandır, bilendir.

87. Biz sana tekrarlanan yedi (mesajı) ve yüce Kur'an'ı verdik.[8] **88.** Sakın onlardan bazı çiftlere verdiğimiz şeye gözlerini dikme![9] Onlardan dolayı üzülme ve müminlere kanadını indir (alçak gönüllü ol)![10] **89.** De ki: "Ben sadece apaçık bir uyarıcıyım." **90.** Nitekim biz yalan yere yemin edenlere (azabı) indirmişizdir.[11]

---

1 Benzer mesaj: Hûd 11:78.

2 Benzer mesaj: Hûd 11:78-80.

3 Benzer mesajlar: Hûd 11:82-83; 'Ankebût 29:34; Zâriyât 51:33-34.

4 Bu ifade helak edilenlerin yaşadığı yerleri gezip ibret alınması gerektiği mesajını içermektedir.

5 Eyke halkıyla ilgili bkz. Şu'arâ 26:176, dipnot 4.

6 "İntikam"la ilgili bilgi için bkz. A'râf 7:136, dipnot 3.

7 Ayetteki "o ikisi"nden maksat Hz. Lut'un kavminin yaşadığı yer ile Eyke olabilir. Ayrıca *imâm-ı mübîn* tamlaması, bağlam gereği "apaçık bir yol" şeklinde anlaşılmalıdır.

8 Bu ayet "Biz sana tekrarlanan yediyi (Fâtiha'yı) ve büyük Kur'an'ı verdik" veya buradaki *vâv* edatı "açıklama" anlamına alınarak "Biz, sana tekrarlanan yedi (ana mesajı) yani yüce Kur'an'ı verdik" şeklinde de tercüme edilebilir.

9 Benzer mesaj: Tâhâ 20:131.

10 Benzer mesaj: Şu'arâ 26:215.

11 Bu ayette mesaj, Hz. Salih'in kavmiyle ilişkilendirilmelidir. Nitekim Semûd kavmi Hz. Salih'e suikast düzenlemek için aralarında yemin etmişlerdi. Neml 27:49'da geçen *tekâsemû* fiiliyle bu ayette geçen *el-muktesimîne* kelimesi aynı kökten gelmekte ve "yemin etmek" şeklinde birbirine yakın anlamlarda kabul edilmektedir. Burada kastedilen anlam "bölüp parçalayanlar" ise mesaj bir sonraki ayetle ilişkili olmak üzere Kur'an hakkındaki bölünenleri hedef almaktadır.

91-93. Rabbine yemin olsun: Yaptıklarından dolayı mutlaka Kur'an'ı bölüp ayıranların hepsini sorguya çekeceğiz.[1] **94.** Sana emrolunanı açıkça söyle ve ortak koşanlardan yüz çevir! **95.** Şüphesiz ki biz alay edenlere karşı sana yeteriz.[2] **96.** Onlar Allah ile birlikte başka bir ilah edinenlerdir. İleride (gerçeği) bilecekler! **97.** Yemin olsun ki onların söyledikleri şeyler yüzünden senin içinin daraldığını biliyoruz. **98.** Rabbini *hamd* (övgü) ile *tesbih* et (yücelt) ve secde edenlerden ol! **99.** Sana kesin bir gerçek[3] (olan ölüm) gelinceye kadar Rabbine ibadet et!

16. NAHL SURESİ

128 AYET

Mekke döneminde indirilen, 128 ayetten oluşan, adını 68. ayette geçen ve "bal arısı" anlamındaki *en-nahl* kelimesinden alan Nahl suresi inişte 74, mushaf sırasında ise 16. suredir.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

▾ *Surenin 1-16. ayetlerinde vahyin gönderilme gerekçesi ile evren kitabından çeşitli konu başlıkları ele alınmaktadır.*

1. Allah'ın emri gelmiştir. Onu istemekte acele etmeyin! (Allah) onların ortak koştuklarından yüce ve uzaktır. **2.** (Allah) kendi emri gereği "Benden başka ilah olmadığına dair (kullarımı) uyarın ve bana karşı *muttakî* (duyarlı) olun!" diye melekleri kullarından dilediği (layık olan) kimseye *rûh* (vahiy) ile gönderir.[4] **3.** (Allah) gökleri ve yeri bir amaç ile yaratmıştır.[5] O, (müşriklerin) ortak koştuklarından yücedir. **4.** O, insanı *nutfe*den (zigottan) yaratmıştır. Bir de bakarsın ki o apaçık bir tartışmacı olmuş. **5.** Hayvanları da O yaratmıştır. Onlarda sizin için ısıtıcı (şeyler) ve birçok yarar vardır. Onların bir kısmından da yersiniz.[6] **6.** (Ayrıca) onlarda sizin için akşam getirirken,[7] sabah salıverirken bir (başka) güzellik vardır.

---

1 Bu ayetlerde Kur'an mesajıyla doğru bir şekilde iletişim kurmayıp onu çeşitli anlayışlara bölenler, böylece toplumu bölüp parçalayanların bu yaptıklarının hesabını verecekleri bildirilmektedir.

2 Benzer mesaj: Bakara 2:137. Alaycılığın akıbeti hakkında ayrıca bkz. En'âm 6:10; Ra'd 13:32; Hicr 15:11; Enbiyâ 21:41.

3 Ayette geçen *el-yakîn* kelimesi kulluk görevinin son anını içerdiği için "ölüm" anlamında yorumlanmalıdır.

4 Ayetteki *er-rûh* kelimesinden maksat ölü hayatı diriltici özelliği olan "vahiy"dir; son ümmet için de elbette Kur'an'dır. Benzer mesajlar: Mü'min 40:15; Şûrâ 42:52; Mücâdele 58:22; Kadir 97:4.

5 Benzer mesajlar: En'âm 6:73; Yûnus 10:5; İbrâhim 14:19; Hicr 15:85; 'Ankebût 29:44; Rûm 30:8; Zümer 39:5; Duhân 44:39; Câsiye 45:22; Ahkâf 46:3; Teğâbun 64:3.

6 Benzer mesajlar: Nahl 16:5-8, 66-69, 80; Mü'minûn 23:21-22; Yâsîn 36:71-73; Mü'min 40:79-80; Zuhruf 43:12-13.

7 Ayette sürünün akşam getirilmesinin önce söylenme sebebi sürünün eksiksiz gelmesinin insana huzur vermesi olabilir.

7. (O hayvanlar) yüklerinizi, (büyük) güçlüklere katlanmadan ulaşamayacağınız şehir(ler)e taşırlar.[1] Şüphesiz ki Rabbiniz çok şefkatlidir, çok merhametlidir. **8.** Kendilerine binmeniz ve güzel görüntü olsun diye atı, katırı ve eşeği de (yaratmıştır).[2] (Allah) henüz bilemediğiniz (daha nice şeyler) yaratmaktadır.[3] **9.** Yolun doğrusu(nu göstermek) yalnızca Allah'a aittir.[4] (Yolun) eğrisi de vardır.[5] (Allah) dileseydi hepinizi doğru yola ulaştırırdı.[6] **10.** Gökten sizin için suyu indiren O'dur. Ondan hem (size) içecek vardır hem de hayvanlarınızı otlatacağınız bitkiler vardır.

وَتَحْمِلُ أَثْقَالَكُمْ إِلَىٰ بَلَدٍ لَّمْ تَكُونُوا بَٰلِغِيهِ إِلَّا بِشِقِّ
الْأَنفُسِ ۚ إِنَّ رَبَّكُمْ لَرَءُوفٌ رَّحِيمٌ ۝٧ وَالْخَيْلَ وَالْبِغَالَ
وَالْحَمِيرَ لِتَرْكَبُوهَا وَزِينَةً ۚ وَيَخْلُقُ مَا لَا تَعْلَمُونَ ۝٨
وَعَلَى اللَّهِ قَصْدُ السَّبِيلِ وَمِنْهَا جَائِرٌ ۚ وَلَوْ شَاءَ لَهَدَىٰكُمْ
أَجْمَعِينَ ۝٩ هُوَ الَّذِي أَنزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً لَّكُم مِّنْهُ
شَرَابٌ وَمِنْهُ شَجَرٌ فِيهِ تُسِيمُونَ ۝١٠ يُنۢبِتُ لَكُم
بِهِ الزَّرْعَ وَالزَّيْتُونَ وَالنَّخِيلَ وَالْأَعْنَابَ وَمِن كُلِّ
الثَّمَرَاتِ ۗ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ۝١١
وَسَخَّرَ لَكُمُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ ۙ وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ ۗ
وَالنُّجُومُ مُسَخَّرَاتٌ بِأَمْرِهِ ۗ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ
يَعْقِلُونَ ۝١٢ وَمَا ذَرَأَ لَكُمْ فِي الْأَرْضِ مُخْتَلِفًا أَلْوَانُهُ ۚ
إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَذَّكَّرُونَ ۝١٣ وَهُوَ الَّذِي
سَخَّرَ الْبَحْرَ لِتَأْكُلُوا مِنْهُ لَحْمًا طَرِيًّا وَتَسْتَخْرِجُوا
مِنْهُ حِلْيَةً تَلْبَسُونَهَا ۖ وَتَرَى الْفُلْكَ مَوَاخِرَ فِيهِ
وَلِتَبْتَغُوا مِن فَضْلِهِ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ۝١٤

11. (Allah) o (su) sayesinde sizin için ekin, zeytin, hurma, üzümler ve diğer meyvelerin hepsinden yetiştirmektedir. Şüphesiz ki bunda düşünen bir toplum için bir delil vardır. **12.** O, geceyi, gündüzü, güneşi ve ayı emre boyun eğdirmiştir. Yıldızlar da (Allah'ın) emri ile boyun eğdirilmiştir. Şüphesiz ki bunda aklını kullanan bir toplum için dersler vardır. **13.** Yerde sizin için rengârenk yarat(ıp yayd)ıklarını da (hizmetinize sunmuştur). Şüphesiz ki bunda, (gerçeği) hatırlayan bir toplum için bir delil vardır. **14.** Kendisinden taze et (balık) yemeniz ve içinden giyeceğiniz (takacağınız) bir süs (eşyası) çıkarmanız için denizi emrinize veren de O'dur. Gemilerin denizi yarıp orada gittiğini görürsün. (Bu durum, Allah'ın) nimetlerinden aramanız ve şükretmeniz içindir.[7]

---

[1] Ayette geçen *bi şakki'l-enfüsi* ifadesi "canların güçlüğüyle", "canların çektiği zahmetle", "can zahmetiyle" gibi anlamlar içermekte ve hayvanların desteği olmadan insanların çekeceği sıkıntıları ortaya koymaktadır.

[2] Nahl 16:5. ayette evcil hayvanlardan söz edilirken onlardan yenebileceği ifade edilmesine rağmen, bu üç hayvandan ayrı olarak bahsedilmesi ve onların yaratılış amacı bağlamında da "üzerlerine binilmesi" ve "süs olmaları" ifade edilince, dolaylı olarak bu üç hayvanı yememek gerektiği gibi bir sonuç ileri sürülmektedir. Esasında dolaylı olarak böyle bir sonuç çıkarsa da Taberî'nin de işaret ettiği gibi, bu ayet hangi hayvanların yenmesinin haram olduğuyla ilgili doğrudan ve açıktan herhangi bir delil içermemektedir. Zira hangi hayvan etlerinin yenmesinin yasak olduğu Bakara 2:173, Mâide 5:3, En'âm 6:145 ve Nahl 16:115. ayetlerde açıkça yer almaktadır.

[3] Bu cümle Yüce Allah'ın her şeyi yaratıp bitirdiğini değil, Rahmân 55:29'da belirtildiği gibi her an yaratmaya devam ettiğinin apaçık delilidir.

[4] Benzer mesaj: Leyl 92:12.

[5] Kur'an'da sadece bu ayette geçen *kasdu's-sebîli* tamlaması "yolun en kestirme olanı", "en doğru yol", "eğrilik içermeyen yol", "hidayet yolunu ifade etmek", "yolun varacağı yeri göstermek"; yine Kur'an'da sadece bu ayette geçen *câir* kelimesi ise "eğri, sapan, saptıran, meyleden, sapkınlık yolu" gibi anlamlar içermekte, insan için söz konusu olan iki yolu dikkate sunmaktadır.

[6] Benzer mesajlar: Mâide 5:48; En'âm 6:35, 107, 149; Yûnus 10:99; Hûd 11:118-119; Ra'd 13:31; Nahl 16:93; Secde 32:13; Şûrâ 42:8.

[7] Benzer mesaj: Fâtır 35:12.

وَأَلْقَىٰ فِي الْأَرْضِ رَوَاسِيَ أَن تَمِيدَ بِكُمْ وَأَنْهَارًا وَسُبُلًا
لَّعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿١٥﴾ وَعَلَامَاتٍ وَبِالنَّجْمِ هُمْ يَهْتَدُونَ ﴿١٦﴾
أَفَمَن يَخْلُقُ كَمَن لَّا يَخْلُقُ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿١٧﴾ وَإِن
تَعُدُّوا نِعْمَةَ اللَّهِ لَا تُحْصُوهَا إِنَّ اللَّهَ لَغَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٨﴾
وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تُسِرُّونَ وَمَا تُعْلِنُونَ ﴿١٩﴾ وَالَّذِينَ يَدْعُونَ
مِن دُونِ اللَّهِ لَا يَخْلُقُونَ شَيْئًا وَهُمْ يُخْلَقُونَ ﴿٢٠﴾ أَمْوَاتٌ
غَيْرُ أَحْيَاءٍ وَمَا يَشْعُرُونَ أَيَّانَ يُبْعَثُونَ ﴿٢١﴾ إِلَٰهُكُمْ
إِلَٰهٌ وَاحِدٌ فَالَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ قُلُوبُهُم مُّنكِرَةٌ
وَهُم مُّسْتَكْبِرُونَ ﴿٢٢﴾ لَا جَرَمَ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا يُسِرُّونَ
وَمَا يُعْلِنُونَ ۚ إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْتَكْبِرِينَ ﴿٢٣﴾ وَإِذَا قِيلَ لَهُم
مَّاذَا أَنزَلَ رَبُّكُمْ ۙ قَالُوا أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ ﴿٢٤﴾ لِيَحْمِلُوا
أَوْزَارَهُمْ كَامِلَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ ۙ وَمِنْ أَوْزَارِ الَّذِينَ يُضِلُّونَهُم
بِغَيْرِ عِلْمٍ ۗ أَلَا سَاءَ مَا يَزِرُونَ ﴿٢٥﴾ قَدْ مَكَرَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ
فَأَتَى اللَّهُ بُنْيَانَهُم مِّنَ الْقَوَاعِدِ فَخَرَّ عَلَيْهِمُ السَّقْفُ
مِن فَوْقِهِمْ وَأَتَاهُمُ الْعَذَابُ مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٢٦﴾

15-16. Sizi sarsmasıyla ilgili yer içinde ağır baskılar,[1] (ayrıca gideceğiniz yerlere) ulaşmanız için ırmaklar, yollar[2] ve işaretler yerleştirmiştir. Onlar, yıldızlarla da yollarını (yönlerini) bulurlar.

Surenin 17-32. ayetlerinde Yüce Allah'ın tek oluşu, müşriklerin yanlışları, ölüm anları, iyilerin ölüm anları ve sonrası dikkate sunulmaktadır.

17. Yaratan, yaratamayan gibi olur mu (hiç)! (Hâlâ gerçekleri) hatırlamıyor musunuz? **18.** Allah'ın nimet(ler)ini saymaya kalksanız onu sayamazsınız.[3] Şüphesiz ki Allah çok bağışlayandır, çok merhametlidir.

19. Allah gizlediğinizi de açıkladığınızı da bilir.[4] **20.** Allah'ın peşi sıra yalvardıkları (putlar) hiçbir şey yaratamazlar. (Çünkü) onlar kendileri yaratılmaktadır. **21.** (Onlar) ölülerdir; diriler değillerdir. Ne zaman diriltileceklerini de bilmezler. **22.** İlahınız tek bir ilahtır. (Fakat) ahirete inanmayanlar var ya, onların kalpleri inkârcıdır;[5] kendileri de kibirlenen kişilerdir. **23.** Hiç şüphe yok ki Allah onların gizlediklerini de açıkladıklarını da bilir.[6] O, kibirlenenleri sevmez. **24.** Onlara "Rabbiniz ne indirdi?" dendiği zaman, "Öncekilerin masalları!" derler. **25.** Böylece kıyamet gününde kendi günahlarını tam olarak taşıyacak ve bilgisizce saptırmakta oldukları kişilerin günahlarından bir kısmını da yükleneceklerdir.[7] Dikkat edin! Yüklenecekleri şey ne kötüdür! **26.** Elbette onlardan öncekiler de (peygamberlere) tuzak kurmuşlardı. Sonunda Allah da onların temellerinden binalarına gelmiş,[8] üstlerinden tavan da tepelerine çökmüştü. Bu azap, onlara fark edemedikleri bir yerden gelmişti.

---

1 Yerin içine ağırlıkların yerleştirilmesi "sarsılmaması" değil de "sarsılması"yla ilgili bir mesaj vermektedir. Benzer mesajlar: Ra'd 13:3; Hicr 15:19; Enbiyâ 21:31; Neml 27:61; Lokmân 31:10; Fussilet 41:10; Kâf 50:7; Mürselât 77:27.

2 Benzer mesajlar: Tâhâ 20:53; Enbiyâ 21:31; Zuhruf 43:10; Nûh 71:20.

3 Benzer mesaj: İbrâhim 14:34.

4 Benzer mesajlar: Bakara 2:77; Âl-i İmrân 3:5; En'âm 6:3; Hûd 11:5; İbrâhim 14:38; Nahl 16:23; Tâhâ 20:7; Enbiyâ 21:4; Nûr 24:29; Neml 27:25, 74; Kasas 28:69; Yâsîn 36:76; Teğâbun 64:4; A'lâ 87:7.

5 Kalbin kazanımları hakkında bkz. Bakara 2:225, 283; Nahl 16:22, 106; Ahzâb 33:5.

6 Benzer mesajlar: Bakara 2:77; Âl-i İmrân 3:5; En'âm 6:3; Hûd 11:5; İbrâhim 14:38; Nahl 16:19; Tâhâ 20:7; Enbiyâ 21:4; Nûr 24:29; Neml 27:25, 74; Kasas 28:69; Yâsîn 36:76; Teğâbun 64:4; A'lâ 87:7.

7 Burada kastedilen saptıranların bu yanlış işleri sebebiyle saptırmaları sonucunda işlenen hataların bir kısmından kendilerine pay verilmesiyle ilgilidir. Nitekim Nisâ 4:85'te de buna dair bilgiler verilmektedir. Bu ayet En'âm 6:164, İsrâ 17:15, 'Ankebût 29:12-13, Fâtır 35:18, Zümer 39:7 ve Necm 53:38. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

8 "Allah'ın onların binalarına temellerinden gelmesi" onların temellerini sarsması, onları yerle bir etmesi, çökertmesi anlamına gelmektedir. Bu cümlede yer alan "Allah'ın gelmesi" mecaz bir ifadedir ve kastedilen Yüce Allah'ın onların sapasağlam ve zarar ziyan görmeyeceğini sandıkları tuzaklarını boşa çıkartacak azap ve helak emrinin gelmesidir.

27. Sonra (Allah) kıyamet gününde onları rezil edecek ve şöyle diyecektir: "Kendileri hakkında (müminlere) düşman olduğunuz ortaklarım(!) nerede?" Kendilerine ilim verilmiş olanlar da "Şüphesiz ki bugün rezillik ve kötülük kâfirleredir." demiş (olacaklar)dır. **28.** Melekler[1] canlarını alırken kendilerine yazık eden kişiler, "Biz hiçbir kötülük yapmıyorduk ki!" diyerek teslim olurlar. (Melekler şöyle diyeceklerdir) "Hayır! Allah sizin yaptıklarınızı elbette çok iyi bilendir. **29.** İçinde *ebedî* kalıcılar olarak cehennemin kapılarına girin!" Kibirlenenlerin yeri ne kötüdür! **30.** *Takvâlı* (duyarlı) olanlara "Rabbiniz ne indirdi?" dendiği (zaman) "İyilik (indirdi)" derler. Bu dünyada güzel davrananlara güzel (karşılık) vardır.[2] Ahiret yurdu ise daha hayırlıdır. Doğrusu *muttaki*lerin (duyarlı olanların) yurdu ne güzeldir![3] **31.** (O güzel yurt), girecekleri, altlarından ırmaklar akan durmaya değer cennetlerdir.[4] Onlar için orada diledikleri her şey vardır.[5] Allah *muttaki*lere (duyarlı olanlara) işte böyle karşılık verecektir. **32.** (*Muttaki*ler), meleklerin "Size selam olsun! Yapmış olduğunuz (iyi) işlere karşılık cennete girin!" diyerek tertemiz olarak canlarını aldığı kişilerdir.

ثُمَّ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ يُخْزِيهِمْ وَيَقُولُ أَيْنَ شُرَكَآءِيَ الَّذِينَ كُنتُمْ
تُشَٰٓقُّونَ فِيهِمْ ۚ قَالَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ إِنَّ الْخِزْيَ الْيَوْمَ
وَالسُّوٓءَ عَلَى الْكَٰفِرِينَ ۝٢٧ الَّذِينَ تَتَوَفَّىٰهُمُ الْمَلَٰٓئِكَةُ ظَالِمِىٓ
أَنفُسِهِمْ ۖ فَأَلْقَوُا السَّلَمَ مَا كُنَّا نَعْمَلُ مِن سُوٓءٍ ۚ بَلَىٰٓ إِنَّ
اللَّهَ عَلِيمٌۢ بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ۝٢٨ فَادْخُلُوٓا أَبْوَٰبَ جَهَنَّمَ
خَٰلِدِينَ فِيهَا ۖ فَلَبِئْسَ مَثْوَى الْمُتَكَبِّرِينَ ۝٢٩ وَقِيلَ لِلَّذِينَ
اتَّقَوْا مَاذَآ أَنزَلَ رَبُّكُمْ ۚ قَالُوا خَيْرًا ۗ لِّلَّذِينَ أَحْسَنُوا فِى هَٰذِهِ
الدُّنْيَا حَسَنَةٌ ۚ وَلَدَارُ الْءَاخِرَةِ خَيْرٌ ۚ وَلَنِعْمَ دَارُ الْمُتَّقِينَ ۝٣٠
جَنَّٰتُ عَدْنٍ يَدْخُلُونَهَا تَجْرِى مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَٰرُ لَهُمْ فِيهَا
مَا يَشَآءُونَ ۚ كَذَٰلِكَ يَجْزِى اللَّهُ الْمُتَّقِينَ ۝٣١ الَّذِينَ تَتَوَفَّىٰهُمُ
الْمَلَٰٓئِكَةُ طَيِّبِينَ ۙ يَقُولُونَ سَلَٰمٌ عَلَيْكُمُ ادْخُلُوا الْجَنَّةَ
بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ۝٣٢ هَلْ يَنظُرُونَ إِلَّآ أَن تَأْتِيَهُمُ الْمَلَٰٓئِكَةُ
أَوْ يَأْتِىَ أَمْرُ رَبِّكَ ۚ كَذَٰلِكَ فَعَلَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ ۚ وَمَا ظَلَمَهُمُ
اللَّهُ وَلَٰكِن كَانُوٓا أَنفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ۝٣٣ فَأَصَابَهُمْ
سَيِّـَٔاتُ مَا عَمِلُوا۟ وَحَاقَ بِهِم مَّا كَانُوا۟ بِهِۦ يَسْتَهْزِءُونَ ۝٣٤

Sürenin 33-40. ayetlerinde kâfirlerin beklentilerinin yersizliği, alaycılıklarının başlarına neler getireceği, inkâr suçunu başkalarına atma girişimleri, risalet kurumunun amacı ve Yüce Allah'ın erişilmez kudreti dikkatlere sunulmaktadır.

33. (Kâfirler) ille de kendilerine meleklerin gelmesini veya Rabbinin (azap) emrinin gelmesini mi bekliyorlar![6] Onlardan öncekiler de böyle yapmışlardı. Allah onlara haksızlık etmedi fakat onlar kendilerine haksızlık ediyorlardı.[7] **34.** Sonunda yaptıklarının kötülükleri onlara ulaşmış ve alay etmiş oldukları şey onları çepeçevre kuşatmış (olacak)tır.[8]

---

1 Bu ve benzer ifadeler, insanların canını alan "melekler"den söz etmektedir. Ölüm melekleri içinde herkes için özel bir ölüm meleğinin varlığı da Secde 32:11'de ifade edilmektedir. Ölüm melekleriyle ilgili benzer kullanımlar için bkz. Nisâ 4:97; En'âm 6:61, 93; A'râf 7:37; Enfâl 8:50; Nahl 16:32; Muhammed 47:27.

2 İyiliklerin dünyada da karşılıklarının verileceğiyle ilgili müjdeler için bkz. Nahl 16:30, 41, 96, 97; Zümer 39:10.

3 Benzer mesajlar: En'âm 6:32; A'râf 7:169; Yûsuf 12:109.

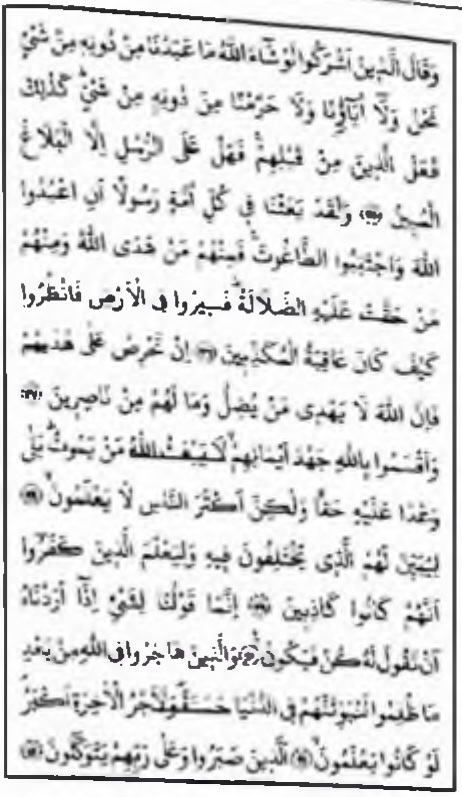
4 "Durulmaya değer cennetler" anlamı verdiğimiz "'Adn cennetleri" ifadesi Kur'an'da 11 kez yer almaktadır. Bkz. Tevbe 9:72; Ra'd 13:23; Nahl 16:31; Kehf 18:31; Meryem 19:61; Tâhâ 20:76; Fâtır 35:33; Sâd 38:50; Mü'min 40:8; Saff 61:12; Beyyine 98:8.

5 Benzer mesajlar: Yâsin 36:57; Zümer 39:34; Fussilet 41:32; Şûrâ 42:22; Zuhruf 43:71; Duhân 44:55; Muhammed 47:15; Kâf 50:35.

6 Benzer mesajlar: Bakara 2:210; En'âm 6:158.

7 Benzer mesajlar: Bakara 2:57; Âl-i İmrân 3:117; A'râf 7:160, 177; Tevbe 9:70; Yûnus 10:44; Hûd 11:101; Nahl 16:118; Kehf 18:49; 'Ankebût 29:40; Rûm 30:9; Zuhruf 43:76.

8 Bu ayette insanlara isabet eden kötülükler onların yaptıklarının karşılığı olarak belirtilmekte, aynı şekilde alay ettikleri şeyin kendilerini kuşatmasında da alaycılık "sebep", kuşatılmak ise "sonuç" olarak verilmektedir.

وَقَالَ الَّذِينَ أَشْرَكُوا لَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا عَبَدْنَا مِنْ دُونِهِ مِنْ شَيْءٍ
نَحْنُ وَلَا آبَاؤُنَا وَلَا حَرَّمْنَا مِنْ دُونِهِ مِنْ شَيْءٍ كَذَٰلِكَ
فَعَلَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَهَلْ عَلَى الرُّسُلِ إِلَّا الْبَلَاغُ
الْمُبِينُ ﴿٣٥﴾ وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ اعْبُدُوا
اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ فَمِنْهُمْ مَنْ هَدَى اللَّهُ وَمِنْهُمْ
مَنْ حَقَّتْ عَلَيْهِ الضَّلَالَةُ فَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانْظُرُوا
كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكَذِّبِينَ ﴿٣٦﴾ إِنْ تَحْرِصْ عَلَى هُدَاهُمْ
فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَنْ يُضِلُّ وَمَا لَهُمْ مِنْ نَاصِرِينَ ﴿٣٧﴾
وَأَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ لَا يَبْعَثُ اللَّهُ مَنْ يَمُوتُ بَلَىٰ
وَعْدًا عَلَيْهِ حَقًّا وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٨﴾
لِيُبَيِّنَ لَهُمُ الَّذِي يَخْتَلِفُونَ فِيهِ وَلِيَعْلَمَ الَّذِينَ كَفَرُوا
أَنَّهُمْ كَانُوا كَاذِبِينَ ﴿٣٩﴾ إِنَّمَا قَوْلُنَا لِشَيْءٍ إِذَا أَرَدْنَاهُ
أَنْ نَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ﴿٤٠﴾ وَالَّذِينَ هَاجَرُوا فِي اللَّهِ مِنْ بَعْدِ
مَا ظُلِمُوا لَنُبَوِّئَنَّهُمْ فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَلَأَجْرُ الْآخِرَةِ أَكْبَرُ
لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿٤١﴾ الَّذِينَ صَبَرُوا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٤٢﴾

35. Ortak koşanlar şöyle demişlerdi: "Allah dileseydi biz de babalarımız da O'nun peşi sıra başka şeylere tapmazdık.[1] O'nun peşi sıra (O'na rağmen) hiçbir şeyi de haram kılmazdık."[2] Onlardan öncekiler de böyle yapmışlardı.[3] Elçilere apaçık tebliğden başka ne düşer ki! **36.** Yemin olsun ki biz "Allah'a kulluk edin ve *Tağut*'tan (azgınlık edenden) kaçının!" diye (emretmeleri için) her ümmete bir elçi göndermiştik. Allah onlardan bir kısmını doğru yola ulaştırmıştır; bir kısmı da sapkınlığı hak etmişlerdi. Yeryüzünde dolaşın; sonra yalanlayanların sonunun nasıl olduğuna bakın![4]

37. Sen onların doğru yola ulaşmalarına çok düşkünlük göstersen de bil ki Allah saptırdığı (sapkınlığını onayladığı) kimseyi (kişi dilemediği sürece) doğru yola ulaştırmaz.[5] Onların hiçbir yardımcısı da yoktur. **38.** Onlar, Allah'ın ölen kişiyi dirilt(e)meyeceğine dair güçlü bir şekilde Allah'a yemin etmişlerdi. Aksine bu (diriltme), O'nun bizzat kendisine ait kesin bir vaadidir. Fakat insanların çoğu bilmez. **39.** Hakkında anlaşmazlığa düştükleri şeyi onlara açıklaması ve kâfir olanların da kendilerinin yalancılar olduklarını bilmeleri için (Allah onları diriltecektir).[6] **40.** Biz bir şeyin olmasını istediğimiz zaman, ona (söyleyecek) sözümüz sadece "Ol!" dememizdir; hemen olmaya başlar.[7]

▼ *Surenin 41-55. ayetlerinde fedakârlıkların karşılıkları, bilmeyenlerin bilenlere sormaları gerektiği, hakikate uzak kuranlara verilecek karşılıklar, evren kitabından ayetlerin Yüce Allah'a secde edişleri, nimetlerin kaynağı ve bazı insanların nankörlükleri ifade edilmektedir.*

41. Haksızlığa uğratıldıktan sonra Allah yolunda hicret edenlere gelince, onları dünyada güzel bir şekilde yerleştireceğiz.[8] Ahiretin ödülü elbette daha büyüktür. Keşke bilselerdi! **42.** (Ödülü hak edenler) sadece Rablerine güvenerek sabredenlerdir.[9]

---

[1] Benzer mesajlar: En'âm 6:148; İbrâhim 14:21.

[2] Benzer mesaj: En'âm 6:148.

[3] Bu ayetle sorumluluktan kaçıp bahane üretenlerin nasıl yanılgıya düştükleri, suçu –haşa– Yüce Allah'a atmanın ne kadar büyük bir iftira olduğu ifade edilmektedir.

[4] İbret almak için yeryüzünde gezip dolaşmayla ilgili benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:137; En'âm 6:11; Yûsuf 12:109; Hacc 22:46; Neml 27:69; Rûm 30:9, 42; Fâtır 35:44; Mü'min 40:21, 82; Muhammed 47:10.

[5] Buradaki *lâ yehdî men yudillü* ifadesi "(Allah'ın) sapkınlığını onayladığı kimseye hidayet etmemesi" anlamına gelmektedir. Buradaki *lâ yehdî* fiili, *lâ yühdâ* şeklinde "hidayet edilmez" anlamında *meçhul* kalıpta da okunabilir. Burada herhangi bir kaderden değil, azgın insanın bu azgınlıkta kararlılığından söz edilmektedir. Zira Yüce Allah Kur'an'da pek çok ayette kendileri sapanlara, kâfir olanlara ve azgınlaşanlara hidayet etmeyeceğini haber vermektedir.

[6] Bu cümle "Sonunda kendilerinin yalancılar olduklarını bilmeleri için (Allah onları diriltecek)" şeklinde de tercüme edilebilir.

[7] *Kün fe yekûnu* yani "yaratılış sistemi"yle ilgili detaylı bilgi için bkz. Bakara 2:117, dipnot 3.

[8] İyiliklerin dünyada da karşılıklarının verileceğiyle ilgili bilgi için bkz. Nahl 16:30, 96, 97; Zümer 39:10.

[9] Benzer mesaj: 'Ankebût 29:59.

43-44. Senden önce de kendilerine vahyettiğimiz erkeklerden başkasını (peygamber olarak) göndermedik.[1] Apaçık delilleri ve (ilahî) kitapları bilmiyorsanız, *zikr* (vahiy) ehline sorun![2] Kendilerine indirileni insanlara açıklaman (ilan etmen) için[3] ve düşünsünler diye sana da *zikri* (Kur'an'ı) indirdik.[4] **45.** Kötülük tuzakları kuranlar, Allah'ın kendilerini yer(in dibin)e geçirmesinden veya kendilerine bilemeyecekleri bir yerden azabın gelmesinden güvende midirler? **46.** Veya onlar dönüp dolaşırlarken (Allah'ın) kendilerini yakalamasından (güvende midirler)? Onlar (Allah'ı) asla aciz bırakıcı değillerdir.[5] **47.** Veya (Allah'ın) kendilerini bir korkuyla yakalamasından (güvende midirler?) Şüphesiz ki Rabbin çok şefkatlidir, çok merhametlidir. **48.** Allah'ın yarattığı herhangi bir şeyi görmediler mi? On(lar)ın gölgeleri,[6] boyun eğerek Allah'a secde eder durumda sağ(lar)dan ve sollardan döner. **49.** Göklerde ve yerdeki canlılar[7] ve melekler kibirlenmeyerek Allah'a secde ederler.[8]

50. (Melekler), üstlerindeki Rablerinden korkar ve kendilerine ne emrolunursa onu yaparlar.[9] **51.** Allah şöyle demiştir: "İki ilah edinmeyin! O, yalnızca tek bir ilahtır. Yalnız benden (azabımdan) korkun!" **52.** Göklerde ve yerde ne varsa yalnızca O'na aittir; din (itaat) de devamlı olarak yalnız O'nun içindir. Allah'tan başkasına karşı mı *takvâ*lı (duyarlı) oluyorsunuz? **53.** Nimet olarak size (ulaşan) ne varsa (hepsi) Allah'tandır. Sonra size bir zarar (sıkıntı) dokunduğu zaman da yalnız O'na yalvarırsınız. **54.** Sonra da sizden o zararı giderdiğinde içinizden bir grup hemen Rablerine ortak koşarlar![10]

---

[1] Benzer mesajlar: Yûsuf 12:109; Enbiyâ 21:7.

[2] Benzer mesajlar: Yûnus 10:94; Enbiyâ 21:7.

[3] Bu ayet Nisâ 4:65, 105, En'âm 6:114 ve Nahl 16:64. ayetlerle birlikte okunmalıdır. Bu ayette bir kapalılığın açıklanmasından değil, bir hakikatin gizlenmemesinden ve bütün insanlara duyurulmasından söz edilmektedir. Mekkeli müşrikler ayetleri anlayamamaktan şikâyet etmiyorlardı ki ayetlerin bu anlamda açıklanmasına ihtiyaç duyulsun. Onların problemi vahyin insanlara ilan edilmesi, duyurulması, gizlenmeyip açıklanmasıydı.

[4] Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:187; Yûsuf 12:2; İbrâhîm 14:4; Zuhruf 43:3.

[5] Benzer mesajlar: En'âm 6:134; Enfâl 8:59; Tevbe 9:2, 3; Yûnus 10:53; Hûd 11:20, 33; Nûr 24:57; 'Ankebût 29:22; Fâtır 35:44; Zümer 39:51; Şûrâ 42:31; Ahkâf 46:32.

[6] Benzer mesaj: Ra'd 13:15.

[7] Benzer mesaj: Şûrâ 42:29.

[8] Bu ayet Kur'an'daki 14 *tilavet* secdesinden birisidir. Secde ayetleri için bkz. A'râf 7:206; Ra'd 13:15; Nahl 16:49; İsrâ 17:107; Meryem 19:58; Hacc 22:18; Furkân 25:60; Neml 27:25; Secde 32:15; Sâd 38:24; Fussilet 41:37; Necm 53:62; İnşikâk 84:21; 'Alak 96:19.

[9] Melekler kendi tercihlerine göre hareket edemezler; Yüce Allah'ın verdiği emirleri harfiyyen uygularlar; kesinlikle herhangi bir eksiklikte bulunamazlar. Benzer mesajlar: En'âm 6:61; Meryem 19:64; Enbiyâ 21:27; Tahrîm 66:6.

[10] Benzer mesajlar: Yûnus 10:12; İsrâ 17:67; 'Ankebût 29:65; Rûm 30:33; Lokmân 31:32; Zümer 39:8, 49; Şûrâ 42:48.

لِيَكْفُرُوا بِمَآ ءَاتَيْنَٰهُمْ ۚ فَتَمَتَّعُوا۟ فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ ﴿٥٥﴾
وَيَجْعَلُونَ لِمَا لَا يَعْلَمُونَ نَصِيبًا مِّمَّا رَزَقْنَٰهُمْ ۗ تَٱللَّهِ لَتُسْـَٔلُنَّ
عَمَّا كُنتُمْ تَفْتَرُونَ ﴿٥٦﴾ وَيَجْعَلُونَ لِلَّهِ ٱلْبَنَٰتِ سُبْحَٰنَهُۥ ۙ وَلَهُم
مَّا يَشْتَهُونَ ﴿٥٧﴾ وَإِذَا بُشِّرَ أَحَدُهُم بِٱلْأُنثَىٰ ظَلَّ وَجْهُهُۥ مُسْوَدًّا
وَهُوَ كَظِيمٌ ﴿٥٨﴾ يَتَوَٰرَىٰ مِنَ ٱلْقَوْمِ مِن سُوٓءِ مَا بُشِّرَ بِهِۦٓ ۚ أَيُمْسِكُهُۥ
عَلَىٰ هُونٍ أَمْ يَدُسُّهُۥ فِى ٱلتُّرَابِ ۗ أَلَا سَآءَ مَا يَحْكُمُونَ ﴿٥٩﴾ لِلَّذِينَ
لَا يُؤْمِنُونَ بِٱلْءَاخِرَةِ مَثَلُ ٱلسَّوْءِ ۖ وَلِلَّهِ ٱلْمَثَلُ ٱلْأَعْلَىٰ ۚ وَهُوَ ٱلْعَزِيزُ
ٱلْحَكِيمُ ﴿٦٠﴾ وَلَوْ يُؤَاخِذُ ٱللَّهُ ٱلنَّاسَ بِظُلْمِهِم مَّا تَرَكَ عَلَيْهَا
مِن دَآبَّةٍ وَلَٰكِن يُؤَخِّرُهُمْ إِلَىٰٓ أَجَلٍ مُّسَمًّى ۖ فَإِذَا جَآءَ أَجَلُهُمْ
لَا يَسْتَـْٔخِرُونَ سَاعَةً وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ ﴿٦١﴾ وَيَجْعَلُونَ لِلَّهِ
مَا يَكْرَهُونَ وَتَصِفُ أَلْسِنَتُهُمُ ٱلْكَذِبَ أَنَّ لَهُمُ ٱلْحُسْنَىٰ ۚ
لَا جَرَمَ أَنَّ لَهُمُ ٱلنَّارَ وَأَنَّهُم مُّفْرَطُونَ ﴿٦٢﴾ تَٱللَّهِ لَقَدْ أَرْسَلْنَآ
إِلَىٰٓ أُمَمٍ مِّن قَبْلِكَ فَزَيَّنَ لَهُمُ ٱلشَّيْطَٰنُ أَعْمَٰلَهُمْ فَهُوَ وَلِيُّهُمُ
ٱلْيَوْمَ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٦٣﴾ وَمَآ أَنزَلْنَا عَلَيْكَ ٱلْكِتَٰبَ إِلَّا
لِتُبَيِّنَ لَهُمُ ٱلَّذِى ٱخْتَلَفُوا۟ فِيهِ ۙ وَهُدًى وَرَحْمَةً لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٦٤﴾

55. Kendilerine verdiklerimize karşılık nankörlük etmeleri için (öyle yaparlar). Bir süre (daha) yararlanın! İleride bileceksiniz!!

▼ *Sure'nin 56-64. ayetlerinde müşriklerin kız çocuklarına karşı tutumu. Yüce Allah'ın azapta acele etmediği. müşriklerin algılarındaki tutarsızlıklar. şeytanın onları nasıl saptırdığı ve vahyin gönderiliş amacı ele alınmaktadır.*

56. Kendilerine rızık olarak verdiklerimizin bir kısmından, (mahiyetini) bilmedikleri şeylere (putlara) pay ayırıyorlar. Allah'a yemin olsun:[2] İftira etmekte olduğunuz şeylerden mutlaka sorguya çekileceksiniz! **57.** Onlar, kızları Allah'a yakıştırıyorlar. (Haşa)! O yücedir. Beğendikleri de (erkek çocukları da) kendilerinin (sanıyorlar).[3]

58. Onlardan birine kız çocuğu müjdelendiği zaman öfkelenmiş olarak yüzü kapkara kesilir.[4] **59.** Kendisine verilen müjdenin kötülüğünden dolayı toplumdan gizlenir. Onu, aşağılık duygusu içinde yanında mı tutsun yoksa onu toprağa mı gömsün! Dikkat edin! Verdikleri hüküm ne kadar kötüdür! **60.** Kötü örnek(ler) ahirete inanmayanlar içindir. En yüce örnek(ler) ise yalnızca Allah'a aittir.[5] O güçlüdür, doğru hüküm verendir. **61.** Allah insanları haksızlıkları yüzünden (hemen) hesaba çekseydi, onun üzerinde (yeryüzünde) hiçbir canlı (insan) bırakmazdı. Ancak, onları belirlenmiş bir süreye kadar erteliyor.[6] Ecelleri geldiği (süreleri dolduğu) zaman artık ne bir saat (bir an) geri kalır ne de ileri giderler.[7] **62.** Kendilerinin hoşlarına gitmeyen şeyleri Allah'a yakıştırıyorlar;[8] dilleri de (mahşerde) en güzel (ödülün) kendilerinin olduğu yalanını yakıştırıyor. Şüphesiz ki onlar için sadece ateş vardır ve onlar şüphesiz ki (ateşe) terk edileceklerdir.[9] **63.** Allah'a yemin olsun: Senden önceki ümmetlere de (elçi) göndermişizdir. (Fakat) şeytan onlara işlerini süslü göstermişti. İşte o (şeytan), bugün onların dostudur; onlar için elem verici bir azap vardır. **64.** Biz bu Kitabı sana ancak hakkında anlaşmazlığa düştükleri şeyi insanlara açıklayasın (duyurasın)[10] ve inanan bir toplum için bir rehber ve rahmet olsun diye indirdik.

---

1 Benzer mesajlar: 'Ankebût 29:66; Rûm 30:34.

2 *Tellâhi* ifadesi Kur'an'da dokuz kez geçen yeminlerden birisidir (Bkz. Yûsuf 12:73, 85, 91, 95; Nahl 16:63; Enbiyâ 21:57; Şu'arâ 26:97; Sâffât 37:56).

3 Benzer mesajlar: Nahl 16:62; Sâffât 37:151-153; Zuhruf 43:15-16; Tûr 52:39; Necm 53:21.

4 Benzer mesaj: Zuhruf 43:17.

5 Ahirete inanmayanların kötü örneği Yüce Allah'a çocuk yakıştırması, kız çocuklarını öldürmeleri vs'dir. Allah'a ait olanlar ise yaratıklarda bulunmayıp sadece Onda bulunan niteliklerdir.

6 Benzer mesaj: Fâtır 35:45.

7 Benzer mesajlar: A'râf 7:34; Yûnus 10:49; Hicr 15:5; Mü'minûn 23:43.

8 Benzer mesajlar: Nahl 16:57; Sâffât 37:151-153; Zuhruf 43:15-16; Tûr 52:39; Necm 53:21.

9 Ayetin sonundaki *mufratûn* kelimesi eğer *rā* harfinin *fetha*sıyla okunursa "sürüklenmek, terk edilmek, bırakılmak, unutulmak" demektir.

10 Bu ayet Nisâ 4:65, 105, En'âm 6:114 ve Nahl 16:44. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

▼ *Surenin 65-76. ayetlerinde Yüce Allah'ın zatı ve kudreti ifade edilmekte, evren kitabından çeşitli örnekler üzerinde durulmaktadır.*

65. Allah gökten su indirmiş ve onunla yeri ölümünden sonra diriltmiştir. Şüphesiz ki bunda dinleyen bir toplum için bir delil vardır. **66.** Şüphesiz ki hayvanlarda da sizin için ibret vardır.[1] Size, onların karınlarındaki atık (gübre) ile kan arasından (gelen), içenlerin boğazından kolayca geçen saf bir süt içiriyoruz. **67.** Hurma ve üzümlerin ürünlerinden hem sarhoş edici şeyler hem de güzel gıdalar ediniyorsunuz.[2] Şüphesiz ki bunda aklını kullanan bir toplum için bir delil vardır. **68.** Rabbin bal arısına şöyle vahyetmişti (bildirmişti): "Dağlardan, ağaçlardan ve (insanların) yaptıkları çardaklardan kendine yuvalar edin! **69.** Sonra meyvelerin her birinden ye ve Rabbinin sana kolaylaştırdığı yollarına gir!" Karınlarından renkleri çeşitli bir içecek (bal) çıkar ki onda insanlar için şifa vardır. Şüphesiz ki bunda düşünen bir toplum için bir delil vardır.[3] **70.** Sizi Allah yaratmıştır; sonra sizi vefat ettirecektir. Bilgiliyken hiçbir şeyi bilmez hâle gelsin diye sizden bazı kişiler ömrün en sıkıntılı çağına[4] kadar yaşatılacaktır. Şüphesiz ki Allah bilendir, gücü yetendir.

71. Allah rızık bakımından kiminizi kiminize üstün (farklı) kılmıştır. Farklı (bol rızık) verilenler, rızıklarını ellerinin altındakilere verip de bu konuda kendilerini onlara eşit kılmazlar.[5] Allah'ın nimet(ler)ini inkâr mı ediyorlar! **72.** Allah size kendi *nefs*lerinizden eşler yaratmış, eşlerinizden de sizin için çocuklar ve torunlar yaratmış, (ayrıca) sizi temiz gıdalardan rızıklandırmıştır. Onlar, Allah'ın nimet(ler)ine nankörlük edip *batıl*a mı inanıyorlar![6]

---

1 Benzer mesaj: Mü'minûn 23:21.

2 Bu ayette henüz içki doğrudan haram olarak ilan edilmemektedir. İçkinin haramlığını ortaya koyan ilk hüküm ayeti Bakara 2:219'dur. Burada içkinin "sarhoşluk verici" olması "güzel bir rızık" ifadesinin karşıtı olarak kullanılmakta, böylece içkinin aslında çirkin bir şey olduğuna işaret edilmektedir. Dahası, "sarhoşluk vericilik" önceki ayette geçen "atık ve kan"ı karşılamakta, böylece "güzel rızık" yine önceki ayette geçen "saf süt"le ilişkilendirilmektedir. Anlaşılıyor ki içki hüküm bakımından olmasa da mesaj bakımından son derece çirkin bir şey olarak nitelendirilmiş olmaktadır.

3 Bu ayetlerdeki hitapların dişi kalıpta getirilmesi, bal yapımında dişi arıların etkinliğine dikkat çeken, buna işaret eden mucizevî bir bilgidir.

4 Ayetteki *erzel-i ömür* ifadesi Hacc 22:5'te de geçmekte ve insan ömrünün en sıkıntılı, en zor, en ileri aşamasına dikkat çekmektedir.

5 Bu ayette rızık bakımından geniş imkânlara sahip kılınanların bunlardan yoksun olanları gözetmemesi eleştirilmekte, bu duyarsızlıkları nedeniyle de Yüce Allah'ın nimetlerini inkâr etmiş olacaklarına dikkat çekilmektedir.

6 Ayette geçen *el-bâtıl* adı verilen şeyler Yüce Allah'ın dışındaki varlıklar için kullanılan her şeydir. Bu bağlamda onlara tapınmak ve mahşerde onların şefaatini beklemek de bâtılın içindedir. İnanç anlamında Yüce Allah'tan başkasına atfedilen her şey bâtıldır.

وَيَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَمْلِكُ لَهُمْ رِزْقًا مِّنَ السَّمَاوَاتِ
وَالْأَرْضِ شَيْئًا وَلَا يَسْتَطِيعُونَ ﴿٧٣﴾ فَلَا تَضْرِبُوا لِلَّهِ
الْأَمْثَالَ إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ وَأَنتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٧٤﴾ ضَرَبَ اللَّهُ
مَثَلًا عَبْدًا مَّمْلُوكًا لَّا يَقْدِرُ عَلَىٰ شَيْءٍ وَمَن رَّزَقْنَاهُ مِنَّا
رِزْقًا حَسَنًا فَهُوَ يُنفِقُ مِنْهُ سِرًّا وَجَهْرًا ۖ هَلْ يَسْتَوُونَ
ۖ الْحَمْدُ لِلَّهِ ۚ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٧٥﴾ وَضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا
رَّجُلَيْنِ أَحَدُهُمَا أَبْكَمُ لَا يَقْدِرُ عَلَىٰ شَيْءٍ وَهُوَ كَلٌّ
عَلَىٰ مَوْلَاهُ أَيْنَمَا يُوَجِّههُّ لَا يَأْتِ بِخَيْرٍ ۖ هَلْ يَسْتَوِي هُوَ
وَمَن يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ ۙ وَهُوَ عَلَىٰ صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿٧٦﴾ وَلِلَّهِ
غَيْبُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ۚ وَمَا أَمْرُ السَّاعَةِ إِلَّا كَلَمْحِ
الْبَصَرِ أَوْ هُوَ أَقْرَبُ ۚ إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٧٧﴾ وَاللَّهُ
أَخْرَجَكُم مِّن بُطُونِ أُمَّهَاتِكُمْ لَا تَعْلَمُونَ شَيْئًا ۙ
وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ ۙ لَعَلَّكُمْ
تَشْكُرُونَ ﴿٧٨﴾ أَلَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ مُسَخَّرَاتٍ فِي جَوِّ السَّمَاءِ
مَا يُمْسِكُهُنَّ إِلَّا اللَّهُ ۚ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٧٩﴾

73. (Müşrikler) Allah'ın peşi sıra kendilerine göklerden ve yerden hiçbir rızık veremeyen ve (hiçbir şeye) güçleri yetmeyen şeylere tapıyorlar. **74.** Allah'a örnekler vermeyin![1] Şüphesiz ki Allah bilir; siz bilemezsiniz. **75.** Allah hiçbir şeye gücü yetmeyen, başkasına ait bir köle ile katımızdan kendisine verdiğimiz güzel rızıktan gizli ve açık olarak harcayan (hür) bir kimseyi örnek vermektedir. Bunlar hiç eşit olurlar mı! *Hamd* (övgü) Allah içindir. Fakat onların çoğu (bunu) bilmezler.[2] **76.** Allah şu iki adamı da örnek vermektedir: Onlardan biri dilsizdir, hiçbir şey beceremez ve efendisine bir yüktür. Onu her nereye gönderse hiçbir hayır (yarar) da getiremez. Bu kişi ile doğru yolda olarak adaleti emreden (diğer) kişi eşit olur mu hiç!

• Surenin 77-89. ayetlerinde önceki ayet grubunda olduğu gibi Yüce Allah'ın eşsiz ve erişilmez gücüne dikkat çekilmekte, insanlara verdiği çeşitli nimetler hatırlatılmakta, her ümmetten şahit getirileceği, bu vesileyle müşriklerin mahcup edileceği, barış teklifinde bulunacakları gibi konular ele alınmaktadır.

77. Göklerin ve yerin *gayb* (bilinemeyeni) yalnızca Allah'a aittir.[3] O (Son) Saat'in (gerçekleşme) işi, göz açıp kapama gibi hatta[4] çok daha yakın bir (zamanda gerçekleşecek olaydan) başka bir şey değildir.[5] Şüphesiz ki Allah her şeye gücü yetendir. **78.** Allah siz hiçbir şey bilmezken sizi analarınızın karınlarından çıkarmış, şükredesiniz diye size işitme (duyusu), gözler ve kalpler vermiştir.[6] **79.** Göğün boşluğunda emre boyun eğdirilmiş olarak uçuşan (kuş)ları görmezler mi? Onları (orada) Allah'tan başkası tutamaz.[7] Şüphesiz ki bunda inanan bir toplum için dersler vardır.

[1] Bu ayet Şûrâ 42:11 ve İhlâs 112:4. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

[2] Yüce Allah bu ayette özgürlüğün insan için ne kadar önemli olduğuna dikkat çekmektedir.

[3] Benzer mesajlar: Bakara 2:33; Hûd 11:123; Kehf 18:26; Neml 27:65; Fâtır 35:38; Hucurât 49:18.

[4] Ayette geçen *ev* edatına "veya" anlamı verilmemelidir. Çünkü ifade Yüce Allah'a aittir; zamandan bahsedilirken O'nun seçenekli bir ifade kullanması değil, o zamanın çok kısa olduğu mesajı kastedilmektedir. Bu yüzden, söz konusu *ev* edatına *tafsiliyye* yani "hatta" anlamı vermeyi tercih ettik.

[5] Yüce Allah aniden gerçekleşecek olan Son Saat'in ne kadar ani ve hızlı meydana geleceğini işte bu ifade ile ortaya koymaktadır. Konuyla ilişkilendirilebilecek bir başka ayet ise Kamer 54:50'de şöyledir: "Bizim buyruğumuz sadece ve sadece göz açıp kapamak gibi tektir (anlık bir iştir)."

[6] A'râf 7:172, Rûm 30:30, Hucurât 49:7 ve Şems 91:8 gibi ayetlerde geçtiği gibi, Yüce Allah insan fıtratını belli değerlerle ve özelliklerle şekillendirmiş olsa da bunların bilginin konusu olmaya dönüşmesi sonradan gerçekleşmektedir. İşte bu gerçeğin bir ifadesi olarak, insan zihni belli ki boş bir levha gibi şekillendirilmiş, sonrasında bilgi sahibi olabilmesi için birtakım organlara sahip kılınmıştır ki ayetin devam eden kısmında bu konuya yer verilmektedir.

[7] Benzer mesajlar: Nûr 24:41; Mülk 67:19. Verilmek istenen mesaj, Yüce Allah'ın evrene yerleştirdiği kanunlar sayesinde hayatın devam ettiğine dikkat çekmektir.

80. Allah size huzur yeri olarak evlerinizi (yapma imkânı) vermiştir. Sizin için hayvan derilerinden gerek yolculuğunuzda, gerekse konaklama gününüzde kolayca taşıyabileceğiniz evler (çadırlar);[1] yünlerinden, yapağılarından ve kıllarından bir süreye kadar (yararlanacağınız) ev eşyası ve ticaret malı yaratmıştır. **81.** Allah yarattığı şeylerden sizin için gölgeler var etmiştir. Dağlardan da sizin için barınaklar yaratmıştır. Sizi sıcaktan (ve soğuktan) koruyacak elbiseler ve (yine) savaşta sizi koruyacak elbiseler (zırhlar) yaratmıştır. İşte böylece (Allah) teslimiyet göstermeniz için üzerinize nimetini tamamlıyor.[2] **82.** Yine de yüz çeviririlerse, artık sana düşen (görev) ancak apaçık tebliğdir. **83.** Onlar, Allah'ın nimet(ler)ini bilir (itiraf eder); sonra da onu inkâr ederler. Onların çoğu kâfirdir. **84.** Her ümmetten bir şahit göndereceğimiz (getireceğimizi) gün,[3] artık (özür dilemeleri için) kâfir olanlara izin verilmez; onların özür dilemeleri de istenmez.[4]

وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ بُيُوتِكُمْ سَكَنًا وَجَعَلَ لَكُمْ
مِنْ جُلُودِ الْأَنْعَامِ بُيُوتًا تَسْتَخِفُّونَهَا يَوْمَ ظَعْنِكُمْ
وَيَوْمَ إِقَامَتِكُمْ ۙ وَمِنْ أَصْوَافِهَا وَأَوْبَارِهَا وَأَشْعَارِهَا أَثَاثًا
وَمَتَاعًا إِلَىٰ حِينٍ ۝ وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُمْ مِمَّا خَلَقَ ظِلَالًا
وَجَعَلَ لَكُمْ مِنَ الْجِبَالِ أَكْنَانًا وَجَعَلَ لَكُمْ سَرَابِيلَ
تَقِيكُمُ الْحَرَّ وَسَرَابِيلَ تَقِيكُمْ بَأْسَكُمْ ۚ كَذَٰلِكَ
يُتِمُّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ تُسْلِمُونَ ۝ فَإِنْ تَوَلَّوْا
فَإِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ۝ يَعْرِفُونَ نِعْمَتَ اللَّهِ
ثُمَّ يُنْكِرُونَهَا وَأَكْثَرُهُمُ الْكَافِرُونَ ۝ وَيَوْمَ نَبْعَثُ
مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ شَهِيدًا ثُمَّ لَا يُؤْذَنُ لِلَّذِينَ كَفَرُوا وَلَا هُمْ
يُسْتَعْتَبُونَ ۝ وَإِذَا رَأَى الَّذِينَ ظَلَمُوا الْعَذَابَ فَلَا يُخَفَّفُ
عَنْهُمْ وَلَا هُمْ يُنْظَرُونَ ۝ وَإِذَا رَأَى الَّذِينَ أَشْرَكُوا شُرَكَاءَهُمْ
قَالُوا رَبَّنَا هَٰؤُلَاءِ شُرَكَاؤُنَا الَّذِينَ كُنَّا نَدْعُو مِنْ دُونِكَ ۖ
فَأَلْقَوْا إِلَيْهِمُ الْقَوْلَ إِنَّكُمْ لَكَاذِبُونَ ۝ وَأَلْقَوْا إِلَى
اللَّهِ يَوْمَئِذٍ السَّلَمَ وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ ۝

85. Haksızlık edenler azabı gördüklerinde, artık onlardan azap hafifletilmez,[5] onlara bakılmaz da.[6] **86.** (Allah'a) ortak koşanlar, ortak koştuklarını (mahşerde) gördükleri zaman şöyle diyecekler: "Rabbimiz! İşte bunlar, senin peşin sıra yalvardığımız ortaklarımızdır." Onlar (ortaklar) da diğerlerine "Siz mutlaka yalancılarsınız!"[7] diye laf atmış (olacak)lardır. **87.** (Kâfirler) o gün Allah'a teslim olacaklar[8] ve uydurmakta oldukları şeyler (putlar) onlardan kaybolup gidecektir.[9]

---

[1] Ayetteki *testehiffûne* fiili "kolayca taşımak" manasına gelmektedir. Bu fiil *yestehiffenne* şeklinde bir kez de Rûm 30:60'ta geçmektedir. Arapların kullandığı deriler genel olarak sığır, deve ve davardan elde edilirdi. Bu arada ayette geçen *yevme za'nikum* ifadesi "göç ettiğiniz gün" manasına gelmekte ve çobanların geçici olarak yaptıkları günlük yolculukları ifade etmektedir. Buradan hareketle, devam eden ifadede de "ikamet günü" geçtiği için, önceki kullanımın geçici olarak çıkılan yolculuklardaki durumu anlattığı gayet net bir şekilde anlaşılmaktadır.

[2] Kur'an'da sadece bu ayette geçen *eknân* kelimesi *kinn* kelimesinin çoğuludur ve "gizlenme, saklanma yerleri, yuvalar, siperler, barınaklar, sığınaklar, korunaklar, kovuklar, mağaralar" manalarına gelmekte, insanoğlu için önemli birer mekân ve imkân oldukları ifade edilmek istenmektedir. Sıcak iklimlerde gölgelerin ve dağlardaki sığınakların önemi son derece açıktır.

[3] Benzer mesajlar: Bakara 2:144; Nisâ 4:41; Nahl 16:89; Kasas 28:75.

[4] Benzer mesajlar: Mü'minûn 23:108; Neml 27:85; Rûm 30:57; Mü'min 40:52; Fussilet 41:24; Câsiye 45:35; Kâf 50:28; Tahrîm 66:7; Kıyâmet 75:15-16; Mürselât 77:35-36.

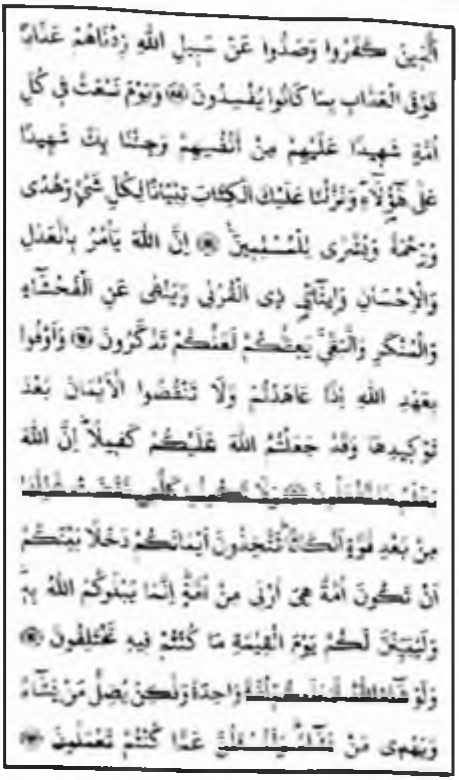
[5] Benzer mesajlar: Bakara 2:86, 162; Âl-i İmrân 3:88; Fâtır 35:36; Mü'min 40:49; Zuhruf 43:75.

[6] Benzer mesajlar: Bakara 2:162; Âl-i İmrân 3:77, 88; Enbiyâ 21:40; Secde 32:29.

[7] Benzer mesajlar: Yûnus 10:28-29; İbrâhîm 14:22; Meryem 19:82; Furkân 25:18-19; Kasas 28:63; 'Ankebût 29:25; Rûm 30:13; Sebe' 34:41; Fâtır 35:14; Ahkâf 46:6.

[8] Benzer mesaj: Nahl 16:28.

[9] Benzer mesajlar: En'âm 6:94; A'râf 7:37; Hûd 11:21; Kasas 28:75; Mü'min 40:74; Fussilet 41:48.

88. Kâfir olup (insanları) Allah yolundan alıkoyanlar var ya, işte bozgunculuk yapmaları sebebiyle onların azaplarını artırdıkça artıracağız.[1] **89.** O gün kendilerinden her ümmete bir şahit göndereceğiz (getireceğiz).[2] Seni de bunların üzerine şahit olarak getirmiş olacağız. Bu Kitabı sana, her şey için bir açıklama,[3] müslümanlar için de bir rehber, rahmet ve müjde olarak indirdik.[4]

▼ *Surenin 90-97. ayetlerinde ilahi ölçülerden örnekler, yeminlere sadakatin gerekliliği. Yüce Allah'ın erişilmez kudreti, insanların nankörlükleri, dünyalıkların geçiciliği, iyi işlerin dünyada ve mahşerdeki karşılıkları ele alınmaktadır.*

90. Şüphesiz ki Allah adaleti, iyiliği, akrabaya yardım etmeyi emreder; çirkinliği, fenalığı ve azgınlığı da yasaklar. (O, gerçekleri) hatırlayasınız diye size öğüt vermektedir.[5] **91.** Antlaşma yaptığınız zaman, Allah'ın sözünü yerine getirin[6] ve Allah'ı üzerinize şahit tutarak, pekiştirdikten sonra yeminleri bozmayın! Şüphesiz ki Allah yapmakta olduğunuz şeyleri bilir. **92.** Bir toplum diğer bir toplumdan daha kabarık (çok, güçlü) olduğu için, yeminlerinizi aranızda bir bozgunculuk aracı edinerek ipliğini sağlamca büktükten sonra, çözüp bozan (kişiler) gibi olmayın! Allah bununla (bu eyleminizle) sizi imtihan etmektedir. Hakkında anlaşmazlığa düşmekte olduğunuz şeyi kıyamet gününde mutlaka size açıklayacaktır. **93.** Allah dileseydi sizi tek bir ümmet yapardı[7] fakat (Allah) dileyeni (layık gördüğünü) saptırır (sapkınlığını onaylar), dileyeni (layık gördüğünü) de doğru yola ulaştırır.[8] Yaptıklarınızdan mutlaka sorumlu tutulacaksınız.

---

1 Benzer mesaj: Nebe' 78:30.

2 Benzer mesajlar: Bakara 2:144; Nisâ 4:41; Nahl 16:84; Kasas 28:75.

3 Ayetlerin apaçık ortaya konulmasıyla ilgili bkz. En'âm 6:55, 97, 98, 114, 119, 126, 154; A'râf 7:32, 52, 145, 174; Tevbe 9:11; Yûnus 10:5, 24, 37; Hûd 11:1; Yûsuf 12:111; Ra'd 13:2; Rûm 30:28; Fussilet 41:3, 44.

4 Benzer mesaj: A'râf 7:52.

5 Bu ayet Kur'an'ın insana yönelik sosyal hayatı düzenlemede önemli ilkelerinden bir kısmını, gerçekler hatırlansın diye insanlara emirler verildiği mesajını içermektedir. Bu çerçevede ele alınan "adalet" kavramı insanlar arası ilişkilerdeki denge ve hakkaniyet anlamının dışında inanç bağlamında da düşünülmelidir. "Bir şeyi yerli yerince yapmak" anlamına gelen "adalet", inançta Yüce Allah'ı tek ilah olarak kabul etmek, yani tevhidi benimsemek demektir. Bunun zıddına olarak "bir şeyi yerinden etmek" anlamına gelen "zulüm" ise Lokmân 31:13'e göre inançta "şirk"i karşılamaktadır.

6 Benzer mesajlar: Mâide 5:1; En'âm 6:152; Ra'd 13:20; İsrâ 17:34; Mu'minûn 23:8; Me'âric 70:32.

7 Benzer mesajlar: Mâide 5:48; En'âm 6:35, 107, 149; Yûnus 10:99; Hûd 11:118-119; Ra'd 13:31; Nahl 16:9; Secde 32:13; Şûrâ 42:8.

8 Bu cümle şöyle de tercüme edilebilir: "Fakat (Allah) dilediğini (layık olanı) saptırır, dilediğini (layık olanı) ise doğru yola ulaştırır"; "Fakat (Allah azabı tercih edip) dileyeni (layık gördüğünü) saptırır, (bağışlanmayı) dileyeni (layık gördüğünü) ise doğru yola ulaştırır." Benzer mesajlar: Bakara 2:284; Âl-i İmrân 3:129; Mâide 5:18, 40; Ra'd 13:27; İbrâhîm 14:4; Hacc 22:16; 'Ankebût 29:21; Fâtır 35:8; Fetih 48:14; Müddessir 74:31.

94. Yeminlerinizi aranızda aldatma sebebi edinmeyin! Aksi hâlde sağlam bastıktan sonra ayaklar(ınız) kayar da (insanları) Allah yolundan alıkoymanız sebebiyle kötülüğü tadarsınız. Sizin için (ahirette de) büyük bir azap vardır. **95.** Allah'ın sözünü az bir değere satmayın! (Gerçeği) biliyorsanız şüphesiz ki Allah katında olan (sevap) sizin için hayırlı olandır. **96.** Sizin yanınızdaki (dünya malı) tükenir; Allah katındakiler ise kalıcıdır. Sabredenlere elbette yapmış olduklarının en güzeliyle ödüllerini vereceğiz.[1] **97.** Erkek veya kadın kim mümin olarak iyi iş(ler) yaparsa,[2] onu mutlaka güzel bir hayat ile yaşatacağız.[3] Ödüllerini de elbette yapmakta olduklarının en güzeli ile vereceğiz.

Surenin 98-110. ayetlerinde vahiyle iletişimin nasıl olması gerektiği, inkarcıların vahye karşı olumsuz tutumları, bunun mahşerdeki korkunç karşılığı ve iyi insanların durumu hatırlatılmaktadır.

98. Kur'an'ı okuduğun zaman kovulmuş şeytandan Allah'a sığın![4] **99.** Gerçek şu ki iman edip yalnız Rablerine güvenenler üzerinde onun (şeytanın) hiçbir hâkimiyeti yoktur. **100.** Onun hakimiyeti kendisini dost edinenler ve O'na (Allah'a) ortak koşanlar üzerindedir.[5]

وَلَا تَتَّخِذُوٓا۟ أَيْمَٰنَكُمْ دَخَلًۢا بَيْنَكُمْ فَتَزِلَّ قَدَمٌۢ بَعْدَ
ثُبُوتِهَا وَتَذُوقُوا۟ ٱلسُّوٓءَ بِمَا صَدَدتُّمْ عَن سَبِيلِ ٱللَّهِ
وَلَكُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٩٤﴾ وَلَا تَشْتَرُوا۟ بِعَهْدِ ٱللَّهِ ثَمَنًا
قَلِيلًا ۚ إِنَّمَا عِندَ ٱللَّهِ هُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٩٥﴾
مَا عِندَكُمْ يَنفَدُ ۖ وَمَا عِندَ ٱللَّهِ بَاقٍ ۗ وَلَنَجْزِيَنَّ ٱلَّذِينَ
صَبَرُوٓا۟ أَجْرَهُم بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا۟ يَعْمَلُونَ ﴿٩٦﴾ مَنْ عَمِلَ
صَٰلِحًا مِّن ذَكَرٍ أَوْ أُنثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهُۥ حَيَوٰةً
طَيِّبَةً ۖ وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُم بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا۟ يَعْمَلُونَ ﴿٩٧﴾
فَإِذَا قَرَأْتَ ٱلْقُرْءَانَ فَٱسْتَعِذْ بِٱللَّهِ مِنَ ٱلشَّيْطَٰنِ ٱلرَّجِيمِ ﴿٩٨﴾
إِنَّهُۥ لَيْسَ لَهُۥ سُلْطَٰنٌ عَلَى ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ
يَتَوَكَّلُونَ ﴿٩٩﴾ إِنَّمَا سُلْطَٰنُهُۥ عَلَى ٱلَّذِينَ يَتَوَلَّوْنَهُۥ وَٱلَّذِينَ
هُم بِهِۦ مُشْرِكُونَ ﴿١٠٠﴾ وَإِذَا بَدَّلْنَآ ءَايَةً مَّكَانَ ءَايَةٍ ۙ وَٱللَّهُ
أَعْلَمُ بِمَا يُنَزِّلُ قَالُوٓا۟ إِنَّمَآ أَنتَ مُفْتَرٍۭ ۚ بَلْ أَكْثَرُهُمْ
لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٠١﴾ قُلْ نَزَّلَهُۥ رُوحُ ٱلْقُدُسِ مِن رَّبِّكَ بِٱلْحَقِّ
لِيُثَبِّتَ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَهُدًى وَبُشْرَىٰ لِلْمُسْلِمِينَ ﴿١٠٢﴾

101. Biz bir ayetin yerine başka bir ayeti değiştirdiğimiz zaman -ki Allah neyi indireceğini çok iyi bilendir- "Sen ancak bir iftiracısın!"[6] dediler.[7] Hayır; onların çoğu (gerçeği) bilmezler. **102.** De ki: "Kutsal Ruh (Cebrail) onu (Kur'an'ı) iman edenlere güç vermek için, müslümanlara rehber ve müjde olarak Rabbinin katından bir amaç ile indirmiştir."

[1] Benzer mesajlar: Tevbe 9:121; Nahl 16:97; Nûr 24:38; 'Ankebût 29:7; Zümer 39:35; Ahkâf 46:16.

[2] Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:195; Nisâ 4:124; İsrâ 17:9; Kehf 18:2; Tâhâ 20:75, 112.

[3] İyiliklerin dünyada da karşılıklarının verileceğiyle ilgili bilgi için bkz. Nahl 16:30, 41, 96, 97; Zümer 39:10.

[4] Bu buyruk, Kur'an'ı *kıraat* edenlerin yani anlayarak okuyanların şeytanı ne kadar rahatsız edeceğini ve onun şerrinden korunmak için kovulmuş şeytandan Yüce Allah'a sığınmanın gerekliliğini içermektedir. Benzer mesajlar: A'râf 7:200; Mü'minûn 23:97-98; Fussilet 41:36.

[5] Benzer mesajlar: A'râf 7:12-18; Hicr 15:42; İsrâ 17:61-63; Sebe' 34:21; Sâd 38:75-82. Bu ayetlerde şeytanın insanlarla ilişkisine değinilmektedir. Bu çerçevede iman edip Yüce Allah'a güvenenlere şeytanın hiçbir etkide bulunamayacağı, ancak şeytanı dost edinenlere etkisinin olacağı belirtilmektedir.

[6] Hz. Muhammed'e yönelik "müfteri" suçlamasıyla ilgili benzer mesajlar: Yûnus 10:38; Hûd 11:13; Enbiyâ 21:5; Furkân 25:4; Secde 32:3; Sebe' 34:8; Şûrâ 42:24; Ahkâf 46:8.

[7] Bu ayet bazıları tarafından "nesh"in delilleri arasında sayılmaktadır ki bu doğru olamaz. Çünkü konu Kur'an ayetleri arasındaki hükümlerle değil, aksine bütünüyle şeriat yani risaletle ilgilidir. Zaten bütünüyle Mekke döneminde indirilen Nahl suresinde bilinen anlamda neshle ilgili herhangi bir konu ele alınmış olamaz. Çünkü nesh hükümlerle ilgili bir konudur ve hükümlerle ilgili ayetler Medine dönemi surelerindedir. Ayrıca Nahl 16:102-103'teki bilgiler de bunun apaçık delilidir. Nesh hakkında açıklamalarımız için bkz. Bakara 2:106, dipnot 2.

وَلَقَدْ نَعْلَمُ أَنَّهُمْ يَقُولُونَ إِنَّمَا يُعَلِّمُهُ بَشَرٌ ۗ لِّسَانُ
الَّذِي يُلْحِدُونَ إِلَيْهِ أَعْجَمِيٌّ وَهَٰذَا لِسَانٌ عَرَبِيٌّ
مُّبِينٌ ﴿١٠٣﴾ إِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ ۙ لَا يَهْدِيهِمُ
اللَّهُ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٠٤﴾ إِنَّمَا يَفْتَرِي الْكَذِبَ
الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ ۖ وَأُولَٰئِكَ هُمُ
الْكَاذِبُونَ ﴿١٠٥﴾ مَن كَفَرَ بِاللَّهِ مِن بَعْدِ إِيمَانِهِ
إِلَّا مَنْ أُكْرِهَ وَقَلْبُهُ مُطْمَئِنٌّ بِالْإِيمَانِ وَلَٰكِن
مَّن شَرَحَ بِالْكُفْرِ صَدْرًا فَعَلَيْهِمْ غَضَبٌ مِّنَ
اللَّهِ ۖ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١٠٦﴾ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمُ اسْتَحَبُّوا
الْحَيَاةَ الدُّنْيَا عَلَى الْآخِرَةِ وَأَنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ
الْكَافِرِينَ ﴿١٠٧﴾ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ طَبَعَ اللَّهُ عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ
وَسَمْعِهِمْ وَأَبْصَارِهِمْ ۚ وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْغَافِلُونَ ﴿١٠٨﴾
لَا جَرَمَ أَنَّهُمْ فِي الْآخِرَةِ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿١٠٩﴾ ثُمَّ إِنَّ
رَبَّكَ لِلَّذِينَ هَاجَرُوا مِن بَعْدِ مَا فُتِنُوا ثُمَّ جَاهَدُوا
وَصَبَرُوا ۖ إِنَّ رَبَّكَ مِن بَعْدِهَا لَغَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١١٠﴾

103. Yemin olsun ki biz onların 'Onu (Kur'an'ı ona) ancak bir insan öğretiyor!" dediklerini biliyoruz.[1] İtham ettikleri şahsın[2] dili yabancıdır. (Oysa) bu (Kur'an), apaçık bir Arapça'dır.[3]

104. Allah'ın ayetlerine inanmayanlar (var ya) Allah onları doğru yola ulaştırmaz;[4] onlar için elem verici bir azap vardır. **105.** Gerçekte sadece yalan uyduranlar Allah'ın ayetlerine inanmayanlardır. İşte onlar yalancıların ta kendileridir. **106.** Kim iman ettikten sonra Allah'ı inkâr ederse –kalbi iman ile dolu olduğu hâlde (inkâra) zorlanan başka–,[5] fakat kim kalbini inkara açarsa, işte Allah'ın öfkesi bunlaradır; onlar için büyük bir azap vardır. **107.** Bu (azap), onların dünya hayatını ahirete tercih etmeleri[6] ve Allah'ın, kâfirler topluluğunu doğru yola ulaştırmaması nedeniyledir. **108.** İşte onlar kalplerini, işitme (duyu)sunu ve gözlerini Allah'ın mühürlediği kişilerdir.[7] Onlar habersizmiş gibi davrananların ta kendileridir. **109.** Şüphesiz ki onlar ahirette kaybedenlerin de ta kendileridir. **110.** Sonra şüphesiz ki Rabbin, eziyete uğratıldıktan sonra hicret edip ardından da sabrederek *cihad* edenlerin (fedakârlık yapanların yardımcısıdır). Bun(lar)dan sonra Rabbin elbette çok bağışlayandır, çok merhametlidir.[8]

---

1 Benzer mesaj: Furkân 25:4-5.

2 Mekkeli müşrikler, vahyi Hz. Muhammed'e bir insanın öğrettiğini söyleyerek, vahyin insan sözü olduğunu iddia etmişlerdir. Onu öğreten kişinin müşrik mi hristiyan mı yahudi mi Acem mi *hanif* mi olduğu konusunda çeşitli iddialar vardır. Meselâ bunun Huvaytıb b. Abdüluzzâ'nın daha sonra müslüman olan 'Âiş (veya 'Addâs) adındaki İran'lı kölesi olduğu ifade edilmektedir (bkz. Zemahşerî, *el-Keşşâf*, III, 256; Ferrâ, *Meâni'l-Kur'an*, II, 113). Elbette bu kişinin kim olduğu çok da önemli değildir; önemli olsaydı Yüce Allah onun adına yer verirdi. Ancak bu kişinin konuştuğu dilin yabancı bir lisan olduğu ayetin devam eden cümlesinde ifade edilmektedir. Ana dili Arapça olanlar da dahil, dili yabancı olan birinin böyle Arapça bir şaheser meydana getirmesi elbette imkânsızdır. Bu nedenle Kur'an'da meydan okuma ayetleri vardır.

3 Benzer mesaj: Şu'arâ 26:195.

4 Bu ayetle Yüce Allah'ın ayetlerine iman etmemelerinin sonucuna değinilmektedir. Buna göre ayetlere imansızlık "sebep", Yüce Allah'ın bu kişilere hidayet etmemesi ise "sonuç"tur.

5 Buradaki istisna cümlesi kalbin imanla ilgisini ortaya koymaktadır. Anlaşılıyor ki insanlara "kâfir, müşrik, münafık" vs. türünden nitelendirmelerde bulunmamak gerekmektedir. Çünkü çok tehlikeli hatta ölüm tehdidi altında insanların dilleriyle inkar etmeleri muhtemeldir. Elbette bu tür durumlarda bile inkar sözcükleri kullanmamak ideal olandır; fakat bunu herkes başaramayabilir. İşte bu yüzden bu ayetteki istisna cümlesi böylesi durumlarda kalbinde iman bulunan kişilerin dil ile inkara zorlanmalarının küfür kapsamında olmadığına dikkat çekilmektedir. "Kalbin kazanımları" hakkında bkz. Bakara 2:225, 283; Nahl 16:22; Ahzâb 33:5.

6 Benzer mesajlar: Tevbe 9:23; İbrâhim 14:3; Fussilet 41:17.

7 Benzer mesajlar: Bakara 2:7, 88; Nisâ 4:155; A'râf 7:100, 101; Tevbe 9:87, 93; Yûnus 10:74; Rûm 30:59; Mü'min 40:35; Muhammed 47:16; Münâfikûn 63:3.

8 Benzer mesaj: Nahl 16:119.

Surenin 111-119. ayetlerinde mahşerde herkesin kendi derdine düşeceği, güvenli bir belde sakinlerinin daha sonraki nankörlükleri, bunun sonuçları, Yüce Allah'ın verdiği rızıklardan yararlanma, haram yiyecekler ve Allah'a yalan iftira edenlerin feci sonu dile getirilmektedir.

يَوْمَ تَأْتِي كُلُّ نَفْسٍ تُجَادِلُ عَنْ نَّفْسِهَا وَتُوَفّٰى كُلُّ
نَفْسٍ مَّا عَمِلَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿١١١﴾ وَضَرَبَ اللّٰهُ مَثَلًا
قَرْيَةً كَانَتْ اٰمِنَةً مُّطْمَئِنَّةً يَّاْتِيهَا رِزْقُهَا رَغَدًا مِّنْ كُلِّ
مَكَانٍ فَكَفَرَتْ بِاَنْعُمِ اللّٰهِ فَاَذَاقَهَا اللّٰهُ لِبَاسَ الْجُوعِ
وَالْخَوْفِ بِمَا كَانُوا يَصْنَعُونَ ﴿١١٢﴾ وَلَقَدْ جَآءَهُمْ رَسُولٌ
مِّنْهُمْ فَكَذَّبُوهُ فَاَخَذَهُمُ الْعَذَابُ وَهُمْ ظٰلِمُونَ ﴿١١٣﴾ فَكُلُوا
مِمَّا رَزَقَكُمُ اللّٰهُ حَلٰلًا طَيِّبًا وَّاشْكُرُوا نِعْمَتَ اللّٰهِ اِنْ
كُنْتُمْ اِيَّاهُ تَعْبُدُونَ ﴿١١٤﴾ اِنَّمَا حَرَّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ وَالدَّمَ
وَلَحْمَ الْخِنْزِيرِ وَمَآ اُهِلَّ لِغَيْرِ اللّٰهِ بِهٖ فَمَنِ اضْطُرَّ غَيْرَ
بَاغٍ وَّلَا عَادٍ فَاِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١١٥﴾ وَلَا تَقُولُوا لِمَا
تَصِفُ اَلْسِنَتُكُمُ الْكَذِبَ هٰذَا حَلٰلٌ وَّهٰذَا حَرَامٌ
لِّتَفْتَرُوا عَلَى اللّٰهِ الْكَذِبَ اِنَّ الَّذِينَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللّٰهِ
الْكَذِبَ لَا يُفْلِحُونَ ﴿١١٦﴾ مَتَاعٌ قَلِيلٌ وَّلَهُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌ ﴿١١٧﴾
وَعَلَى الَّذِينَ هَادُوا حَرَّمْنَا مَا قَصَصْنَا عَلَيْكَ مِنْ قَبْلُ
وَمَا ظَلَمْنٰهُمْ وَلٰكِنْ كَانُوٓا اَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿١١٨﴾

111. O gün herkes kendi canını savunmak (azaptan kurtarmak) için uğraşmak üzere[1] (huzura) gelecektir. Herkese yaptığının tam karşılığı ödenecek; onlara haksızlık edilmeyecektir. **112.** Allah güvenli, huzurlu olan, rızkı her yerden bol bol gelen bir şehir (halkını) örnek vermektedir.[2] (Sonra) onlar, Allah'ın nimetlerine karşı nankörlük etmişler, Allah da onlara, yaptıkları yüzünden açlık ve korku sıkıntısını tattırmıştı.[3] **113.** Yemin olsun ki kendi içlerinden onlara elçi gelmişti de onu yalanlamışlardı. Onlar haksızlık ederlerken azap onları yakalamıştı. **114.** Allah'ın size verdiği rızıktan temiz, helal olarak yiyin![4] Yalnız O'na ibadet ediyorsanız Allah'ın nimet(ler)ine şükredin![5] **115.** (Allah) size, özellikle leşi, kanı, domuz etini ve Allah'tan başkası adına kesilen (hayvanları) haram kılmıştır.[6] (Ancak) azgınlık yapmayacak ve sınırı aşmayacak şekilde kim (bunlardan yemek) zorunda kalırsa, (bilsin ki) Allah çok bağışlayandır, çok merhametlidir.

116. Dillerinizin uydurduğu yalana dayanarak "Şu helaldir, şu da haramdır!" demeyin; sonunda Allah'a yalan uydurmuş olursunuz. Allah'a yalan uyduranlar kurtulamazlar.[7] **117.** (Kazandıkları) az bir menfaattir. Onlar için elem verici bir azap vardır. **118.** Sana daha önce anlattıklarımızı yahudi olanlara da haram kılmıştık.[8] Biz onlara haksızlık etmedik fakat onlar kendilerine haksızlık ediyorlardı.[9]

---

[1] Ayette herkesin mahşerde "kendi başının derdine düşeceği", "kendi akıbeti için çabalayacağı" belirtilmektedir. Benzer mesaj: 'Abese 80:34-37'de belirtilmektedir.

[2] Âlimlerimiz bu şehrin veya ülkenin Mekke veya Medine olduğu kanaatindedirler. Burada sözü edilen belde Mekke olarak kabul edilirse, Mekke'nin güvenli olması konusunda Hz. İbrahim'in duası hatırlanabilir. Daha sı Kasas 28:57, 'Ankebût 29:67, Tîn 95:3 ve Kureyş 106:4'te verilen bilgiler Mekke'nin güvenilir bir şehir kılındığını göstermektedir. Bu yoruma ilave olarak ayette şehir adı verilmeyip mesaj genel tutulduğu için maksadı herhangi özel bir şehir olarak yorumlamamak daha evrensel bir yaklaşımdır.

[3] Nankörlük ve inkâr "sebep", azap ise "sonuç"tur.

[4] Benzer mesajlar: Bakara 2:168, 172; Mâide 5:88.

[5] Benzer mesaj: Bakara 2:168.

[6] Benzer mesajlar: Bakara 2:173; Mâide 5:3; En'âm 6:145.

[7] Ayette hakkında Yüce Allah'ın hüküm indirmediği konularda Allah'a iftira etmeleri anlamına gelecek şekilde kişilerin helal ve haram değerlendirmesinde bulunması yasaklanmaktadır. Benzer mesajlar: Mâide 5:87; En'âm 6:143-146; Yûnus 10:59-60; Tahrîm 66:1; Hâkka 69:44-47.

[8] Dini öğretilerdeki kaynak ve amaç birlikteliğiyle ilgili benzer mesajlar: En'âm 6:90; Şu'arâ 26:196; Fussilet 41:43; Şûrâ 42:13; Necm 53:36-37; A'lâ 87:18-19.

[9] Benzer mesajlar: Bakara 2:57; Âl-i İmrân 3:117; A'râf 7:160, 177; Tevbe 9:70; Yûnus 10:44; Hûd 11:101; Nahl 16:33; Kehf 18:49; 'Ankebût 29:40; Rûm 30:9; Zuhruf 43:76.

119. Sonra şüphesiz ki Rabbin, cahillik sebebiyle kötülük yapan, sonra da bunun ardından tevbe edip kendilerini düzeltenleri (bağışlayacaktır). Şüphesiz ki ondan (tevbe ettikten) sonra Rabbin elbette çok bağışlayandır, çok merhametlidir.

Surenin 120-128. ayetlerinde Hz. İbrahim'in duruşu, ilahi emirleri dikkate almayanların sonu, Yüce Allah'ın yoluna davetin ilkeleri, ceza vermedeki usul ve sabrın önemi dile getirilmektedir.

120. Şüphesiz ki İbrahim *hanîf* (Allah'ı birleyen), Allah'a itaat eden, (tek başına) bir ümmetti;[1] ortak koşanlardan değildi.

[1] Bu cümle "Hz. İbrahim'in tek başına bir ümmet olduğunu" ortaya koymakta, çoğunluğun hakikat için ölçü olmadığını göstermektedir. "Hakikat", değerini eskiden geliyor oluşundan da taraftar kalabalıklığından da almaz; "hakikat" değerini kaynağından, yani referansından alır ki bu da Yüce Allah'tan gelendir yani vahiydir. Hakikat için gerekiyorsa tek başına kalmak göze alınmalı, kişi kendisini davasına adamalı, tepkileri göze almalıdır.

121. Allah'ın nimetlerine şükrediciydi. (Allah) onu seçmiş ve doğru yola ulaştırmıştı. **122.** Ona dünyada güzellik vermiştik. Şüphesiz ki o, ahirette de iyilerden (olacak)tır. **123.** Sonra da sana "*hanîf* (Allah'ı birleyen) olarak İbrahim'in milletine (dinine) uy![2] O müşriklerden değildi!" diye vahyetmiştik. **124.** Cumartesi (yasağı)[3] ancak onda anlaşmazlığa düşenlere (gerekli) kılınmıştı. Şüphesiz ki Rabbin, çelişkiye düştükleri şey hakkında kıyamet günü aralarında hükmedecektir.[4] **125.** Sen Rabbinin yoluna *hikmet*le (doğru hükümlerle), güzel öğütle davet et[5] ve onlarla en güzel şekilde mücadele et![6] Şüphesiz ki Rabbin -evet yalnızca O- kendi yolundan kimin saptığını iyi bilendir ve O kimlerin doğru yola ulaştırıldığını da iyi bilendir.[7] **126.** Ceza verecekseniz, (en fazla) size yapılanın misliyle (benzeriyle) ceza verin![8] Sabrederseniz, elbette bu (durum) sabredenler için daha hayırlıdır. **127.** Sabret! Senin sabrın da ancak Allah'ın yardımı iledir. Onlardan dolayı üzülme! Kurmakta oldukları tuzaklar yüzünden sıkıntı içinde olma![9] **128.** Şüphesiz ki Allah *takvâ* sahibi olanlarla ve işini güzel yapanlarla beraberdir.

[2] Benzer mesajlar: Bakara 2:135; Âl-i İmrân 3:95; Nisâ 4:125; En'âm 6:79, 161; Hacc 22:78.

[3] Cumartesi Yasağı ile ilgili bkz. Bakara 2:65, dipnot 4.

[4] Benzer mesajlar: Bakara 2:113; Yûnus 10:93; Secde 32:25; Câsiye 45:17.

[5] Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:193; Yûnus 10:25; Yûsuf 12:108; Ra'd 13:36; İbrâhim 14:1; Hacc 22:67; Kasas 28:87; Ahzâb 33:46; Fussilet 41:33; Cinn 72:20.

[6] Bu buyruk, tebliğin davet usulüyle ve Yüce Allah'ın yoluna yapılması, içi dolu sözler ve öğütlerle uygulanması gerektiğini içermektedir. Çünkü *hikmet* içerikli öğütler Kur'an'dır. Benzer mesajlar: En'âm 6:70; Enbiyâ 21:50; Furkân 25:52; Kâf 50:45.

[7] Benzer mesajlar: En'âm 6:117; Kasas 28:56, 85; Necm 53:30; Kalem 68:7.

[8] Benzer mesajlar: Bakara 2:261, 272, 273; En'âm 6:160; Enfâl 8:60; Yûnus 20:27; Hacc 22:60; Neml 27:89-90; Yâsîn 36:54; Zümer 39:10; Şûra 42:40; Müzzemmil 73:20; Nebe' 78:36. Konuyla ilgili ayetlerden anlaşılıyor ki iyiliklerin ödülleri "en az" o iyilik kadar, hatta sınırsız da olabilir. Kötülüklerin karşılığı ise affedilmezlerse "en fazla" o kötülük kadardır.

[9] Benzer mesajlar: Hicr 15:88; Neml 27:70.

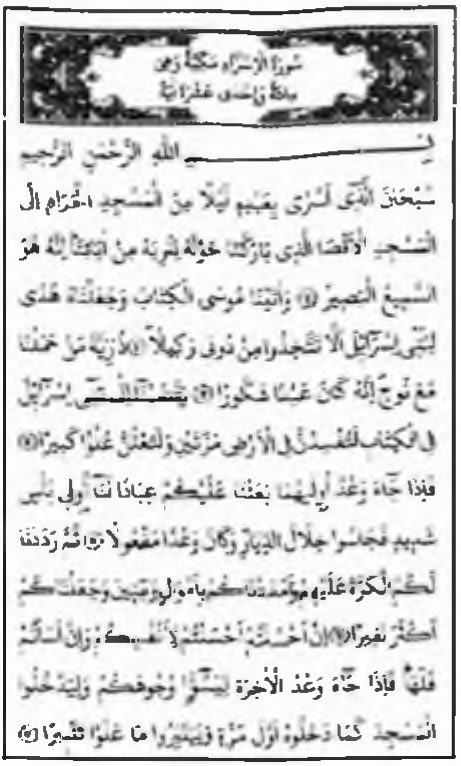
17. İSRÂ SURESİ

111 AYET

Mekke döneminde indirilen, 111 ayetten oluşan, adını birinci ayette geçen "gece yürütmek" anlamındaki *esrâ/isrâ'* kelimesinden alan İsrâ suresi inişte 68, mushaf sırasında ise 17. suredir.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

▾ *Surenin 1-8. ayetlerinde isra, Hz. Musa ve İsrailoğulları'yla ilgili çeşitli bilgiler verilmekte, özellikle İsrailoğulları'nın nankörlüklerine dikkat çekilmektedir.*

1. Bir gece, kendisine delillerimizden gösterelim diye kulunu Mescid-i Haram'dan, çevresini bereketlendirdiğimiz Mescid-i Aksa'ya (en uzak mescide) yürüten Allah yücedir. Şüphesiz ki O duyandır, görendir. **2.** Musa'ya da Kitabı vermiş[1] ve onu "Benden başka hiçbir *vekil* (güven kaynağı) edinmeyin!" diye İsrailoğulları'na bir rehber kılmıştık. **3.** Ey Nuh ile birlikte (gemide) taşıdıklarımızın nesli! Şüphesiz ki o çok şükreden bir kuldu. **4.** Biz Kitapta İsrailoğulları'na "Siz yeryüzünde iki kez[2] bozgunculuk çıkaracak ve büyük bir kibre kapılacaksınız." diye bildirmiştik.

5. Bunlardan ilkinin (cezalandırma) zamanı gelince, üzerinize güçlü kullarımızı salmıştık da evlerin aralarını bile köşe bucak aramışlardı. Bu, yerine getirilmiş bir vaatti. **6.** (Bu ilk sıkıntıdan) sonra onlara karşı size tekrar (fırsat) vermiştik;[3] servet ve çocuklarla sizi (gücünüzü) desteklemiş, sayınızı daha da çoğaltmıştık. **7.** (Size şöyle demiştik): "İyilik yaparsanız kendiniz için iyilik yapmış olursunuz; kötülük yaparsanız yine kendinize yapmış olursunuz. Artık sonuncu (ikinci cezalandırma) zamanı gelince, yüzlerinizi kapkara edecek, daha önce girdikleri gibi yine Mescide (Süleyman Mabedi'ne) girecek ve üstün gelip her şeyi tahrip edecek (ordular size musallat olur)."

---

[1] Ayette geçen *el-kitab* kelimesi, Tevrat'ta (Eski Ahit'te) ve İncil'de (Yeni Ahit'te) çeşitli bölümlerde yer alan İşaya, Yeremya, Hz. Yahya ve Hz. İsa'nın ön uyarılarına işaret için kullanılmış olmalıdır.

[2] Ayette geçen *merrateyni* kelimesinin "çokluk" anlamı vermesi de mümkündür. Zaten İsrailoğulları'nın tarihte pek çok kez azgınlık ve fesatlık yaptıkları bilinmektedir. Bu durumda "iki kez" ifadesi, onların iki ayrı ve uzun dönemdeki baskıcı ve bozguncu iktidarlarını temsil etse gerektir. Yaptıkları azgınlıktan kastın ilki, Hz. Zekeriya veya İşaya'nın öldürülmesi, Ermiya'nın hapsedilmesi; diğeri de Hz. İsa'yı öldürme girişimleri olabileceği gibi başka olaylar da olabilir (Eski Ahit: 1.evililer 26, 14-39; Tesniye 28, 15-68; İşaya 5: 24-30; Yeremya 2: 28; Yeni Ahit: Matta 23: 33-37; Luka 21: 10-24. Esed, Kur'an Mesajı, s. 560'ta 5. not). Kur'an'da bu konuda herhangi bir olay ismi verilmediği için biz de herhangi özel bir olaydan bahsetmiyoruz.

[3] Ayette sözü edilen ikinci fırsatla, M.Ö. 6. yüzyılın son çeyreğinde Bâbil esaretinden veya sürgününden dönüp ulusal örgütlenmelerini kısmen yeniden gerçekleştirdikleri ve yıkılan mabetlerinin yerine yenisini inşa ettikleri kastediliyor olabilir (Esed, *Kur'an Mesajı*, s. 650'ta 8. not).

8. Rabbiniz size merhamet edecektir. (Bozgunculuğa) dönerseniz, biz de (sizi cezalandırmaya) döneriz. Cehennemi kâfirler için bir kuşatma yeri yaptık.

▼ *Sureinin 9-21. ayetlerinde vahyin yol göstericiliği, nankör insanın psikolojisi, evren kitabından bazı ayetler, sorumlulukların şahsiliği, toplumların helak edilme sebepleri, dünya hayatını tercihin olumsuz sonuçları ve insanların rızık ve ödül bakımından farklılıkları ifade edilmektedir.*

9. Şüphesiz ki bu Kur'an, (tek) doğruya ulaştırır;[1] iyi işler yapan müminlere büyük bir ödül olduğunu müjdeler.[2] **10.** Ahirete inanmayanlar için ise elem verici bir azap hazırlamışızdır. **11.** (Nankör) insan, iyiliği istediği (gibi) kötülüğü de ister. İnsan çok acelecidir!

12. Biz geceyi ve gündüzü iki delil olarak yarattık. Rabbinizin lütfundan aramanız ve yılların sayısını ve hesabı bilmeniz için gecenin delilini (ayı) silip, (yerine) aydınlatan gündüzün delilini (güneşi) getirdik.[3] İşte (bu konuda) her şeyi açıkça anlattık. **13.** Her insanın uçup (gittiğini sandığı davranışlar)ını boynuna bağladık. İnsan için kıyamet gününde, (önünde) açılmış bir kitap (amel defteri) çıkartacağız. **14.** (Kendisine şöyle diyeceğiz): "Kitabını oku! Bugün hesap görücü olarak sana kendi *nefs*in yeter." **15.** Kim doğru yola gelirse, sadece kendisi için gelmiş olur; kim de saparsa, sadece kendi aleyhine sapmış olur.[4] Hiçbir (günah) yüklüsü, başkasının (günah) yükünü yüklenemez. Biz bir elçi gönderinceye kadar (kimseye) azap ediciler değiliz.[5] **16.** Bir şehri helak etmek istediğimizde, o şehrin şımarık elebaşlarını[6] yönetici yaparız da onlar orada kötülük işlerler. Böylece ona (şehir halkına azap) sözü gerçek olur; orayı darmadağın ederiz.[7] **17.** Nitekim Nuh'tan sonraki nice nesilleri helak etmiştik. Rabbin, kullarının günahlarını bilip görmede yeterlidir.

---

1 Burada geçen *akvem* kelimesi, "en doğru" değil, "tek doğru" şeklinde yorumlanmalıdır. Çünkü din adına doğru söz ve davranışlar Kur'an'ın hükümleridir.

2 Benzer mesaj: Kehf 18:2.

3 Benzer mesajlar: En'âm 6:96; Yûnus 10:5; Rahmân 55:5.

4 Bu mesaj Bakara 2:134, 141, 272, 286, En'âm 6:52, 164, İsrâ 17:13-15, Lokmân 31:33, Fâtır 35:18, Zümer 39:7, 41, Fussilet 41:46, Câsiye 45:15, Necm 53:38-39 ve Zilzâl 99:7-8. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

5 Bu ayet En'âm 6:131, Enfâl 8:33, Hûd 11:117 ve Kasas 28:59. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

6 Benzer mesaj: En'âm 6:123.

7 Ayette geçen *emernâ* fiili "emretmek" demektir. Bu fiile *ümernâ* şeklinde okunarak "musallat etmek, çoğaltmak" anlamı verenler de vardır. İsrâ 17:15'te "elçi gönderinceye kadar azap edilmeyeceği" prensibi ile En'âm 6:131 ve Kasas 28:59'daki bilgiler çerçevesinde Yüce Allah'ın herhangi bir şehir halkını O'nun emrine itaatten yüz çevirmedikleri sürece helak etmediği sonucu elde edilmiş olur. Söz konusu fiili *emmernâ* şeklinde şeddeleyerek okuyup "emir yapmak, yönetici kılmak" anlamı verenler de vardır. Şımarıkların bir şehirde iktidara gelmesi sonrasında yoldan çıkarıcı işler yapmaları helaklerinin sebebi olmaktadır.

18. Kim bu çabucak geçen (dünyayı) isterse, ona yani (helakini) dilediğimiz kimseye dilediğimiz kadarını dünyada hemen veririz. Sonra da onu kınanmış ve kovulmuş olarak gireceği cehenneme yerleştirmiş (olacağız). **19.** Kim de ahireti ister ve mümin olarak çalışırsa, işte bunların çalışmaları değerlidir. **20.** Hepsine yani onlara da bunlara da Rabbinin cömertliğinden (istediklerini) veririz. Rabbinin verdiği, kimse tarafından engellenemez. **21.** Bak ki biz insanların kimini kiminden nasıl farklı yaratmışız! Elbette ahiret derece ve üstünlük farkları bakımından çok daha büyüktür.

مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْعَاجِلَةَ عَجَّلْنَا لَهُ فِيهَا مَا نَشَاءُ لِمَنْ نُرِيدُ
ثُمَّ جَعَلْنَا لَهُ جَهَنَّمَ يَصْلَاهَا مَذْمُومًا مَدْحُورًا ﴿١٨﴾ وَمَنْ أَرَادَ
الْآخِرَةَ وَسَعَىٰ لَهَا سَعْيَهَا وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَأُولَٰئِكَ كَانَ سَعْيُهُم
مَّشْكُورًا ﴿١٩﴾ كُلًّا نُّمِدُّ هَٰؤُلَاءِ وَهَٰؤُلَاءِ مِنْ عَطَاءِ رَبِّكَ
وَمَا كَانَ عَطَاءُ رَبِّكَ مَحْظُورًا ﴿٢٠﴾ انظُرْ كَيْفَ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ
عَلَىٰ بَعْضٍ وَلَلْآخِرَةُ أَكْبَرُ دَرَجَاتٍ وَأَكْبَرُ تَفْضِيلًا ﴿٢١﴾
لَّا تَجْعَلْ مَعَ اللَّهِ إِلَٰهًا آخَرَ فَتَقْعُدَ مَذْمُومًا مَّخْذُولًا ﴿٢٢﴾
وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا إِمَّا
يَبْلُغَنَّ عِندَكَ الْكِبَرَ أَحَدُهُمَا أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُل لَّهُمَا
أُفٍّ وَلَا تَنْهَرْهُمَا وَقُل لَّهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا ﴿٢٣﴾ وَاخْفِضْ لَهُمَا
جَنَاحَ الذُّلِّ مِنَ الرَّحْمَةِ وَقُل رَّبِّ ارْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيَانِي
صَغِيرًا ﴿٢٤﴾ رَّبُّكُمْ أَعْلَمُ بِمَا فِي نُفُوسِكُمْ إِن تَكُونُوا
صَالِحِينَ فَإِنَّهُ كَانَ لِلْأَوَّابِينَ غَفُورًا ﴿٢٥﴾ وَآتِ ذَا الْقُرْبَىٰ حَقَّهُ
وَالْمِسْكِينَ وَابْنَ السَّبِيلِ وَلَا تُبَذِّرْ تَبْذِيرًا ﴿٢٦﴾ إِنَّ الْمُبَذِّرِينَ
كَانُوا إِخْوَانَ الشَّيَاطِينِ وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِرَبِّهِ كَفُورًا ﴿٢٧﴾

• Surenin 22-39. ayetlerinde İslam inancının en temel konularından oluşan bir dizi ilahi prensip ele alınmakta. Yüce Allah'ın verdiği emir ve yasakların uygulanması noktasında muhatapların bilinçlendirilmesi gündeme getirilmektedir.

22. Allah ile birlikte başka ilah edinme! Aksi takdirde kınanmış ve (azaba) terkedilmiş olarak oturup kalırsın. **23.** Rabbin, sadece kendisine kulluk etmenizi ve ana babaya iyiliği emretmiştir.[1] Onlardan biri veya her ikisi senin yanında yaşlanırsa, kendilerine sakın "Öf!" bile deme;[2] onları azarlama; kendilerine güzel sözler söyle!

24. Onlara merhametten kaynaklanan alçak gönüllülük kanadını ger ve şöyle de: "Rabbim! Küçüklüğümde onlar beni nasıl sahiplendiyseler (özenle büyütüyseler), şimdi sen de onlara merhamet et!" **25.** Rabbiniz kalplerinizdekini çok iyi bilendir. Siz iyiler olursanız (şunu bilin ki) şüphesiz ki O, kendisine yönelenleri çok bağışlayandır. **26.** Akrabaya, yoksula ve yolda kalmışa hakkını ver![3] Saçıp savurma![4] **27.** Şüphesiz ki saçıp savuranlar şeytanların kardeşleridir. Şeytan ise Rabbine karşı çok nankördür.

[1] Bu ayette Yüce Allah'a kulluk ile ana babaya iyiliğin peş peşe kullanılması, konunun önemine dikkat çekmeyi amaçlamaktadır. Benzer mesajlar: Bakara 2:83; Nisâ 4:36; En'âm 6:151; Meryem 19:14, 32; Ankebût 29:8; Lokmân 31:14; Ahkâf 46:15.

[2] Ana-babalar daima çocuklarından saygıyı hak etmekle, yaşlanmalarını beklemeden de kendilerine "öf" bile denilemeyeceği anlaşılmaktadır. "Yaşlıyken 'öf' demek yasaktır; öyleyse gençken kendilerine 'öf' denebilir" sonucu asla çıkartılmayacağı gibi kendilerine herhangi bir şekilde kötü davranılmasının da kesinlikle yasak olduğu özellikle belirtilmelidir. "Yasak olan 'öf' demektir; geri kalan her şey denebilir ve yapılabilir" veya "yanımızda yaşlanmışlarsa bu böyledir; uzaktalarsa her şey yapılabilir" şeklindeki bir anlayış son derece yanlıştır ve ayette söylenmek istenene tamamen aykırıdır.

[3] Bu cümle infakın, sadakaların ve zekâtın "kâr"dan değil, "mal"dan verilmesi gerektiğinin apaçık delilidir. Benzer mesajlar: En'âm 6:141; Tevbe 9:103; Rûm 30:38; Zâriyât 51:19; Me'âric 70:24.

[4] Saçıp savurmak kişiyi savurduğu şeylere bir süre sonra muhtaç duruma düşürebilir. Bu nedenle amaçsız bir şekilde elde avuçta olan her şeyi vermemek gerektiğine dikkat çekilmektedir. Benzer mesajlar: İsrâ 17:29; Furkân 25:67.

28. Rabbinden beklediğin bir rahmet arzusu için onlardan yüz çevirirsen (en azından) kendilerine gönül alıcı bir söz söyle![1] 29. Elini boynuna kilitleme; onu büsbütün de açma![2] Sonra kınanmış, (kaybettiklerinin) hasret(ini) çekmiş olarak oturur kalırsın. 30. Şüphesiz ki Rabbin, rızkı dilediğine (layık olana) açarak (bol) da verebilir, kısarak (dar) da.[3] Şüphesiz ki O, kullarından haberdardır, görendir. 31. Geçim endişesiyle çocuklarınızı öldürmeyin! Onları da sizi de rızıklandıran biziz. Şüphesiz ki onları öldürmek, büyük bir günahtır.[4]

32. Zinaya yaklaşmayın! Şüphesiz ki o bir çirkinliktir; kötü bir yoldur.[5] 33. Allah'ın saygın kıldığı (öldürülmesini yasakladığı) canı haksız yere öldürmeyin![6] (Haksız yere) öldürülen kişinin velisine (yakınına) elbette yetki verdik. (Yine de) o öldürmede ileri gitmesin (ille de karşılığında ölüm istemesin)! Şüphesiz ki (öldürülen kişiye) yardım edilmiş (olacak)tır. 34. Yetimin malına, yetişkinlik zamanına ulaşıncaya kadar en güzel olanın dışında sakın yaklaşmayın![7] Verdiğiniz sözü de yerine getirin![8] Şüphesiz ki verilen söz sorumluluğu gerektirir. 35. Ölçtüğünüz zaman tastamam ölçün ve doğru bir terazi ile tartın![9] Bu (tutum) hem hayırlı olandır hem de sonuç itibarıyla güzel olandır. 36. Hakkında bilgin olmayan şeyin peşine (biliyormuş gibi) düşme![10] Şüphesiz ki işitme (duyusu), göz ve kalp, bütün bunlar o (kazandığı)ndan sorumludur.[11] 37. Yeryüzünde kibirlenerek yürüme![12] Şüphesiz ki sen asla yeri yaramazsın; boyun da asla dağlara ulaşamaz. 38. Bütün bu (sayıla)nların kötülüğü, Rabbinin katında çirkin sayılmalarıdır.

1 Bu ayet Bakara 2:263 ile birlikte okunmalıdır.

2 Amaçsız bir şekilde elde avuçta olan her şeyi vermemek gerektiğine dikkat çekilmektedir. Benzer mesajlar: İsrâ 17:27; Furkân 25:67.

3 Benzer mesajlar: Ra'd 13:26; Kasas 28:82; 'Ankebût 29:62; Rûm 30:37; Sebe' 34:36, 39; Zümer 39:52; Şûrâ 42:12.

4 Benzer mesajlar: En'âm 6:137, 151; Zuhruf 43:18; Tekvîr 81:8-9.

5 Benzer mesaj: Nisâ 4:22.

6 Benzer mesajlar: Bakara 2:84, 93; Mâide 5:32; En'âm 6:151; Furkân 25:68.

7 Bu ayet Nisâ 4:2, 6, 10, 220 ve En'âm 6:152. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

8 Benzer mesajlar: Bakara 2:177; Mâide 5:1; En'âm 6:152; Ra'd 13:20; Nahl 16:91; Mü'minûn 23:8; Me'ârîc 70:32.

9 Benzer mesajlar: En'âm 6:152; A'râf 7:85; Hûd 11:84-85; Şu'arâ 26:181-182.

10 Bu ayet Hucurât 49:6. ayetle birlikte okunmalıdır. Bu ifade "hakkında bilgi sahibi olmadığın konuların peşine düşme, onları biliyormuş gibi hareket etme, iftira atma, bilmediğin konularda fikir ifade etme, yalancı şahitlik yapma, yalan konuşma" gibi anlamlar içermektedir. Burada verilen buyrukta sorumlu davranmak gerektiğine dikkat çekilmekte ve "Görmediğine gördüm, duymadığına duydum, bilmediğine bildim" dememek gerektiği ifade edilmek istenmektedir.

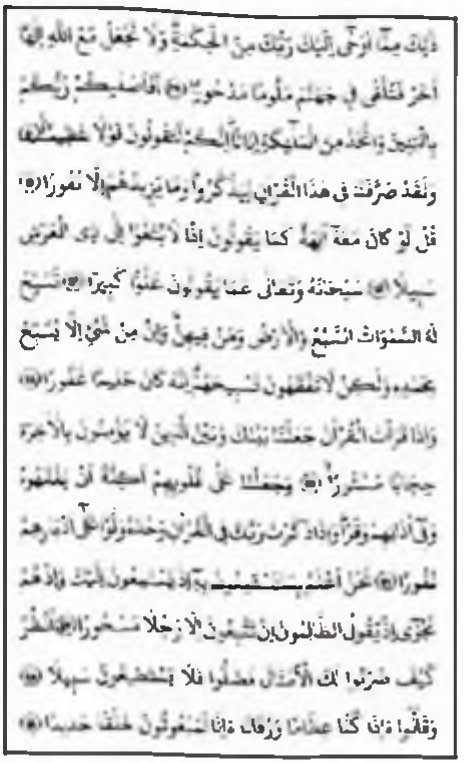
11 Benzer mesajlar: Nûr 24:24; Yâsin 36:65; Fussilet 41:20.

12 Benzer mesaj: Lokmân 31:18.

39. İşte (bütün) bunlar, Rabbinin sana vahyettiği doğru hükümler içeren konulardandır. Allah ile birlikte başka ilah edinme! Kınanmış ve (Allah'ın merhametinden) uzaklaştırılmış olarak cehenneme atılırsın.

▼*Surenin 40-52. ayetlerinde, vahyin indiriliş amacı, evrendeki her bir varlığın tesbihi, inkârcıların Hz. Muhammed'e yönelik suçlamaları ve onlara verilecek cevaplar dile getirilmektedir.*

40. Kendisi meleklerden kız çocuklar edinmiş (!) olarak, Rabbiniz erkek çocukları size mi ayırmış![1] Şüphesiz ki siz (sorumluluğu) çok ağır bir söz söylüyorsunuz.[2] **41.** Yemin olsun ki biz bu Kur'an'da (gerçeği) hatırlasınlar diye (her şeyi) türlü şekillerde sayıp dökmüşüzdür.[3] (Fakat bu), onların sadece nefretini artırıyor. **42.** De ki: "Söyledikleri gibi O'nunla birlikte başka ilahlar olsaydı, *arş*ın sahibine (Allah'a ulaşmak için) bir yol ararlardı." **43.** O (Allah) onların söylediklerinden yücedir ve büyüktür. **44.** Yedi (kat) gök,[4] yer ve bunlardaki herkes, O'nu (Allah'ı) *tesbih* eder (yüceltir). Hiçbir şey yoktur ki O'nu *hamd*iyle (övgüyle) *tesbih* ediyor (yüceltiyor) olmasın.[5] Ancak siz onların *tesbihini* (yüceltmesini) anlayamıyorsunuz. Şüphesiz ki O hoşgörülüdür, çok bağışlayandır. **45.** Kur'an okuduğun zaman, seninle ahirete inanmayanların arasına gizlenmiş bir örtü çekeriz.[6]

46. (İnkârcıların) onu (Kur'an'ı) anlamalarıyla ilgili kalplerine bir kapalılık ve kulaklarına bir (s)ağırlık veririz.[7] Kur'an'da O'nu (Allah'ı tek ilah olarak) andığında, nefret ederek arkalarını dön(üp gid)erler.[8] **47.** Biz onların seni dinlerken onu (Kur'an'ı ne amaçla) dinlediklerini, kendi aralarında fısıldaşırlarken zalimlerin "Siz büyülenmiş[9] bir adamdan başkasına uymuyorsunuz!" dediklerini çok iyi biliyoruz. **48.** Baksana; senin için ne türlü benzetmeler yapıp saptılar; (doğru) yolu bulamazlar. **49.** Şöyle dediler: "Biz kemik ve ufalanmış toprak olmuşken mi yepyeni bir varlık olarak mı diriltilecekmişiz?"[10]

---

[1] Benzer mesajlar: Nahl 16:57; Sâffât 37:152-153; Zuhruf 43:15-16.

[2] Bu cümle Kehf 18:5 ve Meryem 19:89-92. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

[3] Benzer mesajlar: İsrâ 17:89; Kehf 18:54; Furkân 25:33; 'Ankebût 29:43; Rûm 30:58; Zümer 39: 27; Haşr 59:21.

[4] Göklerin "yedi kat" oluşuyla ilgili bkz. Bakara 2:29; İsrâ 17:44; Mü'minûn 23:86; Fussilet 41:12; Talâk 65:12; Mülk 67:3; Nûh 71:15. Bununla birlikte "yedi yol" (Mü'minûn 23:17) ve "yedi güçlü yapı" (Nebe' 78:12) ifadeleri de bulunmaktadır.

[5] Bu ayet yaratılanların Yüce Allah'ı *tesbih* kodlandığı, her birinin kendi yaratılış sistemine uygun olarak O'nu yüceltmekte olduğu ve bu sistemin istisnasının bulunmadığı mesajını içermektedir.

[6] Burada herhangi bir haksızlık yoktur. Çünkü muhataplar zaten inanmayanlardır.

[7] İnkarcılık "sebep", kalplerdeki kapalılık ve kulaklardaki (s)ağırlık ise "sonuç"tur.

[8] Benzer mesajlar: Zümer 39:45; Mü'min 40:12.

[9] Benzer mesaj: Furkân 25:8.

[10] Benzer mesajlar: Ra'd 13:5; İsrâ 17:98; Meryem 19:66; Mü'minûn 23:35, 82; Neml 27:67; Secde 32:10; Yasin 36:78; Sâffât 37:16, 53; Duhân 44:35; Kâf 50:3, 15; Vâkı'a 56:47; Teğâbun 64:7; Nâzi'ât 79:11.

50. De ki: "İster taş olun, ister demir! **51.** İsterse göğüslerinizde (kalplerinizde) büyüyen (abarttığınız varlıklardan) herhangi bir yaratık olun!" (Müşrikler) "Bizi tekrar (hayata) döndürecek (olan) kimmiş?" deyince, (onlara) de ki: "Sizi ilk kez yaratan." Onlar, sana (alaycılıkla) başlarını sallayarak "O (diriltilme) ne zamanmış!" diyecekler. De ki: "Belki de çok yakındır." **52.** (Allah'ın) sizi çağıracağı o gün, kendisini överek çağrısına uyacak ve (dünyada) az kaldığınızı anlayacaksınız.[1]

▼ *Surenin 53-60. ayetlerinde güzel söz söylemek gerektiği, şeytanın müdahale ediciliği, peygamberlerin birbirinden farklı ve üstün tarafları bulunduğu, şirkin çıkmazları ve Yüce Allah'ın mucize göndermeme gerekçesi dile getirilmektedir.*

53. Kullarıma söyle, (tartışırken karşısındakilere) sözün en güzelini söylesinler (güzelce tartışsınlar)![2] Şüphesiz ki şeytan aralarına fitne sokar. Şüphesiz ki şeytan insanın apaçık düşmanıdır. **54.** Rabbiniz sizi çok iyi bilendir. Dilerse size merhamet eder; dilerse azap eder. Biz seni onların üstüne bir *vekil* olarak göndermedik. **55.** Rabbin, göklerde ve yerde olan herkesi çok iyi bilendir. Yemin olsun ki biz peygamberlerin bir kısmını bir kısmına (farklı oldukları noktalarda) üstün kıldık;[3] Davud'a da Zebur'u verdik.[4] **56.** De ki: "O'nun (Allah'ın) peşi sıra (ilah olduğunu) sandıklarınıza yalvarın! (Ne var ki) onlar, sizin darlığınızı gidermeye de (hakkınızdaki hükmü) değiştirmeye de güç yetiremezler." **57.** Onların yalvardıkları bu varlıklar bile aslında -hangisi daha yakın olacak diye- Rablerine yol[5] ararlar. O'nun merhametini umar ve azabından korkarlar.[6] Şüphesiz ki Rabbinin azabı sakınılması gereken önemdedir. **58.** (Halkı günaha saplanmış) ne kadar şehir varsa hepsini kıyamet gününden önce ya helak eder ya da şiddetli bir azaba uğratırız. Bu (uygulamamız), Kitapta yazılı bir (hükmümüz)dür.

---

1 Ayetteki *tezunnûne* fiili "zannetmek" değil, mahşer ortamında gizli saklı hiçbir şey kalmayıp her şey ortaya çıkmış olacağı için "bilip öğrenmek" şeklinde yorumlanmalıdır.

2 Bu ayet Nisâ 4:63, 'Ankebût 29:46 ve Zümer 39:23 ile birlikte okunmalıdır.

3 Bu ayet Bakara 2:136, 285, Âl-i İmrân 3:84, Nisâ 4:152 ve Ra'd 13:4. ayetlerle birlikte okunmalıdır. Ayetteki "üstünlük", aslında farklılık demektir. Çünkü peygamberler belirli noktalarda birbirlerinden farklıdır ve farklı oldukları bu noktalarda birbirlerinden üstündür. Ancak prensip olarak peygamberler arasında ayrım yapılmamalıdır. Çünkü peygamberlik *kesbî* (çalışıp kazanmaya bağlı) olarak değil, *vehbî* (ilahi bir ikram) olarak verilmiştir.

4 Bu ayet "nebilere (peygamberlere) kitap verilmediği" şeklindeki anlayışın yanlış olduğunun delillerindendir. Benzer mesajlar: Bakara 2:213; Meryem 19:30.

5 Burada sözü edilen varlıklar, Mekkeli müşriklerin aracı edindikleri ve put şeklinde sembolleştirdikleri "melekler" olmalıdır.

6 Benzer mesajlar: A'râf 7:56; Enbiyâ 21:90; Secde 32:16; Zümer 39:9.

وَمَا مَنَعَنَآ أَن نُّرْسِلَ بِٱلْـَٔايَـٰتِ إِلَّآ أَن كَذَّبَ بِهَا ٱلْأَوَّلُونَ ۚ وَءَاتَيْنَا ثَمُودَ ٱلنَّاقَةَ مُبْصِرَةً فَظَلَمُوا۟ بِهَا ۚ وَمَا نُرْسِلُ بِٱلْـَٔايَـٰتِ إِلَّا تَخْوِيفًا ﴿٥٩﴾ وَإِذْ قُلْنَا لَكَ إِنَّ رَبَّكَ أَحَاطَ بِٱلنَّاسِ ۚ وَمَا جَعَلْنَا ٱلرُّءْيَا ٱلَّتِىٓ أَرَيْنَـٰكَ إِلَّا فِتْنَةً لِّلنَّاسِ وَٱلشَّجَرَةَ ٱلْمَلْعُونَةَ فِى ٱلْقُرْءَانِ ۚ وَنُخَوِّفُهُمْ ۖ فَمَا يَزِيدُهُمْ إِلَّا طُغْيَـٰنًا كَبِيرًا ﴿٦٠﴾ وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَـٰٓئِكَةِ ٱسْجُدُوا۟ لِـَٔادَمَ فَسَجَدُوٓا۟ إِلَّآ إِبْلِيسَ ۖ قَالَ ءَأَسْجُدُ لِمَنْ خَلَقْتَ طِينًا ﴿٦١﴾ قَالَ أَرَءَيْتَكَ هَـٰذَا ٱلَّذِى كَرَّمْتَ عَلَىَّ لَئِنْ أَخَّرْتَنِ إِلَىٰ يَوْمِ ٱلْقِيَـٰمَةِ لَأَحْتَنِكَنَّ ذُرِّيَّتَهُۥٓ إِلَّا قَلِيلًا ﴿٦٢﴾ قَالَ ٱذْهَبْ فَمَن تَبِعَكَ مِنْهُمْ فَإِنَّ جَهَنَّمَ جَزَآؤُكُمْ جَزَآءً مَّوْفُورًا ﴿٦٣﴾ وَٱسْتَفْزِزْ مَنِ ٱسْتَطَعْتَ مِنْهُم بِصَوْتِكَ وَأَجْلِبْ عَلَيْهِم بِخَيْلِكَ وَرَجِلِكَ وَشَارِكْهُمْ فِى ٱلْأَمْوَٰلِ وَٱلْأَوْلَـٰدِ وَعِدْهُمْ ۚ وَمَا يَعِدُهُمُ ٱلشَّيْطَـٰنُ إِلَّا غُرُورًا ﴿٦٤﴾ إِنَّ عِبَادِى لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِمْ سُلْطَـٰنٌ ۚ وَكَفَىٰ بِرَبِّكَ وَكِيلًا ﴿٦٥﴾ رَّبُّكُمُ ٱلَّذِى يُزْجِى لَكُمُ ٱلْفُلْكَ فِى ٱلْبَحْرِ لِتَبْتَغُوا۟ مِن فَضْلِهِۦٓ ۚ إِنَّهُۥ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا ﴿٦٦﴾

59. Bizi, ayetler (mucizeler) göndermekten alıkoyan tek şey, öncekilerin onları yalanlamış olmasıdır.[1] (Nitekim) Semûd kavmine de (mucize olarak) aydınlatıcı, (ders verici) bir dişi deve vermiştik de onlar (vahşice katlettikleri için) ona haksızlık etmişlerdi. (Oysa) biz ayetleri (mucizeleri) ancak (inkârcıları) korkutmak için göndeririz. **60.** Hani sana şöyle demiştik: "Rabbin, insanları çepeçevre kuşatmıştır. Sana (*isrâ* esnasında) gösterdiğimiz o rüyayı ve Kur'an'da lanetlenmiş (zakkum) ağacını,[2] ancak insanları sınamak için meydana getirmiştik. Biz onları (insanları) korkutuyoruz; (bu durum) onların sadece büyük azgınlığını artırıyor."

• *Surenin 61-72. ayetlerinde İblis'in azgınlığı, insanlara düşmanlığı, Yüce Allah'ın has kulları üzerinde etkisi olmadığı, putların insanlara yardım edemeyeceği, insanların nankörlükleri, genel anlamda insanın değerli kılındığı ve ona yönelik çeşitli nimetler hatırlatılmaktadır.*

61. Hani meleklere "Âdem için (Allah'a) secde edin." demiştik; onlar da hemen secde etmişlerdi. İblis hariç.[3] (O) "Ben çamurdan yarattığın bir kişi için secde eder miyim hiç!"[4] demişti. **62.** (İblis) "Bana üstün kıldığın şu (insan)a bakar mısın? Beni kıyamet gününe kadar ertelersen, azı dışında onun neslini kendime bağlayacağım." demişti.

63. (Allah) şöyle demişti: "Çık! Onlardan kim sana uyarsa, cehennem hak ettiğiniz tastamam karşılıktır.[5] **64.** Gücünün yettiği kişileri davetinle (gerçeklerden) uzaklaştır! Süvarilerinle ve yayalarınla onları yaygaraya boğ! Malları ve çocukları (aracılığıyla yapacakları kötülükler)de onlara ortak ol! Kendilerine vaatlerde bulun!" Şeytan, insanlara aldatmadan başka bir şey vadetmez.[6] **65.** "(Samimi) kullarım üzerinde senin hiçbir gücün yoktur." *Vekil* (güven kaynağı) olarak Rabbin yeter.[7] **66.** Rabbiniz, nimetlerinden edinmeniz için gemileri denizde sizin için yüzdürendir. Şüphesiz Ki O size çok merhametlidir.

[1] Bu ayet 'Ankebût 29:50-51. ayetlerle birlikte okunmalıdır. Bu ayetler, Hz. Muhammed'e Kur'an dışında mucize verilmediğinin delillerindendir.

[2] Burada sözü edilen "lanetlenmiş ağaç" ile kastedilen Sâffât 37:62, Duhân 44:43-44 ve Vâkı'a 56:52'te belirtildiği gibi durumunu bilemediğimiz "zakkum ağacı"dır. Zakkum ağacıyla ilgili bilgi için bkz. Sâffât 37:62, dipnot 3.

[3] Bu ayet "Âdem'e secde edin" değil de "Âdem için (Allah'a) secde edin" şeklinde tercüme edilmelidir. İblis'in secde etmemesiyle ilgili bkz. Bakara 2:34, dipnot 3.

[4] Bu ayet ateşten yaratılan İblis'in yaratılış kaynağı itibariyle kendisini insanın yaratıldığı topraktan üstün görmesinin kibre ve haddini bilmezliğe sürüklediğinin ifadesidir.

[5] Bu ayetler A'râf 7:18, Hicr 15:42 ve Sâd 38:85. ayetlerle birlikte okunmalıdır. Cehenneme gideceklerin İblis'e uyanlardan oluşacağı bildirilmekte, bunun bir alın yazısı olmadığı, kişilerin kendi iradeleriyle gerçekleştirdikleri tercihleri olduğu belirtilmektedir.

[6] Benzer mesaj: Nisâ 4:120.

[7] Benzer mesajlar: A'râf 7:12-18; Hicr 15:42; Nahl 16:99; İsrâ 17:61-65; Sebe' 34:21; Sâd 38:75-82.

67. Denizde size bir sıkıntı geldiğinde, O'ndan başka yalvardıklarınız kaybolup gider. Sizi kurtarıp karaya çıkardığında (eski hâlinize) dönersiniz. İnsanoğlu çok nankördür.[1] **68.** (Allah'ın), sizi kara tarafında yerin dibine geçirmesinden veya üzerinize taş yağdırmasından güvende misiniz? Sonra kendiniz için hiçbir koruyucu da bulamazsınız. **69.** Veya inkâr etmiş olmanız sebebiyle O'nun sizi bir kez daha oraya (denize) gönderip üzerinize bir kasırga yollayarak sizi boğmasından güvende misiniz? Sonra bize karşı sizi takip edecek kimse bulamazsınız. **70.** Yemin olsun ki âdemoğlunu değerli kıldık; onları karada ve denizde taşıdık; kendilerine tertemiz rızıklar verdik ve onları, yarattıklarımızın birçoğundan üstün kıldık.[2]

71. Her insan topluluğunu imamıyla (önderiyle)[3] çağıracağımız o günde, kimin kitabı (amel defteri) sağından verilirse,[4] onlar kitabını okuyacaklar[5] ve en küçük bir şekilde haksızlığa uğratılmayacaklardır. **72.** Bu dünyada (gerçeğe karşı) kör kalan kimse, ahirette de kör olacaktır; hatta yolunu iyice şaşırmış olacaktır.

▼ *Surenin 73-84. ayetlerinde Mekkeli müşriklerin Hz. Muhammed'e karşı düşmanlıkları, onu vahiyden ve ülkesinden uzaklaştırma girişimleri, namaz vakitlerinden bir kısmı, Hz. Muhammed'in dualarından bir bölüm, vahyin indiriliş amacı ve insanın davranış özellikleri dile getirilmektedir.*

73. (Müşrikler), sana vahyettiğimizden (Kur'an'dan) başka bir şeyi bize iftira etmen için neredeyse seni fitneye düşüreceklerdi. İşte o takdirde seni candan dost kabul edeceklerdi. **74.** Seni dayanıklı (kararlı) kılmasaydık, az kalsın onlara birazcık eğilim gösterecektin.[6] **75.** İşte o zaman, sana ölümün kat kat (sıkıntılar)ıyla birlikte hayatın sıkıntılarını da kat kat tattırırdık.[7] Sonunda bize karşı kendin için hiçbir yardımcı da bulamazdın.

---

1 Benzer mesajlar: Yûnus 10:12; Nahl 16:54; 'Ankebût 29:65; Rûm 30:33; Lokmân 31:32; Zümer 39:8, 49; Şûrâ 42:48.

2 İnsanın *eşref-i mahlukat* olduğu ifadesi bu ayete aykırıdır. Bu ayet Bakara 2:136, 253, 286; Âl-i İmrân 3:84 ve Nisâ 4:152. ayetlerle okunmalıdır.

3 Burada geçen *imâm* kelimesi Bakara 2:124 ve Enbiyâ 21:73 gereği "peygamber" demektir. Burada kastedilen mesaj, bütün ümmetlerin kendi peygamberleriyle birlikte ilahi huzurda toplanacağını bildirmektir.

4 Bu konuyla ilgili ayetlerde geçen "sağın halkı" ifadesi, İsrâ 17:71, Hâkka 69:19 ve İnşikâk 84:7'de belirtildiği gibi mahşerde amel defteri kendisine sağdan verilecek iyi kişiler, yapmakları kulluk yeminlerine sadık kalanlar; "solun halkı" ise Hâkka 69:25 ve İnşikâk 84:10'da verilen bilgiler gereği bu defter kendisine sol ve arka taraftan verilecek kötü kişiler demektir.

5 Burada okunacağından söz edilen kitap herkese verilecek olan amel defterleridir.

6 Bu ayet Hûd 11:12. ayetle birlikte okunmalıdır.

7 Herhangi bir şekilde ceza gerektiren çirkin bir iş yapmaları durumunda Hz. Muhammed'in eşlerine yönelik cezanın iki kat uygulanacağıyla ilgili bir mesaj için bkz. Ahzâb 33:30.

76. Onlar, seni o yerden (yurdundan) çıkarmak için neredeyse dünyayı başına dar edecekler. O takdirde senin ardından kendileri de (Mekke'de) fazla kalamayacaklar. **77.** (Nitekim) senden önce gönderdiğimiz elçiler hakkındaki kanun (da böyleydi). Bizim kanunumuzda asla hiçbir değişiklik bulamazsın. **78.** Güneşin (batıya) yönelip gecenin karanlığı bastırıncaya kadar ve tan vaktinin (sabah ışıklarının) toplanması (vaktinde) namaz kıl! Şüphesiz ki tan vaktinin (sabah ışıklarının) toplanmasına şahit olunmaktadır.[1] **79.** Sana özel[2] olmak üzere gece uykuya ara ver![3] (Böylece) Rabbin seni, mutlaka övgüye değer bir makama[4] ulaştıracaktır. **80.** De ki: "Rabbim! Gireceğim yere dürüstlükle girmemi; çıkacağım yerden de dürüstlükle çıkmamı sağla! Bana tarafından yardım edici bir güç ver!" **81.** De ki: "Gerçek geldi; *batıl* yıkıldı. Şüphesiz ki *batıl* yıkılmaya mahkûmdur."[5] **82.** Biz, müminler için şifa ve rahmet olan, zalimlerin de sadece zararını artıran Kur'an'ı indiriyoruz. **83.** Biz o (nankör) insana nimet verdiğimizde yüz çevirip yan çizer. Kendisine bir sıkıntı dokununca da iyice karamsarlığa düşer. **84.** De ki: "Herkes kendi kalıbına göre iş yapar. Rabbiniz, kimin doğru yolu tuttuğunu çok iyi bilendir."

وَإِنْ كَادُوا لَيَسْتَفِزُّونَكَ مِنَ الْأَرْضِ لِيُخْرِجُوكَ مِنْهَا وَإِذًا
لَا يَلْبَثُونَ خِلَافَكَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿٧٦﴾ سُنَّةَ مَنْ قَدْ أَرْسَلْنَا قَبْلَكَ
مِنْ رُسُلِنَا وَلَا تَجِدُ لِسُنَّتِنَا تَحْوِيلًا ﴿٧٧﴾ أَقِمِ الصَّلَاةَ لِدُلُوكِ
الشَّمْسِ إِلَىٰ غَسَقِ اللَّيْلِ وَقُرْآنَ الْفَجْرِ إِنَّ قُرْآنَ الْفَجْرِ
كَانَ مَشْهُودًا ﴿٧٨﴾ وَمِنَ اللَّيْلِ فَتَهَجَّدْ بِهِ نَافِلَةً لَكَ عَسَىٰ
أَنْ يَبْعَثَكَ رَبُّكَ مَقَامًا مَحْمُودًا ﴿٧٩﴾ وَقُلْ رَبِّ أَدْخِلْنِي مُدْخَلَ
صِدْقٍ وَأَخْرِجْنِي مُخْرَجَ صِدْقٍ وَاجْعَلْ لِي مِنْ لَدُنْكَ
سُلْطَانًا نَصِيرًا ﴿٨٠﴾ وَقُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ إِنَّ الْبَاطِلَ
كَانَ زَهُوقًا ﴿٨١﴾ وَنُنَزِّلُ مِنَ الْقُرْآنِ مَا هُوَ شِفَاءٌ وَرَحْمَةٌ
لِلْمُؤْمِنِينَ وَلَا يَزِيدُ الظَّالِمِينَ إِلَّا خَسَارًا ﴿٨٢﴾ وَإِذَا أَنْعَمْنَا
عَلَى الْإِنْسَانِ أَعْرَضَ وَنَأَىٰ بِجَانِبِهِ وَإِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ كَانَ يَئُوسًا ﴿٨٣﴾
قُلْ كُلٌّ يَعْمَلُ عَلَىٰ شَاكِلَتِهِ فَرَبُّكُمْ أَعْلَمُ بِمَنْ هُوَ أَهْدَىٰ
سَبِيلًا ﴿٨٤﴾ وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الرُّوحِ قُلِ الرُّوحُ مِنْ أَمْرِ رَبِّي
وَمَا أُوتِيتُمْ مِنَ الْعِلْمِ إِلَّا قَلِيلًا ﴿٨٥﴾ وَلَئِنْ شِئْنَا لَنَذْهَبَنَّ
بِالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ ثُمَّ لَا تَجِدُ لَكَ بِهِ عَلَيْنَا وَكِيلًا ﴿٨٦﴾

▼*Surenin 85-100. ayetlerinde ruhun durumu, vahyin meydan okuyucu yapısı, müşriklerin Hz. Muhammed'den mucize istekleri, kendilerine verdiği cevaplar, hidayet ve dalaleti tercih edecek kişilerin kendileri için sonuçlar doğuracağı, Yüce Allah'ın insanları mahşerde yeniden yaratacağı dile getirilmektedir.*

85. Sana *rûh*tan[6] soruyorlar. De ki: "*Rûh*, Rabbimin emrindendir." (Bu konuda) size ancak az bir bilgi verilmiştir. **86.** Dilersek sana vahyettiğimizi gideririz; sonra bize karşı kendin için hiçbir *vekil* (güven kaynağı) da bulamazsın.

---

1 Ayette geçen *Kur'ane'l-fecri* tamlamaları, doğu tarafında *fecr* denen sabah ışıklarının toplanması demektir ki bu vakit "sabah"tır. Namaz vakitleriyle ilgili benzer mesajlar: Bakara 2:238; Hûd 11:114; Tâhâ 20:130; Rûm 30:17-18; Kâf 50:39.

2 Bu ve Ahzâb 33:50. gibi ayetler Hz. Muhammed'e inen her vahyin Kur'an'da yer aldığının delilidir. Zira sadece ona özel olarak inen bir hükmün Kur'an'da bulunuyor olması bunun göstergesidir.

3 Müminlerin geceleri değerlendirmesiyle ilgili bkz. Âl-i İmrân 3:17, 113; Tâhâ 20:130; Furkân 25:64; Secde 32:16; Zümer 39:9; Kâf 50:39; Zâriyât 51:16-18; Tûr 52:49; Müzzemmil 73:2-4, 20; İnsân 76:26.

4 Burada geçen *makâm-ı mahmûd* tamlaması mahşerle ilgili değil de bağlam gereği ileride hicret edilecek yer olan ve Hz. Muhammed'in huzurla yaşayacağı Medine olmalıdır.

5 Benzer mesajlar: A'râf 7:118; Enbiyâ 21:18; Sebe' 34:49.

6 Burada geçen *rûh* ile kastedilen "Kur'an", "insan ruhu" ve "Cebrail" olabilir. Kastedilen eğer vahiy ise "az bilginin verilmesi" vahyin indirilişinin henüz bitmemesi şeklinde yorumlanabilir. Dahası vahyin tamamı indirilmiş olduktan sonra da Kur'an Yüce Allah'ın *kelam* sıfatı olması itibariyle O'nun bu sıfatını insan idrakinin bütünüyle kuşatması kesinlikle söz konusu olamaz. Dahası Kehf 18:110'da ve Lokmân 31:27'de de "Allah'ın kelimelerinin sınırsız olduğu" belirtilmektedir.

إِلَّا رَحْمَةً مِّن رَّبِّكَ ۚ إِنَّ فَضْلَهُۥ كَانَ عَلَيْكَ كَبِيرًا ﴿٨٧﴾ قُل لَّئِنِ
ٱجْتَمَعَتِ ٱلْإِنسُ وَٱلْجِنُّ عَىٰٓ أَن يَأْتُوا۟ بِمِثْلِ هَٰذَا ٱلْقُرْءَانِ
لَا يَأْتُونَ بِمِثْلِهِۦ وَلَوْ كَانَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ظَهِيرًا ﴿٨٨﴾ وَلَقَدْ
صَرَّفْنَا لِلنَّاسِ فِى هَٰذَا ٱلْقُرْءَانِ مِن كُلِّ مَثَلٍ ۖ فَأَبَىٰٓ أَكْثَرُ
ٱلنَّاسِ إِلَّا كُفُورًا ﴿٨٩﴾ وَقَالُوا۟ لَن نُّؤْمِنَ لَكَ حَتَّىٰ تَفْجُرَ لَنَا
مِنَ ٱلْأَرْضِ يَنۢبُوعًا ﴿٩٠﴾ أَوْ تَكُونَ لَكَ جَنَّةٌ مِّن نَّخِيلٍ وَعِنَبٍ
فَتُفَجِّرَ ٱلْأَنْهَٰرَ خِلَٰلَهَا تَفْجِيرًا ﴿٩١﴾ أَوْ تُسْقِطَ ٱلسَّمَآءَ كَمَا زَعَمْتَ
عَلَيْنَا كِسَفًا أَوْ تَأْتِىَ بِٱللَّهِ وَٱلْمَلَٰٓئِكَةِ قَبِيلًا ﴿٩٢﴾
أَوْ يَكُونَ لَكَ بَيْتٌ مِّن زُخْرُفٍ أَوْ تَرْقَىٰ فِى ٱلسَّمَآءِ
وَلَن نُّؤْمِنَ لِرُقِيِّكَ حَتَّىٰ تُنَزِّلَ عَلَيْنَا كِتَٰبًا نَّقْرَؤُهُۥ ۗ قُلْ
سُبْحَانَ رَبِّى هَلْ كُنتُ إِلَّا بَشَرًا رَّسُولًا ﴿٩٣﴾ وَمَا مَنَعَ ٱلنَّاسَ
أَن يُؤْمِنُوٓا۟ إِذْ جَآءَهُمُ ٱلْهُدَىٰٓ إِلَّآ أَن قَالُوٓا۟ أَبَعَثَ ٱللَّهُ بَشَرًا
رَّسُولًا ﴿٩٤﴾ قُل لَّوْ كَانَ فِى ٱلْأَرْضِ مَلَٰٓئِكَةٌ يَمْشُونَ مُطْمَئِنِّينَ
لَنَزَّلْنَا عَلَيْهِم مِّنَ ٱلسَّمَآءِ مَلَكًا رَّسُولًا ﴿٩٥﴾ قُلْ كَفَىٰ بِٱللَّهِ
شَهِيدًۢا بَيْنِى وَبَيْنَكُمْ ۚ إِنَّهُۥ كَانَ بِعِبَادِهِۦ خَبِيرًۢا بَصِيرًا ﴿٩٦﴾

87. Rabbinin merhameti hariç! Şüphesiz ki O'nun sana yönelik iyiliği büyüktür. **88.** De ki: "Bu Kur'an'ın bir benzerini getirmek üzere insanlar ve cinler bir araya gelseler, hatta birbirlerine destek de olsalar onun benzerini getiremezler."[1] **89.** Yemin olsun ki biz bu Kur'an'da insanlara her türlü örneği çeşitli şekillerde anlattık.[2] İnsanların çoğu sadece nankörler olarak yüz çevirdiler.

90. (İnkârcılar) şöyle demişlerdi: "Bizim için yerden bir kaynak fışkırtıncaya kadar sana asla inanmayacağız. **91.** Veya sana ait bir hurma bahçen ve üzüm bağın olup içlerinden bolca ırmaklar akıtıncaya kadar (sana inanmayacağız). **92.** Veya iddia ettiğin gibi üzerimize gökten parçalar yağdırıncaya veya Allah'ı ve melekleri önümüze getirinceye[3] kadar (sana inanmayacağız). **93.** Veya altından bir evin (köşkün) olunca ya da göğe yükselinceye kadar (sana inanmayacağız)! Bize, okuyacağımız bir kitap indirinceye kadar (göğe) yükselmene de[4] asla inanmayacağız!"[5] De ki: "Rabbim yücedir. Ben insan bir elçiden başka neyim ki!" **94.** Kendilerine rehber geldiğinde insanları iman etmekten alıkoyan şey, "Allah elçi olarak bir insan mı gönderdi" demelerinden başka bir şey değildir.[6] **95.** De ki: "Yerde yerleşip yürüyenler melekler olsaydı, elbette biz de gökten onlara elçi melek indirirdik."[7] **96.** De ki: "Benimle sizin aranızda şahit olarak Allah yeter. Şüphesiz ki O, kullarından haberdardır, görendir."

---

[1] Bu ayet *tehaddi* denen "meydan okuma" ayetlerinin ilk ikisinden biridir. Sanıldığı veya iddia edildiği gibi bütün Kur'an'la ilgili herhangi bir meydan okuma olmamıştır. Çünkü ilk meydan okuma ayetleri geldiğinde Kur'an'ın henüz yarısı civarındaki kısmı indirilmişti. Meydan okuma ayetleri iniş sıralamasında (yaklaşık 60-70 surelik meydan okuma için) İsrâ 17:88, Tûr 52:34; (on surelik için) Hûd 11:13; (tek sürelik için ise) Yûnus 10:38 ve Bakara 2:23-24'tedir.

[2] Benzer mesajlar: İsrâ 17:41; Kehf 18:54; Furkân 25:33; 'Ankebût 29:43; Rûm 30:58; Zümer 39:27; Haşr 59:21.

[3] Benzer mesajlar: Bakara 2:55; Nisâ 4:153; Furkân 25:21.

[4] Benzer mesajlar: En'âm 6:7-8; Yûnus 10:15-16, 20; Hûd 11:12; Ra'd 13:27; Hicr 15:7, 14-15; İsrâ 17:59, 90-93; Enbiyâ 21:5; Furkân 25:4-5, 7, 21; 'Ankebût 29:50-51; Zuhruf 43:53.

[5] Benzer mesajlar: En'âm 6:25, 109, 111; A'râf 7:146; Yûnus 10:33, 96; Hicr 15:13-15; Şu'arâ 26:199; Sebe' 34:31.

[6] İnkârcıların bir insan olan peygamberle alay ediş-leriyle ilgili benzer mesajlar: Hûd 11:27; İbrâhîm 14:10-11; Enbiyâ 21:3, 36; Mü'minûn 23:24, 33-34, 47; Furkân 25:41; Şu'arâ 26:154, 186; Yâsîn 36:15; Sâd 38:8; Kamer 54:24-25; Teğâbun 64:6.

[7] İnsanlara insan bir peygamber gönderilmesinin nedeni onun örnek alınabilmesi ve ilahi prensiplerin insanlar tarafından uygulanabilir olduğunu gösterip öğretmesidir. Müşriklerin melek peygamber beklemesinin muhtemel sebebi, mahşerde "biz melek değiliz ki melekleri nasıl örnek alalım" demeleri, böyle bir bahaneye sığınmalarıdır. Yüce Allah onların bu türden beklentilerini reddetmektedir. Yeryüzünün sakinleri insanlar oldukları için elçiler de insanlardan seçilmiştir. Benzer mesaj: En'âm 6:9.

97. Allah'ın hidayet ettiği kişi doğru yola ulaş(tırıl)mıştır. Saptırdığı (sapkınlığını onayladığı) kişi içinse O'ndan başka (O'na rağmen) dostlar (yardımcılar) bulamazsın. Kıyamet gününde onları kör, dilsiz ve sağır olarak yüzüstü bir araya toplayacağız.[1] Onların barınağı, ateşi her yavaşladıkça alevini arttıracağımız cehennemdir.[2] **98.** Ayetlerimizi inkâr etmeleri ve "Biz kemik ve ufalanmış toprak olmuşken mi yepyeni bir varlık olarak mı diriltilecekmişiz?"[3] demeleri nedeniyle cezaları işte budur.[4] **99.** Gökleri ve yeri yaratan Allah'ın onları (mahşerde) benzer şekilde yaratmaya ve kendileri için şüphe duyulamayacak bir süre tayin etmeye[5] gücünün yeteceğini hiç mi düşünmediler?[6] Zalimler, sadece inkârcılar olarak yüz çevirdiler. **100.** (Onlara) de ki: "Rabbimin merhamet hazinelerine sahip olsaydınız, harcanır korkusuyla (onlara) yapışırdınız (kimseye vermezdiniz)."[7] İnsan çok cimridir.

وَمَنْ يَهْدِ اللَّهُ فَهُوَ الْمُهْتَدِ ۖ وَمَنْ يُضْلِلْ فَلَنْ تَجِدَ لَهُمْ أَوْلِيَاءَ
مِنْ دُونِهِ ۖ وَنَحْشُرُهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَلَىٰ وُجُوهِهِمْ عُمْيًا وَبُكْمًا
وَصُمًّا ۖ مَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ ۖ كُلَّمَا خَبَتْ زِدْنَاهُمْ سَعِيرًا ﴿٩٧﴾ ذَٰلِكَ
جَزَاؤُهُمْ بِأَنَّهُمْ كَفَرُوا بِآيَاتِنَا وَقَالُوا أَإِذَا كُنَّا عِظَامًا
وَرُفَاتًا أَإِنَّا لَمَبْعُوثُونَ خَلْقًا جَدِيدًا ﴿٩٨﴾ أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّ اللَّهَ
الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ قَادِرٌ عَلَىٰ أَنْ يَخْلُقَ مِثْلَهُمْ
وَجَعَلَ لَهُمْ أَجَلًا لَا رَيْبَ فِيهِ ۖ فَأَبَى الظَّالِمُونَ إِلَّا كُفُورًا ﴿٩٩﴾
قُلْ لَوْ أَنْتُمْ تَمْلِكُونَ خَزَائِنَ رَحْمَةِ رَبِّي إِذًا لَأَمْسَكْتُمْ
خَشْيَةَ الْإِنْفَاقِ ۚ وَكَانَ الْإِنْسَانُ قَتُورًا ﴿١٠٠﴾ وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَىٰ
تِسْعَ آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ فَسْأَلْ بَنِي إِسْرَائِيلَ إِذْ جَاءَهُمْ فَقَالَ لَهُ
فِرْعَوْنُ إِنِّي لَأَظُنُّكَ يَا مُوسَىٰ مَسْحُورًا ﴿١٠١﴾ قَالَ لَقَدْ عَلِمْتَ
مَا أَنْزَلَ هَٰؤُلَاءِ إِلَّا رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ بَصَائِرَ ۖ وَإِنِّي
لَأَظُنُّكَ يَا فِرْعَوْنُ مَثْبُورًا ﴿١٠٢﴾ فَأَرَادَ أَنْ يَسْتَفِزَّهُمْ مِنَ الْأَرْضِ
فَأَغْرَقْنَاهُ وَمَنْ مَعَهُ جَمِيعًا ﴿١٠٣﴾ وَقُلْنَا مِنْ بَعْدِهِ لِبَنِي إِسْرَائِيلَ
اسْكُنُوا الْأَرْضَ فَإِذَا جَاءَ وَعْدُ الْآخِرَةِ جِئْنَا بِكُمْ لَفِيفًا ﴿١٠٤﴾

101. Yemin olsun ki Musa'ya apaçık dokuz ayet (mucize) vermiştik.[8] (Musa) yanlarına geldiğinde Firavun'un ona "Ey Musa, senin büyülenmiş olduğunu sanıyorum." dediğini İsrailoğulları'na sor! **102.** (Musa da) "Bunları (mucizeleri) öngörüler olarak, göklerin ve yerin Rabbinden başkasının indirmediğini gayet iyi biliyorsun. Ey Firavun! Doğrusu ben senin mahvolacağını sanıyorum." demişti. **103.** (Firavun) onları o yerden (o ülkeden) çıkarmak istemişti. Bu yüzden biz de onu ve beraberindekileri (denizde) boğmuştuk. **104.** Arkasından da İsrailoğulları'na "O topraklarda yerleşip oturun! Ahiret vaadi geldiğinde hepinizi toplayıp bir araya getireceğiz." demiştik.

Surenin 101-111. ayetlerinde Hz. Musa, İsrailoğulları ve Firavun'un tutumu ele alınmakta, sonrasında vahyin indirilişinin bir amacı olduğu ifade edilmekte, muhataplara aktarılma biçimi hakkında bilgi verilmekte, vahye inanmayanların karşısında inananların bulunduğu ve onların örnek tutumları dile getirilmektedir.

---

1 Bu ayet İsrâ 17:72, Tâhâ 20:124-127, Neml 27:90, Ahzâb 33:66 ve Kamer 54:48. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

2 Bu ayet A'râf 7:178, İsrâ 17:15 ve Kehf 18:17. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

3 Benzer mesajlar: Ra'd 13:5; İsrâ 17:49; Meryem 19:66; Mu'minûn 23:35, 82; Neml 27:67; Secde 32:10; Yâsin 36:78; Sâffât 37:16, 53; Duhân 44:35; Kâf 50:3, 15; Vâkı'a 56:47; Teğâbun 64:7; Nâzi'ât 79:11.

4 Bu ayette "sebep-sonuç" ilişkisi vardır. Vahyi/ayetleri ve ahireti inkâr etmek "sebep", cehennem/ceza ise "sonuç"tur.

5 Yüce Allah inkârcıları da diğer bütün insanları da mahşerde diriltileceğini ifade etmiş, şüphe barındırmayan bir şekilde yargılanmaları ve yeni bir bedenle diriltilmeleri için bir süre belirlemiştir.

6 Benzer mesaj: Ahkâf 46:33.

7 Bu ayette inkârcı-nankör muhatapların cimriliğine dikkat çekilmektedir.

8 Bu dokuz ayet (delil, mucize), "*'asa*-değnek", "*yed-i beyzâ'*-beyaz el", "denizin yarılması", "kendisinden on iki su fışkıran kaya", "tufan", "çekirge sürüsü ve kımıl (yaban sineği)", "kurbağa istilası", "suyun kana dönüşmesi" ve "dağın onların üzerine kaldırılması"dır.

105. Biz onu (Kur'an'ı), bir amaç ile indirdik; zaten o da gerçeği getirmiştir. Seni yalnızca müjdeleyici ve uyarıcı olarak gönderdik. **106.** Biz onu (Kur'an'ı), insanlara yavaş yavaş okuyasın diye (bölümlere) ayırdık ve onu bu şekilde indirdik.[1] **107.** De ki: "Siz ona ister inanın, ister inanmayın! Şüphesiz ki daha önce kendilerine ilim verilenlere (Kur'an) okununca yüz üstü secdeye kapanırlar. **108.** Rabbimizi tesbih ederiz (yüceltiriz) ki O'nun vaadi mutlaka yerine getirilmiştir." derler.[2] **109.** (Kur'an okumak) onların saygısını artırmış bir şekilde ağlayarak yüzüstü yere kapanırlar.

110. De ki: "İster Allah diye dua edin; ister Rahmân diye dua edin! Hangisiyle dua ederseniz edin, en güzel isimler yalnızca O'na aittir."[3] Duanı yüksek sesle yapma; sesini fazla da kısma; bu (ikisi) arasında bir yol tut![4] **111.** De ki: "*Hamd* (övgü), çocuk edinmemiş olan, otoritesinde ortağı bulunmayan, düşkünlük sebebiyle dosta (ihtiyacı) olmayan Allah'a aittir." O'nu gerektiği gibi yücelt!

18. KEHF SURESİ

110 AYET

Mekke döneminde indirilen, 110 ayetten oluşan, adını 9 ve 10. ayetlerde geçen "mağara" anlamındaki *el-kehf* kelimesinden alan Kehf suresi iniş te 62, mushaf sırasında 18. suredir.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

Surenin 1-8. ayetlerinde vahyin Hz. Muhammed'e indiriliş amacı ile Yüce Allah'a çocuk yakıştırmanın korkunç bir iftira olduğu belirtilmekte ve hayatın var ediliş amacı üzerinde genel mesajlar verilmektedir.

1-4. Katından (gelecek) şiddetli azaba karşı (inkârcıları) uyarmak, iyi işler yapan müminlere içinde *ebedî* kalacakları güzel ödül (cennet) bulunduğunu müjdelemek ve "Allah çocuk edindi!" diyenleri de korkutmak için doğru (bir kelam) olarak içerisine hiçbir eğrilik koymadığı[5] Kitabı kulu (Muhammed'e) indiren Allah'a *hamd*olsun.

[1] Bu ayette Kur'an'ın topluca değil de peyderpey indirilmesinin gerekçesinin, hayata okunması ve hayata dokunması olduğuna dikkat çekilmektedir. Benzer mesaj: Furkân 25:32.

[2] Bu ayet 14 *tilâvet* secdesinden birisidir. Secde ayetleri için bkz. A'râf 7:206; Ra'd 13:15; Nahl 16:49; İsrâ 17:107; Meryem 19:58; Hacc 22:18; Furkân 25:60; Neml 27:25; Secde 32:15; Sâd 38:24; Fussilet 41:37; Necm 53:62; İnşikâk 84:21; 'Alak 96:19.

[3] Bu ayet A'râf 7:180. ayetle birlikte okunmalıdır. *Esmâ-i Hüsnâ* "en güzel isimler"in Yüce Allah'a ait oluşuyla ilgili ayrıca bkz. A'râf 7:180; Tâhâ 20:8; Haşr 59:24.

[4] Bu ayet En'âm 6:63, A'râf 7:55, 56 ve 205. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

[5] Âyette geçen *kayyim* kelimesi, ikinci ayetin başında gelmekte, dolayısıyla birinci ayetle bağlantılı olarak anlaşılabileceği gibi ikinci ayetteki mesajla da ilişkilendirilebilir. Bu durumda anlam "Onu doğru kıldı ki kendi katından gelecek şiddetli bir cezayla uyarasın diye" şeklini alır. Bu iki ihtimal nedeniyledir ki birinci ayetin son kelimesiyle ikinci ayetin ilk kelimesi arasında bir *sekte* vardır.

5. Onların da atalarının da bu konuda hiçbir bilgisi yoktur! Ağızlarından çıkan söz ne de büyük (çirkin)![1] Yalandan başka bir şey söylemiyorlar. **6.** Bu söze (Kitaba) inanmıyorlar (diye) arkalarından üzüntüden neredeyse kendini harap edeceksin.[2] **7.** Biz, (insanların) hangisinin daha güzel iş(ler) yapacağını deneyelim diye yerdeki her şeyi ona ait bir süs yaptık.[3] **8.** Biz mutlaka onun üzerindeki her şeyi kupkuru bir toprak yapacağız.

▼*Sureni̇n 9-26. ayetlerinde sureye adını da veren kıssaya yer verilmektedir.*

9. Yoksa sen bizim ayetlerimizden (mucizelerimizden, sadece) *kehf* ve *rakîm* halkının durumlarını mı şaşırtıcı buldun?[4] **10.** Hani o gençler mağaraya sığınmışlar ve "Rabbimiz! Bize tarafından merhamet ver ve bize (şu) durumumuzdan bir kurtuluş yolu hazırla!" demişlerdi. **11.** Biz de senelerce o mağarada onların kulaklarına perde yerleştirmiştik (onları uykuya daldırmıştık). **12.** Sonra da iki taraftan (*Ashâb-ı Kehf* ile karşıtlarından) hangisinin (mağarada) kaldıkları uzun süreyi daha iyi hesap edeceğini bil(dir)ip (ortaya çıkaralım) diye[5] onları uyandırmıştık.

مَا لَهُم بِهِۦ مِنْ عِلْمٍ وَلَا لِءَابَآئِهِمْ ۚ كَبُرَتْ كَلِمَةً تَخْرُجُ
مِنْ أَفْوَٰهِهِمْ ۚ إِن يَقُولُونَ إِلَّا كَذِبًا ﴿٥﴾ فَلَعَلَّكَ بَٰخِعٌ
نَّفْسَكَ عَلَىٰٓ ءَاثَٰرِهِمْ إِن لَّمْ يُؤْمِنُوا۟ بِهَٰذَا ٱلْحَدِيثِ أَسَفًا ﴿٦﴾
إِنَّا جَعَلْنَا مَا عَلَى ٱلْأَرْضِ زِينَةً لَّهَا لِنَبْلُوَهُمْ أَيُّهُمْ أَحْسَنُ
عَمَلًا ﴿٧﴾ وَإِنَّا لَجَٰعِلُونَ مَا عَلَيْهَا صَعِيدًا جُرُزًا ﴿٨﴾
أَمْ حَسِبْتَ أَنَّ أَصْحَٰبَ ٱلْكَهْفِ وَٱلرَّقِيمِ كَانُوا۟ مِنْ ءَايَٰتِنَا
عَجَبًا ﴿٩﴾ إِذْ أَوَى ٱلْفِتْيَةُ إِلَى ٱلْكَهْفِ فَقَالُوا۟ رَبَّنَآ ءَاتِنَا
مِن لَّدُنكَ رَحْمَةً وَهَيِّئْ لَنَا مِنْ أَمْرِنَا رَشَدًا ﴿١٠﴾ فَضَرَبْنَا
عَلَىٰٓ ءَاذَانِهِمْ فِى ٱلْكَهْفِ سِنِينَ عَدَدًا ﴿١١﴾ ثُمَّ بَعَثْنَٰهُمْ لِنَعْلَمَ
أَىُّ ٱلْحِزْبَيْنِ أَحْصَىٰ لِمَا لَبِثُوٓا۟ أَمَدًا ﴿١٢﴾ نَّحْنُ نَقُصُّ عَلَيْكَ
نَبَأَهُم بِٱلْحَقِّ ۚ إِنَّهُمْ فِتْيَةٌ ءَامَنُوا۟ بِرَبِّهِمْ وَزِدْنَٰهُمْ هُدًى ﴿١٣﴾
وَرَبَطْنَا عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ إِذْ قَامُوا۟ فَقَالُوا۟ رَبُّنَا رَبُّ ٱلسَّمَٰوَٰتِ
وَٱلْأَرْضِ لَن نَّدْعُوَا۟ مِن دُونِهِۦٓ إِلَٰهًا ۖ لَّقَدْ قُلْنَآ إِذًا شَطَطًا ﴿١٤﴾
هَٰٓؤُلَآءِ قَوْمُنَا ٱتَّخَذُوا۟ مِن دُونِهِۦٓ ءَالِهَةً ۖ لَّوْلَا يَأْتُونَ عَلَيْهِم
بِسُلْطَٰنٍۭ بَيِّنٍ ۖ فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ ٱفْتَرَىٰ عَلَى ٱللَّهِ كَذِبًا ﴿١٥﴾

13. Biz sana onların haberini bir amaç için anlatıyoruz. Şüphesiz ki onlar, Rablerine inanıp güvenmiş gençlerdi. Biz de onların hidayetini artırmıştık.[6] **14.** Onların kalplerini sağlam kılmıştık. Hani onlar ayağa kalkarak şöyle demişlerdi: "Bizim Rabbimiz, göklerin ve yerin Rabbidir. Biz O'nun peşi sıra hiçbir ilaha asla yalvarmayacağız. O takdirde şüphesiz ki saçma konuşmuş oluruz.[7] **15.** Şu bizim kavmimiz, O'nun peşi sıra ilahlar edindiler." Bunlar apaçık bir delil getirseler ya! Allah'a yalan uydurandan daha zalim kim olabilir ki!

---

[1] Bu ayet İsrâ 17:49 ve Meryem 19:89-92. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

[2] Bu ayet Şu'arâ 26:4 ve Fâtır 35:8. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

[3] Benzer mesajlar: Hûd 11:7; Mülk 67:2; İnsân 76:2.

[4] Ayette sözü edilen ve "büyük mağara (ki küçüğüne *gâr* denir)" anlamına gelen *el-kehf* kelimesi ile "kitabe, yazıt, levha" anlamındaki *er-rakîm* sözcüğü, burada iki gruptan söz edildiği izlenimi vermemelidir. Çünkü ifadenin başındaki *ashab* kelimesi iki kelimeyi de içermektedir. "Mağara ve kitabe sahipleri" denilince aynı insanların iki özelliği veriliyor demektir. Çünkü kıssanın devam eden bölümünde sürekli olarak tek bir grup delikanlıdan söz edilmekte, başkalarına ait bir bilgiye yer verilmemektedir. Bu delikanlıların *er-rakîm* diye anılması, "isimlerinin bir kitabede yazılı olması" nedeniyledir.

[5] "Yüce Allah'ın bilmesi" ifadesiyle ilgili izahımız ve ilgili ayetler için bkz. Âl-i İmrân 3:140, dipnot 11.

[6] Hidayetin artmasıyla ilgili bkz. Âl-i İmrân 3:173; Enfâl 8:2; Tevbe 9:124; Meryem 19:76; Hacc 22:54; Ahzâb 33:22; Muhammed 47:17; Fetih 48:4; Müddessir 74:31.

[7] Burada insanların harekete geçmesi için gerekli olan değerlere değinilmektedir. Önce "iman", ardından "hidayet", sonrasında "kalp ile irtibat" yani duygu katkısı sağlanmalıdır. Mağara delikanlılarından alınması gereken en önemli ders bu olsa gerektir (Şaban Ali Düzgün, *Kimliksiz Hakikatler*, s. 152).

16. (İçlerinden biri şöyle demişti:) "Madem siz onlardan ve Allah'tan başka tapmakta olduklarından uzaklaştınız; mağaraya sığının ki Rabbiniz size merhametinden yaysın ve işinizde sizin için kolaylık sağlasın." **17.** (Orada bulunsaydın) onlar onun (mağaranın) geniş bir yerindeyken güneşi doğduğunda mağaranın sağına yönelirken, batarken de sol taraftan (onlara vurmadan) geçerken görürdün. İşte bu, Allah'ın delillerindendir. Allah kime hidayet ederse işte o, doğru yola ulaştırılmıştır.[1] Kimi de saptırırsa (sapkınlığını onaylarsa) artık ona yol gösterecek herhangi bir dost asla bulamazsın.[2]

18. Kendileri uykuda oldukları hâlde sen onları uyanık sanırdın. Onları sağa sola çeviriyorduk.[3] Köpekleri de (mağaranın) girişinde ön ayaklarını uzatmıştı. Onları görüp bilseydin dönüp onlardan kaçardın ve gördüklerin yüzünden için korku ile dolardı.[4] **19.** (Onları uyuttuğumuz gibi) durumlarını birbirlerine sormaları için aynı şekilde kendilerini uyandırmıştık. İçlerinden biri "Ne kadar kaldınız?" demişti. (Kimileri) "Bir gün veya günün bir parçası kadar kaldık." demiş, (kimileri de) "Rabbiniz, kaldığınız süreyi daha iyi bilendir." cevabını vermişti. İçinizden birini şu gümüş paranızla şehre gönderin de baksın, hangi yiyecek daha temiz ise size ondan rızık getirsin! Ayrıca nazik (dikkatli) davransın[5] ve sakın sizi kimseye sezdirmesin! **20.** Şüphesiz ki onlar, sizden haberdar olurlarsa sizi taşlarlar (kovarlar) veya sizi kendi dinlerine çevirirler ki o zaman asla kurtulamazsınız.

---

1 Benzer mesajlar: Yûnus 10:108; İsrâ 17:15, 97; Zümer 39:41.

2 Bu cümleler A'râf 7:178, İsrâ 17:15 ve 97. ayetlerle birlikte okunmalıdır. Burada verilmek istenen mesaj, aslında hidayetin de sapkınlığın da insanların kendi tercihlerinin sonucu olduğuna dikkat çekilmektedir. Çünkü Yüce Allah'ın hidayetini dilediği kişiler bunu hak edenlerdir; saptırdığı kişiler de sapkınlığını onayladığı kişilerdir.

3 Onların sağa sola çevrilmesinin gerekçesi, hep bir tarafta yatmalarının çürümeye neden olmasını engellemek olabilir. Mağaradakilerin bu durumundan anlaşılabilecek şey, sebeplere sarılmanın insan olmanın gereği olduğudur. Olayın mucizevi yönü bir tarafa, insanlar herhangi bir işte ellerinden geleni yapmalı, sebeplere sarılmalı, varsa alınacak önlemler onları mutlaka almalıdırlar. Mucizevi bir olayda bile olağan sebeplere sarılmak tedbirli olmanın bir gereğidir.

4 Bu konu hakkında, 22. ayette mağaradakilerin sayısı ile ilgili ileri geri konuşanların yaptığı gibi davranılmaması gerektiğine dikkat çekilmektedir. Bu ayetlerde ele alınan konuların içyüzüyle ilgili net ve kesin kanaatler ortaya koymaktan özellikle kaçınmaktan yanayız. Bu konuda kastedilenin tam olarak ne olduğunu anlayamadığımızı, diğer kardeşlerimizin bu noktada ileri sürecekleri fikirleri beklediğimizi belirtmemiz gerekir. Gerçeği Yüce Allah bilir.

5 Ayette geçen *we'lyetelettaf* emri "hassas, dikkatli ve tedbirli davranmak, gizlilik içerisinde olmak" demektir. Kelimeye bu şekilde anlam verilmelidir; çünkü devam eden cümledeki "Sakın sizi kimseye sezdirmesin" ifadesi bu anlamın devamı niteliğindedir. Bazı âlimlerimiz *we'lyetelettaf* kelimesinin "nezaket içerisinde davranmak" anlamına da geldiğini ifade ederek, onların yaşadıkları ortamda şartlar değişliği için mevcut şartları görerek dikkat ve nezaket göstermelerini onlardan istemişlerdi.

21. Böylece (insanları) onlardan haberdar etmiştik ki Allah'ın vaadinin gerçek olduğunu ve o (Son) Saat'te şüphe olmadığını bilsinler. Hani aralarında onların durumunu tartışıyor ve şöyle diyorlardı: "Üzerlerine bir bina yapın! Rableri onları çok iyi bilendir." Onların durumunu bilenler ise "Biz elbette onların üzerlerine (yanlarına) bir mescit yapacağız"[1] demişlerdi. **22.** (Bazıları) *gayb*a taş atarak (tahmin yürüterek) "(Onlar) üç kişidir; dördüncüleri köpekleridir." derler. (Bazıları) "(Onlar) beş kişidir; altıncıları köpekleridir." derler. (Kimileri de) "(Onlar) yedi kişidir; sekizincisi köpekleridir." derler. De ki: "Onların sayılarını Rabbim gayet iyi bilendir." Onları sadece az kişi bilir(di). Öyle ise onlar hakkında delillerin apaçık olması dışında bir tartışmaya girme ve onlar hakkında (konuşan) kişilerin hiçbirinden soru sorma! **23.** Hiçbir şey için sakın "Bunu yarın mutlaka yapacağım." deme! **24.** "Ancak Allah dilerse (yapacağım." de)![2] Unuttuğun zaman Rabbini an ve "Umarım Rabbim beni doğruya bundan daha yakın olana ulaştırır." de! **25.** (Bazıları şöyle diyor): "Onlar, mağaralarında üç yüz sene kadar kalmış ve dokuz (sene) de buna ilave etmişlerdir." **26.** De ki: "Ne kadar kaldıklarını Allah gayet iyi bilendir.[3] Göklerin ve yerin gizli bilgisi yalnızca O'na aittir.[4] O'nun görmesi de duyması da ne muhteşemdir! Onların (insanların) O'ndan başka bir dostu yoktur. O kendi hükmüne kimseyi ortak etmez."[5]

وَكَذَٰلِكَ أَعْثَرْنَا عَلَيْهِمْ لِيَعْلَمُوٓا۟ أَنَّ وَعْدَ ٱللَّهِ حَقٌّ وَأَنَّ
ٱلسَّاعَةَ لَا رَيْبَ فِيهَآ إِذْ يَتَنَٰزَعُونَ بَيْنَهُمْ أَمْرَهُمْ فَقَالُوا۟
ٱبْنُوا۟ عَلَيْهِم بُنْيَٰنًا ۖ رَّبُّهُمْ أَعْلَمُ بِهِمْ ۗ قَالَ ٱلَّذِينَ غَلَبُوا۟
عَلَىٰٓ أَمْرِهِمْ لَنَتَّخِذَنَّ عَلَيْهِم مَّسْجِدًا ﴿٢١﴾ سَيَقُولُونَ ثَلَٰثَةٌ
رَّابِعُهُمْ كَلْبُهُمْ ۖ وَيَقُولُونَ خَمْسَةٌ سَادِسُهُمْ كَلْبُهُمْ رَجْمًۢا
بِٱلْغَيْبِ ۖ وَيَقُولُونَ سَبْعَةٌ وَثَامِنُهُمْ كَلْبُهُمْ ۚ قُل رَّبِّىٓ أَعْلَمُ
بِعِدَّتِهِم مَّا يَعْلَمُهُمْ إِلَّا قَلِيلٌ ۗ فَلَا تُمَارِ فِيهِمْ إِلَّا مِرَآءً
ظَٰهِرًا ۖ وَلَا تَسْتَفْتِ فِيهِم مِّنْهُمْ أَحَدًا ﴿٢٢﴾ وَلَا تَقُولَنَّ
لِشَاْىْءٍ إِنِّى فَاعِلٌ ذَٰلِكَ غَدًا ﴿٢٣﴾ إِلَّآ أَن يَشَآءَ ٱللَّهُ ۚ وَٱذْكُر
رَّبَّكَ إِذَا نَسِيتَ وَقُلْ عَسَىٰٓ أَن يَهْدِيَنِ رَبِّى لِأَقْرَبَ مِنْ هَٰذَا
رَشَدًا ﴿٢٤﴾ وَلَبِثُوا۟ فِى كَهْفِهِمْ ثَلَٰثَ مِا۟ئَةٍ سِنِينَ وَٱزْدَادُوا۟
تِسْعًا ﴿٢٥﴾ قُلِ ٱللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا لَبِثُوا۟ ۖ لَهُۥ غَيْبُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ
وَٱلْأَرْضِ ۖ أَبْصِرْ بِهِۦ وَأَسْمِعْ ۚ مَا لَهُم مِّن دُونِهِۦ مِن وَلِىٍّ
وَلَا يُشْرِكُ فِى حُكْمِهِۦٓ أَحَدًا ﴿٢٦﴾ وَٱتْلُ مَآ أُوحِىَ إِلَيْكَ مِن كِتَابِ
رَبِّكَ ۖ لَا مُبَدِّلَ لِكَلِمَٰتِهِۦ وَلَن تَجِدَ مِن دُونِهِۦ مُلْتَحَدًا ﴿٢٧﴾

**Surenin 27-31. ayetlerinde Hz. Muhammed vahiy ve müminlerle ilişkisi noktasında inşa edilmekte, sonuçlarına katlanmaları kaydıyla hakikate karşı tavırlarında insanların serbest bırakıldığı mesajı verilmektedir.*

27. Rabbinin Kitabı'ndan sana vahyedileni *tilâvet* et (okuyup aktar)![6] O'nun sözlerini (kanunlarını) değiştirebilecek yoktur. O'ndan başka hiçbir sığınak da asla bulamazsın.

---

1 Bu buyruk namaz, oruç, zekât, kurban vs. ibadetlerin eski ümmetlerden beri farz olduğunun delillerindendir. Benzer mesajlar: Bakara 2:83, 183; Âl-i İmrân 3:39; Mâide 5:12; Yûnus 10:87; İbrâhîm 14:40; Meryem 19:31, 55, 59; Tâhâ 20:14; Hacc 22:26-30, 34-37; Enbiyâ 21:73; Lokmân 31:17; Şûrâ 42:13.

2 Bu cümle Kalem 68:18. ayetle birlikte okunmalıdır.

3 Bu ayetlerde mağaradakilerle ilgili vahyin verdiği bilginin dışına çıkmamak gerektiği ve ona iman etmenin zorunlu olduğu anlaşılmaktadır.

4 Benzer mesajlar: Bakara 2:33; Hûd 11:123; Nahl 16:77; Neml 27:65; Fâtır 35:38; Hucurât 49:18.

5 Bu cümlede dinin sahibinin Yüce Allah olduğu ve hüküm koymada hiçbir ortak kabul etmediği bildirilmektedir.

6 Burada ve daha pek çok ayette geçen *tilâvet* kelimesi bilinen anlamda "okumak" anlamında değil, Şems 91:2'de de olduğu gibi "izini sürmek, peşinden gitmek, takip etmek" demektir. Râzî bu kelimenin okumayla birlikte uygulama anlamını da içerdiğini ifade etmektedir. Başta Hz. Muhammed olmak üzere bütün muhataplar Kur'an'ı okuyup uygulama noktasında uyarılmakta, Yüce Allah'ın kitabından vahyedilen esasların uygulanması gerektiği özellikle bildirilmektedir. Bu arada *tilâvet* kelimesinin "gündem yapmak" anlamından hareket ederek, buradaki amacın ilâhî mesajların tebliğ edilmesi olduğunu söyleyebiliriz.

28. O'nun rızasını isteyerek Rablerine sabah akşam dua edenlerle birlikte olmaya devam et! Dünya hayatının süsünü isteyerek gözlerini onlardan çevirme! Arzusuna uymuş ve işi gücü aşırılık olduğu için kalbini bizi hatırlamaktan habersiz kıldığımız kimseye boyun eğme![1] **29.** De ki: "Hak (gerçek), Rabbinizdendir."[2] Öyle ise dileyen iman etsin; dileyen inkâr etsin![3] Biz, zalimlere öyle bir ateş hazırladık ki (ateşten) duvarları kendilerini çepeçevre kuşatmıştır. Yardım dileyecek olsalar, erimiş maden gibi yüzleri haşlayan bir su ile yardım edilir. Ne fena bir içecektir o ve ne kötü bir kalma yeridir orası!

30. İman edip iyi işler yapanlar (bilmelidir ki), biz güzel iş yapanların ödülünü boşa çıkarmayacağız.[4] **31.** İşte onlara, altlarından ırmaklar akan durmaya değer cennetler[5] vardır. Onlar orada koltuklara kurularak altın bileziklerle süslenip bezenecek; ince ve kalın ipekli kumaştan yeşil elbiseler giyecekler.[6] Ne güzel karşılıktır o ve ne güzel kalma yeridir orası!

▾ *Sûrenin 32-44. ayetlerinde iki bahçe sahibi kılınan bir nankörün mümin biriyle yaşadığı ibretlik durum ve duyarsızlığının karşılığında dünyada yaşadığı felaket dikkatlere sunulmaktadır.*

32. Onlara şu iki adamı örnek ver:[7] Bunlardan birine iki üzüm bağı vermiş, her ikisinin de çevresini hurmalarla donatmış, aralarında da ekinler yetiştirmiştik. **33.** O iki bağ da yemişlerini vermiş, hiçbirini eksik bırakmamıştı. İkisinin arasından bir de nehir fışkırtmıştık. **34.** Bu kişinin bolca ürünü vardı. Arkadaşıyla konuşurken ona şöyle demişti: "Ben servetçe senden daha zenginim; nüfus bakımından da senden daha güçlüyüm."

---

1 Buradaki mesaj, "sebep-sonuç" ilişkisi içerisinde kişinin hevasına uyduğu, işinin aşırılık içerdiği, bu yüzden de kalbinin Yüce Allah'ın zikrinden habersiz kılındığıdır.

2 Yûnus 10:32'de belirtildiği gibi bu ayette de ilahi gerçeklerin ötesinde geriye sapkınlıktan başka bir şey kalmayacağına işaret edilmektedir.

3 Benzer mesajlar: Teğâbun 64:2; İnsân 76:3. Bu ayetlerde inanç özgürlüğüne dikkat çekilmektedir.

4 Mahşerde azaptan kurtulabilmek için dünya hayatında imanlı olmak ve sâlih ameller işlemek gerekmektedir. Bu iki değeri hayatına hâkim kılanlar zaten güzel işler yapmış olacakları için Yüce Allah onların ödüllerini ziyan etmeyeceğini ifade etmektedir. Benzer mesajlar: Bakara 2:143; Âl-i İmrân 3:171, 195; A'râf 7:170; Tevbe 9:120; Hûd 11:115; Yûsuf 12:56, 90; Kehf 18:30; Enbiyâ 21:94.

5 "Durulmaya değer cennetler" anlamı verdiğimiz "'Adn cennetleri" ifadesi Kur'an'da 11 kez yer almaktadır. Bkz. Tevbe 9:72; Ra'd 13:23; Nahl 16:31; Kehf 18:31; Meryem 19:61; Tâhâ 20:76; Fâtır 35:33; Sâd 38:50; Mü'min 40:8; Saff 61:12; Beyyine 98:8.

6 Benzer mesajlar: Hacc 22:23; Fâtır 35:33; İnsân 76:21. Bu ayetlerde müslümanların dünya hayatında özlemini çektiği şeylerin çok daha fazlasının kendilerine cennette verileceği müjdelenmektedir.

7 Burada sözü edilen "iki "adam"ın kim olduğuyla ilgili isim verilmemektedir. Çünkü biliniyor ki *darb-ı meseller*in yaşanmış olması şart değildir. Zaten Rabbimiz burada kişilerin adını, yaşadıkları yeri veya milliyetlerini söz konusu etmemektedir. Verilmek istenen mesaj bu ayrıntılarla değil, orada üzerinde durulan konularla ilgilidir.

35. (Bu şımarık kişi) kendisine haksızlık ederek bağına girmiş ve şöyle demişti: "Bunun (bağın) hiçbir zaman yok olacağını sanmıyorum. **36.** O (Son) Saat'in gerçekleşeceğini de sanmıyorum. Rabbime döndürülürsem, (orada) bundan daha hayırlı bir karşılık mutlaka bulacağım."[1] **37.** Onunla konuşan arkadaşı ona şöyle demişti: "Seni topraktan, sonra *nutfe*den (zigottan) yaratan, daha sonra seni bir erkek (insan)[2] biçimine sokan (Allah)ı inkâr mı ettin?[3] **38.** Fakat O, Allah'tır; Rabbimdir ve ben Rabbime hiçbir şeyi ortak koşmam." **39-40.** Bahçene girdiğinde "Maşallah! Kuvvet yalnızca Allah'a aittir." deseydin ya! "Malca ve evlatça beni kendinden güçsüz görüyorsan, (şunu bil ki) belki Rabbim bana senin bahçenden daha iyisini verir; oraya (bahçene) gökten yıldırımlar gönderir ve kupkuru bir toprak hâline gelir. **41.** Veya (bahçenin) suyu dibe çekilir de onu istemeye (elde etmeye) asla güç yetiremezsin." **42.** (O şımarık kişinin) serveti kuşatılmıştı (yok edilmişti). Böylece, çardakları üzerine yıkılmış hâlde (bahçesiyle ilgili) yaptığı harcamalar yüzünden ellerini ovuşturarak şöyle diyordu: "Ah, eyvah, keşke Rabbime kimseyi ortak koşmamış olsaydım!" **43.** Kendisine Allah'tan başka yardım edecek destekçileri yoktu. Kendi kendini de kurtaracak güçte değildi. **44.** İşte burada yardım ve dostluk gerçek olan[4] Allah'a aittir. O sevap bakımından hayırlı olandır; son bakımından da hayırlı olandır.

▾ *Surenin 45-49. ayetlerinde dünya hayatının geçiciliğine ve kalıcı amallere dikkat çekilmekte. Son Saat'te yaşanacakların bir bölümü ve mahşerde amel defteriyle buluşma haber verilmektedir.*

45. Onlara şunu da örnek ver: "Dünya hayatının durumu gökten indirdiğimiz bir su gibidir ki yerin bitki(ler)i o (su) sayesinde (gürleşip) birbirine karışmış, rüzgârların savurduğu çer çöp hâline gelmiştir."[5] Allah her şey üzerinde güç sahibidir.

[1] Bu cümle Mekkeli müşriklerin içerisinde bir kısmının belirli-belirsiz bir şekilde ahiret inancının bulunduğunu göstermektedir. Benzer mesajlar: Meryem 19:77; Fussilet 41:50; Câsiye 45:32.

[2] Burada muhatap erkek bir kişi olduğu için ayette *racülen* kelimesi tercih edilmiştir. Bütünüyle insanın yaratılışıyla ilgili pek çok bilginin benzer içeriklerde Kur'an'da yer aldığı bilinmektedir.

[3] Benzer mesaj: İnfitâr 82:6-8.

[4] Benzer mesajlar: En'âm 6:62; Yûnus 10:30, 32; Hacc 22:6, 62; Mu'minûn 23:116; Nûr 24:25; Lokmân 31:30.

[5] Yağmur yeryüzündeki bitkilerle yani toprağın altındaki tohumla buluşup birbirine karışır; sonunda yemyeşil bir görüntü ve çeşitli ürünler insanlarla buluşur. Zamanı gelince söz konusu yeşillikler yerini rüzgârın savurduğu çer çöpe bırakır. İki bahçe sahibi kişi servetle övündüğü için kınanmış, onun itibar ettiği servetin yok edilebileceği ifade edilmişti. Şimdi ise sadece servetin değil, bütünüyle dünya hayatının bile bir mevsimlik bitki gibi olduğu üzerinden mesaj verilmekte, fânî bir âleme gereğinden fazla bel bağlamanın yanlışlığı vurgulanmaktadır. Benzer mesajlar: Yûnus 10:24; Zümer 39:21; Hadîd 57:20.

46. Mal ve çocuklar dünya hayatının süsüdür. İyi işlerden oluşan kalıcı faaliyetlerin hem ödül bakımından hayırlı olandır hem de ümit beslenmesi Rabbinin katında hayırlı olandır. **47.** Dağları yürüteceğimiz gün yeryüzünü çıplak (dümdüz) görürsün. Hiçbirini bırakmaksızın onları (mahşerde) toplayacağız. **48.** Hepsi sıra sıra Rabbinin huzuruna çıkarılacak ve (kendilerine) şöyle denecektir: "Şüphesiz ki sizi ilk yarattığımız şekilde bize geldiniz.[1] Aslında sizin için böyle bir buluşmayı asla gerçekleştiremeyeceğimizi sanmıştınız." **49.** Kitap (amel defteri) ortaya konulacaktır.[2] Suçluların, onda yazılı olanlardan korkmakta olduklarını göreceksin. (Onlar) "Ah, vay hâlimize! Bu nasıl kitapmış! Küçük büyük hiçbir şey bırakmaksızın hepsini sayıp dökmüş!" diyecekler. Yaptıklarını (karşılarında) hazır bulacaklardır. Rabbin, kimseye haksızlık etmeyecektir.

1 Benzer mesajlar: En'âm 6:94; Meryem 19:80, 95.

2 Benzer mesajlar: İsrâ 17:13-14, 71; Hâkka 69:19-24.

Surenin 50-59. ayetlerinde İblis'in secde etmemesi ve sonuçları, müşriklerin ve kâfirlerin çaresizliği haber verilmekte, Kur'an'da her şeyin açıklandığı ifade edilmekte, peygamber'in gönderilme gerekçesi gündeme getirilmekte, zalimlerin duyarsızlığı vs. bildirilmektedir.

50. Hani meleklere "Âdem için (Allah'a) secde edin!" demiştik. Onlar da hemen secde etmişlerdi. İblis hariç,[3] (Zaten O) cinlerdendi[4] ve Rabbinin emrinden dışarı çıkmıştı. (Şimdi siz) benim peşim sıra onu ve onun soyunu mu dostlar ediniyorsunuz? Oysa onlar sizin için düşmandır. Zalimler için bu ne kötü bir değişimdir! **51.** Ben onları (İblis ve soyunu) göklerin ve yerin yaratılışına da kendilerinin yaratılışına da şahit tutmadım.[5] Ben yoldan çıkaranları yardımcı edinecek değilim. **52.** O gün (Allah, kâfirlere) "Benim ortaklarım olduğunu sandıklarınızı çağırın!" diyecek,[6] onlar da kendilerini(!) çağırmış (fakat ortakları) onlara cevap verememiş olacaklardır. Biz onların arasına uçurum koyacağız. **53.** Suçlular ateşi görür görmez, orayı boylayacaklarını iyice anlamış olacaklar;[7] ondan kaçış (kurtuluş yolu) da bulamayacaklardır.

3 İblis'in secde etmemesiyle ilgili bkz. Bakara 2:34, dipnot 3.

4 Cinler ve dolayısıyla İblis ateşten yaratıldığı için (A'râf 7:12; Hicr 15:27, Sâd 38:76; Rahmân 55:15), onların melek kapsamında sayılmasının doğru olamayacağı düşüncesindeyiz. İblis'in aslında Azâzil adında çok bilgili bir melek olduğu, cennet bekçiliği yaptığı, bilgisi nedeniyle kibirlendiği şeklindeki kabulün Kur'an'dan delili yoktur; aksine, bu görüş bu ayete de açıkça aykırıdır. Kur'an'da meleklerin Yüce Allah'a ibadette hiçbir şekilde kibre girmedikleri, kendilerine emredileni aynen uyguladıkları En'âm 6:61, Nahl 16:50, Meryem 19:64, Enbiyâ 21:27 ve Tahrim 66:6'da apaçık bir şekilde dile getirilmektedir.

5 Benzer mesajlar: Sâffât 37:150; Zuhruf 43:19.

6 Benzer mesajlar: Kasas 28:62, 74.

7 Bu ayette geçen *zanne* fiili kelimenin asıl anlamı olan "zannetmek" değil, konu mahşerdeki hakikatlerle ilgili olduğu için "anlamak, bilmek" demektir.

54. Yemin olsun ki bu Kur'an'da insanlar için her türlü örneği sayıp dökmüşüzdür.[1] (Nankör) insan tartışmaya en çok düşkün olandır. **55.** Kendilerine rehber geldiğinde insanları iman etmekten ve Rablerinden bağışlanma dilemekten alıkoyan şey, öncekilere (uygulanan) kanunun[2] kendilerine de gelmesini veya azabın önlerine gelmesini beklemekten başka bir şey değildir! **56.** Biz, elçileri sadece müjdeleyiciler ve uyarıcılar olarak göndeririz.[3] Kâfir olanlar ise gerçeği *batıl*la gidermek için mücadele ederler.[4] Onlar ayetlerimle ve uyarıldıkları şeylerle alay etmişlerdir.[5] **57.** Kendisine Rabbinin ayetleri hatırlatılıp da onlara sırt çevirenden, kendi elleriyle yaptıklarını unutanlardan daha zalim kim olabilir ki! Şüphesiz ki onu (Kur'an'ı) anlamaları konusunda biz onların kalplerine perdeler, kulaklarına da (s)ağırlık verdik.[6] Sen onları doğru yola çağırsan da asla doğru yola gelmeyeceklerdir. **58.** Senin çok bağışlayan Rabbin merhamet sahibidir. Yaptıkları yüzünden onları (hemen) sorumlu tutacak olsaydı, onlara azabı çabucak verirdi.[7] Fakat kendilerine (tanınmış) belirli bir süre vardır ki O'ndan başka bir sığınak asla bulamayacaklardır. **59.** İşte haksızlık ettikleri zaman şu şehirler(in halkları)nı helak etmiştik. Onları helak etmek için de belirli bir zaman belirlemiştik.

وَلَقَدْ صَرَّفْنَا فِي هَٰذَا الْقُرْآنِ لِلنَّاسِ مِن كُلِّ مَثَلٍ ۚ وَكَانَ
الْإِنسَانُ أَكْثَرَ شَيْءٍ جَدَلًا ﴿٥٤﴾ وَمَا مَنَعَ النَّاسَ أَن يُؤْمِنُوا
إِذْ جَاءَهُمُ الْهُدَىٰ وَيَسْتَغْفِرُوا رَبَّهُمْ إِلَّا أَن تَأْتِيَهُمْ سُنَّةُ
الْأَوَّلِينَ أَوْ يَأْتِيَهُمُ الْعَذَابُ قُبُلًا ﴿٥٥﴾ وَمَا نُرْسِلُ الْمُرْسَلِينَ
إِلَّا مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ ۚ وَيُجَادِلُ الَّذِينَ كَفَرُوا بِالْبَاطِلِ
لِيُدْحِضُوا بِهِ الْحَقَّ ۖ وَاتَّخَذُوا آيَاتِي وَمَا أُنذِرُوا هُزُوًا ﴿٥٦﴾
وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّن ذُكِّرَ بِآيَاتِ رَبِّهِ فَأَعْرَضَ عَنْهَا وَنَسِيَ
مَا قَدَّمَتْ يَدَاهُ ۚ إِنَّا جَعَلْنَا عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ أَكِنَّةً أَن يَفْقَهُوهُ
وَفِي آذَانِهِمْ وَقْرًا ۖ وَإِن تَدْعُهُمْ إِلَى الْهُدَىٰ فَلَن يَهْتَدُوا إِذًا
أَبَدًا ﴿٥٧﴾ وَرَبُّكَ الْغَفُورُ ذُو الرَّحْمَةِ ۖ لَوْ يُؤَاخِذُهُم بِمَا كَسَبُوا
لَعَجَّلَ لَهُمُ الْعَذَابَ ۚ بَل لَّهُم مَّوْعِدٌ لَّن يَجِدُوا مِن دُونِهِ
مَوْئِلًا ﴿٥٨﴾ وَتِلْكَ الْقُرَىٰ أَهْلَكْنَاهُمْ لَمَّا ظَلَمُوا وَجَعَلْنَا
لِمَهْلِكِهِم مَّوْعِدًا ﴿٥٩﴾ وَإِذْ قَالَ مُوسَىٰ لِفَتَاهُ لَا أَبْرَحُ حَتَّىٰ
أَبْلُغَ مَجْمَعَ الْبَحْرَيْنِ أَوْ أَمْضِيَ حُقُبًا ﴿٦٠﴾ فَلَمَّا بَلَغَا مَجْمَعَ
بَيْنِهِمَا نَسِيَا حُوتَهُمَا فَاتَّخَذَ سَبِيلَهُ فِي الْبَحْرِ سَرَبًا ﴿٦١﴾

* *Surenin 60-82. ayetlerinde Hz. Musa ile yol arkadaşının çıktığı yolculuk ve sonrasında Yüce Allah katından kendisine bilgi verilmiş bilge bir kulun olayı dile getirilmektedir.*

60. Hani Musa beraberindeki (gence) şöyle demişti: "Durup dinlenmeyeceğim; ya iki denizin birleştiği yere kadar varacağım ya da çok uzun süre yürüyeceğim." **61.** İki denizin birleştiği yere[8] varınca balıklarını unutmuşlardı. Balık da denizde bir yol tutmuştu (gözden kaybolup gitmişti).

---

[1] Benzer mesajlar: İsrâ 17:41, 89; Furkân 25:33; 'Ankebût 29:43; Rûm 30:58; Zümer 39:27; Haşr 59:21.

[2] "Öncekilerin sünneti" ifadesi Yüce Allah'ın onlara uyguladığı kanunu, onların başına gelen dünyevî felaketler veya dünyevî sıkıntılar, helak edilmeleri vs.'dir. Benzer mesajlar: Enfâl 8:38, Hicr 15:13, Kehf 18:55 ve Fâtır 35:43.

[3] Benzer mesajlar: Bakara 2:213; Nisâ 4:164-165; En'âm 6:48.

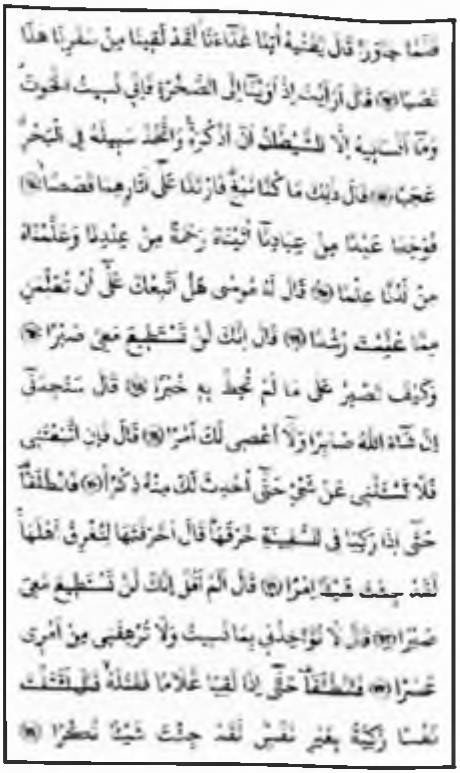
[4] Bu cümle Enbiyâ 21:18'de "batıla karşı gerçek için söylenen"in zıddını oluşturmaktadır.

[5] Benzer mesaj: Kehf 18:106.

[6] Bu ayet inkârcıların inkârcılığının sonucunda kalplerinde ve kulaklarında ağırlık olacağını, bu nedenle de Kur'an'ı anlayamayacaklarını içermektedir. Benzer mesaj: İsrâ 17:46.

[7] Benzer mesajlar: Nahl 16:61; Fâtır 35:45.

[8] Hz. Musa'nın yolculuğu esnasında ulaştığında duracağı ve kendisinden bilgice daha üstün birini bulacağı yer olarak ifade edilen *Mecme'u'l-Bahreyni* (iki denizin buluştuğu yer)in neresi olduğu konusunda farklı kanaatler ileri sürülmüştür. Müfessirlerin büyük çoğunluğu, bu iki denizin Fars ve Rum denizleri olduğunu ifade etmiş, ancak bazıları, yolculuğu çok uzun kabul etmiş olacaklar ki söz konusu yerin Hint Okyanusu ile Kızıldeniz'in buluştuğu yer veya Akdeniz'le Atlas Okyanusu'nun birleştiği yer, Endülüs denizi veya Ermenistan denizi şeklinde görüşler ileri sürmüşlerdir. Bütün bu görüşler elbette eleştiriye açıktır.

62. (İki denizin birleştiği yeri) geçip gittiklerinde (Musa beraberindeki) gence "Azığımızı bize getir! Şüphesiz ki bu yolculuğumuz nedeniyle çok yorulduk." demişti. 63. (Genç) "Gördün mü (bak şu işe)! Kayaya sığındığımız sırada balığı(n denize düştüğünü söylemeyi) unutmuşum. Onu hatırlamamı bana şeytandan başkası unutturmadı." demişti: O (balık), şaşılacak bir şekilde denizde yolunu tutup gitmişti. 64. (Musa) "İşte aradığımız (yer) orasıydı!" demiş, hemen izlerinin üzerine geri dönmüşlerdi. 65. (Derken), kendisine katımızdan bir rahmet verdiğimiz ve ona tarafımızdan bir ilim öğrettiğimiz kullarımızdan bir kul bulmuşlardı.[1] 66. (Musa) ona "Doğruyu bulmak üzere sana öğretilenden bana da öğretmen için sana uyabilir miyim?" demişti.

67. (O bilge melek) şu cevabı vermişti: "Doğrusu sen benimle beraberliğe sabredemezsin. 68. (İç yüzünü) kavrayamadığın bir bilgiye nasıl sabredeceksin?"[2] 69. (Musa) "İnşallah sen beni sabreder bulacaksın. Senin emrine de karşı gelmeyeceğim." demişti.[3] 70. (Melek) "Bana uyarsan, sana o konuda bilgi verinceye kadar hiçbir şey hakkında bana soru sorma!" demişti. 71. Yola çıkmışlardı. Sonunda gemiye bindikleri zaman (melek) gemiyi delmişti. (Musa) "Halkını boğmak için mi onu deldin? Şüphesiz ki sen çok çirkin (tehlikeli) bir iş yaptın!" demişti. 72. (Melek) "Ben sana benimle beraberliğe sabredemezsin demedim miydim?" demişti. 73. (Musa) "Unuttuğum şeyden dolayı beni sorumlu tutma; (bu) işimden dolayı beni ağır bir şekilde kınama." demişti. 74. (Yeniden) yola koyulmuşlardı. Sonunda bir erkek çocuğa rastladıklarında (melek) onu hemen öldürmüştü. (Musa) şöyle demişti: "Tertemiz (suçsuz) bir canı, bir can karşılığı olmaksızın öldürdün, öyle mi? Şüphesiz ki sen fena bir şey yaptın!"

---

1 Burada sözü edilen "kul", Hz. Musa'ya hocalık yapsın diye görevlendirilen özel bir "melek" olmalıdır. Bu kişiyi "insan" kabul edip adına "Hızır" denmesi, cevabı imkânsız soruların sorulmasına neden olmaktadır.

2 Burada Hz. Musa'nın sabırlı olamayacağı bilinmesine rağmen, bir eğitim ilkesi olarak insanlara fırsat tanımanın gerekliliği vurgulanmış olmaktadır. Bu pasajda ele alınan üç imtihan konusuna bakıldığında bu olayların birer gizem içerdiği özellikle kul/melek tarafından bilinmesine rağmen, insanlara "senin buna gücün yok; sen buna dayanamazsın" deyip "onlara fırsat verilmemesi" yolu tercih edilmemiş, aksine onun bu işe karşı tutumunu ortaya koyması için bir eğitim süreci yaşaması için kendisine fırsat tanınmıştır.

3 Hz. Musa'nın burada verdiği sözde duramamasının nedenini bir insan olarak onun psikolojik yapısına bağlamak gerekiyor, yoksa onun mutlak isyanına değil. Yani insanoğlu yaratılışı gereği ilk defa karşılaştığı şeylere karşı bir irkilme yaşar ve onların iç yüzünü öğrenme konusunda sabır gösteremeyebilir. Kaldı ki Hz. Musa, ilk olay sonunda konuşunca önceki sözünü unuttuğunu, bu nedenle sözünde duramadığını, unutma nedeniyle de sorumlu tutulmamasını istemektedir. Yani Hz. Musa'nın bu ilk olayında bir kasıt yok, tamamen her insanda olabilen bir unutma durumu devreye girmiştir. Bunda kınanacak bir şey olmadığı gibi yalan veya isyan diye isimlendirilebilecek bir husus da yoktur.

75. (Bilge melek) "Ben sana benimle beraberliğe sabredemezsin dememiş miydim?" diye sormuştu. **76.** (Musa) şöyle demişti: "Bundan sonra sana bir şey sorarsam artık benimle arkadaşlık etme! Elbette benim tarafımdan (ileri sürebilecek) mazeretin sonuna ulaştın." **77.** Yine yola çıkmışlardı. Sonunda bir şehir halkına ulaşıp onlardan yiyecek istemişlerdi. Ancak (şehir halkı) onları misafir etmekten kaçınmıştı. Orada yıkılmak üzere bulunan bir duvarla karşılaşmışlardı. (Melek) hemen onu doğrultmuştu (tamir etmişti). (Musa) "Dileseydin, elbette buna karşı bir ücret alırdın." demişti. **78.** (Bunun üzerine melek): "İşte bu (durum) benimle senin aramızın ayrılmasıdır. Şimdi sana sabredemediğin şeylerin açıklamasını bildireceğim." demişti. **79.** "Gemi var ya o, denizde çalışan yoksul kişilerindi. Onu kusurlu kılmak istedim. (Çünkü) onların arkasında her (sağlam) gemiye el koymakta olan bir hükümdar vardı. **80.** Erkek çocuğa gelince, onun ana babası mümin kişilerdi. Onları azdırıp inkâra sürüklemesini uygun görmemiştik.[1] **81.** Böylece Rablerinin onun yerine kendilerine, ondan daha temiz ve daha merhametlisini vermesini istemiştik. **82.** Duvara gelince, o da şehirdeki iki öksüz çocuğa aitti. Duvarın altında onlara ait bir hazine vardı. Babaları iyi biriydi. Rabbin onların yetişkinlik çağına ulaşıp da kendi katından bir rahmet olarak hazinelerini çıkarmalarını istemişti. Ben bun(lar)ı kendiliğimden yapmadım.

قَالَ أَلَمْ أَقُلْ لَكَ إِنَّكَ لَن تَسْتَطِيعَ مَعِيَ صَبْرًا ﴿٧٥﴾ قَالَ إِن سَأَلْتُكَ
عَن شَيْءٍ بَعْدَهَا فَلَا تُصَاحِبْنِي ۖ قَدْ بَلَغْتَ مِن لَّدُنِّي عُذْرًا ﴿٧٦﴾
فَانطَلَقَا حَتَّىٰ إِذَا أَتَيَا أَهْلَ قَرْيَةٍ اسْتَطْعَمَا أَهْلَهَا فَأَبَوْا
أَن يُضَيِّفُوهُمَا فَوَجَدَا فِيهَا جِدَارًا يُرِيدُ أَن يَنقَضَّ فَأَقَامَهُ ۖ
قَالَ لَوْ شِئْتَ لَتَّخَذْتَ عَلَيْهِ أَجْرًا ﴿٧٧﴾ قَالَ هَٰذَا فِرَاقُ بَيْنِي
وَبَيْنِكَ ۚ سَأُنَبِّئُكَ بِتَأْوِيلِ مَا لَمْ تَسْتَطِع عَّلَيْهِ صَبْرًا ﴿٧٨﴾
أَمَّا السَّفِينَةُ فَكَانَتْ لِمَسَاكِينَ يَعْمَلُونَ فِي الْبَحْرِ فَأَرَدتُّ
أَنْ أَعِيبَهَا وَكَانَ وَرَاءَهُم مَّلِكٌ يَأْخُذُ كُلَّ سَفِينَةٍ غَصْبًا ﴿٧٩﴾
وَأَمَّا الْغُلَامُ فَكَانَ أَبَوَاهُ مُؤْمِنَيْنِ فَخَشِينَا أَن يُرْهِقَهُمَا طُغْيَانًا
وَكُفْرًا ﴿٨٠﴾ فَأَرَدْنَا أَن يُبْدِلَهُمَا رَبُّهُمَا خَيْرًا مِّنْهُ زَكَاةً وَأَقْرَبَ
رُحْمًا ﴿٨١﴾ وَأَمَّا الْجِدَارُ فَكَانَ لِغُلَامَيْنِ يَتِيمَيْنِ فِي الْمَدِينَةِ
وَكَانَ تَحْتَهُ كَنزٌ لَّهُمَا وَكَانَ أَبُوهُمَا صَالِحًا ۚ فَأَرَادَ رَبُّكَ أَن يَبْلُغَا
أَشُدَّهُمَا وَيَسْتَخْرِجَا كَنزَهُمَا رَحْمَةً مِّن رَّبِّكَ ۚ وَمَا فَعَلْتُهُ
عَنْ أَمْرِي ۚ ذَٰلِكَ تَأْوِيلُ مَا لَم تَسْطِع عَّلَيْهِ صَبْرًا ﴿٨٢﴾ وَيَسْأَلُونَكَ
عَن ذِي الْقَرْنَيْنِ ۖ قُلْ سَأَتْلُو عَلَيْكُم مِّنْهُ ذِكْرًا ﴿٨٣﴾

İşte bu (anlattıklarım) senin sabredemediğin şey(ler)in yorumudur."[2]

▼ *Surenin 83-98. ayetlerinde Kehf suresindeki dördüncü kıssa olan Zülkarneyn kıssası ele alınmakta, onun yaptığı yolculuk ve karşılaştığı olaylar hakkında bilgi verilmektedir.*

83. Sana Zülkarneyn'den[3] soruyorlar. De ki: "Size ondan bir hatıra *tilavet* edeceğim (okuyup aktaracağım)."

[1] Burada geçen *haşind* fiili yaygın anlamı olan "korkmak" şeklinde tercüme edilirse mesajın anlaşılmasında sorun yaşanması kaçınılmazdır. Çünkü Yüce Allah'ın herhangi bir şeyden korkması kesinlikle söz konusu olamaz. Korkanlar melekler şeklinde kabul edilirse bu defa da meleklerin bir şeylerden korktuğu için bir insanı öldürmesi söz konusu olmaktadır. Konuyu insan (Hızır) şeklinde kabul edince konu tamamen çıkmaza sürüklenmektedir. Çünkü bu Hızır denen şahsiyet bir kişidir; ayetteki ilgili fiil ise çoğul kalıptadır. Oysa pek çok müfessir ve lügat âlimine göre Yüce Allah için kullanılması durumunda bu fiilin "uygun görmemek" anlamı da vardır ki bu anlam bağlama da olaya da uygundur.

[2] Bilge kulun bu sözü, kendisinin melek olduğunun delilidir. Çünkü En'âm 6:61, Nahl 16:50, Meryem 19:64, Enbiyâ 21:27 ve Tahrîm 66:6'da bu özellik meleklere ait olarak ifade edilmektedir. Surenin 65-82. ayetlerinde anlatılan olay, ya bir *darb-ı meseldir*/örnektir veya Yüce Allah'ın görevlendirdiği özel bir meleğin verdiği eğitimdir. Gerçeği Allah bilir.

[3] Zülkarneyn'in kim olduğu konusunda çeşitli görüşler vardır. Bu çerçevede onun Makedonya kralı Büyük İskender veya Yemen'deki Himyer krallarından biri olduğu ifade edildiği gibi çift boynuzlu yani güçlü iktidara sahip bir kişi olduğu da ifade edilmektedir.

84. Şüphesiz ki biz onu yeryüzünde iktidar sahibi kılmıştık; ona her şey için bir sebep (bir vasıta) vermiştik. **85.** O da (batıya doğru) bir yol tutup gitmişti. **86.** Sonunda güneşin battığı yere[1] varınca, onu kara balçık bir (su) kaynağında batar bulmuştu. Onun yanında (orada) bir toplum bulmuştu. Bunun üzerine "Ey Zülkarneyn! Onlara ya (kötü yöneterek) azap edersin ya da haklarında güzel davranma yolunu seçersin." demiştik. **87.** (Allah) şöyle demişti: "Haksızlık edeni cezalandıracağız; sonra da Rabbine gönderilecek, (Allah) ona korkunç bir azap uygulayacaktır. **88.** İman edip iyi işler yapan kimseye gelince, onun için de en güzel karşılık vardır. Buyruğumuzdan ona kolay olanını söyleyeceğiz."

89. Sonra (doğuya doğru) bir yol tutmuştu. **90.** Sonunda güneşin doğduğu yere[2] ulaşınca, onu öyle bir toplum üzerine doğar buldu ki onlar için onun ardında (güneşe karşı) bir örtü yapmamıştık. **91.** İşte böylece onunla ilgili her şeyden haberdardık. **92.** Sonra (farklı) bir yol tutmuştu. **93.** Sonunda iki set (dağ) arasına ulaştığında onların önünde, neredeyse hiçbir sözü anlayamayan bir toplum bulmuştu.[3] **94.** (O toplum) şöyle demişti: "Ey Zülkarneyn! Şüphesiz ki *Ye'cûc* ve *Me'cûc*[4] yeryüzünde bozgunculuk yapmaktadır. Bizimle onlar arasında bir set yapman için sana bir vergi verelim, olur mu?" **95.** (Zülkarneyn) şöyle demişti: "Rabbimin beni içinde bulundurduğu kudret daha hayırlıdır. Siz bana kuvvetinizle destek olun da sizinle onlar arasına aşılmaz bir engel yapayım.[5] **96.** Bana demir kütleleri getirin!" Sonunda dağın iki yanı arasını aynı seviyeye getirince "Üfleyin (körükleyin)!" demişti. Onu kor hâline sokunca da "Getirin bana, üzerine bir miktar erimiş bakır dökeyim." demişti. **97.** (Artık *Ye'cûc* ve *Me'cûc*) o (seddi) ne aşabilmiş ne de onu delebilmişlerdi.

---

1 Bu ifade, güneşin uzun süre batık olduğu Kuzey Kutup Dairesi'ne yakın bir yerleşim yeri olabilir. Burada iki ayette geçen *mağrib* ve *matla'* kelimeleri, kalıp itibarıyla güneşin batması yani batık hâlde olması ile güneşin doğmuş hâlde uzun süre görünür hâlini ifade edebilir.

2 Bu ifade de 86. ayette sözü edilen bölgeye doğru bu defa farklı bir mevsimde güneşin uzun süre görüldüğü kutup bölgesine yakın bir yerleşim yeri olabilir. Gerçeği Allah bilir.

3 Bu ülke de muhtemelen kuzeye doğru benzer bir ülke olabilir.

4 *Ye'cûc* ve *Me'cûc*, herhangi bir özel ırkı, milleti değil de her zaman hakikatin karşısına dikilen olumsuz algıyı ve faaliyetleri temsil eder. Nitekim bunların Son Saat'le de olacağı Enbiyâ 21:96'da ifade edilmektedir. Bu ayette sözü edilenler de o dönemdeki azgın, sapkın ve saldırgan bir kavmi nitelendiriyor olabilir.

5 Zülkarneyn, Yüce Allah'ın ona verdiği servet veya otoritenin onların sağlayacağı vergi desteğinden çok daha hayırlı olduğunu ifade etmekte, onların bu anlamdaki katkılarına ihtiyaç olmadığını belirtmektedir. Yüce Allah'ın ona ikram ettiği makamın, ekonomik gücün, elinde bulundurduğu çeşitli vasıtaların onların tahminlerinden çok daha fazla olduğunu ifade etmektedir. Onlardan sadece bedensel olarak işçilik, sanatkârlık veya araç gereç temin etmek konusunda yardım talep etmektedir.

98. (Zülkarneyn) "Bu, Rabbimden bir rahmettir. Fakat Rabbimin vaadi gelince, O bunu yerle bir eder. Rabbimin vaadi gerçektir." demişti.

▼*Surenin 99-110. ayetlerinde Son Saat ve kıyamet hakkında bazı bilgiler verilmekte, inkârcıların vahye ve tevhide karşı tutumları eleştirilmekte, ziyanda olanlarla cennetlerle ödüllendirileceklerin özellikleri sıralanmakta, ilahi mesajların sınırsızlığı ve Hz. Muhammed'in risalet görevi ile şirke karşı müstümanca duruşu ele alınmaktadır.*

99. O gün (kıyamet gününde bakarsın ki) biz onları birbirine karışmış bir hâlde bırakmışızdır. Sûr'a da üflenecek,[1] böylece onları tamamen bir araya getireceğiz. **100-101.** Gözleri beni anmaya kapalı olmuş ve (gerçeği) duymaya da dayanamayan kâfirleri o gün cehennemle yüz yüze getireceğiz. **102.** Kâfir olanlar, benim peşim sıra kullarımı dostlar edineceklerini mi sandılar! Biz cehennemi kâfirlere bir konak olarak hazırladık. **103.** De ki: "(Yaptıkları) işler bakımından en çok kaybedenleri size bildirelim mi? **104.** (Bunlar) iyi işler yaptıklarını sandıkları hâlde dünya hayatında çabaları boşa giden kişilerdir."[2] **105.** İşte onlar, Rablerinin ayetlerini ve O'na kavuşmayı inkâr eden, bu yüzden işleri boşa giden kişilerdir ki biz onlar için kıyamet gününde hiçbir ölçü (terazi) tutmayacağız.[3]

106. İşte, inkâr ettikleri için, (ayrıca) ayetlerimle ve elçilerimle alay ettikleri için onların cezası cehennemdir. **107.** İman edip iyi işler yapanlara gelince, onlar için makam olarak *Firdevs* cennetleri[4] vardır. **108.** Orada *ebedî* kalacaklardır. Oradan hiç ayrılmak istemezler. **109.** De ki: "Rabbimin sözleri(ni yazmak) için deniz mürekkep olsa ve bir o kadar da ilave getirsek, Rabbimin sözleri bitmeden önce deniz tükenirdi."[5] **110.** De ki: "Ben yalnızca sizin gibi bir insanım. Bana 'ilahınızın tek bir ilah olduğu' vahyolunuyor." Artık kim Rabbine kavuşmayı umuyorsa iyi işler yapsın ve Rabbine ibadette kimseyi ortak koşmasın!

---

1 Benzer mesajlar: En'âm 6:73; Tâhâ 20:102; Mü'minûn 23:101; Neml 27:87; Yâsin 36:51; Zümer 39:68; Kâf 50:20; Hâkka 69:13; Nebe' 78:18.

2 Burada dikkat çekilen nokta gittiği yolun yanlış olduğunu fark edememek, yaptığı yanlışları güzel işler olarak sanmaktır. A'râf 7:30, Kehf 18:104, Zuhruf 43:37 ve Mücâdele 58:18'de de benzerleri bulunan bu ifade, insanoğlunun yanılgı noktalarının en tehlikelisini oluşturmaktadır. Çünkü insan bir şeyin yanlış olduğunu fark ederse artık bile bile onun peşine gitmemeyi daha çok isteyip başarabilir; ancak her şeye rağmen inkârda ısrar edenlerin bulunacağı da gözden uzak tutulmamalıdır.

3 Bu ayet Kasas 28:78 ve Rahmân 55:39-41. ayetlerle birlikte okunmalıdır. Ayetteki "terazi kurulmamak" ifadesi bu türden inkarcılara hiçbir şekilde değer verilmemesi anlamını da içermektedir.

4 Mü'minûn 23:11'de de geçen "Firdevs" cenneti "cennetlerin en yükseği, has bahçe" demektir.

5 Benzer mesaj: Lokmân 31:27. Bu ifade "Allah'ın kelimelerinin bitmeyeceği" manasını içermektedir. Yani bir, iki, yedi veya sekizden fazla sayıda denizin mürekkep olması halinde Yüce Allah'ın kelimelerinin biteceğini söylemek kesinlikle doğru değildir.

12-13. "Ey Yahya! Kitaba (Tevrat'a) sımsıkı sarıl!"[1] (demiştik) ve henüz küçük çocukken ona muhakeme gücü, katımızdan şefkat ve arınmışlık vermiştik; o da *takvâlı* (duyarlı) biriydi. **14.** Ona ana babasına iyilik yapmasını (emretmiştik);[2] o da asi zorba biri değildi.[3] **15.** Doğduğu gün, öleceği gün ve sağ olarak diriltileceği gün selam onun üzerine olsun![4]

▼ *Surenin 16-29. ayetlerinde Hz. Meryem'in Cebrail ile karşılaşması, Hz. Meryem'in hamile kalışı, çocuğu dünyaya getirmesi, kavmiyle yaşadığı konuşmalar dile getirilmektedir.*

16. Kitapta Meryem'i de hatırla! Hani o, ailesinden ayrılarak doğu tarafında bir yere[5] gitmişti. **17.** (Kendisini görmemeleri için) onların aşağı tarafından bir perde çekmişti. Biz ona düzgün bir insan şeklinde görünen *rûh*umuzu (Cebrail'i) göndermiştik. **18.** (Meryem) "*Takvâlı* (duyarlı) biriysen, senden Rahmân'a sığınıyorum." demişti.[6] **19.** (Cebrail) "Ben sana tertemiz bir erkek çocuk vermem için Rabbinin sadece bir elçisiyim." demişti. **20.** (Meryem) "Bana hiçbir insan dokunmamışken ve üstelik ahlaksız olmadığım hâlde benim nasıl çocuğum olabilir ki?" demişti.[7]

21. (Cebrail ise) şöyle demişti: "Öyle, (ama) Rabbin 'O (iş) benim için kolaydır. Biz onu insanlara bir ayet (mucize) ve katımızdan bir rahmet kılmak için (böyle yapacağız. Zaten bu iş), karara bağlanmış (olmuş bitmiş) bir iştir' demiştir."[8] **22.** (O esnada Meryem) çocuğa hamile kalmış ve onunla uzak bir yere çekilmişti. **23.** (Zamanı geldiğinde) doğum sancısı onu bir hurma ağacının gövdesine yaslanmaya zorlamıştı da "Ah, keşke bundan önce ölseydim ve unutulup gitseydim!" demişti. **24.** (Cebrail, ağacın) alt tarafından ona şöyle seslenmişti: "Sakın üzülme! Elbette Rabbin senin alt tarafında bir su arkı var etmiştir. **25.** Hurmanın gövdesini kendine doğru silkele ki (ağaç) sana taze hurma döksün.[9]

---

1 Vahye uymayla ilgili ayetler için bkz. Âl-i İmrân 3:103, dipnot 1.

2 Benzer mesajlar: Bakara 2:83; Nisâ 4:36; En'âm 6:151; İsrâ 17:23-24; Meryem 19:32; 'Ankebût 29:8; Lokmân 31:14; Ahkâf 46:15.

3 Bu ayetler Âl-i İmrân 3:39. ayetle okunmalıdır.

4 Benzer bir ifade Hz. İsa için Meryem 19:33'te kullanılmaktadır.

5 Ayette geçen "Doğu tarafı" veya "doğu mekanı" ifadesi ile kastedilen, ya içerisinde bulunduğu "mabette, mihrapta veya Beyt-i Makdis'te doğu tarafında bir köşe" veya "evinin içinde ailesinden uzak bir mekan" ya da "çevresindeki erkeklerin sataşmasından kurtulmak için doğuya doğru bir yer" anlamına gelebilir.

6 Hz. Meryem'in bu tutumu onun *betûl* yani namus abidesi olarak anılmasının sebebidir.

7 Hz. Meryem'in ne kadar büyük bir imtihan yaşadığı tahminlerin ötesindedir.

8 Bu ayet Âl-i İmrân 3:47. ayetle birlikte okunmalıdır.

9 Bu ifadeler ilahi bir mucizeye muhatap kılınan ve çok zor bir durumla karşı karşıya bırakılan Hz. Meryem için her şeyin hazırlanmış olduğunu göstermektedir.

26. Ye, iç; gözün aydın olsun! Herhangi bir insan görürsen de ki: 'Ben Rahmân için oruç adadım; bugün hiçbir insanla konuşmayacağım." **27.** Onu (çocuğunu) taşıyarak kavmine getirmişti. Demişlerdi ki: "Ey Meryem! Şüphesiz ki sen çok iğrenç bir şey yaptın! **28.** Ey Harun'un kız kardeşi![1] Baban kötü bir kişi değildi; annen de ahlaksız değildi"[2] **29.** (Meryem) ona (çocuğa) işaret etmişti. Onlar da "Beşikteki bir bebekle nasıl konuşuruz!"[3] demişlerdi.

[1] Burada sözü edilen "Harun'un kız kardeşi" ifadesi, Hz. Meryem'in Hz. Harun'un soyundan geldiği anlamını verebileceği gibi, Hz. Harun'un davasını sahiplenmesi anlamını da içerebilir. Dahası onun Harun adından bir kardeşinin bulunması da elbette muhtemeldir.

[2] Bu ayet Nisâ 4:156. ayetle birlikte okunmalıdır.

[3] Bu cümle "(Daha dün) beşikte olan bir bebekle nasıl konuşalım!" şeklinde de yorumlanabilir ki bu yorum devamında geçen "Hz. İsa'nın peygamber kılınması, ona kitap verilmesi, namaz, zekat ve annesine iyilik etmesi" görevlerini daha kolay anlamayı sağlar. Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:46; Mâide 5:110.

Surenin 30-40. ayetlerinde Hz. İsa'nın tebliğinin doğuz başlığı ile Hz. İsa hakkında gerçek bilgilerin neler olduğu ifade edilmektedir.

30. (İsa) şöyle demişti: "Ben Allah'ın kuluyum. O, bana Kitabı verdi ve beni peygamber yaptı.[4] **31.** Beni bulunduğum her yerde bereketli kıldı. Yaşadığım sürece *salât*ı (namazı) ve zekâtı bana emretti.[5] **32.** Beni, anneme iyilik yapar (saygılı) kıldı[6] ve beni azgın bir zorba yapmadı. **33.** Doğduğum gün, öleceğim gün ve sağ olarak diriltileceğim gün selam banadır." **34.** İşte, hakkında tartıştıkları Meryem oğlu İsa ile ilgili doğru söz budur. **35.** Allah asla çocuk edinmemiştir. (Haşa)! O, yücedir. Bir işe hükmettiği zaman ona sadece "Ol!" der; o da hemen olmaya başlar.[7] **36.** (İsa şunu söylemiştir:) "Şüphesiz ki Allah benim de Rabbimdir; sizin de Rabbinizdir. O'na kulluk edin! Doğru yol budur."[8] **37.** (Çeşitli) gruplar kendi aralarında (İsa hakkında) ayrılığa düştüler. Büyük günün şahitliği nedeniyle kâfir olanların vay hâllerine![9] **38.** Huzurumuza gelecekleri gün (gerçeği) nasıl da duyacak ve nasıl da görecekler! Fakat o zalimler, bugün apaçık bir şaşkınlıktadır.

[4] Bu ayet "nebilere (peygamberlere) kitap verilmediği" şeklindeki anlayışın yanlış olduğunun delillerindendir. Benzer mesajlar: Bakara 2:213; İsrâ 17:55.

[5] Bu buyruk namaz, oruç, zekât, kurban vs. ibadetlerin eski ümmetlerden beri farz olduğunun delillerindendir. Benzer mesajlar: Bakara 2:83, 183; Âl-i İmrân 3:39; Mâide 5:12; Yûnus 10:87; İbrâhîm 14:40; Kehf 18:21; Meryem 19:55, 59; Tâhâ 20:14; Hacc 22:26-30, 34-37; Enbiyâ 21:73; Lokmân 31:17; Şûrâ 42:13.

[6] Benzer mesajlar: Bakara 2:83; Nisâ 4:36; En'âm 6:151; İsrâ 17:23-24; Meryem 19:14; 'Ankebût 29:8; Lokmân 31:14; Ahkâf 46:15.

[7] *Kün fe yekûnu* yani "yaratılış sistemi"yle ilgili detaylı bilgi için bkz. Bakara 2:117, dipnot 3.

[8] Hz. İsa'nın bu mesajıyla ilgili bkz. Âl-i İmrân 3:51; Mâide 5:117; Zuhruf 43:64.

[9] Benzer mesaj: Zuhruf 43:65.

39. Hükmün kesinleştiği o pişmanlık günü hakkında onları uyar! Onlar gaflettedir ve (ahirete) inanmazlar. **40.** Yeryüzüne ve onun üzerindekilere ancak biz vâris oluruz;[1] üstelik onlar da sadece bize döndürüleceklerdir.

Surenin 41-50. ayetlerinde Hz. İbrahim kıssası ele alınmaktadır.

41. Kitapta İbrahim'i de hatırla! Şüphesiz ki o, çok doğrulayıcı (biriydi), peygamberdi. **42.** Hani babasına demişti ki: "Ey babacığım! Duyamayan, göremeyen ve sana hiçbir yarar sağlayamayacak şeylere niçin tapıyorsun?[2] **43.** Ey babacığım! Şüphesiz ki sana gelmeyen bir ilim (Allah tarafından) bana geldi. Bana uy ki sana düzgün (doğru) yolu göstereyim. **44.** Ey babacığım! Şeytana kulluk etme! Şüphesiz ki şeytan, Rahmân'a asi oldu. **45.** Ey babacığım! Rahmân'dan sana azap dokunup da şeytanın dostu olmandan korkuyorum." **46.** (Babası) şöyle demişti: "Ey İbrahim! Sen ilahlarımdan yüz mü çeviriyorsun? Vazgeçmezsen şüphesiz ki seni (taşlayarak) kovarım! Uzun bir süre benden uzak dur!" **47.** (İbrahim) şöyle demişti: "Selam sana! Rabbimden senin için bağışlanma dileyeceğim.[3] Şüphesiz ki O, bana lütufkârdır. **48.** Sizden de Allah'ın dışında yalvardığınız şeylerden de uzaklaşıyorum ve Rabbime yalvarıyorum. Umarım ki Rabbime duada mahrum olmam." **49.** Sonunda (İbrahim) onlardan ve Allah'tan başka taptıkları şeylerden uzaklaşınca ona İshak'ı ve (bir süre sonra da torunu) Yakup'u bağışlamıştık; her birini de peygamber yapmıştık.[4]

50. Onlara rahmetimizden lütufta bulunmuş ve kendilerine yüksek bir doğruluk dili vermiştik.[5]

Surenin 51-65. ayetlerinde Hz. Musa, Hz. Harun, Hz. İsmail ve Hz. İdris gündeme getirilmekte, peygamberlerin bazı ortak niteliklerine, iyilik sahiplerinin gönderileceği 'Adn cennetlerine ve meleklerin gönderiliş sistemine dikkat çekilmekte ve Yüce Allah'ın bazı sıfatları hatırlatılmaktadır.

51. Kitapta Musa'yı da hatırla! Şüphesiz ki o samimi[6] biriydi ve peygamber olan elçiydi.[7]

---

[1] Benzer mesajlar: Hicr 15:23; Kasas 28:58.

[2] Hz. İbrahim'in babasına yönelik tebliği konusunda benzer mesajlar: En'âm 6:74-75; Enbiyâ 21:52-55; Şu'arâ 26:70-77; Sâffât 37:85-87; Zuhruf 43:26-27.

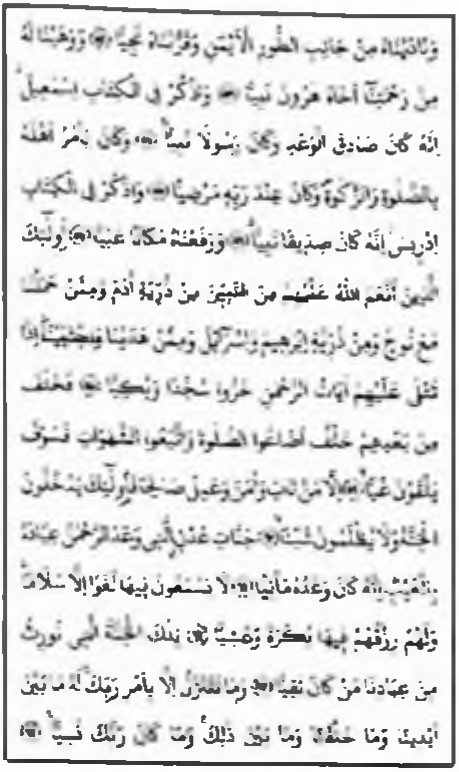
[3] Bu ayetler Tevbe 9:113-114, Şu'arâ 26:86-87 ve Mümtehine 60:4. ayetlerle birlikte okunmalıdır. Hz. İbrahim babası sağken onun tevbe etmesi için dua etmişti.

[4] Benzer mesajlar: En'âm 6:83; Hûd 11:71; Enbiyâ 21:72.

[5] Ayetin son cümlesi "Kendilerine sadakatin yüksek dilini (ününü), üstün bir anlatım gücü nasip etmiştik" şeklinde de tercüme edilebilir.

[6] Ayette geçen *muhlas* kelimesi Yûsuf 12:24'te de olduğu gibi "samimi, seçkin, seçilmiş" anlamında peygamberlerin sıfatıdır. Bu kelime, şeytanın pes dediği, kendilerine karşı mağlubiyeti peşinen kabul ettiği ihlâslı has kullardır.

[7] Ayetin son cümlesi "Şüphesiz ki o elçiydi, peygamberdi" şeklinde de tercüme edilebilir.

52. Ona (Musa'ya) *Tûr*'un sağ tarafından seslenmiş ve özel bilgiler vermek için onu yaklaştırmıştık.[1] 53. Merhametimiz gereği ona kardeşi Harun'u da peygamber olarak armağan etmiştik.[2]

54. Kitapta İsmail'i de hatırla! Şüphesiz ki o hem sözünün eriydi hem de peygamber olan elçiydi. 55. Ayrıca o, ailesine (halkına) *salât* (namazı) ve zekâtı emrederdi.[3] Rabbi katında da hoşnutluk kazanmış biriydi.

56. Kitapta İdris'i de hatırla! Şüphesiz ki o, çok doğrulayıcı (biriydi) ve peygamberdi. 57. Kendisini üstün bir makama yükseltmiştik.

58. İşte bunlar, Allah'ın Âdem'in soyundan kendilerine nimetler verdiği peygamberlerden, Nuh ile birlikte (gemide) taşıdıklarımızdan, İbrahim ve *İsrail*'in (Yakup'un) soyundan, doğruya ulaştırdığımız ve seçkin kıldığımız peygamberlerden bir bölümüdür. Onlara Rahmân'ın ayetleri *tilavet* edildiği (okunup aktarıldığı) zaman ağlayarak secde ederlerdi.[4] SECDE AYETİ

59. Onlardan hemen sonra *salât*ı (namazı/ibadeti) ziyan eden ve şehvetlere uyan bir nesil geldi.[5] İleride bir cehennem çukuru[6] ile karşılaşacaklardır. 60. Ancak (Allah'a) yönelen, iman edip iyi işler yapan(lar) cennete girecekler ve asla haksızlığa uğratılmayacaklardır. 61. Yani Rahmân'ın kullarına gıyaben vadettiği durmaya değer cennetlere[7] (girecekler). Şüphesiz ki O'nun (Allah'ın) vaadi gerçekleşmiştir. 62. Orada herhangi bir boş söz duymayacaklar. Sadece 'selam' (duyacaklar).[8] Onlar için orada sabah akşam rızıkları vardır. 63. Kullarımızdan *takvâ*lı (duyarlı) olanları mirasçı kılacağımız cennet işte odur. 64. (Melekler) "Biz sadece Rabbinin emri ile ineriz.[9] Önümüzde, arkamızda ve bunun arasında olan her şey yalnızca O'na (Allah'a) aittir. Rabbin unutkan değildir." (demişlerdi).[10]

---

1 Benzer mesaj: Kasas 28:30.

2 Benzer mesajlar: Tâhâ 20:29-30; Şu'arâ 26:13.

3 Bu ayet namaz, zekât vs. ibadetlerin eski ümmetlerden beri farz olduğunun delillerindendir. Benzer mesajlar: Bakara 2:83, 183; Âl-i İmrân 3:39; Mâide 5:12; Yûnus 10:87; İbrahim 14:40; Kehf 18:21; Meryem 19:31, 59; Tâhâ 20:14; Hacc 22:26-30, 34-37; Enbiyâ 21:73; Lokmân 31:17; Şûrâ 42:13.

4 Bu ayet Kur'an'daki 14 *tilavet* secdesinden birisidir. Secde ayetleri için bkz. A'râf 7:206; Ra'd 13:15; Nahl 16:49; İsrâ 17:107; Meryem 19:58; Hacc 22:18; Furkân 25:60; Neml 27:25; Secde 32:15; Sâd 38:24; Fussilet 41:37; Necm 53:62; İnşikâk 84:21; 'Alak 96:19.

5 Bu ayet A'râf 7:169. ayetle birlikte okunmalıdır.

6 Burada sözü edilen *ğayy* kelimesi cehennemin bir çukurudur.

7 "Durulmaya değer cennetler" anlamı verdiğimiz "'Adn cennetleri" ifadesi Kur'an'da 11 kez yer almaktadır. Bkz. Tevbe 9:72; Ra'd 13:23; Nahl 16:31; Kehf 18:31; Meryem 19:61; Tâhâ 20:76; Fâtır 35:33; Sâd 38:50; Mü'min 40:8; Saff 61:12; Beyyine 98:8.

8 Benzer mesajlar: Yûnus 10:10; Vâkı'a 56:25; Nebe' 78:35.

9 Melekler kendi tercihlerine göre hareket edemezler; Yüce Allah'ın verdiği emirleri harfiyyen uygularlar; kesinlikle herhangi bir eksiklikte bulunamazlar. Benzer mesajlar: En'âm 6:61; Nahl 16:50; Enbiyâ 21:27; Tahrîm 66:6; Kadir 97:4.

10 Yüce Allah'ın unutmamasıyla ilgili bkz. Tâhâ 20:52.

65. Göklerin, yerin ve ikisi arasındaki şeylerin Rabbi olan (Allah)'a kulluk et! O'na kulluk(ta sabırlı (kararlı) ol! O'nun herhangi bir adaşı (benzeri) olduğunu mu biliyorsun![1]

رَبُّ السَّمٰوٰتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا فَاعْبُدْهُ وَاصْطَبِرْ
لِعِبَادَتِهِ هَلْ تَعْلَمُ لَهُ سَمِيًّا ﴿٦٥﴾ وَيَقُولُ الْإِنسَانُ أَإِذَا مَا مِتُّ
لَسَوْفَ أُخْرَجُ حَيًّا ﴿٦٦﴾ أَوَلَا يَذْكُرُ الْإِنسَانُ أَنَّا خَلَقْنَاهُ
مِن قَبْلُ وَلَمْ يَكُ شَيْـًٔا ﴿٦٧﴾ فَوَرَبِّكَ لَنَحْشُرَنَّهُمْ وَالشَّيَاطِينَ
ثُمَّ لَنُحْضِرَنَّهُمْ حَوْلَ جَهَنَّمَ جِثِيًّا ﴿٦٨﴾ ثُمَّ لَنَنزِعَنَّ مِن كُلِّ
شِيعَةٍ أَيُّهُمْ أَشَدُّ عَلَى الرَّحْمٰنِ عِتِيًّا ﴿٦٩﴾ ثُمَّ لَنَحْنُ أَعْلَمُ بِالَّذِينَ
هُمْ أَوْلَىٰ بِهَا صِلِيًّا ﴿٧٠﴾ وَإِن مِّنكُمْ إِلَّا وَارِدُهَا كَانَ عَلَىٰ رَبِّكَ
حَتْمًا مَّقْضِيًّا ﴿٧١﴾ ثُمَّ نُنَجِّي الَّذِينَ اتَّقَوا وَّنَذَرُ الظَّالِمِينَ فِيهَا
جِثِيًّا ﴿٧٢﴾ وَإِذَا تُتْلَىٰ عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا
لِلَّذِينَ آمَنُوا أَيُّ الْفَرِيقَيْنِ خَيْرٌ مَّقَامًا وَأَحْسَنُ نَدِيًّا ﴿٧٣﴾ وَكَمْ
أَهْلَكْنَا قَبْلَهُم مِّن قَرْنٍ هُمْ أَحْسَنُ أَثَاثًا وَرِئْيًا ﴿٧٤﴾ قُلْ مَن
كَانَ فِي الضَّلَالَةِ فَلْيَمْدُدْ لَهُ الرَّحْمٰنُ مَدًّا حَتَّىٰ إِذَا رَأَوْا
مَا يُوعَدُونَ إِمَّا الْعَذَابَ وَإِمَّا السَّاعَةَ فَسَيَعْلَمُونَ مَنْ هُوَ
شَرٌّ مَّكَانًا وَأَضْعَفُ جُندًا ﴿٧٥﴾ وَيَزِيدُ اللَّهُ الَّذِينَ اهْتَدَوْا هُدًى
وَالْبَاقِيَاتُ الصَّالِحَاتُ خَيْرٌ عِندَ رَبِّكَ ثَوَابًا وَخَيْرٌ مَّرَدًّا ﴿٧٦﴾

▾ Sürenin 66-82. ayetlerinde diriltilmeyi inkâr edenlere ahirette uygulanacak şeylere, hidayet üzere olanların hidayetlerinin artırılacağına. Yüce Allah'ın peşi sıra ilahlar edinenlerin asıl niyetlerinin kendi izzetlerini artırmaları olduğuna değinilmektedir.

66. (İnkârcı) insan der ki: "Öldüğüm zaman mı (mahşerde) diri olarak (topraktan) çıkartılacağım!"[2] **67.** O insan, daha önce hiçbir şey değilken onu yarattığımızı hiç hatırlamaz (düşünmez) mi?[3] **68.** Rabbine yemin olsun: Şüphesiz ki onları (inkârcıları) ve şeytanları toplayacağız. Sonra elbette hepsini cehennemin çevresinde diz üstü hazır bulunduracağız. **69.** Ardından her gruptan Rahmân'a en çok asi olanları kesin olarak çekip ayıracağız.[4] **70.** Sonunda oraya yaslanmaya en layık olanları elbette biz çok iyi biliriz. **71.** (Ey inkârcılar)! Sizden oraya (cehenneme) girmeyecek kimse yoktur. Bu, Rabbinin katında kesinleşmiş bir hükümdür.[5] **72.** Sonra elbette biz *takvâ*lı (duyarlı) olanları koruyup kurtar)acağız; zalimleri ise diz üstü çökmüş olarak orada bırakacağız.

73. Kendilerine ayetlerimiz açıkça *tilâvet* edildiği (okunup aktarıldığı) zaman, kâfir olanlar iman edenlere "İki gruptan hangisinin konumu daha iyidir ve meclis (topluluk) olarak hangisi daha güzeldir?" derlerdi. **74.** (Oysa) kendilerinden önce güç ve gösteriş bakımından daha güzel olan nice nesilleri helak etmiştik. **75.** (Onlara) de ki: "Rahmân, sapkınlıkta olanın (süresini) uzatsın (ne çıkar)! Sonunda ya (dünyadaki) azabı ya da o (Son) Saat'i gördükleri zaman, kimin konumunun daha kötü ve ordusunun daha güçsüz olduğunu anlayacaklardır." **76.** Allah hidayete erenlerin hidayetini artırır.[6] İyi davranışlardan oluşan kalıcı işler Rabbinin katında hem ödül bakımından hayırlı olandır hem de varacağı yer bakımından hayırlı olandır.[7]

---

[1] Bu ayet En'âm 6:14, Mü'minûn 23:88, Şûrâ 42:11 ve İhlâs 112:4. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

[2] Benzer mesajlar: Ra'd 13:5; İsrâ 17:49, 98; Meryem 19:66; Mü'minûn 23:35, 82; Neml 27:67; Secde 32:10; Yâsîn 36:78; Sâffât 37:16, 53; Duhân 44:35; Kâf 50:15; Vâkı'a 56:47; Teğâbun 64:7; Nâzi'ât 79:11.

[3] Bu ayet Yâsîn 36:77-78. ayetlerle okunmalıdır.

[4] Bu ayetler Neml 27:83. ayetle birlikte okunmalıdır.

[5] Genellikle bu ayete dayanılarak her müslümanın mutlaka cehennemi göreceği iddia edilmektedir. Oysa Meryem 19:66. ayetten itibaren konu, mahşerdeki diriltilmeyi inkâr edenlerle ilgilidir. Cehennemi görecek ve oraya girecek olanlar bu kişilerdir. *Takvâ* (duyarlılık) sahibi olanlar cehennemden uzak tutulmuş olacaklardır. Bu yüzden bu ayet Enbiyâ 21:98-102, Zümer 39:61 ve Leyl 92:15-18. ayetlerle birlikte okunmalıdır. Mahşer gününün korkunç yapısından güvende olacak kişilerin bulunacağı Neml 27:89'da müjdelenmektedir.

[6] Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:173; Enfâl 8:2; Tevbe 9:124; Kehf 18:13; Hacc 22:54; Ahzâb 33:22; Muhammed 47:17; Fetih 48:4; Müddessir 74:31.

[7] Benzer mesaj: Kehf 18:46.

• *Surenin 83-98. ayetlerinde şeytanların kimlere gönderildiği, müşriklerin Yüce Allah'a çocuk yakıştırması, iman ve salih amel sahibi insanlar için Yüce Allah'ın bir sevgi yaratacağı, vahyin kolaylaştırılmış olduğu, daha önce helak edilenlerden hiçbir şeyin hissedilmeyeceği ve en küçük bir sesin bile duyulmayacağı bildirilmektedir.*

83. Onları sürekli olarak kışkırtan şeytanları o kâfirlerin üzerine gönderdiğimizi düşünmedin mi hiç?[5] **84.** Öyle ise onlar hakkında (azap gelmesi için) acele etme! Biz onların (günlerini) elbette teker teker sayıyoruz. **85.** Rahmân'a karşı *muttaki* (duyarlı) olanları o gün misafir olarak toplayacağız. **86.** Suçluları da susuz olarak cehenneme sevk edeceğiz. **87.** O gün Rahmân'ın katında söz alandan başkaları şefaat (etme iznin)e sahip olamayacaklardır.[6] **88.** (Müşrikler) "Rahmân çocuk edindi!" dediler. **89.** Şüphesiz ki çok çirkin bir şey ortaya attınız.[7] **90-91.** Rahmân'a çocuk yakıştırmaları nedeniyle neredeyse gökler çatlayacak,[8] yer yarılacak ve dağlar yıkılıp düşecekti! **92.** Çocuk edinmek Rahmân'a yakışmaz. **93.** Göklerde ve yerde olan herkes elbette kul olarak Rahmân'a gelecektir. **94.** Şüphesiz ki (Allah) onları kuşatmıştır ve teker teker onları sayıp tespit etmiştir. **95.** Kıyamet günü hepsi O'nun huzuruna tek başına (yapayalnız) gelecektir.[9]

77. Ayetlerimizi inkâr edeni ve "Kuşkusuz bana mal da çocuk da verilecektir!"[1] diyeni hiç düşündün mü? **78.** Bu kişi, *gaybı* (bilinemeyenleri) mi biliyor[2] yoksa Rahmân'ın katında bir söz mü aldı? **79.** Hayır! Biz onun söylediğini yazacağız ve azabını da uzattıkça uzatacağız. **80.** Dediğine biz vâris oluruz; kendisi de bize yapayalnız gelecektir.[3] **81.** Onlar, kendilerine itibar (kaynağı) olsunlar diye Allah'ın peşi sıra ilahlar edindiler. **82.** Hayır! (Taptıkları putlar) onların ibadetlerini tanımayacak ve onlara hasım (düşman) olacaklardır.[4]

---

1 Benzer mesajlar: Kehf 18:36; Fussilet 41:50.

2 Ayetteki *ittale'a* ifadesinin aslı *eltale'a* şeklinde soru kalıbındadır.

3 Benzer mesajlar: En'âm 6:94; Kehf 18:48; Meryem 19:95.

4 Benzer mesajlar: Yûnus 10:28-29; İbrâhîm 14:22; Nahl 16:86; Furkân 25:18-19; Kasas 28:63; 'Ankebût 29:25; Rûm 30:13; Sebe' 34:41; Fâtır 35:14; Ahkâf 46:6.

5 Burada, "sebep-sonuç" ilişkisi vardır. Bu ayet şeytanın kimlere dost kılınacağının delilidir. İman etmemek, Kur'an'dan yüz çevirmek "sebep", şeytanın dost edinilmesi ise "sonuç"tur. Benzer mesajlar: A'râf 7:27; Şu'arâ 26:221-222; Fussilet 41:25; Zuhruf 43:36.

6 Bu ayet Enbiyâ 21:28, Zümer 39:43-44 ve Necm 53:26. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

7 Bu ayet İsrâ 17:40 ve Kehf 18:4. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

8 Benzer mesaj: Şûrâ 42:4.

9 İsrâ 17:71 ve Neml 27:83'te ifade edildiği üzere, mahşerde Yüce Allah'ın huzurunda toplanmak için önderleriyle bir araya getirilmiş olsalar da yargılanma tek başına gerçekleştirilecektir. Benzer mesajlar: En'âm 6:94; Kehf 18:48; Meryem 19:80.

96. Şüphesiz ki iman edip iyi işler yapanlar için Rahmân bir sevgi yaratacaktır.[1] **97.** Şüphesiz ki biz onu (Kur'an'ı) *muttaki*leri (duyarlı olanları) müjdeleyesin ve (gerçeğe) karşı çıkan bir topluluğu uyarasın diye senin diline kolaylaştırdık.[2] **98.** Onlardan önce nice nesilleri helak etmiştik. Sen onlardan herhangi birinden bir şey hissediyor veya onlara ait cılız bir ses (bile) duyabiliyor musun![3]

20. TÂHÂ SURESİ

135 AYET

Mekke döneminde indirilen, 135 ayetten oluşan, adını ilk ayetindeki *tâhâ* kelimesinden alan Tâhâ suresi inişte 44, mushaf sırasında ise 20. suredir.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

▼*Surenin 1-8. ayetlerinde vahyin indiriliş amacı, kaynağı ve Yüce Allah'ın otoritesine dair bilgiler verilmekte, bilgisinin erişilmezliği ve en güzel isimlerin sadece O'nun zatına ait olduğu dile getirilmektedir.*

1. *Tâ. Hâ.*[4] **2.** Biz Kur'an'ı sana sıkıntı çekesin diye indirmedik. **3-4.** Yeri ve en yüksek gökleri yaratan (Allah)'ın indirmesi olarak saygı duyanlara sadece (gerçeği) hatırlatmak için (gönderdik). **5.** Rahmân *arşa istiva*[5] etmiştir. **6.** Göklerde, yerde, ikisi arasında ve toprağın altındaki her şey sadece O'na aittir. **7.** Sözü açıktan söylesen de (O) gizliyi ve gizlinin gizlisini bilir. **8.** Allah, kendisinden başka ilah olmayandır. En güzel isimler de yalnızca O'na aittir.[6]

▼*Surenin 9-23. ayetlerinde Hz. Musa'nın kıssasına dair bilgiler verilmektedir.*

9. Musa'nın haberi sana ulaştı (değil) mi? **10.** Hani o, bir ateş görmüş ve ailesine, "(Siz burada) bekleyin! Bir ateş gördüm. Umarım ki ondan size bir kor (bir tutam ateş parçası) getiririm veya ateşin yanında bir rehber bulurum." demişti. **11.** Oraya ulaştığında (tarafımızdan) kendisine şöyle seslenilmişti: **12.** "Ey Musa! Şüphesiz ki ben -evet bensenin Rabbin'im! Hemen ayakkabılarını çıkar! Şüphesiz ki sen (iki kez) kutsanmış Tuvâ Vadi(si'n)desin![7]

[1] Bu ayette gerçek imanın kişiye kazandıracağı büyük ödüle dikkat çekilmektedir.

[2] Benzer mesajlar: Duhân 44:58; Kamer 54:17, 22, 32, 40; Müzzemmil 73:20.

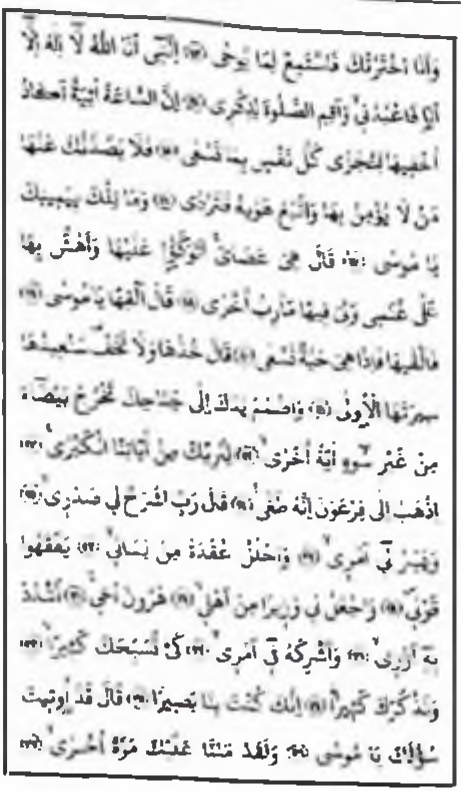
[3] Bu ayet Fâtır 35:22. ayetle birlikte okunmalıdır.

[4] Mukatta'a harfleri hakkında bilgi için bkz. Bakara 2:1, dipnot 1.

[5] *Arşa istivâ* ile ilgili detaylı bilgi için bkz. A'râf 7:54, dipnot 5.

[6] *Esmâ-i Hüsnâ* "en güzel isimler" için ayrıca bkz. A'râf 7:180; İsrâ 17:110; Haşr 59:24.

[7] Nâzi'ât 79:16'da da geçen bu ayetteki *tuvâ* kelimesi, "temizlenmiş, bereketli" anlamına geldiği gibi, Hz. Musa'nın bulunduğu o vadinin ismi de olabilir. Ayrıca bu kelimenin "iki kere mukaddes ve bereketli kılınmış olma" anlamına geldiği ve Yüce Allah'ın Hz. Musa'ya iki kere seslendiği de ifade edilmektedir.

13. Seni (elçi olarak) ben seçtim. Vahyedilmekte olanı dinle! **14.** Şüphesiz ki ben -evet ben- Allah'ım. Benden başka ilah yoktur. Bana kulluk et ve beni hatırlamak için namaz kıl![1] **15.** O (Son) Saat mutlaka gelecektir.[2] Herkese, peşinde koştuğu şeyin karşılığı verilsin diye neredeyse onu (kendimden bile) gizleyeceğim.[3]

16. Ona inanmayıp arzusuna uyanlar sakın seni ona (Son Saat'e inanmak)tan alıkoymasın; sonra mahvolursun! **17.** Ey Musa, şu sağ elindeki nedir, bilir misin?" (diye sormuştu). **18.** (Musa) "O benim asamdır; ona dayanır, onunla davarlarıma yaprak silkelerim. Benim ona başka ihtiyaçlarım da vardır." demişti. **19.** (Allah) "Onu (yere) at ey Musa!" demişti. **20.** (Musa da) hemen onu yere atmıştı. Bir de ne görsün, o (asa) yılan olmuş sürünüyor. **21.** (Allah) "Onu al ve korkma! Biz onu eski hâline çevireceğiz.[4] **22-23.** Elini koltuğunun altına koy; en büyük ayetlerimizden (mucizelerimizden) birini sana göstermemiz için bir başka ayet (mucize) olarak elin kusursuz ve lekesiz beyazlıkta çıkacaktır"[5] demişti.[6]

▾ *Surenin 24-41. ayetlerinde Hz. Musa'nın kıssasına dair başka bilgiler verilmekte, konu Hz. Musa'nın tebliğ için Firavun'a gönderilmesine getirilmekte, annesiyle kız kardeşinin de içinde bulunduğu bir olay ele alınmaktadır.*

24. (Allah şöyle demişti): "Firavun'a git! O iyice azdı." **25.** (Musa ise) şöyle dua etmişti: "Rabbim! Benim için yüreğime genişlik ver! **26.** İşimi bana kolaylaştır! **27-28.** Dilimden bağı çöz ki sözümü anlasınlar. **29-30.** Bana ailemden kardeşim Harun'u vezir (yardımcı) görevlendir![7] **31.** Onunla arkamı güçlendir. **32.** Onu işime ortak (destekçi) kıl. **33.** Bu sayede seni çok *tesbih* edelim (yüceltelim). **34.** Seni çok analım! **35.** Şüphesiz ki sen bizi görensin." **36.** (Allah) şöyle demişti: "Ey Musa! İstediklerin sana elbette verildi. **37.** Yemin olsun ki sana bir kez daha bir lütufta bulunmuştuk.

---

1 Bu cümle "Benim (seni) anmam için namaz kıl, bana yönel!" şeklinde de anlaşılabilir. Bu buyruk namaz, oruç, zekât, kurban vs. ibadetlerin eski ümmetlerden beri farz olduğunun delillerindendir. Benzer mesajlar: Bakara 2:83, 183; Âl-i İmrân 3:39; Mâide 5:12; Yûnus 10:87; İbrâhim 14:40; Kehf 18:21; Meryem 19:31, 55, 59; Hacc 22:26-30, 34-37; Enbiyâ 21:73; Lokmân 31:17; Şûrâ 42:13.

2 Benzer mesajlar: A'râf 7:187; Enbiyâ 21:109; Lokmân 31:34; Ahzâb 33:63; Fussilet 41:47; Şûrâ 42:17; Zuhruf 43:85; Muhammed 47:18; Mülk 67:26; Nâzi'ât 79:42-46.

3 Bu cümle "neredeyse gizliliğini kaldıracağım" anlamını da içermektedir.

4 Bu ayet Şu'arâ 26:66. ayetle birlikte okunmalıdır.

5 Hz. Musa'nın elinin bembeyaz, kusursuz bir hal alması, elindeki bir rahatsızlığın fiziksel/bedensel anlamda iyileşmesi anlamında hakikat anlam verebileceği gibi, daha önce işlediği hatâen insan öldürme suçunun affedildiğinin sembolü de olabilir.

6 Benzer mesajlar: A'râf 7:107-108; Neml 27:10-12, Şu'ara 26:32-33; Kasas 28:31.

7 Benzer mesajlar: Furkân 25:35; Şu'arâ 26:13; Kasas 28:34.

38. Hani annene[1] vahyedilecek şeyi şöyle vahyetmiştik (bildirmiştik): **39.** "Onu (Musa'yı) sandığa koy ve onu nehre bırak! Nehir onu kıyıya bıraksın; benim de onun da düşmanı olan biri onu alsın!" Sana tarafımdan bir sevgi vermiştim; böylece gözetimimde yetiştirilesin diye (böyle yapmıştık). **40.** Hani kız kardeşin (ablan, Firavun ailesine) gidip, "Ona bakacak birini size göstereyim mi?" demişti. Böylece, gözü aydın olsun ve (artık) üzülmesin diye seni annene geri vermiştik.[2] (Gençken) birini öldürmüştün; seni endişeden kurtarmıştık; böylece seni iyiden iyiye denemiştik. (Bu nedenle), Medyen halkı arasında senelerce kalmıştın. Ey Musa! Sonra da bir plana göre (bu makama) gelmiştin. **41.** Ben seni kendim için seçmiştim.

▾ *Surenin 42-55. ayetlerinde Yüce Allah'ın Hz. Musa ile Hz. Harun'u Firavun'a gönderdiği, tebliğlerinde nasıl bir yol izlemeleri gerektiğini kendilerine öğrettiği aktarılmakta, hem Firavun'a hem de bütün zamanların inkârcılarına yönelik olarak bir tevhid öğretisi gündeme getirilmekte ve hayatın çok önemli üç aşaması hakkında bilgiler verilmektedir.*

42. Sen ve kardeşin (Harun) delillerimle gidin! Beni anmada gevşek davranmayın! **43.** Firavun'a gidin; şüphesiz ki o iyice azdı. **44.** Ona yumuşak söz söyleyin; umulur ki (gerçeği) hatırlar veya saygı duyar!"[3] **45.** (Musa ve Harun) "Rabbimiz! Doğrusu, onun bize kötülük yapmasından veya iyice azmasından endişe ediyoruz." demişlerdi.

46. (Allah ise şöyle) demişti: "Korkmayın, elbette ben sizinle beraberim, duyuyor ve görüyorum.[4] **47.** Ona (Firavun'a) gidin ve deyin ki: 'Şüphesiz ki biz Rabbinin elçileriyiz. İsrailoğullarını bizimle gönder; onlara eziyet etme! Elbette biz sana Rabbinden bir delil ile geldik. Selam, rehbere (vayhe) uyanlara olacaktır. **48.** Azabın, (gerçeği) yalanlayıp yüz çevirenlere (uygulanacağı) elbette bize vahyolunmuştur." **49.** (Firavun) "Ey Musa! Rabbiniz de kimmiş?" demişti. **50.** (Musa da) "Bizim Rabbimiz her şeye yaratılışını veren[5] sonra da (yaratılışa uygun) yol gösterendir." demişti. **51.** (Firavun) "(Peki) önceki nesillerin hali ne olacak?" diye sormuştu.

[1] Tevrat'a göre Hz. Musa'nın annesi, Levi kabilesinden Yokebed'dir (Kitab-ı Mukaddes, Çıkış: 2:1, 6:16-20, 7:7, 15:20; Sayılar, 26:59; I. Tarihler, 23:12-14).

[2] Bu ayetler Kasas 28:7-13. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

[3] Bu ayette verilen bilgilerden hareketle, muhatap her kim olursa olsun ona yumuşak ve etkili söz söylemek gerektiği anlaşılmaktadır. Çünkü Firavun bile kendisine bu şekilde davranılmaya değer ve layık görülmüşse, bu âlemde başka hiç kimsenin tebliğde bundan daha fazlasını hak etmediğini bilmeliyiz.

[4] Bu cümle din tebliğcileri için son derece önemli bir moral sunmaktadır: Yüce Allah için yola çıkanlar bilmelidir ki O onlarla beraberdir; onların destekçisidir. Allah'ın beraberliğini elde eden kişinin kayıp riski kalmayacaktır. Benzer mesaj: Şu'arâ 26:15.

[5] Benzer mesaj: Secde 32:7.

قَالَ عِلْمُهَا عِندَ رَبِّي فِي كِتَابٍ لَّا يَضِلُّ رَبِّي وَلَا يَنسَى ﴿٥٢﴾
الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ مَهْدًا وَسَلَكَ لَكُمْ فِيهَا سُبُلًا
وَأَنزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجْنَا بِهِ أَزْوَاجًا مِّن نَّبَاتٍ شَتَّىٰ ﴿٥٣﴾
كُلُوا وَارْعَوْا أَنْعَامَكُمْ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّأُولِي النُّهَىٰ ﴿٥٤﴾
مِنْهَا خَلَقْنَاكُمْ وَفِيهَا نُعِيدُكُمْ وَمِنْهَا نُخْرِجُكُمْ تَارَةً
أُخْرَىٰ ﴿٥٥﴾ وَلَقَدْ أَرَيْنَاهُ آيَاتِنَا كُلَّهَا فَكَذَّبَ وَأَبَىٰ ﴿٥٦﴾ قَالَ أَجِئْتَنَا
لِتُخْرِجَنَا مِنْ أَرْضِنَا بِسِحْرِكَ يَا مُوسَىٰ ﴿٥٧﴾ فَلَنَأْتِيَنَّكَ بِسِحْرٍ
مِّثْلِهِ فَاجْعَلْ بَيْنَنَا وَبَيْنَكَ مَوْعِدًا لَّا نُخْلِفُهُ نَحْنُ وَلَا أَنتَ
مَكَانًا سُوًى ﴿٥٨﴾ قَالَ مَوْعِدُكُمْ يَوْمُ الزِّينَةِ وَأَن يُحْشَرَ النَّاسُ
ضُحًى ﴿٥٩﴾ فَتَوَلَّىٰ فِرْعَوْنُ فَجَمَعَ كَيْدَهُ ثُمَّ أَتَىٰ ﴿٦٠﴾ قَالَ لَهُم
مُّوسَىٰ وَيْلَكُمْ لَا تَفْتَرُوا عَلَى اللَّهِ كَذِبًا فَيُسْحِتَكُم بِعَذَابٍ
وَقَدْ خَابَ مَنِ افْتَرَىٰ ﴿٦١﴾ فَتَنَازَعُوا أَمْرَهُم بَيْنَهُمْ وَأَسَرُّوا
النَّجْوَىٰ ﴿٦٢﴾ قَالُوا إِنْ هَٰذَانِ لَسَاحِرَانِ يُرِيدَانِ أَن يُخْرِجَاكُم
مِّنْ أَرْضِكُم بِسِحْرِهِمَا وَيَذْهَبَا بِطَرِيقَتِكُمُ الْمُثْلَىٰ ﴿٦٣﴾
فَأَجْمِعُوا كَيْدَكُمْ ثُمَّ ائْتُوا صَفًّا وَقَدْ أَفْلَحَ الْيَوْمَ مَنِ اسْتَعْلَىٰ ﴿٦٤﴾

52. (Musa ise) şöyle demişti: "Onlar hakkındaki bilgi Rabbimin katında bir kitaptadır. Rabbim şaşırmaz ve unutmaz."[1] **53.** (Allah) yeri sizin için beşik yapan, onda sizin için yollar açan[2] ve gökten de su indirendir. O (su) saye(sin)de çeşitli bitkilerden de çiftler çıkarmıştık.[3] **54.** Yiyin; hayvanlarınızı otlatın! Şüphesiz ki bunda (kötülüklerden) engelleyen akıl sahipleri için deliller vardır.[4] **55.** Sizi topraktan yarattık; sizi yine oraya döndüreceğiz ve bir kez daha sizi oradan çıkaracağız.[5]

▼ *Surenin 56-76. ayetlerinde Firavun'a bütün belgelerin gösterilmesi, Firavun'un Hz. Musa'yı suçlaması, büyücülerle buluşma, yeniden büyücülerin secde etmesi, Firavun'un onlara yönelik tehdidi ve büyücülerin verdiği cevaplar yer almaktadır.*

56. Yemin olsun ki ona (Firavun'a) bütün delillerimizi[6] göstermiştik; o ise yalanlamış ve yüz çevirmişti. **57.** (Firavun) demişti ki: "Ey Musa! Yaptığın büyü ile bizi yurdumuzdan çıkarmaya mı geldin? **58.** Biz de sana, aynen onun gibi bir büyü yapacağız. Seninle bizim aramızda, senin de bizim de muhalefet etmeyeceğimiz uygun bir yerde buluşma zamanı ayarla! **59.** (Musa) şöyle demişti: "Buluşma zamanınız, süs günü ve insanların toplanacağı kuşluk vaktidir."[7] **60.** (Bunun üzerine Firavun) dönüp gitmiş, hilesini toplamış, sonra da (buluşma yerine) gelmişti. **61.** Musa onlara şöyle demişti: "Yazıklar olsun size! Allah'a iftira etmeyin! Yoksa O da bir azap ile kökünüzü kazır! (Allah'a) iftira edenler elbette kaybedenlerdir." **62.** (Büyücüler) durumlarını aralarında tartışmış, gizlice fısıldaşmışlardı. **63.** Şöyle demişlerdi: "Bu ikisi (Musa ve Harun), büyüleriyle sizi yurdunuzdan çıkarmak ve örnek yolunuzu[8] ortadan kaldırmak isteyen iki büyücüdür." **64.** (Musa): "Hilenizi toplayın (yanınıza alın); sonra da sırayla gelin! Bugün üstün gelen elbette başaracaktır."

---

1 Yüce Allah'ın unutmamasıyla ilgili bkz. Meryem 19:64.

2 Benzer mesajlar: Nahl 16:15; Enbiyâ 21:31; Zuhruf 43:10; Nûh 71:20.

3 Benzer mesajlar: A'râf 7:57; Nûr 24:43; Furkân 25:48-49; Neml 27:63; Rûm 30:48; Fâtır 35:9.

4 Benzer mesaj: Tâhâ 20:128.

5 Benzer mesajlar: A'râf 7:25; Hacc 22:6; Rûm 30:19; Fâtır 35:9; Kâf 50:11, 42; Zuhruf 43:11; Nûh 71:18.

6 Burada sözü edilen deliller için bkz. Bakara 2:60, 62; Nisâ 4:154; A'râf 7:107-108, 133, 160; İsrâ 17:101-102; Tâhâ 20:14-15, 17-23, 47-48, 56, 77; Şu'arâ 26:32-34, 61-66; Neml 27:10; Kasas 28:31-32.

7 Burada belirtilen "süs günü" muhtemelen bayram günüdür ve bayramların kuşluk vaktindeki namaz ibadetine buradan bir işaret görülebilir.

8 Bu ifade, geleneği din haline getirenlerin kendi yollarını "örnek yol" olarak gördüklerinin bir delilidir. Buna karşılık, peygamberlere de insanları kendi yollarından engelleyen kişiler veya saptırıcılar şeklinde suçlamalar yöneltmişlerdi. Bu konuda Furkân 25:42'de de bilgiler verilmektedir. Vahye ve onu tebliğ edenlere yönelik bu şekildeki olumsuz tavırların sahiplerinin kimleri izledikleri, kimlerin yollarını yol edindikleri açıkça görülmektedir.

65. (Büyücüler) "Ey Musa, ya (önce asayı) sen atacaksın ya da ilk atanlar biz (mi) olalım?" demişlerdi. **66.** (Musa) "Hayır, siz atın." demişti. Bir de ne görsün, büyüleri sayesinde ipleri ve asaları gerçekten kendisine koşuyormuş gibi görünüyor.[1] **67.** Musa (o esnada) içinde bir korku hissetmişti. **68.** (Biz de Musa'ya) şöyle demiştik: "Korkma! Şüphesiz ki sen galip geleceksin! **69.** Sağ elindekini (yere) at da onların yaptıklarını yutsun! Yaptıkları, sadece bir büyücü hilesidir. Büyücü ise nereye gelirse gelsin (ne yaparsa yapsın) başarılı olamaz."[2] **70.** (Büyücüler) secdeye kapanmış, "Harun'un ve Musa'nın Rabbine iman ettik!"[3] demişlerdi. **71.** (Firavun) şöyle demişti: "Ben size izin vermeden ona iman ettiniz, (öyle mi)! Şüphesiz ki o (Musa), size büyü öğreten büyüğünüzdür (akıl hocanızdır). Dönekliğ(iniz)den dolayı elbette ellerinizi ve ayaklarınızı kestireceğim.[4] sizi elbette hurma dallarına asacağım! Hangimizin azabının daha şiddetli ve kalıcı olduğunu elbette bileceksiniz." **72.** (Büyücüler) şöyle demişlerdi:[5] "Bize gelen apaçık bilgilere ve bizi yoktan yaratana karşı asla seni tercih etmeyeceğiz. Yapacağını yap! Sen ancak bu dünya hayatında hükmünü geçirebilirsin.

73. Hatalarımızı ve senin bize zorla yaptırdığın büyüyü bağışlaması için Rabbimize iman ettik." Allah hayırlı olandır; (ödülü ve azabı) daha kalıcıdır.[6] **74.** Kim Rabbine suçlu olarak gelirse, cehennem sadece onun içindir. Orada (tam olarak) ölemeyecek ve dirilemeyecektir.[7] **75.** Kim de iyi işler yapmış bir mümin olarak[8] O'na gelirse, üstün dereceler sadece bunlar içindir. **76.** (Yani) içlerinde *ebedi* kalacakları, altlarından ırmaklar akan durmaya değer cennetler.[9] İşte (kötülüklerden) arınanların karşılığı budur.

---

[1] Buradaki büyü veya sihir bir göz boyamasıdır; bir çeşit illüzyondur. İnsanların gözlerini büyülemiş olmaları ve sonrasında korkutmaları, insanların şartlanmışlık ve korku nedeniyle psikolojik olarak farklı şeyler gördüklerini sanabileceklerini göstermektedir.

[2] Benzer mesajlar: A'râf 7:115-119; Yûnus 10:80-81; Şu'arâ 26:43-45.

[3] Benzer mesajlar: A'râf 7:121-122; Şu'arâ 26:47-48.

[4] Burada mesaj, *min hulâfin* ifadesi gereği el ve ayakların "çaprazlama" kesilmesinden ziyade, "dönekliğ" nedeniyle bu cezanın verilmesidir. El ve ayakların kesilmesiyle ilgili olarak benzer mesajlar: Mâide 5:33; A'râf 7:124; Şu'arâ 26:49.

[5] Sözlerinden ve Firavun'un yüzüne bakarak haykırdıkları ifadelerinden anlaşılıyor ki esasında büyücüler adeta "ölümü öldürdükleri için" hiçbir korku taşımıyorlardı. Ölümü öldüren neden korkar ki! Elbette hiçbir şeyden korkup çekinmez. Bu yiğitlere selam olsun.

[6] Benzer mesajlar: A'râf 7:120-126; Şu'arâ 26:46-51.

[7] Benzer mesaj: A'lâ 87:13. Bu cümle şöyle de anlaşılabilir: "Orada ne (tam) ölür; ne de (tam) dirilir!" veya "Orada ölemez ki tekrar dirilebilsin."

[8] Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:195; Nisâ 4:124; Nahl 16:97; İsrâ 17:9; Kehf 18:2; Tâhâ 20:112.

[9] "Durulmaya değer cennetler" anlamı verdiğimiz "Adn cennetleri" ifadesi Kur'an'da 11 kez yer almaktadır. Bkz. Tevbe 9:72; Ra'd 13:23; Nahl 16:31; Kehf 18:31; Meryem 19:61; Tâhâ 20:76; Fâtır 35:33; Sâd 38:50; Mü'min 40:8; Saff 61:12; Beyyine 98:8.

Surenin 77-89. ayetlerinde Hz. Musa'nın İsrailoğulları'yla birlikte çıktığı sıra dışı bir yolculuk, bu esnada onlara ikram edilen nimetler, nimetlere karşı takındıkları olumsuz tavır ile Hz. Musa'nın Sînâ'ya çıkmasının ardından kavminin putperestliğe dönüşleri konusunda çeşitli bilgiler verilmektedir.

77. Yemin olsun ki Musa'ya "Kullarımla birlikte geceleyin yola çık;[1] yetişilmesinden korkmaksızın ve (boğulmaktan) endişe etmeksizin onlara denizde kuru bir yol aç!" diye vahyetmiştik.[2] **78.** Firavun, askerleriyle birlikte onların peşine düşmüştü. Denizde onları kuşatan şey (felaket) onları kuşatmıştı. **79.** (Çünkü) Firavun, kavmini saptırmış ve (onlara) doğru yolu göstermemişti.[3]

80. Ey İsrailoğulları! Elbette sizi düşmanınızdan kurtarmıştık; *Tûr*'un (Sînâ Dağı'nın) sağ tarafında (oraya gelmeniz için) sizinle sözleşmiş ve size kudret helvası ile bıldırcın eti ikram etmiştik.[4] **81.** Size rızık olarak verdiğimiz tertemiz şeylerden yiyin; bu konuda sınırı aşmayın! Sonra gazabım size gelir. Gazabım kime gelirse elbette o yıkılıp gitmiştir. **82.** Şüphesiz ki ben (Allah'a) yönelen, iman edip iyi iş(ler) yapan, sonra da doğru yolda olan kimseyi çok bağışlayıcıyım.[5] **83.** Ey Musa! Seni kavminden (ayrılmak üzere) acele ettiren nedir ki! **84.** (Musa:) "Onlar benim arkamdalar. Rabbim! Memnun olasın diye sana (gelmek için) acele ettim." demişti. **85.** (Allah) şöyle buyurmuştu: "Elbette senden sonra biz kavmini imtihan etmiştik; Sâmirî[6] onları yoldan çıkarmıştı." **86.** (Bunun üzerine) Musa, öfkeli ve üzüntülü olarak kavmine dönmüş[7] ve onlara şöyle demişti: "Ey kavmim! Rabbiniz size güzel bir vaatte bulunmamış mıydı? Size zaman mı çok uzun geldi; yoksa Rabbinizin gazabının size gelmesini mi istediniz ve bana verdiğiniz sözden döndünüz?" **87.** (Kavmi) şöyle demişti: "Biz sana verdiğimiz sözden kendi başımıza dönmedik. Fakat o kavmin (Mısırlıların) ziynetinden birtakım ağırlıklar yüklenmiştik. Onları (bırakıp) atmıştık. Aynı şekilde Sâmirî de (kendi taşıdığını oraya) bırakmıştı."

---

1 Hz. Muhammed'in Mescid-i Aksâ'ya doğru İsrâsı ve Medine'ye hicreti ile Hz. Musa'nın ve adamlarının yolculuğu açıkça benzeşmektedir. Dahası her iki peygamberdeki "gece" motifleri de bir başka ortak yön olarak tanımlanabilir.

2 Benzer mesajlar: Şu'arâ 26:52, 61; Duhân 44:23.

3 Benzer mesajlar: Yûnus 10:90-91; Şu'arâ 26:60-66.

4 Benzer mesajlar: Bakara 2:57; A'râf 7:160.

5 Benzer mesajlar: Bakara 2:49-51; A'râf 7:141-145; İbrâhîm 14:6.

6 *es-Sâmirîyy* kelimesi, Sâmiralı veya Sâmirî adlı bir kişi demektir. Bu kişi Hz. Musa kavminden ayrıldıktan sonra onları saptırmış, bir buzağıya tapmalarını sağlamıştı. A'râf 7:138'de Hz. Musa'dan böyle tapınılacak bir ilâh isteyen İsrailoğulları, onun arkasından hemen böyle bir arayışa girmişler, ilk fırsatta da emellerine ulaşmışlardı. Sâmirî adlı kişi bu fırsatı değerlendirmiş, A'râf 7:148 ve Tâhâ 20:88. ayetlerde ifade edildiği üzere onlara "ses çıkaran bir buzağı" yapmıştı.

7 Benzer mesaj: A'râf 7:150.

88. (Samiri), onlar için (önlerine), boğuk bir sese sahip ceset şeklinde bir buzağı heykeli çıkarmıştı.[1] (Birbirlerine) "İşte bu, sizin de Musa'nın da ilahıdır. Fakat Musa (bunu) unuttu!" demişlerdi. **89.** (O heykelin), kendilerine herhangi bir söz çevirip (söyleyemediğini), kendilerine hiçbir zarar da yarar da veremediğini görmüyorlar mı?[2]

• Sureninin 90-98. ayetlerinde Hz. Harun'un kavmine tebliği, Hz. Musa'nın onu ve Samiri'yi sorgulaması, aldığı cevaplar ve tevhid ele alınmaktadır.

90. Yemin olsun ki Harun, daha önce onlara "Ey kavmim! Siz bununla (buzağı heykeli ile) sadece imtihan edildiniz. Şüphesiz ki Rabbiniz Rahmân'dır; bana uyun ve emrime itaat edin!" demişti. **91.** (Kavmi) "Musa bize dönünceye kadar (buzağı heykeline) boyun eğmeye devam edeceğiz!" demişti. **92-93.** (Musa geldiğinde) "Ey Harun! Sapkınlığa düştüklerini gördüğünde bana uyman konusunda seni engelleyen neydi? Sen de mi emrime asi oldun?" demişti. **94.** (Harun) şöyle demişti: "Ey annemin oğlu![3] Saçıma, sakalıma yapışma! Şüphesiz ki ben senin 'İsrailoğulları'nın arasına ayrılık düşürdün; sözümü tutmadın!' demenden korktum."[4]

95. (Musa) "Ey Samiri! Ya senin durumun (derdin) nedir?"[5] demişti. **96.** O da "Ben onların göremediği (bir gerçeği) gördüm. Elçinin mesajından bir bölümü aldım ve onu attım. İşte böyle, bunu *nefs*im bana hoş gösterdi." demişti. **97.** (Musa) şöyle demişti: "Çık (git)! Artık hayatın boyunca sen sadece 'Bana dokunmayın!'[6] diyeceksin. Ayrıca senin için, kurtulamayacağın bir sözleşme (ceza) günü daha var. Tapmakta olduğun ilahına bir bak! Elbette onu (heykelini) yakacağız; sonra da elbette onu parçalayıp denize savuracağız! **98.** Sizin ilahınız, kendisinden başka ilah olmayan Allah'tır. O'nun ilmi her şeyi kapsamıştır."

---

1 Benzer mesaj: A'râf 7:148. Bu iki ayette sözü edilen *'ıcl*, yani takılardan eritilip üretilen "madeni buzağı heykeli"nin bir hayvan cesedi suretinde olduğu anlaşılmaktadır. Zira kelimenin sıfatı konumundaki *cesed* kelimesi "ceset, beden" anlamına gelmektedir. Bu arada cesedin *huvâr* özelliğinde olduğu da ifade edilerek ses çıkardığı anlatılmaktadır. Maden eriyiklerinden yapılan bu buzağı sureti, muhtemelen baş ile kuyruk kısmı rüzgâr geçirecek ve ses çıkaracak şekilde yapılmıştı.

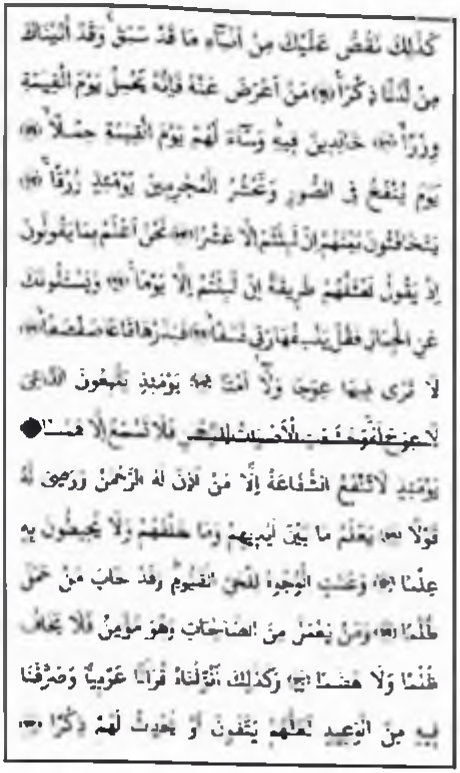
2 Benzer mesaj: A'râf 7:148.

3 Her iki peygamber de kardeş olmasına rağmen, Hz. Harun'un Hz. Musa'ya "annemin oğlu" diye hitap etmesinin muhtemel sebebi "onun şefkatini beklemesi" olabilir. Elmalılı bu hitabın izahını şu cümle ile yapmıştır: "Ey benim ana gibi merhametli ve şefkatli olması lazım gelen sevgili (can) kardeşim!" Ayrıca Râzî de onların "ana bir kardeş" olma ihtimalini dile getirmiştir.

4 Bu ayet A'râf 7:150. ayetle birlikte okunmalıdır.

5 Hz. Musa'nın bu sözü, hiç kimseyi yargısız infaza tabi tutmamak gerektiğinin delilidir.

6 Ayetteki *lâ misâse* ifadesi "insanlarla ilişkisinin kesilmesi", "aile ve arkadaşlardan yoksun bırakılması", "soyunun tükenmesi" manalarını içermektedir.

Surenin 99-114. ayetlerinde kıssaların anlatılma gerekçesi, vahiyden yüz çevirmenin akıbeti, Son Saat ve mahşerde yaşanacaklar, vahyin indirilme gerekçesi ile vahiy ile ilgili konularda aceleciliğin doğru olmadığı ifade edilerek ilmin artırılması için dua edilmesi gerektiğine dikkat çekilmektedir.

99. İşte böylece geçmiştekilerin haberlerinden bir bölümünü[1] sana anlatıyoruz. Elbette sana tarafımızdan (gerçeği) hatırlatan (bir mesaj) verdik.[2] **100-101.** Ondan yüz çeviren kişi, kıyamet günü içinde *ebedî* kalacakları ağır bir günah yükünü yüklenecektir. Bu, onlar için kıyamet gününde ne kötü bir yüktür!

102. O gün Sûr'a üflenecektir[3] ve biz o zaman suçluları, gözleri (korkudan) donuk bir hâlde toplayacağız. **103.** Aralarında "Dünyada sadece on (gün) kaldınız." diyerek fısıldaşacaklar.[4] **104.** İçlerinden yolu en iyi örnek olan (en akıllıları) "Sadece bir gün kaldınız." dediğinde, (diğerlerinin) neler söyleyeceklerini çok iyi bileniz. **105.** Sana (Son Saat'te) dağlar(ın durumun)dan soruyorlar. De ki: "Rabbim, onları şiddetli bir şekilde savuracaktır. **106.** Orayı (yerlerini) dümdüz, bomboş bırakacaktır. **107.** Orada hiçbir çukur ve tümsek göremeyeksin." **108.** O gün insanlar yan çizemeyecekleri davetçiye uyacaklardır.[5] Rahmân'ın (huzurunda) sesler kısılmış olacaktır. Fısıltıdan başka hiçbir şey duymayacaksın. **109.** O gün Rahmân'ın izin verdiği ve sözünden razı olduğundan başkasına şefaat yarar sağlayamayacaktır.[6] **110.** (Allah şefaat bekleyenlerin) önündekilerini de arkalarındakini de bilir.[7] Onlar, bilgi bakımından O'nu kuşatamazlar. **111.** (Bütün) yüzler, gerçek diri ve hayatı elinde tutan (Allah) için boyun eğmiş (olacak)tır. Zulüm (şirk) yüklenen (yüzler) ise elbette perişan olacaktır. **112.** Kim mümin olarak iyi işlerden yaparsa,[8] artık o, haksızlıktan da hakkının çiğnenmesinden de korkmayacaktır. **113.** Biz o (Kur'an'ı), insanlar *takvâlı* (duyarlı) olsunlar veya onlar için (gerçeği) hatırlama oluştursun diye Arapça bir Kur'an olarak indirdik ve uyarıları onda tekrar tekrar açıkladık.

1 Bu cümlede yer alan *min* edatı Hz. Muhammed'e vahyedilen eskilere dair haberlerin bütün insanlığın hayatını içermediğini, içlerinden bir kısmının Hz. Muhammed'e vahyedildiğini göstermektedir. Benzer mesajlar: En'âm 6:34; A'râf 7:101; Hûd 11:120; Kasas 28:3.

2 Kıssaların anlatılma gerekçeleriyle ilgili bilgi için bkz. A'râf 7:176; Hûd 11:120; Yûsuf 12:111; Kâf 50:37; Hâkka 69:12; Nâzi'ât 79:26.

3 Benzer mesajlar: En'âm 6:73; Kehf 18:99; Mü'minûn 23:101; Neml 27:87; Yâsîn 36:51; Zümer 39:68; Kâf 50:20; Hâkka 69:13; Nebe' 78:18.

4 Benzer mesajlar: Yûnus 10:45; Mü'minûn 23:112-114; Rûm 30:55; Ahkâf 46:35; Nâzi'ât 79:46.

5 Burada sözü edilen davetçi, mahşerdeki yargılama için insanları çağıran görevli "melek" olmalıdır.

6 Bu ayet Enbiyâ 21:28, Zümer 39:43-44 ve Necm 53:26. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

7 Benzer mesajlar: Bakara 2:255; Enbiyâ 21:28; Hacc 22:76.

8 Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:195; Nisâ 4:124; Nahl 16:97; İsrâ 17:9; Kehf 18:2; Tâhâ 20:75.

114. Gerçek hükümdar olan Allah yücedir.[1] Sana onun vahyi tamamlanmadan önce Kur'an'la ilgili acele etme[2] ve "Rabbim! İlmimi artır!" de.

Surenin 115-127. ayetlerinde Hz. Âdem ve İblis kıssasına yer verilmekte. Yüce Allah'tan gelecek hidayet öğretilerine uyanların şaşırmayıp sıkıntı çekmeyeceği, aksi tavırda olanların ise dar bir hayat ve mahşerde korkunç bir akıbetle karşılaşacakları haber verilmektedir.

115. Yemin olsun ki biz daha önce de Âdem'e (ağaca yaklaşmaması için) ahit (emir) vermiştik de o unutmuştu ve onda bir kararlılık bulamamıştık. **116.** Hani meleklere "Âdem için (Allah'a) secde edin." demiştik; onlar da hemen secde etmişlerdi. İblis hariç.[3] O, (secde etmemekte) direnmişti. **117.** Demiştik ki: "Ey Âdem! Bu (İblis) hem senin için hem de eşin için düşmandır. Sakın sizi cennetten (bahçeden) çıkarmasın! Sonra sıkıntı çekersin. **118.** Orada (cennette) acıkmayacak ve çıplak kalmayacaksın. **119.** Orada susamayacak ve kuşluk sıcağından da etkilenmeyeceksin." **120.** (Buna rağmen), şeytan ona (Âdem'e) vesvese verip[4] "Ey Âdem! Sana *ebedî*lik ağacını ve sonu gelmez bir otoriteyi göstereyim mi?" demişti.[5] **121.** (Âdem ve eşi yasak ağaçtan) yemiş ve edep yerleri görünmüştü. (Ardından) bahçenin yapraklarından üzerlerine örtmeye başlamışlardı. (Böylece) Âdem (unutarak) Rabbine karşı gelmişti ve şaşmıştı.[6]

فَتَعٰلَى اللّٰهُ الْمَلِكُ الْحَقُّ ۗ وَلَا تَعْجَلْ بِالْقُرْاٰنِ مِنْ قَبْلِ
اَنْ يُّقْضٰٓى اِلَيْكَ وَحْيُهٗ ۖ وَقُلْ رَّبِّ زِدْنِيْ عِلْمًا ﴿١١٤﴾ وَلَقَدْ
عَهِدْنَآ اِلٰٓى اٰدَمَ مِنْ قَبْلُ فَنَسِيَ وَلَمْ نَجِدْ لَهٗ عَزْمًا ﴿١١٥﴾ وَاِذْ
قُلْنَا لِلْمَلٰٓئِكَةِ اسْجُدُوْا لِاٰدَمَ فَسَجَدُوْٓا اِلَّآ اِبْلِيْسَ ۗ اَبٰى ﴿١١٦﴾
فَقُلْنَا يٰٓاٰدَمُ اِنَّ هٰذَا عَدُوٌّ لَّكَ وَلِزَوْجِكَ فَلَا يُخْرِجَنَّكُمَا
مِنَ الْجَنَّةِ فَتَشْقٰى ﴿١١٧﴾ اِنَّ لَكَ اَلَّا تَجُوْعَ فِيْهَا وَلَا تَعْرٰى ﴿١١٨﴾
وَاَنَّكَ لَا تَظْمَؤُا فِيْهَا وَلَا تَضْحٰى ﴿١١٩﴾ فَوَسْوَسَ اِلَيْهِ الشَّيْطٰنُ
قَالَ يٰٓاٰدَمُ هَلْ اَدُلُّكَ عَلٰى شَجَرَةِ الْخُلْدِ وَمُلْكٍ لَّا يَبْلٰى ﴿١٢٠﴾
فَاَكَلَا مِنْهَا فَبَدَتْ لَهُمَا سَوْاٰتُهُمَا وَطَفِقَا يَخْصِفٰنِ
عَلَيْهِمَا مِنْ وَّرَقِ الْجَنَّةِ ۚ وَعَصٰٓى اٰدَمُ رَبَّهٗ فَغَوٰى ﴿١٢١﴾
ثُمَّ اجْتَبٰهُ رَبُّهٗ فَتَابَ عَلَيْهِ وَهَدٰى ﴿١٢٢﴾ قَالَ اهْبِطَا مِنْهَا
جَمِيْعًا ۚ بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ ۚ فَاِمَّا يَاْتِيَنَّكُمْ مِّنِّيْ هُدًى
فَمَنِ اتَّبَعَ هُدَايَ فَلَا يَضِلُّ وَلَا يَشْقٰى ﴿١٢٣﴾ وَمَنْ اَعْرَضَ
عَنْ ذِكْرِيْ فَاِنَّ لَهٗ مَعِيْشَةً ضَنْكًا وَّنَحْشُرُهٗ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ
اَعْمٰى ﴿١٢٤﴾ قَالَ رَبِّ لِمَ حَشَرْتَنِيْٓ اَعْمٰى وَقَدْ كُنْتُ بَصِيْرًا ﴿١٢٥﴾

122. Daha sonra Rabbi, onu (Âdem'i) seçkin kılmış, tevbesini (yönelmesini) kabul etmiş ve (ona) doğru yolu göstermişti. **123.** (Allah) şöyle demişti: "Birbirinize düşman olarak hepiniz oradan (bahçeden) inin![7] Artık benden size bir hidayet geldiğinde, kim hidayetime uyarsa sapmayacak ve sıkıntı çekmeyecektir.[8] **124.** Kim de benim *zikr*imden (Kur'an'dan) yüz çevirirse, şüphesiz ki onun için sıkıntılı bir hayat olacak ve biz onu, kıyamet günü kör olarak dirilteceğiz."[9] **125.** (Bu kişi), "Rabbim! Beni neden kör olarak dirilttin? (Oysa) ben gören biriydim." diyecektir.

---

1 Benzer mesaj: Mü'minûn 23:116.

2 Hz. Muhammed'e yönelik bu buyruk, Kıyamet 75:16-19'daki mesajla hiçbir şekilde ilişkili değildir.

3 Bu ayet "Âdem'e secde edin" değil de "Âdem için (Allah'a) secde edin" şeklinde tercüme edilmelidir. İblis'in secde etmemesiyle ilgili bkz. Bakara 2:34, dipnot 3.

4 Bu cümle özellikle Hz. Âdem'in cennetten çıkartılma nedeninin şeytan olduğunu göstermektedir. Sanıldığı veya iddia edildiği gibi Hz. Âdem'in cennetten çıkartılmasının sebebi eşi Hz. Havva değil, İblis'tir. Benzer mesajlar: Bakara 2:36; A'râf 7:20.

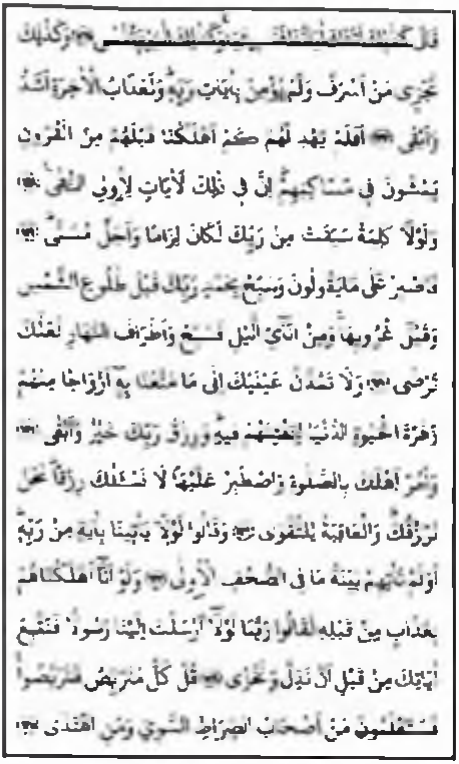
5 Benzer mesaj: A'râf 7:20.

6 Benzer mesaj: A'râf 7:22.

7 Cennetten inişle ilgili bkz. A'râf 7:13, dipnot 3.

8 Bu pasaj (Tâhâ 20:115-123. ayetler) Bakara 2:34-38, A'râf 7:11-25, Hicr 15:29-31, İsrâ 17:61-63 ve Sâd 38:72-78. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

9 Vahiyden yüz çevirmenin sonuçlarıyla ilgili benzer mesajlar: A'râf 7:27; Meryem 19:83; Şu'arâ 26:221-222; Fussilet 41:25; Zuhruf 43:36; Cinn 72:17; Müddessir 74:17.

126. (Allah) şöyle buyurmuş (olacak)tır: "İşte bu şekilde sana ayetlerimiz gelmişti de sen onları unutmuştun. Bugün sen de aynı şekilde unutulacaksın!"[1] **127.** Haddi aşanları[2] ve Rabbinin ayetlerine inanmamış olanları işte böyle cezalandıracağız. Ahiret azabı ise elbette daha şiddetlidir ve daha kalıcıdır.

▼ *Surenin 128-135. ayetlerinde önceki nesillerin haberlerinden dersler çıkarılmaması eleştirilmekte, aklını çalıştırmayanlar kınanmakta. Hz. Muhammed ve müminler, gündelik hayatla ilgili inşa edilmekte, mucize bekleyenlere cevap verilmekte, müşrik algının mantıksız çıkışları deşifre edilmekte ve bir uyarı ile sure sona erdirilmektedir.*

128. Yurtlarında dolaştıkları kendilerinden önceki nice nesilleri helak etmiş olmamız, onlara bir yol göstermedi mi? Şüphesiz ki bunda, (kötülüklerden) engelleyen akıl sahipleri için deliller vardır.[3] **129.** Rabbinin sözü ve belirlenmiş bir süre olmasaydı (azap) kaçınılmaz olurdu. **130.** Onların söylediklerine sabret! Güneşin doğuşundan önce ve batışından önce Rabbini *hamd* (övgü) ile *tesbih* et (yücelt)! Gecenin bir kısım saatlerinde ve gündüzün uçlarında da *tesbih* et (yücelt) ki huzur bulasın.[4] **131.** Sakın, içinde kendilerini denememiz için pek çok çifti yararlandırdığımız dünya hayatının süsüne gözlerini dikme![5] Rabbinin rızkı hem hayırlı olandır hem de daha kalıcıdır. **132.** Ailene (destekçilerine) ibadeti (namazı) emret! Kendin de ona sabırla devam et! Senden rızık istemiyoruz; seni de biz rızıklandırıyoruz. (Mutlu) son, *takvâ*lı (duyarlı olanlar) içindir. **133.** (Kâfirler) "(Muhammed) bize Rabbinden bir ayet (mucize) getirseydi ya!" dediler.[6] "Önceki sahifelerin (kitapların) açıklaması onlara gelmedi mi?" **134.** Biz (vahiy göndermeden) önce onları bir azapla helak etseydik, "Rabbimiz! Bize bir elçi göndermen gerekmez miydi ki aşağılık duruma düşmeden ve perişan (rezil) olmadan önce ayetlerine uysaydık." derlerdi.[7] **135.** De ki: "Herkes beklemektedir; siz de bekleyin! İleride düzgün yolda olan halkı ve doğru yola ulaşanların kimler olduğunu bileceksiniz!"

[1] Benzer mesajlar: A'râf 7:51; Tevbe 9:67; Secde 32:14; Câsiye 45:34; Haşr 59:19.

[2] "İsraf" haddini, sınırını aşmak demektir. Vahyi kabul etmemek ona karşı israftır; onu dikkate almamak, ona verilmesi gereken değeri vermemektir. İsrafla ilişkili olarak insan için sınır Yüce Allah'ın "dur" dediği yerde durmasıdır. İsrafın başı, bir insanın yaratılış amacını ve hayatın Yüce Allah'a adanması gerektiğini bilmemesidir.

[3] Benzer mesaj: Tâhâ 20:54.

[4] "Namaz vakitleri"yle ilgili benzer mesajlar: Bakara 2:238; Hûd 11:114; İsrâ 17:78; Rûm 30:17-18; Kâf 50:39. Ayrıca müminlerin geceleri değerlendirmesiyle ilgili bkz. Âl-i İmrân 3:17, 113; İsrâ 17:79; Tâhâ 20:130; Furkân 25:64; Secde 32:16; Zümer 39:9; Kâf 50:39; Zâriyât 51:16-18; Tûr 52:49; Müzzemmil 73:2-4, 20; İnsân 76:26.

[5] Benzer mesaj: Hicr 15:88.

[6] Benzer mesajlar: Yûnus 10:20; 'Ankebût 29:50.

[7] Benzer mesaj: Kasas 28:47.

21. ENBİYÂ SURESİ

112 AYET

Mekke döneminde indirilen, 112 ayetten oluşan, adını içerdiği konular nedeniyle "peygamberler" anlamındaki *el-Enbiyâ* kelimesinden alan Enbiyâ suresi inişte 79, mushaf sırasında ise 21. suredir.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

• *Surenin 1-10. ayetlerinde mahşerin yaklaştığı, insanların umursamazlığı, müşriklerin Hz. Muhammed'le ve vahiy ile alay edişleri, önceki kavimlere uygulanan ilahî prensip, peygamberlerin bazı özellikleri ve vahiyde müminlerin şeref ve haysiyetinin bulunduğu ifade edilmektedir.*

1. İnsanların hesab(a çekilmeler)i yaklaştı. Onlar (ise) gaflet içinde yüz çevirmektedir. **2-3.** Kendilerine, Rablerinden her yeni mesaj geldiğinde, onlar kalpleri eğlencede olduğu hâlde elbette bununla hep alay ederek dinlemişlerdi.[1] O zalimler şu gizli fısıltıyı yapmışlardı: "Bu (Muhammed) sizin gibi bir insandan başka nedir ki![2] Siz şimdi göz göre göre büyüye mi geliyorsunuz?" **4.** (Peygamber) şöyle demişti: "Rabbim, yerde ve gökte(ki her) sözü bilir. O duyandır, bilendir." **5.** (Müşrikler:) "Hayır! (Bunlar) karmakarışık rüyalardır; aksine onu kendisi uydurmuştur;[3] dahası o bir şairdir.[4] (Öyle değilse) bize hemen, öncekilere gönderilenin benzeri bir ayet (mucize) getirsin![5]" demişlerdi.

6. Bunlardan önce helak ettiğimiz hiçbir şehir (halkı) iman etmemişti; şimdi bunlar mı iman edecekler! **7.** Biz senden önce de kendilerine vahyettiğimiz erkeklerden başkasını (peygamber) olarak göndermedik. Bilmiyorsanız *zikr* (Kur'an) ehline sorun![5] **8.** Biz onları (peygamberleri), yemek yemeyen birer ceset olarak yaratmadık. Onlar (bu dünyada) ebedî kalıcı da değillerdi.[6] **9.** Sonra onlara (verdiğimiz) sözü yerine getirmiştik; böylece hem onları hem de dilediğimiz (layık olan) kişileri kurtarmış; haddi aşanları da helak etmiştik. **10.** Şüphesiz ki size, içinde (gerçekleri) hatırlamanız (için bilgiler) bulunan bir kitap indirdik.[7] Akıl etmiyor musunuz?

[1] Benzer mesaj: Şu'arâ 26:5.

[2] İnkarcıların bir insan olan peygamberle alay ediş-leriyle ilgili benzer mesajlar: Hûd 11:27; İbrâhîm 14:10-11; İsrâ 17:94; Mü'minûn 23:24, 33-34, 47; Furkân 25:41; Şu'arâ 26:154, 186; Yâsîn 36:15; Sâd 38:8; Kamer 54:24-25; Teğâbun 64:6.

[3] Hz. Muhammed'e "müfteri" suçlamasıyla ilgili benzer mesajlar: Yûnus 10:38; Hûd 11:13; Nahl 16:101; Furkân 25:4; Secde 32:3; Sebe' 34:8; Şûrâ 42:24; Ahkâf 46:8.

[4] Benzer mesajlar: Sâffât 37:36; Tûr 52:30; Hâkka 69:41.

[5] Benzer mesajlar: Yûnus 10:94; Nahl 16:43.

[6] Bu ayet Enbiyâ 21:34 ve Zümer 39:30. ayetlerle birlikte okunmalıdır. Buradaki amaç, Hz. İsa ve Hz. Muhammed dâhil bütün peygamberlerin ebedî veya çok çok uzun bir hayat sahibi olmadıklarını bildirmektir.

[7] Bu ayet Sâd 38:1 ve Zuhruf 43:44 ile okunmalıdır.

▼ *Surenin 11-29. ayetlerinde inkârcıların pişmanlıkları, yaratılışın amacı, hak-batıl ilişkisi, tevhidin önemi, Yüce Allah'ın kulları sanılan meleklerin durumu ifade edilmektedir.*

11. Zalim olan nice şehir (halkını) kırıp geçirmiş; arkasından da başka topluluklar yaratmıştık. **12.** Azabımızı hissettiklerinde bir de bakarsın ki oralardan (azap bölgesinden) kaçıyorlar! **13.** (Onlara şöyle demiştik:) "Kaçmayın! İçinde bulunduğunuz refaha ve yurtlarınıza dönün! Çünkü size sorular sorulacak!" **14.** (Onlar:) "Ah, eyvah bize! Şüphesiz ki biz zalimlermişiz!" demişlerdi. **15.** Biz kendilerini yere serilmiş, hasat edilmiş (ekin)e çevirinceye kadar o feryatları sürüp gitmişti. **16.** Biz göğü, yeri ve bunlar arasındakileri oyuncular olarak yaratmadık.[1]

17. Bir eğlence edinmek isteseydik, onu kendi tarafımızdan edinirdik. (Ama) biz (bunu) yapanlar değiliz.[2] **18.** Aksine biz gerçeği *batıl*ın üzerine atarız da o, *batıl*ın işini bitirir. Bir de bakarsın ki *batıl* yok olup gitmiştir.[3] (Allah'a) yakıştırdığınız sıfatlardan dolayı yazıklar olsun size! **19.** Göklerde ve yerde kim varsa hepsi yalnızca O'na aittir. O'nun huzurunda bulunanlar, O'na ibadetten dolayı kibirlenmez ve yorulmazlar.[4] **20.** Onlar, gece gündüz bıkmadan (Allah'ı) *tesbih* ederler (yüceltirler).[5] **21.** Yoksa yerden (dünyevi) birtakım ilahlar edindiler de (ölüleri) onlar mı diriltecekmiş! **22.** O ikisinde (yerde ve gökte) Allah'tan başka ilahlar bulunsaydı, (düzenleri) elbette bozul(up gitmiş)tü. Arşın Rabbi olan Allah onların yakıştırdıkları (şeyler)den yücedir.[6] **23.** (Allah) yaptığından sorumlu tutulamaz; onlar ise sorguya çekileceklerdir. **24.** Yoksa O'nun peşi sıra birtakım ilahlar mı edindiler! De ki: "Delilinizi getirin! Bu, benimle birlikte olanların ve benden öncekilerin (gerçeği içeren) öğretisidir." Hayır! Onların çoğu gerçeği bilmezler; (bu yüzden) yüz çevirirler.

---

[1] Bu ayet şöyle de tercüme edilebilir: "Biz göğü, yeri ve bunlar arasındakileri oyun (ve eğlence) olsun diye yaratmadık." Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:191; Sâd 38:27; Duhân 44:38.

[2] Bu ayet şöyle de tercüme edilebilir: "Bir eğlence edinmek isteseydik, onu kendi katımızdan edinirdik. Yapacak olsaydık (öyle değil, böyle yapardık)."

[3] Benzer mesajlar: A'râf 7:118; İsrâ 17:81; Sebe' 34:48-49.

[4] Meleklerin *tesbih* ve ibadetiyle ilgili benzer mesajlar: Nisâ 4:172; A'râf 7:206; Ra'd 13:13; Nahl 16:49; Enbiyâ 21:19, 20; Zümer 39:75; Mü'min 40:7; Fussilet 41:38.

[5] Ayetteki *lâ yefturûne* fiili aynı konuda Fussilet 41:38'de geçen *lâ yes'emûne* fiili gibi "kesinti vermemek", "bıkmamak", "yorulmamak", "aralık vermemek", "gevşeklik göstermemek" şeklinde anlamlar içermekte ve meleklerin gece gündüz dur durak bilmeden, ibadet ve tesbih konusunda fetret yaşamadan tesbihe devam ettiklerini ortaya koymaktadır. "Ara vermek" anlamına gelen *fetret* kelimesinin de aynı kökten geldiği düşünüldüğünde, meleklerin aralıksız olarak tesbih ettikleri anlaşılmaktadır. Ayrıca ayette geçen *el-leyl* ve *en-nehâr* kelimeleri bütünüyle zaman kavramını kapsadığı için, meleklerin tesbihi sürdürdükleri ifade edilmiş olmaktadır.

[6] Bu ayet Mü'minûn 23:71, 91. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

25. Senden önce hiçbir elçi göndermedik ki ona "Benden başka ilah yoktur; bana kulluk edin!" diye vahyetmiş olmayalım. **26.** (Müşrikler): "Rahmân (olan Allah, melekleri) çocuk edindi!" dediler. (Haşa)! O yücedir. Aksine (melekler) ikram edilmiş kullardır.[1] **27.** O'ndan (emir almadan) önce konuşmaz, yalnızca O'nun emri ile iş yaparlar.[2] **28.** (Allah) onların önlerindekini de arkalarındakini de bilir.[3] (Allah'ın) razı olduğundan başkasına şefaat edemezler.[4] Onlar (Allah'a) saygıları nedeniyle titrerler! **29.** Onlardan kim "O'nun peşi sıra ben (de) ilahım!" derse biz onu (bile) cehennemle cezalandırırız. İşte biz, zalimlere böyle ceza veririz![5]

▼ *Surenin 30-47. ayetlerinde evren kitabından birtakım ayetler, hayata dair genel prensip olarak, inkârcıların alaycılıkları, Son Saat'in ansızın geleceği, vahyin uyarıcılığı ve mahşerde yaşanacakların bir bölümü dile getirilmektedir.*

30. Kâfir olanlar, göklerle yer bitişik bir hâldeyken, onları birbirinden ayırdığımızı ve her canlı şeyi sudan yarattığımızı[6] gör(üp düşün)mediler mi? (Hâlâ) inanmayacaklar mı?[7]

31. Onları sarsmasıyla ilgili yerin içinde ağır baskılar yarattık.[8] Yol bulsunlar diye orada geniş yollar yarattık.[9] **32.** Biz göğü korunmuş bir tavan yaptık. Onlar ise (göğün) delillerinden yüz çevirirler. **33.** O, geceyi, gündüzü, güneşi ve ayı yaratandır. Hepsi bir(er) yörüngede yüzerler.[10] **34.** Senden önce (de) hiçbir insana çok uzun hayat vermedik. Şimdi sen ölürsen, onlar çok uzun süre mi kalacaklar![11] **35.** Her *nefis* (can) ölümü tadıcıdır.[12] Bir deneme olarak sizi hayırla da şerle de imtihan ederiz. Sadece bize döndürüleceksiniz.

---

1 Meleklerin de Yüce Allah'ın birer kulu olduklarıyla ilgili ayrıca bkz. Nisâ 4:172; Kehf 18:65; Zuhruf 43:19.

2 Melekler kendi tercihlerine göre hareket edemezler; Yüce Allah'ın verdiği emirleri harfiyyen uygularlar; kesinlikle herhangi bir eksiklikte bulunamazlar. Benzer mesajlar: En'âm 6:61; Nahl 16:50; Meryem 19:64; Tahrim 66:6.

3 Benzer mesajlar: Bakara 2:255; Tâhâ 20:110; Hacc 22:76.

4 Bu ayet Tâhâ 20:109, Zümer 39:43-44 ve Necm 53:26. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

5 Bu ayette şirke konu aracıların nasıl cezalandırılacağı melekler üzerinden ifade edilmektedir. Konunun önemi Nisâ 4:48 ve 116'da belirtildiği üzere Yüce Allah'ın şirk üzere ölenleri bağışlamayacağı bildirimi nedeniyledir. Bu ayet En'âm 6:88 ve Zümer 39:65. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

6 Bu ayet Nûr 24:45. ayetle birlikte okunmalıdır.

7 Bu ayet evrenin oluşumu ve canlıların sudan yaratıldığıyla ilgili çok önemli bilimsel gerçeklere işaret etmektedir.

8 Sarsılmasıyla ilgili olarak yerin içine ağırlıklar yerleştirilmesiyle ilgili bkz. Nahl 16:15, dipnot 1. Ra'd 13:3; Hicr 15:19; Nahl 16:15; Neml 27:61; Lokmân 31:10; Fussilet 41:10; Kâf 50:7; Mürselât 77:27.

9 Benzer mesajlar: Nahl 16:15; Tâhâ 20:53; Zuhruf 43:10; Nûh 71:20.

10 Bu ayet Yâsîn 36:38-40. ayetlerle okunmalıdır.

11 Bu ayet Enbiyâ 21:8 ve Zümer 39:30. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

12 Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:185; 'Ankebût 29:57; Zümer 39:30.

36. Kâfir olanlar seni gördükleri zaman "Sizin ilahlarınızı diline dolayan[1] bu mu!" diyerek seninle hep alay ederler.[2] (Oysa) onlar, Rahmân'ın *zikr*ini (Kur'an'ı) inkâr edenlerin ta kendileridir. **37.** İnsan aceleci (olarak) yaratılmıştır.[3] Size delillerimi ileride göstereceğim; (azabı) benden acele istemeyin! **38.** "Doğruysanız o vaat (Son Saat) ne zamanmış!" derler.[4] **39.** Kâfir olanlar, yüzlerinden ve sırtlarından (saran) ateşi savamayacakları, kendilerine yardım edilemeyeceği zamanı (o günün dehşetini keşke) bir bilselerdi!

40. Doğrusu o (Son Saat) kendilerine öyle ani gelir ki[5] onları şaşırtır. Artık onu reddetmeye (geri çevirmeye) güçleri yetmez ve kendilerine bakılmaz da.[6] **41.** Yemin olsun ki senden önceki elçilerle de alay edilmişti ve alay edenleri alay ettikleri şey (çepeçevre) kuşatmıştı.[7] **42.** De ki: "Rahmân'dan (O'nun azabından) sizi gece gündüz kim koruyabilir ki!"[8] Hayır! Onlar Rablerini hatırlamaktan yüz çevirirler. **43.** Yoksa Allah'ın peşi sıra kendilerini (bize karşı) savunacak ilahlar mı varmış! (O ilahlar) hem kendilerine yardıma güç yetiremez hem de bizden sahiplenme göremezler. **44.** (Oysa) onları da atalarını da yararlandırdık. Sonunda ömür kendilerine (hiç bitmeyecek gibi) uzun geldi.[9] Yeryüzüne gelip, onu uçlarından eksilttiğimizi görmezler mi?[10] Üstün gelen onlar mıymış!

---

1 Buradaki *yezkuru* fiili "zikretmek, hatırlamak, gündeme getirmek, diline dolamak" gibi anlamlar içermektedir. Benzer mesaj: Enbiyâ 21:60.

2 Benzer mesaj: Furkân 25:41.

3 Benzer mesaj: İsrâ 17:11.

4 Benzer mesajlar: Yûnus 10:48; Neml 27:71; Secde 32:28; Sebe' 34:29; Yâsîn 36:48; Zâriyât 51:12; Mülk 67:25; Kıyâmet 75:6.

5 Benzer mesajlar: En'âm 6:31, 47; A'râf 7:187; Yûsuf 12:107; Hacc 22:55; Şu'arâ 26:202; 'Ankebût 29:53; Zümer 39:55; Zuhruf 43:66; Muhammed 47:18.

6 Ayetteki "onlara bakılmaz" ifadesi, "onlara fırsat ve huzur verilmez" şeklinde de anlaşılabilir. Benzer mesajlar: Bakara 2:162; Âl-i İmrân 3:77, 88; Nahl 16:85; Secde 32:29.

7 Benzer mesajlar: En'âm 6:10; Ra'd 13:32; Hicr 15:11, 95.

8 Yüce Allah Hz. Muhammed'e hitap ederek müşriklerin alaycılıklarına bir kez de bu ayette cevap vermektedir. Bu çerçevede mahşerdeki çaresizliklerine ilave olarak dünyada da inkar ettikleri ilahi kudret tarafından gece ve gündüz gelebilecek azaba karşı kendilerini kimin koruyacağını sordurmaktadır. Amaç onları hiç kimsenin koruyamayacağını kendilerine bildirmektir. Benzer mesajlar: Ahzâb 33:17; Fâtır 35:2; Zümer 39:38; Mülk 67:20-21, 28.

9 Yüce Allah yaşattığı insanların bir kısmına bu ömrün uzun geldiğini, yani kendilerine verdiği nimet ve rızıklar sayesinde ömürlerini uzun bir süre yaşadıklarını, hayatlarının sonuna kadar bolluk içinde olduklarını ifade etmektedir. Bolluk içinde yaşamaya alışanlar nimetlerin veriliş nedenini anlamamış, yapılan uyarılara kulak asmamış ve bu hayatın hiç bitmeyeceğini sanarak aldanış içerisine girmişlerdi.

10 Bu ayet Ra'd 13:41. ayetle birlikte okunmalıdır. Bu cümlede yer alan "Allah'ın gelmesi" mecaz bir ifadedir ve kastedilen O'nun gücünün ve hayata müdahale edişinin bildirilmesidir.

قُلْ إِنَّمَآ أُنذِرُكُم بِٱلْوَحْىِ ۚ وَلَا يَسْمَعُ ٱلصُّمُّ ٱلدُّعَآءَ إِذَا
مَا يُنذَرُونَ ﴿٤٥﴾ وَلَئِن مَّسَّتْهُمْ نَفْحَةٌ مِّنْ عَذَابِ رَبِّكَ
لَيَقُولُنَّ يَٰوَيْلَنَآ إِنَّا كُنَّا ظَٰلِمِينَ ﴿٤٦﴾ وَنَضَعُ ٱلْمَوَٰزِينَ
ٱلْقِسْطَ لِيَوْمِ ٱلْقِيَٰمَةِ فَلَا تُظْلَمُ نَفْسٌ شَيْـًٔا ۖ وَإِن كَانَ مِثْقَالَ
حَبَّةٍ مِّنْ خَرْدَلٍ أَتَيْنَا بِهَا ۗ وَكَفَىٰ بِنَا حَٰسِبِينَ ﴿٤٧﴾ وَلَقَدْ ءَاتَيْنَا
مُوسَىٰ وَهَٰرُونَ ٱلْفُرْقَانَ وَضِيَآءً وَذِكْرًا لِّلْمُتَّقِينَ ﴿٤٨﴾ ٱلَّذِينَ
يَخْشَوْنَ رَبَّهُم بِٱلْغَيْبِ وَهُم مِّنَ ٱلسَّاعَةِ مُشْفِقُونَ ﴿٤٩﴾
وَهَٰذَا ذِكْرٌ مُّبَارَكٌ أَنزَلْنَٰهُ ۚ أَفَأَنتُمْ لَهُۥ مُنكِرُونَ ﴿٥٠﴾ وَلَقَدْ
ءَاتَيْنَآ إِبْرَٰهِيمَ رُشْدَهُۥ مِن قَبْلُ وَكُنَّا بِهِۦ عَٰلِمِينَ ﴿٥١﴾ إِذْ قَالَ
لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِۦ مَا هَٰذِهِ ٱلتَّمَاثِيلُ ٱلَّتِىٓ أَنتُمْ لَهَا عَٰكِفُونَ ﴿٥٢﴾
قَالُوا۟ وَجَدْنَآ ءَابَآءَنَا لَهَا عَٰبِدِينَ ﴿٥٣﴾ قَالَ لَقَدْ كُنتُمْ
أَنتُمْ وَءَابَآؤُكُمْ فِى ضَلَٰلٍ مُّبِينٍ ﴿٥٤﴾ قَالُوٓا۟ أَجِئْتَنَا بِٱلْحَقِّ
أَمْ أَنتَ مِنَ ٱللَّٰعِبِينَ ﴿٥٥﴾ قَالَ بَل رَّبُّكُمْ رَبُّ ٱلسَّمَٰوَٰتِ
وَٱلْأَرْضِ ٱلَّذِى فَطَرَهُنَّ وَأَنَا۠ عَلَىٰ ذَٰلِكُم مِّنَ ٱلشَّٰهِدِينَ ﴿٥٦﴾
وَتَٱللَّهِ لَأَكِيدَنَّ أَصْنَٰمَكُم بَعْدَ أَن تُوَلُّوا۟ مُدْبِرِينَ ﴿٥٧﴾

45. De ki: "Ben sizi sadece vahiy ile uyarıyorum."[1] Sağır(lar), uyarıldıkları zaman bu çağrıyı duymaz. **46.** Onlara Rabbinin azabından ufak bir esinti dokunsa, elbette "Ah, eyvah bize! Şüphesiz ki biz zalimlermişiz!" derler. **47.** Biz kıyamet günü için adalet terazileri kuracağız.[2] Kimseye hiçbir şekilde haksızlık edilmeyecek. (Yapılan iş) bir hardal tanesi kadar bile olsa, onu (teraziye) getirmiş (olacağ)ız. Hesap görenler olarak biz yeteriz.

▾*Surenin 48-75. ayetlerinde çok kısa bir şekilde Hz. Musa ve Hz. Harun'un kıssasına, ayrıca ayrıntılı bir şekilde Hz. İbrahim'in kıssasına yer verilmektedir.*

48. Yemin olsun ki biz Musa'ya ve Harun'a, *muttaki*ler (duyarlı olanlar) için *furkân*'ı (doğruyu yanlıştan ayırma yeteneğini), aydınlığı ve (gerçeği) hatırlatan (öğüdü) vermiştik. **49.** Onlar *takvâ* (duyarlılık) sahipleri, *gayb*daki (bilinemeyendeki) Rablerine saygı duyarlar;[3] (dahası) onlar o (Son) Saat'ten de tir tir titreyenlerdir. **50.** İşte bu (Kur'an) da bizim indirdiğimiz bereket kaynağı bir hatırla(t)madır. Şimdi onu inkâr mı ediyorsunuz!

51. Yemin olsun ki İbrahim'e olgunluğunu daha önce vermiştik.[4] Biz onu iyi tanırdık. **52.** Hani o, babasına ve kavmine "Şu tapmakta olduğunuz heykeller de ne oluyor?" diye sormuştu. **53.** Onlar da "Biz atalarımızı bunlara tapanlar olarak bulduk." demişlerdi.[5]

54. (İbrahim) "Şüphesiz ki siz de atalarınız da apaçık bir sapkınlık içindesiniz!" demişti. **55.** Onlar da "Bize gerçeği mi getirdin yoksa sen oyun oynayanlardan biri misin?" demişlerdi.[6] **56.** (İbrahim) "Hayır, sizin Rabbiniz, yoktan yarattığı göklerin ve yerin Rabbidir;[7] ben buna şahitlik edenlerdenim." demişti. **57.** "Allah'a yemin olsun:[8] Siz dönüp gittikten sonra putlarınıza elbette bir plan uygulayacağım!"

---

[1] İslam'ı tebliğde müracaat edilmesi gereken kaynağın Kur'an olduğunu bildiren En'âm 6:51, 70, İbrahim 14:52, Enbiyâ 21:45, Furkân 25:52, Sebe' 34:50 ve Kâf 50:45 gibi çeşitli ayetler vardır.

[2] Benzer mesajlar: A'râf 7:8-9; Mü'minûn 23:102-103; Kâri'a 101:6-9.

[3] Benzer mesajlar: Fâtır 35:18; Yâsin 36:11; Kâf 50:33; Mülk 67:12.

[4] Bu ayet En'âm 6:74-77'deki mesajın doğru anlaşılması için son derece önemlidir.

[5] Taklitçilikle ilgili benzer mesajlar: Bakara 2:170; Mâide 5:104; A'râf 7:28; Yûnus 10:78; Hûd 11:53-54, 62, 87; Şu'arâ 26:70-74; Lokmân 31:21; Sebe' 34:43; Sâffât 37:69-74; Zuhruf 43:22, 23.

[6] Enbiyâ 21:16 ve Duhân 44:38'de de geçen *el-lâ'ibîne*/*lâ'ibine* kelimesi "oyun oynayanlar", "şaka yapanlar" gibi anlamlar içermektedir. Buradan hareketle, kavminin gözünde Hz. İbrahim'in ciddiye alınabilecek biri olmadığı izlenimi verilmek istenmiştir.

[7] Hz. İbrahim, kavminin kendisiyle alay etmesine karşılık onlara güçlü bir şekilde tevhid öğretisi sunmuş, inkar etseler bile tevhid gerçeklerini ayrıntılı bir şekilde kendilerine özellikle bildirmiştir.

[8] *Tellâhi* ifadesi Kur'an'daki yeminlerden birisidir (Bkz. Yûsuf 12:73, 85, 91, 95; Nahl 16:56, 63; Enbiyâ 21:57; Şu'arâ 26:97; Sâffât 37:56).

58. (İbrahim), sonunda belki ona dönerler (sorarlar) diye büyükleri hariç onları (putları) paramparça etmişti. 59. (Kavmi) "Bunu ilahlarımıza kim yaptı? Şüphesiz ki o (bunu yapan kişi) zalimlerden biridir." demişlerdi. 60. (Bir kısmı) "Bunları diline dolayan,[1] kendisine 'İbrahim' denen bir genç duyduk." demişlerdi. 61. "Onu hemen insanların gözü önüne getirin! Belki şahitlikederler." demişlerdi. 62. Onlar "Bunu ilahlarımıza sen mi yaptın ey İbrahim?" demişlerdi. 63. (İbrahim ise): "Belki de bu işi şu büyük olan yapmıştır.[2] Konuşabiliyorlarsa onlara sorun!" demişti.

64. Kendilerine dönüp "Zalimler sizsiniz, siz!" demişlerdi. 65. Sonra (eski) kafalarına dönmüşler[3] de "Sen bunların konuşamadığını pekâlâ biliyorsun!" (demişlerdi). 66. (İbrahim) "Allah'ın peşi sıra size hiçbir yarar ve zarar veremeyen şeylere (hâlâ) tapacak mısınız?" demişti. 67. "Size de Allah'ın peşi sıra tapmakta olduğunuz şeylere de yazıklar olsun! Akıl etmiyor musunuz?" 68. (Bir kısmı) "(Bir iş) yapacaksanız, onu (İbrahim'i) yakın da ilahlarınıza yardım edin!" demişti. 69. Biz de "Ey ateş! İbrahim için serinlik ve esenlik ol!" demiştik. 70. Ona tuzak kurmak istemişler; biz de onları, en çok kaybedenler hâline getirmiştik.[4] 71. Onu ve Lut'u kurtararak,[5] insanlar için bereketli kıldığımız toprağa[6] (ulaştırmıştık). 72. Ona (İbrahim'e) ilave[7] (bir bağış) olarak İshak'ı ve (torunu) Yakup'u lütfetmiştik. Hepsini iyi insanlar yapmıştık.

1 Buradaki *yezkuru* fiili "diline dolamak" gibi bir anlam içermektedir. Benzer mesaj: Enbiyâ 21:36.

2 Hz. İbrahim'e sorulan soruya "hayır ben yapmadım" diye cevap vermemiş yani iddia edildiği gibi yalan konuşmamıştır. Onun yaptığı şey, putların çaresizliğine dikkat çekmek, onlara tapınılmasını eleştirmek ve putperestliğin büyük bir saplonlık olduğunu muhataplara kavratmaktır. En'âm 6:76-78'de de gök cisimleri üzerinden benzer mesajlar verdiği bilinmektedir.

3 Ayette geçen "Sonra tekrar eski inanç ve tartışmalarına dönmüşlerdi" cümlesi "başları üzerine geri döndürülmüşlerdi" anlamında "zihnen tepetaklak olmayı", "fikrinden aniden caymayı", "eski kafalarına dönmeyi" içeren deyimsel bir ifadedir. Burada söz konusu halkın Hz. İbrahim'i temize çıkarma temayülünden vazgeçip eski suçlayıcı tavırlarına geri dönmeleri ifade edilmektedir.

4 Bu bağlamda yer alan konu putperest kavminin Hz. İbrahim'i yakmak üzere bir hazırlık yapmaları, tuzak kurduklarıdır. Yüce Allah ise onların kurduğu bu tuzağı başarıya ulaştırmamış, kendilerini hüsrana uğratmıştır. Benzer mesaj: Sâffât 37:98.

5 Hz. İbrahim neyden kurtarıldıysa Hz. Lut da ondan kurtarılmıştır.

6 Enbiyâ 21:81. ayette de geçen "bereketli kıldığımız toprak" ifadesinde kastedilen, muhtemelen bugün işgal edilen geniş Filistin topraklarıdır. Yeni gelinen coğrafyanın bereketli kılınması, o yörede pek çok peygamberin görev yapacak olması şeklinde anlaşılabileceği gibi, buranın tarım ürünleri noktasındaki bereketine işaret edilmesi de muhtemeldir.

7 Bir kez de İsrâ 17:79'da geçen *nâfileh* kelimesi "ilave olarak", "fazladan", "armağan olarak" gibi anlamlar içermekte ve yıllarca süren çocuksuzluk döneminden sonra yaşlılık çağında ona verdiği Hz. İsmail'e ilave olarak bir de Hz. İshak'ı kendisine armağan ettiğini haber vermektedir. Ayetteki *nâfileh* kelimesi öncelikle Hz. İshak'la, ardından onun oğlu olan Hz. Yakup'la ilişkili olduğunu belirtmeliyiz.

73. Onları, emrimizle doğru yolu gösteren önderler yapmış ve kendilerine hayırlı işler yapmayı, namaz kılmayı ve zekât vermeyi vahyetmiştik.[1] Onlar daima bizim kullarımızdılar. **74.** Lut'a gelince, ona da doğru hüküm verme yeteneği ve ilim vermiştik. Onu çirkin işler yapmakta olan şehir (halkın)dan kurtarmıştık. Şüphesiz ki onlar kötü iş yapan yoldan çıkan bir toplumdu. **75.** Onu (Lut'u) merhametimize yerleştirmiştik. Şüphesiz ki o da iyilerdendi.

▼ *Sureninin 76-93. ayetlerinde Hz. Nuh, Hz. Davud, Hz. Süleyman, Hz. Eyüp, Hz. Yunus, Hz. Zekeriya, Hz. Yahya ve Hz. Meryem'in kısa bir şekilde kıssaları ele alınmakta, sonrasında bir ve tek olmaları gerekmesine rağmen ümmetlerin ayrılığa düştükleri bildirilmektedir.*

76. Nuh'u da (an)! Daha önce bize dua etmişti. Biz de duasına cevap vermiş, böylece, onu ve ailesini (destekçilerini) büyük sıkıntıdan[2] kurtarmıştık. **77.** Onu, delillerimizi inkâr eden o toplumdan korumuştuk. Şüphesiz ki onlar, kötü bir toplumdu; hepsini (suda) boğmuştuk.

وَجَعَلْنَاهُمْ أَئِمَّةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا وَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِمْ فِعْلَ
الْخَيْرَاتِ وَإِقَامَ الصَّلَوٰةِ وَإِيتَاءَ الزَّكَوٰةِ وَكَانُوا لَنَا
عَابِدِينَ ﴿٧٣﴾ وَلُوطًا آتَيْنَاهُ حُكْمًا وَعِلْمًا وَنَجَّيْنَاهُ مِنَ الْقَرْيَةِ
الَّتِي كَانَتْ تَعْمَلُ الْخَبَائِثَ إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمَ سَوْءٍ
فَاسِقِينَ ﴿٧٤﴾ وَأَدْخَلْنَاهُ فِي رَحْمَتِنَا إِنَّهُ مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٧٥﴾
وَنُوحًا إِذْ نَادَىٰ مِنْ قَبْلُ فَاسْتَجَبْنَا لَهُ فَنَجَّيْنَاهُ وَأَهْلَهُ
مِنَ الْكَرْبِ الْعَظِيمِ ﴿٧٦﴾ وَنَصَرْنَاهُ مِنَ الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَّبُوا
بِآيَاتِنَا إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمَ سَوْءٍ فَأَغْرَقْنَاهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٧٧﴾
وَدَاوُودَ وَسُلَيْمَانَ إِذْ يَحْكُمَانِ فِي الْحَرْثِ إِذْ نَفَشَتْ فِيهِ
غَنَمُ الْقَوْمِ وَكُنَّا لِحُكْمِهِمْ شَاهِدِينَ ﴿٧٨﴾ فَفَهَّمْنَاهَا
سُلَيْمَانَ وَكُلًّا آتَيْنَا حُكْمًا وَعِلْمًا وَسَخَّرْنَا مَعَ دَاوُودَ
الْجِبَالَ يُسَبِّحْنَ وَالطَّيْرَ وَكُنَّا فَاعِلِينَ ﴿٧٩﴾ وَعَلَّمْنَاهُ
صَنْعَةَ لَبُوسٍ لَكُمْ لِتُحْصِنَكُمْ مِنْ بَأْسِكُمْ فَهَلْ
أَنْتُمْ شَاكِرُونَ ﴿٨٠﴾ وَلِسُلَيْمَانَ الرِّيحَ عَاصِفَةً تَجْرِي بِأَمْرِهِ
إِلَى الْأَرْضِ الَّتِي بَارَكْنَا فِيهَا وَكُنَّا بِكُلِّ شَيْءٍ عَالِمِينَ ﴿٨١﴾

78. Davud'u ve Süleyman'ı da (an)! Hani içinde halkın koyunlarının yayıldığı bir ekin konusunda hüküm veriyorlardı. Biz onların hükmüne şahittik.[3] **79.** Böylece bunu (bu fetvayı) Süleyman'a biz öğretmiştik. Biz onların hepsine doğru hüküm verme yeteneği ve ilim vermiştik. Kuşları ve *tesbih* eden (yücelten) dağları da Davud'a boyun eğdirmiştik.[4] (Bunları) biz yapmaktayız. **80.** Ona, savaştan (düşmandan) sizi koruması için zırh yapmayı öğretmiştik. (Artık) şükredecek misiniz?[5] **81.** Kasırga (gibi esen) rüzgârı da Süleyman'ın hizmetine vermiştik;[6] O'nun emriyle içinde bereketli kıldığımız toprağa[7] doğru akardı (eserdi). Biz her şeyi bilenleriz.

---

[1] Bu buyruk namaz, oruç, zekât, kurban vs. ibadetlerin eski ümmetlerden beri farz olduğunun delillerindendir. Benzer mesajlar: Bakara 2:83, 183; Âl-i İmrân 3:39; Mâide 5:12; Yûnus 10:87; İbrâhim 14:40; Kehf 18:21; Meryem 19:31, 55, 59; Tâhâ 20:14; Hacc 22:26-30, 34-37; Lokmân 31:17; Şûrâ 42:13. Buradaki ve Beyyine 98:5'teki bilgilerden anlaşılacağı üzere, "bütün hayırlı işler" bütün ilahi öğretilerde yer almıştır. Hayırlı işlerin bedensel anlamda en önemli göstergelerinden biri hatta birincisi "namaz kılmak"tır; ekonomik içerikli olanlardan birisi ise "zekat vermek"tir. Namaz bedensel ibadet ve eylemleri, zekât ise ekonomik yardımlaşmaların tamamını içermektedir.

[2] Sâffât 37:76 ve 115'te de geçen *el-karbi'l-'azimi* tamlaması "büyük sıkıntı", "müthiş felaket", "korkunç bela" gibi anlamlar içermekte ve yaşanan olay bağlamında kavminin tufanda boğulması anlamına gelmektedir. Bu arada kavminin inatçı inkarları ve korkunç tepkisi karşısında bunalan Hz. Nuh ve onunla birlikte iman etmiş olanların içlerinde hissettikleri sıkıntıdan kurtarılmaları da elbette ayette kastedilen anlamın içeriğinde bulunmaktadır.

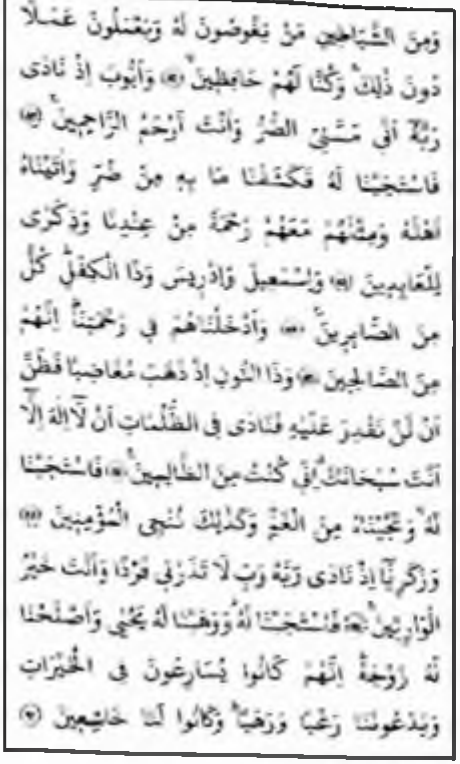
[3] Benzer mesaj: Sâd 38:22-23.

[4] Benzer mesajlar: Neml 27:16-17; Sebe' 34:10; Sâd 38:18-20.

[5] Benzer mesaj: Sebe' 34:10-11.

[6] Benzer mesajlar: Sebe' 34:12; Sâd 38:36.

[7] Benzer mesaj: Enbiyâ 21:71, dipnot 6.

وَمِنَ الشَّيٰطِينِ مَنْ يَغُوصُونَ لَهُ وَيَعْمَلُونَ عَمَلًا
دُونَ ذٰلِكَ ۖ وَكُنَّا لَهُمْ حٰفِظِينَ ﴿٨٢﴾ وَأَيُّوبَ إِذْ نَادَىٰ
رَبَّهُ أَنِّي مَسَّنِيَ الضُّرُّ وَأَنْتَ أَرْحَمُ الرّٰحِمِينَ ﴿٨٣﴾
فَاسْتَجَبْنَا لَهُ فَكَشَفْنَا مَا بِهِ مِنْ ضُرٍّ ۖ وَآتَيْنٰهُ
أَهْلَهُ وَمِثْلَهُمْ مَعَهُمْ رَحْمَةً مِنْ عِنْدِنَا وَذِكْرَىٰ
لِلْعٰبِدِينَ ﴿٨٤﴾ وَإِسْمٰعِيلَ وَإِدْرِيسَ وَذَا الْكِفْلِ ۖ كُلٌّ
مِنَ الصّٰبِرِينَ ﴿٨٥﴾ وَأَدْخَلْنٰهُمْ فِي رَحْمَتِنَا ۖ إِنَّهُمْ
مِنَ الصّٰلِحِينَ ﴿٨٦﴾ وَذَا النُّونِ إِذْ ذَهَبَ مُغٰضِبًا فَظَنَّ
أَنْ لَنْ نَقْدِرَ عَلَيْهِ فَنَادَىٰ فِي الظُّلُمٰتِ أَنْ لَا إِلٰهَ إِلَّا
أَنْتَ سُبْحٰنَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظّٰلِمِينَ ﴿٨٧﴾ فَاسْتَجَبْنَا
لَهُ وَنَجَّيْنٰهُ مِنَ الْغَمِّ ۚ وَكَذٰلِكَ نُنْجِي الْمُؤْمِنِينَ ﴿٨٨﴾
وَزَكَرِيَّا إِذْ نَادَىٰ رَبَّهُ رَبِّ لَا تَذَرْنِي فَرْدًا وَأَنْتَ خَيْرُ
الْوٰرِثِينَ ﴿٨٩﴾ فَاسْتَجَبْنَا لَهُ ۖ وَوَهَبْنَا لَهُ يَحْيٰى وَأَصْلَحْنَا
لَهُ زَوْجَهُ ۚ إِنَّهُمْ كَانُوا يُسٰرِعُونَ فِي الْخَيْرٰتِ
وَيَدْعُونَنَا رَغَبًا وَرَهَبًا ۖ وَكَانُوا لَنَا خٰشِعِينَ ﴿٩٠﴾

82. Şeytan(laşmış insan)lar arasından da onun için dalgıçlık yapan (inci çıkaran)[1] ve bundan başka işler görenler vardı. Onları gözetim altında tutuyorduk.

83. Eyüp'ü de (an)! Hani Rabbine "Başıma bu dert geldi.[2] Sen merhametlilerin en merhametlisisin." diye seslenmişti. **84.** Tarafımızdan bir merhamet ve kulluk edenler için bir hatırla(t)ma olmak üzere onun duasına cevap vermiş, kendisindeki sıkıntıyı gidermiş ve ona ailesini, ayrıca bunlarla birlikte bir mislini (beklemediği diğer yakınlarını) daha vermiştik.

85. İsmail'i, İdris'i ve Zülkifl'i de (an)! Hepsi de sabreden kişilerdendi. **86.** Onları merhametimize yerleştirmiştik. Şüphesiz ki onlar da iyilerdendi.

87. Balık sahibini de (Yunus'u da an)![3] Hani o, kendisine gücümüzün yetmeyeceğini sanarak öfkeyle çekip gitmişti.[4] Karanlıkların[5] içinde şöyle dua etmişti: "(Rabbim)! Senden başka ilah yoktur; sen yücesin. Şüphesiz ki ben haksızlık edenlerden oldum." **88.** Biz de onun bu duasına cevap vermiş ve (içine düştüğü) sıkıntıdan onu kurtarmıştık. Biz, müminleri işte böyle kurtarırız.[6]

89. Zekeriya'yı da (an)! Hani o, Rabbine şöyle seslenmişti: "Rabbim! Beni yalnız bırakma! Sen vârislerin en hayırlısısın." **90.** Biz onun da duasına cevap vermiş ve ona Yahya'yı bağışlamıştık; eşini de kendisi için (çocuk doğurmaya) elverişli kılmıştık. Onlar hayır işlerinde koşuşur, (merhametimizi) umarak ve (azabımızdan) korkarak[7] bize yalvarırlardı. Onlar, bize saygı içindeydiler.[8]

---

1 Bu ayet Sâd 38:37. ayetle birlikte okunmalıdır.

2 Hz. Eyüp'ün şikayet ettiği husus bedensel hastalık olabileceği gibi, şeytan kaynaklı olarak maneviyatına ve kalbine gelen manevi hastalık da olabilir. Bkz. Sâd 38:41.

3 *Zü'n-nûn* (balık sahibi) ifadesi, Kalem 68:48'de geçen *sâhibu'l-hût* ifadesi gibi Hz. Yunus için kullanılmaktadır.

4 Hz. Yunus risalet görevinin ilk aşamasında bir tercih hatası yapmış, ancak bu davranışı kendisine oldukça pahalıya mal olmuştu. O, iddia edildiği gibi peygamberlikten kaçmamıştı; sadece Ninova'da sonuç alamayacağı düşüncesiyle Yüce Allah'ın izin vermesini beklemeden başka bir yere doğru yola çıkmıştı. Görevden kaçmamış, bir anlamda yerini değiştirmek istemişti. Nitekim daha sonra yaptığı tebliğinde başarılı olmuş ve Yûnus 10:98'de de ifade edildiği gibi, yeni görev yerindeki kavminin iman etmesi sayesinde dünya azabından kurtarılmış bir ümmet olarak Kur'an'da övgüye mazhar kılınmıştır.

5 Ayetteki *ez-zulümât* kelimesi "balığın karnındaki karanlık" anlamına gelmektedir. Bu durumda "gecenin, denizin ve balığın karnındaki karanlıklar" söz konusu ediliyor demektir. Dahası Nûr 24:40'ta belirtildiği gibi, denizin içindeki dalgalar ve onların altındaki karanlıkların çoğul oluşu da bu anlamı desteklemektedir.

6 Benzer mesajlar: Sâffât 37:139-142; Kalem 68:48-50.

7 Benzer mesajlar: A'râf 7:56; İsrâ 17:57; Secde 32:16; Zümer 39:9.

8 Bu ayetler Âl-i İmrân 3:37-41 ve Meryem 19:1-15. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

91. Namusunu korumuş olanı (Meryemî de an)! Biz ona *rûh*umuzdan üflemiş, onu ve oğlunu âlemler (insanlar) için bir ayet (mucize) kılmıştık.[1] **92.** Şüphesiz ki bu (peygamberler ve iman edenler), tek bir ümmet olarak sizin ümmetinizdir.[2] Ben de sizin Rabbinizim. Öyle ise bana kulluk edin! **93.** (İnsanlar) kendi aralarında işlerini paramparça ettiler.[3] (Oysa) hepsi bize döneceklerdir.

Surenin 94-112. ayetlerinde imanlı olarak iyi işler yapmanın önemi, Son Saat'in yaklaştığı, inkârcıların putlarıyla birlikte cehenneme girecekleri, haklarında güzel hüküm verilenlerin ödüllendirilecekleri, Hz. Muhammed'in gönderiliş amacı, inkârcılara vaadedilen akıbetin ne zaman olacağını hiç kimsenin bilemediği dile getirilmektedir.

94. Kim mümin olarak iyi işlerden yaparsa onun çabası görmezden gelinmez. Şüphesiz ki biz onu yazmaktayız.[4] **95.** Helak ettiğimiz bir şehir için artık (yenilenmek) imkânsızdır; şüphesiz ki onlar geri dönemeyeceklerdir. **96.** Sonunda *Ye'cûc* ve *Me'cûc*[5] (setleri) açıldığı, onlar her tepeden akın ettiği, **97.** Ve gerçek vaat (Son Saat) yaklaşınca, kâfir olanların gözleri birdenbire donakalır! (Onlar) "Ah, eyvah, yazıklar olsun bize! Elbette bu durumdan habersizmişiz; hatta biz zalimlermişiz!" (diyeceklerdir).

وَالَّتِي أَحْصَنَتْ فَرْجَهَا فَنَفَخْنَا فِيهَا مِن رُّوحِنَا
وَجَعَلْنَاهَا وَابْنَهَا آيَةً لِّلْعَالَمِينَ ﴿٩١﴾ إِنَّ هَٰذِهِ
أُمَّتُكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَأَنَا رَبُّكُمْ فَاعْبُدُونِ ﴿٩٢﴾ وَتَقَطَّعُوا
أَمْرَهُم بَيْنَهُمْ كُلٌّ إِلَيْنَا رَاجِعُونَ ﴿٩٣﴾ فَمَن يَعْمَلْ
مِنَ الصَّالِحَاتِ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَا كُفْرَانَ لِسَعْيِهِ
وَإِنَّا لَهُ كَاتِبُونَ ﴿٩٤﴾ وَحَرَامٌ عَلَىٰ قَرْيَةٍ أَهْلَكْنَاهَا
أَنَّهُمْ لَا يَرْجِعُونَ ﴿٩٥﴾ حَتَّىٰ إِذَا فُتِحَتْ يَأْجُوجُ
وَمَأْجُوجُ وَهُم مِّن كُلِّ حَدَبٍ يَنسِلُونَ ﴿٩٦﴾
وَاقْتَرَبَ الْوَعْدُ الْحَقُّ فَإِذَا هِيَ شَاخِصَةٌ أَبْصَارُ
الَّذِينَ كَفَرُوا يَا وَيْلَنَا قَدْ كُنَّا فِي غَفْلَةٍ مِّنْ هَٰذَا
بَلْ كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿٩٧﴾ إِنَّكُمْ وَمَا تَعْبُدُونَ مِن دُونِ
اللَّهِ حَصَبُ جَهَنَّمَ أَنتُمْ لَهَا وَارِدُونَ ﴿٩٨﴾ لَوْ كَانَ
هَٰؤُلَاءِ آلِهَةً مَّا وَرَدُوهَا وَكُلٌّ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٩٩﴾ لَهُمْ
فِيهَا زَفِيرٌ وَهُمْ فِيهَا لَا يَسْمَعُونَ ﴿١٠٠﴾ إِنَّ الَّذِينَ
سَبَقَتْ لَهُم مِّنَّا الْحُسْنَىٰ أُولَٰئِكَ عَنْهَا مُبْعَدُونَ ﴿١٠١﴾

98. Siz ve Allah'ın peşi sıra taptığınız şeyler cehennem yakıtısınız. Siz oraya gireceksiniz. **99.** Onlar ilah olsalardı, oraya girmezlerdi. Hepsi orada *ebedî* kalacaklardır. **100.** Orada onlar için inlemek vardır. Onlar orada (iyi haber) duyamayacaklardır. **101.** Tarafımızdan kendileri için güzel (hüküm) verilmiş olanlara gelince, işte onlar cehennemden uzak tutulmuş olacaklardır.[6]

---

1 Benzer mesajlar: Mü'minûn 23:50; Tahrîm 66:12.

2 Benzer mesajlar: Bakara 2:213; Yûnus 10:19; Mü'minûn 23:52.

3 Bu ayet Bakara 2:213, Hûd 11:118-119 ve Mü'minûn 23:53. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

4 Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:181; Nisâ 4:81; Yûnus 10:21; İsrâ 17:13; Kehf 18:49; Meryem 19:79; Yâsin 36:12; Zuhruf 43:80; Câsiye 45:29; Kâf 50:18; Kamer 54:53; İnfitâr 82:10-12; Târık 86:4.

5 Ye'cûc ve Me'cûc ifadesi, bir kez de Kehf 18:94-99. ayetlerde geçmekte ve her dönemin olumsuz insan tipini nitelendirmektedir. Bu yüzden, ayetin tercümesi şöyle de yapılabilir: "Nihayet Ye'cûc ve Me'cûc (sedleri) açıldığı, onlar her tepeden akın ettiği ve gerçek vaat (ölüm, Son Saat, kıyamet) yaklaşınca, (yani Ye'cûc ve Me'cûc denilen azgın topluluğun da ortaya çıkıp diriltilip hesap vereceği kıyamet yaklaşınca)..."

6 Bu ayetler Meryem 19:66-72, Zümer 39:61 ve Leyl 92:15-18. ayetlerle birlikte okunmalıdır. *Takvâ* (duyarlılık) sahibi olanlar cehennemden uzak tutulmuş olacaklardır. Kendilerine korku olmayıp hüzünlenmeyecekleri müjdelenen kişilerin de cehenneme hiç girmeyeceğini söyleyebiliriz. Çünkü cehenneme gitmek de oraya uğramak da bir korku ve hüzün sebebidir. Bu konuda bkz. Bakara 2:38, 62, 112, 262, 274; Âl-i İmrân 3:170; Mâide 5:69; En'âm 6:48; A'râf 7:35; Yûnus 10:62; Zümer 39:61; Ahkâf 46:13. Mahşer gününün korkunç yapısından güvende olacak kişilerin bulunacağı Neml 27:89'da müjdelenmektedir.

102. Onun (cehennemin) uğultusunu bile duymayacaklardır; onlar canlarının istediği (nimetler) içinde *ebedî* kalıcıdır. **103.** En büyük dehşet bile onları hüzünlendirmeyecektir.[1] Melekler kendilerini şöyle karşılayacaktır: "İşte bu, size vadedilmiş olan (mutlu) gününüzdür."[2] **104.** O gün, yazılı kâğıt tomarlarını dürer gibi göğü toplayıp düreriz. İlk yaratmaya başladığımız gibi üzerimize aldığımız bir vaat olarak onu tekrar yaratacağız.[3] Şüphesiz ki biz (vadettiğimizi) yaparız. **105.** Yemin olsun ki *Zikr*'den (Tevrat'tan) sonra Zebur'da da "Yeryüzüne iyi kullarım vâris olacaktır." diye yazmıştık.[4]

106. Şüphesiz ki bunda, (bize) kulluk eden toplum için bir mesaj vardır. **107.** Biz seni ancak âlemlere rahmet(imiz) için gönderdik.[5] **108.** De ki: "Bana 'ilahınızın tek bir ilah olduğu' vahyolunuyor. O'na boyun eğecek misiniz?" **109.** Yüz çevirirlerse de ki: "(Bana emrolunanı) hepinize eşit olarak açıkladım. Size vadolunan şey yakın mı uzak mı bilmiyorum.[6] **110.** Şüphesiz ki (Allah) sözün açığını da bilir, gizlediklerinizi de bilir."[7] **111.** (Peygamber:) "Bilmiyorum, belki de o (azabın ertelenmesi), sizin için bir imtihan ve belirli bir zamana kadar sizi yararlandırmak içindir. **112.** Rabbim! (Onlar hakkında) adaletinle hükmünü ver! Bizim Rabbimiz, sizin anlattıklarınıza karşı yardımı umulan[8] Rahmân'dır." demişti.

---

1 Bu ayet Neml 27:89. ayetle birlikte okunmalıdır.

2 Benzer mesajlar: A'râf 7:43; Sâd 38:54; Fussilet 41:30; Kâf 50:32.

3 Benzer mesajlar: A'râf 7:29; Yûnus 10:34; Neml 27:64; 'Ankebût 29:19, 20; Rûm 30:11, 27; Burûc 85:13.

4 Benzer mesajlar: A'râf 7:129, 137; İbrâhîm 14:14; Nûr 24:55; Kasas 28:5.

5 Yüce Allah Hz. Muhammed'i cümle aleme merhametinin tecellisi olarak gönderdiğini ifade etmektedir. Bu ayetin vermek istediği mesaj ile "Rabbinin merhameti gereği peygamberler gönderici olan da elbette biziz" mealindeki Duhân 44:5-6'da verilen mesaj birbirini tamamlamakta, Yüce Allah'ın peygamberler göndermesinin ilahi rahmet ve merhametin tecellisi olduğu gerçeğini gözler önüne sermektedir. Hz. Muhammed'in peygamberliğinin evrensel olduğuyla ilgili benzer mesajlar: Nisâ 4:79; En'âm 6:19; A'râf 7:158; Sebe' 34:28; Yâsîn 36:6; Şûrâ 42:7; Cuma 62:2-3.

6 Benzer bir ifade için bkz. Cinn 72:25. Son Saat'in vaktinin bilinememesiyle ilgili benzer mesajlar için ayrıca bkz. A'râf 7:187; Tâhâ 20:15; Lokmân 31:34; Ahzâb 33:63; Fussilet 41:47; Şûrâ 42:17; Zuhruf 43:85; Muhammed 47:18; Mülk 67:26; Nâzi'ât 79:42-46.

7 Benzer mesajlar: Bakara 2:33; Âl-i İmrân 3:29; Mâide 5:99; En'âm 6:3; İbrâhîm 14:38; Tâhâ 20:7; Nûr 24:29; Neml 27:25; Ahzâb 33:54; Mü'min 40:19; Mümtehine 60:1; Mülk 67:13; A'lâ 87:7.

8 Ayetteki *el-müste'ânu* kelimesi bir kez de Yûsuf 12:18'de yer almakta ve "yardım istenilecek makam" anlamına gelmekte, bir peygamber duruşu bu şekilde ümmete de öğretilmiş olmaktadır. Zira Fâtiha 1:5'te de evrensel anlamda dile getirildiği gibi, "kendisinden yardım istenecek yegane kudret Yüce Allah'tır" ve Hz. Muhammed de işte bunu dile getirmiştir.

22. HACC SURESİ

78 AYET

Medine döneminde indirilen, 78 ayetten oluşan, adını 27. ayette yer alan ve "hac" anlamındaki *el-hacc* kelimesinden alan Hacc suresi inişte 91, mushaf sırasında ise 22. suredir.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

Surenin 1-10. ayetlerinde Son Saat'in şiddeti, kıyamet-ahiret süreci, şeytanın saptırma girişimleri, mahşerdeki diriltilmeye inanmak için insanın yaratılış süreci, yağmurun yeşerticiliği, bazı nankörlerin nasıl inkâr ettikleri ele alınmaktadır.

1. Ey insanlar! Rabbinize karşı *takvâ*lı (duyarlı) olun! Şüphesiz ki o (Son) Saat'in sarsıntısı müthiş bir şeydir! **2.** Onu gördüğünüz gün, her emziren emzirdiğini unutur; her gebe de taşıdığını düşürür. İnsanları sarhoş olmamalarına rağmen sarhoş bir hâlde görürsün. Fakat Allah'ın azabı çok daha şiddetlidir! **3.** İnsanların bir kısmı, bilgisi olmaksızın Allah hakkında tartışmaya girer ve her azgın şeytana uyar.[1] **4.** Onun (şeytanın) hakkında şöyle yazılmıştır: "Kim onu yoldaş edinirse, bilsin ki (şeytan) kendisini saptıracak ve alevli ateşin azabına sürükleyecektir."[2]

5. Ey insanlar! Diriltilmekten şüphedeyseniz, (bilin ki) biz sizi topraktan, sonra *nutfe*den (zigottan), sonra *'alaka*dan (embriyodan), sonra organları belirlenmiş, (detayları) belirlenmemiş bir *mudğa*dan (et parçacığından) yarattık ki size (kudretimizi) gösterelim.[3] Dilediğimizi, belirlenmiş bir süreye kadar rahimlerde bekletiriz;[4] sonra sizi bir bebek olarak doğumla (dışarı) çıkarırız.[5]

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمْ ۚ إِنَّ زَلْزَلَةَ السَّاعَةِ شَيْءٌ عَظِيمٌ ﴿١﴾
يَوْمَ تَرَوْنَهَا تَذْهَلُ كُلُّ مُرْضِعَةٍ عَمَّا أَرْضَعَتْ وَتَضَعُ كُلُّ
ذَاتِ حَمْلٍ حَمْلَهَا وَتَرَى النَّاسَ سُكَارَىٰ وَمَا هُم بِسُكَارَىٰ
وَلَٰكِنَّ عَذَابَ اللَّهِ شَدِيدٌ ﴿٢﴾ وَمِنَ النَّاسِ مَن يُجَادِلُ
فِي اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَيَتَّبِعُ كُلَّ شَيْطَانٍ مَّرِيدٍ ﴿٣﴾ كُتِبَ
عَلَيْهِ أَنَّهُ مَن تَوَلَّاهُ فَأَنَّهُ يُضِلُّهُ وَيَهْدِيهِ إِلَىٰ عَذَابِ
السَّعِيرِ ﴿٤﴾ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِن كُنتُمْ فِي رَيْبٍ مِّنَ الْبَعْثِ
فَإِنَّا خَلَقْنَاكُم مِّن تُرَابٍ ثُمَّ مِن نُّطْفَةٍ ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ
ثُمَّ مِن مُّضْغَةٍ مُّخَلَّقَةٍ وَغَيْرِ مُخَلَّقَةٍ لِّنُبَيِّنَ لَكُمْ ۚ
وَنُقِرُّ فِي الْأَرْحَامِ مَا نَشَاءُ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى ثُمَّ نُخْرِجُكُمْ
طِفْلًا ثُمَّ لِتَبْلُغُوا أَشُدَّكُمْ ۖ وَمِنكُم مَّن يُتَوَفَّىٰ
وَمِنكُم مَّن يُرَدُّ إِلَىٰ أَرْذَلِ الْعُمُرِ لِكَيْلَا يَعْلَمَ مِن بَعْدِ
عِلْمٍ شَيْئًا ۚ وَتَرَى الْأَرْضَ هَامِدَةً فَإِذَا أَنزَلْنَا عَلَيْهَا
الْمَاءَ اهْتَزَّتْ وَرَبَتْ وَأَنبَتَتْ مِن كُلِّ زَوْجٍ بَهِيجٍ ﴿٥﴾

Sonra güçlü çağınıza ulaşmanız için (sizi büyütürüz). Kiminiz vefat ettirilir; kiminiz de bilgiden sonra (biliyorken) bir şey bilmez hâle gelsin diye ömrün en sıkıntılı çağına[6] kadar götürülür.[7] Yeri de kupkuru (ölü) bir hâlde görürsün; biz onun (toprağın) üzerine suyu indirdiğimiz zaman bir de bakarsın ki kıpırdayıp kabarır ve her iç açıcı çiftten (bitkiler) yetiştirir.[8]

[1] Benzer mesajlar: Hacc 22:8; Lokmân 31:20.

[2] Benzer mesajlar: Lokmân 31:21.

[3] Benzer mesaj: Mü'minûn 23:12-14.

[4] Benzer mesajlar: Mü'minûn 23:13; Mürselât 77:22.

[5] Benzer mesaj: Mü'minûn 23:12-14. Bu ayette insanın ana rahmindeki yaratılış aşamaları hakkında son derece önemli gerçeklere işaret edilmektedir.

[6] Nahl 16:70'te de geçen *ərzəl-i 'umr* denen ömrün en sıkıntılı döneminde kişinin hem bedensel özellikleri hem de akıl ve muhakeme yönü zayıflamaya başlamaktadır. Bu yüzden, ayette "Bilgili iken hiçbir şeyi bilmez hale gelmek"ten söz edilmektedir. İnsanlar nasıl ki bebeklik ve çocukluk dönemlerinde eylemlerinden sorumlu değillerse *ərzəl-i 'umr* denen dönemde de eğer melekeleri yok olmuş ve ne yaptığını bilemez hale gelmişlerse artık bu durumda onlar da çocuklaşmış olurlar.

[7] Benzer mesajlar: Nahl 16:70; Mü'min 40:67.

[8] Benzer mesajlar: Fussilet 41:39.

ذَٰلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ وَأَنَّهُ يُحْيِي الْمَوْتَىٰ وَأَنَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ
قَدِيرٌ ﴿٦﴾ وَأَنَّ السَّاعَةَ آتِيَةٌ لَّا رَيْبَ فِيهَا وَأَنَّ اللَّهَ يَبْعَثُ
مَن فِي الْقُبُورِ ﴿٧﴾ وَمِنَ النَّاسِ مَن يُجَادِلُ فِي اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ
وَلَا هُدًى وَلَا كِتَابٍ مُّنِيرٍ ﴿٨﴾ ثَانِيَ عِطْفِهِ لِيُضِلَّ عَن سَبِيلِ
اللَّهِ ۚ لَهُ فِي الدُّنْيَا خِزْيٌ وَنُذِيقُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَذَابَ الْحَرِيقِ ﴿٩﴾
ذَٰلِكَ بِمَا قَدَّمَتْ يَدَاكَ وَأَنَّ اللَّهَ لَيْسَ بِظَلَّامٍ لِّلْعَبِيدِ ﴿١٠﴾
وَمِنَ النَّاسِ مَن يَعْبُدُ اللَّهَ عَلَىٰ حَرْفٍ ۖ فَإِنْ أَصَابَهُ خَيْرٌ اطْمَأَنَّ
بِهِ ۖ وَإِنْ أَصَابَتْهُ فِتْنَةٌ انقَلَبَ عَلَىٰ وَجْهِهِ خَسِرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةَ ۚ
ذَٰلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ ﴿١١﴾ يَدْعُو مِن دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَضُرُّهُ
وَمَا لَا يَنفَعُهُ ۚ ذَٰلِكَ هُوَ الضَّلَالُ الْبَعِيدُ ﴿١٢﴾ يَدْعُو لَمَن ضَرُّهُ
أَقْرَبُ مِن نَّفْعِهِ ۚ لَبِئْسَ الْمَوْلَىٰ وَلَبِئْسَ الْعَشِيرُ ﴿١٣﴾ إِنَّ اللَّهَ
يُدْخِلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا
الْأَنْهَارُ ۚ إِنَّ اللَّهَ يَفْعَلُ مَا يُرِيدُ ﴿١٤﴾ مَن كَانَ يَظُنُّ أَن لَّن
يَنصُرَهُ اللَّهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ فَلْيَمْدُدْ بِسَبَبٍ إِلَى السَّمَاءِ
ثُمَّ لْيَقْطَعْ فَلْيَنظُرْ هَلْ يُذْهِبَنَّ كَيْدُهُ مَا يَغِيظُ ﴿١٥﴾

▼*Surenin 11-25. ayetlerinde sınırda kulluk edenlerin nasıl bir tavra sahip oldukları ortaya konulmakta, dileyene (layık gördüğüne) hidayet edileceği, çeşitli inanç grupları hakkında mahşerde hüküm verileceği, yaratılanların Yüce Allah'a secde etmekte olduğu, tartışmacı gruplardan kâfir olanların ve mümince davrananların sonlarından söz edilmektedir.*

6. Çünkü Allah gerçeğin ta kendisidir;[1] şüphesiz ki O, ölüleri diriltir;[2] O, her şeye gücü yetendir. **7.** O (Son) Saat mutlaka gelecektir; bunda hiçbir şüphe yoktur. Şüphesiz ki Allah mezarlardakileri diriltecektir. **8.** İnsanların bir kısmı –bilgisi, rehberi ve aydınlatıcı bir kitabı olmaksızın– Allah hakkında tartışmaktadır.[3] **9.** Allah yolundan (insanları) saptırmak için yanını eğip bükerek (kibir içinde tartışmaya kalkar). Onun için dünyada bir rezillik vardır; kıyamet gününde ise ona yakıcı azabı tattıracağız. **10.** (Onlara): "İşte bu, ellerini(zi)n öne sunduğu şeyler yüzündendir." (denecektir). Elbette Allah kullara asla haksızlık edici değildir.[4]

11. İnsanlardan kimi, Allah'a (imanla küfrün) sınır(ın)da kulluk eder.[5] Kendisine bir iyilik dokunursa bununla huzurlu olur; ağır imtihana uğrarsa yüzü değişir (dinden yüz çevirir). O, dünya(sın)ı da ahiret(in)i de kaybetmiştir. Asıl apaçık kayıp işte budur! **12.** O, Allah'ın peşi sıra kendisine yararı da zararı da dokunamayacak şeylere yalvarır. Asıl uzak sapkınlık işte budur. **13.** O, zararı yararından daha yakın (fazla) olan birine yalvarır.[6] O (yalvardığı) ne kötü bir yardımcı ne kötü bir dosttur! **14.** Şüphesiz ki Allah iman edip iyi işler yapanları, altlarından ırmaklar akan cennetlere koyacaktır. Şüphesiz ki Allah istediğini yapar.[7] **15.** Kim Allah'ın, dünya ve ahirette kendisine asla yardım etmeyeceğini sanıyorsa, artık göğe doğru bir sebebe uzansın; sonra da (diğer şeylerle ilişkisini) kessin! Baksın ki bu önlemi kendisini öfkelendiren şeyin kökünü nasıl da kazıyacak![8]

---

1 Benzer mesajlar: En'âm 6:62; Yûnus 10:30, 32; Kehf 18:44; Hacc 22:62; Mü'minûn 23:116; Nûr 24:25; Lokmân 31:30.

2 Benzer mesajlar: A'râf 7:25; Tâhâ 20:55; Rûm 30:19; Fâtır 35:9; Kâf 50:11, 42; Zuhruf 43:11; Nûh 71:18.

3 Benzer mesajlar: Hacc 22:3; Lokmân 31:20.

4 Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:182; Enfâl 8:51.

5 Yüce Allah bu cümlede kendisine tam sınırda kulluk eden insan tipine dikkat çekmektedir. Bu insan tipi ne imanda kararlıdır ne de küfürde. Kur'an'da sadece bu ayette geçen *harf* kelimesi "kenar", "sınır" anlamına gelmekte, muhatapların kararsız halini ortaya koymayı amaçlamaktadır.

6 "Zararın yarardan yakın olması" burada sözü edilenlerin cansız putlar olmadığını göstermektedir. Zaten ayette geçen ve bilinçli varlıklar için kullanılan *men* edatı da bu durumu desteklemektedir. Benzer bir sapkınlık ifadesi Ahkâf 46:5'te de geçmekte, dolayısıyla kişilerin imanlarını götüreceği için onlara verilen zarar, görünen yararlardan çok daha yakın ve büyüktür.

7 Benzer mesajlar: Bakara 2:253; Âl-i İmrân 3:40, 47; Mâide 5:1; Hûd 11:107; İbrâhim 14:27; Hacc 22:18; Burûc 85:16.

8 Bu ayet Hacc 22:11. ayetten itibaren ele alınan ve iman ile inkâr arasındaki çizgide bulunan olumsuz insan tipiyle ilgilidir; yoksa iddia edildiği gibi konu hiçbir şekilde Hz. Muhammed'le ilgili değildir.

وَكَذَٰلِكَ أَنزَلْنَٰهُ ءَايَٰتٍۭ بَيِّنَٰتٍ وَأَنَّ ٱللَّهَ يَهْدِى
مَن يُرِيدُ ﴿١٦﴾ إِنَّ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَٱلَّذِينَ هَادُوا۟ وَٱلصَّٰبِـُٔونَ
وَٱلنَّصَٰرَىٰ وَٱلْمَجُوسَ وَٱلَّذِينَ أَشْرَكُوٓا۟ إِنَّ ٱللَّهَ يَفْصِلُ
بَيْنَهُمْ يَوْمَ ٱلْقِيَٰمَةِ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ شَهِيدٌ ﴿١٧﴾ أَلَمْ تَرَ أَنَّ
ٱللَّهَ يَسْجُدُ لَهُۥ مَن فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَمَن فِى ٱلْأَرْضِ وَٱلشَّمْسُ
وَٱلْقَمَرُ وَٱلنُّجُومُ وَٱلْجِبَالُ وَٱلشَّجَرُ وَٱلدَّوَآبُّ وَكَثِيرٌ
مِّنَ ٱلنَّاسِ ۖ وَكَثِيرٌ حَقَّ عَلَيْهِ ٱلْعَذَابُ ۗ وَمَن يُهِنِ ٱللَّهُ فَمَا
لَهُۥ مِن مُّكْرِمٍ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ يَفْعَلُ مَا يَشَآءُ ﴿١٨﴾ هَٰذَانِ خَصْمَانِ
ٱخْتَصَمُوا۟ فِى رَبِّهِمْ ۖ فَٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ قُطِّعَتْ لَهُمْ ثِيَابٌ
مِّن نَّارٍ يُصَبُّ مِن فَوْقِ رُءُوسِهِمُ ٱلْحَمِيمُ ﴿١٩﴾ يُصْهَرُ بِهِۦ
مَا فِى بُطُونِهِمْ وَٱلْجُلُودُ ﴿٢٠﴾ وَلَهُم مَّقَٰمِعُ مِنْ حَدِيدٍ ﴿٢١﴾
كُلَّمَآ أَرَادُوٓا۟ أَن يَخْرُجُوا۟ مِنْهَا مِنْ غَمٍّ أُعِيدُوا۟ فِيهَا وَذُوقُوا۟
عَذَابَ ٱلْحَرِيقِ ﴿٢٢﴾ إِنَّ ٱللَّهَ يُدْخِلُ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَعَمِلُوا۟
ٱلصَّٰلِحَٰتِ جَنَّٰتٍ تَجْرِى مِن تَحْتِهَا ٱلْأَنْهَٰرُ يُحَلَّوْنَ فِيهَا
مِنْ أَسَاوِرَ مِن ذَهَبٍ وَلُؤْلُؤًا ۖ وَلِبَاسُهُمْ فِيهَا حَرِيرٌ ﴿٢٣﴾

16. İşte böylece biz onu (Kur'an'ı) apaçık ayetler hâlinde indirdik. Şüphesiz ki Allah dileyeni (layık gördüğünü) doğru yola ulaştırır.[1] **17.** Şüphesiz ki iman edenler, yahudi olanlar, sabiiler,[2] hristiyanlar, mecusiler[3] ve müşrik olanlara gelince, şüphesiz ki Allah bunlar arasında kıyamet gününde (ayrı ayrı) hükmünü verecektir.[4] Şüphesiz ki Allah her şeye şahit olandır. **18.** Görmüyor musun ki göklerde ve yerde olanlar, güneş, ay, yıldızlar, dağlar, ağaçlar, canlılar ve insanların birçoğu Allah'a secde ediyor.[5] Bir çoğunun üzerine de azap hak olmuştur. Allah kimi değersiz kılarsa, artık onu değerli kılacak kimse yoktur. Şüphesiz ki Allah dilediğini yapar.[6]

19. Şu iki grup, Rableri hakkında çekişen iki hasımdır: Kâfir olanlar için ateşten bir elbise biçilmiştir. Başlarının üzerinden kaynar su dökülecektir! **20.** Bununla, karınlarının içindeki (organlar) ve deriler(i) eritilecektir!' **21.** Onlar için demir kamçılar da vardır![8] **22.** Izdıraptan dolayı oradan her çıkmak istediklerinde, oraya geri döndürülecekler ve (onlara) "Tadın bu yakıcı azabı!" (denecektir).[9] **23.** Şüphesiz ki Allah iman edip iyi işler yapanları, altlarından ırmaklar akan cennetlere koyacaktır. Bunlar, orada altın bilezikler ve incilerle bezeneceklerdir. Orada giyecekleri ise ipektir.[10]

---

[1] Bu ayet hidayetin dileyenlere verileceğinin apaçık delilidir. Benzer mesajlar: Ra'd 13:27; İbrâhim 14:4; Nahl 16:93; Müddessir 74:31.

[2] Sâbiilik hakkında bkz. Bakara 2:62; Mâide 5:69.

[3] *Mecûs*, M.Ö. son bin yılın ortalarında yaşayan ve öğretilerin Zend-Avesta adlı kitapta toplanan İran'lı din kurucusu Zerdüşt'ün izleyicileri için kullanılmaktadır. Bu din bugün İran'ın Gabr'leri, daha belirgin bir şekilde Hindistan ve Pakistan Parsileri tarafından devam ettirilmektedir. Bunların dini dualist bir felsefe ortaya koysa da temelde evrenin yaratıcısı olarak Kâdir-i Mutlak bir Tanrı'nın varlığı inancına dayanmaktadır (Esed, *Kur'an Mesajı*, s. 671'de 19. not). Öğretileri *Zend-Avesta*'da toplanan Zerdüşt'ün kurucusu olduğu din. Biri iyilik tanrısı (Ahuramazda) diğeri kötülük tanrısı (Ehrimen) olan çift tanrıcılığa açık bir inançtır. Temel zaafı tanrısal bir cevher atfettiği kötülüğü meşrulaştırmasıdır (İslamoğlu, *Hayat Kitabı Kur'an*, s. 643'te 3. not).

[4] Burada sayılanlar elbette tarihte ve günümüzde mevcut dini öğretilerin veya çeşitli inanışların tamamı değildir. O dönem itibariyle bilinenlerden hareketle Yüce Allah bütün inanç iddialarını kıyamet günü yargılayacağını ve aralarında hüküm vereceğini bildirmektedir.

[5] Bu ayet Kur'an'daki 14 *tilâvet* secdesinden birisidir. Secde ayetleri için bkz. A'râf 7:206; Ra'd 13:15; Nahl 16:49; İsrâ 17:107; Meryem 19:58; Hacc 22:18; Furkân 25:60; Neml 27:25; Secde 32:15; Sâd 38:24; Fussilet 41:37; Necm 53:62; İnşikâk 84:21; 'Alak 96:19.

[6] Benzer mesajlar: Bakara 2:253; Âl-i İmrân 3:40, 47; Mâide 5:1; Hûd 11:107; İbrâhim 14:27; Hacc 22:14; Burûc 85:16.

[7] Benzer mesajlar: Nisâ 4:56; İbrâhim 14:16-17; Hacc 22:19-20; Mu'minûn 23:104; Muhammed 47:15.

[8] Benzer mesajlar: Ra'd 13:5; Sebe' 34:33; Mu'min 40:71; Hâkka 69:32; Müzzemmil 73:12; İnsan 76:4.

[9] Benzer mesaj: Secde 32:20.

[10] Benzer mesajlar: Kehf 18:31; Fâtır 35:33; İnsan 76:21.

وَهُدُوٓا إِلَى ٱلطَّيِّبِ مِنَ ٱلْقَوْلِ ۖ وَهُدُوٓا إِلَىٰ صِرَٰطِ ٱلْحَمِيدِ ﴿٢٤﴾
إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ وَيَصُدُّونَ عَن سَبِيلِ ٱللَّهِ وَٱلْمَسْجِدِ
ٱلْحَرَامِ ٱلَّذِى جَعَلْنَٰهُ لِلنَّاسِ سَوَآءً ٱلْعَٰكِفُ فِيهِ وَٱلْبَادِ ۚ
وَمَن يُرِدْ فِيهِ بِإِلْحَادٍۭ بِظُلْمٍ نُّذِقْهُ مِنْ عَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٢٥﴾
وَإِذْ بَوَّأْنَا لِإِبْرَٰهِيمَ مَكَانَ ٱلْبَيْتِ أَن لَّا تُشْرِكْ بِى
شَيْـًٔا وَطَهِّرْ بَيْتِىَ لِلطَّآئِفِينَ وَٱلْقَآئِمِينَ وَٱلرُّكَّعِ
ٱلسُّجُودِ ﴿٢٦﴾ وَأَذِّن فِى ٱلنَّاسِ بِٱلْحَجِّ يَأْتُوكَ رِجَالًا وَعَلَىٰ
كُلِّ ضَامِرٍ يَأْتِينَ مِن كُلِّ فَجٍّ عَمِيقٍ ﴿٢٧﴾ لِّيَشْهَدُوا۟
مَنَٰفِعَ لَهُمْ وَيَذْكُرُوا۟ ٱسْمَ ٱللَّهِ فِىٓ أَيَّامٍ مَّعْلُومَٰتٍ
عَلَىٰ مَا رَزَقَهُم مِّنۢ بَهِيمَةِ ٱلْأَنْعَٰمِ ۖ فَكُلُوا۟ مِنْهَا
وَأَطْعِمُوا۟ ٱلْبَآئِسَ ٱلْفَقِيرَ ﴿٢٨﴾ ثُمَّ لْيَقْضُوا۟ تَفَثَهُمْ
وَلْيُوفُوا۟ نُذُورَهُمْ وَلْيَطَّوَّفُوا۟ بِٱلْبَيْتِ ٱلْعَتِيقِ ﴿٢٩﴾
ذَٰلِكَ وَمَن يُعَظِّمْ حُرُمَٰتِ ٱللَّهِ فَهُوَ خَيْرٌ لَّهُۥ عِندَ
رَبِّهِۦ ۗ وَأُحِلَّتْ لَكُمُ ٱلْأَنْعَٰمُ إِلَّا مَا يُتْلَىٰ عَلَيْكُمْ ۖ
فَٱجْتَنِبُوا۟ ٱلرِّجْسَ مِنَ ٱلْأَوْثَٰنِ وَٱجْتَنِبُوا۟ قَوْلَ ٱلزُّورِ ﴿٣٠﴾

24. Onlar, sözün en temizine (güzeline) yöneltilmiş, övgüye layık olan (Allah)'ın yoluna ulaştırılmıştır.[1] **25.** Kâfir olanlar, Allah'ın yolundan ve yerli (veya) uzaktan gelen bütün insanlara eşit[2] (kıble) kıldığımız Mescid-i Haram'dan (insanları) alıkoymaya kalkanlar (bilmeliler ki) kim orada (böyle) haksızlık ile gerçek(ler)den sapmak isterse ona acı azaptan tattırırız.

▼*Surenin 26-33. ayetlerinde Yüce Allah'ın Hz. İbrahim'e Kâbe'nin yerini gösterdiği, insanların hacca çağrılması, hacdaki kurbanın etlerinin nasıl değerlendirilmesi gerektiği, şirkten uzak durulmasının önemi, müşrikçe davranışın nelere benzediği ifade edilmektedir.*

26. Hani İbrahim'e Evin (Kâbe'nin) yerini göstermiş (şöyle demiştik): "Bana hiçbir şeyi ortak koşma; tavaf edenler, ayakta ibadet edenler, rükû ve secde edenler için evimi temiz tut![3] **27.** İnsanlar arasında haccı ilan et[4] ki gerek yaya olarak, gerekse uzak yoldan gelen binekler üzerinde sana gelsinler! **28.** Kendilerine ait birtakım yararları görmeleri, (Allah'ın) onlara rızık olarak verdiği kurbanlık hayvanlar üzerine belirli günlerde Allah'ın ismini anmaları için (insanları hacca çağır)![5] Artık o (hayvanların eti)nden hem kendiniz yiyin hem de yoksula, fakire yedirin![6] **29.** (Hacca gidenler bundan) sonra kirlerini gidersin;[7] adaklarını (görevlerini) yerine getirsin ve o Eski Ev'i (Kâbe'yi) tavaf etsinler![7] **30.** İşte böyle. Kim Allah'ın saygın kıldığı şeyleri yüceltirse,[8] bu, Rabbinin katında kendisi için hayırlı olandır. (Haram olduğu) size *tilavet* edilen (okunup aktarılan)ların dışında kalan hayvanlar size helal kılınmıştır. Putlardan oluşan pislikten kaçının; yalan sözden de kaçının!

---

1 Bu ayet önceki ayette dikkat çekilen iman ve salih amel sahiplerinin hak ettiği değerlerin bir sonuç olduğunu ortaya koymaktadır.

2 Bu ifade mabedlerde herkesin eşit olduğunu, ayrımın ortadan kaldırıldığını, mescitlerin en önemli fonksiyonlarından birisinin de "eşitlik" göstergesi oluşturduğu mesajını içermektedir.

3 Benzer mesaj: Bakara 2:125.

4 Bu buyruk namaz, oruç, zekât, kurban vs. ibadetlerin eski ümmetlerden beri farz olduğunun delillerindendir. Benzer mesajlar: Bakara 2:83, 183; Âl-i İmrân 3:39; Mâide 5:12; Yûnus 10:87; İbrâhîm 14:40; Kehf 18:21; Meryem 19:31, 55, 59; Hacc 22:34-37; Tâhâ 20:14; Enbiyâ 21:73; Lokmân 31:17; Şûrâ 42:13.

5 Buradaki muhatap bağlam gereği Hz. İbrahim olabileceği gibi daha geniş bir okumayla kastedilen Hz. Muhammed de olabilir. Her iki peygamber de bütün insanları hacca çağırmışlar, bu ilahi emri uygulamışlardır.

6 Bu ayette sözü edilen kurbanlık hayvanın hac mevsiminde ve orada kesilen olduğu açık bir gerçektir. 36. ayetteki konu ise durumu müsait olanların kesmesi gereken ve uygulanan mevcut diğer kurbanlardır.

7 Kâbe'yi tavafın öncesinde genel manada bir vücut temizliği yapılması gerektiğini hükme bağlanmaktadır.

8 Burada sözü edilen *hurumâtillâhi* ifadesi "Allah'ın saygın kıldığı şeyler" anlamında O'nun belirlediği sembollerdir. Zaten Hacc 22:32. ayette de bu ifade kullanılmaktadır.

31. Kendisine ortak koşmaksızın Allah'ın *hanîf*leri (Allah'ı birleyenler) olarak (yaşayın)![1] Kim Allah'a ortak koşarsa, sanki o gökten düşüp kendisini kuş kapıyor veya rüzgâr onu uzak bir yere sürüklüyor gibidir.[2] **32.** İşte böyle. Kim Allah'ın sembollerini[3] yüceltirse, şüphesiz ki bu kalplerin *takvâ*sından (duyarlılığından)dır. **33.** Onlarda (hac hükümlerinde) sizin için belirli bir süreye kadar birtakım yararlar vardır. Sonra bunların varacakları yer, Eski Ev'e (Kâbe'ye) kadardır.

▼ *Surenin 34-37. ayetlerinde kurbanın gerekli kılındığı, kurbanlık develerin nasıl kurban edileceği ve insanların takvâsının Allah'a ulaşacağı belirtilmektedir.*

34. Biz her ümmete kurban kesmeyi gerekli kıldık[4] ki kendilerine rızık olarak verdiği hayvanlar üzerine Allah'ın adını ansınlar! İlahınız tek bir ilahtır. O'na teslim olun! O alçak gönüllü insanları müjdele! **35.** Onlar Allah anıldığı zaman kalpleri titrer; başlarına gelene sabreder, namaz kılar ve kendilerine rızık olarak verdiğimiz şeylerden *infak* ederler.[5] **36.** Biz büyükbaş hayvanları da sizin için Allah'ın sembollerinden kıldık. Onlarda sizin için hayır vardır. Onlar sıra sıra (dururken) üzerlerine Allah'ın ismini hatırlayın (ve kurban edin)! Yan üstü yere düştüklerinde (öldüklerinde) onlardan hem kendiniz yiyin hem de kanaatkâr olana ve fakirlere yedirin! İşte şükredesiniz diye bunları sizin hizmetinize verdik.

حُنَفَآءَ لِلَّهِ غَيْرَ مُشْرِكِينَ بِهِۦ ۚ وَمَن يُشْرِكْ بِٱللَّهِ فَكَأَنَّمَا خَرَّ
مِنَ ٱلسَّمَآءِ فَتَخْطَفُهُ ٱلطَّيْرُ أَوْ تَهْوِى بِهِ ٱلرِّيحُ فِى مَكَانٍ
سَحِيقٍ ﴿٣١﴾ ذَٰلِكَ وَمَن يُعَظِّمْ شَعَٰٓئِرَ ٱللَّهِ فَإِنَّهَا مِن تَقْوَى
ٱلْقُلُوبِ ﴿٣٢﴾ لَكُمْ فِيهَا مَنَٰفِعُ إِلَىٰٓ أَجَلٍ مُّسَمًّى ثُمَّ مَحِلُّهَآ
إِلَى ٱلْبَيْتِ ٱلْعَتِيقِ ﴿٣٣﴾ وَلِكُلِّ أُمَّةٍ جَعَلْنَا مَنسَكًا لِّيَذْكُرُوا۟ ٱسْمَ
ٱللَّهِ عَلَىٰ مَا رَزَقَهُم مِّنۢ بَهِيمَةِ ٱلْأَنْعَٰمِ ۗ فَإِلَٰهُكُمْ إِلَٰهٌ وَٰحِدٌ
فَلَهُۥٓ أَسْلِمُوا۟ ۗ وَبَشِّرِ ٱلْمُخْبِتِينَ ﴿٣٤﴾ ٱلَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ ٱللَّهُ وَجِلَتْ
قُلُوبُهُمْ وَٱلصَّٰبِرِينَ عَلَىٰ مَآ أَصَابَهُمْ وَٱلْمُقِيمِى ٱلصَّلَوٰةِ وَمِمَّا
رَزَقْنَٰهُمْ يُنفِقُونَ ﴿٣٥﴾ وَٱلْبُدْنَ جَعَلْنَٰهَا لَكُم مِّن شَعَٰٓئِرِ ٱللَّهِ
لَكُمْ فِيهَا خَيْرٌ ۖ فَٱذْكُرُوا۟ ٱسْمَ ٱللَّهِ عَلَيْهَا صَوَآفَّ ۖ فَإِذَا وَجَبَتْ
جُنُوبُهَا فَكُلُوا۟ مِنْهَا وَأَطْعِمُوا۟ ٱلْقَانِعَ وَٱلْمُعْتَرَّ ۚ كَذَٰلِكَ سَخَّرْنَٰهَا
لَكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٣٦﴾ لَن يَنَالَ ٱللَّهَ لُحُومُهَا وَلَا دِمَآؤُهَا
وَلَٰكِن يَنَالُهُ ٱلتَّقْوَىٰ مِنكُمْ ۚ كَذَٰلِكَ سَخَّرَهَا لَكُمْ
لِتُكَبِّرُوا۟ ٱللَّهَ عَلَىٰ مَا هَدَىٰكُمْ ۗ وَبَشِّرِ ٱلْمُحْسِنِينَ ﴿٣٧﴾ إِنَّ ٱللَّهَ
يُدَٰفِعُ عَنِ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ خَوَّانٍ كَفُورٍ ﴿٣٨﴾

37. Onların etleri de kanları da asla Allah'a ulaşmaz fakat O'na sadece sizden *takvâ* (duyarlılık) ulaşır. Sizi doğru yola ulaştırdığı için Allah'ı yüceltesiniz diye O, bunları (bu hayvanları) böylece sizin hizmetinize verdi. Güzel davrananları müjdele![6]

▼ *Surenin 38-41. ayetlerinde Allah'ın müminleri koruyacağı, kibri sevmediği, haksızlığa uğratılanlara savaş izni verildiği, ibadet yerlerini koruduğu, duyarlı kişilerin ibadetlerine devam ettikleri bildirilmektedir.*

38. Şüphesiz ki Allah iman edenleri savunur (korur). Şüphesiz ki Allah hiçbir nankör hainî sevmez.

---

[1] Bu ifadeden anlaşılıyor ki *hanîflik* ortak koşmak demek olan şirkin zıddıdır.

[2] Benzer mesajlar: İbrâhîm 14:18; Nûr 24:39-40.

[3] Kur'an'da dört kez geçen *şe'âirullâh* tamlaması, Mâide 5:2'de "Allah'ın sembolleştirdiği değerler", Bakara 2:158'de "Safâ ve Merve", Hacc 22:30'da "Allah'ın saygın kıldığı (hac) prensipleri" ve Hacc 22:36'da ise "kurbanlık develer" için kullanılmaktadır.

[4] Bu buyruk ibadetlerin eski ümmetlerden beri farz olduğunun delillerindendir. Benzer mesajlar: Bakara 2:83, 183; Âl-i İmrân 3:39; Mâide 5:12; Yûnus 10:87; İbrâhîm 14:40; Kehf 18:21; Meryem 19:31, 55, 59; Hacc 22:26-30; Tâhâ 20:14; Enbiyâ 21:73; Lokmân 31:17; Şûrâ 42:13.

[5] Benzer mesaj: Enfâl 8:2-4.

[6] Bu ayetlerde (34-37) ele alınan konu, 27-30. ayetlerden farklıdır ve kurbanın her ümmete gerekli kılındığının apaçık delilidir. 28. ayette kurban etlerini değerlendirme hakkında "iki konuya" değinilmektedir. 36. ayette ise durumu müsait olanların kesmesi gereken hayvanlardan söz edilmekte ve kurban etlerinin değerlendirilmesinde "üç konuya" değinilmektedir. İkisi birbirine karıştırılmamalıdır.

أُذِنَ لِلَّذِينَ يُقَٰتَلُونَ بِأَنَّهُمْ ظُلِمُوا۟ ۚ وَإِنَّ ٱللَّهَ عَلَىٰ نَصْرِهِمْ
لَقَدِيرٌ ﴿٣٩﴾ ٱلَّذِينَ أُخْرِجُوا۟ مِن دِيَٰرِهِم بِغَيْرِ حَقٍّ إِلَّآ أَن يَقُولُوا۟
رَبُّنَا ٱللَّهُ ۗ وَلَوْلَا دَفْعُ ٱللَّهِ ٱلنَّاسَ بَعْضَهُم بِبَعْضٍ لَّهُدِّمَتْ
صَوَٰمِعُ وَبِيَعٌ وَصَلَوَٰتٌ وَمَسَٰجِدُ يُذْكَرُ فِيهَا ٱسْمُ ٱللَّهِ
كَثِيرًا ۗ وَلَيَنصُرَنَّ ٱللَّهُ مَن يَنصُرُهُۥٓ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ لَقَوِىٌّ عَزِيزٌ ﴿٤٠﴾
ٱلَّذِينَ إِن مَّكَّنَّٰهُمْ فِى ٱلْأَرْضِ أَقَامُوا۟ ٱلصَّلَوٰةَ وَءَاتَوُا۟
ٱلزَّكَوٰةَ وَأَمَرُوا۟ بِٱلْمَعْرُوفِ وَنَهَوْا۟ عَنِ ٱلْمُنكَرِ ۗ وَلِلَّهِ عَٰقِبَةُ
ٱلْأُمُورِ ﴿٤١﴾ وَإِن يُكَذِّبُوكَ فَقَدْ كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ
وَعَادٌ وَثَمُودُ ﴿٤٢﴾ وَقَوْمُ إِبْرَٰهِيمَ وَقَوْمُ لُوطٍ ﴿٤٣﴾ وَأَصْحَٰبُ
مَدْيَنَ ۖ وَكُذِّبَ مُوسَىٰ فَأَمْلَيْتُ لِلْكَٰفِرِينَ ثُمَّ أَخَذْتُهُمْ
فَكَيْفَ كَانَ نَكِيرِ ﴿٤٤﴾ فَكَأَيِّن مِّن قَرْيَةٍ أَهْلَكْنَٰهَا
وَهِىَ ظَالِمَةٌ فَهِىَ خَاوِيَةٌ عَلَىٰ عُرُوشِهَا وَبِئْرٍ مُّعَطَّلَةٍ
وَقَصْرٍ مَّشِيدٍ ﴿٤٥﴾ أَفَلَمْ يَسِيرُوا۟ فِى ٱلْأَرْضِ فَتَكُونَ لَهُمْ
قُلُوبٌ يَعْقِلُونَ بِهَآ أَوْ ءَاذَانٌ يَسْمَعُونَ بِهَا ۖ فَإِنَّهَا لَا تَعْمَى
ٱلْأَبْصَٰرُ وَلَٰكِن تَعْمَى ٱلْقُلُوبُ ٱلَّتِى فِى ٱلصُّدُورِ ﴿٤٦﴾

39. Kendileriyle savaşılanlara, haksızlığa uğratılmaları sebebiyle (savaş için) izin verildi. Şüphesiz ki Allah onlara yardıma gücü yetendir.[1] **40.** Onlar -başka değil- sadece "Rabbimiz Allah'tır." dedikleri için haksız yere yurtlarından çıkarılmışlardır. Allah bir kısım insanları diğer bir kısmı ile def edip önlemeseydi, elbette içlerinde Allah'ın ismi çok anılan manastırlar, kiliseler, havralar ve mescitler yıkılırdı. Şüphesiz ki Allah kendisine (dinine) yardım edenlere yardım edecektir.[2] Şüphesiz ki Allah kuvvetlidir, güçlüdür. **41.** Onlar (muhacirler), kendilerine yeryüzünde güç versek (de) namazı kılar, zekâtı verir; iyiliği emreder (öğütler), kötülükten engeller (sakındırır)lar. İşlerin sonu yalnızca Allah'a (var)ır.

1 Bu ayet Bakara 2:190-193, 256, Nisâ 4:89-91, Enfâl 8:39-40, Tevbe 9:2-4, 12, 36, 123 ve Mümtehine 60:8-9 gibi ayetlerle okunmalıdır.

2 Benzer mesajlar: Bakara 2:214; En'âm 6:34; Yûsuf 12:110; Sâffât 37:171-173; Mü'min 40:51; Muhammed 47:7.

▼ *Surenin 42-48. ayetlerinde eski kavimlerin kendi peygamberlerini yalanladıkları, onların yıkılıp giden yurtlarından ders alınması gerektiği, acele azap isteğinin pişmanlık sebebi olacağı, varışın Yüce Allah'a olacağı haber verilmektedir.*

42. Onlar (inkârcılar) seni yalanlarsa, elbette onlardan önce Nuh'un kavmi, Âd ve Semûd (kavimleri de) yalanlamıştı. **43.** İbrahim'in kavmi de Lut'un kavmi de. **44.** (Şuayb'ın kavmi) Medyen halkı da (peygamberlerini yalanlamışlardı). Musa da yalanlanmıştı. İşte ben o kâfirlere süre tanımış; sonra onları (azapla) yakalamıştım. Benim cezalandırmam[3] (bak) nasıl olmuştu! **45.** (Nitekim), nice şehirler vardı ki o şehir(lerin halkı) haksızlık etmekteyken biz onları helak etmiştik. (O şehirlerde) duvarlar, (çökmüş) tavanların üzerine yıkılmıştır.[4] Kullanılmaz hâle gelmiş bir kuyu ve (ıssız kalmış) heybetli bir köşk vardır. **46.** (İnkârcılar) yeryüzünde hiç dolaşmadılar mı?[5] (Dolaşsalardı) kendileriyle akıl edecek kalpleri veya[6] duyacak kulakları olurdu. (Gerçek şu ki) gözler kör olmaz fakat göğüslerdeki kalpler kör olur.[7]

3 Ayetin sonundaki *nekîr* ifadesi aslında bir tamlamadır ve "benim cezalandırmam" anlamında bir kullanımdır.

4 Benzer mesajlar: Bakara 2:259; Kehf 18:42.

5 İbret almak için yeryüzünde dolaşmayla ilgili benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:137; En'âm 6:11; Yûsuf 12:109; Nahl 16:36; Neml 27:69; Rûm 30:9, 42; Fâtır 35:44; Mü'min 40:21, 82; Muhammed 47:10.

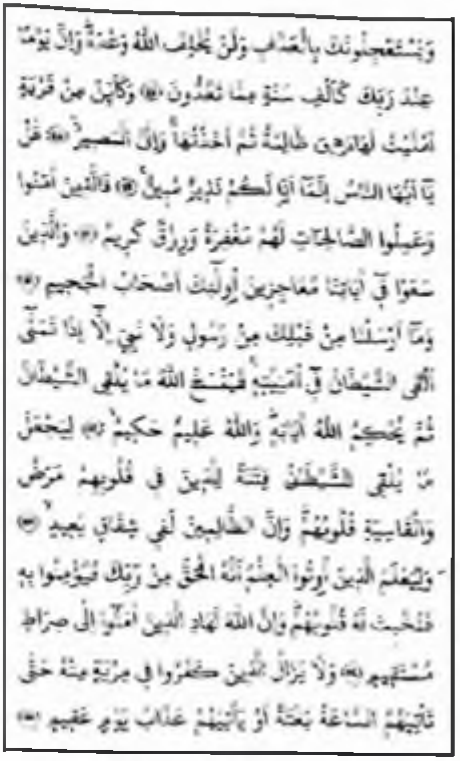
6 Ayette geçen *ev* edatı "veya" anlamında değil de "açıklamak" anlamında *tefsiriyye* edatı olarak da yorumlanabilir; çünkü "kendisiyle akıl edilen kalp" ile "hakikatlerin duyulduğu kulaklar" farklı yerleri göstermez. Akıl eden kalp diğer organların işlevini anlamlı kılan ana merkezdir, güncel bilgimiz gereği bu organ beyindir.

7 "Bedensel anlamda fiziksel olarak gözlerin kör olmasına göre, asıl felaket kalp gözü olan basiretin kör olmasıdır. Çünkü insana gerçekleri gösterecek olan basirettir. O göz burada kör oldu mu ahirette de kör olur. Ama dış göz kör olsa da kalb gözü açık ise bir zararı yoktur. Nasıl olsa fani hayattan sonra basiretler devreye girecektir" (Süleyman Ateş, *Mealî*, s. 336'da 3. not).

47. Onlar senden azabı acele istiyorlar. Allah sözünden asla dönmeyecektir.[1] Şüphesiz ki Rabbinin katında bir gün, sizin saymakta olduklarınızdan bin sene gibidir.[2] **48.** Nice şehir (halkı) vardı ki haksızlık edip dururlarken onlara süre vermiş, sonunda onları yakalamıştım. Dönüş sadece banadır.

Surenin 49-57. ayetlerinde Hz. Muhammed'in uyarıcı olduğu, her bir peygambere şeytanın müdahale etmek istediği, Yüce Allah'ın şeytanın müdahalesini silip temizlediği, iman edenlerin teslimiyeti, inkârcıların azaba çarptırılacakları ifade edilmektedir.

49. De ki: "Ey insanlar! Ben ancak sizin için apaçık bir uyarıcıyım." **50.** İman edip iyi işler yapanlar için bağışlanma ve değerli rızık vardır. **51.** Ayetlerimiz hakkında (onları) aciz (kılmaya) çalışanlara gelince, işte bunlar cehennem halkıdır.[3] **52.** Biz senden önce hiçbir elçi veya peygamber göndermedik ki o, bir temennide bulunduğunda, şeytan onun dileğine mutlaka (bir şeyler) katmaya kalkışmasın.[4] Ne var ki Allah, şeytanın katacağı şeyi iptal eder.[5] Sonra Allah kendi ayetlerini sağlam olarak yerleştirir.[6] Allah bilendir, doğru hüküm verendir.

53. Kalplerinde hastalık bulunanlar ve kalpleri katılaşanlar için, şeytanın kattığı şeyi bir fitne (imtihan) yapsın (diye Allah buna izin verir). Şüphesiz ki zalimler, uzak bir ayrılık içindedir. **54.** Bir de kendilerine ilim verilenler, onun (Kur'an'ın) Rabbin tarafından (gelmiş) gerçek olduğunu bilsinler de ona inansınlar ve kalpleri saygıyla boyun eğsin. Şüphesiz ki Allah iman edenleri doğru yola ulaştırır.[7] **55.** Kâfir olanlar, kendilerine o (Son) Saat ansızın gelinceye[8] veya kısır bir günün[9] azabı gelinceye kadar onun (Kur'an'ın) hakkında hep şüphe içindedir.

---

1 Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:9, 194; Ra'd 13:31; İbrâhîm 14:47; Rûm 30:6; Zümer 39:20.

2 Benzer mesaj: Secde 32:5.

3 *Nesh* konusu Nisâ 4:82, Sebe' 34:5, 38 ve Fussilet 41:42. ayetler ışığında değerlendirilmelidir.

4 Burada şeytanın her bir elçi peygamberin tebliğine bir şeyler katma girişiminde bulunduğu ifade edilmektedir.

5 Burada sözü edilen durum şeytanların vahye müdahalede bulunma girişimleridir. Kaynaklarda anlatılan "Garânik olayı" son derece sorunlu bir kabuldür. Çünkü Hz. Muhammed'in şeytanın müdahalesiyle "kuğu kuşları" şeklinde sembolleştirilen putları övücü ifadeler kullanması hiçbir şekilde doğru ve mümkün değildir. Girişimler her zaman olur; ancak Yüce Allah Hûd 11:1, Hicr 15:9 ve Fussilet 41:42'de belirttiği üzere koruma garantisi verdiği vahyini elbette bu tür katma girişimlerinden korumuştur.

6 Benzer mesajlar: Hûd 11:1; Hicr 15:9; Fussilet 41:42.

7 Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:173; Enfâl 8:2; Tevbe 9:124; Kehf 18:13; Meryem 19:76; Hacc 22:16; Ahzâb 33:22; Muhammed 47:17; Fetih 48:4; Müddessir 74:31.

8 Benzer mesajlar: En'âm 6:31, 47; A'râf 7:187; Yûsuf 12:107; Enbiyâ 21:40; Şu'arâ 26:202; 'Ankebût 29:53; Zümer 39:55; Zuhruf 43:66; Muhammed 47:18.

9 Burada sözü edilen "kısır gün", mahşerin inkarcılar için hiçbir iyilik ve huzur içermemesi anlamında mecazi bir ifadedir.

الْمُلْكُ يَوْمَئِذٍ لِلَّهِ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ فَالَّذِينَ آمَنُوا
وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ ﴿٥٦﴾ وَالَّذِينَ
كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا فَأُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ
مُهِينٌ ﴿٥٧﴾ وَالَّذِينَ هَاجَرُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ ثُمَّ قُتِلُوا
أَوْ مَاتُوا لَيَرْزُقَنَّهُمُ اللَّهُ رِزْقًا حَسَنًا ۚ وَإِنَّ اللَّهَ لَهُوَ
خَيْرُ الرَّازِقِينَ ﴿٥٨﴾ لَيُدْخِلَنَّهُمْ مُدْخَلًا يَرْضَوْنَهُ ۗ
وَإِنَّ اللَّهَ لَعَلِيمٌ حَلِيمٌ ﴿٥٩﴾ ذَٰلِكَ ۚ وَمَنْ عَاقَبَ بِمِثْلِ
مَا عُوقِبَ بِهِ ثُمَّ بُغِيَ عَلَيْهِ لَيَنْصُرَنَّهُ اللَّهُ ۗ إِنَّ اللَّهَ
لَعَفُوٌّ غَفُورٌ ﴿٦٠﴾ ذَٰلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ يُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ
وَيُولِجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ وَأَنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ ﴿٦١﴾
ذَٰلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ وَأَنَّ مَا يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ
هُوَ الْبَاطِلُ وَأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ ﴿٦٢﴾ أَلَمْ تَرَ
أَنَّ اللَّهَ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَتُصْبِحُ الْأَرْضُ
مُخْضَرَّةً ۗ إِنَّ اللَّهَ لَطِيفٌ خَبِيرٌ ﴿٦٣﴾ لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ
وَمَا فِي الْأَرْضِ ۗ وَإِنَّ اللَّهَ لَهُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ ﴿٦٤﴾

56. O gün, otorite Allah'a aittir.[1] Onlar (insanlar) arasında hükmü O verecektir. İman edip iyi işler yapanlar nimet cennetlerinde olacaklardır. **57.** İnkâr edip ayetlerimizi yalanlayanlara gelince, işte onlar için küçük düşürücü bir azap vardır.

▼ *Surenin 58-66. ayetlerinde hicret edenlerin cennette ödüllendirilecekleri, ceza vermede takip edilmesi gereken uygulama, gece ve gündüzle ilgili ilahi sistem, putların batıl oluşu, evren kitabından çeşitli konu başlıkları ele alınmaktadır.*

58. Allah yolunda hicret edip sonra öldürülen veya ölenleri şüphesiz ki Allah güzel bir rızkla rızıklandıracaktır. Şüphesiz ki Allah -evet O- rızık verenlerin en hayırlısıdır. **59.** (Allah) onları, memnun kalacakları bir yere[2] elbette yerleştirecektir. Şüphesiz ki Allah bilendir, hoşgörülüdür.

60. İşte böyle. Kim kendisine verilen eziyetin dengi ile karşılık verir de[3] bundan sonra kendisine yine bir azgınlık (saldırı) yapılırsa, (bilsin ki) Allah ona mutlaka yardım edecektir.[4] Şüphesiz ki Allah çok affedicidir, çok bağışlayandır. **61.** Zira Allah geceyi gündüzün içine koyuyor, gündüzü de gecenin içine koyuyor.[5] Şüphesiz ki Allah duyandır, görendir. **62.** Çünkü Allah gerçeğin ta kendisidir;[6] O'nun peşi sıra yalvardıkları ise *batıl*ın ta kendisidir. Şüphesiz ki Allah -evet yalnız O- yücedir, büyüktür. **63.** Şüphesiz ki Allah'ın, gökten su indirmekte olduğunu ve (böylece) yerin yeşerdiğini görmüyor musun?[7] Şüphesiz ki Allah çok lütufkârdır, haberdardır.[8] **64.** Göklerde ve yerde ne varsa hepsi yalnızca O'na aittir. Şüphesiz ki Allah -evet yalnız O- (gerçek) zengindir, övgüye layık olandır.

---

1 Benzer mesaj: Furkân 25:26.

2 Ayetle geçen *müdhal* kelimesi "girilen yer" anlamında cennettir.

3 Benzer mesajlar: Bakara 2:194; Nahl 16:126. Bu ayetle maruz kalınan bir sıkıntı karşısında en çok "kendilerine yapılan kadar" karşılık verilmesini emretmektedir. Şûrâ 42:40'ta yer alan "Bir kötülüğün karşılığı dengi bir kötülüktür" ifadesiyle verilmek istenen mesaj da budur.

4 Benzer mesajlar: Hacc 22:39-40.

5 Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:27; Lokmân 31:29; Fâtır 35:13; Hadîd 57:6.

6 Benzer mesajlar: En'âm 6:62; Yûnus 10:30, 32; Kehf 18:44; Hacc 22:6; Mü'minûn 23:116; Nûr 24:25; Lokmân 31:30.

7 Bu ve benzer cümlelerdeki *enzele* gibi fiiller "geçmiş zaman" kalıbında olsa da Rabbimizin kâinata yerleştirdiği ve devam ettirmekte olduğu kanunlarını ifade ettikleri için, onları "şimdiki veya geniş zaman" anlamında yorumlamaktayız. Bu tür konularda "geniş zaman" kalıbında kullanımların olduğunu da unutmamak gerekir (A'râf 7:57; Neml 27:63; Lokmân 31:34; Şûrâ 42:28). Bu ayette yer alan *tusbihu* fiili de "geniş zaman" kalıbında kullanılmaktadır.

8 Yüce Allah *latîf* olduğunu, yani bilgisinin her şeye nüfuz ettiğini ve lütfunun her şeye ulaştığını ifade etmekte, ayrıca *habir* olduğunu yani her şeyden haberdar olduğunu ilan etmektedir. Bu iki sıfat ayetle bağlantılı bir şekilde Yüce Allah'ın eşsiz ve erişilmez bilgi sahibi oluşunu, her varlığın neye muhtaç olduğunu çok iyi bildiğini ifade etmektedir.

65. Görmedin mi Allah yerdeki her şeyi ve emri uyarınca denizde yüzen gemileri sizin hizmetinize vermiştir. Göğü de kendi izni olmadıkça yer üzerine düşmekten korumaktadır.[1] Şüphesiz ki Allah insanlara çok şefkatlidir, çok merhametlidir. **66.** O, (önce) size hayat veren, sonra sizi öldürecek, sonra yine diriltecek olandır. Şüphesiz ki o (inkârcı) insan, çok nankördür.[2]

• Surenin 67-72. ayetlerinde Yüce Allah'ın her ümmete bir ibadet geleneği emrettiği. Hz. Muhammed'in tartışmalara yaklaşmaması gerektiği. kıyamet günü insanlar arasında hüküm vereceği ve kâfirlerin vahye karşı düşmanlıkları hatırlatılmaktadır.

67. Biz her ümmete, uygulamakta oldukları bir ibadet tarzı gösterdik. Öyle ise onlar (kitap ehli) bu işte seninle çekişmesinler! Sen Rabbine davet et![3] Şüphesiz ki sen doğru bir hidayet üzeresin. **68.** Seninle tartışmaya girişirlerse, (onlara) de ki: "Allah yaptığınızı çok iyi bilendir. **69.** Allah kıyamet gününde, anlaşmazlığa düştüğünüz konular hakkında aranızda hüküm verecektir. **70.** Bilmez misin ki Allah yerde ve gökte ne varsa bilir! Bu, bir kitapta mevcuttur. Şüphesiz ki bu, Allah'a çok kolaydır." **71.** Onlar, Allah'ın peşi sıra, hakkında Allah'ın hiçbir delil indirmediği, kendilerinin de hakkında bilgi sahibi olmadıkları şeylere tapıyorlar. Zalimlerin hiçbir yardımcısı yoktur.

72. Ayetlerimiz kendilerine açıkça *tilavet* edildiği (okunup aktarıldığı) zaman, kâfir olanların yüzlerinde hoşnutsuzluk (olduğunu) bilirsin (fark edersin). Onlar, kendilerine ayetlerimizi *tilavet* edenlere (okuyup aktaranlara) neredeyse saldırırlar.[4] De ki: "Size bundan (bu öfkenize sebep olan şeyden) daha kötüsünü bildireyim mi? Allah'ın kâfir olanlara vadettiği (cehennemdeki) ateş!" Ne kötü varış yeridir (orası)!

[1] Yüce Allah kainata olan hakimiyetini ifade bağlamında *es-semâ'* kelimesini kullanarak bütün gök cisimlerini kastetmekte, yıldızların ve gezegenlerin yeryüzüne düşmemesi ve çarpmaması noktasında ilahi sisteminin devrede olduğunu, dilemesi dışında bunun meydana gelebileceğini, çünkü gök cisimlerini kudretiyle mevcut sistemlerinde tuttuğunu haber vermektedir. Benzer mesajlar: Ra'd 13:2; Lokmân 31:10; Fâtır 35:41.

[2] Ayetin sonunda yer alan bu ifade, Yüce Allah'ın bu sistemi devam ettirmesinin sebebini insanlara olan şefkati ve merhameti şeklinde belirlediğini göstermektedir.

[3] Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:193; Yûnus 10:25; Yûsuf 12:108; Ra'd 13:36; İbrâhîm 14:1; Nahl 16:125; Kasas 28:87; Ahzâb 33:46; Fussilet 41:33; Cinn 72:20.

[4] Bu ayet kendilerine vahiy hatırlatıldığında ona itibar etmeyenlerin durumunu ortaya koymaktadır. Vahyin indirildiği dönemdekine benzer şekilde günümüzde de vahye karşı bir ilgisizliğin ve itibarsızlığın bulunduğu gözlemlenmektedir. Ayet hatırlatıldığında müslümana düşen görev boyun eğmektir, yüzünü ekşitmek ve vahyi okuyup aktarana neredeyse saldıracak bir tutum sergilemek değil. Vahye itibar etmeyenin neye itibar ettiği ise elbette tam bir muammadır. Zümer 39:23 gereği "en güzel söz olan Kur'an'a uymak" yerine, uyduğu sözü veya sözleri ya da anlayışları süsleyip güzelleştirmeye çalışmak aldanmanın başka bir çeşididir.

▼ *Surenin 73-78. ayetlerinde bir sinek örneği verilmekte, Yüce Allah'ın meleklerden ve insanlardan elçiler seçtiği, iman edenlerin kulluğa devam etmeleri gerektiği, cihadın gerekliliği, müslümanlığın evrensel bir isim olduğu, dinde zorlamanın olmadığı ifade edilmektedir.*

73. Ey insanlar! (Size) bir örnek verildi; (şimdi) onu dinleyin: Allah'ın peşi sıra[1] yalvardıklarınız bunun için bir araya gelseler bir sivrisinek bile yaratamazlar. Sinek onlardan bir şey kapsa bile bunu ondan kurtaramazlar.[2] İsteyen de aciz, kendinden istenen de![3] **74.** Onlar (inkârcılar), Allah'ı gerektiği gibi tanımadılar.[4] Şüphesiz ki Allah kuvvetlidir, güçlüdür.

75. Allah meleklerden de elçiler seçer, insanlardan da.[5] Şüphesiz ki Allah duyandır, görendir. **76.** (Allah) onların önlerindekini de arkalarındakini de bilir.[6] Bütün işler, yalnızca Allah'a döndürülecektir. **77.** Ey iman edenler! Rükû edin; secde edin;[7] Rabbinize ibadet edin; hayır işleyin ki kurtulasınız! **78.** Allah uğrunda, hakkıyla *cihad* edin (fedakarlık yapın)![8] O, sizi seçti; dinde üzerinize hiçbir zorluk yüklemedi;[9] babanız İbrahim'in milletinde (dininde de bu böyleydi).[10] Elçinin size şahit olması, sizin de insanlara şahit olmanız için O, gerek daha önce (gelmiş kitaplarda), gerekse bunda (Kur'an'da) size "Müslümanlar." adını vermiştir.[11] Öyle ise namazı kılın; zekâtı verin ve Allah'a (O'nun vahyine) sımsıkı sarılın![12] O, sizin *mevla*nızdır (efendinizdir). O ne güzel *mevla*dır (efendidir) ve O ne güzel yardımcıdır!

---

1 Bu ve benzer ayetlerde geçen *min dûnillâhi* ifadesi, muhataplar müşrik oldukları için "Allah'ın peşi sıra" şeklinde tercüme edilmelidir.

2 Burada verilmek istenen temel mesaj, putların ne kadar güçsüz olduğunu kendilerine yalvarmakta olan müşriklere kavratmaktır.

3 Bu ayet Bakara 2:26. ayetle birlikte okunmalıdır.

4 Benzer mesajlar: En'âm 6:91; Hacc 22:74; Zümer 39:67.

5 Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:179; Şûrâ 42:13.

6 Benzer mesajlar: Bakara 2:255; Tâhâ 20:110; Enbiyâ 21:28; Hacc 22:76.

7 "Kulun Rabbine en yakın olduğu an secde anıdır" (Müslim, Salât, 215) rivayetinden de anlaşılacağı üzere, secde Yüce Allah'a en yakın olmanın gerçekleştiği bir ibadettir. Yüce Allah'a boyun eğenler, bütün davranışlarında mümkün mertebe bu yakınlığı ve O'nun rızasını amaçlayan insanlardır. Kur'an'daki secde emri, yukarıda naklettiğimiz rivayetin de desteğiyle, genellikle namazdaki secde olarak algılansa da, bu emrin, Yüce Allah'a yakınlığı sağlayacak bütün eylemleri içermesine engel bir durum da yoktur.

8 Allah uğrunda gerçek cihad (fedakârlık) Kur'an'ı anlatarak yapılandır Benzer mesajlar: En'âm 6:51, 70; İbrâhim 14:52; Enbiyâ 21:45; Furkân 25:52; Sebe' 34:50; Kâf 50:45.

9 Dinde zorlama yoktur; ancak zorunluluklar elbette vardır. Bu görevler insan zorlamasıyla değil, Allah rızası için yapılmalıdır. Benzer mesajlar: Bakara 2:185, 256; Mâide 5:6.

10 Benzer mesajlar: Bakara 2:135; Âl-i İmrân 3:95; Nisâ 4:125; En'âm 6:79, 161; Nahl 16:123; Hacc 22:78.

11 Bu ayet Âl-i İmrân 3:19, 85 ve Fussilet 41:33. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

12 Vahye uymayla ilgili ayetler için bkz. Âl-i İmrân 3:103, dipnot 1.

23. MÜ'MİNÛN SURESİ

118 AYET

Mekke döneminde indirilen, 118 ayetten oluşan, adını ilk ayetindeki "müminler" anlamına gelen *el-mu'minûn* kelimesinden alan Mü'minûn suresi inişte 80, mushaf sırasında ise 23. suredir.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

*Surenin 1-11. ayetlerinde mahşerde kurtuluşa erecek olan müminlerin çeşitli özellikleri hatırlatılmaktadır.

1. Müminler elbette kurtulmuş (olacak)tır. **2.** Onlar, *salât*larında (ibadetlerinde) *huşu* içinde (saygılı) olanlardır.[1] **3.** Onlar boş (şeyler)den yüz çevirenlerdir. **4.** Onlar arınmak için çalışanlardır.[2] **5.** Onlar namuslarını koruyanlardır. **6.** Ancak eşleri yani (evlilik yoluyla) meşru olarak sahip oldukları kişiler hariç;[3] şüphesiz ki onlar (eşleriyle ilişkilerinde) kınanmazlar. **7.** Bundan öteye (geçmek) isteyenler ise haddini aşanların ta kendileridir.[4] **8.** Onlar, emanetlerine ve sözlerine uyanlardır.[5] **9.** Onlar, bütün ibadetlerini koruyanlardır. **10.** İşte onlar, gerçek mirasçıların ta kendileridir.[6] **11.** *Firdevs*[7] (cennetin)e mirasçı olacak olan bu kişiler orada *ebedî* kalıcıdır.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١﴾ الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ ﴿٢﴾
وَالَّذِينَ هُمْ عَنِ اللَّغْوِ مُعْرِضُونَ ﴿٣﴾ وَالَّذِينَ هُمْ لِلزَّكَاةِ
فَاعِلُونَ ﴿٤﴾ وَالَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَافِظُونَ ﴿٥﴾ إِلَّا
عَلَىٰ أَزْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ ﴿٦﴾
فَمَنِ ابْتَغَىٰ وَرَاءَ ذَٰلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْعَادُونَ ﴿٧﴾ وَالَّذِينَ هُمْ
لِأَمَانَاتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَاعُونَ ﴿٨﴾ وَالَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَوَاتِهِمْ
يُحَافِظُونَ ﴿٩﴾ أُولَٰئِكَ هُمُ الْوَارِثُونَ ﴿١٠﴾ الَّذِينَ يَرِثُونَ
الْفِرْدَوْسَ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿١١﴾ وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنسَانَ
مِن سُلَالَةٍ مِّن طِينٍ ﴿١٢﴾ ثُمَّ جَعَلْنَاهُ نُطْفَةً فِي قَرَارٍ مَّكِينٍ ﴿١٣﴾
ثُمَّ خَلَقْنَا النُّطْفَةَ عَلَقَةً فَخَلَقْنَا الْعَلَقَةَ مُضْغَةً فَخَلَقْنَا
الْمُضْغَةَ عِظَامًا فَكَسَوْنَا الْعِظَامَ لَحْمًا ثُمَّ أَنشَأْنَاهُ خَلْقًا
آخَرَ ۚ فَتَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ ﴿١٤﴾ ثُمَّ إِنَّكُم بَعْدَ ذَٰلِكَ
لَمَيِّتُونَ ﴿١٥﴾ ثُمَّ إِنَّكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ تُبْعَثُونَ ﴿١٦﴾ وَلَقَدْ خَلَقْنَا
فَوْقَكُمْ سَبْعَ طَرَائِقَ وَمَا كُنَّا عَنِ الْخَلْقِ غَافِلِينَ ﴿١٧﴾

*Surenin 12-22. ayetlerinde insanın yaratılış aşamaları, insanların ölüp mahşerde diriltilecekleri ve evren kitabından bazı konu başlıkları ele alınmaktadır.

12. Yemin olsun ki biz insanı çamurdan (süzülen) bir özden yarattık. **13.** Sonra onu sağlam bir yerde *nutfe* (zigot) hâline getirdik. **14.** Sonra o *nutfe*yi (zigotu) *'alaka* (embriyo) yaptık. Sonra o *'alaka*yı (embriyoyu) bir *mudğa* (et parçacığı) hâline soktuk; o et parçacığını kemiğe çevirdik; o kemiği de etle (kasla) kapladık. Sonra onu başka bir yaratışla oluşturduk.[8] Yaratanların en güzeli olan Allah çok yücedir. **15.** Sonra, şüphesiz ki bunun ardından elbette öleceksiniz. **16.** Sonra da şüphesiz ki kıyamet gününde diriltileceksiniz. **17.** Yemin olsun ki üzerinizde yedi yol[9] yarattık. Biz yaratmaktan habersiz değiliz.

---

[1] Bu cümle bütün ibadetlerdeki boyun eğişi ve derin bilinci ifade eder. Buradaki *salat* kelimesi "namaz" başta olmak üzere bütün ibadetleri içermektedir.

[2] Bu cümle kötü, yanlış ve batıl olan her türlü şeyden arınmak için çalışmayı içermektedir.

[3] Bu cümle "Ancak eşleri veya ellerinin/yeminlerinin sahip oldukları kişiler istisna" şeklinde de tercüme edilebilir. Bu durumda kastedilen, cariyelerin nikâhlanmasıdır ki bu da cariyelik kurumunun bitirilmesine katkı verecektir.

[4] Benzer mesajlar: Me'aric 70:29-32.

[5] Benzer mesajlar: Mâide 5:1; En'âm 6:152; Ra'd 13:20; Nahl 16:91; İsrâ 17:34; Me'âric 70:32.

[6] Bu ayet grubunun benzerleri için bkz. Bakara 2:2-4, 177; Âl-i İmrân 3:133-135; Enfâl 8:2-5; Ra'd 13:19-25; Zâriyât 51:16-19; Me'âric 70:22-35.

[7] Bir kez de Kehf 18:107'de geçen "Firdevs" cenneti "cennetlerin en yükseği, has bahçe" demektir.

[8] Benzer mesajlar: Hacc 22:5; Secde 32:7-9; Sâffât 37:11; İnsân 76:2; Mürselât 77:20-24; 'Alak 96:2.

[9] "Yedi yol" ifadesindeki *seb'* kelimesi "çokluk" anlamı ifade ederek, insanların üzerinde "sayısız yollar, yörüngeler" bulunduğu da kastedilmiş olabilir.

18. Gökten bir ölçüyle su indirip onu yerde durdurmaktayız. Şüphesiz ki onu gidermeye de gücümüz yeter. **19.** Böylece o (su)yun sayesinde sizin yararınıza hurma bahçeleri ve üzüm bağları meydana getirdik. Bunlarda sizin için pek çok meyveler vardır; onlardan yiyorsunuz. **20.** Sînâ Dağı (çevresi)nde yetişen bir ağaç daha (yarattık ki) bu ağaç hem yağ hem de yiyenler(in ekmeğin)e katık edecekleri (zeytini) verir.[1] **21.** Şüphesiz ki hayvanlarda da sizin için ibret vardır.[2] Onların karınlarındakinden (sütlerinden) size içiriyoruz. Onlarda sizin için yararlar vardır; etlerinden de yiyorsunuz.[3] **22.** O (hayvan)ların ve gemilerin üzerinde taşınıyorsunuz.

1 Bakara 2:138'de "boya" anlamındaki *sıbğah* kelimesiyle aynı kökteki *sıbğ* sözcüğü ekmeğe tıpkı bir boya gibi sürülen "yağ, zeytinyağı" demektir. Anlaşılıyor ki ayette sözü edilenler "zeytin ağaçları"dır.

2 Benzer mesaj: Nahl 16:66.

3 Benzer mesajlar: Nahl 16:5-8, 66-69, 80; Yasîn 36:71-73; Mü'min 40:79-80; Zuhruf 43:12-13.

▼ *Surenin 23-30. ayetlerinde Hz. Nuh ve kavminin kıssasına yer verilmektedir.*

23. Yemin olsun ki Nuh'u elçi olarak kavmine göndermiştik de "Ey kavmim! Allah'a kulluk edin! Sizin için O'ndan başka ilah yoktur. (Hâlâ) *takvâ*lı (duyarlı) davranmayacak mısınız?" demişti. **24.** Bunun üzerine, kavminden kâfir olan yöneticiler şöyle demişlerdi: "Bu ancak sizin gibi bir adamdır (insandır).[4] Size üstün olmak istiyor. Allah (peygamber göndermek) isteseydi, elbette melekleri gönderirdi.[5] Biz önceki atalarımızdan böyle bir şey duymadık.[6] **25.** Bu, yalnızca kendisinde cinlenmişlik bulunan bir adam (insan)dır.[7] (Öyle ise) bir süreye kadar onu gözetleyin (bakalım)!" **26.** (Nuh) "Rabbim! Beni yalanlamalarına karşı bana yardım et!" demişti.[8] **27.** Ona şöyle vahyetmiştik: "Gözlerimizin önünde ve vahyettiğimiz şekilde gemiyi yap![9] Emrimiz gelip de tandır kaynayınca her tür (canlı)dan iki çift ile -içlerinden (boğulacağına dair) aleyhinde söz geçen(ler) dışında- aileni ona (gemiye) bindir![10] Haksızlık edenler hakkında bana (herhangi bir şey) söyleme! Şüphesiz ki onlar boğulacaklardır."[11]

4 İnkârcıların bir insan olan peygamberle alay ediş-leriyle ilgili benzer mesajlar: Hûd 11:27; İbrâhîm 14:10-11; İsrâ 17:94; Enbiyâ 21: 3, 36; Mü'minûn 23:33-34, 47; Furkân 25:41; Şu'arâ 26:154, 186; Yâsîn 36:15; Sâd 38:8; Kamer 54:24-25; Teğâbun 64:6.

5 Melek peygamber beklentisiyle ilgili benzer mesajlar: En'âm 6:8; Hicr 15:7; Furkân 25:7; Fussilet 41:14; Zuhruf 43:53.

6 Taklitçi, müşrik ve inkârcı anlayışı ortaya koyan bu ifadelerin benzerleri daha sonraki dönemlerde Hz. Musa'ya (bkz. Kasas 28:36) ve Hz. Muhammed'e (bkz. Sâd 38:7) karşı da dile getirilmiştir.

7 Hz. Nuh'un inkârcı kavminin ona yönelttiği bu suçlama peygamberler tarihinde onlara karşı sıklıkla dile getirilen bir inkar ve alay ifadesidir.

8 Benzer mesaj: Mü'minûn 23:39.

9 Bu ayet Hûd 11:37 ile birlikte okunmalıdır.

10 Hz. Nuh'a yaptırılan bu gemi hakkında bkz. Hûd 11:40, dipnot 2, 3.

11 Benzer mesaj: Hûd 11:37.

فَإِذَا اسْتَوَيْتَ أَنْتَ وَمَنْ مَعَكَ عَلَى الْفُلْكِ فَقُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي
نَجَّانَا مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٢٨﴾ وَقُلْ رَبِّ أَنْزِلْنِي مُنْزَلًا مُبَارَكًا
وَأَنْتَ خَيْرُ الْمُنْزِلِينَ ﴿٢٩﴾ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ وَإِنْ كُنَّا لَمُبْتَلِينَ ﴿٣٠﴾
ثُمَّ أَنْشَأْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ قَرْنًا آخَرِينَ ﴿٣١﴾ فَأَرْسَلْنَا فِيهِمْ رَسُولًا
مِنْهُمْ أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَٰهٍ غَيْرُهُ أَفَلَا تَتَّقُونَ ﴿٣٢﴾ وَقَالَ
الْمَلَأُ مِنْ قَوْمِهِ الَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِلِقَاءِ الْآخِرَةِ وَأَتْرَفْنَاهُمْ
فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا مَا هَٰذَا إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ يَأْكُلُ مِمَّا تَأْكُلُونَ
مِنْهُ وَيَشْرَبُ مِمَّا تَشْرَبُونَ ﴿٣٣﴾ وَلَئِنْ أَطَعْتُمْ بَشَرًا مِثْلَكُمْ
إِنَّكُمْ إِذًا لَخَاسِرُونَ ﴿٣٤﴾ أَيَعِدُكُمْ أَنَّكُمْ إِذَا مِتُّمْ وَكُنْتُمْ تُرَابًا
وَعِظَامًا أَنَّكُمْ مُخْرَجُونَ ﴿٣٥﴾ هَيْهَاتَ هَيْهَاتَ لِمَا تُوعَدُونَ ﴿٣٦﴾
إِنْ هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا نَمُوتُ وَنَحْيَا وَمَا نَحْنُ بِمَبْعُوثِينَ ﴿٣٧﴾
إِنْ هُوَ إِلَّا رَجُلٌ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا وَمَا نَحْنُ لَهُ بِمُؤْمِنِينَ ﴿٣٨﴾
قَالَ رَبِّ انْصُرْنِي بِمَا كَذَّبُونِ ﴿٣٩﴾ قَالَ عَمَّا قَلِيلٍ لَيُصْبِحُنَّ
نَادِمِينَ ﴿٤٠﴾ فَأَخَذَتْهُمُ الصَّيْحَةُ بِالْحَقِّ فَجَعَلْنَاهُمْ غُثَاءً فَبُعْدًا
لِلْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٤١﴾ ثُمَّ أَنْشَأْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ قُرُونًا آخَرِينَ ﴿٤٢﴾

28. Sen beraberindekilerle birlikte gemiye yerleştiğinde de ki: "Bizi zalimler topluluğundan kurtaran Allah'a *hamd*olsun!" **29.** De ki: "Rabbim! Beni bereketli bir yere indir! Sen (insanları uygun bir yere) indirilenlerin en hayırlısısın." **30.** Şüphesiz ki bunda çeşitli dersler vardır. Doğrusu biz (kullarımızı böyle) deneriz.

▾ *Sürenin 31-41. ayetlerinde Hz. Hud kıssasına yer verilmektedir.*

31. Sonra onların ardından bir başka nesil[1] meydana getirmiştik. **32.** Onlardan kendilerine "Allah'a kulluk edin! Sizin için O'ndan başka ilah yoktur. (Hâlâ) *takvâ*lı (duyarlı) davranmayacak mısınız?" (diye mesajı ulaştıran) bir Elçi (Hud'u) göndermiştik. **33.** Onun halkından, kâfir olan, ahirete ulaşmayı inkâr eden ve dünya hayatında kendilerine refah verdiğimiz yöneticiler "Bu ancak sizin gibi bir insandır.[2] Sizin yediğinizden yiyor, içtiğinizden içiyor!" demişlerdi.[3] **34.** (Şöyle demişlerdi): "Doğrusu, sizin gibi bir insana itaat ederseniz şüphesiz ki kaybedersiniz! **35.** Size, öldüğünüz, toprak ve kemik hâline geldiğinizde, (mezardan) çıkartılacağınızı mı vadediyor?[4] **36.** Size vadedilen çok uzaktır, çok uzak! **37.** O (hayat), sadece şu dünya hayatımızdan ibarettir. (Kimimiz) ölürüz, (kimimiz) yaşarız;[5] bir daha asla diriltilecek de değiliz. **38.** O (Hud), Allah hakkında sadece yalan uyduran bir adamdır; biz ona asla inananlar değiliz."

39. (Hud) "Rabbim! Beni yalanlamalarına karşı bana yardım et!" demişti.[6] **40.** (Allah da) şöyle buyurmuştu: "Pek yakında[7] onlar mutlaka pişman olacaklar!" **41.** (Nitekim) onları bir amaç için korkunç bir ses yakalamış ve kendilerini hemen sel süprüntüsüne çevirmiştik.[8] O zalimler topluluğuna "Uzak olun (defolun)!" (denmişti).

▾ *Sürenin 42-56. ayetlerinde peygamberlerin kavimleriyle yaşadıkları. Hz. Meryem'in mucize vücut yapısı ve Hz. İsa'nın mucize yaratılışı, ümmetlerin ayrılığa düşüş nedenleri dile getirilmektedir.*

42. Sonra onların ardından başka nesiller meydana getirmiştik.

---

[1] Bunlar, Hz. Hud'un kavmi olan Âd kavmi olabilir. Çünkü Hz. Hud ve kavminden söz edilen A'râf 7:69, Hûd 11:50-60 ve Şu'arâ 26:123-140'da Hz. Hud'un kavmi Hz. Nuh'un kavminden hemen sonradır.

[2] İnkârcıların bir insan olan peygamberle alay ediş-leriyle ilgili benzer mesajlar: Hûd 11:27; İbrâhîm 14:10-11; İsrâ 17:94; Enbiyâ 21:33, 36; Mü'minûn 23:24, 47; Furkân 25:41; Şu'arâ 26:154, 186; Yâsîn 36:15; Sâd 38:8; Kamer 54:24-25; Teğâbun 64:6.

[3] Benzer mesaj: Mü'minûn 23:24.

[4] Benzer mesajlar: Ra'd 13:5; İsrâ 17:49, 98; Meryem 19:66; Mü'minûn 23:82; Neml 27:67; Secde 32:10; Yâsîn 36:78; Sâffât 37:16, 53; Duhân 44:35; Kâf 50:3, 15; Vâkı'a 56:47; Teğâbun 64:7; Nâzi'ât 79:11.

[5] Benzer mesaj: Câsiye 45:24.

[6] Benzer mesaj: Mü'minûn 23:26.

[7] Âyette geçen *'ammâ kalîlin* ifadesindeki *mâ* edatının sıla (bağ, geçiş), dolayısıyla mananın da *'an kalîlin* ifadesine uygun olarak "yakın" demek olduğu ifade edilmektedir.

[8] Hz. Hud'un inkârcı kavminin ona yönelttiği bu suçlama peygamberler tarihinde onlara karşı sıklıkla dile getirilen bir inkar ve alay ifadesidir.

43. Hiçbir ümmet, ecelinin önüne geçemez ve onu geciktiremez.[1] **44.** Sonra elçilerimizi peyderpey göndermiştik. Her toplum, kendilerine gelen elçiyi yalanlamıştı. Biz de onları (helak ederek) birbiri ardına takmış ve onları sözlere (ibretlik anılara) dönüştürmüştük. İman etmeyen kavim (merhametten) uzak olsun!

45-46. Sonra Musa'yı ve kardeşi Harun'u ayetlerimizle ve apaçık bir delille Firavun ve yöneticilerine göndermiştik. Fakat onlar, kibirlenmiş ve yücelik taslayan bir toplum olmuşlardı. **47.** Onlar şöyle demişlerdi: "Toplumları bize kölelik ederken, bizim gibi olan bu iki insana inanır mıyız hiç!"[2] **48.** Böylece o ikisini yalanlamış ve helak edilenlerden olmuşlardı. **49.** Yemin olsun ki biz Musa'ya, doğru yola ulaşsınlar diye Kitabı vermiştik.

50. Meryem oğlunu ve (onun) annesini[3] de bir ayet (mucize) kılmıştık.[4] Onları yerleşime elverişli, suyu bulunan bir tepeye yerleştirmiştik.[5]

51. Ey elçiler![6] Temiz olan şeylerden yiyin; güzel işler yapın! Şüphesiz ki ben sizin yaptıklarınızı bilmekteyim. **52.** Şüphesiz ki bu (peygamberler ve müminler), tek bir ümmet olarak sizin ümmetinizdir.[7] Ben sizin Rabbinizim. Öyle ise bana karşı *takvâ*lı (duyarlı) olun! **53.** (Ne var ki) insanlar, kendi aralarında işlerini parça parça edip kitaplara ayrıldılar. Her grup kendi yanında bulunanla sevinmektedir.[8] **54.** Şimdi sen onları bir zamana kadar şaşkınlıkları içinde bırak! **55-56.** Onlara verdiğimiz servet ve çocuklar ile kendilerine iyilik noktasında yardım ettiğimizi mi sanıyorlar! Hayır! Onlar (işin) farkına varamıyorlar.

▾ *Sürenin 57-77. ayetlerinde iyilerin bazı özellikleri, ilahi yükümlülüklerin insan gücünün üzerinde olmadığı, inkârcıların vahye ve Hz. Muhammed'e karşı tavırları bildirilmektedir.*

57. Şüphesiz ki onlar; Rablerine olan saygıdan dolayı korkanlar, **58.** Rablerinin ayetlerine inananlar, **59.** Rablerine ortak koşmayanlar,

[1] Benzer mesajlar: A'râf 7:34; Yûnus 10:49; Hicr 15:5; Nahl 16:61.

[2] İnkârcıların bir insan olan peygamberle alay ediş-leriyle ilgili bkz. Mü'minûn 23:24, dipnot 4.

[3] Buradaki oğul Hz. İsa, anne ise Hz. Meryem'dir.

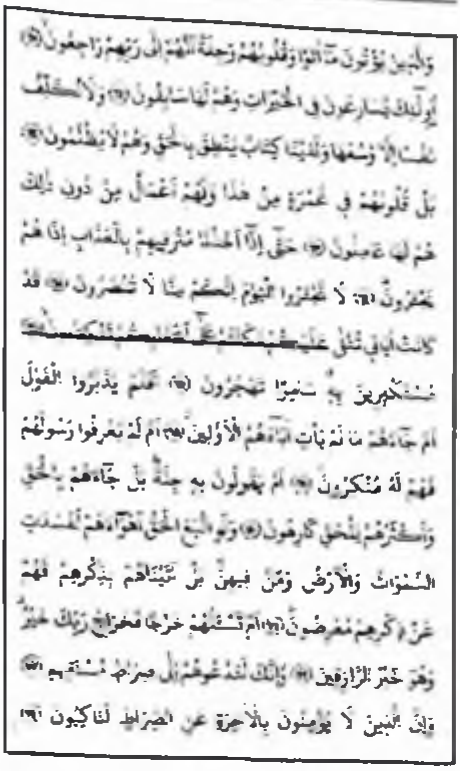
[4] Hz. Meryem'in ve Hz. İsa'nın "âyet" yani birer mucize oluşları hakkında Meryem 19:16-25 ve Enbiyâ 21:91'de bilgiler verilmektedir. Hz. Meryem vücut yapısıyla, Hz. İsa da babasız doğumu ve sonrası hayatıyla sıra dışı bir özellik sahibi olarak yaratılmışlardır. Bu nedenle, Yüce Allah onlara ayrıcalıklı bir yer ve önem atfederek vahyinde kendilerine oldukça geniş yer vermiştir.

[5] Buradaki kelimelerin verdiği anlamlara bakıldığında kastedilen dünyada yani Filistin yöresinde Kudüs civarında veya Şam'da ya da Mısır'da bir yer olabileceği gibi, mahşerde yükseklerde yaratılacak olan bir cennet de olabilir.

[6] Önceki nesillerin benzer tepki vermeleri hakkında bkz. A'râf 7:94-102; İbrâhîm 14:9-18; Sebe' 34:34-35; Yâsîn 36:13-32; Fussilet 41:14; Teğâbun 64:5; Fecr 89:11-12.

[7] Benzer mesajlar: Bakara 2:213; Yûnus 10:19; Enbiyâ 21:92.

[8] Benzer mesajlar: Enbiyâ 21:93; Rûm 30:32.

60. Rablerine dönecekleri için verdiklerini kalpleri korkudan ürpererek verenler;[1] **61.** İşte onlar, hayırlarda yarışanlar ve onun için önde olanlardır.[2] **62.** Biz kimseye gücünün yeteceğinden başkasını yüklemeyiz.[3] Katımızda gerçeği konuşan bir kitap vardır;[4] onlar, haksızlığa uğratılmayacaklardır. **63.** (Hayır), aslında onların (inkârcıların) kalpleri bu konuda şaşkındır. Onların bunun dışında (bazı kötü) işleri[5] vardır ki onlar bu işleri yapanlardır. **64.** Sonunda şımarıklarını azaba uğrattığımızda bir de bakarsın ki feryat ediyorlar. **65.** (Onlara şöyle denecektir:) "(Boşuna) sızlanmayın bugün! Şüphesiz ki siz bizden yardım göremeyeceksiniz! **66-67.** Elbette ayetlerim size *tilâvet* ediliyordu (okunup aktarılıyordu) da siz buna karşı kibirlenerek arkanıza dönüyor, geceleyin (Kâbe'nin etrafında) saçmalıyordunuz."[6] **68.** Onlar bu sözü (Kur'an'ı) hiç düşünmediler mi?[7] Yoksa kendilerine, daha önce geçmişteki atalarına gelmeyen bir şey mi geldi!

69. Yoksa elçilerini tanımadılar da bu yüzden mi onu inkâr ediyorlar! **70.** Yoksa onda bir cinlenmişlik[8] olduğunu mu söylüyorlar? Hayır; o, kendilerine gerçeği getirmiştir. Onların çoğu ise gerçek(ler)den hoşlanmamaktadır. **71.** Gerçek onların isteklerine uysaydı, gökler, yer ve bunlarda bulunanlar bozulup giderdi.[9] Hayır! Biz onlara *zikir*lerini (Kur'an'ı) getirdik; (fakat) onlar (gerçeği) hatırlamalarından yüz çevirenlerdir. **72.** Yoksa sen onlardan herhangi bir karşılık (ücret) mi istiyorsun? Rabbinin vereceği karşılık (nimet) hayırlı olandır. O, rızık verenlerin en hayırlısıdır. **73.** Şüphesiz ki sen onları doğru bir yola çağırıyorsun. **74.** Şüphesiz ki ahirete inanmayanlar ise yoldan çıkanlardır.

---

[1] Yüce Allah duyarlı müminlerin bu özelliğini "yaptıkları iyilikleri Allah'a dönecekleri bilinciyle yapmaları" şeklinde belirlemektedir. Gerek zekât, sadaka, kefaret ve infak gibi ekonomik türden, gerekse adalet, bilgi, ilgi, sevgi, tecrübe, bedensel yardım, şahitlik vs. türden olsun insanların yaptıkları işleri, verdikleri yardımları mahşerde Yüce Allah'a dönecekleri bilinciyle ve kalpleri ürpererek gerçekleştirmelerinden söz edilmektedir.

[2] Benzer mesajlar: Tevbe 9:100; Vâkı'a 56:10.

[3] Benzer mesajlar: Bakara 2:233, 286; Nisâ 4:84; Mâide 5:48; En'âm 6:152, 165; A'râf 7:42; Talâk 65:7.

[4] Burada geçen kitap dünya şartlarında "Kur'an", mahşerde ise "amel defterleri"dir.

[5] İnkârcıların olumsuz durumu sadece inkâr değil, inkâr ve şirkten beslenen pek çok yanlış uygulama da onların hayatını çepeçevre kuşatmış durumdaydı.

[6] Benzer mesaj: Fussilet 41:26.

[7] *Tedebbür*, satırı okuyup satır arasını görebilmek; söylenenden hareketle söylenmek isteneni anlayabilmek; arka plandaki ilahi anlam örgüsünü ve derin anlam ilişkisini çözebilmek; kelimelerin ve kavramların köküne inebilmek; hayatın geçmiş dönemleriyle ilgili araştırmalar yapıp tedbir almayı başarmak gibi farklı bir okuyuşun adıdır. Benzer mesajlar: Nisâ 4:82; Sâd 38:29; Muhammed 47:24.

[8] Benzer mesajlar: Hicr 15:6; Sebe' 34:8; Sâffât 37:36; Duhân 44:14; Tûr 52:29; Kalem 68:51.

[9] Bu ayet Enbiyâ 21:22 ve Mü'minûn 23:91. ayetlerle birlikte okunmalıdır

وَلَوْ رَحِمْنَاهُمْ وَكَشَفْنَا مَا بِهِم مِّن ضُرٍّ لَّلَجُّوا فِي طُغْيَانِهِمْ
يَعْمَهُونَ ﴿٧٥﴾ وَلَقَدْ أَخَذْنَاهُم بِالْعَذَابِ فَمَا اسْتَكَانُوا
لِرَبِّهِمْ وَمَا يَتَضَرَّعُونَ ﴿٧٦﴾ حَتَّىٰ إِذَا فَتَحْنَا عَلَيْهِم بَابًا ذَا
عَذَابٍ شَدِيدٍ إِذَا هُمْ فِيهِ مُبْلِسُونَ ﴿٧٧﴾ وَهُوَ الَّذِي أَنشَأَ
لَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ قَلِيلًا مَّا تَشْكُرُونَ ﴿٧٨﴾
وَهُوَ الَّذِي ذَرَأَكُمْ فِي الْأَرْضِ وَإِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴿٧٩﴾ وَهُوَ
الَّذِي يُحْيِي وَيُمِيتُ وَلَهُ اخْتِلَافُ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ ۚ أَفَلَا
تَعْقِلُونَ ﴿٨٠﴾ بَلْ قَالُوا مِثْلَ مَا قَالَ الْأَوَّلُونَ ﴿٨١﴾ قَالُوا أَإِذَا
مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا وَعِظَامًا أَإِنَّا لَمَبْعُوثُونَ ﴿٨٢﴾ لَقَدْ وُعِدْنَا
نَحْنُ وَآبَاؤُنَا هَٰذَا مِن قَبْلُ إِنْ هَٰذَا إِلَّا أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ ﴿٨٣﴾
قُل لِّمَنِ الْأَرْضُ وَمَن فِيهَا إِن كُنتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٨٤﴾ سَيَقُولُونَ
لِلَّهِ ۚ قُلْ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿٨٥﴾ قُلْ مَن رَّبُّ السَّمَاوَاتِ السَّبْعِ
وَرَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ ﴿٨٦﴾ سَيَقُولُونَ لِلَّهِ ۚ قُلْ أَفَلَا تَتَّقُونَ ﴿٨٧﴾
قُلْ مَن بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ يُجِيرُ وَلَا يُجَارُ عَلَيْهِ
إِن كُنتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٨٨﴾ سَيَقُولُونَ لِلَّهِ ۚ قُلْ فَأَنَّىٰ تُسْحَرُونَ ﴿٨٩﴾

75. Onlara merhamet edip içinde bulundukları sıkıntıyı giderseydik, elbette azgınlıkları içerisinde bocalayarak direnirlerdi. **76.** Yemin olsun ki biz onları azapla yakalamıştık da Rablerine yine boyun eğmemişler, yalvarıp yakarmamışlardı. **77.** Sonunda üzerlerine azabı çok şiddetli bir kapı açtığımız zaman, bir de bakarsın ki onlar orada ümitsiz kalmışlardır![1]

▼ *Surenin 78-92. ayetlerinde Yüce Allah'ın kudreti hatırlatılmakta, inkârcıların alayculuklarına değinilmekte, üç soruya verdikleri cevaplar dile getirilip kendileri kınanmakta, sonrasında da tevhide vurgu yapılmaktadır.*

78. O, sizin için işitme (duyusu), gözler ve kalpler yaratandır. Ne kadar da azınız şükrediyor! **79.** Sizi yeryüzünde çoğaltıp yayan O'dur; (mahşerde) yalnızca O'nun huzurunda toplanacaksınız.[2]

80. O, yaşatan ve öldürendir. Gecenin ve gündüzün (birbiri ardınca) değişmesi yalnızca O'na aittir.[3] Akıl etmiyor musunuz? **81.** Gerçekte onlar da öncekilerin dedikleri gibi dediler: **82.** "Biz ölüp de toprak ve kemik hâline gelmişken mi biz mi diriltileceğiz?[4] **83.** Şüphesiz ki bu (tehdit), bize de daha önce atalarımıza da vadedilmişti. Bu, öncekilerin masallarından başka bir şey değildir"[5] demişlerdi. **84.** De ki: "Biliyorsanız (söyleyin bakalım), bu dünya ve onda bulunanlar kime aittir?"[6] **85.** "Allah'a aittir." diyeceklerdir. De ki: "Öyle ise (gerçeği) hatırlamaz mısınız?" **86.** De ki: "Yedi kat göklerin[7] Rabbi, yüce *arş*ın Rabbi kimdir?" **87.** "Allah'a aittir." diyecekler. De ki: "(O'na karşı) *takvâ*lı (duyarlı) olmaz mısınız?" **88.** De ki: "Biliyorsanız (söyleyin), her şeyin egemenliği kendisinin elinde olan,[8] her şeyi koruyup kollayan fakat kendisi korunmaya (ihtiyacı olmaya)n[9] (güç) kime aittir?" **89.** "Allah'a aittir." diyeceklerdir. De ki: "Öyle ise nasıl da büyüleniyorsunuz?"

1 Benzer mesaj: En'âm 6:43-44.

2 Benzer mesaj: Mülk 67:24.

3 Benzer mesajlar: Bakara 2:164; Âl-i İmrân 3:190; Yûnus 10:6; Nûr 24:44; Furkân 25:62; Câsiye 45:5.

4 Benzer mesajlar: Ra'd 13:5; İsrâ 17:49, 98; Meryem 19:66; Mü'minûn 23:35; Neml 27:67; Secde 32:10; Yâsin 36:78; Sâffât 37:16, 53; Duhân 44:35; Kâf 50:3, 15; Vâkı'a 56:47; Teğâbun 64:7; Nâzi'ât 79:11.

5 Benzer mesaj: Neml 27:68. Bu iki ayet sanıldığı gibi Mekkeli müşriklerin hiçbir şeyden habersiz olmadığını, ataları gibi kendilerinin de bu noktalarda bilgilerinin olduğunu gösteren delillerdir. Bkz. Yâsin 36:6.

6 Benzer mesajlar: Yûnus 10:31; Mü'minûn 23:84-89; 'Ankebût 29:61, 63; Lokmân 31:25; Zümer 39:38; Zuhruf 43:9, 87.

7 Göklerin "yedi kat" oluşuyla ilgili bkz. Bakara 2:29; İsrâ 17:44; Mü'minûn 23:86; Fussilet 41:12; Talâk 65:12; Mülk 67:3; Nûh 71:15. Bununla birlikte "yedi yol" (Mü'minûn 23:17) ve "yedi güçlü yapı" (Nebe' 78:12) ifadeleri de bulunmaktadır.

8 Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:26-27; Yâsin 36:83; Mülk 67:1.

9 Ayette geçen ve *lâ yucâru 'aleyhi* ifadesi "kendisi korunmamakta olan, buna ihtiyacı bulunmayan kudret" anlamında yorumlanacağı gibi, "O'na karşı hiç kimsenin hiç kimse tarafından korunamayacağı" anlamına da alınabilir.

90. Doğrusu biz onlara gerçeği getirdik; şüphesiz ki onlar yalancıdır. **91.** Allah asla çocuk edinmemiştir; O'nunla birlikte ilah da yoktur. Aksi takdirde, her ilah kendi yarattığına gider (onunla ilgilenir); mutlaka onlardan biri diğerine üstün gelirdi. Allah onların (müşriklerin) yakıştırmalarından yücedir.[1] **92.** Görünmeyeni ve görüneni bilendir.[2] (Müşriklerin) ortak koştuklarından yücedir.

Surenin 93-118. ayetlerinde Hz. Muhammed'e yönelik inşa edici bildirimler, inkârcıların ölüm sonrasındaki sonuçsuz istekleri, amel terazilerinin sonuçları, mahşerdeki sorgulamada yaşanacaklar, inkârcıların itirafları, dünyadaki alaycılıkları ve Yüce Allah'ın mutlak otoritesi dile getirilmektedir.

93. De ki: "Rabbim! Onlara vadedileni (azabı) mutlaka bana göstereceksen, **94.** Rabbim! Bu durumda beni zalimler topluluğunun içinde bulundurma!" **95.** Biz onlara vadettiğimiz (azabı) sana göstermeye elbette gücü yetenleriz. **96.** Sen kötülüğü en güzel şekilde sav![3] Biz onların yakıştırmalarını çok iyi bileniz. **97.** De ki: "Rabbim! Şeytanların kışkırtmalarından sana sığınıyorum! **98.** Rabbim! Onların bana yaklaşmalarından da sana sığınıyorum."[4] **99.** Sonunda onlardan birine ölüm geldiğinde "Rabbim! Beni geri gönderin!"[5] der. **100.** "Belki terk ettiğim (dünya)da iyi iş(ler) yaparım!"[6] Hayır! Söylediği bu söz, (boş) laftan ibarettir. Onların arkasında diriltilecekleri güne kadar bir engel vardır.[6]

بَلْ أَتَيْنَٰهُم بِالْحَقِّ وَإِنَّهُمْ لَكَٰذِبُونَ ﴿٩٠﴾ مَا اتَّخَذَ اللَّهُ مِن وَلَدٍ
وَمَا كَانَ مَعَهُۥ مِنْ إِلَٰهٍ ۚ إِذًا لَّذَهَبَ كُلُّ إِلَٰهٍۭ بِمَا خَلَقَ وَلَعَلَا
بَعْضُهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ ۚ سُبْحَٰنَ اللَّهِ عَمَّا يَصِفُونَ ﴿٩١﴾ عَٰلِمِ
ٱلْغَيْبِ وَٱلشَّهَٰدَةِ فَتَعَٰلَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٩٢﴾ قُل رَّبِّ
إِمَّا تُرِيَنِّى مَا يُوعَدُونَ ﴿٩٣﴾ رَبِّ فَلَا تَجْعَلْنِى فِى ٱلْقَوْمِ
ٱلظَّٰلِمِينَ ﴿٩٤﴾ وَإِنَّا عَلَىٰٓ أَن نُّرِيَكَ مَا نَعِدُهُمْ لَقَٰدِرُونَ ﴿٩٥﴾
ٱدْفَعْ بِٱلَّتِى هِىَ أَحْسَنُ ٱلسَّيِّئَةَ ۚ نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَا يَصِفُونَ ﴿٩٦﴾
وَقُل رَّبِّ أَعُوذُ بِكَ مِنْ هَمَزَٰتِ ٱلشَّيَٰطِينِ ﴿٩٧﴾ وَأَعُوذُ بِكَ
رَبِّ أَن يَحْضُرُونِ ﴿٩٨﴾ حَتَّىٰٓ إِذَا جَآءَ أَحَدَهُمُ ٱلْمَوْتُ قَالَ
رَبِّ ٱرْجِعُونِ ﴿٩٩﴾ لَعَلِّىٓ أَعْمَلُ صَٰلِحًا فِيمَا تَرَكْتُ ۚ كَلَّآ ۚ إِنَّهَا
كَلِمَةٌ هُوَ قَآئِلُهَا ۖ وَمِن وَرَآئِهِم بَرْزَخٌ إِلَىٰ يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿١٠٠﴾ فَإِذَا
نُفِخَ فِى ٱلصُّورِ فَلَآ أَنسَابَ بَيْنَهُمْ يَوْمَئِذٍ وَلَا يَتَسَآءَلُونَ ﴿١٠١﴾
فَمَن ثَقُلَتْ مَوَٰزِينُهُۥ فَأُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْمُفْلِحُونَ ﴿١٠٢﴾ وَمَنْ
خَٰلِدُونَ ﴿١٠٣﴾ تَلْفَحُ وُجُوهَهُمُ ٱلنَّارُ وَهُمْ فِيهَا كَٰلِحُونَ ﴿١٠٤﴾

101. Sûr'a üflendiği zaman[7] artık aralarında akrabalık bağları kalmamıştır;[8] birbirlerini de soramazlar.[9] **102.** Kimin terazi(de sevap)ları ağır gelirse, işte onlar kurtulanların ta kendileridir. **103.** Kimin de terazi(de sevap)ları hafif gelirse, artık onlar kendilerine yazık edenlerdir; (onlar) *ebedî* cehennemdedir.[10] **104.** Ateş, yüzlerini yalar (yakar); orada dişleri dışarı fırlar bir hâlde bulunurlar.[11]

[1] Bu ayet Enbiyâ 21:22 ve Mü'minûn 23:71. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

[2] Benzer mesajlar: En'âm 6:73; Tevbe 9:94, 105; Ra'd 13:9; Secde 32:6; Sebe' 34:3; Fâtır 35:38; Zümer 39:46; Haşr 59:22; Cum'a 62:8; Teğâbun 64:18; Cinn 72:26.

[3] Benzer mesajlar: Ra'd 13:22; Kasas 28:54; Fussilet 41:34.

[4] Benzer mesajlar: A'râf 7:200; Nahl 16:98; Fussilet 41:36.

[5] Benzer mesajlar: Bakara 2:167; En'âm 6:27; A'râf 7:53; Secde 32:12; Fâtır 35:37; Zümer 39:58.

[6] Burada geçen *berzah* kelimesi, ölüm sonrası bir âlemin adı değil, dünyaya geri dönmeyi imkânsız kılan "ölüm engeli" demektir. Bu ayet reenkarnasyonun olmadığının delillerindendir.

[7] Benzer mesajlar: En'âm 6:73; Kehf 18:99; Tâhâ 20:102; Neml 27:87; Yâsin 36:51; Zümer 39:68; Kâf 50:20; Hâkka 69:13; Nebe' 78:18.

[8] Bu ayet Zuhruf 43:67, Me'âric 70:11-14 ve 'Abese 80:34-37. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

[9] Bu ayet Me'âric 70:10. ayetle birlikte okunmalıdır.

[10] Benzer mesajlar: A'râf 7:8-9; Enbiyâ 21:47; Kâri'a 101:6-9. Tartıların ağırlığı, iman ve salih amelden oluşur. Hafiflik ise bunların yokluğudur. Aslında Kehf 18:105'te ifade edildiği gibi böyleleri için tartıya bile gerek olmayacaktır.

[11] Benzer mesajlar: Nisâ 4:56; İbrahim 14:16-17; Hacc 22:19-20; Muhammed 47:15.

111. Şüphesiz ki bugün ben de onlara, (dünyada) sabretmelerinin karşılığını verdim; şüphesiz ki onlar başaranlardır."[4] **112.** (Allah, inkârcılara) "Yeryüzünde kaç sene kaldınız?[a]" diye soracaktır. **113.** Onlar da "(Muhtemelen) bir gün veya günün bir kısmı kadar kaldık; işte sayanlara sor!" cevabını vereceklerdir.[5] **114.** (Allah) şöyle buyuracaktır: "Sadece az bir süre kaldınız; keşke (bunu) bilmiş olsaydınız! **115.** Sizi sadece boş yere yarattığımızı ve şüphesiz ki huzurumuza döndürülmeyeceğinizi mi sandınız?[b][6] **116.** Gerçek[c] hükümdar olan Allah yücedir.[8] O'ndan başka ilah yoktur. O, değerli *arş*ın sahibidir. **117.** Kim Allah ile birlikte başka bir ilaha yalvarırsa -ki bu kişinin hiçbir delili yoktur- o kimsenin hesabı ancak Rabbinin katındadır. Şüphesiz ki kâfirler kurtulamayacaklardır. **118.** De ki: "Rabbim! Affet! Merhamet et! Sen merhametlilerin en hayırlısısın."

105. Ayetlerim size *tilavet* edilmemiş (okunup aktarılmamış) mıydı! Siz de onları yalanlamıştınız. **106.** Onlar şöyle demiş (olacak)lardır: "Rabbimiz! Azgınlığımız bize galip geldi; biz bir sapkınlar topluluğuyduk. **107.** Rabbimiz! Bizi buradan çıkar! Bir daha (yaptıklarımıza) dönersek, artık belli ki biz zalim insanlarız." **108.** (Allah) şöyle buyurmuş (olacak)tır: "Alçaldıkça alçalın orada!' Bana karşı konuşmayın artık![2] **109.** Şüphesiz ki kullarımdan bir grup, 'Rabbimiz! İman ettik, bizi affet; bize merhamet et! Sen merhametlilerin en hayırlısısın' demişlerdi. **110.** İşte siz onlarla alay etmiştiniz; sonunda (bu alaycılığınız) size beni anmayı unuttu; onlara gülüyordunuz.[3]

[4] Burada yer alan *bimâ sabarû* ifadesi, mahşerdeki ödüllerin dünyadaki fedakârlıkların karşılığında olduğunu ortaya koymaktadır. Buna göre *sabır* "sebep", kurtuluş ve ödül ise "sonuç"tur. Yüce Allah inkârcıların dünyada alay edip kendilerine güldükleri bu müminleri dünya hayatlarındaki sabırları, kararlılıkları ve inkârcılara karşı dik duruşları sebebiyle mahşerde ödüllendirdiğini ve azaptan kurtulduklarını inkarcı muhataplarına bildirecektir.

[5] Benzer mesajlar: Yûnus 10:45; Tâhâ 20:103; Rûm 30:55; Ahkâf 46:35; Nâzi'ât 79:46.

[6] Benzer mesaj: Kıyâmet 75:36. Yüce Allah mahşerde cehennem azabına atacağı inkârcılara hitap edeceğini ve yaratılışın anlam ve amaçtan yoksun olmadığını hatırlatacağını haber vermektedir. Buna göre "insanların abes olsun diye yaratılıp mahşerde Yüce Allah'a sunulmayacakları" inanışı eleştirilmekte ve reddedilmektedir. Yaratılışın anlamsız ve amaçsız olmadığıyla ilgili benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:191; En'âm 6:73; Yûnus 10:5; İbrâhîm 14:19; Hicr 15:85; Nahl 16:3; Enbiyâ 21:16; 'Ankebût 29:44; Rûm 30:8; Sâd 38:27; Zümer 39:5; Duhân 44:38-39; Câsiye 45:22; Ahkâf 46:3; Teğâbun 64:3.

[7] Benzer mesajlar: En'âm 6:62; Yûnus 10:30, 32; Kehf 18:44; Hacc 22:6, 62; Nûr 24:25; Lokmân 31:30.

[8] Benzer mesaj: Tâhâ 20:114.

[1] Benzer mesajlar: Bakara 2:167; Mâide 5:37; Hacc 22:22; Secde 32:20; Fâtır 35:37; Mü'min 40:11; Câsiye 45:35.

[2] Benzer mesajlar: Nahl 16:84; Neml 27:85; Rûm 30:57; Mü'min 40:52; Câsiye 45:35; Kâf 50:28; Tahrîm 66:7; Kıyâmet 75:15-16; Mürselât 77:35-36.

[3] Benzer mesajlar: Necm 53:61; Mütaffifûn 83:29.

24. NÛR SURESİ

64 AYET

Medine döneminde indirilen, 64 ayetten oluşan, adını 35. ayette yer alan ve "nur, ışık" anlamındaki *nûr* kelimesinden alan Nûr suresi inişte 97, mushaf sırasında ise 24. suredir.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

• *Surenin 1-10. ayetlerinde bu surede bildirilen hükümlerin farz olduğu, zina edenlere yönelik ceza, zinanın sonuçları ve iftira atılması durumunda nelerin yapılacağı ele alınmaktadır.*

1. (Bu), bizim indirdiğimiz ve (hükümlerini) farz kıldığımız bir suredir. Umulur ki (düşünüp gerçeği) hatırlarsınız diye onda apaçık ayetler indirdik. **2.** Zina eden kadın ve zina eden erkekten her birine yüz(er) *celde*[1] (değnek) vurun! Allah'a ve ahiret gününe inanıyorsanız, Allah'ın dininde (hükümlerini uygulamada) onlara şefkatiniz tutmasın! Müminlerden bir grup da onlara (uygulanan) cezaya şahit olsun![2] **3.** Zina eden erkek, zina eden veya müşrik bir kadından başkası ile evlen(e)mez; zina eden kadınla da ancak zina eden veya müşrik erkek evlen(ebil)ir. Bu, (diğer) müminlere haram kılınmıştır.[3] **4.** Namuslu kadınlara zina iftirasında bulunup, sonra da dört şahit getiremeyenlere seksen(er) *celde* (değnek) vurun ve artık onların şahitliğini hiçbir zaman kabul etmeyin! Onlar, yoldan çıkanların ta kendileridir. **5.** Ancak bundan sonra tevbe edip kendilerini düzeltenler hariçtir.[4] Şüphesiz ki Allah çok bağışlayandır, çok merhametlidir.

6. Eşlerine zina iddiasında bulunup da kendilerinden başka şahitleri olmayanlara gelince, onların her birinin şahitliği, kendisinin doğru söyleyenlerden olduğuna dair Allah'ı dört kez şahit tutmasıdır. **7.** Beşinci (yemin) ise yalan söyleyenlerden ise Allah'ın lanetinin kendi üzerine olması(nı kabul etmesidir). **8.** (Kocasının) yalan söyleyenlerden olduğuna dair (kadının) Allah'ı dört kez şahit tutması kendisinden cezayı kaldırır. **9.** Beşinci (yemin) ise (kocası) doğru söyleyenlerden ise Allah'ın gazabının kendi üzerine olması(nı kabul etmesidir).[5] **10.** Allah'ın size lütfu ve merhameti olmasaydı ve Allah tevbeleri çok kabul eden, doğru hüküm veren olmasaydı (hâliniz nasıl olurdu)!

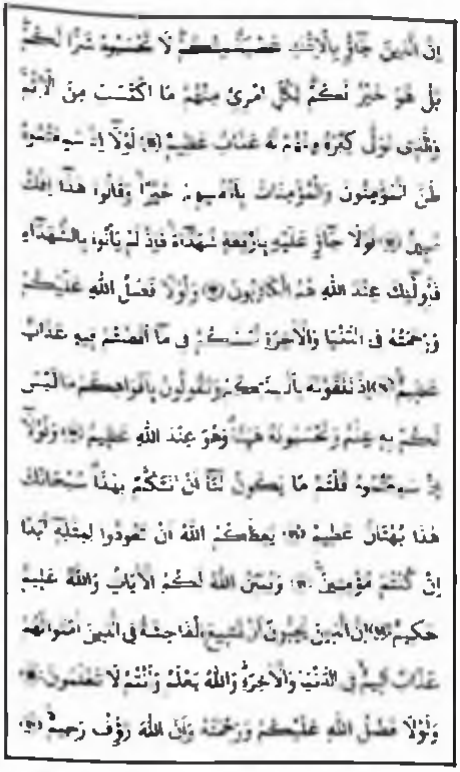
[1] *Celde*, etkisi cilde sınırlı olacak şekilde değnek ile vurmak demektir.

[2] Bu ayet zina suçunun cezasını içerir. Nisâ 4:15-16'da ise kadın kadına ve erkek erkeğe yapılan ahlaksızlıkların cezası üzerinde durulmaktadır.

[3] Bu ayetteki hüküm, tevbe hâli yoksa bu tür evliliklerin haram olduğunu içermektedir.

[4] Tevbe ve ıslahın cezaları düşürmesiyle ilgili bkz. Âl-i İmrân 3:89, dipnot 8.

[5] Bu ayetlerde, kadının şahitliği yani yemini ile erkeklerinkinin aynı sayıda olduğu, ancak sonuca etkisi bulunanın ise kadının şahitliği olduğu görülmektedir. Buradan hareketle, kadına yönelik pozitif bir ayrımın gözetildiği söylenebilir.

Surenin 11-20. ayetlerinde Hz. Ayşe'ye atılan iftira, onun suçsuzluğu, iftira duyulunca yapılması gerekenler ve dedikodu yayılmasının elem verici azaba neden olacağı gibi konular ele alınmaktadır.

11. (Peygamber'in eşine) o iftirayı[1] atanlar, şüphesiz ki içinizden (küçük) bir gruptur. Bunu kendiniz için bir kötülük sanmayın; aksine o, sizin için bir iyiliktir. Onlardan her bir kişiye, günah olarak ne işlemişse (onun karşılığı) vardır. Onlardan bu günahın büyüklüğünü yüklenen kimse için büyük bir azap vardır.

12. Bunu (iftirayı) duyduğunuzda erkek ve kadın müminlerin, kendi vicdanları ile olumlu zanda bulunup da "Bu, apaçık bir iftiradır!" demeleri gerekmez miydi! **13.** Onların (iftiracıların) da bu konuda dört şahit[2] getirmeleri gerekmez miydi! Madem ki şahitler(i) getiremediler, onlar Allah katında yalancıların ta kendileridir. **14.** Size dünyada da ahirette de Allah'ın lütuf ve merhameti olmasaydı, içine daldığınız bu konuda (bu iftirada) size mutlaka büyük bir azap isabet ederdi. **15.** Çünkü siz bunu (iftirayı), dilden dile aktarıyor, hakkında bilgi sahibi olmadığınız şeyi ağızlarınızda geveleyip duruyor, bunun önemsiz olduğunu sanıyorsunuz. (Oysa) bu, Allah katında çok büyük (bir günah)tır. **16.** Onu (iftirayı) duyduğunuzda "Bu konuda konuşmamız bize yakışmaz. (Allah'a yönelerek) Sen yücesin. Bu, çok büyük bir iftiradır!" demeniz gerekmez miydi! **17.** İnanıyorsanız, Allah bir daha buna (benzer bir hataya) dönmeniz konusunda sizi uyarıyor! **18.** Allah ayetleri size açıklıyor. Allah bilendir, doğru hüküm verendir. **19.** Şüphesiz ki inananlar arasında çirkinliğin yayılmasını arzulayanlar için dünyada da ahirette de elem verici bir azap vardır. Allah bilir, siz bilmezsiniz. **20.** Allah'ın size lütfu ve merhameti olmasaydı ve Allah çok şefkatli, çok merhametli olmasaydı (hâliniz nasıl olurdu)!

---

[1] Kendisinin başına gelen "İfk" olayını Hz. Ayşe şöyle anlatmıştır: Rasûlullah savaştan dönüp Medine'ye yaklaştığında bir yere konakladı. Daha sonra da tekrar hareket edileceği duyuruldu. Bu sırada kalkmış, yürüyüp ordugâhı (konak yerini) geçip *def-i hacete* (tuvalet ihtiyacına) gitmiştim. İhtiyacımı giderdikten sonra yerime dönerken, göğsümü yokladım ve baktım ki Zafâr boncuklarından olan gerdanlığım kopmuş. Bunun üzerine dönüp onu aramaya başladım. Onu aramam beni epey alıkoydu. Derken, hevdecimi taşıyan askeri takım gelip hevdecimi deveye yüklemişler ve hafif olduğum için beni o hevdec içinde sanmışlar. Döndüğümde, orada hiç kimseyi bulamadım. Böylece oturdum ve 'onlar beni aramak için geri dönerler' diye beklemeye başladım. Derken uyuyakalmışım. Safvân b. Mu'attal beni görünce tanıdı. 'Seni insanlardan geri bırakan ne?' deyince, ona olayı anlattım. O da bineğinden indi ve ben ona bininceye kadar oradan çekildi. Sonra deveyi çekip götürdü. Oradan sonraki konaklama yerine indiğimde insanlar beni bulamayınca çalkalanmışlar. Herkes konuşmuş, beni diline dolamış, hakkımda bu iftiraya dalan dalmış!" (Buhârî, Tefsîru Sure-i Nûr, 6).

[2] Nisâ 4:15'te de belirtildiği gibi fuhşun tespiti için dört şahit gereklidir.

Surenin 21-29. ayetlerinde iyiliklerin kesintiye uğratılmaması, iftiranın lanet sebebi oluşu, mahşerde organların şahitlikleri, kötülerin kötülere, iyilerin de iyilere layık olduğu, başkalarına ait mekânlara girilirken neler yapılması gerektiği dile getirilmektedir.

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ لَا تَتَّبِعُوا۟ خُطُوَٰتِ ٱلشَّيْطَٰنِ ۚ وَمَن يَتَّبِعْ
خُطُوَٰتِ ٱلشَّيْطَٰنِ فَإِنَّهُۥ يَأْمُرُ بِٱلْفَحْشَآءِ وَٱلْمُنكَرِ ۚ وَلَوْلَا فَضْلُ
ٱللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُۥ مَا زَكَىٰ مِنكُم مِّنْ أَحَدٍ أَبَدًا وَلَٰكِنَّ
ٱللَّهَ يُزَكِّى مَن يَشَآءُ ۗ وَٱللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٢١﴾ وَلَا يَأْتَلِ أُو۟لُوا۟
ٱلْفَضْلِ مِنكُمْ وَٱلسَّعَةِ أَن يُؤْتُوٓا۟ أُو۟لِى ٱلْقُرْبَىٰ وَٱلْمَسَٰكِينَ
وَٱلْمُهَٰجِرِينَ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ ۖ وَلْيَعْفُوا۟ وَلْيَصْفَحُوٓا۟ ۗ أَلَا تُحِبُّونَ
أَن يَغْفِرَ ٱللَّهُ لَكُمْ ۗ وَٱللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٢٢﴾ إِنَّ ٱلَّذِينَ يَرْمُونَ
ٱلْمُحْصَنَٰتِ ٱلْغَٰفِلَٰتِ ٱلْمُؤْمِنَٰتِ لُعِنُوا۟ فِى ٱلدُّنْيَا وَٱلْءَاخِرَةِ
وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٢٣﴾ يَوْمَ تَشْهَدُ عَلَيْهِمْ أَلْسِنَتُهُمْ وَأَيْدِيهِمْ
وَأَرْجُلُهُم بِمَا كَانُوا۟ يَعْمَلُونَ ﴿٢٤﴾ يَوْمَئِذٍ يُوَفِّيهِمُ ٱللَّهُ دِينَهُمُ ٱلْحَقَّ
وَيَعْلَمُونَ أَنَّ ٱللَّهَ هُوَ ٱلْحَقُّ ٱلْمُبِينُ ﴿٢٥﴾ ٱلْخَبِيثَٰتُ لِلْخَبِيثِينَ
وَٱلْخَبِيثُونَ لِلْخَبِيثَٰتِ ۖ وَٱلطَّيِّبَٰتُ لِلطَّيِّبِينَ وَٱلطَّيِّبُونَ لِلطَّيِّبَٰتِ
أُو۟لَٰٓئِكَ مُبَرَّءُونَ مِمَّا يَقُولُونَ ۖ لَهُم مَّغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ﴿٢٦﴾ يَٰٓأَيُّهَا
ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ لَا تَدْخُلُوا۟ بُيُوتًا غَيْرَ بُيُوتِكُمْ حَتَّىٰ تَسْتَأْنِسُوا۟
وَتُسَلِّمُوا۟ عَلَىٰٓ أَهْلِهَا ۚ ذَٰلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿٢٧﴾

21. Ey iman edenler! Şeytanın adımlarını izlemeyin![1] Kim şeytanın adımlarını izlerse, (bilsin ki) o (şeytan), şüphesiz ki çirkinliği ve kötülüğü emreder.[2] Allah'ın size lütfu ve merhameti olmasaydı, içinizden kimse asla temize çıkamazdı. Fakat Allah dileyeni (layık gördüğünü) arındırır.[3] Allah duyandır, bilendir. **22.** İçinizden lütuf ve servet sahibi kişiler, yakınlara, yoksullara, Allah yolunda hicret edenlere (mallarından) vermeleri konusunda yemin etmesin;[4] (onları) bağışlasınlar! Dikkat edin! Allah'ın sizi bağışlamasını sevmez misiniz? Allah çok bağışlayandır, çok merhametlidir.[5] **23.** Namuslu, kötülüklerden habersiz mümin kadınlara zina iftirasında bulunanlar, dünya ve ahirette lanetlenmişlerdir. Onlar için büyük bir azap vardır. **24.** O gün, dilleri, elleri ve ayakları, yapmış olduklarıyla ilgili olarak aleyhlerinde şahitlik edecektir.[6] **25.** O gün, Allah onlara gerçek karşılıklarını tastamam verecektir ve Allah'ın sadece apaçık gerçek[7] olduğunu bilip anlayacaklardır.

26. Pis kadınlar pis erkeklere, pis erkekler de pis kadınlara; temiz kadınlar temiz erkeklere, temiz erkekler de temiz kadınlara yakışır. Bu (temiz olanlar iftiracıların) söylediklerinden uzaktır[8]. Onlar için bağışlanma ve değerli bir rızık vardır. **27.** Ey iman edenler! (Geldiğinizi) farkettirip ev halkına selam verinceye (onlar selamınızı alıncaya) kadar kendi evinizden başka evlere girmeyin! Bu (davranış), sizin için hayırlı olandır; umulur ki (gerceği) hatırlarsınız.[9]

---

[1] Benzer mesajlar: Bakara 2:168, 208; En'âm 6:142.

[2] Yüce Allah iftiranın ve iftiraya inanmanın şeytanın adımları olduğunu, onu izlememek gerektiğini uyarmaktadır. Bu çerçevede müslümanların içinde imkânı olanların bazı yanlışlıklara düşmemesiyle ilgili yeni bir hatırlatmaya yer vermektedir ki konunun bu boyutu da dolaylı da olsa Hz. Ayşe'ye atılan iftira ile ilişkidir.

[3] Benzer mesajlar: Nisâ 4:49; Necm 53:32.

[4] Ayette geçen *lâ ye'teli* emri "geri durmasın", "yemin etmesin", "el çekmesin" gibi anlamlar içermektedir.

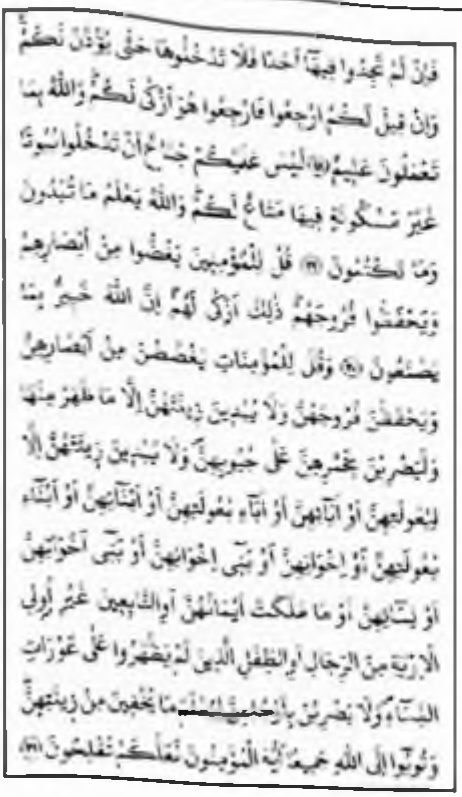
[5] Bu ayette bağışlanmak isteyenlerin kendilerinin de başkalarını bağışlaması gerektiğine dikkat çekilmektedir. Benzer mesajlar: Bakara 2:109; Teğâbun 64:14.

[6] Benzer mesajlar: İsrâ 17:36; Yâsîn 36:65; Fussilet 41:20.

[7] Benzer mesajlar: En'âm 6:62; Yûnus 10:30, 32; Kehf 18:44; Hacc 22:6, 62; Mü'minûn 23:116; Lokmân 31:30.

[8] Yüce Allah iftiraya uğrayan insanların yani başta Hz. Ayşe olmak üzere Hz. Muhammed'in ailesinin, zina iftirasına maruz bırakılan Safvân adlı sahâbînin, Medine toplumundaki az sayıda müfterinin iftirasından uzak olduğunu ifade etmektedir.

[9] Bu ve devam eden ayetler, başkalarına ait meskenlere girmek istendiğinde nasıl bir yol takip edilmesi gerektiğine dair sosyal hayatın en önemli ilkelerinden bir kısmını içermektedir. Buna göre kendilerine ait olmayan evlere girmeden önce izin istenmesi ve eve girmeden önce selam verilmesi gerektiği hükme bağlanmaktadır.

فَإِن لَّمْ تَجِدُوا فِيهَا أَحَدًا فَلَا تَدْخُلُوهَا حَتَّىٰ يُؤْذَنَ لَكُمْ
وَإِن قِيلَ لَكُمُ ارْجِعُوا فَارْجِعُوا هُوَ أَزْكَىٰ لَكُمْ وَاللَّهُ بِمَا
تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ ﴿٢٨﴾ لَّيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَن تَدْخُلُوا بُيُوتًا
غَيْرَ مَسْكُونَةٍ فِيهَا مَتَاعٌ لَّكُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تُبْدُونَ
وَمَا تَكْتُمُونَ ﴿٢٩﴾ قُل لِّلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ
وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ ذَٰلِكَ أَزْكَىٰ لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا
يَصْنَعُونَ ﴿٣٠﴾ وَقُل لِّلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ
وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا
وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَىٰ جُيُوبِهِنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا
لِبُعُولَتِهِنَّ أَوْ آبَائِهِنَّ أَوْ آبَاءِ بُعُولَتِهِنَّ أَوْ أَبْنَائِهِنَّ أَوْ أَبْنَاءِ
بُعُولَتِهِنَّ أَوْ إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنِي إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنِي أَخَوَاتِهِنَّ
أَوْ نِسَائِهِنَّ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُنَّ أَوِ التَّابِعِينَ غَيْرِ أُولِي
الْإِرْبَةِ مِنَ الرِّجَالِ أَوِ الطِّفْلِ الَّذِينَ لَمْ يَظْهَرُوا عَلَىٰ عَوْرَاتِ
النِّسَاءِ وَلَا يَضْرِبْنَ بِأَرْجُلِهِنَّ لِيُعْلَمَ مَا يُخْفِينَ مِن زِينَتِهِنَّ
وَتُوبُوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعًا أَيُّهَ الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٣١﴾

28. Orada hiçbir kimse bulamazsanız, size izin verilinceye kadar oraya girmeyin! Size "Geri dönün!" denirse hemen dönün! (Çünkü) bu, sizin için daha uygundur. Allah yapmakta olduğunuz her şeyi bilendir. **29.** İçinde kendinize ait eşyanın (ihtiyaçlarınızın) bulunduğu oturulmayan evlere (izinsiz) girmenizde size herhangi bir vebal yoktur.[1] Allah sizin açığa vurduklarınızı da gizlediklerinizi de bilir.[2]

Surenin 30-34. ayetlerinde kadın-erkek ilişkilerinde dikkat edilmesi gereken konuların bir kısmı, köle ve cariyelerin evlendirilmesi için çalışmalar yapılması ve ilahi hükümlerin gereklerinin yerine getirilmesi için çaba sarf edilmesi gerektiği dile getirilmektedir.

30. Mümin erkeklere söyle: "Gözlerini (harama bakmaktan) kıssınlar ve namuslarını korusunlar!" Bu, kendileri için daha uygundur.[3] Şüphesiz ki Allah yapmakta olduklarından haberdardır. **31.** Mümin kadınlara da söyle: "Gözlerini (harama bakmaktan) kıssınlar[4] ve namuslarını korusunlar! (Kendiliğinden) görünen kısımları hariç olmak üzere,[5] ziynetlerini (süslerini) açmasınlar! Başörtülerini, yakalarının üzerine vurup (salsın)lar![6] Kocaları veya babaları veya kocalarının babaları veya kendi oğulları veya kocalarının oğulları veya erkek kardeşleri veya erkek kardeşlerinin oğulları veya kız kardeşlerinin oğulları veya kendi kadınları veya (meşru olarak) ellerinin altında bulunanlar veya şehvet sahibi olmayıp (evde) bulunan erkek (yaşlı hizmetçiler) veya kadınların avretlerinin henüz farkında olmayan çocuklardan başkasına ziynetlerini açmasınlar! Gizlemekte oldukları ziynetleri bilinsin diye ayaklarını yere vurmasınlar! Ey müminler! Hep birden Allah'a yönelin ki kurtulasınız!"

---

[1] Nûr suresinin 27-29. ayetlerinde verilen bilgiler, Kur'an'ın sosyal hayata dair ne kadar detaylı hükümler içerdiğinin delilidir.

[2] Benzer mesajlar: Bakara 2:77; Âl-i İmrân 3:5; En'âm 6:3; Hûd 11:5; İbrâhim 14:38; Nahl 16:19, 23; Tâhâ 20:7; Enbiyâ 21:4; Neml 27:25, 74; Kasas 28:69; Yâsin 36:76; Teğâbun 64:4; A'lâ 87:7.

[3] Bu ayette harama bakmaktan sakınma ve namusu koruma emirlerinin hem erkek hem de kadınlar için birebir aynı ifadelerle kullanılması, bu emirlerin erkekler için de kadınlarla aynı ölçüde geçerli olduğunun delilidir.

[4] Burada ve bir önceki ayette geçen *min absârı* ifadesindeki *min* edatı, bakışların "hepsinin" değil de "bir kısmının" kısılmasının emredildiğini anlama katan bir edattır. Çünkü insanlar gözlerini, bakışlarını tamamen kısarak yaşayamazlar; istenen şey, bazı bakışlarını kısmalarıdır ki bağlam gereği bunlar "harama olan bakışlar"dır. "Bakışların bir kısmını kısma"nın "namuslarını korumak"tan önce kullanılmasının sebebi, zinanın isteyerek harama yönelik bakışlardan sonra gelmesi olabilir.

[5] Bu cümlede vücudun kendiliğinden görünen bölgeleri haricindeki yerlerin örtülmesi gerekliliği dile getirmektedir ki bunlar yüz, eller ve ayaklardır.

[6] Bu ayet hanımların namahrem (kendilerine nikah düşen) erkeklerin yanında başlarını örtmeleri ve bu örtüyü yakalarının üzerinden göğüs bölgelerinin üzerine salmaları gerektiği emrini içermekte, başörtüsünün farz olduğunu göstermektedir. Surenin ilk ayetinde de dikkat çekildiği üzere bu surede dile getirilen bütün hükümleri uygulamak farzdır.

32. İçinizden bekârları, kölelerinizden ve cariyelerinizden (durumu evlenmeye) elverişli olanları evlendirin! Fakir iseler, Allah kendi lütfu ile onları zenginleştirir.[1] Allah (imkânları) geniş olandır, bilendir. **33.** Nikâh (imkânı) bulamayanlar, Allah lütfundan kendilerini zenginleştirene kadar namuslu olsunlar! Kendilerinde bir hayır görüyorsanız ellerinizin sahip olduklarından (kölelerden ve cariyelerden) özgürlük sözleşmesi yapmak isteyenlerle hemen özgürlük sözleşmesi yapın! Allah'ın size vermiş olduğu maldan (servetten) siz de onlara verin![2] Dünya hayatının geçici menfaatini elde edeceksiniz diye namuslu olmak isteyen genç cariyelerinizi fuhşa zorlamayın! Kim onları zorlarsa, (bilinmelidir ki) zorlanmalarından sonra Allah (o zorlananlar için) çok bağışlayandır, çok merhametlidir. **34.** Yemin olsun ki biz size apaçık ayetler, sizden önce geçmiş olanlardan bir örnek ve *muttaki*ler (duyarlı olanlar) için bir öğüt indirdik.

▼ *Surenin 35-40. ayetlerinde Yüce Allah'ın kendi katından gönderdiği vahyi ile ilgili muhteşem bir benzetmeye yer verilmekte, vahyin inşa ettiği insanların bazı özelliklerine değinilmekte, beraberinde ise kâfirlerin amellerinin ne kadar boş olduğuna dair bilgi verilmektedir.*

35. Allah göklerin ve yerin *nur*udur. O'nun *nur*unun durumu, içinde kandil bulunan bir oyuk gibidir. O kandil, cam (billur) bir fanus içindedir. O fanus da sanki inci (görünümlü) bir gezegen gibidir ki doğuya da batıya da ait olmayan bereketli bir ağaçtan, yani zeytinden (çıkan yağ ile) tutuşturulur. O (ağaç)ın yağı, kendisine ateş değmese bile neredeyse *nûr* (ışık) verir. (Bu), *nûr* üstüne *nûr*dur. Allah dileyeni (layık gördüğü) kimseyi *nûr*una ulaştırır. Allah insanlara (işte böyle) örnekler verir. Allah her şeyi bilendir.[3] **36.** (Bu kandil) birtakım evlerdedir ki Allah (o evlerin) yücelmesine ve içlerinde isminin anılmasına izin vermiştir. Orada sabah akşam O'nu (şöyle kişiler) *tesbih* ederler (yüceltirler):

[1] Bu ayet evlenmenin ve bekârları evlendirmenin fert ve toplumsal olarak farz olduğunu göstermektedir.

[2] Bu ayetler kölelik ve cariyelik kurumunu ortadan kaldırmak için çeşitli prensipler içermektedir. Bu çerçevede kölelerin bedelli veya bedelsiz bırakılmaları (Muhammed 47:4), durumu müsait olanlarla özgürlük sözleşmesi denilen *mükâtebe* yapılması (Nûr 24:33), köle ve cariyelerin evlendirilmesi (Nûr 24:32), onlarla evlenilme serbestisi (Nisâ 4:3, 25), müşriklerden hayırlı gösterilerek onlarla evlenmenin teşvik edilmesi (Bakara 2:221), bazı kefaret uygulamalarında bazen ilk sırada olmak üzere seçenek olarak sunulması (Nisâ 4:92; Mâide 5:89; Mücâdele 58:3), zekât verilecek sekiz gruptan biri olması (Tevbe 9:60), iyilik ve *takvâ*da (duyarlılıkta) onlara yardımın öne çıkartılması (Bakara 2:177; Nisâ 4:36; Nûr 24:33) ve *akabe* denen sarp yokuşu aşmanın ilk uygulaması olarak belirlenmesi (Beled 90:13) bu noktada elbette hatırlanmalıdır.

[3] Bu ayet Yüce Allah'ın mutlak otoritesini göstermektedir. Benzer mesajlar: Bakara 2:255; Âl-i İmrân 3:2, 26-27; En'âm 6:101-103; Şûrâ 42:11; Haşr 59:22-24; İhlâs 112:1-4.

رِجَالٌ لَّا تُلْهِيهِمْ تِجَارَةٌ وَلَا بَيْعٌ عَن ذِكْرِ اللَّهِ وَإِقَامِ الصَّلَاةِ
وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ يَخَافُونَ يَوْمًا تَتَقَلَّبُ فِيهِ الْقُلُوبُ وَالْأَبْصَارُ ﴿٣٧﴾
لِيَجْزِيَهُمُ اللَّهُ أَحْسَنَ مَا عَمِلُوا وَيَزِيدَهُم مِّن فَضْلِهِ وَاللَّهُ يَرْزُقُ
مَن يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٣٨﴾ وَالَّذِينَ كَفَرُوا أَعْمَالُهُمْ كَسَرَابٍ
بِقِيعَةٍ يَحْسَبُهُ الظَّمْآنُ مَاءً حَتَّىٰ إِذَا جَاءَهُ لَمْ يَجِدْهُ شَيْئًا وَوَجَدَ
اللَّهَ عِندَهُ فَوَفَّاهُ حِسَابَهُ وَاللَّهُ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿٣٩﴾ أَوْ كَظُلُمَاتٍ
فِي بَحْرٍ لُّجِّيٍّ يَغْشَاهُ مَوْجٌ مِّن فَوْقِهِ مَوْجٌ مِّن فَوْقِهِ سَحَابٌ
ظُلُمَاتٌ بَعْضُهَا فَوْقَ بَعْضٍ إِذَا أَخْرَجَ يَدَهُ لَمْ يَكَدْ يَرَاهَا
وَمَن لَّمْ يَجْعَلِ اللَّهُ لَهُ نُورًا فَمَا لَهُ مِن نُّورٍ ﴿٤٠﴾ أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يُسَبِّحُ لَهُ
مَن فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالطَّيْرُ صَافَّاتٍ كُلٌّ قَدْ عَلِمَ صَلَاتَهُ
وَتَسْبِيحَهُ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِمَا يَفْعَلُونَ ﴿٤١﴾ وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ
وَالْأَرْضِ وَإِلَى اللَّهِ الْمَصِيرُ ﴿٤٢﴾ أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يُزْجِي سَحَابًا ثُمَّ
يُؤَلِّفُ بَيْنَهُ ثُمَّ يَجْعَلُهُ رُكَامًا فَتَرَى الْوَدْقَ يَخْرُجُ مِنْ خِلَالِهِ
وَيُنَزِّلُ مِنَ السَّمَاءِ مِن جِبَالٍ فِيهَا مِن بَرَدٍ فَيُصِيبُ بِهِ مَن يَشَاءُ
وَيَصْرِفُهُ عَن مَّن يَشَاءُ يَكَادُ سَنَا بَرْقِهِ يَذْهَبُ بِالْأَبْصَارِ ﴿٤٣﴾

37. O adamlar (kişiler), ticaretin de alışverişin de kendilerini Allah'ı hatırlamaktan, namaz kılmaktan ve zekât vermekten alıkoyamadığı kişilerdir. Onlar, kalplerin ve gözlerin ters döneceği bir günden korkarlar. **38.** Sonunda Allah onları yaptıklarının en güzeli ile ödüllendirecek[1] ve lütfundan onlara fazlasıyla verecektir. Allah dilediğine (layık olana) hesapsız rızık verir. **39.** Kâfir olanlara gelince, onların işleri, ıssız çöllerdeki serap gibidir ki susayan onu su sanır. Sonunda ona (su sandığı yere) vardığında herhangi bir şey bulamamış,[2] yanıbaşında Allah'ı bulmuş (olacak)tır ki O da onun hesabını tastamam görmüş (olacak)tır. Allah hesabı hızlı olandır.

40. Veya (o kâfirlerin davranışları) derin bir denizdeki yoğun karanlıklar gibidir; (öyle) ki onu dalga üstüne dalga kuşatıyor; üzerinde de (bir) bulut; birbiri üstüne karanlıklar.[3] (İnsan), elini çıkar(ıp bak)sa, neredeyse onu bile göremez. Allah bir kimseye *nûr* (ışık) vermemişse, artık onun hiçbir *nuru* olmaz.

▼ *Sûrenin 41-46. ayetlerinde her şeyin Yüce Allah'ı tesbih ettiği evren kitabından yağmur, dolu, gece, gündüz, canlıların yaratılma sistemi gibi evren kitabından çeşitli konu başlıkları ele alınmaktadır.*

41. Göklerde ve yerde bulunanlarla dizi dizi kuşların Allah'ı *tesbih* ettiklerini görmüyor musun?[4] Elbette her biri kendi *salât*ını (duasını) ve *tesbih*ini (yüceltmesini) bilmektedir.[5] Allah onların yapmakta olduklarını bilendir. **42.** Göklerin ve yerin otoritesi yalnızca Allah'a aittir. Dönüş de yalnız Allah'adır. **43.** Görmüyor musun ki Allah birtakım bulutları (çıkarıp) sürüyor; sonra onları bir araya getiriyor, sonra üst üste yığıyor. (Sonunda bulutların) arasından yağmurun çıktığını görüyorsun. (Allah) gökteki dağlar (gibi büyük bulutlar) dan dolu indirir de onu dilediğine (layık olana) isabet ettirir; dilediğinden de onu öteye çevirir (uzak tutar). (Bu bulutların) şimşeğinin parıltısı neredeyse gözleri alır![6]

---

[1] Benzer mesajlar: Tevbe 9:121; Nahl 16:96, 97; 'Ankebût 29:7; Zümer 39:35; Ahkâf 46:16.

[2] İnkarcılar dünyada yapıp ettiklerinin bir su gibi onları ahirette beklediğini sanmalarına karşılık, mahşerde herhangi bir iyilikle buluşamayacaklardır. Dünyada yapıp ettikleri onlar için bir seraptan öte herhangi bir anlam taşımayacaktır.

[3] Bu ayet denizlerin, okyanusların derinliklerindeki ışık kırılmalarının ve karanlıkların bulunduğu bilimsel gerçeğine işaret eden bir Kur'an mucizesidir.

[4] Benzer mesajlar: Nahl 16:79; Mülk 67:19.

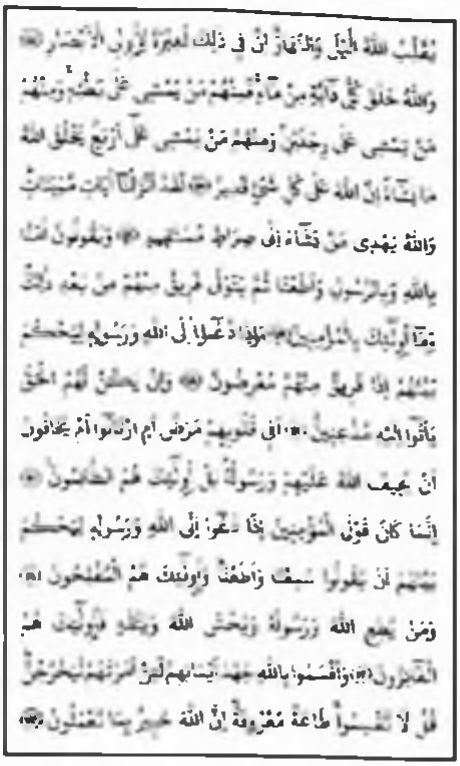
[5] Bu cümle İsrâ 17:44 ışığında okunmalıdır. Buradaki *salât* kelimesi "dua etmek" anlamına gelirken, *tesbih* sözcüğü de iradeli veya iradesiz her varlığın yaratılış amacına uygun olarak hayatlarını sürdürmesi demektir. Melekler, insanlar ve cinler gibi canlı, iradeli ve konuşabilen varlıklar zaten *salât*ı yani duayı ve ibadeti de *tesbih*i de bilirler. Ancak kuşlar veya uçuşan varlıklar anlamında iradesiz, konuşamayan canlılar ile burada sözü edilmeyen diğer cansız varlıkların bunu bilmesi ancak mecazi anlamda bir bilgiyi ifade etse gerektir.

[6] Bu ayette yağmurun oluşumu esnasında bulutlardaki değişime dikkat çekilmektedir. Benzer mesajlar: A'râf 7:57; Tâhâ 20:53; Furkân 25:48-49; Neml 27:63; Rûm 30:48; Fâtır 35:9.

44. Allah gece ile gündüzü birbirine çeviriyor. Şüphesiz ki bunda, öngörü sahipleri için bir ibret vardır. **45.** Allah her canlıyı sudan yaratmıştır.[1] İşte onlardan kimi karnı üzerinde yürür (sürünür); kimi iki ayak üzerinde yürür; kimi dört ayak üzerinde yürür. Allah dilediğini yaratır; şüphesiz ki Allah her şeye gücü yetendir.[2] **46.** Şüphesiz ki apaçık ayetler indirdik.[3] Allah dileyeni (layık gördüğünü) doğru yola ulaştırır.[4]

▾Surenin 47 ve 54. ayetlerinde münafıkların ve mü'minlerin tavırları ile Yüce Allah'a ve Elçisine itaatin gerekliliği dile getirilmektedir.

47. (Bazı insanlar:) "Allah'a ve Elçiye inandık ve itaat ettik!" diyor; sonra da içlerinden bir grup yüz çeviriyor. Bunlar asla inanmış değillerdir. **48.** Onlar, aralarında hüküm vermesi için Allah'a ve Elçiye çağrıldıklarında (bir de bakarsın ki) içlerinden bir kısmı yüz çevirenler (olmuşlardır). **49.** Gerçek kendi lehlerine ise ona boyun eğip gelirler. **50.** Kalplerinde bir hastalık mı var? Yoksa (vahiy konusunda) şüphe içinde mi kaldılar? Veya Allah'ın ve Elçisinin kendilerine haksızlık edeceğinden mi korkuyorlar? Hayır! Onlar zalimlerin ta kendileridir! **51.** Aralarında hüküm vermesi için Allah'a ve Elçisine davet edildiklerinde, müminlerin sözü sadece "İşittik ve itaat ettik!" demeleridir. İşte onlar kurtulanların ta kendileridir.

52. Kim Allah'a ve Elçisine itaat eder, Allah'a saygı duyar ve O'na karşı *takvâ*lı (duyarlı) olursa,[5] işte onlar da mutluluğa ulaşanların ta kendileridir. **53.** (Münafıklar), sen kendilerine emrettiğin takdirde mutlaka (yanında savaşa) çıkacaklarına dair var güçleriyle Allah'a yemin ettiler. De ki: "Yemin etmeyin![6] İtaatiniz bilinmektedir![7] Şüphesiz ki Allah yaptıklarınızdan haberdardır."

---

1 Bu ayet Enbiyâ 21:30. ayetle birlikte okunmalıdır. Bu ayette canlılığın kaynağında suyun bulunduğu gerçeğine dikkat çekilmektedir.

2 Bu ayette "sürüngen", "iki ayaklı" ve "dört bacaklı" şeklinde canlıların üç ana kategorisine dikkat çekilmekte, ancak "Allah dilediği yaratır" ifadesiyle de bunların dışında daha başka özellikteki canlılara işaret edildiği gibi başka canlı türlerinin de yaratılabileceği mesajı verilmek istenmektedir.

3 Yüce Allah'ın Kur'an'da verdiği bilgilerin apaçık olduğu belirtilmek üzere bu surenin 1, 34 ve 46. ayetlerinde *âyâtin (mü)beyyinâtin* (apaçık ayetler) ifadesi üç kez kullanılmaktadır.

4 Benzer mesajlar: Bakara 2:213, 142, 272; En'âm 6:88; Yûnus 10:25; Ra'd 13:27; İbrâhîm 14:4; Nahl 16:93; Hacc 22:16; Nûr 24:35; Kasas 28:56; Fâtır 35:8; Zümer 39:23; Şûrâ 42:13; Müddessir 74:31.

5 Ayette geçen *yettakhi* ifadesinin çeşitli okunuş biçimlerinin bulunduğunu belirtmek gerekir; çünkü bu ifade bu kalıpta Kur'an'da sadece bu ayette getirilmektedir. Alimlerimizin aktardığı bilgiye göre, söz konusu kelime *yettekih*, *yetkuhi* şeklinde de okunmaktadır ki üçünün anlamı da aynıdır.

6 Bu buyruk, olur olmaz işlerde aceleyle yemin edilmemesi gerektiğine dikkat çekilmektedir.

7 *Tâ'atün ma'rûfetün* tamlaması "yapmanız gerekeni yapın", "bilinen şekliyle itaat edin", şeklinde anlaşılabileceği gibi "(sizden bütün istenen Allah'ın mesajına) güzelce boyun eğmektir", "(sizden istenen yalan yere yemin etmek değil), güzel itaat etmektir" şeklinde de tercüme edilebilmektedir.

54. De ki: "Allah'a itaat edin; Elçiye de itaat edin![1] Yüz çevirirseniz (onun sorumluluğu) kendisine yüklenen (tebliğ görevini yapmak)tır; sizin (sorumluluğunuz da) size yüklenen (görevleri yerine getirmeniz)dir.[2] Ona itaat ederseniz, doğru yola ulaşmış olursunuz![3] Elçiye düşen, sadece apaçık tebliğdir."[4]

[1] Yüce Allah'a ve Elçisine itaatle ilgili bkz. Âl-i İmrân 3:32, 132; Nisâ 4:59; Mâide 5:92; Enfâl 8:1, 20, 46; Nûr 24:52, 54; Ahzâb 33:71; Muhammed 47:33; Fetih 48:17; Mücâdele 58:13; Teğâbun 64:12. Nisâ 4:80'de ifade edildiği gibi Hz. Muhammed'e itaat Yüce Allah'a itaat demektir.

[2] Bu cümlede sorumlulukların şahsiliğine dair bir mesaj verilmektedir. Benzer mesajlar: Nisâ 4:84; Mâide 5:105.

[3] Bu ayet mahşerde kurtuluşa erebilmek için dünyada Hz. Muhammed'e tabi olmak gerektiğinin delilidir. Bu ayet Âl-i İmrân 3:31 ve A'râf 7:158. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

[4] Tebliğle ilgili olarak bkz. Mâide 5:67, 99; Ra'd 13:40; Nahl 16:35, 82; 'Ankebût 29:18; Yâsin 36:17; Şûrâ 42:48; Teğâbun 64:12; Ğâşiye 88:21.

• Surenin 55-64. ayetlerinde toplumsal hayatla ilgili ilahi vaatler, bazı emirler, aile içerisindeki mahremiyet sınırları, çocuklar ve yaşlı kadınların özel durumları, sosyal hayatta insan ilişkilerinde gözetilmesi gereken davranışlar ve Hz. Muhammed'le müminlerin iletişimleri dile getirilmektedir.

55. Allah sizden iman edip iyi işler yapanlara, kendilerinden öncekileri halife (sorumlu) kıldığı gibi onları da yeryüzüne halife (sorumlu) kılacağını,[5] onlar için uygun gördüğü dini (İslam'ı) güçlendireceğini ve (geçirdikleri) korkularından sonra kendilerine güven sağlayacağını vadetmiştir. (Çünkü) onlar, bana kulluk eder; hiçbir şeyi bana eş tutmazlar. Artık bundan sonra kim inkâr ederse, işte onlar yoldan çıkanların ta kendileridir. **56.** Namazı kılın, zekâtı verin! Elçiye itaat edin ki merhamete ulaştırılasınız. **57.** Kâfir olanların, yeryüzünde (Allah'ı) aciz bırakacaklarını sanmayasın![6] Onların barınağı ateştir. Ne kötü varış yeridir (orası)! **58.** Ey iman edenler! Ellerinizin (meşru bir şekilde) sahip olduğu kişiler ve içinizden henüz ergenlik çağına girmemiş olanlar, sabah ibadetinden önce, öğleyin elbiselerinizi çıkardığınız zaman ve yatsı ibadetinden sonra (yanınıza gireceklerinde) sizden izin istesinler![7] (Bunlar), sizin için üç avret (açık bulunabilme) zamanıdır. (Bunun dışında izin istememelerinde) sizin için de onlar için de herhangi bir vebal yoktur. Birbirinizin yanına çok girip çıkanlarsınız.[8] Allah, ayetleri size işte böyle açıklıyor. Allah bilendir, doğru hüküm verendir.[9]

[5] Benzer mesajlar: A'râf 7:129, 137; İbrâhim 14:14; Enbiyâ 21:105; Kasas 28:5.

[6] Benzer mesajlar: En'âm 6:134; Enfâl 8:59; Tevbe 9:2, 3; Yûnus 10:53; Hûd 11:20, 33; Nahl 16:46; 'Ankebût 29:22; Fâtır 35:44; Zümer 39:51; Şûrâ 42:31; Ahkâf 46:32.

[7] Burada geçen *salâtü'l-fecr* ve *salâtü'l-'işâ'* ifadeleri namazları içerse de maksat sabah ve yatsı vakitlerindeki bütün ibadetlerdir.

[8] Bu ayet aile içindeki tavır ve davranışların nasıl olması gerektiğine dair çok esaslı uyarılar içermektedir.

[9] Bu ayette aile içi ilişkilerde dikkat edilmesi gereken bazı konular gündeme getirilmektedir.

59. Çocuklarınız ergenlik çağına ulaştığında, kendilerinden öncekiler (büyükler) izin istedikleri gibi onlar da izin istesinler![1] Allah, ayetlerini size işte böyle açıklıyor. Allah bilendir, doğru hüküm verendir. **60.** Nikâh ümidi kalmayan yaşlı kadınların,[2] ziynet(lerin)i açmaksızın elbiselerini çıkarmalarında kendilerine herhangi bir vebal yoktur.[3] (Her şeye rağmen) iffetli davranmaları, kendileri için hayırlı olandır.[4] Allah duyandır, bilendir.

وَإِذَا بَلَغَ الْأَطْفَالُ مِنكُمُ الْحُلُمَ فَلْيَسْتَأْذِنُوا كَمَا
اسْتَأْذَنَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ كَذَٰلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ
آيَاتِهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٥٩﴾ وَالْقَوَاعِدُ مِنَ النِّسَاءِ
اللَّاتِي لَا يَرْجُونَ نِكَاحًا فَلَيْسَ عَلَيْهِنَّ جُنَاحٌ أَن
يَضَعْنَ ثِيَابَهُنَّ غَيْرَ مُتَبَرِّجَاتٍ بِزِينَةٍ وَأَن يَسْتَعْفِفْنَ
خَيْرٌ لَّهُنَّ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٦٠﴾ لَّيْسَ عَلَى الْأَعْمَىٰ
حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْأَعْرَجِ حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْمَرِيضِ حَرَجٌ
وَلَا عَلَىٰ أَنفُسِكُمْ أَن تَأْكُلُوا مِن بُيُوتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ
آبَائِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أُمَّهَاتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ إِخْوَانِكُمْ
أَوْ بُيُوتِ أَخَوَاتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أَعْمَامِكُمْ أَوْ بُيُوتِ
عَمَّاتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أَخْوَالِكُمْ أَوْ بُيُوتِ خَالَاتِكُمْ
أَوْ مَا مَلَكْتُم مَّفَاتِحَهُ أَوْ صَدِيقِكُمْ لَيْسَ عَلَيْكُمْ
جُنَاحٌ أَن تَأْكُلُوا جَمِيعًا أَوْ أَشْتَاتًا فَإِذَا دَخَلْتُم بُيُوتًا
فَسَلِّمُوا عَلَىٰ أَنفُسِكُمْ تَحِيَّةً مِّنْ عِندِ اللَّهِ مُبَارَكَةً طَيِّبَةً
كَذَٰلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمُ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ

61. Görme engelliye zorluk yoktur; topala zorluk yoktur; hastaya da zorluk yoktur. Sizin için kendi evlerinizden veya babalarınızın evlerinden veya annelerinizin evlerinden veya erkek kardeşlerinizin evlerinden veya kız kardeşlerinizin evlerinden veya amcalarınızın evlerinden veya halalarınızın evlerinden veya dayılarınızın evlerinden veya teyzelerinizin evlerinden veya anahtarlarına sahip olduğunuz (yerler)den veya dostlarınızın evlerinden yemenizde (sakınca yoktur). Toplu hâlde veya ayrı ayrı yemenizde de sakınca yoktur.[5] Evlere girdiğiniz zaman Allah tarafından bir esenlik, bereket, iyilik dileği olarak kendinize (evdekilere) selam verin![6] Allah akıl edesiniz diye ayetleri size işte böyle açıklıyor.

[1] Bu cümlede aile içerisindeki mahremiyet ölçülerine dair çok önemli bir konuya değinilmekte, kişinin kendi çocuğu bile olsa çocuklar ergenliğe erişince artık ana babalarının yanına girmelerinde özenli davranmaları, başka insanlar gibi izin almadan yanlarına girmemeleri gerektiği hükme bağlanmaktadır. Yüce Allah bu ayetiyle ergen çocuklarla ilgili düzenleme yapmakta, biyolojik büyümeyle psikolojik gelişmenin bir anlamda birlikte şekilleneceğine dikkat çekmek istemekte, Nûr suresinin 27-29. ayetlerindeki düzenlemenin ergen çocuklar için de geçerli olduğunu bildirmektedir.

[2] Ayette geçen *el-kavâ'idü mine'n-nisâi* ifadesi "oturan (yaşlı) kadınlar", "oturmuş, çocuktan kesilmiş kadınlar" gibi anlamlara gelmekte, sonrasında gelen *ellâtî lâ yercûne nikâhan* ifadesi ise "cinsel cazibesini kaybetmiş", "evlenme arzusu duymayan" anlamlarını içermektedir. Bu kullanımlar ayetteki ayrıcalıklı düzenlemenin toplumsal hayatta herhangi bir istismara kapı aralama ihtimali kalmayan yaşlı kadınlara özel olduğunu ortaya koymaktadır.

[3] Bu ayette nikâh arzulamayan yaşlı kadınların dış elbiselerini çıkarabilecekleri, ancak her hâlükârda iffetli kalmalarının kendileri için çok daha hayırlı olacağı ifade edilmektedir.

[4] Yüce Allah yaşlı kadınlara özel bir esneklik ortaya koysa da yine de bir sınırlandırma yapmakta, önceki cümlede olduğu gibi bu çerçevede "ziynetlerini açıp saçmamalarını" hükme bağlamakta, bu cümlede ise her şeye rağmen "iffetli davranmalarının kendileri için mutlak anlamda hayırlı olacağını" ifade etmektedir. Yaşlı kadınlar elbette gençlerden farklı olduğu için kendilerine alternatif bir hüküm getirilmekte, ancak temel hedef olan iffetli davranışın her durumda akıllarda ve gündemde bulunması gerektiği özellikle hatırlatılmaktadır.

[5] Bu ayet haremlik-selamlık uygulamasının zorunlu olmadığının delilidir.

[6] Ayetteki *'alâ enfusikum* "kendinize" ifadesi, bütün müslümanların birbirlerini kendileri gibi görmeleri ve dışlamamaları gerektiği anlamındadır. Bu ayet Nisâ 4:86 ve En'âm 6:54. ayetlerle okunmalıdır.

62. Gerçek müminler,[1] Allah'a ve Elçisine iman edip güvenen kişilerdir. Onunla (Peygamber'le) toplumu ilgilendiren bir konu üzerindeyken, ondan izin isteyinceye kadar gitmezler. Senden izin isteyenler var ya, işte onlar, Allah'a ve Elçisine iman edip güvenenlerdir. Bazı işleri için senden izin istediklerinde, sen de onlardan dilediğine izin ver ve kendileri için Allah'tan bağışlanma dile! Şüphesiz ki Allah çok bağışlayandır, çok merhametlidir.

63. Elçinin çağrısını kendi aranızdaki çağrı gibi tutmayın![2] İçinizden birini siper edinerek sıvışıp gidenleri[3] elbette Allah bilmektedir. Onun emrine aykırı davrananlar, başlarına bir sıkıntı gelmesinden veya kendilerine elem verici bir azap gelmesinden sakınsınlar! **64.** Dikkat edin! Göklerde ve yerde ne varsa yalnızca Allah'a aittir. O, sizin ne hâlde olduğunuzu elbette bilmektedir. Huzuruna döndürülecekleri gün (dünyada) yapmış olduklarını (Allah) onlara bildirecektir. Allah her şeyi bilendir.

25. FURKÂN SURESİ

77 AYET

Mekke döneminde indirilen, 77 ayetten oluşan, adını ilk ayette "ayıran ölçü" anlamındaki *el-furkân* kelimesinden alan Furkân suresi inişte 40, mushaf sırasında ise 25. suredir.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

Surenin 1-10. ayetlerinde öncelikle vahyin gönderiliş amacı, Allah bilinci, Yüce Allah'ın mutlak otoritesi, Allah'ın peşi sıra ilahlar edinen müşriklerin tanrı tasavvurları ve vahiy hakkındaki çarpık anlayışları hatırlatılarak kendilerine cevap verilmektedir.

1. Âlemler (insanlar) için uyarıcı olsun diye kuluna *Furkân*'ı (Kur'an'ı) indiren (Allah) yüceler yücesidir. **2.** Göklerin ve yerin otoritesi yalnızca O'na aittir; çocuk edinmemiştir; otoritede ortağı yoktur;[4] (O) her şeyi yaratmış ve belirli bir ölçüye kavuşturmuştur.

[1] İman bir güven ve ispat kurumudur. İnanmayı, güvenmeyi, güvende olmayı ve güven vermeyi içermelidir. Mümin, inanılması gereken değerlerin tamamına inanan, inandığı bütün değerlere güvenen, bu sayede kendini güvende hisseden ve çevresine güven veren insandır. "Ne kadar güveniyorsan ve ne kadar fedakarlık yapıyorsan o kadar inanıyorsun demektir." Müminler slogan değil, aksiyon insanlarıdır; söylemle yetinmeyip eylemleriyle konuşabilen yiğitlerdir.

[2] Bu buyruk, Hz. Muhammed'in davetinin diğer insanların daveti gibi olmadığını, çok daha önemli ve ayrıcalıklı olduğunu göstermektedir.

[3] Kamuya ait bir konuda toplantı yapılırken yalan yere izin isteyenlerden ayrı olarak, meşru mazeretleri nedeniyle Hz. Muhammed'den izin isteyenlerin arkasına saklanarak oradan ayrılıp gidenlerin bulunduğu ve Yüce Allah'ın böylelerini gayet iyi bildiği ortaya konulmaktadır.

[4] Benzer mesaj: İsrâ 17:111.

3. (Müşrikler) O'nun peşi sıra kendileri yaratılmakta olup hiçbir şey yaratamayan, ayrıca kendilerine zarar da yarar da sağlama imkanına sahip olamayan, ölüme, hayata ve ölüleri yeniden diriltmeye de güçleri yetmeyen çeşitli ilahlar edindiler. **4.** Kâfir olanlar "Bu (vahiy) ancak o (Muhammed)'in uydurduğu[1] ve kendisine başka bir grubun[2] da yardım ettiği bir iftiradır." diyerek, elbette bir haksızlığa ve yalana vardılar. **5.** (Müşrikler) "Bu (ayetler, başkasına) yazdırıp sabah akşam kendisine okunmakta olan öncekilerin masallarıdır!" dediler. **6.** De ki: "Onu (Kur'an'ı) göklerde ve yerdeki gizliliği bilen (Allah) indirmiştir. Şüphesiz ki o çok bağışlayandır, çok merhametlidir." **7.** (Kâfirler) şöyle dediler: "Bu ne biçim elçi! Yemek yiyor, çarşılarda dolaşıyor! Kendisine bir melek indirilip[3] o da onunla uyarıcı olmalı değil miydi? **8.** Veya kendisine bir hazine verilmeli ya da beslenebileceği bir bahçesi olmalı (değil miydi)?"[4] (Ayrıca) o zalimler "Siz sadece büyülenmiş[5] bir adama uymaktasınız!" dediler. **9.** Senin için bak ne biçim örnekler verdiler! Onlar zaten sapmışlardı ve (artık) gerçeğe giden yolu da bulamazlar.

وَاتَّخَذُوا مِن دُونِهِ آلِهَةً لَّا يَخْلُقُونَ شَيْئًا وَهُمْ يُخْلَقُونَ
وَلَا يَمْلِكُونَ لِأَنفُسِهِمْ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا وَلَا يَمْلِكُونَ
مَوْتًا وَلَا حَيَوٰةً وَلَا نُشُورًا ﴿٣﴾ وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوٓا
إِنْ هَٰذَآ إِلَّآ إِفْكٌ ٱفْتَرَىٰهُ وَأَعَانَهُۥ عَلَيْهِ قَوْمٌ ءَاخَرُونَ ۖ فَقَدْ جَآءُو
ظُلْمًا وَزُورًا ﴿٤﴾ وَقَالُوٓا أَسَٰطِيرُ ٱلْأَوَّلِينَ ٱكْتَتَبَهَا فَهِىَ
تُمْلَىٰ عَلَيْهِ بُكْرَةً وَأَصِيلًا ﴿٥﴾ قُلْ أَنزَلَهُ ٱلَّذِى يَعْلَمُ ٱلسِّرَّ
فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۚ إِنَّهُۥ كَانَ غَفُورًا رَّحِيمًا ﴿٦﴾ وَقَالُوا
مَالِ هَٰذَا ٱلرَّسُولِ يَأْكُلُ ٱلطَّعَامَ وَيَمْشِى فِى ٱلْأَسْوَاقِ
لَوْلَآ أُنزِلَ إِلَيْهِ مَلَكٌ فَيَكُونَ مَعَهُۥ نَذِيرًا ﴿٧﴾ أَوْ يُلْقَىٰٓ إِلَيْهِ
كَنزٌ أَوْ تَكُونُ لَهُۥ جَنَّةٌ يَأْكُلُ مِنْهَا ۚ وَقَالَ ٱلظَّٰلِمُونَ
إِن تَتَّبِعُونَ إِلَّا رَجُلًا مَّسْحُورًا ﴿٨﴾ ٱنظُرْ كَيْفَ ضَرَبُوا
لَكَ ٱلْأَمْثَالَ فَضَلُّوا فَلَا يَسْتَطِيعُونَ سَبِيلًا ﴿٩﴾ تَبَارَكَ
ٱلَّذِىٓ إِن شَآءَ جَعَلَ لَكَ خَيْرًا مِّن ذَٰلِكَ جَنَّٰتٍ تَجْرِى
مِن تَحْتِهَا ٱلْأَنْهَٰرُ وَيَجْعَل لَّكَ قُصُورًا ﴿١٠﴾ بَلْ كَذَّبُوا
بِٱلسَّاعَةِ ۖ وَأَعْتَدْنَا لِمَن كَذَّبَ بِٱلسَّاعَةِ سَعِيرًا ﴿١١﴾

10. Şanı yüce olan (Allah) dilerse sana bunların söylediklerinden çok daha iyisini, altlarından ırmaklar akan bahçeler verir ve senin için özel saraylar da yaratır.[6]

▾*Sürenin 11-19. ayetlerinde müşriklerin ahireti inkârlarının sonucunda aşağılanmış bir şekilde azaba uğratılacakları, müminleri de ebedî bir huzurun beklediği ifade edilmekte, müşriklerin dünya hayatında taptıkları varlıklarla yüzleşmeleri ele alınmakta ve iddiaları yalanlandığı için de elem verici bir azaba çarptırılacakları hatırlatılmaktadır.*

11. Gerçekte onlar o (Son) Saat'i yalanlamışlardı. Biz de o (Son) Saat'i yalanlayanlara alevli bir ateş (cehennem) hazırladık.

[1] Hz. Muhammed'e "müfteri" suçlamasıyla ilgili benzer mesajlar: Yûnus 10:38; Hûd 11:13; Nahl 16:101; Enbiyâ 21:5; Secde 32:3; Sebe' 34:8; Şûrâ 42:24; Ahkâf 46:8.

[2] Mekkeli müşriklerin iddia ettiği gibi, bir kişi veya grubun yardımıyla vahiy oluşturulabiliyorsa, vahyin inkar edilip yalanlanması çok daha kolay olur. Böyle bir durumda Kur'an'ın meydan okuma cümleleri de kolay bir şekilde karşılanıp Hz. Muhammed'in risalet iddiası mahkûm edilebilirdi. Oysa böyle şeyler olmamış ve onun risalet öğretileri hiç kimse tarafından iptal edilememiştir; iptal edilemeyecektir de. Çünkü Kur'an'ın meydan okuması devamlıdır.

[3] Melek peygamber beklentisiyle ilgili benzer mesajlar: En'âm 6:8; Hicr 15:7; Mü'minûn 23:24; Fussilet 41:14; Zuhruf 43:53.

[4] Mucize istekleriyle ilgili benzer mesajlar: En'âm 6:7-8; Yûnus 10:15-16, 20; Hûd 11:12; Ra'd 13:27; Hicr 15:7, 14-15; İsrâ 17:59, 90-93; Enbiyâ 21:5; Furkân 25:4-5, 21; 'Ankebût 29:50-51; Zuhruf 43:53.

[5] Benzer mesaj: İsrâ 17:47.

[6] Müşriklerin mucize isteklerine karşılık Yüce Allah dilemesi halinde onların söylediklerinden çok daha iyisini verebileceğini ifade ederek, onların söylediği gibi "bir bahçe" değil, "pek çok bahçe", bahçelerin görsel olarak da güzellikler içerebileceğini ve altlarından ırmaklar çağıldayan bir durum arz edebileceğini ifade etmektedir.

12. (O ateş) uzak bir yerden kendilerini görünce[1] (cehennemlikler) onun kükremesini ve uğultusunu duyacaklar.[2] **13.** Bağlı olarak oradan (cehennemin) dar bir yerine atıldıkları zaman oracıkta yok olmayı isteyecekler.[3] **14.** (Kendilerine) "Bugün (yalnız) bir kez değil, defalarca yok olmayı isteyin!" (denecektir). **15.** (Onlara) de ki: "Bu mu hayırlı olan yoksa *muttaki*lere (duyarlı olanlara) vadedilen, kendileri için bir ödül ve varış yeri olan *ebedî* cennet mi?" **16.** Onların, cennette *ebedî* kalmak üzere dilekleri her şeyleri olacaktır. İşte bu, Rabbinin arzu edilen bir vaadidir.

17. Onları (cehennemlikleri) ve Allah'ın peşi sıra taptıkları varlıkları bir araya getirdiği gün, (Allah) "Şu kullarımı siz mi saptırdınız, yoksa kendileri mi yolu şaşırdılar (yoldan saptılar)?" diye sormuş (olacak)tır.[4] **18.** Onlar (melekler) de şöyle demiş (olacaklar)dır: "Sen yücesin. Senin peşin sıra dostlar edinmek bize yakışmazdı.[5] Fakat sen onlara ve atalarına bol nimet verince (Allah'ı) hatırlamayı unuttular ve helaki hak eden bir toplum oldular." **19.** (Allah şöyle diyecektir:) "İşte (taptıklarınız) sizin söylediklerinizi yalanladılar.[6] Artık (azabı) geri çevirmeye de yardıma da gücünüz yetmez. İçinizden haksızlık edenlere büyük bir azap tattıracağız!"

• *Surenin 20-34. ayetlerinde inkârcıların dünyadaki kibirli halleri ve mahşerde yaşayacakları felaketlerle cennetliklerin güzel akıbetleri hatırlatılmakta, mahşer şartlarındaki çeşitli pişmanlıklar gündeme taşındıktan sonra, Kur'an'ı yalnızlığa terk edenlerle ilgili Hz. Muhammed'in şikayeti dile getirilmektedir.*

20. Yemek yiyen ve çarşılarda dolaşan (insan elçi)lerin dışında, bir başkasını senden önce de elçi olarak göndermedik.[7] Sabırlı olup olmayacağınızı denemek için bir kısmınızı bir kısmına imtihan kıldık.[8] Rabbin görendir.

---

[1] Cehennemin bir canlı gibi konuşmasıyla ilgili bkz. Kâf 50:30; Mülk 67:8; Me'âric 70:17.

[2] Benzer mesaj: Mülk 67:7.

[3] İnşikâk 84:11'de de geçen *subûr* kelimesi *mevt* kelimesinden farklıdır ve "zerre kalmayacak şekilde tamamen yok olmak" demektir. *Mevt* kelimesinin yeniden diriltilmeye yönelik bir anlam boyutu varken, *subûr* kelimesinde böyle bir içerik yoktur.

[4] Burada kendilerine soru sorulanlar, canlı-cansız, bilinçli-bilinçsiz varlıklar çerçevesinde genel anlam içeren *mâ* edatı kullanılmış olsa da müşriklerin aracı edindikleri meleklerdir. Nitekim hem devam eden ayette hem de Sebe' 34:40-41'de verilen cevaplar buna işaret etmektedir. Eğer kastedilenler diğer cansız putlar ise bu defa onların konuşması mecazdır.

[5] Benzer mesaj: Sebe' 34:40-41.

[6] Benzer mesajlar: Yûnus 10:28-29; İbrâhîm 14:22; Nahl 16:86; Meryem 19:82; Kasas 28:63; 'Ankebût 29:25; Rûm 30:13; Sebe' 34:41; Fâtır 35:14; Ahkâf 46:6.

[7] Ayetin bu cümlesinde peygamberlerin birer insan olduğu vurgulanmakta, her peygamberin yemek yiyen ve çarşılarda dolaşan yapısına dikkat çekilmekte, bu şekilde müşriklerin melek peygamber beklentisi net bir şekilde reddedilmektedir.

[8] Burada yaratılış amacının imtihan olduğu ve insanların birbirlerine karşı görev ve sorumluluklarının bulunduğu anlaşılmaktadır.

وَقَالَ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْنَا الْمَلَائِكَةُ
أَوْ نَرَىٰ رَبَّنَا ۗ لَقَدِ اسْتَكْبَرُوا فِي أَنْفُسِهِمْ وَعَتَوْ عُتُوًّا كَبِيرًا ﴿٢١﴾
يَوْمَ يَرَوْنَ الْمَلَائِكَةَ لَا بُشْرَىٰ يَوْمَئِذٍ لِلْمُجْرِمِينَ وَيَقُولُونَ
حِجْرًا مَحْجُورًا ﴿٢٢﴾ وَقَدِمْنَا إِلَىٰ مَا عَمِلُوا مِنْ عَمَلٍ فَجَعَلْنَاهُ
هَبَاءً مَنْثُورًا ﴿٢٣﴾ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ يَوْمَئِذٍ خَيْرٌ مُسْتَقَرًّا
وَأَحْسَنُ مَقِيلًا ﴿٢٤﴾ وَيَوْمَ تَشَقَّقُ السَّمَاءُ بِالْغَمَامِ وَنُزِّلَ
الْمَلَائِكَةُ تَنْزِيلًا ﴿٢٥﴾ الْمُلْكُ يَوْمَئِذٍ الْحَقُّ لِلرَّحْمَٰنِ ۚ وَكَانَ يَوْمًا
عَلَى الْكَافِرِينَ عَسِيرًا ﴿٢٦﴾ وَيَوْمَ يَعَضُّ الظَّالِمُ عَلَىٰ يَدَيْهِ
يَقُولُ يَا لَيْتَنِي اتَّخَذْتُ مَعَ الرَّسُولِ سَبِيلًا ﴿٢٧﴾ يَا وَيْلَتَىٰ
لَيْتَنِي لَمْ أَتَّخِذْ فُلَانًا خَلِيلًا ﴿٢٨﴾ لَقَدْ أَضَلَّنِي عَنِ الذِّكْرِ بَعْدَ
إِذْ جَاءَنِي ۗ وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِلْإِنْسَانِ خَذُولًا ﴿٢٩﴾ وَقَالَ الرَّسُولُ
يَا رَبِّ إِنَّ قَوْمِي اتَّخَذُوا هَٰذَا الْقُرْآنَ مَهْجُورًا ﴿٣٠﴾ وَكَذَٰلِكَ
جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِيٍّ عَدُوًّا مِنَ الْمُجْرِمِينَ ۗ وَكَفَىٰ بِرَبِّكَ هَادِيًا
وَنَصِيرًا ﴿٣١﴾ وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَا نُزِّلَ عَلَيْهِ الْقُرْآنُ
جُمْلَةً وَاحِدَةً ۚ كَذَٰلِكَ لِنُثَبِّتَ بِهِ فُؤَادَكَ ۖ وَرَتَّلْنَاهُ تَرْتِيلًا ﴿٣٢﴾

21. Bizimle karşılaşacaklarını ummayanlar, "(İnanmamız için) ya bize de melekler indirilmeliydi ya da Rabbimizi görmeliydik!" dediler.[1] Şüphesiz ki onlar, kendileri hakkında kibir gösterdiler ve büyük bir azgınlığa düştüler. **22.** Melekleri görecekleri gün -işte o gün- suçlulara hiçbir müjde yoktur ve (o suçlular) "(Her yerden) tamamen engellenmişiz!"[2] diyeceklerdir. **23.** Yaptıkları her bir işi ele alacağız ve onu saçılmış zerreler hâline getireceğiz. **24.** O gün, cennet halkına kalınacak yerlerin en hayırlısı ve dinlenilecek yerlerin de en güzeli (verilecektir). **25-26.** Göğün bulutlarla yarılacağı ve meleklerin de bölük bölük indirilecekleri o gün,[3] gerçek otorite Allah'a aittir.[4] Kâfirler için o gün çok zordur.[5] **27.** O gün zalim kişi "Ah, n'olaydım, keşke o Elçi ile birlikte bir yol tutsaydım!" diyerek, (pişmanlığından) ellerini ısıracaktır.[6] **28.** "Ah, yazık bana! Keşke falancayı dost edinmeseydim! **29.** *Zikr* (Kur'an) bana geldikten sonra (o kişi) beni şüphesiz (Kur'an'dan) saptırmıştır. (Meğer) şeytan(laşmış olanlar) insanı yüzüstü bırakırmış."[7]

30. Elçi şöyle diyecektir: "Ey Rabbim! Kavmim bu Kur'an'ı yalnız bırakıp."[8] **31.** İşte böylece her peygamber için suçlulardan düşman(lar) yaptık.[9] Doğru yola ulaştıran ve yardımcı olarak Rabbin yeter. **32.** Kâfir olanlar "Kur'an ona bir kerede (topluca) indirilseydi ya!" dediler. İşte böylece, kalbini onunla iyice pekiştirmek için (peyderpey indirdik) ve onu tane tane okuduk.[10]

---

[1] Benzer mesajlar: Bakara 2:55; Nisâ 4:153; İsrâ 17:92.

[2] Bu cümlede müşriklere cennetin yasak olduğu, kendilerine yüz güldürecek hiçbir haberin gelmeyeceği, bütün bu nimetlerin kendilerine haram kılındığı ifade edilmiş olacaktır.

[3] Göğün *inşikâk*'ı yani "yarılması" tıpkı *infitâr*'ı gibi sanıldığı gibi bu sistemin yıkılışının değil, yeni sistemin yani mahşerin yapılışının bir parçası olarak yorumlanmalıdır. Zaten bu ayette de ayetin bağlamında da konu doğrudan ahiretle ilişkilendirilmektedir.

[4] Benzer mesajlar: Yûnus 10:32; Hacc 22:6, 62; Nûr 24:25.

[5] Benzer mesaj: Müddessir 74:9-10.

[6] Bu ayette dinde peygamberin önemi ortaya konulmakta, bir anlamda peygambersiz din algısının ne kadar korkunç bir hata olduğuna dair uyarıya yer verilmektedir.

[7] Bu ayetlerde Hz. Muhammed'i ve Kur'an'ı dost edinmenin önemine, insanları Kur'an'dan uzaklaştıranların da şeytanlaşmış insanlar olduklarına dikkat çekilmektedir.

[8] Bu ayetle Kur'an'ı yaşamayanların mahşerde Hz. Muhammed'in şikâyetine konu edileceği mesajı verilmektedir.

[9] Her peygambere suçlulardan düşmanlar yapılması, kendileri suçlu olmayı tercih edenlerin bu tercihlerinin sonucudur. Yüce Allah en baştan hiç kimseyi bir peygambere düşman olsun diye özel olarak yaratmış değildir. Eğer öyle olsaydı, ayette "suçlulardan" değil, "insanlardan" denirdi.

[10] Bu ayette Kur'an'ın topluca değil de peyderpey indirilmesinin gerekçesinin, muhatapların gönlünü pekiştirmesi, sağlamlaştırması, vahyin bir anlamda hayata okunması ve hayata dokunması olduğuna dikkat çekilmektedir. Benzer mesaj: İsrâ 17:106.

وَلَا يَأْتُونَكَ بِمَثَلٍ إِلَّا جِئْنَاكَ بِالْحَقِّ وَأَحْسَنَ تَفْسِيرًا ﴿٣٣﴾
الَّذِينَ يُحْشَرُونَ عَلَىٰ وُجُوهِهِمْ إِلَىٰ جَهَنَّمَ أُولَٰئِكَ شَرٌّ
مَّكَانًا وَأَضَلُّ سَبِيلًا ﴿٣٤﴾ وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ
وَجَعَلْنَا مَعَهُ أَخَاهُ هَارُونَ وَزِيرًا ﴿٣٥﴾ فَقُلْنَا اذْهَبَا
إِلَى الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا فَدَمَّرْنَاهُمْ تَدْمِيرًا ﴿٣٦﴾
وَقَوْمَ نُوحٍ لَمَّا كَذَّبُوا الرُّسُلَ أَغْرَقْنَاهُمْ وَجَعَلْنَاهُمْ
لِلنَّاسِ آيَةً وَأَعْتَدْنَا لِلظَّالِمِينَ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿٣٧﴾ وَعَادًا
وَثَمُودَ وَأَصْحَابَ الرَّسِّ وَقُرُونًا بَيْنَ ذَٰلِكَ كَثِيرًا ﴿٣٨﴾
وَكُلًّا ضَرَبْنَا لَهُ الْأَمْثَالَ وَكُلًّا تَبَّرْنَا تَتْبِيرًا ﴿٣٩﴾ وَلَقَدْ أَتَوْا
عَلَى الْقَرْيَةِ الَّتِي أُمْطِرَتْ مَطَرَ السَّوْءِ أَفَلَمْ يَكُونُوا
يَرَوْنَهَا ۚ بَلْ كَانُوا لَا يَرْجُونَ نُشُورًا ﴿٤٠﴾ وَإِذَا رَأَوْكَ
إِنْ يَتَّخِذُونَكَ إِلَّا هُزُوًا أَهَٰذَا الَّذِي بَعَثَ اللَّهُ رَسُولًا ﴿٤١﴾
إِنْ كَادَ لَيُضِلُّنَا عَنْ آلِهَتِنَا لَوْلَا أَنْ صَبَرْنَا عَلَيْهَا ۚ وَسَوْفَ
يَعْلَمُونَ حِينَ يَرَوْنَ الْعَذَابَ مَنْ أَضَلُّ سَبِيلًا ﴿٤٢﴾ أَرَأَيْتَ
مَنِ اتَّخَذَ إِلَٰهَهُ هَوَاهُ أَفَأَنْتَ تَكُونُ عَلَيْهِ وَكِيلًا ﴿٤٣﴾

33. Onlar sana örnek getirdiklerinde biz de sana gerçeği ve en güzel tefsiri (açıklamayı) mutlaka getirmişizdir.[1] **34.** Yüzüstü cehenneme (sürülüp) toplanacaklara (gelince), konumları çok kötü olanlar ve yolu en şaşkınlar işte onlardır.[2]

▼ Surenin 35-44. ayetlerinde çeşitli kavimler ve akıbetleri, Mekkeli müşriklerin Hz. Muhammed'le alay etikleri, insan olan bir peygamber istemedikleri, kendilerince ilahlarını savundukları, hakikati dinlemeyip aklını kullanmadıkları ifade edilmektedir.

35. Yemin olsun ki Musa'ya Kitabı vermiştik; beraberindeki kardeşi Harun'u ona yardımcı yapmıştık.

36. (Onlara) "Ayetlerimizi yalanlayan o kavme gidin!" demiştik. Sonunda (inkârcıları) yerle bir etmiştik. **37.** Nuh kavmi de elçileri[3] yalanladıklarında onları (suda) boğmuş ve kendilerini insanlar için bir ders kılmıştık. (Ahirette de) zalimler için acıklı bir azap hazırladık. **38-39.** Âd, Semûd, Ress halkı[4] ve bunlar arasında daha birçok nesle de örnekler vermiştik; (reddettikleri için) hepsini kırıp geçirmiştik. **40.** Yemin olsun ki (müşrikler) bela yağmuruna tutulmuş olan o şehre (Sodom'a) elbette uğramışlardır. Orayı (orada olup biteni) hiç mi görmediler? Hayır! Onlar dirilti̇lmeyi ummuyorlar. **41.** Seni gördükleri zaman "Allah elçi olarak bunu mu gönderdi!" (diyerek) seninle hep alay ediyorlar.[5] **42.** (Müşrikler) "Onları (savunmakta) kararlılık göstermemiş olsaydık, neredeyse bizi ilahlarımızın (yolundan) saptıracaktı!" (diyorlar).[6] Azabı gördüklerinde kimin yolu şaşırdığını ileride bilecekler! **43.** Arzusunu ilahı edineni gördün mü?[7] Sen ona koruyucu olabilir misin!

[1] Bu ayet en güzel tefsirin Yüce Allah'a ait olduğunun delilidir. Kur'an'ın Yüce Allah tarafından açıklanmış oluşuyla ilgili benzer mesajlar: İsrâ 17:41, 89; Kehf 18:54; 'Ankebût 29:43; Rûm 30:58; Zümer 39:27; Haşr 59:21.

[2] Benzer mesajlar: Tâhâ 20:29-30; Şu'arâ 26:13; Kasas 28:34.

[3] Buradaki "elçiler"in kim olduğu önemli bir sorudur. Bazı âlimler, tercümeyi "elçiler(den birin)i yalanladıklarında" şeklinde yaparak, kastedilenin sadece Hz. Nuh olduğunu düşünmüşlerdir. Hâlbuki sadece burada değil, Şu'arâ 26:105'te de o kavmin yalanladığı "elçiler" için *el-murseline* kelimesi kullanılmaktadır. Hz. Nuh şeriat sahibi ilk peygamber olarak kabul edildiği için, bu tür yorumların yapıldığı kanaatindeyiz. Oysa Hz. Âdem ve ondan sonra pek çok peygamber gönderilmiş olmalıdır. "Hz. Nuh'un kavminin yalanladığı elçiler", Hz. Nuh da dâhil olmak üzere "önceki bütün peygamberler" olabilir. Hatta bu ifadenin Hz. Nuh'tan "sonra gelen peygamberler"i içermesi de mümkündür.

[4] *Ress* halkının Hz. Şuayb'ın, Hanzala'nın ya da Calut'un kavmi oldukları iddia edilmektedir.

[5] İnkârcıların bir insan olan peygamberle alay ediş-leriyle ilgili benzer mesajlar: Hûd 11:27; İbrâhîm 14:10-11; İsrâ 17:94; Enbiyâ 21:3, 36; Mü'minûn 23:24, 33-34, 47; Şu'arâ 26:154, 186; Yâsîn 36:15; Sâd 38:8; Kamer 54:24-25; Teğâbun 64:6.

[6] Benzer mesaj: Sâd 38:6; Mutaffifîn 83:32.

[7] Benzer mesaj: Câsiye 45:23. Bu cümle "İlahını arzusu edineni gördün mü?" şeklinde de yorumlanabilir.

44. Yoksa sen onların çoğunun gerçeği dinleyeceğini veya[1] aklını kullanacağını mı sanıyorsun! Onlar (diğer canlılar) gibidir; hatta yol bakımından daha şaşkındırlar.[2]

Surenin 45-62. ayetlerinde evren kitabından çeşitli ayetler, kâfirlere itaat edilmemesi gerektiği ve Kur'an'ı anlatmanın büyük cihad olduğu, müşriklerin secdeye karşı çıkışı, gökteki burçlar, güneş, ay, gece ve gündüzün peş peşe gelişinden bahsedilmektedir.

45. Rabbinin gölgeyi nasıl uzattığını görmedin mi? Dileseydi onu hareketsiz yapardı. Sonra güneşi ona (gölgeye) kılavuz yaptık. **46.** Ardından onu (gölgeyi) kolayca kendimize çekip (aldık).[3] **47.** Geceyi sizin için örtü, uykuyu dinlenme (zamanı) kılan, gündüzü diriliş (çalışma zamanı) yapan da O'dur. **48-49.** Rüzgârları rahmetinin[4] (yağmurun) önünde müjdeci olarak gönderen O'dur. O (su) sayesinde ölü toprağı canlandırmak ve onunla yarattıklarımızdan hayvanlara ve insanlara su vermek için gökten tertemiz suyu biz indirmekteyiz.[5] **50.** Yemin olsun ki (gerçeği) hatırlasınlar diye bu (gibi gerçekleri) aralarında etraflı bir şekilde anlattık. İnsanların çoğu küfürden başka (bir karşılık vermemekte) direttiler. **51.** Dileseydik elbette her şehre bir uyarıcı gönderirdik.

52. Kâfirlere boyun eğme! Bununla (Kur'an'la) onlara karşı büyük *cihadı* gerçekleştir.[6] **53.** Biri tatlı ve susuzluk giderici, diğeri tuzlu ve acı olan iki denizi salan da aralarına bir engel, yani karışmalarını engelleyen bir perde koyan da O'dur.[7] **54.** Sudan bir insan yaratan, onu (kan) akrabalıkları ve (evlilik) hısımlıkları sahibi yapan da O'dur. Rabbin gücü yetendir. **55.** (Kâfirler) Allah'ın peşi sıra kendilerine yarar da zarar da veremeyen varlıklara tapıyorlar. İşte bu kâfir(ler), Rabbine karşı (şeytana) destek çıkmaya çalışır.

---

1 Buradaki *ev* edatına "veya" değil de *tefsiriyye/tafsiliyye*/açıklama anlamında "yani" anlamı da verilebilir. Çünkü gerçeği duymak, aslında aklını kullanmak, akıl etmek demektir. Bu ikisi birbirinden ayrı veya birbirinin alternatifi değildir.

2 Benzer mesaj: A'râf 7:179.

3 Bu ayetlerde Yüce Allah'ın dilemesi halinde sistemi değiştirebileceği, alışılagelen her şeyi başka bir duruma ve işleyişe dönüştürebileceği mesajları verilmektedir.

4 Bu ayette "rahmet"le "yağmur" eşitlenmekte ve suyun insan hayatındaki önemine dikkat çekilmektedir. Yağmur nasıl ki kurak ve çöl olan ortamı yeşertip insana huzur veren ve hayatın devamı için imkânlar sunan bir şekle dönüştürüyorsa, vahiy de tıpkı kurak ve donuk olan hayatı adeta anlama ve canlılığa dönüştüren bir durum arz etmektedir.

5 Benzer mesajlar: A'râf 7:57; Tâhâ 20:53; Nûr 24:43; Neml 27:63; Rûm 30:48; Fâtır 35:9.

6 Bu cümle asıl ve büyük cihadın Kur'an'ı anlatmak olduğunun delilidir. Çünkü cihad, insan öldürmek değil, savaş ortamlarında bile olsa bir kişiyi olsun kazanma çabasıdır. Cihad, insanlığın asıl değeri olan İslam'la insan arasına gerilen engelleri kaldırmak için üstün çaba sarf etmektir. Büyük cihad büyük kaynakla ve büyük çabalarla olur. Cihadınız büyükse fedakârlığınız da büyük olmalıdır. Benzer mesajlar: En'âm 6:51, 70; İbrahim 14:52; Enbiyâ 21:45; Sebe' 34:50; Kâf 50:45.

7 Benzer mesajlar: Neml 27:61; Rahmân 55:19-20.

56. Biz seni sadece müjdeleyici ve uyarıcı olarak gönderdik.[1] **57.** De ki: "Buna karşılık sizden, Rabbine (giden) bir yol tutmayı dileyen kimse(ler olmanız) dışında herhangi bir ücret istemiyorum."[2] **58.** Ölümsüz diri olan (Allah)a güven ve O'nu *hamd* (övgü) ile *tesbih* et (yücelt)! Kullarının günahlarını bilen olarak O yeter. **59.** Gökleri, yeri ve ikisinin arasındaki şeyleri altı günde (dönemde) yaratandır. Sonra da *arşa istiva* etmiştir.[3] (O) Rahmân(dır)! Haberdar olan O'ndan sor (dile)![4]

60. Onlara "Rahmân'a secde edin!" dendiği zaman, "Rahmân da neymiş![5] Bize emrettiğine boyun mu eğecekmişiz!" demişler ve bu istek onların nefretini artırmıştı.[6] **61.** Gökte burçlar var eden, orada bir kandil (güneş) ve aydınlatan bir ay yaratan (Allah) yüceler yücesidir. **62.** (Gerçeği) hatırlamak isteyen veya şükretmek isteyen için gece ile gündüzü birbirinin peşine getiren de O'dur.[7]

SECDE AYETİ

Surenin 63-77. ayetlerinde müminlerin tevazu sahibi, vakarlı, ibadetkâr ve duakâr oldukları, toplumsal hayattaki duyarlılıkları ve tevhid ehli oldukları gibi ferî ve toplumsal hayatla ilgili sorumlulukları, buna karşılık kendilerine vadedilen cennet ödülü ile olumsuz davrananların ferî sonları dile getirilmektedir.

63. Rahmân'ın (iyi) kulları, yeryüzünde tevazu ile yürür ve o cahiller (müşrikler) onlara laf attığında 'Selam!' diyip (geçer)ler.[8] **64.** Rableri için geceleri secde halinde ve ayakta olurlar.[9] **65.** Şöyle derler: "Rabbimiz! Cehennem azabını bizden uzak tut! Şüphesiz ki onun azabı sargındır. **66.** Orası ne kötü bir konaklama yeri ve makamdır!" **67.** Onlar infak ettikleri zaman israf da etmezler, cimrilik de yapmazlar; ikisi arasında orta bir yol tutarlar.[10]

---

1 Benzer mesajlar: Ahzâb 33:45; Sebe' 34:28; Fâtır 35:24; Fetih 48:8.

2 Benzer mesajlar: En'âm 6:90; Yûnus 10:72; Hûd 11:29, 51; Yûsuf 12:104; Şu'arâ 26:109, 127, 145, 164, 180; Sebe' 34:47; Yâsin 36:21; Sâd 38:86; Şûrâ 42:23; Tûr 52:40; Kalem 68:46.

3 *Arşa istiva* ile ilgili detaylı bilgi için bkz. A'râf 7:54, dipnot 5.

4 Burada her şeyden haberdar olan Rahmân'dan sorup dilemek ifade edebileceği gibi, Rahmân'ı bilen birinden O'nu sormak da kastedilmiş olabilir. Bir sonraki ayet de bu ikinci yorumu desteklemektedir.

5 Müşriklerin bu sorusunun cevabı bütünüyle Rahmân suresidir.

6 Bu ayet Kur'an'daki 14 *tilavet* secdesinden birisidir. Secde ayetleri için bkz. A'râf 7:206; Ra'd 13:15; Nahl 16:49; İsrâ 17:107; Meryem 19:58; Hacc 22:18; Furkân 25:60; Neml 27:25; Secde 32:15; Sâd 38:24; Fussilet 41:37; Necm 53:62; İnşikâk 84:21; 'Alak 96:19.

7 Benzer mesajlar: Bakara 2:164; Âl-i İmrân 3:190; Yûnus 10:6; Mü'minûn 23:80; Nûr 24:44; Câsiye 45:5.

8 Benzer mesajlar: Yûnus 10:41; Furkân 25:72; Kasas 28:55; Şûrâ 42:15; Kâfirûn 109:6.

9 Müminlerin geceleri değerlendirmesiyle ilgili olarak bkz. Âl-i İmrân 3:17, 113; İsrâ 17:79; Tâhâ 20:130; Secde 32:16; Zümer 39:9; Kâf 50:39; Zâriyât 51:16-18; Tûr 52:49; Müzzemmil 73:2-4, 20; İnsân 76:26.

10 "Saçıp savurmak" kişiyi savurduğu şeylere bir süre sonra muhtaç duruma düşürebilir. Benzer mesajlar: İsrâ 17:27, 29.

68-69. Onlar, Allah ile birlikte başka bir ilaha yalvarmazlar; Allah'ın haram (saygın) kıldığı cana haksız yere kıymazlar; zina yapmazlar. Bunu yapan kişi, kıyamet günü azabı katlanan ve içinde alçaltılmış olarak *ebedî* kalacağı bir ceza ile karşılaşacaktır. **70.** Ancak iman eden ve iyi iş(ler) yapıp (O'na) yönelenlerin kötülüklerini Allah iyiliklere çevirir.[1] Allah çok bağışlayandır, çok merhametlidir. **71.** (O'na) yönelip iyi iş(ler) yapan kişi Allah'a tam yönelmiş olur.[2] **72.** (Rahmân'ın kulları), yalana şahitlik etmez;[3] boş şeylerle karşılaştıklarında onurlu bir şekilde geçip giderler.[4] **73.** Kendilerine Rablerinin ayetleri hatırlatıldığında ise onlara karşı sağır ve kör davranmazlar.[5] **74.** Onlar şöyle dua ederler: "Rabbimiz! Eşlerimizden ve nesillerimizden bize gözler aydınlığı ver[6] ve bizi *muttaki*lere (duyarlı olanlara) önder kıl!"

75. İşte onlar, sabretmelerine karşılık (cennette) yüksek bir makamla[7] ödüllendirilecekler, orada esenlik ve selam ile karşılanacaklardır. **76.** İçlerinde *ebedî* kalacaklardır. Orası ne güzel bir ikamet yeri ve makamdır! **77.** De ki: "Duanız olmasaydı, Rabbim size neden değer versin ki![8] (Kâfirlere de ki): "Siz ise elbette (gerçeği) yalanladınız. Onun için ileride (bu günah size) yapışacaktır!"

---

[1] Bu ayet Hûd 11:114. ayetle birlikte okunmalıdır.

[2] Önceki ayetlerde sayılan günahları yapanlar eğer tevbe ederlerse Yüce Allah'a yapılacak tevbenin yani yönelişin önünde hiçbir engelin olmadığı bu iki ayette ifade edilmektedir. Tevbe ve ıslahın cezaları düşürmesiyle ilgili bkz. Âl-i İmrân 3:89, dipnot 8.

[3] Ayette verilmek istenen mesaj "yalancı şahitlik"le ilgilidir. "Yalan şahitlik", toplumların hayatında çok önemli bir yıkım nedenidir. Bu nedenle doğru şahitlik yapmak bir hassasiyet ve duyarlılık konusudur. Yalan şahitlik, adaletin yok olmasına veya adaletin gerçekleşmemesine sebep olmaktadır.

[4] Benzer mesajlar: Yûnus 10:41; Furkân 25:63; Kasas 28:55; Şûrâ 42:15; Kâfirûn 109:6.

[5] Gerçek müminler Yüce Allah'tan gelen mesajlara karşı duyarlı ve bilinçli davranırlar; onu anlamak için derin bir istek ve arzu gösterirler; onu can kulağıyla dinlerler; açık bir zihinle onu kavramaya çalışırlar. Genelde insanlar, ilâhî mesaja sadece yüzeysel bir heves ve heyecanla yaklaşır, görünüyü kurtarmak için onun üzerine kapaklanır; ancak gerçekte mesajı anlamak için en küçük bir çaba sarf etmezler. Sonunda münafıklar veya onlara benzeyenler gibi Kur'an'ın mesajı hakkında kör ve sağır kalırlar.

[6] Ayetin ilk cümlesi iki şekilde anlaşılabilir: İlki şöyledir: "Rabbimiz, eşlerimiz ve çocuklarımız nedeniyle bize göz aydınlığı (ödüller) ver!" ikincisi de şu şekildedir: "Rabbimiz, eşlerimiz ve çocuklarımızdan bize göz aydınlığı ver."

[7] Ayetteki *el-ġurfeh* kelimesi cennetteki "bir köşk", "özel donanımlı bir oda" anlamına gelmektedir. Anlaşılıyor ki burada sayılan 15 özelliği hayatında uygulayan duyarlı insanlar için cennette özel bir mekân ve makam hazırlanmış olacaktır.

[8] Ayetin ilk cümlesinde muhataplar müslümanlar ise tercüme mealde verdiğimiz gibidir. Eğer muhataplar müşrik iseler, bu ayet bağlama uygun olarak şöyle de tercüme edilebilir: "Allah'tan başkasına yalvarmanız olmasa, Allah sizinle uğraşmaz (sizi cezalandırmaz); siz (Kur'an'ı, Allah'ın emirlerini, ilkelerini) yalanladınız; onun için azap yakanızı bırakmayacaktır."

26. ŞU'ARÂ SURESİ

227 AYET

Mekke döneminde indirilen, 227 ayetten oluşan, adını 224. ayetindeki "şairler" anlamındaki *eş-şu'arâ'* kelimesinden alan Şu'arâ suresi inişte 51, mushaf sırasında ise 26. suredir.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

▾ *Surenin 1-9. ayetlerinde "mucizevi ayetler"e dikkat çekilmekte. Hz. Muhammed'in inanmayanların bu durumuna üzüldüğü hatırlatılmakta, müşriklerin her yeni hatırlatmadan yüz çevirdikleri ve Yüce Allah'ın evren kitabına olan hâkimiyeti dile getirilmektedir.*

1. *Tâ. Sîn. Mîm.*[1] **2.** İşte şu(nlar), apaçık Kitabın ayetleridir.

3. Onlar iman etmiyor diye nerdeyse kendine yazık edeceksin![2] **4.** Dilesek, üzerlerine gökten bir ayet (mucize) indiririz de ona boyunları eğik kalır. **5.** Kendilerine, Rahmân'dan her yeni mesaj geldiğinde ondan yüz çevirirler.[3] **6.** Elbette (bu mesajı) da yalanladılar; (fakat) alay edip durdukları şeylerin haberleri yakında kendilerine gelecektir.[4] **7.** Yerde her değerli çiftten nice (bitkiler) yetiştirdiğimizi hiç mi görmediler? **8.** Çoğu inanmamış olsa da şüphesiz ki bunda bir ders vardır. **9.** Şüphesiz ki Rabbin güçlüdür, çok merhametlidir.

▾ *Surenin 10-68. ayetlerinde Hz. Musa'nın kıssası geniş bir şekilde gündeme getirilmektedir.*

10-11. Hani Rabbin, Musa'ya "Zalim topluma, yani Firavun'un kavmine git! (Hâlâ) *takvâlı* (duyarlı) davranmayacaklar mı?" diye seslenmişti. **12.** (Musa) şöyle demişti: "Rabbim! Beni yalanlamalarından korkuyorum. **13.** İçim daralabilir, dilim dönmeyebilir; (bu nedenle) Harun'a da elçilik ver![5] **14.** Onların lehinde, benim aleyhimde bir suç(um) var. beni öldürmelerinden korkuyorum."[6] **15.** (Allah) şöyle demişti: "Hayır! İkiniz mesajlarımı götürün! Biz sizinle birlikteyiz; (olup biteni) duymaktayız.[7] **16-17.** Firavun'a gidin ve deyin ki: 'Şüphesiz ki biz, İsrailoğulları'nı bizimle göndermen için âlemlerin Rabbi'nin elçi(leri)yiz.'" **18.** (Firavun) şöyle demişti: "Biz seni aramızda çocukken büyütmemiş miydik? Sen de ömründen senelerce aramızda kalmıştın.[8] **19.** Yaptığın o işini de yapmıştın. Sen nankörlerdensin."[9]

[1] Mukatta'a harfleri hakkında bilgi için bkz. Bakara 2:1, dipnot 1.

[2] Benzer mesajlar: Kehf 18:6; Şu'arâ 26:3; Fâtır 35:8.

[3] Benzer mesaj: Enbiyâ 21:3.

[4] Benzer mesaj: En'âm 6:5.

[5] Benzer mesajlar: Tâhâ 20:29-30; Furkân 25:35.

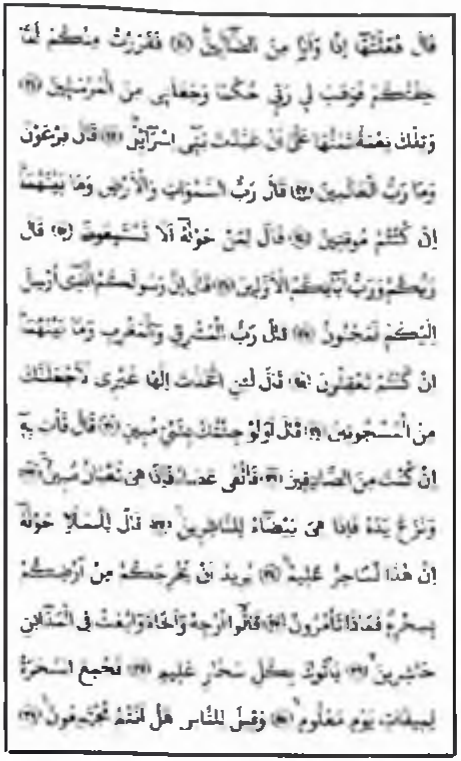
[6] Benzer mesajlar: Tâhâ 20:29-31; Kasas 28:33-34.

[7] Benzer mesaj: Tâhâ 20:46.

[8] Ayetin bu kısmı şöyle de anlaşılabilir: "Biz seni kendi evladımız gibi büyütmemiş miydik? Ömrünün nice yılını aramızda geçirmedin mi?"

[9] Firavun'un kastı Hz. Musa'nın bir genci hata ile öldürüp kaçmasıydı. Bkz. Kasas 28:15-22.

20. (Musa) şöyle demişti: "Ben o zaman şaşkınlardan olarak o işi yapmıştım.[1] **21.** Sizden korktuğum için de aranızdan kaçmıştım. Sonra Rabbim bana *hikmet* (doğru hüküm verme yeteneği) verdi ve beni elçilerden (biri olarak) görevlendirdi. **22.** Başıma kaktığın o nimete gelince, (onun sebebi de) İsrailoğulları'nı kendine kul köle etmendi." **23.** (Firavun) "Âlemlerin Rabbi de nedir?" demişti. **24.** (Musa ise) "Kesin inananlar olursanız, (bilin ki) O, göklerin, yerin ve ikisi arasında bulunan her şeyin Rabbidir." demişti.[2] **25.** (Firavun) etrafındakilere "Duymuyor musunuz?" demişti. **26.** (Musa ise) "O, sizin de Rabbinizdir; önceki atalarınızın da Rabbidir." demişti. **27.** (Firavun) "Size gönderilen bu Elçiniz mutlaka cinlenmiştir!" demişti.[3] **28.** (Musa ise) "Aklınızı kullanırsanız (anlarsınız ki Allah), doğunun, batının ve ikisi arasında bulunanların da Rabbidir." demişti. **29.** (Firavun) "Benden başkasını ilah edinirsen[4] şüphesiz ki seni hapse atılanlardan yaparım!" demişti. **30.** (Musa ise) "Sana apaçık bir şey (delil) getirsem de mi (hapse atarsın)?" diye sormuştu.

31. (Firavun da) "Doğru söyleyenlerdensen getir onu (delilini)!" demişti. **32.** (Musa) asasını atmıştı. Bir de ne görsünler, o (asa) apaçık bir yılan (olmuş)![5] **33.** Elini de (koynundan) çıkarmıştı. Bir de ne görsünler, o (eli) bakanlara bembeyaz (görünmüştü).[6] **34-35.** (Firavun) çevresindeki yöneticilere şöyle demişti: "Bu, sizi büyüsüyle yurdunuzdan çıkarmak isteyen çok bilgili bir büyücüdür.[7] Öneriniz nedir?" **36-37.** (Onlar) şöyle demişlerdi: "Kardeşiyle birlikte onu (Musa'yı) alıkoy ve bütün bilgin büyücüleri sana getirmeleri için toplayıcıları şehirlere gönder!" **38.** (Ardından) büyücüler belirli bir günün belirlenen vaktinde bir araya getirilmişlerdi.[8] **39.** İnsanlara da "Siz de toplanıyor musunuz? (toplanın)!" denmişti.

---

[1] Hz. Musa bu fiili yaptığını inkâr etmemiş, gençken, yaptığının ne anlama geldiğini bilip kestiremeden, hiçbir kasıt taşımadan hataen bu fiili işlemişti. Bazılarına göre olayın peygamber olduktan sonra gerçekleştirilmiş olma ihtimali de vardır. Halbuki bu yaklaşım bir sonraki ayette yani Şu'arâ 26:21'de verilen bilgilerle uyuşmamaktadır.

[2] Bu ayet Tâhâ 20:49-50. ayetlerle birlikte okunmalıdır. Benzer mesaj: Duhân 44:7.

[3] Firavun hakaretlerine devam etmekte ve Hz. Musa'nın cinlenmiş olduğunu söylemektedir. Kavminin Hz. Nuh için söylediği "O, kendisinde mecnunluk (delilik) bulunan bir adamdır; onu bir süreye kadar bekleyip gözetleyin" (Mü'minûn 23:25) sözüyle Firavun'un Hz. Musa için söylediği aynıdır. Buradan hareketle, küfrün aynı kaynaktan beslendiğini ve mantığının aynı olduğunu söyleyerek, bu yolu izleyen Mekkeli müşriklerin de Hz. Muhammed için "Ey kendisine zikir indirildiğini (sanan) kişi (!), sen sadece bir mecnunsun" (Hicr 15:6) diyerek aynı suçlamada bulunduğunu ve onunla alay ettiklerini belirtmeliyiz.

[4] Bu ayet Kasas 28:38. ayetle birlikte okunmalıdır.

[5] Benzer mesajlar: A'râf 7:107-108; Neml 27:10-12, Tâhâ 20:22; Kasas 28:31.

[6] Bu ayet A'râf 7:107-108, Tâhâ 20:22 ile okunmalıdır.

[7] Benzer mesajlar: A'râf 7:110; Tâhâ 20:63.

[8] Benzer mesaj için bkz. Tâhâ 20:59.

40. (Şehir halkı:) "Umarız ki büyücüler üstün gelirlerse büyücülere uyarız!" (demişti).[1] **41.** Büyücüler geldiklerinde, Firavun'a "Galip gelirsek bize ödül var, değil mi?" demişlerdi. **42.** (Firavun) "Tamam! Şüphesiz ki o takdirde siz gözdelerimden (olacaksı)nız!" demişti.[2] **43.** Musa onlara "Ne atacaksanız atın!" demişti.[3] **44.** İplerini ve asalarını atmış ve "Firavun'un itibarı için[4] elbette biz galip geleceğiz!" demişlerdi. **45.** Musa da asasını atmıştı. Bir de ne görsünler, (Musa'nın asası) onların uydurduklarını yutuyor.[5] **46.** (Bunu gören) büyücüler derhal secdeye kapanmışlardı. **47-48.** "Âlemlerin Rabbine, yani Musa ve Harun'un Rabbine inanıp güvendik!"[6] demişlerdi. **49.** (Firavun) şöyle demişti: "Ben size izin vermeden ona iman ettiniz, (öyle mi)! Şüphesiz ki o (Musa), size büyü öğreten büyüğünüzdür (akıl hocanızdır). İleride (size neler yapacağımı) elbette bileceksiniz. Dönekliğ(iniz)den dolayı kesinlikle ellerinizi ve ayaklarınızı elbette kestireceğim ve hepinizi astıracağım!"[7] **50.** (Büyücüler) şöyle demişlerdi: "Zararı yok, (nasıl olsa) Rabbimize döneceğiz. **51.** İlk iman edenler (iman edenlerin öncüleri) olduğumuz için Rabbimizin hatalarımızı bağışlayacağını umuyoruz."[8] **52.** Musa'ya "Kullarımı geceleyin yola çıkar; şüphesiz ki takip edileceksiniz!" diye vahyetmiştik.[9] **53.** Firavun da şehirlere (asker) toplayıcılar göndermişti. **54-56.** "Şüphesiz ki bunlar az bir topluluktur; (ama) bize karşı öfke doludurlar. Biz ise donanımlı bir topluluğuz!" (demişti). **57-58.** Onları (Firavun ve halkını) bahçeler(in)den, (su) kaynaklarından, hazinelerden ve değerli makamlardan çıkarmıştık. **59.** Böylece İsrailoğulları'nı onlara (geride bıraktıklarına) mirasçı yapmıştık.[10] **60.** (Firavun ve adamları) gün doğarken onların peşine düşmüşlerdi.[11]

---

[1] Bu ayet A'râf 7:109-112 ve Tâhâ 20:57-60. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

[2] Bu ayetler A'râf 7:113-114. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

[3] Benzer mesaj: Yûnus 10:80.

[4] Bu ayette geçen "Firavun'un izzeti ile" ifadesi, "onun gücü ve şerefi için", "onun gücünden istifade ederek" ve "onun gücüne yemin ederek" gibi anlamlar vermektedir. Buradan hareketle, anlaşılıyor ki farklı varlıklara yemin geleneği o dönem İsrailoğulları'nda olduğu gibi, Mekkeli müşriklerin uygulamalarında da vardı.

[5] Bu ayetler A'râf 7:117. ayetle birlikte okunmalıdır.

[6] Benzer mesajlar: A'râf 7:121-122; Tâhâ 20:70.

[7] Burada mesaj, *min hilâfin* ifadesi gereği el ve ayakların "çaprazlama" kesilmesinden ziyade, "dönekliğ" nedeniyle bu cezanın verilmesidir. El ve ayakların kesilmesiyle ilgili olarak benzer mesajlar: Mâide 5:33; A'râf 7:124; Tâhâ 20:71.

[8] Bu ayetler A'râf 7:120-126 ve Tâhâ 20:70-73. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

[9] Benzer mesajlar: Tâhâ 20:77; Şu'arâ 26:61; Duhân 44:23.

[10] Benzer mesajlar: A'râf 7:137; Duhân 44:25-28.

[11] Bu ayet Tâhâ 20:77-78. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

61. İki topluluk birbirini görünce Musa'nın halkı "Şüphesiz ki yakalandık!" demişlerdi. **62.** (Musa) "Asla! Şüphesiz ki Rabbim benimledir, bana yol gösterecektir!"[1] demişti.[2] **63.** Musa'ya "Asanla denize vur!" diye vahyetmiştik. (Deniz) derhal yarılmış; her bölüm koca bir dağ gibi olmuştu. **64.** Diğerlerini oraya yaklaştırmıştık. **65.** Musa ve beraberindekilerin hepsini kurtarmıştık. **66.** Sonra diğerlerini (suda) boğmuştuk.[3] **67.** Çoğu inanmamış olsa da şüphesiz ki bunda bir ders vardır. **68.** Şüphesiz ki Rabbin güçlüdür, çok merhametlidir.

▼*Surenin 69-104. ayetlerinde Hz. İbrahim'in kıssası gündeme getirilmektedir.*

69. Onlara İbrahim'in haberini *tilavet* et (okuyup aktar)! **70.** Hani o (İbrahim), babasına ve kavmine "Neye tapıyorsunuz?" diye sormuştu. **71.** Onlar "Putlara tapıyoruz ve onlara tapmaya devam edeceğiz!" demişlerdi. **72-73.** (İbrahim) "Kendilerine yalvardığınızda sizi duyuyorlar veya size yarar ya da zarar verebiliyorlar mı?" diye sormuştu. **74.** Onlar "Hayır ama biz babalarımızı böyle yapar bulduk!" cevabını vermişlerdi.[4]

75-76. (İbrahim) şöyle demişti: "Siz ve önceki atalarınız neye taptığınızı hiç düşündünüz mü? **77.** Şüphesiz ki onlar (putlar) benim düşmanımdır; sadece âlemlerin Rabbine (kulluk ederim).[5] **78.** Beni yaratan ve bana doğru yolu gösterendir. **79.** Beni yediren ve içirendir. **80.** Hastalandığımda bana şifa verendir. **81.** Beni öldürüp sonra diriltecek olandır. **82.** Hesap gününde benim için hatalarımı bağışlayacağını umduğum[6] O'dur. **83.** Rabbim! Bana doğru hüküm verme yeteneği ver ve beni iyiler arasına kat![7]

---

[1] Bir peygamberin Yüce Allah'a güveninin nasıl olması gerektiği bu şekilde ortaya konulmuş, tıpkı Hz. İbrahim gibi "Rabbime gidiyorum; O, bana yol gösterecektir" (Sâffât 37:99) diyerek yolunu belirlemiş, tam bir teslimiyet göstermiştir. Peygamberler silsilesinin son halkası olan Hz. Muhammed de hicreti esnasında beraberindeki Hz. Ebû Bekir'e "Üzülme! Allah bizimle beraberdir" (Tevbe 9:40) demiş ve Rabbine olan güvenini en sıkıntılı zamanında bile hatırlatarak tam bir güven sembolü olmuştu. Risalet güvene dayalı bir kurum olduğu için, onların yola çıkmasını Yüce Allah emrettiğine göre, sonrasında da onları sahiplenecek ve sıkıntıya düşmelerini engelleyecekti.

[2] Benzer mesajlar: Kasas 28:22; 'Ankebût 29:26; Sâffât 37:99; Zuhruf 43:27.

[3] Bu ayetler Yûnus 10:90-91. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

[4] Taklitçilikle ilgili benzer mesajlar: Bakara 2:170; Mâide 5:104; A'râf 7:28; Yûnus 10:78; Hûd 11:53-54, 62, 87; Enbiyâ 21:52-53; Lokmân 31:21; Sebe' 34:43; Sâffât 37:69-74; Zuhruf 43:22, 23.

[5] Bu ayetler En'âm 6:74, Enbiyâ 21:51-55, Sâffât 37:85-87, Zuhruf 43:26-27 ve Mümtehine 60:4. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

[6] Hz. İbrahim'in bu sözü bir insanın peygamber bile olsa hata yapabileceğini, hatasını bağışlaması için Yüce Allah'a dua etmesi gerektiğini göstermektedir.

[7] Surenin 77-89. ayetlerinde tevhidin babası ve sembol ismi olarak bilinen Hz. İbrahim'in dile getirdiği bir tevhid manifestosu yer almaktadır.

84. Bana, (benden) sonra gelecekler arasında iyilikle anılmayı nasip et! **85.** Beni, nimet cennetinin mirasçılarından kıl! **86.** Şaşkınlardan olan babamı da bağışla![1] **87-89.** Samimi bir kalp ile gelenlerin dışında, mal ve çocukların (kişiye) yarar sağlayamayacağı gün, yani (insanların) diriltilecekleri gün beni rezil etme!" **90.** (O gün) cennet, *muttakî*lere (duyarlı olanlara) yaklaştırılacaktır.[2] **91.** Cehennem de azgınlar için ortaya çıkartılacaktır.

92-93. Onlara (cehennemliklere) "Allah'ın peşi sıra taptıklarınız nerede? Size yardım edebiliyorlar mı veya kendilerine yardımları dokunuyor mu?" denecektir. **94-95.** Onlar (İbrahim'in kavmi) bütün azgınlar ve İblis'in askerleri, hepsi tepetaklak cehenneme atılacaklardır. **96.** (Cehennemlikler) orada birbirleriyle çekişerek şöyle diyeceklerdir: **97-98.** "Allah'a yemin olsun:[3] Sizi âlemlerin Rabbiyle eşit saymakla doğrusu apaçık bir sapkınlık içindeymişiz. **99.** Bizi, o suçlulardan başkası saptırmadı. **100.** Bizim için şefaatçiler de yok. **101.** Yakın bir dost da yok. **102.** Keşke bizim için (dünyaya) bir daha dönüş olsaydı da müminlerden olsa(ydı)k!"[4] **103.** Çoğu inanmamış olsa da şüphesiz ki bunda bir ders vardır. **104.** Şüphesiz ki Rabbin güçlüdür, çok merhametlidir.[5]

Sure'nin 105-122. ayetlerinde Hz. Nuh ve kavminin kıssası gündeme getirilmektedir.

105. Nuh'un kavmi de elçileri yalanlamıştı.[6] **106.** Kardeşleri Nuh onlara şöyle demişti: "(Allah'a karşı) *takvâ*lı (duyarlı) olmaz mısınız? **107.** Ben size (gönderilmiş) güvenilir bir elçiyim. **108.** Allah'a karşı *takvâ*lı (duyarlı) olun ve bana itaat edin! **109.** Buna karşılık sizden hiçbir ücret istemiyorum. Benim ücretim yalnızca âlemlerin Rabbine aittir. **110.** Allah'a karşı *takvâ*lı (duyarlı) olun ve bana itaat edin!" **111.** (Kavmi) "Sana düşük (seviyeli) insanlar uymuşken, biz sana iman eder miyiz hiç!" demişti.[7]

---

[1] Bu ayet Tevbe 9:114, Meryem 19:47 ve Mümtehine 60:4. ayetlerle birlikte okunmalıdır. Hz. İbrahim, babası için bağışlanma dileğinde bulunmuştu; fakat bu durum babası sağken yaşanmıştı. Buna göre, Hz. İbrahim'in duası bir anlamda babasının tevbe etmesine yönelik anlaşılmalıdır. Çünkü babasının Allah'a düşman biri olarak öldüğü kendisine bildirilince ondan yüz çevirmişti.

[2] Mahşerle ilgili "geçmiş zaman" fiillerine "gelecek zaman" anlamı verilmelidir; çünkü bu, bir Kur'an üslubudur. Cennetin yakınlaştırılmasıyla ilgili benzer mesajlar: Kâf 50:31; Tekvîr 81:13.

[3] *Tellâhi* ifadesi, Kur'an'da dokuz kez geçen yeminlerden birisidir. Bu yeminler için bkz. Yûsuf 12:73, 85, 91, 95; Nahl 16:56, 63; Enbiyâ 21:57; Şu'arâ 26:97; Sâffât 37:56.

[4] Benzer mesajlar: Bakara 2:167; En'âm 6:27; Mü'minûn 23:99-100.

[5] Hz. İbrahim ile ilgili bazı ayetler için bkz. Bakara 2:124-132, 258-260; Âl-i İmrân 3:65-68; En'âm 6:74-83; Tevbe 9:114; Hûd 11:69-76; İbrâhîm 14:35-41; Hicr 15:51-60; Nahl 16:120-123; Meryem 19:41-50; Enbiyâ, 21:51-73; Hacc: 22:26-27; Şu'arâ 26:69-89; ...

[6] Hz. Nuh'un kâfir kavminin inkâr ettiği "elçilerle" ilgili açıklamamız için bkz. Furkân 25:37.

[7] Bu ayet Hûd 11:27. ayetle birlikte okunmalıdır.

112. (Nuh) şöyle demişti: "Onların (daha önce) neler yaptığına dair hiçbir bilgim yok. **113.** Düşünürseniz, onların hesabının ancak Rabbime ait olduğunu anlarsınız. **114.** Ben müminleri asla (yanımdan) kovamam. **115.** Ben ancak apaçık bir uyarıcıyım."[1] **116.** (Kavmi) şöyle demişti: "Ey Nuh! (Bu davandan) vazgeçmezsen (iyi bil ki) kovulmuşlardan olacaksın!"[2] **117.** (Nuh, Rabbine yönelerek) "Rabbim! Kavmim beni yalanladı. **118.** Benimle onlar arasında hükmünü ver ve hem beni hem de benimle birlikte inananları kurtar!" demişti. **119.** Biz de onu ve beraberindekileri dolu gemide (taşıyarak) kurtarmıştık. **120.** Sonra da geride kalanları (suda) boğmuştuk. **121.** Çoğu inanmamış olsa da şüphesiz ki bunda bir ders vardır. **122.** Şüphesiz ki Rabbin güçlüdür, çok merhametlidir.[3]

▾*Suremin 123-140. ayetlerinde Hz. Hud ve Âd kavminin kıssası gündeme getirilmektedir.*

123. Âd (kavmi) de elçileri yalanlamıştı. **124.** Kardeşleri Hud onlara şöyle demişti: "(Allah'a karşı) *takvâlı* (duyarlı) olmaz mısınız? **125.** Ben size (gönderilmiş) güvenilir bir elçiyim. **126.** Allah'a karşı *takvâlı* (duyarlı) olun ve bana itaat edin!

127. Buna karşılık sizden hiçbir ücret istemiyorum. Benim ücretim yalnızca âlemlerin Rabbine aittir.[4] **128.** Siz övünüp eğlenmek üzere her yüksek yere bir ayet (anıt) mı dikiyorsunuz? **129.** Sürekli kalacağınızı umarak sağlam yapılar yapıyorsunuz. **130.** (İnsanları) yakaladığınız zaman zorbalar olarak yakalıyorsunuz. **131.** Allah'a karşı *takvâlı* (duyarlı) olun ve bana itaat edin! **132-134.** Bildiğiniz şeyleri size bolca verene yani hayvanları, çocukları, bahçeleri ve (su) kaynaklarını size bolca verene (Allah'a karşı) *takvâlı* (duyarlı) olun! **135.** Şüphesiz ki üzerinize gelecek büyük bir günün azabından korkuyorum." **136.** (Kavmi ise) şöyle demişti: "Öğüt versen de öğüt verenlerden olmasan da bizim için birdir.

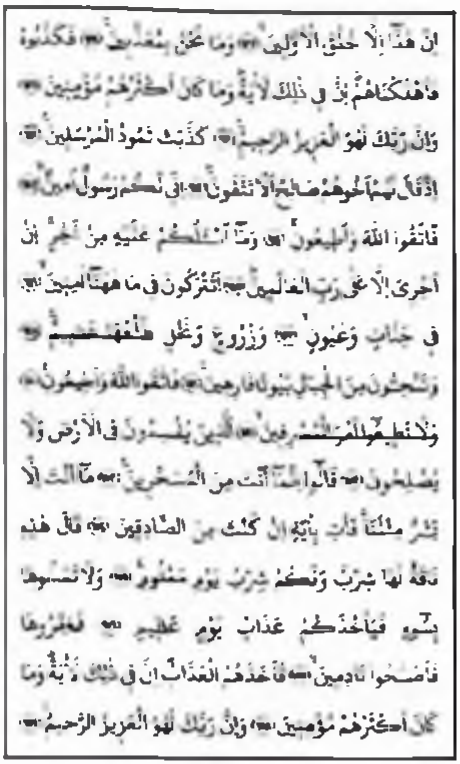
---

[1] Bu ayetler Hûd 11:28-30. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

[2] Hz. Nuh'un kavmi, öfkelerini bastıramamalarının sonucunda önce Hz. Nuh'u, ardından da beraberindekileri tehdit etmişlerdi. Nitekim ayetin sonundaki *el-mercûmîne* kelimesi çoğul getirildiği için "kovulanların çok olacağı", dolayısıyla bu tehdidin bütün o inananları içermekte olduğu anlaşılmaktadır.

[3] Hz. Nuh'un ve kavminin kıssası için bkz. Âl-i İmrân 3:33; En'âm 6:84; A'râf 7:59-64; Tevbe 9:70; Yûnus 10:71-73; Hûd 11:25-49; İbrâhîm 14:9-18; İsrâ 17:3; Meryem 19:58; Enbiyâ 21:76-77; Hacc 22:42-43; Mü'minûn 23:23-30; Furkân 25:37; Şu'arâ 26:105-122; 'Ankebût 29:14-15; Ahzâb 33:7; Sâffât 37:75-82; Sâd 38:12-14; Mü'min 40:5-6; Şûrâ 42:13; Kâf 50:12-14; Zâriyât 51:46; Necm 53:52; Kamer 54:9-16; Hadid 57:26; Tahrîm 66:10; Hâkka 69:11-12; Nûh 71:1-28.

[4] Tebliğden ücret alınmamasıyla ilgili benzer mesajlar: En'âm 6:90; Yûnus 10:72; Hûd 11:29, 51; Yûsuf 12:104; Furkân 25:57; Şu'arâ 26:109, 145, 164, 180; Sebe' 34:47; Yâsin 36:21; Sâd 38:86; Şûrâ 42:23; Tûr 52:40; Kalem 68:46.

137. Bu (söylediklerin) öncekilerin uydurmalarından başka bir şey değildir. **138.** Biz asla azaba uğratılacak da değiliz." **139.** Böylece onu (Hud'u) yalanlamışlar; biz de kendilerini helak etmiştik. Çoğu inanmamış olsa da şüphesiz ki bunda bir ders vardır. **140.** Şüphesiz ki Rabbin güçlüdür, çok merhametlidir.[1]

▼ *Surenin 141-159. ayetlerinde Hz. Salih ve Semûd kavminin kıssası ele alınmaktadır.*

141. Semûd (kavmi) de elçileri yalanlamıştı. **142.** Kardeşleri Salih onlara şöyle demişti: "(Allah'a karşı) *takvâ*lı (duyarlı) olmuyor musunuz?

143. Ben size (gönderilmiş) güvenilir bir elçiyim. **144.** Allah'a karşı *takvâ*lı (duyarlı) olun ve bana itaat edin! **145.** Buna karşılık sizden hiçbir ücret istemiyorum. Benim ücretim yalnızca âlemlerin Rabbine aittir. **146-148.** Siz burada, bahçelerde, (su) kaynaklarında, ekinlerin ve salkımları aşağıya sarkmış hurmalıkların içinde güvende bırakılacak mısınız? **149.** Şımarıklık yaparak dağlardan (kayalardan) evler yontuyorsunuz. **150.** Allah'a karşı *takvâ*lı (duyarlı) olun ve bana itaat edin! **151-152.** Yeryüzünde bozgunculuk yapıp ıslah edici olmayan haddi aşanların emrine itaat etmeyin!" **153.** (Kavmi ise Salih'e) şöyle demişti: "Sen sadece büyülenmişlerdensin. **154.** Sen de ancak bizim gibi bir insansın.[2] Doğru söyleyenlerdensen (bize) bir delil getir!" **155.** (Salih de) şöyle demişti: "İşte (delil) bu dişi devedir. (Belirli bir gün) su içme (hakkı) onun; belirli (bir) günün içme (hakkı da) sizindir![3] **156.** Sakın ona hiçbir kötülük yapmayın; yoksa büyük bir günün azabı sizi yakalar."[4] **157.** Onu (deveyi) hunharca katletmiş,[5] (sonradan) pişman olmuşlardı. **158.** (Ama çoktan) o azap kendilerini yakalamıştı. Çoğu inanmamış olsa da şüphesiz ki bunda, bir ders vardır. **159.** Şüphesiz ki Rabbin güçlüdür, çok merhametlidir.[6]

---

1 Hz. Hud ve Âd kavminin kıssası hakkında bkz. A'râf 7:65-72; Tevbe 9:70; Hûd 11:50-60; İbrâhîm 14:9; Hacc 22:42; Mü'minûn 23:31-41; Furkân 25:38; Şu'arâ 26:123-140; 'Ankebût 29:38; Sâd 38:12; Mü'min 40:31; Fussilet 41:15-16; Ahkâf 46:21-26; Kâf 50:13; Zâriyât 51:41-42; Necm 53:50; Kamer 54:18-22; Hâkka 69:6-8; Fecr 89:6-13.

2 İnkârcıların bir insan olan peygamberle alay ediş-leriyle ilgili benzer mesajlar: Hûd 11:27; İbrâhîm 14:10-11; İsrâ 17:94; Enbiyâ 21:3, 36; Mü'minûn 23:24, 33-34, 47; Furkân 25:41; Şu'arâ 26:186; Yâsîn 36:15; Sâd 38:8; Kamer 54:24-25; Teğâbun 64:6.

3 Benzer mesaj: Kamer 54:28.

4 Benzer mesajlar: A'râf 7:73; Hûd 11:64.

5 Benzer mesajlar: A'râf 7:77; Hûd 11:65; Kamer 54:29; Şems 91:14.

6 Hz. Salih'in ve Semûd kavminin kıssası hakkında bkz. A'râf 7:73-79; Tevbe 9:70; Hûd 11:61-68; İbrâhîm 14:9; İsrâ 17:59; Hacc 22:42; Furkân 25:38; Şu'arâ 26:141-159; Neml 27:45-53; 'Ankebût 29:38; Sâd 38:12; Mü'min 40:31; Fussilet 41:17-18; Kâf 50:12; Zâriyât 51:43-45; Necm 53:51; Kamer 54:23-32; Hâkka 69:4-5; Burûc 85:18; Fecr 89:9; Şems 91:11-15.

Surenin 160-175. ayetlerinde Hz. Lut'un kıssasının bir bölümü hatırlatılmaktadır.

160. Lut kavmi de (gelen) elçileri yalanlamıştı. **161.** Kardeşleri Lut onlara şöyle demişti: "(Allah'a karşı) *takvâlı* (duyarlı) olmuyor musunuz? **162.** Ben size gönderilmiş (güvenilir) bir elçiyim. **163.** Allah'a karşı *takvâlı* (duyarlı) olun ve bana itaat edin! **164.** Buna karşılık sizden hiçbir ücret istemiyorum. Benim ücretim yalnızca âlemlerin Rabbine aittir. **165.** Rabbinizin sizin için yarattığı eşlerinizi bırakıyorsunuz. **166.** İnsanlar içinden erkeklere mi yaklaşıyorsunuz! Doğrusu siz sınırı aşmış (sapkın) bir topluluksunuz!" **167.** (Kavmi), "Ey Lut! (Bu davandan) vazgeçmezsen mutlaka (kovulup) çıkartılanlardan olacaksın!" demişti.[1] **168.** (Lut da) "Doğrusu ben sizin bu işiniz nedeniyle (sizi) kınayanlardanım!"[2] demişti. **169.** "Rabbim! Onların yaptıkları işin (sonucundan) beni ve ailemi kurtar!" (diye dua etmişti). **170-171.** Biz de geride kalanlar arasındaki yaşlı (eşi) hariç, onu ve bütün ailesini kurtarmıştık. **172.** Ardından diğerlerini helak etmiştik. **173.** Üzerlerine büyük bir bela yağmuru yağdırmıştık. Uyarılanların (ama yola gelmeyenlerin) bela yağmuru ne de kötü (olmuştu)! **174.** Çoğu inanmamış olsa da şüphesiz ki bunda bir ders vardır. **175.** Şüphesiz ki Rabbin güçlüdür, çok merhametlidir.[3]

Surenin 176-191. ayetlerinde Hz. Şuayb'ın kıssasının bir bölümü ele alınmaktadır.

176. Eyke halkı[4] da (bütün) elçileri yalanlamıştı. **177.** Şuayb onlara şöyle demişti: "(Allah'a karşı) *takvâlı* (duyarlı) olmaz mısınız? **178.** Ben size gönderilmiş (güvenilir) bir elçiyim. **179.** Allah'a karşı *takvâlı* (duyarlı) olun ve bana itaat edin! **180.** Buna karşılık sizden hiçbir ücret istemiyorum. Benim ücretim yalnızca âlemlerin Rabbine aittir. **181.** Ölçüyü tastamam yapın; (başkalarının hakkını) eksik verenlerden olmayın! **182.** Doğru bir terazi ile tartın! **183.** İnsanlara eşyalarını eksik vermeyin! Yeryüzünde bozguncular olarak karışıklık çıkarmayın![5]

---

[1] Ayetteki *letekûnenne* ifadesinin başında pekiştirme *lâmı*, sonunda "şeddeli *nûn*" harfi bulunduğu için Lut kavminin bu noktada çok kararlı oldukları gösterilmektedir.

[2] Kur'an'da sadece bu ayette geçen *el-kâlîne* kelimesi *el-kalâ'* kökünden gelmekte ve "şiddetli öfke duyanlar" anlamı vermektedir. Buradaki öfke, gönüle ve ciğerlere tesir etmiş olan bir öfkedir. İfadenin "Bu işiniz nedeniyle sizi kınıyorum" şeklinde tekil değil de "Sizi kınayanlardanım" şeklinde çoğul gelmesi, o dönemde bu kavmin yaptığı ahlâksızlığı herkesin paylaşmadığını, bunu kınayanların da bulunduğunu göstermektedir.

[3] Hz. Lut kıssası için ayrıca bkz. A'râf 7:80-84; Hûd 11:78-83; Hicr 15:62-74; Şu'arâ 26:160-175; Neml 27:54-58; 'Ankebût 29:28-35; Sâffât 37:133-138.

[4] *Ashâbu'l-Eykeh* "Eykeliler" tamlamasındaki *eykeh*, "birbirine girmiş yeşil ağaçların bulunduğu bölgenin (vadinin) adı"dır. Eyke ve Medyen'in aynı yerin veya birbirine çok yakın iki bölgenin ismi olduğu rivayet edilmektedir.

[5] Benzer mesajlar: Bakara 2:60; A'râf 7:74, 85; Hûd 11:85.

▼ *Surenin 192-227. ayetlerinde vahye ve Hz. Muhammed'in peygamberliğinin delilinin Kur'an olduğuna dikkat çekilmekte, vahyi şeytanların indirmediği, kâfir şairlerin durumu ile kendilerine yönelik tehditkâr ifadeler surenin son konusu olarak belirlenmektedir.*

184. Sizi de önceki nesilleri de yaratan (Allah'a karşı) *takvâ*lı (duyarlı) olun!" **185.** (Kavmi) şöyle demişti: "Sen sadece büyülenmişlerdensin. **186.** Sen de ancak bizim gibi bir insansın.[1] Biz seni şüphesiz ki yalancılardan sanıyoruz. **187.** Doğru sözlülerdensen üzerimize gökten bir parça indir!" **188.** (Şuayb) "Rabbim yaptıklarınızı çok iyi bilendir." demişti. **189.** Onu yalanlamışlar ve kendilerini o gölge gününün azabı yakalamıştı. Şüphesiz ki o, büyük bir günün azabıydı! **190.** Çoğu inanmamış olsa da şüphesiz ki bunda bir ders vardır. **191.** Şüphesiz ki Rabbin güçlüdür, çok merhametlidir.[2]

[1] İnkârcıların bir insan olan peygamberle alay ediş-leriyle ilgili benzer mesajlar: Hûd 11:27; İbrâhîm 14:10-11; İsrâ 17:94; Enbiyâ 21:3, 36; Mü'minûn 23:24, 33-34, 47; Furkân 25:41; Şu'arâ 26:154; Yâsin 36:15; Sâd 38:8; Kamer 54:24-25; Teğâbun 64:6.

[2] Hz. Şuayb'ın ve Eykelilerin kıssasıyla ilgili benzer mesajlar: A'râf 7:85-93; Hûd 11:84-95; Hicr 15:78-79; Şu'arâ 26:176-191; 'Ankebût 29:36-37; Sâd 38:13; Kâf 50:14.

192. Şüphesiz ki o (Kur'an), âlemlerin Rabbi tarafından indirilmiştir. **193-195.** Uyarıcılardan olasın diye onu (Kur'an'ı) apaçık Arapça diliyle[3] Güvenilir Ruh (Cebrail) senin kalbine indirmiştir.[4] **196.** O (Kur'an'ın ilkeleri), öncekilerin kitaplarında[5] da vardı.[6] **197.** İsrailoğulları âlimlerinin[7] onu (Kur'an'ı) tanıyıp bilmesi, o (inkârcılar) için bir delil değil midir? **198-199.** Biz Kur'an'ı, Arap olmayanlardan birine indirseydik de onu kendilerine (farklı bir dilde) okusaydık[8] yine de ona inanmazlardı.[9] **200.** Biz onu (Kur'an'ı), suçluların kalplerine (gözlerinin içine) böylece soktuk.[10] **201-202.** Hiç farkına varmadan kendilerine ansızın[11] gelecek acıklı azabı görünceye kadar ona iman etmezler.[12] **203.** (Azabı gördüklerinde) "Bize süre tanınır mı?" diyeceklerdir. **204.** Azabımızı acele mi istiyorlar? **205-206.** Şimdi şunu bir düşün: "Biz onları senelerce yaşatsak, sonra da (kendilerine) söz verilmiş olan (azap) başlarına gelse,

[3] Benzer mesaj: Nahl 16:103.

[4] Benzer mesaj: Bakara 2:97.

[5] Dini öğretilerdeki kaynak-amaç birlikteliğiyle ilgili benzer mesajlar: En'âm 6:90; Nahl 16:118; Fussilet 41:43; Şûrâ 42:13; Necm 53:36-37; A'lâ 87:18-19.

[6] Şu'arâ suresinin 192-196. ayetleri, son derece kapsamlı bir Kur'an tarifi içermektedir.

[7] Çok yaygın olmasa da Mekke ve civar şehirlerde önceki peygamberlere gönderilen ilâhî mesajlardan haberi olan insanlar vardı. Bunlar içerisinde en yaygın olanlar ise şüphesiz İsrailoğulları ve onların içerisinde bulunan alimlerdi.

[8] Bu ayet Fussilet 41:44. ayetle birlikte okunmalıdır.

[9] Benzer mesajlar: En'âm 6:25, 109, 111; A'râf 7:146; Yûnus 10:33, 96; Hicr 15:13-15; İsrâ 17:93; Sebe' 34:31.

[10] Benzer mesaj: Hicr 15:12.

[11] Benzer mesajlar: En'âm 6:31, 47; A'râf 7:187; Yûsuf 12:107; Enbiyâ 21:40; Hacc 22:55; 'Ankebût 29:53; Zümer 39:55; Zuhruf 43:66; Muhammed 47:18.

[12] Benzer mesajlar: En'âm 6:7, 25, 109, 111; A'râf 7:146; Hicr 15:13-15; İsrâ 17:93; Sebe' 34:31.

207. Yararlandırıldıkları nimetlerin kendilerine hiçbir yararı olmayacaktır."[1] **208-209.** Zaten gerçeği hatırlatan uyarıcılar olmadan hiçbir şehri helak etmemiştik; biz kimseye[2] haksızlık edici de değildik. **210-211.** Onu (Kur'an'ı) şeytanlar indirmemiştir; bu onlara yaraşmaz; zaten (buna) güçleri de yetmez. **212.** Onlar (şeytanlar), vahyi duymaktan kesin olarak uzak tutulmuşlardır.[3] **213.** Allah ile birlikte herhangi bir ilaha sakın yalvarma; yoksa sen de azap edilenlerden olursun![4] **214.** (Önce) yakın akrabanı uyar![5] **215.** Sana uyan müminlere (merhamet) kanadını indir![6] **216.** Onlar sana isyan ederlerse de ki: "Ben sizin yapmakta olduğunuz şeylerden uzağım." **217-220.** Ayağa kalktığında ve secde edenler arasındaki dolaşmanda seni görene, (ayrıca) duyan, bilen, güçlü, çok merhametli olana (Allah'a) güven!

221. Şeytanların kime ineceğini size bildireyim mi? **222.** Onlar günaha, iftiraya düşkün olan herkese inerler.[7] **223.** Onlar (yalan sözlere) kulak verirler; çoğu da yalancıdır. **224.** (İnançsız) şairler(e gelince), onlara azgınlar uyarlar. **225-226.** Onların her vadide şaşkın şaşkın dolaştıklarını ve yapmayacakları şeyleri söylediklerini[8] görmüyor musun? **227.** Ancak iman edip iyi işler yapanlar, Allah'ı çok ananlar ve haksızlığa uğratıldıklarında kendilerini savunanlar hariç. Haksızlık edenler, nasıl bir devrimle devrileceklerini ileride bileceklerdir.

---

[1] Buradaki *mâ* edatı "olumsuzluk" anlamına gelebileceği gibi soru anlamı da verebilir. Buna göre ise anlam "Faydalandırıldıkları nimetlerin kendilerine ne faydası olabilir ki!" şeklini alır.

[2] Bu ayet En'âm 6:131, Enfâl 8:33, Hûd11:116-117, İsrâ 17:15, Kasas 28:59. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

[3] Yorumunu yapmakta olduğumuz bu ayetlerde Mekkeli müşriklerin bir zanni reddedilmektedir. Onlar Hz. Muhammed'e vahyi şeytanların veya cinlerin getirdiğine inanıyorlardı. İşte bu ayetler hem bu zanni ortadan kaldırmayı amaçlamakta hem de şeytanların ilâhi alemden haber alma ve oradan bilgi çalma girişimlerini başaramadıklarını açıkça ortaya koymaktadır. Surenin devam eden ayetlerinde şeytanların sadece kendini aldatan ve günahkârlıktan beslenenlere ineceği, onların da zaten günaha ve yalana kulak kabartacakları, dahası sürekli yalan söyleyecekleri ifade edilmektedir. Benzer mesajlar: Hicr 15:17; Sâffât 37:7-9; Mülk 67:5; Cinn 72:8-9.

[4] Burada hitap Hz. Muhammed'e olsa da mesaj evrenseldir.

[5] Bu ayet En'âm 6:19, 92, A'râf 7:158, Enbiyâ 21:107, Sebe' 34:28, Yâsin 36:6, Şûrâ 42:7 ve Cum'a 62:2-3. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

[6] Bu emrin bir benzeri de Hicr 15:88'de de yer almaktadır. Bu ifade, tıpkı Müzzemmil 73:20'de de olduğu gibi "seninle olan bütün müminler" demektir. Çünkü bu surenin indirildiği dönemde Mekke'de Hz. Muhammed'e iman edip de onu takip etmeyenlerin bulunduğu düşünülmemelidir.

[7] Burada "sebep-sonuç" ilişkisi vardır. Bu ayet şeytanın kimlere dost kılınacağının delilidir. İman etmemek, Kur'an'dan yüz çevirmek "sebep", şeytanın dost edinilmesi ise "sonuç"tur. Benzer mesajlar: A'râf 7:27; Meryem 19:83; Fussilet 41:25; Zuhruf 43:36.

[8] Bu ayet Bakara 2:44 ve Saff 61:2-3 ile birlikte okunmalıdır.

27. NEML SURESİ

93 AYET

Mekke döneminde indirilen, 93 ayetten oluşan, adını 18. ayetindeki "karınca" anlamındaki *en-neml* kelimesinden alan Neml suresi inişte 53, mushaf sırasında ise 27. suredir.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

Surenin 1-6. ayetlerinde Kur'an'ın ve müminlerin özellikleri ile inançsızların akıbetine değinilmektedir.

1. *Tâ. Sîn.*[1] İşte şu(nlar) Kur'an'ın ve apaçık Kitabın ayetleridir.[2] **2.** (Kur'an) müminler için bir rehber ve müjdedir. **3.** Onlar namazı kılar, zekatı verir ve ahirete de kesin bir şekilde inanırlar.[3] **4.** Ahirete inanmayanların işlerini, kendilerine süslü gösterdik; bocalayıp duruyorlar. **5.** İşte onlar, azabı en kötü olanlardır; ahirette en çok kaybedecek olanlar da onlardır. **6.** Şüphesiz ki Kur'an doğru hüküm veren, bilen (Allah) tarafından sana vahyedilmektedir.

Surenin 7-14. ayetlerinde Hz. Musa-Firavun kıssasına değinilmektedir.

7. Hani Musa ailesine şöyle demişti: "Ben bir ateş gördüm. Size oradan bir haber getireceğim veya ısınacağınız bir kor getireceğim." **8.** Oraya geldiğinde (kendisine) şöyle seslenilmişti: "Ateşin yanındakiler ve çevresindekiler bereketli kılınmıştır. Âlemlerin Rabbi olan Allah yücedir. **9.** Ey Musa! Güçlü, doğru hüküm veren Allah, benim ben! **10.** Asanı (yere) bırak![4] Onu yılan gibi depreşir görünce, arkasına bakmadan geri dönmüştü. (Ona şöyle söylenmişti): "Ey Musa! Korkma! Çünkü benim huzurumda elçiler korkmaz. **11.** Ancak haksızlık edip sonra da işlediği kötülüğün ardından güzel davranan kişi (bilsin ki) ben çok bağışlayanım; çok merhametliyim.[5] **12.** Elini koynuna sok ki kusursuz bembeyaz çıksın![6] (Sen de) dokuz delil (mucize)[7] ile Firavun'a ve kavmine (git)! Çünkü onlar, yoldan çıkmış bir topluluk oldular. **13.** Gerçeği ortaya koyucu delillerimiz kendilerine gelince 'Bu, apaçık bir büyüdür!' demişlerdi.

---

1 Mukatta'a harfleri hakkında bilgi için bkz. Bakara 2:1, dipnot 1.

2 Benzer mesaj: Hicr 15:1.

3 Benzer mesajlar: Bakara 2:2-5; Enfâl 8:2-4; Lokmân 31:1-5.

4 Benzer mesajlar: A'râf 7:107-108; Tâhâ 20:10, 21-22; Şu'arâ 26:32-33; Kasas 28:29-31.

5 Bu ayet hataen işlenen kötü bir davranışın hemen peşinden tevbe edilmesi durumunda bağışlanacağı müjdesini içermektedir. Benzer mesaj: Nisâ 4:17.

6 Benzer mesajlar: Tâhâ 20:22; Kasas 28:32. Hz. Musa'nın elinin bembeyaz, kusursuz bir hal alması, elindeki bir rahatsızlığın fiziksel/bedensel anlamda iyileşmesi anlamında hakikat anlam verebileceği gibi, daha önce işlediği hataen insan öldürme suçunun affedildiğinin sembolü de olabilir.

7 Bu dokuz mucize, "*'asa-değnek*", "*yed-i beyzâ*'-beyaz el", "denizin yarılması", "kendisinden on iki su fışkıran kaya", "tufan", "çekirge sürüsü ve kımıl (yaban sineği)", "kurbağa istilası", "suyun kana dönüşmesi" ve "dağın onların üzerine kaldırılması"dır.

14. Kendileri bu delillere kesin olarak inandıkları hâlde, haksızlık ve kibirleri nedeniyle onları inkâr etmişlerdi.[1] Bozguncuların sonunun nasıl olduğuna bir bak!"

• Surenin 15-44. ayetlerinde Hz. Davud'a kısaca, oğlu Hz. Süleyman'a ise uzunca yer verilmektedir.

15. Yemin olsun ki biz Davud'a[2] ve Süleyman'a[3] bir ilim vermiştik; (onlar) "Bizi mümin kullarından birçoğuna üstün[4] kılan Allah'a *hamd* (övgü) olsun." demişlerdi. **16.** Süleyman, Davud'a mirasçı olmuş ve şöyle demişti: "Ey insanlar! Bize kuşların dili öğretildi ve bize (yararlı) her şeyden (pay) verildi." Doğrusu bu apaçık bir lütuftur. **17.** Süleyman için cinden, insandan ve kuştan oluşan orduları toplanmıştı; hepsi düzenli olarak sevk ediliyor(du).[5] **18.** Sonunda Karınca Vadisi'ne[6] geldikleri zaman bir karınca[7] "Ey karıncalar! Yuvalarınıza girin! Süleyman ve ordusu, farkına varmadan sizi ezmesin!" demişti.

وَجَحَدُوا بِهَا وَاسْتَيْقَنَتْهَآ أَنفُسُهُمْ ظُلْمًا وَعُلُوًّا ۚ فَٱنظُرْ
كَيْفَ كَانَ عَٰقِبَةُ ٱلْمُفْسِدِينَ ﴿١٤﴾ وَلَقَدْ ءَاتَيْنَا دَاوُۥدَ وَسُلَيْمَٰنَ
عِلْمًا ۖ وَقَالَا ٱلْحَمْدُ لِلَّهِ ٱلَّذِى فَضَّلَنَا عَلَىٰ كَثِيرٍ مِّنْ عِبَادِهِ
ٱلْمُؤْمِنِينَ ﴿١٥﴾ وَوَرِثَ سُلَيْمَٰنُ دَاوُۥدَ ۖ وَقَالَ يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ
عُلِّمْنَا مَنطِقَ ٱلطَّيْرِ وَأُوتِينَا مِن كُلِّ شَىْءٍ ۖ إِنَّ هَٰذَا لَهُوَ ٱلْفَضْلُ
ٱلْمُبِينُ ﴿١٦﴾ وَحُشِرَ لِسُلَيْمَٰنَ جُنُودُهُۥ مِنَ ٱلْجِنِّ وَٱلْإِنسِ وَٱلطَّيْرِ
فَهُمْ يُوزَعُونَ ﴿١٧﴾ حَتَّىٰٓ إِذَآ أَتَوْا عَلَىٰ وَادِ ٱلنَّمْلِ قَالَتْ نَمْلَةٌ
يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّمْلُ ٱدْخُلُوا۟ مَسَٰكِنَكُمْ لَا يَحْطِمَنَّكُمْ سُلَيْمَٰنُ
وَجُنُودُهُۥ وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿١٨﴾ فَتَبَسَّمَ ضَاحِكًا مِّن قَوْلِهَا
وَقَالَ رَبِّ أَوْزِعْنِىٓ أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ ٱلَّتِىٓ أَنْعَمْتَ عَلَىَّ
وَعَلَىٰ وَٰلِدَىَّ وَأَنْ أَعْمَلَ صَٰلِحًا تَرْضَىٰهُ وَأَدْخِلْنِى بِرَحْمَتِكَ
فِى عِبَادِكَ ٱلصَّٰلِحِينَ ﴿١٩﴾ وَتَفَقَّدَ ٱلطَّيْرَ فَقَالَ مَا لِىَ لَآ أَرَى
ٱلْهُدْهُدَ أَمْ كَانَ مِنَ ٱلْغَآئِبِينَ ﴿٢٠﴾ لَأُعَذِّبَنَّهُۥ عَذَابًا شَدِيدًا
أَوْ لَأَا۟ذْبَحَنَّهُۥٓ أَوْ لَيَأْتِيَنِّى بِسُلْطَٰنٍ مُّبِينٍ ﴿٢١﴾ فَمَكَثَ غَيْرَ بَعِيدٍ
فَقَالَ أَحَطتُ بِمَا لَمْ تُحِطْ بِهِۦ وَجِئْتُكَ مِن سَبَإٍۭ بِنَبَإٍ يَقِينٍ ﴿٢٢﴾

19. (Süleyman, karıncanın) sözünden dolayı neşeyle tebessüm etmiş ve şöyle demişti: "Rabbim! Bana ve ana babama verdiğin nimet(ler)e şükretmemde ve razı olacağın iyi iş(ler) yapmamda beni başarılı kıl! Beni merhametinle iyi kullarının arasına kat!" **20.** (Süleyman) kuşları denetlemiş ve "Neden Hüdhüd'ü göremiyorum?[8] Yoksa kayıplardan mı oldu? **21.** Şüphesiz ki ya onu şiddetli bir şekilde cezalandıracağım veya onu keseceğim[9] ya da bana apaçık bir delil (mazeret) getirecek!" demişti. **22.** Çok geçmeden (Hüdhüd) gelmiş ve şöyle demişti: "Ben senin bilmediğin bir şeyi öğrendim ve Sebe'den sana kesin bir haber getirdim.

[1] Bu ayet *cuhûd* denen "inkâr"ın aslında gerçeği bilerek, inadına ve bilinçli bir inkâr demek olduğunun delilidir.

[2] Hz. Davud'un kıssası için bkz. Bakara 2:247-251; Nisâ 4:163; Mâide 5:78; En'âm 6:84; İsrâ 17:55; Enbiyâ 21:78-80; Neml 27:15-16; Sebe' 34:10-13; Sâd 38:17-26, 30.

[3] Hz. Süleyman'ın kıssası için bkz. Bakara 2:102; Nisâ 4:163; En'âm 6:84; Enbiyâ 21:78-82; Neml 27:15-44; Sebe' 34:12-14; Sâd 38:30-40.

[4] Buradaki üstünlük/farklılık, bu iki peygamberin aynı zamanda hükümdar oluşları şeklinde anlaşılabilir. Zira baba-oğul bu iki peygamber hükümdar oluşları itibariyle diğer peygamberlerden hem farklıdır hem de üstündür.

[5] Benzer mesajlar: Enbiyâ 21:79; Sebe' 34:10; Sâd 38:18-20.

[6] Bu vadinin Şam'da olduğu ifade edilmekte, adının da içinde çok fazla karınca bulunması nedeniyle bu şekilde belirlendiği ifade edilmektedir.

[7] Burada geçen *nemletün* kelimesi "karınca" olabileceği gibi bu şekilde isimlendirilen bir topluluk veya bu isimle anılan bir ordunun komutanı da olabilir.

[8] *Hüdhüd*, bir kuşun adı olabileceği gibi -Allah bilir ya- bir yetkilinin sıfatı veya unvanı da olabilir.

[9] Tevbe 9:47'deki *le evda'û* fiilinde olduğu gibi buradaki *lezzbehannehû* ifadesinin başında *li* şeklinde yazılan edat da *te'kid* (pekiştirme) edatıdır ve *le* şeklinde okunmaktadır. Bu durumda *lâm* harfinden sonraki *elif* harfinin *zâid* olduğu kabul edilmiş olmaktadır.

23. Kendisine her şeyden (bolca) verilmiş ve büyük de bir tahtı olan bir hanımı[1] (Belkıs'ı) onları yönetir buldum.

24. Onu ve kavmini, Allah'ın peşi sıra güneşe secde eder buldum. Şeytan, yaptıkları işleri kendilerine süslü göstermiş ve onları doğru yoldan alıkoymuştur. Onlar doğru yolu bulamıyorlar. **25-26.** (Oysa) göklerde ve yerde gizleneni açığa çıkaran, gizlediğinizi ve açıkladığınızı bilen, (asıl en) büyük tahtın sahibi, kendisinden başka ilah olmayan Allah'a secde etmeleri gerekmez mi?"[2] **27.** (Süleyman, Hüdhüd'e) şöyle demişti: "Doğru mu söyledin yoksa yalancılardan mısın, bakacağız. **28.** Şu mektubumu[3] götür ve kendilerine ver; sonra (kenara) çekil de ne sonuca varacaklarına bak!" **29-31.** (Belkıs) "Ey yöneticiler! Bana Süleyman'dan gelen, *'Rahmân, Rahîm* olan Allah'ın adıyla' diye (başlayan ve) 'Bana baş kaldırmayın; teslim olarak bana gelin!' (mesajını içeren) çok değerli bir mektup gönderildi." demişti. **32.** (Belkıs:) "Ey yöneticiler! Bu işimde bana bir fikir verin! Bana şahit oluncaya (çözüm üretinceye) kadar[4] hiçbir işe kesin karar vermeyeceğim." demişti. **33.** (Yöneticiler) şöyle demişti: "Biz kuvvet sahibi ve şiddetli savaş bilen kişileriz. Emir senindir; artık ne emredeceğine sen karar ver!" **34.** (Belkıs) şöyle demişti, "Hükümdarlar bir şehre girdikleri zaman orayı perişan eder ve halkının itibarlılarını alçaltırlar. (Herhalde) onlar da böyle yapacaklar(dır). **35.** Ben (şimdi) onlara bir hediye ile elçi göndereceğim; bakalım elçiler ne (gibi bir sonuç) ile dönecekler!"

---

[1] Bu yönetici kadın, babası bütün Yemen toprağının meliki olan Surahîl'in kızı Seba melikesi Belkıs olarak bilinmektedir. Neml 27:22 ve Sebe' 34:15'te geçen *sebe'* kelimesi, bir kavmin adıdır ve bunlar Sebe' b. Yeşcub (Yaşhab) b. Ya'rub (Yağrub) b. Kahtân adıyla bilinen bir kavimdir. Neml 27:22-44. ayetlerde kıssası anlatılan bu kavim, önceleri güneşe tapan, başlarında Belkıs diye bilinen bir kadın hükümdar bulunan, sonrasında Hz. Süleyman'ın emrine giren, durdukları yer Güneybatı Arabistan'da Yemen'de Me'rib adındaki şehir olan bir kavim idi. En parlak dönemlerinde (M.Ö. iki bin yıllarında) yalnızca Yemen'i değil, Hadramevt'in geniş bir bölümünü, Mahrah topraklarını ve şimdiki Habeşistan'ın büyük bölümünü de içine alıyordu. Sebe'liler başkent Ma'rib'in çevresinde yüzlerce yıllık bir zaman kesiti içinde günümüze kadar ayakta kalabilmiş muhteşem kalıntılarıyla tarihte büyük bir ün yapmış olan olağanüstü barajlar, bentler ve suyolları şebekeleri inşa etmişlerdi (Esed, *Kur'an Mesajı*, 875'te 23. not. İslamoğlu, *Hayat Kitabı Kur'an*, s. 819'da 29. not).

[2] Bu ayet Kur'an'daki 14 *tilâvet* secdesinden birisidir. Secde ayetleri için bkz. A'râf 7:206; Ra'd 13:15; Nahl 16:49; İsrâ 17:107; Meryem 19:58; Hacc 22:18; Furkân 25:60; Neml 27:25; Secde 32:15; Sâd 38:24; Fussilet 41:37; Necm 53:62; İnşikâk 84:21; 'Alak 96:19.

[3] Burada ve 29. ayette geçen *kitâb* kelimesi "mektup" anlamına geldiği için Kur'an'ın da Yüce Allah'tan gelen bir mektup olduğunu söyleyebiliriz.

[4] Bu ifade "Sizin görüşünüzü alıncaya kadar, size danışmadan hiçbir işi kestirip atmam" demektir. Bu cümle, yönetimdeki insanların tek başına karar vermemeleri gerektiğinin, ilgililere danışarak bir sonuca varılmasının zorunlu olduğunun bir delilidir. Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:159; Şûrâ 42:38.

36. (Elçiler, hediye ile) Süleyman'a gelince o şöyle demişti: "Siz bana mal (hediye) ile yardım mı ediyorsunuz? Allah'ın bana verdiği size verdiğinden daha hayırlıdır. Hediyenizle (ben değil), aksine siz sevinirsiniz."[1] **37.** (Ey elçi)! Kavmine dön (onlara de ki): "Kendilerine asla karşı koyamayacakları orduyla geleceğiz; onları aşağılanmış bir şekilde hor ve değersiz olarak oradan çıkaracağız."[2] **38.** (Süleyman devamla) şöyle demişti: "Ey yöneticiler! Onlar teslimiyet gösterip bana gelmesinden önce hanginiz o (Belkıs)'ın tahtını bana getirebilir?" **39.** Cinlerden bir ifrit[3] "Oturduğun yerden kalkmadan önce onu sana getiririm. Ben bu konuda güçlüyüm, güvenilirim!" demişti. **40.** Kendisinde Kitaptan bir bilgi olan kimse ise "Gözünü açıp kapamadan önce onu ben sana getiririm!" demişti. (Süleyman, Belkıs'ın) tahtını yanında yerleşmiş görünce[4] şunu söylemişti: "Bu, şükür mü edeceğimi yoksa nankörlük mü yapacağımı denemek üzere Rabbimin (bana verdiği) iyiliklerindendir. Şükreden ancak kendisi için şükretmiş olur; kâfir olana gelince, Rabbim zengindir, cömerttir."[5]

41. (Süleyman) şöyle demişti: "Onun (denenmesi) için tahtını değiştirin; bakalım doğruyu bulabilecek mi, yoksa doğruyu bulamayanlardan mı olacak?" **42.** (Belkıs oraya) gelince, kendisine "Senin tahtın da böyle mi?" denmiş, o da "Sanki o! Bu olaydan önce bize bilgi verilmiş ve biz müslümanlar olmuştuk." demişti. **43.** Onu (Belkıs'ı), Allah'ın peşi sıra taptığı şeyler (gerçeklerden) alıkoymuştu. Şüphesiz ki o da inkârcı bir toplumdandı. **44.** (Belkıs'a) "Saraya gir!" denmişti. O, (zemini) görünce derin bir su var sanmış ve ayaklarını açmıştı (eteğinin ucunu sıvamıştı). (Süleyman) "Bu, billurdan yapılmış bir köşk (zemini)dir"[6] deyince, (Belkıs) şunu söylemişti: "Rabbim! Şüphesiz ki ben (güneşe tapmakla) kendime yazık etmişim. Süleyman'la birlikte âlemlerin Rabbi olan Allah'a teslim oldum."

---

1 Belkıs'ın gönderdiği elçiler Hz. Süleyman'a geldiklerinde beklemedikleri bir cevapla karşılaşmışlardı. Belkıs denemek amacıyla hediye göndermiş, hediyeyi kabul edip etmemesine göre onun kral mı peygamber mi olduğuna karar verecekti. İşte Hz. Süleyman nebi bir hükümdarın vereceği tepkiyi vermişti.

2 Bir peygamberin sebepsiz yere bir milletin üzerine yürümesi, onları yurtlarından çıkarma tehdidinde bulunması olacak şey değildir. Belli ki o mektubun içerisinde veya başka yollarla çeşitli tehditkar ifadeler Hz. Süleyman'a ulaştırılmıştı. Kendilerine savaş açmayı gerektirecek suçlardan birisi inanca ve inananlara yönelik baskı ve zulümdür. Hz. Süleyman Sebe'lilerde böyle bir haksız uygulamanın olduğu haberini almış olmalıdır ki inanca ve mümine engel olma anlamındaki fitnenin ortadan kaldırılması için harekete geçeceğini kendilerine bildirmiştir.

3 *'İfrît* kelimesi, "çok güçlü, kuvvetli, her işinde maharetli, (cinlerin) reisi" gibi anlamlara gelmektedir.

4 Burada sözü edilen olayın durumunu bilememekte, vahyin verdiği bu bilgiye iman etmekteyiz.

5 Benzer mesajlar: İbrahim 14:7; Rûm 30:44; Lokmân 31:12; Fâtır 35:39; Zümer 39:7.

6 Bu ifade, Hz. Süleyman döneminde medeniyetin ne yüksek bir seviyede olduğunun apaçık bir delilidir.

Surenin 45-58. ayetlerinde Semûd kavmi ile Hz. Lut'un kavminin kıssasına yer verilmekte, her iki milletin de azgınlıkları nedeniyle sonlarının perişanlığına dikkat çekilmektedir.

45. Yemin olsun ki "Allah'a kulluk edin!" (demesi için) Semûd'a kardeşleri Salih'i (peygamber olarak) göndermiştik ve birdenbire birbiriyle çekişen iki gruba ayrılmışlardı.[1] **46.** (Salih) şöyle demişti: "Ey kavmim! İyiliğin öncesinde niçin kötülüğ(ün gelmesin)e acele ediyorsunuz? Merhamete ulaştırılasınız diye Allah'tan bağışlanma dilesenize!"

47. (Kavmi) şöyle demişti: "Senin ve beraberindekilerin yüzünden uğursuzluğa uğradık." (Salih ise) "Size gelen uğursuzluk (yapıp ettikleriniz nedeniyle) Allah katında(n gelmiş)tir. Aslında siz deneniyorsunuz." demişti.[2] **48.** O şehirde bozgunculuk yapan ve ıslah etmeyen dokuzlu çete vardı.[3] **49.** (Bu çete) Allah'a yeminleşerek birbirlerine şöyle demişlerdi: "Ona ve ailesine gece baskın yapıp (hepsini öldürelim); sonra da (Salih'in) dostu olan kişiye 'Biz (Salih'in) ailesinin yok edilişini görmedik, gerçekten doğru söylüyoruz!' diyelim." **50.** Onlar tuzak kurmuşlardı. Onlar farkına varmadan biz de (buna karşı) tuzak[4] kurmuştuk.[5] **51.** Bak tuzaklarının sonu nasıl oldu! Onları da toplumlarını da toptan helak etmiştik! **52.** İşte haksızlıkları yüzünden çökmüş, ıssız kalmış evleri![6] Gerçeği bilen bir toplum için şüphesiz ki bunda bir ders vardır. **53.** İman edip *takvâlı* (duyarlı) davranmış olanları ise kurtarmıştık. **54.** Lut'u da (peygamber olarak göndermiştik). Kavmine şöyle demişti: "Göz göre göre o çirkinliği (hâlâ) yapıyor musunuz? **55.** Siz, kadınları bırakıp da şehvetle erkeklere mi yanaşıyorsunuz? Doğrusu siz cahillikte devam eden bir topluluksunuz!"

---

1 Bu iki grup elbette Hz. Salih'in davetine icabet eden "müminler"le ona itibar etmeyip getirdiğini inkâr eden "kâfirler"dir. A'râf 7:74-75'te de değinilen bu tartışmanın Hz. Salih'in peygamber olup olmadığı noktasında şekillendiği, toplumda zayıf ve güçsüz görülenlerin bu hakikate iman ettiği, kendilerini üstün görenlerin ise risaleti inkâr ettiği ifade edilmektedir.

2 Peygamberleri uğursuzluk sebebi saymak inkarcıların ortak özelliğidir. Bkz. A'râf 7:131; Yâsîn 36:18-19.

3 Hûd 11:91 ve 92'de de geçen *rahṭ* kelimesi, sayısı "üçten ona varan veya yedi ile on kişi arası topluluk" için kullanılmaktadır. Bu dokuzlu çetenin dokuz kişiden oluştuğu söylendiği gibi dokuz küçük grup olması ihtimali de elbette vardır. Bu çeteler Yüce Allah'a isyana devam eden, ülkede bozgunculuk çıkaran, hiçbir şekilde düzgün işten yana olmayan insanlardı.

4 Bu cümle "Allah onların tuzaklarını boşa çıkaracaktır" şeklinde anlaşılmalıdır. Bu tür ayetlerde geçen fiil insanlar için kullanıldığında olumsuz bir anlama gelirken, Allah için kullanıldığında Allah'ın o fiilin cezasını vereceğini bildirmesidir. Benzer kullanımlar: Bakara 2:15; Âl-i İmrân 3:54; Nisâ 4:142; Enfâl 8:18; Tevbe 9: 67, 79.

5 Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:54; En'âm 6:123; Enfâl 8:18, 30; Ra'd 13:42; İbrâhîm 14:46; Fâtır 35:10, 43; Tûr 52:42; Târık 86:15-16.

6 Bu ayet helakin sebebinin "imansızlık" değil, "zulüm" olduğunun apaçık bir delilidir.

56. Kavminin cevabı ise "Lut'un ailesini şehrinizden çıkarın; şüphesiz ki onlar temiz kalmak isteyen insanlarmış!" sözünden başka bir şey olmamıştı. **57.** Bunun üzerine onu (Lut'u) ve ailesini kurtarmıştık. Hanımı hariç; onun geride (azaba uğrayanların içinde) kalmasını uygun görmüştük.[1] **58.** Üzerlerine büyük bir bela yağmuru yağdırmıştık. Uyarılanların (ama yola gelmeyenlerin) bela yağmuru ne de kotu (olmuştu)!

Sure'nin 59-75. ayetlerinde evren kitabından çeşitli konu başlıkları, nimet vermede başka hiçbir varlığın Allah'a ortak olamayacağı, gayb bilgisinin sadece Yüce Allah'a ait olduğu, inkarcıların mahşerle ilgili alayıcılıklarının başlarına dert olacağı, mahçup bir akibetle karşılaşacakları ifade edilmektedir.

59. De ki: "*Hamd* (övgü) Allah'a, selam da seçkin kıldığı kullarına olsun!" Allah mı hayırlıdır; yoksa ortak koşma(ya çalıştıkları) mı? **60.** (Onlar mı hayırlı) yoksa gökleri ve yeri yaratan, gökten size su indiren (Allah) mı? Bir ağacını bile yetiştiremeyeceğiniz güzel bahçeleri o (su) sayesinde yetiştirdik. Allah'la birlikte bir ilah mı (varmış)! Doğrusu onlar, (putları Allah'a) denk tutan bir topluluktur.[2] **61.** (Onlar mı hayırlı) yoksa yeryüzünü oturmaya elverişli kılan, (vadiler) arasında nehirler yaratan, yeryüzü için ağırlıklar yaratan[3] ve iki deniz arasına engel koyan[4] (Allah) mı? Allah'la birlikte bir ilah mı (varmış)! Doğrusu onların pek çoğu, gerçeği bil(ek iste)miyorlar.

فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ إِلَّا أَن قَالُوا أَخْرِجُوا آلَ لُوطٍ
مِّن قَرْيَتِكُمْ إِنَّهُمْ أُنَاسٌ يَتَطَهَّرُونَ ﴿٥٦﴾ فَأَنجَيْنَاهُ وَأَهْلَهُ
إِلَّا امْرَأَتَهُ قَدَّرْنَاهَا مِنَ الْغَابِرِينَ ﴿٥٧﴾ وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِم
مَّطَرًا ۖ فَسَاءَ مَطَرُ الْمُنذَرِينَ ﴿٥٨﴾ قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَسَلَامٌ
عَلَىٰ عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفَىٰ ۗ آللَّهُ خَيْرٌ أَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٥٩﴾
أَمَّنْ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَأَنزَلَ لَكُم مِّنَ السَّمَاءِ
مَاءً فَأَنبَتْنَا بِهِ حَدَائِقَ ذَاتَ بَهْجَةٍ ۖ مَّا كَانَ لَكُمْ
أَن تُنبِتُوا شَجَرَهَا ۗ أَإِلَٰهٌ مَّعَ اللَّهِ ۚ بَلْ هُمْ قَوْمٌ يَعْدِلُونَ ﴿٦٠﴾
أَمَّن جَعَلَ الْأَرْضَ قَرَارًا وَجَعَلَ خِلَالَهَا أَنْهَارًا وَجَعَلَ
لَهَا رَوَاسِيَ وَجَعَلَ بَيْنَ الْبَحْرَيْنِ حَاجِزًا ۗ أَإِلَٰهٌ مَّعَ اللَّهِ ۚ
بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٦١﴾ أَمَّن يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ
إِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ السُّوءَ وَيَجْعَلُكُمْ خُلَفَاءَ الْأَرْضِ ۗ
أَإِلَٰهٌ مَّعَ اللَّهِ ۚ قَلِيلًا مَّا تَذَكَّرُونَ ﴿٦٢﴾ أَمَّن يَهْدِيكُمْ
فِي ظُلُمَاتِ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَمَن يُرْسِلُ الرِّيَاحَ بُشْرًا بَيْنَ
يَدَيْ رَحْمَتِهِ ۗ أَإِلَٰهٌ مَّعَ اللَّهِ ۚ تَعَالَى اللَّهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٦٣﴾

62. (Onlar mı hayırlı) yoksa kendine yalvardığında zorda kalana[5] cevap veren, sıkıntıyı açan (gideren) ve sizi yeryüzünün halifeleri (sorumluları olarak) görevlendiren (Allah) mı? Allah'la birlikte bir ilah mı (varmış)! Ne kadar da azınız (gerçeği) hatırlıyor! **63.** (Onlar mı hayırlı) yoksa karanın ve denizin karanlıkları içinde size yol gösteren, rahmetinin (yağmurun) önünde rüzgârları müjdeci olarak gönderen (Allah) mı?[6] Allah'la birlikte bir ilah mı (varmış)! Allah onların ortak koştuklarından yücedir.

---

1 Benzer mesajlar: A'râf 7:82-83; Hicr 15:60; 'Ankebût 29:29-32; Sâffât 37:134-136.

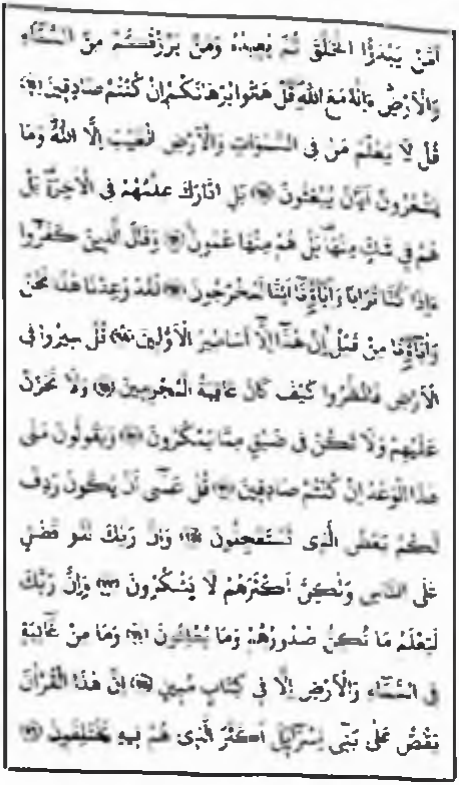
2 Ayetteki *ya'dilûne* fiili "birini birine denk ve eşit saymak" anlamına gelmektedir. Bu durumda ayette kastedilen anlam, müşriklerin Yüce Allah ile tapındıkları aracı varlıkları eşit tutmalarıdır. Kıyaslamaya konu edinilen hususlarda hiçbir etkinliği bulunmayan varlıkları Allah'a eşit saymak sapmanın en belirgin göstergesidir ve ayette müşriklerin böyle bir yanılgı içerisinde oldukları ifade edilmektedir.

3 Yerin içine ağırlıklar yerleştirilmesiyle ilgili bkz. Ra'd 13:3; Hicr 15:19; Nahl 16:15; Enbiyâ 21:31; Lokmân 31:10; Fussilet 41:10; Kâf 50:7; Mürselât 77:27.

4 Benzer mesajlar: Furkân 25:53; Rahmân 55:19-20.

5 Kur'an'da sadece bu ayette geçen *el-mudtarr* kelimesi "darda kalan", "hastalık veya benzer bir şiddet ve zaruret durumuyla sıkışan", "bunalan", "çaresiz", "nâçar kalan kişi" demektir. Demek ki Yüce Allah kulu sıkışıp kendisine dua ettiğinde duasına icabet edip sıkıntısını açan, problemi ortadan kaldıracak olan yegâne kudretin sahibidir.

6 Benzer mesajlar: A'râf 7:57; Tâhâ 20:53; Nûr 24:43; Furkân 25:48-49; Rûm 30:48; Fâtır 35:9.

64. (Onlar mı hayırlı) yoksa yaratmaya başlayan, sonra onu iade (tekrar) eden,[1] gökten ve yerden sizi rızıklandıran (Allah) mı? Allah'la birlikte bir ilah mı (varmış)! De ki: "Doğruysanız kesin delilinizi getirin!" **65.** De ki: "Göklerde ve yerde Allah'tan başka kimse *gayb* (bilinemeyeni) bilemez."[2] Onlar ne zaman diriltileceklerini de bilemezler.

66. Aksine ahiret hakkındaki bilgiler art arda kendilerine gelmesine rağmen, ondan şüphelenmeye devam etmektedir; ahiretten yana da kördürler. **67.** Kâfir olanlar şöyle demişlerdi: "Biz ve atalarımız toprak olduğumuz zaman, gerçekten (diriltilip topraktan) mı çıkartılacağız![3] **68.** Şüphesiz ki bu, daha önce bize de atalarımıza da vadedilmişti. Bu, öncekilerin masallarından başka bir şey değildir."[4] **69.** (Onlara) de ki: "Yeryüzünde dolaşın da suçluların sonu nasıl olmuş, bakın![5] **70.** Onlardan dolayı üzülme;[6] kurmakta oldukları tuzaklar yüzünden sıkıntı içinde olma! **71.** "Doğruysanız o vaat (Son Saat) ne zamanmış!" derler.[7] **72.** De ki: "Acele gelmesini istediğiniz (azab)ın bir kısmı başınıza gelmek üzeredir." **73.** Şüphesiz ki Rabbin insanlara karşı lütuf sahibidir. Fakat onların çoğu şükretmezler. **74.** Şüphesiz ki Rabbin kalplerinin gizlediğini de açıkladıklarını da bilir.[8] **75.** Gökte ve yerde *gaib* (yaratılmışların bilemeyeceği) ne varsa hepsi ancak ve ancak apaçık bir kitaptadır.

Surenin 76-93. ayetlerinde Kur'an'ın ve Hz. Muhammed, mahşer ve Son Saat'te yaşanacaklar ile insanların görevleri hatırlatılmaktadır.

76. Şüphesiz ki bu Kur'an İsrailoğulları'na tartıştıkları şeylerin pek çoğunu anlatmaktadır.

---

1 Buradaki *yebdeü* fiili gereği yaratmaya başlamak ifadesi, bu işlemi ilk kez başlatmak, bir anlamda yoktan var etmekle ilgilidir. Benzerleri Yûnus 10:34, Rûm 30:11 ve 27'de de yer alan bu bilgiler Rabbimizin yoktan var edici olduğunu ortaya koyduğu gibi, yaratmayı hem devam ettirdiğini, hem de mahşerde diriltilmeyi sağlayacağını da anlam olarak içermektedir. Benzer mesajlar: A'râf 7:29; Yûnus 10:34; Enbiyâ 21:104; 'Ankebût 29:19, 20; Rûm 30:11, 27; Burûc 85:13.

2 Bu ayet gaybı Yüce Allah'tan başka hiç kimsenin bilemeyeceğinin apaçık delilidir. Benzer mesajlar: Bakara 2:33; Hûd 11:123; Nahl 16:77; Kehf 18:26; Fâtır 35:38; Hucurât 49:18.

3 Benzer mesajlar: Ra'd 13:5; İsrâ 17:49, 98; Meryem 19:66; Mü'minûn 23:35, 82; Secde 32:10; Yâsin 36:78; Sâffât 37:16, 53; Duhân 44:35; Kâf 50:3, 15; Vâkı'a 56:47; Teğâbun 64:7; Nâzi'ât 79:11.

4 Benzer mesajlar: Mü'minûn 23:83, dipnot 4; Yâsin 36:6, dipnot 4.

5 İbret almak için yeryüzünde gezip dolaşmayla ilgili benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:137; En'âm 6:11; Yûsuf 12:109; Nahl 16:36; Hacc 22:46; Rûm 30:9, 42; Fâtır 35:44; Mü'min 40:21, 82; Muhammed 47:10.

6 Benzer mesajlar: Hicr 15:88; Nahl 16:127.

7 Benzer mesajlar: Yûnus 10:48; Enbiyâ 21:38; Secde 32:28; Sebe' 34:29; Yâsin 36:48; Zâriyât 51:12; Mülk 67:25; Kıyâmet 75:6.

8 Benzer mesajlar: Bakara 2:77; Âl-i İmrân 3:5; En'âm 6:3; Hûd 11:5; İbrâhim 14:38; Nahl 16:19, 23; Tâhâ 20:7; Enbiyâ 21:4; Nûr 24:29; Neml 27:25; Kasas 28:69; Yâsin 36:76; Teğâbun 64:4; A'lâ 87:7.

77. Şüphesiz ki o (Kur'an), müminler için bir rehber ve rahmettir. 78. Şüphesiz ki Rabbin onların arasında hükmünü verecektir. O güçlüdür, bilendir. 79. Allah'a güven! Şüphesiz ki sen apaçık hakikat üzeresin. 80. Şüphesiz ki sen ölülere[1] duyuramaz; sağırlara da arkalarını dönüp giderlerken çağrıyı duyuramazsın. 81. Sen körleri şaşkınlıklarından (çevirip) doğru yola iletemezsin.[2] Ayetlerimize inanıp teslim olanlardan başkasına duyuramazsın. 82. Onlar hakkında o (azap) sözü gerçekleştiği zaman, onlar için yerden bir canlı çıkarmış olacağız[3] ve bu (inkârcı) insanların ayetlerimize kesin bir şekilde inanmamış olduklarını kendilerine söyleyecektir. 83. O gün, her ümmet içinden ayetlerimizi yalanlayanlardan (çeşitli) grup(ları) toplayacağız; onlar, (hesap yerine) sevk edilecektir.[4] 84. Sonunda, (hesap yerine) geldikleri zaman (Allah) kendilerine şöyle soracaktır: "Bilip kavramadan ayetlerimi yalanladınız, öyle mi? (Değilse, bu) yaptığınız neydi?" 85. Yaptıkları haksızlıktan dolayı haklarında (azap) sözü gerçekleşmiştir; artık onlar konuşamazlar.[5]

وَإِنَّهُۥ لَهُدًى وَرَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ ﴿٧٧﴾ إِنَّ رَبَّكَ يَقْضِى بَيْنَهُم
بِحُكْمِهِۦ ۚ وَهُوَ ٱلْعَزِيزُ ٱلْعَلِيمُ ﴿٧٨﴾ فَتَوَكَّلْ عَلَى ٱللَّهِ ۖ إِنَّكَ عَلَى ٱلْحَقِّ
ٱلْمُبِينِ ﴿٧٩﴾ إِنَّكَ لَا تُسْمِعُ ٱلْمَوْتَىٰ وَلَا تُسْمِعُ ٱلصُّمَّ ٱلدُّعَآءَ إِذَا
وَلَّوْا۟ مُدْبِرِينَ ﴿٨٠﴾ وَمَآ أَنتَ بِهَٰدِى ٱلْعُمْىِ عَن ضَلَٰلَتِهِمْ ۖ إِن
تُسْمِعُ إِلَّا مَن يُؤْمِنُ بِـَٔايَٰتِنَا فَهُم مُّسْلِمُونَ ﴿٨١﴾ وَإِذَا وَقَعَ ٱلْقَوْلُ
عَلَيْهِمْ أَخْرَجْنَا لَهُمْ دَآبَّةً مِّنَ ٱلْأَرْضِ تُكَلِّمُهُمْ أَنَّ ٱلنَّاسَ
كَانُوا۟ بِـَٔايَٰتِنَا لَا يُوقِنُونَ ﴿٨٢﴾ وَيَوْمَ نَحْشُرُ مِن كُلِّ أُمَّةٍ فَوْجًا
مِّمَّن يُكَذِّبُ بِـَٔايَٰتِنَا فَهُمْ يُوزَعُونَ ﴿٨٣﴾ حَتَّىٰٓ إِذَا جَآءُو قَالَ
أَكَذَّبْتُم بِـَٔايَٰتِى وَلَمْ تُحِيطُوا۟ بِهَا عِلْمًا أَمَّاذَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٨٤﴾
وَوَقَعَ ٱلْقَوْلُ عَلَيْهِم بِمَا ظَلَمُوا۟ فَهُمْ لَا يَنطِقُونَ ﴿٨٥﴾ أَلَمْ يَرَوْا۟
أَنَّا جَعَلْنَا ٱلَّيْلَ لِيَسْكُنُوا۟ فِيهِ وَٱلنَّهَارَ مُبْصِرًا ۚ إِنَّ فِى ذَٰلِكَ
لَـَٔايَٰتٍ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٨٦﴾ وَيَوْمَ يُنفَخُ فِى ٱلصُّورِ فَفَزِعَ مَن
فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَمَن فِى ٱلْأَرْضِ إِلَّا مَن شَآءَ ٱللَّهُ ۚ وَكُلٌّ أَتَوْهُ دَٰخِرِينَ ﴿٨٧﴾
وَتَرَى ٱلْجِبَالَ تَحْسَبُهَا جَامِدَةً وَهِىَ تَمُرُّ مَرَّ ٱلسَّحَابِ
صُنْعَ ٱللَّهِ ٱلَّذِىٓ أَتْقَنَ كُلَّ شَىْءٍ ۚ إِنَّهُۥ خَبِيرٌۢ بِمَا تَفْعَلُونَ ﴿٨٨﴾

86. Dinlensinler diye geceyi (karanlık) ve (çalışsınlar diye) gündüzü aydınlık kıldığımızı hiç mi düşünmediler? İman eden bir topluluk için şüphesiz ki bunda dersler vardır.[6] 87. Sûr'a üfleneceği gün,[7] -Allah'ın dilediklerî hariç- göklerde ve yerde bulunanlar şiddetli bir şekilde korkacaktır.[8] Hepsi boynu bükük olarak O'na gelecekler. 88. Görüp sabit sandığın dağlar, her şeyi en güçlü biçimde şekillendiren Allah'ın bir sanatı olarak, bulutların gidişi (gibi) gidiyor (olacaktır).[9] Şüphesiz ki Allah yapmakta olduklarınızdan haberdardır.

---

1 Benzer mesaj: Rûm 30:52-53. Bu ayetlerde sözü edilen *el-mevtâ* kelimesi, "kalbini öldürenler" demektir. Bakara 2:154 ve Âl-i İmrân 3:169'da Allah yolunda öldürülenlerle ilgili gündeme getirilen yeni bir hayat tanımı ve bakış açısı gibi bu ayette de ölü ve sağır ifadelerine yeni bir perspektif kazandırılmaktadır.

2 Benzer mesajlar: Yûnus 10:43; Rûm 30:52-53; Zuhruf 43:40.

3 Bu ifade, Zilzâl 99:4-5 gereği bizzat "yer"in mahşerde konuşturulması olarak yorumlanabilir. *Dâbbetu'l-ard* "yer kurdu" ifadesi sadece Sebe' 34:14'te Hz. Süleyman'ın ölümünün yer aldığı pasajda geçmektedir. Bu ayette ise söz konusu ifade *dâbbetu'l-ard* "arzın canlısı" şeklinde tamlama olarak değil de *dâbbeten mine'l-ardı* "arzdan bir canlı" şeklinde geçmektedir. Bu ifade "onlar hakkında o (azap) sözü gerçekleştiği zaman" cümlesinden sonra geldiği için bu canlının ve mecasi olarak konuşmasının mahşerin konusu olduğu açıktır.

4 Benzer mesaj: Meryem 19:68-69.

5 Benzer mesajlar: Nahl 16:84; Mü'minûn 23:108; Rûm 30:57; Mu'min 40:52; Câsiye 45:35; Kâf 50:28; Tahrim 66:7; Kıyamet 75:15-16; Mürselât 77:35-36.

6 Benzer mesajlar: Yûnus 10:67; Kasas 28:71-73.

7 Benzer mesajlar: En'âm 6:73; Kehf 18:99; Tâhâ 20:102; Mü'minûn 23:101; Yâsin 36:51; Zümer 39:68; Kâf 50:20; Hâkka 69:13; Nebe' 78:18.

8 Benzer mesaj: Zümer 39:68.

9 Bu ayette bağlam gereği Son Saat esnasında dağların sürükleneceği ifade edilmektedir. Ancak mesaj, dağların mevcut hâllerindeki hareketlerini de içerebilir ki bu anlam, bağlamdan ayrı, özel ve serbest bir okuma ile elde edilmektedir.

89. Kim bir iyilikle gelirse onun için çok daha hayırlısı olacaktır. Onlar o gün korkudan güvende olacaklardır.[1] **90.** Kötülükle gelen kişiler ise yüzüstü cehenneme atılacaklardır ve (kendilerine) "Sadece yaptıklarınızın karşılığını görmektesiniz." (denecektir).[2] **91.** (De ki:) "Ben her şey sadece kendisine ait olan ve saygın kıldığı bu şehrin (Mekke'nin) Rabbine kulluk etmekle emrolundum. Ben müslümanlardan olmakla emrolundum. **92.** Kur'an'ı *tilavet*le (okuyup aktarmakla) da (emrolundum). Kim doğru yola gelirse yalnızca kendisi için gelmiş olur; kim de saparsa ona de ki: "Ben sadece uyarıcılardanım."

93. De ki: "*Hamd* (övgü) Allah içindir. O, ayetlerini size gösterecektir; siz de onları (görüp) tanıyacaksınız.[3] Rabbin yaptıklarınızdan habersiz değildir."

28. KASAS SURESİ

88 AYET

Mekke döneminde indirilen, 88 ayetten oluşan, adını 25. ayette geçen "olaylar" anlamındaki *el-kasas* kelimesinden alan Kasas suresi inişte 67, mushaf sırasında ise 28. suredir.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

▼ *Surenin 1-13. ayetlerinde Hz. Musa ile Firavun'un kıssasının bir bölümü, özellikle Firavun'un kavmine yaptığı zulüm ile Hz. Musa'nın bebekliğinde yaşadıkları hatırlatılmaktadır.*

1. *Tâ. Sin. Mim.*[4] **2.** İşte şu(nlar), apaçık Kitabın ayetleridir. **3.** İman edecek bir toplum için Musa ile Firavun'un haberinden bir kısmını[5] sana bir amaç ile *tilavet* etmekteyiz (okuyup aktarmaktayız). **4.** Şüphesiz ki Firavun, o yerde (Mısır'da) zorbalaşmış, erkek çocuklarını kestirip kadınlarını sağ bırakarak (ve) her birini (her grubu) zayıf düşürerek halkını çeşitli gruplara ayırmıştı.[6] Şüphesiz ki o (Firavun) bozgunculardandı. **5.** Biz ise o yerde, zayıf düşürülenlere lütufta bulunmak, onları önderler yapmak ve onları (o topraklara) mirasçı kılmak istiyorduk.[7]

---

1 Benzer mesaj: Enbiyâ 21:103.

2 Konuyla ilgili ayetlerden anlaşılıyor ki iyiliklerin ödülleri "en az" o iyilik kadar, hatta sınırsız olabilir. Kötülüklerin karşılığı ise affedilmezlerse "en fazla" o kötülük kadardır. Benzer mesajlar: Bakara 2:261, 272, 273; En'âm 6:160; Enfâl 8:60; Yûnus 20:27; Nahl 16:126; Hacc 22:60; Yâsin 36:54; Zümer 39:10; Şûrâ 42:40; Müzzemmil 73:20; Nebe' 78:36.

3 Bu ayet Fussilet 41:53 ve Zâriyât 51:20-21. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

4 Mukatta'a harfleri hakkında bilgi için bkz. Bakara 2:1, dipnot 1.

5 Ayette yer alan *min nebei* ifadesindeki *min* edatı, En'âm 6:34, A'râf 7:101; Hûd 11:120 ve Tâhâ 20:99'da da olduğu gibi anlatılan kısmın kıssanın sadece bir bölümü olduğunu, olayların bütününün anlatılmadığını göstermektedir.

6 Benzer mesajlar: Bakara 2:49; A'râf 7:127, 141; İbrâhim 14:6; Mü'min 40:25.

7 Benzer mesajlar: A'râf 7:129, 137; İbrâhim 14:14; Enbiyâ 21:105; Nûr 24:55.

6. Ayrıca onları o yerde hâkim kılmak; Firavun, Haman[1] ve ordularına korktukları şeyi göstermek de (istiyorduk). **7.** Musa'nın annesine,[2] "Onu emzir; onun hakkında korktuğunda[3] onu denize (nehre) bırak; (başına bir şey gelmesinden) korkma ve hüzünlenme! Şüphesiz ki biz onu sana geri döndürecek ve kendisini elçilerden biri yapacağız!" diye vahyetmiştik[4] (bildirmiştik). **8.** Firavun ailesi (sonunda) kendilerine bir düşman ve bir üzüntü kaynağı (olacağını bilmeden) onu (Musa'yı) bulup almışlardı.[5] Şüphesiz ki Firavun, Haman ve askerleri suçlu insanlardı. **9.** Firavun'un hanımı[6] (Asiye, Musa'yı görünce) "(Bu bebek) benim için de senin için de göz aydınlığı (olabilir); onu öldürmeyin! Belki bize yararı dokunur veya onu evlat ediniriz." demişti.[7] Oysa onlar (işin sonunun) farkına varmamışlar(dı). **10.** Musa'nın annesinin kalbi korku dolmuştu. İnanıp güvenenlerden olması için kalbine dayanıklılık vermemiş olsaydık neredeyse işi açığa vuracaktı.

وَنُمَكِّنَ لَهُمْ فِي الْأَرْضِ وَنُرِيَ فِرْعَوْنَ وَهَامَانَ
وَجُنُودَهُمَا مِنْهُمْ مَا كَانُوا يَحْذَرُونَ ﴿٦﴾ وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ
أُمِّ مُوسَىٰ أَنْ أَرْضِعِيهِ فَإِذَا خِفْتِ عَلَيْهِ فَأَلْقِيهِ فِي الْيَمِّ
وَلَا تَخَافِي وَلَا تَحْزَنِي إِنَّا رَادُّوهُ إِلَيْكِ وَجَاعِلُوهُ مِنَ
الْمُرْسَلِينَ ﴿٧﴾ فَالْتَقَطَهُ آلُ فِرْعَوْنَ لِيَكُونَ لَهُمْ عَدُوًّا
وَحَزَنًا إِنَّ فِرْعَوْنَ وَهَامَانَ وَجُنُودَهُمَا كَانُوا خَاطِئِينَ ﴿٨﴾
وَقَالَتِ امْرَأَتُ فِرْعَوْنَ قُرَّتُ عَيْنٍ لِي وَلَكَ لَا تَقْتُلُوهُ
عَسَىٰ أَنْ يَنْفَعَنَا أَوْ نَتَّخِذَهُ وَلَدًا وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٩﴾
وَأَصْبَحَ فُؤَادُ أُمِّ مُوسَىٰ فَارِغًا إِنْ كَادَتْ لَتُبْدِي بِهِ لَوْلَا
أَنْ رَبَطْنَا عَلَىٰ قَلْبِهَا لِتَكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٠﴾ وَقَالَتْ
لِأُخْتِهِ قُصِّيهِ فَبَصُرَتْ بِهِ عَنْ جُنُبٍ وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿١١﴾
وَحَرَّمْنَا عَلَيْهِ الْمَرَاضِعَ مِنْ قَبْلُ فَقَالَتْ هَلْ أَدُلُّكُمْ
عَلَىٰ أَهْلِ بَيْتٍ يَكْفُلُونَهُ لَكُمْ وَهُمْ لَهُ نَاصِحُونَ ﴿١٢﴾
فَرَدَدْنَاهُ إِلَىٰ أُمِّهِ كَيْ تَقَرَّ عَيْنُهَا وَلَا تَحْزَنَ وَلِتَعْلَمَ
أَنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٣﴾

11. (Annesi, Musa'nın) ablasına "Onun izini takip et!" demişti.[8] O da (Firavun'un adamları) farkına varmadan uzaktan onu (Musa'yı) gözetlemişti. **12.** Biz daha önce ona (Musa'ya) hiçbir kadının (sütannenin) sütünü emmesine izin vermemiştik (onları emmesini engellemiştik).[9] Bunun üzerine (ablası, Firavun ailesine) "Size, onun bakımını sizin adınıza üstlenecek ve kendisine samimi davranacak bir aile göstereyim mi?" demişti. **13.** Böylelikle gözü aydın olsun, (daha fazla) üzülmesin ve insanların çoğu bilmeseler bile Allah'ın vaadinin gerçek olduğunu bilsin diye biz onu annesine geri vermiştik.

---

[1] *Hâmân* kelimesi isim değil de bir "unvan" olarak, yüksek sınıftan rahiplere verilen "Hâ Amen" unvanının Arapça'ya geçmiş şeklidir. Hâmân, Firavun'un veziriydi, Kasas 28:38. ayette de yer aldığı üzere tuğla işleri yapmayı bilen birisiydi.

[2] Bu ayetler (7-13), Tâhâ 20:38-40. ayetlerle okunmalıdır. Tevrat'a göre Hz. Musa'nın annesi, Levi kabilesinden Yokebed'dir (Kitab-ı Mukaddes, Çıkış: 2:1, 6:16-20, 7:7, 15:20; Sayılar, 26:59; I. Târihler, 23:12-14).

[3] Buradaki korku dönem itibariyle Firavun'un erkek çocuklarını öldürtmesinden kaynaklanmaktaydı.

[4] Buradaki *evhaynâ* fiili muhatap bir peygamber olmadığı için bilinen anlamda "vahyetmek" değil de "bildirmek" şeklinde yorumlanmalıdır.

[5] Benzer bir kalıpta (*yeltekit*) bir kez de Yûsuf 12:10'da geçen *iltekata* fiili "bir şeyin tesadüfen bulunması" veya "yitik olarak bulunması" demektir.

[6] Hz. Musa nehirden alınınca Firavun'un hanımı olan Hz. Âsiye bunu göz aydınlığı vesilesi edinmişti. Yüce Allah Tahrim 66:11'de Hz. Âsiye'yi müminlere örnek göstererek, onun sağlam duruşunun örnek alınması gerektiğine dikkat çekmektedir.

[7] Firavun'un hanımının bu sözü Hz. Yusuf'u köle pazarından satın alan Aziz'in sözlerine benzemektedir. Ayet için bkz. Yûsuf 12:21.

[8] Hz. Musa'nın annesinin bu sözü çocukları hayat yolculuklarında takip etmek, onları başıboş bir duruma terk etmemek gerektiğini göstermektedir.

[9] Bu ayette geçen *harramnâ* fiili, muhatap bebeklik çağındaki Hz. Musa olduğu için "haram kılmak" değil, "sevdirmemek, engellemek, izin vermemek" anlamındadır.

Surenin 14-22. ayetlerinde Hz. Musa'nın iki kişinin kavgasına rastlaması, kendisinden yardım isteyene destek çıkıp diğerini itekleyerek ölümüne sebep olması, sonrasında pişmanlık yaşayıp oradan Medyen'e doğru uzaklaşması hakkında bilgi verilmektedir.

14. (Musa) yetişkinlik çağına ulaşıp olgunlaşınca ona doğru hüküm verme yeteneği ve ilim vermiştik. Güzel davrananları biz işte böyle ödüllendiririz.[1] **15.** (Musa), halkının habersiz olduğu bir sırada şehre girmiş ve orada biri kendi tarafından diğeri düşmanı tarafından olan iki adamı dövüşür bulmuştu. Kendi tarafından olanın, düşmanına karşı ondan yardım istemesi üzerine, (Musa,) o kişiyi itekleyip[2] işini bitirmişti (ölümüne sebep olmuştu). (Sonunda) "Bu, şeytan işidir. Şüphesiz ki o, apaçık saptırıcı bir düşmandır." demişti.

16. (Musa) "Rabbim! Doğrusu kendime haksızlık ettim; beni bağışla!" demiş, (Allah) da onu bağışlamıştı. Şüphesiz ki O çok bağışlayandır, çok merhametlidir. **17.** (Musa) "Rabbim! Bana verdiğin nimetlere karşılık suçlulara asla arka çıkmayacağım!" demişti.[3] **18.** Şehirde korku içinde, (etrafı) gözetleyerek sabahladıktan sonra bir de ne görsün, dün kendisinden yardım isteyen kişi, feryat ederek tekrar ondan yardım istiyor. (Musa) ona, "Doğrusu sen apaçık bir azgınsın!" demişti.[4] **19.** (Musa), her ikisinin de düşmanı olan (adam)ı yakalamak isteyince, (adam) ona şöyle demişti: "Ey Musa! Dün bir canı öldürdüğün gibi, şimdi de beni mi öldürmek istiyorsun? Sen yeryüzünde sadece zorbalık istiyorsun; ıslah edicilerden olmak istemiyorsun." **20.** Şehrin ileri gelenlerinden[5] bir adam koşarak gelmiş ve "Ey Musa! Şüphesiz ki yöneticiler (toplantı hâlinde) seni öldürmek için hakkında karar veriyorlar. Hemen (buradan) çık! Şüphesiz ki ben senin için samimi davrananlardanım!" demişti. **21.** (Musa) korku içinde, (etrafı) gözetleyerek şehirden çıkmış (ve) "Rabbim! Beni zalimler topluluğundan koru!" diye dua etmişti.

---

[1] Benzer mesaj: Yûsuf 12:22.

[2] Buradaki *vekeze* fiili "yumruk vurmak" değil, "üç parmağıyla iteklemek" demektir. Bu fiil Hz. Musa'nın bu olayda öldürme kastı taşımadığını, kavgayı ayırmaya çalıştığını göstermektedir.

[3] Hz. Musa'nın Kasas 28:15-17. ayetlerinde geçen sözlerinden anlaşılıyor ki o, tarafını tuttuğu tanışının aslında haksız olduğunu bilmekteydi. Buna rağmen onun tarafını tutmaktan derin pişmanlık duyduğu bu ayetlerdeki ifadelerinde görülmektedir. Buradan anlaşılıyor ki bir insan peygamberlikten önce de sonra da hata işleyebilir. Önemli olan, Âl-i İmrân 3:135'te de belirtildiği gibi hatasından dolayı hemen tevbe etmesi ve hatayı bilerek işlemeye devam etmemesidir.

[4] Hz. Musa'nın bu sözü, gerektiğinde kendi yakını bile olsa birisinin hatasını fark edince artık onun yanında yer almamak gerektiğinin göstergesidir.

[5] Benzer bir ifade Yâsin 36:20'de de geçmektedir. Her iki ayette de amaç, şehrin "öte ucundan gelen biri" değil de "ileri gelenlerinden birisi" olarak yorumlanmalıdır. Çünkü sanıldığı gibi şehrin öte ucundan gelen birisi şehrin yöneticilerinin özel bir gündemle gizli bir toplantı yapması ve orada Hz. Musa'yı öldürme kararının alınmakta olduğunu bilmesi mümkün değildi.

22. (Musa) Medyen'e[1] doğru yöneldiğinde "Umarım ki Rabbim beni doğru yola ulaştırır." demişti.[2]

• *Surenin 23-28. ayetlerinde Hz. Musa'nın Medyen suyunda iki kız kardeşle karşılaşması ve onların babasıyla yaptığı görüşmesi dile getirilmektedir.*

23. Medyen suyuna varınca, orada (hayvanlarını) sulayan bir grup insanla karşılaşmıştı. Onların gerisinde de (hayvanlarını) engelleyen (geri tutan) iki hanım (kız) görmüştü. Onlara "Derdiniz nedir (neden sulamıyorsunuz)?" diye sorunca, şöyle demişlerdi: "Çobanlar sulayıp çekilene kadar biz sulamayız; babamız da büyük, yaşlıdır[3] (mecburen biz suluyoruz)." **24.** Bunun üzerine (Musa) hemen onların yerine (davarlarını) sulamıştı. Daha sonra bir gölgeye çekilmiş ve "Rabbim! Doğrusu bana vereceğin her lütfa öyle muhtacım ki!" demişti. **25.** Bu esnada, iki kızdan biri edeple yürüyerek o (Musa)'nın yanına gelmiş (ve) "Babam, bizim için (hayvanları) sulamanın karşılığını ödemek için seni çağırıyor!" demişti.[4] (Musa, kızın babası Şuayb'a) gelip olayları (kendi başından geçenleri) anlatınca, (Şuayb) "Korkma, o zalim topluluktan artık kurtuldun!" demişti. **26.** (Şuayb'ın iki kızından) biri "Ey babacığım! Onu ücretli (çalışan olarak) tut! Şüphesiz ki ücretle tuttuklarının en hayırlısı, işte bu güçlü ve güvenilir olan (kişidir)" demişti.

وَلَمَّا تَوَجَّهَ تِلْقَاءَ مَدْيَنَ قَالَ عَسَىٰ رَبِّيٓ أَن يَهْدِيَنِي
سَوَآءَ ٱلسَّبِيلِ ﴿٢٢﴾ وَلَمَّا وَرَدَ مَآءَ مَدْيَنَ وَجَدَ عَلَيْهِ أُمَّةً
مِّنَ ٱلنَّاسِ يَسْقُونَ وَوَجَدَ مِن دُونِهِمُ ٱمْرَأَتَيْنِ تَذُودَانِ
قَالَ مَا خَطْبُكُمَا قَالَتَا لَا نَسْقِي حَتَّىٰ يُصْدِرَ ٱلرِّعَآءُ
وَأَبُونَا شَيْخٌ كَبِيرٌ ﴿٢٣﴾ فَسَقَىٰ لَهُمَا ثُمَّ تَوَلَّىٰٓ إِلَى ٱلظِّلِّ
فَقَالَ رَبِّ إِنِّي لِمَآ أَنزَلْتَ إِلَيَّ مِنْ خَيْرٍ فَقِيرٌ ﴿٢٤﴾ فَجَآءَتْهُ
إِحْدَىٰهُمَا تَمْشِي عَلَى ٱسْتِحْيَآءٍ قَالَتْ إِنَّ أَبِي يَدْعُوكَ
لِيَجْزِيَكَ أَجْرَ مَا سَقَيْتَ لَنَا فَلَمَّا جَآءَهُ وَقَصَّ عَلَيْهِ
ٱلْقَصَصَ قَالَ لَا تَخَفْ نَجَوْتَ مِنَ ٱلْقَوْمِ ٱلظَّٰلِمِينَ ﴿٢٥﴾
قَالَتْ إِحْدَىٰهُمَا يَٰٓأَبَتِ ٱسْتَـْٔجِرْهُ إِنَّ خَيْرَ مَنِ ٱسْتَـْٔجَرْتَ
ٱلْقَوِيُّ ٱلْأَمِينُ ﴿٢٦﴾ قَالَ إِنِّيٓ أُرِيدُ أَنْ أُنكِحَكَ إِحْدَى ٱبْنَتَيَّ
هَٰتَيْنِ عَلَىٰٓ أَن تَأْجُرَنِي ثَمَٰنِيَ حِجَجٍ فَإِنْ أَتْمَمْتَ عَشْرًا
فَمِنْ عِندِكَ وَمَآ أُرِيدُ أَنْ أَشُقَّ عَلَيْكَ سَتَجِدُنِيٓ إِن شَآءَ ٱللَّهُ
مِنَ ٱلصَّٰلِحِينَ ﴿٢٧﴾ قَالَ ذَٰلِكَ بَيْنِي وَبَيْنَكَ أَيَّمَا ٱلْأَجَلَيْنِ
قَضَيْتُ فَلَا عُدْوَٰنَ عَلَيَّ وَٱللَّهُ عَلَىٰ مَا نَقُولُ وَكِيلٌ ﴿٢٨﴾

27. (Şuayb, Musa'ya) şöyle demişti: "Bana sekiz yıl çalışmana karşılık şu iki kızımdan birini sana nikâhlamak istiyorum.[5] Süreyi on yıla tamamlarsan o sana kalmış bir şeydir; seni sıkıntıya düşürmek istemem. İnşallah beni dürüst olanlardan bulacaksın." **28.** (Musa da) şöyle demişti: "Bu, benimle senin aranda (bir antlaşma)dır. İki süreden hangisini doldurursam bana düşmanlık (haksızlık) yapılmayacak (değil mi)? Allah söylediklerimize *vekil*dir (şahittir)."[6]

---

[1] Medyen, Hz. Şuayb'ın peygamber olarak görevlendirildiği şehirdi. Medyen'in aslında Hz. İbrahim'in çocuklarından birisi olduğu, nüfus artınca onun çocuklarının isminin şehre verildiği rivayet edilmektedir. Bu bağlamda Hz. Şuayb'ın nesebinin de Şuayb b. Nüveyb b. Medyen b. İbrahim Halîlullâh olduğu ifade edilmektedir.

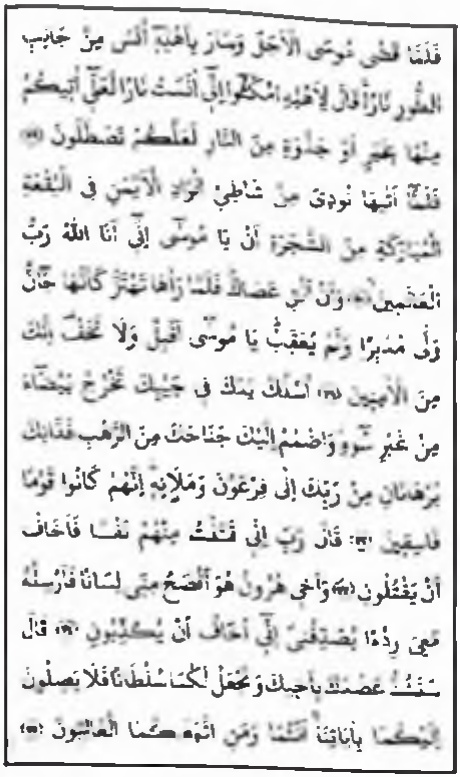
[2] Benzer mesajlar: Şu'arâ 26:62; 'Ankebût 29:26; Sâffât 37:99; Zuhruf 43:27.

[3] Benzer kullanım: Yûsuf 12:78.

[4] Bu ayetlerde verilmek istenen mesajlar arasında, bir kadının veya kızın ciddi bir mazeret olmaksızın yabancıların arasına karışmamaya özen göstermesi gerektiği, ihtiyaç kadar da olsa yabancılarla konuşabileceği de bulunmaktadır.

[5] Bu ayet evlilikte teklifin kız tarafından gelebileceğinin delilidir. Ayrıca sekiz yıllık teklif başlık parası gibi algılanmamalıdır; çünkü Hz. Musa evsiz ve yurtsuz kalmıştı. Bu durum onun arayışına ve ihtiyacına verilmiş bir cevap olarak kabul edilmelidir.

[6] Benzer bir ifade, Hz. Yakup tarafından da dile getirilmiştir. İlgili mesaj için bkz. Yûsuf 12:66. Yüce Allah başkalarının vekil edinilmesini reddetmekte, tek vekilin kendisi olduğunu, kendisinin vekil edinilmesi gerektiğini, Hz. Muhammed dâhil başka insanların diğer insanlar üzerinde hiçbir vekaletlerinin bulunmadığını ifade etmektedir.

فَلَمَّا قَضَىٰ مُوسَى الْأَجَلَ وَسَارَ بِأَهْلِهِۦٓ ءَانَسَ مِن جَانِبِ
الطُّورِ نَارًا قَالَ لِأَهْلِهِ ٱمْكُثُوٓا۟ إِنِّىٓ ءَانَسْتُ نَارًا لَّعَلِّىٓ ءَاتِيكُم
مِّنْهَا بِخَبَرٍ أَوْ جَذْوَةٍ مِّنَ النَّارِ لَعَلَّكُمْ تَصْطَلُونَ ﴿٢٩﴾
فَلَمَّآ أَتَىٰهَا نُودِىَ مِن شَـٰطِئِ ٱلْوَادِ ٱلْأَيْمَنِ فِى ٱلْبُقْعَةِ
ٱلْمُبَـٰرَكَةِ مِنَ ٱلشَّجَرَةِ أَن يَـٰمُوسَىٰٓ إِنِّىٓ أَنَا ٱللَّهُ رَبُّ
ٱلْعَـٰلَمِينَ ﴿٣٠﴾ وَأَنْ أَلْقِ عَصَاكَ فَلَمَّا رَءَاهَا تَهْتَزُّ كَأَنَّهَا جَآنٌّ
وَلَّىٰ مُدْبِرًا وَلَمْ يُعَقِّبْ يَـٰمُوسَىٰٓ أَقْبِلْ وَلَا تَخَفْ إِنَّكَ
مِنَ ٱلْـَٔامِنِينَ ﴿٣١﴾ ٱسْلُكْ يَدَكَ فِى جَيْبِكَ تَخْرُجْ بَيْضَآءَ
مِنْ غَيْرِ سُوٓءٍ وَٱضْمُمْ إِلَيْكَ جَنَاحَكَ مِنَ ٱلرَّهْبِ فَذَانِكَ
بُرْهَـٰنَانِ مِن رَّبِّكَ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَمَلَإِيْهِۦٓ إِنَّهُمْ كَانُوا۟ قَوْمًا
فَـٰسِقِينَ ﴿٣٢﴾ قَالَ رَبِّ إِنِّى قَتَلْتُ مِنْهُمْ نَفْسًا فَأَخَافُ
أَن يَقْتُلُونِ ﴿٣٣﴾ وَأَخِى هَـٰرُونُ هُوَ أَفْصَحُ مِنِّى لِسَانًا فَأَرْسِلْهُ
مَعِىَ رِدْءًا يُصَدِّقُنِىٓ إِنِّىٓ أَخَافُ أَن يُكَذِّبُونِ ﴿٣٤﴾ قَالَ
سَنَشُدُّ عَضُدَكَ بِأَخِيكَ وَنَجْعَلُ لَكُمَا سُلْطَـٰنًا فَلَا يَصِلُونَ
إِلَيْكُمَا بِـَٔايَـٰتِنَآ أَنتُمَا وَمَنِ ٱتَّبَعَكُمَا ٱلْغَـٰلِبُونَ ﴿٣٥﴾

▼ *Surenin 29-43. ayetlerinde Hz. Musa'nın Sinâ Dağı'na çıkışı, vahiy alışı, kardeşi Hz. Harun'a da risâlet verilişi, Firavun'un adamlarının karşı çıkışları, Firavun'un Haman'dan bir kule yapmasını istemesi, kibirleri nedeniyle boğuldukları ifade edilmektedir.*

29. Musa, o süreyi doldurup ailesiyle yola çıkınca,[1] *Tûr* (Sînâ Dağı)[2] tarafından bir ateş görmüştü. Ailesine "(Siz burada) bekleyin! Bir ateş gördüm. Umarım ki ondan size bir haber veya ısınmanız için ateşten bir kor getiririm." demişti.[3]

30. Oraya varınca, o bereketli yerde, sağ taraftaki vadinin kıyısından, (yanan) ağaç yönünden kendisine şöyle seslenilmişti: "Ey Musa! Âlemlerin Rabbi olan Allah benim ben! **31.** Asanı (yere) bırak!"[4] (Musa) onu yılan gibi depreşir görünce, arkasına bakmadan geri dönmüştü (ve ona şöyle seslenilmişti:) "Ey Musa! Geri dön, korkma! Artık sen güvende olanlardansın! **32.** Elini koynuna sok ki kusursuz bembeyaz çıksın.[5] Korkudan dolayı (açılan) kollarını da kendine çek! İşte bu iki (olay) Firavun ve yöneticilerine karşı Rabbin tarafından (sana verilen) iki kesin delildir. Şüphesiz ki onlar yoldan çıkan bir toplum olmuşlardır." **33.** (Musa) "Rabbim! Ben (yanlışlıkla) onlardan birini öldürmüştüm, (bu yüzden) beni öldürmelerinden korkuyorum!"[6] **34.** Kardeşim Harun'un dili benimkinden daha düzgündür. Onu da beni doğrulayan bir yardımcı olarak benimle birlikte gönder![7] Beni yalanlamalarından korkuyorum." demişti.[8] **35.** (Allah) şöyle demişti: "Seni kardeşinle destekleyeceğiz ve size öyle bir güç vereceğiz ki delillerimiz sayesinde onlar size ulaşamayacaklar. Siz ikiniz ve size uyanlar üstün geleceksiniz."[9]

---

1 Hz. Musa ailesiyle birlikte Medyen'den ayrılmış, muhtemelen Mısır'a doğru yola çıkmıştı. Çünkü 33. ayette de belirtildiği gibi, Hz. Musa risalet öğretileriyle oraya gönderildiğinde "onlardan bir kişiyi öldürdüğünü, bu nedenle de öldürülmekten korktuğunu" söylemektedir. Hz. Musa'nın, kardeşi Hz. Harun'a da peygamberlik verilmesi isteğini "Bu görevi benden al, ona ver" şeklinde anlamak hatalıdır. Onun bu isteği *vezir* ve *rid'* yani "yardımcılık"tır.

2 Buradaki dağın Sînâ Dağı olduğunun delili Mü'minûn 23:20 ve Tîn 95:2'dir.

3 Benzer mesajlar: Tâhâ 20:10; Neml 27:7.

4 Benzer mesajlar: A'râf 7:107-108; Neml 27:10-12, Tâhâ 20:10, 21-22; Şu'arâ 26:32-33.

5 Benzer mesaj: Neml 27:12. Hz. Musa'nın elinin bembeyaz, kusursuz bir hal alması, elindeki bir rahatsızlığın fiziksel/bedensel anlamda iyileşmesi anlamında hakikat anlam verebileceği gibi, daha önce işlediği hataen insan öldürme suçunun affedildiğinin sembolü de olabilir.

6 Benzer mesajlar: Tâhâ 20:27-31; Şu'arâ 26:14.

7 Hz. Musa'nın, kardeşinin vezir olarak görevlendirilme isteği Şu'arâ 26:13'te ona peygamberlik verilmesi şeklinde yer almakta, dolayısıyla risalet görevinin ona da verilmesinin arzu edildiği anlamı elde edilmektedir. Benzer mesajlar: Tâhâ 20:29-30; Furkân 25:35; Şu'arâ 26:13.

8 Benzer mesaj: Şu'arâ 26:12.

9 Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:139; Mâide 5:56; Sâffât 37:173; Mücâdele 58:21.

36. (Musa), onlara apaçık delillerimizi getirdiğinde "Bu, sadece uydurulmuş bir büyüdür; önceki atalarımızdan böyle bir şey de duymadık!" demişlerdi.[1] **37.** Musa ise şöyle demişti: "Rabbim, kendi katından kimin hidayet getirdiğini ve yurdun (bu dünyanın) sonunun kimin olacağını çok iyi bilendir." Şüphesiz ki zalimler kurtulamazlar. **38.** Firavun: "Ey yöneticiler! Sizin için benden başka ilah tanımıyorum.[2] Ey Haman! Benim için çamur üzerine bir ateş yak (tuğla imal et); bana bir kule yap ki Musa'nın ilahına ulaşayım; onu(n Musa'nın) yalan söyleyenlerden (olduğunu) sanıyorum." demişti.[3] **39.** O (Firavun) ve askerleri, yeryüzünde haksız olarak kibirlenmiş[4] ve bize döndürülmeyeceklerine inanmışlardı. **40.** Biz de onu ve askerlerini yakalayıp denizde boğmuştuk. Bak zalimlerin sonu nasıl oldu!

فَلَمَّا جَآءَهُم مُّوسَىٰ بِـَٔايَـٰتِنَا بَيِّنَـٰتٍ قَالُوا۟ مَا هَـٰذَآ إِلَّا
سِحْرٌ مُّفْتَرًى وَمَا سَمِعْنَا بِهَـٰذَا فِىٓ ءَابَآئِنَا ٱلْأَوَّلِينَ ﴿٣٦﴾
وَقَالَ مُوسَىٰ رَبِّىٓ أَعْلَمُ بِمَن جَآءَ بِٱلْهُدَىٰ مِنْ عِندِهِۦ
وَمَن تَكُونُ لَهُۥ عَـٰقِبَةُ ٱلدَّارِ ۖ إِنَّهُۥ لَا يُفْلِحُ ٱلظَّـٰلِمُونَ ﴿٣٧﴾
وَقَالَ فِرْعَوْنُ يَـٰٓأَيُّهَا ٱلْمَلَأُ مَا عَلِمْتُ لَكُم مِّنْ إِلَـٰهٍ
غَيْرِى ۖ فَأَوْقِدْ لِى يَـٰهَـٰمَـٰنُ عَلَى ٱلطِّينِ فَٱجْعَل لِّى
صَرْحًا لَّعَلِّىٓ أَطَّلِعُ إِلَىٰٓ إِلَـٰهِ مُوسَىٰ وَإِنِّى لَأَظُنُّهُۥ مِنَ
ٱلْكَـٰذِبِينَ ﴿٣٨﴾ وَٱسْتَكْبَرَ هُوَ وَجُنُودُهُۥ فِى ٱلْأَرْضِ
بِغَيْرِ ٱلْحَقِّ وَظَنُّوٓا۟ أَنَّهُمْ إِلَيْنَا لَا يُرْجَعُونَ ﴿٣٩﴾ فَأَخَذْنَـٰهُ
وَجُنُودَهُۥ فَنَبَذْنَـٰهُمْ فِى ٱلْيَمِّ ۖ فَٱنظُرْ كَيْفَ كَانَ
عَـٰقِبَةُ ٱلظَّـٰلِمِينَ ﴿٤٠﴾ وَجَعَلْنَـٰهُمْ أَئِمَّةً يَدْعُونَ إِلَى ٱلنَّارِ ۖ
وَيَوْمَ ٱلْقِيَـٰمَةِ لَا يُنصَرُونَ ﴿٤١﴾ وَأَتْبَعْنَـٰهُمْ فِى هَـٰذِهِ ٱلدُّنْيَا
لَعْنَةً ۖ وَيَوْمَ ٱلْقِيَـٰمَةِ هُم مِّنَ ٱلْمَقْبُوحِينَ ﴿٤٢﴾ وَلَقَدْ ءَاتَيْنَا
مُوسَى ٱلْكِتَـٰبَ مِنۢ بَعْدِ مَآ أَهْلَكْنَا ٱلْقُرُونَ ٱلْأُولَىٰ
بَصَآئِرَ لِلنَّاسِ وَهُدًى وَرَحْمَةً لَّعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٤٣﴾

41. (Böylece) onları, (insanları) ateşe çağıran öncüler[5] kılmıştık. Kıyamet günü de kendilerine yardım edilmeyecektir. **42.** Bu dünyada arkalarına lanet takmıştık (lanetle anılmalarını sağlamıştık).[6] Kıyamet gününde de kötülenmişler[7] arasında olacaklardır. **43.** Yemin olsun ki biz ilk nesilleri helak ettikten sonra (gerçeği) hatırlasınlar diye insanlar için öngörüler (içeren), (ayrıca) bir rehber ve rahmet olarak o Kitabı Musa'ya vermiştik.

---

1 Taklitçi, müşrik ve inkarcı anlayışı ortaya bu yaklaşımın bir benzeri Mü'minûn 23:24'te belirtildiği üzere Hz. Nuh'un kavmi tarafından dile getirilmiştir. Firavun ve adamları Hz. Musa'nın getirip tebliğ ettiği delillere karşı olumsuz tepki vermişler ve önceki atalarından böyle bir şey işitmemiş olmalarını gerekçe olarak sunmuşlardı. Benzer bir tepkiyi Mekkeli müşriklerin Hz. Muhammed'e gösterdiği Sâd 38:7'de belirtilmektedir. İnkarcılara göre peygamberlerin getirip tebliğ ettiği deliller geçmişe dayalı sağlam bir dayanağı olmayan ve kendileri tarafından "uydurulmuş, üretilmiş, beşer kaynaklı birer büyü"den başka bir şey değildir. Bütün bu deliller onlara göre insan kaynaklı olup Yüce Allah'a iftira edilen şeylerden ibaretti.

2 Firavun tarafından dile getirilen "ilâhlık" iddiası insanlık tarihinin en büyük ve haddini bilmez bir suçuydu. Firavun, "en yüce rab" olduğunu iddia etmemiş, adeta "tek ilah"ın sadece kendisi olduğunu, rablığı hiçbir varlıkla paylaşmayacağını ilan etmişti. Bu nedenle, Nâzi'ât 79:24. ayetteki *el-a'lâ* kelimesini *rabb* kelimesinin "sıfatı" olarak değil, *ene* sözcüğünün "haberi" olarak anlamak durumundayız. Böyle olunca, Firavun bir taraftan tek ilâh olduğunu, diğer taraftan da en büyük olduğunu söylemişti. A'râf 7:127'de geçen "senin ilahların" ifadesi onun belirlediği astları veya ona ulaşmak için belirlenen ilahçıklardır.

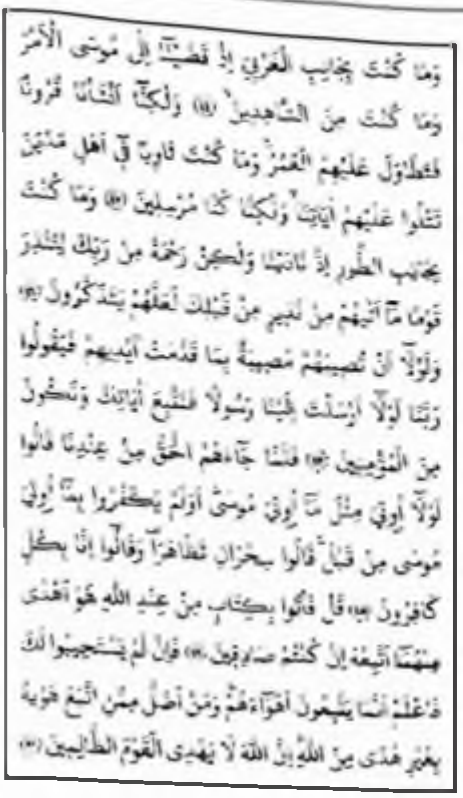
3 Bu ayet Mü'min 40:36-37 ile birlikte okunmalıdır.

4 Benzer mesaj: Kasas 28:4.

5 Firavun'un izinden giden bu kişilerin *eimmeh* yani "imamlar" kılınması onların zalimlikte elebaşılar olduğunu göstermektedir. Yüce Allah bu kişileri kendilerinden sonra gelenler için ibretlik tipler olarak insanlığın karşısına çıkardığını ifade etmektedir.

6 Benzer mesaj: Hûd 11:99.

7 Kur'an'da sadece bu ayette geçen *el-maktûhîne* kelimesi "kötülenmişler", "kabahatli olanlar" demektir. Bu kelime kendileri için kullanılanlar insanlık tarihinin eşi benzeri görülmemiş azgınlığını, sapkınlığını ve zulmünü ortaya koyan Firavun ve onu destekleyenlerdir. İşte bu adamlar başka hiç kimse için kullanılmayan bir kelime ile tanıtılmışlardır.

وَمَا كُنتَ بِجَانِبِ الْغَرْبِيِّ إِذْ قَضَيْنَآ إِلَىٰ مُوسَى الْأَمْرَ
وَمَا كُنتَ مِنَ الشَّٰهِدِينَ ﴿٤٤﴾ وَلَٰكِنَّآ أَنشَأْنَا قُرُونًا
فَتَطَاوَلَ عَلَيْهِمُ الْعُمُرُ ۚ وَمَا كُنتَ ثَاوِيًا فِىٓ أَهْلِ مَدْيَنَ
تَتْلُوا۟ عَلَيْهِمْ ءَايَٰتِنَا ۚ وَلَٰكِنَّا كُنَّا مُرْسِلِينَ ﴿٤٥﴾ وَمَا كُنتَ
بِجَانِبِ ٱلطُّورِ إِذْ نَادَيْنَا وَلَٰكِن رَّحْمَةً مِّن رَّبِّكَ لِتُنذِرَ
قَوْمًا مَّآ أَتَىٰهُم مِّن نَّذِيرٍ مِّن قَبْلِكَ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٤٦﴾
وَلَوْلَآ أَن تُصِيبَهُم مُّصِيبَةٌۢ بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ فَيَقُولُوا۟
رَبَّنَا لَوْلَآ أَرْسَلْتَ إِلَيْنَا رَسُولًا فَنَتَّبِعَ ءَايَٰتِكَ وَنَكُونَ
مِنَ ٱلْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٧﴾ فَلَمَّا جَآءَهُمُ ٱلْحَقُّ مِنْ عِندِنَا قَالُوا۟
لَوْلَآ أُوتِىَ مِثْلَ مَآ أُوتِىَ مُوسَىٰٓ ۚ أَوَلَمْ يَكْفُرُوا۟ بِمَآ أُوتِىَ
مُوسَىٰ مِن قَبْلُ ۖ قَالُوا۟ سِحْرَانِ تَظَٰهَرَا ۖ وَقَالُوٓا۟ إِنَّا بِكُلٍّ
كَٰفِرُونَ ﴿٤٨﴾ قُلْ فَأْتُوا۟ بِكِتَٰبٍ مِّنْ عِندِ ٱللَّهِ هُوَ أَهْدَىٰ
مِنْهُمَآ أَتَّبِعْهُ إِن كُنتُمْ صَٰدِقِينَ ﴿٤٩﴾ فَإِن لَّمْ يَسْتَجِيبُوا۟ لَكَ
فَٱعْلَمْ أَنَّمَا يَتَّبِعُونَ أَهْوَآءَهُمْ ۚ وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّنِ ٱتَّبَعَ هَوَىٰهُ
بِغَيْرِ هُدًى مِّنَ ٱللَّهِ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَهْدِى ٱلْقَوْمَ ٱلظَّٰلِمِينَ ﴿٥٠﴾

** Surenin 44-51. ayetlerinde Hz. Musa vahiy aldığında ve yaşadığı olaylar esnasında Hz. Muhammed'in onun yanında olmadığı, müşriklerin saçma istekleri, hava ve heveslerine uydukları ifade edilmektedir.*

44. Musa'ya emrimizi verdiğimiz sırada sen, batı tarafında bulunmuyordun ve (o olayı) görenlerden de değildin.[1] **45.** (Oysa) biz nice nesiller var etmiştik de onların üzerinden uzun zaman geçmişti. Sen ayetlerimizi kendilerine *tilâvet* etmek (okuyup aktarmak) üzere Medyen halkı arasında oturmuş da değildin.[2] Ancak bütün elçileri gönderen bizdik.

46. Musa'ya seslendiğimiz zaman da sen *Tûr*'un (Sînâ Dağı'nın) yanında değildin.[3] Düşünüp (gerçeği) hatırlarlar diye senden önce kendilerine uyarıcı gelmemiş bir kavmi uyarman için[4] Rabbinden bir rahmet olarak (bunları sana bildirdik). **47.** Kendi ellerinin yapıp ettikleri nedeniyle başlarına bir musibet geldiğinde[5] "Rabbimiz! Bize bir elçi gönderseydin de ayetlerine uyup müminlerden olsaydık!"[6] diyecek olmasalardı (seni göndermezdik).[7] **48.** Kendilerine tarafımızdan hakikat gelince "Musa'ya verilen (mucizeler) gibi ona da verilmeli değil miydi?" demişlerdi. Daha önce Musa'ya verileni de inkâr etmemişler miydi? "Birbirine arka çıkan iki büyü(cü)" demişlerdi. (Sözlerine devamla) "Doğrusu biz hepsini inkar edenleriz." demişlerdi. **49.** De ki: "Doğruysanız Allah katından bu ikisinden (Musa'ya ve bana indirilenden) daha doğru bir kitap getirin, ben de ona uyayım!"[8] **50.** Sana cevap veremezlerse bil ki onlar arzularına uymaktadır. Allah tarafından bir yol gösterici olmaksızın kendi arzusuna uyandan daha sapkın kim olabilir ki! Şüphesiz ki Allah zalimler topluluğunu doğru yola ulaştırmaz.

1 Ayette geçen *cânibi'l-ğarbiyy* tamlaması Mukaddes Vâdi'nin, yani Hz. Musa'nın vahiy aldığı Sînâ Dağı'nın "batı yakası" anlamına gelmekle, dolayısıyla Hz. Muhammed'in olayın yaşandığı ortamda bulunmadığı ifade edilmektedir.

2 Yüce Allah geçmiş nesilleri yaratmış, onlara peygamberler ve ilahi prensipler göndermiş, hayat kıssaları hakkındaki bilgileri de muhataplara kendisi vermiştir. O bildirmeden bu tür bilgilere ve detaylara ulaşmak kesinlikle mümkün değildir.

3 Benzer mesaj: Kasas 28:44.

4 Benzer mesajlar: Secde 32:3; Sebe' 34:44. Bu üç ayetin mesajı, Yâsîn 36:6'dakinden farklıdır. Çünkü Yâsîn 36:6'da "ataların uyarılması"ndan söz edilmekteyken, diğer ayetlerde "Hz. Muhammed'in yaşadığı dönemde Mekke'ye peygamber gelmediği"nden söz edilmektedir.

5 Bu ayet Bakara 2:155, Nisâ 4:62, 79, Rûm 30:41, Şûrâ 42:30 ve 48. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

6 Benzer mesaj: Tâhâ 20:134.

7 Benzer mesaj: En'âm 6:156-157.

8 Bir peygamberin tâbi olabileceği prensip sadece ve sadece Yüce Allah'tan gelen kitapla sınırlıdır. Öyleyse günümüzde de insanlar din adına peşine gidecekleri şeyi doğru belirlemeli, sıhhatinden emin olunamayacak bilgileri ya da insan kaynaklı bilgileri, görüşleri, yaklaşımları din diye kabul ederek Yüce Allah'a kulluk yapılabileceğini sanmamalıdırlar. Peşine tâbi olunacak kaynak peygamberlerin de izini takip ettikleri vahiydir. Hz. Muhammed'e tâbi olmak onun da tâbi olmak zorunda olduğu ve yaşantısıyla hayata taşıdığı Kur'an'a tâbi olmaktır.

51. Yemin olsun ki (gerçeği) hatırlasınlar diye o sözü (Kur'an'ı) onlara ulaştırmışızdır.

Surenin 52-60. ayetlerinde kitap ehlinden duyarlı kişilerin inanç ve ödül durumu, hidayetin kişilerin tercihinin sonucu olduğu ve azgın milletlerin yok edilişiyle ilgili ilahi uygulama bildirilmektedir.

52. Ondan (Kur'an'dan) önce kendilerine kitap verdiklerimiz, ona (Kur'an'a) inanırlar. **53.** Kendilerine (Kur'an) *tilavet* edildiği (okunup aktarıldığı) zaman "Ona iman ettik. Şüphesiz ki o, Rabbimizden gelen gerçektir. Esasen biz daha önce de müslümanlardık." derler.[1] **54.** İşte bunlara (inanan kitap ehline), sabretmeleri nedeniyle ödülleri iki kez verilecektir.[2] Bunlar kötülüğü iyilikle savar[3] ve kendilerine verdiğimiz rızıktan da infak ederler. **55.** Onlar, boş söz duydukları zaman ondan yüz çevirip "Bizim işlerimiz bize, sizin işleriniz size. Size selam olsun! Biz, cahillere itibar etmeyiz!" der (geçer)ler.[4] **56.** Sen sevdiğini doğru yola ulaştıramazsın ancak Allah dileyeni (layık gördüğünü) doğru yola ulaştırır.[5] O, doğru yola ulaştırılmış olanları iyi bilendir.[6]

57. (İnkârcılar) "Biz seninle birlikte o doğru yola uyarsak, yerimizden (yurdumuzdan) atılırız!" demişlerdi. Onları, kendi katımızdan bir rızık olarak her şeyin ürünlerinin toplanıp getirildiği güvenli, dokunulmaz bir yere (Mekke'ye) yerleştiren de biz değil miydik![7] Fakat onların çoğu (bu gerçeği) bilmezler. **58.** Biz refahından şımarmış nice şehri helak etmişizdir. İşte kendilerinden sonra içinde az oturulabilen evleri! Onlara biz mirasçı olmuşuzdur.[8] **59.** Rabbin, kendilerine ayetlerimizi *tilavet* eden (okuyup aktaran) bir elçiyi şehirlerin merkezine gönderinceye kadar o şehirleri helak ediciler değildik. (Zaten) biz halkı zalim olan şehirlerden başkasını da helak ediciler değildik.[9]

---

1 Benzer mesajlar: Bakara 2:121; Âl-i İmrân 3:113-115, 199; Mâide 5:82-84, En'âm 6:114; A'râf 7:159; İsrâ 17:107-109; Kasas 28:52-55; 'Ankebût 29:47; Hadid 57:28-29.

2 Ayetteki iki ödül "sonuç", sabretmeleri ise "sebep"tir. Benzer mesaj: Hadid 57:28.

3 Benzer mesajlar: Ra'd 13:22; Mü'minûn 23:96; Fussilet 41:34.

4 Benzer mesajlar: Yûnus 10:41; Furkân 25:63, 72; Şûrâ 42:15; Kâfirûn 109:6.

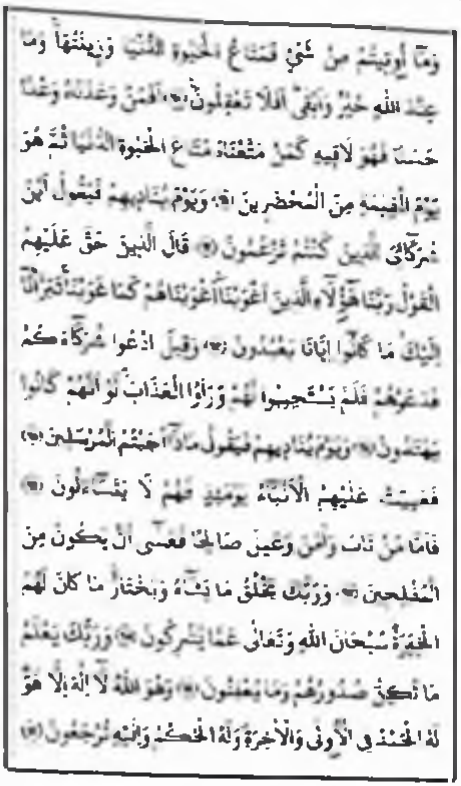
5 Bu ayetin Hz. Muhammed'in amcası Ebû Tâlib hakkında indirildiğine dair bilgiler yer almaktadır (Buhârî, Menâkıbu'l-Ensâr, 40; Tefsîru Sûre-i Kasas, 1; Tevhid, 31; Müslim, İman, 39, 41, 42). Bu ayet Bakara 2:272 ve 'Abese 80:7. ayetlerle birlikte okunmalıdır. Verilmek istenen mesaj açıktır. Hidayet bir iradenin sonucudur. Kişi hidayeti ister, samimi ise Yüce Allah da onu yaratır. Hidayette herhangi bir zorlama değil, tercih söz konusudur.

6 Benzer mesajlar: En'âm 6:117; Nahl 16:125; Kasas 28:85; Necm 53:30; Kalem 68:7.

7 Bu ayet 'Ankebût 29:67. ayetle birlikte okunmalıdır.

8 Benzer mesajlar: Hicr 15:23; Meryem 19:40.

9 Bu ayet En'âm 6:131, Enfâl 8:33 ve Hûd 11:117. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

60. Size verilen şeyler, dünya hayatının geçimlikleri ve süsüdür. Allah katında olanlar ise hayırlı ve kalıcı olandır. Akıl etmiyor musunuz?[1]

Surenin 61-75. ayetlerinde inkârcıların durumları. evren kitabının gece ve gündüzden oluşan iki ayeti, inkârcıların kendilerini destekleyebilecek hiçbir şeylerinin kalmayacağı ifade edilmektedir.

61. Güzel bir vaatte bulunduğumuz, kendisi de o (vaate) kavuşan kimse, (sadece) dünya hayatının geçimlikleriyle yaşattığımız, sonra da kıyamet gününde (azap için) hazır kılınanlardan olan kimse gibi midir? **62.** O gün (Allah) onlara seslenerek "Benim ortaklarım olduklarını iddia ettikleriniz hani nerede!" diyecektir.[2]

63. (O gün) hüküm aleyhlerine gerçekleşmiş olanlar şöyle diyeceklerdir: "Rabbimiz! Şunlar, azdırdığımız kişilerdir. Biz nasıl azmışsak onları da öyle azdırdık. (Kendilerinden) uzak olduğumuzu sana (arz ederiz). Zaten onlar, bize de tapmıyorlardı."[3] **64.** (İnkârcılara) "Ortaklarınızı çağırın!" denecektir. Onlar da çağıracaklar fakat kendilerine cevap veremeyecekler ve (karşılarında) azabı göreceklerdir. Keşke (dünyadayken) doğru yola girselerdi! **65.** O gün (Allah) onlara seslenerek "Elçilere ne cevap verdiniz?" diyecektir. **66.** O gün o (inkârcı)lara bütün haberler (bahaneler) kapanacak,[4] birbirlerine (hiçbir şey) soramayacaklardır. **67.** (Fakat) tevbe eden, iman edip iyi iş(ler) yapanlara gelince, bunlar da kurtulanlardan olacaktır.[5] **68.** Rabbin, (peygamber olarak) dilediğini yaratır ve seçer. Onların (bu konuda) seçim hakkı yoktur.[6] Allah onların (inkârcıların) ortak koştuklarından yüce ve uzaktır. **69.** Rabbin, onların kalplerinin gizlediğini de açığa vurduklarını da bilir.[7] **70.** İşte O, Allah'tır. Kendisinden başka ilah yoktur. Önünde de (dünyada da) sonunda da (ahirette de) *hamd* (övgü) yalnızca O'na aittir. Hüküm, yalnızca O'na aittir ve yalnızca O'na döndürüleceksiniz.

[1] Benzer mesaj: Şûrâ 42:36.

[2] Benzer mesaj: Kasas 28:74. Bu gibi ayetlerde kastedilen, birilerinin bir şeyler yapması değil, muhatabın hata yaptığını kendisine bildirmektir.

[3] Benzer mesajlar: Yûnus 10:28-29; İbrahim 14:22; Nahl 16:86; Meryem 19:82; Furkân 25:18-19; 'Ankebût 29:25; Rûm 30:13; Sebe' 34:41; Fâtır 35:14; Ahkâf 46:6.

[4] Kur'an'da sadece bu ayette geçen *'amiyet* fiili "kapanmak", "kör olmak", "körleştirilmek" demektir. *el-Enbâ'* kelimesi ise bir önceki ayette soruya konu olan "peygamberlere ne cevap verdikleri"yle ilgili "bahaneler" olmalıdır; çünkü bağlam bunu gerektirmektedir. Ayrıca bu kelime eğer "haberler" anlamına alınacaksa kastedilen inkarcılara mahşerde iyi haberler gelmemesidir.

[5] Benzer mesaj: Furkân 25:70-71.

[6] Bu cümlede verilmek istenen mesaj peygamberliğin insan iradesi ve tercihiyle şekillendirilmediğine dikkat çekmektir. Kişiler peygamber olduktan sonra iradelerinin ellerinden alınması vs. söz konusu edilmemektedir.

[7] Benzer mesajlar: Bakara 2:77; Âl-i İmrân 3:5; En'âm 6:3; Hûd 11:5; İbrâhim 14:38; Nahl 16:19, 23; Tâhâ 20:7; Enbiyâ 21:4; Nûr 24:29; Neml 27:25, 74; Yâsîn 36:76; Teğâbun 64:4; A'lâ 87:7.

قُلْ أَرَءَيْتُمْ إِن جَعَلَ ٱللَّهُ عَلَيْكُمُ ٱلَّيْلَ سَرْمَدًا إِلَىٰ يَوْمِ
ٱلْقِيَٰمَةِ مَنْ إِلَٰهٌ غَيْرُ ٱللَّهِ يَأْتِيكُم بِضِيَآءٍ ۖ أَفَلَا تَسْمَعُونَ ﴿٧١﴾
قُلْ أَرَءَيْتُمْ إِن جَعَلَ ٱللَّهُ عَلَيْكُمُ ٱلنَّهَارَ سَرْمَدًا إِلَىٰ يَوْمِ
ٱلْقِيَٰمَةِ مَنْ إِلَٰهٌ غَيْرُ ٱللَّهِ يَأْتِيكُم بِلَيْلٍ تَسْكُنُونَ فِيهِ ۖ
أَفَلَا تُبْصِرُونَ ﴿٧٢﴾ وَمِن رَّحْمَتِهِۦ جَعَلَ لَكُمُ ٱلَّيْلَ وَٱلنَّهَارَ
لِتَسْكُنُوا۟ فِيهِ وَلِتَبْتَغُوا۟ مِن فَضْلِهِۦ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٧٣﴾
وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ فَيَقُولُ أَيْنَ شُرَكَآءِىَ ٱلَّذِينَ كُنتُمْ
تَزْعُمُونَ ﴿٧٤﴾ وَنَزَعْنَا مِن كُلِّ أُمَّةٍ شَهِيدًا فَقُلْنَا هَاتُوا۟
بُرْهَٰنَكُمْ فَعَلِمُوٓا۟ أَنَّ ٱلْحَقَّ لِلَّهِ وَضَلَّ عَنْهُم مَّا كَانُوا۟
يَفْتَرُونَ ﴿٧٥﴾ إِنَّ قَٰرُونَ كَانَ مِن قَوْمِ مُوسَىٰ فَبَغَىٰ عَلَيْهِمْ
وَءَاتَيْنَٰهُ مِنَ ٱلْكُنُوزِ مَآ إِنَّ مَفَاتِحَهُۥ لَتَنُوٓأُ بِٱلْعُصْبَةِ أُو۟لِى
ٱلْقُوَّةِ إِذْ قَالَ لَهُۥ قَوْمُهُۥ لَا تَفْرَحْ ۖ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يُحِبُّ ٱلْفَرِحِينَ ﴿٧٦﴾
وَٱبْتَغِ فِيمَآ ءَاتَىٰكَ ٱللَّهُ ٱلدَّارَ ٱلْءَاخِرَةَ ۖ وَلَا تَنسَ نَصِيبَكَ
مِنَ ٱلدُّنْيَا ۖ وَأَحْسِن كَمَآ أَحْسَنَ ٱللَّهُ إِلَيْكَ ۖ وَلَا تَبْغِ
ٱلْفَسَادَ فِى ٱلْأَرْضِ ۖ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يُحِبُّ ٱلْمُفْسِدِينَ ﴿٧٧﴾

71. De ki: "Bir düşünsenize,[1] Allah geceyi kıyamet gününe kadar üzerinize aralıksız devam ettirse,[2] Allah'tan başka size herhangi bir ışık getirebilecek ilah kimmiş! (Hâlâ gerçeği) duymuyor musunuz?" **72.** De ki: "Bir düşünsenize, Allah gündüzü kıyamet gününe kadar üzerinize aralıksız devam ettirse, Allah'tan başka dinleneceğiniz herhangi bir geceyi size getirecek ilah kimmiş! (Hâlâ gerçeği) görmüyor musunuz?"[3] **73.** (Birinde) dinlenesiniz, (diğerinde de) O'nun cömertliğinden (rızkınızı) arayasınız ve şükredesiniz diye (Allah) rahmetinin gereği sizin için geceyi ve gündüzü yaratmıştır.[4] **74.** O gün (Allah) onlara seslenerek "Benim ortaklarım olduklarını iddia ettikleriniz hani nerede?" diyecektir.[5] **75.** (O gün) her ümmetten bir şahit çıkarmış olacağız[6] ve (inkârcılara) "Kesin delilinizi getirin!" diyeceğiz. (İşte o zaman) bilecekler ki gerçek, Allah'a aittir ve uydurmakta oldukları şeyler de kendilerinden kaybolmuşlardır.[7]

Surenin 76-82. ayetlerinde bir azgın insan tipi olarak Karun'un serveti, şımarıklığı, yaşadığı son ve ona gıpta edenlerin pişmanlıkları hatırlatılmaktadır.

76. Şüphesiz ki Karun[8], Musa'nın kavmindendi ve onlara azgınlık ediyordu. Biz ona, anahtarlarını (taşımak) güçlü bir topluluğa bile zor gelecek hazineler vermiştik. Hani kavmi ona (Karun'a) şöyle demişti: "Şımarma! Şüphesiz ki Allah şımarıkları sevmez. **77.** Allah'ın sana verdiği şeyler sayesinde ahiret yurdunu iste; dünyadan payını unutma![9] Allah sana iyilik yaptığı gibi, sen de (insanlara) iyilik yap ve yeryüzünde bozgunculuğu arzulama! Şüphesiz ki Allah bozguncuları sevmez."

---

[1] Kur'an'daki *eraeytum* ifadeleri, "söyler misiniz!", "gördünüz mü?", "bir düşünsenize!", "söyleyin bakalım!", "ne dersiniz?", "bana haber verin!" gibi anlamlar içermektedir.

[2] Kur'an'da sadece bu iki ayette geçen *sermed* kelimesi "uzatmak", "sürekli ve devamlı kılmak" demektir. Yüce Allah insanoğlunun hayatını düzenli ve verimli bir şekilde yaşayabilmesi için gece ve gündüzü birbirini takip edecek şekilde yarattığını ve bunun çok büyük bir nimet olduğunu bildirmektedir.

[3] Gece, gündüzün, gündüz de gecenin vaktine giremez; hepsinin belirlenmiş bir yasası vardır; o yasaya göre varlıklarını devam ettirirler. Gece aralıksız bir şekilde gündüzü kovalar. Arada gündüz olmayan peş peşe "iki gece" yoktur; aynı şekilde arada gece olmayan "iki gündüz" de yoktur. Bu anlamda çeşitli ayetlerde "gece ve gündüzün birbirini izlediği ve bunun Yüce Allah'ın varlığının delillerinden biri olduğu" ifade edilmektedir.

[4] Benzer mesajlar: Yûnus 10:67; Mü'min 40:61.

[5] Benzer mesaj: Kasas 28:62.

[6] Benzer mesajlar: Bakara 2:144; Nisâ 4:41; Nahl 16:84, 89.

[7] Benzer mesajlar: En'âm 6:94; A'râf 7:37; Hûd 11:21; Nahl 16:87; Mü'min 40:74; Fussilet 41:48.

[8] "Kârûn" sermayeyi, ekonomik baskıyı ve vurguncu kapitalist kişiliği temsil etmektedir.

[9] Bu buyruk hem dünyadaki nimetler için çalışmayı, hem de ahiret hayatı için dünyada yapılması istenen görevleri yapmayı, fedakârlıklarda bulunmayı içermektedir.

78. (Karun ise) "O (servet), bana ancak kendimdeki bilgi sayesinde verildi!" demişti.[1] Bilmiyor muydu ki Allah kendinden önceki nesillerden, ondan daha güçlü ve (maddi) birikimi çok daha fazla olan kişileri elbette helak etmişti. Suçlulardan günahları(nın ne olduğu) sorulmaz.[2] 79. (Karun), süslü bir şekilde kavminin karşısına çıkmıştı. Dünya hayatını arzulayanlar, "Ah, keşke Karun'a verilenin benzeri bize de verilseydi! Şüphesiz ki o, çok büyük bir payın (servetin) sahibidir!" demişlerdi. 80. Kendilerine ilim verilmiş olanlar ise şöyle demişlerdi: "Yazıklar olsun size! İman edip iyi iş(ler) yapan için Allah'ın (vereceği) ödül hayırlı olandır. Ona da ancak sabredenler kavuşturulabilir."

81. Sonunda biz onu da evini de yerin dibine geçirmiştik. Allah'a karşı kendisine yardım edecek grubu (kimsesi) de yoktu; kendini kurtarabileceklerden de değildi. 82. Daha dün onun (Karun'un) yerinde olmayı isteyenler şöyle diyorlardı: "Vay! Demek ki Allah rızkı kullarından dilediğine (layık olana) açarak (bol) da veriyor, kısarak (dar) da.[3] Allah bize lütufta bulunmuş olmasaydı, bizi de (yerin dibine) geçirirdi. Vay! Demek ki kâfirler kurtulamazmış!"[4]

Surenin 83-88. ayetlerinde ahiret yurdunun kimlere verileceği, mahşere iyilik ve kötülük getirenlerin durumu, Hz. Muhammed'in vahiy karşısındaki duruşu ve ona yönelik çeşitli uyarılar ifade edilmektedir.

83. O ahiret yurduna gelince, biz onu yeryüzünde kibirlenmek ve bozgunculuk (yapmak) istemeyenler için hazırlıyoruz.[5] (Mutlu) son, *muttaki*ler (duyarlı olanlar) içindir. 84. Kim bir iyilikle gelirse ona ondan daha iyisi vardır.[6] Kim de bir kötülükle gelirse, kötülükleri işleyenlere yaptıklarından başka karşılık verilmeyecektir.[7]

[1] Benzer mesajlar: Zümer 39:49; Fussilet 41:50.

[2] Bu ayet Kehf 18:105 ve Rahmân 55:39. ayetlerle birlikte okunmalıdır. Buradaki amaç, bu gibilerin hayır adına herhangi bir değere sahip olmadıklarına dikkat çekmektir.

[3] Benzer mesajlar: Ra'd 13:26; İsrâ 17:30; 'Ankebût 29:62; Rûm 30:37; Sebe' 34:36, 39; Zümer 39:52; Şûrâ 42:12.

[4] Bu ayetlerde özellikle 80. ayette de belirtildiği üzere Yüce Allah'tan "hayır" istenmesi gerektiğine dikkat çekilmektedir. Dahası, hayırlısını isteyenler aslında bütünü bilen Allah'ın bilgisine göre istekte bulunmuş olurlar. Parçayı bilip görenler İsrâ 17:11'de belirtildiği gibi hayır adına şerri de istemiş olabilirler. O nedenle "parçayı" bilip görene değil, "bütünü" bilip görene teslim olmak, hayır ve şerrin nelerden oluştuğuna Yüce Allah'tan gelen bilgiye göre karar vermek gerekir.

[5] Cennetin hazırlanmasıyla ilgili ayetler bu ayet ışığında anlaşılmalıdır. Çünkü burada cennetin hazırlanmakta olduğu bildirilerek bunu insanların salih amellerinin belirleyeceği, bu yüzden hazırlanmanın son insan kalana, bu dünya hayatının sonuna kadar devam edeceği bildirilmek istenmektedir.

[6] Benzer mesaj: Neml 27:89.

[7] Konuyla ilgili ayetlerden anlaşılıyor ki iyiliklerin ödülleri "en az" o iyilik kadar, hatta sınırsız olabilir. Kötülüklerin karşılığı ise affedilmezse "en fazla" o kötülük kadardır.

85. Kur'an'ı sana farz kılan (Allah) elbette seni dönülecek yere (Mekke'ye) döndürecektir.[1] De ki: "Rabbim, kimin hidayetle geldiğini, kimin de apaçık bir şaşkınlık içinde olduğunu çok iyi bilendir."[2] **86.** Bu Kitabın sana vahyolunacağını ummuyordun.[3] (Bu) ancak Rabbinden sana bir rahmet olarak (verilmiş)tir. Kâfirlere sakın arka çıkma! **87.** Sana indirildikten sonra, artık onlar seni Allah'ın ayetlerinden sakın ha alıkoymasınlar! Rabbine davet et[4] ve asla müşriklerden olma! **88.** Allah ile birlikte başka bir ilaha yalvarma! (Çünkü) O'ndan başka ilah yoktur. O'nun yüzü (zatı) hariç, (geri kalan) her şey yok olacaktır. Hüküm, yalnızca O'na aittir ve yalnızca O'na döndürüleceksiniz.

29. 'ANKEBÛT SURESİ

69 AYET

Mekke döneminde indirilen, 69 ayetten oluşan, adını 41. ayette geçen ve "örümcek" anlamındaki *el-'ankebût* kelimesinden alan 'Ankebût suresi inişte 89, mushaf sırasında ise 29. suredir.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

▼*Surenin 1-13. ayetlerinde insanların imtihan edilmeden bırakılmayacakları, Yüce Allah'ın gücünün erişilmezliği, ana babaya iyilik edilmesi gerektiği, münafıkların tavır ve davranış bozuklukları, kâfirlerin başkasının günahını yüklenme iddialarının yalan olduğu ifade edilmektedir.*

1. *Elif. Lâm. Mim.*[5] **2.** İnsanlar, imtihan edilmeden sadece "İman ettik!" demeleriyle bırakılacaklarını mı sandılar![6] **3.** Yemin olsun ki biz onlardan öncekileri de imtihan etmiştik. Elbette Allah doğruları bil(dir)ip (ortaya çıkaracak)tır; yalancıları da mutlaka bil(dir)ip (ortaya çıkaracaktır).[7] **4.** Yoksa kötülükleri yapanlar, bizi geçebileceklerini (bizden kaçabileceklerini) mi sandılar? Ne kadar kötü hüküm veriyorlar! **5.** Kim Allah'a kavuşmayı umuyorsa, bilsin ki Allah'ın (belirlediği) zaman elbette gelecektir. O duyandır, bilendir. **6.** *Cihad* eden (fedakârlık yapan) ancak kendisi için *cihad* etmiş (fedakârlık yapmış) olur. Şüphesiz ki Allah âlemlerden zengindir.

---

1 Bu ayet hicretin yakın olduğuna işaret etmekte, üzüntülü olan Hz. Muhammed'e tekrar Mekke'ye döndürüleceği dolaylı olarak müjdelenmektedir.

2 Benzer mesajlar: En'âm 6:117; Nahl 16:125; Kasas 28:56; Necm 53:30; Kalem 68:7.

3 Bu cümle Hz. Muhammed'in peygamberlik öncesi dönemde risaletle görevlendirileceğini bilmediğinin delilidir.

4 Sadece Yüce Allah'a davetle ilgili benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:193; Yûnus 10:25; Yûsuf 12:108; Ra'd 13:36; İbrâhim 14:1; Nahl 16:125; Hacc 22:67; Ahzâb 33:46; Fussilet 41:33; Cinn 72:20.

5 Mukatta'a harfleri hakkında bilgi için bkz. Bakara 2:1, dipnot 1.

6 Benzer mesajlar: Bakara 2:214; Âl-i İmrân 3:142; Tevbe 9:16; Kıyamet 75:36.

7 "Yüce Allah'ın bilmesi" ifadesiyle ilgili izahımız ve ilgili ayetler için bkz. Âl-i İmrân 3:140, dipnot 11.

7. İman edip iyi işler yapanların kötülüklerini elbette örtecek ve onlara, yaptıklarının en güzeli ile karşılık vereceğiz.[1] **8.** Biz insana ana babasına güzel davranmasını emrettik.[2] Onlar seni, hakkında bilgin olmayan bir şeyi bana ortak koşman için zorlarlarsa, onlara itaat etme![3] Dönüşünüz sadece banadır. Elbette yapmış olduklarınızı size bildireceğim. **9.** İman edip iyi işler yapanları elbette iyilere katacağız. **10.** İnsanlardan kimi vardır ki "Allah'a inandık." der; Allah uğrunda eziyete uğratıldığı zaman, insanlar(ın) eziyeti(ni) Allah'ın azabı gibi görür. Rabbinden bir yardım gelecek olsa, mutlaka "Doğrusu biz de sizinleydik!" derler. Allah insanların göğüslerinde (kalplerinde) olanları iyi bilen değil midir!

11. Allah iman edenleri elbette bil(dir)ip (ortaya çıkaracaktır);[4] iki yüzlüleri de elbette bil(dir)ip (ortaya çıkaracaktır).[5] **12.** Kâfir olanlar iman edenlere "Bizim yolumuza uyun, sizin günahlarınızı da biz yüklenelim!" derler. (Oysa) günahlarından hiçbir şeyi asla yüklenici değillerdir.[6] Şüphesiz ki onlar yalancıdır. **13.** Elbette kendi yüklerini (günahlarını, ayrıca) kendi yükleriyle (günahlarıyla) birlikte (sebep oldukları diğer) yükleri (günahları) da taşıyacaklardır;[7] uydurdukları şeylerden kıyamet günü mutlaka sorguya çekileceklerdir.

Surenin 14-15. ayetlerinde Hz. Nuh'un kavminin içindeki kalış süresi ile gemidekilerin ve dışardakilerin akıbetine dikkat çekilmektedir.

14. Yemin olsun ki biz Nuh'u kendi halkına göndermiştik; bin seneden elli yıl eksik[8] bir süre onların arasında kalmıştı. Onlar haksızlık ederken (sonunda) tufan kendilerini yakalamıştı.

1 Benzer mesajlar: Tevbe 9:121; Nahl 16:96, 97; Nûr 24:38; Zümer 39:35; Ahkâf 46:16.

2 Benzer mesajlar: Bakara 2:83; Nisâ 4:36; En'âm 6:151; İsrâ 17:23-24; Meryem 19:14, 32; Lokmân 31:14; Ahkâf 46:15.

3 Benzer mesaj: Lokmân 31:15.

4 Bu ayetteki "Allah bilsin!" ifadeleri, 4. ayette de olduğu gibi "Allah'ın bildirmesi ve/veya ortaya çıkarması" demektir. Benzer mesajlar: Bakara 2:143; Âl-i İmrân 3:140, 142, 166, 167; Tevbe 9:16; Kehf 18:12; 'Ankebût 29:3; Sebe' 34:21; Muhammed 47:31; Hadîd 57:25.

5 Ankebût suresinin 10 ve 11. ayetlerinde münafıklardan söz edildiği için bu ayetlerin Medine dönemi ayetlerinden olduğunu anlaşılmaktadır.

6 Benzer mesajlar: Bakara 2:48, 123; En'âm 6:164; İsrâ 17:15; 'Ankebût 29:12; Lokmân 31:33; Fâtır 35:18; Zümer 39:7; Necm 53:38; Mümtehine 60:3.

7 Bu ayet Nisâ 4:85 ile birlikte okunmalıdır.

8 Buradaki "1000 sene" ifadesi ile Hz. Nuh'un kavminin içerisinde verimsiz ve çok uzun seneler geçirdiği, "50 yıl" ifadesi ile de peygamberlik yaptığı verimli süre kastedilmiş olabilir. "Bin seneden elli yıl eksik" ifadesini bir bütün olarak ele aldığımızda, ayette hem *seneh* (sene) hem de *'âm* (yıl) kelimelerinin kullanılmış önemli bir ayrıma dikkat çekmektedir. Zira Râğıb el-Isfehânî'nin de belirttiği gibi, Yûsuf 12:47'de geçen *seneh* kelimesi daha çok verimsiz ve kurak seneler için kullanılırken, iki ayet sonra Yûsuf 12:49'da geçen *'âm* sözcüğü ise bereketli ve yağışlı yıllar anlamında kullanılmıştır.

15. Biz onu ve gemideki halkı kurtarmış ve onu âlemlere ibret yapmıştık.[1]

Surenin 16-17. ayetlerinde Hz. İbrahim'in kıssasına, onun tebliğinin ana konusuna yani tevhidin önemine ve putperestliğin kötülüğüne kısaca değinilmektedir.

16. İbrahim'i de (elçi olarak göndermiştik). Kavmine şöyle demişti: "Allah'a kulluk edin! O'na karşı *takvâlı* (duyarlı) olun! Bilirseniz bu, sizin için hayırlı olandır. **17.** Siz Allah'ın peşi sıra birtakım putlara tapıyor, asılsız sözler uyduruyorsunuz. Şüphesiz ki Allah'ın peşi sıra taptıklarınız, size rızık veremezler. Rızkı Allah katında arayın! O'na kulluk edin ve O'na şükredin! Yalnızca O'na döndürüleceksiniz."

Surenin 18-23. ayetlerinde genelde peygamberlere yönelik yapılan yalanlamalar, varlıkların yaratılma sistemi, Yüce Allah'ın kudretinden ibret alınması gerektiği, O'nun gücü, kuvveti ve kâfirlerin feci akıbetleri ele alınmaktadır.

18. (Size tebliğ edileni) yalanlarsanız, elbette sizden önceki milletler de (gerçekleri) yalanlamıştı. Elçiye düşen (görev) yalnızca apaçık tebliğdir.[2] **19.** Allah'ın yaratmaya nasıl başladığını,[3] sonra da bunu (nasıl) tekrarladığını hiç düşünmezler mi? Şüphesiz ki bu, Allah'a kolaydır. **20.** De ki: "Yeryüzünde dolaşın ve (Allah) yaratmaya nasıl başlamış bir bakın!" Allah bundan sonra son yaratılışı (ahiret hayatını) da gerçekleştirecektir. Şüphesiz ki Allah her şeye gücü yetendir.

وَأَصْحَٰبَ ٱلسَّفِينَةِ وَجَعَلْنَٰهَآ ءَايَةً لِّلْعَٰلَمِينَ ﴿١٥﴾
وَإِبْرَٰهِيمَ إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ ٱعْبُدُوا۟ ٱللَّهَ وَٱتَّقُوهُ ۖ ذَٰلِكُمْ خَيْرٌ
لَّكُمْ إِن كُنتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١٦﴾ إِنَّمَا تَعْبُدُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ
أَوْثَٰنًا وَتَخْلُقُونَ إِفْكًا ۚ إِنَّ ٱلَّذِينَ تَعْبُدُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ
لَا يَمْلِكُونَ لَكُمْ رِزْقًا فَٱبْتَغُوا۟ عِندَ ٱللَّهِ ٱلرِّزْقَ
وَٱعْبُدُوهُ وَٱشْكُرُوا۟ لَهُۥٓ ۖ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿١٧﴾ وَإِن تُكَذِّبُوا۟
فَقَدْ كَذَّبَ أُمَمٌ مِّن قَبْلِكُمْ ۖ وَمَا عَلَى ٱلرَّسُولِ إِلَّا ٱلْبَلَٰغُ
ٱلْمُبِينُ ﴿١٨﴾ أَوَلَمْ يَرَوْا۟ كَيْفَ يُبْدِئُ ٱللَّهُ ٱلْخَلْقَ ثُمَّ
يُعِيدُهُۥٓ ۚ إِنَّ ذَٰلِكَ عَلَى ٱللَّهِ يَسِيرٌ ﴿١٩﴾ قُلْ سِيرُوا۟ فِى ٱلْأَرْضِ
فَٱنظُرُوا۟ كَيْفَ بَدَأَ ٱلْخَلْقَ ثُمَّ ٱللَّهُ يُنشِئُ ٱلنَّشْأَةَ ٱلْءَاخِرَةَ ۚ
إِنَّ ٱللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢٠﴾ يُعَذِّبُ مَن يَشَآءُ وَيَرْحَمُ
مَن يَشَآءُ ۖ وَإِلَيْهِ تُقْلَبُونَ ﴿٢١﴾ وَمَآ أَنتُم بِمُعْجِزِينَ
فِى ٱلْأَرْضِ وَلَا فِى ٱلسَّمَآءِ ۖ وَمَا لَكُم مِّن دُونِ ٱللَّهِ
مِن وَلِىٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴿٢٢﴾ وَٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ بِـَٔايَٰتِ ٱللَّهِ وَلِقَآئِهِۦٓ
أُو۟لَٰٓئِكَ يَئِسُوا۟ مِن رَّحْمَتِى وَأُو۟لَٰٓئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٢٣﴾

21. O, dileyene (layık gördüğüne) azap eder; dileyene (layık gördüğüne) ise merhamet eder.[4] Yalnızca O'na döndürüleceksiniz. **22.** Yerde ve gökte (O'nu) asla aciz bırakamazsınız.[5] Sizin için Allah'a rağmen dost da yardımcı da yoktur. **23.** Allah'ın ayetlerini ve O'na kavuşmayı inkâr edenler –işte onlar– benim merhametimden ümitlerini kesmişlerdir ve onlar için elem verici bir azap vardır.

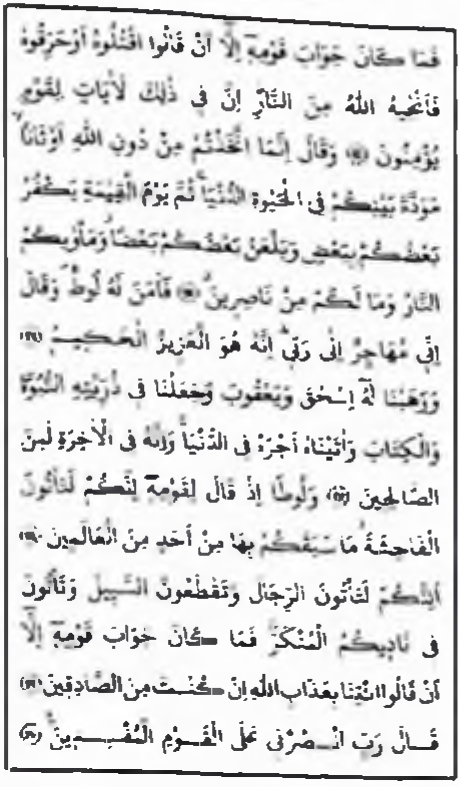
[1] Buradaki amaç, geminin yani onun içindekilerle gemiye binmeyip boğulanların yaşadığı olayların sonrakiler için bir ders olduğuna dikkat çekmektir.

[2] Tebliğle ilgili olarak bkz. Mâide 5:67, 99; Ra'd 13:40; Nahl 16:35, 82; Nûr 24:54; Yâsîn 36:17; Şûrâ 42:48; Teğâbun 64:12; Ğâşiye 88:21.

[3] Bu ayet yaratılışın bir süreç hâlinde gerçekleşmekte olduğunun delilidir. Benzer mesajlar: A'râf 7:29; Yûnus 10:34; Enbiyâ 21:104; Neml 27:64; 'Ankebût 29:19, 20; Rûm 30:11, 27; Burûc 85:13.

[4] Bu cümle şöyle de tercüme edilebilir: "Allah dilediğine (layık olana) azap eder, dilediğine (layık olana) ise merhamet eder"; "(Allah azabı tercih edip) dileyene azap eder; (bağışlanmayı tercih edip) dileyene ise merhamet eder." Benzer mesajlar: Bakara 2:284; Âl-i İmrân 3:129; Mâide 5:18, 40; Fetih 48:14.

[5] Yüce Allah'ın aciz bırakılamaması ile ilgili benzer mesajlar: En'âm 6:134; Enfâl 8:59; Tevbe 9:2, 3; Yûnus 10:53; Hûd 11:20, 33; Nahl 16:46; Nûr 24:57; Fâtır 35:44; Zümer 39:51; Şûrâ 42:31; Ahkâf 46:32.

فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِۦٓ إِلَّآ أَن قَالُوا۟ ٱقْتُلُوهُ أَوْ حَرِّقُوهُ
فَأَنجَىٰهُ ٱللَّهُ مِنَ ٱلنَّارِ ۚ إِنَّ فِى ذَٰلِكَ لَـَٔايَٰتٍ لِّقَوْمٍ
يُؤْمِنُونَ ﴿٢٤﴾ وَقَالَ إِنَّمَا ٱتَّخَذْتُم مِّن دُونِ ٱللَّهِ أَوْثَٰنًا
مَّوَدَّةَ بَيْنِكُمْ فِى ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا ۖ ثُمَّ يَوْمَ ٱلْقِيَٰمَةِ يَكْفُرُ
بَعْضُكُم بِبَعْضٍ وَيَلْعَنُ بَعْضُكُم بَعْضًا وَمَأْوَىٰكُمُ
ٱلنَّارُ وَمَا لَكُم مِّن نَّٰصِرِينَ ﴿٢٥﴾ فَـَٔامَنَ لَهُۥ لُوطٌ ۘ وَقَالَ
إِنِّى مُهَاجِرٌ إِلَىٰ رَبِّىٓ ۖ إِنَّهُۥ هُوَ ٱلْعَزِيزُ ٱلْحَكِيمُ ﴿٢٦﴾
وَوَهَبْنَا لَهُۥٓ إِسْحَٰقَ وَيَعْقُوبَ وَجَعَلْنَا فِى ذُرِّيَّتِهِ ٱلنُّبُوَّةَ
وَٱلْكِتَٰبَ وَءَاتَيْنَٰهُ أَجْرَهُۥ فِى ٱلدُّنْيَا ۖ وَإِنَّهُۥ فِى ٱلْـَٔاخِرَةِ لَمِنَ
ٱلصَّٰلِحِينَ ﴿٢٧﴾ وَلُوطًا إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِۦٓ إِنَّكُمْ لَتَأْتُونَ
ٱلْفَٰحِشَةَ مَا سَبَقَكُم بِهَا مِنْ أَحَدٍ مِّنَ ٱلْعَٰلَمِينَ ﴿٢٨﴾
أَئِنَّكُمْ لَتَأْتُونَ ٱلرِّجَالَ وَتَقْطَعُونَ ٱلسَّبِيلَ وَتَأْتُونَ
فِى نَادِيكُمُ ٱلْمُنكَرَ ۖ فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِۦٓ إِلَّآ
أَن قَالُوا۟ ٱئْتِنَا بِعَذَابِ ٱللَّهِ إِن كُنتَ مِنَ ٱلصَّٰدِقِينَ ﴿٢٩﴾
قَالَ رَبِّ ٱنصُرْنِى عَلَى ٱلْقَوْمِ ٱلْمُفْسِدِينَ ﴿٣٠﴾

Surenin 24-35. ayetlerinde kavminin Hz. İbrahim'e reva gördüğü uygulamalar, Hz. Lut'un kıssasının kısa bir bölümü ve Hz. Lut'un kavminin akıbeti ifade edilmektedir.

24. (İbrahim'in) kavminin cevabı ise "Onu öldürün veya yakın!" demelerinden başka bir şey olmamıştı. (Ama) Allah onu ateşten kurtarmıştı.[1] Şüphesiz ki bunda iman eden bir toplum için dersler vardır.

25. (İbrahim) şöyle demişti: "Siz sadece aranızdaki dünya hayatına özel bir sevgi uğruna Allah'ın peşi sıra birtakım putlar edindiniz. Sonra kıyamet günü birbirinizi tanımazlıktan gelecek[2] ve bir kısmınız bir kısmına lanet edecektir.[3] Barınağınız ateştir; sizin için asla yardımcılar da yoktur!" **26.** Lut (da) ona iman etmişti ve (İbrahim) "Doğrusu ben Rabbime (emrettiği yere) hicret ediyorum.[4] Şüphesiz ki yalnızca O güçlüdür, doğru hüküm verendir." demişti. **27.** Biz ona (İbrahim'e), İshak ve (İshak'ın oğlu) Yakup'u lütfetmiş, peygamberliği ve Kitabı onun soyundan gelenlere vermiştik. Ona (böylece) dünyada ödülünü vermiştik. Şüphesiz ki o, ahirette de iyilerden (olacak)tır. **28.** Lut'u da (elçi olarak göndermiştik). Kavmine şöyle demişti: "Şüphesiz ki siz, sizden önce âlemlerden (insanlardan) kimsenin yapmadığı bir çirkinliği yapıyorsunuz.[5] **29.** Siz erkeklere yaklaşacak, yol kesecek[6] ve toplantılarınızda o çirkinliği mi yapacaksınız!"[7] Kavminin cevabı ise "Doğru söyleyenlerdensen bize Allah'ın azabını getir!" demelerinden başka bir şey olmamıştı. **30.** (Lut:) "Rabbim! Şu bozguncu topluma karşı bana yardım et!" demişti.

---

1 Konuyla ilgili ayetlerde geçen *nüneccî*, *encâ*, *encaynâ* vs. aynı kökten gelen -bazı kullanımlar hariç- (Bakara 2:49; En'âm 6:63; A'râf 7:165; Yûnus 10:22, 23, 92; Yûsuf 12:45; Tâhâ 20:40; Enbiyâ 21:88), diğer yerlerde "azaba veya sıkıntıya girmeden kurtarılmak" anlamını vermektedir. Nitekim peygamberlerin ve müminlerin çeşitli şekillerde helak edilen kavimlerinin akıbetinden kurtarılmasından söz edilen ayetlerdeki ifadelerde de bu kökten kelimeler kullanılmıştır ve elbette kastedilen "o helakin içinden" değil de "o helake uğramadan" kurtarılmak şeklinde belirlenmiştir. Bu çerçevede Hz. İbrahim'in de ateşe hiç atılmadan kurtarılmış olma ihtimali çok yüksektir. Bu konuda ayrıca bkz. Enbiyâ 21:71, dipnot 5.

2 Burada geçen *yekfuru* fiili "örtmek", "inkâr etmek" anlamlarından hareketle "tanımazlıktan gelmek" şeklinde anlaşılmalıdır.

3 Benzer mesajlar: Yûnus 10:28-29; İbrâhîm 14:22; Nahl 16:86; Meryem 19:82; Furkân 25:18-19; Kasas 28:63; 'Ankebût 29:25; Rûm 30:13; Sebe' 34:41; Fâtır 35:14; Ahkâf 46:6.

4 Benzer mesajlar: Şu'arâ 26:62; Kasas 28:22; Sâffât 37:99; Zuhruf 43:27.

5 Benzer mesajlar: A'râf 7:80-81; Hicr 15:70-71; Neml 27:54-55.

6 "Yol kesme" ifadesi, bilinen anlamda "yol kesmek" anlamına gelebileceği gibi, neslin üreme yolunu kesmek anlamına da alınabilir ki bu tercih konu bütünlüğüne daha uygundur.

7 Bu ifade Hz. Lut'un sapkın kavminin bu sapkınlığı gruplar halinde, kulüplerde, topluca yaptıklarının delilidir.

وَلَمَّا جَآءَتْ رُسُلُنَآ إِبْرَٰهِيمَ بِٱلْبُشْرَىٰ قَالُوٓا۟ إِنَّا مُهْلِكُوٓا۟
أَهْلِ هَٰذِهِ ٱلْقَرْيَةِ ۖ إِنَّ أَهْلَهَا كَانُوا۟ ظَٰلِمِينَ ﴿٣١﴾
قَالَ إِنَّ فِيهَا لُوطًا ۚ قَالُوا۟ نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَن فِيهَا ۖ لَنُنَجِّيَنَّهُۥ
وَأَهْلَهُۥٓ إِلَّا ٱمْرَأَتَهُۥ كَانَتْ مِنَ ٱلْغَٰبِرِينَ ﴿٣٢﴾ وَلَمَّآ أَن
جَآءَتْ رُسُلُنَا لُوطًا سِىٓءَ بِهِمْ وَضَاقَ بِهِمْ ذَرْعًا وَقَالُوا۟
لَا تَخَفْ وَلَا تَحْزَنْ إِنَّا مُنَجُّوكَ وَأَهْلَكَ إِلَّا ٱمْرَأَتَكَ
كَانَتْ مِنَ ٱلْغَٰبِرِينَ ﴿٣٣﴾ إِنَّا مُنزِلُونَ عَلَىٰٓ أَهْلِ هَٰذِهِ
ٱلْقَرْيَةِ رِجْزًا مِّنَ ٱلسَّمَآءِ بِمَا كَانُوا۟ يَفْسُقُونَ ﴿٣٤﴾
وَلَقَد تَّرَكْنَا مِنْهَآ ءَايَةًۢ بَيِّنَةً لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٣٥﴾
وَإِلَىٰ مَدْيَنَ أَخَاهُمْ شُعَيْبًا فَقَالَ يَٰقَوْمِ ٱعْبُدُوا۟ ٱللَّهَ
وَٱرْجُوا۟ ٱلْيَوْمَ ٱلْءَاخِرَ وَلَا تَعْثَوْا۟ فِى ٱلْأَرْضِ مُفْسِدِينَ ﴿٣٦﴾
فَكَذَّبُوهُ فَأَخَذَتْهُمُ ٱلرَّجْفَةُ فَأَصْبَحُوا۟ فِى دَارِهِمْ
جَٰثِمِينَ ﴿٣٧﴾ وَعَادًا وَثَمُودَا۟ وَقَد تَّبَيَّنَ لَكُم مِّن
مَّسَٰكِنِهِمْ ۖ وَزَيَّنَ لَهُمُ ٱلشَّيْطَٰنُ أَعْمَٰلَهُمْ
فَصَدَّهُمْ عَنِ ٱلسَّبِيلِ وَكَانُوا۟ مُسْتَبْصِرِينَ ﴿٣٨﴾

31. Elçilerimiz (melekler) İbrahim'e (çocuk)[1] müjdesi getirdiklerinde şöyle demişlerdi: "Biz bu şehir halkını helak edeceğiz. Şüphesiz ki oranın halkı zalim kişilerdir." **32.** (İbrahim) şöyle demişti: "Ama orada Lut var!" (Melekler ise): "Biz orada kimin bulunduğunu çok iyi bilenleriz. Onu ve ailesini elbette kurtaracağız. Sadece hanımı hariç;[2] o, (azapta) kalacaklar arasındadır." demişlerdi.[3] **33.** Elçilerimiz Lut'a gelince, (Lut) onların yüzünden üzülmüş ve onlardan dolayı içi daralmıştı.[4] Ona "Korkma, tasalanma! Şüphesiz ki biz seni de aileni de kurtaracağız. Yalnız, (azapta) kalacaklar arasında bulunan hanımın hariç!" demişlerdi. **34.** Şüphesiz ki biz yoldan çıkmalarına karşılık bu şehir halkının üzerine, gökten bir azap indireceğiz.[5] **35.** Yemin olsun ki biz aklını kullanacak bir toplum için oradan apaçık bir delil bırakmışızdır.[6]

▼ *Surenin 36-44. ayetlerinde Hz. Şuayb'ın kıssası, Âd ve Semûd kavimlerinin akıbeti, daha başka azgınların nasıl helak edildiği, örümceklerin dayanıksız yuvasının müşriklerin şirkine benzediği, putperestliğin akıl süzgecinden geçirilmediği ve evrenin yaratılışının bir amaca bağlandığı ifade edilmektedir.*

36. Medyen'e de kardeşleri Şuayb'ı (elçi göndermiştik). Şöyle demişti: "Ey kavmim, Allah'a kulluk edin! Ahiret gününe ümit bağlayın ve yeryüzünde bozgunculuk yaparak karışıklık çıkarmayın!"[7] **37.** (Kavmi) onu yalanlamıştı. Kendilerini (korkunç) bir sarsıntı yakalamıştı ve yurtlarında diz üstü çökmüşlerdi.[8] **38.** Âd ve Semûd'u da (helak etmiştik). Sizin için, (onların durumu) oturdukları yerler(in kalıntıların)dan anlaşılmaktadır. Şeytan, yaptıkları işleri kendilerine süslü göstermiş ve onları doğru yoldan alıkoymuştur. (Oysa) bakıp görebilecek durumdaydılar.

---

[1] Bu müjdenin çocuk ile ilgili olduğunun delili Hûd 11:71-73, Hicr 15:53-54 ve Zâriyât 51:28. ayetlerdir.

[2] Hz. İbrahim iç yüzünü bilmediği bir konuda meleklere karşı "ama orada Lut da var" diyerek helakin geleceği endişesini dile getirmiştir. Ancak meleklerin "orada kimin olduğunu gayet iyi biliyoruz" şeklindeki ifadelerinden sonra ısrarını sürdürmemiş olmalıdır. Çünkü bu diyalogdan sonrasına dair Kur'an'da herhangi bir açıklama yer almamaktadır.

[3] Benzer mesajlar: A'râf 7:83; Hûd 11:74-75; Hicr 15:60; Neml 27:57; Sâffât 37:135.

[4] Benzer mesaj: Hûd 11:77.

[5] Bu ayette yoldan çıkmak "sebep", helak "sonuç"tur.

[6] Bu pasajda 15. ayette Hz. Nuh'un gemisi için, 24. ayette Hz. İbrahim'in kıssası için kullanılan "ayet" ifadesi Hz. Lut'un helak edilen kavmi için de söz konusu edilmekte, bu ayette kendisine gönderme yapılan yerin Lut Gölü olarak bilinen Ölüdeniz olduğu ifade edilmektedir. Burası bir zamanlar Sodom ve Gomore'nin bulunduğu yöreyi kapsamakta ve suları hiçbir balık ve bitki türünün yaşayamayacağı oranda sülfür ve potasyum içermekteydi. Bu gölün bugünkü hali ve gölün güney yönündeki Lisân (Dil) adı verilen ucunda boydan boya görülen derin bir fay hattının günümüzde açıkça gözlemlenmesi, muhtemelen bu olay sonucunda göl suyunun hiçbir canlının yaşamasına izin vermeyen kimyasal yapısı, o beldan geriye kalan açık işaretlerden bazıları olarak sayılabilir (Esed, *Kur'an Mesajı*, s. 810'da 29. not; İslamoğlu, *Hayat Kitabı Kur'an*, s. 784'te 6. not).

[7] Benzer mesaj: A'râf 7:85.

[8] Benzer mesajlar: A'râf 7:78, 91.

وَقَٰرُونَ وَفِرْعَوْنَ وَهَٰمَٰنَ ۖ وَلَقَدْ جَآءَهُم مُّوسَىٰ
بِٱلْبَيِّنَٰتِ فَٱسْتَكْبَرُوا۟ فِى ٱلْأَرْضِ وَمَا كَانُوا۟ سَٰبِقِينَ ﴿٣٩﴾
فَكُلًّا أَخَذْنَا بِذَنۢبِهِۦ ۖ فَمِنْهُم مَّنْ أَرْسَلْنَا عَلَيْهِ حَاصِبًا ۚ
وَمِنْهُم مَّنْ أَخَذَتْهُ ٱلصَّيْحَةُ ۚ وَمِنْهُم مَّنْ خَسَفْنَا بِهِ
ٱلْأَرْضَ ۚ وَمِنْهُم مَّنْ أَغْرَقْنَا ۚ وَمَا كَانَ ٱللَّهُ لِيَظْلِمَهُمْ
وَلَٰكِن كَانُوٓا۟ أَنفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٤٠﴾ مَثَلُ ٱلَّذِينَ
ٱتَّخَذُوا۟ مِن دُونِ ٱللَّهِ أَوْلِيَآءَ كَمَثَلِ ٱلْعَنكَبُوتِ ۖ
ٱتَّخَذَتْ بَيْتًا ۖ وَإِنَّ أَوْهَنَ ٱلْبُيُوتِ لَبَيْتُ ٱلْعَنكَبُوتِ ۖ
لَوْ كَانُوا۟ يَعْلَمُونَ ﴿٤١﴾ إِنَّ ٱللَّهَ يَعْلَمُ مَا يَدْعُونَ مِن دُونِهِۦ
مِن شَىْءٍ ۚ وَهُوَ ٱلْعَزِيزُ ٱلْحَكِيمُ ﴿٤٢﴾ وَتِلْكَ ٱلْأَمْثَٰلُ
نَضْرِبُهَا لِلنَّاسِ ۖ وَمَا يَعْقِلُهَآ إِلَّا ٱلْعَٰلِمُونَ ﴿٤٣﴾ خَلَقَ
ٱللَّهُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ بِٱلْحَقِّ ۚ إِنَّ فِى ذَٰلِكَ لَءَايَةً
لِّلْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٤﴾ ٱتْلُ مَآ أُوحِىَ إِلَيْكَ مِنَ ٱلْكِتَٰبِ وَأَقِمِ
ٱلصَّلَوٰةَ ۖ إِنَّ ٱلصَّلَوٰةَ تَنْهَىٰ عَنِ ٱلْفَحْشَآءِ وَٱلْمُنكَرِ ۗ
وَلَذِكْرُ ٱللَّهِ أَكْبَرُ ۗ وَٱللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُونَ ﴿٤٥﴾

39. Karun'u, Firavun'u ve Haman'ı da (helak etmiştik). Yemin olsun ki Musa onlara apaçık deliller getirmişti de onlar yeryüzünde kibirlenmişlerdi. (Azabımızı) geçebilecek değillerdi. **40.** Nitekim onlardan her birini günahı sebebiyle cezalandırmıştık. Kiminin üzerine taş göndermiştik.[1] Kimini korkunç bir ses yakalamıştı.[2] Kimini yerin dibine geçirmiştik.[3] Kimini de suda boğmuştuk.[4] Allah onlara haksızlık edecek değildi fakat onlar kendi kendilerine haksızlık etmekteydiler.

41. Allah'ın peşisıra dostlar edinenlerin örneği, yuva edinen örümceğin örneği gibidir.[5] Şüphesiz ki yuvaların en dayanıksız olanı elbette örümcek yuvasıdır.[6] Keşke bilselerdi! **42.** Allah onların kendisinin peşi sıra yalvardıkları şeyleri bilmektedir. O güçlüdür, doğru hüküm verendir. **43.** İşte biz şu örnekleri insanlar için veriyoruz;[7] onları (gerçeği) bilenlerden başkası akıl etmez.[8] **44.** Allah gökleri ve yeri bir amaç ile yaratmıştır.[9] Şüphesiz ki bunda iman edenler için bir delil vardır.

Sûrenin 45-55. ayetlerinde namazın sonuçları, kitap ehliyle nasıl mücadele edileceği, Hz. Muhammed'in ilahî bilgiler karşısındaki durumu, inkârcıların mucize isteklerine verdiği cevap, acele azap isteklerinin feci akıbeti ifade edilmektedir.

45. Sana vahyedilen Kitabı tilâvet[10] et (okuyup aktar) ve namazı kıl! Şüphesiz ki namaz, çirkinlikten ve kötülükten alıkoyar.[11] Allah'ı anmak[12] elbette (ibadetlerin) en büyüğüdür. Allah yaptıklarınızı bilir.

---

1 Hz. Lut'un kavminin bu şekilde helaki için bkz. Hûd 11:82-83; Hicr 15:74; Kamer 54:34.

2 Hz. Hud, Hz. Şuayb ve Hz. Salih'in kavimlerinin bu şekilde helakleri için bkz. Hûd 11:67, 9; Hicr 15:73, 83; Mü'minûn 23:41; Kamer 54:31.

3 Bu, Kasas 28:81'de olduğu gibi "Kârûn'un helaki"dir. Bkz. Nahl 16:45; İsrâ 17:68; Mülk 67:16.

4 Bu helak biçimi de Bakara 2:52, A'râf 7:64, 136, Enfâl 8:54, Yûnus 10:73, İsrâ 17:103, Enbiyâ 21:77, Furkân 25:37, Şu'arâ 26:66, 120, Sâffât 37:82, Zuhruf 43:55 gibi ayetlerde de belirtildiği gibi "Hz. Nuh'un kavmi ile Firavun ve adamlarının helaki"dir.

5 Ayetteki *el-'ankebût* sözcüğü "dişi örümcek" anlamına geldiği için, bu durum çok önemli bir Kur'an mucizesine işaret etmektedir. Çünkü örümceklerin ağlarını dişi örümcekler yapmaktadır. Dolayısıyla *el-'ankebût* sözcüğü bu gerçeğe dikkat çekmektedir.

6 Burada şirkin ve putperestliğin ne kadar sakat bir inanış biçimi olduğuna dikkat çekilmektedir.

7 Benzer mesajlar: İsrâ 17:41, 89; Kehf 18:54; Furkân 25:33; Rûm 30:58; Zümer 39:27; Haşr 59:21.

8 Âlim olmak için akıl etmek şarttır. Akıl etmek/tefekkür-iman-akıl-ilim ilişkisi hakkında bkz. En'âm 6:125; Enfâl 8:22, 55; Yûnus 10:100; 'Ankebût 29:43; Fâtır 35:27-28; Haşr 59:21.

9 Yaratılış amacının bulunduğuyla ilgili benzer mesajlar: En'âm 6:73; Yûnus 10:5; İbrâhîm 14:19; Hicr 15:85; Nahl 16:3; Rûm 30:8; Zümer 39:5; Duhân 44:39; Câsiye 45:22; Ahkâf 46:3; Teğâbun 64:3.

10 Buradaki tilâvet etmek "okuyup aktarmak" anlamının yanında "uygulamak" anlamını da içermektedir.

11 Bu ayette bütün ibadetler gibi namazın da hayata dair sonuçlarına değinilmekte, ibadet-hayat ilişkisine dikkat çekilmektedir. Benzer mesaj: Hûd 11:87.

12 Bu cümle "Allah'ın (seni) hatırlaması en büyük (ödül)dür" şeklinde de tercüme edilebilir. Bkz. Bakara 2:152; Tâhâ 20:14.

46. İçlerinden haksızlık edenler hariç, kitap ehliyle ancak en güzel şekilde mücadele edin[1] ve deyin ki: "Bize indirilene de size indirilene de iman ettik. Bizim ilahımız da sizin ilahınız da tektir ve biz O'na teslim olmuşuzdur." **47.** İşte böylece sana Kitabı (Kur'an'ı) indirdik. Kendilerine kitap verdiklerimiz ona iman ediyorlar.[2] Şunlardan (Araplardan) da ona iman edenler vardır. Ayetlerimizi kâfirlerden başkası inkâr etmez. **48.** Sen bundan önce ne (kutsal) bir kitap okur ne de onu sağ elinle yazardın. Öyle olsaydı (gerçeği) iptal edenler elbette kuşku duyarlardı.[3] **49.** Hayır! O (Kur'an), kendilerine ilim verilenlerin göğüslerinde (kalplerinde) apaçık ayetlerdir. Ayetlerimizi zalimlerden başkası inkâr etmez. **50.** (O zalimler:) "Ona Rabbinden (başka) ayetler (mucizeler) indirilmeli değil miydi?" demişlerdi.[4] De ki: "Ayetler (mucizeler) ancak Allah katında(n) dır. Ben ise sadece apaçık bir uyarıcıyım."

وَلَا تُجَٰدِلُوٓا۟ أَهْلَ ٱلْكِتَٰبِ إِلَّا بِٱلَّتِى هِىَ أَحْسَنُ إِلَّا
ٱلَّذِينَ ظَلَمُوا۟ مِنْهُمْ ۖ وَقُولُوٓا۟ ءَامَنَّا بِٱلَّذِىٓ أُنزِلَ إِلَيْنَا وَأُنزِلَ
إِلَيْكُمْ وَإِلَٰهُنَا وَإِلَٰهُكُمْ وَٰحِدٌ وَنَحْنُ لَهُۥ مُسْلِمُونَ ﴿٤٦﴾
وَكَذَٰلِكَ أَنزَلْنَآ إِلَيْكَ ٱلْكِتَٰبَ ۚ فَٱلَّذِينَ ءَاتَيْنَٰهُمُ
ٱلْكِتَٰبَ يُؤْمِنُونَ بِهِۦ ۖ وَمِنْ هَٰٓؤُلَآءِ مَن يُؤْمِنُ بِهِۦ ۚ وَمَا
يَجْحَدُ بِـَٔايَٰتِنَآ إِلَّا ٱلْكَٰفِرُونَ ﴿٤٧﴾ وَمَا كُنتَ تَتْلُوا۟
مِن قَبْلِهِۦ مِن كِتَٰبٍ وَلَا تَخُطُّهُۥ بِيَمِينِكَ ۖ إِذًا لَّٱرْتَابَ
ٱلْمُبْطِلُونَ ﴿٤٨﴾ بَلْ هُوَ ءَايَٰتٌۢ بَيِّنَٰتٌ فِى صُدُورِ ٱلَّذِينَ
أُوتُوا۟ ٱلْعِلْمَ ۚ وَمَا يَجْحَدُ بِـَٔايَٰتِنَآ إِلَّا ٱلظَّٰلِمُونَ ﴿٤٩﴾ وَقَالُوا۟
لَوْلَآ أُنزِلَ عَلَيْهِ ءَايَٰتٌ مِّن رَّبِّهِۦ ۖ قُلْ إِنَّمَا ٱلْـَٔايَٰتُ عِندَ
ٱللَّهِ وَإِنَّمَآ أَنَا۠ نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿٥٠﴾ أَوَلَمْ يَكْفِهِمْ أَنَّآ أَنزَلْنَا
عَلَيْكَ ٱلْكِتَٰبَ يُتْلَىٰ عَلَيْهِمْ ۚ إِنَّ فِى ذَٰلِكَ لَرَحْمَةً
وَذِكْرَىٰ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٥١﴾ قُلْ كَفَىٰ بِٱللَّهِ بَيْنِى
وَبَيْنَكُمْ شَهِيدًا ۖ يَعْلَمُ مَا فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۗ وَٱلَّذِينَ
ءَامَنُوا۟ بِٱلْبَٰطِلِ وَكَفَرُوا۟ بِٱللَّهِ ۙ أُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْخَٰسِرُونَ ﴿٥٢﴾

51. Kendilerine *tilavet* edilmekte (okunup aktarılmakta) olan Kitabı (Kur'an'ı) sana indirmemiz onlara yetmedi mi?[5] Elbette iman eden bir toplum için onda rahmet ve (gerçeğin) hatırla(t)ması vardır. **52.** De ki: "Benimle sizin aranızda şahit olarak Allah yeter. Göklerde ve yerde ne varsa (hepsini) bilir." *Batıla* inanıp Allah'ı inkâr edenler (var ya), işte onlar kaybedenlerin ta kendileridir.

---

[1] Bu ayetteki "zalimlik yapanlar", müslümanlara karşı tutumları gereği yahudi ve hristiyanlardır. Bunlar içinde hakikatleri reddeden, haksızlığı esas alan, aşırılığa sapan, "Allah'ın oğlu vardır", "Allah'ın eli kilitlidir", "Allah fakirdir" gibi yalanlar söyleyen, Hz. Muhammed'e eziyet eden ve kibirli olan insan tipi bu anlamda zalimler kategorisinde kabul edilmelidir.

[2] Benzer mesajlar: Bakara 2:121; Âl-i İmrân 3:113-115, 199; Mâide 5:82-84, En'âm 6:114; A'râf 7:159; İsrâ 17:107-109; Kasas 28:52-55; Hadid 57:28-29.

[3] Bu ayet Hz. Muhammed'in Kur'an'dan önce herhangi bir ilahî metin okumadığını göstermektedir. Kasas 28:86 ve Şûrâ 42:52'de verilen bilgiler de bunun delilidir. Demek ki buradaki mesaj Hz. Muhammed'in okuma-yazma bilmediğiyle ilgili değil, dini metinlerle içli dışlı olmak anlamında entelektüel bir din meşguliyetine sahip olmamasıyla ilişkilidir. Hz. Muhammed'in ümmîliği de onun kitap ehlinden olmaması, Tevrat'ı bilmemesi ve Mekkeli oluşu demektir; konunun okuma-yazma bilmemeyle herhangi bir ilişkisi olamaz.

[4] Müşriklerin, inkarcıların ve kitap ehlinin Hz. Muhammed'den mucize istekleri ve onlara verilen cevaplarla ilgili olarak bkz. En'âm 6:7-8; Yûnus 10:15-16, 20; Hûd 11:12; Ra'd 13:27; Hicr 15:7, 14-15; İsrâ 17:59, 90-93; Enbiyâ 21:5; Furkân 25:4-5, 7, 21; 'Ankebût 29:50-51; Zuhruf 43:53.

[5] Bu cümle Kur'an dışı mucize beklentileri, mucize kabulleri ve iddialarının geçersizliğini göstermektedir. Bkz. İsrâ 17:59; Kamer 54:2. Kur'an, başka deliller veya mucizeler getirme taleplerinin hepsini gereksiz kılacak değerde ve özelliktedir. Eğer birilerine delil veya mucize olarak Kur'an yetmiyorsa ona hiçbir şey fayda vermez. Bilindiği gibi her peygamberin kendi hayatında ve kendi çağdaş ümmetleri için geçerli olan birer mucizesi olagelmiştir. Ancak o peygamberler vefat edince mucizeleri de geçerliliğini yitirmiştir. Buna karşılık Hz. Muhammed'e verilen Kur'an mucizesi ebedidir ve meydan okuyucu yapısıyla fertleri ve toplumları dönüştürücü işlevi Son Saat'e kadar devam edecektir.

53. Senden, azabı acele (getirmeni) istiyorlar. Önceden belirlenmiş bir vade olmasaydı, azap onlara elbette gelip çatmıştı. Onlar farkında değilken, (o azap) ansızın kendilerine gelecektir.[1] **54.** (Evet) senden azabı acele (getirmeni) istiyorlar. Şüphesiz ki cehennem kâfirleri çepeçevre kuşatıcıdır. **55.** O gün azap, onları hem üstlerinden hem de ayaklarının altından kaplayacak ve (Allah onlara) "Yaptıklarınızın (cezasını) tadın!" diyecektir.[2]

[1] Benzer mesajlar: En'âm 6:31, 47; A'râf 7:187; Yûsuf 12:107; Enbiyâ 21:40; Hacc 22:55; Şu'arâ 26:202; Zümer 39:55; Zuhruf 43:66; Muhammed 47:18.

[2] Ayette cehennem azabının onların üstlerinden ve ayaklarının altından, yani bir anlamda tepeden tırnağa kendilerini çepeçevre kuşatacağı haber verilmekte ve kendilerine dünyada yapıp ettiklerinin tadını almaları hitaplarında bulunulacağı belirtilmektedir. Dünyada yapıp edilenler "sebep", azabın tadılması ise "sonuç"tur. Benzer mesajlar: A'râf 7:41; Zümer 39:16; Mürselât 77:29-34.

▼ *Sureinin 56-69. ayetlerinde iman edenlerin ödüllendirileceği, her canlının rızkını Yüce Allah'ın verdiği, müşriklerin çarpık ilah anlayışları, Allah'a yalan isnat edenlerin en zalimler oldukları ifade edilmektedir.*

56. Ey iman eden kullarım![3] Şüphesiz ki benim *arzım* (yerim) geniştir. Yalnızca bana kulluk edin! **57.** Her *nefis* (can) ölümü tadıcıdır.[4] Sonunda sadece bize döndürüleceksiniz. **58.** İman edip iyi işler yapanları -evet onları- içlerinde *ebedî* kalmak üzere altlarından ırmaklar akan cennet köşklerine[5] elbette yerleştireceğiz. (Böyle iyi) işler yapanların ödülü ne güzeldir![6] **59.** (Ödülü hak edenler) sadece Rablerine güvenerek sabredenlerdir.[7] **60.** Nice canlı var ki rızkını (yanında) taşımıyor. Onlara da size de rızık veren Allah'tır. O duyandır, bilendir. **61.** Onlara "Gökleri ve yeri yaratan, güneşi ve ayı emri altında tutan kimdir?" diye sorsan, elbette "Allah." derler.[8] (Allah'a kulluktan) nasıl da döndürülüyorlar! **62.** Allah kullarından rızkı dilediğine açarak (bol) da verir, ona kısarak (dar) da verir.[9] Şüphesiz ki Allah her şeyi bilendir. **63.** Onlara "Gökten su indirip onunla ölümünün ardından yeri canlandıran kimdir?" diye sorsan, mutlaka "Allah" derler. De ki: "Hamd (övgü) Allah içindir; esasında onların çoğu akıl etmezler."

[3] Benzer hitaplar için bkz. İbrâhîm 14:31; Zümer 39:10, 53. Bu hitapların kullanılmasındaki amaç, insanların Yüce Allah'ın kulları oldukları gerçeğini değişik bir ifade ile dile getirmektir.

[4] Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:185; Enbiyâ 21:35; Zümer 39:30.

[5] Ayette *ğurfeh/el-ğurfeh* kelimesinin çoğulu olarak kullanılan *ğuraf* kelimesi Zümer 39:20'de de iki kez geçmekte ve "odalar", "köşkler" manasına gelmektedir. Furkân 25:75'te ise bu kelimenin tekil hali *el-ğurfeh* sözcüğü kullanılmaktadır.

[6] Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:136; Zümer 39:74.

[7] Benzer mesaj: Nahl 16:42.

[8] Benzer mesajlar: Yûnus 10:31; Mü'minûn 23:84-89; 'Ankebût 29:63; Lokmân 31:25; Zümer 39:38; Zuhruf 43:9, 87.

[9] Benzer mesajlar: Ra'd 13:26; İsrâ 17:30; Kasas 28:82; Rûm 30:37; Sebe' 34:36, 39; Zümer 39:52; Şûrâ 42:12.

64. Bu dünya hayatı,[1] oyun ve eğlenceden başka bir şey değildir. Şüphesiz ki ahiret yurdu(na gelince), işte asıl hayat odur. Keşke bilmiş olsalardı! **65-66.** Gemiye bindikleri zaman, dini yalnız O'na özgü kılarak Allah'a yalvarırlar. Fakat onları karaya kurtarınca (çıkarınca), bir de bakarsın ki kendilerine verdiklerimize karşılık nankörlük etmeleri için (Allah'a) ortak koşmaktadırlar.[2] (Bir süre daha) yararlansınlar (bakalım)! İleride (gerçeği) bilecekler![3] **67.** Çevrelerinde insanlar kapılıp götürülürken, (Mekke'yi) güven içinde saygın bir yer yaptığımızı görmediler mi? Onlar Allah'ın nimet(ler)ine nankörlük edip *batıla* mı inanıyorlar![4] **68.** Allah'a yalan uyduran veya kendisine gelmişken gerçeği yalanlayandan daha zalim kim olabilir ki![5] Cehennemde kâfirlere yer mi yok! **69.** Bizim uğrumuzda *cihad* edenleri (fedakârlık yapanları) elbette kendi yollarımıza ulaştıracağız. Şüphesiz ki Allah güzel davrananlarla beraberdir.

30. RÛM SURESİ

60 AYET

Mekke döneminde indirilen, 60 ayetten oluşan, adını ikinci ayetteki "Rumlar" anlamındaki *er-rûm* kelimesinden alan Rûm suresi inişte 88, mushaf sırasında ise 30. suredir.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

▾*Suremin 1-10. ayetlerinde Rumların yenilmesinden, Yüce Allah'ın vaadi ve yardımıyla birkaç yıl sonra galip geleceklerinden, inkârcıların kendileri ve evren kitabıyla ilgili düşünmemelerinden ve geçmiş milletlerden ibret almamalarından söz edilmektedir.*

1. *Elif. Lâm. Mîm.*[6] **2-5.** Rumlar (Arapların bulunduğu bölgeye) en yakın yerde yenildi. (Oysa) onlar bu yenilgilerinden sonra birkaç sene içinde galip geleceklerdir. Önce de sonra da emir (yetki) yalnızca Allah'a aittir. O gün, müminler de Allah'ın yardımıyla sevineceklerdir.[7] (Allah) dilediğine (layık olana) yardım eder. O güçlüdür, çok merhametlidir.

---

[1] Kur'an'da geçen bütün *el-hayâtü'd-dünya* tamlamaları "yakın, içinde bulunulan hayat" demektir; kastedilen "bu âlemde yaşanan hayat"tır. "Dünya hayatı" şeklindeki çeviri anlam merkezlidir; yoksa metnin birebir karşılığı değildir.

[2] Benzer mesajlar: Yûnus 10:12; Nahl 16:54; İsrâ 17:67; Rûm 30:33; Lokmân 31:32; Zümer 39:8, 49; Şûrâ 42:48.

[3] Benzer mesajlar: Nahl 16:55; Rûm 30:34.

[4] Bu ayet Kasas 28:57. ayetle birlikte okunmalıdır.

[5] Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:94; En'âm 6:21, 93, 144, 157; A'râf 7:37; Yûnus 10:17; Hûd 11:18; Kehf 18:15; Zümer 39:32; Saff 61:7.

[6] Mukatta'a harfleri hakkında bilgi için bkz. Bakara 2:1, dipnot 1.

[7] Burada sözü edilen sevinç, hem Rumların Farsları yenmesi hem de aynı tarihte yaşanan Bedir zaferi vesilesiyledir. Rumların, önceden mağlup oldukları Farsları birkaç yıl sonra yenecekleri bildirilerek bu surenin indirilişinden birkaç yıl sonra hristiyan Rumların putperest Farsları yeneceği önceden bildirilmiş, muhteşem bir mucize örneği ortaya konulmuştur.

وَعْدَ اللَّهِ لَا يُخْلِفُ اللَّهُ وَعْدَهُ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ
لَا يَعْلَمُونَ ﴿٦﴾ يَعْلَمُونَ ظَاهِرًا مِّنَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَهُمْ
عَنِ الْآخِرَةِ هُمْ غَافِلُونَ ﴿٧﴾ أَوَلَمْ يَتَفَكَّرُوا فِي أَنفُسِهِم
مَّا خَلَقَ اللَّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ وَأَجَلٍ
مُّسَمًّى وَإِنَّ كَثِيرًا مِّنَ النَّاسِ بِلِقَاءِ رَبِّهِمْ لَكَافِرُونَ ﴿٨﴾
أَوَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ
مِن قَبْلِهِمْ كَانُوا أَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَأَثَارُوا الْأَرْضَ وَعَمَرُوهَا
أَكْثَرَ مِمَّا عَمَرُوهَا وَجَاءَتْهُمْ رُسُلُهُم بِالْبَيِّنَاتِ فَمَا كَانَ
اللَّهُ لِيَظْلِمَهُمْ وَلَٰكِن كَانُوا أَنفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٩﴾ ثُمَّ كَانَ
عَاقِبَةَ الَّذِينَ أَسَاءُوا السُّوأَىٰ أَن كَذَّبُوا بِآيَاتِ اللَّهِ وَكَانُوا
بِهَا يَسْتَهْزِئُونَ ﴿١٠﴾ اللَّهُ يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ ثُمَّ إِلَيْهِ
تُرْجَعُونَ ﴿١١﴾ وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يُبْلِسُ الْمُجْرِمُونَ ﴿١٢﴾
وَلَمْ يَكُن لَّهُم مِّن شُرَكَائِهِمْ شُفَعَاءُ وَكَانُوا بِشُرَكَائِهِمْ
كَافِرِينَ ﴿١٣﴾ وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يَوْمَئِذٍ يَتَفَرَّقُونَ ﴿١٤﴾ فَأَمَّا
الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَهُمْ فِي رَوْضَةٍ يُحْبَرُونَ ﴿١٥﴾

6. (Bu), Allah'ın vaadi olarak (gerçekleşecektir). Allah sözünden caymaz[1] fakat insanların çoğu bilmezler. **7.** Onlar dünya hayatının görünen yüzünü bilirler.[2] Onlar ahiretten tamamen habersiz(miş gibi davranır)lar. **8.** Allah'ın, gökleri, yeri ve ikisi arasında bulunanları ancak ve ancak bir amaç ile[3] ve belirli bir süre için yarattığını kendi kendilerine hiç mi düşünmediler! Şüphesiz ki insanların çoğu, Rableriyle karşılaşmayı inkâr etmektedir.

9. Öncekilerin sonunun nasıl olduğunu görmek için yeryüzünde hiç mi dolaşmadılar?[4] Onlar kendilerinden daha güçlüydüler;[5] yeri kazıp altüst etmiş, onu (toprağı) bunların imar ettiklerinden daha çok imar etmişlerdi. Elçileri de onlara apaçık deliller getirmişti. Allah onlara haksızlık edecek değildi fakat onlar kendi kendilerine haksızlık etmekteydiler.[6] **10.** Sonunda Allah'ın ayetlerini yalanlayarak ve onlarla alay ederek kötülük yapanların sonları çok kötü oldu.

▼ *Surenin 11-19. ayetlerinde Yüce Allah'ın kudreti, Son Saat'teki durumlar, insanların iki ana gruba ayrılacağı, yaşayacakları son, günün belirli vakitlerindeki tesbihin yani namazın gerekliliği ve Allah'ın evrene dair otoritesi ifade edilmektedir.*

11. Allah yaratmaya başlar; sonra da onu (yaratmayı) iade eder (tekrarlar).[7] Sonunda yalnızca O'na döndürüleceksiniz. **12.** O (Son) Saat'in yaşanacağı gün, suçlular ümitsizlik içinde olacaklardır. **13.** (Allah'a koştukları) ortaklarından kendilerine hiçbir şefaatçi çıkmayacaktır. Zaten onlar ortaklarını da inkâr edeceklerdir.[8] **14.** O (Son) Saat'in gerçekleşeceği gün, işte o gün (müminlerle inkârcılar) birbirlerinden ayrılacaklardır.[9] **15.** İman edip iyi işler yapanlara gelince, onlar cennette (nimetlerle) neşelendirileceklerdir.

---

1 Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:9, 194; Ra'd 13:31; İbrâhim 14:47; Hacc 22:47; Zümer 39:20.

2 Yüce Allah inkarcıların bilebildiği şeylerin dünya hayatının sadece görünen kısmı olduğunu, onu da tam anlamıyla bilemediklerini, sadece gündelik hayatla ilgili kısmıyla yetindiklerini haber vermektedir. Kâfirler dünyanın olduğu gibi insanın da sadece zahirini bilirler; insanın hakikatini bilmezler.

3 Benzer mesajlar: En'âm 6:73; Yûnus 10:5; İbrâhîm 14:19; Hicr 15:85; Nahl 16:3; 'Ankebût 29:44; Zümer 39:5; Duhân 44:39; Câsiye 45:22; Ahkâf 46:3; Teğâbun 64:3.

4 İbret almak için yeryüzünde dolaşmayla ilgili benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:137; En'âm 6:11; Nahl 16:36; Yûsuf 12:109; Hacc 22:46; Neml 27:69; Rûm 30:42; Fâtır 35:44; Mu'min 40:21, 82; Muhammed 47:10.

5 Benzer mesajlar: Fâtır 35:44; Mü'min 40:21, 82; Zuhruf 43:8; Muhammed 47:13; Kâf 50:36.

6 Benzer mesajlar: Bakara 2:57; Âl-i İmrân 3:117; A'râf 7:160, 177; Tevbe 9:70; Yûnus 10:44; Hûd 11:101; Nahl 16:33, 118; Kehf 18:49; 'Ankebût 29:40; Zuhruf 43:76.

7 Benzer mesajlar: A'râf 7:29; Yûnus 10:34; Enbiyâ 21:104; Neml 27:64; 'Ankebût 29:19, 20; Rûm 30:27; Burûc 85:13.

8 Benzer mesajlar: Yûnus 10:28-29; İbrâhîm 14:22; Nahl 16:86; Meryem 19:82; Furkân 25:18-19; Kasas 28:63; 'Ankebût 29:25; Sebe' 34:41; Fâtır 35:14; Ahkâf 46:6.

9 Benzer mesaj: Rûm 30:43.

16. Kâfir olanlar (yani) ayetlerimizi ve ahiret buluşmasını yalanlamış olanlar ise işte onlar azapta hazır bulundurulacaklardır. **17.** Akşama ulaştığınızda ve sabaha kavuştuğunuzda Allah'ı *tesbih* (edin, namaz kılın)! **18.** Göklerde ve yerde *hamd* (övgü) yalnızca O'nadır. (Ayrıca) günün sonunda (yatsı vaktinde) ve öğleye ulaştığınızda da (Allah'ı *tesbih* edin, namaz kılın)![1] **19.** Ölüden diriyi çıkarıyor; diriden de ölüyü çıkarıyor; yeri ölümünün ardından canlandırıyor. İşte siz de (mezarlarınızdan) böyle çıkarılacaksınız.[2]

▼*Surenin 20-27. ayetlerinde Yüce Allah'ın varlığının, birliğinin ve kudretinin delillerinden olmak üzere altı konu başlığı yer almakta, bütün yaratılanların O'na ait olduğu ve yaratma sistemindeki eşsiz kudreti dile getirilmektedir.*

20. Sizi topraktan yaratması, O'nun delillerindendir. Sonra siz yayılan insanlar oldunuz.[3] **21.** Kendileriyle kaynaşmanız için size kendi (cinsi)nizden eşler yaratması, aranızda sevgi ve merhamet var etmesi O'nun delillerindendir. Şüphesiz ki bunda düşünen bir toplum için dersler vardır. **22.** Gökleri ve yeri yaratması, dillerinizin ve renklerinizin farklı olması O'nun delillerindendir. Şüphesiz ki bunda (gerçeği) bilenler için dersler vardır.

وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَلِقَاءِ الْآخِرَةِ فَأُولَٰئِكَ
فِي الْعَذَابِ مُحْضَرُونَ ﴿١٦﴾ فَسُبْحَانَ اللَّهِ حِينَ تُمْسُونَ
وَحِينَ تُصْبِحُونَ ﴿١٧﴾ وَلَهُ الْحَمْدُ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ
وَعَشِيًّا وَحِينَ تُظْهِرُونَ ﴿١٨﴾ يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ
وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَيُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا
وَكَذَٰلِكَ تُخْرَجُونَ ﴿١٩﴾ وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ
ثُمَّ إِذَا أَنْتُمْ بَشَرٌ تَنْتَشِرُونَ ﴿٢٠﴾ وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ
مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ
مَوَدَّةً وَرَحْمَةً إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٢١﴾
وَمِنْ آيَاتِهِ خَلْقُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافُ أَلْسِنَتِكُمْ
وَأَلْوَانِكُمْ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِلْعَالِمِينَ ﴿٢٢﴾ وَمِنْ آيَاتِهِ
مَنَامُكُمْ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَابْتِغَاؤُكُمْ مِنْ فَضْلِهِ إِنَّ
فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَسْمَعُونَ ﴿٢٣﴾ وَمِنْ آيَاتِهِ يُرِيكُمُ
الْبَرْقَ خَوْفًا وَطَمَعًا وَيُنَزِّلُ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَيُحْيِي بِهِ
الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٢٤﴾

23. Gece olsun gündüz olsun, uyumanız ve (Allah'ın) lütfundan (payınızı) aramanız da O'nun delillerindendir. Şüphesiz ki bunda (gerçeği) dinleyen bir toplum için dersler vardır. **24.** Size korku ve ümit olarak şimşeği göstermesi,[4] gökten su indirip ölümünün ardından yeri (toprağı) onunla diriltmesi de O'nun delillerindendir. Şüphesiz ki bunda akıl eden bir toplum için dersler vardır.[5]

[1] Bazı müfessirlerimize göre *tesbih* kavramı, bir zaman kavramıyla birlikte kullanılırsa "namaz kılmak" anlamına gelir. Ayette yer alan *hîne tümsûne* ifadesi "akşama ulaştığınızda" anlamında "akşam" vaktini içerir. *Hîne tusbihûne* ifadesi "sabaha ulaştığınızda" demektir ki bu da "sabah" vaktini karşılar. Diğer iki vakit yani "yatsı" ve "öğle" vakti bir sonraki ayette dile getirilmektedir. "İkindi" vakti ise Bakara 2:238, Hûd 11:114, Tâhâ 20:130 ve Kâf 50:39'daki kullanımlardan anlaşılmış olur. Böylece Kur'an'da beş vakit namazın yer aldığı görülmektedir. Namaz vakitleriyle ilgili mesajlar için bkz. Bakara 2:238; Hûd 11:114; İsrâ 17:78; Tâhâ 20:130; Rûm 30:17-18; Kâf 50:39.

[2] Benzer mesajlar: A'râf 7:25; Tâhâ 20:55; Hacc 22:6; Fâtır 35:9; Kâf 50:11, 42; Zuhruf 43:11; Nûh 71:18.

[3] Benzer mesajlar: Nisâ 4:1; Fâtır 35:11; Nebe' 78:8.

[4] Benzer mesajlar: Bakara 2:19, 20, Ra'd 13:12, Nûr 24:43.

[5] Şûrâ 42:52'de de belirtildiği gibi, Kur'an'ın bir adı da *ruh*tur ve beden için ruhun anlamı her ne ise dini hayat için de vahyin anlamı odur. İşte yüksekten gelen yağmurun topraktaki etkisi ile yücelerden gelen vahyin etkisi aynı şekilde diriltici bir işleve sahip kılınmış, En'âm 6:122, Enfâl 8:24 ve Yâsin 36:70'de belirtildiği gibi Kur'an dirileri ve diri kalmak isteyenleri uyarma sıfatıyla nitelendirilmiştir.

25. Göğün ve yerin O'nun emri ile durması da O'nun delillerindendir. Sonra sizi yerden (dirilmeniz için) bir kez çağırdı mı bir de bakarsınız ki hemen (mezarlarınızdan) çıkıyorsunuz. **26.** Göklerde ve yerde kim varsa hepsi yalnızca O'na (Allah'a) aittir. Hepsi yalnızca O'na boyun eğenlerdir. **27.** Yaratmaya başlayan O'dur; sonra onu yeniden yaratır ki[1] bu O'nun için çok kolaydır.[2] Göklerde ve yerde en yüce sıfat yalnızca O'na aittir. O güçlüdür, doğru hüküm verendir.

[1] Benzer mesajlar: A'râf 7:29; Yûnus 10:34; Enbiyâ 21:104; Neml 27:64; 'Ankebût 29:19, 20; Rûm 30:11; Burûc 85:13.

[2] Kur'an'da sadece bu ayette geçen *ehvenu* kelimesi *ism-i tafdîl* kalıbındadır ve Yüce Allah için kıyaslama değil "pek", "çok" gibi anlamlar içermektedir. İlk yaratılış Allah için ne anlama geliyorsa, yeniden gerçekleştirilmesi de O'nun için aynı konumdadır; her ikisi de O'na kolaydır. Dahası, Meryem 19:9 ve 21'de önce Hz. Zekeriya'ya, sonra da Hz. Meryem'e yönelik olarak kullanılan *heyyinun* kelimesi de *ehvenu* sözcüğüyle aynı köktendir ve "kolay" demektir.

▼ *Surenin 28-36. ayetlerinde şirk ve tevhide dair bir kıyaslamaya yer verilmekte, zalimlerin durumu hatırlatılmakta, fıtrata dikkat çekilmekte, dinde bölünme eleştirilmekte, insanların nankörlüklerine değinilmektedir.*

28. (Allah) size kendinizden şöyle bir örnek vermektedir: Sahibi olduğunuz köleler içinde, size verdiğimiz rızıklarda -birbirinizden çekindiğiniz gibi kendilerinden çekineceğiniz için sizinle eşit (haklara sahip)- ortaklarınız var mı? Akıl eden bir toplum için ayetleri işte böyle açıklıyoruz.[3] **29.** Aslında haksızlık edenler, bilgisizce heveslerine uydular. Allah'ın saptırdığını (sapkınlığını onayladığını) kim doğru yola ulaştırabilir ki![4] Onların hiçbir yardımcısı da yoktur. **30.** Sen *hanîf* (Allah'ı birleyen) olarak yüzünü dine yani Allah'ın insanları üzerinde yarattığı *fıtrata*[5] çevir![6] Allah'ın yaratmasında değişme yoktur. İşte doğru din budur fakat insanların çoğu (bu gerçeği) bilmezler.[7] **31.** Hepiniz O'na yönelenler olarak (fıtratınıza dönün)! O'na karşı *takvâ*lı (duyarlı) olun, namazı kılın; müşriklerden olmayın! **32.** Dinlerini parça parça edip gruplara ayrılanlardan (olmayın![8] Bunlardan) her grup, kendi yanında bulunanla sevinmektedir.[9]

[3] Ayetlerin açıkça ortaya konulmasıyla ilgili bkz. En'âm 6:55, 97, 98, 114, 119, 126, 154; A'râf 7:32, 52, 145, 174; Tevbe 9:11; Yûnus 10:5, 24, 37; Hûd 11:1; Yûsuf 12:111; Ra'd 13:2; İsrâ 17:12; Fussilet 41:3, 44.

[4] Yüce Allah'ın saptırdığını, yani sapma kararı verenin bu kararını onayladığı hiç kimsenin artık doğru yola ulaşamayacağıyla ilgili benzer mesajlar: A'râf 7:186; Ra'd 13:33; Zümer 39:23, 36; Mü'min 40:33; Câsiye 45:23.

[5] *Fıtrat* "insanın ruhsal ve manevi anlamda yaratılış özellikleri" demektir. Bu ayet A'râf 7:172, Hucurât 49:7 ve Şems 91:8. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

[6] Bu konuda Hz. Muhammed şöyle buyurmuştur: "Her doğan İslam fıtratı üzere doğar" (Buhârî, Cenâiz, 80; Kader, 3; Müslim, Kader, 22, 23, 24; Ahmed b. Hanbel, II, 315, 346).

[7] Benzer mesaj: Yûsuf 12:40.

[8] Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:103, 105; En'âm 6:159; Enfâl 8:46; Mü'minûn 23:53.

[9] Benzer mesaj: Mü'minûn 23:53.

33-34. İnsanların başına bir sıkıntı gelince Rablerine yönelerek O'na yalvarırlar. Sonra (Allah) katından onlara bir rahmet (bolluk) tattırınca bakarsınız ki kendilerine verdiklerimize karşılık nankörlük etmeleri için onlardan bir grup, Rablerine yine ortak koşuyorlar.[1] Bir süre (daha) yararlanın! İleride bileceksiniz![2] **35.** Yoksa onlara kesin bir delil indirdik de o delil müşrik olmalarını mı söylüyor![3] **36.** İnsanlara bir rahmet (bolluk) tattırdığımızda ona sevinirler. Yaptıkları nedeniyle başlarına bir kötülük gelse bir de bakarsın ki ümitsizliğe düşerler.[4]

Surenin 37-45. ayetlerinde Yüce Allah'ın rızık vericiliği, faizin durumu, zekâtın önemi, Yüce Allah'ın hayata hâkimiyeti, karada ve denizlerde bozulmanın nedeni, öncekilerden ibret alınması gerektiği, zamanında dine yönelmenin zorunluluğu ve sorumlulukların şahsiliği dile getirilmektedir.

37. Görmediler mi ki Allah, rızkı dilediğine (layık olana) açarak (bol) da verebilir, kısarak (dar) da.[5] Şüphesiz ki bunda inanan bir toplum için dersler vardır. **38.** Sen yakınlara, yoksula ve yolda kalmışa hakkını[6] ver! Allah'ın rızasını isteyenler için bu, hayırlı olandır. İşte onlar kurtulanların ta kendileridir.

وَإِذَا مَسَّ ٱلنَّاسَ ضُرٌّ دَعَوْا رَبَّهُم مُّنِيبِينَ إِلَيْهِ ثُمَّ إِذَآ أَذَاقَهُم
مِّنْهُ رَحْمَةً إِذَا فَرِيقٌ مِّنْهُم بِرَبِّهِمْ يُشْرِكُونَ ﴿٣٣﴾ لِيَكْفُرُوا
بِمَآ ءَاتَيْنَٰهُمْ ۚ فَتَمَتَّعُوا۟ فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ ﴿٣٤﴾ أَمْ أَنزَلْنَا عَلَيْهِمْ
سُلْطَٰنًا فَهُوَ يَتَكَلَّمُ بِمَا كَانُوا۟ بِهِۦ يُشْرِكُونَ ﴿٣٥﴾ وَإِذَآ أَذَقْنَا
ٱلنَّاسَ رَحْمَةً فَرِحُوا۟ بِهَا ۖ وَإِن تُصِبْهُمْ سَيِّئَةٌۢ بِمَا قَدَّمَتْ
أَيْدِيهِمْ إِذَا هُمْ يَقْنَطُونَ ﴿٣٦﴾ أَوَلَمْ يَرَوْا۟ أَنَّ ٱللَّهَ يَبْسُطُ ٱلرِّزْقَ
لِمَن يَشَآءُ وَيَقْدِرُ ۚ إِنَّ فِى ذَٰلِكَ لَءَايَٰتٍ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٣٧﴾ فَـَٔاتِ
ذَا ٱلْقُرْبَىٰ حَقَّهُۥ وَٱلْمِسْكِينَ وَٱبْنَ ٱلسَّبِيلِ ۚ ذَٰلِكَ خَيْرٌ لِّلَّذِينَ
يُرِيدُونَ وَجْهَ ٱللَّهِ ۖ وَأُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْمُفْلِحُونَ ﴿٣٨﴾ وَمَآ ءَاتَيْتُم
مِّن رِّبًا لِّيَرْبُوَا۟ فِىٓ أَمْوَٰلِ ٱلنَّاسِ فَلَا يَرْبُوا۟ عِندَ ٱللَّهِ ۖ وَمَآ ءَاتَيْتُم
مِّن زَكَوٰةٍ تُرِيدُونَ وَجْهَ ٱللَّهِ فَأُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْمُضْعِفُونَ ﴿٣٩﴾ ٱللَّهُ
ٱلَّذِى خَلَقَكُمْ ثُمَّ رَزَقَكُمْ ثُمَّ يُمِيتُكُمْ ثُمَّ يُحْيِيكُمْ ۖ هَلْ
مِن شُرَكَآئِكُم مَّن يَفْعَلُ مِن ذَٰلِكُم مِّن شَىْءٍ ۚ سُبْحَٰنَهُۥ وَتَعَٰلَىٰ
عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٤٠﴾ ظَهَرَ ٱلْفَسَادُ فِى ٱلْبَرِّ وَٱلْبَحْرِ بِمَا كَسَبَتْ
أَيْدِى ٱلنَّاسِ لِيُذِيقَهُم بَعْضَ ٱلَّذِى عَمِلُوا۟ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٤١﴾

39. İnsanların mallarında artış olsun diye verdiğiniz herhangi bir faiz, Allah katında artmaz. Allah'ın rızasını isteyerek verdiğiniz zekâta gelince, işte zekât veren o kişiler -evet onlar- (sevaplarını) katlayanlardır.[7] **40.** Allah, sizi yaratandır; sonra sizi rızıklandırandır; sonra sizi öldürecek, sonra da sizi (tekrar) diriltecek olandır. (Allah'a koştuğunuz) ortaklarınız içinde bunlardan herhangi bir şeyi yapabilecek var mı? O, onların ortak koştuklarından yüce ve uzaktır. **41.** İnsanların elleriyle kazandıkları (yaptıkları) yüzünden karada ve denizde bozulma meydana geldi.[8] Böylece (yanlış yoldan) dönsünler diye (Allah onların) yaptıklarının bir kısmını onlara tattırır.

---

[1] Benzer mesajlar: Yûnus 10:12; Nahl 16:54; İsrâ 17:67; 'Ankebût 29:65; Lokmân 31:32; Zümer 39:8, 49; Şûrâ 42:48.

[2] Benzer mesajlar: Nahl 16:55; 'Ankebût 29:66.

[3] Kasas 28:46, Secde 32:3 ve Sebe' 34:44'te "Hz. Muhammed'den önce kavmine hiçbir uyarıcı gelmediği", Sebe' 34:44'te ve Fâtır 35:40'ta "kendilerine kitap indirilmediği", Rûm 30:35'te "onlara herhangi bir delil indirilmediği", Sâffât 37:156-157'de "hiçbir delillerinin ve kitaplarının bulunmadığı", Zuhruf 43:21 ve Kalem 68:37'de "kitaplarının olmadığı" inkârî soru kalıplarında gündeme getirilmektedir.

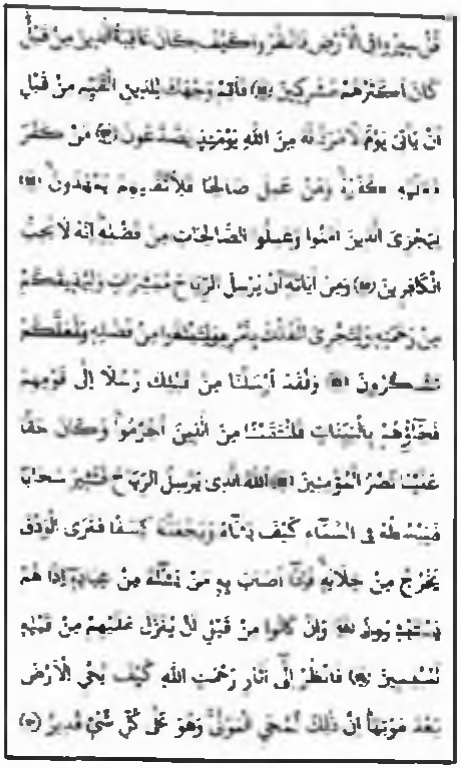
[4] Benzer mesajlar: Yûnus 10:12; Nahl 16:54; İsrâ 17:67; 'Ankebût 29:65; Lokmân 31:32; Zümer 39:8.

[5] Benzer mesajlar: Ra'd 13:26; İsrâ 17:30; Kasas 28:82; 'Ankebût 29:62; Sebe' 34:36, 39; Zümer 39:52; Şûrâ 42:12.

[6] Bu cümle infakın, sadakaların ve zekâtın "kâr"dan değil, "mal"dan verilmesi gerektiğinin apaçık delilidir. Benzer mesajlar: En'âm 6:141; Tevbe 9:103; İsrâ 17:26; Zâriyât 51:19; Me'âric 70:24.

[7] Bu ayette gerçek artışın faizde olan değil, Allah rızası için verilen zekat olduğu belirtilmektedir. Benzer mesaj: Bakara 2:276.

[8] Bu ayette doğadaki bozulmaların sebebinin insanların yaptığı olumsuzluklar olduğu bildirilmektedir. Bu ayet Bakara 2:155, Nisâ 4:62, 79, Kasas 28:47, Şûrâ 42:30 ve 48. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

▼ *Surenin 46-53. ayetlerinde rüzgârların etkinliği, önceki nesillerin feci akıbeti, yağmurların yayılışı, toprakta nasıl dönüşümlere vesile olduğu, felaket anlarında nankörlerin durumu, inkârcıların ölü gibi algılanması ve onlara herhangi bir şey duyurulamayacağı dile getirilmektedir.*

42. De ki: "Yeryüzünde dolaşın da daha öncekilerin sonları nasıl oldu, bakın!"[1] Onların çoğu müşrikti. **43.** Allah katından, dönüşü olmayan bir gün[2] (kıyamet günü) gelmeden önce yüzünü o doğru dine çevir! O gün, (insanlar) bölük bölük ayrılacaklardır.[3] **44.** Kim inkâr ederse inkârı kendi aleyhine olur.[4] İyi işler yapanlara gelince, onlar da kendileri için (cennetteki yerlerini) hazırlıyor olurlar. **45.** (Allah) iman edip iyi işler yapanlara kendi lütfundan karşılık verecektir. Şüphesiz ki O, kâfirleri sevmez.

46. Size rahmetinden tattırsın, gemiler O'nun emriyle yüzsün, lütfundan (payınızı) arayasınız ve şükredesiniz diye müjdeciler olarak rüzgârları göndermesi de O'nun delillerindendir.[5] **47.** Yemin olsun ki biz senden önce onların toplumlarına elçiler göndermiştik de onlara apaçık belgeler (deliller) getirmişlerdi. (İnkar edip) günaha dalanlardan intikam almıştık.[6] Müminlere yardım etmek de üzerimize haktır[7] (borçtur). **48.** Allah rüzgârları gönderendir. Bu (rüzgâr)lar bulutu kaldırır. (Allah) onu gökte dilediği gibi yayar ve parçalara ayırır. (Bulutların) arasından yağmurun çıktığını görürsün. (Allah) kullarından dilediğine onu (yağmuru) isabet ettirince onlar hemen sevinirler.[8] **49.** Oysa onlar daha önce yani üzerlerine (yağmur) indirilmesinden önce iyice ümitlerini kesmişlerdi. **50.** Allah'ın rahmetinin sonuçlarına bir bak: Toprağı ölümünün ardından nasıl diriltiyor! Şüphesiz ki O, ölüleri de mutlaka dirilticidir.[9] O, her şeye gücü yetendir.

---

[1] İbret almak için yeryüzünde gezip dolaşmayla ilgili benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:137; En'âm 6:11; Yûsuf 12:109; Nahl 16:36; Hacc 22:46; Neml 27:69; Rûm 30:9; Fâtır 35:44; Mü'min 40:21, 82; Muhammed 47:10.

[2] *Lâ meradde lehû minellâhi* ifadesi "Allah'tan başka hiç kimsenin bu günün önüne geçememesi" demektir ve kıyamet-ahiret sürecinin de yargılanmanın da kesinlikle gerçekleşeceği anlamına gelmektedir.

[3] Benzer mesaj: Rûm 30:14.

[4] Benzer mesajlar: İbrahim 14:7; Neml 27:40; Lokmân 31:12; Fâtır 35:39; Zümer 39:7.

[5] Benzer mesaj: Câsiye 45:12.

[6] Yüce Allah'ın intikam almasıyla ilgili bilgi için bkz. A'râf 7:136, dipnot 3.

[7] Bu cümle "Müminlere yardım etmek de bize düşer" şeklinde de tercüme edilebilir. Yüce Allah eski azgın ve sapkın kavimlerin vaktiyle zulmettikleri müminlere yardım etmeyi kendi üzerine aldığını, bunu üstlendiğini bildirmektedir. Burada sözü edilen *hakkan* yani "borç", "yükümlülük" ifadesi, "gereklilik" değil de "kereminin bir gereği" olması manasına alınmalıdır.

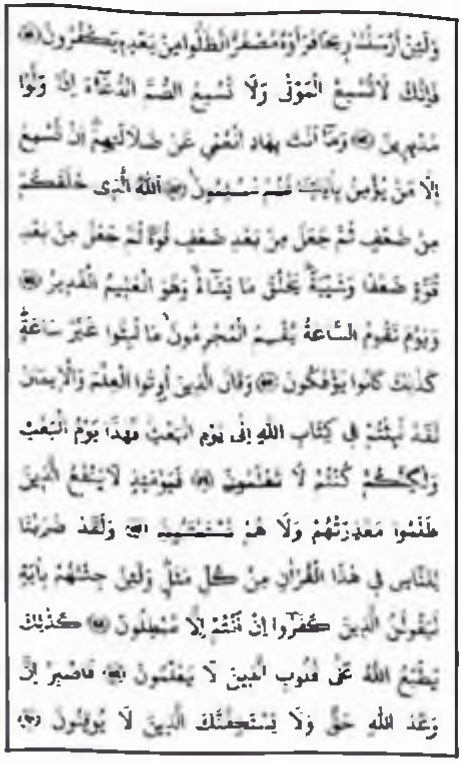
[8] Benzer mesajlar: A'râf 7:57; Tâhâ 20:53; Nûr 24:43; Furkân 25:48-49; Neml 27:63; Fâtır 35:9.

[9] İşte ölü gibi duran topraktan nasıl ki bitkiler çıkartılıyorsa, A'râf 7:25, Tâhâ 20:55, Hacc 22:5, Mü'minûn 23:16, Rûm 30:19 ve Fussilet 41:39 gibi ayetlerde de ifade edildiği gibi, insanlar da ahirette o topraktan aynı şekilde çıkartılacaklardır.

51. Şüphesiz ki bir rüzgâr göndersek de onu (ekinleri) sararmış görseler, ardından elbette nankörlüğe başlarlar. **52.** Şüphesiz ki sen ölülere[1] duyuramaz; sağırlara da arkalarını dönüp giderlerken çağrıyı duyuramazsın. **53.** Sen körleri şaşkınlıklarından (çevirip) doğru yola iletemezsin.[2] Ayetlerimize inanıp teslim olanlardan başkasına duyuramazsın.[3]

Surenin 54-60. ayetlerinde insanların hayatlarıyla ilgili üç dönem, kıyamet-ahiret sürecinde inkârcıların çaresizliği, Kur'an'ın her türden mesaj içerdiği, inkârcıların olumsuz ve katı tutumları eleştirilmektedir.

54. Sizi güçsüz yaratan, sonra güçsüzlüğün ardından kuvvet veren ve sonra kuvvetin ardından güçsüzlük ve yaşlılık veren Allah'tır. O dilediğini yaratır. O bilendir, gücü yetendir. **55.** O (Son) Saat gerçekleştiği gün, suçlular (dünyada) ancak kısa bir süre kaldıklarına dair yemin edecekler.[4] İşte onlar (dünyada da gerçeklerden) böyle döndürülüyorlardı. **56.** Kendilerine ilim ve iman verilenler (inkârcılara) şöyle diyeceklerdir: "Şüphesiz ki siz Allah'ın yazısında (hükmedildiği gibi) diriltilme gününe kadar kaldınız. İşte bugün, diriltilme günüdür[5] fakat siz onu bilmiyordunuz (reddediyordunuz)." **57.** O gün, haksızlık edenlerin mazeretleri yarar sağlamayacak; onlardan (Allah'ı) memnun etmeye çalışmaları da istenmeyecektir.[6]

58. Yemin olsun ki biz bu Kur'an'da insanlara her türlü örneği verdik.[7] Onlara bir ayet (mucize) getirsen, kâfir olanlar elbette şöyle diyeceklerdir: "Siz ancak ve ancak (gerçekleri) iptal edenlersiniz." **59.** İşte (gerçeği) bilme(k isteme)yenlerin kalplerini Allah böyle mühürler.[8] **60.** Sabret! Şüphesiz ki Allah'ın vaadi gerçektir.[9] (Buna) kesin bir şekilde inanmayanlar sakın seni gevşekliğe sevk etmesin![10]

---

1 Burada sözü edilen *el-mevtâ* kelimesi, "kalbini öldürenler" demektir. Bakara 2:154 ve Âl-i İmrân 3:169'da Allah yolunda öldürülenlerle ilgili gündeme getirilen yeni bir hayat tanımı ve bakış açısı gibi, bu ayette de ölü ve sağır ifadelerine yeni bir perspektif kazandırılmaktadır.

2 Benzer mesajlar: Yûnus 10:43; Zuhruf 43:40.

3 Benzer mesaj: Neml 27:80-81.

4 Benzer mesajlar: Yûnus 10:45; Tâhâ 20:103; Mü'minûn 23:112-114; Ahkâf 46:35; Nâzi'ât 79:46.

5 Benzer mesajlar: Yâsîn 36:63; Sâffât 37:21; Duhân 44:50; Kâf 50:20; Zâriyât 51:14; Tûr 52:14; Rahmân 55:43; Mülk 67:27; Me'âric 70:44; Mutaffifîn 83:17.

6 Benzer mesajlar: Nahl 16:84; Mü'minûn 23:108; Neml 27:85; Mü'min 40:52; Câsiye 45:35; Kâf 50:28; Tahrîm 66:7; Kıyâmet 75:15-16; Mürselât 77:35-36.

7 Benzer mesajlar: İsrâ 17:41, 89; Kehf 18:54; Furkân 25:33; 'Ankebût 29:43; Zümer 39:27; Haşr 59:21.

8 Burada, gerçeği bilmek istememek "sebep", kalplerin mühürlenmesi ise "sonuç"tur. Benzer mesajlar: Bakara 2:7, 88; Nisâ 4:155; A'râf 7:100, 101; Tevbe 9:87, 93, Yûnus 10:74; Nahl 16:108; Mü'min 40:35; Muhammed 47:16; Münâfikûn 63:3.

9 Benzer mesajlar: Mü'min 40:55, 77.

10 Buradaki *yestehuffenne* kelimesi "kolaycılık yapmak", "gevşeklik göstermek", "telaşa düşürmek", "hafife almak" gibi anlamlar içermekte, Hz. Muhammed ve onun şahsında bütün müslümanlar bilinçlendirilmek istenmektedir.

سورة لقمان مكية
وهي أربع وثلاثون آية
بسم الله الرحمن الرحيم
الٓمٓ ﴿١﴾ تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْحَكِيمِ ﴿٢﴾ هُدًى وَرَحْمَةً لِّلْمُحْسِنِينَ ﴿٣﴾
الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُم بِالْآخِرَةِ هُمْ
يُوقِنُونَ ﴿٤﴾ أُولَٰئِكَ عَلَىٰ هُدًى مِّن رَّبِّهِمْ ۖ وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٥﴾
وَمِنَ النَّاسِ مَن يَشْتَرِي لَهْوَ الْحَدِيثِ لِيُضِلَّ عَن سَبِيلِ اللَّهِ
بِغَيْرِ عِلْمٍ وَيَتَّخِذَهَا هُزُوًا ۚ أُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿٦﴾ وَإِذَا
تُتْلَىٰ عَلَيْهِ آيَاتُنَا وَلَّىٰ مُسْتَكْبِرًا كَأَن لَّمْ يَسْمَعْهَا كَأَنَّ فِي أُذُنَيْهِ
وَقْرًا ۖ فَبَشِّرْهُ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٧﴾ إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
لَهُمْ جَنَّاتُ النَّعِيمِ ﴿٨﴾ خَالِدِينَ فِيهَا ۖ وَعْدَ اللَّهِ حَقًّا ۚ وَهُوَ الْعَزِيزُ
الْحَكِيمُ ﴿٩﴾ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ تَرَوْنَهَا وَأَلْقَىٰ فِي الْأَرْضِ
رَوَاسِيَ أَن تَمِيدَ بِكُمْ وَبَثَّ فِيهَا مِن كُلِّ دَابَّةٍ ۚ وَأَنزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ
مَاءً فَأَنبَتْنَا فِيهَا مِن كُلِّ زَوْجٍ كَرِيمٍ ﴿١٠﴾ هَٰذَا خَلْقُ اللَّهِ فَأَرُونِي
مَاذَا خَلَقَ الَّذِينَ مِن دُونِهِ ۚ بَلِ الظَّالِمُونَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿١١﴾

31. LOKMÂN SURESİ

34 AYET

Mekke döneminde indirilen, 34 ayetten oluşan, adını 12 ve 13. ayette geçen ve *lukmân* "Hz. Lokman"dan alan Lokmân suresi inişte 75, mushaf sırasında ise 31. suredir.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

▾*Surenin 1-11. ayetlerinde vahye, onun muhsinler için ne anlam ifade ettiğine, duyarlı müminlerin çeşitli özelliklerine, insanları saptırmak için uğraşanların sonuçsuz çabalarına, iman edenlerin ödüllerine ve evren kitabından bazı ayetlere değinilmektedir.*

1. *Elif. Lâm. Mîm.*[1] **2.** İşte şu(nlar), doğru hükümler içeren Kitabın ayetleridir. **3.** (O kitap) güzel davrananlar için bir rehber ve rahmettir. **4.** Onlar namazı kılar, zekâtı verir ve ahirete de kesin bir şekilde inanırlar. **5.** İşte onlar Rableri tarafından doğru yol üzerindedir ve onlar kurtulanların ta kendileridir.[2] **6.** İnsanlardan öylesi var ki bilgisizce Allah yolundan saptırmak ve sonra da o (yol)la alay etmek için boş söz[3] satın alır. İşte onlara küçük düşürücü bir azap vardır. **7.** Ona ayetlerimiz *tilavet* edildiği (okunup aktarıldığı) zaman, sanki bunları duymamış, sanki kulaklarında (s)ağırlık varmış gibi kibirlenerek yüz çevirir.[4] Onu, elem verici bir azapla müjdele! **8.** Şüphesiz ki iman edip iyi işler yapanlar için nimetleri bol cennetler vardır. **9.** Allah'ın vaadi olarak orada *ebedî* kalacaklardır. O güçlüdür, doğru hüküm verendir. **10.** O, gökleri görebileceğiniz direkler olmadan yaratmıştır.[5] Sizi sarsmasıyla ilgili yer içinde ağır baskılar yerleştirmiştir.[6] Orada (yerde) her çeşit canlıyı yaymıştır. Biz gökten su indirip, orada (yerde) her değerli çiftten yetiştirmekteyiz. **11.** İşte bu(nlar) Allah'ın yarattıklarıdır. O'ndan başkasının ne yarattığını bana gösterin! Hayır! Zalimler apaçık bir sapkınlık içindedir.

[1] Mukatta'a harfleri hakkında bilgi için bkz. Bakara 2:1, dipnot 1.

[2] Muhsinler/iyi insanlarla ilgili benzer mesajlar: Bakara 2:2-5; Enfâl 8:2-4; Neml 27:1-3.

[3] Kur'an'da sadece bu ayette geçen *lehve'l-hadîs* ifadesi "asılsız hikâye, masal", "boş söz", "söz oyunu", "laf cambazlığı" gibi anlamlar içermektedir. Bu ifade insanı hakikati öğrenmekten engelleyen ve onu oyalayan, işinden alıkoyan sözler, asılsız hikâyeler, masallar, efsaneler gibi anlatılar bu kavramın kapsamında yer almaktadır.

[4] Benzer mesaj: Fussilet 41:5.

[5] Bu cümle "O, gökleri direksiz yaratmıştır; (nitekim) siz de (onların direksiz olduğunu) görüyorsunuz" şeklinde de tercüme edilmektedir. Bizim tercümedeki tercihimiz, göklerin bizim göremeyeceğimiz şekilde olsa da direklerinin bulunduğu sonucunu vermektedir. Zaten *teravnehâ* cümlesindeki *hâ* zamiri "direkler" anlamındaki *'amed* kelimesine gitmektedir. Benzer mesaj: Ra'd 13:2.

[6] Benzer mesajlar: Ra'd 13:3; Hicr 15:19; Nahl 16:15; Enbiyâ 21:31; Neml 27:61; Fussilet 41:10; Kâf 50:7; Mürselât 77:27.

Surenin 12-19. ayetlerinde Hz. Lokman'a hikmet verildiği, Hz. Lokman'ın oğluna yönelik on öğüdü ve ana babaya iyilik etmenin gerekliliği ile onlara iyiliğin tek istisnası dile getirilmektedir.

12. Yemin olsun ki biz Lokman'a "Allah'a şükret!" diyerek *hikmet* (doğru hüküm verme yeteneği) vermiştik. Şükreden ancak kendisi için şükretmiş olur. Nankörlük eden de (bilsin ki) şüphesiz ki Allah (gerçek) zengindir, övgüye layıktır.[1] **13.** Hani Lokman, oğluna öğüt vererek "Ey yavrucuğum! Allah'a ortak koşma! Şüphesiz ki şirk büyük bir *zulüm*dür." demişti.[2] **14.** Biz insana, ana babasını (onlara güzel davranmasını) emretmişizdir.[3] (Çünkü) annesi onu sıkıntı üstüne sıkıntı ile taşımıştır. Sütten ayrılması (kesilmesi) de iki yıl içinde olur.[4] (İşte bunun için) "Bana (ve) ana babana şükret!" diye (emretmiştik). Dönüş, yalnızca banadır.[5] **15.** Onlar seni, hakkında bilgin olmayan bir şeyi bana ortak koşman için zorlarlarsa onlara itaat etme![6] Onlarla dünyada iyi geçin! Bana yönelenlerin yoluna uy! Sonunda dönüşünüz sadece banadır. (O zaman) size (dünyada) yapmış olduklarınızı bildireceğim. **16.** (Lokman şöyle demişti:) "Ey yavrucuğum! Yaptığın (iyi veya kötü her) iş, bir hardal tanesi ağırlığında bile olsa ve bu bir kayanın içinde veya göklerde veya yerin derinliklerinde bulunsa yine de Allah onu (karşına) getirir. Şüphesiz ki Allah (detaylarıyla) bilendir, haberdardır.[7]

17. Ey yavrucuğum! Namaz kıl; iyiliği emredip (öğütleyip) kötülükten engelle (sakındır); başına gelenlere de sabret![8] Şüphesiz ki bu, azmetmeye değer işlerdendir. **18.** İnsanlara yanağını bükme (kibirli olma) ve yeryüzünde kibirlenerek yürüme![9] Şüphesiz ki Allah kendini beğenip övünenleri sevmez.[10] **19.** Yürüyüşünde orta hâlli ol, sesini de alçalt![11] Şüphesiz ki seslerin en çirkini[12] eşeklerin sesidir."

---

1 Benzer mesajlar: İbrâhîm 14:7; Neml 27:40; Rûm 30:44; Fâtır 35:39; Zümer 39:7.

2 Bu ayet En'âm 6:82. ayetle okunmalıdır. *Adalet*, "bir şeyi yerli yerince yapmaktır;" *zulüm* ise "bir şeyi hakkı olan yerinden etmektir." İnançta tevhid adalettir; şirk ise zulümdür. Yüce Allah'ın ortakları olduğunu iddia etmek en büyük "zulüm"dür.

3 Benzer mesajlar: Bakara 2:83; Nisâ 4:36; En'âm 6:151; İsrâ 17:23-24; Meryem 19:14, 32; 'Ankebût 29:8; Ahkâf 46:15.

4 Bu ayet Ahkâf 46:15 ile birlikte okunmalıdır.

5 Benzer mesajlar: 'Ankebût 29:8; Ahkâf 46:15.

6 Benzer mesaj: 'Ankebût 29:8. Bu iki ayette geçen *cahedâ* fiili "zorlamak" demektir.

7 Benzer mesajlar: En'âm 6:59; Ra'd 13:8-10; Mücâdele 58:7; Mülk 67:13-14.

8 Bu buyruk namaz, oruç, zekât, kurban vs. ibadetlerin eski ümmetlerden beri farz olduğunun delillerindendir. Benzer mesajlar: Bakara 2:83, 183; Âl-i İmrân 3:39; Mâide 5:12; Yûnus 10:87; İbrâhîm 14:40; Kehf 18:21; Meryem 19:31, 55, 59; Tâhâ 20:14; Hacc 22:26-30, 34-37; Enbiyâ 21:73; Şûrâ 42:13.

9 Benzer mesaj: İsrâ 17:37.

10 Benzer mesajlar: Nisâ 4:36; Hadîd 57:23.

11 Benzer mesajlar: A'râf 7:56, 205; İsrâ 17:110.

12 Burada eşeğin "ses tonu" değil "yüksek sesle" anırdığı zamanki sesi çirkin olarak nitelendirilmektedir. Öncesindeki "Sesini de alçalt" ifadesinden de bu çok net anlaşılmaktadır. Allah'ın kendi yarattığına "çirkin sesli" demesi asla kastedilmemektedir.

أَلَمْ تَرَوْا أَنَّ اللَّهَ سَخَّرَ لَكُمْ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ
وَأَسْبَغَ عَلَيْكُمْ نِعَمَهُ ظَاهِرَةً وَبَاطِنَةً ۗ وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُجَادِلُ
فِي اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَلَا هُدًى وَلَا كِتَابٍ مُنِيرٍ ﴿٢٠﴾ وَإِذَا قِيلَ
لَهُمُ اتَّبِعُوا مَا أَنْزَلَ اللَّهُ قَالُوا بَلْ نَتَّبِعُ مَا وَجَدْنَا عَلَيْهِ آبَاءَنَا ۗ
أَوَلَوْ كَانَ الشَّيْطَانُ يَدْعُوهُمْ إِلَىٰ عَذَابِ السَّعِيرِ ﴿٢١﴾ وَمَنْ
يُسْلِمْ وَجْهَهُ إِلَى اللَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ
الْوُثْقَىٰ ۗ وَإِلَى اللَّهِ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ ﴿٢٢﴾ وَمَنْ كَفَرَ فَلَا يَحْزُنْكَ
كُفْرُهُ ۚ إِلَيْنَا مَرْجِعُهُمْ فَنُنَبِّئُهُمْ بِمَا عَمِلُوا ۚ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ
بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٢٣﴾ نُمَتِّعُهُمْ قَلِيلًا ثُمَّ نَضْطَرُّهُمْ إِلَىٰ عَذَابٍ
غَلِيظٍ ﴿٢٤﴾ وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ لَيَقُولُنَّ
اللَّهُ ۚ قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ ۚ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢٥﴾ لِلَّهِ مَا فِي
السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ۚ إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ ﴿٢٦﴾ وَلَوْ أَنَّ مَا فِي
الْأَرْضِ مِنْ شَجَرَةٍ أَقْلَامٌ وَالْبَحْرُ يَمُدُّهُ مِنْ بَعْدِهِ سَبْعَةُ أَبْحُرٍ
مَا نَفِدَتْ كَلِمَاتُ اللَّهِ ۗ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٢٧﴾ مَا خَلْقُكُمْ
وَلَا بَعْثُكُمْ إِلَّا كَنَفْسٍ وَاحِدَةٍ ۗ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ ﴿٢٨﴾

▾Surenin 20-24. ayetlerinde insanlara yönelik sayısız ilahi nimetler hatırlatılmakta, inkârcıların taklitten vazgeçmelerinin istendiği dile getirilmekte, Yüce Allah'a samimiyetle yönelenlerin doğru bir yol tuttuğu ifade edilerek nankörlerin feci sonlarına gönderme yapılmaktadır.

20. Allah'ın, göklerde ve yerdeki (imkânları) sizin emrinize verdiğini, nimetlerini açık ve gizli olarak size bolca yaydığını görmediniz mi? (Buna rağmen) insanların bir kısmı -bilgisi, rehberi ve aydınlatıcı bir kitabı olmaksızın- Allah hakkında tartışmaktadır.[1] **21.** Onlara (müşriklere) "Allah'ın indirdiğine uyun!" dendiği zaman, onlar "Hayır! Biz atalarımızı üzerinde bulduğumuz (yol)a uyarız." dediler. Şeytan, onları alevli ateşin azabına çağırıyor idiyse (de mi)![2]

22. Kim iyilik yaparak yüzünü Allah'a teslim ederse elbette en sağlam kulba yapışmıştır.[3] Bütün işlerin sonu yalnızca Allah'a varır. **23.** İnkâr edenin inkârı seni üzmesin! Onların dönüşü ancak bizedir.[4] Elbette yaptıklarını kendilerine bildireceğiz. Şüphesiz ki Allah gögüslerin (kalplerin) özünü bilendir. **24.** Onları biraz yararlandırır, sonra da kendilerini ağır bir azaba sürükleriz.[5]

▾Surenin 25-30. ayetlerinde müşriklerin Yüce Allah'a yönelik inançlarını itiraf ettikleri, her şeyin Allah'a aidiyeti, kelimelerinin sınırsız olduğu, insanları yeniden diriltmenin kolaylığı, gece-gündüz ilişkisi ile Yüce Allah'ın hakikat, tapınılan varlıkların ise batıl oluşu dile getirilmektedir.

25. Onlara "Gökleri ve yeri kim yarattı?" diye sorsan, elbette "Allah" derler.[6] De ki: "Hamd (övgü) Allah içindir; esasında onların çoğu (ne dediklerini) bilmezler." **26.** Göklerde ve yerde ne varsa hepsi yalnızca Allah'a aittir. Şüphesiz ki gerçek zengin, övülmeye layık olan yalnızca Allah'tır. **27.** Yeryüzündeki ağaçlar kalem, deniz de arkasından yedi deniz daha katılarak (mürekkep) olsa yine de Allah'ın sözleri (yazmakla) tükenmez.[7] Şüphesiz ki Allah güçlüdür, doğru hüküm verendir. **28.** Sizin yaratılmanız ve diriltilmeniz ancak tek bir kişinin yaratılması ve diriltilmesi gibidir.[8] Şüphesiz ki Allah duyandır, görendir.

---

1 Benzer mesajlar: Hacc 22:3, 8.

2 Benzer mesajlar: Bakara 2:170; Mâide 5:104; A'râf 7:28; Yûnus 10:78; Hûd 11:53-54, 62, 87; Enbiyâ 21:52-53; Şu'arâ 26:70-74; Sebe' 34:43; Sâffât 37:69-74; Zuhruf 43:22, 23.

3 Bu ayet Bakara 2:256. ayetle birlikte okunmalıdır.

4 Benzer mesaj: Mâide 5:68; Yûnus 10:65; Nahl 16:127; Kehf 18:6; Şu'arâ 26:3 Neml 27:70; Rûm 30:44; Lokmân 31:12; Fâtır 35:8; Yâsîn 36:76.

5 Benzer mesaj: Bakara 2:126.

6 Benzer mesajlar: Yûnus 10:31; Mü'minûn 23:84-89; 'Ankebût 29:61, 63; Zümer 39:38; Zuhruf 43:9, 87.

7 Bu ayette ilahi bilgilerin hiçbir şekilde sınırlandırılamayacağı, bilmeyeceği ve insanlar tarafından da kuşatılamayacağı mesajını içermektedir. Benzer mesaj: Kehf 18:109.

8 Yüce Allah'ın yaratma işleminde yorulmamasıyla ilgili benzer mesajlar: Ahkâf 46:33; Kâf 50:15, 38; Vâkı'a 56:62.

29. Bilmez misin ki Allah geceyi gündüzün içine koyuyor, gündüzü de gecenin içine koyuyor.[1] Güneşi ve ayı emri altına almıştır.[2] Her biri belirlenmiş bir süreye kadar akıp gider.[3] Şüphesiz ki Allah yaptıklarınızdan haberdardır. **30.** Çünkü Allah gerçeğin ta kendisidir;[4] O'nun peşi sıra yalvardıkları ise şüphesiz ki *batıl*dır. Şüphesiz ki Allah -evet yalnız O- yücedir, büyüktür.

Surenin 31-34. ayetlerinde evren kitabından bazı detaylar, insanların sorumluluklarının şahsiliği, Son Saat, kişinin yarın ne kazanacağı ve nerede öleceğini bilememesi gibi konular da alınmaktadır.

31. Size varlığının delillerini göstermesi için, Allah'ın nimetiyle geminin denizde yüzdüğünü görmüyor musun? Şüphesiz ki bunda çok sabreden, çok şükreden herkes için dersler vardır. **32.** Dalgalar, onları gölgeler gibi kuşattığı zaman, dini yalnız O'na özgü kılarak Allah'a yalvarırlar.[5] (Allah) onları karaya kurtarınca (çıkarınca), içlerinden bir kısmı orta (dengeli yolda) olur. Bizim ayetlerimizi nankör gaddarlardan başkası inkâr etmez.[6] **33.** Ey insanlar! Rabbinize karşı *takvâ*lı (duyarlı) olun! Hiçbir babanın evladı, hiçbir evladın da babası adına hiçbir şey gideremeyeceği günden çekinin![7] Şüphesiz ki Allah'ın vaadi gerçektir. Dünya hayatı sakın sizi aldatmasın ve o çok aldatıcı (şeytan sakın) sizi Allah ile aldatmasın![8]

34. Şüphesiz ki o (Son) Saat'in bilgisi yalnızca Allah'ın katındadır.[9] Yağmuru O yağdırır. Rahimlerde olanı O bilir. Kimse yarın ne kazanacağını bilemez.[10] Kimse nerede öleceğini de bilemez.[11] Şüphesiz ki Allah bilendir, haberdardır.

---

1 Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:27; Hacc 22:61; Fâtır 35:13; Hadîd 57:6.

2 Bu ifade, güneş ve ayın insanın hayatını devam ettirmesi için hizmete sunulması anlamına gelmektedir.

3 Benzer mesajlar: Ra'd 13:2; Fâtır 35:13; Zümer 39:5.

4 Benzer mesajlar: En'âm 6:62; Yûnus 10:30, 32; Kehf 18:44; Hacc 22:6, 62; Mü'minûn 23:116; Nûr 24:25.

5 Benzer mesajlar: Yûnus 10:12; Nahl 16:54; İsrâ 17:67; 'Ankebût 29:65; Rûm 30:33; Zümer 39:8, 49; Şûrâ 42:48.

6 Benzer mesajlar: Yûnus 10:12; Nahl 16:54; İsrâ 17:67; 'Ankebût 29:65; Rûm 30:33; Zümer 39:8.

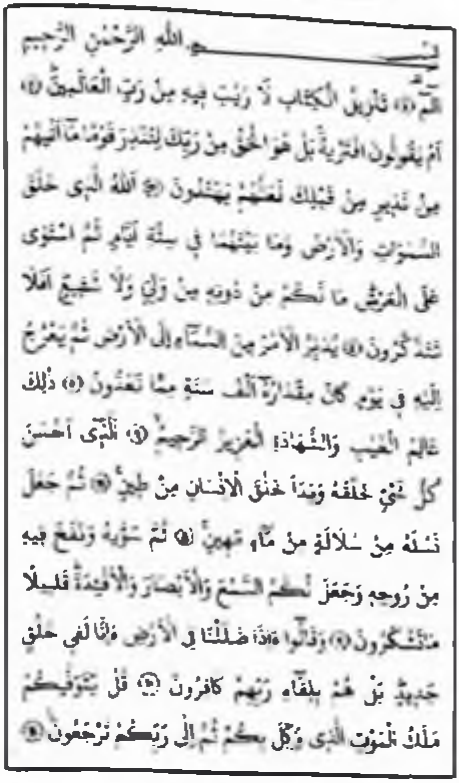
7 Benzer mesajlar: Bakara 2:48, 123; En'âm 6:164; İsrâ 17:15; 'Ankebût 29:12; Fâtır 35:18; Zümer 39:7; Necm 53:38; Mümtehine 60:3.

8 Benzer mesaj: Fâtır 35:5.

9 Benzer mesajlar: A'râf 7:187; Tâhâ 20:15; Enbiyâ 21:109; Ahzâb 33:63; Fussilet 41:47; Şûrâ 42:17; Zuhruf 43:85; Muhammed 47:18; Mülk 67:26; Nâzi'ât 79:42-46.

10 Kişinin yarın ne kazanacağını bilememesi, insanın nerede ve ne zaman öleceğini bilememesi gerekçesiyle düşünülmelidir. Nerede öleceğini bilemeyen kişi yarın ne kazanacağını da elbette bilemez.

11 Bu ayette sözü edilen "bilinemeyenler", üç tanedir: "Son Saat", "yarın ne kazanılacağı" ve "nerede ölüneceği." Yağmurun yağdırılması ve rahimlerdekileri Yüce Allah'ın bilmesinde herhangi bir *hasr/kasr* yani "kurgu" yoktur. Dahası, evrende bilinemeyenleri bundan da ibaret saymamak gerekir. Unutulmamalıdır ki Lokmân 31:34'le insanların bilemeyeceği şeyler üç başlık olarak belirlenmiştir. Bütün bilinemeyenler elbette bu üç konudan ibaret değildir.

32. SECDE SURESİ

30 AYET

Mekke döneminde indirilen, 30 ayetten oluşan, adını 15. ayette geçen "secdeler hâlinde" anlamındaki *sücced* kelimesinden alan Secde suresi inişte 57, mushaf sırasında ise 32. suredir.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

• *Surenin 1-9. ayetlerinde Yüce Allah'ın vahyettiği kitap (Kur'an), evren kitabından bazı başlıklar ve insanın yaratılışı olmak üzere üç farklı kitabıyla ilgili bilgiler verilmektedir.*

1. *Elif. Lâm. Mîm.*[1] **2.** Kendisinde hiçbir şüphe bulunmayan bu Kitabın indirilişi âlemlerin Rabbindendir.[2]

3. Yoksa "Onu (Muhammed) uydurdu"[3] mu diyorlar? Aksine doğru yolu bulsunlar diye o, senden önce kendilerine uyarıcı gelmemiş bir kavmi uyarman için Rabbinden gönderilen gerçektir.[4] **4.** Gökleri, yeri ve ikisinin arasındakileri altı günde (dönemde) yaratan, sonra *arşa istiva* eden Allah'tır.[5] Sizin için O'ndan başka hiçbir dost ve şefaatçi yoktur. (Hâlâ gerçeği) hatırlamıyor musunuz? **5.** (Allah) gökten yere (kadar her) işi düzenleyip yönetir. Sonra (bütün bu işler) sizin saymakta olduğunuz türden bin sene tutan[6] bir günde O'na yükselir. **6.** İşte, görünmeyeni de görüneni de bilen, güçlü, çok merhametli olan O'dur. **7.** O ki yarattığı her şeyi güzel yapmış ve insanı yaratmaya çamurdan başlamıştır.[7] **8.** Sonra onun neslini dayanıksız bir suyun özünden yaratmıştır.[8] **9.** Sonra onu şekillendirmiş, ona *rûh*undan üflemiştir. Sizin için işitme (duyusu), gözler ve kalpler yaratmıştır. Ne kadar da azınız şükrediyor!

• *Surenin 10-14. ayetlerinde müşriklerin diriltilmeyi inkârları, Yüce Allah'a döndürülecekleri, suçluların boynu bükük kalacağı, dünyaya geri döndürülmek isteklerinin reddedileceği haber verilmektedir.*

10. (İnkârcılar) "Toprağın içinde kaybolduğumuz zaman biz mi yeni bir yaratılışta olacakmışız?" derler. Doğrusu onlar Rablerine kavuşmayı inkâr edenlerdir. **11.** De ki: "Size *vekil* kılınan (görevlendirilen) ölüm meleği[9] sizi vefat ettirecek, sonra Rabbinize döndürüleceksiniz."

---

[1] Mukatta'a harfleri hakkında bilgi için bkz. Bakara 2:1, dipnot 1.

[2] Benzer masaj: Yûnus 10:37.

[3] Benzer mesajlar: Yûnus 10:38; Hûd 11:13; Nahl 16:101; Enbiyâ 21:5; Furkân 25:4; Sebe' 34:8; Şûrâ 42:24; Ahkâf 46:8.

[4] Benzer mesajlar: Kasas 28:46; Sebe' 34:44. Bu üç ayetin konusu, Yâsîn 36:6'dan farklıdır.

[5] *Arşa istivâ* ile ilgili detaylı bilgi için bkz. A'râf 7:54, dipnot 5.

[6] Benzer mesaj: Hacc 22:47.

[7] Bu ayet 'Ankebût 29:19-20, Zümer 39:6 ve İnsân 76:1. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

[8] Benzer mesajlar: Mü'minûn 23:12 ve Sâffât 37:11.

[9] Ölüm melekleriyle ilgili ayetler için bkz. Nisâ 4:97; En'âm 6:61, 93; A'râf 7:37; Enfâl 8:50; Nahl 16:28, 32; Muhammed 47:27.

12. O suçluların Rableri huzurunda başlarını öne eğecekleri ve "Rabbimiz! Gördük, duyduk; bizi (dünyaya) geri gönder de iyi işler yapalım; artık kesin olarak inananlarız!"[1] diyecekleri zamanı bir görsen! **13.** Biz dileseydik elbette herkese hidayetini verirdik.[2] Fakat "Cehennemi hem cinlerden hem insanlardan bir kısmıyla dolduracağım!" diye benden kesin söz çıkmıştır.[3] **14.** (O gün onlara şöyle diyeceğiz:) "Bugüne kavuşmayı unutmanızın karşılığını tadın! Doğrusu biz de sizi unuttuk;[4] yaptıklarınız nedeniyle *ebedî* azabı tadın!"

وَلَوْ تَرَىٰٓ إِذِ ٱلْمُجْرِمُونَ نَاكِسُوا۟ رُءُوسِهِمْ عِندَ رَبِّهِمْ رَبَّنَآ
أَبْصَرْنَا وَسَمِعْنَا فَٱرْجِعْنَا نَعْمَلْ صَٰلِحًا إِنَّا مُوقِنُونَ ﴿١٢﴾ وَلَوْ
شِئْنَا لَءَاتَيْنَا كُلَّ نَفْسٍ هُدَىٰهَا وَلَٰكِنْ حَقَّ ٱلْقَوْلُ مِنِّى
لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنَ ٱلْجِنَّةِ وَٱلنَّاسِ أَجْمَعِينَ ﴿١٣﴾ فَذُوقُوا۟ بِمَا
نَسِيتُمْ لِقَآءَ يَوْمِكُمْ هَٰذَآ إِنَّا نَسِينَٰكُمْ وَذُوقُوا۟ عَذَابَ
ٱلْخُلْدِ بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٤﴾ إِنَّمَا يُؤْمِنُ بِـَٔايَٰتِنَا ٱلَّذِينَ
إِذَا ذُكِّرُوا۟ بِهَا خَرُّوا۟ سُجَّدًا وَسَبَّحُوا۟ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَهُمْ
لَا يَسْتَكْبِرُونَ ﴿١٥﴾ تَتَجَافَىٰ جُنُوبُهُمْ عَنِ ٱلْمَضَاجِعِ يَدْعُونَ
رَبَّهُمْ خَوْفًا وَطَمَعًا وَمِمَّا رَزَقْنَٰهُمْ يُنفِقُونَ ﴿١٦﴾ فَلَا تَعْلَمُ
نَفْسٌ مَّآ أُخْفِىَ لَهُم مِّن قُرَّةِ أَعْيُنٍ جَزَآءًۢ بِمَا كَانُوا۟ يَعْمَلُونَ ﴿١٧﴾
أَفَمَن كَانَ مُؤْمِنًا كَمَن كَانَ فَاسِقًا لَّا يَسْتَوُۥنَ ﴿١٨﴾ أَمَّا
ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَعَمِلُوا۟ ٱلصَّٰلِحَٰتِ فَلَهُمْ جَنَّٰتُ ٱلْمَأْوَىٰ
نُزُلًۢا بِمَا كَانُوا۟ يَعْمَلُونَ ﴿١٩﴾ وَأَمَّا ٱلَّذِينَ فَسَقُوا۟ فَمَأْوَىٰهُمُ
ٱلنَّارُ كُلَّمَآ أَرَادُوٓا۟ أَن يَخْرُجُوا۟ مِنْهَآ أُعِيدُوا۟ فِيهَا وَقِيلَ
لَهُمْ ذُوقُوا۟ عَذَابَ ٱلنَّارِ ٱلَّذِى كُنتُم بِهِۦ تُكَذِّبُونَ ﴿٢٠﴾

▪ *Sürenin 15-22. ayetlerinde samimi müminlerin özellikleri, mahşerdeki ödülleri, müminlerle kâfirlerin kıyaslaması, inkarcılara dünya azabından tattırılarak gerçeğe geri dönmelerinin istendiği, en zalimlerin hakikatten yüz çevirenler olduğu haber verilmektedir.*

15. Bizim ayetlerimize inananlara onlarla (ayetlerimizle gerçekler) hatırlatıldığı zaman, kibirlenmeden secde eder ve Rablerini *hamd* (övgü) ile *tesbih* ederler (yüceltirler).[5] **16.** Rablerine korkuyla ve ümitle yalvararak[6] vücutları yataklar(ın)dan uzak kalır;[7] kendilerine verdiğimiz rızıktan (Allah yolunda) infak ederler (verirler).

17. Yaptıklarına karşılık olarak,[8] onlar için ne göz aydınlıklarının gizlendiğini kimse bilemez. **18.** Mümin olan kişi, yoldan çıkan kişi gibi midir? (Elbette) bir olamazlar. **19.** İman edip iyi işler yapanlara gelince, yaptıklarının karşılığında bir ikram olarak onlar için barınılacak cennetler vardır. **20.** Yoldan çıkanlara gelince, onların barınağı ise ateştir. Oradan her çıkmak istediklerinde geri döndürülmüş (olacak)lar[9] ve kendilerine, "Yalanlamış olduğunuz cehennem azabını tadın!" denecektir.[10]

---

1 Benzer mesajlar: Bakara 2:167; En'âm 6:27; A'râf 7:53; Mü'minûn 23:99-100; Fâtır 35:37; Zümer 39:58.

2 Benzer mesajlar: Mâide 5:48; En'âm 6:35, 107, 149; Yûnus 10:99; Hûd 11:118-119; Ra'd 13:31; Nahl 16:9, 93; Şûrâ 42:8.

3 Benzer mesaj: Hûd 11:118. Bu ayetler, A'râf 7:18, İsrâ 17:63 ve Sâd 38:85. ayetlerle okunmalıdır.

4 Benzer mesajlar: A'râf 7:51; Tevbe 9:67; Tâhâ 20:126; Câsiye 45:34; Haşr 59:19.

5 Bu ayet Kur'an'daki 14 *tilavet* secdesinden birisidir. Secde ayetleri: A'râf 7:206; Ra'd 13:15; Nahl 16:49; İsrâ 17:107; Meryem 19:58; Hacc 22:18; Furkân 25:60; Neml 27:25; Secde 32:15; Sâd 38:24; Fussilet 41:37; Necm 53:62; İnşikâk 84:21; 'Alak 96:19.

6 Benzer mesajlar: A'râf 7:56; İsrâ 17:57; Enbiyâ 21:90; Zümer 39:9.

7 Müminlerin geceleri değerlendirmesiyle ilgili bkz. Âl-i İmrân 3:17, 113; İsrâ 17:79; Tâhâ 20:130; Furkân 25:64; Secde 32:16; Zümer 39:9; Kâf 50:39; Zâriyât 51:16-18; Tûr 52:49; Müzzemmil 73:2-4, 20; İnsân 76:26.

8 Burada dikkat çekilen husus, verilecek ödüllerin dünyada yapılanların bir karşılığı olduğunun hatırlatılmasıdır. Demek ki emek vermek "sebep", ödülle buluşturulmak ise "sonuç"tur. Emek olmadan yemek de ekmek de yoktur.

9 Benzer mesajlar: Bakara 2:167; Mâide 5:37; Hacc 22:22; Mü'minûn 23:107; Fâtır 35:37; Mü'min 40:11; Câsiye 45:35.

10 Benzer mesaj: Sebe' 34:42.

21. (Gerçeğe) dönsünler diye en büyük azaptan önce onlara mutlaka en yakın azaptan[1] tattıracağız. **22.** Kendisine Rabbinin ayetleri hatırlatıldıktan sonra onlardan yüz çevirenden daha zalim kim olabilir ki! Şüphesiz ki biz suçlulardan intikam alıcılarız.

▼ *Surenin 23-30. ayetlerinde Hz. Musa'ya kitap verildiği, İsrailoğulları'ndan birtakım önderler çıkarıldığı, önceki helak edilenlerden ve yağmurun yağdırılıp doğanın canlandırılmasından dersler çıkartılması gerektiği, inkârcıların hak ettikleri azabı beklemeleri bildirilmektedir.*

23. Yemin olsun ki biz Musa'ya da Kitabı vermiştik. Sen (de) ona kavuşacağından şüphe etme! Onu İsrailoğulları'na bir rehber kılmıştık. **24.** Sabrettikleri ve ayetlerimize kesin bir şekilde inandıkları zaman onların içinden, emrimizle doğru yola ulaştıran önderler çıkarmışık.[2] **25.** Şüphesiz ki Rabbin anlaşmazlığa düştükleri şeyler hakkında kıyamet günü aralarında hükmedecektir.[3] **26.** Yurtlarında dolaştıkları kendilerinden önceki nice nesli helak etmiş olmamız onlara (sonrakilere) yol göstermedi mi? Bunlarda elbette dersler vardır. (Gerçeği) dinlemezler mi? **27.** Kupkuru yerlere suyu ulaştırdığımızı, onunla hayvanlarının ve kendilerinin yemekte oldukları ekini çıkarmakta olduğumuzu da mı düşünmediler?[4] (Gerçeği) görmezler mi? **28.** "Doğruysanız bu fetih (hüküm) günü ne zamanmış!" derler.[5] **29.** De ki: "Fetih (hüküm) gününde kâfir olanlara (o günkü) imanları yarar sağlamayacak[6] ve kendilerine bakılmayacak da!"[7] **30.** Onlardan yüz çevir ve bekle! Şüphesiz ki onlar da bekleyenlerdir.

---

[1] "En yakın azap" ifadesi ile kastedilen, dünya hayatında yaşanan sıkıntılardır. Gerekçe de muhatapların gerçeğe geri dönmeleri yani tevbe etmeleridir. Sanıldığı veya iddia edildiği gibi bu ayette "kabir azabı"na dair hiçbir işaret yoktur. Dünyada yaşanan sıkıntılar ne kadar ağır olursa olsun, ahirette yaşanacak azaptan kesinlikle daha hafiftirler. Bu itibarla, bu hayattakilere bakarak ahiret âlemindeki azabı hesaba katmamak aldanmanın en büyüğünü oluşturmaktadır.

[2] Bu ayet Yüce Allah'ın Kasas 28:5'te bildirdiği "İsrailoğulları'nı önderler kılma" vaadinin gerçekleştirilmiş olduğunun delilidir. İsrailoğulları içinde Hz. Musa'yı ve kardeşi Hz. Harun'u bunaltan çoğunluğun aksine, A'râf 7:159'da da ifade edildiği gibi "Musa'nın kavminden de gerçeğe rehberlik eden ve onunla adil davranan bir topluluk vardır."

[3] Benzer mesajlar: Bakara 2:113; Yûnus 10:93; Nahl 16:124; Câsiye 45:17.

[4] Ayetteki *nesûku* "sevk ediyoruz", *nuhricü* "çıkartıyoruz" fiillerinin geniş zaman kalıbında getirilmesi, Yüce Allah'ın hayata her an müdahil olduğunu, yaratma işleminin dışında kalmadığını göstermektedir. Benzer mesajlar: Nahl 16:8; Yâsîn 36:36; Rahmân 55:29.

[5] Benzer mesajlar: Yûnus 10:48; Enbiyâ 21:38; Neml 27:71; Sebe' 34:29; Yâsîn 36:48; Zâriyât 51:12; Mülk 67:25; Kıyâmet 75:6.

[6] Ölüm anında veya Son Saat'le ya da ahirette iman etmenin faydasının olmayacağıyla ilgili bkz. Nisâ 4:18; En'âm 6:158; Yûnus 10:90-91; Sebe' 34:52; Mü'min 40:85; Duhân 44:13; Muhammed 47:18.

[7] Benzer mesajlar: Bakara 2:162; Âl-i İmrân 3:77, 88; Nahl 16:85; Enbiyâ 21:40.

33. AHZÂB SURESİ

73 AYET

Medine döneminde indirilen, 73 ayetten oluşan, adını 20 ve 22. ayetlerde geçen ve "gruplar" anlamına gelen *el-ahzâb* kelimesinden alan Ahzâb suresi inişte 105, mushaf sırasında ise 33. suredir.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

Surenin 1-8. ayetlerinde Hz. Muhammed inşa edilmekte, Araplarda bulunan zıhar ve evlatlıklarla ilgili bazı geleneksel kabuller reddedilmekte, Hz. Muhammed'in müminlere yakınlığı hatırlatılmakta, peygamberlerden söz alındığı ve herkesin sorgulanacağı bildirilmektedir.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ اتَّقِ اللَّهَ وَلَا تُطِعِ الْكَافِرِينَ وَالْمُنَافِقِينَ ۗ إِنَّ
اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿١﴾ وَاتَّبِعْ مَا يُوحَىٰ إِلَيْكَ مِن رَّبِّكَ ۚ
إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ﴿٢﴾ وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ ۚ وَكَفَىٰ
بِاللَّهِ وَكِيلًا ﴿٣﴾ مَّا جَعَلَ اللَّهُ لِرَجُلٍ مِّن قَلْبَيْنِ فِي جَوْفِهِ ۖ
وَمَا جَعَلَ أَزْوَاجَكُمُ اللَّائِي تُظَاهِرُونَ مِنْهُنَّ أُمَّهَاتِكُمْ ۖ
وَمَا جَعَلَ أَدْعِيَاءَكُمْ أَبْنَاءَكُمْ ۚ ذَٰلِكُمْ قَوْلُكُم بِأَفْوَاهِكُمْ ۖ
وَاللَّهُ يَقُولُ الْحَقَّ وَهُوَ يَهْدِي السَّبِيلَ ﴿٤﴾
ادْعُوهُمْ لِآبَائِهِمْ هُوَ أَقْسَطُ عِندَ اللَّهِ ۚ فَإِن لَّمْ تَعْلَمُوا
فَإِخْوَانُكُمْ فِي الدِّينِ وَمَوَالِيكُمْ ۚ وَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ
فِيمَا أَخْطَأْتُم بِهِ وَلَٰكِن مَّا تَعَمَّدَتْ قُلُوبُكُمْ ۚ وَكَانَ اللَّهُ
غَفُورًا رَّحِيمًا ﴿٥﴾ النَّبِيُّ أَوْلَىٰ بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنفُسِهِمْ ۖ
وَأَزْوَاجُهُ أُمَّهَاتُهُمْ ۗ وَأُولُو الْأَرْحَامِ بَعْضُهُمْ أَوْلَىٰ بِبَعْضٍ
فِي كِتَابِ اللَّهِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُهَاجِرِينَ إِلَّا أَن تَفْعَلُوا
إِلَىٰ أَوْلِيَائِكُم مَّعْرُوفًا ۚ كَانَ ذَٰلِكَ فِي الْكِتَابِ مَسْطُورًا ﴿٦﴾

1. Ey Peygamber! Allah'a karşı *takvâ*lı (duyarlı) ol; kâfirlere ve münafıklara itaat etme![1] Şüphesiz ki Allah bilendir, doğru hüküm verendir. **2.** Rabbinden sana vahyedilene uy![2] Şüphesiz ki Allah yaptıklarınızdan haberdardır. **3.** Allah'a güven! *Vekil* (güven kaynağı) olarak Allah yeter.[3] **4.** Allah hiçbir erkeğin (insanın) göğsünde iki kalp yaratmamıştır. *Zıhar*[4] yaptığınız eşlerinizi annelerinizi kılmamış ve evlatlıklarınızı da öz çocuklarınız yapmamıştır.[5] Bunlar sizin ağızlarınızdaki (boş) sözlerden ibarettir. Allah ise gerçeği söyler ve (doğru) yola O ulaştırır.

5. Onları (evlatlıklarınızı, kendi) babaları(nın adıyla) çağırın! Allah katında en doğrusu budur. Babalarını bilmiyorsanız, (bu takdirde) onlar, din kardeşleriniz ve dostlarınızdır. Yanlışlıkla yaptıklarınızda size vebal yoktur fakat kalplerinizin kastettiği(nde vebal vardır).[6] Allah çok bağışlayandır, çok merhametlidir. **6.** Peygamber, müminlere kendi canlarından daha yakındır; eşleri de onların (ümmetin) anneleridir.[7] Allah'ın kitabına göre yakınlık sahibi olanlar, (vârislik bakımından) birbirlerine (diğer) müminler ve muhacirlerden daha uygundurlar. Ancak, dostlarınıza uygun bir (vasiyet) yapmanız hariçtir. Bu (uygulamamız), Kitapta yazılı bir (hükmümüz)dür.

[1] Benzer mesaj: Ahzâb 33:48.

[2] Vahye uymayla ilgili ayetler için bkz. Âl-i İmrân 3:103, dipnot 1.

[3] Benzer mesajlar: Nisâ 4:81; Ahzâb 33:48.

[4] *Zıhâr*, kişinin "Sen bana annemin sırtı gibisin!" diyerek eşinin sırtını annesine benzetmesi ve böylece eşini boşanmış sayması ahlaksızlığıdır. Bu konuda ayrıca bkz. Mücâdele 58:1-4.

[5] Kur'an'da evlatlık çocukların kişilerin kendi çocukları olmadığı açıkça ve özellikle belirtilmektedir. O kadar ki Ahzâb 33:37'de de dile getirildiği gibi evlatlıkların boşadığı kadınlarla söz konusu kişilerin evlenmesinde herhangi bir sakınca görülmemektedir. Çünkü evlatlıklar kişilerin kendi çocukları olmadığı için onların eşleri de kişilerin gelini durumunda değildir.

[6] Kalbin kazanımları hakkında bkz. Bakara 2:225, 283; Nahl 16:22, 106.

[7] Hz. Muhammed'in eşleri ümmetin annesi sayıldığı için, Ahzâb 33:53'te belirtildiği üzere Hz. Muhammed'den sonra onun eşleriyle evlenilmesi kesinlikle yasaklanmıştır.

وَإِذْ أَخَذْنَا مِنَ النَّبِيِّنَ مِيثَاقَهُمْ وَمِنكَ وَمِن نُّوحٍ وَإِبْرَٰهِيمَ
وَمُوسَىٰ وَعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ ۖ وَأَخَذْنَا مِنْهُم مِّيثَاقًا غَلِيظًا ۝٧
لِّيَسْـَٔلَ الصَّٰدِقِينَ عَن صِدْقِهِمْ ۚ وَأَعَدَّ لِلْكَٰفِرِينَ عَذَابًا
أَلِيمًا ۝٨ يَٰٓأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا۟ ٱذْكُرُوا۟ نِعْمَةَ ٱللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ
جَآءَتْكُمْ جُنُودٌ فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيحًا وَجُنُودًا لَّمْ تَرَوْهَا ۚ
وَكَانَ ٱللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرًا ۝٩ إِذْ جَآءُوكُم مِّن فَوْقِكُمْ
وَمِنْ أَسْفَلَ مِنكُمْ وَإِذْ زَاغَتِ ٱلْأَبْصَٰرُ وَبَلَغَتِ ٱلْقُلُوبُ
ٱلْحَنَاجِرَ وَتَظُنُّونَ بِٱللَّهِ ٱلظُّنُونَا ۝١٠ هُنَالِكَ ٱبْتُلِىَ ٱلْمُؤْمِنُونَ
وَزُلْزِلُوا۟ زِلْزَالًا شَدِيدًا ۝١١ وَإِذْ يَقُولُ ٱلْمُنَٰفِقُونَ وَٱلَّذِينَ
فِى قُلُوبِهِم مَّرَضٌ مَّا وَعَدَنَا ٱللَّهُ وَرَسُولُهُۥٓ إِلَّا غُرُورًا ۝١٢ وَإِذْ قَالَت
طَّآئِفَةٌ مِّنْهُمْ يَٰٓأَهْلَ يَثْرِبَ لَا مُقَامَ لَكُمْ فَٱرْجِعُوا۟ ۚ وَيَسْتَـْٔذِنُ
فَرِيقٌ مِّنْهُمُ ٱلنَّبِىَّ يَقُولُونَ إِنَّ بُيُوتَنَا عَوْرَةٌ وَمَا هِىَ بِعَوْرَةٍ ۖ إِن
يُرِيدُونَ إِلَّا فِرَارًا ۝١٣ وَلَوْ دُخِلَتْ عَلَيْهِم مِّنْ أَقْطَارِهَا ثُمَّ سُئِلُوا۟
ٱلْفِتْنَةَ لَـَٔاتَوْهَا وَمَا تَلَبَّثُوا۟ بِهَآ إِلَّا يَسِيرًا ۝١٤ وَلَقَدْ كَانُوا۟ عَٰهَدُوا۟
ٱللَّهَ مِن قَبْلُ لَا يُوَلُّونَ ٱلْأَدْبَٰرَ ۚ وَكَانَ عَهْدُ ٱللَّهِ مَسْـُٔولًا ۝١٥

7. Hani biz, peygamberlerden söz almıştık; senden de, Nuh'tan, İbrahim'den, Musa'dan ve Meryem oğlu İsa'dan da. Onlardan sağlam bir söz almıştık.[1] **8.** (Allah bu sözü), doğru kişilerin doğruluklarını sorgulasın diye (almıştı). Kâfirler için de elem verici bir azap hazırlamıştır.

9. Ey iman edenler! Allah'ın size olan (şu) nimetini hatırlayın: Hani size ordular[2] gelmişti de biz onlara (düşmanlarınıza) karşı bir rüzgâr ve sizin görmediğiniz ordular göndermiştik.[3] Allah yaptıklarınızı görendir. **10.** Onlar hem yukarınızdan hem aşağı tarafınızdan üzerinize geldikleri zaman, gözler kaydığı (yıldığı), yürekler boğazlara geldiği ve siz Allah hakkında türlü türlü şeyler düşündüğünüz zaman, **11.** İşte orada müminler imtihan edilmiş ve şiddetli bir sarsıntıya uğratılmışlardı. **12.** Hani münafıklar ile kalplerinde hastalık bulunanlar "(Meğer) Allah ve Elçisi bize aldatmadan başka bir vaatte bulunmamışlar!" diyorlardı. **13.** Onlardan bir grup da şöyle demişti: "Ey Yesribliler[4] (Medineliler)! Sizin için durmanın sırası değil, dönün!" İçlerinden bir grup ise evleri savunmasız olmadığı halde "Şüphesiz ki evlerimiz savunmasızdır!" diyerek Peygamber'den izin istiyordu; (savaştan) kaçmaktan başka bir şey istemiyorlardı. **14.** (Medine'nin) her yanından (kendi) üzerlerine saldırılsaydı da kendilerinden *fitne* (savaş) istenseydi, şüphesiz ki hemen bunu yaparlar; onunla ilgili gecikmezlerdi.[5] **15.** Yemin olsun ki daha önce onlar, arkalarını dönmeyeceklerine (kaçmayacaklarına) dair Allah'a söz vermişlerdi.[6] Allah'a verilen söz sorumluluk gerektirmektedir.[7]

▼ *Surenin 9-27. ayetlerinde Hendek Savaşı'yla ilgili bilgiler, Hz. Muhammed'in örnekliği ve art niyetlilere karşı nasıl davranılması gerektiği ile Kurayza oğullarının sürgünü konuları ele alınmaktadır.*

[1] Burada "peygamberler" denmesine rağmen daha sonra beş peygamberin isminin ayrı olarak belirtilmesinin sebebi onların o dönemde yaşayanlar tarafından bilinmesidir. Peygamberlerden alınan sözün, surenin başında yer alan "Allah'a karşı *muttaki* oluş", "kâfirlere ve münafıklara itaat etmeme", "kendilerine Rablerinden vahyedilen mesajlara tâbi olma" ve "sadece Yüce Allah'a güvenme, O'na *tevekkül* edip güven kaynağı olarak Allah'ın yeteceği" şeklindeki esaslar olduğunu söyleyebiliriz. Zira bu esasların hepsi bütün peygamberler için söz konusu edilmiştir.

[2] Hendek Gazvesi: "Savaşa, şehrin müdafaası çevresine kazılan hendeklerle sağlandığı için Hendek Gazvesi denilmiştir. Saldıran tarafta yer alan birçok grubu ifade etmek için Kur'an-ı Kerim'de kullanılan "*ahzâb*" (hizipler, gruplar) tabirinden dolayı bu savaşa Ahzâb Gazvesi adı da verilir. Surenin 20 ve 22. ayetlerinde Medine'yi kuşatmaya gelen müttefik düşman kuvvetlerinden "ahzâb" şeklinde bahsedilmekte, sure de adını bu kelimeden almaktadır" (Muhammed Hamidüllah, "Hendek Gazvesi", *DİA*, cilt: XVII, sayfa: 194-195).

[3] Benzer mesajlar: Tevbe 9:26, 40.

[4] *Yesrib*, Medine'nin eski adıdır.

[5] Bu mesaj Nisâ 4:91. ayetle birlikte okunmalıdır.

[6] Bu ayetlerde münafıkların savaş ortamında nasıl davrandıkları ve ikiyüzlülükleri hatırlatılmaktadır.

[7] Benzer mesaj: İsrâ 17:34.

16. (İzin isteyenlere) de ki: "Ölümden veya savaştan kaçıyorsanız, kaçmanın size asla yararı olamaz!" (Kaçsanız) bile zaten az yaşatılacaksınız.[1] **17.** De ki: "Allah size herhangi bir kötülük dilerse, sizi O'na karşı kim koruyabilir veya size herhangi bir merhamet dilerse (size kim zarar verebilir ki)!"[2] Onlar kendileri için Allah'a rağmen hiçbir dost da yardımcı da bulamayacaklardır.[3] **18.** Allah içinizden (savaştan) alıkoyanları ve yandaşlarına[4] "Bize gelip (katılın)!" diyenleri elbette bilmektedir. Zaten bunlar savaşa çok az gelir. **19.** (Gelseler de) size karşı cimri olarak (gelirler).[5] Korku geldiğinde, üzer(ler)ine ölüm baygınlığı çökmüş gibi gözleri dönerek sana bakmakta olduklarını görürsün. Korku gidince, iyiliği kıskanarak sizi sivri dilleriyle incitirler. Onlar iman etmiş değillerdir; (bu yüzden) Allah onların yaptıklarını boşa çıkarmıştır. Bu, Allah'a çok kolaydır.

قُل لَّن يَنفَعَكُمُ الْفِرَارُ إِن فَرَرْتُم مِّنَ الْمَوْتِ أَوِ الْقَتْلِ وَإِذًا
لَّا تُمَتَّعُونَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿١٦﴾ قُلْ مَن ذَا الَّذِي يَعْصِمُكُم مِّنَ اللَّهِ
إِنْ أَرَادَ بِكُمْ سُوءًا أَوْ أَرَادَ بِكُمْ رَحْمَةً وَلَا يَجِدُونَ لَهُم
مِّن دُونِ اللَّهِ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ﴿١٧﴾ قَدْ يَعْلَمُ اللَّهُ الْمُعَوِّقِينَ
مِنكُمْ وَالْقَائِلِينَ لِإِخْوَانِهِمْ هَلُمَّ إِلَيْنَا وَلَا يَأْتُونَ الْبَأْسَ إِلَّا
قَلِيلًا ﴿١٨﴾ أَشِحَّةً عَلَيْكُمْ فَإِذَا جَاءَ الْخَوْفُ رَأَيْتَهُمْ يَنظُرُونَ
إِلَيْكَ تَدُورُ أَعْيُنُهُمْ كَالَّذِي يُغْشَىٰ عَلَيْهِ مِنَ الْمَوْتِ فَإِذَا
ذَهَبَ الْخَوْفُ سَلَقُوكُم بِأَلْسِنَةٍ حِدَادٍ أَشِحَّةً عَلَى الْخَيْرِ أُولَٰئِكَ
لَمْ يُؤْمِنُوا فَأَحْبَطَ اللَّهُ أَعْمَالَهُمْ وَكَانَ ذَٰلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا ﴿١٩﴾
يَحْسَبُونَ الْأَحْزَابَ لَمْ يَذْهَبُوا وَإِن يَأْتِ الْأَحْزَابُ يَوَدُّوا لَوْ
أَنَّهُم بَادُونَ فِي الْأَعْرَابِ يَسْأَلُونَ عَنْ أَنبَائِكُمْ وَلَوْ كَانُوا
فِيكُم مَّا قَاتَلُوا إِلَّا قَلِيلًا ﴿٢٠﴾ لَّقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ
أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُو اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ
كَثِيرًا ﴿٢١﴾ وَلَمَّا رَأَى الْمُؤْمِنُونَ الْأَحْزَابَ قَالُوا هَٰذَا مَا وَعَدَنَا اللَّهُ
وَرَسُولُهُ وَصَدَقَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَمَا زَادَهُمْ إِلَّا إِيمَانًا وَتَسْلِيمًا

20. (Münafıklar, düşman) birliklerinin gitmediğini sanıyorlardı. O birlikler (tekrar) gelse, sizin haberlerinizi (uzaktan) soracak şekilde göçebe Arapların arasında çölde olmak isterler. Zaten içinizde bulunsalardı bile pek savaşacak değillerdi. **21.** Şüphesiz ki Allah'ın Elçisinde sizin için, (yani) Allah'a ve ahiret gününe (kavuşmayı) umanlar ve Allah'ı çok hatırlayanlar için güzel bir örnek vardır.[6] **22.** Müminler ise (düşman) birliklerini gördüklerinde "İşte bu, Allah ve Elçisinin bize vadettiğidir! Allah ve Elçisi doğru söylemiştir." demişlerdi. Bu (orduların gelişi), onların ancak imanlarını ve Allah'a bağlılıklarını artırmıştı.[7]

---

[1] Yüce Allah gerek tabii bir şekilde ölümden, gerekse savaşta öldürülmekten korktukları için savaştan kaçsalar da bu kaçışın çok uzun sürmeyeceği, kendilerine takdir edilen hayatın dünya ile ilişkili olması nedeniyle zaten kısa olduğu ifade edilmektedir.

[2] Benzer mesajlar: Enbiyâ 21:42; Fâtır 35:2; Zümer 39:38; Mülk 67:20-21, 28.

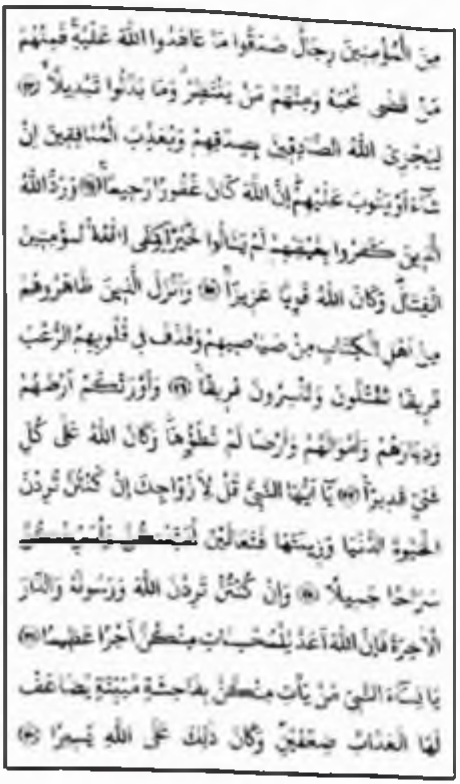
[3] Benzer mesaj: Nisâ 4:173.

[4] Kur'an'da sadece bu ayette geçen *el-mu'avvikîne* kelimesi "engellemeye çalışanlar", "alıkoyanlar", "caydırmak isteyenler", "savsaklayanlar" gibi anlamlar içermekte ve münafıkların Ahzâb Savaşı günlerindeki olumsuz tavırlarını ifade etmektedir. Ayette yer alan *li ihvânihim* ifadesi "kendi kardeşlerine", yani akrabalarına veya yandaşlarına, kafadarlarına, dostlarına demektir.

[5] Kur'an'da sadece bu ayette *eşihhaten* kelimesi, hayır konusunda "cimrilik yapmak", "hırslı olmak", "kıskançlık yapmak" vs. anlamlar içermektedir. Münafıkların cimri olduklarıyla ilgili olarak Tevbe 9:67 ve Münâfikûn 63:7 gibi ayetlerde çeşitli noktalar üzerinde durulmaktadır. Bu anlam doğrultusunda münafıkların savaş harcamalarına katkı vermedikleri, cimri davrandıkları veya katıldıkları savaşlarda gereken özveride bulunup omuz omuza savaşmadıkları anlamı elde edilmiş olur.

[6] Hz. Muhammed Kur'an'ın nasıl uygulanacağını gösteren *üsve-i hasene* (en güzel örnek)tir, rol modeldir. Hz. İbrahim ve beraberindeki müminlerin örnekliği için de ayrıca bkz. Mümtehine 60:4, 6.

[7] Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:173; Enfâl 8:2; Tevbe 9:124; Kehf 18:13; Meryem 19:76; Hacc 22:54; Muhammed 47:17; Fetih 48:4; Müddessir 74:31.

23. Müminlerden, Allah'a verdikleri sözde duran nice adamlar (yiğitler) vardır.[1] Onlardan kimi, adağını (Allah'a sözünü) yerine getirmiş; kimi de (yerine getirmeyi) beklemektedir. Onlar (sözlerini) asla değiştirmemişlerdir. **24.** Sonunda Allah doğru olanlara, doğruluklarına karşılık (ödül) verecektir; münafıklara dilerse azap edecek veya (tevbe ederlerse bu) tevbelerini kabul edecektir. Şüphesiz ki Allah çok bağışlayandır, çok merhametlidir. **25.** Allah o kâfirleri hiçbir menfaate ulaşamadan öfkeleri ile geri çevirmişti. Savaş (konusun)da Allah(ın yardımı), müminlere yeter. Allah kuvvetlidir, güçlüdür.

[1] Ayetteki *ricâl* kelimesi Tevbe 9:108 ve Nûr 24:37'de de olduğu gibi "erkekler" anlamına gelse de kastedilen "yiğitler", "erler" şeklinde "cinsiyet" merkezli değil de fedakarlık içerikli "şahsiyet" odaklı anlaşılmalıdır. Tefsirlerimizde bu noktada Yüce Allah'a verdikleri sözde sadık olanlarla ilgili olarak Hz. Osman, Talha b. Ubeydillâh, Sa'îd b. Zeyd, Hz. Hamza, Mus'ab b. Umeyr gibi sahâbîlerin isimleri yer almaktadır.

26. Allah kitap ehlinden (olup) onlara (müşrik ordularına) yardım edenleri kalelerinden indirmiş ve kalplerine korku düşürmüştü. (Siz direnenlerin) bir kısmını öldürüyor, bir kısmını da esir alıyordunuz. **27.** (Allah) onların yer(ler)ine, yurtlarına, mallarına ve ayak basmadığınız topraklar(ın)a sizi mirasçı yaptı.[2] Allah her şeye gücü yetendir.

Surenin 28–40. ayetlerinde Hz. Muhammed'in hanımlarına yönelik özel uyarıları, müminlerin on özelliği, Hz. Peygamber'in Hz. Zeynep'le evliliği, Yüce Allah'ın ve meleklerin müminlere destek verdiği ve Hz. Muhammed'in bazı özellikleri ele alınmaktadır.

28. Ey Peygamber! Eşlerine de ki: "Dünya hayatını ve süsünü (refahını) istiyorsanız, gelin sizi yararlandırayım (mehrinizi vereyim) ve sizi güzellikle bırakayım (boşanalım)."[3] **29.** Allah'ı, Elçisini ve ahiret yurdunu istiyorsanız, (bilin ki) şüphesiz ki Allah içinizden güzel davrananlar için büyük bir ödül hazırlamıştır. **30.** Ey Peygamber'in kadınları (hanımları)! Sizden kim açık bir çirkinlik yaparsa, ona iki kat azap uygulanır.[4] Bu, Allah'a çok kolaydır.

[2] Burada sözü edilen yer, bazı alimlerimiz tarafından Kurayza oğullarının kaleleri, Rumların ve İranlıların toprakları, Hayber, Yemen vs. şeklinde yorumlanmıştır. Esasında maksadı daha kapsamlı düşünerek, ayetteki mesajı ve müjdeyi "Müslümanların ayak basmadığı nice toprak parçaları" manasında "daha sonra kıyamete kadar fethedilecek yerler" şeklinde anlamak daha doğru olsa gerektir.

[3] Hz. Muhammed'in eşlerinin kendisinden zinetler, süslü elbiseler, daha çok nafaka, yiyecek bedeli geçimlik şeyler istedikleri aktarılmaktadır. Bunun üzerine, Rasûlullah Hz. Ayşe'den başlayarak hepsini kararlarında serbest bırakmıştı. Başta Hz. Ayşe olmak üzere hepsi de tercihlerini Yüce Allah'tan, Elçisi'nden ve ahiret yurdundan yana yapmışlardı.

[4] Bu ve bir sonraki ayette, Hz. Muhammed'in eşlerinin ayrıcalığına dikkat çekilmekte, ödüllerinde olduğu gibi cezalandırılmalarında da diğer hanımlara olanın iki katının uygulanacağı ifade edilmektedir. Bu bir uyarıdır. Çünkü annelerimiz olan bu hanımlar asla ve asla böyle bir çirkinlik yapmamışlardır.

31. Sizden kim Allah'a ve Elçisine gönülden itaat eder ve iyi bir iş yaparsa ona da ödülünü iki kat veririz.[1] Ona (cennette) bol rızık hazırlamış (olacağız). **32.** Ey Peygamber'in kadınları (hanımları)! Siz, kadınlardan herhangi biri gibi değilsiniz.[2] (Allah'a karşı) *takvâlı* (duyarlı)ysanız, (yabancı erkeklere karşı) çekici bir üslup ile konuşmayın; sonra kalbinde hastalık bulunan kimse ümide kapılır. Uygun söz söyleyin! **33.** Evlerinizde oturun; eski Cahiliye (âdetinde olduğu) gibi açılıp saçılmayın! Namazı kılın, zekâtı verin; Allah'a ve Elçisine gönülden itaat edin![3] Ey (Peygamber'in) evinin halkı![4] Allah sizden, günahı gidermek ve sizi tertemiz yapmak istiyor.[5] **34.** Evlerinizde *tilavet* edilmekte (okunup aktarılmakta) olan Allah'ın ayetlerini ve *hikmeti* (doğru hükümleri) hatırlayın![6] Şüphesiz ki Allah en ince işleri görüp bilendir, haberdardır.

وَمَن يَقْنُتْ مِنكُنَّ لِلَّهِ وَرَسُولِهِ وَتَعْمَلْ صَالِحًا نُّؤْتِهَا
أَجْرَهَا مَرَّتَيْنِ وَأَعْتَدْنَا لَهَا رِزْقًا كَرِيمًا ﴿٣١﴾ يَا نِسَاءَ النَّبِيِّ
لَسْتُنَّ كَأَحَدٍ مِّنَ النِّسَاءِ إِنِ اتَّقَيْتُنَّ فَلَا تَخْضَعْنَ بِالْقَوْلِ
فَيَطْمَعَ الَّذِي فِي قَلْبِهِ مَرَضٌ وَقُلْنَ قَوْلًا مَّعْرُوفًا ﴿٣٢﴾
وَقَرْنَ فِي بُيُوتِكُنَّ وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْأُولَىٰ
وَأَقِمْنَ الصَّلَاةَ وَآتِينَ الزَّكَاةَ وَأَطِعْنَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ
إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ
وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا ﴿٣٣﴾ وَاذْكُرْنَ مَا يُتْلَىٰ فِي بُيُوتِكُنَّ
مِنْ آيَاتِ اللَّهِ وَالْحِكْمَةِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ لَطِيفًا خَبِيرًا ﴿٣٤﴾
إِنَّ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ وَالْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ
وَالْقَانِتِينَ وَالْقَانِتَاتِ وَالصَّادِقِينَ وَالصَّادِقَاتِ
وَالصَّابِرِينَ وَالصَّابِرَاتِ وَالْخَاشِعِينَ وَالْخَاشِعَاتِ
وَالْمُتَصَدِّقِينَ وَالْمُتَصَدِّقَاتِ وَالصَّائِمِينَ وَالصَّائِمَاتِ
وَالْحَافِظِينَ فُرُوجَهُمْ وَالْحَافِظَاتِ وَالذَّاكِرِينَ اللَّهَ كَثِيرًا
وَالذَّاكِرَاتِ أَعَدَّ اللَّهُ لَهُم مَّغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا ﴿٣٥﴾

35. Müslüman erkekler ve müslüman kadınlar, mümin erkekler ve mümin kadınlar, (Allah'a) itaatkâr erkekler ve (Allah'a) itaatkâr kadınlar, doğru olan erkekler ve doğru olan kadınlar, sabreden erkekler ve sabreden kadınlar, (Allah'a saygı gösteren) mütevazı erkekler ve (Allah'a saygı gösteren) mütevazı kadınlar, *sadaka* veren erkekler ve *sadaka* veren kadınlar, oruç tutan erkekler ve oruç tutan kadınlar, namuslarını koruyan erkekler ve (namuslarını) koruyan kadınlar, Allah'ı çok hatırlayan erkekler ve (Allah'ı çok) hatırlayan kadınlar var ya, işte Allah bunlar için bir bağışlanma ve büyük bir ödül hazırlamış (olacak)tır.[7]

---

[1] Ayette Hz. Muhammed'in hanımlarının ayrıcalığına dikkat çekilmekte, ceza gibi ödülün de iki kat olacağı hükme bağlanmaktadır.

[2] Hz. Muhammed'in hanımları toplumun yani müslüman kadınların örnekleridirler; dikkatli davranmak zorundadırlar. Dahası Ahzâb 33:6'da belirtildiği gibi, onlar ümmetin anneleri konumunda kabul edildikleri için, apayrı bir saygınlığı temsil etmektedirler. Öyle ki Hz. Muhammed'den sonra onlarla evlenmek ebediyen yasaklanmıştır.

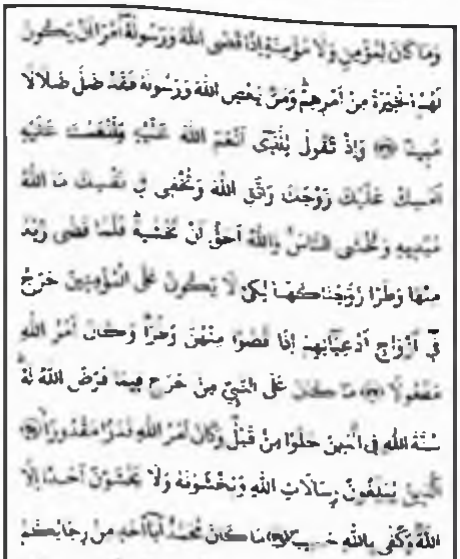
[3] Bu cümlelerde namaz, zekât vs. dini yükümlülüklerin kadın-erkek bütün müminlere yönelik buyruklar olduğu anlaşılmaktadır.

[4] *Ehl-i beyt* tamlaması Hûd 11:73'te de Hz. İbrahim'in ailesi için geçmekte ve "ev halkı" anlamına gelmektedir.

[5] Bu ayetlerde hitap, Hz. Muhammed'in hanımlarına yöneliktir. Ayette ihtiyaç kadar konuşmak veya dışarı çıkmak yasaklanmamaktadır. Buradan hareketle kadınların sosyal hayattan dışlanması şeklinde herhangi bir sonuç çıkartılmamalıdır.

[6] Hz. Muhammed'in hanımlarının "Yüce Allah'ın ayetlerine" ve onların uygulanma ve hükme dönüştürülme biçimi olan "hikmet"e kulak vermeleri kendilerinden ve elbette ümmetin bütün fertlerinden istenmektedir. Bu birliktelik Kur'an buyruklarının insanlar tarafından uygulanabilir oluşunun en önemli ispatıdır.

[7] Ayetin sonundaki *hum* zamiri, burada kadınlara özel bir hüküm söz konusu olmadığı için erkek ve kadın bütün müminleri içermektedir. Yani cennet, sadece erkeklerin değil, aynı zamanda sayılan özelliklere sahip kadınların da ödül yeridir.

36. Allah ve Elçisi bir işe hükmettiği zaman, mümin erkek ve kadına işleri konusunda tercih hakkı yoktur. Kim Allah'a ve Elçisine isyan ederse elbette apaçık bir sapkınlığa düşmüş olur. **37.** Hani Allah'ın nimet verdiği, senin de nimet verdiğine (Zeyd'e) "Eşini yanında (nikâhında) tut; Allah'a karşı *takvâlı* ol!"[1] diyordun. Allah'ın açığa vuracağı şeyi[2] insanlardan korkarak içinde gizliyordun. Oysa kendisinden korkmana layık olan Allah'tır. Zeyd, ondan (eşi Zeynep'ten) ilişiğini tamamen kesince, biz seni onunla (Zeynep'le) eşleştirdik (nikâhladık) ki evlatlıklar eşlerinden tamamen ayrıldıklarında müminlere (ayrılan o kadınlarla evlenmek isterlerse) herhangi bir zorluk olmasın![3] Allah'ın emri yerine getirilmiştir. **38.** Allah'ın, kendisine farz kıldığı (bu) şeyde Peygamber'e herhangi bir vebal yoktur. Daha önce geçenler arasında da Allah'ın kanunu (buydu). Allah'ın emri belirlenmiş bir ölçüdür. **39.** O (peygamberler ki) Allah'ın mesajlarını tebliğ eder; Allah'a saygı duyarlar. Allah'tan başka kimseden korkmazlar. Hesap görücü olarak Allah (herkese) yeter. **40.** Muhammed, sizin (yetişkin) erkeklerinizden hiçbirinin babası değildir.[4] Fakat o, Allah'ın elçisi ve peygamberlerin sonuncusudur. Allah her şeyi bilendir.

• Surenin 41-49. ayetlerinde müminlere ilahî emirler, onlara destek verilişi. Hz. Muhammed'in sıfatları ve boşanmaya dair önemli bir detay ifade edilmektedir.

41. Ey iman edenler! Allah'ı çok hatırlayın![5] **42.** O'nu sabah akşam *tesbih* edin (yücelt[6]in)! **43.** O ve melekleri sizi karanlıklardan aydınlığa çıkarmak için[6] size *salât* ediyor (destek veriyor).[7] (Allah) müminlere karşı çok merhametli olandır.

[1] Hz. Muhammed, halası Ümeyme'nin kızı olan Zeyneb binti Cahş'ı Hz. Zeyd ile evlendirmişti. Amacı toplumdaki zengin-fakir gibi ayrımları kaldırmaktı ve bunu kendi evinden başlattı. Denklik olmadığı gerekçesiyle başta taraflar istemese de Ahzâb 33:36. ayetteki hüküm gelince tarafları razı ederek, Hz. Zeynep ile Hz. Zeyd'i evlendirmişti. Evliliğinin yürümediği hususunda Hz. Zeyd, Hz. Muhammed'e müracaat edince Hz. Muhammed kendisine ayetteki bu cümleyi söylemiş ve boşanmaya engel olmaya çalışmıştı. Ancak evlilik yürümeyip, Hz. Zeyd eşinden ayrılınca Yüce Allah Hz. Peygamber ile Hz. Zeynep'i evlendirdiğini bildirmiştir. Buradaki amaç, evlatlıkların biyolojik olarak çocukları olmadığına dikkat çekmektir. Boşanma sonrasında mağdur olan Hz. Zeynep'in mağduriyetini gidermek de temel amaçlardandı.

[2] "Hz. Muhammed'in insanlardan çekindiği için içinde sakladığı şey", evlatlığın boşadığı eşle evlenilmesi konusunda toplumsal hayaltaki olumsuz baskıdır.

[3] Burada verilmek istenen asıl mesaj, evlatlıkların kişinin kendi çocuğu olmadığıdır.

[4] Buradaki mesaj, Hz. Muhammed'in hiçbir erkek çocuğun babası olmadığı değil, azatlı kölesi ve evlatlığı olan Hz. Zeyd'in "Hz. Muhammed'in oğlu" olmadığını vurgulamaktır. Zira Hz. Muhammed'in üç oğlu olduğu bilinmektedir.

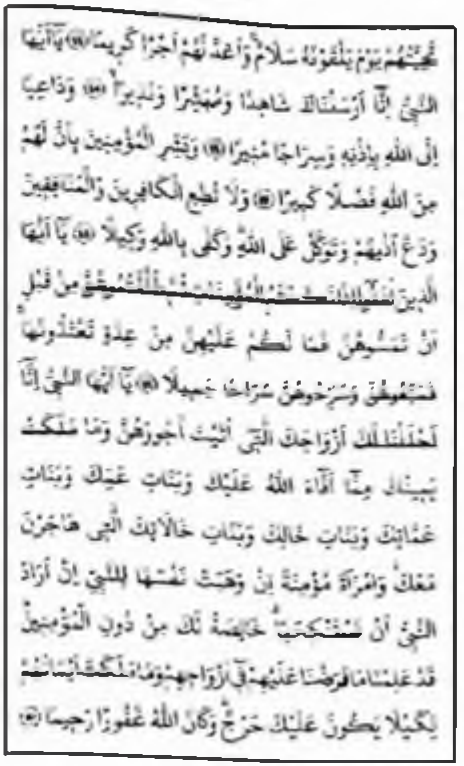
[5] Benzer mesajlar: Enfâl 8:45; Cum'a 62:10.

[6] Benzer mesajlar: Bakara 2:257; Mâide 5:16; İbrâhîm 14:1; Hadîd 57:9; Talâk 65:11.

[7] Buradaki *yusallûne* fiili, tıpkı Ahzâb 33:56'da olduğu gibi "yardım etmek, destek olmak" demektir. Bunun delili Enfâl 8:62'dir.

44. Kendisine kavuşacakları gün, (Allah'ın) onlara (müminlere) esenliği 'selam'dır.[1] (Allah) onlara çok değerli bir ödül hazırlamış (olacak)tır. **45-46.** Ey Peygamber! Şüphesiz ki biz seni şahit, müjdeleyici, uyarıcı,[2] O'nun izniyle Allah'a davet eden[3] ve *münîr* (ışık saçan) bir kandil olarak gönderdik. **47.** Allah'tan (gelecek) büyük bir lütfa ereceklerini müminlere müjdele! **48.** Kâfirlere ve münafıklara itaat etme! Onların eziyetlerine aldırma! Allah'a güven! *Vekîl* olarak Allah yeter. **49.** Ey iman edenler! Mümin kadınları nikâhlayıp da onlara (cinsel olarak) dokunmadan onları boşarsanız, onların aleyhine sizin lehinize sayacağınız hiçbir (bekleme) süresi yoktur. Onlara, geçimlik (*mehir*in yarısını)[4] verin ve onları güzel bir şekilde bırakın (boşanın).[5]

▼*Sureinin 50-55. ayetlerinde Hz. Muhammed'in evlilikleri, Hz. Muhammed'in evine giriş adabı ve uyulması gereken kurallar hatırlatılmaktadır.*

50. Ey Peygamber! Mehirlerini verdiğin eşlerini, Allah'ın sana ganimet olarak verdiklerinden elinin altında bulunanları, amcanın, halanın, dayının ve teyzenin seninle birlikte hicret eden kızlarını sana helal kıldık.[6] (Bir de) kendisini (*mehir*siz bir şekilde) Peygamber'e hibe eden, Peygamber'in de nikâhlamak istediği mümin bir hanımı diğer müminlere değil, sadece sana özel[7] olmak üzere (helal kıldık). Elbette biz sana bir zorluk olmasın diye eşleri ve ellerinin altında bulunanlar hakkında müminlere neyi farz kıldığımızı biliriz. Allah çok bağışlayandır, çok merhametlidir.

---

[1] Benzer mesaj: Yûnus 10:10.

[2] Benzer mesajlar: Furkân 25:56; Sebe' 34:28; Fâtır 35:24; Fetih 48:8.

[3] Hz. Muhammed'in bu görevi̇yle ilgili olarak "davet eden kişi" anlamında *dâ'i* kelimesi kullanılmaktadır. Yapılacak iş "davet"tir; zorlama değildir. Zaten Bakara 2:256, Yûsuf 12:108, Nahl 16:125, Kasas 28:87, Şûrâ 42:48, Kâf 50:45, Ğâşiye 88:22 gibi ayetlerde dikkat çekilen husus da budur. Hz. Muhammed'in "davetçi" olduğunun ifade edildiği Yûsuf 12:108 ve Ahzâb 33:46'da onun davet ettiği makam *ilellâhi* ifadesi gereği "Yüce Allah" olarak belirlenmektedir. Fussilet 41:33'te yer alan "Allah'a davet edenden daha güzel sözlü kim olabilir ki!" ifadesi de oldukça belirleyicidir. Hacc 22:67 ve Kasas 28:87'de verilen mesaj da bu doğrultudadır. Yüce Allah davetin kime veya neye yapılması gerektiğini ifade bağlamında Nahl 16:125'te "Rabbinin yoluna" ifadesine yer vermektedir. Yüce Allah Hz. Muhammed'e hitap ederek davetinin "Rabbine, Rabbinin yoluna" olması gerektiğini hükme bağlamıştır. Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:193; Yûnus 10:25; Yûsuf 12:108; Ra'd 13:36; İbrâhîm 14:1; Nahl 16:125; Hacc 22:67; Kasas 28:87; Fussilet 41:33; Cinn 72:20.

[4] Bu ayet Bakara 2:237 ile birlikte okunmalıdır.

[5] Bu ayetin öncesi ile ilgili konu bağlantısı hakkında geniş bilgi için bkz. Râzî, *Mefâtihu'l-Ğayb*, c. XXV, s. 218-219.

[6] Bu cümle ümmete helal olan evliliklerin Hz. Muhammed için hicret şartına bağlı kılındığını, yani onun evliliklerinin keyfe göre değil, daha zor şartlara bağlandığı mesajını içermektedir.

[7] Bu ve İsrâ 17:79. gibi ayetler Hz. Muhammed'e inen her vahyin Kur'an'da yer aldığının delilidir. Zira, sadece ona özel olarak inen bir hükmün Kur'an'da bulunuyor olması bunun en önemli göstergesidir.

51. Onlardan dilediğini geriye bırakır, dilediğini de yanına alırsın. (Bir süre) ayrı kaldığın (hanımlar)ından (yolculuğa çıkarken gelmelerini) istemende sana herhangi bir vebal yoktur. Böyle (yapman), onların mutlu olmalarına, üzülmemelerine ve hepsinin senin verdiklerine razı olmalarına daha uygundur.[1] Allah kalplerinizde olanı bilmektedir. Allah bilendir, hoşgörülüdür. **52.** Bundan sonra artık başka kadınlarla evlenmen de sağ elinin sahip oldukları (mevcut eşlerin) hariç, güzellikleri senin hoşuna gitse bile bunları başka eşlerle değiştirmen de sana helal değildir.[2] Allah her şeyi gözetleyicidir.

53. Ey iman edenler! Siz (yemeğin hazırlanma) zamanını gözetmeksizin -bir yemek için size izin verilmesi hariç- Peygamber'in evlerine girmeyin; sadece davet edildiğiniz zaman girin![3] Yemeği yediğinizde başka bir konuya girmeyerek hemen dağılın! (Çünkü) şüphesiz ki bu durum Peygamber'i üzmekte fakat o (size bunu söylemeye) utanmaktadır. (Ancak) Allah gerçeği söylemekten çekinmez. Onlardan (Peygamber'in hanımlarından) herhangi bir şey istediğiniz zaman perde arkasından isteyin![4] Bu (durum) hem sizin kalpleriniz hem de onların kalpleri için daha temiz bir davranıştır. Allah'ın Elçisini üzmeniz ve kendisinden sonra onun eşlerini nikâhlamanız sizin için asla söz konusu olamaz.[5] Şüphesiz ki bu durum, Allah katında büyük (bir günah)tır. **54.** Bir şeyi açığa vursanız da gizleseniz de şüphesiz ki Allah her şeyi bilendir.[6]

---

[1] Bu cümle Hz. Muhammed'in mevcut eşleriyle ilgili özel bir durumu içermektedir. Boşanıp aynı hanımla tekrar evlenmeyi değil, geçici ayrılık yaşananlarla birleşmesi ve savaş yolculuklarında yanına alma konusunda mevcut eşleriyle ilgili bir serbestiyi ortaya koymaktadır.

[2] Bu ayette Hz. Muhammed'in yeni bir evlilik yapması yasaklanmaktadır.

[3] Ahzâb 33:45. ayette geçtiği üzere, Yüce Allah Hz. Muhammed'i ümmetine şahit olarak görevlendirdiğini ifade etmekte, böylece şahitliğin örneklik anlamı gereği, onun evinin de toplumun örnek alması gereken bir durumda olması zorunluluğu üzerinden mesaj verilmek istenmektedir.

[4] Bu buyruk Hz. Muhammed'in hanımlarıyla ilgili özel bir emirdir; evlerin içindeki şartlar namahrem insanlara uygun olmayabileceği için Hz. Peygamber'in eşlerinden bir şeyler isteneceği zaman bunun bir perdenin, bir örtünün arkasından istenmesi gerektiği hükme bağlanmaktadır. Ancak bu ayetteki evrensel mesaj ise kadın-erkek ilişkilerinde mahremiyete özen gösterilmesi, hiçbir yasağın bulunmadığı zannının reddedilmesi, tesettür, nezaket, rahatsızlık vermemek vs. noktalarda dikkatli davranılması gerektiğiyle ilgili uyarılar olarak anlaşılmalıdır.

[5] Bu cümle Ahzâb 33:6. ayetle birlikte okunmalıdır. Müminlerin annesi olan ve bu yüzden başka bir evlilik düşünmeyen annelerimizle evlenme "düşüncesi" bile gündemden düşürülmüştür.

[6] Benzer mesajlar: Bakara 2:33; Âl-i İmrân 3:29; Mâide 5:99; En'âm 6:3; İbrâhim 14:38; Tâhâ 20:7; Enbiyâ 21:110; Nûr 24:29; Neml 27:25; Mü'min 40:19; Mümtehine 60:1; Mülk 67:13; A'lâ 87:7.

55. Onlara (Peygamber'in hanımlarına) babaları, oğulları, kardeşleri, erkek kardeşlerinin oğulları, kız kardeşlerinin oğulları, (tanıdık) kadınları ve sağ ellerinin sahip olduklarından dolayı herhangi bir vebal yoktur. Allah'a karşı *takvâ*lı (duyarlı) olun! Şüphesiz ki Allah her şeye şahittir.[1]

• *Surenin 56-62. ayetlerinde Yüce Allah'ın ve meleklerin Hz. Muhammed'e yardım ettiği, Allah'a, Elçisi'ne ve müminlere eziyet edenlerin akıbeti, kadınların dış elbiselerini giymeleri gerektiği belirtilmekte, toplumdaki yanlışlık yanlıları uyarılmaktadır.*

56. Allah ve melekleri, Peygamber'e *salât* ediyorlar (destek veriyorlar). Ey iman edenler! Siz de ona *salât* edin (destek verin) ve tam teslimiyet gösterin![2] **57.** Allah'ı ve Elçisini incitenlere Allah dünyada da ahirette de lanet etmiş ve onlar için küçük düşürücü bir azap hazırlamış (olacak)tır. **58.** Mümin erkeklere ve mümin kadınlara, yapmadıkları bir şeyden dolayı eziyet edenler, elbette bir iftira ve apaçık bir günah yüklenmişlerdir. **59.** Ey Peygamber! Eşlerine, kızlarına ve müminlerin kadınlarına (dışarı çıktıklarında) dış örtülerini üzerlerine salmalarını söyle![3] Bu, onların tanınması ve incitilmemesi için en uygunudur. Allah çok bağışlayandır, çok merhametlidir.

لَا جُنَاحَ عَلَيْهِنَّ فِيٓ ءَابَآئِهِنَّ وَلَآ أَبْنَآئِهِنَّ وَلَآ إِخْوَٰنِهِنَّ
وَلَآ أَبْنَآءِ إِخْوَٰنِهِنَّ وَلَآ أَبْنَآءِ أَخَوَٰتِهِنَّ وَلَا نِسَآئِهِنَّ
وَلَا مَا مَلَكَتْ أَيْمَٰنُهُنَّ وَٱتَّقِينَ ٱللَّهَ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ
عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ شَهِيدًا ﴿٥٥﴾ إِنَّ ٱللَّهَ وَمَلَٰٓئِكَتَهُۥ يُصَلُّونَ عَلَى ٱلنَّبِىِّ
يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ صَلُّوا۟ عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا۟ تَسْلِيمًا ﴿٥٦﴾ إِنَّ ٱلَّذِينَ
يُؤْذُونَ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ لَعَنَهُمُ ٱللَّهُ فِى ٱلدُّنْيَا وَٱلْءَاخِرَةِ وَأَعَدَّ
لَهُمْ عَذَابًا مُّهِينًا ﴿٥٧﴾ وَٱلَّذِينَ يُؤْذُونَ ٱلْمُؤْمِنِينَ وَٱلْمُؤْمِنَٰتِ
بِغَيْرِ مَا ٱكْتَسَبُوا۟ فَقَدِ ٱحْتَمَلُوا۟ بُهْتَٰنًا وَإِثْمًا مُّبِينًا ﴿٥٨﴾
يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّبِىُّ قُل لِّأَزْوَٰجِكَ وَبَنَاتِكَ وَنِسَآءِ ٱلْمُؤْمِنِينَ
يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِن جَلَٰبِيبِهِنَّ ذَٰلِكَ أَدْنَىٰٓ أَن يُعْرَفْنَ
فَلَا يُؤْذَيْنَ وَكَانَ ٱللَّهُ غَفُورًا رَّحِيمًا ﴿٥٩﴾ لَّئِن لَّمْ يَنتَهِ
ٱلْمُنَٰفِقُونَ وَٱلَّذِينَ فِى قُلُوبِهِم مَّرَضٌ وَٱلْمُرْجِفُونَ فِى ٱلْمَدِينَةِ
لَنُغْرِيَنَّكَ بِهِمْ ثُمَّ لَا يُجَاوِرُونَكَ فِيهَآ إِلَّا قَلِيلًا ﴿٦٠﴾
مَّلْعُونِينَ أَيْنَمَا ثُقِفُوٓا۟ أُخِذُوا۟ وَقُتِّلُوا۟ تَقْتِيلًا ﴿٦١﴾ سُنَّةَ ٱللَّهِ
فِى ٱلَّذِينَ خَلَوْا۟ مِن قَبْلُ وَلَن تَجِدَ لِسُنَّةِ ٱللَّهِ تَبْدِيلًا ﴿٦٢﴾

60-61. Şüphesiz ki münafıklar, kalplerinde hastalık bulunanlar ve şehirde çirkin haber yayanlar[4] vazgeçmezlerse, seni onların üzerine salarız; sonra lanetlenmiş olarak, orada senin yanında ancak az bir zaman kalabilirler. Nerede ele geçirilirlerse yakalanır ve (şiddetli bir) ölümle öldürülürler.[5] **62.** Daha önce geçenler arasında da Allah'ın kanunu (buydu). Allah'ın kanununda asla bir değişiklik bulamazsın.[6]

---

[1] Burada Hz. Muhammed'in hanımlarının yanına kimlerin rahatça girebileceği, dolayısıyla hanımlarının bu noktada sorumlu olmayacaklarıyla ilgili bilgiler gündeme getirilmektedir.

[2] Bu cümleye "Allah ve melekleri Peygamber'e *salavat* getiriyor/dua ediyor" şeklinde anlam vermek büyük bir hatadır. Buradaki *yusallûne* fiili ile *sallû* emir kalıbı, tıpkı Tevbe 9:103 ve Ahzâb 33:43'teki ilgili kelimelerde olduğu gibi "yardım etmek, destek olmak" demektir. Bu anlamın delili Enfâl 8:62'dir. Ayetteki buyruk Yüce Allah'ın ve meleklerinin yaptığı gibi müminlerin de Hz. Muhammed'e destek vermeleridir; ayrıca bütün müminlerin ona teslimiyet ve samimiyet göstermeleridir.

[3] Bu buyruk, bir dış örtü veya giysinin gerekliliği hükmünü içermektedir. Ayrıca bu ayette dış giysi giyilmesinin gerekçesi "tanınmak ve eziyete uğratılmamak"tır. İddia edildiği gibi "tanınmamak" şeklinde bir gerekçe ayetin metnine açıkça aykırıdır.

[4] Ayetteki *el-murcifûne* kelimesi, "sarsıntı" gibi anlamlarda "Son Saat" için kullanılan *er-racfeh* kelimesiyle aynı kökten gelmekte ve "sosyal hayatta sarsıntılara sebep olan haberleri yayanlar" anlamını içermektedir. Âl-i İmrân 3:173'e göre, Medine'de bu gibi kişilerin daha çok yahudiler olduğu bilinmekte, savaşlarda müslümanların yenilip düşmanlarının galip geldiği şeklinde yalan haberler yaymaktan vazgeçmeleri gerektiği kendilerine bildirilmektedir.

[5] Burada sözü edilenler müslümanları içerden yıkmak için saldıranlarla işbirliği yapanlardır.

[6] Benzer mesajlar: Ahzâb 33:38; Fâtır 35:43; Mü'min 40:85; Fetih 48:23.

يَسْـَٔلُكَ النَّاسُ عَنِ السَّاعَةِ قُلْ إِنَّمَا عِلْمُهَا عِندَ اللَّهِ
وَمَا يُدْرِيكَ لَعَلَّ السَّاعَةَ تَكُونُ قَرِيبًا ﴿٦٣﴾ إِنَّ اللَّهَ لَعَنَ
الْكَافِرِينَ وَأَعَدَّ لَهُمْ سَعِيرًا ﴿٦٤﴾ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا لَّا يَجِدُونَ
وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ﴿٦٥﴾ يَوْمَ تُقَلَّبُ وُجُوهُهُمْ فِي النَّارِ يَقُولُونَ
يَا لَيْتَنَا أَطَعْنَا اللَّهَ وَأَطَعْنَا الرَّسُولَا ﴿٦٦﴾ وَقَالُوا رَبَّنَا إِنَّا أَطَعْنَا
سَادَتَنَا وَكُبَرَاءَنَا فَأَضَلُّونَا السَّبِيلَا ﴿٦٧﴾ رَبَّنَا آتِهِمْ ضِعْفَيْنِ
مِنَ الْعَذَابِ وَالْعَنْهُمْ لَعْنًا كَبِيرًا ﴿٦٨﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا
لَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ آذَوْا مُوسَىٰ فَبَرَّأَهُ اللَّهُ مِمَّا قَالُوا وَكَانَ
عِندَ اللَّهِ وَجِيهًا ﴿٦٩﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلًا
سَدِيدًا ﴿٧٠﴾ يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ
وَمَن يُطِعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا ﴿٧١﴾ إِنَّا عَرَضْنَا
الْأَمَانَةَ عَلَى السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالْجِبَالِ فَأَبَيْنَ أَن يَحْمِلْنَهَا
وَأَشْفَقْنَ مِنْهَا وَحَمَلَهَا الْإِنسَانُ إِنَّهُ كَانَ ظَلُومًا جَهُولًا ﴿٧٢﴾ لِّيُعَذِّبَ
اللَّهُ الْمُنَافِقِينَ وَالْمُنَافِقَاتِ وَالْمُشْرِكِينَ وَالْمُشْرِكَاتِ وَيَتُوبَ
اللَّهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَّحِيمًا ﴿٧٣﴾

▼ *Surenin 63-73. ayetlerinde Son Saat'in bilinemezliği, inkârcıların mahşerdeki pişmanlıkları, istekleri, müminlere yönelik bazı hatırlatmalar, bunun gereğini yerine getirenlerin ödülleri, sorumluluğun insana yüklenmesi, insanların bir kısmının cezalandırılıp diğerlerinin ödüllendirileceği bildirilmektedir.*

63. İnsanlar sana o (Son) Saat'ten soruyorlar. De ki: "Onun bilgisi yalnızca Allah katındadır." Belki de o (Son) Saat çok yakın olacak. Onu sana bildirecek olan ne olabilir ki![1] **64.** Şüphesiz ki Allah kâfirlere lanet etmiş ve onlar için çılgın bir ateş hazırlamış (olacak) tır. **65.** (Onlar) orada *ebedî* kalacaklar, (kendilerini azaptan koruyacak) herhangi bir dost da yardımcı da bulamayacaklardır. **66.** Yüzleri ateşte evrilip çevrildiği gün "Ah (eyvah), yazık bize! Keşke Allah'a itaat etseydik, Elçiye de itaat etseydik!" diyecekler.

67. (İnkârcılar) "Rabbimiz! Biz, liderlerimize ve büyüklerimize itaat ettik (ama) onlar bizi yoldan saptırdılar.[2] **68.** Rabbimiz! Onlara iki kat azap ver ve onlara büyük (bir şekilde) lanet et!" demiş (olacaklar)dır.[3] **69.** Ey iman edenler! Siz de Musa'ya eziyet edenler gibi olmayın![4] (Sonunda) Allah onu, dedikleri şeyden temize çıkarmıştı. O, Allah katında itibarlıydı. **70.** Ey iman edenler! Allah'a karşı *takvâ*lı (duyarlı) olun ve doğru söz söyleyin![5] **71.** (Böyle davranırsanız) Allah sizin için işlerinizi düzeltir ve sizin için günahlarınızı bağışlar. Kim Allah'a ve Elçisine gönülden itaat ederse elbette büyük bir kurtuluşa ulaşmış olur. **72.** Biz emaneti (sorumluluğu) göklere, yere ve dağlara sunmuştuk da onlar bunu yüklenmekten çekinmişler, (sorumluluğundan) korkmuşlardı.[6] Onu insan yüklenmişti. Şüphesiz ki o (insan), çok zalimdir,[7] çok cahildir. **73.** Allah münafık erkeklere ve münafık kadınlara, müşrik erkeklere ve müşrik kadınlara azap edecek; iman eden erkeklerin ve iman eden kadınların da tevbesini kabul edecektir.[8] Allah çok bağışlayandır, çok merhametlidir.

---

[1] Benzer mesajlar: A'râf 7:187; Tâhâ 20:15; Enbiyâ 21:109; Lokmân 31:34; Fussilet 41:47; Şûrâ 42:17; Zuhruf 43:85; Muhammed 47:18; Mülk 67:26; Nâzi'ât 79:42-46.

[2] Kur'an'da sadece bu ayette geçen *sâdetenâ* ifadesi "önderlerimiz", "liderlerimiz" demektir. Burada geçen *sâdeh* sözcüğü *seyyid* kelimesinin çoğuludur. Kur'an'da sadece burada geçen *kübernâ* ifadesi ise "büyüklerimiz", "ileri gelenlerimiz" anlamını vermektedir. Şirk, inkar ve küfürde efendilerine ve büyüklerine itaat edenler, onların kendilerini saptırdığını Yüce Allah'ın huzurunda şikayete konu edineceklerdir.

[3] Bu iki ayet A'râf 7:38-39, Sâd 38:61 ve Fussilet 41:29 ile birlikte okunmalıdır.

[4] Benzer mesaj: Nisâ 4:153.

[5] Benzer mesaj: Nisâ 4:9.

[6] Buradaki "korkmak" fiili gökler ve yer için elbette mecazdır; sorumluluğun büyüklüğünü gösteren bir kullanımdır. Zira sorumluluğun ne olduğu fark edebilmek için onu idrak etmek gerekir. Aklı, iradesi, bilgisi, bilinci vs. olmayan varlıkların bu türden korkularla anılması mecaz olarak anlaşılmalıdır.

[7] Burada sözü edilen insan, sorumluluğunun gereğini yerine getirmeyendir. Bu nedenle *zalûm* (çok zalim) ve *cehûl* (çok cahil) sıfatlarıyla anılmıştır.

[8] Benzer mesaj: Fetih 48:5-6.

34. SEBE' SURESİ

54 AYET

Mekke döneminde indirilen, 54 ayetten oluşan, adını 15. ayette geçen ve Yemen'de yaşamış eski bir uygarlığın ismi olan *sebe'* kelimesinden alan Sebe' suresi inişte 76, mushaf sırasında ise 34. suredir.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

▾*Surenin 1-9. ayetlerinde hamdin Yüce Allah'a ait olduğu, her şeyi en ince ayrıntısına kadar bildiği, inkârcıların mahşeri reddettikleri, orada her insana hak ettiği karşılığın verileceği, ayetleri etkisizleştirmek isteyenlerin feci sonu, vahiy ve Hz. Muhammed'le alay edenlerin akıbetleri ele alınmaktadır.*

1. *Hamd* (övgü), göklerde ve yerde bulunanlar kendisine ait olan Allah içindir. Ahirette de *hamd* (övgü) yalnızca O'na aittir.[1] O, doğru hüküm verendir, haberdardır. **2.** Yerin içine gireni ve ondan çıkanı, gökten ineni ve oraya yükseleni bilir.[2] O, çok merhametlidir; çok bağışlayandır. **3.** Kâfir olanlar, "O (Son) Saat bize gelmeyecektir!" demişlerdi. De ki: "Hayır! *Gayb* (bilinemeyeni) bilen[3] Rabbime yemin olsun ki o (Son Saat) mutlaka size gelecektir." Göklerde ve yerde zerre miktarı bir şey bile O'ndan uzak (ve gizli) kalmaz. Bundan daha küçük ve daha büyük (hiçbir şey) yoktur ki apaçık bir kitapta (ilahi kanunda) bulunmasın.[4] **4.** (Allah) iman edip iyi işler yapanlara karşılık vermek için (bunu yapacaktır). Onlar için bağışlanma ve değerli bir rızık vardır.

5. Ayetlerimizi aciz bırakmak için karşılıklı olarak uğraşanlar için de en kötüsünden elem verici azap vardır.[5] **6.** Kendilerine bilgi verilenler, Rabbinden sana indirilenin (Kur'an'ın) gerçek olduğunu ve onun güçlü, övgüye layık olan (Allah'ın) yoluna ulaştırdığını görürler (bilirler). **7.** Kâfir olanlar (kendi aralarında) şöyle demişlerdi: "Çürüyüp paramparça olduğunuz zaman yeni bir yaratılışta olacağınızı[6] bildiren adamı size gösterelim mi?

[1] Benzer mesaj: Kasas 28:70.

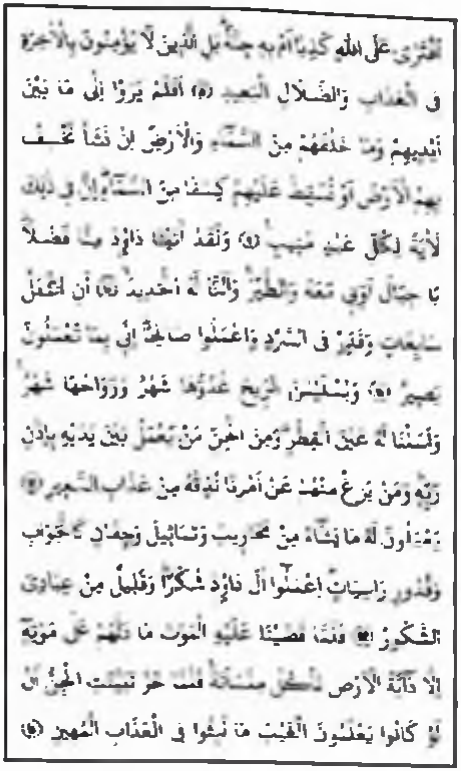
[2] Benzer mesaj: Hadid 57:4.

[3] Benzer mesajlar: En'âm 6:73; Tevbe 9:94, 105; Ra'd 13:9; Mü'minûn 23:92; Secde 32:6; Fâtır 35:38; Zümer 39:46; Haşr 59:22; Cuma 62:8; Teğâbun 64:18; Cinn 72:26.

[4] Burada verilmek istenen mesaj her şeyin bir yasasının bulunduğunu bildirmektir. Benzer mesaj: Yûnus 10:61.

[5] Ayetlerin iptal edilmesi ve işlevsiz bırakılması anlamına gelen klasik *nesh* anlayışı Nisâ 4:82, Hacc 22:51, Sebe' 34:38 ve Fussilet 41:42. ayetler ışığında değerlendirilmelidir.

[6] Mahşerde yeniden diriltilmeyi inkar edenlerin sözleriyle ilgili benzer mesajlar: Ra'd 13:5; İsrâ 17:49, 98; Meryem 19:66; Mü'minûn 23:35, 82; Neml 27:67; Yâsin 36:78; Sâffât 37:16, 53; Duhân 44:35; Kâf 50:3, 15; Vâkı'a 56:47; Teğâbun 64:7; Nâzi'ât 79:11.

8. Acaba o, Allah'a yalan mı uydurmuştur?[1] Yoksa onda cinlenmişlik[2] mi var?" Hayır! Ahirete inanmayanlar (orada) azapta (olacaklar)dır ve derin bir sapkınlık içindedir. **9.** Onlar gökten ve yerden, önlerinde ve arkalarında (olup bitenlere) hiç bakmıyorlar mı? Dilesek onları yere batırır veya üzerlerine gökten parçalar düşürürüz. Şüphesiz ki bunda (Rabbine) yönelen her kul için bir ders vardır.

▼ *Sûrenin 10-14. ayetlerinde Hz. Davud ve oğlu Hz. Süleyman'ın kıssaları hakkında kısa da olsa bazı bilgilere yer verilmektedir.*

10. Yemin olsun ki Davud'a tarafımızdan bir ikramda bulunmuştuk (ve) "Ey dağlar! (Beni *tesbih* ederek) onunla (Davud'la) birlikte yankıyla ses verin!" (demiştik); kuşlara da (aynısını söylemiştik).[3] Ona (onun için) demiri yumuşatmıştık. **11.** "Geniş zırhlar yap; dokumasında ölçülü davran!"[4] diye (vahyetmiştik). (Siz de) iyi işler yapın! Şüphesiz ki ben yaptıklarınızı görenim. **12.** Sabah (gidişi) bir ay(lık mesafe), (akşam) dönüşü bir ay(lık mesafe) olan rüzgârı da Süleyman'a (onun hizmetine) vermiştik[5] ve onun için erimiş bakırı, kaynağından sel gibi akıtmıştık. Rabbinin izniyle cinlerden[6] bir kısmı onun (gözünün) önünde çalışırdı. Onlardan kim emrimizden sapsa ona alevli azabı tattırırdık. **13.** Onlar (cinler) Süleyman için mabedlerden, heykellerden, havuzlar gibi (geniş) leğenlerden, sabit (ağır) kazanlardan ne dilerse yaparlardı. Ey Davud ailesi! Şükür için çalışın! Kullarımdan şükreden(ler) ne kadar da azdır! **14.** (Süleyman'ın) ölümüne hükmettiğimiz zaman, onun öldüğünü ancak bastonunu kemiren bir ağaç kurdu göstermişti.[7] (Süleyman) yıkılınca, ortaya çıktı ki cinler *gayb* (bilinemeyeni) bilselerdi,[8] o küçük düşürücü azap içinde kalmazlardı.

---

[1] Ayetin başındaki *iftarâ* ifadesi *e ifterâ* sorusunu içermektedir. Hz. Muhammed'e "müfteri" suçlamasıyla ilgili benzer mesajlar: Yûnus 10:38; Hûd 11:13; Nahl 16:101; Enbiyâ 21:5; Furkân 25:4; Secde 32:3; Sebe' 34:8; Şûrâ 42:24; Ahkâf 46:8.

[2] Benzer mesajlar: Hicr 15:6; Mü'minûn 23:70; Sâffât 37:36; Duhân 44:14; Tûr 52:29; Kalem 68:51.

[3] Benzer mesajlar: Enbiyâ 21:79; Neml 27:15-17; Sâd 38:18-19.

[4] Benzer mesaj: Enbiyâ 21:80.

[5] Benzer mesajlar: Enbiyâ 21:81; Sâd 38:36. Hz. Süleyman, yaşadığı dönem itibariyle deniz yolculuklarını ve deniz taşımacılığını sürdürdüğü için Yüce Allah onun bu yolculuklarını estirdiği bir rüzgâr sayesinde normalde "kara yolculuğu olarak" gidişi bir ay, dönüşü de bir ay sürecek mesafeleri kısa sürede katettiğini bildirmiş olmaktadır.

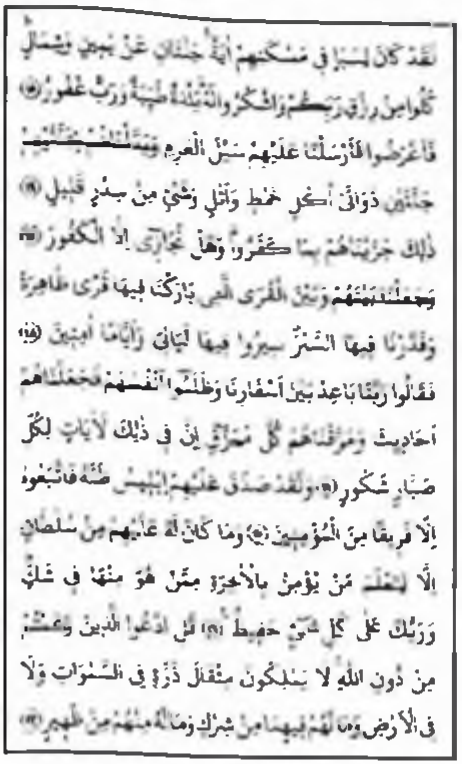
[6] Burada geçen cinlerin bilinen anlamda insanlar ve meleklerden farklı olarak üçüncü bir yaratık türü olabileceği gibi, "asi ve yabancı kavimlere mensup insanlar", "bilinmeyen tanınmayan insanlar" olduğu da ifade edilmektedir.

[7] Buradaki amaç Hz. Süleyman'ın iktidarının içten içe yıkıldığına dikkat çekmektir. *Minseh* (baston) kelimesi iktidarı, *dâbbetu'l-ard* (ağaç kurdu) ise o iktidarı içten içe kemiren hainleri sembolize edebilir.

[8] Bu cümle gaybı sadece Yüce Allah'ın bildiğinin belirtildiği Neml 27:65'le birlikte okunmalıdır.

▼*Surenin 15-21. ayetlerinde sureye ismi verilen Sebelilerden söz edilmekte, onlara verilen bazı nimetler ve nankörlükleri nedeniyle karşılaştıkları feci son dile getirilmektedir.*

15. Şüphesiz ki sağdan ve soldan iki bahçeye sahip olan Sebe' kavmi için oturdukları yerde bir ders vardır. (Onlara:) "Rabbinizin rızkından yiyin ve O'na şükredin!" (demiştik). İşte güzel bir şehir ve çok bağışlayan bir Rab! **16.** (Ancak) onlar yüz çevirmişlerdi. Bu yüzden üzerlerine *Arim* Seli'ni[1] göndermiştik. Onların iki bahçesini, acı meyveli, ılgınlı ve içinde biraz da sedir ağacı bulunan iki (harap) bahçeye çevirmiştik. **17.** Nankörlük ettikleri için onları böyle cezalandırmıştık. Nankör olandan başkasını cezalandırır mıyız hiç! **18.** Onlar(ın yurdu) ile kendilerini bereketlendirdiğimiz şehirler arasında, kolayca görünen şehirler var etmiş ve bunlar arasında (kolayca) yürümelerini (seyahat etmelerini) mümkün kılmıştık. (Onlara) "Oralarda geceleri ve gündüzleri güven içinde yürüyün (seyahat edin!" demiştik). **19.** (Bunun üzerine) "Rabbimiz! Seferlerimizin (yolculuk yaptığımız şehirlerin) arasını uzaklaştır!" demişler ve kendilerine yazık etmişlerdi. (Biz de) onları sözlere (ibretlik anılara) çevirmiş ve onları tamamen parçalamıştık. Şüphesiz ki bunda çok sabreden, çok şükreden herkes için dersler vardır. **20.** Yemin olsun ki İblis, onlar hakkındaki tahminini doğrulamıştı. İnanan az bir grubun dışında hepsi ona uymuşlardı.

21. (Oysa) onun (İblis'in), onlar üzerinde hiçbir etkisi yoktu.[2] Ancak ahirete inananı, şüphe içinde kalandan bil(dir)ip (ortaya çıkaralım) diye[3] (ona bu fırsatı vermiştik). Rabbin her şeyi koruyandır.

▼*Surenin 22-30. ayetlerinde müşriklerin tutumu, Yüce Allah'ın bilgisi, şefaat beklentilerinin yanlışlığı, tevhid öğretileri, mahşerdeki yargılama ve Hz. Muhammed'in risaletinin evrenselliği ifade edilmektedir.*

22. (Müşriklere) de ki: "Allah'ın peşi sıra (ilah) sandıklarınıza yalvarın! Onlar göklerde ve yerde zerre ağırlığınca (hiçbir şeye) sahip değillerdir. Onların bu ikisinde (göklerde ve yerde) hiçbir ortaklığı yoktur; O'nun (Allah'ın) onlardan herhangi bir destekçisi de yoktur."

[1] "Arim seli", büyük barajları su altında bırakabilen, onları yıkabilen hacimde, çok büyük bir felaketti. *el-'Arim* kelimesine "köstebek" diyenler olduğu gibi, bunun seddin veya vadinin adı olduğunu söyleyenler de vardır. Bu barajı, Sebelilerin, Belkıs'ın, Himyer'in veya Lokman b. Âd'in yaptığı rivayet edilmektedir. Tarihte bu olayın tam olarak ne zaman gerçekleştiği bilinmemekte, ancak Me'rib Barajı'nın ilk yıkılış tarihinin MS 2. yüzyıl olabileceği bildirilmektedir. Bu olaydan sonra Sebe Krallığı büyük ölçüde harap olmuş, yöre halkının önemli bir bölümü kuzeye doğru göç etmek zorunda kalmıştı (Esed, *Kur'an Mesajı*, s. 876'da 24. not).

[2] Benzer mesajlar: A'râf 7:12-18; Hicr 15:42; Nahl 16:99; İsrâ 17:61-63; Sâd 38:75-82.

[3] "Yüce Allah'ın bilmesi" ifadesiyle ilgili izahımız ve ilgili ayetler için bkz. Âl-i İmrân 3:140, dipnot 11.

وَلَا تَنفَعُ الشَّفَاعَةُ عِندَهُۥٓ إِلَّا لِمَنْ أَذِنَ لَهُۥ حَتَّىٰٓ إِذَا فُزِّعَ
عَن قُلُوبِهِمْ قَالُوا مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ ۖ قَالُوا الْحَقَّ ۖ وَهُوَ الْعَلِيُّ
الْكَبِيرُ ﴿٢٣﴾ قُلْ مَن يَرْزُقُكُم مِّنَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ۖ
قُلِ اللَّهُ ۙ وَإِنَّآ أَوْ إِيَّاكُمْ لَعَلَىٰ هُدًى أَوْ فِي ضَلَٰلٍ مُّبِينٍ ﴿٢٤﴾
قُل لَّا تُسْـَٔلُونَ عَمَّآ أَجْرَمْنَا وَلَا نُسْـَٔلُ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٢٥﴾
قُلْ يَجْمَعُ بَيْنَنَا رَبُّنَا ثُمَّ يَفْتَحُ بَيْنَنَا بِالْحَقِّ ۚ وَهُوَ الْفَتَّاحُ
الْعَلِيمُ ﴿٢٦﴾ قُلْ أَرُونِيَ الَّذِينَ أَلْحَقْتُم بِهِۦ شُرَكَآءَ كَلَّا ۚ
بَلْ هُوَ اللَّهُ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٢٧﴾ وَمَآ أَرْسَلْنَٰكَ إِلَّا كَآفَّةً
لِّلنَّاسِ بَشِيرًا وَنَذِيرًا وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢٨﴾
وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هَٰذَا الْوَعْدُ إِن كُنتُمْ صَٰدِقِينَ ﴿٢٩﴾
قُل لَّكُم مِّيعَادُ يَوْمٍ لَّا تَسْتَـْٔخِرُونَ عَنْهُ سَاعَةً وَلَا
تَسْتَقْدِمُونَ ﴿٣٠﴾ وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَن نُّؤْمِنَ بِهَٰذَا الْقُرْءَانِ
وَلَا بِالَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ ۗ وَلَوْ تَرَىٰٓ إِذِ الظَّٰلِمُونَ مَوْقُوفُونَ
عِندَ رَبِّهِمْ يَرْجِعُ بَعْضُهُمْ إِلَىٰ بَعْضٍ الْقَوْلَ ۖ يَقُولُ الَّذِينَ
اسْتُضْعِفُوا لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا لَوْلَآ أَنتُمْ لَكُنَّا مُؤْمِنِينَ ﴿٣١﴾

23. O'nun (Allah'ın) huzurunda, izin verdiği kimseden başkasına şefaat yarar sağlamaz.[1] Sonunda onların (iyilerin) yüreklerinden korku giderilince (melekler) "Rabbiniz ne buyurdu?" diye soracaklardır. Onlar (cennetlikler) de "Gerçeği!" diyeceklerdir. O yücedir, büyüktür. **24.** De ki: "Size göklerden ve yerden kim rızık veriyor?" De ki: "Allah!"[2] Biz veya siz (ikimizden biri) doğru yol üzerindedir veya apaçık bir sapkınlık içindedir." **25.** De ki: "Bizim işlediğimiz suçtan size sorulmayacak; biz de sizin işlediğiniz (suç)tan sorulmayacağız."[3] **26.** De ki: "Rabbimiz hepimizi bir araya toplayacak, sonra aramızda hak ile (adaletle) hükmedecektir. O, (hükmü) apaçık (adil) verendir, bilendir."

27. De ki: "O'na (Allah'a) kattığınız ortaklarınızı[4] bana gösterin!" Hayır, aksine! Güçlü, doğru hüküm veren yalnızca Allah'tır. **28.** Biz seni bütün insanlara[5] ancak müjdeleyici ve uyarıcı olarak[6] gönderdik fakat insanların çoğu bilmezler. **29.** "Doğruysanız o vaat (Son Saat) ne zamanmış!" derler.[7] **30.** De ki: "Size öyle bir gün vadedilmiştir ki ondan ne bir saat (bir an) geri kalabilir, ne de ileri geçebilirsiniz."

Surenin 31-39. ayetlerinde saptırılanlarla saptıranların birbirlerine karşı mahşerdeki konuşmaları, helak edilen kavimlerin helak nedenleri, Yüce Allah'ın kullarına rızık vermedeki prensibi ve insanların buna karşı nasıl bir tavır içerisine girdikleri ele alınmaktadır.

31. Kâfir olanlar şöyle demişlerdi: "Biz hiçbir zaman bu Kur'an'a ve bundan önce gelen (kitaplara) inanmayacağız."[8] Sen o zalimleri, Rablerinin huzurunda tutuklanmış, birbirlerine söz atarlarken bir görsen![9] Zayıf bırakılanlar kibirlenenlere "Siz olmasaydınız elbette biz inananlar olurduk!" diyeceklerdir.

---

1 Bu ayet Tâhâ 20:109, Enbiyâ 21:27, Zümer 39:43-44, Zuhruf 43:88 ve Necm 53:26. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

2 Benzer mesajlar: En'âm 6:12; Ra'd 13:16.

3 Benzer mesajlar: Yûnus 10:41; Kasas 28:55; Kâfirûn 109:6.

4 "O'na kattığınız ortaklarınız" ifadesi O'na atfettiğiniz ortaklarınız demektir. Yüce Allah müşriklere meydan okumakta ve kendisine ortaklar koşup ilah gibi kabul ettikleri varlıkları Hz. Muhammed'e göstermelerini istemektedir.

5 Benzer mesajlar: Nisâ 4:79; En'âm 6:19; A'râf 7:158; Enbiyâ 21:107; Yâsîn 36:6; Şûrâ 42:7; Cum'a 62:2-3.

6 Benzer mesajlar: Furkân 25:56; Ahzâb 33:45; Fâtır 35:24; Fetih 48:8.

7 Benzer mesajlar: Yûnus 10:48; Enbiyâ 21:38; Neml 27:71; Secde 32:28; Yâsîn 36:48; Zâriyât 51:12; Mülk 67:25; Kıyâmet 75:6.

8 Benzer mesajlar: En'âm 6:25, 109, 111; A'râf 7:146; Yûnus 10:33, 96; Hicr 15:13-15; İsrâ 17:93; Şu'arâ 26:199.

9 Yüce Allah mahşerdeki sorgulama esnasında veya sonrasında haklarında kesin hüküm verdiği inkârcıların birbirlerini suçlayacaklarını haber vermektedir. Benzer mesajlar: A'râf 7:38-39; Yûnus 10:28-29; İbrâhîm 14:21-22; Nahl 16:86; Meryem 19:82; Furkân 25:18-19; Kasas 28:63; 'Ankebût 29:25; Rûm 30:13; Sebe' 34:41; Fâtır 35:14; Sâffât 37:27; Ahkâf 46:6; Kalem 68:30.

32. Kibirlenenler zayıf bırakılanlara (kıyamet gününde) "Size hidayet geldikten sonra sizi ondan biz mi çevirdik? Aksine siz suç işliyordunuz!" diyeceklerdir. **33.** Zayıf bırakılanlar kibirlenenlere "Hayır! (İşiniz gücünüz) gece gündüz tuzak kurmaktı. Çünkü siz daima Allah'ı inkâr etmemizi, O'na ortaklar koşmamızı bize emrederdiniz!" diyeceklerdir.[1] Azabı gördüklerinde pişmanlık(larını içinde) gizlemiş[2] olacaklardır. Biz de o kâfir olanların boyunlarına demir halkalar takacağız.[3] Onlar yaptıklarından başka (bir şeyle) mi cezalandırılacaklar ki! **34.** Biz ne zaman bir şehre bir uyarıcı gönderdiysek oranın şımarıkları[4] mutlaka "Biz size gönderilmiş olan her şeyi inkâr edicileriz!" demişlerdi.[5] **35.** (Onlar) "Biz mal ve evlat bakımından daha çoğuz;[6] biz asla azaba uğratılacak da değiliz"[7] demişti. **36.** De ki: "Rabbim rızkı dilediğine (layık olana) açarak (bol) da verir, kısarak (dar) da verir fakat insanların çoğu bilmezler."

37. Sizi huzurumuza yaklaştıracak olan, mallarınız da değildir; çocuklarınız da değildir. Ancak iman edip iyi iş(ler) yapanlar hariç! Onlara, (dünyada) yaptıklarının kat kat fazlası karşılık (ödül) vardır. Onlar (cennet) odalarında güven içinde (olacaklar)dır. **38.** Ayetlerimizi aciz bırakmak için karşılıklı olarak uğraşanlara gelince, onlar da azapta hazır kılınacaklardır.[8] **39.** De ki: "Rabbim rızkı kullarından dilediğine (layık olana) açarak (bol) da verir, ona kısarak (dar) da verir.[9] Siz iyiliğe ne infak ederseniz (verirseniz), O yerine (yenisini) hemen verir. O rızık verenlerin en hayırlısıdır."

---

[1] Benzer mesajlar: A'râf 7:38-39; İbrahîm 14:21.

[2] Burada geçen *eserrû* fiili *ezdâd* yani çift anlamlı kelimelerdendir; dolayısıyla anlamı hem "gizlemek" hem de "açıklamak"tır. Benzer mesaj: Yûnus 10:54.

[3] Benzer mesajlar: Ra'd 13:5; Hacc 22:21; Yâsîn 36:8; Mu'min 40:71; Hâkka 69:32; Müzzemmil 73:12; İnsân 76:4.

[4] Kur'an'da çoğul kalıpta *mütrefû/mütrefî* şeklinde geçen *mutraf* kelimesi "şımarık, nimet ve refah içindeki zenginler, seçkinler, zorbalar" demektir. Bu kelimenin nimetler içerisinde bulunarak, zevkü safa içerisinde kibirlenmek ve dolayısıyla Yüce Allah'ın emirlerini terk etmek gibi bir anlam boyutu da vardır.

[5] Benzer mesajlar: A'râf 7:76; Zuhruf 43:23.

[6] Benzer mesajlar: Kehf 18:34; Meryem 19:75, 77.

[7] Önceki nesillerdeki kâfirlerin peygamberlerine yönelik olarak birbirine benzer tepkiler vermeleri nedeniyle Kur'an'da onların bu durumu aynı anda yaşanmış gibi sunulmakta, küfrün tek millet olduğuna dikkat çekilmektedir. Bu konuda bkz. A'râf 7:94-102; İbrahîm 14:9-18; Sebe' 34:34-35; Yâsîn 36:13-32; Fussilet 41:14; Teğâbun 64:5; Fecr 89:11-12.

[8] Ayetlerin iptal edilmesi ve işlevsiz bırakması anlamına gelen klasik *nesh* anlayışı Nisâ 4:82, Hacc 22:51, Sebe' 34:5 ve Fussilet 41:42. ayetler ışığında değerlendirilmelidir.

[9] Benzer mesajlar: Ra'd 13:26; İsrâ 17:30; Kasas 28:82; 'Ankebût 29:62; Rûm 30:37; Sebe' 34:36; Zümer 39:52; Şûrâ 42:12.

Surenin 40-45. ayetlerinde mahşerdeki sorgulanma, meleklerin putperestlerle ilgili cümleleri, inkârcıların Hz. Muhammed ve vahye karşı alaycı tutumları, müşriklerin dayanaksız çıkışları ve önceki inkârcılar gibi feci sonları bildirilmektedir.

40. O gün (Allah) onların hepsini toplayacak; sonra meleklere "Size tapanlar bunlar mıydı?" diye (sora)caktır. **41.** (Melekler[1] de) "Sen yücesin; bizim dostumuz onlar değil, sensin. Aslında onlar cinlere tapıyorlardı. Çoğu onlara inanmıştı." diyeceklerdir.[2] **42.** Bugün birbirinize yarar da zarar da vermeye gücünüz yetmez. Haksızlık edenlere "(Dünyada) yalanlamış olduğunuz ateş azabını tadın!" diyeceğiz.[3]

43. Onlara apaçık ayetlerimiz *tilavet* edildiği (okunup aktarıldığı) zaman şöyle demişlerdi: "Bu, sizi babalarınızın taptığı (ilahlardan)[4] çevirmek isteyen bir adamdan başkası değildir. Bu (Kur'an) da uydurulmuş bir yalandan başka bir şey değildir!" demişlerdi. Gerçek kendilerine geldiğinde onu inkâr edenler "Bu (Kur'an) apaçık bir büyüden başka bir şey değildir!" demişlerdi. **44.** Biz onlara okuyacakları kitaplar vermemiştik. Senden önce onlara herhangi bir uyarıcı da göndermemiştik.[5] **45.** Onlardan öncekiler de (peygamberlerini) yalanlamışlardı. Bunlar, öncekilere verdiklerimizin (gücün) onda birine bile ulaşamamışlardı. (Önceki toplumlar da) elçilerimi yalanlamışlardı. Cezalandırmam (bak) nasıl olmuştu!

Surenin 46-54. ayetlerinde Hz. Muhammed'in şahsında bütün ümmetin inşasıyla ilgili emirler ve uyarılar, hidayetin vahiy ile gerçekleşeceği ve inkârcıların mahşerdeki çaresizlikleri dile getirilmektedir.

46. (Onlara) de ki: "Size tek bir öğüt vereceğim: (İster) ikişer ikişer (toplu halde, isterse) yalnız başınızayken Allah'ın huzurunda (olduğunuzun bilincinde) olun!" Sonra (şunu) düşünün: Arkadaşınızda (Muhammed'de) hiçbir cinlenmişlik yoktur! O ancak şiddetli bir azabın öncesinde sizin için bir uyarıcıdır. **47.** De ki: "Ben sizden herhangi bir ücret istemişsem o sizin olsun. Ücretim yalnızca Allah'a aittir. O her şeye şahittir." **48.** De ki: "Şüphesiz ki Rabbim gerçeği ortaya koyar.[6] (O), *gayb*ları (bilinemeyenleri) çok iyi bilendir."[7]

---

1 Meleklerin sorgulanması onları şirklerine konu edinenleri yalanlamak içindir.

2 Sorgulanma esnasında yaşanacaklarla ilgili benzer mesajlar: Yûnus 10:28-29; İbrâhîm 14:22; Nahl 16:86; Meryem 19:82; Furkân 25:18-19; Kasas 28:63; 'Ankebût 29:25; Rûm 30:13; Fâtır 35:14; Ahkâf 46:6.

3 Benzer mesaj: Secde' 32:20.

4 Ataları taklitle ilgili benzer mesajlar: Bakara 2:170; Mâide 5:104; A'râf 7:28; Yûnus 10:78; Hûd 11:53-54, 62, 87; Enbiyâ 21:52-53; Şu'arâ 26:70-74; Lokmân 31:21; Sâffât 37:69-74; Zuhruf 43:22, 23.

5 Benzer mesajlar: Kasas 28:46; Secde 32:3. Bu üç ayetin mesajı Yâsîn 36:6'dakinden farklıdır. Çünkü Yâsîn 36:6'da "atalarının uyarılması"ndan söz edilmekteyken, diğer ayetlerde "Hz. Muhammed'in yaşadığı dönemde Mekke'ye peygamber gelmediği"nden söz edilmektedir.

6 Benzer mesaj: Enbiyâ 21:18.

7 Benzer mesajlar: Mâide 5:109, 116; Tevbe 9:78.

49. De ki: "Gerçek geldi; *batıl* ne bir şeyi ortaya çıkarabilir ne de geri getirebilir."[1] **50.** De ki: "(Gerçeklerden) saparsam, sadece kendi aleyhime sapmış olurum. Doğru yolu bulursam bu da Rabbimin bana vahyettiği (Kur'an) sayesindedir.[2] Şüphesiz ki O duyandır, yakındır." **51.** Telaşa düştükleri zaman (onları) bir görsen! Artık kurtuluş yoktur; yakın bir yerden yakalanmışlardır. **52.** "Ona inandık!" demişlerdir. Ama uzak bir yerden (imana) ulaşmak onlar için nasıl mümkün olur ki![3] **53.** Daha önce (dünyada) onu (gerçeği) inkâr etmişlerdi. Uzak bir yerden *gayb* (bilinemeyen) hakkında atıp tutuyorlardı. **54.** Bundan önce benzerlerine yapıldığı gibi, kendileriyle arzu ettikleri şey[4] arasına perde çekilmiş (olacak)tır. Şüphesiz ki onlar kuşkulandıran bir şüphe içindeydiler.

35. FÂTIR SURESİ

45 AYET

Mekke döneminde indirilen, 45 ayetten oluşan, adını ilk ayetindeki "yoktan var eden" anlamındaki *fâtır* kelimesinden alan Fâtır suresi inişte 42, mushaf sırasında ise 35. suredir.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

▼ *Surenin 1-8. ayetlerinde Yüce Allah'ın mutlak yaratıcılığı, kuvveti ve rızık verenin de kendisi olduğu hatırlatılmakta. Hz. Muhammed'e moral verilmekte, şeytanın düşman olduğu, onu düşman bilmenin önemi hakkında bilgi verilmektedir.*

1. *Hamd* (övgü), gökleri ve yeri yoktan yaratan,[5] melekleri ikişer, üçer, dörder kanatlı elçiler yapan, yaratmada dilediğini(n sayısını) artıran Allah'adır. Şüphesiz ki Allah her şeye gücü yetendir. **2.** Allah insanlara herhangi bir merhamet açarsa onu tutabilecek kimse yoktur. O'nun tuttuğunu da kendisinden sonra gönderebilecek kimse yoktur.[6] O güçlüdür, doğru hüküm verendir. **3.** Ey insanlar! Allah'ın size olan nimet(ler)ini hatırlayın! Allah'tan başka size gökten ve yerden rızık verecek herhangi bir yaratıcı mı varmış! O'ndan başka ilah yoktur. Nasıl oluyor da (gerçeklerden) döndürülüyorsunuz!

[1] Benzer mesajlar: A'râf 7:118; İsrâ 17:81; Enbiyâ 21:18.

[2] Bu ayet hidayete erebilmenin yolunun vahiy ile buluşmaktan geçtiğinin açık delilidir. Benzer mesajlar: En'âm 6:51, 70; İbrahim 14:52; Enbiyâ 21:45; Furkân 25:52; Kâf 50:45.

[3] Zamanında gerçekleştirilmeyen imanın fayda vermeyeceğiyle ilgili benzer mesajlar: Nisâ 4:18; En'âm 6:158; Yûnus 10:90-91; Secde 32:29; Mü'min 40:85; Duhân 44:13; Muhammed 47:18.

[4] İnkârcıların arzu ettikleri ancak artık ulaşamadıkları şey, vaktinde yapmadıkları, zamanını geçirdikleri "hak ve hakikate iman etmeleri"ydi.

[5] "Yoktan yaratma" anlamında *fetara*, *fâtır* kelimelerinin kullanıldığı ayetler için bkz. En'âm 6:14; Yûsuf 12:101; İbrâhîm 14:10; Zümer 39:46; Şûrâ 42:11.

[6] Benzer mesajlar: Enbiyâ 21:42; Ahzâb 33:17; Zümer 39:38; Mülk 67:20-21, 28.

وَإِن يُكَذِّبُوكَ فَقَدْ كُذِّبَتْ رُسُلٌ مِّن قَبْلِكَ ۚ وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ
الْأُمُورُ ﴿٤﴾ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ ۖ فَلَا تَغُرَّنَّكُمُ الْحَيَاةُ
الدُّنْيَا ۖ وَلَا يَغُرَّنَّكُم بِاللَّهِ الْغَرُورُ ﴿٥﴾ إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمْ عَدُوٌّ
فَاتَّخِذُوهُ عَدُوًّا ۚ إِنَّمَا يَدْعُو حِزْبَهُ لِيَكُونُوا مِنْ أَصْحَابِ السَّعِيرِ ﴿٦﴾
الَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ ۖ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
لَهُم مَّغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ ﴿٧﴾ أَفَمَن زُيِّنَ لَهُ سُوءُ عَمَلِهِ فَرَآهُ حَسَنًا
فَإِنَّ اللَّهَ يُضِلُّ مَن يَشَاءُ وَيَهْدِي مَن يَشَاءُ ۖ فَلَا تَذْهَبْ نَفْسُكَ
عَلَيْهِمْ حَسَرَاتٍ ۚ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِمَا يَصْنَعُونَ ﴿٨﴾ وَاللَّهُ الَّذِي أَرْسَلَ
الرِّيَاحَ فَتُثِيرُ سَحَابًا فَسُقْنَاهُ إِلَىٰ بَلَدٍ مَّيِّتٍ فَأَحْيَيْنَا بِهِ الْأَرْضَ
بَعْدَ مَوْتِهَا ۚ كَذَٰلِكَ النُّشُورُ ﴿٩﴾ مَن كَانَ يُرِيدُ الْعِزَّةَ فَلِلَّهِ الْعِزَّةُ
جَمِيعًا ۚ إِلَيْهِ يَصْعَدُ الْكَلِمُ الطَّيِّبُ وَالْعَمَلُ الصَّالِحُ يَرْفَعُهُ ۚ وَالَّذِينَ
يَمْكُرُونَ السَّيِّئَاتِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ ۖ وَمَكْرُ أُولَٰئِكَ هُوَ يَبُورُ ﴿١٠﴾
وَاللَّهُ خَلَقَكُم مِّن تُرَابٍ ثُمَّ مِن نُّطْفَةٍ ثُمَّ جَعَلَكُمْ أَزْوَاجًا ۚ
وَمَا تَحْمِلُ مِنْ أُنثَىٰ وَلَا تَضَعُ إِلَّا بِعِلْمِهِ ۚ وَمَا يُعَمَّرُ مِن مُّعَمَّرٍ
وَلَا يُنقَصُ مِنْ عُمُرِهِ إِلَّا فِي كِتَابٍ ۚ إِنَّ ذَٰلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ ﴿١١﴾

4. Seni yalanlarlarsa (üzülme); elbette senden önceki elçiler de yalanlanmıştı. Bütün işler yalnızca Allah'a döndürülecektir. **5.** Ey insanlar! Şüphesiz ki Allah'ın vaadi gerçektir. Dünya hayatı sakın sizi aldatmasın ve o çok aldatıcı (şeytan sakın) sizi Allah ile aldatmasın![1] **6.** Şüphesiz ki şeytan sizin için düşmandır; siz de onu düşman edinin![2] Zira o, kendi tarafında olanları alevli ateş halkı olmaları için davet eder. **7.** Kâfir olanlar için şiddetli bir azap vardır; iman edip iyi işler yapanlara gelince, onlar için de bağışlanma ve büyük bir ödül vardır.

8. İşinin kötülüğü kendisine süslü gösterilip onu güzel gören kişi (diğerleri gibi olur mu)! Şüphesiz ki Allah dileyeni (layık gördüğünü) saptırır (sapkınlığını onaylar), dileyeni (layık gördüğünü) de doğru yola ulaştırır.[3] Onlar için üzülerek kendini perişan etme![4] Şüphesiz ki Allah onların yaptıklarını bilendir.

Sureinin 9-14. ayetlerinde evren kitabı, itibarın Allah katında olduğu, insanın yaratılışıyla ilgili bilgiler, iki denizin durumu, gece ve gündüzün, güneşle ayın yaratılış sistemi, puta tapanların yanılgısı belirtilmektedir.

9. Rüzgârları gönderip de bulutu kaldıran (harekete geçiren) Allah'tır. İşte biz o (bulutu) ölü bir şehre göndeririz de ölümünden sonra onunla toprağa hayat veririz.[5] Diriliş de böyle olacaktır.[6] **10.** Kim itibar istiyorsa (bilsin ki) itibar, tamamen yalnızca Allah'a aittir.[7] Yalnızca iyi işin yükselttiği güzel sözler Allah'a yükselir.[8] Kötülüklerin tuzağını kuranlara şiddetli bir azap vardır. Onların tuzağı ise yok olup gider.[9] **11.** Allah sizi (önce) topraktan, sonra da *nutfe*den (zigottan) yarattı; daha sonra sizi eşler (çiftler) hâline getirdi.[10] Hiçbir dişi, O'nun bilgisi olmadan gebe kalamaz ve doğuramaz. (Bir canlıya) ömür verilmesi de ömründen kısılıp azaltılması[11] da mutlaka bir kitaptadır (sistemi vardır). Şüphesiz ki bu, Allah'a çok kolaydır.

---

1 Ayette geçen *el-ğarûr* kelimesi "çok ve sürekli aldatan" anlamında şeytanın sıfatıdır. Benzer mesaj: Lokmân 31:33.

2 Şeytanın insanlar için düşman oluşu hakkında benzer mesajlar: Bakara 2:168, 208; Nisâ 4:101; En'âm 6:142; A'râf 7:22; Yûsuf 12:5; İsrâ 17:53; Kehf 18:50; Tâhâ 20:117; Kasas 28:19; Yâsîn 36:60; Zuhruf 43:62.

3 Benzer mesajlar: Bakara 2:284; Âl-i İmrân 3:129; Mâide 5:18, 40; Ra'd 13:27; İbrâhîm 14:4; Nahl 16:93; Hacc 22:16; 'Ankebût 29:21; Fetih 48:14; Müddessir 74:31.

4 Benzer mesajlar: Kehf 18:6; Şu'arâ 26:3.

5 Benzer mesajlar: A'râf 7:57; Tâhâ 20:53; Nûr 24:43; Furkân 25:48-49; Neml 27:63; Rûm 30:48.

6 Benzer mesajlar: A'râf 7:25; Tâhâ 20:55; Hacc 22:6; Rûm 30:19; Kâf 50:11, 42; Zuhruf 43:11; Nûh 71:18.

7 Bu ayet Nisâ 4:139 ve Yûnus 10:65. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

8 Bu ayet duaların kabul şartının samimiyet ve istenen şey uğrunda öncelikle fedakârlık gerçekleştirmek olduğunu ortaya koymaktadır.

9 Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:54; En'âm 6:123; Enfâl 8:18, 30; Ra'd 13:42; İbrâhîm 14:46; Fâtır 35:43; Mü'min 40:25; Tûr 52:42; Târık 86:15-16.

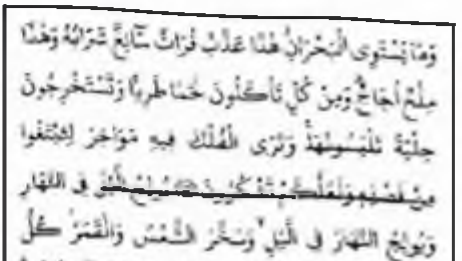
10 Benzer mesajlar: Nisâ 4:1; Rûm 30:20; Mü'min 40:67; Nebe' 78:8.

11 Bu ayet ecelin öne alınabileceğinin delilidir.

12. İki deniz birbirine eşit değildir. Biri tatlıdır, susuzluğu keser, içmesi kolaydır; diğeri ise tuzludur, acıdır. (Buna rağmen) hepsinden de taze et (balık) yiyorsunuz ve giyeceğiniz süs (eşyası) çıkartıyorsunuz. (Allah'ın) nimetlerinden arayıp da şükretmeniz için gemilerin denizi yarıp gittiğini görürsün.[1] **13.** (Allah) geceyi gündüzün içine koyuyor, gündüzü de gecenin içine koyuyor.[2] Güneşi ve ayı emri altına almıştır.[3] (Bunların) her biri belirlenmiş bir süreye kadar akıp gitmektedir. İşte otorite sadece kendisine ait olan Rabbiniz Allah'tır. O'nun peşi sıra yalvardıklarınız ise bir çekirdek zarına bile sahip değillerdir. **14.** Onlara (putlara) yalvarsanız (bile) çağrınızı duyamazlar. Sizi duysalardı da isteklerinize cevap veremezlerdi.[4] Kıyamet günü (onları) ortak koştuğunuzu da inkâr edeceklerdir.[5] Haberdar olan (Allah) gibi (gerçeği kimse) sana bildiremez.

Surenin 15-26. ayetlerinde sorumluluk duygusu, kalbini hakikate kapatanların hiçbir şeyden yararlanamayacağı, Hz. Muhammed'in risalet amacı ve onu inkâr edenlerin akıbeti hakkında bilgi verilmektedir.

15. Ey insanlar! Siz Allah'a muhtaçsınız.[6] Gerçek zengin ve övülmeye layık olan Allah'tır. **16.** Dilerse sizi giderir ve (yerinize) yepyeni bir halk getirir.[7] **17.** Bu, asla Allah'a zor değildir.[8]

18. Hiçbir (günah) yüklüsü, başkasının (günah) yükünü yüklenemez.[9] (Günah) yükü ağır olan kişi, yükünü taşımaya -yakını bile olsa- (başkasını) yardıma çağırsa, yükünden hiçbir zerresi taşınamaz.[10] Sen sadece yalnızken Rablerine saygı duyanları[11] ve namazı kılanları uyarabilirsin. Arınmaya çalışan kişi, sadece kendisi için arınmış olur. Dönüş yalnızca Allah'adır.

1 Benzer mesaj: Nahl 16:14.

2 Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:27; Hacc 22:61; Lokmân 31:29; Hadîd 57:6.

3 Benzer mesajlar: Ra'd 13:2; Lokmân 31:29; Zümer 39:5.

4 Bu ayetlerde putların ve ölüp gidenlerin dünyadakilere cevap veremeyecekleri mesajını içermektedir. Benzer mesaj: Ahkâf 46:5.

5 Benzer mesajlar: Yûnus 10:28-29; İbrâhîm 14:22; Nahl 16:86; Meryem 19:82; Furkân 25:18-19; Kasas 28:63; 'Ankebût 29:25; Rûm 30:13; Sebe' 34:41; Ahkâf 46:5-6.

6 Benzer mesajlar: Muhammed 47:38; Teğâbun 64:6.

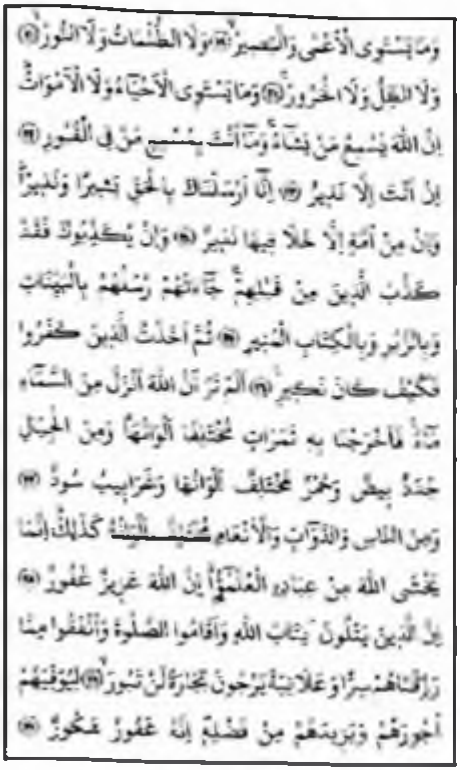
7 Benzer mesajlar: Nisâ 4:133; Mâide 5:54; En'âm 6:133; Tevbe 9:39; Hûd 11:57; İbrâhîm 14:19; Muhammed 47:38.

8 Benzer mesaj: İbrâhîm 14:20.

9 Bu mesaj Bakara 2:134, 141, 272, 286, En'âm 6:52, 164, İsrâ 17:13-15, Lokmân 31:33, Zümer 39:7, Fussilet 41:46, Câsiye 45:15, Necm 53:38-39 ve Zilzâl 99:7-8. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

10 Benzer mesajlar: Bakara 2:48, 123; En'âm 6:164; İsrâ 17:15; Lokmân 31:33; Zümer 39:7; Zuhruf 43:67; Duhân 44:40; Necm 53:38; Mümtehine 60:3; Me'âric 70:10.

11 Benzer mesajlar: Enbiyâ 21:49; Yâsîn 36:11; Kâf 50:33; Mülk 67:12.

19-22. Kör ile gören, karanlıklar ile aydınlık, (serinletici) gölge ile (kavurucu) sıcak ve diriler ile ölüler bir olamaz.[1] Şüphesiz ki Allah dileyene (layık gördüğüne) duyurur. Sen (aklı) mezarlarda olanlara (gerçeği) duyuramazsın.[2] **23.** Sen sadece bir uyarıcısın. **24.** Biz seni bir amaç için müjdeleyici ve uyarıcı olarak gönderdik.[3] (Nitekim) her ümmet için de elbette bir uyarıcı gelmiştir.[4]

25. Seni yalanlarlarsa (üzülme), elbette onlardan öncekiler de kendilerine apaçık deliller, sahifeler ve aydınlatıcı kitabı getiren elçileri yalanlamışlardı.[5] **26.** Sonra ben de o kâfir olanları yakalamıştım. Cezalandırmam (bak) nasıl olmuştu!

Surenin 27-37. ayetlerinde evren kitabından çeşitli başlıklar gündeme getirilmekte ve Yüce Allah'a kulları içerisinden sadece bilenlerin saygı duyacağı bildirilmekte. Kur'an'ın önceki mesajları tasdik eden gerçek mesaj olduğu, görevini yapanların 'Adn cennetlerine girecekleri, kâfirlerin cehenneme atılacakları bildirilmektedir.

27. Şüphesiz ki Allah'ın, gökten su indirmekte olduğunu görmüyor musun? O (su) sayesinde çeşitli renklerde meyveler (yiyecekler) çıkarmaktayız.[6] Dağlardan da renkleri farklı, beyaz, kırmızı ve simsiyah yollar (yarattık). **28.** İnsanlardan, adım atan canlılardan ve dört bacaklı hayvanlardan da renkleri farklı olanlar var. Kulları içinden sadece (gerçeği) bilenler Allah'a saygı duyarlar.[7] Şüphesiz ki Allah güçlüdür, çok bağışlayandır. **29-30.** Allah'ın kitabını[8] *tilavet* edenler (okuyup aktaranlar),[9] namazı kılanlar ve rızık olarak verdiğimiz şeylerden gizli ve açık infak edenler (verenler), (Allah) ödüllerini tam olarak versin ve lütfundan (nimetlerini) artırsın diye asla yok olmayacak bir kazanç umarlar. Şüphesiz ki O çok bağışlayandır, şükre çok karşılık verendir.

---

1 Benzer mesaj: Mü'min 40:58.

2 Bu ayet ruhen ölülere duyurulamayacağını göstermektedir. Ölü ruha duyurulamayacağına göre, bedenen ölmüş kişilere de elbette hiçbir şey duyurulamaz. Benzer mesaj: Meryem 19:98.

3 Benzer mesajlar: Furkân 25:56; Ahzâb 33:45; Sebe' 34:28; Fetih 48:8.

4 Benzer mesajlar: En'âm 6:42; Yûnus 10:47; Ra'd 13:7; Hicr 15:10; Nahl 16:36, 63; Zuhruf 43:6. Ayrıca İsrâ 17:15'te geçtiği üzere, risalet öğretileri birilerine hiç ulaşmamış veya doğru ulaşmamış ise o kişilere de risalet öğretileriyle ilgili azap edilmeyeceği ifade edilmektedir.

5 Demek ki peygamberlerin yaptığı gibi gerçek delil getiren, doğru kaynak gösteren ve aydınlatıcı kitaptan yani Kur'an'dan konuşan kişiler de yalanlanmaktadır. Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:184; En'âm 6:34.

6 Benzer mesaj: En'âm 6:99.

7 Bu ayetler gerçek âlimlerin, evren kitabının ayetlerini tanıyan, onlardaki sanatı fark edebilen, doğru bir yol/din olan tevhid çizgisinde bir hayat süren insanlar olduğunun delilidir.

8 Burada sözü edilen "kitap" vahyedilmiş Kur'an olduğu gibi, önceki ayetlerde dikkat çekilen kainat kitabı da olabilir.

9 Burada geçen *tilâvet* kelimesi okuyup aktarmanın yanı sıra onun emrettiği gerçekleri uygulamak anlamını da içermektedir.

وَالَّذِيٓ أَوۡحَيۡنَآ إِلَيۡكَ مِنَ ٱلۡكِتَٰبِ هُوَ ٱلۡحَقُّ مُصَدِّقٗا لِّمَا
بَيۡنَ يَدَيۡهِۗ إِنَّ ٱللَّهَ بِعِبَادِهِۦ لَخَبِيرُۢ بَصِيرٞ ۝٣١ ثُمَّ أَوۡرَثۡنَا
ٱلۡكِتَٰبَ ٱلَّذِينَ ٱصۡطَفَيۡنَا مِنۡ عِبَادِنَاۖ فَمِنۡهُمۡ ظَالِمٞ لِّنَفۡسِهِۦ
وَمِنۡهُم مُّقۡتَصِدٞ وَمِنۡهُمۡ سَابِقُۢ بِٱلۡخَيۡرَٰتِ بِإِذۡنِ ٱللَّهِۚ ذَٰلِكَ
هُوَ ٱلۡفَضۡلُ ٱلۡكَبِيرُ ۝٣٢ جَنَّٰتُ عَدۡنٖ يَدۡخُلُونَهَا يُحَلَّوۡنَ
فِيهَا مِنۡ أَسَاوِرَ مِن ذَهَبٖ وَلُؤۡلُؤٗاۖ وَلِبَاسُهُمۡ فِيهَا حَرِيرٞ ۝٣٣
وَقَالُواْ ٱلۡحَمۡدُ لِلَّهِ ٱلَّذِيٓ أَذۡهَبَ عَنَّا ٱلۡحَزَنَۖ إِنَّ رَبَّنَا لَغَفُورٞ
شَكُورٌ ۝٣٤ ٱلَّذِيٓ أَحَلَّنَا دَارَ ٱلۡمُقَامَةِ مِن فَضۡلِهِۦ لَا يَمَسُّنَا
فِيهَا نَصَبٞ وَلَا يَمَسُّنَا فِيهَا لُغُوبٞ ۝٣٥ وَٱلَّذِينَ كَفَرُواْ
لَهُمۡ نَارُ جَهَنَّمَۖ لَا يُقۡضَىٰ عَلَيۡهِمۡ فَيَمُوتُواْ وَلَا يُخَفَّفُ عَنۡهُم
مِّنۡ عَذَابِهَاۚ كَذَٰلِكَ نَجۡزِي كُلَّ كَفُورٖ ۝٣٦ وَهُمۡ يَصۡطَرِخُونَ
فِيهَا رَبَّنَآ أَخۡرِجۡنَا نَعۡمَلۡ صَٰلِحًا غَيۡرَ ٱلَّذِي كُنَّا نَعۡمَلُۚ
أَوَلَمۡ نُعَمِّرۡكُمۡ مَّا يَتَذَكَّرُ فِيهِ مَن تَذَكَّرَ وَجَآءَكُمُ
ٱلنَّذِيرُۖ فَذُوقُواْ فَمَا لِلظَّٰلِمِينَ مِن نَّصِيرٍ ۝٣٧ إِنَّ ٱللَّهَ عَٰلِمُ
غَيۡبِ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِۚ إِنَّهُۥ عَلِيمُۢ بِذَاتِ ٱلصُّدُورِ ۝٣٨

31. Sana vahyettiğimiz kitap, kendinden önceki (kitapların aslı)nı doğrulayan gerçektir. Şüphesiz ki Allah kullarından haberdardır, görendir. **32.** Sonra Kitabı kullarımızdan seçtiklerimize miras kıldık.[1] Kimi kendisine haksızlık eder;[2] kimi ortadadır; kimi de Allah'ın izniyle hayırlarda öndedir. Asıl büyük lütuf işte budur. **33.** (Büyük lütuf) orada altın bilezikler ve incilerle bezenip (süslenip) ipekten elbiseleri olacak şekilde[3] girecekleri durmaya değer cennetlerdir.[4] **34-35.** (Cennette şöyle) diyeceklerdir: "*Hamd* (övgü), bizden kaygıyı gideren Allah'adır! İçinde bize hiçbir yorgunluk ve bıkkınlık ulaşmayacak olan,[5] cömertliğinin sonucu olarak bizi *ebedî* kalınacak cennet yurduna yerleştiren Rabbimiz şüphesiz ki çok bağışlayandır, şükre çok karşılık verendir." **36.** Kâfir olanlara da cehennem ateşi vardır. (Orada ölmeleri) hükmü verilmez ki ölsünler; azaplarından da hafifletilme olmayacaktır.[6] Her kâfire işte böyle karşılık vereceğiz.

37. Oradakiler şöyle feryat edecekler:[7] "Rabbimiz! Bizi (buradan) çıkar da (dünyada) yaptıklarımızın dışında iyi iş(ler) yapalım."[8] (Onlara şöyle denecektir:) "Size uyarıcı da geldiği hâlde (gerçeği) hatırlayabilecek kimsenin bunu başarabileceği kadar bir ömür vermedik mi? Şimdi tadın (azabı)!" Zalimlerin hiçbir yardımcısı yoktur.

Surenin 38-45. ayetlerinde insanın halîfe (sorumlu) kılınışı, inkârın azabı gerektirdiği, müşriklerin yalanlıkları, tuzak kurmaları. Yüce Allah'ın kanununun değişmeyeceği ve Allah'ın kudreti ile kullarını görmekte olduğu ifade edilmektedir.

38. Şüphesiz ki Allah göklerin ve yerin *gayb*ını (bilinemeyenlerini) bilendir. O, göğüslerin (kalplerin) içinde olanı da bilendir.

[1] Kur'an'a vâris olmayanlar, cennete mirasçı olamazlar. Bu ayette müslümanların Kur'an ile iletişimi gösterilmektedir. "İlâhî kelamın vârisleri ümmet-i Muhammed'dir. Hz. Muhammed'in vahye ilişkin sorumluluğu, onun vefatından sonra ümmetine miras bırakılmıştır. Kur'an'ın Hz. Muhammed'in şahsı için zikrettiği her fazilet ve ödülü ümmeti için de zikretmiş olması bunu pekiştirmektedir. Hz. Muhammed'in vefatından sonra ferdî risalet içtimaî olana geçmiştir" (İslamoğlu, *Hayat Kitabı Kur'an*, s. 867'de 3. not). Buna göre vâris kılınan şey son ilâhî mesajın bütün insanlığa tebliğ görevidir.

[2] Ayette "kendine zulmedenler"den kasıt, inkarcılar değil, "yapılmaması gereken bir işi yapan, böylece kendine yazık edenler" demektir. Nitekim bazı peygamberler için de bu türden zulüm ifadesi söz konusudur. Bkz. A'râf 7:23; Enbiyâ 21:87; Kasas 28:16.

[3] Benzer mesajlar: Kehf 18:31; Hacc 22:23; İnsân 76:21.

[4] "Durulmaya değer cennetler" anlamı verdiğimiz "'Adn cennetleri" ifadesi Kur'an'da 11 kez yer almaktadır. Bkz. Tevbe 9:72; Ra'd 13:23; Nahl 16:31; Kehf 18:31; Meryem 19:61; Tâhâ 20:76; Fâtır 35:33; Sâd 38:50; Mü'min 40:8; Saff 61:12; Beyyine 98:8.

[5] Benzer mesajlar: Hicr 15:48; Yâsîn 36:55; Câsiye 88:9.

[6] Benzer mesajlar: Bakara 2:86, 162; Âl-i İmrân 3:88; Nahl 16:85; Mü'min 40:49; Zuhruf 43:75.

[7] Ayette geçen *yastarihûne* fiili sonuçsuz bir şekilde "feryat etmek, yardım istemek" manalarını içermektedir.

[8] Benzer mesajlar: Bakara 2:167; En'âm 6:27; A'râf 7:53; Mü'minûn 23:99-100; Secde 32:12; Zümer 39:58.

39. O (Allah) sizi yeryüzünde halifeler (sorumlular olarak) görevlendirmiştir.[1] Kim kâfir olursa küfrü kendi aleyhinedir.[2] Kâfirlerin küfrü Rableri katında öfkeden başka bir şey artırmaz. Kâfirlerin küfrü kayıptan başka bir şey(lerini) artırmaz.[3] **40.** De ki: "Allah'ın peşi sıra yalvardığınız ortaklarınızı bir düşünsenize! Yerden neyi yaratmışlar bana gösterin veya göklerle ilgili (onların yaratılışında) onların ortaklığı mı varmış! Yoksa biz onlara (farklı) bir kitap vermişiz de o kitaptan bir delile mi dayanıyorlarmış!"[4] Aksine o zalimler birbirlerine aldanmadan başka bir şey vadetmiyorlar.

41. Şüphesiz ki göklerin ve yerin yok olmasını engelleyen Allah'tır. Yok olurlarsa, O'ndan sonra (Allah'tan başka) kimse onları (sistemlerinde) tutamaz.[5] Şüphesiz ki O hoşgörülüdür, çok bağışlayandır. **42-43.** Kendilerine bir uyarıcı gelmesi hâlinde, herhangi bir topluluktan daha doğru yolda olacaklarına dair[6] bütün güçleriyle Allah'a yemin etmişlerdi. Fakat onlara uyarıcı gelince bu, onların sadece gerçek(ler)den uzaklaşmalarını yani yeryüzünde kibirlenmelerini ve kötülük tuzağını (kurmalarını) artırdı. Oysa kötü tuzak, sadece sahibinin başına geçer.[7] Onlar öncekilere (uygulanan) kanunundan başka ne bekliyorlar ki! Allah'ın kanununda asla bir değişiklik bulamazsın! Allah'ın kanununda asla bir sapma bulamazsın.[8] **44.** Kendilerinden çok daha güçlü olan[9] öncekilerin sonunun nasıl olduğunu görmek için yeryüzünde hiç mi dolaşmadılar?[10] Göklerde de yerde de Allah'ı aciz bırakacak hiçbir şey yoktur.[11] Şüphesiz ki O bilendir, gücü yetendir.

---

1 Benzer mesajlar: Bakara 2:30; En'âm 6:165.

2 Benzer mesajlar: İbrâhîm 14:7; Neml 27:40; Rûm 30:44; Lokmân 31:12; Zümer 39:7.

3 Ayetteki bu iki cümlede de küfrün kişinin kötülüğünü ve zararını artırmaktan başka bir işe yaramayacağı haber verilmektedir. Muhtemeldir ki *makt* kelimesi küfrün dünyadaki sonucu, *hüsâr* ise mahşerdeki felaketi ortaya koymaktadır.

4 Benzer mesaj: Ahkâf 46:4.

5 "Göklerin ve yerin *zâil* olması", onların yıkılıp gitmesi ve yok olmaları demektir. Bunun gerçekleşmemesi için sisteme doğrudan müdahale söz konusudur. İşte Yüce Allah insanların şirkleri, küfürleri ve zulümleri nedeniyle aslında yok olup gitmeyi hak eden bu sistemi devam ettirmekte, yeni inanacak insanlara fırsat vermektedir.

6 Benzer mesajlar: En'âm 6:157; Zümer 39:57.

7 Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:54; En'âm 6:123; Enfâl 8:18, 30; Ra'd 13:42; İbrâhîm 14:46; Fâtır 35:10; Mü'min 40:25; Tûr 52:42; Târık 86:15-16.

8 Benzer mesajlar: Ahzâb 33:38, 62; Mü'min 40:85; Fetih 48:23.

9 Benzer mesajlar: Rûm 30:9; Mü'min 40:21, 82; Zuhruf 43:8; Muhammed 47:13; Kâf 50:36.

10 İbret almak için yeryüzünde gezip dolaşmayla ilgili benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:137; En'âm 6:11; Yûsuf 12:109; Nahl 16:36; Hacc 22:46; Neml 27:69; Rûm 30:9, 42; Mü'min 40:21, 82; Muhammed 47:10.

11 Benzer mesajlar: En'âm 6:134; Enfâl 8:59; Tevbe 9:2, 3; Yûnus 10:53; Hûd 11:20, 33; Nahl 16:46; Nûr 24:57; 'Ankebût 29:22; Zümer 39:51; Şûrâ 42:31; Ahkâf 46:32.

45. Allah insanları yaptıkları yüzünden (hemen) hesaba çekseydi, onun sırtında (yeryüzünde) hiçbir canlı bırakmazdı. Ancak onları belirlenmiş bir süreye erteliyor. Süreleri gelince şüphesiz ki Allah kullarını görendir.[1]

36. YÂSÎN SURESİ

83 AYET

Mekke döneminde indirilen, 83 ayetten oluşan, adını ilk ayette geçen *yâsîn* kelimesinden alan Yâsîn suresi inişte 39, mushaf sırasında ise 36. suredir.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

Surenin 1-12. ayetlerinde Kur'an'a yemin edilmekte. Hz. Muhammed'in gönderiliş amacı, müşriklerin inkâra tutumu, uyarıdan etkilenmeyenlerin aksine, vahye uymak isteyen ve Yüce Allah'a gönülden bağlı olanların tebliğden yararlanacağı ve değerli bir ödül kazanacakları müjdelenmektedir.

1. *Yâ. Sîn.*[2] **2.** Doğru hükümler içeren Kur'an'a yemin olsun ki **3-4.** Şüphesiz sen (hepsi) doğru yol üzerinde olan elçilerdensin.[3] **5-6.** (Kur'an), ataları uyarılmış, (ancak gerçeklerden) habersizmiş gibi davranan bir toplumu uyarman için[4] çok güçlü, çok merhametli (Allah) tarafından indirilmiştir. **7.** Şüphesiz ki onların çoğuna (gafletlerine karşılık) azap vaadi gerçekleşmiştir.[5] (Onlar) iman etmezler.

8. Şüphesiz ki biz onların boyunlarına, çenelerine kadar dayanacak halkalar geçirdik; başları yukarı kalkıktır.[6] **9.** Önlerinden ve arkalarından bir set çektik ve onları çepeçevre kuşattık; gerçeği görmezler. **10.** Onları uyarsan da uyarmasan da onlar için birdir, inanmazlar.[7] **11.** Sen ancak *zikr*e (Kur'an'a) uyan ve *gayb*da bulunan Rahmân'a saygı duyanı[8] uyarabilirsin. İşte böylesini bir bağışlama ve değerli bir ödülle müjdele! **12.** Şüphesiz ki ölüleri ancak biz dirilteceğiz. İnsanların yaptıklarını ve (geriye bıraktıkları) eserlerini yazıyoruz. Biz her şeyi apaçık bir *imam*da (amel defterinde) saymışızdır.

---

1 Benzer mesaj: Nahl 16:61.

2 Mukatta'a harfleri hakkında bilgi için bkz. Bakara 2:1, dipnot 1.

3 Şu tercüme de doğrudur: "Şüphesiz ki sen, elçilerdensin. (Sen) doğru yol üzerindesin."

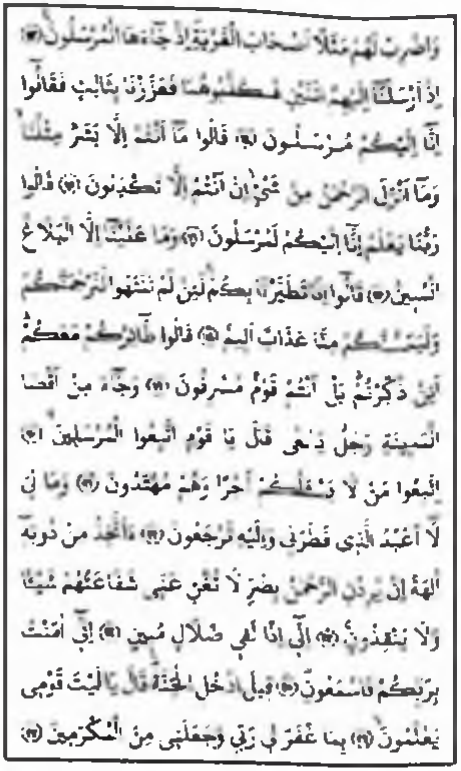
4 Bu ayetin mesajı Kasas 28:46, Secde 32:3 ve Sebe' 34:44'ten farklıdır. Bu üç ayette mevcut "Mekkeliler"den söz edilirken, Yâsîn 36:6'da Mekkelilerin "atalarından söz edilmektedir. Hz. İbrahim ve Hz. İsmail'in o yöreye peygamber olarak gönderilmesi, Hz. Muhammed'in risaleti öncesinde Mekke'de "hanif"lerin yani Allah'ı birleyici kişilerin bulunması, tercihimizin doğruluğunun delilidir. Ayrıca Mekkelilerin atalarının uyarıldığıyla ilgili bkz. Mü'minûn 23:83; Neml 27:68; Necm 53:36-37.

5 Benzer mesajlar: Yûnus 10:33, 96; Mü'min 40:6.

6 Burada sözü edilen "halkalar" ve bir sonraki ayetteki "setler" dünya hayatı için mecaz, ahiret için ise cehennemdeki halkalar ve sütunlar anlamında hakikattir.

7 Benzer mesaj: Bakara 2:6.

8 Benzer mesajlar: Enbiyâ 21:49; Fâtır 35:18; Kâf 50:33; Mülk 67:12.

▼ *Surenin 13-32. ayetlerinde bir şehir halkının kıssası, elçilerle konuşmaları, yiğit bir müminin tebliği ve helâkin hak edenlere uygulanacağı ifade edilmektedir.*

13. Onlara (müşriklere) şu şehir halkını örnek ver: Hani onlara elçiler gelmişti.[1] **14.** Hani kendilerine iki elçi gönderdiğimizde onları yalanlamışlardı. (İki elçiyi) üçüncü ile desteklemiştik ve "Biz (Allah tarafından) size gönderilmiş elçileriz." demişlerdi. **15.** (Şehir halkı elçilere) "Siz de ancak bizim gibi insansınız.[2] Rahmân (size) herhangi bir şey indirmemiştir;[3] siz sadece yalan söylüyorsunuz!" demişti.

16. (Elçiler) "Rabbimiz biliyor ki doğrusu biz size gönderilmiş elçileriz. **17.** Apaçık tebliğden başka üzerimize düşen (bir şey) yoktur." demişlerdi. **18.** (Şehir halkı) "Sizin yüzünüzden uğursuzluğa uğradık. (Tebliğden) vazgeçmezseniz, şüphesiz ki sizi kovacağız; elbette bizden size elem verici bir azap dokunacak!" demişti. **19.** (Elçiler şöyle demişlerdi): "Uğursuzluğunuz sizden kaynaklanıyor.[4] (Gerçekler size) hatırlatıldığı için mi (uğursuzluğa uğradınız)? Aslında siz aşırıya kaçan bir topluluksunuz." **20.** (Bu esnada) şehrin ileri gelenlerinden bir adam[5] koşarak gelmiş[6] ve şunları söylemişti: "Ey kavmim! Bu elçilere uyun! **21.** Sizden hiçbir ücret istemeyen,[7] kendileri de doğru yol üzerinde olan (bu elçilere) uyun! **22.** Ben ne diye beni yoktan yaratana ibadet etmeyecekmişim ki! (Oysa) hepiniz yalnızca O'na döndürüleceksiniz. **23.** O'nun peşi sıra ilahlar edinir miyim hiç! Rahmân bana bir zarar vermek isterse, onların (ilahların) şefaati bana hiçbir yarar sağlayamaz ve beni kurtaramaz. **24.** (Başka ilahlar edinirsem) işte o zaman apaçık bir sapkınlıkta olurum. **25.** Şüphesiz ki ben Rabbinize güvendim; siz de beni dinleyin (ve O'na güvenin)!" **26-27.** Ona "Cennete gir!" denince, o da "Ah! Keşke kavmim, Rabbimin beni bağışladığını ve beni ikram edilenlerden kıldığını bilseydi!" demişti.

---

1 Buradaki şehrin Antakya, elçilerin de Hz. İsa'nın havarileri olduğu iddia edilmektedir. Oysa burada anlatılan olay bir kıssa değil *darb-ı meseldir*, elçiler de herhangi birer elçi değil peygamberlerdir.

2 İnkârcıların bir insan olan peygamberle alay edişleriyle ilgili benzer mesajlar: Hûd 11:27; İbrâhîm 14:10-11; İsrâ 17:94; Enbiyâ 21:3, 36; Mü'minûn 23:24, 33-34, 47; Furkân 25:41; Şu'arâ 26:154, 186; Sâd 38:8; Kamer 54:24-25; Teğâbun 64:6.

3 Benzer mesajlar: En'âm 6:91; Mülk 67:9.

4 Benzer mesajlar: A'râf 7:131; Neml 27:47.

5 Benzer bir kullanım için bkz. Kasas 28:20. Bu ifade, "Şehrin öte ucundan koşarak bir adam geldi" şeklinde de tercüme edilmektedir. Ancak her iki kullanımda da konuşma içerikleri nedeniyle konuşan kişinin şehrin ileri gelenlerinden olduğu anlaşılmaktadır.

6 Bu kullanım insanların gerçekleri tebliğ için bazen "yürümesi", bazen de "koşması" gerektiğini göstermektedir.

7 Bu ayetten anlaşılıyor ki ecir beklenen işlerden ücret alınmamalı, ücreti alınan bir işin de ecrinin olmayacağı unutulmamalıdır. Benzer mesajlar: En'âm 6:90; Yûnus 10:72; Hûd 11:29, 51; Yûsuf 12:104; Furkân 25:57; Şu'arâ 26:109, 127, 145, 164, 180; Sebe' 34:47; Sâd 38:86; Şûrâ 42:23; Tûr 52:40; Kalem 68:46.

28. O (adam)ın ardından, şehir halkını (helak etmek için) üzerlerine gökten herhangi bir ordu indirmedik; (daha önce) de indiriciler değildik. **29.** (Bekledikleri), korkunç bir sesten ibarettir; bir de bakarsın ki yere serilirler. **30.** Ah, kendilerine gelen her elçi ile mutlaka alay etmiş olan kullara yazıklar olsun! **31.** Onlar (müşrikler), kendilerinden önce nice toplumları helak ettiğimizi, onların (eskilerin), diğerlerine (yaşayanlara) tekrar dönmediklerini hiç mi düşünmediler! **32.** Elbette onların hepsi, tamamı (huzurumuzda) hazır kılınmışlardır.[1]

▾ *Surenin 33-44. ayetlerinde Yüce Allah'ın evrendeki eşsiz ve erişilmez kudretine delalet eden "yedi ayet" yani yedi konu başlığı dile getirilmektedir.*

33. Ölü toprak onlar için bir delildir. Onu canlandırdık ve ondan ürünler çıkarttık; o (ürünler)den yiyorlar. **34-35.** Yeryüzünde hurma bahçeleri ve üzüm bağları yarattık; ürünlerinden ve kendi elleriyle yaptıklarından yesinler diye[2] oralarda birçok (su) kaynağı fışkırttık. (Hâlâ) şükretmeyecekler mi? **36.** Yerin yetiştirmekte olduklarından, (insanların) kendilerinden ve bilemeyecekleri şeylerden bütün çiftleri[3] yaratan (Allah) yücedir! **37.** Gece de onlar için bir delildir. Ondan (geceden) gündüzü sıyırıp çekeriz; bir de bakarsın ki insanlar karanlıkta kalırlar. **38.** Güneş, kendisi için belirlenmiş yerde akar.[4] İşte bu, güçlü, bilen (Allah)'ın ölçüsüdür.

وَمَآ أَنزَلْنَا عَلَىٰ قَوْمِهِۦ مِنۢ بَعْدِهِۦ مِن جُندٍ مِّنَ ٱلسَّمَآءِ وَمَا
كُنَّا مُنزِلِينَ ﴿٢٨﴾ إِن كَانَتْ إِلَّا صَيْحَةً وَٰحِدَةً فَإِذَا هُمْ
خَٰمِدُونَ ﴿٢٩﴾ يَٰحَسْرَةً عَلَى ٱلْعِبَادِ ۚ مَا يَأْتِيهِم مِّن رَّسُولٍ
إِلَّا كَانُوا۟ بِهِۦ يَسْتَهْزِءُونَ ﴿٣٠﴾ أَلَمْ يَرَوْا۟ كَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُم
مِّنَ ٱلْقُرُونِ أَنَّهُمْ إِلَيْهِمْ لَا يَرْجِعُونَ ﴿٣١﴾ وَإِن كُلٌّ لَّمَّا جَمِيعٌ
لَّدَيْنَا مُحْضَرُونَ ﴿٣٢﴾ وَءَايَةٌ لَّهُمُ ٱلْأَرْضُ ٱلْمَيْتَةُ ۖ أَحْيَيْنَٰهَا
وَأَخْرَجْنَا مِنْهَا حَبًّا فَمِنْهُ يَأْكُلُونَ ﴿٣٣﴾ وَجَعَلْنَا فِيهَا جَنَّٰتٍ
مِّن نَّخِيلٍ وَأَعْنَٰبٍ وَفَجَّرْنَا فِيهَا مِنَ ٱلْعُيُونِ ﴿٣٤﴾ لِيَأْكُلُوا۟
مِن ثَمَرِهِۦ وَمَا عَمِلَتْهُ أَيْدِيهِمْ ۖ أَفَلَا يَشْكُرُونَ ﴿٣٥﴾ سُبْحَٰنَ
ٱلَّذِى خَلَقَ ٱلْأَزْوَٰجَ كُلَّهَا مِمَّا تُنۢبِتُ ٱلْأَرْضُ وَمِنْ
أَنفُسِهِمْ وَمِمَّا لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٦﴾ وَءَايَةٌ لَّهُمُ ٱلَّيْلُ نَسْلَخُ مِنْهُ
ٱلنَّهَارَ فَإِذَا هُم مُّظْلِمُونَ ﴿٣٧﴾ وَٱلشَّمْسُ تَجْرِى لِمُسْتَقَرٍّ لَّهَا ۚ
ذَٰلِكَ تَقْدِيرُ ٱلْعَزِيزِ ٱلْعَلِيمِ ﴿٣٨﴾ وَٱلْقَمَرَ قَدَّرْنَٰهُ مَنَازِلَ حَتَّىٰ
عَادَ كَٱلْعُرْجُونِ ٱلْقَدِيمِ ﴿٣٩﴾ لَا ٱلشَّمْسُ يَنۢبَغِى لَهَآ أَن تُدْرِكَ
ٱلْقَمَرَ وَلَا ٱلَّيْلُ سَابِقُ ٱلنَّهَارِ ۚ وَكُلٌّ فِى فَلَكٍ يَسْبَحُونَ ﴿٤٠﴾

39. Aya da eski bir hurma dalı gibi oluncaya kadar[5] birtakım evreler belirledik.[6] **40.** Güneş aya yetişmez; gece de gündüzü geçemez.[7] Hepsi, bir(er) yörüngede yüzerler.[8]

---

[1] Önceki nesillerdeki kâfirlerin peygamberlerine yönelik olarak birbirine benzer tepkiler vermeleri nedeniyle Kur'an'da onların bu durumu aynı anda yaşanmış gibi sunulmaktadır. Bu konuda bkz. A'râf 7:94-102; İbrahim 14:9-18; Sebe' 34:34-35; Yâsin 36:13-32; Fussilet 41:14; Teğâbun 64:5; Fecr 89:11-12.

[2] Bu cümle şöyle de tercüme edilebilir: "Ellerinin yapmadığı ürünlerinden yesinler diye." Bu durumda ürünlerin yaratılmasında, insanların herhangi bir katkısının olmadığına dikkat çekilmektedir.

[3] Benzer mesajlar: Zuhruf 43:12; Kâf 50:7; Zâriyât 51:49.

[4] Bu cümle şöyle de tercüme edilebilir: "Güneş bir istikrar yerine, istikrar zamanına, istikrarına doğru yani durmadan, istikrarını sürdürmek üzere akıp gider." Bu anlam çeşitliliği *müstekarr* kelimesinin kalıbı gereğidir.

[5] Burada ayın yörüngeleri, eski bir hurma dalına benzetilmektedir ki bunda muhteşem bir mesaj ve benzetme vardır. Bu benzetmede çok önemli üç konu yer almaktadır: Eski hurma dalı gün geçtikçe incelir; inceldikçe eğrilir; eğrildikçe de sararır. Ay da aynen öyle. Ay sonuna doğru "hilal hâli"ni alırken gün geçtikçe incelir; inceldikçe eğrilir; eğrildikçe de sararır. Elmalılı'nın dediği gibi, bu durum aynı zamanda ayın dünyanın etrafında kavisli olarak hareket ettiği yörüngenin bir hattını da göstermektedir.

[6] Benzer bir mesaj için bkz. Yûnus 10:5.

[7] Bu ayet şöyle de tercüme edilebilir: "Ne güneş aya yetişebilir ne de gece gündüzü geçebilir. Hepsi, (kendine özel) bir yörüngede yüzerler."

[8] Benzer mesaj: Enbiyâ 21:33. Burada geçen *yeshûne* fiili "yüzmek" anlamına geldiği gibi "tesbih etmek" manasını da içermektedir ki her yaratılanın varlık sistemi onun tesbihidir. Bkz. İsrâ 17:44.

41. Nesillerini dolu bir gemide taşımamız da onlar için bir delilidir. **42.** Kendileri için bunun gibi binecekleri başka şeyler de yarattık. **43-44.** Katımızdan bir merhamet ve onları belirli bir süreye kadar yaşatma kararı hariç, dilersek onları (suda) boğabiliriz. Artık yardım da isteyemezler; boğulmaktan da kurtarılamazlar.

• Surenin 45-50. ayetlerinde evrendeki ilahi kudret delillerine rağmen inkârcıların inatla küfrü tercihleri ve alaycılıkları ile kendilerini bekleyen feci akıbet dile getirilmektedir.

45. Onlara "Önünüzdekinden ve arkanızdakinden korunun ki merhamete uğratılasınız"[1] dendiğinde **46.** Ve kendilerine Rablerinin ayetlerinden bir ayet geldiğinde, mutlaka ondan yüz çevirmişlerdi.

47. Onlara "Allah'ın size rızık olarak verdiklerinden *infak* edin (verin)" dendiğinde, kâfir olanlar iman edenlere "Allah'ın, dilemesi hâlinde doyuracağı kişileri biz mi doyuracakmışız! Siz sadece apaçık bir sapkınlık içindesiniz!" demişlerdi. **48.** "Doğruysanız o vaat (Son Saat) ne zamanmış!" derler.[2] **49.** Birbirleriyle çekişip dururken kendilerini ansızın yakalayacak korkunç bir sesten başka bir şey beklemiyorlar. **50.** O durumda ne bir tavsiyede bulunabilir; ne de ailelerine dönebilirler.

• Surenin 51-65. ayetlerinde inkârcıların diriltilirken yaşayacakları pişmanlıklar, cennetliklerin ödülleri, Yüce Allah'tan gelecek esenlikle mutlu olacakları ve suçluların onlardan ayrılacağı, suçluların cehenneme atılıp ağızlarının mühürleneceği, ellerinin konuşup ayaklarının şahitlik edeceği belirtilmektedir.

51. Sûr'a üflendiğinde,[3] bir de bakarsın ki (hemen) mezarlar(ın)dan (kalkarak) Rablerine koşacaklar. **52.** (Müşrikler) "Ah, eyvah! Bizi kabrimizden kim kaldırıp (uyandırdı)? Bu,[4] Rahmân'ın vadettiği (gün)dür; (demek ki) elçiler gerçeği söylemiş!" diyecekler. **53.** (Bekledikleri), müthiş bir sesten ibarettir. Bir de bakarsın ki hepsi (huzurumuzda) hazır kılınmışlardır. **54.** (Artık) bugün, kimse haksızlığa uğratılmayacak ve size de yaptıklarınızdan başka karşılık verilmeyecektir.[5]

---

1 Bu ifade "Onlara 'Önünüzdekiler ve arkanızdakiler (yapıp ettiklerinizi/yapmayıp terk ettikleriniz) nedeniyle duyarlı olup korunun ki merhamete uğratılasınız' dendiği zaman" şeklinde de tercüme edilebilir.

2 Benzer mesajlar: Yûnus 10:48; Enbiyâ 21:38; Neml 27:71; Secde 32:28; Sebe' 34:29; Zâriyât 51:12; Mülk 67:25; Kıyâmet 75:6.

3 Benzer mesajlar: En'âm 6:73; Kehf 18:99; Tâhâ 20:102; Mü'minûn 23:101; Neml 27:87; Zümer 39:68; Kâf 50:20; Hâkka 69:13; Nebe' 78:18.

4 Buradaki *hâzâ* kelimesi hem kendinden önceki tamlamayla hem de kendinden sonraki cümleyle ilişkili bir konumda olduğu için *markadinâ* ve *hâzâ* ifadeleri arasında *sekte* vardır.

5 Konuyla ilgili ayetlerden anlaşılıyor ki iyiliklerin ödülleri "en az" o iyilik kadar, hatta sınırsız olabilir. Kötülüklerin karşılığı ise affedilmezse "en fazla" o kötülük kadardır. Benzer mesajlar: Bakara 2:261, 272, 273; En'âm 6:160; Enfâl 8:60; Yûnus 20:27; Nahl 16:126; Hacc 22:60; Neml 27:89-90; Şûrâ 42:40; Müzzemmil 73:20; Nebe' 78:36.

55. Bugün cennet halkı meşguliyetler içinde eğlenirler.[1] **56.** Onlar ve eşleri, tahtların üzerinde gölgelerde (olacaklar)dır. **57.** Onlar için orada, her çeşit meyve ve her istedikleri vardır.[2] **58.** (Bir de) çok merhametli Rab'den 'selam' sözü (vardır).

59. (Suçlulara şöyle denecektir): "Ey suçlular, bugün (kenara) çekilip ayrılın! **60.** Ey âdemoğulları! Size 'Şeytana tapmayın; şüphesiz ki o, sizin için apaçık bir düşmandır. **61.** Bana kulluk edin; doğru yol budur' demedim mi? **62.** Şeytan sizden pek çok nesli saptırdı; akıl etmediniz mi? **63-64.** İşte, nankörlüğünüzün karşılığı olarak size vadedilen cehennem,[3] bugün oraya girin!" **65.** Bugün onların ağızlarını mühürleyeceğiz; kazandıkları (yaptıkları) hakkında bize elleri konuşacak ve ayakları da şahitlik edecektir.[4]

• *Surenin 66-70. ayetlerinde Yüce Allah'ın dilemesi hâlinde değişiklikler yapabileceği, Hz. Muhammed'in ve vahyin amacı belirtilmektedir.*

66. Dileseydik gözlerini silip (kör eder)dik de yolu bulmaya koşuşurlardı; (bu durumda) nasıl görebilirler ki! **67.** Dileseydik oldukları yerde şekillerini değiştirirdik de ileri gitmeye güç yetiremezlerdi ve geri de dönemezler(di)i.[5] **68.** Uzun ömür verdiğimizi yaratılışta tersine çeviririz.[6] Akıl etmiyorlar mı?

69-70. Biz ona (Peygamber'e) şiir öğretmedik. Zaten ona gerekmez de. O(nun söyledikleri), sağ olanları uyarsın ve kâfirlere de (azap) sözü gerçekleşsin diye sadece (gerçeğin) hatırla(t)ması ve apaçık bir Kur'an'dır.[7]

---

1 Benzer mesajlar: Hicr 15:48; Fâtır 35:35; Câşiye 88:9.

2 Benzer mesajlar: Nahl 16:31; Zümer 39:34; Fussilet 41:32; Şûrâ 42:22; Zuhruf 43:71; Duhân 44:55; Muhammed 47:15; Kâf 50:35.

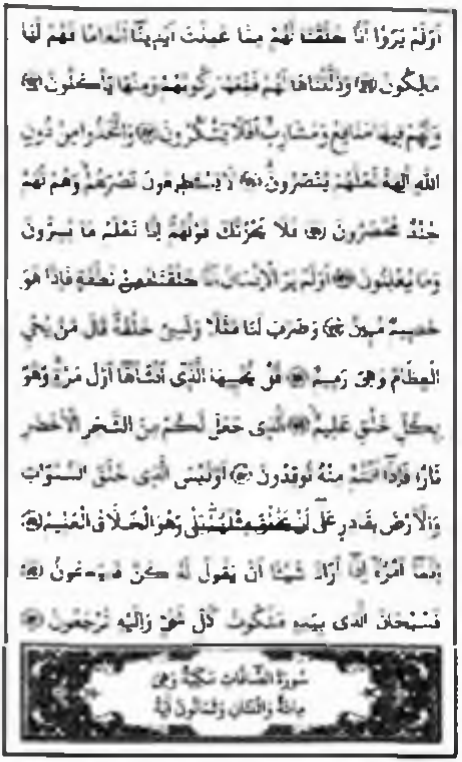
3 Benzer mesajlar: Rûm 30:56; Sâffât 37:21; Duhân 44:50; Kâf 50:20; Zâriyât 51:14; Tûr 52:14; Rahmân 55:43; Mülk 67:27; Me'âric 70:44; Mutaffifîn 83:17.

4 Benzer mesajlar: İsrâ 17:36; Nûr 24:24; Fussilet 41:20.

5 Bu ayet şöyle de tercüme edilebilir: "Dileseydik, onları bulundukları yere çakardık da ne ileri gidebilirlerdi ne de geri dönebilirlerdi!"

6 Bu ayet Nahl 16:70 ve Hacc 22:5. ayetlerle birlikte okunmalıdır. Burada inkarcıların uzun yaşamalarının kendi lehlerine olmadığına, inanmadıkları bir âleme doğru gittiklerine dair bir mesaj vardır.

7 Bu iki ayet, Kur'an'ın ve elbette Yâsin'in dirilere, diri kalmak isteyenlere okunması gerektiğinin apaçık delilidir. Kur'an'ın bir ismi de *ruh* olduğu için, onun gönderiliş amacı ve hedefi, canlılığı hayata dönüştürmesidir. Kur'an hayat kitabı olması nedeniyle hayatta olanlara okunmalıdır. Hayata okunan Kur'an hayata dokunması ve hayatı ilmek ilmek dokuması istenen kitaptır. Hz. Muhammed'in hadislerinde Yasin'in "ölülere kıraat edilmesi"nden söz edilmesinde de önce okunan metnin *kıraat* edilmesi yani anlaşılarak okunması istenmektedir; ardından "ölüler" ifadesi ile kastedilen de ruhunu inkâr vs. inanç bozukluklarıyla ölüme terk eden kişilerdir. Ruhunu manen ölüme terk edenler bir adı da *ruh* olan Kur'an ile dirileceklerini bilmelidir; onun hayattakileri uyarmasının da bundan başka anlamı olmasa gerektir. Manevi olarak ölü olan ve vahiy ile diriltilen insanla ilgili benzer mesaj: En'âm 6:122.

• *Surenin 71-76. ayetlerinde hayvanların yaratılış amacı ve müşriklerin tutumu belirtilmektedir.*

71. Ellerimizin (kudretimizin) yaptığı işlerden olarak kendileri için hayvanları yaratmamızı ve onlara sahip olmalarını düşünmediler mi! **72.** Onları kendilerinin hizmetine sunduk; bir kısmından binekleri vardır;[1] bir kısmından ise yiyorlar. **73.** Onlarda insanlar için yararlar ve içecekler de vardır. (Hâlâ) şükretmiyorlar mı? **74.** Kendilerine yardım edileceğini umarak Allah'ın peşi sıra ilahlar edindiler. **75.** (Oysa) onlar kendilerine yardım edemezler; onlar diğerlerinin (birbirlerinin) hazırlanmış askerleridir. **76.** Sözleri seni üzmesin![2] Gizlediklerini de açıkladıklarını da biliyoruz.[3]

[1] Benzer mesajlar: Nahl 16:5-8, 66-69, 80; Yâsîn 36:71-73; Mü'min 40:79-80; Zuhruf 43:12-13.

[2] Benzer mesajlar: En'âm 6:33; Yûnus 10:65.

[3] Benzer mesajlar: Bakara 2:77; Âl-i İmrân 3:5; En'âm 6:3; Hûd 11:5; İbrâhîm 14:38; Nahl 16:19, 23; Tâhâ 20:7; Enbiyâ 21:4; Nûr 24:29; Neml 27:25, 74; Kasas 28:69; Teğâbun 64:4; A'lâ 87:7.

• *Surenin 77-83. ayetlerinde inkarcının mahşerde nasıl diriltileceği sorusu gündeme getirilmekte, kapsayıcı üç temel cevap, evrenin kontrolünün sadece Yüce Allah'ın elinde olduğu ve dönüşün de sadece kendisine olacağı ifade edilmektedir.*

77. O (inkârcı) insan, kendisini *nutfe*den (zigottan) yarattığımızı görmedi mi? Bir de bakarsın ki o apaçık bir tartışmacı olmuş. **78.** Kendi yaratılışını unutarak bize örnek vermeye kalkışmış ve "Çürümüş kemikleri kim diriltebilirmiş ki!" demişti.[4] **79.** De ki: "Onları ilk kez yoktan var eden diriltecektir. O, her türlü yaratmayı[5] çok iyi bilendir." **80.** Yeşil ağaçtan sizin için ateş yaratan da O'dur. İşte o (ağaç)tan tutuşturuyorsunuz.[6] **81.** Gökleri ve yeri yaratan (Allah) insanların benzerlerini yaratmaya gücü yeten değil midir? Elbette! O, her türlü yaratabilendir, bilendir. **82.** Bir şey(in olmasını) istediği zaman O'nun durumu o şeye sadece "Ol!" demektir; o da hemen olmaya başlar.[7] **83.** Her şeyin egemenliği yalnızca kendi elinde olan (Allah) yücedir! Hepiniz, yalnızca O'na döndürüleceksiniz.

[4] Benzer mesajlar: Ra'd 13:5; İsrâ 17:49, 98; Meryem 19:66; Mü'minûn 23:35, 82; Neml 27:67; Secde 32:10; Sâffât 37:16, 53; Duhân 44:35; Kâf 50:3, 15; Vâkı'a 56:47; Teğâbun 64:7; Nâzi'ât 79:11.

[5] Burada sözü edilen anlam "yaratıları" bilmekten ziyade, Yüce Allah'ın her türden "yaratma"yı bilmesidir; çünkü konu "yaratma"yla ilgilidir.

[6] Bu ayet Yüce Allah'ın her çeşit yaratmayı bildiği gerçeğinin ifadesi olarak zıtlardan zıtlar yarattığının bir delilidir. Bilindiği üzere "su" H_2O'dan yani iki molekül hidrojen ile bir molekül oksijenin bir araya gelmesiyle elde edilir. Hidrojen yanıcı, oksijen ise yakıcıdır. İki zıt bir araya getirilerek ikisinin de zıddı olan söndürücü su yaratılmaktadır. Nûr 24:43'te de belirtildiği gibi aslında bir ateş bileşimi olan şimşek ve yıldırımın yaratıldığı ortamdan ateşin zıddı olan su, dolu şeklinde buz olarak yaratılmaktadır. Yâsîn 36:80'de ise bu defa yeşil yani yaş, ıslak, sulu olan ağaçlardan, onların birbirine sürtünmesinden suyun zıddı olan ateş yaratılmaktadır.

[7] *Kün fe yekûnu* yani "yaratılış sistemi"yle ilgili detaylı bilgi için bkz. Bakara 2:117, dipnot 3.

37. SÂFFÂT SURESİ

182 AYET

Mekke döneminde indirilen, 182 ayetten oluşan, adını ilk ayette geçen "sıra sıra dizilenler" anlamındaki *es-sâffât* kelimesinden alan Sâffât suresi inişte 66, mushaf sırasında 37. suredir.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

Surenin 1-26. ayetlerinde şeytanların vahye müdahale edememesi, yüce makamın korunmuşluğu, müşriklerin inanç bozukluğu, vahiyle alay edişleri, mahşeri inkârları ve akıbetlerine dair bilgiler verilmektedir.

1. Yemin olsun: Sıra sıra dizilenlere, **2.** Engel olanlara, **3.** *Zikr* (Kur'an) okuyanlara ki **4.** Şüphesiz ilahınız tektir. **5.** Hem göklerin, yerin ve ikisi arasındakilerin Rabbi hem de doğuların Rabbidir. **6.** Şüphesiz ki biz yakın göğü gezegenlerden oluşan süsle süsledik.[1] **7.** (Onu) isyankâr her şeytandan koruduk.[2] **8-9.** Onlar yüce topluluğa[3] kulak veremezler. Kovularak her taraftan atılırlar.[4] Onlar için *ebedî* bir azap vardır. **10.** Ancak (meleklerin konuşmalarından) bir söz çalmaya kalkışan olursa, onu hemen delip geçen parlak bir ışık takip eder.[5] **11.** (Şimdi) sor onlara! Onları yaratmak mı daha zor, yoksa bizim yarattığımız (diğer) bilinçli (varlıkları yaratmak) mı? Şüphesiz ki biz kendilerini yapışkan bir çamurdan yarattık. **12.** Elbette sen şaşırıyorsun. (Oysa) onlar alay ediyorlar.

13. Kendilerine (gerçekler) hatırlatıldığı zaman (gerçeği) hatırlamazlar. **14.** Bir ayet gördüklerinde alay ederler. **15.** Şöyle derler: "Bu, apaçık bir büyüden başka bir şey değildir. **16.** Biz ölüp de toprak ve kemik hâline gelmişken mi biz mi diriltileceğiz? **17.** Önceki atalarımız da mı?" **18.** De ki: "Evet hem de hor ve değersiz olarak (diriltileceksiniz)." **19.** O (diriltme) korkunç bir sesten ibaret olacak; bir de bakarsın ki onlar etrafa bakacaklar. **20.** (Kâfirler:) "Ah, eyvah bize! Bu hesap günüymüş!" demiş (olacak)lardır. **21.** İşte bu, yalanlamış olduğunuz ayrılma günüdür.[6] **22-23.** (Allah meleklere şöyle diyecek:) "Zalimleri, eşlerini (onlar gibi olanları) ve Allah'ın peşi sıra tapmış olduklarını toplayın! Onları cehennemin yoluna iletin! **24.** Onları tutuklayın; şüphesiz ki onlar sorguya çekilecekler!"

---

1 Benzer mesajlar: Hicr 15:16; Sâffât 37:6; Fussilet 41:12; Mülk 67:5.

2 Benzer mesajlar: Hicr 15:17; Fussilet 41:12; Mülk 67:5; Cinn 72:8-9.

3 Sâd 38:69'da da geçen *Mele-i A'lâ* ifadesi, "yüce topluluk, en yüce meclis, melekler topluluğu" anlamlarına gelmekte ve şeytanların oradan hiçbir şekilde bilgi çalamayacakları belirtilmektedir.

4 Benzer mesajlar: Hicr 15:17; Şu'arâ 26:212; Mülk 67:5; Cinn 72:8-9.

5 Bu ayetler Hicr 15:18 ve Cinn 72:9 ile birlikte okunmalıdır. Buradaki amaç, Allah katından bilgi hırsızlığının ne kadar imkânsız olduğunu ve böyle bir girişimin akıbetini ortaya koymaktır.

6 Benzer mesajlar: Rûm 30:56; Yâsin 36:63; Duhân 44:50; Kâf 50:20; Zâriyât 51:14; Tûr 52:14; Rahmân 55:43; Mülk 67:27; Me'âric 70:44; Mutaffifîn 83:17.

25. Size ne oldu ki birbirinize yardım etmiyorsunuz? **26.** Hayır! Onlar o gün boyun eğmiş olacaklardır.[1]

• Surenin 27-49. ayetlerinde cehennemliklerin birbirlerini suçlayacakları, aynı sonu paylaşacakları, samimi kulların ödüllendirileceği bildirilmektedir.

27. Onların bir kısmı bir kısmına dönüp (hesap) soracaklar. **28.** (Uyanlar, uyduklarına) "Şüphesiz ki siz bize (hep) sağdan gelirdiniz!"[2] diyeceklerdir. **29.** (Uyulanlar ise) şöyle diyecekler: "Aksine siz inananlar değildiniz. **30.** Bizim sizi zorlayacak hiçbir gücümüz yoktu. Aslında siz azgın bir toplumdunuz! **31.** Rabbimizin (azap) sözü bizim aleyhimize gerçekleşti. Biz (azabı) mutlaka tadacağız. **32.** Biz sizi saptırdık. Çünkü kendimiz de sapmıştık."

33. Şüphesiz ki o gün onlar azapta ortaklar.[3] **34.** İşte biz, suçlulara böyle yapacağız. **35.** Şüphesiz ki onlara "Allah'tan başka ilah yoktur." dendiği zaman kibir gösterirlerdi. **36.** "Cinlenmiş[4] bir şair[5] için mi ilahlarımızı terk edeceğiz!" derlerdi. **37.** Aksine o (elçi), gerçeği getirmiş ve (önceki) elçileri de doğrulamıştır. **38.** Şüphesiz ki siz elem verici azabı tadacaksınız. **39.** Size yaptıklarınızdan başka karşılık verilmeyecektir. **40.** Allah'ın samimi kulları hariç. **41.** Onlar için bilinen bir rızık vardır. **42-44.** Nimet cennetlerinde tahtlar üzerinde karşılıklı (otururlarken onlara) meyveler ikram edilmiş olacaktır. **45-46.** Onlara (içleri) pınardan (doldurulmuş) berrak, içenlere lezzet veren kadehler dolaştırılacaktır. **47.** Onlarda (içtiklerinde) sersemletme (baş ağrısı) yoktur; ondan dolayı sarhoş da edilmezler.[6] **48.** Yanlarında bakışlarını yalnız onlara özel kılmış (güzel) gözlü (eş)ler vardır.[7] **49.** Onlar saklı yumurta gibi bembeyazdır.[8]

• Surenin 50-74. ayetlerinde cennetlik olan birinin kendisini saptırmaya çalışan arkadaşıyla ilgili değerlendirmeleri, arkadaşının cehennemdeki durumu, zakkum ağacının özellikleri, sapkın ataları takip etmenin feci sonuçları dile getirilmektedir.

50. (Cennette) onların bir kısmı, diğerlerine yönelip birbirlerine sormaya başlayacaklar. **51.** İçlerinden bir (mümin) şöyle diyecek: "Benim yakın (bir arkadaş)ım vardı.

---

1 Bu ifadeler mahşerde yardımlaşmanın olmayacağının delillerindendir.

2 Bu ifade kötülerin hep iyi görünerek insanlara yaklaştıkları mesajını içerir.

3 Benzer mesajlar: A'râf 7:38; Mü'min 40:48; Zuhruf 43:39.

4 Benzer mesajlar: Hicr 15:6; Mü'minûn 23:70; Sebe' 34:8; Duhân 44:14; Tûr 52:29; Kalem 68:51.

5 Benzer mesajlar: Enbiyâ 21:5; Tûr 52:30; Hâkka 69:41.

6 Cennette sunulacak içeceklerin dünyadaki içkilerden farklı olacağı ve içenlere rahatsızlık vermeyecekleri gibi sarhoş da etmeyecekleri ifade edilmektedir. Benzer mesajlar: Tûr 52:23; Vâkı'a 56:25; Nebe' 78:35.

7 Benzer mesaj: Sâd 38:52; Duhân 44:54; Tûr 52:20; Rahmân 55:56, 72; Vâkı'a 56:22.

8 Benzer mesaj: Vâkı'a 56:17-23.

52. Der(di) ki: 'Sen de (diriltilmeye) inananlardan mısın? 53. Biz ölüp de toprak ve kemik hâline gelmişken mi, biz mi (diriltilip) cezalandırılacağız"[1] 54. (Mümin kişi), "(O arkadaşımın durumunu) bilmek ister misiniz?" diyecektir. 55. (Ardından) bakıp arkadaşını cehennemin ortasında görecektir. 56. (Mümin olan, ateşteki arkadaşına) şöyle diyecektir: "Allah'a yemin olsun:[2] Sen az daha beni de helak edecektin. 57. Rabbimin nimeti olmasaydı, şimdi ben de (cehenneme) getirilenlerden olacaktım. 58-59. Birinci ölümümüz hariç, bir daha ölmeyeceğiz, değil mi? Biz azaba da uğratılmayacağız." 60. Şüphesiz ki bu, büyük bir kurtuluştur. 61. Çalışanlar böylesi (bir kurtuluş) için çalışsınlar! 62. Şimdi ziyafet olarak bu (nimetler) mi hayırlıdır, yoksa zakkum ağacı mı?[3] 63. Şüphesiz ki biz onu (zakkumu) zalimler için bir *fitne* (sıkıntı) kıldık. 64. Şüphesiz ki o, cehennemin dibinde bitip yetişen bir ağaçtır. 65. Tomurcukları sanki şeytanların başları gibidir. 66. (Cehennemdekiler) ondan yer ve karınlarını ondan doldururlar. 67. Sonra (zakkumun) üzerine onlar için kaynar sudan bir içecek vardır.

يَقُولُ أَئِنَّكَ لَمِنَ الْمُصَدِّقِينَ ﴿٥٢﴾ أَإِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا وَعِظَامًا
أَإِنَّا لَمَدِينُونَ ﴿٥٣﴾ قَالَ هَلْ أَنتُم مُّطَّلِعُونَ ﴿٥٤﴾ فَاطَّلَعَ فَرَآهُ
فِي سَوَاءِ الْجَحِيمِ ﴿٥٥﴾ قَالَ تَاللَّهِ إِن كِدتَّ لَتُرْدِينِ ﴿٥٦﴾ وَلَوْلَا
نِعْمَةُ رَبِّي لَكُنتُ مِنَ الْمُحْضَرِينَ ﴿٥٧﴾ أَفَمَا نَحْنُ بِمَيِّتِينَ ﴿٥٨﴾
إِلَّا مَوْتَتَنَا الْأُولَىٰ وَمَا نَحْنُ بِمُعَذَّبِينَ ﴿٥٩﴾ إِنَّ هَٰذَا لَهُوَ الْفَوْزُ
الْعَظِيمُ ﴿٦٠﴾ لِمِثْلِ هَٰذَا فَلْيَعْمَلِ الْعَامِلُونَ ﴿٦١﴾ أَذَٰلِكَ خَيْرٌ
نُّزُلًا أَمْ شَجَرَةُ الزَّقُّومِ ﴿٦٢﴾ إِنَّا جَعَلْنَاهَا فِتْنَةً لِّلظَّالِمِينَ ﴿٦٣﴾
إِنَّهَا شَجَرَةٌ تَخْرُجُ فِي أَصْلِ الْجَحِيمِ ﴿٦٤﴾ طَلْعُهَا كَأَنَّهُ رُءُوسُ
الشَّيَاطِينِ ﴿٦٥﴾ فَإِنَّهُمْ لَآكِلُونَ مِنْهَا فَمَالِئُونَ مِنْهَا الْبُطُونَ ﴿٦٦﴾
ثُمَّ إِنَّ لَهُمْ عَلَيْهَا لَشَوْبًا مِّنْ حَمِيمٍ ﴿٦٧﴾ ثُمَّ إِنَّ مَرْجِعَهُمْ
لَإِلَى الْجَحِيمِ ﴿٦٨﴾ إِنَّهُمْ أَلْفَوْا آبَاءَهُمْ ضَالِّينَ ﴿٦٩﴾ فَهُمْ عَلَىٰ
آثَارِهِمْ يُهْرَعُونَ ﴿٧٠﴾ وَلَقَدْ ضَلَّ قَبْلَهُمْ أَكْثَرُ الْأَوَّلِينَ ﴿٧١﴾
وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا فِيهِم مُّنذِرِينَ ﴿٧٢﴾ فَانظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ
الْمُنذَرِينَ ﴿٧٣﴾ إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ ﴿٧٤﴾ وَلَقَدْ نَادَانَا نُوحٌ
فَلَنِعْمَ الْمُجِيبُونَ ﴿٧٥﴾ وَنَجَّيْنَاهُ وَأَهْلَهُ مِنَ الْكَرْبِ الْعَظِيمِ ﴿٧٦﴾

68. Sonra elbette onların dönüşü çılgın ateşe olacaktır. 69. Şüphesiz ki onlar, atalarını sapkınlıkta bulmuşlardı. 70. Kendileri de onların peşlerinden koşturuyorlar.[4] 71. Yemin olsun ki kendilerinden önceki eski toplumların çoğu sapmıştı. 72. Yemin olsun ki biz onlara uyarıcılar göndermiştik. 73-74. Allah'ın samimi kulları hariç, uyarılanların (fakat inanmayanların) sonunun nasıl olduğuna bir bak!

▾ *Surenin 75-113. ayetlerinde Hz. Nuh'un kıssasından kısa bir bölüm, ardından Hz. İbrahim'in kıssası gündeme getirilmektedir.*

75. Yemin olsun ki Nuh, bize yalvarıp yakarmıştı. Biz de duayı ne güzel kabul edeniz! 76. Kendisini ve ailesini (destekçilerini) büyük felaketten[5] kurtarmıştık.

[1] Benzer mesajlar: Ra'd 13:5; İsrâ 17:49, 98; Meryem 19:66; Mü'minûn 23:35, 82; Neml 27:67; Secde 32:10; Yâsin 36:78; Sâffât 37:16; Duhân 44:35; Kâf 50:3, 15; Vâkı'a 56:47; Teğâbun 64:7; Nâzi'ât 79:11.

[2] *Tellâhi* ifadesi Kur'an'da dokuz kez geçen yeminlerden birisidir (Bkz. Yûsuf 12:73, 85, 91, 95; Nahl 16:56, 63; Enbiyâ 21:57; Şu'arâ 26:97; Sâffât 37:56).

[3] Cehennem menüsünden olan *zakkum*, cehennemin dibinde yetişen bir ağaçtır; tomurcukları da şeytanların başlarına benzemektedir. İnsan fıtratı, şeytanı çirkin kabul edecek şekilde yaratıldığı için, şeytanların başlarına benzetilmede de bu çirkinliğe ve tiksinti vericiliğe bir gönderme yapıldığı söylenebilir. İnsan fıtratına göre şeytan, şerri temsil eder; onda hayrın hiçbir katkısı yoktur. Araplar, çirkin bir resim veya görüntüyle karşılaştıklarında "sanki şeytan yüzü, sanki şeytan başı" diyerek hoşlanmadıklarını ifade ederlerdi ki burada buna bir gönderme vardır. Benzer mesajlar: İsrâ 17:60; Duhân 44:43-46; Vâkı'a 56:52.

[4] Benzer mesajlar: Bakara 2:170; Mâide 5:104; A'râf 7:28; Yûnus 10:78; Hûd 11:53-54, 62, 87; Enbiyâ 21:52-53; Şu'arâ 26:70-74; Lokmân 31:21; Sebe' 34:43; Zuhruf 43:22-23.

[5] Benzer mesajlar: Enbiyâ 21:76; Sâffât 37:115.

وَجَعَلْنَا ذُرِّيَّتَهُ هُمُ الْبَاقِينَ ﴿٧٧﴾ وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ فِي الْآخِرِينَ ﴿٧٨﴾
سَلَامٌ عَلَىٰ نُوحٍ فِي الْعَالَمِينَ ﴿٧٩﴾ إِنَّا كَذَٰلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿٨٠﴾
إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ ﴿٨١﴾ ثُمَّ أَغْرَقْنَا الْآخَرِينَ ﴿٨٢﴾ وَإِنَّ
مِنْ شِيعَتِهِ لَإِبْرَاهِيمَ ﴿٨٣﴾ إِذْ جَاءَ رَبَّهُ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ ﴿٨٤﴾ إِذْ قَالَ
لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ مَاذَا تَعْبُدُونَ ﴿٨٥﴾ أَئِفْكًا آلِهَةً دُونَ اللَّهِ تُرِيدُونَ ﴿٨٦﴾
فَمَا ظَنُّكُمْ بِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٨٧﴾ فَنَظَرَ نَظْرَةً فِي النُّجُومِ ﴿٨٨﴾ فَقَالَ
إِنِّي سَقِيمٌ ﴿٨٩﴾ فَتَوَلَّوْا عَنْهُ مُدْبِرِينَ ﴿٩٠﴾ فَرَاغَ إِلَىٰ آلِهَتِهِمْ فَقَالَ
أَلَا تَأْكُلُونَ ﴿٩١﴾ مَا لَكُمْ لَا تَنْطِقُونَ ﴿٩٢﴾ فَرَاغَ عَلَيْهِمْ ضَرْبًا
بِالْيَمِينِ ﴿٩٣﴾ فَأَقْبَلُوا إِلَيْهِ يَزِفُّونَ ﴿٩٤﴾ قَالَ أَتَعْبُدُونَ مَا تَنْحِتُونَ ﴿٩٥﴾
وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ ﴿٩٦﴾ قَالُوا ابْنُوا لَهُ بُنْيَانًا فَأَلْقُوهُ
فِي الْجَحِيمِ ﴿٩٧﴾ فَأَرَادُوا بِهِ كَيْدًا فَجَعَلْنَاهُمُ الْأَسْفَلِينَ ﴿٩٨﴾ وَقَالَ
إِنِّي ذَاهِبٌ إِلَىٰ رَبِّي سَيَهْدِينِ ﴿٩٩﴾ رَبِّ هَبْ لِي مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿١٠٠﴾
فَبَشَّرْنَاهُ بِغُلَامٍ حَلِيمٍ ﴿١٠١﴾ فَلَمَّا بَلَغَ مَعَهُ السَّعْيَ قَالَ يَا بُنَيَّ
إِنِّي أَرَىٰ فِي الْمَنَامِ أَنِّي أَذْبَحُكَ فَانْظُرْ مَاذَا تَرَىٰ قَالَ يَا أَبَتِ
افْعَلْ مَا تُؤْمَرُ سَتَجِدُنِي إِنْ شَاءَ اللَّهُ مِنَ الصَّابِرِينَ ﴿١٠٢﴾

77. Biz onun (Nuh'un) soyunu -işte onları- kalıcı kılmıştık. **78.** Sonrakiler arasında ona (iyi bir ün) bırakmıştık.[1] **79.** Bütün âlemlerde Nuh'a selam olsun! **80.** Şüphesiz ki biz güzel davrananları işte böyle ödüllendiririz. **81.** Şüphesiz ki o, mümin kullarımızdandı. **82.** Sonra diğerlerini (suda) boğmuştuk.

83. Şüphesiz ki İbrahim de onun (Nuh'un) tarafındandı. **84.** Hani o, Rabbine teslim olan bir kalp ile gelmişti. **85.** Hani babasına ve halkına şöyle demişti: "Siz neye kulluk ediyorsunuz? **86.** Allah'ın peşi sıra uydurma ilahlar(a) mı? **87.** Âlemlerin Rabbi hakkındaki görüşünüz nedir?" **88.** Sonra yıldızlara bakmıştı. **89.** "Ben hastayım!" demişti. **90.** Onlar (kavmi) de ona arkalarını dönüp (gitmiş)lerdi. **91-92.** (İbrahim) yavaşça putlarının yanına varmış, (yemekleri görünce) "Yemiyor musunuz? Neden konuşmuyorsunuz?" demişti.

93. (Yanlarına giderek) sağ eliyle (güçlü bir şekilde) onlara vurmuştu (kırmıştı). **94.** (Putperestler) koşarak ona gelmişlerdi. **95-96.** (İbrahim) "Yonttuğunuz şeylere mi ibadet ediyorsunuz! Sizi ve yapmakta olduklarınızı Allah yarattı"[2] demişti. **97.** (Putperestler ise) "Onun için bir bina yapın ve derhal onu ateşe atın!" demişlerdi. **98.** Ona bir tuzak kurmayı istemişlerdi. Fakat biz onları alçaklardan kılmıştık.[3] **99-100.** (İbrahim) "Ben Rabbime gidiyorum. O, bana doğru yolu gösterecektir.[4] Rabbim! Bana iyilerden (olacak bir çocuk) ver!" demişti. **101.** Biz de onu çok hoşgörülü bir oğul ile müjdelemiştik. **102.** (Oğlu) onunla birlikte yürüyecek çağa ulaşınca, (İbrahim) "Ey yavrucuğum! Rüyada seni kesmekte olduğumu görüyorum; bir düşün, ne dersin?" demişti. (O da) "Ey babacığım! Emrolunduğun şeyi yap! İnşallah beni sabredenlerden bulacaksın." demişti.[5]

---

[1] Bu ayetler şöyle de tercüme edilebilir: "Gelecek nesiller arasında onun iyilikle anılmasını sağladık."

[2] Hz. İbrahim, putperestlere hitaben tapındıkları şeyleri de Yüce Allah'ın yarattığını söyleyerek, yaratılan bir şeyin ilah olamayacağını ifade etmiştir.

[3] Bu bağlamda geçen konu putperest kavminin Hz. İbrahim'i yakmak üzere bir hazırlık yaptıkları, tuzak kurduklarıdır. Yüce Allah ise onların kurduğu bu tuzağı başarıya ulaştırmamış, kendilerini hüsrana uğratmıştır. Benzer mesaj: Enbiyâ 21:70.

[4] Benzer mesajlar: Şu'arâ 26:62; Kasas 28:22; 'Ankebût 29:26; Zuhruf 43:27.

[5] Burada Hz. İbrahim'in yaşadığı dönemdeki "büyük erkek çocukların kurban edilmesi" geleneğinin etkisiyle Hz. İbrahim'in rüyasında oğlunu kesmekte olduğunu gördüğü, Hz. İsmail'in çocuk yaşta olmasına rağmen babasına yönelik varsa bir emrin uygulanmasını istediği, ancak Yüce Allah'ın suçsuz bir çocuğu öldürmek gibi bir emrinin olamayacağı, Mâide 5:32'de belirtildiği üzere suçsuz yere bir insanı öldürmenin bütün insanlığı öldürmek gibi olacağı, Kâf 50:29 gereği Allah katında sözün değiştirilmeyeceği gibi gerekçeler nedeniyle Yüce Allah'ın böyle bir işleme izin vermediği anlaşılmaktadır. Hz. İbrahim, rüyasının gereğini yerine getirmek isteyince Yüce Allah'ın ona büyük bir kurbanlık fidye olarak verdiği devam eden ayetlerde ifade edilmektedir. Dikkat edilirse Sâffât 37:105. ayette "Emrimi yerine getirdin" değil de "Rüyayı gerçekleştirdin" buyurularak bunun "ilahî bir emir" değil, "rüya" olduğuna özellikle dikkat çekilmektedir.

فَلَمَّآ أَسْلَمَا وَتَلَّهُۥ لِلْجَبِينِ ﴿١٠٣﴾ وَنَٰدَيْنَٰهُ أَن يَٰٓإِبْرَٰهِيمُ ﴿١٠٤﴾
قَدْ صَدَّقْتَ ٱلرُّءْيَآ ۚ إِنَّا كَذَٰلِكَ نَجْزِى ٱلْمُحْسِنِينَ ﴿١٠٥﴾ إِنَّ
هَٰذَا لَهُوَ ٱلْبَلَٰٓؤُا۟ ٱلْمُبِينُ ﴿١٠٦﴾ وَفَدَيْنَٰهُ بِذِبْحٍ عَظِيمٍ ﴿١٠٧﴾ وَتَرَكْنَا
عَلَيْهِ فِى ٱلْءَاخِرِينَ ﴿١٠٨﴾ سَلَٰمٌ عَلَىٰٓ إِبْرَٰهِيمَ ﴿١٠٩﴾ كَذَٰلِكَ نَجْزِى
ٱلْمُحْسِنِينَ ﴿١١٠﴾ إِنَّهُۥ مِنْ عِبَادِنَا ٱلْمُؤْمِنِينَ ﴿١١١﴾ وَبَشَّرْنَٰهُ
بِإِسْحَٰقَ نَبِيًّا مِّنَ ٱلصَّٰلِحِينَ ﴿١١٢﴾ وَبَٰرَكْنَا عَلَيْهِ وَعَلَىٰٓ إِسْحَٰقَ ۚ
وَمِن ذُرِّيَّتِهِمَا مُحْسِنٌ وَظَالِمٌ لِّنَفْسِهِۦ مُبِينٌ ﴿١١٣﴾ وَلَقَدْ مَنَنَّا
عَلَىٰ مُوسَىٰ وَهَٰرُونَ ﴿١١٤﴾ وَنَجَّيْنَٰهُمَا وَقَوْمَهُمَا مِنَ ٱلْكَرْبِ
ٱلْعَظِيمِ ﴿١١٥﴾ وَنَصَرْنَٰهُمْ فَكَانُوا۟ هُمُ ٱلْغَٰلِبِينَ ﴿١١٦﴾ وَءَاتَيْنَٰهُمَا
ٱلْكِتَٰبَ ٱلْمُسْتَبِينَ ﴿١١٧﴾ وَهَدَيْنَٰهُمَا ٱلصِّرَٰطَ ٱلْمُسْتَقِيمَ ﴿١١٨﴾
وَتَرَكْنَا عَلَيْهِمَا فِى ٱلْءَاخِرِينَ ﴿١١٩﴾ سَلَٰمٌ عَلَىٰ مُوسَىٰ وَهَٰرُونَ ﴿١٢٠﴾
إِنَّا كَذَٰلِكَ نَجْزِى ٱلْمُحْسِنِينَ ﴿١٢١﴾ إِنَّهُمَا مِنْ عِبَادِنَا
ٱلْمُؤْمِنِينَ ﴿١٢٢﴾ وَإِنَّ إِلْيَاسَ لَمِنَ ٱلْمُرْسَلِينَ ﴿١٢٣﴾ إِذْ قَالَ
لِقَوْمِهِۦٓ أَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٢٤﴾ أَتَدْعُونَ بَعْلًا وَتَذَرُونَ أَحْسَنَ
ٱلْخَٰلِقِينَ ﴿١٢٥﴾ ٱللَّهَ رَبَّكُمْ وَرَبَّ ءَابَآئِكُمُ ٱلْأَوَّلِينَ ﴿١٢٦﴾

103. Her ikisi de teslim olup, onu (oğlunu) alnı üzerine yatırmıştı. **104-105.** Biz ona "Ey İbrahim! Elbette rüyayı gerçekleştirdin.[1] Şüphesiz ki biz, güzel davrananları böyle ödüllendiririz." diye seslenmiştik. **106.** Bu, apaçık bir imtihandı.[2] **107.** Biz (oğlunun yerine) ona büyük bir kurban fidye vermiştik. **108.** Sonrakiler arasında ona (iyi bir ün) bırakmıştık.[3] **109.** İbrahim'e selam olsun! **110.** İşte (biz) güzel davrananları böyle ödüllendiririz. **111.** Şüphesiz ki o, mümin kullarımızdandı. **112.** İyilerden bir peygamber olarak ona İshak'ı müjdelemiştik. **113.** Ona ve İshak'a bereketler vermiştik. Her ikisinin neslinden iyilik yapan da kendisine açıkça haksızlık eden de çıkacaktır.

▾*Sûrenin 114-148. ayetlerinde Hz. Musa, Hz. Harun, Hz. İlyas, Hz. Lut ve Hz. Yunus ele alınmaktadır.*

114. Yemin olsun ki biz Musa'ya ve Harun'a nimetler vermiştik. **115.** Onları ve toplumlarını o büyük sıkıntıdan kurtarmıştık. **116.** Kendilerine yardım etmiştik ve galip gelenler işte onlar olmuştu. **117.** İkisine de apaçık anlaşılan Kitabı vermiştik. **118.** Her ikisini de doğru yola ulaştırmıştık. **119.** Sonrakiler arasında o ikisine (iyi bir ün) bırakmıştık. **120.** Musa ve Harun'a selam olsun! **121.** Şüphesiz ki biz güzel davrananları işte böyle ödüllendiririz. **122.** Şüphesiz ki o ikisi de inanmış kullarımızdandı.

123. Şüphesiz ki İlyas[4] da elçilerdendi. **124.** Hani kavmine "(Allah'a karşı) *takvâ*lı (duyarlı) olmuyor musunuz? **125-126.** Yaratanların en iyisini yani sizin de Rabbiniz, atalarınızın da Rabbi olan Allah'ı bırakıp da *Ba'l*[5] mi yalvarıyorsunuz?" demişti.

[1] Buradaki teslimiyet Hz. İbrahim'in gördüğü rüyayı ilâhi emir olarak algılaması, Hz. İsmail'in ise babasının sözüne gösterdiği teslimiyetti. Baba oğlunu kurban etmeye, oğul da kurban edilmeye teslimiyet göstermişti. Onlar Yüce Allah'ın emri gördükleri husus gereği böyle bir teslimiyet içerisine girince Hz. İbrahim konuyu oğlunu kurban etmek şeklinde anladığı için onu alnı/şakağı üzerine yatırmışa.

[2] Hz. İbrahim'in gördüğü bu rüya apaçık bir imtihana dönüşmüş, ancak Yüce Allah çocuğu kurban etmek yerine başka bir uygulamayı yerine getirmesini gerekli kılmıştı. Böylece Hz. İbrahim'in de bir şeyler yaparak rüyasına konu olayda bir çeşit fedakârlıkta bulunması sağlanmıştır.

[3] Bu ayet şöyle de tercüme edilebilir: "Gelecek nesiller arasında o ikisinin iyilikle anılmasını sağladık."

[4] Hz. İlyas'ın M.Ö. 9. yüzyılda Kuzey İsrail Krallığı'nda yaşadığı, Kitab-ı Mukaddes'te adının Elijah olup İsrailoğlu peygamberlerden biri olduğu ve peşinden de Elyesa' (Elisha) peygamberin geldiği ifade edilmektedir (Kitâb-ı Mukaddes, I. Krallar 17 ve II. Krallar 1-2; Esed, *Kur'an Mesajı*, s. 918'de 48. not).

[5] *Ba'l* putu, Kenan bölgesinde yaşayanların yağmur ve bereket ilahı olarak kabul ettikleri puttu. *Ba'l* kelimesinin yöre dillerinden olan İbranice Fenike dillerinde "efendi" veya "ileri gelen" anlamına geldiği, Suriye ve Filistin'de eski Samiler tarafından tapınılan birçok erkek putun her birine verilen bir şeref payesi olduğu ifade edilmektedir. Eski Ahid'e göre bu kelime, putperestliğin genel bir tanımlaması olarak kullanılmaktadır. Buradan anlaşıldığına göre *ba'l* kelimesi, "rabb" veya "ilah" anlamında Menat, Hübel gibi bir putun adıdır (Bkz. Mustafa Öztürk, *Meal*, s. 618; Esed, *Kur'an Mesajı*, s. 918'de 49. not).

127. (Kavmi) onu (İlyas'ı) yalanlamıştı. Şüphesiz ki onlar (cehennemde) hazır kılınacaklardır. **128.** Allah'ın samimi kulları hariç. **129.** Sonrakiler arasında ona (iyi bir ün) bırakmıştık.[1] **130.** İlyas'a selam olsun! **131.** Şüphesiz ki biz güzel davrananları işte böyle ödüllendiririz. **132.** Şüphesiz ki o, mümin kullarımızdandı.

133. Şüphesiz ki Lut da elçilerdendi. **134-135.** Hani biz geride kalanlar arasındaki yaşlı (eşi) hariç, onu ve bütün ailesini kurtarmıştık.[2] **136.** Ardından diğerlerini helak etmiştik.[3] **137-138.** Siz sabah ve gece onlara (şehirlerine) uğruyorsunuz. Akıl etmiyor musunuz?

139. Şüphesiz ki Yunus da elçilerdendi. **140.** Hani o, dolu bir gemiye (binip) kaçmıştı.

141. (Gemide olanlarla) karşılıklı kura çekmişler[4] ve (Yunus da) kaybedenlerden olmuştu. **142.** Kendini kınayıp dururken onu bir balık yutmuştu. **143-144.** (Allah'ı) *tesbih* edenlerden (yüceltenlerden) olmasaydı,[5] (insanların) diriltilecekleri güne kadar o (balığın) karnında kalırdı. **145.** Hâlsiz bir vaziyette onu kıyıya çıkarmıştık. **146.** Üzerine (gölge etmesi için) geniş yapraklı bir bitki yetiştirmiştik. **147.** Onu, yüz bin hatta[6] daha çok kişiye (peygamber olarak) göndermiştik. **148.** (Ona) inanmışlardı; biz de onları bir süreye kadar yaşatmıştık.[7]

▾ *Surenin 149-166. ayetlerinde müşriklerin Yüce Allah'a çocuk yakıştırmaları, cehenneme atılacakları, sonrasında meleklerin bu yakıştırmalara karşı cevapları hatırlatılmaktadır.*

149. Onlara (müşriklere) sor: "Kızlar Rabbinin de erkekler onların mı?" **150.** Yoksa onlar şahitken (onlar görürken) melekleri kız olarak mı yaratmışız?[8] **151-152.** Dikkat edin! Şüphesiz ki yalan uydurarak "Allah çocuk edindi!" diyorlar. Şüphesiz ki onlar yalancıdır. **153.** (Allah) kızları oğullara tercih mi etmiş?[9]

---

[1] Bu ayet şöyle de tercüme edilebilir: "Gelecek nesiller arasında onun iyilikle anılmasını sağladık."

[2] Benzer mesajlar: A'râf 7:83; Hicr 15:60; Neml 27:57; 'Ankebût 29:32.

[3] Benzer mesajlar: Şu'arâ 26:160-175.

[4] Bir önceki ayetten anlaşıldığı üzere, gemi dolu olduğu için bazı kişilerin kura ile gemiden atılmasına yönelik bir karar alınmıştı. Hz. Yunus da bu kura sonucu kaybetmiş ve gemiden atılmıştı.

[5] Hz. Yunus balığın karnına düştüğünde kurtarılmayı hak ettiyse, bu onun daha önceden Yüce Allah'a samimi kul olması nedenine bağlıdır. Benzer şekilde boğulmak üzereyken "İsrailoğulları'nın iman ettiği Yüce Allah'tan başka ilâh olmadığını ve müslümanlardan olduğunu" söyleyen Firavun'un kurtarılmamasının nedeni de normal hayatında bu imana sahip olmamasıydı.

[6] Ayette geçen *ev* edatına "veya" anlamı verilmemelidir. Çünkü ifade Yüce Allah'a aittir; sayılardan bahsedilirken O'nun seçenekli bir ifade kullanması değil, o sayının daha fazla olduğu mesajı kastedilmektedir. Bu yüzden, söz konusu *ev* edatına *tafsiliyye* yani "hatta, açıklama" anlamı vermeyi tercih ettik.

[7] Hz. Yunus ve kavmiyle ilgili benzer mesajlar: Yûnus 10:98; Enbiyâ 21:87-88; Kalem 68:48-50.

[8] Benzer mesajlar: Kehf 18:51; Zuhruf 43:19.

[9] Benzer mesajlar: Nahl 16:57, 62; Zuhruf 43:15-16; Tûr 52:39; Necm 53:21.

154. Ne oluyor size? Nasıl (böyle) hükmediyorsunuz?[1] **155.** (Gerçeği) hiç hatırlamıyor musunuz? **156.** Yoksa sizin apaçık bir deliliniz mi var? **157.** Doğruysanız kitabınızı getirin![2] **158.** O'nunla (Allah ile) cinler arasında da bir soy bağı uydurdular.[3] Yemin olsun ki cinler de (Allah'ın huzurunda) hazır kılınacaklarını bilirler. **159.** Allah onların (müşriklerin) yakıştırdıklarından yücedir.[4] **160.** Allah'ın samimi kulları hariç. **161-163.** Siz ve taptığınız şeyler, cehenneme girecek olan kimseden başkasını asla O'na karşı azdırıp saptıramazsınız.[5] **164.** (Melekler şöyle derler:) "Bizim her birimiz için bilinen bir makam vardır. **165.** Şüphesiz ki biz (orada) sıra sıra dururuz. **166.** Şüphesiz ki biz (Allah'ı) *tesbih* edenleriz (yüceltenleriz)."

▼ *Sürenin 167-182. ayetlerinde müşriklerin beklentileri, peygamberlere yönelik ilahi lütuflar, insanlara belirli bir süreliğine zaman tanınması gerektiği, azapta aceleciliğin doğru olmadığı ve Allah Teâlâ'nın zatının bu tür yakıştırmalardan yüce olduğu belirtilmektedir.*

167. (Müşrikler) şöyle diyorlardı: **168-169.** "Öncekilere (verilenlerden) bizde de bir *zikr* (kitap) olsaydı mutlaka Allah'ın samimi kulları olurduk!"[6] **170.** Hemen onu (Kur'an'ı) inkâr ettiler. İleride (gerçeği) bilecekler!

171. Yemin olsun ki gönderilmiş elçi kullarımıza (şu) sözü verdik: **172.** Onlar, mutlaka zafere ulaşacaklardır.[7] **173.** Şüphesiz ki bizim ordumuz üstün gelecektir.[8] **174.** Belirli bir süreye kadar onlardan yüz çevir! **175.** Onları gör (gözetle); onlar da ileride görecekler. **176.** Azabımızı acele mi istiyorlar?[9] **177.** (Acele istedikleri azabımız) yurtlarına indiğinde, uyarılanların (fakat inanmayanların) sabahı ne kötü olur! **178.** Belirli bir süreye kadar onlardan yüz çevir! **179.** (Onları) gör (gözetle); onlar da ileride görecekler. **180.** Rabbin, yani itibar sahibi Rabbin, onların yakıştırdıklarından uzaktır. **181.** Gönderilen bütün elçilere selam olsun! **182.** *Hamd* (övgü), âlemlerin Rabbi (olan) Allah içindir.

---

1 Benzer mesajlar: Yûnus 10:35; Kalem 68:36.

2 Bu buyruk "delilsiz konuşmamak gerektiğini" göstermektedir.

3 İbn Abbâs'tan gelen bir rivayetle de desteklenecegi üzere, burada sözü edilenler İblis ve onun arkadaşları anlamında cinlerdir. Bazı müfessirler burada geçen *el-cinneh* kelimesiyle kastedilenin "melekler" olduğu kanaatindedirler. Onlara göre melekler de görünmez varlıklar oldukları için konu melekler üzerinden değerlendirilmelidir (Taberî, *Câmi'u'l-Beyân*, XXIII, 108). En'âm 6:100-101 gereği kastedilenin cinler olduğu görüşü diğerine göre daha doğrudur.

4 Benzer mesaj: En'âm 6:100.

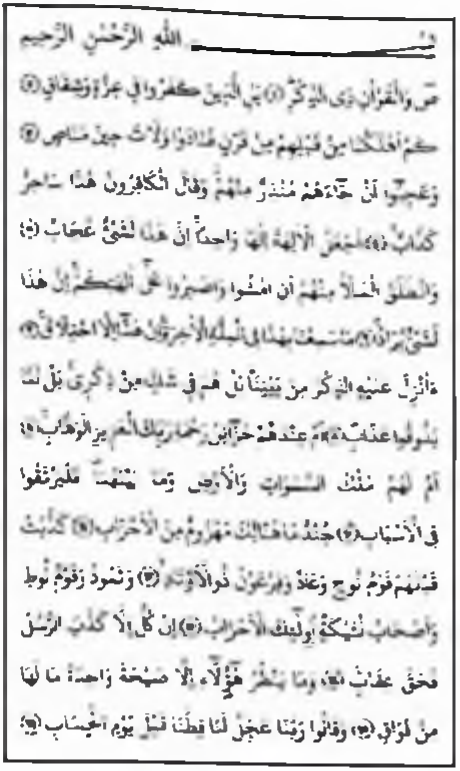
5 Burada dikkat çeken nokta, insanların zaten sapmak isteyenlerinin saptırılacağı ve zorlamanın iş görmeyeceğidir.

6 Benzer mesajlar: En'âm 6:156-157; Zümer 39:57.

7 Benzer mesajlar: Bakara 2:214; En'âm 6:34; Yûsuf 12:110; Hacc 22:40; Mü'min 40:51; Muhammed 47:7.

8 Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:139; Mâide 5:56; Kasas 28:35; Mücâdele 58:21.

9 Benzer mesaj: Şu'arâ 26:204.

38. SÂD SURESİ

88 AYET

Mekke döneminde indirilen, 88 ayetten oluşan, adını ilk ayette geçen *sâd* harfinden alan Sâd suresi inişte 55, mushaf sırasında ise 38. suredir.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

▾ *Surenin 1-16. ayetlerinde müşriklerin Hz. Muhammed'e karşı olumsuz tavrı, önceki helak edilen kavimlerden bir kısmı ve müşriklerin azap istekleri ile ilgili acelecilikleri ifade edilmektedir.*

1. *Sâd.*[1] *Zikr* (itibar) sahibi Kur'an'a yemin olsun. **2.** Aslında kâfir olanlar, (haksız) bir gurur ve ayrılık (düşmanlık) içindedir. **3.** Onlardan önce nice nesilleri helak etmiştik de feryat etmişlerdi; (ancak) kurtulmaları mümkün değildi.

4-5. Onlar kendilerine içlerinden bir uyarıcının gelmesine şaşmış[2] ve o kâfirler "Bu bir büyücüdür; çok yalancıdır! Bütün ilahları (yalanlayıp) tek ilah mı (var diyor)? Şüphesiz ki bu çok tuhaf bir şeydir!" demişlerdi. **6.** İçlerinden yöneticiler öne atılmış, (şöyle demişlerdi:) "(İnancınızda) yürüyün; ilahlarınıza bağlı kalın (onları savunun)! Şüphesiz ki bu, (sizden) istenen şeydir.[3] **7.** Son dinde bile böyle bir şey duymadık.[4] Bu, uydurmadan başka bir şey değildir. **8.** *Zikr* (Kur'an), aramızdan ona (Muhammed'e) mi indirildi?"[5] Aslında (onlar) *zikr*imden (Kur'an'dan) şüphe içindedir. Aslında onlar azabımı henüz tatmadılar. **9.** Yoksa güçlü, bolca veren Rabbinin merhamet hazineleri onların yanında mı? **10.** Yoksa göklerin, yerin ve ikisi arasında bulunanların otoritesi kendi ellerinde mi? (Öyleyse), sebepler içinde yükselsinler (bahanelere sarılsınlar)! **11.** (Onlar) orada (Mekke'de) çeşitli (zayıf) gruplardan oluşmuş, bozguna uğratılacak bir ordudur. **12-13.** (Nitekim) kendilerinden önce Nuh kavmi, Âd (kavmi), kazıklar sahibi Firavun, Semûd, Lut kavmi ve Eyke halkı (gibi) bütün bu gruplar yalanlamışlardı. **14.** Hepsi elçileri elbette yalanlamışlardı ve (kendilerine) azabım gerçekleşmişti.[6] **15.** Bunlar da geri dönüşü olmayan bir (bela) sesinden başka bir şey beklemiyorlar. **16.** (Müşrikler, alay ederek) "Rabbimiz! Bizim payımızı hesap gününden önce acele ver!" demişlerdi.[7]

---

1 Mukatta'a harfleri hakkında bilgi için bkz. Bakara 2:1, dipnot 1.

2 Benzer mesajlar: Yûnus 10:2; Sâd 38:4; Kâf 50:2.

3 Bu ayet Furkân 25:42 ve Mutaffifîn 83:32. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

4 Taklitçi, müşrik ve inkârcı anlayışı ortaya koyan bu ifadelerin benzerleri, Hz. Nuh'a (bkz. Mü'minûn 23:24) ve Hz. Musa'ya (bkz. Kasas 28:36) karşı da dile getirilmiştir.

5 İnkârcıların bir insan olan peygamberle alay ediş-leriyle ilgili benzer mesajlar: Hûd 11:27; İbrahim 14:10-11; İsrâ 17:94; Enbiyâ 21:3, 36; Mü'minûn 23:24, 33-34, 47; Furkân 25:41; Şu'arâ 26:154, 186; Yâsin 36:15; Kamer 54:24-25; Teğâbun 64:6.

6 Benzer mesaj: Hacc 22:42-44.

7 Benzer mesajlar: En'âm 6:57-58; Enfâl 8:32-33; Ra'd 13:6; Hacc 22:47; 'Ankebût 29:53.

▼*Surenin 17-26. ayetlerinde Hz. Davud'un kıssası gündeme getirilmektedir.*

17. Onların söylediklerine karşı sabret; güçlü, (Allah'a) çok yönelen kulumuz Davud'u hatırla! **18.** Biz dağları (onun) hizmetine vermiştik. Akşam ve kuşluk vakti onunla birlikte *tesbih* ederler (yüceltirlerdi).[1] **19.** Toplanıp gelen kuşları da (emrine vermiştik). Hepsi de O'na (Allah'a) çok yönelicilerdi.[2] **20.** Onun hükümdarlığını güçlendirmiş, ona *hikmet* (doğru hüküm verme yeteneği) ve güzel konuşabilme (özelliği) vermiştik. **21.** Mabedin (duvarlarına) tırmanan davacıların haberi sana ulaştı (değil) mi?' **22.** Davud'un (yanına) girdiklerinde (Davud) onlardan korkmuştu. Onlar da "Korkma! Biz bir kısmı diğer kısmına haksızlık eden iki davacıyız; aramızda adaletle hükmet! Haksızlık etme; bize doğru yolu göster!" demişlerdi. **23.** (Davalılardan biri): "Şüphesiz ki bu benim kardeşimdir; onun doksan dokuz koyunu, benim ise tek bir koyunum var. (Durum) böyleyken 'Onun (bakımını) bana ver!' dedi ve hitapta bana üstün geldi (beni ikna etti)."[3] **24.** (Davud şöyle demişti): "Şüphesiz ki (kardeşin) senin koyununu kendi koyunlarına katmak istemekle sana haksızlık etmiştir. Doğrusu iman edip iyi işler yapanlar hariç -ki böyleleri azdır- ortakların çoğu birbirlerine haksızlık ederler."[4] Davud kendisini denediğimizi anlamış,[5] Rabbinden bağışlanma dileyerek eğilip boyun eğmiş[6] ve (Allah'a) yönelmişti.

25. Biz de bu işte onu bağışlamıştık. Şüphesiz ki yanımızda onun için (özel) bir yakınlık ve güzel bir varış yeri vardır. **26.** Ey Davud! Biz seni yeryüzünde halife (sorumlu olarak) görevlendirdik.[7] İnsanlar arasında adaletle hükmet! Arzu(n)a uyma; sonra (bu durum) seni Allah'ın yolundan saptırır. Doğrusu Allah'ın yolundan sapanlara, hesap gününü unutmalarına karşılık şiddetli bir azap vardır.[8]

[1] Burada geçen *tesbih* İsrâ 17:44. ayetle birlikte okunmalıdır.

[2] Benzer mesaj: Enbiyâ 21:79; Sebe' 34:10.

[3] Burada anlatılan olayın Hz. Davud'un bir ordu komutanının eşini almak için bir hile yaptığı şeklinde Kitab-ı Mukaddes kaynaklı iftiralarla uzaktan yakından bir ilgisi yoktur. Böyle iddia bir peygambere atılabilecek korkunç bir iftiradan başka bir şey değildir.

[4] Benzer mesaj: Enbiyâ 21:78.

[5] Hz. Davud'un denendiğini anlayıp Rabbinden bağışlanma dileğinde bulunmasının muhtemel sebebi, davalıların ikisini de dinlemeden karar vermesi veya bu kişilerle ilgili suç işlemeden onları cezalandırma düşüncesine sahip olması olabilir.

[6] Bu ayet Kur'an'daki 14 *tilavet* secdesinden birisidir.

[7] Yüce Allah tıpkı Hz. Âdem'e olduğu gibi Hz. Davud'a da hitap etmekte ve onu yeryüzünün halifesi yaptığını, yani onu halife olarak görevlendirdiğini ifade etmektedir. Yeryüzüne iyi insanların halife veya vâris kılınmalarıyla ilgili olarak Enbiyâ 21:105'te ve Nûr 24:55'te bilgi verilmektedir. Ayrıca Âl-i İmrân 3:139'da da dolaylı bir bilgi vardır. Buna örnek olarak İsrailoğulları'nın durumuyla ilgili olmak üzere A'râf 7:129 ve Kasas 28:5'te bir vaat, A'râf 7:137 ve Duhân 44:26'da da bu vaadin gerçekleştirildiği ifadeleri yer almaktadır.

[8] Benzer mesajlar: A'râf 7:51; Tâhâ 20:126.

▼ *Surenin 27-48. ayetlerinde evrenin yaratılış hikmeti, vahyin amacı, Hz. Süleyman, Hz. Eyüp, Hz. İbrahim ve bazı peygamberler gündeme getirilmektedir.*

27. Göğü, yeri ve ikisi arasındakileri *batıl* olarak (boş yere) yaratmadık.[1] Bu (iddia), kâfir olanların zannıdır. Ateşi hak eden o kâfir olanların vay hâllerine! **28.** Yoksa biz iman edip iyi işler yapanları, yeryüzünde bozgunculuk yapanlar gibi veya *muttaki*leri (duyarlı olanları) yoldan çıkanlar (ile bir) mi tutacağız! **29.** (Bu Kur'an), ayetlerini derinlemesine düşünsünler[2] ve öz akıl sahipleri (gerçeği) hatırlasınlar diye sana indirdiğimiz bereket kaynağı bir kitaptır.

30. Davud'a Süleyman'ı vermiştik; o ne güzel bir kuldu; daima (Allah'a) yönelendi. **31.** Hani akşama doğru kendisine satkan atlar sunulmuştu.

32. (Süleyman) "Şüphesiz ki ben Rabbimi hatırlamaları nedeniyle iyi şeyleri sevmekten hoşlanırım." demişti. Sonunda onlar (atlar) perdeleninceye (gözden kayboluncaya) kadar (bu durum sürmüştü). **33.** (Sonra) "Onları (atları) tekrar bana getirin!" demiş ve ayaklarını ve boyunlarını sıvazlamaya başlamıştı.[3] **34.** Yemin olsun ki Süleyman'ı imtihan etmiş; tahtına bir ceset bırakmıştık[4] da bir süre sonra (bize) yönelmişti. **35.** "Rabbim! Beni bağışla; bana, benden sonra kimsenin ulaşamayacağı bir hükümdarlık ver (lütfet)! Şüphesiz ki bolca veren sensin, sen!" demişti. **36.** Bunun üzerine O'nun (Allah'ın) emriyle istediği yere yumuşakça akan rüzgârı hizmetine vermiştik. **37.** (Ayrıca), şeytanları yani her tür (maharetli) bina ustalarını[5] ve dalgıçları, **38.** Zincirlerle birbirlerine bağlanmış diğerlerini de (hizmetine sunmuştuk). **39.** Bütün bu (verdiklerimiz ona) lütfumuzdur. "İster (dilediğine) ver (serbest bırak); ister hesapsız bir şekilde (elinde) tut!" (demiştik). **40.** Şüphesiz ki yanımızda onun (Süleyman) için (özel) bir yakınlık ve güzel bir varış yeri vardır.

41. Kulumuz Eyüp'ü de hatırla! Hani Rabbine "Doğrusu şeytan bana bir yorgunluk ve eziyet verdi." diye seslenmişti.[6] **42.** (Biz de ona) "Ayağını yere vur! İşte hem soğuk yıkanılacak hem de içilecek (soğuk) bir su!" (demiştik).

---

1 Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:191; Enbiyâ 21:16; Sâd 38:27; Duhân 44:38.

2 Benzer mesajlar: Nisâ 4:82; Mü'minûn 23:68; Sâd 38:29; Muhammed 47:24.

3 Bu ayette Hz. Süleyman'ın atlarının boyunlarını ve bacaklarını sıvazlamasından söz edilmektedir; iddia edildiği gibi atların katledilmesi söz konusu değildir.

4 Hz. Süleyman'ın imtihanı ona verilen bir hastalık idi. Ayetin sonundaki *summe enâbe* ifadesi de onun sağlığına kavuşup düzelmesini anlatmaktadır. Yüce Allah'ın Hz. Süleyman'ı imtihanı, bazı yönlerden gerçekleşen bela ve musibetleri ona vermesi, onu bu şekilde imtihan etmesi olabilir. Daha sonra ondan korkuyu ve belayı giderip onu eski haline getirmesi de konunun sonunu oluşturmaktadır. Burada kastedilen konu oğlunun öldürülmesi şeklinde de ifade edilmektedir. Gerçeği Allah bilir.

5 Benzer mesajlar: Enbiyâ 21:81-82; Sebe' 34:12.

6 Benzer mesaj: Enbiyâ 21:83.

43. Katımızdan bir merhamet ve öz akıl sahiplerine (gerçeği) hatırla(t)mak için ona hem ailesini hem de onlarla birlikte bir mislini bağışlamıştık. **44.** (Eyüp'e) "Eline bir demet sap al da onunla vur (yola çık); doğrudan sapma." (demiştik).[1] Şüphesiz ki Eyüp'ü sabırlı (bir kul) bulmuştuk; o, hep (Allah'a) yönelen ne güzel bir kuldu.

45. Güçlü ve öngörü sahibi kullarımızı (yani) İbrahim'i, İshak'ı ve Yakup'u da hatırla! **46.** Şüphesiz ki onları ahiret yurdunu hatırlama duygusuyla arı duru bir özellikle saflaştırmıştık. **47.** Şüphesiz ki onlar katımızda en hayırlı güzide seçkinlerdendirler.

48. İsmail'i, Elyesa'yı, Zülkifl'i de hatırla! Hepsi de en hayırlılardandır.

Surenin 49-64. ayetlerinde muttakilerin ödülleri ile suçluların akıbeti haber verilmektedir.

49. İşte (Kur'an) bir hatırla(t)madır. Şüphesiz ki *muttaki*lere (duyarlı olanlara) güzel bir varış yeri vardır. **50-51.** İçlerinde yaslanabilecekleri, her çeşit meyve ve içeceği isteyebilecekleri, kapıları onlar için açılmış durulmaya değer bahçeler[2] (vardır). **52.** Yanlarında yaşlarına uygun, bakışlarını kendilerine yönelten (eş)ler[3] (bulunacaktır). **53.** Hesap günü için size vadedilen budur.

وَوَهَبْنَا لَهُۥٓ أَهْلَهُۥ وَمِثْلَهُم مَّعَهُمْ رَحْمَةً مِّنَّا وَذِكْرَىٰ لِأُو۟لِى
ٱلْأَلْبَٰبِ ﴿٤٣﴾ وَخُذْ بِيَدِكَ ضِغْثًا فَٱضْرِب بِّهِۦ وَلَا تَحْنَثْ ۗ إِنَّا وَجَدْنَٰهُ
صَابِرًا ۚ نِّعْمَ ٱلْعَبْدُ ۖ إِنَّهُۥٓ أَوَّابٌ ﴿٤٤﴾ وَٱذْكُرْ عِبَٰدَنَآ إِبْرَٰهِيمَ وَإِسْحَٰقَ
وَيَعْقُوبَ أُو۟لِى ٱلْأَيْدِى وَٱلْأَبْصَٰرِ ﴿٤٥﴾ إِنَّآ أَخْلَصْنَٰهُم بِخَالِصَةٍ
ذِكْرَى ٱلدَّارِ ﴿٤٦﴾ وَإِنَّهُمْ عِندَنَا لَمِنَ ٱلْمُصْطَفَيْنَ ٱلْأَخْيَارِ ﴿٤٧﴾ وَٱذْكُرْ
إِسْمَٰعِيلَ وَٱلْيَسَعَ وَذَا ٱلْكِفْلِ ۖ وَكُلٌّ مِّنَ ٱلْأَخْيَارِ ﴿٤٨﴾ هَٰذَا ذِكْرٌ ۚ وَإِنَّ
لِلْمُتَّقِينَ لَحُسْنَ مَـَٔابٍ ﴿٤٩﴾ جَنَّٰتِ عَدْنٍ مُّفَتَّحَةً لَّهُمُ ٱلْأَبْوَٰبُ ﴿٥٠﴾
مُتَّكِـِٔينَ فِيهَا يَدْعُونَ فِيهَا بِفَٰكِهَةٍ كَثِيرَةٍ وَشَرَابٍ ﴿٥١﴾
وَعِندَهُمْ قَٰصِرَٰتُ ٱلطَّرْفِ أَتْرَابٌ ﴿٥٢﴾ هَٰذَا مَا تُوعَدُونَ لِيَوْمِ
ٱلْحِسَابِ ﴿٥٣﴾ إِنَّ هَٰذَا لَرِزْقُنَا مَا لَهُۥ مِن نَّفَادٍ ﴿٥٤﴾ هَٰذَا ۚ وَإِنَّ
لِلطَّٰغِينَ لَشَرَّ مَـَٔابٍ ﴿٥٥﴾ جَهَنَّمَ يَصْلَوْنَهَا ۖ فَبِئْسَ ٱلْمِهَادُ ﴿٥٦﴾ هَٰذَا ۙ
فَلْيَذُوقُوهُ حَمِيمٌ وَغَسَّاقٌ ﴿٥٧﴾ وَءَاخَرُ مِن شَكْلِهِۦٓ أَزْوَٰجٌ ﴿٥٨﴾ هَٰذَا
فَوْجٌ مُّقْتَحِمٌ مَّعَكُمْ ۖ لَا مَرْحَبًۢا بِهِمْ ۚ إِنَّهُمْ صَالُوا۟ ٱلنَّارِ ﴿٥٩﴾ قَالُوا۟
بَلْ أَنتُمْ ۖ لَا مَرْحَبًۢا بِكُمْ ۖ أَنتُمْ قَدَّمْتُمُوهُ لَنَا ۖ فَبِئْسَ ٱلْقَرَارُ ﴿٦٠﴾
قَالُوا۟ رَبَّنَا مَن قَدَّمَ لَنَا هَٰذَا فَزِدْهُ عَذَابًا ضِعْفًا فِى ٱلنَّارِ ﴿٦١﴾

54. Şüphesiz ki bu(nlar), bitip tükenmek bilmeyen rızıklarımızdır.[4] **55-56.** (İyilerin durumu) böyleyken, azgınlara da içine girecekleri, çok feci bir yatak olan kötü bir varış yeri, yani cehennem hazırlanmıştır. **57-58.** İşte (ceza türleri); kaynar su, irin ve ona benzer daha nicelerinden oluşan (cehennemi) tatsınlar! **59.** (Melekler, inkârcıların liderlerine) "İşte bunlar, sizin peşinize takılan topluluktur; (bakın işte) rahat yüzü görmeyecekler; onlar mutlaka ateşe gireceklerdir!" (diyeceklerdir). **60.** (Saptırılanlar liderlerine) "Asıl siz rahat yüzü görmeyin! Onu (ateşi) bize siz sundunuz! Burası ne kötü bir yerdir!" diyeceklerdir. **61.** (Saptırılanlar devamla), "Rabbimiz! Bunu önümüze (başımıza) kim getirdiyse onun ateşteki azabını kat kat artır!" diyeceklerdir.[5]

---

1 Söylenmek istenen şudur: "Sen eline bir demet bitki al; onunla yola koyul; araman gereken şifayı Yüce Allah bitkilerin içine koymuştur. İçinde şifa olan bitkiyi bul ve yola koyul; böylece doğrudan sapmamış olursun." Bu yaklaşıma göre Hz. Eyüp, eline bir demet bitki alıp peşinden yola çıkmış ve böylece yemin gerektirecek bir yanlışa düşmemiştir. Dolayısıyla bu durumda, ne önceden yapılmış bir yemin ne de onu bozmamak için başvurulmuş bir çıkış yolu söz konusudur. Zaten ayetin devamında gelen cümledeki "sabır" ifadesi de onun bu yoldaki sebatını ve kararlılığını göstermektedir.

2 "Durulmaya değer cennetler" anlamı verdiğimiz "'Adn cennetleri" ifadesi Kur'an'da 11 kez yer almaktadır. Bkz. Tevbe 9:72; Ra'd 13:23; Nahl 16:31; Kehf 18:31; Meryem 19:61; Tâhâ 20:76; Fâtır 35:33; Sâd 38:50; Mü'min 40:8; Saff 61:12; Beyyine 98:8.

3 Benzer mesaj: Sâffât 37:48; Duhân 44:54; Tûr 52:20; Rahmân 55:56, 72; Vâkı'a 56:22.

4 Benzer mesajlar: A'râf 7:43; Enbiyâ 21:103; Fussilet 41:30; Kâf 50:32.

5 Benzer mesajlar: A'râf 7:38-39; Ahzâb 33:67-68; Fussilet 41:29.

62. (Saptıranlar ise) şöyle diyeceklerdir: "Kendilerini dünyadayken kötülerden saydığımız erkekleri (insanları) niçin görmüyoruz? **63.** Kendileriyle de alay ediyorduk değil mi? Yoksa gözler onlardan kaydı mı?"[1] **64.** İşte cehennem halkının bu tür tartışması şüphesiz bir gerçektir.

▼ *Sureinin 65-88. ayetlerinde Hz. Muhammed'in ve vahyin amacı, İblis'in tavırları ve vahyin hatırlatma oluşuyla hakikat haberlerini muhatapların bileceği ifade edilmektedir.*

65-66. De ki: "Ben sadece bir uyarıcıyım; tek, ezici güç sahibi, göklerin, yerin ve ikisi arasında bulunanların Rabbi, güçlü, çok bağışlayan Allah'tan başka ilah yoktur." **67-68.** De ki: "Kendisinden yüz çevirip durduğunuz bu (Kur'an), büyük bir haberdir.

69. Onlar konuşup tartışırken benim yüce toplulukta[2] (olup bitenler) hakkında hiçbir bilgim yoktu. **70.** Bana sadece 'apaçık bir uyarıcı oluşum' vahyediliyor." **71.** Hani Rabbin meleklere şöyle demişti: "Ben çamurdan bir insan yaratacağım.[3] **72.** Ona düzgün şekil verip kendisine *rûh*umdan üflediğim zaman, onun için (bana) secde edin!" **73.** Bütün melekler hemen secde etmişlerdi.[4] **74.** İblis hariç.[5] Kibirlenmiş ve kâfirlerden olmuştu.[6] **75.** (Allah) "Ey İblis! İki elimle (kudretimle) yarattığım varlık için (bana) secde etmekten seni engelleyen neydi! Kibirlendin öyle mi; yoksa (haksız yere) büyüklenenlerden mi oldun!" demişti. **76.** (İblis de) "Ben ondan hayırlıyım (üstünüm). Beni ateşten yarattın; onu çamurdan yarattın." demişti.[7] **77.** (Allah) şöyle demişti: "Çık oradan! Şüphesiz ki sen kovuldun.[8] **78.** Hesap gününe kadar lanetim senin üzerinedir!" **79.** (İblis) "Rabbim! İnsanların diriltilecekleri güne kadar bana zaman ver." demişti. **80-81.** (Allah) "Bilinen vaktin gününe kadar zaman verilenlerdensin." demişti. **82-83.** (İblis) "Kudretine yemin olsun ki içlerinden samimi kulların hariç hepsini azdıracağım!" demişti.[9]

---

[1] Burada, inkârcıların dünyada alay ettikleri müminleri orada yanlarında veya azap mekânında görememeleriyle ilgili şaşkınlıkları hatırlatılmaktadır.

[2] Sâffât 37:8'de de geçen *Mele-i A'lâ* ifadesi "yüce topluluk, en yüce meclis, melekler topluluğu" demektir ve kastedilen, meleklerden oluşan bir makamın sakinleridir.

[3] Bu ayet Hicr 15:28-31. ayetlerle birlikte okunmalıdır. Buradaki mesaj, Bakara 2:30'dakinden farklıdır. Bakara 2:30'da insanın halife (sorumlu) olarak görevlendirilmesinden söz edilirken bu iki ayette ise ilk insan neslinin yaratılması ele alınmaktadır.

[4] Konuyla ilgili ayetlerde geçen secde emri "Âdem'e secde" değil de "Âdem için Allah'a secde" şeklinde anlaşılmalıdır.

[5] İblis'in secde etmemesiyle ilgili bkz. Bakara 2:34, dipnot 3.

[6] Benzer mesajlar: Bakara 2:34; A'râf 7:11; Hicr 15:31.

[7] Benzer mesajlar: A'râf 7:11-12; Hicr 15:32-33.

[8] Buradaki *racîm* kelimesi şeytanın ilahi huzurdan "kovulması" anlamındadır. Taşlanma gibi maddi bir cezalandırmadan söz edilmemektedir.

[9] Benzer mesajlar: A'râf 7:12-18; Hicr 15:42; Nahl 16:99; İsrâ 17:61-63; Sebe' 34:21.

84. (Allah) şöyle demişti: "İşte bu doğru (samimi kullarımı azdıramazsın). Ben şu gerçeği söylüyorum: **85.** Cehennemi seninle ve onlardan (insanlardan) sana uyanlarla dolduracağım."[1] **86.** De ki: "Buna karşılık sizden herhangi bir ücret istemiyorum.[2] Ben asla zorluk çıkartanlardan da değilim." **87.** O (Kur'an) ancak âlemler için bir hatırla(t)madır. **88.** Haberini bir süre sonra öğreneceksiniz.[3]

39. ZÜMER SURESİ

75 AYET

Mekke döneminde indirilen, 75 ayetten oluşan, adını 71 ve 73. ayetlerde geçen ve "gruplar" anlamındaki *zümer* kelimesinden alan Zümer suresi inişte 77, mushaf sırasında ise 39. suredir.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

▾ *Surenin 1-9. ayetlerinde vahyin kaynağı, indiriliş amacı, müşriklerin olumsuz tutumu, evrenin yaratılış amacı, insanın yaratılış süreci, bazı insanların nankörlükleri ve bilginin önemi ifade edilmektedir.*

1. (Bu) Kitabın indirilişi, güçlü, doğru hüküm veren Allah'tandır. **2.** Şüphesiz ki Kitabı sana bir amaç için biz indirdik. Sen de dini O'na özgü kılarak Allah'a kulluk et!

3. Dikkat edin! Arı duru din yalnızca Allah'a aittir. O'nun peşi sıra dostlar edinenler "Onlara, bizi yalnızca Allah'a biraz daha yaklaştırsınlar diye kulluk ediyoruz!" (derler).[4] Şüphesiz ki Allah ayrılığa düştükleri şeylerde aralarında hüküm verecektir. Şüphesiz ki Allah yalancı ve inkârcı kimseyi doğru yola ulaştırmaz. **4.** Allah çocuk edinmek isteseydi, elbette yarattıklarından dilediğini seçerdi. O yücedir. O tek, ezici güç sahibi olan Allah'tır. **5.** (Allah) gökleri ve yeri bir amaç ile[5] yarattı. Geceyi gündüzün üzerine bürüyüp örtüyor; gündüzü de gecenin üzerine bürüyüp örtüyor. Güneşi ve ayı emri altına almıştır. (Bunların) her biri belirlenmiş bir süreye kadar akıp gitmektedir. Dikkat edin! O güçlüdür, çok bağışlayandır.

---

1 Benzer mesajlar: A'râf 7:12-18; Hicr 15:42; Nahl 16:99; İsrâ 17:61-63; Sebe' 34:21. Cehennemin insanlarla doldurulması "sonuç", insanların İblis'e tabi olması ise "sebep"tir. Ayrıca Hûd 11:119 ve Secde 32:13. ayetler de bu cümle ile okunmalıdır.

2 Benzer mesajlar: En'âm 6:90; Yûnus 10:72; Hûd 11:29, 51; Yûsuf 12:104; Furkân 25:57; Şu'arâ 26:109, 127, 145, 164, 180; Sebe' 34:47; Yâsîn 36:21; Şûrâ 42:23; Tûr 52:40; Kalem 68:46.

3 Bu "haber"ler muhatapların inkâr durumuna göre bir tehdit olarak da düşünülebilir. Nebe' suresinin ilk ayetlerinde ve Tekâsür suresinde de bu konuya dikkat çekilmektedir. Nitekim bu gerçekleri bazı müşrikler dünyada ölümleri anında, bazıları Bedir'de, bazıları da mahşerde anlamış olacaklardır; ancak bunun onlara herhangi bir faydası olmayacaktır.

4 Bu ayet Yûnus 10:18. ayetle birlikte okunmalıdır.

5 Benzer mesajlar: En'âm 6:73; Yûnus 10:5; İbrahim 14:19; Hicr 15:85; Nahl 16:3; 'Ankebût 29:44; Rûm 30:8; Zümer 39:5; Duhân 44:39; Câsiye 45:22; Ahkâf 46:3; Teğâbun 64:3.

6. (Allah) sizi tek bir *nefs*ten[1] (candan/cevherden) yaratmıştır; sonra ondan (o candan/cevherden) eşini de var etmiştir. Sizin için hayvanlardan da sekiz çift[2] indirmiştir (yaratmıştır). Sizi annelerinizin karınlarında üç katlı karanlık içinde aşamalardan geçirerek yaratıyor.[3] İşte bu (yaratıcı), Rabbiniz Allah'tır. Otorite yalnızca O'na aittir. O'ndan başka ilah yoktur. Nasıl oluyor da (gerçeklerden) döndürülüyorsunuz! **7.** İnkâr ederseniz, şüphesiz ki Allah size muhtaç değildir. O, kullarının küfrüne razı olmaz. Şükrederseniz sizden bunu kabul eder.[4] Hiçbir (günah) yüklüsü başkasının (günah) yükünü yüklenemez. Sonunda dönüşünüz sadece Rabbinizedir ve O, yaptığınız şeyleri size bildirecektir. Şüphesiz ki O göğüslerin (kalplerin) özünü bilendir.

8. İnsana bir sıkıntı gelince Rabbine yönelerek O'na yalvarır. Sonra (Allah) katından ona bir nimet verince, önceden yalvarmış olduğunu unutur.[5] O'nun yolundan saptırmak için Allah'a ortaklar koşar.[6] (İnkâr edene) de ki: "Küfrünle biraz (daha) yaşa! Şüphesiz ki sen ateş halkındansın!"[7] **9.** Ahiretten çekinerek ve Rabbinin merhametini umarak[8] geceleyin secde hâlinde ve kıyamda durarak ibadet eden kimse (inkârcı gibi) midir![9] De ki: "Bilenlerle bilmeyenler hiç bir olur mu!" (Bu gerçeği) sadece öz akıl sahipleri hatırlar.

▾ *Sureinin 10-20. ayetlerinde takvâ sahiplerine müjdeler, saf dinle ilgili bilgiler, inkârcıların akıbeti, iyi kulların davranışları ve cennette yaşayacakları güzellikler dile getirilmektedir.*

10. De ki: "(Allah şöyle diyor:) Ey inanan kullarım![10] Rabbinize karşı *takvâ*lı (duyarlı) olun! Bu dünyada güzel davrananlara güzel (karşılık) vardır.[11] Allah'ın arzı (yeryüzü) geniştir. Ancak sabredenlere ödülleri hesapsız verilecektir."

---

1 Benzer mesajlar: Nisâ 4:1; En'âm 6:98; A'râf 7:189.

2 Bu ayet En'âm 6:143, 144. ayetlerle okunmalıdır.

3 Benzer mesaj: Nûh 71:14.

4 *Hidayet* ve *dalalet*'le ilgili Kur'an'daki bütün ayetler, bu ayet ışığında anlaşılmalıdır.

5 Yüce Allah nankör insanların kendisine herhangi bir zarar veya sıkıntı dokununca Fussilet 41:51'de de ifade edildiği gibi "her haliyle Allah'a dua ettiğini" haber vermektedir. Çünkü İsrâ 17:83 ve Fussilet 41:49'da onun "ümitsiz olduğu", Me'âric 70:19-21'de "pek hırslı (ve sabırsız) yaratıldığı, kendisine fenalık dokunduğunda sızlanıp feryat ettiği" ifade edilmektedir. Ayrıca Nahl 16:53, 'Ankebût 29:65, Rûm 30:33, Lokmân 31:32'de, Zümer 39: 8 ile 49. ayette kendisine sıkıntı dokunduğunda "yalnızca Yüce Allah'a yalvarıp O'na dua ettiği" bildirilmekte, Duhân 44:12'de ise bizzat dualarına yer verilmektedir.

6 Benzer mesajlar: Yûnus 10:12; Nahl 16:54; İsrâ 17:67; 'Ankebût 29:65; Rûm 30:33; Lokmân 31:32; Zümer 39:49; Şûrâ 42:48.

7 Benzer mesaj: İbrâhîm 14:30.

8 Benzer mesajlar: A'râf 7:56; İsrâ 17:57; Enbiyâ 21:90; Secde 32:16.

9 Müminlerin geceleri değerlendirmeleriyle ilgili bkz. Âl-i İmrân 3:17, 113; İsrâ 17:79; Tâhâ 20:130; Furkân 25:64; Secde 32:16; Kâf 50:39; Zâriyât 51:16-18; Tûr 52:49; Müzzemmil 73:2-4, 20; İnsân 76:26.

10 Benzer mesaj: İbrâhîm 14:31.

11 İyiliklerin dünyada da karşılıklarının verileceğiyle ilgili bilgi için bkz. Nahl 16:30, 41, 96, 97.

11. De ki: "Bana, dini O'na özgü kılarak Allah'a kulluk etmem emrolundu. **12.** Bana müslümanların ilki (öncüsü) olmam emrolundu."[1] **13.** De ki: "Rabbime isyan edersem elbette büyük günün azabından korkarım."[2] **14.** De ki: "Ben dinimi O'na özgü kılarak yalnızca Allah'a ibadet ederim." **15.** Siz de O'nun peşi sıra dilediğinize tapın (bakalım)! De ki: "Şüphesiz ki kaybedenler, kıyamet günü kendilerine ve ailelerine (destekçilerine) yazık edenlerdir. Dikkat edin! Asıl apaçık kayıp işte budur. **16.** Onların hem üstlerinden ateşten karanlıklar (tabakalar) hem de altlarından (ateş) karanlıkları (tabakaları) olacaktır. İşte Allah kullarını bununla korkutuyor. Ey kullarım! Yalnızca bana karşı *takvâ*lı (duyarlı) olun! **17.** *Tağut*'a[3] (azgınlık edene) kulluk etmekten kaçınıp, Allah'a yönelenlere müjde vardır. (Bu) kullarımı müjdele! **18.** Onlar (her) sözü dinler; en güzeline uyarlar.[4] İşte onlar Allah'ın doğru yola ulaştırdığı kişilerdir. Öz akıl sahipleri de işte sadece onlardır. **19.** Hakkında azap sözü gerçekleşmiş kimse (diğerleri gibi olur mu)! Ateşte olanı sen mi kurtaracaksın![5]

قُلْ إِنِّيٓ أُمِرْتُ أَنْ أَعْبُدَ ٱللَّهَ مُخْلِصًا لَّهُ ٱلدِّينَ ﴿١١﴾ وَأُمِرْتُ لِأَنْ
أَكُونَ أَوَّلَ ٱلْمُسْلِمِينَ ﴿١٢﴾ قُلْ إِنِّيٓ أَخَافُ إِنْ عَصَيْتُ رَبِّى عَذَابَ
يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿١٣﴾ قُلِ ٱللَّهَ أَعْبُدُ مُخْلِصًا لَّهُ دِينِى ﴿١٤﴾ فَٱعْبُدُوا
مَا شِئْتُم مِّن دُونِهِۦ ۗ قُلْ إِنَّ ٱلْخَٰسِرِينَ ٱلَّذِينَ خَسِرُوٓا۟ أَنفُسَهُمْ
وَأَهْلِيهِمْ يَوْمَ ٱلْقِيَٰمَةِ ۗ أَلَا ذَٰلِكَ هُوَ ٱلْخُسْرَانُ ٱلْمُبِينُ ﴿١٥﴾ لَهُم
مِّن فَوْقِهِمْ ظُلَلٌ مِّنَ ٱلنَّارِ وَمِن تَحْتِهِمْ ظُلَلٌ ۚ ذَٰلِكَ يُخَوِّفُ ٱللَّهُ بِهِۦ
عِبَادَهُۥ ۚ يَٰعِبَادِ فَٱتَّقُونِ ﴿١٦﴾ وَٱلَّذِينَ ٱجْتَنَبُوا۟ ٱلطَّٰغُوتَ أَن يَعْبُدُوهَا
وَأَنَابُوٓا۟ إِلَى ٱللَّهِ لَهُمُ ٱلْبُشْرَىٰ ۚ فَبَشِّرْ عِبَادِ ﴿١٧﴾ ٱلَّذِينَ يَسْتَمِعُونَ
ٱلْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ أَحْسَنَهُۥٓ ۚ أُو۟لَٰٓئِكَ ٱلَّذِينَ هَدَىٰهُمُ ٱللَّهُ ۖ وَأُو۟لَٰٓئِكَ هُمْ
أُو۟لُوا۟ ٱلْأَلْبَٰبِ ﴿١٨﴾ أَفَمَنْ حَقَّ عَلَيْهِ كَلِمَةُ ٱلْعَذَابِ ۖ أَفَأَنتَ تُنقِذُ
مَن فِى ٱلنَّارِ ﴿١٩﴾ لَٰكِنِ ٱلَّذِينَ ٱتَّقَوْا۟ رَبَّهُمْ لَهُمْ غُرَفٌ مِّن فَوْقِهَا
غُرَفٌ مَّبْنِيَّةٌ ۖ تَجْرِى مِن تَحْتِهَا ٱلْأَنْهَٰرُ ۖ وَعْدَ ٱللَّهِ ۖ لَا يُخْلِفُ ٱللَّهُ
ٱلْمِيعَادَ ﴿٢٠﴾ أَلَمْ تَرَ أَنَّ ٱللَّهَ أَنزَلَ مِنَ ٱلسَّمَآءِ مَآءً فَسَلَكَهُۥ يَنَٰبِيعَ
فِى ٱلْأَرْضِ ثُمَّ يُخْرِجُ بِهِۦ زَرْعًا مُّخْتَلِفًا أَلْوَٰنُهُۥ ثُمَّ يَهِيجُ فَتَرَىٰهُ
مُصْفَرًّا ثُمَّ يَجْعَلُهُۥ حُطَٰمًا ۚ إِنَّ فِى ذَٰلِكَ لَذِكْرَىٰ لِأُو۟لِى ٱلْأَلْبَٰبِ ﴿٢١﴾

20. Fakat Rablerine karşı *takvâ*lı (duyarlı) olanlara, Allah'ın vaadi olarak üst üste yapılmış, altlarından ırmaklar akan köşkler vardır. Allah verdiği sözden dönmez.[6]

Surenin 21-31. ayetlerinde ewen kitabından yağmur örneği, İslam ve vahyin önemi, vahyi yalanlayanların korkunç akıbeti, iki kişi üzerinden verilen bir örnek ve insanların ölümlü oldukları gerçeği ifade edilmektedir.

21. Şüphesiz ki Allah'ın, gökten su indirmekte olduğunu görmüyor musun? (Allah) onu (suyu) yerdeki kaynaklara yerleştirir; sonra onunla türlü türlü renklerde ekin çıkarır. Sonra (o ekin) kurur da sararmış olduğunu görürsün. Sonra da onu (ekini) kuru bir kırıntı (çer çöp) yapar. Şüphesiz ki bunda, öz akıl sahipleri için (gerçeği) hatırla(t)ma vardır.[7]

---

[1] Benzer mesaj: Neml 27:91.

[2] Benzer mesajlar: En'âm 6:15; Yûnus 10:15.

[3] *Tağut* kelimesiyle başta şeytan olmak üzere bütün azgınlar ve azgınlıklar kastedilmektedir.

[4] Demek ki "en güzel söz en güzelin sözüdür" ki o da "Kur'an"dır. Benzer mesaj: Zümer 39:55. Yüce Allah övdüğü yiğit kullarının söze dair her şeye kulak verdiklerini, bir anlamda sözden korkmadıklarını, düşünceden ürkmediklerini belirtmekte, fikir özgürlüğüne dair ilkesini belirlemektedir. Farklı fikirler de dinlenmeli ki sözler, görüşler arasında kıyaslama yapılabilsin, sonunda en güzele uyulabilsin. Başka sözlerden korkmak kendi sözüne güvenmemek ve taraftarlarını kaybetme endişesi taşımak demektir. Böylece hem kendisine, hem görüşüne hem de taraftarlarına haksızlık ettiğini fark edememek söz konusudur. En güzel sözü söylemeyle ilgili ayet için de bkz. İsrâ 17:53.

[5] Şefaatle ilgili ayetler bu cümle göz önünde bulundurularak okunmalıdır.

[6] Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:9, 194; Ra'd 13:31; İbrâhim 14:47; Hacc 22:47; Rûm 30:6.

[7] Benzer mesajlar: Yûnus 10:24; Kehf 18:45; Hadîd 57:20.

22. Allah'ın, göğsünü (kalbini) İslam'a açtığı, kendisi de Rabbinden bir *nûr* üzere olan kişi[1] (kötü olanlarla bir) olur mu? Allah'ı anmada kalpleri katılaşmış olanlara yazıklar olsun! İşte onlar apaçık bir sapkınlık içindedir. **23.** Allah sözün en güzelini, *müteşâbih* (benzeşen anlamlı) ve *mesânî* (hakikatleri tekrarlanan) bir kitap olarak indirdi.[2] Bu (Kitab)ın etkisiyle Rablerine saygı duyanların tüyleri ürperir.[3] Sonra hem derileri hem de kalpleri Allah'ın zikrine (Kur'an'a ısınıp) yumuşar. İşte bu (Kitap), Allah'ın, dileyeni (layık gördüğünü) kendisiyle doğru yola ulaştırdığı bir rehberdir.[4] Allah kimi de saptırırsa (sapkınlığını onaylarsa) artık ona hiçbir yol gösteren olamaz.[5] **24.** Kıyamet gününde yüzünü azabın şiddetinden korumaya çalışan kimse, (güvendeki gibi) midir? Zalimlere "(Dünyadayken) kazandıklarınızı tadın!" denir. **25.** Onlardan öncekiler de yalanlamışlardı ve bilemeyecekleri bir yerden onlara azap gelmişti. **26.** Allah dünya hayatında onlara rezilliği tattırdı. Ahiret azabı ise elbette çok daha büyüktür. Keşke bilselerdi! **27.** Yemin olsun ki biz (gerçeği) hatırlasınlar diye bu Kur'an'da insanlara her türlü örneği verdik.[6] **28.** *Takvâlı* (duyarlı) olsunlar diye, pürüzsüz[7] Arapça bir Kur'an[8] olarak (indirdik). **29.** Allah çekişip duran birçok ortağın sahip olduğu bir adam ile yalnız bir kişiye bağlı olan bir adamı örnek olarak veriyor. Bu ikisi eşit midir? *Hamd* (övgü) Allah içindir. Fakat onların çoğu bilmezler. **30.** Şüphesiz ki sen de öleceksin, onlar da ölecekler.[9] **31.** Sonra şüphesiz kıyamet günü Rabbinizin huzurunda davalaşacaksınız.

---

1 Bu cümle iradesini doğrudan yana kullananlarla ilgilidir. Bu ayette ve En'âm 6:39 ile 125 gibi ayetlerde Yüce Allah'ın dilediğini "doğru yola iletmesi" ifadesi hak eden, kendileri akıllarını ve iradelerini kullanarak *sırât-ı müstakîm* denen "doğru yol"u benimseyenler bu hak edişlerinin karşılığında o yola yani İslam'a eriştirilecek ve orada kalacaklardır. Hem sapkınlıkta bırakmada hem de hidayete erdirmede Yüce Allah'ın kararı "sonuç"tur; bunun "sebep"i ise kulun iradesidir.

2 *Müteşâbih*, "karşılıklı benzeşen ayetler", *mesânî* ise "konuyu, çiftiyle, zıddıyla, karşıtıyla ele alan" demektir. Kur'an'a ait bu iki sıfat bütünüyle Kur'an mesajında yer almaktadır. Bu iki özellik konuları ortaya koymada uygulanan bir üsluptur.

3 Anlaşılmadan okunan metin aslında seslendiriliyor demektir. Benzer mesajlar: Enfâl 8:2; Hacc 22:35.

4 Buradaki içerik En'âm 6:88'den farklı olduğu için vahiy ile iletişimde kulun iradesi ön plandadır.

5 Yüce Allah'ın saptırdığını, yani sapma kararı verenin bu kararını onayladığı hiç kimsenin artık doğru yola ulaşamayacağıyla ilgili benzer mesajlar: A'râf 7:186; Ra'd 13:33; Rûm 30:29; Zümer 39:36; Mü'min 40:33; Şûrâ 42:44, 46; Câsiye 45:23.

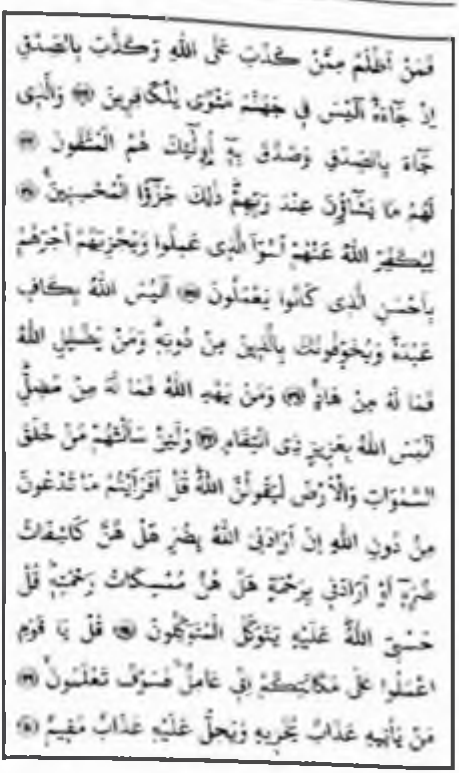
6 Benzer mesajlar: İsrâ 17:41, 89; Kehf 18:54; Furkân 25:33; 'Ankebût 29:43; Rûm 30:58; Haşr 59:21.

7 Benzer mesaj: Kehf 18:1.

8 Kur'an'da 11 kez geçen *'arabiyy* kelimesi Kur'an'ın "Arapça lisana sahip" ilâhi bir mesaj olduğunu, ayrıca "açık ve anlaşılır" bir yapıya sahip kılındığını ifade etmektedir. Ayetler için bkz. Yûsuf 12:2; Ra'd 13:37; Nahl 16:103; Tâhâ 20:113; Şu'arâ 26:195; Zümer 39:28; Fussilet 41:3, 44; Şûrâ 42:7; Zuhruf 43:3; Ahkâf 46:12.

9 Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:185; Enbiyâ 21:35; 'Ankebût 29:57.

Surenin 32-41. ayetlerinde vahyi ve risaleti yalanlayanların durumu, Yüce Allah'ın kullarına yeteceği, inkârcıların perişan edici dünya ve ahiret azabıyla buluşacağı ve vahyin ışığında hidayet üzere olanlarla sapkınlığı tercih edenlerin durumu ele alınmaktadır.

32. Allah'a yalan uyduran ve kendisine gelen gerçeği (Kur'an'ı) yalanlayandan daha zalim kim olabilir ki![1] Kâfirler için cehennemde yer mi yok! **33.** Gerçeği getiren ve onu doğrulayan(lar) var ya, işte *muttaki*ler (duyarlı olanlar) sadece bunlardır. **34.** Onlar için Rableri katında diledikleri her şey vardır.[2] (İşte) bu, güzel davrananların ödülüdür. **35.** Böylece Allah onların (dünyada) yaptıkları en kötü şeyleri bile örtecek, ödüllerini yapmış olduklarının en güzeliyle verecektir.[3] **36.** Allah kuluna yetmez mi hiç! Seni O'ndan başkalarıyla korkutuyorlar. Allah kimi saptırırsa (sapkınlığını onaylarsa) artık ona hiçbir yol gösteren olamaz.[4] **37.** Allah kimi de doğru yola ulaştırırsa, artık onu da saptırabilecek kimse yoktur.[5] Allah güçlü, intikam sahibi değil midir?

38. Onlara "Gökleri ve yeri kim yarattı?" diye sorsan, mutlaka "Allah" derler.[6] De ki: "(Şunu) düşünün: Allah bana bir zarar vermek isterse, onlar (putlar) O'nun verdiği zararı açıp (giderebilir) mi? Veya (Allah) bana bir merhamet dilerse onlar O'nun merhametini tutup (önleyebilirler) mi?"[7] De ki: "Bana Allah yeter. Güvenenler de yalnızca O'na güvenirler!" **39-40.** De ki: "Ey kavmim! Bulunduğunuz yerde (elinizden geleni) yapın! Şüphesiz ki ben de (görevimi) yapacağım!" Kendisini rezil edecek azabın kime geleceğini ve kalıcı bir azabın kime konacağını ileride bileceksiniz.[8]

---

[1] Doğruyu söylemek "adalet", yalan söylemek ise "zulüm"dür. Kim Yüce Allah hakkında yalan konuşursa, O'na iftira etmiş demektir. Yalanın en büyüğü Yüce Allah'a atılandır. İşte Rabbimiz bu hususa dikkat çekmekte, kendisine yalan iftira edenleri en zalimler olarak tanıtmaktadır.

[2] Benzer mesajlar: Nahl 16:31; Yâsîn 36:57; Fussilet 41:32; Şûrâ 42:22; Zuhruf 43:71; Duhân 44:55; Muhammed 47:15; Kâf 50:35.

[3] Bu ayette bir müjde verilmekte, samimiyetle tevbe edenlerin yani *muttaki* ve *muhsin*lerin Allah'a yönelenlerin yaptığı hataların örtüleceği ve sonrasında gerçekleştirecekleri davranışların en güzeli üzerinden değerlendirilmeye tabi tutulmayacakları ifade edilmektedir. Benzer mesajlar: Tevbe 9:121; Nahl 16:96, 97; Nûr 24:38; 'Ankebût 29:7; Ahkâf 46:16.

[4] Yüce Allah'ın saptırdığını, yani sapma kararı verenin bu kararını onayladığı hiç kimsenin artık doğru yola ulaşamayacağıyla ilgili benzer mesajlar: A'râf 7:186; Ra'd 13:33; Rûm 30:29; Zümer 39:23; Mü'min 40:33; Câsiye 45:23.

[5] Yüce Allah'ın hidayetini onayladığı kişileri hiç kimsenin saptıramayacağıyla ilgili benzer mesajlar: İsrâ 17:97; Kehf 18:17.

[6] Benzer mesajlar: Yûnus 10:31; Mü'minûn 23:84-89; 'Ankebût 29:61, 63; Lokmân 31:25; Zuhruf 43:9, 87.

[7] Benzer mesajlar: Enbiyâ 21:42; Ahzâb 33:17; Fâtır 35:2; Mülk 67:20-21, 28.

[8] Bu tür ayetlerde amaç inanmayanlara meydan okumaktır. İlk azap dünyadaki, kalıcı olan ise mahşerdeki azaptır. Benzer mesajlar: Hûd 11:39, 93.

41. Şüphesiz ki Kitabı sana, insanlarla ilgili bir amaç için biz indirdik. Artık kim doğru yolu seçerse, (bu) kendi (iyiliği) içindir. Kim de saparsa, sadece kendi aleyhine sapmış olur. Sen onlar üzerinde asla *vekil* değilsin.

▾ Sureinin 42-52. ayetlerinde Allah'ın otoritesi, putperestlerin çarpık şefaat algısı, inkarcıların çaresizliği ve nankör insanın servet tutkusu dile getirilmektedir.

42. Allah (nefislerin) ölüm zamanı gelince, ölmeyenin de uykusundayken *nefis*leri vefat ettirir.[1] Ölümüne hükmettiğini (kişinin ruhunu katında) tutar; diğerini ise (ölüm zamanı gelmeyeni ise) belirlenmiş bir süreye kadar (kişiye) gönderir. Şüphesiz ki bunda düşünen bir toplum için dersler vardır.

43. Yoksa onlar Allah'ın peşi sıra (başkalarını) şefaatçiler mi edindiler! De ki: "Onlar hiçbir şeye güç yetiremezlerse ve akıl erdiremezlerse de mi?" **44.** De ki: "Şefaat tamamen ve yalnızca Allah'a aittir.[2] Göklerin ve yerin otoritesi yalnızca O'na aittir. Sonra da yalnızca O'na döndürüleceksiniz." **45.** Allah tek olarak anıldığı zaman, ahirete inanmayanların kalpleri daralır.[3] O'nun peşi sıra başkaları anıldığı zaman hemen sevinirler.[4] **46.** De ki: "Ey gökleri ve yeri yoktan yaratan,[5] görünmeyeni de görüneni de bilen[6] Allah'ım! Kullarının arasında, ayrılığa düştükleri şeyin hükmünü ancak sen vereceksin." **47.** Yeryüzünde ne varsa hepsi ve onunla birlikte bir benzeri daha o zalimlerin olsaydı, kıyamet gününde azabın kötülüğünden (kurtulmak için) elbette onu fidye verirlerdi (feda ederlerdi). (O gün) onlar için, Allah tarafından hiç hesaba katmadıkları şeyler ortaya çıkmış (olacak)tır.[7]

---

1 Buradaki *yeteveffâ* fiili tek başına veya "ölüm"le ilgili bir kelimeyle kullanıldığında "öldürmek" demektir. Fakat burada ve En'âm 6:60'ta olduğu gibi *el-leyl* "gece" veya *menâm* "uyku" gibi kelimelerle kullanılırsa, "uyutmak" anlamına gelmektedir.

2 Şefaatle ilgili Kur'an'daki bütün ayetler, bu ayet ışığında anlaşılmalıdır. Çünkü şefaat konusunda en belirleyici ve kapsamlı mesaj bu ayette yer almaktadır. Mahşerdeki şefaat konusunu Yüce Allah'tan bağımsız düşünmek asla doğru değildir.

3 Herhangi bir putun adı anılmadan Yüce Allah tek başına anıldığında, sadece O'nun sıfatlarından söz edildiğinde, yani *lâ ilâhe illallâh* dendiğinde inkarcıların kalplerinin ürktüğü ifade edilmektedir. Kur'an'da sadece bu ayette geçen *işmeezzet* fiili "ürkmek", "sıkıntı içine girmek", "daralmak", "nefretle dolmak", "tiksinti duymak", "burkulmak" gibi anlamlar içermekte, kendisini şirke kaptıran ve ahirete de inanmayan kişilerin kalplerinin durumunu açıkça dile getirmektedir.

4 Benzer mesajlar: İsrâ 17:46; Mü'min 40:12.

5 Benzer mesajlar: En'âm 6:14; Yûsuf 12:101; İbrâhîm 14:10; Fâtır 35:1; Şûrâ 42:11.

6 Benzer mesajlar: En'âm 6:73; Tevbe 9:94, 105; Ra'd 13:9; Mu'minûn 23:92; Secde 32:6; Sebe' 34:3; Fâtır 35:38; Haşr 59:22; Cum'a 62:8; Teğâbun 64:18; Cinn 72:26.

7 Benzer mesajlar: Bakara 2:48, 123; Âl-i İmrân 3:91; Mâide 5:36; En'âm 6:70; Yûnus 10:54; Ra'd 13:18; Hadîd 57:15; Me'âric 70:11-14.

48. Onların kazandıkları kötülükler (o gün) açığa çıkmış, alay ettikleri şey kendilerini kuşatmış (olacak)tır.[1] **49.** İnsana bir zarar dokunduğu zaman bize yalvarır.[2] Sonra, kendisine tarafımızdan bir nimet verdiğimizde "Bu, bana ancak bilgi(m) sayesinde verilmiştir"[3] der. Hayır! O bir imtihandır fakat çoğu bilmez. **50.** Bunu onlardan öncekiler de elbette söylemişti ama kazandıkları şeyler onlara yarar sağlamamıştı. **51.** Kazandıklarının kötü sonuçları onları yakalamıştı. Bunlardan da (müşriklerden de) haksızlık edenlerin işledikleri kötülükler başlarına gelecektir. (Allah'ı) asla aciz bırakamazlar.[4] **52.** Bilmediler mi ki Allah rızkı dilediğine (layık olana) açarak (bol) da verebilir; kısarak (dar) da.[5] Şüphesiz ki bunda inanan bir toplum için dersler vardır.

وَبَدَا لَهُمْ سَيِّئَاتُ مَا كَسَبُوا وَحَاقَ بِهِم مَّا كَانُوا بِهِ
يَسْتَهْزِءُونَ ﴿٤٨﴾ فَإِذَا مَسَّ الْإِنسَانَ ضُرٌّ دَعَانَا ثُمَّ إِذَا خَوَّلْنَاهُ
نِعْمَةً مِّنَّا قَالَ إِنَّمَا أُوتِيتُهُ عَلَىٰ عِلْمٍ ۚ بَلْ هِيَ فِتْنَةٌ وَلَٰكِنَّ
أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٤٩﴾ قَدْ قَالَهَا الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ فَمَا
أَغْنَىٰ عَنْهُم مَّا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٥٠﴾ فَأَصَابَهُمْ سَيِّئَاتُ
مَا كَسَبُوا ۚ وَالَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْ هَٰؤُلَاءِ سَيُصِيبُهُمْ سَيِّئَاتُ
مَا كَسَبُوا وَمَا هُم بِمُعْجِزِينَ ﴿٥١﴾ أَوَلَمْ يَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ
يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَن يَشَاءُ وَيَقْدِرُ ۚ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ
يُؤْمِنُونَ ﴿٥٢﴾ قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ
لَا تَقْنَطُوا مِن رَّحْمَةِ اللَّهِ ۚ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا ۚ إِنَّهُ هُوَ
الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿٥٣﴾ وَأَنِيبُوا إِلَىٰ رَبِّكُمْ وَأَسْلِمُوا لَهُ مِن قَبْلِ
أَن يَأْتِيَكُمُ الْعَذَابُ ثُمَّ لَا تُنصَرُونَ ﴿٥٤﴾ وَاتَّبِعُوا أَحْسَنَ
مَا أُنزِلَ إِلَيْكُم مِّن رَّبِّكُم مِّن قَبْلِ أَن يَأْتِيَكُمُ الْعَذَابُ
بَغْتَةً وَأَنتُمْ لَا تَشْعُرُونَ ﴿٥٥﴾ أَن تَقُولَ نَفْسٌ يَا حَسْرَتَىٰ
عَلَىٰ مَا فَرَّطتُ فِي جَنبِ اللَّهِ وَإِن كُنتُ لَمِنَ السَّاخِرِينَ ﴿٥٦﴾

Surenin 53-63. ayetlerinde Yüce Allah'ın günahları bağışlayıcılığı, kulların O'na yönelmeleri gerektiği, muttakilerin ahiretteki ödül durumu ve Allah'ın mutlak yaratıcı ve bilgi sahibi oluşu dile getirilmektedir.

53. De ki: "(Allah şöyle buyuruyor:) Ey kendi nefisleri aleyhine haddi aşan kullarım! Allah'ın merhametinden ümit kesmeyin![6] Şüphesiz ki Allah bütün günahları bağışlayabilir. Şüphesiz ki O çok bağışlayandır, çok merhametlidir.

54. Size azap gelip çatmadan önce Rabbinize dönün ve O'na teslim olun; sonra size yardım edilmez. **55.** Siz farkında olmadan, ansızın başınıza azap gelmesinden önce[7] Rabbinizden size indirilenin en güzeline (Kur'an'a) uyun![8] **56.** Herhangi bir kişinin 'Allah'ın katında (O'nun buyruklarını) umursamamamdan dolayı[9] ah, yazıklar olsun (bana)! Doğrusu ben alay edenlerdendim!' demesi(nden önce Kur'an'a uyun)!

---

1 Benzer mesaj: Câsiye 45:33.

2 Benzer mesajlar: Yûnus 10:12; Nahl 16:54; İsrâ 17:67; 'Ankebût 29:65; Rûm 30:33; Lokmân 31:32; Zümer 39:8; Şûrâ 42:48.

3 Benzer mesajlar: Kasas 28:78; Fussilet 41:50.

4 Benzer mesajlar: En'âm 6:134; Enfâl 8:59; Tevbe 9:2, 3; Yûnus 10:53; Hûd 11:20, 33; Nahl 16:46; Nûr 24:57; 'Ankebût 29:22; Fâtır 35:44; Şûrâ 42:31; Ahkâf 46:32.

5 Benzer mesajlar: Ra'd 13:26; İsrâ 17:30; Kasas 28:82; 'Ankebût 29:62; Rûm 30:37; Sebe' 34:36, 39; Şûrâ 42:12.

6 Bu ayet Yüce Allah'ın merhamet ve bağışlama sıfatlarının engin oluşunu ve O'ndan ümitsiz olmamak gerektiğini içerir. Çünkü hiçbir günah Allah'ın rahmetinden büyük değildir. Yeter ki tevbe edilmiş olsun. Benzer mesajlar: Yûsuf 12:87; Hicr 15:56.

7 Benzer mesajlar: En'âm 6:31, 47; A'râf 7:187; Yûsuf 12:107; Enbiyâ 21:40; Hacc 22:55; Şu'arâ 26:202; 'Ankebût 29:53; Zuhruf 43:66; Muhammed 47:18.

8 Rabbimizin merhametine ulaşabilmek için O'nun indirdiği en güzel söze uymak bir zorunluluk olarak ifade edilmektedir. Kur'ansız bir hayat, sahibinin felaketine sebebiyet verir. Vahye uymayla ilgili ayetler için bkz. Âl-i İmrân 3:103, dipnot 1.

9 Cümlede yer alan *'alâ mâ farrattü* ifadesi "hafife almam, umursamamam nedeniyle", "işlediğim kusur sebebiyle" gibi anlamlar vermektedir.

أَوْ تَقُولَ لَوْ أَنَّ اللَّهَ هَدَىٰنِي لَكُنتُ مِنَ الْمُتَّقِينَ ﴿٥٧﴾
أَوْ تَقُولَ حِينَ تَرَى الْعَذَابَ لَوْ أَنَّ لِي كَرَّةً فَأَكُونَ
مِنَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٥٨﴾ بَلَىٰ قَدْ جَاءَتْكَ آيَاتِي فَكَذَّبْتَ بِهَا
وَاسْتَكْبَرْتَ وَكُنتَ مِنَ الْكَافِرِينَ ﴿٥٩﴾ وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ
تَرَى الَّذِينَ كَذَبُوا عَلَى اللَّهِ وُجُوهُهُم مُّسْوَدَّةٌ أَلَيْسَ
فِي جَهَنَّمَ مَثْوًى لِّلْمُتَكَبِّرِينَ ﴿٦٠﴾ وَيُنَجِّي اللَّهُ الَّذِينَ اتَّقَوْا
بِمَفَازَتِهِمْ لَا يَمَسُّهُمُ السُّوءُ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٦١﴾ اللَّهُ
خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ ﴿٦٢﴾ لَّهُ مَقَالِيدُ
السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ اللَّهِ أُولَٰئِكَ
هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٦٣﴾ قُلْ أَفَغَيْرَ اللَّهِ تَأْمُرُونِّي أَعْبُدُ أَيُّهَا
الْجَاهِلُونَ ﴿٦٤﴾ وَلَقَدْ أُوحِيَ إِلَيْكَ وَإِلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكَ لَئِنْ
أَشْرَكْتَ لَيَحْبَطَنَّ عَمَلُكَ وَلَتَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٦٥﴾
بَلِ اللَّهَ فَاعْبُدْ وَكُن مِّنَ الشَّاكِرِينَ ﴿٦٦﴾ وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ
حَقَّ قَدْرِهِ وَالْأَرْضُ جَمِيعًا قَبْضَتُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَالسَّمَاوَاتُ
مَطْوِيَّاتٌ بِيَمِينِهِ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٦٧﴾

57. Veya 'Allah beni doğru yola ulaştırsaydı, elbette *muttaki*lerden (duyarlı olanlardan) olurdum!' demesi(nden önce Kur'an'a uyun)!' **58.** Veya azabı gördüğünde 'Keşke benim için bir kez (dünyaya dönme) imkânı olsa da güzel davrananlardan olsam!'[2] demesi(nden önce Kur'an'a uyun)!" **59.** (Allah, bu isteği dile getirenlere şöyle diyecektir): "Hayır! Ayetlerim elbette sana gelmişti de sen onları yalanlamış, kibirlenmiş ve kâfirlerden olmuştun."[3] **60.** Allah hakkında yalan söyleyenlerin kıyamet gününde yüzlerinin kapkara olduğunu görürsün. Kibirlenenler için cehennemde yer mi yok!

61. Allah *takvâ* (duyarlılık) sahiplerini başarıları sebebiyle kurtaracaktır.[4] Onlara hiçbir kötülük dokunmaz. Onlar üzülmeyecek de.[5] **62.** Allah her şeyin yaratıcısıdır. O her şeye *vekil*dir (güven kaynağıdır). **63.** Göklerin ve yerin anahtarları yalnızca O'na aittir.[6] Allah'ın ayetlerini inkâr edenler var ya, işte onlar kaybedenlerin ta kendileridir.

▼ *Surenin 64-75. ayetlerinde risalet ilkelerinin ruh birlikteliği, tevhidin önemi, Yüce Allah'ın sınırsız kudreti, Sûr'a üflenince yaşanacakların bir bölümü ve meleklerin arşın çevresindeki tesbihleri dile getirilmektedir.*

64. De ki: "Ey cahiller![7] Bana Allah'tan başkasına kulluk etmemi mi emrediyorsunuz?" **65.** Yemin olsun ki sana da senden öncekilere de şöyle vahyolunmuştur: Şüphesiz ki (Allah'a) ortak koşarsan, işlerin elbette boşa gider ve elbette kaybedenlerden olursun![8] **66.** Hayır! Yalnızca Allah'a kulluk et ve şükredenlerden ol! **67.** (İnkârcılar) Allah'ı gerektiği gibi tanımadılar.[9] Kıyamet günü bütün yer, O'nun yetkisindedir. Gökler de O'nun sağ eliyle (kudretiyle) dürülmüş (olacaktır).[10] O, onların ortak koştuklarından yüce ve uzaktır.

---

1 Bu üç ayet (yani Zümer 39:56-58. ayetler), En'âm 6:156-157 ve A'râf 7:172-173. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

2 Benzer mesajlar: Bakara 2:167; En'âm 6:27; A'râf 7:53; Mü'minûn 23:99-100; Secde 32:12; Fâtır 35:37.

3 Bu ayet cehennemlik olmada kulun iradesinin belirleyici olduğunun delilidir.

4 Burada başarı "sebep", *takvâ* (duyarlılık) sahiplerinin korunması "sonuç"tur.

5 Bu ayet Meryem 19:66-72 ve Leyl 92:15-18. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

6 Benzer mesaj: Şûrâ 42:11.

7 Çeşitli ayetlerde (Bakara 2:67; En'âm 6:35; A'râf 7:199; Hûd 11:46; Yûsuf 12:33, 89; Furkân 25:63; Kasas 28:55; Zümer 39:64) geçen *el-câhilûne/câhilûne* kelimesi "hiçbir şey bilmeyenler" anlamına gelmemektedir. Bağlam ve muhatapların müşriklerden oluşması nedeniyle buradaki "cahiller" ifadesiyle kastedilenin müşrikler olduğu açıktır.

8 Bu ayette şirke konu aracıların nasıl cezalandırılacağı peygamberler üzerinden ifade edilmektedir. Bu ayet En'âm 6:88 ve Enbiyâ 21:29. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

9 Benzer mesajlar: En'âm 6:91; Hacc 22:74.

10 Burada verilmek istenen mesaj Yüce Allah'a organ atfetmekten ziyade O'nun eşsiz ve erişilmez kudretine dikkat çekilmesidir.

68. Sûr'a üflenmiş[1] (olacak)[2] ve -Allah'ın diledikleri hariç- göklerde ve yerde bulunanlar bayılacaktır.[3] Sonra ona bir daha üflenince, bir de bakarsın ki onlar ayağa kalkmış bakıyorlar! **69.** Yeryüzü, Rabbinin *nuru* ile aydınlanacaktır. Kitap (ortaya) konulacak,[4] peygamberler ve şahitler getirilecek, aralarında adaletle hüküm verilecek, kendilerine haksızlık edilmeyecektir. **70.** (Dünyada) ne yaptıysa herkese karşılığı tastamam verilecektir. O, onların yaptıklarını çok iyi bilendir. **71.** Kâfir olanlar grup grup[5] cehenneme sevk edilecektir. Sonunda oraya geldikleri zaman kapıları açılacak ve bekçileri onlara "Size, içinizden Rabbinizin ayetlerini *tilavet* eden (okuyup aktaran) ve bugününüzle karşılaşacağınızı uyaran elçiler gelmemiş miydi?" diyecektir. Onlar "Evet (gelmişti)!" diyecekler ancak azap sözü kâfirler üzerine hak olmuştur. **72.** Onlara "İçinde *ebedî* kalıcılar olarak cehennemin kapılarından girin!" denecektir. Kibirlenenlerin yeri ne kötüdür![6]

73. Rablerine karşı *takvâlı* (duyarlı) olanlar da grup grup cennete sevk edilecektir. Sonunda oraya geldikleri zaman kapıları zaten açılmış durumdadır[7] ve bekçileri onlara "Selam size! Tertemiz geldiniz. Artık *ebedî* kalmak üzere girin oraya!" diyecektir.[8] **74.** Onlar da "Bize verdiği sözde duran ve bizi dilediğimiz yerinde yerleş(ip otura)cağımız bu cennet yurduna mirasçı kılan Allah'a *hamd* olsun! İyi işler yapanların ödülü ne güzelmiş!" diyecektir.

---

[1] Sur'a üflenmeyle ilgili benzer mesajlar: En'âm 6:73; Kehf 18:99; Tâhâ 20:102; Mü'minûn 23:101; Neml 27:87; Yâsîn 36:51; Kâf 50:20; Hâkka 69:13; Nebe' 78:18.

[2] Bu tür Son Saat, kıyamet-ahiret gibi gelecekte yaşanması kesin olan olaylar için geçmiş zaman kalıbı kullanımı olayın kesinlikle meydana geleceğine dikkat çekmek içindir. Bu nedenle biz de 69-75. ayetler arasında ilgili konulardaki fiillere gelecek zaman anlamı vermeyi tercih ettik.

[3] Benzer mesaj: Neml 27:87. Bu iki ayette *fesa'ıka* ve *fefezi'a* fiillerinin başındaki *fâlfe* edatı *ta'kibiyye* anlamındadır ve Sûr'a üflenmenin hemen peşinden, göklerdekilerin ve yerdekilerin düşüp bayılacağı bildirilmektedir. Hacc 22:1-2'de konuyla ilgili bilgi verilirken, Son Saat'in şiddetinden insanların ne kadar korkunç bir şekilde etkileneceği üzerinde durulmaktadır.

[4] Benzer mesaj: Kehf 18:49.

[5] Burada ve 73. ayette geçen *zümer* kelimesi "grup grup, bölük bölük, gruplar halinde" anlamlarına gelmektedir ve surenin ismidir.

[6] Kibirlenenlerin feci sonlarıyla ilgili benzer mesaj: Mü'min 40:76.

[7] Bu ayette kullanılan *ve futihat* ifadesinin başındaki *vâv* harfi "hal/durum" bildiren bir anlam içerdiği için cennetin kapılarının açık hale getirilmiş olacağını, bir anlamda orada herhangi bir sıkışıklığın yaşanmayacağını anlama katmaktadır. Oysa aynı konunun işlendiği Zümer 39:71'de cehennemliklerin cehennemin kapılarına getirildiklerinde orada sıkışıklık olacağı ve Furkân 25:13'te belirtildiği gibi dar bir yerinden cehenneme atılacakları mesajı söz konusu olduğu için *vâv* harfi kullanılmadan doğrudan *futihat* edilgen fiiline yer verilmektedir.

[8] Benzer mesajlar: Ra'd 13:24; Nahl 16:32.

75. (O gün) meleklerin, Rablerine *hamd* (övgü) ile *tesbih* ederek (yücelterek)[1] *arşın* etrafını çevrelemiş olduklarını görürsün.[2] Aralarında adaletle hükmedilmiş ve "*Hamd*, âlemlerin Rabbi olan Allah içindir." denecektir.[3]

40. MÜ'MİN SURESİ

85 AYET

Mekke döneminde indirilen, 85 ayetten oluşan, adını 28. ayetteki "mümin kişi" anlamındaki *mü'min* kelimesinden alan Mü'min suresi inişte 78, mushaf sırasında ise 40. suredir.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

▼ *Surenin 1-12. ayetlerinde kavimlerin helak edilme sebepleri, meleklerin duaları ve mahşerde inkârcıların çaresizlikleri haber verilmektedir.*

1. *Hâ. Mîm.*[4] **2.** (Bu) Kitabın indirilişi, güçlü, bilen Allah katındandır. **3.** O, günahı bağışlayan, tevbeyi kabul eden, azabı şiddetli olandır, lütuf sahibidir. O'ndan başka ilah yoktur; dönüş de yalnızca O'nadır.[5] **4.** Kâfir olanlardan başkası, Allah'ın ayetleri hakkında tartışmaz. Onların diyar diyar dolaşması kesinlikle seni aldatmasın![6] **5.** Onlardan önce Nuh kavmi ve bunlardan sonraki gruplar da (peygamberlerini) yalanlamışlardı. Her ümmet, kendi elçisini yakalamaya azmetmişti.[7] *Batıl* sayesinde gerçeği iptal etmek için mücadele etmişlerdi.[8] (Bunun üzerine onları) kıskıvrak yakalamıştım. Azabım (bak) nasıl olmuştu! **6.** Onların ateş halkı olduklarına dair Rabbinin sözü kâfir olanlar üzerine gerçekleşmiştir.[9] **7.** *Arş*ı taşıyan ve bir de onun çevresinde bulunanlar (melekler), Rablerini *hamd* (övgü) ile *tesbih* ederler (yüceltirler).[10] O'na iman eder ve müminler için şöyle bağışlanma dilerler:[11] "Rabbimiz! Senin merhamet ve ilmin her şeyi kapsamıştır. Tevbe eden ve senin yoluna gidenleri bağışla; onları cehennem azabından koru!

---

1 Benzer mesajlar: Nisâ 4:172; A'râf 7:206; Ra'd 13:13; Nahl 16:49; Enbiyâ 21:19, 20; Zümer 39:75; Mü'min 40:7; Fussilet 41:38.

2 Benzer mesajlar: Mü'min 40:7; Hâkka 69:17.

3 Surenin 67-75. ayetlerinde kıyamet-ahiret sürecinde yaşanacak olan yedi aşamanın bir kısmına yer verilmektedir. Yedi aşama "diriltilme, toplanma, Allah'a sunulma, bilgilendirilme, sorgulanma/yargılanma, değerlendirilme, cennete veya cehenneme sevk edilme"dir.

4 Mukatta'a harfleri hakkında bilgi için bkz. Bakara 2:1, dipnot 1.

5 Yüce Allah'ın sıfatları arasında *vâv* edatının kullanılmamasıyla ilgili bkz. Fâtiha 1:1, dipnot 1.

6 Benzer mesaj: Âl-i İmrân 3:196.

7 Ayette geçen *hemmet* fiili "azmetmek", "harekete geçmek", "canla başla uğraşmak", "tuzaklar kurmak", "plan ve entrikalar yapmak" gibi anlamlar içermektedir. Bunu yapmalarının sebebi ayette *liye'huzûhu* ifadesiyle ifade edilmekte ve amaçları da peygamberleri "yakalamak", "tutuklamak", "öldürmek", "hapsetmek" şeklinde dile getirilmektedir.

8 Bu ayet Enbiyâ 21:18. ayetle birlikte okunmalıdır.

9 Benzer mesajlar: Yûnus 10:33, 96; Yâsîn 36:7; Mü'min 40:6.

10 Bu ayet Zümer 39:75 ve Hâkka 69:17. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

11 Bu mesaj Şûrâ 42:5. ayet ile birlikte okunmalıdır.

8. Rabbimiz! Onları da atalarından, eşlerinden ve nesillerinden iyi olanları da kendilerine vadettiğin durmaya değer[1] cennetlere koy![2] Şüphesiz ki güçlü, doğru hüküm veren yalnızca sensin! **9.** Onları her türlü kötülüklerden koru! O gün sen kimi kötülüklerden korursan elbette ona merhamet etmişsindir. Asıl büyük kurtuluş işte budur." **10.** Kâfir olanlara (mahşerde) şöyle seslenilecektir: "Allah'ın gazabı, sizin kendinize olan öfkenizden elbette daha büyüktür. Zira imana davet ediliyorken inkâr ediyordunuz." **11.** Onlar "Rabbimiz! Bizi iki kez öldürdün, iki kez dirilttin.[3] Günahlarımızı itiraf ettik. Bir daha (bu ateşten) çıkış yolu var mıdır?" demiş (olacaklar)dır. **12.** (Onlara şöyle denecektir:) "Tek Allah'a çağrıldığınız zaman inkâr ederdiniz. O'na ortak koşulunca (buna) inanırdınız.[4] Hüküm yüce (ve) büyük olan Allah'a aittir."

رَبَّنَا وَأَدْخِلْهُمْ جَنَّاتِ عَدْنٍ الَّتِي وَعَدْتَهُمْ وَمَنْ صَلَحَ مِنْ
آبَائِهِمْ وَأَزْوَاجِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ ۚ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٨﴾
وَقِهِمُ السَّيِّئَاتِ ۚ وَمَنْ تَقِ السَّيِّئَاتِ يَوْمَئِذٍ فَقَدْ رَحِمْتَهُ ۚ
وَذَٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿٩﴾ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا يُنَادَوْنَ
لَمَقْتُ اللَّهِ أَكْبَرُ مِنْ مَقْتِكُمْ أَنْفُسَكُمْ إِذْ تُدْعَوْنَ
إِلَى الْإِيمَانِ فَتَكْفُرُونَ ﴿١٠﴾ قَالُوا رَبَّنَا أَمَتَّنَا اثْنَتَيْنِ
وَأَحْيَيْتَنَا اثْنَتَيْنِ فَاعْتَرَفْنَا بِذُنُوبِنَا فَهَلْ إِلَىٰ خُرُوجٍ
مِنْ سَبِيلٍ ﴿١١﴾ ذَٰلِكُمْ بِأَنَّهُ إِذَا دُعِيَ اللَّهُ وَحْدَهُ كَفَرْتُمْ ۖ
وَإِنْ يُشْرَكْ بِهِ تُؤْمِنُوا ۚ فَالْحُكْمُ لِلَّهِ الْعَلِيِّ الْكَبِيرِ ﴿١٢﴾
هُوَ الَّذِي يُرِيكُمْ آيَاتِهِ وَيُنَزِّلُ لَكُمْ مِنَ السَّمَاءِ رِزْقًا ۚ
وَمَا يَتَذَكَّرُ إِلَّا مَنْ يُنِيبُ ﴿١٣﴾ فَادْعُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ
الدِّينَ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ ﴿١٤﴾ رَفِيعُ الدَّرَجَاتِ ذُو الْعَرْشِ ۖ
يُلْقِي الرُّوحَ مِنْ أَمْرِهِ عَلَىٰ مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ لِيُنْذِرَ
يَوْمَ التَّلَاقِ ﴿١٥﴾ يَوْمَ هُمْ بَارِزُونَ ۖ لَا يَخْفَىٰ عَلَى اللَّهِ
مِنْهُمْ شَيْءٌ ۚ لِمَنِ الْمُلْكُ الْيَوْمَ ۖ لِلَّهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ ﴿١٦﴾

▼*Sürenin 13-22. ayetlerinde Yüce Allah'ın kudreti, tevhid, mahşer şartları, erişilmez bilgisi, inkârcıların geride bıraktıklarından ibret alınması gerektiği ve onların helak edilme gerekçeleri dile getirilmektedir.*

13. Size delillerini gösteren ve sizin için gökten rızık indiren O'dur.[5] Allah'a yönelenden başkası (gerçeği) hatırlamaz.[6] **14.** Kâfirlerin hoşuna gitmese de dini O'na özgü kılarak Allah'a dua edin! **15.** (Allah) dereceleri yükseltendir; *arş*ın sahibidir. Kavuşma günüyle ilgili uyarmak için emri gereği kullarından dilediğine *rûh*u (Kur'an'ı) indirir.[7] **16.** O gün onlar meydana çıkacaklar. Onların hiçbir şeyi Allah'a gizli kalmaz. (Onlara:) "Bugün otorite kimindir? Tek, ezici güç sahibi olan Allah'a aittir!" (denecektir).

---

[1] "Durulmaya değer cennetler" anlamı verdiğimiz "'Adn cennetleri" ifadesi Kur'an'da 11 kez yer almaktadır. Bkz. Tevbe 9:72; Ra'd 13:23; Nahl 16:31; Kehf 18:31; Meryem 19:61; Tâhâ 20:76; Fâtır 35:33; Sâd 38:50; Mü'min 40:8; Saff 61:12; Beyyine 98:8.

[2] Benzer mesajlar: Ra'd 13:23; Tûr 52:21; İnşikâk 84:9.

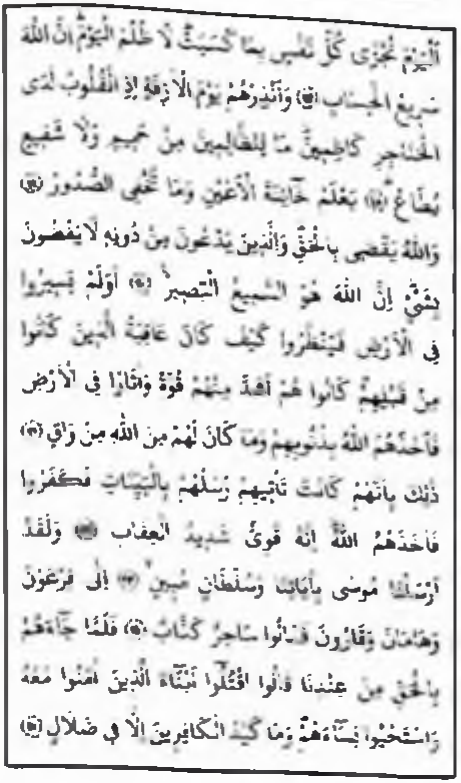
[3] Bu ayet Bakara 2:28, Sâffât 37:58-59, Duhân 44:56 ve Mülk 67:2. ayetlerle birlikte okunmalıdır. Ayette sözü edilen "iki ölüm"den "ilki", insanın bedeninin yaratılmadığı, ruhuyla bedeninin henüz buluşmadığı halidir. İnsanların meskûn olmadığı şehre nasıl ki "ölü şehir" (A'râf 7:57; Zuhruf 43:11), bitkilerle örtülmemiş toprağa nasıl ki "ölü toprak" (Yâsin 36:33) deniliyorsa, ruh ve beden buluşmadan önce de insana "ölü" denmektedir. Mülk 67:2'de ölümün önce, hayatın sonra kullanılmasının sebebi bu olsa gerektir. Bakara 2:28'de de ilk ölüm insanın topraktaki halidir; ikinci ölüm ise bedenlerinin ölmesidir. Bu nedenle Mü'min 40:11'deki ilk ve ikinci ölümü bu şekilde yorumlamak gerekmektedir. Aksi takdirde Duhân 44:56'da belirtilen "Orada (cennette) ilk ölümden başka bir ölüm tatmayacaklar" ifadesiyle çelişki kaçınılmaz olacaktır.

[4] Benzer mesajlar: İsrâ 17:46; Zümer 39:45.

[5] Gökten rızık indirilmesi ile kastedilen yağmurun vesile olduğu bitkilerin ürün vermesidir.

[6] Burada belirtildiği üzere, yönelmek "sebep", gerçeği hatırlayıp öğüt almak ise "sonuç"tur.

[7] Benzer mesajlar: Nahl 16:2; Şûrâ 42:52; Mücâdele 58:22; Kadir 97:4.

الْيَوْمَ تُجْزَىٰ كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ ۚ لَا ظُلْمَ الْيَوْمَ ۚ إِنَّ اللَّهَ
سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿١٧﴾ وَأَنْذِرْهُمْ يَوْمَ الْآزِفَةِ إِذِ الْقُلُوبُ لَدَى
الْحَنَاجِرِ كَاظِمِينَ ۚ مَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ حَمِيمٍ وَلَا شَفِيعٍ
يُطَاعُ ﴿١٨﴾ يَعْلَمُ خَائِنَةَ الْأَعْيُنِ وَمَا تُخْفِي الصُّدُورُ ﴿١٩﴾
وَاللَّهُ يَقْضِي بِالْحَقِّ ۖ وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ لَا يَقْضُونَ
بِشَيْءٍ ۗ إِنَّ اللَّهَ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ ﴿٢٠﴾ أَوَلَمْ يَسِيرُوا
فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ كَانُوا
مِنْ قَبْلِهِمْ ۚ كَانُوا هُمْ أَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَآثَارًا فِي الْأَرْضِ
فَأَخَذَهُمُ اللَّهُ بِذُنُوبِهِمْ وَمَا كَانَ لَهُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ وَاقٍ ﴿٢١﴾
ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ كَانَتْ تَأْتِيهِمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَكَفَرُوا
فَأَخَذَهُمُ اللَّهُ ۖ إِنَّهُ قَوِيٌّ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٢٢﴾ وَلَقَدْ
أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا وَسُلْطَانٍ مُبِينٍ ﴿٢٣﴾ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ
وَهَامَانَ وَقَارُونَ فَقَالُوا سَاحِرٌ كَذَّابٌ ﴿٢٤﴾ فَلَمَّا جَاءَهُمْ
بِالْحَقِّ مِنْ عِنْدِنَا قَالُوا اقْتُلُوا أَبْنَاءَ الَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ
وَاسْتَحْيُوا نِسَاءَهُمْ ۚ وَمَا كَيْدُ الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي ضَلَالٍ ﴿٢٥﴾

17. Bugün herkese kazandığının karşılığı verilecektir. Bugün haksızlık yoktur. Şüphesiz ki Allah hesabı hızlı olandır. **18.** Yaklaşan gün[1] hakkında onları uyar! Çünkü (o anda) dehşet içinde yutkunurken yürekleri ağızlarına gelecektir. Zalimlerin hiçbir dostu ve sözü dinlenir hiçbir şefaatçisi yoktur. **19.** (Allah) gözlerin (bakışların) hainliğini[2] ve kalplerin gizlediğini bilir.

20. Allah adaletle hükmedecektir.[3] O'nun peşi sıra yalvardıkları ise asla hükmedemezler. Şüphesiz ki yalnızca Allah gerçek duyandır, görendir. **21.** Öncekilerin sonunun nasıl olduğunu görmek için yeryüzünde hiç mi dolaşmadılar?[4] Onlar kuvvet ve yeryüzündeki eserleri yönünden bunlardan daha da üstündüler.[5] (Böyleyken) Allah onları günahları yüzünden yakalamıştı.[6] Onları Allah'(ın gazabın)dan koruyan da olmamıştı. **22.** Bunun sebebi, elçileri kendilerine apaçık deliller getirdikleri hâlde inkâr etmeleriydi. Allah da onları yakalamıştı. Şüphesiz ki O kuvvetlidir, azabı da şiddetlidir.

▼ *Surenin 23-37. ayetlerinde Hz. Musa'nın Firavun'la ilgili kıssasının bir bölümü. mümin bir yiğidin dile getirdiği esaslar, geçmiş nesillerin hayatlarından bazı ibret içerikli hatırlatmalar ve Firavun'un sınırı aşan söz ve istekleri hatırlatılmaktadır.*

23-24. Yemin olsun ki Musa'yı da ayetlerimizle ve apaçık bir delille Firavun'a,[7] Haman'a ve Karun'a göndermiştik de (onlar "Bu) bir büyücüdür; çok yalancıdır!" demişlerdi. **25.** İşte o (Musa), tarafımızdan kendilerine gerçeği getirince "Onunla birlikte iman edenlerin oğullarını öldürün; kadınlarını ise sağ bırakın!" demişlerdi.[8] (Ama) kâfirlerin tuzağı elbette boşa çıkar.[9]

---

[1] Yüce Allah bu ayette mahşer gününün *yevmü'l-âzife* "yaklaşmakta olan gün" olduğunu bildirmektedir. Ayette geçen *el-âzife* kelimesi Kamer 54:1. ayet gereği "Son Saat", Necm 53:57 gereği "yaklaşan şey" yani "kıyamet günü" anlamına gelmektedir. Kur'an'da bir kez de Âl-i İmrân 3:134'te *el-kâzımîne* şeklinde geçen *kâzımîne* kelimesi "yutanlar" anlamına gelmekte, burada da kişinin sıkıntılı zamanında yutkunarak yüreklerin ağızlara gelmesi bağlamında kullanılmaktadır.

[2] Ayette geçen *hâinetü'l-a'yun* ifadesi "gözlerin hainliği", "hain bakışlar", "bakışların gizlediği hainlikler", "art niyetli bakışlar", "bakışlardaki gizli ihanet" demektir.

[3] Yüce Allah'ın mahşerdeki tek hüküm verici oluşuyla ilgili bkz. Fâtiha 1:4; İnfitâr 82:18-19.

[4] İbret almak için yeryüzünde gezip dolaşmayla ilgili benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:137; En'âm 6:11; Yûsuf 12:109; Nahl 16:36; Hacc 22:46; Neml 27:69; Rûm 30:9, 42; Fâtır 35:44; Mü'min 40:82; Muhammed 47:10.

[5] Benzer mesajlar: Rûm 30:9; Fâtır 35:44; Mü'min 40:82; Zuhruf 43:8; Muhammed 47:13; Kâf 50:36.

[6] Burada insanların işlediği günahlar "sebep", onların azapla yakalanması ise "sonuç"tur.

[7] Benzer mesaj: Hûd 11:96-97.

[8] Benzer mesajlar: Bakara 2:49; A'râf 7:127, 141; İbrâhîm 14:6; Kasas 28:4.

[9] Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:54; En'âm 6:123; Enfâl 8:18, 30; Ra'd 13:42; İbrâhîm 14:46; Neml 27:47; Fâtır 35:10, 43; Tûr 52:42; Târık 86:15-16.

26. Firavun, "Bırakın beni, Musa'yı öldüreyim; (o da) Rabbine yalvarsın! Şüphesiz ki ben onun, dininizi değiştirmesinden veya yeryüzünde bozgunculuk çıkarmasından korkuyorum!" demişti.[1] **27.** Musa da "Ben hesap gününe inanmayan her kibirliden, benim de Rabbim, sizin de Rabbiniz olana (Allah'a) sığındım." demişti.[2] **28.** Firavun ailesinden olup, imanını gizleyen bir mümin adam şöyle demişti: "Siz bir adamı 'Rabbim Allah'tır!' diyor diye öldürecek misiniz? (Oysa) o, size Rabbinizden apaçık deliller getirmiştir. O (Musa) yalancı ise yalanı kendi aleyhinedir. Doğru söylüyorsa sizi tehdit ettiği (azab)ın bir kısmı olsun gelip size isabet eder.[3] Şüphesiz ki Allah haddi aşan, yalancı kimseyi doğru yola ulaştırmaz. **29.** Ey kavmim! Bugün, yeryüzüne hâkim kişiler olarak hükümdarlık sizindir. (Fakat) Allah'ın azabı bize gelip çatarsa bize kim yardım edebilir ki!"[4] Firavun ise "Ben size sadece kendi görüşümü söylüyorum ve yine size ancak doğru yolu gösteriyorum!" demişti.

وَقَالَ فِرْعَوْنُ ذَرُونِيٓ أَقْتُلْ مُوسَىٰ وَلْيَدْعُ رَبَّهُۥٓ إِنِّيٓ أَخَافُ
أَن يُبَدِّلَ دِينَكُمْ أَوْ أَن يُظْهِرَ فِى ٱلْأَرْضِ ٱلْفَسَادَ ﴿٢٦﴾ وَقَالَ
مُوسَىٰٓ إِنِّى عُذْتُ بِرَبِّى وَرَبِّكُم مِّن كُلِّ مُتَكَبِّرٍ لَّا يُؤْمِنُ
بِيَوْمِ ٱلْحِسَابِ ﴿٢٧﴾ وَقَالَ رَجُلٌ مُّؤْمِنٌ مِّنْ ءَالِ فِرْعَوْنَ يَكْتُمُ
إِيمَٰنَهُۥٓ أَتَقْتُلُونَ رَجُلًا أَن يَقُولَ رَبِّىَ ٱللَّهُ وَقَدْ جَآءَكُم
بِٱلْبَيِّنَٰتِ مِن رَّبِّكُمْ ۖ وَإِن يَكُ كَٰذِبًا فَعَلَيْهِ كَذِبُهُۥ ۖ وَإِن يَكُ
صَادِقًا يُصِبْكُم بَعْضُ ٱلَّذِى يَعِدُكُمْ ۖ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَهْدِى
مَنْ هُوَ مُسْرِفٌ كَذَّابٌ ﴿٢٨﴾ يَٰقَوْمِ لَكُمُ ٱلْمُلْكُ ٱلْيَوْمَ
ظَٰهِرِينَ فِى ٱلْأَرْضِ فَمَن يَنصُرُنَا مِنۢ بَأْسِ ٱللَّهِ إِن جَآءَنَا ۚ
قَالَ فِرْعَوْنُ مَآ أُرِيكُمْ إِلَّا مَآ أَرَىٰ وَمَآ أَهْدِيكُمْ إِلَّا سَبِيلَ
ٱلرَّشَادِ ﴿٢٩﴾ وَقَالَ ٱلَّذِىٓ ءَامَنَ يَٰقَوْمِ إِنِّىٓ أَخَافُ عَلَيْكُم مِّثْلَ
يَوْمِ ٱلْأَحْزَابِ ﴿٣٠﴾ مِثْلَ دَأْبِ قَوْمِ نُوحٍ وَعَادٍ وَثَمُودَ وَٱلَّذِينَ
مِنۢ بَعْدِهِمْ ۚ وَمَا ٱللَّهُ يُرِيدُ ظُلْمًا لِّلْعِبَادِ ﴿٣١﴾ وَيَٰقَوْمِ إِنِّىٓ
أَخَافُ عَلَيْكُمْ يَوْمَ ٱلتَّنَادِ ﴿٣٢﴾ يَوْمَ تُوَلُّونَ مُدْبِرِينَ ۖ مَا لَكُم
مِّنَ ٱللَّهِ مِنْ عَاصِمٍ ۗ وَمَن يُضْلِلِ ٱللَّهُ فَمَا لَهُۥ مِنْ هَادٍ ﴿٣٣﴾

30. İman eden kişi şöyle demişti: "Ey kavmim! Doğrusu ben üzerinize önceki toplulukların günü[5] gibi (bir felaket gelmesinden) korkuyorum. **31.** Nuh kavminin, Âd ile Semûd (kavimlerinin) ve onlardan sonra gelenlerin durumunun örneği gibi. Allah kullarına haksızlık dilemez. **32.** Ey kavmim! Şüphesiz ki sizin için o bağrışıp çağrışma gününden korkuyorum. **33.** O gün arkanıza dönüp kaç(maya çalış)acaksınız. Sizi Allah'tan (azabından) kurtaracak kimse yoktur. Allah kimi saptırırsa artık ona hiçbir yol gösteren olamaz."[6]

---

[1] Firavun, toplumda yaşanmakta olan dini hayatı geleneksel anlamda doğru kabul ettiği için vahyi anlatan Hz. Musa'yı "dini değiştiren adam" ve "toplumda fesat çıkaran kişi" olarak tanıtmış ve onu öldürmek istediğini dile getirmiştir. Günümüzde benzer söylemlerin vahye karşı bilinçsizce kullanılması kimlerin farkında olarak veya olmayarak kimlerin yolunu takip ettiğini göstermekte son derece çarpıcı bir örnek oluşturmaktadır.

[2] Hz. Musa, Firavun'un aslında inkârcı olduğunu, güç sahibi olması nedeniyle kibirli davrandığını, onun tehdit ve zorbalıklarına karşılık Yüce Allah'tan başkasına sığınmadığını ifade ederek, sonraki dönemdekilere bir davranış ahlakı öğretmektedir.

[3] Benzer mesaj: Sebe' 34:50.

[4] Firavun'un ailesinden olan bu yiğit kişi, bir süre imanını gizlese de bunu devam ettirmemiş, gerektiğinde ilgililere mesaj vermeyi ihmal etmemiştir. Bu yiğit kişi, Firavun'un şeklen sahip olduğu dünyevi iktidar ve gücünün aslında çok bir anlam ifade etmediğini, Yüce Allah'tan gelebilecek herhangi bir azap karşısında yardımcısız kalacaklarını muhataplara, hatta zalim hükümdar Firavun'un yüzüne haykırabilmiştir.

[5] Ayette geçen *yevmu'l-ahzâbi* tamlaması ile kastedilen mesaj, sonraki ayetten de anlaşıldığı gibi, azgınlıkları sebebiyle başlarına gelen "felaket günleri"dir. Özellikle İbrâhim 14:5, Câsiye 45:14, Fussilet 41:16, Kamer 54:19 ve Hâkka 69:7 gibi ayetlerde dile getirilen husus da budur.

[6] Yüce Allah'ın saptırdığını, yani sapma kararı verenin bu kararını onayladığı hiç kimsenin artık doğru yola ulaşamayacağıyla ilgili benzer mesajlar: A'râf 7:186; Ra'd 13:33; Rûm 30:29; Zümer 39:23, 36; Câsiye 45:23.

وَلَقَدْ جَآءَكُمْ يُوسُفُ مِن قَبْلُ بِالْبَيِّنَٰتِ فَمَا
زِلْتُمْ فِى شَكٍّ مِّمَّا جَآءَكُم بِهِۦ حَتَّىٰٓ إِذَا هَلَكَ قُلْتُمْ
لَن يَبْعَثَ ٱللَّهُ مِنۢ بَعْدِهِۦ رَسُولًا ۚ كَذَٰلِكَ يُضِلُّ ٱللَّهُ مَنْ هُوَ
مُسْرِفٌ مُّرْتَابٌ ﴿٣٤﴾ ٱلَّذِينَ يُجَٰدِلُونَ فِىٓ ءَايَٰتِ ٱللَّهِ بِغَيْرِ
سُلْطَٰنٍ أَتَىٰهُمْ ۖ كَبُرَ مَقْتًا عِندَ ٱللَّهِ وَعِندَ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا ۚ
كَذَٰلِكَ يَطْبَعُ ٱللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ قَلْبِ مُتَكَبِّرٍ جَبَّارٍ ﴿٣٥﴾
وَقَالَ فِرْعَوْنُ يَٰهَٰمَٰنُ ٱبْنِ لِى صَرْحًا لَّعَلِّىٓ أَبْلُغُ
ٱلْأَسْبَٰبَ ﴿٣٦﴾ أَسْبَٰبَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ فَأَطَّلِعَ إِلَىٰٓ إِلَٰهِ مُوسَىٰ
وَإِنِّى لَأَظُنُّهُۥ كَٰذِبًا ۚ وَكَذَٰلِكَ زُيِّنَ لِفِرْعَوْنَ سُوٓءُ عَمَلِهِۦ
وَصُدَّ عَنِ ٱلسَّبِيلِ ۚ وَمَا كَيْدُ فِرْعَوْنَ إِلَّا فِى تَبَابٍ ﴿٣٧﴾
وَقَالَ ٱلَّذِىٓ ءَامَنَ يَٰقَوْمِ ٱتَّبِعُونِ أَهْدِكُمْ سَبِيلَ ٱلرَّشَادِ ﴿٣٨﴾
يَٰقَوْمِ إِنَّمَا هَٰذِهِ ٱلْحَيَوٰةُ ٱلدُّنْيَا مَتَٰعٌ ۖ وَإِنَّ ٱلْءَاخِرَةَ هِىَ
دَارُ ٱلْقَرَارِ ﴿٣٩﴾ مَنْ عَمِلَ سَيِّئَةً فَلَا يُجْزَىٰٓ إِلَّا مِثْلَهَا ۖ
وَمَنْ عَمِلَ صَٰلِحًا مِّن ذَكَرٍ أَوْ أُنثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ
فَأُو۟لَٰٓئِكَ يَدْخُلُونَ ٱلْجَنَّةَ يُرْزَقُونَ فِيهَا بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٤٠﴾

34. Yemin olsun ki (Musa'dan) önce Yusuf da size apaçık deliller getirmişti; onun size getirdiği şeyler hakkında şüphe edip durmuştunuz. Sonunda o vefat edince "Allah ondan sonra asla elçi göndermez!" demiştiniz. İşte Allah aşırı giden (bütün) şüphecileri böyle sapkınlıkta bırakır. **35.** Kendilerine gelmiş hiçbir delil olmadığı hâlde Allah'ın ayetleri hakkında mücadele edenler,[1] gerek Allah katında, gerekse iman edenler katında büyük bir öfkeyle karşılanır. Allah her zorba kibirlinin kalbini işte böyle mühürler.[2] **36.** Firavun "Ey Haman, bana yüksek bir kule yap; belki sebeplere (yollara) ulaşırım. **37.** Yani göklerin sebeplerine (yollarına ulaşırım). (Böylece belki) Musa'nın ilahına ulaşırım; şüphesiz ki ben onu (Musa'yı) yalancı sanıyorum!" demişti.[3] Böylece Firavun'a, yaptığı kötü iş süslü gösterilmiş ve yoldan saptırılmıştı. (Zaten) Firavun'un tuzağı elbette yıkımdadır (kayıptadır).[4]

▼ *Surenin 38-46. ayetlerinde mümin yiğidin kavmine yönelik öğütleri ve itibar etmezlerse olumsuz tavırlarının kendilerine faturasının ağır olacağı uyarısı dile getirilmektedir.*

38. İman eden kişi şöyle demişti:[5] "Ey kavmim! Siz bana uyun ki ben de size doğru yolu göstereyim.[6] **39.** Ey kavmim! Dünya hayatı, geçici (bir eğlence)den ibarettir. Ahiret(e gelince), işte kalınacak yurt orasıdır. **40.** Kim herhangi bir kötülük işlerse, kendisine sadece o kadar karşılık verilecektir.[7] Erkek veya kadın kim mümin olarak iyi iş yaparsa işte onlar cennete gireceklerdir; orada kendilerine hesapsız rızık verilecektir.

[1] Benzer mesaj: Mü'min 40:56.

[2] İnkârcıların kalplerinin mühürlenmesinin sebebi, inkârlarında ısrarcı olmalarıdır. Yani inkâr "sebep", mühürlenme ise "sonuç"tur. Benzer mesajlar: Bakara 2:7, 88; Nisa 4:155; A'râf 7:100, 101; Tevbe 9:87, 93, Yûnus 10:74; Nahl 16:108; Rûm 30:59; Mü'min 40:35; Muhammed 47:16; Münâfikûn 63:3.

[3] Bu ayet Kasas 28:38 ile birlikte okunmalıdır.

[4] Âyette geçen *tebâb* kelimesi Tebbet suresinde geçen *tebbe* fiili ve Hûd 11:101'de geçen *tetbîb* kelimesiyle aynı köktendir ve "helak olmak", "kahrolmak", "boşa çıkmak" gibi anlamlar içermektedir

[5] Firavun'un ailesinden olan bu yiğit kişi, yöneticiler ve/veya kalabalıklar farklı düşünüyor ve öyle istiyorlar diye hakikati söylemekten geri durmamak gerektiğini bir tebliğ ahlakı olarak öğretmektedir.

[6] Mümin yiğit kişi kavmine hitap etmiş ve Firavun'un Mü'min 40:29. ayette kullandığı kavramı kullanarak asıl doğru yolu kendisinin göstermekte olduğunu belirtmiştir. Ayette geçen *ehdi* fiiline "hidayete erdirmek" değil de "göstermek, rehberlik etmek" anlamı verilmelidir. Çünkü *hidayet* fiili kullar için kullanıldığında bu anlamda değerlendirilmelidir. Hidayeti isteyen insan olsa da hidayet eden ve onu yaratan Yüce Allah'tır. Bu zatın davetinde "kendisine tâbi olmak"tan söz etmesi, ilkelerini ve prensiplerini savunduğu Hz. Musa'nın yoluna tâbi olmak şeklinde anlaşılmalıdır.

[7] Benzer mesajlar: Bakara 2:261, 272, 273; En'âm 6:160; Enfâl 8:60; Yûnus 10:27; Nahl 16:126; Hacc 22:60; Neml 27:89-90; Kasas 28:84; Yâsîn 36:54; Zümer 39:10; Şûrâ 42:40; Müzzemmil 73:20; Nebe' 78:36.

41. Ey kavmim! Siz beni ateşe çağırıyorken ben sizi kurtuluşa çağırıyorum. **42.** Siz beni, Allah'ı inkâr etmeye ve hakkında hiçbir bilgim olmayan şeyleri O'na ortak koşmaya çağırıyorsunuz. Ben ise sizi, güçlü ve çok bağışlayan olan (Allah)'a davet ediyorum. **43.** Gerçek şu ki sizin beni davet ettiğiniz şeyin, dünyada da ahirette de davete değer bir tarafı yoktur. Şüphesiz ki dönüşümüz Allah'adır; aşırı gidenler de elbette ateş halkının kendileridir. **44.** Size söylediklerimi ileride hatırlayacaksınız. Ben işimi Allah'a havale ediyorum. Şüphesiz ki Allah kulları görendir." **45.** Sonunda Allah kurdukları tuzakların kötülüklerinden onu korumuştu. Firavun'un ailesini (destekçilerini) ise kötü azap kuşatmıştı. **46.** Sabah akşam ateşe sunulurlar.[1] O (Son) Saat gerçekleştiğinde "Firavun'un ailesini (destekçilerini) azabın en şiddetlisine koyun!" (denecektir).

وَيَٰقَوْمِ مَا لِيٓ أَدْعُوكُمْ إِلَى ٱلنَّجَوٰةِ وَتَدْعُونَنِىٓ
إِلَى ٱلنَّارِ ﴿٤١﴾ تَدْعُونَنِى لِأَكْفُرَ بِٱللَّهِ وَأُشْرِكَ بِهِۦ مَا
لَيْسَ لِى بِهِۦ عِلْمٌ وَأَنَا۠ أَدْعُوكُمْ إِلَى ٱلْعَزِيزِ ٱلْغَفَّٰرِ ﴿٤٢﴾
لَا جَرَمَ أَنَّمَا تَدْعُونَنِىٓ إِلَيْهِ لَيْسَ لَهُۥ دَعْوَةٌ فِى ٱلدُّنْيَا
وَلَا فِى ٱلْءَاخِرَةِ وَأَنَّ مَرَدَّنَآ إِلَى ٱللَّهِ وَأَنَّ ٱلْمُسْرِفِينَ هُمْ
أَصْحَٰبُ ٱلنَّارِ ﴿٤٣﴾ فَسَتَذْكُرُونَ مَآ أَقُولُ لَكُمْ ۚ وَأُفَوِّضُ
أَمْرِىٓ إِلَى ٱللَّهِ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ بَصِيرٌۢ بِٱلْعِبَادِ ﴿٤٤﴾ فَوَقَىٰهُ ٱللَّهُ
سَيِّـَٔاتِ مَا مَكَرُوا۟ وَحَاقَ بِـَٔالِ فِرْعَوْنَ سُوٓءُ ٱلْعَذَابِ ﴿٤٥﴾
ٱلنَّارُ يُعْرَضُونَ عَلَيْهَا غُدُوًّا وَعَشِيًّا ۚ وَيَوْمَ تَقُومُ ٱلسَّاعَةُ
أَدْخِلُوٓا۟ ءَالَ فِرْعَوْنَ أَشَدَّ ٱلْعَذَابِ ﴿٤٦﴾ وَإِذْ يَتَحَآجُّونَ
فِى ٱلنَّارِ فَيَقُولُ ٱلضُّعَفَٰٓؤُا۟ لِلَّذِينَ ٱسْتَكْبَرُوٓا۟ إِنَّا كُنَّا
لَكُمْ تَبَعًا فَهَلْ أَنتُم مُّغْنُونَ عَنَّا نَصِيبًا مِّنَ ٱلنَّارِ ﴿٤٧﴾
قَالَ ٱلَّذِينَ ٱسْتَكْبَرُوٓا۟ إِنَّا كُلٌّ فِيهَآ إِنَّ ٱللَّهَ قَدْ
حَكَمَ بَيْنَ ٱلْعِبَادِ ﴿٤٨﴾ وَقَالَ ٱلَّذِينَ فِى ٱلنَّارِ لِخَزَنَةِ
جَهَنَّمَ ٱدْعُوا۟ رَبَّكُمْ يُخَفِّفْ عَنَّا يَوْمًا مِّنَ ٱلْعَذَابِ ﴿٤٩﴾

47. (Kâfirler) ateşin içinde birbirleriyle çekişirlerken[2] zayıf olanlar, (saptıran) kibirlilere "Şüphesiz ki biz size uymuştuk. Şimdi ateşin birazını bizden savabilir misiniz?" diyecekler.[3] **48.** Kibirliler ise "Doğrusu hepimiz bunun içindeyiz.[4] Şüphesiz ki Allah kulları arasında hükmü vermiştir." diyeceklerdir.[5] **49.** Ateşte bulunanlar, cehennem bekçilerine "Rabbinize dua edin de bizden bir gün bile olsa azabı hafifletsin!" diyeceklerdir.[6]

▼ *Surenin 47-54. ayetlerinde cehennemde inkârcıların azaba sürüklenmelerinin nedeni bağlamında birbirleriyle konuşacakları, meleklerin onları susturacak şekilde kendilerine sorular soracağı, mazeretlerinin sonucu değiştirmeyeceği bildirilmektedir.*

[1] Bu cümlede Firavun'un destekçilerinin iktidarı kaybetmekle çektikleri sıkıntı, onlara sabah akşam sunulan azap tehdidi bilgileri yer almaktadır. Ayetin, sanıldığı gibi "kabir azabı"yla herhangi bir ilgisi yoktur. Mü'min 40:46. ayette "kabir azabı" veya "kabirde azap" ifadelerinin kesinlikle kullanılmadığını özellikle belirtmeliyiz. Dünyada sabah akşam ateşe sunulmak, psikolojik veya manevî olarak insanın içinde yanan bir ateşi ifade edebilir. Sıkıntılar, pişmanlıklar, günahların izleri, muhaliflerin başarısı, ateşle ilgili sabah akşam uyarılar vs inkarcı insanın gönlünü, nefsini ve beynini adeta ateşe çevirmektedir. İnsanın içinde yanan ateş, dışarıdaki ateşlere benzer mi? Yürek yangını başka ateşlere benzemez. Ateşe sunulmak, ateşe girmekten farklıdır. Ateşe sunulanlar, insanların ruhlarıdır; ateşe girecek olanlar ise ruhlarla birlikte bedenlerdir. Bu dünyada psikolojik olarak çeşitli sıkıntılarla, belalarla, bir anlamda manevî ateşle iç içe yaşamak da bir çeşit ateştir. Ateşe sunulmanın bu dünyada geri dönüşü vardır ama ateşe girmenin geri dönüşü yoktur. Bir bakıma Yüce Allah özelde Firavun ve ailesine, genelde ise bütün insanlığa "böyle davranmaya devam ederseniz bu ateşe atılacaksınız" uyarısını yapmaktadır, diyebiliriz.

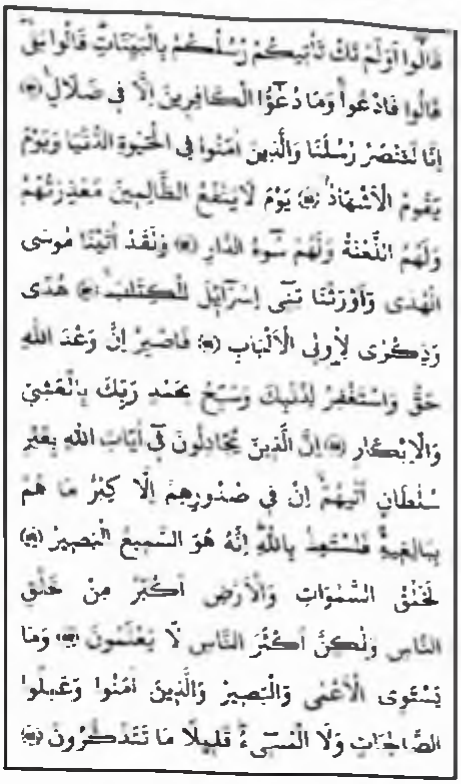
[2] Cehennemliklerin birbirini suçlamalarıyla ilgili olarak Kur'an'da pek çok ayet vardır. Bkz. A'râf 7:38-39; İbrâhîm 14:22; Kasas 28:63; Ahzâb 33:66-68; Sebe' 34:31-33; Fâtır 35:14; Sâffât 37:27-34; Mü'min 40:47-48; Ahkâf 46:6; Kâf 50:27.

[3] Benzer mesaj: İbrâhîm 14:21.

[4] Benzer mesajlar: A'râf 7:38; Sâffât 37:33; Zuhruf 43:39.

[5] Benzer mesajlar: A'râf 7:38-39; İbrâhîm 14:22; Meryem 19:82; Furkân 25:18-19; Kasas 28:63; 'Ankebût 29:25; Rûm 30:13; Sebe' 34:31-33, 41; Fâtır 35:14; Zuhruf 43:37-39; Ahkâf 46:6.

[6] Benzer mesajlar: Bakara 2:86, 162; Âl-i İmrân 3:88; Nahl 16:85; Fâtır 35:36; Zuhruf 43:75.

قَالُوا أَوَلَمْ تَكُ تَأْتِيكُمْ رُسُلُكُم بِالْبَيِّنَاتِ ۖ قَالُوا بَلَىٰ ۚ قَالُوا فَادْعُوا ۗ وَمَا دُعَاءُ الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي ضَلَالٍ ﴿٥٠﴾
إِنَّا لَنَنصُرُ رُسُلَنَا وَالَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ
يَقُومُ الْأَشْهَادُ ﴿٥١﴾ يَوْمَ لَا يَنفَعُ الظَّالِمِينَ مَعْذِرَتُهُمْ
وَلَهُمُ اللَّعْنَةُ وَلَهُمْ سُوءُ الدَّارِ ﴿٥٢﴾ وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى
الْهُدَىٰ وَأَوْرَثْنَا بَنِي إِسْرَائِيلَ الْكِتَابَ ﴿٥٣﴾ هُدًى
وَذِكْرَىٰ لِأُولِي الْأَلْبَابِ ﴿٥٤﴾ فَاصْبِرْ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ
حَقٌّ وَاسْتَغْفِرْ لِذَنبِكَ وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ بِالْعَشِيِّ
وَالْإِبْكَارِ ﴿٥٥﴾ إِنَّ الَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِي آيَاتِ اللَّهِ بِغَيْرِ
سُلْطَانٍ أَتَاهُمْ إِن فِي صُدُورِهِمْ إِلَّا كِبْرٌ مَّا هُم
بِبَالِغِيهِ ۚ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ ۖ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ ﴿٥٦﴾
لَخَلْقُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ أَكْبَرُ مِنْ خَلْقِ
النَّاسِ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٥٧﴾ وَمَا
يَسْتَوِي الْأَعْمَىٰ وَالْبَصِيرُ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا
الصَّالِحَاتِ وَلَا الْمُسِيءُ ۚ قَلِيلًا مَّا تَتَذَكَّرُونَ ﴿٥٨﴾

Surenin 55-66. ayetlerinde Hz. Muhammed'e yönelik bazı bildirimler, inkarcıların çarpık ilah anlayışları, Son Saat'in gerçekliği, evren kitabına dair bazı konu başlıkları ve ibadette tevhidin önemi dile getirilmektedir.

55. Sabret! Şüphesiz ki Allah'ın vaadi gerçektir.[3] Günahının bağışlanmasını iste![4] Akşam sabah Rabbini *hamd* (övgü) ile *tesbih* et (yücelt)! **56.** Şüphesiz ki kendilerine gelmiş hiçbir delil olmadığı hâlde Allah'ın ayetleri hakkında mücadele edenler var ya,[5] onların göğüslerinde (kalplerinde), asla ulaşamayacakları bir büyüklük hevesinden başka bir şey yoktur. Sen Allah'a sığın! Şüphesiz ki -O'dur O- duyan; gören. **57.** Elbette göklerin ve yerin yaratılması, insanların (yeniden) yaratılmasından daha büyüktür.[6] Fakat insanların çoğu bilmezler. **58.** Körle gören, iman edip iyi işler yapanlarla kötülük yapan bir olmaz.[7] Ne kadar da azınız (gerçeği) hatırlıyor!

50. (Cehennemin bekçileri) "Size elçileriniz apaçık deliller getirmediler mi?" diyecekler. Onlar da "Evet (getirdiler)!" cevabını verecekler. (Bekçiler ise) "(Öyleyse) kendiniz yalvarın! (Gerçi) kâfirlerin yalvarması sadece boşunadır." diyeceklerdir. **51.** Şüphesiz ki biz elçilerimize ve iman edenlere hem dünya hayatında hem de şahitlerin (şahitliğe) duracakları günde yardım edeceğiz.[1] **52.** O gün zalimlere, özür dilemeleri hiçbir yarar sağlamayacaktır.[2] Lanet de onlar içindir; kötü yurt (cehennem) de onlar içindir! **53-54.** Yemin olsun ki biz Musa'ya hidayeti vermiş ve İsrailoğulları'na da o Kitabı öz akıl sahipleri için bir rehber ve (gerçeği) hatırlatan bir (öğüt) olarak miras bırakmıştık.

1 Benzer mesajlar: Bakara 2:214; En'âm 6:34; Yûsuf 12:110; Hacc 22:40; Sâffât 37:171-173; Muhammed 47:7.

2 Benzer mesajlar: Nahl 16:84; Mü'minûn 23:108; Neml 27:85; Rûm 30:57; Câsiye 45:35; Kâf 50:28; Tahrîm 66:7; Kıyâmet 75:15-16; Mürselât 77:35-36.

3 Benzer mesajlar: Rûm 30:60; Mü'min 40:77.

4 Muhammed 47:19, Fetih 48:2 ve Nasr 110:3'te de belirtildiği üzere, Hz. Muhammed'in de bağışlanmayı gerektirecek hataları vardı. Bu ayetlerde verilen bilgilere göre, Hz. Muhammed hem kendi hataları için hem de bütün mümin erkek ve kadınların günahları için Yüce Allah'tan bağışlanma dileğinde bulunması gerektiği noktasında bilgilendirilmiştir.

5 Benzer mesaj: Mü'min 40:35.

6 Gökleri ve yeri yaratanın Yüce Allah olduğunu kabul eden müşriklere kabul ettikleri bu gerçek üzerinden bir mesaj verilmekte, inkârcılıkta nasıl bir çelişki içerisinde bulundukları, kendilerince Allah ile ilişkilerini nasıl yanlış bir şekilde belirledikleri dikkatlere sunulmaktadır. Müşriklerin ahiret hayatı hakkındaki alaycı tutumları ve inkarcılara Yüce Allah'ın verdiği susturucu cevapları içermesi bakımından Yâsîn 36:77-83'teki bilgiler çok önemlidir.

7 Bu tür kıyaslamalar soru cümlesi veya düz cümle şeklinde Kur'an'da çeşitli konularda yer almaktadır. Benzer mesajlar: Nisâ 4:95; Mâide 5:100; En'âm 6:50; Hûd 11:24; Ra'd 13:16, 19; Nahl 16:76; Nûr 24:26; Fâtır 35:12, 19-22; Zümer 39:9, 29; Mü'min 40:58; Hadîd 57:10; Haşr 59:20.

59. O (Son) Saat, mutlaka gelecektir; bunda hiçbir şüphe yoktur.[1] Fakat insanların çoğu inanmazlar. **60.** Rabbiniz şöyle demiştir: "Bana dua edin,[2] cevap vereyim.[3] Şüphesiz ki bana ibadeti bırakıp kibirlenenler, ileride aşağılanarak cehenneme gireceklerdir." **61.** Allah, içinde dinlenesiniz diye sizin için geceyi yaratan, (çalışıp kazanmanız için de) gündüzü aydınlık kılandır. Şüphesiz ki Allah insanlara karşı lütufkârdır. Fakat insanların çoğu şükretmezler.[4] **62.** İşte bu, her şeyin yaratıcısı olan Rabbiniz Allah'tır.[5] O'ndan başka ilah yoktur. Nasıl da (gerçeklerden) döndürülüyorsunuz! **63.** Allah'ın ayetlerini inkâr etmiş olanlar, işte (gerçeklerden) böyle döndürülüyorlardı.

إِنَّ السَّاعَةَ لَآتِيَةٌ لَّا رَيْبَ فِيهَا وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ
لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٥٩﴾ وَقَالَ رَبُّكُمُ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ
إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ
دَاخِرِينَ ﴿٦٠﴾ اللَّهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ اللَّيْلَ لِتَسْكُنُوا
فِيهِ وَالنَّهَارَ مُبْصِرًا إِنَّ اللَّهَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ
وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ ﴿٦١﴾ ذَٰلِكُمُ اللَّهُ
رَبُّكُمْ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ لَّا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ فَأَنَّىٰ تُؤْفَكُونَ ﴿٦٢﴾
كَذَٰلِكَ يُؤْفَكُ الَّذِينَ كَانُوا بِآيَاتِ اللَّهِ يَجْحَدُونَ ﴿٦٣﴾
اللَّهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ قَرَارًا وَالسَّمَاءَ بِنَاءً
وَصَوَّرَكُمْ فَأَحْسَنَ صُوَرَكُمْ وَرَزَقَكُم مِّنَ الطَّيِّبَاتِ
ذَٰلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ فَتَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿٦٤﴾
هُوَ الْحَيُّ لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ فَادْعُوهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ
الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٦٥﴾ قُلْ إِنِّي نُهِيتُ أَنْ أَعْبُدَ
الَّذِينَ تَدْعُونَ مِن دُونِ اللَّهِ لَمَّا جَاءَنِيَ الْبَيِّنَاتُ
مِن رَّبِّي وَأُمِرْتُ أَنْ أُسْلِمَ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٦٦﴾

64. Yeri sizin için yerleşim alanı, göğü de bir bina kılan, size şekil verip de şeklinizi güzel yapan[6] ve sizi temiz (helal) besinlerle rızıklandıran Allah'tır. İşte Rabbiniz Allah budur. Âlemlerin Rabbi Allah ne yücedir! **65.** O, daima diridir, O'ndan başka ilah yoktur. Dini O'na özgü kılarak O'na dua edin! *Hamd* (övgü) âlemlerin Rabbi Allah içindir. **66.** De ki: "Bana Rabbimden apaçık deliller geldiğinde (de) Allah'ın peşi sıra yalvardıklarınıza tapmam bana yasaklandı[7] ve bana 'Âlemlerin Rabbine teslim olmam' emredildi."[8]

---

[1] Son Saatle ilgili bilgi hiç kimseye verilmemiş, Rabbimiz bunu gaybın konusu olarak sadece kendisine saklamıştır. Neml 27:65'te ifade edildiği gibi, "Göklerde ve yerde Allah'tan başka hiç kimse gaybı bilemez." Gaybın en önemli konularından birisi olan Son Saat ve ahiret süreciyle ilgili bilgi sadece Allah'ın katındadır. Genellikle alametlerinden bahsedilen kıyamet hakkında onun "aniden" geleceği defalarca ifade edilmesine ve bu konuda Hz. Muhammed dahil hiç kimsenin bilgi sahibi kılınmadığı bildirilmiş olmasına rağmen, alametlere dair bir literatür oluşturulması çeşitli istismarları da maalesef beraberinde getirmiştir. Benzer mesajlar: En'âm 6:59; A'râf 7:187-188; Enbiyâ 21:109; Lokmân 31:34; Ahzâb 33:63; Şûrâ 42:17; Muhammed 47:18; Cinn 72:25; Nâzi'ât 79:42-44.

[2] Hz. Muhammed'in "Dua imanımızdır" (Buhârî, İmân, 2), "Dua ibadetin iliğidir" (Tirmizi, De'avât, 1), "Allah katında duadan daha üstün bir davranış yoktur" (Tirmizi, De'avât, 1), "Dua ibadettir" (İbn Mâce, Du'â', 1; Tirmizi, De'avât, 1) hadislerinden yola çıkarak şunu söyleyebiliriz: Dua "davet etmek, çağırmak, yalvarmak" gibi anlamlarıyla kulun Allah ile olan bağının en güzel ifadesidir. Çağrısını Yüce Allah'a yönlendiren kişi, O'nun yüceliğini ve yardıma karşılık vericiliğini idrak eden bilinçtedir.

[3] Benzer mesaj: Bakara 2:186. Yüce Allah her duaya cevap verecektir; ancak bu onları kullanın istediği gibi kabul etmesi değildir. Çünkü insanlar bazen hayır sanarak şerri de isteyebilirler. Bkz. İsrâ 17:11.

[4] Benzer mesajlar: Yûnus 10:67; Kasas 28:73.

[5] Benzer mesajlar: En'âm 6:102; Yûnus 10:32; Hacc 22:6, 62; Nûr 24:25.

[6] Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:6; Teğâbun 64:3; İnfitâr 82:7-8.

[7] Bu cümle esasında bu tür "bilgiler gelmeden önce Hz. Muhammed müşriklerin yaptığı gibi yapıyordu" anlamını asla ve asla içermez. Çünkü Kâfirûn 109:4'te Hz. Muhammed'in risaletten daha önce de puta tapmadığı ifade edildiği gibi, Necm 53:2'de de onun hiçbir zaman sapmadığı ve azgınlaşmadığı bildirilmektedir.

[8] Bu ayet En'âm 6:56. ayetle birlikte okunmalıdır.

هُوَ الَّذِي خَلَقَكُم مِّن تُرَابٍ ثُمَّ مِن نُّطْفَةٍ ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ
ثُمَّ يُخْرِجُكُمْ طِفْلًا ثُمَّ لِتَبْلُغُوٓا۟ أَشُدَّكُمْ ثُمَّ لِتَكُونُوا۟
شُيُوخًا ۚ وَمِنكُم مَّن يُتَوَفَّىٰ مِن قَبْلُ وَلِتَبْلُغُوٓا۟ أَجَلًا
مُّسَمًّى وَلَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٦٧﴾ هُوَ الَّذِي يُحْيِۦ وَيُمِيتُ
فَإِذَا قَضَىٰٓ أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُۥ كُن فَيَكُونُ ﴿٦٨﴾ أَلَمْ تَرَ
إِلَى الَّذِينَ يُجَٰدِلُونَ فِىٓ ءَايَٰتِ ٱللَّهِ أَنَّىٰ يُصْرَفُونَ ﴿٦٩﴾ ٱلَّذِينَ
كَذَّبُوا۟ بِٱلْكِتَٰبِ وَبِمَآ أَرْسَلْنَا بِهِۦ رُسُلَنَا ۖ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿٧٠﴾
إِذِ ٱلْأَغْلَٰلُ فِىٓ أَعْنَاقِهِمْ وَٱلسَّلَٰسِلُ يُسْحَبُونَ ﴿٧١﴾
فِى ٱلْحَمِيمِ ثُمَّ فِى ٱلنَّارِ يُسْجَرُونَ ﴿٧٢﴾ ثُمَّ قِيلَ لَهُمْ أَيْنَ مَا كُنتُمْ
تُشْرِكُونَ ﴿٧٣﴾ مِن دُونِ ٱللَّهِ ۖ قَالُوا۟ ضَلُّوا۟ عَنَّا بَل لَّمْ نَكُن
نَّدْعُوا۟ مِن قَبْلُ شَيْـًٔا ۚ كَذَٰلِكَ يُضِلُّ ٱللَّهُ ٱلْكَٰفِرِينَ ﴿٧٤﴾
ذَٰلِكُم بِمَا كُنتُمْ تَفْرَحُونَ فِى ٱلْأَرْضِ بِغَيْرِ ٱلْحَقِّ وَبِمَا
كُنتُمْ تَمْرَحُونَ ﴿٧٥﴾ ٱدْخُلُوٓا۟ أَبْوَٰبَ جَهَنَّمَ خَٰلِدِينَ فِيهَا
فَبِئْسَ مَثْوَى ٱلْمُتَكَبِّرِينَ ﴿٧٦﴾ فَٱصْبِرْ إِنَّ وَعْدَ ٱللَّهِ حَقٌّ ۖ فَإِمَّا
نُرِيَنَّكَ بَعْضَ ٱلَّذِى نَعِدُهُمْ أَوْ نَتَوَفَّيَنَّكَ فَإِلَيْنَا يُرْجَعُونَ ﴿٧٧﴾

Surenin 67-76. ayetlerinde insanın yaratılışı ve insanların ömürleri, Yüce Allah'ın bazı sıfatları ve nankörlerin feci sonları dile getirilmektedir.

67. Sizi (önce) topraktan, sonra *nutfe*den (zigottan),[1] sonra *'alaka*dan (embriyodan) yaratan, sonra sizi bebek olarak (ana rahminden) çıkaran, sonra sizi yetişkinlik çağınıza ulaşmanız, ardından da ihtiyarlamanız için (yaşatan) O'dur. İçinizden daha önce vefat ettirilenler de vardır ve belirli bir vakte ulaşmanız için (sizi yaşatan da O'dur).[2] Umulur ki akıl edersiniz.[3] **68.** O diriltendir, öldürendir. Bir işe hükmettiği zaman ona sadece "Ol!" der, o da hemen olmaya başlar.[4]

69. Allah'ın ayetleri hakkında tartışanları görmedin mi? Nasıl da (gerçeklerden) uzaklaştırılıyorlar! **70.** Onlar, Kitabı (Kur'an'ı) ve elçilerimize gönderdiklerimizi yalanlayanlardır. İleride (gerçeği) bilecekler! **71-72.** O zaman boyunlarında demir halkalar ve zincirler olduğu hâlde[5] kaynar suya sürüklenecekler; sonra da ateşte yakılacaklardır. **73-74.** Sonra onlara "Allah'ın peşi sıra ortak koştuklarınız nerede?" denecektir. Onlar da "Bizden kayboldular;[6] zaten biz önceleri hiçbir şeye yalvarmıyorduk!"[7] diyecekler. İşte böylece Allah o kâfirleri saptırır (sapkınlıkta bırakır).[8] **75.** Bu, sizin yeryüzünde haksız olarak şımarmanız ve aşırı derecede sevinip kibirlenmenizden ötürüdür. **76.** (Şöyle denecektir): "İçinde *ebedî* kalıcılar olarak cehennemin kapılarından girin!" Kibirlenenlerin yeri ne kötüdür![9]

Surenin 77-85. ayetlerinde Son Saat'in gerçek olduğu, peygamberlerin gönderilme gerekçeleri, hayvanların yaratılış amacı, son andaki imanın işe yaramayacağı bildirilmektedir.

77. Sabret! Şüphesiz ki Allah'ın vaadi gerçektir.[10] Onlara vadettiğimiz (azabın) bir kısmını sana gösteririz veya seni daha önce vefat ettiririz. Sadece bize döndürüleceklerdir.[11]

---

1 Benzer mesaj: Fâtır 35:11.

2 Benzer mesajlar: En'âm 6:60; Hacc 22:5.

3 Bu ayette insanın yaratılışıyla ilgili elementer aşama olan toprak, ardından biyolojik aşama olan ana rahminde yaşananların bir kısmı, sonrasında insan hayatı hakkında farklı yönlere dikkat çekilmektedir.

4 *Kün fe yekûnu* yani "yaratılış sistemi"yle ilgili detaylı bilgi için bkz. Bakara 2:117, dipnot 3.

5 Ayette geçen *selâsil* kelimesi "zincirler" anlamına gelmektedir ve *silsile* kelimesinin çoğuludur. Kur'an'da üç kez kullanılmakta ve uzunluğu 70 arşın olup cehennemliklere takılacak zincirler veya kelepçeler demektir. *Ağlâl*: ellere takılan zinciri, *selâsil* ise daha çok ayaklara vurulanı ifade etmektedir. İbrâhîm 14:49 ve Furkân 25:13'te her iki anlamı içerecek şekilde *mukarranîne* (elleri boyunlarına kelepçelenmiş bir şekilde) kelimesiyle ifade edilmektedir. Benzer mesajlar: Ra'd 13:5; Hacc 22:21; Sebe' 34:33; Hâkka 69:32; Müzzemmil 73:12; İnsân 76:4.

6 Benzer mesajlar: En'âm 6:94; A'râf 7:37; Hûd 11:21; Nahl 16:87; Kasas 28:75; Fussilet 41:48.

7 Bu cümle şöyle de tercüme edilebilir: "Hayır, meğer biz önceden hiçbir şeye tapmıyormuşuz (taptıklarımız hiçbir şey değilmiş)."

8 Bu cümle Bakara 2:26. ayetle birlikte okunmalıdır.

9 Benzer mesaj: Zümer 39:72.

10 Benzer mesajlar: Rûm 30:60; Mü'min 40:55.

11 Benzer mesajlar: Yûnus 10:46; Ra'd 13:40.

78. Yemin olsun ki senden önce de elçiler göndermiştik. Onlardan kıssasını sana anlattıklarımız da var; kıssasını sana anlatmadıklarımız da var.[1] Hiçbir elçi, Allah'ın izni olmaksızın herhangi bir ayeti (mucizeyi) getiremez. Allah'ın (azap) emri gelince de hüküm verilmiş (olur); *batıl* seçenler orada kaybetmiş (olacak)lardır. **79.** Bir kısmına binesiniz, bir kısmının (etinden) yiyesiniz diye sizin için hayvanları yaratan Allah'tır. **80.** Onlarda, sizin için daha nice yararlar vardır. Göğüslerinizdeki (kalplerinizdeki) arzuya onlar(ın) üzerinde ulaşırsınız.[2] Onların ve gemilerin üzerinde taşınırsınız. **81.** (Allah) size delillerini gösteriyor. Allah'ın ayetlerinden hangisini inkâr edebilirsiniz ki! **82.** Kendilerinden öncekilerin sonunun nasıl olduğunu görmek üzere yeryüzünde hiç mi dolaşmadılar?[3] Öncekiler bunlardan daha çoktu, kuvvetçe ve yeryüzündeki eserleri bakımından da daha sağlamdılar.[4] (Fakat) kazandıkları şeyler, onlara asla yarar sağlamamıştır.

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلًا مِّن قَبْلِكَ مِنْهُم مَّن قَصَصْنَا عَلَيْكَ
وَمِنْهُم مَّن لَّمْ نَقْصُصْ عَلَيْكَ ۗ وَمَا كَانَ لِرَسُولٍ أَن يَأْتِيَ
بِآيَةٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ ۚ فَإِذَا جَاءَ أَمْرُ اللَّهِ قُضِيَ بِالْحَقِّ وَخَسِرَ
هُنَالِكَ الْمُبْطِلُونَ ﴿٧٨﴾ اللَّهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَنْعَامَ
لِتَرْكَبُوا مِنْهَا وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ ﴿٧٩﴾ وَلَكُمْ فِيهَا مَنَافِعُ
وَلِتَبْلُغُوا عَلَيْهَا حَاجَةً فِي صُدُورِكُمْ وَعَلَيْهَا وَعَلَى الْفُلْكِ
تُحْمَلُونَ ﴿٨٠﴾ وَيُرِيكُمْ آيَاتِهِ ۖ فَأَيَّ آيَاتِ اللَّهِ تُنكِرُونَ ﴿٨١﴾
أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ
الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ ۚ كَانُوا أَكْثَرَ مِنْهُمْ وَأَشَدَّ قُوَّةً وَآثَارًا
فِي الْأَرْضِ فَمَا أَغْنَىٰ عَنْهُم مَّا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٨٢﴾
فَلَمَّا جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُم بِالْبَيِّنَاتِ فَرِحُوا بِمَا عِندَهُم
مِّنَ الْعِلْمِ وَحَاقَ بِهِم مَّا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٨٣﴾ فَلَمَّا رَأَوْا
بَأْسَنَا قَالُوا آمَنَّا بِاللَّهِ وَحْدَهُ وَكَفَرْنَا بِمَا كُنَّا بِهِ مُشْرِكِينَ ﴿٨٤﴾
فَلَمْ يَكُ يَنفَعُهُمْ إِيمَانُهُمْ لَمَّا رَأَوْا بَأْسَنَا ۖ سُنَّتَ اللَّهِ
الَّتِي قَدْ خَلَتْ فِي عِبَادِهِ ۖ وَخَسِرَ هُنَالِكَ الْكَافِرُونَ ﴿٨٥﴾

83. Elçileri onlara apaçık bilgiler getirince, onlar kendilerinde bulunan (eksik) bilgiye güvenmişlerdi. (Buna karşılık) alay ettikleri şey kendilerini kuşatacaktır.[5] **84.** Ağır azabımızı gördükleri zaman "Tek olan Allah'a inandık ve O'na ortak koştuğumuz şeyleri inkâr ettik." derler. **85.** Allah'ın kulları hakkında süregelen kanunu olarak[6] azabımızı gördükleri zaman (o anki) imanları, kendilerine yarar sağlamamıştır.[7] Kâfirler, orada kaybetmiş (olacak)lardır.

---

1 Kur'an'da kıssası anlatılanların peygamberlerin tamamı olduğu algısı yanlış olduğu gibi, peygamberlerin sadece Orta Doğu'ya gönderildiği iddiası da doğru değildir. Kur'an'da kıssası anlatılanlar o dönemdeki muhatapların haklarında bilgi veya duyum sahibi olduğu peygamberlerdi. Zira Mekkeli müşrikler Kur'an'da kıssası anlatılan hiçbir peygamber için itirazda bulunmamıştır; çünkü kendileri de söz konusu peygamberler hakkında az veya çok bilgi sahibiydiler. İşte bu cümlede de esasında dikkat çekilen husus budur ve Nisâ 4:163-164'teki bilgiyle de tamamen uyum söz konusudur.

2 Benzer mesajlar: Nahl 16:5-8, 66-69, 80; Mü'minûn 23:21-22; Yâsîn 36:71-73; Mü'min 40:79-80; Zuhruf 43:12-13.

3 İbret almak için yeryüzünde gezip dolaşmayla ilgili benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:137; En'âm 6:11; Yûsuf 12:109; Nahl 16:36; Hacc 22:46; Neml 27:69; Rûm 30:9, 42; Fâtır 35:44; Mü'min 40:21; Muhammed 47:10.

4 Benzer mesajlar: Rûm 30:9; Fâtır 35:44; Mü'min 40:21; Zuhruf 43:8; Muhammed 47:13; Kâf 50:36.

5 Her kim her ne sebeple olursa olsun, Yüce Allah'ın gönderdiği vahye itibar etmez, bir anlamda onunla alay ederse alay etmesinin karşılığının kendisini çepeçevre kuşatacağını bilmelidir.

6 Benzer mesajlar: Ahzâb 33:38, 62; Fâtır 35:43; Fetih 48:23.

7 Ölüm anında veya Son Saat'le ya da mahşerde dile getirilecek olan iman ve tevbenin kabul edilmeyeceği çeşitli ayetlerde dile getirilmektedir. Benzer mesajlar: Nisâ 4:18; En'âm 6:158; Yûnus 10:90-91; Secde 32:29; Sebe' 34:52; Duhân 44:13; Muhammed 47:18.

41. FUSSİLET SURESİ

54 AYET

Mekke döneminde indirilen, 54 ayetten oluşan, adını üçüncü ayetinde yer alan ve "açıklanmış, açıkça ortaya konulmuş" anlamındaki *fussilet* fiilinden alan Fussilet suresi inişte 81, mushaf sırasında ise 41. suredir.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

Surenin 1-8. ayetlerinde vahyin kaynağı, Arapça oluş gerekçesi, inkârcıların olumsuz tutumu, Hz. Muhammed'in duruşu ve müminlerin birtakım özellikleri dile getirilmektedir.

1. *Hâ. Mîm.*[1] **2.** (Bu kitabın) indirilişi *Rahmân* (ve) *Rahîm* (olan Allah) tarafındandır.

3-4. (Bu), ayetleri Arapça bir Kur'an olarak açıklanmış,[2] bilen bir toplum için müjdeleyici ve uyarıcı olarak (indirilmiş) bir kitaptır. Fakat onların çoğu yüz çevirdi; artık dinlemezler. **5.** (İnkârcılar) şöyle demişlerdi: "Bizi çağırdığın şeye karşı kalplerimiz kapalıdır. Kulaklarımızda da bir (s)ağırlık vardır.[3] Bizimle senin aranda bir perde bulunmaktadır. (Sen istediğini) yap; biz de yapanlarız!" **6.** De ki: "Ben yalnızca sizin gibi bir insanım. Bana 'ilahınızın tek bir ilah olduğu' vahyolunuyor.[4] Artık O'na yönelin; O'ndan bağışlanma dileyin! Ortak koşanların vay hâline!" **7.** Onlar zekâtı vermezler; ahireti inkâr edenler de işte onlardır. **8.** Şüphesiz ki iman edip iyi işler yapanlar için başa kalkmayan (kesintisiz) bir ödül vardır.[5]

Surenin 9-18. ayetlerinde yerin ve göklerin yaratılış süreci, uyarılara uymayanların akıbeti Âd ve Semûd kavimleri örnekliğinde dile getirilmektedir.

9. De ki: "Siz yeri iki günde (dönemde) yaratanı inkâr edip O'na ortaklar mı koşuyorsunuz! O, âlemlerin Rabbidir." **10.** O, yere üzerinden ağır baskılar yerleştirmiştir.[6] Orada bereketler yaratmış ve orada tam dört günde (dönemde) isteyenler için eşit gıdalar belirlemiştir. **11.** Sonra duman hâlinde olan göğe yönelmişti.[7] Ona (göğe) ve yere "İsteyerek veya istemeyerek gelin!" deyince onlar da "İsteyerek geldik!"[8] cevabını vermişlerdi.

---

[1] Mukatta'a harfleri hakkında bilgi için bkz. Bakara 2:1, dipnot 1.

[2] Ayetlerin apaçıklığıyla ilgili bkz. En'âm 6:55, 97, 98, 114, 119, 126, 154; A'râf 7:32, 52, 145, 174; Tevbe 9:11; Yûnus 10:5, 24, 37; Hûd 11:1; Yûsuf 12:111; Ra'd 13:2; İsrâ 17:12; Rûm 30:28; Fussilet 41:44.

[3] Benzer mesajlar: En'âm 6:25; İsrâ 17:46; Kehf 18:57; Muhammed 47:16.

[4] Benzer mesaj: Kehf 18:110.

[5] Benzer mesajlar: İnşikâk 84:25; Tîn 95:6.

[6] Yerin içine ağırlıklar yerleştirilmesiyle ilgili bkz. Ra'd 13:3; Hicr 15:19; Nahl 16:15; Enbiyâ 21:31; Neml 27:61; Lokmân 31:10; Kâf 50:7; Mürselât 77:27.

[7] Benzer mesaj: Bakara 2:29.

[8] Burada sözü edilen durum, göğün ve yerin bu ilahi emre boyun eğdiğini gösteren mecazi bir konuşma olarak yorumlanmalıdır.

12. Böylece onları (gökleri) iki günde (dönemde) yedi gök[1] olarak yaratmış ve her göğe görevini vahyetmişti (bildirmişti).[2] Biz yakın göğü kandillerle ve koruma ile (koruyucu güçlerle) süslemiştik.[3] İşte bu güçlü, bilen (Allah)'ın ölçüsüdür. **13.** Yüz çevirirlerse de ki: "Sizi Âd ve Semûd'un (başına gelen) yıldırım gibi bir yıldırıma (afete) karşı uyarıyorum!" **14.** Hani elçiler onlara önlerinden ve arkalarından gelerek "Allah'tan başkasına kulluk etmeyin!" dedikleri zaman, (onlar) "Rabbimiz (peygamber göndermek) isteseydi elbette melekleri gönderirdi.[4] Onun için biz sizinle gönderilen şeyleri inkâr ediyoruz!" demişlerdi.[5] **15.** Âd kavmine gelince, yeryüzünde haksız yere kibirlenmiş ve "Bizden daha kuvvetli kim var!" demişlerdi. Onlar, kendilerini yaratan Allah'ın, onlardan çok daha kuvvetli olduğunu görmediler mi? Onlar, ayetlerimizi inkâr ediyorlardı.[6] **16.** (Bu nedenle) biz de onlara dünya hayatında alçaklık azabını tattıralım diye o kara günlerde soğuk bir rüzgâr göndermiştik.[7] Ahiret azabı elbette daha çok rezil edicidir. Onlara yardım da edilmez.

فَقَضٰىهُنَّ سَبْعَ سَمٰوٰتٍ فِي يَوْمَيْنِ وَأَوْحٰى فِي كُلِّ سَمَآءٍ أَمْرَهَا
وَزَيَّنَّا السَّمَآءَ الدُّنْيَا بِمَصَٰبِيحَ وَحِفْظًا ذٰلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ
الْعَلِيمِ ﴿١٢﴾ فَإِنْ أَعْرَضُوا فَقُلْ أَنذَرْتُكُمْ صٰعِقَةً مِّثْلَ
صٰعِقَةِ عَادٍ وَثَمُودَ ﴿١٣﴾ إِذْ جَآءَتْهُمُ الرُّسُلُ مِنۢ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ
وَمِنْ خَلْفِهِمْ أَلَّا تَعْبُدُوٓا إِلَّا اللَّهَ قَالُوا لَوْ شَآءَ رَبُّنَا لَأَنزَلَ
مَلٰٓئِكَةً فَإِنَّا بِمَآ أُرْسِلْتُم بِهِۦ كٰفِرُونَ ﴿١٤﴾ فَأَمَّا عَادٌ فَٱسْتَكْبَرُوا
فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَقَالُوا مَنْ أَشَدُّ مِنَّا قُوَّةً أَوَلَمْ يَرَوْا
أَنَّ اللَّهَ الَّذِي خَلَقَهُمْ هُوَ أَشَدُّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَكَانُوا بِـَٔايَٰتِنَا
يَجْحَدُونَ ﴿١٥﴾ فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيحًا صَرْصَرًا فِي أَيَّامٍ نَّحِسَاتٍ
لِّنُذِيقَهُمْ عَذَابَ الْخِزْيِ فِي الْحَيَوٰةِ الدُّنْيَا وَلَعَذَابُ الْآخِرَةِ
أَخْزٰى وَهُمْ لَا يُنصَرُونَ ﴿١٦﴾ وَأَمَّا ثَمُودُ فَهَدَيْنَٰهُمْ فَٱسْتَحَبُّوا
الْعَمٰى عَلَى الْهُدَىٰ فَأَخَذَتْهُمْ صٰعِقَةُ الْعَذَابِ الْهُونِ بِمَا كَانُوا
يَكْسِبُونَ ﴿١٧﴾ وَنَجَّيْنَا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ ﴿١٨﴾ وَيَوْمَ يُحْشَرُ
أَعْدَآءُ اللَّهِ إِلَى النَّارِ فَهُمْ يُوزَعُونَ ﴿١٩﴾ حَتّٰىٓ إِذَا مَا جَآءُوهَا شَهِدَ
عَلَيْهِمْ سَمْعُهُمْ وَأَبْصٰرُهُمْ وَجُلُودُهُم بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٢٠﴾

17. Semûd'a gelince, onlara doğru yolu göstermiştik ama onlar körlüğü doğru yola tercih etmişlerdi.[8] Böylece yapmakta oldukları kötülükler yüzünden küçük düşürücü azabın yıldırımı onları yakalayıp çarpmıştı. **18.** İman edip *takvâlı* (duyarlı) davranmış olanları ise kurtarmıştık.[9]

Sureninin 19-29. ayetlerinde mahşerdeki şahitlik, azgın insanların cehenneme atılacağı, kendi taraftarlarını ayartmaları, Kur'an'a saygısız tavırları, azapla cezalandırılacakları ve mahşerde kendilerini saptıranlara öfkeleri dile getirilmektedir.

19. O gün Allah'ın düşmanları, ateşe sürülmek üzere bir araya getirileceklerdir. **20.** Sonunda oraya geldikleri zaman, işitme (duyu)ları, gözleri ve derileri işledikleri şeylerle ilgili olarak onların aleyhine şahitlik edecektir.[10]

---

1 Göklerin "yedi kat" oluşuyla ilgili bkz. Bakara 2:29; İsrâ 17:44; Mü'minûn 23:86; Fussilet 41:12; Talâk 65:12; Mülk 67:3; Nûh 71:15. Bununla birlikte "yedi yol" (Mü'minûn 23:17) ve "yedi güçlü yapı" (Nebe' 78:12) ifadeleri de geçmektedir.

2 Burada geçen *evhâ/vahy* fiili Yüce Allah için kullanıldığı ve muhatap da peygamber olmadığı için bu vahye "ilahi vahiy" denmektedir ve anlamı da "ilham etmek" demektir.

3 Benzer mesajlar: Hicr 15:16-17; Sâffât 37:6; Mülk 67:5; Cinn 72:8-9.

4 Melek peygamber beklentisiyle ilgili benzer mesajlar: En'âm 6:8; Hicr 15:7; Mü'minûn 23:24; Furkân 25:7; Zuhruf 43:53.

5 Önceki nesillerdeki kâfirlerin peygamberlerine yönelik olarak birbirine benzer tepkiler vermeleri nedeniyle Kur'an'da onların bu durumu aynı anda yaşanmış gibi sunulmakta, küfrün tek millet olduğuna dikkat çekilmektedir. Bu konuda bkz. A'râf 7:94-102; İbrâhîm 14:9-18; Mü'minûn 23:51-53; Sebe' 34:34-35; Yâsîn 36:13-32; Teğâbun 64:5; Fecr 89:11-12.

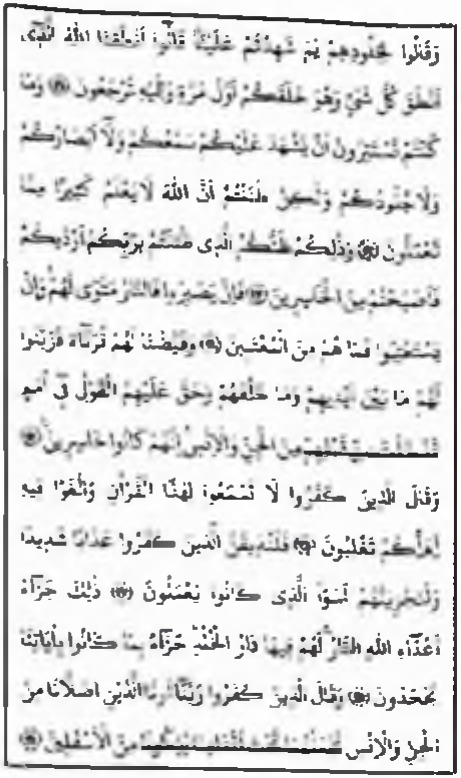
6 Benzer mesajlar: En'âm 6:33.

7 Benzer mesajlar: Hâkka 69:6-8; Kamer 54:19-20.

8 Körlüğü hidayete, küfrü imana tercihle ilgili benzer mesajlar: Tevbe 9:23; İbrâhîm 14:3; Nahl 16:107.

9 Benzer mesaj: Neml 27:53.

10 Benzer mesajlar: İsrâ 17:36; Nûr 24:24; Yâsîn 36:65.

21. (Kişiler) derilerine "Niçin aleyhimize şahitlik ettiniz?" diyecek, onlar da "Her şeyi konuşturan Allah bizi de konuşturmuştur. İlk kez sizi de O yaratmıştır. Yalnızca O'na döndürüleceksiniz." diyeceklerdir.[1] **22.** Siz işitme (duyu)nuzun, gözlerinizin ve derilerinizin aleyhinize şahitlik etmesinden sakınmıyordunuz. Ancak yaptıklarınızdan çoğunu Allah'ın bilmeyeceğini sanıyordunuz. **23.** Rabbiniz hakkında beslediğiniz işte bu zan var ya, sizi o mahvetti ve kaybedenlerden oldunuz. **24.** Dayanabilirlerse onların yeri ateştir. (Mahşerde Allah'ı) hoşnut etmek isterlerse istekleri asla kabul edilmeyecektir.[2]

25. Biz onlara birtakım arkadaşlar sardırmıştık[3] da onlar, önlerinde ve arkalarında ne varsa hepsini bunlara süslü göstermişlerdi. Kendilerinden önce geçen cinler ve insanlardan oluşan ümmetler hakkında (uygulanacak azap) sözü onlar için de gerçekleşmiştir. Şüphesiz ki onlar kaybedenlerdi. **26.** Kâfir olanlar, "Bu Kur'an'ı dinlemeyin; (okunurken) onunla ilgili gürültü yapın! Umulur ki galip gelirsiniz!" demişlerdi.[4] **27.** Kâfir olanlara elbette şiddetli bir azabı tattırmaktayız ve elbette onları yaptıklarının en kötüsüyle cezalandıracağız. **28.** İşte o Allah düşmanlarının cezası ateştir. Ayetlerimizi inkâr etmelerinin karşılığı olarak orada onlara *ebedî* kalacakları yurt (cehennem) vardır. **29.** Kâfir olanlar şöyle diyeceklerdir: "Rabbimiz! Cinlerden ve insanlardan bizi saptıranları bize göster de aşağılanmışlardan olsunlar diye onları ayaklarımızın altına alalım!"[5]

---

[1] Dünya şartlarında konuşabilmek nasıl ki başlangıçta Yüce Allah'ın koyduğu yasalar sayesinde gerçekleşiyorsa, mahşerde de benzer başka yasalar devreye sokulacak ve konuşmaz sanılan şeyler pek tabii ki konuşturulmuş olacaktır.

[2] Bu mesaj Nahl 16:84, Rûm 30:57 ve Câsiye 45:35 ile birlikte okunmalıdır.

[3] Burada "sebep-sonuç" ilişkisi vardır. Bu ayet şeytanın kimlere dost kılınacağının delilidir. Benzer mesajlar: A'râf 7:27; Meryem 19:83; Şu'arâ 26:221-222; Zuhruf 43:36.

[4] Ayette yer verilen konu Mekkeli kâfirlerin Kur'an okunurken gürültü yapmalarını birbirlerine telkin etmeleridir. Böyle yaparak Kur'an'a karşı galip geleceklerini zannediyorlardı. Kur'an okunurken onu dinlemek ve başka sesleri kesmek A'râf 7:204'te herkese emredilmektedir. Benzer şekilde "Kur'an okunurken gürültü yapmak" aynı zamanda Tevbe 9:32 ve Saff 61:8'de de belirtildiği gibi Yüce Allah'ın nurunu söndürmek anlamına gelmektedir. Bu durum bazen İbrâhîm 14:9'da belirtildiği gibi "elçilerin ağızlarına ellerini tıkamakla" gerçekleşmiştir. Ayrıca Hz. Nuh'un da benzer bir tepki ile karşılaştığı Nûh 71:7'de ifade edilmektedir. Demek ki hakikate karşı duran küfür tek millettir; aynı hatadan ve metoddan beslenmektedir. Hacc 22:72'de belirtildiği üzere vahyi aktaranlara karşı saldırgan bir tutum sergilemek de bu kapsamda düşünülmelidir.

[5] Bu ayet A'râf 7:38-39, Ahzâb 33:67-68 ve Sâd 38:61 ile birlikte okunmalıdır. Bu ayette verilmek istenen mesaj dünya hayatında birileri tarafından saptırılanların kendilerini saptıranlara yönelik mahşerdeki tutumları ele alınmakta, onları ayaklarının altına alıp ezmek isteyecekleri dile getirilmekte, bütün muhataplar uyarılmaktadır.

▼ *Surenin 30-39. ayetlerinde iman ve istikamet sahiplerine meleklerin iletmekte olduğu müjdeler, Yüce Allah'a davetin gerekliliği, müslüman vurgusunun ve kötülükleri iyiliklerle karşılamanın önemi, bunu kimlerin başarabileceği, şeytandan kurtulma çabaları, evrendeki birtakım delillerin özellikleri dile getirilmektedir.*

30. Şüphesiz ki "Rabbimiz Allah'tır." deyip sonra doğru yolda olanlara[1] melekler "Korkmayın, üzülmeyin, size vadedilen cennetle[2] sevinin!" (diyerek) inerler.[3] **31-32.** (Melekler şöyle derler): "Biz dünya hayatında da ahirette de sizin dostlarınızız. Orada, çok bağışlayan, çok merhametli olan (Allah)'tan bir ikram olarak sizin için canlarınızın çektiği her şey vardır ve istediğiniz her şey orada sizin için (hazırlanmış olacak)tır."[4] **33.** Allah'a davet eden,[5] iyi iş(ler) yapan ve "Ben müslümanlardanım!" diyenden daha güzel sözlü kim olabilir ki![6] **34.** İyilikle kötülük bir olmaz. Sen (kötülüğü) en güzel şekilde sav![7] Bir de bakarsın ki seninle arasında düşmanlık bulunan kimse sanki sımsıcak bir dost olur. **35.** Buna ancak sabredenler kavuşturulur; buna ancak (hayırdan) büyük payı olan kimse kavuşturulur.

36. Sana şeytandan bir kışkırtma gelirse hemen Allah'a sığın! Şüphesiz ki yalnızca O duyandır, bilendir.[8] **37.** Gece ve gündüz, güneş ve ay O'nun delillerindendir. Güneşe de aya da secde etmeyin! Yalnızca O'na (Allah'a) ibadet ediyorsanız, (bilin ki) onları da yaratan Allah'a secde edin![9] **38.** İnsanlar kibirlenirlenirse (bilsinler ki) Rabbinin yanında bulunan (melekler), hiç bıkmadan gece gündüz O'nu *tesbih* ederler (yüceltirler).[10]

[1] Benzer mesaj: Ahkâf 46:13.

[2] Benzer mesajlar: A'râf 7:43; Enbiyâ 21:103; Sâd 38:54; Kâf 50:32.

[3] Meleklerin inmeleriyle ilgili olarak bkz. Meryem 19:64; Kadir 97:4. Ayrıca koruyucu meleklerle ilgili olarak da bkz. En'âm 6:61; Ra'd 13:11.

[4] Benzer mesajlar: Nahl 16:31; Yâsîn 36:57; Zümer 39:34; Şûrâ 42:22; Zuhruf 43:71; Duhân 44:55; Muhammed 47:15; Kâf 50:35.

[5] Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:193; Yûnus 10:25; Yûsuf 12:108; Ra'd 13:36; İbrâhîm 14:1; Nahl 16:125; Hacc 22:67; Kasas 28:87; Ahzâb 33:46; Cinn 72:20.

[6] Bu ayette bir müslüman duruşu ortaya konulmakta, "Müslüman"lıktan öte başka herhangi bir isimle anılmaya ihtiyaç olmaması gerektiğine dikkat çekilmek istenmektedir.

[7] Benzer mesajlar: Ra'd 13:22; Mü'minûn 23:96; Kasas 28:54. Hz. Muhammed'in şu hadisi de bu ayetlerle ilişkilidir: "Kötülüğün arkasından bir iyilik yap ki onu silsin, mahvetsin" (Tirmizî, Birr, 55; Dârimî, Rikâk, 74; Ahmed b. Hanbel, V, 153, 158),

[8] Benzer mesajlar: A'râf 7:200; Nahl 16:98; Mü'minûn 23:97-98.

[9] Bu ayet Kur'an'daki 14 *tilavet* secdesinden birisidir. Secde ayetleri için bkz. A'râf 7:206; Ra'd 13:15; Nahl 16:49; İsrâ 17:107; Meryem 19:58; Hacc 22:18; Furkân 25:60; Neml 27:25; Secde 32:15; Sâd 38:24; Fussilet 41:37; Necm 53:62; İnşikâk 84:21; 'Alak 96:19.

[10] Meleklerin *tesbihi* ve ibadetiyle ilgili benzer mesajlar: Nisâ 4:172; A'râf 7:206; Ra'd 13:13; Nahl 16:49; Enbiyâ 21:19, 20; Zümer 39:75; Mü'min 40:7.

39. Yeri boynu bükük (çorak) görmen de O'nun delillerindendir. Biz onun üzerine suyu indirdiğimiz zaman bir de bakarsın ki kıpırdayıp kabarır. Onu (toprağı) dirilten (Allah) elbette ölüleri de diriltendir. Şüphesiz ki O her şeye gücü yetendir.[1]

▼ *Surenin 40-48. ayetlerinde vahyin gücü, peygamberlere karşı verilen ortak olumsuz tepki, Hz. Musa örnekliğinde ilahi sistemin evrenselliği, Son Saat'in sadece Yüce Allah'ın bilgisinde oluşu ifade edilmektedir.*

40. Ayetlerimiz hakkında eğriliğe sapanlar bize gizli kalmazlar. Kıyamet günü ateşin içine atılacak olan mı hayırlıdır; yoksa (huzurumuza) güvenle gelecek olan mı? Dilediğinizi yapın! Şüphesiz ki O yaptıklarınızı görendir. **41.** Şüphesiz ki kendilerine *zikr* (Kur'an) geldiğinde onu inkâr edenler (kayıptadır). Şüphesiz ki o yüce bir kitaptır.

42. Ona önünden de arkasından da *batıl* gelemez.[2] O doğru hüküm veren, övgüye layık olan (Allah)'tan indirilmedir. **43.** Sana söylenmekte olan, senden önceki elçilere söylenmiş olandan başka bir şey değildir.[3] Şüphesiz ki senin Rabbin hem bağışlama sahibidir hem de elem verici bir azabın sahibidir. **44.** Biz onu yabancı dilde bir Kur'an yapsaydık "Ayetleri açıklanmalı değil miydi?[4] Arap'a yabancı dilden (kitap) olur mu?" derlerdi.[5] De ki: "O, inananlar için doğru yolu gösteren bir rehber ve şifadır.[6] İnanmayanlara gelince, onların kulaklarında bir (s)ağırlık vardır ve o (Kur'an) onlara kapalıdır.[7] (Sanki) onlara uzak bir yerden sesleniliyor!"[8] **45.** Yemin olsun ki biz Musa'ya da Kitabı vermiştik fakat onda anlaşmazlığa düşülmüştü. Rabbinden bir söz geçmemiş olsaydı elbette aralarında (hemen) hüküm verilirdi. Şüphesiz ki onlar (Mekkeliler) de ondan (Kur'an'dan) kuşkulandıran bir şüphe içindedir.[9] **46.** Kim iyi bir iş yaparsa (bu) kendi lehinedir. Kim de kötülük yaparsa kendi aleyhinedir.[10] Rabbin kullara asla haksızlık edici değildir.

---

1 Benzer mesaj: Hacc 22:5-6.

2 Bu ayet hiçbir şeyin Kur'an'ı, onun hükümlerini geçersiz kılamayacağının delilidir. Klasik *nesh* anlayışı Nisâ 4:82, Hacc 22:51 ve Sebe' 34:5, 38. ayetler ışığında yeniden değerlendirilmelidir.

3 Burada kavmi tarafından yalanlanan Hz. Peygamber'e moral verilmektedir. Dini öğretilerdeki amaç birliğiyle ilgili bkz. En'âm 6:90; Nahl 16:118; Şu'arâ 26:196; Şûrâ 42:13; Necm 53:36-37; A'lâ 87:18-19.

4 Ayetlerin açıkça ortaya konulmasıyla ilgili bkz. En'âm 6:55, 97, 98, 114, 119, 126, 154; A'râf 7:32, 52, 145, 174; Tevbe 9:11; Yûnus 10:5, 24, 37; Hûd 11:1; Yûsuf 12:111; Ra'd 13:2; İsrâ 17:12; Rûm 30:28; Fussilet 41:3.

5 Bu ayet Şu'arâ 26:199 ile birlikte okunmalıdır.

6 Benzer mesajlar: Yûnus 10:57; İsrâ 17:82.

7 Benzer mesaj: İsrâ 17:45.

8 Benzer mesajlar: En'âm 6:114, 119; A'râf 7:52; Hûd 11:1-2; İsrâ 17:41, 89; Kehf 18:54; Furkân 25:33; Rûm 30:58; Fussilet 41:3.

9 Benzer mesaj: Hûd 11:110.

10 Bu mesaj Bakara 2:134, 141, 272, 286, En'âm 6:52, 164, İsrâ 17:13-15, Lokmân 31:33, Fâtır 35:18, Zümer 39:7, Câsiye 45:15, Necm 53:38-39 ve Zilzâl 99:7-8. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

إِلَيْهِ يُرَدُّ عِلْمُ السَّاعَةِ وَمَا تَخْرُجُ مِن ثَمَرَاتٍ مِّنْ أَكْمَامِهَا
وَمَا تَحْمِلُ مِنْ أُنثَىٰ وَلَا تَضَعُ إِلَّا بِعِلْمِهِ ۚ وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ
أَيْنَ شُرَكَائِي قَالُوا آذَنَّاكَ مَا مِنَّا مِن شَهِيدٍ ﴿٤٧﴾ وَضَلَّ عَنْهُم
مَّا كَانُوا يَدْعُونَ مِن قَبْلُ وَظَنُّوا مَا لَهُم مِّن مَّحِيصٍ ﴿٤٨﴾
لَّا يَسْأَمُ الْإِنسَانُ مِن دُعَاءِ الْخَيْرِ وَإِن مَّسَّهُ الشَّرُّ فَيَئُوسٌ
قَنُوطٌ ﴿٤٩﴾ وَلَئِنْ أَذَقْنَاهُ رَحْمَةً مِّنَّا مِن بَعْدِ ضَرَّاءَ مَسَّتْهُ
لَيَقُولَنَّ هَٰذَا لِي وَمَا أَظُنُّ السَّاعَةَ قَائِمَةً وَلَئِن رُّجِعْتُ
إِلَىٰ رَبِّي إِنَّ لِي عِندَهُ لَلْحُسْنَىٰ ۚ فَلَنُنَبِّئَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا
بِمَا عَمِلُوا وَلَنُذِيقَنَّهُم مِّنْ عَذَابٍ غَلِيظٍ ﴿٥٠﴾ وَإِذَا أَنْعَمْنَا
عَلَى الْإِنسَانِ أَعْرَضَ وَنَأَىٰ بِجَانِبِهِ وَإِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ فَذُو دُعَاءٍ
عَرِيضٍ ﴿٥١﴾ قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِن كَانَ مِنْ عِندِ اللَّهِ ثُمَّ كَفَرْتُم
بِهِ مَنْ أَضَلُّ مِمَّنْ هُوَ فِي شِقَاقٍ بَعِيدٍ ﴿٥٢﴾ سَنُرِيهِمْ آيَاتِنَا
فِي الْآفَاقِ وَفِي أَنفُسِهِمْ حَتَّىٰ يَتَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُ الْحَقُّ ۗ أَوَلَمْ
يَكْفِ بِرَبِّكَ أَنَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿٥٣﴾ أَلَا إِنَّهُمْ
فِي مِرْيَةٍ مِّن لِّقَاءِ رَبِّهِمْ ۗ أَلَا إِنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ مُّحِيطٌ ﴿٥٤﴾

47. O (Son) Saat'in bilgisi, yalnızca O'na bırakılır (O'na aittir).[1] O'nun bilgisi dışında hiçbir meyve kabuğunu yarıp çıkamaz; hiçbir dişi gebe kalamaz ve doğuramaz. (Allah) onlara (müşriklere) "Ortaklarım nerede!" diye seslendiği gün "(Buna dair) bizden hiçbir şahit olmadığını sana arz ederiz!" diyeceklerdir. **48.** (Böylece dünyada) yalvarıp durdukları (şeyler) onlardan uzaklaşmış,[2] kendileri için kaçacak hiçbir yer olmadığını da anlamış (olacak)lardır.[3]

Surenin 49-54. ayetlerinde nankör insan psikolojinin tahlili, tarifi imkânsız savrulmaları, evren kitabından ayetlere karşı duyarsızlıkları ve Yüce Allah'ın her şeyi kuşatan gücü ele alınmaktadır.

49. İnsan, hayır (mal) istemekten bıkmaz. Kendisine bir kötülük dokunursa hemen üzülüp ümitsizliğe düşer.[4] **50.** Şüphesiz ki kendisine dokunan bir zarardan sonra biz ona bir rahmet (bolluk) tattırırsak "Bu benim hakkımdır;[5] o (Son) Saat'in gerçekleşeceğini de sanmıyorum; Rabbime döndürülmüş olursam bile şüphesiz ki O'nun katında benim için daha güzel (şeyler) vardır!" der.[6] Kâfir olanlara (dünyada) yaptıklarını elbette bildireceğiz; onlara ağır azaptan elbette tattıracağız. **51.** Biz o (nankör) insana nimet verdiğimizde yüz çevirip yan çizer.[7] Kendisine bir şer dokunduğu zaman da uzun yakarışta bulunur.

52. De ki: "Bir düşünsenize,[8] o (Kur'an) Allah katından ise siz de onu inkâr etmişseniz, o zaman uzak bir ayrılıkta olandan daha sapkın kim olabilir ki!"[9] **53.** Onlara ufuklardaki ve kendi nefislerindeki delillerimizi ileride göstereceğiz[10] ki onun (Kur'an'ın) gerçekliği onlara apaçık olsun. Rabbinin her şeye şahit olması yetmez mi! **54.** Dikkat edin! Onlar, Rableriyle karşılaşma konusunda şüphe içindedir. Dikkat edin! Şüphesiz ki O her şeyi kuşatıcıdır.

1 Benzer mesajlar: A'râf 7:187; Tâhâ 20:15; Enbiyâ 21:109; Lokmân 31:34; Ahzâb 33:63; Fussilet 41:47; Şûrâ 42:17; Zuhruf 43:85; Muhammed 47:18; Mülk 67:26; Nâzi'ât 79:42-46.

2 Benzer mesajlar: En'âm 6:94; A'râf 7:37; Hûd 11:21; Nahl 16:87; Kasas 28:75; Mü'min 40:74.

3 Buradaki *zannû* fiili "sanmak" değil, mahşerde gerçeklerle karşılaşıldığı için "bilmek, anlamak" anlamına alınmalıdır.

4 Benzer mesajlar: Hûd 11:9; Me'âric 70:20-21.

5 Benzer mesajlar: Kasas 28:78; Zümer 39:49.

6 Benzer mesajlar: Kehf 18:35-36; Meryem 19:77.

7 Benzer mesaj: İsrâ 17:83.

8 Kur'an'daki *eraeytüm* ifadeleri, "söyler misiniz!", "gördünüz mü?", "bir düşünsenize!", "söyleyin bakalım!", "ne dersiniz?", "bana haber verin!" gibi anlamlar içermektedir.

9 Benzer mesaj: Ahkâf 46:10.

10 Kur'an'da sadece bu ayette geçen *el-âfâk* (ufuklar) ifadesiyle kastedilenin "yıldızlar, gece-gündüz, aydınlıklar, karanlıklar, dört ana unsur denilen şeyler" olabileceği belirtilmekte, "*enfüs*" ile kastedilen ise "yavrular, cenînler, ana rahmindeki karanlıkların içindeki oluşumlar, insanlar" şeklinde yorumlanmaktadır. Benzer mesajlar: Neml 27:92; Zâriyât 51:20-22.

42. ŞÛRÂ SURESİ

53 AYET

Mekke döneminde indirilen, 53 ayetten oluşan, adını 38. ayette yer alan ve "danışma kurulu" anlamındaki *şûrâ* kelimesinden alan Şûrâ suresi inişte 82, mushaf sırasında ise 42. suredir.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

▾ *Surenin 1-9. ayetlerinde Yüce Allah'ın otoritesi, meleklerin durumu, inkârcıların gidişatı, vahyin amacı ve gerçek dostun Yüce Allah olduğu bildirilmektedir.*

1. *Hâ. Mîm.* **2.** *'Ayn. Sîn. Kâf.*[1] **3.** Güçlü, doğru hüküm veren Allah senden öncekilere (olduğu gibi) sana da işte böyle vahyetmektedir. **4.** Göklerde ve yerde ne varsa hepsi yalnızca O'na aittir. O yücedir, büyüktür.

5. Neredeyse üstlerinden gökler çatlayacak![2] Melekler de Rablerini *hamd* (övgü) ile *tesbih* ediyor (yüceltiyorlar) ve yeryüzündekiler için bağışlanma diliyorlar.[3] Dikkat edin! Yalnızca Allah çok bağışlayandır, çok merhametlidir. **6.** O'nun peşi sıra dostlar edinenleri Allah daima gözetlemektedir. Sen onlar üzerinde asla *vekil* (güven kaynağı) değilsin.[4] **7.** Şehirlerin anasını[5] (Mekkelileri) ve onun çevresindekileri uyarman[6] ve asla şüphe olmayan toplanma günüyle (ilgili) onları uyarman için sana böyle Arapça bir Kur'an vahyettik. (İnsanların) bir bölümü cennette, bir bölümü de çılgın alevli cehennemde (olacak)tır. **8.** Allah dileseydi onları tek bir ümmet yapardı.[7] Fakat O, dileyeni (layık gördüğünü) rahmetine koyar. Zalimlerin ise hiçbir dostu ve yardımcısı yoktur. **9.** Yoksa onlar, Allah'ın peşi sıra başka dostlar mı edindiler! (Oysa) Allah -işte O- gerçek dosttur. O ölüleri diriltecektir; O her şeye gücü yetendir.

▾ *Surenin 10-18. ayetlerinde Yüce Allah'ın eşsiz ve benzersiz oluşu, her şeyi kendisinin bildiği, din olarak evrensel değerler gönderdiği, hayata dair temel bazı ilkelerin ne olduğu, ilahi mesajların indiriliş amacı ve aceleciliğin yanlışlığı ifade edilmektedir.*

10. Ayrılığa düştüğünüz herhangi bir şeydeki (konunun) hükmü Allah'a aittir. İşte, Rabbim Allah budur. Yalnızca O'na güvendim ve yalnızca O'na yönelirim.

---

1 Mukatta'a harfleri hakkında bilgi için bkz. Bakara 2:1, dipnot 1.

2 Burada kastedilen şey inkârcıların Yüce Allah'a uygun olmayan sıfatlar yakıştırmasıdır. Benzer mesaj: Meryem 19:90-91.

3 Benzer mesaj: Mü'min 40:7.

4 Bu ayette gerçek koruyucunun da dayanağın da Yüce Allah olduğu ifade edilmektedir.

5 Ayette geçen *ümmü'l-kurâ* tamlaması "şehirlerin anası" manasına gelmekte, Mekke için kullanılmaktadır; ayette kastedilen ise elbette "Mekke şehri" değil, orada yaşayan "Mekkeliler"dir.

6 Benzer mesajlar: Nisâ 4:79; En'âm 6:19; A'râf 7:158; Enbiyâ 21:107; Sebe' 34:28; Yâsin 36:6; Cum'a 62:2-3.

7 Benzer mesajlar: Mâide 5:48; En'âm 6:35, 107, 149; Yûnus 10:99; Hûd 11:118-119; Ra'd 13:31; Nahl 16:9, 93; Secde 32:13.

فَاطِرُ السَّمٰوٰتِ وَالْأَرْضِ ۚ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ
أَزْوَاجًا وَمِنَ الْأَنْعَامِ أَزْوَاجًا ۖ يَذْرَؤُكُمْ فِيهِ ۚ لَيْسَ كَمِثْلِهِ
شَيْءٌ ۖ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ ﴿١١﴾ لَهُ مَقَالِيدُ السَّمٰوٰتِ وَالْأَرْضِ ۖ
يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ ۚ إِنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿١٢﴾
شَرَعَ لَكُمْ مِنَ الدِّينِ مَا وَصّٰى بِهِ نُوحًا وَالَّذِي أَوْحَيْنَا
إِلَيْكَ وَمَا وَصَّيْنَا بِهِ إِبْرٰهِيمَ وَمُوسٰى وَعِيسٰى ۖ أَنْ أَقِيمُوا
الدِّينَ وَلَا تَتَفَرَّقُوا فِيهِ ۚ كَبُرَ عَلَى الْمُشْرِكِينَ مَا تَدْعُوهُمْ
إِلَيْهِ ۚ اللَّهُ يَجْتَبِي إِلَيْهِ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي إِلَيْهِ مَنْ يُنِيبُ ﴿١٣﴾
وَمَا تَفَرَّقُوا إِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْعِلْمُ بَغْيًا بَيْنَهُمْ ۚ وَلَوْلَا
كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ إِلٰى أَجَلٍ مُسَمًّى لَقُضِيَ بَيْنَهُمْ ۚ وَإِنَّ
الَّذِينَ أُورِثُوا الْكِتٰبَ مِنْ بَعْدِهِمْ لَفِي شَكٍّ مِنْهُ مُرِيبٍ ﴿١٤﴾
فَلِذٰلِكَ فَادْعُ ۖ وَاسْتَقِمْ كَمَا أُمِرْتَ ۖ وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَهُمْ ۖ وَقُلْ
آمَنْتُ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنْ كِتٰبٍ ۖ وَأُمِرْتُ لِأَعْدِلَ بَيْنَكُمُ ۖ
اللَّهُ رَبُّنَا وَرَبُّكُمْ ۖ لَنَا أَعْمٰلُنَا وَلَكُمْ أَعْمٰلُكُمْ ۖ
لَا حُجَّةَ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمُ ۖ اللَّهُ يَجْمَعُ بَيْنَنَا ۖ وَإِلَيْهِ الْمَصِيرُ ﴿١٥﴾

11. O, gökleri ve yeri yoktan yaratandır.[1] Size kendinizden eşler, hayvanlardan da (kendilerine) eşler yaratmıştır; bu (düzen)de sizi (çoğaltıp) yaymaktadır. Hiçbir şey, O'nun benzeri gibi bile olamaz.[2] O duyandır, görendir.[3] **12.** Göklerin ve yerin anahtarları, yalnızca O'nun (katında)dır.[4] (Allah) rızkı dilediğine açarak (bol) da verebilir, kısarak (dar) da.[5] Şüphesiz ki O her şeyi bilendir. **13.** "Dini ayakta tutun ve onda ayrılığa düşmeyin!" diye Nuh'a tavsiye ettiğini, sana vahyettiğimizi, İbrahim'e, Musa'ya ve İsa'ya tavsiye ettiğimizi (Allah) size de din kıldı.[6] (Fakat) kendilerini çağırdığın bu (din) ortak koşanlara ağır geldi.[7] Allah dilediğini (layık olanı) kendisine (peygamber olarak) seçer[8] ve kendisine yöneleni de doğru yola ulaştırır.[9]

14. Kendilerine bilgi geldikten sonra, sadece aralarındaki kıskançlık yüzünden ayrılığa düştüler.[10] Belirli bir süreye kadar Rabbinden bir söz geçmemiş olsaydı, elbette aralarında hüküm verilirdi. Onlardan sonra kitaba vâris kılınanlar (Mekkeliler) de şüphesiz ki ondan (Kur'an'dan) kuşkulandıran bir şüphe içindedir. **15.** İşte onun için sen davet et ve emrolunduğun gibi doğru ol![11] Onların heveslerine uyma! De ki: "Ben Allah'ın indirdiği (her) kitaba inandım ve aranızda adaleti gerçekleştirmekle emrolundum. Allah bizim de Rabbimizdir; sizin de Rabbinizdir. Bizim işlediklerimiz bize, sizin işledikleriniz de sizedir.[12] Sizinle bizim aramızda delil (getirmeye gerek) yok. Allah hepimizi bir araya toplayacaktır; dönüş de yalnızca O'nadır.

---

1 Benzer mesajlar: En'âm 6:14; Yûsuf 12:101; İbrâhim 14:10; Fâtır 35:1; Zümer 39:46.

2 Bu ayet Nahl 16:74 ve İhlâs 112:4. ayetlerle birlikte okunmalıdır. Buradaki mesaj, hiçbir şeyin Yüce Allah'a denk ve benzer olamayacağını ortaya koymaktır. Yüce Allah ile ilgili akla her ne geliyorsa bilinmelidir ki Allah o değildir; onun dışındadır. Anlaşılıyor ki Allah'ın zatının ne olduğu/zatı bilinemez.

3 Bu ayet Yüce Allah'ın mutlak otoritesini göstermektedir. Benzer mesajlar: Bakara 2:255; Âl-i İmrân 3:2, 26-27; En'âm 6:101-103; Nûr 24:35; Haşr 59:22-24; İhlâs 112:1-4.

4 Benzer mesaj: Zümer 39:63.

5 Benzer mesajlar: Ra'd 13:26; İsrâ 17:30; Kasas 28:82; 'Ankebût 29:62; Rûm 30:37; Sebe' 34:36, 39; Zümer 39:52.

6 Bu buyruk namaz, oruç, zekât, kurban vs. ibadetlerin eski ümmetlerden beri farz olduğunun delillerindendir. Benzer mesajlar: Bakara 2:83, 183; Âl-i İmrân 3:39; Mâide 5:12; Yûnus 10:87; İbrâhim 14:40; Kehf 18:21; Meryem 19:31, 55, 59; Tâhâ 20:14; Hacc 22:26-30, 34-37; Enbiyâ 21:73; Lokmân 31:17; Necm 53:56.

7 Tevhide yani vahye yönelik davet her kime ağır geliyorsa bilsin ki onda şirkle ilgili bir sorun vardır.

8 Demek ki peygamberlik *kesbî* yani kazanmayla değil, *vehbî* yani ilahi belirlemeyle verilmiştir. Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:179; Hacc 22:75.

9 Benzer mesajlar: Ra'd 13:27; İbrâhim 14:4; Nahl 16:93; Hacc 22:16; Fâtır 35:8; Müddessir 74:31.

10 Benzer mesajlar: Bakara 2:213; Âl-i İmrân 3:19; Yûnus 10:93; Câsiye 45:17; Beyyine 98:4.

11 Benzer mesaj: Hûd 11:114.

12 Benzer mesajlar: Yûnus 10:41; Furkân 25:63, 72; Kasas 28:55; Kâfirûn 109:6.

وَالَّذِينَ يُحَآجُّونَ فِي اللَّهِ مِنۢ بَعۡدِ مَا ٱسۡتُجِيبَ لَهُۥ حُجَّتُهُمۡ
دَاحِضَةٌ عِندَ رَبِّهِمۡ وَعَلَيۡهِمۡ غَضَبٞ وَلَهُمۡ عَذَابٞ
شَدِيدٌ ۝١٦ ٱللَّهُ ٱلَّذِيٓ أَنزَلَ ٱلۡكِتَٰبَ بِٱلۡحَقِّ وَٱلۡمِيزَانَۗ
وَمَا يُدۡرِيكَ لَعَلَّ ٱلسَّاعَةَ قَرِيبٞ ۝١٧ يَسۡتَعۡجِلُ بِهَا ٱلَّذِينَ
لَا يُؤۡمِنُونَ بِهَاۖ وَٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ مُشۡفِقُونَ مِنۡهَا وَيَعۡلَمُونَ
أَنَّهَا ٱلۡحَقُّۗ أَلَآ إِنَّ ٱلَّذِينَ يُمَارُونَ فِي ٱلسَّاعَةِ لَفِي ضَلَٰلِۭ
بَعِيدٍ ۝١٨ ٱللَّهُ لَطِيفُۢ بِعِبَادِهِۦ يَرۡزُقُ مَن يَشَآءُۖ وَهُوَ
ٱلۡقَوِيُّ ٱلۡعَزِيزُ ۝١٩ مَن كَانَ يُرِيدُ حَرۡثَ ٱلۡأٓخِرَةِ نَزِدۡ
لَهُۥ فِي حَرۡثِهِۦۖ وَمَن كَانَ يُرِيدُ حَرۡثَ ٱلدُّنۡيَا نُؤۡتِهِۦ مِنۡهَا
وَمَا لَهُۥ فِي ٱلۡأٓخِرَةِ مِن نَّصِيبٍ ۝٢٠ أَمۡ لَهُمۡ شُرَكَٰٓؤُاْ شَرَعُواْ
لَهُم مِّنَ ٱلدِّينِ مَا لَمۡ يَأۡذَنۢ بِهِ ٱللَّهُۚ وَلَوۡلَا كَلِمَةُ ٱلۡفَصۡلِ
لَقُضِيَ بَيۡنَهُمۡۗ وَإِنَّ ٱلظَّٰلِمِينَ لَهُمۡ عَذَابٌ أَلِيمٞ ۝٢١ تَرَى
ٱلظَّٰلِمِينَ مُشۡفِقِينَ مِمَّا كَسَبُواْ وَهُوَ وَاقِعُۢ بِهِمۡۗ وَٱلَّذِينَ
ءَامَنُواْ وَعَمِلُواْ ٱلصَّٰلِحَٰتِ فِي رَوۡضَاتِ ٱلۡجَنَّاتِۖ لَهُم
مَّا يَشَآءُونَ عِندَ رَبِّهِمۡۚ ذَٰلِكَ هُوَ ٱلۡفَضۡلُ ٱلۡكَبِيرُ ۝٢٢

16. Çağrısına (duasına) cevap verildikten sonra, Allah hakkında tartışmaya girenlerin delilleri Rableri katında boştur. Onlara bir gazap vardır ve onlar için şiddetli bir (de) azap vardır. **17.** Kitabı ve ölçüyü bir amaç ile indiren Allah'tır.[1] Belki de o (Son) Saat çok yakındır.[2] Onu sana bildirecek olan ne olabilir ki![3]

18. Ona (Son Saat'e) inanmayanlar, onunla ilgili olarak acele ederler. İnananlar ise ondan korkar ve onun gerçek olduğunu bilirler. Dikkat edin! O (Son) Saat hakkında tartışanlar, uzak bir sapkınlık içindedir.

▾ *Surenin 19-29. ayetlerinde dini esasları belirlemede başkalarının etkinliğinin olamayacağı, risaletin ecir endeksli bir görev olduğu, Yüce Allah'ın kullarının tevbelerini kabul edişi, yağmur vesilesiyle onlara rızık verici oluşu belirtilmektedir.*

19. Allah kullarına cömerttir; dilediğini rızıklandırır. O kuvvetlidir, güçlüdür. **20.** Kim ahiret kazancını istiyorsa, onun kazancını artırırız. Kim de dünya kazancını istiyorsa ona da ondan (bir şeyler) veririz. Fakat onun ahirette hiçbir payı yoktur. **21.** Yoksa onların, Allah'ın izin vermediği şeyleri kendilerine dinî bir hüküm olarak belirleyen ortakları mı var![4] Ayırıcı söz[5] olmasaydı elbette aralarında hüküm verilirdi. Şüphesiz ki zalimlere elem verici bir azap vardır. **22.** Yaptıkları şeyler başlarına gelirken zalimlerin korkudan titrediklerini göreceksin. İman edip iyi işler yapanlar da cennetlerin bahçelerinde (olacaklar)dır. Rablerinin katında onlara diledikleri her şey vardır.[6] Asıl büyük lütuf işte budur.

---

[1] Ayette geçen *el-Kitab* kelimesi, son ilahi mesaj olması bakımından "Kur'an" ve evrensel anlamda "bütün ilahi mesajlar"dır. Buradaki *el-mizân* sözcüğü ise "denge kanunu, adalet, ölçü" anlamlarını içermekte, bu şekilde insanla ilişkili olan inanç, davranış, hukuk, ahlak, adab vs. her konuda bir dengenin ve adaletin bulunduğu ifade edilmiş olmaktadır.

[2] Benzer mesajlar: A'râf 7:187; Tâhâ 20:15; Enbiyâ 21:109; Lokmân 31:34; Ahzâb 33:63; Fussilet 41:47; Zuhruf 43:85; Muhammed 47:18; Mülk 67:26; Nâzi'ât 79:42-46.

[3] Bu cümle "Sen nereden bilebilirsin ki" şeklinde de tercüme edilebilir. Kur'an'da *ve mâ edrâke* ifadelerinin aksine Ahzâb 33:63 ve 'Abese 80:3'te de geçen bu ifade cevabı verilmeyen bir hitaptır.

[4] Bu cümle dinin bütünüyle sahibinin Yüce Allah olduğunu vurgulamaktadır. Bkz. Zümer 39:2, 3, 11, 14. Mekkeli müşriklerin Hz. Muhammed'e karşı çıkışlarının hiçbir gerekçesi yoktur; çünkü ilâhî kaynaktan beslenen bir dayanakları bulunmamaktadır. Dolayısıyla dünya hayatına ve ahirete yönelik kanaatlerinin herhangi bir tutar tarafı ve değeri yoktur.

[5] *Kelimetü'l-fasl* tamlaması "karar verme sözü", yani "nihai yargılamanın, hüküm vermenin mahşer gününe ertelenceği sözü" demektir. Bu tamlama "cezayı erteleme hükmü, kararı", "ayrıntılı hesabın yapılması hükmü" gibi anlamlar içermektedir. Burada kastedilen ise azabın belirli bir süreye ertelenmesine dair önceden kararlaştırılmış olan "kelime"nin geçmiş olması demektir.

[6] Benzer mesajlar: Nahl 16:31; Yâsîn 36:57; Zümer 39:34; Fussilet 41:32; Zuhruf 43:71; Duhân 44:55; Muhammed 47:15; Kâf 50:35.

23. İşte Allah'ın, iman edip iyi işler yapan kullarına müjdelediği ödül budur. De ki: "Ben buna karşılık (Allah'a) yakın olmayı sevmenizden başka sizden herhangi bir ücret istemiyorum."[1] Kim güzel bir davranışta bulunursa onun (sevabını) güzelce artırırız. Şüphesiz ki Allah çok bağışlayandır, şükrün karşılığını çok verendir. **24.** Yoksa onlar (senin için) "Allah'a yalan uydurdu"[2] mu diyorlar? Allah dilerse senin de kalbini mühürler(di).[3] Allah *batıl* yok eder; sözleriyle gerçeği ortaya koyar.[4] Şüphesiz ki O göğüslerin (kalplerin) özünü bilendir. **25.** O, kullarının tevbesini kabul eden, kötülükleri bağışlayan ve yaptıklarınızı bilendir. **26.** (Allah) iman edip iyi işler yapanların çağrısına (duasına) cevap verir; lütfundan onların (ödülünü) artırır. Kâfirlere gelince, onlara da şiddetli bir azap vardır. **27.** Allah kullarına rızkı bolca verseydi yeryüzünde azarlardı. Fakat O, (rızkı) dilediği ölçüde indirir. Şüphesiz ki O, kullarından haberdardır, görendir. **28.** O, (insanlar) umutlarını kestikten sonra yağmuru indiren, rahmetini her tarafa yayandır. O dosttur, övülmeye layık olandır.

ذَٰلِكَ الَّذِي يُبَشِّرُ اللَّهُ عِبَادَهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
قُل لَّا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَىٰ وَمَن يَقْتَرِفْ
حَسَنَةً نَّزِدْ لَهُ فِيهَا حُسْنًا إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ شَكُورٌ ﴿٢٣﴾ أَمْ يَقُولُونَ
افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا فَإِن يَشَإِ اللَّهُ يَخْتِمْ عَلَىٰ قَلْبِكَ وَيَمْحُ اللَّهُ
الْبَاطِلَ وَيُحِقُّ الْحَقَّ بِكَلِمَاتِهِ ۚ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٢٤﴾
وَهُوَ الَّذِي يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ وَيَعْفُو عَنِ السَّيِّئَاتِ وَيَعْلَمُ
مَا تَفْعَلُونَ ﴿٢٥﴾ وَيَسْتَجِيبُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
وَيَزِيدُهُم مِّن فَضْلِهِ ۚ وَالْكَافِرُونَ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ ﴿٢٦﴾
وَلَوْ بَسَطَ اللَّهُ الرِّزْقَ لِعِبَادِهِ لَبَغَوْا فِي الْأَرْضِ وَلَٰكِن يُنَزِّلُ
بِقَدَرٍ مَّا يَشَاءُ ۚ إِنَّهُ بِعِبَادِهِ خَبِيرٌ بَصِيرٌ ﴿٢٧﴾ وَهُوَ الَّذِي يُنَزِّلُ
الْغَيْثَ مِن بَعْدِ مَا قَنَطُوا وَيَنشُرُ رَحْمَتَهُ ۚ وَهُوَ الْوَلِيُّ الْحَمِيدُ ﴿٢٨﴾
وَمِنْ آيَاتِهِ خَلْقُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَثَّ فِيهِمَا مِن دَابَّةٍ ۚ وَهُوَ
عَلَىٰ جَمْعِهِمْ إِذَا يَشَاءُ قَدِيرٌ ﴿٢٩﴾ وَمَا أَصَابَكُم مِّن مُّصِيبَةٍ فَبِمَا
كَسَبَتْ أَيْدِيكُمْ وَيَعْفُو عَن كَثِيرٍ ﴿٣٠﴾ وَمَا أَنتُم بِمُعْجِزِينَ
فِي الْأَرْضِ ۖ وَمَا لَكُم مِّن دُونِ اللَّهِ مِن وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴿٣١﴾

29. Gökleri, yeri ve bu ikisinde yaydığı canlıları yaratması da O'nun delillerindendir.[5] O, dilediği zaman bunları bir araya toplamaya da gücü yetendir.

▾ *Surenin 30-43. ayetlerinde insanların başına gelen sıkıntıların sebebi, Yüce Allah'ın aciz bırakılamayacağı, gemilerin ve rüzgârların durumu, kulların çeşitli özellikleri dile getirilmektedir.*

30. Başınıza gelen herhangi bir musibet, kendi ellerinizle kazandıklarınız (yaptıklarınız) yüzündendir.[6] (Allah) çoğunu da affeder. **31.** Yeryüzünde (O'nu) asla aciz bırakamazsınız.[7] Sizin için Allah'a rağmen dost da yardımcı da yoktur.

---

[1] Bu ayette özellikle "yakınlıkta sevgi" ifadesi ile kastedilenin ehl-i beyt sevgisi olduğu iddia edilse de bu doğru olamaz; çünkü davet kime ise yakınlık isteği de ona olmalıdır ki kastedilen Yüce Allah'tır. Ayrıca Yüce Allah'ın dinini yaymak ve insanlara ulaştırmak için yapılan tebliğ faaliyetlerinin karşılığında ücret alınmaması gerektiği anlaşılmaktadır. Ecir beklenen işten ücret alınmamalı, ücreti alınan şeyin ecri beklenmemelidir. Benzer mesajlar: En'âm 6:90; Yûnus 10:72; Hûd 11:29, 51; Yûsuf 12:104; Furkân 25:57; Şu'arâ 26:109, 127, 145, 164, 180; Sebe' 34:47; Yâsîn 36:21; Sâd 38:86; Tûr 52:40; Kalem 68:46.

[2] Hz. Muhammed'e "müfteri" suçlamasıyla ilgili benzer mesajlar: Yûnus 10:38; Hûd 11:13; Nahl 16:101; Enbiyâ 21:5; Furkân 25:4; Secde 32:3; Sebe' 34:8; Ahkâf 46:8.

[3] Buradaki mesaj, Yüce Allah'a iftira etmenin ne kadar korkunç bir hata olduğuna Hz. Muhammed üzerinden dikkat çekilmesidir.

[4] Benzer mesajlar: Enfâl 8:8; Yûnus 10:82.

[5] Göklerde ve yerde debelenen canlıların varlığıyla ilgili benzer mesaj: Nahl 16:49.

[6] Bu ayet Bakara 2:155, Nisâ 4:62, 79, Kasas 28:47, Rûm 30:41 ve Şûrâ 42:48. ayetlerle okunmalıdır.

[7] Benzer mesajlar: En'âm 6:134; Enfâl 8:59; Tevbe 9:2, 3; Yûnus 10:53; Hûd 11:20, 33; Nahl 16:46; Nûr 24:57; 'Ankebût 29:22; Fâtır 35:44; Zümer 39:51; Ahkâf 46:32.

37. Onlar büyük günahlardan ve çirkinliklerden kaçınır;[4] kızdıkları zaman da bağışlarlar.[5] **38.** Onlar Rablerinin çağrısına cevap verir ve namazı kılarlar. Onların işleri, aralarında danışma iledir.[6] Kendilerine verdiğimiz rızıktan da infak ederler (verirler). **39.** Bir haksızlığa uğradıkları zaman yardımlaşırlar. **40.** Bir kötülüğün cezası, (en çok) ona denk bir kötülüktür.[7] Kim bağışlar ve barışı sağlarsa, onun ödülü Allah'a aittir. Şüphesiz ki O, zalimleri sevmez. **41.** Kim haksızlığa uğradıktan sonra hakkını alırsa, onlara herhangi bir yol (ceza) yoktur. **42.** Ancak insanlara haksızlık edenlere ve yeryüzünde haksız yere taşkınlık edenlere yol (ceza) vardır. İşte onlar için elem verici bir azap vardır. **43.** Kim sabreder ve bağışlarsa şüphesiz ki bu (davranışı) yapılmaya değer işlerdendir.

▼ *Sûrenin 44-53. ayetlerinde zalimlerin halleri, ilahî davete icabetin gerekliliği, insanların cinsiyet sahibi kılınmalarının ülkesi, Yüce Allah'ın insana konuşmasının prensibi, vahyin ruh ve nur oluşu ifade edilmektedir.*

32. Denizde dağlar gibi akıp giden (gemi)ler de O'nun (varlığının) delillerindendir.[1] **33.** (Allah) dilerse rüzgârı durdurur da (gemiler denizin) üzerinde (öylece) kalakalırlar. Şüphesiz ki bunda, çok sabreden, çok şükreden herkes için dersler vardır. **34.** Veya (Allah) yaptıkları yüzünden onları helak eder; pek çoğunu da affeder.[2] **35.** Ayetlerimiz hakkında tartışanlar (var ya), onlar için kaçacak yer yoktur. **36.** Size verilen şeyler, dünya hayatının geçimliğidir. Allah katında olanlar ise iman edip sadece Rablerine güvenenler için hayırlı ve kalıcı olandır.[3]

44. Allah kimi saptırırsa (sapkınlığını onaylarsa), bundan sonra artık onun hiçbir dostu yoktur.[8] Azabı gördüklerinde zalimlerin "Dönecek bir yol var mı?" dediklerini görürsün.

---

1 Râzî'ye göre *el-fülk* kelimesi "hareket etmemekte, durmakta olan gemi" demektir. "Yüzmeye hazır hale geldiğinde gemiye" *es-sefîneh* denmektedir. Akıp giden gemi için de *el-câriyeh* kelimesi kullanılmaktadır (Râzî, *Mefâtîhu'l-Gayb*, XXIX, 103).

2 Bu son ifade "Allah pek çok kez de insanların yapıp ettiklerinden vazgeçer, onları cezalandırmaz" demektir.

3 Benzer mesaj: Kasas 28:60.

4 Benzer mesajlar: Nisa 4:31; Necm 53:32.

5 Benzer mesaj: Âl-i İmrân 3:134.

6 Bu ayet Âl-i İmrân 3:159. ayetle birlikte okunmalıdır. Sureye adının verildiği *şûrâ* kelimesinin geçtiği bu ayette insanların kendi aralarındaki işlemlerde birbirlerine danışmaları gerektiği, istişareye dayalı bir hayat sürdürmelerinin çok önemli olduğu ifade edilmek istenmektedir.

7 Bu ayet cezalandırmayla ilgili bütün mesajların merkezini oluşturmaktadır. Bu nedenle suça verilecek cezaların en çok suç kadar olabileceği, fazlasına izin verilmediği anlaşılmakta, böylece hukuka çok önemli bir ilke kazandırılmış olmaktadır.

8 Yüce Allah'ın saptırdığını, yani sapma kararı verenin bu kararını onayladığı hiç kimsenin artık doğru yola ulaşamayacağıyla ilgili benzer mesajlar: A'râf 7:186; Ra'd 13:33; Rûm 30:29; Zümer 39:36; Mü'min 40:33; Şûrâ 42:46; Câsiye 45:23.

45. Ateşe sunulurlarken onların, alçaklıktan (başlarını öne) eğerek göz ucuyla gizli gizli baktıklarını göreceksin. İnananlar da "Şüphesiz ki kaybedenler, kıyamet günü kendilerine ve ailelerine (destekçilerine) yazık edenlerdir." diyeceklerdir.[1] Dikkat edin! Zalimler, *ebedî* bir azap içindedir. **46.** Onların, Allah'ın peşi sıra kendilerine yardım edecek hiçbir dostları yoktur. Allah kimi saptırırsa (sapkınlığını onaylarsa) artık onun için herhangi bir yol yoktur.[2] **47.** Allah'tan geri döndürülmesi imkânsız olan bir gün gelmeden önce Rabbiniz(in çağrısına) uyun! O gün, sizin için sığınak yoktur; hiçbir şeyi inkâr da edemezsiniz. **48.** Yüz çevirirlerse, biz seni onların üzerine bekçi olarak göndermedik.[3] Sana düşen (görev), sadece tebliğdir.[4] Biz insana katımızdan bir rahmet (bolluk) tattırdığımız zaman ona sevinir. Elleriyle yaptıkları yüzünden başlarına bir kötülük gelirse,[5] şüphesiz ki insan çok nankördür![6] **49.** Göklerin ve yerin otoritesi, yalnızca Allah'a aittir. Dilediğini yaratır; dilediğine kız çocukları verir; dilediğine de erkek çocukları verir.[7] **50.** Veya onları hem erkek hem de kız çocukları olmak üzere çift (ikiz) verir. Dilediğini de kısır yapar. Şüphesiz ki O bilendir, gücü yetendir.

وَتَرَىٰهُمْ يُعْرَضُونَ عَلَيْهَا خَٰشِعِينَ مِنَ ٱلذُّلِّ يَنظُرُونَ
مِن طَرْفٍ خَفِىٍّ ۗ وَقَالَ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ إِنَّ ٱلْخَٰسِرِينَ ٱلَّذِينَ
خَسِرُوٓا۟ أَنفُسَهُمْ وَأَهْلِيهِمْ يَوْمَ ٱلْقِيَٰمَةِ ۗ أَلَآ إِنَّ ٱلظَّٰلِمِينَ
فِى عَذَابٍ مُّقِيمٍ ﴿٤٥﴾ وَمَا كَانَ لَهُم مِّنْ أَوْلِيَآءَ يَنصُرُونَهُم
مِّن دُونِ ٱللَّهِ ۗ وَمَن يُضْلِلِ ٱللَّهُ فَمَا لَهُۥ مِن سَبِيلٍ ﴿٤٦﴾
ٱسْتَجِيبُوا۟ لِرَبِّكُم مِّن قَبْلِ أَن يَأْتِىَ يَوْمٌ لَّا مَرَدَّ لَهُۥ مِنَ ٱللَّهِ ۚ
مَا لَكُم مِّن مَّلْجَإٍ يَوْمَئِذٍ وَمَا لَكُم مِّن نَّكِيرٍ ﴿٤٧﴾
فَإِنْ أَعْرَضُوا۟ فَمَآ أَرْسَلْنَٰكَ عَلَيْهِمْ حَفِيظًا ۖ إِنْ عَلَيْكَ
إِلَّا ٱلْبَلَٰغُ ۗ وَإِنَّآ إِذَآ أَذَقْنَا ٱلْإِنسَٰنَ مِنَّا رَحْمَةً فَرِحَ بِهَا ۖ وَإِن
تُصِبْهُمْ سَيِّئَةٌۢ بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ فَإِنَّ ٱلْإِنسَٰنَ كَفُورٌ ﴿٤٨﴾
لِّلَّهِ مُلْكُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۚ يَخْلُقُ مَا يَشَآءُ ۚ يَهَبُ لِمَن يَشَآءُ
إِنَٰثًا وَيَهَبُ لِمَن يَشَآءُ ٱلذُّكُورَ ﴿٤٩﴾ أَوْ يُزَوِّجُهُمْ ذُكْرَٰنًا
وَإِنَٰثًا ۖ وَيَجْعَلُ مَن يَشَآءُ عَقِيمًا ۚ إِنَّهُۥ عَلِيمٌ قَدِيرٌ ﴿٥٠﴾ وَمَا
كَانَ لِبَشَرٍ أَن يُكَلِّمَهُ ٱللَّهُ إِلَّا وَحْيًا أَوْ مِن وَرَآئِ حِجَابٍ
أَوْ يُرْسِلَ رَسُولًا فَيُوحِىَ بِإِذْنِهِۦ مَا يَشَآءُ ۚ إِنَّهُۥ عَلِىٌّ حَكِيمٌ ﴿٥١﴾

51. Allah bir insana ancak vahiy yoluyla yani (manevi bir) perde arkasından konuşur yani bir elçi gönderip izniyle ona dilediğini vahyeder.[8] Şüphesiz ki O çok yücedir, doğru hüküm verendir.

---

1 Benzer mesaj: Zümer 39:16.

2 Yüce Allah'ın saptırdığını, yani sapma kararı verenin bu kararını onayladığı hiç kimsenin artık doğru yola ulaşamayacağıyla ilgili benzer mesajlar: A'râf 7:186; Ra'd 13:33; Rûm 30:29; Zümer 39:36; Mü'min 40:33; Şûrâ 42:44; Câsiye 45:23.

3 Benzer mesajlar: Kâf 50:45; Ğâşiye 88:22.

4 Tebliğle ilgili olarak bkz. Mâide 5:67, 99; Ra'd 13:40; Nahl 16:35, 82; Nûr 24:54; 'Ankebût 29:18; Yâsîn 36:17; Teğâbun 64:12; Ğâşiye 88:21.

5 Bu ayet Bakara 2:155, Nisâ 4:62, 79, Kasas 28:47, Rûm 30:41 ve Şûrâ 42:30. ayetlerle okunmalıdır.

6 Benzer mesajlar: Yûnus 10:12; Nahl 16:54; İsrâ 17:67; 'Ankebût 29:65; Rûm 30:33; Lokmân 31:32; Zümer 39:8, 49.

7 Bu ayetlerde insanların cinsiyetlerini belirleyenin Yüce Allah olduğu ifade edilmektedir. Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:6; Mü'min 40:64; Teğâbun 64:3; İnfitâr 82:7-8.

8 Genel kabule göre ayet şöyle tercüme edilmektedir: "Allah bir insanla ancak vahiy yoluyla veya perde arkasından konuşur. Ya da bir elçi gönderip, izniyle ona dilediğini vahyeder." Ayette *mâ* ve *illâ* edatları kullanıldığından burada "vurgulu" bir anlam kastedilmiştir. Vurgulu bir ifade varsa metinde seçenekler değil, özel bir hakikatin gerçekleşme şekli üzerinde duruluyor demektir. Ayette yer alan *fe yûhiye* ifadesi daha önce geçen *wahyen* kelimesini açıklar durum arz etmektedir. Yani ayetteki mesaj şu şekilde anlaşılabilir: İlâhi kudret vahyederken bu olay manevi bir perde arkasından gerçekleşerek vahiy elçi meleğe ulaştırılmakta, o da ilahi bildirimleri muhataplarına iletmiş olmaktadır. Bağlaçlara "yani" yerine "veya" anlamı verilen geleneksel kabule göre farklılık arz eden yaklaşımımızın gözardı edilmemesi gerektiği kanaatindeyiz. Yüce Allah her konuda olduğu gibi bu konuda da gerçeği bilmektedir.

وَكَذَٰلِكَ أَوْحَيْنَآ إِلَيْكَ رُوحًا مِّنْ أَمْرِنَا ۚ مَا كُنتَ تَدْرِى
مَا ٱلْكِتَٰبُ وَلَا ٱلْإِيمَٰنُ وَلَٰكِن جَعَلْنَٰهُ نُورًا نَّهْدِى بِهِۦ مَن نَّشَآءُ
مِنْ عِبَادِنَا ۚ وَإِنَّكَ لَتَهْدِىٓ إِلَىٰ صِرَٰطٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿٥٢﴾ صِرَٰطِ ٱللَّهِ
ٱلَّذِى لَهُۥ مَا فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَمَا فِى ٱلْأَرْضِ ۗ أَلَآ إِلَى ٱللَّهِ تَصِيرُ ٱلْأُمُورُ ﴿٥٣﴾

سُورَةُ الزُّخْرُفِ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ
ٱلْمَجْمُوعُ وَٱلثَّمَانُونَ ٨٩

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ
حمٓ ﴿١﴾ وَٱلْكِتَٰبِ ٱلْمُبِينِ ﴿٢﴾ إِنَّا جَعَلْنَٰهُ قُرْءَٰنًا عَرَبِيًّا لَّعَلَّكُمْ
تَعْقِلُونَ ﴿٣﴾ وَإِنَّهُۥ فِىٓ أُمِّ ٱلْكِتَٰبِ لَدَيْنَا لَعَلِىٌّ حَكِيمٌ ﴿٤﴾
أَفَنَضْرِبُ عَنكُمُ ٱلذِّكْرَ صَفْحًا أَن كُنتُمْ قَوْمًا مُّسْرِفِينَ ﴿٥﴾
وَكَمْ أَرْسَلْنَا مِن نَّبِىٍّ فِى ٱلْأَوَّلِينَ ﴿٦﴾ وَمَا يَأْتِيهِم مِّن نَّبِىٍّ إِلَّا
كَانُوا۟ بِهِۦ يَسْتَهْزِءُونَ ﴿٧﴾ فَأَهْلَكْنَآ أَشَدَّ مِنْهُم بَطْشًا وَمَضَىٰ
مَثَلُ ٱلْأَوَّلِينَ ﴿٨﴾ وَلَئِن سَأَلْتَهُم مَّنْ خَلَقَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ
لَيَقُولُنَّ خَلَقَهُنَّ ٱلْعَزِيزُ ٱلْعَلِيمُ ﴿٩﴾ ٱلَّذِى جَعَلَ لَكُمُ
ٱلْأَرْضَ مَهْدًا وَجَعَلَ لَكُمْ فِيهَا سُبُلًا لَّعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿١٠﴾

52. İşte böylece sana da emrimizden bir *rûh* (Kur'an'ı)[1] vahyettik. Sen o Kitabı ve (esaslarını belirlenmiş) o imanı bilmezdin.[2] Fakat biz onu kullarımızdan dilediğimiz (layık olanı) kendisiyle doğru yola ulaştırdığımız bir *nûr*[3] (ışık) kıldık. Şüphesiz ki sen doğru yolu göstermektesin: **53.** Yani göklerdekiler ve yerdekiler kendisine ait olan Allah'ın yolunu. Dikkat edin! Bütün işler yalnızca Allah'a döner.

43. ZUHRUF SURESİ

89 AYET

Mekke döneminde indirilen, 89 ayetten oluşan, adını 35. ayette yer alan ve "yaldız, mücevher" anlamındaki *zuhruf* kelimesinden alan Zuhruf suresi inişte 83, mushaf sırasında 43. suredir.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

Surenin 1-14. ayetlerinde vahyin indiriliş amacı, kaynağı, önceki peygamberlere gösterilen olumsuz tavır, bunun sonucunda inkârcıların yaşadığı feci akibet, müşriklerin çarpık inançları, evren kitabına dair çeşitli konu başlıkları ve insanların hizmetine verildikleri ele alınmaktadır.

1. *Hâ. Mîm.*[4] **2.** Apaçık Kitaba yemin olsun ki **3.** Şüphesiz biz akıl edesiniz diye onu Arapça bir Kur'an kıldık.[5] **4.** O, katımızdaki Ana Kitap'tadır; yücedir, doğru hükümler içermektedir. **5.** Siz haddi aşan kişiler oldunuz diye sizi *zikr* (Kur'an'la uyarmak)tan vaz mı geçelim? **6.** Daha önceki milletlere nice peygamberler göndermiştik. **7.** Onlar kendilerine gelen her peygamberle mutlaka alay ederlerdi.[6] **8.** Biz bunlardan daha zorba olanları da helak etmiştik.[7] (Nitekim) öncekilerin örneği geçmiştir. **9.** Onlara "Gökleri ve yeri kim yarattı?" diye sorsan "Onları elbette güçlü olan, bilen (Allah) yarattı." derler.[8] **10.** Yeri size beşik kılan ve doğru gidesiniz diye orada size yollar yaratandır.[9]

---

1 Benzer mesajlar: Nahl 16:2; Mü'min 40:15; Mücâdele 58:22; Kadir 97:4.

2 Burada Hz. Muhammed'in peygamberlik öncesi dönemde ilahî vahiy anlamında "*el-Kitab*" ve kurumsal bir sistem olarak da dört başı mamur bir "iman" bilgisine sahip olmadığı ortaya konulmaktadır. Bu arada Hz. Muhammed'in, Hz. İbrahim'den kalma sözlü kültür anlamında bir *muvahhid* yani Yüce Allah'ı tek ilah bilen bir anlayışın sahibi olduğu, hiçbir zaman putlara tapmadığı da bilinmektedir.

3 Kur'an'ın bir isminin *nûr* oluşuyla ilgili mesajlar: Nisâ 4:174; A'râf 7:157; Tevbe 9:32; Hacc 22:8; Nûr 24:35; Lokmân 31:20; Şûrâ 42:52; Saff 61:8; Teğâbun 64:8.

4 Mukatta'a harfleri hakkında bilgi için bkz. Bakara 2:1, dipnot 1.

5 Benzer mesajlar: Yûsuf 12:2; Fussilet 41:3, 44.

6 Benzer mesaj: Hicr 15:11.

7 Benzer mesajlar: Rûm 30:9; Fâtır 35:44; Mü'min 40:21, 82; Muhammed 47:13; Kâf 50:36.

8 Benzer mesajlar: Yûnus 10:31; Mü'minûn 23:84-89; 'Ankebût 29:61, 63; Lokmân 31:25; Zümer 39:38; Zuhruf 43:87.

9 Benzer mesajlar: Nahl 16:15; Tâhâ 20:53; Enbiyâ 21:31; Nûh 71:20.

11. Gökten bir ölçüyle su indiren de O'dur. Biz onunla ölü şehri (toprağı) canlandırırız. Siz de (mahşer için) işte böyle çıkarılacaksınız.[1] **12.** Bütün çiftleri yaratan,[2] size bineceğiniz gemiler ve hayvanlar var eden de O'dur.[3] **13.** Böylece onların (hayvanların) sırtına binip (gemilerin) üzerlerine yerleşince, Rabbinizin nimetini anarak şöyle diyesiniz diye: "Bunu bizim hizmetimize veren (Allah) yücedir, (yoksa) biz bunları (hizmetimize) yanaştıramazdık. **14.** Şüphesiz ki biz sadece Rabbimize döneceğiz."

▾*Surenin 15-28. ayetlerinde müşriklerin Yüce Allah'a çocuk yakıştırması, bu konudaki çarpıklıkları, taklitçilikleri, Hz. İbrahim'in örnek duruşu, tevhid ifadelerinin insanlığa rehber kılındığı belirtilmektedir.*

15. Onlar (müşrikler), kullarından bir kısmını O'nun (Allah'ın) bir parçası saydılar. Şüphesiz ki (müşrik) insan, apaçık bir nankördür.[4] **16.** Yoksa (Allah) yarattıklarından kızları kendisine aldı da oğulları size mi seçti (ayırdı)![5] **17.** Onlardan biri, Rahmân'a yakıştırdığı (kız çocuğu)yla müjdelenince öfkelenerek yüzü simsiyah kesilirdi.[6]

18. (Şöyle derdi): "Süs içinde yetiştirilip mücadelede açık olmayan (bir kız) mı (bana müjdeleniyor)?" **19.** Rahmân'ın kulları olan melekleri dişi saydılar. Onların (meleklerin) yaratılışına şahit mi olmuşlar![7] Şahitlik (iddia)ları yazılacak ve sorguya çekileceklerdir. **20.** Dediler ki: "Rahmân dileseydi, biz onlara tapmazdık."[8] Onların bu konuda hiçbir bilgisi yoktur. Onlar yalandan başka bir şey söylemeyenlerdir. **21.** Yoksa bundan önce onlara bir kitap verdik de ona mı tutunuyorlar![9] **22.** Hayır! "Şüphesiz ki babalarımızı (böyle) bir din üzerinde bulduk; biz de onların izleri üzere gidenleriz." dediler.

---

[1] Benzer mesajlar: A'râf 7:25; Tâhâ 20:55; Hacc 22:6; Rûm 30:19; Fâtır 35:9; Kâf 50:11, 42; Nûh 71:18.

[2] Benzer mesajlar: Yâsin 36:36; Kâf 50:7; Zâriyât 51:49.

[3] Benzer mesajlar: Nahl 16:7; Yâsin 36:72; Zuhruf 43:12-13.

[4] Bazı hristiyanlar Hz. İsa'nın (Mâide 5:17, 72, 73; Tevbe 9:30), bazı yahudiler Hz. Üzeyir'in (Tevbe 9:30), hatta bazı yahudi ve hristiyanlar bizzat kendilerinin "Yüce Allah'ın oğlu" (Mâide 5:18) olduklarını iddia ediyorlardı. Bazı mecusilerin "Hürmüz ve Ehremen Allah'ın oğullarıdır" şeklinde bir kabulü olduğu iddia edilmektedir (Yazır, *Hak Dini Kur'an Dili*, III, 480-482). Bunlara ilave olarak Mekkeli müşrikler de melekleri Yüce Allah'ın kızları sanıyorlardı. Cinlerle Allah arasında soy bağı olduğunu iddia ediyorlardı. Kur'an bütün bu iddiaları kökten reddetmekte ve böyle inananları da kâfir olarak isimlendirmektedir.

[5] Benzer mesajlar: Nahl 16:57, 62; Sâffât 37:151-153; Zuhruf 43:15-16; Tûr 52:39; Necm 53:21.

[6] Benzer mesaj: Nahl 16:58.

[7] Benzer mesajlar: Kehf 18:51; Sâffât 37:150.

[8] Bu tavır tipik İblis ve müşrik tavrıdır. Müşriklerin Allah'a ortak koşma suçlarını Allah'a ait görme suçlamasıyla ilgili benzer mesajlar: En'âm 6:148; İbrâhim 14:21; Nahl 16:35.

[9] Bu ifade müşriklerin elinde tutunabilecekleri sağlam bir dayanağın bulunmadığını göstermektedir.

23. Senden önce de hangi şehre uyarıcı göndermişsek oranın şımarıkları[1] mutlaka "Şüphesiz ki babalarımızı (böyle) bir din üzerinde bulduk, biz de onların izlerine uyanlarız." derlerdi.[2] **24.** (Elçi) "Ben size, babalarınızı üzerinde bulduğunuz (din)den daha doğrusunu getirmişsem (yine de bana uymaz mısınız?)" deyince, onlar "Doğrusu biz sizinle gönderileni inkâr ediyoruz!" demişlerdi.[3] **25.** Biz de onlardan intikam almıştık.[4] Bak yalanlayanların sonu nasıl olmuştu!

26. Hani İbrahim, babasına ve kavmine şöyle demişti: "Ben sizin taptıklarınızdan uzağım! **27.** Ancak beni yoktan yaratan (Allah) başkadır! Şüphesiz ki O, beni doğru yola ulaştıracaktır."[5] **28.** (Allah) bunu (İbrahim'in bu sözünü), ardından geleceklere devamlı kalacak bir söz olarak bıraktı ki (insanlar gerçeğe) dönsünler.

▼ *Sürenin 29–45. ayetlerinde müşriklerin risalete karşı olumsuz tavırları, inkârcılara dünya hayatında daha çok imkânlar verilebileceği, bütün bunların dünyanın geçimlikleri olduğu, vahye kör bakanların korkunç bir akıbet yaşayacakları dile getirilmektedir.*

29. Doğrusu, bunları da atalarını da kendilerine gerçek ve onu apaçık (tebliğ eden) bir elçi gelinceye kadar barındırdım. **30.** Kendilerine o gerçek (vahiy) gelince "Bu bir büyüdür; şüphesiz ki biz onu inkâr edenleriz!" dediler. **31.** (Devamla:) "Bu Kur'an, iki şehirden bir(er) büyük adama indirilmeli değil miydi?"[6] dediler. **32.** Rabbinin rahmetini onlar mı paylaştırıyorlar![7] Dünya hayatında onların geçimliklerini aralarında biz paylaştırdık. Birbirlerine iş gördürmeleri için kimini ötekine derecelerle üstün kıldık. Rabbinin rahmeti onların biriktirdikleri şeylerden hayırlıdır. **33.** İnsanların küfürde birleşmiş tek bir ümmet olma (tehlikesi) bulunmasaydı, Rahmân'ı inkâr edenlerin evlerinin tavanlarını ve çıkacakları merdivenleri gümüşten yapardık.

---

[1] Benzer mesajlar: A'râf 7:76; Sebe' 34:34.

[2] Benzer mesajlar: Bakara 2:170; Mâide 5:104; A'râf 7:28; Yûnus 10:78; Hûd 11:53-54, 62, 87; Enbiyâ 21:52-53; Şu'arâ 26:70-74; Lokmân 31:21; Sebe' 34:43; Sâffât 37:69-74; Zuhruf 43:22.

[3] Benzer mesajlar: A'râf 7:76; Sebe' 34:34.

[4] Yüce Allah için kullanılan ve *intikam* kökünden gelen kelimelerin geçtiği bütün ayetlerde, zalimlerden, haddini aşanlardan, suçlulardan, yoldan çıkanlardan, kısaca "azabı hak edenler"den söz edilmektedir. Yüce Allah'ın intikam almasıyla ilgili detaylı bilgi için bkz. A'râf 136, dipnot 3.

[5] Benzer mesajlar: Şu'arâ 26:62; Kasas 28:22; 'Ankebût 29:26; Sâffât 37:99.

[6] Bu ayette müşriklerin Mekke ve Taif'ten iki insandan birisine peygamberlik verilmesini istedikleri ifade edilmek istenmektedir. Beklentileri, Mekke'den Velid b. Muğire'nin veya Taif'ten Urve es-Sekafî'nin peygamber olarak görevlendirilmesiydi.

[7] Bu cümle Bakara 2:105-106 ve En'âm 6:124. ayetlerle birlikte okunmalıdır. Burada geçen *rahmet* kelimesi aslında Yüce Allah'ın insanlara en büyük nimeti demek olan vahiydir, risalettir.

34. Evlerinin kapılarını ve üzerine yaslanacakları koltukları da (gümüşten yapardık). **35.** (Onlara çeşitli) ziynetler (verirdik). Bütün bunlar, sadece dünya hayatının geçimliğidir. Ahiret ise Rabbinin katında *muttaki*lere (duyarlı olanlara) özeldir.[1] **36.** Kim Rahmân'ın *zikr*ine (Kur'an'a) karşı kör davranırsa (ondan yüz çevirirse), yanından ayrılmayan bir şeytanı ona sardırırız.[2] **37.** Şüphesiz ki bu (şeyta)nlar, onları doğru yoldan alıkoyarlar da onlar kendilerinin doğru yolda olduklarını sanırlar.[3] **38.** (Arkadaşı), bize (huzurumuza) gelince (şeytana) "Ah, keşke benimle senin aranda iki doğular kadar uzaklık olsaydı; ne kötü arkadaşmışsın!" diyecektir. **39.** Haksızlık ettiğiniz için (pişmanlığınız) bugün size hiçbir yarar sağlamayacaktır. Şüphesiz ki siz azapta ortaksınız.[4] **40.** Sağırlara sen mi duyuracaksın veya körleri ve apaçık sapkınlıkta olanları sen mi doğru yola ulaştıracaksın![5] **41.** Biz seni onlardan alıp götürsek de şüphesiz ki onlardan intikam alırız.[6] **42.** Veya onlara vadettiğimiz (azabı) sana gösteririz. Şüphesiz ki bizim onlara gücümüz yeter. **43.** Sen, sana vahyedilene sımsıkı sarıl![7] Elbette sen doğru yoldasın.

وَلِبُيُوتِهِمْ أَبْوَابًا وَسُرُرًا عَلَيْهَا يَتَّكِئُونَ ﴿٣٤﴾ وَزُخْرُفًا ۚ وَإِن كُلُّ
ذَٰلِكَ لَمَّا مَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا ۚ وَالْآخِرَةُ عِندَ رَبِّكَ لِلْمُتَّقِينَ ﴿٣٥﴾
وَمَن يَعْشُ عَن ذِكْرِ الرَّحْمَٰنِ نُقَيِّضْ لَهُ شَيْطَانًا فَهُوَ لَهُ
قَرِينٌ ﴿٣٦﴾ وَإِنَّهُمْ لَيَصُدُّونَهُمْ عَنِ السَّبِيلِ وَيَحْسَبُونَ أَنَّهُم
مُّهْتَدُونَ ﴿٣٧﴾ حَتَّىٰ إِذَا جَاءَنَا قَالَ يَا لَيْتَ بَيْنِي وَبَيْنَكَ
بُعْدَ الْمَشْرِقَيْنِ فَبِئْسَ الْقَرِينُ ﴿٣٨﴾ وَلَن يَنفَعَكُمُ الْيَوْمَ
إِذ ظَّلَمْتُمْ أَنَّكُمْ فِي الْعَذَابِ مُشْتَرِكُونَ ﴿٣٩﴾ أَفَأَنتَ تُسْمِعُ
الصُّمَّ أَوْ تَهْدِي الْعُمْيَ وَمَن كَانَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٤٠﴾ فَإِمَّا
نَذْهَبَنَّ بِكَ فَإِنَّا مِنْهُم مُّنتَقِمُونَ ﴿٤١﴾ أَوْ نُرِيَنَّكَ الَّذِي وَعَدْنَاهُمْ
فَإِنَّا عَلَيْهِم مُّقْتَدِرُونَ ﴿٤٢﴾ فَاسْتَمْسِكْ بِالَّذِي أُوحِيَ إِلَيْكَ
إِنَّكَ عَلَىٰ صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿٤٣﴾ وَإِنَّهُ لَذِكْرٌ لَّكَ وَلِقَوْمِكَ وَسَوْفَ
تُسْأَلُونَ ﴿٤٤﴾ وَاسْأَلْ مَنْ أَرْسَلْنَا مِن قَبْلِكَ مِن رُّسُلِنَا أَجَعَلْنَا
مِن دُونِ الرَّحْمَٰنِ آلِهَةً يُعْبَدُونَ ﴿٤٥﴾ وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ
بِآيَاتِنَا إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِ فَقَالَ إِنِّي رَسُولُ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٤٦﴾
فَلَمَّا جَاءَهُم بِآيَاتِنَا إِذَا هُم مِّنْهَا يَضْحَكُونَ ﴿٤٧﴾

44. Şüphesiz ki o (Kur'an), senin ve kavmin için (gerçeği) hatırlatan (öğüt)tür. İlerde ondan sorgulanacaksınız.[8] **45.** Senden önce gönderdiğimiz elçilerimize (ümmetlerine) sor! "Rahmân'ın peşi sıra tapılacak ilahlar (edinin." diye) emretmiş miyiz!

▼ *Sûrenin 46-55. ayetlerinde Hz. Musa ile Firavun'un kıssasına kısaca temas edilmekte, Firavun'un kendi kavmini nasıl hor ve hakir görüp aşağıladığı, onları itaate mecbur bıraktığı ifade edilmektedir.*

46. Yemin olsun ki biz Musa'yı delillerimizle Firavun'a ve yöneticilerine göndermiştik de (Musa) "Ben âlemlerin Rabbinin elçisiyim." demişti. **47.** Onlara delillerimizi getirince hemen onlara gülmüşlerdi.[9]

---

1 Benzer mesaj: A'râf 7:32.

2 Burada, "sebep-sonuç" ilişkisi vardır. Bu ayet şeytanın kimlere dost kılınacağının delilidir. İman etmemek, Kur'an'dan yüz çevirmek "sebep", şeytanın dost edinilmesi ise "sonuç"tur. Benzer mesajlar: A'râf 7:27; Meryem 19:83; Şu'arâ 26:221-222; Fussilet 41:25.

3 Benzer mesaj: A'râf 7:30. Ayrıca Kehf 18:104-105'te ise her yaptığını güzel sananların en çok ziyanda olanlar oldukları bildirilmektedir. Kendini doğru sananlar kendilerini düzeltme ihtiyacı hissetmezler.

4 Benzer mesajlar: A'râf 7:38; Sâffât 37:33; Mü'min 40:48.

5 Benzer mesajlar: Yûnus 10:43; Neml 27:80-81; Rûm 30:52-53.

6 Yüce Allah'ın intikam almasıyla ilgili bilgi için bkz. A'râf 7:136, dipnot 3.

7 Vahye uymayla ilgili mesajlar için bkz. Bakara 2:63, 93, 256; Âl-i İmrân 3:103; Nisâ 4:175; En'âm 6:50, 106; A'râf 7:3, 144, 171; Yûnus 10:15, 109; Meryem 19:12; Hacc 22:78; Ahzâb 33:2; Zümer 39:55; Zuhruf 43:43; Câsiye 45:18; Ahkâf 46:9.

8 Bu cümle bir müslümanın Kur'an'la ne kadar sıkı bir iletişimde olması gerektiğinin göstergesidir. Çünkü Kur'an bir müslüman için onurdur ve mahşerde insanlar bu kitaptan sorgulanacaklardır.

9 Burada kafirlerin kibri ve alaycılığı görülmektedir.

48. Onlara gösterdiğimiz her bir delil, kardeşinden (diğerinden) daha büyüktü. (Gerçeğe) dönsünler diye onları azapla yakalamıştık.[1] **49.** (Musa'ya) şöyle demişlerdi: "Ey büyücü![2] Sana verdiği söze göre bizim için Rabbine dua et; çünkü biz artık doğru yola gireceğiz." **50.** Onlardan azabı her kaldırdığımızda hemen sözlerinden dönmüşlerdi. **51.** Firavun, kavmine seslenip şöyle demişti: "Ey kavmim! Mısır'ın hükümdarlığı ve altımdan akıp giden şu ırmaklar benim değil mi? (Hâlâ gerçeği) görmüyor musunuz? **52.** Yoksa ben kendisi zayıf ve neredeyse söz anlatamayacak durumda bulunan şu (adam)dan daha hayırlı değil miyim?[3]

53. Ona altından bilezikler verilmeli veya beraberinde melekler[4] gelmeli değil miydi?"[5] **54.** (Firavun) kavmini küçümsemiş, onlar da kendisine boyun eğmişti. Şüphesiz ki onlar, yoldan çıkmış bir toplumdu. **55.** Böylece bizi öfkelendirdiklerinde onlardan intikam almış,[6] hepsini (denizde) boğmuştuk. **56.** Onları, sonradan gelenlerin geçmişi ve ibretlik örneği kılmıştık.

▼ Surenin 57-65. ayetlerinde Hz. İsa ile ilgili birtakım hakikatler, bu bağlamda müşriklerin kendilerince ileri sürdükleri bazı düşüncelerin yanlışlığı, onun gönderilişinin amacı ve tevhid vurgusu ele alınmaktadır.

57. Meryem oğlu (İsa, Kur'an'da) bir örnek olarak anlatılınca, kavmin(den bazıları) hemen sevinç çığlıkları atmaya başlamışlardı.[7] **58.** (Müşrikler) "Bizim ilahlarımız mı hayırlı, yoksa o mu?" demişlerdi. Bunu sana ancak tartışmak için söylemişlerdi. Doğrusu onlar, kavgacı bir toplumdur. **59.** O (İsa), kendisine nimet verdiğimiz ve İsrailoğulları'na örnek (delil) kıldığımız bir kuldan başkası değildir. **60.** Dileseydik içinizden, yeryüzünde yerinize geçecek melekler yaratırdık.

---

[1] Benzer mesaj: Secde 32:21.

[2] Firavun'un adamları Hz. Musa'ya büyücü dedikleri için burada *es-sâhir* kelimesi kullanılmıştır.

[3] Bu ayet Tâhâ 20:27-28, Şu'arâ 26:13 ve Kasas 28:34. ayetlerle birlikte okunmalıdır. Burada Firavun'un ne kadar büyük bir kibir içerisinde olduğu görülmektedir.

[4] Melek peygamber beklentisiyle ilgili benzer mesajlar: En'âm 6:8; Hicr 15:7; Mü'minûn 23:24; Furkân 25:7; Fussilet 41:14.

[5] Benzer mesajlar: En'âm 6:7-8; Yûnus 10:15-16, 20; Hûd 11:12; Ra'd 13:27; Hicr 15:7, 14-15; İsrâ 17:59, 90-93; Enbiyâ 21:5; Furkân 25:4-5, 7, 21; 'Ankebût 29:50-51.

[6] Yüce Allah'ın intikam almasıyla ilgili bilgi için bkz. A'râf 136, dipnot 3.

[7] Kur'an'da sadece bu ayette geçen *yasiddûne* fiili "hoşlanmak", "keyiflenmek", "yaygara basmak", "haykırmak", "sevinç çığlıkları atmak", "yüz çevirmek" gibi anlamlar içermekte ve Kureyş müşriklerinin bu durumdan memnun olduklarını göstermektedir. Hristiyanların Hz. İsa'ya ilah veya "Allah'ın oğlu" demeleri bir itiraz ve bir örnek olarak ileri sürüldüğünde, Kureyşlilerin bundan derin bir hoşnutluk içerisine girdikleri, çünkü kendi taptıkları meleklerin onlarınkinden daha iyi olduğunu düşündükleri devam ayetteki ifadelerinden anlaşılmaktadır.

61. Şüphesiz ki o, (Son) Saat için bir bilgidir.[1] Ondan şüphe etmeyin ve bana uyun![2] Bu doğru yoldur. **62.** Sakın şeytan, sizi (doğru yoldan) engellemesin! Şüphesiz ki o, sizin için apaçık bir düşmandır.[3] **63.** İsa, apaçık delillerle geldiği zaman şöyle demişti: "Ben size elbette *hikmet* (doğru hükümler) getirdim ve ayrılığa düştüğünüz şeylerden bir kısmını size elbette açıklayacağım. Allah'a karşı *takvâlı* (duyarlı) olun ve bana itaat edin! **64.** Şüphesiz ki Allah -yalnızca O- benim de Rabbimdir; sizin de Rabbinizdir. O'na kulluk edin! Doğru yol budur."[4] **65.** (Çeşitli) gruplar (İsa hakkında) kendi aralarında ayrılığa düştüler. Elem verici günün azabı nedeniyle zalimlerin vay hâllerine![5]

Surenin 66-80. ayetlerinde inkârcıların Son Saat'le ilgili duyarsızlıkları, sahte dostlukların geçiciliği, cennetliklere yönelik nimet vaatleri ve suçluların mahşerdeki sıkıntılı hâlleri dile getirilmektedir.

66. Onlar, farkında değillerken o (Son) Saat'in kendilerine ansızın gelmesinden başka bir şey mi bekliyorlar![6] **67.** O gün, *muttaki*ler (duyarlı olanlar) dışında dostlar birbirlerine düşman kesilirler. **68.** Ey kullarım! Bugün size korku yoktur; siz üzülmeyeceksiniz de! **69.** Onlar ayetlerimize inanan ve müslüman olan (kullar)dı.

70. (Cennetliklere şöyle seslenilecektir:) "Siz ve eşleriniz, ağırlanmış olarak cennete girin![7] **71.** Onlara altın tepsiler ve kadehler dolaştırılacaktır. Orada, canlarının istediği,[8] gözlerinin hoşlandığı her şey vardır. Siz orada *ebedî* kalacaksınız. **72.** (Onlara) "İşte yaptıklarınıza karşılık size miras olarak verilen cennet budur.[9] **73.** Orada sizin için bol bol meyveler vardır, onlardan yersiniz." (denecektir).

---

1 Buradaki mesaj, "Hz. İsa" veya "Kur'an" ile ilişkili olarak anlaşılabilir. Amaç, her ikisinin de Son Saat'le ilgili bilgi verdiklerini bildirmektir. Konunun, Hz. İsa'nın yeniden dünyaya gelişiyle hiçbir şekilde ilgisi yoktur. Eğer gelecek olsaydı o zaman, bu ayette "bana uyun" değil de "ona uyun" denirdi.

2 Bu buyruk, Hz. Muhammed'e tabi olmanın zorunluluğunu içermektedir; Âl-i İmrân 3:31, A'râf 7:157 ve 158. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

3 Şeytanın insana düşman oluşuyla ilgili benzer mesajlar: Bakara 2:168, 208; Nisâ 4:101; En'âm 6:142; A'râf 7:22; Yûsuf 12:5; İsrâ 17:53; Kehf 18:50; Tâhâ 20:117; Kasas 28:19; Yâsin 36:60; Zuhruf 43:62.

4 Hz. İsa'nın bu mesajıyla ilgili bkz. Âl-i İmrân 3:51; Mâide 5:117; Meryem 19:36.

5 Benzer mesaj: Meryem 19:37.

6 Benzer mesajlar: En'âm 6:31, 47; A'râf 7:187; Yûsuf 12:107; Enbiyâ 21:40; Hacc 22:55; Şu'arâ 26:202; 'Ankebût 29:53; Zümer 39:55; Muhammed 47:18.

7 Rûm 30:15'te de *yuhberûne* kalıbında geçen *tuhberûne* edilgen fiili "sevinç ve neşe içinde kılınmak", "ağırlanıp sevindirilmek", "ikram içinde olmak", "nimetlendirilmek" gibi anlamlar içermekte ve cennetliklerin huzur ve mutluluk içerisinde olacakları anlamını vermektedir.

8 Benzer mesajlar: Nahl 16:31; Yâsin 36:57; Zümer 39:34; Fussilet 41:32; Şûrâ 42:22; Duhân 44:55; Muhammed 47:15; Kâf 50:35.

9 Bu ayette cennete mirasçı olabilmenin "sonuç", dünyada yapıp edilen fedakarlıkların ise "sebep" olduğuna dikkat çekilmektedir.

إِنَّ ٱلْمُجْرِمِينَ فِى عَذَابِ جَهَنَّمَ خَٰلِدُونَ ﴿٧٤﴾ لَا يُفَتَّرُ عَنْهُمْ وَهُمْ
فِيهِ مُبْلِسُونَ ﴿٧٥﴾ وَمَا ظَلَمْنَٰهُمْ وَلَٰكِن كَانُوا۟ هُمُ ٱلظَّٰلِمِينَ ﴿٧٦﴾
وَنَادَوْا۟ يَٰمَٰلِكُ لِيَقْضِ عَلَيْنَا رَبُّكَ قَالَ إِنَّكُم مَّٰكِثُونَ ﴿٧٧﴾
لَقَدْ جِئْنَٰكُم بِٱلْحَقِّ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَكُمْ لِلْحَقِّ كَٰرِهُونَ ﴿٧٨﴾
أَمْ أَبْرَمُوٓا۟ أَمْرًا فَإِنَّا مُبْرِمُونَ ﴿٧٩﴾ أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّا لَا نَسْمَعُ سِرَّهُمْ
وَنَجْوَىٰهُم ۚ بَلَىٰ وَرُسُلُنَا لَدَيْهِمْ يَكْتُبُونَ ﴿٨٠﴾ قُلْ إِن كَانَ لِلرَّحْمَٰنِ
وَلَدٌ فَأَنَا۠ أَوَّلُ ٱلْعَٰبِدِينَ ﴿٨١﴾ سُبْحَٰنَ رَبِّ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ
رَبِّ ٱلْعَرْشِ عَمَّا يَصِفُونَ ﴿٨٢﴾ فَذَرْهُمْ يَخُوضُوا۟ وَيَلْعَبُوا۟ حَتَّىٰ
يُلَٰقُوا۟ يَوْمَهُمُ ٱلَّذِى يُوعَدُونَ ﴿٨٣﴾ وَهُوَ ٱلَّذِى فِى ٱلسَّمَآءِ إِلَٰهٌ وَفِى
ٱلْأَرْضِ إِلَٰهٌ ۚ وَهُوَ ٱلْحَكِيمُ ٱلْعَلِيمُ ﴿٨٤﴾ وَتَبَارَكَ ٱلَّذِى لَهُۥ مُلْكُ
ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا ۖ وَعِندَهُۥ عِلْمُ ٱلسَّاعَةِ ۚ وَإِلَيْهِ
تُرْجَعُونَ ﴿٨٥﴾ وَلَا يَمْلِكُ ٱلَّذِينَ يَدْعُونَ مِن دُونِهِ ٱلشَّفَٰعَةَ إِلَّا
مَن شَهِدَ بِٱلْحَقِّ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿٨٦﴾ وَلَئِن سَأَلْتَهُم مَّنْ خَلَقَهُمْ
لَيَقُولُنَّ ٱللَّهُ ۖ فَأَنَّىٰ يُؤْفَكُونَ ﴿٨٧﴾ وَقِيلِهِۦ يَٰرَبِّ إِنَّ هَٰٓؤُلَآءِ قَوْمٌ
لَّا يُؤْمِنُونَ ﴿٨٨﴾ فَٱصْفَحْ عَنْهُمْ وَقُلْ سَلَٰمٌ ۚ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿٨٩﴾

74. Şüphesiz ki suçlular cehennem azabında *ebedî* kalıcıdır. **75.** Azapları hafifletilmeyecektir.[1] Onlar orada (kurtuluştan) ümit kesmişlerdir. **76.** Biz onlara haksızlık etmedik fakat kendileri haksızlık edenlerdi. **77.** (Cehennemdekiler:) "Ey (mahşer meleği) *Mâlik*![2] Rabbin bizim hakkımızda (ölüm) hükmünü versin!" diye seslenmiş, o (*Mâlik*) de "Şüphesiz ki siz böyle kalacaksınız!" demiş (olacak)tır. **78.** Biz size elbette gerçeği getirmiştik fakat çoğunuz gerçek(ler)den hoşlanmıyorsunuz. **79.** Yoksa (müşrikler) bir işe kesin karar mı verdiler! Doğrusu kararlı olan biziz! **80.** Yoksa onlar, sırlarını ve gizli konuşmalarını duymadığımızı mı sanıyorlar? Aksine yanlarındaki elçilerimiz (melekler) yazmaktadır.[3]

[1] Benzer mesajlar: Bakara 2:86, 162; Âl-i İmrân 3:88; Nahl 16:85; Fâtır 35:36; Mü'min 40:49.

[2] Ayette geçen *mâlik* kelimesi, cehennem bekçisinin adı olarak yorumlanmaktadır.

[3] İnsanların amellerinin kaydedilmesiyle ilgili bkz. İnfitâr 82:11, dipnot 5.

▼ *Surenin 81-89. ayetlerinde Yüce Allah'ın gücü, inkârcılara zaman tanındığı, melekler hariç kimsenin şefaat yetkisinin olamayacağına değinilmektedir.*

81. De ki: "Rahmân'ın herhangi bir çocuğu olsa(ydı), elbette (ona) kulluk edenlerin ilki ben olur(d)um!" **82.** Göklerin ve yerin Rabbi, arşın da Rabbi olan (Allah) onların yakıştırdıklarından yücedir. **83.** Sen (şimdilik) bırak da kendilerine vadedilen günlerine kavuşuncaya kadar (boş işlere) dalsınlar, oynasınlar. **84.** Gökteki ilah da O'dur; yerdeki ilah da. O, doğru hüküm verendir, bilendir. **85.** Göklerin, yerin ve ikisi arasında bulunan her şeyin otoritesi sadece kendisine ait olan (Allah) ne yücedir! O (Son) Saat'in bilgisi, yalnızca O'nun katındadır.[4] Hepiniz yalnızca O'na döndürüleceksiniz. **86.** O'nun peşi sıra yalvardıkları varlıklar, şefaat (yetkisine) sahip olamazlar. Ancak bilerek gerçeğe şahitlik eden (melek)ler hariç![5] **87.** Onlara "kendilerini kimin yarattığını." sorsan elbette "Allah." derler. Nasıl da (gerçeklerden) döndürülüyorlar![6] **88.** (Peygamber'in:) "Ey Rabbim!" demesine yemin olsun ki şüphesiz ki bunlar iman etmeyen bir toplumdur.[7] **89.** (Şimdilik) onlardan yüz çevir ve (onlara) "Selam!" de! İleride (gerçeği) bilecekler!

[4] Benzer mesajlar: A'râf 7:187; Tâhâ 20:15; Enbiyâ 21:109; Lokmân 31:34; Ahzâb 33:63; Fussilet 41:47; Şûrâ 42:17; Muhammed 47:18; Mülk 67:26; Nâzi'ât 79:42-46.

[5] Bu ayet Enbiyâ 21:27, Zümer 39:44 ve Necm 53:26. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

[6] Benzer mesajlar: Yûnus 10:31; Mü'minûn 23:84-89; 'Ankebût 29:61, 63; Lokmân 31:25; Zümer 39:38; Zuhruf 43:9.

[7] Ayetteki *kîlihî* ifadesinin bu şekilde yani *mecrûr* (kesra) okunmasının gerekçesi bunun yemin ifadesi olması şeklinde düşünülebilir. Ayrıca ifadenin başında gizli bir *üzkur vakte* (zamanını hatırla) ifadesinin var sayılması da mümkündür. Buna göre anlam şöyledir: "Onun (Peygamber'in) 'Ey Rabbim, bunlar inanmayan bir kavimdir' sözünün vaktini hatırla!" Ayrıca bu kelime Zuhruf 43:85. ayetteki *'ilm* kelimesine bağlı da kabul edilebilir. Buna göre ayetin anlamı "Son Saat'in ve (Peygamber'in) bu sözünün bilgisi O'nun katındadır" şeklini alır.

44. DUHÂN SURESİ

59 AYET

Mekke döneminde indirilen, 59 ayetten oluşan, adını 10. ayette yer alan ve "duman" anlamındaki *duhân* kelimesinden alan Duhân suresi inişte 84, mushaf sırasında ise 44. suredir.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

▾ *Surenin 1-16. ayetlerinde vahiy, indiriliş amacına, içeriğine, müşriklerin olumsuz tutumlarına ve kendilerini bekleyen azaba dair bilgiler verilmektedir.*

1. *Hâ. Mîm.*[1] **2.** Apaçık Kitaba yemin olsun ki **3.** Biz onu (Kur'an'ı) bereketli bir gecede indir(meye başla)dık. Şüphesiz ki biz uyarıcıyız. **4-6.** Katımızdan (verilen bir) emir olarak doğru hüküm içeren her iş onda (o gecede) ayrıntılı olarak ortaya konulur.[2] Rabbinin merhameti gereği (peygamberler) gönderici olan da elbette biziz. Şüphesiz ki O -evet O- duyandır, bilendir. **7.** Kesin inananlar olursanız, (bilin ki Allah) göklerin, yerin ve ikisi arasında bulunanların Rabbidir. **8.** O'ndan başka ilah yoktur. Diriltir de öldürür de. (O) sizin de Rabbinizdir; önceki atalarınızın da Rabbidir. **9.** Ne var ki onlar şüphe içinde eğlenip duruyorlar. **10.** (Şimdi) sen göğün açık bir duman getireceği günü gözetle![3] **11.** (O duman) insanları kaplayacaktır. Bu, elem verici bir azaptır. **12.** (İşte o zaman inkârcılar:) "Rabbimiz! Bizden azabı kaldır! Şüphesiz ki biz (artık) inanıyoruz." (diyecekler). **13.** Bu hatırlamanın onlara ne yararı olabilir ki![4] Oysa kendilerine (gerçeği ulaştıran) apaçık bir elçi gelmişti.

14. Sonra ondan yüz çevirmiş ve "Bu, cinlenmiş,[5] (başkaları tarafından) öğretilmiş[6] biridir!" demişlerdi. **15.** Azabı kısa bir süre kaldıracağız; (ama) siz (yine eski hâlinize) döneceksiniz. **16.** (Fakat) biz büyük bir darbe vuracağımız gün şüphesiz ki intikam alıcıyız.[7]

▾ *Surenin 17-33. ayetlerinde Firavun'un Hz. Musa'ya karşı olumsuz tavrı, inkârcı azgınların denizde boğuldukları, geriye servet bıraktıkları ve bunların İsrailoğulları'na miras bırakıldığı ifade edilmektedir.*

17. Yemin olsun ki kendilerinden önce Firavun'un kavmini de imtihan etmiştik. Onlara değerli bir elçi gelmişti. **18.** (Musa şöyle demişti:) "Allah'ın kullarını bana verin! Şüphesiz ki ben size (gönderilen) güvenilir elçiyim.

---

1 Mukatta'a harfleri hakkında bilgi için bkz. Bakara 2:1, dipnot 1.

2 "Bereketli gece" Kadir Gecesi'dir.

3 Buradaki "apaçık duman", "Son Saat'te her yeri ve herkesi kaplayacak olan felaket" veya "Mekke'de gerçekleşen bir olay" şeklinde yorumlanmaktadır.

4 Benzer mesajlar: Nisâ 4:18; En'âm 6:158; Yûnus 10:90-91; Secde 32:29; Sebe' 34:52; Mü'min 40:85; Muhammed 47:18.

5 Benzer mesajlar: Hicr 15:6; Mü'minûn 23:70; Sebe' 34:8; Sâffât 37:36; Tûr 52:29; Kalem 68:51.

6 Ayette geçen *mu'allem* kelimesi bir suçlamadır ve vahyin Hz. Peygamber'e birileri tarafından öğretildiğini içermektedir.

7 Yüce Allah'ın intikam almasıyla ilgili bilgi için bkz. A'râf 7:136, dipnot 3.

19. Allah'a büyüklük taslamayın! Şüphesiz ki ben size apaçık bir delil getiriyorum. **20.** Beni kovmanızdan benim de sizin de Rabbinize sığındım. **21.** Bana inanmazsanız benden uzaklaşın!" **22.** (Musa:) "Bunlar suç işleyen bir toplumdur." diye Rabbine dua etmişti. **23.** (Allah şöyle buyurmuştu): "Kullarımı geceleyin yola çıkar! Şüphesiz ki takip edileceksiniz. **24.** Denizi rahatça terk edip geç! Şüphesiz ki onlar boğulacak bir ordudur."[1] **25-27.** Onlar geride bahçeler, (su) kaynakları, ekinler, değerli bir makam ve içinde zevk sürdükleri nimetler bırakmışlardı. **28.** İşte böylece onları (o nimetleri) başka bir topluma miras bırakmıştık.[2] **29.** Gök ve yer onların ardından ağlamamıştı;[3] kendilerine zaman da tanınmamıştı.

30-31. Yemin olsun ki biz, İsrailoğulları'nı küçük düşürücü o azaptan yani Firavun'dan kurtarmıştık. Şüphesiz ki o, haddini aşanlardan bir zorbaydı. **32.** Yemin olsun ki biz bir bilgiye göre onları (İsrailoğulları'nı) âlemlere (kendi zamanlarının inkârcılarına) seçkin kılmıştık.[4] **33.** Onlara, içinde apaçık bir imtihan bulunan deliller vermiştik.

▾ *Surenin 34-50. ayetlerinde müşriklerin ahireti inkârları, önceki nesiller içinde Tübba' kavmi gibi güçlü olanların helak edilişi, evrenin bir anlam için yaratıldığı, mahşerde inkârcıların yaşayacağı felaketler dile getirilmektedir.*

34. Onlar (müşrikler) şöyle diyorlar: **35.** "İlk ölümümüzden başka bir şey yoktur. Biz asla diriltilecek de değiliz.[5] **36.** Doğruysanız atalarımızı getirin (de görelim)!"[6] **37.** Bunlar mı daha hayırlı yoksa Tübba' kavmi[7] ve onlardan öncekiler mi? Onları yok etmiştik; şüphesiz ki onlar suçluydular. **38.** Biz gökleri, yeri ve bunlar arasındakileri oyuncular olarak yaratmadık.[8] **39.** Onları sadece gerçek bir amaçla[9] yaratık. Fakat çoğu (bunu) bilmez.

---

[1] Benzer mesajlar: Tâhâ 20:77; Şu'arâ 26:52-63.

[2] Benzer mesaj: Şu'arâ 26:57-59.

[3] Burada sözü edilen mesaj bir mecazdır ve kastedilen Firavun'un tarafını tercih edenlerin aslında herhangi bir değer ifade etmediğini açıklamaktır.

[4] Bu ayet "Yemin olsun ki biz 'bilerek', onlara (İsrailoğulları'na kendi zamanlarında) âlemlerin üzerinde bir imtiyaz vermiştik" şeklinde de tercüme edilebilir.

[5] Benzer mesajlar: Ra'd 13:5; İsrâ 17:49, 98; Meryem 19:66; Mü'minûn 23:35, 82; Neml 27:67; Secde 32:10; Yâsîn 36:78; Sâffât 37:16, 53; Kâf 50:3, 15; Vâkı'a 56:47; Teğâbun 64:7; Nâzi'ât 79:11.

[6] Benzer mesaj: Câsiye 45:25.

[7] *Tübba'* kelimesi, Yemen krallarının unvanıdır. *Kavmu tübba'ın* ifadesi ise bu kralların yönetiminde yaşayan halk demektir. Çevredeki devletçikleri kendilerine bağladığı için bu adı aldıkları ifade edilmektedir.

[8] Bu ayet şöyle de tercüme edilebilir: "Biz gökleri, yeri ve bunlar arasındakileri oyun (ve eğlence) olsun diye yaratmadık." Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:191; Enbiyâ 21:16; Sâd 38:27.

[9] Benzer mesajlar: En'âm 6:73; Yûnus 10:5; İbrâhîm 14:19; Hicr 15:85; Nahl 16:3; 'Ankebût 29:44; Rûm 30:8; Zümer 39:5; Câsiye 45:22; Ahkâf 46:3; Teğâbun 64:3.

40. Şüphesiz ki ayrılma (mahşer) günü, hepsinin bir arada buluşacağı (gündür). **41.** O gün, dostun dosta hiçbir yararı olmaz;[1] kendilerine yardım da edilmez. **42.** Ancak Allah'ın merhamet ettiği kişiler böyle değildir. Şüphesiz ki O güçlüdür, çok merhametlidir. **43-46.** Şüphesiz ki zakkum ağacı,[2] kaynar suyun kaynamasına benzer şekilde suçluların karınları(n)da erimiş maden gibi kaynayan yemeğidir. **47.** (Allah meleklere şöyle emredecek): "Tutun onu! Cehennemin ortasına sürükleyin! **48.** Sonra başının üzerine kaynar su azabından dökün!"[3] **49.** (Cehennemlik kişiye:) "Tat bakalım! Sen -evet sen- (hani) güçlü(ydün); itibarlı(ydın)! **50.** İşte bu, şüphelenip durduğunuz şeydir." (denecektir).[4]

• *Sureni 51-59. ayetlerinde takvâ sahiplerine cennette çeşitli nimetler verileceği, azaptan korunmuş olacakları, vahyin kolaylaştırıldığı ve sonun beklenmesi gerektiği ifade edilmektedir.*

51-52. Şüphesiz ki *muttakî*ler (duyarlı olanlar) ise güvenilir bir makamda, bahçelerde ve (su) kaynaklarında (olacaklar). **53.** Karşılıklı oturarak ince ipek ve parlak atlastan giyinecekler. **54.** İşte böyle! Biz onları, (güzel) gözlü hurilerle[5] (de) eşleştirmiş (olacağ)ız.[6]

55. Orada, güven içinde (canlarının istediği) her meyveyi isteyeceklerdir.[7] **56-57.** İlk (tattıkları) ölüm dışında, orada artık ölüm tatmayacaklar.[8] (Allah) onları, Rabbinden bir lütuf olarak cehennem azabından korumuş (olacak)tır. Asıl büyük kurtuluş işte budur. **58.** Biz onu (Kur'an'ı gerçeği) hatırlasınlar diye senin diline kolaylaştırdık.[9] **59.** Sen (durumu bekleyip) gözetle; şüphesiz ki onlar da gözetlemektedir.

---

1 Benzer mesajlar: Bakara 2:48, 123; En'âm 6:164; İsrâ 17:15; Lokmân 31:33; Fâtır 35:18; Zümer 39:7; Zuhruf 43:67; Necm 53:38; Mümtehine 60:3; Me'âric 70:10.

2 Zakkum ağacıyla ilgili bilgi için bkz. Sâffât 37:62, dipnot 3.

3 Benzer mesaj: Hacc 22:19.

4 Benzer mesajlar: Rûm 30:56; Yâsîn 36:63; Sâffât 37:21; Kâf 50:20; Zâriyât 51:14; Tûr 52:14; Rahmân 55:43; Mülk 67:27; Me'âric 70:44; Mutaffifîn 83:17.

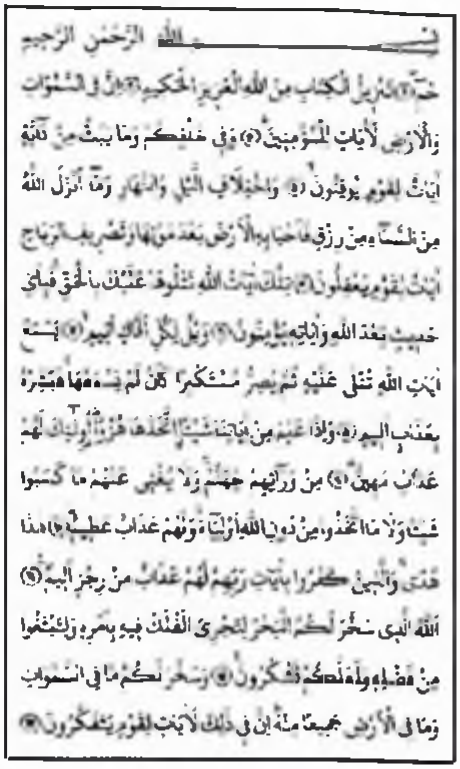
5 Çeşitli ayetlerde geçen *hûr* kelimesi, *ahver* veya *havrâ* kelimelerinin çoğuludur ve cennet eşleri için kullanılmaktadır. Gözünün akı çok beyaz, siyahı da çok siyah olanlar veya kalpleri, nefisleri ve gözleri güzel olanlara denilir. İlgili ayetlerde geçen bu kelimenin cinsiyet ve cinsellik içermesi söz konusu değildir. Çünkü kadın-erkek bütün cennetliklere cennet arkadaşı olarak ikram edilecektir.

6 Benzer mesaj: Sâffât 37:48; Sâd 38:52; Tûr 52:20; Rahmân 55:56, 72; Vâkı'a 56:22.

7 Benzer mesajlar: Nahl 16:31; Yâsîn 36:57; Zümer 39:34; Fussilet 41:32; Şûrâ 42:22; Zuhruf 43:71; Muhammed 47:15; Kâf 50:35.

8 Benzer mesaj: Sâffât 37:58-59. Şunu belirtelim: Bakara 2:28 ve Mü'min 40:11'de geçen "iki ölüm" ifadesindeki "ilk ölüm"ü insanoğlunun ruhunun henüz bedeniyle buluşmadan önce topraktaki cansız aşaması, "ikinci ölüm"ü ise bilinen anlamda insanın ölümü olarak kabul edersek bu ifadeyi daha iyi anlayabiliriz.

9 Benzer mesajlar: Meryem 19:97; Kamer 54:17, 22, 32, 40; Müzzemmil 73:20.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

حٰمٓ ﴿١﴾ تَنزِيلُ الْكِتَٰبِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ ﴿٢﴾ إِنَّ فِي السَّمَٰوَٰتِ
وَالْأَرْضِ لَءَايَٰتٍ لِّلْمُؤْمِنِينَ ﴿٣﴾ وَفِي خَلْقِكُمْ وَمَا يَبُثُّ مِن دَآبَّةٍ
ءَايَٰتٌ لِّقَوْمٍ يُوقِنُونَ ﴿٤﴾ وَٱخْتِلَٰفِ ٱلَّيْلِ وَٱلنَّهَارِ وَمَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ
مِنَ ٱلسَّمَآءِ مِن رِّزْقٍ فَأَحْيَا بِهِ ٱلْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَتَصْرِيفِ ٱلرِّيَٰحِ
ءَايَٰتٌ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٥﴾ تِلْكَ ءَايَٰتُ ٱللَّهِ نَتْلُوهَا عَلَيْكَ بِٱلْحَقِّ فَبِأَىِّ
حَدِيثٍۭ بَعْدَ ٱللَّهِ وَءَايَٰتِهِۦ يُؤْمِنُونَ ﴿٦﴾ وَيْلٌ لِّكُلِّ أَفَّاكٍ أَثِيمٍ ﴿٧﴾ يَسْمَعُ
ءَايَٰتِ ٱللَّهِ تُتْلَىٰ عَلَيْهِ ثُمَّ يُصِرُّ مُسْتَكْبِرًا كَأَن لَّمْ يَسْمَعْهَا فَبَشِّرْهُ
بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٨﴾ وَإِذَا عَلِمَ مِنْ ءَايَٰتِنَا شَيْـًٔا ٱتَّخَذَهَا هُزُوًا أُو۟لَٰٓئِكَ لَهُمْ
عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿٩﴾ مِّن وَرَآئِهِمْ جَهَنَّمُ وَلَا يُغْنِى عَنْهُم مَّا كَسَبُوا۟
شَيْـًٔا وَلَا مَا ٱتَّخَذُوا۟ مِن دُونِ ٱللَّهِ أَوْلِيَآءَ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١٠﴾ هَٰذَا
هُدًى وَٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ بِـَٔايَٰتِ رَبِّهِمْ لَهُمْ عَذَابٌ مِّن رِّجْزٍ أَلِيمٌ ﴿١١﴾
ٱللَّهُ ٱلَّذِى سَخَّرَ لَكُمُ ٱلْبَحْرَ لِتَجْرِىَ ٱلْفُلْكُ فِيهِ بِأَمْرِهِۦ وَلِتَبْتَغُوا۟
مِن فَضْلِهِۦ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿١٢﴾ وَسَخَّرَ لَكُم مَّا فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ
وَمَا فِى ٱلْأَرْضِ جَمِيعًا مِّنْهُ إِنَّ فِى ذَٰلِكَ لَءَايَٰتٍ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿١٣﴾

45. CÂSİYE SURESİ

37 AYET

Mekke döneminde indirilen, 37 ayetten oluşan, adını 28. ayette yer alan ve "diz çöken" anlamındaki *câsiyeh* kelimesinden alan Câsiye suresi inişte 85, mushaf sırasında ise 45. suredir.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

▾ *Surenin 1-11. ayetlerinde evren kitabındaki deliller, vahiyden yüz çevirenlerin akıbeti ifade edilmektedir.*

1. *Hâ. Mîm.*[1] **2.** (Bu) Kitabın indirilişi, güçlü, doğru hüküm veren Allah'tandır. **3.** Şüphesiz ki göklerde ve yerde inananlar için dersler vardır. **4.** Sizin yaratılışınızda ve (Allah'ın yeryüzünde) yaydığı canlılarda, kesin bir şekilde inanan bir toplum için dersler vardır.

5. Gecenin ve gündüzün değişmesinde, Allah'ın gökten indirmiş olduğu rızıkta (yağmurda) ve ölümünden sonra yeri onunla diriltmesinde, rüzgârları çevirmesinde (estirmesinde) akıl eden toplum için dersler vardır.[2] **6.** İşte şu(nlar), Allah'ın sana bir amaç ile *tilavet* etmekte (okuyup aktarmakta) olduğumuz ayetleridir.[3] Allah'tan ve O'nun ayetlerinden sonra hangi söze inanacaklar ki![4] **7.** Yalancı (ve) günahkâr herkesin vay hâline! **8.** O, kendisine *tilavet* edilen (okunup aktarılan) Allah'ın ayetlerini duyar da sonra kibirlenerek sanki hiç onları duymamış gibi (küfründe) direnir.[5] İşte onu elem verici bir azapla müjdele! **9.** Ayetlerimizden bir şey öğrendiği zaman onlarla alay eder. İşte onlara küçük düşürücü bir azap vardır. **10.** Arkalarından da cehennem vardır. Kazandıkları şeyler de Allah'ın peşi sıra edindikleri dostlar da onlara hiçbir yarar sağlamaz. Onlar için büyük azap vardır. **11.** İşte bu (Kur'an) bir rehberdir. Rablerinin ayetlerini inkâr edenlere gelince, onlara en kötüsünden elem verici bir azap vardır.

▾ *Surenin 12-20. ayetlerinde Yüce Allah'ın insanlara olan lütuflarından bir kısmı, müminlerin bağışlayıcı olmaları gerektiği, sorumlulukların şahsiliği, İsrailoğulları'nın olumsuz tavırları, Hz. Muhammed'e yönelik çeşitli emirler, zalimlerin durumu dile getirilmektedir.*

12. (O) Allah ki emri gereğince içinde gemilerin yüzmesi ve lütfedip verdiği rızkı aramanız için, (ayrıca) şükredesiniz diye denizi sizin hizmetinize vermiştir.[6] **13.** O, göklerde ve yerde ne varsa hepsini, kendi katından (bir lütuf olarak) size boyun eğdirmiştir. Şüphesiz ki bunda düşünen bir toplum için dersler vardır.

---

1 Mukatta'a harfleri hakkında bilgi için bkz. Bakara 2:1, dipnot 1.

2 Benzer mesajlar: Bakara 2:164; Âl-i İmrân 3:190; Yûnus 10:6; Mü'minûn 23:80; Nûr 24:44; Furkân 25:62.

3 Benzer mesajlar: Bakara 2:252; Âl-i İmrân 3:108.

4 Benzer mesajlar: A'râf 7:185; Yûnus 10:32; Mürselât 77:50.

5 Benzer mesajlar: Lokmân 31:6; Fussilet 41:5.

6 Benzer mesajlar: Nahl 16:14; Fâtır 35:12.

14. İman edenlere söyle: Allah'ın (ceza) günlerinin geleceğini ummayanları bağışlasınlar![1] Sonunda (Allah) her topluma kazandıklarının karşılığını verecektir. **15.** Kim iyi bir iş yaparsa (bu) kendi lehinedir. Kim de kötülük yaparsa kendi aleyhinedir.[2] Sonra sadece Rabbinize döndürüleceksiniz. **16.** Yemin olsun ki biz, İsrailoğulları'na Kitap, (doğru) hüküm (verme yeteneği) ve peygamberlik vermiştik. Onlara temiz şeylerden rızık vermiş ve onları âlemlere (inançsızlara) üstün kılmıştık. **17.** İş(lerle) ilgili onlara apaçık deliller vermiştik. (Ancak) onlar, kendilerine ilim geldikten sonra, aralarındaki kıskançlık yüzünden ayrılığa düşmüşlerdi.[3] Şüphesiz ki Rabbin, anlaşmazlığa düştüğü şeyler hakkında kıyamet günü aralarında hükmedecektir.[4] **18.** Sonra da seni iş (din) konusunda bir *şeriat*[5] (kanun) sahibi kıldık. Sen ona uy;[6] bilmeyenlerin isteklerine uyma!

قُل لِّلَّذِينَ آمَنُوا يَغْفِرُوا لِلَّذِينَ لَا يَرْجُونَ أَيَّامَ اللَّهِ لِيَجْزِيَ
قَوْمًا بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿١٤﴾ مَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلِنَفْسِهِ
وَمَنْ أَسَاءَ فَعَلَيْهَا ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُمْ تُرْجَعُونَ ﴿١٥﴾ وَلَقَدْ
آتَيْنَا بَنِي إِسْرَائِيلَ الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ وَالنُّبُوَّةَ وَرَزَقْنَاهُم
مِّنَ الطَّيِّبَاتِ وَفَضَّلْنَاهُمْ عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿١٦﴾ وَآتَيْنَاهُم بَيِّنَاتٍ
مِّنَ الْأَمْرِ فَمَا اخْتَلَفُوا إِلَّا مِن بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْعِلْمُ بَغْيًا
بَيْنَهُمْ ۚ إِنَّ رَبَّكَ يَقْضِي بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ
يَخْتَلِفُونَ ﴿١٧﴾ ثُمَّ جَعَلْنَاكَ عَلَىٰ شَرِيعَةٍ مِّنَ الْأَمْرِ فَاتَّبِعْهَا
وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٨﴾ إِنَّهُمْ لَن يُغْنُوا عَنكَ
مِنَ اللَّهِ شَيْئًا ۚ وَإِنَّ الظَّالِمِينَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ ۖ وَاللَّهُ
وَلِيُّ الْمُتَّقِينَ ﴿١٩﴾ هَٰذَا بَصَائِرُ لِلنَّاسِ وَهُدًى وَرَحْمَةٌ لِّقَوْمٍ
يُوقِنُونَ ﴿٢٠﴾ أَمْ حَسِبَ الَّذِينَ اجْتَرَحُوا السَّيِّئَاتِ أَن نَّجْعَلَهُمْ
كَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَوَاءً مَّحْيَاهُمْ وَمَمَاتُهُمْ
ۚ سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ ﴿٢١﴾ وَخَلَقَ اللَّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ
وَلِتُجْزَىٰ كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٢٢﴾

19. Şüphesiz ki onlar Allah'tan (gelecek olanda) senden hiçbir şey gideremezler. Şüphesiz ki zalimler birbirlerinin dostlarıdır; Allah da *muttaki*lerin (duyarlı olanların) dostudur.[7] **20.** Bu (Kur'an), bütün insanlar için öngörüler, (ayrıca) kesin bir şekilde inanan toplum için bir rehber ve rahmettir.[8]

Surenin 21-26. ayetlerinde kötülerle iyilerin bir tutulmayacağı, her şeyin bir amaçla yaratıldığı, inkârcıların tutarsızlığı, Allah'ın kudreti dile getirilmektedir.

21. Yoksa kötülük işleyenler ölümlerinde ve hayatlarında kendilerini, iman edip iyi işler yapanlarla bir mi tutacağımızı sandılar? Ne kötü hüküm veriyorlar![9] **22.** Allah gökleri ve yeri bir amaç ile yaratmıştır. Böylece herkese kazandığının karşılığı verilecektir. Onlara haksızlık edilmeyecektir.

---

[1] Buradaki bağışlanma duası esasında bu kişilerin bağışlanmaya müsait bir hale gelmeleriyle ilgili olmalıdır. Aksi takdirde Tevbe 9:113'te ifade edildiği üzere, şirk üzere ölenlerin bağışlanması için duada bulunmak yasaklanmıştır. Konu eğer duygusal bir boyutta düşünülürse, bu defa da Hz. İbrahim'in ve Hz. İsa'nın şefkat içerikli ifadeleri hatırlanabilir. Benzer mesajlar: Mâide 5:118; İbrahim 14:36.

[2] Bu mesaj Bakara 2:134, 141, 272, 286, En'âm 6:52, 164, İsrâ 17:13-15, Lokmân 31:33, Fâtır 35:18, Zümer 39:7, Fussilet 41:46, Necm 53:38-39 ve Zilzâl 99:7-8. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

[3] Benzer mesajlar: Bakara 2:213; Âl-i İmrân 3:19; Yûnus 10:93; Şûrâ 42:14; Beyyine 98:4.

[4] Benzer mesajlar: Bakara 2:113; Yûnus 10:93; Nahl 16:124; Secde 32:25.

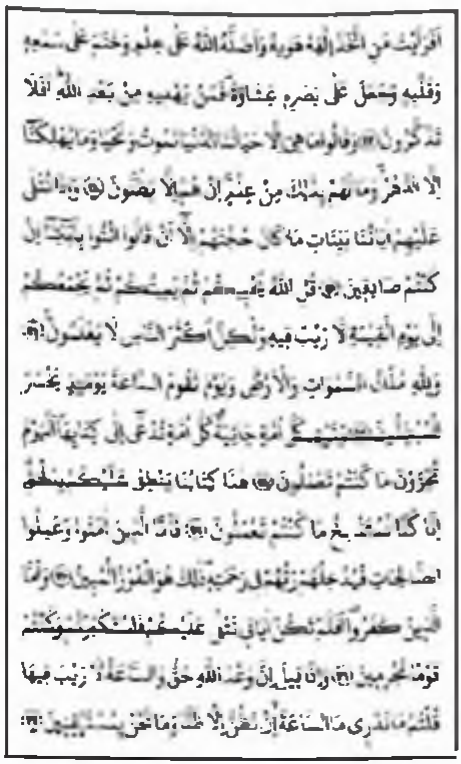
[5] *Şeriat* kelimesi Arap dilinde sözlük olarak "su kaynağına giden yol", "insanların ırmaklardan ve benzeri şeylerden su almaya vardıkları yer" anlamına gelmektedir. Bu anlamıyla "şeriat", suyun canlı hayat için vazgeçilmezliği noktasında insan hayatı için huzur ve sosyal refah yolunu gösteren ahlaki ve pratik hayata dair kurallar sistemini ifade eden "kanun", "hukuk", "dini ve dünyevi bir nizam", "hayata dair emirler", "ilkeler", "esaslar", "prensipler" gibi anlamlar içermektedir.

[6] Vahye uymayla ilgili ayetler için bkz. Âl-i İmrân 3:103, dipnot 1.

[7] Benzer mesajlar: Bakara 2:257; Âl-i İmrân 3:68; Mâide 5:55-56; En'âm 6:127.

[8] Benzer mesaj: A'râf 7:203.

[9] Benzer mesaj: Kalem 68:36.

23. Arzusunu ilahı edineni[1] ve Allah'ın (kendi katındaki) bir bilgiye göre saptırdığı, işitme (duyu)sunu ve kalbini mühürlediği ve gözünün üstüne de perde çektiği kişiyi gördün mü?[2] Şimdi onu, Allah'a rağmen kim doğru yola ulaştırabilir ki![3] (Gerçeği) hatırlamayacak mısınız? **24.** (İnkârcılar) dediler ki: "Hayat, sadece şu dünya hayatımızdan ibarettir. (Kimimiz) ölürüz, (kimimiz) yaşarız. Bizi, sadece zaman yok eder." Onların bu konuda hiçbir bilgisi yoktur. Onlar, sadece zanda bulunuyorlar.[4]

25. Onlara ayetlerimiz açıkça *tilavet* edildiğinde (okunup aktarıldığında) "Doğruysanız atalarımızı getirin (de görelim)!"[5] demelerinden başka delilleri yoktur. **26.** De ki: "Allah sizi diriltecektir (yaşatacaktır), sonra sizi öldürecektir. Sonra sizi kendisinde şüphe olmayan kıyamet günü bir araya toplayacaktır." Fakat insanların çoğu (bunu) bilmezler.

Surenin 27-37. ayetlerinde Yüce Allah'ın mutlak otoritesi, iman edenlerle inkâr edenlerin akıbeti, inkârcıların Son Saat'le ilgili düşünceleri ve Yüce Allah'ın mutlak gücü ifade edilmektedir.

27. Göklerin ve yerin otoritesi yalnızca Allah'a aittir. O (Son) Saat'in gerçekleşeceği gün var ya, batıla sapanlar işte o gün kaybedeceklerdir. **28.** O gün her ümmeti, diz çökmüş olarak görürsün. Her ümmet, kendi kitabına çağrılacaktır. (Onlara şöyle denecektir:) "Bugün size (dünyada) yaptıklarınızın karşılığı verilmektedir! **29.** Bu, size gerçeği söyleyen kitabımızdır."[6] Şüphesiz ki biz yaptıklarınızı kaydediyorduk. **30.** İnanıp iyi işler yapanlara gelince, Rableri onları merhametine koyacaktır. Asıl apaçık kurtuluş işte budur. **31.** Kâfir olanlara gelince, onlara "Ayetlerim size *tilavet* edilmemiş (okunup aktarılmamış) mıydı? Siz de kibirlenip suçlu bir toplum olmuştunuz (değil mi?)" denecektir. **32.** (Onlara) "Allah'ın vaadi gerçektir; o (Son) Saat'te de hiçbir şüphe yoktur." dendiği zaman, "O (Son) Saat'in ne olduğunu bilmiyoruz; (o konuda) sadece zanda bulunuyoruz;[7] asla ikna edilmiş değiliz!" demiştiniz.[8]

---

1 Benzer mesaj: Furkân 25:43. Bu cümle "İlahını arzusu edineni gördün mü?" şeklinde de tercüme edilebilir.

2 Kalplerin mühürlenmesiyle ilgili bkz. Bakara 2:7.

3 Yüce Allah'ın saptırdığının yani sapma kararı verenin bu kararını onayladığı hiç kimsenin artık doğru yola ulaşamayacağıyla ilgili benzer mesajlar: A'râf 7:186; Ra'd 13:33; Rûm 30:29; Zümer 39:23, 36; Mü'min 40:33.

4 Benzer mesajlar: En'âm 6:116, 148; Yûnus 10:36, 66; Necm 53:28.

5 Benzer mesaj: Duhân 44:36.

6 Burada sözü edilen "kitap", Mü'minûn 23:62'deki gibi dünyada "Kur'an", mahşerde ise "amel defteri"dir.

7 Bu ifade şöyle de anlaşılabilir: "O (Son) Saat'in ne olduğunu bilmiyoruz; (bunun) bir tahminden ibaret olduğunu sanıyoruz; (onun hakkında) asla ikna edilmiş değiliz!"

8 Benzer mesajlar: Kehf 18:36; Fussilet 41:50.

33. Onların yaptığı kötülükler (o gün) açığa çıkmış, alay etmiş oldukları şey kendilerini kuşatmış (olacak)tır.[1] **34.** (Onlara) şöyle denecektir: "Siz bugüne kavuşacağınızı unuttuğunuz gibi biz de bugün sizi unutuyoruz.[2] Barınağınız ateştir; sizin için asla yardımcılar da yoktur!" **35.** Bunun sebebi şudur: "Siz Allah'ın ayetleriyle alay ettiniz; dünya hayatı sizi aldattı."[3] Bugün ondan (ateşten) çıkarılmayacaklardır ve onların (Allah'ı) hoşnut etmeleri de istenmeyecektir.[4] **36.** *Hamd* (övgü), yalnızca göklerin Rabbi, yerin Rabbi yani bütün âlemlerin Rabbi olan Allah'a aittir. **37.** Göklerde ve yerde büyüklük yalnızca O'na aittir. O güçlüdür, doğru hüküm verendir.

46. AHKÂF SURESİ

35 AYET

Mekke döneminde indirilen, 35 ayetten oluşan, adını 21. ayette geçen ve "Ahkâflılar" anlamındaki *el-ahkâf* kelimesinden alan Ahkâf suresi inişte 86, mushaf sırasında ise 46. suredir.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

▾*Surenin 1-14. ayetlerinde vahyin kaynağına, evrenin yaratılışına, putperestlerin kabullerine, inkârcıların iftiralarına, Muhammed'e ve vahye karşı tutumlarına, istikamet sahibi olanların güzel sonuna dair bilgiler verilmektedir.*

1. *Hâ. Mîm.*[5] **2.** (Bu) Kitabın indirilişi, güçlü, doğru hüküm veren Allah'tandır.

3. Biz gökleri, yeri ve ikisi arasında bulunanları ancak ve ancak bir amaç ile[6] ve belirli bir süre için yarattık. Kâfir olanlar, uyarıldıkları şeylerden yüz çevirmektedir. **4.** De ki: "Allah'ın peşi sıra yalvardığınız şeyleri (ortaklarınızı) bir düşünsenize!" Yerden neyi yaratmışlar bana gösterin veya göklerle ilgili (onların yaratılışında) onların ortaklığı mı varmış! Doğruysanız bundan önce (size indirilmiş) bir kitap veya bir bilgi kalıntısı (varsa onu) bana getirin![7] **5.** Kıyamet gününe kadar kendisine cevap veremeyecek kişilere Allah'ın peşi sıra yalvarandan daha sapkın kim olabilir ki! (Oysa) onlar, bunların (müşriklerin) yalvarmalarından habersizdir.[8]

---

[1] Benzer mesaj: Zümer 39:48.

[2] Burada sözü edilen unutma hak edenlerin azapta bırakılmaları anlamındadır. Çünkü Meryem 19:64 ve Tâhâ 20:52'de belirtildiği üzere Yüce Allah unutkan değildir. Benzer mesajlar: A'râf 7:51; Tevbe 9:67; Tâhâ 20:126; Secde 32:14; Haşr 59:19.

[3] Benzer mesaj: Hadid 57:14.

[4] Benzer mesajlar: Nahl 16:84; Mü'minûn 23:108; Neml 27:85; Rûm 30:57; Mü'min 40:52; Kâf 50:28; Tahrîm 66:7; Kıyamet 75:15-16; Mürselât 77:35-36.

[5] Mukatta'a harfleri hakkında bilgi için bkz. Bakara 2:1, dipnot 1.

[6] Yaratılışın amacıyla ilgili ayetler için bkz. Duhân 44:39, dipnot 9.

[7] Benzer mesaj: Fâtır 35:40.

[8] Bu ayetteki *men* edatı gereği Yüce Allah'ın dışında yalvarılan kişilerin kendilerine yalvaranları duymadığı, insanlara, ölülere vs. yalvaranlardan daha sapkın hiç kimsenin olmadığı bildirilmektedir.

وَإِذَا حُشِرَ النَّاسُ كَانُوا لَهُمْ أَعْدَاءً وَكَانُوا بِعِبَادَتِهِمْ كَافِرِينَ ﴿٦﴾
وَإِذَا تُتْلَىٰ عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلْحَقِّ لَمَّا
جَاءَهُمْ هَٰذَا سِحْرٌ مُبِينٌ ﴿٧﴾ أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ قُلْ إِنِ افْتَرَيْتُهُ
فَلَا تَمْلِكُونَ لِي مِنَ اللَّهِ شَيْئًا هُوَ أَعْلَمُ بِمَا تُفِيضُونَ فِيهِ
كَفَىٰ بِهِ شَهِيدًا بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ وَهُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿٨﴾ قُلْ
مَا كُنْتُ بِدْعًا مِنَ الرُّسُلِ وَمَا أَدْرِي مَا يُفْعَلُ بِي وَلَا بِكُمْ إِنْ أَتَّبِعُ
إِلَّا مَا يُوحَىٰ إِلَيَّ وَمَا أَنَا إِلَّا نَذِيرٌ مُبِينٌ ﴿٩﴾ قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ كَانَ
مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَكَفَرْتُمْ بِهِ وَشَهِدَ شَاهِدٌ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ عَلَىٰ مِثْلِهِ
فَآمَنَ وَاسْتَكْبَرْتُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿١٠﴾ وَقَالَ
الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ آمَنُوا لَوْ كَانَ خَيْرًا مَا سَبَقُونَا إِلَيْهِ
وَإِذْ لَمْ يَهْتَدُوا بِهِ فَسَيَقُولُونَ هَٰذَا إِفْكٌ قَدِيمٌ ﴿١١﴾ وَمِنْ قَبْلِهِ
كِتَابُ مُوسَىٰ إِمَامًا وَرَحْمَةً وَهَٰذَا كِتَابٌ مُصَدِّقٌ لِسَانًا عَرَبِيًّا
لِيُنْذِرَ الَّذِينَ ظَلَمُوا وَبُشْرَىٰ لِلْمُحْسِنِينَ ﴿١٢﴾ إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا
اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوا فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿١٣﴾ أُولَٰئِكَ
أَصْحَابُ الْجَنَّةِ خَالِدِينَ فِيهَا جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٤﴾

6. İnsanlar (mahşerde) toplandıkları zaman, (tapanlar) onlara (taptıklarına) düşman kesilir ve kendilerine kulluk ettiklerini inkâr ederler.[1] **7.** Onlara ayetlerimiz apaçık *tilavet* edildiği (okunup aktarıldığı) zaman, kendilerine geldiğinde gerçeği inkâr edenler "Bu, apaçık bir büyüdür!" demişlerdi. **8.** Yoksa "Onu (Muhammed) uydurdu"[2] mu diyorlar! De ki: "Ben onu uydurursam, Allah tarafından bana gelecek şeyi (azabı) savmaya gücünüz yetmez. O, sizin (Kur'an) hakkında yaptığınız taşkınlıkları çok iyi bilendir. Benimle aranızda şahit olarak O (Allah) yeter. O çok bağışlayandır, çok merhametlidir."

9. De ki: "Ben elçilerden bir türedi (ilk defa gönderilen) değilim.[3] Bana ve size ne yapılacağını da bilmiyorum.[4] Ben, bana vahyolunandan başkasına uymam.[5] Ben ancak apaçık bir uyarıcıyım." **10.** De ki: "Hiç düşündünüz mü; ya bu (Kur'an) Allah katından ise ve siz de onu inkâr etmişseniz,[6] İsrailoğulları'ndan bir şahit de bunun benzerini görüp inandığı hâlde siz yine de kibirlenmişseniz (hâliniz nasıl olacak)?" Şüphesiz ki Allah zalimler topluluğunu doğru yola ulaştırmaz. **11.** Kâfir olanlar, iman edenler için şöyle demişlerdi: "Bu iş bir iyilik olsaydı, onlar bizi geçemezlerdi." Onlar (kâfirler) bununla doğru yola ulaşmayı istemedikleri için "Bu, eski bir iftiradır!" diyeceklerdir. **12.** Kendisinden (Kur'an'dan) önce, bir önder ve bir rahmet olarak Musa'nın Kitabı vardır. Bu (Kur'an) da haksızlık edenleri uyarmak ve güzel davrananlara müjde olmak üzere Arap diliyle[7] indirilmiş, (önceki vahiyleri) doğrulayıcı bir kitaptır. **13.** Şüphesiz ki "Rabbimiz Allah'tır." deyip sonra doğru yolda olanlara korku yoktur ve onlar üzülmeyecek de.[8] **14.** Onlar cennet halkıdır. (Dünyada) yapmış olduklarına karşılık orada *ebedî* kalacaklardır.

---

1 Bu ayet "tapınılanların tapanlara düşman kesileceği" şeklinde de anlamlandırılabilir. Benzer mesajlar: Yûnus 10:28-29; İbrâhîm 14:22; Nahl 16:86; Meryem 19:82; Furkân 25:18-19; Kasas 28:63; 'Ankebût 29:25; Rûm 30:13; Sebe' 34:41; Fâtır 35:14.

2 Hz. Muhammed'e "müfteri/iftiracı" suçlamasıyla ilgili benzer mesajlar: Yûnus 10:38; Hûd 11:13; Nahl 16:101; Enbiyâ 21:5; Furkân 25:4; Secde 32:3; Sebe' 34:8; Şûrâ 42:24.

3 Bu cümle Hz. Muhammed'in ilk peygamber olmadığını, ondan önce nice peygamberlerin gelip geçtiğini, dolayısıyla hiçbir şekilde *bid'at* üretmediğini ortaya koymaktadır.

4 Yüce Allah Hz. Muhammed'in gaybı bilemeyeceği gerçeğini bu cümlede de ifade etmekte, böylece gelecekte herhangi bir şeyin olacağını bildiğini söyleyen her kim olursa, hepsinin bu ayete aykırı bir söylemde bulunduğunu ortaya koymuş olmaktadır. Ayette, hiç kimsenin mahşerle ilgili herhangi bir garantisinin olamayacağı bildirilmektedir.

5 Vahye uymayla ilgili ayetler için bkz. Âl-i İmrân 3:103, dipnot 1.

6 Benzer mesaj: Fussilet 41:52.

7 Bu cümle her kitabın, onu tebliğ eden peygamberin ve ilk muhatapların diliyle indirildiği gerçeğini desteklemektedir. Bu cümle Yûsuf 12:2, İbrâhîm 14:4, Nahl 16:103, Şu'arâ 26:195 ve Fussilet 41:44. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

8 Benzer mesaj: Fussilet 41:30.

Surenin 15-20. ayetlerinde ana babaya yönelik çocukların görevleri, annelerin çektiği sıkıntılar, yetişkin olduğunda hayırlı bir evladın nasıl bir tavır sergileyeceği, buna karşılık hayırsız bir evladın ne türden saçma ve saygısız tavırlar içerisine gireceği dile getirilmektedir.

15. Biz insana, ana babasına iyilik etmesini emrettik.[1] Annesi onu zahmetle taşıdı ve zahmetle doğurdu.[2] Taşınması ile sütten kesilmesi otuz aydır.[3] Sonunda insan, yetişkinlik çağına ve kırk yaşına varınca der ki: "Rabbim! Bana ve ana babama verdiğin nimet(ler)e şükretmemde ve razı olacağın iyi iş(ler) yapmamda beni başarılı kıl! Benim için de soyumda iyiliği devam ettir![4] Ben sana döndüm. Elbette ki ben müslümanlardanım." **16.** İşte, yaptıklarının en iyisini kabul edeceğimiz[5] ve günahlarını bağışlayacağımız bu kişiler cennet halkı arasındadır. Bu, kendilerine verilen doğru bir söz olarak (böyledir). **17.** Ana babasına "Öf! Benden önce nice nesiller gelip geçmişken, bana (tekrar) diriltilmemi mi vadediyorsunuz?" diyen kişiye, onlar (ana babası) Allah'ın yardımına sığınarak "Yazıklar olsun sana! Allah'ın vaadinin gerçek olduğuna inan!" dediklerinde o, "Bu, öncekilerin masallarından başka bir şey değildir!" der.

18. İşte onlar, kendilerinden önce geçen cinler ve insanlardan oluşan ümmetler hakkında (uygulanacak azap) sözü kendileri için de gerçekleşmiş olanlardır.[6] Şüphesiz ki onlar kaybedenlerdi. **19.** Herkesin yaptıklarına göre dereceleri vardır.[7] Sonunda (Allah) onlara yaptıklarının (karşılığını) verecektir; onlara haksızlık edilmeyecektir. **20.** Kâfir olanlar ateşe sunulacakları gün (onlara şöyle denecektir):[8] "Dünyadaki hayatınızda bütün güzel şeylerinizi harcadınız; onlardan yararlandınız.[9] Bugün ise yeryüzünde haksız olarak kibirlenmeniz ve yoldan çıkmanızdan dolayı küçük düşürücü bir azapla cezalandırılacaksınız!"

---

[1] Benzer mesajlar: Bakara 2:83; Nisâ 4:36; En'âm 6:151; İsrâ 17:23-24; Meryem 19:14, 32; 'Ankebût 29:8; Lokmân 31:14.

[2] Benzer mesajlar: 'Ankebût 29:8; Lokmân 31:14.

[3] Yüce Allah Lokmân 31:14'te çocuğun annesini emme süresinin iki yıl olduğunu söylemektedir ki bu ifade Bakara 2:233 ile aynıdır. Bu arada Ahkâf 46:15'te hamilelik ile sütten ayrılmanın toplam süresinin 30 ay olduğu ifade edilerek çocukların iki yıl (24 ay) civarında emzirilmesi gerektiği anlaşılmaktadır. Aradaki "altı aylık" zaman farkı ise bir çocuğun ana rahminde altı ay kaldıktan sonra en erken doğabileceği süreyi işaret etmektedir.

[4] Bu cümle "Neslimi de iyi işlerde (daim) eyle!" şeklinde de tercüme edilebilir. Hz. İbrahim ve Hz. İsmail'in dilinden benzer bir dua için bkz. Bakara 2:128.

[5] Benzer mesajlar: Tevbe 9:121; Nahl 16:96, 97; Nûr 24:38; 'Ankebût 29:7; Zümer 39:35.

[6] Benzer mesajlar: Hûd 11:119; Secde 32:13; Yâsîn 36:7; Fussilet 41:25.

[7] Benzer mesaj: En'âm 6:132.

[8] Benzer mesaj: Ahkâf 46:34.

[9] İnkarcılıkla ölenlerin dünyada yapıp ettikleri iyiliklerin karşılığını bu dünyada bitirdikleri ifade edilmektedir.

وَاذْكُرْ أَخَا عَادٍ إِذْ أَنذَرَ قَوْمَهُ بِالْأَحْقَافِ وَقَدْ خَلَتِ النُّذُرُ
مِن بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ
عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿٢١﴾ قَالُوا أَجِئْتَنَا لِتَأْفِكَنَا عَنْ آلِهَتِنَا فَأْتِنَا
بِمَا تَعِدُنَا إِن كُنتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٢٢﴾ قَالَ إِنَّمَا الْعِلْمُ عِندَ اللَّهِ
وَأُبَلِّغُكُم مَّا أُرْسِلْتُ بِهِ وَلَٰكِنِّي أَرَاكُمْ قَوْمًا تَجْهَلُونَ ﴿٢٣﴾
فَلَمَّا رَأَوْهُ عَارِضًا مُّسْتَقْبِلَ أَوْدِيَتِهِمْ قَالُوا هَٰذَا عَارِضٌ
مُّمْطِرُنَا ۚ بَلْ هُوَ مَا اسْتَعْجَلْتُم بِهِ ۖ رِيحٌ فِيهَا عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٢٤﴾
تُدَمِّرُ كُلَّ شَيْءٍ بِأَمْرِ رَبِّهَا فَأَصْبَحُوا لَا يُرَىٰ إِلَّا مَسَاكِنُهُمْ ۚ
كَذَٰلِكَ نَجْزِي الْقَوْمَ الْمُجْرِمِينَ ﴿٢٥﴾ وَلَقَدْ مَكَّنَّاهُمْ فِيمَا إِن
مَّكَّنَّاكُمْ فِيهِ وَجَعَلْنَا لَهُمْ سَمْعًا وَأَبْصَارًا وَأَفْئِدَةً فَمَا أَغْنَىٰ
عَنْهُمْ سَمْعُهُمْ وَلَا أَبْصَارُهُمْ وَلَا أَفْئِدَتُهُم مِّن شَيْءٍ إِذْ كَانُوا
يَجْحَدُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَحَاقَ بِهِم مَّا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٢٦﴾
وَلَقَدْ أَهْلَكْنَا مَا حَوْلَكُم مِّنَ الْقُرَىٰ وَصَرَّفْنَا الْآيَاتِ لَعَلَّهُمْ
يَرْجِعُونَ ﴿٢٧﴾ فَلَوْلَا نَصَرَهُمُ الَّذِينَ اتَّخَذُوا مِن دُونِ اللَّهِ قُرْبَانًا
آلِهَةً ۖ بَلْ ضَلُّوا عَنْهُمْ ۚ وَذَٰلِكَ إِفْكُهُمْ وَمَا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿٢٨﴾

▼ *Surenin 21-28. ayetlerinde Hz. Hud'un ve Âd kavminin kıssası, bu topluluğun azapla alay etişleri, feci sonları, Yüce Allah'ın diğer bazı saplkın toplulukları da cezalandırdığına dikkat çekilmektedir.*

21. Âd (kavmin)in kardeşini (Hud'u) an![1] Zira o, kendinden önce ve sonra uyarıcıların geçtiği Ahkaf[2] bölgesindeki kavmini "Allah'tan başkasına kulluk etmeyin! Şüphesiz ki üzerinize gelecek büyük bir günün azabından korkuyorum!" diye uyarmıştı. **22.** (Kavmi) "Sen bizi ilahlarımızdan çevirmek için mi bize geldin?[3] Doğru söyleyenlerdensen bize vadettiğini bize (başımıza) getir!"[4] demişti. **23.** (Hud ise) "O bilgi yalnızca Allah'ın katındadır. Ben size, bana gönderilen şeyi ulaştırıyorum. Fakat sizin cahil bir topluluk olduğunuzu görüyorum!" demişti. **24.** Sonunda onu (kasırgayı), vadilerine doğru yayılan bir bulut[5] şeklinde görünce (sevinçle) "Bu, bize yağmur yağdıracak yayılan bir buluttur!" demişlerdi. (Hud ise) "Hayır! O, sizin acele istediğiniz şeydir (azaptır). İçinde elem verici azap bulunan bir rüzgârdır!" (demişti). **25.** O (rüzgâr), Rabbinin emriyle her şeyi yıkar, mahveder. Nitekim (kasırga gelince) evlerinden başka bir şey görülemez olmuştu. İşte biz, suçlu toplumu böyle cezalandırırız. **26.** Yemin olsun ki onlara, size vermediğimiz güç ve servet vermiştik. Kendilerine işitme (duyusu), gözler ve kalpler vermiştik. Fakat işitme (duyusu), gözleri ve kalpleri kendilerine hiçbir yarar sağlamamıştı. Çünkü Allah'ın ayetlerini (bilerek) inkâr ediyorlardı. Alay ettikleri şey, kendilerini kuşatmış (olacak)tır. **27.** Yemin olsun ki biz çevrenizdeki şehirleri (halklarını) helak etmiştik. (Gerçeğe) dönerler diye ayetleri (onlara) tekrar tekrar açıklamıştık. **28.** Kendilerine yakınlık sağlamak için Allah'ın peşi sıra ilah edindikleri şeyler, onlara yardım etselerdi ya! Hayır! (Tapındıkları şeyler) onlardan kaybolup (gitmiştir). İşte bu, onların yalanı ve uydurup durdukları şeydir.

---

1 Hz. Hud ve Âd kavminin kıssası hakkında bkz. A'râf 7:65-72; Tevbe 9:70; Hûd 11:50-60; İbrâhîm 14:9; Hacc 22:42; Mü'minûn 23:31-41; Furkân 25:38; Şu'arâ 26:123-140; 'Ankebût 29:38; Sâd 38:12; Mü'min 40:31; Fussilet 41:15-16; Ahkâf 46:21-26; Kâf 50:13; Zâriyât 51:41-42; Necm 53:50; Kamer 54:18-22; Hâkka 69:6-8; Fecr 89:6-13.

2 *el-Ahkâf* kelimesi, *el-hukf* kelimesinin çoğuludur ve "kum yığınları", "kum tepecikleri" anlamlarına gelmektedir. Bu bölgenin Umman ve Mühre arasında bir vadi, Şam'da bir dağ, Umman ile Hadramevt arasında bir yer, bütün Yemen toprakları, *Şihr* denen bölge olduğu yönünde yorumlar mevcuttur.

3 Burada geçen *te'fike* fiili "çevirmek", "döndürmek", "alıkoymak", "vazgeçirmek", "soğutmak" gibi anlamlar içermekte, inkarcı taklitçilerin atalar dininden ayrılmama kararlılığını içermektedir. Benzer mesajlar: A'râf 7:70; Yûnus 10:78.

4 Benzer mesajlar: A'râf 7:70, 77; Enfâl 8:32; Hûd 11:32; 'Ankebût 29:29.

5 Buradaki *'ârıdan* kelimesi "bir tarafı görülen" anlamında ufukta yerden çıktığı sanılan siyah bir "bulut", "gökyüzünün bir tarafında gözüküp daha sonra kaybolan, gizli kalan bulut, kasırga" demektir. Burada kastedilen, Âd kavmini helak etmiş olan korkunç kasırgadır.

▼*Surenin 29-35. ayetlerinde cinlerin vahiy dinlemek üzere Hz. Muhammed'e yönlendirildiği, onların da davet bildirimleri, evrenin yaratılışı, dünya hayatının çok kısa olduğunu sanacakları ve yoldan çıkmış olanlardan başkasının helak edilmeyeceği bildirilmektedir.*

29. Hani cinlerden bir grubu, Kur'an'ı dinlemeleri için sana yönlendirmiştik.[1] (Kur'an'ı dinlemeye) hazır olduklarında (birbirlerine) "Susun!" demişler,[2] (dinlemeleri) bitince uyarıcılar olarak toplumlarına dönmüşlerdi.[3] **30.** (O cinler) şöyle demişlerdi: "Ey kavmimiz! Şüphesiz ki biz Musa'dan sonra indirilen, kendinden öncekini(n aslını) doğrulayan, gerçeğe ve doğru yola ulaştıran bir kitap dinledik. **31.** Ey kavmimiz! Allah'ın davetçisine (çağrısına) cevap verin ve O'na iman edin ki günahlarınızı bağışlasın ve sizi elem verici bir azaptan korusun. **32.** (Ancak) kim Allah'ın davetçisine (çağrısına) cevap vermezse, bilsin ki kimse O'nu yeryüzünde elbette aciz bırakamaz[4] ve böylesi kişilerin O'nun peşi sıra dostları da olamaz. İşte onlar apaçık bir sapkınlığın içindedir."

33. Gökleri ve yeri yaratan, bunları yaratmakla yorulmayan[5] Allah'ın, ölüleri diriltmeye de gücünün yeteceğini hiç mi düşünmediler?[6] Evet; şüphesiz ki O, her şeye gücü yetendir.[7] **34.** Ateşe sunulacakları gün, kâfir olanlara "Bu (diriltilme) gerçek değil miymiş!" (diyecek), onlar da "Rabbimize yemin olsun: Evet (gerçekmiş)!" diyeceklerdir. (Allah:) "İnkâr ettiğinizden dolayı azabı tadın!" diyecektir. **35.** Elçilerden kararlılık sahibi olanların sabrettiği gibi sen de sabret! Onlar (inkârcılar) hakkında acele etme! Vadedildikleri azabı gördükleri gün sanki dünyada sadece gündüzün bir saati kadar kaldıklarını sanacaklar.[8] (Bu), bir tebliğdir. Yoldan çıkmış topluluktan başkası helak edilir mi hiç!

---

1 Kehf 18:34 ve Cinn 72:1'de de geçen *nefer* kelimesi "üçten ona", "ondan kırka" kadar veya "on kişiden az bir topluluk" anlamına gelmektedir. Anlaşılan o ki cinlerden az bir grup vahiy dinlemek üzere Hz. Muhammed'e yönlendirilmişti. Benzer mesaj: Cinn 72:1-2.

2 Bu ifade cinlerin vahiy dinlerken seslerin kesilmesini istemeleri ve okuma bitinceye kadar beklemeleri mesajını içermektedir. Bu noktadaki tutumları Kur'an'ın emrine tamamen uygundur. Çünkü Yüce Allah A'râf 7:204'te bildirdiği gibi "Kur'an kıraat edilirken ona kulak verilmesini ve seslerin kesilmesini" emretmektedir. Fussilet 41:26'da belirtildiği üzere, Kur'an okunurken gürültü yapmak Mekke müşriklerinin vahyin sesini bastırmak amacıyla başvurdukları bir yöntemdi. Demek ki cinler bu noktada Mekke müşriklerinden daha duyarlı davranıyordu.

3 Buradan anlaşılıyor ki dinlenilen ve öğrenilen gerçekler başkalarına da aktarılmalıdır.

4 Benzer mesajlar: En'âm 6:134; Enfâl 8:59; Tevbe 9:2, 3; Yûnus 10:53; Hûd 11:20, 33; Nahl 16:46; Nûr 24:57; 'Ankebût 29:22; Fâtır 35:44; Zümer 39:51; Şûrâ 42:31.

5 Benzer mesajlar: Lokmân 31:28; Kâf 50:15, 38; Vâkı'a 56:62.

6 Benzer mesaj: İsrâ 17:99.

7 Benzer mesajlar: Isrâ 17:99; Yâsîn 83:81-83.

8 Benzer mesajlar: Yûnus 10:45; Tâhâ 20:103; Mü'minûn 23:112-114; Rûm 30:55; Nâzi'ât 79:46.

47. MUHAMMED SURESİ

38 AYET

Medine döneminde indirilen, 38 ayetten oluşan, adını 2 ve 29. ayetlerdeki *Muhammed* kelimesinden alan Muhammed suresi inişte 92, mushaf sırasında ise 47. suredir.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

▼ *Surenin 1-11. ayetlerinde inkâr edenlerin işlerinin boşa gideceği, iman edenlerin durumlarını düzelteceği, savaş ortamı ve sonrasında yapılacaklar, kâfirlerin durumlarının feci olacağı haber verilmektedir.*

1. Kâfir olanların ve (insanları) Allah yolundan alıkoyanların işlerini (Allah) boşa çıkarmış (olacak)tır.[1]

2. İman edip iyi işler yapanların ve Muhammed'e indirilenin Rableri tarafından gerçek olduğuna inananların günahlarını (Allah) örtmüş ve onların durumunu düzeltmiş (olacak)tır. **3.** Bunun sebebi, inkâr edenlerin *bâtıla* uymaları, inananların da Rablerinden gelen gerçeğe uymuş olmalarıdır. İşte böylece Allah insanlara kendilerinden örnekler vermektedir. **4.** (Savaşta) o inkâr edenlerle karşılaştığınız zaman boyunlarını vurun![2] Sonunda o (sağ kalan)ları etkisiz hale getirince bağ(ların)ı sıkıca bağlayın! Savaş sona erince de artık ya karşılıksız serbest bırakma veya fidye (uygulayın)![3] İşte böyle. Allah dileseydi onlardan intikam alırdı. Fakat (bu) sizi birbirinizle denemek içindir. Allah yolunda öldürülenlere gelince, (Allah) onların yaptıklarını asla boşa çıkarmayacaktır. **5.** (Allah) onları (isteklerine) ulaştıracak ve durumlarını düzeltecektir. **6.** Onları, kendilerine tanıttığı cennete yerleştirecektir. **7.** Ey iman edenler! Siz Allah'a (dinine) yardım ederseniz (O da) size yardım eder; ayaklarınızı sağlamlaştırır.[4] **8.** İnkâr edenlere gelince, onların hakkı yıkımdır. (Allah) onların yaptıklarını boşa çıkarmıştır. **9.** Bunun sebebi, Allah'ın indirdiğini beğenmemeleridir. (Allah da) onların işlerini boşa çıkarmıştır. **10.** Kendilerinden öncekilerin sonunun nasıl olduğunu görmek üzere yeryüzünde hiç mi dolaşmadılar? Allah onları yerle bir etmiştir. Kâfirlere de onların benzerleri vardır. **11.** Bu, Allah'ın inananların yardımcısı olmasından dolayıdır. Kâfirlere gelince, onların yardımcıları yoktur.

[1] Mahşerle ilgili ifadelerin, gelecek zaman anlamında yorumlanması gerekir; çünkü bu, bir Kur'an üslubudur.

[2] Bu ayet Bakara 2:190-193, Nisâ 4:89-91, Tevbe 9:5, Hacc 22:39 ve Mümtehine 60:8-9. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

[3] Bu cümle kölelik-cariyelik kurumunun bitirilmesi için çok önemli bir ilkeyi içermektedir. Çünkü kölelerin bedelli veya bedelsiz bırakılmaları bu ayette (Muhammed 47:4) hükme bağlanmıştır. Kölelik ve cariyeliğin bitirilmesiyle ilgili geniş bilgi için bkz. Enfâl 8:67, dipnot 5.

[4] Benzer mesajlar: Bakara 2:214; En'âm 6:34; Yûsuf 12:110; Hacc 22:40; Sâffât 37:171-173; Mü'min 40:51.

Surenin 12-19. ayetlerinde iman edenlerin ve inkâr edenlerin durumu, toplumunun Hz. Muhammed'e alaycı tavrı, Son Saat'in alametlerinin hepsinin geldiği ve Hz. Muhammed'in duası dile getirilmektedir.

12. Şüphesiz ki Allah iman edip iyi işler yapanları, altlarından ırmaklar akan cennetlere koyacaktır. Kâfir olanlar ise (dünyadan) yararlanır, hayvanların yediği gibi yerler. Onların (mahşerdeki) yeri ateştir. **13.** Senin şehrinden –ki (halkı) seni (oradan) çıkarmıştı– daha kuvvetli nice şehirleri yok etmiştik;[1] onlara bir yardım eden de çıkmamıştı. **14.** Rabbi tarafından apaçık bir delil üzere olan kişi, kötü işi kendisine güzel görünen ve heveslerine uyan kimse gibi olur mu hiç! **15.** *Muttaki*lere (duyarlı olanlara) vadedilen cennetin örneği şöyledir: Orada (zamanla) bozulmayan sudan ırmaklar, tadı değişmeyen sütten ırmaklar, içenlere lezzet veren içkiden[2] ırmaklar ve süzme baldan ırmaklar vardır. Orada meyvelerin her çeşidi onlarındır.[3] Rablerinden de bağışlanma vardır. Bu (durum), ateşte *ebedî* kalan ve bağırsaklarını parça parça edecek kaynar su[4] içirilen kimsenin durumu gibi olur mu hiç! **16.** Onlardan seni dinleyenler de vardır.[5] Fakat senin yanından çıkınca kendilerine bilgi verilmiş olanlara "Az önce ne demişti?" diye (alaycılıkla) sorarlar. İşte onlar, kalplerini Allah'ın mühürlediklerdir[6] ve arzularına uyanlardır. **17.** Doğru yolu bulanlara gelince, (Allah) onların hidayetlerini artırır[7] ve onlara *takvâ*larını verir.

18. Onlar, o (Son) Saat'in ansızın kendilerine gelmesinden başka ne bekliyorlar ki![8] Elbette onun alâmetleri gelmiştir.[9] Kendilerine gelip çatınca (gerçeği) hatırlamaları neye yarar![10] **19.** Bil ki Allah'tan başka ilah yoktur. Hem kendi hatanın hem de mümin erkeklerin ve mümin kadınların (hatalarının) bağışlanmasını dile![11] Allah dönüp dolaştığınız yeri de duracağınız yeri de bilir.

---

1 Benzer mesajlar: Rûm 30:9; Fâtır 35:44; Mü'min 40:21, 82; Zuhruf 43:8; Kâf 50:36.

2 Cennetteki içkilerle ilgili bkz. Sâffât 37:47, dipnot 6.

3 Benzer mesajlar: Ra'd 13:35; Nahl 16:31; Yâsin 36:57; Zümer 39:34; Fussilet 41:32; Şûrâ 42:22; Zuhruf 43:71; Duhân 44:55; Kâf 50:35.

4 Benzer mesajlar: Nisâ 4:56; İbrâhim 14:16-17; Hacc 22: 19-20; Mü'minûn 23:104.

5 Benzer mesajlar: En'âm 6:25; İsrâ 17:46; Kehf 18:57; Fussilet 41:5.

6 Kalplerin mühürlenmesiyle ilgili bilgi için bkz. Bakara 2:7, dipnot 2.

7 Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:173; Enfâl 8:2; Tevbe 9:124; Kehf 18:13; Meryem 19:76; Hacc 22:54; Ahzâb 33:22; Fetih 48:4; Müddessir 74:31.

8 Son Saat'in ansızın geleceğiyle ilgili benzer mesajlar: En'âm 6:31, 47; A'râf 7:187; Yûsuf 12:107; Enbiyâ 21:40; Hacc 22:55; Şu'arâ 26:202; 'Ankebût 29:53; Zümer 39:55; Zuhruf 43:66.

9 Geldiği bildirilen alametler "Hz. Muhammed", "Kur'an" veya "Hz. Muhammed'den önceki son peygamber Hz. İsa" olabilir. Bu cümle Son Saat'in yani kıyametin bütün alametlerinin gelip bittiğini belirtmektedir ki ansızın gelecek olan bir olayın artık alameti olamaz.

10 Benzer mesajlar: Nisâ 4:18; En'âm 6:158; Yûnus 10:90-91; Secde 32:29; Sebe' 34:52; Mü'min 40:85; Duhân 44:13.

11 Bu konuda bkz. Mü'min 40:55, dipnot 4.

وَيَقُولُ الَّذِينَ آمَنُوا لَوْلَا نُزِّلَتْ سُورَةٌ ۖ فَإِذَا أُنْزِلَتْ سُورَةٌ
مُحْكَمَةٌ وَذُكِرَ فِيهَا الْقِتَالُ ۙ رَأَيْتَ الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ
مَرَضٌ يَنْظُرُونَ إِلَيْكَ نَظَرَ الْمَغْشِيِّ عَلَيْهِ مِنَ الْمَوْتِ ۖ
فَأَوْلَىٰ لَهُمْ ﴿٢٠﴾ طَاعَةٌ وَقَوْلٌ مَّعْرُوفٌ ۚ فَإِذَا عَزَمَ الْأَمْرُ ۚ فَلَوْ
صَدَقُوا اللَّهَ لَكَانَ خَيْرًا لَّهُمْ ﴿٢١﴾ فَهَلْ عَسَيْتُمْ إِن تَوَلَّيْتُمْ
أَن تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ وَتُقَطِّعُوا أَرْحَامَكُمْ ﴿٢٢﴾ أُولَٰئِكَ
الَّذِينَ لَعَنَهُمُ اللَّهُ فَأَصَمَّهُمْ وَأَعْمَىٰ أَبْصَارَهُمْ ﴿٢٣﴾ أَفَلَا
يَتَدَبَّرُونَ الْقُرْآنَ أَمْ عَلَىٰ قُلُوبٍ أَقْفَالُهَا ﴿٢٤﴾ إِنَّ الَّذِينَ
ارْتَدُّوا عَلَىٰ أَدْبَارِهِم مِّن بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ الْهُدَى ۙ
الشَّيْطَانُ سَوَّلَ لَهُمْ وَأَمْلَىٰ لَهُمْ ﴿٢٥﴾ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا لِلَّذِينَ
كَرِهُوا مَا نَزَّلَ اللَّهُ سَنُطِيعُكُمْ فِي بَعْضِ الْأَمْرِ ۖ وَاللَّهُ
يَعْلَمُ إِسْرَارَهُمْ ﴿٢٦﴾ فَكَيْفَ إِذَا تَوَفَّتْهُمُ الْمَلَائِكَةُ يَضْرِبُونَ
وُجُوهَهُمْ وَأَدْبَارَهُمْ ﴿٢٧﴾ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمُ اتَّبَعُوا مَا أَسْخَطَ
اللَّهَ وَكَرِهُوا رِضْوَانَهُ فَأَحْبَطَ أَعْمَالَهُمْ ﴿٢٨﴾ أَمْ حَسِبَ
الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِم مَّرَضٌ أَن لَّن يُخْرِجَ اللَّهُ أَضْغَانَهُمْ ﴿٢٩﴾

▾Surenin 20-28. ayetlerinde kalplerinde hastalık bulunanların dönekliği, lanete uğratılmaları, şeytanın kendilerini aldatması, ölümleri anında yaşayacakları sıkıntı ve bunun gerekçeleri dile getirilmektedir.

20. İman etmiş olanlar "Keşke savaş hakkında bir sure indirilmiş olsaydı!" derler. Ama hükmü apaçık bir sure indirilip de onda savaştan söz edilince, kalplerinde hastalık bulunanların ölüm baygınlığı geçiren kimsenin bakışı gibi sana baktıklarını görürsün. Onlara yakışan da budur! **21.** (Onların görevi) itaat ve güzel söz(dür). İş ciddiye bindiği zaman Allah'a sadakat gösterselerdi, elbette kendileri için hayırlı olurdu. **22.** Geri dönerseniz, yeryüzünde bozgunculuk yapmaya ve akrabalık bağlarını kesmeye dönmüş olmaz mıydınız?[1] **23.** İşte bunlar, Allah'ın kendilerini lanetlediği, sağırlaştırdığı ve gözlerini kör ettiği kişilerdir.

24. Onlar, Kur'an'ı inceden inceye düşünmüyorlar mı?[2] Yoksa kalpler kilitli mi? **25.** Şüphesiz ki kendilerine doğru yol belli olduktan sonra arkalarına dönenleri şeytan sürüklemiş ve kendilerine ümit vermiştir. **26.** Bunun sebebi, Allah'ın indirdiğinden hoşlanmayanlara "Bazı konularda size itaat edeceğiz!" demeleridir.[3] Allah onların gizlediklerini biliyor. **27.** Ya melekler[4] onların yüzlerine ve sırtlarına vurarak canlarını alırken hâlleri nasıl olacak![5] **28.** Bunun sebebi, onların Allah'ı öfkelendiren şeylere uymaları ve O'nu memnun edecek şeylerden hoşlanmamalarıdır. Bu yüzden (Allah) onların işlerini boşa çıkarmıştır.

▾Surenin 29-38. ayetlerinde kalplerinde nifak/ikiyüzlülük hastalığı bulunanların yanılgıları, dilemesi hâlinde Yüce Allah'ın kendilerini deşifre edebileceği, imtihanın devam edeceği, inkarcıların amellerinin silineceği, kâfir olarak ölenlerin durumu, infak davetine karşı duyarsızlıkları ve cimrilikleri ifade edilmektedir.

29. Kalplerinde hastalık bulunanlar, Allah'ın onların kinlerini ortaya çıkarmayacağını mı sandılar![6]

1 Burada Yüce Allah münafıkların ikiyüzlülüklerine dikkat çekmektedir.

2 Benzer mesajlar: Nisâ 4:82; Mü'minûn 23:68; Sâd 38:29. *Tedebbür*, satırı okuyup satır arasını görebilmek; söylenenden hareketle söylenmek isteneni anlayabilmek, arka plandaki Rabbca anlam örgüsünü ve derin anlam ilişkisini çözebilmek, kelimelerin ve kavramların köküne inebilmek, hayatın geçmiş dönemleriyle ilgili araştırmalar yapıp tedbir almayı başarmak gibi farklı bir okuyuşun adıdır. Bu ayetlerde Kur'an'ı derin derin düşünmeyenler kınanmaktadır.

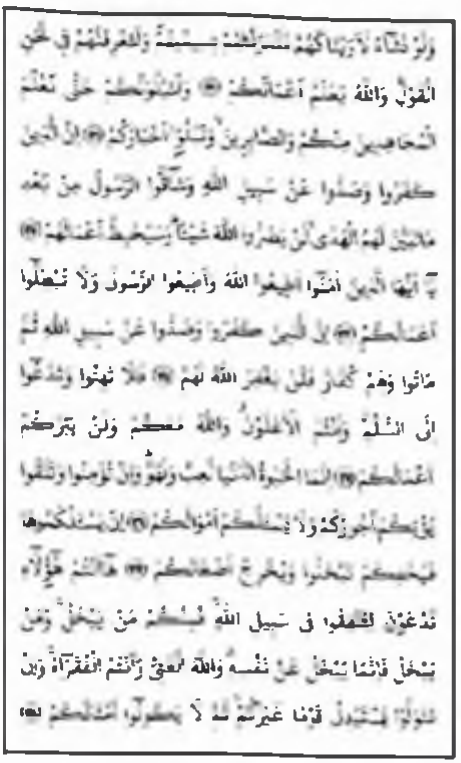
3 Kur'an'daki *zâlike bi* ... şeklindeki kullanımlar bir hükmün veya bir olayın sebebinin ne olduğunu ortaya koymakta, bir anlamda "sebep-sonuç" ilişkisine dikkat çekilmektedir.

4 Ölüm melekleriyle ilgili benzer kullanımlar için bkz. Nisâ 4:97; En'âm 6:61, 93; A'râf 7:37; Enfâl 8:50; Nahl 16:28, 32.

5 En'âm 6:93; Enfâl 8:50.

6 Bu ayetteki mesaj Bakara 2:284, Târık 86:9 ve 'Âdiyât 100:10'da verilen bilgiler ışığında değerlendirilmelidir.

30. Biz dileseydik onları sana gösterirdik, sen de onları yüzlerinden tanırdın; konuşma tarzlarından da tanıyorsun (tanıyor olurdun).[1] Allah işlerinizi bilmektedir. **31.** Sizi mutlaka imtihan edeceğiz; ta ki içinizden *cihad* edenlerle (fedakârlık yapanlarla) sabredenleri bil(dir)ip (ortaya çıkaralım)[2] ve haberlerinizi(n doğruluğunu) deneyelim. **32.** Şüphesiz ki inkar edip (insanları) Allah yolundan alıkoyan ve kendilerine doğru yol belli olduktan sonra Elçiye karşı gelenler, Allah'a asla hiçbir zarar veremeyeceklerdir. İleride onların yaptıklarını boşa çıkaracaktır. **33.** Ey iman edenler! Allah'a itaat edin, Elçiye de itaat edin! İşlerinizi boşa çıkarmayın! **34.** Şüphesiz ki inkar edip (insanları) Allah yolundan alıkoyan ve sonra da kâfir olarak ölenleri Allah asla bağışlamayacaktır.[3] **35.** Savaşta üstün durumdayken gevşeyip barışa çağırmayın (barışa çağırmak zorunda kalmayın)![4] Allah sizinle beraberdir. O, yaptıklarınızı asla eksiltmeyecektir.

36. Dünya hayatı, sadece bir oyun ve eğlenceden ibarettir.[5] İman eder ve *takvâ*lı (duyarlı) davranırsanız (Allah) size ödüllerinizi verecek[6] ve sizden mallarınızın (tamamını) istemeyecektir. **37.** Onları sizden isteseydi ve (buna) sizi zorlasaydı, cimrilik ederdiniz ve (Allah) da sizin kinlerinizi ortaya çıkarmış olurdu. **38.** İşte siz Allah yolunda infaka (vermeye) çağrılıyorsunuz. Sizden cimrilik eden(ler) var. Kim cimrilik ederse sadece kendisine cimrilik etmiş olur. Allah zengindir, siz (O'na) muhtaçsınız.[7] (Allah'a itaatten) yüz çevirirseniz, yerinize sizden başka bir toplum getirir;[8] artık onlar sizin gibi olmazlar.

---

[1] Bu ayet Tevbe 9:101. ayetle birlikte okunmalıdır.

[2] "Yüce Allah'ın bilmesi" ifadesiyle ilgili izahımız ve ilgili ayetler için bkz. Âl-i İmrân 3:140, dipnot 11.

[3] Benzer mesajlar: Bakara 2:161-162, 217; Âl-i İmrân 3:86; Nisâ 4:137, 168; Muhammed 47:34.

[4] Bağlamdan bağımsız olarak ayet şöyle de tercüme edilebilir: "Barışa davet ederken ve siz üstün durumdayken gevşeklik yapmayın!" Buradaki mesaj, şartlar ne olursa olsun barışa yanaşmamak değildir; aksine ilk uyarı "gevşememe"yle ilgilidir. Müminler gevşeklik gösterirlerse bu defa barış istemek zorunda kalırlar ve düşman karşısında herhangi bir varlık gösteremezler. Barış karşıtlığı, adı *İslâm* yani "barış" demek olan bir dinle elbette bağdaşmaz. Dahası Enfâl 8:61 ve Bakara 2:208'de de barış emri verilmektedir. Tevbe 9:25'te de ifade edildiği gibi, bazen müslümanlar sayısal çoğunluklarına bakarak gevşeklik göstermişler ve adeta bozgun yaşamışlardı. İşte Yüce Allah ayetle bu noktada uyarıda bulunmakta ve savaş esnasında gevşeklik göstererek dağılma sürecine girmemelerini ve barış istemek zorunda kalmamalarını müslümanlara öğütlemektedir. Barıştan yana olmamak başka bir şeydir; barışa mecbur kalıp sığınmak bambaşka bir şeydir. Burada sözü edilen durum ikincisidir. Yoksa İslam'ın savaş ve barış konusundaki duruşu gayet açıktır.

[5] Benzer mesaj: Hadîd 57:20.

[6] İman ve takva sahibi olmak "sebep", ödüllerle buluşmak ise "sonuç"tur.

[7] Benzer mesaj: Fâtır 35:15.

[8] Benzer mesajlar: Nisâ 4:133; Mâide 5:54; En'âm 6:133; Tevbe 9:39; Hûd 11:57; İbrâhîm 14:19; Fâtır 35:16.

48. FETİH SURESİ

29 AYET

Medine döneminde indirilen, 29 ayetten oluşan, adını ilk ayette "zafer" anlamındaki *feth* kelimesinden alan Fetih suresi inişte 110, mushaf sırasında 48. suredir.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

• *Suremin 1-10. ayetlerinde Hz. Muhammed'e açık bir zafer verildiği, müminlerin ödüllendirilip inkârcıların cezalandırılacağı, ona biat edenin Yüce Allah'a biat etmiş olacağı olduğu belirtilmektedir.*

1. Şüphesiz ki biz sana (Hudeybiye'de) apaçık bir zafer verdik. **2.** Böylece Allah senin geçmiş ve gelecek günahını bağışlayacak,[1] sana olan nimetini tamamlayacak ve seni doğru yola ulaştıracaktır. **3.** Sana güçlü bir şekilde yardım edecektir. **4.** İmanlarını imanla artırsınlar[2] diye müminlerin kalplerine güven indiren O'dur.[3] Göklerin ve yerin orduları yalnızca Allah'a aittir.[4] Allah bilendir, doğru hüküm verendir. **5.** (Allah) mümin erkeklerle mümin kadınları, içlerinde *ebedî* kalacakları, altlarından ırmaklar akan cennetlere yerleştirecek ve onların günahlarını örtecektir. İşte bu, Allah katında büyük bir kurtuluştur. **6.** Allah hakkında kötü zanda bulunan münafık erkeklere ve münafık kadınlara, müşrik erkeklere ve müşrik kadınlara da azap edecektir. (Müslümanlar için bekledikleri) kötülük çemberi, onların (inkârcıların ve münafıkların) başlarına gelsin![5] Allah onlara gazap etmiş, kendilerini lanetlemiş ve cehennemi kendilerine hazırlamış (olacak)tır; ne kötü varış yeridir (orası)! **7.** Göklerin ve yerin orduları yalnızca Allah'a aittir. Allah güçlüdür, doğru hüküm verendir. **8-9.** Allah'a ve Elçisine iman edesiniz, O'na (Allah'a) saygı gösteresiniz, O'nu yüceltesiniz ve sabah akşam O'nu *tesbih* edesiniz (yüceltesiniz) diye şüphesiz ki biz seni bir şahit, bir müjdeleyici ve bir uyarıcı olarak gönderdik.[6]

1 Benzer mesajlar: Muhammed 47:19; Nasr 110:3.

2 Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:173; Enfâl 8:2; Tevbe 9:124; Kehf 18:13; Meryem 19:76; Hacc 22:54; Ahzâb 33:22; Muhammed 47:17; Müddessir 74:31.

3 Yüce Allah Hz. Muhammed'e vadettiği bütün yardım ve zaferlerin elde edilmesinde müminlerin kalplerine huzur, sükun ve güven verdiğini hatırlatarak müminleri bu davada yalnız bırakmadığını ve onları desteklediğini bildirmektedir. Tevbe 9:26'da da belirtildiği gibi, Huneyn'de de yaşandığı üzere, yardımın en büyüğü kalplere yönelik olan huzur ve güvendir.

4 Benzer mesajlar: Fetih 48:7; Müddessir 74:31.

5 Tevbe 9:98'de de geçen bu ifadede Yüce Allah münafıkların ve müşriklerin "Yüce Allah, Elçisi ve müslümanlarla ilgili" beslediklerî ne kadar kötü düşünce varsa, kendi başlarına dönmesini ifade ederek, ilgilileri lanetlediğini bildirmektedir ki devam eden cümlelerde de buna dair bilgi verilmektedir.

6 Benzer mesajlar: Furkân 25:56; Ahzâb 33:45; Sebe' 34:28; Fâtır 35:24.

10. Şüphesiz ki sana biat edenler,[1] elbette Allah'a biat etmektedir. Allah'ın eli, onların ellerinin üzerindedir.[2] Kim (sözünden) dönerse ancak kendi aleyhine dönmüş olur. Kim de Allah'a olan sözüne vefa gösterirse, (Allah) ona ileride büyük bir ödül verecektir.

▼*Surenin 11-23. ayetlerinde fedakârlıktan geri kalanların bahaneleri, kötü zanları, feci sonları, daha güçlü bir orduya davet edilecekleri, görme engelli, topal ve hastalara güçlük olmayacağı, ağacın altında biat edenlerden Yüce Allah'ın razı olduğu, onlara çeşitli ganimetler sunacağı belirtilmektedir.*

11. Göçebelerden geride kalmış olanlar sana şöyle diyecekler: "Mallarımız ve ailelerimiz bizi meşgul etti. Bizim için bağışlanma dile!" Onlar, kalplerinde olmayanı dilleriyle söylerler.[3] De ki: "(Allah) size bir zarar (vermeyi) dilerse veya bir yarar elde etmenizi isterse sizin için Allah'a karşı kimin bir şeye gücü yetebilir ki!" Gerçek şu ki Allah yaptıklarınızdan haberdardır. **12.** Aslında siz Elçinin ve müminlerin ailelerine asla dönemeyeceğini sanmıştınız. Bu, sizin kalplerinize güzel görünmüştü; kötü zanda bulunmuş ve helaki (cezalandırılmayı) hak etmiş bir topluluk olmuştunuz.

إِنَّ ٱلَّذِينَ يُبَايِعُونَكَ إِنَّمَا يُبَايِعُونَ ٱللَّهَ يَدُ ٱللَّهِ فَوْقَ أَيْدِيهِمْ
فَمَن نَّكَثَ فَإِنَّمَا يَنكُثُ عَلَىٰ نَفْسِهِۦ ۖ وَمَنْ أَوْفَىٰ بِمَا عَٰهَدَ
عَلَيْهُ ٱللَّهَ فَسَيُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿١٠﴾ سَيَقُولُ لَكَ ٱلْمُخَلَّفُونَ
مِنَ ٱلْأَعْرَابِ شَغَلَتْنَآ أَمْوَٰلُنَا وَأَهْلُونَا فَٱسْتَغْفِرْ لَنَا ۚ يَقُولُونَ
بِأَلْسِنَتِهِم مَّا لَيْسَ فِى قُلُوبِهِمْ ۚ قُلْ فَمَن يَمْلِكُ لَكُم مِّنَ ٱللَّهِ
شَيْـًٔا إِنْ أَرَادَ بِكُمْ ضَرًّا أَوْ أَرَادَ بِكُمْ نَفْعًا ۚ بَلْ كَانَ ٱللَّهُ
بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ﴿١١﴾ بَلْ ظَنَنتُمْ أَن لَّن يَنقَلِبَ ٱلرَّسُولُ
وَٱلْمُؤْمِنُونَ إِلَىٰٓ أَهْلِيهِمْ أَبَدًا وَزُيِّنَ ذَٰلِكَ فِى قُلُوبِكُمْ
وَظَنَنتُمْ ظَنَّ ٱلسَّوْءِ وَكُنتُمْ قَوْمًۢا بُورًا ﴿١٢﴾ وَمَن لَّمْ يُؤْمِنۢ
بِٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦ فَإِنَّآ أَعْتَدْنَا لِلْكَٰفِرِينَ سَعِيرًا ﴿١٣﴾ وَلِلَّهِ مُلْكُ
ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۚ يَغْفِرُ لِمَن يَشَآءُ وَيُعَذِّبُ مَن يَشَآءُ ۚ وَكَانَ
ٱللَّهُ غَفُورًا رَّحِيمًا ﴿١٤﴾ سَيَقُولُ ٱلْمُخَلَّفُونَ إِذَا ٱنطَلَقْتُمْ
إِلَىٰ مَغَانِمَ لِتَأْخُذُوهَا ذَرُونَا نَتَّبِعْكُمْ ۖ يُرِيدُونَ أَن يُبَدِّلُوا
كَلَٰمَ ٱللَّهِ ۚ قُل لَّن تَتَّبِعُونَا كَذَٰلِكُمْ قَالَ ٱللَّهُ مِن قَبْلُ ۖ
فَسَيَقُولُونَ بَلْ تَحْسُدُونَنَا ۚ بَلْ كَانُوا۟ لَا يَفْقَهُونَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿١٥﴾

13. Kim Allah'a ve Elçisine iman etmezse (bilsin ki) biz, kâfirler için çılgın bir ateş hazırlamış (olacağ)ız. **14.** Göklerin ve yerin otoritesi yalnızca Allah'a aittir. (Allah) dileyeni (layık gördüğünü) bağışlar, dileyene (layık gördüğüne) de azap eder.[4] Allah çok bağışlayandır, çok merhametlidir. **15.** Ganimetleri almak için gittiğinizde (Hudeybiye'den) geride kalanlar, Allah'ın sözünü değiştirmek isteyerek "Bırakın, biz de sizi takip edelim!" diyeceklerdir. De ki: "Siz asla bizi takip etmeyeceksiniz! Allah işte sizin için daha önce böyle buyurmuştur." Onlar size "Hayır, bizi kıskanıyorsunuz!" diyeceklerdir. Aksine onlar az anlayanlardır.[5]

---

1 *Biat* kelimesi "bağlılık yemini yapmak üzere ellerin birbirinin üzerine konulması işlemi"dir. Ayrıca bkz. Mümtehine 60:12.

2 Bu mesaj biat edenlerin bu bağlılık yeminini Yüce Allah'ın onayladığını gösteren mecazi bir ifadedir. "Allah'ın eli" ifadesi, "Allah'ın onayı ve rızası" şeklinde yorumlanabilir.

3 Hudeybiye senesi Hz Peygamber umre için Mekke'ye gitmek istediği sırada Kureyş'in bir saldırısı olma ihtimaline karşı Medine civarındaki Cüheyne, Müzeyne, Ğıfâr, Eşca', Düil ve Eslem gibi çeşitli bedevi kabilelerden destek alarak birlikte hareket etmiş, ancak amacının savaş olmadığını göstermek için de beraberinde kurbanlıklar almıştı. Bu bedeviler, karşılarında Mekkelilerin Kureyş, Sakif ve Kinâne oğullarının bulunacağını düşünerek Hz. Muhammed'le birlikte hareket etmekten, savaşa katılmaktan kaçınmışlardı. İşte bu ayet grubunda bu olaylar ele alınmakta, kalbine iman yerleşmemiş olanların bulunduğu haber verilmiş olmaktadır (Taberî, *Câmi'u'l-Beyân*, XXVI, 77).

4 Bu cümle "Allah dilediğini (layık olanı) bağışlar, dilediğine (layık olana) ise azap eder" şeklinde de tercüme edilebilir. Benzer mesajlar: Bakara 2:284; Âl-i İmrân 3:129; Mâide 5:18, 40; 'Ankebût 29:21.

5 Burada sözü edilenler Fetih 48:11'de ele alınan ve ikiyüzlülük yapan göçebe Araplardır.

16. Göçebelerden (Hudeybiye'den) geride kalmış olanlara de ki: "Siz ileride çok güçlü bir kavme karşı (savaşmaya) çağrılacaksınız. Onlarla ya savaşacaksınız ya da teslim olacaklar. İtaat ederseniz, Allah size güzel bir ödül verecektir. Önceden döndüğünüz gibi yine dönecek olursanız size elem verici bir şekilde azap eder.[1] **17.** Görme engelliye zorluk yoktur; topala zorluk yoktur; hastaya da zorluk yoktur.[2] Kim Allah'a ve Elçisine gönülden itaat ederse (Allah) onu, altlarından ırmaklar akan cennetlere yerleştirir. Kim de yüz çevirirse ona elem verici bir şekilde azap eder.

18. O ağacın altında sana biat ederlerken, Allah o müminlerden şüphesiz ki razı olmuştur.[3] Kalplerinde olanı bilmiş, onlara güven duygusu indirmiş ve onları yakın bir zaferle[4] ödüllendirmiş (olacak)tır. **19.** Elde edecekleri pek çok ganimetlerle de (onları ödüllendirecektir). Allah güçlüdür, doğru hüküm verendir. **20.** Allah size, elde ede(bil)eceğiniz birçok ganimet vadetmiştir. (Şimdilik) bunları hemen vermiş ve insanların ellerini sizden çekmiştir[5] ki bu (imkânlar), müminlere bir delil olsun ve sizi doğru yola ulaştırsın. **21.** Allah'ın elbette kuşattığı, henüz elde edemediğiniz başka (imkânlar) da (vadetmiştir). Allah her şeye gücü yetendir. **22.** Kâfir olanlar sizinle savaşsalardı, elbette arkalarına dönüp (kaçar)lardı. Sonra hiçbir dost ve hiçbir yardımcı da bulamazlardı. **23.** Allah'ın, daha önce geçen (süregelen) kanunu (budur). Allah'ın kanununda asla bir değişiklik bulamazsın.[6]

1 Yüce Allah Hudeybiye'ye katılmayıp Hayber ganimetlerine koşuşturmak için izin isteyen göçebe Arapların samimiyetlerini denemek üzere ellerine bir fırsatın geçeceğini Hz. Muhammed'e bildirmektedir. Burada işaret edilen "güçlü kavim"den kastın Müseyleme'nin kavmi Beni Hanife olabileceği gibi, çok daha sonraki dönemleri içerecek şekilde Rûm veya Fars ya da Havâzin ve Sakîf kabileleri de olabileceği rivayet edilmektedir.

2 Benzer mesaj: Nûr 24:61.

3 Buradaki mesaj, Yüce Allah'ın Hudeybiye'deki bir ağacın altında gerçekleşen *biata*/bağlılık yeminine katılanlardan razı olduğuyla ilgilidir. Yüce Allah bu kişilerden razı olduğu için bu *biata* "rıdvan biatı" denmiştir. Bu biatın, Hz. Muhammed bir ağacın altındayken gerçekleştiği belirtilmektedir.

4 Fetih 48:27'de de belirtildiği gibi burada sözü edilen "yakın fetih" ifadesiyle kastedilenin Hudeybiye'den üç ay sonra gerçekleşecek olan Hayber'in fethi olduğu belirtilmektedir. Ayrıca savaşsız olarak alınan Hecr (Hicr) bölgesi arazisi de kastedilmiş olabilir. Daha geniş bir çerçeveden bakıldığında, bu ifadenin Mekke'nin fethi, İslam'ın Arabistan yarımadasına yayılması, halifeler döneminde sınırların daha fazla genişlemesi bağlamında bütün fetihleri kapsaması da elbette mesajda zımnen yer almaktadır.

5 "İşte şunları hemen vermiştir" ifadesinde kastedilen ganimetlerin Hayber'dekiler olduğu ifade edilmektedir. Kastedilenin Hudeybiye barışı olmasının yanında, ahiretten önce müslümanlara dünyada verilen ve/veya verilecek olan bütün nimetler olması da mümkündür. Ayetteki "insanların ellerini sizden çekmişti" ifadesi müşriklerin onlara yönelik zarar verici müdahalelerinden Yüce Allah'ın müminleri koruması demektir.

6 Benzer mesajlar: Ahzâb 33:38, 62; Fâtır 35:43; Mü'min 40:85.

Surenin 24-29. ayetlerinde Mekkeli müşriklere karşı müminlere olan ilahi yardım, Cahiliye tutuculuğunun kendilerine neler yaptırdığı, Hz. Muhammed'in rüyası ve Allah'ın Elçisi ile müminlerin Tevrat ve İncil'de geçen özellikleri dile getirilmektedir.

24. Sizi onlara üstün (galip) kıldıktan sonra, Mekke vadisinde onların ellerini sizden, sizin ellerinizi de onlardan çeken O'dur. Allah yaptıklarınızı görendir. **25.** Onlar, kâfir olan ve sizin Mescid-i Haram'ı ziyaretinizi ve bekletilen kurbanların yerlerine ulaşmasını engelleyenlerdir. (Mekke'de) kendilerini henüz tanımadığınız mümin erkeklerle mümin kadınları bilmeyerek ezmeniz sebebiyle üzüntüye kapılma ihtimaliniz olmasaydı (Allah savaşı önlemezdi). Allah dilediğini (layık olanı) rahmetine koymak için böyle yapmıştır. Birbirinden ayrılmış olsalardı, elbette onlardan kâfir olanlara elem verici bir şekilde azap ederdik. **26.** O zaman inkâr edenler, kalplerine katılığı (tutuculuğu), cahiliye katılığını (tutuculuğunu) yerleştirmişlerdi. Allah da Elçisine ve müminlere güven duygusu indirmiş, onların *takvâ* (duyarlılık) sözünü tutmalarını sağlamıştı. (Zaten) onlar, buna en layık ve en ehil kişilerdi. Allah her şeyi bilendir. **27.** Şüphesiz ki Allah, Elçisinin rüyasını bir amaç uğruna doğru çıkarmıştır. İnşallah şüphesiz ki siz güven içinde (kiminiz) başlarınızı traş etmiş, (kiminiz saçlarını) kısaltmış olarak, korkmadan Mescid-i Haram'a gireceksiniz.[1] Allah sizin bilmediğinizi bilir. İşte bunun dışında size yakın bir zafer[2] vermiş (olacak)tır.

28. (Dinini) bütün din(ler)e üstün kılmak için[3] Elçisini bir rehber ve gerçek din ile gönderen O'dur.[4] Şahit olarak Allah yeter.

---

1 Yüce Allah Hz. Muhammed'in gördüğü bu rüyayı gerçekleştirdiğini bildirmekte, muhtemelen Hudeybiye'den bir sonraki yıl onların aynen rüyada görüldüğü şekliyle Kâbe'ye gideceklerini önceden müjdelemiş olmaktadır.

2 Burada kastedilen "yakın fetih", muhtemelen Hudeybiye veya ondan üç ay sonra fethedilmiş olan Hayber'dir. Dahası, kastedilenin bu ikisi dışındakileri de kapsayacak şekilde bütün fetihler olduğu da belirtilmektedir.

3 Ayetteki "onu bütün dinlere üstün kılmak için" ifadesiyle Yüce Allah Hz. Muhammed'i görevlendirmesinin gerekçesini ortaya koymaktadır. Çünkü Âl-i İmrân 3:19, 83 ve 85'te de belirtildiği gibi, Yüce Allah katında tek din İslam'dır ve bunun dışındaki din edinme arayışları kesinlikle kabul edilmeyecektir. Bu ifade, "diğer inanışlara üstünlük sağlamak" anlamının yanında, "gerçek dini kendi bütünlüğü içinde tamamen ortaya koymak" veya "gerçek dini her yönüyle ortaya koyup tamamına erdirmek" şeklinde de yorumlanmaktadır.

4 Benzer mesajlar: Tevbe 9:33; Saff 61:9. Ayette geçen *bi'l-hüdâ* ifadesi "hidayet ile" yani hakikat yolunu göstermesi anlamına gelmektedir. *Dini'l-hakk* ifadesi ise "*Hakk*'ın yani Yüce Allah'ın dini" anlamında "hak, gerçek din", "haniflik dini" anlamında öncesinde geçen "hidayet"i açıklamaktadır. Hidâyet denen şey gerçek dinle buluşmaktır. Bu nedenle, hidayet gerçek dindir; gerçek din de hidayettir. Bakara 2:120, Âl-i İmrân 3:73 ve En'âm 6:71'de de belirtildiği gibi "gerçek hidayet Yüce Allah'ın hidayeti"dir.

29. Muhammed, Allah'ın Elçisidir.[1] Beraberinde bulunanlar da kâfirlere karşı şiddetli, kendi aralarında merhametlidir.[2] Allah'tan lütuf ve rıza isteyerek onları rükû halinde, secde halinde görürsün. Onların nişanları, yüzlerindeki secde izidir. Bu, onların Tevrat'taki örneğidir. İncil'deki örneği ise şöyledir: (Onlar) filizini yarıp çıkarmış, onu güçlendirerek kalınlaşmış, gövdesi üzerine dikilmiş bir ekin gibidir. (Bu), çiftçilerin hoşuna gider. (Allah) böylece onlar (güçlenen müminler) sebebiyle kâfirleri öfkelendirir.[3] Allah onlardan iman edip iyi işler yapanlara bağışlanma ve büyük ödül vadetmiştir.

1 Bu cümle Hudeybiye antlaşmasının başına *rasûlüllâh* yazılmasını kabul etmeyen Mekkeli müşriklere karşı bir cevaptır. Onlar ne kadar kabul etmese de "Muhammed, Allah'ın elçisidir" ifadesi evrensel anlamda ilan edilmektedir.

2 Benzer mesaj: Mâide 5:54.

3 Bu cümle şöyle de anlaşılabilir: "Allah burada verdiği örneklerle, müminleri güçlendirmekle kâfirleri öfkelendirmektedir."

49. HUCURÂT SURESİ

18 AYET

Medine döneminde indirilen, 18 ayetten oluşan, adını 4. ayette geçen ve "odalar" anlamına gelen *el-Hucurât* kelimesinden alan Hucurât suresi inişte 112, mushaf sırasında ise 49. suredir.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

▾ *Surenin 1-10. ayetlerinde inananların Yüce Allah ve Elçisi ile ilişkisinin nasıl olması gerektiği, fasık (yoldan çıkan) birinin getirdiği bir haberin araştırılması, Yüce Allah'ın kalplere imanı sevdirdiği, diğer kötülükleri çirkin göstermesi, müminler arasındaki anlaşmazlıklarda takınılması gereken tavır dile getirilmektedir.*

1. Ey iman edenler! Allah'ın ve Elçisinin önüne geçmeyin![4] Allah'a karşı *takvâ*lı (duyarlı) olun! Şüphesiz ki Allah duyandır, bilendir. **2.** Ey iman edenler! Seslerinizi Peygamber'in sesinin üzerine yükseltmeyin! Birbirinize yüksek sesle konuştuğunuz gibi, ona yüksek sesle konuşmayın; (yoksa) farkına varmadan işleriniz boşa gider.[5] **3.** Şüphesiz ki Allah'ın Elçisinin yanında seslerini kısanlar, kalplerini Allah'ın *takvâ* (duyarlılık) ile imtihan ettiği (arındırdığı) kişilerdir. Onlar için bağışlanma ve büyük bir ödül vardır. **4.** Sana odaların[6] arkasından (bağırarak) seslenenlerin çoğu akıl etmezler.

4 Bu buyruk Ahzâb 33:36'da belirtildiği gibi Yüce Allah'ın ve Rasûlüllâh'ın hükmünün ötesinde alternatif aramamak gerektiği hükmünü içermektedir.

5 Burada Hz. Muhammed'in önüne geçmek şöyle dursun, onunla konuşurken bile haddini aşmamak gerektiği hükme bağlanmaktadır. "Seslerin Hz. Muhammed'in sesinin üzerine yükseltilmemesi" fiziksel anlamda bir edep öğretmekte, onun yanında edep dışı kabul edilebilecek bir ses tonundan kaçınılması gerektiği ifade edilmektedir. Bu buyruk Lokmân 31:19'da geçen "sesini kıs" emriyle de birlikte düşünülebilir.

6 Bu ayette geçen ve "odalar" anlamına gelen *el-hucurât* kelimesi surenin ismi olarak belirlenmiştir.

وَلَوْ أَنَّهُمْ صَبَرُوا حَتَّىٰ تَخْرُجَ إِلَيْهِمْ لَكَانَ خَيْرًا لَّهُمْ ۚ وَاللَّهُ غَفُورٌ
رَّحِيمٌ ۝ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن جَاءَكُمْ فَاسِقٌ بِنَبَإٍ فَتَبَيَّنُوا أَن
تُصِيبُوا قَوْمًا بِجَهَالَةٍ فَتُصْبِحُوا عَلَىٰ مَا فَعَلْتُمْ نَادِمِينَ ۝ وَاعْلَمُوا
أَنَّ فِيكُمْ رَسُولَ اللَّهِ ۚ لَوْ يُطِيعُكُمْ فِي كَثِيرٍ مِّنَ الْأَمْرِ لَعَنِتُّمْ
وَلَٰكِنَّ اللَّهَ حَبَّبَ إِلَيْكُمُ الْإِيمَانَ وَزَيَّنَهُ فِي قُلُوبِكُمْ وَكَرَّهَ
إِلَيْكُمُ الْكُفْرَ وَالْفُسُوقَ وَالْعِصْيَانَ ۚ أُولَٰئِكَ هُمُ الرَّاشِدُونَ ۝
فَضْلًا مِّنَ اللَّهِ وَنِعْمَةً ۚ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ۝ وَإِن طَائِفَتَانِ
مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اقْتَتَلُوا فَأَصْلِحُوا بَيْنَهُمَا ۖ فَإِن بَغَتْ إِحْدَاهُمَا
عَلَى الْأُخْرَىٰ فَقَاتِلُوا الَّتِي تَبْغِي حَتَّىٰ تَفِيءَ إِلَىٰ أَمْرِ اللَّهِ ۚ فَإِن فَاءَتْ
فَأَصْلِحُوا بَيْنَهُمَا بِالْعَدْلِ وَأَقْسِطُوا ۖ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ ۝
إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلِحُوا بَيْنَ أَخَوَيْكُمْ ۚ وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ
تُرْحَمُونَ ۝ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا يَسْخَرْ قَوْمٌ مِّن قَوْمٍ عَسَىٰ أَن
يَكُونُوا خَيْرًا مِّنْهُمْ وَلَا نِسَاءٌ مِّن نِّسَاءٍ عَسَىٰ أَن يَكُنَّ خَيْرًا
مِّنْهُنَّ ۖ وَلَا تَلْمِزُوا أَنفُسَكُمْ وَلَا تَنَابَزُوا بِالْأَلْقَابِ ۖ بِئْسَ الِاسْمُ
الْفُسُوقُ بَعْدَ الْإِيمَانِ ۚ وَمَن لَّمْ يَتُبْ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ۝

5. Onlar sen (yanlarına) çıkıncaya kadar sabretselerdi, elbette kendileri için daha hayırlı olurdu.[1] Allah çok bağışlayandır, çok merhametlidir. **6.** Ey iman edenler! Yoldan çıkmış biri size bir haber getirirse (onun doğruluğunu) araştırın! (Yoksa) bilmeden bir topluluğa kötülük edersiniz de sonra yaptığınıza pişman olursunuz.[2] **7.** Bilin ki içinizde Allah'ın Elçisi vardır. O, birçok işte size uysaydı sıkıntıya düşerdiniz. Fakat Allah size imanı sevdirmiş ve onu kalplerinize süslemiş; inkârı, yoldan çıkmayı ve isyanı da size çirkin göstermiştir.[3] Asıl doğru yoldakiler işte bunlardır. **8.** (Bu), Allah'tan bir lütuf ve nimet olarak (böyledir). Allah bilendir, doğru hüküm verendir. **9.** Müminlerden iki grup birbirleriyle savaşırlarsa aralarını düzeltin! Biri ötekine saldırırsa, Allah'ın buyruğuna dönünceye kadar saldıran tarafla savaşın! (Savaştan vazgeçip) dönerse artık aralarını adaletle düzeltin ve adil davranın! Şüphesiz ki Allah adil davrananları sever.[4] **10.** Müminler sadece kardeştirler. Kardeşlerinizin arasını düzeltin[5] ve Allah'a karşı *takvâlı* (duyarlı) olun ki size merhamet edilsin.

▼*Surenin 11-18. ayetlerinde alaycılıktan, zandan, gıybetten kaçınmak gerektiği, üstünlüğün takvâda olduğu, göçebelerin din algısı gibi konular işlenmektedir.*

11. Ey iman edenler! Bir topluluk diğer bir toplulukla alay etmesin! Belki onlar (alay edilenler), kendilerinden (alay edenlerden) daha hayırlıdır. Kadınlar da kadınlarla alay etmesin! Belki onlar (alay edilenler), kendilerinden (alay edenlerden) daha hayırlıdır. Kendi kendinizi ayıplamayın;[6] birbirinizi kötü lakaplarla çağırmayın! İmandan sonra yoldan çıkmak (anlamındaki kelime) ne kötü bir isimdir! Kim tevbe etmezse işte onlar, zalimlerin ta kendileridir.

---

1 İslam'ın nezaket ve nezahetini bilmeyenlere bir anlamda yol ve yordam öğretilerek, hem ümmetin peygamberiyle ilişkisinin nasıl olması gerektiği öğretilmekte, hem de diğer fertlerin de birbirlerini rahatsız etmeyecek şekilde birbirlerine hitap etmeleri gerektiği gündeme getirilmektedir.

2 Bu ayet İsrâ 17:36. ayetle birlikte okunmalıdır. Hz. Muhammed şöyle buyurmuştur: "Duyduğu her şeyi aktarmak kişiye günah olarak yeter" (Müslim, Mukaddime, 5). Anlaşılıyor ki başkalarıyla ilgili herhangi bir haber alındığında, onun aslının araştırılması gerektiği son derece önemlidir. Aksi takdirde pişmanlıklar kaçınılmaz olmaktadır.

3 Bu cümle A'râf 7:172, Rûm 30:30 ve Şems 91:8. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

4 Bu ayet zalim kişi müslüman bile olsa, müslümanların daima mazlumdan yana olmaları gerektiğinin delilidir.

5 Toplumsal hayatta barışı sağlamak için Hz. Muhammed şöyle buyurmuştur: "Müslüman, elinden ve dilinden diğer müslümanların, diğer insanların güven duyduğu kişidir" (Buhârî, İmân, 4, 5; Rikâk, 26; Müslim, İman, 64, 65).

6 Bu ifade müslümanların birbirlerini kendileri gibi görmeleri gerektiğini öğretmektedir. Bu ayetten birini küçük görmenin aslında kendini küçük görmek anlamına geldiği mesajını çıkarmak mümkündür.

12. Ey iman edenler! Zandan[1] çok kaçının![2] Şüphesiz ki zannın bir kısmı günahtır.[3] Biriniz diğerini arkasından çekiştirmesin! Biriniz, ölmüş kardeşinin etini yemekten hoşlanır mı? Bundan tiksindiniz (değil mi?). Allah'a karşı *takvâ*lı (duyarlı) olun! Şüphesiz ki Allah tevbeyi çok kabul edendir, çok merhametlidir.

13. Ey insanlar! Şüphesiz ki biz sizi bir erkekle bir dişi (hücre türün)den yarattık.[4] Birbirinizle tanışmanız için sizi toplumlara ve kabilelere ayırdık. Şüphesiz ki Allah katında en değerli olanınız, en çok *takvâ*lı (duyarlı) olanınızdır.[5] Şüphesiz ki Allah bilendir, haberdardır. **14.** Göçebe Araplar "İman ettik!" dediler. De ki: "Siz (henüz) iman etmediniz ama 'Teslim olduk!' deyin! (Çünkü) iman henüz kalplerinize yerleşmedi. Allah'a ve Elçisine itaat ederseniz (Allah) işlerinizden hiçbir şeyi eksiltmez." Şüphesiz ki Allah çok bağışlayandır, çok merhametlidir. **15.** Gerçek müminler ancak Allah'a ve Elçisine iman eden, sonrasında şüphe duymayan, Allah yolunda mallarıyla ve canlarıyla *cihad* edenlerdir (fedakârlık yapanlardır). İşte (inancında) doğru olanlar sadece bunlardır. **16.** De ki: "Allah göklerde ve yerde olanları bilmekteyken siz dininizi Allah'a mı öğretiyorsunuz!"[6] Allah her şeyi bilendir. **17.** Onlar, müslüman olmalarını senin başına kakıyorlar. De ki: "Müslümanlığınızı benim başıma kakmayın! Doğruysanız bilin ki size imanı gösterdiği için aslında Allah size iyilikte bulunmaktadır." **18.** Şüphesiz ki Allah göklerin ve yerin *gayb*ını (bilinemeyenini) bilir.[7] Allah yaptıklarınızı görendir.

---

1 *Zann*, sağlam bilgiye dayanmayan düşüncedir. *Gıybet*, bir kişinin yüzüne söylenemeyecek bir sözü arkasından söylemektir. *Tecessüs* ise bir kişinin gizlide kalması gereken hâllerini ortaya çıkarma çabasıdır ki bütün bunlar Yüce Allah tarafından şiddetle yasaklanmaktadır. Çünkü bu üç konu müslümanların toplumsal hayatında uzak durmaları gereken en önemli noktaları içermektedir.

2 Bu cümlenin, "Ey iman edenler! Zannın çoğundan kaçının!" şeklinde tercüme edilmesi sorunludur.

3 Burada zannın günah (haram) olmayan kısmının bulunduğuna işaret edilir ki bu da başkalarıyla değil, kişinin kendisiyle ilgili bazı konulara dair düşünceleridir.

4 Bu ayet Nisâ 4:1, Rûm 30:20, Fâtır 35:11 ve Nebe' 78:8. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

5 "Allah sizin suretlerinize ve cesetlerinize bakmaz; fakat kalplerinize ve niyetlerinize bakar" rivayetinde de buna işaret edilmektedir (Müslim, Birr, 32, 34).

6 Bu ayet Yûnus 10:18 ve Ra'd 13:33. ayetlerle birlikte okunmalıdır. Yüce Allah hiç kimsenin Allah adına hüküm koyamayacağını, kendi ürettiklerini -haşa- Allah'a öğretemeyeceğini, bunun çok büyük bir günah ve haddini aşmak olduğunu bildirmektedir. Allah adına konuşanlar Allah'ın kitabından konuşmak zorundadır. Bunun dışında kendi görüşlerini dile getirenler de bunun kendi kanaatleri olduğunu açıklıkla belirtmelidirler. Din adına konuşurken ne kadar dikkat etmek gerektiği bu şekilde bir kez daha anlaşılmaktadır.

7 Benzer mesajlar: Bakara 2:33; Hûd 11:123; Nahl 16:77; Kehf 18:26; Neml 27:65; Fâtır 35:38; Hucurât 49:18.

50. KÂF SURESİ

45 AYET

Mekke döneminde indirilen, 45 ayetten oluşan ve adını ilk ayetteki *mukatta'a* harflerinden biri olan *kâf* harfinden alan Kâf suresi inişte 36, mushaf sırasında ise 50. suredir.

Rahmân, Rahim olan Allah'ın adıyla

• *Surenin 1-11. ayetlerinde Mekkeli müşriklerin kınanması, evren kitabı, varlıkların yaratılış amacı ve diriltilmesi ifade edilmektedir.*

1. *Kâf.*[1] Yüce Kur'an'a yemin olsun. **2.** Doğrusu kendilerine içlerinden bir uyarıcının gelmesine şaştılar ve kâfirler "Bu, şaşılacak bir şeydir![2] **3.** Biz öldüğümüz ve toprak olduğumuz zaman (diriltilecek) mi(yiz)?[3] Bu, (akla) uzak bir dönüştür!" dediler. **4.** Biz toprağın onlardan neleri eksiltmekte olduğunu elbette bilmekteyiz.[4] Katımızda (o bilgileri) koruyan bir kitap vardır. **5.** Aksine onlar, kendilerine geldiğinde gerçeği yalanladılar. (Şimdi) onlar derin bir perişanlık içindedir. **6.** Üstlerindeki göğe bakmadılar mı hiç;[5] onu nasıl bina etmiş ve süslemişiz! Onda hiçbir eksik yoktur. **7.** Yeri de genişlettik ve içine ağırlıklar yerleştirdik.[6] Orada her tür güzel çiftten (bitkiler) yetiştirdik. **8.** (Bütün bunlar, Allah'a) yönelen her kulun öngörülü olması ve (gerçeği) hatırlaması içindir. **9.** Gökten bereketli bir su indirdik de onunla, bahçeler ve biçilecek taneler yetiştirdik.

10-11. Kullara rızık olması için tomurcukları üst üste uzun hurma ağaçları (yetiştirdik). Onunla (suyla) ölü bir şehri (toprağı) canlandırdık. İşte (mahşerdeki) çıkış da böyledir.[7]

• *Surenin 12-18. ayetlerinde önceki kavimlerin bir kısmı, peygamberlerini yalanladıkları, Yüce Allah'ın insana şah damarından daha yakın olduğu ve davranışların kayıt altına alındığı ifade edilmektedir.*

12-14. Onlardan önce Nuh kavmi, Ress halkı, Semûd ve Âd (kavmi), Firavun, Lut'un kardeşleri, Eyke halkı ve Tübba' kavmi de yalanlamıştı. Hepsi elçileri yalanlamıştı.[8] Böylece (azap) tehdidim gerçekleşmişti. **15.** İlk yaratmada acizlik mi göstermişiz! Aksine onlar yeni bir yaratma hakkında şüphe içindedir.

---

1 Mukatta'a harfleri hakkında bilgi için bkz. Bakara 2:1, dipnot 1.

2 Benzer mesajlar: Yûnus 10:2; Sâd 38:4.

3 Benzer mesajlar: Ra'd 13:5; İsrâ 17:49, 98; Meryem 19:66; Mü'minûn 23:35, 82; Neml 27:67; Secde 32:10; Yasin 36:78; Sâffât 37:16, 53; Duhân 44:35; Kâf 50:15; Vâkı'a 56:47; Teğâbun 64:7; Nâzi'ât 79:11.

4 Bu ifade, ölen insanın tamamıyla yok olmadığının apaçık delilidir.

5 Bu ve benzer ayetlerde evren kitabının incelenmesi emri verilmektedir.

6 Yerin içine ağırlıklar yerleştirilmesiyle ilgili bkz. Nahl 16:15, dipnot 1.

7 Benzer mesajlar: A'râf 7:25; Tâhâ 20:55; Hacc 22:6; Rûm 30:19; Fâtır 35:9; Kâf 50:42; Zuhruf 43:11; Nûh 71:18.

8 Ress halkının Hz. Şuayb, Hanzala adlı peygamber ya da Calut'un kavmi oldukları iddia edilmektedir. *Eyke*, Hz. Şuayb'ın görevlendirildiği yerdir; *Tübba'* ise Yemen'deki yöneticiler için kullanılmaktadır.

وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنسَانَ وَنَعْلَمُ مَا تُوَسْوِسُ بِهِ نَفْسُهُ ۖ وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ
مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ ﴿١٦﴾ إِذْ يَتَلَقَّى الْمُتَلَقِّيَانِ عَنِ الْيَمِينِ وَعَنِ الشِّمَالِ
قَعِيدٌ ﴿١٧﴾ مَّا يَلْفِظُ مِن قَوْلٍ إِلَّا لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ ﴿١٨﴾ وَجَاءَتْ
سَكْرَةُ الْمَوْتِ بِالْحَقِّ ۖ ذَٰلِكَ مَا كُنتَ مِنْهُ تَحِيدُ ﴿١٩﴾ وَنُفِخَ فِي الصُّورِ ۚ
ذَٰلِكَ يَوْمُ الْوَعِيدِ ﴿٢٠﴾ وَجَاءَتْ كُلُّ نَفْسٍ مَّعَهَا سَائِقٌ وَشَهِيدٌ ﴿٢١﴾
لَّقَدْ كُنتَ فِي غَفْلَةٍ مِّنْ هَٰذَا فَكَشَفْنَا عَنكَ غِطَاءَكَ فَبَصَرُكَ الْيَوْمَ
حَدِيدٌ ﴿٢٢﴾ وَقَالَ قَرِينُهُ هَٰذَا مَا لَدَيَّ عَتِيدٌ ﴿٢٣﴾ أَلْقِيَا فِي جَهَنَّمَ كُلَّ
كَفَّارٍ عَنِيدٍ ﴿٢٤﴾ مَّنَّاعٍ لِّلْخَيْرِ مُعْتَدٍ مُّرِيبٍ ﴿٢٥﴾ الَّذِي جَعَلَ مَعَ اللَّهِ
إِلَٰهًا آخَرَ فَأَلْقِيَاهُ فِي الْعَذَابِ الشَّدِيدِ ﴿٢٦﴾ قَالَ قَرِينُهُ رَبَّنَا مَا أَطْغَيْتُهُ
وَلَٰكِن كَانَ فِي ضَلَالٍ بَعِيدٍ ﴿٢٧﴾ قَالَ لَا تَخْتَصِمُوا لَدَيَّ وَقَدْ قَدَّمْتُ
إِلَيْكُم بِالْوَعِيدِ ﴿٢٨﴾ مَا يُبَدَّلُ الْقَوْلُ لَدَيَّ وَمَا أَنَا بِظَلَّامٍ لِّلْعَبِيدِ ﴿٢٩﴾
يَوْمَ نَقُولُ لِجَهَنَّمَ هَلِ امْتَلَأْتِ وَتَقُولُ هَل مِّن مَّزِيدٍ ﴿٣٠﴾ وَأُزْلِفَتِ
الْجَنَّةُ لِلْمُتَّقِينَ غَيْرَ بَعِيدٍ ﴿٣١﴾ هَٰذَا مَا تُوعَدُونَ لِكُلِّ أَوَّابٍ حَفِيظٍ ﴿٣٢﴾
مَّنْ خَشِيَ الرَّحْمَٰنَ بِالْغَيْبِ وَجَاءَ بِقَلْبٍ مُّنِيبٍ ﴿٣٣﴾ ادْخُلُوهَا بِسَلَامٍ ۖ
ذَٰلِكَ يَوْمُ الْخُلُودِ ﴿٣٤﴾ لَهُم مَّا يَشَاءُونَ فِيهَا وَلَدَيْنَا مَزِيدٌ ﴿٣٥﴾

16. Yemin olsun ki insanı biz yarattık. Nefsinin ona neler fısıldadığını bilmekteyiz. Biz ona şah damarından daha yakınız.[1] **17.** Hani sağdan ve soldan iki (melek), kaydedici olarak (insanı) gözetleyicidir. **18.** Kişinin her bir sözünün (davranışının) yanında hazır bir gözetleyici, bir kaydedici mutlaka vardır.[2]

▼ *Sure'nin 19-35. ayetlerinde ahirette bütün gaflet perdelerinin kaldırılacağı, yargılama esnasında insanların birbirlerini ve şeytanı suçlayacakları, cennetliklerin özellikleri ve orada kendilerine yapılacak bazı ikramlar hatırlatılmaktadır.*

19. Ölüm sarhoşluğu gerçeği getirir; (insana) "İşte bu, senin kaçtığın şeydir!" (denir). **20.** Sûr'a üflenecektir. İşte bu, vadedilen gündür.

21. Herkes, yanında bir sevk edici (melek), bir de şahitle birlikte gelecektir. **22.** (Sorgulanan kişiye) "Şüphesiz ki sen bundan gafletteydin; (kıyamet günü) biz senin gaflet perdeni kaldırdık. Bugün artık gözün keskindir!" (denecektir). **23.** Yakınındaki (sevk edici melek) "İşte yanımdaki hazır!" diyecektir. **24-26.** (Görevlilerine şöyle denecektir:) "Siz ikiniz! Çok inatçı ısrarcı her kâfiri, iyiliğe bütün gücüyle engel olanı, Allah ile birlikte başka ilah edinen şüpheci saldırganı cehenneme atın; onu şiddetli azaba atın!" **27.** Yakınındaki (şeytan): "Rabbimiz! Onu ben azdırmadım. Fakat kendisi derin bir sapkınlık içindeydi." diyecektir.[3] **28.** (Allah) şöyle diyecektir: "Huzurumda çekişmeyin! (Ben size) uyarı göndermiştim![4] **29.** Benim huzurumda söz değiştirilmez;[5] ben kullar(ım)a asla haksızlık edici değilim." **30.** O gün cehenneme "Doldun mu?" diyeceğiz. O da "Daha var mı?" diyecektir.[6] **31.** (Kendilerinden) uzakta olmayacak şekilde cennet de *muttakî*lere (duyarlı olanlara) yaklaştırılacaktır.[7] **32.** İşte bu (cennet) sizin için, yani daima (Allah'a) yönelen (ve emirlerini) koruyup (gözeten) herkes içindir.[8] **33.** (Bunlar) yalnızken Rahmân'a saygı gösteren[9] ve (O'na) yönelmiş bir kalp getirenlerdir. **34.** Oraya esenlikle girin! İşte bu, *ebedî* (hayat) günüdür. **35.** Orada kendileri için diledikleri her şey vardır.[10] Katımızda fazlası da vardır.

---

[1] Benzer mesajlar: Bakara 2:186; Enfâl 8:24; Hûd 11:61; Vâkı'a 56:85; Mücâdele 58:7.

[2] Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:181; Nisâ 4:81; Yûnus 10:21; İsrâ 17:13; Kehf 18:49; Meryem 19:79; Enbiyâ 21:94; Yâsîn 36:12; Zuhruf 43:80; Câsiye 45:29; Kamer 54:53; İnfitâr 82:10-12; Târık 86:4.

[3] Benzer mesajlar: İbrâhîm 14:22; Meryem 19:85.

[4] Benzer mesajlar: Nahl 16:84; Mü'minûn 23:108; Neml 27:85; Rûm 30:57; Mü'min 40:52; Câsiye 45:35; Tahrim 66:7; Kıyâmet 75:15-16; Mürselât 77:35-36.

[5] Bu ayette Kur'an'da "nesh"in gerçekleştiğini iddia edenlerin görüşleri dolaylı olarak reddedilmektedir.

[6] Cehennemin bir canlı gibi konuşmasıyla ilgili bkz. Furkân 25:12; Mülk 67:8; Me'âric 70:17.

[7] Benzer mesajlar: Şu'arâ 26:90; Tekvîr 81:13.

[8] Benzer mesajlar: A'râf 7:43; Enbiyâ 21:103; Sâd 38:54; Fussilet 41:30.

[9] Benzer mesajlar: Enbiyâ 21:49; Fâtır 35:18; Yâsîn 36:11; Mülk 67:12.

[10] Benzer mesajlar: Nahl 16:31; Yâsîn 36:57; Zümer 39:34; Fussilet 41:32; Şûrâ 42:22; Zuhruf 43:71; Duhân 44:55; Muhammed 47:15.

Surenin 36-45. ayetlerinde nice nesillerin yok edildiği, evrenin altı aşamada yaratıldığı, günün belirli vakitlerinde tesbih görevi, Hz. Muhammed'in bir zorba olmadığı ve Kur'an'ı esas alması gerektiği dile getirilmektedir.

36. Biz onlardan önce kendilerinden çok daha güçlü olan[1] ve (ölümden kurtulmak için) "Sığınılacak bir yer var mı?" diye diyar diyar dolaşan nice nesilleri yok etmişizdir. **37.** Şüphesiz ki bunda (akıl eden) bir kalbi olan, yani[2] görerek ona kulak verenler için gerçeği hatırlatan (dersler) vardır. **38.** Yemin olsun ki biz gökleri, yeri ve ikisi arasında bulunanları altı günde (dönemde) yarattık.[3] Bize hiçbir yorgunluk da ulaşmadı.[4] **39-40.** Onların dediklerine sabret! Güneşin doğuşundan önce de batışından önce de gecenin bir bölümünde ve secdelerin ardından da Rabbini *hamd* (övgü) ile *tesbih* et (yücelt)![5] **41.** (Diriltilme için) seslenenin yakın bir yerden sesleneceği güne kulak ver(in)! **42.** O gün, (insanlar) o korkunç sesi gerçekten duyacaklardır. Bu, (mezarlardan) çıkış günüdür.[6] **43.** Şüphesiz ki dirilten de öldüren de biziz. Dönüş sadece *bize* olacaktır. **44.** O gün yer, onlar nedeniyle (insanların diriltilmesi için) çabucak yarılacaktır. Bu, bizim için kolay bir toplamadır. **45.** Onların söylediklerini çok iyi biliyoruz. Sen onların üzerinde asla zorba değilsin.[7] Tehdidimden korkanlara (gerçeği) Kur'an'la hatırlat![8]

[1] Benzer mesajlar: Rûm 30:9; Fâtır 35:44; Mü'min 40:21, 82; Zuhruf 43:8; Muhammed 47:13.

[2] Burada geçen *ev* edatı "veya" değil, "ve, yani" anlamında yorumlanmalıdır. "Kulak vermek" demek, aslında kalbin işlevinin gerçekleşmesi demektir.

[3] Benzer mesajlar: A'râf 7:54; Yûnus 10:3; Hûd 11:7; Furkân 25:59; Secde 32:4; Hadîd 57:4.

[4] Benzer mesajlar: Lokmân 31:28; Ahkâf 46:33; Kâf 50:15; Vâkı'a 56:62.

[5] Namaz vakitleriyle ilgili ayrıca bkz. Bakara 2:238; Hûd 11:114; İsrâ 17:78; Tâhâ 20:130; Rûm 30:17-18.

[6] Benzer mesajlar: A'râf 7:25; Tâhâ 20:55; Hacc 22:6; Rûm 30:19; Fâtır 35:9; Kâf 50:11; Zuhruf 43:11; Nûh 71:18.

[7] Benzer mesajlar: Şûrâ 42:48; Ğâşiye 88:22.

[8] Benzer mesajlar: En'âm 6:51, 70; İbrahim 14:52; Enbiyâ 21:45; Furkân 25:52; Sebe' 34:50.

51. ZÂRİYÂT SURESİ

60 AYET

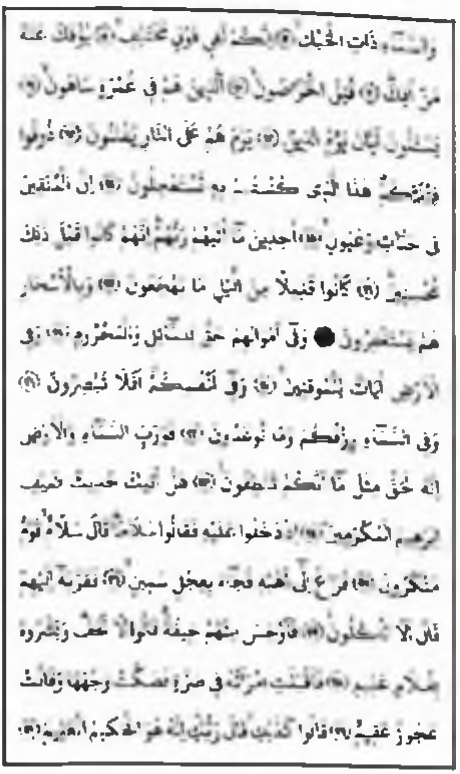
Mekke döneminde indirilen, 60 ayetten oluşan, adını ilk ayetteki "esip savuranlar" anlamındaki *ez-zâriyât* kelimesinden alan Zâriyât suresi inişte 87, mushaf sırasında ise 51. suredir.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

Surenin 1-23. ayetlerinde göğün yapısına dikkat çekilmekte, yalancıların korkunç sonu, muttakilerin cennetteki ödülleri, insanda ve çeşitli varlıklardaki deliller gündeme getirilmektedir.

1. Yemin olsun: Esip savuranlara, **2.** Ağırlık taşıyanlara, **3.** Kolayca süzülenlere, **4.** İşi ayıranlara ki[9] **5.** Size vadedilenler elbette doğrudur. **6.** Hesap da mutlaka gerçekleşecektir.

[9] Surenin ilk dört ayetindeki niteliklerin, vahye ve onun etkinliğine ait olduğu kanaatindeyiz.

7. Yörüngeleri bulunan göğe yemin olsun ki **8.** Şüphesiz siz çelişkili söz(ler) içindesiniz. **9.** Ondan (Kur'an'dan) savrulan kişi (kendi aleyhine) savrulmuş olur. **10.** Kahrolsun o koyu yalancılar! **11.** Onlar, koyu bir şaşkınlıkta ne yaptığını bilmeyenlerdir. **12.** Hesap gününün ne zaman olduğunu soruyorlar.[1] **13.** O gün onlar, ateş üzerinde imtihan edileceklerdir. **14.** (Onlara) "İmtihanınızı(n sonucunu) tadın! Acele gelmesini istediğiniz şey işte budur!"[2] (denecektir). **15-16.** Şüphesiz ki *muttakî*ler (duyarlı olanlar), Rablerinin kendilerine verdiği (nimetleri) alarak cennetlerde ve (su) kaynaklarında (olacaklar)dır. Şüphesiz ki onlar, bundan önce (dünyada) güzel davrananlardı.

17. Geceleri az uyurlardı. **18.** Seher vakitlerinde de bağışlanma dilerler(di).[3] **19.** Mallarında açıktan isteyen ve açıktan isteyemeyen kişiler için hak vardır.[4] **20-21.** Kesin olarak inananlar için yerde de deliller vardır, kendinizde de. Görmüyor musunuz?[5] **22.** Gökte de rızkınız ve size vadedilenler vardır. **23.** Göğün ve yerin Rabbine yemin olsun: Bu (vadedilen gün) konuşmanız gibi gerçektir.

Sureinin 24-46. ayetlerinde Hz. İbrahim, Hz. Lut, Hz. Musa, Hz. Hud, Hz. Salih ve Hz. Nuh kıssaları özet hâlinde gündeme getirilmektedir.

24. İbrahim'in ağırlanan misafirlerinin (meleklerin) haberi sana geldi, (değil) mi? **25.** Hani onlar (İbrahim'in) yanına girmiş ve "Selam!" demişlerdi. (İbrahim de) "Selam!" demiş, "(Bunlar) yabancı bir topluluk!" (diye içinden geçirmişti).[6] **26-27.** Hemen ailesinin yanına giderek besili bir dana (eti) getirmiş, onu onlara yaklaştırıp "Yemez misiniz?" demişti. **28.** (Yemediklerini görünce) onlardan korkmaya başlamıştı. (Melekler) "Korkma!" demiş ve ona bilen bir erkek çocuğu müjdelemişlerdi.[7] **29.** Hanımı, çığlık atarak (meleklere) yönelmiş ve (elini) yüzüne vurarak "Ben kısır bir kocakarıyım!" demişti.[8] **30.** Onlar (melekler ise:) "Öyle, (ama) bunu Rabbin söylemiştir. Şüphesiz ki yalnızca O, doğru hüküm verendir, bilendir." demişlerdi.[9]

---

1 Benzer mesajlar: Yûnus 10:48; Enbiyâ 21:38; Neml 27:71; Secde 32:28; Sebe' 34:29; Yâsîn 36:48; Mülk 67:25; Kıyâmet 75:6.

2 Benzer mesajlar: Rûm 30:56; Yâsîn 36:63; Sâffât 37:21; Duhân 44:50; Kâf 50:20; Tûr 52:14; Rahmân 55:43; Mülk 67:27; Me'âric 70:44; Mutaffifîn 83:17.

3 Müminlerin geceyi değerlendirmesiyle ilgili bkz. Âl-i İmrân 3:17, 113; İsrâ 17:79; Tâhâ 20:130; Furkân 25:64; Secde 32:16; Zümer 39:9; Kâf 50:39; Zâriyât 51:16-18; Tûr 52:49; Müzzemmil 73:2-4, 20; İnsân 76:26.

4 Bu cümle infakın, sadakaların ve zekâtın "kâr"dan değil, "mal"dan verilmesi gerektiğinin apaçık delilidir. Benzer mesajlar: En'âm 6:141; Tevbe 9:103; İsrâ 17:26; Rûm 30:38; Me'âric 70:24.

5 Benzer mesaj: Fussilet 41:53.

6 Benzer mesajlar: Hicr 15:52-53.

7 Benzer mesajlar: Hûd 11:69-70.

8 *Sarratin* kelimesi "haykırma", "çığlık atma" *sakkat* fiili ise "vurmak, çarpmak" demektir. Bu kelimeler birlikte kullanılınca Hz. Sâre'nin büyük bir şaşkınlık içerisinde haykırdığı, durumun sıra dışılığını bu şekilde ortaya koyduğu anlaşılmış olmaktadır.

9 Benzer mesajlar: Hûd 11:71-73.

▼ *Surenin 47-60. ayetlerinde evren kitabından çeşitli konu başlıkları, saptın kavimlerin peygamberlerine karşı olayıcı tutumları, Hz. Muhammed'in tebliğine devam etmesi gerektiği ve doğru bir Allah bilincinin nasıl olması gerektiği ele alınmaktadır.*

31. (İbrahim:) "Ey elçiler (melekler)! (Başka) ne işiniz var?" diye sormuştu.[1] **32-34.** Onlar "Şüphesiz ki biz suçlu bir topluma, üzerlerine çamurdan taş yağdırmak için gönderildik. (Bu taşlar), aşırı gidenler için Rabbinin katında işaretlenmiş(tir)!" demişlerdi.[2] **35.** (Biz) orada bulunan müminleri çıkarmıştık. **36.** Zaten orada müslümanlardan (olan) bir ev (halkın) dan başka (kurtarılacak) kimse bulmamıştık. **37.** Elem verici azaptan korkanlar için orada bir delil[3] bırakmıştık.

38. Musa'da da (dersler vardır). Onu apaçık bir delil ile Firavun'a göndermiştik. **39.** (Firavun), ordusuyla birlikte yüz çevirmiş, "O bir büyücüdür veya bir cinlenmiştir!" demişti. **40.** Onu da ordularını da yakalayıp denizde boğmuştuk; bu sırada kendini kınayıp duruyordu.[4]

41. Âd (kavmin)de de (dersler vardır). Hani onlara kasıp kavuran rüzgârı göndermiştik.[5] **42.** (O kasırga) geçtiği yerde hiçbir şey bırakmamış, her şeyi kül edip savurmuştu.

43. Semûd (kavmin)de de (dersler vardır). Hani onlara "Bir süreye kadar yararlanın (yaşayın)!" denmişti. **44.** Rablerinin emrine karşı gelmişlerdi. Bu yüzden, bakarlarken onları yıldırım çarpmıştı. **45.** Ayağa kalkacak güçleri kalmamış, yardım edenleri de olmamıştı.

46. Daha önce de Nuh kavmini (helak etmiştik). Şüphesiz ki onlar, yoldan çıkmış bir topluydular.

47. Göğü güçlü bir şekilde biz bina ettik (yükselttik) ve biz (onu) elbette genişleticiyiz.[6] **48.** Yeri de biz döşedik. (Bak) ne güzel döşeyiciyiz! **49.** Her şeyden iki çift[7] yarattık ki (gerçeği) hatırlayasınız. **50.** Allah'a koşun![8] Şüphesiz ki ben size O'ndan (gelmiş) apaçık bir uyarıcıyım. **51.** Allah ile birlikte başka bir ilah edinmeyin! Şüphesiz ki ben size O'ndan (gelmiş) apaçık bir uyarıcıyım.

---

1 Benzer mesaj: Hicr 15:57-58.

2 Benzer mesajlar: Hûd 11:82-83; Hicr 15:73-74.

3 Burada geçen *âyeh* "ayet" kelimesi, helak/yok edilme sonrasında geride kalan harabelerden oluşan "ibret nişanesi" yani bir ders anlamına gelmektedir.

4 Bu ayet Yûnus 10:90-91. ayetlerle okunmalıdır.

5 Ayette geçen *er-rîhe'l-'akîme* tamlaması "kısır bırakan rüzgar" anlamında kasırganın şiddetini göstermektedir. Kur'an'da 19 kez geçen *er-rîh* kelimeleri genellikle olumsuz anlamda "felaket", bilinen manada "rüzgâr", "koku" ve "güç" anlamlarında kullanılmaktayken, Kur'an'da 10 kez geçen *er-riyâh* kelimeleri ise genel olarak "nimet, huzur" içerikli "rüzgarlar" anlamında kullanılmaktadır.

6 Bu ayette evrenin genişlemekte olduğu bilimsel gerçeğine dair muhteşem bir mesaj verilmektedir.

7 Benzer mesajlar: Yâsin 36:36; Zuhruf 43:12; Kâf 50:7.

8 Bu buyruk insanların Yüce Allah'ın yoluna girmeleri gerektiği mesajını içermektedir. Yönü Allah'tan yana olmayanların varıp duracakları yer tam bir felakettir.

52. Böylece onlardan öncekilere herhangi bir elçi geldiğinde elbette "O bir büyücüdür veya cinlenmiştir!" demişlerdi. 53. Bunu birbirlerine vasiyet mi ettiler! Doğrusu onlar, azgın bir topluluktur. 54. Onlardan yüz çevir! Sen asla kınanacak değilsin. 55. Sen (gerçeği) hatırlat![1] Şüphesiz ki hatırlatmak müminlere yarar sağlar. 56. Ben cinleri ve insanları, sadece bana kulluk etsinler diye yarattım. 57. Ben onlardan hiçbir rızık istemiyorum; beni doyurmalarını da istemiyorum.[2] 58. Şüphesiz ki yalnızca Allah gerçek rızık verendir, kuvvet sahibidir, güçlüdür. 59. Şüphesiz ki arkadaşlarının payı gibi haksızlık edenlerin de (azaptan) payı vardır. (Azabı) benden acele istemesinler! 60. Kendilerine vadedilen günlerinden dolayı kâfir olanların vay hâllerine!

1 Benzer mesajlar: Bakara 2:6; Mâide 5:63, 79; En'âm 6:69; A'râf 7:164; Hûd 11:116; Yâsin 36:10; Zâriyât 51:55; Tûr 52:29; Mürselât 77:5-6; A'lâ 87:9; Gâşiye 88:21.

2 Benzer mesajlar: En'âm 6:14; Mü'minûn 23:88; İhlâs 112:2.

52. TÛR SURESİ

49 AYET

Mekke döneminde indirilen, 49 ayetten oluşan, adını ilk ayette geçen "dağ" anlamındaki *et-tûr* kelimesinden alan Tûr suresi inişte 59, mushaf sırasında ise 52. suredir.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

▼ *Surenin 1-16. ayetlerinde beş şeye edilen yemin, Son Saat'in dehşet manzaraları, inkârcıların bazı sözleri ve beklenen azabın gerçekleşeceği bildirilmektedir.*

1. Yemin olsun: *Tûr*'a, **2-3.** Yayılmış ince deriye satır satır yazılmış Kitaba, **4.** Ziyaret edilen Ev'e (Kâbe'ye),[3] **5.** Yükseltilmiş tavana (göğe), **6.** Kaynatılmış denize ki[4] **7.** Rabbinin azabı mutlaka gerçekleşecektir. **8.** Ona engel olacak hiçbir şey yoktur.[5] **9.** O gün, gök şiddetli bir şekilde sallanıp çalkalanacaktır. **10.** Dağlar da yürüdükçe yürüyecektir. **11.** Yalanlayanların o gün vay hâllerine! **12.** Onlar daldıkları *batıl* içinde oyalanıp duranlardır. **13.** O gün cehennem ateşine itilip atılacaklar. **14.** (Onlara şöyle denecektir:) "İşte yalanlayıp durduğunuz ateş budur![6]

3 *Tûr* kelimesi "dağ" demektir. Burada kastedilen, Hz. Musa'nın vahiy aldığı Sînâ Dağı olabilir. Ayetteki kitap ise "Kur'an" olmalıdır. *Beyt-i Ma'mûr* "bir kımlı ev" ifadesi, göklerde bulunan ve "her gün pek çok meleğin tavaf ettiği veya *arş*ın hizasında bulunan *es-surrâh* adlı özel bir ev" veya "Kâbe" olduğu ifade edilmektedir. Amacın Kâbe olduğu görüşünü tercih ettiğimizi belirtmek isteriz.

4 İlk yemin Hz. Musa, ikinci ve üçüncü yeminler Hz. Muhammed, dördüncü yemin vahyin geldiği yüce makam, beşinci yemin ise Hz. Musa'nın vahyinin muhatabı olup itibar etmeyen Firavun'un boğulduğu denizle ilişkilendirilmiş olur. Hatta "kabartılmış deniz" yeminini ve Hz. Nuh ve Hz. Yunus'la ilişkili görürsek bu beş yeminde, dört peygamberin gündeme getirildiği söylenebilir.

5 Benzer mesaj: Meʿâric 70:1-2.

6 Benzer mesajlar: Rûm 30:56; Yâsin 36:63; Sâffât 37:21; Duhân 44:50; Kâf 50:20; Zâriyât 51:14; Rahmân 55:43; Mülk 67:27; Meʿâric 70:44; Mutaffifîn 83:17.

15. Bu bir büyü müymüş! Yoksa görmüyor musunuz? **16.** Girin oraya (ateşe)!' Sabretseniz de sabretmeseniz de sizin için birdir. Size, sadece yaptıklarınızın karşılığı verilmektedir.

▾Sure'nin 17-28. ayetlerinde takvâlı (duyarlı) davranan kişilere verilecek bazı ödüller sayılmaktadır.

17-18. Şüphesiz ki *muttaki*ler (duyarlı olanlar) Rablerinin kendilerine verdikleriyle sefa sürerek cennetlerde ve nimet içinde olacaklardır. Rableri onları cehennem azabından korumuş olacaktır. **19-20.** (Onlara) "Yaptıklarınıza karşılık sıra sıra dizilmiş koltuklara yaslanarak afiyetle yiyip için!" (denecektir). Onları, güzel gözlü hurilerle eşleştirmiş (olacağ)ız.[1] **21.** İman edenlere ve onlara imanla uyan nesiller(in)e gelince; biz onları (cennette) nesilleriyle buluşturacağız.[2] Onların yapıp ettiklerinden hiçbir şey eksiltmeyeceğiz. Her kişi kazandığına karşılık rehindir.[3] **22.** Onlara canlarının istediği türden meyve ve etten bolca vermiş olacağız. **23.** Boş söze de günaha girmeye de (neden) olmayan kadeh(lerden almak için) orada karşılıklı olarak çekişecekler.[4] **24.** Saklı inci gibi kendilerine ait gençler (servis için) etraflarında dolaşacaklar. **25.** Onların bir kısmı bir kısmına dönüp soracaklar. **26.** Demiş (olacak)lar ki: "Daha önce biz, ailemiz içinde (azaptan) korkardık. **27.** Allah bize lütfetti de bizi kavurucu azaptan korudu.

إِنَّ هَٰذَا لَفِي الزُّبُرِ ﴿١٨﴾ إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَنَعِيمٍ ﴿١٩﴾ فَاكِهِينَ بِمَا آتَاهُمْ رَبُّهُمْ
وَوَقَاهُمْ رَبُّهُمْ عَذَابَ الْجَحِيمِ ﴿٢٠﴾ كُلُوا وَاشْرَبُوا هَنِيئًا بِمَا
كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٢١﴾ مُتَّكِئِينَ عَلَىٰ سُرُرٍ مَصْفُوفَةٍ وَزَوَّجْنَاهُمْ
بِحُورٍ عِينٍ ﴿٢٢﴾ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَاتَّبَعَتْهُمْ ذُرِّيَّتُهُمْ بِإِيمَانٍ أَلْحَقْنَا
بِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ وَمَا أَلَتْنَاهُمْ مِنْ عَمَلِهِمْ مِنْ شَيْءٍ كُلُّ امْرِئٍ بِمَا
كَسَبَ رَهِينٌ ﴿٢٣﴾ وَأَمْدَدْنَاهُمْ بِفَاكِهَةٍ وَلَحْمٍ مِمَّا يَشْتَهُونَ ﴿٢٤﴾
يَتَنَازَعُونَ فِيهَا كَأْسًا لَا لَغْوٌ فِيهَا وَلَا تَأْثِيمٌ ﴿٢٥﴾ وَيَطُوفُ
عَلَيْهِمْ غِلْمَانٌ لَهُمْ كَأَنَّهُمْ لُؤْلُؤٌ مَكْنُونٌ ﴿٢٦﴾ وَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ
عَلَىٰ بَعْضٍ يَتَسَاءَلُونَ ﴿٢٧﴾ قَالُوا إِنَّا كُنَّا قَبْلُ فِي أَهْلِنَا مُشْفِقِينَ ﴿٢٨﴾
فَمَنَّ اللَّهُ عَلَيْنَا وَوَقَانَا عَذَابَ السَّمُومِ ﴿٢٩﴾ إِنَّا كُنَّا مِنْ قَبْلُ
نَدْعُوهُ إِنَّهُ هُوَ الْبَرُّ الرَّحِيمُ ﴿٣٠﴾ فَذَكِّرْ فَمَا أَنْتَ بِنِعْمَتِ رَبِّكَ
بِكَاهِنٍ وَلَا مَجْنُونٍ ﴿٣١﴾ أَمْ يَقُولُونَ شَاعِرٌ نَتَرَبَّصُ بِهِ رَيْبَ
الْمَنُونِ ﴿٣٢﴾ قُلْ تَرَبَّصُوا فَإِنِّي مَعَكُمْ مِنَ الْمُتَرَبِّصِينَ ﴿٣٣﴾

28. Şüphesiz ki biz bundan önce (dünyada) O'na yalvarıyorduk. Şüphesiz ki yalnızca O çok iyilik edendir; çok merhametlidir."

▾Sure'nin 29-43. ayetlerinde Yüce Allah'ın Hz. Muhammed'e verdiği moral ile müşriklerin çeşitli konulardaki zihin parçalanmışlıkları üzerinde durulmakta, yanılgıları 15 kez kullanılan em edatıyla pek çok konu başlığı şeklinde yer almaktadır.

29. Sen (gerçeği) hatırlat! Rabbinin lütfuyla sen kâhin[5] de değilsin; cinlenmiş[6] de değilsin.[7] **30.** Yoksa onlar "(O) bir şairdir;[8] zamanın (getireceği) felaketlere uğramasını bekliyoruz!" mu diyorlar! **31.** De ki: "Bekleyin! Şüphesiz ki ben de sizinle birlikte bekleyenlerdenim."

[1] Benzer mesajlar: Sâffât 37:48; Sâd 38:52; Duhân 44:54; Rahmân 55:56, 72; Vâkı'a 56:22. Çeşitli ayetlerde geçen *hûr* kelimesi, *ahver* veya *hawrâ* kelimelerinin çoğuludur ve cennet eşleri için kullanılmaktadır. Gözünün akı çok beyaz, siyahı da çok siyah olanlar veya kalpleri, nefisleri ve gözleri güzel olanlara denilir. İlgili ayetlerde geçen bu kelimenin cinsiyet ve cinsellik içermesi söz konusu değildir. Çünkü kadın-erkek bütün cennetliklere cennet arkadaşı olarak ikram edilecektir.

[2] Bu cümle imanla ölenlerin cennette dünyadaki kendi aileleriyle birlikte olacağının delilidir. Benzer mesajlar: Ra'd 13:23; Mü'min 40:8; İnşikâk 84:9.

[3] Benzer mesaj: Muddessir 74:38.

[4] Benzer mesajlar: Sâffât 37:47; Vâkı'a 56:25; Nebe' 78:35.

[5] Benzer mesaj: Hâkka 69:42.

[6] Benzer mesajlar: Hicr 15:6; Mü'minûn 23:70; Sebe' 34:8; Sâffât 37:36; Duhân 44:14; Kalem 68:51.

[7] Bu ayet "Rabbinin lütfuyla sen ne bir kâhinsin ne de bir mecnun" şeklinde de tercüme edilebilir.

[8] Benzer mesajlar: Enbiyâ 21:5; Sâffât 37:36; Hâkka 69:41.

32. Onlara akılları mı bunu emrediyor, yoksa onlar azgın bir topluluk mudur? **33.** Veya "Onu kendisi uydurdu!" mu diyorlar? Hayır! Onlar iman etmezler. **34.** Doğru (sözlü) iseler onun (Kur'an'ın) benzeri bir söz getirsinler.[1] **35.** Yoksa onlar, herhangi bir (yaratıcı) olmadan mı yaratıldılar? Yoksa kendileri mi yaratıcıdır? **36.** Yoksa gökleri ve yeri onlar mı yarattı? Hayır! Onlar kesin bir şekilde inanmazlar. **37.** Yoksa Rabbinin hazineleri onların yanında mıdır? Yoksa her şeye hâkim olan kendileri midir? **38.** Yoksa onların, (Allah katındaki sırları) dinleyebildikleri merdivenleri mi var? (Öyleyse) dinleyiciler apaçık bir delil getirsinler!

39. Yoksa kızlar O'nun (Allah'ın), oğullar sizin mi?[2] **40.** Yoksa sen onlardan bir ücret istiyorsun da borç yüzünden ağır bir yük altında mı kalıyorlar? **41.** Yoksa *gayb* (bilinemeyen şeyler) yanlarında da (ondan) mı yazıyorlar?[3] **42.** Veya bir tuzak mı (kurmak) istiyorlar? Asıl tuzağa düşecek kişiler kâfir olanlardır.[4] **43.** Veya onlar için Allah'tan başka ilâh mı var! Allah onların ortak koştuklarından yücedir.

▼ *Surenin 44-49. ayetlerinde müşriklerin inkârdaki kararlılıkları ve onlara karşı takınılacak tavır gündeme getirilmekte, "sabır" ve "tesbih" kavramlarıyla sure sona erdirilmektedir.*

44. Gökten düşen bir kütle görseler "(Bunlar) üst üste yığılmış bulutlardır." derler.[5] **45.** Artık bayıltılacakları[6] günlerine kavuşuncaya kadar onları kendi hâllerine bırak! **46.** Tuzakları o gün kendilerine hiçbir yarar sağlamayacak ve kendilerine yardım da edilmeyecektir. **47.** Haksızlık edenlere, elbette ondan başka da azap vardır. Fakat çoğu bilmezler. **48.** Rabbinin hükmüne sabret! Çünkü sen gözlerimizin[7] önündesin. Kalktığın zaman da Rabbini *hamd* (övgü) ile *tesbih* et (yücelt)! **49.** Gecenin bir kısmında ve yıldızların batışından sonra da O'nu *tesbih* et (yücelt)!

---

[1] Bu ayet *tehaddi* denen "meydan okuma" ayetlerinin ilk ikisinden biridir. Bütün Kur'an'la ilgili herhangi bir meydan okuma olmamıştır. Meydan okuma ayetleri, sırasına göre (yaklaşık 60-70 surelik meydan okuma için) İsrâ 17:88, Tûr 52:34; (on surelik için) Hûd 11:13; (tek sürelik için ise) Yûnus 10:38 ve Bakara 2:23-24'tedir.

[2] Benzer mesajlar: Nahl 16:57, 62; Sâffât 37:151-153; Zuhruf 43:15-16; Necm 53:21.

[3] Benzer mesajlar: Kalem 68:46-47.

[4] Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:54; En'âm 6:123; Enfâl 8:18, 30; Ra'd 13:42; İbrâhîm 14:46; Fâtır 35:10, 43; Mü'min 40:25; Târık 86:15-16.

[5] Yüce Allah inkarcıları tanıtmakta ve istedikleri olsa da inanmayacaklarını ve alay edeceklerini bildirmektedir. Benzer mesajlar: En'âm 6:7, 25, 109, 111; A'râf 7:146; Yûnus 10:96-97; Hicr 15:13-15; İsrâ 17:92- 93; Sebe' 34:31; Yâsîn 36:10; Kamer 54:2.

[6] Buradaki *yus'akûne* fiili ölmek değil, A'râf 7:143 ve Zümer 39:68'de de olduğu gibi bayılmak demektir.

[7] Bu ve benzer ayetlerde geçen Yüce Allah'ın sıfatları hakikatleri bilinemeseede Allah'ın zatına ve Kur'an'a aykırı gelmeyecek şekilde, ayrıca bağlama uygun olarak yorumlanabilirler. Bu çerçevede bu ayetteki "gözlerimiz" ifadesi "Allah'ın bilgisi, buyruğu ve gözetimi" olarak anlaşılabilir.

53. NECM SURESİ

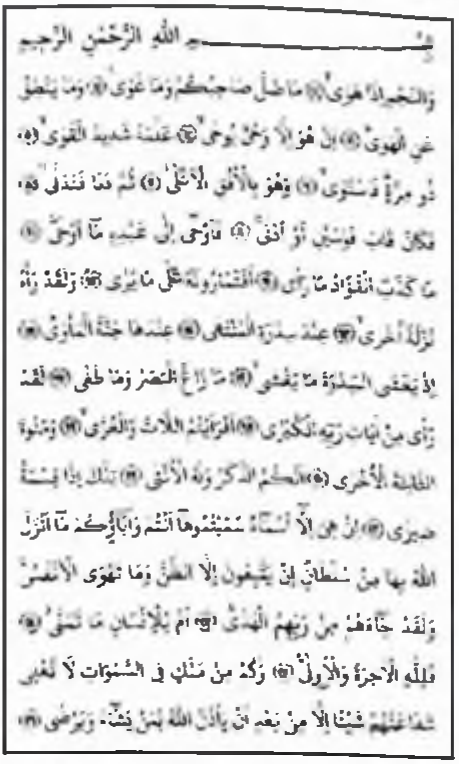
62 AYET

Mekke döneminde indirilen, 62 ayetten oluşan, adını ilk ayette "yıldız, vahiy" anlamındaki *en-necm* kelimesinden alan Necm suresi inişte 26, mushaf sırasında ise 53. suredir.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

▾ *Surenin 1-18. ayetlerinde Hz. Muhammed'in vahiyle ilgili tutumu ve Cebrail hakkında bilgi verilmektedir.*

1. (Parça parça) indiğinde *necm*'e (Kur'an'a) yemin olsun. **2.** Arkadaşınız (Muhammed), sapmamış ve azgınlaşmamıştır. **3.** Arzusundan konuşmuyor. **4.** O (Kur'an, kendisine) vahyedilmekte olan vahiyden başka bir şey değildir. **5-7.** Çünkü o (Kur'an'ı) müthiş kuvvetleri olan, donanımlı (Cebrail) öğretmiştir. (Cebrail) en yüksek ufuktayken belirmişti. **8.** Sonra yaklaşmış, (ona doğru) sarkmıştı. **9.** İki yay arası kadar, hatta[1] daha da yakın olmuştu. **10.** (Böylece Cebrail, Allah'ın) kendisine vahyettiğini kuluna (Peygamber'e) vahyetmişti. **11.** (Gözünün) gördüğünü kalbi yalanlamamıştı. **12.** Gördüğü (melek) konusunda şimdi kendisi ile tartışıyor musunuz? **13-15.** Yemin olsun ki bir başka inişinde onu, *cennetü'l-me'vâ* (durmaya değer bahçe) nin yanındaki *sidretü'l-müntehâ* (uzaktaki sedir ağacı)'nın yanında bir kez daha görmüştü. **16.** Hani o *sidre*'yi (sedir ağacını) neler kaplıyordu neler![2] **17.** (Peygamber'in) gözü ne (sağa sola) kaymış ne de sınırı aşmıştı. **18.** Şüphesiz ki (orada) Rabbinin en büyük delillerinden (birini, Cebrail'i) görmüştü.

▾ *Surenin 19-32. ayetlerinde müşriklerin yanılgısı, otoritenin Yüce Allah'a ait olduğu, zan, büyük günahlardan kaçınma vs. konulara değinilmektedir.*

19-20. Lât'a, Uzzâ'ya ve diğer üçüncüsü olan Menât'a (neden taptığınızı) hiç düşündünüz mü? **21.** Erkek(ler) sizin de dişi(ler) mi O'nun? **22.** O zaman şu (yaptığınız) haksız bir paylaşımdır! **23.** Bu (putlar), haklarında Allah'ın hiçbir delil indirmediği, sizin ve atalarınızın taktığı isimlerden başka bir şey değildir.[3] (Müşrikler) zanna ve nefislerinin arzuladığından başka hiçbir şeye uymuyorlar. Yemin olsun ki onlara Rablerinden bir rehber gelmiştir. **24.** Yoksa insan, her arzu ettiğine sahip olduğunu (mu sanıyor)! **25.** Oysa ahiret de ilki (dünya) da yalnızca Allah'a aittir. **26.** Göklerde nice melekler vardır ki onların şefaatleri hiçbir işe yaramaz. Ancak Allah'ın dilediği ve razı olduğuna izin vermesinden sonraki durum hariç.[4]

[1] Ayetteki *ev* edatına "veya" anlamı verilmemelidir. Çünkü ifade Allah'a aittir; mesafeden bahsedilirken O'nun seçenekli bir ifade kullanması değil, o mesafenin daha yakın olduğu mesajı kastedilmektedir.

[2] Ayetteki *sidretü'l-müntehâ* "uzaktaki sedir ağacı" demektir. Bu ve *cennetü'l-me'vâ* ifadesi, göklerdeki bazı mekânların adı olarak yorumlansa da konuyu "Mekke'ye yakın bir bölgede yaşananlar" şeklinde yorumlamak kanaatimizce daha doğrudur.

[3] Benzer mesajlar: En'âm 6:81; A'râf 7:71; Yûsuf 12:40.

[4] Bu ayet Zümer 39:43-44. ayetlerle okunmalıdır.

27. Şüphesiz ki ahirete inanmayanlar, meleklere dişi isimleri takıyorlar. **28.** Onların bu konuda hiçbir bilgisi yoktur. Zandan başka bir şeye uymuyorlar. Şüphesiz ki zan, gerçeklik bakımından hiçbir şey ifade etmez.[1] **29.** Zikrimizden (Kur'an'dan) yüz çeviren ve yakın (dünya) hayatından başka bir şey istemeyen kişilere aldırış etme![2] **30.** İşte onların bilgisi bundan ibarettir. Şüphesiz ki Rabbin -evet yalnızca O- kendi yolundan kimin saptığını çok iyi bilendir ve O kimin doğru yola ulaştığını da çok iyi bilendir.[3] **31.** Göklerde ve yerde bulunan her şey, yalnızca Allah'a aittir. En sonunda (Allah) kötülük edenleri yaptıklarıyla cezalandıracak ve güzel işler yapanları da daha güzeliyle ödüllendirecektir.

32. Ufak tefek kusurlar dışında, büyük günahlardan ve çirkinliklerden kaçınanlara gelince,[4] Rabbinin bağışlaması çok geniştir. O, sizi topraktan yarattığı zaman[5] ve siz annelerinizin karınlarında saklı (ceninler hâlinde) bulunduğunuz sırada (bile) sizi iyi bilendir. (Bu nedenle) kendinizi temize çıkarmayın![6] O, *takvâ*lı (duyarlı) olanı iyi bilendir.

Surenin 33-55. ayetlerinde gerçeklerden yüz çevirenlere değinilmekte. Hz. Musa ve Hz. İbrahim örnekliğinde Yüce Allah'ın insanlığı bilgilendirme sistemindeki uyuma ve İslam'ın evrensel bir takım ilkelerine dikkat çekilmekte. Yüce Allah'ın sıfatları ve helak edilen bazı kavimlerden örnekler verilmektedir.

33-34. (Gerçeğe) sırt dönen, azıcık verip sonra vermemekte direneni bir düşün! **35.** (Yoksa) *gayb*ın (bilinemeyenin) bilgisi sadece kendi yanındadır da (bunu sadece) o mu görüyor! **36-37.** Yoksa Musa'nın ve çok vefalı İbrahim'in sahifelerinde bulunan(lar, ona) bildirilmedi mi?[7] **38.** Hiçbir (günah) yüklüsü, başkasının (günah) yükünü yüklenemez.[8] **39.** İnsan için kendi yaptığından başka bir şey yoktur. **40.** Yaptığı ileride (ahirette) görülecektir. **41.** Sonra da ona karşılığı tastamam verilecektir. **42.** Şüphesiz ki son (varış) sadece Rabbinedir. **43.** Güldüren de yalnızca O'dur, ağlatan da. **44.** Öldüren de yalnızca O'dur, dirilten de.

---

1 Benzer mesajlar: En'âm 6:116, 148; Yûnus 10:36, 66; Câsiye 45:24.

2 Benzer mesajlar: Zâriyât 51:54; Kamer 54:8.

3 Benzer mesajlar: En'âm 6:117; Nahl 16:125; Kasas 28:56, 85; Kalem 68:7.

4 Benzer mesajlar: Nisâ 4:31; Şûrâ 42:37.

5 Benzer mesajlar: Hûd 11:61; Nûh 71:17.

6 Benzer mesajlar: Nisâ 4:49; Nûr 24:21. Bu ayetin nüzûl sebebi olarak şöyle bir olay nakledilmektedir: Ümmü'l-'Alâ adlı kişi muttaki birisinin cenazesine yönelerek, "Ey Ebû Sâib, senin adına şahidim ki Allah sana ikram edecektir" deyince, Hz. Muhammed ona şöyle demiştir: "Allah'ın ona ikram edeceğini sen nerden biliyorsun ki! Allah'a yemin olsun ki Allah'ın peygamberi olduğum halde, yarın bana ne yapılacağını ben bile bilmiyorum" (Buhârî, Cenâiz, 3).

7 Benzer mesajlar: En'âm 6:90; Nahl 16:118; Şu'arâ 26:196; Fussilet 41:43; Şûrâ 42:13; A'lâ 87:18-19.

8 Bu mesaj Bakara 2:134, 141, 272, 286, En'âm 6:52, 164, İsrâ 17:13-15, Lokmân 31:33, Fâtır 35:18, Zümer 39:7, Fussilet 41:46, Câsiye 45:15, Necm 53:38-39, Mümtehine 60:3 ve Zilzâl 99:7-8. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

45-46. Şüphesiz ki erkek ve dişi iki eşi, atıldığı zaman *nutfe*den (spermden) yaratan O'dur.[1] **47.** Şüphesiz ki diğer yaratılış (insanı diriltmek) de yalnızca O'na aittir. **48.** Zengin eden de yalnızca O'dur; kısarak veren de. **49.** Doğrusu *Şi'ra* (yıldızı)nın[2] Rabbi de yalnızca O'dur.

50-51. Şüphesiz ki önceki Âd kavmini ve Semûd'u O helak etmişti ve (onlardan) geriye hiçbir şey bırakmamıştı. **52.** Daha önce Nuh kavmini de (O helak etmişti). Şüphesiz ki onlar haksızlık etmiş ve azgınlık yapmışlardı. **53.** Alt üst olan şehirleri de O yok etmişti. **54.** Böylece kuşatan şey (felaket) onları da kuşatmıştı. **55.** Rabbinin hangi nimetleri hakkında şüphe duyabilirsin ki!

Surenin 56-62. ayetlerinde Hz. Muhammed'in uyarıcı olduğu, Son Saat'in yaklaştığı, alay edenlerin yanılgısı, secde ve kulluğa dikkat çekilmektedir.

56. İşte bu, önceki uyarılardan bir uyarıdır. **57.** Yaklaşmakta olan (Son Saat) yaklaştı. **58.** Onu (zamanını) Allah'tan başka kimse açığa çıkaramaz.[3] **59.** Şimdi siz bu sözü mü tuhaf buluyorsunuz! **60.** Gülüyorsunuz;[4] ağlamıyorsunuz. **61.** Siz oyalanıyorsunuz! **62.** Allah için secde edin ve (O'na) kulluk edin![5]

SECDE AYETİ

54. KAMER SURESİ

55 AYET

Mekke döneminde indirilen, 55 ayetten oluşan, adını ilk ayette geçen "ay" anlamındaki *el-kamer* kelimesinden alan Kamer suresi inişte 37, mushaf sırasında ise 54. suredir.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

Surenin 1-8. ayetlerinde Son Saat'in yaklaştığı, müşriklerin mucizelere karşı olumsuz tutumu, Hz. Muhammed'in onlardan yüz çevirmesi gerektiği ve mahşerdeki perişan durumları hatırlatılmaktadır

1. O (Son) Saat yaklaşmıştır ve (o zaman geldiğinde) ay yarılmış (olacak)tır.[6] **2.** Bir ayet (mucize) görseler bile hemen yüz çevirir ve "Bu da sıradan bir büyüdür!" derler. **3.** Kendi arzularına uyarak (gerçeği) yalanladılar. (Oysa) her iş amacına ulaşacaktır. **4-5.** Yemin olsun ki onlara tastamam doğru hükümler içeren, (kendilerini) kötülükten engelleyecek haberler gelmiştir. (Yüz çevirene) uyarılar yarar sağlamaz. **6.** Sen de onlardan yüz çevir! Bir çağrıcının hoş görülmeyecek bir şeye çağıracağı gün,

1 Benzer mesaj: Kıyâmet 75:37-39.

2 *Şi'ra* yıldızı, "aydınlatan yıldız" demektir. Bu, Huza'a kabilesinin tapındığı yıldızdır. Ayrıca bunun, Cahiliye Araplarının uğur kaynağı saydıkları parlak bir yıldız veya Büyük Köpek takımyıldızlarının en parlağı olduğu da ifade edilmektedir.

3 Benzer mesaj: A'râf 7:187.

4 Benzer mesajlar: Mü'minûn 23:110; Mütaffifîn 83:29.

5 Bu ayet Kur'an'daki 14 *tilâvet* secdesinden birisidir.

6 Bu surenin ilk ayeti "geçmiş zaman" kipiyle tercüme edilirse Hz. Muhammed zamanındaki bir "Ay tutulması" olayı hatırlatılmış olabilir. Buradaki konu, Kıyâmet 75:9'a göre Son Saat'te gerçekleşecek olaylardan biridir ve gerçekleşmesi kesin olduğu için de geçmiş zaman kipi kullanılmıştır.

7. Etrafa yayılmış çekirgeler gibi bakışları perişan bir hâlde mezarlardan çıkacaklar. **8.** Boyunlarını (o) çağrıcıya uzatan kâfirler, "Bu, ne zor bir günmüş!" diyecekler.

▾Surenin 9-17. ayetlerinde Hz. Nuh'un kıssası hakkında bilgi verilmektedir.

9. Onlardan önce Nuh'un halkı da (gerçeği) yalanlamış, kulumuzu yalanlayarak "(O) cinlenmiştir." demişlerdi. (Tebliğden vazgeçirilmeye) zorlanmıştı. **10.** (Nuh) Rabbine "Yenik düştüm, yardım et!" diyerek yalvarmıştı. **11.** Biz de boşanan bir su ile göğün kapılarını açmıştık. **12.** Yerden de (su) kaynakları fışkırtmıştık. Böylece (bu iki) su, belirlenmiş bir iş (tufan) için birleşmişti. **13.** Onu (Nuh'u) levhalar ve çivilerle (çakılmış gemide) taşımıştık. **14.** (O gemi) inkar edilmiş olana (Nuh'a) bir karşılık olarak gözlerimizin önünde akıp gidiyordu. **15.** Yemin olsun ki onu (gemiyi) bir ibret olarak bırakmıştık; hani gerçeği hatırlayan var mı?

16. Benim azabım ve benim uyarılarım (bak) nasıl olmuştu! **17.** Yemin olsun ki Kur'an'ı (gerçeği) hatırla(t)mak için kolaylaştırdık. Hatırlayan var mı?[1]

▾Surenin 18-32. ayetlerinde Hz. Hud ve Hz. Salih'in kavimlerinin kıssaları hakkında bilgi verilmektedir.

18. Âd (halkı) da (Hud'u) yalanlamıştı. Benim azabım ve benim uyarılarım (bak) nasıl olmuştu! **19-20.** Sürekliliği olan kara bir günde onların üzerine, insanları sökülmüş hurma kütükleri gibi yere seren bir kasırga göndermiştik.[2] **21.** Benim azabım ve benim uyarılarım (bak) nasıl olmuştu! **22.** Yemin olsun ki Kur'an'ı (gerçeği) hatırla(t)mak için kolaylaştırdık. Hatırlayan var mı?

23-24. Semûd (kavmi) de uyarı(cı)ları yalanlamıştı ve "Aramızdan bir insana mı uyacağız?[3] Bu durumda biz sapkınlık ve çılgınlık içinde oluruz!" demişlerdi. **25.** (Devamla:) "Vahiy, aramızdan ona mı verildi?[4] Aslında o, şımarık yalancının biridir!" demişlerdi. **26.** Yarın (yakında) onlar şımarık yalancının kim olduğunu göreceklerdir. **27.** (Ey Salih)! Onları imtihan etmek için dişi devenin göndericileri biziz (onu biz belirledik). Sen onları sadece gözetle ve sabırlı olmaya devam et!

---

[1] Benzer mesajlar: Meryem 19:97; Duhân 44:58; Kamer 54:22, 32, 40; Müzzemmil 73:20.

[2] Hâkka 69:6'da da kullanıldığı üzere, *rîh-i sarsar* tamlaması kasırganın korkunçluğunu ifade etmektedir. Bu tamlama "dondurucu, kulakları sağır eden, her şeyi kökünden sarsan" gibi anlamlara gelmektedir. *Sarsar* kelimesinin sadece *sar* kökünden geldiği, kasırganın tekrarı ve sürekliliği nedeniyle aynı kalıbın iki kez tekrarlandığı ifade edilmektedir. Zâriyât 51:41'de bu kelimenin yerine *el-'akîm* sıfatı kullanılmış ve "herkesi helak ederek, insanların soyunu kesip bitiren bir kasırga" anlamı devreye sokulmuştur. Benzer mesajlar: Fussilet 41:16; Hâkka 69:6-8.

[3] İnkârcıların bir insan olan peygamberle alay ediş-leriyle ilgili benzer mesajlar: Hûd 11:27; İbrâhîm 14:10-11; İsrâ 17:94; Enbiyâ 21:3, 36; Mü'minûn 23:24, 33-34, 47; Furkân 25:41; Şu'arâ 26:154, 186; Yâsîn 36:15; Sâd 38:8; Teğâbun 64:6.

[4] Benzer mesaj: Sâd 38:8.

28. Onlara, her biri kendi nöbetinde sudan yararlanacak şekilde suyun aralarında paylaşılarak kullanılacağını bildir! **29.** Onlar arkadaşlarını çağırmışlar, (içlerinden biri) hemen ileri atılmış ve deveyi vahşice katletmişti.[1] **30.** Benim azabım ve benim uyarılarım (bak) nasıl olmuştu! **31.** (Deveyi kesince) biz de üzerlerine korkunç bir ses göndermiştik. Anında ağıla konulan kuru ot gibi olmuşlardı.[2] **32.** Yemin olsun ki Kur'an'ı (gerçeği) hatırla(t)mak için kolaylaştırdık. Hatırlayan var mı?

▾ *Surenin 33-42. ayetlerinde Hz. Lut'un ve Firavun'un kıssası hakkında bilgi verilmektedir.*

33. Lut'un halkı da uyarıları yalanlamıştı. **34-35.** Lut'un ailesi (destekçileri) hariç, üzerlerine taş göndermiştik (yağdırmıştık). Onları (Lut'un destekçilerini) ise katımızdan bir nimet olarak seher vakti kurtarmıştık. Biz şükredenin karşılığını işte böyle veririz. **36.** Yemin olsun ki yakalamamızla ilgili (Lut daha önceden) kendilerini uyarmıştı, (ama) onlar bu tehditleri kuşkuyla karşılamışlardı. **37.** Yemin olsun ki onlar (Lut'un) misafirlerinden (ahlaksızca) yararlanmak bile istemişlerdi de gözlerini kör etmiştik. (Kendilerine) "Benim azabımı ve benim uyarılarım(a itibar etmemenizin sonucunu) tadın!" (demiştik). **38.** Bir sabah erkenden onları kararlı bir azap yakalamıştı. **39.** (Kendilerine) "Azabımı ve uyarılarım(a itibar etmemenizin sonucunu) tadın!" (demiştik). **40.** Yemin olsun ki Kur'an'ı (gerçeği) hatırla(t)mak için kolaylaştırdık. Hatırlayan var mı?

41. Şüphesiz ki Firavun'un ailesine (destekçilerine) de uyarı(cı)lar gelmişti. **42.** (Fakat) onlar da bütün ayetlerimizi yalanlamışlardı. (Bunun üzerine) biz de onları, güç ve kudretimize uygun bir şekilde yakalamıştık.

▾ *Surenin 43-55. ayetlerinde inkârcıların cehenneme sürüklenecekleri, her şeyin bir ölçüye sahip kılındığı ve iyi insanların ödüllendirileceği ifade edilmektedir.*

43. Sizin kâfirleriniz onlardan daha mı iyidir? Yoksa sizin için kitaplarda (azaptan) uzak olma (bilgisi) mi var! **44.** Yoksa "Biz güçlü bir topluluğuz!" mu diyorlar? **45.** O topluluk, ileride bozguna uğratılacak ve arkalarını dönüp kaçacaklardır. **46.** Aslında o (Son) Saat, onların buluşma zamanıdır ve o (Son) Saat daha dehşetlidir; daha acıdır. **47.** Şüphesiz ki suçlular sapkınlık ve çılgınlık içindedir. **48.** O gün ateşe yüzüstü sürüklenip (kendilerine) "*Sekar* (cehennemin)in dokunuşunu tadın!" (denecektir). **49.** Şüphesiz ki biz her şeyi bir ölçüyle yarattık.[3]

[1] Benzer mesajlar: A'râf 7:77; Hûd 11:65; Şu'arâ 26:157; Kamer 54:29; Şems 91:14.

[2] Semûd kavminin helakiyle ilgili bkz. A'râf 7:78; Hûd 11:67; Hicr 15:83; Furkân 25:39; Neml 27:51; Fussilet 41:17; Zâriyât 51:44; Kamer 54:31; Hakka 69:5; Şems 91:14.

[3] Benzer mesaj: Rahmân 55:7. *Kader* kelimesiyle verilmek istenen mesaj, yaygın kanaate göre "alın yazısı" şeklinde yorumlansa da amaç, Yüce Allah'ın evreni ve bütün yaratılanları bir plana, ölçüye ve ince bir ayara göre yarattığına dikkat çekmektir. Kader, Yüce Allah'ın *kâdir* ve *kudretini* temsil eden bir sıfattır.

50. Bizim (Son Saat) emrimiz, sadece göz açıp kapamak gibi tektir (bir anda olur).[1] 51. Yemin olsun ki sizin gibi grupları helak etmiştik. Hatırlayan var mı? 52. Yaptıkları her şey kitaplarda (amel defterlerinde) mevcuttur. 53. Küçük büyük her şey satır satır yazılmıştır.[2] 54-55. *Muttaki*ler (duyarlı olanlar) ise güçlü hükümdarın (Allah'ın) huzurunda 'doğruluk makamındaki'[3] bahçelerde ve ırmak(ların kenarların)da olacaklardır.

[1] Benzer mesaj: Nahl 16:77.

[2] Bu cümle "insanların davranışlarının kaydedilmekte olduğunun" delillerindendir. Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:181; Nisâ 4:81; Yûnus 10:21; İsrâ 17:13; Kehf 18:49; Meryem 19:79; Enbiyâ 21:94; Yâsîn 36:12; Zuhruf 43:80; Câsiye 45:29; Kâf 50:18; İnfitâr 82:10-12; Târık 86:4.

[3] Bir benzeri de Yûnus 10:2'de geçen *mak'ad-i sıdkın* tamlaması, "büyük itibar gören yüksek bir makam", "doğruluk, sadakat kademesi, makamı", "ileri geçen mertebe", "yüksek bir itibar" gibi anlamlar içermektedir.

55. RAHMÂN SURESİ

78 AYET

Mekke döneminde indirilen, 78 ayetten oluşan, adını ilk ayetinde yer alan "merhametin kaynağı" anlamındaki *er-rahmân* kelimesinden alan Rahmân suresi inişte 41, mushaf sırasında ise 55. suredir.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

Surenin 1-16. ayetlerinde Yüce Allah'ın Kur'an'ı öğretip insanı yarattığı, evren kitabından çeşitli ayetler, insanların ve cinlerin yaratılış kaynakları ifade edilmekte, nimetlerini inkâr edenler kınanmaktadır.

1. *Rahmân*. **2.** Kur'an'ı (O) öğretti. **3.** İnsanı (O) yarattı. **4.** Açıklamayı (insana O) öğretti. **5.** Güneş ve ay bir hesaba göre (hareket etmekte)dir.[4] **6.** Bitkiler[5] ve ağaçlar da secde etmektedir. **7-8.** (Allah) göğü yükseltmiş ve dengeyi bozmayasınız diye (oraya) bir denge koymuştur.[6] **9.** Ölçüyü adaletle yerine getirin ve eksik tartmayın![7] **10.** (Allah) yeri canlılar için yaratmıştır. **11-12.** Orada meyveler, salkımlı hurma ağaçları, yapraklı taneler ve güzel kokulu bitkiler vardır. **13.** Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz ki! **14.** (Allah) insanı, pişmiş çamur gibi ses çıkaran bir balçıktan yarattı. **15.** Cinleri de ateşten bir karışımdan yarattı.[8] **16.** Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz ki!

[4] Benzer mesajlar: En'âm 6:96; Yûnus 10:5; İsrâ 17:12; Rahmân 55:5.

[5] Bu ayette geçen *en-necm* kelimesi yıldız değil, gövdesiz bitkiler demektir.

[6] Benzer mesaj: Kamer 54:49. Bu ayetlerde evrendeki denge ve adaletin toplumsal hayatta da devam ettirilmesi gerektiğine, varlıkları yaratanın tevhidine yani tekliğine uygun olarak hayatta azgınlık ve taşkınlıktan kaçınılmasına özen gösterilmesine dikkat çekilmektedir.

[7] Benzer mesajlar: A'râf 7:85; İsrâ 17:35; Şu'arâ 26:181-183.

[8] Bu ayette cinlerin insanlardan ayrı bir tür olduğu açıkça anlaşılmaktadır.

Surenin 17-30. ayetlerinde Yüce Allah'ın kudretine dair çeşitli örnekler verilmektedir ve her mesaj grubunun ardından nimetlerin yalanlanmaması gerektiği hatırlatılmaktadır.

17. (Allah) iki doğunun da Rabbidir, iki batının da Rabbidir.[1] **18.** Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz ki! **19.** (Allah) iki denizi salmıştır; birbirlerine kavuşurlar. **20.** Aralarında bir engel vardır; birbirine karışmazlar.[2] **21.** Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz ki! **22.** İkisinden de inci ve mercan çıkar. **23.** Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz ki! **24.** Denizde (akıp giden), dağlar gibi büyük gemiler de yalnızca O'na aittir. **25.** Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz ki! **26.** Oradaki (dünyadaki) herkes fanidir. **27.** Rabbinin yücelik ve cömertlik sahibi (olan) yüzü (zatı) sonsuz olacaktır.[3] **28.** Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz ki! **29.** Göklerde ve yerdeki herkes O'ndan ister. O, her gün (her an) bir iştedir.[4] **30.** Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz ki!

Surenin 31-45. ayetlerinde mahşerdeki yargılama ile cin ve insan topluluklarıyla gerçekleşecek diyaloglar ele alınmaktadır.

31. Ey iki ağırlık sahipleri (cinler ve insanlar)! İleride size yöneleceğiz. **32.** Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz ki!

33. Ey cin ve insan topluluğu! Göklerin ve yerin sınırlarından geçip gitmeye gücünüz yetiyorsa geçip gidin! (Allah'ın ikram edeceği) büyük bir güç olmadan geçip gidemezsiniz.[5] **34.** Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz ki! **35.** Üzerinize ateşten bir alev ve bir duman gönderilir ve (hiçbir yerden) yardım da alamazsınız. **36.** Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz ki! **37.** Gök yarılıp da yağ gibi kırmızı gül (rengini) aldığı zaman (haliniz nasıl olacak)![6] **38.** Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz ki! **39.** İşte o gün kişinin günahından, (başka) hiçbir insan ve cin sorumlu tutulmayacaktır.[7] **40.** Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz ki!

---

[1] Bu ifadenin tekil olanları da (Bakara 2:115, 142, 177, 258; Şu'arâ 26:28; Me'âric 70:40), çoğul olanları da Sâffât 37:5; Me'âric 70:40) vardır. Buradaki "iki doğu ve iki batı" ifadesi "Güneşin ve ayın doğması ve batması" olabileceği gibi Yüce Allah'ın bütün yaratılanların sahibi olduğu da vurgulanıyor olabilir.

[2] Benzer mesajlar: Furkân 25:53; Neml 27:61.

[3] Bu ayet şöyle de tercüme edilebilir: "(Sadece) Rabbinin *celal* (yücelik) ve *ikram* (cömertlik) sahibi yüzü (zatı) baki kalacaktır"; "(Sadece) *celal* (yücelik) ve *ikram* (cömertlik) sahibi Rabbinin zatı baki kalacaktır."

[4] Bu cümle Yüce Allah'ın her şeyi yaratıp bitirdiğinin değil, Nahl 16:8'de belirtildiği gibi her an yaratmaya devam ettiğinin apaçık delilidir.

[5] Bu ayette Yüce Allah'ın mülkünden ve mahşerdeki hesaptan kaçmanın mümkün olmadığı belirtilmektedir.

[6] Bu ayet Son Saat'te değil de mahşerde göğün alacağı rengi ifade etse gerektir. Zira "işte o gün" ifadesinin yer aldığı 39. ayet bunun delilidir.

[7] Bu ayet Kehf 18:105 ve Kasas 28:78 ile okunmalıdır.

41. Suçlular yüzlerinden tanınacaklar; perçemlerinden[1] ve ayaklarından alınacak (yakalanacak)lardır. **42.** Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz ki! **43.** İşte bu, suçluların yalanladığı cehennemdir.[2] **44.** Onlar onunla (cehennemle) kaynar su arasında gidip geleceklerdir. **45.** Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz ki!

▾ *Surenin 46-61. ayetlerinde iki cennete, oraya gidecek olanların özelliklerine dair bilgiler verilmektedir.*

46. Rabbinin makamın(da yargılanmak)tan korkanlara iki cennet vardır. **47.** Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz ki! **48.** (İki cennet de) rengârenktir. **49.** Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz ki!

50. İkisinde de akıp giden iki kaynak vardır. **51.** Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz ki! **52.** İkisinde de her türlü meyveden çiftler vardır. **53.** Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz ki! **54.** (Cennetlikler) içleri ipek kumaştan oluşan döşeklere yaslanmış olacaklardır. İki cennetin meyveleri (cennetliklere) yakındır.[3] **55.** Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz ki! **56.** Oralarda (cennetlerde) bakışlarını (yalnızca eşlerine) kısanlar[4] (çevirenler) var ki onlardan (cennetliklerden) önce kendilerine hiçbir insan ve cin dokunmamıştır.[5] **57.** Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz ki! **58.** Onlar (cennetteki eşleri) yakut ve mercan gibidir. **59.** Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz ki! **60.** İyiliğin karşılığı iyilikten başka nedir ki! **61.** Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz ki!

▾ *Surenin 62-78. ayetlerinde farklı iki cennetin özellikleri gündeme getirilmekte, son ayette ise bütün bu sayılanların yücelik, cömertlik ve ikram sahibi Yüce Allah'ın bereketinin sonucu olduğu hatırlatılmaktadır.*

62. Bu ikisinden başka iki cennet daha vardır. **63.** Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz ki! **64.** (Bu cennetler) koyu yeşildir. **65.** Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz ki! **66.** İkisinde de fışkırmakta olan iki kaynak vardır. **67.** Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz ki!

---

1 Bu ayet 'Alak 96:15-16. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

2 Benzer mesajlar: Rûm 30:56; Yasin 36:63; Sâffât 37:21; Duhân 44:50; Kâf 50:20; Zâriyât 51:14; Tûr 52:14; Mülk 67:27; Me'âric 70:44; Mutaffifîn 83:17.

3 Bu cümledeki amaç, cennette oradaki nimetlere ulaşmanın kolay olacağını, herhangi bir zorluk içermeyeceğini ortaya koymaktır. Benzer mesaj: Hâkka 69:23.

4 Benzer mesajlar: Sâffât 37:48; Sâd 38:52; Duhân 44:54; Tûr 52:20; Rahmân 55:72; Vâkı'a 56:22.

5 Bu ifade bir kez de Rahmân 55:74'te geçmekte, her iki ayette de amaç, cennetliklere verilecek cennet arkadaşlarının onlara özel olacağını bildirmektir. Konunun cinsellikle ilişkisini kurmak zorlama yorumlardır. Çünkü cennetliklere verilecek bütün ödüller orayı hak eden kadın-erkek herkesedir; bütün cennetliklerdir.

68. İkisinde de her türlü meyve, hurma ve nar vardır. **69.** Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz ki! **70.** Oralarda (cennetlerde) güzel hayırlılar (eşler) vardır. **71.** Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz ki! **72.** Otağlar (çadırlar) içinde (cennetliklere) özel huriler (vardır).[1] **73.** Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz ki! **74.** Onlardan (cennetliklerden) önce kendilerine hiçbir insan ve cin dokunmamıştır.[2] **75.** Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz ki! **76.** (Orada) yeşil çimenlere ve çok güzel yaygılara (halılara) yaslanmış bir hâlde (olacaklar)dır. **77.** Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz ki! **78.** Yücelik ve cömertlik sahibi Rabbinin adı yüceler yücesidir.

56. VÂKI'A SURESİ

96 AYET

Mekke döneminde indirilen, 96 ayetten oluşan, adını ilk ayetindeki 'meydana gelen olay" anlamındaki *el-Vâkıah* kelimesinden alan Vâkı'a suresi inişte 50, mushaf sırasında ise 56. suredir.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

▾*Surenin 1-10. ayetlerinde Son Saat'ten, olayın şiddetinden, insanların üç gruba ayrılacağından ve bunların kimlerden oluşacağından söz edilmektedir.*

1. O olay (Son Saat) gerçekleştiği zaman, **2.** Meydana gelişini yalanlayan kimse olmayacaktır. **3.** (O, bazılarını) alçaltıcı, (bazılarını) yükselticidir. **4-7.** Yer şiddetle sarsıldığı, dağlar tamamen parçalanıp toz duman hâline geldiği, (mahşerde) siz üç eş (grup) olacağınız zaman,

8. Sağın halkı, ne mutlu insanlardır o sağın halkı! **9.** Solun halkı, ne mutsuz insanlardır o solun halkı![3] **10.** (Ahirette) önde olanlar, (dünyada fedakârlıkta da) önde olanlardır.

▾*Surenin 11-40. ayetlerinde mahşerdeki üç insan grubunun ilk ikisi yani cennetlikler hakkında ve onlara sunulacak ödüllerle ilgili bilgiler verilmektedir.*

11-12. Bu kişiler, nimet cennetlerinde (Allah'a) yakınlaştırılanlardır. **13.** Çoğu önceki (ümmet)lerdendir. **14.** Birazı da sonraki (ümmet)lerdendir. **15-16.** Karşılıklı olarak yaslanacakları mücevherlerle işlenmiş tahtlar üzerinde (ağırlanacaklar)dır.

[1] Benzer mesaj: Sâffât 37:48; Sâd 38:52; Duhân 44:54; Tûr 52:20; Rahmân 55:56; Vâkı'a 56:22. Çeşitli ayetlerde geçen *hûr* kelimesi, *ahver* veya *havrâ* kelimelerinin çoğuludur ve cennet eşleri için kullanılmaktadır. Gözünün akı çok beyaz, siyahı da çok siyah olanlar veya kalpleri, nefisleri ve gözleri güzel olanlara denilir.

[2] Benzer mesaj: Rahmân 55:56.

[3] "Sağın halkı" ifadesi, İsrâ 17:71, Hâkka 69:19 ve İnşikâk 84:7'de belirtildiği gibi mahşerde amel defteri kendisine sağdan verilecek iyi kişiler, dünyada verdikleri kulluk yeminine sadık kalanlardır; "solun halkı" ise Hâkka 69:25 ve İnşikâk 84:10'da verilen bilgiler gereği bu defterin kendilerine sol ve arka taraftan verilecek kötü kişileri tanımladığı bilinmektedir.

17-18. Çevrelerinde, kaynağından çıkan (suyla dolu) testiler, ibrikler ve kadehler bulunan uzun ömürlü gençler dolaşır. **19.** O (içtiklerinden) dolayı başları ağrıtılmaz; sarhoş da olmazlar. **20.** Tercih ettikleri meyve(ler), **21.** Canlarının çektiği kuş et(ler)i, **22-24.** Saklı inciler gibi güzel gözlü huriler yaptıklarının bir karşılığı olarak kendilerine (verilecektir).[1] **25-26.** O (cennet)lerde "Selam, selam"dan başka bir söz de günaha sokan bir (laf) da duymazlar.[2]

27. Sağın halkı, ne mutlu insanlardır o sağın halkı! **28.** (İşte onlar) düzgün (dalbastı) kiraz ağacında, **29.** Meyveleri kat kat muz ağaçları(n)da, **30.** Uzamış gölge(lik)te, **31.** Çağlayarak akan sularda, **32-33.** Kesilmeyen (tükenmeyen) ve engellenemeyen sayısız meyve(lik)lerde (ağırlanacaklardır). **34-37.** (Uyumlu), yepyeni olarak şekillendirdiğimiz ve tamamen yeni bir yaratılışla oluşturduğumuz kabartılmış döşeklerde[3] (onlara ödüller verilecektir). **38-40.** (Bütün bunlar) bir bölümü önceki (ümmet)lerden, bir bölümü de sonrakilerden oluşan sağın halkı içindir.

• *Surenin 41-56. ayetlerinde cehennemlikler hakkında ve onlara sunulacak sonla ilgili çarpıcı bilgiler verilmektedir.*

41. Solun halkı, ne mutsuz insanlardır o solun halkı![4] **42-44.** (Onlar) içlerine işleyen bir ateş ve kaynar su ile serinliği de rahatlatması da olmayan zifiri bir karanlığın içinde olacaklardır. **45.** Şüphesiz ki onlar bundan önce (dünyada) şımartılmışlardı. **46.** Büyük günahı (şirki) işlemekte ısrar ediyorlar. **47-48.** Şöyle diyorlardı: "Hem biz hem de önceki atalarımız, ölüp toprak ve kemik hâline geldikten sonra (yeniden) diriltilecekmişiz, öyle mi?" **49.** De ki: "Hem öncekiler (atalarınız) hem de sonrakiler, **50.** Bilinen bir günün belirlenen vaktinde mutlaka toplanacaksınız."[5]

---

1 Benzer mesaj: Sâffât 37:48; Sâd 38:52; Duhân 44:54; Tûr 52:20; Rahmân 55:56, 72. Bu ayetlerde geçen *hûr* kelimesinin cinsiyet ve cinsellik içermesi söz konusu değildir. Çünkü kadın-erkek bütün cennetliklere cennet arkadaşı olarak ikram edilecektir.

2 Benzer mesajlar: Sâffât 37:47; Tûr 52:23; Nebe' 78:35.

3 Ayetteki *hünne* zamiri öncesindeki *furuş* kelimesine gitmektedir. Esasında bu zamir 27. ayetten itibaren başlayan pasajda "sağın halkına verilecek ödüllere de gidebilir. Sanıldığı gibi bu zamir her zaman hakiki *müennes* denen kadınlarla ilgili kullanılmamakta, dolayısıyla konunun dişi kabul edilen hurilerle herhangi bir ilgisi bulunmamaktadır. Çünkü bu çoğul zamir farklı varlıkların çoğul kullanımları için de söz konusu edilmektedir. Genelde konu hurilerle ilgili görülse de bizim kanaatimiz bunun "döşeklerle" ilgili olduğu yönündedir.

4 Bu ifade "(Defterini) soldan alanlara gelince ne mutsuz insanlardır onlar (yazıklar olsun onlara)!" şeklinde de tercüme edilebilir.

5 Benzer mesajlar: Yâsîn 36:32; Sâffât 37:17-18.

51. Sonra siz ey yalancı sapkınlar! **52-53.** Elbette zakkum ağacından[1] yiyenler ve karınlar(ını) ondan dolduranlar (olacaksınız). **54-55.** Üzerine (bir) de susamış develer(in su içişi) gibi insanın içine işleyen kaynar sudan içeceksiniz. **56.** Hesap gününde onların ağırlanması(!) böyle (olacak)tır!

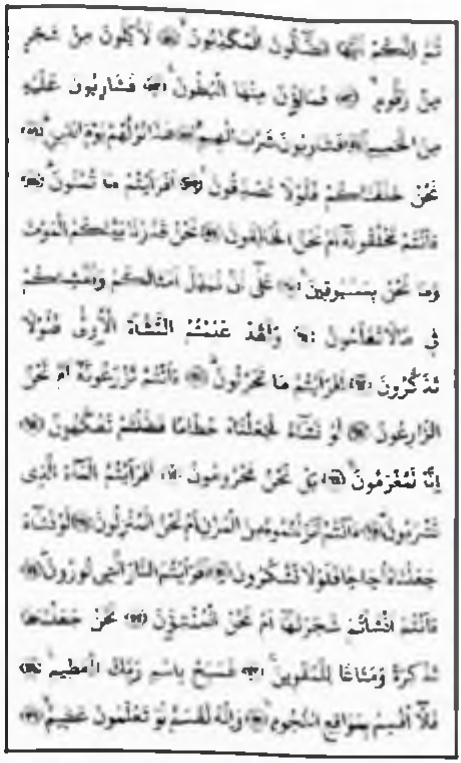
Surenin 57-74. ayetlerinde insanın yaratılışı, tarım ürünlerinin yetiştirilmesi, yağmurun yağdırılması ve ateşin yaratılması konularındaki tek otoritenin Yüce Allah olduğu ifade edilmektedir.

57. Sizi biz yaratmıştık. (Gerçekleri) onaylamanız gerekmez miydi? **58.** Atmakta olduğunuz meniyi (spermi) hiç düşündünüz mü? **59.** Onu siz mi yaratıyorsunuz; yoksa yaratanlar biz miyiz? **60-61.** Aranızda ölümü belirleyen biziz. Sizi, benzerlerinizle değiştirmemiz ve yine sizi bilemeyeceğiniz şekilde (ahirette) yeniden yaratmamızda kimse bizim önümüze geçemez. **62.** Üstelik ilk yaratılışı biliyorsunuz.[2] (Buna rağmen gerçeği) hatırlamanız gerekmez mi?

63. Ektiğinizi (tohumu) düşündünüz mü hiç? **64.** Onu siz mi yetiştiriyorsunuz; yoksa yetiştiren biz miyiz? **65-67.** Dileseydik onu kuru bir çöp yapardık da "Şüphesiz ki borçlandık (zarardayız); dahası biz (üründen) mahrum bırakıldık!" diyerek şaşar kalırdınız.

68. İçmekte olduğunuz suyu düşündünüz mü hiç? **69.** Onu bulutlardan siz mi indirdiniz; yoksa indirenler biz miyiz? **70.** Dileseydik onu da tuzlu yapardık. Şükretmeniz gerekmez mi?

71. Tutuşturmakta olduğunuz ateşi hiç düşündünüz mü? **72.** Onun ağacını siz mi yetiştirdiniz; yoksa oluşturanlar biz miyiz? **73.** İşte, biz onu (ağacı, gerçeğin) hatırlatması ve ihtiyacı olanlar için geçimlik yaptık. **74.** Yüce Rabbinin adını *tesbih* et (yücelt)![3]

Surenin 75-96. ayetlerinde vahyin değeri ile ölüm anı ve sonrasında yaşanacaklardan bahsedilmektedir.

75. Hayır! *Nücûm*'un yerlerine[4] yemin ederim.[5] **76.** Bilirseniz şüphesiz ki bu büyük bir yemindir.

---

1 Zakkum ağacıyla ilgili bkz. Sâffât 37:62, dipnot 3.

2 Yüce Allah'ın yaratma işleminde yorulmamasıyla ilgili benzer mesajlar: Lokmân 31:28; Ahkâf 46:33; Kâf 50:15, 38.

3 Benzer mesajlar: Vâkı'a 56:96; Hâkka 69:52.

4 Burada yemine konu olan şeyler, genellikle "yıldızların yörüngeleri, yıldızların yerleri" vs şeklinde yıldızlarla ilişkili olarak kabul edilse de metnin devam eden kısmı Kur'an'la ilgili olduğu için, Necm 53:1'de olduğu gibi kastedilen mesajı vahyin peyderpey indirilişi, peyderpey indirilen bölümleri, yazıldığı malzemeler, yerleştiği gönüller şeklinde anlamak daha doğru olsa gerektir. Gerçeği Allah bilir. Görüşler için bk. Taberî, *Câmi'u'l-Beyân*, XVII, 204; Râzî, *Mefâtîhu'l-Gayb*, XXIX, 188.

5 *Lâ uksimu* ifadesi hakkında dört tercüme ihtimali vardır: 1. Kesinlikle yemin ederim ki. 2. (İş o kadar açık ki) yemin bile etmem. 3. Hayır, iş, sizin zannettiğiniz gibi değil, yemin ederim ki. 4. Yemin ederim ki. Kur'an'da sekiz kez geçen bu yemin ifadeleri için bkz. Vâkı'a 56:75; Hâkka 69:38; Me'âric 70:40; Kıyâmet 75:1, 2; Tekvîr 81:15; İnşikâk 84:16; Beled 90:1.

77. Şüphesiz ki bu değerli bir Kur'an'dır. 78. Saklı bir kitaptadır. 79. Ona arındırılmış (melek)lerin dışında kimse dokunamaz.[1] 80. Âlemlerin Rabbinden indir(il)medir. 81. Siz bu sözü küçümsüyor musunuz? 82. Rızkınızı yalanlamaya dönüştürüyorsunuz? 83. Peki (ya can) boğaza dayandığı zaman (haliniz nasıl olacak)! 84. O zaman siz (ölmekte olan kişiye) bakar durursunuz. 85. Biz ona sizden daha yakınız fakat siz göremezsiniz.[2]

86-87. Mademki hesaba çekilmeyeceksiniz,[3] doğruysanız (ölmekte olanı geri) döndürsenize! 88-89. (Ölen kişi Allah'a) yakınlaştırılanlardan ise ona rahatlık, güzel rızık ve nimet cenneti vardır. 90-91. Sağın halkından ise (kendisine) "Sana (senin gibi olan) sağın halkından selam olsun!" (denecektir). 92-94. Sapkınlık yapan, yalanlayanlardan ise ona da kaynar sudan bir ziyafet(!) ve cehenneme yaslanma vardır.[4] 95. İşte bu, gerçeğin ta kendisidir. 96. Yüce Rabbinin adını *tesbih* et (yücelt)!

57. HADÎD SURESİ

29 AYET

Medine döneminde indirilen, 29 ayetten oluşan, adını 25. ayette geçen ve "demir" anlamındaki *el-hadid* kelimesinden alan Hadid suresi inişte 96, mushaf sırasında ise 57. suredir.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

• *Surenin 1-6. ayetlerinde bütün yaratıkların Yüce Allah'ı tesbih ettiği, evreni altı aşamada yarattığı ve eşsiz bir kudreti elinde bulundurduğu dile getirilmektedir.*

1. Göklerde ve yerde bulunan her şey Allah'ı *tesbih* etmektedir (yüceltmektedir). O güçlüdür, doğru hüküm verendir. 2. Göklerin ve yerin otoritesi yalnızca O'na aittir. Diriltir, öldürür. O her şeye gücü yetendir. 3. O ilktir, sondur; apaçıktır, içkindir. O her şeyi bilendir.

[1] Buradaki mesaj Yüce Allah'ın katındaki saklı kitaba Allah'a yakınlaştırılmış meleklerden başkasının dokunamayacağı, ulaşamayacağı, müdahale edemeyeceği gerçeğine dikkat çekmeyle ilgilidir. Konunun, mevcut hâliyle eldeki mushafa abdestsizlerin dokunamayacağı şeklindeki bir yasakla ilişkisi yoktur. Kur'an, kendisine dokunulsun diye indirilmiş bir kitaptır; ona abdestli dokunmak ise bir saygı göstergesidir; hüküm değildir.

[2] Benzer mesajlar: Bakara 2:186; Enfâl 8:24; Hûd 11:61; Kâf 50:16; Mücâdele 58:7.

[3] Ayetteki *gayra medinine* ifadesi "yalanlamanın cezasını çekmemek", "cezalandırılmamak", "bağımlı olmamak", "borçlu olmamak" gibi anlamlara gelmektedir. Bu ifade aslında "eğer mahşerde hesaba çekilmeyeceksiniz, bu inançsızlığınızın cezasını çekmeyecekseniz" demektir.

[4] Burada yani 88-94. ayetlerde sözü edilen üç grup, surenin 7-10. ayetlerde dile getirilen üç grup insanı içermekte, onların mahşerdeki durumunu ortaya koymaktadır.

4. O, gökleri ve yeri altı günde (dönemde) yaratandır;[1] sonra da *arşa istiva* edendir.[2] Yerin içine gireni ve ondan çıkanı, gökten ineni ve oraya yükseleni bilir.[3] Nerede olursanız olun, O sizinle beraberdir.[4] Allah yaptıklarınızı görendir. **5.** Göklerin ve yerin otoritesi yalnızca O'na aittir. Bütün işler yalnızca Allah'a döndürülecektir. **6.** Geceyi gündüzün içine koyuyor, gündüzü de gecenin içine koyuyor.[5] O göğüslerin (kalplerin) özünü bilendir.

▼*Surenin 7-15. ayetlerinde müslümanların güven sorunu yaşadıkları, emir ve yasaklara itibar etmeleri gerektiği ve mahşer şartlarında müminlerle münafıkların yaşayacağı bazı olaylar ele alınmaktadır.*

7. Allah'a ve Elçisine inanıp güvenin! Sizi, kendisinde yetkili kıldığı şeylerden (mallardan) *infak* edin (verin)! Sizden güvenenler ve *infak* edenler (verenler) için büyük ödül vardır. **8.** Elçi sizi Rabbinize inanıp güvenmeye çağırdığı hâlde niçin Allah'a inanıp güvenmiyorsunuz?[6] İnanıyorsanız o, sizden kesin bir söz de almıştı. **9.** Sizi karanlıklardan aydınlığa çıkarmak için[7] kuluna (Elçiye) apaçık ayetler indiren O'dur. Şüphesiz ki Allah size çok şefkatlidir, çok merhametlidir.

هُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَىٰ
عَلَى الْعَرْشِ ۖ يَعْلَمُ مَا يَلِجُ فِي الْأَرْضِ وَمَا يَخْرُجُ مِنْهَا وَمَا يَنزِلُ
مِنَ السَّمَاءِ وَمَا يَعْرُجُ فِيهَا ۖ وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَ مَا كُنتُمْ ۗ وَاللَّهُ بِمَا
تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٤﴾ لَّهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ۚ وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ
الْأُمُورُ ﴿٥﴾ يُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُولِجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ ۚ وَهُوَ عَلِيمٌ
بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٦﴾ آمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَأَنفِقُوا مِمَّا جَعَلَكُم
مُّسْتَخْلَفِينَ فِيهِ ۖ فَالَّذِينَ آمَنُوا مِنكُمْ وَأَنفَقُوا لَهُمْ أَجْرٌ كَبِيرٌ ﴿٧﴾
وَمَا لَكُمْ لَا تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالرَّسُولُ يَدْعُوكُمْ لِتُؤْمِنُوا بِرَبِّكُمْ
وَقَدْ أَخَذَ مِيثَاقَكُمْ إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ ﴿٨﴾ هُوَ الَّذِي يُنَزِّلُ
عَلَىٰ عَبْدِهِ آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ لِّيُخْرِجَكُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ ۚ وَإِنَّ
اللَّهَ بِكُمْ لَرَءُوفٌ رَّحِيمٌ ﴿٩﴾ وَمَا لَكُمْ أَلَّا تُنفِقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ
وَلِلَّهِ مِيرَاثُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ۚ لَا يَسْتَوِي مِنكُم مَّنْ أَنفَقَ
مِن قَبْلِ الْفَتْحِ وَقَاتَلَ ۚ أُولَٰئِكَ أَعْظَمُ دَرَجَةً مِّنَ الَّذِينَ أَنفَقُوا مِن بَعْدُ
وَقَاتَلُوا ۚ وَكُلًّا وَعَدَ اللَّهُ الْحُسْنَىٰ ۚ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿١٠﴾
مَّن ذَا الَّذِي يُقْرِضُ اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا فَيُضَاعِفَهُ لَهُ وَلَهُ أَجْرٌ كَرِيمٌ ﴿١١﴾

10. Size ne oluyor da Allah yolunda *infak* etmiyorsunuz (vermiyorsunuz)? (Oysa) göklerin ve yerin mirası, yalnızca Allah'a aittir.[8] İçinizden zaferden önce *infak* eden (veren) ve savaşan(lar, diğerleriyle) eşit değildir. Onların derecesi, sonradan *infak* edenlerden (verenlerden) ve savaşanlardan daha üstündür. Allah hepsine en güzel olanı (cenneti) vadetmiştir.[9] Allah yapmakta olduklarınızdan haberdardır. **11.** Kim Allah'a güzel bir borç verirse[10] (Allah) da karşılığını ona kat kat verir; onun için değerli bir ödül de vardır.

[1] Benzer mesajlar: A'râf 7:54; Yûnus 10:3; Hûd 11:7; Ra'd 13:2; Furkân 25:59; Secde 32:4; Kâf 50:38.

[2] *Arşa istiva* ile ilgili detaylı bilgi için bkz. A'râf 7:54, dipnot 5.

[3] Benzer mesaj: Sebe' 34:4.

[4] Benzer mesaj: Mücâdele 58:7.

[5] Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:27; Hacc 22:61; Lokmân 31:29; Fâtır 35:13.

[6] Sahâbîler Hz. Muhammed'e itaat etme, zorluk ve kolaylık durumunda nafaka verme, iyiliği emredip kötülükten sakındırma ve kınayanın kınamasından korkmayarak Yüce Allah ile ilgili söz söyleme konusunda biat etmişlerdi. Bir önceki cümleye bakıldığında Hz. Muhammed'in muhataplarını Yüce Allah'a inanıp güvenmeleri konusunda davet etmekte olduğundan söz edildiği için, burada kendilerinden söz alan kişinin de Hz. Muhammed olması gerekmektedir.

[7] Benzer mesajlar: Bakara 2:257; Mâide 5:16; İbrâhim 14:1; Ahzâb 33:43; Talâk 65:11.

[8] Benzer mesaj: Âl-i İmrân 3:180.

[9] Fedakârlık yapanların hak edişleri duruma göre farklı olduğu için onların gideceği cennetler de birbirinden farklı olacaktır. Ancak hepsi de cennete gidecektir.

[10] *Kard-i hasen* kavramı "güzel borç" anlamında Yüce Allah'a verilen yani karşılığı sadece O'ndan beklenen yardım demektir. Bu kavram için ayrıca bkz. Bakara 2:245; Mâide 5:12; Hadîd 57:18; Teğâbun 64:17; Müzzemmil 73:20.

12. Mümin erkeklerle mümin kadınları, (kendilerini aydınlatan) *nûr*larının (ışıklarının) önlerinde ve sağlarında koşarken gördüğün günde, (onlara) "Bugün müjdeniz, içlerinde *ebedî* kalıcılar olarak (kalacağınız), altlarından ırmaklar akan cennetlerdir." (denecektir). Asıl büyük kurtuluş işte budur! **13.** Münafık erkeklerle münafık kadınların müminlere "Bizi bekleyin, *nûr*unuzdan (ışığınızdan) bir parça *nûr* (ışık) alalım." diyeceği günde (kendilerine) "Arkanıza dönün de (orada) bir *nûr* (ışık) arayın!" denecektir. Onların arasına içinde merhamet, dışında azap bulunan kapılı bir sur çekilmiş (olacak)tır.[1]

14. (Münafıklar) onlara (müminlere) "Biz sizinle birlikte değil miydik?" diye seslenecekleridir. (Müminler de) şöyle diyeceklerdir: "Evet ancak siz kendinizi fitneye soktunuz, beklediniz, şüpheye düştünüz ve Allah'ın emri (ölüm) gelip çatıncaya kadar kuruntular sizi aldattı; o çok aldatan (şeytan) sizi Allah ile aldattı."[2] **15.** Bugün artık sizden (münafıklardan) da kâfir olanlardan da fidye kabul edilmez.[3] Barınağınız ateştir. Size layık olan odur. Ne kötü varış yeridir (orası)!

▾ *Surenin 16-21. ayetlerinde fedakarların mahşerdeki ödüllerinin katlanarak kendilerine verileceği, inkârcıların azaba çarptırılacakları, dünya hayatının anlamını kaybettirecek beş şey dile getirilmektedir.*

16. İman edenlerin kalplerinin Allah'ı anmaya ve (O'nun katından) inen gerçeğe (Kur'an'a) boyun eğme zamanı gelmedi mi? Onlar (müminler), daha önce kendilerine kitap verilenler gibi olmasınlar![4] Zira üzerinden uzun zaman geçmişti de kalpleri katılaşmıştı. İçlerinden çoğu da yoldan çıkmıştı. **17.** Bilin ki ölümünden sonra yeri canlandıran şüphesiz ki Allah'tır. Akıl edesiniz diye ayetleri size elbette açıkladık. **18.** (Gerçeği) doğrulayan[5] erkeklere ve kadınlara, Allah'a güzel bir borç vermiş (olanlara)[6] (verdiklerinin karşılığı) kat kat ödenecektir; onlara değerli ödül de vardır.

---

1 Burada konu, mahşerde cehennemliklerin cennetliklerden bazı isteklerde bulunacakları, ancak bu isteklerin gerçekleşmesinin mümkün olmayacağıyla ilgili olarak bu dünyada durumunu bizim bilemeyeceğimiz "kapısı olan bir sur" örneğiyle dile getirilmektedir.

2 Benzer mesaj: Câsiye 45:35.

3 Benzer mesajlar: Bakara 2:48, 123; Âl-i İmrân 3:91; Mâide 5:36; En'âm 6:70; Yûnus 10:54; Ra'd 13:18; Zümer 39:47; Me'âric 70:11-14.

4 *Huşu*'unda sıkıntı yaşananların durumlarını düzeltmeleri, *huşu*'da devamlı olanların bu durumlarını daha artırmaları noktasında kendilerine bir teşvik yapılmaktadır.

5 Ayetteki iki kelime *el-mudassikine* ve *el-musaddikâti* okunuşuna göre "doğrulayanlar" demektir. Ancak *el-mussaddikine* ve *el-mussaddikâti* kelimeleri *tâ*'lı harfiyle birlikte *el-mütesaddikine* ve *el-mutesaddikâti* şeklinde "tefa'ul bâbı"ndan okuyarak anlamı "sadaka veren erkekler ve kadınlar" şeklinde yorumlayanlar da vardır.

6 Benzer mesajlar: Bakara 2:245; Mâide 5:12; Hadîd 57:11; Teğâbun 64:17; Müzzemmil 73:20.

19. Allah'a ve elçilerine iman edenler -evet sadece onlar- (gerçeği) çok doğrulayanlardır ve Rableri katında şahit olanlardır. (Mahşerde) onlar için ödülleri ve *nûr*ları (ışıkları) vardır. İnkâr edip ayetlerimizi yalanlayanlara gelince, onlar da cehennem halkıdır. **20.** Bilin ki dünya hayatı, sadece bir oyun, bir eğlence, bir süs, aranızda bir övünme, mal ve çocuk sahibi olma (yarışın)dan ibarettir. (Bu hayat), tıpkı bir yağmur gibidir; (yetiştirdiği) ürünleri çiftçilerin[1] hoşuna gider. Sonra (o ekinler) kurur; sen onun sararmış olduğunu görürsün; sonra da (o ekinler) kuru bir kırıntı (çer çöp) olur.[2] Ahirette (inkârcılar için) şiddetli bir azap vardır. (Müminler için ise) Allah'ın bağışlaması ve rızası vardır. Dünya hayatı, aldatıcı bir geçimlikten başka bir şey değildir. **21.** Rabbinizden bir bağışlanmaya ve Allah'a ve elçilerine inananlar için hazırlanacak, genişliği gökle yerin genişliği gibi olan cennete koşun![3] İşte bu, Allah'ın dilediğine (layık olana) verdiği lütfudur. Allah büyük lütuf sahibidir.

وَالَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الصِّدِّيقُونَ وَالشُّهَدَاءُ
عِندَ رَبِّهِمْ لَهُمْ أَجْرُهُمْ وَنُورُهُمْ وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا
بِآيَاتِنَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ ﴿١٩﴾ اعْلَمُوا أَنَّمَا الْحَيَاةُ
الدُّنْيَا لَعِبٌ وَلَهْوٌ وَزِينَةٌ وَتَفَاخُرٌ بَيْنَكُمْ وَتَكَاثُرٌ
فِي الْأَمْوَالِ وَالْأَوْلَادِ ۖ كَمَثَلِ غَيْثٍ أَعْجَبَ الْكُفَّارَ نَبَاتُهُ ثُمَّ
يَهِيجُ فَتَرَاهُ مُصْفَرًّا ثُمَّ يَكُونُ حُطَامًا ۖ وَفِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ
شَدِيدٌ وَمَغْفِرَةٌ مِّنَ اللَّهِ وَرِضْوَانٌ ۚ وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا مَتَاعُ
الْغُرُورِ ﴿٢٠﴾ سَابِقُوا إِلَىٰ مَغْفِرَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا
كَعَرْضِ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ أُعِدَّتْ لِلَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ ۚ
ذَٰلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَن يَشَاءُ ۚ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ﴿٢١﴾
مَا أَصَابَ مِن مُّصِيبَةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي أَنفُسِكُمْ إِلَّا
فِي كِتَابٍ مِّن قَبْلِ أَن نَّبْرَأَهَا ۚ إِنَّ ذَٰلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ ﴿٢٢﴾ لِّكَيْلَا
تَأْسَوْا عَلَىٰ مَا فَاتَكُمْ وَلَا تَفْرَحُوا بِمَا آتَاكُمْ ۗ وَاللَّهُ
لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ ﴿٢٣﴾ الَّذِينَ يَبْخَلُونَ وَيَأْمُرُونَ
النَّاسَ بِالْبُخْلِ ۗ وَمَن يَتَوَلَّ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ ﴿٢٤﴾

• Surenin 22-29. ayetlerinde her şeyin yaratılmadan önce belirli yasalarının bulunduğu, peygamberlerin gönderiliş amacı, Hz. Nuh, Hz. İbrahim ve Hz. İsa örnekleri dile getirilerek kitap ehlinin iman etmeleri durumunda katlanan ödülleri dile getirilmektedir.

22. Yerde ve bizzat insanların kendilerinde meydana gelen herhangi bir musibet yoktur ki biz onu yaratmadan önce bir kitapta (kanunda kayıtlı) olmasın![4] Şüphesiz ki bu, Allah'a çok kolaydır.

23. Elinizden çıkana üzülmeyesiniz ve (Allah'ın) size verdiği nimetlerle şımarmayasınız diye (Allah bu kanunu belirlemiştir). Allah kendini beğenmiş övünüp duranları sevmez.[5] **24.** Onlar, cimrilik edip insanlara da cimriliği emredenlerdir.[6] Kim yüz çevirirse şüphesiz ki yalnızca Allah zengindir, *hamde* (övgüye) layık olandır.[7]

---

[1] Bu ayette geçen *el-küffâr* kelimesi, tohumu toprakla örttükleri için "çiftçiler" anlamına gelmektedir. Zaten *kâfir* de fıtratındaki ve vicdanındaki imanı örttüğü için böyle anılmaktadır.

[2] Benzer mesajlar: Yûnus 10:24; Kehf 18:45; Zümer 39:21.

[3] Benzer mesaj: Âl-i İmrân 3:133.

[4] Yüce Allah her şeyi yaratmadan önce bir kitapta yazmıştır. Bu "kitap" aslında Yüce Allah'ın kanunlarıdır. Bu yüzden Nisâ 4:78'de de bazıları iyilikleri Yüce Allah'a, kötülükleri ise Hz. Muhammed'e atfedince Yüce Allah hepsinin Allah'tan olduğunu yani ilahi yasalar çerçevesinde gerçekleştiğini bildirmektedir. Bazı âlimlerimiz buradaki kastı "Levh-i Mahfûz", "Ümmü'l-Kitâb" olarak yorumlamışlardır ki bu ifade Yüce Allah'ın eşsiz ve erişilmez bilgisidir. Her şeyin tâbi kılındığı bir yasası vardır ve hayat bu yasalara göre şekillenmektedir. Genel çerçevesi çizilmiş olan bu yasalar içerisinde insan kendi iradesiyle tercihte bulunur; o yasalar içerisinde irade ifade edebilir ve seçtiği şey yaratılmadan önce o yasaların işleyişi kendileri için belirlenmiş kural ve yasa ile gerçekleşir.

[5] Benzer mesajlar: Nisâ 4:36; Lokmân 31:18.

[6] Benzer mesaj: Nisâ 4:37.

[7] Benzer mesaj: Mümtehine 60:6.

لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ
وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ وَأَنْزَلْنَا الْحَدِيدَ فِيهِ
بَأْسٌ شَدِيدٌ وَمَنَافِعُ لِلنَّاسِ وَلِيَعْلَمَ اللَّهُ مَنْ يَنْصُرُهُ
وَرُسُلَهُ بِالْغَيْبِ إِنَّ اللَّهَ قَوِيٌّ عَزِيزٌ ﴿٢٥﴾ وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا
وَإِبْرَاهِيمَ وَجَعَلْنَا فِي ذُرِّيَّتِهِمَا النُّبُوَّةَ وَالْكِتَابَ فَمِنْهُمْ
مُهْتَدٍ وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ فَاسِقُونَ ﴿٢٦﴾ ثُمَّ قَفَّيْنَا عَلَىٰ آثَارِهِمْ
بِرُسُلِنَا وَقَفَّيْنَا بِعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ وَآتَيْنَاهُ الْإِنْجِيلَ وَجَعَلْنَا
فِي قُلُوبِ الَّذِينَ اتَّبَعُوهُ رَأْفَةً وَرَحْمَةً وَرَهْبَانِيَّةً ابْتَدَعُوهَا
مَا كَتَبْنَاهَا عَلَيْهِمْ إِلَّا ابْتِغَاءَ رِضْوَانِ اللَّهِ فَمَا رَعَوْهَا
حَقَّ رِعَايَتِهَا فَآتَيْنَا الَّذِينَ آمَنُوا مِنْهُمْ أَجْرَهُمْ وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ
فَاسِقُونَ ﴿٢٧﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَآمِنُوا بِرَسُولِهِ
يُؤْتِكُمْ كِفْلَيْنِ مِنْ رَحْمَتِهِ وَيَجْعَلْ لَكُمْ نُورًا تَمْشُونَ
بِهِ وَيَغْفِرْ لَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٢٨﴾ لِئَلَّا يَعْلَمَ أَهْلُ
الْكِتَابِ أَلَّا يَقْدِرُونَ عَلَىٰ شَيْءٍ مِنْ فَضْلِ اللَّهِ وَأَنَّ الْفَضْلَ
بِيَدِ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ﴿٢٩﴾

25. Şüphesiz ki biz, elçilerimizi apaçık delillerle gönderdik ve insanların adaleti yerine getirmeleri için beraberlerinde Kitabı ve ölçüyü indirdik.[1] Biz demiri de indirdik (kullanımını öğrettik) ki onda, büyük bir güç ve insanlar için yararlar vardır. Bu, Allah'(ın dinin)e ve elçilerine yalnızken yardım edenleri bil(dir)mesi (ortaya çıkarması) içindir.[2] Şüphesiz ki Allah kuvvetlidir, güçlüdür. **26.** Yemin olsun ki biz Nuh'u ve İbrahim'i (peygamber olarak) göndermiştik; onların soyuna da (bazı kişilere) peygamberlik ve Kitap vermiştik. Onlardan (insanlardan) kimi doğru yoldadır. İçlerinden çoğu da yoldan çıkmıştı.

27. Sonra bunların izinden art arda elçilerimizi göndermiştik. Meryem oğlu İsa'yı da arkalarından göndermiş, ona İncil'i vermiştik. Ona uyanların kalplerine şefkat ve merhamet yerleştirmiştik. Uydurdukları ruhbanlığa[3] gelince, onu onlara biz yazmamıştık. Fakat kendileri, Allah rızasını kazanmak için yapmış, (ancak) buna da gerektiği gibi uymamışlardı.[4] Biz de onlardan iman edenlere ödüllerini vermiştik. İçlerinden çoğu yoldan çıkmıştı. **28.** Ey iman edenler![5] Allah'a karşı *takvâ*lı (duyarlı) olun ve Elçisine inanıp güvenin ki O (Allah da), size rahmetinden iki kat versin;[6] size sayesinde yürüyeceğiniz bir *nûr* (ışık) versin ve sizi bağışlasın! Allah çok bağışlayandır, çok merhametlidir. **29.** Kitap ehli, Allah'ın lütfundan hiçbir şey elde edemeyeceklerini, lütfun tamamen Allah'ın elinde olduğunu, onu dilediğine (layık olana) vereceğini bilmezlik etmesinler. Allah büyük lütuf sahibidir.

---

1 Ayetteki *el-kitab* kelimesine "ilahi mesaj", *el-mizan* kelimesine ise "denge kanunu, adalet, ölçü" anlamları verilebilir.

2 "Yüce Allah'ın bilmesi" ifadesiyle ilgili izahımız ve ilgili ayetler için bkz. Âl-i İmrân 3:140, dipnot 11.

3 "Korkmak" anlamındaki *rehbe* kökünden türetilen *rahbâniyyeh* kelimesi, çok korkanların korkusu anlamında bir mübalağa anlamı içermektedir ki Bakara 2:143'te belirtildiği üzere "vasat ümmet" kılınışı nedeniyle bu ümmetin böyle bir aşırılığa müsait bir tarafı olmamalı, "tefrit"i reddettiği gibi "ifrat"ı da reddetmeli, itidali esas almalıdır.

4 Hz. İsa'ya uyanların Yüce Allah'ın emretmediği, ancak kendilerinin meydana getirdiği *rahb* denen "korkuya dayalı aşırı dindarlığın" gereğini de hakkıyla yerine getirmedikleri ifade edilmektedir.

5 Yüce Allah Hz. İsa'nın izinden giden mutedil kişilere hitap etmektedir. Bu çerçevede öncelikle söz konusu kişilere "ey müminler" diye hitap ederek Yüce Allah'a karşı *takvâlı* davranmalarını, O'nun emir ve yasaklarına itibar etmelerini, Hz. Muhammed'e de iman etmelerini emretmektedir.

6 Benzer mesaj: Kasas 28:54. Vahyi savunurken yaşadıkları eziyetler ve tevhide sahip çıkma duygusunun bir karşılığı ve ödülü olarak Yüce Allah bu kişilere iki kez ödül vereceğini ifade etmektedir. Ödüllerden birisi "Kur'an öncesi dönemde müslüman olmaları nedeniyle" idi; diğeri de "Kur'an'a iman edip ona tâbi olmaları sebebiyle"dir. Hz. Muhammed'e nispet edilen bir rivayete göre, bu durumdakilere ödülleri iki kez verilecektir. İlkinin sebebi "önceki kitaba inanmaları", diğeri ise "son kitaba inanmalarıdır" (Buhârî, İlim, 31; Müslim, İman, 241).

58. MÜCÂDELE SURESİ

22 AYET

Medine döneminde indirilen, 22 ayetten oluşan, adını 1. ayette geçen ve "tartışma" anlamını dolaylı olarak içeren *tucadilu* fiilinden alan Mücâdele suresi inişte 104, mushaf sırasında ise 58. suredir.

Rahmân, Rahim olan Allah'ın adıyla

▾ *Surenin 1-7. ayetlerinde zıhar ve kefareti, eski azgın milletlerin helak edilmesi gibi bu ümmet içindeki azgınların da helak edileceği ve Yüce Allah'ın eşsiz bilgi sahibi olduğu dile getirilmektedir.*

1. Eşi hakkında seninle tartışan ve Allah'a şikâyette bulunan (kadın)ın sözünü Allah elbette duymuştur.[1] Allah sizin konuşmanızı duymaktadır.[2] Şüphesiz ki Allah duyandır, görendir. **2.** İçinizden eşlerine *zıhar*[3] yapanların kadınları, onların anneleri değildir. Onların anneleri ancak kendilerini doğuran (kadın)lardır. Şüphesiz ki onlar çirkin bir söz ve yalan söylüyorlar. Şüphesiz ki Allah çok affedicidir, çok bağışlayandır.

3. Kadınlara *zıhar* yapıp sonra söylediklerinden dönenlerin, eşleriyle (cinsel olarak) birleşmeden önce bir köleyi özgürlüğe kavuşturmaları (gerekir). Size öğütlenen budur. Allah yaptıklarınızdan haberdardır. **4.** (Buna imkân) bulamayan(lar), (eşleriyle cinsel olarak) birleşmeden önce art arda iki ay oruç (tutar). (Buna da) gücü yetmeyen, altmış yoksulu doyurmak (zorundadır). Bu (kolaylaştırma), Allah'a ve Elçisine inanmanız nedeniyledir. İşte şu(nlar), Allah'ın (koyduğu) sınırlarıdır. Kâfirler için elem verici bir azap vardır. **5.** Allah'a ve Elçisine karşı gelenler, kendilerinden öncekilerin tepelendiği gibi tepelenmiş (olacaklar)dır. (Oysa hepsine) apaçık ayetler indirmişizdir. Kâfirler için küçük düşürücü bir azap vardır. **6.** O gün, Allah onların hepsini diriltecek ve (dünyada) yaptıklarını kendilerine bildirecektir. Allah onların unuttuğu şey(ler)i bir bir sayıp dökmüş (olacak)tır. Allah her şeye şahittir.

---

[1] Bu ayet grubu, İslam'ın kadına verdiği değerin en açık göstergelerindendir. Çünkü bir hanım, hakkını aramak için Hz. Muhammed'le çok rahat bir şekilde görüşebilmiş, derdini anlatmış, ikna olmayınca ısrar etmiş ve Yüce Allah'ın buyruklarının kendi lehine gelmesine vesile olmuştur.

[2] Rivayet olunduğuna göre, Evs b. Sâmit, eşi Havle binti Sa'lebe'ye *zıhar* yapmıştı. Bunun üzerine Havle, Hz. Muhammed'e gelmiş ve 'Ben, genç ve arzu edilirken Evs benimle evlendi. Yaşım ilerleyip çocuklarımın çoğaldığı bir zamanda, beni annesi gibi kabul etti. Benim küçük çocuklarım var. Onları onun ailesine bırakırsam perişan olurlar, bakamazlar. Onları yanıma alsam aç kalırlar' demişti. Fakat konu hakkında ayet gelmediği için geleneğin kabulünü kendisine söyleyen Hz. Muhammed'in sözleriyle ikna olmayan Havle durumu Yüce Allah'a arz etmeye vardırmıştı.

[3] *Zıhâr*, kişinin "Sen bana annemin sırtı gibisin!" diyerek eşinin sırtını annesine benzetmesine denir. Benzer mesaj: Ahzâb 33:4.

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ ۖ مَا يَكُونُ
مِن نَّجْوَىٰ ثَلَاثَةٍ إِلَّا هُوَ رَابِعُهُمْ وَلَا خَمْسَةٍ إِلَّا هُوَ سَادِسُهُمْ وَلَا
أَدْنَىٰ مِن ذَٰلِكَ وَلَا أَكْثَرَ إِلَّا هُوَ مَعَهُمْ أَيْنَ مَا كَانُوا ۖ ثُمَّ يُنَبِّئُهُم
بِمَا عَمِلُوا يَوْمَ الْقِيَامَةِ ۚ إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٧﴾ أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ
نُهُوا عَنِ النَّجْوَىٰ ثُمَّ يَعُودُونَ لِمَا نُهُوا عَنْهُ وَيَتَنَاجَوْنَ بِالْإِثْمِ
وَالْعُدْوَانِ وَمَعْصِيَتِ الرَّسُولِ ۖ وَإِذَا جَاءُوكَ حَيَّوْكَ بِمَا لَمْ يُحَيِّكَ
بِهِ اللَّهُ وَيَقُولُونَ فِي أَنفُسِهِمْ لَوْلَا يُعَذِّبُنَا اللَّهُ بِمَا نَقُولُ ۚ حَسْبُهُمْ
جَهَنَّمُ يَصْلَوْنَهَا ۖ فَبِئْسَ الْمَصِيرُ ﴿٨﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا
تَنَاجَيْتُمْ فَلَا تَتَنَاجَوْا بِالْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَمَعْصِيَتِ الرَّسُولِ
وَتَنَاجَوْا بِالْبِرِّ وَالتَّقْوَىٰ ۖ وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴿٩﴾ إِنَّمَا
النَّجْوَىٰ مِنَ الشَّيْطَانِ لِيَحْزُنَ الَّذِينَ آمَنُوا وَلَيْسَ بِضَارِّهِمْ
شَيْئًا إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ ۚ وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١٠﴾ يَا أَيُّهَا
الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا قِيلَ لَكُمْ تَفَسَّحُوا فِي الْمَجَالِسِ فَافْسَحُوا
يَفْسَحِ اللَّهُ لَكُمْ ۖ وَإِذَا قِيلَ انشُزُوا فَانشُزُوا يَرْفَعِ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا
مِنكُمْ وَالَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ ۚ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿١١﴾

7. Göklerde ve yerde olanları Allah'ın bildiğini görmüyor musun? Üç kişinin gizli konuştuğu[1] (yerde) dördüncüsü mutlaka O'dur. Beş kişinin gizli konuştuğu (yerde) altıncısı mutlaka O'dur. Bunlardan daha az veya daha çok olsunlar, nerede olurlarsa olsunlar mutlaka O onlarla beraberdir. Sonra kıyamet günü (dünyada) yaptıklarını onlara bildirecektir. Şüphesiz ki Allah her şeyi bilendir.

▼ *Sürenin 8-13. ayetlerinde gizlice fısıldaşanların yanlışları, gizli konuşmalarda iyilik ve takvânın esas alınması, başkalarının farkına varılması gerektiği ve Allah'ın elçisiyle özel görüşme konusu ele alınmaktadır.*

8. Gizli konuşmaktan engellendikten sonra yine o yasaklananı yapmaya kalkışarak günah, düşmanlık ve Elçiye isyan konusunda gizlice konuşanları görmedin mi? Onlar sana geldikleri zaman, seni Allah'ın selamlamadığı şekilde selamlıyorlar. Kendi içlerinden de "Bu söylediklerimiz yüzünden Allah'ın bize azap etmesi gerekmez miydi?" diyorlar. Onlara cehennem yeter. Oraya gireceklerdir. Ne kötü varış yeridir (orası)! **9.** Ey iman edenler! Aranızda özel konuşacağınız zaman günah, düşmanlık ve Elçiye isyan konusunda gizlice konuşmalar yapmayın! İyilik ve *takvâ*yı (duyarlılığı) konuşun![2] Yalnızca kendi huzuruna toplanacağınız Allah'a karşı *takvâ*lı (duyarlı) olun! **10.** Gizli konuşmalar sadece şeytandandır. Bu, iman edenleri üzmek içindir. Allah'ın izni olmadıkça (şeytan onlara) hiçbir zarar veremez. Müminler yalnızca Allah'a güvensinler! **11.** Ey iman edenler! Size "Meclislerde yer açın!" denince yer açın[3] ki Allah da size genişlik versin. Size "Kalkın!" denince kalkın ki[4] Allah da içinizden inananları ve kendilerine ilim verilenleri derecelerle yükseltsin. Allah yaptıklarınızdan haberdardır.

---

1 *Necvâ/en-necvâ* kelimesi "gizli konuşma, fısıldaşma" demektir. Konunun gizli toplantı yapılması şeklindeki kullanımı müşriklerle ilgili olarak İsrâ 17:47'de, Firavun'la ilgili olan ise Tâhâ 20:62'de yer almaktadır. Yüce Allah bu türden gizli toplantıların büyük çoğunluğunda hiçbir hayrın bulunmadığını Nisâ 4:114'de dile getirmektedir. *Necvâ* ile ilgili benzer mesajlar: Tevbe 9:78; Enbiyâ 21:3; Zuhruf 43:80; Mücâdele 58:7, 8, 10, 12, 13.

2 Bu ayet Nisâ 4:114. ayetle birlikte okunmalıdır.

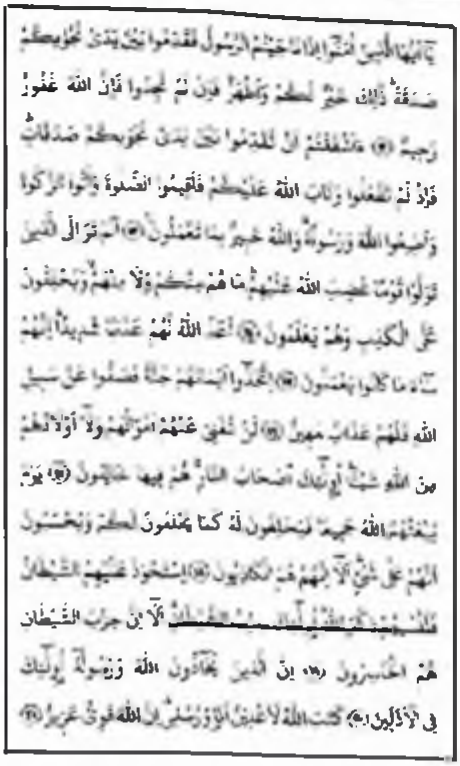
3 Ayette geçen *tefessehû, fe'fseh*û ve *yefsahi* gibi kelimeler Kur'an'da sadece bu ayette yer almakta, "yer açmak", "yer genişletmek" anlamına gelmektedir. Yine Kur'an'da sadece bu ayette geçen *el-mecâlis* sözcüğü ise "meclisler", "toplantı alanları", "ortak etkinlik alanları", "sosyal etkinlik yerleri" gibi anlamlar içermektedir. Bu şekilde müminlerin hem "toplantı alanlarında", hem de daha geniş bir anlamda olmak üzere "sosyal hayata dair etkinliklerde" birbirlerine yer açmaları, birbirlerine fırsat vermeleri, birbirlerini desteklemeleri gerektiğini hükme bağlamaktadır ki Mâide 5:2'de "iyilik ve takvâda yardımlaşın" emri de bu hakikate işaret etmektedir.

4 Yüce Allah konunun ikinci boyutuna dikkat çekmekte, "yer açma"nın ötesinde daha yaşlı ve sıkıntıda olan insanların toplantıya katılmaları gerektiği bir ortamda onlara yer vermek için yerinden kalkmak gerekiyorsa "kalkılması" istenmektedir. Böylece Yüce Allah bu emrine itibar eden müminleri ve kendilerine ilim verilenleri manevi derecelerle yüceltteceğini müjdelemektedir.

12. Ey iman edenler! Elçi ile özel bir şey konuşacağınız zaman bu özel konuşmanızdan önce bir *sadaka* verin! Bu, sizin için daha hayırlı ve daha temizdir. (*Sadaka* verecek imkân) bulamazsanız, şüphesiz ki Allah çok bağışlayandır, çok merhametlidir. **13.** (Elçi ile) gizli (özel) görüşmenizden önce *sadaka*lar vermekten çekindiniz mi? Bunu yapamadığınıza ve Allah da sizi affettiğine göre namaza kılın, zekâtı verin; Allah'a ve Elçisine itaat edin![1] Allah yaptıklarınızdan haberdardır.[2]

Surenin 14-22. ayetlerinde münafıkların ikiyüzlülükleri ele alınmakta onların mal ve çocuklarının mahşerde kendilerine yarar sağlamayacağı, Yüce Allah'ın huzurundaki yalan yeminleri, şeytanla ilişkileri, azgınların feci sonu, Allah ve elçilerinin mutlak galibiyeti ifade edilerek mümin bir toplumun bazı özellikleri ifade edilmektedir.

14. Allah'ın kendilerine gazap ettiği bir topluluğu dost edinenleri görmedin mi?[3] Onlar (münafıklar) ne sizdendir ne de onlardan. Bilerek yalan yere yemin ediyorlar. **15.** Allah onlara şiddetli bir azap hazırlamış (olacak)tır. Şüphesiz ki onların yaptıkları çok kötüdür! **16.** Yeminlerini kalkan (bahane) edinip Allah yolundan saptılar.[4] Onlara küçük düşürücü bir azap vardır. **17.** Onların malları da çocukları da Allah('ın azabına karşı) kendilerine hiçbir şeyde asla yarar sağlamayacaktır. İşte onlar ateş halkıdır; onlar orada *ebedî* kalacaklardır.[5]

18. O gün Allah onların hepsini yeniden diriltecektir. Onlar (dünyada) size yemin ettikleri gibi (mahşerde de) O'na (Allah'a yalan yere) yemin edeceklerdir. Kendilerinin bir şey üzerinde olduklarını sanırlar. Dikkat edin! Şüphesiz ki onlar yalancıların ta kendileridir. **19.** Şeytan onları etkisi altına aldı ve kendilerine Allah'ı anmayı unutturdu. İşte onlar şeytanın tarafındadır. Dikkat edin! Şeytanın tarafı(nda olanlar) kaybedenlerin ta kendileridir. **20.** Şüphesiz ki Allah'a ve Elçisine karşı gelenler, işte onlar en alçakların arasındadır. **21.** Allah "Ben -elbette ben- ve elçilerim şüphesiz ki galip geleceğiz." diye yazmıştır.[6] Şüphesiz ki Allah kuvvetlidir, güçlüdür.

1 Allah'a ve Elçisine itaatle ilgili bkz. Âl-i İmrân 3:32, 132; Nisâ 4:59; Mâide 5:92; Enfâl 8:1, 20, 46; Nûr 24:52, 54; Ahzâb 33:71; Muhammed 47:33; Fetih 48:17; Teğâbun 64:12.

2 Kur'an'ın bütününde olduğu gibi bu iki ayet arasında da *nesh* (hüküm iptali), söz konusu değildir. Böylesi bir durumun söz konusu olabilmesi için "sadaka vermeyin" şeklinde mevcut hükme tamamen aykırı bir ifadenin yer alması gerekmekteydi. Oysa konuyla ilgili ayetlerde de Kur'an'ın genelinde de böyle bir durum söz konusu değildir.

3 Benzer mesaj: Mümtehine 60:13.

4 Benzer mesaj: Münâfikûn 63:2.

5 Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:10, 116.

6 Gerçek anlamda Yüce Allah'a inanılıp güvenilir ve O'nun buyrukları doğrultusunda hareket edilirse, tıpkı Bedir'de olduğu gibi başka savaşlarda da farklı zamanlarda da müslümanlar üstün gelecekler ve üstünlüklerini sürdürmüş olacaklardır. Benzer

22. Allah'a ve ahiret gününe inanan bir toplumun, Allah'a ve Elçisine karşı gelenlerle – babaları veya çocukları veya kardeşleri veya akrabaları da olsa– dostluk ettiğini göremezsin.[1] İşte (Allah) onların kalbine iman yazmış[2] ve katından bir *rûh* (Kur'an)[3] ile onları desteklemiştir. (Allah) onları içlerinde *ebedî* kalacakları, altlarından ırmaklar akan cennetlere koyacaktır. Allah kendilerinden razı, onlar da O'ndan memnun olmuşlardır.[4] İşte onlar Allah'ın tarafındadır. Dikkat edin! Allah'ın tarafı(nda olanlar) kurtulanların ta kendileridir.

59. HAŞR SURESİ

24 AYET

Medine döneminde indirilen, 24 ayetten oluşan, adını 2. ayette Nadiroğullarının Medine'den sürülmesine işaret eden ve "toplanma, kalkışma" anlamına gelen *el-haşr* kelimesinden alan Haşr suresi inişte 102, mushaf sırasında ise 59. suredir.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

▼ *Surenin 1-10. ayetlerinde evrendeki tesbih, Nadiroğullarının sürgün edilmesi, bunun sebebi, kuşatmada yaşanan bazı olaylar, onlardan elde edilen kazanımların dağıtımı, Mekke'den Medine'ye göçen muhacirler, onlara ev sahipliği yapan Medineliler yani ensâr ve sonra gelenlerin duaları dile getirilmektedir.*

1. Göklerde ne var, yerde ne varsa Allah'ı *tesbih* eder (yüceltir). O güçlüdür, doğru hüküm verendir. **2.** Kitap ehlinden kâfir olanları, ilk sürgünde yurtlarından çıkartan O'dur. Siz onların (yurtlarından) çıkacaklarını sanmamıştınız. Onlar da kalelerinin kendilerini Allah'tan koruyacağını sanmışlardı. (Ancak) Allah onlara beklemedikleri yerden (azabıyla) geldi[1] ve yüreklerine korku düşürdü. (Onlar) evlerini (yurtlarını) hem kendi elleriyle hem de müminlerin elleriyle tahrip ediyorlar(dı). Ey öngörü sahipleri! İbret alın! **3.** Allah onlara (yaptıklarına karşılık ceza olarak) sürgünü yazmamış olsaydı, elbette onları dünyada (başka bir şekilde) cezalandıracaktı. Ahirette de onlar için ateş azabı vardır.[2]

---

mesajlar: Bakara 2:249; Âl-i İmrân 3:139; Mâide 5:23, 56; Kasas 28:35; Sâffât 37:171-173; Mü'min 40:51.

1 Bu ayet Tevbe 9:23-24 ve Mümtehine 60:1. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

2 Bu cümle Hucurât 49:7. ayetle birlikte okumalıdır.

3 Benzer mesajlar: Nahl 16:2; Mü'min 40:15; Şûrâ 42:52; Kadir 97:4.

4 Benzer mesajlar: Mâide 5:119; Tevbe 9:100; Beyyine 98:8.

5 Benzer mesaj: Nahl 16:26.

6 Nadiroğulları, müslümanlar Uhud'da hezimete uğrayınca onlarla anlaşmalarını bozmuşlardı. Bir süre sonra Hz. Muhammed'in 'Medine'den çıkın' sözüne karşı müslümanlara savaş ilan etmişlerdi. Ancak Hz. Peygamber onları 21 gün kuşatmıştı ve daha sonra ondan barış talebinde bulunmuşlardı. Hz. Muhammed de ancak her üç evin, diledikleri eşyaları seçip sadece bir deveye yüklemeleri şartı ile sürgüne gitmelerine razı olmuştu (Râzî, *Mefâtihu'l-Gayb*, XXIX, 278-279).

ذٰلِكَ بِأَنَّهُمْ شَآقُّوا اللّٰهَ وَرَسُولَهُۥ وَمَن يُشَآقِّ اللّٰهَ فَإِنَّ اللّٰهَ
شَدِيدُ ٱلْعِقَابِ ﴿٤﴾ مَا قَطَعْتُم مِّن لِّينَةٍ أَوْ تَرَكْتُمُوهَا قَآئِمَةً
عَلَىٰٓ أُصُولِهَا فَبِإِذْنِ ٱللّٰهِ وَلِيُخْزِىَ ٱلْفَاسِقِينَ ﴿٥﴾ وَمَآ أَفَآءَ
ٱللّٰهُ عَلَىٰ رَسُولِهِۦ مِنْهُمْ فَمَآ أَوْجَفْتُمْ عَلَيْهِ مِنْ خَيْلٍ وَلَا رِكَابٍ
وَلَٰكِنَّ ٱللّٰهَ يُسَلِّطُ رُسُلَهُۥ عَلَىٰ مَن يَشَآءُ وَٱللّٰهُ عَلَىٰ كُلِّ
شَىْءٍ قَدِيرٌ ﴿٦﴾ مَّآ أَفَآءَ ٱللّٰهُ عَلَىٰ رَسُولِهِۦ مِنْ أَهْلِ ٱلْقُرَىٰ فَلِلّٰهِ
وَلِلرَّسُولِ وَلِذِى ٱلْقُرْبَىٰ وَٱلْيَتَٰمَىٰ وَٱلْمَسَٰكِينِ وَٱبْنِ ٱلسَّبِيلِ
كَىْ لَا يَكُونَ دُولَةًۢ بَيْنَ ٱلْأَغْنِيَآءِ مِنكُمْ ۚ وَمَآ ءَاتَىٰكُمُ ٱلرَّسُولُ
فَخُذُوهُ وَمَا نَهَىٰكُمْ عَنْهُ فَٱنتَهُوا۟ ۚ وَٱتَّقُوا۟ ٱللّٰهَ ۖ إِنَّ ٱللّٰهَ شَدِيدُ
ٱلْعِقَابِ ﴿٧﴾ لِلْفُقَرَآءِ ٱلْمُهَٰجِرِينَ ٱلَّذِينَ أُخْرِجُوا۟ مِن دِيَٰرِهِمْ
وَأَمْوَٰلِهِمْ يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِّنَ ٱللّٰهِ وَرِضْوَٰنًا وَيَنصُرُونَ ٱللّٰهَ
وَرَسُولَهُۥٓ ۚ أُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلصَّٰدِقُونَ ﴿٨﴾ وَٱلَّذِينَ تَبَوَّءُو ٱلدَّارَ وَٱلْإِيمَٰنَ
مِن قَبْلِهِمْ يُحِبُّونَ مَنْ هَاجَرَ إِلَيْهِمْ وَلَا يَجِدُونَ فِى صُدُورِهِمْ
حَاجَةً مِّمَّآ أُوتُوا۟ وَيُؤْثِرُونَ عَلَىٰٓ أَنفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ
خَصَاصَةٌ ۚ وَمَن يُوقَ شُحَّ نَفْسِهِۦ فَأُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْمُفْلِحُونَ ﴿٩﴾

4. Bu (uygulama), onların Allah'a ve Elçisine karşı gelmelerinden ötürüdür. Kim Allah'a karşı gelirse, şüphesiz ki Allah azabı şiddetli olandır.[1] **5.** Hurma ağaçlarından herhangi birini kesmeniz veya kökleri üzerinde ayakta bırakmanız hep Allah'ın izniyledir. Sonunda (Allah) yoldan çıkanları rezil eder. **6.** Allah'ın, onlardan (mallardan sorumluluğunu Elçisine) verdiği şeyler için siz at ve deve koşturmamıştınız. Fakat Allah elçilerini dilediği kişilere üstün kılar. Allah her şeye gücü yetendir. **7.** Allah'ın (fethedilen) şehir(ler)in halkından (sorumluluğunu) Elçisine verdiği şeyler, içinizden sadece zenginler arasında (dolaşan) bir devlet olmasın diye[2] Allah, Elçi, yakınlık sahibi (olanlar), yetimler, yoksullar ve yolcu(lar) içindir. Elçi size ne verdiyse onu alın; size neyi yasakladıysa ondan da kaçının![3] Allah'a karşı *takvâlı* (duyarlı) olun! Şüphesiz ki Allah azabı şiddetli olandır.

8. (Bu ganimet malları), yurtlarından ve mallarından uzaklaştırılmış olan, Allah'tan bir lütuf ve rıza dileyen, Allah'(ın dinin)e ve Elçisine yardım eden muhacir fakirlerindir. İşte doğru olanlar sadece bunlardır. **9.** Daha önceden (Medine'yi) yurt edinmiş ve kalplerine imanı yerleştirmiş olanlar (*ensar*), kendilerine hicret edenleri (*muhacir*leri) severler. Onlara verilenlerden dolayı göğüslerinde (kalplerinde) herhangi bir ihtiyaç hissetmezler. Kendileri ihtiyaç içinde bulunsalar bile onları kendilerine tercih ederler.[4] Kim *nefs*inin cimriliğinden korunursa, işte onlar kurtulanların ta kendileridir.[5]

---

1 Benzer mesaj: Enfâl 8:13.

2 İslam'ın servete bakışını özetleyen bu cümlede Yüce Allah fakirlerin gözetilmesini, onları kendi hallerine terk etmemek gerektiğini, işleyen ekonominin bir parçası haline gelmelerini sağlamayı, hayatın sadece zenginlerin hakkı değil, aynı zamanda fakirlerin de hakkı olduğu gerçeğini haykırmamız gerektiğini Hz. Muhammed zamanındaki bir örnekle öncelikle bizim dikkatlerimize, ardından bütün insanlığın bilgisine sunmaktadır. Zaten zengin olanların zenginliğine yeniden katkı vermek yerine, fakir olanların ellerinden tutulması, üstelik bunu Yüce Allah'ın bir emri halinde dini bir zorunluluk olarak uygulamak gerektiği öğretilerek, bizzat devlet tarafından gözetilerek fakirlere büyük bir moral kazandırılması da sağlanmış olacaktır.

3 Bu cümle bağlam gereği *fey'* denen ve savaşsız elde edilen "ganimet"lerle ilgili olarak Hz. Muhammed'in verdiklerinin alınması, engellediklerinden de kaçınılması gerektiği mesajını içermektedir. *Rasûl* yani Yüce Allah'ın kendisine gönderdiği mesajları ileten kişi olarak Hz. Peygamber'in vahiy adına söylediklerini kabul etmek iman gereğidir. Bu çerçevede Hz. Muhammed'in sözleri de uygulaması da Kur'an'a aykırılık teşkil etmez. Kur'an'a herhangi bir zıtlığın bulunduğu söz ve eylemlerin Hz. Peygamber'e ait olamayacağı aşikârdır.

4 *İsâr* kavramı, "kendisi muhtaç olmasına rağmen kardeşini kendine tercih edebilmektir." Bunu müslümanların bir hayat tarzına dönüştürmesi gerektiğini Hz. Muhammed de sözlerine konu edinerek bizleri uyarmıştır. Hz. Peygamber'den şöyle nakledilmektedir: "Sizden biriniz kendisi için istediğini kardeşi için de isteyinceye kadar iman etmiş olmaz" (Müslim, İmân, 71).

5 Benzer mesaj: Teğâbun 64:16.

10. Bunların arkasından gelenler şöyle dua ederler: "Rabbimiz! Bize ve imanda bizi geçmiş (bizden önce iman etmiş) kardeşlerimizi bağışla! İman edenlere kalplerimizde hiçbir kin bırakma! Rabbimiz! Şüphesiz ki sen çok şefkatlisin; çok merhametlisin![1]

• *Surenin 11-17. ayetlerinde münafıkların ikiyüzlülükleri, korkaklıkları, şeytan gibi davranışları, perişan sonları dile getirilmektedir.*

11. Münafıkların, kitap ehlinden kâfir olan kardeşlerine "Siz (yurdunuzdan) çıkartılırsanız, mutlaka biz de sizinle birlikte çıkarız; sizin aleyhinizde kimseye asla uymayız. Sizinle savaşılırsa mutlaka size yardım ederiz." dediklerini görmedin mi?[2] Allah onların yalancı olduklarına şahitlik eder.

[1] Bu dua, müminler için yapılması gereken en güzel dualardan birisidir. Çünkü mümin mümine öfke duymamalı, onun da kendisinin de bağışlanması için dilekte bulunmalıdır.

12. Şüphesiz ki onlar (yurtlarından) çıkarılsalar, onlarla birlikte (evlerinden bile) çıkmazlar. Savaşa tutuşmuş olsalar, onlara yardım etmezler. Yardım etseler bile arkalarını dönüp kaçarlar; sonra kendilerine de yardım edilmez. **13.** Onların göğüslerinde (içlerinde) size karşı duydukları korku, Allah'a olan korkularından daha şiddetlidir. Bunun sebebi, onların (gerçeği) anlamayan bir topluluk oluşudur. **14.** Onlar, korunaklı şehirlerde veya duvarlar (siperler) arkasında bulunmadan sizinle toplu hâlde savaşamazlar. Kendi aralarındaki savaşları ise şiddetlidir. Sen onları derli toplu sanırsın, (oysa) kalpleri darmadağındır.[2] Bunun sebebi, onların akıl etmeyen bir topluluk oluşlarıdır.[3] **15.** (Onların durumu), kendilerinden az önce geçmiş ve yaptıklarının cezasını tatmış olanların örneği gibidir. Onlara elem verici bir azap vardır. **16.** (Münafıkların durumu) tıpkı şeytan(ın durumu) gibidir. Hani şeytan, insana "İnkâr et!" der. (İnsan) inkâr edince de "Şüphesiz ki ben senden uzağım; şüphesiz ki ben âlemlerin Rabbi olan Allah'tan korkarım!" der.[4]

[2] Münafıklar sadece müslümanlara karşı değil, kendi aralarında da birbirlerine karşı münafık oldukları için onların birlikteliğinden, birlik ve beraberliğinden söz edilemez. Tevbe 9:67'de belirtildiği üzere, her ne kadar birbirlerinden görünseler de aralarında korkunç uçurumlar ve ayrılıklar bulunduğu işte bu cümlede dile getirilmektedir. Öyleyse müslümanların her hâlükârda birbirleriyle dayanışma içerisinde bulunması bir zorunluluktur.

[3] Bu cümle "Böyledir, çünkü onlar aklını kullanmayan bir topluluktur" şeklinde de tercüme edilebilir.

[4] Benzer mesaj: Enfâl 8:48. Burada verilmek istenen mesaj şeytanın da aslında Yüce Allah'ı bildiği, tanıdığı ve O'ndan korktuğudur. Hz. Âdem için Yüce Allah'a secde emrine karşı kibirlilik gösterdiği için huzurdan kovulmuştur. Bazı nankör, azgın ve sapkın insanlar şeytanı bile geride bırakacak şekilde isyana ve azgınlığa düşünce şeytan onlardan uzak olduğunu ilan etmektedir.

17. (Sonunda) içinde *ebedî* kalacakları ateş ikisinin de sonu olacaktır. İşte bu, zalimlerin cezasıdır.

▾ *Sûrenin 18-24. ayetlerinde müminlerin duyarlı davranmaları, Yüce Allah'ı unutanlara benzememeleri gerektiği, cehennemliklerle cennetliklerin eşit olmayacağı, Kur'an'ın etkinliği ve Allah'ın sıfatlarından bir bölümü dile getirilmektedir.*

18. Ey iman edenler! Allah'a karşı *takvâ*lı (duyarlı) olun ve herkes yarın için[1] ne hazırladığına baksın![2] Allah'a karşı *takvâ*lı (duyarlı) olun! Şüphesiz ki Allah yaptıklarınızdan haberdardır.[3] **19.** Allah'ı unutan ve (bu yüzden Allah'ın da) onlara kendilerini unutturduğu kişiler gibi olmayın![4] Onlar yoldan çıkanların ta kendileridir. **20.** Ateş halkı ile cennet halkı bir olmaz. Cennet halkı elbette kurtulanlardır. **21.** Bu Kur'an'ı bir dağa indirseydik, şüphesiz ki onu Allah'a saygı(sı)ndan dolayı boyun eğmiş bir şekilde, paramparça olmuş görürdün.[5] İşte biz düşünsünler diye şu örnekleri insanlar için veriyoruz.[6]

22. O, kendisinden başka ilah olmayan Allah'tır. Görünmeyeni de görüneni de bilendir. O *Rahmân*'dır, *Rahîm*'dir.[7] **23.** O, kendisinden başka ilah olmayan Allah'tır. Hükümdardır, kutsallığın kaynağıdır, esenlik kaynağıdır, güven verendir, gözetip koruyandır, güçlüdür, istediğini yaptırabilendir, büyüklüğünü gösterendir. Allah onların ortak koştuklarından yücedir. **24.** O, yaratan, yoktan var eden, şekil veren, en güzel isimler sadece kendisine ait olan Allah'tır.[8] Göklerde ve yerde olanlar O'nu *tesbih* eder (yüceltir). O, güçlüdür, doğru hüküm verendir.[9]

---

[1] Çeşitli ayetlerde geçen *gad* kelimesi "yarın" demektir. Bu kelime gün olarak 24 saat sonrasını değil, çok yakın bir zaman anlamını içermektedir ve kastedilen "ahiret"tir. Ahirete "yarın" denmesinin muhtemel sebebi, Me'âric 70:7 ve Nebe' 78:40. ayetler gereği çok yakın olduğu bilincini vermektir. Son Saat'in ne zaman geleceğini Yüce Allah'tan başka hiç kimse bilemediği için ölüm de Son Saat de "yarın" denecek kadar yakındır.

[2] Bu ayet müslümanın hayata ve mahşere karşı hazırlıklı ve bilinçli olması gerektiği mesajını içerir.

[3] Benzer mesaj: Mâide 5:8.

[4] Benzer mesajlar: A'râf 7:51; Tevbe 9:67; Tâhâ 20:126; Secde 32:14; Câsiye 45:34; Haşr 59:19.

[5] Bu ayet Enfâl 8:24, Yasin 36:70 ve Şûrâ 42:52. ayetlerle birlikte okunmalıdır. Mesaj, vahyin diriltici(liğini) öğretmeyi amaçlamakla ilgilidir.

[6] Benzer mesajlar: İsrâ 17:41, 89; Kehf 18:54; Furkân 25:33; 'Ankebût 29: Rûm 30:58; Zümer 39:27. Şûrâ 42:52 gibi ayetler gereği, Kur'an'ın bir adının da rûh oluşu, Enfâl 8:24'te onun diriltici etkinliği, Âl-i İmrân 3:179'daki vahyin dönüştürücülüğü düşünülürse, bu ayette "Kur'an'ın dağı canlandırması ifadesi"nde kastedileni ortaya koymaktadır.

[7] Bu iki sıfatla ilgili bkz. Fâtiha 1:1, dipnot 1.

[8] *Esmâ-i Hüsnâ* "en güzel isimler"le ilgili benzer mesajlar: A'râf 7:180; İsrâ 17:110; Tâhâ 20:8.

[9] Benzer mesajlar: Bakara 2:255; Âl-i İmrân 3:2, 26-27; En'âm 6:101-103; Nûr 24:35; Şûrâ 42:11; İhlâs 112:1-4. Yüce Allah'ın birkaç örnek hariç sıfatları arasında bağlaç kullanılmamasının sebebi O'nun doğru anlaşılması ve sıfatlarının birbiriyle bağlantılı olmasıdır.

60. MÜMTEHİNE SURESİ

13 AYET

Medine döneminde indirilen, 13 ayetten oluşan, adını 10. ayetteki "onları imtihan edin" anlamındaki *femtehinûhunne* ifadesinden alan Mümtehine suresi inişte 109, mushaf sırasında 60. suredir.

Rahmân, Rahim olan Allah'ın adıyla

Surenin 1-9. ayetlerinde kimlerin dost edinilmemesi gerektiği, inkârcıların müslümanlara karşı tavrı, Hz. İbrahim ve beraberindekilerin örnek alınması gerektiği ve düşmanlığı hak edenler ele alınmaktadır.

1. Ey iman edenler! Onlar size gelen gerçeği inkâr etmişlerken, Rabbiniz Allah'a imanınızdan dolayı Elçiyi de sizi de yurdunuzdan çıkarıyorken, benim de düşmanım, sizin de düşmanınız olanlara (o kafirlere) içten sevgi besleyerek onları (sakın) dost edinmeyin! Benim yolumda *cihad* etmek (fedakârlık yapmak) ve rızamı kazanmak için (yurdunuzdan) çıktığınız hâlde, (hâlâ) onlara içten sevgi[1] (mi) gizliyorsunuz (besliyorsunuz)! Ben sizin gizlediğinizi de açığa vurduğunuzu da çok iyi bilenim. Sizden kim bunu yaparsa (onları dost edinirse), elbette doğru yoldan sapmış olur. **2.** Onlar sizi ele geçirirlerse, size düşman kesilir, ellerini ve dillerini size kötülük için uzatır, inkâr etmenizi isterler.[2] **3.** Kıyamet günü, yakınlarınız ve çocuklarınız size asla yarar sağlayamazlar.[3] (Çünkü Allah) aranızı ayıracaktır. Allah yapmakta olduğunuz her şeyi görendir. **4.** İbrahim'de ve onunla birlikte olanlarda sizin için elbette güzel bir örnek vardır.[4] Onlar toplumlarına demişlerdi ki: "Biz sizden ve Allah'ın peşi sıra taptıklarınızdan uzağız. Sizi tanımıyoruz. Siz tek bir Allah'a inanıncaya kadar, sizinle bizim aramızda sürekli bir düşmanlık ve öfke belirmiştir." İbrahim'in, babasına "Şüphesiz ki senin için bağışlanma dileyeceğim. (Fakat) senin için Allah'tan (gelecek) herhangi bir şeyi (önlemeye) gücüm yetmez." sözü hariç.[5] (O müminler şöyle dua etmişlerdi:) "Rabbimiz! Yalnızca sana güvendik, yalnızca sana yöneldik. Dönüş de yalnızca sanadır. **5.** Rabbimiz! Bizi, kâfir olanlar için fitne kılma![6] Rabbimiz! Bizi bağışla! Şüphesiz ki güçlü, doğru hüküm veren yalnızca sensin!"

---

1 *Mevedde*t, sonradan kazanılan ve içini değerlerin oluşturduğu sevgidir. Ayette kâfirlere karşı yasaklanan sevgi budur.

2 Benzer mesaj: Nisâ 4:90.

3 Bu mesaj Bakara 2:134, 141, 272, 286, En'âm 6:52, 164, Enfâl 8:28, İsrâ 17:13-15, Lokmân 31:33, Fâtır 35:18, Zümer 39:7, Fussilet 41:46, Câsiye 45:15, Necm 53:38-39, Teğâbun 64:15 ve Zilzâl 99:7-8. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

4 Benzer mesajlar: Ahzâb 33:21; Mümtehine 60:6.

5 Bu ayet Tevbe 9:113, Meryem 19:47 ve Şu'arâ 26:86. ayetlerle birlikte okunmalıdır. Hz. İbrahim'in babasına duası o sağken tevbe etmesine yönelikti.

6 Bu ayet Bakara 2:256 ve Yûnus 10:85. ayetlerle birlikte okunmalıdır. Ayet, müslümanların yaptığı yanlışların, kâfirlerin küfrünün artmasına sebebiyet vermemesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

6. Şüphesiz ki onlarda sizin için, (yani) Allah'a ve ahiret gününe (kavuşmayı) umanlar) için güzel bir örnek vardır.[1] Kim yüz çevirirse şüphesiz ki yalnızca Allah zengindir, *hamde* (övgüye) layık olandır. **7.** Allah sizinle düşman olduklarınız arasında bir dostluk meydana getirebilir.[2] Allah her şeye gücü yetendir. Allah çok bağışlayandır, çok merhametlidir. **8.** Allah sizinle din uğrunda savaşmayan ve sizi yurtlarınızdan çıkarmayanlara iyilik yapmanızı ve onlara adil davranmanızı yasaklamaz. Şüphesiz ki Allah adil davrananları sever.[3] **9.** Allah sizinle din uğrunda savaşanları, sizi yurtlarınızdan çıkaranları ve çıkarılmanız için onlara (düşmanlara) yardım edenleri dost edinmenizi yasaklar. Kim onları dost edinirse işte onlar zalimlerin ta kendileridir.[4]

▼*Surenin 10-13. ayetlerinde hicret sonrası gelen kadınların imtihan edilmesi, nikâhların sona ermesi nedeniyle yaşanacak ekonomik kayıpların giderilmesi, biat (tam bağlılık) esasları ve kâfirleri dost edinmemek gerektiği bildirilmektedir.*

10. Ey iman edenler! Mümin kadınlar hicret ederek size geldiği zaman, onları imtihan edin (sorgulayın)! (Elbette) Allah onların imanlarını çok iyi bilendir. Siz de onların inanmış kadınlar olduklarını öğrenirseniz, onları kâfirlere geri göndermeyin! (Çünkü) bunlar onlara helal değildir; onlar da bunlara helal olmazlar. Onların (kocalarının) verdiklerini (mehirleri kocalarına geri) verin! Mehirlerini kendilerine verdiğiniz zaman onlarla evlenmenizde size herhangi bir vebal yoktur. Kâfir kadınları nikâhınızda tutmayın![5] Verdiklerinizi (mehirlerinizi) isteyin; onlar da verdiklerini (mehirlerini) istesinler! İşte Allah'ın hükmü budur. O aranızda (böyle) hükmetmektedir. Allah bilendir, doğru hüküm verendir. **11.** Eşlerinizin kâfirlere (kaçması sebebiyle) herhangi bir kaybınız olursa, siz de sonuca ulaşır (galip gelir)seniz, eşleri gitmiş olanlara harcadıkları kadarını (ganimetten) verin![6] İnandığınız Allah'a karşı *takvâ*lı (duyarlı) olun!

[1] Benzer mesajlar: Ahzâb 33:21; Mümtehine 60:4.

[2] Bu konuda Hz. Muhammed'in şu ifadesi ne de güzeldir: "Sevdiğini ölçülü sev, bir gün onu sevmemen gerekebilir; sevmediğini de ölçülü bir şekilde sevme, bir gün onu sevmen gerekebilir" (Tirmizî, Birr, 59).

[3] Müslümanların müslüman olmayan diğer insanlarla ilişkisi bağlamında benzer mesajlar: Nisâ 4:135; Mâide 5:8, 42; En'âm 6:152; Nahl 16:90; Hucurât 49:9.

[4] Kur'an'da savaşla ilgili bütün ayetler bu iki ayet ışığında anlaşılmalıdır. Benzer mesajlar: Bakara 2:190-193, 256; Nisâ 4:89-91; Enfâl 8:39-40; Tevbe 9:2-4, 12, 36, 123; Hacc 22:39.

[5] Bu cümle küfrün yani eşlerden birisinin dinden çıkmasının nikâha engel olduğunun apaçık delilidir.

[6] Bu ayette Yüce Allah müslümanların içlerinden herhangi birisinin hanımı kafirlere kaçıp giderse, daha sonra yaşanacak bir savaşta müslümanların galip gelmesi durumunda, alınacak ganimetten bu erkeklere daha önceki hanımlarına verdikleri mehir kadar bir bedelin ekstra olarak verilmesi gerektiğini hükme bağlamaktadır.

12. Ey Peygamber! İnanmış kadınlar, Allah'a hiçbir şeyi ortak koşmamak, hırsızlık yapmamak, zina etmemek, çocuklarını öldürmemek, elleri ve ayakları arasında bir iftira uydurup getirmemek, iyi işlerde sana karşı gelmemek konusunda sana biat etmek[1] üzere geldikleri zaman biatlarını kabul et![2] Onlar için Allah'tan bağışlanma dile! Şüphesiz ki Allah çok bağışlayandır, çok merhametlidir. 13. Ey iman edenler! Kendilerine Allah'ın gazap ettiği (hiçbir) topluluğu dost edinmeyin![3] Onlar, kâfirlerin mezarlar halkından (ölülerden) ümit kestikleri gibi elbette ahiretten ümit kesmişlerdir.

[1] *Biat* kelimesi "bağlılık yemini" yapmak üzere ellerin birbirinin üzerine konulması işlemidir (Bkz. Fetih 48:10).

[2] Bu ayet vahyin indirildiği dönemden beri İslam'da kadının seçme hakkına sahip kılındığının delilidir.

[3] Benzer mesaj: Mücâdele 58:14.

61. SAFF SURESİ

14 AYET

Medine döneminde indirilen, 14 ayetten oluşan, adını 4. ayette yer alan ve "sıra halinde" anlamındaki *saff* kelimesinden alan Saff suresi inişte 99, mushaf sırasında ise 61. suredir.

Rahmân, Rahim olan Allah'ın adıyla

• *Surenin 1-9. ayetlerinde yaratılanların Yüce Allah'ı tesbih ettiği, yapılamayacak şeyleri söylemenin büyük bir günah olduğu, Hz. Musa ile Hz. İsa'nın kavimleriyle konuşmaları, Yüce Allah'a iftiranın en büyük zulüm olduğu, Allah'ın nurunu tamamlayacağı ifade edilmektedir.*

1. Göklerde ne var, yerde ne varsa Allah'ı *tesbih* eder (yüceltir). O güçlüdür, doğru hüküm verendir. 2. Ey iman edenler! Yapmayacağınız şeyleri niçin söylüyorsunuz?[4] 3. Yapmayacağınız şeyleri söylemeniz, Allah katında büyük bir öfkeyle karşılanır. 4. Şüphesiz ki Allah kendi yolunda kenetlenmiş bir bina gibi sıra halinde savaşanları sever.[5] 5. Hani Musa, kavmine "Ey kavmim! Benim, Allah'ın size (gönderdiği) elçisi olduğumu bildiğiniz hâlde niçin bana eziyet ediyorsunuz?"[6] demişti. Onlar (gerçeklerden sapıp) kayınca, Allah da kalplerini kaydırmıştı.[7] Allah yoldan çıkanlar topluluğunu doğru yola ulaştırmaz.

[4] Bu ayet Bakara 2:44 ve Şu'arâ 26:226. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

[5] Sureye adını veren *saff* kelimesi "sıra halinde", *bünyân* kelimesi "bina", *marsûs* kelimesi ise "kenetlenmiş" anlamına gelmektedir. Bu anlam içerikleriyle bakıldığında, Yüce Allah kendi yolunda yani Allah rızası için savaşanların bu görevi duvarları birbirine kenetlenmiş yekpare bir bina gibi ve saf saf dizili bir şekilde yerine getirenleri sevmekte olduğunu bildirmektedir.

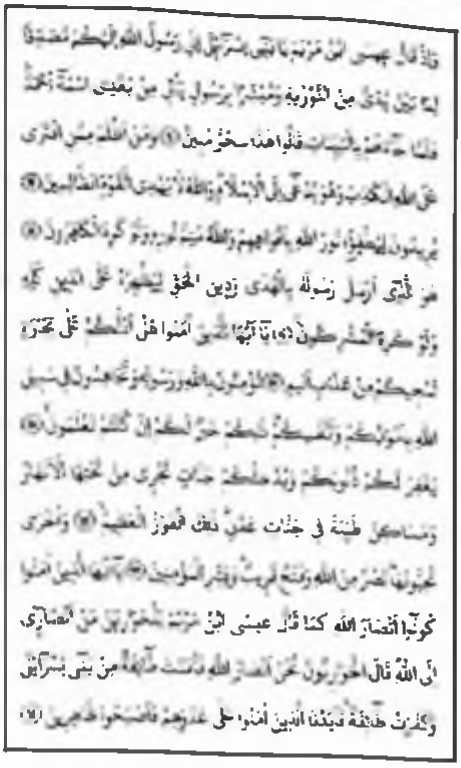
[6] Bu ayet Bakara 2:55, Nisa 4:153 ve Ahzâb 33:69. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

[7] Kur'an'da *hidayet* ve *dalalet*'le ilgili ayetler bu cümle ışığında anlaşılmalıdır.

6. Hani Meryem oğlu İsa "Ey İsrailoğulları! Şüphesiz ki ben size önümdeki Tevrat'ı(n aslını) doğrulayıcı, adı Ahmet olup benden sonra gelecek elçiyi de müjdeleyici olarak Allah'ın (gönderdiği) elçiyim." demişti. Ne zaman ki o, kendilerine apaçık deliller getirince "Bu(nlar) apaçık bir büyüdür!" demişlerdi. **7.** İslam'a çağrıldığı hâlde Allah'a iftira edenden daha zalim kim olabilir ki![1] Allah zalimler topluluğunu doğru yola ulaştırmaz. **8.** Onlar Allah'ın *nur*unu (ışığını/Kur'an'ı) ağızlarıyla söndürmek istiyorlar.[2] Kâfirler istemeseler de Allah *nur*unu (Kur'an'ı) tamamlayıcıdır. **9.** Müşrikler istemese de (dinini) bütün din(ler)e üstün kılmak için Elçisini bir rehber ve gerçek din ile gönderen O'dur.[3]

▼ *Sürenin 10-14. ayetlerinde müminleri elem verici bir azaptan kurtaracak olan manevi bir ticaret, Yüce Allah'ın dininin yardımcılarının kimler olacağı sorusu ve onlara ilahi yardım vaadi dile getirilmektedir.*

10. Ey iman edenler! Sizi elem verici bir azaptan kurtaracak ticaret[4] (yolunu) size göstereyim mi? **11.** Allah'a ve Elçisine inanıp güvenirsiniz;[5] mallarınız ve canlarınızla Allah yolunda *cihad* edersiniz (fedakârlık yaparsınız). Bilirseniz bu, sizin için hayırlı olandır. **12.** O, günahlarınızı bağışlar; sizi altlarından ırmaklar akan cennetlere, durmaya değer cennetlerdeki[6] güzel meskenlere yerleştirir. İşte bu, büyük kurtuluştur.

13. Seveceğiniz başka (bir ticaret) daha var: Allah'tan yardım ve yakın bir zafer.[7] Müminleri (bunlarla) müjdele! **14.** Ey iman edenler! Allah'ın (yolunun) yardımcıları olun! Nitekim Meryem oğlu İsa, havarilere "Allah'a doğru (giden yolda) kim bana yardımcı olacak?" demişti. Havariler[8] de "Biz Allah'ın (yolunun) yardımcılarıyız!" demişlerdi.[9] İsrailoğulları'ndan bir grup inanmış, bir grup ise inkâr etmişti.[10] Sonunda biz, inananları düşmanlarına karşı desteklemiştik. Böylece galip gelmişlerdi.

---

[1] Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:94; En'âm 6:21, 93, 144, 157; A'râf 7:37; Yûnus 10:17; Hûd 11:18; Kehf 18:15; 'Ankebût 29:68; Zümer 39:32.

[2] Benzer mesajlar: Tevbe 9:32; İbrâhîm 14:9; Nûh 71:7.

[3] Bu ayetin izahı için bkz. Fetih 48:28, dipnot 3, 4.

[4] Bu pasajda gerçek ticaretin ve kazancın ahirete yönelik yatırım olduğuna dikkat çekilmektedir.

[5] Bu ayetin başındaki *tü'minûne* fiili, bir önceki hitap gereği "inanmak"tan ziyade "güvenmek" anlamındadır.

[6] "Durulmaya değer cennetler" anlamı verdiğimiz "'Adn cennetleri" ifadesi Kur'an'da 11 kez yer almaktadır. Bkz. Tevbe 9:72; Ra'd 13:23; Nahl 16:31; Kehf 18:31; Meryem 19:61; Tâhâ 20:76; Fâtır 35:33; Sâd 38:50; Mü'min 40:8; Saff 61:12; Beyyine 98:8.

[7] Ayette müjdelenen *fethun karibun* "yakın fetih" ifadesi, peşinen yani dünyada nasip edilen "Mekke'nin fethi"dir.

[8] *Havari* kelimesi, "beyaz giyenler", "beyazlara bürünenler", "tasdik edenler", "samimi olanlar", "tertemiz kişiler" gibi anlamlara gelmektedir.

[9] Benzer mesaj: Âl-i İmrân 3:52.

[10] Bu ifadeden de anlaşıldığı gibi insanları topyekün değerlendirmek doğru değildir. Çünkü içlerinden kötüler olduğu gibi iyiler de çıkmaktadır.

62. CUM'A SURESİ

11 AYET

Medine döneminde indirilen, 11 ayetten oluşan, adını 9. ayette yer alan ve "Cuma" anlamındaki *el-cumu'ah* kelimesinden alan Cum'a suresi inişte 100, mushaf sırasında ise 62. suredir.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

• *Surenin 1-11. ayetlerinde bütün yaratılmışların Yüce Allah'ı tesbih ettiği, risaletin yüklümlülük ve muhatap alanları, ilahi mesajlara karşı yükümlülüklerin gereğini yerine getirmeyenlerin durumu, yahudilerin ikiyüzlülükleri, toplumsal bir ibadet olan Cuma namazı ve sonrasında nasıl davranılması gerektiği ifade edilmektedir.*

1. Göklerde ve yerde ne varsa hepsi, (gerçek) hükümdar, kutsallığın kaynağı, güçlü, doğru hüküm veren Allah'ı *tesbih* eder (yüceltir).

2. O, *ümmi*lere[1] (Mekkelilere) kendilerine (Allah'ın) ayetlerini *tilavet* etmekte (okuyup aktarmakta), onları (kötülüklerden) arındırmakta ve onlara Kitap ve *hikmeti* (doğru hükümleri) öğretmekte olan bir Elçi göndermiştir.[2] Daha önce onlar apaçık bir sapkınlık içindeydi. **3.** Henüz kendilerine katılmamış bulunan diğerlerine de (sonraki nesillere de bu elçiyi göndermiştir).[3] O güçlüdür, doğru hüküm verendir. **4.** İşte bu, Allah'ın dilediğine (layık olana) verdiği lütfudur. Allah büyük lütuf sahibidir. **5.** Kendilerine Tevrat'ı taşıma sorumluluğu verilip de onu taşımayanların örneği, kitaplar taşıyan eşeğin örneği gibidir.[4] Allah'ın ayetlerini yalanlamış olan toplumun örneği ne kötüdür! Allah zalimler topluluğunu doğru yola ulaştırmaz. **6.** De ki: "Ey yahudi olanlar! (Diğer) insanlar değil de yalnızca kendinizin Allah'ın dostları olduğunuzu sanıyorsanız (ve bu konuda) doğruysanız ölümü isteyin (bakalım)!" **7.** Onlar, kendi elleriyle önceden yaptıkları işler (günahları) sebebiyle ölümü istemezler. Allah zalimleri iyi bilendir.[5] **8.** De ki: "Sizin kendisinden kaçtığınız ölüm şüphesiz ki sizi yakalayacaktır.[6] Sonra da görünmeyeni de görüneni de bilen[7] (Allah)'a döndürüleceksiniz ve yaptıklarınızı size bildirecektir."

---

1 Bu ayette geçen *el-ümmiyyin* (ümmiler) kelimesinden kastedilen Mekkelilerdir. *Ummi* kavramı ile ilgili detaylı bilgi için bkz. Bakara 2:78, dipnot 2.

2 Benzer mesajlar: Bakara 2:129, 151; Âl-i İmrân 3:164.

3 Benzer mesajlar: Nisâ 4:79; En'âm 6:19; A'râf 7:158; Enbiyâ 21:107; Sebe' 34:28; Yâsin 36:6; Şûrâ 42:7; Cum'a 62:2-3.

4 Burada vahyi anlayıp hayata taşımayanlar, ne taşıdığından habersiz bir şekilde vahiylerden oluşan kitabı yüklenen eşeğe benzetilmektedir. Ayette eleştirilen şey eşekler değil, ne yaptığından habersiz olup sorumluluğunu yerine getirmeyenlerdir.

5 Bu iki ayetin benzerleri için bkz. Bakara 2:94-95.

6 Benzer mesajlar: Nisâ 4:78; Ahzâb 33:16.

7 Benzer mesajlar: En'âm 6:73; Tevbe 9:94, 105; Ra'd 13:9; Mü'minûn 23:92; Secde 32:6; Sebe' 34:3; Fâtır 35:38; Zümer 39:46; Haşr 59:22; Teğâbun 64:18; Cinn 72:26.

9. Ey iman edenler! Cuma günü *salât* (namaz) için çağrıldığınız zaman, hemen Allah'ı anmaya koşun ve alışverişi bırakın! Bilirseniz bu sizin için hayırlı olandır.[1] **10.** *Salât* (namaz) bitirilince yeryüzüne dağılın ve Allah'ın lütfundan isteyin! Allah'ı çok hatırlayın![2] Umulur ki kurtulursunuz. **11.** Onlar, bir ticaret ve eğlence gördükleri zaman hemen dağılıp ona gider ve seni ayakta (yalnız) bırakırlar. De ki: "Allah'ın katındaki (kazanç), eğlenceden de ticaretten de hayırlıdır. Allah rızık verenlerin en hayırlısıdır."

سورة المنافقون مدنية
وهي إحدى عشرة آية

63. MÜNÂFİKÛN SURESİ

11 AYET

Medine döneminde indirilen, 11 ayetten oluşan, adını 2. ayette geçen ve "münafıklar" anlamına gelen *el-münâfikûn* kelimesinden alan Münâfikûn suresi inişte 103, mushaf sırasında ise 63. suredir.

Rahmân, Rahim olan Allah'ın adıyla

Surenin 1-11. ayetlerinde öncelikle münafıkların çeşitli sıfatları, müslümanlara karşı alaycı ve kibirli tutumları ele alınmakta, hiçbir şeyin Yüce Allah'ı hatırlamaktan alıkoymaması ve infakın zamanında yapılması gerektiği ifade edilmektedir.

1. Münafıklar sana geldiklerinde "Şahitlik ederiz ki şüphesiz sen Allah'ın Elçisisin!" derler. Allah senin elbette kendi elçisi olduğunu bilmektedir. Allah münafıkların yalancı olduklarına elbette şahittir. **2.** Yeminlerini kalkan (bahane) edinip Allah yolundan saptılar.[3] Şüphesiz ki onların yaptıkları çok kötüdür!

3. Bunun sebebi, onların önce iman et(tiğini söyley)ip sonra inkâr etmeleridir. (Bu yüzden) kalpleri mühürlenmiştir.[4] Artık (gerçeği) anlayamazlar. **4.** Onları (münafıkları) gördüğün zaman görünüşleri hoşuna gider; konuşurlarsa sözlerini dinlersin. Onlar, sanki giydirilmiş kütükler gibidir. Her gürültüyü kendi aleyhlerine sanırlar. Onlar düşmandır. Onlardan sakın! Allah onları kahretsin! Nasıl da (gerçeklerden) döndürülüyorlar![5]

[1] Bu ayet Cuma ibadetinin kadın-erkek bütün müminlere farz kılındığının apaçık delilidir. Çünkü bir hitapta kadınlarla ilgili özel bir hüküm yoksa şekilen erkeklere yönelik görünen bütün hitaplar kadınları da içermektedir.

[2] Benzer mesajlar: Enfâl 8:45; Ahzâb 33:41.

[3] Benzer mesaj: Mücâdele 58:16.

[4] İnkârcıların kalplerinin mühürlenmesinin sebebi, inkârlarında ısrarcı olmalarıdır. Yani inkâr "sebep", mühürlenme ise "sonuç"tur. Benzer mesajlar: Bakara 2:7, 88; Nisâ 4:155; A'râf 7:100, 101; Tevbe 9:87, 93, Yûnus 10:74; Nahl 16:108; Rûm 30:59; Mü'min 40:35; Muhammed 47:16.

[5] Kur'an'da münafıkların özellikleriyle ilgili mesajlar için bkz. Bakara 2:8-20; Âl-i İmrân 3:152-154, 167-168; Nisâ 4:137-145; Tevbe 9:64-68, 74-87, 97-101; Nûr 24:47-53; Ahzâb 33:12-20; Muhammed 47:29-31; Münâfikûn 63:1-8.

5. Onlara "Gelin, Allah'ın Elçisi sizin için bağışlanma dilesin." dendiği zaman başlarını çevirirler ve sen onların kibirlenerek uzaklaştıklarını görürsün. **6.** Onlara (onlar için) bağışlanma dilesen de dilemesen de birdir. Allah onları elbette bağışlamayacaktır. Şüphesiz ki Allah yoldan çıkanlar topluluğunu doğru yola ulaştırmaz.[1] **7.** Onlar "Allah'ın Elçisi'nin yanında bulunanlara *infak* etmeyin (vermeyin) ki dağılıp gitsinler!" diyenlerdir.[2] Oysa göklerin ve yerin hazineleri yalnızca Allah'a aittir. Fakat münafıklar bunu anlamazlar. **8.** Onlar "Şüphesiz ki Medine'ye dönersek, üstün olan (taraf), zayıf olanı mutlaka oradan çıkaracaktır!" diyorlardı. (Oysa) itibar yalnızca Allah'a, Elçisine ve müminlere aittir fakat münafıklar (bunu) bilmezler.

[1] Benzer mesaj: Tevbe 9:80.

[2] Münafıklar dünyaya düşkün oldukları için müslümanların da öyle olduğunu sanarak böyle bir teklifte bulunmuşlardı.

9. Ey iman edenler! Mallarınız ve çocuklarınız, sizi Allah'ı hatırlamaktan[3] alıkoymasın![4] Kim bunu yaparsa işte onlar kaybedenlerin ta kendileridir. **10.** "Rabbim! Beni yakın bir süreye kadar geciktirsen de *sadaka* verip iyilerden olsam!"[5] diyecek şekilde herhangi birinize ölüm gelmesinden önce size verdiğimiz rızıktan dağıtın![6] **11.** Allah süresi geldiğinde kimseyi (ölümünü) asla ertelemez.[7] Allah yaptıklarınızdan haberdardır.

[3] Ayette yer alan *zikrullâhi* tamlaması "beş vakit namaz" olarak yorumlansa da burada kastedilen mesaj, namazı da içerecek şekilde bütün ibadetler ve duyarlılıklar yani genel anlamda "Allah'a itaat"tir. Dahası *zikrullah* ifadesi hayatı Allah bilinciyle yaşama bilincidir ki bunu sağlayan da bir adı *zikr* olan Kur'an'dır.

[4] Bu buyruk, Yüce Allah'ı anarak hayatı O'nun istediği gibi yaşamanın önüne hiçbir şeyi geçirmemek gerektiğinin delilidir. Mal da çocuklar da birer imtihandır; onlar üzerinden imtihanımız devam etmektedir. Tekâsür 102:1-2'de inkarcıların bu noktadaki duyarsızlığına değinilmektedir. Buna karşılık Nûr 24:37'de ise Yüce Allah'ın bu uyarısına itibar eden yiğitlerin varlığından söz edilmektedir.

[5] Benzer mesajlar: Mü'minûn 23:100; Fâtır 35:37.

[6] Bu surenin ilk sekiz ayetinde münafıklardan söz edildikten sonra, surenin son ayetlerinde infaktan söz edilmesi, infak yapmanın münafıklığın panzehiri olduğunu göstermektedir. İnfak yapmak, kişinin münafık olmamasını sağlayan en önemli fedakârlık göstergelerinden birisidir. Ayetteki hitaptan anlaşılıyor ki infak bir iman eylemidir; imkânla sınırlı değildir. İmanı olan herkesin infak edebilecek bir şeyleri mutlaka vardır. Çünkü infak sanıldığı gibi sadece ekonomik mal varlığından ibaret değildir. Bilgi, ilgi, tecrübe, ekonomi, servet, bedensel yardım, fedakârlık vs. şeylerin infakı olduğu gibi canını Yüce Allah yolunda vermek de infakın zirvesidir. Öyleyse herkesin her zaman infak edebileceği bir şeyleri mutlaka vardır ve Yüce Allah işte o şeylerden bir kısmının verilmesini emretmektedir. Zaten ayette kimlere infak edilmesi gerektiğinden söz edilmemesi, amacın sadece ekonomik değil, çok daha kapsamlı bir şekilde ele alındığının bir göstergesidir.

[7] Benzer mesaj: Nûh 71:4. Bu ayetler, "ecel" denen belirlenmiş sürenin hiçbir şekilde geriye bırakılmayacağını göstermektedir.

64. TEĞÂBUN SURESİ

18 AYET

Medine döneminde indirilen, 18 ayetten oluşan, adını 9. ayette yer alan ve "karşılıklı aldanmak" anlamlarındaki *et-teğâbun* kelimesinden alan Teğâbun suresi inişte 93, mushaf sırasında ise 64. suredir.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

▾*Surenin 1-10. ayetlerinde, insanları en güzel şekilde yarattığı, eski kavimlerin haberlerinin muhataplara ulaştığı, müminlerin ödüllendirilip kâfirlerin cezalandırılacağı bildirilmektedir.*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ
يُسَبِّحُ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ ۖ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ ۖ وَهُوَ
عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١﴾ هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ فَمِنْكُمْ كَافِرٌ وَمِنْكُمْ
مُؤْمِنٌ ۚ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٢﴾ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ
بِالْحَقِّ وَصَوَّرَكُمْ فَأَحْسَنَ صُوَرَكُمْ ۖ وَإِلَيْهِ الْمَصِيرُ ﴿٣﴾ يَعْلَمُ
مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَيَعْلَمُ مَا تُسِرُّونَ وَمَا تُعْلِنُونَ ۚ وَاللَّهُ
عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٤﴾ أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَبَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَبْلُ
فَذَاقُوا وَبَالَ أَمْرِهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٥﴾ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُ كَانَتْ تَأْتِيهِمْ
رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَقَالُوا أَبَشَرٌ يَهْدُونَنَا فَكَفَرُوا وَتَوَلَّوا وَاسْتَغْنَى
اللَّهُ ۚ وَاللَّهُ غَنِيٌّ حَمِيدٌ ﴿٦﴾ زَعَمَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنْ لَنْ يُبْعَثُوا ۚ قُلْ بَلَىٰ
وَرَبِّي لَتُبْعَثُنَّ ثُمَّ لَتُنَبَّؤُنَّ بِمَا عَمِلْتُمْ ۚ وَذَٰلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ ﴿٧﴾ فَآمِنُوا
بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَالنُّورِ الَّذِي أَنْزَلْنَا ۚ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿٨﴾
يَوْمَ يَجْمَعُكُمْ لِيَوْمِ الْجَمْعِ ۖ ذَٰلِكَ يَوْمُ التَّغَابُنِ ۗ وَمَنْ يُؤْمِنْ بِاللَّهِ
وَيَعْمَلْ صَالِحًا يُكَفِّرْ عَنْهُ سَيِّئَاتِهِ وَيُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي
مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ۚ ذَٰلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿٩﴾

1. Göklerde ve yerde ne varsa hepsi Allah'ı *tesbîh* eder (yüceltir). Otorite yalnızca O'na aittir; *hamd* (övgü) de yalnızca O'nadır. O her şeye gücü yetendir. **2.** Sizi yaratan O'dur. Kiminiz kâfir, kiminiz mümindir.[1] Allah yaptıklarınızı görendir. **3.** (Allah) gökleri ve yeri bir amaç ile[2] yaratmıştır. Sizi şekillendirdi ve şekillerinizi de güzel yaptı.[3] Dönüş de yalnızca O'nadır. **4.** Göklerde ve yerde olanları bilir; gizlediğinizi de açıkladığınızı da bilir. Allah göğüslerin (kalplerin) özünü bilendir. **5.** Daha önce kâfir olanların haberi size ulaşmamış mıydı! İşte onlar, yaptıklarının cezasını (dünyada) tatmışlardı. Onlar için (mahşerde de) elem verici bir azap vardır. **6.** (O azabın sebebi) onlara elçilerin apaçık deliller getirmeleri fakat onların "Bir insan mı bizi doğru yola ulaştıracakmış?"[4] demeleriydi. İnkâr etmiş ve yüz çevirmişlerdi. Allah da zengin (ihtiyaçsız) olduğunu göstermişti. Allah zengindir, *hamde* (övgüye) layık olandır.

7. Kâfir olanlar, elbette diriltilmeyeceklerini sanmışlardı.[5] De ki: "Hayır! Rabbime yemin olsun: Şüphesiz ki diriltileceksiniz; sonra (da) yaptıklarınız size mutlaka bildirilecektir. Bu, Allah'a kolaydır." **8.** O yüzden Allah'a, Elçisine ve indirdiğimiz o *nûra* (Kur'an'a) inanıp güvenin![6] Allah yapmakta olduklarınızdan haberdardır. **9.** Toplanma gününde sizi toplayacağı gün, işte o *teğâbun* (karşılıklı aldanma) günüdür.[7] Kim Allah'a inanır ve iyi iş(ler) yaparsa, (Allah) onun kötülüklerini örtecektir; onu içinde *ebedî* kalacakları, altlarından ırmaklar akan cennetlere yerleştirecektir. İşte büyük kurtuluş budur.

---

1 Benzer mesajlar: Kehf 18:29; İnsân 76:3.

2 Benzer mesajlar: En'âm 6:73; Yûnus 10:5; İbrâhîm 14:19; Hicr 15:85; Nahl 16:3; 'Ankebût 29:44; Rûm 30:8; Zümer 39:5; Câsiye 45:22; Ahkâf 46:3; Duhân 44:39.

3 Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:6; Mü'min 40:64; İnfitâr 82:7-8.

4 İnsan olan bir peygamberle alayla ilgili bkz. Hûd 11:27; İbrâhîm 14:10-11; İsrâ 17:94; Enbiyâ 21:3, 36; Mü'minûn 23:24, 33-34, 47; Furkân 25:41; Şu'arâ 26:154, 186; Yâsîn 36:15; Sâd 38:8; Kamer 54:24-25.

5 Benzer mesajlar: Ra'd 13:5; İsrâ 17:49, 98; Meryem 19:66; Mü'minûn 23:35, 82; Neml 27:67; Secde 32:10; Yâsîn 36:78; Sâffât 37:16, 53; Duhân 44:35; Kâf 50:3, 15; Vâkı'a 56:47; Nâzi'ât 79:11.

6 Benzer mesaj: A'râf 7:158.

7 Burada amaç, putperestlerin ve putların mahşerde karşılıklı aldanmış olacaklarını dile getirmektir.

10. İnkâr edip ayetlerimizi yalanlayanlara gelince, işte onlar ateş halkıdır. Orada *ebedî* kalacaklardır. Ne kötü varış yeridir (orası)!

Surenin 11-18. ayetlerinde Yüce Allah'a güven, infakın önemi, kard-ı hasen denilen borç kurumu ve Allah'ın kullarına nimetleri dile getirilmektedir.

11. Allah'ın izni olmaksızın hiçbir musibet isabet etmez.[1] Kim Allah'a inanırsa (Allah) onun kalbini doğru yola ulaştırır.[2] Allah her şeyi bilendir. **12.** Allah'a itaat edin; Elçiye de itaat edin![3] Yüz çevirirseniz (bilin ki) Elçimize düşen görev, sadece apaçık tebliğdir.[4]

13. Allah kendisinden başka ilah olmayandır. Müminler yalnızca Allah'a güvensinler! **14.** Ey iman edenler! Eşlerinizden ve çocuklarınızdan size düşman olanlar da vardır.[5] Onlardan sakının! Affeder, hoşgörür ve (suçlarını) bağışlarsanız,[6] (bilin ki) Allah da çok bağışlayandır, çok merhametlidir.[7] **15.** Mallarınız ve çocuklarınız sadece bir imtihandır. Büyük ödül ise yalnızca Allah'ın katındadır.[8] **16.** Gücünüz yettiğince Allah'a karşı *takvâ*lı (duyarlı) olun! Dinleyin, itaat edin, kendi iyiliğiniz için *infak* edin (verin)! Kim *nefs*inin cimriliğinden korunursa, işte onlar kurtulanların ta kendileridir.[9] **17.** Allah'a güzel bir borç[10] verirseniz, (Allah) onu sizin için kat kat artırır ve sizi bağışlar. Allah şükre çok karşılık verendir, hoşgörülüdür. **18.** Görünmeyeni de görüneni de bilendir;[11] güçlüdür, doğru hüküm verendir.

---

[1] Bu ayette her şeyin Yüce Allah'ın belirlediği yasalara göre şekillendiği belirtilmektedir.

[2] Hidayetle ilgili ayetler bu ayet ışığında anlaşılmalıdır.

[3] Allah'a ve Elçisine itaatle ilgili bkz. Âl-i İmrân 3:32, 132; Nisâ 4:59; Mâide 5:92; Enfâl 8:1, 20, 46; Nûr 24:52, 54; Ahzâb 33:71; Muhammed 47:33; Fetih 48:17; Mücâdele 58:13.

[4] Tebliğle ilgili olarak bkz. Mâide 5:67, 99; Ra'd 13:40; Nahl 16:35, 82; Nûr 24:54; 'Ankebût 29:18; Yâsin 36:17; Şûrâ 42:48; Ğâşiye 88:21.

[5] Yüce Allah aileiçi fertler bağlamında karşılıklı olarak eşler arasında ve bazı çocukların ana-babaları için düşmanlık yapabileceği tehlikesine dikkat çekmekte ve dikkatli olunmasını emretmektedir. İfadede yer alan *min* edatı "bir kısmı, bazısı" anlamını vermektedir ve bütün eşlerin ve çocukların değil, bir kısmının böyle olabileceği belirtilmektedir. Ayette özel olarak muhatapların "erkekler" olduğu ve *ezvâc* denen eşlerin de onların "hanımları" olduğu yaklaşımı hiçbir şekilde doğru olamaz. Çünkü bu kelime kadın ve erkek bütün eşleri içermektedir.

[6] *Afv*, "azarlasa da cezalandırmaktan vazgeçmek", *safh* "azarlamaktan da cezadan da vazgeçmek", *mağfiret* ise "günahı tamamen silip affettiğini bile hissettirmemek"tir (İslamoğlu, *Hayat Kitabı Kur'an*, s. 1136'da 6. not). Mahşerde Yüce Allah tarafından bağışlanmak isteyenler önce kendileri bu dünyada bağışlama emrini yerine getirmelidir.

[7] Benzer mesajlar: Bakara 2:109; Nûr 24:22.

[8] Benzer mesaj: Enfâl 8:28.

[9] Benzer mesaj: Haşr 59:9.

[10] *Kard-ı hasen* kavramı "güzel borç" anlamında Yüce Allah'a verilen yani karşılığı sadece O'ndan beklenen yardım demektir. Benzer mesajlar: Bakara 2:245; Mâide 5:12; Hadîd 57:11, 18; Müzzemmil 73:20.

[11] Benzer mesajlar: En'âm 6:73; Tevbe 9:94, 105; Ra'd 13:9; Mu'minûn 23:92; Secde 32:6; Sebe' 34:3; Fâtır 35:38; Zümer 39:46; Haşr 59:22; Cum'a 62:8; Cinn 72:26.

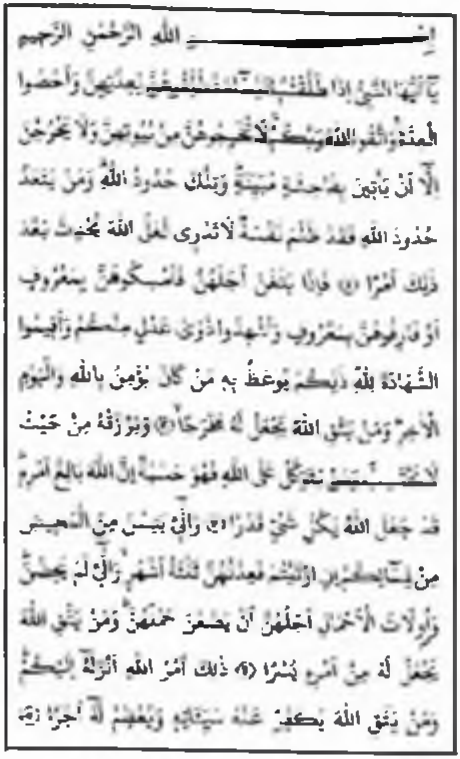
65. TALÂK SURESİ

12 AYET

Medine döneminde indirilen, 12 ayetten oluşan, adını "boşadığınızda" anlamına gelen *tallaktum* fiilinden alan Talâk suresi inişte 107, mushaf sırasında ise 65. suredir.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

▾ *Sureinin 1-7. ayetlerinde boşanma süreciyle ilgili detaylar dile getirilmektedir.*

1. Ey Peygamber! Kadınları boşayacağınız zaman onları (bekleme) sürelerini gözeterek boşayın ve o süreyi sayın![1] Rabbiniz Allah'a karşı *takvâlı* (duyarlı) olun! Apaçık bir çirkinlik (fuhuş) yapmaları durumu hariç, onları (bulundukları) evlerinden çıkarmayın, kendileri de çıkmasınlar! Şu (hüküm)ler, Allah'ın (koyduğu) sınırlardır. Kim Allah'ın sınırlarını aşarsa işte onlar, elbette kendine haksızlık etmiş olur. Bilemezsin, belki de Allah bundan sonra bir durum ortaya çıkarır.[2] **2.** (Bekleme) sürelerini doldurduklarında onları ya uygun bir şekilde (nikâhınızda) tutun veya onlardan uygun bir şekilde ayrılın! İçinizden adil iki kişiyi de şahit tutun! Şahitliği Allah için yapın![3] İşte bu, Allah'a ve ahiret gününe inananlara verilen öğüttür. Kim Allah'a karşı *takvâlı* (duyarlı) olursa (Allah) ona çıkış yolu yaratır.[4] **3.** Onu hesap edemeyeceği bir yerden rızıklandırır. Kim Allah'a güvenirse O, ona yeter. Şüphesiz ki Allah emrini yerine getirendir. Elbette Allah her şey için bir ölçü koymuştur.

4. Kadınlarınızdan âdet halinden ümit kesenlerin (durumundan) şüphe ederseniz, onların bekleme süresi üç aydır. (Bir sebeple) âdet göremeyenler (için de durum böyledir).[5] Hamile olanların (bekleme) süresi ise yüklerini bırakmaları (doğuma kadar)dır. Kim Allah'a karşı *takvâlı* (duyarlı) olursa, (Allah) ona işinde kolaylık verir. **5.** İşte bu(nlar), Allah'ın size indirdiği emirleridir. Kim Allah'a karşı *takvâlı* olursa, (Allah) onun kötülüklerini örter ve onun ödülünü artırır.

---

1 Bu ayet boşanmada beklenmesi gereken bir süre olduğunun, bunun bir anda gerçekleşmeyeceğinin delilidir.

2 Benzer mesaj: Bakara 2:228-229.

3 Bu cümle boşanmanın şahitler huzurunda gerçekleştirilmesi gerektiğini göstermektedir.

4 Bu dört ayette (Talâk 65:2-5), Yüce Allah'a güvenmenin insana kazandıracağı huzura dikkat çekilmektedir. Talâk 7. ayette de belirtildiği gibi her zorluğun sonunda elbette bir kolaylık yaratılacaktır. İnşirah 94:5-6'da da verilen bilgi bu istikamettedir.

5 Bu cümle regl olup olmadığı net bir şekilde belli olmayan, durumu net olarak düzenli gitmeyen, regl zamanı bilinemeyen, muhtemelen bunu gizleyen kadınların durumundan şüphe edilince bekleme süresinin üç ay olduğu hükme bağlanmaktadır. Ayette ikinci cümlede ise henüz hiç regl (ay hâli) olmamış çocukların değil, bir sebeple ve mazeretle regl olamayan kadınlarla ilgili bekleme süresinin de üç ay olduğundan söz edilmektedir. *Lem yahidne* fiilindeki *lam* edatı bu yaklaşımımızın gerekçesidir.

6. Gücünüz ölçüsünde oturduğunuz yerin (evinizin) bir bölümünde onları (da) oturtun! Onları (gitmeleri için) sıkıştırıp kendilerine zarar vermeyin! (Boşandığınız kadınlar) hamile iseler, doğum yapıncaya kadar nafakalarını verin! Sizin için (çocuğunuzu) emzirirlerse onlara ücretlerini verin; aranızda uygun bir şekilde istişare edin! (Emzirtme konusunda) zorluk çekerseniz, onu başka bir (kadın) emzirecektir. **7.** İmkânı geniş olan, imkânına göre nafaka versin; rızkı daraltılmış olan da Allah'ın kendisine verdiğinden nafaka ödesin! Allah kimseyi ona verdiği (imkân)dan başkasıyla sorumlu tutmaz.[1] Allah her zorluktan sonra kolaylık yaratacaktır.[2]

1 Benzer mesajlar: Bakara 2:233, 286; Nisâ 4:84; Mâide 5:48; En'âm 6:152, 165; A'râf 7:42; Mü'minûn 23:62.

2 Bu ifade bir müslümanın hayatındaki en büyük güven kaynaklarından birisidir. Benzer mesajlar: Talâk 65:2-5; İnşirâh 94:5-6.

Surenin 8-12. ayetlerinde ilahî buyruklara itibar etmeyenlerin feci sonları, akıl sahibi müminlerin vahye ve elçiye itibar etmeleri gerektiği, bunların cennetle ödüllendirileceği bildirilmekte, Yüce Allah'ın evrendeki mutlak yaratıcılığı dile getirilmektedir.

8. Rabbinin ve O'nun elçilerinin emrinden uzaklaşıp azmış nice şehirler (halklar) vardı ki biz onları (mahşerde) şiddetli bir hesaba çekeceğiz ve onlara görülmemiş şekilde azap edeceğiz.[3] **9.** Böylece onlar da işlerinin cezasını tatmış (olacak)lardır; işlerinin sonu da tam bir kayıptır. **10.** Allah onlara şiddetli bir azap hazırlamış (olacak)tır. Ey iman etmiş öz akıl sahipleri! Allah'a karşı *takvâlı* (duyarlı) olun! Allah size elbette bir hatırlatıcı (elçi) indirmiştir: **11.** İman edip iyi işler yapanları, karanlıklardan aydınlığa çıkarmak için[4] size Allah'ın apaçık ayetlerini *tilavet* eden (okuyup aktaran) bir elçi (göndermiştir). Kim Allah'a inanır ve iyi iş(ler) yaparsa (Allah da) onu, içinde *ebedî* kalacakları, altlarından ırmaklar akan cennetlere yerleştirecektir.[5] Elbette Allah o kimse için bir rızık lütfetmiş (olacak)tır. **12.** Allah yedi kat göğü[6] ve yerden de bir o kadarını yaratandır. Allah'ın her şeye gücünün yettiğini ve her şeyi ilmiyle elbette kuşattığını bilin diye emir bunlar (göklerle yer) arasında inmektedir.

3 Buradaki fiillere gelecek zaman anlamı vermemizin sebebi olayın mahşerde gerçekleşecek olmasıdır.

4 Benzer mesajlar: Bakara 2:257; Mâide 5:16; İbrâhîm 14:1; Ahzâb 33:43; Hadid 57:9.

5 Bu ayette bir "sebep-sonuç" ilişkisi yer almaktadır. Yüce Allah öncelikle ödüllerin verilmesini sağlayacak "sebep"e dikkat çekmekte ve her şeyden önce iman edip salih ameller işlemenin gerekliliğini dile getirmektedir. İman ve salih ameller işlemek, biri diğerisiz olmayan en temel iki değerdir. Bir inanç eğer salih amel denen ve inanca yaraşır davranışlarla desteklenirse ona "iman" dendiği gibi, birtakım iyi davranışlar da imanlı olarak yapılırsa onlara "salih amel" denmektedir.

6 Göklerin "yedi kat" oluşuyla ilgili bkz. Bakara 2:29; İsrâ 17:44; Mü'minûn 23:86; Fussilet 41:12; Talâk 65:12; Mülk 67:3; Nûh 71:15. Bununla birlikte "yedi yol" (Mü'minûn 23:17) ve "yedi güçlü yapı" (Nebe' 78:12) ifadeleri de bulunmaktadır.

66. TAHRÎM SURESİ

12 AYET

Medine döneminde indirilen, 12 ayetten oluşan, adını birinci ayette geçen ve "niçin haram kılıyorsun?" anlamındaki *lime tuharrimu* ifadesinden alan Tahrîm suresi inişte 113, mushaf sırasında ise 66. suredir.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

▾ *Surenin 1-12. ayetlerinde Hz. Muhammed ve eşlerine yönelik uyarılar, helal şeylerin haram kılınmaması gerektiği, sır tutmamanın sonucu, azaptan korunma uyarısı, insanlara verilen örnekler yer almaktadır.*

1. Ey Peygamber! Allah'ın sana helal kıldığı şeyi eşlerini memnun etmek uğruna niçin kendine haram kılıyorsun?[1] Allah çok bağışlayandır, çok merhametlidir. **2.** Allah (gerektiğinde) yeminlerinizi bozmanızı elbette size farz kılmıştır.[2] Sizin yardımcınız Allah'tır. O bilendir, doğru hüküm verendir. **3.** Hani Peygamber, eşlerinden birine gizlice bir söz söylemişti. (Fakat eşi) o sözü (başkasına) bildirip Allah da bunu (Peygamber'e) açıklayınca, o da (konunun) bir kısmını (eşine) bildirmiş, bir kısmından da vazgeçmişti. (Peygamber) bunu ona (eşine) bildirince, (eşi) "Bunu sana kim bildirdi?" diye sormuş, o da "Bilen, haberdar olan (Allah) bana bildirdi." demişti.[3]

4. İkiniz[4] de Allah'a tevbe ederseniz, (doğrusu budur. Çünkü) elbette kalpleriniz kaymıştı. Ona (Peygamber'e) karşı birbirinize arka çıkarsanız, onun dostu Allah, Cebrail ve müminlerin iyi(ler)idir. Bunların ardından melekler de (ona) destekçidir. **5.** O sizi boşarsa, Rabbi ona, sizden daha hayırlı, (Allah'a) teslim olan, iman edip güvenen, (Allah'a) boyun eğen, (Allah'a) yönelen, ibadet eden, seyahat eden, dul veya bakire eşler verebilir.

6. Ey iman edenler! Kendinizi ve ailenizi, yakıtı insanlar ve taş olan ateşten koruyun![5] Üzerinde son derece güçlü, Allah'ın kendilerine emrine isyan etmeyen ve emredildikleri şeyi yapan melekler vardır. **7.** (Onlara:) "Ey kâfir olanlar! Bugün özür dilemeyin! Size yaptıklarınızın karşılığı verilecektir!" (denir).

---

[1] Benzer mesajlar: A'raf 7:32-33; Tevbe 9:29; Kehf 18:26.

[2] Bu ayet Bakara 2:224 ile birlikte okunmalıdır.

[3] Bir rivayete göre konu bir bal şerbeti olayı ile Hz. Mâriye hakkındadır. Diğer bir rivayete göre bu konu Hz. Muhammed'in kendisinden sonra devleti kimin idare edeceğiyle ilgili isteği veya öngörüsü olabilir. Hz. Muhammed'in bu öngörüsü elbette müslümanlar arasında çok önemli bir kanaat belirlemesi olarak görüleceği için, onu eşlerinden birisine, rivayete göre Hz. Mâriye'ye veya Hz. Hafsa'ya sır olarak bildirmişti. Fakat bu sırrı Hz. Muhammed'in diğer eşlerine veya bir kısmına söyleyince Hz. Muhammed'in onunla birlikte olmayıp kendisinden ayrı kalmayı tercih etmesi, onunla birlikteliği kendisine haram kılması buradaki mesajı içermektedir. Böyle bir yemin doğru görülmemiş ve bozulması emredilmiştir.

[4] Bu ifade Hz. Muhammed'in sırrını ifşa eden iki eşi ve onları destekleyen diğerleridir. Bir sonraki ayette geçen *künne* çoğul zamiri bunun delilidir.

[5] Benzer mesaj: Bakara 2:24.

8. Ey iman edenler! Samimi bir tevbe ile Allah'a yönelin! Umulur ki Rabbiniz sizden kötülüklerinizi örter. Peygamber'i ve onunla birlikte iman edenleri rezil etmeyeceği günde Allah sizi, altlarından ırmaklar akan cennetlere yerleştirir. Onların ışığı önlerinden ve sağlarından koşar (ve) 'Rabbimiz! Işığımızı bizim için tamamla; bizi bağışla! Şüphesiz ki sen her şeye gücü yetensin." derler. **9.** Ey Peygamber! O kâfirlerle ve o münafıklarla *cihad* et; onlara karşı sert davran! Onların barınağı cehennemdir. Ne kötü varış yeridir (orası)![1]

10. Allah kâfir olanlara, Nuh'un hanımı ile Lut'un hanımını örnek vermektedir. (Bu iki kadın), kullarımızdan iki iyi kulun (nikâhları) altındalardı ve onlara ihanet etmişlerdi. (Nuh ve Lut) Allah'tan gelen hiçbir şeyi onlardan savamamıştı. (Onlara) "Ateşe girenlerle birlikte siz de girin!" denmiş (olacak)tır.[2] **11.** Allah inananlara ise Firavun'un hanımını (Asiye'yi) örnek vermektedir. (O) "Rabbim! Bana katında, cennette bir ev nasip et! Beni Firavun'dan ve onun iş(ler)inden koru! Beni zalimler topluluğundan kurtar!" demişti.[3] **12.** Namusunu korumuş[4] İmran'ın kızı Meryem'i de (örnek vermektedir). Biz ona *rûh*umuzdan üflemiştik ve Rabbinin sözlerini (emirlerini) ve kitaplarını onaylamıştı (benimsemişti).[5] O, boyun eğenlerdendi.[6]

---

[1] Benzer mesajlar: Tevbe 9:73, 123. Bu ayetlerde kastedilenler müslümanlarla fiili olarak savaş eden, antlaşmaları bozan, düşmanlarla işbirliği yapan ve müslüman toplumu can evinden vurmaya çalışan belirli nitelikteki kâfirler ve münafıklardır. Yoksa durduğu yerde duran inançsızlarla ilgili herhangi bir durum söz konusu değildir. Kur'an'da savaşla ilgili bütün ayetler, Bakara 2:190-193, 256, Nisa 4:89-91, Enfâl 8:39-40, Tevbe 9:2-5, 12, 36, Hacc 22:39 ve Mümtehine 60:8-9. ayetler ışığında anlaşılmalıdır.

[2] Bu ayet mahşerde hiç kimsenin hiç kimseye faydasının olamayacağının delillerinden birisidir. Hz. Muhammed'in yakınlarına, bunlar arasında da kızı Hz. Fatıma'ya söylediği "Ey Fatıma! Nefsini Allah'tan satın almana bak! Zira Allah'tan gelecek hiçbir şeyi (azabı) sizden gideremem" rivayeti ile kastettiği de buydu (Buhârî, Vesâyâ, 11; Menâkıb, 14; Tefsîru Sure-i Şu'arâ, 2; Müslim, İmân, 348-355).

[3] Hz. Asiye, eşi Firavun'dan, onun nefsine yönelik çirkin işlerinden, kötü uygulamalarından, inkâra, zulme, baskılara, hakaretlere, bölücülüğe, haksızlıklara dayalı faaliyetlerinden, ayrıca Firavun'un izinden giden zalimlerden kendisini korumasını istemektedir. Ayrıca dünya şartlarında belki de hiçbir insana nasip olmayacak bir debdebeye sahip bir konumda olmasına rağmen, tercihini cennetteki bir *beyt* yani "ev" veya "köşk"ten yana belirleyerek, aslında dünyanın ve nimetlerinin geçiciliğine dikkat çekmiş olmaktadır.

[4] Ayette geçen *ahsanet* fiili Haşr 59:2'de geçen ve "kaleler" anlamına gelen *husûn* kelimesiyle aynı kökten gelmekte, Hz. Meryem'in namusunu "kale gibi, titizlikle koruduğu" mesajını içermektedir.

[5] Benzer mesajlar: Enbiyâ 21:91; Mü'minûn 23:50.

[6] Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:45; Enbiyâ 21:91.Bu ayetin sonundaki *el-kânitîne* kelimesi, *müzekker* yani erkekler anlamında çoğuldur ve bir kadın olan Hz. Meryem'i de içermektedir. Buradan anlaşılıyor ki bu tür ifadeler kadın-erkek herkesi kapsamaktadır.

67. MÜLK SURESİ

30 AYET

Mekke döneminde indirilen, 30 ayetten oluşan ve adını ilk ayetteki "otorite" anlamına gelen *el-mülk* kelimesinden alan Mülk suresi inişte 60, mushaf sırasında ise 67. suredir.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

▼ *Surenin 1-6. ayetlerinde ilahî kudrete, evren kitabına dikkat çekilmekte, bu sistemde herhangi bir uyumsuzluk bulmanın imkânsız olduğu belirtilmektedir.*

1. Otoritenin tek sahibi olan (Allah) yüceler yücesidir; O her şeye gücü yetendir. **2.** Hanginizin daha güzel davranacağınızı denemesi için ölümü ve hayatı yaratan O'dur. O güçlüdür, çok bağışlayandır. **3.** Yedi kat göğü[1] tabaka tabaka (birbiriyle uyumlu)[2] yaratan da O'dur. *Rahmân*'ın yaratmasında hiçbir uyumsuzluk göremezsin. Gözü(nü) çevir (de bir bak), herhangi bir kusur görebilecek misin! **4.** Sonra tekrar tekrar gözü(nü) çevir (de bak; sonunda) göz(lerin) bitkin bir şekilde yorgun olarak sana geri dönecektir. **5.** Yemin olsun ki biz yakın göğü kandillerle süsledik[3] ve onları şeytanlar için kovucular yaptık.[4] Onlar için kavurucu azabı hazırladık. **6.** Rablerine karşı kâfir olanlar için cehennem azabı vardır. Ne kötü varış yeridir (orası)!

▼ *Surenin 7-14. ayetlerinde ahiret, inkârcılar için hazırlanan cehennem, cehennemliklere sorulacak sorular, saygılı kişilerin ödüle layık görülecekleri ve Yüce Allah'ın eşsiz bilgisi gündeme getirilmektedir.*

7. Onlar oraya atıldıklarında, kaynarken (cehennemin) korkunç sesini duyacaklardır.

8. Neredeyse öfkeden çatlayacak![5] Oraya (cehenneme) her bir grup atıldığında, (cehennemin) bekçileri onlara "Size bir uyarıcı gelmemiş miydi?" diye soracaklar. **9.** Onlar (cehennemdekiler) şöyle diyecekler: "Evet, elbette bize bir uyarıcı gelmişti fakat biz onu yalanlamış ve "Allah hiçbir şey indirmemiştir; siz sadece büyük bir sapkınlık içindesiniz!" demiştik.[6] **10.** "(Ekçileri) dinleseydik yani[7] aklımızı kullansaydık şu alevli ateş halkı arasında olmazdık!" (diyecekler). **11.** Günahlarını itiraf etmiş (olacaklar). O alevli ateş halkı (merhametten) uzak olsun! **12.** Şüphesiz ki *gayb*daki Rablerine saygı duyanlara gelince,[8] onlar için hem bağışlanma hem de büyük bir ödül vardır.

[1] Göklerin "yedi kat" oluşuyla ilgili bkz. Bakara 2:29; İsrâ 17:44; Mü'minûn 23:86; Fussilet 41:12; Talâk 65:12; Mülk 67:3; Nûh 71:15. Bununla birlikte "yedi yol" (Mü'minûn 23:17) ve "yedi güçlü yapı" (Nebe' 78:12) ifadeleri de bulunmaktadır.

[2] Benzer mesaj: Nûh 71:15.

[3] Benzer mesajlar: Hicr 15:16; Sâffât 37:6; Fussilet 41:12.

[4] Benzer mesajlar: Hicr 15:17; Sâffât 37:7-9; Cinn 72:8-9.

[5] Cehennemin bir canlı gibi konuşmasıyla ilgili bkz. Furkân 25:12; Kâf 50:30; Me'âric 70:17.

[6] Benzer mesajlar: En'âm 6:91; Yâsîn 36:15.

[7] Buradaki *ev* edatı "yani" şeklinde yorumlanmalıdır.

[8] Benzer mesajlar: Enbiyâ 21:49; Fâtır 35:18; Yâsîn 36:11; Kâf 50:33.

13. Sözünüzü ister gizleyin, ister açığa vurun! Şüphesiz ki O, göğüslerin (kalplerin) özünü bilendir.[1] **14.** Yaratan bilmez mi hiç![2] O derin bilgi sahibidir,[3] haberdardır.

Surenin 15-22. ayetlerinde rızık için çalışmak gerektiği, Yüce Allah'ın kudreti, Allah'a rağmen kimsenin kimseye yardım edemeyeceği, gerçeklerden veya batıldan yana olmak anlamında iki farklı insan tipi kıyaslanmaktadır.

15. O, yeri sizin için boyun eğdirmiştir. Her tarafını dolaşıp O'nun (Allah'ın verdiği) rızkından yiyin! Dönüş, yalnızca O'nadır.

16. Gökte (de) olanın[4] sizi yere batırmasından güvende misiniz? O zaman (yer) hemen sarsılmaya başlar. **17.** Yoksa gökte (de) olan zatın üzerinize taş yağdırmasından güvende misiniz? Uyarımın nasıl olduğunu ileride anlayacaksınız. **18.** Yemin olsun ki onlardan öncekiler de yalanlamışlardı. Benim cezalandırmam (bak) nasıl olmuştu! **19.** Üzerlerinde kanat çırparak uçan kuşları düşünmediler mi?[5] Onları Rahmân'dan başkası (havada) tutamaz. Şüphesiz ki O her şeyi görendir. **20.** Yoksa Rahmân'a karşı size yardım edebilecek askerleriniz mi var! Kâfirler ancak (derin) bir yanılgı içindedir. **21.** Yoksa (Allah size verdiği) rızkını tutarsa (keserse), size rızık verecek biri mi varmış! Hayır! Onlar, azgınlık ve nefrette inatla direnmektedir.[6] **22.** Yüzüstü sürünen mi daha doğru gidebilir yoksa doğru yolda düzgün bir şekilde yürüyen mi?

Surenin 23-30. ayetlerinde inkârcılara sorular, Son Saat ve mahşer, inançlı insanın Allah bilinci ve O'ndan bağımsız bir hayatın düşünülemeyeceği hatırlatılmaktadır.

23. De ki: "Sizi yaratan, sizin için işitme (duyusu), gözler ve kalpler var eden O'dur." Ne kadar da azınız şükrediyor! **24.** De ki: "Sizi yeryüzünde çoğaltıp yayan O'dur; (mahşerde) yalnızca O'nun huzurunda toplanacaksınız."[7] **25.** (İnkârcılar) "Doğruysanız bu vaat (Son Saat) ne zamanmış!" derler. **26.** De ki: "O bilgi yalnızca Allah katındadır.[8] Ben sadece apaçık bir uyarıcıyım."

---

1 Benzer mesajlar: Bakara 2:33; Âl-i İmrân 3:29; Mâide 5:99; En'âm 6:3; İbrâhim 14:38; Tâhâ 20:7; Enbiyâ 21:110; Nûr 24:29; Neml 27:25; Ahzâb 33:54; Mü'min 40:19; Mümtehine 60:1; A'lâ 87:7.

2 Bu cümle "Dikkat edin, Yaratan bilir" veya "(Allah) yarattığı kişileri bilmez mi hiç!" şeklinde de tercüme edilebilir ki hepsi de doğrudur.

3 Burada geçen *el-latîf* sıfatı, "bilgi" ile ilgili bir içerikte yer aldığı için "lütufkâr" anlamında değil de "en ince detayına kadar bilen" şeklinde anlaşılmalıdır.

4 Bu ayette geçen *es-semâ'* kelimesi Yüce Allah'ın gökte oluşunu değil, yüceliğini sembolize etmektedir. Zuhruf 43:83'te de Allah'ın hem gökte hem de yerde ilah olduğu belirtildiği için burada kastedilen konu Allah'a -haşa- mekan isnat etmek değil, O'nun otoritesine ve yüceliğine dikkat çekmektir.

5 Benzer mesajlar: Nahl 16:79; Nûr 24:41.

6 Benzer mesajlar: Enbiyâ 21:42; Ahzâb 33:17; Fâtır 35:2; Zümer 39:38; Mülk 67:28.

7 Benzer mesaj: Mü'minûn 23:79.

8 Benzer mesajlar: A'râf 7:187; Tâhâ 20:15; Enbiyâ 21:109; Lokmân 31:34; Ahzâb 33:63; Fussilet 41:47; Şûrâ 42:17; Zuhruf 43:85; Muhammed 47:18; Mülk 67:26; Nâzi'ât 79:42-46.

27. Onu yakın(ların)da gördüklerinde, kâfir olanların yüzleri asılmış olacaktır ve kendilerine "İşte aceleyle istediğiniz (gün) budur!" denecektir.[1] **28.** De ki: "Hiç düşündünüz mü? Allah beni ve beraberimdekileri öldürse veya bize merhamet etse, kâfirleri elem verici azaptan kim kurtarabilir!"[2] **29.** De ki: "O, *Rahmân*'dır. O'na inandık ve yalnızca O'na güvendik. Kimin apaçık bir şaşkınlık içinde olduğunu ileride bileceksiniz." **30.** De ki: "Hiç düşündünüz mü? Suyunuz çekilse kim size bir su kaynağı getirebilir ki!

68. KALEM SURESİ

52 AYET

Mekke döneminde indirilen, 52 ayetten oluşan ve adını ilk ayetteki *el-kalem* kelimesinden alan Kalem suresi inişte 7, mushaf sırasında ise 68. sıradadır.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

• *Surenin 1-7. ayetlerinde vahiy, Hz. Muhammed'e moral verilmesi ve Rabbimizin gerçeklerden sapanları ve doğru yolda olanları iyi bildiği hatırlatılmaktadır.*

1. *Nûn.*[3] Kaleme ve satır satır yazdıklarına yemin olsun. **2.** Rabbinin nimeti sayesinde sen asla cinlenmiş değilsin. **3.** Şüphesiz ki senin için başa kakılmayan (kesintisiz) bir ödül vardır. **4.** Sen elbette yüce bir ahlak üzeresin. **5-6.** Hanginizin fitneye düştüğünü ileride sen de göreceksin, onlar da göreceksiniz. **7.** Şüphesiz ki Rabbin -evet yalnızca O- kendi yolundan kimin saptığını iyi bilendir ve O kimlerin doğru yola ulaştırıldığını iyi bilendir.[4]

• *Surenin 8-16. ayetlerinde Hz. Muhammed ve bütün zamanların müminleri inşa edilmekte, kimlere itaat edilmemesi gerektiğine dair bilgiler gündeme getirilmektedir.*

8. (Gerçeği) yalanlayanlara itaat etme! **9.** Onlar senin (kendilerine) yumuşak davranmanı isterler ki kendileri de (sana) yumuşak davransınlar. **10-13.** Sürekli (yalan yere) yemin edip duranlara, aşağılıklara, (herkesi) kötüleyenlere, söz götürüp getirenlere, iyiliğe engel olanlara, saldırganlara, günaha gömülenlere, kaba olanlara, ardından da kötülükle damgalı olanlara itaat etme![5] **14.** Malı ve çocukları var diye (şımardığından), **15.** Ona ayetlerimiz *tilavet* edildiği (okunup aktarıldığı) zaman "Öncekilerin masalları!" der.[6]

---

1 Benzer mesajlar: Rûm 30:56; Yâsin 36:63; Sâffât 37:21; Duhân 44:50; Kâf 50:20; Zâriyât 51:14; Tûr 52:14; Rahmân 55:43; Me'âric 70:44; Mutaffifîn 83:17.

2 Benzer mesajlar: Enbiyâ 21:42; Ahzâb 33:17; Fâtır 35:2; Zümer 39:38; Mülk 67:20-21.

3 Mukatta'a harfleri hakkında bilgi için bkz. Bakara 2:1, dipnot 1.

4 Benzer mesajlar: En'âm 6:117; Nahl 16:125; Kasas 28:56, 85; Necm 53:30.

5 Bu ayetlerde sayılan bütün bu özellikler kimlerde varsa onlara itaat edilmemesi emredilmektedir.

6 Benzer mesajlar: En'âm 6:25; Enfâl 8:31; Nahl 16:24; Mü'minûn 23:83; Furkân 25:5; Neml 27:68; Ahkâf 46:17; Mutaffifîn 83:13.

16. (Buna karşılık), ileride onun burnunu sürteceğiz.

▾ *Surenin 17-33. ayetlerinde bahçe sahipleri denen bir grubun ibret içerikli kıssası yer almaktadır.*

17-18. Şüphesiz ki biz, bahçe sahiplerini denediğimiz gibi onları da denemiştik. Hani o (bahçe sahipleri) bahçeyi kesin olarak sabah hasat edeceklerine yemin etmişlerdi; istisna etmemişler(di).[1] **19.** Onlar uykudayken, Rabbinden (gelen) kuşatıcı bir afet orayı sarmıştı. **20.** (Bahçe) hasat edilmiş gibi (bomboş) olmuştu. **21.** Sabah olurken birbirlerine şöyle seslenmişlerdi: **22.** "Hasat etmek istiyorsanız, erkenden arazinize (bahçenize) gidin!" **23-24.** (Bahçe sahipleri "Keşke) bugün yanınıza sokulmak üzere bahçeye hiçbir yoksul girmese!" (dileğiyle) fısıldaşarak yürüyorlardı.

25. Her şeye güçleri yetermiş (gibi) çok erken davranıp (bahçeye gelmişlerdi). **26.** Fakat bahçeyi gördüklerinde "Biz (herhâlde) yolumuzu şaşırdık!" demişlerdi. **27.** "(Hayır)! Aksine biz mahrum bırakıldık!"[2] (diye sızlanmışlardı). **28.** İçlerinden en makul olanı "Ben sizi '*Tesbih* etsenize!' diye uyarmamış mıydım?" demişti. **29.** (Onlar) "Rabbimiz yücedir! Doğrusu biz (kendimize) yazık etmişiz!" demişlerdi. **30.** Birbirlerini kınamaya başlamışlardı. **31.** (Şunu) demişlerdi: "Eyvah, yazıklar olsun bize! Biz azgın kişilermişiz. **32.** Belki Rabbimiz bize (yok olan bahçemizin) yerine daha iyisini verir. Şüphesiz ki biz (artık) sadece Rabbimize yönelenleriz." **33.** İşte (dünya) azabı böyledir. Ahiret azabı ise elbette daha büyüktür. Keşke bilselerdi!

▾ *Surenin 34-47. ayetlerinde söz önce müslümanlara, ardından nankörlere getirilmekte, takvâ sahiplerine verilecek ödülden bahsedildikten sonra, suçlular çeşitli sorulara muhatap kılınmakta, inanç ve davranışları itibarıyla sorgulanıp eleştirilmektedir.*

34. Şüphesiz ki *muttaki*ler (duyarlı olanlar) için Rableri katında nimetleri bol cennetler vardır. **35.** (Allah'a) teslimiyet gösterenleri suçlularla bir mi tutacağız! **36.** Ne oluyor size? Nasıl (böyle) hükmediyorsunuz?[3] **37-38.** Yoksa içinde beğendiğiniz her şeyin bulunduğu bir kitabınız var da onda(n) mı okuyorsunuz! **39.** Yoksa vereceğiniz her hükmün lehinize olacağına dair kıyamet gününe kadar geçerli aleyhimizde yeminler mi var (biz size böyle sözler mi verdik)! **40.** Buna (bu iddiaya) hangilerinin kefil olabileceğini kendilerine sor! **41.** Yoksa (kendilerini destekleyen) ortak(lar)ı mı var! Sözlerinde doğru iseler, ortaklarını getirsinler! **42.** O gün, bacaktan açılacak (işler zorlaşacak)[4] ve secdeye davet edileceklerdir fakat (buna) güç yetiremeyeceklerdir.

[1] Burada sözü edilen "istisna etmemek" ifadesi "fakirlerin payını ayırmamak" veya "*inşallah* (Allah dilerse)" dememektir.

[2] Benzer mesaj: Vâkı'a 56:67.

[3] Benzer mesajlar: Yûnus 10:35; Sâffât 37:154.

[4] Bu ifade bir deyimdir ve işlerin aşırı derecede zorlaşacağı anlamını içermektedir.

43. Kendilerini aşağılanma kaplamış olarak gözleri (sıkıntıdan) yıkılmış bir hâlde (olacaktır).[1] (Oysa) onlar, sağlamken secde etmeye davet edilmişlerdi. **44.** Bu sözü (Kur'an'ı) yalanlayanı bana bırak![2] Biz onları bilemedikleri bir şekilde yavaş yavaş helake sürükleyeceğiz. **45.** Onlara zaman tanıyorum. Şüphesiz ki benim tuzağım (ince planım) çok sağlamdır.[3] **46.** Yoksa sen onlardan bir ücret istiyorsun da borç yüzünden ağır bir yük altında mı kalıyorlar? **47.** Yoksa *gayb* (bilinemeyen şeyler) yanlarında da (ondan) mı yazıyorlar?[4]

▼*Surenin 48-52. ayetlerinde kâfirlerin tavrı, Hz. Muhammed ve vahyin amacı ele alınmaktadır.*

48. Sen Rabbinin hükmüne sabret! Balık sahibi (Yunus) gibi olma! Hani o, üzüntülü bir hâlde (Rabbine) seslenmişti. **49.** Rabbinden ona bir nimet yetişmemiş olsaydı mutlaka kınanmış (bir hâlde) ıssız bir sahile atılacaktı. **50.** Rabbi onu (peygamber olarak) seçmişti ve kendisini iyilerden kılmıştı.[5] **51.** Kâfir olanlar *zikr*'i (Kur'an'ı) duydukları zaman neredeyse seni gözleriyle devirecekler(di). "Şüphesiz ki o cinlenmiştir!" diyorlar. **52.** Halbuki o (Kur'an), ancak âlemler için (gerçeği) hatırla(t)madır.[6]

69. HÂKKA SURESİ

52 AYET

Mekke döneminde indirilen, 52 ayetten oluşan, adını ilk üç ayette de geçen "gerçekleşen hakikat" anlamındaki *el-hâkkah* kelimesinden alan Hâkka suresi inişte 45, mushaf sırasında ise 69. suredir.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

▼*Surenin 1-12. ayetlerinde Son Saat ve kıyamet, inkârcıkları hatırlatılan kavimler ve helâklerinden söz edilmektedir.*

1. Gerçekleşecek olan! **2.** Nedir o gerçekleşecek olan! **3.** O gerçekleşecek olanı sana bildiren ne olabilir ki! **4.** Semûd ve Âd (kavimleri) de o çarpan felaketi yalanlamıştı. **5.** Semûd (kavmi) var ya onlar azgınlığın(ın) karşılığında helak edilmişti.[7] **6.** Âd (kavmi) ise uğultulu, kasıp kavuran bir fırtına ile helak edilmişti. **7.** (Allah) art arda yedi gece sekiz gün(düz) o (kasırgayı) onların üzerine salmıştı. (Orada olsaydın) o halkı, içi boş hurma kütükleri gibi yere serilmiş hâlde görürdün. **8.** Onlardan geriye kalan (bir kişi) görebiliyor musun?[8]

[1] Benzer mesaj: Me'âric 70:44.

[2] Benzer mesajlar: Müzzemmil 73:11; Müddessir 74:11.

[3] Benzer mesajlar: A'râf 7:182-183; Müzzemmil 73:11; Târık 86:17.

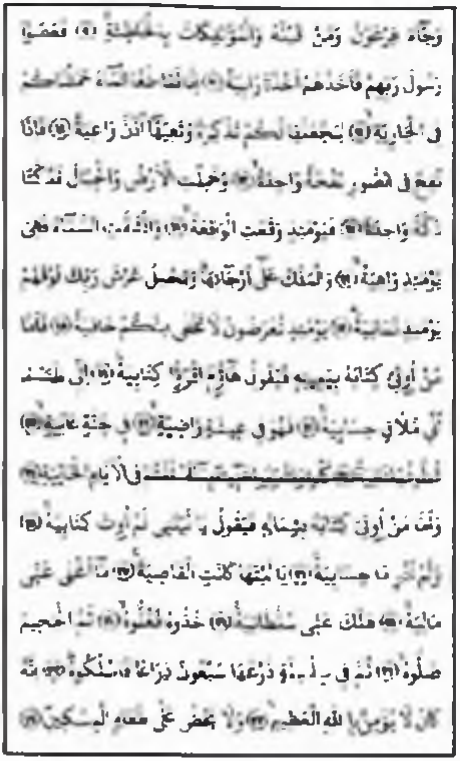
[4] Benzer mesajlar: Tûr 52:40-41.

[5] Benzer mesajlar: Enbiyâ 21:87; Sâffât 37:139-142.

[6] Burada vahye düşmanlığın Hz. Muhammed'e öfkeye dönüştüğü anlatılmaktadır. Konu "nazar"la ilgili değildir.

[7] Semûd kavminin helakiyle ilgili bkz. A'râf 7:78; Hûd 11:67; Hicr 15:83; Furkân 25:39; Neml 27:51; Fussilet 41:17; Zâriyât 51:44; Kamer 54:31; Şems 91:14.

[8] Benzer mesajlar: Fussilet 41:16; Kamer 54:19-20.

9. Firavun, ondan öncekiler ve altı üstüne getirilen şehirler(in halkları) hep o hatayı (şirki) işlemişlerdi. **10.** Rablerinin (her bir) elçisine isyan etmişlerdi; O da onları şiddetli bir şekilde yakalamıştı. **11.** Şüphesiz ki su azgınlaştığı zaman sizi gemide biz taşımıştık. **12.** (Gerçeği) hatırlatma (vesilesi) yapalım ve kavrayan kulak(ların sahipleri) onu iyice kavrasın diye onları size (anlattık).[1]

▾ *Surenin 13-37. ayetlerinde Son Saat ve kıyamet-ahiret sürecinde yaşanacakların bir bölümü haber verilmektedir.*

13-15. Sûr'a tek bir kez üflendiği, yer ve dağlar taşınarak birbirine tek çarpışla çarpıştırıldığı zaman, işte o gün o olay gerçekleşmiş (olacak)tır. **16.** Gök yarılmış (olacak) ve o gün direncini kaybedecektir.

17. Melek(ler) onun (göğün) etrafında olacaktır.[2] O gün, Rabbinin arşını onların da üzerlerinde sekiz (melek) taşıyacaktır.[3] **18.** O gün, (Allah'a) sunulacaksınız; size ait hiçbir sır gizli kalmayacaktır. **19.** Kitabı kendisine sağından verilen kişiye gelince,[4] o şöyle diyecektir: "Alın, işte kitabımı (amel defterimi) okuyun![5] **20.** Doğrusu ben hesabımla karşılaşacağıma inanmıştım." **21-23.** Artık o (kişi), meyveleri sarkmış hâlde olan yüksek bir cennette memnun olacağı bir hayat içinde olacaktır. **24.** (Cennetliklere şöyle seslenilecektir:) "Geçmiş günlerde işlediklerinize karşılık afiyetle yiyin, için!" **25.** Kitabı kendisine solundan verilene gelince, o kişi şöyle diyecektir: "Ah, keşke, bana kitabım (amel defterim) verilmeseydi! **26.** Hesabımın ne olduğunu da bilmeseydim! **27.** Ah, keşke, onunla (ölümümle) her iş bitseydi! **28.** Malım bana yarar sağlamadı. **29.** Saltanatım da benden yok olup gitti." **30.** (Allah, meleklerine şöyle diyecektir): "Onu yakalayın ve bağlayın! **31.** Sonra onu alevli ateşe yaslayın! **32.** Sonra (onu) yetmiş arşın[6] uzunluğunda bir zincirle oraya sokun!"[7] **33.** Şüphesiz ki o, yüce olan Allah'a iman etmiyordu. **34.** Yoksulu doyurmaya da teşvik etmiyordu.

---

[1] Kıssaların anlatılma gerekçeleriyle ilgili bkz. A'râf 7:176; Hûd 11:120; Yûsuf 12:111; Tâhâ 20:99; Kâf 50:37; Nâzi'ât 79:26.

[2] Bu ayet Zümer 39:75 ve Mü'min 40:7. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

[3] Burada geçen "sekiz meleğin arşı taşıması"nın hakikat anlamını kavrayamadığımızı itiraf etmeliyiz.

[4] Bu konuyla ilgili ayetlerde geçen "sağın halkı" ifadesi, İsrâ 17:71, Hâkka 69:19 ve İnşikâk 84:7'de belirtildiği gibi mahşerde amel defteri kendisine sağdan verilecek iyi kişiler; "solun halkı" ise Hâkka 69:25 ve İnşikâk 84:10'da verilen bilgiler gereği bu defter kendisine sol ve arka taraftan verilecek kötü kişiler demektir.

[5] Hâkka suresinin 19, 20, 25, 26, 28 ve 29. ayetlerinin sonlarında yer alan *kitâbiyeh, hısâbiyeh, mâliyeh* ve *sultâniyeh* kelimelerinin sonundaki *he*, "hâ-i sekte" olarak bilinir. Bu, bir zamir değildir. Bu nedenle de harekeli değil, cezimli yazılmakta ve okunmaktadır. Benzer kullanımlar için bkz. Bakara 2:259; En'âm 6:90; Kâri'a 101:10.

[6] *Zira'*, dirsek ile tespit edilen bir uzunluk ölçüsüdür.

[7] Benzer mesajlar: Ra'd 13:5; Hacc 22:21; Sebe' 34:33; Mü'min 40:71; Müzzemmil 73:12; İnsan 76:4.

35. Bugün burada onun sıcak bir dostu yoktur. **36-37.** (Sürekli) hata yapanlardan başkasının yemeyeceği irinden başka hiçbir yiyecek de yoktur.

Surenin 38-52. ayetlerinde vahiy ve ona karşı herhangi bir olumsuz girişimin nasıl sonuçlanacağı ele alınmaktadır.

38-39. Hayır! Görebildiklerinize ve göremediklerinize yemin ederim ki[1] **40.** Şüphesiz ki o (Kur'an), değerli bir elçinin (Cebrail'in ulaştırdığı) sözüdür. **41.** O, asla bir şairin[2] sözü değildir. Ne kadar da azınız iman ediyor! **42.** O, asla bir kâhinin[3] sözü de değildir. Ne kadar da azınız (gerçeği) hatırlıyor! **43.** Âlemlerin Rabbinden indir(il)medir. **44.** (O elçi) bize (atfen) bazı sözler uydurmuş olsaydı, **45.** Bu nedenle elbette (onu önce) güçlü bir şekilde yakalardık. **46.** Sonra da bu nedenle can damarını keserdik. **47.** Hiçbiriniz buna engel de olamazdınız.[4] **48.** Şüphesiz ki o (Kur'an), *muttakî*ler (duyarlı olanlar) için bir hatırlatmadır. **49.** Şüphesiz ki içinizde (onu) yalanlayanların olduğunu bilmekteyiz. **50.** Şüphesiz ki o (Kur'an), kâfirler için bir pişmanlık (sebebi)dir. **51.** Şüphesiz ki o (Kur'an), gerçeğin ta kendisidir. **52.** Yüce Rabbinin adını *tesbih* et (yücelt)![5]

70. ME'ÂRİC SURESİ

44 AYET

Mekke döneminde indirilen, 44 ayetten oluşan, adını üçüncü ayette geçen "yükseliş mertebeleri" anlamındaki *el-me'âric* kelimesinden alan Me'âric suresi inişte 46, mushaf sırasında ise 70. suredir.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

Surenin 1-18. ayetlerinde kâfirlere olan azap, Yüce Allah'ın kudreti, Hz. Muhammed sabırlı olması, inkârcıların kıyametle ilgili zanlarının yanlışlığı, kıyamet sahnelerinden bir kısmı hatırlatılmaktadır.

1. Soran biri gerçekleşecek azabı sordu. **2.** Kâfirler için, o azabı savacak[6] (kimse) yoktur. **3.** O (azap), yüksek makamların sahibi Allah'tandır. **4.** Melekler ve ruh(lar), miktarı elli bin sene olan bir günde O'na yükselir.[7] **5.** Sen güzelce sabret! **6.** Doğrusu onlar, o (hesabı) uzak (ihtimal) görüyorlar. **7.** Biz ise onu yakın görmekteyiz.[8] **8.** O gün gök, erimiş maden gibi olur. **9.** Dağlar, (yayılmış) yün gibi bir hâl alır. **10.** Hiçbir dost da dostu(nu) soramaz.[9]

---

1 Kur'an'da sekiz kez geçen bu yemin ifadeleri için bkz. Vâkı'a 56:75; Hâkka 69:38; Me'âric 70:40; Kıyâmet 75:1, 2; Tekvir 81:15; İnşikâk 84:16; Beled 90:1.

2 Benzer mesajlar: Enbiyâ 21:5; Sâffât 37:36; Tûr 52:30.

3 Benzer mesaj: Tûr 52:29.

4 Benzer mesajlar: Mâide 5:87; En'âm 6:143-146; Yûnus 10:59-60; Nahl 16:116-117; Tahrîm 66:1.

5 Benzer mesajlar: Vâkı'a 56:74, 96.

6 Benzer mesaj: Tûr 52:7-8.

7 Bu ifade zamanın göreliliğine ve Allah'ın yüceliğine işarettir. Benzer mesajlar: Hacc 22:47; Secde 32:5.

8 Benzer mesaj: Nebe' 78:40.

9 Benzer mesajlar: Lokmân 31:33; Fâtır 35:18; Duhân 44:41.

11-14. Birbirlerine gösterileceklerdir.[1] O suçlu kişi, o günün azabından (kurtulmak için) oğlunu (çocuğunu), hanımını (eşini), kardeşini, kendisini koruyup barındıran yakınlarını ve yeryüzünde kim varsa hepsini kendisini (azaptan) kurtarması için fidye vermek isteyecektir.[2] **15-16.** Hayır! Şüphesiz ki o (cehennem), derileri kavurup soyan alevli bir ateştir. **17-18.** Arkasını dönüp yüz çevireni ve (mal) toplayıp yığan kimseyi (kendine) çağıracaktır.[3]

Surenin 19-34. ayetlerinde önce insanın bazı olumsuz özellikleri hatırlatılmakta, ardından musallin adı verilen kişilerin, yani Yüce Allah'tan yana olanların sekiz niteliği ele alınmakta, sonunda bunların cennetlerde ağırlanacakları müjdelenmektedir.

19. Şüphesiz ki insan çok hırslı yaratılmıştır. **20.** Başına bir kötülük geldiğinde çok sızlanır.[4] **21.** Bir hayra (zenginliğe) ulaşınca da çok cimri kesilir. **22.** Ancak *salât* (ibadet) edenler hariç! **23.** Onlar *salât*larında (ibadetlerinde) devamlı olanlardır. **24-25.** Onlar mallarında açıktan isteyen ve açıktan isteyemeyen(ler) için bilinen bir hak bulunanlardır.[5] **26.** Onlar hesap gününe inananlardır. **27.** Onlar Rablerinin azabından korkanlardır. **28.** Şüphesiz ki Rablerinin azabı(na karşı) güvende olunamaz. **29.** Onlar namuslarını koruyanlardır. **30.** Ancak eşleri yani (evlilik yoluyla) meşru olarak sahip oldukları kişiler hariç.[6] Şüphesiz ki onlar, (eşleriyle ilişkilerinde) kınanmazlar. **31.** Bundan öteye (geçmek) isteyenler ise haddini aşanların ta kendileridir.[7] **32.** Onlar emanetlerine ve sözlerine uyanlardır.[8] **33.** Onlar şahitliklerini yerine getirenlerdir. **34.** Onlar bütün ibadetlerini koruyanlardır. **35.** İşte onlar cennetlerde ağırlanacaklardır.

Surenin 36-44. ayetlerinde inkârcıların Hz. Muhammed'e karşı davranışları ve inkârcılara yönelik nasıl bir tavır takınılması gerektiği, mahşerde kendilerini bekleyen sondan bahsedilmektedir.

36-37. Kâfir olanlara ne oluyor ki sağdan ve soldan bölük bölük sana doğru boyunlarını uzatıyorlar! **38.** Onlardan her bir kişi nimet cennetine konulacağını mı umuyor! **39.** Hayır! Şüphesiz ki biz onları bildikleri şeyden yaratılık.

---

1 Bu ayetler 'Abese 80:34-37 ile birlikte okunmalıdır.

2 Benzer mesajlar: Bakara 2:48, 123; Âl-i İmrân 3:91; Mâide 5:36; En'âm 6:70; Yûnus 10:54; Ra'd 13:18; Zümer 39:47; Hadîd 57:15.

3 Cehennemin canlı gibi konuşmasıyla ilgili bkz. Furkân 25:12; Kâf 50:30; Mülk 67:87.

4 Benzer mesajlar: Hûd 11:9; Fussilet 41:49; Meʿâric 70:20-21.

5 Bu cümle infakın, sadakaların ve elbetteki zekâtın "kâr"dan değil, "mal"dan verilmesi gerektiğinin apaçık delilidir. Benzer mesajlar: En'âm 6:141; Tevbe 9:103; İsrâ 17:26; Rûm 30:38; Zâriyât 51:19.

6 Bu cümle "Ancak eşleri veya ellerinin/yeminlerinin sahip oldukları kişiler hariç" şeklinde de tercüme edilebilir. Bu durumda kastedilen şey, cariyelerin nikâhlanmasıdır ki bu da cariyeliğin sona erdirilmesi amacını taşır.

7 Benzer mesaj: Mü'minûn 23:5-8.

8 Benzer mesajlar: Mâide 5:1; En'âm 6:152; Ra'd 13:20; Nahl 16:91; İsrâ 17:34; Mü'minûn 23:8.

40-41. Hayır! Doğuların ve batıların Rabbine yemin ederim[1] ki onların yerine daha iyilerini getirmeye bizim gücümüz yeter ve biz asla geçilebilenler değiliz. **42.** Sen onları (şimdilik) bırak da kendilerine vadedilen günlerine kavuşuncaya kadar (boş işlere) dalsınlar, oynasınlar![2] **43-44.** O gün onlar sanki dikili bir şeye koşuyorlar gibi kendilerini aşağılanma kaplamış olarak gözleri (perişanlıktan) yıkılmış bir hâlde[3] mezarlarından hızla çıkacaklar. İşte bu kendilerine vadedilmiş gündür![4]

71. NÛH SURESİ

28 AYET

Mekke döneminde indirilen, 28 ayetten oluşan ve adını ilk ayetteki *nûh* kelimesinden alan Nûh suresi inişte 64, mushaf sırasında ise 71. suredir.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

▾*Surenin 1-28. ayetlerinde Hz. Nuh'un kıssasıyla ilgili detaylara yer verilmektedir.*

1. Kendilerine elem verici bir azap gelmeden önce kavmini uyar(sın) diye Nuh'u kendi kavmine göndermiştik. **2.** Şöyle demişti: "Ey kavmim! Ben sizin için apaçık bir uyarıcıyım. **3.** Allah'a kulluk edin; O'na karşı *takvâ*lı (duyarlı) olun ve bana itaat edin. **4.** (Böylece Allah) da günahlarınızı bağışlasın ve sizi, belirli bir süreye kadar ertelesin (yaşatsın)!" Allah'ın (belirlediği) süresi gelince (o artık) ertelenmez.[5] Keşke bilseydiniz!

5. (Nuh) demişti ki: "Rabbim! Doğrusu ben kavmimi gece gündüz (imana) davet ettim[6]. **6.** Benim davetim ancak kaçmalarını artırdı. **7.** Sen onları bağışlayasın diye onları ne zaman davet ettiysem, parmaklarını kulaklarına tıkadılar;[7] elbiselerine büründüler, direndiler ve kibirlendikçe kibirlendiler. **8.** Sonra, ben kendilerini açıktan davet ettim. **9.** Ardından, onlara hem (açıktan) ilan ettim hem de gizli gizli söyledim. **10.** (Onlara) dedim ki: 'Rabbinizden bağışlanma dileyin; şüphesiz ki O çok bağışlayandır.

[1] Kur'an'da sekiz kez geçen bu yemin ifadeleri için bkz. Vâkı'a 56:75; Hâkka 69:38; Meʿâric 70:40; Kıyâmet 75:1, 2; Tekvîr 81:15; İnşikâk 84:16; Beled 90:1.

[2] Benzer mesaj: Tûr 52:45.

[3] Benzer mesaj: Kalem 68:43.

[4] Benzer mesajlar: Rûm 30:56; Yâsîn 36:63; Sâffât 37:21; Duhân 44:50; Kâf 50:20; Zâriyât 51:14; Tûr 52:14; Rahmân 55:43; Mülk 67:27; Mutaffifîn 83:17.

[5] Benzer mesaj: Münâfikûn 63:11. Bu ayetler, eccel denen belirlenmiş sürenin hiçbir şekilde geriye bırakılmayacağını göstermektedir.

[6] Ayetteki *de'avtü* fiili tebliğde "davet"in esas olduğunu öğretmektedir. Yüce Allah kullarını inanmaya mecbur tutmadığına ve sonuçlarına katlanmak üzere onları tercihlerinde serbest bıraktığına göre, dine davet edenler zorlamaya, baskıya veya insanlık dışı muamelelere başvuramazlar. Bu yüzden, gönüllere işleyecek şekilde davette bulunmak tebliğin olmazsa olmazıdır.

[7] Benzer mesajlar: Tevbe 9:32; İbrâhîm 14:9; Saff 61:7-8.

11. (Af dileyin ki) üzerinize göğü (yağmuru) bol bol göndersin![1] **12.** Mallarınızı ve çocuklarınızı çoğaltsın; size bahçeler versin; sizin için ırmaklar yapsın (akıtsın)! **13.** Size ne oluyor ki Allah'a büyüklüğü yakıştıramıyorsunuz?[2] **14.** Sizi aşama aşama elbette O yaratmıştır.[3] **15.** Görmediniz mi Allah yedi göğü[4] tabaka tabaka (birbiriyle uyumlu)[5] nasıl yaratmıştır! **16.** Onların içinde ayı bir *nûr* kılmış, güneşi de bir kandil yapmıştır.

17. Allah sizi de bitki gibi yerden yetiştirmiştir.[6] **18.** Sonra sizi yine oraya döndürecek ve sizi yeniden (oradan) çıkartacaktır.[7] **19-20.** Ondan geniş yollar edinesiniz diye Allah yeri sizin için yaymıştır."[8]

21. (Söylediklerini dinlememeleri üzerine) Nuh şöyle demişti: "Rabbim! Doğrusu onlar bana karşı geldiler; malı ve çocuğu kendi kaybını artırmaktan başka bir işe yaramayan kimseye uydular. **22.** Çok büyük tuzaklar da kurdular." **23.** Şöyle demişlerdi: "Sakın ilahlarınızı bırakmayın; Vedd'i, Suvâ'ı, Yeğûs'u, Ye'ûk'u ve Nesr'i terk etmeyin!"[9] **24.** (Böylece) onlar elbette çoklarını saptırdılar. (Bunun üzerine Nuh: "Rabbim)! Sen de bu zalimlerin ancak şaşkınlıklarını artır!" (demişti). **25.** Onlar, günahları yüzünden suda boğuldular ve ateşe sokuldular[10] ve (o zaman) Allah'ın peşi sıra hiçbir yardımcı da bulamadılar (bulamayacaklar). **26.** Nuh demişti ki: "Rabbim! O kâfirlerden kimseyi yeryüzünde bırakma! **27.** Şüphesiz ki sen onları bırakırsan kullarını saptırır; sadece ahlaksız, nankör (işler) doğururlar (yaparlar). **28.** Rabbim! Beni, ana babamı, iman etmiş olarak evime girenleri, iman eden erkekleri ve iman eden kadınları bağışla! Zalimlerin de ancak helakini artır!"

---

[1] Benzer mesajlar: En'âm 6:6; Hûd 11:52.

[2] Bu ayette izzet ve onurun Yüce Allah'tan isteneceği, dilerse bunları sadece O'nun verebileceği mesajı da yer almaktadır.

[3] Bu ayet Secde 32:7 ve Zümer 39:6'da belirtildiği gibi insanın aşamalı yaratılışının delilidir.

[4] Göklerin "yedi kat" oluşuyla ilgili bkz. Bakara 2:29; İsrâ 17:44; Mü'minûn 23:86; Fussilet 41:12; Talâk 65:12; Mülk 67:3; Nûh 71:15. Bununla birlikte "yedi yol" (Mü'minûn 23:17) ve "yedi güçlü yapı" (Nebe' 78:12) ifadeleri de bulunmaktadır.

[5] Benzer mesaj: Mülk 67:3.

[6] Benzer mesajlar: Hûd 11:61; Necm 53:32.

[7] Benzer mesajlar: A'râf 7:25; Tâhâ 20:55; Hacc 22:6; Rûm 30:19; Fâtır 35:9; Kâf 50:11, 42; Zuhruf 43:11.

[8] Benzer mesajlar: Nahl 16:15; Tâhâ 20:53; Enbiyâ 21:31; Zuhruf 43:10.

[9] Bunlar Hz. Nuh zamanında kendilerine tapınılan çeşitli putların isimleridir. Bunların, çeşitli Arap kabilelerinin tapındığı putlar olduğu da ileri sürülmektedir. Buna göre, *Vedd* Kelb'in, *Suvâ'* Hüzeyl'in, *Yeğûs* Tayy'in, *Ye'ûk* Hemdân'ın, *Nesr* ise Himyer'in putu olarak tanınmaktadır. Ayrıca *Vedd*'in "erkek", *Suvâ*'ın "kadın", *Yeğûs*'un "arslan", *Ye'ûk*'un "at", *Nesr*'in de "kartal" suretinde sembolleştirildiği ifade edilmektedir (Râzî, *Mefâtîhu'l-Gayb*, c. XXX, s. 143).

[10] Merhum Elmalılı'nın ifadesiyle suda boğulmakla ateşe atılmak iki zıt azabın bir arada oluşunu ifade eden üstün bir "tıbak sanatı"dır. Gerçekten de su ve ateş birbirinin zıddı kavramlar olmasına rağmen, demek ki suda boğulurken de ateş azabını andıran bir yürek yangını yaşanmaktadır.

72. CİNN SURESİ

28 AYET

Mekke döneminde indirilen, 28 ayetten oluşan, adını ilk ayetindeki "saklı, görünmeyen varlık" anlamındaki *el-cinn* kelimesinden alan Cinn suresi inişte 63, mushaf sırasında ise 72. suredir.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

▾*Surenin 1-15. ayetlerinde bir grup cinin Hz. Muhammed'i dinlediği ve Kur'an'dan etkilendikleri, şirke düşmemek kararlılığında oldukları, Yüce Allah'ı O'na yakışmayacak sıfatlardan uzak tanımlayacakları gibi çeşitli itirafları ele alınmaktadır.*

1-2. De ki: "Cinlerden[1] bir grubun (beni) dinlediği ve şöyle söyledikleri bana vahyolunmuştur: 'Şüphesiz ki doğruya götüren[2] harikulade bir Kur'an dinledik ve ona inandık; artık Rabbimize hiçbir şeyi ortak koşmayacağız. **3.** Eşi de çocuğu da olmayan Rabbimizin şanı çok yücedir. **4.** İçimizden bir beyinsiz, Allah hakkında asılsız, saçma sözler söylerdi. **5.** Biz hiçbir insan ve cinin Allah hakkında yalan söylemeyeceğini sanmıştık. **6.** İnsanlardan bazı erkekler, bazı erkek cinlere sığınıyordu da (bu durum onların) sadece azgınlığını artırıyordu. **7.** Onlar da sizin sandığınız gibi, Allah'ın kimseyi (elçi) olarak göndermeyeceğini sanmışlardı.

8. Biz göğü de yokladık fakat onu güçlü koruyucularla, ışık hüzmeleriyle doldurulmuş bulduk. **9.** (Oysa) biz (haber) dinlemek için göğün (çeşitli) yerlerinde oturuyorduk fakat şimdi kim (haber) dinlemek isterse, kendisini takip eden bir alev hüzmesi bulu(yo)r.[3] **10.** (Artık) yeryüzündekilere kötülük mü edildiğini, yoksa Rablerinin onlara bir hayır mı dilediğini bilemiyoruz. **11.** İçimizden iyiler de başkaları (kötüler) de var. Hepimiz türlü türlü yollar tutmuştuk. **12.** Allah'ı yeryüzünde asla aciz bırakamayacağımızı ve başka yere kaçmakla da (kurtulamayacağımızı) iyice anladık.[4] **13.** Şüphesiz ki artık biz o rehberi (Kur'an'ı) duyunca ona iman ettik. Rabbine güvenen kişi, kendisine herhangi bir zarar verilmesinden de haksızlığa uğratılmaktan da korkmaz.

---

1 *Cin* kelimesi, "örtülü", "saklı", "görünmeyen" anlamlarına gelen *cinn* kelimesinin çoğuludur. Görünmedikleri için saklı varlıkların bir bölümüne *cin/cân* adı verilmektedir. Cinlerin, sanılanın aksine güçsüz oldukları, insanların onları gereksiz yere şımartıp daha da azgınlaşmalarına sebep oldukları, cinlerin çeşitli itiraflarından anlaşılmaktadır. 13. ayette ise, Allah'a güvenen insanlara hiçbir şekilde zarar veremeyecekleri belirtilmektedir. Burada sözü edilen cinler, sorumluluk sahibi kılınan görünmeyen varlıklardır.

2 Cinlerin Kur'an'la ilgili bu değerlendirmelerini Tevrat için de yaptıkları Ahkâf 46:30'da dile getirilmektedir.

3 Benzer mesajlar: Hicr 15:17; Sâffât 37:7-9; Mülk 67:5.

4 Buradaki *zannnâ* fiili 7. ayetin zıddına cinler hakikati artık gördükleri için "sanmak" değil "anlamak" anlamına gelmektedir.

14. İçimizden (Allah'a) teslim olanlar da yoldan sapanlar[1] da var. (Allah'a) teslim olanlar, doğru yolu arayıp (bulmuş olan)lardır.[2] **15.** Yoldan sapanlar ise cehennem için yakıt olmuş (olacaklardır)."

▼ *Surenin 16-28. ayetlerinde tevhid, şirk, ibadet ve gayb gibi konularda bilgiler verilmekte. Hz. Muhammed vahiy ile inşa edilmekte, Son Saat'e dikkat çekilerek zamanının herkese gizlendiği bildirilmektedir.*

16-17. Doğru yolda olsalardı, kendilerini nimetler içerisinde imtihan edelim diye onlara bol su verirdik. Zaten kim Rabbinin *zikri*nden (Kur'an'dan) yüz çevirirse, Allah onu şiddeti artan bir azaba sürükler.[3]

18. Şüphesiz ki mescitler Allah'a aittir. Allah ile birlikte kimseye yalvarmayın![4] **19.** Allah'ın kulu, O'na davet için kalktığında (yoldan sapanlar) neredeyse onun üzerine çullanırlardı. **20.** De ki: "Ben sadece Rabbime dua ederim (O'na çağırırım)[5] ve O'na kimseyi ortak koşmam." **21.** De ki: "Ben size zarar verme ve doğru yola getirme gücüne de sahip değilim." **22.** De ki: "Allah'tan (gelecek bir azaba karşı) beni asla kimse koruyamaz. O'ndan başka bir sığınak da asla bulamam. **23.** (Benim görevim), Allah'tan gelen ve O'nun mesajlarından oluşan (emirleri) sadece tebliğdir. Allah'a ve Elçisine isyan eden kişi için içinde *ebedî* kalacakları cehennem ateşi vardır.[6] **24.** Sonunda, kendilerine vadedilen şeyi gördükleri zaman, kimin yardımcısının daha zayıf ve sayısının daha az olduğunu ileride bileceklerdir.[7] **25.** De ki: "Size vadedilen (gün) yakın mıdır, yoksa Rabbim onun için uzun bir süre mi koyar, onu ben bilemem."[8] **26.** *Gayb* (bilinemeyeni) bilen (Allah) *gayb*ını (bilinemeyeni) kimseye açmaz. **27-28.** Ancak dilediği elçi(ler) bunun dışındadır.[9] Rablerinin mesajlarını onların (meleklerin) tebliğ ettiğini bilsin diye, o (elçinin) önünden ve arkasından gözetleyici(ler) gönderir. (Allah) onların beraberinde bulunanı kuşatmış ve her şeyi bir bir sayıp kaydetmiştir.

---

1 Ayette geçen *el-kâsıtûne* kelimesi "iman ve İslam yolundan sapıp zulme dalanlar" anlamına gelmektedir.

2 Kur'an'da sadece bu ayette geçen *teharrav* fiili "araştırmak" manasına gelmektedir. Bu nedenle Hira da "arayış" anlamını içermektedir.

3 Benzer mesajlar: Tâhâ 20:124; Zuhruf 43:36; Müddessir 74:17.

4 Mescitler ve secde edilen yerler yani mekânı ve zamanı itibarıyla her bir ibadet, tevhide kodlanmalı, her türlü şirk unsurundan uzak tutulmalıdır. Din adına herhangi bir davranış sadece Yüce Allah içinse ibadettir. İçinde aracılık barındıran eylemler ibadet adını alamaz; sahibini Allah'a yaklaştırmaz, aksine uzaklaştırır.

5 Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:193; Yûnus 10:25; Yûsuf 12:108; Ra'd 13:36; İbrâhîm 14:1; Nahl 16:125; Hacc 22:67; Kasas 28:87; Ahzâb 33:46; Fussilet 41:33.

6 Benzer mesajlar: Nisâ 4:169; Mâide 5:37; Ahzâb 33:65; Müddessir 74:28; İnfitâr 82:16.

7 Benzer mesajlar: Kehf 18:34; Meryem 19:75.

8 Benzer mesaj: Enbiyâ 21:109.

9 Benzer mesaj: Âl-i İmrân 3:179. Yüce Allah'ın elçilerine bildirdiği *gayb*, onlara vahyettiği kitaplardır.

73. MÜZZEMMİL SURESİ

20 AYET

Mekke döneminde indirilen, 20 ayetten oluşan ve adını ilk ayetteki "bürünen, sorumluluk sahibi kılınan kişi" anlamındaki *el-müzzemmil* kelimesinden alan Müzzemmil suresi inişte 3, resmi olarak 73. suredir.

Rahmân, Rahim olan Allah'ın adıyla

Surenin 1-9. ayetlerinde vahiyle buluşturulan Hz. Muhammed örneğinde bütün müslümanların vahiy ile ilişkisi düzenlenmektedir.

1. Ey (peygamberlik görevine) bürünen! **2.** Birazı (bazı saatleri) hariç, gece[1] kalk! **3.** (Gecenin) yarısında, ondan biraz eksilt(erek daha erken kalk). **4.** Ona ilave ederek (gece yarısından sonra kalk) ve Kur'an'ı ağır ağır oku![2] **5.** Şüphesiz ki biz sana (sorumluluğu) ağır bir söz bırakacağız (vahyedeceğiz). **6.** Şüphesiz ki gecenin inşası daha kalıcıdır; sözü de daha etkilidir. **7.** Şüphesiz ki gündüz senin için uzun (süreli) meşguliyet(ler) vardır.[3] **8.** Rabbinin adını an! Bütün varlığınla O'na yönel! **9.** (Allah) doğunun da batının da Rabbidir. Kendisinden başka ilah yoktur. (Sadece) O'nu *vekil* (güven kaynağı) edin!

Surenin 10-19. ayetlerinde Hz. Muhammed'in inkarcılarla iletişimi, Firavun ve akıbeti, kıyamet, mahşer ve Kur'an'ın bir hatırlatma olduğu bildirilmektedir.

10. O (müşriklerin) söylediklerine karşı sabırlı ol ve onlardan güzellikle uzaklaş! **11.** Nimet sahibi (olan) o yalanlayıcıları bana bırak;[4] onlara biraz zaman tanı![5]

12-13. Şüphesiz ki bizim katımızda, (onlar için hazırlanmış) prangalar,[6] yakıcı ateş, boğazdan geçmeyen yiyecek[7] ve elem verici azap vardır. **14.** O gün (Son Saat'te) yer ve dağlar sars(ıl)acak; dağlar erimiş kum yığınına dönecektir. **15.** Şüphesiz ki Firavun'a elçi gönderdiğimiz gibi size de hakkınızda şahitlik edecek bir elçi gönderdik. **16.** Firavun, o elçiye isyan etmişti. Biz de onu kahredici bir şekilde kıskıvrak yakalamıştık. **17.** Çocuğu yaşlıya çevirecek o güne karşı kâfir olursanız, (azaptan) nasıl korunabilirsiniz ki! **18.** Gök, o (gün) nedeniyle yarılacaktır. (Allah'ın) vaadi gerçekleşmiş olacaktır. **19.** Şüphesiz ki bu (Kur'an), (gerçeği) hatırla(t)madır. Dileyen, Rabbine (giden) bir yol tutar.

---

[1] Kur'an'daki gece, güneşin batışından güneşin doğuşuna kadarki zaman dilimini kapsar.

[2] Bu ayetlerde gecenin yarıdan fazlasının ibadetle geçirilmesi gerektiğine dikkat çekilmektedir. Buradaki ev edatlarını "yani" anlamında yorumlamaktayız.

[3] Gecesini vahiy ile inşa edenin, gündüz meşguliyetleri ibadet ve hayırla ihya olur.

[4] Benzer mesajlar: Kalem 68:44; Müddessir 74:11.

[5] Benzer mesajlar: A'râf 7:183; Kalem 68:45; Târık 86:17.

[6] Benzer mesajlar: Ra'd 13:5; Hacc 22:21; Sebe' 34:33; Mü'min 40:71; Hâkka 69:32; İnsân 76:4.

[7] Benzer mesajlar: İbrahim 14:16-17; Gâşiye 88:6.

سورة المدثر مكية وهي
ست وخمسون آية

بسم الله الرحمن الرحيم

▼ *Surenin 20. ayetinde müminlerin gecelerini nasıl değerlendirdikleri, en zor zamanlarda bile neleri yapmaları gerektiği ele alınmaktadır.*

20. Şüphesiz ki Rabbin, senin ve beraberinde bulunan bir grubun gecenin üçte ikisinden daha az bir kısmında, yarısında ve üçte birinde kalkmakta olduğunu biliyor.[1] Allah gecenin ve gündüzün ölçüsünü belirler. O, sizin bunu (tamamen) sayamayacağınızı bilmiş ve (bunun için) tevbenizi kabul etmiştir. Kolay olan zamanda Kur'an'dan okuyun![2] İçinizde hastalar olacağını, (içinizden) bir kısmının Allah'ın lütfundan (rızık) aramak üzere yeryüzünde sefere çıkacağını, diğer bir kısmının da Allah yolunda savaşacağını (Allah) bilmektedir. Kolay olan zamanda ondan (Kur'an'dan) okuyun! Namazı kılın, zekâtı verin ve Allah'a güzel bir borç[3] verin! Kendiniz için (önceden) ne tür bir iyilik sunarsanız, Allah katında onu hem daha hayırlı hem de ödül bakımından daha büyük olarak bulacaksınız.[4] Allah'tan bağışlanma dileyin! Şüphesiz ki Allah çok bağışlayandır, çok merhametlidir.

74. MÜDDESSİR SURESİ

56 AYET

Mekke döneminde indirilen, 56 ayetten oluşan ve adını ilk ayetteki "bürünen, sorumluluk sahibi kılınan kişi" anlamındaki *el-müddessir* kelimesinden alan Müddessir suresi inişte 4, resmi olarak 74. suredir.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

▼ *Surenin 1-31. ayetlerinde Hz. Muhammed ve onun şahsında bütün müminler inşa edilmekte, nelere dikkat etmeleri gerektiği, inkarcıların gireceği Sekar cehennemi hakkında bilgi verilmektedir.*

1. Ey (peygamberlik görevine) bürünen! **2.** Kalk ve uyar! **3.** Sadece Rabbini yücelt! **4.** Elbiseni (kalbini) temiz tut! **5.** Pislikten uzak dur! **6.** (Yaptığını) çok görerek başa kakma! **7.** Sadece Rabbin için sabret! **8-9.** Sûr'a üflendiği zaman, işte o gün, çok zor bir gün (olacak)tır. **10.** Kâfirler için kolay değildir.[5]

11. Tek başıma yarattığımla beni baş başa bırak! **12.** Ona çok mal verdim. **13.** Göz önünde olan çocuklar (verdim). **14.** Her şeyi önüne serdim. **15.** (Ama) ardından o (kişi, ona verdiğim nimetlerimi) daha da artırmamı ister. **16.** Hayır! Şüphesiz ki o, ayetlerimize karşı inatçıydı. **17.** Onu ileride sarp bir yokuşa sardıracağım!

---

[1] Bu ayet surenin ilk ayetlerindeki *ev* edatının "veya" değil, "ve, yani" anlamında olduğunun delilidir.

[2] Bu ifade "Kur'an'dan kolay olanı, kolayınıza geleni, kolayınıza geldiği zaman, kolay ulaşları okuyun" şeklinde de anlaşılabilir. Kur'an'ın kolaylaştırıldığıyla ilgili benzer mesajlar: Meryem 19:97; Duhân 44:58; Kamer 54:17, 22, 32, 40.

[3] *Kard-ı hasen* kavramı "güzel borç" anlamında Allah'a verilen yani karşılığı sadece O'ndan beklenen yardım demektir. Benzer mesajlar: Bakara 2:245; Mâide 5:12; Hadîd 57:11, 18; Teğâbun 64:17.

[4] Benzer mesaj: Bakara 2:110.

[5] Benzer mesaj: Furkân 25:26.

18. Şüphesiz ki o, düşündü ve ölçüp biçti. **19.** Kahrolası, nasıl da ölçüp biçti! **20.** Sonra, kahrolası (yine) nasıl da ölçüp biçti! **21.** Sonra bakıtı. **22.** Sonra surat(ını) astı, kaş(larını) çattı. **23.** Sonra arkasını döndü, kibirlendi. **24.** "Bu (Kur'an), geçmişten nakledilen bir büyüden başka bir şey değildir." dedi. **25.** "Bu, insan sözünden başka bir şey değildir!" (dedi). **26.** Onu *Sekar*'a atacağım. **27.** *Sekar*'ın ne olduğunu sana bildiren ne olabilir ki! **28.** Ne (yakmadık yer) bırakır, ne de terk eder.[1] **29.** İnsanın (derisini) kavurur. **30.** Üzerinde on dokuz vardır.[2] **31.** Biz ateşin sahiplerini (muhafızlarını) ancak melekler yapmışızdır. Onların sayısını kâfir olanlar için sadece bir imtihan yaptık ki kendilerine kitap verilenler ikna olsunlar; iman edenlerin imanı artsın;[3] hem kendilerine kitap verilenler hem de müminler şüpheye düşmesinler; kalplerinde hastalık bulunanlar ve kâfirler de "Allah bu örnekle ne kastetmiştir ki?" desinler. İşte böylece Allah dileyeni (layık gördüğünü) saptırır (sapkınlığını onaylar), dileyeni (layık gördüğünü) doğru yola ulaştırır.[4] Rabbinin ordularını O'ndan başka kimse bilemez. Bunlar, insanlık için sadece (gerçeğin) hatırlat(ıl)masıdır.

▼ *Sûrenin 32-56. ayetlerinde yeminler, cehennemin uyarıcı olduğu, inkârcıların mahşerdeki durumları ve vahyin gerçeği hatırlatma olduğu ifade edilmektedir.*

32. Hayır! Yemin olsun: Aya, **33.** Dönüp gitmekte olan geceye, **34.** Ağarmakta olan sabaha ki[5] **35.** O (cehennem), büyük (ceza)ların birisidir.

36-37. İnsanlık için yani sizden ileri gitmek veya geri(de) kalmak isteyenler için uyarıcıdır. **38.** Her nefis kazandıklarına karşılık rehindir.[6] **39.** Sağın halkı[7] hariç. **40-42.** Cennetlerdeyken "Sizi ateşe sürükleyen nedir?" diye suçluların durumundan soracaklar. **43.** (Onlar da) şöyle diyecekler: "Biz *salât* (ibadet) edenlerden değildik.[8] **44.** Yoksulu doyurmazdık. **45.** Boş şeylere dalanlarla birlikte biz de boş şeylere dalardık.[9] **46.** Hesap gününü yalanlardık. **47.** Sonunda kesin bir gerçek (olan ölüm) bize gelip çattı."

---

[1] Benzer mesajlar: Nisâ 4:169; Mâide 5:37; Ahzâb 33:65; Cinn 72:23; İnfitâr 82:16.

[2] Buradaki 19 rakamı, bir sonraki ayet gereği cehennemi işleten meleklerin sayısıdır.

[3] Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:173; Enfâl 8:2; Tevbe 9:124; Kehf 18:13; Meryem 19:76; Hacc 22:54; Ahzâb 33:22; Muhammed 47:17; Fetih 48:4.

[4] Bu cümle şöyle de tercüme edilebilir: "İşte böylece Allah dilediğini (layık olanı) saptırır, dilediğini (layık olanı) ise doğru yola ulaştırır." Benzer mesajlar: Bakara 2:284; Âl-i İmrân 3:129; Mâide 5:18, 40; Ra'd 13:27; İbrâhim 14:4; Nahl 16:93; Hacc 22:16; 'Ankebût 29:21; Fâtır 35:8; Fetih 48:14.

[5] Benzer mesajlar: Tekvir 81:17-18.

[6] Benzer mesaj: Tûr 52:21.

[7] "Sağın halkı" ifadesi İsrâ 17:71, Hâkka 69:19 ve İnşikâk 84:7'de belirtildiği gibi amel defteri kendisine sağdan verilecek iyi kişiler ve dünyada verdikleri kulluk yeminlerine sadakat gösterenler demektir.

[8] Buradaki *salat/musallin* kavramıyla verilen mesaj, "Biz, (Allah'tan) yana olanlardan değildik" şeklinde anlaşılmalıdır. Çünkü vahye, risalete ve ahirete inanmayanların "namaz"ından söz edilemez.

[9] Bu ayet Nisâ 4:140, Tevbe 9:69 ve En'âm 6:68 ile okunmalıdır.

48. (Bekledikleri) şefaatçilerin şefaati onlara yarar sağlamaz.[1] 49-51. Onlara ne oluyor da aslandan kaçan ürkmüş yaban eşekleri gibi bu hatırlatmadan (Kur'an'dan) yüz çeviriyorlar?[2] 52. Aslında onların her biri, kendisine (önünde) açılmış sahifeler (vahiy) verilmesini istiyor. 53. Hayır! Aslında onlar ahiretten korkmuyorlar. 54. Hayır! Şüphesiz ki bu (Kur'an), bir hatırlatmadır. 55. Dileyen onu(nla gerçeği) hatırlar.[3] 56. (Bunu yapanlar), Allah'ın istediğinden başkasını hatırlamamış olurlar.[4] *Takvâ*ya (duyarlı olmaya) layık olan da bağışlayan da O'dur.

[1] Bu ayet Zümer 39:43-44. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

[2] Bu ayette vahiyden yüz çevirenler aslandan kaçan yaban eşeğine benzetilmektedir.

[3] Benzer mesajlar: Müzzemmil 73:19; İnsân 76:29; Nebe' 78:39; 'Abese 80:11-12; Tekvîr 81:27-28.

[4] Benzer mesajlar: İnsân 76:30; Tekvîr 81:29. Yüce Allah'ın dilediği şey ise Zümer 39:7 gereği kullarının şükür ehli (mümin) olmalarıdır.

75. KIYÂMET SURESİ

40 AYET

Mekke döneminde indirilen, 40 ayetten oluşan ve adını ilk ayette geçen "kıyamet" anlamındaki *el-kıyâmeh* kelimesinden alan Kıyâmet suresi inişte 33, mushaf sırasında ise 75. suredir.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

▾ *Surenin 1-19. ayetlerinde yeminler, Son Saat ve mahşerde yaşanacakların bir kısmı dile getirilmektedir.*

1. Hayır! Kıyamet gününe yemin ederim. 2. Hayır! Kendini kınayan *nefs*e (insana) da yemin ederim. 3. İnsan kemiklerini asla bir araya toplayamayacağımızı mı sanıyor! 4. Evet! Biz onun parmak uçlarını bile düzenlemeye gücü yetenleriz. 5-6. Aslında (inkârcı) insan, "Kıyamet günü de ne zamanmış!" diye sorarak, önündekini (ahireti) yalanlamak ister. 7-10. İşte göz(ler kamaşıp) şimşek çaktığı, ay karardığı, güneş ve ay bir araya getirildiği zaman, işte o gün (inkârcı) insan "(Acaba) nereye kaçmalı(yım)?" diyecektir. 11. Hayır! Sığınacak (bir) yer yoktur! 12. O gün varılacak yer sadece Rabbinin huzurudur. 13. O gün, (dünyada yapıp) öne sürdüğü ve (yapmayıp) geride bıraktığı ne varsa insana bildirilecektir. 14-15. (Birtakım) mazeretler ileri sürmeye kalkışacak olsaydı bile artık insan kendi kendinin şahididir. 16. (Ey suçlu kişi)! Artık onu (hakkındaki hükmü) çabucak almak için dilini kımıldatma![5] 17. Şüphesiz ki onun toplanması ve okunması sadece bize aittir. 18. Biz onu okuduğumuz zaman okunuşunu takip et! 19. Sonra onu açıklamak da sadece bize aittir.[6]

[5] Benzer mesajlar: Nahl 16:84; Mü'minûn 23:108; Neml 27:85; Rûm 30:57; Mü'min 40:52; Câsiye 45:35; Kâf 50:28; Tahrîm 66:7; Mürselât 77:35-36.

[6] Burada ele alınan konu, mahşerdeki suçluların mazeretlerinin reddedilmesi ve onlarla ilgili verilecek karara uymalarıdır. Ayetlerin Hz. Peygamber'e yönelik olduğu iddiası, bağlama ve ifadelere uymadığı için doğru değildir.

Surenin 20–40. ayetlerinde mahşerde insanların iki gruba ayrılacağı, ölümün zorluğu, insanın yaratılışı ve mahşerdeki diriltilme ele alınmaktadır.

20. Hayır! Doğrusu siz çabucak geçeni (dünyayı) seviyorsunuz. **21.** Ahireti bırakıyorsunuz.[1] **22-23.** O gün bazı yüzler, Rablerini(n kararını) beklerken ışıl ışıl olacaktır. **24-25.** O gün bazı asık yüzler de vardır ki bel kemiklerini kıran bir felakete uğratılacağını anlayacaktır. **26-30.** Doğrusu (can), köprücük kemiğine dayanıp "Tedavi edebilecek kimdir?" dendiğinde, bunun gerçek bir ayrılık olduğunu anlayıp bacak(lar) birbirine dolaştığında, işte o gün varılacak yer sadece Rabbinin huzuru olacaktır. **31.** (İnkârcı kişi, gerçeği) onaylamamış, (Allah'ın dinine) destek olmamıştı. **32.** Aksine yalanlamış ve yüz çevirmişti. **33.** Sonra da kibirlenerek kendi ailesine gitmişti.[2] **34.** Yazıklar olsun sana, yazıklar olsun! **35.** Sonra (tekrar) yazıklar olsun sana, yazıklar olsun![3] **36.** İnsan, kendisinin başıboş bırakılacağını mı sanıyor! **37.** (İnsan) akıtılan meninin (spermin) bir kısmından (oluşan) bir *nutfe* (zigot) değil miydi! **38.** Sonra bu (zigot) *'alaka*ya (embriyoya) dönüşmüş, (Allah) onu (insan biçiminde) yaratıp şekillendirmiştir. **39.** (Allah) o (meni)den de iki eşi, yani erkek ve dişiyi var etmiştir.[4] **40.** (O'nun), ölüleri diriltmeye hiç gücü yetmez mi!

76. İNSÂN SURESİ

31 AYET

Mekke döneminde indirilen, 31 ayetten oluşan ve adını ilk ayetteki "insan" anlamındaki *el-insân* kelimesinden alan İnsân suresi inişte 32, mushaf sırasında 76. suredir.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

Surenin 1-10. ayetlerinde insanın yaratılışı, yaratılış amacı, iyilerin mahşerdeki ödülleri bildirilmektedir.

1. Henüz anılan bir şey değilken, şüphesiz ki insanın üzerinden çok uzun bir süre geçti! **2.** Gerçek şu ki biz insanı karışık (döllenmiş) bir *nutfe*den (zigottan) yarattık. Onu imtihan edeceğiz; (bu yüzden) onu duyar ve görür kıldık. **3.** Şüphesiz ki biz insana yol gösterdik. Ya şükredici (olur) ya da nankör.[5] **4.** Şüphesiz ki biz, kâfirler için (ahirette) zincirler, halkalar ve alevli bir ateş hazırlamış (olacağız).[6] **5.** Şüphesiz ki iyiler ise (cennette) *kâfûr*[7] katılmış bir kadehten içeceklerdir.

1 Benzer mesajlar: Kıyâmet 75:20-21; İnsân 76:26; A'lâ 87:16.

2 Benzer mesaj: Mutaffifûn 83:31.

3 Bu ifade şöyle de tercüme edilebilir: "Layıktır (o azap) sana, layık! Evet, layıktır (o azap) sana, layık!"

4 Bu ayetlerde insanların cinsiyetlerini belirleyen hücrelerin erkeklerden gelen hücreler olduğu mucizevî bir şekilde bildirilmektedir. Benzer mesaj: Necm 53:45-46.

5 Benzer mesajlar: Kehf 18:29; Teğâbun 64:2.

6 Mahşerdeki prangalar ve halkalar konusunda ayrıca bkz. Ra'd 13:5; Hacc 22:21; Mü'min 40:71; Hâkka 69:32.

7 *Kâfûr*: Tadı ve kokusu diğer içecekleri bastıran cennet içeceği demektir.

6. (*Kâfûr*), Allah'ın iyi kullarının içecekleri ve akıttıkça akıtacakları bir kaynaktır. **7.** (Allah'ın iyi kulları), verdikleri sözü yerine getirir ve kötülüğü her yere yayılmış olan bir günden korkarlar. **8.** Onlar, kendileri muhtaç olmalarına rağmen yoksulu, yetimi ve esiri yedirir (doyurur)lar. **9-10.** (Şöyle derler:) "Biz sizi yalnızca Allah rızası için doyuruyoruz; sizden herhangi bir karşılık da teşekkür de istemiyoruz.[1] (Çünkü) biz, zor ve belalı bir günde Rabbimizden (O'nun azabından) korkuyoruz."

▾ *Sûrenin 11-22. ayetlerinde Yüce Allah'ın has kullarına vereceği çeşitli nimetler üzerinde durulmaktadır.*

11. Allah onları o günün şiddetinden korumuş (olacak)tır; (yüzlerine) parlaklık, (kalplerine de) sevinç verecektir.

[1] Bu cümle konuyla ilgili bütün infak, sadaka ve zekâtla ilgili ayetlerin doğru anlaşılmasında çok önemli bir mesaj sunmaktadır.

12. Sabretmelerine karşılık onlara cennet ve özgürlük lütfedecektir.[2] **13.** Orada koltuklara kurulmuş olacaklar; yakıcı sıcak da dondurucu soğuk da görmeyeceklerdir. **14.** (Cennet ağaçlarının) gölgeleri onların (cennetliklerin) üzerlerine sarkacak, meyveleri (kolayca toplanması için) eğdirilecektir. **15.** Çevrelerinde gümüş kaplar ve billur kupalar dolaştırılacaktır. **16.** Miktarını kendilerinin belirleyeceği o billur kupalar da gümüştendir. **17-18.** Onlara orada, adına *Selsebîl* denen kaynaktan, (içindeki) karışımı *Zencebîl* olan bir kadehten içirilecektir.[3] **19.** O (cennetliklerin) etrafında, yaşlanmayan gençler dolaşır. Onları gördüğünde kendilerini saçılıp dağılmış inciler sanırsın. **20.** (Cennette) her nereye bakarsan, (pek çok) nimet ve büyük bir otorite görürsün. **21.** Üzerlerinde ince ipekten yeşil elbiseler ve kalın ipek kumaşlar olacaktır; gümüş bilezikler takacaklardır.[4] Rableri onlara tertemiz bir içecek ikram edecektir. **22.** (Onlara şöyle denecektir:) "Şüphesiz ki bu(nlar), sizin için ödüldür. Çalışma(ları)nız karşılığını bulmuştur."

▾ *Sûrenin 23-31. ayetlerinde vahyin bazı özelliklerine, nankörlerin tercih yanlışına, insan iradesinin onu gerçeğe götürecek şekilde yaratıldığına dikkat çekilmektedir.*

23. Kur'an'ı sana peyder pey indiren elbette biziz, biz. **24.** Rabbinin hükmü için sabret! Onlardan hiçbir günahkâra veya hiçbir nankköre itaat etme! **25.** Sabah akşam Rabbinin ismini an!

[2] Bu ayetle geçen *harîr* kelimesine "ipek" değil de İnsân 76:4'te kâfirlerin tutukluluk hâllerinin tersine cennetliklere verilecek alabildiğine "özgürlük" anlamı vermeyi tercih ettik (Bilgi için bkz. İslamoğlu, *Hayat Kitabı Kur'an*).

[3] Bu surede geçen *kâfûr*, *selsebîl* ve *zencebîl* kelimeleri cennetteki içeceklerin değişik isimleri olarak kabul edilmeli, haklarında detay vermekten kaçınılmalıdır. Çünkü bunların içerikleri mahşerde görülecektir.

[4] Benzer mesajlar: Kehf 18:31; Hacc 22:23; Fâtır 35:33.

26. Gecenin bir kısmında O'na secde et; gecenin uzun bir bölümünde de O'nu *tesbih* et (yücelt)![1] **27.** Şüphesiz ki bu (insa)nlar, çabucak geçen (dünyay)ı seviyorlar da ağır günü (ahireti) arkalarına atıyorlar.[2] **28.** Onları biz yarattık ve yaratılışlarını sapasağlam yaptık. Dilediğimiz (zaman) onları benzerleriyle değiştiririz. **29.** Şüphesiz ki bu (gerçeği) hatırla(t)madır. Dileyen, Rabbine (giden) bir yol tutar.[3] **30.** (Böyle yaparsanız) Allah'ın dilediğinden başkasını dilememiş olursunuz.[4] Şüphesiz ki Allah bilendir, doğru hüküm verendir. **31.** (Allah) dileyeni (layık gördüğünü) merhametine koyar. Zalimler için de elem verici bir azap hazırlamış (olacak)tır.

77. MÜRSELÂT SURESİ

50 AYET

Mekke döneminde indirilen, 50 ayetten oluşan ve adını ilk ayetteki "gönderilenler" anlamındaki *el-mursalât* kelimesinden alan Mürselât suresi inişte 35, mushaf sırasında ise 77. suredir.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

▾ *Surenin 1-19. ayetlerinde yeminler, Son Saat, kıyamet, yargılama ve inkârcılara gözdağı vermek amacıyla genel ilâhi uygulama hatırlatılmaktadır.*

1. Yemin olsun: Birbiri ardınca gönderilenlere, **2.** Esip savuranlara, **3.** Yaydıkça yayanlara, **4.** Ayırdıkça ayıranlara, **5-6.** Özür (imkânı vermek) veya uyarı(da bulunmak) için öğüt bırakanlara (ulaştıranlara) ki[5] **7.** Size vadedilen (gün) elbette gerçekleşecektir.

8. Yıldızlar silindiği (söndürüldüğü)nde,[6] **9.** Gök yarıldığında, **10.** Dağlar ufalanıp savrulduğunda, **11.** Elçilere (şahitlik için) vakit verildiğinde (Son Saat gerçekleşmiş olacaktır). **12.** (Bu durum), hangi güne ertelenmiştir? **13.** Ayrılma gününe. **14.** O ayrılma gününün ne olduğunu sana bildiren ne olabilir ki! **15.** (O günü) yalanlayanların, o gün vay hâline! **16.** Biz (bunlar gibi inkârcı olan) öncekileri de helak etmedik mi? **17.** Sonra gelenleri de onların peşine takacağız. **18.** İşte biz, suçlulara böyle yaparız! **19.** (O günü) yalanlayanların, o gün vay hâline!

---

1 Müminlerin geceleri değerlendirmesiyle ilgili bkz. Âl-i İmrân 3:17, 113; İsrâ 17:79; Tâhâ 20:130; Furkân 25:64; Secde 32:16; Zümer 39:9; Kâf 50:39; Zâriyât 51:16-18; Tûr 52:49; Müzzemmil 73:2-4, 20; İnsân 76:26.

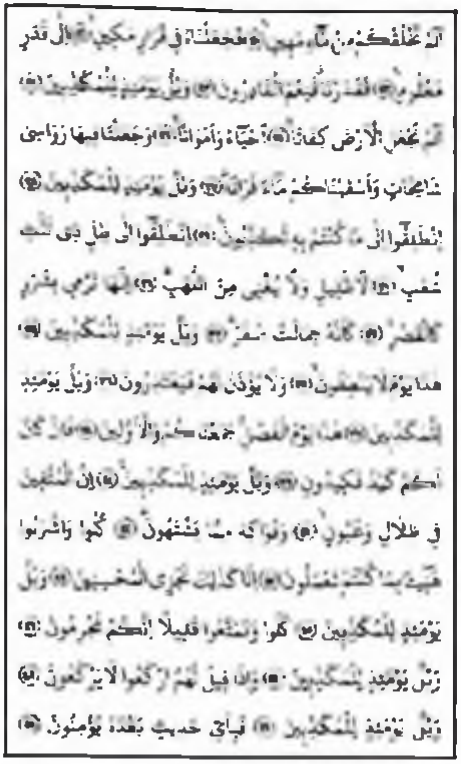
2 Benzer mesajlar: Kıyâmet 75:20-21; A'lâ 87:16.

3 Benzer mesajlar: Müzzemmil 73:19; Müddessir 74:54-55; Nebe' 78:39; 'Abese 80:11-12; Tekvir 81:27-28.

4 Benzer mesajlar: Müddessir 74:56; Tekvîr 81:29.

5 Bu ayetlerdeki yeminler ile kastedilen, vahiy ve vahyin çeşitli etkinlikleri olarak yorumlanabilir.

6 Kur'an'da, Son Saat'le ilgili bilgilerin verildiği bazı ayetlerde "yıldızlar"ın durumuna da değinilmekte ve çeşitli ifadeler kullanılmaktadır. Buna göre Tekvir 81:2'de *inkedera* "dökülmek" fiili yer almaktadır. İnfitâr 82:2'deki *intesera* fiili mahşer için "yeniden yapılanma"yı ifade ederken, burada ve Tekvir 81:2'deki kullanımlarda sistemin "yıkılması" dile getirilmektedir.

Surenin 20-34. ayetlerinde yeryüzü ve onun bazı özellikleri, inkârcılara yönelik bildirimler, mahşerde kendilerini bekleyen felaket hakkında uyarılarda bulunulmaktadır.

20. Sizi dayanıksız bir sudan yaratmadık mı? **21-22.** Sonra onu belirli bir süreye kadar sağlam bir yere yerleştirmiştik. **23.** (İşte bunları) bir ölçüyle yaptık. Ne güzel ölçü koyanlarız biz! **24.** (O günü) yalanlayanların, o gün vay hâline! **25-26.** Biz yeryüzünü diriler ve ölüler için toplanma yeri yapmadık mı? **27.** Oraya sabit ağırlıklar koyduk[1] ve size tatlı sular içirdik. **28.** (O günü) yalanlayanların, o gün vay hâline! **29.** (İnkârcılara şöyle denecektir): "Yalanlamış olduğunuz şeye doğru yürüyün! **30-31.** Üç katlı, gölge etmeyen ve ateşten korumayan bir karanlığa doğru yürüyün!"

32. Şüphesiz ki o (cehennem), kütükler (gibi büyük) kıvılcımlar saçar. **33.** O (kıvılcımlar) sanki sarı (kızgın) halatlar gibidir.[2] **34.** (O günü) yalanlayanların, o gün vay hâline!

Surenin 35-50. ayetlerinde mahşerde yaşanacak gerçeklerin bir bölümü, suçluların dünyadaki tutumları ve bu hâlleriyle inanacak hiçbir değerlerinin bulunmadığı bildirilmektedir.

35. Bu (mahşer, kâfirlerin) konuşamayacağı gündür. **36.** Özür dilemeleri için kendilerine izin verilmeyecektir.[3] **37.** (O günü) yalanlayanların, o gün vay hâline! **38-39.** (İnkârcılara şöyle denecektir:) "Bu, ayrılık günüdür. Sizi de öncekileri de bir araya toplayacağız. (Azaptan kurtulmak için) bir hileniz varsa hemen bana tuzak kurun! **40.** (O günü) yalanlayanların, o gün vay hâline! **41-42.** Şüphesiz ki *muttakî*ler (duyarlı olanlar), gölgelerde, (su) kaynaklarında ve canlarının çektiği her tür meyve(lik)lerde olacaklardır. **43.** (Onlara) "Yaptıklarınıza karşılık afiyetle yiyip için" (denecektir). **44.** Şüphesiz ki biz güzel davrananları işte böyle ödüllendiririz.[4] **45.** (O günü) yalanlayanların, o gün vay hâline! **46.** (Suçlulara şöyle denecektir:) "Yiyin, (dünyadan) biraz daha yararlanın! (Bilin ki) siz suçlusunuz." **47.** (O günü) yalanlayanların, o gün vay hâline! **48.** Onlara "(Allah'a) boyun eğin!" dendiğinde boyun eğmezler. **49.** (O günü) yalanlayanların, o gün vay hâline! **50.** Bundan (Kur'an'dan) sonra artık hangi söze inanacaklar ki![5]

[1] Yerin içine ağırlıklar yerleştirilmesiyle ilgili bkz. Ra'd 13:3; Hicr 15:19; Nahl 16:15; Enbiyâ 21:31; Neml 27:61; Lokmân 31:10; Fussilet 41:10; Kâf 50:7.

[2] Kur'an'da sadece burada geçen *şerar* kelimesi "kıvılcım, ışık huzmesi", *el-kasr* kelimesi ise "büyük kütük" veya "köşk" manasına gelmekte, böylece ateşin durumunu anlamada veya boyutunu ve şiddetini kavramada önemli mesajlar içermektedir.

[3] Benzer mesajlar: Nahl 16:84; Mü'minûn 23:108; Neml 27:85; Rûm 30:57; Mü'min 40:52; Câsiye 45:35; Kâf 50:28; Tahrim 66:7; Kıyâmet 75:15-16.

[4] Anlaşılıyor ki dünyada yapılanlar "sebep", mahşerdeki ödüller ise "sonuç"tur.

[5] Benzer mesajlar: A'râf 7:185; Yûnus 10:32; Câsiye 45:6.

30. CÜZ

78. NEBE' SURESİ

40 AYET

Mekke döneminde indirilen, 40 ayetten oluşan ve adını ikinci ayetteki "haber" anlamındaki *en-nebe'* kelimesinden alan Nebe' suresi inişte 47, mushaf sırasında ise 78. suredir.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

▾*Surenin 1-16. ayetlerinde "büyük haber"den söz edilmekte, bu konuda Mekkelilerin tartışmakta olduğu ve gerçeği anlayacakları haber verilmektedir.*

1. Birbirlerine neyi soruyorlar? **2-3.** Anlaşmazlığa düştükleri o büyük haberi. **4.** Hayır! İleride (gerçeği) bilecekler! **5.** Sonra, şüphesiz ki ileride (gerçeği) bilecekler! **6-7.** Biz yeri bir beşik, dağları da birer kazık yapmadık mı? **8.** Sizi eşler (çiftler) hâlinde yarattık.[1] **9.** Uykunuzu bir dinlenme (aracı) kıldık. **10-11.** Geceyi bir örtü, gündüzü de çalışıp kazanma zamanı yaptık. **12.** Üstünüzde sağlam yedi (kat göğü)[2] bina ettik. **13.** (Orada) aydınlatan bir kandil (güneş) yarattık. **14-16.** Tohumlar, bitkiler (ve ağaçları) sarmaş dolaş olmuş bahçeler yetiştirmeniz için sıkışan bulutlardan şarıl şarıl akan sular indirdik.

▾*Surenin 17-30. ayetlerinde kıyamet-ahiret sürecine dair bilgiler verilmekte ve nankör inkârcıların yaşayacağı sona dikkat çekilmektedir.*

17. Şüphesiz ki ayrılma günü belirlenmiş bir vakittir. **18.** Sûr'a üflenileceği gün,[3] bölük bölük (Allah'ın huzuruna) geleceksiniz.

19. (O gün) gök açılacak ve kapı kapı olacaktır. **20.** Dağlar da yürütülmüş, serap hâline getirilmiş (olacak)tır. **21-22.** Şüphesiz ki cehennem, azgınların durağı olarak (cehennemlikleri) gözetlemektedir. **23.** (Azgınlar) orada çağlar boyu kalacaklardır. **24-26.** (Dünyadaki inkârlarına) uygun bir karşılık olarak[4] kaynar su ve irinden başka orada hiçbir serinlik veya (susuzluk gideren) hiçbir içecek tadamayacaklardır. **27.** Şüphesiz ki onlar hesabı ummazlardı. **28.** Ayetlerimizi de yalanladıkça yalanlamışlardı. **29.** Biz ise her şeyi bir kitapta sayıp kaydetmişizdir. **30.** Tadın (azabı)! Bundan sonra yalnızca azabınızı artıracağız.[5]

[1] Bu ayet, ilk insanlardan itibaren yaratılışın en az üç çift halinde gerçekleştiğinin delilidir. Benzer mesajlar: Nisâ 4:1; Rûm 30:20; Fâtır 35:11.

[2] Bu ifade, "göklerin yedi kat oluşu" şeklinde anlaşılmalıdır. Göklerin "yedi kat" oluşuyla ilgili bkz. Bakara 2:29; İsrâ 17:44; Mü'minûn 23:86; Fussilet 41:12; Talâk 65:12; Mülk 67:3; Nûh 71:15. Bununla birlikte "yedi yol" (Mü'minûn 23:17) ifadesi de bulunmaktadır.

[3] Benzer mesajlar: En'âm 6:73; Kehf 18:99; Tâhâ 20:102; Mü'minûn 23:101; Neml 27:87; Yâsîn 36:51; Zümer 39:68; Kâf 50:20; Hâkka 69:13.

[4] Bu ayet mahşerde verilecek cezaların hak edildiğinin yani orada hiç kimseye haksızlık edilmeyeceğinin delilidir.

[5] Benzer mesaj: Nahl 16:88. Burada kastedilen, Nebe' 28. ayette de işaret edildiği üzere inkârlarının artmasına uygun olarak cezalarının da artmasıdır; yoksa herhangi bir haksızlık söz konusu değildir.

▾ *Surenin 31–40. ayetlerinde duyarlılık sahiplerinin mahşerde yaşayacakları ödül ortamına ve orada yaşanacakların bir kısmına değinilmektedir.*

31. Şüphesiz ki *muttakî*ler (duyarlı olanlar) için ödül(ler) vardır: **32.** Bahçeler ve üzüm bağları, **33.** Uyumlu (olgunlaşmış üzüm) taneleri[1], **34.** Dolu kadeh(ler). **35.** Onlar orada boş bir söz de yalan da duymayacaklar.[2]

36-37. Bunlar senin Rabbinden, yani göklerin, yerin ve ikisi arasında bulunanların Rahmân olan Rabbinden hesapsız bir bağış ve ödül olarak (verilecektir). O'nun huzurunda konuşmaya güç yetiremezler. **38.** Ruh(lar)ın ve meleklerin sıra sıra duracakları o gün, Rahmân'ın izin verdiklerinden başkası konuşamayacaktır; (konuşan da) doğruyu söyleyecektir. **39.** İşte o gün gerçektir. Dileyen, Rabbine bir dönüş (yolu) tutar.[3] **40.** Şüphesiz ki biz sizi yakın bir azap ile uyardık.[4] O gün kişi önceden yaptıklarına bakacak ve kâfir (olanlar) "Ah, keşke toprak olsaydım!" diyecektir.

79. NÂZİ'ÂT SURESİ

46 AYET

Mekke döneminde indirilen, 46 ayetten oluşan ve adını "söküp çıkaranlar" anlamındaki *en-nâzi'ât* kelimesinden alan Nâzi'ât suresi inişte 48, mushaf sırasında ise 79. suredir.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

▾ *Surenin 1-14. ayetlerinde yeminler, Son Saat'le ilgili bazı detaylar ve inkarcıların sözleri bildirilmektedir.*

1. Yemin olsun: Söküp çıkaranlara, **2.** Kolayca çekenlere, **3.** Yüzdükçe yüzenlere, **4.** Yarışıp geçenlere, **5.** İşleri düzenleyenlere ki **6.** O gün o sarsıcı (deprem) sarsacak. **7.** (Ardından onu) artçısı takip edecek. **8.** Kalpler (korkudan) titreyecek. **9.** Gözleri (korkudan) aşağı kayacak. **10-11.** "Çürümüş kemik olduktan sonra, çukurda (mezarda) daha önceki hâlimize mi döndürüleceğiz"[5] derler. **12.** "O zaman, o zararlı bir dönüş olur!" derler. **13.** (Oysa) bu dönüş, tek bir ses(e bakar). **14.** Bir de bakarsın ki onlar mahşerdedir.

---

[1] Ayetteki *kevâ'ibe etrâben* ifadesinin, genç kız çocuklarıyla değil, bağlam gereği üzüm taneleri veya salkımları şeklinde anlaşılması gerekmektedir. Bu ifade, yumru bitkiler şeklinde de anlaşılabilir. *Kevâ'ib* sözcüğü, Mâide 5:6'da *el-ka'beyni* şeklinde topukların üstündeki yumru biçiminde aşık/uyluk kemikleri demektir. *Türâb* ile aynı kökten gelen *etrâb* sözcüğü de toprakla ilişkilidir. Burada kastedilen, topraktan çıkan turp vs. yumru biçimindeki gıdalara benzer şekildeki cennete özel içeceklerin meyveleri de olabilir. Zaten sonraki ayette de bunlardan elde edilen ve dolu kadehlerdeki içeceklerden söz edilmektedir.

[2] Benzer mesajlar: Sâffât 37:47; Tûr 52:23; Vâkı'a 56:25.

[3] Benzer mesajlar: Müzzemmil 73:19; Müddessir 74:54-55; İnsân 76:29; 'Abese 80:11-12; Tekvîr 81:27-28.

[4] Benzer mesaj: Me'âric 70:8-9.

[5] Benzer mesajlar: Ra'd 13:5; İsrâ 17:49, 98; Meryem 19:66; Mü'minûn 23:35, 82; Neml 27:67; Secde 32:10; Yâsîn 36:78; Sâffât 37:16, 53; Duhân 44:35; Kâf 50:3, 15; Vâkı'a 56:47; Teğâbun 64:7.

▾ *Surenin 15-26. ayetlerinde Hz. Musa ile Firavun'un kıssasından bahsedilmektedir.*

15. Musa'nın haberi sana geldi, (değil) mi? **16.** Hani Rabbi kutsal Tuvâ Vadisi'nde[1] ona şöyle seslenmişti: **17.** "Firavun'a git! O iyice azdı." **18.** "(Ona) de ki: "Arınmak ister misin? **19.** (İstiyorsan) seni Rabbine yönlendireyim.[2] (Böylece O'na) saygı duyarsın." **20.** Sonunda ona en büyük ayeti (mucizeyi) göstermişti. **21.** (Ancak Firavun, gerçeği) yalanlamış ve isyan etmişti. **22.** Sonra hızlıca arkasını dönüp gitmişti. **23-24.** (Yandaşlarını) toplamış, onlara seslenmiş ve demişti ki: "Ben sizin yüce rabbinizim." **25.** (Bunun üzerine) Allah onu ahiret ve dünya azabıyla yakalamıştı. **26.** Şüphesiz ki bu (kıssa)da saygı duyacak olanlar için bir ibret vardır.[3]

▾ *Surenin 27-46. ayetlerinde evren kitabının ayetleri, mahşerde kötülerin ve iyilerin yaşayacağı son ve Son Saat'in zamanının bilinemezliği belirtilmektedir.*

27. Sizin yaratılışınız mı daha güçlüdür, yoksa (Allah'ın) oluşturduğu gök mü? **28.** (Göğün) cisimlerini yükseltmiş ve onları düzene kavuşturmuştur. **29.** Gecesini karanlık yapmış, (gündüz) ışığını çıkarıp var etmiştir. **30.** Daha sonra da yeri yaymıştır. **31.** Ondan (yerden) suyunu ve bitki örtüsünü de O çıkarmıştır. **32.** Dağları (yere) O çakmıştır. **33.** Sizin ve hayvanlarınızın yararlanması için (böyle yapmıştır). **34-35.** O büyük olay gerçekleştiğinde, işte o gün insan (dünyada) neler yaptığını hatırlayacaktır. **36.** Gör(mesi gerek)enler için cehennem ortaya çıkartılacaktır.

37-39. Kim azgınlık yapmış ve dünya hayatını tercih etmişse cehennem (onların) barınağıdır. **40-41.** Rabbinin makamından korkan ve kendisini arzulara (uymaktan) alıkoyanlara gelince, şüphesiz ki böylelerinin barınağı da cennettir. **42.** Sana o (Son) Saat'in demir atma zamanından soruyorlar. **43.** Sen onu nerden hatırlayabilirsin ki![4] **44.** Sonu(nun bilgisi) yalnızca Rabbine aittir.[5] **45.** Sen sadece ondan (Son Saat'ten) saygı ile korkanları uyarıcısın. **46.** Onu (mahşeri) gördükleri gün, (dünyada sanki) bir yatsı vakti veya (gündüzün) kuşluğu kadar kalmış gibi olacaklar.[6]

---

[1] Tâhâ 20:12'de de geçen bu ayetteki *tuvâ* kelimesi, "temizlenmiş, bereketli" anlamına geldiği gibi, Hz. Musa'nın bulunduğu o vadinin ismi de olabilir. Ayrıca bu kelimenin "iki kere kutsal ve bereketli kılınmış olma" anlamına geldiği ve Yüce Allah'ın ona iki kere seslendiği de ifade edilmektedir.

[2] Buradaki *ehdiye* fiili "rehberlik etmek, göstermek, yönlendirmek" şeklinde anlamlandırılmalıdır.

[3] Kıssaların anlaşılma gerekçeleriyle ilgili bilgi için ayrıca bkz. A'râf 7:176; Hûd 11:120; Yûsuf 12:111; Tâhâ 20:99; Kâf 50:37; Hâkka 69:12.

[4] Bu ifade Hz. Muhammed dâhil, Son Saat'in bilgisinin hiç kimsede olmadığını, onu bilmenin imkânsızlığını vurgulamaktır. Ayet "Onu bilmek kim, sen kim" şeklinde de yorumlanabilir.

[5] Benzer mesajlar: A'râf 7:187; Tâhâ 20:15; Enbiyâ 21:109; Lokmân 31:34; Ahzâb 33:63; Fussilet 41:47; Şûrâ 42:17; Zuhruf 43:85; Muhammed 47:18; Mülk 67:26; Nâzi'ât 79:42-46.

[6] Benzer mesajlar: Yûnus 10:45; Tâhâ 20:103; Mü'minûn 23:112-114; Rûm 30:55; Ahkâf 46:35.

80. 'ABESE SURESİ

42 AYET

Mekke döneminde indirilen, 42 ayetten oluşan ve adını "yüzünü ekşitti" anlamındaki *'abese* kelimesinden alan 'Abese suresi inişte 27, mushaf sırasında ise 80. suredir.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

▾ *Surenin 1-16. ayetlerinde görme engelliye kötü davranan azgın Mekkeli ile Hz. Muhammed'in ona öncelik verip görme engelliye ilgisizliği ele alınmaktadır.*

1-2. Görme engelli biri ona geldi diye yüzünü ekşitti ve arkasını döndü.[1]

3-4. O (azgın Mekkeli)nin arınacağını veya (gerçeği) hatırlayıp bunun ona yarar sağlayacağını sana bildirecek olan ne olabilir ki![2] **5-6.** Kendini zengin (ihtiyaçsız) gören bu kişiye gelince, sen ona yöneliyorsun.[3] **7.** Oysa onun temizlenip arınmamasından sen sorumlu değilsin.[4] **8-10.** Fakat (Allah'a) saygı ile koşarak sana gelenle ilgilenmiyorsun. **11.** Hayır! Şüphesiz ki bunlar, (gerçeğin) hatırlatılmasıdır. **12.** Dileyen onu (Kur'an'ı) hatırlar.[5] **13-16.** (Kur'an) kıymetli ve güvenilir elçilerin ellerinde, yüceltilmiş, arındırılmış, kutsal, değerli sahifelerdedir.

▾ *Surenin 17-32. ayetlerinde insanın inkârcılığı, yaratılışın muhteşem düzeni ve inkârcıların buna karşı umursamazlıkları ele alınmaktadır.*

17. Kahrolası o insan ne kadar da nankördür! **18.** (Allah) onu hangi şeyden yarattı (bir düşünse ya)? **19.** Bir *nutfe*den (zigottan) yaratıp ona şekil verir. **20.** Sonra ona yolu kolaylaştırır. **21.** Daha sonra onu öldürüp kabre koydurur. **22.** En sonunda dilediği zaman onu yeniden diriltir. **23.** Gerçek şu ki (insan, Allah'ın) ona emrettiğini yerine getirmedi. **24.** Bu insan, yiyeceğine bir baksın! **25.** Suyu bolca indirdik. **26.** Toprağı yardıkça yardık. **27.** Orada (toprakta) taneler yetiştirdik. **28.** Üzüm ve sebze, **29.** Zeytin ve hurma, **30.** Gür (ağaçlı) bahçe, **31.** Meyve ve çayır, **32.** Sizin ve hayvanlarınızın yararlanması için (böyle yaptık).

▾ *Surenin 33-42. ayetlerinde Son Saat ve kıyamet-ahiret sürecinde yaşanacaklara değinilmektedir.*

33. Kulakları sağır eden o ses geldiği zaman,

---

1 "Yüzünü ekşitip arkasını dönen kişi"nin Mekke'nin ileri gelenlerinden biri olma ihtimali çok yüksektir. Buna göre, söz konusu kişi Velîd b. Muğîra'dır. Müddessir 74:22'de de geçen *'abese* fiili ilgili şahıs için kullanılmaktadır. Bu ayet grubunda Hz. Muhammed'e yönelik hitap 3. ayetle başlamaktadır.

2 Bu ayet grubunda Hz. Muhammed'e hitap burada başlamaktadır. Yüce Allah *mâ yüdrîke* ifadesiyle gündeme getirdiği meseleyi, Hz. Muhammed dahil kimsenin bilemeyeceğini ortaya koymaktadır. Çünkü konu gaybla ilgilidir.

3 Burada Hz. Muhammed'in söz konusu Mekkeli azgın kişiye yönelmeye devam etmesi eleştirilmektedir.

4 Bu ayet Bakara 2:272 ve Kasas 28:56. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

5 Benzer mesajlar: Müzzemmil 73:19; Müddessir 74:54-55; İnsân 76:29; Nebe' 78:39; Tekvir 81:27-28.

34-36. O gün kişi kardeşinden, annesinden, babasından, hanımından (eşinden) ve çocuğundan kaçar.[1] **37.** (Çünkü) o gün, her kişinin kendisine yetecek bir işi olacaktır. **38.** O gün bazı yüzler aydınlıktır. **39.** (Onlar) güler, müjdeyle sevinir. **40.** O gün bazı yüzlerde de toz (hüzün) vardır. **41.** (Onları âdeta) karanlık kaplamıştır. **42.** İşte onlar -evet onlar- kâfirlerdir, (doğru yoldan) sapanlardır.

81. TEKVÎR SURESİ

29 AYET

Mekke döneminde indirilen, 29 ayetten oluşan ve adını ilk ayetteki "dürülmek, büzülmek" anlamındaki *kuvvirat* edilgen fiiliyle ilgili mastardan alan Tekvîr suresi inişte 8, mushaf sırasında ise 81. suredir.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

▼ *Surenin 1-14. ayetlerinde önce Son Saat'in, ardından da mahşerin çeşitli boyutlarına dikkat çekilmektedir.*

1. Güneş dürüldüğünde, **2.** Yıldızlar (sönüp) döküldüğünde, **3.** Dağlar yürütüldüğünde, **4.** On aylık (değerli) gebe develer bırakıldığında, **5.** Yabani hayvanlar bir araya toplandığında, **6.** Denizler kaynatıldığında (Son Saat gerçekleşmiş olacaktır). **7.** Ruhlar (bedenlerle) eşleştirildiğinde, **8-9.** Diri diri gömülen kız çocuğuna hangi günah(ı) yüzünden öldürüldüğü sorulduğunda,[2] **10.** (Amel) defterler(i) açıldığında, **11.** Gök sıyrıldığında, **12.** Cehennem alevlendirildiğinde, **13.** Cennet yaklaştırıldığında[3] **14.** Her can (ahiret için dünyada) neler hazırladığını bilmiş (olacak)tır.

▼ *Surenin 15-29. ayetlerinde vahyin kaynağına, onu getiren Cebrail'in özelliklerine ve vahyin herkese yönelik bir davet olduğuna dair bilgiler verilmektedir.*

15. Hayır! Yemin ederim: Kaybolan (yıldız)lara, **16.** (Yörüngelerinde) akıp gizlenen (gezegen)lere,[4] **17.** Kararmaya başlayan geceye, **18.** Nefes almaya (aydınlanmaya) başlayan sabaha ki[5] **19.** Şüphesiz o (Kur'an), değerli bir elçinin (Cebrail'in ulaştırdığı) sözüdür.[6] **20.** (O elçi), *arş*ın sahibi (olan Allah) katında çok itibarlıdır.

---

1 Bu ayetler Me'âric 70:11-14 ile birlikte okunmalıdır.

2 Bu ayet Nahl 16:58-59 ve Zuhruf 43:17. ayetlerle birlikte okunmalıdır. Burada verilmek istenen mesaj, diri diri öldürülüp gömülen kız çocukları üzerinden bunu yapanların ne kadar korkunç bir günah işlediklerine dikkat çekilmesidir. Bu suçu işleyenlerin ilk muhatap olacakları soru cinayetle ilgili olacak, bu gibilerin amel defterleri daha sonra açılacaktır.

3 Benzer mesajlar: Şu'arâ 26:90; Kâf 50:31.

4 Surenin ilk altı ayetiyle uyumlu bir yorum yapacak olursak kastedilenin, bu evren sisteminin, uzay ve içerisindeki bütün gezegenlerin yavaş yavaş aldığı şekil olduğunu söyleyebiliriz. Bu sistem, hareket hâlindedir. Bilindiği gibi, yıldızlar ve gezegenlerin yapısında ışık kaynağı olma veya ışıkla buluşmalarına göre zaman zaman karanlığa gömülme, hareketlilik ve gizlenmeye benzer bir durum söz konusudur.

5 Benzer mesajlar: Müddessir 74:32-34.

6 Benzer mesaj: Hâkka 69:40.

21. Orada (kendisine) itaat edilen, güvenilendir. 22. Arkadaşınız asla cinlenmiş değildir. 23. Yemin olsun ki onu (Cebrail'i) apaçık ufukta görmüştü.[1] 24. O, *gayb* (bilinemeyenler) hakkında cimri değildir.[2] 25. O (Kur'an), asla kovulmuş şeytanın sözü değildir. 26. Gidişiniz nereye! 27-28. O (Kur'an) âlemler için, yani içinizden doğru yolda gitmek isteyenler için ancak bir hatırla(t)madır.[3] 29. (Böylece), âlemlerin Rabbi olan Allah'ın dilediğinden başkasını dilememiş olursunuz.[4]

82. İNFİTÂR SURESİ

19 AYET

Mekke döneminde indirilen, 19 ayetten oluşan ve adını ilk ayetteki "fıtrata kavuşturulmak" anlamına gelen *infetarat* fiilinden alan İnfitâr suresi inişte 49, mushaf sırasında ise 82. suredir.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

▾ *Surenin 1-19. ayetlerinde kıyamet-ahiret süreci, insanın yaratılışı, yaptıklarının kaydedildiği ve mahşerde yaşayacağı feci sona dair bilgiler verilmektedir.*

1. Gök yarıldığında, 2. Gezegenler serpiştirildiğinde, 3. Denizler fışkırtıl(ıp kabar)tıldığında, 4. Mezarlar(ın içindekiler dışarı) çıkartıldığında, 5. Her can (dünyada yapıp) öne sürdüklerini ve (yapmayıp) geride bıraktıklarını bilmiş (olacak)tır. 6. Ey insan! Cömert Rabbine karşı seni aldatan nedir? 7. O ki seni yarattı, şekillendirdi, dengeli kıldı. 8. Dilediği şekilde seni oluşturdu. 9. Hayır! Doğrusu siz dini (hesap gününü) yalanlıyorsunuz. 10-12. Üzerinizde, yapmakta olduklarınızı bilen, değerli yazıcılardan oluşan kaydediciler (melekler) vardır.[5] 13. Şüphesiz ki iyiler, elbette nimet içinde (olacak)tır. 14. Şüphesiz ki (yoldan) sapanlar ise cehennemde (olacak)tır. 15. Hesap gününde oraya gireceklerdir. 16. Oradan asla kurtulamayacaklardır. 17. Hesap gününün ne olduğunu sana bildiren ne olabilir ki! 18. Evet! O Hesap gününün ne olduğunu sana bildiren ne olabilir ki! 19. O gün, kimse kimse için herhangi bir şeye (yetkiye) sahip olamaz. O gün, yetki yalnızca Allah'a aittir.[6]

---

1 Benzer mesaj: Necm 53:7.

2 Bu ayetteki mesaj, öncelikle Hz. Peygamber'e vahiy ile bildirilen gerçekleri saklamadığı, o konuda cimrilik yapmadığı bildirilmektedir. Ayrıca ayetteki mesaj Hz. Muhammed'in gayb ile ilişkili olan vahyin iletilmesi konusunda hiçbir şekilde suçlanamayacağı şeklinde de anlaşılabilir.

3 Benzer mesajlar: Müzzemmil 73:19; Müddessir 74:54-55; İnsân 76:29; Nebe' 78:39; 'Abese 80:11-12.

4 Benzer mesajlar: Müddessir 74:56; İnsân 76:30.

5 Bu cümle "insanların davranışlarının kaydedilmekte olduğunun" delillerindendir. Benzer mesajlar: Âl-i İmrân 3:181; Nisâ 4:81; Yûnus 10:21; İsrâ 17:13; Kehf 18:49; Meryem 19:79; Enbiyâ 21:94; Yâsin 36:12; Zuhruf 43:80; Câsiye 45:29; Kâf 50:18; Kamer 54:53; Târık 86:4.

6 Bu ayet Fâtiha 1:4, Lokmân 31:33 ve Fâtır 35:18. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

83. MUTAFFİFİN SURESİ

36 AYET

Mekke döneminde indirilen, 36 ayetten oluşan, adını ilk ayette geçen "yolsuzluk yapanlar" anlamındaki *el-mutaffifin* kelimesinden alan Mutaffifin suresi inişte 90, mushaf sırasında ise 83. suredir.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

▾*Surenin 1-17. ayetlerinde yolsuzluk yapanlara, ahirete iman sorunu yaşadıklarına, amellerinin kaydedildiği yerin Siccîn olduğuna değinilmektedir.*

1. Eksik ölçenlere (yolsuzluk yapanlara) yazıklar olsun! **2.** Onlar insanlardan (bir şey alırken) ölçtüklerinde (baskı yaparak) tam ölçerler.[1] **3.** Onlara (insanlara vermek için) ölçtüklerinde veya tarttıklarında ise eksiltirler. **4-6.** Büyük bir günde yani insanların, âlemlerin Rabbinin huzurunda duracakları günde diriltileceklerini hiç düşünmezler mi? **7.** Hayır! Şüphesiz ki (yoldan) sapanların yazısı (kaydı) *Siccîn*'dedir. **8.** *Siccîn*'in ne olduğunu sana bildiren ne olabilir ki! **9.** Numaralandırılmış (açıkça yazılı) bir kitaptır. **10-11.** Hesap gününü yalanlayan yalancıların o gün vay hâline![2] **12.** Onu günahkâr azgınlardan başkası yalanlamaz. **13.** Ona ayetlerimiz *tilavet* edildiği (okunup aktarıldığı) zaman "Öncekilerin masalları!" der.[3] **14.** Hayır, aksine! Kazandıkları (kötülükler nedeniyle) kalplerinin üzerinde pas tutmuştur. **15.** Hayır! Şüphesiz ki onlar o gün Rablerinden perdelenmiş (mahrum) olacaklardır. **16.** Sonra, şüphesiz ki onlar cehenneme girecekler.

17. Sonra (kendilerine) "Yalanlamış olduğunuz (cehennem) işte budur." denecektir.[4]

▾*Surenin 18-28. ayetlerinde iyilerin durumuyla ve cennette karşılaşacakları güzel sonla ilgili bilgiler verilmektedir.*

18. Doğrusu, şüphesiz ki iyilerin yazısı (kaydı) ise *'Illiyyûn*'dadır. **19.** *'Illiyyûn*'un ne olduğunu sana bildiren ne olabilir ki! **20.** Numaralandırılmış (açıkça yazılı) bir kitaptır. **21.** Onu (kitabı, Allah'a) yaklaştırılmış olanlar (sevinçle) görür. **22.** Şüphesiz ki iyiler, elbette nimet içindedir. **23.** Koltuklar üzerinde (etrafa) bakarlar. **24.** Nimetin parıltısını yüzlerinde sezersin (görürsün). **25.** Kendilerine (ağzı) mühürlü, katıksız (sarhoş etmeyen) bir (içki)den içirilir. **26.** (İçiminin) sonu misk olacaktır (güzel kokacaktır). Yarışanlar işte bunun için yarışsınlar!

[1] Ayette *'alà* edatı kullanıldığı için burada kınanan davranış yalnızca satarken değil, alırken de karşı tarafa baskı ve zorbalık uygulanmasıdır.

[2] Bu cümle Tûr 52:11'de 1, Mürselât suresinde ise 10 kez kullanılmaktadır.

[3] Benzer mesajlar: En'âm 6:25; Enfâl 8:31; Nahl 16:24; Mü'minûn 23:83; Furkân 25:5; Neml 27:68; Ahkâf 46:17; Kalem 68:15.

[4] Benzer mesajlar: Rûm 30:56; Yâsin 36:63; Sâffât 37:21; Duhân 44:50; Kâf 50:20; Zâriyât 51:14; Tûr 52:14; Rahmân 55:43; Mülk 67:27; Me'âric 70:44.

27. Onun (içeceğin) karışımı *Tesnim*'dendir. **28.** (*Tesnim*, Allah'a) yaklaştırılmış olanların içeceği bir kaynaktır.

• Surenin 29-36. ayetlerinde suçluların tavırları ve mahşerde onlara verilecek cevaplar hatırlatılmaktadır.

29. Şüphesiz ki suçlular (dünyada) iman edenlere gülerlerdi.[1] **30.** Onlara uğradıklarında birbirlerine kaş göz işareti yaparlardı. **31.** Ailelerine döndüklerinde keyiflenerek dönerlerdi.[2] **32.** Onları (müminleri) gördüklerinde ise "Şüphesiz ki bunlar sapkınlardır!" derlerdi. **33.** (Oysa) onların (müminlerin) üzerine koruyucular (muhafız) olarak gönderilmemişlerdi. **34-35.** İman edenler de bugün, koltuklar üzerinde (onlara) bakarak kâfirlere gülerler. **36.** Kâfirler yaptıklarının cezasını buldular mı?[3]

[1] Benzer mesajlar: Mü'minûn 23:110; Necm 53:61.

[2] Benzer mesaj: Kıyâmet 75:33.

[3] Buradaki *süvvibe* fiili "karşılık verilmek", "sevap (!) verilmek", "azap elbisesi giydirilmek" anlamlarında kafirlere yönelik alaycılık içermektedir.

84. İNŞİKÂK SURESİ

25 AYET

Mekke döneminde indirilen, 25 ayetten oluşan ve adını ilk ayetteki "yarılmak" anlamındaki *inşekkat* kelimesinden alan İnşikâk suresi inişte 52, mushaf sırasında ise 84. suredir.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

• Surenin 1-15. ayetlerinde kıyamet-ahiret süreciyle ilgili bazı bilgiler verilmekte, yeni bir âlemin yaşanacağı belirtilmektedir.

1. Gök yarıldığında, **2.** Rabbin(in emrin)e kulak verip (hüküm) gerçekleştirildiği(nde), **3.** Yer genişletilerek yayıldığında,[4] **4.** İçindekileri dışarı atıp boşaldığı(nda), **5.** Rabbin(in emrin)e kulak verip (hüküm) gerçekleştirildiği(nde mahşerde toplanacaksınız). **6.** Ey insan! Şüphesiz ki Rabbine (giden yolda) çaba üstüne çaba gösteriyorsun ve (sonunda) O'na varacaksın. **7.** Kimin kitabı (amel defteri) sağından verilirse,[5] **8.** Kolay bir hesapla hesaba çekilecek, **9.** Sevinçli (bir şekilde) ailesine dönecektir.[6] **10.** Kimin de kitabı (amel defteri) sırtının arkasından verilirse,[7] **11.** Hemen yok olmayı dileyecek,[8] **12.** Alevli ateşe girecektir. **13.** Şüphesiz ki o, (dünyadayken) ailesinin (arkadaşlarının) içinde çok mutluydu.

[4] Buradaki *müddet* edilgen fiili, Tâhâ 20:105-107'de belirtildiği gibi Kıyâmet-ahiret sürecinde tepe ve çukur kalmayacak şekilde yeryüzünün alacağı şekli ortaya koymaktadır.

[5] Bu konuyla ilgili ayetlerde geçen "sağın halkı" ifadesi, İsrâ 17:71, Hâkka 69:19 ve İnşikâk 84:7'de belirtildiği gibi mahşerde amel defteri kendisine sağdan verilecek iyi kişiler, dünyada kulluk yeminine sadakat gösterenler demektir.

[6] Benzer mesajlar: Ra'd 13:23; Mü'min 40:8; Tûr 52:21.

[7] Kur'an'da sözü edilen "solun halkı" ifadeleri Hâkka 69:25 ve İnşikâk 84:10'da verilen bilgiler gereği amel defteri kendisine sol ve arka taraftan verilecek kötü kişiler demektir. "Sırtın arka tarafı" ifadesi sıkıntının bu aşamadaki bir göstergesidir.

[8] Benzer mesaj: Furkân 25:12-13.

14. Şüphesiz ki o, (Rabbine) dönmeyeceğini sanıyordu. **15.** Hayır! Elbette Rabbi onu görendir.

Surenin 16-25. ayetlerinde yeminler, Son Saat, inkarcıların sonu ve kurtuluşun ilkeleri öğretilmektedir.

16. Hayır! Yemin ederim: Akşamın alaca karanlığına, **17.** Geceye ve topladığı (örttüğü) şeylere, **18.** Dolunay halindeki aya ki **19.** Siz elbette bir hâlden (başka) bir hâle geçeceksiniz. **20.** Onlara ne oluyor da inanmıyorlar! **21.** Kendilerine Kur'an okunduğu zaman secde de etmiyorlar![1] **22.** Aksine o kâfir olanlar yalanlıyorlar. **23.** Allah onların gizlediği şeyleri çok iyi bilendir. **24.** Onlara elem verici bir azabı müjdele! **25.** İman edip iyi işler yapanlar başkadır; onlar için başa kakılmayan (kesintisiz) bir ödül vardır.

85. BURÛC SURESİ

22 AYET

Mekke döneminde indirilen, 22 ayetten oluşan ve adını ilk ayette "burçlar" anlamındaki *el-burûc* kelimesinden alan Burûc suresi inişte 29, mushaf sırasında ise 85. suredir.

Rahmân, Rahim olan Allah'ın adıyla

Surenin 1-11. ayetlerinde müminleri ateş çukurlarında yakanların bunu yapma nedenleri, inananların ve inkarcıların durumu ifade edilmektedir.

1. Yemin olsun: Burçları olan göğe, **2.** Vadedilen o güne, **3.** Şahit(ler)e ve şahitlik edilen(ler)e. **4-5.** Tutuşturulmuş yakıt(la) dolu o ateş(li) çukur(un) halkı kahrolsun![2]

6-7. Hani onlar o (ateşli çukur)un başında oturmuş, müminlere yaptıkları (işkenceyi) seyrediyorlardı.[3] **8.** Onlardan (müminlerden) yalnızca güçlü ve övgüye layık olan Allah'a iman etmeleri nedeniyle intikam alıyorlardı. **9.** O ki göklerin ve yerin otoritesi kendisine aittir. Allah her şeye şahittir. **10.** Şüphesiz ki inanmış erkeklerle inanmış kadınlara işkence edip sonra tevbe etmeyenlere cehennem azabı vardır ve onlar için yakıcı azap vardır. **11.** Şüphesiz ki iman edip iyi işler yapanlar için ise altlarından ırmaklar akan cennetler vardır. İşte büyük kurtuluş budur.

---

[1] Bu ayet Kur'an'daki 14 tilavet secdesinden birisidir. Secde ayetleri için bkz. A'râf 7:206; Ra'd 13:15; Nahl 16:49; İsrâ 17:107; Meryem 19:58; Hacc 22:18; Furkân 25:60; Neml 27:25; Secde 32:15; Sâd 38:24; Fussilet 41:37; Necm 53:62; İnşikâk 84:21; 'Alak 96:19.

[2] Tefsirlerimizde konuyu, Yemen, Irak, Necran, Suriye, Sümer, Babil, Filistin, Habeşistan veya Anadolu ile dolayısıyla Hz. İbrahim dönemi, Nebukadnezar veya Zerdüşt kralı ya da Himyer kralı Zünüvâs ile ilişkilendiren yaklaşımlar vardır. Ayette isim kullanılmaması, mesajın evrensele taşınması içindir.

[3] Bu katiller hem inananları bilinçli ve planlı bir şekilde ateşte yakıyorlar, hem de çevrelerinde oturup seyrediyorlardı. Kin ve öfkeleri öylesine derinlere sirayet etmişti ki yaptıkları bu canavarlığı seyredip ondan keyif alabiliyorlardı. Dahası, bu cinayeti işleyenlerin yanında, fiilen buna katılmasalar da çevrede oturup, olup biteni seyredenler de o fiili işleyenler gibi sorumluydular. Ayetteki kınayıcı ifadeler, elbette bu türden insanları da içermektedir.

▼ *Surenin 12-22. ayetlerinde suçlulara karşı Yüce Allah'ın çeşitli sıfatları ile eski kavimler arasındaki azgınların durumu ve Kur'an'ın değeri ile Levh-i Mahfuz'da olduğu ifade edilmektedir.*

12. Şüphesiz ki Rabbinin yakalaması çok şiddetlidir. **13.** Şüphesiz ki O, başlatan ve tekrarlayandır.[1] **14.** O çok bağışlayandır, çok sevendir. **15.** *Arş*ın sahibidir; yücedir. **16.** İstediği şeyi daima yapandır.[2] **17-18.** Firavun ve Semûd ordularının haberi sana geldi, (değil) mi? **19.** Doğrusu, kâfir olanlar bir yalanlama içindedir. **20.** (Fakat) Allah onları arkalarından kuşatandır. **21.** Doğrusu o yüce bir Kur'an'dır. **22.** *Levh-i Mahfuz*dadır[3] (Korunmuş bir levhadadır).

[1] Benzer mesajlar: A'râf 7:29; Yûnus 10:34; Enbiyâ 21:104; Neml 27:64; 'Ankebût 29:19, 20; Rûm 30:11, 27.

[2] Benzer mesajlar: Bakara 2:253; Âl-i İmrân 3:40, 47; Mâide 5:1; Hûd 11:107; İbrâhîm 14:27; Hacc 22:14, 18.

[3] *Levh-i Mahfuz* ifadesi, "korunmuş levha" anlamında Yüce Allah'ın ilim sıfatını içermektedir.

86. TÂRIK SURESİ

17 AYET

Mekke döneminde indirilen, 17 ayetten oluşan ve adını "geceleyin gelen" anlamındaki *et-târık* kelimesinden alan Târık suresi inişte 38, mushaf sırasında ise 86. suredir.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

▼ *Surenin 1-10. ayetlerinde târık kelimesine, insanların yaptıklarının kaydedildiğine, kendi yaratılışını incelemesi gerektiğine, Kur'an'ın gerçeği ortaya koyuculuğu ile inkârcıların tuzaklarının boşa çıkartılacağına değinilmektedir.*

1. Göğe ve *Târık*'a yemin olsun! **2.** *Târık*'ın ne olduğunu sana bildiren ne olabilir ki! **3.** (O, karanlığı) delen yıldızdır.[4] **4.** Üzerinde bir gözetleyici (melek) olmayan hiçbir can yoktur.[5] **5.** İnsan, neyden yaratıldığına bir baksın! **6-7.** Omurga ile kaburga kemikleri arasından çıkan (akan) bir sudan (sıvıdan)[6] yaratıldı. **8.** Şüphesiz ki O (Allah) onu geri döndürmeye (tekrar yaratmaya) gücü yetendir. **9-10.** Sırların ortaya döküleceği o gün, onun (insanın) hiçbir gücü ve yardımcısı yoktur. **11.** Yemin olsun: Dönüş sahibi olan göğe, **12.** Yarılan yere ki **13.** Şüphesiz **ki** o (Kur'an, doğru ile yanlışı) ayırt eden bir sözdür. **14.** O asla bir şaka değildir. **15.** Şüphesiz **ki** onlar bir tuzak kuruyor. **16.** Ben de bir tuzak kuruyorum.[7] **17.** Kâfirlere mühlet ver, onlara biraz zaman tanı.

[4] Buradaki *necm-i sâkıb* yani "delip geçen yıldız" ile kastedilen, Târık 86:13-14. ayetler gereği vahiydir/Kur'an'dır.

[5] Bu cümle "insanların amellerinin kaydedilmekte olduğunun" delillerindendir.

[6] Burada rahimdeki ceninin (embriyonun) üreme hücrelerinin oluşumunun omurga ile kaburga kemikleri arasından başlaması kastedilmektedir.

[7] Allah'ın tuzak kurması, tuzakları boşa çıkarması anlamına gelir. Bu konu, Enfâl 8:18, 30. ayetler çerçevesinde değerlendirilmelidir. Benzer kullanımlar için bkz. Âl-i İmrân 3:54; En'âm 6:123; Enfâl 8:18, 30; Ra'd 13:42; İbrâhîm 14:46; Fâtır 35:10, 43; Mü'min 40:25; Tûr 52:42.

87. A'LÂ SURESİ

19 AYET

Mekke döneminde indirilen, 19 ayetten oluşan ve adını ilk ayetteki "yüce, en yüce" anlamındaki *el-a'lâ* kelimesinden alan A'lâ suresi inişte 9, mushaf sırasında ise 87. suredir.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

▾*Surenin 1-19. ayetlerinde Yüce Allah'ın kudreti, gerçeği hatırlatmanın gerekliliği, kimlerin bundan yararlanıp kimlerin kaçınacağı ve gerçeklerin bütün ilahî öğretilerde aynı olduğu ifade edilmektedir.*

1. Yüce Rabbinin adını *tesbih* et (yücelt)! **2.** (O), yaratan ve düzene koyandır. **3.** Ölçü koyandır ve yol gösterendir.[1] **4.** (Topraktan) otlağı çıkarandır. **5.** Sonra da onu kapkara kuru ota çevirendir. **6-7.** Sana (Kur'an'ı) okutacağız ve sen -Allah'ın dilemesi hariç- (onu) unutmayacaksın. Şüphesiz ki O, açığı da gizli olanı da bilir. **8.** Kolay olanı sana (daha da) kolaylaştıracağız. **9.** Hatırlamak yarar sağlayacağı için (gerçeği) hatırlat![2] **10.** (Allah'a) saygılı olan kişi (gerçeği) hatırlayacaktır. **11.** En azgın (kâfir) ise ondan kaçınacaktır. **12.** O en büyük ateşe girecek olandır. **13.** Sonra, orada (tam) ölmeyecek ve (tam) yaşamayacak.[3] **14.** Arınan kişi elbette kurtulmuştur. **15.** Rabbinin adını anıp *salât* edenler de (O'nun dinine destek olanlar da). **16.** Fakat siz dünya hayatını tercih ediyorsunuz.[4] **17.** (Oysa) ahiret daha iyi ve daha kalıcıdır. **18.** Şüphesiz ki bu (anlatılanlar), önceki sahifelerde de, (vahiylerde de) vardı: **19.** İbrahim'in ve Musa'nın sahifelerinde.

[1] Bu cümle "takdire uygun imkânlar sunan" demektir. Benzer mesaj: Tâhâ 20:50.

[2] Uyarının gerekliliği, amacı, uyarıdan kimlerin yararlanacağı vs. ile ilgili mesajlar için bkz. Bakara 2:6; Mâide 5:63, 79; En'âm 6:69; A'râf 7:164; Hûd 11:116; Yâsin 36:10; Zâriyât 51:55; Tûr 52:29; Mürselât 77:5-6; A'lâ 87:9; Ğâşiye 88:21.

[3] Benzer mesaj: Tâhâ 20:74.

[4] Benzer mesajlar: Kıyâmet 75:20-21; İnsân 76:26.

88. ĞÂŞİYE SURESİ

26 AYET

Mekke döneminde indirilen, 26 ayetten oluşan ve adını ilk ayetteki "kaplayan" anlamındaki *el-ğâşiyeh* kelimesinden alan Ğâşiye suresi inişte 61, mushaf sırasında 88. suredir.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

▾*Surenin 1-16. ayetlerinde kıyamet-ahiret sürecine dair bilgiler verilmektedir.*

1. (Her şeyi) kaplayacak olanın haberi sana geldi, (değil) mi? **2.** O gün bazı yüzler düşüktür. **3.** (Onlar) çalışandır, yorulandır. **4.** Kızgın ateşe girecektir. **5.** Kaynar bir (su) kaynağından (kendilerine) içirilecektir. **6.** Onlar için kuru dikenden başka yiyecek yoktur. **7.** Hem beslemez hem de açlığı gidermez. **8.** O gün bazı yüzler de nimet içindedir (mutludur). **9.** Çalışmalarından memnundur. **10.** Yüksek bir cennettedir. **11.** Orada boş söz duymaz.

12. Orada akan (su) kaynağı var. **13.** Orada yükseltilmiş tahtlar var. **14.** Konulmuş kadehler, **15.** Dizilmiş yastıklar, **16.** Serilmiş halılar (var).

Surenin 17-25. ayetlerinde evren kitabı, Hz. Muhammed'in görevleri ve son varışın Yüce Allah'a olacağı bildirilmektedir.

17. Bakmazlar mı o deveye, nasıl yaratılmış! **18.** Göğe, nasıl yükseltilmiş! **19.** Dağlara, nasıl dikilmiş! **20.** Yere, nasıl yayılmış! **21.** Hatırlat! Sen sadece hatırlatıcısın.[1] **22.** Onların üzerinde bir zorba değilsin.[2] **23.** Ancak, kim yüz çevirir ve inkâr ederse, **24.** Allah ona en büyük azapla azap eder. **25.** Şüphesiz ki onların dönüşü sadece bizedir. **26.** Sonra onların hesabı da şüphesiz ki sadece bize aittir.

[1] Uyarının amacı vs. ile ilgili mesajlar için bkz. Bakara 2:6; Mâide 5:63, 79; En'âm 6:69; A'râf 7:164; Hûd 11:116; Yâsîn 36:10; Zâriyât 51:55; Tûr 52:29; Mürselât 77:5-6; A'lâ 87:9.

[2] Benzer mesajlar: Şûrâ 42:48; Kâf 50:45.

89. FECR SURESİ

30 AYET

Mekke döneminde indirilen, 30 ayetten oluşan ve adını ilk ayette geçen "sabah, tan vakti" anlamındaki *el-fecr* kelimesinden alan Fecr suresi inişte 11, mushaf sırasında ise 89. suredir.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

Surenin 1-14. ayetlerinde yeminler, bazı azgınlar, ilkelerinde çıkardıkları bozgunculuklar ve onların feci sonlarına dair bilgiler verilmektedir.

1. Yemin olsun: Tan vaktine, **2.** On geceye, **3.** 'Çift'e ve 'tek'e, **4.** Geçmekte olan geceye ki[3] **5.** Akıl sahibi için bun(lar)da bir yemin var değil mi? **6.** Rabbin (şunlara) ne yaptı görmedin mi: Âd (kavmine), **7-8.** (Yüksek) sütunları olan İrem (şehrine) -ki şehirler içinde onun benzeri yaratılmamıştı. **9.** Vadideki kayaları oyan Semûd (kavmine), **10.** Kazıklar sahibi Firavun'a. **11.** Onlar şehirlerde azgınlık etmişlerdi. **12.** Orada bozgunculuğu çoğaltmışlardı.[4] **13.** Bu yüzden Rabbin onların üzerine azap kırbacını yağdırmıştı. **14.** Şüphesiz ki Rabbin, (sürekli) gözetlemektedir.

[3] Yemin edilen "fecr", "on gece", "çift varlıklar ve tek olan Yüce Allah" ile "bitmek üzere olan gece"nin anlam ilişkisi şöyle kurulabilir: Kur'an aydınlığının dünyayı aydınlattığı Ramazan'ın son on gecesindeki Kadir Gecesi'nin sabahında, tek olan Yüce Allah çift olan bütün yaratıkları ilâhî bilgilendirmeyle aydınlatmıştır. Böylece Kur'an ile aydınlanan ilk sabah, cehalet karanlıklarını gidermeye başlamıştır. Vahyin amacı gece gibi kabul edilen şirk, küfür gibi inanç karanlıklarını aydınlığa dönüştürmektir.

[4] Önceki nesillerdeki kâfirlerin peygamberlerine yönelik olarak birbirine benzer tepkiler vermeleri nedeniyle Kur'an'da onların bu durumu aynı anda yaşanmış gibi sunulmakta, küfrün tek millet olduğuna dikkat çekilmektedir. Bu konuda bkz. A'râf 7:94-102; İbrâhim 14:9-18; Sebe' 34:34-35; Yâsîn 36:13-32; Fussilet 41:14; Teğâbun 64:5; Fecr 89:11-12.

▾Surenin 15-30. ayetlerinde olumsuz insan tipinin neleri yapıp neleri ihmal ettiği, mahşerdeki durumları ile iyi insanlara yönelik bir müjdeye veya inkarcı insana yönelik önemli bir çağrıya yer verilmektedir.

15. İnsana gelince, Rabbi kendisini imtihan edip ona ikramda bulunduğunda ve bol nimet verdiğinde "Rabbim bana ikram etti." der. **16.** (Fakat) ne zaman onu imtihan edip rızkını daraltığında ise "Rabbim beni küçük düşürdü (önemsemedi)" der. **17.** Hayır! Doğrusu, siz yetime ikram etmiyorsunuz.[1] **18.** Yoksulu yedirmeye de birbirinizi teşvik etmiyorsunuz.[2] **19.** Mirası hırslı bir yiyişle (helal-haram demeden) yiyorsunuz. **20.** Malı çok (aşırı) bir sevgiyle seviyorsunuz. **21-22.** Hayır! Yer şiddetli bir sarsıntıyla sarsıldığı, melekler sıra sıra (dururken) Rabbin(in emri) geldiği zaman (haliniz nasıl olacak?) **23.** O gün, cehennem getirilecek ve insan (yaptıklarını) hatırlayacaktır. Ama (artık) bu hatırlamanın kendisine ne (yarar)ı olabilir ki! **24.** (O insan:) "Ah, keşke, bu hayatım için (dünyadayken iyi) bir şeyler gönderseydim!" diyecektir. **25.** O gün, O'nun (Allah'ın) edeceği azap (gibi) kimse azap edemez. **26.** O'nun (vuracağı) bağ (gibi) kimse bağ vuramaz. **27.** Ey huzura kavuşan nefis (insan)! **28.** Sen (Allah'tan) memnun, (Allah da) senden razı olarak Rabbine dön! **29.** (İyi) kullarım(ın) arasına katıl **30.** Cennetime gir![3]

[1] *el-Yetim* kelimesi, öncelikle ana veya babası ya da hem anası hem de babası olmayan çocuklar için kullanılan özel bir sıfattır. Kelimeyi "muhtaç olunan şeyden yoksunluk" diye anlarsak, anlamı daha geniş bir çerçeveye oturtmuş oluruz. İnsan, sahip olması gereken herhangi bir şeyden yoksun ise, o şeyin yetimidir. Sağlık, bilgi, ilgi, sevgi, şefkat, itibar, çevre, para, mal, destek gibi değerlerden yoksun olanların, bunların yetimi olduğu unutulmamalıdır.

[2] Benzer mesajlar: Hâkka 69:34; Mâ'ûn 107:2-3.

[3] Bu ayetler (Fecr 89:27-30), bağlama uygun olarak şöyle de anlaşılabilir: "Ey dünya hayatında bu kötü hâli tercih edip bu şekilde sahte bir mutluluk içerisinde bulunan nankör insan! Artık (bu durumundan tevbe et); böylece sen Allah'tan memnun, Allah da senden razı olarak Rabbine dön! (Seçkin) kullarım arasına katıl ve cennetime gir!"

90. BELED SURESİ

20 AYET

Mekke döneminde indirilen, 20 ayetten oluşan ve adını ilk ayette geçen "belde/şehir" anlamındaki *el-beled* kelimesinden alan Beled suresi inişte 37, mushaf sırasında ise 90. suredir.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

▾Surenin 1-10. ayetlerinde yeminlere, insanın yaratılışına, nankör insanın bazı sözlerine ve yaratılışında ona verilen bazı nimetlere değinilmektedir.

1. Hayır! Bu şehre (Mekke'ye) yemin ederim. **2.** Ki sen bu şehirde oturmaktasın. **3.** Babaya ve çocuğa (da yemin ederim). **4.** Şüphesiz ki biz insanı zorluklar konusunda (dayanıklı) yarattık. **5.** (O insan) kimsenin kendisine güç yetiremeyeceğini mi sanıyor? **6.** (Övünerek) "Pek çok mal harcadım." diyor. **7.** Kimsenin kendisini görmediğini mi sanıyor!

8-9. Biz ona iki göz, bir dil ve iki dudak vermedik mi? **10.** Ona iki yolu da gösterdik.

▾ Surenin 11-20. ayetlerinde fedakârlıklara ve iyilerle kötülerin mahşerdeki sonlarına dikkat çekilmektedir.

11. (Fakat) o, sarp yokuşu (aşmayı) göze almadı. **12.** O 'sarp yokuş'un ne olduğunu sana bildiren ne olabilir ki! **13.** (Sarp yokuş); köleyi özgürlüğüne kavuşturmaktır. **14-16.** Veya açlık gün(ün)de yakın(ı) olan bir yetimi veya (karnı) toprağa yapışmış (hiçbir şeyi olmayan) yoksulu doyurmaktır. **17.** Sonra da iman edenlerden, birbirlerine sabrı tavsiye edenlerden ve merhameti tavsiye edenlerden olmaktır.[1] **18.** İşte onlar sağın halkıdır. **19.** Ayetlerimizi inkâr edenler ise işte onlar solun halkıdır.[2] **20.** Onlar(ın cezası, kapıları) üzerlerine kilitlenmiş ateştir.

1 Bu ayetlerde, garibanlarla ilgilenmenin imandan önce geldiğine dikkat çekilmektedir.

2 "Sağın halkı" ve "solun halkı" ile ilgili detaylı bilgi için bkz. İsrâ 17:71, dipnot 4.

91. ŞEMS SURESİ

15 AYET

Mekke döneminde indirilen, 15 ayetten oluşan ve adını ilk ayette geçen "Güneş" anlamındaki *eş-şems* kelimesinden alan Şems suresi inişte 28, mushaf sırasında ise 91. suredir.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

▾ Surenin 1-15. ayetlerinde çeşitli varlıklara yemin edilmekte, insanın fıtratına dair bilgiler verilerek kurtuluşun nasıl gerçekleşeceği belirtilmekte, Semûd kavminin yaptıklarıyla yaşadıkları feci akıbet dile getirilmektedir.

1. Yemin olsun: Güneşe ve onun aydınlığına, **2.** Onu izlediğinde aya,[3] **3.** Onu açığa çıkarttığında gündüze, **4.** Onu kapladığında geceye, **5.** Göğe ve onu bina edene, **6.** Yere ve onu yayana, **7.** *Nefs*e (insana) ve onu biçimlendirene, **8.** Sonra da ona (*nefs*e), kötülük ve *takvâ* (duyarlılık) kabiliyetini verene ki[4] **9.** Onu (*nefs*ini) arındıran kişi elbette kurtulmuştur. **10.** Onu (kötülüğe) gömen kişi ise kaybetmiştir. **11.** Semûd (kavmi) azgınlığı yüzünden (gerçeği) yalanlamıştı. **12.** Onların en azgını (deveyi kesmek için) ileri atılmıştı. **13.** Allah'ın elçisi (Salih) onlara "Allah'ın devesine ve onun su hakkına (dokunmayın)" demişti. **14.** (Fakat) onlar onu (elçiyi) yalanlamış ve o (deve)yi de kesmişlerdi.[5] (Bunun üzerine), Rableri günahlarını başlarına geçirmiş ve orayı yerle bir etmişti.[6] **15.** (Bu toplum) kendi sonundan da korkmuyordu.

3 Ayette geçen *telâ/tilavet* fiili "takip etmek" anlamındadır. Kur'an'ı tilavet etmek de onun ilkelerini takip etmektir. Ay ışığını güneşten aldığı gibi bizim de Kur'an'dan ışık almamız ve vahyin yörüngesinde yaşamamız gerekmektedir.

4 Bu ayet A'râf 7:172, Rûm 30:30 ve Hucurât 49:7. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

5 Benzer mesajlar: A'râf 7:77; Hûd 11:65; Şu'arâ 26:157; Kamer 54:29.

6 Burada "sebep-sonuç ilişkisi" söz konusudur.

92. LEYL SURESİ

21 AYET

Mekke döneminde indirilen, 21 ayetten oluşan ve adını ilk ayetteki "gece" anlamına gelen *el-leyl* kelimesinden alan Leyl suresi inişte 10, mushaf sırasında ise 92. suredir.

Rahmân, Rahim olan Allah'ın adıyla

▾ *Surenin 1-21. ayetlerinde yeminler, insanların iki gruba ayrılışı, fedakârların ödülü ile kötülük yapanların cezasına dikkat çekilmektedir.*

1. Yemin olsun: (Karanlığı)yla kapladığında geceye, **2.** Ortaya çıktığında gündüze, **3.** Erkeği ve dişiyi yaratana ki **4.** İşleriniz çeşit çeşittir. **5.** Kim (malını) verirse, *takvâlı* (duyarlı) davranırsa, **6.** En güzeli (Kur'an'ı) doğrularsa, **7.** Kolay olanı (cennete gitmeyi) ona kolaylaştıracağız. **8.** Kim de cimrilik ederse, (kendini) zengin (yeterli) görürse, **9.** En güzeli (Kur'an'ı) yalanlarsa, **10.** Ona da zor olanı (cehenneme gitmeyi) kolaylaştıracağız. **11.** Düştüğü zaman da malı kendisine yarar sağlamayacaktır. **12.** Şüphesiz ki doğru yola ulaştırmak yalnızca bize aittir.[1] **13.** Şüphesiz ki ilk de son da (dünya da ahiret de) bizimdir. **14.** Ben sizi alevli bir ateşe karşı uyardım. **15.** Ona en azgın olandan başkası girmeyecektir. **16.** O ki yalanladı ve sırtını döndü.[2] **17.** En *muttakî* (duyarlı) olan ondan uzak tutulacaktır.[3] **18.** O ki (malını) vererek arınır. **19-20.** Yüce Rabbinin rızasını kazanmaktan başka, kimseden beklediği bir karşılık da yoktur. **21.** Kendisi de ileride memnun olacaktır.

[1] Benzer mesajlar: Nahl 16:9; Beled 90:10; Leyl 92:12.

[2] Benzer mesaj: A'lâ 87:11-12.

[3] Bu ayet Meryem 19:66-72, Enbiyâ 21:102 ve Zümer 39:61. ayetlerle birlikte okunmalıdır. *Takvâ* (duyarlılık) sahibi olanlar cehennemden uzak tutulmuş olacaklardır. Cehenneme gitmek de oraya uğramak da bir korku ve hüzün sebebidir. Bu konuda bkz. Bakara 2:38, 62, 112, 262, 274; Âl-i İmrân 3:170; Mâide 5:69; En'âm 6:48; A'râf 7:35; Yûnus 10:62; Zümer 39:61; Ahkâf 46:13. Mahşer gününde güvende olacaklarının bulunacağı Neml 27:89'da bildirilmektedir.

93. DUHÂ SURESİ

11 AYET

Mekke döneminde indirilen, 11 ayetten oluşan ve adını ilk ayetteki "kuşluk, gündüz" anlamındaki *ed-duhâ* kelimesinden alan Duhâ suresi inişte 5, mushaf sırasında ise 93. suredir. Surede Hz. Muhammed'e yönelik çeşitli nimetler ve onun şahsında evrensel anlamda çeşitli buyruklar yer almaktadır.

Rahmân, Rahim olan Allah'ın adıyla

1. Yemin olsun: Kuşluk vaktine,[4] **2.** (Karanlığı) çöken geceye ki **3.** Rabbin, seni terk etmedi ve (sana) darılmadı.[5]

[4] *ed-Duhâ* kelimesi, hem kuşluk vaktini hem de bütünüyle gündüzü ifade etmektedir.

[5] Ayette herhangi bir kul kendisi istemediği sürece Yüce Allah'ın onu terk etmeyeceği müjdelenmektedir.

وَلَلْآخِرَةُ خَيْرٌ لَّكَ مِنَ الْأُولَىٰ ﴿٤﴾ وَلَسَوْفَ يُعْطِيكَ رَبُّكَ
فَتَرْضَىٰ ﴿٥﴾ أَلَمْ يَجِدْكَ يَتِيمًا فَآوَىٰ ﴿٦﴾ وَوَجَدَكَ ضَالًّا
فَهَدَىٰ ﴿٧﴾ وَوَجَدَكَ عَائِلًا فَأَغْنَىٰ ﴿٨﴾ فَأَمَّا الْيَتِيمَ فَلَا تَقْهَرْ ﴿٩﴾
وَأَمَّا السَّائِلَ فَلَا تَنْهَرْ ﴿١٠﴾ وَأَمَّا بِنِعْمَةِ رَبِّكَ فَحَدِّثْ ﴿١١﴾
سورة الانشراح مكية
وهي ثمان آيات
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ
أَلَمْ نَشْرَحْ لَكَ صَدْرَكَ ﴿١﴾ وَوَضَعْنَا عَنكَ وِزْرَكَ ﴿٢﴾ الَّذِي أَنقَضَ
ظَهْرَكَ ﴿٣﴾ وَرَفَعْنَا لَكَ ذِكْرَكَ ﴿٤﴾ فَإِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا ﴿٥﴾ إِنَّ مَعَ
الْعُسْرِ يُسْرًا ﴿٦﴾ فَإِذَا فَرَغْتَ فَانصَبْ ﴿٧﴾ وَإِلَىٰ رَبِّكَ فَارْغَب ﴿٨﴾
سورة التين مكية
وهي ثمان آيات
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ
وَالتِّينِ وَالزَّيْتُونِ ﴿١﴾ وَطُورِ سِينِينَ ﴿٢﴾ وَهَٰذَا الْبَلَدِ الْأَمِينِ ﴿٣﴾ لَقَدْ
خَلَقْنَا الْإِنسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ ﴿٤﴾ ثُمَّ رَدَدْنَاهُ أَسْفَلَ سَافِلِينَ ﴿٥﴾

4. Şüphesiz ki (peygamberliğinin) son (dönemi) ilk (dönem)inden daha iyi olacaktır.[1] **5.** Rabbin, yakında sana (nimetler) verecek ve sen memnun olacaksın. **6.** Yetimken seni bulup barındırmadı mı? **7.** Şaşkınken seni bulup doğru yola ulaştırmıştı.[2] **8.** Yalnızken seni bulup zengin etmişti.[3] **9.** Yetimi sakın ezme! **10.** Sorup (yardım) isteyeni sakın azarlama! **11.** Sadece Rabbinin nimetini anlat!

[1] Bu ayet "Ahiret, ilkinden (dünyadan) daha hayırlıdır" şeklinde de tercüme edilebilir. Ayette hayırla, hayır niyetle başlanan her işin sonunun daha da hayırlı olacağı mesajı verilmek istenmektedir.

[2] Burada mesaj Hz. Muhammed'in hakikati bilmemesi nedeniyle risalet öncesi dönemdeki şaşkınlığıdır. Ayetteki *dallen* kelimesi "sapkın" değil, "şaşkın" anlamında yorumlanmalıdır. Hidayet ise şaşkınlığın giderilmesidir.

[3] Burada sözü edilen fakirlik ve zenginleştirme de bilinen fakirlik ve zenginlik anlamının ötesinde, bağlama uygun olarak gerçeğin bilgisi ve vahyin arkadaşlığıdır.

94. İNŞİRÂH SURESİ

8 AYET

Mekke döneminde indirilen, 8 ayetten oluşan, adını "ferahlamak" anlamındaki *neşrah* fiilinden alan İnşirâh suresi inişte 6, mushaf sırasında 94. suredir. Surede Hz. Muhammed'e yönelik nimetler ve çeşitli buyruklar yer almaktadır.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

1. Senin için göğsünü ferahlatmadık mı?[4] **2-3.** Belini büken yükünü senden atmıştık. **4.** Senin için şanını da yüceltmiştik. **5.** Şüphesiz ki her zorlukla birlikte bir kolaylık vardır.[5] **6.** (Evet) şüphesiz ki her zorlukla birlikte bir kolaylık vardır. **7.** (Bir işi bitirip) boş kalınca hemen (başka bir işe) kalk.[6] **8.** Yalnızca Rabbine yönel!

95. TÎN SURESİ

8 AYET

Mekke döneminde indirilen, 8 ayetten oluşan ve adını ilk ayetteki *et-tîn* kelimesinden alan Tîn suresi inişte 30, mushaf sırasında ise 95. suredir. Surede insanın yaratılışı ve ziyandan kurtuluş yolu ele alınmaktadır.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

1. Yemin olsun: *Tîn*'e, *Zeytûn*'a,[7] **2.** Sînâ Dağı'na, **3.** Bu güvenli şehre (Mekke'ye) ki **4.** Şüphesiz biz insanı en güzel biçimde yarattık. **5.** Sonra onu aşağıların aşağısına çevirdik.

[4] Bu ayet Duhâ suresi 7. ayetin açıklamasıdır. Sanıldığı gibi, masum bir çocukken Hz. Muhammed'in kalbinin yarılması ve maddi bir şekilde ve temizlenmesi gibi kabuller, Kur'ani dayanaktan yoksundur.

[5] Bu ayet Talâk 65:2, 3, 4, 5 ve 7. ayetlerle okunmalıdır.

[6] Burada "Bir işe yürek verince arkasında dik dur" mesajı da söz konusudur.

[7] Buradaki *et-tin* ve *ez-zeytûn* kelimeleri, Hz. Nuh, Hz. İbrahim ve Hz. İsa'nın vahiy aldığı Filistin'deki iki bölgedir. Sînâ Dağı Hz. Musa'nın, güvenli belde Mekke ise Hz. Muhammed'in vahiy aldığı şehirdir.

6. İman edip iyi işler yapanlar hariç. Onlar için başa kakılmayan (kesintisiz) bir ödül vardır. **7.** Artık sana dini (hesap gününü) yalanlatan nedir? **8.** Allah hüküm verenlerin en üstünü değil midir!

96. 'ALAK SURESİ

19 AYET

Mekke döneminde indirilen, 19 ayetten oluşan, adını "embriyo" anlamında *'alak* kelimesinden alan 'Alak suresi inişte 2, mushaf sırasında 96. suredir. Surede vahyin ilk emri olan "Oku!", nankör insanın davranışı ve yaşayacağı son ele alınmaktadır.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

1. Yaratan Rabbinin adı ile oku![1] **2.** O, insanı *'alak*tan (embriyodan) yarattı. **3.** Oku! Rabbin en cömert olandır! **4.** Kalemle (yazmayı) öğreten O'dur. **5.** İnsana bilmediğini (O) öğretti. **6-7.** Hayır! Şüphesiz ki insan, kendini zengin (ihtiyaçsız) gördüğü için azar.[2] **8.** Şüphesiz ki dönüş, yalnızca Rabbinedir. **9-10.** *Salât* (ibadet) ederken bir kulu engelleyeni gördün mü![3] **11-12.** Gördün mü?[4] (Bir düşün:) Ya o (kul) doğru yol üzerindeyse veya *takvâ*yı (duyarlılığı) emrediyorsa? **13.** Gördün mü? (Bir düşün:) Ya o, (gerçeği) yalanlıyor ve (ondan) yüz çeviriyorsa? **14.** Şüphesiz ki Allah'ın gördüğünü (bu adam) bilmez mi!

15. Hayır! Bundan vazgeçmezse (onu) perçeminden yakalayacağız![5] **16.** O yalancı, günahkâr perçem(in)den![6] **17.** (O), meclisini (destekçilerini) çağırsın! **18.** İleride biz de zebanileri çağıracağız! **19.** Hayır! Ona itaat etme! (Rabbine) secde et[7] ve (O'na) yaklaş![8]

SECDE AYETİ

[1] Bu ayetteki emir vahyin ilk buyruğunu oluşturduğu için, henüz herhangi bir metnin olmadığı bir ortamda buradaki *kıraat* emrini bilinen anlamda "okumak" değil de daha çok "anlamak, düşünmek, yaratılana bakarak Yaratan'ı bulma çabası" anlamında entelektüel bir faaliyet olarak yorumlamak gerekmektedir.

[2] Burada kendini yeterli, ihtiyaçsız ve sorumsuz görenlerin elbette azgınlaşacağı uyarısına değinilmektedir.

[3] Burada ibadete duran, ibadetle meşgul olanların hiçbir şekilde engellenmemesi gerektiğine dikkat çekilmektedir.

[4] 11-13. ayetlerdeki hitap nankör insana yöneliktir.

[5] Buradaki *le nesfe'an* fiilinin sonundaki *tenvin*, şeddesiz *nun* (te'kid *nun*'u) yerindedir. Benzer bir kullanım da Yûsuf 12:32'de *le yekûnen* fiilinde söz konusudur. Bu iki *tenvin*, bu kelimelerin isim değil, anlamı pekiştiren konumda fiil olduklarını göstermektedir.

[6] Bu ayet inkârcı/nankör insanın gerçeği yalanlayan beyninin ön (frontal) bölgesinden yakalanmasını içermekte, konuyla ilgili bilimsel bir gerçeğe mucizevi bir şekilde işaret etmektedir.

[7] Bu ayet Kur'an'daki 14 *tilavet* secdesinden birisidir. Secde ayetleri: A'râf 7:206; Ra'd 13:15; Nahl 16:49; İsrâ 17:107; Meryem 19:58; Hacc 22:18; Furkân 25:60; Neml 27:25; Secde 32:15; Sâd 38:24; Fussilet 41:37; Necm 53:62; İnşikâk 84:21; 'Alak 96:19.

[8] "Kulun Rabbine en yakın olduğu an secde anıdır" hadisinin kaynağı bu kelime olabilir (Müslim, *Salât*, 215).

97. KADİR SURESİ

5 AYET

Mekke döneminde indirilen, 5 ayetten oluşan ve adını ilk ayette "kıymet" anlamındaki *el-kadr* kelimesinden alan Kadir suresi inişte 12, mushaf sırasında 97. suredir. Surede Kadir gecesinin önemine değinilmektedir.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

1. Şüphesiz ki biz onu (Kur'an'ı) Kadir gecesinde indir(meye başla)dık. **2.** Kadir gecesinin ne olduğunu sana bildiren ne olabilir ki! **3.** Kadir gecesi bin aydan daha hayırlıdır. **4.** Melekler, beraberlerinde *rûh* (Kur'an)[1] ile, Rablerinin izniyle her iş için inerler.[2] **5.** (O), tan yeri ağarıncaya kadar esenlik (gecesi)dir.

[1] Benzer mesajlar: Nahl 16:2; Mü'min 40:15; Şûrâ 42:52; Mücâdele 58:22.

[2] Bu ayet "Melekler ve *ruh* (Cebrail) o gecede her işle ilgili olarak Rablerinin izniyle inerler" şeklinde de tercüme edilmektedir.

98. BEYYİNE SURESİ

8 AYET

Medine'de indirilmiş olan, 8 ayetten oluşan, adını "kesin delil" anlamına gelen *el-beyyineh* kelimesinden alan Beyyine suresi inişte 101, mushaf sırasında ise 98. suredir. Surede kitap ehlinin ve müşriklerin inkarı sonucu akıbetlerine ve iman edenlerin mutlu sonuna değinilmektedir.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

1. *Beyyine*[3] (apaçık bir elçi) kendilerine gelinceye kadar kitap ehlinden ve müşriklerden bazı nankörler (küfürden) ayrılacak değillerdi. **2.** (O), Allah tarafından gönderilen ve tertemiz sahifeleri *tilavet* eden (okuyup aktaran) bir elçidir. **3.** O (sahifeler)de doğru hükümler vardır. **4.** Kendilerine kitap verilenler ancak o *beyyine* (apaçık bir elçi) kendilerine geldikten sonra ayrılığa düşmüşlerdi.[4] **5.** (Oysa) dini yalnız O'na özgü kılarak, *hanifler* (Allah'ı birleyenler) olarak Allah'a kulluk etmeleri, namaz kılmaları ve zekât vermeleri kendilerine özellikle emredilmişti. İşte sağlam din budur. **6.** Şüphesiz ki kitap ehlinden ve müşriklerden bazı nankörler, içinde *ebedî* kalacakları cehennem ateşinde (olacaklar)dır. İşte onlar yaratılmışların en kötüleridir. **7.** Şüphesiz ki iman edip iyi işler yapanlara gelince; işte onlar ise yaratılmışların en iyileridir. **8.** Rableri katındaki karşılıkları (ödülleri), altlarından ırmaklar akan, içinde *ebedî* kalacakları durmaya değer cennetlerdir. Allah kendilerinden razı, onlar da O'ndan memnun olmuşlardır. Bu (müjdeler), Rabbine saygı duyan(lar) içindir.

[3] Ayette geçen *el-beyyinetü* kelimesi "açık ve kesin delil" anlamına gelmekte, bir sonraki ayetin işaretiyle bunun "elçi, Hz. Muhammed" olduğu anlaşılmaktadır.

[4] Benzer mesajlar: Bakara 2:213; Âl-i İmrân 3:19; Yûnus 10:93; Şûrâ 42:14; Câsiye 45:17.

99. ZİLZÂL SURESİ

8 AYET

Mekke döneminde indirilen, 8 ayetten oluşan ve adını ilk ayette geçen "sarsıntı, deprem" anlamındaki *zilzâl* kelimesinden alan Zilzâl suresi inişte 31, mushaf sırasında ise 99. suredir. Surede Son Saat ve kıyamet-ahiret sürecinde yaşanacakların bir bölümü ele alınmaktadır.

Rahmân, Rahim olan Allah'ın adıyla

1. Yer, şiddetli sarsıntısıyla sarsıldığında, **2.** Yer, ağırlıklarını çıkarttığı(nda), **3.** İnsan "Buna (yere) ne oluyor?" dediği(nde), **4.** İşte o gün (yer), haberlerini söyler. **5.** Çünkü Rabbin ona vahyetmiş (bildirmiş olacak) tır.[1] **6.** O gün, (yaptığı) işleri kendilerine gösterilsin diye insanlar grup grup çıkarlar. **7.** Kim zerre kadar iyilik yaparsa onu görür. **8.** Kim de zerre kadar kötülük yaparsa onu görür.[2]

100. 'ÂDİYÂT SURESİ

11 AYET

Mekke döneminde indirilen, 11 ayetten oluşan ve adını ilk ayette geçen "düşmanlık yapanlar" anlamındaki *el-'âdiyât* kelimesinden alan 'Âdiyât suresi inişte 14, mushaf sırasında ise 100. suredir. Surede olumsuz insan tipinin tanıtımı yapılmakta ve mahşere dair inançsızlığı eleştirilmektedir.

Rahmân, Rahim olan Allah'ın adıyla

1. Yemin olsun: Soluk soluğa koşan düşmanlara, **2.** Kıvılcım (öfke) saçanlara, **3.** Sabah vakti baskın yapanlara. **4.** Bu sebeple, onlar tozu dumana katmışlardı. **5.** Topluluğun ortasına dalmışlardı.[3] **6.** Şüphesiz ki böylesi insan, Rabbine karşı çok nankördür. **7.** Şüphesiz ki buna kendisi de şahittir. **8.** Şüphesiz ki onun mal sevgisi çok şiddetlidir. **9.** Bilmez mi ki mezarlarda olanlar dışarı atıldığında, **10.** Göğüslerde (kalplerde) olanlar (gizlenenler) ortaya döküldüğünde, **11.** Şüphesiz ki Rableri o gün onlardan haberdardır.

[1] Bu mesaj Neml 27:82 ile birlikte okunmalıdır. Konuyla ilgili bu iki ayette, mahşerde yeryüzünün bir canlı gibi konuşturulacağı mesajı verilmektedir.

[2] Bu iki ayette verilen mesaj, dünyada yapılan hayır ve şerrin, iyilik ve kötülüğün mahşerde görüleceğidir. Yoksa yapılanların 'karşılıkları'nın görülmesinden söz edilmemektedir. Bu mesaj, Bakara 2:134, 141, 272, 286, En'âm 6:52, 164, İsrâ 17:13-15, Lokmân 31:33, Fâtır 35:18, Zümer 39:7, Fussilet 41:46, Câsiye 45:15, Necm 53:38-39 ve Mümtehine 60:3. ayetlerle birlikte okunmalıdır.

[3] Bu ayetler "Besili, hızlı koşup (güp güp) ses çıkaran atlara, (tırnaklarıyla yerden) ateş, kıvılcım çıkaranlara, sabahleyin akın edenlere, (koşarak) toz koparanlara, derken bir topluluğun ortasına dalanlara yemin olsun" şeklinde tercüme edilmektedir ki bu tercih, surenin konu bütünlüğüne ve indirildiği zamanki hayat pratiklerine uygun görünmemektedir.

سورة القارعة مكية
وهي إحدى عشرة آية
بسم الله الرحمن الرحيم
القارعة ﴿١﴾ ما القارعة ﴿٢﴾ وما أدراك ما القارعة ﴿٣﴾ يوم يكون
الناس كالفراش المبثوث ﴿٤﴾ وتكون الجبال كالعهن المنفوش ﴿٥﴾
فأما من ثقلت موازينه ﴿٦﴾ فهو في عيشة راضية ﴿٧﴾ وأما من خفت
موازينه ﴿٨﴾ فأمه هاوية ﴿٩﴾ وما أدراك ما هيه ﴿١٠﴾ نار حامية ﴿١١﴾
سورة التكاثر مكية
وهي مئة آية
بسم الله الرحمن الرحيم
ألهاكم التكاثر ﴿١﴾ حتى زرتم المقابر ﴿٢﴾ كلا سوف تعلمون ﴿٣﴾ ثم
كلا سوف تعلمون ﴿٤﴾ كلا لو تعلمون علم اليقين ﴿٥﴾ لترون الجحيم ﴿٦﴾
ثم لترونها عين اليقين ﴿٧﴾ ثم لتسألن يومئذ عن النعيم ﴿٨﴾
سورة العصر مكية
وهي ثلاث آيات

101. KÂRİ'A SURESİ

11 AYET

Mekke döneminde indirilen, 11 ayetten oluşan, adını ilk ayetinde geçen "büyük çarpma" anlamındaki *el-kâri'ah* kelimesinden alan Kâri'a suresi inişte 22, mushaf sırasında ise 101. suredir. Surede Son Saat ve kıyamet-ahiret sürecinde yaşanacaklar ele alınmaktadır.

Rahmân, Rahim olan Allah'ın adıyla

1. Büyük çarpma! **2.** Nedir o büyük çarpma! **3.** O büyük çarpmanın ne olduğunu sana bildiren ne olabilir ki! **4.** O gün insanlar (dört bir yana) yayılmış pervaneler gibi olurlar. **5.** Dağlar da atılmış yün gibi olur.[1] **6.** Terazi(de sevap)ları ağır gelen kişi, **7.** Memnun olacağı bir hayat içinde (olacak)tır.[2]

[1] Benzer mesaj: Me'âric 70:9.

[2] Benzer mesaj: Hâkka 69:21.

8-9. Terazi(de sevap)ları hafif olana gelince,[3] işte onun anası (yeri) *Hâviye*'dir.[4] **10.** Onun ne olduğunu[5] sana bildiren ne olabilir ki! **11.** (O), kızgın bir ateş(tir)!

102. TEKÂSÜR SURESİ

8 AYET

Mekke döneminde indirilen, 8 ayetten oluşan ve adını ilk ayette geçen "çoğaltma tutkusu" anlamındaki *et-tekâsür* kelimesinden alan Tekâsür suresi inişte 16, mushaf sırasında ise 102. suredir. Surede çoğaltma yarışının insanı sürükleyeceği feci son ele alınmaktadır.

Rahmân, Rahim olan Allah'ın adıyla

1. Çoğaltma yarışı sizi oyaladı! **2.** Sonunda mezarlıkları (bile)[6] ziyaret ettiniz. **3.** Hayır! İleride bileceksiniz! **4.** Sonra, ileride elbette bileceksiniz! **5-6.** Hayır! Şüphesiz ki kesin bir bilgiyle bilseydiniz, ateşi (önceden) elbette görürdünüz. **7.** Sonra onu (ahirette) bizzat göreceksiniz. **8.** Sonra o gün, (dünyada size verilen) nimetlerden elbette sorulacaksınız.

[3] "Ağırlıkların hafif gelmesi" demek, aslında tartılacak herhangi bir şeyin bulunmaması demektir.

[4] Benzer mesajlar: A'râf 7:8-9; Enbiyâ 21:47; Mü'minûn 23:102-103.

[5] Bu ayette geçen *hiyeh* ifadesinin sonundaki cezimli *he*, "hâ-i sekte" olarak bilinir. Bu, bir zamir değildir. Bu nedenle de harekeli değil, cezimli yazılmakta ve okunmaktadır. Benzer kullanımlar: Bakara 2:259; En'âm 6:90; Hâkka 69:19, 20, 25, 26, 28, 29.

[6] Bu ayetlerin iniş sebebi olarak şöyle rivayetler nakledilmektedir: Bu ayetlerde kastedilen örnekler Sehm ve Abd-i Menâf oğullarıdır. Onlar birbirlerine nüfus açısından kalabalık olma konusunda övünürlermiş. Abd-i Menâf oğulları diğerlerine göre daha kalabalıkmış. Sehm oğulları ise onlara şöyle dermiş: "Bütün dirilerinizi, ölülerinizi bizimkilerle karşılaştırarak sayalım" Sayım işlemi yapılınca, Sehm oğulları daha kalabalık çıkmış, ayetler de işte bu olay üzerine inmiştir (Râzi, *Mefâtihu'l-Gayb*, XXXII, 76).

103. 'ASR SURESİ

3 AYET

Mekke döneminde indirilen, 3 ayetten oluşan ve adını ilk ayetindeki "asır" anlamındaki *el-'asr* kelimesinden alan 'Asr suresi inişte 13, mushaf sırasında ise 103. suredir. Surede zarardaki insan ile zarardan kurtulmanın ilkeleri öğretilmektedir.

Rahmân, Rahim olan Allah'ın adıyla

1. *Asr*a yemin olsun ki **2.** Şüphesiz insan zarardadır. **3.** İman edip iyi işler yapanlar, birbirlerine doğruyu tavsiye edenler ve birbirlerine sabrı tavsiye edenler hariç.

104. HÜMEZE SURESİ

9 AYET

Mekke döneminde indirilen, 9 ayetten oluşan ve adını ilk ayetteki "alay edenler" anlamındaki *hümezeh* kelimesinden alan Hümeze suresi inişte 37, mushaf sırasında ise 104. suredir. Surede alaycılığın sonunun Hutame cehennemi olacağı bildirilmektedir.

Rahmân, Rahim olan Allah'ın adıyla

1. (Arkadan) çekiştiren (ve) kusur arayan herkese yazıklar olsun! **2.** O ki mal biriktirir ve onu sayar durur. **3.** Şüphesiz ki o, malının kendisini ebedî kılacağını sanır. **4.** Hayır! Şüphesiz ki o, *Hutame*'ye atılacaktır. **5.** *Hutame*'nin ne olduğunu sana bildiren ne olabilir ki! **6.** (O), Allah'ın tutuşturulmuş ateşidir. **7.** O (ateş) ki kalplerin üzerinde yükselir.[1] **8-9.** Şüphesiz ki o (ateş), uzatılmış sütunlarda onların üzerine kapatılıp kilitlenmiş (olacak)tır.

105. FÎL SURESİ

5 AYET

Mekke döneminde indirilen, 5 ayetten oluşan, adını ilk ayetinde geçen "fîl" anlamındaki *el-fîl* kelimesinden alan Fil suresi inişte 20, mushaf sırasında ise 105. suredir. Surede Mekke'ye saldırmak isteyen Ebrehe'nin ordusunun sonu anlatılmaktadır.

Rahmân, Rahim olan Allah'ın adıyla

1. Rabbinin fil sahiplerine ne yaptığını görmedin mi? **2.** Onların tuzaklarını boşa çıkarmadı mı? **3.** Üzerlerine sürü sürü[2] kuşlar göndermişti. **4.** Onlara çamurdan sertleşmiş taşlar atıyorlar(dı). **5.** Böylece, onları yenilmiş ekin (tarlası) gibi yapmıştı.

[1] Bu cümle "(*Hutameh*), Allah'ın, (yandıkça) tırmanıp yürekleri çökerten tutuşturulmuş ateşidir" şeklinde de yorumlanabilir. Dünyada insanlarla alay edip gönül kıranların ahirette Hutame cehenneminde gönlü kırılacaktır.

[2] Ayette geçen *ebâbil* kelimesi bir kuş türünün adı değil, kuşların sürüler halinde oluşları demektir.

106. KUREYŞ SURESİ

4 AYET

Mekke döneminde indirilen, 4 ayetten oluşan, adını ilk ayette yer alan "Kureyş" anlamındaki *kureyş* kelimesinden alan Kureyş suresi inişte 21, mushaf sırasında ise 106. suredir. Surede Kureyş'e sağlanan imkânlar ile kulluk ilişkisine dikkat çekilmektedir.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

1. Kureyş'in güvenliğini (sağladığı) için,[1] **2.** Onların kış ve yaz yolculuklarının güvenliğini (sağladığı) için, **3.** Bu Ev'in (Kâbe'nin) Rabbine kulluk etsinler. **4.** O ki onları açlıktan (kurtarıp) doyurdu ve korkudan güvene kavuşturdu.[2]

[1] *İlâf* kelimeleri Fil ordusunun helak edilmesinin "Kureyş'in güvenliği" gerekçesine bağlandığını ortaya koymaktadır.

[2] Ayette geçen *âmene* fiili "iman etmek" değil, "güven vermek, güvene kavuşturmak" demektir.

107. MÂ'ÛN SURESİ

7 AYET

Mekke döneminde indirilen, 7 ayetten oluşan, adını son ayette "en küçük bir hayır" anlamındaki *el-mâ'ûn* kelimesinden alan Mâ'ûn suresi inişte 17, mushaf sırasında ise 107. suredir. Surede hesabı yalanlayan ve gösteriş yapanlardan bahsedilmektedir.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

1. Dini (hesap gününü) yalanlayanı gördün mü? **2.** İşte o, yetimi itip kakandır. **3.** Yoksulu doyurmaya teşvik etmez. **4.** Yazıklar olsun o *salât* (ibadet) edenlere.[3] **5.** Ki onlar (yaptıklarını sandığı) *salât*larından (ibadetlerinden) habersizdir. **6.** Onlar gösteriş yaparlar.[4] **7.** (En ufak) yardıma (bile) engel olurlar.

108. KEVSER SURESİ

3 AYET

Mekke döneminde indirilen, 3 ayetten oluşan ve adını ilk ayetteki "çok nimet" anlamındaki *el-kevser* kelimesinden alan Kevser suresi inişte 15, mushaf sırasında ise 108. suredir. Surede Hz. Muhammed'e yönelik nimet, iki buyruk ve ona öfke duyanların durumu dile getirilmektedir.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

1. Şüphesiz ki sana *Kevser*'i (bol nimet) verdik. **2.** Rabbin için *salât* (ibadet) et[5] ve kurban kes! **3.** Şüphesiz ki asıl (hayırdan yana) soyu kesik olan, sana kin duyandır.

[3] Bu ayet Enfâl 8:35. ayetle okunmalıdır. Buradaki konu, Mekke'deki müşrikler ve yaptıklarını sandıkları ibadetleridir. *Musallin* kelimesi ile "namaz kılanlar"ın kastedildiği yorumları mevcuttur ancak *salât* ve *musallin* kelimeleri *ekâme* (yerine getirmek) fiiliyle kullanılmadığında namaz anlamına gelmemektedir.

[4] Benzer mesajlar: Bakara 2:264; Nisâ 4:38.

[5] Ayetteki *salli* emri "namaz"ı da içerecek şekilde genel anlamda fedakarlık içerikli ibadet etmektir. *Venhar* emri de "kurban kesmek" anlamındadır.

109. KÂFİRÛN SURESİ

6 AYET

Mekke döneminde indirilen, 6 ayetten oluşan, adını ilk ayetindeki "kâfirler" anlamındaki *el-kâfirûn* kelimesinden alan Kâfirûn suresi inişte 18, mushaf sırasında ise 109. suredir. Surede Hz. Muhammed üzerinden bir müslüman duruşu öğretilmektedir.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

1. De ki: "Ey kâfirler! **2.** Ben sizin tapmakta olduklarınıza tapmıyorum. **3.** Siz de benim tapmakta olduğuma tapmıyorsunuz. **4.** (Zaten) ben sizin taptığınıza tapmıyordum.[1] **5.** Siz de benim taptığıma tapmıyordunuz. **6.** Sizin dininiz size, benim dinim banadır![2]

110. NASR SURESİ

3 AYET

Medine döneminde indirilen, 3 ayetten oluşan, adını ilk ayette geçen ve "zafer" anlamındaki *nasr* kelimesinden alan Nasr suresi inişte 111, mushaf sırasında ise 110. suredir. Surede Mekke'nin fethi vesilesiyle insanların topluca İslam'a girişleri ve bu nedenle *hamd* edilmesi gerektiği ifade edilmektedir.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

1. Allah'ın yardımı ve zafer geldiğinde, **2.** İnsanların Allah'ın dinine akın akın girdiğini gördüğünde, **3.** Rabbini *hamd* (övgü) ile *tesbih* et (yücelt) ve O'ndan bağışlanma dile.[3] Şüphesiz ki O, tevbeleri çok kabul edendir.

111. TEBBET SURESİ

5 AYET

Mekke döneminde indirilen, 5 ayetten oluşan, adını ilk ayette "kahrolsun" anlamındaki *tebbet* fiilinden alan ve Mesed adıyla da anılan Tebbet suresi, inişte 19, mushaf sırasında ise 111. suredir. Surede sonu ateşe varan servet tutkusuna değinilmektedir.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

1. Ebu Leheb'in[4] iki eli (malı ve kazancı) kurusun (kahrolsun), kendisi de! **2.** Malı da kazancı da ona yarar sağlamadı. **3-5.** O ve odun taşıyıcı(sı olarak) hanımı boynunda hurma lifinden bükülmüş bir iple alevli bir ateşe girecektir.

---

[1] Bu ayette geçen *'abedtüm* fiili geçmiş zaman kalıbında olduğu için ayetteki mesaj, Peygamberimizin peygamberliğinden önce de putlara tapmadığının delilidir. Nitekim Necm 53:2'de de Hz. Muhammed'in hiçbir zaman sapkın olmadığı ve azgınlaşmadığı belirtilmektedir.

[2] Benzer mesajlar: Yûnus 10:41; Furkân 25:63, 72; Kasas 28:55; Şûrâ 42:15.

[3] Benzer mesajlar: Mü'min 40:55; Muhammed 47:19; Fetih 48:2.

[4] Asıl adı Abdülüzzâ olan Ebu Leheb'in adının söylenmemesinin sebebi, mesajı evrensele taşımaktır. Onun izinden gidenler de onun gibi elbette kahrolacaktır.

112. İHLÂS SURESİ

4 AYET

Mekke döneminde indirilen, 4 ayetten oluşan, insanı şirkten arındırmayı amaçladığı için adına "İhlâs" denen bu sure inişte 25, mushaf sırasında ise 112. suredir. Surede Yüce Allah'ın bazı sıfatları ele alınmaktadır.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

1. De ki:[1] "O, Allah'tır; tektir. **2.** Allah muhtaç değildir. **3.** Doğurtmamıştır (kimsenin babası değildir)[2] ve doğurulmamıştır (kimsenin çocuğu da değildir). **4.** O'nun dengi de yoktur."[3]

1 Benzer mesajlar: Bakara 2:255; Âl-i İmrân 3:2, 26-27; En'âm 6:101-103; Nûr 24:35; Şûrâ 42:11; Haşr 59:22-24.

2 Bu cümlede Yüce Allah'ın oğlu veya kızları olduğu kabulleri bütünüyle reddedilmekte, yahudi, hristiyan ve müşrikler gibi bütün zamanların müşriklerinin ve inkârcılarının bu iddiaları reddedilmektedir.

3 Bu ayet Nahl 16:74 ve Şûrâ 42:11 ile okunmalıdır.

113. FELAK SURESİ

5 AYET

Mekke döneminde indirilen, 5 ayetten oluşan, adını ilk ayetinde geçen "sabah aydınlığı" anlamındaki *el-felak* kelimesinden alan Felak suresi inişte 23, mushaf sırasında ise 113. suredir. Surede bazı şeylerin şerrinden Yüce Allah'a sığınılması emredildiği için Nâs suresi ile birlikte bu iki sureye *el-mu'avvizetâni* denilmektedir.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

1. De ki: "(Şunların şerrinden) ağaran sabahın[4] Rabbine sığınırım: **2.** Yarattığı şeylerin şerrinden, **3.** Çöktüğü zaman karanlığın şerrinden, **4.** Düğümlere üfleyenlerin şerrinden, **5.** Kıskançlık duyduğunda kıskancın şerrinden."

114. NÂS SURESİ

6 AYET

Mekke döneminde indirilen, 6 ayetten oluşan, adını "insanlar" anlamındaki *en-nâs* kelimesinden alan Nâs suresi inişte 24, mushaf sırasında ise 114 ve sonuncu suredir. Surede vesveseci şeytandan Yüce Allah'a sığınılması emredilmektedir.

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın adıyla

1. De ki: "İnsanların Rabbine sığınırım. **2.** İnsanların hükümdarına, **3.** İnsanların ilahına. **4-6.** İnsanların göğüslerine (kalplerine) vesveseler fısıldayan, cinlerden ve insanlardan (olan o) sinsi vesvesecinin[5] şerrinden (Allah'a sığınırım)."

4 Kur'an'da sadece bu ayette geçen *el-felak* kelimesi "sabah ve sabahın aydınlığı", "cehennemde kapalı bir yer", "cehennemde bir ev, kuyu", "bizzat cehennemin isimlerinden biri" gibi anlamlara gelmektedir.

5 *el-Vesvâs* ve *el-hannâs* kelimeleri şeytanın sürekli bu halde oluşunu ortaya koyan mübalağa yani abartı kalıbındadır.